

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**CENÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ
(BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)**

(DOKTORA TEZİ)

Şermin BAKA TELLİ

KOCAELİ 2021

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**CENÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ
(BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)**

(DOKTORA TEZİ)

Şermin BAKA TELLİ

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Gencay ZAVOTÇU**

KOCAELİ 2021

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**CENÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ
(BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)**

(DOKTORA TEZİ)

**Tezi Hazırlayan: Şermin BAKA TELLİ
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 23.06.2021/15**

KOCAELİ 2021

ÖN SÖZ

XVI. yüzyıl, şüphesiz Türk edebiyatının altın çağını yaşadığı bir dönemdir. Bu dönemde Bâkî, Fuzûlî, Hayâlî, Yahyâ, Zâtî gibi klasik Türk edebiyatına damgasını vuran büyük şairler yetişmiştir. Bu şairlerimiz hem sanatçı kişilikleriyle hem de eserleriyle adlarının unutulmamasını sağlamış ve edebiyat tarihi içinde hak ettikleri yeri almışlardır. Bir de bu ünlü şairlerin gölgesinde kalmış, unutulmaya yüz tutmuş ya da değeri aradan yıllar geçtikten sonra idrak edilebilmiş şairlerimiz vardır. Bu şahsiyetleri gün yüzüne çıkarmak, eserlerini tanıtmak kültür tarihimiz açısından önemlidir. Çalışmamıza konu olan Cenâbî de bu şairlerden sadece biridir. Kanûnî Sultan Süleymân devrinde Enderûn'da yetişip çaşnigirbaşı, imrahorbaşı, Anadolu Beylerbeyliği gibi çeşitli devlet görevlerinde bulunan Cenâbî, birçok Osmanlı Devlet adamı gibi şiire meyletmış ve bir divan oluşturan şairler kaleme almıştır. Söz konusu şairler üzerine az da olsa, birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu tez çalışmasında ise - ötekilerden farklı olarak- Cenâbî *Dîvân*'ının bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanmış ve söz konusu *Dîvân* ana ve alt başlıklar altında incelemeye tabi tutulmuştur.

Prof. Dr. Beyhan KESİK tarafından tenkitli olarak yayımlanan *Cenâbî Dîvânı*'nı esas aldığımız çalışmada -bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmasının amacına uygun olarak- *Cenâbî Dîvânı*'nın anlam dünyasını ayrıntılarıyla ortaya koymak, eserin söz varlığını tespit etmek ve Türkçenin tarihsel sözlüğüne ufak da olsa katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Söz konusu amaçlara hizmet etmesi ve metinlerin belli bir düzen içerisinde girilip incelenmesinde kolaylık olması açısından TEBDİZ sisteminden faydalanılmıştır.

Tezimize konu olarak *Cenâbî Dîvânı*'nı seçmemizin nedeni fikir ve sanat hayatının, siyasi ve ekonomik seviyenin zirveye ulaştığı dönemde Anadolu Beylerbeyliğine kadar yükselmiş olan Cenâbî'nin şair kimliğiyle de kültüre katkı sağlamasıdır. Ayrıca şairin eseri hakkında inceleme, şerh, tahlil, sözlük ve dizin çalışmalarının yapılmamış olması da söz konusu çalışmayı gerekli kılmıştır.

Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) adlı doktora tezimiz, TEBDİZ projesi hakkında bilgi verdiğimiz Giriş ve onu takip eden üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm’de; Cenâbî’nin hayatı, eseri ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilmiştir. İkinci Bölüm’de; *Cenâbî Dîvânı* şekil, tür, dil ve üslup açısından incelenmiş ve *Dîvân*’da yer alan tarihî, dinî-tasavvufî, mitolojik, efsanevî ve sanatkâr kişiler tespit edilmiştir. Çalışmanın asıl bölümü olarak niteleyebileceğimiz Üçüncü Bölüm’de ise eserin bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü sunulmuştur. Çalışmamızın ilgileneceklerle yararlı olması ve yeni çalışmalara kapı aralması en içten dileğimizdir.

Şermin BAKA TELLİ

Kocaeli, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
TEŞEKKÜR.....	VII
KISALTMALAR	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. CENÂBÎ'NİN HAYATI, ESERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ	4
1.1. Hayatı	4
1.2. Eseri.....	5
1.2.1. Dîvân'ı.....	5
1.3. Edebî Kişiliği	5
1.3.1. Nazireciliği	11
İKİNCİ BÖLÜM.....	13
2. CENÂBÎ DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ	13
2.1. CENÂBÎ DÎVÂNÎ'NİN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ.....	13
2.1.1. Cenâbî Dîvânî'nda Yer Alan Nazım Şekilleri.....	13
2.1.1.1. Gazeller.....	13
2.1.1.2. Musammatlar	14
2.1.1.3. Müfredler	16
2.1.1.4. Farsça Gazeller	17
2.1.2. Cenâbî Dîvânî'ndeki Şiirlerde Kafiye ve Redif	17
2.1.3. Cenâbî Dîvânî'nda Vezin	30
2.2. CENÂBÎ DÎVÂNÎ'NİN TÜR YÖNÜNDEN İNCELENMESİ.....	32
2.3. CENÂBÎ DÎVÂNÎ'NİN DİL VE YAZIM ÖZELLİKLERİ	35
2.3.1. Tamlamalar.....	38
2.3.1.1. Türkçe Tamlamalar.....	38
2.3.1.2. Farsça Tamlamalar.....	43
2.3.1.3. Arapça Tamlamalar.....	64
2.3.2. İkilemeler.....	64
2.3.3. Edatlar ve Bağlaçlar	71
2.3.3.1. Edatlar.....	71

2.3.3.2. Bağlaçlar	77
2.3.4. Ünlemler	80
2.3.5. Duâ ve Bedduâ İfadeleri	87
2.3.6. Âyet ve Hadîsler	88
2.3.7. Atasözleri ve Deyimler	90
2.3.7.1. Atasözleri	91
2.3.7.2. Deyimler	93
2.4. CENÂBÎ DÎVÂNÎ'NDA GEÇEN TARİHÎ, DİNÎ-TASAVVUFÎ, MİTOLOJİK, EFSANEVÎ VE SANATKÂR KİŞİLER	100
2.4.1. Peygamberler	100
2.4.1.1. Hz. Âdem	100
2.4.1.2. Hz. İbrâhîm (Halîl)	102
2.4.1.3. Hz. Yakûb	103
2.4.1.4. Hz. Yûsuf	103
2.4.1.5. Hz. Mûsâ	105
2.4.1.6. Hz. Hızır (Hızır)	106
2.4.1.7. Hz. Yûnus	107
2.4.1.8. Hz. Dâvud	107
2.4.1.9. Hz. Süleymân	108
2.4.1.10. Hz. İsâ	109
2.4.1.11. Hz. Muhammed	111
2.4.2. Padişahlar	112
2.4.2.1. Mahmûd (Sultan Mahmûd/Mahmûd-ı Gaznevî)	112
2.4.2.2. Kanûnî Sultan Süleymân	112
2.4.3. Dinî-Tasavvufî Şahsiyetler	113
2.4.3.1. Bilâl (Bilâl-i Habeşî)	113
2.4.3.2. Hz. Alî	114
2.4.3.3. İbrâhîm Edhem	115
2.4.3.4. Cüneyd (Cüneyd-i Bağdâdi)	115
2.4.3.5. Hallâc-ı Mansûr	116
2.4.3.6. Hâcî Bektâş-ı Velî	117
2.4.4. Efsanevî ve Tarihî Kişilikler	117
2.4.4.1. Cem/Cemşîd	117
2.4.4.2. Efrîdûn (Ferîdûn)	118
2.4.4.3. Zâl	119

2.4.4.4. Rüstem	119
2.4.4.5. Efrâsiyâb	120
2.4.4.6. Dârâ	120
2.4.5. Aşk Kahramanları	121
2.4.5.1. Leylâ	121
2.4.5.2. Mecnûn	122
2.4.5.3. Ferhâd	124
2.4.5.4. Şîrîn	125
2.4.5.5. Vâmık	125
2.4.5.6. Azrâ	126
2.4.6. Sanatkâr ve İlim Ehli Kimseler	126
2.4.6.1. Enverî	126
2.4.6.2. Mânî	127
2.4.6.3. Vassâf	127
2.4.6.4. Husrev-i Dihlevî	128
2.4.6.5. Câmî (Monlâ/Molla Câmî)	128
2.4.6.6. Mesihî ve İshâk	129
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	130
3. CENÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)	
.....	130
A	135
B	255
C	467
Ç	548
D	578
E	700
F	779
G	798
H	954
I	1067
İ	1069
J	1132
K	1133
L	1252
M	1275

N.....	1364
O.....	1427
Ö.....	1465
P.....	1471
R.....	1496
S.....	1527
Ş.....	1650
T.....	1710
U.....	1760
Ü.....	1769
V.....	1779
Y.....	1804
Z.....	1867
SONUÇ.....	1901
KAYNAKÇA.....	1905
ÖZGEÇMİŞ.....	1923

ÖZET

Doktora tezimiz olan “*Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*”, TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanmış bir çalışmadır. Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ), Türk dili ile yazılmış eserlerdeki sözcüklerin, hangi sözcüklerle nasıl bir araya geldiğini, hangi anlam ya da bağlamlarda kullanıldığını irdeleyen ve edebî metinlerin anlam dünyasını tüm incelikleriyle keşfetmeyi amaçlayan bir projedir. Bu çalışmada *Cenâbî Dîvânı*’nın anlam dünyasını ayrıntılarıyla ortaya koymak, eserin söz varlığını tespit etmek ve Türkçenin tarihsel sözlüğüne katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmasının amacına uygun, sözcüklerin sözlük anlamının yanı sıra öncesi ve sonrasıyla bağlantılı olarak metin içerisinde kazandığı anlam ya da anlamların verilmesine azami dikkat sarf edilmiştir. Sarf edilen bu dikkatle de metin esaslı bir bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük hazırlanmıştır. Bu çalışma aynı zamanda, fikir ve sanat hayatının zirveye ulaştığı dönemde çarşnigirbaşı, imrahorbaşı, Anadolubeylerbeyliği gibi çeşitli devlet görevlerinde bulunan ve şair kimliğiyle de kültüre katkılar sağlayan Cenâbî’nin bilgili, deneyimli ve yetkin bir şair olduğu fikrinin zihinlerde uyanmasına vesile olmuştur.

Anahtar Kelimeler: TEBDİZ, Cenâbî, Bağlamlı Dizin İşlevsel Sözlük.

ABSTRACT

We wrote this PhD dissertation (The Dîvân of Cenâbî Dictionary – An Alphabetical-Functional Dictionary with Concordance) for the TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü [Eng: The Alphabetical-Functional Dictionary of Historical & Literary Texts]). TEBDİZ is a dictionary project that sets out to analyze individual and groups of words, the possible meanings they can carry, and what contexts within which they can be used, as they appear in literary and historical texts written/published in Turkish. This dissertation focuses doing exactly that for Cenâbî Dîvânı, in turn making a contribution to TEBDİZ. Likewise, we made sure to devise a functional dictionary that also featured pre/post- contextual meanings for every word entry in addition to their standard lexicographical More importantly, we wanted it reveal just how intellectual and seasoned a poet (not to mention *çaşnigirbaşı*, *imrahorbaşı*, and *Anadolubeylerbeyliği*) Cenâbî actually was, and what he had contributed to culture during his artistic peak.ones.

Keywords: TEBDİZ, Cenâbî, A Functional Dictionary With Concordance.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma konusunu seçmemde bana yardımcı olan, çalışmam boyunca maddi manevi yardımlarını esirgemeyen ve başından itibaren çalışmamı takip eden değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Gencay ZAVOTÇU'ya; öneri ve birikimleriyle çalışmama ışık tutan ve her zaman beni destekleyen kıymetli hocam Prof. Dr. Beyhan KESİK'e, tezimi kontrol ederek değerli fikirleri ve tavsiyeleriyle tezimin şekillenmesinde emeği geçen ve bana yol gösteren saygıdeğer hocam Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR'e; ikilemde kaldığım zamanlarda çözüm yolları sunan ve sorularıma sabırla cevap veren değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ'a; başta Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK olmak üzere TEBDİZ projesinin başlatılmasında ve geliştirilmesinde emeği geçen herkese ve sistemle ilgili karşılaştığım teknik sorunlarda beni sabırla bilgilendiren Arş. Gör. Mustafa KILIÇ'a; son olarak en bunaldığım anlarda destekçim olan ve çalışmamın nihayete ermesine değin her türlü katkıyı sağlayan çalışma arkadaşım ve manevi kardeşim Arş. Gör. Kübra KACAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

KISALTMALAR

bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
G.	: Gazel
Haz.	: Hazırlayan
Mf.	: Müfred
Mh.	: Muhammes
Mr.	: Murabba‘
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TEBDİZ	: Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
Th.	: Tahmis
Tp.	: Toplam
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vs.	: vesaire

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Cenâbî Dîvânı'ndaki Gazellerin Harflere Göre Dağılımı.....	14
Tablo 2: Kafiyelerine Göre Şiirlerin Dağılımı.....	20
Tablo 3: Cenâbî Dîvânı'nda Kullanılan Redif Çeşitlerinin Şiirlere Göre Dağılımı..	28
Tablo 4: Cenâbî Dîvânı'nda Kullanılan Vezinler.....	31
Tablo 5: Cenâbî Dîvânı'nda Farsça Tamlamalar.....	46
Tablo 6: Cenâbî Dîvânı'nda Tespit Edilen Deyimler.....	94

GİRİŞ

Tanzimat sonrasında günümüze ulaşan dönemde klasik Türk şiiri üzerine yapılan araştırmalar genellikle edebiyat tarihi, biyografi ve edebî eserlere yönelik çalışmalara dayanmaktadır. Bunların yanı sıra çok sayıda temel eser niteliğinde çeviriyazılı ve açıklamalı metinler de hazırlanmıştır. Bu arada monografik çalışmalar da yapılmıştır. Klasik şerh çalışmaları açısından da oldukça değerli eserler verilmiştir. Uzun bir süre divan “tetkik” ve “tahlil” çalışmaları ağırlık kazanmış ve bu konuda pek çok eser yayımlanmıştır (Dilçin, 2010: s. 7). Söz konusu eserlerle birlikte, son yıllarda giderek artan bir yoğunlukla “bağlamsal dizin ve işlevsel sözlük” çalışmalarının da yapıldığı görülmektedir.

Klasik Türk edebiyatı metinlerini anlamak ve okuyucuya anlatmak amacıyla şerh metodunun yanında, Batı kaynaklı yeni birtakım bakış açılarının mahsülü olan yöntemlere başvurulmuş, bu yolla sözcüklerin yalın ve metin içerisindeki anlamı konusunda tespitlerde bulunulmuştur. Batı’da “concordance” olarak adlandırılan bu çalışmalar, ilk olarak kutsal kitaplar üzerinde yapılmış, olumlu sonuçlar elde edilmesi neticesinde de Shakespeare’den Proust’a kadar pek çok şair ve yazarın eserlerinin bağlamlı dizinleri ortaya çıkarılmıştır. Doğu edebiyatlarında ise söz konusu çalışmalara örnek olarak yalnızca *Hafız Divanı* tespit edilebilmiştir (Şenödeyici, 2011: s. 1). Ülkemizde bu konuda ilk örnekler, Prof. Dr. Günay Karaağaç’ın danışmanlığında hazırlanan *Vasfî Divanı Gramer İndeksi*¹, *Sarıca Kemal Divançesi’nin Gramatikal İndeksi*², *Helaki Divanı Gramer İndeksi*³, *Amrî Divanı’nın Gramer İndeksi*⁴ gibi tez çalışmalarıdır. Akabinde, Prof. Dr. Cem Dilçin’in danışmanlığını yürüttüğü *Bakî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*⁵ adlı tez, önemli bir şairi merkeze alan dikkate değer bir çalışmadır. Furkan Özürcü tarafından hazırlanan bu tez, Cem Dilçin’in emekli olması sebebiyle, Prof. Dr.

¹ Baranoğlu, Şahin (1991). *Vasfî Divanı Gramer İndeksi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

² Ulutaş, İsmail (1992). *Sarıca Kemal Divançesi’nin Gramatikal İndeksi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

³ Yakup, Sevimli (1992). *Helaki Divanı: Gramer İndeksi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

⁴ Aktuna, Enver (1992). *Amrî Divanı Gramer İndeksi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

⁵ Öztürk, Furkan (2007). *Bakî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İsmail Hakkı Aksoyak'ın danışmanlığında tamamlanmıştır. Özer Şenödeyici tarafından benzer tarzda hazırlanan *Naili Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]*⁶ adlı tez çalışması da dikkat çeken bir diğere örnektir. 2007 yılında temelleri atılan ve Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın yönetiminde sürdürölmekte olan TEBDİZ projesi ile de bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarına her geçen gün bir yenisi eklenmektedir.

Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü kısaca TEBDİZ, Türk dili ile yazılmış eserlerdeki sözcüklerin, hangi sözcüklerle nasıl bir araya getirildiğini, hangi anlamlarda ve bağlamlarda kullanıldığını başka bir ifadeyle edebî metinlerin anlam dünyasını tüm incelikleriyle tespit etmeyi amaçlayan bir projedir. *Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)* adlı çalışmamız da TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanmıştır. *Cenâbî Dîvânı*'nın hazırlanmasında ise Prof. Dr. Beyhan Kesik'in yüksek lisans tezi olan ve daha sonra 2018 yılında Kültür Bakanlığı tarafından e-kitap olarak yayımlanan *Cenâbî Dîvânı*⁷ esas alınmıştır.

Çalışmada öncelikle Prof. Dr. Beyhan Kesik tarafından hazırlanan metnin word hâline ulaşılmış, ardından metnin TEBDİZ'in ortak yazım fontu olan Gentium Plus'a uygun olup olmadığı gözden geçirilmiştir. Bu aşamadan sonra söz konusu *Dîvân*'da bulunan 373 gazel, 4 müfred, 3 tahmis, 2 muhammes ve 2 murabba olmak üzere toplamda 384 şiir çeşitli düzenlemeler yapıldıktan sonra TEBDİZ (<http://tebdiz.com>) veri sistemine yüklenmiştir. Yükleme işlemi bittikten sonra manzumeler, -bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmasının amacına uygun olarak- anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Sözcüklerin sözlük anlamının yanı sıra, öncesi ve sonrasıyla bağlantılı olarak metin içerisinde kazandığı anlam ya da anlamların tespiti zaman zaman uzun ve dikkatli araştırmalar gerektirmiş, bu hususta da tez, makale, ansiklopedi, tarih kitapları gibi kaynaklardan istifade edilmiştir. Kaynakların yetersiz kaldığı yerlerde ise bağlam ve tanıklara dayanılarak kişisel çıkarımlar yapılmıştır. Anlamlandırma sürecinin tamamlanmasının ardından TEBDİZ sistemine işlenen veriler dizinsel olarak elde edilmiş ve çalışmamızın ikinci basamağı olan değerlendirme ve inceleme

⁶ Şenödeyici, Özer (2011). *Naili Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]*. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

⁷ <https://ekitap.ktb.gov.tr>

kısmına geçilmiştir. Söz konusu bölüme geçmeden önce Cenâbî'nin hayatı, eseri hakkında bilgi verilmiş ve şiirlerinden hareketle edebî kişiliği üzerinde bazı değerlendirmeler yapılmıştır. İnceleme kısmında *Cenâbî Dîvânı*; şekil, tür, dil ve üslup özellikleri bakımından incelenmiş ve *Dîvân*'da yer alan tarihî, dinî-tasavvufî, mitolojik, efsanevî ve sanatkâr kişiler tespit edilmiştir. Edinilen verilere dayanarak şairin mümkün mertebe sanatsal yönü ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) adlı bu tez, Cenâbî'nin *Dîvân*'ındaki binlerce sözcüğün, şairin hayal dünyasında nasıl şekillendiğini ve üslubuna nasıl yansıdığını aynı zamanda bu sözcüklerin metin içerisinde hangi bağlamlarda kullanıldığını ortaya koymaya yönelik bir çalışmadır. Söz konusu özellikleriyle de çalışma çeşitli amaçlara hizmet etmektedir. Bu amaçlar ise şu şekilde özetlenebilir: *Cenâbî Dîvânı*'ndaki sözcüklerin sözlük anlamının yanı sıra, öncesi ve sonrasıyla bağlantılı olarak metin içerisinde kazandığı anlam ya da anlamları tespit etmek ve bunları TEBDİZ veri sisteminin sağladığı somut veriler ışığında okuyucuya sistematik bir şekilde sunmak, *Cenâbî Dîvânı*'nın söz varlığını ayrıntılarıyla ortaya çıkarmak, buna göre bağlamlı dizinle birlikte işlevsel bir sözlük oluşturmak, şairin ferdî üslubunun ortaya konmasında söz varlığının ne kadar önemli olduğunu göstermek, klasik metinler üzerinde yapılacak üslup çalışmalarına *Cenâbî Dîvânı* özelinde bir bakış açısı sağlamak, klasik şiirleri anlamlandırma çalışmalarına ve TEBDİZ projesiyle oluşturulmak istenen Türkçenin tarihsel sözlüğüne ufak da olsa bir katkı sağlamaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda hazırlanan bu çalışma, “Giriş”, “Cenâbî'nin Hayatı, Eseri ve Edebî Kişiliği”, “Cenâbî Dîvânı'nın İncelenmesi”, “Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)”, “Sonuç” ve “Kaynakça” başlıklarından oluşmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. CENÂBÎ'NİN HAYATI, ESERİ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1. Hayatı

Asıl adı Ahmed olan (Akbar, 1995: s. 160) şairin namı, Âşık Çelebi'nin verdiği bilgiye göre "Gül-i Ahmer idi" (Kılıç, 2010: s. 493). Çevresinde Cenâbî Paşa diye tanınan şairin doğum yeri, doğum tarihi ve ailesi hakkında kaynaklarda bilgiye rastlanmaz. Kanûnî Sultan Süleymân devrinde Enderûn'da yetişen şair (Kılıç, 2010: s. 493; İsen, 1994: s. 205), savaşta ve barışta daima padişahın yakınında bulundu (Canım, 2000: s. 218). Onun takdir ve ihsanına nail oldu. Küçük yaştan itibaren saraydan destek ve himaye görerek yetişti. Çaşnigirbaşı olarak saraydan çıktıktan bir süre sonra imrahorbaşı görevine getirildi. Ardından Hicri 953 (1546)'te paşa rütbesi ile Anadolu Beylerbeyi vazifesine tayin edilen Cenâbî, yirmi yıl kadar bu görevde kaldı ve bu görevine devam ederken Hicri 969 (1562)'da vefat etti (Kılıç, 2010: s. 493). Manastırlı Celâl Bey "*Cihândan münkâtı' olup Cenâbî / Mü'essir oldı gâlib tîg-ı Mirrîh / Bir eksikliye nakl itdüm bu hâli / Vefât itdi Cenâbî didi târîh*" manzumesi ile vefatına tarih düşürmüştür. Cenâbî'nin ciddi ve edepli bir insan olduğunu, ömrü boyunca kahkaha ile gülmediğini, hatta yalnızken bile bağdaş kurarak oturduğunu söyleyen Gelibolulu Alî ölümünün de Âşık Çelebi'nin verdiği H. 969 (1562) yılı olduğunu doğrular (İsen, 1994: s. 205). Cenâbî hakkında bilgi veren kaynaklarda onun herhangi bir tarikata mensup olup olmadığına dair bir bilgiye rastlanmamaktadır. Şairin şiirlerinde Bektâşiliğe dair emareler görülse de bu husus onun kesin olarak Bektâşi olduğunu kanıtlar nitelikte değildir.

Şiirlerinde Harfî mahlasını kullanan şair, daha sonra mahlasını Cenâbî olarak değiştirmiştir. Bu durumu "*Degül ma'yûbdan çün kim kişi tebdîl ide mahlas / Cenâbî diyü nazmumda beyân itdüm bu dem mahlas*" (Kesik, 1996: s. 274) beyti ile dile getirmiştir.

1.2. Eseri

1.2.1. Dîvân'ı

Cenâbî'nin bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. *Dîvân*'da 21'i Farsça olmak üzere 394 gazel, ikisi Kanûnî Sultan Süleymân (Muhibbî) ve biri de Necâtî'nin gazellerine olmak üzere 3 tahmis, 2 muhammes, 2 murabba (Harfî mahlaslı) ve 4 müfred yer almaktadır (Kesik, 1996). Ayrıca *Pervane Bey Mecmuası* (Gıynaş, 2013: 522, 1345, 3520, 3637)'nda *Dîvân*'da yer almayan dört gazeli daha bulunmaktadır. *Dîvân*'daki gazellerden 38'i (6'sı Farsça) Harfî mahlasıyla yazılmıştır. *Dîvân*'ın, İstanbul Millet Kütüphanesi (Ali Emiri Efendi Manzum Eserler 83), İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (T. 402), Süleymaniye Kütüphanesi (Pertev Paşa 390) ve Ankara Millî Kütüphane (Mf 1994 A 4178')'de olmak üzere dört nüshası tespit edilmiştir. (Kesik, 2018: s. 4). *Dîvân* üzerine iki yüksek lisans çalışması yapılmıştır (Kesik 1996, Cihan 1996).

1.3. Edebî Kişiliği

Cenâbî'nin edebî kişiliği hakkında bize bilgi ya da ipucu verebilecek kaynaklar şairin kendi *Dîvân*'ı ve hakkında bilgi bulunan şuara tezkireleridir. Ailesi ve soyu hakkında bir bilgiye erişemediğimiz Cenâbî, tezkirelerden öğrendiğimiz kadarıyla küçük yaştan itibaren saray çevresinde koruma altına alınmış ve -muhtemelen- çeşitli bilim dallarında iyi bir eğitim görmüştür. Şairin eğitim ve bilgi seviyesini şiirlerinden anlamak mümkündür. Gazellerindeki ifade ve söyleyiş güzelliği, şairin almış olduğu farklı eğitim dallarının yanında şiirle ilgili bilgileri de iyi öğrendiği, bir şair olarak biçim ve içerik bakımından şiirin ruhuna nüfuz ettiğini göstermektedir. Şairin bu yönünün gelişmesinde, aynı zamanda yetkin bir şair olan Kanûnî Sultan Süleymân'ın himayesinde bulunmasının da etkisi olduğu söylenebilir. Cenâbî'nin *Dîvân*'ında geçen şu beyitler

Lebüñ öpsem lugatın bilmedi hiç kimse nedür

Ola bu ince sözi şâh-ı suhandâna diyem (G. 209/4)

Dür saçar evsâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh içüñ

Buldu tab‘-ı nükte-sencüm bahr u deryâ meşrebin (G. 260/4)

ve aynı zamanda şairin Kanûnî Sultan Süleymân’ın iki gazelini de tahmis etmiş olması bu düşüncemizi destekler niteliktedir. Şairin tahmis ettiği şiirlerin ilk ve son bentleri aşağıda sunulmuştur:

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cûy-ı hûn-bâr isteyen

‘Ârız-ı cânâna baksun bâg-ı gülzâr isteyen

Şâh nazmın gûş kılsun dürr-i şehvâr isteyen

Kan yudarsa tañ degül la’l-i leb-i yâr isteyen

Cân virür bu yolda bir zülf-i siyehkâr isteyen (Th. 1/I)

...

Dil-rübâlar ‘ahdine ey dil sakın inanma kim

Hüblar peymân-şikendür sen degüldür sanma kim

Yâr kasdı cevrdür Harfî iken aldanma kim

Bî-vefâ yârüñ Muhibbî cevrine incinme kim

Yârsüz kalur cihânda ‘aybsuz yâr isteyen (Th. 1/VI)

Cenâbî Dîvânı’nda kasâid kısmı yoktur, bir başka ifade ile Cenâbî kaside yazmamıştır. Şairin kaside yazmaması görev ve konularına istinat edebileceği gibi duruş ve duyusunun da kaside yazmamasında etkili olabileceği ihtimal dâhilindedir. Bu bağlamda, gerek kişiliği gerek paşa unvanı gerekse Anadolu Beylerbeyliği Cenâbî’nin kaside yazmasını engellemiş olabilir. Buna rağmen, Cenâbî kaside yazmamış olsa da yukarıya alıntıladığımız Kanûnî Sultan Süleymân övgüsündeki beyit ve bentlerle Sultanın tahmis ettiği gazelleri aracılığıyla dolaylı da olsa devlet büyüklerini övmeyi ihmal etmemiştir. Şair, Allah’a, din büyüklerine ve İslam Peygamberi Hz. Muhammed’e olan sevgi ve bağlılığını da bazı beyitlerinde dile getirmiştir. Bunların yanı sıra Âdem, İbrâhîm, Yakûb, Yûsuf, Mûsâ, Yûnus, Dâvud, Süleymân, İsâ peygamberleri de anmıştır.

Râh-ı hüdâ âgâhıyam her sâliküñ hem-râhiyem
İklîm-i ‘aşkuñ şâhıyam Allâhiyem Allâhiyem (G. 200/1)

Gam-ı hâl-i ‘izâruñla Muhammed hakkı ey dil-ber
Bu gönülüm câmi’inde bir ezân okur Bilâlüm var (G. 69/3)

Nûr-ı Ahmeddür cebîni aña nisbet ruhları
Ey Cenâbî hattına Ashâb beñzer benzemez (G. 115/5)

Cenâbî, şiiirlerinde peygamberlerin dışında tarihî, mitolojik vd. şahıslara da çeşitli özellikleriyle yer vermiştir. Ezanı ik defa okumakla meşhur olan Bilal-i Habeşî; Hz. Muhammed’in amcasının oğlu, damadı ve dört büyük halifenin sonuncusu olan ve yiğitliği, cesareti ve savaşıllığıyla da sıklıkla anılan Hz. Alî; tacını, tahtını, bütün malını mülkünü ve şöretini terk ederek tasavvuf yolunu seçen İbrâhîm Edhem; devrinde bütün mutasavvıfların önderi olarak tanınan Cüneyd-i Bağdadî; hakiki aşkın ve âşğın sembolü Hallâc-ı Mansûr; bilhassa Alevi-Bektâşi çevrelerinde oldukça saygı duyulan ve Bektâşi tarikatının kurucusu olan Hacı Bektâş-ı Velî; İran’ın tarihî-efsanevî kahramanlarından Cem/Cemşîd, Efrîdûn/Feridûn, Zâl, Rüstem, Efrâsiyâb, Dârâ; Gaznelilerin meşhur hükümdarı Sultan Mahmûd ve nedimi Ayaz; aşk kahramanlarından Leylâ, Mecnûn, Ferhâd, Şîrîn, Vâmık ve Azrâ; tanınmış şairlerden Enverî, Husrev-i Dihlevî, Molla Câmî; hem tarihçiliğiyle hem şairliğiyle nam salmış Vassâf; resim sanatındaki maharetiyle meşhur olan ve Mânî dininin kurucusu kabul edilen Mânî (Maniheizm); çağdaşı olan şairlerden Mesîhî ve İshâk, Cenâbî’nin konu ettiği şahıslardır.

Cenâbî dönem anlayışına uygun olarak *Dîvân*’ında en fazla gazel nazım şekline yer vermiştir. Sayısı çok olmamakla birlikte tahmis, muhammes, murabba‘ nazım şekilleriyle de şiiirler kaleme almıştır. Gazellerinde elifbâ tertibine uymuş (ث) se, (ج) cim, (ح) ha, (خ) hı, (ز) zel, (ص) sad, (ط) tı, (ظ) zı, (ع) ayın, (ف) fe harflerinin dışındaki her harften gazel yazmıştır. Yine klasik Türk şiiiri geleneğine uygun olarak daha çok beş ve yedi beyitten oluşan gazel örneklerine yer vermiştir. Şairin gazellerinin çoğu âşıkane dir. Bunun yanı sıra gazelleri arasında rindâne ve hâkimâne olanların sayısı da az değildir. Gazellerinin asıl konusunu beşerî aşk oluşturmakla

birlikte, içki, içki meclisleri, şarabın zevki, talihin iyi kötü cilveleri, zamaneden ve felekten şikâyet de ele aldığı konular arasındadır. Yer yer tasavvufî söyleyişlere yer verse de tasavvufu amaç edinmemiştir.

Cenâbî, divan ve halk edebiyatımızın ortak ifade biçimi arasında yer alan “dedim-dedi” şeklindeki müracaâ şiir tarzına bazı şiirlerinde yer vermiş hatta bir gazelinin tamamını bu söyleyiş biçimiyle kaleme almıştır.

Didüm senden gelen cânâ belâdur
Didi kim saña benden bil ‘atâdur (G. 100/1)

Cenâbî, şiirlerini aşırı sanat endişesinden uzak, devrine göre anlaşılır bir dil ve akıcı bir ifade tarzı ile kaleme almıştır. Gazellerinde Arapça ve Farsça uzun tamlamalar ve muammalardan uzak durmuştur. Farsçaya bu dilde şiir yazacak kadar hâkim olmasına rağmen daha çok sade ve samimi bir dil kullanmayı tercih etmiş, dilde ve şiir sanatındaki becerisini ise Türkçenin dil ve anlatım olanaklarından faydalanarak göstermeye çalışmıştır. Birçok gazelinde kafiye ve bilhassa rediflerin Türkçe kelimelerden seçilmesi, şiir diline atasözü ve deyimlerin ustalıkla yerleştirilmesi, günlük konuşma dilinden ve halk söyleyişlerinden gelen bazı sözcük ile ifadelere yer verilmesi, zaman zaman da Türkçe kelimelerle oyunlar yapılması vb. Cenâbî’nin Türkçeye olan eğiliminin önemli göstergelerindedir. Gazellerinde çokça deyim, atasözü, özlü söz ile halk tabirlerine yer vermesi ve bu minvalde gazeller yazan Necâfî’nin iki gazeline nazire yazmış olması da bu fikrimizi destekleyici ipuçları olarak kabul edilebilir. Aşağıdaki beyitler şiir dilindeki sadeliği gösteren birkaç örnek mahiyetindedir:

Gamuñ hançer sunup her dem ten-i zârum figâr eyler
Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allâhdan korkmaz (G. 134/2)

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide ‘âlem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme ‘abes (G. 139/4)

Sanma kim ‘âşık olan ey dil sevilmez dünyede
Hâr-ı mihnedür hemîşe mübtelâsı bülbülün (G. 162/4)

Cenâbî'nin klasik şiir geleneğinin temel özelliklerinden olan benzetme unsurlarını ve mazmunlarını ustalıkla kullandığını söylemek mümkündür. Onun şiirlerinde girift, iç içe geçmiş mazmunlar fazla görülmez. Mazmunları genellikle daha ilk anda anlaşılabilir kadar açık ve yalındır. Aşağıda verilen örnek beyitler, şairin bu husustaki tutumunu ortaya koyar niteliktedir:

‘Ârızuñ gülzâr-ı hûbîdür hatuñ reyhân aña
Yok leb-i la’lûñ gibi bir gonca-i handân aña (G. 3/1)

Bakmazam mâhına çarhun zerreye almam günü
Gözlerüm ey nûr-ı dîde sen ruhı kamrâdadur (G. 40/2)

Egnine zer-keş libâs almış rakîb-i bed-likâ
Çul urunmuş üstine bir har durur pâlâmı yok (G. 160/6)

Bir zülfi Leylânûñ yine gönüm olup âvâresi
Ugratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi gavgâlara (G. 303/4)

Gül-ruhuñ yâdına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cûlar akar şimdi ey meh gülşenüñde sû-be-sû (G. 263/3)

Cenâbî'nin kendi manzumeleri hakkındaki görüşlerini dile getirdiği bazı beyitlerde klasik şiir anlayışına uygun olarak şairliğiyle övündüğü göze çarpmaktadır. Bu husus, özellikle gazellerinin makta beyitlerinde rahatlıkla gözlenebilmektedir:

Silk-i nazmum gördi kim pervînüñ ‘ukdın dagıdur
Mâh-ı nev tahsîn idüp göklerde kulagın çeker (G. 35/6)

Her kabâ-yı şîve kim biçdüñ Cenâbî nazmda
Şöhret-i dîvân için ol kâmet-i mevzûn giyer (G. 64/5)

Ey Cenâbî bahr-ı nazma gavs idelden ‘âleme
La’l-i dil-ber gibi biz de sözle dür-pâş olmuştuz (G. 119/7)

Eş’âr-ı dil-pesendüñ tutdı Cenâbi dehri
Bir sen gibi suhan-ver bildüm cihâna gelmez

Saldık Cenâbî velvele-i nazmı ‘âleme
Mülk-i suhanda sâhib-i yârâ-yı şâhıyuz (G. 135/5)

Cenâbî kim sözün virmez hezârân dürr-i galtâna
Girân-kıymet durur gevher degül lîkin suhandan yig (G. 178/5)

Klasik Türk şairlerinin kendilerini tanıtırken veya değerlendirirken en çok başvurdukları yöntemlerden birisi, dönemlerinde ya da kendilerinden önce yaşamış üstat sanatçılardan bahsetmektir. Çağın ortak edebî kültür ve değer sisteminin doğal bir sonucu olarak da bu isimlerin başında bazı İran ve Arap şairleri gelir. Ayrıca daha önce yaşamış Türk şairlerinden bahsedildiği de görülür. Buradaki amaç, sözü edilen üstat sanatçının derecesinde veya ondan daha iyi şiir ortaya koyduğunu ifade etmektir (Tolasa, 1982: s. 45). Cenâbî de bu anlayışa bağlı olarak aşağıdaki beyitte Enverî’nin tarzını takip ettiğini ve bu şekilde söz ülkesinin padişahı olduğunu dile getirmiştir.

Husrev-i mülk-i kelâm oldı Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî (G. 316/5)

Aşağıdaki beyitte ise Cenâbî, şairlik yeteneğine göndermede bulunarak her sözü nazma çevirebileceğini ve Hüsrev’in şiirlerine nazire yazabileceğini dile getirmiştir.

Tab’-ı mevzûnuñ getürdi nazma her nesri ki var
Virse beyt-i Husrev’e şîrîn sözüñ n'ola cevâb (G. 13/7)

Cenâbî'nin şiirlerinin birkaç istisna dışında nazım tekniği açısından sağlam olduğu söylenebilir. Şiirlerinde görülen imâle-i maksûre ve imâle-i memdûde gibi aruz uygulamaları başarılı sayılabilecek olan şairin gazellerinde başvurduğu az sayıdaki zihâf uygulaması makul bir hata olarak değerlendirilebilir. Bu düşüncelerden hareketle aruzu şiire başarılı bir şekilde tatbik etmiştir denilebilir.

Kafiye kullanımında ise geleneğin estetik anlayışına bağlı kalmış ve şiirlerinde klasik Türk edebiyatı kafiye sisteminin bütün örneklerine yer vermiştir. Şairin şiirlerinde kafiye çeşitliliğinin yanı sıra redif bakımından da zenginlik görülmektedir. Redifin hemen her çeşidini kullanan şair, daha çok kelime bazındaki rediflere itibar etmiş, hem Arapça hem Farsça hem de Türkçe kelimeleri redif olarak kullanmıştır.

1.3.1. Nazireciliği

Kaside söylemeyen ve birkaç tahmis ve nazirenin dışında *Dîvân*'ını gazellerden oluşturan Cenâbî, nazireleşme geleneğine bağlı kalmış, gerek çağdaşı gerekse yaşadığı dönemden önceki birçok şaire nazireler yazmış; ayrıca kendi şiirleri de farklı şairlerce tanzir edilmiştir.

Dîvân'daki 271, 321 ve 365. gazeller *Pervâne Bey Mecmuası*'nda ve *Mecma'u'n Nezâ'ir*'de yer almaktadır. Bunlardan 271. gazel Revânî'ye; 321. gazel Hâfî'ye; 365. gazel ise Ahmet Paşa'ya nazire olarak yazılmıştır. Bunun dışında şairin sadece *Pervâne Bey Mecmuası* ve *Mecma'u'n Nezâ'ir*'de yer alan gazelleri de bulunmaktadır. 2, 3, 6, 7, 8, 13, 14, 16, 17, 26, 32, 44, 57, 61, 102, 115, 132, 118, 147, 153, 224 ve 262. gazeller *Pervâne Bey Mecmuası*'nda yer almakta ve bunlardan 2, 3 ve 32. gazellerin Atâ'ya; 6 ve 8. gazellerin Sehâbî'ye; 7 ve 262. gazellerin Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi'ye; 13 ve 16. gazellerin Ahmedî'ye; 14. gazelin Amrî'ye; 17. gazelin İshâk Çelebi'ye; 26. gazelin Figânî'ye; 44. gazelin Necâtî'ye; 57. gazelin (?); 61. gazelin Zâtî'ye; 102. gazelin Sultan Korkud'a; 115 ve 132. gazellerin Hayâlî Bey'e; 118. gazelin Visâli'ye; 147. gazelin Sürûrî'ye ve 224. gazelin Ahmet Paşa'ya nazire olduğu görülmektedir. 10, 330, 360 ve 363. gazeller ise *Mecma'u'n Nezâ'ir*'de yer almaktadır. Bu mecmuadaki bilgilere göre şairin 10. gazeli Nizâmî'ye; 330.

gazeli Necâtî'ye; 102. gazeli Şeyhî'ye; 360 ve 363. gazelleri ise Ahmedî'ye naziredir.

Yukarıda verilen malumattan hareketle Cenâbî'nin yazdığı nazirelere dair *Pervâne Bey Mecmuası*'nda ve *Mecma'u'n Nezâ'ir*'de muhtelif bilgiler göze çarpmaktadır. Bu hususu şu şekilde ifade etmek mümkündür: *Dîvân*'daki 102. gazel *Pervâne Bey Mecmuası*'nda Sultan Korkud'a *Mecma'u'n Nezâ'ir*'de ise Şeyhî'ye nazire olarak gösterilmiştir. Söz konusu *Pervâne Bey Mecmuası*'nda yer alan 102, 271 ve 365. gazeller ile *Mecma'u'n Nezâ'ir*'deki 10, 102, 271, 365 ve 363. gazeller Harfî mahlası ile kaleme alınmıştır. Şairin *Dîvân*'ındaki 33 ve 41. gazelleri *Pervâne Bey Mecmuası*'nda zemin şiir olarak verilmiştir. Bu gazellere toplam 6 nazire yazılmıştır. Celâlî, Emrî (2) Muhibbî, Sebzî, Sultan Selîm (Selîmî) onun şiirlerine nazire yazan şairlerdir. *Mecma'u'n Nezâ'ir*'de ise şairin zemin şiiri bulunmamaktadır.

Cenâbî'nin *Dîvân*'ı incelendiğinde 29 gazelini nazire olarak kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Şair, yazdığı manzumelerin birçoğunda zemin şiirle kafiye, redif ve işlenen konu açısından birlik sağlamış, vezin konusunda ise zemin şiirlerin tamamına uymuştur. Ancak beyit sayısı bakımından zemin şiire bağlı kalmadığını ifade etmek gerekir.

Cenâbî'nin en fazla nazire yazdığı şairler sırasıyla Ahmedî, Ahmet Paşa, Atâ, Hayâlî Bey, Sehâbî ve Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi'dir. Dolayısıyla buna bağlı olarak Cenâbî'nin bu şairlerden etkilendiği söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. CENÂBÎ DÎVÂNI'NİN İNCELENMESİ

2.1. CENÂBÎ DÎVÂNI'NİN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1.1. Cenâbî Dîvânı'nda Yer Alan Nazım Şekilleri

Divanların tertibinde nazım şekilleri esas alınmış ve şiiirler genellikle kasideler, tarih manzumeleri, gazeller, musammatlar, rubâ'îler, kıt'alar, beyitler ve mısralar olmak üzere mürettep biçimde sıralanmıştır. Ancak bu sıralamanın esas alınmadığı gayri mürettep divanlar da mevcuttur. Hatta kimi divanlarda bazı nazım şekillerine rastlanmaz. Cenâbî de *Dîvân*'ında söz konusu nazım şekillerinden gazel, tahmis, muhammes, murabba' ve müfredlere yer vermiştir.

2.1.1.1. Gazeller

Gazel kelimesinin sözlük anlamı; kadınlarla âşıkane konuşmak, aşktan bahsetmek ve onlarla bu tarz dostluk ve sohbetle bulunmaktır (Saraç, 2019: s. 359). Edebiyat terimi olarak ise ilk beyti kendi içinde, diğer beyitlerin ikinci mısraları ilk beyitle kafiyeli olmak üzere genellikle 5-9 beyit arasında yazılan -özellikle Türk edebiyatında kendisine özgü biçim özellikleriyle en çok işlenen- nazım şeklidir.

Cenâbî de geleneğe uygun olarak *Dîvân*'ında en fazla gazel nazım şekline yer vermiştir. *Dîvân*'da toplam 373 adet Türkçe gazel yer almaktadır. Bu gazellerin toplam beyit sayısı 1732'dir. Cenâbî gazellerinde elifbâ tertibine uymuş (ث) se, (ج) cim, (ح) ha, (خ) hı, (ز) zel, (ص) sad, (ط) tı, (ظ) zı, (ع) ayın, (ف) fe harflerinin dışındaki her harften gazel yazmıştır. Bu çerçevede *Dîvân*'da bulunan 373 gazelin harflere göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo: 1 Cenâbî Dîvânî’ndaki Gazellerin Harflere Göre Dağılımı

(ا) elif: 12	(س) sin: 1	(ل) lam: 11
(ب) be: 4	(ش) şın: 7	(م) mim: 29
(ت) te: 4	(ض) dad: 1	(ن) nun: 44
(د) dal: 3	(غ) : gayın: 1	(و) vav: 1
(ر) re: 82	(ق) kaf: 12	(ه) he: 52
(ز) ze: 33	(ك) kef: 18	(ي) ye: 57

En fazla gazeli kafiye bakımından oldukça elverişli olan re, nun ve ye harflerinde yazan Cenâbî’nin gazellerinin beyit sayıları da 3 ile 12 beyit arasında değişmektedir. Şairin üç beyitli (nâ-tamam) 2, dört beyitli (nâ-tamam) 1, beş beyitli 289, altı beyitli 16, yedi beyitli 55, sekiz beyitli 3, dokuz beyitli 3, on beyitli 1, on bir beyitli 1 ve on iki beyitli 2 gazeli bulunmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Cenâbî, klasik Türk şiiri geleneğine uygun olarak daha çok beş beyitten oluşan gazel örneklerine yer vermiştir.

Cenâbî’nin gazellerinin asıl konusu beşerî aşk olmakla birlikte, içki, içki meclisleri, şarabın zevki, talihin iyi kötü cilveleri, zamaneden ve felekten şikâyet de gazellerinde işlediği konulardandır. Bu bağlamda şairin gazellerinin çoğu âşıkaneedir. Bununla birlikte gazelleri arasında rindâne ve hâkimâne olanların sayısı da az değildir.

2.1.1.2. Musammatlar

Musammat kelimesi, Arapça olup boncuk ya da inci dizilmiş iplik veya gerdanlık anlamına gelmektedir. Edebiyat terimi olarak ise “dört müstef’îlün ya da dört mefâ’îlün gibi kalıplarla yazılıp her mısraı kolayca iki eşit parçaya bölünerek her beytinden bir dörtlük çıkan gazel veya kasideler” ile “aynı vezinde üç veya daha fazla mısralı farklı sayıdaki nazım şekilleri” musammat olarak adlandırılır (Saraç, 2019: s. 417).

Musammatlar, klasik şiirde gazel ve kaside kadar rağbet görmese de pek çok şair, musammatın farklı türlerinde manzumeler kaleme almıştır.

Cenâbî Dîvânı'nda yer alan musammatlar şöyledir:

2.1.1.2.1. Murabba‘

Murabba‘ kelimesinin asıl anlamı dörtlü, dört köşeli demektir. Edebiyat terimi olarak da aynı vezinde dört mısralık bentlerden oluşan nazım şeklinin adıdır. Genellikle de dört mısraı birbiriyle kafiyelidir. Diğer bentlerin de ilk üç mısraı kendi içinde son mısraı da ilk bentle kafiyelidir. Bentlerin son mısraları aynen tekrar ediyorsa murabba‘-ı mütekerrir, tekrar etmiyorsa murabba‘-ı müzdevic olarak adlandırılır. Murabba‘ların bent sayısı ise genellikle 5-7 arasındadır (Saraç, 2019: s. 425).

Aşk, ayrılık, övgü, yergi gibi farklı konuları içeren murabba‘lar, Türk edebiyatında en fazla tutulan musammatlardan biri olmuştur.

Cenâbî Dîvânı'nda 5 adet murabba‘ yer almaktadır. Murabba‘ların ilki 9 bent; ikinci, üçüncü ve dördüncü murabba‘lar ise 5 bentten oluşmuştur. Söz konusu murabba‘lar, aruzun “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Mütekerrir murabba‘lar olup kafiye şemaları aaaA, bbbA, cccA... şeklindedir. Beşinci murabba‘ ise 6 bentten müteşekkildir. Aruzun “mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün” kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bir mütekerrir murabba‘ olup kafiye şeması aaaA, bbbA, cccA... biçimindedir. Murabba‘ların ikisi Kanûnî Sultan Süleymân’a methiyedir. Diğer üç murabba‘da ise aşk ve aşkın ızdırabı işlenmiştir.

2.1.1.2.2. Tahmis

Tahmis kelimesi Arapçada beşleme, beş köşeli kılma demektir. Edebiyat terimi olarak ise bir gazel veya kasidenin beyitlerinin önüne aynı vezin ve kafiyede üçer mısra eklenmesiyle meydana gelen nazım biçiminin adıdır (Saraç, 2019: s. 443). Tahmis genellikle gazelde yapılmaktadır. Hemen hemen her şair, kendinden önceki ya da çağdaşı olan birkaç şairin gazelini tahmis etmiştir.

Cenâbî Dîvânî'nda 3 adet tahmis bulunmaktadır. Bu tahmislerden ikisi 5, biri ise 6 bentten oluşmaktadır. Birinci ve üçüncü tahmis aruzun “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün”, ikincisi ise “fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün” kalıbıyla yazılmıştır. İlk iki tahmis Kanûnî Sultan Süleymân (Muhibbî)’a, üçüncüsü ise Necâtî’ye yapılmıştır.

2.1.1.2.3. Muhammes

Muhammes kelimesi Arapça olup beş, beşli, beşer beşer ve beşerli gibi anlamlara gelmektedir. Bir edebiyat terimi olarak ise ilk bendi kendi içinde, diğer bentlerin son mısra(lar)ı daima ilk bentle kafiyeli, aynı vezinde beşer mısralık, en az iki bentten oluşan tek kafiyeli nazım şeklidir (Kurnaz, Çeltik, 2013: s. 267).

Muhammesler de murabba‘lar gibi hemen her konuda yazılabilir. Bundan ötürü Türk edebiyatında rağbet gören nazım şekilleri arasındadır.

Cenâbî Dîvânî'nda 2 tane muhammes yer almaktadır. Bu muhammeslerden ilki 5, ikincisi ise 6 bentten oluşmaktadır. İlk muhammes aruzun “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün”, ikincisi ise “mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün” kalıbıyla kaleme alınmıştır. Söz konusu muhammeslerden her ikisi de mütekerrir muhammes olup kafiye şemaları aaaA, bbbA, cccA... şeklindedir. Şairin muhammeslerinden biri pend-nâme diğeri ise Beykoz övgüsünde yazılmış bir belde-nâmedir.

2.1.1.3. Müfredler

Beyit müstakil olarak söylenmiş ise bir başka ifadeyle öncesinde veya sonrasında başka bir beyit yoksa müfred veya ferd adını alır. Bu tarz beyitler de divanlarda müfredât başlığı altında toplanır.

Cenâbî Dîvânî'nda 4 adet müfred bulunmaktadır. Bunlardan birincisi aruzun “mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fe‘ûlün”, ikincisi ve dördüncüsü “mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün”, üçüncüsü ise “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.1.4. Farsça Gazeller

Cenâbî Dîvânı'nda toplam 21 Farsça şiir mevcuttur. Bu şiirlerin tamamı gazel nazım şekli ile kaleme alınmıştır. Ancak söz konusu şiirler, tezimizin inceleme ve sözlük kısmına dâhil edilmemiştir.

2.1.2. Cenâbî Dîvânı'ndaki Şiirlerde Kafiye ve Redif

Şiire ahenk katan unsurların başında gelen kafiye, kısaca en az iki dize sonundaki ses tekrarıdır. Anlamca ayrı, sesçe birbirine uyan bu ses tekrarları, şiirde çok zengin işlevlerle yerini alır. Yüzyıllar boyunca şiirin vazgeçilmez bir unsuru olarak görülen kafiye, sadece Türk edebiyatına özgü değildir. Diğer dillerin edebiyatlarında da farklı özellikleri ile de olsa görülmektedir. Günümüzde her ne kadar şiirin tanımı içinde belirtilmese de her dönemde şiir dilinin bir özelliği olarak kendisini göstermiştir (Saraç, 2019: s. 573). Şiirin temel taşlarından biri olan redif ise “söz tekrarlarının mısra sonlarında simetrik olarak kullanılması” şeklinde tanımlanır. Şiirde de kafiyenin bütünleyicisi ve zenginleştiricisi olarak görülür. Ses ve anlamın odak noktasıdır. Böyle bir odak noktası şiirin kendi içinde varlık bütünlüğünü sağlar (Macit, 2004: s. 78-83). Kafiye gibi redif de sadece Türk edebiyatına özgü değildir. Özellikle Fars şiirinde de -Türk edebiyatındaki kadar olmasa da- önemli bir yer tutar. Bu hususta Yahya Kemal'in şu ifadeleri dikkat çekicidir.

“Arap'ın şiirinde redif usuludur; fakat Acem ile Türk'ün şiirinde azgındır, taşkındır, coşkundur. Türk'ün ve Acem'in şiirleri, kafiye den ziyade redife basarlar. Bilhassa Türk'ün manzumeleri denilebilir ki adeta rediften doğar. Türk, redifi buldu mu şiirin asıl özünü söyler” (Beyatlı, 2012: s. 133).

Bütün klasik edebiyatlarda olduğu gibi divan şiirinde de şairler, dâhil oldukları geleneğin estetik nizamına sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bakımdan divan şiirinde kafiye ve redif gibi unsurların kullanımını büyük ölçüde gelenek belirler. Bu anlayışta kafiye daha çok göze hitap eder. Dolayısıyla şairler bazen Türkçe kelimelere getirilen

eklerle, birbiriyle kafiyeli olması mümkün olmayan; ancak benzer sesleri ihtiva eden kelimelerle kafiye yapmışlardır. Kimi zaman da redifin sağladığı sese kafiyeyi emanet etmişlerdir (Macit, 1996: s. 78). Şairlerimiz, sınırları kalın çizgilerle çizilmiş olan klasik edebiyat geleneğimizde hem gelenek içinde kalma hem de farklılığı yakalama gayretindedirler. Bir taraftan semantik özgünlüğe ulaşma diğer taraftan da söyleyiş mükemmeliyeti arayan şairler, bu amaçla kafiye ve redifin imkânlarından bol bol faydalanmışlardır (Aydemir, Çeltik, 2012: s. 120). Bu bağlamda klasik şairlerden Cenâbî de gelenek dâhilinde kafiye ve redifin işlevinden fazlasıyla istifade etmiştir.

Cenâbî Dîvânı'nda nazım şekilleri incelenirken bu nazım şekillerinin kafiye ve redif kullanım oranları da tetkik edilmiştir.

Kafiye Çeşitleri:

Cenâbî Dîvânı'nda kullanılan kafiye çeşitleri, Arap belagat kuralları göz önünde bulundurularak kafiyede tekrar edilen harflere göre mücerred, mürdef, mukayyed, müesses kafiye şeklinde ele alınmıştır.

Cenâbî'nin kullandığı kafiye türleri, bu türlerin kullanım oranları ve onlara verilen örnekler aşağıdadır:

Kafiye-i Mücerred: Sadece revî harfinin tekrarlanmasıyla yapılan kafiyedir (Saraç, 2019: s. 588). Yani mısra sonunda tekrarlanan bir harf veya bir harekeden oluşan kafiye çeşididir. *Cenâbî Dîvânı*'nda 120 gazelde mücerred kafiye kullanılmıştır. Bunlar arasında -â (34), -et/-at (10), -am/-em (9) seslerinin kullanım sıklığı dikkat çeker. Cenâbî, gazellerinin dışında bazı musammatlarında ve bir müfredinde de mücerred kafiyeye yer vermiştir.

Dîvân'da yer alan mücerred kafiye örnekleri ise şunlardır:

Ân-ıla haddüñ tutaldan hüsn-i Leylâ meşrebin
Kullanur âvâre gönülüm Kays-ı şeydâ meşrebin (G. 260/1)

Geşte kılşa âh-ı ‘âşık şem’-i mihr-i enveri
Tâb virse ‘âleme hûrşîd-i hüsn-i dil-beri (G. 316/1)

Kafiye-i Mürdef: Ridf harfinin bulunduğu kafiyedir (Saraç, 2019: s. 588). Reviden önce gelen ve ridf adı verilen “elif”, “vav”, “ye” harflerinden birinin kafiyeli kelimedede bulunması gerekir. *Cenâbî Dîvânı*’nda bu kafiye türü, 220 gazelde kullanılmıştır. Bu oran dikkate alındığında şairin en çok mürdef kafiyei tercih ettiği görülür. Şair, gazel nazım şeklinin yanı sıra musammatlarının hemen hepsinde de mürdef kafiyei yer vermiştir. Onun şiirlerinde mürdef kafiyeinin ridf-i elifi, ridf-i vâvî, ridf-i yâvî ile oluşturulan bütün örneklerine rastlanılır. Ancak bunlar arasında özellikle ridf-i elifi ile yapılan -ân (61), -âr (49), -âh (11) seslerine daha çok yer verildiği görülmüştür.

Dîvân’da yer alan mürdef kafiye örneklerinden bazıları ise şunlardır:

‘Ârızuñ mihrini görsem cân u dil handân olur
Yâd kılsam ebr-i zülfuñ gözlerüm giryân olur (G. 27/1)

Saçuñ küfrine virdüm tâ ki ikrâr
Kuşandum ‘aşkuñuñ deyrinde zünnâr (G. 76/1)

Kafiye-i Mukayyed: Kayıd harfinin bulunduğu kafiyedir (Saraç, 2019. s. 588). Revi harfinden önce gelen, “elif”, “vav” ve “ye” harfinin dışında bir harfin tekrarı ile oluşan kafiye çeşididir. Tekrar edilen bu harfe de kayd denilmektedir. Diğer kafiye çeşitlerine oranla daha az tercih edilen mukayyed kafiye toplamda 11 gazelde kullanılmıştır. *Cenâbî*, gazellerin dışında ise sadece bir musammatta mukayyed kafiyei yer vermiştir.

Dîvân’da yer alan mukayyed kafiye örneklerinden bazıları ise şunlardır:

Zülfüñüñ her târına âşüfte gönlüm bestedür
Der-i ‘aşkuñ mübtelâsı ‘âşık-ı dil-hastedür (G. 45/1)

Bunı takrîr iderler nây-ıla çeng
Ki mey nûş eyle dâyim olma dil-teng (G. 164/1)

Kafiye-i Müesses: Te'sis harfinin bulunduğu kafiyedir (Saraç, 2019: s. 588). Yani, elif harfi ile revî harfi arasına harekeli başka bir harfin girmesiyle oluşan kafiye çeşididir. Bu “elif”e *te'sîs*, tes'îs ile revî arasındaki harekeli harfe ise *dahîl* denir. *Cenâbî Dîvânı*'nda 21 gazelde müesses kafiye kullanılmıştır. Şair, gazellerin dışında bazı musammatlarda da müesses kafiye yer vermiştir. *Dîvân*'da yer alan müesses kafiye örneklerinden bazıları ise şunlardır:

Nâra yanmak resmini ta'lîm iden pervâneye
Yakdı mihrûñ şem'ini gönlüm gibi gam-hâneye (G. 304/1)

Dûr idelden gam beni la'lûñ gibi mey-hâned
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymâned (G. 233/1)

Cenâbî Dîvânı'nda kullanılan kafiye türlerinin şiirlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo:2 Kafiyelerine Göre Şiirlerin Dağılımı

NAZIM ŞEKİLLERİ	MÜCERRED KAFİYE	MÜRDEF KAFİYE	MUKAYYED KAFİYE	MÜESSES KAFİYE
Gazel	120	220	11	21
Muhammes	5	5	1	1
Tahmis	7	6	-	1
Murabba'	10	16	-	3
Müfred	-	-	-	1

Netice itibarıyla; Cenâbî'nin klasik Türk edebiyatının kafiye anlayışına bağlı kalmaya çalıştığı ve aynı zamanda şiirlerinde bu gelenekte kullanılan kafiyeleme biçimlerinin hepsinden yararlandığı görülmüştür.

Pek çok divan şairi gibi Cenâbî de çoğunlukla Arapça ve Farsça kelimelerle kafiye yapma yoluna gitmiş; dolayısıyla Türkçe kelimeleri çok az tercih etmiştir. Kafiye örgüsü içinde yer alan Türkçe sözcükler ise genellikle Arapça-Farsça kelimelerle birlikte kullanılmıştır. Örneğin *gül* redifli 189. gazelde; tannâz, nâz, şeh-nâz, pervâz, dem-sâz gibi kafiyeli kelimeler arasında Türkçe “yaz” kelimesi de görülmektedir.

Klasik şiirde kafiyelerin aynı dilden kelimelerle yapılması hususuna Cenâbî de genellikle dikkat etmiştir. Ancak bazen Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça ve Arapça-Türkçe kelimelerle de kafiye oluşturmuştur.

Türkçe Kelimelerle Yapılan Kafiyelere Örnekler:

İsteyü sen dürri çeşmüm bahr-ı eşke **taldılar**
Dest-gîr olmazsa vasluñ rûzgârlar **kaldılar** (G. 74/1)

Belâ iklîmi şâhıyam habâb-ı gam **otagumdur**
Ko yansun lâleveş dâgum ki bir eski **ocagumdur** (G. 57/1)

Arapça Kelimelerle Yapılan Kafiyelere Örnekler:

La'l-i yâra ey gönül diş karmagı itdün **hayâl**
Kande bir maksûduñ olsa ol olur emr-i **muhâl** (G. 185/1)

Erbâb-ı dil hemîşe ehl-i **melâmet** olsun
Nâm isteyen ‘azîzüm her dem **selâmet** olsun (G. 226/1)

Farsça Kelimelerle Yapılan Kafiyelere Örnekler:

Dûr idelden gam beni la'lüñ gibi **mey-hânen**
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi **peymânen** (G. 233/1)

Fârig ancak ol perî ben ‘âşık-ı **nâ-sâd**dan
Cân virürsem bî-haberdür nâle vü **fervâd**dan (G. 238/1)

Türkçe-Arapça Kelimelerle Yapılan Kafiye Örneği:

Başum sevdâ-yı zülfüñle ko ey meh **pür-hevâ** olsun
Mahabbet ehlidür gönüm giriftâr-ı **belâ** olsun

Yüzünde kâkülün resmi perîşân eyleme dâgum
Belâ murgına şâh-bâzam ko anı kim **yuva** olsun (G. 221/1-2)

Ol perî-rû dil-rübâ kim hüsn ile **mümtâz**dur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i ‘aşka **az**dur (G. 87/1)

Arapça-Farsça Kelimelerle Yapılan Kafiye Örneği:

‘Âşık oldum bir nigâra cevriñün **dermânı** yok
Bilmezem kâfir midür dîni yok **îmânı** yok (G. 160/1)

Gördiler ferhunde zâtuñ bildi ‘âlemler **yakîn**
Kim nigîn-i devletün nakşı durur rûy-ı **zemîn** (G. 251/1)

Türkçe-Farsça Kelimelerle Yapılan Kafiye Örneği:

Sînemüz bir mâh-rûyuñ gül gibi **dâg**ın çeker
Belki sen mîr-i cemâlün al **bayrag**ın çeker (G. 35/1)

Akalı dîvâne gönüm sen meh-i **gerden-kese**
Döğmişem ben başumı sular gibi taşdan **taşa** (G. 311/1)

Klasik şiirde kafiyelelerin aynı dilden kelimelerle yapılmasının yanı sıra gramer açısından da aynı işleve sahip olmaları önemlidir. Bu sebeptendir ki isimle isim, sıfatla sıfat, fiille fiil vb. kelimeler birbirleriyle kafiyeleştirilmiştir. Cenâbî de bu

hususla genellikle dikkat etmiş ancak daha çok isimle isim ve sıfatla sıfatı birbirine kafiyeleştirmiş, fiilleri ise çok az tercih etmiştir:

Bilürüm çeşm-i humâruñ ki ne **bed-hû**dur bu
Belki hâlûñde nigârâne **siveh-rû**dur bu
Yüzüñe lâle dimem ki gül-i **hûd-rû**dur bu
Nice kâkül nice mû sünbül-i **hos-bû**dur bu
Dil-i ‘uşşâkı perîşân idecek **bû**dur bu (Th. 1/ I)

Baňa dilden hasretim âhum durur **takrîr** iden
Hâlet-i sûz u güdâzım dil durur **ta’bîr** iden (G. 227/1)

Bir melâmet ehli yok ben ‘âşık-ı **rüsvâ** gibi
Bir giriftâr-ı belâ yok bu dil-i **seydâ** gibi (G 327/1)

Şairin bazı şiirlerinde ise bu hususa riayet etmediği görülmüştür.

Sînem içre dâyima kînüm benüm **gerdûn**adur
Kim hemîşe lutfi anuñ her le’im ü **dûn**adur (G. 50/1)

Hazân idüm niçe demler bahâr oldum **nihân**umdur
Bu kana gark olan çeşmüm nihâl-i **ergavân**umdur (G. 80/1)

Cânımı tîr-i müjeñle kıldı **kurbân**uñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i **fettân**uñ senüñ (G 167/1)

Cenâbî şiirlerinde çok sayıda cinaslı kafiyelelere de yer vermiştir. Örnek beyitlerden bazıları ise şunlardır:

Virmedin ebrûlaruñ yâyına gamzeñ dahı **sest**
Tîr-i dil-dûz-ı müjeñ kıldı derûnumda **nisest** (G. 17/1)

*Hasûdu lâ-yesûdumdur benüm **sûd***
*Ziyânumdur baña ‘aşk içre **maksûd** (G. 23/1)*

Gözlerüñ şehbâzı kim murg-ı dilüm her **dem** kapar
San kazâ sîmurgıdur kim dâyimâ **âdem** kapar (G. 77/1)

Cenâbî, az sayıda da olsa mısra içi kafiyeyi de şiirlerinde kullanmıştır. Örnek olarak aşağıdaki beyitler verilebilir:

Râh-ı hüda âgâ**h**ıyam her sâliküñ hem-râhıyam
İklîm-i ‘aşkuñ şâ**h**ıyam Allâhiyem Allâhiyem (G. 200/1)

Her meclisüñ ben câ**m**ıyam her nâ-murâduñ kâmıyam
Her bir şikâruñ dâ**m**ıyam Allâhiyem Allâhiyem (G. 200/5)

Cenâbî'nin şiirlerinde kafiye çeşitliliğinin yanı sıra redif bakımından da zenginlik görülmektedir. Onun şiirlerinde redif, en önemli ahenk unsurlarından biri olarak görülür. Redifin hemen her çeşidini kullanan şair, daha çok kelime bazındaki rediflere itibar etmiş, hem Arapça, hem Farsça hem de Türkçe kelimeleri redif olarak kullanmıştır. Şairin redif olarak daha çok Türkçe kelimeleri tercih ettiği, bunların da büyük oranda fiil soylu kelimeler olduğu tespit edilmiştir. Şiirlerini kafiye+ek hâlinde redif, kafiye+kelime hâlinde redif, kafiye+ek hâlinde redif+kelime hâlinde redif, kafiye+ek+kelime grubu hâlinde redif biçiminde yazan şair, *Dîvân*'ında çok az sayıda redifsiz şiire de yer vermiştir. Yani şair, hem ses (ritim) açısından hem de muhteva açısından belirleyici bir etken olarak karşımıza çıkan redifleri, büyük oranda şiirlerine yerleştirmiştir.

Dîvân'da yer alan 373 gazelden 347'sinde redif kullanılmıştır. Bu rediflerin 157 tanesi ise Türkçe kelimelerden oluşmaktadır. Divan şairleri genelde Türkçe kelimelerden redif seçmektedir (Macit, 2005: s. 83). Yukarıdaki sayısal veriler dikkate alındığında Cenâbî'nin de Necâtî'den beri süregelen Türkçe kelimeleri redif olarak kullanma geleneğine ayak uydurduğunu söyleyebiliriz. Aynı zamanda bu

durum onun, Arapça ve Farsçanın hâkim olduğu bir üslup anlayışının zirve yaptığı dönemde; Türkçenin ifade gücünden ne derecede yararlandığını da göstermektedir.

Dîvân'daki rediflerin 29'u ise Arapça veya Farsça kökenli kelime ve eklerden oluşmaktadır. Şairin şiirlerinde genellikle ek olan redifi tercih ettiğini görmekteyiz. Buna göre eklerden oluşan redif sayısı 172, tek bir kelimedenden oluşan redif sayısı 121, hem ek hem de kelimedenden oluşan redif sayısı 65, birden fazla kelimedenden oluşan redif sayısı 13, hem ek hem de birden fazla kelimedenden oluşan redif sayısı 2'dir. *Dîvân*'daki gazellerin 26'sında ise sadece kafiye kullanılmıştır. Cenâbî, ayrıca gazellerinin dışında musammatlarında da bent düzeyinde redif kullanmıştır. Ancak gazellerinin aksine musammatlarında daha çok tek kelimedenden oluşan redifleri tercih etmiştir. Şair çok az sayıda olan müfredlerini de redifli yazmıştır.

Cenâbî'nin şiirlerinde kullandığı redif çeşitleri ve redifler şunlardır:

Ek Hâlindeki Redifler:

Aynı işlevdeki eklerin tekrarlanmasıyla oluşan redif çeşididir. İsim, sıfat ve fiillere gelen her türlü çekim ve yapım ekleriyle bu redif çeşidi oluşturulabilir.

-a/-e, -adur, -anı, -da/-de,-dadur, durur, -dan/-den, -dur/dür, -ı/-i, -ıdur/idür, -ıla, -ına, -ında, -ını, -ıyam/-îyem, -ıyuz/-iyüz, -i/î, -idüm, -ile, -lara, -ler/lar, -dılar, -lerüz, -masun, mı dur/ mi dür, mısın, -sına, -sından, -sını, -sıyam, -si, -sin/-sın, -suz, -um/-üm, -uma, -um midur, -umdur/-ümdür, -umı, -umuz/-ümüz, -uñ/-üñ, -uñı,-veş, -ye, -yem, -imiş, -yıla, -yile, -yin, -yüz.

Ek+Kelime Hâlindeki Redifler:

Kafiyeli sestem sonra gelen ek ve kelimedenden oluşan redif çeşididir.

-a beñzer, -a benefşe, -a diyem, -a gelmez, -a meded, -a nisbet, -dan cüdâ, -dan garaz, -dan gayrı, -dan korkmaz, -dan saklasun, -dan yig, -den haber, -den yig, -dur

dirler, -dur gönlüm, -ı ben, -ı bülbülüñ, -ı gözle, -ı n'eylerüz, -ı var, -ı yok, -ın çeker, -ın gezdürür, -ın öp, -îler bilür, idür -i ola, -ler bilür, -lerüz cihânda, -me kim, -mış bildüm, -r müdâm, -sı bülbülüñ, -sın sen, -um benüm, -um sanuram, -um var, -uñ mı var, -umuz vardur, -uñ öpem, -uñ senüñ, -uñ var, -uñ yügrügi, -uñdur senüñ, -üm var, -ya bak, -yı arar, -yı gör, -yı gül.

Kelime Hâlindeki Redifler:

Kafiyeli sestem sonra gelen ve tek bir kelimedem oluşam redif çeşididir.

‘âlemin, ‘aşkına, âkıbet, al, âlûdeyin, aña, ancak, añladum, arasında, baña, beklerüz, benüm, bilmezim, cevherin, çeker, çerâğı, degül, dil, döst, eglenmesün, eksük, eyle, eyledüm, eyledüñ, eyler, eylemez, eyleyem, geçer, gerek, gibi, giyer, göñlümüñ, görmedi, gül, hakı, idelüm, idem, iden, ider, istemez, isterem, isteyen, itmem, itmeyem, itsem, kâkülüñ, kalmadı, kapar, kapusı, kûşesin, meşrebin, nedür, ol, ola, oldu, oldılar, oldum, olduñ, olmasun, olmuşam, olmuşuz, olsun, olur, resmini, senden, senüñ, sûzum, üstine, vaktidür, yagdurur.

Kelime Grubu Hâlindeki Redifler:

Genellikle kafiyeli sestem sonra gelen iki veya daha fazla kelimenin tekrarıyla oluşam redif çeşididir.

Allâhiyem Allâhiyem, beñzer beñzemez, ele girmez, gördüm kendümi, ider yok, itdüñ beni, itmek nice, kıldum ‘âlemi, ol yürü, oldu tut, olduñ yine, olmak gerek, olmak neden, olmaz ‘aceb, sayd itmege.

Ek+Kelime Grubu Hâlindeki Redifler:

Kafiyeli sestem sonra gelen ek ve birden fazla kelimenin tekrarıyla oluşam redif çeşididir.

-ya virdüm göñlümi, -ya yir yok.

Kafiye gibi redifin de mısra başında, hatta mısra içinde yer aldığı, ayrıca bir şiirde iki redifin dönüşümlü kullanılabildiği de görülmektedir. Redifi bulunduğu yere göre mısra başı, mısra sonu ve iç redif; manzumedeki sıralanış düzenine göre de düz ve çapraz redif olarak sınıflandırmak mümkündür (Aydemir, Çeltik, 2012: s. 68). Cenâbî'nin şiirlerinde de mısra sonu rediflerin yanı sıra mısra başı ve iç redif örneklerine de rastlanır.

Aşağıda verilen gazelin mısra başlarında düzenli olarak değişen “bir sencileyin-bir bencileyin” ifadeleri çift/çapraz redife örnek gösterilebilir.

Bir sencileyin yâr-ı cefâkâr ele girmez

Bir bencileyin ‘âşık-ı nâ-çâr ele girmez

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cânı

Bir sencileyin şûh-ı sîtemkâr ele girmez

Bir sencileyin serv-i ser-efrâz-ı hevât

Bir bencileyin hâk-i dil-efgâr ele girmez

Bir bencileyin bülbül-i gam-dîde-i hicrân

Bir sencileyin ruhları gülzâr ele girmez

Bir sencileyin mülk-i cefâ şâhı dil-ârâ

Bir bencileyin bende-i gam-h’âr ele girmez

Bir bencileyin bâg-ı gül-i ‘aşk-ı hakîkat

Bir sencileyin şâh-ı kerem yâr ele girmez

Bir sencileyin gözleri hûn-h’âr-ı sîtemger

Bir bencileyin derd ile bîmâr ele girmez

Bir bencileyin kûy-ı belâ hâki Cenâbî

Bir sencileyin şâh-ı vefâdâr ele girmez (G. 129/1-8)

Aşağıdaki beyitler de iç redife örnektir:

Müstakbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râzıyem

Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem (G. 200/3)

Maksûd-ı halk-ı 'âlemem matlûb-ı nev'-i âdemem

Esrâr-ı Hakk'a mahremem Allâhiyem Allâhiyem (G. 200/4)

Tablo: 3 Cenâbî Dîvânı'nda Kullanılan Redif Çeşitlerinin Şiirlere Göre Dağılımı

Redif Çeşitleri	Gazel	Muhammes	Tahmis	Murabba'	Müfred
Ek Hâlindeki Redif	172	4	1	4	1
Kelime Hâlindeki Redifler	121	2	6	10	2
Ek+Kelime Hâlindeki Redifler	65	1	3	2	-
Kelime Grubu Hâlindeki Redifler	13	1	2	1	-
Ek+Kelime Grubu Hâlindeki Redifler	2	-	-	-	-

Yukarıdaki redifler incelendiğinde Cenâbî'nin özellikle gazellerinde kullandığı rediflerle şiirine belli bir ritim ve canlılık kazandırdığını söyleyebiliriz. Aynı zamanda gazellerinin neredeyse tamamında redife yer vermesi ve şiirin anlamını redif etrafında kurması, onun şiir sanatındaki başarısının da bir göstergesi sayılabilir.

Ek Hâlindeki Rediflere Örnekler:

Her harâb-âbâd kim dillerde ol meşhûrdur
Ben perîşân rûzgâra nisbet ol ma'mûrdur (G. 38/1)

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña 'âşık geçer mihnet esîr ü hâk-sârumdur (G. 58/1)

Kelime Hâlindeki Rediflere Örnekler:

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldı
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bâgında hâr oldı (G. 340/1)

Çihreñ görelüm zülf-i perîşân arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyhân arasında (G. 299/1)

Kelime Grubu Hâlindeki Rediflere Örnekler:

Sûz-ı gam-ı derûnum yâra beyân ider vok
Bu âteş-i nihânım kimse 'ıyân ider vok (G. 156/1)

Âh-ı 'âşık her nefesde sûznâk olmak gerek
Âteş-i 'aşka giren bî-vehm ü bâk olmak gerek (G. 175/1)

Ek+Kelime Hâlindeki Rediflere Örnekler:

Benden ey nâme nigârûñ nergis-i 'ayyârın öp
Destine yüzler sürüp andan ruh-ı gülzârın öp (G. 14/1)

La'lüñ gamında yaşum kanlu şarâba beñzer
Nâr-ı ruhuñda ciger yanmış kebâba beñzer (G. 32/1)

Ek+Kelime Grubu Hâlindeki Rediflere Örnekler:

Başuma ‘aşkuñ alup sevdâya virdüm göñlümi
Hey dirîgâ bilmedin gavgâya virdüm güñlümi (G. 350/1)

Gün ruhlaruñ dururken çarh üzre aya **yir yok**
Ta’rif-i hüsnüñ itdüm çûn ü çerâya vir yok

Her kâsedden ki içdüm hûn-âbe-i cigerdür
Bezminde zevk u sâzuñ ehl-i belâya vir yok (G. 159/1-2)

2.1.3. Cenâbî Dîvânı’nda Vezin

Türk aruzu 14 bahir ve 4 daire üzerine kurulmuştur (Dilçin, 2019: s. 19). XVI. yüzyıl şairlerinin divanlarına bakıldığında⁸ bu kalıplardan en çok tercih edileni remel bahrinin “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” vezni olmuştur. XVI. yüzyıl şairi olarak Cenâbî de şiirlerinde söz konusu olan kalıbı sıklıkla tercih etmiştir. Şairin aruzu Türkçeye uygulamada çoğu zaman başarılı olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra zaman zaman şiirlerinde vezin aksaklıklarına da rastlanmaktadır. Hemen her şairde görülen bu aksaklıklar; med, Türkçe kelimelerde imâle ile Arapça ve Farsça kelimelerde zihâf şeklindedir.

Aşağıdaki beyitte vezin gereği hem imâle hem de mede ihtiyaç duyulmuştur.

→

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkin iltihâbîler bilür (G. 97/2)

Aşağıdaki beytin ilk mısramında yer alan “Cenâbî” ifadesindeki “î” vezin gereği kısa okunarak zihâf yapılmıştır.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Taş, Hakan (2000). On Altıncı Yüzyıl Divan Şairlerinde Vezin Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Her nüktesi Cenâbi o şâhuñ güher durur
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz (G. 123/7)

Aynı şekilde aşağıdaki beyitte “sâkî” şeklinde okunması gereken kelime “sâki” biçiminde kısa okunarak zihâf yapılmıştır.

Sâki-i dehrüñ elinden düşdügünce ayaga
Meclisinde ‘âlemüñ kanlar yudar peymâne yüz (G. 127/2)

Cenâbî, şiirlerini 4 farklı bahir ve 8 farklı aruz kalıbı ile yazmıştır. Bu bahirlerden remel 266, hezec 78, muzâri‘ 38, recez ise 4 kez kullanılmıştır. Şair, en çok remel bahrinin “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” kalıbı ile muzâri‘ bahrinin “mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün” kalıbını kullanmayı tercih etmiştir.

Şairin şiirlerinde kullandığı bahirler ve kalıplarının nazım şekillerine göre dağılımı ve toplam kullanım sayıları ise şu şekildedir:

G: Gazel, Th: Tahmis, Mh: Muhammes, Mr: Murabba‘, Mf: Müfred, Tp: Toplam.

Tablo: 4 Cenâbî Dîvânı’nda Kullanılan Vezinler

Bahir	Vezin	G	Th	Mh	Mr	Mf	Tp
Remel	Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün	245	2		4	1	252
Remel	Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün	13	1				14
Muzâri‘	Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün	11		1		1	13
Hezec	Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün	5					5
Hezec	Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün	55			1	2	58
Hezec	Mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün	15					15
Muzâri‘	Mef‘ülü fâ‘ilâtün mef‘ülü fâ‘ilâtün	25					25
Recez	Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün	4					4

2.2. CENÂBÎ DÎVÂNI'NİN TÜR YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Türk edebiyatının tartışmalı alanlarından biri de şekil ve tür sorunudur. Eski Türk edebiyatı alanında daha çok nazım şekli meselesi üzerinde durulmuş ve konu uzlaşılabilir tasniflere dönüştürülmüştür. Oysa tür için bu anlamda bir mutabakat söz konusu değildir. Türün tanımı, amacı, ortaya çıkışı, gelişimi, başka türlere dönüşümü gibi meseleler bütünüyle çözüme kavuşmuş değildir (İsen vd. 2009: s. 251). Canım'ın (2014: s. 9) da ifade ettiği üzere bugün itibarıyla yapılan çalışmalarda türün belirleyici kriteri “konu” olarak görünüyorsa da edebî metinlerin konuları ile yüz yüze gelindiğinde sınırları net olarak belirlenmiş, her bakımdan tanımı yapılmış “edebî tür” kavramından söz etmek kolay görünmemektedir. Nitekim bir tür işlediği konulardan dolayı farklı türlerle ilişkilendirilebilir.

Cenâbî Dîvânı'nda klasik anlamda divan tertibine uyulsa da kimi nazım şekillerine rastlanmaz. *Dîvân*'ın başında tevhid, münacat ya da na'lar yoktur. *Dîvân* doğrudan musammatlar ile başlar. Musammatların sonrasını da gazeliyyat ve müfredler takip eder. Bu hususta da *Cenâbî Dîvânı*'nda kullanılan nazım türlerini şiirlerde işlenen konular üzerinden değerlendirmek yerinde olacaktır.

Şehir ve belde isimlerini konu edinen manzumelere bilâdiyye/belde-nâme adı verilir. Bunun dışında şehir övgüleri şehir yergileri ve şehir mersiyeleri ile semt tasvirleri yapan manzumeler de bilâdiyye/belde-nâme türü içinde değerlendirilir (Selçuk, 2015: s. 73). *Cenâbî Dîvânı*'nda Beykoz övgüsünde söylenen aşağıdaki murabba'ı bir bilâdiyye/beldenâme örneği olarak kabul etmek mümkündür.

Ol küşâde ey gönül sanma zemistân vaktidür
İrdi eyyâm-ı gül ü gülzâr u bûstân vaktidür
Bülbülâ eyle terennüm verd-i handân vaktidür
Evde dil gamgîn olur seyr-i gülistân vaktidür
Dil-küşâdur Begkozı seyr eyle seyrân vaktidür (Mh. 1/I)

...

Fazl-ı Hak olsun mu'înuñ görme hergiz mihneti
Hem-nişîn itsün saña Dâver felâh u râhatı
Düşmenüñ başına çarhuñ sad-belâ vü nekbeti
Cân-ı 'âlemsin şehâ sür 'izzetile devleti
Dil-küşâdur Begkozü seyr eyle seyrân vaktidür (Mh. 1/V)

Cenâbî Dîvânı 'nda yer alan murabba'ların ikisi Kanûnî Sultan Süleymân'a methiyedir. Söz konusu murabba'ların ilk ve son bentleri şu şekildedir:

Yûsuf-ı Mısr-ı melâhat şâh-ı hûbânım benüm
Hüsnile meşhûr-ı 'âlem mâh-ı Ken'ânım benüm
Bendeler hakkında ser-pâ lutf u ihsânım benüm
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânım benüm (Mr. 2/I)

...

Gûy-ı devlet kapmada destüñde zülfüñ savlecân
Gânzeler tîrini atsañ sayd-ı 'izzetdür nişân
Şevk ile bu mısra'ı okur Cenâbî her zamân
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânım benüm (Mr. 2/5)

Ey gönüller tahtına Dârâ-yı devrânım benüm
V'ey melâhat kişverine 'adlile hânım benüm
Kevni almaz zerreye mihr-i dırahşânım benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânım benüm (Mr. 3/I)

...

Niçe yıldur kim Cenâbî hâk-i râhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte vü şol rûy-ı mâhuñdur senüñ
Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-hvâhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânım benüm (Mr. 3/V)

Cenâbî Dîvânı'nda nasîhat-nâme (pendiyye, pend-nâme) türüne de rastlamak mümkündür. *Dîvân*'da yer alan ikinci muhammes, nasîhat-nâme (pendiyye, pend-nâme) türüne örnek olarak verilebilir. Muhammesin ilk ve son bentleri şu şekildedir:

Dehre bahâ konulsa deger bir bahaneye
Ey hâce zamâneye meylüñ aña niye
Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu savt-ı cân-fezâyı işit uy terâneye
Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamaneye (Mh. 2/1)

...

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü i'tibâr
İnsâna lutf bu mı ayâ devr-i rûzgâr
'Aks-i murâd-ı gönli ne gam bilse rûzgâr
Duyduñ Cenâbî hurde degül kılma âşikâr
Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamaneye (Mh. 2/VII)

Cenâbî Dîvânı'nda beşerî aşkı anlatan şiirlerin yanı sıra bahar konusunun işlendiği ve bahara ait tasvirlerin yapıldığı şiirler de vardır. Bu şiirler klasik edebiyatta bahâriyye türü içinde değerlendirilir. *Dîvân*'daki 187. gazel bir bahâriyye özelliği taşımaktadır:

Tâ ki kıldı gülşene rengîn yüzün izhâr gül
Bülbülâsâ eyledi etfâl-i bâğı zâr gül

Nergisüñ bagrına yakdı tâze bir dâg-ı siyâh
Lâle-i hûnîn dile kan agladur her bâr gül

Bülbül-i bî-çârenüñ ragmına her dem bâgda
Serve 'arz-ı şîve eyler hâr-ıla oynar gül

Revna-k-ı bâzâr-ı hüsni bulmasun diyü kesâd
Yıldı bir kez gösterür bülbüllere dîdâr gül

Ey Cenâbî ‘andelîbe kendüyi ‘arz itmege
Jâlelerden gûşına asdı dür-i şevvâr gül (G. 187/1-5)

2.3. CENÂBÎ DÎVÂNİ’NİN DİL VE YAZIM ÖZELLİKLERİ

Cenâbî’nin şiirlerini yaşadığı devre göre anlaşılır bir dille yazdığı söylenebilir. Kaside yazmamış olan Cenâbî, *Dîvân*’ını ağırlıklı olarak gazellerden oluşturmuş, gazellerde de genellikle sevgilinin özellik ve güzelliklerini, âşığa çektirdiği eziyet ve sıkıntıları, aşkın güçlüklerini işlemiştir. Gazellerde vermek istediği iletileri okuyanların güçlük çekmeden anlamaları için ağır bir ifade tarzı tercih etmemiştir. Bu hususu şairin aşağıdaki beyitlerinde gözlemek mümkündür:

Dil tolaşdı bir gözi fettân zülfi karaya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ (G. 10/4)

Gözün ey meh koparur fitne ruhuñ âl eyler
Korkarın hâl-i siyâhuñ baña bir hâl eyler (G. 26/1)

Gözlerün nergis yüzün gül hatt-ı nev-hîzün çemen
Gülşen-i hüsnün temâşâsın kılanlar oldı şen (G. 246/1)

Vireliden gönlümi sen yâr-ı mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı âhum göklere (G. 284/1)

Cenâbî’nin şiirlerinde pürüzsüz ve akıcı bir ifade tarzı olduğu söylenebilir. Bu ifade tarzı, gazellerinin okunuşu esnasında sezilen uyum (ahenk) ile de kendini hissettirir. Bu uyum, aliterasyon, asonans ve ikileme tarzı ses olaylarıyla destekli bazı gazellerinde musikiyi çağrıştırır bir uyuma dönüşür. Bu durumu aşağıdaki gazelde görmek mümkündür:

Geldi derdüñ var iken cevruñ dahı cân üstine
Eyledüñ ben bî-kese ihsân ihsân üstine

Yogrışup ‘âşıklarauñ tîr-i belâña cân virür
Râh-ı kûyuñda yatar kurbân kurbân üstine

Dökdi yaşın gözlerüm sînemde dâg-ı tâzeme
Acıyup kan aglasun giryân giryân üstine

Kondı mihrüñ var iken şevküñ dahı dil sahnına
Gerçi menzil bağlamaz sultân sultân üstine

Gâh vasluñ egledi ben ‘âşıkı geh fûrkatüñ
Devletüñde sürilür devrân devrân üstine

‘Arsa-i cânım gibi nûzhet-fezâdur dil dahı
Vir semend-i nâzuña cevân cevân üstine

Vasf-ı rûy-ı şâh ile rengîn idüp eş’ârûñı
Ey Cenâbî bağladuñ dîvân dîvân üstine (G. 264/ 1-7)

Cenâbî Dîvânı XVI. yüzyılda yazılmış, Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait bir eser olmakla birlikte Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini de yansıtmaktadır. Şiirlerinde “-madın/-medin, -ıcak/-icek, -durur/-dürür, -gıl/-gil, -uban/-üben, -ısar/-iser, -gur/-gür...” vb. eklerin sıkça kullanılması bunun en önemli göstergesidir.

Derdüñi bilmez iken hâlete geldi sûfî
Bengî oldı aşagı görümedin esrârı (G. 344/2)

Kulaguñ burıl~~madın~~sâz-ıla vir kendüñi gel
İstimâ’ eyle bu remzi nagme-i tanbûrdan (G. 239/4)

Dehşet alur gam beyâbânında gâhî ‘aklumu
Ol**ıcak** gurbetde kişi üşer evhâm üstine (G. 170/2)

Meydân-ı ‘aşka at sal**uban** bir dil-âverüz
Gamzeñ okına sine geren bir sipâhiyüz (G. 135/3)

Su içer bir cûydan gördük ‘adûyî h’âbda
Tîgüñe ugray**ısar**dur ‘âkıbet ta’bîrümüz (G. 132/4)

Yakalar çâk ider güller ruhuñ şevkine gülşende
Göge ir**gür**di bülbüller gamuñ hârından efgânı (G. 363/4)

Cenâbî’nin şiirlerinde bazı arkaik Türkçe kelimelerin varlığından da söz etmek mümkündür. “Assı, bigi, birle, döy-, göynü-, göynüklü, kaçan, karavul, key, kimesne, koç-, şol, üş-, yasil-, yil-...” vb. sözcükler bu bağlamda göze çarpan başlıca örneklerdir.

La’l **bigi** eşkümüñ sînem Bedahşânı mıdur
Ma’den-i lü’lü’-i derdüñ çeşm-i dür-pâşum mıdur (G. 89/2)

Hûn-ı dilde görmege **göynüklü** dâgum resmini
Fi’l-mesel gökde şafak içre tutılmış aya bak (G. 153/4)

Âh itme yâra karşı añup göñül belâñı
Ol tâze gül hazer it **döy**mez dem-i hazâna (G. 313/2)

Vehm idüp kâfir gözüñden ey sanem ‘âşıklarauñ
Sû-be-sû dil merdümin yarar **karavul** saldılar (G. 74/3)

Cenâbî Dîvânı’nda geçen dil birliği, kelime çeşidi vd. adlarla anılan dil öğeleri “Tamlamalar”, “İkilemeler”, “Edatlar ve Bağlaçlar”, “Ünlemler”, “Duâ ve Bedduâ

İfadeleri”, “Âyet ve Hadîsler”, “Atasözleri ve Deyimler” gibi muhtelif başlıklar hâlinde ayrıntılı olarak tanımlanıp örneklendirilmiştir.

2.3.1. Tamlamalar

Tamlamalar, en az iki sözcükten oluşan ve birbirlerini farklı ilgilerle tamamlayan söz grupları olarak tanımlanabilir. Divan şairleri de bu söz gruplarını - özellikle Arapça ve Farsça uzun tamlamaları- dil ve sanatlarının gücünü göstermek amacıyla sıklıkla kullanmışlardır. Cenâbî'nin şiirlerinde ise döneminin şairlerine nispetle Arapça ve Farsça uzun tamlamalar yok denecek kadar azdır. Şair, -Farsçaya bu dilde şiir yazacak kadar hâkim olmasına rağmen- tercihini daha çok sade ve samimi bir dilden yana kullanmış, dilde ve sanattaki becerisini ise Türkçenin dil ve anlatım olanaklarından yararlanarak göstermeye gayret etmiştir.

Dîvân'daki şiirler incelendiğinde, tamlamaların çoğunlukla iki kelimededen, kimi zaman da üç kelimededen oluştuğu görülür. Bu tamlamalar sadece Farsça sadece Arapça, Arapça-Farsça nadiren de olsa Türkçe-Farsça kelimelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Şiirlerinde Farsça tamlamaları yaygın bir şekilde kullanan şair, aynı zamanda Türkçe sözcük yapısındaki tamlamalara da büyük oranda yer vermiştir.

Cenâbî Dîvânı'nda tamlamalar Türkçe tamlamalar, Farsça tamlamalar ve Arapça tamlamalar olmak üzere 3 başlık altında incelenmiştir.

2.3.1.1. Türkçe Tamlamalar

Bilindiği üzere Türkçede tamlamalar isim tamlaması ve sıfat tamlaması olmak üzere iki grupta sınıflandırılmıştır. Söz konusu bu tamlamalar da kendi içerisinde çeşitli açılardan tasnif edilmiştir.

Cenâbî'nin şiirleri incelendiğinde Türkçe isim ve sıfat tamlamalarından fazlasıyla istifade ettiği görülmüştür.

İsim Tamlamaları

Bir isim başka bir isimle ilgi durum eki alarak veya almadan bir anlam bağı oluşturduğunda ad tamlaması dediğimiz kelime grubu ortaya çıkar. Burada birinci isim tamlayan ikinci isim de tamlanan niteliğindedir. Arada ilgi durumu ekinin kullanılıp kullanılmamasına veya tamlayanın da bir ad tamlaması olup olmamasına göre ad tamlamaları; belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması ve zincirleme isim tamlaması olmak üzere 3'e ayrılır (Korkmaz, 2009: s. 285).

Belirtili İsim Tamlaması

Tamlayan ismin sonuna ilgi durumu eki ve tamlanan ismin sonuna da üçüncü teklik şahıs iyelik eki getirilerek yapılan tamlama türüdür. Cenâbî de şiirlerinde en çok bu tarzda yapılan tamlamalara yer vermiştir.

Gözlerüm enhâra döndi aklamakdan Harfiyâ
Yüzümüñ rengini hõd döndürdi gam nîlûfere (G. 284/5)

Şuña kim bâliş olmışdur giceler işigüñ taşı
Egilmezse meh-i çarha 'aceb midür **anuñ bası** (G. 330/1)

Gözümüñ yası gibi yerlere çalup dün ü gün
Gamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni (G. 335/4)

Belirtili isim tamlamalarındaki tamlayan ve tamlanan adlar yalın olduğu gibi araya başka unsurlar da alabilirler. Bu unsurlar kelime hatta kelime grubu şeklinde olabileceği gibi ekler şeklinde de görülebilir.

Kaslaruñ tugrasını göster berât-ı hüsn ile
Ser-fürû kılsun begüm Îrân-ıla Tûrân aña (G. 2/2)

Leb-i la'l-i safâ-bahşuñ tasavvur eyledüm ey meh
Yüzüñ âyînesinde mün'akis pür-katre kanumdur (G. 59/2)

Nigâr-hâne-i Çîni hep temâşâ eyledüm gördüm
O nakş olmuş suvar cânâ **yüzünüñ cümle hayrânı** (G. 363/5)

Şiirin yapısı gereği tamlamayı oluşturan unsurların yer değıştirdiğı devrik isim tamlamalarına da fazlasıyla rastlanır.

Sînem içre dâyima kînüm benüm gerdûnadur
Kim hemîşe **lutfi anuñ** her le'im ü dûnadur (G. 50/1)

Ayrıca şair, şiirlerinde bütün divan şairlerinde de görüldüğü gibi Farsça tamlamalarla iç içe geçmiş Türkçe tamlamaları da kullanmıştır. Kimi zaman da Türkçe tamlamanın bir unsurunu Farsça tamlamalarla oluşturmuştur.

Aşağıdaki örneklerde Türkçe tamlamanın içerisinde Farsça tamlama, tamlayan unsur olarak kullanılmıştır.

Mısr-ı hüsnüñ hakkı ey cân tâ dem-i subh-ı visâl
Şâm-ı fûrkat içre çeşmüm Nîlveş giryândur (G. 99/2)

Dögerse sînemüñ tablın **gam-ı hecrüñ eli** ey meh
Fenâ *lebbeyki* âvâzı gele ol dem sadâsından (G. 242/3)

Kıldı meftûn-ı ebed şol had-ıla hâl beni
Eyledi **zülf-i sivâhuñ gamı** bed-hâl beni (G. 335/2)

Aşağıdaki beyitlerde ise Türkçe tamlamanın içerisinde Farsça tamlamanın tamlanan durumunda olduğu görülmektedir.

Gel Cenâbî **bendenüñ** sayd it şehâ **murg-ı dilin**
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlag imiş (G. 140/5)

Bahâristân-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi hacîl eyler **anuñ bâb-ı Gülistânı** (G. 363/8)

Şairin şiirlerinde aynı zamanda Türkçe isim tamlamasının her iki unsurunun Farsça terkiplerden oluştuğu örneklere de rastlamak mümkündür.

Meyl ü sūzum her nefes ruhsâre-i dil-dâredür
Bülbül-i âsüftenüñ sevk-i dili gülzâredür (G. 46/1)

Belirtisiz İsim Tamlaması

Bu tamlama türünde tamlayan tamlama ekini almaz. Yani yalın durumdadır. Sadece tamlanan isim, üçüncü teklik şahıs iyelik eki alır. Cenâbî'nin şiirlerinde de belirtili isim tamlamasından sonra en yaygın olarak görülen tamlamadır.

‘İzârüñ nârına düşdi ‘azâb-ı cân nedür bilmez
Tutulmuş dâm-ı zülfünde **gönül murgı** semenderdür (G. 43/2)

Dehşet alur **gam beyâbânında** gâhî ‘aklumı
Olcak gurbetde kişi üşer evhâm üstine (G. 270/2)

Ey bâd-ı âh esme muhâlif olup baña
Ten zevrakın karaya çalan rûzgârsın (G. 257/2)

Zincirleme İsim Tamlaması

Bu tarz tamlamalar birden fazla unsurdan meydana gelmektedir. Tamlama unsurlarının her ikisi de isim tamlaması biçiminde iç içe girmiş ve yeni bir tamlama oluşturmuştur. Cenâbî'nin şiirlerinde Farsça yapılarla birlikte yapılanları da ele alırsak sayı olarak bir hayli varlığından söz edebiliriz.

Yâr vashı ni’metinüñ sükrini eyle edâ
Sûd kılmazsañ te’essüf her kaçan hicrân olur (G. 32/3)

Firâkuñ tasınuñ zahmın çeker baş

Görür yazusını elbetde her ser (G. 75/6)

Ey Cenâbî bir **secâ'at râhınuñ âgâhıyuz**

Pâdişâh-ı hasm-efgen olalıdan pîrümüz (G. 132/5)

Bulup **gamzeñ hadenginüñ** Cenâbî sîne **zahmın**

Siper gibi gerüp gögsin yürür cânâ safâsından (G. 242/5)

Sıfat Tamlamaları

Sıfatlar, isimden önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yönlerden belirten sözlere (Korkmaz, 2009: s. 337). *Cenâbî Dîvânı*'nda sıfatlar, daha çok Farsça, Arapça kelimelerle veya Farsça terkiplerle kullanılmıştır. Söz konusu olan kelime ve terkipler ise daha çok “bir, bu, her, ol, şu, şol” işaret ve belirtme sıfatlarıyla karşımıza çıkmaktadır.

Sînemüñ deşinde çeşmüm dökse **kanlu vasını**

Ey sanem **her katresi bir lâle-i nu'mân** olur (G. 27/2)

Halk-ı ‘âlem gibi ‘ıyd-ı vasluña müştâk olup

Bâm-ı ‘arşa çakdı **güzel kasuñı** ey meh hilâl (G. 185/2)

Hâk-i râhuñ üstine iksîr-i devletdür diyü

Kara toprak gibi saçdı çeşm-i giryân cevherin (G. 252/2)

Nitekim **bu gülsenüñ bir bülbülü** yok ben gibi

Bâg-ı hüsne gelmedi **bir gonca-i ter** sen gibi (G. 348/1)

Götür yüzden **kara zülfüñ** niçe bir ay hilâl-ebrû

Şu'a'-ı mihri setr ide basup bir ebr-i zulmânî (G. 363/6)

Aşağıdaki örneklerde Türkçe isim tamlamalarında da görüldüğü gibi sıfat tamlamalarında da tamlamanın bir unsurunun Farsça bir terkipten oluştuğu gözükmemektedir.

İtlerüñ silkine girdüm ‘âlemüñ sultânıyam
Dergehüñde bes durur **bu pâye-i devlet** bana (G. 8/4)

Fâş kıldı her kime kim râzum itdüm âşikâr
İstedüm ben bulmadım **bir yâr-i mahremden** haber (G. 37/4)

Cenâbî cism-i sad-pârem benüm kim vâdî-i gamdur
İki cesm-i güher-bârum iki başlu buñarıdur (G. 63/5)

2.3.1.2. Farsça Tamlamalar

Farsça tamlamalar, Türkçe söz diziminin tam tersi bir şekilde oluşmuş yapılardır. Bir diğer ifade ile Farsça tamlamalarda önce tamlanan sonra tamlayan gelir. Genellikle iki, üç ya da dört unsurdan meydana gelen bu yapılar, istisnai durumlar hariç Arapça ve Farsça kelimelerden oluşurlar.

Cenâbî de şiiirlerinde gelenekten gelen bir özellik olarak daha çok Farsça tamlamalara yer vermiştir. Bu tamlamaların çoğunluğu ise ikili terkiplerden oluşmuştur. Hatta bunların bir kısmı klişeleşmiş, yaygınlaşmış yapılar olarak karşımıza çıkar. Dolayısıyla Cenâbî'nin şiiirlerinde Farsça ağır terkiplerin varlığı söz konusu değildir.

Farsça İsim Tamlamaları

Farsça isim tamlamalarında önce tamlanan sonra tamlayan gelir. Bu durum Türkçedeki tamlama oluşumunun tam aksi şeklindedir. İsim tamlamasının yapılışında tamlananın yani ilk kelimenin sonuna “-ı, -i” ya da “-yı, -yi” sesi veren bir bağlama unsuru eklenir.

İsim tamlaması yaparken kullanılan unsurun ikisi de Farsça, biri Farsça biri Arapça veya ikisi de Arapça olabilir.

Aşağıda söz konusu edilen tamlamalara örnekler verilmiştir.

Her İki Unsurun Farsça Olduğu Örnek:

Âb-ı cesmüñ suladukça ben gubârın gül biter
Bu fenâ gülzârı içre şöyle hâk olmak gerek (G. 175/3)

Her iki Unsurun Arapça Olduğu Örnek:

Dil **gam-ı ‘aşkuñla** cânâ sanma kim ferzânedür
Kâkülüñ zencîrine vâ-beste bir dîvânedür (G. 44/1)

Unsurlardan Birinin Farsça Diğèrinin Arapça Olduğu Hususlara Örnek:

İrüşür **dest-i kazâdan** atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-tâ-ser âhen ol (G. 181/4)

Farsça Sıfat Tamlamaları

Farsça sıfat tamlamalarında Türkçedeki tamlama oluşumunun aksine önce isim sonra sıfat gelir. Sıfat tamlamaları yapılırken Farsça isim tamlamalarında olduğu gibi ilk kelimenin sonuna “-ı, -i” ya da “-yı, -yi” sesi veren bir bağlama unsuru eklenir.

Farsça isim tamlamalarında olduğu gibi sıfat tamlamalarında unsurlardan her ikisi Farsça veya Arapça ya da biri Farsça diğèri Arapça olabilir. Aşağıda bu hususa dair bazı örnekler verilmiştir.

Her İki Unsurun Farsça Olduğu Örnek:

Sen **gül-i nev-restenüñ** olup Cenâbî ‘âşıkı
Gonca-la’lûñ vasfın eyler bülbül-i gûyâ gibi (G. 328/5)

Her İki Unsurun Arapça Olduğu Örnek:

Sen behiştî bir meleksin hil’atunîdur nûrdan
Gâyib itme kendüñi ben **‘âsık-ı mehcûrdan** (G. 239/1)

Unsurlardan Birinin Farsça Diğlerinin Arapça Olduğu Hususlara Örnek:

Çihreñ görelüm **zülf-i perîsân** arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyhân arasında (G. 299/1)

İzâfet-i Maktû ve İzâfet-i Maktûb

Farsça isim tamlamalarında tamlayan ile tamlananın; sıfat tamlamalarında ise isim ve sıfatın yerleri değiştirilerek ve aradan izafet kesresi kaldırılarak yapılan tamlamalara izâfet-i maktûb (ters çevrilmiş tamlama) denir. Tamlanan ile tamlayan arasındaki izâfet kesresi kaldırılarak yapılan tamlamalar ise izâfet-i maktû ya da kesik tamlama olarak adlandırılır. Cenâbî’nin şiirlerinde de bu tarz tamlamalar dikkat çekmektedir.

Şiirlerde yer alan söz konusu tamlamaların bir kısmı ise şöyledir:

‘Âlem-penâh, ‘alî-sîret, ‘âlî-şân, ‘anber-bâr, ‘anber-efşân, anber-âlûd ‘anber-bû, båd-âver, bed-asl, bed-güher, bed-hâl, bed-hû, bed-nâm, bed-nihâd, beste-per, belâ-keş, belâ-perver, bülend-pervâz, büt-perest, dicle-bâr, dil-âver-meşreb, dil-âvîz, dil-beste, dil-figâr, dil-haste, dil-kişver, dil-küşâ, dil-nüvâz, dil-rübâ, dil-şâd, dil-teng, dil-teşne, dîvâne-resm, dîvâne-şekl, gam-güsâr, gam-zâr, gîtî-nümâ, gonca-dehen, gonca-fem, gül-bûy, gül-çihre, gül-deste, gül-endâm, gül-fâm, gül-gûn, gül-reng, gül-rû, gül-rûh, hâk-pây, harâb-âbâd, harâb-âlûde, hâste-cân, hâtır- perîşân, hâver-lakab,

heft-ser, hem-‘inân, hem-âheng, hem-cenâh, hem-nefes, hem-nişîn, hem-pehlû, hem-râh, hem-râz, hem-reng, hem-ser, hem-zâd, hem-zânû, heşt-behişt, hûd-rû, hûş-bû, hoş-güzâr, hoş-hâl, hûb-rû, hûn-beste, hûn-feşân, hûnîn-ciger, hûrî- nijâd, hûrşîd-çihre, huşk-leb, hümâ-pervâz, hümâ-sâye, h`âb-âlûde, kalender-meşreb, kâm-bahş, kâm-cû, kamer-çihre, kamer-tal’at, kec-hayâl, kemân-ebrû, lâle-had, lâle-rû, lâle-rûh, mâh-çihre, mâh-manzar, mâh-peyker, mâh-rû, mâh-ruh, mâh-rûy, meh-likâ, meh-pâre, meh-peyker, melek-hû, melek-rû, nâzûk-beden, nâzûk-ten, nev-’arûs, nev-âmed, nev-rûz, nîm-nân, nûzhet-fezâ, pâk-meşreb, pây-bend, perî-rû, perîşân-hâl, perîşân-hâtır, peymân-şiken, reh-güzâr, rûh-perver, sâbit-kadem, sad-bâr, sad-belâ, sad-pâre, sâhib-nazar, semen-bû, semen-çihre, semen-sîmâ, seng-dil, ser-çeşme, ser-menzil, ser-nigûn, serv-kad, serv-kâmet, sîm-ber, sîmîn-beden, sîm-ten, sîne-pür-hûn, siyeh-rû, suhan-perdâz, şafak-gûn, şâh-râh, şarâb-âlûde, şikeste-hâtır, şîr-dil, teşne-leb, zehr-âlûd, zer-benek, zer-küle, zulmet-âbâd, zulm-pîşe...

Cenâbî'nin şiirlerinde kullandığı Farsça tamlamalar ve bu tamlamaların kullanım sıklığı şu şekilde listelenmiştir:

Tablo:5 Cenâbî Dîvânı'nda Farsça Tamlamalar

‘abd-i zengî	‘ârif-i bî-kayd	‘âşık-ı ma’rûf
‘âciz-i fi’l-i rakîb	‘arsagâh-ı nazm	‘âşık-ı nâ-çâr
‘akl-ı hurdedân	‘arsa-ı dehr	‘âşık-ı nâ-çîz
‘aks-i murâd-ı gönül	‘arsa-i ‘uzlet	‘âşık-ı nâ-şâd (2)
‘aks-i na’l-i tevsen	‘arsa-i cân	‘âşık-ı rûsvâ
‘aks-i ruh-ı yâr	‘arsa-i himmet	‘âşık-ı ser-bâz (4)
‘âlem-i deyr	‘arz-ı hâl	‘âşık-ı şeydâ (3)
‘âlem-i hayret (2)	‘arz-ı keyd	‘âşık-ı şûrîde
‘âlem-i kesret	‘arz-ı küdüret	‘âşık-ı şûrîde-i bî-bâk
‘âlem-i kübrâ	‘arz-ı niyâz	‘âşık-ı üftâde
‘âlem-i ma’lûl	‘arz-ı şîve	‘aşk-ı cânân
‘âlem-i ma’nâ	‘âşık-ı âvâre	‘aşk-ı dil-ber
‘âlem-i ma’nî	‘âşık-ı bî-bâk	‘aşk-ı pâk
‘âlem-i suret	‘âşık-ı bî-cân	‘aşk-ı tîg-ı zahm
‘âlem-i sûz u güdâz	‘âşık-ı bî-derd	‘aşk-ı vîrânî-ebed
‘âlem-i şâd	‘âşık-ı bî-dil (3)	‘avn-ı sübhân
‘âlem-i tecrîd	‘âşık-ı bî-gam	‘ayn-ı ‘inâyet (2)
‘andelib-i haste-dil	‘âşık-ı dergâh	‘ayn-ı ‘izzet
‘âriz-ı cânân (2)	‘âşık-ı deryâ-dil	‘ayn-ı belâ
‘âriz-ı dil-ber (2)	‘âşık-ı didâr	‘ayn-ı meh
‘âriz-ı gül-gûn	‘âşık-ı dil-haste	‘ayn-ı tel
‘âriz-ı hamrâ-yı gül	‘âşık-ı gamgîn	‘ayn-ı i’tibâr
‘âriz-ı meh-tâb	‘âşık-ı kerb	‘ayyâr-ı çarh

'ayyâş-ı felek
'azâb-ı cân (3)
'âzim-i beyt-i şeref
'âzim-i îrân
'âzim-i semt-i fenâ
'azm-i sefer
'azm-i şikâr
a'lem-i nâs
âb-ı 'aşk
âb-ı 'aşk-ı pâk
âb-ı Ceyhûn
âb-ı cûy-bâr-ı bâg-ı cân
âb-ı çeşm
âb-ı dîde
âb-ı gam
âb-ı hasret (2)
âb-ı hayvân (3)
âb-ı Kevser
âb-ı revân (4)
âb-ı rû
âb-ı vasl
âb-ı visâl
âfitâb-ı 'âlem-ârâ
âfitâb-ı devlet
âfitâb-ı hâverî
agyâr-ı ded
âh-ı 'âşık (2)
âh-ı derûn (3)
âh-ı gam-efzâ (2)
âh-ı hazîn
âh-ı pür-sûz (2)
ahvâl-i eşk
ahvâl-i pür-melâl (2)
âlâm-ı fûrkat
ârâm-ı cân
ârem-i hüsn
ârzû-yı mâ
ârzû-yı sıhhat
asdâf-ı 'âlem
asdâf-ı dür-perver
âsîb-ı hâr-ı gam
âsitân-ı yâr
âsmân-ı dûn
âsûde-i dehr
âşık-ı ma'sûk
âşık-ı mihnet-zede
âşinâ-yı bahr
âşiyân-ı bûm-ı hasret
âşiyân-ı dehr
âşiyân-ı nekbet
âteş-i 'aşk (5)
âteş-i dil-sûz-ı hecr

âteş-i fûrkat
âteş-i gam
âteş-i hasret (2)
âteş-i hecr-i ruh
âteş-i hicrân
âteş-i külhen
âteş-i mihr-i ruh
âteş-i nihân
âteş-i sûzân (4)
âteş-i şevk-i cemâl
âvâre-i zülf (2)
âyet-i hüsn
âyîne-i câm-ı mey
âyîne-i dil
âyîne-i idrâk (2)
âzürde-i hâr
bâb-ı Gülistân
bâb-ı Hayber (2)
bâb-ı istignâ
bâb-ı pend
bâdâm-ı ter
bâd-âver
bâde-i 'aşk
bâde-i gül-gûn
bâde-i hamrâ
bâde-i hayret
bâde-i şevk
bâd-ı 'anber-bîz
bâd-ı âh (5)
bâd-ı âh-ı sîne
bâd-ı fenâ (2)
bâd-ı gam
bâd-ı gubâr-âmiz
bâd-ı hazân
bâd-ı hevâ (3)
bâd-ı heves
bâd-ı nedâmet
bâd-ı sabâ (4)
bâd-ı sarsar (2)
bâg-bân-ı lutf-ı hak
bâg-ı 'adl
bâg-ı 'âlem (4)
bâg-ı 'aşk
bâg-ı 'izzet
bâg-ı belâ
bâg-ı cân
bâg-ı cemâl
bâg-ı dehr (2)
bâg-ı gül-i 'aşk-ı hakikat
bâg-ı gülzâr
bâg-ı hayâ
bâg-ı hecr

bâg-ı hıyâban (2)
bâg-ı hüsn
bâg-ı letâfet
bâg-ı melâhat
bâg-ı rezm
bahâr-ı hüsn
bahâristân-ı nazm
bahr-ı bî-kenâr
bahr-ı bî-kerân
bahr-ı çeşm
bister-i sincâb
bahr-ı mihnet
bahr-ı nazm (2)
bahr-ı rahmet
bahr-ı sirişk
bahr-i 'aşk
bahr-i 'ummân
bahr-i der
bahr-i gerdûn
bahr-i Kulzüm
baht-ı sa'id
bâl-i himmet
bâl-i râhat
bâlîn-i zer-kâr
bâliş-i derd ü belâ
bâm-ı 'arş
bârân-ı belâ
bârgâh-ı 'izzet
bârgâh-ı devlet
bârgâh-ı nazm
bâr-ı gam (2)
bâr-ı gam-ı 'aşk
bâr-ı gam-ı hicrân
bâr-ı hâtır
bâr-ı hecr
bâzâr-ı 'aşk
bâzâr-ı fazl
bâzâr-ı fenâ
bâzâr-ı gam (3)
bâzâr-ı mihr-i yâr
bâzâr-ı sıdk
bâz-ı şikâr-endâz
becce-i Hindû (2)
bed-asl
bed-güher
bed-hâl
bed-hû
bed-hûy-ı sitemkâr
bed-nâm (3)
bed-nâm-ı 'âlem
bed-nâm-ı cihân
bed-nihâd

bedr-i ziyâ-yı ‘ârız
behişt-i ‘Adn
behişt-i vasl-ı yâr
belâ-yı fakr
belâ-yı hecr
bende-i dergâh
bende-i fermân
bende-i gam-h`âr
bîşe-i himmet
bende-i sâdik
bender-i şehri-i melâmet
bend-i gam
bend-i hayret
bend-i zülf (3)
ber-dâr-ı dâr-ı gam
berg-i gül (3)
berg-i hazân (4)
berg-i kâh (3)
berg-i semen
berg-i sürh
beste-i bend-i ser-i zülf
beste-i fitrâk
beste-i kemend
beste-i zencîr-i gam
beste-i zülf-i ham-ender-ham
beste-per
bey’ ü şirâ-yı gam
beyâbân-ı mahabbet
beyt-i Husrev
bezm-i ‘âlem-gîr
bezm-i ‘aşk
bezm-i agyâr
bezm-i belâ (2)
bezm-i gam (13)
bezm-i hâs
bezm-i hayret
bezm-i hüsn
bezm-i mahabbet
bezm-i mihnet (2)
bezm-i pür-neşât
bezm-i pür-safâ
bezm-i safâ
bezm-i şâh
bezm-i vahdet (3)
bezm-i vasl-ı yâr
bî-‘âr-ı ‘aşk
bî-dâr-ı kûy
bî-mûcib-i cinâyet
binâ-yı hecr
bister-i gam
bister-i hâr u has-ı kûy

bister-i hâr-ı cefâ
bister-i sincâb
bî-sütûn-ı ‘aşk
bî-sütûn-ı gam (2)
bî-sütûn-ı gam-ı ‘aşk
bîşe-i himmet
bî-zâd-ı râh-ı âhiret
burâk-ı âh
burc-ı ‘izzet
burûc-ı çarh (2)
bûse-i hadd-i dil-ârâ
bûse-i la’l
bûstân-ı kûy
bûy-ı gülzâr-ı visâl
bûy-ı hulk (2)
bûy-ı râhat
bûy-ı rûh-efzâ-yı gül
bûy-ı visâl
bûy-ı zülf (2)
bûy-ı zülf-i ‘anber-âmîz
bûy-ı zülf-i müşg-bûy
bûlbül-i âşüfte (3)
bûlbül-i bî-cân
bûlbül-i bî-çâre
bûlbül-i cân
bûlbül-i çemen
bûlbül-i dil
bûlbül-i dil-haste (2)
bûlbül-i gam-dîde-i hicrân
bûlbül-i gûyâ (4)
bûlbül-i hûnîn
bûlbül-i nagme-serâ
bûlbül-i şeydâ (4)
bûlbül-i şûrîde (4)
bûlbül-i zâr
bülend-pervâz
bünyâd-ı devrân
büt-i ‘İsî-nefes
büt-i ra’ nâ-yı gül
büt-i tersâ (3)
büzgâle-i nûş
câh-ı gam
cahîm-i fûrkat
câme-i ‘ârîyyet-i cân
câme-i ‘aşk
câme-i al (3)
câme-i cism-i melâmet
câme-i gül-gûn
câme-i nâmûs
câme-i tevhid-i Hakkı
câm-ı belâ-yı ‘aşk
câm-ı bî-gîş

câm-ı Cem (3)
câm-ı çeşm
câm-ı derd (4)
câm-ı dîde
câm-ı elem-peymâ (2)
câm-ı feyz
câm-ı gam
câm-ı hüsn
câm-ı la’l (5)
câm-ı leb
câm-ı mey (3)
câm-ı mey-i sahbâ
câm-ı pür-gam
câm-ı riyâ-yı zühd
câm-ı sahbâ
câm-ı sürûr
câm-ı şarâb (2)
câm-ı şevk (4)
câm-ı vasl
câm-ı visâl
câmi’-i dil
câmi’-i hüsn (3)
cân-ı ‘adû
cân-ı ‘âlem
cân-ı mahzûn
cân-ı Mecnûn
cânib-i Hak
cây-ı ‘işret-âbâd
cây-ı gam-âbâd
cây-ı h`âb
cefâ-yı hâr-ı hecr
cemâl-i bâ-kemâl
cemâl-i Leylî
Cemşîd-i devrân
Cemşîd-i gerdûn
cenâb-ı ‘âşık
ceng-i ‘Ubeyd
cesîm-i behr
cevr ü cefâ-yı yâr
cevr-i bî-pâyân
cevr-i firâk
ceyb-i ‘âr
ceyş-i Habeş
cilvegâh-ı hüsn (2)
cism-i bî-rûh
cism-i Cenâbî
cism-i hâk
cism-i harâb (2)
cism-i nizâr (2)
cism-i sad-pâre
cism-i tenhâ-mânde
cism-i vîrân

cism-i za'f
cism-i zâr
cism-i zerd (2)
cûd-ı şâh-ı 'âdil-i devrân
cugd-ı mihnet
cur'a-i câm-ı elest
cûy-bâr-ı dîde
cûy-ı 'ömr-i âdem
cûy-ı belâ
cûy-ı dîde
cûy-ı eşk
cûy-ı hûn-bâr
cûy-ı hûnîn
cünd-i Fir'avn
cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd
cür'adân-ı 'akl-ı küll
cür'adân-ı kalb
cür'adân-ı la'l-i dil-ber
cür'a-h'âr-ı bezm-i gam
cür'a-ı 'aşk
cür'a-i câm-ı gam
cür'a-i derd
cür'a-i la'l (3)
çarh-ı a'lâ
çarh-ı ahdar (2)
çarh-ı berîn
çarh-ı bî-hüner
çarh-ı cefâ
çarh-ı çenberî
çarh-ı felek
çarh-ı hayret
çarh-ı hiyel-güster
çarh-ı nîl-gûn
çarh-ı pür-sitem
çarh-ı sitîzekâr
çarh-ı zerrîn
çârsû-yı gam
çârsû-yı mihnet-i 'aşk
çeh-i Bâbil
çerâg-ı 'ayş
çerâg-ı dâg
çerâg-ı derd (2)
çerâg-ı devlet
çerâg-ı hâne-i kalb
çerâg-ı mihnet (2)
çerh-i dún
çeşme-i idrâk
çeşme-sâr-ı ma' ü tîn
çeşm-i 'âlem-bîn
çeşm-i ala
çeşm-i bed-i zamâne

çeşm-i cân
çeşm-i cânân
çeşm-i cellâd
çeşm-i encüm
çeşm-i encüm-bâr
çeşm-i eşk-bâr
çeşm-i fettân (2)
çeşm-i gammâz
çeşm-i giryân (4)
çeşm-i güher-bâr (2)
çeşm-i hîle-perdâz
çeşm-i humâr (2)
çeşm-i hûn-bâr
çeşm-i hûn-efşân (3)
çeşm-i hûn-feşân (2)
çeşm-i hûn-pâlâ
çeşm-i hurde-bîn
çeşm-i Mecnûn
çeşm-i pür-hûn
çeşm-i siyâh (2)
çeşm-i ter (3)
çeşm-i yâr
çetr-i devlet
çevgân-ı istignâ
çihre-i âyâz
çihre-i hûn-âb
çihre-i tâbân
çihre-i zerd (2)
da'vâ-yı hûbî
da'vi-yi hüsn
da'vi-yi ihyâ
dâfi'-i gam
dâg-ı belâ
dâg-ı ciger
dâg-ı ciger
dâg-ı gam (5)
dâg-ı hasret (2)
dâg-ı mihnet
dâg-ı mihr (2)
dâg-ı sıfrâsâ
dâg-ı siyâh
dâg-ı tâze (2)
dâmen-i 'aşk
dâmen-i kûh-ı belâ
dâmen-i kûh-ı elem
dâmen-i mestân
dâmen-i pâk (2)
dâm-ı hayret
dâm-ı zülf (2)
dâne-i dehr
dâne-i erzen
dâne-i eşk

dâne-i fülful
dâne-i haclet
dâne-i hâl (4)
dâne-i hâl-i ruh
dâne-i hâl-i siyeh
Dârâ-yı devrân
dâr-ı zülf
dâr-i 'adem
Dâvudî-âvâz
defter-i dil (2)
dehr-i bî-vefâ
dehr-i lu'bet-bâz
dehr-i şûm
delîl-i râh
dellâle-i gül
dem-i 'Îsâ
dem-i hazân
dem-i subh-ı visâl (2)
dendân-ı Pervîn
dendân-ı sîn
der-âgûş
der-bend-i mihnet (2)
der-bend-i mihnet
derd ü gam-ı firâk
derd-i 'aşk (6)
derd-i derûn
derd-i dil-ber
derd-i firâk
derd-i hatt
derd-i humâr
derd-i Kays-ıla Ferhâd-ı bî-dil
derd-i mihr
derd-i ser
derd-i yâr
dergeh-i pîr-i mugân (2)
der-i 'aşk
der-i devlet-me'âb
der-i Ka'be
ders-i mahabbet
derûn-ı sîne (4)
dervâze-i kûy
dervâze-i şehir-i melâmet
deryâ-yı 'ummân (2)
deryâ-yı eşk
deryâ-yı eşk-i çeşm
deryâ-yı gam
deryâ-yı hüsn
deryâ-yı mevc-engîz
deste-i hâven
dest-i âh (2)
dest-i cevri (2)

dest-i gam
dest-i gam-ı cihân
dest-i hâr
dest-i hicrân
dest-i himmet
dest-i kader
dest-i kazâ (4)
dest-i melâhat
dest-i pür-zûr-ı havâdis
deşt-i ‘aşk
deşt-i belâ
deşt-i sîne
devlet-i ‘adl
devlet-i ‘aşk (2)
devlet-i Cemşîd
devlet-i dehr-i denî
devlet-i vasl
devlet-serâ
devr-i ‘aşk
devr-i cihân
devr-i hatt (2)
devr-i ruh
devr-i rüzgâr
deyr-i ‘âlem (2)
deyr-i ‘aşk
deyr-i gam
deyr-i mahabbet
diraht-ı mîve-bâr
diraht-ı sâye-ver
dîbâ-yı Firengi
dîdâr-ı yâr (2)
dîde-i bîmâr
dîde-i cellâd (2)
dîde-i fettân
dîde-i giryân (5)
dîde-i her
dîde-i hûn-bâr (2)
dîde-i idrâk
dîde-i Mahmûd-ı Gazne
dîde-i nem-nâk (2)
dîde-i pür-hûn
dîde-i pür-nem
dihkân-ı kudret
dil-âver-meşreb
dil-ber-i fettân
dil-ber-i mihr
dil-ber-i tannâz (2)
dil-beste (2)
dil-fîgâr (3)
dil-hâne (2)
dil-haste (2)
dil-hazîn

dil-i ‘uşşâk
dil-i âbâd
dil-i bîmâr
dil-i dîvâne (8)
dil-i mahzun
dil-i mihnet-zede
dil-i nâlân
dil-i nâ-şâd
dil-i sad-pâre (2)
dil-i sengîn
dil-i şeydâ
dil-i şûrîde (3)
dil-i zâr (3)
dil-kişver
dil-küşâ (3)
dil-nüvâz
dil-rübâ (2)
dil-şâd (2)
dil-teng
dil-teşne
dirhem-i eşk (2)
dîvâne-resm
dîvâne-şekl
dîvân-ı hatt
diyâr-ı ‘adl
diyâr-ı derd
diyâr-ı gam
diyâr-ı mihnet
diyâr-ı mihnet-i hecr
diyâr-ı mülk-i ‘Osmân
diyâr-ı Rûm (2)
diyâr-ı vasl
dûd-ı âh (9)
dûd-ı âh-ı ‘arş-ı sâmi
dûd-ı âh-ı pür-şerâr (2)
dûd-ı âh-ı pür-şerer
duhân-ı âh (3)
dûzah-ı hicrân
dü-çeşm-i hûn-feşân
dükkân-ı dil
dür-i dil
dür-i nâ-süfte
dür-i şehvâr (5)
dürr-i ‘Aden (3)
dürr-i ‘aşk (2)
dürr-i dendân
dürr-i eşk-i dîde-i hûn-bâruma
dürr-i galtân (2)
dürr-i meknûn (2)
dürr-i Necef (2)
dürr-i sihr

dürr-i şehvâr (3)
düşmen-i nefis u hevâ
düz-d-i şeb-rev
ebkâr-ı ma’ânî
ebr-i müşg-efşân
ebr-i nîsân
ebr-i siyâh (2)
ebr-i zulmânî
ebr-i zulmet
ebr-i zülf
ebrû- yı dil-ber
edvâr-ı cevvr
ef’î-i zülf
eflâk-ı cevvr
eflâk-ı kebûd
efser-i ‘izzet
ehl-i ‘aşk (7)
ehl-i belâ
ehl-i bîniş
ehl-i dil (6)
ehl-i fazl
ehl-i hüner
ehl-i İslâm
ehl-i Karaman
ehl-i kemâl
ehl-i kumâr
ehl-i melâmet
ehl-i mihnet
ehl-i nazar
ehl-i râz
ehl-i sefer
ehl-i semâ
ehl-i sevâb (2)
ehl-i şevk (2)
ehl-i zebân
ehl-i zevk
ejder-i âteş-feşân
eltâf-ı şeh
emîr-i kâmrân (4)
emr-i muhâl (2)
encüm-i eflâk
encüm-i seyyâr
engüşt-i yâr
envâr-ı hüsn
erbâb-ı dil
erbâb-ı sohbet
erganûn-ı âh-ı dil
erre-i üstâd
erv-i bâg-ı dil
esâs-ı ten
eser-i zerre
esîr-i bend-i ‘adl

esîr-i bend-i ‘aşk (2)
esîr-i bend-i gam
esîr-i çâh
esîr-i gull-ı ‘aşk
esîr-i kâkül-i pür-çîn
esîr-i zülf
esrâr-ı ‘aşk (5)
esrâr-ı gam
esrâr-ı Hakk
esrâr-ı sun’-ı hakk
eş’âr-ı dil-pesend
eşkâl-i gam-ı ‘aşk
eşk-i çeşm (10)
eşk-i dîde (7)
eşk-i firâvân
eşk-i gül-gûn
eşk-i hûnîn
eşk-i lâle-reng
eşk-i revân
eşk-i sürh
etfâl-i bâg
etrâf-ı hüsn
evc-i fenâ
evc-i istignâ
evkâr-ı ‘aşk
evkâr-ı mest
evrâd-ı hüsn
evrâk-ı devrân
evrâk-ı nazm
evsâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh
evtâr-ı eşk
eyvân-ı ‘aşk
eyvân-ı cân
eyyâm-ı gül ü gülzâr u büstân
ezkâr-ı ‘aşk
fakîh-i kem-hired
fark-ı ser
fasl-ı gül
fazl-ı Hak
fenn-i ‘aşk
fenn-i cefâ vü cevr
ferâg-ı küllî
ferâmûş-ı ebed
fermân-revâ
ferzâne-i cihân
feth-i bâb
feth-i Bagdâd
feth-i mülk-i gülşen
feth-i vilâyet
fezâ-yı mâ-sivâü’llâh

figân-ı ehl-i derd
fikr-i hâl-i rûy-ı gendüm-gûn-ı dil-dâr
fikr-i hicrân
firâz-ı ‘arş-ı a’lâ
firîb-ı ‘akl u cân
fitîl-i gam
fülk-i cân
fülk-i cism
fülk-i ten
fûls-i ahmer
fürkat-i derd
fürkat-i la’l-i leb
gam-ı ‘aşk
gam-güsâr
gam-ı gîsû
gam-ı hâl-i ‘izâr
gam-ı hâl-i siyâh
gam-ı hecr (3)
gam-ı hicrân
gam-ı hicrân-ı dil-ber
gam-ı kadd
gam-zâr
gamze-i cânân
gamze-i gammâz
gamze-i hûn-hvâre
gamze-i hûn-rîz
gamze-i mekkâr
garîk-ı lücce-i gam
garka-i hûn-âb-ı dil
gark-ı âb
gark-ı hûn (2)
gark-ı ni’met
gavvâs-ı dil-i rüsvâ
gayret-i emsâl
gazâle-i çeşm
gazâl-ı vahşî
gedâ-yı râh
genc-i ‘aşk (2)
genc-i cemâl-i yâr
genc-i gam
genc-i hüsn (2)
genc-i mahzûn
genc-i matlûb
genc-i nihân (2)
gencîne-i hayât
gerd-i ser-i reh
gerdûn-ı dûn (2)
geşt-i bostân (2)
gevher-bâr-ı cû
gevher-i ‘aşk
gevher-i esrâr-ı Hakk

gevher-i eşk
gevher-i maksûd-ı dehr-i sifle
gevher-i vasl
gevher-i yek-dâne
girân-kıymet
girdâb-ı bahr-ı nekbet
gird-âb-ı gam
giriftâr-ı belâ (2)
giry-e-i bî-had
gîsû-yı ‘anber
gîsû-yı ‘anber-bâr
gîsû-yı dil-ber
gîti-nümâ
gonca-dehen (2)
gonca-fem
gonca-ı sîr-âb-ı la’l
gonca-ı handân (3)
gonca-ı la’l
gonca-ı nev-reste
gonca-leb (4)
gubâr-ı hatt
gubâr-ı râh
gubâr-ı râh-ı gam
gubâr-ı râh-ı kûy
gûr-ı yâ-yı ‘izzet
gûş-ı cân
gûş-ı cihân
gûş-ı kabul
gûş-ı şâh
gûy-ı ‘anber
gûy-ı devlet
gül-bûy
gül-çihre
gül-deste (4)
gül-endâm
gül-geşt-i ‘âlem
gül-i ahmer
gül-i bâg-ı letâfet
gül-i gonca-dehân
gül-i gonca-dehen
gül-i gonca-leb
gül-i gülzâr-ı ‘âlem
gül-i gülzâr-ı şâdî
gül-i hamrâ
gül-i hûd-rû
gül-i hûş-bû
gül-i nâzûk-beden (3)
gül-i nâzûk-ten (2)
gül-i nev-reste (2)
gül-i ra’nâ (4)
gül-i tahmîr

gül-i ter
gül-nâzenîn
gül-rû
gül-ruh (2)
gülsitân-ı ‘âlem
gülsitân-ı mihnet
gülsitân-ı sîne
gülşen-i ‘âlem (2)
gülşen-i cûd
gülşen-i dehr (3)
gülşen-i dil
gülşen-i gam (2)
gülşen-i hüsn (2)
gülşen-i hüsn ü bahâ
gülşen-i hüsn-i cemâl
gülşen-i kûy (3)
gülşen-i lâhût
gülşen-i safâ
gülşen-i sîne
gülzâr-ı cân
gülzâr-ı dehr
gülzâr-ı dilâ
gülzâr-ı gam
gülzâr-ı kûy
gülzâr-ı safâ-bâhş
gülzâr-ı vasl
güm-geşte-i cûy
günbed-i devvâr
gürg-i Yûsuf-h’âr
h’âce-i ‘aşk
h’âce-i derd
h’âce-i dünyâ
habâb-ı gam
habbe-i hâl (2)
habs-i ebed
habs-i ten
hacle-i efkâr
hadd-i dil-keş
hadd-i gül-gûn(3)
hadd-i sinn
hadeng-i âh
hadîs-i cân-fezâ
hâkân-ı Çîn
hâkân-ı dehr
hâk-i cism
hâk-i der (2)
hâk-i der-i cânân
hâk-i dil-efgâr
hâk-i gam
hâk-i pâk (2)
hâk-i râh (4)
hâk-i râh-ı kûy

hâk-i râh-ı kûy-ı ‘aşk
hâk-i reh-i meydân
hâk-i vücûd
hakîm-i lem-yezel
hakk-ı nemek
hâk-pây
hâk-pây-i dil-ber
hâlet-i ‘aşk
hâlet-i dûlâb
hâlet-i ihrâk
hâlet-i sûz
hâlet-i tiryâk
hâl-i ‘anber-bâr (2)
hâl-i derhem-geşt
hâl-i diger-gûn
hâl-i dil-ârâ
hâl-i had
hâl-i müşgînün
hâl-i sipend
hâl-i siyâh (3)
hâl-i siyeh
hâl-i şeb-reng
hâl-i şîrîn
halka-ı zülf
halk-ı ‘âlem
halk-ı cihân
hâme-i hayret
hâme-i kâtib
hançer-i bürrân
hançer-i dil-dâr
hançer-i gamze (5)
hançer-i hâr-ı sîtem
hançer-i hasret
hançer-i hûn-rîz (3)
hançer-i hûn-rîz-i gamze (2)
hançer-i ser-tîz
hâne-i ‘aşk
hâne-i ‘ayş u neşât
hâne-i cism-i harâb
hâne-i dil (4)
hâne-i gönül
hâne-i ma’mûr
hân-ı dil
harâb-âbâd (4)
harâb-âlûde
Harfî-i bî-çâre
Harfî-i suhandân
hargeh-i çarh
hâr-ı ‘aşk
hâr-ı belâ
hâr-ı gam (5)

hâr-ı gam-ı ‘aşk
hâr-ı mihnet
hâr-ı mihnet-i hecr
harîf-i meclis
harîm-i visâl
harîm-i yâr
hark-ı ‘âdet
hârzâr-ı gam
hârzâr-ı mihnet
hâsıl-ı ‘ömr (2)
hasret-âbâd-ı belâ
hasret-i didâr
hasret-i rûy
hassâd-ı çarh-ı sifle
haste-cân
haste-i ‘aşk
haste-i çeşm
haste-i derd
haste-i mızrâb-ı gam
haşmet-i Cem
haşre-dek
hat-ı çihre
hâtır-ı mahrûr
hâtır-ı nâ-şâd
hâtır-perîşân (2)
hatt-ı dil-âvîz
hatt-ı gam
hatt-ı müşgîn
hatt-ı nev-hîz (2)
hatt-ı reyhân (2)
hatt-ı sebz (3)
hatt-ı siyâh
hatt-ı tab’ı hâsıl
havf-ı rüste-hîz
hayâl-i kadd-i yâr
hayâl-i kâkül (3)
hayâl-i kâmet
hayâl-i kâmet-i serv
hayâl-i târ-ı zülf
hayâl-i zülf-i müşgîn
hayât-ı câvidân (3)
hayât-ı dünye (2)
hayf-ı bülbül
hayl-i encüm
hayl-i gam
haymegâh-ı fûrkat
hayme-i ‘aşk
hayrân-ı ‘aşk
hayret-âbâd-ı cihân
Hazret-i Mûsâ
hecr-i dil-ber
heft-ser

hem-‘inân
hem-âheng
hem-cenâh (3)
hem-dem-i âh u figân
Hem-dem-i hâr (3)
hem-nefes
hem-nişîn (2)
hem-pehlû
hem-râh (2)
hem-râz
hem-reng (2)
hem-reng-i gül
hem-ser
hem-zâd
hem-zânû
hengâme-i hüsn
heşt-behişt
hevâ-yı ‘aşk
hevâ-yı ‘aşk-ı cânân
hevâ-yı mihr-i rûy
hevâ-yı nefis
heves-i zülf
hırmen-i gamgâh
hırmen-i gül
hırmen-i hüsn
hırmen-i sabr (2)
hırmen-i tâ’ât
hıtta-i mülk-i Hoten
hil’at-ı ‘aşk
hilâl-i çarh (2)
hilâl-i gerdûn
hilkat-i eşyâ
Hindû-yı sayyâd
hisâr-ı çarh
hisâr-ı tende
hokka-i la’l
hoş-güzâr
hoş-hâl (2)
hûb-rû
Huld-ı berîn (2)
Huld-ı berîn-i kûy
hum-hâne-i leb
hum-ı mey (2)
Humret-i hadd
hûn-âbe-i ciger
hûn-âbe-i dil
hûn-âb-ı ciğer (2)
hûn-âb-ı dil
hûn-âb-ı eşk
hûn-âb-ı gönül
hûn-beste
hûn-feşân

hûn-h’âr-ı sîtemger
hûn-ı ‘adû
hûn-ı ‘aşık
hûn-ı a’dâ
hûn-ı bülbül
hûn-ı ciğer (5)
hûn-ı dil (13)
hûn-ı hasm
hûnîn-ciger
hûrî-nijâd (2)
hurkat-ı nâr-ı gam
hûrşîd- çihre
hûrşîd-i ‘âlem-tâb
hûrşîd-i cihân
hûrşîd-i hâver
hûrşîd-i hüsn-i dil-ber
hûrşîd-i rahşân
hûrşîd-i tâb
hurûf-ı derd
husrev ‘âlem (3)
husrev-i dehr
husrev-i deryâ-‘atâ
husrev-i devrân
husrev-i encüm
husrev-i gül
husrev-i mülk-i kelâm (2)
huşk-leb
huzûr-ı kalb
huzûr-ı şâh (2)
huzûr-ı şâh
hücûm-ı fitne
hümâ-pervâz
hümâ-sâye
hümâ-yı evc-i kudret
hümâ-yı ma’nî
hümâ-yı nâz
hüsn-i ‘âlem-gîr
hüsn-i ‘amel
hüsn-i Leylâ (2)
hüsn-i tuğra
h’âb-âlûde
h’âb-ı ‘adem
h’âce-i dükkân-ı küntü kenzen
h’âce-i dünyâ
İbn-i Âzer
îcâd-ı ‘âlem
işâ-yı râz
iftirâ-yı fâhiş
ihsân-ı bûs
iklîm-i ‘aşk
iklîm-i derd

iklîm-i dil
iksîr-i devlet
iktisâb-ı lutf
iktisâb-ı nâm
îsâr-ı tohm
izdiyâd-ı revnak
izhâr-ı minnet
izhâr-ı şefkat
jeng-i hased
jeng-i riyâ
Ka’be-i cemâl
Ka’be-i ehl-i safâ
Ka’be-i kûy (3)
Ka’be-i maksûd
Ka’be-i safâ
Ka’be-i vasl
Ka’r-ı câh
ka’r-ı deryâ
kabâ-yı cevr-i gam-nakş
kabâ-yı fâhir
kabâ-yı la’l
kabâ-yı şîve
kâbız-ı ervâh
kabûl-ı cânân
kadd-i ‘işve-perdâz
kadd-i bâlâ (5)
kadd-i cân
kadd-i dil-ber
kadd-i mevzun (2)
kadd-i nâz-perver
Kadr-i ekber
Kâf-ı belâ-yı ‘aşk
Kâf-ı dil
Kâf-ı gam
Kaf-ı hayret
Kâf-ı istignâ (2)
Kâf-ı mihnet-âşiyân
kâfir-i ‘aşk
kâfir-kîş
kâh-ı devlet (2)
kâh-ı dil
kâh-ı zer-nigâr-ı ‘aşk
kâkül-i ‘anber-feşân
kâkül-i cânâne
kâkül-i dil-ber
kâkül-i miskin
kâkül-i müşğîn
kâkül-i pür-çîn
kâkül-i siyâh
kâkül-i tarrâr-ı dil-ber
kâlâ-yı gam
kâlâ-yı vuslat

kâlâ-yı zevi'l-kıymet-i 'ömr
kalb-i 'âşik
kalb-i pâk
kâlib-ı Âdem
kâm-cû
kamer-çihre
kamer-tal'at (5)
kâmet-i bâlâ (5)
kâmet-i bülend (2)
kâmet-i ham-geşte
kâmet-i mevzûn (2)
kâmet-i mevzûn-ı yâr
kâmet-i serv
kandîl-i şevk
kânûn-ı 'aşk
kârgâh-ı 'âlem
kâr-ı cüneyd
kâr-ı zer-nigâr
kasd-ı 'itâb
kasd-ı cân
kasd-ı cefâ
kâse-bâz-ı hikmet
kâse-i çeşm
Kat'-ı ümmîd
katl-i 'âm
katl-i 'uşşâk
katl-i hâss u 'âm
katre-bâr-ı gam-ı 'aşk
katre-i bârân (2)
katre-i eşk
katre-i nâ-çîz (2)
kavs-ı Rüstem
kavs-ı sa'âdet
Kays ile Ferhâd-ı bî-dil
Kays-ı 'âşik
Kays-ı bî-cân
Kays-ı bî-dil
Kays-ı bî-pervâ
Kays-ı şeydâ (2)
kazâ-yı cilvegâh
kebk-i hôş-hirâm
kec-hayâl
keffe-i cûd u sehâ
keff-i yed
kef-i ihsân
kelle-i 'uşşâk (2)
kelle-i bî-devlet-i bed-h'âh
kelle-i hâric
kelle-i Mecnûn
kemâl-i medh

kemân-ebrû (4)
kemân-ı mihnet
kemân-ı Rüstem (2)
kemend-endâz
kemend-i kâkül
kemend-i mihr
kemend-i zülf
kenâr-ı âb-ı hayvân
kerâmet-i şeyh-i 'Ubeyd
Kerbelâ-yı gam
Kerbelâ-yı hasret
keşf-i kerâmet
keşti-i vasl
kevkeb-i baht (2)
kevkeb-i eşk
kevkeb-i seyyâre
kible-i maksûd
kıssa-i cevr-i ser-i zülf-i perîşân
kıssa-i derd
kıssa-i hâlât-ı Kays-ı bî-dil
Kıssa-i Mecnûn
kıssa-i pür-sûz
kıssa-i tekrâr
kıssa-i zülf
kilk-i ezel
kilk-i kudret
kisvet-i nev'-i beşer
kişt-zâr-ı hüsn
kişver-i derd ü gam
kişver-i dil (2)
kitâb-ı 'âlem
kitâb-ı 'aşk
köhne-sâl-i dünye
kûh-ı gam
kûh-ken-i miskîn
kuhl-i cilâ
kumâş-ı vuslat
kurs-ı mihr
kûs-ı hâkân
kûs-ı sine
kûşe-i çeşm
kûşe-i vîrân
kûy-ı bed-nâm
kûy-ı belâ
kûy-ı cânân (4)
kûy-ı devlet
kûy-ı dil-ber (4)
kûy-ı hecr
kûy-ı rüsâvâ
kûy-ı selâmet

kûy-ı yâr
kûy-i 'adem
kûze-i çeşm (2)
küfr-i 'aşk (2)
küfr-i zülf
küfr-i zülf-i yâr
kühl-i İsfahân
külâh-ı Cem
künc-i belâ
künc-i dil (4)
künc-i gam
künc-i gam-fezâ
künc-i harâb
künc-i istignâ
künc-i kanâ'at
künc-i mescid
künc-i meyhâne
künc-i nedâmet
künc-i takvâ
la'l-i 'İsî-meşreb
la'l-i Bedehşân
la'l-i cânân
la'l-i cân-bahş (2)
la'l-i dil-ber (6)
la'l-i handân
la'l-i hâtem
la'l-i leb (4)
la'l-i leb-i yâr
la'l-i mey-gûn
la'l-i nâb (7)
la'l-i nâb-ı dil-ber
la'l-i rûh-efzân
la'l-i şeker-güftâr
la'l-i şeker-rîz
la'l-i yâr
lâle-had (3)
lâle-i deşt-i belâ
lâle-i hamrâ (4)
lâle-i hasret
lâle-i hûnîn
lâle-i nu'mân
lâle-i sahrâ (2)
lâle-rû
lâle-ruh (2)
lâyık-ı devlet
lâzım-ı dîvân
lâzım-ı hüsn
leb-i dil-ber
leb-i ırmag
leb-i la'l (8)
leb-i la'l-i safâ-bahş
lem'a-ı mihr-i ruh

lem'a-i envâr-ı mihr (2)
leşker-i eşk
leşker-i hûbân
leşker-i nâle
levh-i cân
levh-i çihre
levh-i dehr
levh-i dil
levh-i zer
libâs-ı 'âr
libâs-ı al
libâs-ı mâtem
Lu'bet-nümây-yı 'işve
lutf-ı kahr-âmîz
lutf-ı pâdişeh
lücce-i 'aşk (2)
lücce-i A'râb
lücce-i deryâ (2)
lücce-i deryâ-yı fûrkat
lücce-i deryâ-yı 'aşk
lücce-i dil
ma'lûm-ı re'y
mâder-i 'aşk
mâder-i gam
mahbes-i çâh-ı zenahdân
mahbûb-ı devrân
mahbûs-ı câh-ı gabgab
mâh-çihre (3)
mâh-ı 'ıyd-ı ekber
mâh-ı bedr
mâh-ı cihân
mâh-ı devrân
mâh-ı dil-ârâ
mâh-ı felek (3)
mâh-ı gerdûn (2)
mâh-ı gül-'izâr
mâh-ı gül-çihre
mâh-ı hercâyî
mâh-ı Ken'ânî
mâh-ı münîr
mâh-ı nev (6)
mâh-ı nûr-efşân
mâh-ı nûr-efzâ
mâh-ı sipihr
mâh-ı tâbân (5)
mâhi-i hikmet
mâhiyyet-i mihr-i cihân
mâh-manzar
Mahmûd-ı gam
mâh-peyker
mâh-rû (7)
mâh-ruh

mâh-rûy
mahsûd-ı rûzgâr
mahzen-i sîne (2)
mahzûn-ı ebed
maksûd-ı bi'z-zât
maksûd-ı halk-ı 'âlem
maksûm-ı ezel
mâl-ı bî-had
mâlik-i mülk-i Süleymân
mânend-i bir
Mani'-i râh-ı tecerrüd
maşrık-ı subh-ı sa'âdet
matla'-ı mihr-i sa'âdet
matlûb-ı nev'-i âdem
mâverâ-yı seyr
mazhar-ı kudret
mecâl-i sabr u tâkat
meclis-i 'uşşâk
meclis-i Cem
meclis-i çâh-ı zenahdân
meclis-i dil
meclis-i esrâ bi-'abdih
meclis-i gam (2)
meclis-i hâr
meclis-i hâs
meclis-i şâhî
Mecnûn-ı belâ-keş
Mecnûn-ı bî-kayd
Mecnûn-ı gam-dîde
Mecnûn-ı nâ-murâd
Mecnûn-ı rüsvâ
mecrûh-ı gam
medh-i ebr
meftûn-ı ebed
meh-i Bagdâdî
meh-i bedr (2)
meh-i burc-ı 'adâlet
meh-i burc-ı letâfet
meh-i burc-ı melâhat
meh-i çarh (2)
meh-i dehr (3)
meh-i devrân
meh-i ebrû-kemân
meh-i encüm-sipâh
meh-i evc-i melâhat
meh-i fettân
meh-i gerden-keş
meh-i gül-pîrehan
meh-i hâver-lakab
meh-i nev
meh-i şu'ledâr
meh-likâ (6)

meh-pâre
meh-rû (2)
meh-rûy-ı sipehdâr
mekteb-i 'aşk
melek-hû
melek-rû
melek-sîmâ (2)
melek-sûret
mengûş-ı dür
menzil-i çarh
menzil-i maksûd (2)
menzil-i mihr
menzil-i nâ-pâk
menzil-i şûrâb
merd-i râh-ı 'aşk
merd-i selâmet
merd-i sevâbî
merd-i suhandân
merd-i şeh-bâz
merdüm-i çeşm
merdüm-i dil
merdüm-i gam
merdüm-i mey-h'âr
mescid-i âksâ
mesîhâ-dem
mest-i belâ
mest-i câm-ı 'aşk (2)
mest-i câm-ı hüsn
mest-i evgâr
mest-i harâb (2)
mest-i harâbî (2)
mest-i lâ-ya'kıl
mest-i mey-i 'aşk
mest-i mey-i gurbet
mest-i rüsvâ-yı cihân
mest-i şarâb-âlûde
mest-i şarâb-ı şevket
meş'al-i âh (2)
meş'al-i encüm
meşreb-i la'l
metâ'-ı cân
metâ'-ı mihnet
metâ'-ı varlık
metâ'-ı vasl (2)
mevc-i himmet
mevc-i pür-âşûb
mevrid-i derd ü gam
meydân-ı 'aşk
meydân-ı mahabbet
mey-fürûş
mey-i belâñ
mey-i hamrâ

mezheb-i 'İsâ
mezheb-i 'uşşâk
mezra'-ı cân
mezra'-ı tohm-ı cefâ
Mısr-ı hüsn (3)
Mısr-ı melâhat
mi' mâr-ı ezel
mi' mâr-ı kâmil
micmer-i gerdân
mihmân-ı gam
mihnet-i dehr
mıhr-i 'âlem (2)
mıhr-i 'âlem
mıhr-i 'âlem-tâb
mıhr-i cihân
mıhr-i cihân-ârâ (5)
mıhr-i cihân-efrûz
mıhr-i dirahşân
mıhr-i dil-ber
mıhr-i dirahşân
mıhr-i dôst
mıhr-i envâr
mıhr-i felek (2)
mıhr-i füzûn
mıhr-i hâver (2)
mıhr-i kudret-tâbiş
mıhr-i nâz
mıhr-i nûr-efşân
mıhr-i rahşân
mıhr-i ruhsâr
mıhr-i rûy
mıhr-i semâ
mıkrâz-ı lâ-illâ
milket-i derd ü gam
milket-i dil
milket-i gam
milket-i İrân
milket-i Rûm (2)
mir'at-ı dil
mir'ât-i zât-i pâk
mîr-i cemâl
misk-i Hoten
miyân-ı yâr (2)
mîzân-ı 'akl
muktezâ-yı hüsn-i 'âlem-gîr
mûnis-i yâr
murg-ı âbî (4)
murg-ı cân
murg-ı dil (10)
murg-ı gönül
murg-ı kafes

murg-ı kudsî
murg-ı mihnet
murg-ı şikâr
murgzâr-ı 'âlem
mûr-ı ahkar
mûr-ı nâ-tüvân
mûr-ı pâ-mâl
Mushaf-ı hüsn (3)
Mûsî-i 'Umrân (2)
mutî'-i emr
mutî'-i nefis
mutrib-i belâ
mutrib-i dehr
mutrib-i derd
mutrib-i gam
mûy-ı jûlîde
mübtelâ-yı 'aşk
mübtelâ-yı bî-dil
mühr-i sa'âdet
mühr-i Süleymân
müjgân-ı çeşm-i yâr
mülk-i belâ (2)
mülk-i bî-bedel
mülk-i cefâ
mülk-i cihân
mülk-i cism
mülk-i çarh
mülk-i çemen
mülk-i dil (2)
mülk-i gam
mülk-i hüsn
mülk-i kanâ't
mülk-i Karaman
mülk-i nazm
mülk-i Rûm
mülk-i suhan
mürîd ü şeyh-i şehir
mürîd-i 'aşk
müstmend-i bî-dil
müşg-bâr
müşg-bû (2)
müşg-i Hoten
müşg-i ter
müşkilât-ı fenn-i hecr
na'm-ı bedel
nagme-i tanbûr
nahl-i cân
nahl-i ergavân
nahl-i eş'âr
nahl-i gül (3)
nâhun-ı hasret
nakd-i cân (11)

nakd-i eşk
nakd-i kevneyn
nakd-i vücûd
nakkâş-ı ezel
nakş-ı belâ
nakş-ı dil-âvîz
nakş-ı dîvâr
nakş-ı gam
nakş-ı gubâr
nakş-ı hayâl
nakş-ı Mânî
nakş-ı ruh (3)
nakş-ı sünbül
nâle-i 'uşşâk
nâle-i âheste
nâle-i bülbül
nâle-i dil
nâme-i şevk
nâ-murâd-ı rüzgâr
nâr-ı 'aşk (5)
nâr-ı âh (4)
nâr-ı belâ (2)
nâr-ı derd
nâr-ı firâk (2)
nâr-ı firâk-ı yâr
nâr-ı gam u derd
nâr-ı gam-ı 'aşk
nâr-ı hasret (2)
nâr-ı hicrân
nâr-ı ruh (2)
nâr-ı sûzân
nâr-ı şevk
nat'-i visâl
nâvek-i dil-dûz
nâvek-i hicrân
nazar-ı lutf
nazm-ı dür-pâş
nazm-ı perîşân
nâzûk-ten
nefh-i 'isâ
neheng-i hayret
neheng-i mihnet-i merdüm-rübâ
nâvek-i hicrân
nazar-ı lutf
nazm-ı dür-pâş
nazm-ı güher-bâr-ı Cenâbî
nergis-i 'ayyâr
nergis-i şehlâ (2)
nergis-i ter
nergis-i zer-tâc

nesl-i Âdem
nesl-i Mâcar
neş'e-i câm-ı mey (2)
neş'e-i câm-ı mey-i şevk
neşter-i hâr-ı cefâ
nev-'arûs
nev-âmed
nevbet-i şâhî
nev-rûz (2)
neyl-i Âdem
niğâr-hâne-i Çîn
niğâr-ı 'aşk-sâz
niğâr-ı çihre-i gül-gûn
niğâr-ı dil-sitân
niğîn-i devlet
nihâl-i ergavân
nihâl-i gülşen-i insân
nihâl-i kâmet-i bâlâ
nihâl-i nârven
nihâl-i ravza-i cennet
nihâl-i serv
nihâl-i tâze-res
nihâl-i ter
nîm-nân
nisbet-i la'l
nişâne-i maksûd
nişân-ı devlet
niyyet-i hayr
nukl-ı gam
nukûd-ı eşk
nukûd-ı hüsn
nûr-bahş-ı merd-i dîde (2)
nûr-ı 'amel
nûr-ı 'ayn
nûr-ı Ahmed
nûr-ı çeşm
nûr-ı dîde (2)
nûr-ı Hak
nûr-ı ibret
nûr-ı nâr (2)
nûş-ı pür-safâ
nüh-sipih
nükte-i 'aşk
nükte-i ser-geşte
nükte-i şîrîn
ocag-ı 'ayş
pâdişâh-ı 'âlem
pâdişâh-ı hasm-efgen
pâdişâh-ı Rûm
pâk-meşreb
pâ-mâl-i hâk-i râh
pâ-mâl-i her

pâsbân-ı dergeh
pây-bend
pây-bend-i cân u dil
pây-bûs (2)
pâye-i devlet
pây-ı dil
pây-ı serîr-i şâh
pây-mâl-i derd
penbe-i dâg (3)
pençe-i mercân
perde-âheng
perde-i 'izzet
perde-i 'uşsak (2)
perde-i esrâr
perde-i sûret
perde-i zulm
perî-rû (2)
perîşân-hâl
perîşân-hâtır
pertev-i hüsn
pertev-i envâr-ı hûr u mâh-tâbân
pertev-i hûrşîd-i sun'-ı kâdir-i Settâr
pertev-i mihr-i cemâl
pervâz-ı dil-ber
peşşe-i îzâ
peykân-ı hadeng
peykân-ı tîr
peymâne-i derd
peymân-şiken
pîl-i demân
pîr-i 'akl
pîr-i 'aşk
pîr-i 'ilm-âmûz
pîr-i hîred
pîr-i mey-fürûş
pîr-i mugân (4)
pîr-i sad-sâl
pîşe-i 'aşk
pîşe-i zerk ü riyâ
pûte-i gam
pûte-i hicrân
râh-ı 'aşk (3)
râh-ı ba'îd
râh-ı belâ
râh-ı gam (2)
râh-ı hüdâ
râh-ı Karaman
râh-ı kûy
râh-ı mahabbet
râh-ı savâb

râh-ı rızâ
râh-ı vefâ
rahîl-i gam-keş
rahş-ı sabâ
raht-ı baht
rakîb-i bed-likâ
rakîb-i rû-siyeh
râst-ı bâlâ-kâmet
ravza-i cennet
ravza-i huld-ı berîn
râyet-i âh
rây-ı Hindi
ref-'i habâb
reh-güzâr
reh-güzâr-ı kûy
reh-güzâr-ı yâr
reh-i 'aşk (2)
reh-i dil
reh-i gam
renc-i bî-şümâr
reng-i gül
reng-i vefâ
resm-i 'akreb
resm-i dâg
resm-i kızılbaş
resm-i şâdî
reşha-i nazm
revnak-ı bâzâr-ı hüsn
revzen-i çeşm
rind-i dil
rind-i dürd-âşâm
rind-i dürd-âşâm-ı 'aşk
rind-i kadeh-nûş
rind-i kalender
rind-i mey-perest
rind-i şarâb-âlûde
rîsmân-ı hasret
rişte-i hûn-rîz
rişte-i kâkûl
rişte-i ta'alluk
rûh-ı câm
rûh-ı Câmî
ruh-ı cânân
ruh-ı gül-fâm
ruh-ı gül-gûn
ruh-ı gül-reng
ruh-ı gülzâr
ruh-ı rengîn
ruh-ı revân
ruh-ı zerd (2)
rûh-perver
ruhsâre-i dil-dâr

rûm-1 'izâr
rumûz-1 'aşk
rûstâyî-tab (3)
rûşenâ-yı dîde (2)
rûy-1 dil-ber
rûy-1 mâh
rûy-1 mermer
rûy-1 pür-hâl
rûy-1 zemîn
rûy-1 zerd
rûy-1 zîbâ
rûze-i cângâh-1 hecr
rûzgâr-1 âh (7)
rûz-1 hicrân
rûz-1 kıyâmet
rûz-1 ma'reke
rûz-1 mâtem
rûz-1 rûşen
rû'yet-i dîdâr
Rüstem-i destân
rüsvây-i hâs u 'âm ol-
sa'âdet- bârgâh
sa'y-1 âdem
sâbit-kadem
sa'âdet- bârgâh
sadâ-yı âh-1 'âşık
sadâ-yı ra'd-1 çarh
sadâ-yı sine-sûz-1 erganun
sad-bâr (2)
sad-belâ
sad-pâre (2)
saff-1 a'dâ
saff-1 ni'âli
safha-i cân
safha-i çihre
safha-i dehr
safha-i ruhsâr
sâf-1 dil
sâgar-1 'işret (2)
sâgar-1 lâ'l
sâhib-i dîvân
sâhib-i yârâ-yı şâh
sâhib-i zünnâr
sâhib-nazar
sahn-1 çemen
sahn-1 çihre
sahn-1 gülşen
sahn-1 hâmûn (2)
sahrâ-yı fenâ
sahrâ-yı gül
sâki-i 'aşk (4)
sâki-i dehr (2)

sâki-i devrân (2)
sâkin-i bâzâr-1 derd
sâkin-i künc-i belâ
sâkin-i künc-i tevekkül
sâl-i hecr
sâlik-i 'aşk
sâlik-i sâdık-kadem
san'at-1 'aşk
sandûk-1 dil
sarrâf-1 dil
sarrâf-1 gam
savt-1 cân-fezâ
savt-1 hezâr
saydgâh-1 hüsn
sayd-1 'izzet
sâye-i lutf
sebû-yı gam
sebzezâr-1 mihnet
sebzezâr-1 saltanat
seccâde-i dil
seg-i kûy-1 dil-ârâ
seg-i dergâh-1 cânân
sehâb-1 felekâsâ
semâ'-1 sâz
semen-bû
semend-i nâz (2)
semen-sîmâ
semt-i Bagdâd
seng-i bî-dâd
seng-i çarh
seng-i gam
seng-i hârâ
seng-i hâre
seng-i melâmet
seng-i mihnet(4)
seng-i ta'ne
sengîn-hisâr
ser-bülend-i 'âlem
ser-çeşme (2)
ser-geşte-i kuh-sâr u hâmûn
ser-i a'dâ
ser-i kûy
ser-i kûy-1 dil-ârâ
ser-i Mecnûn
ser-i peyvend
ser-i zülf
serîr-i 'ayş u şâdî
serîr-i âsmân
serîr-i cân
serîr-i devlet
ser-menzil

ser-menzil-i maksûd
ser-nigûn
ser-pâ
serv-i 'aşk-sâz
serv-i bâlâ (2)
serv-i çemen (3)
serv-i gül-endâm
serv-i hırâmân (2)
serv-i kad
serv-i revân (5)
serv-i sehî
serv-i ser-âmed
serv-i ser-bülend
serv-i ser-efrâz-1 hevâî
serv-i ser-firâz
serv-i ser-keş
serv-kad (2)
serv-kâmet (5)
sevdâ-yı 'aşk-1 yâr (2)
sevdâ-yı gam-1 zülf
sevdâ-yı gül
sevdâ-yı ser-i zülf
sevdâ-yı zülf
sevdâ-yı zülf-i yâr
serîr-i âsmân
seyl-âb-1 eşk (2)
seyl-i 'âlem-gîr
seyl-i elem
seyl-i eşk (3)
seyl-i revân (2)
seyl-i sirişk
seyr-i 'âlem
seyr-i bâg-1 mihnet
seyr-i cihân
seyr-i gülistân
seyr-i gülşen
seyr-i gülzâr
seyr-i hikmet
seyr-i reyhân
seyr-i serv-i gülşen
sezâ-yı tâc-1 devlet
sıhhat-i terkîb
sırr-1 'aşk (2)
sırr-1 'aşk-1 Leyli
sırr-1 Hakk
sırr-1 ser-i behr
sîb-i zenahdân
sifâl-i pür-şikest
sifle-i nâ-çîz
sifle-perver
sihr-i Sâmiri (2)
silk-i nazm

sîm-ber
sîm-i eşk-i dîde
sîmîn-beden
sîm-ten
sîmurg-1 'Ankâ
sîmurg-1 Kâf-1 sidre- perver
sîmurg-i devlet
sîne-i 'âşık (2)
sîne-i 'uryân
sîne-i 'uşşâk
sîne-i mahrûr
sîne-i Mecnûn
sîne-i pür-hûn
sîne-i pür-tâb
sîne-i pür-tâb-1 çeşm-i ter
sîne-i pür-zâr
sîne-i sad-çâk (3)
sîne-i sûzân (2)
sîne-i vîrâne
sipihri-i 'işve vü nâz
sipihri-i 'izz ü nâz
sipihri-i dûn
sipihri-i nîl-gûn
sirişk-i dîde
sirişk-i dîde-bâr
siyeh-rû
sohbet-i hâs
sohbet-i pîr-i mugân
sohbet-i yâr
subh-1 sa'âdet
sûfi-i rûbâh
sûfi-i sübha-keş
suhan-perdâz
sultân-1 cihân (2)
sun'-1 Hakk
Sûre-i Nûn
sûret-i 'aks
sûret-i cism
sûret-i Çîn
sûret-i dil-dâr
sûret-i Leylâ
sûret-i Mânîsıfat
sûret-i şübhet
sûzen-i 'Îsî
sûzen-i müjgân
sûz-1 derûn (2)
sûz-1 gam-1 derûn
sûziş-i nâr-1 cahîm
sünbül-i ter
sürûr-1 meclis-i hayret
süvâr-1 esb-i devlet

süvâr-1 esb-i nâz
şâ'ir-i kec-tab'
şâd-1 'aşk
şafak-gûn
şâh-bâl-i himmet
şâh-bâl-i kudret
şâh-bâz-1 çeşm
şâh-bâz-1 evc-i devlet
şâhbâz-1 himmet
şâh-1 'âdil (3)
şâh-1 'aşk (4)
şâh-1 cihân
şâh-1 dehr (2)
şâh-1 devrân
şâh-1 dil-nevâz
şâh-1 felek-kadri
şâh-1 gam
şâh-1 gül
şâh-1 hûbân
şâh-1 kâm-bahş
şâh-1 kerem (2)
şâh-1 lutf
şâh-1 Rûm
şâh-1 suhan
şâh-1 suhandân
şâh-1 vâlâ
şâh-1 vefâdâr
şâhid-i ra'nâ
şâhid-i tannâz
şâhid-i zîbâ
şahne-i ser-mest
şahne-i zülf
şâh-râh
şâhs-1 cân
şâm-1 fûrkat (2)
şarâb-âlûde
şarâb-1 'aşk
şarâb-1 'aşk-1 yâr
şarâb-1 hikmet
şarâb-1 la'l
şehbâz-1 Kâf-1 'uzlet
şeh-bâz-1 tab'
şeh-dâne
şeh-i 'âdil
şeh-i 'âlem (3)
şeh-i 'âlem-penâh
şeh-i 'âlî-cenâb (2)
şeh-i Cem-haşmet-i 'aşk
şeh-i devrân
şeh-i encüm
şeh-i gerdûn-cenâb
şeh-i hürşîd-i şevket

şeh-i iklîm-i 'aşk
şeh-i iklîm-i melâhat
şeh-i kişver-güşâ
şeh-i kişver-sitân
şeh-i mülk-i melâhat (2)
şeh-i Rûm
şeh-i sâhib-kırân
şeh-i şîrîn-suhan
şehîd-i 'aşk
şeh-per-i 'Ankâ
şehr-i Bağdâd
şehr-i hatt
şehr-i ten
şehr-yâr-1 'adl-h'âh
şehr-yâr-1 'aşk
şehr-yâr-1 gam
şehr-yâr-1 mülk-i derd
şeh-süvâr-1 'aşk
şeh-süvâr-1 dîn
şeh-süvâr-1 hüsn
şekl-i gedâ
şekl-i mühr
şem'-i 'âlem-sûz
şem'-i cemâl
şem'-i cemâl-i yâr
şem'-i dil
şem'-i dil-ârâ
şem'-i hüsn
şem'-i hüsn-i yâr (3)
şem'-i meclis
şem'-i mihnet
şem'-i mihr-i enver
şem'-i münîr
şem'-i mürde
şem'-i ruh (3)
şem'-i ruh-1 cânân
şem'-i ruh-1 gül-gûn
şem'-i ruhsâr (2)
şem'-i rûşen
şem'-i rûy-1 dil-ber
şem'-i şeb-i târ
şem'-i şebistân (3)
şem'-i tâb-dâr
şems-i dehr
şemşîr-i hecr
şemşîr-i hüsn
şerâr-1 nâr-1 âh
şerbet-i 'aşk
şerbet-i cân-bahş
şerbet-i kahr
şerbet-i la'l (2)
şerbet-i la'l-i leb (2)

şerbet-i mihr
şerbet-i sıhhat
şerh-i derûn (3)
şerh-i gam-ı derûn
şerh-i hâl
şevk-i dil
şevk-i gülzâr-ı ruh
şevk-i hüsn
şevk-i mâh
şevk-i ruh (3)
şevk-i ruh-sâr
şeyh-i hilet-engîz
şeyh-i şehr
şî'r-i pür-niyâz
şikâr-ı dâm-ı zülf
şikenc-i turra-i Leylî
şikeste-hâtır
şîr-dil
şîr-i jiyân
şîrîn-dehen (2)
Şîrîn-kelem
şîrîn-leb
şîşe-i dil
şîşe-i câm
şîşe-i gam
şîve-perdâz
şîşe-i nâmûs
şîşe-i nâmûs u neng
şîve-i refât
şöhre-i âfâk
şöhret-i dîvân
şu'a'-ı mihr
şu'le-i gam
şu'le-i hûrşîd-i lutf
şu'le-i nâr (2)
şu'le-i nâr-ı gam
şu'le-i şevk-i ruh
şûh-ı fettân
şûh-ı meh-peyker
şûh-ı sitemkâr
şûrîde-dil
şükr ü sipâs-ı ni'met-i vasl
tâ'at-ı sad-sâle
ta'rîf-i hüsn
tab'-ı mevzun (2)
tab'-ı nükte-sencüm
tab'-ı suhan-perdâz
tâb-ı gam (2)
tâb-ı hûr (2)
tâb-ı mihr-i hikmet
tâb-ı şem-i 'ârız

tâb-ı teble
tabîb-i 'aşk
tabîb-i cân
tabîb-i gam
tabîb-i her mariz
tabîb-i seng-dil
tâbiş-i hûrşîd-i gam
table-i zerkâr-ı mihr
tabl-ı sîne
tabl-ı şöret
tâc-ı devlet
tâc-ı fakr (2)
tâc-ı ifihâr
tâc-ı zer
tâcir-i 'aşk
tâcir-i gönül
tahta-i elmâs
tahta-i remmâl (2)
taht-ı Süleymân
taht-ı şâh
tâk-ı ebrû (2)
tâk-ı felek
tâk-ı sa'âdet (2)
tâk-ı tâ'at
tal'at-ı zîbâ
talâk-ı sâlis
tâli'-i ber-geşte
tâli'-i Ferhunde
tâlib-i dârü's-şifâ
târ-ı gam (2)
târ-ı şeb (4)
târ-ı zülf (2)
târîh-i 'âlem
tarîk-i 'aşk (2)
tarîk-i Kâ'be
tarz-ı Enver
tavâf-ı Ka'be
tavf-ı kûy-ı Ka'be-i dil-dâr
tâvûs-ı 'akl
tâvus-ı bâg-ı hüsn
teb-i hecr
tefsîr-i hadd
tekyegâh-ı sîne
tekye-i 'aşk (2)
tekye-i ahzân
tekye-i dehr
tekye-i dehr-i denî
tekye-i gam (2)
tenge-i hurmâ
ten-i 'uryân
ten-i fersûde

ten-i hâk
ten-i pür-dâg
ten-i pür-derd
ten-i sad-pâre
ten-i vîrâne
ten-i zâr (2)
ten-i zerd (2)
tenûr-ı sîne
terk-i 'âr u nâm id-
terk-i dünyâ
terk-i edeb
terk-i gülzâr
terk-i mahabbet it-
teslîm-i cân (4)
teşne-i âb-ı visâl
teşne-leb
tevsen-i ten
tezerv-i gülşen
tıfl-ı dil
tıfl-ı hâtır
tılısm-ı ejder
tılısm-ı hüsn
tîg-ı cevri
tîg-ı cevri-yâr
tîg-ı gam
tîg-ı gam-ı zamân
tîg-ı gazenfer
tîg-ı hûn -âşâm-ı gam
tîg-ı hûn-efşân-ı yâr
tîg-ı mihnet
tîg-ı müjgân
ta'lîm-i 'aşk
tîg-ı nusret
tîg-ı sitem
tîg-ı sultân
tîg-ı zebân (2)
tîg-ı âteş
tîg-ı cefâ (2)
tîr-i âh
tîr-i belâ (2)
tîr-i cevri
tîr-i dil-dûz
tîr-i dil-dûz-ı müje
tîr-i gam (3)
tîr-i gamze (3)
tîr-i hûn-efşân
tîr-i mihnet
tîr-i müje
tîr-i yâr
tîşe-i cevri-i havâdis
tîşe-i ferhâd
tohm-ı vefâ

tôp-ı âh
tûfân-ı fenâ
tuhfe-i şâyeste
tûl-ı emel
turra-i pür-ham
tûti-i tab'
tûti-i tab'-ı Cenâbî
tûti-i tab'-ı latîf
türâb-âlûde
usûl-i savt-ı feryâd
ümîd-i mihr
ümmîd-i bîmâr
üştür-i ser-mest
vâdi-i Eymen (2)
vâdi-i gâm (3)
vâdi-i hicrân
vakt-i merg
vasf-ı hâl
vasf-ı hüsn
vasf-ı kadd
vasf-ı la'l (3)
vasf-ı ruhsâr
vasf-ı rûy
vasf-ı rûy-ı şâh
vasl-ı cân
vasl-ı gülzâr
vasl-ı nigâr
Vassâf-ı hüsn
vech-i murâd
velvele-i nazm
verd-i 'irfân
verd-i handân (6)
verd-i ra'nâ
verd-i zîbâ
vîrâne-i cihân
vîrâne-i ten
vücûd-ı 'aks
yâd-ı 'adl
yâd-ı hecr
yâd-ı kenâr
yâd-ı rıdvân
yâd-ı ruh (2)
yâd-ı şem'-i 'ârı
yâd-ı zülf ü 'ârız
yâd-i zülf-i müşg-bûy
yârân-ı gam
yâr-ı 'işret-sâz
yâr-ı agyâr
yâr-ı cân
yâr-ı cefâkâr
yâr-ı hem-dem
yâr-ı hümâ-pervâz

yâr-ı mehveş
yâr-ı semen-çihre
yâr-ı vefâdâr
yâr-ı cefâkâr
yâr-ı dil-sitân
yâr-ı gendüm-gûn
yâr-ı mahrem
yâr-ı ser-keş
yed-i beyzâ
Yûsuf-ı gül-pîrehan
Yûsuf-ı Ken'ân
Yûsuf-ı Mısr-ı 'azîz
Yûsuf-ı Mısr-ı melâhat
Yûsuf-ı Mısrî
Yûsuf-ı mihr
zâhid-i halvet
zâhid-i şeb-hîz
zahm-ı bî-had
zahm-ı cism
zahm-ı dendân
zahm-ı hadeng-i hecr
zahm-ı peykân
zahm-ı tîg
zahm-ı tîg-ı bî-hisâb
zahm-ı tîg-ı yâr
zahm-ı tîr
zahm-ı tîr-i bî-hisâb
Zâl-ı dehr (2)
Zâl-i sipihr
zâlim-i bî-dâd
zâr-ı derd
zâr-ı dil
zât-ı şerîf
zebân-ı ta'n
zehr-âlûd
zehr-i mâr
zehr-i merdüm-küş
zemîn-i sîne (2)
Zemzem-i eşk (2)
zencîr-i 'aşk
zencîr-i zer
zen-i zamâne
zer-benek
zer-i vasl-ı nigâr
zer-küleh
zerre-i nâ-çîz
zerre-i ser-geşte
zer-tâc-ı Efrîdûn
zevk-ı söz ü sâz
zevrak-ı dil (2)
zevrak-ı kem

zevrak-ı ten
zeyn-i cihân
zill-ı Yezdân (2)
zîkr-i hüsn (2)
zîver-i dünyâ-yı dûn
ziyâ-yı mâh (2)
ziyâ-yı mihr-i cân
ziyâ-yı pertev-i hüsn
zulmet-âbâd
zulmet-âbâd-ı belâ
zulmet-i hatt
zulmet-i şeb
zulmet-i şeb-sâr
zulm-i bî-hisâb
zulm-pîşe
zûr-bâz-ı çarh
Zü'l-fikâr-ı Hayderî
zücâc-ı nâm
zülâl-i vasf-ı la'l
zülf-i 'anber-âlûd-ı perîşân
zülf-i 'anber-bâr (4)
zülf-i 'anber-bû
zülf-i 'anber-efşân
zülf-i 'anberîn
zülf-i dil-âvîz
zülf-i dil-ber
zülf-i hôş-bû
zülf-i kec-rev
zülf-i Leylâ
zülf-i mâr
zülf-i perîşân (2)
zülf-i sevdâ
zülf-i siyâh (2)
zülf-i siyâh-ı kec-rev
zülf-i siyehkâr
zülf-i şebâsân
zülf-i şeb-reng (2)

Cenâbî'nin şiirlerinde izâfet-i maktû ve izâfet-i maktûb olarak adlandırılan tamlamalar da dâhil olmak üzere 2371 defa Farsça tamlama kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu tamlamalar ikili, üçlü, dördlü veya beşli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tamlamaların kullanım sıklığı doğal olarak farklılık arz eder. Buna göre, *Dîvân*'da en fazla kullanılan tamlamalar arasında 2077 defa ile ikili tamlamalar ilk sırada gelir. Bu sıralamayı 380 defa kullanımıyla üçlü, 11 defa kullanımıyla dördlü ve 3 defa kullanımıyla beşli tamlamalar takip eder.

Şairin şiirlerinde bazı Farsça tamlamaların zaman zaman tekrar edildiği görülür. *Dîvân*'da en fazla tekrar eden Farsça ikili tamlamalar “hûn-ı dil” ve “bezm-i gam”dır. Bu tamlamalar, manzumelerde 13 defa geçmektedir. Bunları sırasıyla nakd-i cân (11), eşk-i çeşm (10), murg-ı dil (10), dûd-ı âh (9), leb-i la'l (8) ve dil-i dîvâne (8) izlemektedir. En fazla tekrar eden üçlü tamlama ise “şem'-i hüsn-i yâr (3)”dır. *Dîvân*'da tekrar eden dördlü ve beşli tamlama ise bulunmamaktadır.

Cenâbî'nin şiirlerinin en önemli temasını beşerî aşk oluşturmaktadır. Bu sebeptendir ki şair, tamlamalarını genellikle klasik edebiyatın aşk üçgenini oluşturan tipler (sevgili, âşık, rakip) ve bu tiplerin fiziksel ve psikolojik nitelikleri üzerine kurmuştur. Klasik şiirde genellikle mecaz ve teşbihlerle kurulan bu tamlamalar, bilindiği üzere hemen hemen bütün klasik şairler tarafından yoğun bir biçimde kullanılmıştır.

Cenâbî'nin şiirlerinde söz konusu tamlamalar içerisinde kullanım sıklığı bakımından -çoğu klasik şairde olduğu gibi- ilk sırada sevgili ve onun sahip olduğu özellikleri yer almaktadır. Bu tamlamalar, genel anlamda şu şekildedir: ‘Ârız-ı cânân, ‘ârız-ı dil-ber, ‘ârız-ı gül-gûn, ‘ârız-ı hamrâ-yı gül, ‘ârız-ı meh-tâb, ‘aşk-ı cânân, ‘aşk-ı dil-ber, âvâre-i zülf, büt-i ‘Îsî-nefes, büt-i ra'nâ-yı gül, bûy-ı zülf-i ‘anber-âmîz, bûy-ı zülf-i müşg-bûy, çeşm-i fettân, çeşm-i siyâh, dâne-i fülful, dâne-i hâl-i ruh, dâne-i hâl-i siyeh, dürr-i dendân, gamze-i cânân, gamze-i gammâz, gamze-i hûn-h'âr, gamze-i hûn-rîz, gamze-i mekkâr, genc-i cemâl-i yâr, gonca-i la'l, gül-i bâg-ı letâfet, gül-i gonca-dehân, gül-i gonca-dehen, gül-i gonca-leb, gül-i gülzâr-ı ‘âlem, gül-i gülzâr-ı şâdî, gül-i hamrâ, gül-i hoş-bû, gül-i nâzük-beden, gül-i nâzük-ten, gül-i nev-reste, hâl-i ‘anber-bâr, hâl-i derhem-geşt, hâl-i müşgîn, hâl-i siyâh, hâl-i şeb-

reng, hâl-i şîrîn, halka-i zülf, hançer-i gamze, hokka-i la'l, kâmet-i bâlâ, kâmet-i bülend, kâmet-i mevzun, kâmet-i serv, kebk-i hôş-hirâm, la'l-i cân-bahş, la'l-i dilber, la'l-i handân, la'l-i leb, la'l-i mey-gûn, la'l-i nâb, la'l-i rûh-efzâñ, la'l-i şeker-güftâr, la'l-i şekker-rîz, mâh-ı gül-'izâr, mâh-ı gül-çihre, mâh-ı hercâyî, meh-i devrân, meh-i ebrû-kemân, perî-rû, ruh-ı gül-fâm, ruh-ı gül-gûn, ruh-ı gül-reng, ruh-ı gülzâr, ruh-ı rengîn, serv-i bâlâ, serv-i gül-endâm, serv-i hırâmân, serv-i kad, serv-i revân, serv-i ser-âmed, serv-i ser-bülend, serv-i ser-efrâz-ı hevâî, serv-i ser-firâz, serv-i ser-keş, serv-kad, serv-kâmet, sîmîn-beden, şâh-ı gül, şâh-ı hûbân, şerbet-i cân-bahş, şerbet-i la'l, şîrîn-dehen, şîrîn-leb, şûh-ı fettân, şûh-ı meh-peyker, zülf-i siyâh, zülf-i siyâh-ı kec-rev, zülf-i şeb-reng.

Şair, âşığı ve onun özelliklerini anlatmak için ise “âşık-ı âvâre, ‘âşık-ı bî-bâk, ‘âşık-ı bî-cân, ‘âşık-ı bî-derd, ‘âşık-ı bî-dil, ‘âşık-ı bî-gam, ‘âşık-ı deryâ-dil, ‘âşık-ı dîdâr, ‘âşık-ı dil-haste, ‘âşık-ı gamgîn, ‘âşık-ı kerb, ‘âşık-ı ma'rûf, ‘âşık-ı nâ-çâr, ‘âşık-ı nâ-çîz, ‘âşık-ı nâ-şâd, ‘âşık-ı rüsvâ, ‘âşık-ı ser-bâz, ‘âşık-ı şeydâ, ‘âşık-ı şûrîde, ‘âşık-ı üftâde, bülbül-i âşüfte, bülbül-i bî-cân, bülbül-i bî-çâre, bülbül-i çemen, bülbül-i dil-haste, bülbül-i şeydâ, bülbül-i şûrîde, bülbül-i zâr, cism-i harâb, cism-i nizâr, cism-i sad-pâre, cism-i vîrân, cism-i zerd, çihre-i zerd, dîvâne-resm, dîvâne-şekl, ehl-i ‘aşk, ehl-i belâ, ehl-i dil, hâtır-ı nâ-şâd, hâtır-perîşân, hûn-âbe-i ciğer, hûn-âbe-i dil, mest-i câm-ı ‘aşk, mest-i mey-i ‘aşk, mübtelâ-yı ‘aşk, mübtelâ-yı bî-dil” gibi tamlamalar kullanmıştır.

Rakip ile ilgili değerlendirmelerini de klasik şiir anlayışına bağlı kalarak “rakîb-i bed-likâ, rakîb-i rû-siyeh” gibi olumsuzluk ifade eden tamlamalarla vermiştir. Şair, beşerî aşk ekseninde kurduğu bu tamlamaların yanı sıra az da olsa ilahî aşkı çağrıştıran “âlem-i kesret, ‘âlem-i ma'nâ, ‘âlem-i kübrâ, bâde-i hayret, bezm-i gam, bezm-i vahdet, câme-i tevhd-i Hakk, câm-ı mey-i sahbâ, cür'a-i feyz, ehl-i sevâb, esrâr-ı ‘aşk, esrâr-ı Hakk, Hâk-i râh, kalb-i pâk, künc-i gam, künc-i istignâ, mikrâz-ı lâ-illâ, nûr-ı Hak, pîr-i mugân, râh-ı Hüdâ, râh-ı mahabbet, râh-ı rızâ, rişte-i ta'alluk, sâlik-i ‘aşk, sâlik-i sâdık-kadem” gibi tamlamalara da şiirlerinde yer vermiştir.

Klasik edebiyatta tiplerin özelliklerini yansıtan yapıların dışında pek çok şair tarafından ortak kullanılan Farsça terkipler de vardır. Söz konusu bu terkipler, şairin klasikleşme içerisindeki seviyesini göstermesi açısından önem arz eder. Bu tür genel kullanımlar, Cenâbî'nin şiirlerinde de dikkat çeker: “Âb-ı Hayvân, bezm-i gam, bezm-i mahabbet, câm-ı Cem, câm-ı mey, câm-ı mey-i sahbâ, câm-ı şarâb, Cemşîd-i devrân, Cemşîd-i gerdûn, cür'a-i câm-ı gam, çarh-ı felek, dem-i 'Îsâ, hum-ı mey, meclis-i Cem, mutrib-i belâ, mutrib-i dehr, mutrib-i derd, mutrib-i gam, neş'e-i câm-ı mey, Rüstem-i destân, sîmurg-ı 'Ankâ, şeh-per-i 'Ankâ, taht-ı Süleymân.”

2.3.1.3. Arapça Tamlamalar

Cenâbî, şiirlerinde oldukça sınırlı sayıda Arapça tamlamalara yer vermiştir. Bu tamlamaların toplam sayısı 11'dir ve şu şekildedir: Beytü'l-hazen, câveze'l-isneyn, dârü'ş-şifâ (4), ene'l-Hak, fârigü'l-bâl, fi'l-mesel (2), hamdüli'llâh (2), lî ma'-a'l-lâh, mu'tiye'l-hüdâ, şemsü'd-duhâ, tahte'l-akdâm.

2.3.2. İkilemeler

İkileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün yinelenmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır (Hatipoğlu, 1971: s. 9).

İkilemelerde ses güzelliğinin ve tekrardan doğan anlam gücünün birlikte kullanıldığı görülür. Bu bakımlardan ikilemeler, ses uygunluğu ve ezgi ile yoğunlaştırılmış bir anlam gücüdür. Söz tekrarlarının başka bir şekli olan ikilemelerin varlığı ise psikolojik olaylara ve bir çeşit müzik özelliğine dayanır. Gerçekten de iyi kullanılan ikilemenin anlatıma kattığı güç, başka yollarla kolayca sağlanamaz (Hatipoğlu, 1971: s. 12).

İkilemelerde sözcüklerin sıralanışı yatay eksendedir. Bu tarz tekrarlar, özellikle şiirde anlamın daha etkili ve daha güzel bir şekilde sunulmasını sağlar. Ayrıca ikilemelerin çift çağrışımlı bir gösterge öbeği olarak kullanıldığı da söylenebilir. Bu

yolla şairler, şiirlerinde çeşitli çağrışımlar yapmayı başarmış yani anlatımlarını zenginleştirmişlerdir. Şiir içerisinde kullanılan farklı ikilemeler ise şiirde âdeta bir ses orkestrasyonu meydana getirir (Selçuk, 2015: s. 2015). Bu ses orkestrasyonu da şiirde sadece ahengi sağlamakla kalmaz aynı zamanda belli bir kavramın okuyucunun zihninde yer edip kalıcı bir iz bırakmasına da olanak verir.

Türk şiirinde çok eski zamanlardan beri var olduğu bilinen ikilemeler, divan şiirinde sıklıkla kullanılmış bir söyleyiş tarzıdır. Bu yolla şairler, anlamı kuvvetlendirmeyi veya daha etkili kılmayı amaçlamışlardır. Hatta bazen söyleyiş ve ahenk güzelliği yakalamak için şiirlerde redif olarak ikilemeleri kullanmışlardır. Bu sebeptendir ki divanlarda ikilemelerle örülü beyitler ve redifleri ikilemelerden oluşmuş gazellerle karşılaşmaktayız (Ünver, 1988: 291-297).

Gerek söz gerekse anlam bakımından güçlü bir yapının kurulmasında bir anlatım tekniği olarak karşımıza çıkan ikilemeler, hemen her şairin divanında karşılaşılabileceğimiz şiir ögesidir (Dilçin, 1995: s. 163). Şairler bu ögeleri, bazen bir mısradaki, bazen de beytin her iki mısrasında kullanırlar. İkilemelerin yanı sıra aynı beyitlerde, başka ses ve söz tekrarları ve bu tekrarlara dayanan söz sanatları da bulunabilir. Bu anlatım tarzı divan şiirine has bir özelliktir. Kimi zaman mısra başlarında kimi zaman mısra ortasında kimi zaman da mısra sonunda karşımıza çıkan ikilemeler, beyitte genellikle tek olarak bulunurlar. Bir beyitte birden fazla ikilemenin yer aldığı da olur ancak iki ikilemenin kullanımıyla çok sık karşılaşılmamasına rağmen üç-dört ikilemeden oluşmuş beyitler sayıca daha azdır (Macit, 2004: s. 37-38).

Cenâbî de şiirlerinde yukarıdaki anlatılanları destekler nitelikte anlamı pekiştirmek, güçlendirmek, abartmak ve çoğaltmak, ritim ve ahengi sağlamak için ikilemelerden fazlasıyla istifade etmiştir. Şairin *Dîvân*'ında yer alan söz konusu ikilemeler şunlardır:

Allâh Allâh (10), ayak ayak, bag bag, bâg bâg, bend bend, biñ biñ (4), bir bir (13), bir iki (3), bir, iki üç, cevlân cevlân, çağ çağ, çâk çâk, çîn çîn, dâne dâne (4), def'a def'a, dem dem (3), dem-â-dem (2), dem-be-dem (14), devrân devrân, döne

döne (7), eksük artuk, gâh gehî, gice gündüz (2), giryân giryân, gül gül (2), güle güle, gün-be-gün, günden güne, halka halka, ham-ender-ham, ihsân ihsân, iş güc, kan bıçak, kanlu kanlu, kat kat, katre katre (2), kıyâmet kıyâmet, kolayına kolayına, kurbân kurbân, kûşe kûşe, leb-â-leb, mû-be-mû, niçe niçe, pâyê pâyê, pây-tâ-ser (3), pîç-â pîç, pîç-ber-pîç, ser-tâ-pâ (2), ser-te-ser (8), sû-be-sû (6), sultân sultân, tag tag, tâze tâze, yana yana, yir yir (8), yogı varı. *Dîvân*'da 55 ikileme toplamda 108 defa kullanılmıştır. En fazla 14 tekrar ile dikkat çeken ikileme “dem-be-dem”dir. Ardından 13 tekrarla “bir bir” ve 10 tekrarla “Allâh Allâh” ikilemeleri gelir.

Dîvân'daki ikilemeler çoğunlukla –klasik Türk şiirinde genel olarak kullanılan ikileme türüne uygun olarak- aynı kelimelerin tekrarıyla oluşturulmuştur. Söz konusu ikilemeler, Türkçe kelimelerden ziyade Arapça ve Farsça kelimelerle meydana getirilmiştir. Bu ikilemeler, söz dizimi açısından art arda gelen yapılardan oluşmaktadır. Bir diğer ifadeyle mısran farklı yerinde ya da araya başka kelimeler alan “aralıklı ikilemeler” kullanılmamıştır.

Şair, beyitlerinde genellikle tek ikilemeye yer vermiştir. Bu tür ikilemeler, kalıplaşmış dil birlikleri olarak günlük konuşma dilinde de kullanılmaktadır (Macit, 2004: s. 36).

Katre katre hûn-ı dilde yaşımı la'ı eyleyen

Dürr-i aşkuñ derdidür bu nîl-gûn deryâ hakı (G. 370/4)

Gördi nâr-ı fûrkatüñde dil kebâb olduğımı

Döne döne yandı ey meh âteş-i sûzân aña (G. 3/4)

Ruhında **halka halka** kâkülüñ görseñ hazer kıl kim

Dil-i ‘uşşâk kaydına düzilmiş niçe çenberdür (G. 43/4)

Sınırlı sayıda da olsa şairin bazı beyitlerinde birden fazla ikileme de bulunmaktadır.

Def'a def'a nâra yakdum sûzum-ıla nârı ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zârı ben (G. 232/1)

Zülf-i 'anber-bâruñı gördüm yüzüñde **bag bag**
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı **dâg dâg** (G. 148/1)

Cenâbî'nin şiirlerinde aynı kelimenin tekrarıyla kurulan ikilemelerin yanı sıra eş anlamlı, yakın anlamlı ya da zıt anlamlı kelimelerden oluşan ikilemeler de görülmektedir.

Gam şebinde subha dek **isüm gücüm** efgândur
Hak güvâhum sanma cânâ didügüm yalandur (G. 99/1)

La'lüñ için sevdüğüm yok dise dil ma'zûr tut
Eksük artuk söz ider 'âdet durur dîvâneler (G. 92/3)

Geh hayâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl (G. 185/5)

Cenâbî Dîvânı'nda ardışık sayılarla yapılmış 3 Türkçe ikileme bulunmaktadır. Bu ikilemelerden "bir iki üç" şeklindeki kullanım, klasik şiirde çok sık rastlanmaması sebebiyle dikkat çekicidir.

Bir iki üç hûb gördüm bî-hisâb agyârı lîk
Cem' olur ruhbânlar 'âdetdür esnâm üstine (G. 270/6)

Seyl-i eşkümdede görüp dil merdüm-i çeşmüm garîk
Bir iki insân helâk olmuş didi Ceyhûnda (G. 301/6)

Cenâbî şiirlerinde kimi zaman azlık-çokluk kimi zaman da büyüklük-küçüklük gibi anlam ilgileriyle beyitlere mübalağalı bir söyleyiş kazandıran ikilemelerden de yararlanmıştı.

Bâr-ı hecrüñ yükledür **kat kat** Cenâbî kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükin ser-bârsuz (G. 118/5)

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir gam mı var cihânda bu haste câna gelmez (G. 130/5)

Gûş-vâr oldı şeh-i ‘âlî-cenâbuñ gûşına
Harfiyâ **bir bir** senüñ bu sözlerüñ gevher gibi (G. 361/7)

Tespit edilen ikilemeler arasında isim, sıfat ve zarf görevinde bulunanlar da vardır. Ancak şair, ikilemelerini daha çok zarf olarak kullanmayı tercih etmiştir.

Gezdüm ey meh **kûse kûse** ‘aşkuñuñ mey-hânesin
Dürd ü sâfi her ne buldum çekmişem peymânesin (G 254/1)

Şevk-i ruhuñda her dem bende Cenâbî hâlin
Şol şem’e nisbet it kim cân vire **yana yana** (G. 313/7)

Şairin şiirlerinde bir deyim içinde yer alan veya deyim niteliği taşıyan ikileme örnekleri de görülmektedir.

Gözlerüñ turmaz atar gamze okın cân u dile
Kan bıçak şol iki kâfir bizüm ile yagıdur (G. 53/2)

Dağ-ı hasretle Cenâbî **gül gül idüp** cismini
Bâg-ı dehrüñ kendine teng eyledi seyrânını (G. 347/5)

Hatiboğlu’nun “Aynı Sözcükten Kurulan Çıkmalı İkileme” (1971: s. 38) başlığı altında incelediği, ikilemeyi kuran aynı sözcüklerden birincisinin çıkma, ikincisinin yönelme durumunda olduğu ikileme örneğine Cenâbî’nin şiirlerinde de rastlanmaktadır.

Hecrũn deminde nitekim itdũm visâlüñ ârzũ

Gũnden gũne salduñ beni ey bĩ-vefâ ferdâlara (G. 303/3)

Cenâbĩ'nin bazı Şiirlerinde daha gũçlü bir ahenk sağlamak için kafiye ve rediflerini ikilemelerden oluşturduğu görülür.

Râh-ı hũdâ âgâhıyam her sâlikũñ hem-râhıyam

İklĩm-i ‘aşkuñ Şâhıyam **Allâhiyem Allâhiyem** (G.200/1)

AŞağıdaki gazelde redifle birlikte ahengi artırmak için her beyitte değişen ikilemeler kullanılmıştır.

Geldi derdũñ var iken cevruñ dahı cãn üstine

Eyledũñ ben bĩ-kese **ihsân ihsân** stine

Yogrışup ‘âŐıklarũñ tĩr-i belâña cãn virür

Râh-ı kũyuñda yatar **kurbân kurbân** stine

Dökdi yaşım gözlerüm sĩnemde dâg-ı tâzeme

Acıyup kan aglasun **giryân giryân** stine

Kondı mihrũñ var iken Őevkũñ dahı dil sahnına

Gerçi menzil baglamaz **sultân sultân** stine

Gâh vasluñ egledi ben ‘âşıkı geh frkatũñ

Devletũñde sürilür **devrân devrân** stine

‘Arsa-i cãnũm gibi nzhet-fezâdur dil dahı

Vir semend-i nâzuña **cevlân cevlân** stine

Vasf-ı ry-ı Şâh ile rengĩn idüp eş’ârũñı

Ey Cenâbĩ bagladuñ **dĩvân dĩvân** stine (G. 264/1-7)

Cenâbî'nin şiirlerinde “terkîb-i tekerrûf” adı verilen Farsça yapılı ikileme türüne de rastlamaktayız. Yinelenen kelimeler arasında “â, be, ber, der, ender, tâ (te)” gibi gramer birliklerinin kullanıldığı söz grupları da bir tür ikileme sayılmaktadır. Bu kalıpla yapılan tekrarlar da “â, be, e, tâ (te)” bağ ve edatları, birbirine bağladıkları kelimeler arasında ses yapısı bakımından dalgalanma meydana getirirler (Selçuk, 2015: s. 201). Bu dalgalanmalar da şiirde ahenk, ritm ve müzikalitenin oluşumuna katkı sağlar. Cenâbî de metne zenginlik kazandıran aynı zamanda da güçlü bir ahenk ögesi olan söz konusu ikilemelerden ziyadesiyle istifade etmiştir.

Dîvân'da en sık kullanılan Farsça ikilemeler “ta (te)” edatıyla kurulmuş olanlardır. Bunlardan bazıları şunlardır: “ser-te-ser, ser-tâ-pâ, pâ-y-tâ-ser”.

Dâg-ı gamla zeyn idüp cism-i nizârın **ser-te-ser**

Bu Cenâbî gibi ‘âşık ‘âleme rüsvâ gerek (G. 171/5)

Genc-i hüsnüñ üstine pey iltmesün kimse diyü

Bir tılısm-ı ejder olmuş **pây-tâ-ser** kâkülün (G. 174/2)

Ey Cenâbî ben de bir ma'mûre idüm rûzgâr

Yakdı **ser-tâ-pâ** esâsım şimdi bir vîrâneyin (G. 264/5)

Dîvân'da geçen, iki Türkçe kelime arasına Farsça “be” edatı getirilerek oluşturulan “gün-be-gün” ikilemesi de dikkat çekicidir.

Satılan bâzâr-ı gamda kelle-i ‘uşşâkimiş

İzdiyâd-ı revnak itsün **gün-be-gün** ser-hânemüz (G. 120/3)

Bunların dışında Cenâbî'nin şiirlerinde kullandığı Farsça ikilemeler şunlardır:

“-â-” edatıyla kurulan ikilemeler; “dem-â-dem, leb-â-leb, pîç-â-pîç”; “-be-” edatıyla kurulan ikilemeler; “dem-be-dem, sû-be-sû, mû-be-mû”; “-ber-” ve “ender” edatlarıyla kurulan ikileme ise birer tane olup “pîç-ber-pîç” ve “ham-ender-ham”

2.3.3. Edatlar ve Bağlaçlar

2.3.3.1. Edatlar

Edatlar, tek başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlara sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlere (Korkmaz, 2019: s. 895). Edatların görevleri ise eklendikleri kelimeler ile cümle içindeki öteki sözlere arasında kurdukları ilişkilerin niteliği ve gördükleri işler bakımından değişkenlik gösterir. Belirli bir temel görevi bulunan bir edat, kullanım biçimindeki işlev kaymasıyla daha farklı bir işlevi yerine getirebilir. Örneğin; esas itibarıyla “eşitlik, aynılık, benzerlik” görevi üstlendiği hâlde işlev dallanması yoluyla çabukluk, tarz ve zaman gösterme işlevi de yapabilmektedir (Korkmaz, 2019: s. 904).

Edatlar, kelime türleri arasında her ne kadar tek başlarına anlamları olmayan dil öğeleri olarak tanımlanmış olsa da cümlelerin genel anlamında önemli bir paya sahiptirler. Bilindiği üzere edatlar gramer görevli kelimelerdir. Görevleri ve anlamları da birlikte kullanıldıkları kelimelerle ortaya çıkar. Bu bağlamda da metnin bünyesinde önemli fonksiyonlar icra ederler. Özellikle anlamsal çeşitlilik sağlama hususunda kilit bir rol üstlenirler. Edatların söz konusu bu işlevi de metnin anlam açısından zenginleşmesini sağlar. Edatların en önemli işlevi ilişki/bağ kurmaktır. Metin içerisinde kelime veya kelime birlikleri arasında anlamsal ilişki kurma görevini yüklenirler. Bu anlam ilişkilerine göre de edatlar; sebep-sonuç, araç-birliktelik, yer-yön, koşul, benzetme, belirsizlik-kesinlik, soru, miktar (ölçü) vb. şeklinde bir tasnife tabi tutulmuştur.

Cenâbî'nin *Dîvân*'ında edatlar, metinde kurduğu anlamsal ilişkiden hareketle sınıflandırılmıştır. Bağlamli sözlük çalışmasında üstlendikleri anlama göre sözlüğe eklenen bu yapılar, burada hem karşıladıkları anlamlar hem de metin içinde yükledikleri işlevler ekseninde incelenmiştir.

Bu sınıflandırmaya göre beraberlik ve vasıta ilgisi kuran edatlar “birle, ile, ilen”; benzerlik, tıpkılık, denklik ilgisi kuran edatlar “çü/çün, gibi, hem-çü, kadar, nitekim”; sebep-sonuç ilgisi kuran edatlar “çü/çün, için, nitekim, diyü”; zaman ilgisi kuran edatlar “tâ kim, dek, evvel, kaçan kim, henüz, tek, nice, niçe demlerdür, şimdi, şimden girü”; miktar ve derece ilgisi kuran edatlar “bes, bunca, boyınca, deñlü, haylî, kadar”; yer-yön gösterme ilgisi kuran edatlar “karşu, yana, taraf”; belirtme yoluyla başkalık ilgisi kuran edatlar “gayrı, özge”; soru edatları “aceb, mı/mi”dir.

Sınıflandırılan edatlar içinde şiiirlerde en çok kullanılan yapı “ile” edatıdır. *Dîvân*'da “birle” ve “ilen” biçiminde farklı yazılışları ile de karşımıza çıkan bu edatla, birliktelik, vasıta ve durum ilgisi kurulmuş ve genellikle cümle içinde birden fazla anlam kastedilmiştir.

Gördiler çeşm-i humâruñ devr ider ‘âşıkla ruñ
La’l-i nâbuñ şevki **birle** düşdiler peymâneye (G. 194/2)

Benzetme işlevinde kullanılan “gibi” edatı ise *Dîvân*'da kullanım sıklığı bakımından ikinci sırada gelmektedir. Teşbih sanatının da öğelerinden olan teşbih yani benzetme edatı, metinlerde çoğunlukla karşılaştırmaya dayanan bir benzerlik ilişkisi kurar. Özellikle belli başlı yapılarla kullanılan bu edat, temel görevinin dışında örneklendirmelerde de yer alır. Klasik şiiirde şairlerin özellikle memduhun övgüsüne yönelik söyleyişlerde kullandığı temel unsurlardan biridir.

Benüm sen **gibi** ‘âlemd e şeh-i gerdûn-cenâbum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinâbum yok (G. 152/1)

Gülşen-i hüsn-i cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Gül **gibi** ruh-sâruñ üzre hat mı reyhânuñ senüñ (G. 167/3)

Sevilen yahut memduha yönelik yapılan söyleyişlere paralel olarak şair, kendi şahsı ve özelliklerine dair söylemlerde de bu edatı sıkça kullanmıştır. Şair, bu söylemlerde kendisini genellikle üst bir konuma yerleştirmiştir.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yok ben **gibi**
Bâg-ı hüsne gelmedi bir gonca-i ter sen **gibi** (G. 348/1)

Cenâbî sâl ü meh dönsün bu ‘ayyâş-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşât içre senüñ **gibi** suhan-dânı (G. 360/5)

Cenâbî Dîvânı’nda “gibi” edatı görevi gören ve benzerlik ilgisi kuran Farsça “-âsâ, -vâr, -veş, manend” ek ve kelimeleri ile Arapça “misâl ve sıfat” ve Türkçe “-layın, -leyin” ekleri de yoğun olarak kullanılmıştır. Bu yapılar arasında “bîd-âsâ, mâkiyânâsâ, ‘andelîbâsâ, pervânevâr, dîvânevâr, peymânevâr, pervâneveş, Nîlveş, Ferhâdveş, Cenâbîveş, mânend-i bir gül, ruhlaruñ manendi, kâkül-i dil-ber misâli, zülf-i şeb-rengüñ misâli, câmuñ misâli, neysifat, bülbülsifat, ‘Îsî-i Meryemsifat, sencileyin, bencileyin, Mecnûnleyin” gibi örnekler vardır.

Benzetme edatı olarak yukarıda zikredilenlerin dışında farklı işlevde kullanılan bazı yapıların da benzerlik ilgisi kurduğunu görmekteyiz. Bu yapılar arasında “çü/çün, hem-çü, kadar, nitekim” edatları yer alır. Ancak *Dîvân*’da bu edatların kullanımını dar bir alanda kalmıştır.

Çeşm-i yâra ‘âşık-ı bî-dil geçer miskîni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi sarardı **hem-cü** zer (G. 102/2)

Bâg-ı dehr içre **cü** serv âzâd iken hayfâ dirîg
Tâze kul itdi göñül başdan beni bir servere (G. 284/2)

Bir habâbum **kadarı** olmadı eflâk-ı kebûd
Katre-bâr-ı gam-ı ‘aşk olalı ‘ummân oldum (G. 197/2)

Eyledüm dil-hânesin zîver çeküp gam-zârını
Şâh-ı Rûmuñ makdemine **nitekim** şehri Nerek? (G. 173/2)

Sebep-sonuç, maksat, gaye, hedef ilgisi kuran edatlar arasında “çü/çün, için, nitekim, diyü” gibi yapılar bulunmaktadır. Bunlardan “içün” edatı, kelimenin yapısındaki “sebep” anlamından başlayan bir genişleme ile “dolayı, maksadıyla” vb.

anlamalarda kullanım genişliği kazanmıştır. Çü/çün ve diyü edatları ise metinde doğrudan doğruya bir açıklama veya belirtme göreviyle kullanılmıştır. Benzetme ilgisi kuran edatların içinde de zikredilen “nitekim” edatı, *Dîvân*'da söz konusu görevinin dışında açıklayıcı bir işlevle de yer almıştır.

Kaldur duâ'ya bir elüñ şâd eyle rûhın sen Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest **cün** bir elinde câm ola (G. 12/2)

Ruhları şem'in yakaldan nâz ile cânâneler
Oldı sûz ehli aña yanmag **icün** pervâneleler (G. 92/1)

Belâ bendine kayd olsun **diyü** Mecnûn-ı bî-kaydı
Esîr-i bend-i 'aşk itdi hevâsı zülf-i Leylânuñ (G. 165/5)

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbülü yok ben gibi
Bâg-ı hüsne gelmedi bir gonca-i ter sen gibi (G. 3468/1)

Zaman ilgisi kuran edatlar arasında ise; “tâ kim, dek, evvel, henüz, tek, nice, şimdi” gibi yapılar görülmektedir. Bu yapılar kullanıldığı örneklerde sadece zaman bildirme işlevini değil aynı zamanda farklı anlam ilgilerini de karşılar. Zaman ilişkisi kuran bu edatların arasında “şimden girü, kaçan kim, haşre-dek, niçe demlerdür” gibi öbekleşmiş kullanımlar da vardır.

Mey yirine içdigüm hûn-ı ciğerdür dem-be-dem
Kûy-ı yâra basabilmem n'eyleyem ben bir kadem
Vaktidür **simden girü** menzil baña kûy-i 'adem
Kangı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur (Mr.1/8)

Cür'a-i la'lüñ çeküp cânâ Cenâbî mestdür
Haşre-dek bî-hûş olursa tañ mıdur evkâr-ı 'aşk (G. 155/5)

Nice demlerdür yatur mest-i şarâb-âlûdeyin
Kendüm idrâk idemem gâyet harâb-âlûdeyin (G. 228/1)

Cenâbî Dîvânı'nda miktar ve derece ilgisi kuran edatlar içerisinde “bes, biraz, bunca, boyınca, deñlü, haylî, kadar, zerrece” gibi kullanımları sayabiliriz. Bunlardan “kadar” yapısı somut ve soyut adlarla birleştğinde karşılaştırma yolu ile “miktar” gösteren edat konumuna gelir:

Virmedi zülfüñ ucından **kıl kadar** sır gerçi kim
Erre-i üstâd virdi biñ şikence şâneye (G. 304/2)

Dîvân'da çeşitli anlam ilgileri ile kullanılan “kadar” edatı aynı zamanda aynı manayı karşılayan “deñlü” ve “bunca” yapıları ile de karşımıza çıkar. “Bes, boyınca, haylî” edatları ise “kadar” edatına oranla daha az tercih edilmiştir.

Gerd-i ser-i rehûñle ey rûşenâ-yı dîde
Şol **deñlü** doldı çeşmüm kim tûtiyâya yir yok (G. 159/3)

Görenler câme-i al ile yârı
Didiler girdi çak **boyınca** kana (G. 305/5)

Şu'le-i âhum livâsın nüh-sipihre dikdi dil
Hûb-rûlar **haylinüñ** sen mâh olaldan serveri (G. 316/2)

Yüzüñ **bes** matla'-ı mihr-i sa'âdet
Görünmezse ne gam hûrşîd-i hâver (G. 75/5)

Yer-yön gösterme ilişkisi kuran edatların arasında ise “karşu, yana, taraf” gibi yapılarla rastlanmaktadır. Bu yapılar, *Dîvân*'da genellikle temel işleviyle kullanılmıştır.

Sen bahâr-ı hüsne şâhum yoklanup kullar gibi
Biñ hacâlet 'arzına **karsu** gelür her yaz gül (G. 189/2)

Revzen-i çeşmüñ hazer kıl her **yaña** açılmasun
Ten harâb-âbâdınıñ fikr eyle bir yapılmasun (G. 250/1)

O kadd-i ‘işve-perdâzuñ salınsun her **taraf** cânâ
Bu göñlüm bûstânında çü bir serv-i revânumdur (G. 59/4)

Cenâbî Dîvânı’nda kullanılan edatlar, yalnızca anlam yönüyle sınıflandırıldıkları gruptaki görevleri yerine getiren yapılar değildir. Bu yapılar aynı zamanda kelimenin türüne ve kurduğu ilişkinin biçimine göre de birden çok görev ve ilişki türü yüklenebilen dil öğeleridir. Dilin her unsurundan yararlanmaya gayret gösteren şair de bu yapıları şiirlerinde her biçimde kullanmaya çalışır. Örneğin; “gayrı” ve “özge” edatları şiirde adın gösterdiği kişi veya nesnelere ayrılışını ifade eder. Ancak verilmek istenen bu manaların yanında şiirde yardımcı işlevlerle de kullanılır.

Baňa yâruñ nesi var cevr ü cefâdan **gayrı**
Kıldı zulmin baňa var mihr ü vefâdan **gayrı** (G. 353/1)

Gamdan **özge** kimseye bir yâr-ı hem-dem kalmadı
Mihnet ü derd ü belâdan gayrı mahrem kalmadı (G.354/1)

Divan şairlerinin neredeyse hepsinin şiirlerinde yer alan ve genellikle verilen örneklerde redif olarak tercih edilen “ancak” edatı “sadece, yalnızca” ve “olsa olsa” manalarıyla Cenâbî’nin şiirlerinde de yerini almıştır. *Dîvân*’da “ancak” edatının söz edilen manalarda kullanıldığı ve redif olduğu bir gazel kayıtlıdır. Cenâbî “ancak” edatının dışında bazı edatları da redif olarak kullanmıştır. Bu durum şairin edatlardan sadece anlamsal işleviyle değil aynı zamanda ahengi sağlamak amacıyla da yararlandığını gösterir.

Didi gören beni kim bu bir melâmet **ancak**
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet **ancak** (G. 149/1)

Redif olarak kullanılan edatlar ve kullanıldıkları şiirler şunlardır: “gibi (Mr. 3, G. 327, G. 328, G. 348, G. 361, G. 366, G. 371), ile/ıla (Mr. 1, G. 286, G. 296, G. 312, G. 317), ancak (G. 149), -dan gayrı (G. 342, G. 353).”

Yukarıda verilen sınıflandırma, *Dîvân*'daki başlıca edatların önde gelen ağırlıklı görevleri dikkate alınarak yapılmıştır.

2.3.3.2. Bağlaçlar

Bağlaçlar, kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri, kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlevler ile bağlandıkları sözcükler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleridir (Korkmaz, 2019: s. 923). Ancak bunlar, “anamlı” değil “görevli” dil unsurlarıdır. Edatlar gibi tek başlarına anlam taşımazlar. Bağlaçlar, bağlama işlevlerinden gelen özellik sebebiyle de cümleler arasında bir anlatım bütünlüğü sağlarlar. Aynı zamanda bağlandıkları öğelerin anlam ve anlatım güçlerini de genişletip zenginleştirirler. Bağlaçların birbirini bağladığı öğeler ise, biçim ve anlam bakımından birbirleriyle ilişkili olduklarından yükledikleri farklı işlevlerle de söze birtakım anlam ve anlatım incelikleri katarlar (Korkmaz, 2019: s. 925).

Bağlaçlar, anlatımı güçlü hâle getiren dil öğeleridir. Bu dil öğeleri de etkili ve güzel anlatımda önemli bir yere sahiptir. Özellikle “vurgu” ve “tonlama” açısından anlatıma hem ahenk hem de renk katarlar. Cenâbî'nin şiirlerinde de söz konusu duruma aşağıdaki beyitler örnek gösterilebilir:

Hecrûñ gamında sorsañ ahvâl-i pür-melâlüm
Geh nâle **geh** figândur **geh** âh **gâh** vehdür (G. 52/3)

Kimi serve mâyil **ancak** ‘âlemüñ **kimi** güle
Meylüm **ammâ** kâmetüñle ol ruh-ı gül-gûnadur (G. 50/2)

Cenâbî Dîvânî'nda tespit edilen bağlaçlar şunlardır:

“ammâ, ammâ ki, ancak, bu vech ile, çün, çünki, çünkim, da/de, dahı, eger, egerçi, ger, gâh...gâh, gehî...gâh, geh...gâh..., gâh...geh, gehî...gahî, geh...geh, geh...gehi, ger, gerek...gerek, hâsılı, hem, ile, birle, illâ, ise, ki, kim, kimi...kimi, kimisi...kimi, lîk, lîkin, meger kim, meger, ne...ne, nitekim, şâyed, u/ü, vu/vü, velî, velîkin, yâ, yâ...yâ, yâ...yahûd, yohsa, ya'nî, zirâ ki.

Yukarıda da görüldüğü gibi *Cenâbî Dîvânî*'nda çoğunlukla aynı kelimenin tekrarıyla oluşan bağlaçlar tercih edilmiştir. Bu tarz bağlaçlar, şairin duygu ve düşüncelerini anlam açısından destekler ve şiirin ritmine katkı sağlar. Genel olarak bakıldığında ise söz konusu bağlaçlar, şiirlere “eşitlik, birliktelik, karşılaştırma, olumsuzluk” gibi anlamlar kazandırır:

Gül kulagina irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen **gerek** nâle **gerek** âh-ıla feryâd eyle (G. 272/3)

beytinde “gerek...gerek” bağlacı “birliktelik” ve “istenileni seçme” gibi anlamlar katmıştır.

Kâmetüñ serv-i sehî vü gözlerüñ nergis midür
‘Ârızüñ berg-i semen **yâ** lâle **yâhûd** gül midür (G. 104/2)

beytinde “yâ...yâhûd” bağlacı “iki öğeden birini seçme, ayırt etme” durumundan bahseder.

Sen büt-i tersâ için düşdi mezâhib muhtelif
Kimisi Mûsâya döndi **kimi** ‘Îsâyı arar (G. 25/3)

Kimi serve mâyil ancak ‘âlemüñ **kimi** güle
Meylüm ammâ kâmetüñle ol ruh-ı gül-gûnadur (G. 50/2)

Beyitlerinde “kim” soru zamirinden kalıplaşarak oluşmuş “kimi...kimi..., kimisi...kimi...” bağlaçları “karşılaştırma” anlamı taşır.

Gam-ı ‘aşkında sen mâhuñ yine bir özge hâlüm var
Melâmet mülkine şâhum **ne** gussam **ne** melâlüm var (G. 69/1)

beytinde de “ne...ne” bağlacı “olumsuzluk” anlamı verir.

Cenâbî Dîvânı’nda en sık kullanılan bağlaç, Farsça kökenli “ki(m)” bağlacıdır. “Ki(m)” bağlacı, cümleler arasında bağlama ve kuvvetlendirme fonksiyonu üstlenir. Aynı zamanda bu işlevi yerine getirirken cümleye açıklama, sebep-sonuç, şart, pekiştirme, duraksama, tahmin ve şüphe anlamları da katar.

Âh **kim** nûş itmege kanum diler hicrân benüm
Katlûme her kûşeden tîgin biler devrân benüm (G. 208/1)

Dürr-i ‘aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı **kim** ol gevherin deryâsıyam (G. 210/4)

Yüzüñde kâkülüñ resmi perîşân eyleme dâgum
Belâ murgına şâh-bâzam ko anı **kim** yuva olsun (G. 221/2)

Dîvân’da en sık kullanılan ikinci bağlaç ise “ve” anlamındaki “u, ü, vü” bağlacıdır. Aslen Arapça kökenli olan “ve” bağlacı, aynı tür veya görevdeki kelimeleri, kelime gruplarını veya cümleleri birbirine bağlar.

Yâra ey dil âşinâ **vü** baña sen bîgânesin
‘Âkilâne bu işüñ gerçi gönül dîvânesin (G. 253/1)

Dür saçar evsâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh içüñ
Buldı tab’-ı nükte-sencüm bahr **ü** deryâ meşrebin (G. 260/4)

Ruh-ı zerd-ile çeşm-i eşk-bârum cânibinden hem
Ayagı tozına yüz sür zer ü gevher nisâr eyle (G. 275/2)

Bazı beyitlerde “ve” bağlacının birkaç kez tekrarlandığını görmekteyiz. Şairler, dilbiliminde “polysyndeton” yani bağlaç yinelenmesi olarak ifade edilen bu hususa, bazen ritmi sağlamak bazen de anlam ayrımını pekiştirmek için başvurmuşlardır (Özünü, 1987: s. 45).

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş ‘aşk-ıla
Fehm ü ‘akl u sabr u dilden külliye bîgâneyin (G. 261/3)

Rûz u şeb sâlile meh eyyâm ü hefte didüğüñ
Vakt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem gibi (G. 371/4)

Dîvân'da kullanılan diğer bağlaçlar da hemen hemen bilinen anlamlarıyla şiirlerde yer almıştır.

Cenâbî, edatlar kadar olmasa da bir ahenk unsuru olarak bağlaçlardan da yararlanmış. *Dîvân*'da 171 ve 175. gazelin redifleri “gerek” bağlacıyla oluşturulmuştur.

2.3.4. Ünlemler

Ünlem, söz içinde konuşanın beğenme, sevinç, şaşkınlık, hayret, korku, üzüntü, çaresizlik, pişmanlık, kıskançlık, dua, özlem gibi duygu ve heyecanlarını kısa ve etkili bir şekilde anlatmaya, karşısındakilere çağırmaya, seslenmeye, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür (Korkmaz, 2019: s. 961). Başka bir ifadeyle ünlemler bir yönüyle insanın iç dünyasındaki duygu ve heyecanları dışarı vurmaya, bir yönüyle de dünyadaki çeşitli ses ve olayları taklit yoluyla adlandırmaya yarayan kelime ve kelime gruplarıdır.

Ünlemler, anlatım güçlerini ekseriyetle karşıladıkları kelimelerin ses yapılarından alırlar. Bu sebeple de öteki kelimelerden farklı olarak vurgu ve ton bakımından nitelediklerine uygun bir özellik taşırlar. Söz içinde, belirtmek istenilen duygu ve heyecanları daha etkili duruma getirirler. Başka bir anlatımla ünlemlerin vurgusu öteki kelimelerin vurgusundan daha güçlüdür. Vurguya paralel olarak da önce yükselen sonra alçalıp kesilen bir ton söz konusudur (Korkmaz, 2019: s. 964).

Sanatkârın her türlü duygu ve heyecanının dışavurumunu yansıtan ünlemler, hemen her edebî metinde karşımıza çıksa da bilhassa şiir metinlerinde apayrı bir yere sahiptir. Şairin ruh dünyasındaki zapt edilemeyen coşkuların, durulmaların ve sessiz çılgınlıkların ifadesi olarak klasik Türk şiirinde de yoğun olarak kullanılmış, şiir dilinin ses ve anlam tabakasına zenginlik ve güç katmıştır. Dolayısıyla ünlemler, sadece duyguların açığa vurulmasını sağlayan bir araç değil, aynı zamanda arka planında renkli ve zengin bir dünya barındıran anahtar göstergelerdir (Selçuk, 2017: s. 1049).

Bir geleneğin tezahürü olan klasik edebiyat, yüzyıllar içerisinde lügatini oluştururken sanatkârın ruh dünyasındaki her türlü duygu ve heyecanı yansıtan ünlemleri de ihmal etmemiş, bu yapılarla ilgili kullanımların da zamanla kalıplaşarak ortak ifadeler hâline gelmesini sağlamıştır. Böylelikle bazı ünlemler, hemen her divanda karşımıza çıkabilecek bir konuma gelmiştir. Söz konusu ünlemlerden bazıları şunlardır: “-a, âh, be, behey, ey, eyâ, hây, hey, vâh, vay, v’ey, yâ”.

Klasik şairlerden Cenâbî de hemen her şair gibi ustalığı el verdiği ölçüde ünlemlerden yararlanmıştı. *Dîvân*’da yer alan ünlemler genel olarak şöyledir: “Â, âferin, âh, Allâh aşkına, bak, be, behey, billâh, bin şükür Allâhuma, döstüm, ehlen ve sehlen, eyâ, gel berü, gör, hamdülillâh, hasretâ, hayf, hayfâ, hey dirîgâ, lebbeyk, meded, merhabâ, sakın, vâ, veh, yâ, yetiş, yüri”.

Şairler, muhatabı haberdar etme veya bir şeye teşvik etme; sevinç, heyecan, üzüntü, şiddetli istek, arzu, hayıflanma, öfke gibi duygu hâllerini belirtme; yardım dileme, şikâyet etme, dua, yakarış, takdir etme gibi durumları ifade etmek için şiirlerinde seslenme ünlemlerini çokça tercih etmişlerdir. *Cenâbî Dîvânı*’nda da tespit edilen ünlemlere bakıldığında da seslenme ünlemlerinin daha yoğun

kullanıldığı görülür. Söz konusu ünlemlerle hitap edilen “Allah, padişah, sevgili, rakip, şairin kendisi, zahit, saki, gül, bülbül, rüzgâr...” gibi varlıklardır.

Allah

Çeşm-i bed-i zamânesin nûr-ı çeşme **vâ Râb**
İrgürmesüñ İlâhî âsîbile gezendi (G. 349/3)

Padisah

Ey gönüller tahtına Dârâ-vı devrânım benüm
V'ey melâhat kişverine ‘adlile hânım benüm
Kevni almaz zerreye mihr-i dirahşânım benüm
Â begüm â pâdisâhum â Süleymânım benüm (Mr. 3/I)

Sevgili

Dil-i bî-çâremi **cânâ** görenler bend-i zülfünde
Sezâdur geçse zencîre bu bir dîvânedür dirler (G. 83/4)

Rakip

Gördi dil-berden beni dûr itmek imiş niyyetüñ
Ey rakîb-i rû-siveh telbîsi aradan gider (G. 102/4)

Sair

Ey Cenâbî ol mehüñ dârü’ş-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i câna varsun derde tîmâr isteyen (G. 224/5)

Saki

Kadeh sun **sâkiyâ** görsün beni mahmûr bezm-i gam
Humârım derdine çâre tolı câm-ı şarâb olsun (G. 225/3)

Zahit

Serîr-i ‘izz ü nâz üzre temâşâ kıl ne husrevdür

Be hey zâhid gel insâfa kimüñ bir böyle şâhı var (G. 94/2)

Bülbül

Bir gül-’izâra dil virüp **ey bülbül-i cemen**

Ben gibi sen de hem-dem-i âh u figân mısın (G. 247/4)

Rüzgâr

Getür **ey bâd-ı sabâ** hâk-i reh-i yârı ki yok

Gözüme nûr virür kuhl-i cilâdan gayrı (G. 353/2)

Örnek beyitlerde de görüldüğü gibi hitaplar sadece insan ya da Tanrı değil, aynı zamanda canlı-cansız, soyut-somut her varlığa yöneliktir.

Seslenme ünlemleri, doğrudan hitap edilen isimden önce kullanıldığı gibi bazı beyitlerde sıfatlarıyla anılan varlığa yönelik de kullanılmıştır.

Ey **vefâsı az cevr ü kahrınıñ oranı yok**

Şerh-i hâlin itmege ‘aşkuñda cânıñ cânı yok (G 150/1)

Bazı sözcükler aslında ünlem olmadıkları hâlde metin içerisinde ünlem görevi üstlenirler. Söz konusu hususa Cenâbî’nin şiirlerinde de rastlanmaktadır.

Cenâbî, “gülüm, güzelüm, sevdiğüm, cânım, dostum, begüm, sultanum, ruhum, azizüm, abdâlum” gibi kelimelerle sevgili veya memduhuna seslenmektedir.

Bu letâfetle **gülüm** tâvus-ı bâg-ı hüsn iken

Murg-ı diller saydına bir şâh-bâz olduñ yine (289/2)

Âşinâñı **güzelüm** gâh gehî yâd eyle

Demi geldi dil-i mahzûmı **begüm** şâd eyle (G. 272/1)

Senden ırak hep güzeller ber-cefâdur **dôstum**
Sen mehe virdi gönül yâr-ı vefâdâr isteyen (G. 284/3)

Âsitânuñ hâkini çeşmine ‘âbid çekmese
Gam degüldür **sevdüğüm** kühli dahı kûr istemez (G. 110/3)

Dîvân’da bazı kelimelerin anlam olarak ünlem vasfı kazandığı örnekler de vardır. Gönül, sûfi vb. sözcükler, “ey gönül, ey sofu” anlamlarını taşımaktadır.

Başuñ egme dânesine mâkiyânâsâ **gönül**
Bu denî dünyâyı dirseñ olmaya saña kümes (G. 139/6)

Sen hân-kâhı gözle rûz ile şebde **sûfi**
Mesken baña hemîşe künc-i nedâmet olsun (G. 226/2)

Cenâbî Dîvânî’nda kullanılan “bak, gel, gel berü, gör, ko, yüri” gibi eylemler de seslenme ünlemi olarak geçer.

Kanımı döküp Cenâbî eyledi âhir helâk
Gör ne resme zahm urupdur hançer-i hasret bana (G. 8/5)

Gel berü benden su’âl it hâlet-i ihrâkı kim
Ser yakan pervâneyn şem’-i cemâl-i yârdan (G. 240/2)

Câm ile Cemşîd bezmi şevketin söyler saña
Bak surâhî agzına ey gonca-leb kulkul nedür (G. 66/3)

Cenâbî’nin şiirlerinde isimlerin sonuna gelerek seslenme ünlemi görevini yerine getiren “-â” eki ile yapılmış ziyadesiyle ünlem ifadesi bulunmaktadır. Buna örnek kullanımlar şunlardır: “Harfiyâ, cânâ, dilâ, husrevâ, sanemâ, suffiyâ, zâhidâ, şehâ, şâhâ” vb.

Didüm senden gelen **cânâ** belâdur
Didi kim saña benden bil ‘atâdur (G. 100/1)

Eşk-i çeşmümden **dilâ** yâd-ı kenâr itme sakın
Dirliğinden yüz alan deryâdan ayrılrsa semek (G. 173/3)

Sûfiyâ ‘ilm-i riyâ bahsini ko ‘uşşâk-ıla
‘Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dânıyuz (G. 138/6)

Ünlemler, özellikle şiir metinlerinde, sadece insanın iç dünyasındaki türlü duygu ve heyecanlarını dışarı yansıtan bir araç değil aynı zamanda hislerin muhatabına iletilmesini de sağlayan etkili bir unsurdur. Şair, kendi dünyasına tesir eden canlı-cansız, soyut-somut her türlü varlığa seslenir ve ardından ona durumunu arz eder. Dolayısıyla burada asıl önemli olan şairin dile getirdiği veya vurguladığı durumdur. *Cenâbî Dîvânı*’ndan birkaç örnek şöyledir:

Yalvarma, Yakarma, Nivaz

Kimsenüñ cânânı yâ Rab yâr-ı agyâr olmasun
Gülşen-i ‘âlemde her gül hem-dem-i hâr olmasun
Bülbül-i şûrîdeveş her bî-nevâ zâr olmasun
Ben gibi ‘aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun (Mr. 1/I)

Takdir Etme, Övme, Övünme

Husrev-i mülk-i kelâm oldı Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî (G. 316/5)

Sayd kılduñ nice biñ murg-ı dili bir nâz ile
Âferîn ey şâh-bâz-ı evc-i devlet âferîn (G. 251/4)

Üzüntü, caresizlik, hayıflanma

Şerbet-i kahrın sunar her kâsedan devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân bana (G. 7/1)

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdün beni
Ey gönül kendün gibi bir hâk-sâr itdün beni (G. 338/1)

Ey felek itdün beni ol meh-likâya mübtelâ
Ra'dveş bir âh idem gûş eyleye ehl-i semâ
Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kangı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardır (Mr. 1/V)

Sitem, Cıkısma, Bıkkınlık, Sikâyet

Günde yüz biñ cevri idersin yine dırsın azdur
Ben belâ-keş 'âşıkâ ey zulm-pîşe bu nedür (G. 50/3)
Neler çekdüğümü sorup be-hey zâlim cüdâ senden
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hudâ senden (G. 249/1)

Gamuñ hançer sunup her dem ten-i zârum figâr eyler
Beni zulm-ıla öldürdün be-hey Allâhdan korkmaz (G. 134/2)

Kücümseme, Azarlama, Uyarma

Bakmazam mâhına çarhun zerreye almam günü
Gözlerüm ey nûr-ı dîde sen ruhı kamrâdadur (G. 40/2)

Zâhidâ 'ucb u riyâdan kalbünü pâk itmeseñ
Sarfa itmez saña çendân tâ'at-ı sad-sâleler (G. 72/6)

Murakka'lar giyüp her dem riyâ 'arz itmeden halka
Saña biñ menzilet yigdür be sûfî künc-i meyhâne (G. 306/5)

Cenâbî Dîvânı'nda yukarıda verilenlerin dışında çeşitli duyguların ifadesinde kullanılan pek çok ünlem bulunmaktadır.

2.3.5. Duâ ve Bedduâ İfadeleri

Günlük yaşantımızın ve sözlü kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olan duâ ve bedduâlar, klasik Türk edebiyatında da karşımıza çıkmaktadır. Klasik Türk şairleri, başta kasideler olmak üzere çeşitli nazım şekilleriyle özellikle kendileri dışındaki şahıslar için -din ve devlet adamlarına, dost çevrelerine, genel manada insan topluluklarına, sevgiliye vs.- iyi dileklerde bulunmuşlardır. Bedduâ ifadelerini ise daha çok din ve devlet düşmanları, felek, rakip ve sevgili için kullandıkları görülmektedir.

Cenâbî de hemen her şair gibi *Dîvân*'ında duâ ve bedduâ sözlerine yer vermiştir. Aşağıda söz konusu ifadelere örnek verilmiştir.

Dâver felâh u râhatı saña hem-nişîn itsün

Allah sana huzur ve rahatlık versin.

Çarhuñ sad-belâ vü nekbeti düşmenüñ başına

Felekten gelen yüzlerce bela ve kötülük senin düşmanının başına (olsun, gelsin).

Fazl-ı Hak olsun mu'înüñ görme hergiz mihneti

Hem-nişîn itsün saña Dâver felâh u râhatı

Düşmenüñ başına çarhuñ sad-belâ vü nekbeti

Cân-ı 'âlemsin şehâ sür 'izzetile devleti

Dil-küşâdur Begkozı seyr eyle seyrân vaktidür (Mh. 1/5)

Gubâr-ı râh-ı gam dâmânuña hergiz konmasun.

Gam, keder yolunun tozu asla eteğine değmesin (Ayağına taş değmesin: Başına küçük de olsa kötü bir şey gelmesin).

Konmasun dâmânuña hergiz gubâr-ı râh-ı gam

Kâkül-i müşğînüñ bûyın sabâdan saklasun (G. 258/4)

Devlet-serâñuñ çerâğı pür-nûr u fer olsun.

Mutluluk, talih, baht sarayının mumu nurlu, parlak olsun (Mutluluğun daima devam etsin, talihin iyi olsun).

Devlet-serâñuñ olsun pür-nûr u fer çerâğı

Yandukca mâh u mihrüñ şâm u seher çerâğı (G. 356/6)

2.3.6. Âyet ve Hadîsler

Klasik şairler için Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in hadîs-i şerîfleri her zaman bir ilham kaynağı olmuştur. Şairler gerek dinî-tasavvufî gerekse din dışı metinlerde âyet ve hadîslere iktibas veya telmih yoluyla değinmişlerdir. Ayetlere yapılan iktibaslar; mealen, lafzen olabileceği gibi sure adlarının zikredilmesi ya da sure başlarında bulunan "elif lâm mim nûn ve'l-kalem" gibi harflerin isimlerinin verilmesi şeklinde de karşımıza çıkmaktadır. Kur'an'dan ilham alan Cenâbî de şiirlerinde surelerden çeşitli iktibaslar yapmıştır.

Aşağıdaki beyitte "***yâ leytenî küntü türâb*** (Keşke toprak olsaydım)"⁹ (Nebe, 78/40) ifadesini alıntılaman şair, böylelikle sevgilinin ayağının bastığı toprağı bile kıskandığını ve toprak olmak istediğini dile getirmiştir:

Pâyüñe yüz sürdüğün hâküñ görüp ey âfitâb

Reşk idüp cânım didi ***yâ leytenî küntü türâb*** (G. 16/1)

⁹ İnnâ enzernâkum 'azâben karîben yevme yenzuru-l mer-u mâ kaddemet yedâhu ve yekûlu-l kâfiru yâ leytenî kuntu turâbâ(n): Şüphesiz biz sizi, kişinin önceden elleriyle yaptıklarına bakacağı ve inkârcının, "Keşke toprak olaydım!" diyeceği günde gerçekleştirecek olan yakın bir azaba karşı uyardık.

Şair, bunun yanı sıra telmih yoluyla da âyetlere işaret etmiş veya sure adlarını zikretmiştir:

Devr-i hattıñda ne korhu dûzahından hecriñüñ
Bes nüvîd-i magfiret bu **âyet-i Gufrân** bana (G. 7/2)

Rahmet âvâtın okur hattıñ temâşâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-büd bende-i mağfurdur (G. 38/5)

Mushaf-ı hüsnüñ açup fâlumda geldi râ kaşuñ
Tâli'üm mes'ûd olupdur **sûre-i Nûn** üstine (G. 271/4)

Cenâbî'nin şiirlerinde yer alan hadîsler ise şöyledir:

Lî ma'-a'l-lâh: Divan şiirinde genellikle “*lî ma'-a'l-lâh*” lafzıyla iktibas edilen bu hadisin tamamı “*Lî ma'allahi vaktün lâ-yese'unî fihi melekün mukarrebün ve lâ-nebiyyün mürselün*” şeklinde olup “*Benim Allah ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş mürsel bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.*” (Aclunî, Keşfü'l-hafâ, 2/173-174) manasındadır.

Ref' idüp bir aradan cismüñ hicâbı perdesin
Lî ma'-a'l-lâh sırrına vâkıf düşen mâhremlerüz (G. 133/3)

Lebbeyk: Tamamı “*Lebbeyk Allâhümme lebbeyk lebbeyk lâ-şerike leke lebbeyk inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk lâ-şerike lek*” şeklinde olan hadis-i şerif, “*Rabbim, davetine sözüm ve özümle tekrar icabet edip, emrine boyun eğdim. Rabbim, davetine icabet, boynumun borcudur. Senin, eşin ve ortağın yoktur. Rabbim, bütün varlığımla sana yöneldim. Hamd senin, nimet senin, mülk de senin. Bütün bunlarda eşin ve ortağın yoktur.*” (Tirmizi, Hacc 15, 829) manasındadır.

Dögerse sînemûn tablın gam-ı hecrûn eli ey meh
Fenâ lebbeyki âvâzı gele ol dem sadâsından (G. 242/3)

Küntü kenzen: Söz konusu ibare, kısmî iktibas olup tamamı “Küntü kenzen mahfiyyen fe-ahbebtü en u‘refe fe-halektü’l-halka li- u‘refe (lî-ya‘rifûnî)” şeklindedir. Manası ise şöyledir: “*Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim ve mahlukâtı yarattım.*” (Aclunî, Keşfü’l-hafâ, 2/13).

Virmedi mâh-ı münîrûn tahta-i elmâsına
H‘âce-i dükkân-ı küntü kenzen insân cevherin (G. 252/4)

2.3.7. Atasözleri ve Deyimler

Türk edebiyatının her döneminde şairler anlatımlarını güçlendirmek ve güzelleştirmek için halk kültürünün önemli bir parçası olan birtakım söz ve söz öbeklerinden yararlanmışlardır. Bu söz öbeklerinin başında şüphesiz atasözleri ve deyimler gelmektedir. Atasözleri; bir milletin yüzyıllar içerisindeki tecrübeleri ve gözlemleri neticesinde söylenmiş, öğüt verici nitelikte olan ve her milletin yaşayışlarını, inanışlarını ve geleneklerini bir ayna hüviyetinde yansıtan kısa ve özlü, kalıplaşmış anonim sözler; deyimler ise genellikle belli bir kavramı, duyguyu ya da durumu dile getirmek için iki veya daha fazla kelimedenden, nadir de olsa tek sözcükten oluşan, genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatıma akıcılık ve çekicilik katan, bir toplumun, kültüründen, tarihinden ve yaşadığı coğrafyadan izler taşıyan, milletlerin karakteri, millî ruhu hakkında da ipuçları veren ve sözlü kültür geleneği içinde kendine özgü yeri olan dil birlikleri olarak tanımlanmaktadır.

Sözlü kültür içerisinde önemli bir yere sahip olan atasözü ve deyimler, klasik Türk şiirinde özellikle XV ve XVI. yüzyıllarda oldukça rağbet görmüştür (Kurnaz, 2012: s. 39). Bir dilin vazgeçilmez unsurları arasında sayılan bu öğeleri kullanma geleneği divan şiirinin son bulmasına değin devam etmiştir. Divan şairleri, anlatımlarını güçlendirmek, az sözle geniş ve derin anlamlar ifade edebilmek, şiirlerini süslemek, düşüncelerini daha açık ve etkili bir biçimde ifade edebilmek için şiirlerinde halk ağzının bu değerli sözlerine yer vermişlerdir. Bu meyanda Cenâbî de

şairlerinde pek çok deyim ve atasözü kullanmış, onlardan azami ölçüde yararlanarak şairlerine renk, ahenk, zengin anlamlar ve canlılık kazandırmıştır. Şairin manzumelerinde tespit edilen atasözleri ve deyimler şu şekildedir:

2.3.7.1. Atasözleri

Cenâbî, şairlerinde kullandığı atasözlerini bazen hiçbir değişiklik yapmadan Türkiye Türkçesindeki kullanımıyla bazen de vezin gereği sözcüklerin yerlerini değiştirerek vermiştir.

Her işe pâyân olur dirler (Her işin bir sonu vardır).

Niçe devr itdi felek ‘aşkuñ nihâyet bulmadı
Âfitâbum gerçi dirler her işe pâyân olur (G. 31/5)

Her ser yazusını elbetde görür (Alın yazılan başa gelir).

Firâkuñ taşınıñ zahmın çeker baş
Görür yazusını elbetde her ser (G. 75/6)

Dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ irüşür (Alın yazısı değişmez).

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-tâ-ser âhen ol (G. 181/4)

Cidd ü cehdün ey gönül takdîri tagyîr eylemez (Alın yazısı değişmez).

Her belâya sâbir ol men’ine tedbîr itme kim
Cidd ü cehdün ey gönül takdîri tagyîr eylemez

Ogul olunca atası ocagını beklesün (Ana bahtı kızına, baba ocağı oğula kalır).

Eksük olmaz sîneden Mecnûn gidelden dâg-ı gam
Beklesün ogul olunca atası ocagını (G. 334/2)

Bu âlem kimseye kalmadı (Bu dünya kimseye kalmaz).

Mihnet-i dehri Cenâbî aña herdem fârig ol
Çün bilürsin kimseye hergiz bu ‘âlem kalmadı (G. 354/7)

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamaneye (Zaman sana uymazsa sen zamana uy).

Dehre bahâ konulsa deger bir bahâneye
Ey h^vâce zamâneye meylüñ aña niye
Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu savt-ı cân-fezâyı işit uy terâneye
Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamaneye (Mh. 2/I)

Şair, bazen “meseldür” ifadesiyle söz konusunu ibarenin atasözü olduğunu belirtmiş bazen de buna gerek duymadan olduğu gibi yazmıştır.

Dôst lâ-büd dôstın sever (Dost dostunu sever).

‘Aceb mi sevse ol meh mübtelâsın
Meseldür dôstın lâ-büd sever dôst (G. 20/4)

Sayı çok olmamakla birlikte şair, atasözlerinin tamamen Farsça şekillerine de yer vermiştir.

Dest ber-bâlâ-yı dest (El elden üstündür).

Kâmetüñ reftâr ile servi düşürdi ayaga
Bu meseldür pâdişâhum dest ber-bâlâ-yı dest (G. 17/2)

Cenâbî bir başka beyitte ise atasözünün tamamen Arapça şekline yer vermiştir.

Câveze'l-isneyndür (İki dudaktan çıkan, yayılır)¹⁰

Cân u dilden geçse râzuñ câveze'l-isneyndür
Açma sırruñ cân u gönle kim saña mahrem degül (G. 182/3)

2.3.7.2. Deyimler

Cenâbî şiirlerinde çok sayıda deyime yer vermiştir. Pek çok divan şairi gibi o da deyimlerin çok anlamlılığından oldukça yararlanmışır. Deyimlere kimi zaman beyitlerin herhangi bir mısramında kimi zaman da her ikisinde de yer vermiştir. Şairin kullandığı deyimlerin bazısı hiçbir değişikliğe uğramadan günümüzde de aynen kullanılırken (bir içim su, can vermek, kan ağlamak vb.) bazısı da ufak tefek değişikliğe uğrayak günümüze ulaşmıştır. Deyimlerdeki bu değişiklikler ise genellikle vezin ve kafiye zaruretinden dolayı ortaya çıkmıştır. Bu zaruretin neticesinde kimi zaman deymi oluşturan kelimelerin yerleri değiştirilmiş kimi zaman da araya başka kelime ya da kelime grupları girmiştir.

Şair, deyimleri bazen terkiplerle bazen de yardımcı fiillerle oluşturmuştur. Yardımcı fiil kullandığı deyimlerinde de zaman zaman yardımcı fiili değiştirdiği görülmüştür. Deyimlerinde genellikle Türkçe kelimeleri tercih etmiş, zaman zaman Türkçe kelimelerin eş anlamlısı olan Arapça ve Farsça kelimeleri de kullanmıştır.

¹⁰ Bu atasözü, Türkçede “Otuz iki dişten çıkan otuz iki orduya (mahalleye) yayılır.” şeklindedir.

Cenâbî Dîvânî'nda tespit edilen deyimler şunlardır:

Tablo 6 *Cenâbî Dîvânî*'nda Tespit Edilen Deyimler

Ad eyle-	Ateşlere yan-	Bahr-ı eşke tal-
Âdem ol-	Âvaresi ol-	Bâl ü per yak-
Agza al-	Ayag bağı ol-	Barmagını dişle-
Âh eyle/id/it-	Ayak bas-	Baş açuk
Âh u figân id-	Ayaga çal-	Baş çek-
Âh u zâr it-	Ayaga düş-	Baş eg-
Âheng eyle-	Ayaga düşür-	Baş koş-
Aklumı perîşân eyle-	Ayagı altına al-	Başa buyruk
Âl eyle-/id-	Ayagın al-	Başa çık-
Âlemin sür-	Ayagın çel-	Başa çıkama-
Âlemin gör-	Ayagı tozına yüz sür-	Başa hevâsını al-
Âlî-şân ol-	Ayak basma-	Başa ilt-
Ara yirde kal-	Ayakdan düş-	Başdan aş-
Aradan gider-	Âyîni ol-	Başına belâ al-
Arka ol-	Ayru düş-	Başına gün togma-
Ârzû it-	Azâb id-	Başını kaldırma-
Âsmâna iriş-	Âzâd eyle-	Başını taştan taşa döğ-
Aşağı gör-	Bâda vir-	Başu göklere ir-
Âşık ol-	Bagrın dagla-	Battâl ol-
Âşık geç-	Bagrına dâğ ur-	Bayragın çek-
Aşkuña düş-	Bagrını del-	Bayrâmını eyle-
Âşiyân eyle-/it-/tut-	Bagrı göynü-	Bed-nâm ol-
Âşüfte kıl-	Bağrına bas-	Belâ çek-
Âşüftesi ol-	Bahâ konul-	Belâ gör-

Belâ sal-
Belâsını çek-
Beli bükül-
Bende ol-
Beñzi sarar-
Berâber eyle-
Berg-i hâzana dön-
Bil bagla-
Bir içim su
Bir tut-
Birlige bit-
Bulutdan nem kap-
Cân at-
Cân bağışla-
Cân bağışla-
Cân u baş terkin ur-
Cân vir-
Câna yit-
Cânı hulkuna ir-
Cânı gibi sev-
Cânı yok
Cefâ çek-
Cevr et-
Cevr gör-
Cevr ü cefâ eyle-
Cevrini çek-

Cûş id-/eyle-
Çeşmin dik-
Çihresi berg-i hazân ol-
Çihresi sarar-
Dadını al-
Dâmânun ele al-
Dâmenine tolaş-
Da'vâ kıl-
Da'vet eyle-
Dâmenüñi hâra vir-
Dâra çek-
Dâstân it-
Dâstân ol-
Dehri tut-
Dem ur-
Derd çek-
Derde düş-
Derdine düş-
Derdin dök-
Dermân bul-
Destin çek-
Destünden virme-
Dest ü pâyın bagla-
Dest ü pâyını öp-
Destine yüzler sür-
Destüñden vir-

Devrân sür-
Dîdeden gitme-
Dikkâtde kıl yarar
Dik gel-
Dil aç-
Dil bagla-
Dil kanını dök-
Dil kebâb ol-
Dil kesil-
Dil tolaş-
Dil uzad-
Dil vir-
Dilden düşürme-
Dile düş-
Dillerde meşhur
Dilinde ol-
Dilinden git-
Dilinden söylen-
Dirîg it-
Diş bile-
Duzag çek-
Ebrûların çin çin it-
Efgân it-
Eksük artuk söz it-
Eksük olmama-
Eflâke çık-

Eksük eyleme-/itme-
El al-
El bir it-
El çek-
El sun-
Elde tut-
El ur-
Elden düşürme-/ koma-
Elden ko-
Elden virme-
Ele al-
Ele gir-
Ele ver-
Elem çek-
Eli ir-
Elinden al-
Elinden kap-
Elün dıraz it-
Elüñ sun-
El vir-
Esîr ol-
Etrafını al-
Fâl eyle-
Farz ol-
Fâş eyle-/kıl-/it-
Ferâğ eyle-

Fitne id-
Fitne kopar-
Fitneye vir-
Fursat bul-
Fursat el vir-
Gâfil ol-
Gam çek-
Gam degül
Gam yime-
Gavgâlara ugrat-
Gâvgâya vir-
Gerden sun-
Giribânı çak it-
Gögüs ger-
Göge irgür-
Göklere dik-
Göñlin yap-
Göñlü asıl-
Göñlü düş-
Göñlü kal-
Göñlü tutıl-
Göñül vir-
Göz açma-
Göz göre (göre)
Göz ir-
Gözden geçür-

Gözi göñli ganî
Gözin dik-
Gûş eyle-/id-/kıl-
Gûş tut-
Gûşına gûş-var ol-
Gümân id-
H`âba var-
Hâk ol-
Hakkı (için)
Hakk-ı nemek gözle-
Hâk-sâr it-
Havâle kıl-
Hayâl it-
Hayâle dön-
Hayât-ı dünyeden geç-
Hayra gör-
Hayrân id-
Hayrân kal-/ol-
Hedef eyle-
Helâk eyle-
Helâk ol-
Her dü desti kan içinde
Hiçe say-
Hidmet it-
Himâyet eyle-
Hisâba çek-

Hôr bak-
Hôr tut-
Hûn-ı ciğer iç-
Iztırâb ver-
İnsâfa gel-
İzhâr-ı minnet it-
İzhâr-ı şefkat it-
İzzet bul-
Kaddüni dâl eyle-
Kaddüni ham id-
Kadem bas-
Kadrini bil-
Kan ağla-
Kan bulaş-
Kan iç-
Kan sür-
Kana boya-
Kana boyan-
Kan dök-
Kana gark it-
Kana gir-
Kanadı altına al-
Kana koy-
Kan ol-
Kan yud-
Kanlara boyan-

Kanlu yaş dök-
Kanuna al bula-
Kanuna gir-
Kara baht
Kara çula gir-
Kara yazı
Karalar giy-
Karâr eyle-
Karârı yok
Karşu tur-
Kasd-ı cân eyle-
Kat' - ümmîd kes-
Kebâb ol-
Kemendin sal-
Kenâr çiz-
Kenâra çekil-
Kendüni yitir-
Kendüye sığma-
Kendüyi yüksek tut-
Kıl kadar (sır vermemek)
Kıymet kıl-
Kul ol-
Kulagı burıl-
Kulagin bekit-
Kulagin çek-
Kulagını bur-

Kulaguña gir-
Kulak tut-
Kulı ol-
Kurbân eyle-
Kurbân kıl-
Kurbân ol-
Küşesin tut-
Kül it-
Kül ol-
Livâ çek-
Libâs-ı mâtem giy-
Mât kal-
Mâzur tut-
Mecâli kal-
Meftûn ol-
Mesken eyle-/it
Mest eyle-/kıl-
Meşhûr ol-
Mînnet etme-/eyleme-/idme-
Muhâlif ol-
Muhtelif düş-
Mum ol-
Mübtelâ it-
Mübtelâ ol-
Nâle dön-
Nâle vü feryâd id-

Nâleler id-
Namâza tur-
Nâmûsı yire çal-
Nasîb ol-
Ne gam
Nevbet bekle-
Nisbet eyle-/kıl-/it-
Nisbet ol-
Nişân ol-
Nişâne eyle-/it-
Nûr-ı nâr ol-
Oyun id-/kıl-
Pâ-dâş ol-
Pâ-mâl eyle-/it-/kıl-
Pâyına yüz sür-
Per ile bâlini dök-
Pîş-keş çek-
Ragbet it-
Ragbet ol-
Râhat sür-
Râhat yüzün görme-
Râhata var-
Râhunı tut-
Râzuñ keşf it-
Remmâl eyle-
Ri'âyet eyle-/it-

Rüsvây-i hâs u 'âm ol-
Safâsın sür-
Sag kal-
Sahâvet it-
Saltanat sür-
Sancak çek-
Sâye sal-
Secde eyle-/kıl-
Secde kıl-
Selâmet ol-
Ser virüp râz aç-
Ser-fürû kıl-
Ser göster-
Sevdâ çek-
Sevdâsına düş-
Seyle vir-
Sıfırını it-
Sıhhat yüzün görme-
Sır aç-
Sînesini dög-
Sîneye çek-
Siper kıl-
Şadî yüzü gör-
Şifâ bul-
Şifâ vir-
Şeref vir-

Şevk göster-
Şevk id-
Şikâyet et-
Şöhret bul-
Şöhret ol-
Şöhreti şehri tut-
Ta'alluk riştesin kes-
Ta'lîm eyle-
Taglara düş-
Tâkat getir-
Tâkatüm yok
Tefe'ül eyle-
Telef eyle-
Terk-i cihân id-
Terk-i dünyâ eyle-
Teshîr id-/kıl-
Teslîm-i cân eyle-/id-
Türâb eyle-
Tigini arşa as-
Türâb ol-
Uzun sevdâlara düş-
Ümîdini kes-
Üstüne yürü-
Üstüne ditre-
Üstüne tezelzül eyle-
Vechi yok

Yâbâna at-
Yâbâna tarh id-
Yakalar çâk id-
Yakîn bil-
Yanuna kal-
Yâs eyle-
Yere çal-
Yile vir-
Yirlere düş-
Yir eyle-/id-

Yire çal-
Yok bahasına
Yol bul-
Yola düş-
Yolda kal-
Yoluna cân nisâr eyle-
Yoluña cân revân
Yolunda öl-
Yüregi ‘ayn-ı kebâb ol-
Yüz al-

Yüz karası
Yüz sür-
Yüz tut-
Yüz vir-
Zerreya alma-
Zerreya sayma-
Ziyân id-
Ziyâna ugra-
Ziyâret it-

2.4. CENÂBÎ DÎVÂNÎ'NDA GEÇEN TARİHÎ, DİNÎ-TASAVVUFİ, MİTOLOJİK, EFSANEVÎ VE SANATKÂR KİŞİLER

Klasik Türk edebiyatının yararlandığı temel kaynaklardan biri de dinî, tarihî, mitolojik ve efsanevî şahsiyetlerdir. Din ve tasavvuf büyükleri, âlimler, şairler, filozoflar, efsanevî ve mitolojik şahsiyetler ile geçmişte toplumda iyi ya da kötü izler bırakmış devlet adamları çeşitli vesilelerle klasik şairlerin şiir dünyasında yerini almıştır.

Klasik şairler, bilhassa Fars kültür ve edebiyatından etkilenmiş ve daha ziyade bu kültür ve edebiyatın tarihî, efsanevî ve mitolojik unsurlarına -özellikle de Şehnâme'de anlatılan kahramanlara- şiirlerinde yer vermişlerdir. Ancak klasik şiirde sadece Fars menşeli şahıslar karşımıza çıkmaz. Arap, Çin, Hint, Yunan ve Anadolu'da yaşamış birçok tarihî ve efsanevî şahsiyet de klasik şairlerin şiirlerinde görülür. Şiirlerde yer alan bu şahsiyetler, şairlerin hayal gücünü pekiştirir, onlara ifade imkânı bakımından yeni olanaklar sağlar ve şiirleri anlamsal açıdan zenginleştirir (Erzen, 2013: s. 835). Cenâbî de bu olanaklardan yararlanmak ve şiirlerini mana bakımından zenginleştirmek adına söz konusu şahsiyetlere şiirlerinde yer vermiştir.

Cenâbî Dîvânî'nda yer alan şahsiyetler "Peygamberler", "Padişahlar", "Dinî-Tasavvufî Şahsiyetler", "Aşk Kahramanları", "Efsanevî ve Tarihî Kişilikler", "Sanatkâr ve İlim Ehli Kimseler" olmak üzere altı başlık altında incelenmiştir.

2.4.1. Peygamberler

2.4.1.1. Hz. Âdem

Semâvî dinlere göre Allah'ın yarattığı ilk insan ve ilk peygamberdir. Rivayetlere ve mukaddes kitapların beyanlarına göre Cenâb-ı Allah, Âdem'i topraktan, eşi Hz. Havva'yı ise Hz. Âdem'in kürek kemiğinden yarattı. Melekler gibi hayat geçirmelerini, ibadet etmelerini, yalnız yasak meyveden yememelerini emretti. Hz. Âdem'e ruh üfürüldükten sonra Cenâb-ı Allah, meleklerin ona secde etmelerini istedi. Yalnız meleklerin hocası olan İblis -ki adı Azazildir- kendisinin ateşten;

Âdem'in ise topraktan yaratıldığını ileri sürerek secde etmedi (Onay, 2016: s. 34). Cenâb-ı Allah da onu cennetten kovdu. Cennetten kovulan İblis, tekrar oraya girmenin yollarını aradı. O zamanlar cennetin kapıcısı yıldı. İblis yılanı kandırarak onun dişleri arasında cennete girdi ve Hz. Âdem ve Hz. Havva'yı çeşitli hileli sözlerle kandırdı. Emrine uymayıp yasak meyveyi yedikleri için Allah da Hz. Âdem ve Hz. Havva'yı cennetten çıkarttı ve yeryüzüne gönderdi (Zavotçu, 2018: s. 47-49).

İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem, topraktan yaratılması, yaratılmadan önce çamurda bekletilmesi, meleklerin ona secde etmeleri ancak şeytanın secde etmemesi, Allah'ın emirlerine karşı gelip yasak meyveye el sürmesi, cennetten çıkarılması ve uzun seneler oradaki hayatın özlemiyle ağlaması gibi özellikleriyle klasik şiirde sıklıkla anılmıştır.

Cenâbî Dîvânı'nda ise Hz. Âdem daha çok topraktan yaratılması ve ilk insan oluşuyla söz konusu edilmiştir.

Aşağıdaki beyitte şair, aşkının ne kadar eskiye dayandığını belirtmek için Hz. Âdem'e ruh üfürülmeden önceki zamana kadar gitmektedir. Şairin sevdiğine duyduğu aşk ve aşktan dolayı çektiği ızdırab daha Hz. Âdem'in vücudu için su ve toprak bir araya getirilmeden önce başlamıştır; dolayısıyla çok eskilere dayanmaktadır.

Bâd-ı âhumla uyardum nâr-ı 'aşkuñ ey melek
Kâlib-ı Âdem için cem' olmamışdı mâ' ü tîn (G. 244/2)

Diğer bir beyitte ise şair, sevgilinin güzelliğinin Hz. Âdem'den önce var olduğuna değinmektedir.

Kilk-i kudret çekmemişdi dahı Âdem resmini
Hüsnuñüñ kıldum temâşâ ben mukaddem resmini (G. 358/1)

Bu beyitte de Cenâbî, "kılmadı hergiz salâh" ifadesiyle İblis'in Hz. Âdem'e secde etmemesi münasebetiyle cennetten kovulmasına ve insanları hakikat yolundan

çıkarması özelliğine gönderme yapmıştır. “Nesl-i Âdem” tamlaması ile de insanların Hz. Âdem’in tavırlarına ve itaatine sahip olmadığını dile getirmiştir.

Şûr u şer tutdı cihânı kılmadı hergiz salâh
Dîv ü dedle toldı ‘âlem nesl-i Âdem kalmadı (G. 354/6)

2.4.1.2. Hz. İbrâhîm (Halîl)

Nemrut zamanında yaşamış bir peygamber olan Hz. İbrâhîm, putlara tapmadığı ve etrafındakileri de bundan vazgeçirmeye çalıştığı için ateşe atılmıştır. Ateşe atılacağı sırada Cebrail Allah’ın emri ile onu havada tutup isteğini sorduğunda “Ben Allah’ın kuluyum, dileğim O’nadır, sana değildir, Allah ne dilerse yapsın” cevabını verdiği için kendisine Halîlullah denildi.

Ateşten kurtulan Hz. İbrâhîm önce Kudüs’e oradan Şam’a gidip Sârâ ile evlenmiş, ardından da çocuk sahibi olabilmek için bir köle olan Hz. Hacer ile evlenmiştir. Hz. Hacer’in de çocuğu olmayınca Hz. İbrâhîm Allah’ a yalvarıp kendisine bir evlat vermesi hâlinde evladını O’nun adına kurban edeceğini söylemiştir. Bu duadan sonra Hz. İbrâhîm’in iki oğlu oldu. Bir zaman sonra gaipten bir ses Hz. İbrâhîm’e oğlunu kurban edeceği sözünü hatırlatınca oğlu Hz. İsmâil’i kurban etmeye götürdü. O sırada bir melek bir koç getirdi ve oğlunun yerine koçu kurban etmesini söyledi. İslam dinindeki kurban geleneği o günden kalmadır (Kaçar, 2015: s. 527).

Hz. İbrâhîm edebiyatımızda; Kâbe’yi inşa etmesi, Kâbe’deki putları kırması, Nemrut tarafından ateşe atılması, ateşin bir gül bahçesine dönüşmesi, Hz. İsmâil’i kurban etmeye niyetlenmesi, sofrasının bereketi, babası Âzer ile olan münasebeti gibi birçok özelliği ile anılmıştır.

Cenâbî Dîvânı’nda “Halîl” sıfatıyla zikredilen Hz. İbrâhîm, Kâbe’yi inşa etmesi ve babası Âzer ile olan münasebetiyle çeşitli benzetmelere konu olmuştur.

Tâk-ı ebrûña bakup almış Halîlüm resmini
İbn-i Âzer Ka'beyi şol dem ki bünyâd eylemiş (G. 146/3)

Oldı dil âşüftesi bir dil-berüñ ismi Halîl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Âzer gibi (G. 361/5)

2.4.1.3. Hz. Yakûb

Hz. İbrâhim'in torunu ve Hz. İshâk peygamberin oğlu olan Hz. Yakûb, Hz. Yûsuf'un da babasıdır. Hz. Yakûb, kardeşlerinin Yûsuf'u kuyuya atması üzerine Beytü'l-Hazen denilen kulübesinde onun hasretiyle yıllarca ağlamış ve gözleri görmez olmuştur. Hz. Yakûb, klasik edebiyatta daha çok Hz. Yûsuf'u araması, Beytü'l-Hazen'i, yıllarca ağlamaktan gözlerinin kör oluşu ve Hz. Yûsuf'un gömleğiyle gözlerinin açılması gibi hadiselerle yer almıştır.

Cenâbî'nin şiiirlerinde Hz. Yakûb, Hz. Yûsuf ile ve gözlerinin kör olmasıyla anılmıştır.

Aşağıdaki beyitte şair, sevgilisinin kendisini ne kadar ağlattığını, üzdüğünü ifade etmek için kendisini Hz. Yakûb'a sevdiğini de Hz. Yûsuf'a benzetmiştir.

Ağlamakdan bî-basar kalsam n'ola Ya'kûbveş
Görmez oldum nice demdür Yûsuf-ı Ken'ânımın (G. 320/2)

2.4.1.4. Hz. Yûsuf

Hz. Yusûf, İshâk peygamberin torunu ve Hz. Yakûb'un oğlu olup kıssası Kur'an'da anlatılan en ayrıntılı ve en güzel kıssadır. Bu yüzden "Ahsen'ül-Kassas"¹¹ olarak nitelendirilir. Kur'an'da bu kıssanın parçaları, yüzyıllar boyunca şairler tarafından değişik sebeplerle işlenmiş, Arap, İran ve Türk şairleri tarafından pek çok Yûsuf u Züleyhâ mesnevisi yazılmıştır. Kıssa üzerine bu kadar çok mesnevi yazılmasında, kıssanın Tevrât'ta ve Kur'an'da yer almasının ve Kur'an'da en güzel kıssa olmasının payı büyüktür (Zavotçu, 2018: s. 744).

¹¹ Yûsuf Sûresi, 12/3.

Hız. Yûsuf, klasik şiirde çok anılan bir peygamber ve hikâye kahramanıdır. Eşsiz ve büyüleyici güzelliğe sahip olması nedeniyle sevgili, Yûsuf'a benzetilmiştir. Hatta sevgili Yûsuf-ı Sâni (İkinci Yûsuf)'dir. Yûsuf'un dillere destan güzelliği, kardeşleri tarafından kuyuya atılması, yok pahasına satılması, Hız. Yâkub'dan uzak kalması, Züleyhâ'nın aşkına karşılık vermemesi, zindana atılması ve orada uzun süre kalıp rüya tabir etmesi, Mısır'a sultan olması vb. şiirlere konu olmuştur.

Cenâbî'nin şiirlerinde Hız. Yûsuf, "Yûsuf-ı Mısır-ı melâhat", "mâh-ı Ken'ân", "Yûsuf-ı Mısır-ı 'azîz", "Yûsuf-ı gül-pîrehan", "Yûsuf-ı mihr", "gürg-i Yûsuf-h'âr" gibi isim ve sıfatlarla zikredilmiştir. Hız. Yûsuf, dillere destan güzelliği, kardeşleri tarafından kuyuya atılması, yok pahasına satılması, zindana atılması gibi hususiyetleriyle beyitlerde yer almıştır.

Aşağıdaki bentte Cenâbî sevgiliyi güzellik timsali olan Hız. Yûsuf'a benzetmiştir.

Yûsuf-ı Mısır-ı melâhat şâh-ı hûbânım benüm
Hüsniye meşhûr-ı âlem mâh-ı Ken'ânım benüm
Bendeler hakkında ser-pâ lutf u ihsânım benüm
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânım benüm (Mr. 1/I)

Hız. Yûsuf bir gece rüyasında gezegenlerin ve güneşin kendisine secde ettiğini görerek bunu babasına anlatır. Babası da bu rüyanın çok önemli olduğunu ve kardeşlerine anlatmaması gerektiğini söyler. Yûsuf'un kardeşleri ise onu çok kıskanır ve ondan kurtulmanın yollarını ararlar. Sonunda bir gün Yûsuf'u sığır gütmeye götürürler. Orada da onu bir kuyuya atar, gömleğini de kanıt olarak kana bulayarak babalarına getirir ve Yûsuf'u bir kurdun yediğini söylerler. Aşağıdaki iki beyitte bu hadiseye telmihte bulunulmuştur.

Oldı ihvâmı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı câha düşdi başdan Yûsuf-ı gül-pîrehan (G. 248/5)
Her birâder sîreten bir gürg-i Yûsuf-h'ârdur
Bu fenâ dünyâda gûyâ neyl-i Âdem kalmadı (G. 354/6)

Bir başka beyitte de Hz. Yûsuf'un kuyudan çıkarıldıktan sonra köle pazarında yok pahasına satılmasına işaret edilmiştir.

Nakd-i câna râygândur yok bahâsı ol mehûñ
Yûsuf-ı Mısrî gibi kem kıymete satılmasun (G. 250/5)

2.4.1.5. Hz. Mûsâ

İsrailoğullarına gönderilen Hz. Mûsâ, büyük peygamberlerdendir. Tûr-ı Sînâ'da Allâh ile aracısız konuşmasından dolayı kendisine Kelîm ya da Kelîmullâh da denir.

Kur'an'ı Kerim'de ismi en çok zikredilen peygamberlerden biri olan Hz. Mûsâ, Firavun'un sarayında gizlice büyütülmesi, asasının yılanı dönmesi, Yed-i Beyzâ'sı, Firavun'un sihirbazlarını aciz bırakması, Firavun ile mücadelesi ve onu suda boğması, Kızıldeniz'i yarması, Hızır ile yolculuğu, Tûr-ı Sînâ'da Allah ile konuşması, ağaçtan çıkan ateşin Allah (c.c.)'in tecellisi olduğunu öğrenmesi, Allah (c.c.)'i görme isteğine karşı Allah'ın tecellisi ile dağın parçalanması gibi pek çok hadise ve mucizeleriyle hem dinî hem de edebî içerikli metinlerde sıklıkla konu olmuştur (Zavotçu, 2018: s. 485). *Cenâbî Dîvânı*'nda Hz. Mûsâ, Tûr-ı Sînâ'da Allah'ın tecellisine mazhar olması ve orada Allah ile konuşması, Yed-i Beyzâ'sı ve istediği zaman yılan hâline gelen asası gibi özellikleriyle ele alınmıştır.

Aşağıdaki beyitte Cenâbî, sevgilinin yüzünün gözleri kamaştırarak derecede parlak olmasını Hz. Mûsâ'nın büyük mucizelerden biri olan Yed-i Beyzâ ile ilişkilendirerek işlemiştir.

Meskenüñdür vâdî-i Eymen gönül Mûsâsıdır
Nûr-ı Hakdur pertev-i hüsnüñ yed-i beyzâ hakı (G. 370/2)

Bir beyitte de şair, sihirbazların iplerini sihir ile yılan gibi göstermeleri hadisesine atıfta bulunmuş ve sevgilisinin gözlerinin hile yaparak zülflerini yılanmış gibi gösterdiğini dile getirmiştir.

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pîç-ber-pîç eylemiş
Sâhir-i Fir'avndur Mûsâya ejder gösterür (G. 91/2)

Cenâbî, bir başka beyitte de âşıklığını anlatmak için Tûr-ı Sînâ'da bir ağaçta yanan ateşe ve ilahî tecelliye telmihte bulunmaktadır.

Vâdi-i Eymende dil Mûsî-i 'Umrânum durur
Bu vücûdum Tûrını yandursa tañ mı nâr-ı 'aşk (G. 155/2)

2.4.1.6. Hz. Hızır (Hızır)

Kur'an-ı Kerim'de Kehf Sûresi'nde Hz. Mûsâ ile olan yolculuğu münasebetiyle anılan Hızır'ın, velî veya nebî olduğu hususunda farklı görüşler ileri sürülmektedir. Ancak âlimler onu daha çok Allah'ın ilahi sırlarına vakıf olan bir veli olarak kabul ederler. Hz. Hızır, efsanevî kişiliğiyle tasavvuf, folklor, halk inanç ve telakkilerinde geniş yer tutmaktadır. Bu durum en geniş çerçevesiyle klasik edebiyata da yansımıştır.

Hızır'ın Şebçerâğ ile Zulûmata (karanlıklar ülkesi) gidişi, İlyâs ve İskender ile Âb-ı Hayâtı araması, bir su kenarında yemek için çıkardığı balığın canlanması üzerine bu suyun Âb-ı Hayât olduğunu anlaması, İlyâs ile bu sudan içerek ebedî hayata kavuşması gibi motifler sık sık rastlanan telmih konularındandır (Kurnaz, 1998: s. 411-412).

Cenâbî Dîvânı'nda Hızır daha çok Âb-ı Hayât ve Zulûmat münasebetleriyle anılmıştır. Aşağıdaki beyitte şair Zulmet, Hızır ve Âb-ı Hayvân kelimelerini bir arada kullanarak arkadaşı İlyas ile birlikte ölümsüzlük suyunu aramaya çıkan Hızır'ın hikâyesine gönderme yapmıştır. Kendisini karanlıklar ülkesinde Hızır gibi gören

âşık, Âb-1 Hayvân ile sevgilinin dudağı arasında ilgi kurarak onu arzuladığını dile getirmiştir.

İstemekden hattunı maksûd olan la'lûñ durur
Zulmet içre Hızrveş ben âb-1 Hayvân isterem (G. 199/2)

2.4.1.7. Hz. Yûnus

İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden biri olan Hz. Yûnus, edebî metinlerde putlara tapan Ninova halkına peygamber olarak gönderilişi, kavminin ona itaat etmeyişi, kavminin arasından izinsiz ayrılışı ve denize atılıp bir balık tarafından yutulduğu ile anılmaktadır (Zavotçu, 2018: s.735).

Cenâbî Dîvânî'nda Hz. Yûnus, yunus balığının karnına düşmesi münasebetiyle sadece bir beyitte zikredilmiştir.

Bu tokuz deryâsına çarhuñ Cenâbî sığmadı
Hamle varmış Yûnus-ı 'irfân ile balık mıdur (G. 56/5)

2.4.1.8. Hz. Dâvud

Hz. Dâvud, dört kutsal kitaptan Zebûr'un verildiği İsrailoğullarının peygamberidir. Peygamberliğin ve padişahlığın bir arada verildiği ilk peygamberdir. Hz. Dâvud demiri yumuşatmasıyla ve güzel sesiyle meşhur olmuş; edebiyatımızda da bu özellikleriyle anılmıştır.

Cenâbî Dîvânî'nda Hz. Dâvud, sesinin güzel olması münasebetiyle sadece bir bentte yer almıştır.

Gonca-i nev-restesi bir dil-ber-i tannâzdur
Bülbülinüñ her biri bir 'âşık-ı ser-bâzdur
Nagme-keş kumrıları bir Dâvudî-âvâzdur
Sun'-ı Hakkı kıl temâşâ gör ne sırr u râzdur
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür (Mh. 9/4)

2.4.1.9. Hz. Süleymân

Hz. Süleymân, İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden biri olup Hz. Dâvud'un oğludur. Hükümdar peygamberlerden biri olan Hz. Süleymân, yeryüzünde pek az insana hatta peygambere nasip olan olağanüstü güce ve saltanata sahip bir peygamberdir. Onun özelliklerinden ve mucizelerinden Kur'an'da sık sık bahsedilmektedir.

Hz. Süleymân'ın hem peygamberlikle ilgili mucizeleri (mühürlü yüzüğü sayesinde develere ve cinlere hükmetmesi, kuşların dilini bilmesi, tahtına oturarak rüzgârla beraber havada seyretmesi vd.) hem de efsanelerle süslenmiş olağanüstü kişilik ve özellikleri çok farklı benzetme ve telmihlerle klasik şiirde söz konusu edilmiştir. Süleymân peygamberin haberci kuşu olan Hüdhüd, Yemen melikesi iken karısı olan ünlü Belkıs yine klasik şiirde kullanılan mazmunlardandır. Onunla ilgili kullanımlar şu başlıklar altında zikredilebilir: Memduhun değişik açılardan Süleymân peygambere benzetilmesi, Hz. Süleymân-mühür (hatem)-dev, Hz. Süleymân-karınca, Hz. Süleymân-taht ve dünyanın geçiciliği. Ancak söz konusu bu başlıklar genellikle şiirde iç içe geçmiş durumdadır (Zavotçu, 2018: s. 638-639).

Cenâbi Dîvânı'nda Hz. Süleymân, hükümdarlık sembolü olan yüzüğü ve bu yüzük sayesinde varlıklara hükmetmesi, karınca beyi ile olan macerası, varlık ve zenginlik simgesi olan tahtı ile konu edilmiştir.

Aşağıdaki beyitte Hz. Süleymân'ın, hükümdarlığının gücü ve simgesi sayılan mührü yani yüzüğü sayesinde bütün mahlukata hükmetmesine değinilmiştir.

Elde la'lüñ ey perî mühr-i Süleymân olmasa
Böyle münkâd olmaz idi emrüne agyâr-ı ded (G. 22/2)

Başka bir beyitte ise bir cinin Hz. Süleymân'ın üzerinde "ism-i âzam" yazılı olduğu söylenen mührünü elde ederek onun yerine geçmesine telmih yapılmıştır.

La'l-i cân-bahşuñ hevâsında yiler dâyim rakîb
Mâlik-i mülk-i Süleymân olmag ister Ehremen (G. 248/4)

Hz. Süleymân ve karınca kıssası klasik edebiyatta en çok ele alınan olaylardan biridir. Kur'an-ı Kerim'de Neml Sûresi'nde buyurulduğu üzere, cin, insan ve kuşlardan oluşan ordusuyla sefere çıkan Hz. Süleymân, Karınca vadisine geldiğinde bir karıncanın diğer karıncalara Hz. Süleymân ve ordusunun kendilerini ezmemesi için yuvalarına dönmeleri hususunda ikazda bulunduğunu duyar. Karıncanın söylediklerini duyan Süleymân peygamber, tebessüm edip verdiği nimetlerden dolayı Allah'a şükreder.¹² Bu hadise ile ilgili Kur'an'ı Kerim'de daha fazla ayrıntı verilmezken İsrâiliyât menşeli anlatımlarda teferruatlı bilgiler mevcuttur. Bu anlatılarda Hz. Süleymân, atından inip karıncayla görüşür. Karıncadan nasihatler alır, onun armağan ettiği çekirge budunun yarısıyla bütün ordusunu doyurur ve kalan yarısını da yol erzağı olarak yanında götürür (Zavotçu, 2018: s. 237). Cenâbî de Hz. Süleymân ve karınca ile ilgili teşbih ve telmihlerini bu anlatılara istinaden yapmıştır.

Aşağıdaki beyitte âşık, aciz bir karınca iken aşk sebebiyle Hz. Süleymân gibi azametli kudretli bir padişaha dönüşmüştür. Âşığın bedenindeki aşktan dolayı oluşmuş yaralar ile Hz. Süleymân'ın mührü arasında ilgi kuran şair, bu durumun onun için mutluluk sebebi olduğunu dile getirmiştir.

Süleymân itdi ben mûrı hükûmetde gam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâgum benüm mühr-i sa'âdetdür (G. 60/4)

2.4.1.10. Hz. İsâ

Hz. İsâ, Hz. Meryem'den babasız olarak dünyaya gelen ve kendisine İncil adlı kutsal kitap gönderilen İsrailoğullarının son peygamberidir. Klasik şiirde "Mesîh", "Mesihâ", "ibn-i Meryem", "Rûhullah", "Rûhu'l-Kudüs" gibi isim ve sıfatlarla zikredilen Hz. İsâ; babasız olarak yaratılması, Allah'tan bir ruh olması, bebekken konuşması, tecerrüd ile göğe yükselmesi ancak üzerinde iğne bulunduğu için dördüncü felekte kalması, nefesiyle hastalara şifa vermesi, ölüleri diriltmesi ve son

¹² Neml 27/17-18.

peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'i müjdelemesi ile çeşitli mecaz ve teşbihlere konu olmuştur.

Cenâbî Dîvânı'nda Hz. Îsâ, adı en çok zikredilen peygamberlerdendir. Beyitlerde yer alan “Mesîhâ-dem”, “dem-i ‘Îsâ”, “Îsî-nefes”, “la’l-i cân-bahş” vb. ifadelerden de anlaşılacağı üzere Hz. Îsâ hayat veren, can bağışlayan nefesi ile birçok ilgiye konu olmuştur. Bu benzetmelerde söz konusu genellikle sevgilidir. Sevgilinin şirin ve güzel dudaklarından dökülen her söz, hayat verici özelliğiyle Hz. Îsâ'nın nefesine teşbih edilmiştir.

Cân bağışlar mürde cisme la'l-i ‘Îsî-meşrebi
Bir melek-sûret büt-i tersâya virdüm gönlümü (G. 350/3)

Hz. Îsâ'nın göğesini yükseltmesi hadisesi Cenâbî'nin şiirlerinde de sıklıkla dile getirilen bir durumdur. İslam inancına göre Hz. Îsâ, çarmıha gerilmemiş ve öldürülmemiştir. Allah tarafından göğesini yükseltmiştir.¹³ Bazı rivayetlere göre tecerrüd yani masivadan arınmış olarak nitelendirilen Hz. Îsâ'nın göğesini çıkarıldığı zaman üstünde sadece bir iğne bulunduğu; bu yüzden dördüncü kattan ileri geçemediği ve orada ebedî hayat üzere olduğu söylenir.

Râh-ı tecrîd içre şol kim meskenetle hâk ola
‘Îsî-i Meryem-sıfat mesken aña eflâk ola (G. 5/1)

Pây-ı dilden virmeyem çıkarmaga hâr-ı gamuñ
Minnet ide cân ile ger sûzen-i ‘Îsî bana (G. 6/2)

‘Âlem-i tecrîdde ‘Îsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey gönül insâfa gel bir lahza sen de âdem ol (G. 180/1)

¹³ Nisa, 4/156-158.

2.4.1.11. Hz. Muhammed

Nübüvvet zincirinin son halkası ve âlemlere rahmet olan¹⁴ Hz. Muhammed, 571 yılında Hicaz'da dünyaya gelmiştir. İlk peygamber ve ilk insan Hz. Âdem'den sonra babadan oğula geçen *son peygamberlik nuru* O'nda sahibini bulmuştur. Kırk yaşında peygamberlikle görevlendirilen Hz. Muhammed, yirmi üç yıl nübüvvet vazifesini sürdürmüştür. Allah'ın verdiği peygamberlik vazifesini hakkıyla yerine getirdikten sonra Hicretin on birinci ayında ruhunu teslim etmiştir.

İslam dinine göre son peygamber olarak kabul edilen Hz. Muhammed ve doğumundan vefatına kadar hayatının hemen her ayrıntısı, edebiyatımızda özellikle de İslam edebiyatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Hz. Muhammed ile ilgili na'tlar başta olmak üzere siyer, mevlid, hilye, şemâil, gazavât-ı Nebi, mi'râciyye, hicretü'n-Nebi, şefaât-nâme, esmâ-i Nebi gibi pek çok manzum ve mensur eser kaleme alınmıştır. Hz. Peygamber etrafında gelişmiş bu edebiyat türleri yanında kısas-ı enbiyâlarda da O'nun hakkında yazılmış geniş bölümler bulunmaktadır. Ayrıca Hz. Peygamber'e dair edebî eserlerle çeşitli şiirler de yazılmıştır. Bunların arasında tevhid, münâcât, bayramiyye (ıydiyye), ramazâniyye, mersiye, maktel vs. sayılabilir. Söz konusu manzum ve mensur metinlerin dışında din dışı kitaplarda aşk, âşık-mâşuk ilişkisi gibi hususlar işlenirken sevgilinin güzelliğine ait vasıfların pek çoğu ideal ölçüleri itibarıyla Resûlullâh'ın şahsında toplandığından onunla beraber ele alınarak teşbih, tevriye, tenasüp gibi edebî sanatlar içinde değişik mazmunlarla anlatılmıştır (Uzun, 2005: s. 458).

Cenâbî de söz konusu sanatlardan istifade ederek şiirlerinde Hz. Peygamber'i zikretmiştir.

Aşağıdaki beyitte şair, sevgilinin parlak ve beyaz alnını Hz. Muhammed'in nuruna, yanağındaki ayva tüyelerini ise O'nun sahabelerine benzetmiştir.

Nûr-ı Ahmeddür cebîni aña nisbet ruhları

Ey Cenâbî hattına Ashâb beñzer benzemez (G. 115/5)

¹⁴ Enbiya 21/107.

2.4.2. Padişahlar

2.4.2.1. Mahmûd (Sultan Mahmûd/Mahmûd-ı Gaznevî)

Gazne Devleti'nin kurucusu ve büyük hükümdarı olan Sultan Mahmûd, âlimlere olan saygısı, adaleti ve yönetimdeki başarısıyla gerek kendi devrinde gerekse sonraki dönemlerde şair ve edipler tarafından methedilmiş, Fars edebiyatında özellikle adalet ve insafın timsali olarak gösterilmiştir (Merçil, 2003: s. 362-365). Sultan Mahmûd divan şiir ve nesrinde eli açıklığı, sözünde durması (ahde vefa edişi), yardımseverliği, adaleti ve nedimi Ayâz ile zikredilmiştir (Zavotçu, 2018: s. 435).

Doğu edebiyatlarında aşkın ve güzelliğin simgesi olarak algılanan Ayâz, *Cenâbî Dîvânî*'nda da daha çok Sultan Mahmûd'un nedimi olması münasebetiyle ele alınmıştır.

Yazıldı safha-i dehre bu hat kim
Ayâzun küştesidür Şâh Mahmûd (G. 23/3)

'Aşk-ı cânân illerinde şîve bünyâd eylesem
Cân virür Mahmûd-ı gam gönlüm gibi Ayâzuma (G. 308/2)

Çeşm-i câna nûr-ı 'ibret kesb iderdi her nazar
Dîde-i Mahmûd-ı Gazneyn çihre-i Ayâzdan (G. 235/2)

2.4.2.2. Kanûnî Sultan Süleymân

Yaşadığı asrın ve Osmanlı Devleti'nin son büyük padişahı olan Kanûnî Sultan Süleymân; "Muhibbî mahlasıyla kaleme aldığı şiirleri, bu şiirlerde gösterdiği şairlik kudreti bakımından da "muhteşem" bir şahsiyet olarak karşımıza çıkar. Kırk altı yıl süren saltanatı döneminde; at sırtından inme fırsatı bulamayan, zaferlerle, seferlerle, bitmez tükenmez devlet işleriyle uğraşan Kanûnî'nin şiire de zaman ayırabilmesi, şiirler kaleme alması, divanlar düzenlemesi, dilden dile dolaşacak mısralar yazabilmesi onun bu alanda da "muhteşem" oluşunu ortaya koymaktadır (Ak, 2001: s.71). Divan şairleri hakkında yazdıkları şiirlerde onu "Pâdişah-ı Âlem-ârâ, Sultân-ı

Fâzıl, Cihânun Seyf ile Sâhib-kırânı, Za'îf olanlara me'vâ olan, Yetîm olanlara baba olan, E's-sultânu Zıllu'llah, Cihânun Mihteri vb. sıfatlarla överler. Cömert, adil, yoksul ve yetimlere yardım eden, inkârcılara imanı öğreten, yöneticilikte eşi olmayan, Avrupa'yı dize getiren bir sultan olarak da tanıtılır (Zavotçu, 2018: s. 689). Kanûnî Sultan Süleymân devrinde yetişen Enderûn'da yetişen Cenâbî de fırsat buldukça şiirlerinde Sultan Süleymân'a atıfta bulunmuş ve ondan övgüyle bahsetmiştir. Hatta *Dîvân*'ında yer alan iki murabba'ı Kanûnî Sultan Süleymân'a methiyedir. Şairin Sultan Süleymân övgüsünü gösteren birkaç beyti şu şekildedir:

Açamaz gönlüñ bilâdın ey Cenâbî her melik
Hân Süleymân gibi her şeh feth-i Bagdâd eylemez (G. 107/5)

Kılmadıñ hergiz Cenâbî saff-ı a'dâdan hazer
Arka olur buñ deminde Şeh Süleymânuñ mı var (G. 68/6)

2.4.3. Dinî-Tasavvufî Şahsiyetler

2.4.3.1. Bilâl (Bilâl-i Habeşî)

Habeş asıllı bir köle olarak dünyaya gelen Bilâl-i Habeşî, İslam'ı kabul eden ilk yedi kişiden biridir. Hz. Peygamber'in öğrettiği ezanı ilk defa okumakla meşhur olmuş, hayatı boyunca da Hz. Peygamber'in müezzinliğini yapmıştır.

Cenâbî Dîvânı'nda Bilâl-i Habeşî'ye iki beyitte yer verilmiştir. Bu beyitlerde ezan okuması, teninin siyah olması ve cennetle müjdelenmesi hadisesine değinilmiştir.

Cenâbî, sevgilinin güzelliğini tasvir ederken onun cenneti andıran yanağındaki beni renk itibarıyla Bilâl-i Habeşî'ye benzetmiştir. Ayrıca Bilâl-i Habeşî'nin cennetle müjdelendiği hadisesine de işaretle bulunmuştur.

Ârızında seyr iden hâlin Cenâbî dil-berûñ
Dir Bilâle mesken oldı ravza-i huld-ı berîn (G. 244/8)

Gam-ı hâl-i 'izârûña Muhammed hakkı ey dil-ber
Bu gönülüm câmi'inde bir ezân okur Bilâlüm var (G. 69/3)

2.4.3.2. Hz. Alî

Hz. Muhammed'in amcasının oğlu, damadı ve dört büyük halifenin sonuncusu olan Hz. Alî, bilgiye değer veren bilgin ve yiğit bir kişiliğe sahiptir. Kaynaklarda birçok unvanıyla anılır: İslamın kılıcı olması ve savaşlarda gösterdiği cesaret ve kahramanlığı sebebiyle Allah'ın arslanı, şîr-i Yezdân, Esedulâh, şîr-i Hudâ; Haydar, Haydar-ı Kerrâr (döne döne hamle yapan arslan); Müslümanlara cennette bir ırmak olan Kevser'in suyundan dağıtacağına inanıldığı için sâkî-i Kevser; makberinin Necef civarında bir yerde olmasından dolayı şâh-ı Necef, sultân-ı Necef, dürr-i Necef ve pâdişâh-ı Necef diye vasıflandırılır. Ayrıca imâm-ı evliyâ, emîrû'l-mü'minîn, Murtezâ isimleri de Hz. Alî'nin lakaplarındandır (Haz. Kurnaz, 2016: s. 54-55). Hz. Alî'nin zikredildiği metinlerde ona nispet edilen birtakım unsurların da yer aldığı görülür. Hz. Peygamber'den Hz. Alî'ye intikal ettiği nakledilen Düldül adlı at, çeşitli üstün özellikleriyle ve Zülfikar adlı kılıç da parlak, boğumlu ve keskin olmasıyla çeşitli benzetmelere konu olur.

Cenâbi Dîvânı'nda Hz. Alî'nin yiğitliği, cesareti ve savaşçılığı dolayısıyla aldığı isimlerle de geçtiği görülmektedir. "Haydar" ve "Zülfikar" ifadeleriyle onun yiğitlik ve kahramanlığına telmih yapılmıştır.

Hûn-ı a'dâ dökmede şâhum 'Alilük eyledün
Sendedür bî-şek didiler zü'l-fikâr-ı Hayderî (G. 321/3)

Zü'l-fikârûñ ta'masıdur kelle-i hâric müdâm
'Âciz-i fi'l-i rakîbüm baña himmet yâ 'Alî (G. 355/2)

Hz. Alî'nin sadık ve vefakâr kölesi olan Kanber (Gültekin, 2012: s. 40) divan şiirinde hizmet ve sadakatin sembolü olarak görülmüştür. Beyitlerde Hz. Alî genellikle sevgiliye benzetilirken, Kanber de âşığa benzetilmiştir.

Cenâbî, kendisini Kanber'e benzeterек sevgilinin sadık bir kulu olduğunu dile getirmiştir.

Bir 'Alî-sîret şeh-i kişver-güşâsın kim bugün
Saña kul oldu Cenâbî cân ile Kanber geçer (G. 65/5)

2.4.3.3. İbrâhîm Edhem

Tanınmış velilerden ve büyük mutasavvıflardan olan İbrâhîm Edhem, klasik Türk şiirinde Belh sultanı veya şehzadesi iken tacını, tahtını, bütün malını mülkünü ve şöhretini terk ederek tasavvuf yolunu seçmesi, aşk şarabı içmesi, yalnızlığa (inzivaya) çekilmesi vb. özellikleriyle anılmıştır (Zavotçu, 2018: s. 348).

Cenâbî Dîvânı'nda İbrâhîm Edhem, tek bir beyitte zikredilmiştir. Söz konusu beyitte şair, "*Her İbrahim isimli kişi Edhem değildir.*" diyerek şeyh gibi görünen her kişiye riayet edilmemesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Ey Cenâbî şeyh-i şehrüñ mekrine aldanma kim
Her Berâhîm ismine mazhar düşen Edhem degül (G. 182/5)

2.4.3.4. Cüneyd (Cüneyd-i Bağdâdi)

Devrinde bütün mutasavvıfların önderi olarak tanınan Cüneyd, tasavvuf terimlerini, usul ve esaslarını tespit ederek tasavvufun ortaya çıkışını sağlayan büyük sufilerden biridir. Tasavvufta Bağdat mektebinin önemli mutasavvıflarındandır. Binlerce mürit yetiştirmiştir. Hz. Peygamber'in sünnetine ve şer'i hükümlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Duygu ve düşüncelerini genellikle mecaz, remiz ve işaretlerle anlatmayı tercih etmiştir (Üstüner, 2014: s. 354).

Rivayete göre Cüneyd, ölüm döşeğinde bile namaz kılmaktan vazgeçmemiş ve bu ibadetle meşgul iken ruhunu teslim etmiştir. Cenâbî de bu hadiseye telmihte bulunarak Cüneyd gibi olmak suretiyle namaza durduğunu dile getirmiştir. Şair, gönül ile seccade arasında benzetme kurmuş ve bu seccadeyi gözyaşı denizine

sermiştir. Sevgiliye olan aşkı sebebiyle çok fazla gözyaşı döken âşık, bu gözyaşlarını gönlüne akıttığını söylemektedir.

Seccâde-i dili döşeyüp bahr-ı eşküme

Turdum namâza ola ki kâr-ı Cüneyd idem (G. 192/4)

2.4.3.5. Hallâc-ı Mansûr

Asıl adı Hüseyin olan Hallâc-ı Mansûr, İran'ın Beyzâ şehri yakınlarındaki Tûr'da doğmuştur. Babasının mesleğinden dolayı ya da insanların gönüllerindeki sırları pamuk gibi atıp altüst ettiğinden Hallâc diye tanındığı rivayet edilir. Hallâc-ı Mansûr, tasavvufun gelişmesine önemli katkıları bulunan ünlü bir mutasavvıftır. Ene'l-Hak (Ben Hakk'ım) anlamına gelen sözüyle meşhurdur. Allah aşkıyla kendini kaybederek söylediğine inanılan bu ifade onun idamına sebep olmuştur (Uludağ, 1997: s. 377-378).

Allah sevgisi ile şehadete ulaşmada bir sembol olan Hallâc-ı Mansûr, Türk edebiyatının en meşhur ve etkisi en yaygın olan simalarından biridir. Gerek halk gerekse klasik şairlerin birçoğu onun fikirlerini savunmuş ve şiirlerinde onunla ilgili kavramlara yer vermiştir. Hatta bazı şairler onun hayatını ve fikirlerini işleyen manzumeler kaleme almışlar ve böylelikle edebiyatımızda “Mansûr-nâme” adı verilen bir tür meydana gelmiştir. Bu müstakil tür dışında şairler şiirlerinde Hallâc-ı Mansûr ile ilgili olarak “Enel-Hak”, “dâra çekilmek”, “ber-dâr olmak”, “aşk şehidi” vs. kavramlara da yer vermişlerdir (Güngör, 1999: s. 581-582). Bu kavramlardan “Enel-Hak” sözü gerçek aşkın, Allah'ta fanî olmanın bir ifadesi olarak kullanılmıştır. Hallâc da sözünden dönmeyen bir âşık olması, inancında ısrarı ve acı bir şekilde öldürülmesi sebebiyle hakiki aşkın ve âşığın sembolü olarak işlenmiştir.

Cenâbî Dîvânı'nda Hallâc-ı Mansûr'un daha çok ilahi coşkununla söylediği rivayet edilen “Enel-Hak” sözü ile darağacına asılmasına telmih yapılmıştır. Söz konusu beyitlerde kimi zaman Hallâc-ı Mansûr'un darağacına asıldığı ipe sevgilinin saçları arasında ilgi kurulmuş ve bu bağlamda âşığın da Mansûr gibi aşkı uğruna canını feda ettiği söz konusu edilmiştir.

Göreyin Mansûrveş ber-dâr-ı dâr-ı gam ola
Her gönül kim beste-i zülf-i ham-ender-ham degül (G. 182/4)

Dîde-i cellâduñı Mansûr görse dârda
Aña bir bir keşf idüp dirdi ene'l-Hak râzını (G. 322/4)

2.4.3.6. Hâcî Bektâş-ı Velî

Bektâşiliğin kurucusu olan Hâcî Bektâş-ı Velî, Alevi-Bektaşî çevrelerinde saygı duyulup kültür ve edebiyatta çok işlenen bir isimdir. Tasavvufî kişiliği ve öğretisi, ilkeleri tekke çevresinde ilgiyle karşılanmış, tekke edebiyatında işlenip günümüze dek yaşatılmıştır. Bazı tekke ve divan şairleri ona olan sevgi, saygı ve hayranlıklarını şiire taşımış, yazdıkları methiyelerde onu övüp yüceltmışlerdir (Zavotçu, 2018: s. 279).

Hâcî Bektâş-ı Velî, *Cenâbî Divânı*'nda tek bir beyitte zikredilmiştir. Âşık başındaki ah ateşinden kisvet ve vücudundaki yaralar sebebiyle Hacı Bektâş'a teşbih edilmiştir.

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâğlar
Bî'at eyle küçüğüm gel Hâcî Bektâş olmuşuz (G. 119/5)

2.4.4. Efsanevî ve Tarihî Kişilikler

2.4.4.1. Cem/Cemşîd

İran'ın Pişdâdiyan sülalesinin dördüncü ve en büyük hükümdarıdır. Cem, Cemşîd, Cemşasb ve Cemşîdun adlarıyla bilinir. Şehnâme'ye göre babası Tahmurs'un ölümünden sonra tahta çıkmış, önce demiri yumuşatıp ondan kalkanlar, zırhlar ve silahlar üretmiş, ardından kıymetli taşları işlemeyi öğrenmiştir. Saltanatına da uygun olarak bir taht yaptırmış, onu da mücevherlerle süslemiştir. Efsaneye göre Cem bütün dünyayı dolaştıktan sonra Azerbaycan'a gelmiş ve burayı beğenip taht kurduğunu. Güneşin doğuşuna yakın kendisi de mücevherlerle süslenmiş kaftanını

giyip, tacını takarak tahta oturmuştur. Güneş doğunca da taht, tac ve kaftan parlamaya başlamış ve her yeri ışığa boğmuştur. Bunun üzerine o güne Nev-rûz (yeni gün), Cem'e de "şîd" (ışık) kelimesi eklenerek Cemşîd (ışık şahı) denilmiştir. Yine rivayetlere göre Cem'in tılsımlı sayılan câm-ı cihân-nümâ adlı bir kadehe sahip olduğuna ve bu kadehin yedi kat göğe benzer bir tarzda yedi kat madenden yapıldığına, üstünde de yedi yazı olduğuna ve dünyanın dört bir tarafını gösterdiğine inanılır. Şarabın, kadehin ve daha birçok şeyi Cem'in bulduğu kabul edilir (Yıldırım, 2008: s. 204-209; Tökel, 2000: s. 125-135).

Cem, *Cenâbî Dîvânı*'nda adı en çok anılan kahramanlardan biridir. Saltanatındaki kudret ve ihtişamı, şarabı buluşu, üzerinde yedi hat bulunduğuna inanılan kadehi, düzenlemiş olduğu eğlence meclisleri, taht ve parlak tacı vs. gibi unsurlarla adından söz edilir. Özellikle beyitlerde şarap, meclis ve eğlence mefhumları üzerine sayısız teşbih, telmih ve tenasüplere rastlamak mümkündür.

Câm-ı belâ-yı 'aşkı nûş eyleyüp Cenâbî
Bezm-i safâda dâyim biz Cemlerüz cihânda (G. 279/5)

Tâc-ı fakr-ıla şu kim mülk-i kanâ'at şâhıdur
Haşmet-i Cem gözlemez taht-ı Süleymân istemez (G. 112/5)

Gâlib olsak bu hünere n'ola ger Cemşîde biz
Kârgâh-ı 'âlem içre 'aşkdur icâdumuz (G. 136/3)

Gıll ü gışdan sâf kıl mir'ât-i kalbün her nefes
İsteseñ gîtî-nümâ olmaga câm-ı Cem gibi (G. 371/2)

2.4.4.2. Efrîdûn (Ferîdûn)

Pişdâdiyan sülalesinin hükümdarlarından olan Ferîdûn, Cemşîd'den sonra tahta geçmiş ve beş yüz yıl hükümdarlık yapmış İran'ın en ünlü mitolojik kahramanıdır (Yıldırım, 2008: s. 307). Divan şiir ve nesrinde adaleti, iyilikseverliği ve uzun

ömürlü oluşuyla anılan Ferîdûn, bilhassa adaletli olma vasfıyla memduh için kıyas unsuru olarak kullanılmıştır (Tökel, 2000: s. 173).

Cenâbî'nin şiirlerinde Ferîdûn, tac ve taht sahibi olması münasebetiyle ele alınmıştır.

Zâhirin vîrâne görseñ her gedâya bakma hôr
'Âlem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efrîdûn giyer (G. 64/4)

2.4.4.3. Zâl

Şehnâme'de adı sıklıkla anılan tarihî-efsanevî Fars kahramanlarından Zâl, Sâm'ın oğlu, Rüstem'in babası, Nerîmân'ın da torunudur. Şehnâme'de Zâl-i zer (yaşlı) ve Destân (hile) adlarıyla da geçen Zâl, divan şiirinde fırsat düştükçe anılan kahramanlardan biridir. Yiğitliği ve okçuluğu ile ünlenmiş olmakla birlikte daha çok destanı ve beyaz tüyleri (saçı, kaş, kirpiği) ile anılır (Zavotçu, 2018: s.753-754).

Cenâbî Divânı'nda Zâl-i dehr terkibiyle söz konusu edilen Zâl; ihtiyar, yaşlı, geçkin anlamlarıyla feleğe sıfat olarak kullanılmış aynı zamanda feleğin güvenilmezliğine ve dönekliğine de vurgu yapılmıştır.

Zâl-i dehre ey Cenâbî dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem kanın içer bâkire bânû imiş (G. 143/5)

Zâl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürû
'Arşâ asmış tîgını 'âlemde gerçek er geçer (G. 65/4)

2.4.4.4. Rüstem

Dünya pehlivanı, ünlü İran efsanelerinin en büyük milli kahramanı olan Rüstem, yine İran milli kahramanı ak saçlı Zâl'in oğlu, Sâm'ın da torunudur. Keykubad'ın asrından Keyhüsrev'in saltanatı sonuna kadar sekiz yüz yıl yaşamış ve cihan pehlivanı yani emirü'l-ümera olarak anılmıştır. Fars geleneğinde cesareti, kahramanlığı, korkusuzluğu, yardımseverliği gibi güzel davranışlarıyla bir dünya

kahramanı olarak simgeleşmiştir. Efsanelere karışmış büyük bir kahraman olan Rüstem, divan şiirinde de kendisine yer bulmuş, şairler tarafından çeşitli vesilelerle anılmıştır (Tökel, 2000: s. 254-255; Yıldırım, 2008: s. 592-594).

Cenâbî Dîvânî'nda adı en çok anılan Şehnâme kahramanlarından biri olan Rüstem, beyitlerde genellikle yayı ile birlikte ele alınmıştır. Aşağıdaki beyitte Rüstem'e, babası Zâl ile birlikte telmih yapılarak onun kahramanlığı söz konusu edilmiştir.

Zâl-i sipihre hergiz baş egmeyüp gamuñda
Alduk diyâr-ı derdün Rüstemlerüz cihânda (G. 279/4)

2.4.4.5. Efrâsiyâb

Şehnâme'ye göre Ferîdûn'un torunlarından olan Efrâsiyâb, kahramanlığı, yiğitliği ve saltanatıyla meşhur bir hükümdardır. Divan şiirinde de daha çok bu yönüyle ele alınmıştır (Tökel, 2000: s. 156-159).

Cenâbî Dîvânî'nda sadece bir beyitte zikredilen Efrâsiyâb, memduhun üstünlüğünü ifade etmek için söz konusu edilmiştir.

Çeşmüñ kıtâl içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Göñlüm aña mukâbil Efrâsiyâba benzer (G. 32/2)

2.4.4.6. Dârâ

Şehnâme'nin ünlü kahramanlarından olan Dârâ, Keyâniyân sülalesinin son padişahıdır. Dârâb ve Dârâ-yı Ekber adlarıyla da anılmaktadır. Divan şiirinde adı en çok geçen Acem hükümdarlarından birisidir. Büyük bir saltanat ve ihtişama sahip olması, İskender ile olan savaşları, tacı ve tahtıyla dillere destan bir hükümdar olması, hem Fars hem de Türk şiirinde adından sıklıkla bahsedilmesine sebep olmuştur (Tökel, 2000: s.150-155).

Divan şiir ve nesrinde ululuğun, saltanatın ve ihtişamın sembolü olarak görülen Dârâ, Cenâbî'nin şiirlerinde de söz konusu vasıflarıyla anılmıştır.

Ey gönüller tahtına Dârâ-yı devrânım benüm
V'ey melâhat kişverine 'adlile hânım benüm
Kevni almaz zerreye mihr-i dırâşânım benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânım benüm (Mr. 3/I)

2.4.5. Aşk Kahramanları

2.4.5.1. Leylâ

Leylâ ile Mecnûn mesnevisinin kahramanı olan Leylâ, Mecnûn'un âşık olduğu kadındır. Klasik şiirde Leylâ, hem âşıkların aklını başından alıp onları deli divane eden sevgilinin sembolü olarak hem de sözcüğün beraberinde getirdiği “siyah, karanlık” anlamı ile sık sık karşımıza çıkar.

Leylâ, genel anlamda klasik şiirde kadın kahraman olmadığı zamanlarda da bir ‘güzel’in parçalarını ifade edecek şekilde gazellerde yer alır. Bu bağlamda şairler, Leylâ'yı yanağı, yürüyüşü, dudağı, saçı, güzellikleri ya da özellikleri ile parçadan bütüne belli mazmunlarla göndermeler örgüsü içinde anlatır. Buradaki asıl amaç sevgiliye ait olan her bir güzelliği Leylâ vasıtasıyla övmektir (Erbay, 2015: s. 116). Cenâbî'nin şiirlerinde de Leylâ söz konusu hususiyetleriyle ve çeşitli sanatlarla değişik kompozisyonların konusu olmuştur.

Cenâbî gazellerinde Leylâ'ya dair en çok saç, zülûf, kâkül mazmunlarını kullanmıştır. Bu güzellik sembolleri de zaten âşığın aklını başından alıp onu deli olarak nitelendirmeye kâfidir.

Aşağıdaki üç beyitte Cenâbî, Leylâ zülûfden ya da o zülfe hasretinden dolayı Mecnûn'a benzediğini dile getirmiştir.

Bir zülfi Leylânuñ yine gönüm olup âvâresi
Ugratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi gavgâlara (G. 303/4)

Belâ bendine kayd olsun diyü Mecnûn-ı bî-kaydı
Esîr-i bend-i ‘aşk itdi hevâsı zülf-i Leylânuñ (G. 165/3)
Bûy-ı zülf-i ‘anber-âmîzüñle meftûn olmışam
Ey saçı leylî beni bend it ki Mecnûn olmışam (G. 203/1)

Bir başka beyitte de Cenâbî, Leylâ’yı yürüyüşü ile ele almıştır. Şair, o salına salına yürüyen güzele hayranlığını dile getirirken bir taraftan da Mecnûn’un dağlara, çöllere düşmesine gönderme yapmıştır.

Başda sevdâ-yı ser-i zülfüñle ey Leylî-hırâm
Kaysveş ser-geşte-i kuh-sâr u hâmûn olmışam (G. 203/3)

2.4.5.2. Mecnûn

Asıl adı Kays olan Mecnûn; Leylâ ile Mecnûn mesnevisinin erkek kahramanıdır. Pek çok kaynağın efsane olarak nitelediği Leylâ ve Mecnûn hikâyesi İslam medeniyetinin oluşturduğu müşterek edebiyatta büyük bir ilgi görerek şairler tarafından defalarca işlenen bir konu olma özelliği kazanmıştır. Hikâye Arap, Fars ve Türk edebiyatları olmak üzere hemen bütün İslam edebiyatlarında müstakil eserler şeklinde işlenmekle birlikte, pek çok manzum ve mensur eserde sıkça anılan, çeşitli benzetme ögesi olarak kullanılan, aşkın ve âşıklığın ifadesinde başvurulan meşhur bir kıssadır. Özellikle hikâye kahramanları âşığa ve maşuğa timsal olmuşlardır.

Divan şiirinde âşığın sembolü olarak en çok Mecnûn’un adı anılmıştır. Şairler, Mecnûn’un Leylâ ile olan mektep arkadaşlığı, ona âşık olması, çöllere düşmesi, orada vahşi hayvanlarla dostluğu, kuşların başına yuva yapması, zincire vurulması, Leylâ’ya kavuşmasına rağmen onu tanımaması vs. yönleriyle sayısız mazmunlar oluşturmuşlardır.

Hemen her şair gibi Cenâbî de Mecnûn ve onun malum macerasını ele alarak şiirlerinde çeşitli mazmunlara yer vermiştir.

Cenâbî aşağıdaki beyitlerde Mecnûn'un Leylâ'ya olan aşkına ve aşkından dolayı dillere düşüşüne,

Vireli ey meh Cenâbî sen saçı Leylâya dil
Kıssa-i Mecnûn gibi düşdi dile efsânemüz (G. 120/5)

Leylâ aşkıyla avare olup çöllere gidişine,

Sâkin-i Necd-i belâ oldı Cenâbî ey sanem
'Âşık-ı Mecnûn olalı zülfüñüñ Leylâsına (G. 285/5)

çölde vahşi hayvanlarla dost oluşuna,

Gel velâyet sâhibi ol pîr-i 'aşka hidmet it
Kim saña Mecnûnleyn taglarda vahşî râm ola (G. 11/4)

başına kuşlar tarafından yuva yapılmasına,

Tek ser-i Mecnûn gibi bir murgzâr olsun diyü
Ser-te-ser ey dâg-ı mihnet âşiyân itdüñ beni (G. 343/4)

ve ayaklarının zincire vuruluşuna telmihte bulunmuştur.

İstemez zülfüñ gamıyla dil selâmet olduğın
Beste-i zencîr-i gam Mecnûn-ı rüsvâ küştedür (G. 45/2)

Şair bazen de kendisinin âşıklık yeteneği bakımından Mecnûn'dan daha üstün olduğunu dile getirmiştir.

Ey Cenâbî baña ben Mecnûnı şâkird eyleyüp
Mîhr-i dil-ber san'atın kendümveş üstâd eyledüm (G. 194/5)

Dûr iken ten kâlibından dahı Mecnûn ey sanem
Hüsn-i Leylâdan dil-i dîvânemüz âgâh imiş (G. 141/3)

2.4.5.3. Ferhâd

Ferhâd ü Şîrîn ve Husrev ü Şîrîn adlı aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanıdır. Mesleği nakkaş veya mimar/mühendistir. Hikâye ilk defa Nizâmî-i Gencevî'nin Husrev ü Şîrîn adlı mesnevisinde işlenmiştir. Söz konusu hikâyede Ferhâd; Husrev adlı İran hükümdarının eşi/sevgilisi olan Şîrîn'e âşık olmuştur. Şîrîn'in veya Husrev'in isteği üzerine Bîsütûn adlı dağı delmeye çalışmış, tam dağı deleceği sırada Şîrîn'in öldüğü haberinin verilmesi üzerine intihar etmiştir. Dağı delmeye kalkışması dolayısıyla da kuhken (dağ delen) lakabıyla anılmıştır.

Ferhâd, Şîrîn'e duyduğu derin ve kuvvetli aşkı, elinde kazmasıyla Bîsütûn'u delmeye çalışması, bu dağda taşlar, kayalar üstüne Şîrîn'in suretini kazması ve yine bu dağda aşk uğruna canına kıyması vs. hadiselerle divan şairlerince sıklıkla zikredilmiştir. Divan şiirinde pek çok kez Mecnûn ile karşılaştırılan Ferhâd; sevgilisi uğruna, gerçekleşmesi güç işleri göze alan, her türlü cefaya sabreden ancak aşkının derin ıstırabı içinde sevdiğine kavuşamadan canından olan âşığı sembolize eder. Divan şairleri telmih ve teşbih sanatından istifade ederek çoğu kez kendilerini Ferhâd'la mukayese etmişler; aşkın sıkıntılarına katlanma hususunda ondan geri kalmadıklarını hatta daha üstün olduklarını dile getirmişlerdir (Zavotçu, 2018: s. 222; Öztoprak vd. 2019: s. 587). Cenâbî de pek çok divan şairi gibi şiirlerinde Ferhâd'ın adını sıklıkla zikretmiştir. Ferhâd, bazen âşık için bir örnek yerine geçmiş bazen de aşkı, âşığın içinde bulunduğu durumla mukayese edilerek küçümsenmiş, hafife alınmıştır.

Aşağıdaki beyitler, şairin Ferhâd'ın aşkını hafife almasına ve kendi aşkını daha üstün görmesine birer örnektir:

Lu'b ile şatranc-ı 'aşka ursam el ey lâle-ruh
Kays ile Ferhâd-ı bî-dil görseler mât kalalar (G. 72/5)

Derd-i ‘aşkı Kays-ıla Ferhâd-ı bî-dilden alup
Başa iltüdüm ben dahı akrânum içre gayretüm (G. 214/4)

2.4.5.4. Şîrîn

Divan şiirinde mesnevilere konu olan İran asıllı Ferhâd ü Şîrîn ve Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk hikâyelerinin kadın kahramanıdır. Hikâyede Ferhâd ve Hüsrev (Hüsrev Perviz) aşkı arasında kalan sevgiliyi temsil eder. Şîrîn de Leylâ gibi kendisine ulaşılmak için her türlü cefa ve mihnetin göze alındığı sevgili tipinin örneklerindedir (Tökel, 2008: s. 433-439).

Cenâbî Dîvânî’nda çeşitli teşbihlere konu olan Şîrîn, beyitlerde bilhassa Ferhâd ile birlikte Bîsütûn, tîşe, kûh, kûhken gibi kavramlarla birlikte anılmıştır. Şair malum maceraya da atıfta bulunarak söz konusu kavramları farklı tasavvurlarla şiirine yerleştirmiştir. Buna göre; âşık veya gönlü Ferhâd; sevgili veya dudakları Şîrîn; âşğın çektiği sıkıntı, gam, keder (çokluğu sebebiyle) kûh (dağ)dir.

Bî-sütûn-ı gamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi Şîrîn için ‘âlemde bir ad eyledüm (G. 194/1)

2.4.5.5. Vâmık

Divan edebiyatında müstakil bir aşk hikâyesi olarak işlenen Vâmık u Azrâ mesnevisinin erkek kahramanıdır. Söz konusu hikâye bilhassa Fars edebiyatında pek çok kez kaleme alınmıştır. Klasik Türk edebiyatında da “Leylâ vü Mecnûn”, “Yûsuf u Züleyhâ” kadar olmasa da bir hayli ilgi çekmiş aşk hikâyelerindedir (Haz. Alpay, 1998: s. 1-17). Divan şairleri Mecnûn ve Ferhâd kadar olmasa da şiirlerinde fırsat düştükçe Vâmık’a yer vermişlerdir. Vâmık da Mecnûn ve Ferhâd gibi şairler için âşğın timsali olan şahıslardan biridir. *Cenâbî Dîvânî*’nda sadece bir beyitte zikredilen Vâmık, aşkıyla bir model olarak görülmüş ve bu model vasıtasıyla da âşğın aşk macerasının nasıl olması gerektiği vurgulanmıştır.

Vâmıkâsâ ‘aşk-ıla ger sâhib-i hâlât iseñ
Hil’at-ı her şey’de ey tal’at-ı ‘Azrâyı gör (G. 90/2)

2.4.5.6. Azrâ

Vâmık u Azrâ mesnevisinin kadın kahramanıdır. Bu aşk hikâyesine göre; Gazne padişahının kızı Azrâ daha hiç görmeden Çin Hakanı Taymus’un oğlu Vâmık’a âşık olur. Azrâ bu durumdan onu da haberdar etmek için resmini yaptırıp dadısı vasıtasıyla Vâmık’a gönderir. Vâmık da Azrâ’nın resmini görünce âşık olur ve sevgilisini bulmak ve ona kavuşmak için sırdaşı ile birlikte çok maceralı ve tehlikelerle dolu bir yolculuğa çıkar (Haz. Alpay, 1998: s. 1-17; Ece, 2002: s. 33-65). Divan şairleri söz konusu aşk macerasını hemen hemen tüm yönleriyle ele almış ve şiirlerinde bilhassa, aşkın, âşığın ve sevgilinin birer sembolü olarak kullanmıştır.

Divan şiirindeki diğer kadın şahsiyetler gibi Azrâ da sevgilinin timsali olarak *Cenâbî Dîvânı*’nda yer almıştır.

Bilindiği üzere Vâmık Azrâ’ya resmini görerek âşık olmuştur. Cenâbî aşğıdaki beytinde söz konusu âşık olma şekline telmihte bulunmuştur.

Vâmıkâsâ ‘aşk-ıla ger sâhib-i hâlât iseñ
Hil’at-ı her şey’de ey tal’at-ı ‘Azrâyı gör (G. 90/2)

2.4.6. Sanatkâr ve İlim Ehli Kimseler

2.4.6.1. Enverî

XII. yüzyılın önemli sanatkârlarından biri olan Enverî, kaside, gazel ve kıt’ada Fars şairlerinin önde gelen isimlerindedir. Sultan Sencer’in himayesinde uzun yıllar kalmış, edebiyatın yanı sıra mantık, felsefe, astronomi, astroloji, riyâziyyât ve heyet bilimleri de ilgilenmiştir. Şiirlerinde genellikle günlük konuşma diline yer veren şair, bu yönüyle yeni bir tarz ortaya koymuştur. Bu bağlamda da divan şairleri tarafından örnek alınmış ve sıkça anılmıştır (Yekbaş, 2009: s. 1136).

Enverî, Cenâbî için de tarzı ve üslubuyla örnek teşkil eden bir şairdir. Aşağıdaki beyitte şair, Enverî'nin tarzını takip ettiğini ve bu şekilde söz ülkesinin padişahı olduğunu dile getirmiştir.

Husrev-i mülk-i kelâm oldu Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî (G. 316/5)

2.4.6.2. Mânî

Mânî, Maniheizm adı verilen Zerdüşizm, Hristiyanlık ve daha birçok dinin karışımı bir dinin kurucusu olmakla beraber, divan şiirinde genellikle resim sanatındaki ustalığı ile zikredilen Çinli bir ressamdır. Yaptığı resim ve nakkaşlarla efsaneleşmiş bir şahsiyet olan Mânî, divan şiirinde daha çok kıyas unsuru olarak kullanılmıştır. (Tökel, 2000: s. 232-236; Zavotçu, 2018: s. 439).

Cenâbî, sevgilinin güzelliğini ve bu güzelliğin eşsizliğini anlatırken Mânî'nin resim sanatındaki ustalığına atıfta bulunarak, sevgilinin güzelliğinin tasvirine Mânî'nin hayran kalacağını dile getirmiştir.

Nakş-ı Mânî gibi her meh-pâre hayrân ola ger
Sen melek-rû şeklini resm eylesem dîvânuma (G. 300/4)

2.4.6.3. Vassâf

Vassâf, İlhanlılar döneminde yaşamış İranlı tarihçi ve şairdir. Şairliğinden çok tarihçiliği ile tanınan Vassâf, özellikle sanatlı ve süslü nesriyle hem yaşadığı devirde hem de kendisinden sonraki devirlerde pek çok sanatkârı etkisi altında bırakmıştır. Arapça ve Farsça şiirlerinde Şeref mahlasını kullanan Vassâf, inşasının ve nazımının güzelliğiyle divan şiir ve nesrinde adı anılan kişilerden olmuştur (Özgüdenli, 2012: s. 558-559; Zavotçu, 2018: s. 721).

Aşağıdaki beyitte Cenâbî, Vassâf'ın maharetine atıfta bulunarak sevgilinin yüz güzelliğini Vassâf gibi vassafettiğini ve böylelikle tarih yazdığını ifade etmiştir.

Vassâf-ı hüsnüñ oldum vasf eyledüm cemâlûñ
Târîh-i ‘âlem oldu şol had rivâyet itdüm (G. 204/3)

2.4.6.4. Husrev-i Dihlevî

Husrev-i Dihlevî manzum ve mensur pek çok sayıda eser kaleme almış Hindistan’da yaşayan Türk asıllı bir şairdir. Tarihçiliği ve mutasavvıflığı ile de meşhur olan Husrev, musikiye de kayıtsız kalmamış hatta Hint-Müslüman musikisinin kurucusu olmuştur. Gerek devrinde gerekse sonraki devirlerde pek çok sanatkârı etkisi altına alan Husrev, Türk divan şairleri tarafından büyük üstatlardan biri olarak kabul edilmiş ve örnek alınmıştır (Kurtuluş, 1995: s. 135-137).

Aşağıdaki beyitte Cenâbî, şairlik yeteneğine göndermede bulunarak her sözü nazma çevirebileceğini ve Husrev’in şiirlerine nazire yazabileceğini dile getirmiştir.

Tab’-ı mevzûnuñ getürdi nazma her nesri ki var
Virse beyt-i Husrev’e şîrîn sözüñ n’ola cevâb (G. 13/7)

2.4.6.5. Câmî (Monlâ/Molla Câmî)

İranlı âlim ve şair bir zattır. Tam adı Nûrüddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed el-Câmî’ olan şair, daha çok Molla Câmî veya Mevlânâ Câmî olarak tanınmıştır. Fars şiirinin en büyük üstatlarının sonuncusu olarak anılan Molla Câmî, üstün şairlik kabiliyetinin yanı sıra dinî, edebî ve aklî ilimlerle tasavvuftaki derin bilgisinden bütün şiirlerinde özellikle de tasavvufi mesnevilerinde ziyadesiyle faydalanmış, ele aldığı konuları çok rahat ve sade bir dille anlatma kudretini göstermiştir. Şiirlerinde Farsçayı çok ustaca kullanan Câmî, kendisinden sonra gelen pek çok şairi de etkilemiştir. Mensup olduğu Türk muhiti dolayısıyla Türkler ile çok sıkı münasebeti bulunan Câmî’nin eserleri daha sağlığında bütün Türk âlemine yayılmış, devrin âlim ve şairlerinin ilgisini çekmiştir (Okumuş, 1993: s. 94-99).

Cenâbî Dîvânı’nda Molla Câmî’ye sadece tek beyitte ve şairliği münasebetiyle yer verilmiştir.

Aşağıdaki beyitte Cenâbî, söylediği şiirlerle Câmî'nin ruhunu zinde tuttuğunu dile getirmiş ve böylelikle şöhret sahibi bir şair vasıtasıyla ne kadar usta bir şair olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Tarâvet vire gül gibi Cenâbî rûh-ı Câmîye
Sularsa reşha-i nazmuñ eger bâg-ı hıyâbanı (G. 318/5)

2.4.6.6. Mesihî ve İshâk

Divan şairleri, bazı ifadelerinde sanatkârlar arasında karşılaştırma yaparak kimi zaman tercihlerini kimi zaman da kendi üstünlüklerini dillendirmişlerdir. Söz konusu edilen şairler, bazen takdir edilmiş, övülmüş bazen de beğenilmeyip eleştirilmiştir. Cenâbî de aşağıdaki beyitte görüldüğü üzere beğendiği veya yetersiz gördüğü şairleri bildirmek için mukayese yolunu tercih etmiş ve özellikle de kendi asrında yaşayan şairleri hedef olarak seçmiştir. Şaire göre İshâk nazım konusunda son derece hünerlidir. Onun şiirleri âdeta delinmemiş bir inci gibidir. İshâk'ın şiirinin eşsiz kıymetini vurgulayan şair, bir taraftan da Mesihî'nin şiirlerini tenkit etmiş, nazım denizinde isminin bile anılmaması gerektiğini dile getirmiştir.

Mesihî şi'rini añma Cenâbî nazm bahrında
Aña nisbet dür-i nâ-süftedür her beyti İshâkuñ (G. 172/5)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. CENÂBÎ DÎVÂNÎ SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

Bağlam, bir dilbilim terimi olarak sözlükte; “bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst” (<https://sozluk.gov.tr/>: 12.04.2021) olarak tanımlanır. Doğan Aksan da bağlam kavramı için; “bir göstergenin birlikte bulunduğu öteki göstergelerle oluşturduğu ve anlamını aydınlatan bütün, kontekst” (Aksan, 1999: s. 75) tanımını yapar. Zeynep Korkmaz da yukarıdaki ifadelere benzer şekilde “bağlam”ı “bir cümlede, bir konuşmada veya bir metin içinde yer alan herhangi bir kelimenin anlamının daha iyi belirlenebilmesi için kendisini çevreleyen ve karşılıklı ilişkide bulunduğu öteki öge ve ögelerle oluşturduğu bütün” (Korkmaz, 2007: s. 33) olarak tanımlamıştır. Berke Vardar’a göre bağlam iki çeşittir. Vardar, bunlardan ilkinin “bir dil birimini çevreleyen, ondan önce ya da sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim ya da birimler bütünü (İç bağlam, dil içi bağlam da denir.)” şeklinde, diğerini ise “duruma, konuşucu ve dinleyicinin dil dışı toplumsal, cinsel, ruhsal nitelikli deneyim ve bilgilerine ilişkin verilerin tümü (Dış bağlam, dil dışı bağlam da denir.” (Vardar, 2002: s. 31) şeklinde tanımlar. Mine Mengi ise kelimenin terim anlamıyla beraber şiir dilindeki kullanımına dair şunları söylemektedir: “Bağlam, bizi anlama götüren süreçte; şiirin tek bir dizesi ya da bir beyti bakımından önemli olduğu gibi, metnin bir bölümü ya da tamamı bakımından da önemlidir. Öyleyse bütün bunlara dikkat ederek; “Buraya ne yakışır?” sorusunu sormak eski metinlerin doğru okunmasında ve anlaşılmasında bize kapıyı açan anahtardır. Şiirle ilgili olarak bağlam dendiğinde de bir manzum metnin ortaya konuluşundaki düzene göre yer alan kelime kadrosu, bu kadro içindeki kelimelerin ayrı ayrı durumları, önceki ve sonraki kelime olmalarına göre ilişkileri ve bu ilişkinin kelimelerin dizilişinde birbiriyle tutarlı bir biçimde gelişerek anlam bakımından bütünlük oluşturmaları aklımıza gelmektedir” (Mengi 2015: s. 99-119). Yukarıda verilen

tanımlara baktığımızda bağlam terimi hususunda ortak bir husus dikkati çeker. Söz konusu husus ise bağlamın, bir sözcüğün anlamını birlikte olduğu diğer sözcüklerle belirleyen bir etken oluşudur.

“Bağlamsal sözlük (işlevsel sözlük)”; “bir eserin söz varlığını en ince anlam farklılıklarına değin ortaya çıkaran sözlük.” (Boz, 2011: 91), “bağlamlı dizin” ise bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizelge (Vardar, 2007: s. 32) olarak tanımlanır. Sözcüğün hem metin içinde kazandığı anlamının hem de geçtiği yerin gösterilmesiyle “Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük” çalışmaları ortaya çıkar. Bu çalışmalardan biri de hazırlamış olduğumuz Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)’dür.

[SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU]

➤ Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük) hazırlanırken Latin alfabesi esasına dayanan sıralama metodu kullanılmıştır.

➤ Sözlükte kelime ve kelime grupları madde başı olarak verildikten sonra altında sırasıyla ek bilgisi, söz konusu ifadelerin yer aldığı manzumelerin nazım şekli ve numarası, kaçınıcı mısra da olduğu ve kelime tipi belirtilmiştir. Akabinde kelime veya kelime gruplarının öncesi ve sonrasında bağlantılı olarak metin içerisinde kazandığı anlam ya da anlamlar verilmiştir. Son olarak da ifadenin yer aldığı beyit veya mısra gösterilmiştir.

Örnek:

esrâr-ı ‘aşk:

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın sırları.

Künc-i dilümde oldu esrâr-ı ‘aşk tâ kim
Vîrâne cihânda genc-i nihâna nisbet

➤ Sözlük maddelerinde özel isimler büyük harfle yazılmıştır.

➤ Dizde kelime veya kelime grupları âyet, hadîs, deyim, atasözü vb. ise “kelime tipi” kısmında belirtilmiştir.

➤ Bir sözcüğün temel anlamı dışında çağrıştırlan ya da kastedilen mecazi anlamı “II” işaretinin ardından verilmiştir. Bağlamın veya sözcüğün anlaşılabilmesi için kimi zaman açıklamalara yer verilmiş ve bu açıklamalar da parantez içinde gösterilmiştir.

Örnek:

meh-rû:

Gazel 43

Mısra: 6

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taşı da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rü meger kim bāb-ı Hāyberdür

➤ Sözlükte madde başı olarak alınan kelime ve kelime gruplarına gelen ekler -eğer kelime veya kelime grubu *Dîvân*'da bir kez geçiyorsa- ayrılmamış ilgili kısımda belirtilmiştir.

➤ Sözlükte Arapça ve Farsça tamlamalar parçalanmadan hatta kimi zaman Türkçe yardımcı fiillerle birlikte, Türkçe tamlamalar ise bağlama göre kimi zaman ayrı kimi zaman da bir alınıp anlamlandırılmıştır.

Örnek:

ğamzeñ hadenginüñ zaħmın: -l, -n

Gazel 242

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışlarının (âşığın göğsünde) açtığı yara.

Bulup ğamzeñ hadenginüñ Cenābī sinede zaħmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cānā şafāsından

➤ İstisnalar dışında “-ler/-lar” çokluk eki ve “-me/-ma; -maz/-mez” olumsuzluk eki göz önüne alınmadan anlamlandırma yapılmıştır.

➤ Eşsesli olup tek madde altında yazılan kelimeler (Örn. Gül: Gülmek - Gül: Çiçek adı.) ayrı madde başları olarak düzenlenmiştir.

➤ Sözlükte “etmek, eylemek, kılmak, olmak... vs.” yardımcı eylemler genellikle anlam ilgisi kurdukları kelimelerle birlikte alınıp anlamlandırılmıştır.

➤ Kelime ve kelime gruplarının anlamlandırılmasında faydalanılan sözlük ve kaynaklar kaynakçada verilmiştir. Kaynakların yetersiz kaldığı yerlerde ise bağlam ve tanıklara dayanılarak şahsi yorumlar yapılmıştır.

➤ Sözlükte kelimelerin tarihi köken ve gelişimleri konusunda açıklamalara yer verilmemiştir.

➤ Sözlükte kimi zaman anlam ve bağlamı tam anlamıyla ifade edebilmek için ikiden fazla kelime ve hatta bir mısranın tamamı bir arada alınarak anlamlandırılmıştır.

➤ Zamirlerin ve işaret sıfatlarının kime veya neye işaret ettiği, neyin yerine geçtiği belirtilmemiştir.

A

ā:

1. ā:

Murabba 3

Mısra: 4

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Zerreze almaz kevnî mihr-i dirâşânüm benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

2. ā:

Murabba 3

Mısra: 4

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Zerreze almaz kevnî mihr-i dirâşânüm benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

3. ā:

Murabba 3

Mısra: 4

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Zerreze almaz kevnî mihr-i dirâşânüm benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

4. ā:

Murabba 3

Mısra: 8

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Bârgâh-ı devletüñ çarḥ oldı anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

5. ā:

Murabba 3

Mısra: 8

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Bârgâh-ı devletüñ çarḥ oldı anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

6. ā:

Murabba 3

Mısra: 8

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Bârgâh-ı devletüñ çarḥ oldı anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

7. ā:

Murabba 3

Mısra: 12

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Serv-i kıddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

8. ā:

Murabba 3

Mısra: 12

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Serv-i kıddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

9. ā:

Murabba 3

Mısra: 12

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Serv-i kıddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

10. ā:

Murabba 3

Mısra: 16

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Vaşf-ı hâlüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

11. ā:

Murabba 3

Mısra: 16

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Vaşf-ı hâlüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

12. ā:

Murabba 3

Mısra: 16

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Vaşf-ı hâlüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

13. â:

Murabba 3

Mısra: 20

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ñ' âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

14. â:

Murabba 3

Mısra: 20

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ñ' âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

15. â:

Murabba 3

Mısra: 20

"Ey" anlamında kullanılan seslenme ünlemi.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ñ' âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

âb:

1. **âba:-a**

Gazel 22

Mısra: 6

Su. II Âşığın gözyaşı.

Gözlerüm seylâb-ı eşki ğarķ iderdi 'âlemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol âba sed

2. **âbdan:-dan**

Gazel 234

Mısra: 1

Su. II Âşığın gözyaşı.

Küze-i çeşmüm degül hâlî hemîşe âbdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük hâlet-i dülâbdan

âba düşse:

1. **âba düşse: -se**

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Suya düşmek, suya karışmak.

Vechi yoķ kim la'lüñ üzre yir ide tebhâleler
Âba düşse maħv olur bir bir ki iner jâleler

âbâd eylemez:

1. **âbâd eylemez:-mez**

Gazel 107

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İmar etmek, bayındır hâle getirmek. II
Şenlendirmek, neşelendirmek, mutlu etmek.*

Yapmada aĝyâr göñlin ol kamer üstâdimiş
Kâh-ı dil vîrân yatar yıllardur âbâd eylemez

âbâd eylemiş:

1. **âbâd eylemiş:-miş**

Gazel 146

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İmar etmek, bayındır hâle getirmek. II
Şenlendirmek, neşelendirmek, mutlu etmek.*

Seyl-i ğamdan kişver-i dil niçe dem vîrân idi
Şehr-yâr-ı 'adl-ñ' âhum anı âbâd eylemiş

âbâd kıldum:

1. **âbâd kıldum:-du, -m**

Murabba 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Bayındır duruma getirmek; imar etmek,
güzelleştirmek.*

Rüzgâr-ı âhla berbâd kıldum 'âlemi
Bir ħarâbe-cây idi âbâd kıldum 'âlemi

'Abbâsi:

1. **'Abbâsiyem:-(y)em**

Gazel 210

Mısra: 10

Abbasî devletinden olanlar.

Düd-ı âhumdan şarındum başuma destâr ben
Milket-i ğamda Cenâbî ya'nî kim 'Abbâsiyem

âbdâl:

1. **âbdâlüm:-(u)m**
Gazel 155
Mısra: 6
(Ey) kalender, ey derviş!

Tekye-i dehr-i deniden kes ta'alluk riştesin
Saña âbdâlüm sunulsun diriseñ esrâr-ı 'aşk

2. **âbdâl:**
Gazel 335
Mısra: 6
Kalender, derviş.

Bir kalender olayın perdeye şarup tenümi
Hüsrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

3. **âbdâl:**
Gazel 368
Mısra: 4
Kalender, derviş.

Bir kalender olayın bürdeye şarup tenümi
Hüsrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

abdâl olmuşuz:

1. **abdâl olmuşuz:-mış, -(u)z**
Gazel 113
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kalender, derviş olmak.

Hüsnuñüñ hayrâniyuz ayılmaduk yıllar durur
Terk-i dünyâ eyleyüp 'aşkuñda abdâl olmuşuz

2. **abdâli olalı:-alı**
Gazel 54
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Bir yerin) Dervîşi olmak. II Sevgilinin âşığı
olmak.

Göñül abdâli olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her küşe dâğlardur yürür rûşen çerâğidur

'abd-i zengîdür:

1. **'abd-i zengîdür:-dür**
Gazel 205

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zenci köle. II Sevgilinin misk kokulu benine
tutulmuş, köle olmuş gönül.

Hâl-i 'anber-bâruña bir 'abd-i zengîdür göñül
Zülf-i şeb-rengüñ mişâli hatt-ı reyhânuñ öpem

'abes görme:

1. **'abes görme:-me**
Gazel 139
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Abes bulmak; önemsiz, değersiz olarak
görmek.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'âlem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

âb-ı 'aşk-ı pâk:

1. **âb-ı 'aşk-ı pâk:**
Gazel 214
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Saf, temiz aşk suyu.

Hâk-i cismüm olmadan kâlib dahı dest-i kazâ
Âb-ı 'aşk-ı pâk ile taħmîr kıldı tıynetüm

âb-ı 'aşkuñla muhammer bir gül:

1. **âb-ı 'aşkuñla muhammer bir gül:**
Gazel 251
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkının suyuyla yağrulmuş bir gül.
II Âşık.

Âb-ı 'aşkuñla Cenâbî bir muhammer gül idi
Huşk- leb yaturdı dahı çeşme-sâr-ı ma' ü tîn

âb-ı çeşmüñ:

1. **âb-ı çeşmüñ:-(ü)ñ**
Gazel 175
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.

Âb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubârın gül biter
Bu fenâ gülzârı içre şöyle hâk olmak gerek

āb-ı Ceyhūn:

1. āb-ı Ceyhūn:

Gazel 271

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ceyhun Irmağı. II Âşığın gözyaşları.

Dil hayāl-i zūlf-i müşgīnūñle eşk-i dīdede
Yir yirin zencir çekdi āb-ı Ceyhūn üstine

āb-ı cūy-bār-ı bāğ-ı cāndan:

1. āb-ı cūy-bār-ı bāğ-ı cāndan: -dan

Gazel 177

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Can bahçesinin irmağının suyu.

Şafā hıştı ile yapmış biñasın anuñ üstādı
Gül-ı tañmīri āb-ı cūy-bār-ı bāğ-ı cāndan yig

āb-ı cūyuñ:

1. āb-ı cūyuñ:-(u)ñ

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Akarsu, ırmak. II Âşığın gözyaşı.

Eşk-i dīdem tañ mı dırsın yāra gitse arayı
Meylgāhı āb-ı cūyuñ ey kamer-ruḥ yaradur

āb-ı dīdemūñ başını:

1. āb-ı dīdemūñ başını: -, (n)

Gazel 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşının kaynağı.

Şorsañ āb-ı dīdemūñ dāğ-ı cigerdür başını
Ey Cenābī gözlerüm ol çeşmenūñ ayağıdur

āb-ı ğamla:

1. āb-ı ğamla:-la

Gazel 348

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder suyu.

Āb-ı ğamla şolmasun 'aışum ocağı dir iseñ
Yağma her bir gördüğüñ sen āteş-i külhen gibi

āb-ı hasretdür:

1. āb-ı hasretdür:-dür

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hasret suyu. II Âşığın sevgiliye olan
hasretinden dolayı döktüğü gözyaşları.*

Yağup ğark itmege dehri Cenābī hecr-i dil-berde
Dilümde āteş-i fūrkat gözümde āb-ı hasretdür

2. āb-ı hasretdür:-dür

Gazel 343

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hasret suyu. II Âşığın sevgiliye olan
hasretinden dolayı döktüğü gözyaşları.*

Āb-ı hasretdür ağan ser-çeşmesinden dīdemūñ
Kūyuña şu dökmege bir nāv-dān itdūñ beni

āb-ı hayāta:

1. āb-ı hayāta:-a

Gazel 84

Mısra: 6

Kelime Tipi:-

*İçeni ölümsüzleştirdiğine inanılan ve nerede
olduğu bilinmeyen su; bengi su.*

Ol ğabğab-ı dil-āviz Hızr-ı haṭuñla cānā
Āb-ı hayāta mālīk bir zulmet içre çeşdür

āb-ı hayvān:

1. āb-ı hayvān:

Gazel 199

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İçeni ölümsüzleştirdiğine inanılan ve nerede
olduğu bilinmeyen su; bengi su. II Sevgilinin
âşıklara can veren, can bağıslayan dudağı.*

İstemekden haṭtuñı mağşūd olan la'lūñ durur
zulmet içre hızrveş ben āb-ı hayvān isterem

2. āb-ı hayvānuñ:-(u)ñ

Gazel 205

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçeni ölümsüzleştirdiğine inanılan ve nerede

*olduğu bilinmeyen su; bengi su. II Sevgilinin
âşıklara can veren, can bağışlayan dudağı.*

İsterem hâlûñ gibi kim la'l-i hândānuñ öpem
Zulmet-i haţtuñda rûhum âb-ı hayvānuñ öpem

âb-ı Kevser:

1. âb-ı Kevser:

Gazel 345

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kevser suyu; cennette bulunduğuna ve içenin
bir daha susuzluk çekmeyeceğine inanılan kutsal
su. II Sevgilinin Kevser suyu gibi cana can katan,
hayat veren, dudağı.*

La'l-i nābuñ âb-ı Kevser sen behiştî hūrîsüñ
Ruğlarıñ manendidür var ise cennet kapısı

âb-ı revāna:

1. âb-ı revāna:-a

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Akarsu. II Âşığın çokça akan gözyaşları.

Çihrem şarardı oldı berg-i hazāna nisbet
Yaşum yiridür olsa âb-ı revāna nisbet

2. âb-ı revāndan:-dan

Gazel 177

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Akarsu. II Âşığın çokça akan gözyaşları.

Çadeh-peymāların şorsuñ dem-i 'îsāya mālîkler
Bu bir mey-hānedür şuyı bunuñ âb-ı revāndan yig

3. âb-ı revānuñ:-(u)ñ

Gazel 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Akarsu.

Eşk-i çeşmüm tañ midur arayı gitse sen mehi
Meyli hōd âb-ı revānuñ ey perî-rū yāradur

âb-ı revānuñ yügrügi:

1. âb-ı revānuñ yügrügi:-i

Gazel 333

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hızlı ve coşkulu akan akarsu. II Âşığın gözyaşı.

Penbe-i dāğum gibi aldı beni seyl-i sirişk
Hār ü has bulsa alur âb-ı revānuñ yügrügi

âb-ı rû:

1. âb-ı rû:

Gazel 263

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüzsuyu, şeref, haysiyet.

Sen meh-i dehre mukābil olduğınî âyîne
İşidüp hūrşîd didi yokdur anda âb-ı rû

âbî:

1. âbî:

Gazel 210

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağlamaklı, gözleri yaşlı.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryāsiyam

âb-ı vaşluñ:

1. âb-ı vaşluñ:-(u)ñ

Gazel 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma suyu.

Âb-ı vaşluñ ırmese yakardı ser-tā-pā beni
Kendüyi tiz eylemişdür âteş-i fūrkat baña

âb-ı vişālüñ:

1. âb-ı vişālüñ:-(ü)ñ

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma suyu.

Teb-i hecrüñ şanemā yakdı hārâretle anı
Şuna gör âb-ı vişālüñ dil-i bīmāra meded

'âbid:

1. 'ābid:

Gazel 312

Mısra: 1

İbadet eden, kulluk eden kimse.

Başa iltem zann ider 'ābid işin perhîz ile
Hâli bilmem n'olısar ol la'l-i şekker-rîz ile

2. 'ābid:

Gazel 110

Mısra: 5

İbadet eden, kulluk eden kimse.

Āsitānuñ hākini çeşmine 'ābid çekmese
Ġam degüldür sevdiğüm kühli dağı kür istemez

ābile:

1. ābiledür:-dür

Gazel 13

Mısra: 8

*Su üzerinde peyda olan hava kabarcığı.
II Suçiçeği, sivilce, küçük çiban.*

Dögdi kendin mevc ile deryā-yı 'ummān acıyup
Ābiledür cismi üze zağmdan her bir habāb

'aceb:

1. 'aceb:

Gazel 89

Mısra: 8

Acaba.

Ana rahmından toğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb süd bir qarındaşum mıdur

2. 'aceb:

Gazel 40

Mısra: 2

Acaba, ...mıdır/midir, ...mudur/müdür?

Āşināsın yād kılmaz meyli dāyim yādadur
Bendesi hālinden ol servüm 'aceb āzādedür

3. 'aceb:

Gazel 70

Mısra: 4

Şaşırtıcı, hayrette bırakan (kimse veya şey).

Murāduñ mey ise ey dil ciger hūn-ābesin iç kim
Sebū-yı ğamda hıfz olmuş 'aceb rengin şarābı var

4. 'aceb:

Gazel 93

Mısra: 1

Şaşırtıcı, hayrette bırakan (kimse veya şey).

Göz açdum rüy-ı dil-däre 'aceb rengin yağağı var
Tolı mey çeşm-i 'āşıkdan meger gül-gün kabağı var

5. 'aceb:

Gazel 93

Mısra: 10

Şaşırtıcı, hayrette bırakan (kimse veya şey).

Virür hūsninden ol māhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenābī husrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

6. 'aceb:

Gazel 208

Mısra: 4

Acaba.

Nār-ı 'aşkuñ göz göre yağıdı vücūdum külli āh
Dağı nem yağa 'aceb bu āteş-i hicrān benüm

7. 'aceb:

Gazel 249

Mısra: 2

Acaba.

Neler çekdiğümü şorup be-hey zālim cüdā senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyāmetde Ĥudā senden

'aceb degül:

1. 'aceb degül:

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılmaz.

Şaff-ı ni'āli gözlese 'āşık 'aceb degül
Kim şeh-r-yār-ı 'aşk ola adı gedā durur

'aceb kılma:

1. 'aceb kılma:-ma

Gazel 261

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşırmak. II Ayıplamak, kınamak.

'Aqlumı zülfüñ gibi 'aşkuñ perîşân eyledi
Kendüm idrâk itmesem kıılma 'aceb dîvâneysin

'aceb kim:

1. **'aceb kim:**

Gazel 207

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şaşılacak bir şey ki.

Ey Cenâbî kendüme teşhîr kıldum 'âlemi
Bu 'aceb kim yâra te'sîr itmez efsûnum benüm

'aceb mi:

1. **'aceb mi:**

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Göñlüm 'aceb mi sîb-i zenañdânuñ özlese
Her lahza tıfl-ı hâñırı zîrâ yemiştedür

2. **'aceb mi:**

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

'Aceb mi lâleveş dâğ-ı ğamı sînemde olursa
Bahârüm ğülsitânüm ğülşenüm serv-i bülendümdür

3. **'aceb mi:**

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Sînede cânum gibi sevsem 'aceb mi miñnetüñ
Haste göñlüm çâresidür derdümüñ dermânıdır

4. **'aceb mi:**

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Küy-ı dil-berde 'aceb mi nâle âheng eylesem
Eksük olmaz ğülsitân içre nevâsı bülbülüñ

5. **'aceb mi:**

Gazel 256

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

'Aceb mi tûñi-i tab'-ı Cenâbî medhüñ eylerse
Feşâhat mülkine ğusrev şeh-i şîrîn-sühansın sen

6. **'aceb mi:**

Gazel 277

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Düşüp yansam 'aceb mi nâr-i derde
Ğamuñdan âteşüm vardur cigerde

7. **'aceb mi:**

Gazel 285

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Hârgeh-i çarñuñ 'aceb mi nûr virse ey kamer
Nâr-i âhum meş'ali mihr-i cihân-ârâsına

8. **'aceb mi:**

Gazel 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

'Aceb mi sevse ol meh mübtelâsın
Meğeldür döstün lâ-büd sever döst

9. **'aceb mi:**

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Dil kesilmezse 'aceb mi sen kamer-ruñsârdan
Zerrenüñ ser-riştesi mihr-i cihân-ârâdadur

10. **'aceb mi:**

Gazel 292

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Elif kıddüñ didiler nün kaşuñ
'Aceb mi beñzedem zülfüñi dāla

11. **'aceb mi:**
Gazel 336
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Gübār-ı haṭūñe hayrān olupdur
Cenābīye 'aceb mi dinse bengī

12. **'aceb mi:**
Gazel 352
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Beni āhum 'aceb mi kılsa ber-bād
Kapar yirden yel esse berg-i kāhi

13. **'aceb mi:**
Gazel 363
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñi 'āşık
O gülzār-ı şafā-bāhşuñ çü sensin verd-i ḥandāni

'aceb midür:

1. **'aceb midür:-dür**
Gazel 330
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Şuñā kim bāliş olmışdur giceler işügüñ taşı
Egilmemezse meh-i çarḥa 'aceb midür anuñ başı

'aceb müşkil su'ālüm:

1. **'aceb müşkil su'ālüm:-(ü)m**
Gazel 69
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hayrette bırakan zor soru.

Leb-i dil-ber ele girse Cenābī 'ilm-i ihyāda
Şoracak ol Mesihādan 'aceb müşkil su'ālüm var

'aceb olmaz:

1. **'aceb olmaz:-maz**
Gazel 110
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tuhaf değıil, şaşılmaz.

Diş bilirse la'lüñe müşgīn ḥaṭuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mūr istemez

2. **'aceb olmaz:-maz**
Tahmis 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tuhaf değıil, şaşılmaz.

Eşk-i sürḥile münakkaş bir müzeyyen-ḥānedür
Mest ü evkār olsalar 'āşıkıların olmaz 'aceb

3. **'aceb olmaz:-maz**
Tahmis 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Tuhaf değıil, şaşılmaz.

Cür'a-i derdüñledür şoḥbetleri olmaz 'aceb
Bezm-i ḥayret kılsalar her küşede olmaz 'aceb

4. **'aceb olmaz:-maz**
Tahmis 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Tuhaf değıil, şaşılmaz.

Cür'a-i derdüñledür şoḥbetleri olmaz 'aceb
Bezm-i ḥayret kılsalar her küşede olmaz 'aceb

5. **'aceb olmaz:-maz**
Tahmis 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Tuhaf değıil, şaşılmaz.

Ḥaçer-i gāmzeñ dökerse ḳanımı olmaz 'aceb
Kāfir-i bed-mest olanuñ meyli dāyim ḳanadur

'acebdür:

1. 'acebdür:-dür

Gazel 131

Mısra: 4

Ne acayip, şaşılacak şeydir ki!

Her yañağı lälenuñ zülf-i dil-âvîzin görüp

Aşılı kalur 'acebdür bu dil-i şürîdemüz

'Acem-zâde:

1. 'Acem-zâde:

Gazel 351

Mısra: 10

İranlı şair(ler).

Görüp nazm-ı perîşânuñ nazîre söyledi anı

Cenâbîdür 'Acem-zâde geçen her dem saña nakşı

acı:

1. acıyı:-(y)ı

Gazel 233

Mısra: 8

Keder, elem, ızdırıp.

Dür dişüñ yâdına eşküm akdı deryâlar gibi

Görmedi bu acıyı çeşmüm toğalı anadan

2. acıyup:-y, -up

Gazel 6

Mısra: 2

Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölmek.

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña

Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

3. acıdı:-dı

Gazel 7

Mısra: 8

Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölmek.

Hâlet-i süzum görüp âteşlere yandı cahîm

Seng-i gamla sîne dögdü acıdı Rıdvân baña

4. acıyup:-y, -up

Gazel 13

Mısra: 4

Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölmek.

Meclis içre bâdeden derd-i humâruñ işidüp

Acıyup kan ağladı bu hâlete câm-ı şarâb

5. acıyup:-y, -up

Gazel 13

Mısra: 7

Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölmek.

Dögdü kendin mevc ile deryâ-yı 'ummân acıyup

Âbiledür cismi üzre zaħmdan her bir hâbâb

6. acıyup:-y, -up

Gazel 264

Mısra: 6

Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölmek.

Dökdi yaşın gözlerüm sînemde dâğ-ı tâzeme

Acıyup kan ağlasun giryân giryân üstine

acı:

1. acır:

Gazel 342

Mısra: 8

Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölen, merhamet eden, acıyan (kimse).

Cigerde zaħm-ı peykânuñ kanaya yâr-i cânumdur

Beni acır kimesne yok şu bir hem-râhdan ğayrı

'âciz:

1. 'âciz:

Gazel 200

Mısra: 4

Güçsüz, kudretsiz.

Ġâyib benem hâzîr benem her hâlete nâzîr benem

'Âciz benem kâdir benem Allâhiyem Allâhiyem

'âciz-i fi'l-i rakîbüm:

1. 'âciz-i fi'l-i rakîbüm:-(ü)m

Gazel 355

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aciz davranan düşman; zayıf rakip.

Zü'l-fiķâruñ ta'masıdır kelle-i hâric müdâm

'Âciz-i fi'l-i rakîbüm baña himmet yâ 'Alî

aç:

1. **açma:-ma**

Gazel 77

Mısra: 5

Söylemek, anlatmak.

Açma zülfini ğamında hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem kıpar

2. **açarsañ:-ar, -sa, -ñ**

Gazel 153

Mısra: 4

(Bir kimsenin) Gerçeği görmesini, daha önce fark etmediği şeylere dikkat etmesini sağlamak.

Şal nazâr didâr-ı yârî hilkat-i eşyâda gör
Çeşm-i Mecnûnuñ açarsañ şûret-i Leylâya bak

3. **açup:-up**

Gazel 195

Mısra: 5

Bir şeyi kapalı, örtülü durumdan çıkarmak, görünür hâle getirmek.

Açup her bâbumı miñnet okusun kışsa-i derdi
Maħabbet hâmesi birle yazılmış bir kitâb oldum

4. **açmam:-ma, -m**

Gazel 233

Mısra: 4

Yaralanmak. İl İncinmek.

Berg-i gül atarsa baña âşinâ âzârdur
Seng-i miñnet yağsa başa açmam bî-gânenen

5. **açup:-up**

Gazel 271

Mısra: 7

Kapalı bir şeyi açık hâle getirmek.

Muşhaf-ı hüsnuñ açup fâlumda geldi râ kıaşuñ
Tâli'üm mes'ûd olupdur süre-i Nün üstine

6. **açmamam:-a, -ma, -m**

Gazel 324

Mısra: 6

Kapıyı açmak.

Yok derüñ ey hâne-i dil reh-güzâr-ı yârda
Seyl-i ğam vîrân iderse açmamam dîvârüñi

açıl:

1. **açılır:-(u)r**

Gazel 126

Mısra: 8

Kapalı, örtülü, kilitli durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek.

Nağd-i câna almağa vaşluñ kumaşın h'âceyüz
Çârsü-yı ğamda ey meh açılır dükkânumuz

2. **açılmış:-miş**

Gazel 267

Mısra: 2

(Çiçek için) büyüüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak.

Bugün aĝyârdan hâlî baña bir gülsitân olsa
Açılmış gül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

3. **açılma:-sa**

Gazel 267

Mısra: 4

(Çiçek için) büyüüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak.

'Anâdil nağmeler kılsa hezârân şevk ile anda
Açılma gülleri tâze benefşe ergavân olsa

4. **açıldı:-dı**

Gazel 276

Mısra: 1

(Çiçek için) büyüüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak.

Açıldı gelüp tâze vü ter bâğa benefşe
Gördi yüzüñi başladı şolmağa benefşe

5. **açılıpdur:-up, -dur**

Gazel 345

Mısra: 4

Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek.

'İşret-âbâd-ı vişâli n'eylesün 'âşık-ı kerb
Çünkü her-sü açılıpdur aña fûrkat kıpusı

6. **açıldı:-dı**

Gazel 75

Mısra: 8

Kapalı, örtülü veya kilitli durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek. II Fethedilmek.

Umaram kim açam 'aşkuñ kapusın
Ki himmetle açıldı bāb-ı Hıyber

7. **açılmasa:-ma, -sa**

Gazel 45

Mısra: 9

(Çiçek) açmak, çiçeklenmek. II Utangaçlığı ve sıkılğanlığı kalmamak, serbest bir durum almak. II Âşıkla konuşmak, âşiğa karşılık vermek.

Baňa ol gül ey Cenābī gam degül açılmasa
Gülşen-i hüsñ ü bahāda gonca-i nev-restedür

8. **açılmasa:-ma, -sa**

Gazel 85

Mısra: 9

(Çiçek) açmak, çiçeklenmek. II Utangaçlığı ve sıkılğanlığı kalmamak, serbest bir durum almak. II Âşıkla konuşmak, âşiğa karşılık vermek.

Baňa ol gül ey Cenābī gam degül açılmasa
Gülşen-i hüsñ ü bahāda gonca-i nev-restedür

9. **açılır:-(u)r**

Gazel 242

Mısra: 7

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlerinden çıkmak. II Kapanmış bir yara için tekrar açılmak.

Açılır gül gibi dāğum şabā sürdükce üstüme
Bu luftı gördüm ancak ben hemān āhum
şabāsından

10. **açılmasın:-ma, -sın**

Gazel 250

Mısra: 1

Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek. II Her yere bakmak.

Revzen-i çeşmüñ hāzer kıll her yaňa açılmasın
Ten hārāb-ābādınıñ fikr eyle bir yapılmasın

11. **açılmaz:-maz**

Gazel 43

Mısra: 5

(Kapı için) Açık hâle gelmek. II Sevgilinin gönlünü âşiğa açması.

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taşu da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rü meger kim bāb-ı
Hıyberdür

12. **açılmış:-mış**

Gazel 256

Mısra: 2

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlerinden çıkmak. II Âşığın gönlüne yerleşmek.

Bu gönlüm gülsitānında meh-i gül-pirehensin sen
Veyā gülzār-ı cān içre açılmış yāsemensin sen

13. **açılır:-ur**

Gazel 256

Mısra: 7

(Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlerinden çıkmak. II Büyüyüp yetişmek.

Bu 'ālem gülsitānında açılır lāle-hād bī-hād
Velikin gülşen-i dilde gül-i nāzük-bedensin sen

açılmış gül-i ahmer:

1. **açılmış gül-i ahmer:**

Gazel 195

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açılmış, taze kırmızı gül. II Mutlu, sevinçli âşık.

Açılmış bir gül-i ahmer idüm gülzār-ı vaşluñda
Şıkıldum şişe-i gamda nihān olmuş gül-āb oldum

ad:

1. **adın:-ı, -n**

Gazel 20

Mısra: 1

İsim, nam, san.

Bu şu adın dimiş koyun apar dōst
Apar cān ile bulsuñ bir yarar dōst

2. **adı:-ı**

Gazel 42

Mısra: 6

İsim, nam, san.

Şaff-ı ni'âli gözlese 'âşık 'aceb degül
Kim şeh-r-yâr-ı 'aşk ola adı gedâ durur

3. **adin:-(i)n**

Gazel 177

Mısra: 9

İsim, nam, san.

O cây-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şüretde cüvândan yig

4. **ad-ıla:-ıla**

Gazel 333

Mısra: 4

İsim, nam, san.

Bir nazar içinde kıldum iki 'âlem seyrini
Ad-ıla dirler baña kevn ü mekânüñ yügrügi

ad eyledüm:

1. **ad eyledüm:-dü, -m**

Gazel 194

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Tanınmak, ün kazanmak, ünlenmek, ad yapmak, isim yapmak.

Bî-sütün-ı gamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

'adâlet tahtı şâhına:

1. **'adâlet tahtı şâhına:-ı, -(n)a**

Gazel 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Adalet tahtının padişahı.

Yazılsun kışsa-i cevr-i ser-i zülf-i perîşânuñ
'Adâlet tahtı şâhına ucu yok bir hikâyetdür

'adâvet itme:

1. **'adâvet itme:-me**

Gazel 244

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Düşmanca davranmak, düşmanlık beslemek.

'Âşıka itme 'adâvet yir iseñ dînüñ gamın
Sevdüğüm bir yire sığmaz ikisi yâ dîn yâ kîn

'add itmedi:

1. **'add itmedi:-me, -di**

Gazel 323

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Saymak, kabul etmek. II Değerli saymak.

Nice biñ şarrâf-ı gam gördi geçürdi eşkümüñ
Füls-i âhmer yirine 'add itmedi dînârını

Âdem:

1. **Âdemden:-den**

Gazel 37

Mısra: 4

Hz. Âdem.

Dâne-i hâl-i ruhuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey mâh Âdemden haber

2. **âdemler:-ler**

Gazel 105

Mısra: 10

İnsan. II Âşık.

La'l-i lebüñ göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici kanlu şarâba beñzer

3. **âdem:**

Gazel 77

Mısra: 2

İnsan.

Gözlerüñ şehbâzi kim murğ-ı dilüm her dem kıpar
Şan kaçâ simurğıdur kim dâyimâ âdem kıpar

4. **âdemi:-i**

Muhammes 1

Mısra: 9

İnsan. II Âşık.

Âdemi mest-i mey-i gurbet ider kokuşları
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vâktidür

âdem başıdur:

1. **âdem başıdur:-ı, -dur**

Gazel 358

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
İnsan başı.

Dünyenüñ baksañ binâsı taşu âdem başıdır
Böyle tarh itmiş kazâ mi'mârı 'âlem resmini

âdem gücin:

1. **âdem gücin:**
Gazel 244
Mısra: 6
İnsan gücü; insanın sarfettiği çaba.

Kalbünñ sengin-hisarın gözlerñ virmez ele
Hey meded şol iki kâfir korudur âdem gücin

âdem ol:

1. **âdem ol:**
Gazel 180
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
İyi, şahsiyet sahibi, ideal bir insan olmak.

'Âlem-i tecridde 'İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey göñül inşâfa gel bir lahza sen de âdem ol

'adem râhına:

1. **'adem râhına:-i, -(n)a**
Gazel 146
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yokluk yolu. II Ölüm.

İdicek Mecnün 'adem râhına 'azmi Leylinüñ
Dâne-i hâlî gamını kendüye zâd eylemiş

âdem resmini çekmemişdi:

1. **âdem resmini çekmemişdi:-me, -miş, -di**
Gazel 358
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İnsanoğlunu yaratmak.

Kilk-i kudret çekmemişdi dağı âdem resmini
Hüsnüñ kıldum temâsâ ben muqaddem resmini

'adem şahrâsına girdiler:

1. **'adem şahrâsına girdiler: -di, -ler**
Gazel 295

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yokluk çölüne gitmek. II Ölmek.

Cân virüp 'aşıklarunñ sen şeh gamında girdiler
Râyet-i âhı diküp bir bir 'adem şahrâsına

'âdet:

1. **'âdet:**
Gazel 92
Mısra: 6
Herkes tarafından bilinen ve kabul edilen durum, davranış vb.

La'lüñ için sevdiğüm yok dise dil ma'zûr tut
Eksük artuğ söz ider 'âdet dürür dîvâneler

2. **'âdet:**
Gazel 100
Mısra: 6
Alışkanlık, huy, tabiat.

Didüm 'aşıklara rahm u vefâ it
Didi 'âdet bize cevr ü cefâdur

3. **'âdetdür:-dür**
Gazel 270
Mısra: 12
Gelenek, usul.

Bir iki üç hûb gördüm bî-hisâb ağıyarı lîk
Cem' olur ruhbânlar 'âdetdür eşnâm üstine

4. **'âdetdür:-dür**
Gazel 364
Mısra: 6
Alışılmış durum, olay.

Görüp sen verd-i handanı gözüm kanlar döke tañ
mı
Bahâr irse çü 'âdetdür iderler cûylar cüşü

'âdet oldı:

1. **'âdet oldı:-dı**
Gazel 254
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Alışkanlık hâline gelmek.

Âteş-i 'aşkuñ yaqar cānā Cenābī sīnede
'Ādet oldı nāra yaqmaq her dem aña hānesin

'ādet-i bülbül:

1. 'ādet-i bülbül:

Gazel 82

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bülbülün tabiatı, huyu. II Âşığın huyu, tabiatı.

Çihreñe qarşu ne tañ dil iñlese ey serv-kağ
'Ādet-i bülbül dūrür gül görse gūlgul 'arz ider

'ādil:

1. 'ādil:

Gazel 1

Mısra: 8

Adaletli olan, adil.

Qarız aldıgına naqd-i yaşum merdüm-i gamuñ
Hāzır iki gözüm gibi 'ādil güvāh aña

'adil:

1. 'adilüñ: (ü)ñ

Gazel 255

Mısra: 8

Eş, benzer, akran.

Leb-i la'lüñ firāqında nebātı telh-kām itdün
Halāvetde 'adilüñ yok emīr-i kāmrañsin sen

'adl:

1. 'adlile:-ile

Murabba 3

Mısra: 2

Adalet, hakkaniyet, doğruluk.

Ey göñüller tahtına Dārā-yı devrānum benüm
V'ey melāhat kişverine 'adlile hānum benüm

'adl evvānını bünyād ider:

1. 'adl evvānını bünyād ider:-er

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Adalet köşkünü inşa etmek. II Herkese adaletli davranmak.

Yapdı kāh-ı devlet ü tāk-ı sa'ādet resmini
Her şeh-i 'ālem ki 'adl evvānını bünyād ider

'adl ile dāduñ:

1. 'adl ile dāduñ:-(u)ñ

Murabba 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Adalet.

İşidüp 'adl ile dāduñ Cenābī şād-mān olsun
Serīr-i 'ayş u şādīye emīr-i kāmrañ olsun

'adü:

1. 'adüyü:-(y)ı

Gazel 132

Mısra: 7

Düşman.

Su içer bir cūydan gördük 'adüyü h'ābda
Tīgüñe uğrayısdurdur 'ākıbet ta'bīrümüz

2. 'adūdūr:-dur

Gazel 278

Mısra: 5

Düşman.

Luţfuñ nażar idelden baña cihān 'adūdūr
Elţāf-ı şehdūr ancağ sever beni hāzerde

adumuz bī-bāke çıkdı:

1. adumuz bī-bāke çıkdı:-dı

Gazel 124

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Korkusuz olarak anılmak, o şekilde tanınmak.

Qat' iderse başumuz şemşīr-i hecrüñ gam degül
Biz dil-āver meşrebüz bī-bāke çıkdı adumuz

āfāk:

1. āfākuñ:-(u)ñ

Gazel 241

Mısra: 7

Ufuklar. II Her taraf, bütün çevre.

Vücūdūñla gözi göñli ganīdūr cümle āfākuñ
Cihāna Cānib-i Hāqğ'dan nüzül itmiş bir āyetsin

2. **āfāka:-a**

Murabba 2

Mısra: 5

Ufuklar. II Her taraf, bütün çevre.

Şu'le-i hürşid-i luṭfuñ virdi āfāka ziyā
Her kefi-i ihsānuñ oldu keffe-i cüd u seḥā

āfāki tıtdı:

1. **āfāki tıtdı:-dı**

Gazel 214

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ufukları kaplamak. II Tüm dünyaya yayılmak;
herkesçe bilinmek.*

Zerreves ser-geştedür mihrüñ olalı ey kamer
Gün gibi āfāki tıtdı pāy-tā-ser şöhretüm

āfākuñ güşı tolupdur:

1. **āfākuñ güşı tolupdur:-up, -dur**

Gazel 172

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Her yerin sesle dolması. II Âşığın feryat
figanının her yere yayılması.*

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nāleñi kes kim
Şadā-yı āh-i 'āşıkla tolupdur güşı āfākuñ

āferin:

1. **āferin:**

Gazel 251

Mısra: 8

*Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak
için kullanılır; yaşa, var ol, bravo!*

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nāz ile
Āferin ey şāh-bāz-ı evc-i devlet āferin

2. **āferin:**

Gazel 251

Mısra: 8

*Beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak
için kullanılır; yaşa, var ol, bravo!*

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nāz ile
Āferin ey şāh-bāz-ı evc-i devlet āferin

āferinler okıdum:

1. **āferinler okıdum:-du, -m**

Gazel 308

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

"Aferin." demek; tebrik etmek.

Baḥa gönülüm şayd idüpdür ol tezerv-i gülşeni
Āferinler okıdum bāz-ı şikār-endāzuma

āfet:

1. **āfetdür:-dür**

Gazel 60

Mısra: 6

Bela, musibet, felaket.

Neheng-i ḥayrete bir lokma oldu cismi her şahşuñ
Düşen bulmaz kenārını maḥabbet bahri āfetdür

2. **āfet:**

Gazel 26

Mısra: 6

*İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak
kadar güzel kadın. II Sevgili.*

Ķāmetüñ serve müşābih ḡam-ı hecrüñ ne 'aceb
Ķākülüñ resmi hey āfet ḡadümi dāl eyler

3. **āfetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 143

Mısra: 8

*İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak
kadar güzel kadın. II Sevgili.*

Mihrüñ aḡyāruñ görür ey māh-çihre ben ḡamuñ
Çekmege sen āfetüñ cevriñ baḥa yazı imiş

4. **āfetsin:-sin**

Gazel 241

Mısra: 2

*İnsanı şaşkına çevirip aklını başından alacak
kadar güzel kadın. II Sevgili.*

Bu ḡadd-i nāz-perverle kıyāmetsin kıyāmetsin
Gören sen şive-perdāzı bilür şāhum ne āfetsin

āfitāb:

1. **āfitāb:**

Gazel 218

Mısra: 14

Güneş. II Aşık.

Ben Cenābī rūz u şeb bu çeşm-i encüm-bār-ıla
Gāh çarḥ-ı hayretem geh āfitāb u māhiyam

2. **āfitābum:-(u)m**

Gazel 31

Mısra: 10

Güneş (gibi parlak yüzlü sevgili).

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihāyet bulmadı
Āfitābum gerçi dirler her işe pāyān olur

3. **āfitābuñ:-(u)ñ**

Gazel 39

Mısra: 3

Güneş (gibi parlak yüzlü sevgili).

Cemālin görmesek sen āfitābuñ ey kamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde āhumuz vardur

4. **āfitāb:**

Gazel 219

Mısra: 4

Güneş (gibi parlak yüzlü sevgili).

Nūr u fer virsün cihāna ṭal'at-ı zībā ile
Ol meh-i ḥāver-lakāb ol āfitāb eglenmesün

5. **āfitābum:-(u)m**

Gazel 289

Mısra: 2

Güneş (gibi parlak yüzlü sevgili).

Māh çihre bir nigār-ı 'aşk-sāz olduñ yine
Āfitābum 'āleme bir mihr-i nāz olduñ yine

6. **āfitāb:**

Gazel 13

Mısra: 2

Güneş.

Her ne ḥār-ı ğam ki virür pāy-ı şāha iztirāb
Sūzen-i müjgānı birle çeksün anı āfitāb

7. **āfitāb:**

Gazel 16

Mısra: 1

Güneş (gibi parlak yüzlü sevgili).

Pāyüñe yüz sürdügin ḥākūñ görüp ay āfitāb
Reşk idüp cānum didi yā leytenī küntü türāb

āfitābī:

1. **āfitābīler:-ler**

Gazel 33

Mısra: 2

Güneşe tapan (kimse).

Neş'e-i cām-ı meyi mest ü ḥarābīler bilür
Lem'a-l envār-ı mihri āfitābīler bilür

2. **āfitābīler:-ler**

Gazel 98

Mısra: 2

Güneşe tapan (kimse).

Neş'e-i cām-ı meyi mest-i ḥarābīler bilür
Lem'a-i envār-ı mihri āfitābīler bilür

āfitāb-ı 'ālem-ārā:

1. **āfitāb-ı 'ālem-ārā:**

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyayı süsleyen, aydınlatan güneş.

Ey Cenābī dergehinde pādīşāh-ı 'ālemūñ
Āfitāb-ı 'ālem-ārā gibi şöhret beklerüz

āfitāb-ı çarḥ:

1. **āfitāb-ı çarḥ:**

Gazel 193

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feleğin güneşi.

Āfitāb-ı çarḥ ile da'vā-yı ḥübī kıлмаğa
'Ārız-ı dil-ber gibi bir māh-ı tībān isterem

āfitāb-ı devletüm üstüme dönsün:

1. **āfitāb-ı devletüm üstüme dönsün:-sün**

Gazel 211

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
*Mutluluk, saadet güneşinin bir kimsenin
üstünde dönmesi. II Âşığın talihinin iyiye dönmesi;
mutlu olması.*

Çihreden ref' it niķābuñ nūr olsun zulmetüm
Üstüme dönsün ķo ey meh āfitāb-ı devletüm

āfitāb-ı hāverī:

1. **āfitāb-ı hāverī:**
Gazel 321
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Doğunun güneşi.

Bakmaz oldı mihre encüm gökde haddüñ görelı
Hüsnuñüñ efgendesidür āfitāb-ı hāverī

āfitābuñ şem'ine:

1. **āfitābuñ şem'ine:-i, -(n)e**
Gazel 206
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Güneşin ışığı.

Sönse çerāğ-ı 'ayşum yakmağa yine başdan
Şem'ine āfitābuñ izhār-ı minnet itmem

āgāh:

1. **āgāhumuz:-(u), -muz**
Gazel 39
Mısra: 1
Bilgi, haber.

Dime takvādan ey zāhid bizüm āgāhumuz vardur
Göñül dirler velī Hāķķa bir uğrı rāhumuz vardur

2. **āgāh:**
Gazel 141
Mısra: 6
Haberı olan, haberdar.

Dür iken ten ķālıbından dağı Mecnün ey şanem
Hüsni Leylādan dil-i divānemüz āgāh imiş

ağız açmıs:

1. **ağız açmıs:-mıs**
Gazel 15
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Görünür olmak, ortaya çıkmak.

Ağız açmıs yārelerle bulsañ ey ten tırini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

ağla:

1. **ağlar:-r**
Gazel 58
Mısra: 6
*Üzüntü, acı sevinç, pişmanlık, aldanma gibi
duyguların ve durumların etkisiyle gözyaşı dökmek.*

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belā derdin döker ağlar baña karşı hezārumdur

2. **ağların:-r, -ı, -n**
Gazel 95
Mısra: 7
*Üzüntü, acı sevinç, pişmanlık, aldanma gibi
duyguların ve durumların etkisiyle gözyaşı dökmek.*

Ağların zülfüñ niķāba çekdüğince ruğlarıñ
Ebr-i zulmet gün yüzün setr itse bārān yağdurur

3. **ağlamağdan:-mak, -dan**
Gazel 284
Mısra: 9
*Üzüntü, acı sevinç, pişmanlık, aldanma gibi
duyguların ve durumların etkisiyle gözyaşı dökmek.*

Gözlerüm enhāra döndi ağlamağdan Hārfiyā
Yüzümüñ rengini hōd döndürdi ğam nilüfere

4. **ağlamağdan:-mak, -dan**
Gazel 320
Mısra: 5
*Üzüntü, acı sevinç, pişmanlık, aldanma gibi
duyguların ve durumların etkisiyle gözyaşı dökmek.*

Ağlamağdan bī-başar kılsam n'ola Ya'ķübveş
Görmez oldum nice demdür Yūsuf-ı Ken'anumı

5. **ağladı:-dı**
Gazel 6
Mısra: 5
*Üzüntü, acı sevinç, pişmanlık, aldanma gibi
duyguların ve durumların etkisiyle gözyaşı
dökmek. II Akarsuyun akması.*

Gözlerüm yaşın görüp cular firāvān ağladı
Yandı dāğum gördüğünde lāle-i hāmṛā baña

6. ağlar:-r

Muhammes 1

Mısra: 11

Ötmek. II Üzülmek, kederlenmek.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbüli ağlar müdām
Lālesi bağrın firākuñ odına dāğlar müdām

7. ağladuñ:-du, -ñ

Gazel 68

Mısra: 5

Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık, aldanma gibi
duyguların ve durumların etkisiyle gözyaşı dökmek.
II Yağmurun yağması.

Ağladuñ ey ebr-i nīsān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mäh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

ağlar:

1. ağlar:-r

Gazel 342

Mısra: 10

Başkasının derdine üzülen ve ağlayan (kimse).

Tenüm dāğ u eliflerle Cenābī ser-te-ser pürdür
Baña sīne döger ağlar bulunmaz āhdan ğayrı

2. ağlar: -r

Gazel 251

Mısra: 3

Ağlayan (kimse). II Mutsuz, kederli (kimse).

Devlet-i 'adlūñde şāhum güldi her ağlar ki var
'Aşık-ı ğam-gīn durur ancak hemānā dil-ħazīn

āğuş:

1. āğuşdadur:-da, -dur

Gazel 88

Mısra: 10

Kucaklaşmak, bütünleşmek.

La'l-i dil-ber ħasretiyle al aķar yaşum benüm
Ĥūn-ı dille ey Cenābī güyiyā āğuşdadur

ağyār:

1. ağyārı:-ı

Gazel 232

Mısra: 10

Yabancı, başkası.

Yārdan ğayrı görünmez her neye şalsam nazār
Dōst gördüm kendüme bu nevi'le ağyārı ben

2. ağyāruñ:-(u)ñ

Gazel 54

Mısra: 9

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve
âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan
kimse.

Bulur bī-minnet ağyāruñ katunda gün gibi 'izzet
Cenābī āsitānuñda girü şāhum bayağıdur

3. ağyār:

Gazel 56

Mısra: 5

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve
âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan
kimse.

Luţfuñı ağyār gördi ben yine mecrūḥ-ı ğam
Cūd-ı şāh-ı 'ādil-i devrāna bu lāyık midur

4. ağyār:

Gazel 91

Mısra: 10

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve
âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan
kimse.

Zaḥm-ı ğamzeñ ey şānem cism-i Cenābīde bugün
Çeşmine ağyār sevmek ħarb-ı ħançer gösterür

5. ağyārile:-ile

Gazel 106

Mısra: 10

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve
âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan
kimse.

'Andelībāsā Cenābī budur efgān itdügi
Sen gül-i ğonca-femi ağyārile yār istemez

6. ağyār:

Gazel 107

Mısra: 3

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Yapmada ağıyar göñlin ol kamer üstâdimiş
Kâh-ı dil vîrân yatar yıllardur âbâd eylemez

7. ağıarsuz:-suz

Gazel 118

Mısra: 1

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Ġam degül olmazsa ey dil ol şanem ağıarsuz
Bâğ-ı 'âlemdür bulunmaz bunda bir gül hârsuz

8. ağıaruñ:-(u)ñ

Gazel 143

Mısra: 7

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Mihruñ ağıaruñ görür ey mâh-çihre ben gamuñ
Çekmege sen âfetuñ cevriñ baña yazu imiş

9. ağıar-ıla:-ıla

Gazel 162

Mısra: 9

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Ġam degül ağıar-ıla olsa Cenâbî hem-nişîn
Hârzâr-ı ğamda olur çün nevâsî bülbülüñ

10. ağıar:

Gazel 229

Mısra: 1

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Ben ferâmüş-ı ebed ağıar yâd olmak neden
Âşinâ bigâneler ben bende yad olmak neden

11. ağıaruñ:-(u)ñ

Gazel 233

Mısra: 13

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve

âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Mihruñ ağıaruñ görüp dâyim Cenâbî cevruñi
Ey meh-i burc-ı melâhat baña bu izâ neden

12. ağıaradur:-a, -dur

Gazel 246

Mısra: 7

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Rağmına bir 'âşıkun ağıaradur meylüñ müdâm
Baña zulm-i bî-hisâbuñ bilmezüm şâhâ neden

13. ağıar:

Gazel 259

Mısra: 7

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Ṭañ degül ağıar görse zevkini ol ğoncanuñ
Hârlar sürer çemende verd-i ğandân 'âlemin

14. ağıardan:-dan

Gazel 267

Mısra: 1

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Bugün ağıardan hâlî baña bir gülsitân olsa
Açılmış gül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

15. ağıarı:-ı

Gazel 270

Mısra: 11

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Bir iki üç hûb gördüm bî-hisâb ağıarı lîk
Cem' olur ruhbânlar 'âdetdür eşnâm üstine

16. ağıaruñ:-(u)ñ

Gazel 306

Mısra: 17

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve

âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Dimişler saña ağıyaruñ seni sevmez diyü Harfî
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

17. ağıyârı:-ı

Gazel 344

Mısra: 8

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Gördi gülşende gülün hem-dem-i hâr oldığını
Benden artuğ o mehün sevdüğünü ağıyârı

18. ağıyârı:-ı

Gazel 369

Mısra: 2

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Ne yirde bir gül açılsa olur lâ-büd anuñ hârı
Budur bâ'is o gül-rûdan kesilmez bir dem ağıyârı

19. ağıyâr:

Murabba 1

Mısra: 33

Rakip; sevgilinin âşık dışında dost edindiği ve âşıkla sevgili arasında engel konumunda olan kimse.

Ey gül-i gönca-dehen yâr olma gel ağıyâr ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-ğad her hâr ile

ağıyâra uydı:

1. ağıyâra uydı:-dı

Tahmis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Başkalarına uymak, onlara göre hareket etmek. II Rakiplerin sözüne uymak.

Cevrini çekdüm besî ağıyâra uydı 'âkıbet
Şeh Süleymân hağ buyurmuşdur bu sözi 'âkıbet

ağıyâr-ı ded:

1. ağıyâr-ı ded:

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yabancı, vahşi hayvan. II Yabani hayvan gibi olan rakip.

Elde la'lün ey perî mühr-i Süleymân olmasa
Böyle münkâd olmaz idi emrüne ağıyâr-ı ded

ağz:

1. ağzına:-ı, -(n)a

Gazel 66

Mısra: 6

Kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı.

Câm ile Cemşid bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurâhî ağzına ey gönca-leb kulkul nedür

âh:

1. âh:

Gazel 52

Mısra: 6

Ah etme, inleme, feryat.

Hecrün gamında şorsañ ahvâl-i pür-melâlüm
Geh nâle geh figândur geh âh gâh vehdür

2. âhı:-ı

Gazel 94

Mısra: 2

Ah etme, inleme, feryat.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimün sen gibi şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

3. âhile:-ile

Gazel 146

Mısra: 12

Ah etme, inleme, feryat.

Hâra hem-zânü görüp gülşende mañbûb güli
'Andelîb-i haste-dil âhile feryâd eylemiş

4. âh-ıla:-ıla

Gazel 272

Mısra: 6

Ah etme, inleme, feryat.

Gül kulağına irüşmez ünün ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

5. **âhdan:-dan**

Gazel 342

Mısra: 2

Ah etme, inleme, feryat.

Gice yok hâlûme nâzır nücûm u mâhdan ğayrı
Göz irse mihredür süz-ı derûnum âhdan ğayrı

6. **âhdan:-dan**

Gazel 134

Mısra: 1

"Allah" sözünün kısaltılmış biçimi. II Beddua.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
korkmaz
Cihân kıtâlı olmuşdur vezîr ü şâhdan korkmaz

7. **âh:**

Gazel 6

Mısra: 1

Eyvah! Ne yazık!

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

8. **âh:**

Gazel 9

Mısra: 1

Eyvah! Ne yazık!

Kıldı fûrkat ben ğarîbi âh cânândan cüdâ
Cism-i bî-rûhum ki kaldum hasretâ cândan cüdâ

9. **âh:**

Gazel 208

Mısra: 3

Eyvah! Ne yazık!

Nâr-ı 'aşkuñ göz göre yaqdı vücûdum külli âh
Dağı nem yaqa 'aceb bu âteş-i hicrân benüm

10. **âh:**

Gazel 280

Mısra: 5

Eyvah! Ne yazık!

Kâkülüñ her târına bend oldı gönîlüm âh ben
Bu perîşân hâleti şeb görmiş idüm h'âbda

11. **âh:**

Gazel 299

Mısra: 5

Eyvah! Ne yazık!

Mesken olalı derdüñe şad-pâre dilüm âh
Yir eyledi ey mâh ğamuñ cân arasında

12. **âh:**

Gazel 338

Mısra: 11

Eyvah! Ne yazık!

'Aş u râhat her kesüñ dâmânını tutdukda âh
Arada sen geldüñ ey ğam ihtiyâr itdüñ beni

13. **âh:**

Müfret 1

Mısra: 1

Eyvah! Ne yazık!

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

14. **âhumuz:-u, -muz**

Gazel 39

Mısra: 4

(Âşığın) ahı, feryat figanı.

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde âhumuz vardur

15. **âhum:-(u)m**

Gazel 59

Mısra: 6

(Âşığın) ahı, feryat figanı.

Düşüp pervâneler gibi maħabbet şem'ine yandum
Çıkan âhum mişâlinde feleklerde duħânumdur

16. **âhumdan:-(u)m, -dan**

Gazel 75

Mısra: 15

(Âşığın) ahı, feryat figanı.

Şağın bâlânı âhumdan şağın kim
Eger ey mâh servi bād-ı şarşar

17. **āhum:-(u)m**

Gazel 87

Mısra: 6

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhân eyleyem
Keşf iderler sırrımı āhum yaşum gammâzdur

18. **āhum:-(u)m**

Gazel 96

Mısra: 7

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Doğundukça ne tañ āhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryâ rûzgâr olsa azar lâ-büd hürüş eyler

19. **āhum:-(u)m**

Gazel 139

Mısra: 5

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Ben za'îf üftâdeñi āhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-âver hâr u has

20. **āhını:-i, -(n)ı**

Gazel 145

Mısra: 9

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Seyr iden zülfüñ hevâsında Cenâbî āhını
Ey kamer-ṭal'at didügüm bād-ı 'anber-bîz imiş

21. **āhum:-(u)m**

Gazel 145

Mısra: 1

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Âh kim āhum benüm bād-ı gubâr-âmiz imiş
Esmede gülzâr-ı gâmda ol şabâdan tîz imiş

22. **āhum:-(u)m**

Gazel 221

Mısra: 5

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Burûc-ı çarḥa ırgürdi 'alemveş başını āhum
Diyâr-ı vaşluñ almağa elümde bir livâ olsun

23. **āhum:-(u)m**

Gazel 221

Mısra: 10

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Beden dâğ-ı belâ-y-ıla Cenâbî gülşen-i gâmdur
Şüküfte kılmağa anuñ gülün āhum şabâ olsun

24. **āhum:-(u)m**

Gazel 223

Mısra: 11

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Rûzgâr itdükçe āhum yaşuma şalsun nazâr
Lücce-i deryâ içinde dürr-i şeh-vâr isteyen

25. **āhum:-(u)m**

Gazel 227

Mısra: 1

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Baña dilden ḥasretim āhum durur taqrîr iden
Ḥâlet-i sûz u güdâzım dil durur ta'bîr iden

26. **āh-ıla:-ıla**

Gazel 229

Mısra: 9

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Döne döne āhıla küyin Cenâbî gezmesefñ
Bes ḥarîm-i yârda bu gird-bād olmaḵ neden

27. **āhum:-(u)m**

Gazel 236

Mısra: 1

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Luṭf idüp āhum götürdi ben gubârı ḥâkden
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dîde-i nem-nâkden

28. **āhum:-(u)m**

Gazel 284

Mısra: 2

(*Âşığın*) ahi, feryat figanı.

Vireliden göñlümi sen yâr-i mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı āhum göklere

29. **āhum:-(u)m**

Gazel 308

Mısra: 6

(*Âşığın*) *ahı, feryat figanı.*

Dil kebüter olsa dağı iremez biñ cehd ile
Āhum iltsün nāmemi yār-i hümā-pervāzuma

30. **āhdan:-dan**

Gazel 342

Mısra: 10

(*Âşığın*) *ahı, feryat figanı.*

Tenüm dağ u eliflerle Cenābī ser-te-ser pürdür
Baña sīne döger ağlar bulunmaz āhdan gayrı

31. **āhum:-(u)m**

Gazel 352

Mısra: 11

(*Âşığın*) *ahı, feryat figanı.*

Beni āhum 'aceb mi kılsa ber-bād
Kapar yirden yel esse berg-i kāhı

32. **āh-ıla:-ıla**

Gazel 172

Mısra: 4

Ah etme, inleme, feryat.

Derün-ı sīnede sūzum raqam itmek murād itsem
Kalem āh-ıla dūd olur göyinür bāğrı evrākuñ

āh eyle-:

1. **āh eyledükçe:-dükçe**

Gazel 149

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Āh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cānum
Cānān elinden ey dil bu bir şikāyet ancağ

2. **āh eylerüm:-r, -(ü)m**

Gazel 362

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Nigāri gördüğümce eylerüm āh
Figāna getüren güldür hezārı

3. **āh eylerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 286

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Çaddümüz ham ideli bār-ı gamuñ āh eylerüz
Menzil-i çarğa irüşdi okumuz bu yāyıla

4. **āh eylese:-se**

Gazel 163

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Külhenī bir 'āşık-ı şūrīdedür āh eylese
Yağmağa gül hānümānın arta nārı bülbülüñ

5. **āh eylesem:-se, -m**

Gazel 162

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Pest olur āh eylesem şīt u şadāsı bülbülüñ
İtmege şerh-i derūnum yok ezāsı bülbülüñ

āh id-:

1. **āh idem:-em**

Murabba 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Ey felek itdūñ beni ol meh-likāya mübtelā
Ra'dveş bir āh idem güş eyleye ehl-i semā

2. **āh ider:-er**

Gazel 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Sen gül-i nev-resteden ayru Cenābī āh ider
Nāle eyler her nefes bülbül gülistāndan cüdā

3. **āh ider:-er**

Gazel 154

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Neysifat bağırn delüp her dem Cenâbî âh ider
Ergânunuñ nâlesinden raqş iden şol zâra bak

âh ile efgâna:

1. **âh ile efgâna:-a**
Gazel 209
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feryat ve figan.

Ġam-ı 'aşkuñda Cenâbî o mehüñ zârılığum
Demi düşdükde yine âh ile efgâna diyem

âh itme:

1. **âh itme:-me**
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Âh itme yâre qarşu añup göñül belâñı
Ol tâze gül hâzer it döymez dem-i hâzâne

âh kim:

1. **âh kim:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ne yazık ki, eyvah ki!

Yıkdı cismüm qaşırını seyl-âb-ı eşküm âh kim
Virdi tûfân-ı fenâya ser-te-ser bünyâdumuz

2. **âh kim:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne yazık ki, eyvah ki!

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey göñül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

3. **âh kim:**
Gazel 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne yazık ki, eyvah ki!

Âh kim âhum benüm bād-ı ğubâr-âmiz imiş
Esmede ğülzâr-ı ğamda ol şabâdan tîz imiş

4. **âh kim:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne yazık ki, eyvah ki!

Âh kim nüş itmege qanum diler hicrân benüm
Qatlüme her küşeden tîğın biler devrân benüm

5. **âh kim:**
Gazel 343
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne yazık ki, eyvah ki!

Âh kim bir ğam esîri nâ-tûvân itdüñ beni
Varumı yağmalayup bî-hânümân itdüñ beni

6. **âh kim:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eyvah! Ah ki! Ne yazık ki!

Şerbet-i qahrın şunar her kâsedan devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân baña

7. **âh kim:**
Gazel 35
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eyvah! Ah ki! Ne yazık ki!

Gördi 'ömrüm mezra'ın bulmuş kemâlin âh kim
Üstine haşşâd-ı qarh-ı sifle orağın çeker

âh okın atmakdayuz:

1. **âh okın atmakdayuz:-maq, -da, -y, -(u)z**
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah okunu fırlatması. II Âşığın ah etmesi.

Table-i zerkâr-ı mihre âh okın atmakdayuz
Düş olaldan ğonca-i la'lüñ için bîğâne dil

āh u fiğān ider:

1. āh u fiğān ider:-er

Gazel 156

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak.

Tiğ-i ğam-ı zamāne kanum dökerse her dem
Nâlemden özge baña āh u fiğān ider yok

āh u fiğānumdur:

1. āh u fiğānumdur:-(u)m, -dur

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.

Cenābī tîr-i miñnetle delindi neyşifat bağrum
Sürür-ı meclis-i hayret benüm āh u fiğānumdur

āh u vāy u vehdûr:

1. āh u vāy u vehdûr:-dür

Gazel 84

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ah, vah, feryat, figan.

Şûr u fitenle haţtuñ ğavgāya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir āh u vāy u vehdûr

āh u zâr itmek:

1. āh u zâr itmek:-mek

Gazel 302

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Ağlamak, inlemek, feryat etmek.

Ol gül-i ğonca-dehāna dil virüp her kûşede
'Andelîb-āsâ Cenābī āh u zâr itmek nice

āh u zâr:

1. āh u zârdur:-dur

Murabba 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.

Bülbül-i âşüfteyem eglencem āh u zârdur
Gülşen-i 'âlem gözüme yârsüz pür-ğârdur

2. āh ü zâruñ:-(u)ñ

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.

Ğamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zâruñ var
Fenâ gülzârına büyin arayı hoş-ğüzârüñ var

āha giren:

1. āha giren:-en

Muhammes 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Günah işleyen, kötü bir davranışta bulunan
(kimse).*

Bu künc-i ğam-fezâda belâ bî-hisâb olur
Ma'mûr iken giren kişi āha ħarâb olur

âhen:

1. âhen:

Gazel 181

Mısra: 8

Demir.

İrüşür dest-i ħazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

âheng:

1. âheng:

Gazel 289

Mısra: 5

Uyum sağlamak, uymak.

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng içün
Nây-ı ğamla çalınur bir resme sâz olduñ yine

2. âhengüñ:-(ü)ñ

Gazel 319

Mısra: 3

Ezgi, nağme. II Âşığın feryat figanı.

Şâh-i 'aşka uydur âhengüñ diyü derd ehlinüñ
Bezm-i ğamda burdılar ÷anbûrveş kulağın

âheng ider:

1. **āheng ider:-er**

Gazel 279

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eşlik etmek.

Ney gibi nice yirden bel bağladuk fiğāne
Āheng ider belāña hem-demlerüz cihānda

āheng-i sünbüle eyleye:

1. **āheng-i sünbüle eyleye:-(y)e**

Gazel 307

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sünbüle makamını icra etmek.

Zülfüñ ğamında iñlese kânūnı sīnemüñ
Nālem o demde eyleye āheng-i sünbüle

āh-ı 'āşık:

1. **āh-ı 'āşık:**

Gazel 175

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Āşığın ahi, feryadı.

Āh-ı 'āşık her nefesde sūznāk olmak gerek
Āteş-i 'aşka giren bī-vehm ü bāk olmak gerek

2. **āh-ı 'āşık:**

Gazel 316

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Āşığın ahi, feryadı.

Geşte kılsa āh-ı 'āşık şem'-i mihr-i enveri
Tāb virse 'āleme hürşid-i hūsn-i dil-beri

āh-ı derūn:

1. **āh-ı derūnı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gönlündeki ah.

Olmasa āh-ı derūnı birle eşki 'āşıkūñ
Ebr-i müşğ-efşān durur kim kaçre-i bārānı yok

2. **āh-ı derūnum:-(u)m**

Gazel 272

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gönlündeki ah.

Hırmeninde elemüñ kāha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey āh-ı derūnum beni ber-bād eyle

3. **āh-ı derūnum:-(u)m**

Gazel 302

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gönlündeki ah.

Baħr-ı eşkümde dem-ā-dem fülk-i cismüm sürmege
Her nefes āh-ı derūnum rüzgār itmek nice

āhi duħānından:

1. **āhi duħānından:-ı, -(n)dan**

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Āşığın) ahının dumanı.

Ġamuñ mülkine şāh oldu dil-i āvāre şād olsun
Yine āhi duħānından çāra şāldan otağı var

āh-ı ğam-efzāya:

1. **āh-ı ğam-efzāya:-(y)a**

Gazel 153

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kederlendiren ah.

Sünbül-i bāğ-ı elemdür āh-ı ğam-efzāya bak
Lāle-i şahrā-yı ğamdur çeşm-i hūn-pālāya bak

2. **āh-ı ğam-efzāya:-(y)a**

Gazel 158

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kederlendiren ah.

Sünbül-i bāğ-ı elemdür āh-ı ğam-efzāya bak
Lāle-i deşt-i belādur çeşm-i hūn-pālāya bak

āh-ı hazīnünden:

1. **āh-ı hazīnünden:-(ü)m, -den**

Gazel 357

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Āşığın) hüznü iniltisi, ahi.

Pest olur āh-ı hāzīnūmden şadā-yı ra'd-ı çarḥ
'Āşīkuñ bu resme olur nāle-i āhestesi

āh-ı pūr-sūz eyle:

1. āh-ı pūr-sūz eylesem:-se, -m

Gazel 317

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Çok ateşli ah etmek. II Âşığın derinden, içten
ah etmesi.*

Āh-ı pūr-sūz eylesem yaqam çerāğ-ı miḥneti
Āteşe āteş şalar pūr-nār gördüm kendümi

2. āh-ı pūr-sūz eylesem:-se, -m

Gazel 327

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Çok ateşli ah etmek. II Âşığın derinden, içten
ah etmesi.*

Ey kamer hecrūñ ğamından āh-ı pūr-sūz eylesem
Her şerārüm görine mihr-i cihān-ārā gibi

āh-ı şu'le-baḥşı:

1. āh-ı şu'le-baḥşı:-ı

Gazel 84

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıvılcım saçan ah.

N'ola ğamuñ çekenler sultān-ı dehr olursa
Her āh-ı şu'le-baḥşı başında zer-külehdür

āḥir:

1. āḥir:

Gazel 8

Mısra: 9

Sonunda, nihayetinde.

Çanımı döküp Cenābī eyledi āḥir helāk
Gör ne resme zaḥm urupdur ḥançer-i ḥasret baña

2. āḥir:

Gazel 101

Mısra: 7

Sonunda, nihayetinde.

Döndürür āḥir özine kimsede sağlık komaz
Ḥaste kıllur dilleri şol dīde-i bīmārlar

3. āḥir:

Gazel 121

Mısra: 6

Sonunda, nihayetinde.

Ḥamdülillāh cān virdük göz diküp dīdāruña
Gördük āḥir ḥayr-ıla ḥatm olduğın encāmumuz

4. āḥir:

Gazel 144

Mısra: 3

Sonunda, nihayetinde.

Sen hümāda buldum āḥir āşiyānın istedüm
Murg-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bāz imiş

5. āḥir:

Gazel 301

Mısra: 3

Sonunda, nihayetinde.

Cānda şandum istedüm tīr-i ğamuñ āḥir anı
Buldum ey kaşı kemānum bu dil-i maḥzūnda

6. āḥir:

Gazel 329

Mısra: 10

Sonunda, nihayetinde.

Şem'-i ḥüsnüñ tolanur ey meh Cenābī şevk ile
Korkarum pervāne gibi āḥir aña yanası

7. āḥir:

Gazel 341

Mısra: 6

Sonunda, nihayetinde.

Vişālüñ demlerin ańsam gözüm hecrüñde kan ađlar
Sirişküm seyl olup āḥir yıkar büñyād-ı devrānı

8. āḥir:

Gazel 363

Mısra: 2

Sonunda, nihayetinde.

Süvār olmuş semendine görüp ol şūḥ-ı fettānı
Didüm şemşīr-i ḥüsnile tutar āḥir bu meydānı

ahkar:

1. **aḥkar:**

Gazel 152

Mısra: 6

Hakir, çok aciz.

Şu deryâyum ki ka'rumda bulunur mâhi-i hikmet
Bu çarḥ-ı nîl-gün gibi benüm aḥkar ḥabâbum yok

ahker:

1. **aḥker:**

Gazel 361

Mısra: 8

Ateş koru.

Âşık oldur kim duḥân-ı âhi çıksa sîneden
Her şerârın göstere yanınca bir aḥker gibi

aḥsen:

1. **aḥsen:**

Gazel 76

Mısra: 7

Daha güzel, en güzel.

Gerek ḥüsnüñden aḥsen ola ḥulkuñ
Ve ger ni yazılır çok nakş-ı dîvâr

âhter:

1. **âhter:**

Gazel 361

Mısra: 6

Yıldız.

Ġam sipihri cismüm üzre penbe-i dâġum kâmer
Eşkümün her kaṭresi oldu aña âhter gibi

âhü:

1. **âhüleri:-lar, -ı**

Muhammes 1

Mısra: 6

Ceylan.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür
Ḥayliden peykân-ı tîrün görmedi âhüleri

2. **âhüdur:-dur**

Tahmis 2

Mısra: 16

Ceylan (gibi ürkek ve ele geçmeyen sevgili).

Gamzeñ oldukça yilersün yetemezsin ey dil
Ġâfil olma ki perî şîvelü âhüdur bu

âhum duḥânı:

1. **âhum duḥânı:-(n)ı**

Gazel 281

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah dumanı.

Duḥânı lâledür âhum biter bu sîne bâġında
Gül-i ḥamrâ durur dâġum o gülzâruñ ocaġında

âhum livâ çeküp:

1. **âhum livâ çeküp:-üp**

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ah bayraġını çekmek. II Âşığın ahının göġe ulaşması.

Leşker-i nâlem çeküp sen mâh için âhum livâ
Ḥusrev-i encüm elinden mülk-i çarḥı aldılar

âhum livâsi:

1. **âhum livâsi:-(s)ı**

Gazel 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın alevli) ahının sancaġı.

Âhum livâsi baş çekicek kişver-i ġama
Gözden revân olan yaşum oldu sipâh aña

2. **âhum livâsından:-(s)ı, -(n)dan**

Gazel 242

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın alevli) ahının sancaġı.

Nukûd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevâsından
Bu kayd oldu baña ḥâşıl meger âhum livâsından

3. **âhum livâsını:-ı, -(n)ı**

Gazel 373

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
(Âşığın alevli) ahının sancağı.

Sen meh-liqānuñ alalı başa hevāsını
Āhum burūc-ı çarħa dikedür livāsını

āhum şabāsından:

1. **āhum şabāsından:-(s)ı, -(n)dan**
Gazel 242
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ateşli ahının rüzgârı.

Açılır gül gibi dāğum şabā sürdükce üstüme
Bu luḫfı gördüm ancak ben hemān āhum
şabāsından

āhum sehābidur:

1. **āhum sehābidur: -ı, -dur**
Gazel 55
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ah bulutu. II Âşığın ahı.

Akar eşk-i firāvānum yüzüñde kākülün aḫsam
Bu bārān-ı belā seyrüñ meger āhum sehābidur

āhum yeli:

1. **āhum yeli:-i**
Gazel 107
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah yeli. II Âşığın feryat figanı.

Çekmeden hecrüñ ğamın berg-i ḫazāna dönmişem
Ne 'aceb āhum yeli kim beni ber-bād eylemez

āhum yelleri:

1. **āhum yelleri:-ler, -i**
Gazel 211
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah yeli. II Âşığın feryat figanı.

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi āhum yelleri
Sönmedi ey meh-likā hergiz çerāğ-ı miḫnetüm

āhum yilinüñ dārbını yiyüp:

1. **āhum yilinüñ dārbını yiyüp:-y, -üp**
Gazel 276
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah rüzgârının darbesini yemek. II
Âşığın ahına maruz kalmak, ahını almak.

Āhum yilinüñ düşdi yiyüp dārbını ḫāke
Kalmadı mecālî yine ayağa benefşe

āhumuñ dūd-ı siyāhi:

1. **āhumuñ dūd-ı siyāhi:-ı**
Gazel 91
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Âşığın) siyah ah dumanı.

Kākülün resmi diye gülzār-ı sīnemde baña
Āhumuñ dūd-ı siyāhi sūnbül-i ter gösterir

āhumuñ hümāsi:

1. **āhumuñ hümāsi:-(s)ı**
Gazel 93
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ahının Hüma'sı.

Per açdukça bu çölmekde hümāsi āhumuñ ey meh
Nihāl-i Sidrede beñzer o sīmurğuñ konağı var

āhuñ okı:

1. **āhuñ okı:-ı**
Gazel 176
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ahının oku.

Āhuñ okı ire dirseñ nişāne-i maḫşūda
Ḫaddüñ riyażet ile bu yolda kemān gerek

ahvāl-i eşküm:

1. **ahvāl-i eşküm:-(ü)m**
Gazel 143
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gözyaşının durumu, vaziyeti.

Merdüm-i ğamdan şorup ahvāl-i eşküm aḫladum
Şuşadukça şu virür deryālara bir cū imiş

aĥvāl-i pür-melālüm:

1. **aĥvāl-i pür-melālüm:-(ü)m**

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) acınacak hâlleri, durumları.

Hecrûñ ğamında şorsañ aĥvāl-i pür-melālüm
Geh nâle geh fiğândur geh âh gâh vehdür

2. **aĥvāl-i pür-melālüm:-(ü)m**

Gazel 201

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) acınacak hâlleri, durumları.

Gisûları ğamında aĥvāl-i pür-melālüm
Furşat bulup Cenâbî yâra kinâyet itsem

ak:

1. **aĥmada:-ma, -da**

Gazel 247

Mısra: 1

Dökülmek, akmak.

Ey eşk-i dide aĥmada seyl-i revân mısın
Yüz sürmege ayağına yârûñ revân mısın

2. **aĥar:-ar**

Gazel 263

Mısra: 6

Dökülmek, akmak.

Gül-ruĥuñ yâdına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cûlar aĥar şimdi ey meh gülşenüñde sū-be-sū

3. **aĥdı:-dı**

Gazel 293

Mısra: 10

Dökülmek, akmak; düşmek.

Ĥumm-ı mey gibi Cenâbî cûş idüp ĥûn-ı ciger
Aĥdı cām-ı dîdeden eşküm gibi ruĥ-sâruma

4. **aĥalı:-alı**

Gazel 311

Mısra: 1

Su gibi akmak. II Âşık olmak, bağlanmak.

Aĥalı dîvâne göñlüm sen meh-i gerden-keşe
Döğmişem ben başumı şular gibi taşdan taşta

5. **aĥmaĥdadur:-mak, -da, -dur**

Gazel 154

Mısra: 3

*Nehir, dere, çay, ırmak vb. için devamlı akıp
gitmek. II Geçip gitmek; bitmek, tükenmek.*

Cüy-ı 'ömr-i âdemî aĥmaĥdadur leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazâr enhâra baĥ

6. **aĥmada:-ma, -da**

Gazel 50

Mısra: 9

Damlamak, (gözyaşı için) dökülmek.

Ĥasretinden ol mehüñ yaşum Cenâbî aĥmada
Yâ Savâ ırmağıdur yâ Tunca yâhüd Tunadur

7. **aĥar:-ar**

Gazel 339

Mısra: 4

Damlamak, (gözyaşı için) dökülmek.

Gözüm yaşı firâĥuñda iki 'ayn-ı belâ ancak
Kesilmez ĥûn-ı dil gibi aĥar her cânibe yaşı

8. **aĥan:-an**

Gazel 343

Mısra: 5

Damlayan, dökülen (şey).

Âb-ı ĥasretdür aĥan ser-çeşmesinden dîdemüñ
Küyuña şu dökmege bir nāv-dân itdüñ beni

9. **aĥsa:-sa**

Gazel 60

Mısra: 2

*(Kınından, zarfından, kılıfından) Sıyrılmak,
sıyrılıp çıkmak. II Bakış atmak.*

Ne kılsa ĥançer-i ğamzeñ baña 'ayn-ı 'inâyetdür
Kılıcuñ aĥsa üstüme gözüm nûrı ĥimâyetdür

akan:

1. **aĥan:-an**

Gazel 329

Mısra: 6
Damlayan, dökülen (şey).

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velî
Dürr dişüñ yâdi için akan durur şeh-dânesi

akatur:

1. **akaçursun:-sun**
Gazel 148
Mısra: 8
(Gözyaşı) dökmek.

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer
Cüy-ı eşküm akaçursun bu ümmîde çağ çağ

akçe:

1. **akçe:**
Gazel 166
Mısra: 9
Gümüş sikke, para. II Gözyaşı.

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şahñ-ı çihremi kim reh-güzâruñdur senüñ

'âkıbet:

1. **'âkıbet:**
Gazel 132
Mısra: 8
Sonunda, nihayetinde.

Su içer bir cüydan gördük 'adūyî h'âbda
Tîğüñe uğrayırsardur 'âkıbet ta'bîrümüz

2. **'âkıbet:**
Gazel 231
Mısra: 10
Sonunda, nihayetinde.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dîvânesi sen ol mehûñ
'Âkıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmez

3. **'âkıbet:**
Gazel 253
Mısra: 4
Sonunda, nihayetinde.

Yağasıdur âteş-i şevk-i cemâlüñde beni
Çünkü her bir şem'a yaçar 'âkıbet pervânesin

4. **'âkıbet:**
Gazel 312
Mısra: 10
Sonunda, nihayetinde.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâ-m-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luğf-ı çahr-âmîz ile

5. **'âkıbet:**
Gazel 357
Mısra: 3
Sonunda, nihayetinde.

Şerbet-i la'l-i lebüñden 'âkıbet bulur şifâ
Dîde-i bî-marûñuñ her kim olupdur hastesi

6. **'âkıbet:**
Tahmis 1
Mısra: 16
Sonunda, nihayetinde.

Var mıdur bir sencileyin bülbülin zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârî 'âkıbet

7. **'âkıbet:**
Tahmis 1
Mısra: 17
Sonunda, nihayetinde.

Cevrini çekdüm besî agyâra uydı 'âkıbet
Şeh Süleymân hağ buyurmuşdur bu sözi 'âkıbet

8. **'âkıbet:**
Tahmis 1
Mısra: 18
Sonunda, nihayetinde.

Cevrini çekdüm besî agyâra uydı 'âkıbet
Şeh Süleymân hağ buyurmuşdur bu sözi 'âkıbet

9. **'âkıbet:**
Tahmis 1
Mısra: 19
Sonunda, nihayetinde.

Hâşıl ider derd ü miñnet 'âlem içre 'âkıbet
Ömrini hârc eyleyüp yâr-i vefâdâr isteyen

akıd:

1. **akıdurlar:-(u)r, -lar**

Gazel 103

Mısra: 2

(Gözyaşı) dökmek.

İki gevher-bâr-ı cûdur dîde-i hûn-bârlar
Gâh mercân akıdurlar geh dür-i şehvârlar

2. **akıdup:-up**

Gazel 194

Mısra: 5

(Gözyaşı) dökmek.

Dicle gibi akıdup sînemde eşk-i dîdemi
Bu ten-i vîrâneye bir şeh-r-i Bağdâd eyledüm

3. **akıdsun:-sun**

Gazel 259

Mısra: 3

(Gözyaşı) dökmek.

Giceler encüm akıdsun çeşme-sâr-ı dîdeden
İsteyenler sürmege ol mâh-i devrân 'âlemin

'âkil:

1. **'âkil:**

Gazel 181

Mısra: 4

Akıllı, akıl sahibi (kimse).

Maḥremiyyet isteme iki gözünü olursa ger
'Âkil iseñ kimseye keşf itme râzuñ sen sen ol

2. **'âkil:**

Gazel 200

Mısra: 14

Akıllı, akıl sahibi (kimse).

Şâmit benem güyâ benem güm- geşte-i cüya
benem
'Âkil benem şeydâ benem Allâhiyem Allâhiyem

3. **'âkil:**

Gazel 266

Mısra: 8

Akıllı, akıl sahibi (kimse).

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şaḳın 'âkil iseñ gâfil içinde

'âkil geçen:

1. **'âkil geçen:-en**

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öyle olmadığı hâlde akıllı gibi görünen (kimse).

Derdüñi başdan tıutup dîvâne-resm olduḡ yine
'Âleminde 'aşkuñuñ 'âkil geçen ser-semlerüz

'âkil ü ferzânei:

1. **'âkil ü ferzânei:-i**

Gazel 287

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Akıllı ve bilgili, iyi yetişmiş kimse, âlim.

Vahşet itdi nâsdan insâniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnûn gibi bir 'âkil ü ferzânei

2. **'âkil ü ferzânesin:-sin**

Gazel 253

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akıllı ve bilgili, iyi yetişmiş kimse, âlim.

'Âlem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikâduñ yine bu kim 'âkil ü ferzânesin

'âkilâne:

1. **'âkilâne:**

Gazel 253

Mısra: 2

Akıllıca.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bîgânesin
'Âkilâne bu işüñ gerçi göñül dîvânesin

akıt:

1. **akıtsun:-sun**

Gazel 215

Mısra: 7

(Gözyaşı) dökmek.

Akıtsun Dicle vü Şaḫḫı kenârında gözüm her dem
Ġamuñda cism-i vîrânum benüm Bağdâdımş
bildüm

'akl:

1. **'aql:**

Gazel 261

Mısra: 6

Düşünme, anlama ve kavrama gücü.

Åşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyyen bî-gâneyyin

2. **'aqlum:-(u)m, -ı**

Gazel 270

Mısra: 3

Düşünme, anlama ve kavrama gücü.

Dehşet alur ğam beyâbânında gâhî 'aqlumı
Olıcağ gurbetde kişi üşer evhâm üstine

aklâm:

1. **aklâm:**

Gazel 111

Mısra: 2

Kalemler.

Çekdüğüm derd ü belâyı kimse ta'bir eylemez
İstesem şerh itmege aklâm taħrîr eylemez

'akl-ı hurdedânum:

1. **'akl-ı hurdedânum:-(u)m**

Gazel 273

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

En ufak şeyleri bile anlayan akıl.

İrmez hayâl ü fikrûñ hergiz miyân-ı yâra
Ey 'aql-ı hurdedânum sen biñ taħyayyül eyle

'aqlumı perîşân eyledi:

1. **'aqlumı perîşân eyledi:-dı**

Gazel 261

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Aklını karıştırmak; birini ne yapacağını bilemez duruma getirmek, şaşırtmak, bocalatmak.

'Aqlumı zülfüñ gibi 'aşkuñ perîşân eyledi
Kendüm idrâk itmesem kılma 'aceb divâneyyin

'aqlumı târâc iden:

1. **'aqlumı târâc iden:-en**

Gazel 144

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Åşığıñ) aklını başından alan (kimse). İI
Herkesle alay eden (sevgili).*

'Aqlumı târâc iden bir dil-ber-i çannâz imiş
Mâh-rûlar arasında hüsniile mümtâz imiş

'aqlumuñ raht-ı bahtın târ-ı ğama yaqdı:

1. **'aqlumuñ raht-ı bahtın târ-ı ğama yaqdı: - dı**

Gazel 122

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, kederden dolayı aklını yitirmek.

Raht-ı bahtın 'aqlumuñ târ-ı ğama yaqdı belâ
Yoğ mecâl-i şabr u tâğat ihtiyârı n'eylerüz

akrân:

1. **akrâna:-a**

Gazel 204

Mısra: 10

Bir yaşta veya bir rütbede olanlar.

Ma'nide ben Cenâbî pâ-mâl-i her le'imem
'İrfân ile egerçi akrâna sebkat itdüm

2. **akrânım:-(u)m**

Gazel 214

Mısra: 8

Bir yaşta veya bir rütbede olanlar.

Derd-i 'aşkı Kays-ıla Ferhâd-ı bî-dilden alup
Başa iltidüm ben dağı akrânım içre ğayretüm

3. **akrân:**

Gazel 202

Mısra: 8

Denk, eş. İI Arkadaş.

Taglar kesdüm ğam-ı 'aşkıñda ol şîrîn-lebüñ
Küh-ken-i miskine kendüm ya'nî akrân eylesem

'aks-i murâd-ı göñli:

1. **'aks-i murâd-ı göñli:-ı**

Muhammes 2

Mısra: 39

Kelime Tipi: -
Gönüldeki arzunun yansıması.

'Aks-i murād-ı göñli ne ğam bilse rüzgār
Duyduñ Cenābi ħurde degül kıлма āşikār

'aks-i na'l-i tevsenüñdür:

1. **'aks-i na'l-i tevsenüñdür:-(ü)ñ, -dür**
Gazel 301
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) atının nalının aksi, izi.

Māh-ı nev kim görünür bu nıl-ğün gerdūnda
'Aks-i na'l-i tevsenüñdür ħusrevā hāmūnda

'aks-i ruĥ-ı yār:

1. **'aks-i ruĥ-ı yār:**
Gazel 42
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının yansıması.

Āyine gibi 'aks-i ruĥ-ı yār gösterür
Başdan ayağa mey didüğüñ pür-şafā durur

āl:

1. **āl:**
Gazel 57
Mısra: 9
Hile, düzen, aldatma.

Cenābī āl ile tañ mı şikār itsem o şāhbāzı
Ten-i zerdümde her dāğum niçe gözli duzağumdur

al-:

1. **aldılar:-dı, -lar**
Gazel 74
Mısra: 10
Örnek edinip uygulamak, benimseyip kullanmak.

Sāmīrī siĥrin bilür yārūñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenābī aldılar

2. **alışdadur:-(i)ş, -da, -dur**
Gazel 88
Mısra: 4
Anlamak, kavramak.

Başa vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illâ sözüm alışdadur

3. **alup:-up**
Gazel 91
Mısra: 5
Başına taç, şapka vb. takmak.

Başına zerrîn külāh alup gezer mihr-i cihān
Kendüyi bu nev'ile maĥbüb-i ħāver gösterür

4. **almadı:-ma, -dı**
Gazel 131
Mısra: 10
Kabul etmek.

Kūh-ı ğam sengin diyü 'arz itme cānā Ĥarfiyā
Berg-i kāha almadı bizden anı verzidemüz

5. **almasun:-ma, -sun**
Gazel 154
Mısra: 5
Ele geçirmek, etkisi altına almak.

Dīde-i idrākūñi ħ'āb almasun bīdār kıł
Nergis-i şeĥlā gibi zāhirdeki āşāra baĥ

6. **aldı:-dı**
Gazel 156
Mısra: 9
Satın almak.

Cān naĥdine Cenābī aldı metā'-ı vaşluñ
Bu bey' ile şirādan kimse ziyān ider yok

7. **almış:-mış**
Gazel 160
Mısra: 11
Giymek.

Egine zer-keş libās almış raķīb-i bed-likā
Çul urınmış üstine bir ħār durur pālāni yok

8. **al:**
Gazel 179
Mısra: 8
Etmek, eylemek.

Çursañ ey dil hayme-i 'aşkı zemîn-i sînede
Dûd-ı âh-ı 'arş-ı sâmi' aña çetr-i devlet al

9. al:

Gazel 179

Mısra: 10

İstemek.

Mey-fürüşüñ düş Cenâbî cür'aveş ayağına
Ol sa'âdet- bârgâhı husrevinden himmet al

10. **aldum:-du, -m**

Gazel 214

Mısra: 5

Tercih etmek.

Hecrûñ aldum dest-res var iken ey meh aşluña
İsterem kim irmeye pâyâna derd ü miñnetüm

11. **alup:-up**

Gazel 214

Mısra: 7

Üstlenmek, devralmak.

Derd-i 'aşkı Çays-ıla Ferhâd-ı bî-dilden alup
Başa iltüm ben dağı akrânum içre ğayretüm

12. **almayalı:-ma, -(y)alı**

Gazel 238

Mısra: 10

Duymak, hissetmek.

Şâneveş şad-pâredür bağı Cenâbî bendenüñ
Büy-ü zülf-i müşg-büyüñ almayalı bâddan

13. **alur:-(u)r**

Gazel 249

Mısra: 2

Elde etmek.

Neler çekdügümi şorup be-hey zâlim cüdâ senden
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hudâ senden

14. **alup:-up**

Gazel 250

Mısra: 3

Bulundurmak.

Beklesün yanın alup göñlüm şeb-i zülfüñde kim
Gözlerüñ bîmâr iken çorçum budur bayılmasun

15. al:

Gazel 179

Mısra: 1

Satın almak.

Ey göñül bâzâr-ı ğamdan gel metâ'-ı miñnet al
Nağd-i cânüñ şarf idüp ya'nî kumâş-ı vuşlat al

16. al:

Gazel 179

Mısra: 2

Satın almak.

Ey göñül bâzâr-ı ğamdan gel metâ'-ı miñnet al
Nağd-i cânüñ şarf idüp ya'nî kumâş-ı vuşlat al

17. al:

Gazel 179

Mısra: 4

Satın almak.

Pür idüp esrâr-ı ğamdan cür'adân-ı ğalbüñi
La'l-i dil-ber yâdına dükkân-ı dilden hayret al

18. **aldı:-dı**

Gazel 222

Mısra: 9

Satın almak.

Nağd-i cân virüp Cenâbî aldı kâlâ-yı ğamuñ
Görmedi hergiz ziyânı öylece bâzâr iden

19. **alsañ:-sa, -ñ**

Gazel 252

Mısra: 1

Satın almak.

Nağd-i câna râygândur alsañ 'irfân cevherin
Ma'rifetdür bilmek isterseñ eger cân cevherin

20. **alan:-an**

Gazel 257

Mısra: 2

Etkisi altına alan (kimse). II Sevgili.

Fenn-i cefâ vü cevri bilür bir nigârsın
'Uşşâk-ı haste-göñlin alan şivekârsın

21. **alur:-(u)r**

Gazel 333

Mısra: 6

Alıp götürmek, sürüklemek, peşine katmak.

Penbe-i dâğum gibi aldı beni seyl-i sirişk
Hâr ü has bulsa alur âb-ı revânuñ yügrügi

22. **alsa:-sa**

Gazel 124

Mısra: 2

Alıp götürmek. II Dindirmek.

İrse güş-ı şâha bir dem nâle vü feryâdumuz
Alsa çarh-ı pür-sitemden ol melek-hû dâdumuz

23. **alup:-up**

Gazel 110

Mısra: 9

Birlikte götürmek.

Buldi sâyeñ devletin alup Cenâbî yanuñı
Sen hümâ-yı nâzdan olmağa ol dür istemez

alurŞeh-*(u)r

Gazel 183

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Alıp götürmek.

Büseñ aldı duymadın 'ayyâr çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindânadil

1. **al:**

Gazel 143

Mısra: 1

Kırmızı.

Ruğlaruñ al içre mâhîr gözlerüñ cādū imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-bū imiş

âl:

1. **âl:**

Gazel 269

Mısra: 8

Hile.

'Ukde-i zülf-i girih-gîrin görüp eyle hâzer
Ruğlarından olma gâfil kim turur âl üstine

al bayrağın:

1. **al bayrağın:-(i)n**

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı bayrak. II Sevgilinin al yanağı.

Sînemüz bir mâh-rûyuñ gül gibi dâğın çeker
Belki sen mîr-i cemâlûñ al bayrağın çeker

âl eyler:

1. **âl eyler:-r**

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hile yapmak.

Gözüñ ey meh kıparur fitne ruğıñ âl eyler
Korkarın hâl-i siyâhuñ baña bir hâl eyler

âl iden:

1. **âl iden:-en**

Gazel 227

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aldatmak, hile yapmak. II Kendine âşık etmek.

Ruğlaruñdur âl iden 'uşşâk-ı bî-sâmânuña
Gözlerüñdür sihr ile her bî-dili teşhîr iden

âl itdüñ:

1. **âl itdüñ:-dû, -ñ**

Gazel 292

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hile yapmak. II Büyülemek.

Ne âl itdüñ baña ey çeşmi ala
Ki ğamdan cism-i za'fum döndi nâle

âl u füsün eyler:

1. **âl u füsün eyler:-r**

Muhammes 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Hile yapmak ve büyülemek. II Baştan çıkarmak, kandırmak.

Eyler zen-i zamâne saña âl u geh füsün
Sa'y[i] bu kim özine seni eyleye zebün

ala çeşmüñ mekri:

1. ala çeşmüñ mekri:-i

Gazel 222

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ela gözünün hilesi. II Sevgilinin
âşıkları büyüleyen ela gözlerinin hilesi.

Ala çeşmüñ mekri mi merdümleri bîmâr iden
Haste-i 'aşka leb-i la'lüñ midür tîmâr iden

âlâm üstine uğratdı:

1. âlâm üstine uğratdı:-dı

Gazel 270

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Acılar içinde bırakmak, kedere boğmak.

Şafha-i ruhsârûña zülfüñ yazalı lâm üstine
Ben perîşân- hâtırın uğratdı âlâm üstine

'alâmet:

1. 'alâmet:

Gazel 149

Mısra: 8

Belirti, işaret, iz, delil.

Tîgin biler elinde durmaz hemîşe gamzeñ
Kânum doker o hûnî andan 'alâmet ancak

2. 'alâmet:

Gazel 226

Mısra: 8

Belirti, işaret, iz, delil.

Qaddüñ gamında cânâ teslîm-i cân idersem
Qabrümde serv dik kim anda 'alâmet olsun

3. 'âlâmet:

Gazel 269

Mısra: 4

Belirti, işaret, iz, delil.

Dâl qaddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfüñ yazılır dâl üstine

4. 'alâmet:

Gazel 277

Mısra: 6

Belirti, işaret, iz, delil.

Tenümden dâğ-ı gam olmasun eksük
Maḥabbetden 'alâmet ancak erde

âlâm-ı fûrkatden kurtılup:

1. âlâm-ı fûrkatden kurtılup: -up

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayrılığın verdiği sıkıntılardan kurtulmak.

Ey Cenâbî kurtılup âlâm-ı fûrkatden bugün
Bezm-i vaşl-ı yâra ırmış 'âşık-ı bî-gamlaruz

âlâmını çekmedin:

1. âlâmını çekmedin:-medin

Gazel 332

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden ayrılığın) dertlerini, kederlerini
çekmek; üzüntüsüne katlanmak.

Rûze-i cângâh-ı hecrüñ çekmedin âlâmını
Biñ şük[ü]r Allâhuma gördüm yüzüñ bayrâmını

'alâyıq pây-bendinden:

1. 'alâyıq pây-bendinden:-i, -(n)den

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Alâkalar, ilgilerin ayak bağı, engeli. II İnsanı
meşgul eden, Hakk'a erişmekten alıkoyan ilişkiler,
bağlar.

'Alâyıq pây-bendinden hâlâs imkânı olursa
Eyâ çarḥ-ı ḥiyel-güster saña rengîn oyunum var

'alâyıq riştesini kes:

1. 'alâyıq riştesini kes:

Gazel 180

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyayla ilgisini kesmek; dünya ile bağlarını
koparmak.

Gel Cenâbî cümle dehri zerre-i nâ-çiz tüt
Kes 'alâyıq riştesini andan ey dil bî-gam ol

alda:

1. **aldamasun:-ma, -sun**

Gazel 160

Mısra: 9

Aldatmak, kandırmak.

‘Ârif ol ey dil seni aldamasun her lâle-ruḥ
Çekme derd-i ‘aşkıni şol dil-berüñ imâni yok

aldan:

1. **aldanma:-ma**

Gazel 143

Mısra: 9

*Bir yalana, bir hileye, güvene layık olmayan
birine kanmak, kapılmak; oyuna gelmek.*

Zâl-ı dehre ey Cenâbî dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem xanın içer bâkire bânü imiş

2. **aldanma:-ma**

Gazel 182

Mısra: 13

*Bir yalana, bir hileye, güvene layık olmayan
birine kanmak, kapılmak; oyuna gelmek.*

Ey Cenâbî şeyḥ-i şehrüñ mekrine aldanma kim
Her Berâhîm ismine mazhar düşen Edhem degül

3. **aldanmazın:-maz, -(i)n**

Gazel 151

Mısra: 3

Aldanmak, kapılmak.

Rengine aldanmazın her bir gül-i gönca-lebüñ
Sevmezsin şol dil-beri kim müntehâ bâlâsi yok

4. **aldanma:-ma**

Tahmis 1

Mısra: 28

Aldanmak, kapılmak.

Hüblar peymân-şikendür sen degüldür şanma kim
Yâr kaşdı cevrdür Ḥarfî iñen aldanma kim

aldur:

1. **aldurdu:-dı**

Gazel 340

Mısra: 9

Kaptırmak, yitirmek.

Ġamuñ tāsında aldurdu senüñle naḳd-i kevneyni
Cenâbî zâr-ı derdüñle bu dem ehl-i kumâr oldı

‘âlem:

1. **‘âlemüñ:-(ü)ñ**

Gazel 50

Mısra: 3

Herkes, insanlar. II Âşıklar.

Kimi serve mâyil ancak ‘âlemüñ kimi güle
Meylüm ammâ kâmetüñle ol ruḥ-ı gül-günadur

2. **‘âlemde:-de**

Gazel 65

Mısra: 8

Halk arasında.

Zâl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürü
‘Arşa aşmış tığını ‘âlemde gerçek er geçer

3. **‘âlemde:-de**

Gazel 71

Mısra: 3

Dünya, cihan.

N’ola mihrüñle şahrâveş göğüs germezsem ‘âlemde
Benüm tağlarca ‘aşkıñda qarâr ile sükünüm var

4. **‘âleme:-e**

Gazel 119

Mısra: 13

Halk, ahali, insanlar.

Ey Cenâbî baḥr-ı nazma ğavş idelden ‘âleme
La’l-i dil-ber gibi biz de sözle dür-pâş olmuşuz

5. **‘âlemde:-de**

Gazel 194

Mısra: 2

Dünya, cihan. II Halk arasında.

Bî-sütün-ı ğamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için ‘âlemde bir ad eyledüm

6. **‘âlemler:-ler**

Gazel 94

Mısra: 10

Halk, ahali, insanlar.

Baġa bir kŭŕe-i eŕmŭn dirig itme benŭm ŕahum
Ki 'alemler disŭnler kim Cenabŕiye nigahi var

7. 'alem:

Gazel 99

Mısra: 7

Halk, ahali, insanlar.

Sırr-ı 'aŕkı itmez idŭm 'alem içre fāŕ lŕk
anuma giren benŭm bu eŕm-i ħŭn-efŕandur

8. 'alemler:-ler

Gazel 109

Mısra: 14

Halk, ahali, insanlar.

Kŭy-ı rŭsvada Cenabŕi abl-ı ŕohret dŕgeli
Bildi 'alemler anı kim nām-ıla 'ar istemez

9. 'alemlere:-ler, -e

Gazel 114

Mısra: 2

Halk, ahali, insanlar.

Ol hŭmā ŭftadesinden ŕayesin dŭr eylemez
ake salmaz 'aŕıġın 'alemlere ħŭr eylemez

10. 'alemi:-i

Gazel 137

Mısra: 7

Halk, ahali, insanlar.

'Alemler in 'amumuzla ġarġ-ı ni'met eyledŭk
Sine-i vŕanede ŕol deŕlŭdŭr gencinemŭz

11. 'alem:

Gazel 139

Mısra: 7

Halk, ahali, insanlar.

Herkesi medġ eyle kim medġŭn ide 'alem senŭn
Sende iylŭk var ise sen kimseyi ġorme 'abes

12. 'alemlere:-ler, -e

Gazel 166

Mısra: 11

Halk, ahali, insanlar.

ayderŕ nisbet olanlar fāŕ ider 'alemlere
Tekyegāġ-ı sine-m ŭzre zŭ'l-fiġaruŕdur senŭn

13. 'aleme:-e

Gazel 171

Mısra: 10

Halk, ahali, insanlar.

Dāġ-ı ġamla zeyn idŭp cism-i nizārın ser-te-ser
Bu Cenabŕi gibi 'aŕık 'aleme rŭsvā gerek

14. 'alemi:-i

Gazel 207

Mısra: 5

Halk, ahali, insanlar.

Muġtenem ġıl 'alemi ġurtar belā-yı faġrdan
Aŕıġar it kendŭni ey genc-i maġzŭnum benŭm

15. 'alemi:-i

Gazel 207

Mısra: 13

Halk, ahali, insanlar.

Ey Cenabŕi kendŭme teŕŕir ġıldum 'alemi
Bu 'aceb kim yāra te'ŕir itmez efsŭnum benŭm

16. 'aleme:-e

Gazel 216

Mısra: 8

Halk, ahali, insanlar.

Cihānı āteŕŭmle yaġdum ammā
Demŭndŭr 'aleme izġar sŭzum

17. 'aleme:-e

Gazel 244

Mısra: 10

Halk, ahali, insanlar.

Gŭn yŭzŭnden ref' olursa ġoŕterŭr iki ġamer
'Alemler mu'ciz ŕatar yol iki zŭlf-i 'anberŕn

18. 'alem:

Gazel 313

Mısra: 2

Halk, ahali, insanlar.

Ol bî-vefâyı benden dūr eyledi zamāne
Aşşı içinde 'ālem ben uğradum ziyāne

19. 'ālemüñ:-(ü)ñ

Gazel 8

Mısra: 7

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

İtlerüñ silkine girdüm 'ālemüñ sulṭānıyam
Dergehüñde bes durur bu pāye-i devlet baña

20. 'ālem:

Gazel 290

Mısra: 5

Halk, ahali, insanlar. II Âşıklar.

'Ālem içüñ mu'aṭṭar eyler şabā kemerde
Urduqca şāne dil-ber şol kākül-i siyāha

21. 'āleme:-e

Gazel 358

Mısra: 9

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

Ey Cenābî 'āleme ḥük-m-i Süleymān eylesün
Cān nigñinde kazan ol la'l-i ḥātem resmini

22. 'ālemi:-i

Murabba 4

Mısra: 15

Halk, ahali, insanlar.

Sırr-ı 'aşkuñ fāş idüp dil-şād kıldum 'ālemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

23. 'ālemi:-i

Gazel 86

Mısra: 7

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar. II Âşık.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dār eyle 'ālemi
Her kişinüñ çeşmi çünkim ol resenle dāradur

24. 'ālemüñ:-üñ

Gazel 7

Mısra: 9

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

Tāc-ı faqr ile Cenābî ḥusreviyem 'ālemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mīr ile sulṭān baña

25. 'ālemlere:-ler, -e

Gazel 37

Mısra: 6

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

Bāde-i şevkuñla çalduñ ayağa merdümleri
Cām-ı la'lüñdür viren 'ālemlere Cemden ḥaber

26. 'ālemi:-i

Gazel 46

Mısra: 7

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dār eyle 'ālemi
Her kişinüñ meyli çünkim ol resenle dāradur

27. 'āleme:-e

Gazel 65

Mısra: 2

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

Nāzenīnüm ḥüsn ile bir şüh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i ḥübāna ḥusrev 'āleme server geçer

28. 'ālemi:-i

Gazel 111

Mısra: 5

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

Fitnelerle toldurupdur 'ālemi fettān gözüñ
Günde yüz biñ cevriñi 'uşşāka taḳsīr eylemez

29. 'āleme:-e

Gazel 289

Mısra: 2

Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar.

Māh çihre bir nigār-ı 'aşk-sāz olduñ yine
Āfitābum 'āleme bir mihr-i nāz olduñ yine

30. 'ālemi:-i

Gazel 367

Mısra: 6

Hâl, hâlet, ortam.

Olalı 'aşıq göñül her gördigüñden hâl alur
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'alemi

31. 'alemi:-i

Gazel 22

Mısra: 5

Dünya, cihan.

Gözlerüm seylâb-ı eşki ğarķ iderdi 'alemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol âba sed

32. 'alemden:-den

Gazel 37

Mısra: 2

Dünya, cihan.

Ben beni nâ-şâd buldum yoğ iken ğamdan ğaber
'Alem-i kübrâ idüm bilmezken 'alemden ğaber

33. 'alemüñ:-(ü)ñ

Gazel 113

Mısra: 4

Dünya, cihan.

'Ariyüz her ğill ü ğıştan şâf kılduk ğalbümüz
Pütesinde 'alemüñ bir niçe kez kâl olmışuz

34. 'alem:

Gazel 131

Mısra: 5

Dünya, cihan.

Bâri ey dil göremez oldum tîre 'alem çeşmüme
Şor ğaber gör ğandadır ol rüşenâ-yı dîdemüz

35. 'alemden:-de

Gazel 152

Mısra: 1

Dünya, cihan.

Benüm sen gibi 'alemden şeh-i gerdün-cenâbum yoğ
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim icinâbum yoğ

36. 'alem:

Gazel 160

Mısra: 13

Dünya, cihan.

Görmedi şādî yüzini 'alem içre Ğarfiyâ
Her kimüñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettânı yoğ

37. 'alemden:-de

Gazel 212

Mısra: 6

Dünya, cihan.

Ğayât-ı câvidânîsin ne dirlükdür baña sensüz
Nihâyet bulma 'alemden benüm 'ömr-i firâvânüm

38. 'alem:

Gazel 215

Mısra: 1

Dünya, cihan.

Bu göñlüm gibi 'alem de ğarâb-âbâdmış bildüm
Güzellik ğırmeni gibi anı ber-bâdmış bildüm

39. 'alemi:-i

Gazel 218

Mısra: 5

Dünya, cihan.

Mevc-i pür-âşübla tûfâna virdüm 'alemi
Ğâh baĝram geh nehengi ğâh anda mâhiyem

40. 'alemden:-de

Gazel 231

Mısra: 8

Dünya, cihan.

Ülfet idüp 'aşķ-ıla dîvâne-şekl oldum yine
Benden ayrıķ kimseyi 'alemden şeydâ bilmezim

41. 'alem:

Gazel 253

Mısra: 6

Dünya, cihan.

Gözlerüm dürlür dökerler pâyuña ta'zîm için
İki 'alem saña kıymet gevher-i yek-dânesin

42. 'alemin:-i, -n

Gazel 259

Mısra: 1

Dünya, cihan.

Yaşuma bak isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören an alasun bu eşm-i giryān 'ālemin

43. 'ālemin:-i, -n

Gazel 259

Mısra: 2

Dünya, cihan.

Yaşuma bak isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören an alasun bu eşm-i giryān 'ālemin

44. 'ālemüñ:-(ü)ñ

Gazel 295

Mısra: 10

Dünya, cihan.

Bir meh-i bedrūñ Cenābī 'āşıkıdır kim bugün
'Ālemüñ pertev şalar mihr-i cihān-ārāsına

45. 'ālem:

Gazel 309

Mısra: 3

Dünya, cihan.

İrdi bahār u 'ālem huld-berīne döndi
Bu demde yāri bulsañ ey dil kenāri gözle

46. 'āleme:-e

Gazel 316

Mısra: 2

Dünya, cihan.

Geşte kılsa āh-ı 'āşık şem'-i mihr-i enveri
Tāb virse 'āleme hürşid-i hüsn-i dil-beri

47. 'ālemde:-de

Gazel 331

Mısra: 9

Dünya, cihan.

Cenābī gibi 'ālemde eyā meh kākülüñ resmi
Perişān olmayan kimdür görüp Sultān Süleymānı

48. 'ālem:

Gazel 351

Mısra: 8

Dünya, cihan.

Ne dem 'azm-i şikār itdüm gözüñ āhūların gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'ālem yüzün
vahşī

49. 'ālemdür:-dür

Gazel 351

Mısra: 4

Dünya, cihan.

Vişālūñ kılmadı bildüm firākuñ da şebātı yok
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşī

50. 'ālem:

Gazel 354

Mısra: 6

Dünya, cihan.

Şūr u şer tıtdı cihānı kılmadı hergiz şalāh
Dīv ü dedle tıtdı 'ālem nesli-ı Ādem almadı

51. 'ālemi:-i

Murabba 4

Mısra: 13

Dünya, cihan.

Rüzgār-ı āhla berbād kıldum 'ālemi
Bir arābe-cāy idi ābād kıldum 'ālemi

52. 'ālemi:-i

Murabba 4

Mısra: 14

Dünya, cihan.

Rüzgār-ı āhla berbād kıldum 'ālemi
Bir arābe-cāy idi ābād kıldum 'ālemi

53. 'ālem:

Tahmis 1

Mısra: 19

Dünya, cihan.

āşıl ider derd ü miñnet 'ālem ire 'āıbet
Ömrini arc eyleyüp yār-i vefādār isteyen

'ālem gūlsitānında:

1. 'ālem gūlsitānında:-ı, -(n)da

Gazel 256

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Dünya gül bahçesi. II Dünya.

Bu 'âlem gülsitânında açılır lâle-ğad bî-ğad
Velîkin gülşen-i dilde gül-i nâzûk-bedensin sen

'âlem resmini:

1. 'âlem resmini:-i, -(n)i

Gazel 358
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Dünyanın sureti, görüntüsü.

Dünyenüñ bakşañ binâsı taşa âdem başıdur
Böyle tarh itmiş kazâ mi'mârı 'âlem resmini

'âleme nûruñ saçısun:

1. 'âleme nûruñ saçısun:-sun

Murabba 5
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Cihânı (adalet ile) aydınlatmak. II Padişahın
adaletinin her yere yayılması.*

Meh-i burc-ı 'adâletsin saçısun 'âleme nûruñ
Sehâ rezminde Rüstemsin cihâna 'arz kıl zûruñ

'âleme şaldık:

1. 'âleme şaldık:-dı, -k

Gazel 135
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Dünyaya, cihana yaymak. II Herkese yaymak,
duyurmak.*

Şaldık Cenâbî velvele-i nazmı 'âleme
Mülk-i suhanda şâhib-i yârâ-yı şâhiyuz

'âlem-i deyrüñ eşnâmını:

1. 'âlem-i deyrüñ eşnâmını:-i, -(n)i

Gazel 332
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Dünya kilisesinin putları. II Dünyadaki güzeller
ve güzellikler.*

Levh-i dilde sen bütüñ naqş-ı hayâli var iken
'Âlem-i deyrüñ temâşâ kılmayam eşnâmını

'âlemi dutdı:

1. 'âlemi dutdı:-dı

Gazel 174

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dünyayı tutmak, cihana yayılmak. II Her yeri
kaplamak, sarmak.*

Nâfeveş hâl-i siyâhuñ büyü dutdı 'âlemi
Müşg-i terdür hañ-ı sebzüñ güy-ı 'anber kâkülüñ

'âlem-i hayretde:

1. 'âlem-i hayretde:-de

Gazel 317

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hayret âlemi, şaşkınlık veren âlem.

'Âlem-i hayretde ben nâ-çâr gördüm kendümi
Kendü cânımdan dağı bî-zâr gördüm kendümi

2. 'âlem-i hayretde:-de

Gazel 321

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayret âlemi, şaşkınlık veren âlem.

Saña ey hürşid-çihre dil virenler tañ mıdur
'Âlem-i hayretde gezse zerre gibi ser-seri

'âlem-i kesretde:

1. 'âlem-i kesretde:-de

Gazel 235

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kesret, çokluk meclisi; masiva. II Dünya.

Tâ ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenâbî mesti ben
'Âlem-i kesretde geçdüm zevk-ı söz ü sâzdan

'âlem-i kübrâ:

1. 'âlem-i kübrâ:

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Büyük âlem, kâinat. II Kâinata göre çok küçük
olduğu hâlde her şeyi kendinde topladığı, âlemlerin
aslı ve yaratılış sebebi olduğu için mecazen insan.*

Ben beni nâ-şad buldum yoğ iken gamdan haber
'Âlem-i kübrâ idüm bilmezken 'âlemden haber

'âlem-i ma'lûdensin:

1. 'âlem-i ma'lûdensin:-den, -sin

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hasta insanlar.

'Âlem-i ma'lûdensin sen şabīb-i her-marîz
Ol hakīm-i lem-yezel zâtuñ 'anâdan şaklasun

'âlem-i ma'nâda:

1. 'âlem-i ma'nâda:-da

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mana âlemi, manevi âlem.

Zâhirin vîrâne görseñ her gedâya bakma hõr
'Âlem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efrîdün giyer

'âlem-i ma'nîde:

1. 'âlem-i ma'nîde:-de

Gazel 127

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Mana âlemi, mana dünyası. II Gerçekte,
aslında.*

Şüretâ kendini bilmez gerçi bir dîvâneyüz
'Âlem-i ma'nîde ammâ sır bilür ferzâneyüz

'âlem-i nâs olsa:

1. 'âlem-i nâs olsa:-sa

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Halkın âlimi hâline gelmek. II Halkın en bilgili
kişisi olmak.*

Görmesin 'aşkuñ kitâbın her fakîh-i kem-ııred
A'lem-i nâs olsa ger ol anı tefsîr eylemez

'âlem-i şadı göklere dikeyin:

1. 'âlem-i şadı göklere dikeyin:-eyin

Gazel 368

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Mutluluk, sevinç bayrağını göklere dikmek. II
Çok sevinmek, mutlu olmak.*

'Alem-i şadı Cenâbî dikeyin göklere ger
Şâh luftından iderse yine hõş-hâl beni

'âlem-i şüretde:

1. 'âlem-i şüretde:-de

Gazel 253

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Görünenler dünyası, varlık âlemi.

'Âlem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikâduñ yine bu kim 'âkîl u ferzânesin

'âlem-i süz u güdâzuñ:

1. 'âlem-i süz u güdâzuñ:-uñ

Gazel 210

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Her şeyi) yakan, yok eden, eriten dünya.

Seyr iden etvârumı dil-bestem olsa tañ midur
'Âlem-i süz u güdâzuñ şâhid-i ra'nâsiyam

'âlem-i tecrîdde:

1. 'âlem-i tecrîdde:-de

Gazel 180

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünyaya ait şeylerden vazgeçerek gönlünü
Allah'a bağlama, kalbi masivadan arındırma hâli.*

'Âlem-i tecrîdde 'İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey göñül inşâfa gel bir lahza sen de âdem ol

'âlemi tutupdur:

1. 'âlemi tutupdur:-up, -dur

Gazel 212

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünyayı kaplamak, sarmak. II Her yere
yayılmak.*

Tutupdur 'âlemi büyüñ benüm tâze gülistânım
Salın nâz ile her cânib benüm serv-i ııırâmânım

'âlemin gördi:

1. 'âlemin gördi:-di

Gazel 259

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**
Sefasını sürmek.

Ey Cenâbî ol mehe her kim ki hem-pehlû durur
Dünyenüñ sürdi şafâsın gördi ol cân 'âlemin

'âlemin sür:

1. **'âlemin sürer:-er**
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sefasını sürmek.

Ṭañ degül ağyâr görse zevkîni ol goncanuñ
Ḥârîlar sürer çemende verd-i ḥandân 'âlemin

2. **'âlemin sürmege:-mege**
Gazel 259
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sefasını sürmek.

Giceler encüm ağıdsun çeşme-sâr-ı dîdeden
İsteyenler sürmege ol mâh-ı devrân 'âlemin

'âlemin zindân eyle:

1. **'âlemin zindân eyle:**
Gazel 259
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
*Dünyasını zindan (sevgilinin çene kuru) hâline
getirmek. II Âşığın bütün dünyasının sevgilinin çene
çukuru olması, ondan başka bir şeyi gözünün
görmemesi.*

Meclis-i câh-ı zenaḥdânında yârüñ yok ḥalâş
Ey göñül ḥabs-i ebedsin eyle zindân 'âlemin

'âlemler:

1. **'âlemler:**
Gazel 251
Mısra: **1**
Halk, ahali, insanlar.

Gördiler ferḥunde zâtuñ bildi 'âlemler yakın
Kim niğn-i devletüñ naqşı durur rüy-ı zemîn

2. **'âlemler:-ler**
Gazel 78

Mısra: **3**
Dünya, cihan. II Halk, ahali, insanlar. II Âşıklar.

Gamuñla vardı 'âlemler ḥarâba
Ne mâned der-cihân yek-cây-ı ma'mûr

'âlemüñ gülşeninde:

1. **'âlemüñ gülşeninde:-i, -(n)de**
Gazel 302
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesi. II Dünya.

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabâveş ey göñül
Ḥârîna ulaşmadan daḥı güzâr itmek nice

'âlemüñ ma'müresinden:

1. **'âlemüñ ma'müresinden:-(s)i, -(n)den**
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
*Dünyadaki bayındır, şenlikli yerler. II Dünyanın
verdiği gelip geçici mutluluk; dünya malı.*

El çeküp biz zâhidâ ma'müresinden 'âlemüñ
Genc-i istiğnâya maḥzen bir ulu vîrâne-yüz

'âlemüñ meclisinde:

1. **'âlemüñ meclisinde:- (s)i, -(n)de**
Gazel 127
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyanın meclisi. II Dünya.

Sâki-i dehrüñ elinden düşdüğünce ayağa
Meclisinde 'âlemüñ kanlar yudar peymâne-yüz

2. **'âlemüñ meclisinde: - (s)i, -(n)de**
Gazel 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyanın meclisi. II Dünya.

İşbu demde her göñül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'âlemüñ ol bir nefes ḥurrem degül

3. **'âlemüñ meclisinde: - (s)i, -(n)de**
Gazel 65
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Dünyanın meclisi. II Dünya.

Sâkı-i 'aşkuñ elinden cām-ı şevkuñ nüş iden
Meclisinde 'âlemüñ Cemşid-i gerdün fer geçer

'âlemüñ mektebinde:

1. 'âlemüñ mektebinde: -i, -(n)de
Gazel 51
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Âlemin, cihanın mektebi. II Dünya, hayat.

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemüñ bir tıfl iken
Her mürîd ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdür

'âlemüñ sultânı:

1. 'âlemüñ sultânı: -dur
Gazel 81
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Âlemin, cihanın sultanı, padişahı. II Sevgili.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultânıdır
Başda tâc-ı devletümdür cānumuñ cānânıdır

'alemves:

1. 'alemves:
Gazel 221
Mısra: 5
Sancak, bayrak gibi.

Burûc-ı çarha ırgürdi 'alemves başını âhum
Diyâr-ı vaşluñ almağa elümde bir livâ olsun

'Alilük eyledüñ:

1. 'Alilük eyledüñ: -dü, -ñ
Gazel 321
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hz. Alî gibi cesurca davranışlar sergilemek.

Hün-ı â'dâ dökmede şâhum 'Alilük eyledüñ
Sendedür bî-şek didiler zü'l-fikâr-ı Haydarî

'âlim:

1. 'âlimisin: -i, -sin
Gazel 138

Mısra: 12
Bilgin, bir konuda çok bilgisi olan kimse.

Şüfiyâ 'ilm-i riya bahşini ço 'uşşâk-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dānıyuz

2. 'âlimler: -ler
Gazel 166
Mısra: 4
Bilgin, bir konuda çok bilgisi olan kimse.

Başda sevdañ olmasa yilmezdi her cānib şabā
Bildi 'âlimler anı kim dil-figāruñdur senüñ

'âlî-şân olur:

1. 'âlî-şân olur: -(u)r
Gazel 24
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Şanlı, şerefli olmak.

Şive-i reftârda Tübîye egmez başını
Kâmet-i bālâsı yârüñ gör ne 'âlî-şân olur

'Alî-sîret:

1. 'Alî-sîret:
Gazel 65
Mısra: 9
Hz. Alî ahlaklı.

Bir 'Alî-sîret şeh-i kişver-güşâsın kim bugün
Saña kul oldu Cenâbî cān ile Kānber geçer

Allâh 'aşkına:

1. Allâh 'aşkına:
Gazel 282
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yalvarma, şaşma veya ant verme sözü.

Ey kamer-çihre baña rahm eyle Allâh 'aşkına
Mihr-i nür-efşân haķı gökdeki mâh 'aşkına

Allâhdan korkmaz:

1. Allâhdan korkmaz:
Gazel 134
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Allah'tan korkmaz; davranışlarıyla sınırları

zorlayan, Allah korkusu olmayacak derecede çok acımasız, zalim kimseler.

Gamuñ hınçer şunup her dem ten-i zârum figâr eyler
Beni zulm-ıla öldürdün be-hey Allâhdan korkmaz

Allâhi:

1. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 2

Allah adamı, evliya, ermiş.

Râh-ı hüdâ âgâhiyam her sâliküñ hem-râhiyam
İklîm-i 'aşkuñ şâhiyam Allâhiyem Allâhiyem

2. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 4

Allah adamı, evliya, ermiş.

Gâyib benim hâzır benim her hâlete nâzır benim
'Âciz benim kâdir benim Allâhiyem Allâhiyem

3. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 4

Allah adamı, evliya, ermiş.

Gâyib benim hâzır benim her hâlete nâzır benim
'Âciz benim kâdir benim Allâhiyem Allâhiyem

4. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 6

Allah adamı, evliya, ermiş.

Müstakbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râziyem
Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem

5. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 6

Allah adamı, evliya, ermiş.

Müstakbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râziyem
Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem

6. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 8

Allah adamı, evliya, ermiş.

Maşûd-ı halk-ı 'âlemem maţlûb-ı nev'-i âdemem
Esrâr-ı Hâkka maḥremem Allâhiyem Allâhiyem

7. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 8

Allah adamı, evliya, ermiş.

Maşûd-ı halk-ı 'âlemem maţlûb-ı nev'-i âdemem
Esrâr-ı Hâkka maḥremem Allâhiyem Allâhiyem

8. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 10

Allah adamı, evliya, ermiş.

Her meclisüñ ben câmiyam her nâ-murâduñ
kâmiyam

Her bir şikâruñ dâmiyam Allâhiyem Allâhiyem

9. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 10

Allah adamı, evliya, ermiş.

Her meclisüñ ben câmiyam her nâ-murâduñ
kâmiyam

Her bir şikâruñ dâmiyam Allâhiyem Allâhiyem

10. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 12

Allah adamı, evliya, ermiş.

Geh mescidem gâhî künişt geh düzaḥam gâhî
behişt

Yeksân degül her bir sirişt Allâhiyem Allâhiyem

11. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 12

Allah adamı, evliya, ermiş.

Geh mescidem gâhî künişt geh düzaḥam gâhî
behişt

Yeksân degül her bir sirişt Allâhiyem Allâhiyem

12. Allâhiyem:-(y)em

Gazel 200

Mısra: 14

Allah adamı, evliya, ermiş.

Şāmit benem gūyā benem güm- geşte-i cūya
benem
'Āqil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

13. **Allāhiyem:-i, -em**

Gazel 200

Mısra: 14

Allah adamı, evliya, ermiş.

Şāmit benem gūyā benem güm- geşte-i cūya
benem
'Āqil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

14. **Allāhiyem:-(y)em**

Gazel 200

Mısra: 16

Allah adamı, evliya, ermiş.

'Ünvāniyam her nāmenüñ mektūbiyam her
ḥāmenüñ
Mestūriyam her cāmenüñ Allāhiyem Allāhiyem

15. **Allāhiyem:-(y)em**

Gazel 200

Mısra: 16

Allah adamı, evliya, ermiş.

'Ünvāniyam her nāmenüñ mektūbiyam her
ḥāmenüñ
Mestūriyam her cāmenüñ Allāhiyem Allāhiyem

16. **Allāhiyem:-(y)em**

Gazel 200

Mısra: 18

Allah adamı, evliya, ermiş.

Hikmet Cenābī sendedür ser-rişteyi bul kıadadur
Yā sende yāhūd bendedür Allāhiyem Allāhiyem

17. **Allāhiyem:-(y)em**

Gazel 218

Mısra: 12

Allah adamı, evliya, ermiş.

Keşf idüp her müşkili miftāhı oldum her derüñ
Sırr-ı Hākka māhremem Allāhiyem Allāhiyem

18. **Allāhiyem:-(y)em**

Gazel 218

Mısra: 12

Allah adamı, evliya, ermiş.

Keşf idüp her müşkili miftāhı oldum her derüñ
Sırr-ı Hākka māhremem Allāhiyem Allāhiyem

19. **Allāhiyem:-(y)em**

Gazel 200

Mısra: 2

Allah adamı, evliya, ermiş.

Rāh-ı hüdā āgāhiyam her sālīkūñ hem-rāhiyam
İklīm-i 'aşkuñ şāhiyam Allāhiyem Allāhiyem

20. **Allāhiyem:-(y)em**

Gazel 200

Mısra: 18

Allah adamı, evliya, ermiş.

Hikmet Cenābī sendedür ser-rişteyi bul kıadadur
Yā sende yāhūd bendedür Allāhiyem Allāhiyem

Allāhu ekber:

1. **Allāhu ekber:**

Gazel 75

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"Allah en büyüktür." anlamında kullanılan bir söz.

Kaşuñ mihrābını gördükde 'aşık
Ta'accübden didi Allāhu ekber

Allāhuma biñ şük[ü]r:

1. **Allāhuma biñ şük[ü]r:**

Gazel 332

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Allah'a çokça şükürler olsun." ifadesi.

Rūze-i cāngāh-ı hecrüñ çekmedin ālāmını
Biñ şük[ü]r Allāhuma gördüm yüzüñ bayrāmını

altun:

1. **altun:**

Gazel 265

Mısra: 4

Altın. II Âşığın sararıp solmuş yüzü, benzi.

Çihre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cān atarlar hvāceler her demde altun üstine

alup giden:

1. **alup giden:-en**

Gazel 282

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Götüren (şey).

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur secdegâh
'Aşk ehlin kûyuña alup giden râh 'aşkına

ammâ:

1. **ammâ:**

Gazel 27

Mısra: 5

Ama, fakat, lakin, ancak.

Humret-i haddüñ görüp dil virdüm ammâ korkarın
Yağmağa ben nâ-tüvânî âteş-i süzân olur

2. **ammâ:**

Gazel 216

Mısra: 7

Ama, fakat, lakin, ancak.

Cihânî âteşümle yakdum ammâ
Demüñdür 'âleme izhâr süzum

3. **ammâ:**

Gazel 262

Mısra: 10

Ama, fakat, lakin, ancak.

Eylerem naḥl-i güle teşbîh addin düşmenüñ
Bâğ-ı rezmüñ içre ammâ olduğında ğarḳ-ı ḥûn

4. **ammâ:**

Gazel 355

Mısra: 5

Ama, fakat, lakin, ancak.

Katre-i nâ-çizüm ammâ baḥr kılsam kendümi
Mevcüme olmaz müsâvî bu toḳuz deryâ belî

5. **ammâ:**

Gazel 355

Mısra: 10

Ama, fakat, lakin, ancak.

Nice bî'at itmesün benden Cenâbî saña kim
Şüretâ şâh-ı cihânsın ma'nide ammâ velî

añla:

1. **añlasa:-sa**

Gazel 128

Mısra: 9

Kavramak, idrak etmek.

Hum-ḥâne-i lebüñdeki kânünü añlasa
Bir cür'a çekmezidi Cenâbî rebâbsuz

2. **añma:-ma**

Gazel 152

Mısra: 4

Bahsetmek, söz etmek.

Fîrâkı günlerin eyle raḳam evrâk-ı devrâna
Vişâlüñ añma kim ey dil anuñla hiç ḥisâbum yok

3. **añma:-ma**

Gazel 240

Mısra: 7

Bahsetmek, söz etmek.

Dâstânüm okınurken añma Mecnûn ḥâletin
Ḥaṭṭ-ı tab'î ḥâşıl olmaz kışsa-i tekrârdan

4. **añmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 243

Mısra: 3

Bahsetmek, söz etmek.

Vücüdün 'aşıkuñ lâ-şey görüp nâ-büdin añmadum
Fenâsından dem ururdum eser bulsam beḳâsından

5. **añup:-up**

Gazel 313

Mısra: 3

Dile getirmek, söylemek.

Âh itme yâre karşı añup göñül belâñı
Ol tâze gül ḥazer it döymez dem-i ḥazâne

6. **añsam:-sa, -m**

Gazel 55

Mısra: 7

Hatırlamak, anmak, akla getirmek; zikretmek.

Akar eşk-i firâvânüm yüzüñde kâkülüñ añsam
Bu bârân-ı belâ seyrüñ meger âhum şehâbidur

7. **añma:-ma**

Gazel 66

Mısra: 3

Hatırlamak, anmak, akla getirmek; zikretmek.

Ruĥlaruñ devrinde añma lâle-i şahrâyı ço
Kâkülüñ şürîdesi bir bî-nevâ sünbül nedür

8. **añma:-ma**

Gazel 172

Mısra: 9

Hatırlamak, anmak, akla getirmek; zikretmek.

Mesîhî şî'rini añma Cenâbî nazm bahırında
Aña nisbet dür-i nâ-süftedür her beyti işhâkuñ

9. **añduñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 9

Hatırlamak, anmak, akla getirmek; zikretmek.

Cevr-i bî-pâyânla añduñ Cenâbî bendeñi
Kullaruña pâdişâhum dil-nüvâz olduñ yine

10. **añmadı:-ma, -dı**

Gazel 346

Mısra: 2

Hatırlamak, anmak, akla getirmek; zikretmek.

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-şâdını
Bî-sütün-ı gamda şîrin añmadı Ferhâdını

11. **añma:-ma**

Gazel 354

Mısra: 13

Hatırlamak, anmak, akla getirmek; zikretmek.

Mihnet-i dehri Cenâbî añma her dem fârig ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'âlem kalmadı

ân:

1. **ânla:-la**

Gazel 260

Mısra: 1

Güzellik, alım.

Ânla ĥaddüñ tütalidan ĥüsn-i Leylâ meşrebin
Kullanur âvâre göñlüm Kays-ı şeydâ meşrebin

aña:

1. **aña:**

Gazel 1

Mısra: 1

*"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Mir'ât-ı dil ki mişkaledür luţf-ı şâh aña
Jeng-i gam alur itmese bir dem nigâh aña

2. **aña:**

Gazel 1

Mısra: 2

*"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Mir'ât-ı dil ki mişkaledür luţf-ı şâh aña
Jeng-i gam alur itmese bir dem nigâh aña

3. **aña:**

Gazel 1

Mısra: 4

*"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Âhum livâsı baş çekicek kişver-i gama
Gözden revân olan yaşum oldı sipâh aña

4. **aña:**

Gazel 1

Mısra: 6

*"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem'-i bezm kim
Oldı başında şu'lesi zerrîn külâh aña

5. **aña:**

Gazel 1

Mısra: 8

*"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Karz aldığına naqd-i yaşum merdüm-i gamuñ
Hâzir iki gözüm gibi 'âdil güvâh aña

6. **aña:**

Gazel 1

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

Zülfünüñ ğamında Cenâbîye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki dūd-ı siyâh aña

7. aña:

Gazel 2

Mısra: 1

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığn baña sînem çekem 'uryân aña

8. aña:

Gazel 2

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığn baña sînem çekem 'uryân aña

9. aña:

Gazel 2

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

Kaşlaruñ tuğrasını göster berât-ı hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm Jrân-ıla Tūrân aña

10. aña:

Gazel 2

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

Nice bir bāzār-ı 'aşkı ħ̃āce-i dil çigzinür
Ger metā'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

11. aña:

Gazel 2

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaçre-i bārân aña

12. aña:

Gazel 2

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

Naẓm-ıla şöhret bula dirse Cenâbî bendesin
İtmesün kem iltifâtın ħusrev-i devrân aña

13. aña:

Gazel 3

Mısra: 1

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

'Āriẓüñ gül-zār-ı ħübîdür ħaṭuñ reyĥân aña
Yoğ leb-i la'lüñ gibi bir ğonca-i ħandân aña

14. aña:

Gazel 3

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

'Āriẓüñ gül-zār-ı ħübîdür ħaṭuñ reyĥân aña
Yoğ leb-i la'lüñ gibi bir ğonca-i ħandân aña

15. aña:

Gazel 3

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

'Anberîn bir ṭuba beñzer ħâlüñ ey meh kim müdâm
Kâkülüñ kılmış ħavâle sū-be-sū çevġân aña

16. aña:

Gazel 3

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.

Reh-ġüzârında ğamuñ beñzer tenüm bir ħâna kim
Miĥnet ü derd ü belâdur her zamân miĥmân aña

17. aña:

Gazel 3

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Gördi nâr-ı fûrkâtüñde dil kebâb olduğını
Döne döne yandı ey meh âteş-i süzân aña

18. aña:

Gazel 3

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Kaıtlüme ğamze okın almış Cenâbî yâr ele
Kaşları yası ğamında olayın kırbân aña

19. aña:

Gazel 5

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Râh-ı tecrîd içre şol kim meskenetle hâk ola
'İsî-i Meryem-şifat mesken aña eflâk ola

20. aña:

Gazel 22

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Merdüm-i dil kıalmasun maıhbûs-ı câh-ı ğam ebed
Şal kemend-i kâkülüñ irgür aña cânâ meded

21. aña:

Gazel 32

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Çeşmüñ kıtâl içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Göñlüm aña muķâbil Efrâsiyâba beñzer

22. aña:

Gazel 35

Mısra: 14

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Hâne-i dilde görüp yanar çerâĝ-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregın yağın çeker

23. aña:

Gazel 38

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Raımet âyâtın okur haııtuñ temâşâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-büd bende-i maĝfûrdur

24. aña:

Gazel 62

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'âdet aña besdür

25. aña:

Gazel 65

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Kimseler yol bulımaz hergiz tılısm-ı hüsnüñe
Tâ ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

26. aña:

Gazel 68

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ey şabîb-i ğam okuduñ yanuña dil-ıastesin
Şerbet-i mihrüñle bilsem aña dermânuñ mı var

27. aña:

Gazel 92

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ruıları şem'in yaıaldan nâz ile cânâneler
Oldı süz ehli aña yanmaĝ için pervâneler

28. aña:

Gazel 95

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Naqd-i eşkin dâğuma çeşmüm firāvān yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsān yağdurur

29. aña:

Gazel 115

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Bister-i hār u has-ı kūyuñda vardum rāhata
Aña temsil istedüm sincāb beñzer beñzemez

30. aña:

Gazel 115

Mısra: 9

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Nūr-ı Ahmeddür cebīni aña nisbet ruḥları
Ey Cenābī ḥaṭṭına Aşḥāb beñzer beñzemez

31. aña:

Gazel 156

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Bī-şübhedür miyānuñ hīç olduğına cānā
'İlm-i yaqīnüm oldu aña gümān ider yok

32. aña:

Gazel 172

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Mesīḫī şī'rini añma Cenābī nazm baḥrında
Aña nisbet dūr-i nā-süftedür her beyti işḥākuñ

33. aña:

Gazel 176

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Muḥkem dilerseñ ola eger ṭāk-i tā'atüñ
Eyle duḥān-ı āhuñı yir yir aña direk

34. aña:

Gazel 179

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ḳursañ ey dil ḥayme-i 'aşkı zemīn-i sīnede
Dūd-ı āh-ı 'arş-ı sāmī aña çet-i devlet al

35. aña:

Gazel 181

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ḥāne-i göñli Cenābī ḥastenüñ bulmaz ziyā
Kıl tecellī anda māhum aña şem'-i rüşen ol

36. aña:

Gazel 213

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Düşürmez bezm-i miḥnetde uşul-i şavt-ı feryādı
Ne kıldan kim belā çalsa aña dem-sāzdur göñlüm

37. aña:

Gazel 254

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Āteş-i 'aşkuñ yaqar cānā Cenābī sīnede
'Ādet oldu nāra yaqmaq her dem aña ḥānesin

38. aña:

Gazel 267

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Cenābī gülsitānında cihānuñ bağlamaz behre
Ser-i kūyuñ mişālinde aña bir büstān olsa

39. aña:

Gazel 298

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Haste-i çeşmüñ görelden bu dil-i dīvānei
Gösterür la'lüñ şabībüm aña dāru-ḥānei

40. aña:

Gazel 316

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Husrev-i mülk-i kelām oldu Cenābī ey melek
El virelden nazm içinde aña t̄arz-ı Enverī

41. aña:

Gazel 322

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Dīde-i cellāduñı Mansūr görse dārda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Ḥaḫḫ rāzını

42. aña:

Gazel 329

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şem'-i ḥüsnüñ t̄olanur ey meh Cenābī şevḫ ile
Korḫarum pervāne gibi āḫir aña yanası

43. aña:

Gazel 333

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şeh-süvār-ı 'aşḫ olan oldu cihānuñ yügrügi
Hem-'inān olmaz aña raḫş-ı şabānuñ yügrügi

44. aña:

Gazel 340

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Yoluñda ölmegi göñlüm ḫayāt-ı cāvidān bilmez
Özi cismi daḫı aña ḫaḫīḫat bir mezār oldu

45. aña:

Gazel 345

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

'İşret-ābād-ı vişāli n'eylesün 'āşık-ı kerb
Çünkü her-sü açılıpudur aña fūrḫat ḫapusı

46. aña:

Gazel 361

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ĝam sipihri cismüm üzre penbe-i dāğum ḫamer
Eşḫümüñ her ḫaḫresi oldu aña āḫter gibi

47. aña:

Müfret 4

Mısra: 1

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Felek şimdi ḫo ağlasun ideyin aña ben ḫande
Ben ağladuḫça ğurbetde iderdi baña ol ḫande

48. aña:

Muhammes 2

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Dehre bahā ḫonulsa deger bir bahāneye
Ey ḫ'āce zamāneye meylüñ aña niye

anā:

1. 'anādan:-dan

Gazel 258

Mısra: 6

Güçlük, meşakkat, zorluk.

'Ālem-i ma'lūldensin sen şabīb-i her-marīz
Ol ḫaḫīm-i lem-yezel zātuñ 'anādan şaḫlasun

ana rahminden toğalı:

1. ana rahminden toğalı: -alı

Gazel 89

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Doğduğundan beri.

Ana rahminden toğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb süd bir qarındaşum midur

anadan toğalı:

1. **anadan toğalı: -alı**
Gazel 233
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Doğduğundan beri.

Dür dişüñ yādına eşküm aqdı deryālar gibi
Görmedi bu acıyı çeşmüm toğalı anadan

'anādil:

1. **'anādil:**
Gazel 267
Mısra: 3
Bülbüller.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevk ile anda
Açılsa gülleri taze benefşe erğavān olsa

2. **'anādil:**
Gazel 230
Mısra: 3
Bülbüller. II Âşıklar.

Girye itdükçe 'anādil gül için gülşende
Bāğ-i 'ālemde lebi gonca-i ḥandān olsun

'anberīn:

1. **'anberīn:**
Gazel 82
Mısra: 1
(Sevgilinin) misk kokulu (saçı).

Ḥaddi üzre 'anberīn dil-dār kākül 'arz ider
Verd-i āhmer üstine güyā ki sünbül 'arz ider

'anberīn bir tūba:

1. **'anberīn bir tūba:-a**
Gazel 3
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Misk kokulu bir top. II Sevgilinin siyah beni.

'Anberīn bir tūba beñzer ḥālūñ ey meh kim müdām
Kākülūñ kılmış ḥavāle sū-be-sū çevgān aña

'anberīn zülf:

1. **'anberīn zülfi:-i**
Gazel 47
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) misk kokulu saçı.

Gev-şifat başum Cenābī kapmağa ol şeh-süvār
'Anberīn zülfi elinde şavlecānın gezdürür

2. **'anberīn zülfüñ:-(ü)ñ**
Gazel 355
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) misk kokulu saçı.

Dil perīşān sünbül oldı 'anberīn zülfüñ için
Gördi bālā ḳaddüñi bükildi servüñ de beli

3. **'anberīn zülfüñde:-(ü)ñ, -de**
Gazel 263
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) misk kokulu saçı.

'Anberīn zülfüñde dirler var vefādan baña bñ
Aradum ben bulmadum ey mäh-çihre mñm-be-mñ

ancağ:

1. **ancağ:**
Gazel 149
Mısra: 2
Sadece, yalnızca.

Didi gören beni kim bu bir melāmet ancağ
Nām istemez cihānda merd-i selāmet ancağ

2. **ancağ:**
Gazel 149
Mısra: 6
Sadece, yalnızca.

Āh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cānum
Cānān elinden ey dil bu bir şikāyet ancağ

3. **ancağ:**

Gazel 242

Mısra: 8

Sadece, yalnızca.

Açılır gül gibi dāğum şabā sürdükce üstüme
Bu luṭfi gördüm ancağ ben hemān āhum
şabāsından

4. **ancağ:**

Gazel 277

Mısra: 6

Sadece, yalnızca.

Tenümden dāğ-ı ğam olmasun eksük
Maḥabbetden ‘alāmet ancağ erde

5. **ancağ:**

Gazel 278

Mısra: 6

Sadece, yalnızca.

Luṭfuñ nazar idelden baña cihān ‘adūdur
Elṭāf-ı şehdür ancağ sever beni ḥazerde

6. **ancağ:**

Gazel 340

Mısra: 3

Sadece, yalnızca.

Vücüdumdan eşer ancağ hemānā dūd-ı āhumdur
Düşüp ma‘müre-i cismüm reh-i ğamda ğubār oldı

7. **ancağ:**

Gazel 149

Mısra: 1

Olsa olsa.

Didi gören beni kim bu bir melāmet ancağ
Nām istemez cihānda merd-i selāmet ancağ

8. **ancağ:**

Gazel 149

Mısra: 4

Olsa olsa.

Zülfüñde ḥaşr olurken mizān-ı ‘aqla girdüm
Ḳaddüñ görüp didüm kim rüz-ı kıyāmet ancağ

9. **ancağ:**

Gazel 149

Mısra: 8

Olsa olsa.

Tiğın biler elinde durmaz hemīşe ğamzeñ
Ḳanum döker o ḥünī andan ‘alāmet ancağ

10. **ancağ:**

Gazel 149

Mısra: 10

Olsa olsa.

Ḳaddüñ görüp Cenābī didi ki naḥl-i güldür
‘Aşık gözine hecrüñ bağ-ı leṭāfet ancağ

11. **ancağ:**

Gazel 339

Mısra: 3

Olsa olsa.

Gözüm yaşı firākuñda iki ‘ayn-ı belā ancağ
Kesilmez ḥün-ı dil gibi aḳar her cānibe yaşı

12. **ancağ:**

Gazel 251

Mısra: 4

Ama, fakat, lakin.

Devlet-i ‘adlūñde şāhum güldi her ağlar ki var
‘Aşık-ı ğam-ğın durur ancağ hemānā dil-ḥazın

13. **ancağ:**

Gazel 297

Mısra: 6

Ancağ. // İşte o zaman.

Zülāl-i vaşf-ı la‘lūñden daḥı nūş itmeden ḳatre
Baña müşkil ‘azāb ancağ düşersem nār-ı hicrāna

14. **ancağ:**

Gazel 147

Mısra: 2

"De/da" bağlacı.

Rāst-ı bālā-ḳāmetüñdür serv-i bālādan ğaraž
‘Āriz-ı gül-ğünüñ ancağ verd-i ra‘nādan ğaraž

15. **ancağ:**

Gazel 238

Mısra: 1

"De/da" bağlacı.

Fâriğ ancağ ol perî ben 'âşık-ı nâ-şâddan
Cân virürsem bî-ğaberdür nâle vü feryâddan

16. **ancağ:**

Gazel 50

Mısra: 3

Sadece, yalnızca.

Kimi serve mâyil ancağ 'âlemüñ kimi güle
Meylüm ammâ kâmetüñle ol ruğ-ı gül-günadur

anda:

1. **anda:**

Gazel 263

Mısra: 8

Orada.

Sen meh-i dehre mukâbil olduğınî âyîne
İşidüp hürşid didi yokdur anda âb-ı rû

2. **anda:**

Gazel 11

Mısra: 6

Orada.

Ruğlaruñ görse olur dil hânesi rüşen gözüm
Tâb-ı hürdan nûr olur şol oña anda câm ola

3. **anda:**

Gazel 67

Mısra: 8

Orada.

Ser-i küy-ı dil-ârâda düşüp teslim-i cân eyle
Yapılmış seng-i miñnetle gönül anda qarârüñ var

4. **anda:**

Gazel 69

Mısra: 8

Orada.

Hurûf-ı derdüñi gözden geçürsem ey kaşı râyum
Temâşâ idecek anda düta bir kıdd-i dâlum var

5. **anda:**

Gazel 88

Mısra: 6

Orada.

Çeşmüm üzre yoklasañ miñnet libâsı yârını
Zülf-i pîç-â-pîçüñüñ her kılı anda riştedür

6. **anda:**

Gazel 105

Mısra: 2

Orada.

Genc-i gamuñla hâtır künc-i harâba beñzer
Nağd-i vücüdum anda yatur türâba beñzer

7. **anda:**

Gazel 105

Mısra: 4

Orada.

Deryâ-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda bañr-i gerdün kemter habâba beñzer

8. **anda:**

Gazel 135

Mısra: 8

Orada.

Deryâ-yı 'aşkıdan bizi gel çekme qaraya
Kaşd itme nâşihâ bize biz anda mâhiyüz

9. **anda:**

Gazel 150

Mısra: 21

Orada.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî şevk-i mâh
Kalb-i 'âşıkdur hemânâ kim anuñ cânânı yok

10. **anda:**

Gazel 181

Mısra: 10

Orada.

Hâne-i gönli Cenâbî hastenüñ bulmaz ziyâ
Kıl tecellî anda mâhum aña şem'-i rüşen ol

11. anda:

Gazel 218

Mısra: 6

Orada.

Mevc-i pür-âşübla tûfâna virdüm 'âlemi
Gâh bahram geh nehengî gâh anda mâhiyem

12. anda:

Gazel 226

Mısra: 8

Orada.

Çaddûñ ğamında cânâ teslîm-i cân idersem
Çabrümde serv dik kim anda 'alâmet olsun

13. anda:

Gazel 267

Mısra: 2

Orada.

Bugün aġyârdan ħâlî baña bir ğülsitân olsa
Açılmış ğül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

14. anda:

Gazel 267

Mısra: 3

Orada.

'Anâdil naġmeler kılsa hezârân şevk ile anda
Açılsa gülleri tâze benefşe erġavân olsa

15. anda:

Murabba 3

Mısra: 7

Orada.

Bârgâh-ı devletüñ çarġ oldu anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

andan:

1. andan:

Gazel 136

Mısra: 2

Ondan.

Olmadı âzâd ğamdan ħâtır-ı nâ-şâdumuz
Bir şeh-i 'âdil çanı kim andan ala dâdumuz

2. andan:

Gazel 149

Mısra: 8

Ondan.

Tîġin biler elinde durmaz hemîşe ğamzeñ
Çanum döker o ħûnî andan 'alâmet ancak

3. andan:

Gazel 166

Mısra: 14

Ondan.

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Çaçma andan ey Cenâbî iftiġaruñdur senüñ

4. andan:

Gazel 180

Mısra: 10

Ondan.

Gel Cenâbî cümle dehri zerre-i nâ-çiz tut
Kes 'alâyık riştesini andan ey dil bî-ġam ol

5. andan:

Gazel 306

Mısra: 18

Ondan.

Dimişler saña aġyâruñ seni sevmez diyü Ĥarfî
Bes andan ey çamer-tal'at inandun mı bu yalana

6. andan:

Gazel 353

Mısra: 12

Ondan.

Nice elden düşürem âyine-i câm-i meyi
Baña andan irüşür çanı şafâdan ğayrı

7. andan:

Gazel 14

Mısra: 2

Ondan sonra.

Benden ey nâme nigâruñ nergis-i 'ayyârın öp
Destine yüzler sürüp andan ruġ-ı ğülzârın öp

8. andan:

Gazel 111

Mısra: 10

Oradan.

Gördi kim maḥbûs-ı cāh-ı ğabġabuñdur şād olup
Çıkmaġa andan Cenābī fikr ü tedbīr eylemez

andelīb:

1. 'andelībe:-e

Gazel 187

Mısra: 9

Bülbül.

Ey Cenābī 'andelībe kendüyi 'arz itmege
Jālelerden ġüşına aşdı dür-i şeh-vār ġül

2. 'andelībüñdür:-(ü)ñ, -dür

Murabba 1

Mısra: 35

Bülbül. II Âşık, tutkun.

'Andelībüñdür bu Ĥarfī koma şöyle zār ile
Kangı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardır

andelīb-i haste-dil:

1. 'andelīb-i haste-dil:

Gazel 146

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönlü hasta bülbül. II Âşık.

Ĥāra hem-zānū ġörüp ġülşende maḥbûb ġülü
'Andelīb-i ġaste-dil āhile feryād eylemiş

andelīb-i hasteye:

1. 'andelīb-i hasteye:-(y)e

Gazel 189

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hasta bülbül.

Cāme-i al-ıla oldı şāhid-i ṭannāz ġül
'Andelīb-i ġasteye her laḥza kılsun nāz ġül

anı:

1. anı:

Gazel 13

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme
durum eki almış hâli.

Her ne ġār-ı ġam ki virür pāy-ı şāha ıztırāb
Sūzen-i müġġanı birle çekşün anı āfitāb

2. anı:

Gazel 15

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme
durum eki almış hâli.

Aġız açmış yārelerle bulsañ ey ten tīrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

3. anı:

Gazel 17

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme
durum eki almış hâli.

Ayaġından bu Cenābī başını fark itmedi
Tā ki anı mest kıldı cur'a-i cām-ı elest

4. anı:

Gazel 21

Mısra: 7

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme
durum eki almış hâli.

Teb-i hecrüñ şanemā yaġdı ġarāretle anı
Şuna ġör āb-ı vişālüñ dil-i bīmāra meded

5. anı:

Gazel 29

Mısra: 12

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme
durum eki almış hâli.

Ĥırmen-i şabrum Cenābī cem' kılsam bir nefes
Rüzġār-ı āh ile nālem anı ber-bād ider

6. anı:

Gazel 56

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme
durum eki almış hâli.

Şem' yanar ġiceler karşuñda şāhum şubḡa dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şādık mıdır

7. anı:

Gazel 83

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Cenâbî şem'-i hüsnüñe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes yanadur dirler

8. anı:

Gazel 89

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Ana rahminden toğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb sūd bir qarındaşum midur

9. anı:

Gazel 97

Mısra: 11

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faķih
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

10. anı:

Gazel 97

Mısra: 14

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Câmi'-i hüsnine yârüñ ideli nâzır dili
Çeşmini hiğmetde Ĥarfî anı câbiler bilür

11. anı:

Gazel 102

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

'Ârız-ı dil-ber gibi merğüb olaydı ger kâmer
Bulınurdu ey felek birin dağı anı sever

12. anı:

Gazel 102

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Ķılmayan şükr ü sipäs-ı ni'met-i vaşluñ müdâm
Yiridür hicrân atarsa her dem anı der-be-der

13. anı:

Gazel 110

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Diş bilerse la'lüñe müşgîn ĥaţuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür istemez

14. anı:

Gazel 111

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Görmesin 'aşkuñ kitâbın her faķih-i kem-ĥired
A'lem-i nâs olsa ger ol anı tefsîr eylemez

15. anı:

Gazel 123

Mısra: 14

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Her nüktesi Cenâbi o şāhuñ güher dūrür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

16. anı:

Gazel 131

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Küh-ı gam sengîn diyü 'arz itme cānā Ĥarfiyā
Berg-i kâha almadı bizden anı verzîdemüz

17. anı:

Gazel 140

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Tekye-i gamda yanan dāyim çerāğ-ı dāğ imiş
Gördüm anı ben birāder bir ulı ocağ imiş

18. anı:

Gazel 142

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Nür-ı nâr olmuş gönülden şaklama şem'-i ruḥuñ
Bâl ü per yaksun ço anı üstine pervâneveş

19. anı:

Gazel 145

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Târ-ı zülfünde gönül evrâd-ı ḥüsnuñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zâhid-i şeb-ḥîz imiş

20. anı:

Gazel 146

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Seyl-i ğamdan kişver-i dil niçe dem vîrân idi
Şehr-yâr-ı 'adl-ḥ'âhum anı âbâd eylemiş

21. anı:

Gazel 148

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Zülf-i 'anber-bârufı gördüm yüzünde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ dâğ

22. anı:

Gazel 150

Mısra: 13

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yok

23. anı:

Gazel 166

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Başda sevdañ olmasa yılmazdi her cânib şabâ
Bildi 'âlimler anı kim dil-figâruñdur senüñ

24. anı:

Gazel 204

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Eyvân-ı 'aşkı gördüm gönülüm gibi ḥarâbe
Mî'mâr-ı kâmil idüm anı 'imâret itdüm

25. anı:

Gazel 210

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryâsıyam

26. anı:

Gazel 214

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

İtmege şerḥ-i derûnum yâra yokdur fırsatım
Rast bildüm anı kim başumda yokdur devletüm

27. anı:

Gazel 215

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Bu gönülüm gibi 'âlem de ḥarâb-âbâdmış bildüm
Güzellik ḥırmeni gibi anı ber-bâdmış bildüm

28. anı:

Gazel 215

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Şalaldan kâmet-i servüñ Cenâbî bendeñe şâhum
Cefâ-yı ḥâr-ı hecrüñden anı âzâdmış bildüm

29. anı:

Gazel 221

Mısra: 4

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Yüzünde kâkülün resmi perîşân eyleme dâğum
Belâ murğına şâh-bâzam ço anı kim yuva olsun

30. anı:

Gazel 230

Mısra: 7

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Göricék naşş-ı dil-âvîzini Mânî anı
Şüret-i Çîni gibi vâlih ü hayrân olsun

31. anı:

Gazel 243

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Ğamuñ kühında Mecnûn'ı görüp ben âşiyân tutmuş
Uçurdum bâl-i himmetle sürüp anı yuvasından

32. anı:

Gazel 272

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Küy-i cânân yolını çeşmüme teng itdi ğubâr
Elüm al baña göñül gel anı irşâd eyle

33. anı:

Gazel 273

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Her nuql-ı ğam ki irür ol mâh-rû elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

34. anı:

Gazel 282

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Pây-bûsuñ kıлмаğa geldi Cenâbî ğapuña
Anı redd itme şehâ bu ulu dergâh 'aşşına

35. anı:

Gazel 296

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Zülf-i 'anber-bâruña beñzetdi nâfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu ğurı da'vâ ile

36. anı:

Gazel 301

Mısra: 3

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Cânda şandum istedüm tîr-i ğamuñ âħir anı
Buldum ey ğaşı kemânum bu dil-i maħzûnda

37. anı:

Gazel 315

Mısra: 3

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Miħnete düşdi göñül şandı maħabbet anı ol
Fark olunmaz yazılı ikisi bir imlâda

38. anı:

Gazel 324

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkın ey ğonca-dehen
Yâ zebün it soğmasun anı o zülf-i mâruñı

39. anı:

Gazel 330

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Ħağîğat bir imiş bildüm bugün ma'sûğ-ıla 'aşşık
Ħalağ idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

40. anı:

Gazel 351

Mısra: 9

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Görüp nazm-ı perîşānuñ nazîre söyledi anı
Cenâbîdür 'Acem-zāde geçen her dem saña nakşı

41. anı:

Muhammes 2

Mısra: 25

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Pîr-i hîred ne dirse sen anı tüt işit
Uyma hevâ-yı nefse özüñ gör dağı sekit

42. anı:

Murabba 3

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Zerreves ser-geştesidür hüsnuñün mihr-i felek
Mâh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şāhum gūşa çek

43. anı:

Tahmis 3

Mısra: 7

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hâli.

Günde yüz biñ bāb olursa anı tefsîr eyleyem
Müşkilât-ı fenn-i hecri cümle ta'bîr eyleyem

añıl:

1. añılur:-(u)r

Gazel 293

Mısra: 7

Zikredilmek, hatırlanmak.

Şöhretinde añılur bir hāne-i ma'mûr idüm
Seyl-i eşkûm virmeden ey meh zarar dîvāruma

'ankâ:

1. 'ankâ:

Gazel 296

Mısra: 6

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

Bir nazar Kâf-ı belâ-yı 'aşkuñı seyr itmege
Hem-cenâh olup biraz uçduğ bugün 'Ankâ ile

2. 'ankâ:

Gazel 327

Mısra: 8

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

Dâne-i dehre baş egmez mâkiyânāsâ bugüñ
Kâf-ı istignâ-yı mesken eyleyen 'Ankâ gibi

3. 'ankâ:

Gazel 328

Mısra: 6

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

Zâgāsâ konma ey dil bâl açup sen her leşe
Âşiyân it gel kanâ'at Kâf'ını 'Ankâ gibi

4. 'ankâ:

Gazel 171

Mısra: 4

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

II Âşık.

Şāh-bāl-i kudret açsam menzilümdür lâ-mekân
Kâf-ı hayret sākîni bir ben gibi 'Ankâ gerek

5. 'ankâsiyam:-(s)ı, -(y)am

Gazel 210

Mısra: 4

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

II Âşık.

Uçmağa 'aşkuñ hevâsında megesce yok perüm
Kâf-ı miñnet-âşiyānuñ gerçi kim 'ankâsiyam

'ankâ yuvasından:

1. 'ankâ yuvasından:-ı, -(n)dan

Gazel 242

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuşun yuvası; Kaf Dağı.

Ķanadum altına aldum melāmet Kāfınuñ kühin
Uçarsa böylece uçsun göñül 'Ankâ yuvasından

añla:

1. **añladum:-du, -m**

Gazel 143

Mısra: 5

Öğrenmek, kavramak.

Merdüm-i gamdan şorup ahvâl-i eşküm añladum
Şuşaduqça şu virür deryâlara bir cû imiş

2. **añladum:-du, -m**

Gazel 198

Mısra: 4

...hâline getirmek.

Seyrine tâkat getürmez dîdeler emvâcumuñ
Kaître iken kendümi bir ulı deryâ añladum

3. **añladum:-du, -m**

Gazel 198

Mısra: 1

...olarak görmek, ...olarak kabul etmek.

Ben beni dîvâne vü bî-'âr ü rüsvâ añladum
'Aşık-ı miñnet-zede bed-nâm u şeydâ añladum

4. **añladum:-du, -m**

Gazel 198

Mısra: 2

...olarak görmek, ...olarak kabul etmek.

Ben beni dîvâne vü bî-'âr ü rüsvâ añladum
'Aşık-ı miñnet-zede bed-nâm u şeydâ añladum

5. **añladum:-du, -m**

Gazel 198

Mısra: 6

...olarak görmek, ...olarak kabul etmek.

Bir nazâr hüsnuñ görüp Mecnûnuñ oldum ey perî
Kaıys-i bî-dil kendümi sen mâhı Leylâ añladum

6. **añladum:-du, -m**

Gazel 198

Mısra: 8

...olarak görmek, ...olarak kabul etmek.

Tâkatüm yokdur edâ-yı emrüñe ben kendümi
İktisâb-ı lutfuña bî-dest ü bî-pâ añladum

7. **añladum:-du, -m**

Gazel 198

Mısra: 10

...olarak görmek, ...olarak kabul etmek.

Ey Cenâbî ol mehüñ dilde hayâl-i kâkülün
Pây-bend-i cân u dil başumda sevdâ añladum

8. **añlasun:-sun**

Gazel 122

Mısra: 3

Anlamak, idrak etmek.

Sâkin-i künc-i belâyuz añlasun miñnet bizi
Derde mu'tâd olmuşuz biz gam-güsârı n'eylerüz

9. **añladuñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 7

Anlamak, idrak etmek.

Şüfi-i sübhâ-keşüñ dilde riyâsın añladuñ
Ey mürid-i 'aşk gel kim ehl-i râz olduñ yine

anlar:

1. **anlar:**

Gazel 28

Mısra: 1

"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Câm-ı derdüñ nüş idüp anlar ki mestân oldılar
Devletüñde her biri Cemşid-i devrân oldılar

anuñ:

1. **anuñ:**

Gazel 4

Mısra: 7

Onun.

'Aşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruñ-i döst
Nür-bağş-ı dil ü cân çeşm-i cihân-bîni ola

2. **anuñ:**

Gazel 22

Mısra: 10

Onun.

Ger elifveş kâmeti yârũñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

3. anuñ:

Gazel 41
Mısra: 4
Onun.

Ĥör bakma dürr-i eşk-i dîde-i ĥûn-bâruma
Kim ser-i peyvendi anuñ bir ulı deryâdadur

4. anuñ:

Gazel 50
Mısra: 2
Onun.

Sînem içre dâyima kînüm benüm gerdünadur
Kim hemîşe luţfi anuñ her le'im ü dünadur

5. anuñ:

Gazel 55
Mısra: 6
Onun.

Bugün bir câmdan içdüm şarâb-ı 'aşk-ı yâri kim
Ser-i Dârâ vü Cem dirler anuñ iki ĥabâbidur

6. anuñ:

Gazel 62
Mısra: 10
Onun.

Çeksün ġam-ı ġîsûlaruñ ey mâh Cenâbî
Başında anuñ bu daĥı bir özge hevesdür

7. anuñ:

Gazel 63
Mısra: 2
Onun.

Yüzüñ bāġ-ı melâhatdür dil-i zârüm hezârıdur
Ĥo feryâdı hezâr itsün işi anuñ çü zârıdur

8. anuñ:

Gazel 70
Mısra: 8
Onun.

Yabâna tarĥ idüp ey ġam sirişküm şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ daĥı ĥisâbı var

9. anuñ:

Gazel 94
Mısra: 2
Onun.

Güneş-tal'at kâmer-şöhret kimüñ sen gibi şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

10. anuñ:

Gazel 126
Mısra: 6
Onun.

Virmişüz sâkî-i 'aşka başı biz peymâneye
Bezm-i ġamda anuñ ile böyledür peymânumuz

11. anuñ:

Gazel 138
Mısra: 12
Onun.

Şüfiyâ 'ilm-i riyâ baĥsini Ĥo 'uşşâĥ-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dâniyuz

12. anuñ:

Gazel 150
Mısra: 14
Onun.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yok

13. anuñ:

Gazel 150
Mısra: 22
Onun.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî şevĥ-i mâh
Ĥalb-i 'âşıkdur hemânâ kim anuñ cânânı yok

14. anuñ:

Gazel 151
Mısra: 10
Onun.

Lâzım-ı hüsnüñ durur olsun Cenâbî 'âşıküñ
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ şeydâsı yok

15. **anuñla:-la**
Gazel 152
Mısra: 4
Onun.

Fîrâkı günlerin eyle raqam evrâk-ı devrâna
Vişâlüñ añma kim ey dil anuñla hiç hisâbum yok

16. **anuñ:**
Gazel 155
Mısra: 8
Onun.

Zâhidâ dilden düşürme 'âşık-ı ma'sûkı kim
Hân-kâhî budur anuñ her nefes ezkâr-ı 'aşk

17. **anuñ:**
Gazel 160
Mısra: 6
Onun.

Şâm-ı fûrkât içre cânâ tâ dem-i şubh-ı vişâl
Derd ü gam egler dili şanma anuñ yârânı yok

18. **anuñ:**
Gazel 177
Mısra: 6
Onun.

Çerâğ-ı hâne-i kalbi durur dervîş ü sultânüñ
Şafâ virmekte kândîli anuñ mihr-i cihândan yig

19. **anuñ:**
Gazel 177
Mısra: 7
Onun.

Şafâ hıştı ile yapmış biñasın anuñ üstâdi
Gül-ı tañmîri âb-ı cüy-bâr-ı bâğ-ı cândan yig

20. **anuñ:**
Gazel 180
Mısra: 6
Onun.

Ser-nigün câmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

21. **anuñ:**
Gazel 192
Mısra: 6
Onun.

Elden kıomadı resm-i kızılbaşî gözlerüñ
Şol kaldı anuñ ile ki ceng-i 'Ubeyd idem

22. **anuñ:**
Gazel 209
Mısra: 6
Onun.

Baş koşar zülfüñ ile Rûm-ı 'izâruñda haţuñ
Yüz kıarasını anuñ ehl-i Kıaramana diyem

23. **anuñ:**
Gazel 221
Mısra: 10
Onun.

Beden dâğ-ı belâ-y-ıla Cenâbî gülşen-i gamdur
Şükûfte kıılmağa anuñ gülün âhum şabâ olsun

24. **anuñ:**
Gazel 242
Mısra: 1
Onun.

Nukûd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevâsından
Bu kıayd oldı baña hâşıl meger âhum livâsından

25. **anuñ:**
Gazel 267
Mısra: 6
Onun.

Kırılıp meclis-i şâhî şurâhî gelse meydâna
Şıkup boynın anuñ sâkı o dem kıanı revân olsa

26. **anuñ:**
Gazel 323
Mısra: 4
Onun.

Hâne-i 'aşkı binâ itdükte mi'mâr-ı ezel
Kelle-i 'uşşâk-ıla yapmış anuñ dîvârını

27. anuñ:

Gazel 330

Mısra: 2

Onun.

Şuña kim bâliş olmışdur giceler işüğüñ taşı
Egilmese meh-i çarha 'aceb midür anuñ başı

28. anuñ:

Gazel 353

Mısra: 5

Onun.

Baña çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnesini
Kaddüñe toğrulalum n'itdi belâdan gayrı

29. anuñ:

Gazel 363

Mısra: 16

Onun.

Bahâristân-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi hacîl eyler anuñ bâb-ı Gülistânı

30. anuñ:

Gazel 369

Mısra: 1

Onun.

Ne yirde bir gül açılrsa olur lâ-büd anuñ hârı
Budur bâ'îş o gül-rüdan kesilmez bir dem ağıyârı

anuñ için:

1. anuñ için:

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Yâ gibi baş egrilügin kullanur ebrûlaruñ
Tîr-i gamzeñ anuñ için câna peykân yağdurur

apar:

1. apar:

Gazel 20

Mısra: 1

Götürmek, alıp götürmek.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

2. apar:

Gazel 20

Mısra: 2

Götürmek, alıp götürmek.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

'âr:

1. 'âr:

Gazel 109

Mısra: 14

Utanma, utanç, hicap.

Küy-ı rüsvâda Cenâbî ta-bl-ı şöhret dögeli
Bildi 'âlemler anı kim nâm-ıla 'âr istemez

2. 'âr:

Gazel 223

Mısra: 6

Utanma, utanç, hicap.

Câm-ı derdüñ nüş idenler mest ü evkâr oldılar
Başmasun bu bezme ayak nâm-ıla 'âr isteyen

3. 'âr:-ı

Gazel 232

Mısra: 4

Utanma, utanç, hicap.

Şöyle bed-nâm olmışam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Âr idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'ârı ben

'âr idüp:

1. 'âr idüp:-üp

Gazel 232

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Utanmak, hicap duymak.

Şöyle bed-nâm olmışam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Âr idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'ârı ben

'ār itmek:

1. 'ār itmek:-mek

Gazel 302

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Utanmak, hicap duymak.

Cāme-i 'āriyet-i cānumdan 'ār itmek nice
Taḥte'l-akdāma vücūdum ḥāk-sār itmek nice

'ār u nāmından:

1. 'ār u nāmından:-ı, -(n)dan

Gazel 260

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Namus ve şan, şöhret.

'Ār u nāmından Cenābī himmeti destin çeküp
İhtiyār itdi ğam-ı 'aşkuñda rüsvā meşrebin

ara:

1. arar:-r

Gazel 25

Mısra: 1

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Kaṭre-i eşküm ki sen mäh-ı dil-ārāyı arar
Kevkeb-i seyyāredür kim çarḥda ayı arar

2. arar:-r

Gazel 25

Mısra: 2

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Kaṭre-i eşküm ki sen mäh-ı dil-ārāyı arar
Kevkeb-i seyyāredür kim çarḥda ayı arar

3. arar:-r

Gazel 25

Mısra: 4

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

'Ārizuñ hükminde göñlüm okıdı ḥaṭṭuñ velī
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nī ki ṭuğrayı arar

4. arar:-r

Gazel 25

Mısra: 8

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Ḥāli olmaz sīnede āvāre göñlüm 'aşksuz
Şan qarada bir semekdür ka'r-ı deryāyı arar

5. arar:-r

Gazel 25

Mısra: 10

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Zülfüñ için kendini sünbül perişān eylemiş
Görmege serv-i çemen ol ḥadd-i bālāyı arar

6. arar:-r

Gazel 25

Mısra: 12

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Katline ben ḥaste cānuñ çeşmüñe olup mu'ın
Gamzeñ ile kaşuñ ey meh tır ile yāyı arar

7. arar:-r

Gazel 25

Mısra: 14

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Ḳible-i maḥşūdı kimüñ mīrdür kimüñ vezīr
Sū-be-sū bende Cenābī şāh-ı vālāyı arar

8. arasin:-sın

Gazel 223

Mısra: 4

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Ḥançer-i ğamzeyle çeşmüñ katl-i ḥāss u 'ām ider
Bend-i zülfüñ arasin kendüyi ber-dār isteyen

9. arar:-r

Gazel 254

Mısra: 6

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Gül gül itmiş 'arızın şem'-i ruḥ-ı gül-gūñ ile
Âteş arar yakmağa biñ zâr-ıla pervânesin

10. **aradum:-dum**

Gazel 263

Mısra: 2

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

'Anberîn zülfünde dirler var vefâdan baña bû
Aradum ben bulmadum ey mâh-çihre mûm-be-mû

11. **aramazlar:-maz, -lar**

Gazel 312

Mısra: 6

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak.*

Bûy-ı zülfi birle yârûñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi mâhuñ iz ile

12. **arar:-r**

Gazel 25

Mısra: 6

*Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak,
araştırmak. II Yönelmek.*

Sen büt-i tersâ için düşdi mezâhib muhtelif
Kimisi Mûsâya döndi kimi 'İsâyı arar

ara:

1. **aramuzda:-muz, -da**

Gazel 124

Mısra: 10

İç.

Bu belâ künci içinde biz Cenâbî gülmedük
Dâ'imâ nâ-şâd olupdur aramızda şâdumuz

2. **arasında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 144

Mısra: 2

İçinde.

'Aqlumı târâc iden bir dil-ber-i tannâz imiş
Mâh-rûlar arasında ḥüsniye mümtâz imiş

3. **ara:**

Gazel 153

Mısra: 12

İçinde.

İztırâbın bilmege her dem Cenâbî göñlinüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

4. **ara:**

Gazel 158

Mısra: 14

İçinde.

İztırâbın bilmege her dem Cenâbî göñlünüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

5. **arasında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 299

Mısra: 2

İçinde.

Çihreñ görelüm zülf-i perîşân arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyḥân arasında

6. **arasında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 299

Mısra: 4

İçinde.

Nâr-ı ruḥuña yansa düşüp n'ola dil-i zâr
Pervâne yanar şem'-i şebistân arasında

7. **arasında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 299

Mısra: 6

İçinde.

Mesken olalı derdüñe şad-pâre dilüm âh
Yir eyledi ey mâh ğamuñ cân arasında

8. **arasında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 299

Mısra: 10

İçinde.

Küyuñ tolanup nâle kıılır bende Cenâbî
Bülbül iñiler bâğ-ıla büstân arasında

9. **arasında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 299

Mısra: 8
Söz konusu olan iki şeyde orta.

Geh cevri firākuñ çekerin gāh vişālūñ
Kim öldi göñül luṭf-ıla iḥsān arasında

ara yirde kal:

1. **ara yirde kalmışam:**-miş, -am
Gazel 9
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Güç bir durumda veya iki şey arasında kalmak.

Yār ise nā-mihr-bān derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde kalmışam bī-çāre dermāndan cüdā

arada:

1. **arada:**
Gazel 338
Mısra: 12
O esnada, o sırada, o vakitte.

'Ayš u rāḫat her kesüñ dāmānını çutduḡda āh
Arada sen geldüñ ey ğam iḥtiyār itdüñ beni

aradan gider:

1. **aradan gider:**
Gazel 102
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ortadan kaldırmak.

Gördi dil-berden beni dūr itmek imiş niyyetüñ
Ey raḡīb-i rü-siyeh telbisi aradan gider

2. **aradan gider:**
Gazel 102
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ortadan kaldırmak.

Gördi dil-berden beni dūr itmek imiş niyyetüñ
Ey raḡīb-i rü-siyeh telbisi aradan gider

ārām-ı cān:

1. **ārām-ı cān:**
Gazel 268
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Gönle huzur veren sevgili.

Zaḫm-ı tīr-i bī-ḫisābuñ tende ey ārām-ı cān
Lālelerdür bitdi yir yir şaḫn-ı hāmūn üstine

arar:

1. **arar:**
Gazel 39
Mısra: 4
Birini veya bir şeyi bulmaya çalışan (kimse).

Cemālin görmesek sen āfitābuñ ey kamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde āhumuz vardur

arar bulur:

1. **arar bulur:**-(u)r
Gazel 337
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.

Ḳande olsam ey Cenābī ğam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

arasında:

1. **arasında:**-(s), -(n)da
Gazel 299
Mısra: 1
İçinde, arasında.

Çihreñ görelüm zülf-i perīşān arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyḫān arasında

ārāste:

1. **ārāste:**
Gazel 287
Mısra: 1
Süslü, süslenmiş, bezenmiş.

Küfr ile ārāste gördükde ben cānānei
Mezheb-i 'İsāya koydum bu dil-i dīvānei

arayı:

1. **arayı:**
Gazel 67
Mısra: 2
Arayarak.

Ėamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına bŷyın arayı ĥoş-gŷzāruñ var

arayı gitse:

1. **arayı gitse:-se**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aramaya gitmek, bulmaya çalışmak.

Eşk-i çeřmŷm tañ mıdur arayı gitse sen mehi
Meyli ĥōd āb-ı revānuñ ey perī-rŷ yaradur

2. **arayı gitse:-se**

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aramaya gitmek, bulmaya çalışmak.

Eşk-i dīdem tañ mı dırsın yāra gitse arayı
Meylgāhı āb-ı cŷyuñ ey çamer-ruĥ yaradur

3. **arayı gitse:-se**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aramaya gitmek, bulmaya çalışmak.

Eşk-i çeřmŷm tañ mıdur arayı gitse sen mehi
Meyli ĥōd āb-ı revānuñ ey perī-rŷ yaradur

'āri:

1. **'āriyŷz:-y, -(ŷ)z**

Gazel 113

Mısra: 3

Temizlenmiş, arındırılmış, pak.

'Āriyŷz her ĥıll ŷ ĥıřtan řāf kılduk řalbŷmŷz
Pŷtesinde 'ālemŷñ bir niçe kez kāl olmuşuz

'ārī eyle:

1. **'ārī eyle:**

Gazel 359

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Temizlemek, arıtmak.

Vech-i murādı zāhid görmek murād iderse
Mir'at-ı řalbŷñ eyle jeng-i riyādan 'ārī

'ārif:

1. **'ārif:**

Gazel 140

Mısra: 7

Bilgili, irfan sahibi.

Dehri pŷr-insān-ıla gŷrdŷkde bir 'ārif didi
Dŷrlŷ ezhār-ıla memlŷ bir mŷzeyyen bāĥ imiş

2. **'ārif:**

Gazel 160

Mısra: 9

Bilgili, irfan sahibi.

'Ārif ol ey dil seni aldamasun her lāle-ruĥ
Çekme derd-i 'ařkıñı şol dil-berŷñ ĩmāñı yok

3. **'ārif:**

Gazel 130

Mısra: 6

Bilgili, irfan sahibi.

Gŷñlŷm koyup cemālŷñ gül-geşt-i 'ālem itmez
Terk eyleyŷp bahārı 'ārif ĥazāna gelmez

'ārif-i bī-ķayd:

1. **'ārif-i bī-ķayd:**

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dŷnyaya karşı ilgi ve alakasını kesmiş, dŷnya
malına ilgi duymayan bilgin kimse.*

Sāķin-i kŷnc-i tevekkŷl 'ārif-i bī-ķayd olur
ĩktisāb-ı nām iĥŷn olmaĥa meřhŷr istemez

'āriyet bir ĥāneye:

1. **'āriyet bir ĥāneye:-(y)e**

Mŷfret 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gelip geĥici bir yer.

Kŷnc-i mescidden alup raĥtum ķodum mey-ĥāneye
Nice bir sāķin olayın 'āriyet bir ĥāneye

'ārīz:

1. 'ārīzuñdan:-(u)ñ, -dan

Gazel 106

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı.

'Ārīzuñdan ayrı göñlüm gülşene şalmaz nazar
Dür olan gül şöhetinden meclis-i h̄ār istemez

2. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Gazel 3

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

'Ārīzuñ gül-zār-ı h̄übīdür haṭuñ reyḥān aña
Yok leb-i la'lüñ gibi bir gonca-i h̄andān aña

3. 'ārīzı:-ı

Gazel 6

Mısra: 10

(Sevgilinin) yanağı.

Mülk-i h̄üsnüñ şāhıyam diyü Cenābī ol melek
'Ārīzı h̄ükminde kaşın gösterür tuğra baña

4. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Gazel 12

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Pinhān kıla ger 'ārīzuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
H̄ürşīd-i 'ālem-tāb hem mestür olur çün şām ola

5. 'ārīzında:-ı, -(n)da

Gazel 14

Mısra: 6

(Sevgilinin) yanağı.

Ka'be-i maḫşūda sensün perde-i 'izzet diyü
'Ārīzında şalınan şol zülf-i 'anber-bārın öp

6. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Gazel 51

Mısra: 6

(Sevgilinin) yanağı.

Nür u fer virseñ n'ola māh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'ārīzuñ mihr-i cihān-efrūzdu

7. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Gazel 85

Mısra: 8

(Sevgilinin) yanağı.

Müşterī 'āşıklara bādām-i ter satar gözüñ
Kāmetüñ serv-i ser-āmed 'ārīzuñ gül-destedür

8. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Gazel 104

Mısra: 4

(Sevgilinin) yanağı.

Kāmetüñ serv-i sehī vü gözlerüñ nergis midür
'Ārīzuñ berg-i semen yā lāle yāhūd gül midür

9. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Gazel 174

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

'Ārīzuñ hem-reng-i güldür sünbül-i ter kākülüñ
Gülsitān-ı 'ālemi kılsun mu'aṭṭar kākülüñ

10. 'ārīzuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 186

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

Şol ki gördi 'ārīzuñla kāmet-i mevzūnuñı
Seyr-i serv-i gülşen itmez eylemez sevdā-yı gül

11. 'ārīzın:-ı, -n

Gazel 254

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı.

Gül gül itmiş 'ārīzın şem'-i ruḥ-ı gül-güñ ile
Āteş arar yakmağa biñ zār-ıla pervānesin

12. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Gazel 316

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

Eşk-i çeşmüm maḫv olur ey māh görsem 'ārīzuñ
Ḥayl-i encüm kem olur toğduḫda şems-i ḥāverī

13. 'ārīzuñ:-(u)ñ

Tahmis 2

Mısra: 12

(Sevgilinin) yanağı.

Ġamze-i şūh-ı cefā-pīşeden ayrudur bu
Kākülūñ ber-ṭaraf it 'ārīzuñ olsun ḥāşıl

'ārīz-ı cānāna:

1. 'ārīz-ı cānāna:-a

Tahmis 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cūy-ı ḥūn-bār isteyen
'Ārīz-ı cānāna baqsun bāğ-ı gülzār isteyen

'ārīz-ı cānānum:

1. 'ārīz-ı cānānum:-(u)m

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

'Ārīz-ı cānānum üzre zūlf-i 'anber-bārlar
Ḥırmen-i güilde yatur gūyā ki heft-ser mārlar

'ārīz-ı dil-ber:

1. 'ārīz-ı dil-ber:

Gazel 102

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

'Ārīz-ı dil-ber gibi mergūb olaydı ger kâmer
Bulnurdı ey felek birin daḥı anı sever

2. 'ārīz-ı dil-ber:

Gazel 193

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin (parlak, güzel) yanağı.

Āfitāb-ı çarḥ ile da'vā-yı ḥūbī kıлмаğa

'Ārīz-ı dil-ber gibi bir māh-ı tībān isterem

'ārīz-ı gül-gūnuñ:

1. 'ārīz-ı gül-gūnuñ:-(u)ñ

Gazel 147

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül renkli yanağı.

Rāst-ı bālā-kāmetüñdür serv-i bālādan ġarāz
'Ārīz-ı gül-gūnuñ ancak verd-i ra'nādan ġarāz

'ārīz-ı ḥamrā-yı gül:

1. 'ārīz-ı ḥamrā-yı gül:

Gazel 186

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gülün kırmızı yaprağı.

Bir boyı servüñ Cenābī bendesidür kim bu gün
Münfa'ıldür ruḥlarından 'ārīz-ı ḥamrā-yı gül

'ārīz-ı meh-tābına:

1. 'ārīz-ı meh-tābına:-ı, -(n)a

Gazel 311

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ay ışığı gibi parlak yanağı.

'Ārīz-ı meh-tābına göñlüm virüp ben sevmedüm
Ḥadd-i sinni irmeyüñce her birinüñ on beşe

'ārīz-ı nūzhet-fezāsi:

1. 'ārīz-ı nūzhet-fezāsi:-(s)ı

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gönlü neşelendiren yanağı.

Açılır göñlüm gözüm görsem Cenābī ol güli
'Ārīz-ı nūzhet-fezāsi gūyiyā kim yazdur

'ārīzuñ añdum:

1. 'ārīzuñ añdum:- du, -m

Gazel 297

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağını anmak, zikretmek.

Çemende 'ārīzuñ añdum boyandı kânlara lāle
Kara sözler didüm ey gül ḥatuñ vaşında reyḥāna

'ārīzuñ fikrin koyup:

1. 'ārīzuñ fikrin koyup:-up

Gazel 341

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağını düşünmeyi bırakmak.

Cenābī 'ārīzuñ fikrin koyup yād-ı ruḥuñ eyler
Bahāristāna el urdı temām idüp Gülistānı

'ārīzuñ hükminde:

1. 'ārīzuñ hükminde:-i, -(n)de

Gazel 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının egemenliği.

'Ārīzuñ hükminde gönlüm okıdı ḥaṭṭuñ velī
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nī ki tuğrayı arar

'ārīzuñ māhiyyetidir:

1. 'ārīzuñ māhiyyetidir:-i -dür

Gazel 222

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin parlak) yanağının özelliği, niteliği.

Ḥ'āba varmış baḥtumu zülfüñ şebinde ey kâmer
'Ārīzuñ māhiyyetidir şubḥveş bīdār iden

'ārīzuñ mihriini:

1. 'ārīzuñ mihriini:-i, -(i)

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güneş gibi parlak yanağı.

'Ārīzuñ mihriini görsem cān u dil ḥandān olur
Yād kılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryān olur

'ārīzuñ şem'inüñ:

1. 'ārīzuñ şem'inüñ -nün

Gazel 329

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının mumu. II Sevgilinin
yanağının parlaklığı, ışıltısı.

'Ārīzuñ şem'inüñ oldum ey şanem pervānesi
Kākülün zencirinin gönlüm dūrür dīvānesi

'ārīzuñla zülfüñüñ zikri:

1. 'ārīzuñla zülfüñüñ zikri:-i

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının ve saçının zikri.

Gitmedi zikri dilümden 'ārīzuñla zülfüñüñ
Cāmi'-i dilde budur şubḥ u mesā evrādumuz

arka olur:

1. arka olur:-(u)r

Gazel 68

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Sahip çıkmak, bir kimseyi başkasına karşı
korumak.

Ḳılmaduñ hergiz Cenābī şaff-ı a'dādan ḥazer
Arka olur buñ deminde Şeh Süleymānuñ mı var

armağan:

1. armağanın:-i, -n

Gazel 47

Mısra: 4

Hediye. II Aşk derdi.

Dil metā'-ı cānı virdi itmedi derdüñ kabūl
Bī-nevā bir müflisüñdür armağanın gezdürür

'arş:

1. 'arş:-i

Gazel 351

Mısra: 2

Gök, gökyüzü. II Felek.

O meh-rüy-ı sipeh-dāruñ görüp cevlan ider raḥşı
Ayağum altına aldum Burāk-ı āh-ıla 'arşı

'arsagāh-ı nazm:

1. 'arsagāh-ı nazm:

Gazel 333

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şiir meydanı.

'Arşagāh-ı nazm içinde oldum ey gül ben daḥı
Bülbül-i güyā gibi ehl-i zebānuñ yügrüğü

'arsa-i cānum:

1. 'arsa-i cānum:-(u)m

Gazel 264

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Can arsası. II Âşığın canı.

'Arsa-i cānum gibi nüzhet-fezādur dil dağı
Vir semend-i nāzuña cevlān cevlān üstine

'arsa-i dehrüñ:

1. 'arşa-i dehrüñ:-(ü)ñ

Gazel 348

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yeryüzü, dünya.

'Arşa-i dehrüñ Cenābī merd-i şeh-bāzı geçen
Ziver-i dünyā-yı dūna meyl ider mi zen gibi

'arsa-i himmet:

1. 'arsa-i himmet:

Gazel 173

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gayret meydanı.

Ey Cenābī nev-'arūs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

arsa-i 'uzletde:

1. arşa-i 'uzletde:-de

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yalnızlık meydanı.

Düşmen-i nefis u hevānuñ kesdi bir bir başını
Arşa-i 'uzletde şol kim tığveş 'uryān olur

arslānuñ siyāh gūşı:

1. arslānuñ siyāh gūşı:

Gazel 364

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aslanın siyah kulağı (yemesi). II Sevgilinin siyah saçı.

Yüzüñ deşt-i melāhtdür gözüñ şir-i jiyānında
Kara zülfüñ midür cānā ol arslānuñ siyāh gūşı

art:

1. arta:-a

Gazel 163

Mısra: 6

Fazlalaşmak, çoğalmak, daha etkili bir duruma gelmek.

Külhenī bir 'aşık-ı şūrīdedür āh eylese
Yağmağa gül hānümānın arta nārı bülbülüñ

artuk:

1. artuk:

Gazel 344

Mısra: 8

Daha çok, daha fazla.

Gördi gülşende gülüñ hem-dem-i hār oldığını
Benden artuk o mehüñ sevdüğünü ağıyarı

artur:

1. arturdu:-du

Gazel 315

Mısra: 9

Çoğaltmak.

Gün -be- gün cevriñi arturdu o şirīn-dehen
Harfiyā zerrece yok miñri bu ben Ferhāda

'arz:

1. 'arżına:-ı, -(n)a

Gazel 189

Mısra: 4

Hālini, durumunu anlatma.

Sen bahār-ı hūsne şāhum yoklanup kıllar gibi
Biñ hacālet 'arżına karşı gelür her yaz gül

'arż eylesün:

1. 'arż eylesün:-sün

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sunmak, takdim etmek.

Tāc-ı faqr ile Cenābī husreviyem 'ālemüñ
Bendelik 'arż eylesün her mīr ile sultān baña

'arz ider:

1. **'arz ider:-er**

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Baňa cevrin 'arz ider ol mäh gayre mihrini
Bir şehe ƙul olmuşam kim bendeye dād eylemez

2. **'arz ider:-er**

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Ĥaddi üzre 'anberîn dil-dâr kâkül 'arz ider
Verd-i âhmer üstine gūyâ ki sünbül 'arz ider

3. **'arz ider:-er**

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

...olarak göstermek, sunmak.

Sihr ile ey cân çeşmüñ göñlümüñ Hârûtina
Ğabğab-ı sîminüñi bir çâh-ı Bâbil 'arz ider

4. **'arz ider:-er**

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göstermek, sunmak.

Bir bahâr-ı tâzedür cânâ cemâlüñ kim müdâm
Fazl-ı dîde 'âşık-ı dîdâra ter gül 'arz ider

5. **'arz ider:-er**

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sunmak, takdim etmek.

Deyr-i ĥüsünde Cenâbî yâr-i tersâ-beççenün
'îsî-i la'l-i lebi dil rindine mül 'arz ider

6. **'arz ider:-er**

Gazel 256

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Görüp ol ƙadd-i bālânı maĥabbet 'arz ider Tübâ
Nihâl-i ravza-i cennet veyâ serv-i çemensin sen

7. **'arz ider:-er**

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak.

Ĥaddi üzre 'anberîn dil-dâr kâkül 'arz ider
Verd-i âhmer üstine gūyâ ki sünbül 'arz ider

8. **'arz ider:-er**

Gazel 157

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yâra şevĥ
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-ĥ*âra şevĥ

9. **'arz ider:-er**

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göstermek, ortaya koymak.

'Arz ider gül nâzenînüñ bülbüle şayd olduĥın
Zaĥm-ı dendân la'li üzre jâleden tebĥâleler

'arz it:

1. **'arz itme:-me**

Gazel 99

Mısra: 9

Kelime Tipi:

Göstermek, sunmak.

Baňa seyr-i gülşeni 'arz itme luĥ it ey refîĥ
Küy-ı cânânum baňa tâze bahâristândur

2. **'arz itme:-me**

Gazel 131

Mısra: 9

Kelime Tipi:

Göstermek, sunmak. II Anlatmak, bildirmek.

Küh-ı ğam sengİN diyü 'arz itme cânâ Ğarfiyâ
Berg-i kâha almadı bizden anı verzİdemüz

3. 'arz itmege:-mege

Gazel 187

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Ey Cenâbî 'andelİbe kendüyi 'arz itmege
Jälelerden ğuşına aşdı dür-i şeh-vâr gül

'arza kıldı:

1. 'arza kıldı:-dı

Gazel 157

Mısra: 4

Kelime Tipi:

Göstermek.

Sen Mesİhâ-dem şanem Ğaddinde zülfüñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnâra şevk

'arz-ı hâl idem:

1. 'arz-ı hâl idem:-em

Gazel 306

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hâlini arz etmek, bildirmek; içini dökmek.

Ne Ğâcet 'arz-ı hâl idem huzûr-ı şâhda ey dil
Degül rüşen nesi ola bu ben müruñ Süleymâna

'arz-ı keyd idem:

1. 'arz-ı keyd idem:-em

Gazel 192

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hile yapmak. II İnsanları etkileyen, büyüleyen
cümleler kurmak.*

Başdan ayaĞa bâtıı ola sihr-i Sâmiri
Nazm içre ben Cenâbî eger 'arz-ı keyd idem

'arz-ı küdüret itmem:

1. 'arz-ı küdüret itmem:-me, -m

Gazel 206

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bulanmak, kirlenmek.

Bir baĞr-ı bİ-kerânam görmez çaramı gözler
Her Ğâr u Ğas Ğamından 'arz-ı küdüret itmem

'arz-ı niyâz it:

1. 'arz-ı niyâz it:

Gazel 288

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Âşğın) isteĞini arz etmek, bildirmek.

Ey Ğazel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüĞünde pâyına

'arz-ı şİve eyler:

1. 'arz-ı şİve eyler:-r

Gazel 187

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Nazlanmak, cilve yapmak. II (Çiçekler vb. için)
RüzĞarda hafif hafif sallanmak.*

Bülbül-i bİ-çârenüñ raĞmına her dem bâĞda
Serve 'arz-ı şİve eyler Ğâr-ıla oynar gül

ârzü:

1. ârzü:

Gazel 199

Mısra: 9

(Sevgilinin) ilgisi.

Genc-i Ğüsnüñ işidüp der-yüze itdüm ârzü
Bir gedâyam şâhdan luĞ-ıla iĞsân isterem

ârzü eyler:

1. ârzü eyler:-r

Gazel 286

Mısra: 9

Kelime Tipi:

*Candan, yürekten, gönülden istemek,
arzulamak.*

Ârzü eyler Cenâbî ilĞifâtin sen şehüñ
Ğâküñ altun oldıĞın görmek diler kimyâyıla

ârzü itdüm:

1. ârzü itdüm:-dü, -m

Gazel 303

Mısra: 5

Kelime Tipi:

*Candan, yürekten, gönülden istemek,
arzulamak.*

Hecrüñ deminde nitekim itdüm vişâlüñ ârzü
Güñden güne şalduñ beni ey bî-vefâ ferdâlara

ârzü-yı mâ çeker:

1. ârzü-yı mâ çeker:-er

Gazel 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Su istemek. II Sevgilinin yanağını öpmeyi
arzulamak.*

Büse-i hadd-i dil-ârâya gönül sevdâ çeker
Güviyâ bir tıfıldur kim ârzü-yı mâ çeker

ârzü-yı sıhhat iden:

1. ârzü-yı sıhhat iden: -en

Gazel 223

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sağlık, sıhhat isteyen (kimse).

Ârzü-yı sıhhat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Âşık olur çeşmüñe kendüyi bîmâr isteyen

as:

1. asdı:-dı

Gazel 224

Mısra: 8

*Bir şeyi aşığıya sarkacak bir biçimde bir yere
iliştirip sarkıtmak. II Gönül vermek.*

Gamzeñe cânlar virenler düşdiler hançerlere
Asdı dâr-ı zülfüñe kendüyi ber-dâr isteyen

aşağı oldı:

1. aşağı oldı:-dı

Gazel 344

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Derdüñi bilmez iken hâlete geldi şüfi
Bengî oldı aşağı görimedini esrârı

āsān:

1. āsān:

Gazel 150

Mısra: 13

Kolay.

'Aşk müşkil kâr imiş āsān şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yok

2. āsān:

Gazel 240

Mısra: 14

Kolay.

Ben hayât-ı dünyeden geçdüm Cenâbî yârsız
Ölmeği āsān gördüm hasret-i didârdan

āsān eylesem:

1. āsān eylesem:-se, -m

Gazel 202

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kolaylaştırmak.

'İyd-ı vaşluñ irse cânum saña kırbân eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña āsān eylesem

āsār:

1. āsāra:-a

Gazel 154

Mısra: 6

*Bir şeyin varlığını gösteren belirtiler, alametler.
II Allah'ın varlığına, birliğine işaret eden her şey.*

Dide-i idrâküñi h̄'âb almasun bîdâr kıl
Nergis-i şehlä gibi zâhirdeki āsāra bak

asďāf-ı 'ālemde:

1. asďāf-ı 'ālemde:-de

Gazel 207

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cihanın sedefleri. II Dünyadaki güzeller.

Saña beñzer yok güher asďāf-ı 'ālemde bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknūnum
benüm

asďāf-ı dürr- perver:

1. **aşďāf-ı dūr- perver:**

Gazel 361

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İnci saklayan sedefler. II Cenâbî'nin şairlik kabiliyeti.

Baħr-ı nazma bir nefes olsa şinâver dūr-i siħr
Ṭab'-ı mevzūnuñ senüñ aşďāf-ı dūr-perver gibi

'ases:

1. **'asesdūr:-dūr**

Gazel 62

Mısra: 1

Gece bekçisi. II Geceleri sevgilinin mahallesinde dolaşan âşık.

Kūyuñ ṭolanur gice ile şol ki 'asesdūr
Sultān-ı cihāndur bu sa'âdet aña besdūr

Ashāb:

1. **Aşhāb:**

Gazel 115

Mısra: 10

Sahabeler. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Nūr-ı Ahmeddūr cebîni aña nisbet ruħları
Ey Cenâbî ḥaṭṭına Aşhāb beñzer beñzemez

asıl:

1. **aşılmasun:-ma, -sun**

Gazel 250

Mısra: 12

(Yüzü) asılmak; keyfi kaçmak, somurtmak.

Kendüyi yüksek ṭatar gâyetde serv-i ser-bülend
Ol kıyâmet kaddüñi gördükde tek aşılmasun

2. **aşıldı:-dı**

Gazel 357

Mısra: 5

Asılmak, takılmak. II Bağlanmak, sevdalanmak, tutulmak.

Ol nihâl-i kâmet-i bālâna aşıldı göñül
Ben perişân- ħâli gördi zülfüñüñ dil-bestesi

3. **aşıl:**

Gazel 15

Mısra: 6

Asılmak, takılmak.

Zer kemer gibi göñül koşsan miyân-ı yâri sen
Şopaveş yanına aşıl ḥaçer-i bürrânın öp

asılı kalur:

1. **aşılı kalur:-(u)r**

Gazel 131

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir yere takılmış veya asılı hâlde bulunmak. II Bağlanmak, sevdalanmak, tutulmak.

Her yañıağı lâlenüñ zülf-i dil-âvizin görüp
Aşılı kalur 'acebdür bu dil-i şürîdemüz

âsitân:

1. **âsitānuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 54

Mısra: 10

(Sevgilinin) eşiği.

Bulur bî-minnet ağıyaruñ katunda gün gibi 'izzet
Cenâbî âsitānuñda girü şāhum bayağıdur

2. **âsitānuñdur:-(u)ñ, -dur**

Gazel 342

Mısra: 3

(Sevgilinin) eşiği.

Hücüm-ı fitneden kaçsam penāhum âsitānuñdur
Baña luṭfin dirîg itmez bulunmaz şāhdan ğayrı

âsitân-ı yârda:

1. **âsitân-ı yârda:-da**

Gazel 193

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eşiği.

Âsitân-ı yârda olmağa der-bân isterem
Mülk-i Rûma kendümi ya'nî ki sultān isterem

âsitānuñ ħâkidür:

1. **âsitānuñ ħâkidür:-i, -dür**

Gazel 345

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kapı eşiğindeki toprak.

Âsitānuñ ħâkidür başumda tâc-ı iftiħār
Bârgāh-ı 'izzetüñdür baña devlet kapusu

āsītānuñ hākini:

1. āsītānuñ hākini: -i, -(n)i

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kapı eşiğindeki toprak.

Āsītānuñ hākini çeşmine 'ābid çekmese
Gam degüldür sevdiğüm kühli dağı kūr istemez

āsītānuñ kullığıdır:

1. āsītānuñ kullığıdır: -ı, -dur

Gazel 214

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kapı eşiğinde kulluk etme.

Āsītānuñ kullığıdır saltanat ben bendeye
Devlet-i Cemşide virmem küyuñ içre zilletüm

āsītānuñ sengine:

1. āsītānuñ sengine: -i, -(n)e

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kapı eşiğindeki taş.

Āsītānuñ sengine başın koyup rāhat süren
Bister-i sincāb-ıla bālīn-i zer-kār istemez

'asker:

1. 'asker:

Gazel 9

Mısra: 6

Asker, ordu. II Âşığın ordu kadar fazla olan
gözyaşı.

Leşker-i eşküm perîşān oldı her sū sensüzün
Kanda cem' olur şol 'asker kıla sulţāndan cüdā

āsmān:

1. āsmāna: -a

Gazel 206

Mısra: 7

Gök, gökyüzü, sema, felek.

Rütbetle çıkısa cāhil gün gibi āsmāna
Ta'zīmi lâzım iken zerrece 'izzet itmem

āsmāna irüşdi:

1. āsmāna irüşdi: -dı

Gazel 305

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göğe ulaşmak, yükselmek.

Yanup nār-ı firākında o māhuñ
İrüşdi dūd-ı āhum āsmāna

āsmān-ı dūn:

1. āsmān-ı dūn:

Gazel 64

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alçak, aşâğılık felek.

Dūd-ı āh-ı pūr-şerārüm resmidür kim her gice
Zer-benek hil'at gibi bu āsmān-ı dūn giyer

assı:

1. aşşı:

Gazel 59

Mısra: 10

Fayda, yarar; kâr.

Metā'-ı varlığı şatdum Cenābī yokluğa çün kim
Bu bāzār-ı fenā içre baña aşşı ziyānumdur

2. aşşımı: -m, -ı

Gazel 305

Mısra: 8

Fayda, kâr. II Âşığın çektiği sıkıntı, keder.

Āsmān-ı 'aşşuñ virüp aldum sürürü
Degüşdüm aşşımı lâ-büd ziyāne

3. aşşı:

Gazel 313

Mısra: 2

Fayda, yarar; kâr. II Mutluluk.

Ol bī-vefāyı benden dūr eyledi zamāne
Aşşı içinde 'ālem ben uğradım ziyāne

āsüde olurdu:

1. āsüde olurdu: -(u)r, -du

Gazel 306

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Rahat olmak, huzur bulmak.

Olurdu sâyesinde rûh-ı Câmî her dem âsûde
Dikilse naḥl-i eṣ'arum eger bâğ-ı hıyâbâne

âsûde-i dehr oldı:

1. âsûde-i dehr oldı:-dı

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mutlu olmak.

Âsûde-i dehr oldı Cenâbî gibi ğamdan
Her kim ki şehâ sâye-i luṭfuñ kenef eyler

âsîb:

1. âsîbile:-ile

Gazel 349

Mısra: 6

Bela, felaket, musibet, zarar.

Çeşm-i bed-zamânesin nûr-ı çeşme yâ Râb
İrgürmesüñ ilâhî âsîbile gezendi

âsîb ider:

1. âsîb ider:-er

Gazel 244

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Zarar vermek.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütma tañ ta'lîmden
Lebleri nâzûk durur âsîb ider dendân-ı sîn

âsîb-i hâr-ı ğam çek:

1. âsîb-i hâr-ı ğam çek:

Gazel 176

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, keder dikeninin ezizetini çekmek. II Aşkın gamına, kederine katlanmak.

Ḥarfî çü bağladuñ dili ol gül budâğına
Bülbülşifat yûri âsîb-i hâr-ı ğam çek

'âşık:

1. 'âşık:

Gazel 4

Mısra: 7

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

'Âşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruḥ-ı dōst
Nûr-baḥş-ı dil ü cân çeşm-i cihân-bîni ola

2. 'âşık:-a

Gazel 4

Mısra: 2

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Göñlüm ister şu mehi kim sevene kîni ola
'Âşık cevri ü cefâ eylemek âyîni ola

3. 'âşık:-a

Gazel 11

Mısra: 1

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

'Âşık farz oldı kim rüsvây-i 'âm u hâs ola
Dehr içinde terk-i 'âr u nâm idüp bed-nâm ola

4. 'âşıklarun:-lar, -(u)ñ

Gazel 28

Mısra: 9

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Zaḥm-ı tîğ-ı bî-hisâbuñ yîmeden 'âşıklarun
Bu Cenâbî gibi ey meh cümleten kan oldılar

5. 'âşık:-a

Gazel 40

Mısra: 7

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Bezm-i ğamda nûş idüp 'ayş itmege ben 'âşık
Gözlerüm peymânesinde eşk-i çeşmüm bâdedür

6. 'âşık:

Gazel 42

Mısra: 5

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Şaff-ı ni'âli gözlese 'âşık 'aceb degül
Kim şehri-yâr-ı 'aşk ola adı gedâ durur

7. 'āşık:

Gazel 56

Mısra: 8

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Nergis-i zer-tâci gördüm üstüne dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'āşık mıdır

8. 'āşık:

Gazel 70

Mısra: 5

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Göñül hün-âbesin içsün yisün zevk eylesün 'āşık
Melâmet nârına yanmış ciger gibi kebâbi var

9. 'āşıkluñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 74

Mısra: 5

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Vehm idüp kâfir gözüñden ey şanem 'āşıkluñ
Sü-be-sü dil merdümin yarar qaravul saldılar

10. 'āşık:

Gazel 75

Mısra: 5

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Kaşuñ mihrâbını gördükde 'āşık
Ta'accübden didi Allâhu ekber

11. 'āşıkluñ:-(u)ñ

Gazel 81

Mısra: 7

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Âteş-i süz-i dilidür 'āşıkluñ cânın yağan
Seyle viren hânümânın dîde-i giryânıdır

12. 'āşıklar:-lar

Gazel 83

Mısra: 1

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

İrem bâğını 'āşıklar ruḥ-ı cānānedür dirler
Sa'âdet gencine mesken dil-i dīvānedür dirler

13. 'āşıklara:-lar, -a

Gazel 85

Mısra: 7

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Müşterî 'āşıklara bādām-i ter satar gözün
Kâmetün serv-i ser-âmed 'arizuñ gül-destedür

14. 'āşıklara:-lar, -a

Gazel 100

Mısra: 5

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Didüm 'āşıklara rahm u vefâ it
Didi 'âdet bize cevr ü cefâdur

15. 'āşıkluñ:-(u)ñ

Gazel 103

Mısra: 3

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Gül yüzüñden ço cesîm-i behre olsun 'āşıkluñ
Tutmadın etrâf-ı hüsnuñ gülşenini hârlar

16. 'āşıkın:-ı, -n

Gazel 108

Mısra: 1

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Gâh u bî-geh her güzel kim 'āşıkın yâd eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim kullara dâd eylemez

17. 'āşık:

Gazel 112

Mısra: 7

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Râh-ı 'aşk içre şol 'āşık kim geçer şâbit kadem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü îmân istemez

18. 'āşıkın:-ı, -n
Gazel 114za
Mısra: 2
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Ol hümā üftâdesinden sāyesin dūr eylemez
Hāke salmaz 'āşıkın 'ālemlere hūr eylemez

19. 'āşıkuz:-(u)z
Gazel 116
Mısra: 1
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

'Āşıkuz dervāze-i şehri-i melāmet beklerüz
Zāhidāsā şanma kim küy-ı selāmet beklerüz

20. 'āşık:
Gazel 128
Mısra: 1
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Derd ü belālaruñ çeken 'āşık hisābsuz
Huld-ı berīn-i küyüña girdi 'azābsuz

21. 'āşıkūñ:-(u)ñ
Gazel 151
Mısra: 9
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Lāzım-ı hüsnuñ durur olsun Cenābī 'āşıkūñ
Şöhreti olmaz şu māhuñ kim anuñ şeydāsı yok

22. 'āşık:
Gazel 163
Mısra: 3
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Yāra vaşl olduğda 'āşık fikri-i hicrānındadır
Fasl-ı güldē gitmez oldur inkisāri bülbulüñ

23. 'āşıklarūñla:-lar, -(u)ñ, -la
Gazel 167
Mısra: 8
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Şive bāzārında cevrüñ şatmağā bir h'ācesin
Müşteri 'āşıklarūñla tōldi dükkanuñ senüñ

24. 'āşıkūñ:-(u)ñ
Gazel 170
Mısra: 6
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Berr ü baħruñ istesek fehmi itmege ma'nāsını
Sīne-i sūzān ile çeşm-i teridür 'āşıkūñ

25. 'āşıkūñ:-(u)ñ
Gazel 170
Mısra: 8
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Dāyimā hengāme-i hüsnuñde zūlf-i kec-revüñ
Geçmege ğam hālkāsından çenberidür 'āşıkūñ

26. 'āşıkūñ:-(u)ñ
Gazel 170
Mısra: 10
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Baħr ile berden murād olan hārebē dünyede
Sīne-i pür-tāb u çeşm-i teridür 'āşıkūñ

27. 'āşıkūñ:-(u)ñ
Gazel 170
Mısra: 12
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Ey Cenābī her tarafından ol perīnüñ oğları
Uçmağā evci-i fenāya şeh-peridür 'āşıkūñ

28. 'āşık:
Gazel 171
Mısra: 10
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Dāğ-ı ğamla zeyn idüp cism-i nizārın ser-te-ser
Bu Cenābī gibi 'āşık 'āleme rüsvā gerek

29. 'âşıklaruz:-lar, -(u)z

Gazel 171

Mısra: 7

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Meşreb-i la'lüñ tutan 'âşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem cām-ı mey-i şahbā gerek

30. 'âşıkına:-ı, -(n)a

Gazel 176

Mısra: 1

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Ben 'âşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mâtem tuta kıyâmete dek üstüme felek

31. 'âşık:-a

Gazel 244

Mısra: 11

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

'Âşık itme 'adâvet yir iseñ dînüñ gamın
Sevdüğüm bir yire sığmaz ikisi yâ dîn yâ kîn

32. 'âşık:

Gazel 248

Mısra: 1

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Sünbül şaçuñ şūrîdesi bälâña 'âşık nârven
Reyhân hâtuñ âşuftesi çihreñ esîri yâsemem

33. 'âşık:

Gazel 263

Mısra: 10

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

İstemez hecrüñ koyup cânâ Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymân çün buyurdi 'âşık olmaz kām-cü

34. 'âşığı:-ı

Gazel 264

Mısra: 9

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Gâh vaşluñ egledi ben 'âşığı geh fūrkatüñ
Devletüñde sürilür devrân devrân üstine

35. 'âşıklarüñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 264

Mısra: 3

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Yoğrışup 'âşıklarüñ tîr-i belâña cân virür
Râh-ı küyuñda yatar çurbân çurbân üstine

36. 'âşıklarüñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 265

Mısra: 7

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Mest [ü] evkâr oldılar her küşede 'âşıklarüñ
Câm-ı pür-gam içmeden ol la'l-i mey-gün üstine

37. 'âşıklara:-lar, -a

Gazel 272

Mısra: 4

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Şeh-i iklîm-i melâhat seni dirler sensin
Koma 'âşıklara zulm ide gamuñ dâd eyle

38. 'âşıkıdur:-ı, -dur

Gazel 295

Mısra: 9

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Bir meh-i bedrüñ Cenâbî 'âşıkıdur kim bugün
'Âlemüñ pertev şalar mihr-i cihân-ârâsına

39. 'âşıklarüñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 295

Mısra: 3

Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Cân virüp 'âşıklarüñ sen şeh gamında gitdiler
Râyet-i âhi diküp bir bir 'adem şahrâsına

40. 'āşık:
Gazel 330
Mısra: 7
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Hakikat bir imiş bildüm bugün ma'sûk-ıla 'āşık
Ġalať idüp iki görse ne ġam ey dil anı şaşı

41. 'āşık:
Gazel 361
Mısra: 7
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

'Āşık oldur kim duġān-ı āhi çıksa sineden
Her şerārın göstere yanınca bir aġker gibi

42. 'āşık:
Gazel 363
Mısra: 13
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyüñi 'āşık
O ġülzār-ı şafā-bāhşuñ çü sensin verd-i ġandāni

43. 'āşık:
Gazel 367
Mısra: 1
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Dūd-ı āhından giyüp 'āşık libās-ı mātemi
Kendi ġara baġtına yās eyleyüp çekdi ġamı

44. 'āşık:-(u)ñ
Gazel 367
Mısra: 8
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

La'l-i nābuñ yādına nüş eyleyüp ġün-ı ciger
Bezmi-ġamda ġoş geçer ben 'āşık:ñ cānā demi

45. 'āşık:
Tahmis 3
Mısra: 10
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Şor baña 'aşkuñ rumüzün saña taġrİR eyleyem
Cān u baş terkin urur 'āşık hemān pervānedür

46. 'āşıklar:ñ:-lar, -(u)ñ
Tahmis 3
Mısra: 16
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan (kimse).

Eşk-i sürhile münakkaş bir müzeyyen-ġānedür
Mest ü evkār olsalar 'āşıklar:ñ olmaz 'aceb

47. āşık:
Gazel 373
Mısra: 3
Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun, müptela olan kimse.

Āşık diyār-ı ġamda çalar kūs-ı sīneye
Ġüş-ı cihāna irġürür [ol dem] şadāsını

'āşık ġamını derdi başı yimeyen dildedür:

1. 'āşık ġamını derdi başı yimeyen dildedür:
Gazel 235
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Āşık rindir. Onun tek derdi gönül derdidir.

Yimeyen başı ġamını derdi 'āşık dildedür
Bu ġadıṣ-i cān-fezā bir 'āşık-ı ser-bāzdan

'āşık geçen:

1. 'āşık geçen:-en
Gazel 26
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Āşık olan (kimse).

Saña 'āşık geçen ey meh dilese baġt-ı sa'īd
Muşhaf-ı ġüsnüñi alup ele ol fāl eyler

'āşık geçer:

1. 'āşık geçer: -er
Gazel 58
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Āşık olan.

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña 'âşık geçer miñnet esîr ü hâk-sârumdur

'âşık geçüp:

1. 'âşık geçüp:-üp
Gazel 338
Mısra: 7
Kelime Tipi: Deyim
Âşık olmak, sevdalanmak.

Bir gül-endâma göñül bülbülşifat 'âşık geçüp
Bister-i hâr-i cefâda dil-figâr itdûñ beni

'âşık gözine:

1. 'âşık gözine:-i, -(n)e
Gazel 149
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Âşığın bakışı, nazarı.

Ûaddûñ görüp Cenâbî didi ki nañl-i güldür
'Âşık gözine hecrüñ bâğ-ı letâfet ancak

'âşık hâlini:

1. 'âşık hâlini: -i, (n)i
Tahmis 3
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Âşığın (perişan, zavallı) hâli.

Leblerüñ hün-âb-ı göñlüm içmege peymânedür
Şorma 'âşık hâlini Mecnûna bir dîvânedür

'âşık ol:

1. 'âşık ola:-a
Gazel 290
Mısra: 4
Kelime Tipi: Deyim
*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Kessin ümîd-i mihri olsun cefâya mu'tâd
Şol derdmendi dilden 'âşık ola o mâha

2. 'âşık olaldan:-al(ı)dan
Gazel 292
Mısra: 14
Kelime Tipi: Deyim

*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Duñân-ı âhuñ irdi çarha Harfî
Olaldan 'âşık ol kaşı hilâle

3. 'âşık olalı:-alı
Gazel 266
Mısra: 4
Kelime Tipi: Deyim
*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Ğam hırmenidür sine başak dâne-i eşküm
'Âşık olalı iki elüm hâşıl içinde

4. 'âşık olalı:-alı
Gazel 367
Mısra: 5
Kelime Tipi: Deyim
*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Olalı 'âşık göñül her gördüğüñden hâl alur
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'âlemi

5. 'âşık olan:-an
Gazel 162
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Birine sevgiyle bağlanan, tutulan, vurgun,
müptela olan kimse.*

Şanma kim 'âşık olan ey dil sevilmez dünyede
Hâr-ı miñnedür hemîşe mübtelâsı bülbülüñ

6. 'âşık oldı:-dı
Gazel 76
Mısra: 9
Kelime Tipi: Deyim
*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Cenâbî dilden oldı saña 'âşık
Ne lâzım sūd kim bu hâle inkâr

7. 'âşık oldum:-du, -m
Gazel 160
Mısra: 1
Kelime Tipi: Deyim

*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

'Âşık oldum bir nigāra cevrinüñ dermāni yok
Bilmezem kâfir midür dīni yok īmāni yok

8. 'âşık oldum:-du, -m

Gazel 294

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

'Âşık oldum gördüğümde kākül-i cānāneye
Bir güzel zencīr buldum bu dil-i dīvāneye

9. 'âşık olmasaydı:-ma, -sa, -(y)dı

Gazel 292

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Ruḥ-ı gül renge olmasaydı 'âşık
Neden bağına dāğ ururdu lāle

10. 'âşık olup:-up

Gazel 293

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Gördüğünce üstüme her dem yaḫalar çāk ider
'Âşık olup ey şanem ḡam merdümi dīdāruma

11. 'âşık olur:-(u)r

Gazel 223

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak,
gönlünü kaptırmak.*

Ārzü-yı şihḫat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Âşık olur çeşmüñe kendüyi bīmār isteyen

'âşık tāmına:

1. 'âşık tāmına: -i, -(n)a

Gazel 283

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Āşığın çatısı. II Āşığın başı.

Tāk-ı ebrūnuñ ḫayāli birle ḫaddüm ḫam idi
Ḡam esāsın urmamışdı çarḫ 'âşık tāmına

âşikār eyle:

1. âşikār eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkarmak, belli etmek, ortaya
koymak.*

Eyledüñ ey sīne yir yir tāze dāḡuñ âşikār
Toylamaḡa ḡam sipāhın bir iki nānuñ mı var

2. âşikār eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 235

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkarmak, belli etmek, ortaya
koymak.*

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir âşikār
Künc-i dilde her ne kim mektümüm idi rāzdan

3. âşikār eyler:-r

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkarmak, belli etmek, ortaya
koymak. II Çiçek açmak.*

Āşikār eyler çemende tā ki dāḡın lāleler
Ḥāli olmaz dökmeden bir laḫza yaşın jāleler

4. âşikāra eyledüm:-dü, -m

Gazel 186

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meydana çıkarmak, ortaya koymak.

Farḫ-ı serde âşikāra eyledüm bir tāze dāḡ
Gül-ruḫuñ yādına ey gül başdadur çün cāy-ı gül

âşikār it:

1. **âşikâr it:**

Gazel 207

Mısra: 6

Kelime Tipi:

Ortaya çıkarmak, göstermek.

Muğtenem kıl 'âlemi kırtar belâ-yı fakrdan
Âşikâr it kendüni ey genc-i mahzûnum benüm

2. **âşikâr itdüm:-dü, -m**

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açıklamak, açığa vurmak.

Fâş kıldı her kime kim râzum itdüm âşikâr
İstedüm ben bulmadım bir yâr-i mahremden haber

3. **âşikâr itdün:-dü, -ñ**

Gazel 338

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak, göstermek.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşik-ı nâ-çiz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdün beni

âşikâr kılma:

1. **âşikâr kılma:-ma**

Muhammes 2

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak, göstermek.

'Aks-i murâd-ı gönlü ne gam bilse rûzgâr
Duyduñ Cenâbi hürde degül kılma âşikâr

'âşik-ı âvârenüñ:

1. **'âşik-ı âvârenüñ:-nüñ**

Gazel 357

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Perişan âşik.

Ey melâhât gülşeninüñ gönca-i nev-restesi
'Âşik-ı âvârenüñ destindeki gül-destesi

'âşik-ı bî-bâkden:

1. **'âşik-ı bî-bâkden:-den**

Gazel 236

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Korkusuz, cesur âşik.

Ğamze-i ğammâzuña kurbân olayın kim müdâm
Tîr-i cevrin eksük itmez 'âşik-ı bî-bâkden

'âşik-ı bî-cânadur:

1. **'âşik-ı bî-cânadur:-a, -dur**

Tahmis 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zavallı, perişan âşik.

İntisâbı ğamzeñüñ ol dîde-i fettânedür
Kaşdı dâyim çeşmüñüñ ben 'âşik-ı bî-cânadür

'âşik-ı bî-derde:

1. **'âşik-ı bî-derde:-e**

Gazel 229

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dertsiz âşik.

Ben esîr-i bend-i 'aşka pâdişâhum zulm olup
Nâ-sezâ her 'âşik-ı bî-derde dâd olmağ neden

'âşik-ı bî-dil:

1. **'âşik-ı bî-dil:**

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) gönlünü kaptırmış âşik.

Çeşm-i yâre 'âşik-ı bî-dil geçer miskîni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

2. **'âşik-ı bî-dil:**

Gazel 266

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) gönlünü kaptırmış âşik.

Bed-nâm-ı cihânum olalı saña hevâ-dâr
Rüsvây gerek 'âşik-ı bî-dil el içinde

3. **'âşik-ı bî-dillerüñ:-ler, -(ü)ñ**

Gazel 29

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) gönlünü kaptırmış âşık.

Hañcer-i hûn-rîz ile çeşm-i siyâhuñ dem-be-dem
'Âşık-ı bî-dillerüñ kanın döküp bî-dâd ider

'âşık-ı bî-ğamlaruz:

1. 'âşık-ı bî-ğamlaruz:-lar, -(u)z

Gazel 133

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gamsız, dertsiz, kedersiz âşık.

Ey Cenâbî kırtılıp âlâm-ı fûrkatden bugün
Bezm-i vaş-ı yâra irmiş 'âşık-ı bî-ğamlaruz

'âşık-ı dergâhıyam:

1. 'âşık-ı dergâhıyam:-ı, -(y)am

Gazel 218

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) eşiğini (bekleyen) âşık.

Ol mehûñ şûrîde-dil bir 'âşık-ı dergâhıyam
Mevrid-i derd ü gamı pâ-mâl-i hâk-i râhıyam

'âşık-ı deryâ-dil olan:

1. 'âşık-ı deryâ-dil olan:-an

Gazel 109

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönlü deniz gibi olan âşık.

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Âşık-ı deryâ-dil olan sırrın izhâr istemez

'âşık-ı dîdâr olan:

1. 'âşık-ı dîdâr olan:-an

Gazel 102

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel yüze âşık olan (kimse).

Küyına varmağ ile itmez kanâ'at bu göñül
'Âşık-ı dîdâr olan Harfî cinânı ol n'ider

'âşık-ı dîdâra:

1. 'âşık-ı dîdâra:-a

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzel yüze âşık olan (kimse).

Bir bahâr-ı tâzedür cânâ cemâlüñ kim müdâm
Fazl-ı dîde 'âşık-ı dîdâra ter gül 'arz ider

'âşık-ı dil-hastedür:

1. 'âşık-ı dil-hastedür:-dür

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlü hasta âşık.

Zülfüñüñ her târına âşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsı 'âşık-ı dil-hastedür

'âşık-ı gam-gîn:

1. 'âşık-ı gam-gîn:

Gazel 251

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli âşık.

Devlet-i 'adlûñde şâhum güldi her ağlar ki var
'Âşık-ı gam-gîn durur ancak hemânâ dil-hazîn

'âşık-ı kerb:

1. 'âşık-ı kerb:

Gazel 345

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Üzüntülü, kederli âşık.

'İşret-âbâd-ı vişâli n'eylesün 'âşık-ı kerb
Çünkü her-sü açılıpdur aña fûrkat kapısı

'âşık-ı ma'rûf:

1. 'âşık-ı ma'rûf:

Gazel 268

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ünlü, meşhur âşık.

Mısr-ı hüsnüñde Cenâbî 'âşık-ı ma'rûf iken
Kaşlaruñ fikri gamından döndi Zü'n-nün üstüne

'âşık-ı ma'sûkı:

1. 'âşık-ı ma'sûkî:-
Gazel 155
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Âşık.

Zâhidâ dilden düşürme 'âşık-ı ma'sûkî kim
Hân-kâhî budur anuñ her nefes ezkâr-ı 'aşk

'âşık-ı Mecnûn olalı:

1. 'âşık-ı Mecnûn olalı:-*alı*
Gazel 285
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Mecnûn gibi âşık olmak.

Sâkin-i Necd-i belâ oldı Cenâbî ey şanem
'Âşık-ı Mecnûn olalı zülfüññ Leylâ'sına

'âşık-ı mehcürdan:

1. 'âşık-ı mehcürdan:-*dan*
Gazel 239
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Uzakta kalmış, ayrı düşmüş âşık.

Sen behiştî bir meleksin hil'atun'dur nürdan
Gâyib itme kendüñi ben 'âşık-ı mehcürdan

'âşık-ı mihnet-zede:

1. 'âşık-ı mihnet-zede:
Gazel 198
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sıkıntı çeken âşık.

Ben beni dîvâne vü bî-'âr ü rüsvâ añladum
'Âşık-ı mihnet-zede bed-nâm u şeydâ añladum

'âşık-ı miskîni:

1. 'âşık-ı miskîni:-*i*
Gazel 4
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Zavallı âşık.

Mâh-ı nev perçeminüñ gökde hevâ-dârî geçe
Zülfünüñ ebr-i felek 'âşık-ı miskîni ola

'âşık-ı nâ-çâr:

1. 'âşık-ı nâ-çâr:
Gazel 129
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı âşık.

Bir sencileyin yâr-ı cefâkâr ele girmez
Bir bencileyin 'âşık-ı nâ-çâr ele girmez

'âşık-ı nâ-çîz:

1. 'âşık-ı nâ-çîz:
Gazel 338
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Adı anılmaya değmeyecek kadar
ehemmiyetsiz, değersiz, önemsiz âşık.*

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nâ-çîz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdüñ beni

'âşık-ı nâ-kâmî:

1. 'âşık-ı nâ-kâmî:-*i*
Gazel 4
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Mutsuz, muradına erememiş âşık.

İlmaya vaşl ile 'âşık-ı nâ-kâmî ferah
Ben gibi hecri elinden niçe gam-gîni ola

'âşık-ı nâ-şâd:

1. 'âşık-ı nâ-şâddan:-*dan*
Gazel 238
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gamlı, kederli, mutsuz âşık.

Fâriğ ancak ol perî ben 'âşık-ı nâ-şâddan
Cân virürsem bî-haberdür nâle vü feryâddan

2. 'âşık-ı nâ-şâdını:-*i, -n, -i*
Gazel 346
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gamlı, kederli, mutsuz âşık.

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-şâdını
Bî-sütün-ı gamda şîrîn aımadı Ferhâdını

'âşıkı olup:

1. 'âşık olup:-up

Gazel 328

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) âşığı, müptelası, tutkunu olmak.

Sen gül-i nev-restenüñ olup Cenâbî 'âşıkı
Gonca-la'lüñ vaşfın eyler bülbül-i güyâ gibi

'âşık-ı rüsvâ:

1. 'âşık-ı rüsvâ:

Gazel 327

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Rezil rüsva olmuş âşık. II Perişan âşık.

Bir melâmet ehli yok ben 'âşık-ı rüsvâ gibi
Bir giriftâr-ı belâ yok bu dil-i şeydâ gibi

'âşık-ı ser-bâz:

1. 'âşık-ı ser-bâz:

Gazel 144

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yoluna baş koyan, (kendini
sevgiliye adayan ve bu uğurda kendini feda eden)
âşık.

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey ğazal
Yoluña cânlar virür bir 'âşık-ı ser-bâz imiş

'âşık-ı ser-bâz:

1. 'âşık-ı ser-bâza:-a

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yoluna baş koyan, (kendini
sevgiliye adayan ve bu uğurda kendini feda eden)
âşık.

Hañçer-i ser-tüzüñe düşdi göñül vehm itmeyüp
'Âşık-ı ser-bâza lâyıķ bu durur bî-bâk ola

2. 'âşık-ı ser-bâzdan:-dan

Gazel 235

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yoluna baş koyan, (kendini
sevgiliye adayan ve bu uğurda kendini feda eden)
âşık.

Yimeyen başı ğamını derdi 'âşık dildedür
Bu hadîs-i cân-fezâ bir 'âşık-ı ser-bâzdan

3. 'âşık-ı ser-bâzdu:-dur

Muhammes 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yoluna baş koyan, (kendini
sevgiliye adayan ve bu uğurda kendini feda eden)
âşık.

Bülbülünüñ her biri bir 'âşık-ı ser-bâzdu
Nağme-keş kumruları bir Dâvudî-âvâzdu

'âşık-ı şeydâ:

1. 'âşık-ı şeydâ:

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çılgın, kendinden geçmiş ve delicesine seven
âşık.

Nüş idelden bezm-i ğamda ben maħabbet cāmını
Küy-ı bed-nāmîde dirler 'âşık-ı şeydâ baña

2. 'âşık-ı şeydâ:

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çılgın, kendinden geçmiş ve delicesine seven
âşık.

Rüstem-i destân olursa çekmeye biñ zür ile
Şol kemân-ı miħneti kim 'âşık-ı şeydâ çeker

3. 'âşık-ı şeydâlara:-lar, -a

Gazel 303

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çılgın, kendinden geçmiş ve delicesine seven
âşık.

Ol Cenâbî bendeñe eyle havâle döstüm
Çekseñ cefâ-şemşirini ger 'âşık-ı şeydâlara

'âşık-ı şürîdedür:

1. 'âşık-ı şürîdedür:-de, -dür

Gazel 163

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Çılgın, kendinden geçmiş ve delicesine seven
âşık.

Külhenî bir 'âşık-ı şürîde-i bî-bâküñdür âh eylese
Yağmağa gül hânümânın arta nârı bülbülün

'âşık-ı şürîde-i bî-bâküñdür:

1. 'âşık-ı şürîde-i bî-bâküñdür:-(ü)ñ, -dür
Gazel 344
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Korkusuz, çılgın, tutkulu âşık.

Bahr [u] ber 'âşık-ı şürîde-i bî-bâküñdür
Teşne-i âb-ı vişâlün görürüm enhârı

'âşık-ı üftâdeñi:

1. 'âşık-ı üftâdeñi:-ñ, -i
Gazel 51
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Düşkün, zavallî âşık.

'Âşık-ı üftâdeñi her dem nişâne itmege
Ey kaşı yâ her müjeñ bir nâvek-i dil-düzdür

'âşıklarun çihresi:

1. 'âşıklarun çihresi:-(s)i
Gazel 234
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Âşıkların yüzü.

Çihresi 'âşıklarun berg-i hazân olur velî
Reng-i gül bağlarsa gâhî yiridür hün-âbdan

'âşıklarun himmetin:

1. 'âşıklarun himmetin:-i, -n
Gazel 17
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Âşıkların gayreti, çabası.

Ol kad-i bâlânadur meyli dil-i nâ-şâdumuñ
Himmetin 'âşıklarun ey serv-kâmet koma pest

'âşıklarun sînesin:

1. 'âşıklarun sînesin:-(s)i, -n
Gazel 148
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Âşıkların sinesi, göğsü.

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'âşıklarun
Ger dilerseñ lâle vü gül seyryn itmek bâğ bâğ

'âşıkun âh-ı felek-fersâsına:

1. 'âşıkun âh-ı felek-fersâsına:-(s)ı, -(n)a
Gazel 285
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Âşığın feleği mahveden ahı.

Kaşları yârün meh-i nevdür diyenler 'âşıkun
Ebr-i ğamdur dîdeler âh-ı felek-fersâsına

'âşıkun efseridür:

1. 'âşıkun efseridür:-i, -dür
Gazel 170
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Âşığın tacı.

Elde dâyim câm-ı mey şanmış seridür 'âşıkun
Her habâbı başı üzre efseridür 'âşıkun

'âşıkun eşki:

1. 'âşıkun eşki:-i
Gazel 150
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Âşığın gözyaşı.

Olmasa âh-ı derünü birle eşki 'âşıkun
Ebr-i müşğ-efşân durur kim kaşre-i bārânı yok

'âşıkun nâle-i âhestesi:

1. 'âşıkun nâle-i âhestesi:-(s)i
Gazel 357
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Âşığın iç çekerek inlemesi, feryat etmesi.

Pest olur âh-ı hazînumden şadâ-yı ra'd-ı çarç
'Âşıkun bu resme olur nâle-i âhestesi

'âşıkun rağmına:

1. 'âşıkun rağmına:

Gazel 246

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Âşığın zıddına; âşiğa inat olsun diye.

Rağmına bir 'âşıkun ağıradur meylün müdâm
Baña zulm-i bî-hisâbuñ bilmezüm şâhâ neden

'âşıkun seridür:

1. 'âşıkun seridür: -i, -dür

Gazel 170

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşığın başı.

Elde dâyim câm-ı mey şanmış seridür 'âşıkun
Her habâbı başı üzre efseridür 'âşıkun

'âşıkun sînesi:

1. 'âşıkun sînesi:-(s)i

Gazel 170

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Âşığın sinesi, göğsü.

Hançer-i hûn-rîz-i gamzeñ zaħmını yir sînesi
Garğa-i hûn-âb-ı dil olsa yeridür 'âşıkun

'âşıkun vücudın:

1. 'âşıkun vücudın:-i,-n

Gazel 243

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşığın bedeni.

Vücudın 'âşıkun lâ-şey görüp nâ-büdün añmadum
Fenâsından dem ururdum eser bulsam beķâsından

âşinâ:

1. âşinâ:

Gazel 229

Mısra: 2

Tanıdık, bildik, yakın kimse.

Ben ferâmûş-ı ebed ağıyar yâd olmak neden
Âşinâ bîgâneler ben bende yad olmak neden

2. âşinâ:

Gazel 233

Mısra: 3

Tanıdık, bildik, yakın kimse.

Berg-i gül atarsa baña âşinâ âzârdur
Seng-i miħnet yağsa başa açmam bî-gânenen

3. âşinâ:

Gazel 253

Mısra: 1

Tanıdık, bildik, yakın kimse.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bîgânesin
'Âkilâne bu işün gerçi gönül dîvanesin

4. âşinâsın:-sın

Gazel 40

Mısra: 1

Tanıdık, bildik, yakın (kimse). II Âşık.

Âşinâsın yâd kılmaz meyli dâyim yâdadur
Bendesî hâlinden ol servüm 'aceb âzâdedür

5. âşinâsın:-(s)i, -n

Gazel 146

Mısra: 14

Tanıdık, bildik, yakın (kimse). II Âşık.

Çanda olsa Harfiyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n'îçün yâd eylemiş

6. âşinâñı:-ñ, -ı

Gazel 272

Mısra: 1

Tanıdık, bildik, yakın (kimse). II Âşık.

Âşinâñı güzelüm gâh gehî yâd eyle
Demi geldi dil-i maħzûnı begüm şâd eyle

7. âşinâdan:-dan

Gazel 107

Mısra: 2

Tanıdık, bildik, yakın (kimse). II Sevgili.

Ay geçdi ben kılın ol meh daħı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

âşinâ oldı:

1. **âşinâ oldı:-dı**

Gazel 183

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tanışmak. II Dost olmak.

Tâ ki derd-i yâr-ıla oldı Cenâbî âşinâ
Yâd kılmaz yâr cânı yıl geçer bîgâne dil

âşinâ olsun:

1. **âşinâ olsun:-sun**

Gazel 223

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tanışmak. II Dost olmak.

Çihreñe şalsun nazâr şem'-i şeb-i târ isteyen
Âşinâ olsun gamuñla yirini nâr isteyen

âşinâlık kesb idelden:

1. **âşinâlık kesb idelden: -elden**

Gazel 261

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yakınlık kurmak.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyeñ bî-gâneyin

âşinâlık resmini:

1. **âşinâlık resmini:-i,-(n)i**

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dostluğun, yakınlığın usul ve erkânı.

Âşinâlık resmini bilmez gibi ol meh-liqâ
Kim harîf-i meclisin yıllar durur yâd eylemez

âşinâ-yı bahr olan:

1. **âşinâ-yı bahr olan:-an**

Gazel 234

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Denizle aşına olan (kimse).

Yâd-ı hecrüñ itmeyüp düşdi Cenâbî 'aşkuña
Âşinâ-yı bahr olan vehm eylemez girdâbdan

âşiyân:

1. **âşiyânın:-ı, -n**

Gazel 47

Mısra: 6

Yuva, kuş yuvası. II Gönül kuşunun yuvası.

Kâkülüñden kâmet-i bâlâna aşıldı gönül
Murğ-ı kudsidür felekde âşiyânın gezdürür

2. **âşiyânın:-ı, -n**

Gazel 144

Mısra: 3

Yuva, kuş yuvası.

Sen hümâda buldum âhîr âşiyânın istedüm
Murğ-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

âşiyân eyleyüp:

1. **âşiyân eyleyüp:-(y),-üp**

Gazel 260

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Mesken tutmak; yuva yapmak. II Gam, keder dağını gönül kuşuna yuva yapmak. II Âşığın gönlünün gam ve kederle yaşamaya alışması.

Eyleyüp Kâf-ı gamuñda murğ-ı câna âşiyân
Gösterem dil tayrına sîmurğ-ı 'anķa meşrebin

âşiyân itdi:

1. **âşiyân itdi:-dı**

Gazel 287

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Mesken tutmak; yuva yapmak.

Âşiyân itdi Cenâbî ol hümâ dil-hânesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vîrânei

âşiyân itdüñ:

1. **âşiyân itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 343

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kuş yuvası hâline getirmek. II Âşığın vücudunun kuş yuvasına benzer şekilde yaralarla kaplanması.

Tek ser-i Mecnûn bir murğzâr olsun diyü
Ser-te-ser ey dâğ-ı miñnet âşiyân itdüñ beni

āşiyān tutdı:

1. āşiyān tutdı:-dı

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yuva yapmak.

Murğzār-ı 'ālem içre beste-per şol kuşlaruz
Çarḥ-ı a'lā üzre tutdı āşiyān perrendemüz

2. āşiyān tutmuş:-miş

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yuva yapmak.

Ḥālūñ ey meh zāğ mı gülşende tutmuş āşiyān
Yā ki berg-i gülde konmuş dāne-i fülful midür

āşiyān-ı büm-ı hasret:

1. āşiyān-ı büm-ı hasret:

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hasret baykuşunun yuvası. II Âşığın virane
gönlü.*

Eskiden vîrâne göflüm derd u gam konağıdur
Āşiyān-ı büm-ı hasret her belā yatağıdur

āşiyān-ı büm-ı hasretle toludur:

1. āşiyān-ı büm-ı hasretle toludur:-dur

Gazel 329

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hasret baykuşunun yuvası ile dolu olmak. II
Hasretle dolu olmak; hasret çekmek.*

Sen hümādan ayru oldı dil gamuñla neketi
Āşiyān-ı büm-ı hasretle toludur ḥānesi

āşiyān-ı dehre:

1. āşiyān-ı dehre:-e

Gazel 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya yuvası. II Yeryüzü.

Şāhbāz-ı himmetüm kim evc-i istiğnādudur
Āşiyān-ı dehre konmaz menzili bālādudur

āşiyān-ı neketin:

1. āşiyān-ı neketin:-i, -n

Gazel 245

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Felaket, musibet yuvası.

Terk idüp dehr-i denīnūñ āşiyān-ı neketin
Bāl-i rāḥat başmağa buldum ferāğat küşesin

āşiyānın bağladı:

1. āşiyānın bağladı:-dı

Gazel 265

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yuvasını yapmak, kurmak. II Gönünü vermek,
bağlamak.*

Vaşf-ı kıddüñ kılmağa ey gül Cenābī şevk ile
Āşiyānın bağladı bir serv-i mevzün üstine

'aşk:

1. 'aşk:

Gazel 23

Mısra: 2

Sevgi, tutku, muhabbet.

Ḥasūdu lā-yesūd umdur benüm sūd
Ziyānumdur baña 'aşk içre maşşūd

2. 'aşk:

Gazel 23

Mısra: 10

Sevgi, tutku, muhabbet.

Budur dīvān-ı devrūñ şāh beyti
Ki 'aşk içre Cenābī oldı nā-būd

3. 'aşksuz:-suz

Gazel 25

Mısra: 7

Sevgi, tutku, muhabbet.

Ḥāli olmaz sīnede āvāre göflüm 'aşksuz
Şan qarada bir semekdür ka'r-ı deryāyı arar

4. 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 31

Mısra: 9

Sevgi, tutku, muhabbet.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihāyet bulmadı
Āfitābum gerçi dirler her işe pāyān olur

5. 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 59

Mısra: 1

Sevgi, tutku, muhabbet.

Dil-i vīrānede 'aşkuñ benüm genc-i nihānumdur
Derün-ı sīnede şevkuñ ziyā-yı mihr-i cānumdur

6. 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 71

Mısra: 4

Sevgi, tutku, muhabbet.

N'ola mihrüñle şahrāveş gögüs germezsem 'ālemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda qarār ile sükūnum var

7. 'aşkuñ:-(u)ñ, -ı

Gazel 87

Mısra: 5

Sevgi, tutku, muhabbet.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhān eyleyem
Keşf iderler sırrımı āhum yaşum ğammāzdur

8. 'aşk-ıla: -ıla

Gazel 90

Mısra: 3

Sevgi, tutku, muhabbet.

Vāmikāsā 'aşk-ıla ger şāhib-i hālāt iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrāyı gör

9. 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 92

Mısra: 9

Sevgi, tutku, muhabbet.

Bu hjarābe dilde 'aşkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sīm-ten vīrāneler

10. 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 113

Mısra: 6

Sevgi, tutku, muhabbet.

Hüsñüññ hayrāniyuz ayılmaduk yıllar durur
Terk-i dünyā eyleyüp 'aşkuñda abdāl olmuşuz

11. 'aşkdur: -dur

Gazel 136

Mısra: 6

Sevgi, tutku, muhabbet.

Ġālib olsağ bu hūnerle n'ola ger Cemşide biz
Kārgāh-ı 'ālem içre 'aşkdur icādumuz

12. 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 146

Mısra: 8

Sevgi, tutku, muhabbet.

Saña bağş iden Hudā bu hüsni ey şirīn-dehen
Ben belā-perverdūñi 'aşkuñda Ferhād eylemiş

13. 'aşk:

Gazel 150

Mısra: 13

Sevgi, tutku, muhabbet.

'Aşk müşkil kār imiş āsān şanurdum ben anı
Bir belāya mübtelāyum kim anuñ dermānı yok

14. 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 150

Mısra: 2

Sevgi, tutku, muhabbet.

Ey vefāsı az cevri ü kahrünüñ oranı yok
Şerh-i hālīn itmege 'aşkuñda cānuñ cānı yok

15. 'aşkuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 206

Mısra: 3

Sevgi, tutku, muhabbet.

'Aşkuñla ben cefā-keş maḥsūd-ı rüzgārum
Yoluñda her belāya şanma ki rağbet itmem

16. 'aşk-ıla:-ıla

Gazel 231

Mısra: 7

Sevgi, tutku, muhabbet.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dīvâne-şekl oldum yine
Benden ayruķ kimseyi 'âlemde şeydâ bilmezim

17. 'aşk-ıla:-ıla

Gazel 231

Mısra: 9

Sevgi, tutku, muhabbet.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dīvânesi sen ol mehûñ
'Âķibet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmezim

18. 'aşkuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 232

Mısra: 3

Sevgi, tutku, muhabbet.

Şöyle bed-nâm olmuşam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Âr idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'ârı ben

19. 'aşkuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 254

Mısra: 7

Sevgi, tutku, muhabbet.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydâ olduğum
Boynuma zencirin atup bağladı dīvânesin

20. 'aşk-ıla:-ıla

Gazel 261

Mısra: 5

Sevgi, tutku, muhabbet.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aķl u şabr u dilden külliyeñ bî-gâneyn

21. 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 261

Mısra: 3

Sevgi, tutku, muhabbet.

'Aķlumı zülfüñ gibi 'aşkuñ perîşân eyledi
Kendüm idrâk itmesem kıлма 'aceb dīvâneyn

22. 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 332

Mısra: 8

Sevgi, tutku, muhabbet.

Dâne-i ħâlüñ hevâsında nice murğ-i dili
Şayd ide ey mâh-peyker ķursa 'aşkuñ dâmını

23. 'aşk:

Tahmis 1

Mısra: 25

Sevgi, tutku, muhabbet.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şaķın inanma kim

'aşk ehlin:

1. 'aşk ehlin:-i, -n

Gazel 282

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âşıklar.

Sürme kaķuñdan beni kim baña oldur secdegâh
'Aşķ ehlin küyuña alup giden râh 'aşķına

'aşk ehlinüñ çerâģi:

1. 'aşk ehlinüñ çerâģi:-i

Gazel 356

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Âşıkların mumu, kandili. II Âşıkların gönü.

Yansun fitil-i ğamla dâģum Cenâbî her dem
'Aşķ ehlinüñ cihânda budur yanar çerâģi

'aşk içre:

1. 'aşk içre:

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşķ yolunda.

Göremedüm hayf şadî eyleye bir ğun nüzül
Mâ-sivâdan geçmedür 'aşķ içre 'uşşâķa uşül

'aşk u mahabbet:

1. 'aşk u mahabbet:

Gazel 147

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Aşk ve sevgi.

Cilvegâh-ı hüsnüñ itdüñ dil-rübâlar tal'atın
Sañadur 'aşk u maħabbet her dil-ārâdan ğarâz

'aşk yolında:

1. 'aşk yolında: -i, -(n)da

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk uğruna, aşk için.

Düd-ı âhum ebrine bārân bu eşk-i dīdemüz
'Aşk yolında hâk olupdur bu ten-i
fersüdemüz

'aşk-ı cānān illerinde:

1. 'aşk-ı cānān illerinde: -ler, -i, (n)de

Gazel 308

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkının ülkesi.

'Aşk-ı cānān illerinde şive bünyād eylesem
Cān virür Mahmūd-ı ğam göñlüm gibi Ayazuma

'aşk-ı dil-ber:

1. 'aşk-ı dil-ber:

Gazel 31

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkı.

Bir şererle külliyeñ yakdı Cenābī varımı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i sūzān olur

'aşk-ı pāküm:

1. 'aşk-ı pāküm: -(ü)m

Gazel 235

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saf, temiz aşk.

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir aşıkar
Künc-i dilde her ne kim mektümüm idi rāzdan

'aşk-ı tīĝi zahmı:

1. 'aşk-ı tīĝi zahmı: -i

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk okunun yarası.

Bī-cerāhat olmadı cism-i Cenābī bir nefes
'Aşk-ı tīĝi zahmı tende bir oñulmaz yaradur

'aşk-ı vīrānī-ebed:

1. 'aşk-ı vīrānī-ebed:

Gazel 110

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sonsuza dek aşktan harap olmuş (kimse). II

Âşık.

'Aşk-ı vīrānī-ebed kendüyi ma'mūr istemez
Yakmaĝa kändil-i şevkın mihrden nūr istemez

'aşkına:

1. 'aşkına: -i, -(n)a

Gazel 282

Mısra: 6

Uğruna, yoluna.

İki dāĝ-ı tazedür güyâ dü-çeşm-i hūn-feşān
Kim ciger kıranın dokerler dem-be-dem şāh 'aşkına

2. 'aşkına: -i, -(n)a

Gazel 282

Mısra: 2

...hürmetine.

Ey kamer-çihre baña rahm eyle Allāh 'aşkına
Mihr-i nūr-efşān hākı gökdeki māh 'aşkına

3. 'aşkına: -i, -(n)a

Gazel 282

Mısra: 4

...hürmetine.

Yaşımı hecrüñ ğamında Şaṭṭ-ı Bağdād eyleme
Kerbelā-yı hasretüñde çekdiğüm āh 'aşkına

4. 'aşkına: -i, -(n)a

Gazel 282

Mısra: 8
...hürmetine.

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur secdegâh
‘Aşk ehlin küyuña alup giden râh ‘aşkına

5. ‘aşkına: -i, -(n)a
Gazel 282
Mısra: 10
...hürmetine.

Pây-büsuñ kılmağa geldi Cenâbî kapuña
Anı redd itme şehâ bu ulu dergâh ‘aşkına

‘aşkını başa alsun:

1. ‘aşkını başa alsun: -sun
Gazel 224
Mısra: 3
Kelime Tipi: -

(Sevgiliye olan) aşkına ehemmiyet vermek, baş
üstünde taşımak, kıymet vermek.

Dil virüp bir gül-izâra başa alsun ‘aşkıni
Hârzâr-ı mihnet içre cânını zâr isteyen

‘aşkla:

1. ‘aşkla: -la
Gazel 16
Mısra: 10
Candan sevme, gönül verme.

Ey Cenâbî irmege ser-menzil-i maşûda dil
‘Aşkla cân virmededür her bâbda râh-ı şavâb

‘aşkuñ elinden:

1. ‘aşkuñ elinden: -i, -(n)den
Murabba 4
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden, aşktan dolayı.

Bülbül-i şürîdeveş her bî-nevâ zâr olmasun
Ben gibi ‘aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

2. ‘aşkuñ elinden: -i, -(n)den
Murabba 4
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden, aşktan dolayı.

Serv-i kâmet bir güzelsin yoluña cânım revân
Ben gibi ‘aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

3. ‘aşkuñ elinden: -i, -(n)den
Murabba 4
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden, aşktan dolayı.

Gözlerüñ hançer çeküp şanlar döker dîvânevâr
Ben gibi ‘aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

4. ‘aşkuñ elinden: -i, -(n)den
Murabba 4
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden, aşktan dolayı.

Nâme-i şevkuñ Cenâbî şafha-i câna yazar
Ben gibi ‘aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

5. ‘aşkuñ elinden: -i, -(n)den
Murabba 4
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden, aşktan dolayı.

Sırr-ı ‘aşkuñ fâş idüp dil-şâd kıldum ‘âlemi
Ben gibi ‘aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

‘aşkuñ ğamına düşmişem:

1. ‘aşkuñ ğamına düşmişem: -miş, -em
Gazel 328
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aşkın ğamına, kederine düşmek. II Aşk
yüzünden çok acı ve ızdırap çekmek.

Hüsn içinde tâ ki gördüm sen mehi Leylâ gibi
Düşmişem ‘aşkuñ ğamına Kayı-ı bî-pervâ gibi

‘aşkuñ ğamında:

1. ‘aşkuñ ğamında: -i, -(n)da
Gazel 204
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkından dolayı çekilen gam, keder.

'Aşkuñ ğamında göñlüm gördüm çatı ħarābe
Ol mūr-ı nā-tüvāna izhār-ı şefkat itdüm

'aşkuñ hevāsında uçmağa:

1. 'aşkuñ hevāsında uçmağa: *-mağa*

Gazel 210

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın havasında uçmak. II Aşk yolunda ilerlemek.

Uçmağa 'aşkuñ hevāsında megesce yok perüm
Kāf-ı miñnet-āşiyānuñ gerçi kim 'ankāsıyam

'aşkuñ ile çeşmümün mā-cerāsın:

1. 'aşkuñ ile çeşmümün mā-cerāsın: *-ı, -n*

Gazel 319

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkı ile āşığın gözününün macerası.

Diñle bir bir mā-cerāsın 'aşkuñ ile çeşmümün
Da'vet eyle pâyüñe disün yaşım ırmağını

'aşkuñ ilinde:

1. 'aşkuñ ilinde: *-ı, -(n)de*

Gazel 149

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının ülkesi.

Āh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cānum
Cānān elinden ey dil bu bir şikāyet ancak

'aşkuñ kapusın açam:

1. 'aşkuñ kapusın açam: *-am*

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk kapısını açmak.

Umaram kim açam 'aşkuñ kapusın
Ki himmetle açıldı bāb-ı Ħayber

'aşkuñ kitābın:

1. 'aşkuñ kitābın: *-(ı)n*

Gazel 111

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Āşk kitabı.

Görmesin 'aşkuñ kitābın her faķīh-i kem-ħired
A'lem-i nās olsa ger ol anı tefsir eylemez

'aşkuñ odi:

1. 'aşkuñ odi: *-ı*

Gazel 278

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi. II Aşkın verdiği acı, ızdırap.

Ėarķam egerçi cānā yaşumla baħr-ı derde
Sönmez yanar velikin 'aşkuñ odi cigerde

'aşkuñ rumūzın:

1. 'aşkuñ rumūzın: *-(ı)n*

Tahmis 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkın remizleri, sırları.

Şor baña 'aşkuñ rumūzın saña taķrİR eyleyem
Cān u baş terkin urur 'āşık hemān pervānedür

'aşkuñ sırrını açma:

1. 'aşkuñ sırrını açma: *-ma*

Tahmis 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın sırrını açıklamak, anlatmak.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferħāda kim bī-gānedür
Levh-i dehre ben kitāb-ı 'aşkı taħrİR eyleyem

'aşkuñ yolın:

1. 'aşkuñ yolın: *-ı, -n*

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk, sevda yolu.

Kat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenābī ey melek
Kışsa-i zülfün gibi pâyāni yok bir rāh imiş

'aşkuñ yollarında:

1. 'aşkuñ yollarında: *-lar, -ı, -(n)da*

Gazel 108

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Aşk yolunda. II Aşk uğruna, uğruna.

Menzil-i maşşûda irmez çekdi renc-i bî-şümâr
Şol ki 'aşkuñ yollarında derdüñi zâd eylemez

'aşkuña düşdi:

1. 'aşkuña düşdi:-di
Gazel 234
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak.

Yâd-ı hecrüñ itmeyüp düşdi Cenâbî 'aşkuña
Âşinâ-yı baħr olan vehm eylemez girdâbdan

'aşkuñuñ 'âleminde:

1. 'aşkuñuñ 'âleminde:-i, -(n)de
Gazel 133
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Allah) aşkının âlemi.

Derdüñi başdan tıutup dîvâne-resm olduk yine
'Âleminde 'aşkuñuñ 'âkil geçen ser-semelerüz

'aşkuñuñ 'Ankāsına:

1. 'aşkuñuñ 'Ankāsına: -(s)ı, -n, -a
Gazel 285
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkının Anka'sı. II Sevgilinin aşkı.

Ķâf-ı dil mesken olalı 'aşkuñuñ 'Ankāsına
Murğ-i cānum bāl açup kondı belâ şahrāsına

'aşkuñuñ devletinde:

1. 'aşkuñuñ devletinde:-i, -(n)de
Gazel 211
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkının devri, zamanı.

Şehr-yâr-ı mülk-i derdüm devletinde 'aşkuñuñ
Şu'le-i nâr-i ğamuñdur tende zerrîn ħil'atüm

'aşkuñuñ deyrinde:

1. 'aşkuñuñ deyrinde:-i, (n)de

Gazel 76

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye duyulan) aşkın kilisesi.

Şaçuñ küfrine virdüm tâ ki ikrâr
Ķuşandum 'aşkuñuñ deyrinde zünnâr

'aşkuñuñ gülşeninde:

1. 'aşkuñuñ gülşeninde:-i, (n)de

Gazel 370

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkının gül bahçesi.

Bâd-ı ğamdur ħam iden Ķaddin Cenâbî bendenüñ
Gülşeninde 'aşkuñuñ ol Ķâmet-i bâlâ ħaĶı

'aşkuñuñ kâfiridür:

1. 'aşkuñuñ kâfiridür:-i, -dür

Gazel 106

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkını tanımayan, bilmeyen kimse.

'İsî-i la'lüñ Ķatında kâfiridür 'aşkuñuñ
Biline zülfüñ ğamını şol ki zünnâr istemez

'aşkuñuñ maĶlûbıdur:

1. 'aşkuñuñ maĶlûbıdur:-i, -dur

Gazel 166

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkına yenilmiş, yenik düşmüş.

Ķâke baĶdum meskenetde 'aşkuñuñ maĶlûbıdur
Yanmada âteş hemîşe tabdâruñdur senüñ

'aşkuñuñ nârı:

1. 'aşkuñuñ nârı:

Gazel 369

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkının ateşi.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tâ seħer her
şeb
Ki sönmez sîne-i maħrûrum içre 'aşkuñuñ nârı

âşüfte:

1. âşüftedür:-dür

Gazel 45

Mısra: 6

*Karışık, karman çorman, dağınık. II Âşığın
perişan gönlü.*

Ruğlaruñda ey perî zülf-i perîşânuñ görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm âşüftedür

âşüfte göñlüm:

1. âşüfte göñlüm:-(ü)m

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) deli gibi seven, aşktan perişan olan
gönlü.*

Zülfüñüñ her tārına âşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsı 'âşık-ı dil-ğastedür

2. âşüfte göñlüm:-(ü)m

Gazel 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) deli gibi seven, aşktan perişan olan
gönlü.*

Zülfüñüñ her tārına âşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsı bir belâ-keş ğastedür

âşüfte kıldı:

1. âşüfte kıldı:-dı

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aklı başından gitmek, perişan olmak.

Fürkati yārüñ Cenābī kıldı âşüfte beni
Kim dūrür baña viren ol zülfî pür-ğamdan ğaber

2. âşüfte kıldı:-dı

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aklı başından gitmek, perişan olmak.

Fürkati yārüñ Cenābī kıldı âşüfte beni
Kim dūrür baña viren ol zülfî pür-ğamdan ğaber

3. âşüfte kıldı:-dı

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aklı başından gitmek, perişan olmak.

Fürkati yārüñ Cenābī kıldı âşüfte beni
Kim dūrür baña viren ol zülfî pür-ğamdan ğaber

4. âşüfte kıldı:-dı

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aklı başından gitmek, perişan olmak.

Fürkati yārüñ Cenābī kıldı âşüfte beni
Kim dūrür baña viren ol zülfî pür-ğamdan ğaber

5. âşüfte kıldı:-dı

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aklı başından gitmek, perişan olmak.

Fürkati yārüñ Cenābī kıldı âşüfte beni
Kim dūrür baña viren ol zülfî pür-ğamdan ğaber

âşüftesi ol:

1. âşüftesi oldu:-dı

Gazel 361

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) meftunu, müptelâsı olmak.

Oldı dil âşüftesi bir dil-berüñ ismi Ğalîl
Büt-perest olsun cihānda yürisüñ Āzer gibi

2. âşüftesi oldum:-du, -m

Gazel 331

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) meftunu, müptelâsı olmak.

Görüp âşüftesi oldum bugün bir mäh-i tâbānı
Felekde zerreye şaymaz yüzi mihr-i dirahşānı

âsumân-ı mihnetüñ mäh-i nevi:

1. **āsumān-ı miḥnetüñ mäh-i nevi:-i**

Gazel 89

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder göğünün yeni ayı. II Âşığın kaşı.

'Ayn-ı hürşidüm belâ burcında rüy-ı zerd ile
Āsumān-ı miḥnetüñ mäh-i nevi qaşum midur

‘āşūr eylemez:

1. **‘āşūr eylemez:-mez**

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Matem tutmak.

Ey Cenābī çekmedi ol iki sultān derdini
Kerbelā-yı gamda dāyim kim ki ‘āşūr eylemez

at:

1. **atarsa:-ar, -sa**

Gazel 233

Mısra: 3

Atmak, fırlatmak.

Berg-i gül atarsa baña āşinā āzārdur
Seng-i miḥnet yağsa başa açmam bī-gāneden

2. **atup:-up**

Gazel 254

Mısra: 8

Atmak, fırlatmak.

Gördi zülfüñ ey şanem ‘aşkuñla şeydā oldıgım
Boynuma zencirin atup bağladı dīvānesin

3. **atdı:-dı**

Gazel 265

Mısra: 6

Atmak, fırlatmak.

Necd tağı başdı yir yir bağına her ne ki çarḥ
Seng-i miḥnet diyü atdı cān-ı Mecnūn üstine

4. **atsañ:-sa, -ñ**

Murabba 2

Mısra: 18

Atmak, fırlatmak.

Güy-ı devlet қаpmada destüñde zülfüñ şavlecān
Ġānzeler tīrini atsañ şayd-ı ‘izzetdūr nişān

5. **atarsa:-ar, -sa**

Gazel 102

Mısra: 6

Bir kenara atmak, savurmak.

Қılmayan şükr ü sipās-ı ni‘met-i vaşluñ müdām
Yiridür hicrān atarsa her dem anı der-be-der

6. **atar:-ar**

Gazel 53

Mısra: 3

Fırlatmak. II Bakış atmak.

Gözlerüñ tırmaz atar gamze oқın cān u dile
Қan bıçak şol iki kāfir bizüm ile yağıdur

7. **atan:-an**

Gazel 54

Mısra: 1

Fırlatmak. II Bakış atmak.

Atan gamze oқın cānā siyeh çeşmüñ şadağıdur
Kemān-ebrūlaruñ ḥaқkı o kāfir қара yağıdur

8. **atmaқda:-maқda**

Gazel 54

Mısra: 7

Fırlatmak. II Bakış atmak.

Müje tīrini atmaқda ḥulāşa buldı yol çeşmüñ
Kişiyi ḥıfz iden cānā yanundağı yarağıdur

9. **atmaқ:**

Gazel 327

Mısra: 9

Fırlatmak. II Bakış atmak.

Ey Cenābī üstüme gamz oқın atmaқ istese
İkide bir baş atar ebrū- yı dil-ber yā gibi

‘atā:

1. **‘atādur:-dur**

Gazel 100

Mısra: 2

Bağış, ihsan, lütuf.

Didüm senden gelen cānā belādur
Didi kim saña benden bil 'aṭādur

2. 'aṭā:

Gazel 249

Mısra: 6

Bağış, ihsan, lütuf. II Bahşış. II Sevgilinin ilgisi.

Lebüñ ihsān-ı büsiyla beni kılısun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melāhatsin 'aṭā umar gedā senden

āteş:

1. āteş:

Gazel 166

Mısra: 6

Ateş.

Hāke baḳdum meskenetde 'aşkuñuñ maḡlūbıdur
Yanmada āteş hemişe tabdāruñdur senüñ

2. āteş:

Gazel 254

Mısra: 6

Ateş.

Gül gül itmiş 'ārızın şem'-i ruḥ-ı gül-güñ ile
Āteş arar yakmağa biñ zār-ıla pervānesin

3. āteşümle:-(ü)m, -le

Gazel 216

Mısra: 7

Ateş. II Gönül yangını; büyük üzüntü, acı.

Cihānı āteşümle yakdum ammā
Demüñdür 'āleme izhār sūzum

4. āteş:

Gazel 237

Mısra: 2

Ateş. II Gönül yangını; büyük üzüntü, acı.

Kıl temāşā dilde sūzum sīne-i şad-çākden
Gör ne āteş oldı zāhir bir avuç ḥāşākden

5. āteşümle:-(ü)m, -le

Gazel 245

Mısra: 4

Ateş. II Gönül yangını; büyük üzüntü, acı.

Zulmet-ābād-ı belāda meş'al-i āhı yakup
Rüşen itdüm āteşümle ben felāket küşesin

6. āteşüm:-(ü)m

Gazel 277

Mısra: 2

Ateş. II Gönül yangını; büyük üzüntü, acı.

Düşüp yansam 'aceb mi nār-ı derde
Ġamuñdan āteşüm vardur cigerde

āteşdān-ı miñnetde:

1. āteşdān-ı miñnetde:-de

Gazel 83

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, sıkıntı ocağı.

Cenābī şem'-i ḥüsnüñe degül pervāne dirlerse
Bu āteşdān-ı miñnetde anı pes yanadur dirlir

āteşe āteş şalar:

1. āteşe āteş şalar-ar

Gazel 317

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ateşi harlamak, alevlendirmek. II Ah ederek
aşk ateşini, gönül yangınına çoğaltmak.*

Āh-ı pür-süz eylesem yaḳam çerāğ-ı miñneti
Āteşe āteş şalar pür-nār gördüm kendümi

āteşe girmeyünce:

1. āteşe girmeyünce:-me, -(y)ünce

Gazel 311

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ateşte yanmak. II Aşk ateşinde yanmak, acı
çekmek.*

Nār-ı 'aşka yanmayınca nice kez şāf olmaduk
Ḥāliş olmaz zer gibi tā girmeyünce āteşe

āteşe pervāne sevkın:

1. āteşe pervāne sevkın:-ı, -n

Gazel 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ateşin etrafında pervane olma arzusu, isteği. II
Aşk ateşiyle yanma arzusu, isteği.*

Baňa hem-ser olmayan idrāk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkîn iltihâbîler bilür

âteşe secde eyler:

1. âteşe secde eyler:

Gazel 301

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ateşe secde eden, ateşe tapan; Mecusi.

Secde eyler âteşe bir becce-i Hindü mıdur
Hâl-i şeb-rengüñ nigâr-ı çihre-i gül-günda

âteşe yanar:

1. âteşe yanar:-ar

Gazel 306

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yanmak, tutuşmak. II Aşk ateşiyle yanmak,
tutuşmak, çok acı çekmek.*

Tenümle cânımı itdüm maħabbet nârına berden
Yanar bu âteşe lâ-büd bu kâşâne bu pervâne

âteşgede oldı:

1. âteşgede oldı:-dı

Gazel 219

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ateş yanan yer olmak, yangın yeri hâline
gelmek. II Âşğın gönlünün aşk ateşiyle yanması.*

Âteş-i 'aşkuñla oldı sînemüz âteşgede
Şu'le peydâ itmege ol süz u tâb eglenmesün

âteş-i 'aşka düşelden:

1. âteş-i 'aşka düşelden:-elden

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ateşine düşmek; âşık olmak.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücüdüm gül gibi
Dil hâzîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

âteş-i 'aşka giren:

1. âteş-i 'aşka giren:-a

Gazel 175

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk ateşine düşen (kimse).

Âh-ı 'âşık her nefesde süznâk olmak gerek
Âteş-i 'aşka giren bî-vehm ü bâk olmak gerek

âteş-i 'aşk:

1. âteş-i 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 254

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi. II Sevgiliye duyulan aşk.

Âteş-i 'aşkuñ yaķar cânâ Cenâbî sînede
'Âdet oldı nâra yaķmak her dem aña hânesin

2. âteş-i 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi. II Sevgiliye duyulan aşk.

Âteş-i 'aşkuñda yanar her göñül pervâneveş
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'âlem-süzdür

3. âteş-i 'aşkuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 219

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi. II Sevgiliye duyulan aşk.

Âteş-i 'aşkuñla oldı sînemüz âteşgede
Şu'le peydâ itmege ol süz u tâb eglenmesün

âteş-i dil-süz-ı hecre:

1. âteş-i dil-süz-ı hecre:-e

Gazel 44

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ayrılığın göñül yakıcı ateşi. II Ayrılığın gönle
verdiği ızdırap.*

Yâd-ı şem'-i 'ârîzuñla bu Cenâbî ey melek
Âteş-i dil-süz-ı hecre yanmağa pervânedür

âteş-i fûrkat:

1. **âteş-i fûrkat:**

Gazel 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi. II Âşığın gönlünü yakan, acı veren ayrılık.

Âb-ı vaşluñ irmese yakardı ser-tâ-pâ beni
Kendüyi tiz eylemişdür âteş-i fûrkat baña

2. **âteş-i fûrkat:**

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi. II Âşığın gönlünü yakan, acı veren ayrılık.

Yakup ğark itmege dehri Cenâbî hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fûrkat gözümde âb-ı hasretdür

âteş-i ğamla:

1. **âteş-i ğamla:-la**

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam ateşi. II Âşığın aşk acısıyla çektiği keder.

Țutuşup âteş-i ğamla vücüdüm nûr-ı nâr oldı
Cihânı odlara yaqar başumda bir tütünüm var

âteş-i hasret:

1. **âteş-i hasretde:-de**

Gazel 219

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye duyulan) özlem ateşi.

Ey Cenâbî bezme gelsün vir haberler sâkiye
Âteş-i hasretde oldı dil kebâb eglenmesün

2. **âteş-i hasrettedür:-de, -dür**

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Özlem ateşi.

Lâle kim dâğ-ı cigerle âteş-i hasrettedür
Beñzer ol âvâreye kim hîdmetinden dürdür

âteş-i hecr-i ruhuñla yanalıdan:

1. **âteş-i hecr-i ruhuñla yanalıdan: -alı, -dan**

Gazel 188

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağından ayrı kalmanın ateşi ile yanmak. II Çok ısdırap çekmek, büyük bir acı içinde olmak, çok üzölmek.

Yanalıdan âteş-i hecr-i ruhuñla lâleleş
Oldı hâkister gibi hâk-i gama yeksân gül

âteş-i hicrân:

1. **âteş-i hicrân:**

Gazel 208

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi. II Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği acı, ızdırap.

Nâr-ı 'aşkuñ göz göre yakdı vücüdüm külli âh
Dağı nem yağa 'aceb bu âteş-i hicrân benüm

âteş-i külhen:

1. **âteş-i külhen:**

Gazel 348

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hamamlarda ısınmayı sağlayan büyük ocağın ateşi.

Âb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yağma her bir gördiğün sen âteş-i külhen gibi

âteş-i mihr-i ruhuñda:

1. **âteş-i mihr-i ruhuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güneş gibi parlak yanağının ateşi. II Sevgilinin yanağına duyulan aşkın ateşi.

Âteş-i mihr-i ruhuñda giceler ey şem'-i dil
Bâl ü per yakmak niceymiş öğredem pervâneye

âteş-i nihânum:

1. **âteş-i nihânum:-(u)m**

Gazel 156

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
(Âşğın gönlündeki) gizli (aşk) ateşi.

Süz-ı ğam-ı derünüm yâra beyân ider yok
Bu âteş-i nihânım kimse 'ıyân ider yok

âteş-i şevk-i cemâlünde:

1. **âteş-i şevk-i cemâlünde:**-(ü)ñ, -de
Gazel 253
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yüz güzelliğinin arzusunun ateşi.

Yağasıdır âteş-i şevk-i cemâlünde beni
Çünkü her bir şem'a yakar 'âkıbet pervânesin

âteş-i süzân:

1. **âteş-i süzân:**
Gazel 3
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yakıcı ateş.

Gördi nâr-ı fûrkâtünde dil kebâb olduğunu
Döne döne yandı ey meh âteş-i süzân aña

2. **âteş-i süzân:**
Gazel 27
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yakıcı ateş. II Sevgilinin yanağının kırmızılığ.

Humret-i haddüñ görüp dil virdüm ammâ korkarın
Yakmağa ben nâ-tüvânı âteş-i süzân olur

3. **âteş-i süzân:**
Gazel 31
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yakıcı ateş. II Sevgilinin âşğın gönlünü yakan aşkı.

Bir şererle külliyeñ yakdı Cenâbî varımı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i süzân olur

4. **âteş-i süzânımız:**-(u)muz
Gazel 126
Mısra: 10
Kelime Tipi: -

Yakıcı ateş. II Aşk ateşi; aşkın verdiği acı, keder,
ısdırap.

El bir itse ey Cenâbî rûzgâr-ı âh-ıla
Kül iderdi mümkünâtı âteş-i süzânımız

âteş-i süz-i dilidür:

1. **âteş-i süz-i dilidür:**-i, -dür
Gazel 81
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gönül yangınının ateşi. II Aşk ateşi.

Âteş-i süz-i dilidür 'âşkuñ cânın yakan
Seyle viren hânümânın dîde-i giryânıdır

âtesine âb ur:

1. **âtesine âb ur:**
Gazel 181
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ateşini söndürmek. II Bir kimsenin derdine çare
olmak.

Kudretüñ irürse âb ur âtesine herkesüñ
Yakmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

âteslere yandı:

1. **âteslere yandı:-dı**
Gazel 7
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanmak, yakılmak. II Çok büyük zarara
uğramak, mahvolmak.

Hâlet-i süzüm görüp âteslere yandı cahîm
Seng-i ğamla sîne döğdi acıdı Rıdvân baña

atlas:

1. **aşlas:**
Gazel 336
Mısra: 8
Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş
türü; bu kumaştan yapılmış kıyafet.

Kıyâmet kaddüñe k'ey kim yaraşur
Geh aşlas gâh dibâ-yı Firengi

2. **aṭlāsuña**:-(*u*)ñ, -a

Gazel 203

Mısra: 3

Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü; bu kumaştan yapılmış kıyafet.

Ḳaddūñ üzre reşk idüp aṭlāsuña bu guşşadan
Hey kıyāmet gör beni kim sīne-pür-ḥūn olmuşam

atlas u dībāyı:

1. **atlas u dībāyı**:-(*y*)ı

Gazel 269

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Atlas ve diba. II Dünya malı mülkü, gösterişi.

Saldı nāra kendüyi her dem 'azāb-ı cāndadur
Atlas u dībāyı tercih eyleyen şāl üstine

āvāre:

1. **āvāreye**:-(*y*)e

Gazel 38

Mısra: 4

Perişan, derbeder, zavallı, ne yaptığını bilmez (âşık).

Lāle kim dāğ-ı cigerle āteş-i ḥasrettedür
Beñzer ol āvāreye kim ḥidmetinden dūrdur

2. **āvāredür**:-*dür*

Gazel 46

Mısra: 4

Perişan, derbeder, zavallı, ne yaptığını bilmez (âşık).

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şehbāzı kim
Bir kebūterdür göñül senden cūdā āvāredür

3. **āvāredür**:-*dür*

Gazel 86

Mısra: 4

Perişan, başıboş, derbeder. II Âşığın gönlü.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun baña şāhIn gözlerüñ
Dām olmaz ol kebūter niçe dem āvāredür

āvāre göñlüm:

1. **āvāre göñlüm**:-(*ü*)m

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) başıboş, deli divane gönlü.

Ḥāli olmaz sīnede āvāre göñlüm 'aşksuz
Şan karada bir semekdür ka'r-ı deryāyı arar

2. **āvāre göñlüm**:-(*ü*)m

Gazel 260

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) başıboş, deli divane gönlü.

Ānla ḥaddūñ ṭatalıdan ḥüsn-i Leylā meşrebin
Ḳullanur āvāre göñlüm Ḳays-ı şeydā meşrebin

āvāre-i zülfüñ:

1. **āvāre-i zülfüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 331

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dağınık saçı.

Diyār-ı Rūmı ḥaddūñde olup āvāre-i zülfüñ
Niçe yıllar durur göñlüm gezer mülk-i Ḳaramanı

2. **āvāre-i zülfüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dağınık saçı.

Yürür āvāre-i zülfüñ olup dil
Özini añlamaz ser-sāma beñzer

āvāresi olup:

1. **āvāresi olup**:-*up*

Gazel 303

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Deli ve başıboş olmak. II Birine delice âşık olmak, müptela olmak.

Bir zülfi Leylānuñ yine göñlüm olup āvāresi
Uğratdı ben bī-çāreyi Mecnūn gibi ğavğālara

āvāz:

1. **āvāzuma**:-(*u*)m, -a

Gazel 308

Mısra: 2

Ses, seda. II Âşığın feryadı, iniltisi.

Raksa girsün nâleler her dem semâ'-ı sâzuma
Perde-âheng eylesün gam muṭribi âvâzuma

'avn-ı sübhâni:

1. 'avn-ı sübhâni:-/

Murabba 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Allah'in yardımını.

Sezâ-yı tâc-ı devletdür refikûñ 'avn-ı sübhâni
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Karamanı

ay:

1. ay:

Gazel 16

Mısra: 1

Ay, kamer.

Pâyüñe yüz sürdüğün hâkûñ görüp ay âfitâb
Reşk idüp cânım didi yâ leytenî küntü türâb

2. aya:-a

Gazel 158

Mısra: 6

Ay, kamer.

Zülfüñ ile 'arızuñ mâhiyetin fehm itmege
Nüh sipihr eyvân urur târ-ı şebinde aya bak

3. aya:-a

Gazel 159

Mısra: 1

Ay, kamer.

Gün ruḥlaruñ dururken çarḥ üzre aya yir yok
Ta'rîf-i hüsnuñ itdüm çün ü çirâya yir yok

4. ay:

Gazel 363

Mısra: 11

Ay, kamer.

Götür yüzden kara zülfüñ niçe bir ay hilâl-ebrü
Şu'a-ı mihrî setr ide başup bir ebr-i zulmânî

5. aya:-a

Gazel 153

Mısra: 8

Ay, kamer. II Âşığın gönlündeki yara.

Hün-ı dilde görmege göynüklü dâğum resmini
Fî'l-meşel gökde şafağ içre tutilmiş aya bak

6. ay:-/

Gazel 25

Mısra: 2

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Çaṭre-i eşküm ki sen mâh-ı dil-ârâyı arar
Kevkeb-i seyyâredür kim çarḥda ayı arar

7. ay:

Gazel 296

Mısra: 10

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenâbî yirlere
Da'vi-yi hüsni ideli mihr-i felek ol ay ile

8. aya:-a

Gazel 350

Mısra: 8

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Kevkeb-i baḥtum şeref burcında kılsun seyrini
Ruḥları şemsü'd-ḍuḥâ bir aya virdüm göñlümi

ay geçdi:

1. ay geçdi:-di

Gazel 107

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzun bir süre geçmesi.

Ay geçdi ben kılın ol meh daḥı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

ay ile gün:

1. ay ile gün:

Gazel 321

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay ve Güneş.

Ay ile gün devr iderse ger bu çarḥ-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin mâh-manzar dil-beri

ayā:

1. ayā:

Muhammes 2

Mısra: 38

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Geh zillet ü nedāmet ü geh 'izz ü i'tibār
İnsāna luṭf bu mı ayā devr-i rüzgār

ayağ:

1. ayağında:-ı, -(n)da

Gazel 66

Mısra: 10

Ayak.

Ey Cenābī olmasañ bir şāhbāza şayd ger
Ayağında bend-i ḥayret rişte-i kākül nedür

2. ayağından:-ı, -(n)dan

Gazel 17

Mısra: 9

Ayak. *II Kadeh.*

Ayağından bu Cenābī başını fark itmedi
Tā ki anı mest kıldı cur'a-i cām-ı elest

ayağa:

1. ayağa:

Gazel 276

Mısra: 6

Ayağa kalkmak.

Āhum yilinüñ düşdi yiyüp dārbını ḥāke
Kalmadı mecālî yine ayağa benefşe

ayağa çal:

1. ayağa çaldım:-du, -m

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Çiğnemek, hakir görmek, değer vermemek.

Şimālî çaldım ayağa şabādan eyledüm sebkat
Hevā-yı 'aşk-ı cānānuñ Cenābī kim semendümdür

2. ayağa çalduñ:-du, -ñ

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Yere çalmak; perişan etmek. II Şarap düşkünü hâle getirmek.

Bāde-i şevkuñla çalduñ ayağa merdümleri
Cām-ı la'lüñdür viren 'ālemlere Cemden ḥaber

ayağa düş:

1. ayağa düşdüğünce:-düg, -ünce

Gazel 127

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kadehe dökülmek. II Değersiz bir duruma düşmek.

Sāki-i dehrüñ elinden düşdüğünce ayağa
Meclisinde 'ālemüñ kanlar yudar peymāneyüz

2. ayağa düşdüm:-dü, -m

Gazel 228

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Kadehin son damlası için) Yere dökülmek. II Değersiz bir duruma düşmek.

Cür'aveş bezm-i gamuñda tā ki düşdüm ayağa
Dāmen-i mestān gibi dāyım türāb-ālüdeyin

ayağa düşeni:

1. ayağa düşeni:-i

Gazel 365

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kötü bir duruma düşen, ayaklar altında olan kimse. II Şaraba düşkün olan kimse.

Nażar-ı luṭfuñı ey pīr-i muğān itme dirīg
Cür'a-i feyz ile yād it bu ayağa düşeni

ayağa düşürdi:

1. ayağa düşürdi: -(ü)r, -di

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Değersiz hâle getirmek, değersiz kılmak.

Ķāmetüñ reftār ile servi düşürdi ayağa
Bu meşeldür pādīşāhum dest ber-bālā-yı dest

ayağa geldi:

1. **ayağa geldi:-di**

Gazel 314

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıyam etmek; namazda ayakta durmak, namaz kılmak için ayağa kalkmak, mihraba doğru yürümek.

Ķāmetüñ añdı mü'ezzin geldi ayağa imām
Medh-i ebrüñ eyledi qarşu koyup mihrāb-ıla

ayağı tozına yüz sür:

1. **ayağı tozına yüz sür:**

Gazel 275

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayağı tozuna yüz sürmek; saygın bir kimsenin huzurunda bulunurken saygı ve sevgi göstermek amacıyla yere eğilmek.

Ruĥ-ı zerd-ile çeşm-i eşk-bārum cānibinden hem
Ayağı tozına yüz sür zer ü gevher nişār eyle

ayağın aldum:

1. **ayağın aldum:-du, -m**

Gazel 298

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kuvvet ve itibardan düşürmek. II Birinin elindeki kadehi almak.

Mey gibi çıkdum başa ayağın aldum sākīnūñ
Cām-ı Cemle eyledüm kan bağı ben peymānei

ayağın çeker:

1. **ayağın çeker:-er**

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Sık sık gittiği bir yere artık uğramaz olmak, ilgiyi kesmek.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre velī
Bezm-i 'ālemde o şāhuñ yokdur ayağın çeker

2. **ayağın çeker:-er**

Gazel 77

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayağını kaydırmak. II Tertip ve düzenle bir kimseyi işinden uzaklaştırmak, mevkisinden düşürmek.

Kimdür ayağın çeker 'ayyār-ı çarĥuñ hīlede
Dest-bāzī kılsa bir dem biñ külāh-ı Cem kapar

ayağına düş:

1. **ayağına düş:**

Gazel 179

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Damlamak, dökülmek. II Saygıyla önünde eğilmek.

Mey-fürüşüñ düş Cenābī cūr'aveş ayağına
Ol sa'ādet- bārgāhı ĥusrevinden himmet al

2. **ayağına düşmüşüz:-miş, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıymetini, itibarını kaybetmek, olur olmaz kimselerin eline düşmek.

Ey Cenābī düşmüşüz pīr-i muġān ayağına
Biz ölünce sāf-dilden ĥarĥ-ı 'ādet beklerüz

1. **ayağına düşüp:-üp**

Gazel 196

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayağına kapanmak; çok yalvarmak, içi yanarak bir istekte bulunmak.

Cān düşüp ayağına dāmānuñ almışdı ele
Kisvet-i nev'-i beşerden ben daĥı 'uryān idüm

ayağını çekmedin:

1. **ayağını çekmedin:-me, -medin**

Gazel 334

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayak çekmek; kadeh kaldırmak, almak; içki içmek. II Aşk şarabından içmek.

Bu tokuz cāmını çarhuñ elde tutup içmedüm
Bezmi 'aşkuñ sākıyā ben çekmedin ayağını

ayağum altına aldum:

1. **ayağum altına aldum:-du, -m**

Gazel 351

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Feleğ'in) her tarafını dolaşmak.

O meh-rüy-ı sipeh-dāruñ görüp cevlan ider rahşı
Ayağum altına aldum Burāk-ı āh-ıla 'arşı

ayağumda bağ imiş:

1. **ayağumda bağ imiş:-miş**

Gazel 140

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Birinin bulunduğu yerden ayrılmasına veya yaptığı işi sürdürmesine engel olmak.

Nev-'arūs-ı dehre virdüm ben çalāk-ı şālīşi
Mani'-i rāh-ı tecerrüd ayağumda bağ imiş

ayağum öpsem:

1. **ayağum öpsem:-se, -m**

Gazel 366

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayağını öpmek.

Gāh öpsem ayağum ey serv-i çadd dāmen gibi
Geh şarılısam çāmet-i bālāna pirāhen gibi

ayağuma düşüp:

1. **ayağuma düşüp:-üp**

Gazel 196

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayağına kapanmak; çok yalvarmak, içi yanarak bir istekte bulunmak.

Cān düşüp ayağuma dāmānuñ almışdı ele
Kisvet-i nev'-i beşerden ben dağı 'uryān idüm

ayağum toprağına:

1. **ayağum toprağına:-ı, -(n)a**

Gazel 184

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayağının toprağı.

Bir gece ey meh-likā zülf-i siyāhuñ şevkine
Ayağum toprağına didi Cenābī bir gazel

ayak ayak:

1. **ayak ayak:**

Gazel 220

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Adım adım. II Kadeh kadeh.

Nār-ı hasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebāb
Ayak ayak bezme gelsün diñ şarāb eglenmesün

ayak başmasun:

1. **ayak başmasun:-ma, -sun**

Gazel 223

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Gelmek, girmek, uğramak.

Cām-ı derdüñ nüş idenler mest ü evkār oldılar
Başmasun bu bezme ayak nām-ıla 'ār isteyen

ayakda kaldı:

1. **ayakda kaldı:-dı**

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İtibarını kaybetmek, gözden düşmek.

Başa vardum sāz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illā sözüm alışdadur

ayaktan ayağa düşdi:

1. **ayaktan ayağa düşdi:-dı**

Gazel 280

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yere düşmek, yere serilmek. II Şarap müptelası olmak. II Sarhoş olmak. II Aşk sarhoşu olup perişan olmak, ayıplanmak.

Cām-ı la'lüñ nüş iden düşdi ayaktan ayağa
Görmedi bu neş'eyi kimse şarāb-ı nābda

ayaktan düşmesün:

1. **ayakdan düşmesün:-me, -sün**

Gazel 207

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden ayaktan düşmek; yaşlılık sebebiyle veya sağlığı büsbütün bozularak çalışamaz duruma gelmek.

Ser-te-ser dünyayı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel hırâma nâz-ıla ey kıdd-i mevzûnum benüm

ayakdaş:

1. **ayakdaşı:-ı**

Gazel 339

Mısra: 10

Yol arkadaşı, yoldaş.

Belâ cāmını çekdükte Cenâbî meclis-i ğamda
Ben idüm Kıys-ı şeydānuñ o bezm içre ayakdaşı

Ayaz:

1. **Ayazun:-(u)n**

Gazel 23

Mısra: 6

Gazneli Mahmûd'un nedimi.

Yazıldı şafha-i dehre bu haç kim
Ayazun küştesidür Şâh Maḥmûd

2. **Ayazuma:-(u)m, -a**

Gazel 308

Mısra: 4

Gazneli Mahmûd'un nedimi.

'Aşk-ı cānān illerinde şive bünyād eylesem
Cān virür Mahmûd-ı ğam göñlüm gibi Ayazuma

ayb kılmam:

1. **'ayb kılmam:-ma, -m**

Gazel 232

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayıplamak, kınamak.

Şöyle bed-nām olmuşam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Ar idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'arı ben

âyet-i Ğufrân:

1. **âyet-i Ğufrân:**

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ğufran Ayeti. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Devr-i haçtuñda ne korḫu düzaḫından hecriñüñ
Bes nüvîd-i mağfiret bu âyet-i Ğufrân baña

âyet-i hüsnüñ:

1. **âyet-i hüsnüñ:-(ü)ñ**

Gazel 314

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin ayeti.

Bildi haçtuñdan Cenâbî âyet-i hüsnüñ yakîn
Şihhat-i terkîb hâşıl eyledi i'râb-ıla

ayık:

1. **ayık:**

Gazel 56

Mısra: 2

Sarhoşluk ve baygınlık gibi insanı kendinden geçiren durumların etkisi altında bulunmayan, aklı başında olan (kimse).

Mest-i cām-ı 'aşk olanlar zâhidâ fâsık mıdur
Künc-i taqvâda mey-i hamrâ çeker ayık mıdur

ayıl:

1. **ayılmaduk:-ma, -du, -k**

Gazel 113

Mısra: 5

Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek. II Sevgilinin güzelliğinin baş döndürücü etkisinden kurtulmak.

Hüsnüñüñ ḫayrāniyuz ayılmaduk yıllar durur
Terk-i dünyâ eyleyüp 'aşkuñda abdāl olmuşuz

2. **ayılmasun:-ma, -sun**

Gazel 250

Mısra: 14

Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek. II Aşkta kurtulmak.

Cür'a-i cām-ı ğamuñ çekdi Cenâbî mestdür
Ḥaşre-dek bî-hüş olup bir laḫza ol ayılmasun

āyīne:

1. āyīne:

Gazel 42

Mısra: 7

Ayna.

Āyīne gibi 'aks-i ruḥ-ı yār gösterür
Başdan ayağa mey didüğüñ pür-şafâ durur

2. āyīne:

Gazel 263

Mısra: 7

Ayna.

Sen meh-i dehre mukâbil olduḡını āyīne
İşidüp hürşid didi yokdur anda āb-ı rû

3. āyīnemüz:-müz

Gazel 137

Mısra: 4

(Gönül) aynası. II Gönül.

Görmişüz mir'at-ı dilde biz ḥaḳīkat şeklini
Şüret-i şübhet tozından şâfdur āyīnemüz

āyīne-i cām-ı meyi:

1. āyīne-i cām-ı meyi:-i

Gazel 353

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şarap kadehinin aynası.

Nice elden düşürem āyīne-i cām-ı meyi
Baña andan irüşür ḳanı şafâdan gayrı

āyīne-i dilüñ:

1. āyīne-i dilüñ:-(ü)ñ

Gazel 291

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül aynası. II Bir kimsenin gönlü.

Jeng-i ḥasedden eyle āyīne-i dilüñ pāk
Cân u dilüñ dilerseñ dāyım ola şafâda

āyīne-i idrāk:

1. āyīne-i idrākden:-den

Gazel 236

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İdrak, kavrayış aynası. II Gönül.

Şüret-i cismüm ḥired göñlüm göziyle görmeden
Gördi çihreñ 'aksini āyīne-i idrākden

2. āyīne-i idrākden:-den

Gazel 237

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İdrak, kavrayış aynası. II Gönül.

Ḥāme-i ḥayretle yazdı cāna şekl-i mührüñi
Her gören naḳş-ı ruḥuñ āyīne-i idrākden

āyīni ola:

1. āyīni ola:-a

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alışkanlık hâline getirmek.

Göñlüm ister şu mehi kim sevene kîni ola
'Āşıḳa cevır ü cefâ eylemek āyīni ola

ayır:

1. ayırđı:-dı

Gazel 262

Mısra: 2

Ayrı düşürmek, uzaklaştırmak, koparmak.

Ḳalmadı gökde sitārem tâli'üm oldu zebün
Tâ ki ayırđı beni sen mâhdan bu çerḫ-i dün

2. ayıra:-a

Tahmis 2

Mısra: 7

Ayrı düşürmek, uzaklaştırmak, koparmak.

Hecrüñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i maḫlûbumı vîrâne-i tenden ayıra

3. ayıra:-a

Tahmis 2

Mısra: 8

Ayrı düşürmek, uzaklaştırmak, koparmak.

Hecrüñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i maḫlûbumı vîrâne-i tenden ayıra

4. **ayıra:-a**

Tahmis 2

Mısra: 9

Ayrı düşürmek, uzaklaştırmak, koparmak.

Kâkülüñ kaçdı bu kim miski Hötenden ayıra
Gözlerüñ sa'yi budur cānı bedenden ayıra

'ayn:

1. **'aynumi:-(u)m, -ı**

Gazel 53

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

Şorsañ ey dil 'aynumı deşt-i belâ irmağıdır
Lâleleş dāğıyla sīnem ğam zemīni bāğıdır

2. **'aynüm:-(ü)m**

Gazel 293

Mısra: 2

(Âşığın) gözü.

Bād-ı āhum şu'le virdi esdügünce nāruma
Hūn-ı dil aqıtdı 'aynüm sīne-i pūr-zāruma

'ayn-ı belā:

1. **'ayn-ı belā:**

Gazel 339

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bela gözü. II Belanın kendisi, kaynağı.

Gözüm yaşı firākuñda iki 'ayn-ı belā ancak
Kesilmez hūn-ı dil gibi açar her cānibe yaşı

'ayn-ı hūrşīdüm:

1. **'ayn-ı hūrşīdüm:-(ü)m**

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güneşin ta kendisi.

'Ayn-ı hūrşīdüm belā burcında rüy-ı zerd ile
Āsumān-ı miñnetüñ mäh-ı nevi kaçum midur

'ayn-ı 'ināyet eyle:

1. **'ayn-ı 'ināyet eyle:**

Gazel 274

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Lütfetmek, ihsan etmek.

Her bī-nevā ğarībe şāhum hīmāyet eyle
Benden geçen ğarīfe 'ayn-ı 'ināyet eyle

2. **'ayn-ı 'ināyet eyle:**

Gazel 274

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Lütfetmek, ihsan etmek.

Her bī-nevā ğarībe şāhum hīmāyet eyle
Benden geçen ğarīfe 'ayn-ı 'ināyet eyle

3. **'ayn-ı 'ināyet eyle:**

Gazel 274

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Lütfetmek, ihsan etmek.

Her bī-nevā ğarībe şāhum hīmāyet eyle
Benden geçen ğarīfe 'ayn-ı 'ināyet eyle

'ayn-ı 'ināyetdür:

1. **'ayn-ı 'ināyetdür:-dür**

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Lütfun ta kendisi. II İyilik, lütuf, ihsan.

Ne kılsa ğançer-i ğamzeñ baña 'ayn-ı 'ināyetdür
Kılıcuñ aksa üstüme gözüm nūrı hīmāyetdür

'ayn-ı i'tibārıyla:

1. **'ayn-ı i'tibārıyla:-ı, -(y)la**

Gazel 141

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saygı bakışı.

Gördüm 'ayn-ı i'tibārıyla cenāb-ı 'āşıkı
Bāb-ı istīgnāsi açuk bir ulı dergāh imiş

'ayn-ı 'izzetle:

1. **'ayn-ı 'izzetle:-le**

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
İzzet, yücelik gözü.

Nergise bak 'ayn-ı' izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergäleler

'ayn-ı kebâb olupdur:

1. **'ayn-ı kebâb olupdur:-up, -dur**
Gazel 220
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kebap gibi olmak, kebab hâline gelmek.

Nâr-ı hasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebâb
Ayağ ayağ bezme gelsün diñ şarâb eglennesün

'ayn-ı mehdür:

1. **'ayn-ı mehdür:-dür**
Gazel 52
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ay işğının kaynağı, kendisi. II Sevgilinin parlak yüzü.

Ferr ü ziyâda çihreñ ey hür 'ayn-ı mehdür
Sen mâha kul olanlar mülk-i cihâna şehdür

'ayn-ı teli:

1. **'ayn-ı teli:-i**
Gazel 355
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Tel.

Gözlerüm yaşına nisbet eyleyen 'ayn-ı teli
Çeşme-i idrâkden şu içmemişdür bir deli

ayru:

1. **ayrudur:-dur**
Tahmis 2
Mısra: 11
Başka, gayrı.

Ğamze-i şüh-ı cefâ-pîşeden ayrudur bu
Kâkülüñ ber-çaraf it 'arizuñ olsun hâşıl

2. **ayru:**
Gazel 337

Mısra: 10
Ayrı, uzak, irak.

Çande olsam ey Cenâbî ğam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

3. **ayru:**
Gazel 106
Mısra: 5
(Sevgilinin yanağından) ayrı, uzak, irak.

'Arizuñdan ayru gönülüm gülşene şalmaz nazar
Dür olan gül şoñbetinden meclis-i hâr istemez

4. **ayru:**
Gazel 9
Mısra: 9
(Sevgiliden) ayrı, uzak, irak.

Sen gül-i nev-resteden ayru Cenâbî âh ider
Nâle eyler her nefes bülbül gülistândan cüdâ

5. **ayru:**
Gazel 329
Mısra: 3
(Sevgiliden) ayrı, uzak, irak.

Sen hümâdan ayru oldı dil ğamuñla nekbeti
Âşiyân-ı büm-ı hasretle çoludur hânesi

ayru düşdi:

1. **ayru düşdi:-di**
Gazel 233
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirinden uzakta kalmak.

Dür idelden ğam beni la'lüñ gibi mey-hâneden
Ayru düşdi rind-i dil başum gibi peymânenen

ayruk:

1. **ayruk:**
Gazel 231
Mısra: 8
Başka, gayrı.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dīvâne-şekl oldum yine
Benden ayruk kimseyi 'âlemde şeydâ bilmezsin

'ayş:

1. 'ayşumı:-(u)m, -ı

Gazel 220

Mısra: 2

Yaşama, yaşayış. II Eğlence, zevk ve sefa.

Dideden yaşum akup kılsuñ şitâb eglenmesün
Telh idüpdür 'ayşumı ol şüre-âb eglenmesün

2. 'ayşdan:-dan

Gazel 358

Mısra: 5

Eğlence, zevk ve sefa.

Her ne nakşî isteseñ eyle temâşâ 'ayşdan
Câmumuzda bulmazsın isteme ğam resmini

'ayş itmege:

1. 'ayş itmege:-mege

Gazel 309

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Coşmak, eğlenmek.

Ey çeşm-i hün-feşânım dâyim nigârî gözle
'Ayş itmege hemîşe evvel bahârî gözle

'ayş u rāhat:

1. 'ayş u rāhat:

Gazel 338

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zevk, sefa ve huzur.

'Ayş u rāhat her kesüñ dāmânını tıtduğda āh
Arada sen geldüñ ey ğam ihtiyār itdüñ beni

'ayşum ocağı şolmasun:

1. 'ayşum ocağı şolmasun:

Gazel 348

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Neşe, keyif ocağının sönmesi. II Mutluluğunu
yitirmek, kederlenmek.*

Āb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yağma her bir gördüğüñ sen âteş-i külhen gibi

2. 'ayşum ocağı şolmasun: -ma, -sun

Gazel 348

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Zevk ve sefa ocağının sönmesi. II Zevk ve
sefanın sona ermesi.*

Āb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yağma her bir gördüğüñ sen âteş-i külhen gibi

'ayşuñ ocağı sönsün:

1. 'ayşuñ ocağı sönsün:-sün

Gazel 356

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zevk ve sefa ocağının sönmesi. II Zevk ve
sefanın sona ermesi.*

Sönsün ocağı 'ayşuñ ey çarh-ı bî-hüner kim
Devründe şu'le virür her bed-güher çerâğı

'ayyār:

1. 'ayyār:

Gazel 183

Mısra: 11

Hileci, hilekâr, düzenbaz.

Büseñ aldı duymadın 'ayyār çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindāna dil

'ayyār olmışam:

1. 'ayyār olmışam:-mış, -am

Gazel 190

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hileci, hilekâr, düzenbaz olmak.

Büse virdüm la'lüñe çeşmüñ haber-dâr olmadı
Gözlerüñe uyalı ben dağı 'ayyār olmışam

'ayyār-ı çarhuñ:

1. 'ayyār-ı çarhuñ:-(u)ñ

Gazel 77

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düzenbaz, hilekâr felek.

Kimdür ayağın çeker 'ayyār-ı çarhuñ hilede
Dest-bāzî kılsa bir dem biñ külâh-ı Cem kapar

'ayyās-ı felek:

1. **'ayyās-ı felek:**

Gazel 360

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayyaş, sarhoş, kendinden geçmiş felek. II

Dönen, devreden felek.

Cenâbî sâl u meh dönsün bu 'ayyās-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşâ't içre senüñ gibi suhan-dâni

'ayyāsuñ dil ü cânuñ:

1. **'ayyāsuñ dil ü cânuñ:-(u)ñ**

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoşun gönlü ve canı. II Âşığın gönlü ve canı.

Şarâb-ı 'aşk içelden bezm-i hüsünde dil-ârânuñ
Niçe evkâr-ı mest itdüm bu 'ayyāsuñ dil ü cânuñ

az:

1. **azdur:-dur**

Gazel 87

Mısra: 2

Miktari, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün

altında bulunan, çok olmayan.

Ol perî-rû dil-rübâ kim hüsün ile mümtâzdur

Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

2. **azdan:-dan**

Gazel 235

Mısra: 2

Miktari, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün

altında bulunan, çok olmayan.

Bakmaz ol sîmîn-beden ben mübtelâya nâzdan

Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

3. **azar:-ar**

Gazel 96

Mısra: 8

Etkisini arttırmak, çok şiddetli bir hâl almak, tehlikeli olacak şekilde fazlalaşıp coşmak.

Doğduñça ne tañ âhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryâ rüzgâr olsa azar lâ-büd hürüş eyler

4. **azdur:-dur**

Gazel 50

Mısra: 5

Yetmez!

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsın azdur

Ben belâ-keş 'âşıkâ ey zulm-pîşe bu nedür

'azâb:

1. **'azâbum:-(u)m**

Gazel 152

Mısra: 8

Büyük sıkıntı, eziyet.

Hemân sen yanma ey hâsid düşüp nâr-ı gam u
derde

Benüm bu yakduğuş odla şerer deñlü 'azâbum yok

2. **'azâb:**

Gazel 13

Mısra: 10

Ahirette günahkârlara verilecek ceza ve eziyet, işkence. II Büyük sıkıntı, elem, keder.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler tâb-ı gam

Pür-hta'ta bir mücrimem lâzım durur baña 'azâb

3. **'azâbı:-ı**

Gazel 70

Mısra: 10

Ahirette günahkârlara verilecek ceza ve eziyet, işkence. II Büyük sıkıntı, elem, keder.

İrem gibi vişâlûñden Cenâbî dür olup ey meh

Cañim-i fûrkatûñ içre katı müşkil 'azâbı var

'azâb ider:

1. **'azâb ider:-er**

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Azap vermek; işkence etmek, eziyet etmek, acı çektirmek.

Ser behişt-i vaşl-ı yârı kuduñ ilden sen diyü

Düzağ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

'azâbî:

1. **'azâbîler:-ler**

Gazel 33

Mısra: 8
Eziyet gören, sıkıntıya uğrayan, cehennem azabı çeken (kimse). II Ayrılık acısı çeken âşık.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijâd
Süziş-i nâr-ı cahîmi çün 'azâbiler bilür

2. 'azâbiler:-ler

Gazel 97

Mısra: 6

Eziyet gören, sıkıntıya uğrayan, cehennem azabı çeken (kimse). II Ayrılık acısı çeken âşık.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijâd
Süziş-i nâr-ı cahîmi bu 'azâbiler bilür

'azâb-ı cân:

1. 'azâb-ı cân:

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Gönül azabı.

'İzâruñ nârına düşdi 'azâb-ı cân nedür bilmez
Tutulmuş dâm-ı zülfünde gönül murğı semenderdür

2. 'azâb-ı cân:

Gazel 346

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Gönül azabı.

Fürkat-i derdüñ baña ey meh 'azâb-ı cân gelür
Sevse kişi tañ midur cânı gibi hem-zâdını

4. 'azâb-ı câdadur:-da, -dur

Gazel 269

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Gönül azabı.

Saldı nâra kendüyi her dem 'azâb-ı câdadur
Atlas u dîbâyı tercîh eyleyen şâl üstine

'azâbsuz:

1. 'azâbsuz:

Gazel 128

Mısra: 2

Eziyet, sıkıntı çekmeden. II Kolaylıkla.

Derd ü belâlaruñ çeken 'âşık hisâbsuz
Huld-ı berîn-i küyuña girdi 'azâbsuz

âzâd:

1. âzâd:

Gazel 168

Mısra: 3

Özgür, hür, serbest.

Bende oldum sen şehe âzâd iken her kayddan
Ben mutî'-i emrûñ oldum hükümüne fermân senüñ

2. âzâdmış:-miş

Gazel 215

Mısra: 10

Özgür, hür, serbest.

Şalaldan kâmet-i servüñ Cenâbî bendeñe şâhum
Cefâ-yı hâr-ı hecrüñden anı âzâdmış bildüm

âzâd eyle:

1. âzâd eyle:

Gazel 272

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Serbest bırakmak, salıvermek.

Bend-i zülfünde Cenâbî görelî kendin esîr
Dimez ey serv-i revânüm beni âzâd eyle

2. âzâd eylemiş:-miş

Gazel 146

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Serbest bırakmak, salıvermek.

Luţf-ıla ol serv-i nâzum ben kılın yâd eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine âzâd eylemiş

âzâd olmadı:

1. âzâd olmadı:-ma, -dı

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Kurtulmak, serbest kalmak.

Olmadı âzâd ğamdan hâtır-ı nâ-şâdumuz
Bir şeh-i 'âdil kanı kim andan ala dâdumuz

āzāde:

1. āzādedür:-dür

Gazel 40

Mısra: 2

Habersiz, bilgisiz.

Āşinâsın yād kılmaz meyli dāyim yādudur
Bendesî hâlinden ol servüm 'aceb āzādedür

āzār:

1. āzār:

Gazel 109

Mısra: 12

İncinmek.

Büy-ı rāhat almadı vaşluñ gülinden ey kamer
Şol ki hār-ı miñnet-i hecrüñden āzār istemez

2. āzārdur:-dur

Gazel 233

Mısra: 3

İncitme.

Berg-i gül atarsa baña āşinā āzārdur
Seng-i miñnet yağsa başa açmam bî-gāneden

Āzer:

1. Āzer:

Gazel 361

Mısra: 10

Hız. İbrāhîm'in put yapıp satmakla geçinen babası.

Oldı dil āşuftesi bir dil-berüñ ismi Halâl
Büt-perest olsun cihānda yürisüñ Āzer gibi

'āzim-i beyt-i şeref eyler:

1. 'āzim-i beyt-i şeref eyler:-r

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şeref evine yönelmek.

Göñlüm ne 'aceb menzil-i mihrüñ ola zîrā
Hürşîdi felek 'āzim-i beyt-i şeref eyler

'āzim-i Jrān olur:

1. 'āzim-i Jrān olur:-(u)r

Gazel 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İran'a sefer düzenlemek. II Āşığın gönlünü fethetmeyi amaçlamak.

Almağa mülk-i dili oldı müsāfir dil-berüm
Pādişāh-ı Rūmdur kim 'āzim-i Jrān olur

'āzim-i semt-i fenā olsak:

1. 'āzim-i semt-i fenā olsak:-sa, -k

Gazel 136

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yokluk semtine yola çıkmak.

'Āzim-i semt-i fenā olsak Cenābî her ne dem
Dāne dāne eşk-i çeşmüm hün-feşāndur zādumuz

'azîz:

1. 'azîz:

Gazel 123

Mısra: 2

Değerli, itibarlı, saygıdeğer (kişi).

Kes rişte-i ta'alluķı dünyādan it gürîz
Bu kem bahāyı görmek ilen kendüye 'azîz

'azîzüm:

1. 'azîzüm: -(ü)m

Gazel 226

Mısra: 2

Dostum!

Erbāb-ı dil hemîşe ehl-i melāmet olsun
Nām isteyen 'azîzüm her dem selāmet olsun

2. 'azîzüm: -(ü)m

Gazel 34

Mısra: 7

Sevgilim!

Yüzüñ Mısr-ı melāhatdur 'azîzüm
Kara zülfüñ hāķīkat şāma beñzer

'azm iden:

1. 'azm iden:-en

Gazel 270

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Giden, yola çıkan (kişi).

Şehr-i hâttuñ ister iken zülfüñe düş oldı dil
Mısra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

'azmi idicek:

1. 'azmi idicek:-icek
Gazel 146
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yola koyulma, kesin karar vererek bir yere yönelme.

İdicek Mecnûn 'adem râhına 'azmi Leylinüñ
Dâne-i hâli ğamını kendüye zâd eylemiş

'azm-i sefer kılsam:

1. 'azm-i sefer kılsam:-sa, -m
Gazel 57
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sefere çıkmak. II Yol almak, gitmek.

Şeh-i iklim-i 'aşk oldum bugün 'azm-i sefer kılsam
Diyâr-ı miñnet-i hecrüñ benüm evvel konağumdur

'azm-i şikâr itdüm:

1. 'azm-i şikâr itdüm:-dü, -m
Gazel 351
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ava çıkmak.

Ne dem 'azm-i şikâr itdüm gözüñ âhûların gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'âlem yüzün
vahşî

âzürde-i hâr olmuşam:

1. âzürde-i hâr olmuşam:-miş, -am
Gazel 190
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Dikenden incinmek, kırılmak.

Derd-i hâttında Cenâbî ol gül-i nâzûk-tenüñ
Bülbül-i şürîdeveş âzürde-i hâr olmuşam

B

bâ:

1. bâda:-da
Gazel 315
Mısra: 2
Arap alfabesindeki "be" harfi.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryâda
Açılır gül gibi ol ğonca-dehen her bâda

bâb:

1. bâbumı:-(u)m,-ı
Gazel 195
Mısra: 5
Bir kitabın bölümlerinden her biri.

Açup her bâbumı miñnet okusun kışsa-i derdi
Mañabbet hâmesi birle yazılmış bir kitâb oldum

bâb-ı Gülistânı:

1. bâb-ı Gülistânı:-ı
Gazel 363
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Gülistan'ın her bir babı, bölümü.

Bahâristân-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi hacîl eyler anuñ bâb-ı Gülistânı

bâb-ı Hayber:

1. bâb-ı Hayber:
Gazel 75
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Hayber Kalesi'nin kapısı.

Umaram kim açam 'aşkuñ kapusın
Ki himmetle açıldı bâb-ı Hayber

2. bâb-ı Hayberdür:-dür

Gazel 43
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hayber Kalesi'nin kapısı.

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taşu da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rû meger kim bâb-ı
Hayberdür

bāb-ı istiğnâsı açuk bir ulı dergâh:

1. **bāb-ı istiğnâsı açuk bir ulı dergâh:**

Gazel 141

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kanaat, tok gözlülük kapısı açuk bir ulu, yüce dergâh.

Gördüm 'ayn-i i'tibârıyla cenâb-ı 'âşıkı
Bāb-ı istiğnâsı açuk bir ulı dergâh imiş

bāb-ı pendüñ açma:

1. **bāb-ı pendüñ açma:-ma**

Gazel 304

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nasihât kapısını açmak. II Nasihat etmek.

Açma bāb-ı pendüñ vâ'iz çeküp derd-i seri
Kim kulağ tutmaz Cenâbî degme bir efsâneye

bād:

1. **bāddan:-dan**

Gazel 238

Mısra: 10

Rüzgâr.

Şâneveş şad-pâredür bağı Cenâbî bendenüñ
Büy-ı zülf-i müşg-büyüñ almayalı bāddan

bāda vir:

1. **bāda virme:-me**

Gazel 315

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Yele vermek; boşa harcamak, savurup telef etmek.

Goncaveş cem' ide gör bāğ-ı hayâda özüñi
Gül gibi virme şağın berg ü bāruñ bāda

2. **bāda virmiş:-miş**

Gazel 154

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Yele vermek; boşa harcamak, savurup telef etmek.

Bāda virmiş hāk kendin zerre kılmış her cüzün
Mihr-i kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

3. **bāda virsem:-se, -m**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Yele vermek; boşa harcamak, savurup telef etmek.

Vücüdüm hâşılın virsem ne gam derdüñle ben bāda
Maḥabbet ḥırmeninüñ cism-i zerdüm bir giyâhidur

4. **bāda virüp:-üp**

Gazel 255

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Yele vermek; boşa harcamak, savurup telef etmek.

Virüp evrâkını bāda gül-i gülzâr-ı şādînüñ
Cenâbî rüy-ı zerdüñle bu dem berg-i ḥazânsın sen

bādâm-i ter satar:

1. **bādâm-i ter satar: -ar**

Gazel 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Taze badem satmak. II Bakış atmak.

Müşterî 'âşıklara bādâm-i ter şatar gözün
Kâmetüñ serv-i ser-âmed ruḥlaruñ gül-destedür

2. **bādâm-i ter satar:-ar**

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Taze badem satmak. II Bakış atmak.

Müşterî 'âşıklara bādâm-i ter satar gözün
Kâmetüñ serv-i ser-âmed 'ârızuñ gül-destedür

bād-âver hâr u has:

1. **bād-âver hâr u ḥas:**

Gazel 139

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rüzgârın süpürüp getirdiği çalı çırpı, çer çöp. II Aşktan dolayı sararıp solmuş, zayıflamış âşık.

Ben za'îf üftâdeñi âhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-âver hâr u ħas

bāde:

1. **bādeden:-den**

Gazel 13

Mısra: 3

Şarap.

Meclis içre bādeden derd-i ħumāruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu ħālete cām-ı şarāb

2. **bāde:**

Gazel 336

Mısra: 3

Şarap.

Kızardı meclise geldükde bāde
Leb-i la'lüñden alur gibi rengi

3. **bādedür:-dür**

Gazel 40

Mısra: 8

Şarap. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Bezm-i ħamda nüş idüp 'aış itmege ben 'aşıka
Gözlerüm peymānesinde eşk-i çeşmüm bādedür

bāde-i 'aşk-ıla:

1. **bāde-i 'aşk-ıla:-ıla**

Gazel 142

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Bāde-i 'aşk-ıla pürdür sīnemüz mey-ħāneveş
Kan sürür bezm-i belāda dīdemüz peymāneveş

bāde-i gül-gūna:

1. **bāde-i gül-gūna:-a**

Gazel 277

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap.

Düşüpdür bāde-i gül-gūna meylüm
Leb-i la'lüñ hevāsı gibi serde

bāde-i ħamrā:

1. **bāde-i ħamrā:**

Gazel 36

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap. II Âşığın gönül kanı.

La'l-i nābuñ yādına ey meh Cenābī dem-be-dem
Ĥün-ı dilden bezm-i ħamda bāde-i ħamrā çeker

bāde-i ħayret:

1. **bāde-i ħayret:**

Gazel 228

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şaşkınlık, ħayret şarabı.

Bezm-i vahdetde Cenābī bāde-i ħayret içüp
Niçe demlerdür yatur rind-i şarāb-ālūdeyin

bāde-i şevkuñla:

1. **bāde-i şevkuñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Bāde-i şevkuñla çalduñ ayağa merdümleri
Cām-ı la'lüñdür viren 'ālemlere Cemden ħaber

bād-ı āh:

1. **bād-ı āh:**

Gazel 257

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ah rüzgârı. II Âşığın aşk acısından dolayı çektiği
ahı.*

Ey bād-ı āh esme muħālif olup baña
Ten zevrağın qaraya çalan rüzgârın

2. **bād-ı āhum:-(u)m**

Gazel 293

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ah rüzgârı. II Âşığın aşk acısından dolayı çektiği
ahı.*

Bād-ı āhum şu'le virdi esdügünce nāruma
Hün-ı dil akıtdı 'aynüm sîne-i pür-zāruma

3. **bād-ı āhum:-**(u)m

Gazel 338

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ah rüzgârı. II Âşığın aşk acısından dolayı çektiği ahi.

Hırmen-i şabrum virüp ey bād-ı āhum yillere
Kākül-i dil-ber mişālî tārümâr itdün beni

4. **bād-ı āhumla:-**(u)m, -la

Gazel 244

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ah rüzgârı. II Âşığın aşk acısından dolayı çektiği ahi.

Bād-ı āhumla uyardum nār-ı 'aşkuñ ey melek
Kālīb-ı Ādem için cem' olmamış idi mā' ü tıyn

bād-ı āh-ı sīneden:

1. **bād-ı āh-ı sīneden:-**den

Gazel 141

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönülden çıkan ah yeli.

Bilmişem gam hırmeninde cism-i zerdüm n'eydüğün
Yile varmış bād-ı āh-ı sīneden bir kâh imiş

bād-ı fenādan:

1. **bād-ı fenādan:-**dan

Gazel 258

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kötülüğün rüzgârı. II Tüm kötülükler.

Bir dirahıt-ı sâye-versin berg ü bāruñ her nefes
Bāğ-bān-ı luşf-ı Hakk bād-ı fenādan şaklasun

bād-ı fenāya alduram:

1. **bād-ı fenāya alduram:-**am

Gazel 366

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yokluk rüzgârına kaptırmak. II Yok olmak, ölmek.

Dāne-i hālūñ gamından bu vücūdum hāşılın
Korkarın bād-ı fenāya alduram hırmen gibi

bād-ı ğamdur:

1. **bād-ı ğamdur:-**dur

Gazel 370

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, üzüntü, dert rüzgârı. II Âşığın aşk acısından dolayı çektiği ahi.

Bād-ı ğamdur ham iden kıddin Cenābī bendenüñ
Gülşeninde 'aşkuñuñ ol kâmet-i bālâ hakaı

bād-ı ğubār-āmiz:

1. **bād-ı ğubār-āmiz:**

Gazel 145

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Toz taşıyan rüzgâr. II Âşığın ahi.

Âh kim āhum benüm bād-ı ğubār-āmiz imiş
Esmede gülzār-ı ğamda ol şabādan tiz imiş

bād-ı hazānuñ:

1. **bād-ı hazānuñ:-**(u)ñ

Gazel 13

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sonbahar rüzgârı.

Lāleñe el şunduğın bād-ı hazānuñ güş idüp
Dāğlarla cism-i zārüm ser-te-ser kıldum hārāb

bād-ı hevā:

1. **bād-ı hevādan:-**dan

Gazel 353

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye duyulan) arzu, isteğın rüzgârı.

Gerçi kim vaşluñ için yıldı göñül ilde veli
Görinür nesnesi yok bād-ı hevādan ğayrı

2. **bād-ı hevāsından: -**(s)i, -(n)dan

Gazel 242

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye duyulan) arzu, isteğin rüzgârı.

Nukûd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevâsından
Bu kayd oldu baña hâşıl meger âhum livâsından

bād-ı hevâya virüp:

1. **bād-ı hevâya virüp:-üp**
Gazel 137
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bedava, karşılıksız vermek. II Arzu, heves yeline vermek.

Hâşıl-ı 'ömri virüp bād-ı hevâya kâhveş
Dâne-i haclet dūrür dil hırmeninde çinemüz

bād-ı hevesde kendüñi yelken gibi şişirüp:

1. **bād-ı hevesde kendüñi yelken gibi şişirüp:-üp**
Gazel 348
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Arzu, heves rüzgârıyla kendini yelken gibi şişirmek. II Arzularına, nefesine yenik düşmek.

Şalma cânuñ zevrağın girdâb-ı baħr-ı nekbete
Şişirüp bād-ı hevesde kendüñi yelken gibi

bād-ı nedâmet:

1. **bād-ı nedâmet:**
Gazel 52
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Pişmanlık rüzgârı. II Pişmanlık duygusu.

Keff-i yedümde hâşıl bād-ı nedâmet oldu
Dil hırmeninde dâyim çihrem bu ğamla kehdür

bād-ı şabâ:

1. **bād-ı şabâ:**
Gazel 275
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Eyâ bād-ı şabâ benden o kıttâle güzâr eyle
Dilüm kaç pâredür tiğ-i cefâsıyla şümâr eyle

2. **bād-ı şabâ:**
Gazel 353
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Getür ey bād-ı şabâ hâk-i reh-i yâri ki yok
Gözüme nür virür kuhl-i cilâdan ğayrı

3. **bād-ı şabâ:**
Gazel 240
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Virmesün bād-ı şabâ destine sünbül saçların
Dâmen-i pâkini ol gül saçlasun her hârdan

bād-ı şabâveş:

1. **bād-ı şabâveş:**
Gazel 302
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı gibi.

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabâveş ey göñül
Hârına ulaşmadan daħı güzâr itmek nice

bād-ı şarşar:

1. **bād-ı şarşar:**
Gazel 211
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr. II Âşığın ahı.

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi âhum yelleri
Sönmedi ey meh-likâ hergiz çerâğ-ı miħnetüm

2. **bād-ı şarşar:**
Gazel 75
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Şiddetli ve soğuk esen rüzgâr. II Âşığın ahı.

Şağın bâlânı âhumdan şağın kim
Eger ey mâh servi bād-ı şarşar

bağ:

1. **bâğda:-da**
Gazel 187

Mısra: 5
Bağ, bahçe.

Bülbül-i bî-çârenüñ rağmına her dem bāğda
Serve 'arz-ı şive eyler hâr-ıla oynar gül

2. **bāğa:-a**
Gazel 276
Mısra: 1
Bağ, bahçe.

Açıldı gelüp taze vü ter bāğa benefşe
Gördi yüzüñi başladı solmağa benefşe

3. **bağüñ:-(u)ñ**
Murabba 5
Mısra: 2
Bahçe. II Sevgilinin bedeni.

Vücüduñ bāğ-ı 'izzetdür kadüñ serv-i hîrāmānı
Ruğ-ı renginüñ olmuşdur o bağüñ verd-i handānı

4. **bāğüñda:-(u)ñ, -da**
Gazel 84
Mısra: 10
Bahçe. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ey serv-i ser-firāzum kimdür Cenābī diseñ
Sāyeñle ülfet itmiş bāğüñda bir giyehtür

bağ bağ:

1. **bağ bağ:**
Gazel 148
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Tutam tutam.

Zülf-i 'anber-bāruñı gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sinem üzre çekdüm anı dāğ dāğ

2. **bāğ bağ:**
Gazel 148
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Demet demet.

Gel temāşā eyle ey meh sinesin 'aşıklarūñ
Ger dilerseñ lāle vü gül seyrin itmek bāğ bāğ

bāğ-bān-ı lutf-ı Hakık:

1. **bāğ-bān-ı lutf-ı Hakık:**
Gazel 258
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuf bahçıvanı. II Allah'ın lütüf.

Bir dirāht-ı sāye-versin berg ü bāruñ her nefes
Bāğ-bān-ı lutf-ı Hakık bād-ı fenādan şağlasun

Bağdād:

1. **Bağdāda:-a**
Gazel 315
Mısra: 8
Bağdat şehri.

Dicle vü eşk-i revānumla beden şehrinin ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yā Bağdāda

2. **Bağdādını:-ı, -(n)ı**
Gazel 346
Mısra: 4
Bağdat şehri. II Âşığın bedeni.

Gözlerüm yaş dökmede 'aynı geçelden Diclenuñ
Seyl-i 'ālem-gire virdüm cismümüñ Bağdādını

3. **Bağdādmış:-miş**
Gazel 215
Mısra: 8
Bağdat şehri. II Âşığın harap bedeni.

Akıtsun Dicle vü Şāttı kenārında gözüm her dem
Gamuñda cism-i vîrānum benüm Bağdādmış
bildüm

bāğ-ı 'adle:

1. **bāğ-ı 'adle:-e**
Murabba 2
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Adalet bağı, bahçesi. II Adaletli olan kimselerin
arasına, içine.*

Büy-ı hülkuñ eyledi gülzār-ı dehri müşg-bū
Bāğ-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lāle-rū

bāğ-ı 'ālem:

1. **bāğ-ı 'ālemde:-de**
Gazel 230
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi. II Dünya.

Girye itdükke 'anādil gül için gülşende
Bāğ-ı 'ālemde lebi ğonca-i ħandān olsun

2. **bāğ-ı 'ālemde:-de**
Gazel 151
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi. II Dünya.

Bāğ-ı 'ālemde kimüñ kim şāhid-i zībāsı yok
Bülbül-i şeydāya beñzer kim gül-i ra'nāsı yok

3. **bāğ-ı 'ālemde:-de**
Gazel 188
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi. II Dünya.

Var iken cānā nazarda ol semensā ruħlaruñ
Bāğ-ı 'ālemde Cenābī eylemez seyrān gül

4. **bāğ-ı 'ālemdür:-dür**
Gazel 118
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi. II Dünya.

Ĝam degül olmazsa ey dil ol şanem aĝyārsuz
Bāğ-ı 'ālemdür bulunmaz bunda bir gül ħārsuz

bāğ-ı 'aşkuñ ħārını:

1. **bāğ-ı 'aşkuñ ħārını:-ı, -(n)ı**
Gazel 323
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Aşk bahçesinin diken. II Aşkın gamı, kederi, eziyeti.

Büy-ı gülzār-ı vişāluñ şevkına ey ğonca-leb
Gül gibi başa soħundum bāğ-ı 'aşkuñ ħārını

bāğ-ı belāda:

1. **bāğ-ı belāda:-da**
Gazel 63
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bela bahçesi.

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür kim
Ruħ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dāde bāridur

bāğ-ı cāna:

1. **bāğ-ı cāna:-a**
Gazel 305
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Gönül bahçesi. II Âşığın gönü.

Yine bir tāze serve sāyelendi
Düşürdüm tīr-i yāri bāğ-ı cāna

bāğ-ı cemālūñ:

1. **bāğ-ı cemālūñ:-(ü)ñ**
Tahmis 1
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Var iken bāğ-ı cemālūñ geşt-i bostān itmeyem
Ruħlaruñ yādına cānā niçün eĝān itmeyem

bāğ-ı dehr içre:

1. **bāğ-ı dehr içre:**
Gazel 284
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesinde. II Dünyada.

Bāğ-ı dehr içre çü serv āzād iken ħayfā dirĝ
Tāze ħul itdi ĝöñül başdan beni bir servere

bāğ-ı dehrüñ seyrānını:

1. **bāğ-ı dehrüñ seyrānını:-ı, -(n)ı**
Gazel 347
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesinin görüntüsü.

Dağ-ı ħasretle Cenābī gül gül idüp cismini
Bāğ-ı dehrüñ kendine teng eyledi seyrānını

bāğ-ı gül-i 'aşk-ı ħakīkat:

1. **bāğ-ı gül-i 'aşk-ı ħakīkat:**
Gazel 129
Mısra: 11
Kelime Tipi: -

Gerçek aşk gülünün bahçesi. II Gerçekten seven âşık.

Bir bencileyin bāğ-ı gül-i 'aşk-ı hākīkat
Bir sencileyin şāh-ı kerem yār ele girmez

bāğ-ı gülzār:

1. **bāğ-ı gülzār:**

Tahmis 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi. II Sevgilinin gül bahçesi gibi güzel yanağı.

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cūy-ı hūn-bār isteyen
'Ārız-ı cānāna baksun bāğ-ı gülzār isteyen

bāğ-ı hayāda:

1. **bāğ-ı hayāda:-da**

Gazel 315

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Edep bahçesi.

Ġoncaveş cem' ide gör bāğ-ı hayāda özüñi
Gül gibi virme şakın berg ü bāruñ bāda

bāğ-ı hecrinde:

1. **bāğ-ı hecrinde:-i, -(n)de**

Gazel 302

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılık bahçesi.

Bir meh-i Bağdādinüñ būy-ı vişāli şevkine
Bāğ-ı hecrinde dü-çeşmüm Dicle-bār itmek nice

bāğ-ı hıyābāne:

1. **bāğ-ı hıyābāne:-e**

Gazel 306

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İki tarafı ağaçlarla kaplı bahçe.

Olurdı sāyesinde rūh-ı Cāmī her dem āsūde
Dikilse naḥl-i eş'ārüm eger bāğ-ı hıyābāne

bāğ-ı hıyābanı:

1. **bāğ-ı hıyābanı:-ı**

Gazel 318

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İki tarafı ağaçlarla kaplı bahçe.

Ṭarāvet vire gül gibi Cenābī rūh-ı Cāmīye
Şularsa reşha-i nazmuñ eger bāğ-ı hıyābanı

bāğ-ı hüsne:

1. **bāğ-ı hüsne:-e**

Gazel 348

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yok ben gibi
Bāğ-ı hüsne gelmedi bir ğonca-i ter sen gibi

bāğ-ı 'izzetdūr:

1. **bāğ-ı 'izzetdūr:-dür**

Murabba 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yücelik, izzet bahçesi. II Sevgilinin vücudu.

Vücūduñ bāğ-ı 'izzetdūr kadūñ serv-i hırāmānı
Ruh-ı renginüñ olmuşdur o bāguñ verd-i ḥandānı

bāğ-ı leṭāfet:

1. **bāğ-ı leṭāfet:**

Gazel 149

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Ḳaddūñ görüp Cenābī didi ki naḥl-i güldür
'Āşık gözine hecrüñ bāğ-ı leṭāfet ancak

bāğ-ı melāhat:

1. **bāğ-ı melāhatdūr: -dür**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Yüzüñ bāğ-ı melāhatdūr dil-i zārüm hezarıdır
Ḳo feryādı hezār itsün işi anuñ çü zārıdır

2. **bâğ-ı melâhatdür:-dür**

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Yüzüñ bâğ-ı melâhatdür dil-i zârum hezâridur
Ço feryâdı hezâr itsün işi anuñ çü zârîdur

bâğ-ı rezmüñ içre:

1. **bâğ-ı rezmüñ içre:**

Gazel 262

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Savaş bahçesinin içinde.

Eylerem nañl-i güle teşbîh addin düşmenüñ
Bâğ-ı rezmüñ içre ammâ olduğında ğark-ı hûn

bâğ-ıla büstân:

1. **bâğ-ıla büstân:**

Gazel 299

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bağ ile bahçe. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuñ ŧolanup nâle kılar bende Cenâbî
Bülbül inîiler bâğ-ıla büstân arasında

bağla:

1. **bağladı:-dı**

Gazel 119

Mısra: 7

Peyda etmek, hasıl etmek, oluşturmak.

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkda özge kumaş olmışuz

2. **bağlarsa:-r, -sa**

Gazel 234

Mısra: 6

(Rengini) almak, (rengine) bürünmek.

Çihresi 'aşıklarun berg-i hazân olur velî
Reng-i gül bağlarsa gâhî yiridür hûn-âbdan

3. **bağladuk:-du, -k**

Gazel 151

Mısra: 7

*İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi birbirine
tutturmak.*

Sîm-i eşk-i dîdemüzle mâl-ı bî-hadd bağladuk
Sâkin-i bâzâr-ı derdüñ şanma kim dünyâsı yok

4. **bağladı:-dı**

Gazel 254

Mısra: 8

*İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere
tutturmak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.*

Gördi zülfün ey şanem 'aşkuñla şeydâ oldıgum
Boynuma zencîrin atup bağladı divânesin

bağlan:

1. **bağlandı:-dı**

Gazel 345

Mısra: 1

Bağlanmak. II Kapanmak.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kapısı
Dem-be-dem meftûhdur ammâ ki hayret kapısı

bağr:

1. **bağrına:-ı, -(n)a**

Gazel 292

Mısra: 4

Sine, göğüs. II Lale çiçeğinin ortası.

Ruñ-ı gül renge olmasaydı 'âşık
Neden bağrına dâğ ururdu lâle

2. **bağrı:-ı**

Gazel 182

Mısra: 3

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Pârelensün hançerüñle bağrı ey kaşı kemân
Zahm-ı tîrûñ yarasına her kimüñ merhem degül

3. **bağrum:-(u)m**

Gazel 337

Mısra: 6

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Gördi tîğün ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

bāğrı göyinür:

1. bāğrı göyinür:-(ü)r

Gazel 172

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Göğsü yanmak, tutuşmak. II Çok ızdırap çekmek, çok kederlenmek.

Derün-ı sîne de sūzum raqam itmek murād itsem
Kalem āh-ıla dūd olur göyinür bāğrı evrākuñ

bāğrına başdı:

1. bāğrına başdı:-dı

Gazel 265

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Kucaklamak.

Necd tağı başdı yir yir bāğrına her ne ki çarḥ
Seng-i miñnet diyü atdı cān-ı Mecnūn üstine

bāğrum del:

1. bāğrum deldi:-dı

Gazel 328

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Okun göğse saplanması. II Çok dokunmak, içine işlemek.

Çeng gibi kıddüme eşküm taqaldan tār-ı ğam
Nāvek-i hicrānuñ ey meh deldi bāğrum yā gibi

2. bāğrum delen:-en

Murabba 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yürekte delik, yara açan açan şey. II Sevgilinin kirpik okları.

Nāyveş bāğrum delen müjgān-ı çeşm-i yārdür
Kāngı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

bāğrum delindi:

1. bāğrum delindi:-dı

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bağrı delinmek. II Gönlü yaralanmak.

Cenābī tīr-i miñnetle delindi neyşifat bāğrum
Sürür-ı meclis-i ḥayret benüm āh u fiğānumdur

bāğrum karasun:

1. bāğrum karasun:-n

Gazel 370

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sinesinde bulunan siyaha dönmüş yaralar.

Lāleveş bāğrum karasun ruḥlaruñ devrinde ger
Seyr-i gülzār eylesem ol nergis-i şehilā ḥaķı

bahā:

1. bahāyı:-(y)ı

Gazel 123

Mısra: 2

Kıymet, değer.

Kes rişte-i ta'alluķı dünyādan it güriz
Bu kem bahāyı görmek ilen kendüye 'aziz

bahā konulsa:

1. bahā konulsa:-(u)l, -sa

Muhammes 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Paha biçmek; değerini tahmin etmek veya belirlemek.

Dehre bahā konulsa deger bir bahāneye
Ey ḥ^vāce zamāneye meylüñ aña niye

bahār:

1. bahārı:-ı

Gazel 359

Mısra: 2

İlkbahar mevsimi. II İlkbaharın doğaya getirdiği canlılık, güzellik.

Bir dem teferrüç iden sen mäh-ı gül-'izārı
Gülzāra rağbet olmaz seyr eylemez bahārı

2. bahārum:-(u)m

Gazel 79

Mısra: 4

Bahar mevsimi. II Bahar mevsimi gibi gönle ferahlık ve neşe veren sevgili.

'Aceb mi lâleveş dâğ-ı ğamı sînemde olursa
Bahârum gûlsitânum gülşenüm serv-i bülendümdür

3. **bahâri:-ı**

Gazel 130

Mısra: 6

*Bahar mevsimi. II Sevgilinin bahar gibi âşıkların
gönlünü ferahlatan güzel yüzü.*

Göflüm koyup cemâlûñ gül-geşt-i 'âlem itmez
Terk eyleyüp bahâri 'ârif hâzâna gelmez

bahâr eyyâmı:

1. **bahâr eyyâmı:-ı**

Murabba 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bahar günleri; ilkbahar mevsimi.

Bahâr eyyâmı sen servüm cihâna seyrġâh olduñ
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Karamanı

2. **bahâr eyyâmıdır:-ı, -dır**

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahar günleri; ilkbahar mevsimi.

Ruġ-ı gül-fâmuñı gördüm saña mihr-i füzûnum var
Bahâr eyyâmıdır mâhum yine başda cünûnum var

bahâr ir:

1. **bahâr irdi:-di**

Gazel 309

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İlkbaharın gelmesi.

İrdi bahâr u 'âlem huld-berîne döndi
Bu demde yâri bulsañ ey dil kenârı gözle

2. **bahâr irse:-se**

Gazel 364

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İlkbaharın gelmesi. II Sevgilinin kendini
göstermesi.*

Görüp sen verd-i hândânı gözüm kanlar döke tañ
mı
Bahâr irse çü 'âdetdür iderler cûylar cüşü

bahâr oldum:

1. **bahâr oldum:-du, -m**

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İlkbahar mevsimi gibi olmak. II Neşelenmek,
keyiflenmek, gönlü açılmak, mutlu olmak.*

Hâzân idüm niçe demler bahâr oldum nihânumdur
Bu kana ġarġ olan çeşmüm nihâl-i ergavânumdur

bahâr-ı hüsne:

1. **bahâr-ı hüsne:-e**

Gazel 189

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik baharı. II Sevgili.

Sen bahâr-ı hüsne şâhum yoklanup kullar gibi
Biñ hacâlet 'arzına karşı gelür her yaz gül

bahâr-ı tâzedür:

1. **bahâr-ı tâzedür:-dür**

Gazel 82

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İlkbahar. II Sevgilinin çiçek gibi güzel ve bahar
gibi gönlü neşelendiren yüzü.*

Bir bahâr-ı tâzedür cânâ cemâlûñ kim müdâm
Fazl-ı dîde 'âşık-ı dîdâra ter gül 'arz ider

Bahâristân:

1. **Bahâristâna:-a**

Gazel 341

Mısra: 10

*Bahar bahçesi. II 15. yüzyılda yaşamış şair ve
mutasavvıf olan Molla Câmi'nin Allah'ın iman
esaslarını tanıtmak ve başkalarına nasihat etmek
gayesiyle yazdığı dinî, ahlaki ve tasavvufi eseri. II
Sevgilinin yanağı.*

Cenâbî 'ârızûñ fikrin koyup yâd-ı ruġuñ eyler
Bahâristâna el urdı temâm idüp Gûlistânı

bahâristân-ı nazmumda:

1. **bahāristān-ı nazmumda:-(u)m, -da**

Gazel 363

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şiir bahçesi. II Şiir defteri. II Cenâbî'nin Dîvân'ı.

Bahāristān-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi hacîl eyler anuñ bāb-ı Gülistānı

bahāsi yok:

1. **bahāsi yok:**

Gazel 250

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değerinin ölçülemeyecek kadar fazla olması.

Naqd-ı cāna rāygāndur yok bahāsi ol mehūñ
Yūsuf-ı Mısrî gibi kem kıymete şatılmasun

bahr:

1. **baḥram:-am**

Gazel 218

Mısra: 6

Deniz. II Âşık.

Mevc-i pür-âşübla tūfāna virdüm 'ālemi
Gāh baḥram geh nehengî gāh anda māhiyem

bahr eyledi:

1. **baḥr eyledi:-di**

Gazel 208

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Deniz hâline getirmek. II Gözyaşı içinde bırakmak, gözyaşıyla doldurmak.

Dökdi yaşın şöyle kim eṭrāfumı baḥr eyledi
Şuya ğarḳ olmam dilermiş dīde-i giryān benüm

bahr ile berden:

1. **baḥr ile berden:-den**

Gazel 170

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Deniz ve kara.

Baḥr ile berden murād olan ḥarābe dünyede
Sīne-i pür-tāb u çeşm-i teridür 'āşıkuñ

bahr kıl:

1. **baḥr kılsam: -sa, -m**

Gazel 355

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Deniz hâline gelmek. II Coşmak.

Kaṭre-i nā-çizüm ammā baḥr kılsam kendümi
Mevcüme olmaz müsāvî bu toḳuz deryā belî

2. **baḥr kılsam:-sa, -m**

Gazel 355

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Deniz hâline gelmek. II Coşmak.

Kaṭre-i nā-çizüm ammā baḥr kılsam kendümi
Mevcüme olmaz müsāvî bu toḳuz deryā belî

bahr olup:

1. **baḥr olup:-up**

Gazel 280

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Deniz olmak, denize benzemek. II Âşığın sürekli akan gözyaşlarının çokluğu sebebiyle denize benzemesi.

Eşk-i çeşmüm baḥr olup kaldum miyān-ı ābda
Hey dirîgā zevraḳ-ı ten ğarḳ olur girdābda

bahr [u] ber:

1. **baḥr [u] ber:**

Gazel 344

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Deniz ve kara.

Baḥr [u] ber 'āşık-ı şūrîde-i bî-bāküñdür
Teşne-i āb-ı vişālüñ görürüm enhārî

bahr u deryā:

1. **baḥr u deryā:**

Gazel 260

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Deniz.

Dür şaçar evşāf-ı nazm-ı āb-dār-ı şāh içüñ
Buldi ṭab'-ı nükte-sencüm baḥr u deryā meşrebin

bahra düşdüm:

1. **bahra düşdüm:-dü, -m**

Gazel 320

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Denize düşmek. II Gözyaşı içinde kalmak.

Şan Cenâbî bahra düşdüm yok hâlâşa kudretüm
Eşkümüñ seyl-i revânî kapladı her yanımı

bahr-ı 'aşkı:

1. **bahr-ı 'aşkı:-ı**

Gazel 350

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

Bahr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenârın bulmadum
Gör beni pâyânı yok deryâya virdüm göñlümi

bahr-ı bî-kerânam:

1. **bahr-ı bî-kerânam:-am**

Gazel 206

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Uçsuz bucaksız deniz.

Bir bahr-ı bî-kerânam görmez kıramı gözler
Her hâr u has gamından 'arz-ı küdüret itmem

bahr-ı bî-kerâne düşdi:

1. **bahr-ı bî-kerâne düşdi:-di**

Gazel 313

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uçsuz bucaksız denize düşmek. II Gözyaşı içinde kalmak.

Vaşluñ dürini şâyed bulam diyü dil-i zâr
Demler durur ki düşdi bir bahr-ı bî-kerâne

bahr-ı çeşm:

1. **bahr-ı çeşm:**

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göz denizi. II Âşığın açlayan gözleri.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Bahr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kâniyuz

bahr-ı derde:

1. **bahr-ı derde:-e**

Gazel 278

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert denizi. II Aşk derdi.

Garşam egerçi cânâ yaşumla bahr-ı derde
Sönmez yanar velîkin 'aşkuñ odı cigerde

bahr-ı eşke taldılar:

1. **bahr-ı eşke taldılar:-dı, -lar**

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizine dalmak. II Âşığın çok fazla gözyaşı dökmesi, gözyaşına boğulması.

İsteyü sen dürrî çeşmüm bahr-ı eşke taldılar
Dest-gîr olmazsa vaşluñ rüzgârlar kaldılar

bahr-ı eşk:

1. **bahr-ı eşküme:-(ü)m, -de**

Gazel 302

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi. II Âşığın çok fazla akan gözyaşları.

Bahr-ı eşküme dem-â-dem fülk-i cismüm sürmege
Her nefes âh-ı derünüm rüzgâr itmek nice

2. **bahr-ı eşküme:-(ü)m, -e**

Gazel 192

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi. II Âşığın çok fazla akan gözyaşları.

Seccâde-i dili döşeyüp bahr-ı eşküme
Turdum namâza ola ki kâr-ı Cüneyd idem

bahr-i gerdün:

1. **bahr-i gerdün:**

Gazel 105

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Girdap.

Deryâ-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda baħr-i gerdün kemter ħabâba beñzer

baħr-ı 'irfân oldılar:

1. **baħr-ı 'irfân oldılar:-dı, -lar**

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İrfan denizi hâline gelmek. II Arif bir kimse olmak.

El çekenler gevher-i maqşûd-ı dehr-i sifleden
Mâlik-i dürr-i ma'ânî baħr-ı 'irfân oldılar

baħr-i Kulzüm:

1. **baħr-i Kulzüm:**

Gazel 296

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kızıldeniz.

Baħr-i Kulzüm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Kaṭre-i bârân ne mümkin baħş ide deryâ ile

baħr-ı miñnet:

1. **baħr-ı miñnet:**

Gazel 237

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder denizi.

Fülk-i tendür seyr ider gird-âb-ı ğamda her kaçan
Baħr-ı miñnet olsa peydâ dâide-i nem-nâkden

2. **baħr-ı miñnet:**

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder denizi.

Sîne şaħrâ-yı elem küh-ı belâ başum midur
Baħr-ı miñnet mevc uran deryâ gibi yaşum midur

baħr-ı nazma:

1. **baħr-ı nazma:-a**

Gazel 361

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şiir denizi. II Bütün şiirler.

Baħr-ı nazma bir nefes olsa şinâver dürr-i siħr
Ṭab'-ı mevzûnuñ senüñ aşdâf-ı dür- perver gibi

baħr-ı nazma ğavs idelden:

1. **baħr-ı nazma ğavs idelden:-el(i), -den**

Gazel 119

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şiir denizine dalmak. II Şiirle uğraşmaya, şiir yazmaya başlamak.

Ey Cenâbî baħr-ı nazma ğavs idelden 'âleme
La'l-i dil-ber gibi biz de sözle dür-pâş olmuşuz

baħr-ı rahmet:

1. **baħr-ı rahmet:**

Murabba 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Rahmet denizi. II Merhametli kimse.

Baħr-ı rahmet mevc-i şefkat Ĥusrev-i deryâ 'aṭâ
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânüm benüm

baħr-ı sirişkümde:

1. **baħr-ı sirişkümde:-(ü)m, -de**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi. II Âşığın çok fazla akan gözyaşları.

Gördiler zevrağ-ı dil baħr-ı sirişkümde gezer
Didiler kan deñizi dâide-i ħün-bâra meded

baħr-ı 'ummân:

1. **baħr-ı 'ummân:**

Gazel 252

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Büyük deniz, okyanus.

Mañzen-i sînemdedür esrâr-ı 'aşkuñ dürleri
Şaқlasun dürc-i dilinde baħr-ı 'ummân cevherin

2. baħr-i 'ummān:

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Büyük deniz, okyanus. II Âşığın çokça akan gözyaşları.

Girye-i bî-ħadle çeşmüm baħr-i 'ummān oldu tüt
Eşkümüñ her kaçresini dürr-i ğaltān oldu tüt

baħs:

1. baħsini:-i, -(n)i

Gazel 138

Mısra: 11

Konu, bahis.

Şüfiyā 'ilm-i riyā baħsini ço 'uşşāk-ıla
'Ālimisin sen o fennüñ biz anuñ nā-dāniyuz

baħs ide:

1. baħs ide:-e

Gazel 296

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir konu üzerinde iddialaşmak.

Baħr-i Ķulzüm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Kaçre-i bārān ne mümkin baħs ide deryā ile

baħs iden:

1. baħs iden:-en

Gazel 146

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Veren, bağışlayan, ihsan eden (Allah).

Saħa baħs iden Ħudā bu ħüsni ey şirīn-dehen
Ben belā-perverdüñi 'aşkuñda Ferhād eylemiş

baħs-ı yāri ideydi:

1. baħs-ı yāri ideydi:-e, -(y)di

Gazel 362

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgiliden bahsetmek, sevgili hakkında konuşmak.

Kişi rām eylemek olurdı yāri
Eger bir dem ideydi baħs-ı yāri

baħt-ı sa'īd:

1. baħt-ı sa'īd:

Gazel 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uğurlu, kutlu baħt.

Saħa 'āşık geçen ey meh dilese baħt-ı sa'īd
Muşhaf-ı ħüsñüñi alup ele ol fāl eyler

bā'is budur:

1. bā'is budur:-dur

Gazel 369

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bu sebepledür ki, sebebi budur ki.

Ne yirde bir gül açılrsa olur lā-büd anuñ ħārı
Budur bā'is o gül-rüdan kesilmez bir dem aġyārı

bā'is itdüm:

1. bā'is itdüm:-dü, -m

Gazel 287

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sebep olarak göstermek.

Şüretüñ görmek ne mümkin olmasa ħālüñ sebep
Bā'is itdüm cennete girmeklige bir dānei

baħ:

1. baħmazam:-maz, -am

Gazel 40

Mısra: 3

İtibar etmek, ilgilenmek, değer vermek.

Baħmazam māhına çarħun zerreye almam güni
Gözlerüm ey nūr-ı dīde sen ruħı ħamrādudur

2. baħmadı:-ma, -dı

Gazel 72

Mısra: 13

İtibar etmek, ilgilenmek, değer vermek.

Nev-'arūsına Cenābī mihr ü māhuñ baħmadı
Gördi pāy-ı himmetinde bir iki pā-māleler

3. **bağsañ**:-sa, -ñ

Gazel 80

Mısra: 7

Gözleri bir şey üzerine çevirmek. İl ilgilenmek.

Dil-i şad-pāreme bağsañ derūnum hālını söyler
Ki peykānuñla her zaħmum dehānumla
zebānumdur

4. **bağup**:-up

Gazel 146

Mısra: 5

Görüp incelemek.

Ṭāğ-ı ebrūña bağup almış Ḥalīlūm resmini
İbn-i Āzer Ka'beyi şol dem ki bünyād eylemiş

5. **bağ**:

Gazel 66

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!.

Cām ile Cemşīd bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurāhī ağzına ey gönca-leb kulkul nedür

6. **bağ**:

Gazel 73

Mısra: 7

Bak! Gör! Seyret!.

Nergise bağ 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergāleler

7. **bağ**:

Gazel 90

Mısra: 5

Bak! Gör! Seyret!.

Lāleye bağ renk uğurla gel 'izār-ı Leyliden
Nesterīn jülīde bu Mecnūn-ı bī-pervāyī gör

8. **bağ**:

Gazel 153

Mısra: 1

Bak! Gör! Seyret!.

Sünbül-i bāğ-ı elemdür āh-ı ğam-efzāya bağ
Lāle-i şahrā-yı ğamdur çeşm-i ḥün-pālāya bağ

9. **bağ**:

Gazel 153

Mısra: 2

Bak! Gör! Seyret!.

Sünbül-i bāğ-ı elemdür āh-ı ğam-efzāya bağ
Lāle-i şahrā-yı ğamdur çeşm-i ḥün-pālāya bağ

10. **bağ**:

Gazel 153

Mısra: 4

Bak! Gör! Seyret!.

Şal nazār dīdār-ı yarı ḥilkat-i eşyāda gör
Çeşm-i Mecnūnuñ açarsañ şuret-i Leylāya bağ

11. **bağ**:

Gazel 153

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!.

Kāse-i çeşmüm leb-ā-leb ḥün-ı dilden sır kıl
Dāmen-i kūh-ı belāda lāle-i ḥamrāya bağ

12. **bağ**:

Gazel 153

Mısra: 8

Bak! Gör! Seyret!.

Ḥün-ı dilde görmege göynüklü dāğum resmini
Fī'l-meşel gökde şafağ içre tutilmış aya bağ

13. **bağ**:

Gazel 153

Mısra: 10

Bak! Gör! Seyret!.

Çeşm-i ḥün-efşānumuñ gūş eyle cānā vaşfını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymāya bağ

14. **bağ**:

Gazel 153

Mısra: 12

Bak! Gör! Seyret!.

İzṭirābın bilmege her dem Cenābī göñlinüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mähīşifat deryāya bağ

15. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 1

Bak! Gör! Seyret!.

Gel ziyâ-yı mâha bakma şüret-i dil-dâra bak
Pertev-i hürşîd-i şun'ı kâdir-i Settâra bak

16. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 2

Bak! Gör! Seyret!.

Gel ziyâ-yı mâha bakma şüret-i dil-dâra bak
Pertev-i hürşîd-i şun'ı kâdir-i Settâra bak

17. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 4

Bak! Gör! Seyret!.

Cüy-ı 'ömr-i âdemî akmakdadur leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazâr enhâra bak

18. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!.

Dîde-i idrâküñi h'âb almasun bîdâr kıl
Nergis-i şehlä gibi zâhirdeki âşâra bak

19. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 8

Bak! Gör! Seyret!.

Gör zamîrinüñ içinde tâb-ı mihr-i hikmeti
Dûd-ı âh-ı pür-şerlerle yakdı kendin nâra bak

20. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 12

Bak! Gör! Seyret!.

Bâda virmiş hâk kendin zerre kılmış her cüzün
Mihr-i kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

21. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 14

Bak! Gör! Seyret!.

Neşîfat bağrın delüp her dem Cenâbî âh ider
Ergânunuñ nâlesinden rakş iden şol zâra bak

22. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 1

Bak! Gör! Seyret!.

Sünbül-i bæg-ı elemdür âh-ı gam-efzâya bak
Lâle-i deşt-i belâdur çeşm-i hün-pâlâya bak

23. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 2

Bak! Gör! Seyret!.

Sünbül-i bæg-ı elemdür âh-ı gam-efzâya bak
Lâle-i deşt-i belâdur çeşm-i hün-pâlâya bak

24. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 4

Bak! Gör! Seyret!.

Ey kamer-tal'at gamuñdan sîne-i şad-çâkde
Resm-i dâğum isteseñ mihr-i cihân-ârâya bak

25. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!.

Zülfüñ ile 'arîzuñ mâhiyetin fehm itmege
Nüh sipihr eyvân urur târ-ı şebinde aya bak

26. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 8

Bak! Gör! Seyret!.

Kâsesini çeşmümüñ hün-âbe-i dil kıldı pür
Dâmen-i küh-ı elemde lâle-i hamrâya bak

27. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 10

Bak! Gör! Seyret!.

Tāze tāze dāğile sīnem temāşā kıлмаğā
Gülsitān-ı miñnet içre gel gül-i ra'nāya bağ

28. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 12

Bak! Gör! Seyret!.

Çeşm-i hūn-efşānumun gūş eyle dilden vaşfını
Bezm-i gamda devr iden cām-ı elem-peymāya bağ

29. **bağ:**

Gazel 158

Mısra: 14

Bak! Gör! Seyret!.

İzтіrābın bilmege her dem Cenābī göñlünüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara māhīşifat deryāya bağ

30. **bağ:**

Gazel 166

Mısra: 1

Bak! Gör! Seyret!.

Gözden akan şuya bağ kim bī-ğarāruñdur senüñ
Yokla dil-āvāresin kim hāk-sāruñdur senüñ

31. **bağ:**

Gazel 259

Mısra: 1

Bak! Gör! Seyret!.

Yaşuma bağ isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören kıan ağlasun bu çeşm-i giryān 'ālemin

32. **bağ:**

Gazel 154

Mısra: 10

Anla! İdrak et! Fark et!.

Tekye-i dehrüñ dilā bir pāk-meşreb yārisın
Cür'adān-ı 'aql-ı külden niçe biñ esrāra bağ

33. **bağmaz:-maz**

Gazel 173

Mısra: 1

Gözleri bir şey üzerine çevirmek. İİ İtibar etmek, ilgilenmek, değer vermek.

Mest-i cām-ı hūsn olup 'uşşāka bağmaz ol melek
Nār-ı āh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

34. **bağmaz:-maz**

Gazel 235

Mısra: 1

İlgilenmek, ilgi göstermek.

Bağmaz ol sīmīn-beden ben mübtelāya nāzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

35. **bağma:-ma**

Gazel 154

Mısra: 1

Seyretmek, izlemek.

Gel ziyā-yı māha bağma şüret-i dil-dāra bağ
Pertev-i hūrşīd-i şun'-ı kādīr-i Settāra bağ

36. **bağar:-ar**

Gazel 270

Mısra: 8

Seyretmek, izlemek.

Sen melek-sīmā periyi bir nağar görsem diyü
Her taraf çıkmış bağar māh-ı felek bām üstine

37. **bağar:-ar**

Gazel 276

Mısra: 4

Seyretmek, izlemek.

Hāl-i siyehüñ resmini görmege ruñuñda
Vardı şuya bağar leb-i ırmağā benefşe

38. **bağmayup:-ma,-y,-up**

Gazel 285

Mısra: 6

İtibar etmek, ilgilenmek, değer vermek.

Çaldı kūs-ı devleti iklīm-i istiğnāda dil
Bağmayup bu dehr-i dūnuñ şevket-i Dārā'sına

39. **bağma:-ma**

Gazel 309

Mısra: 8

İtibar etmek, ilgilenmek, değer vermek.

Kūyına varsañ ey dil kılma şaşın ikāmet
Huld-berīne bağma dīdār-ı yāri gözle

40. **bağmaz:-maz**

Gazel 356

Mısra: 7

İtibar etmek, ilgilenmek, değer vermek.

Tab istemez kamerden envār-ı mihre bağmaz
Şevk-ı ruħuñda yakar şahib-nazar çerāğı

41. **bağdum:-du, -m**

Gazel 166

Mısra: 5

Görmek, seyretmek.

Hāke bağdum meskenetde 'aşkuñuñ mağlūbıdur
Yanmada āteş hemīşe tabdāruñdur senūñ

42. **bağsun:-sun**

Tahmis 1

Mısra: 2

Görmek, seyretmek.

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cūy-ı hūn-bār isteyen
'Āriz-ı cānāna bağsun bāğ-ı gülzār isteyen

43. **bağsañ:-sa, -ñ**

Gazel 358

Mısra: 7

Seyretmek. II Gözlemlemek.

Dünyenūñ bağsañ bināsı taşu ādem başıdur
Böyle tarh itmiş każā mi'māri 'ālem resmini

bākire bānū:

1. **bākire bānū:**

Gazel 143

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

El değmemiş, dokunulmamış kadın. II Dünya.

Zāl-ı dehre ey Cenābī dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem kanın iher bākire bānū imiş

bakıs:

1. **bağışdadur:-da, -dur**

Gazel 88

Mısra: 1

Bakiş, nazar.

Çeşmi ala çün güzel hālet begüm bağışdadur
Serv-kağler bī-'aded hikmet velī cünbişdedür

bağmaz oldı:

1. **bağmaz oldı:-dı**

Gazel 321

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakmamak. II İlgilenmemek, değer vermemek.

Bağmaz oldı mihre encüm gökde haddūñ görelı
Hüsñüñ efgendesidür āfitāb-ı hāverı

bakuñ:

1. **bakuñ:-(u)ñ**

Gazel 172

Mısra: 6

Mal arlığı; sahip olunan şey/ler.

Şeh-i Cem-ħaşmet-i 'aşkuñ kađimī hāşısın ey dil
Edā kıl nağd-i cānuñ zimmetüñde bu durur bakuñ

bāl aç:

1. **bāl açup:-up**

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kanat açmak, uçmak.

Bāl açup şayd eyledüm şehbāz-ı Kāf-ı 'uzleti
Bu kerāmet şanma şahā şeh-per-i 'anķādadur

2. **bāl açup:-up**

Gazel 285

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanat açmak, uçmak.

Kāf-ı dil mesken olalı 'aşkuñuñ 'Anķāsına
Murğ-i cānum bāl açup ķondı belā şahrāsına

3. **bāl açup:-up**

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kanat açmak, uçmak. II Harekete geçmek.

Şaydgâh-ı hüsnuñ içre bāl açup şâhîn gözün
Aldı göñlüm murğını bilsem ki dağı nem kıpar

4. **bāl açup:-up**

Gazel 328

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kanat açmak; uçmak. II Yönelmek.

Zâgâsâ konma ey dil bāl açup sen her leşe
Âşiyân it gel kanâ'at Kâf'ını 'Ankâ gibi

bāl ü per açsa:

1. **bāl ü per açsa:-sa**

Gazel 139

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kanat açmak.

Hem-cenâh olmaz Cenâbî sen hümâ-pervâz-ıla
Uçamaz sîmurğ-ıla biñ bāl ü per açsa meges

bāl u per yak:

1. **bāl u per yak:**

Gazel 233

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kol kanat yakmak; kendini ateşe atmak. II Tüm varlığıyla aşk ateşinde yanmak, kendini feda etmek.

Şem'-i hüsni-yârı görseñ bāl u per yak üstine
Nâra girmek ğayretin öğren göñül pervânenen

2. **bāl ü per yakmak:-mak**

Gazel 294

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kol kanat yakmak, kendini ateşe atmak, tüm varlığıyla aşk ateşinde yanmaya hazır olmak.

Âteş-i mihr-i ruhuñda giceler ey şem'-i dil
Bāl ü per yakmak niceymiş öğredem pervâneye

3. **bāl ü per yaksun:-sun**

Gazel 142

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kol kanat yakmak, kendini ateşe atmak. II Tüm varlığıyla aşk ateşinde yanmaya hazır olmak; kendini feda etmek.

Nür-ı nâr olmuş göñülden şaklama şem'-i ruhuñ
Bāl ü per yaksun ço anı üstine pervâneveş

4. **bāl u perrin yakmağa:-mağa**

Gazel 106

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kol kanat yakmak, kendini ateşe atmak. II Tüm varlığıyla aşk ateşinde yanmaya hazır olmak; kendini feda etmek.

Şem'-i ruhsâruñ gamında göñlümüñ pervânesi
Bāl u perrin yakmağa hürşîdden nâr istemez

bāl ü per-i murğ:

1. **bāl ü per-i murğ:**

Gazel 166

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kuşun kanadı.

Her kaçan kim himmetüñ şâh-bâzını alsañ ele
Çarğ-ı zerrîn bāl ü per-i murğ şikâruñdur senüñ

bâlâ:

1. **bâlâdadur:-da, -dur**

Gazel 41

Mısra: 2

Yüksek, yüce. II Gök.

Şâhbâz-ı himmetüm kim evc-i istiğnâdadur
Âşiyân-ı dehre konmaz menzili bâlâdadur

2. **bâlânı:-(n)ı**

Gazel 75

Mısra: 15

(Sevgilinin) uzun, yüce boyu.

Şağın bâlânı âhumdan şağın kim
Eger ey mâh servi bād-ı şarşar

3. **bālāña:-(ñ)a**

Gazel 79

Mısra: 5

(Sevgilinin) uzun, yüce boyu.

Mu'avin olmasa zülfüñ elüm irmezdi bālāña
Felek tākına çıkmağa iki müşgîn kemendümdür

4. **bālāña:-ñ, -a**

Gazel 248

Mısra: 1

(Sevgilinin) uzun, yüce boyu.

Sünbül şaçuñ şüridesi bālāña 'aşıq nārven
Reyhān hātuñ aşıftesi çihreñ esiri yāsemem

bālā kaddüñi:

1. **bālā kaddüñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 355

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun, yüce boyu.

Dil perişān sünbül oldı 'anberin zülfüñ için
Gördi bālā kaddüñi bükildi servüñ de beli

bāl-i himmetle:

1. **bāl-i himmetle:-le**

Gazel 243

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çaba, gayret kanadı.

Ğamuñ kühında Mecnün'ı görüp ben aşıyān tutmuş
Uçurdum bāl-i himmetle sürüp anı yuvasından

bāl-i rāhat başmağa:

1. **bāl-i rāhat başmağa:-mağ, -a**

Gazel 245

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rahat bir şekilde uçmak, yaşamak.

Terk idüp dehr-i denünün aşıyān-ı nekbetin
Bāl-i rāhat başmağa buldum ferāğat küşesin

bālīn:

1. **bālīn:**

Murabba 1

Mısra: 26

Yastık.

Dest-i hicrān dem-be-dem şabrum yaqasın pāreler
Hār u hasdur bisterüm bālīn bu seng-i hāreler

bālīn yaqar:

1. **bālīn yaqar:-ar**

Gazel 127

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Kelebek gibi) kanadını yakmak. II Kendini feda etmek.

Şem'-i hüsn-i yārdan yaqar çerāğı gönlümüz
Biz maḥabbet nārına bālīn yaqar pervāneyüz

bālīn yaqarsa:

1. **bālīn yaqarsa:-ar, -sa**

Gazel 341

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kanadını yakmak.

Ne tañ pervāneler bālīn yaqarsa nār-ı şevkünden
Yaqan süz-ı derünumdur benüm şem'-i şebistānı

bālīn-i zer-kār:

1. **bālīn-i zer-kār:**

Gazel 109

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Altın işlemeli yastık.

Āsitānuñ sengine başın koyup rāḥat süren
Bister-i sincāb-ıla bālīn-i zer-kār istemez

bālīş olmışdur:

1. **bālīş olmışdur:-miş, -dur**

Gazel 330

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yastık hāline gelmek.

Şuña kim bālīş olmışdur giceler işügüñ taşı
Egilmemse meh-i çarḥa 'aceb midür anuñ başı

bālīş-i derd ü belādan:

1. **bāliş-i derd ü belâdan:-dan**

Gazel 317

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert ve bela yastığı. II Çekilen dert ve sıkıntı.

Bāliş-i derd ü belâdan başımı kaldurmayup
Ben bu 'illet-hânedede bîmâr gördüm kendümi

bām:

1. **bām:**

Gazel 270

Mısra: 8

Çatı, dam.

Sen melek-sîmâ perîyi bir nazar görsem diyü
Her taraf çıkmış bakar mâh-ı felek bām üstine

bām-ı 'arşa:

1. **bām-ı 'arşa:-a**

Gazel 185

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göğün çatısı, gökyüzü.

Halk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştâk olup
Bām-ı 'arşa çakdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

baña:

1. **baña:**

Gazel 2

Mısra: 2

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığın baña sînem çekem 'uryân aña

2. **baña:**

Gazel 5

Mısra: 8

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Ef'i-i zülfüñ ne gam zehrin dökerse üstüme
La'l-i cân-başuñı tabîbüm baña ger tiryâk ola

3. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 1

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

4. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 2

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

5. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 4

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Pây-ı dilden virmeyem çıkarmağa hâr-ı gamuñ
Minnet ide cân ile ger süzen-i 'İsî baña

6. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 6

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Gözlerüm yaşın görüp cûlar firāvân ağladı
Yandı dâğum gördüğünde lâle-i hamrâ baña

7. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 8

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Nüş idelden bezm-i gamda ben maħabbet cāmını
Küy-ı bed-nāmîde dirler 'âşık-ı şeydâ baña

8. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 10

*"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış hâli.*

Mülk-i hüsnuñ şāhıyam diyü Cenābî ol melek
'Ārızı hükminde kaşın gösterür tuğra baña

9. **baña:**

Gazel 7

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şerbet-i kahrın şunar her kâsedan devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân baña

10. **baña:**

Gazel 7

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şerbet-i kahrın şunar her kâsedan devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân baña

11. **baña:**

Gazel 7

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Devr-i haţţuñda ne korĥu dūzahından hecriñüñ
Bes nüvîd-i mağfiret bu âyet-i Ğufrân baña

12. **baña:**

Gazel 7

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Tiĝ-ı ğamdan görđi cismüm ğarĥ-ı ĥün olmuş yatur
Acıyup bu ĥâlete kan ağladı hicrân baña

13. **baña:**

Gazel 7

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ĥâlet-i sūzum görüp âteşlere yandı caĥîm
Seng-i ğamla sîne döĝdi acıdı Rıdvân baña

14. **baña:**

Gazel 7

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Tâc-ı faĥr ile Cenâbî ĥusreviyem 'âlemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mîr ile sultân baña

15. **baña:**

Gazel 8

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Başda oldı nâr-ı âhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur ĥil'at baña

16. **baña:**

Gazel 8

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Başda oldı nâr-ı âhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur ĥil'at baña

17. **baña:**

Gazel 8

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Âb-ı vaşluñ irmese yakardı ser-tâ-pâ beni
Kendüyi tiz eylemişdür âteş-i fûrĥat baña

18. **baña:**

Gazel 8

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ĝül ruĥuñsuz çeşmüme her ğonca peykân gibidür
Nîzedür ĥaddüñ ğamıyla Tübî-i cennet baña

19. **baña:**

Gazel 8

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

İtlerüñ silkine girdüm 'âlemüñ sultâniyam
Dergehüñde bes durur bu pâye-i devlet baña

20. **baña:**

Gazel 8

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Çanımı döküp Cenâbî eyledi âhîr helâk
Gör ne resme zağm urupdur hânçer-i hâsret baña

21. **baña:**

Gazel 10

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Bir nazâr gördüm yüzüñi saña oldum mübtelâ
Ger baña yâr olmaz iseñ hâsretâ vâ fûrkatâ

22. **baña:**

Gazel 13

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler tâb-ı ğam
Pür-hağâ bir mücrimem lâzım durur baña 'azâb

23. **baña:**

Gazel 16

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ser behişt-i vaş-ı yâri çoduñ ilden sen diyü
Dûzağ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

24. **baña:**

Gazel 23

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Hâsüdu lâ-yesüd umdur benüm sūd
Ziyânımdur baña 'aşk içre mağşüd

25. **baña:**

Gazel 26

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Gözüñ ey meh kıparur fitne ruhuñ âl eyler
Korkarın hâl-i siyâhuñ baña bir hâl eyler

26. **baña:**

Gazel 29

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

İrgüren pîr-i muğâna kendini buldı necât
Ol der-i devlet-me'âbî baña kim irşâd ider

27. **baña:**

Gazel 33

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkîn iltihâbîler bilür

28. **baña:**

Gazel 37

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Fûrkatı yârüñ Cenâbî kıldı âşüfte beni
Kim dürür baña viren ol zülfî pür-hamdan haber

29. **baña:**

Gazel 44

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Resm-i şâdî istesem nağş-ı belâsın gösterür
Bu denî dünyâyı bildüm kim baña ğam-hânedür

30. **baña:**

Gazel 45

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña ol gül ey Cenâbî ğam degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahâda ğonca-i nev-restedür

31. **baña:**

Gazel 49

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Derd ü belâlaruñ baña evvel güreştedür
Zirâ ğamuñla hâk-i vücûdum siriştedür

32. **baña:**

Gazel 58

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña 'aşık geçer miñnet esîr ü hâk-sârumdur

33. **baña:**

Gazel 58

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

34. **baña:**

Gazel 59

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Metâ'-ı varlığı şatdum Cenâbî yolğuga çün kim
Bu bâzâr-ı fenâ içre baña aşşı ziyânumdur

35. **baña:**

Gazel 60

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ne kılsa hânçer-i gamzeñ baña 'ayn-ı 'inâyetdür
Kılıcuñ akşa üstüme gözüm nûri himâyetdür

36. **baña:**

Gazel 62

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Düşdüm yola kim kat' ideyin rāh-ı belāñı
Yanumca yürür zār-ı dilüm baña ceresdür

37. **baña:**

Gazel 66

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ağza alsam vaşf-ı la'lüñ çihreme düşer 'arāk
Leblerüñ devrinde şorma baña cānā mül nedür

38. **baña:**

Gazel 75

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Hākâretle nazar şalma baña kim
Yürür şekl-i gedāda gāh server

39. **baña:**

Gazel 76

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Açılmazsın baña gül gibi bir dem
Şabâveş uğrasam küyuña şad-bār

40. **baña:**

Gazel 85

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña ol gül ey Cenâbî gam degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahāda gonca-i nev-restedür

41. **baña:**

Gazel 86

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Murg-ı göñlüm şayd kılsun baña şāhīn gözlerüñ
Dām olmaz ol kebüter niçe dem āvāredür

42. **baña:**

Gazel 91

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Kâkülüñ resmi diye gülzâr-ı sînemde baña
Âhumuñ dūd-ı siyâhî sünbül-i ter gösterir

43. **baña:**

Gazel 94

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirîğ itme benüm şâhum
Ki 'âlemler disünler kim Cenâbiye nigâhı var

44. **baña:**

Gazel 97

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbîler bilür

45. **baña:**

Gazel 98

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbîler bilür

46. **baña:**

Gazel 99

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña seyr-i gülşeni 'arz itme luţf it ey refîk
Kûy-ı cānānum baña tâze bahâristāndur

47. **baña:**

Gazel 99

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña seyr-i gülşeni 'arz itme luţf it ey refîk
Kûy-ı cānānum baña tâze bahâristāndur

48. **baña:**

Gazel 107

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ay geçdi ben kûlın ol meh daĥı yād eylemez
Âşinādan gördüğüm cevri baña yād eylemez

49. **baña:**

Gazel 107

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña cevri 'arz ider ol mâh ğayre mihrini
Bir şehe kûl olmışam kim bendeye dād eylemez

50. **baña:**

Gazel 115

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Kûze-i çeşmiyle baña büstān-ı kûyuñı
Şulamaĝa zâr-ıla toĻab beñzer beñzemez

51. **baña:**

Gazel 134

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ne zulmüñ var ise eyle baña şâhum ne bāküñ var
Bu sultān-ı cihān olan gedā-yı rāhdan ħorĝmaz

52. **baña:**

Gazel 143

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Mihrüñ aĝyāruñ görür ey mâh-çihre ben ĝamuñ
Çekmege sen âfetüñ cevri baña yazı imiş

53. **baña:**

Gazel 152

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Benüm sen gibi 'âlemde şeh-i gerdün-cenâbum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinâbum yok

54. **baña:**

Gazel 156

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Tiğ-i ğam-ı zamâne kınum dökerse her dem
Nâlemden özge baña âh u figân ider yok

55. **baña:**

Gazel 160

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Gayra cevri eylese döner yine biñ luğf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pâyânı yok

56. **baña:**

Gazel 169

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şerbet-i cân-bağş iken la'lüñ dirîğ itdün baña
Bir şabîb-i seng-diysin hâsteñe yok şefkatün

57. **baña:**

Gazel 173

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ey Cenâbî nev-'arūs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

58. **baña:**

Gazel 184

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Lücce-i deryâ-yı fûrkat içre ğarğ-ı âb idüm
Keşti-i vaşluñ eyâ meh şunmasa ger baña el

59. **baña:**

Gazel 194

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ey Cenâbî baña ben mecnûnî şâkird eyleyüp
Mihri dil-ber şan'atın kendümveş üstâd eyledüm

60. **baña:**

Gazel 202

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

'İyd-i vaşluñ irse cânım saña kırbân eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña âsân eylesem

61. **baña:**

Gazel 207

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şoğbet-i hâs eylesem hecrüñde baña mey yiter
Gözlerüm peymânesinde eşk-i gül-günüm benüm

62. **baña:-de**

Gazel 212

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Hayât-i câvidânîsin ne dirlükdür baña sensüz
Nihâyet bulma 'âlemde benüm 'ömr-i firâvânüm

63. **baña:**

Gazel 213

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Hümâ pervâz-ı dil-berler şikârında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bâzdur
göñlüm

64. **baña:**

Gazel 213

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Cenâbî sâyeveş bir bir beyân eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-râz dur göñlüm

65. **baña:**

Gazel 216

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ğamuñdan künc-i dilde var süzum
Yanardı baña bilse nâr süzum

66. **baña:**

Gazel 217

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şeb düşüp hâk-i rehüñde eylesem teslîm-i cân
Eyleme baña ta'acubb cây-ı h'vâbum şanuram

67. **baña:**

Gazel 226

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Sen hân-kañı gözle rüz ile şebde şüfî
Mesken baña hemîşe künc-i nedâmet olsun

68. **baña:**

Gazel 227

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña dilden hasretim âhum durur taqrîr iden
Hâlet-i süz u güdâzım dil durur ta'bîr iden

69. **baña:**

Gazel 233

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Berg-i gül atarsa baña âşinâ âzârdur
Seng-i miñnet yağsa başa açmam bî-gânedan

70. **baña:**

Gazel 233

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Mihrüñ ağıyaruñ görüp dâyim Cenâbî cevruñi
Ey meh-i burc-ı melâhat baña bu îzâ neden

71. **baña:**

Gazel 235

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Bakmaz ol sîmîn-beden ben mübtelâya nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

72. **baña:**

Gazel 238

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şöhre-i âfâk iken inşâf ü 'adl ü dâd-ıla
Baña cevri irdi bugün bir zâlim-i bî-dâddan

73. **baña:**

Gazel 242

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Nukûd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevâsından
Bu kayd oldu baña hâşıl meger âhum livâsından

74. **baña:**

Gazel 245

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ey Cenâbî dergeh-i pîr-i muğâna yüz sürüp
Devlet el virdi baña tütümdü sa'âdet küşesin

75. **baña:**

Gazel 246

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Rağmına bir 'âşıkun' ağıradur meylün müdâm
Baña zulm-i bî-hisâbuñ bilmezüm şâhâ neden

76. **baña:**

Gazel 248

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ben şehîd-i 'aşk olıcağ zağm-ı tîğ-ı yâr-ıla
Penbe-i dâğumdan itsün baña derd ehli kefen

77. **baña:**

Gazel 249

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Yenüñde rişte-i hün-rîzûñe dil-teşnedür cânım
Bir içim şu gelür tîğün baña ey bî-vefâ senden

78. **baña:**

Gazel 253

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bigânesin
'Âkılâne bu işün gerçi göñül divânesin

79. **baña:**

Gazel 256

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña ey gîsû-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cânım gerdeni üzre mağabbetden resensin sen

80. **baña:**

Gazel 257

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ey bād-ı âh esme muḥâlîf olup baña
Ten zevrağın qaraya çalan rûzgârsın

81. **baña:**

Gazel 263

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

'Anberîn zülfüñde dirler var vefâdan baña bû
Aradum ben bulmadum ey mâh-çihre mûm-be-mû

82. **baña:**

Gazel 267

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Bugün ağıyardan ḥâlî baña bir gülsitân olsa
Açılmış gül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

83. **baña:-(ü)m**

Gazel 272

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Küy-ı cânân yolını çeşmüme teng itdi ğubâr
Elüm al baña göñül gel anı irşâd eyle

84. **baña:**

Gazel 278

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Luṭfuñ nazar idelden baña cihân 'adûdur
Elṭâf-ı şehdûr ancağ sever beni ḥazerde

85. **baña:**

Gazel 282

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ey kamer-çihre baña raḥm eyle Allâh 'aşkına
Mihr-i nûr-efşân ḥağı gökdeki mâh 'aşkına

86. **baña:**

Gazel 282

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur secdegâh
'Aşk ehlin küyuña alup giden râh 'aşkına

87. **baña:**

Gazel 286

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Suna cām-ı feyzini ger baña pîr-i mey-fürüş
Bezm-i vañdet eyleyem eflâkde 'İsâyıla

88. **baña:**

Gazel 292

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ne âl itdüñ baña ey çeşmi ala
Ki ğamdan cism-i za'fum döndi nâle

89. **baña:**

Gazel 297

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Gözüñüñ baña zulmüñden yitüp ey mâh-rü cāna
Şikâyet-nâmeler yazdum şunam Sultân Süleymāna

90. **baña:**

Gazel 297

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Zülâl-i vaşf-ı la'lüñden dañı nüş itmeden kaçre
Baña müşkil 'azâb ancak düşersem nâr-ı hicrāna

91. **baña:**

Gazel 308

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña gön'lüm şayd idüpdür ol tezerv-i gülşeni
Āferinler okıdum bâz-ı şikâr-endâzuma

92. **baña:**

Gazel 323

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

La'l-i cān-bağşuñ devâ eyler mi tiryâkın şunup
Ef'i-i zülfüñ şunarsa baña zehr-i mârını

93. **baña:**

Gazel 332

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Cür'a-i la'lüñ ğamı evġarıyum ben içmeyem
Şunsa ger sâķi-i devrân baña mihrüñ cāmını

94. **baña:**

Gazel 333

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Bir nażar içinde kıldum iki 'âlem seyrini
Ad-ıla dirler baña kevn ü mekânuñ yüġrügü

95. **baña:**

Gazel 337

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Gördi tîġuñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrüñ bulup gösterdi bağrum başını

96. **baña:**

Gazel 340

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldu
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bâġında ħâr oldu

97. **baña:**

Gazel 342

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Hücüm-ı fitneden kaçsam penâhum âsitânuñdur
Baña luṭfın dirîğ itmez bulunmaz şâhdan ğayrı

98. **baña:**

Gazel 342

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Tenüm dâğ u eliflerle Cenâbî ser-te-ser pürdür
Baña sîne döğer ağlar bulunmaz âhdan ğayrı

99. **baña:**

Gazel 344

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Nâr-ı ḥasret nice bir yağa bu ben nâ-çârı
Göster ey ṭâli'-i ferḥunde baña dil-dârı

100. **baña:**

Gazel 345

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Âsitânuñ ḥâkidür başumda tâc-ı iftiḥâr
Bârgâh-ı 'izzetüñdür baña devlet ḳapusu

101. **baña:**

Gazel 345

Mısra: 11

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Naḳd-i cânım aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöhet ḳapusu

102. **baña:**

Gazel 346

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Fürḳat-i derdüñ baña ey meh 'azâb-ı cân gelür
Sevse kişi ṭañ midür cânı gibi hem-zâdını

103. **baña:**

Gazel 349

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Her emrüñe muṭî'üm cün ü çirâya yir yok
Ben boynı bağılu bir ḳul sensin baña efendi

104. **baña:**

Gazel 352

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Cenâbî baña şor yolın cihânuñ
Fenâ mülkine irer şâh-râhı

105. **baña:**

Gazel 353

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña yârüñ nesi var cevır ü cefâdan ğayrı
ḳıldı zұлmin baña var mihr ü vefâdan ğayrı

106. **baña:**

Gazel 353

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña yârüñ nesi var cevır ü cefâdan ğayrı
ḳıldı zұлmin baña var mihr ü vefâdan ğayrı

107. **baña:**

Gazel 353

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña çeşmüñ neler itdi ḳo anuñ fitnessini
ḳaddüñe toğrulalum n'itdi belâdan ğayrı

108. **baña:**

Gazel 353

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Nice elden düşürem âyîne-i cām-ı meyi

Baña andan irüşür kanı şafâdan ğayrı

109. **baña:**

Gazel 361

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Ben yetîmi göricek ğurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dideler müşfik baña mâder gibi

110. **baña:**

Gazel 362

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Gül-i tersin saña gülmek yaraşur

Nigârûñ bülbülünem baña zârı

111. **baña:**

Gazel 362

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña cānān gerek Ğarfı vü diger ni

Cihānuñ bir durur yoĝı vü varı

112. **baña:**

Gazel 364

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Raķib itdüğini itmez baña küfr ehli dünyāda

Eger tercih idem lâyık raķib üzre Ferendüşü

113. **baña:**

Müfret 4

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Felek şimdi ko ağlasun ideyin aña ben ğande

Ben ağladuķça ğurbetde iderdi baña ol ğande

114. **baña:**

Murabba 1

Mısra: 19

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Gelmedi hergiz vefā senden baña illā cefā

Ķaĝı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

115. **baña:**

Murabba 1

Mısra: 31

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Vaķtidür şimden girü menzil baña küy-i 'adem

Ķaĝı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

116. **baña:**

Tahmis 1

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Var mıdur bir sencileyin bülbülin zār isteyen

Ben baña yār ola şandum ol nigāri 'ākıbet

117. **baña:**

Tahmis 3

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Şor baña 'aşķuñ rumūzin saña taķrİR eyleyem

Cān u baş terkin urur 'aşık hemān pervānedür

118. **baña:**

Tahmis 3

Mısra: 11

"Ben" birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.

Baña her dem hecrüñ ister gör bu rāyın göñlümüñ

Kime dād ideyüm elinden ben bu ğāyın göñlümüñ

baña himmet:

1. baña himmet:

Gazel 355

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bana yardım et! Lütfet!

Zü'l-fiķāruñ ıa'masıdur kelle-i ħāric müdām
'Āciz-i fı'l-i raķībüm baña himmet yā 'Alī

bar:

1. bar:

Gazel 2

Mısra: 8

Yük.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhāleden
Bar imiş çün ey gönül bir kaıtre-i bārān aña

2. bārumuz:-(u)muz

Gazel 125

Mısra: 10

Yük.

Tācir-i 'aşkuz Cenābī ıayı idüp rāh-ı ğamı
Bender-i Şehr-i melāmetde çözildi bārumuz

3. bārıdur:-ı, -dur

Gazel 63

Mısra: 8

Yemiş, meyve, mahsul. II Âşığın gözyaşı.

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür kim
Ruĥ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dīde bārıdur

bārān:

1. bārān:

Gazel 35

Mısra: 10

Yağmur. II Âşığın gözyaşı.

Gördi eşk-i dīdeden cānā esās-ı ten ħalel
Pest olur bārān ile dīvār ıoırağın çeker

2. bārān:

Gazel 131

Mısra: 1

Yağmur. II Âşığın gözyaşı.

Dūd-ı āhum ebrine bārān bu eşk-i dīdemüz
'Aşk yolında ħāk olupdur bu ten-i fersüdemüz

bārān olur:

1. bārān olur:-(u)r

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yağmurun yağması. II Âşığın gözyaşının
akması.*

Olsa peydā dūd-ı āhum gözlerüm giryān olur
Ebr-i zulmet olsa zāhir lā-cerem bārān olur

bārān yağdurur:

1. bārān yağdurur:-(u)r

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yağmur yağdırmak. II Âşığın ağlatmak.

Ağların zülfün niķāba çekdügince ruĥlaruñ
Ebr-i zulmet gün yüzün setr itse bārān yağdurur

bārān-ı belā:

1. bārān-ı belā:

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bela yağmuru. II Âşığın gözyaşı.

Akar eşk-i firāvānum yüzüñde kākülün ańsam
Bu bārān-ı belā seyrün meger āhum seĥābıdur

2. bārān-ı belā:

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bela yağmuru. II Âşığın gözyaşı.

Akar eşk-i firāvānum yüzüñde kākülün ańsam
Bu bārān-ı belā seyrün meger āhum seĥābıdur

3. bārān-ı belā:

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bela yağmuru. II Âşığın gözyaşı.

Akar eşk-i firāvānum yüzünde kākülün aĩsam
Bu bārān-ı belā seyrün meger āhum şehābidur

bārgāh-ı devletün oldı:

1. **bārgāh-ı devletün oldı:-dı**

Murabba 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Baht, mutluluk çadırı olmak.

Bārgāh-ı devletün çarhı oldı anda sen melek
Ā begüm ā pādīşahum ā Süleymānum benüm

bārgāh-ı izzetüñdür:

1. **bārgāh-ı izzetüñdür:-(ü)n, -dür**

Gazel 345

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüce makam. II Sevgilinin huzuru.

Āsitānuñ hākidür başumda tād-ı iftihār
Bārgāh-ı izzetüñdür baña devlet çapusu

bārgāh-ı nazm içinde:

1. **bārgāh-ı nazm içinde:-i, -(n)de**

Gazel 193

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şiir sarayının içi. II Tüm şiirlerin arası.

Husrev-i mülk-i kelāmum dögege nevbet bu gün
Bārgāh-ı nazm içinde kūs-ı hākān isterem

bārī:

1. **bārī:**

Gazel 16

Mısra: 6

Hiç olmazsa, en azından.

Çün vişālün giç müyesser olısar ben hasteye
Gitmege 'ömr-i 'azizüm kılmısa bārī şitāb

2. **bārī:**

Gazel 131

Mısra: 5

Hiç olmazsa, en azından.

Bārī ey dil göremez oldum tīre 'ālem çeşmüme
Şor haber gör kandaş ol rüşenā-yı dīdemüz

3. **bārī:**

Gazel 320

Mısra: 4

Hiç olmazsa, en azından.

Gözden ağan yaşımı silmez habībüm luft idüp
Ey şabā sen bārī yoğla dīde-i giryānumı

bār-ı ğam-ı 'aşk:

1. **bār-ı ğam-ı 'aşkuñda:**

Gazel 117

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk gamının yükü.

Ķaddümüz bār-ı ğam-ı 'aşkuñda idüp şavlecān
Çalmağa çevgānumuzla güy-ı devlet beklerüz

2. **bār-ı ğam-ı 'aşkuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 117

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk gamının yükü.

Ķaddümüz bār-ı ğam-ı 'aşkuñda idüp şavlecān
Çalmağa çevgānumuzla güy-ı devlet beklerüz

bār-ı ğam-ı hicrānuñ çekmedi:

1. **bār-ı ğam-ı hicrānuñ çekmedi:-me, -di**

Gazel 347

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığının gam yükünü tartmak. II

Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği üzüntüye katlanmak.

Çekmedi bār-ı ğam-ı hicrānuñ ey meh yiridür
Hār-geh-i çarhuñ çalarsañ yirlere mīzānını

bār-ı ğamla tağ tağ yükledürsün:

1. **bār-ı ğamla tağ tağ yükledürsün:-le, -dür, -sün**

Gazel 148

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, keder yükünü kat kat yükletmek. II Çok fazla kederlendirmek, derde düşürmek.

Gayra mihrün eyledükçe bu Cenābī bendeñe
Yükledürsün bār-ı ğamla ey Cenābī tağ tağ

bār-ı ğamuñ:

1. bār-ı ğamuñ:-(u)ñ

Gazel 286

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder yükü. II Sevgiliye duyulan aşkın verdiği üzüntü, keder.

Çaddümüz ham ideli bār-ı ğamuñ āh eylerüz
Menzil-i çarħa irüşdi oğumuz bu yâyıla

bār-ı hâtır olduğuñ:

1. bār-ı hâtır olduğuñ:-duğ, -(u)ñ

Gazel 190

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül yükü olmak; sıkıntı vermek.

Yârsuz ey cân ne bildüñ bār-ı hâtır olduğuñ
Ço beni bi'llâh senden çünki bî-zâr olmuşam

barmağını kaldurmadı:

1. barmağını kaldurmadı:-ma, -dı

Gazel 325

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parmağını kaldırarak şehadet getirmek. II İman etmek. II Bağlanmak, gönül vermek.

Mezheb-i 'uşşâk içinde ehl-i İslâm olmadı
Küfr-i zülfüñe şu kim kaldurmadı barmağını

baş:

1. başşun:-şun

Gazel 166

Mısra: 13

Üzerinden geçmek, ayak altına almak, çiğnemek.

2. başarlar:-ar, -lar

Gazel 281

Mısra: 4

Ansızın saldırmak, gafil avlamak, bir yere baskın yapmak.

Gözüñ kan dökdüĝin cânâ işitmiş şâhne-i zülfüñ
Başarlar ol harâmîyi budur korkum yataĝında

3. başup:-up

Gazel 360

Mısra: 4

Ansızın saldırmak, gafil avlamak, bir yere baskın yapmak.

Çaşuñ ÇİN ü Hıřā mülkin musahħar ideli ey meh
Gözüñ yağma kılor dem dem başup ĩrân u Tūrânı

4. başup:-up

Gazel 363

Mısra: 12

Bürümek, kaplamak.

Götür yüzden çara zülfüñ niçe bir ay hilâl-ebrü
Şu'a'-ı mihri setr ide başup bir ebr-i zûlmânı

baş:

1. başında:-ı, -(n)da

Gazel 1

Mısra: 6

Baş, kafa, tepe, üst.

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem'-i bezm kim
Oldı başında şu'lesi zerrîn külâh aña

2. başum:-(u)m

Gazel 17

Mısra: 8

Baş, kafa, tepe, üst.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarħ olur şikest

3. başında:-ı, -(n)da

Gazel 52

Mısra: 10

Baş, kafa, tepe, üst.

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârı başında zer-külehdür

4. başında:-ı, -(n)da

Gazel 84

Mısra: 8

Baş, kafa, tepe, üst.

N'ola ğamuñ çekenler sultân-ı dehr olursa
Her āh-ı şu'le-baħşı başında zer-külehdür

5. başına:-i, -(n)a

Gazel 87

Mısra: 7

Baş, kafa, tepe, üst.

Tel tıkmış başına ebrûlaruñdan gözleruñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bâzdur

6. başına:-i, -(n)a

Gazel 91

Mısra: 5

Baş, kafa, tepe, üst.

Başına zerrin külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev'ile maḥbûb-ı ḥâver gösterür

7. baş:

Gazel 95

Mısra: 5

İki uçtan her biri, taraf.

Yâ gibi baş egrilüğün kullanur ebrûlaruñ
Tîr-i ğamzeñ anuñ için câna peykân yağdurur

8. başdan:-dan

Gazel 133

Mısra: 7

İlk, öncelikli.

Derdüñi başdan tıutup dîvâne-resm olduk yine
'Âleminde 'aşkuñuñ 'âkil geçen ser-semlerüz

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenâbî iftiḥâruñdur senüñ

9. başında:-i, -(n)da

Gazel 62

Mısra: 10

(Âşığın) aklı, fikri.

Çeksün ğam-ı ğisûlaruñ ey mâh Cenâbî
Başında anuñ bu daḥı bir özge hevesdür

10. başuñdan:-(u)ñ, -dan

Gazel 94

Mısra: 6

Baş, kafa, ser.

Maḥabbet yolına girseñ selâmetden tecennüb kı
Ki başuñdan güzâr eyler hezârân seng-i râhı var

11. başda:-da

Gazel 166

Mısra: 3

(Âşığın) aklı, fikri.

Başda sevdañ olmasa yilmezdi her cânib şabâ
Bildi 'âlimler anı kim dil-fiğâruñdur senüñ

12. başumda:-(u)m, -da

Gazel 198

Mısra: 10

(Âşığın) aklı, fikri.

Ey Cenâbî ol mehüñ dilde ḥayâl-i kâkülün
Pây-bend-i cân u dil başumda sevda añladum

13. başumda:-(u)m, -da

Gazel 214

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

İtmege şerḥ-i derûnum yâra yokdur fırsatım
Rast bildüm anı kim başumda yokdur devletüm

14. başum:-(u)m

Gazel 233

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

Dür idelden ğam beni la'lüñ gibi mey-ḥâneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymânen

15. başını:-i, -(n)ı

Gazel 337

Mısra: 6

Bir şeyin ucu.

Gördi tiğüñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrüñ bulup gösterdi bağrum başını

16. başum:-(u)m

Gazel 339

Mısra: 8

Baş, kafa, ser.

Bu kâh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña gelmez hâlel zerre
Başum biñ päre eylerse binâ-yı hecrüñüñ taşu

17. başumda:-(u)m, -da

Murabba 1

Mısra: 5

Baş, kafa, ser.

Dem mi vardur olmaya başumda ğavġā vü elem
Yâ ki olmaya bu çeşm-i ħün-feşānum tolu nem

18. başda:-da

Gazel 203

Mısra: 5

(Âşğın) akli, fikri.

Başda sevdâ-yı ser-i zülfüñle ey Leylî-ħirâm
Kaysveş ser-geşte-i kuh-sâr u hāmün olmışam

19. başum:-(u)m

Gazel 221

Mısra: 1

(Âşğın) akli, fikri.

Başum sevdâ-yı zülfüñle ço ey meh pür-hevâ olsun
Maħabbet ehliğür göñlüm giriftâr-ı belâ olsun

20. başındaki:-(ı)n, -da, -ki

Gazel 1

Mısra: 10

Baş, kafa, ser.

Zülfünüñ ğamında Cenâbiye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki dūd-ı siyâh aña

21. başın:-ı, -n

Gazel 161

Mısra: 9

Baş, kafa, ser.

Şikest it ey felek başın döne döne Cenâbinüñ
Seg-i küy-ı dil-ārāya olursa bir sıfâl eksük

22. başumda:-(u)m, -da

Gazel 345

Mısra: 5

Baş, kafa, ser.

Āsitānuñ ħâkidür başumda tâc-ı iftiħâr
Bârgâh-ı 'izzetüñdür baña devlet ħapusu

23. başda:-da

Gazel 8

Mısra: 1

Baş, kafa, ser.

Başda oldı nâr-i âhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur ħil'at baña

24. başda:-da

Gazel 81

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultânıdır
Başda tâc-ı devletümdür cânümüñ cânânıdır

25. başum:-(u)m

Gazel 89

Mısra: 1

Baş, kafa, ser.

Sîne şahrâ-yı elem küh-ı belâ başum mıdır
Baħr-ı miħnet mevc uran deryâ gibi yaşum mıdır

26. başda:-da

Gazel 119

Mısra: 9

Baş, kafa, ser.

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâġlar
Bî'at eyle küçügüm gel Ĥacî Bektâş olmışuz

27. başı:-ı

Gazel 170

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

Elde dâyim cām-ı mey şanmış seridür 'âşkuñ
Her ħabâbı başı üzre efseridür 'âşkuñ

28. başdadur:-da, -dur

Gazel 186

Mısra: 6

Baş, kafa, ser.

Fark-ı serde âşikâra eyledüm bir tâze dâğ
Gül-ruhuñ yâdına ey gül başdadur çün cây-ı gül

29. başını:-ı, -(n)ı

Gazel 221

Mısra: 5

Baş, kafa, ser.

Burûc-ı çarha ırgürdi 'alemveş başını âhum
Diyâr-ı vaşluñ almağa elümde bir livâ olsun

30. başa:-a

Gazel 233

Mısra: 4

Baş, kafa, ser.

Berg-i gül atarsa baña âşinâ âzârdur
Seng-i miñnet yağsa başa açmam bî-gânenen

35. başa:-a

Gazel 276

Mısra: 8

Baş, kafa, ser.

Mülk-i çemenüñ kıldı serîrinde qarârı
Şehler gibi başa taçup otağa benefşe

31. başına:-ı, -(n)a

Gazel 276

Mısra: 9

Baş, kafa, ser.

Giydi külehi başına ben gibi Cenâbî
Destârı üşendi gibi şarmağa benefşe

32. başumda:-(u)m, -da

Gazel 362

Mısra: 9

Baş, kafa, ser.

Başumda müy-ı jülidemle oldum
Cüñün ikliminüñ ben tâc-dârı

33. başda:-da

Gazel 71

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

Ruğ-ı gül-fâmuñı gördüm saña mihr-i füzünüm var
Bahâr eyyâmidir mâhum yine başda cününüm var

34. başumda:-(u)mda

Gazel 71

Mısra: 8

Baş, kafa, ser.

Țutuşup âteş-i gamla vücudum nûr-ı nâr oldı
Cihânı odlara yaçar başumda bir tütünüm var

35. başını:-ı, -(n)ı

Gazel 255

Mısra: 3

Baş,kafa, ser. II Bir şeyin ucu.

Livâsı kıdd-i bâlânuñ çeküpdür başını çarha
Sa'âdet tahtına mâlik emîr-i kâmrânsın sen

36. başdan:-dan

Gazel 248

Mısra: 10

Yukarı; yüksek (olan yer).

Oldı ihvânı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı câha düşdi başdan Yûsuf-ı gül-pîrehan

37. baş:

Gazel 75

Mısra: 11

Baş, kafa, ser.

Firâkuñ taşınıñ zahmın çeker baş
Görür yazusını elbetde her ser

baş açuk:

1. baş açuk:

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Korkusuz, pervasız.

İrem-i hüsnuñde la'lüñ ey şanem şîrîn geçer
Țadd-i gül-günüñda zülfüñ baş açuk şeb-dîz imiş

baş açuk dîvâneyem:

1. baş açuk dîvâneyem:-(y)em

Murabba 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**
Kokusuz, pervasız deli. II Cesur, aşkı için her şeyi göze almış âşık.

Râh-ı 'aşk içre bu gün bir baş açuk dīvāneyem
Miḥnet ü derd ü belâ-yı hecr ile hem-ḥāneyem

baş atar:

1. **baş atar:-ar**
Gazel 327
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yukarı doğru kaldırmak. II Sevgilinin kaşlarını yukarı doğru kaldırması.

Ey Cenâbî üstüme gamz okın atmak istese
İkide bir baş atar ebrû- yı dil-ber yâ gibi

baş çeker:

1. **baş çekerse:-er, -se**
Gazel 174
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Herhangi bir konuda önde gitmek, önderlik etmek.

Ser-bülend-i 'âlem oldu baş çekerse yaraşur
Oldı ḥüsnuñ 'askerine çünki server kâkülüñ

2. **baş çekicek:-icek**
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Herhangi bir konuda önde gitmek, önderlik etmek.

Āhum livâsi baş çekicek kişver-i ğama
Gözden revân olan yaşum oldu sipâh aña

baş çıkarsun:

1. **baş çıkarsun: -ar, -sun**
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belirmek, ortaya çıkmak, görünmek.

Maşrıḳ-ı şubḥ-ı sa'âdetsin tûlü' itsün ruḥuñ
Kara zülfüñ mağribinden baş çıkarsun şāmumuz

baş eg:

1. **baş egdi:-di**
Gazel 280
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itaat etmek, direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek.

Câmi'-i ḥüsnuñde baş egdi Cenâbî kaşuña
Secde kılmaz gerçi mü'min kâfirî miḥrâbda

2. **baş egdi:-di**
Gazel 306
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itaat etmek, direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek. II Hilalin şekil itibariyle baş eğmiş gibi görünmesi.

İşidüp nazmını gerdün semâ'a girdi şevkından
Hilâl-i çarḥ baş egdi bu Ḥarfî-i suḥandâna

3. **baş egmek:-mek**
Gazel 288
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itaat etmek, direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek.

Ol ḥarâmî çeşmüñe dâyim tevâzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrûlarıñ bir ḥâyına

4. **baş egmeyüp:-me, -(y)üp**
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itaat etmek, direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek.

Zâl-ı sipihre hergiz baş egmeyüp ğamuñda
Alduḳ diyâr-ı derdüñ Rüstem'lerüz cihânda

5. **baş egmez:-mez**
Gazel 327
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İtibar etmemek, dikkate almamak.

Dâne-i dehre baş egmez mâkiyânâsâ bugüñ
Kâf-ı istighnâ-yı mesken eyleyen 'Ankâ gibi

baş koşar:

1. **baş koşar:-ar**
Gazel 209
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Yarışmak.

Baş koşar zülfüñ ile Rûm-ı 'izâruñda hâtuñ
Yüz karasını anuñ ehl-i Karamana diyem

baş devirdi:

1. **baş devirdi:-di**
Gazel 165
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Baş devirmek. II Kadeh devirmek.

Ġamuñ bezminde 'uşşâka hâyâlüñ şunmasa nuklı
Ġumârın çekmege baş mı devirdi câm-ı şahbânuñ

baş olmuşuz:

1. **baş olmuşuz:-miş, -(u)z**
Gazel 119
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Önde gelmek, lider olmak.

Dergeh-i pîr-i muğânda gevşifat ğaltân için
'Ârî gelmiş cismden şâhâ hemîn baş olmuşuz

baş üzere:

1. **baş üzere:**
Gazel 306
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İçten, gönülden, çok arzulararak.

Elifler sînede geldüm baş üzere küy-ı cânâna
Maḥabbet baġınuñ servin 'iyân itdüm gülistâna

başa benefşe sokınur:

1. **başa benefşe sokınur:-(u)r**
Gazel 161
Mısra: 11
Kelime Tipi: -

*Başa menekşe takmak, iliştiirmek. II Çimende
menekşelerin açması.*

Benefşe sokınur başa çemen seyrin ider dâyim
Cenâbî tâ ki ḥaddüñden degül bu ḥaṭṭ u ḥâl eksük

başa buyruk gezmesün:

1. **başa buyruk gezmesün:-me, -sün**
Gazel 288
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Kimsenin hükmü altına girmeyip kendi istediği
gibi davranmak, keyfince hareket etmek, keyfince
gezmek, dolaşmak.*

Fenn-i 'aşk ta'lîmin alsun Kaḡsa diñ bizden gelüp
Başa buyruk gezmesün ḡolayına ḡolayına

başa çık:

1. **başa çıkdum:-du, -m**
Gazel 298
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Başa çıkmak, yükselmek.

Mey gibi çıkdum başa ayaġın aldum sâkinüñ
Câm-ı Cemle eyledüm ḡan baġı ben peymânei

2. başa çıkmaz:-maz

- Gazel 296**
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Başarılı olmak. II İddiayı kazanmak.

Zülf-i 'anber-bâruña beñzetdi nâfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu ḡurı da'vâ ile

başa hevâsını alalı:

1. **başa hevâsını alalı:-alı**
Gazel 373
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin) aşkını başına almak. II Âşık olmak,
sevdalanmak.*

Sen meh-liḡânuñ alalı başa hevâsını
Âhum burüc-ı çarḡa dikedür livâsını

başa iletdi:

1. **başa iletdi:-di**

Gazel 215

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İlerletmek, daha iyi bir hâle getirmek.

İletdi şan'at-ı 'aşkı başa Mecnûn-ı ğam-dîde
Maĥabbet kârgâhında o bir üstâdmış bildüm

başa ilt:

1. **başa iltidüm:-dü, -m**

Gazel 214

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Başa iletmek, götürmek.

Derd-i 'aşkı Kıys-ıla Ferhâd-ı bî-dilden alup
Başa iltidüm ben daĥı akrânüm içre ğayretüm

2. **başa iltem:-em**

Gazel 312

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Tamamlamak.

Başa iltem zann ider 'âbid işin perhîz ile
Ĥâli bilmem n'olısar ol la'l-i şekker-rîz ile

başa kilk-i ezelden ser-nüvişt olan gelür:

1. **başa kilk-i ezelden ser-nüvişt olan gelür:**

Gazel 311

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Atasözü**

Alna yazılan başa gelir: Kişi, kaderi ne ise onu görür.

Def'ine her bir kaçânun şa'y-ı âdem n'eylesün
Ser-nüvişt olan gelür kilk-i ezelden çün başa

başa sokundum:

1. **başa sokundum:-du, -m**

Gazel 323

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çiçek vb.ni başa takmak.

Büy-ı gülzâr-ı vişâluñ şevkına ey ğonca-leb
Gül gibi başa sokundum bâĝ-ı 'aşkuñ ĥârını

başa toĝmış âfitâbum:

1. **başa toĝmış âfitâbum:-(u)m**

Gazel 217

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünen güneş. II Âşıĝa kendini gösteren sevgili.

Yârı görsem başa toĝmış âfitâbum şanuram
Nür-baĥş-ı merd-i dîde mâh-tâbum şanuram

başa vardum:

1. **başa vardum:-du, -m**

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başa geçmek; önderlik yapmak, en üstün yeri almak.

Başa vardum sâz ile ayakda ħaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illâ sözüm alişdadur

başak:

1. **başak:**

Gazel 266

Mısra: 3

Arpa, buĝday, yulaf vb. ekinlerin tanelerini taşıyan kılçıklı başı. II Âşıĝın gözyaşı.

Ĝam ĥırmenidür sine başak dâne-i eşküm
'Âşık olalı iki elüm ĥâşıl içinde

başdan:

1. **başdan:**

Gazel 284

Mısra: 4

Bütünüyle, tamamıyla.

Bâĝ-ı dehr içre çü serv âzâd iken ĥayfâ dirîĝ
Tâze kul itdi ĝoñül başdan beni bir servere

başdan aşdı:

1. **başdan aşdı:-dı**

Gazel 122

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafı kaplamak.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eyleyüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârı n'eyleyüz

başdan ayağa:

1. başdan ayağa:

Gazel 42

Mısra: 8

Kelime Tipi:-

Baştan ayağa kadar, baştan aşağı: tamamen, tepeden tırnağa.

Āyine gibi 'aks-i ruḥ-ı yār gösterür
Başdan ayağa mey didüğüñ pür-şafâ durur

2. başdan ayağa:

Gazel 192

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bütünüyle, tamamıyla, tamamen.

Başdan ayağa bâtı̄l ola siḥr-i Sāmiri
Nazm içre ben Cenâbî eger 'arz-ı keyd idem

3. başdan ayağa:

Gazel 335

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Baştan ayağa kadar, baştan aşağı: tamamen, tepeden tırnağa.

Deldi sey-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün taḥta-i remmâl beni

4. başdan ayağa:

Gazel 368

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baştan ayağa kadar, baştan aşağı: tamamen, tepeden tırnağa.

Deldi mîl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı tenüm taḥta-i remmâl beni

başı eğilmezse:

1. başı eğilmezse:-mez, - se

Gazel 330

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

İtibar etmek, saygı göstermek.

Şuña kim bâliş olmışdur giceler işüğüñ taşı
Egilmezse meh-i çarḥa 'aceb midür anuñ başı

başı virmişüz:

1. başı virmişüz:-miş, -(ü)z

Gazel 126

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini feda etmek; ölümü göze almak.

Virmişüz sâkî-i 'aşka başı biz peymâneye
Bezm-i ğamda anuñ ile böyledür peymānumuz

başın egmese:

1. başın egmese:-me, -se

Gazel 173

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek, itaat etmek.

Ey Cenâbî nev-'arūs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

başın koyup:

1. başın koyup:-up

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Başını koymak. // Yatmak.

Āsitānuñ sengine başın koyup rāḥat süren
Bister-i sincâb-ıla bālîn-i zer-kâr istemez

başına gün toğmadık bir bî-nevâ:

1. başına gün toğmadık bir bî-nevâ:

Gazel 38

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İşi rast gitmeyen, gün yüzü görmemiş (âşık).

Pertev-i mihr-i cemâlünden ırağ olan dilüm
Başına gün toğmadık bir bî-nevâ mehcürdür

başına gün toğmaduk bir cân:

1. başına gün toğmaduk bir cân:

Gazel 196

Mısra: 1

Kelime Tipi:

İşi rast gitmeyen, gün yüzü görmemiş (âşık).

Şol zamān kim başına gün toğmaduk bir cān idüm
Şol zamān kim ben fütāde sāyeveş bī-cān idüm

başını eg:

1. **başını egdi:-di**

Gazel 337

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek,
itaat etmek.*

Gördi kavş-ı Rüsteme beñzer nigāruñ kaşını
Māh-ı nev miskīnlik idüp egdi gökde başını

2. **başını egmez:-mez**

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek,
itaat etmek.*

Şive-i reftārda Tübīye egmez başını
Kāmet-i bālāsı yārūñ gör ne 'ālī-şān olur

başını fark itmedi:

1. **başını fark itmedi: -me, -di**

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kendinde olmamak, sarhoşluktan dolayı başını
dik tutamamak.*

Ayağından bu Cenābī başını fark itmedi
Tā ki anı mest kıldı cur'a-i cām-ı elest

başını kesdi:

1. **başını kesdi:-di**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başını kesmek. II Yok etmek.

Düşmen-i nefis u hevānuñ kesdi bir bir başını
Arşa-i 'uzletde şol kim tığveş 'uryān olur

başla:

1. **başladum:-du, -m**

Gazel 192

Mısra: 3

*Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe
girişmek.*

Tefsīr-i ḥadd ü ḥāl-i dil-ārāya başladum
Ey ḥ'āce cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd idem

başum cāme-i 'aşkuñ yakasından bīrūn idi:

1. **başum cāme-i 'aşkuñ yakasından bīrūn idi: -di**

Gazel 283

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Başı aşk elbisesinin yakasından geçmiş olmak;
aşk elbisesini giymiş olmak. II Âşık olmak.*

Cāme-i 'aşkuñ yakasından başum bīrūn idi
Cām-ı şevkuñ irmiş idi ben belā-keş kāmına

başum düşse:

1. **başum düşse:-se**

Gazel 205

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kafası kopmak.

Cilvegāh-ı ḥüsnüñ içre düşse başum gevşifat
Gāh süm-i esb-i nāzuñ gāh çevgānuñ öpem

başum giderse:

1. **başum giderse:-er, -se**

Gazel 278

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ölmek, can vermek.

Girdüm ṭarīk-i 'aşka gerçi ḥaṭarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

başum göklere irse:

1. **başum göklere irse:-se**

Gazel 185

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok istediği bir şeye kavuşmaktan veya bir
iltifattan dolayı çok sevinmek.*

N'ola luṭf-ı pādīşehle başum irse göklere
Sāyesinde dāyimā 'izzetdedür ehl-i kemāl

başum hevâsından geçüp:

1. başum hevâsından geçüp:-üp

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaşama arzusu, isteğinden vazgeçmek. II

Âşığın hayattan vazgeçip ölmeyi istemesi.

Tenüm deryâya ğark itsem geçüp başum
hevâsından
Ġamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
saĠkâsından

başum kapmağa:

1. başum kapmağa:-mağa

Gazel 47

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Öldürmek.

Gev-şifat başum Cenâbî kapmağa ol şeh-süvâr
'Anberîn zülfi elinde şavlecânın gezdürür

başum üzre:

1. başum üzre:

Gazel 47

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Başımın üzerinde, başımda.

Ġaymegâh-ı fûrkâtüñde tâb-ı ğamdan şaklayup
Başum üzre dūd-ı âhum sâye-bânın gezdürür

başuma 'aşkuñ alup:

1. başuma 'aşkuñ alup:-up

Gazel 350

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşık olmak, sevdalanmak.

Başuma 'aşkuñ alup sevdâya virdüm göñlümi
Hey dirîğâ bilmedin ğavğâya virdüm göñlümi

başuma destâr şarındum:

1. başuma destâr şarındum:-du, -m

Gazel 210

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Başına sarık dolamak, sarmak.

Dūd-ı âhumdan şarındum başuma destâr ben
Milket-i ğamda Cenâbî ya'nî kim 'Abbâsiyem

başumda nüviştedür:

1. başumda nüviştedür:-dür

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*"Alnıma yazılmıştır." anlamında kişinin çektiği
sıkıntıların kaderinde yazılı olduğunu anlatan tabir.*

ĠaĠı-ı siyâhuñuñ n'ola çeksem belâsını
Başumda ol ħara yazı çünkim nüviştedür

başumı kaldurmayup:

1. başumı kaldurmayup:-ma, -y, -up

Gazel 317

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Başını kaldıramak; iyileşememek, herhangi bir
şeyden kurtulamamak.*

Bâliş-i derd ü belâdan başumı kaldurmayup
Ben bu 'illet-ħânede bîmâr gördüm kendümi

başumı taşdan taş döğmişem:

1. başumı taşdan taş döğmişem:-miş, -em

Gazel 311

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Dövünmek, çok üzölmek; perişan olmak.

AĠalı dîvâne göñlüm sen meh-i gerden-keşe
Döğmişem ben başumı şular gibi taşdan taş

başumuz kat' iderse:

1. başumuz kat' iderse:-er, -se

Gazel 124

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Baş kesmek, can almak. II Acı içinde bırakmak,
perişan etmek.*

Kat' iderse başumuz şemşîr-i hecrüñ ğam degöl
Biz dil-âver meşrebüz bî-bâke çıĠdı adumuz

başuñ egme:

1. başuñ egme:-me

Gazel 139

Mısra: 11
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmemek; minnet etmemek.

Başuñ egme dānesine mākiyānāsā göñül
Bu denī dünyāyı derseñ olmaya saña kümes

başuñı çek:

1. **başuñı çekme:-me**
Gazel 135
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Başını kaldırmak. II Başını çevirmek.

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzazâr-ı miñnetüñüñ bir giyâhiyuz

2. **başuñı çekme:-me**
Gazel 175
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Başını uzaklaştırmak. II Kurtulmak için geri çekilmek.

Tiğ-ı cevr-i yârdan çekme Cenābî başuñı
Yol budur yolında yâruñ kim helāk olmağ gerek

başuñı sipihre çekseñ:

1. **başuñı sipihre çekseñ:-se, -ñ**
Gazel 169
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Başını göğze kaldırmak. II (Sevgili için) Âşığa ilgi göstermemek.

N'ola ben üftādeden çekseñ sipihre başuñı
Serv-kāmet dil-rübāsın yüceyedür himmetüñ

bâtil ola:

1. **bâtil ola:-a**
Gazel 192
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Geçersiz olmak, hükmü kalmamak.

Başdan ayağa bâtil ola sihr-i Sāmiri
Nazm içre ben Cenābî eger 'arz-ı keyd idem

bâtin:

1. **bâtinum:-(u)m**
Gazel 142
Mısra: 8
İç, iç yüz. II İnsanın iç âlemi, gönül.

Bendedür ben olmaşam künc-i belānuñ miskini
Zâhirüm ma'mür lîkin bâtinum vîrāneveş

bâtinın nūr eylemez:

1. **bâtinın nūr eylemez: -mez**
Gazel 114
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gönlünü aydınlatmak. II Kişinin gönlünü kötü düşüncelerden temizlemesi.

Tār-ı şebdür sînesi nūr-ı 'amelden hâlinüñ
Kaldı zulmet içre her kim bâtinın nūr eylemez

battâl oldı:

1. **battâl oldı:-dı**
Gazel 101
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hükümsüz, işlemez, işe yaramaz hâle gelmek.

Gözlerüñ devrinde battâl oldı sihr-i Sāmiri
Merdüme el oynamağda key katı sehhârlar

bayağı:

1. **bayağıdur:-dur**
Gazel 54
Mısra: 10
Değersiz, sıradan, önemsiz (kimse). II Âşık.

Bulur bî-minnet ağyāruñ katunda gün gibi 'izzet
Cenābî âsitānuñda girü şāhum bayağıdur

bayıl:

1. **bayılmasun:-ma, -sun**
Gazel 250
Mısra: 4
Baygın duruma gelmek, kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

Beklesün yanın alup göñlüm şeb-i zülfüñde kim
Gözlerüñ bîmār iken çorçum budur bayılmasun

bayrām:

1. bayrāma:-a

Gazel 34

Mısra: 1

Özel olarak kutlanan gün. II Çok mutlu olunan gün ve zaman.

Vişālūñ günleri bayrāma beñzer

Velī şubḥ-ı firākuñ şāma beñzer

2. bayrāmumuz:-(u)muz

Gazel 121

Mısra: 1

Özel olarak kutlanan gün. II Çok mutlu olunan gün ve zaman.

Rüz-ı mätemdür vişālūñ olmasa bayrāmumuz
Zehr-i merdüm-küşdürür la'l-i lebüñsüz cāmumuz

bayrāmını eyledi:

1. bayrāmını eyledi:-di

Gazel 169

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bayram kutlamak. II Çok sevinmek, neşelenmek.

Her gören kaçuñ hilālin eyledi bayrāmını
Māh-ı 'ıyd-ı ekber olduñ tıtdı şehri şöhretüñ

bāzār:

1. bāzār:

Gazel 109

Mısra: 1

Sohbet (etmek). II İçli dışlı olmak.

Sākin-i küy-ı belā ḥalḳ ile bāzār istemez
Ġamdan özge kendüye bir münis-i yār istemez

2. bāzāruñi:-(u)ñ, -ı

Gazel 324

Mısra: 4

Alışveriş, pazar. II Âşığın canını vererek sevgiliye kavuşması.

Naqd-i cān virüp zer-i vaşl-ı nigārı almaduñ
N'itdüñ ey şarrāf-ı dil çalduñ yire bāzāruñı

bāzār iden:

1. bāzār iden:-en

Gazel 222

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Alışveriş yapan, pazarlık eden (kimse).

Naqd-i cān virüp Cenābı aldı kālā-yı ğamuñ
Görmedi hergiz ziyānı öylece bāzār iden

bāzār-ı 'aşkda:

1. bāzār-ı 'aşkda:-da

Gazel 366

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk pazarı.

Naqd-i cān virüp metā'-ı vaşluñ aldum rāygān
Sūd itmiş ḥ'āce yok bāzār-ı 'aşkda ben gibi

2. bāzār-ı 'aşkda:-da

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk pazarı.

Dāğlar tende ser-ā-ser bağladı gül resmini
Bey' için bāzār-ı 'aşkda özge kımaş olmuşuz

bāzār-ı 'aşkı:

1. bāzār-ı 'aşkı:-ı

Gazel 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk pazarı.

Nice bir bāzār-ı 'aşkı ḥ'āce-i dil çigzinür
Ger metā'-ı ğam dilerse işte ben dükkān aña

bāzār-ı fazl içre güher olan:

1. bāzār-ı fazl içre güher olan:-an

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Fazilet pazarı içinde inci olan (kimse). II Fazilet sahibi, saygıdeğer kimse.

Cenābı ş'rine kıymet getürsün
Olan bāzār-ı fazl içre güher döst

bāzār-ı fenā:

1. **bāzār-ı fenā:**

Gazel 59

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yokluk pazarı.

Metā'-ı varlığı şatdum Cenābī yokluğa çün kim
Bu bāzār-ı fenā içre baña aşşı ziyānumdur

bāzār-ı ğama girdi:

1. **bāzār-ı ğama girdi:-di**

Gazel 326

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Gam, keder pazarına girmek. II Kederlenmek,
gamlanmak.*

Nāl-i gül gibi Cenābī girdi bāzār-ı ğama
Ser-te-ser dāğ-ıla ey meh zeyn idüp endāmını

bāzār-ı ğam:

1. **bāzār-ı ğamda:-da**

Gazel 120

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gam, keder pazarı.

Şatılan bāzār-ı ğamda kelle-i 'uşşākımış
İzdiyād-ı revnağ itsün gün-be-gün ser-ħānemüz

2. **bāzār-ı ğamdan:-dan**

Gazel 179

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Gam, keder pazarı.

Ey göñül bāzār-ı ğamdan gel metā'-ı miħnet al
Nağd-i cānuñ şarf idüp ya'nī ğumāş-ı vuşlat al

bāzār-ı miħr-i yārda:

1. **bāzār-ı miħr-i yārda:-da**

Gazel 116

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkının pazarı.

Ĥ'āce-i 'aşkuz bugün bāzār-ı miħr-i yārda
Nağd-i cāna almağa kālā-yı vuşlat beklerüz

bāzār-ı şıdk:

1. **bāzār-ı şıdk:**

Gazel 206

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Sadakat, doğruluk pazarı.

Nüş eyleyüp Cenābī cām-ı riyā-yı zühdi
Bāzār-ı şıdk içinde kendüm melāmet itmem

bāz-ı şikār-endāzuma:

1. **bāz-ı şikār-endāzuma:-(u)m, -a**

Gazel 308

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Avını yakalayan doğan kuşu. II Âşığın gönü.

Baña göñlüm şayd idüpdür ol tezerv-i gülşeni
Āferinler oğdum bāz-ı şikār-endāzuma

bāzıçe eyler:

1. **bāzıçe eyler:-r**

Gazel 183

Mısra: **2**

Kelime Tipi:-

*Oyuncağ etmek; bir kimseyi her isteğini yapan
biri duruma getirmek, hükmü altına almak.*

Yanmağa pervānedür şem'-i ruħ-ı cānāna dil
Nāz ile bāzıçe eyler tıflveş dīvāne dil

be:

1. **be:**

Gazel 245

Mısra: **2**

*"Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme
sözü.*

Ben belā-keş 'aşığam tutdum melāmet küşesin
Gözle dāyim sen be şüfivar selāmet küşesin

2. **be:**

Gazel 306

Mısra: **10**

*"Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme
sözü.*

Murağkalar giyüp her dem riyā 'arz itmeden ħalka
Şaña biñ menzilet yigdür be şüfī künc-i meyħāne

becce-i Hindü:

1. becce-i Hindü:

Gazel 301

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hintli çocuk. II Sevgilinin siyah beni.

Secde eyler âteşe bir becce-i Hindü midur
Hâl-i şeb-rengüñ nigâr-ı çihre-i gül-günda

2. beççe-i Hindü:

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hintli çocuk. II Sevgilinin siyah beni.

Dir lebüñ altında cânâ hâl-i şirînüñ gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i hürmâ çeker

Bedahşân:

1. Bedahşâni:-ı

Gazel 89

Mısra: 3

Bedahşân; bugün bir kısmı Afganistan, bir kısmı da Rusya sınırları içinde yer alan yukarı Sind ve Horasan bölgesinde, Kâbil ile Yarkent arasında dağlık bir memleketdir. Çok eski zamanlardan beri burada "bedahş" denilen yakut madeni çıkarılır. Edebiyatta daima, kırmızı bir cins yakut olan "la'l" ile birlikte anılır. II Âşığın sinesi.

La'l bigi eşkü müñ sînem Bedahşâni midur
Ma'den-i lü'lü-yi derdüñ çeşm-i dür-pâşum midur

bed-asl u bed-nihâda:

1. bed-asl u bed-nihâda:-a

Gazel 291

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Soysuz ve kötü huylu (kimse).

İsâr-ı töhm itme dur şür zemînde Harfî
Pend ü naşîhat itmek bed-asl u bed-nihâda

bedel tutulmaz:

1. bedel tutulmaz:- (u), -maz

Gazel 184

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin gideceği yere, kendisi yerine bir başkasını yollaması.

Gel fenâ iklimine kendüñ sefer kııl ço dili
Şâh-ı 'aşk yasağıdır ey cân tutulmaz çün bedel

beden:

1. beden:

Gazel 246

Mısra: 6

Kale duvarı.

Töp-ı âhı ol kadar atdum hişâr-ı çarha kim
Kalmadı bir küşesinde sağ ey meh bir beden

2. bedenüm:- (ü)m

Gazel 272

Mısra: 9

(Âşığın sararıp solmuş) bedeni.

Hirmeninde elemüñ kâha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey âh-ı derünüm beni ber-bâd eyle

3. bedende:-de

Gazel 47

Mısra: 14

(Âşığın) vücudu, bedeni.

Pâye pâye çıkmağa eyvân-ı câna miñnetüñ
Üstüñ ânımdan bedende nerd-bânın gezdürür

4. bedenle:-le

Gazel 113

Mısra: 8

(Âşığın) vücudu, bedeni.

Rengine bu eşk-i sürhüñ şöyle boyandık bugün
Kim bedenle şâhş-ı câna câme-i âl olmuşuz

5. beden:

Gazel 150

Mısra: 19

(Âşığın) vücudu, bedeni.

Şol beden kim vaşl-ı cânı hecre tebdîl eyledi
Bir karañu gicedür kim mâh-ı nür-efşânı yok

6. beden:

Gazel 221

Mısra: 9
(Âşığın) vücudu, bedeni.

Beden dâğ-ı belâ-y-ıla Cenâbî gülşen-i ğamdur
Şüküfte kıлмаğa anuñ gülin âhum şabâ olsun

7. **bedenüm:-(ü)m**

Gazel 335
Mısra: 3
(Âşığın) vücudu, bedeni.

Deldi seyl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün tahta-i remmâl beni

8. **bedenüm:-(ü)m**

Gazel 368
Mısra: 5
(Âşığın) vücudu, bedeni.

Deldi mîl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı tenüm tahta-i remmâl beni

beden şehri:

1. **beden şehri:-i, (n)i**

Gazel 315
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Beden, vücut şehri. II (Âşığın) bedeni.

Dicle vü eşk-i revânumla beden şehri ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yâ Bağdâda

bed-güher çerâğı şu'le virür:

1. **bed-güher çerâğı şu'le virür:-(ü)r**

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mayası bozuk, kötü karakterli kişilerin
mumunun parıltı vermesi. II Kötü karakterli
kimselerin önemli bir konumda olması, her yerde
bulunması.

Sönsün ocağı 'ayşuñ ey çarh-ı bî-hüner kim
Devründe şu'le virür her bed-güher çerâğı

bed-hâl eyledi:

1. **bed-hâl eyledi:-di**

Gazel 335
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kötü bir hâle getirmek; perişan etmek.

Qıldı meftün-ı ebed şol had ile hâl beni
Eyledi zülf-i siyâhuñ ğamı bed-hâl beni

bed-hü:

1. **bed-hüdur:-dur**

Tahmis 2

Mısra: 1

*Kötü huylu, kötü yaratılışlı. II Sevgilinin baygın
gözleri.*

Bilürüm çeşm-i humâruñ ki ne bed-hüdur bu
Belki hâlüñ de nigârâne siyeh-rüdur bu

bed-hüy-ı sitemkârum:

1. **bed-hüy-ı sitemkârum:-(u)m**

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyet eden, zulmeden kötü huylu (sevgili).

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
korkmaz
Cihân kıtâlî olmışdur vezîr ü şâhdan korkmaz

bedîd olmadı:

1. **bedîd olmadı:-ma, -di**

Murabba 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak. II Nasip olmak.

Ka'be-i vaşlı nigâruñ olmadı hergiz bedîd
Gerçi yıllar sa'y kıldum geşt idüp râh-ı ba'îd

bed-nâm ola:

1. **bed-nâm ola:-a**

Gazel 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kötü şöhret sahibi olmak, adı kötüye çıkmak,
dile düşmek.*

'Aşıka farz oldı kim rüsvây-i 'âm u hâs ola
Dehr içinde terk-i 'âr u nâm idüp bed-nâm ola

bed-nâm olmışam:

1. **bed-nâm olmışam:-mış, -am**

Gazel 232

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**
Kötü şöhret sahibi olmak, adı kötüye çıkmak, dile düşmek.

Şöyle bed-nâm olmuşam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Âr idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'ârı ben

bed-nâm u şeydâ:

1. **bed-nâm u şeydâ:**

Gazel 198

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Adı kötüye çıkmış ve divane (kimse). II Âşık.

Ben beni dîvâne vü bî-'âr ü rüsvâ añladum
'Âşık-ı miñnet-zede bed-nâm u şeydâ añladum

bed-nâm-ı 'âlemdür:

1. **bed-nâm-ı 'âlemdür:-dür**

Gazel 369

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Halk arasında kötü şöhret bulmuş, iyi anılmayan kimse. II Aşkın verdiği hâller dolayısıyla perişan olmuş, ayıplanan âşık.

Cenâbî cür'a-ı 'aşkuñ çeküp bed-nâm-ı 'âlemdür
Melâmet sengine çaldı zücâc-ı nâm-ıla 'ârı

bed-nâm-ı cihânum:

1. **bed-nâm-ı cihânum:-(u)m**

Gazel 266

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Halk arasında kötü şöhret bulmuş, iyi anılmayan kimse. II Aşkın verdiği hâller dolayısıyla perişan olmuş, ayıplanan âşık.

Bed-nâm-ı cihânum olalı saña hevâ-dâr
Rüsvây gerek 'âşık-ı bî-dil el içinde

bedr-i ziyâ-yı 'ârîzuñ:

1. **bedr-i ziyâ-yı 'ârîzuñ:-(u)ñ**

Gazel 109

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dolunay gibi parlak yanağı.

Tekye-i aḥzânuma bedr-i ziyâ-yı 'ârîzuñ
Yakmağa göñlüm çerâğın şu'le-i nâr istemez

beg:

1. **beg:-e**

Gazel 73

Mısra: 8

Bey, efendi.

Nergise baḡ 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergâleler

2. **begüm:-(ü)m**

Murabba 3

Mısra: 4

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey. II Sevgili.

Zerreze almaz kevnî mihr-i dirâşşânüm benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

3. **begüm:-(ü)m**

Murabba 3

Mısra: 12

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey. II Sevgili.

Serv-i ḡaddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

4. **begüm:-(ü)m**

Murabba 3

Mısra: 16

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey. II Sevgili.

Vaşf-ı ḡâlüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

5. **begüm:-(ü)m**

Murabba 3

Mısra: 20

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey. II Sevgili.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ḡ'âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

6. **begüm:-(ü)m**

Murabba 3

Mısra: 8

Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, bey. II Sevgili.

Bârgâh-ı devletüñ çarhı oldu anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

7. **begüm:** -(ü)m

Gazel 2

Mısra: 4

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Kaşlaruñ tuğrasını göster berât-ı hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm Jrân-ıla Tûrân aña

8. **begüm:** -(ü)m

Gazel 22

Mısra: 6

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Gözlerüm seylâb-ı eşki ğarqı iderdi 'âlemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol âba sed

9. **begüm:** -(ü)m

Gazel 88

Mısra: 1

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Çeşmi ala çün güzel hâlet begüm bağışdadur
Serv-quadler bî-'aded hikmet velî cünbişdedür

10. **begüm:** -(ü)m

Gazel 99

Mısra: 12

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Hüsnüñe mağrûr olup her bir gedâyı tutma hõr
Çok gedâlar milket-i dilde begüm sultândur

11. **begüm:** -(ü)m

Gazel 112

Mısra: 6

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Dergehüñde dil ki derbânuñ geçer şâhum senüñ
Milket-i Rûma begüm olmağa sultân istemez

12. **begüm:** -(ü)m

Gazel 118

Mısra: 8

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Çanda ise la'lüñüñ bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü'ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

13. **begüm:** -(ü)m

Gazel 270

Mısra: 10

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Şehr-i haţtuñ ister iken zülfüne düş oldu dil
Mısra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

14. **begüm:** -(ü)m

Gazel 272

Mısra: 2

Beyim, efendim! II Sevgilim!

Âşinâñı güzelüm gâh gehî . yâd eyle
Demi geldi dil-i mağzunu begüm şâd eyle

15. **begüm:** -(ü)m

Murabba 5

Mısra: 11

Efendim! Padişahım!

Süleymân mülküñe mâlik begüm her bende-i
mûruñ
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Çaramanı

begâyet:

1. **begâyet:**

Gazel 165

Mısra: 14

Son derecede, pek ziyade.

Genâbî rûmî haddüñden nigârüñ zülfine yüz tut
Begâyet medhı ider göñlüm hevâsını Çaramanuñ

Begkoz:

1. **Begkozi:-ı**

Muhammes 1

Mısra: 5

İstanbul'un bir ilçesi.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vahtidür
Hayliden peykân-ı tîrüñ görmedi âhuları

2. **Begkozi:-ı**

Muhammes 1

Mısra: 10
İstanbul'un bir ilçesi.

Ādemi mest-i mey-i ğurbet ider kokuġları
Dil-küşādur Begkozi seyr eyle seyrān vaġtidür

3. **Begkozi:-ı**
Muhammes 1
Mısra: 15
İstanbul'un bir ilçesi.

Dil-küşādur Begkozi seyr eyle seyrān vaġtidür
Ġonca-i nev-restesi bir dil-ber-i ġannāzdur

4. **Begkozi:-ı**
Muhammes 1
Mısra: 20
İstanbul'un bir ilçesi.

Sun'-ı Ĥaġkı kıl temāşā ġör ne sırr u rāzdur
Dil-küşādur Begkozi seyr eyle seyrān vaġtidür

5. **Begkozi:-ı**
Muhammes 1
Mısra: 25
İstanbul'un bir ilçesi.

Dil-küşādur Begkozi seyr eyle seyrān vaġtidür

be-hey:

1. **be-hey:**
Gazel 94
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hey, be hey; genellikle hiddet, öfke, azarlama ifade eden bir söz.

Serir-i 'izz ü nāz üzre temāşā kıl ne Ĥusrevdür
Be hey zāhid gel inşāfa kimüñ bir böyle şāhı var

2. **be-hey:**
Gazel 134
Mısra: 4
Hey, be hey; genellikle hiddet, öfke, azarlama ifade eden bir söz.

Ġamuñ Ĥançer şunup her dem ten-i zārum fiġār
eyler
Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allāhdan ġorkmaz

3. be-hey:

Gazel 249

Mısra: 1

Hey, be hey; genellikle hiddet, öfke, azarlama ifade eden bir söz.

Neler çekdüġümü şorup be-hey zālim cüdā senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyāmetde Ĥudā senden

4. be-hey:

Gazel 360

Mısra: 7

Hey, be hey; genellikle hiddet, öfke, azarlama ifade eden bir söz.

Dil-i şad-pāreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey zālim
Kime dād eyleyem kime ġoyup Sultān Süleymānı

behişt:

1. behişt:

Gazel 200

Mısra: 11

Cennet.

Geh mescidem gāhī künişt geh dūzaĤam gāhī
behişt
Yeksān degül her bir şirışt Allāhiyem Allāhiyem

behişt-i 'Adna:

1. behişt-i 'Adna:-a

Gazel 363

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñı 'āşık
O ġülzār-ı şafā-bāĤşuñ çü sensin verd-i Ĥandānı

behiştī bir meleksün:

1. behiştī bir meleksün:-sün

Gazel 239

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cennete ait bir melek. II Sevgili.

Sen behiştī bir meleksün Ĥil'atunđur nürdan
Ġāyib itme kendüñi ben 'āşık-ı meĤürdan

2. behiştî bir meleksün:-sün

Gazel 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cennete ait bir melek. II Sevgili.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler tâb-ı ğam
Pür-htaâ bir mücrimem lâzım durur baña 'azâb

behişti hürisüñ:

1. behişti hürisüñ:-süñ

Gazel 345

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cennetdeki huri. II Sevgili.

La'l-i nâbuñ âb-ı Kevser sen behişti hürisüñ
Ruĥlaruñ manendidür var ise cennet kapısı

behişt-i vaşl-ı yârı:

1. behişt-i vaşl-ı yârı:-ı

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma cenneti.

Ser behişt-i vaşl-ı yârı ĳoduñ ilden sen diyü
Düzaĥ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

behre bağlamaz:

1. behre bağlamaz:-maz

Gazel 267

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Pay, hisse istemek.

Cenâbî gülsitânında cihânuñ bağlamaz behre
Ser-i küyuñ mişâlinde aña bir büstân olsa

behre-mend olsun:

1. behre-mend olsun:-sun

Gazel 301

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nasıplenmek, faydalanmak.

Behre-mend olsun cemâl-i Leyliden cânı diyü
Dâĳ-ı ĳasret revzen açdı sîne-i Mecnûnda

be-hüsnî:

1. be-hüsnî:

Gazel 78

Mısra: 1

Güzelliĳiyle.

Be-hüsnî der-cihân çün mihr-i meşĳür
Ruĥuñdan mâh-ı çarĳa irüşür nür

bekâ:

1. bekâsından:-(s)ı, -(n)dan

Gazel 243

Mısra: 4

(Âşığıñ) varlığı.

Vücûdın 'âşığıñ lâ-şey görüp nâ-bûdın añmadum
Fenâsından dem ururdum eser bulsam bekâsından

bekâ-yı 'ömri olmazdı:

1. bekâ-yı 'ömri olmazdı:-maz, -dı

Gazel 255

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ömrü sonsuz, ebedî olmak.

Saña vaşl olmasa ĳızruñ bekâ-yı 'ömri olmazdı
Cihân bildi muhakĳak kim ĳayât-ı cavidânsın sen

bekle:

1. beklerüz:-r, -(ü)z

Gazel 116

Mısra: 6

*Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını
gözlemek, ümit etmek.*

ĳün-ı dil nüş itmege peymânesinden dâĳumuñ
Meclis-i 'uşşâĳda erbâb-ı şoĳbet beklerüz

2. beklerüz:-r, -(ü)z

Gazel 116

Mısra: 8

*Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını
gözlemek, ümit etmek.*

ĳ'âce-i 'aşĳuz bugün bâzâr-ı mihr-i yârda
Naĳd-i cânâ almaĳa kâlâ-yı vuşlat beklerüz

3. beklerüz:-r, -(ü)z

Gazel 116

Mısra: 10

*Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını
gözlemek, ümit etmek.*

Ey Cenābī dergehinde pādīšāh-ı 'ālemüñ
Āfitāb-ı 'ālem-ārā gibi şöhet beklerüz

4. **beklerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 8

*Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını
gözlemek, ümit etmek.*

Ey Cenābī düşmüşüz pīr-i muğān ayağına
Biz ölünce sâf-dilden hark-ı 'âdet beklerüz

5. **beklerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 12

*Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını
gözlemek, ümit etmek.*

Żulmet-i şeb-sârı zülfüñde alupdur göñlümüz
Rü'yet-i dīdār-ıla şub-ı sa'âdet beklerüz

6. **beklerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 1

Gözlemek.

Sâlik-i 'aşkuz dilā rāh-ı maabbet beklerüz
Sīnemüz ablin dögüp der-bend-i minet beklerüz

7. **beklerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 4

*Fırsat kollamak; uygun zamanı ve durumu
gözlemek.*

addümüz bār-ı am-ı 'aşkuñda idüp şavlecān
almaa evgānumuzla güy-ı devlet beklerüz

8. **bekler:-r**

Gazel 58

Mısra: 1

Durmak, elenmek, kalmak.

Kesilmez yanımı bekler belā bir eski yārumdur
Baa 'āşık geer minet esīr ü hāk-sārumdur

9. **beklerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 10

Durmak, elenmek, kalmak.

Āşiyānından cihānuñ dem idüp sīmurgvār
Kāf-ı istināda biz künc-i anā'at beklerüz

10. **bekesün:-sün**

Gazel 250

Mısra: 3

Durmak, elenmek, kalmak.

Bekesün yanın alup göñlüm şeb-i zülfüñde kim
Gözlerüñ bīmār iken orum budur bayılmasun

11. **bekesün:-sün**

Gazel 334

Mısra: 4

*Korlamak, muhafaza etmek. II Yerini
devralmak, sorumluluklarını üstlenmek ve devam
ettirmek.*

Eksük olmaz sīneden Mecnūn gidelden dā-ı am
Bekesün oul olunca atası ocaını

bel:

1. **belinden:-i, -(n)den**

Gazel 40

Mısra: 6

Bel.

Hāner-i amzeñle dāyım yirlere anum döker
ılıcı inmez belinden bir sipāhī-zādedür

bel bağladuk:

1. **bel bağladuk:-du, -k**

Gazel 279

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birisinin kendisine yardımcı olacağına
inanmak, güvenmek.*

Ney gibi nice yirden bel bağladuk fiğāne
Āheng ider belāa hem-demlerüz cihānda

belā:

1. **belā:**

Gazel 58

Mısra: 1

Gam, keder; felaket, musibet.

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña 'âşık geçer miñnet esîr ü hâk-sârumdur

2. belâ:

Gazel 58

Mısra: 6

Gam, keder; felaket, musibet.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

3. belâñ:-ñ

Gazel 67

Mısra: 9

Gam, keder; felaket, musibet.

Ne gam ey gül belâñ ile Cenâbî cân vire her dem
Hezârânuñ gibi vaşfuñ bahârında hezârânuñ var

4. belâdur:-dur

Gazel 100

Mısra: 1

Gam, keder; felaket, musibet.

Didüm senden gelen cânâ belâdur
Didi kim saña benden bil 'ağâdur

5. belâya:-(y)a

Gazel 111

Mısra: 3

Gam, keder; felaket, musibet.

Her belâya şâbir ol men'ine tedbîr itme kim
Cidd ü cehdûñ ey göñül takdîri tağyîr eylemez

6. belâyı:-(y)ı

Gazel 111

Mısra: 1

Gam, keder; felaket, musibet.

Çekdügüm derd ü belâyı kimse ta'bîr eylemez
İstesem şerh itmege aqlâm tañrîr eylemez

7. belâ:

Gazel 122

Mısra: 7

Gam, keder; felaket, musibet.

Raht-ı bahtın 'aqlumuñ târ-ı gama yağıdı belâ
Yok mecâl-i şabr u tākāt ihtiyârı n'eylerüz

8. belâlaruñla:-lar, -(u)ñ, -la

Gazel 130

Mısra: 7

Gam, keder; felaket, musibet.

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir gam mı var cihânda bu haste câna gelmez

9. belâña:-ñ, -a

Gazel 201

Mısra: 7

Gam, keder; felaket, musibet.

Dil nağdini dilerken ben cân-ıla belâña
Gencîne-i hayâtum virsem sağâvet itsem

10. belâya:-(y)a

Gazel 206

Mısra: 4

Gam, keder; felaket, musibet.

'Aşkuñla ben cefâ-keş mañsüd-ı rüzgârum
Yoluñda her belâya şanma ki rağbet itmem

11. belâ:

Gazel 213

Mısra: 4

Gam, keder; felaket, musibet.

Düşürmez bezm-i miñnetde uşul-i şavt-ı feryâdı
Ne kıldan kim belâ çalsa aña dem-sâzdur göñlüm

12. belâya:-(y)a

Gazel 214

Mısra: 13

Gam, keder; felaket, musibet.

Her belâya şâbir olsam ey Cenâbî tañ degül
Yâr cevrin çekmege ammâ ki yokdur tākātüm

13. belâ:

Gazel 249

Mısra: 8
Gam, keder; felaket, musibet.

Hezārın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâyleyle yoğ kârum gelürse biñ belâ senden

14. **belâña:-ñ, -a**
Gazel 279
Mısra: 6
Gam, keder; felaket, musibet.

Ney gibi nice yirden bel bağladuk fiğâne
Âheng ider belâña hem-demlerüz cihânda

15. **belâñi:-ñ, -ı**
Gazel 313
Mısra: 3
Gam, keder; felaket, musibet.

Âh itme yâre qarşu añup göñül belâñi
Ol tâze gül hâzer it döymez dem-i hâzâne

16. **belâ:**
Gazel 340
Mısra: 1
Gam, keder; felaket, musibet.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldı
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bâğında hâr oldı

17. **belâdan:-dan**
Gazel 353
Mısra: 6
Gam, keder; felaket, musibet.

Baña çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnesini
Kaddüñe toğrulalum n'itdi belâdan gayrı

18. **belâ:**
Muhammes 2
Mısra: 13
Gam, keder; felaket, musibet.

Bu künc-i gam-fezâda belâ bî-hisâb olur
Ma'mür iken giren kişi âha hârâb olur

19. **belâ:**
Gazel 10

Mısra: 10
Gam, keder; felaket, musibet.

Vâdî-i gamda döküp göz yaşını olma melûl
Ehl-i 'aşka Hârifiyâ çün-kim naşîb imiş belâ

20. **belâya:-(y)a**
Gazel 150
Mısra: 14
Gam, keder; felaket, musibet.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yoğ

21. **belâda:-da**
Gazel 359
Mısra: 7
Gam, keder; felaket, musibet.

Bülbül-şifat belâda zâr olmayan mı ey dil
Hâr ile pür olupdur ol gül-ruhuñ kenârı

belâ bendine kayd olsun:

1. **belâ bendine kayd olsun: -sun**
Gazel 165
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bela zincirine bağlanmak. II Aşk belasına tutulmak.

Belâ bendine kayd olsun diyü Mecnûn-ı bî-kaydı
Esîr-i bend-i 'aşk itdi hevâsı zülf-i Leylânuñ

belâ bezminde:

1. **belâ bezminde: -i, (n)de**
Gazel 57
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Belâ bezminde zâr olsam ne tañ şanbürveş ey meh
Elinde muṭrib-i dehrüñ burılan çün kulağumdur

2. **belâ bezminde: -i, (n)de**
Gazel 339
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Şu kim nâr-ı firâkuñla tutuşup eylemez hânde
Belâ bezminde kat' olsun göreyin şem'veş başı

3. **belâ bezminde:** -i, (n)de

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Maḥabbet cāmını şol kim belâ bezminde nüş eyler
Taşar kendüye ol şıgmaz ḥum-ı mey gibi cüş eyler

belâ burcında:

1. **belâ burcında:**-i, -(n)da

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bela burcu.

'Ayn-ı ḥürşidüm belâ burcında rüy-ı zerd ile
Âsumân-ı miḥnetüñ mäh-ı nevi kaşum mıdur

belâ cāmını çekdükte:

1. **belâ cāmını çekdükte:**-dükde

Gazel 339

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gam, keder şarabını içmek. II Aşk derdine
sahip olmak, âşık olmak.*

Belâ cāmını çekdükte Cenâbî meclis-i ğamda
Ben idüm Kaş-ı şeydānuñ o bezm içre ayakdaşı

belâ çeküp:

1. **belâ çeküp:**-üp

Gazel 246

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet çekmek; zahmet ve sıkıntıya uğramak.

Kākül-i pür-çinüñe sevdâ-zede olmasa ger
Rūma gelmezdi çeküp belâ müşg-i Ḥoten

belâ deñizine:

1. **belâ deñizine:**-i, (n)e

Müfret 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder, dert denizi. II Aşkın kederi.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cānı āh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rüzgârdur

belâ deryāsına:

1. **belâ deryāsına:**-(s)ı, -(n)a

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder, dert denizi.

Belâ deryāsına şalduñ hevâ-yı 'aşk ile kendüñ
Yüri ey zevrağ-ı dil kim muvâfık rüzgâruñ var

belâ ehline:

1. **belâ ehline:**-i, -(n)e

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder ehli. II Âşık.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şām-ı ḥasretde
Şerār-ı nâr-ı āhından yanar öñde çerāğı var

belâ iklîmi şāhıyam:

1. **belâ iklîmi şāhıyam:**-i, -(y)am

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gam, keder, dert ülkesinin padişahı. II Gamlı,
kederli âşık.*

Belâ iklîmi şāhıyam ḥabâb-ı ğam otağumdur
Ko yansun lâleveş dāğum ki bir eski ocağumdur

belâ kişverine:

1. **belâ kişverine:**-i, -(n)e

Gazel 197

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder ülkesi.

Milket-i derd ü ğama ḥusrev-i devrân oldum
Bir belâ kişverine gör beni ḥākān oldum

belâ künci:

1. **belâ künci:**

Gazel 124

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Bela, sıkıntı, dert köşesi. II Dünya.

Bu belâ künci içinde biz Cenâbî gülmedük
Dâ'imâ nâ-şâd olupdur aramızda şâdumuz

belâ murğına:

1. **belâ murğına:** -ı, -(n)a
Gazel 62
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bela kuşu. II Aşk.

Tirüñle ten-i zârumı pür-rañne görüp gam
Didi ki belâ murğına bir hûb kafesdür

belâ murğına şâh-bâzam:

1. **belâ murğına şâh-bâzam:** -am
Gazel 221
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
*Bela kuşunu avlayan doğan. II Gam, keder
çeken âşık.*

Yüzüñde kâkülüñ resmi perîşân eyleme dâğum
Belâ murğına şâh-bâzam ço anı kim yuva olsun

belâ râhi:

1. **belâ râhi:** -ı
Gazel 124
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gam, keder, dert yolu. II Aşk yolu.

Almağa iklîm-i derdüñ olmuşuz ehl-i sefer
Ol belâ râhi içinde dert u gamdur zâdumuz

belâ sahrâsına kondı:

1. **belâ sahrâsına kondı:** -dı
Gazel 285
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Bela çölüne konmak. II Aşk belasını çekmeye
başlamak.*

Ûâf-ı dil mesken olalı 'aşkuñuñ 'Ankâsına
Murğ-i cânım bâl açup kondı belâ sahrâsına

belâ yatağıdur:

1. **belâ yatağıdur:** -ı, -dur
Gazel 48
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gam, keder yatağı. II Âşığın gönlü.

Eskiden vîrâne göñlüm dert u gam konağıdur
Âşiyân-ı büm-ı hasret her belâ yatağıdur

belâ zencîrine çekdüñ:

1. **belâ zencîrine çekdüñ:** -dü, -ñ
Gazel 318
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Bela zinciriyle bağlamak. II Belaya uğratmak. II
Âşık etmek.*

Çözüp zülf-i şeb-âsanı dil-i dîvâneme karşı
Belâ zencîrine çekdüñ bu ben hâtır -perîşânı

2. **belâ zencîrine çekdüñ:** -dü, -ñ
Gazel 360
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Bela zinciriyle bağlamak. II Belaya uğratmak. II
Âşık etmek.*

Dil-i dîvânemi zülfüñ esîr-i bend-i gam kıldı
Belâ zencîrine çekdüñ bu ben hâtır-perîşânı

belâ-dâr:

1. **belâ-dârı:** -ı
Gazel 354
Mısra: 4
Belaya sahip (olan yer). II Dünya.

Luţf u ihsân hışmı-ıla kîne olupdur münkalib
Bu belâ-dârı içinde kimse bî-gam kalmadı

belâ-keş:

1. **belâ-keş:**
Gazel 261
Mısra: 5
Eziyet, sıkıntı ve mihnet çeken (âşık).

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyeñ bî-ganeyin

2. **belâ-keş:**
Gazel 283

Mısra: 4
Eziyet, sıkıntı ve mihnet çeken (âşık).

Câme-i 'aşkuñ yaqasından başum bîrûn idi
Câm-ı şevkuñ irmiş idi ben belâ-keş kāmına

belâ-keş 'âşık:

1. **belâ-keş 'âşık:**-a
Gazel 50
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Eziyet, sıkıntı ve mihnet çeken âşık.

Günde yüz biñ cevr idersin yine dirsin azdur
Ben belâ-keş 'âşık ey zulm-pîşe bu nedür

2. **belâ-keş 'âşıkam:**-am
Gazel 245
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Eziyet, sıkıntı ve mihnet çeken âşık.

Ben belâ-keş 'âşıkam tıtdum melâmet küşesin
Gözle dâyim sen be şüfivar selâmet küşesin

3. **belâ-keş âşikuñ:**-(u)ñ
Gazel 372
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Eziyet, sıkıntı ve mihnet çeken âşık.

Ben belâ-keş âşikuñ güş itmedi feryādını
Cevre tebdil eyledi ol şâh-ı 'âdil dādını

belâ-keş hastedür:

1. **belâ-keş hastedür:**-dür
Gazel 85
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Eziyet çeken, sıkıntı çeken hasta. II Âşık.

Zülfüñüñ her tārına âşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsı bir belâ-keş hastedür

belâ-keşi olaldan:

1. **belâ-keşi olaldan:**-al(ı)dan
Gazel 307
Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Bela çeken, âşığı olmak.

Sen göncanuñ Cenâbî olaldan belâ-keşi
Bülbül-şifat maḥabbet itmedi irak güle

belâlar gördi:

1. **belâlar gördi:**-di
Gazel 284
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Bela çekmek.

Sen kemân-ebur nigāra meyl idelden cân u dil
Cân belâlar gördi cânâ tîr-i ğamdan dil-bere

belâ-perver:

1. **belâ-perver:**
Gazel 196
Mısra: 10
Gam keder ile beslenmiş; gamlı kederli (âşık).

Levh-i cânâ ey Cenâbî ḥaṭṭ-ı ğam yazılmadın
Ben belâ-perver ğamında ol mehüñ nālân idüm

belâ-perverd:

1. **belâ-perverdüñi:**-(ü)ñ, -i
Gazel 146
Mısra: 8
Gam keder ile beslenmiş; gamlı kederli (âşık).

Saḥa baḥş iden Ḥudâ bu ḥüsni ey şîrîn-dehen
Ben belâ-perverdüñi 'aşkuñda Ferhâd eylemiş

belâsını çeksem:

1. **belâsını çeksem:**-se, -m
Gazel 49
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Eziyet, sıkıntı ve mihnet çekmek.

Ḥaṭṭ-ı siyâhuñuñ n'ola çeksem belâsını
Başumda ol kara yazı çünkim nüviştedür

belâ-yı 'aşk-ıla:

1. **belâ-yı 'aşk-ıla:**-ıla
Gazel 221
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Aşk derdi.

Tenüm beytül-hâzen oldı belâ-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol hâneye lâyıķ budur cām-ı fenâ olsun

belâ-yı fakrdan kırtar:

1. belâ-yı fakrdan kırtar:

Gazel 207

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Fakirlik belasından kırtarmak. II Sevgilinin
hazine gibi değerli yüzünü göstererek âşıkırları mutlu
etmesi.*

Muğtenem kıl 'âlemi kırtar belâ-yı fakrdan
Âşikâr it kendüñi ey genc-i mağzûnum benüm

bele züñnârı çaldı:

1. bele züñnârı çaldı:-dı

Gazel 344

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bele zünnar takmak. II Hristiyan olduğunu belli
etme amacıyla bele zünnar denilen kemeri
bağlamak.*

Bî'at-ı pîr-i muğân itdi Cenâbî ey meh
Heves-i zülfüñile çaldı bele züñnârı

belî:

1. belî:

Gazel 278

Mısra: 4

Elbette, malum, belli.

Ben dürr-i şâh-vâruñ bilmez zamâne kıdrin
Nâ-ehl elinde kıymet bulmaz belî güher de

2. belî:

Gazel 355

Mısra: 6

Elbette, malum, belli.

Kaṭre-i nâ-çizüm ammâ baḫr kılsam kendümi
Mevcûme olmaz müsâvî bu ṭokuz deryâ belî

beli bükildi:

1. beli bükildi:-di

Gazel 355

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Beli bükülmek; üzüntüden dolayı ruhsal
çöküntüye uğramak; değerini yitirmek.*

Dil perîşân sünbül oldı 'anberîn zülfüñ için
Gördi bālâ kıddüñi bükildi servüñ de beli

belki:

1. belki:

Gazel 35

Mısra: 2

Olabilir ki; muhtemel olarak.

Sînemüz bir mâh-rûyuñ gül gibi dâğın çeker
Belki sen mîr-i cemâlüñ al bayrağın çeker

2. belki:

Tahmis 2

Mısra: 2

Hatta.

Bilürüm çeşm-i ḫumâruñ ki ne bed-ḫüdüdur bu
Belki ḫâlüñ de nigârâne siyeh-rüdüdur bu

ben:

1. ben:

Gazel 2

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nice bir bâzâr-ı 'aşkı ḫ'âce-i dil çigzinür
Ger metâ'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

2. ben:

Gazel 4

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kılmaya vaşl ile 'âşık-ı nâ-kâmı feraḫ
Ben gibi hecri elinden niçe ğam-ğîni ola

3. ben:

Gazel 6

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nüş idelden bezm-i ğamda ben maħabbet cāmını
Kūy-ı bed-nāmīde dirler 'āşık-ı şeydā baña

4. **beni:-i**

Gazel 8

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āb-ı vaşluñ irmese yağardı ser-tā-pā beni
Kendüyi tiz eylemişdür āteş-i fūrkat baña

5. **ben:**

Gazel 9

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çıldı fūrkat ben ğarībi āh cānāndan cüdā
Cism-i bī-rūħum ki kıldum ḥasretā cāndan cüdā

6. **ben:**

Gazel 9

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben faķiri muğtenem
Lāyık-ı devlet degül ğul ola iḥsāndan cüdā

7. **benden:-den**

Gazel 14

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Benden ey nāme niĝāruñ nergis-i 'ayyārın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı gülzārın öp

8. **ben:**

Gazel 16

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çün vişālūñ giç müyesser olısar ben ḥasteye
Gitmege 'ömr-i 'azizüm kılmasa bārī şitāb

9. **benüm:-(ü)m**

Gazel 16

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Māverā-yı seyrüme irmez benüm ṭāvūs-ı 'aql
Hem-cenāḥ olmaz hümā-yı evc-i ğudretle 'uķāb

10. **benüm:-(ü)m**

Gazel 17

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün üstüme
Yā benüm başum şınur yā seng-i çarḥ olur şikest

11. **ben:**

Gazel 19

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libās
Ben ğalender-meşrebi yoluñda 'uryān oldı tüt

12. **ben:**

Gazel 22

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Māder-i ğamdan çoĝup derdüñle ğardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhādı eb Mecnūni ced

13. **benüm:-(ü)m**

Gazel 23

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥasūdu lā-yesūd umdur benüm sūd
Ziyānumdur baña 'aşk içre maķşūd

14. **ben:**

Gazel 25

Mısra: 11

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ķatline ben ḥaste cānuñ çeşmüñe olup mu'ın
Ķamzeñ ile kaşuñ ey meh tır ile yāyı arar

15. **beni:-i**

Gazel 26

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Levh-i çihremde yaşum dökdi firāvān nokta
Beni eşkāl-i ğam-ı 'aşkuña remmāl eyler

16. **ben:**

Gazel 27

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Humret-i haddüñ görüp dil virdüm ammā korkarın
Yakmağa ben nā-tüvāni āteş-i sūzān olur

17. **benden:-den**

Gazel 33

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fürkatüñ ālāmını şor benden ey hūrī-nijād
Süziş-i nār-ı caħīmi çün 'azābiler bilür

18. **ben:**

Gazel 37

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben beni nā-şād buldum yoğ iken ğamdan haber
'Ālem-i kübrā idüm bilmezken 'ālemden haber

19. **ben:**

Gazel 37

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dāne-i hāl-i ruhuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey māh Ādemden haber

20. **ben:**

Gazel 37

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fāş kıldı her kime kim rāzum itdüm āşikār
İstedüm ben bulmadım bir yār-i maħremden haber

21. **beni:-i**

Gazel 37

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben beni nā-şād buldum yoğ iken ğamdan haber
'Ālem-i kübrā idüm bilmezken 'ālemden haber

22. **beni:-i**

Gazel 37

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fürkati yārüñ Cenābī kıldı āşüfte beni
Kim dūrür baña viren ol zülfi pür-ħamdan haber

23. **ben:**

Gazel 38

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her ħarāb-ābād kim dillerde ol meşhūrdur
Ben perīşān rüzgāra nisbet ol ma'mūrdur

24. **ben:**

Gazel 38

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben gibi nev-rūzına irüp şeref kesb itmeyen
Köhne-sāl-i dünyede bī-şöhret ü bī-nūrdur

25. **ben:**

Gazel 38

Mısra: 11

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ğarīb üftādeñi ħāk-i derüñden dūr iden
'İllet-i cism-i naħīf ü ħātır-ı maħrūrdur

26. **ben:**

Gazel 40

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bezm-i ğamda nüş idüp 'ayş itmege ben 'āşıkā
Gözlerüm peymānesinde eşk-i çeşmüm bādedür

27. **benüm:-(ü)m**

Gazel 45

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ruĥlarıñda ey perī zülf-i perīşānuñ görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm āşıftedür

28. **ben:**

Gazel 48

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her ne luţfuñ var ise ben müstmede eyle kim
Bu güzellik gibi sende çaĥ efendüm çaĥıdır

29. **ben:**

Gazel 50

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Günde yüz biñ cevr idersin yine dirsın azdur
Ben belā-keş 'āşıĥa ey zulm-pişe bu nedür

30. **benüm:-(ü)m**

Gazel 50

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sinem içre dāyima kīnüm benüm gerdünadır
Kim hemişe luţfi anuñ her le'im ü dünadır

31. **beni:-i**

Gazel 55

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kimi esrāra dil virmiş kimi bengüñ ĥarābıdır
Beni evĥār [u] mest iden leb-i la'lüñ şarābıdır

32. **ben:**

Gazel 56

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şem' yanar giceler ĥarşuñda şāhum şubĥa dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şādıĥ mıdır

33. **ben:**

Gazel 56

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Luţfuñı aĥyār gördi ben yine mecrūĥ-ı ĥam
Cūd-ı şāĥ-ı 'ādil-i devrāna bu lāyık mıdır

34. **ben:**

Gazel 56

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nergis-i zer-tāci gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol daĥı bir ben gibi 'āşık mıdır

35. **benüm:-(ü)m**

Gazel 57

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şeh-i iĥlīm-i 'aşĥ oldum bugün 'azm-i sefer kılsam
Diyār-ı miĥnet-i hecrüñ benüm evvel ĥonaĥımdır

36. **beni:-i**

Gazel 58

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belā derdin döker aĥlar baña ĥarşu hezārımdır

37. **benüm:-(ü)m**

Gazel 58

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Reh-i 'aşĥuñ belāsında yıkıldım ĥāk-sār oldum
Degül zerre görinenler benüm naĥş-ı ĥubārımdır

38. **benüm:-(ü)m**

Gazel 58

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

O gül-büyüñ firāĥında Cenābī sīnede dāĥlar
Temāşā itmege her dem benüm rengin
bahārımdır

39. **benüm:-(ü)m**

Gazel 59

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dil-i vîrânedede 'aşkuñ benüm genc-i nihânumdur
Derûn-ı sînedede şevkuñ ziyâ-yı mihr-i cânımdur

40. **ben:**

Gazel 60

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Süleymân itdi ben mûrı hükümetde ğam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

41. **benüm:-(ü)m**

Gazel 60

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Süleymân itdi ben mûrı hükümetde ğam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

42. **ben:**

Gazel 61

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vücüdüm hâşılın virsem ne ğam derdüñle ben bâda
Mağabbet hırmeninüñ cism-i zerdüm bir giyâhıdır

43. **beni:-i**

Gazel 63

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Leb-i la'lüñ şarâbınıñ dem-â-dem mestiyem ammâ
Beni hayrân iden her dem haç-ı çihreñ ğubâridür

44. **benüm:-(ü)m**

Gazel 63

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cenâbî cism-i şad-pârem benüm kim vâdî-i ğamdur
İki çeşm-i güher-bârum iki başlu buñarıdır

45. **benüm:-(ü)m**

Gazel 66

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Lâle ruhsârıñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nâleme nisbet benüm yâ nâle-i bülbül nedür

46. **benüm:-(ü)m**

Gazel 71

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

N'ola mihrüñle şahrâveş göğüs germezsem 'âlemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda qarâr ile sükunum var

47. **benüm:-(ü)m**

Gazel 75

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Benüm sîmurg-ı Kâf-ı sidre-perver
Kazâ-yı cilvegâhum çarç-ı aħdar

48. **benüm:-(ü)m**

Gazel 80

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cenâbî tîr-i miñnetle delindi neyşifat bağrum
Sürür-ı meclis-i hayret benüm âh u fiğânumdur

49. **beni:-i**

Gazel 83

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Görenler hâlet-i şevkum ruç-ı gülgün-ı dil-dâra
Özin şem'e şalar dâyim beni pervânedür dirler

50. **ben:**

Gazel 87

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhân eyleyem
Keşf iderler sırrımı âhum yaşum ğammâzdur

51. **ben:**

Gazel 88

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben firâkuñ pîşesinde vaşluñuñ ehl-i hevâ
Kârgâhında cihânuñ her kişi bir işdedür

52. **benüm:-(ü)m**

Gazel 88

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

La'l-i dil-ber hasretiyle al aķar yaşum benüm
Hün-ı dille ey Cenâbî güyiyâ âğuşdadur

53. **benüm:-(ü)m**

Gazel 89

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gamdan özge hâlüme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum midur

54. **ben:**

Gazel 90

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydâyı gör

55. **ben:**

Gazel 90

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Olalı dīvân-ı 'aşkuñ ben Cenâbî kâtibi
Sinede dâğ-ı siyehden yazdığım tuğrâyı gör

56. **ben:**

Gazel 94

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Seg-i dergâh-ı cānāni nice taḥķir idem ben kim
Ser-i küyında vaz' olmuş serîri 'izz ü cāhı var

57. **benüm:-(ü)m**

Gazel 94

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Baña bir kûşe-i çeşmüñ dirig itme benüm şāhum
Ki 'ālemler disünler kim Cenâbîye nigāhı var

58. **benden:-den**

Gazel 97

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fürkatüñ ālāmını şor benden ey hürî-nijād
Süzîş-i nār-ı caḥîmi bu 'azābiler bilür

59. **benüm:-(ü)m**

Gazel 99

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'ālem içre fāş lîk
Kānuma giren benüm bu çeşm-i hün-efşāndur

60. **benden:-den**

Gazel 100

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Didüm senden gelen cānā belādur
Didi kim saña benden bil 'aḫādur

61. **beni:-i**

Gazel 102

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gördi dil-berden beni dūr itmek imiş niyyetüñ
Ey rakîb-i rû-siyeh telbîsi aradan gider

62. **ben:**

Gazel 105

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Geldi ḫatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fāḫîş yañlış cevāba beñzer

63. **ben:**

Gazel 107

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ay geçdi ben kûlin ol meh dağı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

64. **beni:-i**

Gazel 107

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çekmeden hecrüñ ğamın berg-i hâzâna dönmişem
Ne 'aceb âhum yeli kim beni ber-bâd eylemez

65. **benüm:-(ü)m**

Gazel 109

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Âşık-ı deryâ-dil olan sırrın izhâr istemez

66. **ben:**

Gazel 123

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben muhterem hârim-i vişâlinde dil-berüñ
Sen ey raķib seyr-i cihân it kenâr çiz

67. **beni:-i**

Gazel 128

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'İzzetle gel götür beni ey câm başda kim
Bu bezm-i pür-şafâda mey olmaz habâbsuz

68. **beni:-i**

Gazel 134

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ğamuñ hançer şunup her dem ten-i zârum fiğâr
eyler
Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allâhdan korkmaz

69. **benüm:-(ü)m**

Gazel 134

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
korkmaz
Cihân kıtâlî olmuşdur vezîr ü şâhdan korkmaz

70. **ben:**

Gazel 139

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben za'îf üftâdeñi âhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-âver hâr u has

71. **ben:**

Gazel 140

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tekye-i ğamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

72. **ben:**

Gazel 140

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nev-'arūs-ı dehre virdüm ben çalâķ-ı şâlîşi
Manî'-i râh-ı tecerrüd ayağumda bağ imiş

73. **ben:**

Gazel 142

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bendedür ben olmuşam künc-i belânuñ miskini
Zâhirüm ma'mûr lîkin bâtınım vîrâneveş

74. **bendedür:-de, -dür**

Gazel 142

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bendedür ben olmuşam künc-i belânuñ miskini
Zâhirüm ma'mûr lîkin bâtınım vîrâneveş

75. **ben:**

Gazel 143

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şerbet-i la'lüñ ğamında ideyin teslīm-i cān
Çünkü maḵsüm-ı ezel ben ḥaste-cāna bu imiş

76. **ben:**

Gazel 143

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mihrüñ aġyāruñ görür ey mäh-çihre ben ğamuñ
Çekmege sen āfetüñ cevrin baña yazu imiş

77. **ben:**

Gazel 145

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tār-ı zülfüñde göñül evrād-ı ḥüsnüñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zāhid-i şeb-ḥız imiş

78. **benüm:-(ü)m**

Gazel 145

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āh kim āhum benüm bād-ı ğubār-āmiz imiş
Esmede gülzār-ı ğamda ol şabādan tiz imiş

79. **ben:**

Gazel 146

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Luṭf-ıla ol serv-i nāzum ben kulin yād eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine āzād eylemiş

80. **ben:**

Gazel 146

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Saña baḥş iden ḥudā bu ḥüsni ey şirîn-dehen
Ben belā-perverdüñi 'aşkuñda Ferhād eylemiş

81. **beni:-i**

Gazel 146

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳanda olsa Ḥarfiyā ol meh beni bilmez geçer
Āşināsın ol melek bilsem n'ičün yād eylemiş

82. **beni:-i**

Gazel 149

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Didi gören beni kim bu bir melāmet ancak
Nām istemez cihānda merd-i selāmet ancak

83. **ben:**

Gazel 150

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Aşk müşkil kār imiş āsān şanurdum ben anı
Bir belāya mübtelāyum kim anuñ dermāni yok

84. **benüm:-(ü)m**

Gazel 152

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Benüm sen gibi 'ālemde şeh-i gerdün-cenābum yok
Ne zulumüñ var ise eyle baña kim ictinābum yok

85. **benüm:-(ü)m**

Gazel 152

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şu deryāyum ki ḳa'rumda bulunur māhi-i ḥikmet
Bu çarḥ-ı nıl-gün gibi benüm aḥḳar ḥabābum yok

86. **benüm:-(ü)m**

Gazel 152

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hemān sen yanma ey ḥāsidi düşüp nār-ı ğam u
derde
Benüm bu yakduġuñ odla şerer deñlü 'azābum yok

87. **benüm:-(ü)m**

Gazel 152

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne dem kim bezm-i h̄ās itsem Cenābī cām-ı
çeşmümde
Bu h̄ün-āb-ı ciger gibi benüm rengin şarābum yok

88. **ben:**

Gazel 159

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i bī-dil
Bezminde şāh-ı dehrūñ çün kim gedāya yir yok

89. **ben:**

Gazel 162

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Neşter-i h̄ār-ı cefādan zaḥm-ı bī-ḥad bağlayup
Ben gibi h̄ün-ı ciger oldı ğidāsı bülbülüñ

90. **benümle:-(ü)m, -le**

Gazel 163

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nāleme dem-sāz olaldan āh u zārı bülbülüñ
Birlige bitdi benümle kār ü bārı bülbülüñ

91. **ben:**

Gazel 168

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Geldüm ey meh ṭapuña dāmen benüm iḥsān senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben ḥasteyem dermān
senüñ

92. **ben:**

Gazel 168

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bende oldum sen şehe āzād iken her kayddan
Ben mutī'-i emrūñ oldum ḥükmüñe fermān senüñ

93. **benüm:-(ü)m**

Gazel 168

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Geldüm ey meh ṭapuña dāmen benüm iḥsān senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben ḥasteyem dermān
senüñ

94. **ben:**

Gazel 169

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

N'ola ben üftādeden çekseñ sipihre başuñı
Serv-ḳāmet dil-rübāsın yücedür himmetüñ

95. **ben:**

Gazel 171

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şāh-bāl-i ḳudret açsam menzilümdür lā-mekān
Ḳaf-ı ḥayret sākīni bir ben gibi 'Anḳā gerek

96. **ben:**

Gazel 175

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubārın gül biter
Bu fenā gülzārı içre şöyle ḥāk olmak gerek

97. **ben:**

Gazel 176

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben 'āşıkına ḥışm idüp öldürse ol melek
Mātem ṭuta ḳıyāmete dek üstüme felek

98. **benüm:-(ü)m**

Gazel 178

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ser-efrāz ol benüm servüm lebüñdür ğonceden
nāzük
Görenler ḥaṭṭ-ı nev-hizüñ didiler kim çemenden yig

99. **ben:**

Gazel 182

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Muktezâ-yı hüsn-i 'âlem-girdür bî-iştibâh
Bu cefâlar yârdan ben bî-dile mübrem degül

100. ben:

Gazel 185

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Geh hayâl-i kâkülün eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

101. ben:

Gazel 190

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Büse virdüm la'lüne çeşmün haber-dâr olmadı
Gözlerüne uyalı ben dağı 'ayyâr olmuşam

102. beni:-i

Gazel 190

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yârsuz ey cân ne bildün bâr-ı hâtır olduğıñ
Ço beni b'lâh senden çünki bî-zâr olmuşam

103. beni:-i

Gazel 190

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gör tabîbüm düşeli çeşm-i siyâhuñ derdine
Bister-i gamda beni kim nice bîmâr olmuşam

104. ben:

Gazel 192

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Başdan ayağa bâtil ola sihr-i Sâmiri
Nazm içre ben Cenâbî eger 'arz-ı keyd idem

105. ben:

Gazel 193

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çam degül düşsem Cenâbî şem'-i rüy-ı dil-bere
Yanmağa pervâneveş ben nâr-ı süzân isterem

106. ben:

Gazel 194

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bî-sütün-ı gamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

107. ben:

Gazel 194

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey Cenâbî baña ben mecnûnî şâkird eyleyüp
Mihri dil-ber şan'atın kendümveş üstâd eyledüm

108. beni:-i

Gazel 195

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gehi mest-i belâ gâhî reh-i gamda türâb oldum
Beni ma'mûr ider kimse bulunmazsa çarâb oldum

109. ben:

Gazel 196

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şol zamân kim başına gün toğmaduğ bir cân idüm
Şol zamân kim ben fütâde sâyeveş bî-cân idüm

110. ben:

Gazel 196

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cân düşüp ayağıña dâmânuñ almışdı ele
Kisvet-i nev'-i beşerden ben dağı 'uryân idüm

111. ben:

Gazel 196

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mihr ü mâhuñ yakmadın dest-i kader qandilini
Şem'veş nâr-ı ğam-ı 'aşkuñla ben sūzân idüm

112. **ben:**

Gazel 196

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Qatlüme şimşirini tiz itmedin dest-i kazâ
Ben kılcuñ altına teslim olur qurbân idüm

113. **ben:**

Gazel 196

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Levh-i cāna ey Cenābī haṭṭ-ı ğam yazılmadın
Ben belâ-perver ğamında ol mehüñ nālân idüm

114. **beni:-i**

Gazel 197

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Milket-i derd ü ğama husrev-i devrân oldum
Bir belâ kişverine gör beni hākân oldum

115. **beni:-i**

Gazel 197

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cân atup hañçer-i dil-dāra Cenābī her dem
Tekyesinde ğaminuñ gör beni qurbân oldum

116. **benümdür:-(ü)m, -dür**

Gazel 197

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şevketüm ṭablı çalınsın ki benümdür nevbet
Gitdi Mecnûn-ı belâ-keş ğama sultân oldum

117. **ben:**

Gazel 198

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben beni dīvâne vü bî-'âr ü rüsvâ añladum
'Āşık-ı miñnet-zede bed-nâm u şeydâ añladum

118. **ben:**

Gazel 198

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tâkatüm yokdur edâ-yı emrûñe ben kendümi
İktisâb-ı lutfuña bî-dest ü bî-pâ añladum

119. **beni:-i**

Gazel 198

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben beni dīvâne vü bî-'âr ü rüsvâ añladum
'Āşık-ı miñnet-zede bed-nâm u şeydâ añladum

120. **ben:**

Gazel 199

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İstemekden haṭṭuñı maqşûd olan la'lüñ durur
Zulmet içre Hızrveş ben Āb-ı Hayvân isterem

121. **ben:**

Gazel 200

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her meclisüñ ben cāmıyam her nâ-murâduñ
kāmıyam
Her bir şikâruñ dāmıyam Allâhiyem Allâhiyem

122. **bendedür:-de, -dür**

Gazel 200

Mısra: 18

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hikmet Cenābī sendedür ser-rişteyi bul qandadır
Yâ sende yâhüd bendedür Allâhiyem Allâhiyem

123. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġāyib benem ħāzır benem her ħālete nāzır benem
'Āciz benem kâdir benem Allāhiyem Allāhiyem

124. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġāyib benem ħāzır benem her ħālete nāzır benem
'Āciz benem kâdir benem Allāhiyem Allāhiyem

125. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġāyib benem ħāzır benem her ħālete nāzır benem
'Āciz benem kâdir benem Allāhiyem Allāhiyem

126. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġāyib benem ħāzır benem her ħālete nāzır benem
'Āciz benem kâdir benem Allāhiyem Allāhiyem

127. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġāyib benem ħāzır benem her ħālete nāzır benem
'Āciz benem kâdir benem Allāhiyem Allāhiyem

128. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şāmit benem gūyā benem güm- geşte-i cūya
benem
'Āķil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

129. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şāmit benem gūyā benem güm- geşte-i cūya
benem
'Āķil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

130. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şāmit benem gūyā benem güm- geşte-i cūya
benem
'Āķil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

131. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şāmit benem gūyā benem güm- geşte-i cūya
benem
'Āķil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

132. **benem:-em**

Gazel 200

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şāmit benem gūyā benem güm- geşte-i cūya
benem
'Āķil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

133. **ben:**

Gazel 201

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dil naķdini dilerken ben cān-ıla belāña
Gencīne-i ħayātum virsem saĥāvet itsem

134. **ben:**

Gazel 202

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'İyd-ı vaşluñ irse cānum saña ķurbān eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña āsān eylesem

135. **ben:**

Gazel 203

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fıkr-i hâl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dâr ile ben
Döne döne âsiyâbında gamuñ un olmuşam

136. **beni:-i**

Gazel 203

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Büy-ı zülfi-ı 'anber-âmizüñle meftûn olmuşam
Ey şaçı leylî beni bend it ki Mecnûn olmuşam

137. **beni:-i**

Gazel 203

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ëaddüñ üzre reşk idüp atlâsuña bu guşşadan
Hey kıyâmet gör beni kim sîne-pür-hûn olmuşam

138. **ben:**

Gazel 204

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ma'nide ben Cenâbî pâ-mâl-i her le'imem
'İrfân ile egerçi akrâna sebkat itdüm

139. **ben:**

Gazel 206

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Aşkuñla ben cefâ-keş mahsûd-ı rûzgârum
Yoluñda her belâya şanma ki rağbet itmem

140. **ben:**

Gazel 206

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey şeyh-i hilet-engiz ben rinde itme ta'nı
Fi'lüñ katında kendüm çendân mezemmet itmem

141. **ben:**

Gazel 207

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben nice pinhân idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'âlem bildiler hâl-i dige-günüm benüm

142. **benüm:-(ü)m**

Gazel 207

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hûn-ı dil dökdi gamuñda çeşm-i pür-hûnum benüm
Gülmedi hecrüñ deminde cân-ı maşzuñum benüm

143. **benüm:-(ü)m**

Gazel 207

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hûn-ı dil dökdi gamuñda çeşm-i pür-hûnum benüm
Gülmedi hecrüñ deminde cân-ı maşzuñum benüm

144. **benüm:-(ü)m**

Gazel 207

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ser-te-ser dünyâyı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel hırâma nâz-ıla ey kıadd-i mevzûnum benüm

145. **benüm:-(ü)m**

Gazel 207

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Muğtenem kıl 'âlemi kırtar belâ-yı fakrdan
Âşikâr it kendüñi ey genc-i maşzûnum benüm

146. **benüm:-(ü)m**

Gazel 207

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben nice pinhân idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'âlem bildiler hâl-i dige-günüm benüm

147. **benüm:-(ü)m**

Gazel 207

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şoĥbet-i ĥās eylesem hecrũñde baña mey yiter
Gözlerũm peymānesinde eşki-gũl-gũnum benũm

148. benũm:-(ũ)m

Gazel 207

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Saña beñzer yoĥ güher ařdāf-ı 'ālemde bugün
Ma'denũñ cānlar durur ey dürr-i meknũnum
benũm

149. benũm:-(ũ)m

Gazel 207

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey Cenābĩ kendũme teshĩr kıldum 'ālemi
Bu 'aceb kim yāra te'şĩr itmez efsũnum benũm

150. ben:

Gazel 208

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zerre minnet eylemem kũhle Cenābĩ ben bugün
Dĩdeme bes tũtiyā ĥāĥ-i der-i cānān benũm

151. benũm:-(ũ)m

Gazel 208

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āĥ kim nũř itmege ĥanum diler hicrān benũm
Ĥatlıme her kũředen tĩĥin biler devrān benũm

152. benũm:-(ũ)m

Gazel 208

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āĥ kim nũř itmege ĥanum diler hicrān benũm
Ĥatlıme her kũředen tĩĥin biler devrān benũm

153. benũm:-(ũ)m

Gazel 208

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nār-ı 'ařkuñ göz göre yaĥdı vücũdum külli āĥ
Daĥı nem yaĥa 'aceb bu āteř-i hicrān benũm

154. benũm:-(ũ)m

Gazel 208

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dĩkdi yaşın şöyle kim etrāfumı baĥr eyledi
şuya ĥarĥ olmam dilermiş dĩde-i giryān benũm

155. benũm:-(ũ)m

Gazel 208

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bende-i dergāhuñ oldum Ĥusrev-i dehrem yine
Devletũñde oldu řāhum milket-i Ĥrān benũm

156. benũm:-(ũ)m

Gazel 208

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zerre minnet eylemem kũhle Cenābĩ ben bugün
Dĩdeme bes tũtiyā ĥāĥ-i der-i cānān benũm

157. ben:

Gazel 209

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gözũñ āřũbını ben ĥavm ile kāřāne diyem
Kec-ĥayālin ĥařuñuñ Ĥĩn ü Ĥorāsāna diyem

158. ben:

Gazel 210

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dũd-ı āhumdan şarındum başuma destār ben
Milket-i ĥamda Cenābĩ ya'nĩ kim 'Abbāsiyem

159. benden:-den

Gazel 210

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryâsiyam

160. benüm:-(ü)m

Gazel 212

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Țutupdur 'âlemi büyüñ benüm tâze gülistânım
Salın nâz ile her cânib benüm serv-i Һırâmânım

161. benüm:-(ü)m

Gazel 212

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Țutupdur 'âlemi büyüñ benüm tâze gülistânım
Salın nâz ile her cânib benüm serv-i Һırâmânım

162. benüm:-(ü)m

Gazel 212

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cihân gülzârına dâ'im vücûduñdur viren zînet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sultânım

163. benüm:-(ü)m

Gazel 212

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Һayât-ı câvidânîsin ne dirlükdür baña sensüz
Nihâyet bulma 'âlemde benüm 'ömr-i firâvânım

164. benüm:-(ü)m

Gazel 212

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hezârân meş'al-i encüm çerâğın yaqmaya mâhuñ
Ruĥuñdan virmeseñ nûrı benüm mihr-i dirahşânım

165. benüm:-(ü)m

Gazel 212

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cenâbî şahñ-ı gülşende görüp reftârıñı didi
Һırâmân ol benüm servüm yüzi bâğ ile bûstânım

166. ben:

Gazel 214

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Derd-i 'aşkı Kays-ıla Ferhâd-ı bî-dilden alup
Başa iltüdüm ben daĥı akrânım içre ğayretüm

167. ben:

Gazel 214

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Âsitânıñ kullığıdır saltanat ben bendeye
Devlet-i Cemşide virmem küyuñ içre zilletüm

168. benüm:-(ü)m

Gazel 215

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Akıtsun Dicle vü Şatı kenârında gözüm her dem
Ĝamuñda cism-i vîrânım benüm Bağdâdmış
bildüm

169. ben:

Gazel 218

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben Cenâbî rüz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-ıla
Ĝâh çarĥ-ı ğayretem geh âfitâb u mâhiyam

170. bende:-de

Gazel 218

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sîne-i pür-tâb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedâyam gerçi ammâ berr ü baĥrûñ şâhiyam

171. beni:-i

Gazel 222

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sen büt-i tersâ için vardum kilisâya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şâhib-i zünnâr iden

172. ben:

Gazel 223

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenâbî bî'atı
Böyle sevdâ-yı gam-ı züfile zünnâr isteyen

173. beni:-i

Gazel 225

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çadeh şun sâkiyâ görsün beni maḥmûr bezm-i gam
Ḥumârım derdine çâre tölî câm-ı şarâb olsun

174. ben:

Gazel 228

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ne vâdî sâkini şūrîdeyin fehm itmedüm
Gâh ḥâkî geh hevâyî geh 'itâb-âlüdeyin

175. ben:

Gazel 229

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ferâmûş-ı ebed aġyâr yâd olmağ neden
Âşinâ bîġâneler ben bende yad olmağ neden

176. ben:

Gazel 229

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ferâmûş-ı ebed aġyâr yâd olmağ neden
Âşinâ bîġâneler ben bende yad olmağ neden

177. ben:

Gazel 229

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fürkatüñ bezminde ben ḥünîn-ciger maḥrûm olam
Câm-ı vaşluñ neş'esiyle ġayrı şâd olmağ neden

178. ben:

Gazel 229

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben esîr-i bend-i 'aşka pâdişâhum zulm olup
Nâ-sezâ her 'âşık-ı bî-derde dâd olmağ neden

179. ben:

Gazel 229

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vuşlatuñ ḥ'ânında herkes muġtenem ben bî-dile
Süfre-i hecrüñde derdüñ berg ü zâd olmağ neden

180. benden:-den

Gazel 231

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dîvâne-şekl oldum yine
Benden ayruğ kimseyi 'âlemde şeydâ bilmezim

181. ben:

Gazel 232

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Def'a def'a nâra yağdum süzum ıla nârı ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zârı ben

182. ben:

Gazel 232

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Def'a def'a nâra yağdum süzum ıla nârı ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zârı ben

183. ben:

Gazel 232

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şöyle bed-nâm olmuşam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Âr idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'ârı ben

184. ben:

Gazel 232

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zülf-i şeb-rengüñ hayâli toladı cân gerdenin
H'âb içinde görmüş idüm dün gece ol yârı ben

185. ben:

Gazel 232

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kâse-bâz-ı hikmetüm çarha getürsem tañ midur
Döndürüp engüşt ile bu günbed-i devvârı ben

186. ben:

Gazel 232

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yârdan gayrı görünmez her neye şalsam nazar
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağyârı ben

187. ben:

Gazel 232

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fürkatinde zülfüñüñ ey meh siyâset kılmağa
Rismân-ı hasretüñle dâra çekdüm dârı ben

188. ben:

Gazel 232

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tekye-i gamda Cenâbî olmuşam hayrân-ı 'aşk
Cür'adân-ı la'l-i dil-berden yiyüp esrârı ben

189. benden:-den

Gazel 232

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şöyle bed-nâm olmuşam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Âr idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'ârı ben

190. beni:-i

Gazel 233

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dür idelden gam beni la'lüñ gibi mey-hâneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymânen

191. ben:

Gazel 235

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bakmaz ol simîn-beden ben mübtelâya nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

192. ben:

Gazel 235

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tâ ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenâbî mesti ben
'Âlem-i keşretde geçdüm zevk-ı söz ü sâzdan

193. ben:

Gazel 236

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Luţf idüp âhum götürdi ben gubârı hâkden
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dîde-i nem-nâkden

194. ben:

Gazel 238

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fârîğ ancak ol perî ben 'âşık-ı nâ-şâddan
Cân virürsem bî-haberdür nâle vü feryâddan

195. ben:

Gazel 239

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sen behiştî bir meleksin hîl'atunîdur nürdan
Gâyib itme kendüñi ben 'âşık-ı mehcürdan

196. ben:

Gazel 240

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben hayât-ı dünyeden geçdüm Cenâbî yârsız
Ölmeği âsân gördüm hasret-i didârdan

197. benden:-den

Gazel 240

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gel berü benden su'âl it hâlet-i ihrâki kim
Ser yakan pervâneyin şem'-i cemâl-i yârdan

198. beni:-i

Gazel 240

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şu'le-i şevk-ı ruhuñda yanayın redd eyleme
Nûra müstağrağ olayın ço beni ol nârdan

199. ben:

Gazel 242

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Açılır gül gibi dâğum şabâ sürdükce üstüme
Bu luftî gördüm ancak ben hemân âhum
şabâsından

200. ben:

Gazel 243

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ğamuñ kühında Mecnûn'ı görüp ben âşiyân tutmuş
Uçurdum bâl-i himmetle sürüp anı yuvasından

201. benüm:-(ü)m

Gazel 244

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mümiyânuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
Tutalum dikkatde kııl yarar bu çeşm-i hurde-bîn

202. ben:

Gazel 245

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben belâ-keş 'âşıkam tutdum melâmet küşesin
Gözle dâyim sen be şüfivar selâmet küşesin

203. ben:

Gazel 245

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zulmet-âbâd-ı belâda meş'al-i âhi yakup
Rüşen itdüm âteşümle ben felâket küşesin

204. ben:

Gazel 247

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir gül-izâra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i âh ü figân mısın

205. ben:

Gazel 248

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben şehîd-i 'aşk olıcağ zahm-ı tîğ-ı yâr-ıla
Penbe-i dâğumdan itsün baña derd ehli kefen

206. beni:-i

Gazel 249

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Lebüñ ihşân-ı büsiyla beni kılsun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melâhatsin 'atâ umar gedâ senden

207. beni:-i

Gazel 249

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâyleyle yoğ kârum gelürse biñ belâ senden

208. **benüm:-(ü)m**

Gazel 249

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâyleyle yoğ kârum gelürse biñ belâ senden

209. **beni:-i**

Gazel 253

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yağasıdur âteş-i şevk-i cemâlüñde beni
Çünkü her bir şem'a yağar 'âkıbet pervânesin

210. **benüm:-(ü)m**

Gazel 255

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitânsın sen
Senüñledür cihân zinde benüm ruğum ne cânsın
sen

211. **ben:**

Gazel 261

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyyen bî-gâneyyin

212. **ben:**

Gazel 261

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-i hüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben yanayın

213. **ben:**

Gazel 261

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey Cenâbî ben de bir ma'mûre idüm rûzgâr
Yıkdı ser-tâ-pâ esâsım şimdi bir vîrâneyyin

214. **beni:-i**

Gazel 261

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sürme karşıñdan beni şevk-i ruğıñda yanayın
Kim cemâlüñ şem'ine yanmağa bir pervâneyyin

215. **beni:-i**

Gazel 262

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çalmadı gökde sitârem tâli'üm oldı zebün
Tâ ki ayırdı beni sen mâhdan bu çerğ-i dün

216. **beni:-i**

Gazel 262

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Reşk idüp nağ'-i vişâlüñden beni kiş itdiler
Dehr-i lu'bet-bâz ile gerdün-ı dün idüp oyun

217. **ben:**

Gazel 263

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Anberîn zülfüñde dirler var vefâdan baña bû
Aradum ben bulmadum ey mâh-çihre mûm-be-mû

218. **ben:**

Gazel 264

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Geldi derdüñ var iken cevruñ dağı cân üstine
Eyledüñ ben bî-kese ihsân ihsân üstine

219. **ben:**

Gazel 264

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gâh vaşluñ egledi ben 'âşığı geh fûrkatüñ
Devletüñde sürilür devrân devrân üstine

220. ben:

Gazel 269

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şeh Süleymānum sağ olsun ey Cenābī dünyede
Luţfın eksük eylemez ben mūr-ı pā-māl üstine

221. ben:

Gazel 270

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şafha-i ruhsāruña zülfüñ yazalı lām üstine
Ben perīşān- hātırın uğratdı ālām üstine

222. ben:

Gazel 271

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġam degül ol bī-vefā seng ursa ben dīvāneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnūn üstine

223. beni:-i

Gazel 272

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġirmeninde elemüñ kâha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey āh-ı derūnum beni ber-bād eyle

224. beni:-i

Gazel 272

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bend-i zülfüñde Cenābī görelî kendin esîr
Dimez ey serv-i revānum beni āzād eyle

225. benden:-den

Gazel 275

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Eyā bād-ı şabā benden o kıttāle güzār eyle
Dilüm kaç pāredür tîġ-i cefāsiyla şümār eyle

226. benden:-den

Gazel 275

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dil-i şürīdemi balsañ muķayyed bend-i zülfüñde
O bī-sāmāna benden di ki yirüñde kırar eyle

227. ben:

Gazel 276

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Giydi külehi başına ben gibi Cenābī
Destāri üşendi gibi şarmaġa benefşe

228. ben:

Gazel 278

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben dürr-i şāh-vāruñ bilmez zamāne kıdrin
Nā-ehl elinde kıymet bulmaz belî güher de

229. beni:-i

Gazel 278

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Luţfuñ nazār idelden baña cihān 'adūdur
Elţāf-ı şehdür ancaķ sever beni hāzerde

230. ben:

Gazel 280

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kākülüñ her tārına bend oldı göñlüm āh ben
Bu perīşān hāleti şeb görmiş idüm ħ^vābda

231. beni:-i

Gazel 282

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur secdegāh
'Aşq ehlin küyuña alup giden rāh 'aşkına

232. ben:

Gazel 283

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cāme-i 'aşkuñ yaqasından başum bīrūn idi
Cām-ı şevkuñ irmiş idi ben belā-keş kāmına

233. ben:

Gazel 283

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben esīr-i kākūl-i pūr-çīnūñ idüm ey kamer
Kim felek şayyādi şaydın salmamışdı dāmına

234. ben:

Gazel 284

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben gedāya nice bir cevr ü cefā didüm didi
Pādişāhlar yoq yire zulm eylemezler çākere

235. beni:-i

Gazel 284

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bāğ-ı dehr içre çü serv āzād iken hayfā dirīg
Tāze kul itdi göñül başdan beni bir servere

236. ben:

Gazel 287

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Küfr ile ārāste gördükde ben cānānei
Mezheb-i 'İsāya koydum bu dil-i dīvānei

237. ben:

Gazel 298

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mey gibi çıkdum başa ayağın aldum sākīnūñ
Cām-ı Cemle eyledüm kan bağı ben peymānei

238. ben:

Gazel 298

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ruğları hecri ğamında yirümi nār eyleyüp
Yağdı ol şem'-i dil-ārā ben gibi pervānei

239. ben:

Gazel 303

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gīsū-yı 'anber-bāruñ gitmez hayāli dīdeden
Göñlüme uydum ben dağı düşdüm uzun sevdalara

240. ben:

Gazel 303

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir zülfi Leylānuñ yine göñlüm olup āvāresi
Uğratdı ben bī-çāreyi Mecnūn gibi ğavğalara

241. beni:-i

Gazel 303

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hecrūñ deminde nitekim itdüm vişālūñ ārzū
Güñden güne şaldūñ beni ey bī-vefā ferdalara

242. ben:

Gazel 306

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne hācet 'arz-ı hāl idem huzūr-ı şāhda ey dil
Degül rüşen nesi ola bu ben mūruñ Süleymāna

243. ben:

Gazel 310

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ol kebk-i hōş-ħirâmı gördüm katı hevâyî
Şayd olmadur murâdi ben gibi şâh-bâza

244. ben:

Gazel 311

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Akalı dīvâne göñlüm sen meh-i gerden-keşe
Döğmişem ben başımı şular gibi taşdan taşta

245. ben:

Gazel 311

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ğamzesi nâvek şunar ebrûsı çekse yâynı
Ben nice dil virmeyin ol dîde ile ol kaşa

246. ben:

Gazel 311

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Ârız-ı meh-tâbına göñlüm virüp ben sevmedüm
Ĥadd-i sinni irmeyüñce her birinüñ on beşe

247. ben:

Gazel 313

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ol bî-vefâyı benden dūr eyledi zamâne
Aşşı içinde 'âlem ben uğradum ziyâne

248. ben:

Gazel 313

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey kaşları kemânım idüp ziyâde cevruñ
Ben ĥâk-sârı atma tîruñ gibi yabâne

249. benden:-den

Gazel 313

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ol bî-vefâyı benden dūr eyledi zamâne
Aşşı içinde 'âlem ben uğradum ziyâne

250. ben:

Gazel 315

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gün -be- gün cevri ni arturdu o şîrîn-dehen
Ĥarfîyâ zerrece yok mihi bu ben Ferhâda

251. ben:

Gazel 317

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Âlem-i ĥayretde ben nâ-çâr gördüm kendümi
Kendü cânımdan daĥı bî-zâr gördüm kendümi

252. ben:

Gazel 317

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bâliş-i derd ü belâdan başımı kaldırmayup
Ben bu 'illet-ĥânedede bîmâr gördüm kendümi

253. ben:

Gazel 317

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Meclis-i ĥamda Cenâbî ben beni farĥ itmeyüp
Mest-i rüsvâ-yı cihân evkâr gördüm kendümi

254. beni:-i

Gazel 317

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Meclis-i ĥamda Cenâbî ben beni farĥ itmeyüp
Mest-i rüsvâ-yı cihân evkâr gördüm kendümi

255. ben:

Gazel 318

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ķabā-yı cevr-i ĝam-naĶşuñ ĝiyelden bu ten-i ĥāküm
Ķeküp Ķāk itmişüm şāhum ĝamuñda ben ĝirībānı

256. ben:

Gazel 318

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ķözüp zülf-i şeb-āsānı dil-i dīvāneme Ķarşu
Belā zencīrine Ķekdüñ bu ben ĥātır -perişānı

257. ben:

Gazel 325

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

YaĶmaĝa biñ şevĶ ile cānā Ķerāĝ-ı derdüñi
Cān fitīliyle pür itdüm ben yüregüm baĝını

258. ben:

Gazel 326

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İrgürem diyü ĥisābı sen meh-i devrāna ben
Sāl-ı hecrüñ Ķurma şaydum hefte vü eyyāmını

259. ben:

Gazel 327

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir melāmet ehli yok ben 'āşĶ-ı rüsvā gibi
Bir ĝiriftār-ı belā yok bu dil-i şeydā gibi

260. ben:

Gazel 327

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ķılmışum rüsvā-yı 'ālem ben beni Mecnūnveş
Tā ki ĝördüm ĥüsn içinde sen mehi Leylā gibi

261. beni:-i

Gazel 327

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ķılmışum rüsvā-yı 'ālem ben beni Mecnūnveş
Tā ki ĝördüm ĥüsn içinde sen mehi Leylā gibi

262. ben:

Gazel 332

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cür'a-i la'lüñ ĝamı evĝarıyum ben içmeyem
Şunsa ger sākī-i devrān baña mihrüñ cāmını

263. ben:

Gazel 333

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Arşagāh-ı nazm içinde oldum ey gül ben daĝı
Bülbül-i ĝüyā gibi ehl-i zebānuñ yügrüĝi

264. beni:-i

Gazel 333

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Penbe-i dāĝum gibi aldı beni seyl-i sirişĶ
Ķār ü ĥas bulsa alur āb-ı revānuñ yügrüĝi

265. ben:

Gazel 334

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bu tokuz cāmını Ķarĝuñ elde tutup içmedüm
Bezm-i 'aşĶuñ sākīyā ben Ķekmedin ayaĝını

266. beni:-i

Gazel 335

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ķıldı meftün-ı ebed şol ĥad ile ĥāl beni
Eyledi zülf-i siyāhuñ ĝamı bed-ĥāl beni

267. beni:-i

Gazel 335

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kıldı meftûn-ı ebed şol had ile hâl beni
Eyledi zülf-i siyâhuñ gamı bed-hâl beni

268. **beni:-i**

Gazel 335

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Deldi seyl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün tahta-i remmâl beni

269. **beni:-i**

Gazel 335

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir kalender olayın perdeye şarup tenümi
Hüsrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

270. **beni:-i**

Gazel 335

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Gamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

271. **beni:-i**

Gazel 335

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Göricek elde Cenâbî didi tîğ-ı sitemüñ
Sine-i 'uryân gelürüm karşı saña çal beni

272. **ben:**

Gazel 336

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Urup ben şîşe-i nâmûsa sengi
Yire çaldum vaqar u nâm u nengi

273. **beni:-i**

Gazel 337

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çande olsam ey Cenâbî gam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

274. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey göñül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

275. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey göñül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

276. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çeng gibi çaddüme evtâr-ı eşküm bağlayup
Haste-i mızrâb-ı gam mağlûb u zâr itdüñ beni

277. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nâ-çiz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdüñ beni

278. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir gül-endâma göñül bülbülşifat 'âşık geçüp
Bister-i hâr-ı cefâda dil-figâr itdüñ beni

279. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hırmen-i şabrum virüp ey bād-ı āhum yıllere
Kākül-i dil-ber mişālī tārümār itdüñ beni

280. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Ayş u rāhat her kesüñ dāmānını çutduğda āh
Arada sen geldüñ ey ğam ihtiyār itdüñ beni

281. **beni:-i**

Gazel 338

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Feth idüp tığ-ı zebānuñla ma'ānī kişverin
Mülk-i nazma ey Cenābī şeh- yār itdüñ beni

282. **ben:**

Gazel 339

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Belā cāmını çekdükte Cenābī meclis-i ğamda
Ben idüm Qays-ı şeydānuñ o bezm içre ayakdaşı

283. **benüm:-(ü)m**

Gazel 341

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne tañ pervāneler bālın yağarsa nār-ı şevkūmden
Yağan sūz-ı derūnumdur benüm şem'-i şebistānı

284. **beni:-i**

Gazel 342

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cigerde zaḥm-ı peykānuñ kanaya yār-i cānumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-rāhdan ğayrı

285. **beni:-i**

Gazel 343

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āh kim bir ğam esīri nā-tūvān itdüñ beni
Varumı yağmalayup bī-hānümān itdüñ beni

286. **beni:-i**

Gazel 343

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āh kim bir ğam esīri nā-tūvān itdüñ beni
Varumı yağmalayup bī-hānümān itdüñ beni

287. **beni:-i**

Gazel 343

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hālet-i 'aşkum yazup bir bir kitāb-ı 'āleme
Oğınur iller dilinde dāstān itdüñ beni

288. **beni:-i**

Gazel 343

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āb-ı ḥasretdür ağan ser-çeşmesinden dīdemüñ
Kūyuña şu dökmege bir nāv-dān itdüñ beni

289. **beni:-i**

Gazel 343

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tek ser-i Mecnūn bir murğzār olsun diyü
Ser-te-ser ey dāğ-ı miḥnet āşiyān itdüñ beni

290. **beni:-i**

Gazel 343

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥasret-ābād-ı belāda şeh-ri yār-i ğam iken
Kūy-ı dil-berde Cenābī pāsbān itdüñ beni

291. **ben:**

Gazel 344

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nār-ı h̄asret nice bir yağa bu ben nā-çārı
Göster ey t̄ālī'-i ferhunde baña dil-dārı

292. **ben:**-den

Gazel 344

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gördi gülşende gülün hem-dem-i h̄ār oldığını
Benden artuğ o mehün sevdüğünü ağyārı

293. **ben:**

Gazel 346

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yād kılmaz ol şanem ben 'āşık-ı nā-şādını
Bī-sütün-ı ğamda şīrīn añmadı Ferhādını

294. **ben:**

Gazel 347

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben hemān tenhā degül ey büt saña dīnin viren
'İsī-i Meryemden alsañ şaklamaz İmānını

295. **ben:**

Gazel 348

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nitekim bu gülşenün bir bülbülü yok ben gibi
Bāğ-ı h̄üsne gelmedi bir gönca-i ter sen gibi

296. **ben:**

Gazel 349

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gönlüm esīr-i zülfün ben beste-i kemendi
H̄āl-i siyāh çihreñ nār-ı belā sipendi

297. **ben:**

Gazel 349

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her emrüne muṭī'üm cün ü çirāya yir yok
Ben boynı bağılu bir kul sensin baña efendi

298. **beni:-i**

Gazel 350

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Baħr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenārın bulmadum
Gör beni pāyāni yok deryāya virdüm gönlümü

299. **benüm:-(ü)m**

Gazel 351

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vişālün kılmadı bildüm firākuñ da şebātı yok
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşī

300. **beni:-i**

Gazel 352

Mısra: 11

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni āhum 'aceb mi kılsa ber-bād
Kapar yirden yel esse berg-i kâhı

301. **ben:**

Gazel 357

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ol nihāl-i k̄āmet-i bālāna aşıldı göñül
Ben perīşān- h̄ālī gördi zülfünün dil-bestesi

302. **ben:**

Gazel 358

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kilk-i kudret çekmemişdi dağı ādem resmini
H̄üsñünün kıldum temāşā ben muḳaddem resmini

303. **ben:**

Gazel 360

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dil-i dīvānemi zülfüñ esîr-i bend-i ğam kıldı
Belâ zencîrine çekdüñ bu ben hâtîr-perîşânı

304. ben:

Gazel 361

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben yetîmi göricek ğurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dîdeler müşfik baña mâder gibi

305. ben:

Gazel 362

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Başumda müy-ı jülîdemle oldum
Cüñün ikliminüñ ben tâc-dârı

306. benüm:-(ü)m

Gazel 364

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Maĥabbet bezminüñ şimdi benüm rind-i kadeh-
nüşı
Cihânda hüşyâr ol kim o bezmüñ oldı ser-hüşı

307. ben:

Gazel 366

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nakd-i cân virüp metâ'-ı vaşluñ aldum râygân
Süd itmiş h'âce yok bâzâr-ı 'aşqda ben gibi

308. ben:

Gazel 367

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

La'l-i nâbuñ yâdına nüş eyleyüp h'ün-ı ciger
Bezm-i ğamda h'öş geçer ben 'âşîkuñ cânâ demi

309. beni:-i

Gazel 368

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zerre dil-şâd idemez h'il'at ile mâl beni
Kıldı maĥzün-ı ebed ğayret-i emsâl beni

310. beni:-i

Gazel 368

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zerre dil-şâd idemez h'il'at ile mâl beni
Kıldı maĥzün-ı ebed ğayret-i emsâl beni

311. beni:-i

Gazel 368

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir ħalender olayın bürdeye şarup tenümi
Ĥusrev-i 'âlem olayın ħo hey âbdâl beni

312. beni:-i

Gazel 368

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Deldi mîl-i elemüñ başdan ayaĝa bedenüm
Her gören şandı tenüm taĥta-i remmâl beni

313. beni:-i

Gazel 368

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gözümün yaşî gibi yirlere çalup dün ü gün
Gamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

314. beni:-i

Gazel 368

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'Alem-i şâdı Cenâbî dikeyin göklere ger
Şâh luĥfından iderse yine h'öş-hâl beni

315. ben:

Gazel 369

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tâ seher her
şeb
Ki sönmez sîne-i maḥrûrum içre 'aşkuñ nârî

316. ben:

Gazel 371

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Seyle viren mülk-i cismüm dîde-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nâ-murâdı ğam gibi

317. ben:

Gazel 372

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben belâ-keş âşkuñ güş itmedi feryâdını
Cevre tebdîl eyledi ol şâh-ı 'âdil dâdını

318. ben:

Gazel 372

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben raḥîl-i ğam-keşüñ derd ü elemdür tüşesi
Merd-i râh-ı 'aşk olan eyler müheyâ zâdını

319. ben:

Müfret 4

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Felek şimdi ço ağlasun ideyin aña ben ḥande
Ben ağladuqça ğurbetde iderdi baña ol ḥande

320. ben:

Müfret 4

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Felek şimdi ço ağlasun ideyin aña ben ḥande
Ben ağladuqça ğurbetde iderdi baña ol ḥande

321. ben:

Murabba 1

Mısra: 30

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mey yirine içdigüm ḥûn-ı cigerdür dem-be-dem
Kûy-ı yâra başabilmem n'eyleyem ben bir qadem

322. ben:-i

Murabba 1

Mısra: 17

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey felek itdün beni ol meh-likâya mübtelâ
Ra'dveş bir âh idem güş eyleye ehl-i semâ

323. benüm:-(ü)m

Murabba 1

Mısra: 22

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳâmetüm ey meh-likâ zülfüñ gibi ḥâl eyledün
Muşḥaf-ı ḥüsnüñ açup ölmem benüm fâl eyledün

324. ben:

Murabba 2

Mısra: 15

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yoluña cânlar virür ben gibi şeydâ görmedi
Sâye-i raḥmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

325. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yüsuf-ı Mısr-ı melâḥat şâh-ı ḥübânum benüm
Ḥüsnile meşḥûr-ı 'âlem mâh-ı Ken'ânum benüm

326. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yüsuf-ı Mısr-ı melâḥat şâh-ı ḥübânum benüm
Ḥüsnile meşḥûr-ı 'âlem mâh-ı Ken'ânum benüm

327. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bendeler hakkında ser-pā luṭf u iḥsānum benüm
Sāye-i raḥmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

328. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bendeler hakkında ser-pā luṭf u iḥsānum benüm
Sāye-i raḥmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

329. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Baḥr-ı raḥmet mevc-i şefkāt Ḥusrev-i deryā 'aṭā
Sāye-i raḥmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

330. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḡoncalarla bülbül eyler vaşf-ı la'lüñ güft ü gü
Sāye-i raḥmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

331. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yoluña cānlar virür ben gibi şeydā görmedi
Sāye-i raḥmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

332. benüm:-(ü)m

Murabba 2

Mısra: 20

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şevḳ ile bu mısra'ı oḳur Cenābī her zamān
Sāye-i raḥmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

333. benüm:-(ü)m

Murabba 3

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey göñüller taḥtına Dārā-yı devrānum benüm
V'ey melāḥat kişverine 'adlile ḥānum benüm

334. benüm:-(ü)m

Murabba 3

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey göñüller taḥtına Dārā-yı devrānum benüm
V'ey melāḥat kişverine 'adlile ḥānum benüm

335. benüm:-(ü)m

Murabba 3

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zerre alalmaz kevnî mihr-i dirāḥşānum benüm
Ā begüm ā pādişāhum ā Süleymānum benüm

336. benüm:-(ü)m

Murabba 3

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zerre alalmaz kevnî mihr-i dirāḥşānum benüm
Ā begüm ā pādişāhum ā Süleymānum benüm

337. benüm:-(ü)m

Murabba 3

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bārgāh-ı devletüñ çarḥı oldu anda sen melek
Ā begüm ā pādişāhum ā Süleymānum benüm

338. benüm:-(ü)m

Murabba 3

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Serv-i ḳaddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Ā begüm ā pādişāhum ā Süleymānum benüm

339. benüm:-(ü)m

Murabba 3

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vaşf-ı hâlüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

340. **benüm:-(ü)m**

Murabba 3

Mısra: 20

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Rāh-ı 'aşkuñda şehā bir 'özü-ñ 'āhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

341. **ben:**

Murabba 4

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bülbül-i şürīdeves her bī-nevā zār olmasun
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

342. **ben:**

Murabba 4

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Serv-i kâmet bir güzelsin yoluña cānum revān
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

343. **ben:**

Murabba 4

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gözlerüñ hānçer çeküp kanlar döker dīvānevār
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

344. **ben:**

Murabba 4

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sırr-ı 'aşkuñ fāş idüp dil-şād kıldum 'ālemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

345. **ben:**

Murabba 4

Mısra: 20

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nāme-i şevkuñ Cenābī şafha-i cāna yazar
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

346. **benüm:-(ü)m**

Murabba 5

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sezā-yı tāt-ı devletdür refīkūñ 'avn-ı sübhānı
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

347. **benüm:-(ü)m**

Murabba 5

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şeref vir zātuña nāmuñ şeh-i 'ālī-cenāb eyle
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

348. **benüm:-(ü)m**

Murabba 5

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Süleymān mülküñe mālīk begüm her bende-i
mūruñ
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

349. **benüm:-(ü)m**

Murabba 5

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bahār eyyāmı sen servüm cihāna seyrghāh olduñ
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

350. **benüm:-(ü)m**

Murabba 5

Mısra: 20

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne deryāsın cihān bilsün seni dürler nişār eyle
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

351. **benüm:-(ü)m**

Murabba 5

Mısra: 24

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Feşâhat mülkine mâlik şeh-i şâhib-kırân olsun
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Karamanı

352. ben:

Tahmis 1

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Var midur bir sencileyin bülbülün zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârı 'âkıbet

353. benüm:-(ü)m

Tahmis 1

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Terk idüp zühd ü şalâhı itmişüm zülfüñ kabûl
Rûz-ı mahşerde benüm ey döst zünnâr isteyen

354. benden:-den

Tahmis 2

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hecrûñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i maţlûbımı vîrâne-i tenden ayıra

355. ben:

Tahmis 3

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İntisâbı gamzeñüñ ol dîde-i fettânedür
Kaşdı dâyim çeşmüñüñ ben 'âşık-ı bî-cânadür

356. ben:

Tahmis 3

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferhâda kim bî-gânedür
Levh-i dehre ben kitâb-ı 'aşkı taħrîr eyleyem

357. ben:

Tahmis 3

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Baña her dem hecrûñ ister gör bu râyin göñlümüñ
Kime dâd ideyüm elinden ben bu hâyin göñlümüñ

bencileyin:

1. bencileyin:

Gazel 129

Mısra: 2

Benim gibi.

Bir sencileyin yâr-ı cefâkâr ele girmez

Bir bencileyin 'âşık-ı nâ-çâr ele girmez

2. bencileyin:

Gazel 129

Mısra: 3

Benim gibi.

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cânı

Bir sencileyin şûh-ı sitemkâr ele girmez

3. bencileyin:

Gazel 129

Mısra: 6

Benim gibi.

Bir sencileyin serv-i ser-efrâz-ı hevâi

Bir bencileyin hâk-i dil-efgâr ele girmez

4. bencileyin:

Gazel 129

Mısra: 7

Benim gibi.

Bir bencileyin bülbül-i gam-dîde-i hicrân

Bir sencileyin ruĥları gülzâr ele girmez

5. bencileyin:

Gazel 129

Mısra: 10

Benim gibi.

Bir sencileyin mülk-i cefâ şâhı dil-ârâ

Bir bencileyin bende-i gam-h'âr ele girmez

6. bencileyin:

Gazel 129

Mısra: 11
Benim gibi.

Bir bencileyin bāğ-ı gül-i 'aşk-ı hākīkat
Bir sencileyin şāh-ı kerem yār ele girmez

7. bencileyin:
Gazel 129
Mısra: 14
Benim gibi.

Bir sencileyin gözleri hūn-ḥ'ār-ı sitemger
Bir bencileyin derdile bīmār ele girmez

8. bencileyin:
Gazel 129
Mısra: 15
Benim gibi.

Bir bencileyin kūy-ı belā ḥākī Cenābī
Bir sencileyin şāh-ı vefādār ele girmez

bend:

1. bendümdür:-(ü)m, -dür
Gazel 79
Mısra: 8
Bağ, ip, zincir. II Sevgilinin saçı.

Dü zülf-i 'anber-efşānuñ giriftāri durur göñlüm
Esīr-i gull-ı 'aşk oldum iki pāyümde bendümdür

bend bend olmuş:

1. bend bend olmuş:-miş
Gazel 217
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Halka halka, lüle lüle olmak.

Bend bend olmuş yatur görsem ruḥuñda ṭurrañı
Kākülüñden dilde her dem pīç ü tābum şanuram

bend id:

1. bend ide:-e
Gazel 73
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Bağlamak, zincirlemek, tutsak etmek.

Tevsen-i tenden sipihrüñ bend ide ey mäh-ruḥ
Şalalar çarḥ-ı berīne ger kemendin nāleler

2. bend ider:-er

Gazel 183
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Bağlamak.

Büseñ aldı duymadın 'ayyār çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindāna dil

bend it:

1. bend it:
Gazel 203
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bağlamak. II Zincirlemek.

Büy-ı zülf-i 'anber-āmizüñle meftūn olmuşam
Ey şaçı leylī beni bend it ki Mecnūn olmuşam

bend oldı:

1. bend oldı:-dı
Gazel 280
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bağlanmak. II Âşık olmak, gönül vermek.

Kākülüñ her tārına bend oldı göñlüm āh ben
Bu perīşān ḥāleti şeb görmüş idüm ḥ'ābda

bend ü zindāna şalasin:

1. bend ü zindāna şalasin:-a, -sın
Gazel 306
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Zindana atmak, hapsetmek.

Çeküp zülfüñ nihān itme yüzüñ ey mäh-ı Ken'ānī
Revā mı şalasin bend ü zindāna Yūsuf-ı mihri

bende:

1. bendesin:-(s)i, -n
Gazel 2
Mısra: 9
Kul, köle. II Âşık.

Naẓm-ıla şöhret bula dirse Cenābī bendesin
İtmesün kem ilṭifātın ḥusrev-i devrān aña

2. bendesinden:-(s)j, -(n)den

Gazel 14

Mısra: 10

Kul, köle. II Âşık.

Serv gibi şalınur görseñ o yâr-i ser-keşi
Bu Cenâbî bendesinden pây-i hõş-reftârın öp

3. bendesinden:-(s)j, -(n)den

Gazel 15

Mısra: 10

Kul, köle. II Âşık.

Okıdudka ey gâzel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden gönca-i handânın öp

4. bende:

Gazel 25

Mısra: 14

Kul, köle. II Âşık.

Kıble-i maşşûdı kimüñ mîrdür kimüñ vezîr
Sû-be-sû bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı arar

5. bende:

Gazel 42

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Sen gül katında bende Cenâbîyi dir gören
Serv ayağına büse virür bir giyâ durur

6. bende:

Gazel 55

Mısra: 10

Kul, köle. II Âşık.

Saña bülbül gibi ey gül gönülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i gâmda bugün bende Cenâbîdür

7. bendeñi: -ñ, -i

Gazel 81

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Ger Cenâbî bendeñi şâhum şorarsañ kimdüğün
Hâk-sâruñ nâ-murâduñ dergehüñ der-bânıdur

8. bende:

Gazel 103

Mısra: 10

Kul, köle. II Âşık.

Gül yüzüne bulmadı mânend-i bir gül husrevâ
Bende Hârfî nitekim geşt eyledi gülzârlar

9. bendeye:-(y)e

Gazel 107

Mısra: 8

Kul, köle. II Âşık.

Baña cevrin 'arz ider ol mâh gayre mihrini
Bir şehe kul olmışam kim bendeye dâd eylemez

10. bende:

Gazel 108

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Sen şeh-i devrânadur bende Cenâbî nisbeti
Sifle-perver her deniye kendin isnâd eylemez

11. bendenüñ: -nüñ

Gazel 140

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murğ-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlağ imiş

12. bendesin:-(s)j, -n

Gazel 144

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey gâzal
Yoluña cânlar virür bir 'âşık-ı ser-bâz imiş

13. bendeñe: -ñ, -e

Gazel 148

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Gayra mihrüñ eyledükçe bu Cenâbî bendeñe
Yükledürsün bâr-ı gâmla ey Cenâbî tağ tağ

14. **bendeye:-(y)e**

Gazel 185

Mısra: 10

Kul, köle. II Âşık.

Geh hayâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

15. **bendesidür:-(s)i, -dür**

Gazel 186

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Bir boyı servüñ Cenâbî bendesidür kim bu gün
Münfa'ıldür ruhlarından 'arız-ı hamrâ-yı gül

16. **bende:**

Gazel 202

Mısra: 6

Kul, köle. II Âşık.

Bir boyı serv-i revânuñ kulı olsam cân-ıla
Kendümi mülk-i belâya bende sultân eylesem

17. **bendeñe:-ñ, -e**

Gazel 205

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Vuşlat el verdi Cenâbî bendeñe ey nür-ı 'ayn
Ğamzeñe teslim cânüm çeşm-i fettânuñ öpem

18. **bendeye:-(y)e**

Gazel 214

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Âsitânuñ kullığıdır salţanat ben bendeye
Devlet-i Cemşide virmem küyuñ içre zilletüm

19. **bendeñe:-ñ, -e**

Gazel 215

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Şalaldan kâmet-i servüñ Cenâbî bendeñe şahum
Cefâ-yı hâr-ı hecrüñden anı âzâdmış bildüm

20. **bendeñ:-ñ**

Gazel 226

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Şahum Cenâbî bendeñ senden nice ola dūr
Hechrüñ vişâle irgür çevre nihâyet olsun

21. **bendeden:-den**

Gazel 227

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Küşe-i çeşmüñ dirîg itme Cenâbî bendeden
Bir nazarla hâki sensün Hıusrevâ iksir iden

22. **bende:**

Gazel 229

Mısra: 2

Kul, köle. II Âşık.

Ben ferâmüş-ı ebed ağıyâr yâd olmağ neden
Âşinâ bîgâneler ben bende yad olmağ neden

23. **bendesidür:-(s)i, -dür**

Gazel 248

Mısra: 6

Kul, köle. II Âşık.

Gel serîr-i câna geç ey derd-i dil-ber şahlig it
Sen gibi bir şâh-ı 'adil bendesidür şehr-i ten

24. **bende:**

Gazel 258

Mısra: 11

Kul, köle. II Âşık.

Evvel ü âhîr budur bende Cenâbî virdi kim
Hâk-Ta'âlâ ibtidâñi intihâdan şaklasun

25. **bende:**

Gazel 262

Mısra: 11

Kul, köle. II Âşık.

Sürme kapuñdan diyü bende Cenâbî her nefes
Pâdişahum hâk-i pâyuña n'ola çekse boyun

26. **bende:**

Gazel 266

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenâbî
Bu resme cevâhîr yaraşur kâmil içinde

27. **bendesinden:-(s)i, -(n)den**

Gazel 288

Mısra: 11

Kul, köle. II Âşık.

Ey gazel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğüñde pâyına

28. **bendeñi:-ñ, -i**

Gazel 289

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Cevr-i bî-pâyânla añduñ Cenâbî bendeñi
Çullaruña pâdişâhum dil-nüvâz olduñ yine

29. **bende:**

Gazel 299

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Küyuñ çolanup nâle kıılır bende Cenâbî
Bülbül iñiler bağ-ıla büstân arasında

30. **bendeñe:-ñ, -e**

Gazel 303

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Ol Cenâbî bendeñe eyle havâle döstüm
Çekseñ cefâ-şemşîrini ger 'âşık-ı şeydâlara

31. **bende:**

Gazel 312

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luğf-ı kahr-âmîz ile

32. **bende:**

Gazel 313

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Şevk-i ruhuñda her dem bende Cenâbî hâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yâna yâna

33. **bende:**

Gazel 330

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Cenâbî bende destinden güher îsâr ider dâyim
Şeh-i Rûmuñ ayağına görüñ bu nazm-ı dürr-pâşı

34. **bende:**

Gazel 353

Mısra: 13

Kul, köle. II Âşık.

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî gözine
Şems-i dehrüñ nesi var ferr ü ziyâdan gayrı

35. **bendeñ:-ñ**

Gazel 355

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Nice bî'at itmesün bendeñ Cenâbî saña kim
Şüretâ şâh-ı cihânsın ma'nide ammâ velî

36. **bendenüñ:-n, -üñ**

Gazel 370

Mısra: 13

Kul, köle. II Âşık.

Bâd-ı gamdur ham iden kıaddin Cenâbî bendenüñ
Gülşeninde 'aşkuñuñ ol kâmet-i bâlâ haķı

37. **bendeler:-ler**

Murabba 2

Mısra: 3

Kul, köle. II Âşık.

Bendeler hakkında ser-pâ luğf u ihsânüm benüm
Sâye-i rahîmet cihâna zıllı-ı Yezdânüm benüm

bende oldum:

1. **bende oldum**:-du, -m

Gazel 168

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kul köle olmak. II Esir, tutsak olmak. II

Bağlanmak, gönül vermek.

Bende oldum sen şehe āzād iken her kayddan
Ben mutî'-i emrūñ oldum hükümüñe fermān senūñ

bende vü bağlara düşdi:

1. **bende vü bağlara düşdi**:-di

Tahmis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Tutsak, esir olmak, bağlanmak. II Âşık olmak.

Kāni' olmaz kūyuña vaşluñ diler bī-çāre dil
Zülfüñe dolaşdı düşdi bende vü bağlara dil

bende-i dergāhuñ:

1. **bende-i dergāhuñ**:-(u)ñ

Gazel 208

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kapısındaki köle. II Âşık.

Bende-i dergāhuñ oldum Hüsrev-i dehrem yine
Devletüñde oldı şāhum milket-i Jrān benüm

bende-i fermāniyuz:

1. **bende-i fermāniyuz**:-i, -y, -(u)z

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Emir kulu. II Âşık.

Kişver-i derd ü gamuñ fermān-revā sultāniyuz
Şāh-ı 'aşkuñ gerçı kim biz bende-i fermāniyuz

bende-i gam-h'ār:

1. **bende-i gam-h'ār:**

Gazel 129

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kederli köle. II Âşık.

Bir sencileyin mülk-i cefā şāhı dil-ārā
Bir bencileyin bende-i gam-h'ār ele girmez

bende-i mağfurdur:

1. **bende-i mağfurdur**:-dur

Gazel 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Affedilmiş kul.

Raḥmet āyātın okur ḥaṭṭuñ temāşā eyleyen
Her müdāvım aña lā-büd bende-i mağfurdur

bende-i mürüñ:

1. **bende-i mürüñ**:-(u)ñ

Murabba 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Aciz karınca. II Bir kimseye itaat eden, saygı
duyan kimse.*

Süleymān mülküñe mālİK begüm her bende-i
mürüñ

Esir-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

bende-i şādık:

1. **bende-i şādık:**

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sadık köle. II Âşık.

Şem' yanar giceler karşıñda şāhum şubḥa dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şādık mıdur

bendelik:

1. **bendelik:**

Gazel 7

Mısra: 10

Kulluk, kölelik.

Tāc-ı faqr ile Cenābī Hüsreviyem 'ālemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mīr ile sultān baña

benden geçen harīfe:

1. **benden geçen harīfe**:-e

Gazel 274

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Benliğinden, kendinden vazgeçmiş kimse. II
Âşık.*

Her bî-nevâ ğarîbe şâhum himâyet eyle
Benden geçen harîfe 'ayn-ı 'inâyet eyle

bendenüñ bağı:

1. **bendenüñ bağı:-ı**

Gazel 238

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kulun, kölenin sinesi. II Âşığın gönlü, bağı.

Şâneveş şad-pâredür bağı Cenâbî bendenüñ
Büy-ı zülf-i müşg-büyüñ almalı baddan

bender-i şehri melâmetde:

1. **bender-i şehri melâmetde:-de**

Gazel 125

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kınanmışlık şehrinin ticaret limanı.

Tâcir-i 'aşkuz Cenâbî tayy idüp râh-ı ğamı
Bender-i şehri melâmetde çözüldi bārumuz

bendesî hālinden:

1. **bendesî hālinden:-i, -(n)den**

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kölesinin hâli, vaziyeti. II Âşığın perişan hâli.

Âşinâsın yâd kılmaz meyli dāyim yādadur
Bendesî hālinden ol servüm 'aceb āzādedür

bend-i ğamdan:

1. **bend-i ğamdan:-dan**

Gazel 146

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder bağı.

Luţf-ıla ol serv-i nāzum ben kulin yād eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine āzād eylemiş

bend-i hayret:

1. **bend-i hayret:**

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hayret bağı. II Âşığı düşünemez ve muhakeme
edemez hâle getiren sevgilinin saçı.*

Ey Cenâbî olmasañ bir şâhbāza şayd ger
Ayağında bend-i hayret rişte-i kākül nedür

bend-i zülf:

1. **bend-i zülfüñ:-(ü)ñ**

Gazel 223

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının bağı.

Ħançer-i ğamzeyle çeşmüñ katl-i hâss u 'ām ider
Bend-i zülfüñ arasın kendüyi ber-dār isteyen

2. **bend-i zülfüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 83

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının bağı.

Dil-i bî-çāremi cānā görenler bend-i zülfüñde
Sezādur geçse zencire bu bir dīvānedür dirler

3. **bend-i zülfüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 272

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının bağı.

Bend-i zülfüñde Cenâbî görelî kendin esir
Dimez ey serv-i revānum beni āzād eyle

4. **bend-i zülfüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 275

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının bağı.

Dil-i şürîdemi bulsañ muqayyed bend-i zülfüñde
O bî-sāmāna benden di ki yirüñde qarār eyle

benefşe:

1. **benefşe:**

Gazel 276

Mısra: 2

Menekşe.

Açıldı gelüp taze vü ter bâğa benefşe
Gördi yüzüñi başladı şolmağa benefşe

2. benefşe:

Gazel 276

Mısra: 4

Menekşe.

Hâl-i siyehüñ resmini görmege ruhuñda
Vardı şuya baçar leb-i ırmağa benefşe

3. benefşe:

Gazel 276

Mısra: 6

Menekşe.

Âhum yilinüñ düşdi yiyüp dârbını hâke
Kalmadı mecâli yine ayağa benefşe

4. benefşe:

Gazel 276

Mısra: 8

Menekşe.

Mülk-i çemenüñ kıldı serîrinde qarârı
Şehler gibi başa taçup otağa benefşe

5. benefşe:

Gazel 276

Mısra: 10

Menekşe.

Giydi külehi başına ben gibi Cenâbî
Destârı üşendi gibi şarmağa benefşe

6. benefşe:

Gazel 307

Mısra: 8

Menekşe.

Sünbül şikeste-hâtır-ı gîsü-yı 'anberüñ
Hâlüñ gamında girdi benefşe kara çula

beng:

1. bengüñ:-(ü)ñ

Gazel 55

Mısra: 1

*Ban otu denen bitki ve bunun afyon gibi
uyuşturucu, keyif verici tohumu.*

Kimi esrâra dil virmiş kimi bengüñ hârâbidur
Beni evgâr [u] mest iden leb-i la'lüñ şarâbidur

bengî:

1. bengî:

Gazel 336

Mısra: 10

Esrar tiryakisi, esrarkeş.

Ğubâr-ı hâtüñe hayrân olupdur
Cenâbîye 'aceb mi dinse bengî

2. bengî:

Gazel 344

Mısra: 4

Esrar tiryakisi, esrarkeş. II Sofu.

Derdüñi bilmez iken hâlete geldi şüfî
Bengî oldı aşığı görimedini esrârı

beñze:

1. beñzer:-r

Gazel 3

Mısra: 3

*İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak
kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.*

'Anberîn bir tûba beñzer hâlüñ ey meh kim müdâm
Kâkülüñ kılmış havâle sū-be-sū çevgân aña

2. beñzer:-r

Gazel 3

Mısra: 5

*İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak
kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.*

Reh-güzârında gamuñ beñzer tenüm bir hâna kim
Mihnet ü derd ü belâdur her zamân mihmân aña

3. beñzer:-r

Gazel 32

Mısra: 1

*İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak
kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.*

La'lüñ gamında yaşum kanlu şarâba beñzer
Nâr-ı ruhuñda ciger yanmış kebâba beñzer

4. beñzer:-r

Gazel 32

Mısra: 2

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

La'lüñ ğamında yaşıum kanlu şarāba beñzer
Nār-ı ruĥuñda ciger yanmış kebāba beñzer

5. beñzer:-r

Gazel 32

Mısra: 4

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Çeşmüñ kital içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Göñlüm aña muķābil Efrāsiyāba beñzer

6. beñzer:-r

Gazel 32

Mısra: 6

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi ĥālüñ
Kaşuñ hilāl-i gerdün zülfüñ seĥāba beñzer

7. beñzer:-r

Gazel 32

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Sīnem içinde ey māh şevķ-ı ruĥuñ ile cān
Zülfüñ mişāli şebde şan māh-tāba beñzer

8. beñzer:-r

Gazel 32

Mısra: 10

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Cām-ı lebüñi emsem bilmez nedür Cenābī
İçmiş mey-i belāñi mest ü ĥarāba beñzer

9. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 1

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Vişālüñ günleri bayrāma beñzer
Velī şubĥ-ı firāķuñ şāma beñzer

10. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 2

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Vişālüñ günleri bayrāma beñzer
Velī şubĥ-ı firāķuñ şāma beñzer

11. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 4

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Yürür āvāre-i zülfüñ olup dil
Özini añlamaz ser-sāma beñzer

12. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 6

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

O zülf-i 'anber-ālūd-ı perişān
Göñüller şaydına bir dāma beñzer

13. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Yüzüñ Mışr-ı melāĥatdur 'azizüm
Ķara zülfüñ ĥaķīķat şāma beñzer

14. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 10

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Ķoyup sāfi meyi şüfi hemişe
Mügelleş nüş idermiş ĥāma beñzer

15. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 12

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Göñül mest-i mey-i 'aşkuñ olaldan

Şarâb-âlûde bir bed-nâma beñzer

16. beñzer:-r

Gazel 34

Mısra: 14

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Cenâbî fûrkatüñden kıldı feryâd

Vişâlûñden o bir nâ-kâma beñzer

17. beñzer:-r

Gazel 35

Mısra: 5

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Hindû-yı şayyâda beñzer hâlûñ ey meh kim müdâm

Zülfüñüñ dil murğunuñ kaşdına duzağın çeker

18. beñzer:-r

Gazel 38

Mısra: 4

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Lâle kim dâğ-ı cigerle âteş-i hasrettedür

Beñzer ol âvâreye kim hîdmetinden dürdür

19. beñzer:-r

Gazel 50

Mısra: 7

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Tîğ-ı müjgânuñla çeşmüñ beñzer ol şayyâda kim

Çan içinde her dü desti meyli her dem hûnadur

20. beñzer:-r

Gazel 51

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Âteş-i 'aşkuñda yanar her göñül pervâneveş
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'âlem-süzdür

21. beñzer:-r

Gazel 93

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Per açdukça bu çölmekte hümâsı âhumuñ ey meh

Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurğuñ konağı var

22. beñzer:-r

Gazel 105

Mısra: 1

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Genc-i ğamuñla hâtır künc-i harâba beñzer

Nağd-i vücûdum anda yatur türâba beñzer

23. beñzer:-r

Gazel 105

Mısra: 2

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Genc-i ğamuñla hâtır künc-i harâba beñzer

Nağd-i vücûdum anda yatur türâba beñzer

24. beñzer:-r

Gazel 105

Mısra: 4

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Deryâ-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var

Kim anda bañr-i gerdün kemter habâba beñzer

25. beñzer:-r

Gazel 105

Mısra: 6

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Haddinde ol nigâruñ zülf-i siyâh-ı kec-rev

Cennât-ı 'Adn içinde müşğîn gurâba beñzer

26. **beñzer:-r**

Gazel 105

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Geldi ĥatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâhiş yañlış cevâba beñzer

27. **beñzer:-r**

Gazel 105

Mısra: 10

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

La'l-i lebüñ göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici kanlu şarâba beñzer

28. **beñzemez:-mez**

Gazel 115

Mısra: 1

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

La'l-i nâb-ı dil-bere 'unnâb beñzer beñzemez
Eşküm içre dîdeme ġarğ-âb beñzer beñzemez

29. **beñzemez:-mez**

Gazel 115

Mısra: 2

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

La'l-i nâb-ı dil-bere 'unnâb beñzer beñzemez
Eşküm içre dîdeme ġarğ-âb beñzer beñzemez

30. **beñzemez:-mez**

Gazel 115

Mısra: 4

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Kûze-i çeşmiyle baña büstân-ı kûyuñı
Şulamağa zâr-ıla ÷olâb beñzer beñzemez

31. **beñzemez:-mez**

Gazel 115

Mısra: 6

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Bister-i ĥâr u ĥas-ı kûyuñda vardum râĥata
Aña temsîl istedüm sincâb beñzer beñzemez

32. **beñzemez:-mez**

Gazel 115

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Vaşfı rüşen gün gibi cânâ ġamerveş alnuñuñ
Târ-ı şebdür çihreñe meh-tâb beñzer beñzemez

33. **beñzemez:-mez**

Gazel 115

Mısra: 10

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Nür-ı Ahmeddür cebîni aña nisbet ruĥları
Ey Cenâbî ĥaĥtına Aşĥâb beñzer beñzemez

34. **beñzer:-r**

Gazel 115

Mısra: 1

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

La'l-i nâb-ı dil-bere 'unnâb beñzer beñzemez
Eşküm içre dîdeme ġarğ-âb beñzer beñzemez

35. **beñzer:-r**

Gazel 115

Mısra: 2

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

La'l-i nâb-ı dil-bere 'unnâb beñzer beñzemez
Eşküm içre dîdeme ġarğ-âb beñzer beñzemez

36. **beñzer:-r**

Gazel 115

Mısra: 4

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Kûze-i çeşmiyle baña büstân-ı kûyuñı
Şulamağa zâr-ıla ÷olâb beñzer beñzemez

37. **beñzer:-r**

Gazel 115

Mısra: 6

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Bister-i hâr u has-ı küyüñde vardum râhata
Aña temsil istedüm sincâb beñzer beñzemez

38. **beñzer:-r**

Gazel 115

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Vaşfı rüşen gün gibi cânâ kamerveş alnuññ
Târ-ı şebdür çihreñe meh-tâb beñzer beñzemez

39. **beñzer:-r**

Gazel 115

Mısra: 10

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Nûr-ı Ahmeddür cebîni aña nisbet ruhları
Ey Cenâbî hattına Aşhâb beñzer beñzemez

40. **beñzer:-r**

Gazel 150

Mısra: 16

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Sînesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iklîme kim bir mihr-bân sulţânı yok

41. **beñzer:-r**

Gazel 151

Mısra: 2

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Bâğ-ı 'âlemde kimüñ kim şahid-i zîbâsı yok
Bülbül-i şeydâya beñzer kim gül-i ra'nâsı yok

42. **beñzer:-r**

Gazel 173

Mısra: 10

Benzeyen, gibi.

Ey Cenâbî nev-'arûs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

43. **beñzerem:-r, -em**

Gazel 288

Mısra: 1

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Beñzerem dirmiş meh-i nev râ çaşuññ yâyına
Kendüzin yüksek çutar gâyetde güldüm râyına

44. **beñzer:-r**

Gazel 339

Mısra: 1

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Kemân-ı Rüsteme beñzer o meh-rünüñ siyeh çaşı
Yüzi hürşid-i tâbından egilmişdür iki başı

45. **beñzer:-r**

Gazel 349

Mısra: 3

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Deryâ-yı hüsnüñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvâci hatt-ı sebzüñ çeşmüñ dürür levendi

46. **beñzer:-r**

Muhammes 1

Mısra: 8

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Girmedi şahîñüñ çengâline tîhûları
Her biri bir yâra beñzer ol gül-i hoş-bûları

47. **beñzer:**

Gazel 207

Mısra: 11

İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

Saña beñzer yok güher aşdâf-ı 'âlemde bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknûnum
benüm

beñzed:

1. beñzedem:-em

Gazel 292

Mısra: 6

Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Elif kıddüñ didiler nün kaşuñ
'Aceb mi beñzedem zülfüñi dāla

2. beñzedürsem:-(ü)r, -se, -m

Gazel 294

Mısra: 4

Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Hāli ber-cā bulmadum naş-ı ruḥuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sīnemi tañ mı eger büt-ḥāneye

3. beñzedürsem:-(ü)r, -se, -m

Gazel 315

Mısra: 8

Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Dicle vü eşk-i revānumla beden şehrini ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yā Bağdāda

benzet:

1. benzetmesün:-me, -sün

Gazel 249

Mısra: 7

Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Hezārın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nāleyle yoḡ kārüm gelürse biñ belā senden

2. beñzetdi:-di

Gazel 296

Mısra: 7

Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Zülf-i 'anber-bāruña beñzetdi nāfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu kıru da'vā ile

beñzi şarardı:

1. beñzi şarardı:-di-i

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Beti benzi atmak; herhangi bir sebeple kanı çekilip yüzü solmak, korkmak.

Çeşm-i yāre 'āşık-ı bī-dil geçer miskīni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

berāber eylemem:

1. berāber eylemem:-me, -m

Gazel 314

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eşit, denk tutmak.

Hüsñüñi kılmam müsāvī mihr-i 'ālem-tāb-ıla
Şevḡ-ı ruḡ-sāruñ berāber eylemem meh-tāb-ıla

Berāhīm:

1. Berāhīm:

Gazel 182

Mısra: 14

İbrāhīm.

Ey Cenābī şeyḡ-i şehruñ mekrine aldanma kim
Her Berāhīm ismine maḡhar düşen Edhem degül

berāt-ı hüsn:

1. berāt-ı hüsn:

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik fermanı.

Kaşlaruñ tuḡrasını göster berāt-ı hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm İrān-ıla Tūrān aña

ber-bād:

1. ber-bādmış:-mış

Gazel 215

Mısra: 2

Harap, viran, bakımsız. II Âşığın perişan gönü.

Bu gönülüm gibi 'ālem de ḡarāb-ābādmış bildüm
Güzellik hırmeni gibi anı ber-bādmış bildüm

ber-bād eyle:

1. **ber-bād eyle:**

Gazel 272

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Berbat eylemek; mahvetmek, darmadağın etmek.

Ĥirmeninde elemüñ kâha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey âh-ı derünüm beni ber-bād eyle

2. **ber-bād eylemez:-mez**

Gazel 107

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Berbat eylemek; mahvetmek, darmadağın etmek.

Çekmeden hecrüñ gamın berg-i ĥazâna dönmişem
Ne 'aceb âhum yeli kim beni ber-bād eylemez

ber-bād ider:

1. **ber-bād ider:-er**

Gazel 29

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Berbat eylemek; mahvetmek, darmadağın etmek.

Ĥirmen-i şabrum Cenâbî cem' kılsam bir nefes
Rüzgâr-ı âh ile nâlem anı ber-bād ider

berbād kıl:

1. **berbād kıldum:-du, -m**

Murabba 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Berbat eylemek; mahvetmek, darmadağın etmek.

Rüzgâr-ı âhla berbād kıldum 'âlemi
Bir ĥarâbe-cây idi âbâd kıldum 'âlemi

2. **ber-bād kılsa:-sa**

Gazel 352

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Berbat eylemek; mahvetmek, darmadağın etmek.

Beni âhum 'aceb mi kılsa ber-bād
Kapar yirden yel esse berg-i kâhı

ber-câ bulmadum:

1. **ber-câ bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 294

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Münasip bulmak; uygun ve yerinde bulmak.

Ĥâli ber-câ bulmadum nağş-ı ruĥuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sînemi tañ mı eger büt-ĥâneye

ber-cefâ:

1. **ber-cefâdur:-dur**

Gazel 224

Mısra: 5

Eziyet eden (kimse). II Güzeller.

Senden ırâĥ hep güzeller ber-cefâdur döstüm
Sen mehe virdi göñül yâr-ı vefâdâr isteyen

ber-dâr:

1. **ber-dâr:**

Gazel 223

Mısra: 4

Darağacına çekilmiş, asılmış.

Ĥançer-i gamzeyle çeşmüñ katl-i ĥâss u 'âm ider
Bend-i zülfüñ arasın kendüyi ber-dâr isteyen

2. **ber-dâr:**

Gazel 224

Mısra: 8

Darağacına çekilmiş, asılmış.

Gamzeñe cânlar virenler düşdiler ĥançerlere
Asdı dâr-ı zülfüñe kendüyi ber-dâr isteyen

ber-dâr eyle:

1. **ber-dâr eyle:**

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Asmak.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ meyli çünkim ol resenle dâradur

2. **ber-dâr eyle:**

Gazel 86

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Asmak.

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinün çeşmi çünkim ol resenle dâradur

ber-dâr-ı dâr-ı ğam ola:

1. **ber-dâr-ı dâr-ı ğam ola:-a**

Gazel 182

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder darağacına asılmak.

Göreyin Manşürveş ber-dâr-ı dâr-ı ğam ola
Her gönül kim beste-i zülf-i ğam-ender-ğam degül

berden itdüm:

1. **berden itdüm:-dü, -m**

Gazel 306

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Serin hâle getirmek.

Tenümle cânımı itdüm maĥabbet nârına berden
Yanar bu âteşe lâ-büd bu kâşâne bu pervâne

berg:

1. **bergi:-i**

Gazel 63

Mısra: 8

*Yaprak. II Âşığın aşktan dolayı sararıp solmuş
yüzü.*

Tenüm bağ-ı belâda bir nihâl-i tâze-resdür kim
Ruĥ-ı zerdüm dürür bergi sirîşk-i dîde bārıdur

berg ü bār:

1. **berg ü bārı:-ı**

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yaprak ve meyve. II Neşe, sevinç.

Bir dıraĥt-ı mîve-bâr idük ĥazân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bārı n'eylerüz

2. **berg ü bārı:-(u)ñ**

Gazel 258

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaprak ve meyve. II Padişahın sahip olduğu her
şey.*

Bir dıraĥt-ı sâye-versin berg ü bārıñ her nefes
Bâğ-bân-ı luĥf-ı Ĥakĥ bād-ı fenâdan şaklasun

3. **berg ü bārı:-(u)ñ**

Gazel 315

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yaprak ve meyve. II Edep ve haya.

Ėoncaveş cem' ide gör bâğ-ı hayâda özüñi
Gül gibi virme şakın berg ü bārıñ bāda

berg ü zād olmak:

1. **berg ü zād olmak:-mak**

Gazel 229

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Azık, yiyecek olmak.

Vuşlatuñ ĥânında herkes muĥtenem ben bî-dile
Süfre-i hecründe derdüñ berg ü zād olmak neden

berg-i gül:

1. **berg-i gül:**

Gazel 233

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı.

Berg-i gül atarsa baña âşinâ âzârdur
Seng-i miĥnet yağsa başa açmam bî-gânedan

2. **berg-i gül:**

Gazel 292

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı. II Sevgilinin gül gibi al yanağı.

Ruĥı üzre 'araĥ şol dâne dâne
Şanasın berg-i gül üstine jâle

3. **berg-i güld:-de**

Gazel 104

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Gül yaprağı. II Sevgilinin gül gibi al yanağı.

Ĥâlũñ ey meh zāğ mı gülşende tutmuş āşiyān
Yā ki berg-i gülde қonmuş dāne-i fũlful midür

berg-i hazān:

1. **berg-i hazān:**
Gazel 234
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sonbahar yaprağı; sararıp solmuş yaprak. II
Āşıkların sararıp solmuş yüzü.

Çihresi 'āşıklarũñ berg-i hazān olur velī
Reng-i gül bağlarsa gāhī yiridür ĥũn-ābdan

2. **berg-i hazāna:-a**
Gazel 18
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sonbahar yaprağı; sararıp solmuş yaprak. II
Āşığın sararıp solmuş yüzü.

Çihrem şarardı oldı berg-i hazāna nisbet
Yaşum yiridür olsa āb-ı revāna nisbet

3. **berg-i hazānsın:-sın**
Gazel 255
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sonbahar yaprağı; sararıp solmuş yaprak. II
Āşığın sararıp solmuş yüzü.

Virüp evrāqını bāda gül-i gülzār-ı şādīnũñ
Cenābī rüy-ı zerdũñle bu dem berg-i hazānsın sen

berg-i hazāna dönmişem:

1. **berg-i hazāna dönmişem:-miş, -em**
Gazel 107
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Sonbahar yaprağına benzemek. II Āşığın
sevgiliden ayrı kalmanın verdiği keder ile sararıp
solması.

Çekmeden hecrũñ ģamın berg-i hazāna dönmişem
Ne `aceb āhum yeli kim beni ber-bād eylemez

berg-i kāh:

1. berg-i kāha:-a

Gazel 131
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Saman yaprağı; saman çöpü.

Kũh-ı ģam sengīn diyü 'arz itme cānā Ĥarfiyā
Berg-i kāha almadı bizden anı verzīdemüz

2. **berg-i kāhi:-ı**
Gazel 352
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Saman yaprağı. II Aşk derdiyle sararıp solmuş
âşık.

Beni āhum 'aceb mi kılsa ber-bād
Kapar yirden yel esse berg-i kāhi

berg-i kāha beñzedüp:

1. **berg-i kāha beñzedüp:-üp**
Gazel 194
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Saman çöpüne döndürmek. II Sararıp
soldurmak, güçsüzleştirmek, perişan etmek.

Beñzedüp hecrũñ ģamında berg-i kāha cismũmi
Rüzgār-ı āh ile ol demde bir bād eyledüm

berg-i semen:

1. **berg-i semen:**
Gazel 104
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yasemin yaprağı. II Sevgilinin beyaz yanağı.

Kāmetũñ serv-i sehī vü gözlerũñ nergis midür
'Ārızũñ berg-i semen yā lāle yāĥũd gül midür

2. **berg-i semenden:-den**
Gazel 178
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yasemin yaprağı.

Dü çeşmũñ nergis-i terden ruĥũñ berg-i semenden
yig
Kıyāmet kāmētũñ servũm nihāl-i nārvenden yig

3. **berg-i semeni:-i**

Gazel 365

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yasemin yaprağı.

Tâb-ı hürdan şakınıp ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân kurdı çemen üstine berg-i semeni

berg-i sürhin:

1. **berg-i sürhin:-i)n**

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kırmızı yaprak.

Gördi kırğın müştērî dellâle-i gül bülbüli
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürhin vâleler

beri gel:

1. **beri gel:**

Gazel 184

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu tarafa gel, yaklaş!.

N'eyleyem vuşlat şafâsın ehl-i zevkuñ yâridur
Ey ğam-ı hicrân-ı dil-ber merhabâ sen beri gel

berr ü bahruñ ma'nâsını:

1. **berr ü bahruñ ma'nâsını: -(s)ı, -(n)ı**

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kara ve denizin anlamı, manası.

Berr ü bahruñ istesek fehm itmege ma'nâsını
Sîne-i süzân ile çeşm-i teridür 'âşıkıñ

berr ü bahruñ şâhiyam:

1. **berr ü bahruñ şâhiyam -(y)am**

Gazel 218

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kara ve denizlerin padişahı. II Âşık.

Sîne-i pür-tâb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedâyam gerçi ammâ berr ü bahruñ şâhiyam

ber-taraf idüp:

1. **ber-taraf idüp:-üp**

Gazel 311

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Uzaklaşmak. II Bir yana atmak.

Zühd ü taqvâ ey Cenâbî ber-taraf idüp bugün
La'l-i nâbüñ hasretiyle düşdi câm-ı bî-ğışa

ber-taraf it:

1. **ber-taraf it:**

Tahmis 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ortadan kaldırmak, gidermek. II Kenara çekmek.

Ğamze-i şüh-ı cefâ-pîşeden ayırdur bu
Kâkülüñ ber-taraf it 'ârîzuñ olsun hâşıl

berü gel:

1. **berü gel:**

Gazel 240

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bu tarafa gel, yaklaş!

Gel berü benden su'âl it hâlet-i iħrâkî kim
Ser yağan pervâneyn şem'-i cemâl-i yârdan

berü gelsün:

1. **berü gelsün:-sün**

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaklaşmak, daha yakın bir konuma gelmek.

Ehl-i 'aşk olduñ dilâ terk eyle şâd u râhatı
Derd ü ğam gelsün berü ehlen ü sehlen merhabâ

bes:

1. **bes:**

Gazel 7

Mısra: 4

Kâfi, yeter.

Devr-i haţtuñda ne korġu dūzaġından hecriñüñ
Bes nüvîd-i maġfîret bu âyet-i Ğufrân baña

2. bes:

Gazel 8

Mısra: 2

Kâfi, yeter.

Başda oldı nâr-ı âhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur hil'at baña

3. besdür:-dür

Gazel 62

Mısra: 2

Kâfi, yeter.

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'âdet aña besdür

4. bes:

Gazel 75

Mısra: 9

Kâfi, yeter.

Yüzüñ bes mañla'-ı mihr-i sa'âdet
Görünmezse ne ğam hürşid-i hâver

5. bes:

Gazel 101

Mısra: 4

Kâfi, yeter.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālâdan cüdâ
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zârlar

6. bes:

Gazel 208

Mısra: 10

Kâfi, yeter.

Zerre minnet eylemem kühle Cenâbî ben bugün
Dîdeme bes tütivâ hâk-i der-i cânân benüm

7. besdür:-dür

Gazel 226

Mısra: 5

Kâfi, yeter.

Sînemde tîr-i ğamzeñ besdür nişân-ı devlet
Kaşuñ kemâni elde kavş-ı sa'âdet olsun

8. bes:

Gazel 229

Mısra: 10

Kâfi, yeter.

Döne döne âhıla küyün Cenâbî gezmeñ
Bes harîm-i yârda bu gird-bâd olmağ neden

9. bes:

Gazel 269

Mısra: 4

Kâfi, yeter.

Dâl kıaddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfüñ yazılır dâl üstine

10. bes:

Gazel 306

Mısra: 18

Şaşılacak şey ki.

Dimişler saña ağıyaruñ seni sevmez diyü Harfî
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

bes degül mi:

1. bes degül mi:

Murabba 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yeterli, kâfi değil mi? Yetmez mi?

Küyuñ olmazsa naşîbüm hâzırüm dâr-i 'adem
Ger neşâtuñ virmeye el bes degül mi derd ü ğam

bes durur:

1. bes durur:-ur

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kâfi, yeter.

İtlerüñ silkine girdüm 'âlemüñ sultâniyam
Dergehüñde bes durur bu pây-e devlet baña

besî:

1. besî:

Gazel 103

Mısra: 8

Çok, birçok.

Zülfüñ ucundan ne derdler çekdiğüm ey sîm-ber
İstesem şerh itmege dolar besî tûmârlar

2. **besî:**

Tahmis 1

Mısra: **17**

Çok, birçok.

Cevrini çekdüm besî ağıyara uydı 'âkıbet
Şeh Süleymân hâk buyurmuşdur bu sözi 'âkıbet

besle:

1. **beslesün:-sün**

Gazel 252

Mısra: **6**

Kuvvetlendirmek, güçlendirmek.

La'l-i nâbuñ fûrkatinden kıan yudar her lahza dil
Beslesün hûn-ı cigerle şimdi her kân cevherin

beste:

1. **bestedür:-dür**

Gazel 45

Mısra: **1**

Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

Zülfüñün her târına âşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsı 'âşık-ı dil-hastedür

2. **bestedür:-dür**

Gazel 85

Mısra: **1**

Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

Zülfüñün her târına âşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsı bir belâ-keş hastedür

3. **beste:**

Gazel 134

Mısra: **9**

Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

Zenağdânuñ kıuyısında görüp beste Cenâbîyi
Gamuñ taş atdı üstine esîr-i çâhdan kırılmaz

beste-i bend-i ser-i zülfüñ:

1. **beste-i bend-i ser-i zülfüñ:-(ü)ñ**

Murabba 4

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının ucuna bağlı. II Sevgilinin saçlarına âşık, tutkun.

Kâkül-i miskînüñün miskînidür pîr ü cüvân
Beste-i bend-i ser-i zülfüñ geçer her nâ-tüvân

beste-i fitrâk ola:

1. **beste-i fitrâk ola:-a**

Gazel 5

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Terki kayışına bağlı olmak. II Gönül vermek, âşık olmak.

Gözlerüñ şeh-bâzına olsun Cenâbîves şikâr
İsteyen şayduñ mişâli beste-i fitrâk ola

beste-i fitrâkdür:

1. **beste-i fitrâkdür:-dür**

Tahmis 3

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

(Aşk) terkisine bağlı olma. II Âşık olma, bağlı olma.

Göñlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür ğam çekmesün şayd itmege

beste-i zencîr-i ğam:

1. **beste-i zencîr-i ğam:**

Gazel 45

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Gam, keder zinciri ile bağlanmış.

İstemez zülfüñ ğamıyla dil selâmet olduğın
Beste-i zencîr-i ğam Mecnûn-ı rüsvâ -geştedür

beste-i zülf-i ham-ender-ham:

1. **beste-i zülf-i ham-ender-ham:**

Gazel 182

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kıvrım kıvrım olan saçına bağlanmış, tutulmuş (kimse); âşık.

Göreyin Manşürves ber-dâr-ı dâr-ı ğam ola
Her göñül kim beste-i zülf-i ham-ender-ham degül

beste-per kuşlaruz:

1. beste-per kuşlaruz:-lar, -(u)z

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kanadı bağlı kuş. II Çaresiz âşık.

Murğzâr-ı 'âlem içre beste-per şol kuşlaruz
Çarh-ı a'lâ üzre tıtdı âşiyân perrendemüz

bey':

1. bey':

Gazel 119

Mısra: 8

Alışveriş.

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkda özge kumaş olmışuz

bey' ile şirâdan:

1. bey' ile şirâdan:-dan

Gazel 156

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Alım satım, alışveriş. II Âşığın canına karşılık
sevgiliye kavuşması.*

Cân naqdine Cenâbî aldı metâ'-ı vaşluñ
Bu bey' ile şirâdan kimse ziyân ider yok

bey' ü şirâ-yı ğam:

1. bey' ü şirâ-yı ğam:

Gazel 193

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder alışverişi.

H'âce-i dünyâ gibi bey' ü şirâ-yı ğam için
Çârsû-yı miñnet-i 'aşk içre dükkân isterem

2. bey' ü şirâ-yı ğam:

Gazel 193

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder alışverişi.

H'âce-i dünyâ gibi bey' ü şirâ-yı ğam için
Çârsû-yı miñnet-i 'aşk içre dükkân isterem

beyâbân-ı mahabbetde:

1. beyâbân-ı mahabbetde:-de

Gazel 225

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgi, aşk çölü.

Beyâbân-ı mahabbetde akıdsun zemzem-i eşki
Der-i Ka'beñ tavâfiyla bu dem ehl-i şevâb olsun

beyân eyler:

1. beyân eyler:-r

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bildirmek, anlatmak, söylemek.

Cenâbî sâyeveş bir bir beyân eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-râzdur göñlüm

beyân ide:

1. beyân ide:-e

Gazel 33

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bildirmek, anlatmak, söylemek.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyân ide faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

2. beyân ide:-e

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bildirmek, anlatmak, söylemek.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

3. beyân ider:-er

Gazel 156

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bildirmek, anlatmak, söylemek.

Süz-ı ğam-ı derûnum yâra beyân ider yok
Bu âteş-i nihânum kimse 'iyân ider yok

beyân it:

1. beyân it:

Gazel 100

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bildirmek, anlatmak, söylemek.

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

2. beyân itdüm:-dü, -m

Müfret 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bildirmek, söylemek, açıklamak.

Degül ma'yûbdan çünkim kişi tebdîl ide maḥlaş
Cenâbî diyü naẓmumda beyân itdüm bu dem
maḥlaş

beyâna gelmez:

1. beyâna gelmez:-mez

Gazel 130

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İfadesi veya tarifi mümkün olmamak.

Şerḥ-i gam-ı derûnum yazsam beyâna gelmez
Ol sırr-ı ser-i behrem hergiz 'iyâna gelmez

beyâna getürmeye:

1. beyâna getürmeye:-me, -(y)e

Gazel 305

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dile getirmek, anlatmak; açıklamak, ifade etmek.

'Utârid ḥâme alup kılsa taḥrîr
Ġam-ı hecrüñ getürmeye beyâna

beyt:

1. beytüm:-(ü)m

Gazel 73

Mısra: 10

Beyit, iki dizeden oluşan nazım birimi. II Şiir.

Mihr ü mâhı öğsem olmaz ey Cenâbî naẓmıda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muḥtâleler

beyt-i Husre:

1. beyt-i Husre:-e

Gazel 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Husrev'in beyti.

Tab'-ı mevzûnuñ getürdi naẓma her neşri ki var
Virse beyt-i Husreve şîrîn sözüñ n'ola cevâb

beytü'l-hazen:

1. beytü'l-hazen:

Gazel 221

Mısra: 7

Hüzünler evi.

Tenüm beytü'l-hazen oldı belâ-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol ḥâneye lâyıq budur câm-ı fenâ olsun

bezl:

1. bezl:

Gazel 188

Mısra: 5

Saçma, dağıtma.

Şâh-ı dehrüñ maḥdemine gülşen içre bezl için
Eyledi her kûşede bülbüllerin kurbân gül

bezl itmiş:

1. bezl itmiş:-miş

Gazel 241

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bol bol, cömertçe vermek, esirgemedem vermek.

Hevâ-yı mihr-i rüyuñla felek ser-geşte zerreñdür
Ziyâsın dehre bezl itmiş meh-i evc-i melâḥatsin

bezm:

1. bezm:

Gazel 12

Mısra: 4

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.

Ḳaldur duâ'ya bir elüñ şâd eyle rûḥın sen Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde câm ola

2. **bezme:-e**

Gazel 73

Mısra: 7

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.

Nergise bak 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergäleler

3. **bezme:-de**

Gazel 180

Mısra: 5

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.

Ser-nigün cāmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarāb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

4. **bezme:-e**

Gazel 186

Mısra: 2

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.

Mest kıldı ehl-i şevki bñy-ı rñh-efzā-yı gül
Bezme geldi sākīyā mey şun büt-i ra'nā-yı gül

5. **bezme:-e**

Gazel 219

Mısra: 9

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.

Ey Cenābī bezme gelsün vir haberler sākīye
Āteş-i hasretde oldı dil kebāb eglenmesün

6. **bezme:-e**

Gazel 220

Mısra: 4

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.

Nār-ı hasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebāb
Ayağ ayağ bezme gelsün diñ şarāb eglenmesün

7. **bezme:-e**

Gazel 223

Mısra: 6

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.

Cām-ı derdüñ nüş idenler mest ü evkār oldılar
Başmasun bu bezme ayağ nām-ıla 'ār isteyen

8. **bezmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 354

Mısra: 8

Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı.. II Dünya.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ gālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem kılmadı

9. **bezm:**

Gazel 339

Mısra: 10

*Meclis, içki meclisi, dostlar toplantısı. II Gam,
keder meclisi.*

Belā cāmını çekdükte Cenābī meclis-i gāmda
Ben idüm Kays-ı şeydānuñ o bezm içre ayakdaşı

bezm-i ağıyār:

1. **bezm-i ağıyār:**

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yabancıların meclisi.

Mest-i cām-ı 'aşk olan kendüyi hüş-yār istemez
Dem süren yārān-ı gāmla bezm-i ağıyār istemez

bezm-i 'ālemde:

1. **bezm-i 'ālemde:-de**

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünya meclisi.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre velī
Bezm-i 'ālemde o şāhuñ yokdur ayağın çeker

bezm-i 'ālem-gīrümüz:

1. **bezm-i 'ālem-gīrümüz:-(ü)müz**

Gazel 358

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cihani kaplayan, cihana yayılan meclis.

Cām-ı şevkuñ şafvetinden seyri hikmet eylerüz
Bezm-i 'ālem-gīrümüz tutmuş durur Cem resmini

bezm-i 'aşkuñ:

1. **bezm-i 'aşkuñ:-(u)ñ**

Gazel 334

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Aşk meclisi.

Bu tokuz cāmını çarhuñ elde tutup içmedüm
Bezm-i 'aşkuñ sākīyā ben çekmedin ayağını

bezm-i belā:

1. **bezm-i belāda:-da**
Gazel 72
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Sīnemüñ kânūnına el ursa ger ğam muṭribi
Dest-i cevruñden ide bezm-i belāda nāleler

2. **bezm-i belāda:-da**
Gazel 142
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Bāde-i 'aşk-ıla pürdür sīnemüz mey-ḥāneveş
Ķan sürür bezm-i belāda dīdemüz peymāneveş

bezm-i ğam:

1. **bezm-i ğam:**
Gazel 225
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Ķadeḥ şun sākīyā görsün beni maḥmūr bezm-i ğam
Ķumārım derdine çāre ṭolı cām-ı şarāb olsun

2. **bezm-i ğamda:-da**
Gazel 36
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

La'l-i nābuñ yādına ey meh Cenābī dem-be-dem
Ķūn-ı dilden bezm-i ğamda bāde-i ḥamrā çeker

3. **bezm-i ğamda:-da**
Gazel 40
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Bezm-i ğamda nüş idüp 'ayş itmege ben 'āşıkā
Gözlerüm peymānesinde eşk-i çeşmüm bādedür

4. **bezm-i ğamda:-da**
Gazel 87
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Sīnemüñ kânūnına tār aşdı eşk-i dīde kim
Bezm-i ğamda çalınur ḥayret-nevā bir sāzdur

5. **bezm-i ğamda:-da**
Gazel 109
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Sākī-i 'aşkuñ elinden cām-ı derdüñ nüş iden
Bezm-i ğamda bir nefes olmağa hüş-yār istemez

6. **bezm-i ğamda:-da**
Gazel 126
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Virmişüz sākī-i 'aşka başı biz peymāneye
Bezm-i ğamda anuñ ile böyledür peymānumuz

7. **bezm-i ğamda:-da**
Gazel 133
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Ney gibi bağı delik bir nice şāhib-demlerüz
Mey yirine bezm-i ğamda ḳan içer hem-demlerüz

8. **bezm-i ğamda:-da**
Gazel 153
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Çeşm-i ḥūn-efşānumuñ güş eyle cānā vaşfını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymāya bak

9. **bezm-i ğamda:-da**

Gazel 158

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Çeşm-i hün-efşānumun gūş eyle dilden vaşfını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymāya bak

10. **bezm-i ğamda:-da**

Gazel 367

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

La'l-i nābuñ yādına nūş eyleyüp hün-ı ciger
Bezm-i ğamda hōş geçer ben 'āşıkūñ cānā demi

11. **bezm-i ğamda:-da**

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Nūş idelden bezm-i ğamda ben maḥabbet cāmını
Kūy-i bed-nāmīde dirler 'āşık-ı şeydā baña

12. **bezm-i ğamda:-da**

Gazel 319

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Şāh-ı 'aşka uydur āhengüñ diyü derd ehlinüñ
Bezm-i ğamda burdılar ṭanbūrveş kulağını

13. **bezm-i ğamuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 228

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Cür'aveş bezm-i ğamuñda tā ki düşdüm ayağa
Dāmen-i mestān gibi dāyim türāb-ālūdeyin

bezm-i hās itsem:

1. **bezm-i hās itsem:-se, -m**

Gazel 152

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Özel, kendine has meclis kurmak.

Ne dem kim bezm-i hās itsem Cenābī cām-ı
çeşmümde
Bu hün-āb-ı ciger gibi benüm rengīn şarābum yok

bezm-i hayret kılsalar:

1. **bezm-i hayret kılsalar:-sa, -lar**

Tahmis 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hayret meclisi kurmak.

Cür'a-i derdüñledür şoḥbetleri olmaz 'aceb
Bezm-i hayret kılsalar her küşede olmaz 'aceb

bezm-i maḥabbetde:

1. **bezm-i maḥabbetde:-de**

Gazel 195

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk, sohbet meclisi.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sāķi-i dehrüñ nice keskin şarāb oldum

bezm-i miḥnet:

1. **bezm-i miḥnetde:-de**

Gazel 191

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Sāķi-i 'aşkuñ elinden cām-ı ğam nūş idelüm
Bezm-i miḥnetde göñül rindini ser-hüş idelüm

2. **bezm-i miḥnetde:-de**

Gazel 213

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Düşürmez bezm-i miḥnetde uşul-i şavt-ı feryādı
Ne kıldan kim belā çalsa aña dem-sāzdur göñlüm

bezm-i pür-neşāt:

1. **bezm-i pür-neşât:**

Gazel 360

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zevk ve sefa ile dolu meclis. II Dünya.

Cenâbî sâl u meh dönsün bu 'ayyâş-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşât içre senüñ gibi suhan-dâni

bezm-i pür-safâda:

1. **bezm-i pür-safâda:-da**

Gazel 128

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eğlence, zevk dolu meclis. II İçki meclisi.

'İzzetle gel götür beni ey câm başda kim
Bu bezm-i pür-safâda mey olmaz habâbsuz

bezm-i safâda:

1. **bezm-i şafâda:-da**

Gazel 279

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zevk, eğlence meclisi. II İçki meclisi.

Câm-ı belâ-yı 'aşkı nûş eyleyüp Cenâbî
Bezm-i şafâda dâyim biz Cemlerüz cihânda

bezm-i şâha:

1. **bezm-i şâha:-a**

Gazel 290

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Padişahın meclisi. II Sevgilinin meclisi;
sevgilinin bulunduğu yer.*

Ney gibi bağla bil ey dil fiğân u âha
Yol ola tâ ki saña varmağa bezm-i şâha

bezm-i vahdet eyleyem:

1. **bezm-i vahdet eyleyem:-y, -em**

Gazel 286

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir olmak, beraber olmak.

Suna câm-ı feyzini ger baña pîr-i mey-fürüş
Bezm-i vahdet eyleyem eflâkde 'İsâyıla

bezm-i vahdetde:

1. **bezm-i vahdetde:-de**

Gazel 228

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vahdet (birlik) meclisi.

Bezm-i vahdetde Cenâbî bâde-i hayret içüp
Niçe demlerdür yatur rind-i şarâb-âlüdeyin

bezm-i vahdetüñ mesti:

1. **bezm-i vahdetüñ mesti:-i**

Gazel 235

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vahdet meclisinin sarhoşu. II Âşık.

Tâ ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenâbî mesti ben
'Âlem-i keşretde geçdüm zevk-ı söz ü sâzdan

bezm-i vaşl-ı yâra irmiş:

1. **bezm-i vaşl-ı yâra irmiş: -miş**

Gazel 133

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kavuşma meclisine erişmek,
ulaşmak.*

Ey Cenâbî kırtılıp âlâm-ı fûrkatden bugün
Bezm-i vaşl-ı yâra irmiş 'âşık-ı bî-ğamlaruz

bî-'aded:

1. **bî-'aded:**

Gazel 88

Mısra: 2

Sayırsız, pek çok.

Çeşmi ala çün güzel hâlet begüm bakışdadur
Serv-quadler bî-'aded hikmet velî cünbişdedür

bî-'akl u hüş olmuşam:

1. **bî-'akl u hüş olmuşam:-miş, -am**

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek, akılnı yitirmek.

Nûş idelden câm-ı la'lüñ olmuşam bî-'akl u hüş
Harfî-i bî-çäre[yi] mest eyleyen ol mül midür

bī-'ār:

1. bī-'ār:

Gazel 317

Mısra: 4

Arsız, utanmaz (âşık).

Şişe-i nāmūs u nengi yirlere çalup müdām
Cür'a-ḥvār-ı bezm-i ğam bī-'ār gördüm kendümi

bī-'ār olmuşam:

1. bī-'ār olmuşam:-miş, -am

Gazel 190

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Utanmaz olmak.

Cür'aveş çaldım yire nāmūsı bī-'ār olmuşam
Cām-ı derdün nüş idelden mest-i evgār olmuşam

bī-'ār-ı 'aşk olup:

1. bī-'ār-ı 'aşk olup:-up

Gazel 155

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşkın arsız, utanmazı olmak. II Aşkın verdiği
hâller neticesinde utanç duygusundan sıyrılmak.*

İñleşem bülbülşifat tañ mı olup bī-'ār-ı 'aşk
Çāk idüpdür cāme-i nāmūsı çün ḥār-ı 'aşk

bī'at eyle:

1. bī'at eyle:-le

Gazel 119

Mısra: 10

Kelime Tipi:-

Bir kimsenin hakimiyetini tanıyıp ona uymak.

Başda kisvet nār-ı āhum tende yir yir dāğlar
Bī'at eyle küçügüm gel Ḥacī Bektāş olmuşuz

bī'at it:

1. bī'at itdük:-dü, -k

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin hakimiyetini tanıyıp ona uymak.

Bir şanem zülfi ğamıdır bildeki zünnārumuz
Bī'at itdük küfr-i 'aşka aldılar ikrārumuz

2. bī'at itmesün:-me, -sün

Gazel 355

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin hakimiyetini tanıyıp ona uymak.

Nice bī'at itmesün benden Cenābī saña kim
Şüretā şāh-ı cihānsın ma'nide ammā velī

bī'atı kılsun:

1. bī'atı kılsun:-sun

Gazel 223

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin hakimiyetini tanıyıp ona uymak.

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenābī bī'atı
Böyle sevdā-yı ğam-ı zülfile zünnār isteyen

bī'at-ı pīr-i muğān itdi:

1. bī'at-ı pīr-i muğān itdi:-di

Gazel 344

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Başrahibin buyruğuna girmek; Hristiyanlığı
kabul etmek.*

Bī'at-ı pīr-i muğān itdi Cenābī ey meh
Heves-i zülfüñile çaldı bele züñnārı

bī-bāk ola:

1. bī-bāk ola:-a

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Korkusuz olmak.

Ḥançer-i ser-tizüñe düşdi gönül vehm itmeyüp
'Āşık-ı ser-bāza lāyık bu durur bī-bāk ola

bī-bāke:

1. bī-bāke:-e

Gazel 124

Mısra: 8

Korkusuz (âşık).

Ķat' iderse başumuz şemşīr-i hecrüñ ğam degül
Biz dil-āver meşrebüz bī-bāke çıkdı adumuz

bī-başar kalsam:

1. **bī-başar kalsam:**-sa, -m

Gazel 320

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göremeyecek hâle gelmek, görme yetisini kaybetmek.

Ağlamakdan bī-başar kalsam n'ola Ya'kübveş
Görmez oldum nice demdür Yüsus-ı Ken'anumı

bī-bedel:

1. **bī-bedelsin:**-sin

Gazel 167

Mısra: 5

Eşsiz, eşi bulunmaz, benzersiz (sevgili).

Gülşen-i hüsn-i cemâli bī-bedelsin sevdüğüm
Gül gibi ruḥ-sâruñ üzre ḥaṭ mı reyḥânuñ senüñ

bic:

1. **biçdüñ:**-dü, -ñ

Gazel 64

Mısra: 9

*Dikilecek şeyin ölçülerine göre kesmek. II
Ortaya koymak.*

Her kabâ-yı şive kim biçdüñ Cenâbî nazmda
Şöhret-i dīvân için ol kâmet-i mevzün giyer

bī-cân:

1. **bī-cân:**

Gazel 199

Mısra: 12

Bilgisiz, haberi olmayan.

Mümiyânuñla dehânuñ sırrını keşf itmege
Cümle 'âlem ḥalkını 'ilm içre bī-cân isterem

bī-çâre:

1. **bī-çâre:**

Gazel 9

Mısra: 4

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Yâr ise nâ-mihr-bân derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde qalmışam bī-çâre dermândan cüdâ

2. **bī-çâreyi:**-y, -i

Gazel 303

Mısra: 8

Çaresiz, zavallı, düşkün (âşık).

Bir zülfi Leylânuñ yine gönlüm olup âvâresi
Uğratdı ben bī-çâreyi Mecnûn gibi ğavğâlara

bī-çâre dil:

1. **bī-çâre dil:**

Gazel 157

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çaresiz, zavallı gönlü.

Şem'-i hüsn-i yâra her dem cân atar bī-çâre dil
Güyyâ kim gösterür pervâne Ḥarfî yâra şevk

2. **bī-çâre dil:**

Tahmis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çaresiz, zavallı gönlü.

Kâni' olmaz küyüña vaşluñ diler bī-çâre dil
Zülfüne dolaşdı düşdi bende vü bağlara dil

bī-cerâhat olmadı:

1. **bī-cerâhat olmadı:**-ma, -dı

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yarasız olmak.

Bī-cerâhat olmadı cism-i Cenâbî bir nefes
'Aşk-ı tîğî zaḥmı tende bir oñulmaz yaradur

bī-dâd ider:

1. **bī-dâd ider:**-er

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zulmetmek.

Ḥançer-i ḥün-rîz ile çeşm-i siyâhuñ dem-be-dem
'Âşık-ı bī-dillerüñ kanın döküp bī-dâd ider

bī-dâdlık resmin gider:

1. **bī-dādlik resmin gider:-er**

Murabba 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Adaletsizliği ortadan kaldırmak; adaletli davranmak.

Cihāndan perde-i zulmi götür ref-î hicāb eyle
Gider bī-dādlik resmin o bünyādı ḥarāb eyle

bīdār iden:

1. **bīdār iden:-en**

Gazel 222

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uyandırmak. II Bahtını açmak, talihini iyiye çevirmek.

Ḥ'āba varmış bahtımı zūlfüñ şebinde ey kâmer
'Arızuñ māhiyyetidir şubḥveş bīdār iden

bīdār kıl:

1. **bīdār kıl:**

Gazel 154

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uyandırmak, kendine getirmek. II Açık tutmak.

Dīde-i idrāküñi ḥ'āb almasun bīdār kıl
Nergis-i şehlā gibi zāhirdeki āşāra bak

bī-dār-ı kūyuñ:

1. **bī-dār-ı kūyuñ:-(u)ñ**

Gazel 228

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mahallesinin uyanığı. II Gecelerce uykusuz bir şekilde sevgilinin mahallesini dolaşan âşık.

Gicelerle şubḥveş bī-dār-ı kūyuñ olmuşam
Tār-ı zūlfüñ zulmetinde şanki ḥ'āb-ālūdeyin

bīd-āsā:

1. **bīd-āsā:**

Gazel 273

Mısra: 8

Söğüt gibi.

Ol serv-i ser-firāzuñ cānuñ virüp yolında
Üstine bīd-āsā ey dil tezelzül eyle

bī-der hāne yaraşmaz:

1. **bī-der hāne yaraşmaz:-maz**

Gazel 75

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kapısız ev olmaz. II Âşığın gönlü dertsiz, yarasız olmaz.

Cenābī sīnesin tīguñla yar kim
Yaraşmaz pādişāhum hāne bī-der

bī-dest ü bī-pā:

1. **bī-dest ü bī-pā:**

Gazel 198

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Elsiz ve ayaksız. II Yetersiz, gücü yetmeyen kimse.

Tākatüm yokdur edā-yı emrūñe ben kendümi
İktisāb-ı lutfuñā bī-dest ü bī-pā añladum

bī-ğam:

1. **bī-ğamlaruz:-lar, -(u)z**

Gazel 279

Mısra: 2

Dertsiz, kedersiz, kaygısız (âşık).

Vaş-ı nigāre irdük ḥurremlerüz cihānda
Pāyāna yetdi fūrkat bī-ğamlaruz cihānda

bī-ğam kal:

1. **bī-ğam kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 354

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gamsız, kedersiz hâlini korumak; mutluluğunu devam ettirmek.

Luṭf u ihsān ḥışmı-ıla kīne olupdur münkalib
Bu belā-darı içinde kimse bī-ğam kalmadı

2. **bī-ğam kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 354

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gamsız, kedersiz hâlini korumak; mutluluğunu devam ettirmek.

Tiğ-ı hûn -âşâm-ı ğamla her göñül şad-pâredür
Hayret-âbâd-ı cihânda kimse bî-ğam kalmadı

bî-ğam ol:

1. bî-ğam ol:

Muhammes 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Dertsiz, kedersiz olmak; huzura ermek.

Ğam cevruñ alsa göñül hurrem ol yüri
Mest-i şarâb-ı şevket iseñ bî-ğam ol yüri

2. bî-ğam ol:

Gazel 180

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dertsiz, kedersiz olmak; huzura ermek.

Gel Cenâbî cümle dehri zerre-i nâ-çiz tüt
Kes 'alâyık riştesini andan ey dil bî-ğam ol

bîğâne:

1. bîğâneler:-ler

Gazel 229

Mısra: 2

Yabancı, aşına olmayan (kimse).

Ben ferâmûş-ı ebed ağıyar yâd olmak neden
Âşinâ bîğâneler ben bende yad olmak neden

2. bîğânesin:-sin

Gazel 253

Mısra: 1

Yabancı, aşına olmayan (kimse).

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bîğânesin
'Âkılâne bu işüñ gerçi göñül dīvânesin

3. bîğânedür:-dür

Tahmis 3

Mısra: 5

Kayıtsız, umursamaz. II Yabancı.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferhâda kim bîğânedür
Levh-i dehre ben kitâb-ı 'aşkı tahtır eyleyem

4. bîğâneden:-den

Gazel 233

Mısra: 4

Yabancı, aşına olmayan (kimse).

Berg-i gül atarsa baña âşinâ âzârdur
Seng-i miñnet yağsa başa açmam bîğâneden

5. bîğâneyn:-yin

Gazel 261

Mısra: 6

Yabancı, aşına olmayan (kimse). II (Bir olay veya durumdan) Haberi, bilgisi olmayan kimse.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliye bî-ğâneyn

bîğâne dil:

1. bîğâne dil:

Gazel 183

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kayıtsız, ilgisiz gönlü.

Table-i zerkâr-ı mihre âh okın atmağdayuz
Düş olaldan gönca-i la'lüñ için bîğâne dil

2. bîğâne dil:

Gazel 183

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kayıtsız, ilgisiz gönlü.

Tâ ki derd-i yâr-ıla oldı Cenâbî âşinâ
Yâd kılmaz yâr cânı yıl geçer bîğâne dil

bî-haber:

1. bî-haberdür:-dür

Gazel 238

Mısra: 2

Habersiz, bir durumla ilgili malumatı olmayan (kimse).

Fâriğ ancak ol perî ben 'aşık-ı nâ-şâddan
Cân virürsem bî-haberdür nâle vü feryâddan

bî-haber uyursun:

1. bî-haber uyursun:-r, -sun

Gazel 333

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Habersiz olmak. II Gerçeği fark edememek.

Rāh-ı ğafletde Cenābī sen uyursun bī-ħaber
Menzil-i maqşūda irdi kārvenuñ yügrügi

bī-ħad:

1. bī-ħad:

Gazel 256

Mısra: 7

Sayırsız, sınırsız, pek çok.

Bu 'ālem gülsitānında açılır lāle-ħad bī-ħad
Velīkin gülşen-i dilde gül-i nāzük-bedensin sen

2. bī-ħad:

Gazel 197

Mısra: 5

Sayırsız, sınırsız, pek çok.

Mihr-i ħāver gibi geh ħandeler itdüm bī-ħad
Geh seħāb-ı felekāsā niçe giryān oldum

bī-hānümān itdüñ:

1. bī-hānümān itdüñ:-dū, -ñ

Gazel 343

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Evsiz barksız bırakmak. II Perişan etmek.

Āh kim bir ğam esīri nā-tüvān itdüñ beni
Varumı yağmalayup bī-hānümān itdüñ beni

bī-hisāb:

1. bī-hisāb:

Gazel 270

Mısra: 11

Sayırsız, sınırsız, pek çok.

Bir iki üç ħüb gördüm bī-hisāb aġyārı līk
Cem' olur ruħbānlar 'ādetdür eşnām üstine

bī-hisāb olur:

1. bī-hisāb olur:-(u)r

Muhammes 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sayırsız, hesapsız olmak. II Pek çok olmak, sonu gelmemek.

Bu künc-i ğam-fezāda belā bī-hisāb olur
Ma'mūr iken giren kişi āha ħarāb olur

bī-hüş ol:

1. bī-hüş olup:-up

Gazel 250

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aklı başında olmamak, kendinden geçmek. II Aşkla kendinden geçmek.

Cür'a-i cām-ı ğamuñ çekdi Cenābī mestdür
Ĥaşre-dek bī-hüş olup bir laħza ol ayılmasun

2. bī-hüş olursa:-(u)r, -sa

Gazel 155

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aklı başında olmamak, kendinden geçmek. II Aşkla kendinden geçmek.

Cür'a-i la'lüñ çeküp cānā Cenābī mestdür
Ĥaşre-dek bī-hüş olursa tañ mıdur evkār-ı 'aşk

bī-iştibāh:

1. bī-iştibāh:

Gazel 182

Mısra: 11

Şüphesiz.

Muktezā-yı ħüsn-i 'ālem-ġirdür bī-iştibāh
Bu cefālar yārdan ben bī-dile mübrem degül

bī-karār:

1. bī-karārsın:-sın

Gazel 257

Mısra: 6

Kararsız, yerinde duramayan. II Rahatsız, huzursuz. II Āşığın gönlü.

Nağd-i sükün ü şabrı virüp ey göñül ğama
Sevdā-yı zülf-i yār-ıla bir bī-karārsın

2. bī-karārı:-ı

Gazel 309

Mısra: 6

Kararsız, yerinde duramayan. II Rahatsız, huzursuz. II Āşığın gönlü.

Gisūlaruñ ğamında kaldı göñül muķayyed
Maħbūsuñ oldı ey cān ol bī-karārı gözle

3. **bī-ḳarāruñdur**:-(*u*)ñ, -*dur*

Gazel 166

Mısra: 1

Yerinde duramayan; akıp giden (gözyaşı).

Gözden akan şuya bak kim bī-ḳarāruñdur senüñ
Yokla dil-āvāresin kim ḥāk-sāruñdur senüñ

bī-kes:

1. **bī-kese**:-*e*

Gazel 264

Mısra: 2

Kimsesiz, zavallı (âşık).

Geldi derdüñ var iken cevruñ daḥı cān üstine
Eyledüñ ben bī-kese iḥsān iḥsān üstine

bil:

1. **bilür**:-(*ü*)*r*

Gazel 33

Mısra: 10

Bir şeyden anlamak.

Saña ta'līm eylesün çeşmüm şināverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i ābīler bilür

2. **bilür**:-(*ü*)*r*

Gazel 33

Mısra: 12

*Bir bilim dalında ve ya sanat kolunda yeterli
bigi sahibi olmak; vâkıf olmak.*

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyān ide faḳīḥ
Bu teselsül 'ilmini şanma kitābīler bilür

3. **bilür**:-(*ü*)*r*

Gazel 33

Mısra: 2

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Neş'e-i cām-ı meyi mest ü ḥarābīler bilür
Lem'a-l envār-ı mihri āfitābīler bilür

4. **bilür**:-(*ü*)*r*

Gazel 33

Mısra: 4

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Baña hem-ser olmayan idrāk ḳılmaz ḥāletüm
Āteşe pervāne şevḳın iltihābīler bilür

5. **bilür**:-(*ü*)*r*

Gazel 33

Mısra: 8

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Fürkatüñ ālāmını şor benden ey ḥūrī-nijād
Sūziş-i nār-ı caḥīmi çün 'azābīler bilür

6. **bildi**:-*di*

Gazel 49

Mısra: 6

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Her gördüğünü ḥançer-i ḡamzeñle öldürür
Ḥalk-ı cihān da bildi ki çeşmüñ ne iştüdür

7. **bilsem**:-*se, -m*

Gazel 104

Mısra: 10

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Leblerüñ la'l-i Bedeḥşān dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaḥda görinen bilsem çeḥ-i Bābil midür

8. **bildi**:-*di*

Gazel 109

Mısra: 14

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Küy-ı rüsvāda Cenābī ṭabl-ı şöhret döğeli
Bildi 'ālemler anı kim nām-ıla 'ār istemez

9. **bildüm**:-*dü, -m*

Gazel 130

Mısra: 10

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Eş'ār-ı dil-pesendüñ ṭıtdı Cenābī dehri
Bir sen gibi suḡan-ver bildüm cihāna gelmez

10. **bilmedüm**:-*me, -dü, -m*

Gazel 140

Mısra: 3

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ḳurmayınca şāh-ı 'aşḳuñ bilmedüm otaḡını
Deşt-i sīnem dil-güşā ḥayl-i ḡama yaylaḡ imiş

11. **bilsem:-se, -m**

Gazel 146

Mısra: 14

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Çanda olsa Hārifiyā ol meh beni bilmez geçer
Aşināsın ol melek bilsem n'icün yād eylemiş

12. **bilmege:-mege**

Gazel 153

Mısra: 11

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

İzтіrābın bilmege her dem Cenābī göñlinüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mähīşifat deryāya bak

13. **bilmege:-mege**

Gazel 158

Mısra: 13

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

İzтіrābın bilmege her dem Cenābī göñlinüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mähīşifat deryāya bak

14. **bildi:-di**

Gazel 166

Mısra: 4

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Başda sevdañ olmasa yılmazdi her cānib şabā
Bildi 'ālimler anı kim dil-fiğāruñdur senüñ

15. **bildüñ:-dü, -ñ**

Gazel 190

Mısra: 5

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Yārsuz ey cān ne bildüñ bār-ı hātır olduğūñ
Ço beni bi'llāh senden çünki bī-zār olmışam

16. **bildük:-dü, -k**

Gazel 191

Mısra: 10

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Vaşl-ı gülzārında hecri ey Cenābī ol gülüñ
Hār-ı ğamdur bildük ammā biz der-āğūş idelüm

17. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 215

Mısra: 1

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bu göñlüm gibi 'ālem de hārāb-ābādmış bildüm
Güzellik hırmeni gibi anı ber-bādmış bildüm

18. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 215

Mısra: 2

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bu göñlüm gibi 'ālem de hārāb-ābādmış bildüm
Güzellik hırmeni gibi anı ber-bādmış bildüm

19. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 215

Mısra: 4

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Şikār-ı dām-ı zülfüñ ideli göñlüm kuşın ey meh
O çeşm-i hīle-perdāzuñ nice şayyādmış bildüm

20. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 215

Mısra: 6

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

İletdi şan'at-ı 'aşkı başa Mecnūn-ı ğam-dīde
Maħabbet kārġāhında o bir üstādmış bildüm

21. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 215

Mısra: 8

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Akıtsun Dicle vü Şāttı kenārında gözüm her dem
Ĝamuñda cism-i vīrānum benüm Bağdādmiş bildüm

22. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 215

Mısra: 10

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Şalaldan kāmēt-i servüñ Cenābī bendeñe şāhum
Cefā-yı hār-ı hecrüñden anı āzādmış bildüm

23. **bildi:-di**

Gazel 255

Mısra: 6

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Saňa vaşl olmasa Hızruñ beķā-yı 'ömri olmazdı
Cihân bildi muhaķķak kim hayāt-ı cāvidānsın sen

24. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 330

Mısra: 7

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Hakıķat bir imiş bildüm bugün ma'sūķ-ıla 'āşık
Ġalať idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

25. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 351

Mısra: 3

Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Vişālūñ kılmadı bildüm firāķuñ da şebātı yok
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşī

26. **bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 1

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Neş'e-i cām-ı meyi mest-i ħarābīler bilür
Lem'a-i envār-ı mihri āfitābīler bilür

27. **bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 2

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Neş'e-i cām-ı meyi mest-i ħarābīler bilür
Lem'a-i envār-ı mihri āfitābīler bilür

28. **bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 4

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Baňa hem-ser olmayan idrāk kılmaz ħāletüm
Āteşe pervāne şevķin iltihābīler bilür

29. **bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 8

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Sen ne cevher ħapduĝın kân-ı melāĥatde bugün
Ey meh-i burc-ı leťāfet bu tūrābīler bilür

30. **bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 10

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyān ide faķīĥ
Bu teselsül 'ilmini şanma kitabīler bilür

31. **bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 12

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Saňa ta'līm eylesün çeşmüm şināverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murĝ-ı ābīler bilür

32. **bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 14

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Şor şorarsañ Ĥarfīye pīr-i muĝānuñ şoĥbetin
Meclis-i Cem şevketini kām-yābīler bilür

33. **bilürsün:-(ü)r, -sün**

Gazel 354

Mısra: 14

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Miĥnet-i dehri Cenābī aňma her dem fāriĝ ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'ālem ħalmadı

34. **bil:**

Gazel 100

Mısra: 2

Kabul etmek.

Didüm senden gelen cānā belādur
Didi kim saňa benden bil 'aťādur

35. **bilmege:-mege**

Gazel 177

Mısra: 9

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

O cāy-ı 'işret-ābāduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pīr-i şad-sāle ki şüretde cüvāndan yig

36. **bilmezem:-mez, -em**

Gazel 10

Mısra: 8

Bir şey hakkında bilgisi, malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Dil ıolaşdı bir gözi fettān zülfi şaraya
Bilmezem kāfir midür key zālim ü key bī-vefā

37. **bilsem:-se, -m**

Gazel 56

Mısra: 4

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

şem' yanar giceler řarşuñda řāhum řubħa dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i řādık midür

38. **bilsem:-se, -m**

Gazel 66

Mısra: 1

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Lāle ruħsāruñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nāleme nisbet benüm yā nāle-i bülbül nedür

39. **bilsem:-se, -m**

Gazel 68

Mısra: 8

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Ey řabīb-i ğam okuduñ yanuña dil-ħastesin
şerbet-i mihrüñle bilsem aña dermānuñ mı var

40. **bilürsüñ:-(ü)r, -süñ**

Gazel 70

Mısra: 8

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Yabāna řarħ idüp ey ğam sirişküm şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ daħı ħisābı var

41. **bilür:-(ü)r**

Gazel 74

Mısra: 9

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Sāmirī siħrin bilür yārüñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenābī aldılar

42. **bilsem:-se, -m**

Gazel 89

Mısra: 8

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Ana raħminden ıoğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb süd bir şarındaşum midür

43. **bilmedüm:-me, -düm**

Gazel 92

Mısra: 9

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Bu ħarābe dilde 'ařkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sīm-ten vīrāneler

44. **bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 1

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Meygede ādābını mest-i ħarābīler bilür
Ka'be yolın lā-cerem merd-i řevābīler bilür

45. **bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 2

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Meygede ādābını mest-i ħarābīler bilür
Ka'be yolın lā-cerem merd-i řevābīler bilür

46. **bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 4

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Baña hem-ser olmayan idrāk kılmaz ħāletüm
Āteře pervāne řevķın iltihābīler bilür

47. **bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 6

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijād
Süziş-i nâr-ı cahîmi bu 'azâbîler bilür

48. **bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 10

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı âbiler bilür

49. **bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 12

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

50. **bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 14

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Câmi'-i hüsüne yârüñ ideli nâzır dili
Çeşmini hîdmetde Ĥarfî anı câbîler bilür

51. **bilmişem:-miş, -em**

Gazel 141

Mısra: 7

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Bilmişem ġam Ĥırmeninde cism-i zerdüm n'eydüġin
Yile varmış bād-ı âh-ı sîneden bir kâh imiş

52. **bilmedüm:-me, -dü, -m**

Gazel 160

Mısra: 4

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Ģayra cevri eylese döner yine biñ luţf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pâyânı yok

53. **bilmezem:-mez, -em**

Gazel 160

Mısra: 2

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

'Âşık oldum bir nigāra cevriñüñ dermānı yok
Bilmezem kâfir midür dîni yok İmānı yok

54. **bilmez:-mez**

Gazel 165

Mısra: 8

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Diyār-ı Rūmda çeşmüñ ider fitne dolup ġanı
Yasaġın bilmez ol yaġı meġer Sultān Süleymānuñ

55. **bilse:-se**

Gazel 216

Mısra: 2

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Ģamuñdan künc-i dilde var sūzum
Yanardı baña bilse nār sūzum

56. **bilmezim:-mez, -in**

Gazel 231

Mısra: 1

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Serv-i bāġ-ı dil midür ol ġadd-i bālā bilmezim
Ģül midür bu luţf-ıla ol rüy-ı zībā bilmezim

57. **bilmezim:-mez, -in**

Gazel 231

Mısra: 2

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Serv-i bāġ-ı dil midür ol ġadd-i bālā bilmezim
Ģül midür bu luţf-ıla ol rüy-ı zībā bilmezim

58. **bilmezim:-mez, -in**

Gazel 231

Mısra: 4

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Zeyn idüp güllerle cism-in naĤl-i cān olmuş gelür
Ģaġı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmezim

59. **bilmez:**-mez, -in

Gazel 231

Mısra: 10

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Ey Cenābī 'aşk-ıla dīvānesi sen ol mehūñ
'Ākıbet n'eyler seni bu özge sevdā bilmez

60. **bilsem:**-se, -m

Gazel 277

Mısra: 10

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Cenābī seyle virdi hānūmānuñ
Saña bilsem n'ider bu çeşm-i terde

61. **bilüp:**-üp

Gazel 279

Mısra: 3

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Her 'ukdenūñ güşādın bir bir bilüp tamāmī
Esrār-ı 'aşka vākıf māhremelerüz cihānda

62. **bilmezüz:**-mez, -(ü)z

Gazel 290

Mısra: 7

Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak.

Yol bilmezüz ki kıadadur rehberlik eyler kimse yok
Yâ mu 'tiye'l-hüdāya irgür delil-i rāha

63. **bilür:**-(ü)r

Gazel 33

Mısra: 14

Tanımak.

Cāmi'-i hüsüne nāzır olalı yāruñ göñül
Bu Cenābī çeşmini hıdmetde cābiler bilür

64. **bilmez:**-mez

Gazel 146

Mısra: 13

Tanımak.

Qanda olsa Harfiyā ol meh beni bilmez geçer
Āşınāsın ol melek bilsem n' için yād eylemiş

65. **bilmez:**-mez, -in

Gazel 231

Mısra: 6

Tanımak.

Sāhilāsā dünyeden çekdüm kenāra kendümi
Eşk-i hūnīnüm gibi yanumda deryā bilmez

66. **bilmez:**-mez, -in

Gazel 231

Mısra: 8

Tanımak.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dīvāne-şekl oldum yine
Benden ayruq kimseyi 'ālemde şeydā bilmez

67. **bildüm:**-dü, -m

Gazel 234

Mısra: 8

Öyle olduğuna inanmak, sanmak, zannetmek.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizārum üstine
Bu hārāb-ābādı bildüm yıkılır seyl-ābdan

68. **bilmişem:**-miş, -em

Gazel 240

Mısra: 9

Sorumlu kabul etmek.

Çihrede yaşum görüp sen meh gamında bilmişem
Tāli'-i ber-geştemi ol encüm-i seyyārdan

69. **bilmedüm:**-me, -dü, -m

Gazel 145

Mısra: 6

Anlamak, fark etmek.

Tār-ı zülfünde göñül evrād-ı hüsünüñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zāhid-i şeb-ħiz imiş

70. **bildiler:**-di, -ler

Gazel 207

Mısra: 8

Anlamak, fark etmek.

Ben nice pinhān idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'ālem bildiler hāl-i diger-gūnum benüm

71. **bilmez:-mez**

Gazel 216

Mısra: 4

Anlamak, fark etmek.

Tenür-ı sîne de cân oldı biryân
Dağı bilmez velî ol yâr süzum

72. **bilür:-(ü)r**

Gazel 241

Mısra: 2

Anlamak, fark etmek.

Bu kıdd-i nâz-perverle kıyâmetsin kıyâmetsin
Gören sen şive-perdâzı bilür şâhum ne âfetsin

73. **bildi:-di**

Gazel 254

Mısra: 3

Anlamak, fark etmek.

Bildi genc-i 'aşkuña mâhzen durur cism-i hârâb
Cuğd-ı miñnet mesken itdi göñlümün vîrânesin

74. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 312

Mısra: 10

Anlamak, fark etmek.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-bağş
Bildüm ey dil 'aķıbet bu luţf-ı kahr-âmîz ile

75. **bilmedin:-medin**

Gazel 350

Mısra: 2

Anlamak, fark etmek.

Başuma 'aşkuñ alup sevdâya virdüm göñlümi
Hey dirîgâ bilmedin gavğâya virdüm göñlümi

76. **bilürüm:-(ü)r, -(ü)m**

Tahmis 2

Mısra: 1

Anlamak, fark etmek.

Bilürüm çeşm-i humâruñ ki ne bed-ğüdur bu
Belki hâlün de nigârâne siyeh-rüdur bu

77. **bilseñ:-se, -ñ**

Gazel 273

Mısra: 5

Görmek.

Reyhânî haţla bilseñ Muşhaf durur cemâli
Vuşlat olur mı rûzî ey dil tefe'ül eyle

78. **bilmişem:-miş, -em**

Gazel 22

Mısra: 8

Kabul etmek, saymak.

Mâder-i ğamdan çoğup derdüñle kardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhâdi eb Mecnûni ced

79. **bilür:-(ü)r**

Gazel 33

Mısra: 1

Bilmek, anlamak.

Neş'e-i câm-ı meyi mest ü hârâbîler bilür
Lem'a-l envâr-ı mihrî âfitâbîler bilür

80. **bilmem:-me, -m**

Gazel 312

Mısra: 2

Sonucu bilememek, tahmin edememek.

Başa iltem zann ider 'âbid işin perhîz ile
Hâlî bilmem n'olısar ol la'l-i şekker-rîz ile

81. **bilmez:-mez**

Gazel 340

Mısra: 7

... olarak görmek.

Yoluñda ölmegi göñlüm hayât-ı cavidân bilmez
Özi cismi dağı aña haķıķat bir mezâr oldı

82. **bilmez:-mez**

Gazel 342

Mısra: 6

Bilmek. II Söylemek.

Göñül dervâze-i küyün nice deryüze eylersin
Gedâ bir dil dağı bilmez mi şeyu'llâhdan ğayrı

83. **bilse:-se**

Muhammes 2

Mısra: 39

Öğrenmek.

'Aks-i murād-ı göñli ne ğam bilse rüzgār
Duyduñ Cenābi ħurde degül kıлма āşikār

84. **bilsün:-sün**

Murabba 5

Mısra: 19

Bilmek, anlamak. II Tanımak.

Ne deryāsın cihān bilsün seni dürler nişār eyle
EsİR-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

bil:

1. **biline:-i, -(n)e**

Gazel 106

Mısra: 8

Vücudun orta yeri, bel.

'İsİ-i la'lüñ katında kâfiridür 'aşkıñuñ
Biline zülfüñ ğamını şol ki zünnār istemez

2. **bilüme:-(ü)m, -e**

Gazel 103

Mısra: 6

(Âşığın) beli.

Bir şanem 'aşkı ile meftün olup göñlüm yine
Zülf-i sevdâyını kuştı bilüme zünnārlar

3. **bildeki:-de, -ki**

Gazel 125

Mısra: 1

(Âşığın) beli.

Bir şanem zülfi ğamıdır bildeki zünnārumuz
Bi'at itdük küfr-i 'aşka aldılar ikrārumuz

4. **bilindeki:-i, -(n)deki**

Gazel 15

Mısra: 8

(Sevgilinin) beli.

Elde yāy ol mehüñ gönderse tİrin sİneñe
Destine minnetler it bilindeki kurbānın öp

bil bağla:

1. **bil bağla:**

Gazel 290

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Bel bağlamak; ümitle bağlanmak, güvenmek, inanmak.

Ney gibi bağla bil ey dil fiğān u āha
Yol ola tā ki saña varmağa bezm-i şāha

Bilāl:

1. **Bilālüm:-(ü)m**

Gazel 69

Mısra: 6

Bilāl-i Habeşi. Peygamber'in ilk müezzini olan sahâbî.Habeş asıllı bir köle iken Ebu Bekir tarafından satın alınarak azat edilen ve ilk Müslümanlardan olduğu için çok eziyet gören, Peygamberin bütün seferlerine katılan İslamiyetin ilk müezzini. II Sevgilinin siyah beni.

Ğam-ı ħāl-i 'izāruñla Muĥammed ħaqqı ey dil-ber
Bu göñlüm cāmi'inde bir ezān okur Bilālüm var

2. **Bilāle:-e**

Gazel 244

Mısra: 16

Bilāl-i Habeşi. Peygamber'in ilk müezzini olan sahâbî.Habeş asıllı bir köle iken Ebu Bekir tarafından satın alınarak azat edilen ve ilk Müslümanlardan olduğu için çok eziyet gören, Peygamberin bütün seferlerine katılan İslamiyetin ilk müezzini. II Sevgilinin siyah beni.

'Ārızında seyr iden ħālın Cenābī dil-berüñ
Dir Bilāle mesken oldı ravza-i ħuld-ı berİn

bile:

1. **biler:-r**

Gazel 149

Mısra: 7

Kesici aletlerin ağızını çark, zımpara, eğe, bileği taşı vb.nde keskinleştirmek, keskin duruma getirmek, kılağılamak, zağılamak.

Tİğın biler elinde durmaz hemİşe ğamzeñ
Kānum doker o ħünİ andan 'alāmet ancak

bi'llāh:

1. **bî'llâh:**

Gazel 190

Mısra: 6

"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.

Yârsuz ey cân ne bildüñ bâr-ı hâtır olduğıñ
Ço beni bî'llâh senden çünki bî-zâr olmuşam

bilmez gibi:

1. **bilmez gibi:**

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Haberi yokmuş, bilmiyormuş gibi.

Âşinâlık resmini bilmez gibi ol meh-liqâ
Kim harîf-i meclisin yıllar durur yâd eylemez

bilsem ki:

1. **bilsem ki:**

Gazel 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bilsem ki. II Bilmiyorum.

Şaydgâh-ı hüsnüñ içre bâl açup şâhîn gözüñ
Aldı göñlüm murğını bilsem ki dağı nem kapar

bîmâr:

1. **bîmâr:**

Gazel 223

Mısra: 8

Hasta.

Ârzü-yı şihhat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Âşık olur çeşmüñe kendüyi bîmâr isteyen

2. **bîmâr:**

Gazel 250

Mısra: 4

Hasta. II Baygın (bakışlı).

Beklesün yanın alup göñlüm şeb-i zülfüñde kim
Gözlerüñ bîmâr iken çorçum budur bayılmasun

3. **bîmârsuz:-suz**

Gazel 118

Mısra: 8

Hasta. II Dertli, kederli âşık.

Çanda ise la'lüñüñ bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü'ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

4. **bîmâr:**

Gazel 317

Mısra: 6

Hasta. II Dertli, kederli âşık.

Bâliş-i derd ü belâdan başumı kaldurmuyup
Ben bu 'illet-hânede bîmâr gördüm kendümü

bîmâr iden:

1. **bîmâr iden:-en**

Gazel 222

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hasta etmek. II Âşık etmek.

Ala çeşmüñ mekri mi merdümleri bîmâr iden
Haste-i 'aşka leb-i la'lüñ midür tîmâr iden

bîmâr olmuşam:

1. **bîmâr olmuşam:-miş, -am**

Gazel 190

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hasta olmak, hastalanmak. II Âşık olmak.

Gör şabîbüm düşeli çeşm-i siyâhuñ derdine
Bister-i gâmda beni kim nice bîmâr olmuşam

bî-minnet:

1. **bî-minnet:**

Gazel 54

Mısra: 9

Minnetsiz, minnet etmeden.

Bulur bî-minnet ağıyaruñ katunda gün gibi 'izzet
Cenâbî âsitânuñda girü şâhum bayağıdur

bî-mücib-i cinâyet:

1. **bî-mücib-i cinâyet:**

Gazel 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sebepsiz yere insan öldürme; cinâyet.

Sevdüm seni didümse oldı ziyâde cevruñ
Bî-mücib-i cinâyet kula sitem günehdür

biñ:

1. biñ:

Gazel 77

Mısra: 10

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Kimdür ayağın çeker 'ayyâr-ı çarhuñ hîlede
Dest-bâzî kılsa bir dem biñ külâh-ı Cem kıpar

2. biñ:

Gazel 88

Mısra: 4

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Başa vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illâ sözümlü alıdadur

3. biñ:

Gazel 139

Mısra: 16

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Hem-cenâh olmaz Cenâbî sen hümâ-pervâz-ıla
Uçamaz sîmurğ-ıla biñ bâl ü per açsa meges

4. bin:

Gazel 144

Mısra: 7

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Bin hüzür-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

5. biñ:

Gazel 160

Mısra: 3

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Ğayra cevri eylese döner yine biñ luğf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pâyânı yok

6. biñ:

Gazel 189

Mısra: 4

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Sen bahâr-ı hüsne şâhum yoklanup kullar gibi
Biñ hacâlet 'arzına karşı gelir her yaz gül

7. biñ:

Gazel 249

Mısra: 8

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâyleyle yok kârum gelürse biñ belâ senden

8. biñ:

Gazel 254

Mısra: 6

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Gül gül itmiş 'arızın şem'-i ruğ-ı gül-güñ ile
Âteş arar yakmağa biñ zâr-ıla pervânesin

9. biñ:

Gazel 273

Mısra: 4

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

İrmez hayâl ü fikrûñ hergiz miyân-ı yâra
Ey 'aql-ı hürdedânum sen biñ taḥayyül eyle

10. biñ:

Gazel 274

Mısra: 4

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Redd eyleme kapuñdan ḥâk-i derüñ olanı
Ol bir niyâz iderse sen biñ ri'âyet eyle

11. biñ:

Gazel 304

Mısra: 4

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Virmedi zülfüñ ucundan kıl kadar sır gerçi kim
Erre-i üstâd virdi biñ şikence şâne

12. biñ:

Gazel 306

Mısra: 10

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Muraḳkalar giyüp her dem riyâ 'arz itmeden ḥalka
Saña biñ menzilet yigdüür be şüfi künc-i meyḥâne

13. **biñ:**

Gazel 325

Mısra: 5

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Yağmağa biñ şevk ile cānā çerāğ-ı derdüñi
Cān fitiliyle pür itdüm ben yüregüm bağıni

14. **biñ:**

Muhammes 2

Mısra: 34

Binlerce, pek çok, çok sayıda.

Lu'bet-nümā-yı 'işve durur kılmāsın oyun
Biñ nāz u şive eylese her demde kıl sükūn

biñ biñ:

1. **biñ biñ:**

Gazel 235

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Bakmaz ol sīmīn-beden ben mübtelāya nāzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

2. **biñ biñ:**

Gazel 366

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Biñ biñ dil mezra'ınuñ Harfīyā maḥşūlini
Murğ-ı miñnet çine kıldı dāne-i erzen gibi

3. **biñ biñ:**

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Binlerce, pek çok.

Biñ biñ belālaruñla dil mübtelā olaldan
Bir gam mı var cihānda bu ḥaste cāna gelmez

4. **biñ biñ:**

Gazel 326

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Binlerce (kez), pek çok (defa).

Deyr-i 'aşkuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnāmını
Şundi her büt destüme cām-ı sürür encāmını

biñ cehd:

1. **biñ cehd:**

Gazel 308

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Binbir çaba, gayret.

Dil kebüter olsa daḥı iremez biñ cehd ile
Āhum iltün nāmemi yār-i hümā-pervāzuma

biñ dilli ola:

1. **biñ dilli ola:-a**

Murabba 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Farklı, çeşitli diller bilmek.

Vaşf-ı ḥālüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Ā begüm ā pādişāhum ā Süleymānum benüm

biñ dürlü:

1. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

Nāyveş bağrum delen müjgān-ı çeşm-i yārdür
Kaḅı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

2. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

Şerḥ olunmaz ḥaşre-dek taḥrīr iderse ger kalem
Kaḅı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

3. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

Mûm olurdu dest-i ğamda cigerüm olsa hadîd
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

4. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

5. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: **24**

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

Püte-i hicrânda cismüm sîmveş kâl eyledüñ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

6. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

7. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: **32**

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

Vaktidür şimden girü menzil baña küy-i 'adem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

8. **biñ dürlü:**

Murabba 1

Mısra: **36**

Kelime Tipi: -

Bin türlü, çeşit çeşit, birbirinden çok farklı türde.

'Andelîbüñdür bu Ğarfî koma şöyle zâr ile
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

biñ pâre eylerse:

1. **biñ pâre eylerse:-r, -se**

Gazel 339

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*Bin parçaya bölmek, parça parça etmek. İl
Üzüntüden perişan etmek.*

Bu kâh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña gelmez ğalel zerre
Başum biñ pâre eylerse binâ-yı hecrüñüñ taşu

biñ zür ile:

1. **biñ zür ile:**

Gazel 36

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Binbir zorlukla, güçlülle.

Rüstem-i destân olursa çekmeye biñ zür ile
Şol kemân-ı miñneti kim 'âşık-ı şeydâ çeker

biña:

1. **biñasın:-(s)ı, -n**

Gazel 177

Mısra: **7**

Bina, yapı.

Şafâ ğıştı ile yapmış biñasın anuñ üstâdı
Gül-ı taĥmîri âb-ı cüy-bâr-ı bağ-ı cândan yig

2. **binâ:**

Gazel 217

Mısra: **7**

Bina, yapı.

Dest-i pür-zür-ı ğavâdisle yıkılsa bir binâ
Zâr göñlüm ğânesi cism-i ğarâbum şanuram

3. **binâsı:-(s)ı**

Gazel 358

Mısra: **7**

Bina, yapı.

Dünyenüñ bakşañ binâsı taşu âdem başıdur
Böyle tarĥ itmiş każâ mi'mârî 'âlem resmini

binā itdükde:

1. binā itdükde:-dük, -de

Gazel 323

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnşa etmek; yapmak.

Hâne-i 'aşkı binā itdükde mi'mâr-ı ezel
Kelle-i 'uşşâk-ıla yapmış anuñ dîvârını

binā olmuş:

1. binā olmuş:-miş

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnşa edilmek, yapılmak. II Yarattılmak.

Çâr 'unşurdan binā olmuş hişâr-ı tende biz
İki şâhsuz cân-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

binā-yı hecrüñüñ taşı:

1. binā-yı hecrüñüñ taşı:

Gazel 339

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayrılık binasının taşları. II Ayrılığın acısı, gamı, kederi.

Bu kâh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña gelmez hâlel zerre
Başum biñ pâre eyleser binā-yı hecrüñüñ taşı

bî-nazîr kumaşuz:

1. bî-nazîr kumaşuz:-(u)z

Gazel 138

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eşsiz, benzersiz kumaş. II Âşığın yaralarla dolu bedeni.

Tende bî-hadd dâğlarla bir kumaşuz bî-nazîr
H'âce-i derdün yine bir şöhreti dükkâniyuz

biñe irsün:

1. biñe irsün:-sün

Gazel 359

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bine ulaşmak, binlerce olmak; artmak, çoğalmak.

Küyuñda nâle eyler her mübtelâ-yı bî-dil
Ol gülşen-i şafânuñ irsün biñe hezârı

bî-nevâ:

1. bî-nevâ:

Gazel 38

Mısra: 6

Çaresiz, zavallı, nasipsiz (âşık).

Pertev-i mihr-i cemâlüñden ırağ olan dilüm
Başına gün toğmadık bir bî-nevâ mehcürdur

2. bî-nevâ:

Murabba 4

Mısra: 3

Çaresiz, zavallı, nasipsiz (âşık).

Bülbül-i şürideveş her bî-nevâ zâr olmasun
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

bî-nevâ bir müflisüñdür:

1. bî-nevâ bir müflisüñdür:-(ü)ñ, -dür

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nasipsiz, zavallı bir fakir. II Âşık.

Dil metâ'-ı cânı virdi itmedi derdün kabül
Bî-nevâ bir müflisüñdür armağanın gezdürür

bî-nevâ ğarîbe:

1. bî-nevâ ğarîbe:-e

Gazel 274

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı, nasipsiz, kimsesiz (âşık).

Her bî-nevâ ğarîbe şâhum himâyet eyle
Benden geçen ğarîfe 'ayn-ı 'inâyet eyle

bî-pervâ:

1. bî-pervâ:

Gazel 171

Mısra: 1

Pervasisiz, gözü pek, korkusuz, çekinmez.

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi şeydâ gerek

bir:

1. **bir:**

Gazel 2

Mısra: 8

Bir tek, tek bir.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaçre-i bārān aña

2. **bir:**

Gazel 112

Mısra: 13

Bir tane (bile).

Harfiyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-ğastesin ol zâr ü giryân istemez

3. **bir:**

Gazel 184

Mısra: 10

"Bir" sayı sıfatı.

Bir gice ey meh-likâ zülf-i siyâhuñ şevkine
Ayağuş toprağına didi Cenâbî bir ğazel

4. **bir:**

Gazel 274

Mısra: 4

Bir kere, bir kez.

Redd eyleme kaçuñdan ħâk-i derüñ olanı
Ol bir niyâz iderse sen biñ ri'âyet eyle

5. **birken:-ken**

Gazel 340

Mısra: 1

Bir, bir tane.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldu
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bâğında ħâr oldu

6. **bir:**

Gazel 3

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

'Ârızuñ gül-zâr-ı ħübîdür ħaţuñ reyĥân aña
Yoğ leb-i la'lüñ gibi bir ğonca-i ħandân aña

7. **bir:**

Gazel 3

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Reh-güzârında ğamuñ beñzer tenüm bir ħâna kim
Miĥnet ü derd ü belâdur her zamân miĥmân aña

8. **bir:**

Gazel 10

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Dil ħolaşdı bir gözi fettân zülf-i karaya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

9. **bir:**

Gazel 12

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Ķaldur duâ'ya bir elüñ şâd eyle rûĥın sen Cemüñ
Bezmi içre rind-i mey-perest çün bir elinde câm ola

10. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Zâ'fum görüp ğamuñda döndüñ ħayâle dime
Bir nâ-tüvânı kılima pîl-i demâna nisbet

11. **bir:**

Gazel 20

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Bu şü adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

12. **bir:**

Gazel 26

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Gözüñ ey meh kıparur fitne ruĥuñ âl eyler
Ķorkarın ħâl-i siyâhuñ baña bir ħâl eyler

13. **bir:**

Gazel 27

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Sinemüñ deştinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaçresi bir lāle-i Nu'mān olur

14. **bir:**

Gazel 27

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Fürkat-i la'i-i lebüñde gülşene kılsam nażar
Çeşmüme ey serv-ğad her gonca bir peykān olur

15. **bir:**

Gazel 27

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Vaşf-ı rüyuñda Cenābī şî'rin inşā eylese
Ey şeh-i mülk-i melāhat bir güzel dīvān olur

16. **bir:**

Gazel 31

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Tiğ-ı hūn-efşān-ı yāra hūn-ı 'āşıkdur gıdā
Ey göñül olma muķārin korķarın bir kan olur

17. **bir:**

Gazel 31

Mısra: 13

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir şererle külliyeñ yakdı Cenābī varımı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme āteş-i sūzān olur

18. **bir:**

Gazel 34

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

O zūlf-i 'anber-ālūd-ı perīşān
Göñüller şaydına bir dāma beñzer

19. **bir:**

Gazel 34

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

Cenābī fürkatüñden kıldı feryād
Vişālüñden o bir nā-kāma beñzer

20. **bir:**

Gazel 35

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Sinemüz bir māh-rüyuñ gül gibi dāğın çeker
Belki sen mīr-i cemālūñ al bayrağın çeker

21. **bir:**

Gazel 36

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Büse-i hadd-i dil-ārāya göñül sevdā çeker
Güyyā bir tıfldur kim ārzū-yı mā çeker

22. **bir:**

Gazel 36

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Kat-i 'uşşāk itmege tīrin ele almış müjeñ
Kaşlaruñ dil kaşdına her küşeden bir yā çeker

23. **bir:**

Gazel 37

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Fāş kıldı her kime kim rāzum itdüm āşikār
İstedüm ben bulmadım bir yār-i maħremden haber

24. **bir:**

Gazel 38

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Pertev-i mihr-i cemālūñden ırağ olan dilüm
Başına gün toğmadık bir bī-nevā mehcürdur

25. **bir:**

Gazel 39

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Gözüne hey di 'uşşâka havâle kılmason tîğın
Ki küffâra kılıç şalar bizüm bir şâhumuz vardır

26. **bir:**

Gazel 39

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Nazar şalmaz Cenâbiye o dil-ber görmese yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz vardır

27. **bir:**

Gazel 40

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Hañcer-i gamzeñle dâyim yirlere kanum döker
Kılıcı inmez belinden bir sipâhî-zâdedür

28. **bir:**

Gazel 40

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Yâd-i zülf-i müşg-büyuñla Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gicelerle bir uzun sevdâdadur

29. **bir:**

Gazel 41

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

H'ör bakma dürr-i eşk-i dîde-i h'ün-bâruma
Kim ser-i peyvendi anuñ bir ulı deryâdadur

30. **bir:**

Gazel 41

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Yâd-i zülf ü 'arızuñla bu Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gice gündüz bir uzun sevdâdadur

31. **bir:**

Gazel 42

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Sen gül kıatında bende Cenâbîyi dir gören
Serv ayağına buse virür bir giyâ durur

32. **bir:**

Gazel 44

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Dil gam-ı 'aşkuñla cânâ şanma kim ferzânedür
Kâkülüñ zencirine vâ-beste bir dîvânedür

33. **bir:**

Gazel 44

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Şüret-i 'aksin görür ider derünüm seyrini
H'âne-i cism-i harâbum şöyle bir kâşânedür

34. **bir:**

Gazel 46

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Murg-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şebbâzı kim
Bir kebütêrdür göñül senden cüdâ âvâredür

35. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Her gicem bir Kıadr-i ekber tâlî'üm pîrüzdur
Devletüñde hamdü li'llâh her günüm nev-rüzdur

36. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

'Aşık-ı üftâdeñi her dem nişâne itmege
Ey kaşı yâ her müjeñ bir nâvek-i dil-düzdur

37. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Āteş-i 'aşkuñda yanar her göñül pervâneveş
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'âlem-süzdür

38. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemüñ bir tıfl iken
Her mürîd ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdür

39. **bir:**

Gazel 52

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârı başında zer-külehdür

40. **bir:**

Gazel 55

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün bir câmdan içdüm şarâb-ı 'aşk-ı yâri kim
Ser-i Dârâ vü Cem dirler anuñ iki hâbâbidür

41. **bir:**

Gazel 56

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Şem' yanar giceler karşıñda şâhum şubha dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şâdıķ mîdur

42. **bir:**

Gazel 56

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Nergis-i zer-tâci gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'aşık mîdur

43. **bir:**

Gazel 57

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Belâ iklîmi şâhıyam hâbâb-ı ğam otağumdur
Ķo yansun lâleveş dâğum ki bir eski ocağumdur

44. **bir:**

Gazel 58

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña 'aşık geçer miñnet esîr ü hâk-sârumdur

45. **bir:**

Gazel 59

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

O Ķadd-i 'işve-perdâzuñ şalinsun her taraf cânâ
Bu göñlüm büstânında çü bir serv-i revânumdur

46. **bir:**

Gazel 60

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Neheng-i hayrete bir loķma oldu cismi her şaħşuñ
Düşen bulmaz kenârını maħabbet bahri âfetdür

47. **bir:**

Gazel 61

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Vücüdüm hâşılın virsem ne ğam derdüñle ben bâda
Maħabbet ħirmeninüñ cism-i zerdüm bir giyâhidür

48. **bir:**

Gazel 62

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Tîrüñle ten-i zârımı pür-raħne görüp ğam
Didi ki belâ murgına bir hûb kafesdür

49. **bir:**

Gazel 62

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Çeksün ğam-ı gīsularuñ ey mäh Cenābī
Başında anuñ bu dağı bir özge hevesdür

50. **bir:**

Gazel 63

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür kim
Ruḥ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dīde bāridur

51. **bir:**

Gazel 65

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Nāzenīnüm ḥüsn ile bir şūh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i ḥübāna ḥusrev 'āleme server geçer

52. **bir:**

Gazel 65

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Kimsele yol bulımaz hergiz tılısm-ı ḥüsnüñe
Tā ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

53. **bir:**

Gazel 65

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir 'Alī-sīret şeh-i kişver-güşāsın kim bugün
Saña ḳul oldı Cenābī cān ile Ḳanber geçer

54. **bir:**

Gazel 66

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Cenābī olmasañ bir şāhbāza şayd ger
Ayağında bend-i ḥayret rişte-i kākül nedür

55. **bir:**

Gazel 67

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Ğamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına büyin arayı hoş-güzāruñ var

56. **bir:**

Gazel 68

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Devr ider eflāk-ı cevvrüñ mäh-ı tābānuñ mı var
Yoḥsa ey dil mihri yoḳ bir şāh-ı devrānuñ mı var

57. **bir:**

Gazel 68

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Ağladuñ ey ebr-i nīsān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mäh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

58. **bir:**

Gazel 68

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Ağladuñ ey ebr-i nīsān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mäh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

59. **bir:**

Gazel 68

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Tābiş-i ḥürşid-i ğamdan ey Cenābī yoḳ ğamuñ
Sāye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdānuñ mı var

60. **bir:**

Gazel 69

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Ğam-ı 'aşḳında sen māhuñ yine bir özge ḥālüm var
Melāmet mülkine şāhum ne ğuşşam ne melālüm
var

61. **bir:**

Gazel 69

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Ġam-ı ħāl-i 'izāruñla Muħammed ħaċķı ey dil-ber
Bu gōñlüm cāmi'inde bir ezān oċur Bilālüm var

62. **bir:**

Gazel 71

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Ťutuşup āteş-i ğamla vücudum nūr-ı nār oldı
Cihāni odlara yaċar başumda bir tütünüm var

63. **bir:**

Gazel 79

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün şol lāle-ħad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külāhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

64. **bir:**

Gazel 80

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Elifveş yaramı seyr it ğam-ı ċaddüñile sīnemde
Maħabbet bāġıyam bitmiş o bir serv-i revānumdur

65. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Sıħr ile ey cān çeşmüñ gōñlümüñ Hārūtına
Ġabġab-ı sīminüñi bir çāh-ı Bābil 'arz ider

66. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bahār-ı tazedür cānā cemālüñ kim müdām
Fazl-ı dīde 'aşıċ-ı dīdāra ter gül 'arz ider

67. **bir:**

Gazel 83

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Dil-i bī-çāremi cānā görenler bend-i zülfüñde
Sezādur geçse zencire bu bir dīvānedür dirler

68. **bir:**

Gazel 84

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Fettān-i devr-i ħüsnuñ ol hāl-i rü-siyehdür
Bir Hindüdür ki güyā iċlim-i Rūma şehdür

69. **bir:**

Gazel 84

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Şūr u fitenle ħaċċtuñ ġavġāya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir āh u vāy u vehdür

70. **bir:**

Gazel 84

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Ol ġabġab-ı dil-āviz Ĥızr-ı ħaċċuñla cānā
Āb-ı ħayāta mālİK bir zulmet içre çeħdür

71. **bir:-a**

Gazel 84

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey serv-i ser-firāzum kimdür Cenābī diseñ
Sāyeñle ülfet itmiş bāġuñda bir giyehdür

72. **bir:**

Gazel 85

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Zülfüñüñ her tārına āşüfte gōñlüm bestedür
Derd-i 'aşıċuñ mübtelāsı bir belā-keş ħastedür

73. **bir:**

Gazel 86

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Bī-cerāḥat olmadı cism-i Cenābī bir nefes
'Aşk-ı tīği zaḥmı tende bir oñulmaz yaradur

74. **bir:**

Gazel 87

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Tel ṭakınmış başına ebrūlaruñdan gözleruñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bāzdur

75. **bir:**

Gazel 88

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Ben firākuñ pīşesinde vaşluñuñ ehl-i hevā
Kārgāhında cihānuñ her kişi bir işdedür

76. **bir:**

Gazel 89

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Ana rahminden toğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb süd bir qarındaşum mıdur

77. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Serīr-i 'izz ü nāz üzre temāşā kıl ne ḥusrevdür
Be hey zāhid gel inşāfa kimüñ bir böyle şāhı var

78. **bir:**

Gazel 94

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Baña bir kūşe-i çeşmüñ dirīğ itme benüm şāhum
Ki 'ālemler disünler kim Cenābīye nigāhı var

79. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

Kūyun içre dil-bere Ḥarfī n'ider didüm didi
Gülşen içre ḥōş-nevā bir bülbül-i bī-cāndur

80. **bir:**

Gazel 103

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir şanem 'aşkı ile meftūn olup göñlüm yine
Zülf-i sevdāyını kuştı bilüme zünnārlar

81. **bir:**

Gazel 107

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Baña cevrin 'arz ider ol māh ḡayre mihrini
Bir şehe kul olmışam kim bendeye dād eylemez

82. **bir:**

Gazel 108

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Ġāh u bī-geh her güzel kim 'āşıkın yād eylemez
Bir şeh-i 'ālem dūrür kim kullara dād eylemez

83. **bir:**

Gazel 109

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Sākin-i kūy-ı belā ḥalk ile bāzār istemez
Gamdan özge kendüye bir mūnis-i yār istemez

84. **bir:**

Gazel 118

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Ġam degül olmazsa ey dil ol şanem aḡyārsuz
Bāğ-ı 'ālemdür bulunmaz bunda bir gül ḥārsuz

85. **bir:**

Gazel 118

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Çanda ise la'lüññ bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü'ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

86. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz sînedür mey-ğânemüz
Elde bir hûn-âb-ı dilden dîdedür peymânemüz

87. **bir:**

Gazel 121

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Cenâbî dünyede emr-i muhâl oldı muhâl
İrmege maşûda bir nâ-kâmlıkdur kâmumuz

88. **bir:**

Gazel 122

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Gülsitân-ı sînede bir gül dürür her dâğ-ı ğam
Seyr-i bâğ-ı miñnet itdük lâlezârı n'eylerüz

89. **bir:**

Gazel 122

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir dıraht-ı mîve-bâr idük hazân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bârı n'eylerüz

90. **bir:**

Gazel 125

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir şanem zülfi ğamıdur bildeki zünnârumuz
Bî'at itdük küfr-i 'aşka aldılar ikrârumuz

91. **bir:**

Gazel 127

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Şüretâ kendini bilmez gerçi bir dîvâne yüz
'Âlem-i ma'nîde ammâ sır bilür ferzâne yüz

92. **bir:**

Gazel 127

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir güzel destâniyuz dehrüñ Cenâbî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir çurı efsâne yüz

93. **bir:**

Gazel 127

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir güzel destâniyuz dehrüñ Cenâbî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir çurı efsâne yüz

94. **bir:**

Gazel 128

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Hum-ğâne-i lebüñdeki kânûnı añlasa
Bir çür'a çekmezidi Cenâbî rebâbsuz

95. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin yâr-ı cefâkâr ele girmez
Bir bencileyin 'âşık-ı nâ-çâr ele girmez

96. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin yâr-ı cefâkâr ele girmez
Bir bencileyin 'âşık-ı nâ-çâr ele girmez

97. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cānı
Bir sencileyin şūh-ı sītemkār ele girmez

98. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cānı
Bir sencileyin şūh-ı sītemkār ele girmez

99. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin serv-i ser-efrāz-ı hevāi
Bir bencileyin hāk-i dil-efgār ele girmez

100. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin serv-i ser-efrāz-ı hevāi
Bir bencileyin hāk-i dil-efgār ele girmez

101. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin bülbül-i ğam-dīde-i hicrān
Bir sencileyin ruĥları gülzār ele girmez

102. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin bülbül-i ğam-dīde-i hicrān
Bir sencileyin ruĥları gülzār ele girmez

103. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin mülk-i cefā şāhı dil-ārā
Bir bencileyin bende-i ğam-h̄'ār ele girmez

104. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin mülk-i cefā şāhı dil-ārā
Bir bencileyin bende-i ğam-h̄'ār ele girmez

105. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 11

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin bāĝ-ı gül-i 'aşk-ı ĥakīkat
Bir sencileyin şāh-ı kerem yār ele girmez

106. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 12

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin bāĝ-ı gül-i 'aşk-ı ĥakīkat
Bir sencileyin şāh-ı kerem yār ele girmez

107. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 13

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin gözleri h̄ün-h̄'ār-ı sītemger
Bir bencileyin derdile bīmār ele girmez

108. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sencileyin gözleri h̄ün-h̄'ār-ı sītemger
Bir bencileyin derdile bīmār ele girmez

109. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 15

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin küy-ı belâ hâki Cenâbî
Bir sencileyin şâh-ı vefâdâr ele girmez

110. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 16

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bencileyin küy-ı belâ hâki Cenâbî
Bir sencileyin şâh-ı vefâdâr ele girmez

111. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir ğam mı var cihânda bu hâste câna gelmez

112. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Eş'âr-ı dil-pesendüñ tıtdı Cenâbî dehri
Bir sen gibi suñan-ver bildüm cihâna gelmez

113. **bir:**

Gazel 132

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Kelle-i bî-devlet-i bed-h^vâhuñ almağa müdâm
Çarha irgürmiş seri bir nîzeyüz her birümüz

114. **bir:**

Gazel 132

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Su içer bir cüydan gördük 'adüyü h'âbda
Tığüñe uğrayırdur 'âkıbet ta'bîrümüz

115. **bir:**

Gazel 132

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Cenâbî bir şecâ'at râhınuñ âğâhıyuz
Pâdişâh-ı ğasm-efgen olalidan pîrümüz

116. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Sen serv-ķâmetüñ güzelüm ğâk-i râhıyuz
Mülk-i ğamuñ egerçi ki bir pâdişâhıyuz

117. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzezâr-ı miñnetüñüñ bir giyâhıyuz

118. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Meydân-ı 'aşka at şaluban bir dil-âverüz
Ĝamzeñ okına sîne geren bir sipâhıyuz

119. **bir:**

Gazel 135

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Meydân-ı 'aşka at şaluban bir dil-âverüz
Ĝamzeñ okına sîne geren bir sipâhıyuz

120. **bir:**

Gazel 136

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Olmadı âzâd ğamdan hâtır-ı nâ-şâdumuz
Bir şeh-i 'âdil kanı kim andan ala dâdumuz

121. **bir:**

Gazel 138

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baħr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kâniyuz

122. **bir:**

Gazel 138

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Tende bî-ħadd dāğlarla bir kumaşuz bî-naẓîr
Ĥ'āce-i derdüñ yine bir şöhreti dükkâniyuz

123. **bir:**

Gazel 138

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Tende bî-ħadd dāğlarla bir kumaşuz bî-naẓîr
Ĥ'āce-i derdüñ yine bir şöhreti dükkâniyuz

124. **bir:**

Gazel 138

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Uralı ħâl-i sipendüñ sîne-i 'uşşâka nâr
Her dimâğa bû şalur bir micmer-i gerdâniyuz

125. **bir:**

Gazel 140

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Tekye-i ğamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

126. **bir:**

Gazel 140

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Dehri pür-insân-ıla gördükde bir 'arîf didi
Dürlü ezhâr-ıla memlü bir müzeyyen bâğ imiş

127. **bir:**

Gazel 141

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Bilmişem ğam ħırmeninde cism-i zerdüm n'eydüğün
Yile varmış bād-ı āh-ı sîneden bir kâh imiş

128. **bir:**

Gazel 143

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Merdüm-i ğamdan şorup aĥvâl-i eşküm añladum
Şuşadukça şu virür deryâlara bir cû imiş

129. **bir:**

Gazel 144

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

'Aqlumı târâc iden bir dil-ber-i ÷annâz imiş
Mâh-rûlar arasında ħüsñile mümtâz imiş

130. **bir:**

Gazel 144

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey ğazal
Yoluña cânlar virür bir 'aşık-ı ser-bâz imiş

131. **bir:**

Gazel 145

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Rüzgâr-ı āh-ıla girdüm ħarasın bulmadum
Yok kenârı eşk bir deryâ-yı mevc-engîz imiş

132. **bir:**

Gazel 148

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Ĥalka-i zülfüñ ne ħoš devr eylemiş ħâl-i ħadüñ
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir duzağ zâğ

133. **bir:**

Gazel 149

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

134. **bir:**

Gazel 149

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Âh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cânım
Cânân elinden ey dil bu bir şikâyet ancak

135. **bir:**

Gazel 150

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yok

136. **bir:**

Gazel 150

Mısra: 16

"Bir" belgisiz sıfat.

Sînesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iklîme kim bir mihr-bân sultânı yok

137. **bir:**

Gazel 150

Mısra: 20

"Bir" belgisiz sıfat.

Şol beden kim vaşl-ı cânı hecre tebdîl eyledi
Bir kârañu gicedür kim mâh-ı nûr-efşânı yok

138. **bir:**

Gazel 150

Mısra: 24

"Bir" belgisiz sıfat.

Zülf ü ruhsârûñla haţtuñ olmasa her nazmda
Fî'l-meşel bir gülsitândur kim gül ü reyhânı yok

139. **bir:**

Gazel 154

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Cüy-ı 'ömr-i âdemî akmakdadur leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazâr enhâra bak

140. **bir:**

Gazel 154

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Tekye-i dehrüñ dilâ bir pâk-meşreb yârisin
Cür'adân-ı 'aql-ı küldü niçe biñ esrâra bak

141. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

'Aşık oldum bir nigâra cevrinüñ dermânı yok
Bilmezem kâfir midür dîni yok îmânı yok

142. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Olmasun mı sensizin iklîm-i dil ey şeh hârâb
Bir vilâyet var midür ma'mûr kim sultânı yok

143. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 12

"Bir" belgisiz sıfat.

Egine zer-keş libâs almış rakîb-i bed-likâ
Çul urunmuş üstüne bir hâr durur pâlânı yok

144. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

Görmedi şâdî yüzini 'âlem içre Harfiyâ
Her kimüñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettânı yok

145. **bir:**

Gazel 161

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Şikest it ey felek başın döne döne Cenābīnūñ
Seg-i kūy-ı dil-ārāya olursa bir sifāl eksük

146. **bir:**

Gazel 163

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Külhenī bir 'āşık-ı şūrīdedür āh eylese
Yakmağa gül hānümānın arta nārı bülbülūñ

147. **bir:**

Gazel 163

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Ġonca şeklinde Cenābī hūn-beste göñlūdūr
Ġusrev-i gül hīdmetinde bir kenārı bülbülūñ

148. **bir:**

Gazel 167

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Şīve bāzārında cevruñ şatmağa bir hū'ācesin
Müşterī 'āşıklarūñla taldı dükkānuñ senūñ

149. **bir:**

Gazel 169

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Şerbet-i cān-baḡş iken la'lūñ dirīg itdūñ baña
Bir ṭabīb-i seng-dilsin ḡasteñe yoḡ şefkatūñ

150. **bir:**

Gazel 169

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Cenābī virme elden ol perīnūñ dāmenin
Bir ġubār-ı rāh-ı kūy-ı deñlü yoḡ mı ġayretūñ

151. **bir:**

Gazel 171

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Şāh-bāl-i ḡudret açsam menzilūmdür lā-mekān
Ḳaf-ı ḡayret sākīni bir ben gibi 'Anḡā gerek

152. **bir:**

Gazel 174

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Genc-i ḡusnūñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir ṭılısm-ı ejder olmuş pāy-tā-ser kākülūñ

153. **bir:**

Gazel 177

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün bir ḡaşrı seyr itdüm merātible cināndan yīg
Ġubār-ı rāhīdur her çeşme kühl-i işfahāndan yīg

154. **bir:**

Gazel 177

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

O cāy-ı 'işret-ābāduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pīr-i şad-sāle ki şüretde cüvāndan yīg

155. **bir:**

Gazel 177

Mısra: 12

"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳadeḡ-peymāların şorsuñ dem-i 'İsāya mālīkler
Bu bir mey-ḡānedür şuyı bunuñ āb-ı revāndan yīg

156. **bir:**

Gazel 180

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Şeh-süvār-ı dīniseñ olma mutī'-i nefsi diyü
Bīşe-i himmet içinde gel göñül bir zayḡam ol

157. **bir:**

Gazel 184

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir gice ey meh-likā zülf-i siyāhuñ şevkine
Ayağuş toprağına didi Cenābī bir gazel

158. **bir:**

Gazel 185

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

La'l-i yāra ey göñül diş karmağı itdün hayāl
Kānde bir maşşūduñ olsa ol olur emr-i muḫāl

159. **bir:**

Gazel 186

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Her elif kim tende çekdüm bir nihāl-i servdür
Tāze tāze dāğ-ıla sīnem dūrür şahrā-yı gül

160. **bir:**

Gazel 186

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Fark-ı serde āşikāra eyledüm bir tāze dāğ
Gül-ruhuñ yādına ey gül başdadur çün cāy-ı gül

161. **bir:**

Gazel 186

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir boyı servüñ Cenābī bendesidür kim bu gün
Münfa'ıldür ruḫlarından 'āriz-ı hamrā-yı gül

162. **bir:**

Gazel 187

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Nergisüñ bağına yaqdı tāze bir dāğ-ı siyāh
Lāle-i ḫūnīn dile kan ağıladur her bār gül

163. **bir:**

Gazel 188

Mısra: 22

"Bir" belgisiz sıfat.

Vaşf-ı ruḫsāruñ okurlar bülbül-i şeydā gibi
Her semen-sīmā elinde oldı bir dīvān gül

164. **bir:**

Gazel 191

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Lücce-i deryā-yı aşkuz rüzgār-ı āh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cüş idelüm

165. **bir:**

Gazel 193

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Āfitāb-ı çarḫ ile da'vā-yı ḫübī kıлмаğa
'Āriz-ı dil-ber gibi bir māh-ı tībān isterem

166. **bir:**

Gazel 194

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Bī-sütün-ı gāmda ben kendümi Ferhād eyledüm
Sen lebi şīrīn için 'ālemde bir ad eyledüm

167. **bir:**

Gazel 194

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Beñzedüp hecrüñ gamında berg-i kāha cismümi
Rüzgār-ı āh ile ol demde bir bād eyledüm

168. **bir:**

Gazel 194

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Dicle gibi aqıdup sīnemde eşk-i dīdemi
Bu ten-i vīrāneye bir şehr-i Bağdād eyledüm

169. bir:

Gazel 195

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sāḳi-i dehrüñ nice keskin şarāb oldum

170. bir:

Gazel 195

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Açup her bābumı miḥnet okusun kışşa-i derdi
Maḥabbet ḫāmesi birle yazılmış bir kitāb oldum

171. bir:

Gazel 195

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Açılmış bir gül-i aḫmer idüm gülzār-ı vaşluñda
Şıkıldum şīşe-i ğamda nihān olmuş gül-āb oldum

172. bir:

Gazel 195

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Sa'ādet raḫşına binmiş görüp şāh-ı felek-ı kadri
Cenābī öpmege pāyın egildüm bir rikāb oldum

173. bir:

Gazel 196

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Şol zamān kim başına gün toğmaduk bir cān idüm
Şol zamān kim ben fütāde sāyeveş bī-cān idüm

174. bir:

Gazel 197

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Milket-i derd ü ğama ḫusrev-i devrān oldum
Bir belā kişverine gör beni ḫākān oldum

175. bir:

Gazel 197

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḫabābum kadarı olmadı eflāk-ı kebūd
Kaṭre-bār-ı ğam-ı 'aşḳ olalı 'ummān oldum

176. bir:

Gazel 198

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Seyrine tākat getirmez dīdeler emvācumuñ
Kaṭre iken kendümi bir ulı deryā añladum

177. bir:

Gazel 199

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Genc-i ḫüsnüñ işidüp der-yüze itdüm arzū
Bir gedāyam şāhdan luṭf-ıla iḫsān isterem

178. bir:

Gazel 202

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir boyı serv-i revānuñ kulı olsam cān-ıla
Kendümi mülk-i belāya bende sulṭān eylesem

179. bir:

Gazel 205

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫāl-i 'anber-bāruña bir 'abd-i zengīdür göñül
Zülf-i şeb-rengüñ mişāli ḫaṭṭ-ı reyḫānuñ öpem

180. bir:

Gazel 206

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Mihrüñ koyup göñülden terk-i maḥabbet itmem
Māh-ı cihān olursa bir ğayra rağbet itmem

181. **bir:**

Gazel 206

Mısra: 11

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir baħr-ı bî-kerānam görmez ƣaramı gözler
Her ħār u ħas ğamından 'arz-ı küdüret itmem

182. **bir:**

Gazel 215

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

İletdi ŧan'at-ı 'aŧı başa Mecnūn-ı ğam-dīde
Maħabbet kārġahında o bir ŧstādmiŧ bildüm

183. **bir:**

Gazel 217

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Dest-i pūr-zūr-ı ħavādisle yıkılsa bir binā
Zār ğönlüm ħānesi cism-i ħarābum ŧanuram

184. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Ol mehūñ ŧūrīde-dil bir 'aŧıƣ-ı dergāhiyam
Mevrid-i derd ü ğamı pā-māl-i ħāk-i rāhiyam

185. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Sīne-i pūr-tāb ile bu ƣeŧm-i ter kim bende var
Bir ğedāyam ğerƣi ammā berr ü baħrūñ ŧāhiyam

186. **bir:**

Gazel 221

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Burūc-ı ƣarġa iġürdi 'alemveŧ başını āhum
Diyār-ı vaŧluñ almaġa elümde bir livā olsun

187. **bir:**

Gazel 224

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Dil virüp bir gül-'izāra başa alsun 'aŧıƣını
Ĥārzār-ı mihnet iƣre cānını zār isteyen

188. **bir:**

Gazel 227

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Kūŧe-i ƣeŧmūñ dirīġ itme Cenābī bendeden
Bir nazarla ħāki sensün Ĥusrevā iksir iden

189. **bir:**

Gazel 235

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Yimeyen başı ğamını derdi 'aŧıƣ dildedür
Bu ħadīs-i cān-fezā bir 'aŧıƣ-ı ser-bāzdan

190. **bir:**

Gazel 238

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

ŧöĤre-i āfāk iken inŧāf ü 'adl ü dād-ıla
Baña cevri bugün bir zālīm-i bī-dāddan

191. **bir:**

Gazel 246

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Töp-ı āhı ol ƣadar atdum ħiŧār-ı ƣarġa kim
ƣalmadı bir kūŧesinde saġ ey meh bir beden

192. **bir:**

Gazel 246

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Töp-ı āhı ol ƣadar atdum ħiŧār-ı ƣarġa kim
ƣalmadı bir kūŧesinde saġ ey meh bir beden

193. **bir:**

Gazel 246

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Rağmına bir 'âşıkun ağyāradur meylün müdām
Baña zulm-i bī-hisābuñ bilmezüm şāhā neden

194. **bir:**

Gazel 247

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Sā'at gibi qarāruñi bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyā meh zamān mısın

195. **bir:**

Gazel 248

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir gül-'izāra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i āh ü figān mısın

196. **bir:**

Gazel 249

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Gel serīr-i cāna geç ey derd-i dil-ber şahlıg it
Sen gibi bir şāh-i 'ādil bendesidür şeh-r-i ten

197. **bir:**

Gazel 250

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Ğamzesi tīrin atarsa cānuma kırbān olam
Müşg tozı bir kemāndur yā kaşuñ yasılmasun

198. **bir:**

Gazel 251

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nāz ile
Āferīn ey şāh-bāz-ı evc-i devlet āferīn

199. **bir:**

Gazel 252

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Nağd-i sükün ü şabrı virüp ey gönül ğama
Sevdā-yı zülf-i yār-ıla bir bī-qarārsın

200. **bir:**

Gazel 253

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir dıraht-ı sāye-versin berg ü bāruñ her nefes
Bāğ-bān-ı luṭf-ı Hakk bād-ı fenādan şaklasun

201. **bir:**

Gazel 254

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Sürme karşıñdan beni şevk-ı ruḥuñda yanayın
Kim cemālün şem'ine yanmağa bir pervāneyin

202. **bir:**

Gazel 255

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Cenābī ben de bir ma'müre idüm rüzgār
Yıkdı ser-tā-pā esāsım şimdi bir vīrāneyin

203. **bir:**

Gazel 256

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Cenābī ben de bir ma'müre idüm rüzgār
Yıkdı ser-tā-pā esāsım şimdi bir vīrāneyin

204. **bir:**

Gazel 257

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Hāl kim kınmış durur ol ḥadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mäh-ı gerdün üstine

205. **bir:**

Gazel 265

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Vaşf-ı kıddüñ kılmağa ey gül Cenābī şevk ile
Aşiyānın bağladı bir serv-i mevzūn üstine

206. **bir:**

Gazel 267

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün ağyardan hālī baña bir gülsitān olsa
Açılmış gül gibi anda nigār-ı dil-sitān olsa

207. **bir:**

Gazel 267

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Cenābī gülsitānında cihānuñ bağlamaz behre
Ser-i küyuñ mişālinde aña bir büstān olsa

208. **bir:**

Gazel 284

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Bāğ-ı dehr içre çü serv āzād iken hayfā dirîğ
Tāze kul itdi göñül başdan beni bir servere

209. **bir:**

Gazel 287

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Vahşet itdi nāsdan insāniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnūn gibi bir 'ākil ü ferzānei

210. **bir:**

Gazel 287

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Şüretüñ görmek ne mümkün olmasa hālūñ sebeb
Bā'is itdüm cennete girmekliğe bir dānei

211. **bir:**

Gazel 288

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir kalendardür felek küyuñ tolanur ey melek
Māhdan destinde tutmuş bir mücellā āyine

212. **bir:**

Gazel 289

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Māh çihre bir nigār-ı 'aşk-sāz olduñ yine
Āfitābum 'āleme bir mihr-i nāz olduñ yine

213. **bir:**

Gazel 289

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Māh çihre bir nigār-ı 'aşk-sāz olduñ yine
Āfitābum 'āleme bir mihr-i nāz olduñ yine

214. **bir:**

Gazel 289

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Bu leţāfetle gülüm tāvus-ı bāğ-ı hüsn iken
Murğ-i diller şaydına bir şāh-bāz olduñ yine

215. **bir:**

Gazel 289

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Nāle-i 'uşşāka ey dil dem-be-dem āheng içün
Nāy-ı ğamla çalınur bir resme sāz olduñ yine

216. **bir:**

Gazel 293

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Şöhretinde añılır bir hāne-i ma'mūr idüm
Seyl-i eşküm virmeden ey meh zarar dīvāruma

217. **bir:**

Gazel 294

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

‘Âşık oldum gördüğümde kâkül-i cânâneye
Bir güzel zencîr buldum bu dil-i dīvâneye

218. **bir:**

Gazel 295

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir meh-i bedrûñ Cenâbî ‘âşıkıdur kim bugün
‘Âlemüñ pertev şalar mihr-i cihân-ârâsına

219. **bir:**

Gazel 298

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Ĥabbe-i ĥâlüñ gibi diĥkân-ı kudret ekmedi
Kışt-zâr-ı ĥüsne ey meh ĥâşılı bir dânei

220. **bir:**

Gazel 301

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Secde eyler âteşe bir becce-i Hindü mıdur
Ĥâl-i şeb-rengüñ nigâr-ı çihre-i gül-günda

221. **bir:**

Gazel 302

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir meh-i Bağdâdinüñ bÿy-ı vişâli şevkine
Bâğ-ı hecrinde dü-çeşmüm Dicle-bâr itmek nice

222. **bir:**

Gazel 303

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir zülfi Leylânuñ yine göñlüm olup âvâresi
Uğratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi gavğâlara

223. **bir:**

Gazel 304

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Açma bâb-ı pendüñ vâ‘iz çeküp derd-i seri
Kim kulağ tutmaz Cenâbî degme bir efsâneye

224. **bir:**

Gazel 305

Mısra: 11

"Bir" belgisiz sıfat.

Yine bir tâze serve sâyelendi
Düşürdüm tîr-i yâri bâğ-ı câna

225. **bir:**

Gazel 308

Mısra: 11

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir gazel didüm Cenâbî şevk ile ol mâha kim
Minnetüm var göge dek tab‘-ı sũhan-perdâzuma

226. **bir:**

Gazel 313

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Vaşluñ dÿrini şâyed bulam diyü dil-i zâr
Demler durur ki düşdi bir baĥr-ı bî-kerâne

227. **bir:**

Gazel 321

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Ay ile gün devr iderse ger bu çarĥ-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin mâh-manzar dil-beri

228. **bir:**

Gazel 322

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir cilâsın üstüme salup gözi şeh-bâzını
Avladı dil şaydgâhuñ ördegiyle kızını

229. **bir:**

Gazel 327

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir melâmet ehli yok ben 'âşık-ı rüsvâ gibi
Bir giriftâr-ı belâ yok bu dil-i şeydâ gibi

230. **bir:**

Gazel 327

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir melâmet ehli yok ben 'âşık-ı rüsvâ gibi
Bir giriftâr-ı belâ yok bu dil-i şeydâ gibi

231. **bir:**

Gazel 328

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Dürr-i dendânuñ firâkın gösterelden rûzgâr
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryâ gibi

232. **bir:**

Gazel 330

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Rumûz-ı 'aşka vâkıf gönül dağı ko olmasun
Çü bir ferde degül mahrem cihân içre bugün yaşı

233. **bir:**

Gazel 331

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Görüp âşüftesi oldum bugün bir mâh-i tâbânı
Felekde zerreye şaymaz yüzi mihr-i dirahşânı

234. **bir:**

Gazel 335

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir kalender olayın perdeye şarup tenümi
Husrev-i 'âlem olayın ko hey âbdâl beni

235. **bir:**

Gazel 338

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey gönül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

236. **bir:**

Gazel 338

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey gönül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

237. **bir:**

Gazel 338

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nâ-çiz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdüñ beni

238. **bir:**

Gazel 338

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir gül-endâma gönül bülbülsıfat 'âşık geçüp
Bister-i hâr-ı cefâda dil-figâr itdüñ beni

239. **bir:**

Gazel 340

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Yoluñda ölmegi gönülüm hayât-ı cavidân bilmez
Özi cismi dağı aña hâkîkat bir mezâr oldı

240. **bir:**

Gazel 342

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Gönül dervâze-i küyün nice deryüze eylersin
Gedâ bir dil dağı bilmez mi şeyu'llâhdan gayrı

241. **bir:**

Gazel 342

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Cigerde zaḥm-ı peykānuñ kanaya yār-i cānumdur
Beni acır kimesne yoḡ şu bir hem-rāhdan ğayrı

242. **bir:**

Gazel 343

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Āh kim bir ğam esīri nā-tüvān itdüñ beni
Varumı yağmalayup bī-hānümān itdüñ beni

243. **bir:**

Gazel 343

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Āb-ı ḥaşretdür aḡan ser-çeşmesinden dīdemüñ
Kūyuña şu dökmege bir nāv-dān itdüñ beni

244. **bir:**

Gazel 343

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Tek ser-i Mecnūn bir murġzār olsun diyü
Ser-te-ser ey daġ-ı miḥnet āşiyān itdüñ beni

245. **bir:**

Gazel 348

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yoḡ ben gibi
Bāġ-ı ḥüsne gelmedi bir ğonca-i ter sen gibi

246. **bir:**

Gazel 348

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yoḡ ben gibi
Bāġ-ı ḥüsne gelmedi bir ğonca-i ter sen gibi

247. **bir:**

Gazel 350

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Cān baġışlar mürde cisme la'-i 'İsī-meşrebi
Bir melek-şüret büt-i tersāya virdüm göñlümi

248. **bir:**

Gazel 350

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Kevkeb-i baḡtum şeref burcında kılsun seyrini
Ruḡları şemsü'ḡ-ḡuḡā bir aya virdüm göñlümi

249. **bir:**

Gazel 350

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Ġam beyābānı içinde nice Mecnūn olmayam
Ey Cenābī bir ruḡı Leylāya virdüm göñlümi

250. **bir:**

Gazel 354

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Ġamdan özge kimseye bir yār-ı hem-dem ḡalmadı
Miḥnet ü derd ü belādan ğayrı maḡrem ḡalmadı

251. **bir:**

Gazel 354

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ ġālibā
Kim bu bezmüñ dādını almaġa bir Cem ḡalmadı

252. **bir:**

Gazel 354

Mısra: 11

"Bir" belgisiz sıfat.

Her birāder sīretā bir ġürk-i Yūsuf-ḡ'ārdur
Bu fenā dünyāda ġüyā neyl-i ādem ḡalmadı

253. **bir:**

Gazel 355

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Gözlerüm yaşına nisbet eyleyen 'ayn-ı teli
Çeşme-i idrâkden şu içmemişdür bir deli

254. **bir:**

Gazel 361

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

'Âşık oldur kim duhân-ı âhi çıksa sîneden
Her şerârın göstere yanınca bir aḥker gibi

255. **bir:**

Gazel 361

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Oldı dil âşüftesi bir dil-berüñ ismi Ḥalîl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Äzer gibi

256. **bir:**

Gazel 362

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Boyı 'ar'ar gözi nergis yüzi gül
Cihân bâğında sevdüm bir nigârı

257. **bir:**

Gazel 363

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳıyâmet ḳaddüñe nisbet bulunmaz bir nihâl-i ter
Yüri sevr-i gül-endâmum ḥırâmânî ḥırâmânî

258. **bir:**

Gazel 363

Mısra: 11

"Bir" belgisiz sıfat.

Götür yüzden kara zülfüñ niçe bir ay hilâl-ebürü
Şu'a'-ı mihri setr ide başup bir ebr-i zûlmânî

259. **bir:**

Gazel 363

Mısra: 12

"Bir" belgisiz sıfat.

Götür yüzden kara zülfüñ niçe bir ay hilâl-ebürü
Şu'a'-ı mihri setr ide başup bir ebr-i zûlmânî

260. **bir:**

Gazel 363

Mısra: 17

"Bir" belgisiz sıfat.

Dilâ bir mâh-i bedre göñül virdi bu Ḥarfî kim
Cemâline ḳul itmişdür felekte mihr-i raḥşânî

261. **bir:**

Gazel 368

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḳalender olayın bürdeye şarup tenümi
Ḥusrev-i 'âlem olayın ḳo hey âbdâl beni

262. **bir:**

Gazel 369

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Ne yirde bir gül açılrsa olur lâ-büd anuñ ḥârı
Budur bâ'is o gül-rûdan kesilmez bir dem ağyârı

263. **bir:**

Müfret 1

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

264. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Girmedi şâhîñüñ çengâline tîhûları
Her biri bir yâra beñzer ol gül-i ḥöş-bûları

265. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: **16**

"Bir" belgisiz sıfat.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür
Gonca-i nev-restesi bir dil-ber-i ÷annâzdur

266. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: **17**

"Bir" belgisiz sıfat.

Bülbülinüñ her biri bir 'âşık-ı ser-bâzdur
Nağme-keş kumrılarını bir Dâvudî-âvâzdur

267. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: **18**

"Bir" belgisiz sıfat.

Bülbülinüñ her biri bir 'âşık-ı ser-bâzdur
Nağme-keş kumrılarını bir Dâvudî-âvâzdur

268. **bir:**

Murabba 1

Mısra: **9**

"Bir" belgisiz sıfat.

Râh-ı 'aşk içre bu gün bir baş açuk dîvâneyem
Miñnet ü derd ü belâ-yı hecr ile hem-ñaneyem

269. **bir:**

Murabba 1

Mısra: **18**

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey felek itdüñ beni ol meh-likâya mübtelâ
Ra'dveş bir âh idem güş eyleye ehl-i semâ

270. **bir:**

Murabba 1

Mısra: **30**

"Bir" belgisiz sıfat.

Mey yirine içdigüm hün-ı cigerdür dem-be-dem
Küy-ı yâra başabilmem n'eyleyem ben bir kâdem

271. **bir:**

Murabba 2

Mısra: **10**

"Bir" belgisiz sıfat.

Büy-ı hulkuñ eyledi gülzâr-ı dehri müşg-bü
Bâğ-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lâle-rü

272. **bir:**

Murabba 2

Mısra: **13**

"Bir" belgisiz sıfat.

Kimseler kıddüñ gibi bir serv-i ra'nâ görmedi
Lâleves haddüñ gibi bir verd-i zîbâ görmedi

273. **bir:**

Murabba 2

Mısra: **14**

"Bir" belgisiz sıfat.

Kimseler kıddüñ gibi bir serv-i ra'nâ görmedi
Lâleves haddüñ gibi bir verd-i zîbâ görmedi

274. **bir:**

Murabba 3

Mısra: **19**

"Bir" belgisiz sıfat.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ñ'âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

275. **bir:**

Murabba 4

Mısra: **7**

"Bir" belgisiz sıfat.

Serv-i kâmet bir güzelsin yoluña cânüm revân
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

276. **bir:**

Murabba 4

Mısra: **14**

"Bir" belgisiz sıfat.

Rüzgâr-ı âhla berbâd kıldum 'âlemi
Bir harâbe-cây idi âbâd kıldum 'âlemi

277. **bir:**

Tahmis 1

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Cân virür bu yolda bir zülf-i siyehkâr isteyen
Dâyimâ hân-ı dile mihmân-ı ğam eyler duhûl

278. **bir:**

Tahmis 1

Mısra: 15

"Bir" belgisiz sıfat.

Var mıdur bir sencileyin bülbülün zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârı 'âkıbet

279. **bir:**

Tahmis 2

Mısra: 13

"Bir" belgisiz sıfat.

Nice bir mihre ola ebr-i siyâhuñ hâyil
Görüp ol yâr-i semen-çihreye oldun mâyil

280. **bir:**

Tahmis 2

Mısra: 25

"Bir" belgisiz sıfat.

Gice bir şî'r didi saña Cenâbîye güzel
Yine sihr itdi Necâtî nice söz nice ğazel

281. **bir:**

Tahmis 3

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Leblerüñ hûn-âb-ı göñlüm içmege
peymânedür
Şorma 'âşık hâlini Mecnûna bir dîvânedür

282. **bir:**

Tahmis 3

Mısra: 15

"Bir" belgisiz sıfat.

Eşk-i sürhile münakkaş bir müzeyyen-hânedür
Mest ü evkâr olsalar 'âşıklarüñ olmaz 'aceb

bir aradan:

1. **bir aradan:-dan**

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Beraber, birlikte.

Ref' idüp bir aradan cismüñ hicâbı perdesin
Lî ma'-a'l-lâh sırrına vâkîf düşen mâhremlerüz

bir avuç:

1. **bir avuç:**

Gazel 237

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Birazlık, azıcık.

Kıl temâşâ dilde sūzum sîne-i şad-çâkden
Gör ne âteş oldı zâhir bir avuç hâşâkden

bir bahâneye değer:

bir bahâneye değer:-er

Muhammes 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ufacık, değersiz şeyle bile değerini ölçebilmek.

II Beş para etmemek, değersiz olmak. II Gelip geçici olmak.

Dehre bahâ konulsa değer bir bahâneye
Ey h^vâce zamâneye meylüñ aña niye

bir bir:

1. **bir bir:**

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebhâleler
Âba düşse maḥv olur bir bir ki iner jâleler

2. **bir bir:**

Gazel 201

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Derd ü ğam-ı firâkuñ bir bir hikâyet itsem
Sen mâh-rûya senden yine şikâyet itsem

3. **bir bir:**

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Cenâbî sâyeveş bir bir beyân eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-râzdur göñlüm

4. **bir bir:**

Gazel 235

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir âşikâr
Künc-i dilde her ne kim mektûmum idi râzdan

5. **bir bir:**

Gazel 274

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Dest-i ğam-ı cihândan bulsañ Cenâbî fırsat
Pây-ı serîr-i şâha bir bir şikâyet eyle

6. **bir bir:**

Gazel 279

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Her 'ukdenüñ güşâdın bir bir bilüp tamâmî
Esrâr-i 'aşka vâkıf mâhremlerimiz cihânda

7. **bir bir:**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Düşmen-i nefis u hevânuñ kesdi bir bir başını
Arşa-i 'uzletde şol kim tîgveş 'uryân olur

8. **bir bir:**

Gazel 295

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Cân virüp 'aşıklararuñ sen şeh ğamında gitdiler
Râyet-i âhı diküp bir bir 'adem şahrâsına

9. **bir bir:**

Gazel 319

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Diñle bir bir mâ-cerâsın 'aşkuñ ile çeşmümüñ
Da'vet eyle pâyüñe disüñ yaşım ırmağın

10. **bir bir:**

Gazel 322

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Dîde-i cellâduñı Mansûr görse dârda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Haqq râzını

11. **bir bir:**

Gazel 343

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Hâlet-i 'aşkum yazup bir bir kitâb-ı 'âleme
Oķınur iller dilinde dâstân itdüñ beni

12. **bir bir:**

Gazel 361

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Tek tek, birer birer.

Güş-vâr oldı şeh-i 'âlî-cenâbuñ güşına
Harfiyâ bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

bir bir hikâyet kılmağa:

1. **bir bir hikâyet kılmağa:-mağa**

Gazel 298

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tek tek, bir bir anlatmak.

Kıssa-i pür-süzümü yârüñ Cenâbî zülfine
Kılmağa bir bir hikâyet dilli gördüm şânei

bir dem:

1. bir dem:

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir an.

İRse gūş-ı şāha bir dem nāle vü feryādumuz
Alsa çarḥ-ı pür-sitemden ol melek-hü dādumuz

2. bir dem:

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir an.

Mir'āt-ı dil ki mışkaledür luḥf-ı şāh añā
Jeng-i ğam alur itmese bir dem nigāh añā

3. bir dem:

Gazel 362

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir an.

Kişi rām eylemek olurdu yāri
Eger bir dem ideydi baḥş-ı yāri

4. bir dem:

Gazel 220

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir an.

Vecd idüp her küşeden girsün semā'a ehl-i şevḳ
Nağme kılsun muṭribā bir dem rübāb eglenmesün

5. bir dem:

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir an, bir kere olsun, kısa bir süreliğine.

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taş-ı da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rü meger kim bāb-ı
Ḥayberdür

6. bir dem:

Gazel 76

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir an, bir kere olsun, kısa bir süreliğine.

Açılmazsın baña gül gibi bir dem
Şabāveş uğrasam küyuña şad-bār

7. bir dem:

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir anda, kısa bir süre içinde.

Kimdür ayağın çeker 'ayyār-ı çarḥuñ hilede
Dest-bāzī kılsa bir dem biñ külāh-ı Cem kapar

8. bir dem:

Gazel 161

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir an.

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melāl
eksük
Nitekim mihr-i 'ālemden zevāl ile kemāl eksük

9. bir dem:

Gazel 161

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir an.

Ṭulū' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemāl üzre
Ser-i a'dādan olmasun şehā bir dem zevāl eksük

10. bir dem:

Gazel 243

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir an.

Tenüm deryāya ğarḳ itsem geçüp başum
hevāsından
Ĝamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
saḳḳāsından

11. bir dem:

Gazel 347

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Bir an.

Çekmeyem bir dem diyü yârûñ ğam-ı hicrânını
Kâbîz-ı ervâha virdi ehl-i miñnet cânını

12. bir dem:

Gazel 359

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir an, bir kere.

Bir dem teferrüc iden sen mâh-ı gül-'izârı
Gülzâra râğbet olmaz seyr eylemez bahârı

13. bir dem:

Gazel 369

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir an. II Bir an olsun bile, hiçbir zaman.

Ne yirde bir gül açılrsa olur lâ-bûd anuñ hârı
Budur bâ'îş o gül-rûdan kesilmez bir dem âğyârı

14. bir dem:

Gazel 371

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir an.

Rûz u şeb sâlile meh eyyâm ü hefte didüğüñ
Vaqt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem gibi

bir durur:

1. bir durur:

Gazel 362

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bir olmak, aynı olmak.

Baña cânân gerek Hârî vü diger ni
Cihânuñ bir durur yoğı vü varı

bir elüñ duâ'ya kaldur:

1. bir elüñ duâ'ya kaldur:

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dua için elini göğe açmak.

Ƙaldur duâ'ya bir elüñ şâd eyle rûhın sen Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde câm ola

bir gün:

1. bir gün:

Gazel 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir gün, günün birinde.

Seyl-i eşkümden Cenâbî cismümüñ ma'müresi
Kalb-i 'âşık gibi bir gün yıkılıp virân olur

2. bir gün:

Gazel 148

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir gün, günün birinde.

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer
Cüy-ı eşküm açatursun bu ümmîde çağ çağ

3. bir gün:

Tahmis 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir gün (bile). II Hiçbir zaman.

Göremedüm hayf şâdî eyleye bir gün nüzül
Mâ-sivâdan geçmedür 'aşk içre 'uşşâka uşül

bir içim su:

1. bir içim şu:

Gazel 249

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir yudum su. II Bir yudum su içmek kadar
kolay olan iş.*

Yenüñde rişte-i hün-rîzüñe dil-teşnedür cânım
Bir içim şu gelür tîğüñ baña ey bî-vefâ senden

2. bir içim sudur:-dur

Tahmis 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok güzel, hoş.

Leb-i dil-ber şîfatında bir içim sudur bu

bir iki:

1. bir iki:

Gazel 72

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Birkaç.

Nev-'arūsına Cenābī mihr ü māhuñ baqmadı
Gördi pāy-ı himmetinde bir iki pā-māleler

2. bir iki:

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Birkaç.

Eyledüñ ey sīne yir yir tāze dāğuñ āşikār
Töylamağa ğam sipāhın bir iki nānuñ mı var

bir iki insān:

1. bir iki insān:

Gazel 301

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bir iki kişi.

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm ğarīk
Bir iki insān helāk olmış didi Ceyhūnda

bir iki üç:

1. bir iki üç:

Gazel 270

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Birkaç, tek tük.

Bir iki üç hūb gördüm bī-ħisāb aġyārı līk
Cem' olur ruhbānlar 'ādetdür eşnām üstine

bir imiş:

1. bir imiş:-miş

Gazel 330

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir ve tek olmak.

Ħaķīkat bir imiş bildüm bugün ma'sūķ-ıla 'āşik
Ġalať idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

bir katre kanumdur:

1. bir katre kanumdur:-(u)m, -dur

Gazel 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Āşığın) bir damla kanı.

Leb-i la'l-i şafā-baħşuñ taşavvur eyledüm ey meh
Yüzüñ āyīnesinde mün'akis bir katre kanumdur

bir lahza:

1. bir lahza:

Gazel 250

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bir an; bir an olsun.

Cür'a-i cām-ı ğamuñ çekdi Cenābī mestdür
Ħaşre-dek bī-hüş olup bir lahza ol ayılmasun

2. bir lahza:

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir an; bir an olsun.

Āşikār eyler çemende tā ki dāġın lāleler
Ħāli olmaz dökmeden bir lahza yaşın jāleler

3. bir lahza:

Gazel 180

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir an; bir an olsun.

'Ālem-i tecrīdde 'İsī-yi ibn-i Meryem ol
Ey göñül inşāfa gel bir lahza sen de ādem ol

bir nazar:

1. bir nazar:

Gazel 270

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir kerecik; bir an olsun.

Sen melek-sīmā periyi bir nazar görsem diyü
Her taraf çıkmış bakar māh-ı felek bām üstine

2. **bir nazār:**

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir kerecik; bir an olsun.

Bir nazār Kāf-ı belā-yı 'aşkuñı seyr itmege
Hem-cenāh olup biraz uçduğ bugün 'Ankā ile

3. **bir nazār:**

Gazel 198

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tek bakışta; çok kısa bir süre içinde.

Bir nazār hüsnuñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Kays-i bī-dil kendümi sen māhı Leylā añladum

4. **bir nazār:**

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tek bakışta; çok kısa bir süre içinde.

Bir nazār gördüm yüzüñi saña oldum mübtelā
Ger baña yār olmaz iseñ hasretā vā fūrkatā

bir nazār içinde:

1. **bir nazār içinde: i, -(n)de**

Gazel 333

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tek bakışta; çok kısa bir süre içinde.

Bir nazār içinde kıldum iki 'ālem seyrini
Ad-ıla dirler baña kevn ü mekānuñ yügrüğü

bir nefes:

1. **bir nefes:**

Gazel 182

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir an (bile).

İşbu demde her göñül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'ālemüñ ol bir nefes hurrem degül

2. **bir nefes:**

Gazel 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bir an.

Hırmen-i şabrum Cenābī cem' kılsam bir nefes
Rüzgār-ı āh ile nālem anı ber-bād ider

3. **bir nefes:**

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir an (bile).

Bī-cerāhat olmadı cism-i Cenābī bir nefes
'Aşk-ı tigi zağmı tende bir oñulmaz yaradır

4. **bir nefes:**

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir an (bile).

Sākī-i 'aşkuñ elinden cām-ı derdüñ nüş iden
Bezm-i gamda bir nefes olmağa hüş-yār istemez

5. **bir nefes:**

Gazel 300

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir an.

Ger hezārān nāle kılsam ey Cenābī bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nāzük-beden efgānuma

6. **bir nefes:**

Gazel 337

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir an (bile).

Kānde olsam ey Cenābī gam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

7. **bir nefes:**

Gazel 346

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Bir an (bile).

Nükte-i şîrîn bu kim dehr-i denînüñ bir nefes
Husrev-i 'âlem geçenler almadılar d-âdını

8. bir nefes:

Gazel 361
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bir an.

Baħr-ı nazma bir nefes olsa şinâver dürr-i siħr
Tab'-ı mevzûnuñ senüñ aşdâf-ı dür- perver gibi

9. bir nefes:

Gazel 371
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir an (bile).

Seyle viren mülk-i cismüm dîde-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nâ-murâdı ğam gibi

bir niçe:

1. bir niçe:

Gazel 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Birkaç.

Bir niçe elfâz ile vaşf eyle ħaṭṭ-ı sebzini
Ṭûṭi-i tab'um gibi la'l-i şeker-ġüftârın öp

2. bir niçe:

Gazel 132
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Birçok, pek çok.

Bir niçe ħunî dil-âver meşrebüz kim yoluña
Olsa rüz-ı ma'reke cân virmedür tedbîrümüz

3. bir niçe:

Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Birçok, pek çok.

Ney gibi baġrı delik bir niçe şâhib-demlerüz
Mey yirine bezm-i ğamda kan içer hem-demlerüz

4. bir niçe:

Gazel 367
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Birçok, pek çok.

Olalı 'âşık göñül her gördiġüñden hâl alur
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir niçe yüzden 'âlemi

bir niçe kez:

1. bir niçe kez:

Gazel 113
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Birçok defa.

'Âriyüz her ġıll ü ġıştan şâf kılduk kalbümüz
Pütesinde 'âlemüñ bir niçe kez kâl olmuşuz

bir nihâyet yok mı:

1. bir nihâyet yok mı:

Gazel 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir sonu yok mu?

Cevre yok mı bir nihâyet nice bir katlı idesün
Tîġ-ı miñnet birle 'uşşâġ-ı ciger-süzü şehâ

bir olupdur:

1. bir olupdur:-up, -dur

Gazel 314
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Birleşmek, bir araya gelmek.

Ĥâl-i 'anber-bâr ile eṭrâfın almış ħaddüñüñ
Rûm ġüyâ bir olupdur lücce-i Â'râb-ıla

bir tutam:

1. bir tutam:-am

Gazel 320
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eşit saymak, eşit görmek.

Mihre teşbîh eylesem olmaz ruḥ-ı cānānumı
Hiç gedā-y-ıla ola mı bir ʔutam sulṭānumı

bir yapılması:

1. **bir yapılması:**-ma, -sın

Gazel 250

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir bütün hâline getirilmek.

Revzen-i çeşmüñ hâzer kıll her yaña açılmasın
Ten ḥarâb-âbâdınunıñ fikr eyle bir yapılmasın

birâder:

1. **birâder:**

Gazel 140

Mısra: 2

"Ey dost, ey arkadaş" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

Tekye-i ğamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

2. **birâder:**

Gazel 354

Mısra: 11

Erkek kardeş, kardeş.

Her birâder sîretâ bir gürk-i Yūsuf-ḥ'ârdur
Bu fenâ dünyâda güyâ neyl-i âdem ʔalmadı

biraz:

1. **biraz:**

Gazel 296

Mısra: 6

Kısa bir süre.

Bir naẓar ʔâf-ı belâ-yı 'aşkuñı seyr itmege
Hem-cenâh olup biraz uçduğ bugün 'Ankâ ile

bir:

1. **birin:-n**

Gazel 102

Mısra: 2

Biri, birisi, bir kimse.

'Ârız-ı dil-ber gibi merġüb olaydı ger ʔamer
Bulınurdu ey felek birin dağı anı sever

birle:

1. **birle:**

Gazel 10

Mısra: 6

"İle" edatı.

Cevre yoğ mı bir nihâyet nice bir ʔatlı idesün
Tîğ-ı miḥnet birle 'uşşâğ-ı ciger-süzü şehâ

2. **birle:**

Gazel 13

Mısra: 2

"İle" edatı.

Her ne ḥâr-ı ğam ki virür pây-ı şâha izṭırâb
Süzen-i müjġanı birle çeksün anı âfitâb

3. **birle:**

Gazel 63

Mısra: 3

"İle" edatı.

Dönüpdür çeşm-i ḥün-bârum sirişkümlerle
'ummâna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryânuñ kenârıdır

4. **birle:**

Gazel 137

Mısra: 2

"İle" edatı.

Eksük olmaz sîneden gerdün-ı dūna kīnemüz
Çâk olupdur tîğ-ı cevri birle zîrâ sīnemüz

5. **birle:**

Gazel 195

Mısra: 6

"İle" edatı.

Açup her bâbumı miḥnet okusun kışşa-i derdi
Maḥabbet ḥâmesi birle yazılmış bir kitâb oldum

6. **birle:**

Gazel 283

Mısra: 5

"İle" edatı.

Tâğ-ı ebrūnuñ ḥayâli birle ʔaddüm ḥam idi
Ĝam esâsın urmamışdı çarḥ 'âşık tāmına

7. birle:

Gazel 312
Mısra: 5
"İle" edatı.

Büy-ı zülfi birle yārūñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi mâhuñ iz ile

8. birle:

Gazel 329
Mısra: 8
"İle" edatı.

Küy-ı hecrūñ eyledi dervāze dil-i miskīn gibi
Kıanlu yaşum fūlsi birle oldı pūr enbānesi

9. birle:

Gazel 361
Mısra: 1
"İle" edatı.

Çihremi zerd eyledūñ ğam birle cānā zer gibi
Bu katı göñlüñ senūñ ey sīm-ten mermer gibi

birle olmasa:

1. birle olmasa:-ma, -sa

Gazel 150
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Birlikte, beraber olmak.

Olmasa āh-ı derūnı birle eşki 'āşıkūñ
Ebr-i müşğ-efşān durur kim kaṭre-i bārānı yok

birliğe bitdi:

1. birliğe bitdi:-di

Gazel 163
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Berabere bitmek.

Nāleme dem-sāz olaldan āh u zārı bülbülūñ
Birliğe bitdi benümle kār ü bārı bülbülūñ

biryān:

1. biryāndur:-dur

Gazel 99
Mısra: 6

Kebab. II Âşığın aşk ateşiyle yanmış, acı içinde kalmış gönlü.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücūdum gül gibi
Dil ḥazīn ü cān enīn ü cigerüm biryāndur

biryān oldı:

1. biryān oldı:-dı

Gazel 216

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kebab olmak, kavrulmak, yanmak. II Aşk ateşiyle yanmak, çok acı ve ızdırıp çekmek.

Tenūr-ı sīnede cān oldı biryān
Daḥı bilmez velī ol yār sūzum

bī-sāmān:

1. bī-sāmāna:-a

Gazel 275

Mısra: 8

(Âşığın) perişan, zavallı (gönlü).

Dil-i şūrīdemi balsañ muḳayyed bend-i zülfüñde
O bī-sāmāna benden di ki yirüñde karar eyle

bīşe-i himmet içinde:

1. bīşe-i himmet içinde: -i, -(n)de

Gazel 180

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gayret, çaba ormanının içi. II İnsanın gayreti, çabası ile.

Şeh-süvār-ı dīniseñ olma mutī'-i nefis diyü
Bīşe-i himmet içinde gel göñül bir zayḡam ol

bī-şek:

1. bī-şek:

Gazel 321

Mısra: 6

Şüphesiz, kuşkusuz.

Ḥün-ı ā'dā dökmede şāhum 'Alilük eyledūñ
Sendedür bī-şek didiler zü'l-fikār-ı Haydarī

bī-şöhret ü bī-nürdur:

1. bī-şöhret ü bī-nürdur:-dur

Gazel 38

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Şöhretsiz, ünlü olmayan ve sönük.

Ben gibi nev-rûzına irüp şeref kesb itmeyen
Köhne-sâl-i dünyede bî-şöhret ü bî-nürdür

bister:

1. **bisterüm:-(ü)m**
Murabba 1
Mısra: 26
Yatak, döşek.

Dest-i hicrân dem-be-dem şabrum yaqasın päreler
Hâr u hasdur bisterüm bâlîn bu seng-i hâreler

bister-i ğamda:

1. **bister-i ğamda:-da**
Gazel 190
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gam, keder döşeği, yatağı.

Gör tabîbüm düşeli çeşm-i siyâhuñ derdine
Bister-i ğamda beni kim nice bîmâr olmuşam

bister-i hâr u has-ı küyuñda:

1. **bister-i hâr u has-ı küyuñda: -(u)ñ, -da**
Gazel 115
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin) mahallesindeki çer çöplerden
oluşan yatak, döşek.*

Bister-i hâr u has-ı küyuñda vardum râhata
Aña temsîl istedüm sincâb beñzer beñzemez

bister-i hâr-ı cefâda:

1. **bister-i hâr-ı cefâda:-da**
Gazel 338
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gam, keder dikeninden oluşmuş yatak.

Bir gül-endâma gönül bülbülşifat 'âşık geçüp
Bister-i hâr-ı cefâda dil-figâr itdüh beni

bister-i sincâb-ıla:

1. **bister-i sincâb-ıla:-ıla**

Gazel 109

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sincap kürkünden yapılmış yatak, döşek.

Âsitânuñ sengine başın koyup râhat süren
Bister-i sincâb-ıla bâlîn-i zer-kâr istemez

bî-şübhe:

1. **bî-şübhedür:-dür**
Gazel 156

Mısra: 5

Şüphesiz, kesin, tereddütsüz.

Bî-şübhedür miyânuñ hiç olduğına cânâ
'İlm-i yaqînüm oldı aña gümân ider yok

Bî-sütün-ı 'aşkda:

1. **Bî-sütün-ı 'aşkda:-da**

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın Bîsütun Dağı.

Bî-sütün-ı 'aşkda çalındı tabl-ı sînemüz
Biz dağı Ferhâdveş der-bend-i miñnet beklerüz

Bî-sütün-ı ğamda:

1. **Bî-sütün-ı ğamda:-da**

Gazel 194

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dert dağı (Ferhâd'ın Şîrîn'e olan aşkı uğruna
deldiği dağ).*

Bî-sütün-ı ğamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

2. **Bî-sütün-ı ğamda:-da**

Gazel 346

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dert dağı (Ferhâd'ın Şîrîn'e olan aşkı uğruna
deldiği dağ.)*

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-şâdını
Bî-sütün-ı ğamda Şîrîn añmadı Ferhâdını

Bî-sütün-ı ğam-ı 'aşkda:

1. **Bî-sütûn-ı ğam-ı 'aşkda:-da**

Gazel 365

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk derdinin dağı (Ferhâd'ın Şîrîn'e olan aşkı uğruna deldiği dağ).

Bî-sütûn-ı ğam-ı 'aşkda işiden nâlemi dir
Uyarur h^vâb-ı 'ademden bu fiğân küh-keni

bit:

1. **bitmiş:-miş**

Gazel 80

Mısra: 6

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Gönle yerleşmek.

Elifveş yaramı seyr it ğam-ı kıddüñile sinemde
Maḥabbet bâğiyam bitmiş o bir serv-i revânumdur

2. **biter:-er**

Gazel 142

Mısra: 9

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Lâle-i ḥasret biter eksem Cenâbî dem-be-dem
Sinemüñ şahrâsına hûn-âb-ı eşki dâneveş

3. **biter:-er**

Gazel 175

Mısra: 5

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Âb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubârın gül biter
Bu fenâ gülzârı içre şöyle ḥâk olmak gerek

4. **biter:-er**

Gazel 234

Mısra: 3

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Cüy-bâr-ı dîdeden biter ḥayâl-i kâmetüñ
Şâh-ı gül bitmez egerçi menzil-i şûrâbdan

5. **bitmez:-mez**

Gazel 234

Mısra: 4

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Cüy-bâr-ı dîdeden biter ḥayâl-i kâmetüñ
Şâh-ı gül bitmez egerçi menzil-i şûrâbdan

6. **bitmez:-mez**

Gazel 236

Mısra: 10

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Ğam degül zâhid dilinde olmasa ger mihr-i döst
Şâh bitmez ey Cenâbî menzil-i nâ-pâkden

7. **bitdi:-di**

Gazel 268

Mısra: 4

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Zaḥm-ı tîr-i bî-ḥisâbuñ tende ey ârâm-ı cân
Lâlelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hâmûn üstine

8. **bitdi:-di**

Gazel 271

Mısra: 14

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Sinem üzre Ḥarfîyâ dir kanlu dâğum seyr iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hâmûn üstüne

9. **biter:-er**

Gazel 281

Mısra: 1

Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek. II Ortaya çıkmak.

Duḥânı lâledür âhum biter bu sine bâğında
Gül-i ḥamrâ durur dâğum o gülzârıñ ocağında

bî-vefâ:

1. **bî-vefâ:**

Gazel 10

Mısra: 8

Vefasız, sözünde durmayan, sadakatsiz (sevgili).

Dil tolaşdı bir gözi fettân zülfi qaraya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

2. **bî-vefâ:**

Gazel 168

Mısra: 6

Vefasız, sözünde durmayan, sadakatsiz (sevgili).

Gâh nâz u gâh işve gâh şive geh itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cân senüñ

3. **bî-vefâ:**

Gazel 249

Mısra: 4

Vefasız, sözünde durmayan, sadakatsiz (sevgili).

Yenüñde rişte-i hûn-rîzûñe dil-teşnedür cânum
Bir içim şu gelür tîgüñ baña ey bî-vefâ senden

4. **bî-vefâ:**

Gazel 271

Mısra: 9

Vefasız, sözünde durmayan, sadakatsiz (sevgili).

Ġam degül ol bî-vefâ seng ursa ben dîvâneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnûn üstine

5. **bî-vefâ:**

Gazel 303

Mısra: 6

Vefasız, sözünde durmayan, sadakatsiz (sevgili).

Hecrüñ deminde nitekim itdüm vişâlüñ ârzü
Güñden güne şalduñ beni ey bî-vefâ ferdâlara

6. **bî-vefâyı:-(y)ı**

Gazel 313

Mısra: 1

Vefasız, sözünde durmayan, sadakatsiz (sevgili).

Ol bî-vefâyı benden dür eyledi zamâne
Aşşı içinde 'âlem ben uğradum ziyâne

bî-vefâ yârüñ cevrine:

1. **bî-vefâ yârüñ cevrine:-i, -(n)e**

Tahmis 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Vefasız sevgilinin eziyeti, zulmü.

Bî-vefâ yârüñ Muhibbî cevrine incinme kim
Yârsüz qalır cihânda 'aybsuz yâr isteyen

bî-vehm ü bāk:

1. **bî-vehm ü bāk:**

Gazel 175

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Endişesiz ve korkusuz.

Âh-ı 'âşık her nefesde süznâk olmak gerek
Âteş-i 'aşka giren bî-vehm ü bāk olmak gerek

biz:

1. **bizüm:-(ü)m**

Gazel 39

Mısra: 1

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dime takvâdan ey zâhid bizüm âgâhumuz vardır
Göñül dirler velî Hâkka bir uğrı râhumuz vardır

2. **bizüm: -(ü)m**

Gazel 39

Mısra: 8

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Gözüñe hey di 'uşşâka havâle kılmasun tîgün
Ki küffâra kılıç şalar bizüm bir şâhumuz vardır

3. **bizüm: -(ü)m**

Gazel 39

Mısra: 10

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Nazar şalmaz Cenâbîye o dil-ber görmese yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz vardır

4. **bizüm:-(ü)m**

Gazel 53

Mısra: 4

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Gözlerüñ tırılmaz atar ğamze okın cân u dile
Kân bıçak şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

5. bize:-e

Gazel 83

Mısra: 5

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Lebüñden cür'a şun sâkî bize ol ğam-zede olsun
Ki ref-i ğuşşaya çäre bugün peymânedür dirler

6. bize:-e

Gazel 100

Mısra: 6

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Didüm 'âşıklara rahm u vefâ it
Didi 'âdet bize cevr ü cefâdur

7. biz:

Gazel 116

Mısra: 4

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bî-sütün-ı 'aşqda çalındı ta-bl-ı sînemüz
Biz dağı Ferhâdveş der-bend-i miñnet beklerüz

8. biz:

Gazel 117

Mısra: 5

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Çâr 'unşurdan binâ olmuş hişâr-ı tende biz
İki şahsuz cân-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

9. biz:

Gazel 117

Mısra: 8

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey Cenâbî düşmüşüz pîr-i muġân ayağına
Biz ölünce sâf-dilden hark-ı 'âdet beklerüz

10. biz:

Gazel 117

Mısra: 10

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Âşiyânından cihânuñ dem idüp sîmurgvâr
Kâf-ı istiġnâda biz künc-i kanâ'at beklerüz

11. biz:

Gazel 119

Mısra: 14

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey Cenâbî baħr-ı nazma ğavş idelden 'âleme
La'l-i dil-ber gibi biz de sözle dür-pâş olmuşuz

12. biz:

Gazel 122

Mısra: 1

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rüzġârı n'eylerüz

13. biz:

Gazel 122

Mısra: 4

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Sâkin-i künc-i belâyuz añlasun miñnet bizi
Derde mu'tâd olmuşuz biz ğam-ġüsârı n'eylerüz

14. biz:

Gazel 122

Mısra: 10

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir dıraħt-ı mîve-bâr idük ħazân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bârı n'eylerüz

15. bizi:-i

Gazel 122

Mısra: 3

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Sâkin-i künc-i belâyuz añlasun miñnet bizi
Derde mu'tâd olmuşuz biz ğam-ġüsârı n'eylerüz

16. bizi:-i

Gazel 122

Mısra: 9

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir dıraht-ı mīve-bār idük h̄azān urdı bizi
Ey Cenābī kendüye biz berg ü bārı n'eylerüz

17. **biz:**

Gazel 124

Mısra: 8

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳat' iderse başumuz şemşir-i hecrüñ ğam degül
Biz dil-āver meşrebüz bī-bāke çıkdı adumuz

18. **biz:**

Gazel 124

Mısra: 9

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bu belā künci içinde biz Cenābī gülmedük
Dā'imā nā-şād olupdur aramızda şādumuz

19. **biz:**

Gazel 126

Mısra: 5

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Virmişüz sākī-i 'aşka başı biz peymāneye
Bezm-i ğamda anuñ ile böyledür peymānumuz

20. **biz:**

Gazel 127

Mısra: 5

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

El çeküp biz zāhidā ma'müresinden 'ālemüñ
Genc-i istiğnāya maḥzen bir ulu vīrāneyüz

21. **biz:**

Gazel 127

Mısra: 8

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Şem'-i ḥüsn-i yārdan yaḳar çerāĝı göñlümüz
Biz maḥabbet nārına bālin yaḳar pervāneyüz

22. **bizden:-den**

Gazel 131

Mısra: 10

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Kūh-ı ğam sengin diyü 'arz itme cānā Ḥarfiyā
Berg-i kāha almadı bizden anı verzīdemüz

23. **biz:**

Gazel 135

Mısra: 8

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Deryā-yı 'aşkdan bizi gel çekme ḳaraya
Ḳaşd itme nāşihā bize biz anda māhiyüz

24. **bize:-e**

Gazel 135

Mısra: 8

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Deryā-yı 'aşkdan bizi gel çekme ḳaraya
Ḳaşd itme nāşihā bize biz anda māhiyüz

25. **bizi:-i**

Gazel 135

Mısra: 3

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzezār-ı miḥnetüñüñ bir giyāhiyüz

26. **bizi:-i**

Gazel 135

Mısra: 7

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Deryā-yı 'aşkdan bizi gel çekme ḳaraya
Ḳaşd itme nāşihā bize biz anda māhiyüz

27. **biz:**

Gazel 136

Mısra: 5

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ġālib olsaḳ bu hūnerle n'ola ger Cemşide biz
Kārgāh-ı 'ālem içre 'aşkdur icādumuz

28. **biz:**

Gazel 137

Mısra: 3

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Görmişüz mir'at-ı dilde biz haqıkat şeklini
Şüret-i şühbet tozından şâfdur âyînemüz

29. biz:

Gazel 137

Mısra: 9

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mekteb-i 'aşkuñ Cenâbî biz nev-âmed tıflıyuz
Pîr-i 'aqla 'ilm-i hikmet öğredür dîrînemüz

30. biz:

Gazel 138

Mısra: 2

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Kişver-i derd ü gamuñ fermân-revâ sultâniyuz
Şâh-i 'aşkuñ gerçi kim biz bende-i fermâniyuz

31. biz:

Gazel 138

Mısra: 12

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Şüfiyâ 'ilm-i riyâ bahşini ço 'uşşâk-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dâniyuz

32. bizi:-i

Gazel 138

Mısra: 3

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Bağr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kâniyuz

33. bizi:-i

Gazel 138

Mısra: 3

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Bağr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kâniyuz

34. biz:

Gazel 171

Mısra: 7

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Meşreb-i la'lüñ tutan 'aşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem cām-ı mey-i şahbâ gerek

35. biz:

Gazel 191

Mısra: 10

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Vaşl-ı gülzârında hecri ey Cenâbî ol gülüñ
Hâr-ı gâmdur bildük ammâ biz der-âgüş idelüm

36. biz:

Gazel 279

Mısra: 10

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Cām-ı belâ-yı 'aşkı nüş eyleyüp Cenâbî
Bezm-i şafâda dâyim biz Cemlerüz cihânda

37. bizden:-den

Gazel 288

Mısra: 5

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Fenn-i 'aşk ta'lîmin alsun Kaysa diñ bizden gelüp
Başa buyruğ gezmesün çolayına çolayına

bî-zâd-ı râh-ı âhîret:

1. bî-zâd-ı râh-ı âhîret:

Gazel 114

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ahîret yolunun azıksızları. II Dünya hayatına
dalıp ahîret hayatı için çalışmayan kimseler.*

Yolda kaldı hasretâ bî-zâd-ı râh-ı âhîret
Şol ki kendin hîrmen-i tã'âtde mür eylemez

bî-zâr olmuşam:

1. bî-zâr olmuşam:-miş, -am

Gazel 190

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bıkmak, usanmak.

Yârsuz ey cân ne bildüñ bâr-ı hâşır olduğıñ
Ço beni bî'llâh senden çünki bî-zâr olmuşam

boğazını ele virdi:

1. boğazını ele virdi:-di

Gazel 322

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap konulurken sürahinin boğazından tutulması. II Âşığın kendini feda etmesi.

Dün şürâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâğar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

boyan:

1. boyandık:-dı, -k

Gazel 113

Mısra: 7

Kaplanmak.

Rengine bu eşk-i sürhüñ şöyle boyandık bugün
Kim bedenle şâhş-ı câna câme-i âl olmuşuz

boyı 'ar'ar:

1. boyı 'ar'ar:

Gazel 362

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boyu dağ servisi (gibi uzun olan sevgili).

Boyı 'ar'ar gözi nergis yüzi gül
Cihân bâğında sevdüm bir nigârı

boyı serv-i revānuñ:

1. boyı serv-i revānuñ:-(u)ñ

Gazel 202

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Boyu servi gibi uzun ve düzgün, salınarak yürüyen (sevgili).

Bir boyı serv-i revānuñ kulu olsam cān-ıla
Kendümi mülk-i belāya bende sulţān eylesem

boyı servüñ:

1. boyı servüñ:-(ü)ñ

Gazel 186

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Boyu servi (gibi uzun ve düzgün olan sevgili).

Bir boyı servüñ Cenâbî bendesidür kim bu gün
Münfa'ildür ruhlarından 'arız-ı hamrâ-yı gül

böyle:

1. böyle:

Gazel 288

Mısra: 8

Bu şekilde, bu kadar, bu derecede.

Ol harāmî çeşmüñe dāyim tevāzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrūlaruñ bir hāyına

2. böyle:

Gazel 22

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Elde la'lüñ ey perī mühr-i Süleymān olmasa
Böyle münkād olmaz idi emrūñe ağıyar-ı ded

3. böyle:

Gazel 94

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Serîr-i 'izz ü nāz üzre temāşā kıl ne husrevdür
Be hey zāhid gel inşāfa kimüñ bir böyle şāhı var

4. böyledür:-dür

Gazel 126

Mısra: 6

Böyle, bu şekilde.

Virmişüz sākî-i 'aşka başı biz peymāneye
Bezm-i gamda anuñ ile böyledür peymānumuz

5. böyle:

Gazel 148

Mısra: 6

Böyle, bu şekilde.

Halka-i zülfüñ ne hōş devr eylemiş hāl-i hadüñ
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir duzağ zāğ

6. böyle:

Gazel 211

Mısra: 5

Böyle, bu şekilde.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle gam ihrāmını
Ka'be-i küyuñ tavāfın itmedür çün niyetüm

7. böyle:

Gazel 223

Mısra: 14

Böyle, bu şekilde.

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenâbî bî'atı
Böyle sevdâ-yı ğam-ı zülfile zünnâr isteyen

8. böyledür:-dür

Gazel 301

Mısra: 6

Böyle, bu şekilde.

Haste câna şerbet-i la'-i lebüñ virür şifâ
Kim tabîb-i 'aşka şordum böyledür kânûnda

9. böyle:

Gazel 358

Mısra: 8

Böyle, bu şekilde.

Dünyenüñ baksañ binâsı taşî âdem başıdur
Böyle tarh itmiş kazâ mi'mârî 'âlem resmini

böylece:

1. böylece:

Gazel 242

Mısra: 4

Bu şekilde.

Ķanadum altına aldum melâmet Ķâfinuñ kühin
Uçarsa böylece uçsun göñül 'Ankâ yuvasından

boyn:

1. boynına:-ı, -(n)a

Gazel 118

Mısra: 3

Boyun.

Şal mu'anber kâkülüñ şūrîde göñlüm boynına
Kâfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun zünnârsuz

2. boynuma:-(u)m, -a

Gazel 254

Mısra: 8

(Âşğın) boynu.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydâ olduğum
Boynuma zencîrin atup bağladı dîvânesin

boynı bağılu bir kul:

1. boynı bağılu bir kul:

Gazel 349

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Boynuna ip geçirilmiş olan, tutsak; boynu bağılu kul, birisine kul, köle olan, onun emirlerini yerine getiren kimse. II Âşık.

Her emrüne mu'tî'üm cün ü çirâya yir yok
Ben boynı bağılu bir kul sensin baña efendi

boynın sıkup:

1. boynın sıkup: -up

Gazel 267

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Öldürme amaçlı boynunu sıkmak. II Şişe, sürahi vb.nin içindeki sıvıyı boşaltmak için boyun kısmından tutmak, kavramak.

Ķurılıp meclis-i şâhî şurâhî gelse meydâna
Sıkup boynın anuñ sâkî o dem kanı revân olsa

boynına zencîr-i zer takup yider:

1. boynına zencîr-i zer takup yider:-er

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Boynuna altın zincir takıp dolaşmak.

Gördi mihri zülfüñüñ şūrîdesidür şa'sa'a
Boynına zencîr-i zer takup yider dîvâneveş

boyn çekse:

1. boyn çekse:-se

Gazel 262

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Boynunu uzatmak.

Sürme kapuñdan diyü bende Cenâbî her nefes
Pâdişâhum hâk-i pâyuña n'ola çekse boyun

bozil:

1. **bozılır:-(u)r**

Gazel 75

Mısra: 18

Değişikliğe uğramak, şekli değişmek.

Sözümden katı gönlüñ buldı tağyır
Hırâş olsa bozılır rüy-ı mermer

bū:

1. **bū:**

Gazel 263

Mısra: 1

Koku.

'Anberin zülfünde dirler var vefadan baña bû
Aradum ben bulmadum ey mâh-çihre mûm-be-mû

bu:

1. **bu:**

Gazel 7

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Devr-i hatıtuñda ne qorhu düzağından hecristüñ
Bes nüvid-i mağfiret bu âyet-i Ğufrân baña

2. **bu:**

Gazel 7

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Tig-i ğamdan gördi cismüm ğark-ı hün olmuş yatur
Acıyup bu hâlete kan ağladı hicrân baña

3. **bu:**

Gazel 8

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

İtlerüñ silkine girdüm 'âlemüñ sultâniyam
Dergehünde bes durur bu pâye-i devlet baña

4. **bu:**

Gazel 13

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Meclis içre bâdeden derd-i humâruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu hâlete câm-ı şarâb

5. **bu:**

Gazel 13

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Ħâk-pâyüñ kuhlidür devlet gözine tütüyâ
Pây-büsuñ şevketiyle buldı şöhet bu cenâb

6. **bu:**

Gazel 14

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Serv gibi şalınur görseñ o yâr-i ser-keşi
Bu Cenâbî bendesinden pây-i Ħoş-reftarın öp

7. **bu:**

Gazel 15

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Okıdukdâ ey ğazel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden ğonca-i Ħandânın öp

8. **bu:**

Gazel 17

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Ayağından bu Cenâbî başını fark itmedi
Tâ ki anı mest kıldı cur'a-i câm-ı elest

9. **bu:**

Gazel 20

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

10. **bu:**

Gazel 23

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Yazıldı şafha-i dehre bu Ħaţ kim
Ayazun küştesidür Şâh MaĦmüd

11. **budur:-dur**

Gazel 23

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Budur kânûn-ı 'aşkuñ nağmesi kim
Figân-ı ehl-i derde iñiler 'üd

12. **budur:-dur**

Gazel 23

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Budur dīvân-ı devrũñ şâh beyti
Ki 'aşk içre Cenâbî oldu nâ-būd

13. **bu:**

Gazel 28

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Zahm-ı tîg-ı bî-hisâbuñ yimeden 'âşıkıların
Bu Cenâbî gibi ey meh cümleten kan oldılar

14. **bu:**

Gazel 33

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Saňa ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

15. **bu:**

Gazel 33

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyân ide fakîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

16. **bu:**

Gazel 33

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Câmi'-i hüsnine nâzır olalı yâruñ göñül
Bu Cenâbî çeşmini hîdmetde câbîler bilür

17. **bu:**

Gazel 38

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

İrmedüm diyü Cenâbî hâk-pây-i dil-bere
Fürkatüñde bu elemle hâtırım meksürdur

18. **bu:**

Gazel 41

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Bâl açup şayd eyledüm şehbâz-ı Kâf-ı 'uzleti
Bu kerâmet şanma şâhâ şeh-per-i 'ançâdadur

19. **bu:**

Gazel 41

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Yâd-ı zülf ü 'ârîzuñla bu Cenâbî ey kamer
Hâba varmaz gece gündüz bir uzun sevdâdadur

20. **bu:**

Gazel 44

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Resm-i şādî istesem nakş-ı belâsın gösterür
Bu denî dünyâyı bildüm kim baña gam-hânedür

21. **bu:**

Gazel 44

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Yâd-ı şem'-i 'ârîzuñla bu Cenâbî ey melek
Âteş-i dil-süz-ı hecre yanmağa pervânedür

22. **bu:**

Gazel 48

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Her ne luţfuñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende kaç efendüm çağıdur

23. bu:

Gazel 51

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemüñ bir tıfl iken
Her mürid ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdür

24. bu:

Gazel 52

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Keff-i yedümde hâşıl bād-ı nedâmet oldı
Dil hırmeninde dâyim çihrem bu ğamla kehdür

25. bu:

Gazel 54

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Temâşâ eyleseñ dâğum ri'âyet resmini kıl-da
Kerâmetden degül hâli bu Mecnünüñ ocağıdır

26. bu:

Gazel 55

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Akar eşk-i firavânum yüzüñde kâkülüñ añsam
Bu bârân-ı belâ seyriñ meger âhum şehâbidür

27. bu:

Gazel 56

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Luţfuñı ağıyar gördi ben yine mecrüh-i ğam
Cüd-ı şâh-ı 'âdil-i devrâna bu lâyiğ midür

28. bu:

Gazel 56

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Bu toğuz deryâsına çarhuñ Cenâbî sığmadı
Hamle varmış Yunus-ı 'irfân ile balığ midür

29. bu:

Gazel 58

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

30. bu:

Gazel 59

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

O kıdd-i 'işve-perdâzuñ şalinsun her taraf cânâ
Bu gönlüm büstânında çü bir serv-i revânumdur

31. bu:

Gazel 59

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Metâ'-ı varlığı şatdum Cenâbî yokluğa çün kim
Bu bâzâr-ı fenâ içre baña aşşı ziyânumdur

32. bu:

Gazel 62

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'âdet aña besdür

33. bu:

Gazel 62

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

La'lüñde ğam-ı hâl-i siyâhuñla bu gönlüm
Dökmiş per ile bâlını şekerde megesdür

34. bu:

Gazel 64

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Düd-ı âh-ı pür-şerârum resmidür kim her gice
Zer-benek hil'at gibi bu âsmân-ı dün giyer

35. bu:

Gazel 69

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Ġam-ı ħâl-i 'izâruñla Muĥammed ĥaĥķı ey dil-ber
Bu ġoñlüm câmi'inde bir ezân oĥur Bilâlüm var

36. bu:

Gazel 76

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Cenâbî dilden oldu saña 'âşık
Ne lâzım sūd kim bu ħâle inkâr

37. bu:

Gazel 78

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Bu ĥüsn-i bî-bedelle pâdişâhum
Ne âdem meh-i çarĥî veyâ ĥür

38. bu:

Gazel 80

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Ĥazân idüm niçe demler bahâr oldum nihânumdur
Bu ĥana ġarĥ olan çesmüm nihâl-i ergävânumdur

39. bu:

Gazel 83

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Dil-i bî-çâremi cânâ görenler bend-i zülfünde
Sezâdur geçse zencire bu bir dîvânedür dirler

40. bu:

Gazel 83

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Cenâbî şem'-i ĥüsnüñe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes yanadır dirler

41. bu:

Gazel 90

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Lâleye baĥ renk uġurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterin jülide bu Mecnün-ı bî-pervâyı ġör

42. bu:

Gazel 91

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Başına zerrin külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev'ile maĥbüb-ı ĥâver gösterür

43. bu:

Gazel 92

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Bu ĥarâbe dilde 'aşķuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduġın ey sîm-ten vîrâneler

44. bu:

Gazel 93

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı ĥasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâġı var

45. bu:

Gazel 93

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Per açdukça bu çölmekde ĥümâsı âhumuñ ey meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurġuñ ĥonaġı var

46. bu:

Gazel 95

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî devr-i gülde ġör bu luĥfı yârdan
Üstüme mey şoĥbetinde verd-i ĥandân yağdurur

47. bu:

Gazel 97

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijâd
Süziş-i nâr-ı cahîmi bu 'azâbiler bilür

48. bu:

Gazel 97

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı âbiler bilür

49. bu:

Gazel 97

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

50. bu:

Gazel 98

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Sen ne cevher kapduğın kân-ı melâhatde bugün
Ey meh-i burc-ı leţâfet bu türâbiler bilür

51. bu:

Gazel 98

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

52. bu:

Gazel 98

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı âbiler bilür

53. bu:

Gazel 99

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücudum gül gibi
Dil hazîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

54. bu:

Gazel 99

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'âlem içre fâş lîk
Kanıma giren benüm bu çeşm-i hün-efşândur

55. bu:

Gazel 101

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bälâdan cüdâ
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zârlar

56. bu:

Gazel 102

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Küyına varmağ ile itmez kanâ'at bu göñül
'Aşık-ı didâr olan Hırfî cinânı ol n'ider

57. bu:

Gazel 105

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Geldi hatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâhiş yañlış cevâba beñzer

58. budur:-dur

Gazel 106

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

'Andelîbâsâ Cenâbî budur efgân itdügi
Sen gül-i gonca-femi ağıyarile yâr istemez

59. bu:

Gazel 111

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

TİR-i āhum bu tokuz çarhuñ delüpdür cevşenin
Sen meh-i ebrü-kemāna līk te'sīr eylemez

60. bu:

Gazel 112

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Harfıyā bir gül bitürmez bu fenā gülzārı kim
Bülbül-i dil-ħastesin ol zār ü giryān istemez

61. bu:

Gazel 113

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Rengine bu eşk-i sürhüñ şöyle boyandık bugün
Kim bedenle şâhş-ı cāna cāme-i āl olmuşuz

62. bu:

Gazel 119

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Yidük içdük varımız ğam yimezüz yokluğa hem
Bu ħarābe dünyede ħōş rind ü kallāş olmuşuz

63. bu:

Gazel 123

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Kes rişte-i ta'allukı dünyādan it güriz
Bu kem bahāyı görmek ilen kendüye 'aziz

64. bu:

Gazel 124

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Bu belā künci içinde biz Cenābī gülmedük
Dā'imā nā-şād olupdur aramızda şādumuz

65. bu:

Gazel 126

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

TİR-i ħün-efşānuña ey meh nişāne olalı
Şan kabā-yı la'l geydi bu ten-i 'uryānumuz

66. bu:

Gazel 128

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

'izzetle gel götür beni ey cām başda kim
Bu bezm-i pür-şafāda mey olmaz ħabābsuz

67. bu:

Gazel 130

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Biñ biñ belālaruñla dil mübtelā olaldan
Bir ğam mı var cihānda bu ħaste cāna gelmez

68. bu:

Gazel 131

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Dūd-ı āhum ebrine bārān bu eşk-i dīdemüz
'Aşk yolında ħāk olupdur bu ten-i fersüdemüz

69. bu:

Gazel 131

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Dūd-ı āhum ebrine bārān bu eşk-i dīdemüz
'Aşk yolında ħāk olupdur bu ten-i fersüdemüz

70. bu:

Gazel 131

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Her yañağı lālenüñ zülf-i dil-āvizin görüp
Aşılı kalur 'acebdür bu dil-i şürīdemüz

71. bu:

Gazel 133

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Meclis-i esrā bi-'abdih cāmını nūş eyleyüp
Cür'asını bu tokuz mīnāya şaçan Cemlerüz

72. bu:

Gazel 134

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Ne zulmüñ var ise eyle baña şāhum ne bāküñ var
Bu sultān-ı cihān olan gedā-yı rāhdan qorkmaz

73. bu:

Gazel 136

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Ġālib olsağ bu hūnerle n'ola ger Cemşide biz
Kārgāh-ı 'ālem içre 'aşğdur İcādumuz

74. budur:-dur

Gazel 136

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Gitmedi zikri dilümden 'arīzuñla zülfüñüñ
Cāmī'-i dilde budur şubh u mesā evrādumuz

75. bu:

Gazel 139

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Başuñ egme dānesine mākīyānāsā göñül
Bu denī dünyāyı derseñ olmaya saña kümes

76. bu:

Gazel 144

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Bin hūzür-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

77. bu:

Gazel 146

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Saña bağş iden Hūdā bu hūsni ey şīrīn-dehen
Ben belā-perverdūñi 'aşkuñda Ferhād eylemiş

78. bu:

Gazel 148

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Küyuña ilte yolın şāyed ki bir gün ey kamer
Cüy-ı eşküm aqatursun bu ümmīde çağ çağ

79. bu:

Gazel 148

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Ġayra mihrüñ eyledükçe bu Cenābī bendeñe
Yükledürsün bār-ı ğamla ey Cenābī tağ tağ

80. bu:

Gazel 152

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Şu deryāyum ki ka'rumda bulunur māhi-i hikmet
Bu çarğ-ı nīl-gün gibi benüm aħkar hābābum yok

81. bu:

Gazel 152

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Hemān sen yanma ey hāsīd düşüp nār-ı ğam u
derde
Benüm bu yakduğūñ odla şerer deñlü 'azābum yok

82. bu:

Gazel 152

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ne dem kim bezm-i hās itsem Cenābī cām-ı
çeşmümde
Bu hūn-āb-ı ciger gibi benüm rengīn şarābum yok

83. bu:

Gazel 154

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Cüy-ı 'ömr-i âdemî akmâkdadur leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazâr enhâra bak

84. bu:

Gazel 155

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Vâdi-i Eymende dil Mûsî-i 'umrânum durur
Bu vücûdum ẗırını yandursa ẗaın mı nâr-ı 'aşk

85. bu:

Gazel 156

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Süz-ı ğam-ı derûnum yâra beyân ider yok
Bu âteş-i nihânum kimse 'iyân ider yok

86. bu:

Gazel 156

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Cân nağdine Cenâbî aldı metâ'-ı vaşluñ
Bu bey' ile şirâdan kimse ziyân ider yok

87. bu:

Gazel 161

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Siyeh kaşuñ mişâlinde görindi sînede dâğum
Bu miñnet âsmânında ço olmasun hilâl eksük

88. bu:

Gazel 161

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Göñülden gitmedi hergiz hayâl-i kâmet-i servüñ
Bu ẗurfe bâğda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

89. bu:

Gazel 161

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Benefşe soķınur başa çemen seyirin ider dâyim
Cenâbî tâ ki ħaddüñden degül bu ħaẗt u ħâl eksük

90. bu:

Gazel 165

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Şarâb-ı 'aşk içelden bezm-i ħüsünde dil-ârânuñ
Niçe evkâr-ı mest itdüm bu 'ayyaşuñ dil ü cânüñ

91. bu:

Gazel 167

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Yûsuf-ı Mısr-ı 'azîz misin bu çeşmüm Nîline
Câna ẗartarlar ğamuñ göñlümi zindânuñ senüñ

92. bu:

Gazel 168

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Gâh nâz u gâh 'işve gâh şîve geh 'itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cân senüñ

93. bu:

Gazel 171

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Dâğ-ı ğamla zeyn idüp cism-i nizârın ser-te-ser
Bu Cenâbî gibi 'âşık 'âleme rüsvâ gerek

94. bu:

Gazel 174

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Bu Cenâbî gibi şâhum çek ħisâba her ẗuluñ
Oķısun dîvân-ı ħaẗtuñ içre defter kâkülüñ

95. bu:

Gazel 175

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Āb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubārın gül biter
Bu fenā ğülzārı içre şöyle ħāk olmak gerek

96. bu:

Gazel 176

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Āhuñ okı ire dirseñ nişāne-i maķşūda
Ķaddūñ riyāzet ile bu yolda kemān gerek

97. bu:

Gazel 177

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Ķadeĥ-peymāların şorsuñ dem-i 'İsāya mālİKler
Bu bir mey-ĥānedür şuyı bunuñ āb-ı revāndan yig

98. bu:

Gazel 182

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Muķtezā-yı ĥüsn-i 'ālem-ĝirdür bī-iştibāh
Bu cefālar yārdan ben bī-dile mübrem degül

99. bu:

Gazel 191

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Lücce-i deryā-yı'aşķuz rüzĝār-ı āh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cūş idelüm

100. bu:

Gazel 194

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Dicle gibi akıdup sīnemde eşk-i dīdemi
Bu ten-i vīrāneye bir şeh-r-i Bağdād eyledüm

101. bu:

Gazel 199

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

El uzadur zülfüñe bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Ķülşeninde ĥüsnüñüñ durmaĝa reyĥān isterem

102. bu:

Gazel 202

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

'İyd-ı vaşluñ irse cānum saña Ķurbān eylesem
Ölmeĝi bu vech ile ben baña āsān eylesem

103. bu:

Gazel 203

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Ķaddūñ üzre reşķ idüp atlısuña bu ĝuşşadan
Hey kıyāmet gör beni kim sīne-pür-ĥün olmışam

104. bu:

Gazel 208

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Nār-ı 'aşķuñ göz göre yaķdı vücudum külli āh
Daĥı nem yaķa 'aceb bu āteş-i hicrān benüm

105. bu:

Gazel 209

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Lebüñ öpsem luĝatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şāh-ı suĥandāna diyem

106. bu:

Gazel 215

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu gönlüm gibi 'ālem de ĥarāb-ābādmış bildüm
Güzellik ĥırmeni gibi anı ber-bādmış bildüm

107. bu:

Gazel 218

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Sîne-i pür-tâb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedâyam gerçi ammâ berr ü baħrũñ şâhiyam

108. bu:

Gazel 218

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Ben Cenâbî rûz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-ıla
Gâh çarħ-ı hayretem geh âfitâb u mâhiyam

109. bu:

Gazel 223

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Câm-ı derdũñ nûş idenler mest ü evkâr oldılar
Başmasun bu bezme ayak nâm-ıla 'âr isteyen

110. bu:-da

Gazel 229

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Döne döne âhıla kûyin Cenâbî gezmesen
Bes ħarim-i yârda bu gird-bâd olmak neden

111. bu:

Gazel 231

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Serv-i bâğ-ı dil midür ol ħadd-i bâlâ bilmezsin
Gül midür bu luţf-ıla ol rûy-ı zîbâ bilmezsin

112. bu:

Gazel 231

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dîvânesi sen ol mehũñ
'Âķıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmezsin

113. bu:

Gazel 232

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Kâse-bâz-ı ħikmetüm çarħa getürsem tañ midür
Döndürüp engüşt ile bu günbed-i devvârı ben

114. bu:

Gazel 232

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Yârdan ħayrı görünmez her neye şalsam nazâr
Döst gördüm kendüme bu nevi'le aħyârı ben

115. bu:

Gazel 233

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Büy-ı zülfũñ vaşfidur her küşede destân olan
Yâ şabâdan şâyi' oldı bu ħaber yâ şânedan

116. bu:

Gazel 233

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Dür dişũñ yâdına eşküm aķdı deryâlar gibi
Görmedi bu acıyı çeşmüm toħalı anadan

117. bu:

Gazel 233

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Mihrũñ aħyârũñ görüp dâyim Cenâbî cevruñi
Ey meh-i burc-ı melâħat baña bu izâ neden

118. bu:

Gazel 234

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Dökti yaşın gözlerüm cism-i nizârum üstine
Bu ħarâb-âbâdı bildüm yıķılur seyl-âbdan

119. bu:

Gazel 235

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Yimeyen başı ğamını derdi 'âşık dildedür
Bu hadîs-i cân-fezâ bir 'âşık-ı ser-bâzdan

120. bu:

Gazel 238

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Seng-i hârâdan katıdur bağı Şîrînuñ diyü
Bu şadâ olurdu vârid tîşe-i Ferhâddan

121. bu:

Gazel 238

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Kaşrına dil bağladum dehrüñ kusûra uğradum
Hâtîrüm vîrânedür bu cây-ı ğam-âbâddan

122. bu:

Gazel 239

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Çulağüñ burılmadin sâz-ıla vir kendüñi gel
İstimâ' eyle bu remzi nağme-i tanbûrdan

123. bu:

Gazel 241

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu kıdd-i nâz-perverle kıyâmentsin kıyâmentsin
Gören sen şîve-perdâzı bilür şâhum ne âfetsin

124. bu:

Gazel 241

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Cenâbî n'ola bülbülveş terennüm itse küyuñda
Bu reng ü büy ile şâhum gül-i bâğ-ı leţâfetsin

125. bu:

Gazel 242

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Açılır gül gibi dâğüm şabâ sürdükce üstüme
Bu luţfı gördüm ancak ben hemân âhum
şabâsından

126. bu:

Gazel 243

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Gül-i gülzâr-ı 'âlemden n'olur reng-i vefâ tutmaz
Hezârân bülbül olursa işitmez bu vefâsından

127. bu:

Gazel 244

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Mümiyânuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
Tutalum dikkatde kıl yarar bu çeşm-i ğurde-bîn

128. bu:

Gazel 248

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Oldı ihvânı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı câha düşdi başdan Yûsuf-ı gül-pîrehen

129. bu:

Gazel 253

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bîğânesin
'Âkilâne bu işüñ gerçi göñül dîvânesin

130. bu:

Gazel 256

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu göñlüm gülsitânında meh-i gül-pîrehensin sen
Veyâ gülzâr-ı cân içre açılmış yâsemensin sen

131. bu:

Gazel 256

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Baňa ey gīsū-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cānum gerdeni üzre maħabbetden resensin sen

132. bu:

Gazel 256

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu 'ālem gülsitānında açılır lāle-ħad bī-ħad
Velikin gülşen-i dilde gül-i nāzük-bedensin sen

133. bu:

Gazel 259

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Yaşuma bak isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören ƙan ağlasun bu çeşm-i giryān 'ālemin

134. bu:

Gazel 262

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Ƙılmadı gökde sitārem tālī'üm oldı zebūn
Tā ki ayırdı beni sen māhdan bu çerħ-i dūn

135. bu:

Gazel 263

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Ƙılmadı ħūnī gözüñ gōñlümle hergiz imtizāc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sīret bu ne ħū

136. bu:

Gazel 263

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Ƙılmadı ħūnī gözüñ gōñlümle hergiz imtizāc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sīret bu ne ħū

137. bu:

Gazel 266

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Üstüñe düşüp başuñı sır seng bu tākuñ
Oturma şaƙın 'āƙil iseñ gāfil içinde

138. bu:

Gazel 269

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Dāl ƙaddüñ üzre cānā oldıgı zülfüñ yiri
Bu 'ālāmet bes ki elfüñ yazılır dāl üstine

139. bu:

Gazel 271

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Müdde'ī nā-ħaƙƙ yire daħl idüben eş'āruma
Seng-i ta'ne atmasun bu dürr-i meknūn üstine

140. bu:

Gazel 277

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Gören çeşmümle didi cism-i ħāküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

141. bu:

Gazel 277

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Cenābī seyle virdi ħānümānuñ
Saňa bilsem n'ider bu çeşm-i terde

142. bu:

Gazel 278

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Girdüm ƙarīk-i 'aşƙa gerçi ħaƙarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

143. bu:

Gazel 280

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Kākülün her tārına bend oldı gönlüm āh ben
Bu perīşān hāleti şeb görmiş idüm h̄vābda

144. bu:

Gazel 280

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Cām-ı la'lün nüş iden düşdi ayakdan ayağa
Görmedi bu neş'eyi kimse şarāb-ı nābda

145. bu:

Gazel 281

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Duḥānı lāledür āhum biter bu sīne bāğında
Gül-i ḥamrā durur dāğum o gülzāruñ ocağında

146. bu:

Gazel 282

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Pāy-būsuñ kılmağa geldi Cenābī kapuña
Anı redd itme şehā bu ulu dergāh 'aşkına

147. bu:

Gazel 285

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Çaldı kūs-ı devleti iqlīm-i istiğnāda dil
Bağmayup bu dehr-i dūnuñ şevket-i Dārā'sına

148. bu:

Gazel 286

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Ḳaddümüz ham ideli bār-ı ğamuñ āh eylerüz
Menzil-i çarḫa irüşdi okumuz bu yāyıla

149. bu:

Gazel 287

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Küfr ile ārāste gördükde ben cānānei
Mezheb-i 'İsāya koydum bu dil-i dīvānei

150. bu:

Gazel 289

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Bu leṭāfetle gülüm ṭāvus-ı bāğ-ı ḥüsn iken
Murğ-i diller şaydına bir şāh-bāz olduñ yine

151. bu:

Gazel 291

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Rāḫat yüzün görmedüm bu dehr-i bī-vefāda
Pāyāna irdi 'ömrüm renc ü ğam u 'anāda

152. bu:

Gazel 294

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

'Āşık oldum gördigümde kākül-i cānāneye
Bir güzel zencir buldum bu dil-i dīvāneye

153. bu:

Gazel 296

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Zülf-i 'anber-bāruña beñzetdi nāfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu ḳurı da'vā ile

154. bu:

Gazel 298

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ḥaste-i çeşmüñ göreliden bu dil-i dīvānei
Gösterür la'lün ṭabībüm aña dāru-ḫānei

155. bu:

Gazel 301

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Māh-ı nev kim görünür bu nîl-gün gerdünda
'Aks-i na'l-i tevsenüñdür ğusrevā hāmünda

156. bu:

Gazel 301

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Cānda şandum istedüm tîr-i ğamuñ āĥir anı
Buldum ey kaşı kemānum bu dil-i maĥzūnda

157. bu:

Gazel 306

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Tenümlē cānumı itdüm maĥabbet nārına berden
Yanar bu āteşe lā-büd bu kâşâne bu pervâne

158. bu:

Gazel 306

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Tenümlē cānumı itdüm maĥabbet nārına berden
Yanar bu āteşe lā-büd bu kâşâne bu pervâne

159. bu:

Gazel 306

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Tenümlē cānumı itdüm maĥabbet nārına berden
Yanar bu āteşe lā-büd bu kâşâne bu pervâne

160. bu:

Gazel 306

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Müdām yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydā dil
Sürer yanınca zencîrin ğomaz elden bu dîvâne

161. bu:

Gazel 306

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Ne ĥacet 'arz-ı ĥāl idem huzûr-ı şāhda ey dil
Degül rûşen nesi ola bu ben mûruñ Süleymāna

162. bu:

Gazel 306

Mısra: 18

"Bu" işaret sıfatı.

Dimişler saña aġyāruñ seni sevmez diyü Ħarfî
Bes andan ey ħamer-tal'at inandun mı bu yalana

163. bu:

Gazel 306

Mısra: 20

"Bu" işaret sıfatı.

İşidüp nazmını gerdün semā'a girdi şevkından
Hilāl-i çarĥ baş egdi bu Ħarfî-i suĥandāna

164. bu:

Gazel 310

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Derd-i derünü söyler balsa Cenābî furşat
Bu şîr-i pür-niyāzuñ ol şāh-ı dil-nevāza

165. bu:

Gazel 312

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Öldürür bende Cenābîyi o şāh-ı kām-baĥş
Bildüm ey dil 'ākîbet bu luĥf-ı ħahr-āmîz ile

166. bu:

Gazel 315

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Gün -be- gün cevriini arturdu o şîrîn-dehen
Ħarfîyā zerrece yok mihrî bu ben Ferhāda

167. bu:

Gazel 316

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Pāsbān-ı dergehîdür giceler ey meh-liķā
Çeşm-i encümle seni gözler bu çarḥ-ı âhdārī

168. bu:

Gazel 317

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Bāliş-i derd ü belādan başımı kaldurmayup
Ben bu 'illet-hānede bīmār gördüm kendümi

169. bu:

Gazel 318

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Ḳabā-yı cevri-i ğam-naķşuñ giyelden bu ten-i ḥāküm
Çeküp çāk itmişüm şāhum ğamuñda ben giribāni

170. bu:

Gazel 318

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Çözüp zülf-i şeb-āsāni dil-i dīvāneme karşı
Belā zencirine çekdüñ bu ben ḥātır -perişāni

171. bu:

Gazel 319

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Dir görenler sīnemüñ bu kanlu kanlu dāġını
Dil-güşā menzilde ḳurmuş şāh-ı ğam otaġını

172. bu:

Gazel 319

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Ey Cenābī ḥayretinden gökde bu nazmum görüp
Dişledi dendān-ı Pervīn māh-ı nev barmaġını

173. bu:

Gazel 321

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ay ile gün devri iderse ger bu çarḥ-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin māh-manzar dil-beri

174. bu:

Gazel 327

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Bir melāmet ehli yok ben 'aşık-ı rüsvā gibi
Bir giriftār-ı belā yok bu dil-i şeydā gibi

175. bu:

Gazel 330

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Cenābī bende destinden güher işār ider dāyim
Şeh-i Rümüñ ayaġına görüñ bu nazm-ı dürr-pāşı

176. bu:

Gazel 334

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu tokuz cāmını çarḥuñ elde tutup içmedüm
Bezm-i 'aşkuñ sākıyā ben çekmedin ayaġını

177. bu:

Gazel 339

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu kâḥ-ı zer-nigār-ı 'aşkuña gelmez ḥalel zerre
Başum biñ pāre eylerse binā-yı hecrüñüñ taşı

178. bu:

Gazel 340

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu gülşende belā birken baña geldi hezār oldı
Ne gülden kim vefā umdum cefā bāġında ḥār oldı

179. bu:

Gazel 340

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ğamuñ tāsında aldurdı senüñle naqd-i kevneyni
Cenābī zār-ı derdüñle bu dem ehl-i kumār oldı

180. bu:

Gazel 344

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Nār-ı Һaşret nice bir yağa bu ben nā-çarı
Göster ey tālī'-i ferҺunde baña dil-darı

181. bu:

Gazel 346

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Nükte-i şīrīn bu kim dehr-i denīnūñ bir nefes
Һusrev-i 'ālem geçenler almadılar d-ādını

182. bu:

Gazel 346

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Dām-ı Һayret kaydın eyle ey Cenābī isteseñ
Bu heyākil baҺrınıñ sayd itmege Ferhādını

183. bu:

Gazel 348

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yoğ ben gibi
Bāğ-ı Һüsne gelmedi bir gonca-i ter sen gibi

184. bu:

Gazel 351

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Vişālūñ kılmadı bildüm firākuñ da sebātı yoğ
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşī

185. bunda:-(n)da

Gazel 351

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Vişālūñ kılmadı bildüm firākuñ da sebātı yoğ
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşī

186. bu:

Gazel 354

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Luğf u ihsān Һışmı-ıla kīne olupdur münkalib
Bu belā-darı içinde kimse bī-ğam Һalmadı

187. bu:

Gazel 354

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ gālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem Һalmadı

188. bu:

Gazel 354

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ gālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem Һalmadı

189. bu:

Gazel 354

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Her birāder sīretā bir gürk-i Yūsuf-Һ'ardur
Bu fenā dünyāda güyā neyl-i ādem Һalmadı

190. bu:

Gazel 355

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Kağre-i nā-çizüm ammā baҺr kılsam kendümi
Mevcüme olmaz müsāvī bu toğuz deryā belī

191. **budur:-dur**

Gazel 356

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Yansun fitil-i ğamla dāğum Cenābī her dem
'Aşk ehlinüñ cihānda budur yanar çerāğı

192. **bu:**

Gazel 360

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Dil-i dīvānemi zülfüñ esīr-i bend-i ğam kıldı
Belā zencīrine çekdüñ bu ben hātīr-perīşānı

193. **bu:**

Gazel 360

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Cenābī sāl u meh dönsün bu 'ayyāş-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşāt içre senüñ gibi suhān-dānı

194. **bu:**

Gazel 360

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Cenābī sāl u meh dönsün bu 'ayyāş-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşāt içre senüñ gibi suhān-dānı

195. **bu:**

Gazel 361

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Çihremi zerd eyledüñ ğam birle cānā zer gibi
Bu katı göñlüñ senüñ ey sīm-ten mermer gibi

196. **bu:**

Gazel 361

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Güş-vār oldı şeh-i 'ālī-cenābuñ güşına
Harfiyā bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

197. **bu:**

Gazel 363

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Süvār olmuş semendine görüp ol şūh-ı fettānı
Didüm şemşīr-i hüsñile tutar āhīr bu meydānı

198. **bu:**

Gazel 363

Mısra: 17

"Bu" işaret sıfatı.

Dilā bir māh-i bedre göñül virdi bu Harfī kim
Cemāline kul itmişdür felekde mihr-i rahşānı

199. **bu:**

Gazel 364

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Dırāz itme elüñ Harfī bu dehrüñ h^vān-ı luţfına
Ki zehr-ālūd imiş dirler bunuñ büzgāle-i nüşı

200. **bu:**

Gazel 365

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Bī-sütün-ı ğam-ı 'aşkda işiden nālemi dir
Uyarur h^vāb-ı 'ademden bu fiğān küh-keni

201. **bu:**

Gazel 365

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Nazar-ı luţfuñı ey pīr-i muğān itme dirīğ
Cür'a-i feyz ile yād it bu ayağa düşeni

202. **bu:**

Gazel 366

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Dāne-i hālūñ ğamından bu vücūdum hāşılın
Korkarın bād-ı fenāya alduram hırmen gibi

203. bu:

Gazel 370

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Kaṭre kaṭre ḥūn-ı dilde yaşımı la'l eyleyen
Dürr-i aşkuñ derdidür bu nıl-güñ deryâ ḥaḳı

204. bu:

Gazel 373

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Yâd eylemez Cenâbîyi yıllar geçerse ger
Ḥâḳân-ı dehr bu neylümi gözler gedâsını

205. bu:

Müfret 1

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

206. bu:

Müfret 1

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

207. bu:

Muhammes 2

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu şavt-ı cân-fezâyi işit uy terâneye

208. bu:

Muhammes 2

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Pendüm budur bu kula göñül eylesüñ 'amel
Cengüñ sipihr-i dün-ıla hey nice vâz gel

209. bu:

Muhammes 2

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Bu künc-i gam-fezâda belâ bî-hisâb olur
Ma'mûr iken giren kişi âha ḥarâb olur

210. bu:

Muhammes 2

Mısra: 28

"Bu" işaret sıfatı.

Her nice kışşa eylese gam kulaḡuñ bekit
Ya'nî bu dehr-i şüma şaḳın olma mültefit

211. bu:

Murabba 1

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Dem mi vardur olmaya başumda ḡavḡâ vü elem
Yâ ki olmaya bu çeşm-i ḥūn-feşânım tolu nem

212. bu:

Murabba 1

Mısra: 26

"Bu" işaret sıfatı.

Dest-i hicrân dem-be-dem şabrum yaḳasın pâreler
Ḥâr u ḥasdur bisterüm bâlîn bu seng-i ḥâreler

213. bu:

Murabba 1

Mısra: 27

"Bu" işaret sıfatı.

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kaḡı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

214. bu:

Murabba 1

Mısra: 35

"Bu" işaret sıfatı.

'Andelîbüñdür bu Ḥarfî koma şöyle zâr ile
Kaḡı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

215. **bu:**

Murabba 2

Mısra: **19**

"Bu" işaret sıfatı.

Şevk ile bu mısra'ı okur Cenâbî her zamân
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

216. **bu:**

Tahmis 1

Mısra: **18**

"Bu" işaret sıfatı.

Cevrini çekdüm besî ağıbara uydı 'âkıbet
Şeh Süleymân hâk buyurmuşdur bu sözi 'âkıbet

217. **budur:-dur**

Tahmis 2

Mısra: **24**

"Bu" işaret sıfatı.

Gitdi cânum yirine geldi ğamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur hüs-n-i 'amel

218. **bu:**

Tahmis 3

Mısra: **11**

"Bu" işaret sıfatı.

Baña her dem hecrüñ ister gör bu râyın göñlümüñ
Kime dâd ideyüm elinden ben bu hâyin göñlümüñ

219. **bu:**

Tahmis 3

Mısra: **12**

"Bu" işaret sıfatı.

Baña her dem hecrüñ ister gör bu râyın göñlümüñ
Kime dâd ideyüm elinden ben bu hâyin göñlümüñ

220. **bu:**

Tahmis 3

Mısra: **14**

"Bu" işaret sıfatı.

Bağladı zencîr-i 'aşkuñ dest ü pâyın göñlümüñ
Gel temâşâ eyle bu şırça sarâyın göñlümüñ

221. **bûdur:-dur**

Tahmis 2

Mısra: **5**

(Sevgilinin saçının) kokusu.

Dil-i 'uşşâkı perîşân idecek bûdur bu
I

222. **bu:**

Gazel 5

Mısra: **6**

"Bu" işaret zamiri.

Hançer-i ser-tizüñe düşdi göñül vehm itmeyüp
'Âşık-ı ser-bâza lâyık bu durur bî-bâk ola

223. **buna:-(n)a**

Gazel 42

Mısra: **2**

"Bu" işaret zamiri.

Sen yâr-i dil-sitâna dil ü cân fedâ durur
Da'vâda şâdıqam buna Hâlık güvâ durur

224. **bu:**

Gazel 62

Mısra: **10**

"Bu" işaret zamiri.

Çeksün ğam-ı gîsûlaruñ ey mâh Cenâbî
Başında anuñ bu dağı bir özge hevesdür

225. **bunda:-(n)da**

Gazel 118

Mısra: **2**

"Bu" işaret zamiri.

Ğam degül olmazsa ey dil ol şanem ağıarsuz
Bâğ-ı 'âlemdür bulunmaz bunda bir gül hârsuz

226. **bu:**

Gazel 143

Mısra: **4**

"Bu" işaret zamiri.

Şerbet-i la'lüñ ğamında ideyin teslim-i cân
Çünkü maşûm-ı ezel ben haste-câna bu imiş

227. **bu:**

Gazel 149

Mısra: 1

"Bu" işaret zamiri.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

228. **bu:**

Gazel 149

Mısra: 6

"Bu" işaret zamiri.

Âh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cânım
Cânân elinden ey dil bu bir şikâyet ancak

229. **budur:-dur**

Gazel 155

Mısra: 8

"Bu" işaret zamiri.

Zâhidâ dilden düşürme 'âşık-ı ma'sûkî kim
Hân-kâhî budur anuñ her nefes ezkâr-ı 'aşk

230. **bunı:-(n)ı**

Gazel 164

Mısra: 1

"Bu" işaret zamiri.

Bunı taqrîr iderler nây-ıla çeng
Ki mey nûş eyle dâyim olma dil-teng

231. **bu:**

Gazel 172

Mısra: 6

"Bu" işaret zamiri.

Şeh-i Cem-haşmet-i 'aşkuñ kadîmî hâşısın ey dil
Edâ kıll naqd-i cânuñ zimmetünde bu durur baquñ

232. **budur:-dur**

Gazel 175

Mısra: 10

"Bu" işaret zamiri.

Tiğ-ı cevr-i yârdan çekme Cenâbî başuñı
Yol budur yolında yâruñ kim helâk olmağ gerek

233. **bunuñ:-nuñ**

Gazel 177

Mısra: 12

"Bu" işaret zamiri.

Çadeh-peymâların şorsuñ dem-i 'İsâya mâlikler
Bu bir mey-hânedür şuyı bunuñ âb-ı revândan yig

234. **bu:**

Gazel 185

Mısra: 10

"Bu" işaret zamiri.

Geh hâyâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

235. **bu:**

Gazel 192

Mısra: 1

"Bu" işaret zamiri.

Çaşdum bu kim gazâle-i çeşmüñi şayd idem
Cân riştesiyle şol iki vahşîyi kayd idem

236. **budur:-dur**

Gazel 199

Mısra: 5

"Bu" işaret zamiri.

Turrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Târ-ı şebde görmege hürşîd-i rahşân isterem

237. **bu:**

Gazel 207

Mısra: 14

"Bu" işaret zamiri.

Ey Cenâbî kendüme teşhîr kıldum 'âlemi
Bu 'aceb kim yâra te'sîr itmez efsünüm benüm

238. **bu:**

Gazel 242

Mısra: 2

"Bu" işaret zamiri.

Nukûd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevâsından
Bu kayd oldu baña hâşıl meger âhum livâsından

239. **budur:-dur**

Gazel 250

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Beklesün yanın alup gönlüm şeb-i zülfünde kim
Gözlerüñ bîmâr iken kırkum budur bayılmasun

240. **bu:**

Gazel 253

Mısra: 8

"Bu" işaret zamiri.

'Âlem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikâduñ yine bu kim 'âķil u ferzânesin

241. **budur:-dur**

Gazel 258

Mısra: 11

"Bu" işaret zamiri.

Evvel ü âķir budur bende Cenâbî virdi kim
Ĥakk-Ta'âlâ ibtidâñi intihâdan şaklasun

242. **budur:-dur**

Gazel 280

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Ĥâmet-i ĥam-geşteme çeşmüm firâvân ağlasun
Küzeler lâzım budur kim yaş döke dolâbda

243. **budur:-dur**

Gazel 281

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Gözüñ kan dökdüğün cânâ işitmiş şâhne-i zülfüñ
Başarlar ol harâmîyi budur kırkum yatağında

244. **bunda:-(n)da**

Gazel 353

Mısra: 7

"Bu" işaret zamiri.

Nice dermân umayın bunda göñül derdine kim
Şerbet-i şîĥhati yok renc ü 'anâdan ġayrı

245. **bunuñ:-nuñ**

Gazel 364

Mısra: 10

"Bu" işaret zamiri.

Dırâz itme elüñ Ĥarfî bu dehrüñ ĥ^vân-ı luĥfına
Ki zehr-âlüd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nüşî

246. **bunı: -(n)ı**

Gazel 370

Mısra: 1

"Bu" işaret zamiri.

Mü'min ü kâfir Yahüdî bunı dir Mevlâ ĥaķı
Kim büt-i 'ısrî-nessin Ĥazret-i Mūsâ ĥaķı

247. **bu:**

Muhammes 2

Mısra: 38

"Bu" işaret zamiri.

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü i'tibâr
İnsâna luĥf bu mı ayâ devr-i rûzgâr

248. **bu:**

Tahmis 2

Mısra: 1

"Bu" işaret zamiri.

Bilürüm çeşm-i ĥumâruñ ki ne bed-ĥüdur bu
Belki ĥâlüñ de nigârâne siyeh-rüdur bu

249. **bu:**

Tahmis 2

Mısra: 2

"Bu" işaret zamiri.

Bilürüm çeşm-i ĥumâruñ ki ne bed-ĥüdur bu
Belki ĥâlüñ de nigârâne siyeh-rüdur bu

250. **bu:**

Tahmis 2

Mısra: 3

"Bu" işaret zamiri.

Yüzüñe lâle dimem ki gül-i ĥöd-rüdur bu
Nice kâkül nice mü sünbül-i hoş-büdur bu

251. bu:

Tahmis 2

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Yüzüne lâle dimem ki gül-i hõd-rûdur bu
Nice kâkül nice mû sünbül-i hoş-bûdur bu

252. bu:

Tahmis 2

Mısra: 5

"Bu" işaret zamiri.

Dil-i uşşâkı perîşân idecek bûdur bu
I

253. bu:

Tahmis 2

Mısra: 11

"Bu" işaret zamiri.

Gamze-i şüh-ı cefâ-pîşeden ayrudur bu
Kâkülün ber-țaraf it 'arîzün olsun hâşıl

254. bu:

Tahmis 2

Mısra: 16

"Bu" işaret zamiri.

Gamzeñ oldukça yilersün yetemezsin ey dil
Gâfil olma ki perî şivelü âhûdur bu

255. bu:

Tahmis 2

Mısra: 22

"Bu" işaret zamiri.

Ne gönül kodı ne göz zülf ü ruḥ u 'arîz-ı yâr
Oda yanmaz suya batmaz nice cādûdur bu

256. bu:

Tahmis 2

Mısra: 27

"Bu" işaret zamiri.

Leb-i dil-ber şıfatında bir içim sudur bu

257. budur:-dur

Tahmis 2

Mısra: 10

"Bu" işaret zamiri.

Kâkülün kaçdı bu kim miski ḥotenden ayıra
Gözlerün sa'yi budur cânı bedenden ayıra

bu 'âlem kimseye kalmadı:

1. bu 'âlem kimseye kalmadı:-ma, -dı

Gazel 354

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Atasözü**

Dünyanın ebedi olmaması, herkesin ölümü tadacak olması.

Mihnet-i dehri Cenâbî aınma her dem fârig ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'âlem kalmadı

bu 'âlemde sitemkârı murâd olmuş gören kimdür:

1. bu 'âlemde sitemkârı murâd olmuş gören

kimdür:-dür

Gazel 369

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu dünyada cefakârı, eziyet eden kimseyi amacına ulaşmış, mutlu bir şekilde gören kimdir? // Eziyet eden, zalim kimse bu dünyada asla mutlu olamaz.

Gider bî-dādluḡ resmin ki sen saña cefâ itdüñ
Gören kimdür bu 'âlemde murâd olmuş sitemkârı

bu dem:

1. bu dem:

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O anda, o vakitte.

Beyâbân-ı maḥabbetde ağıdsun zemzem-i eşki
Der-i Ka'beñ ṭavâfiyla bu dem ehl-i şevâb olsun

2. bu dem:

Müfret 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şimdi, şu anda.

Degül ma'yûbdan çünkim kişi tebdil ide maḥlaş
Cenâbî diyü nazmumda beyân itdüm bu dem maḥlaş

3. **bu dem:**

Gazel 341

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

O anda, o vakitte.

Cigerden geçdi peykânun dile oldı bu dem Müsil
Ulaşdı semt-i Bağdâda geçüp râh-ı Karamanı

4. **bu dem:**

Gazel 255

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bu zamanda, bu dönemde.

Virüp evrâkını bâda gül-i gülzâr-ı şâdînüñ
Cenâbî rüy-ı zerdüñle bu dem berg-i hazânsın sen

bu demde:

1. **bu demde:**

Gazel 309

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bu zamanda, bu dönemde. II İlbahar
vaktinde.*

İrdi bahâr u 'âlem huld-berîne döndi
Bu demde yâri bulsañ ey dil kenârı gözle

bu kim:

1. **bu kim:**

Tahmis 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bu ki, budur.

Kâkülüñ kaçdı bu kim miski Hotenden ayıra
Gözlerüñ sa'yi budur cânı bedenden ayıra

2. **bu kim:**

Muhammes 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Bu ki, budur.

Eyler zen-i zamâne saña âl u geh füsün
Sa'ÿ[i] bu kim özine seni eyleye zebün

bu meseldür:

1. **bu meseldür:-dür**

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu atasözüdür.

Ķâmetüñ reftâr ile servi düşürdi ayağa
Bu meseldür pâdişâhum dest ber-bâlâ-yı dest

bu ne:

1. **bu ne:**

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu nasıl; böylesi, bu kadar çok.

Dil şâd-ı 'aşkdur ki kesilmez terânesi
Ey mu'trib-i belâ bu ne şît u şadâ durur

bu nedür:

1. **bu nedür:**

Gazel 50

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nasıl bir iştir?

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsın azdur
Ben belâ-keş 'âşîka ey zulm-pîşe bu nedür

bu resme:

1. **bu resme:-e**

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, bu tarzda.

Görsün vücüd-ı 'aksini her şahsuñı gören
Mir'ât-i zât-i pâküñi bu resme kıl temiz

2. **bu resme:**

Gazel 266

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, bu tarzda.

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenâbî
Bu resme cevâhîr yaraşur kâmil içinde

bu resme olur:

1. **bu resme olur:-(u)r**

Gazel 357

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bu şekilde olmak, böyle olmak. II Bu şekilde(dir).

Pest olur âh-ı hazînümden şadâ-yı ra'd-ı çarh
'Âşıkun bu resme olur nâle-i âhestesi

bū salur:

1. **bū şalur:-(u)r**

Gazel 138

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Koku yaymak.

Uralı hâl-i sipendün sîne-i 'uşşâka nâr
Her dimâğa bû şalur bir micmer-i gerdâniyuz

bu sebeble:

1. **bu sebeble:-le**

Gazel 203

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bu nedenle, bundan dolayı.

Naqd-i cânı virmege ikrârum idi yolına
Bu sebeble ey Cenâbî yâra medyün olmışam

bu yolda:

1. **bu yolda:-da**

Tahmis 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bu yolda, bu uğurda. II Sevgilinin saçlarına kavuşma uğruna.

Cân virür bu yolda bir zülf-i siyehkâr isteyen
Dâyimâ hân-ı dile mihmân-ı gam eyler duhûl

bugün:

1. **bugün:**

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Bağr-ı çeşm ile bugün ol gevherün bir kâniyuz

2. **bugün:**

Gazel 186

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bir boyı servün Cenâbî bendesidür kim bu gün
Münfa'ıldür ruğlarından 'arız-ı hamrâ-yı gül

3. **bugün:**

Gazel 193

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Husrev-i mülk-i kelâmum döğmege nevbet
bugün

Bârgâh-i nazm içinde kûs-ı hâkân isterem

4. **bugün:**

Gazel 51

Mısra: 5

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Nür u fer virseñ n'ola mâh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'arızun mihr-i cihân-efrûzdur

5. **bugün:**

Gazel 55

Mısra: 5

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bugün bir câmdan içdüm şarâb-ı 'aşk-ı yâri kim
Ser-i Dârâ vü Cem dirler anuñ iki hâbâbidur

6. **bugün:**

Gazel 55

Mısra: 10

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Saňa bülbül gibi ey gül gönülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i gamda bugün bende Cenâbîdür

7. **bugün:**

Gazel 57

Mısra: 3

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bugün 'İsî gibi çarha çıkup sen mâhî cerr itsem
Kalendarler gibi elde şeh-i encüm çerâğumdur

8. bugün:

Gazel 57

Mısra: 7

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Şeh-i iklîm-i 'aşk oldum bugün 'azm-i sefer kılsam
Diyâr-ı miñnet-i hecrüñ benüm evvel konağumdur

9. bugün:

Gazel 65

Mısra: 9

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bir 'Alî-sîret şeh-i kişver-güşâsın kim bugün
Saña kul oldu Cenâbî cân ile Kanber geçer

10. bugün:

Gazel 79

Mısra: 1

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bugün şol lâle-ğad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külâhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

11. bugün:

Gazel 83

Mısra: 6

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Lebüñden cür'a şun sâkî bize ol ğam-zede olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çâre bugün peymânedür dirler

12. bugün:

Gazel 91

Mısra: 9

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Zahm-ı ğamzeñ ey şanem cism-i Cenâbîde bugün
Çeşmine ağyâr sevmek darb-ı ğançer gösterür

13. bugün:

Gazel 98

Mısra: 7

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Sen ne cevher kapduĝın kân-ı melâhatde bugün
Ey meh-i burc-ı leţâfet bu türâbiler bilür

14. bugün:

Gazel 113

Mısra: 7

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Rengine bu eşk-i sürhüñ şöyle boyandıĝ bugün
Kim bedenle şâhş-ı câna câme-i âl olmuşuz

15. bugün:

Gazel 116

Mısra: 7

Bugün, içinde bulunulan zaman.

H'âce-i 'aşkuz bugün bâzâr-ı mihr-i yârda
Nağd-i câna almaĝa kâlâ-yı vuşlat beklerüz

16. bugün:

Gazel 133

Mısra: 9

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Ey Cenâbî kurtulup âlâm-ı fûrkatden bugün
Bezm-i vaşl-ı yâra ırmış 'aşık-ı bî-ğamlaruz

17. bugün:

Gazel 177

Mısra: 1

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merâtible cinândan yig
Ğubâr-ı râhidur her çeşme kühl-i işfahândan yig

18. bugün:

Gazel 191

Mısra: 5

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Köçegidür nükte-i 'aşkuñ bugün devr eylesün
Dil kulaĝına hilâl-i çarhı mengüş idelüm

19. bugün:

Gazel 207

Mısra: 11

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Saňa beñzer yok güher aşdâf-ı 'âlemde bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknûnum
benüm

20. bugün:

Gazel 208

Mısra: 9

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Zerre minnet eylemem kühle Cenâbî ben bugün
Dîdeme bes tütüyâ hâk-i der-i cânân benüm

21. bugün:

Gazel 222

Mısra: 3

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Sen büt-i tersâ için vardum kilisâya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şâhib-i zünnâr iden

22. bugün:

Gazel 238

Mısra: 4

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Şöhre-i âfâk iken inşâf ü 'adl ü dâd-ıla
Baňa cevri irdi bugün bir zâlim-i bî-dâddan

23. bugün:

Gazel 267

Mısra: 1

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bugün ağıyardan hâlî baňa bir gülsitân olsa
Açılmış gül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

24. bugün:

Gazel 295

Mısra: 9

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bir meh-i bedrüñ Cenâbî 'âşıkıdur kim bugün
'Âlemüñ pertev şalar mihr-i cihân-ârâsına

25. bugün:

Gazel 296

Mısra: 6

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Bir nazâr Kâf-ı belâ-yı 'aşkuñı seyr itmege
Hem-cenâh olup biraz uçduğ bugün 'Ankâ ile

26. bugün:

Gazel 311

Mısra: 13

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Zühd ü taqvâ ey Cenâbî ber-taraf idüp bugün
La'l-i nâbüñ hasretiyle düşdi câm-ı bî-ğışa

27. bugün:

Gazel 327

Mısra: 7

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Dâne-i dehre baş egmez mâkiyânâsâ bugüñ
Kâf-ı istiğnâ-yı mesken eyleyen 'Ankâ gibi

28. bugün:

Gazel 330

Mısra: 7

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Haķîkat bir imiş bildüm bugün ma'sûk-ıla 'âşık
Ėalať idüp iki görse ne Ėam ey dil anı şaşı

29. bugün:

Gazel 331

Mısra: 1

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Görüp âşüftesi oldum bugün bir mâh-i tâbânı
Felekde zerreye şaymaz yüzi mihr-i dirahşânı

30. bugün:

Gazel 335

Mısra: 4

Bugün, içinde bulunulan zaman.

Deldi seyl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün tahta-i remmâl beni

31. bugün:

Gazel 330

Mısra: 4

Bu devirde, bu zamanda.

Rumûz-ı 'aşka vâkıf gönül dağı ko olmasun
Çü bir ferde degül maḥrem cihân içre bugün yaşı

bul:

1. **bulsañ:-sa, -ñ**

Gazel 15

Mısra: 3

Görmek.

Ağız açmış yârelerle bulsañ ey ten tîrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

2. **bulmayınca:-ma, -y, -ınca**

Gazel 92

Mısra: 9

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

Bu ḥarâbe dilde 'aşkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduĝın ey sim-ten vîrâneler

3. **bulmadı:-ma, -dı**

Gazel 103

Mısra: 9

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

Gül yüzüñe bulmadı mânend-i bir gül ḥusrevâ
Bende Ḥarfî nitekim geşt eyledi gülzârlar

4. **bulmasa:-ma, -sa**

Gazel 252

Mısra: 9

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

Ma'rifet bâzârı içre bulmasa şarrâfını
Şarf kılmaz lâ-cerem merd-i süḥan-dân cevherin

5. **bulsa:-sa**

Gazel 253

Mısra: 10

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

Maḥzen-i sinemdedür 'aşkı Cenâbî dil-berüñ
Bulsa cânı gibi saklar her kişi cânânesin

6. **buldum:-du, -m**

Gazel 254

Mısra: 2

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-ḥânesin
Dürd ü şâfî her ne buldum çekmişüm peymânesin

7. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 263

Mısra: 2

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

'Anberin zülfüñde dirler var vefâdan baña bû
Aradum ben bulmadum ey mâh-çihre mûm-be-mû

8. **bulsañ:-sa, -ñ**

Gazel 275

Mısra: 7

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

Dil-i şürîdemi bulsañ muḳayyed bend-i zülfüñde
O bî-sâmâna benden di ki yirüñde karar eyle

9. **buldum:-du, -m**

Gazel 294

Mısra: 2

*Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya
bir durumla karşılaşmak.*

'Aşık oldum gördüğümde kâkül-i cânâneye
Bir güzel zencîr buldum bu dil-i dîvâneye

10. **bulsañ:-sa, -ñ**

Gazel 123

Mısra: 14

Bir şeyi elde etmek.

Her nüktesi Cenâbi o şâhuñ güher dürür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

11. **buldum:-du, -m**

Gazel 144

Mısra: 3

Arayarak elde etmek, arananı şeye kavuşmak.

Sen hümâda buldum âḫîr âşiyânın istedüm
Murg-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

12. **buldı:-dı**

Gazel 110

Mısra: 9

Erişmek, ulaşmak, varmak.

Buldi sāyeñ devletin alup Cenābī yanuñı
Sen hümā-yı nāzdan olmağa ol dūr istemez

13. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 145

Mısra: 3

Erişmek, ulaşmak, varmak.

Rūzgār-ı āh-ıla girdüm qarasin bulmadum
Yok kenārı eşk bir deryā-yı mevc-engiz imiş

14. **bulduğunu:-duğ, -(u)ñ, -ı**

Gazel 181

Mısra: 6

Rast gelmek, denk gelmek. II Görmek.

Ƙudretüñ irürse āb ur āteşine herkesüñ
Yağmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

15. **bulup:-up**

Gazel 242

Mısra: 9

Görmek.

Bulup ğamzeñ ğadenginüñ Cenābī sinede zaħmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cānā şafāsından

16. **bulsuñ:-suñ**

Gazel 20

Mısra: 2

Sahip olmak.

Bu şu adın dimiş koyun apar dōst
Apar cān ile bulsuñ bir yarar dōst

17. **buldum:-du, -m**

Gazel 301

Mısra: 4

Aradığını elde etmek, aradığına rastlamak.

Cānda şandum istedüm tır-i ğamuñ āħir anı
Buldum ey kaşı kemānum bu dil-i maħzūnda

18. **bulmuşam:-miş, -am**

Gazel 312

Mısra: 5

Arayarak bulmak; ulaşmak, erişmek.

Büy-ı zülfi birle yārüñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi māhuñ iz ile

19. **bulmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 321

Mısra: 2

Görmek. II Karşılaşmak.

Ay ile gün devr iderse ger bu çarħ-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin māh-manzar dil-beri

20. **bulsa:-sa**

Gazel 333

Mısra: 6

Karşılaşmak, rastlamak, denk gelmek.

Penbe-i dāğum gibi aldı beni seyl-i sirişk
Ĥār ü ĥas bulsa alur āb-ı revānuñ yügrügi

21. **bulup:-up**

Gazel 337

Mısra: 6

Elde etmek.

Gördi tiğüñ ey şanem yarar 'ilac itmez baña
Sinede tırüñ bulup gösterdi bağrum başını

22. **bulmazsın:-(ı)maz, -sın**

Gazel 358

Mısra: 6

Elde etmek. II Anlamak.

Her ne naqşı isteseñ eyle temāşā 'ayşdan
Cāmumuzda bulmazsın isteme ğam resmini

23. **bulmaz:-maz**

Gazel 360

Mısra: 9

Rast gelmek, karşılaşmak.

Cenābī sāl u meh dönsün bu 'ayyāş-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşāt içre senüñ gibi suħan-dānı

24. **bulmaz:-maz**

Gazel 60

Mısra: 6

Elde etmek, erişmek, ulaşmak.

Neheng-i hayrete bir lokma oldı cismi her şahşuñ
Düşen bulmaz kenârını maħabbet bahri âfetdür

25. **bulanlar:-an, -lar**

Gazel 96

Mısra: 9

Elde etmek, erişmek, ulaşmak.

Bulanlar lücce-i dilde ma'ânî gevherin Ĥarfî
Sır açmağdan dehânını şadef gibi ĥamûş eyler

26. **bulmak:-mak**

Gazel 176

Mısra: 3

Elde etmek, erişmek, ulaşmak.

Yâruñ vişâli gevherini bulmak isteseñ
Deryâ-yı ģam içini dolan yûri çün semek

27. **bul:**

Gazel 200

Mısra: 17

Elde etmek, erişmek, ulaşmak.

Ĥikmet Cenâbî sendedür ser-rişteyi bul kâdadur
Yâ sende yâhûd bendedür Allâhiyem Allâhiyem

28. **buldum:-du, -m**

Gazel 245

Mısra: 6

Elde etmek, erişmek, ulaşmak.

Terk idüp dehr-i denînüñ âşiyân-ı nekbetin
Bâl-i râĥat başmağa buldum ferâġat kûşesin

29. **buldı:-dı**

Gazel 260

Mısra: 8

Elde etmek, erişmek, ulaşmak.

Dür şaçar evşâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh içüñ
Buldı ĩab'-ı nûkte-sencüm baħr u deryâ meşrebin

30. **bulam:-am**

Müfret 1

Mısra: 2

Elde etmek, erişmek, ulaşmak.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âħ
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

31. **bulasun:-asun**

Gazel 337

Mısra: 8

Ermek, ulaşmak. II Anlamak, idrak etmek.

Perde-i şüretde ħalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkâlüñ düriş kim bulasun naĥķâşını

32. **bulmadım:-ma, -dı, -m**

Gazel 37

Mısra: 8

Bir kimse veya bir şey hakkında haber alamamak.

Fâş ħıldı her kime kim râzum itdüm âşikâr
İstedüm ben bulmadım bir yâr-i maħremden ĥaber

bulın:

1. **bulınurdu:-(u)r, -dı**

Gazel 102

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

'Ârız-ı dil-ber gibi merġûb olaydı ger ħamer
Bulınurdu ey felek birin daħı anı sever

2. **bulınsun:-sun**

Gazel 281

Mısra: 5

Bulunmak, mevcut olmak.

Ĥamuñ yârân bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül ĥûn-âbesin saĥlar gözüm her dem ħapaġında

3. **bulınmaz:-maz**

Gazel 118

Mısra: 2

Var olmak, mevcut olmak.

Ĥam degül olmazsa ey dil ol şanem aġyârsuz
Bâġ-ı 'âlemdür bulınmaz bunda bir gül ĥârsuz

4. **bulunur:-(u)r**

Gazel 152

Mısra: 5

Var olmak, mevcut olmak.

Şu deryâyum ki ka'rumda bulunur mâhi-i hikmet
Bu çarh-ı nîl-gün gibi benüm ahkâr habâbum yok

5. **bulınmazsa:-maz, -sa**

Gazel 195

Mısra: 2

Var olmak, mevcut olmak.

Gehi mest-i belâ gâhî reh-i gamda türâb oldum
Beni ma'mûr ider kimse bulınmazsa harâb oldum

6. **bulınmaz:-maz**

Gazel 342

Mısra: 4

Var olmak, mevcut olmak.

Hücüm-ı fitneden kaçsam penâhum âsitânuñdur
Baña luftın dirig itmez bulınmaz şâhdan gayrı

7. **bulınmaz:-maz**

Gazel 342

Mısra: 10

Var olmak, mevcut olmak.

Tenüm dâğ u eliflerle Cenâbî ser-te-ser pürdür
Baña sîne döger ağlar bulınmaz âhdan gayrı

bulutdan nem kapar:

1. **bulutdan nem kapar:-ar**

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

En küçük bir şeyden alınmak, çok alıngan olmak.

Açma zülfini gamında hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem kapar

buñ deminde:

1. **buñ deminde:-i, -(n)de**

Gazel 68

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, zorluk anı, zamanı. II Savaş zamanı.

Çılmaduñ hergiz Cenâbî şaff-ı a'dâdan hâzer
Arka olur buñ deminde Şeh Süleymânuñ mı var

bunca:

1. **bunca:**

Gazel 337

Mısra: 8

Bu kadar, pek çok.

Perde-i şüretde kalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkâlüñ düriş kim bulusun naqqâşını

bunlar cümlesi:

1. **bunlar cümlesi: -(s)i**

Gazel 371

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bunların cümlesi, hepsi. II Gün, hafta, ay ve yılların hepsi.

Rüz u şeb sâlile meh eyyâm ü hefte didügüñ
Vaqt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem gibi

burâk-ı âh-ıla:

1. **burâk-ı âh-ıla:-ıla**

Gazel 351

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ah Burak'ı, atı, biniti. II Âşığın ahı.

O meh-rüy-ı sipeh-dâruñ görüp cevân ider rahşı
Ayağum altına aldum Burâk-ı âh-ıla 'arşı

burc-ı 'izzetden:

1. **burc-ı 'izzetden:-den**

Gazel 161

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İzzet burcu.

Ŧulü' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemâl üzre
Ser-i a'dâdan olmasun şehâ bir dem zevâl eksük

burıl:

1. **burılan:-an**

Gazel 57

Mısra: 6

Bükülen (şey).

Belâ bezminde zâr olsam ne tañ ÷anbürveş ey meh
Elinde muñrib-i dehrüñ burılan çün kulağumdur

burüc-ı çarha dikedür:

1. burüc-ı çarha dikedür: -e, -dür

Gazel 373

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Ah sancağın) feleğın her bir burcuna dikmek.

II Âşığın ahının feleğe kadar çıkması, yükselmesi.

Sen meh-liķānuñ alalı başa hevāsını
Āhum burüc-ı çarha dikedür livāsını

burüc-ı çarha irgürdi:

1. burüc-ı çarha irgürdi: -di

Gazel 221

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feleğın burçlarına eriştirmek, ulaştırmak. II

Âşığın ahının feleğe kadar çıkması, yükselmesi.

Burüc-ı çarha irgürdi 'alemveş başını āhum
Diyār-ı vaşluñ almağa elümde bir livā olsun

büse vir:

1. büse virdüm: -dü, -m

Gazel 190

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Öpmek, öpücük vermek.

Büse virdüm la'lüñe çeşmüñ haber-dār olmadı
Gözlerüñe uyalı ben dañı 'ayyār olmışam

2. büse virür: -(ü)r

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Öpmek, öpücük vermek.

Sen gül kıatında bende Cenābıyı dir gören
Serv ayağına büse virür bir giyā durur

büse-i hadd-i dil-ārāya:

1. büse-i hadd-i dil-ārāya: -(y)a

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağını öpmek (için).

Büse-i hadd-i dil-ārāya gönül sevdā çeker
Güyyā bir tıfldur kim arzū-yı mā çeker

büse-i la'lüñ:

1. büse-i la'lüñ: -(ü)ñ

Gazel 157

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının öpücüğü.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yāra şevk
Nitekim şāfī mey üzre merdüm-i mey-ğ'āra şevk

büseñ aldı:

1. büseñ aldı: -dı

Gazel 183

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Öpücük almak, öpmek.

Büseñ aldı duymadın 'ayyār çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindāna dil

büsesin alsa:

1. büsesin alsa: -sa

Gazel 267

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öpücük almak, öpmek.

Kadeh şundukça la'linden nigāruñ büsesin alsa
Şafā ceşī hücümından kaçup miñnet nihān olsa

büstān:

1. büstān:

Gazel 267

Mısra: 10

Çiçek bahçesi, güzel kokulu çiçeklerle dolu yer,
bostan. II Sevgilinin bulunduğu yer kadar güzel ve
mutluluk veren bahçe.

Cenābī gülsitānında cihānuñ bağlamaz behre
Ser-i küyuñ mişālinde aña bir büstān olsa

büstān-ı küyuñ:

1. **būstān-ı kūyuñi**:-(*u*)ñ, -i

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) mahallesinin gül bahçesi.

Kūze-i çeşmiyle baña būstān-ı kūyuñi
Şulamağa zār-ıla tōlāb beñzer beñzemez

būy:

1. **būyın**:-i, -n

Gazel 67

Mısra: 2

(*Sevgilinin*) kokusu.

Ġamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına būyın arayı hoş-güzāruñ var

2. **būyuñ**:-(*u*)ñ

Gazel 212

Mısra: 1

(*Sevgilinin*) kokusu.

Țutupdur 'ālemi būyuñ benüm tāze gülistānum
Salın nāz ile her cānib benüm serv-i ħirāmānum

3. **būy:**

Gazel 241

Mısra: 10

(*Sevgilinin*) kokusu.

Cenābī n'ola bülbülveş terennüm itse kūyuñda
Bu reng ü būy ile şāhum gül-i bāğ-ı leṭāfetsin

būy-ı gülzār-ı vişāluñ şevkına:

1. **būy-ı gülzār-ı vişāluñ şevkına**:-i, -(*n*)a

Gazel 323

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(*Sevgiliye*) Kavuşma bahçesinin kokusuna
duyulan arzu.

Būy-ı gülzār-ı vişāluñ şevkına ey ğonca-leb
Gül gibi başa sokundum bāğ-ı 'aşkuñ ħārını

būy-ı hulk:

1. **būy-ı ħulkuñ**:-(*u*)ñ

Murabba 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) yaratılışından gelen güzel koku.

Būy-ı ħulkuñ eyledi gülzār-ı dehri müşg-bū
Bāğ-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lāle-rū

2. **būy-ı ħulkuñla**:-(*u*)ñ, -la

Murabba 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) yaratılışından gelen güzel koku.

Şabāveş gülşen-i dehre leṭāfetle güzār eyle
Dimāğın būy-ı ħulkuñla cihānuñ müşg-bār eyle

būy-ı rāhat almadi:

1. **būy-ı rāhat almadi**:-ma, -dı

Gazel 109

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Rahat kokusu almak. *II Rahata, huzura ermek.*

Būy-ı rāhat almadi vaşluñ gülinden ey kamer
Şol ki ħār-ı miñnet-i hecrüñden āzār istemez

būy-ı rüh-efzā-yı gül:

1. **būy-ı rüh-efzā-yı gül:**

Gazel 186

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gülün canlılık, ferahlık veren kokusu. *II*
Sevgilinin güzel kokusu.

Mest kıldı ehl-i şevki būy-ı rüh-efzā-yı gül
Bezme geldi sākīyā mey şun büt-i ra'nā-yı gül

būy-ı vişāli şevkine:

1. **būy-ı vişāli şevkine**:-i, -(*n*)e

Gazel 302

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşma kokusunun arzusu. *II Sevgiliye*
kavuşma arzusu, isteği.

Bir meh-i Bağdādinüñ būy-ı vişāli şevkine
Bāğ-ı hecrinde dü-çeşmüm Dicle-bār itmek nice

būy-ı zülf-i 'anber-āmizüñle:

1. **büy-ı zülf-i 'anber-âmizüñle:-(ü)ñ, -le**
Gazel 203
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) misk kokulu saçlarının kokusu.

Büy-ı zülf-i 'anber-âmizüñle meftûn olmuşam
Ey şaçı leylî beni bend it ki Mecnûn olmuşam

büy-ı zülf-i müşg-büyüñ:

1. **büy-ı zülf-i müşg-büyüñ:-(u)ñ**
Gazel 238
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) misk kokulu saçının kokusu.

Şâneveş şad-pâredür bağı Cenâbî bendenüñ
Büy-ı zülf-i müşg-büyüñ almalı bāddan

büy-ı zülfüñ vaşfidur:

1. **büy-ı zülfüñ vaşfidur:-i, -dur**
Gazel 233
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının kokusunun özelliği.

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her kûşede destān olan
Yā şabādan şāyi' oldı bu haber yā şāneden

buyruk:

1. **buyruk:**
Gazel 21
Mısra: 3
Emir.

Çekdi buyruk yoğ iken dāra göñül merdümini
Şeh Süleymān ne diye zülf-i siyehkāra meded

buyur:

1. **buyurdi:-dı**
Gazel 263
Mısra: 10
Söylemek, beyan etmek, bildirmek.

İstemez hecrüñ koyup cānā Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymān çün buyurdi 'aşık olmaz kām-cū

bülbül:

1. **bülbülü:-i**
Muhammes 1
Mısra: 11
Güzel sesiyle bilinen kuş; bülbül. II Beykoz'daki
bülbüller.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbülü ağlar müdām
Lālesi bağırın firākuñ odına dāğlar müdām

2. **bülbülinüñ:-i, -nüñ**
Muhammes 1
Mısra: 17
Güzel sesiyle bilinen kuş; bülbül. II Beykoz'daki
bülbüller.

Bülbülinüñ her biri bir 'aşık-ı ser-bāzdur
Nağme-keş kumruları bir Dāvudî-āvāzdur

3. **bülbülü:-i**
Gazel 72
Mısra: 3
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Gördi kırğın müşterî dellāle-i gül bülbülü
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürhün vāleler

4. **bülbül:**
Gazel 101
Mısra: 4
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālādan cüdā
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zārlar

5. **bülbüllere:-ler, -e**
Gazel 187
Mısra: 8
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Revnağ-ı bāzār-ı hüsni bulmasun diyü kesād
Yılda bir kez gösterür bülbüllere dīdār gül

6. **bülbülleri:-ler, -i**
Gazel 188
Mısra: 9
Güzel sesiyle bilinen kuş.

Hañçer-i hār-ı sitemle öldürüp bülbülleri
Zer döker şahn-ı çemende virmege tāvān gül

7. **bülbüllerin:-ler, -(i)n**

Gazel 188

Mısra: 6

Güzel sesiyle bilinen kuş.

Şâh-ı dehrüñ maqdemine gülşen içre bezl için
Eyledi her küşede bülbüllerin qurbân gül

8. **bülbül:-se**

Gazel 307

Mısra: 2

Güzel sesiyle bilinen kuş.

Meydâne girse şâgar-ı 'iştret güle güle
Bülbül gibi koparsa şurâhî de gulgule

9. **bülbül:**

Murabba 2

Mısra: 11

Güzel sesiyle bilinen kuş.

Goncalarla bülbül eyler vaşf-ı la'lüñ güft ü gü
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

10. **bülbül:**

Gazel 9

Mısra: 10

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

Sen gül-i nev-resteden ayrı Cenâbî âh ider
Nâle eyler her nefes bülbül gülistândan cüdâ

11. **bülbül:**

Gazel 55

Mısra: 9

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

Saňa bülbül gibi ey gül göñülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i gamda bugün bende Cenâbîdür

12. **bülbüle:-e**

Gazel 72

Mısra: 7

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

'Arz ider gül nâzenînüñ bülbüle şayd olduğın
Zağm-ı dendân la'li üzre jâleden tebğâleler

13. **bülbül:**

Gazel 189

Mısra: 5

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

Perde-i 'uşşâkda bülbül ser-âgâz eylese
Gösterür edvâr-ı cevri eyleyüp şeh-nâz gül

14. **bülbül:**

Gazel 299

Mısra: 10

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

Küyuñ tolanup nâle kıılır bende Cenâbî
Bülbül iñiler bâğ-ıla büstân arasında

15. **bülbülü:-i**

Gazel 348

Mısra: 1

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbülü yok ben gibi
Bâğ-ı hüsne gelmedi bir gonca-i ter sen gibi

16. **bülbüller:-ler**

Gazel 363

Mısra: 8

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

Yakalar çâk ider güller ruhuñ şevkine gülşende
Göge ırgürdi bülbüller gamuñ hârından efgâni

17. **bülbülin:-i, -n**

Tahmis 1

Mısra: 15

Güzel sesiyle bilinen kuş. II Âşık.

Var mıdur bir sencileyin bülbülin zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârı 'âkıbet

bülbülâ:

1. **bülbülâ:**

Muhammes 1

Mısra: 3

Ey bülbül!

Bülbülâ eyle terennüm verd-i hândân vaqtidür
Evde dil gamgîn olur seyr-i gülistân vaqtidür

bülbülâsâ:

1. **bülbülāsā:**

Gazel 187

Mısra: 2

Bülbül gibi.

Tā ki kıldı gülşene rengin yüzün izhār gül
Bülbülāsā eyledi etfāl-i bāğı zār gül

bülbül-i āşüfte:

1. **bülbül-i āşüftenüñ:-nüñ**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Perişan, çaresiz, zavallı bülbül. II Perişan, çaresiz, zavallı âşık.

Şevk-ı süzüm dem-be-dem ruhsāre-i dil-dāradür
Bülbül-i āşüftenüñ meyli veli gülzāradur

2. **bülbül-i āşüftenüñ:-nüñ**

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Perişan, çaresiz, zavallı bülbül. II Perişan, çaresiz, zavallı âşık.

Meyl ü süzüm her nefes ruhsāre-i dil-dāredür
Bülbül-i āşüftenüñ şevk-ı dili gülzāredür

3. **bülbül-i āşüfteyem:-(y)em**

Murabba 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Perişan, çaresiz, zavallı bülbül. II Perişan, çaresiz, zavallı âşık.

Bülbül-i āşüfteyem eglencem āh u zārdur
Gülşen-i 'ālem gözüme yārsüz pür-ḥārdur

bülbül-i bī-cāndur:

1. **bülbül-i bī-cāndur:-dur**

Gazel 99

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Perişan, zavallı bülbül. II Perişan, zavallı âşık.

Küyun içre dil-bere Ḥarfı n'ider didüm didi
Gülşen içre ḥoş-nevā bir bülbül-i bī-cāndur

bülbül-i bī-çārenüñ rağmına:

1. **bülbül-i bī-çārenüñ rağmına:-ı, -(n)a**

Gazel 187

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı bülbülün aksine, inadına.

Bülbül-i bī-çārenüñ rağmına her dem bāğda
Serve 'arz-ı şive eyler ḥār-ıla oynar gül

bülbül-i cān:

1. **bülbül-i cān:**

Gazel 157

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can bülbülü. II Âşığın gönlü.

Ḥār-ı ğamdan bülbül-i cān dil-fiğār olsun eger
Terk idüp küyuñ ide ey ğonce-leb gülzāra şevk

bülbül-i cemen:

1. **bülbül-i cemen:**

Gazel 247

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çimenin bülbülü.

Bir gül-'izāra dil virüp ey bülbül-i cemen
Ben gibi sen de hem-dem-i āh ü fiğān mısın

bülbül-i dil:

1. **bülbül-i dil:**

Gazel 315

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryāda
Açılır gül gibi ol ğonca-dehen her bāda

bülbül-i dil-ḥastenüñ nālesin:

1. **bülbül-i dil-ḥastenüñ nālesin:-n**

Gazel 334

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hasta gönüllü, gönlü yaralı bülbülün figanı. II Gönül hasta, gönlü yaralı âşığın feryadı, figanı.

Bülbül-i dil-ḥastenüñ gūş eylemezdi nālesin
Açmasa gül-nāzenīnūñ ger şabā kulağın

bülbül-i dil-hastesin:

1. **bülbül-i dil-hastesin:-i, -n**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönlü hasta bülbül. II Gönlü hasta, gönlü yaralı âşık.

Harfiyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-hastesin ol zâr ü giryân istemez

bülbül-i ğam-dîde-i hicrân:

1. **bülbül-i ğam-dîde-i hicrân:**

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık kederini çekmiş bülbül. II Âşık.

Bir bencileyin bülbül-i ğam-dîde-i hicrân
Bir sencileyin ruhları gülzâr ele girmez

bülbül-i güyâ:

1. **bülbül-i güyâ:**

Gazel 328

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Öten, şakıyan bülbül.

Sen gül-i nev-restenüñ olup Cenâbî 'âşıkı
Gonca-la'lüñ vaşfın eyler bülbül-i güyâ gibi

2. **bülbül-i güyâ:**

Gazel 333

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öten, şakıyan bülbül.

'Arşagâh-ı nazm içinde oldum ey gül ben dağı
Bülbül-i güyâ gibi ehl-i zebânüñ yügrüğü

3. **bülbül-i güyâsi:-(s)ı**

Gazel 151

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Öten, şakıyan bülbül. II Feryat figan eden âşık.

Vaşf-ı hüsnüñ eylemekde ço terennüm ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i güyâsi yok

4. **bülbül-i güyâsiyam:-sı, -(y)am**

Gazel 210

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şakıyan bülbül. II Ustaca şiirler söyleyen şair.

Gülşen-i lâhütı şorsañ bülbül-i güyâsiyam
Verd-i 'irfân isteseñ gülzâr-ı dilâsâsiyam

bülbül-i hünîn dilüñ şavtını:

1. **bülbül-i hünîn dilüñ şavtını:-ı, -(n)ı**

Gazel 136

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yaralı, kana bulanmış bülbülün gönlünün sesi.
II Bülbülün feryat figanı.*

Eyleyüpdür bülbül-i hünîn dilüñ şavtını pest
Şevk-i gülzâr-ı ruhuñda nâle vü feryâdumuz

bülbül-i nağme-serâdur:

1. **bülbül-i nağme-serâdur:-dur**

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Türkü, şarkı söyleyen bülbül. II Ağlayıp, inleyen âşık.

Didüm gülzâr-ı küyuñda ne Harfî
Didi kim bülbül-i nağme-serâdur

bülbül-i şeydâ:

1. **bülbül-i şeydâ:**

Gazel 188

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül. II Âşık.

Vaşf-ı ruhsârüñ okurlar bülbül-i şeydâ gibi
Her semen-sîmâ elinde oldı bir dîvân gül

2. **bülbül-i şeydâ:**

Gazel 194

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül. II Âşık.

Gülşen-i küyuñda ey gül girmedi kulağuşa
Bülbül-i şeydâ gibi her gice feryâd eyledüm

3. **bülbül-i şeydâya:-(y)a**

Gazel 151

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül. II Âşık.

Bâğ-ı 'âlemde kimüñ kim şâhid-i zîbâsı yok
Bülbül-i şeydâya beñzer kim gül-i ra'nâsı yok

4. **bülbül-i şeydâya:-(y)ı**

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül. II Âşık.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydâyı gör

bülbül-i şürîdeler:

1. **bülbül-i şürîdeler:-ler**

Gazel 331

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tutkun, şeyda, âşık bülbül. II Âşık.

Görüp küyüñda 'uşşâkı ta'accüb eyleme ey gül
Tolanur bülbül-i şürîdeler dâyim gülistanı

bülbül-i şürîdeves:

1. **bülbül-i şürîdeves:**

Gazel 199

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül gibi.

Gülşen-i küyüñda yârüñ Harfiyâ murğ-ı dili
Bülbül-i şürîdeves giryan u nâlân isterem

2. **bülbül-i şürîdeves:**

Gazel 190

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Perişan bülbül gibi.

Derd-i hañında Cenâbî ol gül-i nâzük-tenüñ
Bülbül-i şürîdeves âzürde-i hâr olmışam

3. **bülbül-i şürîdeves:**

Murabba 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Perişan bülbül gibi.

Bülbül-i şürîdeves her bî-nevâ zâr olmasun
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

bülbül-i zâr:

1. **bülbül-i zâr:**

Gazel 272

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ağlayan, inleyen bülbül. II Feryat figan eden
âşık.*

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

bülbül-şifat:

1. **bülbül-şifat:**

Gazel 307

Mısra: 10

Bülbül gibi.

Sen goncanuñ Cenâbî olaldan belâ-keşi
Bülbül-şifat mañabbet itmedi irak güle

2. **bülbül-şifat:**

Gazel 359

Mısra: 7

Bülbül gibi.

Bülbül-şifat belâda zâr olmayan mı ey dil
Hâr ile pür olupdur ol gül-ruhuñ kenarı

3. **bülbül-şifat:**

Gazel 155

Mısra: 1

Bülbül gibi.

İñleşem bülbülşifat tañ mı olup bî-'âr-ı 'aşk
Çâk idüpdür câme-i nâmüsumı cün hâr-ı 'aşk

4. **bülbül-şifat:**

Gazel 176

Mısra: 10

Bülbül gibi.

Harfî çü bağladuñ dili ol gül budağına
Bülbülşifat yüri âsîb-i hâr-ı gam çek

5. **bülbül-şifat:**
Gazel 199
Mısra: 2
Bülbül gibi.

Gül gibi zât-ı şerîfün şād u hândân isterem
Hısmuñı bülbülşifat her lahza giryân isterem

6. **bülbül-şifat:**
Gazel 338
Mısra: 7
Bülbül gibi.

Bir gül-endāma göñül bülbülşifat 'aşık geçüp
Bister-i hār-ı cefāda dil-figār itdüh beni

bülbülün āh u zārı:

1. **bülbülün āh u zārı:-ı**
Gazel 163
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Bülbülün feryat figanı; ötüşü.

Nāleme dem-sāz olaldan āh u zārı bülbülün
Birlige bitdi benümle kār ü bārı bülbülün

bülbülün ezāsı:

1. **bülbülün ezāsı:-(s)ı**
Gazel 162
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bülbülün sıkıntısı, gamı, kederi.

Pest olur āh eylesem şīt u şadāsı bülbülün
İtmege şerh-i derūnum yok ezāsı bülbülün

bülbülün ğidāsı:

1. **bülbülün ğidāsı:-(s)ı**
Gazel 162
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Bülbülün yiyeceği, besini.

Neşter-i hār-ı cefādan zaḥm-ı bī-ḥad bağlayup
Ben gibi hūn-ı ciger oldı ğidāsı bülbülün

bülbülün inkisārı:

1. bülbülün inkisārı:-ı

Gazel 163

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bülbülün kırgınlığı; feryat figanı. II Âşığın gönül kırgınlığı.

Yāra vaşl olduḡda 'aşık fikr-i hicrānındadır
Fasl-ı gülde gitmez oldur inkisārı bülbülün

bülbülün kār ü bārı:

1. bülbülün kār ü bārı:-ı

Gazel 163

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bülbülün işi gücü. II Bülbülün iniltisi; ötüşü.

Nāleme dem-sāz olaldan āh u zārı bülbülün
Birlige bitdi benümle kār ü bārı bülbülün

bülbülün kenārı:

1. bülbülün kenārı:-ı

Gazel 163

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bülbülün bir yanı, bir tarafı.

Gonca şeklinde Cenābī hūn-beste göñlüdür
Hıusrev-i gül hıdmetinde bir kenārı bülbülün

bülbülün mübtelāsı:

1. bülbülün mübtelāsı:-(s)ı

Gazel 162

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bülbülün (âşığın) tutkunu, vurgunu, sevdalısı.

Şanma kim 'aşık olan ey dil sevilmez dünyede
Hār-ı miḥnedür hemîşe mübtelāsı bülbülün

bülbülün nārı:

1. bülbülün nārı:-ı

Gazel 163

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bülbülün ateşi. II Âşığın aşk ateşi.

Külḥenī bir 'aşık-ı şūrīdedür āh eylese
Yaḡmağa gül hānümānın arta nārı bülbülün

bülbülüñ nevâsı:

1. bülbülüñ nevâsı:-(s)ı

Gazel 162

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bülbülün nağmesi, ezgisi; ötüşü. II Âşığın feryat figanı.

Küy-i dil-berde 'aceb mi nâle âheng eylesem
Eksük olmaz gülsitân içre nevâsı bülbülüñ

2. bülbülüñ nevâsı:-(s)ı

Gazel 162

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bülbülün nağmesi, ezgisi; ötüşü. II Âşığın feryat figanı.

Ėam degül ağyâr-ıla olsa Cenâbî hem-nişîn
Ėârzâr-ı Ėamda olur çün nevâsı bülbülüñ

bülbülüñ rüzĖârı:

1. bülbülüñ rüzĖârı:-ı

Gazel 163

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âşığın ahı.

Hem-dem-i Ėâr olasin Ėülşende ey Ėül sen müdâm
Zâr-ıla Ėeçmek revâ mı rüzĖârı bülbülüñ

bülbülüñ şît u şadâsı:

1. bülbülüñ şît u şadâsı:-(s)ı

Gazel 162

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bülbülün sesi sedası.

Pest olur âh eylesem şît u şadâsı bülbülüñ
İtmege şerĖ-i derünüm yok ezâsı bülbülüñ

bülbülveş:

1. bülbülveş:

Gazel 241

Mısra: 9

Bülbül gibi.

Cenâbî n'ola bülbülveş terennüm itse küyüñda
Bu reng ü büy ile şâhum Ėül-i bâğ-ı leğâfetsin

bülend- pervâz olup:

1. bülend- pervâz olup:-up

Gazel 362

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yükseklerde uçmak. II Şiir yazmayı hedeflemek.

Bülend- pervâz olup şebbâz-ı tağ'um
Hümâ-yı ma'nîdür her dem şikârı

bünyâd:

1. bünyâd:-ı

Murabba 5

Mısra: 6

Temel, yapı. II Karaman şehri.

Cihândan perde-i zulmi Ėötür ref-'i Ėicâb eyle
Gider bî-dâdlık resmin o bünyâdı Ėarâb eyle

2. bünyâdumuz:-u, -muz

Gazel 124

Mısra: 4

Yapı, bina. II Âşığın vücudu, bedeni.

Yıkdı cismüm kaşırını seyl-âb-ı eşküm âh kim
Virdi Ėûfân-ı fenâya ser-te-ser bünyâdumuz

bünyâd eylemiş:

1. bünyâd eylemiş:-miş

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bina etmek, inşa etmek, kurmak.

ĖâĖ-ı ebrüña bağup almış Ėalîlüm resmini
İbn-i Âzer Ka'beyi şol dem ki bünyâd eylemiş

bünyâd eylesem:

1. bünyâd eylesem:-se, -m

Gazel 308

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yapmak, ortaya koymak.

'Aşk-ı cânân illerinde şive bünyâd eylesem
Cân virür Mahmüd-ı Ėam Ėöñlüm gibi Ayazuma

bünyâd-ı ceng:

1. **bünyād-ı ceng:**

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Savaşın temeli, esası. II Savaşın nedeni, sebebi.

Gözlerüñe uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dīvāneye ferzāneler

büñyād-ı devrāni:

1. **büñyād-ı devrāni:-i**

Gazel 341

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünya binası. II Dünya.

Vişālūñ demlerin ańsam gözüm hecrüñde kan ağlar
Sirişküñ seyl olup aħir yıkar büñyād-ı devrāni

büryān:

1. **büryān:**

Gazel 202

Mısra: 12

Kebab.

Ey Cenābī çāk idüp ğam tekeyesinde ħil'atım
Ten libāsında dili büryān [u] 'uryān eylesem

büt:

1. **büt:**

Gazel 326

Mısra: 2

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Deyr-i 'aşkuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnāmını
Şundi her büt destüme cām-ı sürür encāmını

2. **büt:**

Gazel 347

Mısra: 3

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Ben hemān tenhā degül ey büt saña dīnin viren
'İsī-i Meryemden alsañ şaklamaz İmānını

büt-hāne:

1. **büt-hāneye:-(y)e**

Gazel 294

Mısra: 4

Putperestlerin ibadet ettikleri yer. II Âşığın sinesi.

Ĥāli ber-cā bulmadım naqş-ı ruħuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sīnemi tañ mı eger büt-ĥāneye

büt-i 'İsī-nefessin:

1. **büt-i 'İsī-nefessin:-sin**

Gazel 370

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız. İsa gibi can verici nefese sahip olan (sevgili).

Mü'min ü kâfir Yahūdī bunı dir Mevlā ĥaķı
Kim büt-i 'İsī-nefessin Ĥazret-i Mūsā ĥaķı

büt-i ra'nā-yı gül:

1. **büt-i ra'nā-yı gül:**

Gazel 186

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül gibi güzel, hoş sevgili.

Mest kıldı ehl-i şevķi büy-ı rüĥ-efzā-yı gül
Bezme geldi sākīyā mey şun büt-i ra'nā-yı gül

büt-i tersā:

1. **büt-i tersā:**

Gazel 222

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hristiyan güzeli. II Put gibi güzel ve taş kalpli sevgili.

Sen büt-i tersā için vardım kilīsāya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şāĥib-i zünnār iden

2. **büt-i tersā:**

Gazel 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hristiyan güzeli. II Put gibi güzel ve taş kalpli sevgili.

Sen büt-i tersā için düşdi mezāhib muĥtelif
Kimisi Mūsāya döndi kimi 'İsāyı arar

3. **büt-i tersâya:-(y)a**

Gazel 350

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hristiyan güzeli. II Put gibi güzel ve taş kalpli sevgili.

Cân bağışlar mürde cisme la'l-i 'İsî-meşrebi
Bir melek-şüret büt-i tersâya virdüm göñlümi

büt-perest olsun:

1. **büt-perest olsun:-sun**

Gazel 361

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Putperest olmak, puta tapmak.

Oldı dil âşüftesi bir dil-berüñ ismi Halâl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Äzer gibi

bütüñ naqş-ı hayâli:

1. **bütüñ naqş-ı hayâli:-i**

Gazel 332

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Put gibi güzel sevgilinin hayalinin naqşı. II Sevgilinin hayali.

Levh-i dilde sen bütüñ naqş-ı hayâli var iken
'Älem-i deyrüñ temâşâ kılmayam eşnâmını

büzgâle-i nüşı:

1. **büzgâle-i nüşı:-ı**

Gazel 364

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İçilen, yudumlanan keçi sütü. III Dünya malı mülkü.

Dırâz itme elüñ Harfî bu dehrüñ h^vân-ı luţfına
Ki zehr-âlüd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nüşı

C

câbî:

1. **câbîler:-ler**

Gazel 33

Mısra: 14

Evkaf gelirlerini toplayan kimse.

Câmi'-i hüsüne nâzır olalı yâruñ göñül
Bu Cenâbî çeşmini hîdmetde câbîler bilür

2. **câbîler:-ler**

Gazel 97

Mısra: 14

Evkaf gelirlerini toplayan kimse.

Câmi'-i hüsüne yârüñ ideli nâzır dili
Çeşmini hîdmetde Harfî anı câbîler bilür

câdü:

1. **câdüdur:-dur**

Tahmis 2

Mısra: 22

Büyücü, cadı. II Âşıkları büyüleyen, kendisine âşık eden sevgili.

Ne göñül kodı ne göz zülf ü ruḥ u 'âriz-ı yâr
Oda yanmaz suya batmaz nice câdüdur bu

2. **câdü:**

Gazel 143

Mısra: 1

Büyücü, cadı. II Sevgilinin âşıkları mest eden, aklını başından alan bakışları.

Ruḥlaruñ al içre mâḥir gözlerüñ câdü imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-bü imiş

câh-ı gâmda:

1. **câh-ı gâmda:**

Gazel 337

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder kuyusu.

Ka'be-i küyuñ tavâfında göñül sa'y eylese
Câh-ı gâmda Zemzem eyler gözlerinüñ yaşını

câhil:

1. **câhil:**

Gazel 206

Mısra: 7

Bilgisiz. II Deneyimsiz, toy.

Rütbetle çıksa cāhil gün gibi āsmāna
Ta'zīmi lāzım iken zerrece 'izzet itmem

cahīm:

1. cahīm:

Gazel 7

Mısra: 7

Cehennem.

Hālet-i sūzum görüp āteşlere yandı cahīm
Seng-i ğamla sīne döğdi acıdı Rıdvān baña

cahīm-i fūrkatüñ:

1. cahīm-i fūrkatüñ:-(ü)ñ

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) ayrılığının cehennemi. II Sevgilinin
cehennem gibi azap veren ayrılığı.*

İrem gibi vişālūñden Cenābī dūr olup ey meh
Cahīm-i fūrkatüñ içre çatı müşkil 'azābı var

cām:

1. cāmumuz:-(u)muz

Gazel 121

Mısra: 2

Kadeh. II Şarap.

Rüz-ı mātemdür vişālūñ olmasa bayrāmumuz
Zehr-i merdüm-küş dūrür la'l-i lebūñsüz cāmumuz

2. cām:

Gazel 12

Mısra: 4

Kadeh.

Çaldur duā'ya bir elüñ şād eyle rūhın sen Cemüñ
Bezmi içre rind-i mey-perest çün bir elinde cām ola

3. cāmdan:-dan

Gazel 55

Mısra: 5

Kadeh.

Bugün bir cāmdan içdüm şarāb-ı 'aşk-ı yāri kim
Ser-i Dārā vü Cem dirler anuñ iki ħabābidür

4. cām:

Gazel 128

Mısra: 5

Kadeh.

'İzzetle gel götür beni ey cām başda kim
Bu bezm-i pūr-şafāda mey olmaz ħabābsuz

5. cām:

Gazel 270

Mısra: 6

Kadeh.

Düñ gice meclisde mey öykündüğüçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şurāhī yürüdi cām üstine

6. cāmumuzda:-(u)muz, -da

Gazel 358

Mısra: 6

Kadeh.

Her ne naqşı isteseñ eyle temāşā 'ayşdan
Cāmumuzda bulımazsın isteme ğam resmini

7. cām:

Gazel 11

Mısra: 6

Cam, sırça. II Âşığın gönlü.

Ruĥlaruñ görse olur dil ħānesi rüşen gözüm
Tāb-ı ħürdan nūr olur şol oña anda cām ola

8. cām

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kadeh.

Cām ile Cemşid bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurāhī ağzına ey ğonca-leb kulkul nedür

cām şunsun:

1. cām şunsun:-sun

Gazel 308

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kadeh sunmak, takdim etmek.

Çihre-i ħün-āb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Cām şunsun sākıyā ol yār-i 'işret-sāzuma

cāme:

1. cāmeñ:-ñ

Gazel 205

Mısra: 3

(Sevgilinin) elbisesi.

Țolamağa virse el cāmeñ mişāli kāmētūñ
Yüz sürem dāmānuña gāhī girībānuñ öpem

cāme-i āl:

1. cāme-i āl:

Gazel 305

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kırmızı elbise.

Görenler cāme-i āl ile yārı
Didiler girdi çağ boyınca k̄ana

2. cāme-i āl:

Gazel 113

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kırmızı elbise. II Âşığın kanlı gözyaşlarına
bulanmış bedeni.*

Rengine bu eşk-i sürhūñ şöyle boyandık bugün
Kim bedenle şāḥş-ı cāna cāme-i āl olmuşuz

cāme-i al-ıla:

1. cāme-i al-ıla:-ıla

Gazel 189

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı elbise. II Gülün kırmızı yaprakları.

Cāme-i al-ıla oldı şāhid-i ṭannāz gül
'Andelīb-i ḥasteye her laḥza kılısun nāz gül

cāme-i 'āriyet-i cānumdan:

1. cāme-i 'āriyet-i cānumdan:-(u)m, -dan

Gazel 302

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Canın ödünç elbisesi. II Beden.

Cāme-i 'āriyet-i cānumdan 'ār itmek nice
Taḥte'l-akdāma vücūdum ḥāk-sār itmek nice

cāme-i cism-i harābı:

1. cāme-i cism-i ḥarābı:-ı

Gazel 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Harap olmuş beden elbisesi. II Âşığın aşktan
dolayı perişan olmuş bedeni.*

Virmedi dāmān-ı 'aşk-ı pākūñi elden gōñül
İstemez kim cāme-i cism-i ḥarābı çāk ola

cāme-i cism-i melāmet:

1. cāme-i cism-i melāmet:

Gazel 202

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ayıplanan, kınanan vücut elbisesi. II Âşığın
bedeni.*

Çāk kılsam cāme-i cism-i melāmet resmümi
Ten libāsından dil-i nālāni 'uryān eylesem

cāme-i gül-gün:

1. cāme-i gül-gün:

Gazel 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gül (gibi kırmızı) renkli elbise. II Şafak vaktinin
kızılığ.*

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün giyer
Şan şafağda māhdur kim cāme-i gül-gün giyer

cāme-i nāmūsumı çāk idüpdür:

1. cāme-i nāmūsumı çāk idüpdür:-üp, -dür

Gazel 155

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Namus elbisesini yırtmak, parçalamak. II Utanç
duygusundan kurtarmak.*

İñleşem bülbülşifat tañ mı olup bī-'ār-ı 'aşk
Çāk idüpdür cāme-i nāmūsumı cün ḥār-ı 'aşk

cāme-i tevḥīd-i Ḥakkı:

1. cāme-i tevḥīd-i Ḥakkı:-ı

Gazel 139

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Allah'ın varlığına ve birliğine inanma elbisesi.

Sendedür iki şefe mikrâz-ı lâ-illâ gibi
Câme-i tevhid-i Haqqı durma kadd-i câna kes

câmenüñ mestüriyam:

1. **câmenüñ mestüriyam:-, -(y)am**
Gazel 200
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Elbisenin örttüğü, gizlediği şey.

‘Ünvâniyam her nâmenüñ mektûbiyam her
hâmenüñ
Mestüriyam her câmenüñ Allâhiyem Allâhiyem

Câmî:

1. **Câmî:**
Gazel 192
Mısra: 11
Molla Câmî.

Münkir ola Cenâbiye ol Câmî dil-beri
Şad-bâr eger kerâmet-i şeyh-i ‘Ubeyd idem

câm-ı belâ-yı ‘aşkı nûş eyleyüp:

1. **câm-ı belâ-yı ‘aşkı nûş eyleyüp:-(y)üp**
Gazel 279
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Aşkın bela kadehinden içmek, yudumlamak. II
Aşk belasına tutulmak.

Câm-ı belâ-yı ‘aşkı nûş eyleyüp Cenâbî
Bezm-i şafâda dâyim biz Cemlerüz cihânda

câm-ı bî-ğışa düşdi:

1. **câm-ı bî-ğışa düşdi:-di**
Gazel 311
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Saf, halis şaraba meyletmek, müptela olmak.

Zühd ü takvâ ey Cenâbî ber-taraf idüp bugün
La’l-i nâbüñ hasretiyle düşdi câm-ı bî-ğışa

câm-ı Cem gibi gîtî-nümâ olmaya:

1. **câm-ı Cem gibi gîtî-nümâ olmaya:-ma, -(y)a**
Gazel 371

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi gibi cihanı göstermek. II Her türlü kötülükten arınmış tertemiz gönle ve ruha sahip olmak.

Gill ü gışdan sâf kıl mir’at-i kalbüñ her nefes
İsteseñ gîtî-nümâ olmaya câm-ı Cem gibi

câm-ı Cemi sunsa:

1. **câm-ı Cemi sunsa:-sa**
Gazel 367
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehinden içki sunmak.

Cür’a-i la’lüñ gamını nûş iden mest-i harâb
Şunsa ger sâkı-i devrân çekmeye câm-ı Cemi

câm-ı Cemle:

1. **câm-ı Cemle:-le**
Gazel 298
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Şarabın mucidi eski İran padişahlarından Cem'in içki kadehi.

Mey gibi çıkıdum başa ayağın aldum sâkinüñ
Câm-ı Cemle eyledüm kıan bağı ben peymânei

câm-ı çeşmümde:

1. **câm-ı çeşmümde:-(ü)m, -de**
Gazel 152
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Âşığın) göz kadehi. II Âşığın gözü.

Ne dem kim bezm-i hâs itsem Cenâbî câm-ı
çeşmümde
Bu hün-âb-ı ciger gibi benüm rengin şarâbum yok

câm-ı derdüñ nûş id:

1. **câm-ı derdüñ nûş idelden: el(i)den**
Gazel 190
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Dert kadehinden yudumlamak. II Âşk derdine düşmek, âşık olmak.

Cür'aveş çaldum yire nāmūsı bī-'ār olmışam
Cām-ı derdüñ nüş idelden mest-i evgār olmışam

1. **cām-ı derdüñ nüş idüp:-üp**

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert kadehinden yudumlamak. II Âşk derdine düşmek, âşık olmak.

Cām-ı derdüñ nüş idüp anlar ki mestān oldılar
Devletüñde her biri Cemşid-i devrān oldılar

cām-ı derdüñ nüş iden:

1. **cām-ı derdüñ nüş iden: -en**

Gazel 109

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dert kadehinden yudumlayan (kimse). II Âşk.

Sākī-i 'aşkuñ elinden cām-ı derdüñ nüş iden
Bezm-i ğamda bir nefes olmağa hüş-yār istemez

2. **cām-ı derdüñ nüş idenler:-en, -ler**

Gazel 223

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert kadehinden yudumlamak. II Âşk derdine düşmek, âşık olmak.

Cām-ı derdüñ nüş idenler mest ü evkār oldılar
Başmasun bu bezme ayak nām-ıla 'ār isteyen

cām-ı dīdeden:

1. **cām-ı dīdeden:-den**

Gazel 293

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Göz kadehi. II Âşığıñ gözü.

Humm-ı mey gibi Cenābī cüş idüp hūn-ı ciger
Akdı cām-ı dīdeden eşküm gibi ruḥ-sāruma

cām-ı elem-peymāya:

1. **cām-ı elem-peymāya:-(y)a**

Gazel 153

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, keder ölçen kadeh. II Âşığıñ kan ağlayan gözü.

Çeşm-i hūn-efşānumuñ güş eyle cānā vaşfını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymāya bak

cām-ı fenā:

1. **cām-ı fenā:**

Gazel 221

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yokluk kadehi. II Âşığıñ gözü.

Tenüm beytü'l-ḥazen oldı belā-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol ḥāneye lāyık budur cām-ı fenā olsun

cām-ı feyzini suna:

1. **cām-ı feyzini suna:-a**

Gazel 286

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feyz kadehini sunmak, uzatmak.

Suna cām-ı feyzini ger baña pīr-i mey-fürüş
Bezm-i vaḥdet eyleyem eflākde 'ısayıla

cām-ı ğam nüş idelüm:

1. **cām-ı ğam nüş idelüm:- elüm**

Gazel 191

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder kadehinden yudumlamak. II Âşk derdine düşmek; âşık olmak.

Sākī-i 'aşkuñ elinden cām-ı ğam nüş idelüm
Bezm-i miḥnetde göñül rindini ser-hüş idelüm

cām-ı hüsñüñ neş'esiyle:

1. **cām-ı hüsñüñ neş'esiyle:-(y)le**

Gazel 311

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik kadehinin neşesi II Sevgilinin güzelliğinin verdiği neşe, keyif.

Cām-ı hüsñüñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Kanzil olmuş yatar uğradum iki ser-ḥoşa

cām-ı işreti:

1. cām-ı 'işreti:-i

Gazel 354

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçki kadehi.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ gālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem qalması

cām-ı la'lüñ:

1. cām-ı la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Lal gibi kırmızı renkli şarap kadehi. II Sevgilinin
âşıkları sarhoş eden lal gibi kırmızı dudağı.*

Nüş idelden cām-ı la'lüñ olmışam bî-'aql u hüş
Harfî-i bî-çâre[yi] mest eyleyen ol mül midür

cām-ı la'l:

1. cām-ı la'lüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 183

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının kadehi. II
Sevgilinin âşıkları sarhoş eden lal gibi kırmızı
dudağı.*

Mest-i lâ-ya'kıl gezer kendin yitirmiş ey şanem
Cām-ı la'lüñden meger nüş eyledi peymâne dil

2. cām-ı la'lüñdür:-(ü)ñ, -dür

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının kadehi. II
Sevgilinin âşıkları sarhoş eden lal gibi kırmızı
dudağı.*

Bāde-i şevkuñla çalduñ ayağa merdümeleri
Cām-ı la'lüñdür viren 'ālemlere Cemden haber

2. cām-ı la'lüñle:-(ü)ñ, -le

Gazel 237

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının kadehi. II
Sevgilinin âşıkları sarhoş eden lal gibi kırmızı
dudağı.*

Cām-ı la'lüñle Cenābī meclis-i hās itmede
Künc-i gamda geçdi şüfî hālet-i tiryākden

cām-ı la'lüñ nüş iden:

1. cām-ı la'lüñ nüş iden:-en

Gazel 280

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının şarabını
içen (kimse). II Sevgilinin kırmızı, mest edici
dudaklarından dolayı aşk sarhoşu olan, kendinden
geçen kimse.*

Cām-ı la'lüñ nüş iden düşdi ayakdan ayağa
Görmedi bu neş'eyi kimse şarāb-ı nābda

cām-ı lebüñi emsem:

1. cām-ı lebüñi emsem:-se,-m

Gazel 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) şarap gibi mest edici dudağını
öpme.*

Cām-ı lebüñi emsem bilmez nedür Cenābī
İçmiş mey-i belāñi mest ü hārāba beñzer

cām-ı mey:

1. cām-ı mey:

Gazel 108

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

La'l-i nābuñ cür'asidur göñlümi hurrem iden
Vir ne cām-ı mey didüğün hāñirum şād eylemez

2. cām-ı mey:

Gazel 170

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Elde dāyim cām-ı mey şanmış seridür 'āşıkūñ
Her hābābı başı üzre efseridür 'āşıkūñ

3. cām-ı meyle:-le

Gazel 182

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

İşbu demde her gönül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'âlemüñ ol bir nefes hurrem degül

cām-ı mey-i sahbā:

1. cām-ı mey-i sahbā:

Gazel 171

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kırmızı şarap kadehi. II Sevgilinin şarap gibi
kırmızı ve mest edici dudağı.*

Meşreb-i la'lüñ tutan 'âşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem cām-ı mey-i sahbā gerek

cām-ı pür-ğam içmeden:

1. cām-ı pür-ğam içmeden:-meden

Gazel 265

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gam, keder dolu şarabı yudumlamak. II Aşkın
gamını, kederini çekmek.*

Mest [ü] evkâr oldılar her küşede 'âşıklaruz
Cām-ı pür-ğam içmeden ol la'l-i mey-gün üstine

cām-ı riya-yı zühdi nüş eyleyüp:

1. cām-ı riya-yı zühdi nüş eyleyüp: -üp

Gazel 206

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Zahitliğin ikiyezlülük şarabını yudumlamak. II
Zahit gibi ikiyezlü olmak.*

Nüş eyleyüp Cenābī cām-ı riya-yı zühdi
Bāzār-ı şıdık içinde kendüm melāmet itmem

cām-ı sahbānuñ:

1. cām-ı sahbānuñ:-nuñ

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Ġamuñ bezminde 'uşşāka ħayālüñ şunmasa nuklı
Ġumārın çekmege baş mı devirdi cām-ı sahbānuñ

cām-ı şarāb:

1. cām-ı şarāb:

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Meclis içre bādeden derd-i ħumāruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu hālete cām-ı şarāb

cām-ı şevküñ:

1. cām-ı şevküñ:-üñ

Murabba 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Arzu, istek kadehi. II Sevgiliye duyulan arzu,
istek.*

Nār-ı 'aşkuñ yakmada 'uşşākuñı pervānevār
Cām-ı şevküñ yakmada müştākuñı peymānevār

cām-ı şevküñ kāmına irmiş:

1. cām-ı şevküñ kāmına irmiş:-miş

Gazel 283

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aşk şarabının tadına varmış olmak. II Âşık
olmak.*

Cāme-i 'aşkuñ yaqasından başum bīrūn idi
Cām-ı şevküñ irmiş idi ben belā-keş kāmına

cām-ı şevküñ nüş iden:

1. cām-ı şevküñ nüş iden:-en

Gazel 65

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk şarabını yudumlayan (kimse). II Âşık.

Sāki-i 'aşkuñ elinden cām-ı şevküñ nüş iden
Meclisinde 'âlemüñ Cemşid-i gerdün fer geçer

cām-ı şevküñ safvetinden:

1. cām-ı şevküñ safvetinden:-i, -(n)den

Gazel 358

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk kadehinin saflığı, parlaklığı.

Cām-ı şevkuñ şafvetinden seyr-i hikmet eylerüz
Bezmi-i 'âlem-gürümüz tıtmış durur Cem resmini

cām-ı sürür encâmını sundı:

1. **cām-ı sürür encâmını şundi:-dı**

Gazel 326

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk kadehinin son damlasını sunmak.

Deyr-i 'aşkuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnâmını
Şundi her büt destüme cām-ı sürür encâmını

cām-ı vaşluñ neş'esiyle:

1. **cām-ı vaşluñ neş'esiyle:-(s)i, -(y)le**

Gazel 229

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kavuşma kadehinin verdiği keyif. II Sevgiliye
kavuşmanın sevinci.*

Fürkatüñ bezminde ben hünîn-ciger maħrûm olam
Cām-ı vaşluñ neş'esiyle ğayrı şād olmağ neden

cām-ı vişäle:

1. **cām-ı vişäle:-e**

Gazel 257

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma kadehi.

'İşret ħabâbı cām-ı vişäle döküp gözüñ
Peymâneveş Cenâbi pür-intizârsın

câmi'-i dilde:

1. **câmi'-i dilde:-de**

Gazel 136

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül camisi. II Âşığın gönlü.

Gitmedi zikri dilümden 'arizuñla zülfüñüñ
Câmi'-i dilde budur şubh u mesâ evrâdumuz

câmi'-i hüsnüñde:

1. **câmi'-i hüsnüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 280

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzellik camisi. II Güzelliğin toplandığı yer
(sevgilinin yüzü).*

Câmi'-i hüsnüñde baş egdi Cenâbî kaşuña
Secde kılmaz gerçi mü'min kâfirî miħrâbda

cân:

1. **cân:**

Gazel 2

Mısra: 1

Âşık.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığın baña sînem çekem 'uryân aña

2. **cândan:-dan**

Gazel 9

Mısra: 2

Can. II Sevgili.

Kıldı fürkat ben ğarîbi âh cânândan cüdâ
Cism-i bî-rûhum ki ğaldum ħasretâ cândan cüdâ

3. **cânın:-ı, -n**

Gazel 47

Mısra: 1

Can. II Sevgili.

Her gören yanumca yâri didi cânın gezdürür
Seyr-i 'âlem kıлмаğa ruħ-ı revânın gezdürür

4. **cân:**

Gazel 32

Mısra: 7

Can, ruh, gönül.

Sînem içinde ey mâh şevk-ı ruħuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba beñzer

5. **cânumuñ:-(u)m, -(u)ñ**

Gazel 81

Mısra: 2

Can, ruh, gönül.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultânıdur
Başda tâc-ı devletümdür cânumuñ cânânıdur

6. **cân-ıla:-ıla**

Gazel 117

Mısra: 6
Can, ruh, gönül.

Çār 'unşurdan binā olmuş hişār-ı tende biz
İki şāhsuz cān-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

7. cānı:-ı
Gazel 150
Mısra: 18
Can, ruh.

Husrevinden her ne mülk-i bī-bedel kim dūr olur
Cism-i tenhā-mādedür kim sīnesinde cānı yoķ

8. cāna:-a
Gazel 167
Mısra: 4
Beden, cisim, gövde, vücut.

Yūsuf-ı Mışr-ı 'azīz misin bu çeşmüm Nīline
Cāna tartaırlar ğamuñ göñlümi zindānuñ senüñ

9. cānını:-ı, -(n)ı
Gazel 224
Mısra: 4
Gönül.

Dil virüp bir gül-'izāra başa alsun 'aşkıını
Hārzār-ı miñnet içre cānını zār isteyen

10. cāna:-a
Gazel 237
Mısra: 7
Gönül.

Hāme-i hayretle yazdı cāna şekl-i mührüñi
Her gören naķş-ı ruħuñ āyīne-i idrākden

11. cān:
Gazel 82
Mısra: 3
Sevgili.

Siħr ile ey cān çeşmüñ göñlümün Hārūtına
Ğabğab-ı sīminüñi bir cāh-ı Bābil 'arz ider

12. cān:
Gazel 99

Mısra: 3
Sevgili.

Mışr-ı hüsnuñ haķkı ey cān tā dem-i şubħ-ı vişāl
Şām-ı fūrķat içre çeşmüm Nīlveş giryāndur

13. cāna:-a
Gazel 219
Mısra: 5
Sevgili.

Cān cāna vāşıl olsun ten ğabābın ref' idüp
Vuşlata fuŗşat durur ķılısun şitāb eglenmesün

14. cānsın:-sın
Gazel 255
Mısra: 2
Sevgili.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitānsın sen
Senüñledür cihān zinde benüm ruħum ne cānsın
sen

15. cān:
Gazel 309
Mısra: 6
Sevgili.

Ğisūlaruñ ğamında ķaldı göñül muķayyed
Maħbūsuñ oldı ey cān ol bī-ķarārı gözle

16. cān:
Gazel 184
Mısra: 8
Can, ruh.

Gel fenā iķlīmine kendüñ sefer kıl ķo dili
Şāh-ı 'aşķ yasağıdır ey cān ķutulmaz ķün bedel

17. cān:
Gazel 190
Mısra: 5
(Āşığın) canı.

Yārsuz ey cān ne bildüñ bār-ı ğaťır olduğuñ
Ķo beni bī'llāh senden ķünkü bī-zār olmaşam

18. cānum:-(u)m
Gazel 202

Mısra: 1
(Âşığın) canı.

'İyd-ı vaşluñ irse cânım saña qurbân eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña âsân eylesem

19. cânım:-(u)m

Gazel 16

Mısra: 2

(Âşığın) canı, gönlü.

Pâyüñe yüz sürdüğün hâkûñ görüp ay âfitâb
Reşk idüp cânım didi yâ leytenî küntü türâb

20. cânı:-ı

Gazel 183

Mısra: 14

(Âşığın) canı, gönlü.

Tâ ki derd-i yâr-ıla oldı Cenâbî âşinâ
Yâd kılmaz yâr cânı yıl geçer bîgâne dil

21. cânım:-(u)m

Gazel 205

Mısra: 10

(Âşığın) canı, gönlü.

Vuşlat el verdi Cenâbî bendeñe ey nür-ı 'ayn
Ğamzeñe teslîm cânım çeşm-i fettânuñ öpem

22. cânım:-(u)m

Gazel 230

Mısra: 6

(Âşığın) canı, gönlü.

Ser-i zülfine esîr oldı perîşân göñlüm
Ğamzesi tîrine cânım dağı qurbân olsun

23. cân:

Gazel 219

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Cân cânâ vâşıl olsun ten habâbın ref' idüp
Vuşlata fırsat durur kılsun şitâb eglennesün

24. cânıma:-(u)m, -a

Gazel 250

Mısra: 7
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ğamzesi tîrin atarsa cânıma qurbân olam
Müşğ tozı bir kemândur yâ kaşuñ yasılmasun

25. cân:

Gazel 284

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Sen kemân-ebür nigâra meyl idelden cân u dil
Cân belâlar gördi cânâ tîr-i ğamdan dil-bere

26. cânıma:-(u)m, -a

Gazel 300

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Hün-ı dildür virdiği her demde tîğüñ cânıma
Âl buladı hançerüñ yok yire şâhum kanıma

27. cânı:-ı

Gazel 301

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Behre-mend olsun cemâl-i Leyliden cânı diyü
Dâğ-ı hasret revzen açdı sîne-i Mecnûnda

28. cânı:-a

Gazel 310

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Esrâr-ı 'aşkuñ açmam minnetler itse cânâ
Mağrem ider mi kişi ğammâzı duysa râza

29. cân:

Gazel 357

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Cân nişâr eyler Cenâbî yolına sen mehveşüñ
Olmayıcak hâk-i pâke tuhfe-i şâyestesi

30. cân:

Gazel 247

Mısra: 4
Can, ruh. II Sevgili.

Tende hayâtdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoğsa cân mısın

31. cân:
Gazel 259
Mısra: 10
Kişi, kimse. II Sevgiliye yakın olan kimse.

Ey Cenâbî ol mehe her kim ki hem-pehlû durur
Dünyenüñ sürdi şafâsın gördi ol cân 'âlemin

32. cânâda:-da
Gazel 301
Mısra: 3
(Âşığın) bedeni.

Cânda şandım istedüm tîr-i gamuñ âhîr anı
Buldum ey kaşı kemânum bu dil-i mahzûnda

33. cânüm:-(u)m
Gazel 20
Mısra: 3
(Âşığın) canı, ruhu.

İkâmet eylemez sinemde cânüm
Karâr eyler mi şehîr içre sefer döst

34. cân:
Gazel 196
Mısra: 1
Kişi, kimse.

Şol zamân kim başına gün toğmaduk bir cân idüm
Şol zamân kim ben fütâde sâyeveş bî-cân idüm

35. cânâ:-a
Gazel 95
Mısra: 6
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Yâ gibi baş egrilügin kullanur ebrûlaruñ
Tîr-i gamzeñ anuñ için cânâ peykân yağdurur

36. cân:
Gazel 99

Mısra: 6
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücûdum gül gibi
Dil hazîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

37. cânuñ:-(u)ñ
Gazel 101
Mısra: 9
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Çeşm-i cellâdı siyâset kıлмаğa cânuñ senüñ
Eylemiş zülfini yârûñ Hârifiyâ gör dârlar

38. cânüm:-(u)m
Gazel 149
Mısra: 5
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Âh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cânüm
Cânân elinden ey dil bu bir şikâyet ancak

39. cânuñ:-(u)ñ
Gazel 150
Mısra: 2
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ey vefâsı az cevîr ü kâhrunuñ oranı yok
Şerh-i hâlin itmege 'aşkuñda cânuñ cânı yok

40. cân:
Gazel 168
Mısra: 6
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gâh nâz u gâh 'işve gâh şîve geh 'itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cân senüñ

41. cânuñ:-(u)ñ
Gazel 168
Mısra: 9
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Yiridür kılsañ Cenâbî sinede cânuñ siper
Katlûñe tîgin çekerse gamze-i cânân senüñ

42. cânâ:-a
Gazel 173

Mısra: 8
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Kan bulaşdı sinede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cāna gözlesün ol hūniye haqq-ı nemek

43. cān:
Gazel 196
Mısra: 3
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Cān düşüp ayağıña dāmānuñ almışdı ele
Kisvet-i nev'-i beşerden ben dağı 'uryān idüm

44. cān:
Gazel 216
Mısra: 3
(Âşığın) gönlü.

Tenūr-ı sinede cān oldu biryān
Dağı bilmez velī ol yār sūzum

45. cānum:-(u)m
Gazel 249
Mısra: 3
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Yenüñde rişte-i hūn-rizüñe dil-teşnedür cānum
Bir içim şu gelür tiğüñ baña ey bī-vefā senden

46. cān:
Gazel 264
Mısra: 1
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Geldi derdüñ var iken cevrüñ dağı cān üstine
Eyledüñ ben bī-kese ihsān ihsān üstine

47. cān:
Gazel 299
Mısra: 6
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Mesken olalı derdüñe şad-pāre dilüm āh
Yir eyledi ey māh ğamuñ cān arasında

48. cānumi:-(u)m, -ı
Gazel 306

Mısra: 3
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Tenümle cānumı itdüm maḥabbet nārına berden
Yanar bu āteşe lā-büd bu kāşāne bu pervāne

49. cānumi:-(u)m, -ı
Gazel 167
Mısra: 1
(Âşığın) bedeni, cismi. II Âşığın gönlü, yüreği.

Cānumı tīr-i müjeñle kıldı ḳurbānuñ senüñ
Hey ne kāfir-kış olur şol çeşm-i fettānuñ senüñ

50. cān
Gazel 232
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sevgili.

Zülf-i şeb-rengüñ ḥayāli ṭoladı cān gerdenin¹⁵
Ḥāb içinde görmüş idüm dün gice ol yāri ben

cān at:

1. cān atar:-ar
Gazel 157
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyi çok istemek, şiddetle arzu etmek.

Şem'-i ḥüsn-i yāra her dem cān atar bī-çāre dil
Güyyā kim gösterür pervāne Ḥarfī yāra şevḳ

2. cān atarlar:-ar, -lar
Gazel 265
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyi çok istemek, şiddetle arzu etmek.

Çihre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cān atarlar ḥāceler her demde altun üstine

3. cān atup:-up
Gazel 197
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyi çok istemek, şiddetle arzu etmek.

¹⁵ Dîvân'da "ṭoldı cān-ı gerdenin" şeklindedir.

Cân atup hânçer-i dil-dâra Cenâbî her dem
Tekyesinde gâminuñ gör beni qurbân oldum

cân bağışlar:

1. cân bağışlar:-r

Gazel 350

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayat vermek, canlandırmak, diriltmek.

Cân bağışlar mürde cisme la'l-i 'İsî-meşrebi
Bir melek-şüret büt-i tersâya virdüm gönlümü

cân cevherin:

1. cân cevherin:-i, -n

Gazel 252

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül cevheri. II Cevher kadar değerli ve sezgi
yoluyla elde edilen bilgi.*

Naqd-i cânâ râygândür alsañ 'irfân cevherin
Ma'rifetdür bilmek isterseñ eger cân cevherin

cân fitîliyle:

1. cân fitîliyle:-i, -(y)le

Gazel 325

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Can fitili. II Âşığıñ canı.

Yağmağa biñ şevk ile cânâ çerâğ-ı derdüñi
Cân fitîliyle pür itdüm ben yüregüm bağını

cân halvetinde:

1. cân halvetinde:-i, -(n)de

Gazel 310

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül yalnızlığı.

Ol serv-i 'aşk-sâzum gerden uzatma nâza
Cân hâhalvetinde göñlüm el kaldurur niyâza

cân ile:

1. cân ile:

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Candan.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

2. cân ile:

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

Bir 'Alî-sîret şeh-i kişver-güşâsın kim bugün
Saña kul oldı Cenâbî cân ile Kanber geçer

3. cân ile:

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Candan, gönülden.

Pây-ı dilden virmeyem çıkarmağa hâr-ı gamuñ
Minnet ide cân ile ger süzen-i 'İsî baña

cân kaşdına:

1. cân kaşdına:-i, (n)a

Gazel 366

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cana kıyma, öldürmeye niyet etme.

Ol perîşân sünbülüne tayanup kâfir gözüñ
Söyle hânçer çekmesün cân kaşdına süsen gibi

cân leşkeri:

1. cân leşkeri:-i

Gazel 307

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül askeri. II Gönül.

Yağmaya virdi dîdelerüñ kişver-i dili
Cân leşkeri çıkarsa yiridür qaravula

cân nakdine:

1. cân nakdine:-i, (n)e

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) can nakdi, can parası. II Âşığın canı, gönlü.

Cân naqdine Cenâbî aldı metâ'-ı vaşluñ
Bu bey' ile şirâdan kimse ziyân ider yok

cân nigîninde:

1. cân nigîninde:-i, -(n)de

Gazel 358

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül mührü.

Ey Cenâbî 'âleme hük-m-i Süleymân eylesün
Cân nigîninde kazan ol la'l-i hâtem resmini

cân riştesine:

1. cân riştesine:-i, -(n)e

Gazel 123

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül bağı. II Âşığın gönlü.

Her nüktesi Cenâbî o şâhuñ güher dürür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

cân riştesiyle:

1. cân riştesiyle:-(s)i, -(y)le

Gazel 192

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül ipi, bağı.

Kaşdum bu kim gazâle-i çeşmüñi şayd idem
Cân riştesiyle şol iki vahşîyi kayd idem

cân u baş terkin urur:

1. cân u baş terkin urur:-(u)r

Tahmis 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını ve başını terk etmek. II Kendinden
vazgeçmek, kendini feda etmek.

Şor baña 'aşkuñ rumüzün saña takrîr eyleyem
Cân u baş terkin urur 'âşık hemân pervânedür

cân u dil:

1. cân u dil:

Gazel 284

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) canı ve gönlü.

Sen kemân-ebrû nigâra meyl idelden cân u dil
Cân belâlar gördi cânâ tîr-i gâmdan dil-bere

2. cân u dil:

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) canı ve gönlü.

'Ârizuñ mihrini görsem cân u dil hândân olur
Yâd kılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryân olur

3. cân u dilden:-den

Gazel 182

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) canı ve gönlü.

Cân u dilden geçse râzuñ cävizü'l-işneyndür
Açma sırruñ cân u göñle kim saña maḥrem degül

4. cân u dile:

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) canı ve gönlü.

Gözlerüñ ṭurmaz atar gâmze okın cân u dile
Kan bıçak şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

5. cân u dilüñ:-(ü)ñ

Gazel 291

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Bir kimsenin kendi) gönlü.

Jeng-i ḥasedden eyle âyîne-i dilüñ pāk
Cân u dilüñ dilerseñ dâyim ola şafâda

cân u göñle:

1. cân u göñle:-e

Gazel 182

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
(Âşığın) canı ve gönlü.

Cân u dilden geçse râzuñ cāvizü'l-işneyndür
Açma sırruñ cân u göñle kim saña maħrem degül

cân u göñlüñ cāmını:

1. **cân u göñlüñ cāmını:**-ı, -(n)ı

Gazel 326

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Can ve gönlün kadehi. II Âşığın canı ve gönlü.

Deyr-i 'âlem ehline yâhû diyüp nüş eyledüm
Nakş-ı ğamdan sâde kıldum cân u göñlüñ cāmını

cân u göñül:

1. **cân u göñül:**

Gazel 278

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Canı gönülden; içtenlikle.

Cân u göñül Cenâbî gördüm qabül-ı cānân
Terk eyleyüp cihâni vardum qodum nazarda

cân vir:

1. **cân virdük:**-dü, -k

Gazel 121

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Canını feda etmek.

Ĥamdülillâh cân virdük göz diküp dīdâruña
Gördük âhır ĥayr-ıla ĥatm olduğın encāmumuz

2. **cân vire:**-e

Gazel 313

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Canını feda etmek.

Şevk-i ruħuñda her dem bende Cenâbî ĥâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yâna yâna

3. **cân vire:**-e

Gazel 67

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Canını feda etmek.

Ne ğam ey gül belâñ ile Cenâbî cân vire her dem
Hezârânuñ gibi vaşfuñ bahârında hezârânuñ var

4. **cân virmededür:**-me, -de, -dür

Gazel 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Canını feda etmek.

Ey Cenâbî irmege ser-menzi-i maqşûda dil
'Aşkla ile cân virmededür her bâbda râh-ı şavâb

5. **cân virmedür:**-me, -dür

Gazel 132

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Canını feda etmek.

Bir niçe ĥünî dil-âver meşrebüz kim yoluña
Olsa rüz-ı ma'reke cân virmedür tedbîrümüz

6. **cân virüp:**-üp

Gazel 295

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Canını feda etmek.

Cân virüp 'aşıklararuñ sen şeh ğamında gitdiler
Râyet-i âhi diküp bir bir 'adem şahrâsına

7. **cân virür:**-(ü)r

Gazel 261

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını feda eden (kimse)

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-i ĥüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben yanayın

8. **cân virür:**-(ü)r

Gazel 264

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Birinin veya bir şeyin uğruna kendini feda etmek.

Yoğrişup 'aşıklarun tîr-i belâña cân virür
Râh-ı küyüñda yatar qurbân qurbân üstine

9. cân virür:-(ü)r

Gazel 308

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Birinin veya bir şeyin uğruna kendini feda etmek.

'Aşk-ı cânân illerinde şive bünyâd eylesem
Cân virür Mahmûd-ı gam göñlüm gibi Ayazuma

10. cân virür:-(ü)r

Murabba 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Birinin veya bir şeyin uğruna kendini feda etmek.

Şem'-i ruhsârında yârûñ cân virür pervâneym
Kanğı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

11. cân virür:-(ü)r

Tahmis 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Birinin veya bir şeyin uğruna kendini feda etmek.

Cân virür bu yolda bir zülf-i siyehkâr isteyen
Dâyimâ hân-ı dile mihmân-ı gam eyler duğûl

12. cân virürsem:-(ü)r, -(i)se, -m

Gazel 238

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Birinin veya bir şeyin uğruna kendini feda etmek.

Fâriğ ancak ol perî ben 'aşık-ı nâ-şâddan
Cân virürsem bî-ğaberdür nâle vü feryâddan

cân viren:

1. cân viren:-en

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Canını feda eden (kimse).

Tîr-i gamuña cân viren ey kaçış kemânum
Meydân-ı mağabbetde özini hedef eyler

cânâ:

1. cânâ:

Gazel 22

Mısra: 2

Ey sevgili!

Merdüm-i dil kalmason mağbûs-ı câh-ı gam ebed
Şal kemend-i kâkülün ırgür aña cânâ meded

2. cânâ:

Gazel 24

Mısra: 5

Ey sevgili!

Geh şarâb-ı la'lün içüp mest olur cânâ göñül
Gâh hâlün hâbbesini ekl idüp hayrân olur

3. cânâ:

Gazel 35

Mısra: 9

Ey sevgili!

Gördi eşk-i dîdeden cânâ esâs-ı ten hâlel
Pest olur bârân ile dîvâr toprağın çeker

4. cânâ:

Gazel 36

Mısra: 5

Ey sevgili!

Dir lebün altında cânâ hâl-i şîrînüñ gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i hurmâ çeker

5. cânâ:

Gazel 39

Mısra: 6

Ey sevgili!

Diyâr-ı miñnet ile sözüñ olsam n'ola serdârı
Gam-ı 'aşkuñ gibi cânâ çü devlet-ğ'âhumuz vardur

6. cânâ:

Gazel 44

Mısra: 1
Ey sevgili!

Dil ğam-ı 'aşkuñla cānā şanma kim ferzānedür
Kākülün zencirine vā-beste bir dīvānedür

7. cānā:
Gazel 53
Mısra: 7
Ey sevgili!

Yakdı şem'-i miñnetün cānā derün-ı sīnemi
Gözden ağan yaş degüldür derdlü yüregüm yağıdur

8. cānā:
Gazel 54
Mısra: 1
Ey sevgili!

Atan ğamze oğın cānā siyeh çeşmün şadağıdur
Kemān-eburūruñ haqqı o kâfir qara yağıdur

9. cānā:
Gazel 54
Mısra: 8
Ey sevgili!

Müje tīrini atmakda hūlāşa buldı yol çeşmün
Kişiyi hıfz iden cānā yanundağı yarağıdur

10. cānā:
Gazel 59
Mısra: 7
Ey sevgili!

O kıdd-i 'işve-perdāzuñ şalinsun her taraf cānā
Bu göñlüm büstānında çü bir serv-i revānumdur

11. cānā:
Gazel 66
Mısra: 8
Ey sevgili!

Ağza alsam vaşf-ı la'lün çihreme düşer 'arak
Leblerün devrinde şorma baña cānā mül nedür

12. cānā:
Gazel 82

Mısra: 7
Ey sevgili!

Bir bahār-ı tāzedür cānā cemālün kim müdām
Fazl-ı dīde 'aşık-ı dīdāra ter gül 'arz ider

13. cānā:
Gazel 83
Mısra: 7
Ey sevgili!

Dil-i bī-çāremi cānā görenler bend-i zülfüñde
Sezādur geçse zencire bu bir dīvānedür dirler

14. cānā:
Gazel 84
Mısra: 5
Ey sevgili!

Ol ğabğab-ı dil-āvīz Hızr-ı haţuñla cānā
Āb-ı hayāta mālīk bir zulmet içre çeşdür

15. cānā:
Gazel 99
Mısra: 2
Ey sevgili!

Ğam şebinde şubha dek işüm gücüm efgāndur
Hak güvāhum şanma cānā didigüm yalandur

16. cānā:
Gazel 100
Mısra: 1
Ey sevgili!

Didüm senden gelen cānā belādur
Didi kim saña benden bil 'atādur

17. cānā:
Gazel 115
Mısra: 7
Ey sevgili!

Vaşfı rüşen gün gibi cānā kamerveş alnuñuñ
Tār-ı şebdür çihreñe meh-tāb beñzer beñzemez

18. cānā:
Gazel 131

Mısra: 9
Ey sevgili!

Küh-ı ğam sengin diyü 'arz itme cânâ Ğarfiyâ
Berg-i kâha almadı bizden anı verzîdemüz

19. cânâ:
Gazel 138
Mısra: 9
Ey sevgili!

La'lüñ esrârını bildük şoricak cânâ velî
Ğâlûñi fehm itmedük ol Ğabbenüñ Ğayrâniyuz

20. cânâ:
Gazel 153
Mısra: 9
Ey sevgili!

Çeşm-i Ğün-efşânumuñ Ğüş eyle cânâ vaşfını
Bezmi-ı Ğamda devr iden cân-ı elem-peymâyâ bak

21. cânâ:
Gazel 155
Mısra: 9
Ey sevgili!

Cür'a-i la'lüñ çeküp cânâ Cenâbî mestdür
Ğaşre-dek bî-hüş olursa tañ mıdur evkâr-ı 'aşk

22. cânâ:
Gazel 156
Mısra: 5
Ey sevgili!

Bî-şübhedür miyânuñ hîç olduğına cânâ
'İlm-i yaĞînüm oldu aña Ğümân ider yok

23. cânâ:
Gazel 156
Mısra: 8
Ey sevgili!

Derdüñ kabûl idelden atdum ferâĞ-ı küllî
Şanma Ğamuñla cânâ terk-i cihân ider yok

24. cânâ:
Gazel 160

Mısra: 5
Ey sevgili!

Şâm-ı fûrkat içre cânâ tâ dem-i şubĞ-ı vişâl
Derd ü Ğam egler dili şanma anuñ yârâni yok

25. cânâ:
Gazel 161
Mısra: 8
Ey sevgili!

Göñülden gitmedi hergiz Ğayâl-i Ğâmet-i servüñ
Bu turfe bâĞda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

26. cânâ:
Gazel 183
Mısra: 8
Ey sevgili!

Tîr-i Ğamzeñ üstine cânlar virürdi şevk ile
Yaraya cânâ cemâlüñ 'ıydına Ğurbâna dil

27. cânâ:
Gazel 188
Mısra: 19
Ey sevgili!

Ğasret-i rüyuñla cânâ ebrveş giryân olup
Fûrkatüñde jâleden yaşlar döker her an gül

28. cânâ:
Gazel 188
Mısra: 23
Ey sevgili!

Var iken cânâ nazarda ol semensâ ruĞlaruñ
BâĞ-ı 'âlemdede Cenâbî eylemez seyrân gül

29. cânâ:
Gazel 226
Mısra: 7
Ey sevgili!

Ğaddüñ Ğamında cânâ teslim-i cân idersem
Ğabrümde serv dik kim anda 'alâmet olsun

30. cânâ:
Gazel 242

Mısra: 10
Ey sevgili!.

Bulup ğamzeñ ħadenginüñ Cenābī sīnede zaĥmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cānā şafāsından

31. cānā:
Gazel 254
Mısra: 9
Ey sevgili!.

Āteş-i 'aşkuñ yaķar cānā Cenābī sīnede
'Ādet oldı nāra yaķmak her dem aña ħānesin

32. cānā:
Gazel 263
Mısra: 9
Ey sevgili!.

İstemez hecrüñ koyup cānā Cenābī vaşluñı
Şeh Süleymān çün buyurdu 'āşık olmaz kām-cü

33. cānā:
Gazel 269
Mısra: 3
Ey sevgili!.

Dāl ħaddüñ üzre cānā oldıĝı zülfüñ yiri
Bu 'ālāmet bes ki elfüñ yazılır dāl üstine

34. cānā:
Gazel 278
Mısra: 1
Ey sevgili!.

Ĝarķam egerçi cānā yaşumla baĥr-ı derde
Sönmez yanar velikin 'aşkuñ odı cigerde

35. cānā:
Gazel 281
Mısra: 3
Ey sevgili!.

Gözüñ kan dökdüğün cānā işitmiş şāhne-i zülfüñ
Başarlar ol harāmıy budur ħorkum yatağında

36. cānā:
Gazel 284

Mısra: 6
Ey sevgili!.

Sen kemān-ebrü nigāra meyl idelden cān u dil
Cān belālar gördi cānā tīr-i ğamdan dil-bere

37. cānā:
Gazel 325
Mısra: 5
Ey sevgili!.

Yaķmaĝa biñ şevķ ile cānā çerāĝ-ı derdüñi
Cān fitīliyle pür itdüm ben yüregüm baĝını

38. cānā:
Gazel 351
Mısra: 6
Ey sevgili!.

Muķābil olmaĝa mihrüñ ruĥuñla yoķ durur vechi
Meh-i çarĥuñ ne cānı var ħura cānā saña ķarşı

39. cānā:
Gazel 361
Mısra: 1
Ey sevgili!.

Çihremi zerd eyledüñ ğam birle cānā zer gibi
Bu ķatı göñlüñ senüñ ey sīm-ten mermer gibi

40. cānā:
Gazel 363
Mısra: 10
Ey sevgili!.

Nigār- ħāne-i Çini temāşā eyledüm gördüm
O naķş olmuş şuver cānā yüzüñüñ cümle ħayrānı

41. cānā:
Gazel 364
Mısra: 4
Ey sevgili!.

Yüzüñ deşt-i melāĥatdür gözüñ şir-i jiyānında
Ķara zülfüñ midür cānā ol arslānuñ siyāh ĝuşı

42. cānā:
Gazel 367

Mısra: 8
Ey sevgili!

La'l-i nābuñ yādına nūş eyleyüp hūn-ı ciger
Bezm-i ğamda hōş gezer ben 'āşıkuñ cānā demi

43. cānā:
Murabba 4
Mısra: 17
Ey sevgili!

Pāy-māl-i derdüñ oldum itmedüñ cānā naẓar
Hāk-i rāh-ı küyuñ oldum kılmaduñ hergiz güzer

44. cānā:
Tahmis 1
Mısra: 14
Ey sevgili!

Var iken bāğ-ı cemālūñ geşt-i bostān itmeyem
Ruĥlaruñ yādına cānā niçün efgān itmeyem

cāna yitüp:

1. cāna yitüp:-üp
Gazel 297
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
*Canına yetmek; katlanamayacak duruma
gelmek, bezmek, bıkmak.*

Gözünüñ baña zulmünden yitüp ey mäh-rū cāna
Şikāyet-nāmeler yazdum şunam Sultān Süleymāna

cānān:

1. cānāndan:-dan
Gazel 9
Mısra: 1
Sevgili.

Kıldı fūrkat ben ğarībi āh cānāndan cüdā
Cism-i bī-rūḥum ki qaldum ḥasretā cāndan cüdā

2. cānān:
Gazel 31
Mısra: 1
Sevgili.

Pür durur 'uşşāk ile her yırde kim cānān olur
Lāzım-ı dīvān durur her kanda kim sultān olur

3. cānānidur:-ı, -dur
Gazel 81
Mısra: 2
Sevgili.

Ol efendüm pek güzel kim 'ālemüñ sultānidur
Başda tāc-ı devletümdür cānumuñ cānānidur

4. cānān:
Gazel 149
Mısra: 6
Sevgili.

Āh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cānum
Cānān elinden ey dil bu bir şikāyet ancak

5. cānānı:-ı
Gazel 150
Mısra: 22
Sevgili.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenābī şevk-i mäh
Kalb-i 'aşıkdur hemānā kim anuñ cānānı yok

6. cānān:
Gazel 362
Mısra: 13
Sevgili.

Baña cānān gerek Ḥarfī vü diger ni
Cihānuñ bir durur yoğı vü varı

7. cānānı:-ı
Murabba 4
Mısra: 1
Sevgili.

Kimsenüñ cānānı yā Rab yār-i aġyār olmasun
Gülşen-i 'ālemde her gül hem-dem-i ḥār olmasun

cānāne:

1. cānāneler:-ler
Gazel 92
Mısra: 1
Sevgili.

Ruĥları Şem'in yaĥaldan nâz ile cânâneler
Oldı süz ehli aña yanmaĥ için pervânelele

2. cânânesin:-sin

Gazel 253

Mısra: 10

Sevgili.

Maĥzen-i sinemdedür 'aşkı Cenâbî dil-berüñ
Bulsa cânı gibi saĥlar her kıťi cânânesin

3. cânânei:-i

Gazel 287

Mısra: 1

Sevgili.

Küfr ile ârâste gördükde ben cânânei
Mezheb-i 'İsâya koydum bu dil-i dîvânei

cânânenüñ haddi nârından:

1. cânânenüñ haddi nârından: -i,-(n)dan

Gazel 287

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanaĥının ateťi (allıĥı).

Men' olinmaz haddi nârından göñül cânânenüñ
Şem'a yanmaĥdan ne mümkin men' idem pervânei

cânânuñ reh-i 'aşkında:

1. cânânuñ reh-i 'aşkında:-i, -(n)da

Gazel 165

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşk yolu.

Reh-i 'aşkında cânânuñ rakîbinden elem çekdüm
Tarîĥ-i Kâ'bede hâcî çeker zecrin muĥaylânuñ

cân-bâz:

1. cân-bâzdu:-dur

Gazel 213

Mısra: 1

*Yerde ve tel, at, bisiklet, ip vb. üzerinde
dengeye dayanan, tehlikeli, heyecan verici
gösteriler yapan kimse, akrobat. II Âťıĥın gönü.*

Ĥayâl-i târ-ı zülfüñle yürür cân-bâzdu göñlüm
Ne ĥam tıĥ-i cefâ çekse müjeñ ser-bâzdu göñlüm

cândan:

1. cândan:

Gazel 78

Mısra: 5

Gönülden, içten, yürekten.

'İbâdet saña cândan farz olupdur
Be-her 'illet niyem men ĥasta ma'zür

cân-ı 'adüyi almaĥa:

1. cân-ı 'adüyi almaĥa:-maĥa

Gazel 132

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Düşmanın canını almak. II Öldürmek.

Teťne-lebdür ĥün-ı ĥaşma dem-be-dem
ťimťirümüz
Töĥrulupdur almaĥa cân-ı 'adüyi tîrümüz

cân-ı 'âlemsin:

1. cân-ı 'âlemsin:-sin

Muhammes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Âlemin, cihanın canı. II Kanunî Sultan Süleymân

Düşmenüñ başına çarĥuñ ťad-belâ vü nekbeti
Cân-ı 'âlemsin ťehâ sür 'izzetile devleti

cânı bedenden ayıra:

1. cânı bedenden ayıra:-a

Tahmis 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Canı bedenden ayırmaĥ; öldürmek, can almak.

Kâkülüñ kaçdı bu kim miski Ĥotenden ayıra
Gözlerüñ sa'yi budur cânı bedenden ayıra

cânı gibi saĥlar:

1. cânı gibi saĥlar:-r

Gazel 253

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir şeye aşırı ilgi göstermek, canı gibi önemle bakıp korumak, gözünden bile sakınmak.

Mağzen-i sinemdedür 'aşkı Cenābī dil-berūñ
Bulsa cānı gibi saıklar her kişi cānānesin

cānı gibi sevse:

1. cānı gibi sevse:-se

Gazel 346

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok güçlü bir sevgiyle bağlanmak.

Fürkat-i derdüñ baña ey meh 'azāb-ı cān gelür
Sevse kişi tañ midur cānı gibi hem-zādını

cānı hulkuma irdi:

1. cānı hulkuma irdi:-di

Gazel 291

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Canı boğazına gelmek; dayanamayacak noktaya gelmek, dayanacak gücü kalmamak.

Hulkuma irdi cānı Leylī idi dilinde
'Uşşāk içinde sābāş Mecnūn-ı nā-murāda

cān-ı mahzuñum:

1. cān-ı mahzuñum:-(u)m

Gazel 207

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşğın) hüzünlü, kederli gönlü.

Hün-ı dil dökdi ğamuñda çeşm-i pür-ğūnum benüm
Gülmedi hecrüñ deminde cān-ı mahzuñum benüm

cān-ı Mecnūn:

1. cān-ı Mecnūn:

Gazel 265

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mecnūn'un gönlü.

Necd tağı başdı yir yir bağına her ne ki çarğ
Seng-i miñnet diyü atdı cān-ı Mecnūn üstine

cānı yok:

1. cānı yok:

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Takati olmamak; gücü yetmemek, dermanı olmamak.

Ey vefāsı az cevr ü kahrünüñ oranı yok
Şerh-i hālin itmege 'aşkuñda cānuñ cānı yok

cānib:

1. cānibinden:-i, -(n)den

Gazel 275

Mısra: 3

Yan, taraf, yön, cihet.

Ruğ-ı zerd-ile çeşm-i eşk-bārum cānibinden hem
Ayağı tozına yüz sür zer ü gevher nişār eyle

cānib-i Hakk'dan cihāna nüzül itmiş bir āyetsin:

1. cānib-i Hakk'dan cihāna nüzül itmiş bir āyetsin:-sin

Gazel 241

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah tarafından yeryüzüne indirilmiş bir ayet (gibi eşsiz olan sevgili).

Vücuduñla gözi göñli ğanīdür cümle āfākuñ
Cihāna Cānib-i Hakk'dan nüzül itmiş bir āyetsin

cān-ıla:

1. cān-ıla:

Gazel 201

Mısra: 7

Canıgönülden, çok isteyerek, içtenlikle.

Dil nağdini dilerken ben cān-ıla belāña
Gencīne-i hayātum virsem saħāvet itsem

2. cān-ıla:

Gazel 202

Mısra: 5

Canıgönülden, çok isteyerek, içtenlikle.

Bir boyı serv-i revānuñ kulu olsam cān-ıla
Kendümi mülk-i belāya bende sultān eylesem

cānın yakan:

1. **cânın yağan:-an**

Gazel 81

Mısra: 7

Kelime Tipi:

*Zulmeden eziyet eden (şey). II Âşığın
gönlündeki aşk ateşi.*

Âteş-i süz-i dilidür 'âşıkıñ cânın yağan
Seyle viren hânümânın dîde-i giryânıdır

cânına lerze düşmiş:

1. **cânına lerze düşmiş:-miş**

Gazel 182

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Etkilenmek, sersemlemek, titremek.

Lerze düşmiş cânına üstüne dıtrer şa'sa'a
Mihr-i ruhsârûña kimdür zerreveş ser-sem degül

cânını virdi:

1. **cânını virdi:-di**

Gazel 347

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Birinin veya bir
şeyin uğruna kendini feda etmek.*

Çekmeyem bir dem diyü yârüñ gam-ı hicrânını
Kâbîz-ı ervâha virdi ehl-i miñnet cânını

cânlar:

1. **cânlar:**

Gazel 207

Mısra: 12

(Âşıkların) gönlü, yüreği.

Saña beñzer yok güher aşdâf-ı 'âlemdede bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknûnum
benüm

cânlar virenler:

1. **cânlar virenler:**

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Birinin veya bir şeyin uğruna kendini feda eden
(kimseler).II Sevgilinin yan bakışı uğruna canını
feda eden âşıklar.*

Gamzeñe cânlar virenler düşdiler hânçerlere
Asdı dâr-ı zülfüñe kendüyi ber-dâr isteyen

cânlar virür:

1. **cânlar virür:-(ü)r**

Murabba 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birinin veya bir şeyin uğruna kendini feda eden
(kimse). II Âşık.*

Yoluña cânlar virür ben gibi şeydâ görmedi
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânüm benüm

cânlar virürdi:

1. **cânlar virürdi:-(ü)r, -di**

Gazel 183

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ölmek, ruhunu teslim etmek. II Birinin veya bir
şeyin uğruna kendini feda etmek.*

Tîr-i gamzeñ üstine cânlar virürdi şevk ile
Yaraya cânâ cemâlüñ 'ıydına kırbâna dil

cânım gerdani:

1. **cânım gerdani:-i**

Gazel 256

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) boynu. II Âşığın gönlü.

Baña ey gîsü-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cânım gerdani üzre mañabbetden resensin sen

cânım gibi sevsem:

1. **cânım gibi sevsem:-se, -m**

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok güçlü bir sevgiyle bağlanmak.

Sînede cânım gibi sevsem 'aceb mi miñnetüñ
Haste göñlüm çâresidür derdümüñ dermânıdır

cânım gitdi:

1. **cânım gitdi:-di**

Tahmis 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -
Canın çıkması, bedeni terk etmesi.

Gitdi cânım yirine geldi ğamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur ħüsn-i 'amel

cānum hastesini:

1. **cānum ħastesini:-(s)i, -(n)i**

Gazel 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hasta can.

Gördi cânım ħastesini la'lüñe ilti göñül
Tālib-i dārü'ş-şifādur nā-tüvānın gezdürür

cānumdan bī-zār:

1. **cānumdan bī-zār:**

Gazel 317

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Canından bezmiş (kimse); çektiği sıkıntı
yüzünden artık yaşamayı istemeyecek duruma
gelmiş olan (kimse). II Âşık.*

'Ālem-i ħayretde ben nā-çār gördüm kendümi
Kendü cânımdan dañı bī-zār gördüm kendümi

cānumuñ tabībi:

1. **cānumuñ tabībi:**

Gazel 291

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönünün hekimi, doktoru. II Sevgili.

İrgür şarāb-ı vaşluñ ey cânımuñ tabībi
Derd-i firāka düşdüm dil-ħasteyim ziyāde

cānuñ virüp:

1. **cānuñ virüp:-üp**

Gazel 273

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını feda etmek, bir değer uğruna ölmek.

Ol serv-i ser-firāzuñ cânıñ virüp yolında
Üstine bīd-āsā ey dil tezelzül eyle

cānuñ zevrakın:

1. **cānuñ zevrakın:-ı, -n**

Gazel 348

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Can kayığı. II Âşığın bedeni.

Şalma cânıñ zevrakın girdāb-ı bañr-ı nekbete
Şişirüp bād-ı hevesde kendüñi yelken gibi

cāvizü'l-isneyn:

1. **cāvizü'l-isneyndür:-dür**

Gazel 182

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Atasözü**

*Küllü sırrın cāveze'- isneyni şa'a: İki dudağı aşan
her sır yayılır.*

Cān u dilden geçse rāzuñ cāvizü'l-isneyndür
Açma sırrıñ cān u göñle kim saña maħrem degül

cāy-ı ğam-ābāddan:

1. **cāy-ı ğam-ābāddan:-dan**

Gazel 238

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gamlı yer. II Dünya.

Kaşırına dil bağladım dehrüñ kusūra uğradım
Ĥâtirum vīrānedür bu cāy-ı ğam-ābāddan

cāy-ı gül:

1. **cāy-ı gül:**

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gülün yeri.

Farq-ı serde âşikāra eyledüm bir taze dāğ
Gül-ruħuñ yādına ey gül başdadur çün cāy-ı gül

cāy-ı ħ'ābum:

1. **cāy-ı ħ'ābum:-(u)m**

Gazel 217

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yatak.

Şeb düşüp ħāk-i rehüñde eylesem teslīm-i cān
Eyleme baña ta'accüb cāy-ı ħ'ābum şanuram

cây-ı 'işret-âbâduñ:

1. cây-ı 'işret-âbâduñ:-(u)ñ

Gazel 177

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meyhanenin yeri.

O cây-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şüretde cüvândan yig

cebîn:

1. cebîni:-i

Gazel 115

Mısra: 9

(Sevgilinin) alını.

Nûr-ı Ahmeddür cebîni aña nisbet ruhları
Ey Cenâbî hattına Aşhâb beñzer beñzemez

ced:

1. ced:

Gazel 22

Mısra: 8

Dede, ata.

Mâder-i gamdan toğup derdüñle kırdaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhâdı eb Mecnûnı ced

cedel kıılmağıl:

1. cedel kıılmağıl:-ma, -ğıl

Muhammes 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tartışmak, çekişmek, münakaşa etmek.

Geh nûş-ı pür-şafâ vü gehî nîş-i bâ-ğalel
Devr-i cihânı hayra görüp kıılmağıl cedel

cefâ:

1. cefâlar:-lar

Gazel 182

Mısra: 12

Eziyet, sıkıntı.

Muķtezâ-yı hüsn-i 'âlem-girdür bî-iştibâh
Bu cefâlar yârdan ben bî-dile mübrem degül

2. cefâ:

Murabba 1

Mısra: 19

Eziyet, sıkıntı.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kangı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

cefâ bāğında:

1. cefâ bāğında:-ı, - (n)da

Gazel 340

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eziyet, cefa bahçesi.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldı
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bāğında hâr oldı

cefâ itdüñ:

1. cefâ itdüñ:-dü, -ñ

Gazel 369

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet etmek, üzmemek, acı çekirmek.

Gider bî-dādluķ resmin ki sen saña cefâ itdüñ
Gören kimdür bu 'âlemdede murâd olmuş sitemkârı

cefâ-keş:

1. cefâ-keş:

Gazel 206

Mısra: 3

Cefa çeken, eziyet ve sıkıntıya katlanan, cefakâr (âşık).

'Aşkuñla ben cefâ-keş maḥsûd-ı rûzgârum
Yoluñda her belâya şanma ki rağbet itmeme

cefâ-şemşirini çekseñ:

1. cefâ-şemşirini çekseñ:-se, -ñ

Gazel 303

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cefa kılıcını çekmek. II Eziyet etmek.

Oı Cenâbî bendeñe eyle havâle döstüm
Çekseñ cefâ-şemşirini ger 'âşık-ı şeydâlara

cefâyâ mu 'tâd olsun:

1. cefāya mu'tād olsun:-sun

Gazel 290

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) eziyetine, cefasına alışmak.

Kessin ümîd-i mihri olsun cefāya mu'tād

Şol derdmendi dilden 'âşık ola o mâha

cellād:

1. cellād:

Gazel 77

Mısra: 8

Can alıcı kimse veya şey. II Sevgilinin gözleri.

Gözlerüñ vehmin koyup müjgānuñ aldı dil ele

'Unfila cellād elinden tîğ-i âteş dem kıpar

Cem:

1. Cemüñ:-üñ

Gazel 12

Mısra: 3

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir.

Ƙaldur duā'ya bir elüñ şād eyle rûhın sen Cemüñ
Bezmi içre rind-i mey-perest çün bir elinde cām ola

2. Cemden:-den

Gazel 37

Mısra: 6

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin

olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir.

Bāde-i şevkuñla çalduñ ayağa merdümleri
Cām-ı la'lüñdür viren 'älemlere Cemden haber

3. Cem:

Gazel 55

Mısra: 6

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir.

Bugün bir cāmıdan içdüm şarāb-ı 'aşk-ı yāri kim
Ser-i Dārā vü Cem dirler anuñ iki habābıdur

4. Cemlerüz:-ler, -(ü)z

Gazel 133

Mısra: 4

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir.

Meclis-i esrā bi-'abdih cāmını nüş eyleyüp
Cür'asını bu toköz mīnāya şaçan Cemlerüz

5. Cem:

Gazel 182

Mısra: 1

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin

doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir.

İşbu demde her göñül kim cām-ı meyle Cem degül Meclisinde 'âlemüñ ol bir nefes hurrem degül

6. Cem:

Gazel 180

Mısra: 6

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir. II Cem gibi bir kimse.

Ser-nigün cāmını çarhuñ elde tut her bezmde İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

7. Cem:

Gazel 354

Mısra: 8

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir. II Cem gibi bir kimse.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ gālibā Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem kalmadı

8. Cemlerüz:-ler, -(ü)z

Gazel 279

Mısra: 10

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir. II Aşık.

Cām-ı belâ-yı 'aşkı nüş eyleyüp Cenâbî Bezm-i şafâda dāyim biz Cemlerüz cihānda

cem' idemez:

1. cem' idemez:-e, -mez

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Toplamak, bir araya getirmek. II Kendini toplamak; perişanlıktan kurtulmak.

Ruğlarıñda ey perî zül-i perîşānuñ görüp Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm aşüftedür

cem' itdüm:

1. cem' itdüm:-dü, -m

Gazel 242

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Toplamak.

Nuküd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevāsından Bu kayd oldı baña hāşıl meger āhum livāsından

cem' kılsam:

1. cem' kılsam:-sa, -m

Gazel 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Toplamak, bir araya getirmek. II Gücünü toplamak.

Hırmen-i şabrum Cenâbî cem' kılsam bir nefes Rüzgâr-ı āh ile nālem anı ber-bād ider

cem' olur:

1. cem' olur: -(u)r

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Toplanmak, bir araya gelmek.

Leşker-i eşküm perîşân oldu her sū sensüzin
Kanda cem' olur şol 'asker kıala sultāndan cüdā

2. cem' olur: -(u)r

Gazel 270

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Toplanmak, bir araya gelmek.

Bir iki üç hūb gördüm bī-hisāb aġyārı līk
Cem' olur ruhbānlar 'ādetdür eşnām üstine

Cem resmini tutmuş:

1. cem resmini tutmuş:-miş

Gazel 358

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem'in yolunu, tarzını izlemek, takip etmek.

Cām-ı şevkuñ şafvetinden seyr-i hikmet eylerüz
Bezm-i 'ālem-gürümüz tutmuş durur Cem resmini

cemāl:

1. cemālın:-i, -n

Gazel 39

Mısra: 3

(Sevgilinin) güzelliği, güzel yüzü.

Cemālın görmesek sen āfitābuñ ey kamer-tal'at
Seni her kūşede arar felekde āhumuz vardur

2. cemālūñ:-(ü)ñ

Gazel 82

Mısra: 7

(Sevgilinin) güzelliği, güzel yüzü.

Bir bahār-ı tazedür cānā cemālūñ kim müdām
Fazl-ı dīde 'āşık-ı dīdāra ter gül 'arż ider

3. cemālūñ:-(ü)ñ

Gazel 130

Mısra: 5

(Sevgilinin) güzelliği, güzel yüzü.

Göñlüm koyup cemālūñ gül-geşt-i 'ālem itmez
Terk eyleyüp bahārı 'ārif hāzāna gelmez

4. cemālūñ:-(ü)ñ

Gazel 204

Mısra: 5

(Sevgilinin) güzelliği, güzel yüzü.

Vaşşāf-ı hūsnūñ oldum vaşf eyledüm cemālūñ
Tārīḥ-i 'ālem oldu şol ḥad rivāyet itdüm

5. cemālī:-i

Gazel 273

Mısra: 5

(Sevgilinin) güzelliği, güzel yüzü.

Reyhānī ḥaṭla bilseñ Muşḥaf durur cemālī
Vuşlat olur mı rüzī ey dil tefe'ül eyle

6. cemālīne:-i, -(n)e

Gazel 363

Mısra: 18

(Sevgilinin) güzelliği, güzel yüzü.

Dilā bir māh-i bedre göñül virdi bu Ḥarfī kim
Cemālīne kıl itmişdür felekde mihr-i raḥşānı

cemāl-i bā-kemāl:

1. cemāl-i bā-kemāl:

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mükemmel, kusursuz güzellik.

Ruḥuñ seyrān iden dir kim gör ol mahbūb-ı devrānı
Cemāl-i bā-kemāl ile şeh-i hürşīd-i şevketsün

cemāl-i Leyliden:

1. cemāl-i Leyliden:-den

Gazel 301

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Leylā'nın güzel yüzü.

Behre-mend olsun cemāl-i Leyliden cānı diyü
Dāġ-ı ḥasret revzen açdı sīne-i Mecnūnda

cemâlûñ 'ıydına:

1. cemâlûñ 'ıydına:-ı,-(n)a

Gazel 183

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin bayramı.

TİR-i gâmzeñ üstine cânlar virürdi şevk ile
Yaraya cânâ cemâlûñ 'ıydına kırbâna dil

cemâlûñ şem'ine:

1. cemâlûñ şem'ine:-ı,-(n)e

Gazel 261

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzel yüzünün mumu. II Sevgilinin
güzel yüzünün parlaklığı.

Sürme karşıdan beni şevk-ı ruhuñda yanayın
Kim cemâlûñ şem'ine yanmağa bir pervaneyin

Cemşid:

1. Cemşide:-e

Gazel 136

Mısra: 5

İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a
mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde
yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna
yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin
doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü
kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid
denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden
Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık
iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden
yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer.
Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kâsesinin
olduğu ve o kâse ile dünyanın çeşitli yerlerini
seyredebildiği söylenir.

Gâlib olsağ bu hünerle n'ola ger Cemşide biz
Kârgâh-ı 'âlem içre 'aşkıdır İcâdumuz

Cemşid-i devrân:

1. Cemşid-i devrân:

Gazel 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zamanın Cemşid'i.

Câm-ı derdüñ nüş idüp anlar ki mestân oldılar
Devletüñde her biri Cemşid-i devrân oldılar

Cemşid-i gerdün:

1. Cemşid-i gerdün:

Gazel 65

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zamanın Cemşid'i.

Sâkı-i 'aşkuñ elinden câm-ı şevkuñ nüş iden
Meclisinde 'âlemüñ Cemşid-i gerdün fer geçer

Cemşid bezmi şevketin:

Cemşid bezmi şevketin:-ı,-n

1. câm

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cem'in meclisinin görkemi, ululuğu.

Câm ile Cemşid bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurâhî ağzına ey gonca-leb kulkul nedür

cenâb:

1. cenâb:

Gazel 13

Mısra: 6

Kişi, kimse. II Âşık.

Ûâk-pâyüñ kuhlidür devlet gözine tütüvâ
Pây-büsuñ şevketiyle buldı şöhet bu cenâb

Cenâbî:

1. Cenâbîye:-y,-e

Gazel 1

Mısra: 9

Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/?-
ö.969/1561-62). Divan şairi.

Zülfünüñ gâmında Cenâbîye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki düd-ı siyâh aña

2. Cenâbî:

Gazel 2

Mısra: 9

Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/?-
ö.969/1561-62). Divan şairi.

Nazm-ıla şöhret bula dirse Cenâbî bendesin
İtmesün kem iltifâtın husrev-i devrân aña

3. **Cenâbî:**

Gazel 3

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Kaşlûme gamze okın almış Cenâbî yâr ele
Kaşları yâsı gamında olayın kurbân aña

4. **Cenâbî:**

Gazel 4

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdi gibi eldeki şâhîni ola

5. **Cenâbîveş:-veş**

Gazel 5

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gözlerüñ şeh-bâzına olsun Cenâbîveş şikâr
İsteyen şayduñ mişâli beste-i fitrâk ola

6. **Cenâbî:**

Gazel 6

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mülk-i hüsnuñ şâhıyam diyü Cenâbî ol melek
'Ârızı hükminde kaşın gösterür tuğra baña

7. **Cenâbî:**

Gazel 7

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tâc-ı fakr ile Cenâbî husreviyem 'âlemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mîr ile sultân baña

8. **Cenâbî:**

Gazel 8

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Kanımı döküp Cenâbî eyledi âhîr helâk
Gör ne resme zağm urupdur hañçer-i hasret baña

9. **Cenâbî:**

Gazel 9

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sen gül-i nev-resteden ayru Cenâbî âh ider
Nâle eyler her nefes bülbül gülistândan cüdâ

10. **Cenâbî:**

Gazel 13

Mısra: 17

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Pâyüñe yüz sürmege her dem Cenâbî husrevâ
Reh-güzâr-ı küyuñ içre eyledüñ kendin türâb

11. **Cenâbî:**

Gazel 14

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Serv gibi şalınur görseñ o yâr-i ser-keşi
Bu Cenâbî bendesinden pâ-y-i hõş-reftârın öp

12. **Cenâbî:**

Gazel 15

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Okıdukda ey gâzel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden gonca-i hândânın öp

13. **Cenâbî:**

Gazel 16

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî irmege ser-menzil-i maqşûda dil
'Aşkla ile cân virmededür her bâbda râh-ı şavâb

14. **Cenâbî:**

Gazel 17

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ayağından bu Cenâbî başını fark itmedi
Tâ ki anı mest kıldı cur'a-i câm-ı elest

15. **Cenâbî:**

Gazel 18

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İrse hadeng-i âhuñ tañ mı Cenâbî çarha
Menzil erisin oldı qaddüñ kemâna nisbet

16. **Cenâbî:**

Gazel 20

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî şî'rine kıymet getürsün
Olan bâzâr-ı fazl içre güher döst

17. **Cenâbî:**

Gazel 21

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Göriccek didi Cenâbî müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şaқın dâmenüñi hâra meded

18. **Cenâbî:**

Gazel 22

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ger elifveş kâmeti yârüñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

19. **Cenâbî:**

Gazel 23

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Budur dîvân-ı devrüñ şâh beyti
Ki 'aşk içre Cenâbî oldı nâ-büd

20. **Cenâbî:**

Gazel 24

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Seyl-i eşkümden Cenâbî cismümüñ ma'müresi
Kalb-i 'aşk gibi bir gün yıkılıp virân olur

21. **Cenâbî:**

Gazel 25

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Kıble-i maqşûdı kimüñ mirdür kimüñ vezîr
Sû-be-sû bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı arar

22. **Cenâbî:**

Gazel 26

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zer gibi hâlîş olam râh-ı vefâ içre diyü
Püte-i gamda Cenâbî özüni kâl eyler

23. **Cenâbî:**

Gazel 27

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Vaşf-ı rüyuñda Cenâbî şî'rin inşâ eylese
Ey şeh-i mülk-i melâhat bir güzel dîvân olur

24. **Cenâbî:**

Gazel 28

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zaḥm-ı tîğ-ı bî-ḥisâbuñ yimeden 'âşıklarun
Bu Cenâbî gibi ey meh cümleten kan oldılar

25. **Cenâbî:**

Gazel 29

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ḥırmen-i şabrum Cenâbî cem' kılsam bir nefes
Rûzgâr-ı âh ile nâlem anı ber-bâd ider

26. **Cenâbî:**

Gazel 30

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Âsüde-i dehr oldı Cenâbî gibi ğamdan
Her kim ki şehâ säye-i luṭfuñ kenef eyler

27. **Cenâbî:**

Gazel 31

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir şererle külliyeñ yaqdı Cenâbî varumı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i süzân olur

28. **Cenâbî:**

Gazel 32

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Câm-ı lebüñi emsem bilmez nedür Cenâbî
İçmiş mey-i belâñı mest ü ḥarâba beñzer

29. **Cenâbî:**

Gazel 33

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Câmi'-i ḥüsnine nâzır olalı yârũñ göñül
Bu Cenâbî çeşmini ḥidmetde câbiler bilür

30. **Cenâbî:**

Gazel 34

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî fûrkatũñden kıldı feryâd
Vişâlũñden o bir nâ-kâma beñzer

31. **Cenâbî:**

Gazel 35

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ḥâne-i dilde görüp yanar çerâğ-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregine yağın çeker

32. **Cenâbî:**

Gazel 36

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

La'l-i nâbuñ yâdına ey meh Cenâbî dem-be-dem
Ḥün-ı dilden bezm-i ğamda bâde-i ḥamrâ çeker

33. **Cenâbî:**

Gazel 37

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Fûrkatı yârũñ Cenâbî kıldı âşüfte beni
Kim dürür baña viren ol zülfî pür-ḥamdan ḥaber

34. **Cenâbî:**

Gazel 38

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İrmedüm diyü Cenâbî ḥâk-pây-i dil-bere
Fûrkatũñde bu elemle ḥâtırum meksürdür

35. **Cenâbiye:-(y)e**

Gazel 39

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Nazar şalmaz Cenâbiye o dil-ber görmese yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz vardır

36. **Cenâbî:**

Gazel 40

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yâd-i zülf-i müşg-büyüñla Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gicelerle bir uzun sevdâdadur

37. **Cenâbî:**

Gazel 41

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yâd-ı zülf ü 'ârîzuñla bu Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gice gündüz bir uzun sevdâdadur

38. **Cenâbiyi:-(y)i**

Gazel 42

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sen gül katında bende Cenâbiyi dir gören
Serv ayağına büse virür bir giyâ durur

39. **Cenâbî:**

Gazel 43

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî derd-i mihrüñle girelden tekiye-i 'aşka
Ten-i pür-dâğ ile şâhum gezer rind-i kalendardür

40. **Cenâbî:**

Gazel 44

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yâd-ı şem'-i 'ârîzuñla bu Cenâbî ey melek
Âteş-i dil-süz-ı hecre yanmağa pervânedür

41. **Cenâbî:**

Gazel 45

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Baňa ol gül ey Cenâbî gam degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahâda gonca-i nev-restedür

42. **Cenâbî:**

Gazel 47

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gev-şifat başum Cenâbî kapmağa ol şeh-süvâr
'Anberin zülfi elinde şavlecânın gezdürür

43. **Cenâbî:**

Gazel 48

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şorsañ âb-ı dîdemüñ dâğ-ı cigerdür başını
Ey Cenâbî gözlerüm ol çeşmenüñ ayağıdur

44. **Cenâbî:**

Gazel 49

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şarf it Cenâbî hâşıl-ı 'ömrüñ o mâha kim
Toğm-ı vefâsı mezra'-ı cânuñda kiştedür

45. **Cenâbî:**

Gazel 50

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Hasretinden ol mehüñ yaşum Cenâbî akmada
Yâ Savâ ırmağıdur yâ Tunca yâhüd Tunadur

46. **Cenâbî:**

Gazel 51

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemüñ bir tıfl iken
Her mürîd ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdür

47. **Cenâbî:**

Gazel 52

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârî başında zer-külehdür

48. **Cenâbî:**

Gazel 53

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Reng ü bû viren Cenâbî gülsitân-ı 'âleme
Gül gibi derd ehlinüñ şol sînesinde dâğıdur

49. **Cenâbî:**

Gazel 54

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bulur bî-minnet ağıyaruñ katunda gün gibi 'izzet
Cenâbî âsitânuñda girü şâhum bayağıdur

50. **Cenâbîdür:-dür**

Gazel 55

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Saña bülbül gibi ey gül gönülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i gamda bugün bende Cenâbîdür

51. **Cenâbî:**

Gazel 56

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bu toköz deryâsına çarhuñ Cenâbî sığmadı
Hamle varmış Yunus-ı 'irfân ile balık mıdur

52. **Cenâbî:**

Gazel 57

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şâhbâzi
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli duzağumdur

53. **Cenâbî:**

Gazel 58

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

O gül-büyüñ firâkıında Cenâbî sîne de dâğlar
Temâşâ itmege her dem benüm rengin
bahârumdur

54. **Cenâbî:**

Gazel 59

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Metâ'-ı varlığı şatdum Cenâbî yokluğa çün kim
Bu bâzâr-ı fenâ içre baña aşşı ziyânumdur

55. **Cenâbî:**

Gazel 60

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yakup ğark itmege dehri Cenâbî hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fûrkat gözümde âb-i hasretdür

56. **Cenâbî:**

Gazel 61

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî devlet-i dehr-i deniden el çeküp ey meh
Mezellet küyüñ demler durur kim hâk-i râhidur

57. **Cenâbî:**

Gazel 62

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çeksün ğam-ı gīsūlaruñ ey mäh Cenābī
Başında anuñ bu dağı bir özge hevesdür

58. **Cenābī:**

Gazel 63

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenābī cism-i şad-pārem benüm kim vādī-i ğamdur
İki çeşm-i güher-bārum iki başlu buñarıdur

59. **Cenābī:**

Gazel 64

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Her kabā-yı şīve kim biçdüñ Cenābī nazmda
Şöhret-i dīvān için ol kāmēt-i mevzūn giyer

60. **Cenābī:**

Gazel 65

Mısra: 10

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir 'Alī-siret şeh-i kişver-güşāsın kim bugün
Saña ğul oldu Cenābī cān ile Ğanber geçer

61. **Cenābī:**

Gazel 66

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenābī olmasañ bir şāhbāza şayd ger
Ayağında bend-i ğayret rişte-i kākül nedür

62. **Cenābī:**

Gazel 67

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ne ğam ey gül belāñ ile Cenābī cān vire her dem
Hezārānuñ gibi vaşfuñ bahārında hezāruñ var

63. **Cenābī:**

Gazel 68

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tābiş-i ğürşid-i ğamdān ey Cenābī yoğ ğamuñ
Sāye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdānuñ mı var

64. **Cenābī:**

Gazel 68

Mısra: 11

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğılmaduñ hergiz Cenābī şaff-ı a' dādan ğazer
Arka olur buñ deminde Şeh Süleymānuñ mı var

65. **Cenābī:**

Gazel 69

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Leb-i dil-ber ele girse Cenābī 'ilm-i iĥyāda
Şoracak ol Mesīhādan 'aceb müşkil su'ālüm var

66. **Cenābī:**

Gazel 70

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İrem gibi vişālüñden Cenābī dūr olup ey meh
Caĥīm-i fūrkatüñ içre katı müşkil 'azābı var

67. **Cenābī:**

Gazel 71

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenābī pīşe-i 'aşkuñ n'ola üstadı olursam
O kār-ı zer -nigār içre niçe dürlü fününüm var

68. **Cenābī:**

Gazel 72

Mısra: 13

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Nev-'arūsına Cenâbî mihr ü mâhuñ bakmadı
Gördi pây-ı himmetinde bir iki pâ-mâleler

69. **Cenâbî:**

Gazel 73

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mihr ü mâhi öğsem olmaz ey Cenâbî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muhtâleler

70. **Cenâbî:**

Gazel 74

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sâmirî sihrin bilür yârüñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenâbî aldılar

71. **Cenâbî:**

Gazel 75

Mısra: 21

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî sînesin tîğüñla yar kim
Yaraşmaz pâdişâhum hâne bî-der

72. **Cenâbî:**

Gazel 76

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî dilden oldı saña 'âşık
Ne lâzım sūd kim bu hâle inkâr

73. **Cenâbî:**

Gazel 77

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çihreden yaşum siler tırmaz Cenâbî ol nigâr
Tıflâsâ levh-i zerden gūyiyâ dirhem kâpar

74. **Cenâbî:**

Gazel 78

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî ğam çekerdi fūrkatüñde
Der-eyyâm-ı vişâlet geşt mesrūr

75. **Cenâbî:**

Gazel 79

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şimâli çaldum ayağa şabâdan eyledüm sebkat
Hevâ-yı 'aşk-ı cānānuñ Cenâbî kim semendümdür

76. **Cenâbî:**

Gazel 80

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî tîr-i miñnetle delindi neyşifat bağrum
Sürür-ı meclis-i hayret benüm âh u figānumdur

77. **Cenâbî:**

Gazel 81

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ger Cenâbî bendeñi şâhum şorarsañ kimdügin
Hâk-sâruñ nâ-murâduñ dergehüñ der-bānidur

78. **Cenâbî:**

Gazel 82

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Deyr-i hüsünde Cenâbî yâr-i tersâ-beççenün
'İsî-i la'l-i lebi dil rindine mül 'arz ider

79. **Cenâbî:**

Gazel 83

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî şem'-i hüsnüñfe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes yanadur dirler

80. **Cenâbî:**

Gazel 84

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey serv-i ser-firâzum kimdür Cenâbî diseñ
Sâyeñle ülfet itmiş bâğuñda bir giyehdür

81. **Cenâbî:**

Gazel 85

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Baña ol gül ey Cenâbî gam degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahâda ğonca-i nev-restedür

82. **Cenâbî:**

Gazel 87

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Açılır göñlüm gözüm görsem Cenâbî ol güli
'Âriz-ı nüzhet-fezâsi güyiyâ kim yazdur

83. **Cenâbî:**

Gazel 88

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

La'î-i dil-ber hasretiyle al aķar yaşum benüm
Hün-ı dille ey Cenâbî güyiyâ âğuşdadur

84. **Cenâbî:**

Gazel 89

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğamdan özge hâlüme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum mıdur

85. **Cenâbî:**

Gazel 90

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Olalı dīvân-ı 'aşkuñ ben Cenâbî kâtibi
Sînede dâğ-ı siyehden yazdığum tuğrâyı gör

86. **Cenâbî:**

Gazel 92

Mısra: 12

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mey yirine hün-ı dil şatar ğamuñ evbâşına
Yaraşur dirsem Cenâbî çeşmüme mey-hâneler

87. **Cenâbî:**

Gazel 93

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Virür hüsninden ol mâhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenâbî husrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

88. **Cenâbîye:-y, -e**

Gazel 94

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirig itme benüm şâhum
Ki 'âlemler disünler kim Cenâbîye nigâhı var

89. **Cenâbî:**

Gazel 95

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luftı yârdan
Üstüme mey şoğbetinde verd-i ğandân yağdurur

90. **Cenâbî:**

Gazel 105

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

La'î-i lebûñ göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici kanlu şarâba beñzer

91. **Cenâbî:**

Gazel 106

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Andelîbâsâ Cenâbî budur efgân itdüğü
Sen gül-i gönca-femi ağyârile yâr istemez

92. **Cenâbî:**

Gazel 107

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Açamaz gönülün bilâdın ey Cenâbî her melik
Hân Süleymân gibi her şeh feth-i Bağdâd eylemez

93. **Cenâbî:**

Gazel 108

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sen şeh-i devrânadur bende Cenâbî nisbeti
Sifle-perver her deniye kendin isnâd eylemez

94. **Cenâbî:**

Gazel 109

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Küy-ı rüsvâda Cenâbî tabl-ı şöhet dögeli
Bildi 'âlemler anı kim nâm-ıla 'âr istemez

95. **Cenâbî:**

Gazel 110

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Buldi sâyeñ devletin alup Cenâbî yanuñi
Sen hümâ-yı nâzdan olmağa ol dür istemez

96. **Cenâbî:**

Gazel 111

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gördi kim mañbûs-ı câh-ı gâbgabuñdur şâd olup
Çıkmağa andan Cenâbî fikr ü tedbîr eylemez

97. **Cenâbî:**

Gazel 113

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Kıl ü kâlından cihânuñi ey Cenâbî el çeküp
Ser virüp râz açmada her nâ-kese lâl olmuşuz

98. **Cenâbî:**

Gazel 114

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî çekmedi ol iki sultân derdini
Kerbelâ-yı gamda dâyim kim ki 'âşûr eylemez

99. **Cenâbî:**

Gazel 115

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Nür-ı Ahmeddür cebîni aña nisbet ruñları
Ey Cenâbî hañtına Aşhâb beñzer beñzemez

100. **Cenâbî:**

Gazel 116

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî dergehinde pâdişâh-ı 'âlemünñ
Âfitâb-ı 'âlem-ârâ gibi şöhet beklerüz

101. **Cenâbî:**

Gazel 117

Mısra: 7

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî düşmüşüz pîr-i muğân ayağına
Biz ölünce sâf-dilden hark-ı 'âdet beklerüz

102. **Cenâbî:**

Gazel 118

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bâr-ı hecrüñ yükledür kat kat Cenâbî kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükün ser-bârsuz

103. **Cenâbî:**

Gazel 119

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî baħr-ı nazma ğavş idelden 'âleme
La'l-i dil-ber gibi biz de sözle dür-pâş olmuşuz

104. **Cenâbî:**

Gazel 120

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Vireli ey meh Cenâbî sen saçı Leylâya dil
Kışşa-i Mecnûn gibi düşdi dile efsânemüz

105. **Cenâbî:**

Gazel 121

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî dünyede emr-i muhâl oldı muhâl
İrmege maqşûda bir nâ-kâmlıkdur kâmumuz

106. **Cenâbî:**

Gazel 122

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir dirâht-ı mîve-bâr idük hâzân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bârı n'eylelerüz

107. **cenâbî:**

Gazel 123

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Her nüktesi Cenâbî o şâhuñ güher dürür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

108. **Cenâbî:**

Gazel 124

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bu belâ künci içinde biz Cenâbî gülmedük
Dâ'imâ nâ-şâd olupdur aramızda şâdumuz

109. **Cenâbî:**

Gazel 125

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tâcir-i 'aşkuz Cenâbî tayy idüp râh-ı ğamı
Bender-i şehri-i melâmetde çözüldi bârumuz

110. **Cenâbî:**

Gazel 126

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

El bir itse ey Cenâbî rûzgâr-ı âh-ıla
Kül iderdi mümkinâti âteş-i süzânumuz

111. **Cenâbî:**

Gazel 127

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir güzel destâniyuz dehrüñ Cenâbî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir kırı efsâneyüz

112. **Cenâbî:**

Gazel 128

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Hüm-hâne-i lebüñdeki kânûnı añlasa
Bir cür'a çekmezidi Cenâbî rebâbsuz

113. **Cenâbî:**

Gazel 129

Mısra: 15

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir bencileyin küy-ı belâ hâki Cenâbî
Bir sencileyin şâh-ı vefâdâr ele girmez

114. **Cenâbî:**

Gazel 130

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Eş'âr-ı dil-pesendüñ tütüdi Cenâbî dehri
Bir sen gibi suhan-ver bildüm cihâna gelmez

115. **Cenâbî:**

Gazel 132

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî bir şecâ'at râhınuñ âgâhıyuz
Pâdişâh-ı hâsm-efgen olalidan pîrümüz

116. **Cenâbî:**

Gazel 133

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî kırtılıp âlâm-ı fûrkatden bugün
Bezm-i vaşl-ı yâra ırmış 'âşık-ı bî-ğamlaruz

117. **Cenâbîyi:-(y)i**

Gazel 134

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zenañdânuñ kuysisında görüp beste Cenâbîyi
Ğamuñ taş atdı üstine esîr-i çâhdan korkmaz

118. **Cenâbî:**

Gazel 135

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şaldık Cenâbî velvele-i nazmı 'âleme
Mülk-i suhanda şâhib-i yârâ-yı şâhıyuz

119. **Cenâbî:**

Gazel 136

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Âzim-i semt-i fenâ olsak Cenâbî her ne dem
Dâne dâne eşk-i çeşmüm hün-feşândur zâdumuz

120. **Cenâbî:**

Gazel 137

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mekteb-i 'aşkuñ Cenâbî biz nev-âmed tıflıyuz
Pîr-i 'aqla 'ilm-i hikmet öğredür dîrînemüz

121. **Cenâbî:**

Gazel 138

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çîn-i ebrûsı ğamıyla ey Cenâbî dil-berüñ
'Ayna almaz rây-ı Hindi Çîn ü Mâçîn hânıyuz

122. **Cenâbî:**

Gazel 139

Mısra: 15

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Hem-cenâh olmaz Cenâbî sen hümâ-pervâz-ıla
Uçamaz sîmurğ-ıla biñ bâl ü per açsa meges

123. **Cenâbî:**

Gazel 140

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murğ-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlağ imiş

124. **Cenâbî:**

Gazel 141

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenâbî ey melek
Kışsa-i zülfüñ gibi pâyânı yok bir râh imiş

125. **Cenâbî:**

Gazel 142

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Lâle-i hasret biter eksem Cenâbî dem-be-dem
Sînemüñ şahrâsına hûn-âb-ı eşki dâneveş

126. **Cenâbî:**

Gazel 143

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zâl-ı dehre ey Cenâbî dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem çanın içer bâkire bânü imiş

127. **Cenâbî:**

Gazel 144

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey ğazal
Yoluña cânlar virür bir 'âşık-ı ser-bâz imiş

128. **Cenâbî:**

Gazel 145

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Seyr iden zülfüñ hevâsında Cenâbî âhını
Ey kamer-çal'at didüğüm bād-ı 'anber-bîz imiş

129. **Cenâbî:**

Gazel 147

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mürdeler ihyâ ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenâbî nefî-i 'îsâdan ğarâz

130. **Cenâbî:**

Gazel 148

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğayra mihrüñ eyledükçe bu Cenâbî bendeñe
Yükledürsün bâr-ı ğamla ey Cenâbî tağ tağ

131. **Cenâbî:**

Gazel 148

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğayra mihrüñ eyledükçe bu Cenâbî bendeñe
Yükledürsün bâr-ı ğamla ey Cenâbî tağ tağ

132. **Cenâbî:**

Gazel 149

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çaddüñ görüp Cenâbî didi ki nağl-i güldür
'Âşık gözine hecrüñ bāğ-ı leţâfet ancağ

133. **Cenâbî:**

Gazel 150

Mısra: 21

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî şevk-i mâh
Kalb-i 'âşıkdur hemânâ kim anuñ cânânı yok

134. **Cenâbî:**

Gazel 151

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Lâzım-ı hüsniñ durur olsun Cenâbî 'âşkuñ
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ şeydâsı yok

135. **Cenâbî:**

Gazel 152

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ne dem kim bezm-i hâs itsem Cenâbî câm-ı
çeşmümde
Bu hün-âb-ı ciger gibi benüm rengîn şarâbum yok

136. **Cenâbî:**

Gazel 153

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İztirâbın bilmege her dem Cenâbî göñlinüñ
Lücce-i 'âşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

137. **Cenâbî:**

Gazel 154

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Neşifat bağrın delüp her dem Cenâbî âh ider
Ergânünüñ nâlesinden raqş iden şol zâra bak

138. **Cenâbî:**

Gazel 155

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cür'a-i la'lüñ çeküp cânâ Cenâbî mestdür
Haşre-dek bî-hüş olursa tañ midur evkâr-ı 'aşk

139. **Cenâbî:**

Gazel 156

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cân naqdine Cenâbî aldı metâ'-ı vaşluñ
Bu bey' ile şirâdan kimse ziyân ider yok

140. **Cenâbî:**

Gazel 158

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İztirâbın bilmege her dem Cenâbî göñlünüñ
Lücce-i 'âşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

141. **Cenâbî:**

Gazel 159

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Hürşidveş Cenâbî tâli' iderse ol meh
Gün ruhları katında mihr-i semâya yir yok

142. **Cenâbî:**

Gazel 161

Mısra: 12

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Benefşe soқınur başa çemen seyirin ider dâyim
Cenâbî tâ ki haddüñden degül bu haţţ u hâl eksük

143. **Cenâbînüñ:-nüñ**

Gazel 161

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şikest it ey felek başın döne döne Cenâbînüñ
Seg-i küy-ı dil-ârâya olursa bir sifâl eksük

144. **Cenâbî:**

Gazel 162

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ĝam degül ağyar-ıla olsa Cenâbî hem-nişin
Ĝarzâr-ı Ĝamda olur çün nevâsı bülbülüñ

145. **Cenâbî:**

Gazel 163

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gonca şeklinde Cenâbî hün-beste göñlüdür
Husrev-i gül hizmetinde bir kenârı bülbülün

146. **Cenâbî:**

Gazel 164

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî hâşırın gâmdur iden hürd
Şikest olur irişse şîşeye seng

147. **Cenâbî:**

Gazel 165

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî rümî haddüñden nigâruñ zülfine yüz tüt
Begâyet medh ider göñlüm hevâsını Karamanuñ

148. **Cenâbî:**

Gazel 166

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenâbî iftihâruñdur senüñ

149. **Cenâbî:**

Gazel 167

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Haçer-i hün-rîz-i gamzeyle Cenâbî dem-be-dem
Diş bilermiş la'l-i dil-ber dökmege kanuñ senüñ

150. **Cenâbî:**

Gazel 168

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yiridür kılsañ Cenâbî sînede cânuñ siper
Katlıñe tîgin çekerse gamze-i cânân senüñ

151. **Cenâbî:**

Gazel 169

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî virme elden ol perîñüñ dâmenin
Bir gubâr-ı râh-ı küyî deñlü yok mı gayretüñ

152. **Cenâbî:**

Gazel 170

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî her tarafdan ol perîñüñ okları
Uçmağa evc-i fenâya şeh-peridür 'âşıkun

153. **Cenâbî:**

Gazel 171

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dâg-ı gamla zeyn idüp cism-i nizârın ser-te-ser
Bu Cenâbî gibi 'âşık 'âleme rüsvâ gerek

154. **Cenâbî:**

Gazel 172

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mesîhî şî'rini añma Cenâbî nazm bahrında
Aña nisbet dür-i nâ-süftedür her beyti İshâkuñ

155. **Cenâbî:**

Gazel 173

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî nev-'arûs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

156. **Cenâbî:**

Gazel 174

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bu Cenâbî gibi şâhum çek hisâba her kuluñ
Okısun dîvân-ı hâttuñ içre defter kâkülüñ

157. **Cenâbî:**

Gazel 175

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tîğ-ı cevri-yârdan çekme Cenâbî başuñı
Yol budur yolında yâruñ kim helâk olmağ gerek

158. **Cenâbî:**

Gazel 177

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî şoĥbet-i pîr-i muĥânı virme destüñden
Ki her bir rindi olmuşdur emîr-i kâmrândan yig

159. **Cenâbî:**

Gazel 178

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî kim sözin virmez hezârân dürr-i ğaltâna
Girân-kıymet durur gevher degül lîkin suĥandan yig

160. **Cenâbî:**

Gazel 179

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mey-fürüşüñ düş Cenâbî cür'aveş ayaĥına
Ol sa'âdet- bârgâhı ĥusrevinden himmet al

161. **Cenâbî:**

Gazel 180

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gel Cenâbî cümle dehri zerre-i nâ-çîz tüt
Kes 'alâyık riştesini andan ey dil bî-ĥam ol

162. **Cenâbî:**

Gazel 181

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ĥâne-i göñli Cenâbî ĥastenüñ bulmaz ziyâ
Kıl tecellî anda mâhum aña şem'-i rüşen ol

163. **Cenâbî:**

Gazel 182

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî şeyĥ-i şehrüñ mekrine aldanma kim
Her Berâĥim ismine maĥzar düşen Edhem degül

164. **Cenâbî:**

Gazel 183

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tâ ki derd-i yâr-ıla oldı Cenâbî âşinâ
Yâd kılmaz yâr cânı yıl geçer bigâne dil

165. **Cenâbî:**

Gazel 184

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir gice ey meh-likâ zülf-i siyâhuñ şevĥine
Ayaĥuñ topraĥına didi Cenâbî bir ĥazel

166. **Cenâbî:**

Gazel 185

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Geh ĥayâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruĥuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

167. **Cenâbî:**

Gazel 186

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir boyı servüñ Cenâbî bendesidür kim bu gün
Münfa'ildür ruhlarından 'arız-ı hamrâ-yı gül

168. **Cenâbî:**

Gazel 187

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî 'andelibe kendüyi 'arz itmege
Jälelerden güşına aşdı dür-i şeh-vâr gül

169. **Cenâbî:**

Gazel 188

Mısra: 24

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Var iken cānā nazarda ol semensā ruhlaruñ
Bāğ-ı 'ālemde Cenâbî eylemez seyrān gül

170. **Cenâbî:**

Gazel 189

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yār ğayruñ olmaz idi ey Cenâbî maħremi
Gülşen içre olmasa ger hār ile dem-sāz gül

171. **Cenâbî:**

Gazel 190

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Derd-i ğaṭṭında Cenâbî ol gül-i nāzük-tenüñ
Bülbül-i şürīdeves āzürde-i hār olmışam

172. **Cenâbî:**

Gazel 191

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Vaşl-ı gülzārında hecri ey Cenâbî ol gülüñ
Ħār-ı ğamdur bildük ammā biz der-āğuş idelüm

173. **Cenâbî:**

Gazel 192

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Başdan ayağa bāṭıl ola sihr-i Sāmiri
Nazm içre ben Cenâbî eger 'arz-ı keyd idem

174. **cenâbiye:-y, -e**

Gazel 192

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Münkir ola Cenâbiye ol Cāmî dil-beri
Şad-bār eger kerâmet-i şeyḫ-i 'Ubeyd idem

175. **Cenâbî:**

Gazel 193

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğam degül düşsem Cenâbî şem'-i rüy-ı dil-bere
Yanmağa pervâneveş ben nār-ı sūzān isterem

176. **Cenâbî:**

Gazel 194

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî baña ben mecnūni şākird eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümves üstād eyledüm

177. **Cenâbî:**

Gazel 195

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sa'adet raḫşına binmiş görüp şāh-ı felek-ḳadri
Cenâbî öpmege pāyın egildüm bir rikāb oldum

178. **Cenâbî:**

Gazel 196

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Levh-i cāna ey Cenābī ḥaṭṭ-ı ğam yazılmadın
Ben belā-perver ğamında ol mehūñ nālān idüm

179. **Cenābī:**

Gazel 197

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cān atup ḥaçner-i dil-dāra Cenābī her dem
Tekyesinde ğamınıñ gör beni ḫurbān oldum

180. **Cenābī:**

Gazel 198

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenābī ol mehūñ dilde ḥayāl-i kākūlin
Pāy-bend-i cān u dil başumda sevdā añladum

181. **Cenābī:**

Gazel 200

Mısra: 17

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ḥikmet Cenābī sendedür ser-rişteyi bul ḫandadur
Yā sende yāhūd bendedür Allāhiyem Allāhiyem

182. **Cenābī:**

Gazel 201

Mısra: 10

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gīsūları ğamında aḥvāl-i pür-melālüm
Furşat bulup Cenābī yāra kināyet itsem

183. **Cenābī:**

Gazel 202

Mısra: 11

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenābī çāk idüp ğam tekyesinde ḥil'atum
Ten libāsında dili büryān [u] 'uryān eylesem

184. **Cenābī:**

Gazel 203

Mısra: 10

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Naḫd-i cānı virmege iḫrārüm idi yolına
Bu sebeble ey Cenābī yāra medyün olmuşam

185. **Cenābī:**

Gazel 204

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ma'nide ben Cenābī pā-māl-i her le'imem
'İrfān ile egerçi akrāna sebḫat itdüm

186. **Cenābī:**

Gazel 205

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Vuşlat el verdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı 'ayn
Ĝamzeñe teslīm cānum çeşm-i fettānuñ öpem

187. **Cenābī:**

Gazel 206

Mısra: 13

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Nūş eyleyüp Cenābī cām-ı riyā-yı zühdi
Bāzār-ı şıdk içinde kendüm melāmet itmem

188. **Cenābī:**

Gazel 207

Mısra: 13

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenābī kendüme teşḫir kıldum 'ālemi
Bu 'aceb kim yāra te'sir itmez efsünüm benüm

189. **Cenābī:**

Gazel 208

Mısra: 9

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zerre minnet eylemem kühle Cenâbî ben bugün
Dîdeme bes tütüyâ hâk-i der-i cânân benüm

190. **Cenâbî:**

Gazel 209

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğam-ı 'aşkuñda Cenâbî o mehûñ zârılığum
Demi düşdükte yine âh ile efgâna diyem

191. **Cenâbî:**

Gazel 210

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dûd-ı âhumdan şarındum başuma destâr ben
Milket-i ğamda Cenâbî ya'nî kim 'Abbâsiyem

192. **Cenâbî:**

Gazel 211

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ol sehî servüñ Cenâbî yüz sürelden pâyına
Kâmet-i bälâsı gibi yüce oldı himmetüm

193. **Cenâbî:**

Gazel 212

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî şahñ-ı gülşende görüp reftârüñi didi
Hırâmân ol benüm servüm yüzi bâğ ile büstânüm

194. **Cenâbî:**

Gazel 213

Mısra: 7

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî säyveş bir bir beyân eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-râzdur göñlüm

195. **Cenâbî:**

Gazel 214

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Her belâya şâbir olsam ey Cenâbî tañ degül
Yâr cevrin çekmege ammâ ki yokdur tâkatüm

196. **Cenâbî:**

Gazel 215

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şalaldan kâmet-i servüñ Cenâbî bendeñe şâhum
Cefâ-yı hâr-ı hecrüñden anı âzâdmış bildüm

197. **Cenâbî:**

Gazel 216

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Duñânüm çıkdı eflâke Cenâbî
Ne mümkindür ola inkâr süzüm

198. **Cenâbî:**

Gazel 217

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tâb-ı teble lerze çutsa cism-i zârüm her kaçan
Yâr için dilde Cenâbî iztirâbum şanuram

199. **Cenâbî:**

Gazel 218

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ben Cenâbî rüz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-ıla
Gâh çarç-ı hayretem geh âfitâb u mâhiyam

200. **Cenâbî:**

Gazel 219

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî bezme gelsün vir haberler sâkiye
Âteş-i hasretde oldı dil kebâb eglennesün

201. **Cenâbî:**

Gazel 220

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ṭavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dâri kılsun ḥacc iden
Ey Cenâbî vir haber ehl-i şevâb eglennesün

202. **Cenâbî:**

Gazel 221

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Beden dâğ-ı belâ-y-ıla Cenâbî gülşen-i ğamdur
Şüküfte kıлмаğa anuñ gülin âhum şabâ olsun

203. **Cenâbî:**

Gazel 222

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Naqd-i cân virüp Cenâbî aldı kâlâ-yı ğamuñ
Görmedi hergiz ziyânı öylece bâzâr iden

204. **Cenâbî:**

Gazel 223

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenâbî bî'atı
Böyle sevdâ-yı ğam-ı zülfile zünnâr isteyen

205. **Cenâbî:**

Gazel 224

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî ol mehüñ dârü's-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i câna varsun derde tîmâr isteyen

206. **Cenâbînüñ:-nüñ**

Gazel 225

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Süvâr-ı esb-i devlet olduğınca ol hümâ-sâye
İki çeşm-i güher-bârı Cenâbînüñ rikâb olsun

207. **Cenâbî:**

Gazel 226

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şâhum Cenâbî bendeñ senden nice ola dür
Hecrüñ vişâle irgür cevre nihâyet olsun

208. **Cenâbî:**

Gazel 227

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Küşe-i çeşmüñ dirîg itme Cenâbî bendeden
Bir nazarla ḥâki sensün Ḥusrevâ iksîr iden

209. **Cenâbî:**

Gazel 228

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bezm-i vahdetde Cenâbî bâde-i ḥayret içüp
Niçe demlerdür yatur rind-i şarâb-âlüdeyin

210. **Cenâbî:**

Gazel 229

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Döne döne âhıla küyün Cenâbî gezmesineñ
Bes ḥarîm-i yârda bu gird-bâd olmağ neden

211. **Cenâbî:**

Gazel 231

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dīvānesi sen ol mehûñ
'Âkıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmezsin

212. **Cenâbî:**

Gazel 232

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tekye-i ğamda Cenâbî olmışam hayrân-ı 'aşk
Cür'adân-ı la'l-i dil-berden yiyüp esrârî ben

213. **Cenâbî:**

Gazel 233

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mihruñ ağıyaruñ görüp dâyim Cenâbî cevrüñi
Ey meh-i burc-ı melâhat baña bu îzâ neden

214. **Cenâbî:**

Gazel 234

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yâd-ı hecrüñ itmeyüp düşdi Cenâbî 'aşkuña
Âşinâ-yı baħr olan vehm eylemez girdâbdan

215. **Cenâbî:**

Gazel 235

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tâ ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenâbî mesti ben
'Âlem-i keşretde geçdüm zevk-ı söz ü sâzdan

216. **Cenâbî:**

Gazel 236

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğam degül zâhid dilinde olmasa ger mihr-i döst
Şâh bitmez ey Cenâbî menzil-i nâ-pâkden

217. **Cenâbî:**

Gazel 237

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Câm-ı la'lüñle Cenâbî meclis-i hâs itmede
Künc-i ğamda geçdi şüfî hâlet-i tiryâkden

218. **Cenâbî:**

Gazel 238

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şâneveş şad-pâredür bağrı Cenâbî bendenüñ
Büy-ı zülf-i müşg-büyüñ almayalı bâddan

219. **Cenâbî:**

Gazel 239

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yakîn
Hüsni-i 'âlem-girüñi idüp temâşâ dürdan

220. **Cenâbî:**

Gazel 240

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ben hayât-ı dünyeden geçdüm Cenâbî yârsız
Ölmeği âsân gördüm hasret-i dîdârdan

221. **Cenâbî:**

Gazel 241

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî n'ola bülbülveş terennüm itse küyuñda
Bu reng ü büy ile şâhum gül-i bağ-ı leţâfetsin

222. **Cenâbî:**

Gazel 242

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bulup ğamzeñ ħadenginüñ Cenâbî sînede zaĥmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cânâ şafâsından

223. **Cenâbî:**

Gazel 243

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî dest-i himmetle tütaldan dâmen-i 'aşkuñ
Giyüp cevruñ libâsını çıkardı baş yaĥasından

224. **Cenâbî:**

Gazel 244

Mısra: 15

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Ârızında seyr iden ħâlin Cenâbî dil-berüñ
Dir Bilâle mesken oldu ravza-i ħuld-ı berîn

225. **Cenâbî:**

Gazel 245

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî dergeh-i pîr-i muġâna yüz sürüp
Devlet el virdi baña tütüdü sa'âdet küşesin

226. **Cenâbî:**

Gazel 246

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ĥoĥka-i la'linde yâruñ var iken lü'lü' dişi
Tâcir-i göñlüm Cenâbî istemez dürr-i 'Aden

227. **Cenâbî:**

Gazel 247

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zaĥm-ı ħadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenâbî tîr-i belâya nişân mısın

228. **Cenâbî:**

Gazel 248

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Oldı iĥvânı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı câha düşdi başdan Yûsuf-ı gül-pîrehen

229. **Cenâbî:**

Gazel 249

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çerâġ-ı devletin yaĥsa Cenâbî tañ mı hecrüñden
Ruĥuñ devrinde ĥürşid-i cihân ister ziyâ senden

230. **Cenâbî:**

Gazel 250

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cür'a-i câm-ı ġamuñ çekdi Cenâbî mestdür
Ĥaşre-dek bî-ĥüş olup bir laĥza ol ayılmasın

231. **Cenâbî:**

Gazel 251

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Âb-ı 'aşkuñla Cenâbî bir muĥammer gül idi
Ĥuşk- leb yaturdı daĥı çeşme-sâr-ı ma' ü tîn

232. **Cenâbî:**

Gazel 252

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yoĥ bahâya şatılır yâküta kıymet ħalmadı
Gösterelden ey Cenâbî la'l-i cânân cevherin

233. **Cenâbî:**

Gazel 253

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Maḥzen-i sīnemdedür 'aşkı Cenâbî dil-berüñ
Bulsa cânı gibi saḳlar her kişi cānānesin

234. **Cenâbî:**

Gazel 254

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Āteş-i 'aşkuñ yaḳar cānā Cenâbî sīnede
'Ādet oldı nāra yaḳmaḳ her dem aña ḥānesin

235. **Cenâbî:**

Gazel 255

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Virüp evrâḳını bāda gül-i gülzār-ı şādīnūñ
Cenâbî rüy-ı zerdüñle bu dem berg-i ḥazānsın sen

236. **Cenâbî:**

Gazel 257

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'İşret ḥabābı cām-ı vişāle döküp gözüñ
Peymāneveş Cenâbî pür-intizārsın

237. **Cenâbî:**

Gazel 258

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Evvel ü āḥir budur bende Cenâbî virdi kim
Ḥaḳḳ-Ta'ālā ibtidāñı intihādan şaḳlasun

238. **Cenâbî:**

Gazel 259

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî ol mehe her kim ki hem-pehlü durur
Dünyenüñ sürdi şafāsın gördi ol cān 'ālemin

239. **Cenâbî:**

Gazel 260

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Ār u nāmından Cenâbî himmeti destin çeküp
İḥtiyār itdi ḡam-ı 'aşkuñda rüsvā meşrebin

240. **Cenâbî:**

Gazel 261

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî ben de bir ma'müre idüm rüzḡār
Yıḳdı ser-tā-pā esāsım şimdi bir vīrāneyin

241. **Cenâbî:**

Gazel 262

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sürme ḳapuñdan diyü bende Cenâbî her nefes
Pādişāhum ḥāk-i pāyuña n'ola çekse boyun

242. **Cenâbî:**

Gazel 263

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İstemez hecrüñ ḳoyup cānā Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymān çün buyurdi 'āşık olmaz kām-cū

243. **Cenâbî:**

Gazel 264

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Vaşf-ı rüy-ı şāh ile rengin idüp eş'āruñı
Ey Cenâbî baḡladuñ dīvān dīvān üstine

244. **Cenâbî:**

Gazel 265

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Vaşf-ı kaddüñ kılmğa ey gül Cenâbî şevk ile
Âşiyânın bağladı bir serv-i mevzûn üstine

245. **Cenâbî:**

Gazel 266

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenâbî
Bu resme cevâhîr yaraşur kâmil içinde

246. **Cenâbî:**

Gazel 267

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî gülsitânında cihânuñ bağlamaz behre
Ser-i küyuñ mişâlinde aña bir büstân olsa

247. **Cenâbî:**

Gazel 268

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mısr-ı hüsnuñde Cenâbî 'âşık-ı ma'rûf iken
Kaşlaruñ fikri gamından döndi Zü'n-nün üstine

248. **Cenâbî:**

Gazel 269

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şeh Süleymânum sağ olsun ey Cenâbî dünyede
Luţfın eksük eylemez ben mûr-ı pâ-mâl üstine

249. **Cenâbî:**

Gazel 272

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bend-i zülfüñde Cenâbî görelî kendin esîr
Dimez ey serv-i revânum beni âzâd eyle

250. **Cenâbî:**

Gazel 273

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Her nuql-ı gam ki irür ol mâh-rû elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

251. **Cenâbî:**

Gazel 274

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dest-i gam-ı cihândan bulsañ Cenâbî fırsat
Pây-ı serîr-i şâha bir bir şikâyet eyle

252. **Cenâbî:**

Gazel 275

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî bârgâhında cihânuñ 'izzet istersen
Mezellel yolları üzre özüñi hâk-sâr eyle

253. **Cenâbî:**

Gazel 276

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Giydi külehi başına ben gibi Cenâbî
Destârî üşendi gibi şarmağa benefşe

254. **Cenâbî:**

Gazel 277

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî seyle virdi hânümânuñ
Saña bilsem n'ider bu çeşm-i terde

255. **Cenâbî:**

Gazel 278

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cân u göñül Cenâbî gördüm qabül-ı cânân
Terk eyleyüp cihânı vardum qodum nazarda

256. **Cenâbî:**

Gazel 279

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Câm-ı belâ-yı 'aşkı nûş eyleyüp Cenâbî
Bezm-i şafâda dâyim biz Cemlerüz cihânda

257. **Cenâbî:**

Gazel 280

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Câmi'-i hüsnuñde baş egdi Cenâbî qaşuña
Secde kılmaz gerçi mü'min kâfirî mihrâbda

258. **Cenâbî:**

Gazel 281

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî qaşd-ı cân eyler meger kim ol kemân-ı ebrû
Ki müjgân-ı tîrini şaklar siyeh çeşmi şadâğında

259. **Cenâbî:**

Gazel 282

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Pây-bûsuñ kıлмаğa geldi Cenâbî kapuña
Anı redd itme şehâ bu ulu dergâh 'aşkına

260. **Cenâbî:**

Gazel 285

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sâkin-i Necd-i belâ oldu Cenâbî ey şanem
'Âşık-ı Mecnûn olalı zülfüñüñ Leylâ'sına

261. **Cenâbî:**

Gazel 286

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ârzü eyler Cenâbî iltifâtın sen şehüñ
Hâküñ altun oldığın görmek diler kimyâyıla

262. **Cenâbî:**

Gazel 287

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Âşiyân itdi Cenâbî ol hüma dil-hânesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vîrânei

263. **Cenâbî:**

Gazel 288

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Kevkeb-i bahtum şeref burcın müşerref eyleye
Ger nazar şalam Cenâbî rüy-ı dil-ber ayına

264. **Cenâbî:**

Gazel 289

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cevr-i bî-pâyânla añduñ Cenâbî bendeñi
Kullaruña pâdişâhum dil-nüvâz olduñ yine

265. **Cenâbî:**

Gazel 293

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Humm-ı mey gibi Cenâbî cüş idüp hün-ı ciger
Akdı câm-ı dîdeden eşküm gibi ruḥ-sâruma

266. **Cenâbî:**

Gazel 294

Mısra: 7

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dil- perîşân olmasun dirseñ Cenâbî ey şanem
Zülfüne el urmasun virme icâzet şâneye

267. **Cenâbî:**

Gazel 295

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir meh-i bedrûñ Cenâbî 'aşıkıdır kim bugün
'Âlemüñ pertev şalar mihr-i cihân-ârâsına

268. **Cenâbî:**

Gazel 296

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenâbî yirlere
Da'vi-yi hüsn ideli mihr-i felek ol ay ile

269. **Cenâbî:**

Gazel 297

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî dest ü pâyini öpesin nazmumuñ şâyed
Niyâzumdan cevâb ide varup şâh-ı suhândâna

270. **Cenâbî:**

Gazel 298

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Kışşa-i pür-süzümü yârüñ Cenâbî zülfine
Kılmağa bir bir hikâyet dilli gördüm şânei

271. **Cenâbî:**

Gazel 299

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Küyuñ tolanup nâle kıılır bende Cenâbî
Bülbül iñiler bağ-ıla büstân arasında

272. **Cenâbî:**

Gazel 300

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ger hezârân nâle kılsam ey Cenâbî bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nâzûk-beden efğânuma

273. **Cenâbî:**

Gazel 302

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ol gül-i gönca-dehâna dil virüp her küşede
'Andelîb-âsâ Cenâbî âh u zâr itmek nice

274. **Cenâbî:**

Gazel 303

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ol Cenâbî bendeñe eyle havâle döstüm
Çekseñ cefâ-şemşîrini ger 'aşık-ı şeydâlara

275. **Cenâbî:**

Gazel 304

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Açma bâb-ı pendüñ vâ'iz çeküp derd-i seri
Kim kulak tutmaz Cenâbî degme bir efsâneye

276. **Cenâbî:**

Gazel 305

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Semâ'a girer olup Mevlevî çarç
Cenâbî ney-şîfat gelse figâna

277. **Cenâbî:**

Gazel 307

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sen ğoncanuñ Cenâbî olaldan belâ-keşi
Bülbül-şıfat maħabbet itmedi ırak güle

278. **Cenâbî:**

Gazel 308

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bir ğazel didüm Cenâbî şevk ile ol mâha kim
Minnetüm var göge tab'-ı sühan-perdâzuma

279. **Cenâbî:**

Gazel 309

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Genc-i cemâl-i yâre sunsañ elüñ Cenâbî
Zülfüñ görüp ğazer kıl şol iki mârı gözle

280. **Cenâbî:**

Gazel 310

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Derd-i derünü söyler bulsa Cenâbî fırsat
Bu şî'r-i pür-niyâzuñ ol şâh-ı dil-nevâza

281. **Cenâbî:**

Gazel 311

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zühd ü takvâ ey Cenâbî ber-taraf idüp bugün
La'l-i nâbüñ ğasretiyle düşdi câm-ı bî-ğışa

282. **Cenâbîyi:-(y)i**

Gazel 312

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luğ-ı kahr-âmîz ile

283. **cenâbî:**

Gazel 313

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şevk-i ruğuñda her dem bende Cenâbî ğâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yâna yâna

284. **Cenâbî:**

Gazel 314

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bildi ğaţtuñdan Cenâbî âyet-i ğüsnüñ yakîn
Şîğhat-i terkîb ğâşıl eyledi i'râb-ıla

285. **Cenâbî:**

Gazel 316

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ħusrev-i mülk-i kelâm oldı Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî

286. **Cenâbî:**

Gazel 317

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Meclis-i ğamda Cenâbî ben beni fark itmeyüp
Mest-i rüsvâ-yı cihân evkâr gördüm kendümi

287. **Cenâbî:**

Gazel 318

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ħarâvet vire gül gibi Cenâbî rûğ-ı Câmîye
Şularsa reşha-i nazmuñ eger bâğ-ı ğıyâbanı

288. **Cenâbî:**

Gazel 319

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî hayretinden gökde bu nazmum görüp
Dişledi dendân-ı Pervîn mâh-ı nev barmağını

289. **Cenâbî:**

Gazel 320

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şan Cenâbî bahra düşdüm yok hâlâşa kudretüm
Eşkümüñ seyl-i revânı kapladı her yanımı

290. **Cenâbî:**

Gazel 321

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî göricek evrâk-ı nazmum gülsitân
Dürdi ol dem goncaveş destinde gülden defteri

291. **Cenâbî:**

Gazel 322

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dün şürâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâğar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

292. **Cenâbî:**

Gazel 323

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Fürkatüñde nâhun-ı hasret ile yırtup dem-be-dem
Kana boyarsa Cenâbî tañ midur ruğ-sârını

293. **Cenâbîye:-y, -e**

Gazel 324

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkın ey gonca-dehen
Yâ zebûn it soğmasun anı o zülf-i mâruñı

294. **Cenâbî:**

Gazel 325

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dâğ-ı mihrüñ yaçalı ey meh Cenâbî sinede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağını

295. **Cenâbî:**

Gazel 326

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Nâl-i gül gibi Cenâbî girdi bazar-ı gama
Ser-te-ser dâğ-ıla ey meh zeyn idüp endâmını

296. **Cenâbî:**

Gazel 327

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî üstüme gamz oğın atmak istese
İkide bir baş atar ebrü- yı dil-ber yâ gibi

297. **Cenâbî:**

Gazel 328

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sen gül-i nev-restenüñ olup Cenâbî 'âşıkı
Gonca-la'lüñ vaşfın eyler bülbül-i güyâ gibi

298. **Cenâbî:**

Gazel 329

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şem'-i hüsnüñ tolanur ey meh Cenâbî şevk ile
Korkarum pervâne gibi âhîr aña yanası

299. **Cenâbî:**

Gazel 330

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî bende destinden güher îşâr ider dâyim
Şeh-i Rûmuñ ayağına görüñ bu nazm-ı dürr-pâşî

300. **Cenâbî:**

Gazel 331

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî gibi 'alemde eyâ meh kâkülüñ resmi
Perişân olmayan kimdür görüp Sultân Süleymânî

301. **Cenâbî:**

Gazel 332

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Rûz-ı hicrânuñ Cenâbî kıлмаğa derdin hisâb
Çihresi levhinde dökdi eşküñ erkâmını

302. **Cenâbî:**

Gazel 333

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Râh-ı ğafletde Cenâbî sen uyursun bî-ğaber
Menzil-i maşşûda irdi kârvânüñ yügrügi

303. **Cenâbî:**

Gazel 334

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dest-i âh ile Cenâbî sinesi taşlın dögüp
Kurdı şahrâ-yı fenâyâ varlığı otağını

304. **Cenâbî:**

Gazel 335

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Göricek elde Cenâbî didi tiğ-ı sitemüñ
Sîne-i 'uryân gelürüm karşı saña çal beni

305. **Cenâbîye:-y, -e**

Gazel 336

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğubâr-ı haşûñe hayrân olupdur
Cenâbîye 'aceb mi dinse bengî

306. **Cenâbî:**

Gazel 337

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çande olsam ey Cenâbî ğam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

307. **Cenâbî:**

Gazel 338

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Feth idüp tiğ-ı zebânuñla ma'anî kişverin
Mülk-i nazma ey Cenâbî şehir- yâr itdüñ beni

308. **Cenâbî:**

Gazel 339

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Belâ câmını çekdükte Cenâbî meclis-i ğamda
Ben idüm Çays-ı şeydânuñ o bezm içre ayakdaşını

309. **Cenâbî:**

Gazel 340

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ğamuñ taşında aldurdı senüñle nakd-i kevneyni
Cenâbî zâr-ı derdüñle bu dem ehl-i kumâr oldu

310. **Cenâbî:**

Gazel 341

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî 'ârîzuñ fikrin koyup yâd-ı ruḥuñ eyler
Bahâristâna el urdi temâm idüp Gülistânı

311. **Cenâbî:**

Gazel 342

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Tenüm dâğ u eliflerle Cenâbî ser-te-ser pürdür
Baña sîne döger ağlar bulunmaz âhdan ğayrı

312. **Cenâbî:**

Gazel 343

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ḥasret-âbâd-ı belâda şehr-i yâr-i ğam iken
Kûy-ı dil-berde Cenâbî pâsbân itdûñ beni

313. **Cenâbî:**

Gazel 344

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bî'at-ı pîr-i muġân itdi Cenâbî ey meh
Heves-i zülfüñile çaldı bele züñnârı

314. **Cenâbî:**

Gazel 345

Mısra: 14

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ḥâne-i 'ayş u neşâtuñ ğam yıkup büñyâdını
Ey Cenâbî üstime açıldı miñnet kapısı

315. **Cenâbî:**

Gazel 346

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dâm-ı ḥayret kaydın eyle ey Cenâbî isteseñ
Bu heyâkil baḥrınıñ şayd itmege Ferhâdını

316. **Cenâbî:**

Gazel 347

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dağ-ı ḥasretle Cenâbî gül gül idüp cismini
Bâğ-ı dehrüñ kendine teng eyledi seyrânını

317. **Cenâbî:**

Gazel 348

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Arşa-i dehrüñ Cenâbî merd-i şeh-bâzi geçen
Zîver-i dünyâ-yı dūna meyl ider mi zen gibi

318. **Cenâbî:**

Gazel 349

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Çeşmüñ açup Cenâbî bakmaz nihâl-i serve
Gülşende tâ ki gördi ol kâmet-i bülendi

319. **Cenâbî:**

Gazel 349

Mısra: 11

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sâyeñ gibi Cenâbî yirden yire çalınsun
Teşbîh iderse serve ol kâmet-i bülendi

320. **Cenâbî:**

Gazel 350

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ĝam beyâbânı içinde nice Mecnûn olmayam
Ey Cenâbî bir ruḥı Leylâya virdüm göñlümi

321. **Cenâbîdür:-dür**

Gazel 351

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Görüp nazm-ı perîşānuñ nazîre söyledi anı
Cenâbîdür 'Acem-zāde geçen her dem saña nakşı

322. **Cenâbî:**

Gazel 352

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî baña şor yolın cihānuñ
Fenâ mülkine irer şâh-râhı

323. **Cenâbî:**

Gazel 353

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî gözine
Şems-i dehrüñ nesi var ferr ü ziyâdan gayrı

324. **Cenâbî:**

Gazel 354

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Mihnet-i dehri Cenâbî añma her dem fârig ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'âlem kılmadı

325. **Cenâbî:**

Gazel 355

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Nice bî'at itmesün benden Cenâbî saña kim
Şüretâ şâh-ı cihānsın ma'nide ammâ velî

326. **Cenâbî:**

Gazel 356

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yansun fitil-i ğamla dāğum Cenâbî her dem
'Aşk ehlinüñ cihānda budur yanar çerâğı

327. **Cenâbî:**

Gazel 357

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cân nişâr eyler Cenâbî yolına sen mehveşüñ
Olmayınca ħâk-i pâke tuħfe-i şâyestesi

328. **Cenâbî:**

Gazel 358

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ey Cenâbî 'âleme ħükm-i Süleymân eylesün
Cân nigîninde kızan ol la'l-i ħâtem resmini

329. **Cenâbî:**

Gazel 359

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Pervâneveş Cenâbî reşk âteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tâb-dârı

330. **Cenâbî:**

Gazel 360

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî sâl u meh dönsün bu 'ayyâş-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşâţ içre senüñ gibi suħan-dânı

331. **Cenâbî:**

Gazel 367

Mısra: 10

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gülşen-i sînemde dāğum gül gibi olmazdı ter
Eşk-i çeşmümden Cenâbî kıpmasa her dem nemi

332. **Cenâbî:**

Gazel 368

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Alem-i şâdi Cenâbî dikeyin göklere ger
Şâh luftından iderse yine hõş-ñâl beni

333. **Cenâbî:**

Gazel 369

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Cenâbî cür'a-ı 'aşkuñ çeküp bed-nâm-ı 'âlemdür
Melâmet sengine çaldı zücâc-ı nâm-ıla 'ârı

334. **Cenâbî:**

Gazel 370

Mısra: 13

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bâd-ı ğamdur ham iden kıddin Cenâbî bendenüñ
Gülşeninde 'aşkuñuñ ol kâmet-i bâlâ hâkı

335. **Cenâbî:**

Gazel 371

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zindeġâniden Cenâbî kaş'-ı ümmîd eyledi
Tolaşalı gerdenine kâkülüñ erķâm gibi

336. **Cenâbî:**

Gazel 372

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Zıkr-i hüsñin işidüp şüfî Cenâbî dil-berüñ
Elden ü dilden düşürdi secde vü evrâdını

337. **Cenâbîyi:-(y)i**

Gazel 373

Mısra: 9

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Yâd eylemez Cenâbîyi yıllar geçerse ger
Hâķân-ı dehr bu neylümi gözler gedâsını

338. **Cenâbî:**

Müfret 2

Mısra: 2

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Degül ma'yübdan çünkim kişi tebdîl ide maħlaş
Cenâbî diyü nazmumda beyân itdüm bu dem
maħlaş

339. **Cenâbî:**

Muhammes 2

Mısra: 40

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Aks-i murâd-ı göñli ne ġam bilse rûzgâr
Duyduñ Cenâbî ġurde degül kıлма âşikâr

340. **Cenâbî:**

Murabba 2

Mısra: 19

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şevk ile bu mışra'ı oķur Cenâbî her zamân
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânüm benüm

341. **Cenâbî:**

Murabba 3

Mısra: 17

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Niçe yıldur kim Cenâbî ġâk-i râhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mâhundur senüñ

342. **Cenâbî:**

Murabba 4

Mısra: 19

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Nâme-i şevkuñ Cenâbî şafħa-i câna yazar
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

343. **Cenâbî:**

Murabba 5

Mısra: 21

*Cenâbî (Harfî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İşidüp 'adl ile dāduñ Cenābī şād-mān olsun
Serīr-i 'ayş u şādīye emīr-i kāmran olsun

344. **Cenābīye**:-*(y)e*

Tahmis 2

Mısra: **25**

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d. ?/ ?-
ö. 969/1561-62). Divan şairi.*

Gice bir şī'r didi saña Cenābīye güzel
Yine şihr itdi Necātī nice söz nice gazel

345. **Cenābī**:

Tahmis 3

Mısra: **21**

*Cenābī (Harfī), Cenābī (Ahmed) Paşa (d. ?/ ?-
ö. 969/1561-62). Divan şairi.*

Göñlüm isterse Cenābī ol melek şayd itmege
Beste-i fitrākdür gam çekmesün şayd itmege

cenāb-ı 'āşıkı:

1. **cenāb-ı 'āşıkı**:-*ı*

Gazel 141

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Saygıdeğer âşık.

Gördüm 'ayn-i i'tibārıyla cenāb-ı 'āşıkı
Bāb-i istiğnāsı açuk bir ulı dergāh imiş

Cenābīves:

1. **Cenābīves**:-*veş*

Gazel 283

Mısra: **9**

Cenābī gibi.

Şād-kām oldı vişālünde Cenābīves şu kim
Vādi-i hicrānuñuñ şabr eyledi ālāmına

ceng:

1. **cengüñ**:-*(ü)ñ*

Muhammes 2

Mısra: **10**

Savaş, kavga, uğraş.

Pendüm budur bu kula göñül eylesün 'amel
Cengüñ sipih-i dün-ıla hey nice vāz gel

ceng ider:

1. **ceng ider**:-*er*

Gazel 296

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Savaşmak.

Da'vi-yi ihyā ider la'l-i lebün 'İsā ile
Cünd-i Fir'avn hattuñ ceng ider Mūsā ile

ceng-i 'Ubeyd idem:

1. **ceng-i 'Ubeyd idem**:-*em*

Gazel 192

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Ubeyd gibi savaşmak.

Elden kıomadı resm-i kızılbaş gözlerün
Şol kaldı anuñ ile ki ceng-i 'Ubeyd idem

cennāt-ı 'Adn:

1. **cennāt-ı 'Adn**:

Gazel 105

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

*Adn cennetleri. II Sevgilinin cennet kadar güzel
yanağı.*

Ĥaddinde ol nigāruñ zülf-i siyāh-ı kec-rev
Cennāt-ı 'Adn içinde müşgīn gurāba beñzer

cennet:

1. **cenneti**:-*i*

Tahmis 1

Mısra: **25**

Cennet.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didār isteyen
Dil-rübālar 'ahdine ey dil şaķın inanma kim

cennet bāğını görmege:

1. **cennet bāğını görmege**:-*mege*

Gazel 334

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesini görmek.

Kim ki gördi sīnemüñ gül gibi kıanlu dāğını
Minnet itmez görmege Rıdvāna cennet bāğını

cennet kapısı:

1. cennet kapısı: -(s)ı

Gazel 345

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cennet kapısı.

La'l-i nābuñ āb-ı Keşer sen behiştî hūrîsüñ
Ruḥlaruñ manendidür var ise cennet kapısı

cennete girmekliğe:

1. cennete girmekliğe:-mek, -liğ, -e

Gazel 287

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cennete ulaşmak, erişmek. II Sevgiliye ulaşmak, kavuşmak, vuslata ermek. II Sevgilinin yüzünü görmek.

Şüretüñ görmek ne mümkün olmasa ḥālüñ sebeb
Bā'is itdüm cennete girmekliğe bir dānei

ceres:

1. ceresdür:-dür

Gazel 62

Mısra: 4

Çan, çingirak, zil. II Âşığın ağlayan, inleyen gönlü.

Düşdüm yola kim kat' ideyin rāh-ı belāñı
Yanumca yürür zār-ı dilüm baña ceresdür

cerr itsem:

1. cerr itsem:-se, -m

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dilenmek, istemek. II Âşığın sevgiliden vuslat istemesi.

Bugün 'İsî gibi çarḥa çıkup sen mâhı cerr itsem
Kalendarler gibi elde şeh-i encüm çerāğumdur

cesim-i behre olsun:

1. cesim-i behre olsun:-sun

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Büyük hisse sahibi olmak; payın en büyüğünü

almak. II Sevgilinin yüzünü en fazla gören kişi olmak.

Gül yüzüñden ço cesim-i behre olsun 'âşıküñ
Tutmadın etraf-ı ḥüsnüñ gülşenini ḥārlar

cevab:

1. cevaba:-a

Gazel 105

Mısra: 8

Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

Geldi ḥatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâḥiş yañlış cevaba beñzer

cevab ide:

1. cevab ide:-e

Gazel 297

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cevap vermek; karşılık vermek.

Cenābî dest ü pâyini öpesin nazmumuñ şāyed
Niyāzumdan cevab ide varup şāh-ı suḥandāna

cevab virse:

1. cevab virse:

Gazel 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin sözüne karşılık vermek. II Nazire söylemek.

Tab'-ı mevzūnuñ getürdi nazma her neşri ki var
Virse beyt-i Ḥusreve şîrîn sözüñ n'ola cevab

cevahir:

1. cevahir:

Gazel 266

Mısra: 10

Cevherler. II Güzel ve değerli sözler.

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenābî
Bu resme cevahir yaraşur kâmil içinde

cevgan-ı istignâyıla:

1. cevgan-ı istignâyıla:-y, -la

Gazel 286

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Tokgözlülük cevganı.

Gür-ı yâ-yı 'izzetüz cevgan-ı istîgnâyıla
Da'vi-yi pervâze turduk seh-per-i 'Ankâyıla

cevher:

1. **cevherin:**-i, -n
Gazel 252
Mısra: 8
Mücevher, değerli taş.

Virmedi mâh-ı münîrûñ tahta-i elmâsına
Hüvâce-i dükkân-ı küntü kenzen insân cevherin

2. **cevherin:**-i, -n
Gazel 252
Mısra: 10
*Mücevher, değerli taş. II Söz söylemeyi bilen
kimselerin sarf ettiği değerli söz.*

Ma'rifet bâzârı içre bulmasa şarrâfını
Şarf kılmaz lâ-cerem merd-i sühan-dân cevherin

3. **cevherin:**-i, -n
Gazel 252
Mısra: 12
Mücevher, değerli taş. II Aşkın sırları.

Mağzen-i sinemdedür esrâr-ı 'aşkuñ dürleri
Şağlasun dürc-i dilinde baħr-ı 'ummân cevherin

4. **cevherin:**-(i)n
Gazel 252
Mısra: 6
Mücevher, değerli taş. II Aşk.

La'l-i nâbuñ fûrkatinden kan yudar her laħza dil
Beslesün hün-ı cigerle şimdi her kân cevherin

cevher kapduğın:

1. **cevher kapduğın:**-duğ, -(i)n
Gazel 98
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Madenden) değerli taş çıkarmak.

Sen ne cevher kapduğın kân-ı melâhatde bugün
Ey meh-i burc-ı leğâfet bu türâbiler bilür

cevlân:

1. **cevlân:**
Gazel 168
Mısra: 8
Dolaşma, gezinme.

Şeh-süvâr-ı hüsn olup 'uşşâkı pâ-mâl itmege
Bin semend-i nâzuña cevlân senüñ meydân senüñ

cevlân ider:

1. **cevlân ider:**-er
Gazel 351
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezinmek.

O meh-rüy-ı sipeh-dâruñ görüp cevlân ider rahşı
Ayağum altına aldum Burâk-ı âh-ıla 'arşı

cevlân üstine cevlân vir:

1. **cevlân üstine cevlân vir:**
Gazel 264
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Canlılık üstüne canlılık kazandırmak;
şahlandırmak. II Çokça nazlanmak, işve cilve
yapmak.*

'Arsa-i cânım gibi nüzhet-fezâdur dil daħı
Vir semend-i nâzuña cevlân cevlân üstine

cevr:

1. **cevr:**-e
Gazel 10
Mısra: 5
Eziyet, zulüm, cefa, eza.

Cevre yok mı bir nihâyet nice bir katl idesün
Tîğ-ı miħnet birle 'uşşâk-ı ciger-süzü şehâ

2. **cevrüñ:**-(ü)ñ
Gazel 52
Mısra: 3
Eziyet, zulüm, cefa, eza.

Sevdüm seni didümse oldı ziyâde cevrüñ
Bî-mücib-i cinâyet kula sitem günehdür

3. **cevrin:-i, -n**

Gazel 107

Mısra: 7

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

Baňa cevrin 'arz ider ol mäh ğayre mihrini
Bir ŧehe çul olmuşam kim bendeуe dād eylemez

4. **cevrini:-i, -(n)i**

Gazel 111

Mısra: 6

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

Fitnelerle řoldurupdur 'ālemi fettān ğözüň
Günde yüz biň cevrini 'uřřāka takřir eylemez

5. **cevrinüň:-i, -nüň**

Gazel 160

Mısra: 1

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

'Ařık oldum bir nigāra cevrinüň dermāni yoř
Bilmezem kāfir midür dīni yoç ĩmāni yoç

6. **cevrüň:-(ü)ň**

Gazel 167

Mısra: 7

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

řİve bāzārında cevrüň řatmağa bir řü'ācesin
Müřterī 'ařıkla ruňla řoldı dükkānuň senüň

7. **cevre:-e**

Gazel 226

Mısra: 10

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

řāhum Cenābī bendeň senden nice ola dūr
Hechrüň viřāle irğür cevre nihāyet olsun

8. **cevrüni:-(ü)ň, -i**

Gazel 233

Mısra: 13

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

Mihrüň ağyāruň ğörüp dāyim Cenābī cevrüni
Ey meh-i burc-ı melāhat baňa bu ĩzā neden

9. **cevrü:-i**

Gazel 235

Mısra: 2

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

Başmaz ol řimīn-beden ben mübtelāya nāzdan
Günde biň biň cevrü vardur baňa çoğ u azdan

10. **cevrü:**

Gazel 238

Mısra: 4

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

şöhre-i āfāk iken inřāf ü 'adl ü dād-ıla
Baňa cevrü irdi bugün bir řālim-i bī-dāddan

11. **cevrüň:-(ü)ň**

Gazel 264

Mısra: 1

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

Geldi derdüň var iken cevrüň dağı cān üstine
Eyledüň ben bī-kese iřsān iřsān üstine

12. **cevrüň:-(ü)ň**

Gazel 313

Mısra: 5

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

Ey řaşları kemānum idüp ziyāde cevrüň
Ben řāk-sarı atma tīrüň gibi yabāne

13. **cevrini:-i, -(n)i**

Gazel 315

Mısra: 9

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

Gün-be-gün cevrini arturdu o řīrīn-dehen
řarfīyā zerrece yoç mihrü bu ben Ferhāda

14. **cevrdür:-dür**

Tahmis 1

Mısra: 28

Eziyet, zulüm, ceфа, eza.

şüblar peymān-şikendür sen degüldür şanma kim
Yār çaşdı cevrdür řarfī içen aldanma kim

cevr ü ceфа:

1. **cevr ü cefâdan:-dan**

Gazel 353

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyet ve zulüm.

Baňa yârüñ nesi var cevr ü cefâdan ğayrı
Kıldı zulmin baňa var mihr ü vefâdan ğayrı

2. **cevr ü cefâdur:-dur**

Gazel 100

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Eziyet ve zulüm. II Sevgiliden gelen incitici söz
veya davranışlar.*

Didüm 'âşıqlara rahm u vefâ it
Didi 'âdet bize cevr ü cefâdur

3. **cevr ü cefâ:**

Gazel 284

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eziyet ve sıkıntı.

Ben gedâya nice bir cevr ü cefâ didüm didi
Pâdişâhlar yok yire zulm eylemezler çäkere

cevr eylese:

1. **cevr eylese:-se**

Gazel 160

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek, cefa çektirmek, zulmetmek.

Ğayra cevr eylese döner yine biñ luţf ider
Bilmedüm baňa nedendür zulminüñ pâyânı yok

cevr id:

1. **cevr iderse:-er, -(i)se**

Gazel 87

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek, cefa çektirmek, zulmetmek.

Ol perî-rü dil-rübâ kim hüsn ile mümtâzdur
Günde yüz biñ cevr iderse ehl-i 'aşka azdur

2. **cevr idersin:-er, -sin**

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet etmek, cefa çektirmek, zulmetmek.

Günde yüz biñ cevr idersin yine dirsins azdur
Ben belâ-keş 'âşıka ey zulm-pîşe bu nedür

3. **cevr idüp:-üp**

Gazel 240

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet etmek, cefa çektirmek, zulmetmek.

Cevr idüp her bî-dile ger gelmese inkârdan
Kim şikâyet eyler idi ol gözi mekkârdan

cevr ü cefâ eylemek:

1. **cevr ü cefâ eylemek:-mek**

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

Göñlüm ister şu mehi kim sevne kîni ola
'Âşıka cevr ü cefâ eylemek âyîni ola

cevr ü cefâ-yı yâr:

1. **cevr ü cefâ-yı yâre:-e**

Gazel 273

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin zulüm ve eziyeti.

Cevr ü cefâ-yı yâre ey dil taħammül eyle
Görseñ hezâr kahrın her dem tegâfûl eyle

cevr ü kahrünü oranı yok:

1. **cevr ü kahrünü oranı yok:**

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cefa ve eziyetinin sınırı olmayan (sevgili).

Ey vefâsı az cevr ü kahrünü oranı yok
Şerh-i hâlin itmege 'aşkuñda cânüñ cânı yok

cevr-i bî-pâyânla:

1. **cevr-i bî-pâyânla:-la**

Gazel 289

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bitip tükenmez eziyetleri, cefaları.

Cevr-i bî-pâyânla aıduñ Cenâbî bendeñi
Kullaruña pâdişahum dil-nüvâz olduñ yine

cevr-i firâkuñ çekerin:

1. **cevr-i firâkuñ çekerin:-er, -i,-n**

Gazel 299

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığının cefasına, eziyetine
katlanmak.

Geh cevr-i firâkuñ çekerin gâh vişâlüñ
Kim öldi göñül luţf-ıla ihsân arasında

cevri gördüğüm:

1. **cevri gördüğüm:-düg, -(ü)m**

Gazel 107

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Eziyet, cefa çekmek.

Ay geçdi ben kılın ol meh dağı yâd eylemez
Aşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

cevri taşın:

1. **cevri taşın:-ı, -n**

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eziyet taşı. II Felek yüzünden insanın başına
gelen kötülükler.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarh olur şikest

cevrin çek:

1. **cevrin çekmege:-mege**

Gazel 143

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Sıkıntısını, eziyetini, derdini çekmek.

Mihrüñ ağıyaruñ görür ey mâh-çihre ben gamuñ
Çekmege sen âfetüñ cevrin baña yazu imiş

2. **cevrini çekdüm:-dü, -m**

Tahmis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

Sıkıntısını, eziyetini, derdini çekmek.

Cevrini çekdüm besî ağıyara uydı 'âkıbet
Şeh Süleymân haq buyurmuşdur bu sözi 'âkıbet

cevrüñ çeke:

1. **cevrüñ çeke:-e**

Gazel 168

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Sıkıntısını, eziyetini, derdini çekmek.

Gâh nâz u gâh işve gâh şive geh 'itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevrüñ çeke bu cân senüñ

cevrüñ libâsını giyüp:

1. **cevrüñ libâsını giyüp:-üp**

Gazel 243

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eziyet elbisesini giymek. II Cefa, eziyeti
kabullenmek; onunla yaşar hâle gelmek.

Cenâbî dest-i himmetle tutaldan dâmen-i 'aşkuñ
Giyüp cevrüñ libâsını çıkardı baş yaqasından

cevrüñi çekeyin:

1. **cevrüñi çekeyin:-eyin**

Tahmis 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Deyim**

Sıkıntısını, eziyetini, derdini çekmek.

Gitdi cânım yirine geldi gamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevrüñi kim ki budur hüsn-i 'amel

ceyb-i 'ârını çäk itdi:

1. **ceyb-i 'ârını çäk itdi:-di**

Gazel 188

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Utanç yakasını yırtmak, parçalamak.

Uyma ey meh gayra kim çäk itdi ceyb-i 'ârını
Dest-i hâra virdügiyçün sehv ile dâmân gül

Ceyhün:

1. Ceyhünda:-da

Gazel 301

Mısra: 12

Ceyhun Nehri. II Âşığın gözyaşları.

Seyl-i eşküme görüp dil merdüm-i çeşmüm ğarîk
Bir iki insân helâk olmuş didi Ceyhünda

ceyş-i Habes:

1. ceyş-i Habes:

Gazel 365

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Habeş ordusu. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Harfiyâ didi gören yâruñ 'izârında haşın
Kıpladı ceyş-i Habes hıttâ-i mülk-i Huteni

cidd ü cehdüñ takdîri tağyîr eylemez:

1. cidd ü cehdüñ takdîri tağyîr eylemez:-mez

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çalışıp çabalama ile kader değiştirilemez: "Kişi ne yaparsa yapsın kaderini değiştiremez." anlamında kullanılan bir söz.

Her belâya şâbir ol men'ine tedbîr itme kim
Cidd ü cehdüñ ey göñül takdîri tağyîr eylemez

ciger:

1. ciger:

Gazel 32

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

La'lüñ ğamında yaşum kanlu şarâba beñzer
Nâr-ı ruhuñda ciger yanmış kebâba beñzer

2. cigerüm:-(ü)m

Gazel 99

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Âteş-i aşka düşelden bu vücudum gül gibi
Dil hazîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

3. ciger:

Gazel 225

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Şirişk-i dîdede çeşmüm ğarîk-ı lücce-i ğamdur
Düşüp nâr-ı belâñ içre ciger dağı kebâb olsun

4. cigerde:-de

Gazel 277

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Düşüp yansam 'aceb mi nâr-ı derde
Ğamuñdan âteşüm vardur cigerde

5. cigerde:-de

Gazel 278

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ğarkam egerçi cânâ yaşumla bañr-ı derde
Sönmez yanar velîkin 'aşkuñ odu cigerde

6. cigerüm:-(ü)m

Murabba 1

Mısra: 15

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Müm olurdu dest-i ğamda cigerüm olsa hadîd
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

7. cigerden:-den

Gazel 341

Mısra: 3

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Cigerden geçdi peykânun dile oldu bu dem Mūsıl
Ulaşdı semt-i Bağdâda geçüp râh-ı Karamanı

8. cigerde:-de

Gazel 342

Mısra: 7

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Cigerde zañm-ı peykânunı kanaya yâr-i cânumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-râhdan ğayrı

ciger hün-âbesin:

1. **ciger h n- besin:-n**

Gazel 165

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ciġer kanı. II Kanlı gözyaşı.

Ciger h n- besin dökdüm gözümden çihreme ey
meh

Getürdüm milket-i R ma kızılbaşı'n Karamanu 

2. **ciger h n- besin:-n**

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül kanı. II Kanlı gözyaşı.

Mur du  mey ise ey dil ciger h n- besin i  kim
Seb -y  g mda hıfz olmuş 'aceb reng n şar bı var

ciger kanın dökerler:

1. **ciger kanın dökerler:-er, -ler**

Gazel 282

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*( şığın yaralı, paramparça) ciġerinin kanını
dökmek. II Kan aġlamak.*

İki daġ-ı t zed r g y  d -çeşm-i h n-feş n
Kim ciger kanın dökerler dem-be-dem ş h 'aşkına

cih n:

1. **cih nda:-da**

Gazel 130

Mısra: 8

Dünya,  lem, cihan.

Bi  bi  bel laru la dil m btel  olaldan
Bir g m mı var cih nda bu  aste c na gelmez

2. **cih nda:-da**

Gazel 149

Mısra: 2

Dünya,  lem, cihan.

Didi gören beni kim bu bir mel met ancak
N m istemez cih nda merd-i sel met ancak

3. **cih nı:-ı**

Gazel 216

Mısra: 6

Dünya,  lem, cihan.

şer r-ı n r-ı  hum oldu peyd 
Cih nı yandıra her b r s zum

4. **cih nı:-ı**

Gazel 216

Mısra: 7

Dünya,  lem, cihan.

Cih nı  teş mle yaġdum amm 
Dem f d r ' leme izh r s zum

5. **cih nda:-da**

Gazel 279

Mısra: 1

Dünya,  lem, cihan.

Vaş-ı nig re ird k  urremler z cih nda
P y na yetdi f rkat b -g mlaruz cih nda

6. **cih nda:-da**

Gazel 279

Mısra: 2

Dünya,  lem, cihan.

Vaş-ı nig re ird k  urremler z cih nda
P y na yetdi f rkat b -g mlaruz cih nda

7. **cih nda:-da**

Gazel 279

Mısra: 4

Dünya,  lem, cihan.

Her 'uġden n g ş dın bir bir bilüp tam m 
Esr r-ı 'aşka v kif m hremmler z cih nda

8. **cih nda:-da**

Gazel 279

Mısra: 6

Dünya,  lem, cihan.

Ney gibi nice yirden bel baġladuk fiġ ne
 heng ider bel fa hem-demmler z cih nda

9. **cih nda:-da**

Gazel 279

Mısra: 8
Dünya, âlem, cihan.

Zâl-ı sipihre hergiz baş egmeyüp gamuñda
Alduğ diyâr-ı derdüñ Rüstem'lerüz cihânda

10. **cihânda:-da**

Gazel 279

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihan.

Câm-ı belâ-yı 'aşkı nüş eyleyüp Cenâbî
Bezm-i şafâda dâyim biz Cemlerüz cihânda

11. **cihân:**

Gazel 330

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihan.

Rumüz-ı 'aşka vâkıf göñül dağı ko olmasun
Çü bir ferde degül mahrem cihân içre bugün yaşı

12. **cihâni:-ı**

Gazel 354

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihan.

Şûr u şer tıtdı cihâni kılmadı hergiz şalâh
Dîv ü dedle tıdı 'âlem nesl-i Âdem kalmadı

13. **cihânda:-da**

Gazel 356

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihan.

Yansun fitil-i gamla dâğum Cenâbî her dem
'Aşk ehlinüñ cihânda budur yanar çerâğı

14. **cihânda:-da**

Gazel 361

Mısra: 10

Dünya, âlem, cihan.

Oldı dil âşuftesi bir dil-berüñ ismi Halâl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Äzer gibi

15. **cihânda:-da**

Gazel 364

Mısra: 2
Dünya, âlem, cihan.

Maḥabbet bezminüñ şimdi benüm rind-i kadeḥ-
nüşı
Cihânda hüşyâr ol kim o bezmüñ oldı ser-ḥüşı

16. **cihâni:-ı**

Gazel 370

Mısra: 9

Dünya, âlem, cihan.

ẖulmet-i şebden ḥalâş iden cihâni gül gibi
Lem'a-i mihr-i ruḥuñda mâh-ı nür-efzâ ḥaḳı

17. **cihândan:-dan**

Murabba 5

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihan.

Cihândan perde-i zulmi götür ref-'i ḥicâb eyle
Gider bî-dâdlık resmin o bünyâdi ḥarâb eyle

18. **cihâni:-ı**

Gazel 19

Mısra: 4

Dünya, âlem, cihan. II Herkes, halk, ahali.

Ḥaçer-i ḥün-rîzüñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebrü cihâni saña ḳurbân oldı tıtdı

19. **cihân:**

Gazel 255

Mısra: 2

Dünya, âlem, cihan. II Herkes, halk, ahali.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitânsın sen
Senüñledür cihân zinde benüm ruḥum ne cânsın
sen

20. **cihân:**

Gazel 255

Mısra: 6

Dünya, âlem, cihan. II Herkes, halk, ahali.

Saña vaşl olmasa Ḥızruñ beḳâ-yı 'ömri olmazdı
Cihân bildi muḥaḳḳak kim ḥayât-ı câvidânsın sen

21. **cihân:**

Gazel 278

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihan. II Herkes, halk, ahali.

Luţfuñ nazar idelden baña cihân 'adûdur
Elţâf-ı şehdür ancak sever beni hâzerde

22. **cihân:**

Murabba 5

Mısra: 19

Dünya, âlem, cihan. II Herkes, halk, ahali.

Ne deryâsın cihân bilsün seni dürler nişâr eyle
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Karamanı

23. **cihâna:-a**

Murabba 5

Mısra: 15

Dünya, âlem, cihan. II Herkes, halk, ahali.

Bahâr eyyâmı sen servüm cihâna seyrghâh olduñ
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Karamanı

cihân bâğında:

1. **cihân bâğında:-ı, (n)da**

Gazel 362

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi. II Dünya.

Boyu 'ar'ar gözi nergis yüzi gül
Cihân bâğında sevdim bir nigârı

cihân gülzârı:

1. **cihân gülzârına:-ı, -(n)a**

Gazel 212

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi. II Dünya.

Cihân gülzârına dâ'im vücûduñdur viren zînet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sultânım

2. **cihân gülzârına: -ı, -(n)a**

Gazel 369

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi. II Dünya.

Cihân gülzârına revnak viren ruĥ-sâridur tañ mı
Hezârân bülbül olursa o gül-günuñ dil-efkârı

3. **cihân gülzârınuñ: -nuñ**

Gazel 150

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi. II Dünya.

Şeyĥ Süleymân serv-kâmet kim cihân gülzârınuñ
Rûĥ-perver la'li gibi ğonca-i ħandâni yok

cihân kıtâlı olmuşdur:

1. **cihân kıtâlı olmuşdur:-mı, -dur**

Gazel 134

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya savaşının meydana gelmesi.

O bed-hüy-ı sitemkârım benüm kim âhdan
korkmaz
Cihân kıtâlı olmuşdur vezîr ü şâhdan korkmaz

cihâna gelmez:

1. **cihâna gelmez:-mez**

Gazel 130

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğmak. II Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Eş'âr-ı dil-pesendüñ tutdı Cenâbî dehri
Bir sen gibi suĥan-ver bildüm cihâna gelmez

cihâna sâye-i rahmet:

1. **cihâna sâye-i rahmet:**

Murabba 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Âleme rahmet gölgesi (olan). II Herkese
merhamet eden padişah (sevgili). II Kanûnî Sultan
Süleymân.*

Bendeler hakkında ser-pâ luţf u ihsânım benüm
Sâye-i rahmet cihâna zıllı-ı Yezdânım benüm

cihâna tıĥuñ çeküp:

1. **cihâna tıĥuñ çeküp:-üp**

Gazel 274

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Cihana kılıç çekmek. II Dünya ile savaşmak.

Açduñ diyâr-ı 'adli tîğüñ çeküp cihâna
Dil-kışverini alup fetḥ-i vilâyet eyle

cihâna zûruñ 'arz kıl:

1. cihâna zûruñ 'arz kıl:

Murabba 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyaya gücünü göstermek.

Meh-i burc-ı 'adâletsin şaçılsun 'âleme nûruñ
Seḥâ rezminde Rüstemsin cihâna 'arz kıl zûruñ

cihânda 'aybsuz yâr isteyen yârsüz kalur:

1. cihânda 'aybsuz yâr isteyen yârsüz kalur:-ur

Tahmis 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: Atasözü

*Hatasız dost arayan dostsuz kalır. II Hiç kimse
mükemmel değildir, herkesin bir kusuru vardır.
Sevgilinin kusuru da âşıklarına eziyet etmesidir. Bu
nedenle eziyet etmeyen, vefalı sevgili aramak
boşunadır.*

Bî-vefâ yârüñ Muḥibbî cevrine incinme kim
Yârsüz kalur cihânda 'aybsuz yâr isteyen

cihâni odlara yakar tütünüm:

1. cihâni odlara yakar tütünüm:-(ü)m

Gazel 71

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşğın) âlemi, cihani ateşlere veren ateşli ahı.

Ṭutuşup âteş-i ğamla vücûdum nûr-ı nâr oldı
Cihâni odlara yakar başumda bir tütünüm var

cihâni terk eyleyüp:

1. cihâni terk eyleyüp:-(y)üp

Gazel 278

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Cihani terk etmek, dünyadan vazgeçmek. II
Dünyaya değer vermemek.*

Cân u göñül Cenâbî gördüm qabûl-ı cânân
Terk eyleyüp cihâni vardum qodum nazarda

cihânuñ âşiyânından:

1. cihânuñ âşiyânından: -ı,-(n)dan

Gazel 117

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın kuş yuvası. II Dünya.

Âşiyânından cihânuñ dem idüp sîmurğvâr
Kâf-ı istiğnâda biz künc-i kanâ'at beklerüz

cihânuñ bârgâhında:

1. cihânuñ bârgâhında:-ı,-(n)da

Gazel 275

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın yüce divanı.

Cenâbî bârgâhında cihânuñ 'izzet istersen
Mezellel yolları üzre özünü ḥâk-sâr eyle

cihânuñ dimâğın:

1. cihânuñ dimâğın: -n

Murabba 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bütün insanların zihni, aklı.

Şabâveş gülşen-i dehre leṭâfetle güzâr eyle
Dimâğın büy-ı ḥulkuñla cihânuñ müşğ-bâr eyle

cihânuñ gülsitânında:

1. cihânuñ gülsitânında:-ı,-(n)da

Gazel 267

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın gül bahçesi.

Cenâbî gülsitânında cihânuñ bağlamaz behre
Ser-i küyüñ mişâlinde aña bir büstân olsa

cihânuñ ḥâdisâtından:

1. cihânuñ ḥâdisâtından:-ı,-(n)dan

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünyadaki olaylar.

Neş'e-i câm-ı mey-i şevkuñla ḥoş-ḥâl olmuşuz
Ḥâdisâtından cihânuñ fâriğü'l-bâl olmuşuz

cihānuñ kârgâhında:

1. cihānuñ kârgâhında:-ı,-(n)da

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünya atölyesi. II Dünya.

Ben firâkuñ pîşesinde vaşluñuñ ehl-i hevâ
Kârgâhında cihānuñ her kişi bir işdedür

cihānuñ kıl ü kâlından:

1. cihānuñ kıl ü kâlından: -ı,-(n)dan

Gazel 113

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İnsanların dedikodusu.

Kıl ü kâlından cihānuñ ey Cenâbî el çeküp
Ser virüp râz açmada her nâ-kese lâl olmuşuz

cihānuñ yoğı vü varı:

1. cihānuñ yoğı vü varı:

Gazel 362

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Cihanın varı yoğı, her şeyi; mal mülk, sahip
olunabilecek her şey.*

Baña cânân gerek Harfî vü diger ni
Cihānuñ bir durur yoğı vü varı

cihānuñ yolın:

1. cihānuñ yolın:-n

Gazel 352

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dünyanın yolu. II Dünyanın sonu.

Cenâbî baña şor yolın cihānuñ
Fenâ mülkine irer şâh-râhı

cihānuñ yügrügi oldı:

1. cihānuñ yügrügi oldı:-dı

Gazel 333

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihanın hızlı giden süvarisi hâline gelmek.

Şeh-süvâr-ı 'aşk olan oldı cihānuñ yügrügi
Hem-'inân olmaz aña raşş-ı şabānuñ yügrügi

cilvegâh-ı hüsnüñ:

1. cilvegâh-ı hüsnüñ:-(ü)ñ

Gazel 147

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzelliğin ortaya çıktığı yer. II Allah'ın tecellisi.

Cilvegâh-ı hüsnüñ itdüñ dil-rübâlar tâl'atın
Sañadur 'aşk u mağabbet her dil-ârâdan ğarâz

2. cilvegâh-ı hüsnüñ:-(ü)ñ

Gazel 205

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) güzelliğini gösterdiği, ortaya çıktığı
yer.*

Cilvegâh-ı hüsnüñ içre düşse başum gevşifat
Gâh süm-i esb-i nâzuñ gâh çevgānuñ öpem

cinân:

1. cināndan:-dan

Gazel 177

Mısra: 1

Cennetler.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merâtible cināndan yig
Gübâr-ı rāhıdur her çeşme kühl-i işfahāndan yig

2. cinānı:-ı

Gazel 102

Mısra: 10

Cennetler.

Küyına varmağ ile itmez kanâ'at bu göñül
'Aşık-ı dîdâr olan Harfî cinānı ol n'ider

cism:

1. cismi:-i

Gazel 13

Mısra: 8

Beden, gövde, vücut.

Dögdi kendin mevc ile deryâ-yı 'ummân acıyup
Âbiledür cismi üzre zağmdan her bir habâb

2. **cismîn:-(i)n**

Gazel 231

Mısra: 3

(Sevgilinin) bedeni, cismi, vücudu.

Zeyn idüp güllerle cismîn naḥl-i cān olmuş gelür
Kaḅı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmezîn

3. **cismüm:-(ü)m**

Gazel 7

Mısra: 5

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Tiğ-i ğamdan gördi cismüm ğark-ı hün olmuş yatur
Acıyup bu ḥālete kaḅ aąladı hicrān baña

4. **cismüm:-(ü)m**

Gazel 8

Mısra: 2

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Başda oldı nār-ı āhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur ḥil'at baña

5. **cismümde:(ü)m, -de**

Gazel 18

Mısra: 5

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Cismümde zaḥm-ı tiğüñ yir yir ki yārelerdür
Şerḥ-i derūnum eyler oldı dehāna nisbet

6. **cismümi:-(ü)m, -i**

Gazel 194

Mısra: 3

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Beñzedüp hecrüñ ğamında berg-i kāha cismümi
Rüzġār-ı āh ile ol demde bir bād eyledüm

7. **cismümüñ:-(ü)m, -üñ**

Gazel 346

Mısra: 4

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Gözlerüm yaş dökmede 'aynı geçelden Diclenüñ
Seyl-i 'ālem-ġire virdüm cismümüñ Baġdādını

8. **cismîni:-i, -(n)i**

Gazel 347

Mısra: 9

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Dağ-ı ḥasretle Cenābī gül gül idüp cismîni
Bāġ-ı dehrüñ kendine teng eyledi seyrānını

9. **cismüm:-(ü)m**

Gazel 361

Mısra: 5

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Ĝam sipihri cismüm üzre penbe-i dāġum kaḅer
Eşküümüñ her kaḥresi oldı aña āḥter gibi

10. **cismüm:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 23

(Âşığın) bedeni, cismi, vücudu.

Püte-i hicrānda cismüm sımveş kāl eyledüñ
Kaḅı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

cismden 'ārī gelmiş:

1. **cismden 'ārī gelmiş:-miş**

Gazel 119

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Varlığından soyutlanmak; nefsin isteklerini yok etmek.

Dergeh-i pīr-i muġānda gevşifat ġaltān için
'Ārī gelmiş cismden şāhā hemīn baş olmuşuz

cism-i bī-rūhum:

1. **cism-i bī-rūhum:-(u)m**

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cansız varlık. II Âşık.

Kıldı fūrkaḥ ben ġarībi āh cānāndan cüdā
Cism-i bī-rūhum ki kaḅdum ḥasretā cāndan cüdā

cism-i Cenābī:

1. **cism-i Cenābī:**

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Cenâbî'nin bedeni, vücudu.

Bî-cerâhat olmadı cism-i Cenâbî bir nefes
'Aşk-ı tîği zaḥmı tende bir oñulmaz yaradur

2. **cism-i Cenâbî:**
Gazel 86
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Cenâbî'nin bedeni, vücudu.

Bî-cerâhat olmadı cism-i Cenâbî bir nefes
'Aşk-ı tîği zaḥmı tende bir oñulmaz yaradur

3. **cism-i Cenâbîde:-de**
Gazel 91
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Cenâbî'nin bedeni, vücudu.

Zaḥm-ı ğamzeñ ey şanem cism-i Cenâbîde bugün
Çeşmine aġyâr sevmek çarb-ı ğançer gösterür

cism-i hâküm:

1. **cism-i hâküm:-(ü)m**
Gazel 277
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Âşîğın) perişan bedeni.

Gören çeşümüle didi cism-i hâküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

cism-i harâb:

1. **cism-i harâb:**
Gazel 254
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Âşîğın aşktan dolayı) harap olmuş bedeni.

Bildi genc-i 'aşkuña mâhzen durur cism-i harâb
Cuğd-ı miñnet mesken itdi göñlümüñ vîrânesin

2. **cism-i harâbum:-(u)m**
Gazel 217
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Âşîğın aşktan dolayı) harap olmuş bedeni.

Dest-i pür-zür-ı havâdisle yıkılsa bir binâ
Zâr göñlüm ḥânesi cism-i harâbum şanuram

cism-i nizâr:

1. **cism-i nizârın:-l, -n**
Gazel 171
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Âşîğın) zayıf, güçsüz bedeni.

Dâğ-ı ğamla zeyn idüp cism-i nizârın ser-te-ser
Bu Cenâbî gibi 'aşık 'äleme rüsvâ gerek

2. **cism-i nizârum:-(u)m**
Gazel 234
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Âşîğın) zayıf, güçsüz bedeni.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizârum üstine
Bu harâb-âbâdı bildüm yıkılır seyl-âbdan

cism-i şad-pârem:

1. **cism-i şad-pârem:-m**
Gazel 63
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Âşîğın) paramparça olmuş bedeni.

Cenâbî cism-i şad-pârem benüm kim vâdî-i ğamdur
İki çeşm-i güher-bârum iki başlu buñarıdur

cism-i tenhâ-mânedür:

1. **cism-i tenhâ-mânedür:-dür**
Gazel 150
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Yalnız kalmış kişi.

Ḥusrevinden her ne mülk-i bî-bedel kim dūr olur
Cism-i tenhâ-mânedür kim sînesinde cânı yok

cism-i za'fum:

1. **cism-i za'fum:-(u)m**
Gazel 292
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Âşîğın) zayıf, güçsüz bedeni.

Ne āl itdüñ baña ey çeşmi ala
Ki ğamdan cism-i za'fum döndi nāle

cism-i zārum:

1. cism-i zārum:-(u)m

Gazel 217

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) güçsüz, zayıf, dermansız vücudu.

Tāb-ı teble lerze çutsa cism-i zārum her kaçan
Yār için dilde Cenābī iztırābum şanuram

2. cism-i zārum:-(u)m

Gazel 13

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Âşığın) güçsüz, zayıf, dermansız vücudu.

Lāleñe el şunduğın bād-ı ħazānuñ güş idüp
Dāğlarla cism-i zārum ser-te-ser kıldum ħarāb

cism-i zerdüm:

1. cism-i zerdüm:-(ü)m

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sararmış, solmuş bedeni.

Bilmişem ğam ħırmeninde cism-i zerdüm n'eydüğün
Yile varmış bād-ı āh-ı sīneden bir kāh imiş

2. cism-i zerdüm:-(ü)m

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşktan dolayı) sararmış, solmuş bedeni.

Vücüdüm ħāşılın virsem ne ğam derdüñle ben bāda
Maħabbet ħırmeninüñ cism-i zerdüm bir giyāhıdur

cismüm fülkini:

1. cismüm fülkini:-(i,-(n)i

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ten, beden gemisi. II Âşığın bedeni.

Atdı cismüm fülkini eşküm kenār-ı miħnete
Rūzgār-ı āh ile keştī süren deryāyı gör

cismüm kaşrını yıkdı:

1. cismüm kaşrını yıkdı:-d/

Gazel 124

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) beden köşkünü harap etmek, yıkmak.

Yıkdı cismüm kaşrını seyl-āb-ı eşküm āh kim
Viridi tūfān-ı fenāya ser-te-ser bünyādumuz

cismümün ma'müresi:

1. cismümün ma'müresi:- (s)i

Gazel 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vücudun bayındır şehri. II Âşığın sağlıklı,
sağlam vücudu.

Seyl-i eşkümünden Cenābī cismümün ma'müresi
Kalb-i 'âşık gibi bir gün yıkılıp virān olur

cismün hicābı perdesin:

1. cismün hicābı perdesin: -(s)i, -n

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bedenin utanç örtüsü.

Ref' idüp bir aradan cismün hicābı perdesin
Lī ma'-a'l-lāh sırrına vākıf düşen māhremlerimiz

cū:

1. cūlar:-lar

Gazel 6

Mısra: 5

Akarsu, ırmak, nehir, çay, dere.

Gözlerüm yaşın görüp cūlar firāvān ağladı
Yandı dāğum gördüğünde lāle-i ħamrā baña

2. cūlar:-lar

Gazel 263

Mısra: 6

Akarsu, ırmak, nehir, çay, dere.

Gül-ruħuñ yādına çeşmüm şöyle dökdü yaşı kim
Cūlar aşar şimdi ey meh gülşenüñde sū-be-sū

3. cū:

Gazel 143

Mısra: 6

Akarsu, ırmak. II Âşığın gözü.

Merdüm-i ğamdan sorup ahvâl-i eşküm
añladum
Şuşadukça şu virür deryälara bir cū imiş

cūd-ı şāh-ı 'ādil-i devrāna:

1. cūd-ı şāh-ı 'ādil-i devrāna:-a

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Devrin adaletli padişahının cömertliği. II
Sevgilin iyiliği, ihsanı, hoş muamelesi.*

Luţfuñı aġyār gördi ben yine mecrūh-ı ğam
Cūd-ı şāh-ı 'ādil-i devrāna bu lāyık mıdur

cugd:

1. cugd:

Gazel 287

Mısra: 10

Baykuş. II Sevgili.

Âşiyān itdi Cenābī ol hümā dil-hānesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vīrānei

cugd-ı miñnet:

1. cugd-ı miñnet:

Gazel 254

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Eziyet, dert baykuşu. II Aşkın verdiği dert,
keder.*

Bildi genc-i 'aşkuña māhzen durur cism-i hārāb
Cuġd-ı miñnet mesken itdi göñlümüñ vīrānesin

cüş eyler:

1. cüş eyler:-r

Gazel 96

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Taşmak. II Coşmak.

Maħabbet cāmını şol kim belā bezminde nüş eyler
Taşar kendüye ol şıġmaz hüm-ı mey gibi cüş eyler

cüş id:

1. cüş idelüm:-elüm

Gazel 191

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Coşmak, taşmak.

Lücce-i deryā-ı'aşkuz rüzgār-ı āh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cüş idelüm

2. cüş idüp:-üp

Gazel 293

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Coşmak, taşmak.

Humm-ı mey gibi Cenābī cüş idüp hün-ı ciger
Akdı cām-ı dīdeden eşküm gibi ruġ-sāruma

3. cüş iderler: -er, -ler

Gazel 364

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Coşmak. II Coşkun bir şekilde akmak.

Görüp sen verd-i ħandāni gözüm kınlar dōke
tañ mı
Bahār irse çü 'ādetdür iderler cūylar cüşü

cüy:

1. cüydan:-dan

Gazel 132

Mısra: 7

Akarsu, ırmak, nehir, çay, dere.

Su iġer bir cüydan gördük 'adüyü h'ābda
Tıġüñe uğrayısdur 'ākıbet ta'bīrümüz

2. cūylar:-lar

Gazel 364

Mısra: 6

*Akarsu, ırmak, nehir, çay, dere. II Âşığın
gözyaşları.*

Görüp sen verd-i ħandāni gözüm kınlar dōke
tañ mı
Bahār irse çü 'ādetdür iderler cūylar cüşü

cüy-bār-ı dīdeden:

1. **cüy-bār-ı dīdeden:-den**

Gazel 234

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göz akarsuyu. II Âşığın gözyaşları.

Cüy-bār-ı dīdeden biter hayāl-i kâmetüñ
Şâh-ı gül bitmez egerçi menzil-i şūrâbdan

cüy-ı belâdan:

1. **cüy-ı belâdan:-dan**

Gazel 209

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bela ırmağı.

Vireyin cüy-ı belâdan göze deryâ haberin
Hırkât-ı nâr-ı gamuñ sîne-i süzâna diyem

cüy-ı dīde:

1. **cüy-ı dīde:**

Gazel 303

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göz ırmağı. II Âşığın ağlayan gözü.

Düşdi dil sevdâ-yı 'aşk-ı yârle şahrâlara
Gitdi cüy-ı dīde kim derdin döke deryâlara

cüy-ı eşküm:

1. **cüy-ı eşküm:-(ü)m**

Gazel 148

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı ırmağı. II Âşığın çokça akittiği
gözyaşları.*

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer
Cüy-ı eşküm akaçursun bu ümmîde çağ çağ

cüy-ı hün-bār:

1. **cüy-ı hün-bār:**

Tahmis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kana bulanmış akarsu. II Âşığın kanlı
gözyaşları.*

Eşk-i çeşmüm seyirin itsün cüy-ı hün-bār isteyen
'Ârız-ı cānāna baksun bāğ-ı gülzār isteyen

cüy-ı hünîn akıdur:

1. **cüy-ı hünîn akıdur:-(u)r**

Gazel 293

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı akıtmak.

Dāğ-ı mihrüñ gül gibi rengin ü ter olsun diyü
Cüy-ı hünîn akıdur her bir müje gülzâruma

cüy-ı 'ömr-i âdemî:

1. **cüy-ı 'ömr-i âdemî:**

Gazel 154

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnsan ömrünün akarsuyu, ırmağı.

Cüy-ı 'ömr-i âdemî akmakdadur leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazâr enhâra bak

cüdâ:

1. **cüdâ:**

Gazel 9

Mısra: 10

(Sevgiliden) ayrı, uzak.

Sen gül-i nev-resteden ayrı Cenâbî âh ider
Nâle eyler her nefes bülbül gülistândan cüdâ

2. **cüdâ:**

Gazel 46

Mısra: 4

(Sevgiliden) ayrı, uzak.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şehbâzı kim
Bir kebüterdür göñül senden cüdâ âvâredür

3. **cüdâ:**

Gazel 249

Mısra: 1

(Sevgiliden) ayrı, uzak.

Neler çekdüğümü sorup be-hey zâlim cüdâ senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyâmetde Hudâ senden

cüdâ düşmeseydüñ:

1. **cüdâ düşmeseydüñ**:*-me, -se, -(y), -dü, -ñ*
Gazel 101
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ayrı kalmak, uzak düşmek, uzak kalmak.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālâdan cüdâ
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zârlar

cüdâ kal:

1. **cüdâ kıla**:*-a*
Gazel 9
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ayrı kalmak, uzak düşmek, uzak kalmak.

Leşker-i eşküm perîşân oldı her sū sensüzün
Kanda cem' olur şol 'asker kıla sultândan cüdâ

2. **cüdâ kıldum**:*-du, -m*
Gazel 9
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ayrı kalmak, uzak düşmek, uzak kalmak.

Kıldı fûrkat ben ğarîbi âh cânândan cüdâ
Cism-i bî-rûhum ki kıldum hasretâ cândan cüdâ

3. **cüdâ kılmışam**:*-miş, -am*
Gazel 9
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ayrı kalmak, uzak düşmek, uzak kalmak.

Yâr ise nâ-mihr-bân derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde kılmışam bî-çâre dermândan cüdâ

cüdâ kıldı:

1. **cüdâ kıldı**:*-dı*
Gazel 9
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ayırarak, ayrı düşürmek.

Kıldı fûrkat ben ğarîbi âh cânândan cüdâ
Cism-i bî-rûhum ki kıldum hasretâ cândan cüdâ

cüdâ ola:

1. **cüdâ ola**:*-a*
Gazel 9

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Uzak kalmak.

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben faķîri muğtenem
Lâyıķ-ı devlet degül kıl ola ihsândan cüdâ

cümle:

1. **cümle:**
Tahmis 3
Mısra: 8
Bütünöyle, tamamen.

Günde yüz biñ bâb olursa anı tefsîr eyleyem
Müşkilât-ı fenn-i hecri cümle ta'bir eyleyem

2. cümle:

Gazel 241
Mısra: 7
Bütün, tüm.

Vücuduñla gözi göñli ğanîdür cümle âfâkuñ
Cihâna Cânib-i Hâķķ'dan nüzül itmiş bir âyetsin

3. cümle:

Gazel 258
Mısra: 2
Bütün, tüm.

Gül gibi nâzûk- tenüñ hâr-ı belâdan şakılasun
Pâdişâhum Hâķķ seni cümle haķâdan şakılasun

4. cümle:

Gazel 363
Mısra: 10
Bütün, tüm.

Nigâr- hâne-i Çini temâşâ eyledüm gördüm
O naķş olmuş şuver cânâ yüzüñüñ cümle hayrânı

cümle 'âlem:

1. **cümle 'âlem:**
Gazel 207
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Herkes, bütün insanlar.

Ben nice pinhân idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'âlem bildiler hâl-i diger-günüm benüm

2. cümle 'âlem:

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Herkes, bütün insanlar. II Âşıklar.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'âlem kanını
Yine meylüñ ey kamer ol dîde-i ser-mestedür

cümle 'âlem halkını:

1. cümle 'âlem halkını:-ı,-(n)ı

Gazel 199

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tüm dünya halkı, herkes.

Mümiyānuñla dehānuñ sırrını keşf itmege
Cümle 'âlem halkını 'ilm içre bî-cān isterem

cümle dehri:

1. cümle dehri:-i

Gazel 180

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bütün dünya; cümle âlem.

Gel Cenābî cümle dehri zerre-i nā-çiz tut
Kes 'alāyık riştesini andan ey dil bî-ğam ol

cümleten:

1. cümleten:

Gazel 28

Mısra: 10

Bütünüyle, tamamen.

Zahm-ı tîğ-ı bî-hisābuñ yimeden 'âşıkıların
Bu Cenābî gibi ey meh cümleten kan oldılar

cünbiş:

1. cünbişdedür:-de, -dür

Gazel 88

Mısra: 2

*Şevk, neşe ve coşkunluk dolu hareket. II
Sevgilinin salınması, yürüyüşü.*

Çeşmi ala çün güzel hâlet begüm bakışdadur
Serv-şadler bî-'aded hikmet velî cünbişdedür

cünd-i Fir'avn:

1. cünd-i Fir'avn:

Gazel 296

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Firavun'un ordusu. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Da'vi-yi ihyâ ider la'l-i lebüñ 'İsâ ile
Cünd-i Fir'avn hâttuñ ceng ider Mūsâ ile

cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd:

1. cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd:

Gazel 192

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zeyd ve Amr meselesini anlamak, idrak etmek.

Tefsîr-i hadd ü hâl-i dil-ârāya başladum
Ey h'âce cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd idem

cünün:

1. cününüm:-(u)m

Gazel 71

Mısra: 2

(Aşkını verdiği) delilik, çılgınlık.

Ruğ-ı gül-fāmuñı gördüm saña mihr-i füzūnum var
Bahār eyyāmıdır māhum yine başda cününüm var

cünün ikliminüñ tâc-dârı oldum:

1. cünün ikliminüñ tâc-dârı oldum:-du, -m

Gazel 362

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çılgınlık, delilik ülkesinin padişahı olmak.

Başumda müy-ı jülîdemle oldum
Cünün ikliminüñ ben tâc-dârı

cür'a:

1. cür'a:

Gazel 83

Mısra: 5

Damla, yudum.

Lebüñden cür'a şun sâkî bize ol gam-zede olsun
Ki ref'-i guşşaya çäre bugün peymānedür dirler

2. cür'a:

Gazel 195

Mısra: 3

Damla, yudum.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sāḳi-i dehrüñ nice keskin şarāb oldum

3. cür'a:

Gazel 225

Mısra: 2

Damla, yudum.

Göñül peymāne-i derdüñ çeküp mest-i ḥarāb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda ḡamda türāb olsun

4. cür'asını:-(s)ı, -(n)ı

Gazel 133

Mısra: 4

İçki kabının dibinde kalan son yudum.

Meclis-i esrā bi-'abdiḥ cāmını nüş eyleyüp
Cür'asını bu tokuz mīnāya şaçan Cemlerüz

cür'a çekmezidi:

1. cür'a çekmezidi:-mez, -idi

Gazel 128

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Şarap yudumlamak. II Sevgilinin dudağını
öpmek.*

Ḥum-ḥāne-i lebüñdeki ḳānūnı añlasa
Bir cür'a çekmezidi Cenābī rebābsuz

cür'adān-ı 'aḳl-ı küldē:

1. cür'adān-ı 'aḳl-ı küldē:-de

Gazel 154

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her şeyi kavrayan aklın en derini.

Tekye-i dehrüñ dilā bir pāk-meşreb yārısın
Cür'adān-ı 'aḳl-ı küldē niçe biñ esrāra baḳ

cür'adān-ı ḳalbūñi:

1. cür'adān-ı ḳalbūñi:-(ü)ñ, -i

Gazel 179

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göñül kâsesi, kabı. II Göñül.

Pür idüp esrār-ı ḡamdan cür'adān-ı ḳalbūñi
La'l-i dil-ber yādına dükkān-ı dilden ḥayret al

cür'adān-ı la'l-i dil-berden:

1. cür'adān-ı la'l-i dil-berden:-den

Gazel 232

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Göñül alan sevgilinin lal gibi kırmızı dudağının
yudumu.*

Tekye-i ḡamda Cenābī olmuşam ḥayrān-ı 'aşḳ
Cür'adān-ı la'l-i dil-berden yiyüp esrārı ben

cür'a-ḥ'ār-ı bezm-i ḡam:

1. cür'a-ḥ'ār-ı bezm-i ḡam:

Gazel 317

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gam, keder meclisinin içki içeni. II Gamlı,
kederli âşık.*

Şiše-i nāmūs u nengi yirlere çalup müdām
Cür'a-ḥ'ār-ı bezm-i ḡam bī-'ār gördüm kendümi

cür'a-ı 'aşḳuñ çeküp:

1. cür'a-ı 'aşḳuñ çeküp:-üp

Gazel 369

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Aşḳ (kadehinden) yudumlamak, içmek. II Âşık
olmak.*

Cenābī cür'a-ı 'aşḳuñ çeküp bed-nām-ı 'ālemdür
Melāmet sengine çaldı zücāc-ı nām-ıla 'ārı

cür'a-i cām-ı elest:

1. cür'a-i cām-ı elest:

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ezel kadehinin (şarabının) yudumu.

Ayağından bu Cenābī başını fark itmedi
Tā ki anı mest ḳıldı cür'a-i cām-ı elest

cür'a-i cām-ı ḡamuñ çekdi:

1. **cür'a-i cām-ı ğamuñ çekdi:-di**

Gazel 250

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Keder şarabının tortusunu içmek. II Aşkın gamıyla, kederiyle kendinden geçmek.

Cür'a-i cām-ı ğamuñ çekdi Cenābī mestdür
Hşa-re-dek bī-hüş olup bir lahza ol ayılmasun

cür'a-i derdüñledür:

1. **cür'a-i derdüñledür:-(ü)ñ, -le, -dür**

Tahmis 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dert yudumu. II Aşk derdi.

Cür'a-i derdüñledür şöhetleri olmaz 'aceb
Bezm-i hayret kılsalar her küşede olmaz 'aceb

cür'a-i feyz:

1. **cür'a-i feyz:**

Gazel 365

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feyz yudumu.

Nazar-ı luţfuñı ey pīr-i muġān itme dırıġ
Cür'a-i feyz ile yād it bu ayaġa düşeni

cür'a-i la'lüñ çeküp:

1. **cür'a-i la'lüñ çeküp:-üp**

Gazel 155

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağından bir yudum almak. II Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağını öpmek.

Cür'a-i la'lüñ çeküp cānā Cenābī mestdür
Hşa-re-dek bī-hüş olursa tañ mıdur evkār-ı 'aşk

cür'a-i la'lüñ ğamı evġarıyum:

1. **cür'a-i la'lüñ ğamı evġarıyum:-y, -(u)m**

Gazel 332

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağıнын yudumunun verdiġi keder ile sarhoş olan (kimse). II Sevgilinin dudağına duyulan arzusunun verdiġi acıya, kedere alışkın olan (kişi).

Cür'a-i la'lüñ ğamı evġarıyum ben içmeyem
Sunsa ger sākī-i devrān baña mihrüñ cāmını

cür'a-i la'lüñ ğamını nüş iden:

1. **cür'a-i la'lüñ ğamını nüş iden:-en**

Gazel 367

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağıнын ğamını, kederini yudumlayan (kimse). II Sevgilinin dudaklarına aşık olarak gama düşen kimse.

Cür'a-i la'lüñ ğamını nüş iden mest-i ħarāb
Sunsa ger sākī-i devrān çekmeye cām-ı Cemi

cür'aves:

1. **cür'aveş:**

Gazel 179

Mısra: 9

Kadehin dibinde kalan son yudumun yere dökülmesi gibi.

Mey-fürüşüñ düş Cenābī cür'aveş ayaġına
Ol sa'ādet- bārgāhı ħusrevinden himmet al

2. **cür'aveş:**

Gazel 190

Mısra: 1

Kadehin dibinde kalan son yudumun yere dökülmesi gibi.

Cür'aveş çaldım yire nāmüsü bī-'ār olmuşam
Cām-ı derdüñ nüş idelden mest-i evġār olmuşam

3. **cür'aveş:**

Gazel 228

Mısra: 3

Kadehin dibinde kalan son yudumun yere dökülmesi gibi.

Cür'aveş bezm-i ğamuñda tā ki düşdüm
ayaġa

Dāmen-i mestān gibi dāyim türāb-ālūdeyin

cüst itdigüm:

1. **cüst itdigüm:-dig, -(ü)m**

Gazel 199

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Aramak.

Turrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Târ-ı şebde görmege hürşid-i rahşân isterem

cüvân:

1. **cüvândan:-dan**
Gazel 177
Mısra: **10**
Genç, delikanlı.

O cây-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şüretde cüvândan yig

cüz:

1. **cüzin:-i, -n**
Gazel 154
Mısra: **11**
Parça, kısım.

Bâda virmiş hâk kendin zerre kılmış her cüzin
Mihr-i kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

Ç

çağ:

1. **çağıdur:-ı, -dur**
Gazel 48
Mısra: **8**
Dönem, zaman, vakit.

Her ne luţfuñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende çağ efendüm çağıdur

çağ çağ:

1. **çağ çağ:**
Gazel 148
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çağıl çağıl; çağıldayarak. II Çok fazla.

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer
Cüy-ı eşküm akaçursun bu ümmîde çağ çağ

çağla:

1. **çağlar:-r**

Muhammes 1

Mısra: **13**

Coşkun biçimde akmak, coşmak.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdâm
Lâle şeklinde döker dil kanını tağlar müdâm

çâh-ı Bâbil:

1. **çâh-ı Bâbil:**

Gazel 82

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Babil kuyusu. II Hârût ve Mârût adlı meleklerin,
işledikleri suçun cezasını çekmek üzere kıyamet
gününe kadar saçlarından asılı kalacakları kuyu. II
Sevgilinin çene çukuru.*

Sihr ile ey cân çeşmüñ göñlümüñ Hârûtına
Ğabgab-ı sîminüñi bir çâh-ı Bâbil 'arz ider

çak:

1. **çağdı:-dı**

Gazel 185

Mısra: **4**

Bir şeyi yüksek bir yere ilişirmek, tutturmak.

Halk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştâk olup
Bâm-ı 'arşa çağdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

2. **çağ:**

Gazel 48

Mısra: **8**

Eşsiz, benzersiz. II Saf, halis.

Her ne luţfuñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende çağ efendüm çağıdur

çak boyınca:

1. **çağ boyınca:**

Gazel 305

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Boydan boya.

Görenler câme-i âl ile yârı
Didiler girdi çağ boyınca . kana

çâk çâk:

1. **çāk çāk:**

Gazel 175

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parça parça, paramparça.

Sağlama şandūķ-ı dilde sen libās-ı 'ārı kim
Sīne-i 'āşık gibi ol çāk çāk olmak gerek

çāk idüp:

1. **çāk idüp:-üp**

Gazel 202

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Parçalamak, yırtmak.

Ey Cenābī çāk idüp ğam tekyesinde hil'atum
Ten libāsında dili büryān [u] 'uryān eylesem

çāk kılsam:

1. **çāk kılsam:-sa, -m**

Gazel 202

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Parçalamak, yırtmak.

Çāk kılsam cāme-i cism-i melāmet resmümi
Ten libāsından dil-i nālānı 'uryān eylesem

çāk ol:

1. **çāk ola:-a**

Gazel 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yırtılmak, parçalanmak.

Virmedi dāmān-ı 'aşķ-ı pāküñi elden göñül
İstemez kim cāme-i cism-i ħarābı çāk ola

2. **çāk olupdur:-up, -dur**

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yırtılmak, parçalanmak. II Yaralanmak.

Eksük olmaz sīneden gerdün-ı dūna kīnemüz
Çāk olupdur tīg-ı cevri birle zīrā sīnemüz

çāker:

1. **çākere:-e**

Gazel 284

Mısra: 8

Kul, köle. II Âşık.

Ben gedāya nice bir cevri ü cefā didüm didi
Pādişāhlar yok yire zulm eylemezler çākere

çal:

1. **çalınur:-(i)n, -(u)r**

Gazel 87

Mısra: 4

*Vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak
suretiyle ses çıkarmasını sağlamak.*

Sīnemüñ kânünına tār aşdı eşķ-i dīde kim
Bezm-i ğamda çalınur ħayret-nevā bir sāzdur

2. **çalınur:-(i)n, -(u)r**

Gazel 289

Mısra: 6

*Vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak
suretiyle ses çıkarmasını sağlamak.*

Nāle-i 'uşşāķa ey dil dem-be-dem āheng için
Nāy-ı ğamla çalınur bir resme sāz olduñ yine

3. **çalmaģa:-maģa**

Gazel 117

Mısra: 4

Birdenbire çekip almak, yakalayıp tutmak.

Ķaddümüz bār-ı ğam-ı 'aşķuñda idüp şavlecān
Çalmaģa çevġānumuzla ġüy-ı devlet beklerüz

4. **çalınurken:-in, -(u)r, -ken**

Gazel 322

Mısra: 5

(Bir musiki eserini) Bir çalgı ile icra etmek.

Deyr-i ğamda çalınurken erġanün-ı āh-ı dil
Yire çaldı işidüp Nāhīd çengī sāzını

5. **çal:**

Gazel 335

Mısra: 10

Darbe indirerek yaralamak ya da öldürmek.

Göricek elde Cenābī didi tiğ-ı sitemüñ
Sîne-i 'uryân gelürüm karşı saña çal beni

çaldur:

1. çaldurup:-up

Gazel 191

Mısra: 4

Musiki aletlerini, ses çıkarmaya yarayan veya ses çıkarabilecek şeyleri başkasına vurdurmak, üfletmek veya gerekeni yaptırmak suretiyle seslendirmek.

Muṭrib-i derdüñ niyâziyla elin būs idelüm
Çaldurup sâz-ı elem-efzâsını güş idelüm

çapar ulağı:

1. çapar ulağı:-ı

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Haberi çabuk ulaştırmak için her menzilde atı ve binicisi değişen uzun yol postacısı. II Âşîğın gözü.

Virür hüsniinden ol mâhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenābī husrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

çār 'unşurdan:

1. çār 'unşurdan:-dan

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dört unsur, öge; ateş, hava, su, toprak.

Çār 'unşurdan binā olmuş hişār-ı tende biz
İki şāhsuz cān-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

çāre:

1. çāre:

Gazel 83

Mısra: 6

Çare, çözüm, çıkar yol.

Lebüñden cür'a şun sākī bize ol ğam-zede olsun
Kı ref'-i ğuşşaya çāre bugün peymānedür dirler

çāre olsun:

1. çāre olsun:-sun

Gazel 225

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlaç, deva olmak.

Çadeh şun sākīyā görsün beni maḥmūr bezm-i ğam
Ḥumārım derdine çāre tolı cām-ı şarāb olsun

çāreler kıldum:

1. çāreler kıldum:-du, -m

Murabba 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Çözüm üretmeye, çözüm bulmaya çalışmak.

Bulmadum dermān bu derde gerçi kıldum çāreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

çarh:

1. çarhda:-da

Gazel 25

Mısra: 2

Felek, gökyüzü, sema.

Çatre-i eşküm ki sen mäh-ı dil-ārāyı arar
Kevkeb-i seyyāredür kim çarhda ayı arar

2. çarh:

Gazel 159

Mısra: 1

Felek, gökyüzü, sema.

Gün ruḥlarıñ dururken çarh üzere aya yir yok
Ta'rif-i hüsniñ itdüm çün ü çirāya yir yok

3. çarha:-a

Gazel 232

Mısra: 7

Felek, gökyüzü, sema.

Kāse-bāz-ı hikmetüm çarha getirsem tañ mıdur
Döndürüp engüşt ile bu günbed-i devvārı ben

4. çarh:

Gazel 265

Mısra: 5

Felek, gökyüzü, sema.

Necd tağı bağı yir yir bağına her ne ki çarh
Seng-i miḥnet diyü atdı cān-ı Mecnün üstine

5. **çarh:**

Gazel 283

Mısra: 6

Felek, gökyüzü, sema.

Ṭāk-ı ebrūnuñ hayâli birle kıddüm ħam idi
Ġam esâsin urmamışdı çarh 'âşık tāmına

6. **çarh:**

Murabba 3

Mısra: 7

Felek, gökyüzü, sema.

Bārgāh-ı devletüñ çarh oldı anda sen melek
Â begüm â pâdişāhum â Süleymānum benüm

çarh olup:

1. **çarh olup:-up**

Gazel 305

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dönmek.

Semâ'a girer olup Mevlevî çarh
Cenâbî ney-şifat gelse fiğâna

çarha çeküpdür:

1. **çarha çeküpdür:-üp, -dür**

Gazel 255

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göğge yükseltmek.

Livâsı kıdd-i bālānuñ çeküpdür başını çarha
Sa'âdet tahtına mâlik emîr-i kāmırānsın sen

çarha çıkup:

1. **çarha çıkup:-up**

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Göğge çıkmak, yükseltmek. II Hz. İsbânın
öldürüleceği sırada Allah tarafından göğge
çıkarılması.*

Bugün 'İsbân gibi çarha çıkup sen mâhî cerr itsem
Kâlemler gibi elde şeh-i encüm çerâğumdur

çarha ırgürmiş:

1. **çarha ırgürmiş:-miş**

Gazel 132

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göğge yükseltmek, yukarı doğru kaldırmak.

Kelle-i bî-devlet-i bed-ħ^vâhuñ almağa müdâm
Çarha ırgürmiş seri bir nîzeyüz her birümüz

çarha irse:

1. **çarha irse: -se**

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gökyüzüne erişmek, ulaşmak. II Âşığın göklere
çıkacak derecede içten ve yüksek sesle ah etmesi.*

İrse ħadeng-i âhuñ tañ mı Cenâbî çarha
Menzil erisin oldı kıddüñ kemāna nisbet

çarh-ı âhdârî:

1. **çarh-ı âhdârî:**

Gazel 316

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yeşil gökyüzü.

Pâsbân-ı dergehidür giceler ey meh-liqâ
Çeşm-i encümle seni gözler bu çarh-ı âhdârî

çarh-ı aħdar:

1. **çarh-ı aħdar:**

Gazel 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yeşil gökyüzü.

Benüm sîmurg-ı Kâf-ı sidre-perver
Kâzâ-yı cilvegâhum çarh-ı aħdar

çarh-ı a'lâ:

1. **çarh-ı a'lâ:**

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

En yüksek felek; arşîlâ.

Murgzâr-ı 'âlem içre beste-per şol kuşlaruz
Çarh-ı a'lâ üzre tutdı âşiyân perrendemiz

çarh-ı berîne:

1. çarh-ı berîne:-e

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

En yüksek felek; arşûâlâ

Tevsen-i tenden sipihrüñ bend ide ey mâh-ruñ
Şalalar çarh-ı berîne ger kemendin nâleler

çarh-ı bî-hüner:

1. çarh-ı bî-hüner:

Gazel 356

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hünersiz, beceriksiz felek.

Sönsün ocağı 'ayşuñ ey çarh-ı bî-hüner kim
Devründe şu'le virür her bed-güher çerâğı

çarh-ı bî-karâr:

1. çarh-ı bî-karâr:

Gazel 258

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kararsız, dönen felek.

Bâl açup sîmurğ-i devlet gibi çarh-ı bî-karâr
Dâimâ üstüne dönsün her kazâdan şaklasun

çarh-ı cefâ:

1. çarh-ı cefâ:

Gazel 318

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zalim, eziyet eden felek.

Şafağ-gün kana ğark idem ğamuñda çeşm-i giryânı
Eger çarh-ı cefâ üzre görem sen mâh-ı tâbânı

çarh-ı çenberi:

1. çarh-ı çenberi:-i

Gazel 321

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çember biçimindeki felek.

Ay ile gün devr iderse ger bu çarh-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin mâh-manzar dil-beri

çarh-ı felek:

1. çarh-ı felek:

Gazel 172

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dönen felek.

Yıkılsun ser-nigün olsun eyâ çarh-ı felek tãkuñ
Ki virân oldu zulmüñle dil-i âbâdı 'uşşãkuñ

çarh-ı hayretem:

1. çarh-ı hayretem:-em

Gazel 218

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hayrete düşüren felek.

Ben Cenâbî rüz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-ıla
Gâh çarh-ı hayretem geh âfitâb u mâhiyam

çarh-ı hiyel-güster:

1. çarh-ı hiyel-güster:

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hile yayan felek.

'Alâyık pây-bendinden halâs imkânı olursa
Eyâ çarh-ı hiyel-güster saña rengin oyunum var

çarh-ı nîl-gün:

1. çarh-ı nîl-gün:

Gazel 152

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Koyu mavi gökyüzü.

Şu deryâyum ki ka'rumda bulunur mâhi-i hikmet
Bu çarh-ı nîl-gün gibi benüm aħkar habâbum yok

çarh-ı pür-sitemden:

1. çarh-ı pür-sitemden:-den

Gazel 124

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sitem dolu felek.

İrse güş-ı şâha bir dem nâle vü feryâdumuz
Alsa çarh-ı pür-sitemden ol melek-hû dâdumuz

çarh-ı sitizekâr-ıla:

1. çarh-ı sitizekâr-ıla:-ıla

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kavgacı, inatçı felek.

Seng-i melâmet ile şıyar şîse-i dilüñ
Çarh-ı sitizekâr-ıla gel eyleme sitiz

çarh-ı zerrîn:

1. çarh-ı zerrîn:

Gazel 166

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Altın işlemeli gökyüzü.

Her kaçan kim himmetüñ şâh-bâzını alsañ ele
Çarh-ı zerrîn bâl ü per-i murğ şikâruñdur senüñ

çarhun mâhına:

1. çarhun mâhına: -i, -(n)a

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feleğin ayı.

Bakmazam mâhına çarhun zerreye almam günü
Gözlerüm ey nûr-ı dîde sen ruhı kamrâdadur

çarhuñ şad-belâ vü nekbeti düşmenüñ başına:

1. çarhuñ şad-belâ vü nekbeti düşmenüñ başına:-i, -(n)a

Muhammes 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Dua ifadesi**

"Felekten gelen yüzlerce bela ve kötülük senin düşmanının başına (olsun, gelsin)." anlamında bir söz.

Düşmenüñ başına çarhuñ şad-belâ vü nekbeti
Cân-ı 'âlemsin şehâ sür 'izzetile devleti

çarhuñ ser-nigün câmını:

1. çarhuñ ser-nigün câmını:-i, -(n)i

Gazel 180

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feleğin ters dönmüş, tepetaklak olmuş kadehi.

Ser-nigün câmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

çarhuñ tokuz câmını:

1. çarhuñ tokuz câmını:-i, -(n)i

Gazel 334

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feleğin dokuz kadehi. II Dokuz kat felek.

Bu tokuz câmını çarhuñ elde tutup içmedüm
Bezm-i 'aşkuñ sâkiyâ ben çekmedin ayağını

çarhuñ tokuz deryâsına:

1. çarhuñ tokuz deryâsına: -i, -(n)a

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin dokuz deryası (katı).

Bu tokuz deryâsına çarhuñ Cenâbî sığmadı
Hamle varmış Yünus-ı 'irfân ile balık midur

çarhuñ zevrak-ı kem seyrini:

1. çarhuñ zevrak-ı kem seyrini: -i, -(n)i

Gazel 171

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feleğin adi, kötü kayığının yönü. II Feleğin insanı kötü etkileyen seyri, dönüşü.

Zevrak-ı kem seyrini çarhuñ karaya çalmağa
Mevc-i himmet gösterür göñlüm gibi deryâ gerek

çârsü-yı ğamda:

1. çârsü-yı ğamda:-da

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dert pazarı.

Naqd-i câna almağa vaşluñ kumaşın h'âceyüz
Çârsü-yı ğamda ey meh açılır dükkânımız

çârsü-yı miñnet-i 'aşk:

1. çârsü-yı miñnet-i 'aşk:

Gazel 193

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Aşkın gam, keder çarşısı.

Ḥ'āce-i dünyā gibi bey' ü şirā-yı ğam için
Çārsū-yı miḥnet-i 'aşk içre dükkān isterem

ceh:

1. **çehdür:-dür**
Gazel 84
Mısra: 6
Kuyu, çukur. II Sevgilinin çene çukuru.

Ol ğabğab-ı dil-āvīz Ḥızr-ı ḥaṭuñla cānā
Āb-ı ḥayāta mālīk bir zulmet içre çehdür

ceh-i Bābil:

1. **ceh-i Bābil:**
Gazel 104
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Babil kuyusu. II Sevgilinin çene çukuru.

Leblerüñ la'l-i Bedeḥşān dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaḥda görinen bilsem çeh-i Bābil midür

çek:

1. **çekmezdi:-mez, -di**
Gazel 22
Mısra: 10
Çizmek.

Ger elifveş kāmēti yārüñ ser-āmed olmasa
Ey Cenābī üstine çekmezdi anuñ kaşı med

2. **çeker:-er**
Gazel 35
Mısra: 2
(Bayrak, sancak vb.) Asmak.

Sinemüz bir mäh-rüyuñ gül gibi dāğın çeker
Belki sen mīr-i cemālūñ al bayrağın çeker

3. **çeker: -er**
Gazel 36
Mısra: 10
İçmek, yudumlamak.

La'l-i nābuñ yādına ey meh Cenābī dem-be-dem
Ḥūn-ı dilden bezm-i ğamda bāde-i ḥamrā çeker

4. **çeken:-en**
Gazel 195
Mısra: 3
İçmek, yudumlamak.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sākī-i dehrüñ nice keskin şarāb oldum

5. **çekmişüm:-miş, -(ü)m**
Gazel 254
Mısra: 2
İçmek, yudumlamak.

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-ḥānesin
Dürd ü şāfī her ne buldum çekmişüm peymānesin

6. **çekmeye:-me, -(y)e**
Gazel 367
Mısra: 4
İçmek, yudumlamak.

Cür'a-i la'lüñ ğamını nūş iden mest-i ḥarāb
Şunsa ger sākī-i devrān çekmeye cām-ı Cemi

7. **çeker: -er**
Gazel 35
Mısra: 1
Bir sıkıntıya katlanmak, dayanmak.

Sinemüz bir mäh-rüyuñ gül gibi dāğın çeker
Belki sen mīr-i cemālūñ al bayrağın çeker

8. **çeksün:-sün**
Gazel 62
Mısra: 9
Bir sıkıntıya katlanmak, dayanmak.

Çeksün ğam-ı gīsūlaruñ ey mäh Cenābī
Başında anuñ bu daḥı bir özge hevesdür

9. **çeker: -er**
Gazel 75
Mısra: 11
Bir sıkıntıya katlanmak, dayanmak.

Firākuñ taşınuñ zaḥmın çeker baş
Görür yazusını elbetde her ser

10. **çekmese:-me, -se**

Gazel 110

Mısra: 5

Sürme çekmek. II Sürmek.

Āsitānuñ hākini çeşmine 'ābid çekmese
Ġam degüldür sevdiğüm kühli dağı kür istemez

11. **çekmez:-mez**

Gazel 118

Mısra: 10

Taşımak.

Bār-ı hecrüñ yükledür kat kat Cenābī kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükin ser-bārsuz

12. **çekdüm:-dü, -m**

Gazel 148

Mısra: 2

Çizmek. II Yara açmak.

Zülf-i 'anber-bāruñı gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sīnem üzere çekdüm anı dāğ dāğ

13. **çekdüm:-dü, -m**

Gazel 186

Mısra: 3

Çizmek. II Yara açmak.

Her elif kim tende çekdüm bir nihāl-i servdür
Tāze tāze dāğ-ıla sīnem dürür şahrā-yı gül

14. **çekdüm:-dü, -m**

Gazel 211

Mısra: 5

Giyemek.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle ğam iħrāmını
Ka'be-i küyuñ tavāfin itmedür çün niyetüm

15. **çeksün:-sün**

Gazel 13

Mısra: 2

Çıkartmak.

Her ne hār-ı ğam ki virür pāy-ı şāha iztirāb
Süzen-i müjgānı birle çeksün anı āfitāb

16. **çeker:-er**

Gazel 36

Mısra: 6

Canı istemek, arzulamak, canı çekmek.

Dir lebüñ altında cānā hāl-i şīrīnüñ gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i ħurmā çeker

17. **çekmeye:-me, -(y)e**

Gazel 36

Mısra: 7

Katlanmak, tahammül etmek.

Rüstem-i destān olursa çekmeye biñ zür ile
Şol kemān-ı miñneti kim 'aşık-ı şeydā çeker

18. **çekdügüm:-düg, -(ü)m**

Gazel 111

Mısra: 1

Katlanmak, tahammül etmek.

Çekdügüm derd ü belāyı kimse ta'bīr eylemez
İstesem şerh itmege aklām tahrīr eylemez

19. **çeker:-er**

Gazel 165

Mısra: 10

Katlanmak, tahammül etmek.

Reh-i 'aşkıñda cānānuñ raķībinden elem çekdüm
Tārīk-i Kā'bede hācī çeker zecrin muğaylānuñ

20. **çekmege:-mege**

Gazel 165

Mısra: 4

Katlanmak, tahammül etmek.

Ġamuñ bezminde 'uşşāka ħayālūñ şunmasa nuķlı
Ġumārın çekmege baş mı devirdi cām-ı şahbānuñ

21. **çekdügümi:-düg, -(ü)m, -i**

Gazel 249

Mısra: 1

Katlanmak, tahammül etmek.

Neler çekdügümi şorup be-hey zālīm cüdā senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyāmetde Ĥudā senden

22. **çeker:** -er

Gazel 36

Mısra: 8

Katlanmak, tahammül etmek. II Yay çekmek.

Rüstem-i destân olursa çekmeye biñ zür ile
Şol kemân-ı miñneti kim 'âşık-ı şeydâ çeker

23. **çeker:** -er

Gazel 35

Mısra: 6

Kurmak.

Hindü-yı şayyâda beñzer hâlün ey meh kim müdâm
Zülfünñ dil murğunuñ kaşdına duzağın çeker

24. **çekse:**-se

Gazel 213

Mısra: 8

Eziyet görmek, sıkıntı çekmek.

Cenâbî säyeveş bir bir beyân eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-râzdur göñlüm

çekdigüm âh:

1. **çekdigüm âh:**

Gazel 282

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çektiği ah.

Yaşumı hecrün gamında Şaṭṭ-ı Bağdâd eyleme
Kerbela-yı ḥasretünñde çekdigüm âh 'aşkına

çeker:

1. **çeker:**

Gazel 56

Mısra: 2

(Şarap) içen, yudumlayan (kimse). II Cezbe ile kendinden geçmiş, cezbeye tutulmuş kimse.

Mest-i cām-ı 'aşk olanlar zâhidâ fâsık mıdur
Künc-i taḳvâda mey-i ḥamrâ çeker ayık mıdur

cemen:

1. **çemende:-de**

Gazel 72

Mısra: 1

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.

Âşikâr eyler çemende tâ ki dâğın lâleler
Ḥâli olmaz dökmeden bir laḫza yaşın jâleler

2. **çemende:-de**

Gazel 90

Mısra: 1

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey ğam gel beri ben bülbül-i şeydâyı gör

3. **çemen:**

Gazel 161

Mısra: 11

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.

Benefşe soḳınur başa çemen seyirin ider dâyim
Cenâbî tâ ki ḥaddünñden degül bu ḫaṭṭ u ḫâl eksük

4. **çemenden:-den**

Gazel 178

Mısra: 4

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür ğonceden
nâzük
Görenler ḫaṭṭ-ı nev-ḥizünñ didiler kim çemenden yig

5. **çemende:-de**

Gazel 297

Mısra: 3

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.

Çemende 'ârizuñ añdum boyandı ḳanlara lâle
Ḳara sözler didüm ey gül ḫatuñ vaşfında reyḫâna

6. **çemen:**

Gazel 365

Mısra: 2

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.

Tâb-ı ḥürdan şaḳınup ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân ḳurdu çemen üstine berg-i semeni

7. **çemen:**

Gazel 188

Mısra: 13

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik. II Sevgilinin yeni çıkmaya başlamış ayva tüyleri.

Serv-i ser-keş kâmetüñ hatt-ı dil-âvîzüñ çemen
Gonca-i sır-âb la'lüñ çihre-i tâbân gül

8. **çemen:**

Gazel 246

Mısra: 1

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik. II Sevgilinin yeni çıkmaya başlamış ayva tüyleri.

Gözlerüñ nergis yüzüñ gül hatt-ı nev-hîzüñ çemen
Gülşen-i hüsnüñ temâşâsın kılanlar oldı şen

9. **çemende:-de**

Gazel 259

Mısra: 8

Otlarla örtülü yer; ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik. II Dünya, âlem.

Tañ degül agyâr görse zevkini ol goncanuñ
Hârlar sürer çemende verd-i hândân 'âlemin

çenber:

1. **çenberidür:-i, -dür**

Gazel 170

Mısra: 8

Daire şeklinde olan, halka. II Sevgilinin kıvrım kıvrım olan saçı.

Dâyimâ hengâme-i hüsnüñde zülf-i kec-revüñ
Geçmege gam halkasından çenberidür 'âşıkun

çendân:

1. **çendân:**

Gazel 72

Mısra: 12

Hiç.

Zâhidâ 'ucb u riyâdan kalbüñi pāk itmeseñ
Şarfa itmez saña çendân tã'at-ı şad-sâleler

2. **çendân:**

Gazel 206

Mısra: 10

Hiç.

Ey şeyh-i hilet-engiz ben rinde itme ta'nı
Fi'lüñ katında kendüm çendân mezemmet itmem

çeng:

1. **çeng:**

Gazel 164

Mısra: 1

Türk musikisinde eskiden kullanılan telli sazlardan biri olup yay şeklinde eğri bir biçimdedir.

Bunu taqrîr iderler nây-ıla çeng
Ki mey nüş eyle dâyim olma dil-teng

2. **çengi:-i**

Gazel 222

Mısra: 8

Türk musikisinde eskiden kullanılan telli sazlardan biri olup yay şeklinde eğri bir biçimdedir.

Her nefesde iñleden nâyı derünüm derdidür
Nâle vü feryâdum oldı çengi her dem zâr iden

3. **çeng:**

Gazel 338

Mısra: 3

Türk musikisinde eskiden kullanılan yay şeklinde eğri bir biçimdeki telli sazlardan biri. II Âşığın dertten dolayı bükülmüş beli.

Çeng gibi kıddüme evtâr-ı eşküm bağlayup
Haste-i mızrâb-ı gam mağlûb u zâr itdüñ beni

çeng gibi kıddüme:

1. **çeng gibi kıddüme:-(ü)m, -e**

Gazel 328

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çeng gibi iki büküm olmuş bedeni.

Çeng gibi kıddüme eşküm tağaldan târ-ı gam
Nâvek-i hicrânun ey meh deldi bağrum yâ gibi

çengî nâhîd:

1. **çengî Nâhîd:**

Gazel 322

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Sazende Zühre, Çoban Yıldızı.

Deyr-i gamda çalınurken erğanün-ı âh-ı dil
Yire çaldı işidüp Nâhîd çengî sâzını

cerâğ:

1. **çerâğumdur**:-(*u*)*m*, -*dur*
Gazel 57
Mısra: 4
Mum, kandil.

Bugün 'İsî gibi çarha çıkup sen mâhı cerr itsem
Kâlanderler gibi elde şeh-i encüm çerâğumdur

2. **çerâğı**:-*i*
Gazel 356
Mısra: 1
Mum, kandil.

Devr eyledükçe mâhum pervâneler çerâğı
Çarşuñda yana çursun şems ü kamer çerâğı

3. **çerâğı**:-*i*
Gazel 93
Mısra: 6
Mum, kandil. II Âşığın ah dumanının kıvılcımı.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı hasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâğı var

cerâğ-ı 'ayşum sönse:

1. **çerâğ-ı 'ayşum sönse**:-*se*
Gazel 206
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hayat mumu sönmek. II Yaşayamaz hâle gelmek.

Sönse çerâğ-ı 'ayşum yakmağa yine başdan
Şem'ine âfitâbuñ izhâr-ı minnet itmem

cerâğ-ı dâğ:

1. **çerâğ-ı dâğ**:
Gazel 140
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yara mumu, kandili. II Âşığın sinesindeki yaralar.

Tekye-i gamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

cerâğ-ı derdüñi:

1. **çerâğ-ı derdüñi**:-(*ü*)ñ, -*i*
Gazel 35
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Dert mumu. II Âşığın gönlündeki dert, tasa.

Hâne-i dilde görüp yanar çerâğ-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregın yağın çeker

cerâğ-ı derdüñi yakmağa:

1. **çerâğ-ı derdüñi yakmağa**:-*mağa*
Gazel 325
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dert, keder mumunu yakmak. II Dertlenmek, acı çekmek.

Yakmağa biñ şevk ile cānâ çerâğ-ı derdüñi
Cān fitiliyle pür itdüm ben yüregüm bağıını

cerâğ-ı devletin yaksa:

1. **çerâğ-ı devletin yaksa**:-*sa*
Gazel 249
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Mutluluk, saadet mumunu yakmak. II (Mumun eriyip gitmesi dolayısıyla) Mutluluğunu kaybetmek.

Çerâğ-ı devletin yaksa Cenâbî tañ mı hecrüñden
Ruħuñ devrinde hürşîd-i cihān ister ziyâ senden

cerâğ-ı hâne-i kalbi:

1. **çerâğ-ı hâne-i kalbi**:-*i*
Gazel 177
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gönül evinin mumu.

Çerâğ-ı hâne-i kalbi durur dervîş ü sulţānuñ
Şafâ virmekde kandili anuñ mihr-i cihāndan yig

cerâğ-ı miñneti yakam:

1. **çerâğ-ı miñneti yakam**:-*am*
Gazel 317
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Gam, keder kandilini yakmak.

Āh-ı pür-süz eylesem yaşam çerâğ-ı miñneti
Āteşe âteş şalar pür-nâr gördüm kendümi

çerâğ-ı miñnetüm sönmedi:

1. **çerâğ-ı miñnetüm sönmedi:-me, -di**

Gazel 211

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sıkıntı, dert kandilinin sönmesi. II Âşığın
gamdan, kederden kurtulması.*

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi āhum yelleri
Sönmedi ey meh-likā hergiz çerâğ-ı miñnetüm

çerâğı yakar:

1. **çerâğı yakar:-ar**

Gazel 356

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mumu, kandili yakmak.

Tab istemez kamerden envār-ı mihre bakmaz
Şevk-ı ruñuñda yakar şāhib-nazar çerâğı

çerâğını yaksañ:

1. **çerâğını yaksañ:-sa, -ñ**

Gazel 257

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Yıldızlar için) Işık vermesini sağlamak. II Bir
kimsenin gönlünde aşk ateşini yakmak; kendine
âşık etmek.*

Yaksañ çerâğını n'ola her bir sitärenüñ
Şem'-i cemālüñ elde meh-i şu'ledārsın

çerh-i dün:

1. **çerh-i dün:**

Gazel 262

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alçak felek.

Kalmadı gökde sitārem tālī'üm oldı zebün
Tā ki ayırdı beni sen māhdan bu çerh-i dün

çeşm:

1. **çeşmi:-i**

Gazel 86

Mısra: 8

Göz.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dār eyle 'ālemi
Her kişinüñ çeşmi çünkim ol resenle dāradur

2. **çeşmini:-i, -(n)i**

Gazel 97

Mısra: 14

Göz.

Cāmi'-i hüsüne yārüñ ideli nāzır dili
Çeşmini hiğmetde Ĥarfı anı cābiler bilür

3. **çeşmine:-i, -(n)e**

Gazel 110

Mısra: 5

Göz.

Āsitānuñ ĥākini çeşmine 'ābid çekmese
Gam degüldür sevdiğüm kühl-i dağı kūr istemez

4. **çeşme:-e**

Gazel 177

Mısra: 2

Göz.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merātible cināndan yig
Ġubār-ı rāhidur her çeşme kühl-i işfahāndan yig

5. **çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 183

Mısra: 11

Göz.

Büseñ aldı duymadın 'ayyār çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindāna dil

6. **çeşmüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 25

Mısra: 11

(Sevgilinin) gözü.

Katline ben ĥaste cānuñ çeşmüñe olup mu'ın
Ġamzeñ ile kaşuñ ey meh tır ile yāyı arar

7. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 32

Mısra: 3

(*Sevgilinin*) gözü.

Çeşmüñ kitāl içinde 'aynı durur Rüstümüñ
Göñlüm aña muqābil Efrāsiyāba beñzer

8. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 50

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) gözü.

Tiğ-ı müjgānuñla çeşmüñ beñzer ol şayyāda kim
Kān içinde her dü desti meyli her dem hūnadur

9. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 54

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) gözü.

Müje tīrini atmaqda hūlāşa buldı yol çeşmüñ
Kişiyi hıfz iden cānā yanundağı yarağıdur

10. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 82

Mısra: 3

(*Sevgilinin*) gözü.

Sihr ile ey cān çeşmüñ göñlümün Hārūtına
Ğabğab-ı sīminüñi bir çāh-ı Bābil 'arz ider

11. **çeşmüñle**:-(*ü*)ñ, -le

Gazel 173

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) gözü.

Kān bulaşdı sīnede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cāna gözlesün ol hūniye haqq-ı nemek

12. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 190

Mısra: 3

(*Sevgilinin*) gözü.

Büse virdüm la'lüñe çeşmüñ haber-dār olmadı
Gözlerüñe uyalı ben dağı 'ayyār olmışam

13. **çeşmüñe**:-(*ü*)ñ, -e

Gazel 223

Mısra: 8

(*Sevgilinin*) gözü.

Ārzü-yı şıhhat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Āşık olur çeşmüñe kendüyi bīmār isteyen

14. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 281

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) gözü.

Müheyyā eylemiş çeşmüñ müjeñden tiğ ü
hānçerler
Göñül iqlimin açmağa kuşürü yok yarağında

15. **çeşmüñe**:-(*ü*)ñ, -e

Gazel 295

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) gözü.

Tīr-i dil-düzün şunar müjgānuñ ey meh çeşmüñe
Katlüme kaşd eyleyüp el ursa kaşuñ yāsına

16. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 310

Mısra: 4

(*Sevgilinin*) gözü.

Kıblem o hadd-i dil-keş mihrābum oldı kaşuñ
Çeşmüñ imām olursa durdum gözüm namāza

17. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 311

Mısra: 3

(*Sevgilinin*) gözü.

Cām-ı hüsñüñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Kanzil olmuş yatar uğradum iki ser-hoşa

18. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 349

Mısra: 4

(*Sevgilinin*) gözü.

Deryā-yı hüsñüñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvācı haqq-ı sebzüñ çeşmüñ dürür levendi

19. **çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 353

Mısra: 5

(Sevgilinin fitneci) gözü.

Baňa çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnesini
Kaddüñe toğrulalum n'itdi belâdan ğayrı

20. **çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 49

Mısra: 6

(Sevgilinin) gözü, bakışı.

Her gördüğünü hânçer-i ğamzeñle öldürür
Halk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne istedi

21. **çeşmine:-i, -(n)e**

Gazel 91

Mısra: 10

(Sevgilinin) gözü, bakışı.

Zahm-ı ğamzeñ ey şanem cism-i Cenâbîde bugün
Çeşmine ağyâr sevmek darb-ı hânçer gösterür

22. **çeşmüñ:-üñ**

Gazel 144

Mısra: 4

(Sevgilinin) gözü, bakışı.

Sen hümâda buldum âhîr âşiyânın istedüm
Murğ-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

23. **çeşmüñ:-üñ**

Gazel 223

Mısra: 3

(Sevgilinin) gözü, bakışı.

Hânçer-i ğamzeyle çeşmüñ katl-i hâss u 'âm ider
Bend-i zülfüñ arasın kendüyi ber-dâr isteyen

24. **çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 360

Mısra: 7

(Sevgilinin) gözü, bakışı.

Dil-i şad-pâreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey zâlim
Kime dâd eyleyem kime koyup Sultân Süleymâni

25. **çeşmüme:-(ü)m, -e**

Gazel 8

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

Gül ruhuñsuz çeşmüme her ğonca peykân gibidür
Nizedür kaddüñ ğamıyla Tübî-i cennet baňa

26. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 19

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

Girye-i bi-hadde çeşmüm baħr-i 'ummân oldu tüt
Eşkümün her kaşresini dürr-i ğaltan oldu tüt

27. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 27

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

Sînemün deşinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaşresi bir lâle-i Nu'mân olur

28. **çeşmüme:-(ü)m, -e**

Gazel 27

Mısra: 8

(Âşığın) gözü.

Fürkat-i la'l-i lebüfide gülşene kılsam nazar
Çeşmüme ey serv-kad her ğonca bir peykân olur

29. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 31

Mısra: 8

(Âşığın) gözü.

Mâtem-içün qaralar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryan olur

30. **çeşmini:-i, -(n)i**

Gazel 33

Mısra: 14

(Âşığın) gözü.

Câmi'-i hüsüne nâzır olalı yâruñ göñül
Bu Cenâbî çeşmini hîdmetde câbîler bilür

31. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 33

Mısra: 9

(Âşığın) gözü.

Saňa ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

32. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 74

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

İsteyü sen dürri çeşmüm bahr-ı eşke taldılar
Dest-gîr olmazsa vaşluñ rüzgârlar kaldılar

33. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 80

Mısra: 2

(Âşığın) gözü.

Hazân idüm niçe demler bahâr oldum nihânumdur
Bu kana garğ olan çeşmüm nihâl-i ergavânumdur

34. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 88

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

Çeşmüm üzre yoğlasañ miñnet libâsı yâırını
Zülf-i pîç-â-pîçüññ her kılı anda riştedür

35. **çeşmüme:-(ü)m, -e**

Gazel 92

Mısra: 12

(Âşığın) gözü.

Mey yirine hûn-ı dil şatar gamuñ evbâşına
Yaraşur dirsem Cenâbî çeşmüme mey-hâneler

36. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 93

Mısra: 9

(Âşığın) gözü.

Virür hüsninden ol mâhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenâbî husrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

37. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 95

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

Nağd-i eşkin dâğuma çeşmüm firāvân yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsân yağdurur

38. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 97

Mısra: 9

(Âşığın) gözü.

Saňa ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

39. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 98

Mısra: 11

(Âşığın) gözü.

Saňa ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

40. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 99

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

Mısr-ı hüsnüñ haqqı ey cân tâ dem-i şubh-ı vişâl
Şâm-ı fûrkat içre çeşmüm Nîlveş giryândur

41. **çeşmüme:-(ü)m, -e**

Gazel 131

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

Bâri ey dil göremez oldum tîre 'âlem çeşmüme
Şor haber gör kıandur ol rûşenâ-yı dîdemüz

42. **çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 159

Mısra: 6

(Âşığın) gözü.

Gerd-i ser-i rehüñle ey rûşenâ-yı dîde
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütüyâya yir yok

43. **çeşmümde**:-(*ü*)m, -de

Gazel 220

Mısra: 7

(*Âşığın*) gözü.

Giceler kan ağlayan çeşmümde yir yok uyğuya
Seyle virdi hânümânın gözde h^yâb eğlenmesün

44. **çeşmüm**:-(*ü*)m

Gazel 225

Mısra: 7

(*Âşığın*) gözü.

Şirîşk-i dîdede çeşmüm ğarîk-ı lücce-i ğamdur
Düşüp nâr-ı belâñ içre ciger dahı kebâb olsun

45. **çeşmüm**:-(*ü*)m

Gazel 233

Mısra: 8

(*Âşığın*) gözü.

Dür dişüñ yâdına eşküm akdı deryâlar gibi
Görmedi bu acıyı çeşmüm toğalı anadan

46. **çeşmümle**:-(*ü*)m, -le

Gazel 236

Mısra: 3

(*Âşığın*) gözü.

Kâni' olmazsa göñül çeşmümle hüsünü seyrine
Her nefes kılsun temâşâ sine-i şad-çâğden

47. **çeşmüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 247

Mısra: 9

(*Âşığın*) gözü.

Zahm-ı hadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenâbî tîr-i belâya nişân mısın

48. **çeşmüm**:-(*ü*)m

Gazel 250

Mısra: 5

(*Âşığın*) gözü.

Her ne naqd-i eşki kim hârc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse hisâbın yok yire şayılsun

49. **çeşmüm**:-(*ü*)m

Gazel 263

Mısra: 5

(*Âşığın*) gözü.

Gül-ruhuñ yâdına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cûlar akar şimdi ey meh gülşenüñde sū-be-sū

50. **çeşmüme**:-(*ü*)m, -e

Gazel 272

Mısra: 7

(*Âşığın*) gözü.

Küy-ı cānān yolını çeşmüme teng itdi ğubār
Elüm al baña göñül gel anı irşād eyle

51. **çeşmümle**:-(*ü*)m, -le

Gazel 277

Mısra: 7

(*Âşığın*) gözü.

Gören çeşmümle didi cism-i hâküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

52. **çeşmüm**:-(*ü*)m

Gazel 280

Mısra: 3

(*Âşığın*) gözü.

Kāmet-i hām-geşteme çeşmüm firāvān ağlasun
Küzeler lâzım budur kim yaş dōke dolābda

53. **çeşmüm**:-(*ü*)m

Gazel 292

Mısra: 9

(*Âşığın*) gözü.

Şurāhî gibi çeşmüm ağladı kan
Lebüñ öpdüğini görüp piyāle

54. **çeşmüm**:-(*ü*)m

Gazel 329

Mısra: 5

(*Âşığın*) gözü.

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velî
Dürr dişüñ yâdı için akan durur şeh-dānesi

çeşme:

1. **çeşmedür:-dür**

Gazel 73

Mısra: 7

Pınar, kaynak.

Nergise bak 'ayn-ı' izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergäleler

çeşme-i idrâkden su içmemişdür:

1. **çeşme-i idrâkden şu içmemişdür: -dür**

Gazel 355

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Anlama, kavrama çeşmesinden su içmemiş
(kimse). II Anlama, kavrama yetisini kazanmamış,
idraktan yoksun kimse.*

Gözlerüm yaşına nisbet eyleyen 'ayn-ı teli
Çeşme-i idrâkden şu içmemişdür bir deli

çeşmenüñ ayağıdır:

1. **çeşmenüñ ayağıdır: -dur**

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Suyun kaynağı. II Âşığın gözyaşının kaynağı;
âşığın gözleri.*

Şorsañ âb-ı dîdemüñ dâğ-ı cigerdür başını
Ey Cenâbî gözlerüm ol çeşmenüñ ayağıdır

çeşme-sâr-ı dîdeden:

1. **çeşme-sâr-ı dîdeden: -den**

Gazel 259

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göz çeşmeliği. II Âşıkların gözü.

Giceler encüm akıdsun çeşme-sâr-ı dîdeden
İsteyenler sürmege ol mâh-ı devrân 'âlemin

çeşme-sâr-ı ma' ü tîn:

1. **çeşme-sâr-ı ma' ü tîn:**

Gazel 251

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Su ve balçık pınarı.

Âb-ı 'aşkuñla Cenâbî bir muḥammer gül idi
Huşk-leb yaturdı daḥı çeşme-sâr-ı ma' ü tîn

çeşmi ala:

1. **çeşmi ala:**

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ela gözü.

Çeşmi ala çün güzel hâlet begüm bakışdadur
Serv-қadler bî-'aded ḥikmet velî cünbişdedür

2. **çeşmi ala:**

Gazel 292

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ela gözlü (sevgili).

Ne âl itdüñ baña ey çeşmi ala
Ki ğamdan cism-i za'fum döndi nâle

3. **çeşm-i alası:-(s)/**

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ela gözü.

Sâmirî siḥrin bilür yârüñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenâbî aldılar

çeşm-i 'âlem-bînini:

1. **çeşm-i 'âlem-bînini:-i, -(n)/**

Gazel 114

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyada ne olup bittiğini gösteren, gören göz.

Nür-ı dîdemdür ne resme dūr olam dil-dârdan
Çeşm-i 'âlem-bînini ehl-i nazar kūr eylemez

çeşm-i bed-zamânesin:

1. **çeşm-i bed-zamânesin:-sin**

Gazel 349

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kötü zamanın gözü.

Çeşm-i bed-zamânesin nür-ı çeşme yâ Râb
İrgürmesüñ ilâhî âsîbile gezendi

çeşm-i cādûlar firîbin:

1. **çeşm-i cādūlar firībin:-n**

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) büyüleyici gözlerinin hilesi.

Şol iki çeşm-i cādūlar firībin

Heme halk-ı cihān-rā kerd meshūr

çeşm-i cāna:

1. **çeşm-i cāna:-a**

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül gözü.

Çeşm-i cāna nūr-ı 'ibret kesb iderdi her nazar

Dīde-i Mahmūd Ğazīnūñ çihre-i Āyāzdan

çeşm-i cānānum:

1. **çeşm-i cānānum:-(u)m**

Gazel 188

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözü.

Hün-ı bülbülden durur egninde rengin cāmesi

Çeşm-i cānānum gibi oldı meh-i fettān gül

çeşm-i cellādi:

1. **çeşm-i cellādi:-ı**

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) cana kıyıcı, can alıcı, merhametsiz gözü.

Çeşm-i cellādi siyāset kılmağa cānuñ senüñ

Eylemiş zülfini yāruñ Ğarfiyā gör dārlar

çeşm-i cihān-bīni:

1. **çeşm-i cihān-bīni:-i**

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyada ne olup bittiğini gösteren, gören göz.

'Āşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruḡ-ı dōst

Nūr-baḡş-ı dil ü cān çeşm-i cihān-bīni ola

çeşm-i dūr-pāşum:

1. **çeşm-i dūr-pāşum:-(u)m**

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Āşığın) inci gibi gözyaşı saçan gözü.

La'l bigi eşkümün sīnem Bedaḡşānı mıdur

Ma'den-i lü'lü-yi derdün çeşm-i dūr-pāşum mıdur

çeşm-i encüm-bār-ıla:

1. **çeşm-i encüm-bār-ıla:-ıla**

Gazel 218

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Āşığın) yıldız (gözyaşı) saçan gözü.

Ben Cenābī rüz u şeb bu çeşm-i encüm-bār-ıla

Gāh çarḡ-ı ḡayretem geh āfitāb u māhiyam

çeşm-i encümle:

1. **çeşm-i encümle:-le**

Gazel 316

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Göğün) yıldız gözleri. II Gökteki yıldızlar.

Pāsbān-ı dergehıdūr giceler ey meh-liḡā

Çeşm-i encümle seni gözler bu çarḡ-ı āhdārī

çeşm-i eşk-bārum:

1. **çeşm-i eşk-bārum:-(u)m**

Gazel 275

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Āşığın) ağlayan, gözyaşı dökten gözü.

Ruḡ-ı zerd-ile çeşm-i eşk-bārum cānibinden hem

Ayağı tozına yüz sür zer ü gevher nişār eyle

çeşm-i fettānuñ:

1. **çeşm-i fettānuñ:-(u)ñ**

Gazel 167

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) âşıkları birbirine düşüren, fitne çıkarıcı gözü.

Cānumı tîr-i müjeñle kıldı kırbānuñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i fettānuñ senüñ

2. **çeşm-i fettānuñ:-(u)ñ**

Gazel 205

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) âşıkları birbirine düşüren, fitne
çıkaran gözü.

Vuşlat el verdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı 'ayn
Ġamzeñe teslīm cānum çeşm-i fettānuñ öpem

çeşm-i ġammāzuñ:

1. **çeşm-i ġammāzuñ:-(u)ñ**

Gazel 372

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) büyüleyici ve fitneci gözü.

Ķana kıoydı ġamze-i ħūn-ĥ'āreñi taħrîk idüp
Çeşm-i ġammāzuñ yine inkār ider ifsādını

çeşm-i giryān:

1. **çeşm-i giryān:**

Gazel 259

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan gözü.

Yaşuma bak isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören kıan ağlasun bu çeşm-i giryān 'ālemin

çeşm-i giryān cevherin:

1. **çeşm-i giryān cevherin: -i, -n**

Gazel 252

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan gözünün cevheri, mücevheri. II
Âşığın gözyaşı.

Ĥāk-i rāhuñ üstine iksîr-i devletdür diyü
Ķara toprak gibi şaçdı çeşm-i giryān cevherin

çeşm-i giryān:

1. **çeşm-i giryānı:-ı**

Gazel 318

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan gözü.

Şafak-ġün kıana ġark idem ġamuñda çeşm-i giryānı
Eger çarĥ-ı cefā üzre görem sen māh-ı tābānı

2. **çeşm-i giryānuñ:-(u)ñ**

Gazel 68

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Ağladuñ ey ebr-i nisān niçe demler ġülmedüñ
Yaş döker bir māh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

çeşm-i ġüher-bār:

1. **çeşm-i ġüher-bārı:-ı**

Gazel 225

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

(Âşığın) inci gibi gözyaşı döken gözü.

Süvār-ı esb-i devlet olduġınca ol ħümā-sāye
İki çeşm-i ġüher-bārı Cenābînüñ rikāb olsun

2. **çeşm-i ġüher-bārum:-(u)m**

Gazel 63

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

(Âşığın) inci gibi gözyaşı döken gözü.

Cenābī cism-i şad-pārem benüm kim vādî-i ġamdur
İki çeşm-i ġüher-bārum iki başlu buñarıdur

çeşm-i ħîle-perdāzuñ:

1. **çeşm-i ħîle-perdāzuñ:-(u)ñ**

Gazel 215

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) hileci (âşığı kandıran) gözü.

Şikār-ı dām-ı zülfüñ ideli ġöñlüm kıuşın ey meh
O çeşm-i ħîle-perdāzuñ nice şayyādmış bildüm

çeşm-i ħumār:

1. **çeşm-i ħumāruñ: -(u)ñ**

Tahmis 2

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) baygın, süzgün bakışlı gözleri.

Bilürüm çeşm-i humāruñ ki ne bed-hüdur bu
Belki hālūñ de nigārāne siyeh-rüdur bu

2. **çeşm-i humāruñ:-(u)ñ**

Tahmis 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) baygın, süzgün bakışlı gözleri.

Bilürüm çeşm-i humāruñ ki ne bed-hüdur bu
Belki hālūñ de nigārāne siyeh-rüdur bu

çeşm-i hün-bārum:

1. **çeşm-i hün-bārum:-(u)m**

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan ağlayan, kanlı gözyaşı dökken gözü.

Dönüpdür çeşm-i hün-bārum sirişküm birle
'ummāna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryānuñ kenārıdur

çeşm-i hün-efşān:

1. **çeşm-i hün-efşāndur:-dur**

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan ağlayan, kanlı gözyaşı dökken gözü.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'ālem içre fāş līk
Kānuma giren benüm bu çeşm-i hün-efşāndur

2. **çeşm-i hün-efşānumun:-(u)m, -(u)n**

Gazel 158

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan ağlayan, kanlı gözyaşı dökken gözü.

Çeşm-i hün-efşānumun güş eyle dilden vaşfını
Bezm-i gamda devr iden cām-ı elem-peymāya bak

çeşm-i hün-efşānumuñ vaşfını:

1. **çeşm-i hün-efşānumuñ vaşfını:-ı, -(n)ı**

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan saçan, kan ağlayan gözünün vaşfı,
özelliği.

Çeşm-i hün-efşānumuñ güş eyle cānā vaşfını
Bezm-i gamda devr iden cām-ı elem-peymāya bak

çeşm-i hün-feşān:

1. **çeşm-i hün-feşānum:-(u)m**

Gazel 309

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan ağlayan, kanlı gözyaşı dökken gözü.

Ey çeşm-i hün-feşānum dāyim nigārı gözle
'Aş itmege hemişe evvel bahārı gözle

2. **çeşm-i hün-feşānum:-(u)m**

Murabba 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan ağlayan, kanlı gözyaşı dökken gözü.

Dem mi vardur olmaya başumda gavgā vü elem
Yā ki olmaya bu çeşm-i hün-feşānum tolu nem

çeşm-i hün-pālā:

1. **çeşm-i hün-pālāya:-(y)a**

Gazel 158

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan dökücü göz.

Sünbül-i bāğ-ı elemdür āh-ı gam-efzāya bak
Lāle-i deşt-i belādur çeşm-i hün-pālāya bak

2. **çeşm-i hün-pālāya:-(y)a**

Gazel 153

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan dökücü göz.

Sünbül-i bāğ-ı elemdür āh-ı gam-efzāya bak
Lāle-i şahrā-yı gamdur çeşm-i hün-pālāya bak

çeşm-i hurde-bīn:

1. **çeşm-i hurde-bīn:**

Gazel 244

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İnce, ufak şeyleri gören göz.

Mümiyānuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
Tūtalum dikkatde kıl yarar bu çeşm-i hurde-bīn

çeşm-i Mecnûnuñ:

1. çeşm-i Mecnûnuñ:-(u)ñ

Gazel 153

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mecnûn'un gözü.

Şal nazâr dîdâr-ı yârı hîlkat-i eşyâda gör
Çeşm-i Mecnûnuñ açarsañ şüret-i Leylâya bak

çeşm-i pür-hûnum:

1. çeşm-i pür-hûnum: -(u)m

Gazel 207

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan dolu, kanlı (gözyaşı dolu) gözü.

Hûn-ı dil dökdi ğamuñda çeşm-i pür-hûnum benüm
Gülmedi hecrüñ deminde cân-ı maħzuñum benüm

çeşm-i şayyâdi:

1. çeşm-i şayyâdi:-i

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) avcı (büyüleyici) gözleri.

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdi gibi eldeki şâhîni ola

çeşm-i siyâh:

1. çeşm-i siyâhuñ:-(u)ñ

Gazel 190

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah gözleri.

Gör tabîbüm düşeli çeşm-i siyâhuñ derdine
Bister-i ğamda beni kim nice bîmâr olmışam

2. çeşm-i siyâhuñ:-(u)ñ

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah gözleri.

Hançer-i hûn-rîz ile çeşm-i siyâhuñ dem-be-dem
'Âşık-ı bî-dillerüñ kanın döküp bî-dâd ider

çeşm-i ter:

1. çeşm-i ter:

Gazel 218

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaşlı gözü.

Sîne-i pür-tâb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedâyam gerçi ammâ berr ü baħrûñ şâhîyam

2. çeşm-i terde:-de

Gazel 277

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaşlı gözü.

Cenâbî seyle virdi hânümânüñ
Saña bilsem n'ider bu çeşm-i terde

3. çeşm-i teridür:-i, -dür

Gazel 170

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Berr ü baħrûñ istesek fehm itmege ma'nâsını
Sîne-i süzân ile çeşm-i teridür 'âşıküñ

4. çeşm-i teridür: -i, -dür

Gazel 170

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Baħr ile berden murâd olan hârâbe dünyede
Sîne-i pür-tâb u çeşm-i teridür 'âşıküñ

çeşm-i yâre:

1. çeşm-i yâre:-e

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözü.

Çeşm-i yâre 'âşık-ı bî-dil geçer miskîni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

çeşmin dikdi:

1. **çeşmin dikdi:-di**

Gazel 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözünü dikmek, bakmak.

'Arızuñ hükminde göñlüm okıdı haţtuñ veli
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nî ki tuğrayı arar

çeşmüm Nîline:

1. **çeşmüm Nîline:-i, -(n)e**

Gazel 167

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) gözyaşı Nil'i. II Âşığın çok fazla akan
gözyaşları.*

Yüsuf-ı Mısr-ı 'azîz misin bu çeşmüm Nîline
Câna tartahtarlar gamuñ göñlümi zindânuñ senüñ

çeşmüm sakkâsından:

1. **çeşmüm sakkâsından: -(s)i, -(n)dan**

Gazel 243

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) su dağıtan gözü. II Âşığın ağlayan
gözü.*

Tenüm deryâya ğark itsem geçüp başum
hevâsından
Ĝamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
sakkâsından

çeşmümüñ kâsesini:

1. **çeşmümüñ kâsesini:-(s)i-(n)i**

Gazel 158

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göz çukuru.

Kâsesini çeşmümüñ hün-âbe-i dil kıldı pür
Dâmen-i küh-ı elemde lâle-i hamrâya bak

çeşmüñ açup bakmaz:

1. **çeşmüñ açup bakmaz:-maz**

Gazel 349

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gözünü açıp bakmak. II Bakmaya tenezzül
etmek.*

Çeşmüñ açup Cenâbî bakmaz nihâl-i serve
Gülşende tâ ki gördi ol kâmet-i bülendi

çeşmüñ kanı dolup:

1. **çeşmüñ kanı dolup:-up**

Gazel 165

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözünü kan bürümek; kan dökme hırsı içinde
olmak.*

Diyâr-ı Rûmda çeşmüñ ider fitne dolup kanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sulţân Süleymânuñ

çeşmüñüñ kasdı:

1. **çeşmüñüñ kasdı:-dı**

Tahmis 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gözlerinin amaçladığı şey.

İntisâbî gamzeñüñ ol dîde-i fettânedür
Kaşdı dâyim çeşmüñüñ ben 'âşık-ı bî-cânadür

çetr-i devlet:

1. **çetr-i devlet:**

Gazel 179

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saadet çadırı, gölgeği.

Kurşañ ey dil hayme-i 'aşkı zemîn-i sînede
Dûd-ı âh-ı 'arş-ı sâmi' aña çetr-i devlet al

çevgân:

1. **çevgân:**

Gazel 3

Mısra: 4

*Cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup
almaya mahsus ucu eğri değnek; cirit değneği, polo
sopası. II Sevgilinin kıvrım kıvrım olan saçı.*

'Anberin bir tûba beñzer hâlün ey meh kim müdâm
Kâkülün kılmış havâle sū-be-sū çevgân aña

2. **çevgânın:-i, -n**

Gazel 15

Mısra: 2

Cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup

almaya mahsus ucu eğri değnek; cirit değneği, polo sopası. II Sevgilinin kıvrım kıvrım olan saçı.

Yârüñ ey ser gûy-şifat hâk-i reh-i meydânın öp
Sû-be-sû ğalţân idüp her kûşede çevgânın öp

3. **çevgânuñ:-(u)ñ**

Gazel 205

Mısra: 6

*Cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup
almaya mahsus ucu eğri değnek; cirit değneği, polo
sopası. II Sevgilinin kıvrım kıvrım olan saçı.*

Cilvegâh-ı hüsnuñ içre düşse başum gevşifat
Gâh süm-i esb-i nâzuñ gâh çevgânuñ öpem

4. **çevgânumuzla:-(u)muz, -la**

Gazel 117

Mısra: 4

*Cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup
almaya mahsus ucu eğri değnek; cirit değneği, polo
sopası. II Aşığıñ bükülmüş beli.*

Çaddümüz bâr-ı ğam-ı 'aşkuñda idüp şavlecân
Çalmağa çevgânumuzla gûy-ı devlet beklerüz

çık:

1. **çıkmağa:-mağa**

Gazel 111

Mısra: 10

Kurtulmak.

Gördi kim maħbûs-ı câh-ı ğabğabuñdur şâd
olup
Çıkmağa andan Cenâbî fikr ü tedbîr eylemez

2. **çıkan:-an**

Gazel 59

Mısra: 6

Yükselen (şey).

Düşüp pervâneler gibi maħabbet şem'ine
yandum
Çıkan âhum mişâlinde feleklerde duħânımdur

3. **çıkdı:-dı**

Gazel 216

Mısra: 9

Yükselmek.

Duħânımdur çıkdı eflâke Cenâbî
Ne mümkindür ola inkâr sūzum

4. **çıkılmış:-miş**

Gazel 270

Mısra: 8

*Bir şeyin üstüne çıkmak. II (Ay, güneş ve
yıldızlar için) Görünmek, doğmak.*

Sen melek-simâ perîyi bir nazar görsem diyü
Her taraf çıkılmış baķar mâh-ı felek bâm üstine

çıkır:

1. **çıkarmağa:-mağa**

Gazel 6

Mısra: 3

Bir şeyi bir yerden çıkarmak, söküp atmak.

Pây-ı dilden virmezem çıkarmağa hâr-ı ğamuñ
Minnet ide cân ile ger süzen-i 'İsî baña

çigzin:

1. **çigzinür:-(ü)r**

Gazel 2

Mısra: 5

Dolaşmak.

Nice bir bāzār-ı 'aşkı h'âce-i dil çigzinür
Ger metâ'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

çihre:

1. **çihreñ:-ñ**

Gazel 52

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Ferr ü ziyâda çihreñ ey hür 'ayn-ı mehdür
Sen mâha kûl olanlar mülk-i cihâna şehdür

2. **çihreñe:-ñ, -e**

Gazel 82

Mısra: 5

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-ķad
'Ādet-i bülbül dürür gül görse ğulğul 'arz ider

3. **çihreñe:-ñ, -e**

Gazel 115

Mısra: 8

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Vaşfı rüşen gün gibi cānā kāmerveş alnuñuñ
Tār-ı şebdür çihreñe meh-tāb beñzer beñzemez

4. **çihreñ:-ñ**

Gazel 141

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Hüblik burcında çihreñ ey perī-rū māh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belāda şāh imiş

5. **çihreñ:-ñ**

Gazel 199

Mısra: 7

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

El uzadur zülfüñe bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde hüsnüñüñ durmağa reyḥān isterem

6. **çihreden:-den**

Gazel 211

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Çihreden ref' it niķābuñ nūr olsun zülmetüm
Üstüme dönsün ķo ey meh āfitāb-ı devletüm

7. **çihreñe:-ñ, -e**

Gazel 223

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Çihreñe şalsun nażar şem'-i şeb-i tār isteyen
Åşinā olsun ğamuñla yirini nār isteyen

8. **çihreñ:-ñ**

Gazel 299

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Çihreñ görelüm zülf-i perīşān arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyḥān arasında

9. **çihreñde:-ñ, -de**

Gazel 346

Mısra: 7

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Sübḥa-i hālūñ görüp çihreñde şüfī şevķ ile
Zıkr-i hüsnüñ eyler oldı terk idüp evrādını

10. **çihreñ:-ñ**

Gazel 349

Mısra: 2

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Göñlüm esir-i zülfüñ ben beste-i kemendi
Ḥāl-i siyāh çihreñ nār-ı belā sipendi

11. **çihrem:-m**

Gazel 52

Mısra: 8

(Åşığın) yüzü, çehresi.

Keff-i yedümde ḥāşıl bād-ı nedāmet oldı
Dil ḥırmeninde dāyim çihrem bu ğamla kehdür

12. **çihreden:-den**

Gazel 77

Mısra: 11

(Åşığın) yüzü, çehresi.

Çihreden yaşum siler tırılmaz Cenābī ol nigār
Tıflāsā levḥ-i zerden ğüyyā dirhem ķapar

13. **çihreme:-m, -e**

Gazel 165

Mısra: 11

(Åşığın) yüzü, çehresi.

Ciger ḥün-ābesin döküm gözümden çihreme ey
meh
Getürdüm milket-i Rūma kızılbaşın Ķaramanuñ

14. **çihreñi:-ñ, -i**

Gazel 166

Mısra: 13

(Åşığın) yüzü, çehresi.

Çihreñi ferş eyle başşun kūy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenābī iftiḥāruñdur senüñ

15. **çihrede:-de**

Gazel 240

Mısra: 9

(Âşığın) yüzü, çehresi.

Çihrede yaşum görüp sen meh gamında bilmişem
Tâli-i ber-geştemi ol encüm-i seyyârdan

16. **çihremi:-m, -i**

Gazel 361

Mısra: 1

(Âşığın) yüzü, çehresi.

Çihremi zerd eyledün gam birle cânâ zer gibi
Bu katı gönlün senün ey sim-ten mermer gibi

çihre-i Âyâzdan:

1. **çihre-i Âyâzdan:-dan**

Gazel 235

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayaz'ın yüzü.

Çeşm-i cânâ nür-ı 'ibret kesb iderdi her nazâr
Dide-i Mahmûd Gâzî'nün çihre-i Âyâzdan

çihre-i hün-âb:

1. **çihre-i hün-âb:**

Gazel 308

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kanlı gözyaşına bulanmış yüzü.

Çihre-i hün-âb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Câm şunsun sâkiyâ ol yâr-i 'işret-sâzuma

çihre-i tâbân:

1. **çihre-i tâbân:**

Gazel 188

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) parlak yüzü.

Serv-i ser-keş kâmetün haţî-dil-âvîzün çemen
Gonca-i sîr-âb la'lün çihre-i tâbân gül

çihre-i zerdüme:

1. **çihre-i zerdüme:-(ü)m, -e**

Gazel 265

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sararmış, solgun yüzü.

Çihre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cân atarlar h^vâceler her demde altun üstine

çihre-i zerdümle:

1. **çihre-i zerdümle:-(ü)m, -le**

Gazel 218

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sararmış, solgun yüzü.

Mezra'-ı tohm-ı cefâyam dâne dâne eşkle
Çihre-i zerdümle gâhî hırmen-i gamgâhiyam

çihrem şarardı:

1. **çihrem şarardı:-dı**

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Sararıp solmak, benzi atmak.

Çihrem şarardı oldu berg-i hazâna nisbet
Yaşum yiridür olsa âb-ı revâna nisbet

çihreme 'arak düşer:

1. **çihreme 'arak düşer:-er**

Gazel 66

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yüzüne ter düşmek; sıkıntı veya heyecandan
dolayı çok terlemek.*

Ağza alsam vaşf-ı la'lün çihreme düşer 'arak
Leblerün devrinde şorma baña cânâ mül nedür

çihreñ 'aksini:

1. **çihreñ 'aksini: -i, -(n)i**

Gazel 236

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünün aksi, yansıması.

Şüret-i cismüm hıred göflüm göziyle görmeden
Gördi çihreñ 'aksini âyîne-i idrâkden

çihreñ esîri:

1. **çihreñ esîri:-i**

Gazel 248

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünün esiri; sevgilinin yüzüne tutulmuş, meftun olmuş.

Sünbül saçuñ şürîdesi bālāña 'âşık nârven
Reyhân haţuñ âşüftesi çihreñ esîri yâsemem

çihreñ mehi katında:

1. **çihreñ mehi katında:-i,-(n)da**

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aya benzeyen yüzünün huzuru.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi hâlûñ
Kaşuñ hilâl-i gerdün zülfüñ sehâba beñzer

çihresi levhinde:

1. **çihresi levhinde:-i, -(n)de**

Gazel 332

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüz levhası. II Âşığın yüzü.

Rûz-ı hicrânuñ Cenâbî kıılmağa derdin hisâb
Çihresi levhinde dökdi eşküñ erkâmını

Çîn:

1. **Çîn:**

Gazel 209

Mısra: 2

Çin ülkesi.

Gözüñ âşübını ben kavm ile kâşâne diyem
Kec-hayâlin kaşuñuñ Çîn ü Horâsâna diyem

Çîn ü Hıtâ mülkin:

1. **çîn ü hıtâ mülkin:-n**

Gazel 360

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çin ve Hoten ülkesi.

Kaşuñ Çîn ü Hıtâ mülkin musahhar ideli ey meh
Gözüñ yağma kıılır dem dem başup İrân u Tûrânı

çîne:

1. **çînemüz:-müz**

Gazel 137

Mısra: 6

Kuş yemi.

Hâşıl-ı 'ömri virüp bād-ı hevâya kâhveş
Dâne-i haclet dürür dil hırmeninde çînemüz

çîne kıldı:

1. **çîne kıldı:-dı**

Gazel 366

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kuş yemi hâline getirmek.

Biñ biñ dil mezra'ınuñ Harfîyâ mahşûlini
Murg-ı miñnet çîne kıldı dâne-i erzen gibi

çoğ:

1. **çoğ:**

Gazel 235

Mısra: 2

Birçok, bir hayli, pek çok.

Bakmaz ol sîmîn-beden ben mübtelâya nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

çok:

1. **çok:**

Gazel 76

Mısra: 8

Çok, birçok.

Gerek hüsnüñden ahsen ola hülkuñ
Ve ger ni yazılır çok nakş-ı dîvâr

2. **çok:**

Gazel 99

Mısra: 12

Çok, birçok.

Hüsnüñe mağrûr olup her bir gedâyı tütma hõr
Çok gedâlar milket-i dilde begüm sultândur

3. **çok:**

Gazel 166

Mısra: 9

Çok, birçok.

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şahın-ı cihremi kim reh-güzârũndur senũñ

4. **çok:**

Gazel 278

Mısra: 8

Çok, birçok.

Girdüm tarik-i 'aşka gerçi hâtarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

5. **çok:**

Gazel 329

Mısra: 5

Birçok, bir hayli, pek çok.

Fürkatũñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher veli
Dürr dişũñ yadı için akan durur şeh-dânesi

çok yaşasun:

1. **çok yaşasun:**

Gazel 361

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Devam etmesi, yaşaması istenen şeyler için
kullanılan iyi dilek sözü.*

Ben yetimi göricek ğurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dideler müşfik baña mâder gibi

çölmek:

1. **çölmekte:-de**

Gazel 93

Mısra: 7

Çömlük.

Per açdukça bu çölmekte hümâsı âhumuñ ey meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurğuñ konağı var

çözildi:

1. **çözildi:-di**

Gazel 125

Mısra: 10

*Bağlı, düğümlü, sarılı, ilikli vb. hâlden
çıkarılmak.*

Tâcir-i 'aşkuz Cenâbî tayy idüp râh-ı ğamı
Bender-i şehri-i melâmetde çözüldi bārumuz

çul:

1. **çul:**

Gazel 160

Mısra: 12

*Hayvanların üzerine konan kıl, kenevir veya
yünden yapılmış örtü.*

Eg-nine zer-keş libâs almış rakîb-i bed-likâ
Çul urunmuş üstine bir hâr durur pâlânı yok

1. **çü:**

Gazel 363

Mısra: 14

Çünkü.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñi 'âşık
O gülzâr-ı şafâ-bâhşuñ çü sensin verd-i hândâni

2. **çü:**

Gazel 364

Mısra: 6

Çünkü.

Görüp sen verd-i hândâni gözüm kanlar döke
tañ mı
Bahâr irse çü 'âdetdür iderler cûylar cüşü

3. **çü:**

Gazel 284

Mısra: 3

"Gibi" edatı.

Bâĝ-ı dehr içre çü serv âzâd iken hayfâ dirîĝ
Tâze kıl itdi ğoññül başdan beni bir servere

4. **çü:**

Gazel 39

Mısra: 6

Çünkü.

Diyâr-ı miñnet ile sözüñ olsam n'ola serdârı
Ĝam-ı 'aşkuñ gibi cânâ çü devlet-ğ'âhumuz
vardur

5. **çü:**

Gazel 59

Mısra: 8

Çünkü.

O kıadd-i 'işve-perdāzuñ şalınsun her ıaraf cānā
Bu göñlüm büstānında çü bir serv-i revānumdur

6. çü:

Gazel 63

Mısra: 2

Çünkü.

Yüzüñ bāğ-ı melāhatdür dil-i zārum hezāridur
Ko feryādı hezār itsün işi anuñ çü zārīdur

7. çü:

Gazel 330

Mısra: 4

Çünkü.

Rumüz-i 'aşka vākıf göñül dağı ko olmasun
Çü bir ferde degül maħrem cihān içre bugün
yaşı

8. çü:

Gazel 176

Mısra: 9

Mademki.

Harfī çü bağladıñ dili ol gül budağına
Bülbüŝfat yüri āsīb-i ħār-ı ğam çek

çün ü çirā:

1. çün ü çirāya:-(y)a

Gazel 159

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nasıl ve niçin.

Gün ruħlaruñ dururken çarĥ üzre aya yir yok
Ta'rif-i ħüsnüñ itdüm çün ü çirāya yir yok

2. çün ü çirāya:-(y)a

Gazel 349

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*"Nasıl ve niçin?" diye sormak. II Verilen emri
sorgulamak.*

Her emrüñe muı'üm çün ü çirāya yir yok
Ben boynı bağı bir kıl sensin baña efendi

çün:

1. çün:

Gazel 12

Mısra: 4

-dığı için.

Ƙaldur duā'ya bir elüñ ŝād eyle rüħin sen Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde cām ola

2. çün:

Gazel 78

Mısra: 1

-dığı için.

Be-ħüsnī der-cihān çün mihr-i meşhūr
Ruħuñdan māh-ı çarĥa irüşür nūr

3. çün:

Gazel 176

Mısra: 4

Gibi.

Yāruñ vişāli gevherini bulmak isteseñ
Deryā-yı ğam içini dolan yüri çün semek

4. çün:

Gazel 188

Mısra: 1

Mademki.

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sulıān gül
Hayf-ı bülbül ŝormağıçün eylesün dīvān gül

5. çün:

Gazel 2

Mısra: 8

Çünkü.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhāleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaçre-i bārān aña

6. çün:

Gazel 11

Mısra: 3

Çünkü.

Murğ-i dil bulmaz ĥalāş [ol] ĥırmıñ-i ĥüsnüñde çün
Dāne dāne ĥāller zülfüñ gibi pür-dām ola

7. çün:

Gazel 12

Mısra: 2

Çünkü.

Pinhân kıla ger 'arızuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Hürşid-i 'âlem-tâb hem mestür olur çün şâm ola

8. çün:

Gazel 16

Mısra: 5

Çünkü.

Çün vişâlüñ giç müyesser olısar ben hasteye
Gitmege 'ömr-i 'azîzüm kılmasa bârî şitâb

9. çün:

Gazel 33

Mısra: 8

Çünkü.

Fürkatüñ âlâminı şor benden ey hürî-nijâd
Süziş-i nâr-ı cahîmi çün 'azâbîler bilür

10. çün:

Gazel 51

Mısra: 5

Çünkü.

Nür u fer virseñ n'ola mâh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'arızuñ mihr-i cihân-efrûzdur

11. çün:

Gazel 57

Mısra: 6

Çünkü.

Belâ bezminde zâr olsam ne tañ şanbürveş ey meh
Elinde muşrib-i dehrüñ burlan çün kulağumdur

12. çün:

Gazel 85

Mısra: 4

Çünkü.

Üstüme şalsa n'ola kıdd-i bülendüñ gölgesin
Sâyesi serv-i revânuñ dâyimâ çün pestedür

13. çün:

Gazel 155

Mısra: 2

Çünkü.

İñleşem bülbülfıfat tañ mı olup bî-'âr-ı 'aşk
Çâk idüpdür câme-i nâmûsumı çün hâr-ı 'aşk

14. çün:

Gazel 162

Mısra: 10

Çünkü.

Ğam degül aġyâr-ıla olsa Cenâbî hem-nişîn
Hârzâr-ı ġamda olur çün nevâsı bülbülüñ

15. çün:

Gazel 184

Mısra: 8

Çünkü.

Gel fenâ iklîmine kendüñ sefer kıll kıo dili
Şâh-ı 'aşk yasağıdur ey cân şutulmaz çün bedel

16. çün:

Gazel 186

Mısra: 6

Çünkü.

Farğ-ı serde âşıkâra eyledüm bir tâze dâġ
Gül-ruġuñ yâdına ey gül başdadur çün cây-ı gül

17. çün:

Gazel 211

Mısra: 6

Çünkü.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle ġam ihrâmını
Ka'be-i küyuñ şavâfın itmedür çün niyetüm

18. çün:

Gazel 263

Mısra: 10

Çünkü.

İstemez hecrüñ kıoyup cânâ Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymân çün buyurdu 'âşık olmaz kâm-cü

19. **çün:**

Gazel 311

Mısra: 12

Çünkü.

Def'ine her bir kazānuñ sa'y-ı ādem n'eylesün
Ser-nüvişt olan gelür kilik-i ezelden çün başa

20. **çün:**

Gazel 354

Mısra: 14

Çünkü.

Miñnet-i dehri Cenābī añma her dem fārig ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'ālem kalmadı

21. **çün:**

Gazel 88

Mısra: 1

İçin.

Çeşmi ala çün güzel hālet begüm bağışdadur
Serv-қadler bī-'aded hikmet velī cünbişdedür

çünkü:

1. **çünkü:**

Gazel 10

Mısra: 10

Çünkü.

Vādī-i gamda döküp göz yaşını olma melül
Ehl-i 'aşka Hārifiyā çünkü naşib imiş belā

2. **çünkü:**

Gazel 46

Mısra: 8

Çünkü.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dār eyle 'ālemi
Her kişinüñ meyli çünkü ol resenle dāradur

3. **çünkü:**

Gazel 49

Mısra: 4

Çünkü.

Hatı-ı siyāhuñ n'ola çeksem belāsını
Başumda ol kara yazı çünkü nüviştödür

4. **çünkü:**

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çünkü.

Metā'-ı varlığı şatdum Cenābī yokluğa çünkü
Bu bāzār-ı fenā içre baña aşşı ziyānumdur

5. **çünkü:**

Gazel 86

Mısra: 8

Çünkü.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dār eyle 'ālemi
Her kişinüñ çeşmi çünkü ol resenle dāradur

6. **çünkü:**

Gazel 159

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çünkü.

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i bī-dil
Bezminde şāh-ı dehrüñ çünkü gedāya yir yok

7. **çünkü:**

Müfret 2

Mısra: 1

Çünkü.

Degül ma'yübdan çünkü kişi tebdil ide mağlaş
Cenābī diyü nazmumda beyān itdüm bu dem
mağlaş

çünkü:

1. **çünkü:**

Gazel 143

Mısra: 4

Çünkü.

Şerbet-i la'lüñ gamında ideyin teslim-i cān
Çünkü mağsüm-ı ezel ben haste-cāna bu imiş

2. **çünkü:**

Gazel 174

Mısra: 8

Çünkü.

Ser-bülend-i 'âlem oldı baş çekerse yaraşur
Oldı hüsünü 'askerine çünki server kâkülüñ

3. **çünki:**

Gazel 190

Mısra: 6

Çünkü.

Yârsuz ey cân ne bildüñ bâr-ı hâtır olduğıñ
Ço beni b'İlâh senden çünki bî-zâr olmışam

4. **çünki:**

Gazel 253

Mısra: 4

Çünkü.

Yağasıdur âteş-i şevk-i cemâlüñde beni
Çünki her bir şem'a yağar 'âkıbet pervânesin

5. **çünki:**

Gazel 345

Mısra: 4

Çünkü.

'İşret-âbâd-ı vişâli n'eylesün 'âşık-ı kerb
Çünki her-sü açılıpdur aña fûrkat kapusu

D

da:

1. **da:**

Gazel 49

Mısra: 6

"Da/de" bağlacı.

Her gördüğünü hañçer-i ğamzeñle öldürür
Halk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne iştedür

2. **da:**

Gazel 351

Mısra: 3

"Da/de" bağlacı.

Vişâlüñ kılmadı bildüm firâkuñ da şebâtı yok
Bu 'âlemdür benüm şâhum geçer bunda yaman
yahşî

3. **da:**

Gazel 43

Mısra: 5

"Da/de" bağlacı. II Dahi, bile.

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taşu da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rü meger kim bâb-ı
Hayberdür

dâd:

1. **dâdum:-(u)m**

Gazel 249

Mısra: 2

Hak.

Neler çekdüğümü sorup be-hey zâlim cüdâ senden
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hudâ senden

2. **dâdumuz:-(u)muz**

Gazel 124

Mısra: 2

(Âşığın) sızlanması, şikâyeti.

İrse güş-i şâha bir dem nâle vü feryâdumuz
Alsa çarç-ı pür-sitemden ol melek-hü dâdumuz

dadını almadılar:

1. **dadını almadılar:-dı, -lar**

Gazel 346

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Tadını çıkarmak; zevkini ve sefasını sürmek.

Nükte-i şîrîn bu kim dehr-i deninüñ bir nefes
Hüsrev-i 'âlem geçenler almadılar dadını

dâd eyle:

1. **dâd eyle:**

Gazel 272

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Adaletle, iyilikle muamele etmek. II Âşığına ilgi göstermek.

Şeh-i iklîm-i melâhat seni dirler sensin
Koma 'âşıklara zulm ide ğamuñ dâd eyle

2. **dâd eylemez:-mez**

Gazel 107

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Adaletle, iyilikle muamele etmek. II Âşığına ilgi göstermek.

Baňa cevriñ 'arz ider ol mâh ğayre mihrini
Bir ŧehe kıl olmuŧam kim bendeye dād eylemez

3. **dād eylemez:-mez**

Gazel 108

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Adaletle, iyilikle muamele etmek. II Âşığına ilgi göstermek.

Gāh u bī-geh her güzel kim 'âşıkın yād eylemez
Bir ŧeh-i 'ālem dūrūr kim kullara dād eylemez

4. **dād eyleyem:-(y)em**

Gazel 360

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

ŧikāyet etmek, sızlanmak. II Feryat etmek.

Dil-i ŧad-pāreme çeŧmüñ sitem kılsa be-hey zālīm
Kime dād eyleyem kime koyup Sultān Süleymāni

dād ideyüm:

1. **dād ideyüm:-eyüm**

Tahmis 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sızlanmak, ŧikāyet etmek.

Baňa her dem hecrüñ ister gör bu rāyın göñlümüñ
Kime dād ideyüm elinden ben bu hāyın göñlümüñ

dād olmak:

1. **dād olmak:-mak**

Gazel 229

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Adaletli olmak.

Ben esīr-i bend-i 'aŧŧa pādiŧāhum zulm olup
Nā-sezā her 'âşık-ı bī-derde dād olmak neden

dādını almağa:

1. **dādını almağa:-mağa**

Gazel 354

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Tadını çıkarmak; zevkini, sefasını sürmek.

ŧundı cām-ı 'iŧreti bu köhne deyrüñ gālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem kalmadı

dādını çevre tebdīl eyledi:

1. **dādını çevre tebdīl eyledi:-di**

Gazel 372

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Adaletini eziyete çevirmek; adaletli olmayı bırakarak zulmetmeye başlamak.

Ben belā-keŧ âşikuñ gūŧ itmedi feryādını
Çevre tebdīl eyledi ol ŧāh-ı 'ādil dādını

dādumuz ala:

1. **dādumuz ala:-a**

Gazel 136

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir kimseden öcünü almak; yapılan bir kötülüğün acısını, kötülük yaparak çıkarmak, intikam almak.

Olmadı āzād ğamdan hātır-ı nā-ŧādumuz
Bir ŧeh-i 'ādil kani kim andan ala dādumuz

dāfi'-i ğamdur:

1. **dāfi'-i ğamdur:-dur**

Gazel 219

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üzüntüyü, sıkıntıyı gideren kimse veya ŧey. II ŧarap.

Dāfi'-i ğamdur dilā gelsüñ ŧarāb eglennesün
Pāk kılsun sīnemüz ol ŧāfi āb eglennesün

dāğ:

1. **dāğın:-ı, -n**

Gazel 72

Mısra: 1

Lale, gelincik vb. çiçeklerin göbek kısmındaki siyahlık; tohum. II Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, niŧan. II Aŧk, elem, keder gibi iče işleyen duyguların verdiğı yanıklık, yara.

Åşikâr eyler çemende tâ ki dâğın lâleler
Hâli olmaz dökmeden bir lahza yaşın jâleler

2. **dâğdan:-dan**

Gazel 73

Mısra: 6

Lale, gelincik vb. çiçeklerin göbek kısmındaki siyahlık; tohum. II Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder gibi içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i mürdeyi
Dâğdan peydâ olan sinemdeki şol lâleler

3. **dâğum: -(u)m**

Gazel 6

Mısra: 6

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Gözlerüm yaşın görüp cûlar firâvân ağladı
Yandı dâğum gördüğünde lâle-i hamrâ baña

4. **dâğlarla:-lar, -la**

Gazel 13

Mısra: 12

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Lâleñe el şunduğın bād-ı hazānuñ güş idüp
Dâğlarla cism-i zârum ser-te-ser kıldum hârâb

5. **dâğıdur:-ı, -dur**

Gazel 53

Mısra: 10

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Reng ü bû viren Cenâbî gülsitân-ı 'âleme
Gül gibi derd ehlinüñ şol sinesinde dâğıdur

6. **dâğıyla:-ı, -(y)la**

Gazel 53

Mısra: 2

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Şorsañ ey dil 'aynımı deşt-i belâ ırmağıdur
Lâleveş dâğıyla sinem gam zemîni bâğıdur

7. **dâğlardur:-lar, -dur**

Gazel 54

Mısra: 4

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Göñül abdâli olalı olupdur tekyesi sinem
Yanar her küşe dâğlardur yürür rüşen çerâğıdur

8. **dâğum:-(u)m**

Gazel 54

Mısra: 5

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Temâşâ eyleseñ dâğum ri'âyet resmini kûlda
Kerâmetden degül hâli bu Mecnûnuñ ocağıdur

9. **dâğum:-(u)m**

Gazel 57

Mısra: 2

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Belâ iklîmi şâhıyam habâb-ı gam otağumdur
Kö yansun lâleveş dâğum ki bir eski ocağumdur

10. **dâğum:-(u)m**

Gazel 57

Mısra: 10

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şâhbâzı
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli duzağumdur

11. **dâğlar:-lar**

Gazel 58

Mısra: 9

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

O gül-büyuñ firâkıında Cenâbî sînede dâğlar
Temâşâ itmege her dem benüm rengîn
bahârumdur

12. **dâğum:-(u)m**

Gazel 60

Mısra: 8

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Süleymân itdi ben mûrî hükümetde ğam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

13. **dâğum:-(u)m**

Gazel 67

Mısra: 3

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Elem şahrâsı sînemde açıldı gül gibi dâğum
Temâşâ kılmağa her dem gözüm rengîn bahârûñ
var

14. **dâğuma:-(u)m, -a**

Gazel 95

Mısra: 1

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Nakd-i eşkin dâğuma çeşmüm firâvân yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsân yağdurur

15. **dâğlar:-lar**

Gazel 119

Mısra: 7

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkda özge kumaş olmuşuz

16. **dâğlar:-lar**

Gazel 119

Mısra: 9

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,

*nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâğlar
Bî'at eyle küçügüm gel Hâcî Bektâş olmuşuz

17. **dâğlar:-lar**

Gazel 125

Mısra: 7

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Dâğlar ile kıl temâşâ sînemi ey gönca-leb
Sürh ü ala güller ile pür dürür gülzârumuz

18. **dâğ:**

Gazel 148

Mısra: 2

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Zülf-i 'anber-bârûñı gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ dâğ

19. **dâğ:**

Gazel 148

Mısra: 2

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Zülf-i 'anber-bârûñı gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ dâğ

20. **dâğum:-(u)m**

Gazel 161

Mısra: 3

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Siyeh kaşuñ mişâlinde görindi sînede dâğum
Bu miñnet âsmânında ço olmasun hilâl eksük

21. **dâğum:-(u)m**

Gazel 221

Mısra: 3

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,

nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Yüzünde kâkülün resmi perîşân eyleme dâğum
Belâ murğına şâh-bâzam ço anı kim yuva olsun

22. **dâğum:-**(u)m

Gazel 242

Mısra: 7

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Açılır gül gibi dâğum şabâ sürdükce üstüme
Bu luftı gördüm ancak ben hemân âhum
şabâsından

23. **dâğum:-**(u)m

Gazel 281

Mısra: 2

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Duĥânı lâledür âhum biter bu sîne bāğında
Gül-i ĥamrâ durur dâğum o gülzâruñ ocağında

24. **dâğuma:-**(u)m, -a

Gazel 295

Mısra: 5

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Sîne de yâd-ı ruĥuñla dâğuma iden nazar
Gülşen-i dehrün göz açmaz lâle-i ĥamrâsına

25. **dâğdan:-**dan

Gazel 319

Mısra: 7

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Sînem üzre dâğdan peydâ olaldan serv ü gül
Her nazarda karşı gördüm heşt-behiştün bāğını

26. **dâğını:-**ı, -(n)ı

Gazel 325

Mısra: 1

Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,

nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Ehl-i 'aşkuñ kıl temâşâ sînesinde dâğını
Görmek isterseñ dilâ güllerle cennet bāğını

27. **dâğum:-**(u)m

Gazel 367

Mısra: 9

*Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

Gülşen-i sînemde dâğum gül gibi olmazdı ter
Eşk-i çeşmümden Cenâbî ĥopmasa her dem nemi

dâğ u eliflerle:

1. **dâğ u eliflerle:-**ler, -le

Gazel 342

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Aşğın sînesindeki) yuvarlak ve elif biçimindeki
uzun, düzgün yaralar.*

Tenüm dâğ u eliflerle Cenâbî ser-te-ser pürdür
Baña sîne döger ağlar bulunmaz âhdan ĥayrı

dâğ ururdi:

1. **dâğ ururdi:-**(u)r, -dı

Gazel 292

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yaralamak, dağlamak. II Lalenin ortasındaki
siyahlık.*

Ruĥ-ı gül renge olmasaydı 'âşık
Neden bağrına dâğ ururdi lâle

dâğ-ı belâ-y-ıla:

1. **dâğ-ı belâ-y-ıla:-**y, -ıla

Gazel 221

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gam, keder yarası. II Aşğın aşk derdinden
dolayı vücudunda oluşan yaralar.*

Beden dâğ-ı belâ-y-ıla Cenâbî gülşen-i ĥamdur
Şüküfte kılmağa anuñ gülün âhum şabâ olsun

dâğ-ı ciger:

1. **dāğ-ı cigerdür:-dür**

Gazel 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül yarası. II Âşığın paramparça olmuş kanayan gönlü.

Şorsañ âb-ı dîdemüñ dāğ-ı cigerdür başını
Ey Cenâbî gözlerüm ol çeşmenüñ ayağıdur

2. **dāğ-ı cigerle:-le**

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül yarası. II Lalenin ortasındaki siyah tohumlar.

Lâle kim dāğ-ı cigerle âteş-i hasrettedür
Beñzer ol âvâreye kim hîdmetinden dürdür

dāğ-ı derdüñle:

1. **dāğ-ı derdüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 91

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder yarası. II Âşığın aşk derdinden dolayı vücudunda oluşan yaralar.

Tekye-i ğamda tırâş olmağa dil ser gösterür
Dāğ-ı derdüñle özin ya'nî kalender gösterür

dāğ-ı ğam:

1. **dāğ-ı ğam:**

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder yarası. II Âşığın aşk derdinden dolayı vücudunda oluşan yaralar.

Gülsitân-ı sînede bir gül dürür her dāğ-ı ğam
Seyr-i bāğ-ı miñnet itdük lālezârı n'eylerüz

2. **dāğ-ı ğam:**

Gazel 334

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder yarası. II Âşığın aşk derdinden dolayı vücudunda oluşan yaralar.

Eksük olmaz sîneden Mecnün gidelden dāğ-ı ğam
Beklesün oğul olunca atası ocağını

3. **dāğ-ı ğam:**

Gazel 277

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder yarası. II Âşığın aşk derdinden dolayı vücudunda oluşan yaralar.

Tenümden dāğ-ı ğam olmasun eksük
Maħabbetden 'alâmet ancak erde

dāğ-ı ğamla zeyn idüp:

1. **dāğ-ı ğamla zeyn idüp:-üp**

Gazel 171

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder yarasıyla süslemek, donatmak.

Dāğ-ı ğamla zeyn idüp cism-i nizârın ser-te-ser
Bu Cenâbî gibi 'âşık 'äleme rüsvâ gerek

dāğ-ı hasret:

1. **dāğ-ı hasret:**

Gazel 301

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Özlem, hasret yarası. II Sevgiliye kavuşma arzusuyla duyulan acı.

Behre-mend olsun cemâl-i Leyliden cânı diyü
Dāğ-ı hasret revzen açdı sîne-i Mecnûnda

2. **dāğ-ı hasretle:-le**

Gazel 347

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Özlem, hasret yarası. II Sevgiliye kavuşma arzusuyla duyulan acı.

Dağ-ı hasretle Cenâbî gül gül idüp cimini
Bāğ-ı dehrüñ kendine teng eyledi seyrânını

dāğ-ı miñnet:

1. **dāğ-ı miñnet:**

Gazel 343

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dert, sıkıntı, eziyet yarası.

Tek ser-i Mecnûn bir murğzâr olsun diyü
Ser-te-ser ey dâğ-ı miñnet âşiyân itdũñ beni

dâğ-ı mihrũñ:

1. dâğ-ı mihrũñ:-(ü)n

Gazel 293

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının yarası.

Dâğ-ı mihrũñ gül gibi rengin ü ter olsun diyü
Cüy-ı hũn'in akıdır her bir müje gülzâruma

dâğ-ı mihrũñ yaqalı:

1. dâğ-ı mihrũñ yaqalı:-alı

Gazel 325

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk yarası açmak.

Dâğ-ı mihrũñ yaqalı ey meh Cenâbî sinede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağını

dâğ-ı sıfr-âsâ-y-ıla:

1. dâğ-ı sıfr-âsâ-y-ıla:-y,-ıla

Gazel 326

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sıfıra benzeyen yaralar.

Defter-i dilden hisâbum ey kamer irdi biñe
Dâğ-ı sıfr-âsâ-y-ıla gördüm gamuñ erğâmını

dâğ-ı siyâh:

1. dâğ-ı siyâh:

Gazel 187

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Siyah yanık yarası. II Nergis çiçeğinin tohumu.

Nergisüñ bağına yaqdı taze bir dâğ-ı siyâh
Lâle-i hũn'in dile kan ağıladur her bâr gül

dâğ-ı siyehden:

1. dâğ-ı siyehden:-den

Gazel 90

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Âşığın aşktan dolayı sinesinde oluşmuş) siyah,
kararmış yara.*

Olalı dīvân-ı 'aşkuñ ben Cenâbî kâtibi
Sinede dâğ-ı siyehden yazdığım tuğrâyı gör

dâğ-ı tâzeme:

1. dâğ-ı tâzeme:-m, -e

Gazel 264

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Taze, yeni açılmış yara. II Aşk yarası.

Dökdi yaşın gözlerüm sinede dâğ-ı tâzeme
Acıyup kan ağlasun giryân giryân üstine

dağd:

1. dağdur:-(u)r

Gazel 35

Mısra: 11

Saçmak.

Silk-i nazmum gördi kim pervinũñ 'ıkdın dağdur
Mâh-ı nev tañsın idüp göklerde kulağın çeker

dâğ-ıla zeyn idüp:

1. dâğ-ıla zeyn idüp:-üp

Gazel 326

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yaralarla süslemek. II Dağlamak, yaralamak.

Nâl-i gül gibi Cenâbî girdi bâzâr-ı ğama
Ser-te-ser dâğ-ıla ey meh zeyn idüp endâmını

dâğla:

1. dâğlar:-r

Muhammes 1

Mısra: 12

Yakmak.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbülü ağılar müdâm
Lâlesi bağırın firâkuñ odına dâğlar müdâm

dâğum yansun:

1. dâğum yansun:-sun

Gazel 356

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yaranın kişiye acı vermesi. II Acı ve ıstırap çekmek.

Yansun fitil-i gamla dāğum Cenābī her dem
'Aşq ehlinüñ cihānda budur yanar çerāğı

dāğumuñ peymānesinden:

1. **dāğumuñ peymānesinden:** -(s)i, -(n)den

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yara kadehi. || Aşığın bağındaki kanayan yaralar.

Hün-ı dil nüş itmege peymānesinden dāğumuñ
Meclis-i 'uşşākda erbāb-ı şoḥbet beklerüz

daḥı:

1. **daḥı:**

Gazel 77

Mısra: 4

Daha, bundan sonra, artık.

Şaydgāh-ı ḥüsnüñ içre bāl açup şāhīn gözün
Aldı göñlüm murğını bilsem ki daḥı nem kapar

2. **daḥı:**

Gazel 196

Mısra: 4

Daha, bundan sonra, artık.

Cān düşüp ayağıña dāmānuñ almışdı ele
Kisvet-i nev'-i beşerden ben daḥı 'uryān idüm

3. **daḥı:**

Gazel 208

Mısra: 4

Daha, bundan sonra, artık.

Nār-ı 'aşkuñ göz göre yakdı vücūdum külli āh
Daḥı nem yaқа 'aceb bu āteş-i hicrān benüm

4. **daḥı:**

Gazel 110

Mısra: 6

Çünkü.

Āsitānuñ ḥākini çeşmine 'ābid çekmese
Gam degüldür sevdigüm kühli daḥı kūr istemez

5. **daḥı:**

Gazel 107

Mısra: 1

Daha, henüz.

Ay geçdi ben kılın ol meh daḥı yād eylemez
Āşinādan gördüğüm cevri baña yād eylemez

6. **daḥı:**

Gazel 214

Mısra: 11

Daha, henüz.

Hāk-i cismüm olmadan kālīb daḥı dest-i każā
Āb-ı 'aşq-ı pāk ile taḥmīr kıldı tıynetüm

7. **daḥı:**

Gazel 216

Mısra: 4

Daha, henüz.

Tenūr-ı sīnede cān oldı biryān
Daḥı bilmez velī ol yār sūzum

8. **daḥı:**

Gazel 297

Mısra: 5

Daha, henüz.

Zülāl-i vaşf-ı la'lüñden daḥı nüş itmeden kaṭre
Baña müşkil 'azāb ancak düşersem nār-ı hicrāna

9. **daḥı:**

Gazel 302

Mısra: 4

Daha, henüz.

Gülşeninde 'ālemüñ bād-ı şabāveş ey göñül
Hārına ulaşmadan daḥı güzār itmek nice

10. **daḥı:**

Gazel 358

Mısra: 1

Daha, henüz.

Kilk-i kudret çekmemişdi daḥı ādem resmini
Hüsnüñüñ kıldum temāşā ben muḳaddem resmini

11. daħı:

Gazel 56

Mısra: 8

"De/da" bağlacı.

Nergis-i zer-tācı gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol daħı bir ben gibi 'aşıķ mıdur

12. daħı:

Gazel 62

Mısra: 10

"De/da" bağlacı.

Çeksün ğam-ı ğīsularuñ ey mäh Cenābı
Başında anuñ bu daħı bir özge hevesdür

13. daħı:

Gazel 116

Mısra: 4

"De/da" bağlacı.

Bī-sütün-ı 'aşıķda çalındı tabl-ı sīnemüz
Biz daħı Ferhādveş der-bend-i miñnet beklerüz

14. daħı:

Gazel 190

Mısra: 4

"De/da" bağlacı.

Büse virdüm la'lüñe çeşmüñ haber-dār olmadı
Gözlerüñe uyalı ben daħı 'ayyār olmışam

15. daħı:

Gazel 214

Mısra: 8

"De/da" bağlacı.

Derd-i 'aşıķı Qays-ıla Ferhād-ı bī-dilden alup
Başa iltüm ben daħı aķrānum içre ğayretüm

16. daħı:

Gazel 225

Mısra: 8

"De/da" bağlacı.

Şirişķ-i dīdede çeşmüm ğarīķ-ı lücce-i ğamdur
Düşüp nār-ı belāñ içre ciger daħı kebāb olsun

17. daħı:

Gazel 230

Mısra: 6

"De/da" bağlacı.

Ser-i zülfine esİR oldı perīşān göñlüm
Ğamzesi tīrine cānum daħı ķurbān olsun

18. daħı:

Gazel 251

Mısra: 12

"De/da" bağlacı.

Āb-ı 'aşıķuñla Cenābı bir muħammer gül idi
Huşķ- leb yaturdı daħı çeşme-sār-ı ma' ü tīn

19. daħı:

Gazel 264

Mısra: 1

"De/da" bağlacı.

Geldi derdüñ var iken cevrüñ daħı cān üstine
Eyledüñ ben bī-kese ihsān ihsān üstine

20. daħı:

Gazel 264

Mısra: 7

"De/da" bağlacı.

Ķondı mihrüñ var iken şevķuñ daħı dil şaħnına
Gerçi menzil bağlamaz sultān sultān üstine

21. daħı:

Gazel 264

Mısra: 11

"De/da" bağlacı.

'Arsa-i cānum gibi nüzhet-fezādur dil daħı
Vir semend-i nāzuña cevlān cevlān üstine

22. daħı:

Gazel 303

Mısra: 4

"De/da" bağlacı.

Ğīsü-yı 'anber-bāruñuñ gitmez hayāli dīdeden
Göñlüme uydum ben daħı düşdüm uzun sevdālara

23. daħı:

Gazel 330

Mısra: 3

"De/da" bağlacı.

Rumūz-ı 'aşka vākıf gōñül daħı o olmasun
Çü bir ferde degül maħrem cihān içre bugün yaşı

24. daħı:

Gazel 333

Mısra: 7

"De/da" bağlacı.

'Arşagāh-ı nazm içinde oldum ey gül ben daħı
Bülbül-i güyā gibi ehl-i zebānuñ yügrügi

25. daħı:

Gazel 17

Mısra: 1

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Virmedin ebrūlaruñ yāyına ğamzeñ daħı Őest
Tır-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derūnumda niŐest

26. daħı:

Gazel 28

Mısra: 4

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Tekye-i 'aşkuñda anum gördiler her sū revān
Geldiler Ferhād u Mecnūn daħı urbān oldılar

27. daħı:

Gazel 70

Mısra: 8

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Yabāna tarħı idüp ey ğam sirişküm Şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ daħı ħisābı var

28. daħı:

Gazel 102

Mısra: 2

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

'Arız-ı dil-ber gibi merğüb olaydı ger amer
Bulunurdu ey felek birin daħı anı sever

29. daħı:

Gazel 141

Mısra: 5

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Dür iken ten alılından daħı Mecnūn ey Őanem
Ĥüsni Leylādan dil-i dīvānemüz āĝāh imiş

30. daħı:

Gazel 175

Mısra: 8

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Żulmet-ābād eyleme Őeb gibi albüñ kın ile
Rüz-ı rüşenden derūnuñ daħı pāk olmađ gerek

31. daħı:

Gazel 308

Mısra: 5

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Dil kebüter olsa daħı iremez biñ cehd ile
Āhum iltsün nāmemi yār-i hümā-pervāzuma

32. daħı:-i

Gazel 317

Mısra: 2

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

'Ālem-i ħayretde ben nā-çār gördüm kendümi
Kendü cānumdan daħı bī-zār gördüm kendümi

33. daħı:

Gazel 340

Mısra: 8

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Yoluñda ölmegi gōñlüm ħayāt-ı cāvidān bilmez
Özi cismi daħı aña ħađıķat bir mezār oldı

34. daħı:

Gazel 342

Mısra: 6

"De/da" bağlacı. II Dahi, bile.

Gōñül dervāze-i kūyın nice deryūze eylersin
Gedā bir dil daħı bilmez mi Şeyu'llāhdan ğayrı

35. **dağı:**

Muhammes 2

Mısra: 26

"Ve" bağlacı.

Pîr-i ħıred ne dirse sen anı tüt işit
Uyma hevâ-yı nefse özüñ gör dağı sekit

dahl idüben:

1. **dağı idüben:-üben**

Gazel 271

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Müdahele etmek, sataşmak, karışmak.

Müdde'î nâ-ħakķ yire dağı idüben eş'âruma
Seng-i ta'ne atmasun bu dürr-i meknün üstine

dâl:

1. **dâla:-a**

Gazel 292

Mısra: 6

Arap alfabesindeki " ð " harfinin ismi. II

Sevgilinin saçının kıvrımı.

Elif ħaddüñ didiler nün ħaşuñ
'Aceb mi beñzedem zülfüñi dâla

2. **dâl:**

Gazel 269

Mısra: 3

Arap alfabesindeki " ð " harfinin ismi. II

Sevgilinin kıvrımlı saçı.

Dâl ħaddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfüñ yazılır dâl üstine

dâm:

1. **dâmumuz:-(u)muz**

Gazel 121

Mısra: 8

Tuzak, ağ.

Şâh-bâl-i himmet açup ħabs-i tenden bul necât
Nice bir ey murğ-ı dil ola ta'alluķ dâmumuz

2. **dâma:-a**

Gazel 34

Mısra: 6

Tuzak. II Sevgilinin saçı.

O zülf-i 'anber-âlüd-ı perîşân
Göñüller şaydına bir dâma beñzer

dâm olmaz:

1. **dâm olmaz:-maz**

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tuzağa düşmek, ele geçmek, yakalanmak.

Murg-ı göñlüm şayd kıl sun baña şâhîn gözlerüñ
Dâm olmaz ol kebüter niçe dem âvâredür

dâmân:

1. **dâmânüña:-(u)ñ, -a**

Gazel 205

Mısra: 4

(Sevgilinin) eteği.

Țolamağa virse el câmeñ mişâli ħâmetüñ
Yüz sürem dâmânüña gâhî giribânuñ öpem

2. **dâmân:**

Gazel 188

Mısra: 16

Etek. II Gülün taç yaprağı.

Uyma ey meh ħayra kim çâk itdi ceyb-i 'ârını
Dest-i ħâra virdügiyçün sehv ile dâmân gül

dâmân-ı 'aşķ-ı pāküñi:

1. **dâmân-ı 'aşķ-ı pāküñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saf aşķın eteği.

Virmedi dâmân-ı 'aşķ-ı pāküñi elden göñül
İstemez kim câme-i cism-i ħarâbı çâk ola

dâmânını tütdukda:

1. **dâmânını tütdukda:-dukda**

Gazel 338

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Eteğini tutmak, eteğine yapışmak. II (Zevk, sefa gibi iyi durumlar için) Nasip olmak.

'Aş u rāhat her kesüñ dāmānını tıttuğka āh
Arada sen geldüñ ey ğam ihtiyār itdüñ beni

dāmānuñ ele almışdı:

1. **dāmānuñ ele almışdı:**-miş, -dı

Gazel 196

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Saygı ifadesi olarak huzuruna çıkılan büyüğün eteğini öpmek. II Yalvarmak, el etek öpmek.

Cān düşüp ayağuna dāmānuñ almışdı ele
Kisvet-i nev'-i beşerden ben dağı 'uryān idüm

dāmen:

1. **dāmen:**

Gazel 168

Mısra: 1

(Sevgilinin) eteği.

Geldüm ey meh tıpuña dāmen benüm ihsān senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben hıstayem dermān
senüñ

2. **dāmen:**

Murabba 3

Mısra: 9

(Sevgilinin) eteği.

Çanı ol devlet sürem yüz pāyuna dāmen gibi
Vaşluñ ile dōstum şādān olam gülşen gibi

3. **dāmen:**

Gazel 366

Mısra: 1

(Sevgilinin) eteği.

Gāh öpsem ayağun ey serv-i kıdd dāmen gibi
Geh şarılısam kımet-i bālāna pirāhen gibi

4. **dāmenüñi:**-(ü)ñ, -i

Gazel 21

Mısra: 10

Etek. II Gülün taç yaprağı.

Göriccek didi Cenābī müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şakın dāmenüñi hāra meded

dāmen-i 'aşkuñ tıttaldan:

1. **dāmen-i 'aşkuñ tıttaldan:** -al(i)ldan

Gazel 243

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkın eteğinden tutmak, kavramak. II Âşık olmak.

Cenābī dest-i himmetle tıttaldan dāmen-i 'aşkuñ
Giyüp cevruñ libāsını çıkardı baş yaqasından

dāmen-i küh-ı belāda:

1. **dāmen-i küh-ı belāda:**-da

Gazel 153

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder dağının eteği.

Kāse-i çeşmüm leb-ā-leb hūn-ı dilden sır kııl
Dāmen-i küh-ı belāda lāle-i hamrāya bak

dāmen-i mestān:

1. **dāmen-i mestān:**

Gazel 228

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sarhoşların eteği.

Cür'aveş bezm-i ğamuñda tā ki düşdüm ayağa
Dāmen-i mestān gibi dāyım türāb-ālūdeyin

dāmen-i pāk:

1. **dāmen-i pākine:**-i, -(n)e

Gazel 275

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Temiz etek.

Tenüm kim hāk-i rāh-ı küy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dāmen-i pākine yüz sürer ğubār eyle

2. **dāmen-i pākini:**-i, -(n)i

Gazel 240

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Temiz etek.

Virmesün bād-ı şabâ destine sünbül saçların
Dâmen-i pâkini ol gül şaklasun her hârdan

dâmenine tolas:

1. dâmenine tolaşma:-ma

Gazel 348

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Eteğine dolaşmak, eteğine takılmak. II

Musallat olmak, birini sürekli rahatsız etmek, peşini hiç bırakmamak, birine sataşmak.

Hâr-ı gam olup tolaşma dâmenine herkesün
Kalbe râhat-bağış olup irgür şafâ gülşen gibi

dâm-ı hayret:

1. dâm-ı hayret:

Gazel 346

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hayret tuzağı.

Dâm-ı hayret kaydın eyle ey Cenâbî isteseñ
Bu heyâkil bahrınıñ şayd itmege Ferhâdını

dâm-ı zülf:

1. dâm-ı zülfüñ:-(ü)ñ

Tahmis 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının tuzağı. II Sevgilinin âşıkların gönlünü çalan, tuzağa düşüren saçı.

IV

Dâm-ı zülfüñ ideli dâne-i hâlüñ izhâr

2. dâm-ı zülfüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının tuzağı. II Sevgilinin âşıkların gönlünü çalan, tuzağa düşüren saçı.

İzâruñ nârına düşdi 'azâb-ı cân nedür bilmez
Tutulmuş dâm-ı zülfüñde göñül murğı semenderdür

dâmına salmamışdı:

1. dâmına salmamışdı:-ma, -mı, -dı

Gazel 283

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tuzak kurmak.

Ben esîr-i kâkül-i pür-çînüñ idüm ey kamer
Kim felek şayyâdı şaydın salmamışdı dâmına

dâmını kursa:

1. dâmını kursa:-sa

Gazel 332

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tuzak kurmak.

Dâne-i hâlüñ hevâsında nice murğ-i dili
Şayd ide ey mâh-peyker kursa 'aşkuñ dâmını

dâne:

1. dânei:-i

Gazel 298

Mısra: 6

Tohum. II Ben.

Hâbbe-i hâlüñ gibi dihkân-ı kudret ekmedi
Kışt-zâr-ı hüsne ey meh hâşılı bir dânei

2. dânei:-î

Gazel 287

Mısra: 8

Tane. II Sevgilinin beni.

Şüretüñ görmek ne mümkün olmasa hâlüñ sebep
Bâ'îş itdüm cennete girmekliğe bir dânei

3. dâneye:-(y)e

Gazel 304

Mısra: 6

Tane. II Sevgilinin beni.

Hâbbe-i hâlüñ gamıdır dilde kaydum hâşılı
Hîrmen-i 'ömrüm şatılsa râzıyum ol dâneye

4. dânedür:-dür

Tahmis 3

Mısra: 25

Kuş yemi. II Sevgilinin beni.

Zülfi dâmında Muhibbî hâl-i yârüñ dânedür

5. **dānesine:-(s)i, -(n)e**

Gazel 139

Mısra: 11

Tane, yem. II Dünya mali.

Başuñ egme dānesine mākiyānāsā göñül
Bu denī dünyayı derseñ olmaya saña kümes

dāne dāne:

1. **dāne dāne:**

Gazel 136

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Damla damla.

‘Āzim-i semt-i fenā olsak Cenābī her ne dem
Dāne dāne eşk-i çeşmüm hūn-feşāndur zādumuz

dāne dāne ‘arak:

1. **dāne dāne ‘arak:**

Gazel 292

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yanağındaki) damla damla ter(ler).

Ruḥı üzre ‘arak şol dāne dāne
Şanasın berg-i gül üstine jāle

dāne dāne eşkle:

1. **dāne dāne eşkle:-le**

Gazel 218

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Āşığın) damla damla gözyaşı.

Mezra‘-ı toḥm-ı cefāyam dāne dāne eşkle
Çihre-i zerdümle gāhī ḥırmən-i ğamgāhıyam

dāne dāne hāller:

1. **dāne dāne hāller:-ler**

Gazel 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) tane tane benleri.

Murğ-i dil bulmaz ḥalās [ol] ḥırmən-i ḥüsnüñde çün
Dāne dāne hāller zülfüñ gibi pür-dām ola

dāne-i dehre:

1. **dāne-i dehre:-e**

Gazel 327

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyanın tanesi. II Dünya mali.

Dāne-i dehre baş egmez mākiyānāsā bugüñ
Kāf-ı istignā-yı mesken eyleyen ‘Ankā gibi

dāne-i erzen:

1. **dāne-i erzen:**

Gazel 366

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Darı tanesi.

Biñ biñ dil mezra‘ınuñ Ḥarfıyā maḥşūlini
Murğ-ı miḥnet çine kıldı dāne-i erzen gibi

dāne-i eşküm:

1. **dāne-i eşküm:-(ü)m**

Gazel 266

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı tohumu. II Āşığın gözyaşı.

Ġam ḥırmənıdür sīne başak dāne-i eşküm
‘Āşık olalı iki elüm ḥāşıl içinde

dāne-i fülful:

1. **dāne-i fülful:**

Gazel 104

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karabiber tanesi. II Sevgilinin siyah beni.

Ḥälüñ ey meh zāğ mı gülşende tutmuş āşıyān
Yā ki berg-i gülde ḳonmuş dāne-i fülful midür

dāne-i haclet:

1. **dāne-i haclet:**

Gazel 137

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Utañ tanesi.

Ḥāşıl-ı ‘ömri virüp bād-ı hevāya kāhveş
Dāne-i haclet dūrür dil ḥırməninde çinemüz

dāne-i hāl-i ruhuñ:

1. **dāne-i ḥāl-i ruḥūñ:-(u)ñ**

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağındaki ben tanesi.

Dāne-i ḥāl-i ruḥūñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey mäh Ādemden ḥaber

dāne-i ḥāl-i siyehle:

1. **dāne-i ḥāl-i siyehle:-le**

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah ben tanesi.

Dāne-i ḥāl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Ḥaddūñ üzre şalınan ey meh ol zülfūñ bağıdur

dāne-i ḥālūñ:

1. **dāne-i ḥālūñ:-(ü)ñ**

Tahmis 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ben tanesi.

IV

Dām-ı zülfūñ ideli dāne-i ḥālūñ izhār

dāne-i ḥālūñ ğamından:

1. **dāne-i ḥālūñ ğamından:-ı, -(n)dan**

Gazel 366

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yüzündeki) ben tanesinin gamı,
kederi. II Sevgilinin benine duyulan aşktan dolayı
çekilen gam, keder.

Dāne-i ḥālūñ ğamından bu vücūdum ḥāşılın
Korqarın bād-ı fenāya alduram ḥırmən gibi

dāne-i ḥālūñ hevāsında:

1. **dāne-i ḥālūñ hevāsında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 332

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) tohuma benzer beninin arzusu,
isteği.

Dāne-i ḥālūñ hevāsında nice murğ-i dili
Şayd ide ey mäh-peyker kırsa 'aşkuñ dāmını

dāneves:

1. **dāneves:**

Gazel 142

Mısra: 10

Tohum gibi.

Lāle-i ḥasret biter eksem Cenābī dem-be-dem
Sīnemūñ şahrāsına ḥūn-āb-ı eşki dāneves

dār:

1. **dārı:-ı**

Gazel 232

Mısra: 12

İdama mahkûm olanların asıldığı darağacı.

Fürkatinde zülfūñüñ ey meh siyāset kıлмаğa
Rismān-ı ḥasretüñle dāra çekdüm dārı ben

2. **dārda:-da**

Gazel 322

Mısra: 7

İdama mahkûm olanların asıldığı darağacı.

Dīde-i cellāduñı Mansûr görse dārda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Ḥaqq rāzını

3. **dārlar:-lar**

Gazel 101

Mısra: 10

İdam mahkûmlarının asıldığı darağacının ipi. II
Sevgilinin saçı.

Çeşm-i cellādı siyāset kıлмаğa cānuñ senüñ
Eylemiş zülfini yāruñ Ḥarfiyā gör dārlar

4. **dārumuz:-(u)muz**

Gazel 125

Mısra: 6

İdam mahkûmlarının asıldığı darağacının ipi. II
Sevgilinin saçı.

Maḥbes-i çāh-ı zenaḥdānuñda yatur ḥūniyüz
Dīde-i cellāduñ itse n'ola zülfūñ dārumuz

5. **dāradur:-a, -dur**

Gazel 46

Mısra: 8

Asılmak.

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ meyli çünkim ol resenle dâradur

6. **dâradur**:-a, -dur

Gazel 86

Mısra: 8

Asılmak.

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ çeşmi çünkim ol resenle dâradur

dâra çek:

1. **dâra çekdi**:-di

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Darağacına asmak, idam etmek. II Âşık etmek.

Çekdi buyruk yoğ iken dâra göñül merdümünü
Şeh Süleymân ne diye zülf-i siyehkâra meded

2. **dâra çekdüm**:-dü, -m

Gazel 232

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Asmak.

Fürkatinde zülfünüñ ey meh siyâset kılmağa
Rismân-ı hasretüñle dâra çekdüm dârı ben

dârâ-yı devrânum:

1. **dârâ-yı devrânum**:-(u)m

Murabba 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihanın Dârâ'sı; dünyanın hükümdarı. II Sevgili.

Ey göñüller tahtına Dârâ-yı devrânum benüm
V ey melâhat kişverine 'adlile hânım benüm

darb-ı hançer:

1. **darb-ı hançer:**

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kılıç darbesi.

Zahm-ı gamzeñ ey şanem cism-i Cenâbide bugün
Çeşmine ağyar sevmek darb-ı hançer gösterür

dâr-i 'adem:

1. **dâr-i 'adem:**

Murabba 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yokluk darağacı(nda asılmak). II Ölüm.

Küyuñ olmazsa naşibüm hâzırım dâr-i 'adem
Ger neşâtuñ virmeye el bes degül mi derd ü gam

dâr-ı zülfüne:

1. **dâr-ı zülfüne**:-(ü)ñ, -e

Gazel 224

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının darağacı.

Gamzeñe cânlar virenler düşdiler hançerlere
Asdı dâr-ı zülfüne kendüyi ber-dâr isteyen

dâru-hâne:

1. **dâru-hâne**:-i

Gazel 298

Mısra: 2

Eczane.

Haste-i çeşmüñ göreliden bu dil-i dīvânei
Gösterür la'lüñ tabībüm aña dâru-hânei

dârü's-şifâ:

1. **dârü's-şifâdur**:-dur

Gazel 118

Mısra: 8

Şifahane, hastahane. II Sevgilinin dudağı.

Çanda ise la'lüñüñ bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü's-şifâdur olmasun bîmârsuz

2. **dârü's-şifâdur**:-dur

Gazel 224

Mısra: 9

Şifahane, hastahane. II Sevgilinin eşiği.

Ey Cenâbî ol mehüñ dârü's-şifâdur dergehi
Ol tabīb-i câna varsun derde timâr isteyen

dâstân:

1. **dâstânum**:-(u)m

Gazel 240

Mısra: 7
Destan, hikâye. II Aşk hikâyesi.

Dâstânım okınurken aınma Mecnûn hâletinin
Hattı-ı tab'ı hâşıl olmaz kışsa-i tekrârdan

dâstân itdüñ:

1. **dâstân itdüñ:-dü, -ñ**
Gazel 343
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Destan hâline getirmek, destanlaştırmak. II
Dillere düşürmek.

Hâlet-i 'aşkım yazup bir bir kitâb-ı 'âleme
Okınur iller dilinde dâstân itdüñ beni

da'vâ:

1. **da'vâda:-da**
Gazel 42
Mısra: 2
İddia, söz. II Aşk.

Sen yâr-i dil-sitâna dil ü cân fedâ durur
Da'vâda şâdıqam buna Hâlık güvâ durur

da'vâ-yı hûbî kıлмаğa:

1. **da'vâ-yı hûbî kıлмаğa:-mağa**
Gazel 193
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Güzellik yarışına girmek.

Âfitâb-ı çarh ile da'vâ-yı hûbî kıлмаğa
'Ârız-ı dil-ber gibi bir mâh-ı tâbân isterem

dâver felâh u râhatı hem-nişîn itsün:

1. **dâver felâh u râhatı hem-nişîn itsün:-sün**
Muhammes 1
Mısra: 22
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah sana huzur ve rahatlık versin."
anlamında bir söz.

Fazl-ı Haq olsun mu'înüñ görme hergiz mişneti
Hem-nişîn itsün saña Dâver felâh u râhatı

da'vi-yi hüsn ideli:

1. **da'vi-yi hüsn ideli:-eli**

Gazel 296

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik iddiasında bulunmak, güzel olduğunu
iddia etmek.

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenâbî yirlere
Da'vi-yi hüsn ideli mihr-i felek ol ay ile

da'vi-yi ihyâ ider:

1. **da'vi-yi ihyâ ider:-er**

Gazel 296

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can bağışlama, can verme iddiasına girmek.

Da'vi-yi ihyâ ider la'l-i lebûñ 'İsâ ile
Cünd-i Fir'avn hattıñ ceng ider Mûsâ ile

da'vi-yi pervâze turduk:

1. **da'vi-yi pervâze turduk:-duk**

Gazel 286

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uçma iddiasına girmek. II Yarışmak.

Gür-ı yâ-yı 'izzetüz cevgan-ı istiğnâyıla
Da'vi-yi pervâze turduk seh-per-i 'Ankâyıla

Dâvudî-âvâz:

1. **Dâvudî-âvâz dur:-dur**

Muhammes 1

Mısra: 18

Hz. Davud'un sesi gibi güzel ve etkili ses
çıkaran (bir kimse veya şey). II Beykoz'daki
kumrular.

Bülbülinüñ her biri bir 'âşık-ı ser-bâzdur
Nağme-keş kumruları bir Dâvudî-âvâzdur

dâyim:

1. **dâyim:**

Gazel 40

Mısra: 1

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Âşinâsın yâd kılmaz meyli dâyim yâdadur
Bendesi hâlinden ol servüm 'aceb âzâdedür

2. dāyim:

Gazel 40

Mısra: 5

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Hançer-i gamzeñle dāyim yirlere kanum döker
Kılıcı inmez belinden bir sipāhī-zādedür

3. dāyim:

Gazel 52

Mısra: 8

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Keff-i yedümde hāşıl bād-ı nedāmet oldı
Dil hırmeninde dāyim çihrem bu gamla kehdür

4. dāyim:

Gazel 83

Mısra: 4

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Görenler hālet-i şevkum ruḥ-ı gülgün-ı dil-dāra
Özin şem'e şalar dāyim beni pervānedür dirler

5. dāyim:

Gazel 114

Mısra: 10

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ey Cenābī çekmedi ol iki sultān derdini
Kerbela-yı gamda dāyim kim ki 'āşūr eylemez

6. dāyim:

Gazel 140

Mısra: 1

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Tekye-i gamda yanan dāyim çerāğ-ı dāğ imiş
Gördüm anı ben birāder bir ulı ocağ imiş

7. dāyim:

Gazel 161

Mısra: 11

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Benefşe sokınur başa çemen seyrin ider dāyim
Cenābī tā ki ḥaddüñden degül bu ḥaṭṭ u ḥāl eksük

8. dāyim:

Gazel 164

Mısra: 2

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Bunı taḳrīr iderler nāy-ıla çeng
Ki mey nūş eyle dāyim olma dil-teng

9. dāyim:

Gazel 170

Mısra: 1

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Elde dāyim cām-ı mey şanmış seridür 'āşıkuñ
Her ḥabābı başı üzre efseridür 'āşıkuñ

10. dāyim:

Gazel 228

Mısra: 4

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Cür'aveş bezm-i gamuñda tā ki düşdüm ayağa
Dāmen-i mestān gibi dāyim türāb-ālüdeyin

11. dāyim:

Gazel 233

Mısra: 13

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Mihrüñ aḡyaruñ görüp dāyim Cenābī cevruñi
Ey meh-i burc-ı melāḥat baña bu izā neden

12. dāyim:

Gazel 245

Mısra: 2

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ben belā-keş 'āşıkam tutdum melāmet küşesin
Gözle dāyim sen be şüfivar selāmet küşesin

13. dāyim:

Gazel 248

Mısra: 7

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

La'l-i cān-baḡşuñ hevāsında yiler dāyim raḳīb
Malik-i mülk-i Süleymān olmaḳ ister Ehremen

14. **dāyim:**

Gazel 262

Mısra: 5

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Dilerem kim gün gibi dāyim ser-efrāz olasın
Nitekim dāyir durur işbu sipihr-i nīl-gün

15. **dāyim:**

Gazel 279

Mısra: 10

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Cām-ı belā-yı 'aşkı nūş eyleyüp Cenābī
Bezm-i şafāda dāyim biz Cemlerüz cihānda

16. **dāyim:**

Gazel 288

Mısra: 7

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ol harāmī çeşmüñe dāyim tevāzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrūlaruñ bir hāyına

17. **dāyim:**

Gazel 309

Mısra: 1

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ey çeşm-i hūn-feşānum dāyim nigāri gözle
'Aşş itmege hemişe evvel bahāri gözle

18. **dāyim:**

Gazel 330

Mısra: 9

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Cenābī bende destinden güher İşār ider dāyim
Şeh-i Rūmuñ ayağına görüñ bu nazm-ı dürr-pāşı

19. **dāyim:**

Gazel 331

Mısra: 6

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Görüp küyuñda 'uşşākı ta'accüb eyleme ey gül
Tolanur bülbül-i şürīdeler dāyim gülistāni

20. **dāyim:**

Gazel 336

Mısra: 6

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ten-i şad-pāre mi idüp nişāne
Atar kirkiklerüñ dāyim hādengi

21. **dāyim:**

Tahmis 3

Mısra: 2

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

İntisābı ğamzeñüñ ol dīde-i fettānedür
Kaşdı dāyim çeşmüñüñ ben 'aşık-ı bī-cānadür

22. **dāyim:**

Tahmis 3

Mısra: 20

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Haçer-i ğamzeñ dökerse kınumı olmaz 'aceb
Kāfir-i bed-mest olanuñ meyli dāyim kınadür

23. **dāyim:**

Gazel 212

Mısra: 3

Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Cihān gülzārına dāyim vücūduñdur viren zīnet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sulţānum

dāyimā üstüñe dönsün:

1. **dāyimā üstüñe dönsün:-sün**

Gazel 258

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Feleğ'in) daima bir kimsenin üstüne dönmesi. II

Talih'in yaver gitmesi.

Bāl açup sīmurğ-i devlet gibi çarğ-ı bī-karār
Dāyimā üstüñe dönsün her kızādān şaklasun

dāyim ola:

1. **dāyim ola:-a**

Gazel 291

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Devam etmek, sürmek, sürüp gitmek.

Jeng-i hasedden eyle āyine-i dilüñ pāk
Cān u dilüñ dilerseñ dāyim ola şafāda

dāyimā:

1. **dāyimā:**
Gazel 13
Mısra: 15
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Sebezār-ı salţanatda gül gibi gül dāyimā
Olduğınca tā şabā 'ömrüm mişāli der-şitāb

2. **dāyima:**
Gazel 50
Mısra: 1
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Sinem içre dāyima kīnüm benüm gerdünadır
Kim hemişe luţfi anuñ her le'im ü dünadır

3. **dāyimā:**
Gazel 77
Mısra: 2
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Gözlerüñ şehbāzi kim murğ-ı dilüm her dem çapar
Şan çazā sīmurğıdır kim dāyimā ādem çapar

4. **dāyimā:**
Gazel 85
Mısra: 4
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Üstüme şalsa n'ola çadd-i bülendüñ gölgesin
Sāyesi serv-i revānuñ dāyimā çün pestedür

5. **dāyimā:**
Gazel 170
Mısra: 7
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Dāyimā hengāme-i hüsnüñde zülf-i kec-revüñ
Geçmege ğam halkasından çenberidür 'āşikuñ

6. **dāyimā:**
Gazel 185

Mısra: 8
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

N'ola luţf-ı pādişehle başum irse göklere
Sāyesinde dāyimā 'izzetdedür ehl-i kemāl

7. **dāyimā:**
Tahmis 1
Mısra: 6
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Cān virür bu yolda bir zülf-i siyehkār isteyen
Dāyimā ħān-ı dile mihmān-ı ğam eyler duĥül

8. **dāyimā:**
Gazel 124
Mısra: 10
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Bu belā künci içinde biz Cenābī gülmedük
Dāyimā nā-şād olupdur aramızda şādumuz

dāyir durur:

1. **dāyir durur:-(u)r**
Gazel 262
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Dönüp durmak; sürekli dönmek.

Dilerem kim gün gibi dāyim ser-efrāz olasin
Nitekim dāyir durur işbu sipihr-i nīl-gün

de:

1. **de:**
Gazel 90
Mısra: 2
"Da/de" bağlacı.

Her çemende ey şabā var ol gül-i ra'nāyi gör
Sen de ey ğam gel beri ben bülbül-i şeydāyi gör

2. **de:**
Gazel 119
Mısra: 14
"Da/de" bağlacı.

Ey Cenābī baĥr-ı naţma ğavş idelden 'āleme
La'l-i dil-ber gibi biz de sözle dūr-pāş olmuşuz

3. de:

Gazel 180

Mısra: 2

"Da/de" bağlacı.

'Âlem-i tecrîdde 'İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey göñül inşâfa gel bir lahza sen de âdem ol

4. de:

Gazel 215

Mısra: 1

"Da/de" bağlacı.

Bu göñlüm gibi 'âlem de hârâb-âbâdmış bildüm
Güzellik hırmeni gibi anı ber-bâdmış bildüm

5. de:

Gazel 247

Mısra: 8

"Da/de" bağlacı.

Bir gül-'îzâra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i âh ü fiğân mısın

6. de:

Gazel 261

Mısra: 9

"Da/de" bağlacı.

Ey Cenâbî ben de bir ma'mûre idüm rûzgâr
Yıkdı ser-tâ-pâ esâsim şimdi bir vîrâneyin

7. de:

Gazel 278

Mısra: 4

"Da/de" bağlacı.

Ben dürr-i şâh-vâruñ bilmez zamâne kâdrin
Nâ-ehl elinde kıymet bulmaz belî güher de

8. de:

Gazel 307

Mısra: 2

"Da/de" bağlacı.

Meydâne girse şâğar-ı 'işret güle güle
Bülbül gibi çoparsa şurâhî de gulgule

9. de:

Gazel 355

Mısra: 8

"Da/de" bağlacı.

Dil perîşân sünbül oldı 'anberîn zülfüñ için
Gördi bâlâ kâddüñi bükildi servüñ de beli

10. de:

Tahmis 2

Mısra: 2

"Da/de" bağlacı.

Bilürüm çeşm-i humâruñ ki ne bed-hûdur bu
Belki hâlûñ de nigârâne siyeh-rûdur bu

def:

1. def'ine:-i, -(n)e

Gazel 311

Mısra: 11

Def etme, savma.

Def'ine her bir kazânuñ sa'y-ı âdem n'eyesün
Ser-nüvişt olan gelür kilki ezelden çün başa

def'a def'a:

1. def'a def'a:

Gazel 232

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tekrar tekrar, defalarca, birçok kere.

Def'a def'a nâra yaqdum süzüm ıla nârı ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zârı ben

def'âtle:

1. def'âtle:

Gazel 297

Mısra: 7

Birçok kez.

Kaşuñ def'âtle ey meh oğutdı hüsn-i tuğrasın
Yüzüñde kâkülüñ kılsa ne var hükmi Karamana

defter:

1. defter:

Gazel 174

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Defter. II Sevgilinin yanağı.

Bu Cenābī gibi şāhum çek hisāba her kuluñ
Okısun dīvān-ı hātıñıñ içre defter kākülüñ

defter-i dil:

1. **defter-i dilde:-de**

Gazel 70

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül defteri. II Âşığın gönlü.

Yabāna tarh idüp ey ğam sirişküm şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ dağı hisābı var

2. **defter-i dilden:-den**

Gazel 326

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül defteri. II Âşığın gönlü.

Defter-i dilden hisābum ey kamer irdi biñe
Dāğ-ı şıfr-āsā-y-ıla gördüm ğamuñ erķāmını

degme:

1. **degme:**

Gazel 304

Mısra: 10

Sıradan, basit.

Açma bāb-ı pendüñ vā'iz çeküp derd-i seri
Kim kulağ tutmaz Cenābī degme bir efsāneye

degül:

1. **degül:**

Gazel 9

Mısra: 8

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben fakīri muğtenem
Lāyık-ı devlet degül kul ola ihsāndan cüdā

2. **degüldür:-dür**

Gazel 53

Mısra: 8

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Yağdı şem'-i miñnetüñ cānā derün-ı sīnemi
Gözden akan yaş degüldür derdlü yüregüm yağıdır

3. **degül:**

Gazel 54

Mısra: 6

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Temāşā eyleseñ dāğum ri'āyet resmini kıluda
Kerāmetden degül hāli bu Mecnūnuñ ocağıdır

4. **degül:**

Gazel 58

Mısra: 4

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Reh-i 'aşkuñ belāsında yıkıldum hāk-sār oldum
Degül zerre görinenler benüm naqş-ı ğubārumdur

5. **degül:**

Gazel 83

Mısra: 9

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Cenābī şem'-i hūsnüñe degül pervāne dirlerse
Bu āteşdān-ı miñnetde anı pes yanadır dirler

6. **degül:**

Gazel 178

Mısra: 10

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Cenābī kim sözin virmez hezārān dürr-i ğaltāna
Girān-kıymet durur gevher degül līkin suhāndan yig

7. **degül:**

Gazel 182

Mısra: 1

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

İşbu demde her gönül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'ālemüñ ol bir nefes hürrem degül

8. degül:

Gazel 182

Mısra: 2

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

İşbu demde her gönül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'âlemüñ ol bir nefes hurrem degül

9. degül:

Gazel 182

Mısra: 4

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Pârelensün hañçerüñle bağı ey kaşı kemân
Zahm-ı tîrûñ yarasına her kimüñ merhem degül

10. degül:

Gazel 182

Mısra: 6

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Cân u dilden geçse râzuñ cävizü'l-işneyndür
Açma sırruñ cân u gönle kim saña maħrem degül

11. degül:

Gazel 182

Mısra: 8

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Göreyin Mañşürveş ber-dâr-ı dâr-ı ğam ola
Her gönül kim beste-i zülfi-i ğam-ender-ğam degül

12. degül:

Gazel 182

Mısra: 10

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Lerze düşmiş cânına üstüñe ditrer şa'sa'a
Mihr-i ruhsaruñla kimdür zerreveş ser-sem degül

13. degül:

Gazel 182

Mısra: 12

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Muķtezâ-yı ħüsn-i 'âlem-girdür bî-iştibâh
Bu cefâlar yârdan ben bî-dile mübrem degül

14. degül:

Gazel 182

Mısra: 14

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Ey Cenâbî şeyh-i şehruñ mekrine aldanma kim
Her Berâħim ismine maħzar düşen Edhem degül

15. degül:

Gazel 234

Mısra: 1

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Küze-i çeşmüm degül ħâlî hemîşe âbdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük ħâlet-i dülâbdan

16. degülsem:-se, -m

Gazel 261

Mısra: 7

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-ı ħüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben yanayın

17. degülseñ:-se, -ñ

Gazel 269

Mısra: 2

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

Açma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-ħâl üstine
Ĥ'âce-i dünyâ degülseñ geçme kef mâl üstine

18. degül:

Muħammed 2

Mısra: 40

İsim cümlesinde yükleme veya başka öğelere olumsuzluk anlamı veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.

'Aks-i murâd-ı gönli ne ğam bilse rüzgâr
Duyduñ Cenâbî ħurde degül kıлма âşikâr

19. **degül:**

Gazel 306

Mısra: 14

Değil (mi)?

Ne hâcet 'arz-ı hâl idem huzûr-ı şâhda ey dil
Degül rûşen nesi ola bu ben müruñ Süleymâna

degüldür şanma:

1. **degüldür şanma:-ma**

Tahmis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bir şeyin öyle olmadığına inanmak; yanılmak.

Hûblar peymân-şikendür sen degüldür şanma kim
Yâr kaçdı cevrdür Hârfî iñen aldanma kim

degüs:

1. **degüşdüm:-dü, -m**

Gazel 305

Mısra: 8

*Bir şey verip yerine başka bir şey almak,
değiştirmek.*

Ğam-ı 'aşkuñ virüp aldum sürürü
Degüşdüm aşşımı lâ-büd ziyâne

dehân:

1. **dehâna:-a**

Gazel 18

Mısra: 6

Ağız.

Cismümde zağm-ı tığuñ yir yir ki yârelerdür
Şerh-i derünüm eyler oldı dehâna nisbet

2. **dehânumla:-(u)m, -la**

Gazel 80

Mısra: 8

Ağız.

Dil-i şad-pâreme bakşañ derünüm hâlini söyler
Ki peykânüñla her zağmum dehânumla
zebânumdur

3. **dehânını:-ı, -(n)ı**

Gazel 96

Mısra: 10

Ağız.

Bulanlar lücce-i dilde ma'ânî gevherin Hârfî
Sır açmakdan dehânını şadef gibi hamûş eyler

dehr:

1. **dehr:**

Gazel 11

Mısra: 2

Dünya, cihan, âlem. II Devir, zaman.

'Âşıkâ farz oldı kim rüsvây-i 'âm u hâs ola
Dehr içinde terk-i 'âr u nâm idüp bed-nâm ola

2. **dehri:-i**

Gazel 60

Mısra: 9

Dünya, cihan, âlem.

Yağup garğ itmege dehri Cenâbî hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fûrkat gözümde âb-ı hasretdür

3. **dehri:-i**

Gazel 140

Mısra: 7

Dünya, cihan, âlem.

Dehri pür-insân-ıla gördükde bir 'ârif didi
Dürlü ezhâr-ıla memlû bir müzeyyen bâğ imiş

4. **dehri:-i**

Gazel 235

Mısra: 7

Dünya, cihan, âlem.

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir âşikâr
Künc-i dilde her ne kim mektümüm idi rāzdan

5. **dehre:-e**

Gazel 241

Mısra: 4

Dünya, cihan, âlem.

Hevâ-yı mihr-i rüyuñla felek ser-geşte zerreñdür
Ziyâsın dehre bezl itmiş meh-i evc-i melâhatsin

6. **dehrüñ:-(ü)ñ**

Gazel 150

Mısra: 8

Dünya, cihan, âlem.

Her Һarābuñ pādīšāhum eyledüñ ta'mīrini
Һātīrumdan ğayri dehrüñ küşe-i vīrānı yok

7. **dehre:-e**

Muhammes 2

Mısra: 1

Dünya, cihan, âlem.

Dehre bahā konulsa deger bir bahāneye
Ey h^vâce zamāneye meylüñ aña niye

8. **dehri:-i**

Gazel 84

Mısra: 3

Dünya, cihan, âlem. II Dünya halkı. II Âşıklar.

Şür u fitenle Һatıtuñ ğavgāya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir āh u vāy u vehdür

9. **dehre:-e**

Gazel 338

Mısra: 6

Dünya, cihan, âlem. II İnsanlar, halk.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nā-çiz iken
Gün gibi ey nāle dehre âşikār itdüñ beni

dehr-i bī-vefāda:

1. **dehr-i bī-vefāda:-da**

Gazel 291

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vefasız dünya.

Rāhat yüzün görmedüm bu dehr-i bī-vefāda
Pâyana irdi 'ömrüm renc ü gam u 'anāda

dehr-i denī:

1. **dehr-i denīnūñ:-nüñ**

Gazel 346

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Alçak dünya.

Nükte-i şīrīn bu kim dehr-i denīnūñ bir nefes
Husrev-i 'âlem geçenler almadılar d-ādını

2. **dehr-i denīnūñ: -nüñ**

Gazel 245

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Alçak dünya.

Terk idüp dehr-i denīnūñ âşiyān-ı nekbetin
Bāl-i rāhat başmağa buldum ferāgat küşesin

dehr-i dūnuñ şevket-i Dārā'sına:

1. **dehr-i dūnuñ şevket-i Dārā'sına: -(s)ı, -(n)a**

Gazel 285

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alçak dünyanın heybetli Dârâ'sı.

Çaldı kūs-ı devleti iklim-i istiğnāda dil
Bağmayup bu dehr-i dūnuñ şevket-i Dārā'sına

dehr-i lu'bet-bāz:

1. **dehr-i lu'bet-bāz:**

Gazel 262

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Oyun yapan, oyun oynayan dünya.

Reşk idüp nağ'-i vişālūñden beni kış itdiler
Dehr-i lu'bet-bāz ile gerdün-ı dūn idüp oyun

dehr-i şūma:

1. **dehr-i şūma:-a**

Muhammes 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Uğursuz, kötü dünya.

Her nice kışsa eylese ğam kulağuñ bekit
Ya'nī bu dehr-i şūma şaşkın olma mültefit

dehri tut:

1. **dehri tutdı:-dı**

Gazel 130

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dünyayı tutmak. II Çok yayılmak, her yere
dağılmak. II Çok beğenilip meşhur olmak.*

Eş'ār-ı dil-pesendüñ tutdı Cenābī dehri
Bir sen gibi suhan-ver bildüm cihāna gelmez

2. **dehri tutupdur**:-up, -dur

Gazel 255

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyayı tutmak. II Çok yayılmak, her yere dağılmak. II Çok beğenilip meşhur olmak.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitânsın sen
Senüñledür cihân zinde benüm ruhum ne cânsın
sen

dehrüñ güzel destâniyuz:

1. **dehrüñ güzel destâniyuz**:-i, -y, -(u)z

Gazel 127

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zamanın güzel, kulağa hoş gelen, dilden dile dolaşan hikayesi.

Bir güzel destâniyuz dehrüñ Cenâbî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir çurı efsâneyüz

dehrüñ h^vân-ı luţfına:

1. **dehrüñ h^vân-ı luţfına**:-i, -(n)a

Gazel 364

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın lütuf, ihsan sofrası. II Dünyanın nimetleri, malı mülkü.

Dirâz itme elüñ Ĥarfî bu dehrüñ h^vân-ı luţfına
Ki zehr-âlüd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nüşî

dehrüñ kaşırına:

1. **dehrüñ kaşırına**: -i, -(n)a

Gazel 238

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyanın sarayı, köşkü. II Dünya malı mülkü.

Kaşırına dil bağladum dehrüñ kusûra uğradum
Ĥâtırım vîrânedür bu cây-ı ġam-âbâddan

dehşet alur:

1. **dehşet alur**:-(u)r

Gazel 270

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Korku sarmak.

Dehşet alur ġam beyâbânında ġâhî 'aqlumı
Olıcak gurbetde kişi üşer evhâm üstine

del:

1. **deldi**:-di

Gazel 335

Mısra: 3

Delik açmak, yaralamak. II Acı içinde bırakmak. II Âşğın elemden, kederden dolayı vücudunda delik deşik yaralar açılması.

Deldi seyl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün tahta-i remmâl beni

deli:

1. **deli**:

Gazel 355

Mısra: 2

Akıllı veya şuuru yerinde olmayan, çılgın, meczup, mecnun.

Gözlerüm yaşına nisbet eyleyen 'ayn-ı teli
Çeşme-i idrâkden şu içmemişdür bir deli

delîl-i râha:

1. **delîl-i râha**:-a

Gazel 290

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yol gösteren, kılavuz, rehber. II Mürşit.

Yol bilmezüz ki kıdadur rehberlik eyler kimse yok
Yâ mu'tiye'l-hüdâya irgür delîl-i râha

dellâle-i gül:

1. **dellâle-i gül**:

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül satıcısı.

Gördi kırğın müşterî dellâle-i gül bülbülü
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürhîn vâleler

dem:

1. **demde**:-de

Gazel 182

Mısra: 1

Çağ, devir, zaman.

İşbu demde her gönül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'âlemüñ ol bir nefes hurrem degül

2. demüñdür:-(ü)ñ, -dür

Gazel 216

Mısra: 8

Nefes. II An, zaman, vakit.

Cihānı âteşümle yakdum ammā
Demüñdür 'âleme izhār sūzum

3. demde:-de

Gazel 191

Mısra: 8

An, zaman, vakit.

Lücce-i deryā-yi 'aşkuz rûzgār-ı âh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cûş idelüm

4. demde:-de

Gazel 194

Mısra: 4

An, zaman, vakit.

Beñzedüp hecrüñ ğamında berg-i kâha cismümi
Rûzgār-ı âh ile ol demde bir bād eyledüm

5. dem:

Gazel 242

Mısra: 6

An, zaman, vakit.

Döğerse sīnemüñ tıblın ğam-ı hecrüñ eli ey meh
Fenā lebbeyki âvāzı gele ol dem şadāsından

6. dem:

Gazel 267

Mısra: 6

An, zaman, vakit.

Qurılıp meclis-i şāhī şurāhī gelse meydāna
Şıķup boynın anuñ sākī o dem kanı revān olsa

7. dem:

Gazel 270

Mısra: 6

An, zaman, vakit.

Düñ gice meclisde mey öykündügiyçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şurāhī yürüdi cām üstine

8. dem:

Gazel 321

Mısra: 10

An, zaman, vakit.

Ey Cenābī göricek evrāk-ı nazmum gülsitān
Dürdi ol dem ğoncaveş destinde gülden defteri

9. dem:

Gazel 340

Mısra: 10

An, zaman, vakit.

Ğamuñ tāsında aldurdı senüñle naķd-i kevneyni
Cenābī zār-ı derdüñle bu dem ehl-i kumār oldı

dem dem:

1. dem dem:

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ardı ardına.

Görüp meclisde kın ağlar yaşum dem dem
şurāhīler

Yaķan şem'üñ zebānını ruķuñ derdinde nārumdur

2. dem dem:

Gazel 360

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zaman zaman. II Ardı ardına.

Kaşuñ Çīn ü Hıta mülkin musahhar ideli ey meh
Gözüñ yağma kıılır dem dem başup [rān u Tūrānı

3. dem dem:

Gazel 363

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zaman zaman.

Ğazādur niyyet-i ğayrūñ şehā nuşret- şī'ār olsun
Döke ğün-ı 'adū dem dem elüñde tīg-ı sulţanı

dem idüp:

1. **dem idüp:-üp**

Gazel 117

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek.

Åşiyânından cihānuñ dem idüp sîmurğvār
Kāf-ı istignāda biz künc-i qanā'at beklerüz

dem kapar:

1. **dem kapar:-ar**

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Birdenbire, aniden çekip almak.

Gözlerüñ vehmin koyup müjgānuñ aldı dil ele
'Unfila cellād elinden tîğ-i âteş dem kapar

dem mi vardur:

1. **dem mi vardur:**

Murabba 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir an, zaman mı var? // Bir an bile yok.

Dem mi vardur olmaya başumda ğavğā vü elem
Yā ki olmaya bu çeşm-i hūn-feşānum tolu nem

dem süren:

1. **dem süren: -en**

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Keyifli, mutluluk içinde zaman geçiren (kimse).

Mest-i cām-ı 'aşk olan kendüyi hūş-yār istemez
Dem süren yārān-ı ğamla bezm-i aġyār istemez

dem ururdum:

1. **dem ururdum:-(u)r, -du, -m**

Gazel 243

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Bahsetmek, söz etmek, konuşmak.

Vücüdün 'āşıkūñ lā-şey görüp nā-būdın añmadum
Fenāsından dem ururdum eser bulsam beķāsından

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**

Gazel 63

Mısra: 5

Her zaman, daima, her an.

Leb-i la'lüñ şarābınuñ dem-ā-dem mestiyem ammā
Beni hayrān iden her dem haţ-ı çihreñ ğubāridur

2. **dem-ā-dem:**

Gazel 302

Mısra: 7

Her zaman, daima, her an.

Baħr-ı eşkümde dem-ā-dem fülk-i cismüm sürmege
Her nefes āh-ı derunum rüzġār itmek nice

dem-be-dem:

1. **dem-be-dem:**

Gazel 29

Mısra: 3

Her zaman, daima, sürekli.

Hañcer-i hūn-rîz ile çeşm-i siyāhuñ dem-be-dem
'Åşık-ı bî-dillerüñ qanın döküp bî-dād ider

2. **dem-be-dem:**

Gazel 36

Mısra: 9

Her zaman, daima, sürekli.

La'l-i nābuñ yādına ey meh Cenābî dem-be-dem
Hūn-ı dilden bezm-i ğamda bāde-i hamrā çeker

3. **dem-be-dem:**

Gazel 86

Mısra: 1

Her zaman, daima, sürekli.

Şevk-ı sūzum dem-be-dem ruhsāre-i dil-dāradür
Bülbül-i āşuftenuñ meyli velî gülzāradur

4. **dem-be-dem:**

Gazel 132

Mısra: 1

Her zaman, daima, sürekli.

Teşne-lebdür hūn-ı haşma dem-be-dem
şimşîrümüz
Toġrulupdur almaġa cān-ı 'adüyi tîrümüz

5. dem-be-dem:

Gazel 142

Mısra: 9

Her zaman, daima, sürekli.

Lâle-i hasret biter eksem Cenâbî dem-be-dem
Sînemüñ şahırâsına hûn-âb-ı eşki dâneveş

6. dem-be-dem:

Gazel 167

Mısra: 9

Her zaman, daima, sürekli.

Hançer-i hûn-rîz-i ğamzeyle Cenâbî dem-be-dem
Dış bilermiş la'l-i dil-ber dökmege kanuñ senüñ

7. dem-be-dem:

Gazel 171

Mısra: 8

Her zaman, daima, sürekli.

Meşreb-i la'lüñ tutan 'aşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem câm-ı mey-i şahbâ gerek

8. dem-be-dem:

Gazel 227

Mısra: 3

Her zaman, daima, sürekli.

Şafha-i çihremde hûn-âb-ı cigerle dem-be-dem
Hâmeveş her bir müjemdür derdümi tahtır iden

9. dem-be-dem:

Gazel 282

Mısra: 6

Her zaman, daima, sürekli.

İki dâğ-ı tazedür güyâ dü-çeşm-i hûn-feşân
Kim ciger kanın dökerler dem-be-dem şâh 'aşkına

10. dem-be-dem:

Gazel 289

Mısra: 5

Her zaman, daima, sürekli.

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng için
Nây-ı ğamla çalınur bir resme sâz olduñ yine

11. dem-be-dem:

Gazel 323

Mısra: 13

Her zaman, daima, sürekli.

Fürkatüñde nâhun-ı hasret ile yırtup dem-be-dem
Kana boyarsa Cenâbî tañ midur ruḥ-sârını

12. dem-be-dem:

Gazel 345

Mısra: 2

Her zaman, daima, sürekli.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kapusu
Dem-be-dem meftûhdur ammâ ki hayret kapusu

13. dem-be-dem:

Murabba 1

Mısra: 25

Her zaman, daima, sürekli.

Dest-i hicrân dem-be-dem şabrum yaqasın pâreler
Hâr u hasdur bisterüm bâlîn bu seng-i hâreler

14. dem-be-dem:

Murabba 1

Mısra: 29

Her zaman, daima, sürekli.

Mey yirine içdigüm hûn-ı cigerdür dem-be-dem
Küy-ı yâra başabilmem n'eyleyem ben bir qadem

demi düşdükte:

1. demi düşdükte:-dükde

Gazel 209

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zamanı gelmek.

Ğam-ı 'aşkuñda Cenâbî o mehüñ zârılığum
Demi düşdükte yine âh ile efgâna diyem

demi geldi:

1. demi geldi:-di

Gazel 272

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zamanı gelmek; vakti gelip çatmak.

Âşinâñi güzelüm gâh gehî . yâd eyle
Demi geldi dil-i mañzûnı begüm şâd eyle

dem-i hazâne:

1. dem-i hazâne:-e

Gazel 313

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hazan, sonbahar vakti. II Âşığın feryat figanı.

Âh itme yâre karşı añup göñül belâñı
Ol tâze gül hâzer it döymez dem-i hazâne

demi hös geçer:

1. demi hös geçer:-er

Gazel 367

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zamanı hoş geçmek, iyi vakit geçirmek.

La'l-i nâbuñ yâdına nüş eyleyüp hün-ı ciger
Bezm-i gamda hös geçer ben 'âşıkun cânâ demi

dem-i 'İsâya:

1. dem-i 'İsâya:-(y)a

Gazel 177

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hız. İstâ'nın nefesi.

Çadeh-peymâların şorsuñ dem-i 'İsâya mâlikler
Bu bir mey-hânedür şuyı bunuñ âb-ı revândan yig

dem-i şubh-ı vişâl:

1. dem-i şubh-ı vişâl:

Gazel 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma sabahı.

Mısr-ı hüsnuñ haqqı ey cân tâ dem-i şubh-ı vişâl
Şâm-ı fûrkat içre çeşmüm Nılveş giryândur

2. dem-i şubh-ı vişâl:

Gazel 160

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma sabahı.

Şâm-ı fûrkat içre cânâ tâ dem-i şubh-ı vişâl
Derd ü gam egler dili şanma anuñ yârânı yok

demler durur:

1. demler durur:

Gazel 183

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzun zamandır, nicedir.

Ey şanem demler durur kim hâste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâna dil

2. demler durur:

Gazel 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uzun zamandır, nicedir.

Şerbet-i kahrın şunar her kâseden devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân baña

3. demler durur:

Gazel 313

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uzun zamandır, nicedir.

Vaşluñ dürini şâyed bulam diyü dil-i zâr
Demler durur ki düşdi bir bañr-ı bî-kerâne

4. demler durur:

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uzun zamandır, nicedir.

Cenâbî devlet-i dehr-i denîden el çeküp ey meh
Mezellek küyinuñ demler durur kim hâk-i râhidur

dem-sâz:

1. dem-sâzdu:-dur

Gazel 213

Mısra: 4

Arkadaş, dost. II Uygun, aynı makamda.

Düşürmez bezm-i miñnetde uşul-i şavt-ı feryâdı
Ne kıldan kim belâ çalsa aña dem-sâzdu göñlüm

dem-sâz ol:

1. dem-sâz olaldan:-al(ı)dan

Gazel 163

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hem-ahenk olmak; aynı ahenkte eşlik etmek.

Nâleme dem-sâz olaldan âh u zârı bülbülün
Birlige bitdi benümle kâr ü bârı bülbülün

2. dem-sâz olmasa:-ma, -sa

Gazel 189

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Arkadaş, dost, sırdaş olmak.

Yâr gayruñ olmaz idi ey Cenâbî mahremi
Gülşen içre olmasa ger hâr ile dem-sâz gül

dendân-ı pervîn mâh-ı nev barmağını dişledi:

1. dendân-ı pervîn mâh-ı nev barmağını dişledi:-di

Gazel 319

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Süreyya yıldız (kümesinin) dişleri şaşkınlıktan hilalin parmağını dişledi. II Hilal (mâh-ı nev), gökyüzünün kulağı, ağzı veya dudağıdır. Bazen de hayretle açılmış bir ağza benzetilir. Nitekim şaşırmağı veya takdiri ifade eden "ağız açık kalmak", "parmağını ısırmağı", "hayret parmağı" deyimlerinde ağız ve parmak hilali ifade eder. 7 yıldızdan meydana gelen bir yıldız kümesi olan Süreyya ise iki sıra hâlinde dizilmesi, parlak ve düzgün oluşu sebebiyle klasik şiirde dişe teşbih edilir. Beyitte de bu benzetmelerle "şairin şiirinin göğü bile hayrete uğratacak derecede güzel olması" bağlamında kullanılmıştır.

Ey Cenâbî hayretinden gökde bu nazmum görüp
Dişledi dendân-ı Pervîn mâh-ı nev barmağını

dendân-ı sîn:

1. dendân-ı sîn:

Gazel 244

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sîn harfinin dişleri.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütme tañ ta'lîmden
Lebleri nâzûk durur âsîb ider dendân-ı sîn

denî:

1. denîye:-(y)e

Gazel 108

Mısra: 10

Alçak, bayağı (kimse).

Sen şeh-i devrânadur bende Cenâbî nisbeti
Sifle-perver her denîye kendin isnâd eylemez

denî dünyâ:

1. denî dünyâyı:-(y)ı

Gazel 139

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Alçak, aşağılık dünya.

Başuñ egme dânesine mâkiyânâsâ göñül
Bu denî dünyâyı derseñ olmaya saña kümes

2. denî dünyâyı:-(y)ı

Gazel 44

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alçak, aşağılık dünya.

Resm-i şadî istesem nakş-ı belâsın gösterür
Bu denî dünyâyı bildüm kim baña gam-hânedür

deñlü:

1. deñlü:

Gazel 169

Mısra: 10

Kadar.

Ey Cenâbî virme elden ol perîñüñ dâmenin
Bir gubâr-ı râh-ı küyü deñlü yok mı gayretün

depreñür:

1. depreñür:-(ü)r

Gazel 346

Mısra: 9

Kimildamak, hareket etmek.

Gördi Leylî fûrkatinde Kaş-ı bî-cân depreñür
Kabrinüñ seylâb irüp virdi o dem büñyâdını

der:

1. **der-üñ:-(ü)ñ**

Gazel 324

Mısra: 5

Kapı. II Sevgilinin geçtiği yolda âşığın yeri.

Yok derüñ ey hâne-i dil reh-güzâr-ı yârda
Seyl-i ğam vîrân iderse açmam dîvârüñi

der-âgûş idelüm:

1. **der-âgûş idelüm:-elüm**

Gazel 191

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kucaklamak. II Kabullenmek.

Vaşl-ı güzârında hecri ey Cenâbî ol gülüñ
Hâr-ı ğamdur bildük ammâ biz der-âgûş idelüm

derbânuñ:

1. **derbânuñ:-(u)ñ**

Gazel 112

Mısra: 5

Kapıcı. II Âşık.

Dergehüñde dil ki derbânuñ geçer şâhum senüñ
Milket-i Rûma begüm olmağa sulţân istemez

der-bân olmağa:

1. **der-bân olmağa:-mağa**

Gazel 193

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kapıcı olmak.

Āsitân-ı yârda olmağa der-bân isterem
Mülk-i Rûma kendümi ya'nî ki sulţân isterem

der-be-der:

1. **der-be-der:**

Gazel 102

Mısra: 6

*Kapı kapı gezen, serseri, dağınık, perişan
(kimse).*

Ķılmayan şükr ü sipâs-ı ni'met-i vaşluñ müdâm
Yiridür hicrân atarsa her dem anı der-be-der

der-bend-i miñnet beklerüz:

1. **der-bend-i miñnet beklerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acı, ıstırap geçidini beklemek.

Bî-sütün-ı 'aşkda çalındı tıabl-ı sînemüz
Biz dağı Ferhâdveş der-bend-i miñnet beklerüz

2. **der-bend-i miñnet beklerüz: -r, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Acı, ıstırap geçidini beklemek.

Sâlik-i 'aşkuz dilâ râh-ı maħabbet beklerüz
Sînemüz tıablın döğüp der-bend-i miñnet beklerüz

der-cihân:

1. **der-cihân:**

Gazel 78

Mısra: 1

Cihan içinde.

Be-hüsñî der-cihân çün mihr-i meşhür
Ruħuñdan mâh-ı çarħa irüşür nür

2. **der-cihân:**

Gazel 78

Mısra: 4

Cihan içinde.

Ķamuñla vardı 'âlemler ħarâba
Ne mâned der-cihân yek-cây-ı ma'mür

derd:

1. **derdüm:-(ü)m**

Gazel 9

Mısra: 3

Keder, acı, gussa, tasa.

Yâr ise nâ-mihr-bân derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde ħalmışam bî-çäre dermândan cüdâ

2. **derdüñ:-(ü)ñ**

Gazel 16

Mısra: 8

Keder, acı, gussa, tasa.

Ser behişt-i vaşl-ı yarı ıoduñ ilden sen diyü
Düzağ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

3. **derdüñ:-(ü)ñ**

Gazel 47

Mısra: 3

Keder, acı, gussa, tasa.

Dil metâ'-ı cânı virdi itmedi derdüñ kabûl
Bî-nevâ bir müflisüñdür armağanın gezdürür

4. **derdüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 61

Mısra: 7

Keder, acı, gussa, tasa.

Vücüdüm hâşılın virsem ne ğam derdüñle ben bâda
Mağabbet hırmeninüñ cism-i zerdüm bir giyâhidur

5. **derdüñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 108

Mısra: 8

Keder, acı, gussa, tasa.

Menzil-i mağşüda irmez çekdi renc-i bî-şümâr
Şol ki 'aşkuñ yollarında derdüñi zâd eylemez

6. **derd:**

Gazel 111

Mısra: 1

Keder, acı, gussa, tasa.

Çekdüğüm derd ü belâyı kimse ta'bîr eylemez
İstesem şerh itmege ağlâm tahrîr eylemez

7. **derde:-e**

Gazel 122

Mısra: 4

Keder, acı, gussa, tasa.

Sâkin-i künc-i belâyuz ağlasun miğnet bizi
Derde mu'tâd olmuşuz biz ğam-güsârı n'eylemez

8. **derdüñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 133

Mısra: 7

Keder, acı, gussa, tasa.

Derdüñi başdan tutup dîvâne-resm olduğ yine
'Âleminde 'aşkuñuñ 'âkil geçen ser-semlerüz

9. **derdüñ:-(ü)ñ**

Gazel 173

Mısra: 7

Keder, acı, gussa, tasa.

Ķan bulaşdı sînede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle câna gözlesün ol hûniye hađđ-ı nemek

10. **derdüñ:-(ü)ñ**

Gazel 183

Mısra: 9

Keder, acı, gussa, tasa.

Ey şanem demler durur kim haste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tağ mı gele dermâna dil

11. **derdüm:-(ü)m**

Gazel 201

Mısra: 4

Keder, acı, gussa, tasa.

Güş-ı kabüle çekseñ tağrîrümü ğamuñda
Dürler döküp gözümde derdüm rivâyet itsem

12. **derdümi:-(ü)m, -i**

Gazel 207

Mısra: 7

Keder, acı, gussa, tasa.

Ben nice pinhân idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'âlem bildiler hâl-i dige-günüm benüm

13. **derde:-e**

Gazel 224

Mısra: 10

Keder, acı, gussa, tasa.

Ey Cenâbî ol mehüñ dârü'ş-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i câna varsun derde tîmâr isteyen

14. **derdümi:-(ü)m, -i**

Gazel 227

Mısra: 4

Keder, acı, gussa, tasa.

Şafha-i çihremde hün-âb-ı cigerle dem-be-dem
Hâmeveş her bir müjemdür derdümi tahtır iden

15. **derdüñ:-(ü)ñ**

Gazel 229

Mısra: 8

Keder, acı, gussa, tasa.

Vuşlatuñ h^vânında herkes muğtenem ben bî-dile
Süfre-i hecrüñde derdüñ berg ü zâd olmağ neden

16. **derdüñ:-(ü)ñ**

Gazel 249

Mısra: 7

Keder, acı, gussa, tasa.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâyleyle yok kârum gelürse biñ belâ senden

17. **derdüñ:-(ü)ñ**

Gazel 264

Mısra: 1

Keder, acı, gussa, tasa.

Geldi derdüñ var iken cevruñ dağı cân üstine
Eyledüñ ben bî-kese ihsân ihsân üstine

18. **derdüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 299

Mısra: 5

Keder, acı, gussa, tasa.

Mesken olalı derdüñe şad-pâre dilüm âh
Yir eyledi ey mâh ğamuñ cân arasında

19. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 4

Keder, acı, gussa, tasa.

Nâyveş bağrum delen müjgân-ı çeşm-i yârdür
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüñ vardur

20. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 8

Keder, acı, gussa, tasa.

Şerh olunmaz haşre-dek tahtır iderse ger kalem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüñ vardur

21. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 12

Keder, acı, gussa, tasa.

Şem'-i ruhsârında yâruñ cân virür pervaneyem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüñ vardur

22. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 16

Keder, acı, gussa, tasa.

Müm olurdu dest-i ğamda cigerüm olsa hadîd
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüñ vardur

23. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 20

Keder, acı, gussa, tasa.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüñ vardur

24. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 24

Keder, acı, gussa, tasa.

Püte-i hicrânda cismüm sîmveş kâl eyledüñ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüñ vardur

25. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 28

Keder, acı, gussa, tasa.

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüñ vardur

26. **derdüñ:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: 32

Keder, acı, gussa, tasa.

Vaktidür şimden girü menzil baña kûy-i 'adem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

27. **derdüm:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: **36**

Keder, acı, gussa, tasa.

'Andelübüñdür bu Ĥarfı koma şöyle zâr ile
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

28. **derde:-e**

Murabba 1

Mısra: **27**

(Ayrılıktan dolayı çekilen) dert, keder.

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

derd ehli:

1. **derd ehli:-i**

Gazel 248

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Dertliler, dert sahipleri. II Âşıklar.

Ben şehîd-i 'aşk olıcak zaĥm-ı tîĝ-ı yâr-ıla
Penbe-i dâĝumdan itsün baña derd ehli kefen

2. **derd ehlinüñ:-i, -nüñ**

Gazel 53

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Dertliler, dert sahipleri. II Âşıklar.

Reng ü bû viren Cenâbî gülsitân-ı 'âleme
Gül gibi derd ehlinüñ şol sînesinde dâĝıdır

3. **derd ehlinüñ: -i, -nüñ**

Gazel 319

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Dertliler, dert sahipleri. II Âşıklar.

Şâh-ı 'aşka uydur âhengüñ diyü derd ehlinüñ
Bezm-i ĝamda burdılar ŧanbürveş kulaĝını

derd ü belâlaruñ:

1. **derd ü belâlaruñ:-lar, -(u)ñ**

Gazel 49

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Keder, acı, gussa, tasa.

Derd ü belâlaruñ baña evvel güreştedür
Zîrâ ĝamuñla ĥâk-i vücûdum siriştedür

derd ü belâlaruñ çeken:

1. **derd ü belâlaruñ çeken:-en**

Gazel 128

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

*Zor ve sıkıntılı bir duruma katlanan (kimse). II
Aşkın üzüntüsüne, kederine katlanan kimse; âşık.*

Derd ü belâlaruñ çeken 'âşık ĥisâbsuz
Ĥuld-ı berîn-i kûyuña girdi 'azâbsuz

derd ü elemdür:

1. **derd ü elemdür:-dür**

Gazel 372

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Keder ve acı.

Ben raĥîl-i ĝam-keşüñ derd ü elemdür tüşesi
Merd-i râh-ı 'aşk olan eyler müheyyâ zâdını

derd ü ĝam:

1. **derd ü ĝam:**

Gazel 10

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Sıkıntı ve keder.

Ehl-i 'aşk olduñ dilâ terk eyle şâd u râĥatı
Derd ü ĝam gelsün berü ehlen ü sehlen merĥabâ

2. **derd ü ĝam:**

Murabba 3

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Sıkıntı ve keder.

Kûyuñ olmazsa naşîbüm hâzîrum dâr-i 'adem
Ger neşâtuñ virmeye el bes degül mi derd ü ĝam

3. **derd ü ĝamdur:-dur**

Gazel 124

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sıkıntı ve keder.

Almağa iklīm-i derdüñ olmışuz ehl-i sefer
Ol belâ rāhı içinde derd u ğamdur zādumuz

derd ü ğam egler:

1. **derd ü ğam egler:-r**

Gazel 160

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dert ve gam ile zamanını geçirmek.

Şām-ı fūrkat içre cānâ tâ dem-i şubh-ı vişāl
Derd ü ğam egler dili şanma anuñ yārānı yok

derd u ğam konağıdur:

1. **derd u ğam konağıdur:-dur**

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert ve gam konağı. II Âşığın gönlü.

Eskiden vīrāne göñlüm derd u ğam konağıdur
Âşiyān-ı büm-ı hāşret her belâ yatağıdur

derd ü ğam-ı firākuñ:

1. **derd ü ğam-ı firākuñ:-(u)ñ**

Gazel 201

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden) ayrılığın derdi ve kederi.

Derd ü ğam-ı firākuñ bir bir hikāyet itsem
Sen māh-rūya senden yine şikāyet itsem

derd ü mihnet hāşıl ider:

1. **derd ü mihnet hāşıl ider:-er**

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Dert ve keder kazanmak.

Hāşıl ider derd ü mihnet 'ālem içre 'ākıbet
Ömrini hārc eyleyüp yār-i vefādār isteyen

derd ü mihnetüm:

1. **derd ü mihnetüm:-(ü)m**

Gazel 214

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) derdi, kederi, acısı.

Hecrūñ aldum dest-res var iken ey meh aşluña
İsterem kim irmeye pâyāna derd ü mihnetüm

derdā:

1. **derdā:**

Gazel 260

Mısra: 6

Ne yazık ki.

Kesmedi 'uşşākdan zāhid zebān-ı ta'nını
Ehl-i zevkuñ bilmedi ol gül derdā meşrebin

derd-i 'aşk:

1. **derd-i 'aşk:-ı**

Gazel 214

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk derdi.

Derd-i 'aşk Kays-ıla Ferhād-ı bī-dilden alup
Başa iltdüm ben dağı akrānum içre ğayretüm

2. **derd-i 'aşk-ıla:-ıla**

Tahmis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Aşk derdi.

Ey saçı leylī görüp meyl ideli sen yāra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnūn-şıfat tağlara dil

3. **derd-i 'aşkuñ:-(u)ñ**

Gazel 150

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Aşk derdi.

Sīnesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iklīme kim bir mihr-bān sultānı yok

derd-i 'aşkını çekme:

1. **derd-i 'aşkıını çekme:-me**

Gazel 160

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkıının derdine katlanmak.

'Arif ol ey dil seni aldamasun her lâle-ruḥ
Çekme derd-i 'aşkıını şol dil-berüñ imānı yok

derd-i 'aşkııñ çekmişem:

1. **derd-i 'aşkııñ çekmişem: -miş, -em**

Gazel 168

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk derdini çekmek, katlanmak.

Geldüm ey meh tapuña dāmen benüm ihsān senüñ
Derd-i 'aşkııñ çekmişem ben ḥasteyem dermān
senüñ

derd-i 'aşkııñ mübtelāsı:

1. **derd-i 'aşkııñ mübtelāsı: -(s)ı**

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk derdine tutulmuş kimse. II Âşık.

Zülfüñüñ her tārına āşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkııñ mübtelāsı bir belā-keş ḥastedür

2. **derd-i 'aşkııñ mübtelāsı: -(s)ı**

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk derdine tutulmuş kimse. II Âşık.

Zülfüñüñ her tārına āşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkııñ mübtelāsı 'aşkı-ı dil-ḥastedür

derd-i derüni söyler:

1. **derd-i derüni söyler:-r**

Gazel 310

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül derdini, kederi anlatmak.

Derd-i derüni söyler bulsa Cenābī fırsat
Bu şî'r-i pür-niyāzuñ ol şāh-ı dil-nevāza

derd-i dil-ber:

1. **derd-i dil-ber:**

Gazel 248

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin derdi.

Gel serîr-i cāna geç ey derd-i dil-ber şahlıg it
Sen gibi bir şāh-ı 'ādil bendesidür şehr-i ten

derd-i firāka düşdüm:

1. **derd-i firāka düşdüm:-dü, -m**

Gazel 291

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayrılık derdine düşmek.

İrgür şarāb-ı vaşluñ ey cānumuñ ṭabîbi
Derd-i firāka düşdüm dil-ḥasteyim ziyāde

derd-i ḥattında:

1. **derd-i ḥattında:-ı,-(n)da**

Gazel 190

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayva tüylerinin derdi.

Derd-i ḥattında Cenābī ol gül-i nāzük-tenüñ
Bülbül-i şürîdeveş āzürde-i ḥār olmışam

derd-i ḥumāruñ:

1. **derd-i ḥumāruñ:-(u)ñ**

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçkiden sonraki baş ağrısı derdi.

Meclis içre bādeden derd-i ḥumāruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu ḥālete cām-ı şarāb

derd-i mihrüñle:

1. **derd-i mihrüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 43

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye duyulan) aşkın derdi.

Cenābī derd-i mihrüñle girelden tekiye-i 'aşka
Ten-i pür-dāğ ile şāhum gezer rind-i ḳalenderdür

derd-i seri çeküp:

1. derd-i seri çeküp:-üp

Gazel 304

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sıkıntıya girmek, dert edinmek, dertlenmek.

Açma bāb-ı pendūñ vā'iz çeküp derd-i seri
Kim kulağ ıtutmaz Cenābī degme bir efsāneye

derd-i yār-ıla:

1. derd-i yār-ıla:-ıla

Gazel 183

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin derdi.

Tā ki derd-i yār-ıla oldı Cenābī āşinā
Yād kılmaz yār cānı yıl geçer bīgāne dil

derd ile bīmār:

1. derdile bīmār:

Gazel 129

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aşk derdi ile hasta olmuş (kimse). II Âşık.

Bir sencileyin gözleri hūn-ğ̃ār-ı sītemger
Bir bencileyin derdile bīmār ele girmez

derdin çekerdüm:

1. derdin çekerdüm:-er, -dū, -m

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyden dolayı üzölmek, kederlenmek.

Dāne-i hāl-i ruhuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey māh Ādemden haber

derdin dök:

1. derdin dök:-e

Gazel 303

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Derdini, sıkıntılarını dile getirmek, ayrıntılı olarak anlatmak.

Düşdi dil sevdā-yı 'aşk-ı yārle şahrālara
Gitdi cūy-ı dīde kim derdin dōke deryālara

2. derdin dōker:-er

Gazel 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Derdini, sıkıntılarını dile getirmek, ayrıntılı olarak anlatmak.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belā derdin dōker ağlar baña qarşu hezārumdur

derdine düşeli:

1. derdine düşeli:-eli

Gazel 190

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Verdiği üzüntü veya düşünce yüzünden sadece onunla meşgul olmak, onunla aşırı derecede ilgilenmek. II Âşık olmak, tutulmak, gönül vermek.

Gör řabībüm düşeli çeşm-i siyāhuñ derdine
Bister-i ğamda beni kim nice bīmār olmuşam

derdini çek:

1. derdini çekmedi:-me, -di

Gazel 114

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Üzüntüsüne, kederine katlanmak.

Ey Cenābī çekmedi ol iki sultān derdini
Kerbelā-yı ğamda dāyım kim ki 'aşūr eylemez

derdler çekdügüm:

1. derdler çekdügüm:-düg, -(ü)m

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Üzölmek, sıkıntıya düşmek, dertlenmek.

Zülfüñ ucından ne derdler çekdügüm ey sīm-ber
İstesem şerh itmege dolar besī tümārlara

derdlü:

1. derdlü:

Gazel 53

Mısra: 8
(Âşığın) sıkıntılı, kederli (gönlü).

Yağdı şem'-i miḥnetüñ cānā derün-ı sīnemi
Gözden ağan yaş degüldür derdlü yüregüm yağıdır

derdmend:

1. **derdmendin:-i, -n**

Gazel 146

Mısra: 2

Dertli, kederli (âşık).

Luṭf-ıla ol serv-i nāzum ben kulin yād eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine āzād eylemiş

2. **derdmendi:-i**

Gazel 290

Mısra: 4

Dertli, kederli (âşık).

Kessin ümīd-i miḥri olsun cefāya mu'tād
Şol derdmendi dilden 'âşık ola o māha

derdümüñ dermānidur:

1. **derdümüñ dermānidur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Aşk) derdinin çaresi, çözümlü.

Sīnede cānum gibi sevsem 'aceb mi miḥnetüñ
Ḥaste göñlüm çāresidür derdümüñ dermānidur

derdüñ kabül idelden:

1. **derdüñ kabül idelden:-el(i), -den**

Gazel 156

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin aşkının) derdini, kederini

kabullenmek.

Derdüñ kabül idelden atdum ferāğ-ı küllī
Şanma ğamuñla cānā terk-i cihān ider yok

derdüñi bil:

1. **derdüñi bilmez:-mez**

Gazel 344

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Aşk) derdini bilmek. II Aşkdan haberi olmak.

Derdüñi bilmez iken ḥālete geldi şüfī
Bengī oldı aşağı görümedin esrārī

derdüñle kardaş ol:

1. **derdüñle kardaş olalı:-alı**

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) derdiyle kardaş olmak. II Sevgilinin derdini çekmek.

Māder-i ğamdan toğup derdüñle kardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferḥādī eb Mecnūnī ced

der-eyyām-ı vişālet:

1. **der-eyyām-ı vişālet:**

Gazel 78

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma gününde.

Cenābī ğam çekkerdi fūrkatüñde
Der-eyyām-ı vişālet geşt mesrūr

dergeh:

1. **dergehüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 8

Mısra: 8

(Sevgilinin) bulunduğu yerin eşiği.

İtlerüñ silkine girdüm 'ālemüñ sultānıyam
Dergehüñde bes durur bu pāye-i devlet baña

2. **dergehüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 112

Mısra: 5

(Sevgilinin) bulunduğu yerin eşiği.

Dergehüñde dil ki derbānuñ geçer şāhum senüñ
Milket-i Rūma begüm olmağa sultān istemez

3. **dergehi:-i**

Gazel 224

Mısra: 9

(Sevgilinin) bulunduğu yerin eşiği.

Ey Cenābī ol mehūñ dārū'ş-şifādur dergehi
Ol tabīb-i cāna varsun derde tīmār isteyen

dergeh-i pīr-i muğān:

1. **dergeh-i pīr-i muğāna:-a**

Gazel 245

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mürşidin tekkesi.

Ey Cenābī dergeh-i pīr-i muğāna yüz sürüp
Devlet el virdi baña ıttum sa'adet küşesin

2. **dergeh-i pīr-i muğānda:-da**

Gazel 119

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mürşidin tekkesi.

Dergeh-i pīr-i muğānda gevşifat galţān için
'Ārī gelmiş cismden şāhā hemīn baş olmuşuz

dergehūñ der-bānidur:

1. **dergehūñ der-bānidur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Tekkenin, dergâhın kapıcısı. II Sevgilinin
kapısında bekleyen âşık.*

Ger Cenābī bendeñi şāhum şorarsañ kimdüğün
Hāk-sāruñ nā-murāduñ dergehūñ der-bānidur

der-i devlet-me'āb:

1. **der-i devlet-me'ābı:-ı**

Gazel 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Huzur, mutluluk veren makam. II Dergâh,
tekke.*

İrgüren pīr-i muğāna kendini buldı necāt
Ol der-i devlet-me'ābı baña kim irşād ider

der-i ka'beñ:

1. **der-i ka'beñ:-ñ**

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kâbe'nin kapısı. II Sevgilinin eşiği.

Beyābān-ı maḥabbetde ağıdsun zemzem-i eşki
Der-i Ka'beñ ıvāfıyla bu dem ehl-i şevāb olsun

dermān:

1. **dermānı:-ı**

Gazel 160

Mısra: 1

Çare, kurtuluş.

'Āşık oldum bir nigāra cevrinūñ dermānı yok
Bilmezem kâfir midür dīni yok İmānı yok

2. **dermān:**

Gazel 7

Mısra: 2

Deva, çare, ilaç

Şerbet-i kahrın şunar her kâsedan devrān baña
Āh kim el virmedi demler durur dermān baña

3. **dermāndan:-dan**

Gazel 9

Mısra: 4

Deva, çare, ilaç

Yār ise nā-mihr-bān derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde ıalmışam bī-çāre dermāndan cüdā

4. **dermānuñ:-(u)ñ**

Gazel 68

Mısra: 8

Deva, çare, ilaç. II Aşk derdine çare.

Ey ıtabīb-i ğam okuduñ yanuña dil-ıastesin
Şerbet-i mihrüñle bilsem aña dermānuñ mı var

5. **dermānı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 14

Deva, çare, ilaç. II Aşk derdine çare.

'Aşk müşkil kār imiş āsān şanurdum ben anı
Bir belāya mübtelāyum kim anuñ dermānı yok

6. **dermān:**

Gazel 168

Mısra: 2
Deva, çare, ilaç. II Aşk derdine çare.

Geldüm ey meh tapuña dâmen benüm ihsân senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben hasteyem dermân
senüñ

7. dermân:

Gazel 353
Mısra: 7
Deva, çare, ilaç. II Aşk derdine çare.

Nice dermân umayın bunda göñül derdine kim
Şerbet-i şîhhati yok renc ü 'anâdan gayrı

dermân bul:

1. **dermân bulmadum:-ma, -du, -m**
Murabba 1
Mısra: 27
Kelime Tipi: **Deyim**
Derman, çare bulmak.

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

dermâna gel:

1. **dermâna gele:-e**
Gazel 183
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Şifa bulmak; sağlığına kavuşmak, iyileşmek.

Ey şanem demler durur kim haste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâna dil

dermânımı sor:

1. **dermânımı şoram:-am**
Gazel 320
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Aşk) derdine derman aramak.

Şerbet-i 'aşkuñ içelden görmedüm şîhhat yüzün
La'lüñe geldüm tabîbüm tâ şoram dermânımı

ders-i mahabbeti okudum:

1. **ders-i mahabbeti okudum:-du, -m**
Gazel 128
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Aşk, sevgi dersini almak, aşkı öğrenmek. II Aşk
ehli olmak.*

Ders-i mahabbeti okudum olsa hâzırım
Ta'lîm-i 'aşkı Kaısa iderdüm kitâbsuz

der-şitâb:

1. **der-şitâb:**
Gazel 13
Mısra: 16
Hızlı, aceleci.

Sebzâr-ı saltanatda gül gibi gül dâyimâ
Olduğınca tâ şabâ 'ömrüm mişâli der-şitâb

derün:

1. **derünüñ:-(u)ñ**
Gazel 175
Mısra: 8
Kalp, gönül.

Zulmet-âbâd eyleme şeb gibi kalbüñ kîn ile
Rüz-ı rüşenden derünüñ dağı pāk olmak gerek

2. **derünümde:-(u)m, -da**
Gazel 17
Mısra: 2
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Virmedin ebrûlaruñ yâyına gamzeñ dağı şest
Tîr-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derünümde nişest

3. **derünüm:-(u)m**
Gazel 44
Mısra: 3
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Şüret-i 'aksin görür ider derünüm seyrini
Hâne-i cism-i harâbum şöyle bir kâşânedür

4. **derünüm:-(u)m**
Gazel 80
Mısra: 7
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Dil-i şad-pâreme bakşañ derünüm hâlini söyler
Ki peykânüñla her zağmum dehânümla
zebânümdür

derûn-ı sîne:

1. derûn-ı sîne:-de

Gazel 172

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönü, yüreği.

Derûn-ı sîne süzüm raqam itmek murâd itsem
Kalem âh-ıla dūd olur göyinür bâğrı evrâkuñ

2. derûn-ı sîne:-de

Gazel 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönü, yüreği.

Dil-i vîrâne de 'aşkuñ benüm genc-i nihânumdur
Derûn-ı sîne de şevkuñ ziyâ-yı mihr-i cânumdur

3. derûn-ı sînem:-m

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönü, yüreği.

Şem'-i ruhuñ gamıyla yandı derûn-ı sînem
Takrîre yoq mecâlüm dirsem zebâna gelmez

4. derûn-ı sînemi:-m, -i

Gazel 53

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönü, yüreği.

Yağdı şem'-i miñnetüñ cânâ derûn-ı sînemi
Gözden ağan yaş degüldür derdlü yüregüm yağıdur

derûnum derdidür:

1. derûnum derdidür:-i, -dür

Gazel 222

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül derdi.

Her nefesde iñleden nâyi derûnum derdidür
Nâle vü feryâdum oldı çengi her dem zâr iden

dervâze:

1. dervâze:

Gazel 329

Mısra: 7

Kale ve şehirlerin, külliyelerin büyük giriş
kapısı.

Küy-ı hecrüñ eyledi dervâze dil-i miskîn gibi
Kıanlu yaşum fülâsi birle oldı pür enbânesi

dervâze-i küy:

1. dervâze-i küy:-i, -n

Gazel 342

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mahallesinin girişi.

Göñül dervâze-i küyün nice deryûze eylersin
Gedâ bir dil dağı bilmez mi şeyu'llâhdan gayrı

dervâze-i şehir-i melâmet beklerüz:

1. dervâze-i şehir-i melâmet beklerüz:-r, -(ü)z

Gazel 116

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kınanmışlık şehrinin kapısını beklemek.

'Âşıkuz dervâze-i şehir-i melâmet beklerüz
Zâhidâsâ şanma kim küy-ı selâmet beklerüz

dervîş:

1. dervîş:

Gazel 177

Mısra: 5

Varlık iddiasından geçip Allah'ın birliğini bütün
kâinatı göreyerek kendini Allah'a ve onun
yarattıklarına adayan kimse. II Yoksul, fakir.

Çerâğ-ı hâne-i kalbi durur dervîş ü sulţânüñ
Şafâ virmekte kandîli anuñ mihr-i cihândan yig

deryâ:

1. deryâ:

Gazel 6

Mısra: 2

Deniz.

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

2. deryâ:

Gazel 122

Mısra: 1

Deniz.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârı n'eylerüz

3. deryâlara: -lar, -a

Gazel 143

Mısra: 6

Deniz.

Merdüm-i ğamdan şorup aĥvâl-i eşküm añladum
Şuşadukça şu virür deryâlara bir cü imiş

4. deryâya: -(y)a

Gazel 153

Mısra: 12

Deniz.

İzîrâbın bilmege her dem Cenâbî göñlinüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

5. deryâya: -(y)a

Gazel 158

Mısra: 14

Deniz.

İzîrâbın bilmege her dem Cenâbî göñlünüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

6. deryâ:

Gazel 328

Mısra: 4

Deniz.

Dürr-i dendânuñ firâkın gösterelden rûzgâr
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryâ gibi

7. deryâyı: -(y)ı

Gazel 90

Mısra: 8

Deniz. II Âşığın gözyaşları.

Atdı cismüm fülkini eşküm kenâr-ı miñnete
Rûzgâr-ı âh ile keştî süren deryâyı gör

8. deryâ:

Gazel 96

Mısra: 8

Deniz. II Âşığın gözyaşları.

Doğundukça ne tañ âhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryâ rûzgâr olsa azar lâ-büd ĥurûş eyler

9. deryâ:

Gazel 209

Mısra: 3

Deniz. II Âşığın gözyaşları.

Vireyin cüy-ı belâdan göze deryâ ĥaberin
Ĥurkat-ı nâr-ı ğamuñ sîne-i süzâna diyem

10. deryâ:

Gazel 231

Mısra: 6

Deniz. II Âşığın gözyaşları.

Sâhilâsâ dünyeden çekdüm kenâra kendümi
Eşk-i ĥünînüm gibi yanumda deryâ bilmezim

11. deryâ:

Gazel 296

Mısra: 4

Deniz. II Âşığın gözyaşları.

Baĥr-i Ĥulzüm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Ĥaĥre-i bârân ne mümkün baĥş ide deryâ ile

12. deryâları: -lar, -ı

Gazel 300

Mısra: 3

Deniz. II Âşığın gözyaşları.

Ĥaĥre-i nâ-çiz ile fark eylemez deryâları
Eyleyen tûfâna nisbet dide-i giryânuma

13. deryâyum: -y, -(u)m

Gazel 152

Mısra: 5

Deniz. II Âşık.

Şu deryâyum ki ĥa'rumda bulunur mâhi-i ĥikmet
Bu çarĥ-ı nîl-gün gibi benüm aĥkar ĥabâbum yok

14. **deryā:**

Gazel 171

Mısra: 6

Deniz. II Âşığın gönlü.

Zevrak-ı kem seyrini çarhuñ karaya çalmağa
Mevc-i himmet gösterür göñlüm gibi deryā gerek

15. **deryāya:-(y)a**

Gazel 243

Mısra: 1

Deniz. II Âşığın çok fazla akan gözyaşı.

Tenüm deryāya ğark itsem geçüp başum
hevāsından
Ĝamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
saşkāsından

16. **deryāyla:-(y)ıla**

Gazel 286

Mısra: 6

Deniz. II Âşığın çok fazla akan gözyaşı.

Gevher-i vaşluñ içüñ yaşı düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryāyla

17. **deryāsın:-sın**

Murabba 5

Mısra: 19

Deniz (gibi değerli ve eşsiz güzelliklere sahip kimse).

Ne deryāsın cihān bilsün seni dürler nişār eyle
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Ğaramanı

18. **deryānuñ:-nuñ**

Gazel 63

Mısra: 4

Deniz. II Âşığın çok fazla gözyaşı döken gözü.

Dönüpdür çeşm-i hūn-bārum sirişküm birle
'ummāna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryānuñ kenāridur

deryā gibi yaşum:

1. **deryā gibi yaşum:-(u)m**

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) deniz gibi coşkun, çok fazla akan gözyaşları.

Sīne şahrā-yı elem küh-ı belā başum mıdur
Baħr-ı miħnet mevc uran deryā gibi yaşum mıdur

deryādan ayrılma:

1. **deryādan ayrılma:-sa**

Gazel 173

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Denizden ayrılmak, uzaklaşmak. II Ağlamayı bırakmak.

Eşk-i çeşmümden dilā yād-ı kenār itme şakın
Dirliğinden yüz alan deryādan ayrılma semek

deryālar gibi akma:

1. **deryālar gibi akma:-dı-lar**

Gazel 233

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Deniz gibi coşmak. II Âşığın çok fazla gözyaşı dökmesi.

Dür dişüñ yādına eşküm akma deryālar gibi
Görmedi bu acıyı çeşmüm toğalı anadan

deryālara gitme:

1. **deryālara gitme:-di**

Gazel 303

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Irmak için) Denize dökülmek.

Düşdi dil sevdā-yı 'aşk-ı yārle şahrālara
Gitdi cūy-ı dīde kim derdin dōke deryālara

deryā-yı 'aşk:

1. **deryā-yı 'aşkdan:-dan**

Gazel 135

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

Deryā-yı 'aşkdan bizi gel çekme karaya
Kaşd itme nāşihā bize biz anda māhiyüz

deryā-yı eşk:

1. **deryā-yı eşk:**

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi. II Âşığın çokça akan gözyaşı.

Çarasından uçup kondı yimez pervā telātumdan
Gezer deryā-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı âbîdür

deryā-yı eşk-i çeşmüm:

1. **deryā-yı eşk-i çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi. II Âşığın gözyaşları.

Deryā-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda bahr-i gerdün kemter habāba beñzer

deryā-yı gam içini dolan:

1. **deryā-yı gam içini dolan:**

Gazel 176

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gam, keder denizinin içini dönme, dolaşmak;
gam, keder denizinde yüzmek. II Çok fazla gam,
keder çekmek.*

Yāruñ vişāli gevherini bulmağ isteseñ
Deryā-yı gam içini dolan yüri çün semek

deryā-yı hüsnüñ:

1. **deryā-yı hüsnüñ:-(ü)ñ**

Gazel 349

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik denizi. II Sevgilinin güzel yüzü.

Deryā-yı hüsnüñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvāci haññ-ı sebzüñ çeşmüñ dürür levendi

deryā-yı mevc-engiz:

1. **deryā-yı mevc-engiz:**

Gazel 145

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dalgali deniz. II (Âşığın) gözyaşı.

Rüzgār-ı āh-ıla girdüm çarasın bulmadum
Yok kenārı eşk bir deryā-yı mevc-engiz imiş

deryā-yı 'ummān:

1. **deryā-yı 'ummān:**

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Engin deniz.

Döğdi kendin mevc ile deryā-yı 'ummān acıyup
Ābiledür cismi üzre zañmdan her bir habāb

2. **deryā-yı 'ummān:**

Gazel 259

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Engin deniz. II Âşığın çokça akan gözyaşları.

Yaşuma bağ isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören kan ağlasun bu çeşm-i giryān 'ālemin

deryūze eylesin:

1. **deryūze eylersin:-r, -sin**

Gazel 342

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dilenmek, dilencilik yapmak.

Göñül dervāze-i küyün nice deryūze eylersin
Gedā bir dil dağı bilmez mi şeyu'llāhdan gayrı

der-yūze itdüm:

1. **der-yūze itdüm:-dü, -m**

Gazel 199

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dilenmek.

Genc-i hüsnüñ işidüp der-yūze itdüm ārzü
Bir gedāyam şahdan luğf-ıla ihsān isterem

dest:

1. **destümüzde:-(ü)müz, -de**

Gazel 171

Mısra: 8

(Âşığın) eli.

Meşreb-i la'lüñ tütan 'âşıklaruz biz sākıya
Destümüzde dem-be-dem cām-ı mey-i şahbā gerek

2. **destine:-i, -(n)e**

Gazel 240

Mısra: 11

El.

Virmesün bād-ı şabā destine sünbül saçların
Dâmen-i pâkini ol gül şaklasun her hârdan

3. **destinde:-i, -(n)de**

Gazel 321

Mısra: 10

El.

Ey Cenâbî göricek evrâk-ı nazmum gülsitân
Dürdi ol dem goncaveş destinde gülden defteri

4. **destünde:-(ü)ñ, -de**

Murabba 2

Mısra: 17

El.

Güy-ı devlet kapmada destünde zülfüñ şavlecân
Gâmezler tîrini atsañ şayd-ı 'izzetdür nişân

5. **destüme:-(ü)m, -e**

Gazel 326

Mısra: 2

(Âşığın) eli.

Deyr-i 'aşkuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnâminı
Şundi her büt destüme câm-ı sürür encâmını

6. **destindeki:-i, -(n)de, -ki**

Gazel 357

Mısra: 2

(Âşığın) eli.

Ey melâhât gülşeninüñ gonca-i nev-restesi
'Âşık-ı âvârenüñ destindeki gül-destesi

7. **destine:-i, -(n)e**

Gazel 14

Mısra: 2

(Sevgilinin) eli.

Benden ey nâme nigârüñ nergis-i 'ayyârın öp
Destine yüzler sürüp andan ruĥ-ı gülzârın öp

8. **destine: -i, -(n)e**

Gazel 15

Mısra: 8

(Sevgilinin) eli.

Elde yâyı ol mehüñ gönderse tîrin sîneñe
Destine minnetler it bilindeki ħurbânın öp

dest ber-bâlâ-yı dest:

1. **dest ber-bâlâ-yı dest:**

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü**

El elden üstündür: "Üstün olandan daha üstün biri her zaman vardır." anlamındaki atasözü.

Ķâmetüñ reftâr ile servi düşürdi ayaĝa
Bu meşeldür pâdişâhum dest ber-bâlâ-yı dest

dest ü pâyini öpesin:

1. **dest ü pâyini öpesin:-e, -sin**

Gazel 297

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Elini ayaĝını öpmek; saygı göstermek.

Cenâbî dest ü pâyini öpesin nazmumuñ şâyed
Niyâzumdan cevâb ide varup şâh-ı suĥandâna

destân olan:

1. **destân olan:-an**

Gazel 233

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dillere destan olan (şey); herkes tarafından bilinip konuşulan (şey).

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her küşede destân olan
Yâ şabâdan şâyî' oldı bu ħaber yâ şânedan

destârı şarmaĝa:

1. **destârı şarmaĝa:-maĝa**

Gazel 276

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarık sarmak.

Giydi külehi başına ben gibi Cenâbî
Destârı üşendi gibi şarmaĝa benefşe

dest-bāzī kılsa:

1. dest-bāzī kılsa:-sa

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Elini çabuk tutmak.

Kimdür ayağın çeker 'ayyār-ı çarhuñ hilede
Dest-bāzī kılsa bir dem biñ külāh-ı Cem çapar

deste-i hāven:

1. deste-i hāven:

Gazel 366

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Havan topu destesi.

Zūr-ı bār-ı çarḥ müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sīnesin sen deste-i hāven gibi

dest-gīr olmazsa:

1. dest-gīr olmazsa:-maz, -sa

Gazel 74

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yardımcı olmak, yardım etmek, elinden tutmak.

İsteyü sen dürrī çeşmüm baḥr-ı eşke taldılar
Dest-gīr olmazsa vaşluñ rüzgārlar kaldılar

dest-i āh:

1. dest-i āh:

Gazel 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ah eli. II Feryat figan etme.

Gördiler şancaḡ çeker ḡaddüñ leṭāfet mülkine
Dest-i āh ile göñüller sīne ṭablın çaldılar

dest-i āh ile sīnesi ṭablın dögüp:

1. dest-i āh ile sīnesi ṭablın dögüp:-üp

Gazel 334

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ah eli ile göğüs, sine davulunu çalmak. II Göğsüne vura vura ah etmek.

Dest-i āh ile Cenābī sīnesi ṭablın dögüp
Ḳurdı şahrā-yı fenāya varlığı otağını

dest-i 'aşkuñla:

1. dest-i 'aşkuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 323

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşkın eli.

Deyr-i 'ālemde görelden sen şanem dīdārını
Dest-i 'aşkuñla ḡuşandum zülfüñüñ zünnārını

dest-i belā ırmağıdur:

1. dest-i belā ırmağıdur:-dur

Gazel 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bela çölünün ırmağı. II Âşığın gözü.

Şorsañ ey dil 'aynumı deşt-i belā ırmağıdur
Lāleveş dāğıyla sīnem ḡam zemīni bāğıdur

dest-i cevrüñden:

1. dest-i cevrüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 72

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eziyet, zulüm eli. II Sevgilinin cefası, eziyeti, zulmü.

Sīnemüñ ḡānūnına el ursa ger ḡam muṭribi
Dest-i cevrüñden ide bezm-i belāda nāleler

2. dest-i cevrüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 126

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eziyet, zulüm eli. II Sevgilinin cefası, eziyeti, zulmü.

Sen melek-sīmā perīdür mülk-i dilde ḡānumuz
Dest-i cevrüñden irüpdür göklere efḡānumuz

dest-i ḡamda:

1. dest-i ḡamda:-da

Murabba 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gamin, kederin eli. II Sevgilinin cefası, eziyeti, zulmü.

Müm olurdu dest-i ğamda cigerüm olsa hadīd
Kaᅅı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

dest-i ğam-ı cihāndan:

1. dest-i ğam-ı cihāndan:-dan

Gazel 274

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın gamının, kederinin eli. II Dünyanın gamı, kederi.

Dest-i ğam-ı cihāndan bulsañ Cenābī fırsat
Pāy-ı serīr-i şāha bir şikāyet eyle

dest-i hāra:

1. dest-i hāra:-a

Gazel 188

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Dikenin eli.

Uyma ey meh ğayra kim çāk itdi ceyb-i 'ārını
Dest-i hāra virdügiyçün sehv ile dāmān gül

dest-i hicrān:

1. dest-i hicrān:

Murabba 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Ayrılık eli. II Sevgiliden ayrı kalma, uzak olma.

Dest-i hicrān dem-be-dem şabrum yaqasın pāreler
Hār u hāsdur bisterüm bālīn bu seng-i hāreler

dest-i himmetle:

1. dest-i himmetle:-le

Gazel 243

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gayret, çaba eli.

Cenābī dest-i himmetle tūtaldan dāmen-i 'aşkuñ
Giyüp cevruñ libāsını çıkardı baş yaqasından

dest-i kader:

1. dest-i kader:

Gazel 196

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kader eli. II Allah.

Mihr ü māhuñ yaqmadın dest-i kader kändilini
Şem'veş nār-ı ğam-ı 'aşkuñla ben sūzān idüm

dest-i kazā:

1. dest-i kazā:

Gazel 214

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah.

Hāk-i cismüm olmadan kālīb daᅅı dest-i kazā
Āb-ı 'aşk-ı pāk ile taᅅmīr kıldı tıynetüm

2. dest-i kazā:

Gazel 196

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaza eli; kaderin gerçekleşme anı.

Katlüme şimşirini tiz itmedin dest-i kazā
Ben kılcuñ altına teslim olur qurbān idüm

3. dest-i kazādan:-dan

Gazel 283

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kader eli. II Allah'ın takdiri.

Ĝam belāsın Kays-ı 'aşık çekmedin endāmına
İrmedin dest-i kazādan seng-i miᅅnet cāmına

dest-i kazādan atılan tīr-i belā irüşür:

1. dest-i kazādan atılan tīr-i belā irüşür:

Gazel 181

Mısra: 7

Kelime Tipi: Atasözü

*Kaza elinden çıkan bela oku hedefine ulaşır:
"Alın yazısı değiştirilmez." anlamında Tanrı
kaderimize ne yazdıysa onun zamanı gelince
gerçekleşeceğini anlatan söz.*

İrüşür dest-i kazādan atılan tīr-i belā
Saña ey dil sen gerekse pāy-te-ser āhen ol

dest-i melâhatdür:

1. deşt-i melâhatdür:-dür

Gazel 364

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik çölü. II Sevgilinin güzel yüzü.

Yüzüñ deşt-i melâhatdür gözüñ şir-i jiyânında
Kara zülfüñ midür cânâ ol arslânuñ siyâh güşü

dest-i pür-zür-ı havâdisle:

1. dest-i pür-zür-ı havâdisle:-le

Gazel 217

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hadiselerin güçlü eli. II Günlük hayattaki kötü olaylar, haberler.

Dest-i pür-zür-ı havâdisle yıkılsa bir binâ
Zâr göñlüm hânesi cism-i harâbum şanuram

dest-i sînem:

1. deşt-i sînem:-m

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşğın) sine çölü.

Kurmayınca şâh-ı aşkuñ bilmedüm otağın
Deşt-i sînem dil-güşâ hayl-i gama yaylağ imiş

destin çeküp:

1. destin çeküp:-üp

Gazel 260

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

El çekmek; vazgeçmek, ilgisini kesmek.

‘Âr u nâmından Cenâbî himmeti destin çeküp
İhtiyâr itdi ğam-ı aşkuñda rüsvâ meşrebin

destinde tutmuş:

1. destinde tutmuş:-miş

Gazel 288

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Elinde tutmak.

Bir kalendardür felek küyuñ tolanur ey melek
Mâhdan destinde tutmuş bir mücellâ âyine

destinden güher İşâr ider:

1. destinden güher İşâr ider:-er

Gazel 330

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Elinden inciler saçmak. II İnci gibi değerli ve güzel şiirler yazmak.

Cenâbî ben de destinden güher İşâr ider dâyim
Şeh-i Rûmuñ ayağına görüñ bu nazm-ı dürr-pâşı

destüñden virme:

1. destüñden virme:-me

Gazel 177

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak; hiç terk etmemek, vazgeçmemek.

Cenâbî şöhet-i pîr-i muğânı virme destüñden
Ki her bir rindi olmışdur emîr-i kâmrândan yig

devâ eyler:

1. devâ eyler:-r

Gazel 323

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şifa vermek, iyileştirmek.

La'l-i cân-bağşuñ devâ eyler mi tiryâkın şunup
Ef'i-i zülfüñ şunarsa baña zehr-i mârını

devlet:

1. devlet:

Gazel 93

Mısra: 5

Mutluluk, saadet.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı hasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâğı var

2. devletüm:-(ü)m

Gazel 214

Mısra: 2

Baht, talih.

İtmege şerh-i derūnum yāra yokdur fırsatım
Rast bildüm anı kim başumda yokdur devletüm

3. devlet:

Gazel 245

Mısra: 10

Baht, talih.

Ey Cenābī dergeh-i pīr-i muğāna yüz sürüp
Devlet el virdi baña ʔutdum sa'ādet küşesin

4. devlet:

Gazel 312

Mısra: 7

Büyüklük, ululuk; kudret.

Ehl-i fažuñ ʔidmetin sen saña devlet fehm idüp
Dün olma şoḥbet idüp sifle-i nā-çiz ile

5. devletünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 51

Mısra: 2

Saltanat, iktidar. II Devir, zaman.

Her gicem bir ʔadr-i ekber tālī'üm pīrūzdur
Devletünde ʔamdü li'llāh her günüm nev-rūzdur

6. devletin:-i, -n

Gazel 110

Mısra: 9

Mutluluk, saadet. II Baht, talih.

Buldı sāyeñ devletin alup Cenābī yanuñı
Sen hümā-yı nāzdan olmağa ol dūr istemez

7. devletünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 28

Mısra: 2

Saltanat, iktidar. II Devir, zaman.

Cām-ı derdüñ nüş idüp anlar ki mestān oldılar
Devletünde her biri Cemşid-i devrān oldılar

8. devletünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 208

Mısra: 8

Saltanat, iktidar. II Devir, zaman.

Bende-i dergāhuñ oldum ʔusrev-i dehrem yine
Devletünde oldı şāhum milket-i ʔrān benüm

9. devletünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 264

Mısra: 10

Saltanat, iktidar. II Devir, zaman.

Gāh vaşluñ egledi ben 'āşıkı geh fürkatüñ
Devletünde sürilür devrān devrān üstine

10. devlet:

Gazel 13

Mısra: 5

Mutluluk, saadet. II Baht, talih. II İzzet, yücelik.

ʔāk-pāyüñ kuhlidür devlet gözine tütüyā
Pāy-būsuñ şevketiyle buldı şöhret bu cenāb

devlet kapaşu:

1. devlet kapaşu:

Gazel 345

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baht, talih; mutluluk, saadet kapaşu.

Āsitānuñ ʔākidür başumda tāc-ı iftiḥār
Bārgāh-ı 'izzetüñdür baña devlet kapaşu

devlet-ḥ'āhumuz:

1. devlet-ḥ'āhumuz:-(u)muz

Gazel 39

Mısra: 6

Makam, mevki ve servet düşküñü.

Diyār-ı miḥnet ile sözüñ olsam n'ola serdārı
Ġam-ı 'aşkuñ gibi cānā çü devlet-ḥ'āhumuz vardur

devlet-i 'adlūñde:

1. devlet-i 'adlūñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 251

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Adaletli yönetim.

Devlet-i 'adlūñde şāhum güldi her ağlar ki var
'Āşık-ı Ġam-gīn durur ancak hemānā dil-ḥazīn

devlet-i 'aşkuñda:

1. **devlet-i 'aşkuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 286

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının mutluluğu, saadeti.

Gevher-i vaşluñ için yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

2. **devlet-i 'aşkuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 347

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının saltanatı.

Kışsa-i hâlât-ı Kays-ı bî-dili güş eylemem
Devlet-i 'aşkuñda görsün her kişi devrânını

devlet-i Cemşide:

1. **devlet-i Cemşide:-e**

Gazel 214

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cemşid'in makamı; ululuğu.

Āsitānuñ kullığıdır saltanat ben bendeye
Devlet-i Cemşide virmem küyuñ içre zilletüm

devlet-i dehr-i deniden:

1. **devlet-i dehr-i deniden:-den**

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Alçak dünyanın mutluluğu; zenginliği, malı
mülkü.

Cenābī devlet-i dehr-i deniden el çeküp ey meh
Mezallet küyünüñ demler durur kim hāk-i rāhıdur

devleti sür:

1. **devleti sür:**

Muhammes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Mutluluğu yaşamak. II Saltanatı sürdürmek.

Düşmenüñ başına çarhuñ şad-belā vü nekbeti
Cân-ı 'ālemsin şehā sür 'izzetile devleti

devlet-i vaşluñla:

1. **devlet-i vaşluñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 150

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma saadeti, mutluluğu.

Devlet-i vaşluñla şāhum ser-firāz olan kuluñ
Şād-māndur her nefesde dīde-i giryānı yok

devletlü sultānum:

1. **devletlü sultānum:-(u)m**

Gazel 212

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüce padişah, hükümdar. II Sevgili.

Cihān güzārına dā'im vücūduñdur viren zīnet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sultānum

devlet-serāñuñ çerāğı pür-nür u fer olsun:

1. **devlet-serāñuñ çerāğı pür-nür u fer olsun:**

Gazel 356

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Dilek ve Temenni**

Mutluluk, talih, baht sarayının mumu nurlu,
parlak olsun. II "Mutluluğun daima devam etsin,
talihin iyi olsun." anlamlarında iyi dilek sözü.

Devlet-serāñuñ olsun pür-nür u fer çerāğı
Yandukça māh u mihrüñ şām u seher çerāğı

devr:

1. **devründe:-(ü)ñ, -de**

Gazel 356

Mısra: 6

Dönme, dönme dolaşma. II Zaman, vakit.

Sönsün ocağı 'ayşuñ ey çarh-ı bî-hüner kim
Devründe şu'le virür her bed-güher çerāğı

2. **devrindeki:-i, -(n)de, -ki**

Gazel 73

Mısra: 8

Saltanat, iktidar. II Devir, zaman.

Nergise bak 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergäleler

devr eyledükçe:

1. **devr eyledükçe:-dükçe**

Gazel 356

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Devr eyledükçe mâhum pervâneler çerâğı
Karşuñda yana tursun şems ü kamer çerâğı

devr eyle:

1. **devr eylemiş:-miş**

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak. II Çevrelemek, sarmak.

Halka-i zülfün ne hoş devr eylemiş hâl-i hadün
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir duzağ zâğ

2. **devr eylemiş:-miş**

Gazel 324

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çevrelemek, sarmak.

Haft-ı müşgînuñ gelüp devr eylemiş ruḥ-sâruñı
Kıldıñ ey gül yine pür reyḥân-ıla gülzâruñı

3. **devr eylesün:-sün**

Gazel 191

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Köçegidür nükte-i 'aşkuñ bugün devr eylesün
Dil kulağına hilâl-i çarḥı mengüş idelüm

devr iden:

1. **devr iden:-en**

Gazel 153

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dönen, dolaşan (şey). II Elden ele geçen şey.

Çeşm-i hün-efşânumuñ güş eyle cânâ vaşfını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymâya bak

devr iderse:

1. **devr iderse:-er, -se**

Gazel 321

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dönmek, dönüp dolaşmak.

Ay ile gün devr iderse ger bu çarḥ-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin mâh-manzar dil-beri

devr it:

1. **devr itdi:-di**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dönmek, dönüp dolaşmak.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihâyet bulmadı
Âfitâbum gerçi dirler her işe pâyân olur

2. **devr itmese:-me, -se**

Gazel 120

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dönmek, dönüp dolaşmak.

Gice olmaz kim göñül her meclisi devr itmese
Tâb-ı şem-i 'arızuñ görmek diler pervânemüz

devrân:

1. **devrân:**

Gazel 208

Mısra: 2

Felek.

Âh kim nüş itmege kınum diler hicrân benüm
Katlüme her küşeden tîğın biler devrân benüm

2. **devrân:**

Gazel 7

Mısra: 1

Felek. II Baht, talih.

Şerbet-i kıhrın şunar her kâsedden devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân baña

devrân üstine devrân sürülür:

1. **devrân üstine devrân sürülür:-(i)l, -(ü)r**

Gazel 264

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çok huzurlu olmak, huzur ve refah içinde yaşamak.

Gâh vaşluñ egledi ben 'âşıkı geh fūrkatüñ
Devletüñde sürilür devrân devrân üstine

devrânını görsün:

1. devrânını görsün:-sün

Gazel 347

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bahtını, kaderini yaşamak.

Kışsa-i hâlât-ı Kays-ı bî-dili güş eylemem
Devlet-i 'aşkuñda görsün her kişi devrânını

devr-i 'aşkuñda:

1. devr-i 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 234

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının devri, zamanı.

Kûze-i çeşmüm degül hâlî hemîşe âbdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük hâlet-i dülâbdan

devr-i cihâni:

1. devr-i cihâni:-i

Muhammes 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyanın dönüşü, feleğin çark etmesi.

Geh nüş-ı pür-şafâ vü gehî nîş-i bâ-halel
Devr-i cihâni hayra görüp kılmagıl cedel

devr-i gülde:

1. devr-i gülde:-de

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül vakti, gül mevsimi, ilkbahar. II Gençlik, güzellik dönemi.

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luftı yârdan
Üstüme mey şöhetinde verd-i hândân yağdurur

devr-i hatt:

1. devr-i haţtuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağındaki ayva tüylerinin zamanı (varlığı).

Devr-i haţtuñda ne korhu düzağından hecriñüñ
Bes nûvîd-i mağfîret bu âyet-i Gufrân baña

2. devr-i haţtuñda:-(u)ñ, -da

Tahmis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağındaki ayva tüylerinin zamanı (varlığı).

Gülşen-i hüsnüñ katında yâd-ı rıdvân itmeyem
Göz açup devr-i haţtuñda seyr-i reyhan itmeyem

devr-i ruhunda:

1. devr-i ruhuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının devri, zamanı.

Lâyık mıdur ey mâh-rû devr-i ruhuñda kim ola
Gayırlara mihrüñ senüñ Harfî kuluñ nâ-kâm ola

devr-i rûzgâr:

1. devr-i rûzgâr:

Muhammes 2

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Felek.

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü i'tibâr
İnsâna luft bu mı ayâ devr-i rûzgâr

deyr:

1. deyr:

Gazel 157

Mısra: 4

Kilise, manastır.

Sen Mesîhâ-dem şanem haddinde zülfüñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zunnâra şevk

devr-i âlem ehline:

1. **deyr-i 'âlem ehline:-i,-(n)e**

Gazel 326

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cihan kilisesinin ehli.

Deyr-i 'âlem ehline yâhû diyüp nüş eyledüm
Nakş-ı ğamdan sâde kıldum cân u göñlüñ câmını

deyr-i 'âlemde:

1. **deyr-i 'âlemde:**

Gazel 323

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihanın kilisesi.

Deyr-i 'âlemde göreliden sen şanem dîdârını
Dest-i 'aşkuñla kuşandum zülfüññ zünnârını

deyr-i 'aşkuñ:

1. **deyr-i 'aşkuñ:-(u)ñ**

Gazel 326

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşkın kilisesi.

Deyr-i 'aşkuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnâmını
Şundi her büt destüme câm-ı sürür encâmını

deyr-i ğamda:

1. **deyr-i ğamda:-da**

Gazel 322

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder kilisesi.

Deyr-i ğamda çalınurken erġanün-ı âh-ı dil
Yire çaldı işidüp Nâhîd çengî sâzını

deyr-i mahabbetde:

1. **deyr-i mahabbetde:-de**

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk kilisesi.

Şadâ-yı sine-süz-ı erġanünü istimâ' itmez
Şu kim deyr-i mahabbetde ġamuñ şâdını ġüş eyler

dıraht-ı mîve-bâr:

1. **dıraht-ı mîve-bâr:**

Gazel 122

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Meyve veren ağaç. II Verimli, mutlu, sağlıklı,
huzurlu insan.*

Bir dıraht-ı mîve-bâr idük ħazân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bârı n'eylerüz

dıraht-ı sâye-versin:

1. **dıraht-ı sâye-versin:-sin**

Gazel 258

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gölgesi olan ağaç. II Etrafindakileri koruyan,
lütufkâr padişah.*

Bir dıraht-ı sâye-versin berg ü bâruñ her nefes
Bâġ-bân-ı luţf-ı Ħakķ bād-ı fenâdan şaklasun

di:

1. **dimiş:-miş**

Gazel 20

Mısra: 1

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

2. **dirler:-r, -ler**

Gazel 39

Mısra: 2

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Dime taķvâdan ey zâhid bizüm âġâhumuz vardur
Göñül dirler velî Ħakķa bir uğrı râhumuz vardur

3. **didügüñ:-düg, -(ü)ñ**

Gazel 42

Mısra: 8

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Âyîne gibi 'aks-i ruġ-ı yâr gösterür
Başdan ayaġa mey didügüñ pür-şafâ durur

4. **dirler:-r, -ler**

Gazel 55

Mısra: 6
...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Bugün bir câmdan içdüm şarâb-ı 'aşk-ı yâri kim
Ser-i Dârâ vü Cem dirler anuñ iki hâbâbidur

5. **dirler:-r, -ler**

Gazel 83

Mısra: 1

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

İrem bâğını 'aşıklar ruh-ı cânânedür dirler
Sa'âdet gencine mesken dil-i dîvânedür dirler

6. **dirsem:-r, -se, -m**

Gazel 92

Mısra: 12

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Mey yirine hûn-ı dil şatar gamuñ evbâşına
Yaraşur dirsem Cenâbî çeşmüme mey-hâneler

7. **didüğün:-düg, -(ü)n**

Gazel 108

Mısra: 6

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

La'l-i nâbuñ cür'asıdur göñlümi hurrem iden
Vir ne câm-ı mey didüğün hâtırım şâd eylemez

8. **disem:-se, -m**

Gazel 271

Mısra: 2

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Kâkül-i 'anber-feşânuñ hâdd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mâh-ı gerdün üstine

9. **didiler:-di, -ler**

Gazel 325

Mısra: 7

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Mısr-ı hûsnüñde kaşuña didiler zü'n-nündür
Nile nisbet eyleyenler gözlerüm ırmağını

10. **dirler:-r, -ler**

Gazel 333

Mısra: 4

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Bir nazar içinde kıldum iki 'âlem seyrini
Ad-ıla dirler baña kevn ü mekânuñ yügrüğü

11. **dinse:-n, -se**

Gazel 336

Mısra: 10

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Ğubâr-ı hañûñe hayrân olupdur
Cenâbîye 'aceb mi dinse bengî

12. **dimem:-me, -m**

Tahmis 2

Mısra: 3

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Yüzüñe lâle dimem ki gül-i hûd-rûdur bu
Nice kâkül nice mü sünbül-i hoş-bûdur bu

13. **didi:-di**

Gazel 16

Mısra: 2

Söylemek, demek.

Pâyüñe yüz sürdüğün hâküñ görüp ay âfitâb
Reşk idüp cânım didi yâ leytenî küntü türâb

14. **dime:-me**

Gazel 18

Mısra: 7

Söylemek, demek.

Za'fum görüp gamuñda döndüñ hayâle dime
Bir nâ-tüvânı kılma pîl-i demâna nisbet

15. **didi:-di**

Gazel 21

Mısra: 9

Söylemek, demek.

Göricek didi Cenâbî müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şağın dâmenüñi hâra meded

16. **didiler:-di, -ler**

Gazel 21

Mısra: 6
Söylemek, demek.

Gördiler zevrak-ı dil baħr-ı sirişkümde gezer
Didiler ƙan deñizi dide-i ħün-bāra meded

17. **dir:-r**
Gazel 36
Mısra: 5
Söylemek, demek.

Dir lebün altında cānā ħāl-i ŧirīnün gören
Beççe-i Hindū durur kim tenge-i ħurmā çeker

18. **dime:-me**
Gazel 39
Mısra: 1
Söylemek, demek.

Dime taƙvādan ey zāhid bizüm āgāhumuz vardur
Göñül dirler velī Ĥaƙƙa bir uğrı rāhumuz vardur

19. **dir:-r**
Gazel 42
Mısra: 9
Söylemek, demek.

Sen gül ƙatında bende Cenābīyi dir gören
Serv ayağına büse virür bir giyā durur

20. **didi:-di**
Gazel 47
Mısra: 1
Söylemek, demek.

Her gören yanumca yāri didi cānın gezdürür
Seyr-i ālem ƙılmağa ruĥ-ı revānın gezdürür

21. **didi:-di**
Gazel 48
Mısra: 3
Söylemek, demek.

Her gören yaşum didi kūyuñda ey ħūrī-nijād
Ravza-i cennetde güyā selsebīl irmağıdur

22. **dirsin:-r, -sin**
Gazel 50

Mısra: 5
Söylemek, demek.

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsinsin azdur
Ben belā-keş 'āşıƙa ey zulm-pīşe bu nedür

23. **dir:-r**
Gazel 51
Mısra: 6
Söylemek, demek.

Nür u fer virseñ n'ola māh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'ārīzūñ mihr-i cihān-efrūzdur

24. **didümse:-dü, -m, -se**
Gazel 52
Mısra: 3
Söylemek, demek.

Sevdüm seni didümse oldı ziyāde cevruñ
Bī-mücib-i cināyet ƙula sitem günehdür

25. **didi:-di**
Gazel 62
Mısra: 6
Söylemek, demek.

Tirūñle ten-i zārımı pür-raĥne görüp ğam
Didi ki belā murgına bir ħüb ƙafesdür

26. **didüm:-dü, -m**
Gazel 69
Mısra: 3
Söylemek, demek.

Muƙavves ƙaşlaruñ gördüm didüm ey māh-ı
hercāyī
Sipihri 'izz ü nāz üzre iki müŧgīn hilālüm var

27. **didi:-di**
Gazel 75
Mısra: 6
Söylemek, demek.

Ƙaşuñ mihrābını gördükde 'āşıƙ
Ta'accübden didi Allāhu ekber

28. **dirsin:-r, -sin**
Gazel 86

Mısra: 5
Söylemek, demek.

Eşk-i dîdem tañ mı dirsın yâra gitse arayı
Meylgâhı âb-ı cüyüñ ey kamer-ruḥ yaradur

29. **dise:-se**
Gazel 92
Mısra: 5
Söylemek, demek.

La'lüñ için sevdiğüm yok dise dil ma'zür tüt
Eksük artuḥ söz ider 'âdet dürür dîvâneler

30. **disünler:-sün, -ler**
Gazel 94
Mısra: 10
Söylemek, demek.

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirîğ itme benüm şâhum
Ki 'âlemler disünler kim Cenâbîye nigâhı var

31. **didi:-di**
Gazel 99
Mısra: 13
Söylemek, demek.

Küyün içre dil-bere Ḥarfî n'ider didüm didi
Gülşen içre ḥoş-nevâ bir bülbül-i bî-cândur

32. **didigüm:-dig, -(ü)m**
Gazel 99
Mısra: 2
Söylemek, demek.

Ğam şebinde şubha dek işüm gücüm efgândur
Ḥak güvâhum şanma cânâ didigüm yalandur

33. **didüm:-dü, -m**
Gazel 99
Mısra: 13
Söylemek, demek.

Küyün içre dil-bere Ḥarfî n'ider didüm didi
Gülşen içre ḥoş-nevâ bir bülbül-i bî-cândur

34. **didi:-di**
Gazel 100

Mısra: 2
Söylemek, demek.

Didüm senden gelen cânâ belâdur
Didi kim saña benden bil 'aḫâdur

35. **didi:-di**
Gazel 100
Mısra: 4
Söylemek, demek.

Didüm kim büse umar dil lebüñden
Didi ümmîd-i bîmârân şifâdur

36. **didi:-di**
Gazel 100
Mısra: 6
Söylemek, demek.

Didüm 'âşıklara raḥm u vefâ it
Didi 'âdet bize cevri ü cefâdur

37. **didi:-di**
Gazel 100
Mısra: 8
Söylemek, demek.

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

38. **didi:-di**
Gazel 100
Mısra: 10
Söylemek, demek.

Didüm gülzâr-ı küyüñda ne Ḥarfî
Didi kim bülbül-i nağme-serâdur

39. **didüm:-dü, -m**
Gazel 100
Mısra: 1
Söylemek, demek.

Didüm senden gelen cânâ belâdur
Didi kim saña benden bil 'aḫâdur

40. **didüm:-dü, -m**
Gazel 100

Mısra: 3
Söylemek, demek.

Didüm kim buse umar dil lebüñden
Didi ümmîd-i bîmârân şifâdur

41. **didüm**:-dü, -m

Gazel 100

Mısra: 5

Söylemek, demek.

Didüm 'âşıklara rahm u vefâ it
Didi 'âdet bize cevır ü cefâdur

42. **didüm**:-dü, -m

Gazel 100

Mısra: 7

Söylemek, demek.

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

43. **didüm**:-dü, -m

Gazel 100

Mısra: 9

Söylemek, demek.

Didüm güzâr-ı küyuñda ne Ĥarfî
Didi kim bülbül-i nağme-serâdur

44. **didiler**:-di, -ler

Gazel 105

Mısra: 7

Söylemek, demek.

Geldi ĥatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâĥiş yañlış cevâba beñzer

45. **didüm**:-dü, -m

Gazel 105

Mısra: 7

Söylemek, demek.

Geldi ĥatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâĥiş yañlış cevâba beñzer

46. **dir**:-r

Gazel 105

Mısra: 9
Söylemek, demek.

La'l-i lebüñ göricek şevķ ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici kanlu şarâba beñzer

47. **dirsem**:-r, -se, -m

Gazel 130

Mısra: 4

Söylemek, demek.

Şem'-i ruĥuñ ġamıyla yandı derün-ı sînem
Taķrîre yok mecâlüm dirsem zebâna gelmez

48. **didi**:-di

Gazel 140

Mısra: 7

Söylemek, demek.

Dehri pür-insân-ıla gördükde bir 'ârif didi
Dürlü ezhâr-ıla memlü bir müzeyyen bâġ imiş

49. **dirler**:-r, -ler

Gazel 140

Mısra: 10

Söylemek, demek.

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murġ-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlaġ imiş

50. **di**:

Gazel 144

Mısra: 9

Söylemek, demek.

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey ġazal
Yoluña cânlar virür bir 'âşıķ-ı ser-bâz imiş

51. **didi**:-di

Gazel 149

Mısra: 1

Söylemek, demek.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

52. **didi**:-di

Gazel 149

Mısra: 9
Söylemek, demek.

Ƙaddüñ görüp Cenābī didi ki naħl-i güldür
'Aşık gözine hecrüñ bāğ-ı leţāfet ancak

53. **didüm**:-dü, -m

Gazel 149

Mısra: 4

Söylemek, demek.

Zülfüñde haşır olurken mizān-ı 'aqla girdüm
Ƙaddüñ görüp didüm kim rüz-ı kıyāmet ancak

54. **dir**:-r

Gazel 149

Mısra: 5

Söylemek, demek.

Åh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cânım
Cānān elinden ey dil bu bir şikāyet ancak

55. **dir**:-r

Gazel 164

Mısra: 8

Söylemek, demek.

Ƙabül it sâz-ı 'aşkuñ saña pendin
Ki dir nâ-sâz-ıla olma hem-âheng

56. **didi**:-di

Gazel 177

Mısra: 10

Söylemek, demek.

O cāy-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şüretde cüvāndan yig

57. **didiler**:-di, -ler

Gazel 178

Mısra: 4

Söylemek, demek.

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür gonceden
nâzük
Görenler haţţ-ı nev-hizüñ didiler kim çemenden yig

58. **dir**:-r

Gazel 181

Mısra: 6
Söylemek, demek.

Ƙudretüñ irürse āb ur âteşine herkesüñ
Yağmağa her bulduğunu saña kim dir küñhen ol

59. **diyem**:-(y)em

Gazel 209

Mısra: 1

Söylemek, demek.

Gözüñ aşübını ben kavm ile kâşāne diyem
Kec-hayālin kaçuñuñ ÇİN ü Ğorāsāna diyem

60. **diyem**:-(y)em

Gazel 209

Mısra: 2

Söylemek, demek.

Gözüñ aşübını ben kavm ile kâşāne diyem
Kec-hayālin kaçuñuñ ÇİN ü Ğorāsāna diyem

61. **diyem**:-(y)em

Gazel 209

Mısra: 4

Söylemek, demek.

Vireyin cüy-ı belādan göze deryā haberin
Ğurkat-ı nār-ı ğamuñ sîne-i süzāna diyem

62. **diyem**:-(y)em

Gazel 209

Mısra: 6

Söylemek, demek.

Baş koşar zülfüñ ile Rüm-ı 'izāruñda haţţuñ
Yüz karasını anuñ ehl-i Ƙaramana diyem

63. **diyem**:-(y)em

Gazel 209

Mısra: 8

Söylemek, demek.

Lebüñ öpsem luğatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şāh-ı suñandāna diyem

64. **diyem**:-(y)em

Gazel 209

Mısra: 10
Söylemek, demek.

Ġam-ı 'aşkuñda Cenābī o mehūñ zārılığum
Demi düşdükde yine āh ile efgāna diyem

65. **didi:-di**
Gazel 212
Mısra: 9
Söylemek, demek.

Cenābī şahn-ı gülşende görüp reftāruñı didi
Ĥırāmān ol benüm servüm yüzi bāğ ile büstānum

66. **diñ:-ñ**
Gazel 220
Mısra: 4
Söylemek, demek.

Nār-ı ĥasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebāb
Ayağ ayak bezme gelsün diñ şarāb eglennesün

67. **didi:-di**
Gazel 230
Mısra: 10
Söylemek, demek.

Göricek nazm-ı güher-bār-ı Cenābīyi o şāh
Vaşf-ı la'lümle didi şāhib-i dīvān olsun

68. **dir:-r**
Gazel 241
Mısra: 5
Söylemek, demek.

Ruĥuñ seyrān iden dir kim gör ol mahbūb-ı devrānı
Cemāl-i bā-kemāl ile şeh-i ĥürşid-i şevketsün

69. **didi:-di**
Gazel 263
Mısra: 8
Söylemek, demek.

Sen meh-i dehre mukābil olduğımı āyīne
İşidüp ĥürşid didi yokdur anda āb-ı rū

70. **dirler:-r, -ler**
Gazel 263

Mısra: 1
Söylemek, demek.

'Anberīn zūlfūñde dirler var vefādan baña bū
Aradum ben bulmadum ey māh-çihre mūm-be-mū

71. **dir:-r**
Gazel 271
Mısra: 13
Söylemek, demek.

Sīnem üzre Ĥarfīyā dir kıanlı dāğum seyr iden
Lālelerdür bitdi yir yir şahn-ı hāmūn üstüñe

72. **dimez:-mez**
Gazel 272
Mısra: 12
Söylemek, demek.

Bend-i zūlfūñde Cenābī görelı kendın esīr
Dimez ey serv-i revānum benı āzād eyle

73. **dirler:-r, -ler**
Gazel 272
Mısra: 3
Söylemek, demek.

Şeh-i iklīm-i melāĥat seni dirler sensin
Ĥoma 'āşıklara zulm ide ġamuñ dād eyle

74. **di:**
Gazel 275
Mısra: 8
Söylemek, demek.

Dil-i şūrīdemi bulsañ muqayyed bend-i zūlfūñde
O bī-sāmāna benden di ki yirūñde kıarār eyle

75. **didi:-di**
Gazel 277
Mısra: 7
Söylemek, demek.

Gören çeşmümle didi cism-i ĥākūm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

76. **didi:-di**
Gazel 284

Mısra: 7
Söylemek, demek.

Ben gedāya nice bir cevr ü cefā didüm didi
Pādişāhlar yoğ yire zulm eylemezler çākere

77. **didüm**:-dü, -m

Gazel 284

Mısra: 7

Söylemek, demek.

Ben gedāya nice bir cevr ü cefā didüm didi
Pādişāhlar yoğ yire zulm eylemezler çākere

78. **diyenler**:-(*y*)en, -ler

Gazel 285

Mısra: 7

Söylemek, demek.

Kaşları yārūñ meh-i nevdür diyenler 'āşıkuñ
Ebr-i ğamdur dīdeler āh-ı felek-fersāsına

79. **dirler**:-r, -ler

Gazel 287

Mısra: 10

Söylemek, demek.

Āşiyān itdi Cenābī ol hümā dil-hānesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vīrānei

80. **diñ**:-ñ

Gazel 288

Mısra: 5

Söylemek, demek.

Fenn-i 'aşk ta'līmın alsun Kaýsa diñ bizden gelüp
Başu buyruk gezmesün kolayına kolayına

81. **dirmiş**:-r, -(i)miş

Gazel 288

Mısra: 1

Söylemek, demek.

Beñzerem dirmiş meh-i nev rā kaşuñuñ yāyına
Kendüzin yüksek tutar ğāyetde güldüm rāyına

82. **didiler**:-di, -ler

Gazel 292

Mısra: 5
Söylemek, demek.

Elif kaddūñ didiler nūn kaşuñ
'Aceb mi beñzedem zūlfūñi dāla

83. **didi**:-di

Gazel 301

Mısra: 12

Söylemek, demek.

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm ğarık
Bir iki insān helāk olmuş didi Ceyhūnda

84. **didiler**:-di, -ler

Gazel 305

Mısra: 10

Söylemek, demek.

Görenler cāme-i āl ile yāri
Didiler girdi çak boyınca kana

85. **dimişler**:-miş, -ler

Gazel 306

Mısra: 17

Söylemek, demek.

Dimişler saña ağyāruñ seni sevmez diyü Ğarfī
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

86. **didi**:-di

Gazel 311

Mısra: 3

Söylemek, demek.

Cām-ı hüsñüñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Kanzil olmuş yatar uğradum iki ser-hoşa

87. **didiler**:-di, -ler

Gazel 321

Mısra: 6

Söylemek, demek.

Ğün-ı ā'dā dökmede şāhum 'Alilük eyledüñ
Sendedür bī-şek didiler zū'l-fikār-ı Haydarī

88. **diyüp**:-y, -üp

Gazel 326

Mısra: 3
Söylemek, demek.

Deyr-i 'âlem ehline yâhû diyüp nûş eyledüm
Nakş-ı ğamdan sâde kıldum cân u göñlüñ câmını

89. **didi:-di**
Gazel 335
Mısra: 9
Söylemek, demek.

Göricek elde Cenâbî didi tiğ-ı sitemüñ
Sîne-i 'uryân gelürüm qarşu saña çal beni

90. **dirmiş:-r, -(i)miş**
Gazel 350
Mısra: 3
Söylemek, demek.

Bahr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenârın bulmadum
Gör beni pâyânı yok deryâya virdüm göñlümi

91. **didüm:-dü, -m**
Gazel 360
Mısra: 2
Söylemek, demek.

Görüp yâkütuñ üstinde müretteb haţt-ı reyhânı
Didüm müşğın giyâ tütmiş kenâr-ı Âb-ı hayvânı

92. **didüm:-dü, -m**
Gazel 363
Mısra: 2
Söylemek, demek.

Süvâr olmuş semendine görüp ol şûh-ı fettânı
Didüm şemşir-i hüsnile tutar âhir bu meydânı

93. **dirler:-r, -ler**
Gazel 364
Mısra: 10
Söylemek, demek.

Dırâz itme elüñ Harfî bu dehrüñ h^vân-ı luţfına
Ki zehr-âlüd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nûşı

94. **didi:-di**
Gazel 365

Mısra: 9
Söylemek, demek.

Harfiyâ didi gören yâruñ 'izârında haţın
Kıpladı ceş-i Habeş hıţta-i mülk-i Huteni

95. **dirseñ:-r, -(i)se, -ñ**
Gazel 366
Mısra: 7
Söylemek, demek.

Zür-ı bâr-ı çarh müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sînesin sen deste-i hâven gibi

96. **dir:-r**
Gazel 370
Mısra: 1
Söylemek, demek.

Mü'min ü kâfir Yahüdî bunu dir Mevlâ haķı
Kim büt-i 'ısr-ı nefessin Hażret-i Mûsâ haķı

97. **dirler:-r, -ler**
Gazel 31
Mısra: 10
...diye söylemek, ... diye anlatmak.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihâyet bulmadı
Âfitâbum gerçi dirler her işe pâyân olur

98. **dirler:-r, -ler**
Gazel 83
Mısra: 2
...diye söylemek, ... diye anlatmak.

İrem bâğını 'aşıklar ruĥ-ı cânânedür dirler
Sa'âdet gencine mesken dil-i dîvânedür dirler

99. **dirler:-r, -ler**
Gazel 83
Mısra: 4
...diye söylemek, ... diye anlatmak.

Görenler hâlet-i şevkum ruĥ-ı gülgün-ı dil-dâra
Özin şem'e şalar dâyim beni pervânedür dirler

100. **dirler:-r, -ler**
Gazel 83

Mısra: 6
...diye söylemek, ... diye anlatmak.

Lebünden cür'a şun sâkî bize ol ğam-zede olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çäre bugün peymânedür dirler

101. **dirler**:-r, -ler

Gazel 83

Mısra: 10

...diye söylemek, ... diye anlatmak.

Cenâbî şem'-i hüsnuñe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes yanadır dirler

102. **dirlerse**:-r, -ler, -(i)se

Gazel 83

Mısra: 9

...diye söylemek, ... diye anlatmak.

Cenâbî şem'-i hüsnuñe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes yanadır dirler

103. **diseñ**:-se, -ñ

Gazel 84

Mısra: 9

... diye sormak.

Ey serv-i ser-firâzum kimdür Cenâbî diseñ
Sâyeñle ülfet imiş bâğuñda bir giyehdür

104. **didügüm**:-düg, -(ü)m

Gazel 145

Mısra: 10

...olarak bilmek.

Seyr iden zülfüñ hevâsında Cenâbî âhını
Ey kamer-çal'at didügüm bād-ı 'anber-bîz imiş

105. **didüm**:-dü, -m

Gazel 244

Mısra: 2

Anlamak, idrak etmek.

Gördüm ol meh eylemiş ebrûlarını çîn çîn
Kullara kaçd-ı 'itâb eyler didüm hâkân-ı Çîn

106. **disüñ**:-süñ

Gazel 319

Mısra: 6
Demek, söylemek; anlatmak.

Diñle bir bir mâ-cerâsın 'aşkuñ ile çeşmümüñ
Da'vet eyle pâyüñe disüñ yaşım ırmağını

107. **dirseñ**:-r, -(i)se, -ñ

Gazel 176

Mısra: 7

İstemek.

Âhuñ okı ire dirseñ nişâne-i maķşûda
Ķaddüñ riyâzet ile bu yolda kemân gerek

108. **dirseñ**:-r, -(i)se, -ñ

Gazel 207

Mısra: 3

İstemek.

Ser-te-ser dünyâyı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel hırâma nâz-ıla ey Ķadd-i mevzûnum benüm

109. **dirseñ**:-r, -(i)se, -ñ

Gazel 294

Mısra: 7

İstemek.

Dil- perîşân olmasun dirseñ Cenâbî ey şanem
Zülfüñe el urmasun virme icâzet şâneye

110. **dir**:-r

Gazel 348

Mısra: 3

İstemek.

Âb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
YaĶma her bir gördügüñ sen âteş-i küñhen gibi

111. **didügüñ**:-düg, -(ü)ñ

Gazel 371

Mısra: 7

...diye adlandırmak.

Rüz u şeb sâlile meh eyyâm ü hefte didügüñ
VaĶt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem gibi

112. **dimesüñler**:-me, -süñ, -ler

Gazel 151

Mısra: 6
Demek, söylemek.

Vaşf-ı hüsnüñ eylemekde ko terennüm ideyin
Dimesüñler sen gülüñ kim bülbül-i güyâsı yok

113. **dirler:-r, -ler**

Gazel 6

Mısra: 8

...diye adlandırmak, ...diye vasıflandırmak.

Nüş idelden bezm-i ğamda ben maḥabbet
cāmını

Küy-ı bed-nāmīde dirler 'āşık-ı şeydā baña

114. **diriseñ:-r, -i, -se, -n**

Gazel 155

Mısra: 6

İstemek, arzu etmek.

Tekye-i dehr-i denīden kes ta'alluḡ riştesin
Saña ābdālum sunulsun diriseñ esrār-ı 'aşk

115. **dir:-r**

Gazel 244

Mısra: 16

Demek, söylemek.

'Ārızında seyr iden ḥālin Cenābī dil-berüñ
Dir Bilāle mesken oldı ravza-i ḥuld-ı berīn

116. **dir:-r**

Gazel 319

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Dir görenler sīnemüñ bu kanlu kanlu dāğını
Dil-güşā menzilde ḡurmuş şāh-ı ğam otağını

117. **dir:-r**

Gazel 365

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Bī-sütün-ı ğam-ı 'aşkda işiden nālemi dir
Uyarur ḥ^vāb-ı 'ademden bu fiğān kūh-keni

118. **dirler:-ler**

Gazel 83

Mısra: 8

...diye söylemek.

Dil-i bī-çāremi cānā görenler bend-i zülfüñde
Sezādur geçse zencīre bu bir dīvānedür dirler

119. **dirse:-r, -(i)se**

Gazel 2

Mısra: 9

İstemek, arzu etmek.

Naẓm-ıla şöhret bula dirse Cenābī bendesin
İtmesün kem ilṡifātın ḥusrev-i devrān aña

120. **dirseñ:-r, -(i)se, -ñ**

Gazel 139

Mısra: 12

Demek, söylemek.

Başuñ egme dānesine mākiyānāsā göñlü
Bu denī dünyāyı dirseñ olmaya saña kümes

dibā-yı Firengi:

1. **dibā-yı Firengi:**

Gazel 336

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Osmanlı piyasasında tutulan ince yünlü kumaş türü. Genellikle Avrupa'dan geldiği için "frenġ kumaş" olarak adlandırılmaktadır.

Ḳıyāmet ḡaddüñe k'ey kim yaraşur
Geh aṡlas ġāh dibā-yı Firengi

Dicle:

1. **Dicle:**

Gazel 194

Mısra: 5

Dicle Nehri.

Dicle gibi aḡıdup sīnemde eşk-i dīdemi
Bu ten-i vīrāneye bir şehr-i Bağdād eyledüm

2. **Dicle:**

Gazel 215

Mısra: 7

Dicle Nehri.

Aḡıtsun Dicle vü Şāṡṡı kenārında gözüm her dem
ġamuñda cism-i vīrānum benüm Bağdādımş
bildüm

3. Dicle:

Gazel 315

Mısra: 7

Dicle Nehri.

Dicle vü eşk-i revānumla beden şehrini ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yâ Bağdâda

Dicle-bâr itmek:

1. Dicle-bâr itmek:-mek

Gazel 302

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dicle Nehri gibi akıtmak. II Ağlatmak.

Bir meh-i Bağdâdinüñ bûy-ı vişâli şevkine
Bâğ-ı hecrinde dü-çeşmüm Dicle-bâr itmek nice

Diclenüñ 'aynı:

1. Diclenüñ 'aynı:

Gazel 346

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dicle'nin kendisi. II Dicle Nehri.

Gözlerüm yaş dökmede 'aynı geçelden Diclenüñ
Seyl-i 'âlem-gîre virdüm cismümüñ Bağdâdını

didâr:

1. didâruña:-(u)ñ, -a

Gazel 121

Mısra: 5

(Sevgilinin) yüzü.

Hamdülillâh cân virdük göz diküp didâruña
Gördük âbir hayr-ıla hatm olduğın encāmumuz

2. didâruma:-(u)m, -a

Gazel 293

Mısra: 4

(Âşğın) yüzü.

Gördigünce üstüme her dem yakalar çäk ider
'Âşık olup ey şanem gam merdümü didâruma

3. didâr:

Tahmis 1

Mısra: 25

(Sevgilinin) güzel yüzü.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şağın inanma kim

didâr gösterür:

1. didâr gösterür:-(ü)r

Gazel 187

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yüz göstermek; belirlemek, ortaya çıkmak. II
Çiçek açmak.*

Revnağ-ı bāzār-ı hüsni bulmasun diyü kesād
Yılda bir kez gösterür bülbüllere didâr gül

didâr-ı yâr:

1. didâr-ı yâri:-i

Gazel 309

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzü.

Küyına varsañ ey dil kılma şağın iķâmet
Huld-berîne bakma didâr-ı yâri gözle

2. didâr-ı yâri:-ı

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzü. II Allah'ın tecellisi.

Şal nazâr didâr-ı yâri hilkat-i eşyâda gör
Çeşm-i Mecnünüñ açarsañ şüret-i Leylâya bak

dîde:

1. dîdelerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 128

Mısra: 3

(Sevgilinin acımasız, zalim, gaddar) gözü.

Hün içmeyünce dîdelerüñ h~âba varmadı
Küffâr kında olsa olıma şarâbsuz

2. dîdelerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 307

Mısra: 5

(Sevgilinin acımasız, zalim, gaddar) gözü.

Yağmaya virdi dîdelerüñ kişver-i dili
Cân leşkeri çıkarsa yiridür qaravula

3. **dīde:**

Gazel 311

Mısra: 6

(Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışlar atan) gözü.

Ġamzesi nāvek şunar ebrūsı çekse yāyını
Ben nice dil virmeyin ol dīde ile ol kaşa

4. **dīdemüz:-müz**

Gazel 142

Mısra: 2

(Âşığın) gözü.

Bāde-i 'aşk-ıla pürdür sīnemüz mey-ḥāneveş
Kan sürür bezm-i belāda dīdemüz peymāneveş

5. **dīdeler:-ler**

Gazel 198

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

Seyrine tākat getürmez dīdeler emvācumuñ
Kaṭre iken kendümi bir ulı deryā añladum

6. **dīdeme:-m, -e**

Gazel 208

Mısra: 10

(Âşığın) gözü.

Zerre minnet eylemem kühle Cenābī ben bugün
Dīdeme bes tütüyā ḥāk-i der-i cānān benüm

7. **dīdeden:-den**

Gazel 220

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

Dīdeden yaşum akup kılsuñ şitāb eglenmesün
Telḥ idüpdür 'ayşımı ol şüre-āb eglenmesün

8. **dīdem:-m**

Gazel 270

Mısra: 13

(Âşığın) gözü.

Dīdem üzre Ḥarfiyā yārūñ ḥayāl-i kāküli
Naqş-ı sünbüldür hemānā şişe-i cām üstine

9. **dīdeler:-ler**

Gazel 285

Mısra: 8

(Âşığın) gözü.

Kaşları yārūñ meh-i nevdür diyenler 'āşıkuñ
Ebr-i ğamdur dīdeler āh-ı felek-fersāsına

10. **dīdeden:-den**

Gazel 303

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

Ġisü-yı 'anber-bāruñuñ gitmez ḥayāli dīdeden
Göñlüme uydum ben daḥı düşdüm uzun sevdalara

11. **dīdeler:-ler**

Gazel 361

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

Ben yetīmi göricek ğurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dīdeler müşfik baña māder gibi

dīde-i bīmār:

1. **dīde-i bīmārlar:-lar**

Gazel 101

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) baygın, süzgün bakışları.

Döndürür āḥir özine kimsede sağlık kımaz
Ḥaste kılar dilleri şol dīde-i bīmārlar

1. **dīde-i bīmaruñuñ:-u, -ñuñ**

Gazel 357

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) baygın, süzgün bakışları.

Şerbet-i la'l-i lebüñden 'ākıbet bulur şifā
Dīde-i bīmaruñuñ her kim olupdur ḥastesi

dīde-i cellād:

1. **dīde-i cellāduñ:-(u)ñ**

Gazel 125

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) can alıcı, kan döken gözleri.

Maḥbes-i çāh-ı zenaḥdānuñda yatur ḥūniyüz
Dīde-i cellāduñ itse n'ola zülfüñ dārumuz

2. **dīde-i cellāduñi**:-(*u*)ñ, -ı

Gazel 322

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(*Sevgilin*) can alıcı, kan döken gözleri.

Dīde-i cellāduñı Mansūr görse dārda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Ḥaḥḥ rāzını

dīde-i fettānedür:

1. **dīde-i fettānedür**:-*e*, -*dür*

Tahmis 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(*Sevgilin*) fitneci, ortalık karıştıran, cilveli
bakan gözleri.

İntisābı ğamzeñüñ ol dīde-i fettānedür
Kaşdı dāyim çeşmüñüñ ben 'aşığ-ı bī-cānadür

dīde-i giryān:

1. **dīde-i giryān:**

Gazel 208

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) ağlayan gözü.

Dökdi yaşın şöyle kim eṭrāfumu baḥr eyledi
Şuya ğarḫ olmam dilermiş dīde-i giryān benüm

2. **dīde-i giryānı**:-ı

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) ağlayan gözü.

Devlet-i vaşluñla şāhum ser-firāz olan kuluñ
Şād-māndur her nefesde dīde-i giryānı yok

3. **dīde-i giryānidur**:-ı, -*dur*

Gazel 81

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) ağlayan gözleri.

Âteş-i sūz-i dilidür 'aşıkuñ cānın yaḥan
Seyle viren ḥānümānın dīde-i giryānidur

4. **dīde-i giryānuma**:-(*u*)m, -*a*

Gazel 300

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) ağlayan gözü.

Kaṭre-i nā-çiz ile fark eylemez deryāları
Eyleyen tūfāna nisbet dīde-i giryānuma

5. **dīde-i giryānumı**:-(*u*)m, -ı

Gazel 320

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) ağlayan gözü.

Gözden aḥan yaşımı silmez ḥabībüm luṭf idüp
Ey şabā sen bārī yoḥla dīde-i giryānumı

dīde-i her ḥurde-bīn:

1. **dīde-i her ḥurde-bīn:**

Gazel 251

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Her şeyi en ince ayrıntısına kadar gören her
göz.*

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişān
Mümiyānuñ kanda görsün dīde-i her ḥurde-bīn

dīde-i ḥün-bāra:

1. **dīde-i ḥün-bāra**:-*a*

Gazel 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) kan ağlayan gözü.

Gördiler zevraḥ-ı dil baḥr-ı sirişkümdede gezer
Didiler kan deñizi dīde-i ḥün-bāra meded

2. **dīde-i ḥün-bārlar:**

Gazel 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) kan ağlayan gözleri.

İki gevher-bâr-ı cûdur dîde-i hûn-bârlar
Gâh mercân akıdurlar geh dür-i şehvârlar

dîde-i idrâkûñi:

1. **dîde-i idrâkûñi:**-(ü)ñ, -i

Gazel 154

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İdrak gözü. II Basiret.

Dîde-i idrâkûñi h'âb almasun bîdâr kıl
Nergis-i şehlâ gibi zâhirdeki âşâra bak

dîde-i Mahmûd Ğazîñüñ:

1. **dîde-i Mahmûd Ğazîñüñ:**-nûñ

Gazel 235

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mahmud Gazi'nin gözü.

Çeşm-i cânâ nûr-ı 'ibret kesb iderdi her nazar
Dîde-i Mahmûd Ğazîñüñ çihre-i Âyâzdan

dîde-i nem-nâkden:

1. **dîde-i nem-nâkden:**-den

Gazel 236

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) nemli, ıslak, yaşlı gözü.

Luţf idüp âhum götürdi ben ğubârı hâkden
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dîde-i nem-nâkden

2. **dîde-i nem-nâkden:**-den

Gazel 237

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) nemli, ıslak, yaşlı gözü.

Fülk-i tendür seyr ider gird-âb-ı ğamda her kaçan
Bağr-ı miñnet olsa peydâ dîde-i nem-nâkden

dîde-i pür-hûnda:

1. **dîde-i pür-hûnda:**-da

Gazel 301

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kanlı, kanlanmış gözü.

Harfiyâ görmek dilerseñ tâze nağl-i erĝavân
Gör hayâl-i kıdd-i yâri dîde-i pür-hûnda

dîde-i pür-nem:

1. **dîde-i pür-nem:**

Gazel 371

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaşlarla dolu gözü.

Seyle viren mülk-i cismüm dîde-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nâ-murâdı ğam gibi

dîde-i ser-mestedür:

1. **dîde-i ser-mestedür:**-e, -dür

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sarhoş, baygın bakışlı göz.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'âlem kanını
Yine meylüñ ey kamer ol dîde-i ser-mestedür

dîdemüñ ser-çeşmesinden:

1. **dîdemüñ ser-çeşmesinden:**-i,-(n)den

Gazel 343

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göz pınarı.

Âb-ı hasretdür ağan ser-çeşmesinden dîdemüñ
Küyuña şu dökmege bir nâv-dân itdüñ beni

diger ni:

1. **diger ni:**

Gazel 362

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Başka bir şeye gerek yok, gerekmez.

Baňa cânân gerek Harfî vü diger ni
Cihânuñ bir durur yoĝı vü varı

dihkân-ı kudret:

1. **dihkân-ı kudret:**

Gazel 298

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kudret çiftçisi. II Tanrı.

Ḥabbe-i ḥālūñ gibi dihkān-ı kudret ekmedi
Kışt-zār-ı ḥüsne ey meh ḥāşılı bir dānei

dik:

1. **dik:**

Gazel 226

Mısra: 8

*Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa
yerleştirmek.*

Ḳaddūñ ğamında cānā teslīm-i cān idersem
Ḳabrümde serv dik kim anda 'alāmet olsun

dik gelüp:

1. **dik gelüp:-üp**

Gazel 270

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birine karşı ters bir davranışta bulunmak, karşı
gelmek, kafa tutmak.*

Düñ gece meclisde mey öykündügiyçün la'lüñe
Dik gelüp ol dem şürāḥī yürüdi cām üstine

dikil:

1. **dikilse:-se**

Gazel 306

Mısra: 16

Kök salıp yetişmesi için toprağa yerleştirilmek.

Olurdu sāyesinde rūḥ-ı Cāmī her dem āsüde
Dikilse naḥl-i eş'arum eger bāĝ-ı ḥıyābāne

dikkatde kıl yarar:

1. **dikkatde kıl yarar:-ar**

Gazel 244

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kılı kırk yarmak; titiz ve ayrıntılı bir biçimde
incelemek, önemle üstünde durmak.*

Mümiyānuñ görmedi pes yanuma yarar benim
Ṭotalum dikkatde kıl yarar bu çeşm-i ḥurde-bīn

dil:

1. **dilini:-i, -(n)i**

Gazel 30

Mısra: 1

Gönül, yürek, kalp.

Her kim dilini gevher-i 'aşka şadef eyler
Her kaṭre-i yaşını o dürr-i Necef eyler

2. **dilden:-den**

Gazel 158

Mısra: 11

Gönül, yürek, kalp.

Çeşm-i ḥün-efşānumun ğuş eyle dilden vaşını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymāya bak

3. **dili:-i**

Gazel 184

Mısra: 7

Gönül, yürek, kalp.

Gel fenā iḳlīmüne kendüñ sefer kıl ço dili
Şāḥ-ı 'aşk yasağıdur ey cān ṭutulmaz çün bedel

4. **dil:**

Gazel 191

Mısra: 6

Gönül, yürek, kalp.

Köçegidür nükte-i 'aşkuñ bugün devr eylesün
Dil kulaĝına hilāl-i çarḫı mengüş idelüm

5. **dilüñdür:-(ü)ñ, -dür**

Gazel 245

Mısra: 7

Gönül, yürek, kalp.

Mescid-i Āḳşā dilüñdür tur namaza sıdk-ıla
Zāhid-i ḥalvet geçüp ṭutma 'ibādet küşesin

6. **dil:**

Gazel 253

Mısra: 7

Gönül, yürek, kalp.

'Ālem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikāduñ yine bu kim 'āḳil u ferzānesin

7. **dilden:-den**

Gazel 261

Mısra: 6

Gönül, yürek, kalp.

Åşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u sabr u dilden külliyyen bî-gâneyyin

8. dil:

Muhammes 1

Mısra: 4

Gönül, yürek, kalp.

Bülbülâ eyle terennüm verd-i ħandân vaqtidür
Evde dil ğamġin olur seyr-i gülistân vaqtidür

9. dil:

Gazel 342

Mısra: 6

Söz, cümle.

Gönül dervâze-i küyün nice deryüze eylersin
Gedâ bir dil dağı bilmez mi şeyu'llâhdan ġayrı

10. dil:

Gazel 92

Mısra: 5

Dil. II Âşığın gönlü.

La'lüñ için sevdiğüm yok dise dil ma'zür tut
Eksük artuğ söz ider 'âdet dürür dīvâneler

11. dil:

Gazel 3

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü.

Gördi nâr-ı fûrkatüñde dil kebâb olduġını
Döne döne yandı ey meh âteş-i süzân aña

12. dil:

Gazel 4

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü.

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdı gibi eldeki şâhîni ola

13. dil:

Gazel 16

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü.

Ey Cenâbî irmege ser-menzil-i maqşûda dil
'Aşkla ile cân virmededür her bâbda râh-ı şavâb

14. dil:

Gazel 34

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Yürür âvâre-i zülfüñ olup dil
Özini añlamaz ser-sâma beñzer

15. dilüm:-(ü)m

Gazel 38

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Pertev-i mihr-i cemâlüñden ıraġ olan dilüm
Başına gün toġmadık bir bî-nevâ mehcürdür

16. dil:

Gazel 41

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Dil kesilmezse 'aceb mi sen kamer-ruġsârdan
Zerrenüñ ser-riştesi mihr-i cihân-ârâdadur

17. dil:

Gazel 42

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Dil şâd-ı 'aşkıdur ki kesilmez terânesi
Ey muṭrib-i belâ bu ne şît u şadâ durur

18. dil:

Gazel 44

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Dil ġam-ı 'aşkıñla cânâ şanma kim ferzânedür
Kâkülüñ zencirine vâ-beste bir dīvânedür

19. dil:

Gazel 45

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

İstemez zülfüñ ğamıyla dil selâmet olduĝın
Beste-i zencîr-i ğam Mecnûn-ı rûsvâ -geştedür

20. dil:

Gazel 47

Mısra: 3

(Âřıĝın) gönlü.

Dil metâ'-ı cânı virdi itmedi derdüñ kabûl
Bî-nevâ bir müflisüñdür armaĝanın gezdürür

21. dil:

Gazel 53

Mısra: 1

(Âřıĝın) gönlü.

řorsañ ey dil 'aynımı deşt-i belâ ırmaĝıdır
Lâleveş dâĝıyla sînem ğam zemîni bâĝıdır

22. dilümde:-(ü)m, -de

Gazel 60

Mısra: 10

(Âřıĝın) gönlü.

Yakup ĝarĝ itmege dehri Cenâbî hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fûrkat gözümde âb-ı ĝasretdür

23. dil:

Gazel 67

Mısra: 1

(Âřıĝın) gönlü.

Ğamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil âh ü zāruñ var
Fenâ gülzārına bûyın arayı ĝoř-ĝüzāruñ var

24. dil:

Gazel 68

Mısra: 2

(Âřıĝın) gönlü.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mâh-ı tâbānuñ mı var
Yoĝsa ey dil mihrî yoĝ bir şâh-ı devrānuñ mı var

25. dil:

Gazel 70

Mısra: 3

(Âřıĝın) gönlü.

Murāduñ mey ise ey dil ciger hûn-âbesin iç kim
Sebû-yı ğamda ĝıfz olmuş 'aceb rengîn řarābı var

26. dil:

Gazel 77

Mısra: 7

(Âřıĝın) gönlü.

Gözlerüñ vehmin koyup müĝānuñ aldı dil ele
'Unfila cellād elinden tîĝ-i âteş dem ĝapar

27. dil:

Gazel 82

Mısra: 5

(Âřıĝın) gönlü.

Ğihreñe ĝarřu ne řañ dil iñlese ey serv-ĝad
'Âdet-i bülbül dürür gül görse ĝulĝul 'arż ider

28. dil:

Gazel 91

Mısra: 1

(Âřıĝın) gönlü.

Tekye-i ğamda tırāř olmaĝa dil ser gösterür
Dâĝ-ı derdüñle özin ya'nî çalender gösterür

29. dil:

Gazel 92

Mısra: 7

(Âřıĝın) gönlü.

Gözlerüñe uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dîvāneye ferzāneler

30. dile:-e

Gazel 93

Mısra: 9

(Âřıĝın) gönlü.

Virür ĝusninden ol mâhuñ dile her dem ĝaber
çeşmüm
Cenâbî ĝusrev-i göñlüm 'aceb çapar ulaĝı var

31. dili:-i

Gazel 97

Mısra: 13

(Âřıĝın) gönlü.

Cāmi'-i hüsnine yārūñ ideli nāzır dili
Çeşmini hıdmetde Ĥarfı anı cābīler bilür

32. dil:

Gazel 99

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücudum gül gibi
Dil ĥazın ü cān enin ü cigerüm biryāndur

33. dil:

Gazel 100

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Didüm kim büse umar dil lebüñden
Didi ümmid-i bīmārān şifādur

34. dil:

Gazel 101

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālādan cüdā
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zārlar

35. dilleri: -ler, -i

Gazel 101

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü.

Döndürür āñir özine kimsede sağlık kımaz
Ĥaste kılar dilleri şol dīde-i bīmārlar

36. dil:

Gazel 112

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Küy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustān istemez
Terk-i gülzār idüben ol ĥabs ü zindān istemez

37. dil:

Gazel 112

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Dergehüñde dil ki derbānuñ geçer şāhum senüñ
Milket-i Rūma begüm olmağa sulţān istemez

38. dil:

Gazel 118

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Ėam degül olmazsa ey dil ol şanem ağıyārsuz
Bāğ-ı 'ālemdür bulunmaz bunda bir gül ĥārsuz

39. dil:

Gazel 123

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü.

Rāñ-ı rızāda sālīk-i şādīk-ķadem iseñ
Yol şürme kimse 'aybına ey dil gözetme iz

40. dil:

Gazel 130

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü.

Biñ biñ belālaruñla dil mübtelā olaldan
Bir Ėam mı var cihānda bu ĥaste cāna gelmez

41. dil:

Gazel 131

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Bāri ey dil göremez oldum tīre 'ālem çeşmüme
Şor ĥaber gör ķandadır ol rüşenā-yı dīdemüz

42. dil:

Gazel 139

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

N'ola ger feryād kılsa kākülüñ ĥabsinde dil
Nāle eyler her nefesde lācerem murğ-ı ķafes

43. dil:

Gazel 149

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü.

Åh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cânım
Cânân elinden ey dil bu bir şikâyet ancağ

44. dil:

Gazel 152

Mısra: 4

(Åşığın) gönlü.

Fîrâkı günlerin eyle rağam evrâk-ı devrâna
Vişâlûñ añma kim ey dil anuñla hiç hisâbum yok

45. dil:

Gazel 155

Mısra: 3

(Åşığın) gönlü.

Vâdi-i Eymende dil Mûsî-i 'umrânum durur
Bu vücûdum Tûrını yandursa tañ mı nâr-ı 'aşğ

46. dil:

Gazel 157

Mısra: 1

(Åşığın) gönlü.

Büse-i la'lûñ için dil 'arz ider her yâra şevk
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-ğ'âra şevk

47. dili:-i

Gazel 160

Mısra: 6

(Åşığın) gönlü.

Şâm-ı fûrkat içre cânâ tâ dem-i şubh-ı vişâl
Derd ü gam egler dili şanma anuñ yârânı yok

48. dil:

Gazel 162

Mısra: 7

(Åşığın) gönlü.

Şanma kim 'âşik olan ey dil sevilmez dünyede
Hâr-ı miñnetdür hemîşe mübtelâsı bülbülüñ

49. dil:

Gazel 172

Mısra: 5

(Åşığın) gönlü.

Şeh-i Cem-ğaşmet-i 'aşkuñ kadîmî hâsısın ey dil
Edâ kıl nağd-i cânuñ zimmetüñde bu durur baquñ

50. dil:

Gazel 172

Mısra: 7

(Åşığın) gönlü.

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nâleñi kes kim
Şadâ-yı âh-ı 'âşikla tolpudur güşü âfâkuñ

51. dil:

Gazel 173

Mısra: 7

(Åşığın) gönlü.

Kan bulaşdı sînede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cânâ gözlesün ol hûniye hağğ-ı nemek

52. dil:

Gazel 179

Mısra: 7

(Åşığın) gönlü.

Kursañ ey dil hayme-i 'aşkı zemîn-i sînede
Düd-ı âh-ı 'arş-ı sâmi aña çetr-i devlet al

53. dil:

Gazel 180

Mısra: 6

(Åşığın) gönlü.

Ser-nigün câmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

54. dil:

Gazel 180

Mısra: 10

(Åşığın) gönlü.

Gel Cenâbî cümle dehri zerre-i nâ-çiz tut
Kes 'alâyık riştesini andan ey dil bî-gam ol

55. dil:

Gazel 181

Mısra: 1

(Åşığın) gönlü.

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sîneñ içre maḥzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrâr-ı Hakkâ ma'den ol

56. dil:

Gazel 181

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü.

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

57. dil:

Gazel 183

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Yanmağa pervânedür şem'-i ruḥ-ı cânâna dil
Nâz ile bâzîçe eyler tıflveş dîvâne dil

58. dil:

Gazel 183

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü.

Mest-i lâ-ya'kıl gezer kendin yitirmiş ey şanem
Câm-ı la'lüñden meger nûş eyledi peymâne dil

59. dil:

Gazel 183

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü.

Tîr-i ğamzeñ üstine cânlar virürdi şevk ile
Yaraya cânâ cemâlühñ 'ıydına qurbâna dil

60. dil:

Gazel 183

Mısra: 10

(Âşığın) gönlü.

Ey şanem demler durur kim ḥaste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâne dil

61. dili:-i

Gazel 202

Mısra: 12

(Âşığın) gönlü.

Ey Cenâbî çâk idüp ğam tekyesinde ḥil'atum
Ten libâsında dili büryân [u] 'uryân eylesem

62. dilde:-de

Gazel 217

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü.

Bend bend olmuş yatur görsem ruḥuñda tırrañı
Kâkülüñden dilde her dem piç ü tâbum şanuram

63. dilde:-de

Gazel 217

Mısra: 10

(Âşığın) gönlü.

Tâb-ı teble lerze tıtsa cism-i zârum her kaçan
Yâr için dilde Cenâbî iztirâbum şanuram

64. dil:

Gazel 227

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü.

Baña dilden ḥasretim âhum durur takrîr iden
Ḥâlet-i süz u güdâzım dil durur ta'bîr iden

65. dil:

Gazel 252

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

La'i nâbuñ fûrkatinden kan yudar her laḥza dil
Beslesün ḥûn-ı cigerle şimdi her kân cevherin

66. dil:

Gazel 253

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bîġânesin
'Âkilâne bu işüñ gerçi gönül dîvânesin

67. dil:

Gazel 264

Mısra: 11

(Âşığın) gönlü.

'Arsa-i cânım gibi nüzhet-fezâdur dil dağı
Vir semend-i nâzuña cevân cevân üstine

68. dil:

Gazel 266

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Yir eyledi peykân-ı hadengüñ dil içinde
Ter gonca gibi oldu mekânı gül içinde

69. dil:

Gazel 269

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Akma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-hâl üstine
Hüvâce-i dünyâ degülseñ geçme kef mâl üstine

70. dil:

Gazel 270

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü.

Şehr-i haţtuñ ister iken zülfüne düş oldu dil
Mısra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

71. dil:

Gazel 271

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Dil hayâl-i zülf-i müşğînünñle eşk-i dîdede
Yir yirin zencîr çekdi âb-ı Ceyhûn üstine

72. dil:

Gazel 273

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Cevr ü cefâ-yı yâre ey dil tahammül eyle
Görseñ hezâr kahrın her dem teğâfûl eyle

73. dil:

Gazel 273

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü.

Reyhânî haţla bilseñ Muşhaf durur cemâli
Vuşlat olur mı rûzî ey dil tefe'ül eyle

74. dil:

Gazel 273

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü.

Ol serv-i ser-firâzuñ cânuñ virüp yolında
Üstine bîd-âsâ ey dil tezelzül eyle

75. dilüm:-(ü)m

Gazel 275

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü.

Eyâ bād-ı şabâ benden o kıttâle güzâr eyle
Dilüm kaç pâredür tîğ-i cefâsıyla şûmâr eyle

76. dil:

Gazel 285

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Çaldı kûs-ı devleti iklim-i istîgnâda dil
Bağmayup bu dehr-i dünüñ şevket-i Dârâ'sına

77. dil:

Gazel 286

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü.

Gevher-i vaşluñ içüñ yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

78. dil:

Gazel 289

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng içün
Nây-ı gâmla çalınur bir resme sâz olduñ yine

79. dil:

Gazel 290

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Ney gibi bağla bil ey dil figân u âha
Yol ola tâ ki saña varmağa bezm-i şâha

80. dil:

Gazel 301

Mısra: 11

(Âşığın) gönlü.

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm garîk
Bir iki insân helâk olmuş didi Ceyhûnda

81. dil:

Gazel 303

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Düşdi dil sevdâ-yı 'aşk-ı yârle şahrâlara
Gitdi cüy-i dîde kim derdin döke deryâlara

82. dil:

Gazel 304

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü.

Küy-ı bed-nâmîde ey dil nevbet-i şâhî dögüp
Kendüm ikrâr eyledüm Mecnûn gibi dîvâneye

83. dilde:-de

Gazel 304

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Habbe-i hâlûñ gamıdır dilde kaydum hâşılı
Hîrmen-i 'ömrüm şatılsa râzıyım ol dâneye

84. dil:

Gazel 306

Mısra: 13

(Âşığın) gönlü.

Ne hâcet 'arz-ı hâl idem huzûr-ı şâhda ey dil
Degül rüşen nesi ola bu ben müruñ Süleymâna

85. dil:

Gazel 308

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Dil kebüter olsa dağı iremez biñ cehd ile
Âhum iltsün nâmemi yâr-i hümâ-pervâzuma

86. dil:

Gazel 309

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü.

İrdi bahâr u 'âlem huld-berîne döndi
Bu demde yâri bulsañ ey dil kenârı gözle

87. dil:

Gazel 309

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü.

Küyına varsañ ey dil kılma şaşın iķâmet
Huld-berîne bakma dîdâr-ı yâri gözle

88. dil:

Gazel 312

Mısra: 10

(Âşığın) gönlü.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-başş
Bildüm ey dil 'âķibet bu luţf-ı ķahr-âmîz ile

89. dil:

Gazel 316

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Şu'le-i âhum livâsın nüħ-sipihre dikdi dil
Hüb-rûlar haylinüñ sen mâh olaldan serveri

90. dil:

Gazel 328

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Zâgâsâ ķonma ey dil bâl açup sen her leşe
Âşiyân it gel ķanâ'at Kâf'ını 'Anķâ gibi

91. dil:

Gazel 329

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Sen hümādan ayru oldı dil ğamuñla nekbeti
Âşiyān-ı büm-ı hasretle toludur hānesi

92. dil:

Gazel 330

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü.

Hakikat bir imiş bildüm bugün ma'şuk-ıla 'âşık
Galaṭ idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

93. dile:-e

Gazel 341

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Cigerden geçdi peykānun dile oldı bu dem Mūsıl
Ulaşdı semt-i Bağdāda geçüp rāh-ı Karamanı

94. dil:

Gazel 355

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü.

Dil perişān sünbül oldı 'anberin zülfün için
Gördi bālā kıddüñi bükildi servün de beli

95. dil:

Gazel 359

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü.

Bülbül-şifāt belāda zār olmayan mı ey dil
Hār ile pür olupdur ol gül-ruḥuñ kenarı

96. dil:

Gazel 361

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü.

Oldı dil âşüftesi bir dil-berün ismi Halāl
Büt-perest olsun cihānda yürisün Āzer gibi

97. dil:

Gazel 371

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

Qadd-i dil-ber gibi ey dil istikāmet üzre ol
Kec-rev olma kıl hāzer ol turra-i pür-ḥam gibi

98. dil:

Tahmis 1

Mısra: 21

(Âşığın) gönlü.

Ey şaşı leylī görüp meyl ideli sen yāra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnün-şifāt ṭağlara dil

99. dil:

Tahmis 1

Mısra: 22

(Âşığın) gönlü.

Ey şaşı leylī görüp meyl ideli sen yāra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnün-şifāt ṭağlara dil

100. dil:

Tahmis 1

Mısra: 24

(Âşığın) gönlü.

Kāni' olmaz küyuña vaşluñ diler bī-çāre dil
Zülfüne dolaşdı düşdi bende vü bağlara dil

101. dil:

Tahmis 1

Mısra: 26

(Âşığın) gönlü.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didār isteyen
Dil-rübālar 'ahdine ey dil şaḫın inanma kim

102. dil:

Tahmis 2

Mısra: 15

(Âşığın) gönlü.

Gamzeñ oldukça yilersün yetemezsin ey dil
Gāfil olma ki perī şivelü āhūdur bu

103. dilleri:-ler, -i

Tahmis 3

Mısra: 23

(Âşığın) gönlü.

Şâh-bâz-ı çeşmi hâzır dilleri şayd itmege
Gülşen-i hüsnüñde dil murgın yine şayd itmege

104. **dilde:-de**

Gazel 289

Mısra: 7

(Sofunun) gönlü.

Şüfi-i sübha-keşüñ dilde riyâsin añladuñ
Ey mürîd-i 'aşk gel kim ehl-i râz olduñ yine

105. **dillerde:-ler, -de**

Gazel 38

Mısra: 1

(Herkesin) gönlü.

Her harâb-âbâd kim dillerde ol meşhûrdur
Ben perîşân rûzgâra nisbet ol ma'mûrdur

106. **dilde:-de**

Gazel 198

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü.

Ey Cenâbî ol mehûñ dilde hayâl-i kâkülün
Pây-bend-i cân u dil başumda sevdâ añladum

107. **dilde:-de**

Gazel 237

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü.

Kıl temâşâ dilde süzüm sîne-i şad-çâkden
Gör ne âteş oldu zâhir bir avuç hâşâkden

dil açdı:

1. **dil açdı:-dı**

Gazel 328

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Derdini anlatmak için konuşmaya başlamak,
meramını anlatmak.*

Dürr-i dendânuñ firâkın gösterelden rûzgâr
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryâ gibi

dil bağladum:

1. **dil bağladum:-du, -m**

Gazel 238

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül bağlamak; severek bağlanmak, içten
sevmek, âşık olmak.*

Kaşırına dil bağladum dehrüñ kusûra uğradum
Hâtırum vîrânedür bu cây-ı gam-âbâddan

dil bağlayan:

1. **dil bağlayan:-(y)an**

Gazel 223

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşık olan, gönül veren (kimse).

Zülfüne dil bağlayan geçdi hayât-ı dünyeden
Yâd kılmaz varlığını şohbet-i yâr isteyen

dil hânesi:

1. **dil hânesi:-(s)i**

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Ruğlaruñ görse olur dil hânesi rûşen gözüm
Tâb-ı hürdan nûr olur şol oña anda câm ola

dil hırmeni:

1. **dil hırmeninde:-i, -(n)de**

Gazel 137

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül harmanı. II Âşığın gönlü.

Hâşıl-ı 'ömri virüp bād-ı hevâya kâhveş
Dâne-i haclet dürür dil hırmeninde çinemüz

2. **dil hırmeninde: -i, -(n)de**

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül harmanı. II Âşığın gönlü.

Keff-i yedümde hâşıl bād-ı nedâmet oldu
Dil hırmeninde dâyim çihrem bu gamla kehdür

dil kanını:

1. **dil anı:-i,-(n)i**
Muhammes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül kanı.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdâm
Lâle şeklinde döker dil anını tağlar müdâm

dil aşdına:

1. **dil aşdına:-i,-(n)a**
Gazel 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gönlünü yaralamak için.

atlı 'uşşak itmege tîrin ele almış müjeñ
aşlaruñ dil aşdına her küşeden bir yâ çeker

dil kebâb oldu:

1. **dil kebâb oldu:-dı**
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.

Ey Cenâbî bezme gelsün vir haberler sâkiye
Âteş-i hasretde oldu dil kebâb eğlenmesün

dil merdümin:

1. **dil merdümin:-n**
Gazel 74
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül insanı. II Âşığın gönlü.

Vehm idüp kâfir gözüñden ey şanem 'aşıklarauñ
Sû-be-sû dil merdümin yarar aravul saldılar

dil mezra'ınuñ maşşülini:

1. **dil mezra'ınuñ maşşülini:-i,-(n)i**
Gazel 366
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül arazisinin mahsulü.

Biñ biñ dil mezra'ınuñ Harfîyâ maşşülini
Murğ-ı miñnet çine kıldı dâne-i erzen gibi

dil murğın:

1. **dil murğın:-i,-n**
Tahmis 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Şâh-bâz-ı çeşmi hâzır dilleri şayd itmege
Gülşen-i hüsnüñde dil murğın yine şayd itmege

dil murğınuñ aşdına:

1. **dil murğınuñ aşdına:-i,-(n)a**
Gazel 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
*Gönül kuşunu yakalama, öldürme amacı(yla).
II Âşıkların gönlünü çalma, âşık etme amacıyla.*

Hindü-yi şayyâda beñzer hâlüñ ey meh kim müdâm
Zülfüñüñ dil murğınuñ aşdına duzağın çeker

dil nadini:

1. **dil nadini:-i,-(n)i**
Gazel 30
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül akçesi. II Gönül.

Dil nadini harc eylemeyen râh-ı gamuñda
Kâlâ-yı zevî'l-kıymet-i 'ömrin telef eyler

2. **dil nadini:-i,-(n)i**
Gazel 201
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gönül akçesi. II Âşığın gönlü.

Dil nadini dilerken ben cân-ıla belâña
Gencine-i hayâtum virsem saħâvet itsem

dil- perîşân olmasun:

1. **dil- perîşân olmasun:-ma,-sun**
Gazel 294
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönlü perişan olmak; üzölmek, kederlenmek.

Dil- perîşân olmasun dirseñ Cenâbî ey şanem
Zülfüñe el urmasun virme icâzet şaneye

dil rindine:

1. **dil rindine:-i, -(n)e**

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül ehli kimse. II Âşık.

Deyr-i hüsninde Cenâbî yâr-i tersâ-beççenün
'İsî-i la'l-i lebi dil rindine mül 'arz ider

dil sahnına:

1. **dil şahnına:-i, -(n)a**

Gazel 264

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül meydanı. II Âşığın gönlü.

Kondı mihrüñ var iken şevkuñ dağı dil şahnına
Gerçi menzil bağlamaz sultân sultân üstine

dil şaydgâhuñ ördegiyle kazını avladı:

1. **dil şaydgâhuñ ördegiyle kazını avladı:-dı**

Gazel 322

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönlün avlanma yerindeki ördek ve kazı
avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.*

Bir cilâsın üstüme salup gözi şeh-bâzını
Avladı dil şaydgâhuñ ördegiyle kazını

dil tavrına:

1. **dil tavrına:-i, -(n)a**

Gazel 260

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Eyleyüp Kâf-ı ğamuñda murğ-ı câna âşiyân
Gösterem dil tavrına sîmurğ-ı 'ankâ meşrebin

dil tekyesinde:

1. **dil tekyesinde:-i, -(n)de**

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül tekkesi, gönül dergâhı. II Gönül.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'i mürdeyi
Dâğdan peydâ olan sînemdeki şol lâleler

dil tolaşdı:

1. **dil tolaşdı:-dı**

Gazel 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, bağlanmak.

Dil tolaşdı bir gözi fettân zülfi qaraya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

dil ü cân:

1. **dil ü cân:**

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönlü ve canı.

Sen yâr-i dil-sitâna dil ü cân fedâ durur
Da'vâda şadıqam buna Hâlık güvâ durur

dil uzadur:

1. **dil uzadur:-(u)r**

Gazel 300

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Beğenmemek.

Hançerüñveş dil uzadur zaħm-ı cismüm tîġuña
'Ömr-i sermed hâşılımdur ger qalursa yanuma

dil vir:

1. **dil virdüm:-dü, -m**

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek; sevmek, âşık olmak.

Hümret-i ħaddüñ görüp dil virdüm ammâ korqarın
Yağmağa ben nâ-tüvânî âteş-i süzân olur

2. **dil vireli:-eli**

Gazel 120

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek; sevmek, âşık olmak.

Vireli ey meh Cenâbî sen saçı Leylâya dil
Kışsa-i Mecnûn gibi düşdi dile efsânemüz

3. **dil virmeyin**:-me , -y, -(i)n

Gazel 311

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek; sevmek, âşık olmak.

Ğamzesi nâvek şunar ebrûsı çekse yâynı
Ben nice dil virmeyin ol dîde ile ol kaşa

4. **dil virmiş**:-miş

Gazel 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Bağimli olmak.

Kimi esrâra dil virmiş kimi bengüñ ħarâbıdur
Beni evgâr [u] mest iden leb-i la'lüñ şarâbıdur

5. **dil virüp**:-üp

Gazel 143

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek; sevmek, âşık olmak.

Zâl-ı dehre ey Cenâbî dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem ħanın içre bâkire bânü imiş

6. **dil virüp**:-üp

Gazel 224

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönüll vermek; sevmek, âşık olmak.

Dil virüp bir gül-'izâra başa alsun 'aşkıñı
Hârzâr-ı miñnet içre cânını zâr isteyen

7. **dil virüp**:-üp

Gazel 247

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek; sevmek, âşık olmak.

Bir gül-'izâra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i âh ü fiğân mısın

8. **dil virüp**:-üp

Gazel 302

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Ol gül-i ğonca-dehâna dil virüp her küşede
'Andelîb-âsâ Cenâbî âh u zâr itmek nice

dil viren:

1. **dil virenler**:-ler

Gazel 141

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül veren, âşık olan (kimse).

Ĥüblik burcında çihreñ ey perî-rü mâh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belâda şâh imiş

2. **dil virenler**:-ler

Gazel 321

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül veren, âşık olan (kimse).

Saña ey ħürşîd-çihre dil virenler tañ mıdur
'Âlem-i ħayretde gezse zerre gibi ser-seri

dilâ:

1. **dilâ:**

Gazel 10

Mısra: 3

Ey gönül!

Ehl-i 'aşk olduñ dilâ terk eyle şâd u râĥatı
Derd ü ğam gelsün berü ehlen ü sehlen merĥabâ

2. **dilâ:**

Gazel 117

Mısra: 1

Ey gönül!

Sâlik-i 'aşkuz dilâ râh-ı maĥabbet beklerüz
Sînemüz tañlın döğüp der-bend-i miñnet beklerüz

3. **dilâ:**

Gazel 154

Mısra: 9

Ey gönül!

Tekye-i dehrüñ dilâ bir pâk-meşreb yârısın
Cür'adân-ı 'aql-ı küldü niçe biñ esrâra baĥ

4. dilâ:

Gazel 173

Mısra: 5

Ey gönül!

Eşk-i çeşmümden dilâ yâd-ı kenâr itme şaşkın
Dirliginden yüz alan deryâdan ayrılrsa semek

5. dilâ:

Gazel 219

Mısra: 1

Ey gönül!

Dâfi'-i ğamdur dilâ gelsün şarâb eglenmesün
Pâk kılsun sînemüz ol şâfi âb eglenmesün

6. dilâ:

Gazel 325

Mısra: 2

Ey gönül!

Ehl-i 'aşkuñ kıl temâşâ sînesinde dâġını
Görmek isterseñ dilâ güllerle cennet bâġını

7. dilâ:

Gazel 363

Mısra: 17

Ey gönül!

Dilâ bir mâh-i bedre gönül virdi bu Ħarfî kim
Cemâline kıl itmişdür felekde mihr-i raġşânı

dil-ârâ:

1. **dil-ârâdan:-dan**

Gazel 147

Mısra: 8

Gönlü süsleyen (sevgili).

Cilvegâh-ı ħüsnuñ itdüñ dil-rübâlar tal'atın
Sañadur 'aşk u maĥabbet her dil-ârâdan ġarâz

dil-ârânuñ bezm-i ħüsniinde:

1. **dil-ârânuñ bezm-i ħüsniinde:-i,-(n)de**

Gazel 165

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlü süsleyen (sevgilinin) güzellik meclisi.

Şarâb-ı 'aşk içelden bezm-i ħüsniinde dil-ârânuñ
Niçe evkâr-ı mest itdüm bu 'ayyâşuñ dil ü cânuñ

dil-âvâre:

1. **dil-âvâresin:-sin**

Gazel 166

Mısra: 2

Perişan gönüllü (âşık).

Gözden aķan şuya baķ kim bî-ķarârũdur senũñ
Yoķla dil-âvâresin kim ĥâk-sâruũdur senũñ

dil-âver:

1. **dil-âver:**

Gazel 124

Mısra: 8

Yürekli, cesur, yiġit (âşık).

Kat' iderse başumuz şemşîr-i hecrũñ ġam degũl
Biz dil-âver meşrebüz bî-bâke çıķdı adumuz

dil-âver bir sipâhîsin:

1. **dil-âver bir sipâhîsin:-sin**

Gazel 352

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yürekli, cesur bir atlı asker.

Elũñde tiġ-ı nuşret peykerũñle
Dil-âver bir sipâhîsin sipâhî

dil-âver kabzasında:

1. **dil-âver kabzasında: -(s)ı,-(n)da**

Gazel 147

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yürekli, cesur, yiġit (âşığın) kabzası.

Ėamze-i ĥũn-rîz ile peyveste kaşuñ resmidür
Her dil-âver kabzasında oķ ile yâdan ġarâz

dil-ber:

1. **dil-berũm:-(ü)m**

Gazel 31

Mısra: 11

Gönlü alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Almaġa mũlk-i dili oldu mũsâfir dil-berũm
Pâdişâh-ı Rũmdur kim 'âzim-i Ĩrân olur

2. **dil-ber:**

Gazel 39

Mısra: 9

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Nazar şalmaz Cenâbiye o dil-ber görmese yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz vardır

3. **dil-ber:**

Gazel 69

Mısra: 5

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Ğam-ı hâl-i 'izâruñla Muhammed hakkı ey dil-ber
Bu göñlüm câmi'inde bir ezân okur Bilâlüm var

4. **dil-ber:**

Gazel 79

Mısra: 1

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Bugün şol lâle-ğad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külâhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

5. **dil-bere:-e**

Gazel 99

Mısra: 13

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Küyün içre dil-bere Ĥarfı n'ider didüm didi
Gülşen içre hõş-nevâ bir bülbül-i bî-cândur

6. **dil-berden:-den**

Gazel 102

Mısra: 7

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Gördi dil-berden beni dūr itmek imiş niyyetüñ
Ey rakıb-i rû-siyeh telbîsi aradan gider

7. **dil-beri:-i**

Gazel 151

Mısra: 4

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Rengine aldanmazın her bir gül-i gönca-lebüñ
Sevmezın şol dil-beri kim müntehâ bälâsi yok

8. **dil-beri:-i**

Gazel 192

Mısra: 11

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Münkir ola Cenâbiye ol Câmî dil-beri
Şad-bâr eger kerâmet-i şeyh-i 'Ubeyd idem

9. **dil-ber:**

Gazel 244

Mısra: 13

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütme tañ ta'lîmden
Lebleri nâzûk durur âsîb ider dendân-ı sîn

10. **dil-bere:-e**

Gazel 284

Mısra: 1

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Vireliden göñlümi sen yâr-i mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı âhum göklere

11. **dil-bere:-e**

Gazel 284

Mısra: 6

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Sen kemân-ebrû nigâra meyl idelden cân u dil
Cân belâlar gördi cânâ tîr-i ġamdan dil-bere

12. **dil-ber:**

Gazel 290

Mısra: 6

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

'Âlem içüñ mu'aṭṭar eyler şabâ kemerde
Urduqca şâne dil-ber şol kâkül-i siyâha

13. **dil-berüñ:-(ü)ñ**

Gazel 361

Mısra: 9

Gönül alan, kalbi cezbeden nazlı kadın; sevgili.

Oldı dil âşüftesi bir dil-berüñ ismi Ĥalîl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Azer gibi

dil-ber-i fettāni:

1. dil-ber-i fettāni:

Gazel 160

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cilveli, işveli sevgili.

Görmedi şādī yüzini 'ālem içre Harfiyā
Her kimüñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettāni yok

dil-ber-i mihre:

1. dil-ber-i mihre:-e

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneş (gibi parlak yüzlü) sevgili.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre velī
Bezm-i 'ālemd e şāhuñ yokdur ayağın çeker

dil-ber-i tannāz:

1. dil-ber-i tannāz:

Gazel 144

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Herkesle eğlenen, gönül eğlendiren, alay eden sevgili.

'Aqlumı tārāc iden bir dil-ber-i tannāz imiş
Māh-rūlar arasında hüsniye mümtāz imiş

2. dil-ber-i tannāz dur:-dur

Muhammes 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Herkesle eğlenen, gönül eğlendiren, alay eden sevgili.

Dil-küşādur Begkozi seyr eyle seyrān vaktidür
Gonca-i nev-restesi bir dil-ber-i tannāz dur

dil-berüñ 'arızında:

1. dil-berüñ 'arızında:-ı,-(n)da

Gazel 244

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin yanağı.

'Arızında seyr iden hālīn Cenābī dil-berüñ
Dir Bilāle mesken oldu ravza-i huld-ı berīn

dil-berüñ 'aşkı:

1. dil-berüñ 'aşkı:-ı

Gazel 253

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgiliye duyulan aşk.

Mağzen-i sīnemdedür 'aşkı Cenābī dil-berüñ
Bulsa cāni gibi saklar her kişi cānānesin

dil-berüñ çīn-i ebrüsü ğamıyla:

1. dil-berüñ çīn-i ebrüsü ğamıyla:-ı, -yla

Gazel 138

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül alan, kalbi cezbeden sevgilinin kavisli kaşının gamı, kederi.

Çīn-i ebrüsü ğamıyla ey Cenābī dil-berüñ
'Ayna almaz rāy-ı Hindi Çīn ü Māçīn hāniyuz

dil-berüñ muhterem harīm-i visālinde:

1. dil-berüñ muhterem harīm-i visālinde: i,-(n)de

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin saygın kavuşma dairesi. II Sevgiliyle buluşulan yer.

Ben muhterem harīm-i visālinde dil-berüñ
Sen ey rakīb seyr-i cihān it kenār çiz

dil-berüñ zıkr-i hüsün:

1. dil-berüñ zıkr-i hüsün:-ı, -n

Gazel 372

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin güzelliğinin zikri.

Zıkr-i hüsün işidüp şüfī Cenābī dil-berüñ
Elden ü dilden düşürdi secde vü evrādını

dil-bestem olsa:

1. dil-bestem olsa:-sa

Gazel 210

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü bağlanmak, âşık olmak.

Seyr iden etvârumı dil-bestem olsa tañ midur
'Âlem-i süz u güdâzuñ şâhid-i ra'nâsiyam

dil-dâr:

1. **dil-dâr:**
Gazel 82
Mısra: 1
Gönül alan sevgili.

Haddi üzre 'anberîn dil-dâr kâkül 'arz ider
Verd-i âhmer üstine gûyâ ki sünbül 'arz ider

2. **dil-dârdan:-dan**
Gazel 114
Mısra: 5
Gönül alan sevgili.

Nür-ı dîdemdür ne resme dūr olam dil-dârdan
Çeşm-i 'âlem-bînini ehl-i nazar kūr eylemez

3. **dil-dâr:-ı**
Gazel 344
Mısra: 2
Gönül alan sevgili.

Nâr-ı hasret nice bir yağa bu ben nâ-çârı
Göster ey t̄ali'-i ferhunde baña dil-dârı

dilden:

1. **dilden:**
Gazel 76
Mısra: 9
Gönülden, samimi olarak, içten.

Cenâbî dilden oldı saña 'âşık
Ne lâzım sūd kim bu hâle inkâr

2. **dilden:**
Gazel 227
Mısra: 1
Gönülden, samimi olarak, içten.

Baña dilden hasretim âhum durur takrîr iden
Hâlet-i süz u güdâzım dil durur ta'bîr iden

3. **dilden:**
Gazel 290
Mısra: 4
Gönülden, samimi olarak, içten.

Kessin ümîd-i mihri olsun cefâya mu'tâd
Şol derdmendi dilden 'âşık ola o mâha

dilden düşürme:

1. **dilden düşürme:**
Gazel 155
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Sürekli olarak aynı kişiden veya şeyden söz etmek, sık sık anmak.

Zâhidâ dilden düşürme 'âşık-ı ma'sûkî kim
Hân-ķâhî budur anuñ her nefes ezķâr-ı 'aşķ

dile:

1. **dilerse:-r, -se**
Gazel 2
Mısra: 6
Dilemek, istemek.

Nice bir bâzâr-ı 'aşķı h'âce-i dil çigzinür
Ger metâ'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

2. **dilese:-(s)e**
Gazel 26
Mısra: 7
Dilemek, istemek.

Saña 'âşık geçen ey meh dilese baht-ı sa'îd
Muşaf-ı hüsnuñi alup ele ol fâl eyler

3. **dile:**
Gazel 324
Mısra: 8
İstemek, talep etmek.

Haste olduñ ey gönül sevdâ-yı 'aşķ-ı yâr-ıla
Var lebi dârü'ş-şifâsından dile tîmârüñi

4. **diledüm:-dü, -m**
Gazel 177
Mısra: 9
İstemek.

O cāy-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şüretde cüvândan yig

5. diler:-r

Gazel 120

Mısra: 8

İstemek, arzulamak.

Gice olmaz kim gönül her meclisi devr itmese
Tâb-ı şem-i 'arizuñ görmek diler pervânemüz

6. dilerseñ:-r, -(i)se, -ñ

Gazel 148

Mısra: 4

İstemek, arzulamak.

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'aşıklarauñ
Ger dilerseñ lâle vü gül seyriñ itmek bâğ bâğ

7. dilerseñ:-r, -(i)se, -ñ

Gazel 176

Mısra: 5

İstemek, arzulamak.

Muħkem dilerseñ ola eger tāk-i tā'atüñ
Eyle duħān-ı âhuñı yir yir aña direk

8. dilerken:-r, -(i)ken

Gazel 201

Mısra: 7

İstemek, arzulamak.

Dil nağdini dilerken ben cân-ıla belâña
Gencîne-i hayâtum virsem şahâvet itsem

9. dilermiş:-r, -(i)miş

Gazel 208

Mısra: 6

İstemek, arzulamak.

Dökdi yaşın şöyle kim etrâfumı baħr eyledi
Şuya ğarğ olmam dilermiş dîde-i giryân benüm

10. diler:-r

Gazel 223

Mısra: 7

İstemek, arzulamak.

Ârzü-yi şıħhat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Aşık olur çeşmüñe kendüyi bîmâr isteyen

11. diler:-r

Gazel 286

Mısra: 10

İstemek, arzulamak.

Ârzü eyler Cenâbî iltifâtin sen şehüñ
Ĥâküñ altun oldığın görmek diler kimyâyıla

12. dilerseñ:-r, -(i)se, -ñ

Gazel 301

Mısra: 13

İstemek, arzulamak.

Ĥarfiyâ görmek dilerseñ tâze naħl-i ergavân
Gör hayâl-i kıdd-i yâri dîde-i pür-ĥûnda

13. dilerler:-r, -ler

Gazel 312

Mısra: 3

İstemek, arzulamak.

Her müjeñ tigin çeküp kınum dilerler dökmege
Ėamzeler etrâfum almış ĥançer-i ser-tiz ile

14. dilerem:-r, -em

Gazel 262

Mısra: 5

İstemek, arzulamak.

Dilerem kim gün gibi dâyim ser-efrâz olasin
Nitekim dâyir durur işbu sipihri-i nîl-gün

dile düşdi:

1. dile düşdi:-di

Gazel 120

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Herkesin diline düşmek, başkaları tarafından konuşulmak, hakkında dedikodu yapılmak.

Vireli ey meh Cenâbî sen saçı Leylâya dil
Kışsa-i Mecnün gibi düşdi dile efsânemüz

dil-efkârı olursa:

1. **dil-efkârı olursa:-(u)r, -sa**

Gazel 369

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Âşığı, sevdalısı olmak.

Cihân gülzârına revnağ viren ruḥ-sâridur tañ mı
Hezârân bülbül olursa o gül-günüñ dil-efkârı

dil-fiğâr:

1. **dil-fiğâruñdur:-(u)ñ, -dur**

Gazel 166

Mısra: 4

Gönlü yaralı (âşık).

Başda sevedañ olmasa yılmazdi her cânib şabâ
Bildi 'âlimler anı kim dil-fiğâruñdur senüñ

dil-fiğâr itdüñ:

1. **dil-fiğâr itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 338

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönlünü yaralamak. II İncitmek, üzmek.

Bir gül-endâma gönül bülbülşifat 'âşık geçüp
Bister-i ḥâr-ı cefâda dil-fiğâr itdüñ beni

dil-fiğâr olsun:

1. **dil-fiğâr olsun:-sun**

Gazel 157

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönlü yaralı olmak.

Ḥâr-ı ğamdan bülbül-i cân dil-fiğâr olsun eger
Terk idüp küyuñ ide ey ğonce-leb gülzâra şevk

dil-güşâ menzilde:

1. **dil-güşâ menzilde:-de**

Gazel 319

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül açan, gönle ferahlık veren konaklama yeri.

Dir görenler sînemüñ bu kanlı kanlı dâğını
Dil-güşâ menzilde kırmış şâh-ı ğam otağını

dil-güşâ yaylağ:

1. **dil-güşâ yaylağ:**

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönle ferahlık veren iç açıcı yayla. II Âşığın gönlü.

Ḳurmayınca şâh-ı 'aşkuñ bilmedüm otağını
Deşt-i sînem dil-güşâ ḥayl-i ğama yaylağ imiş

dil-hâne:

1. **dil-hânesin:-sin**

Gazel 173

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Eyledüm dil-hânesin zîver çeküp ğam-zârını
Şâh-ı Rümüñ maḳdemine nitekim şehri Nerek?

2. **dil-hânesin:-sin**

Gazel 287

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü.

Âşiyân itdi Cenâbî ol hümâ dil-hânesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vîrânei

dil-haste:

1. **dil-ḥastesin:-(s)i, -n**

Gazel 68

Mısra: 7

Gönlü hasta (kimse). II Üzgün, kederli âşık.

Ey ṭabîb-i ğam okuduñ yanuña dil-ḥastesin
Şerbet-i mihrüñle bilsen aña dermânuñ mı var

2. **dil-ḥasteyüm:-y, -(ü)m**

Gazel 291

Mısra: 8

Gönlü hasta (kimse). II Üzgün, kederli âşık.

İrgür şarâb-ı vaşluñ ey cânumuñ ṭabîbi
Derd-i firâka düşdüm dil-ḥasteyüm ziyâde

dil-hazîn:

1. **dil-ḥazîn:**

Gazel 251

Mısra: 4

Gönlü hüznü, kederli (âşık).

Devlet-i 'adlũñde ŧāhum güldi her ağlar ki var
'Âŧıġ-ı ğam-ġin durur ancak hemānā dil-ġazĩn

dil-i āvāre:

1. dil-i āvāre:

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) periŧan, derbeder gönlü.

Ğamuñ mülkine ŧāh oldı dil-i āvāre ŧād olsun
Yine āhı duġānından ġara ŧāldan otağı var

dili bađladuñ:

1. dili bađladuñ:-du, -ñ

Gazel 176

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü vermek; sevmek, āŧık olmak.

Ğarfı çü bađladuñ dili ol gül budağına
Bülbüŧifāt yüri āsīb-i ġār-ı ğam çek

dil-i bĩ-ġāremi:

1. dil-i bĩ-ġāremi:-m, -i

Gazel 83

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) ġaresiz, zavallı gönlü.

Dil-i bĩ-ġāremi cānā görenler bend-i zülfüñde
Sezādur geġŧe zencĩre bu bir dīvānedür dirler

dil-i bĩmāra:

1. dil-i bĩmāra:-a

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) hasta (periŧan) gönlü.

Teb-i hecrüñ ŧanemā yakdı ġarāretle anı
ŧuna gör āb-ı viŧālũñ dil-i bĩmāra meded

dil-i dīvāne:

1. dil-i dīvānedür:-dür

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) deli, divane, ġılgın gönlü.

İrem bāđını 'āŧıġlar ruġ-ı cānānedür dirler
Sa'ādet gencine mesken dil-i dīvānedür dirler

2. dil-i dīvānei:-i

Gazel 287

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) deli, divane, ġılgın gönlü.

Küfr ile ārāste gördükde ben cānānei
Mezġeb-i 'İsāya ġoydum bu dil-i dīvānei

3. dil-i dīvānei:-i

Gazel 298

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) deli, divane, ġılgın gönlü.

Ğaste-i ġeŧmũñ göreliden bu dil-i dīvānei
Gösterür la'lũñ ŧabībũm aña dāru-ġānei

4. dil-i dīvāneme:-m, -e

Gazel 318

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) deli, divane, ġılgın gönlü.

Çözüp zülf-i ŧeb-āsānı dil-i dīvāneme ġarŧu
Belā zencĩrine çekdüñ bu ben ġāġır-periŧānı

5. dil-i dīvānemi:-m, -i

Gazel 360

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) deli, divane, ġılgın gönlü.

Dil-i dīvānemi zülfüñ esĩr-i bend-i ğam kıldı
Belā zencĩrine çekdüñ bu ben ġāġır-periŧānı

6. dil-i dīvānemüz:-müz

Gazel 141

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âŧıġın) deli, divane, ġılgın gönlü.

Dür iken ten ġālībından dağı Mecnũn ey ŧanem
Ğüsn-i Leylādan dil-i dīvānemüz āġāh imiŧ

7. **dil-i dīvāneye:-(y)e**

Gazel 294

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) deli, divane, çılgın gönlü.

‘Âşık oldum gördüğümde kâkül-i cānāneye
Bir güzel zencīr buldum bu dil-i dīvāneye

dil-i dīvānemüñ zencīri:

1. **dil-i dīvānemüñ zencīri:**

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) deli, divane, çılgın gönlünün zinciri.

Dil-i dīvānemüñ zūlfüñ yiridür olsa zencīri
Yüzünde hāl-i müşgīnüñ firīb-i ‘akl u cānumdur

dil-i mahzūn:

1. **dil-i mahzūnda:-da**

Gazel 301

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) hüzünlü, kederli gönlü.

Cānda şandum istedüm tīr-i ğamuñ āhīr anı
Buldum ey kaşı kemānum bu dil-i mahzūnda

2. **dil-i mahzūnı:-ı**

Gazel 272

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) hüzünlü, kederli gönlü.

Âşināñi güzelüm gāh gehī . yād eyle
Demi geldi dil-i mahzūnı begüm şād eyle

dil-i miḥnet-zede:

1. **dil-i miḥnet-zede:**

Gazel 139

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sıkıntı, gam, keder çeken gönlü.

Yāra karşı ey dil-i miḥnet-zede feryād kes
Kim hüzür-ı şāhda terk-i edebdür kılma ses

dil-i miskīn:

1. **dil-i miskīn:**

Gazel 329

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zavallı gönlü.

Küy-ı hecrüñ eyledi dervāze dil-i miskīn gibi
Kıanlu yaşum fūlsi birle oldı pūr enbānesi

dil-i nālān:

1. **dil-i nālānı:-ı**

Gazel 202

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan, inleyen gönlü.

Çāk kılsam cāme-i cism-i melāmet resmümi
Ten libāsından dil-i nālānı ‘uryān eylesem

dil-i nā-şādumuñ:

1. **dil-i nā-şādumuñ:-(u)m, -(u)ñ**

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) mutsuz, kederli gönlü.

Ol kad-i bālānadur meyli dil-i nā-şādumuñ
Himmetin ‘âşıklarūñ ey serv-kāmet koma pest

dil-i şad-pāreme:

1. **dil-i şad-pāreme:-m, -e**

Gazel 360

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yüz parça, paramparça olmuş gönlü.

Dil-i şad-pāreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey zālīm
Kime dād eyleyem kime koyup Sulṭān Süleymānı

dil-i sengīnūñ:

1. **dil-i sengīnūñ: -(ü)ñ**

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) taş (gibi acımasız, merhametsiz)
gönlü.

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taşı da olsam
Dil-i sengīnūñ ey meh-rū meger kim bāb-ı
Ḥayberdür

dil-i şeydâ:

1. dil-i şeydâ:

Gazel 327

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) deli divane gönlü.

Bir melâmet ehli yok ben 'âşık-ı rüsvâ gibi
Bir giriftâr-ı belâ yok bu dil-i şeydâ gibi

dil-i şürîde Mecnûn:

1. dil-i şürîde Mecnûna:-a

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Perişan gönüllü Mecnûn.

Ne bilsün neydügin şâne şikenc-i turra-i Leylî
Dil-i şürîde Mecnûna şora kim dūd-ı âhidur

dil-i şürîde:

1. dil-i şürîdemi:-m, -i

Gazel 275

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çılgın, deli divane gönlü.

Dil-i şürîdemi bulsañ muqayyed bend-i zülfünde
O bî-sâmâna benden di ki yiründe karar eyle

2. dil-i şürîdemüz:-müz

Gazel 131

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çılgın, deli divane gönlü.

Her yañağı lâlenün zülf-i dil-âvîzin görüp
Aşılı kalur 'acebdür bu dil-i şürîdemüz

dil-i 'uşşâk kaydına düzilmiş nice cenberdür:

1. dil-i 'uşşâk kaydına düzilmiş nice cenberdür:-dür

Gazel 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âşıkların gönlünü bağlamak/ele geçirmek için
dizilmiş birçok çember. II Sevgilinin âşıkların
gönlünü bağlayan halka halka saçı.

Ruğında halka halka kâkülün görseñ hâzer kıll kim
Dil-i 'uşşâk kaydına düzilmiş nice cenberdür

dil-i 'uşşâkı:

1. dil-i 'uşşâkı:-ı

Tahmis 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşıkların gönlü.

Dil-i 'uşşâkı perîşân idecek bûdur bu
I

dil-i vîrânede:

1. dil-i vîrânede:-de

Gazel 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) harap olmuş gönlü.

Dil-i vîrânede 'aşkuñ benüm genc-i nihânumdur
Derün-ı sînede şevkuñ ziyâ-yı mihr-i cânumdur

dil-i zâr:

1. dil-i zâr:

Gazel 313

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan, inleyen gönlü.

Vaşluñ dürini şâyed bulam diyü dil-i zâr
Demler durur ki düşdi bir bañr-ı bî-kerâne

2. dil-i zâr:

Gazel 299

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan, inleyen gönlü.

Nâr-ı ruñuña yansa düşüp n'ola dil-i zâr
Pervâne yanar şem'-i şebistân arasında

3. dil-i zârum:-(u)m

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan, inleyen gönlü.

Yüzüñ bağ-ı melâhatdür dil-i zârum hezâridur
Ko feryâdi hezâr itsün işi anuñ çü zârîdur

dilinde idi:

1. **dilinde idi:-di**

Gazel 291

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlünde olmak. II Dilinden düşürmemek.

Hulûkuma irdi cânı Leylî idi dilinde
'Uşşâk içinde sâbâş Mecnûn-ı nâ-murâda

dilinde söylenür:

1. **dilinde söylenür:-(ü)r**

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Sözü edilmek, dillerde dolaşmak. II Anlatılmak.

Bir güzel destâniyuz dehrüñ Cenâbî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir qurı efsâneyüz

dilîr olur:

1. **dilîr olur:-(u)r**

Gazel 157

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yiğit, cesur, kahraman olmak.

Hûn-ı dil nûş itdügünce gözlerüñ olur dilîr
Hâşıl olur rezmd e mey içmeden küffâra şevk

dil-kışverini alup:

1. **dil-kışverini alup:-up**

Gazel 274

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesini ele geçirmek.

Açduñ diyâr-ı 'adli tîğüñ çeküp cihâna
Dil-kışverini alup fetḥ-i vilâyet eyle

dil-küşâ:

1. **dil-küşâdur:-dur**

Muhammes 1

Mısra: 5

Gönle ferahlık veren; ferahlatıcı, iç açıcı.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaḳtidür
Ḥayliden peykân-ı tîrûñ görmedi âhûları

2. **dil-küşâdur:-dur**

Muhammes 1

Mısra: 10

Gönle ferahlık veren; ferahlatıcı, iç açıcı.

Âdemi mest-i mey-i gurbet ider ḳoḳuları
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaḳtidür

3. **dil-küşâdur:-dur**

Muhammes 1

Mısra: 15

Gönle ferahlık veren; ferahlatıcı, iç açıcı.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaḳtidür
Gonca-i nev-restesi bir dil-ber-i ṭannâzdur

4. **dil-küşâdur:-dur**

Muhammes 1

Mısra: 20

Gönle ferahlık veren; ferahlatıcı, iç açıcı.

Sun'-ı Ḥaḳḳı kıl temâşâ gör ne sırr u râzdur
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaḳtidür

5. **dil-küşâdur:-dur**

Muhammes 1

Mısra: 25

Gönle ferahlık veren; ferahlatıcı, iç açıcı.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaḳtidür

diller açam:

1. **diller açam:-am**

Murabba 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Konuşmak, anlatmak.

Serv-i ḳaddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

diller virür:

1. **diller virür:-(ü)r**

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi:-

Yontmak, parçalamak vb. amaçla kazmanın ucunun sürekli taşla vurması.

Tişemüz diller virür senge yollar kesmede
Bî-sütünında ğamuñ Ferhâda yoldaş olmuşuz

2. **diller virür:-(ü)r**

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek; sevmek, âşık olmak.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığın baña sînem çekem 'uryân aña

dilli:

1. **dilli:**

Gazel 298

Mısra: 10

Konuşkan. II Gönüllü, istekli.

Kışsa-i pür-süzümü yârüñ Cenâbî zülfine
Kılmağa bir bir hikâyet dilli gördüm şânei

dil-nüvâz:

1. **dil-nüvâz:**

Gazel 289

Mısra: 10

Gönül okşayan, hoş, latif (sevgili).

Cevr-i bî-pâyânla añduñ Cenâbî bendeñi
Kullaruña pâdişâhum dil-nüvâz olduñ yine

dil-rübâ:

1. **dil-rübâ:**

Gazel 87

Mısra: 1

Gönül alan, herkesi kendine âşık eden (sevgili).

Ol perî-rü dil-rübâ kim hüs ile mümtâzdur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

dil-rübâlar 'ahdine:

1. **dil-rübâlar 'ahdine:-i,-(n)e**

Tahmis 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Gönül alan, herkesi kendine âşık eden (güzellerin) sözü.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şağın inanma kim

dil-rübâlar tal'atın:

1. **dil-rübâlar tal'atın: l, -n**

Gazel 147

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül alan, herkesi kendine âşık eden (güzellerin) yüzü.

Cilvegâh-ı hüsünü itdüñ dil-rübâlar tal'atın
Sañadur 'aşk u mağabbet her dil-ârâdan ğarâz

dil-şâd idemez:

1. **dil-şâd idemez:-e, -mez**

Gazel 368

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlünü hoş etmek; mutlu etmek.

Zerre dil-şâd idemez hil'at ile mâl beni
Kıldı mağzûn-ı ebed ğayret-i emsâl beni

dil-şâd kıldum:

1. **dil-şâd kıldum:-du, -m**

Murabba 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönlü hoş etmek; mutlu etmek.

Sırr-ı 'aşkuñ fâş idüp dil-şâd kıldum 'âlemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

dil-teng olma:

1. **dil-teng olma:-ma**

Gazel 164

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kederli, sıkıntılı olmak. II Gönlü daralmak.

Buni taqrîr iderler nây-ıla çeng

Ki mey nüş eyle dâyim olma dil-teng

dil-teşne:

1. **dil-teşnedür:-dür**

Gazel 249

Mısra: 3

Gönlü susamış, arzulu.

Yenüñde rişte-i hûn-rîzûñe dil-teşnedür cânım
Bir içim şu gelür tîgüñ baña ey bî-vefâ senden

dilümden gitmedi:

1. dilümden gitmedi:-me, -di

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Dilinden veya dilden düşürmemek; sürekli olarak aynı kişiden veya şeyden söz etmek, sık sık anmak.

Gitmedi zikri dilümden 'arîzuñla zülfüñüñ
Câmi'-i dilde budur şubh u mesâ evrâdumuz

dimâg:

1. dimâga:-a

Gazel 138

Mısra: 8

Beyin, zihin.

Uralı hâl-i sipendüñ sîne-i 'uşşâka nâr
Her dimâga bû şalur bir micmer-i gerdâniyuz

dîn ü İmân:

1. dîn ü İmân:

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Din ve iman.

Râh-ı 'aşk içre şol 'aşıq kim geçer sâbit kadem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü İmân istemez

dîni yok İmânı yok kâfir:

1. dîni yok İmânı yok kâfir:

Gazel 160

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dinsiz, imansız kâfir. II Acımasız, gaddar sevgili.

'Aşıq oldum bir niğâra cevriñüñ dermânı yok
Bilmezem kâfir midür dîni yok İmânı yok

dînin viren:

1. dînin viren:-en

Gazel 347

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dininden vazgeçen, dinini terk eden (kimse).

Ben hemân tenhâ degül ey büt saña dînin viren
'İsî-i Meryemden alsañ şaklamaz İmânını

diñle:

1. diñle:

Gazel 75

Mısra: 19

Kulak vermek, dinlemek.

Süleymân-ı zamânsın diñle nazmum
Yine mâlik geçer gör mür-ı ahşar

2. diñle:

Gazel 319

Mısra: 5

Kulak vermek, dinlemek.

Diñle bir bir mâ-cerâsın 'aşkuñ ile çeşmümüñ
Da'vet eyle pâyüñe disüñ yaşım ırmağın

dîñüñ gamın yir:

1. dîñüñ gamın yir:-r

Gazel 244

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dinin zorluklarına vakıf olmak.

'Aşıka itme 'adâvet yir iseñ dîñüñ gamın
Sevdüğüm bir yire sığmaz ikisi yâ dîn yâ kîn

direk:

1. direk:

Gazel 176

Mısra: 6

Cami, saray, konak vb. yapılarda mermer, taş, ağaç, maden veya çimentodan yapılan ve üst kısmında sütun başlığı denilen çıkıntılı bir bölüm bulunan silindir şeklinde, dikine konmuş, kaideli veya kaidesiz destek, kolon. II Ah dumani.

Muħkem dilerseñ ola eger tāk-i tā'atüñ
Eyle duħân-ı âhuñı yir yir aña direk

dirhem:

1. **dirhem:**

Gazel 77

Mısra: 12

Akçe, para. II Âşığın gözyaşları.

Çihreden yaşum siler tırmaz Cenâbî ol nigâr
Tıflâsâ levh-i zerden güyiyâ dirhem kâpar

dirhem-i eşk:

1. **dirhem-i eşk:**

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözyaşı akçesi. II Âşığın gözyaşının bir damlası.

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben faķiri muğtenem
Lâyık-ı devlet degül kıl ola ihsândan cüdâ

2. **dirhem-i eşkine:-i, -(n)e**

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözyaşı akçesi. II Gözyaşının bir damlası.

Gördi kırğın müşterî dellâle-i gül bülbüli
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürhîn vâleler

dirîg:

1. **dirîg:**

Gazel 284

Mısra: 3

Eyvah, ne yazık ki!

Bâğ-ı dehr içre çü serv âzâd iken hayfâ dirîg
Tâze kıl itdi göñül başdan beni bir servere

dirîg itdüñ:

1. **dirîg itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 169

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Birine veya bir şeye yazık etmek, boş yere zarar vermek.

Şerbet-i cân-bağış iken la'lüñ dirîg itdüñ baña
Bir şabîb-i seng-dilsin hâsteñe yok şefkatüñ

dirîg itme:

1. **dirîg itme:-me**

Gazel 227

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Küşe-i çeşmüñ dirîg itme Cenâbî bendeden
Bir nazarla hâki sensün Hüsrevâ iksîr iden

2. **dirîg itme:-me**

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirîg itme benüm şahum
Ki 'âlemler disünler kim Cenâbîye nigâhı var

3. **dirîg itme:-me**

Gazel 365

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Nazar-ı luţfuñı ey pîr-i muğân itme dirîg
Cür'a-i feyz ile yâd it bu ayağa düşeni

dirîgâ:

1. **dirîgâ:**

Gazel 350

Mısra: 2

Eyvah, ne yazık ki!

Başuma 'aşkuñ alup sevdâya virdüm göñlümi
Hey dirîgâ bilmedin gavgâya virdüm göñlümi

dîrîne:

1. **dîrînemüz:-müz**

Gazel 137

Mısra: 10

Yaşı, taşıdığı vasıflar ve bulunduğu mevki itibariyle saygı duyulan kimse.

Mekteb-i 'aşkuñ Cenâbî biz nev-âmed tıflıyuz
Pîr-i 'akla 'ilm-i hikmet öğredür dîrînemüz

dirlig:

1. **dirliginden:-i, -(n)den**

Gazel 173

Mısra: 6

Huzur, rahat, iyi geçim. II Sevgilinin güler yüzü, hoş muamelesi.

Eşk-i çeşmümden dilâ yâd-ı kenâr itme şaşkın
Dirliginden yüz alan deryâdan ayrılrsa semek

diş:

1. **dişlerüñ:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 104
Mısra: 9
(*Sevgilinin*) dişleri.

Leblerüñ la'l-i Bedeḥşân dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaḥda görinen bilsem çeh-i Bâbil midür

2. **dişlerüñ:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 178
Mısra: 6
(*Sevgilinin*) dişleri.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yâkûtuñ
Leṭâfetde ḥakîkat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

diş bile:

1. **diş bilermiş:-r, -miş**
Gazel 167
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Kötülük yapmak için fırsat kollamak, hıncını gösterir bir durum almak.

Ḥançer-i ḥün-rîz-i ğamzeyle Cenâbî dem-be-dem
Diş bilermiş la'l-i dil-ber dökmege kanuñ senüñ

2. **diş bilerse:-r, -se**
Gazel 110
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Kötülük yapmak için fırsat beklemek, hıncını gösterir bir durum almak.

Diş bilerse la'lüñe müşğîn ḥaṭuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür istemez

diş karmağı:

1. **diş karmağı:**
Gazel 185
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Diş batırmak, dişlemek; ısırarak.

La'l-i yâra ey gönül diş karmağı itdüñ ḥayâl
Ḳande bir maḳşûduñ olsa ol olur emr-i muḥâl

dīv ü dedle:

1. **dīv ü dedle:-le**
Gazel 354
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Şeytan ve yırtıcı hayvan. II Kötü kalplli, insani yönünü kaybetmiş kimseler.

Şür u şer ṭutdı cihâni kılmadı hergiz şalâḥ
Dīv ü dedle ṭoldı 'âlem nesl-i Âdem ḳalmadı

dīvân:

1. **dīvân:**
Gazel 27
Mısra: 10
Şairin şiirlerinin belli bir düzen içinde bulunduğu eser.

Vaşf-ı rûyuñda Cenâbî şi'rin inşâ eylese
Ey şeh-i mülk-i melâḥat bir güzel dīvân olur

2. **dīvân:**
Gazel 188
Mısra: 22
Şairin şiirlerinin belli bir düzen içinde bulunduğu eser.

Vaşf-ı ruḥsârüñ okurlar bülbül-i şeydâ gibi
Her semen-sîmâ elinde oldu bir dīvân gül

3. **dīvânuma:-(u)m, -a**
Gazel 300
Mısra: 8
Şairin şiirlerinin belli bir düzen içinde bulunduğu eser.

Naḳş-ı Mânî gibi her meh-pâre ḥayrân ola ger
Sen melek-rû şeklini resm eylesem dīvânuma

dīvân eylesün:

1. **dīvân eylesün:-sün**
Gazel 188
Mısra: 2
Kelime Tipi: -

Divan kurmak; devlet işlerini, halkın sorunlarını görüşmek üzere meclis toplamak.

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sultân gül
Hayf-ı bülbül şormağičün eylesün dīvân gül

dīvân üstine dīvân bağladuñ:

1. dīvân üstine dīvân bağladuñ:-du, -ñ

Gazel 264

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Divan üstüne divan oluşturmak. II Çok fazla şiir yazmak.

Vaşf-ı rüy-ı şâh ile rengin idüp eş'aruñı
Ey Cenâbî bağladuñ dīvân dīvân üstine

dīvâne:

1. dīvânedür:-dür

Gazel 44

Mısra: 2

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Dil ğam-ı 'aşkuñla cānā şanma kim ferzānedür
Kākülüñ zencirine vā-beste bir dīvānedür

2. dīvânedür:-dür

Gazel 83

Mısra: 8

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Dil-i bî-çāremi cānā görenler bend-i zülfüñde
Sezādur geçse zencire bu bir dīvānedür dirler

3. dīvāneler:-ler

Gazel 92

Mısra: 6

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

La'lüñ için sevdigüm yok dise dil ma'zür tüt
Eksük artuk söz ider 'âdet dūrür dīvāneler

4. dīvāneye:-(y)e

Gazel 92

Mısra: 8

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Gözlerüñe uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dūrür uymayalar dīvāneye ferzāneler

5. dīvānesi:-(s)i

Gazel 231

Mısra: 9

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dīvānesi sen ol mehüñ
'Ākıbet n'eyler seni bu özge sevdā bilmez

6. dīvāneden:-den

Gazel 233

Mısra: 10

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Yañılıp Mecnūna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme dīvāned

7. dīvānesin:-(s)in

Gazel 253

Mısra: 2

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Yāra ey dil āşinā vü baña sen bīgānesin
'Ākilāne bu işüñ gerçi göñül dīvānesin

8. dīvānesin:-(s)i, -n

Gazel 254

Mısra: 8

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydā oldıgum
Boynuma zencirin atup bağladı dīvānesin

9. dīvāneyin:-(y)in

Gazel 261

Mısra: 4

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkta deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

'Aklımı zülfüñ gibi 'aşkuñ perīşān eyledi
Kendüm idrāk itmesem kıлма 'aceb dīvāneyin

10. **dīvāneye:-(y)e**

Gazel 271

Mısra: 9

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkdan deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Ğam degül ol bî-vefâ seng ursa ben dīvāneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnûn üstine

11. **dīvāneye:-(y)e**

Gazel 304

Mısra: 8

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkdan deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Küy-ı bed-nâmîde ey dil nevbet-i şâhî dögüp
Kendüm ikrâr eyledüm Mecnûn gibi dīvāneye

12. **dīvāne:**

Gazel 306

Mısra: 8

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkdan deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Müdâm yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydâ dil
Sürer yanınca zencîrin kırmaz elden bu dīvāne

13. **dīvānesi:-(s)i**

Gazel 329

Mısra: 2

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkdan deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

'Ârîzuñ şem'inüñ oldum ey şanem pervānesi
Kâkülüñ zencîrinüñ göñlüm dürür dīvānesi

14. **dīvānedür:-dür**

Tahmis 3

Mısra: 4

Çılgın, deli, mecnun. II Aşkdan deli divane olmuş, aklını yitirmiş âşık.

Leblerüñ hün-âb-ı göñlüm içmege peymānedür
Şorma 'âşık hâlini Mecnûna bir dīvānedür

dīvāne dil:

1. **dīvāne dil:**

Gazel 183

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) *çalgın, deli gönlü.*

Yanmağa pervānedür şem'-i ruḥ-ı cānāna dil
Nāz ile bāzîçe eyler tıflveş dīvāne dil

dīvāne göñlüm:

1. **dīvāne göñlüm:-(ü)m**

Gazel 311

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) *çalgın, deli gönlü.*

Akalı dīvāne göñlüm sen meh-i gerden-keşe
Dögmişem ben başumı şular gibi taşdan taşta

dīvāne vü bî-'âr ü rüsvā:

1. **dīvāne vü bî-'âr ü rüsvā:**

Gazel 198

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çılgın, arsız ve maskara (kimse). II Âşık.

Ben beni dīvāne vü bî-'âr ü rüsvā añladum
'Âşık-ı miḥnet-zede bed-nām u şeydâ añladum

dīvāne-resm olduk:

1. **dīvāne-resm olduk:-du, -k**

Gazel 133

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Deli divane olmak.

Derdüñi başdan tutup dīvāne-resm olduk yine
'Âleminde 'aşkuñuñ 'âkil geçen ser-semleürz

dīvāne-şekl oldum:

1. **dīvāne-şekl oldum:-du, -m**

Gazel 231

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Deli divane olmak.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dīvāne-şekl oldum yine
Benden ayruḳ kimseyi 'âlemd e şeydâ bilmezim

dīvānevār:

1. **dīvānevār:**

Murabba 4

Mısra: 11
Delî, çılgın gibi.

Gözlerüñ hânçer çeküp kanlar döker dīvānevār
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

dīvāneves:

1. **dīvāneves:**
Gazel 142
Mısra: 6
Delî, çılgın gibi.

Gördi mihrî zülfüñüñ şūrīdesidür şa'sa'a
Boynına zencîr-i zer tākup yider dīvāneves

dīvān-ı 'aşkuñ kâtibi olalı:

1. **dīvān-ı 'aşkuñ kâtibi olalı:-alı**
Gazel 90
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Aşk divanını kâtibi olmak. II Âşk ehli olmak.

Olalı dīvān-ı 'aşkuñ ben Cenābî kâtibi
Sînede dâğ-ı siyehden yazdığım tuğrâyı gör

dīvān-ı devrūñ:

1. **dīvān-ı devrūñ:-(ü)ñ**
Gazel 23
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Devrin divanı.

Budur dīvān-ı devrūñ şāh beyti
Ki 'aşk içre Cenābî oldı nâ-būd

dīvān-ı hattūñ:

1. **dīvān-ı hattūñ:-(u)ñ**
Gazel 174
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Divanı yazı; Osmanlı idari teşkilatında özellikle
resmî yazışmalarda kullanılmak üzere geliştirilen
bir yazı çeşidi.*

Bu Cenābî gibi şāhum çek hisāba her kuluñ
Okısun dīvān-ı hattūñ içre defter kākülüñ

dīvār:

1. **dīvāruñi:-(u)ñ, -ı**
Gazel 324
Mısra: 6
Duvar. II Âşığıñ gönlü.

Yok derüñ ey hāne-i dil reh-güzār-ı yārda
Seyl-i ğam vîrān iderse açamam dīvāruñı

2. **dīvārını:-ı, -(n)ı**
Gazel 323
Mısra: 4
(Aşk evinin) duvarı.

Hāne-i 'aşkı binā itdükde mi'mār-ı ezel
Kelle-i 'uşşāk-ıla yapmış anuñ dīvārını

3. **dīvār:**
Gazel 35
Mısra: 10
Duvar. II Âşığıñ bedeni.

Gördi eşk-i dīdeden cānā esās-ı ten hāel
Pest olur bārān ile dīvār toprağın çeker

4. **dīvāruma:-(u)m, -a**
Gazel 293
Mısra: 8
Duvar. II Âşığıñ bedeni.

Şöhretinde añılur bir hāne-i ma'mūr idüm
Seyl-i eşküm virmeden ey meh zarar dīvāruma

diyār-ı 'adli açduñ:

1. **diyār-ı 'adli açduñ:-du, -ñ**
Gazel 274
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Adalet ülkesini fethetmek, ele geçirmek.

Açduñ diyār-ı 'adli tıguñ çeküp cihāna
Dil-kışverini alup fetḥ-i vilāyet eyle

diyār-ı derdūñ alduk:

1. **diyār-ı derdūñ alduk:-duk**
Gazel 279
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Dert ülkesini almak, fethetmek. II Aşk derdine
sahip olmak.*

Zāl-ı sipihre hergiz baş egmeyüp ğamuñda
Alduğ diyâr-ı derdüñ Rüstem'lerüz cihânda

diyâr-ı ğamda:

1. **diyâr-ı ğamda:-da**
Gazel 373
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Keder ülkesi.

Āşık diyâr-ı ğamda çalar kūs-ı sîneye
Güş-ı cihâna irgürür [ol dem] şadâsını

diyâr-ı miñnet:

1. **diyâr-ı miñnet:**
Gazel 39
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sıkıntı memleketi, ülkesi.

Diyâr-ı miñnet ile sözüñ olsam n'ola serdârı
Ĝam-ı 'aşkuñ gibi cānâ çü devlet-ğ'āhumuz vardur

diyâr-ı miñnet-i hecrüñ:

1. **diyâr-ı miñnet-i hecrüñ:-(ü)ñ**
Gazel 57
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ayrıliğın sıkıntı veren ülkesi.

Şeh-i iklîm-i 'aşk oldum bugün 'azm-i sefer kılsam
Diyâr-ı miñnet-i hecrüñ benüm evvel konağumdur

diyâr-ı mülk-i 'Osmâni:

1. **diyâr-ı mülk-i 'Osmâni:-ı**
Gazel 318
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Osmanlı Devleti.

Şalaldan şūr u ğavgāya Ğaraman semtini zülfüñ
Virüpdür fitneye ħâlüñ diyâr-ı mülk-i 'Osmâni

diyâr-ı Rüm:

1. **diyâr-ı Rüm:-da**
Gazel 165
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Anadolu; Osmanlı ülkesi.

Diyâr-ı Rümde çeşmüñ ider fitne dolup kanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sultân Süleymānuñ

2. **diyâr-ı Rümü:-ı**

- Gazel 331**
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Anadolu; Osmanlı ülkesi. II Sevgilinin beyaz yanağı.

Diyâr-ı Rümü ħaddüñde olup āvâre-i zülfüñ
Niçe yıllar durur göñlüm gezer mülk-i Ğaramanı

diyâr-ı vasluñ almağa:

1. **diyâr-ı vasluñ almağa:-mağa**
Gazel 221
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) kavuşma ülkesini fethetmek, ele geçirmek.

Burüc-ı çarĥa irgürdi 'alemveş başını āhum
Diyâr-ı vasluñ almağa elümde bir livā olsun

diye:

1. **diye:**
Gazel 91
Mısra: 7
(diyü, deyi, diyi): Diye.

Käkülüñ resmi diye gülzâr-ı sînemde baña
Āhumuñ düd-ı siyâhı sünbül-i ter gösterir

2. **diye:**

- Gazel 97**
Mısra: 11
Demek, söylemek. II Anlatmak.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faķiĥ
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

diyü:

1. **diyü:**
Gazel 6
Mısra: 9
(diyü, deyi, diyi): Diye.

Mülk-i ħüsnüñ şāhıyam diyü Cenābī ol melek
'Ārizi ħükminde kaçın gösterür tuğra baña

2. diyü:

Gazel 14

Mısra: 3

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Hançer-i hün-riz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol gamze-i mekkârın öp

3. diyü:

Gazel 14

Mısra: 5

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Ka'be-i maşşûda sensün perde-i 'izzet diyü
'Ârizında şalınan şol zülf-i 'anber-bârın öp

4. diyü:

Gazel 16

Mısra: 7

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Ser behişt-i vaşl-ı yârı kuduñ ilden sen diyü
Düzağ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

5. diyü:

Gazel 131

Mısra: 9

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Küh-ı gam sengin diyü 'arz itme cânâ Harfiyâ
Berg-i kâha almadı bizden anı verzidemüz

6. diyü:

Gazel 26

Mısra: 9

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Zer gibi hâliş olam râh-ı vefâ içre diyü
Püte-i gamda Cenâbî özini kâl eyler

7. diyü:

Gazel 174

Mısra: 3

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Genc-i hüsnüñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir ılısm-ı ejder olmuş pây-tâ-ser kâkülüñ

8. diyü:

Gazel 38

Mısra: 13

(diyü, deyi, diyi): Diye.

İrmedüm diyü Cenâbî hâk-pây-i dil-bere
Furkatüñde bu elemle hâtırım meksürdur

9. diyü:

Gazel 165

Mısra: 5

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Belâ bendine kayd olsun diyü Mecnün-ı bî-
kaydı
Esir-i bend-i 'aşk itdi hevâsı zülf-i Leylânuñ

10. diyü:

Gazel 180

Mısra: 3

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Şeh-süvâr-ı dîniseñ olma mutî'-i nefis diyü
Bîşe-i himmet içinde gel gönül bir zaygam ol

11. diyü:

Gazel 187

Mısra: 7

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Revnağ-ı bâzâr-ı hüsnî bulmasun diyü kesâd
Yılda bir kez gösterür bülbüllere dîdâr gül

12. diyü:

Gazel 238

Mısra: 5

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Seng-i hârâdan katıdur bağı Şirînüñ diyü
Bu şadâ olurdu vârid tişe-i Ferhâddan

13. diyü:

Gazel 252

Mısra: 3

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Hâk-i râhuñ üstine iksir-i devletdür diyü
Kara toprak gibi saçdı çeşm-i giryân cevherin

14. **diyü:**

Gazel 262

Mısra: 11

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Sürme kapuñdan diyü bende Cenābī her nefes
Pādişāhum hāk-i pāyuña n'ola çekse boyun

15. **diyü:**

Gazel 265

Mısra: 6

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Necd tağı başdı yir yir bağına her ne ki çarh
Seng-i miñnet diyü atdı cān-ı Mecnūn üstine

16. **diyü:**

Gazel 270

Mısra: 7

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Sen melek-sīmā perīyi bir nażar görsem diyü
Her taraf çıkmış bakar mäh-ı felek bām üstine

17. **diyü:**

Gazel 281

Mısra: 5

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Ġamuñ yārān bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül hūn-ābesin saqlar gözüm her dem қаpağında

18. **diyü:**

Gazel 293

Mısra: 5

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Dāğ-ı mihrüñ gül gibi rengin ü ter olsun diyü
Cüy-ı hūn'in akıdur her bir müje gülzāruma

19. **diyü:**

Gazel 301

Mısra: 7

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Behre-mend olsun cemāl-i Leyliden cānı diyü
Dāğ-ı hasret revzen açdı sine-i Mecnūnda

20. **diyü:**

Gazel 306

Mısra: 17

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Dimişler saña ağıyaruñ seni sevmez diyü Ĥarfī
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

21. **diyü:**

Gazel 313

Mısra: 7

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Vaşluñ dürini şāyed bulam diyü dil-i zār
Demler durur ki düşdi bir baħr-ı bī-kerāne

22. **diyü:**

Gazel 319

Mısra: 3

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Şāh-ı 'aşka uydur āhengüñ diyü derd ehlinüñ
Bezm-i ğamda burdılar řanbūrveş şulağın

23. **diyü:**

Gazel 326

Mısra: 5

(diyü, deyi, diyi): Diye.

İrgürem diyü ĥisābı sen meh-i devrāna ben
Sāl-ı hecrüñ şurma şaydum hefte vü eyyāmını

24. **diyü:**

Gazel 343

Mısra: 7

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Tek ser-i Mecnūn bir murğzār olsun diyü
Ser-te-ser ey dāğ-ı miñnet āşiyān itdüñ beni

25. **diyü:**

Gazel 347

Mısra: 1

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Çekmeyem bir dem diyü yārüñ ğam-ı hicrānını
Ķābiz-ı ervāħa virdi ehl-i miñnet cānını

26. **diyü:**

Müfret 2

Mısra: 2

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Degül ma'yübdan çünkim kişi tebdil ide maḥlaş
Cenābī diyü nazmumda beyān itdüm bu dem
maḥlaş

27. **diyü:**

Gazel 147

Mısra: 5

(diyü, deyi, diyi): Diye. II Olarak.

Mazhar-ı kudret diyü icād-ı 'ālem eyledüñ
Ḥikmetüñ işbâtıdır dünyā vü 'uḡbādan ğaraz

diz:

1. **diz:**

Gazel 123

Mısra: 14

Bazı nesneleri iplik, tel vb.ne geçirmek.

Her nüktesi Cenābī o şāhuñ güher dürür
Cān riştesine bulsañ anı inci gibi diz

dokun:

1. **doḡundukça:-dukça**

Gazel 96

Mısra: 7

Deġmek, temas etmek.

Doḡundukça ne tañ āhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryā rüzgār olsa azar lâ-büd ḥurüş eyler

dol:

1. **dolar:-ar**

Gazel 103

Mısra: 8

Dolu duruma gelmek.

Zülfüñ ucından ne derdler çekdügüm ey sīm-ber
İstesem şerḥ itmege dolar besī tūmārlar

2. **doldı:-dı**

Gazel 159

Mısra: 6

Dolu duruma gelmek. II Kaplamak.

Gerd-i ser-i rehüfle ey rüşenā-yı dīde
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütüyāya yir yok

dolāb:

1. **dolābda:-da**

Gazel 280

Mısra: 4

Kuyudan su çıkarmaya yarayan çark. II Âşığın
bükülmüş boyu, bedeni.

Ķāmet-i ḥam-geşteme çeşmüm firāvān ağlasun
Küzeler lâzım budur kim yaş dōke dolābda

dōst:

1. **dōst:**

Gazel 232

Mısra: 10

Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, iyi anlaşılın
kimse.

Yārdan ğayrı görünmez her neye şalsam nazār
Dōst gördüm kendüme bu nevi'le aġyārı ben

2. **dōst:**

Gazel 20

Mısra: 1

Sevgili.

Bu şu adın dimiş koyun apar dōst
Apar cān ile bulsuñ bir yarar dōst

3. **dōst:**

Gazel 20

Mısra: 2

Sevgili.

Bu şu adın dimiş koyun apar dōst
Apar cān ile bulsuñ bir yarar dōst

4. **dōst:**

Gazel 20

Mısra: 4

Sevgili.

İḳāmet eylemez sīnemde cānum
Ķarār eyler mi şehri içre sefer dōst

5. **dōst:**

Gazel 20

Mısra: 6
Sevgili.

Şeb-i zülfünde gönlün yok karar
Olaldan mihr-i rüyuyla seher döst

6. **döst:**
Gazel 20
Mısra: 10
Sevgili.

Cenâbî şî'rine kıymet getürsün
Olan bazar-ı fazl içre güher döst

7. **döstum:-(u)m**
Murabba 3
Mısra: 10
Sevgili.

Çanı ol devlet sürem yüz pâyuna dâmen gibi
Vaşluñ ile döstüm şādân olam gülşen gibi

8. **döst:**
Tahmis 1
Mısra: 10
Sevgili.

Terk idüp zühd ü şalâhı itmişüm zülfün kabûl
Rüz-ı mahşerde benim ey döst zünnâr isteyen

döstum:

1. **döstum:-(u)m**
Gazel 224
Mısra: 5
Sevgilim!

Senden irak hep güzeller ber-cefâdur döstüm
Sen mehe virdi gönül yâr-ı vefâdâr isteyen

2. **döstum:-(u)m**
Gazel 303
Mısra: 9
Sevgilim!

Ol Cenâbî bendeñe eyle havâle döstüm
Çekseñ cefâ-şemşîrini ger 'âşık-ı şeydâlara

dög:

1. **dögerse:-er, -se**
Gazel 242
Mısra: 5
Vurmak. *II Çalmak.*

Dögerse sînemün şablıñ gam-ı hecrün eli ey meh
Fenâ lebbeyki âvâzı gele ol dem şadâsından

2. **döger:-er**
Gazel 6
Mısra: 2

*El veya sert bir cisim maharetiyle ...-a çarpmak, sertçe dokunmak, vurmak. *II Dövünmek.**

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

3. **dögme:-me**
Gazel 366
Mısra: 8

*Yıkmak, harap etmek. *II Bir kimsenin gönlünü kırmak.**

Zür-ı bâr-ı çarh müştin yemişem dirseñ eger
Dögme kimse sînesin sen deste-i hâven gibi

dök:

1. **dökse:-se**
Gazel 27
Mısra: 3

(Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

Sînemün deştinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaşresi bir lâle-i Nu'mân olur

2. **dökdüm:-dü, -m**
Gazel 165
Mısra: 11

(Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

Ciger hün-âbesin dökdüm gözümden çihreme ey
meh
Getürdüm milket-i Rûma kızılbaşın Çaramanun

3. **dökdi:-di**
Gazel 234
Mısra: 7

(Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizārum üstine
Bu ħarāb-ābādi bildüm yıkılır seyl-ābdan

4. **dökdi:-di**

Gazel 263

Mısra: 5

(Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

Gül-ruĥuñ yādına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cûlar aĥar şimdi ey meh gülşenüñde sū-be-sū

5. **dökdi:-di**

Gazel 264

Mısra: 5

(Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

Dökdi yaşın gözlerüm sīnemde dāğ-ı tāzeme
Acıyup ħan ağlasun giryān giryān üstine

6. **döküp:-üp**

Gazel 257

Mısra: 9

*Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri
buldukları kaptan başka bir yere boşaltmak. II*
(Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

'İşret ħabābı cām-ı vişāle döküp gözüñ
Peymāneves Cenābı pür-intizārsın

7. **döke:-e**

Gazel 280

Mısra: 4

(Gözyaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

Ķāmet-i ħam-geşteme çeşmüm firāvān ağlasun
Küzeler lāzım budur kim yaş döke dolābda

dön:

1. **döner:-er**

Gazel 160

Mısra: 3

Geri gelmek, geri dönmek.

Ķayra cevr eylese döner yine biñ luĥ ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pāyānı yok

2. **dönmez:-mez**

Gazel 213

Mısra: 6

Geri gelmek, geri dönmek.

Hümā pervāz-ı dil-berler şikārında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bāzdur
göñlüm

3. **dönüpdür:-üp, -dür**

Gazel 63

Mısra: 3

*Benzer hâl almak, ...gibi olmak, benzemek,
andırmak.*

Dönüpdür çeşm-i ħün-bārum sirişküm birle
'ummāna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryānuñ kenārıdır

4. **döndi:-di**

Gazel 268

Mısra: 10

*Benzer hâl almak, ...gibi olmak, benzemek,
andırmak.*

Mısr-ı ħüsünüñde Cenābı 'āşık-ı ma'rūf iken
Ķaşlaruñ fikri ħamından döndi Zü'n-nün üstine

5. **dönelden:-e(i)lden**

Gazel 330

Mısra: 6

*Benzer hâl almak, ...gibi olmak, benzemek,
andırmak.*

Nişāne eyleyüp mihri atar nāz oĥını ħuramaz
Dönelden ol meh-i bedr'üñ kemān-ı Rüsteme ħaşı

6. **dönmem:-me, -m**

Gazel 278

Mısra: 8

Geri gitmek, geri gelmek. II Vazgeçmek.

Girdüm ħarīk-i 'aşĥa gerĥi ħaĥarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i ĥoĥ seferde

7. **döndi:-di**

Gazel 25

Mısra: 6

Yönelmek.

Sen büt-i tersā için düşdi mezāhib muĥtelif
Kimisi Mūsāya döndi kimi 'İsāyı arar

döne döne:

1. **döne döne:**

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dönerek.

Tel tıkmış başına ebrûlarıñdan gözleriñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bâzdur

2. **döne döne:**

Gazel 161

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dönerek.

Şikest it ey felek başın döne döne Cenâbînüñ
Seg-i küy-i dil-ârâya olursa bir sifâl eksük

3. **döne döne:**

Gazel 203

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dönerek.

Fikr-i hâl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dâr ile ben
Döne döne âsiyâbında gamuñ un olmuşam

4. **döne döne:**

Gazel 229

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dönerek.

Döne döne âhıla küyün Cenâbî gezmesen
Bes harîm-i yârda bu gird-bâd olmağ neden

5. **döne döne:**

Gazel 232

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dönerek. II Durmaksızın, süreklî.

Def'a def'a nâra yakdum sūzum ıla nâri ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zâri ben

6. **döne döne:**

Gazel 325

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tekrar tekrar.

Dâğ-ı mihrüñ yağalı ey meh Cenâbî sinede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağın

döne döne yandı:

1. **döne döne yandı:-dı**

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Döne döne yanmak. II Çok üzölmek, acımak.

Gördi nâr-ı fürkatüñde dil kebâb olduğunu
Döne döne yandı ey meh âteş-i sūzân aña

döşe:

1. **döşeyüp:-y, -üp**

Gazel 192

Mısra: 7

Sermek, yaymak.

Seccâde-i dili döşeyüp bañr-ı eşküme
Turdum namâza ola ki kâr-ı Cüneyd idem

döy:

1. **döymez:-mez**

Gazel 313

Mısra: 4

Dayanmak, katlanmak.

Âh itme yâre karşı añup gönöl belâñı
Ol tâze gül hâzer it döymez dem-i hâzâne

düd olur:

1. **düd olur:-(u)r**

Gazel 172

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Duman hâline gelmek.

Derün-ı sinede sūzum rağam itmek murâd itsem
Kalem âh-ıla düd olur göyünür bağrı evrâkuñ

düd-ı âh-ı 'arş-ı sāmî:

1. **düd-ı âh-ı 'arş-ı sāmî:**

Gazel 179

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Yüce göğün ahının dumanı.

Çırsañ ey dil hayme-i 'aşkı zemîn-i sîne
Dūd-ı âh-ı 'arş-ı sāmī aña çetr-i devlet al

dūd-ı âh-ı pür-şerâr:

1. dūd-ı âh-ı pür-şerâr:

Gazel 323

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kıvılcımlarla dolu ahının dumanı.

Ejder-i âteş-feşândur dūd-ı âh-ı pür-şerâr
Olsa peydâ sîneden şaçar sipihre nârını

dūd-ı âh-ı pür-şerârum resmidür:

1. dūd-ı âh-ı pür-şerârum resmidür: -dür

Gazel 64

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kıvılcımlarla dolu ah dumanının
görüntüsü.

Dūd-ı âh-ı pür-şerârum resmidür kim her gice
Zer-benek hil'at gibi bu âsmân-ı dün giyer

dūd-ı âh-ı pür-şerlerle:

1. dūd-ı âh-ı pür-şerlerle: -le

Gazel 154

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıvılcımlarla dolu ah dumanı.

Gör zamîrînüñ içinde tâb-ı mihr-i hikmeti
Dūd-ı âh-ı pür-şerlerle yakdı kendin nâra bak

dūd-ı âh:

1. dūd-ı âhıdur:

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ah dumanı. II Âşığın çektiği aşk derdi sebebiyle
inlemesi sonucu yüreğindeki aşk ateşinden çıkan
dumanlar.

Ne bilsün neydüğün şâne şikenc-i turra-i Leylî
Dil-i şürîde Mecnûna şora kim dūd-ı âhıdur

2. dūd-ı âhından: -ı, -(n)dan

Gazel 367

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah dumanı. II Âşığın çektiği aşk derdi sebebiyle
inlemesi sonucu yüreğindeki aşk ateşinden çıkan
dumanlar.

Dūd-ı âhından giyüp 'âşık libâs-ı mâtemi
Kendi çara bahtına yâs eyleyüp çekdi gamı

3. dūd-ı âhum: -(u)m

Gazel 305

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ah dumanı. II Âşığın çektiği aşk derdi sebebiyle
inlemesi sonucu yüreğindeki aşk ateşinden çıkan
dumanlar.

Yanup nâr-ı firâkında o mâhuñ
İrüşdi dūd-ı âhum âsmâna

4. dūd-ı âhum: -(u)m

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah dumanı. II Âşığın çektiği aşk derdi sebebiyle
inlemesi sonucu yüreğindeki aşk ateşinden çıkan
dumanlar.

Olsa peydâ dūd-ı âhum gözlerüm giryân olur
Ebr-i zulmet olsa zâhir lâ-cerem bârân olur

5. dūd-ı âhum: -(u)m

Gazel 47

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ah dumanı. II Âşığın çektiği aşk derdi sebebiyle
inlemesi sonucu yüreğindeki aşk ateşinden çıkan
dumanlar.

Haymegâh-ı fûrkatüñde tâb-ı gamdan şaklayup
Başum üzre dūd-ı âhum sâye-bânın gezdürür

6. dūd-ı âhumdan: -(u)m, -dan

Gazel 210

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Ah dumanı. II Âşığın çektiği aşk derdi
sebebiyle inlemesi sonucu yüreğindeki aşk
ateşinden çıkan dumanlar.

Dūd-ı āhumdan şarındum başuma destār ben
Milket-i ğamda Cenābī ya'nī kim 'Abbāsiyem

7. dūd-ı āhumdur:-(u)m, -dur

Gazel 340

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ah dumanı. II Âşığın çektiği aşk derdi sebebiyle
inlemesi sonucu yüreğindeki aşk ateşinden çıkan
dumanlar.*

Vücüdumdan eşer ancak hemānā dūd-ı āhumdur
Düşüp ma'müre-i cismüm reh-i ğamda ğubār oldı

1. duḡān-ı āhuñı:-(u)ñ, -ı

Gazel 176

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ah dumanı.

Muḡkem dilerseñ ola eger ṭāk-i tā'atüñ
Eyle duḡān-ı āhuñı yir yir aña direk

dūd-ı āhum ebrine:

1. dūd-ı āhum ebrine:-i, -(n)e

Gazel 131

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah dumanından oluşan bulut.

Dūd-ı āhum ebrine bārān bu eşk-i dīdemüz
'Aşk yolında ḡāk olupdur bu ten-i fersüdemüz

dūd-ı āhum resmidür:

1. dūd-ı āhum resmidür:-i, -dür

Gazel 268

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah dumanının şekli, sureti.

Kākülin şanmañ o māhuñ ḡadd-i mevzün üstine
Dūd-ı āhum resmidür yazıldı ğerdün üstine

dūd-ı siyāh:

1. dūd-ı siyāh:

Gazel 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kara duman. II Âşığın ahından çıkan duman.

Zülfünüñ ğamında Cenābīye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki dūd-ı siyāh aña

duḡān:

1. duḡānumdur:-(u)m, -dur

Gazel 59

Mısra: 6

(Âşığın) ah dumanı.

Düşüp pervāneler gibi maḡabbet şem'ine yandım
Çıkan āhum miḡālinde feleklerde duḡānumdur

2. duḡānum:-(u)m

Gazel 216

Mısra: 9

(Âşığın) ah dumanı.

Duḡānum çıktı eflāke Cenābī
Ne mümkindür ola inkār süzüm

duḡān-ı āhuñ çarḡa irdi:

1. duḡān-ı āhuñ çarḡa irdi:-di

Gazel 292

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) ah dumanının feleğe ulaşması,
erişmesi. II Âşığın çok yüksek sesle ve içten ah
etmesi.*

Duḡān-ı āhuñ irdi çarḡa Ḥarfī
Olaldan 'āşık ol қаşı hilāle

duḡül eyler:

1. duḡül eyler:-r

Tahmis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Girmek.

Cān virür bu yolda bir zülf-i siyekār isteyen
Dāyimā ḡān-ı dile miḡmān-ı ğam eyler duḡül

dün olma:

1. dün olma:-ma

Gazel 312

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Alçak, aşâğılık kimse olmak.

Ehl-i fażluñ hıdmetin sen saña devlet fehmi idüp
Dün olma şöhbet idüp sifle-i nâ-çiz ile

dur:

1. **dururken:-(u)r, -(i)ken**

Gazel 159

Mısra: 1

...varken, ...ortada ve mevcutken.

Gün ruĥlarıñ dururken çarĥ üzre aya yir yok
Ta'rif-i ĥüsnüñ itdüm çün ü çiräya yir yok

2. **durmağa:-mağa**

Gazel 199

Mısra: 8

Bulunmak, kalmak.

El uzadur zülfüñe bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde ĥüsnüñüñ durmağa reyĥân isterem

3. **dur:**

Gazel 291

Mısra: 9

Yapma! Etme! Dur!

İşâr-ı tōĥm itme dur şür zemînde Ĥarfî
Pend ü naşîĥat itmek bed-asl u bed-nihâda

4. **durur:-(u)r**

Gazel 31

Mısra: 2

Hazır bulunmak.

Pür durur 'uşşâĥ ile her yirde kim cānân olur
Lâzım-ı dīvân durur her ĥanda kim sulţân olur

dür:

1. **dürdür:-dur**

Gazel 38

Mısra: 4

Uzak.

Lâle kim dâĥ-ı cigerle âteş-i ĥasrettedür
Beñzer ol âvâreye kim ĥidmetinden dürdür

2. **dür:**

Gazel 78

Mısra: 10

Uzak.

Ėam-ı 'aşkuñladur zevĥ-ı derūnum
Ėamet yâ Rab me-bādâ ez- dilem dūr

3. **dürdan:-dan**

Gazel 239

Mısra: 10

Uzak.

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yaĥîn
Ėüsni 'âlem-girüñi idüp temâşâ dürdan

dür eyle:

1. **dür eyledi:-di**

Gazel 313

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzaklaştırmak. II Ayırmak.

Ol bî-vefâyı benden dūr eyledi zamâne
Aşşı içinde 'âlem ben uğradum ziyâne

1. **dür eylemez:-mez**

Gazel 114

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzaklaştırmak. II Esirgemek.

Ol hümâ üftâdesinden säyesin dūr eylemez
Ėâke salmaz 'âşkın 'âlemlere ĥür eylemez

dür idelden:

1. **dür idelden:-el(i), -den**

Gazel 233

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzak tutmak, uzaklaştırmak.

Dür idelden ĥam beni la'lüñ gibi mey-ĥâneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymânen

dür iden:

1. **dür iden:**

Gazel 38

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Uzak tutan, uzaklaştıran (şey).

Ben ğarīb üftādeñi ħāk-i derüñden dür iden
‘illet-i cism-i naħīf ü ħāṭır-ı maħrūrdur

dür itmek:

1. **dür itmek:-mek**

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uzak tutmak, uzaklaştırmak.

Gördi dil-berden beni dür itmek imiş niyyetüñ
Ey raķīb-i rû-siyeh telbîsi aradan gider

dür ol:

1. **dür ola:-a**

Gazel 226

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzak olmak.

Şāhum Cenābī bendeñ senden nice ola dür
Hecrūñ vişāle irgür cevre nihāyet olsun

2. **dür olam:-am**

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uzak olmak.

Nür-ı dīdemdür ne resme dür olam dil-dārdan
Çeşm-i ‘ālem-bīnini ehl-i nażar kūr eylemez

3. **dür olup:-up**

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzak olmak.

İrem gibi vişālūñden Cenābī dür olup ey meh
Caħīm-i fūrķatūñ içre ķatı müşkil ‘azābı var

4. **dür olur:-(u)r**

Gazel 150

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Uzak olmak.

Ĥusrevinden her ne mülk-i bī-bedel kim dür
olur

Cism-i tenhā-māndedür kim sīnesinde cānı yok

5. **dür olmağa:-mağa**

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uzak olmak.

Buldı sāyeñ devletin alup Cenābī yanuñı
Sen hümā-yı nāzdan olmağa ol dür istemez

dür olan:

1. **dür olan:-an**

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uzak olan (kimse veya şey).

‘Arızuñdan ayru gönñlüm gülşene şalmaz nażar
Dür olan gül şoħbetinden meclis-i ħār istemez

durma:

1. **durma:**

Gazel 139

Mısra: 14

Haydi! İ Durma!

Sendedür iki şefe miķrāz-ı lā-illā gibi
Cāme-i tevħīd-i Ĥaķķı durma ķadd-i cāna kes

durmaz:

1. **durmaz:-maz**

Gazel 149

Mısra: 7

Durmadan; aralıksız, sürekli olarak.

Tiĝin biler elinde durmaz hemişe ĝamzeñ
Ķanum döker o ĥunī andan ‘alāmet ancak

düş eyler:

1. **düş eyler:-r**

Gazel 96

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Müptela kılmak, giriftar etmek.

Kime kaçd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senûñ gibi sitemkârûñ ğam-ı 'aşkına düş eyler

düş olaldan:

1. **düş olaldan:-al(i)dan**

Gazel 183

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Müptela olmak, giriftar olmak.

Table-i zerkâr-ı mihre âh okın atmağdayuz
Düş olaldan ğonca-i la'lüñ için bîġâne dil

düş oldı:

1. **düş oldı:-dı**

Gazel 270

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Rastlamak, karşılaşmak.

Şehr-i haţtuñ ister iken zülfüñe düş oldı dil
Mışra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

duy:

1. **duymadın:-ma,-dı,-n**

Gazel 183

Mısra: 11

Fark etmek, hissetmek.

Büseñ aldı duymadın 'ayyâr çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindâna dil

2. **duysa:-sa**

Gazel 310

Mısra: 8

İşitmek.

Esrâr-ı 'aşkuñ açmam minnetler itse câna
Mağrem ider mi kişi ġammâzi duysa râza

3. **duyduñ:-du, -ñ**

Muhammes 2

Mısra: 40

İşitmek.

'Aks-i murâd-ı göñli ne ġam bilse rûzgâr
Duyduñ Cenâbi ġurde degül kılma âşikâr

duzağ:

1. **duzağ:**

Gazel 148

Mısra: 6

Tuzak. II Sevgilinin kıvrım kıvrım saçları.

Ĥalka-i zülfüñ ne ġoş devr eylemiş ġâl-i ġadüñ
Şöhret olsa ġutsa olmaz böyle bir duzağ zâġ

dūzah:

1. **dūzaham:-am**

Gazel 200

Mısra: 11

Cehennem.

Geh mescidem gâhî künişt geh dūzaham gâhî
behişt
Yeksân degül her bir sirişt Allâhiyem Allâhiyem

dūzah-ı hicrân:

1. **dūzah-ı hicrân:**

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ayrılık cehennemi. II Âşığa azap veren
sevgiliden ayrılık.*

Ser behişt-i vaşl-ı yârı ġoduñ ilden sen diyü
Dūzah-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

dü:

1. **dü:**

Gazel 79

Mısra: 7

İki.

Dü zülf-i 'anber-efşânuñ giriftârı durur göñlüm
Esîr-i gull-ı 'aşğ oldum iki pâyümde bendümdür

dü çeşm:

1. **dü çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 164

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) iki gözü.

Şurāhīveş dü çeşmüm döktiler kan
Leb-i la'lüñ olaldan meyle hem-reng

2. **dü çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 178

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) iki gözü.

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruhuñ berg-i
semenden yig
Kıyâmet kâmetüñ servüm nihâl-i nârvenden yig

3. **dü-çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 302

Mısra: 6

(Âşığın) iki gözü.

Bir meh-i Bağdâdinüñ bûy-ı vişâli şevkine
Bâğ-ı hecrinde dü-çeşmüm Dicle-bâr itmek
nice

dü şîrâne bakan çeşmüñ:

1. **dü şîrâne bakan çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 178

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) arslan gibi (hişmla) bakan iki gözü.

Dü şîrâne bakan çeşmüñ ğazâla olalı nisbet
Olupdur zülf-i hoş-büyüñ senüñ misk-i
Hotenden yig

dü-çeşm-i hün-feşân:

1. **dü-çeşm-i hün-feşân:**

Gazel 282

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan saçan (ağlayan) iki gözü.

İki dâğ-ı tâzedür güyâ dü-çeşm-i hün-feşân
Kim ciger kanın dökerler dem-be-dem şâh
'aşkına

dükkân:

1. **dükkânımız:-(u)muz**

Gazel 126

Mısra: 8

Çarşı, pazar gibi yerlerde mal alım satımları
yapılan yer.

Naqd-i câna almağa vaşluñ kumaşın h'âceyüz
Çârsü-yi ğamda ey meh açılır dükkânımız

2. **dükkânıñ:-(u)ñ**

Gazel 167

Mısra: 8

Çarşı, pazar gibi yerlerde mal alım satımları
yapılan yer.

Şive bazarında cevrüñ şatmağa bir h'âcesin
Müşteri 'aşıklarına oldu dükkânıñ senüñ

3. **dükkân:**

Gazel 193

Mısra: 6

Çarşı, pazar gibi yerlerde mal alım satımları
yapılan yer.

H'âce-i dünyâ gibi bey' ü şîrâ-yi ğam için
Çârsü-yi miñnet-i 'aşk içre dükkân isterem

4. **dükkân:**

Gazel 2

Mısra: 6

Çarşı, pazar gibi yerlerde mal alım satımları
yapılan yer. II Âşık.

Nice bir bazar-ı 'aşkı h'âce-i dil çigzinür
Ger metâ'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

5. **dükkânımız:-ı, -y, -(u)z**

Gazel 138

Mısra: 6

Çarşı, pazar gibi yerlerde mal alım satımları
yapılan yer. II Âşık.

Tende bî-hadd dâğlarla bir kumaşuz bî-nazîr
H'âce-i derdüñ yine bir şöhreti dükkânımız

dükkân-ı dilden:

1. **dükkân-ı dilden:**

Gazel 179

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül dükkânı. II Âşığın gönlü.

Pür idüp esrâr-ı ğamdan cür'adân-ı kâlbüñi
La'l-i dil-ber yâdına dükkân-ı dilden hayret al

dün:

1. **dün:**

Gazel 232

Mısra: 6

Dün.

Zülf-i şeb-rengüñ hayâli töladi cân gerdenin
H^vâb içinde görmüş idüm dün gece ol yârı ben

2. **dün:**

Gazel 270

Mısra: 5

Dün.

Dün gece meclisde mey öykündügiyçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şürâhî yürüdi câm üstine

3. **dün:**

Gazel 322

Mısra: 9

Dün.

Dün şürâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâğar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

dün ü gün:

1. **dün ü gün:**

Gazel 335

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz. II Sürekli, daima.

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Ğamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

2. **dün ü gün:**

Gazel 368

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz. II Sürekli, daima.

Gözümün yaşı gibi yirlere çalup dün ü gün
Ğamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

dünyâ:

1. **dünyâyı:-(y)ı**

Gazel 207

Mısra: 3

Herkes, insanlar.

Ser-te-ser dünyâyı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel hırâma nâz-ıla ey kıdd-i mevzûnum benüm

2. **dünyâsı:-(s)ı**

Gazel 151

Mısra: 8

Mal, mülk. II Gam, keder, dert.

Sîm-i eşk-i didemüzle mâl-ı bî-ğadd bağladuk
Sâkin-i bazar-ı derdüñ şanma kim dünyâsı yok

dünyâ vü 'ukbâdan:

1. **dünyâ vü 'ukbâdan:-dan**

Gazel 147

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünya ve ahiret.

Mazhar-ı kudret diyü icâd-ı 'âlem eyledüñ
Hikmetüñ işbâtıdur dünyâ vü 'ukbâdan ğarağ

dünyâda itmez:

1. **dünyâda itmez:**

Gazel 364

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Asla yapmamak.

Rakîb itdügini itmez baña küfr ehli dünyâda
Eger tercih idem lâyiğ rakîb üzre Ferendüşü

dünyâdan rişte-i ta'allukı kes:

1. **dünyâdan rişte-i ta'allukı kes:**

Gazel 123

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyayla olan bağıını koparmak.

Kes rişte-i ta'allukı dünyâdan it güriz
Bu kem bahâyı görmek ilen kendüye 'aziz

dünyê:

1. **dünyede:-de**

Gazel 112

Mısra: 11
Dünya, dünya hayatı.

Nīm-nāna şol gedā kim kāni' oldı dünyede
Kurs-ı mihrī süfresinde kendüye nān istemez

2. dünyede:-de
Gazel 121
Mısra: 9
Dünya, dünya hayatı.

Ey Cenābī dünyede emr-i muhāl oldı muhāl
İrmege maqşūda bir nā-kāmlıkdur kāmumuz

3. dünyeden:-den
Gazel 231
Mısra: 5
Dünya, dünya hayatı.

Sāhilāsā dünyeden çekdüm kenāra kendümi
Eşk-i hūnīnüm gibi yanumda deryā bilmez

4. dünyenüñ:-nüñ
Gazel 259
Mısra: 10
Dünya, dünya hayatı.

Ey Cenābī ol mehe her kim ki hem-pehlü durur
Dünyenüñ sürdi şafāsın gördi ol cān 'ālemin

5. dünyede:-de
Gazel 162
Mısra: 7
Dünya, cihan.

Şanma kim 'āşık olan ey dil sevilmez dünyede
Hūār-ı miħnetdür hemişe mübtelāsı bülbülüñ

6. dünyede:-de
Gazel 269
Mısra: 9
Dünya, cihan.

Şeh Süleymānum sağ olsun ey Cenābī dünyede
Luţfın eksük eylemez ben mūr-ı pā-māl üstine

7. dünyenüñ:-nüñ
Gazel 358

Mısra: 7
Dünya, yeryüzü.

Dünyenüñ baksañ bināsı taşı ādem başıdur
Böyle tarħ itmiş każā mi'mārı 'ālem resmini

dür:

1. dürdi:-di
Gazel 321
Mısra: 10
Bükmek, katlamak, tomar hāline getirmek. II
Buruşturmak.

Ey Cenābī göricek evrāk-ı nazmum gülsitān
Dürdi ol dem ğoncaveş destinde gülden defteri

dür dişüñ:

1. dür dişüñ:-(ü)ñ
Gazel 295
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) inci gibi dişleri.

Gevher-i eşküm düşelden dür dişüñ sevdāsına
Taldı ğavvās-ı dil-i rüsvā ğamuñ deryāsına

dür dişüñ yādı:

1. dür dişüñ yādına:-ı, -(n)a
Gazel 233
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) inci gibi dişini anma.

Dür dişüñ yādına eşküm akdı deryālar gibi
Görmedi bu acıyı çeşmüm toğalı anadan

2. dür dişüñ yādı:-ı
Gazel 329
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) inci gibi dişini anma.

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velī
Dür dişüñ yādı için aķan durur şeh-dānesi

dür saçar:

1. dür saçar:-ar
Gazel 260
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İnci saçmak. II İnci gibi değerli söz söylemek.

Dür saçar evşâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh içüñ
Buldu tab'-ı nükte-sencüm bañr u deryâ meşrebin

dür-c-i dilinde:

1. dür-c-i dilinde:-i, -(n)de

Gazel 252

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönlün mücevher kutusu. II Âşığın gönlü.

Mağzen-i sinemdedür esrâr-ı 'aşkuñ dürleri
Şaklasun dür-c-i dilinde bañr-ı 'ummân cevherin

dürd ü şâfi:

1. dürd ü şâfi:

Gazel 254

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Tortu ve(ya) katkısız, katışksız, arı (şarap). II
Aşkın her hâli.*

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-ğānesin
Dürd ü şâfi her ne buldum çekmişüm peymānesin

dür-i nâ-süftedür:

1. dür-i nâ-süftedür:-dür

Gazel 172

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Delinmemiş inci. II Çok değerli, kıymetli.

Mesîhî şî'rini añma Cenâbî nazm bañrında
Aña nisbet dür-i nâ-süftedür her beyti İshâkuñ

dür-i şehvârlar:

1. dür-i şehvârlar:-lar

Gazel 103

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Şahlara layık olan iri taneli inci. II Âşığın
gözyaşları.*

İki gevher-bâr-ı cüdur dīde-i ħūn-bârlar
Gâh mercân akıdurlar geh dür-i şehvârlar

dür-i yektâ:

1. dür-i yektâ:

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eşsiz inci. II Çok değerli sevgili.

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

düris:

1. düriş:

Gazel 337

Mısra: 8

Çalışmak, çabalamak.

Perde-i şüretde kalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkâlüñ düriş kim bulasun naqqâşını

dürler dökerler:

1. dürler dökerler:-er, -ler

Gazel 253

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnci saçmak, serpmek. II Gözyaşı dökmek.

Gözlerüm dürler dökerler pāyuña ta'zīm için
İki 'ālem saña kıymet gevher-i yek-dānesin

dürler nisâr eyle:

1. dürler nisâr eyle:

Murabba 5

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

İnciler saçmak. II Güzelliklerini göstermek.

Ne deryâsın cihân bilsün seni dürler nisâr eyle
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Çaramanı

dürlü ezhâr-ıla memlü bir müzeyyen bâğ:

1. dürlü ezhâr-ıla memlü bir müzeyyen bâğ:

Gazel 140

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Türlü çiçeklerle dolu süslenmiş bir bahçe. II
Farklı, çeşitli insanlarla dolu dünya.*

Dehri pür-insân-ıla gördükde bir 'arîf didi
Dürlü ezhâr-ıla memlü bir müzeyyen bâğ imiş

dürri:

1. dürri:-i

Gazel 74

Mısra: 1
İnci. II Sevgili.

İsteyü sen dürr-i çeşmüm baħr-ı eşke taldılar
Dest-gİR olmazsa vaşluñ rüzgārlar qaldılar

dürr-i 'Aden:

1. **dürr-i 'Aden:**

Gazel 246

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aden incisi.

Hoħka-i la'inde yāruñ var iken lü'lü' dişi
Tācir-i gönlüm Cenābī istemez dürr-i 'Aden

2. **dürr-i 'Aden:**

Gazel 104

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aden incisi. II Sevgilinin dişleri.

Leblerüñ la'-li Bedeħşān dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaħda görinen bilsem çeh-i Bābil midür

3. **dürr-i 'Adenden:-den**

Gazel 178

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aden incisi.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yāķūtuñ
Leťāfetde ħaķīkat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

dürr-i 'aşkı:

1. **dürr-i 'aşkı:-ı**

Gazel 210

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk incisi.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ ābī görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryāsiyam

dürr-i aşkuñ derdidür:

1. **dürr-i aşkuñ derdidür:-i,- dür**

Gazel 370

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) aşk incisinin derdi. II Sevgilinin
aşkından dolayı çekilen acı, ızdırıp, keder.*

Kaťre kaťre ħün-ı dilde yaşımı la'ı eyleyen
Dürr-i aşkuñ derdidür bu nīl-güñ deryā ħaķı

dürr-i dendānuñ firāķın:

1. **dürr-i dendānuñ firāķın:-i, -n**

Gazel 328

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dişleri inci (gibi olan sevgili)den ayrı kalma.

Dürr-i dendānuñ firāķın gösterelden rüzgār
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryā gibi

dürr-i eşk-i dīde-i ħün-bāruma:

1. **dürr-i eşk-i dīde-i ħün-bāruma:-(u)m, -a**

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Āşığın) kanlı gözünden dökülen inci gibi
gözyaşları.*

Ĥör bakma dürr-i eşk-i dīde-i ħün-bāruma
Kim ser-i peyvendi anuñ bir ulı deryādudur

dürr-i ğaltān:

1. **dürr-i ğaltān:**

Gazel 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yuvarlak inci. II Āşığın gözyaşı damlası.

Girye-i bī-ħadle çeşmüm baħr-ı 'ummān oldu tüt
Eşkümüñ her kaťresini dürr-i ğaltān oldu tüt

dürr-i meknün:

1. **dürr-i meknün:**

Gazel 271

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dizilmiş inci. II İnci gibi kıymetli şiirler.

Müdde'ī nā-ħaķķ yire daħl idüben eş'āruma
Seng-i ta'ne atmasun bu dürr-i meknün üstine

2. **dürr-i meknünüm:-(u)m**

Gazel 207

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Saklı, henüz ortaya çıkmamış çok değerli inci. //
Ele geçmeyen, kıymetli sevgili.*

Saňa beñzer yok güher aşdâf-ı 'âlemde bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknûnum
benüm

dürr-i Necef eyler:

1. dürr-i Necef eyler:-r

Gazel 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Necef'in incisi hâline getirmek.

Her kim dilini gevher-i 'aşka şadef eyler
Her kaître-i yaşını o dürr-i Necef eyler

dürr-i Necefle:

1. dürr-i necefle:-le

Gazel 188

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Necef'in incisi. // Çiy tanesi.

Kaître kaître jâlelerle fi'l-meşel gülzârda
Oldı pür dürr-i Necefle pençe-i mercân gül

dürr-i şâhvâr:

1. dürr-i şâhvârüñ:-(u)ñ

Gazel 278

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Padişaha layık iri taneli inci. // Çok kıymetli kişi.
// Cenâbî.*

Ben dürr-i şâhvârüñ bilmez zamâne kadrin
Nâ-ehl elinde kıymet bulmaz belî güher de

2. dürr-i şehvâr:

Gazel 138

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şahlara layık olan iri taneli inci.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baħr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kâniyuz

3. dürr-i şehvâr:

Tahmis 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şahlara layık olan iri taneli inci.

Şâh nazmın güş kılsun dürr-i şehvâr isteyen
Kañ yudarsa tañ degül la'l-i leb-i yâr isteyen

4. dürr-i şehvâr:

Gazel 223

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şahlara layık olan iri taneli inci.

Rüzgâr itdükçe âhum yaşuma şalsun nazâr
Lücce-i deryâ içinde dürr-i şehvâr isteyen

dürr-i sihr:

1. dürr-i sihr:

Gazel 361

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sihirli inci. // Cenâbî'nin şiiri.

Baħr-ı nazma bir nefes olsa şinâver dürr-i sihr
Tab'-ı mevzünüñ senüñ aşdâf-ı dür- perver gibi

durur/dürür:

1. durur:

Gazel 1

Mısra: 5

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem'-i bezm kim
Oldı başında şu'lesi zerrîn külâh aña

2. durur:

Gazel 5

Mısra: 6

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Hañçer-i ser-tizüñe düşdi gönül vehm itmeyüp
'Aşık-ı ser-bâza lâyiğ bu durur bi-bâk ola

3. durur:

Gazel 8

Mısra: 2

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Başda oldı nâr-ı âhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur hil'at baña

4. **durur:**

Gazel 31

Mısra: 1

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Pür durur 'uşşâk ile her yırde kim cānān olur
Lāzım-ı dīvān durur her kanda kim sultān olur

5. **durur:**

Gazel 32

Mısra: 3

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Çeşmüñ kitāl içinde 'aynı durur Rüstümüñ
Göñlüm aña muqābil Efrāsiyāba beñzer

6. **durur:**

Gazel 36

Mısra: 6

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Dir lebüñ altında cānā hāl-i şirīnün gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i ħurmā çeker

7. **durur:**

Gazel 42

Mısra: 4

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Dil şād-ı 'aşkdur ki kesilmez terānesi
Ey muṭrib-i belā bu ne şīt u şādā durur

8. **durur:**

Gazel 42

Mısra: 6

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Şaff-ı ni'āli gözlese 'aşık 'aceb degül
Kim şeh-r-yār-ı 'aşk ola adı gedā durur

9. **durur:**

Gazel 42

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Āyīne gibi 'aks-i ruḥ-ı yār gösterür
Başdan ayağa mey didügün pür-şafā durur

10. **durur:**

Gazel 42

Mısra: 10

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Sen gül kıtında bende Cenābīyi dir gören
Serv ayağına büse virür bir giyā durur

11. **dürür:**

Gazel 63

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür kim
Ruḥ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dāde bāridur

12. **durur:**

Gazel 79

Mısra: 7

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Dü zülf-i 'anber-efşānuñ giriftarı durur göñlüm
Esir-i gull-ı 'aşk oldum iki pāyümde bendümdür

13. **dürür:**

Gazel 82

Mısra: 6

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Çihreñe karşı ne ṭāñ dil iñlese ey serv-kad
'Ādet-i bülbül dürür gül görse gülgül 'arz ider

14. **dürür:**

Gazel 92

Mısra: 6

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

La'lüñ için sevdigüm yok dise dil ma'zür tüt
Eksük artuğ söz ider 'âdet dürür dīvâneler

15. **dürür:**

Gazel 92

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Gözlerüñe uysa dil bünyâd-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dīvâneye ferzâneler

16. **dürür:**

Gazel 108

Mısra: 2

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Gâh u bî-geh her güzel kim 'âşıkın yâd eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim kullara dâd eylemez

17. **dürür:**

Gazel 121

Mısra: 2

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Rûz-ı mâtemdür vişâlüñ olmasa bayrâmumuz
Zehr-i merdüm-küş dürür la'l-i lebûñsüz câmumuz

18. **dürür:**

Gazel 122

Mısra: 5

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Gülsitân-ı sinede bir gül dürür her dâğ-ı gam
Seyr-i bâğ-ı miñnet itdük lâlezârı n'eylerüz

19. **dürür:**

Gazel 123

Mısra: 13

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Her nüktesi Cenâbi o şâhuñ güher dürür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

20. **dürür:**

Gazel 125

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Dâğlar ile kıl temâşâ sînemi ey gönca-leb
Sürh ü ala güller ile pür dürür gülzârumuz

21. **dürür:**

Gazel 137

Mısra: 6

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Hâşıl-ı 'ömri virüp bād-ı hevâya kâhveş
Dâne-i haclet dürür dil hırmeninde çinemüz

22. **durur:**

Gazel 150

Mısra: 12

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Olmasa âh-ı derûnı birle eşki 'âşıkun
Ebr-i müşg-efşân durur kim kaçre-i bārânı yok

23. **durur:**

Gazel 151

Mısra: 9

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Lâzım-ı hüsnuñ durur olsun Cenâbî 'âşıkun
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ şeydâsı yok

24. **durur:**

Gazel 155

Mısra: 3

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Vâdi-eymende dil Mûsî-i 'umrânım durur
Bu vücûdum Tûrını yandursa tañ mı nâr-ı 'aşk

25. **durur:**

Gazel 160

Mısra: 12

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Egnine zer-keş libās almış rakīb-i bed-likā
Çul urunmuş üstine bir hār durur pālānı yok

26. **durur:**

Gazel 172

Mısra: 6

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Şeh-i Cem-ħaşmet-i 'aşkuñ kadīmī ħāşısın ey dil
Edā kıl naqd-i cānuñ zimmetüñde bu durur baķuñ

27. **durur:**

Gazel 177

Mısra: 5

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Çerāğ-ı ħāne-i kālbi durur derviş ü sultānuñ
Şafā virmekte kandīli anuñ mihr-i cihāndan yig

28. **durur:**

Gazel 178

Mısra: 10

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Cenābī kim sözün virmez hezārān dürr-i ğaltāna
Girān-ķıymet durur gevher degül līkin suĥandan yig

29. **durur:**

Gazel 185

Mısra: 10

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Geh ħayāl-i kākülüñ eyler Cenābī geh ruĥuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'āl

30. **dürür:**

Gazel 186

Mısra: 4

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Her elif kim tende çekdüm bir nihāl-i servdür
Tāze tāze dāğ-ıla sīnem dürür şahrā-yı gül

31. **durur:**

Gazel 188

Mısra: 3

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Ĥün-ı bülbülden durur egninde rengīn cāmesi
Çeşm-i cānānum gibi oldu meh-i fettān gül

32. **durur:**

Gazel 199

Mısra: 3

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

İstemekden ĥaĥtuñı maķşūd olan la'lüñ durur
Zulmet içre Ĥızrveş ben Āb-ı Ĥayvān isterem

33. **durur:**

Gazel 207

Mısra: 12

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Saña beñzer yok güher aşdāf-ı 'ālemdede bugün
Ma'denüñ cānlar durur ey dürr-i meknūnum
benüm

34. **durur:**

Gazel 219

Mısra: 6

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Cān cāna vāşıl olsun ten ĥabābın ref' idüp
Vuşlata fırsat durur ķılısun şitāb eglenmesün

35. **durur:**

Gazel 227

Mısra: 1

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Baña dilden ĥasretim āhum durur taķrīr iden
Ĥālet-i sūz u güdāzım dil durur ta'bir iden

36. **durur:**

Gazel 227

Mısra: 2

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Baňa dilden hasretim āhum durur taḳrīr iden
Ḥālet-i sūz u gūdāzım dil durur ta'bīr iden

37. **durur:**

Gazel 227

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Leblerüñ cāmın şunup kıldı ḥarāmī kādıyı
Şaḥneyi ser-mest idüp ğamzeñ durur taḡrīr iden

38. **durur:**

Gazel 244

Mısra: 14

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tıtma tañ ta'līmden
Lebleri nāzūk durur āsīb ider dendān-ı sīn

39. **durur:**

Gazel 247

Mısra: 9

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Zaḥm-ı ḥadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenābī tīr-i belāya nişān mısın

40. **durur:**

Gazel 251

Mısra: 2

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Gördiler ferḥunde zātuñ bildi 'ālemler yaḳīn
Kim niġīn-i devletüñ naḳşı durur rüy-ı zemīn

41. **durur:**

Gazel 251

Mısra: 4

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Devlet-i 'adlūñde şāhum güldi her aġlar ki var
'Āşık-ı ğam-ġīn durur ancaḳ hemānā dil-ḥazīn

42. **durur:**

Gazel 254

Mısra: 3

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Bildi genc-i 'aşkuña māḥzen durur cism-i ḥarāb
Cuġd-ı miḥnet mesken itdi göñlümüñ vīrānesin

43. **durur:**

Gazel 259

Mısra: 9

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Ey Cenābī ol mehe her kim ki hem-pehlū durur
Dünyenüñ sürdi şafāsın gördi ol cān 'ālemin

44. **durur:**

Gazel 265

Mısra: 1

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Ḥāl kim ḳonmıḥ durur ol ḥadd-i gül-ġūn üstine
Bir mu'anber zerredür şan māh-ı gerdüñ üstine

45. **durur:**

Gazel 273

Mısra: 5

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Reyhānī ḥaḫla bilseñ Muşḥaf durur cemālī
Vuşlat olur mı rüzī ey dil tefe'ül eyle

46. **durur:**

Gazel 281

Mısra: 2

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

Duḥānı lāledür āhum biter bu sīne bāġında
Gül-i ḥamrā durur dāġum o gülzāruñ ocaġında

47. **durur:**

Gazel 299

Mısra: 2

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Çihreñ görelüm zülf-i perîşân arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyhân arasında

48. dürür:

Gazel 329

Mısra: 2

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

‘Arızuñ şem’inüñ oldum ey şanem pervānesi
Kākülün zencirünün göñlüm dürür divānesi

49. durur:

Gazel 329

Mısra: 6

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Fürkatünde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velī
Dürr dişüñ yādi için ağan durur şeh-dānesi

50. dürür:

Gazel 349

Mısra: 4

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Deryā-yı hüsnün içre zülfün nehenge beñzer
Emvāci haṭṭ-ı sebzün çeşmün dürür levendi

51. durur:

Gazel 351

Mısra: 5

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Muqābil olmağa mihrün ruḥuñla yok durur vechi
Meh-i çarḥuñ ne cānı var tura cānā saña karşı

52. durur:

Gazel 358

Mısra: 4

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Cām-ı şevkuñ şafvetinden seyr-i hikmet eylerüz
Bezm-i ‘ālem-girümüz tıtmış durur Cem resmini

53. durur:

Gazel 365

Mısra: 7

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Kākülün gibi göñül şā‘ir-i kec-ṭab’ durur
Rast nisbet ide ger qaddüñe serv-i çemeni

54. durur:

Muhammes 2

Mısra: 33

Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.

Lu‘bet-nümā-yı ‘işve durur kılmāsın oyun
Biñ nāz u şive eylese her demde kıl sükün

düs:

1. düşüp:-üp

Gazel 67

Mısra: 7

Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.

Ser-i küy-ı dil-ārāda düşüp teslīm-i cān eyle
Yapılmış seng-i miñnetle göñül anda qarāruñ var

2. düşüp:-üp

Gazel 217

Mısra: 5

Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.

Şeb düşüp ḥāk-i rehüñde eylesem teslīm-i cān
Eyleme baña ta‘accüb cāy-ı ḥ‘ābum şanuram

3. düşüp:-üp

Gazel 225

Mısra: 2

Dökülmek, yere serpilmek.

Göñül peymāne-i derdüñ çeküp mest-i ḥarāb olsun
Düşüp cür‘a gibi yollarda ğamda türāb olsun

4. düşdi:-di

Gazel 248

Mısra: 10

Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.

Oldı iḥvānı elinde bu Cenābī nā-bedīd
Ka'r-ı cāha düşdi başdan Yūsuf-ı gül-pīrehan

5. **düşüpdür**:-üp, -dür

Gazel 277

Mısra: 3

Kapılmak, müptela olmak; âşık olmak.

Düşüpdür bâde-i gül-güna meylüm
Leb-i la'lüñ hevâsı gibi serde

6. **düşüp**:-üp

Gazel 340

Mısra: 4

Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek. II Yerle bir olmak, kederden perişan olmak.

Vücüdumdan eşer ancak hemānā dūd-ı āhumdur
Düşüp ma'müre-i cismüm reh-i ğamda ğubār oldı

7. **düşüp**:-üp

Gazel 225

Mısra: 8

(Aşk ateşine) Düşmek.

Şirîşk-i dīdede çeşmüm ğarîk-ı lücce-i ğamdur
Düşüp nār-ı belāñ içre ciğer dağı kebāb olsun

8. **düşüp**:-üp

Gazel 59

Mısra: 5

Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak ve dayanağını desteğini yitirerek aşağı inmek. II (Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Düşüp pervāneler gibi maḥabbet şem'ine yandım
Çıkan āhum mişālinde feleklerde duḡānumdur

düşen:

1. **düşen**:-en

Gazel 60

Mısra: 6

Düşen (kimse).

Neheng-i ḥayrete bir lokma oldı cismi her şaḥşuñ
Düşen bulmaz kenārını maḥabbet bahri āfetdür

düşmen-i nefis u hevānuñ:

1. **düşmen-i nefis u hevānuñ**:-nuñ

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nefis ve istek düşmanı. II Bir kimsenin en büyük düşmanı olan istek ve arzuları.

Düşmen-i nefis u hevānuñ kesdi bir bir başını
Arşa-i 'uzletde şol kim tiġveş 'uryān olur

düşmenüñ addin:

1. **düşmenüñ addin**:-(i)n

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düşmanın sayısı.

Eylerem naḥl-i güle teşbīh addin düşmenüñ
Bāġ-ı rezmüñ içre ammā olduġında ğarq-ı ḥün

düşüp yansa:

1. **düşüp yansa**:-sa

Gazel 299

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yanağına âşık olup) yanmak, tutuşmak.

Nār-ı ruḡuña yansa düşüp n'ola dil-i zār
Pervāne yanar şem'-i şebistān arasında

düşür:

1. **düşürmez**:-mez

Gazel 213

Mısra: 3

Dilden düşürmemek; sürekli söylemek, tekrarlamak.

Düşürmez bezm-i miḥnetde uşul-i şavt-ı feryādı
Ne kıldan kim belā çalsa aña dem-sāzdur göñlüm

2. **düşürdüm**:-dü, -m

Gazel 305

Mısra: 12

Batırmak, saptamak.

Yine bir taze serve sâyelendi
Düşürdüm tîr-i yâri bâğ-ı câna

dütâ bir kadd-i dâlum:

1. **dütâ bir kadd-i dâlum:-(u)m**

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) "J" harfi gibi iki büklüm olmuş,
bükülmüş boyu.

Hurûf-ı derdüñi gözden geçürsem ey kaşı râyum
Temâşâ idecek anda dütâ bir kadd-i dâlum var

düz:

1. **düzer:-er**

Gazel 271

Mısra: 4

Düzenlemek, hazırlamak.

Târlar tertîb ider sînemde eşk-i lâle- reng
Muṭrib-i ğam kıl düzer gūyâ ki kânûn üstine

düzd-i şeb-revi:

1. **düzd-i şeb-revi:-i**

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gece hırsızı. II Sevgilinin siyah beni.

Pey atmış zülfüñ altında nuḳûd-ı hüsnuñe hâlûñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyâ-yı mâhdan ḳorḳmaz

E

eb:

1. **eb:**

Gazel 22

Mısra: 8

Baba, ata.

Mâder-i ğamdan ṭoğup derdüñle ḳardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhâdi eb Mecnûni ced

ebed kalmasun:

1. **ebed kalmasun:-ma, -sun**

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sonsuza kadar kalmak.

Merdüm-i dil kalmasun maḥbûs-ı câh-ı ğam ebed
Şal kemend-i kâkülüñ irgür aña cânâ meded

ebkâr-ı ma'ânî:

1. **ebkâr-ı ma'ânî:**

Gazel 180

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mana bakireleri. II Daha önce hiç kimse
tarafından kullanılmamış, söylenmemiş söz, anlam.

Ḥacle-i efkârda ebkâr-ı ma'ânî seyrin it
Perde-i esrâra sende ey göñül var maḥrem ol

ebr-i felek:

1. **ebr-i felek:**

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gökteki bulut.

Mâh-ı nev perçeminüñ gökde hevâ-dârı geçe
Zülfinüñ ebr-i felek 'âşık-ı miskîni ola

ebr-i ğamdur:

1. **ebr-i ğamdur:-dur**

Gazel 285

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam, keder bulutu.

Ḳaşları yârüñ meh-i nevdür diyenler 'âşıküñ
Ebr-i ğamdur dîdeler âh-ı felek-fersâsına

ebr-i müşg-efşân:

1. **ebr-i müşg-efşân:**

Gazel 150

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Misk kokusu saçan bulut. II Âşığın ahı.

Olmasa âh-ı derünü birle eşki 'âşıküñ
Ebr-i müşg-efşân durur kim ḳaṭre-i bârânı yok

ebr-i nīsān:

1. ebr-i nīsān:

Gazel 68

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nisan bulutu.

Ağladuñ ey ebr-i nīsān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mäh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

ebr-i siyāhı götür:

1. ebr-i siyāhı götür:

Gazel 352

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Siyah bulutları ortadan kaldırmak. II Sevgilinin siyah saçını yüzünden çekerek yüzünü göstermesi.

Niçe bir kākülüñ setr ide mähı
Günüm toğsun götür ebr-i siyāhı

ebr-i siyāhuñ:

1. ebr-i siyāhuñ:-(u)ñ

Tahmis 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Siyah bulut. II Sevgilinin siyah saçı.

Nice bir mihre ola ebr-i siyāhuñ hāyıl
Görüp ol yār-i semen-çihreye oldun māyıl

ebr-i zülfüñ:

1. ebr-i zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) buluta benzeyen siyah saçları.

‘Arızuñ mihriñi görsem cān u dil hāndān olur
Yād kılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryān olur

ebr-i zulmānī:

1. ebr-i zulmānī:

Gazel 363

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kara bulut. II Sevgilinin siyah saçı.

Götür yüzden kara zülfüñ niçe bir ay hilāl-ebrü
Şu’a’-ı mihri setr ide başup bir ebr-i zulmānī

ebr-i zulmet:

1. ebr-i zulmet:

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kara bulut. II Sevgilinin siyah saçı.

Ağların zülfüñ niķāba çekdügince ruğlarıñ
Ebr-i zulmet gün yüzün setr itse bārān yağdurur

2. ebr-i zulmet:

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kara bulut. II Âşığın ah dumanı.

Olşa peydā dūd-ı āhum gözlerüm giryān olur
Ebr-i zulmet olsa zāhir lā-cerem bārān olur

ebrü:

1. ebrülarıñdan:-lar, -(u)ñ, -dan

Gazel 87

Mısra: 7

(Sevgilinin) kaşı.

Tel tākınmış başına ebrülarıñdan gözlerüñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bāz dur

2. ebrülarıñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 95

Mısra: 5

(Sevgilinin yay gibi kavisli) kaşı.

Yā gibi baş egrilügin kullanur ebrülarıñ
Tīr-i ğamzeñ anuñ için cāna peykān yağdurur

ebrü-yı dil-ber:

1. ebrü- yı dil-ber:

Gazel 327

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin kaşları.

Ey Cenābī üstüme ğamz oқın atmak istese
İkide bir baş atar ebrü- yı dil-ber yā gibi

ebrularını çin çin eylemiş:

1. ebrularını çin çin eylemiş:-miş

Gazel 244

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Kaşlarını çatmak; kızmak, öfkelenmek.

Gördüm ol meh eylemiş ebrularını çin çin
Kullara kaşd-ı 'itâb eyler didüm hâkân-ı Çin

ebrularuñ bir hâyına:

1. ebrularuñ bir hâyına:-ı, -(n)a

Gazel 288

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kaşlarının bir selamı. II Sevgilinin
kaşları ile âşığı selamlaması.*

Ol harâmî çeşmüñe dâyim tevâzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrularuñ bir hâyına

ebrularuñ yâyına:

1. ebrularuñ yâyına:-ı, -(n)a

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yay gibi kaşları.

Virmedin ebrularuñ yâyına ğamzeñ dağı şest
Tîr-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derünümde nişest

ebrüsü yâyını çekse:

1. ebrüsü yâyını çekse:-se

Gazel 311

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yay gibi kavisli kaşlarını gemesi,
yukarı kaldırması.*

Ğamzesi nâvek şunar ebrüsü çekse yâyını
Ben nice dil virmeyin ol dâide ile ol kaşa

ebrves:

1. ebrves:

Gazel 188

Mısra: 19

Bulut gibi.

Hasret-i rüyüñla cânâ ebrves giryân olup
Fürkatüñde jâleden yaşlar döker her an gül

ebsem ol:

1. ebsem ol:

Muhammes 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Sessiz olmak, susmak. II Sırları açığa
vurmamak.*

Esrâr-ı şun'-ı Hâkka yetiş mahrem ol yüri
İfşâ-yı râz kılma hemân ebsem ol yüri

edâ:

1. edâyı:-(y)ı

Gazel 154

Mısra: 4

Durum, vaziyet.

Cüy-ı 'ömr-i âdemî akmâkdadır leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazâr enhâra bak

2. edâsı:-(s)ı

Gazel 251

Mısra: 6

(Sevgilinin) üslup, tarz ve tavrı.

Ṭüṭi-i ṭab'-ı laṭifüñ her kaçan kılsa suhan
Her edâsı nâzenîndür her kelâmı şekkerîn

edâ eyle:

1. edâ eyle:

Gazel 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yapmak, kılmak; yerine getirmek.

Yâr vaşlı ni'metinüñ şükürini eyle edâ
Süd kılmazsañ te'essüf her kaçan hicrân olur

edâ kıl:

1. edâ kıl:

Gazel 172

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ödemek, vermek.

Şeh-i Cem-haşmet-i 'aşkuñ kadīmī hāşısın ey dil
Edā kııl naqd-i cānuñ zimmetüñde bu durur baķuñ

edā-yı emrūñe:

1. **edā-yı emrūñe:**-(ü)ñ, -e

Gazel 198

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) emrini yerine getirme.

Tākatüm yoķdur edā-yı emrūñe ben kendümi
İktisāb-ı lutfuña bī-dest ü bī-pā añladum

Edhem:

1. **Edhem:**

Gazel 182

Mısra: 14

*İbrâhîm Edhem; Belh hükümdarı iken tacını ve
tahtını terk ederek derviş olan evliyadan bir zat.*

Ey Cenābī şeyḫ-i şehriñ mekrine aldanma kim
Her Berāhîm ismine mażhar düşen Edhem degül

Edrine şehrine:

1. **Edrine şehrine:**-i, -(n)e

Gazel 144

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Edirne şehri.

Bin hüzür-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

edvār-ı cevri:

1. **edvār-ı cevri:**-i

Gazel 189

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cevr, eziyet musikisi.

Perde-i 'uşşâķda bülbül ser-āğāz eylese
Gösterür edvār-ı cevri eyleyüp şeh-nāz gül

efendi:

1. **efendi:**

Gazel 349

Mısra: 8

Efendi. II Sevgili.

Her emrūñe muṭī'üm çün ü çirāya yir yok
Ben boynı bağlu bir kul sensin baña efendi

efendüm:

1. **efendüm:**

Gazel 48

Mısra: 8

Efendim, sevgilim.

Her ne luṭfuñ var ise ben müstmede eyle kim
Bu güzellik gibi sende çak efendüm çağıdır

2. **efendümdür:**-dür

Gazel 79

Mısra: 1

Efendim, sevgilim.

Bugün şol lāle-ḫad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külāhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

3. **efendüm:**

Gazel 81

Mısra: 1

Efendim, sevgilim.

Ol efendüm pek güzel kim 'ālemüñ sultānidur
Başda tāk-ı devletümdür cānumuñ cānānidur

efğān:

1. **efğāndur:**-dur

Gazel 99

Mısra: 1

Acı ile bağırıp çağırma, inleme, feryat.

Ĝam şebinde şubḫa dek işüm gücüm efğāndur
Ĝak güvāhum şanma cānā didigüm yalandur

2. **efğānuma:**-(u)m, -a

Gazel 300

Mısra: 10

Acı ile bağırıp çağırma, inleme, feryat.

Ger hezārān nāle kılsam ey Cenābī bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nāzük-beden efğānuma

3. **efğānı:**-ı

Gazel 363

Mısra: 8
Acı ile bağırıp çağırma, inleme, feryat.

Yağalar çak ider güller ruhuñ şevkine gülşende
Göge irgürdi bülbüller gamuñ hārından efgāni

efgān it:

1. **efgān itdügi:-düg, -i**
Gazel 106
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, bağırarak, haykırmak.

'Andelībāsā Cenābī budur efgān itdügi
Sen gül-i ğonca-femi aġyārile yār istemez

2. **efgān itmeyem:-me, -(y)em**
Tahmis 1
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Feryat etmek, bağırarak, haykırmak.

Var iken bāġ-ı cemālūñ geşt-i bostān itmeyem
Ruġlaruñ yādına cānā niçün efgān itmeyem

efgānumuz göklere irüpdür:

1. **efgānumuz göklere irüpdür:-üp, -dür**
Gazel 126
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ahının göklere erişmesi. II Âşığın çok
fazla ve yüksek sesle feryat figan etmesi.

Sen melek-sīmā perīdür mülk-i dilde hānumuz
Dest-i cevrüñden irüpdür göklere efgānumuz

ef'ī-i zülfüñ:

1. **ef'ī-i zülfüñ:-üñ**
Gazel 5
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) engerek yılanına benzeyen saçı.

Ef'ī-i zülfüñ ne ğam zehrini dökerse üstüme
La'l-i cān-baġşuñ taḫībüm baña ger tiryāk ola

2. **ef'i-i zülfüñ:-(ü)ñ**
Gazel 323
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) engerek yılanına benzeyen saçı.

La'l-i cān-baġşuñ devā eyler mi tiryākın şunup
Ef'i-i zülfüñ şunarsa baña zehr-i mārını

eflāk:

1. **eflāk:**
Gazel 5
Mısra: 2
Felekler, gökler.

Rāh-ı tecdīd içre şol kim meskenetle hāk ola
'Jsi-i Meryem-şifat mesken aña eflāk ola

2. **eflāke:-e**
Gazel 216
Mısra: 9
Felekler, gökler.

Duġānum çıkdı eflāke Cenābī
Ne mümkindür ola inkār süzum

3. **eflākde:-de**
Gazel 286
Mısra: 4
Felekler, gökler.

Suna cām-ı feyzini ger baña pīr-i mey-fürüş
Bezm-i vaġdet eyleyem eflākde 'jsâyıla

eflāke çıkmak:

1. **eflāke çıkmak:-maġ**
Gazel 366
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Göklere çıkmak; göğe yükselmek.

'Jsi-i Meryemşifat eflāke çıkmak isteseñ
Güş-ı cāna çek tecerrüd riştesin süzen gibi

eflāk-ı cevrüñ devr ider mäh-ı tábānuñ:

1. **eflāk-ı cevrüñ devr ider mäh-ı tábānuñ:-(u)ñ**
Gazel 68
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Eziyet feleklerini dolaşan parlak ay. II Acımasız,
merhametsiz, âşığına eziyet eden sevgili.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mäh-ı tãbãnuñ mı var
Yoħsa ey dil miħri yoħ bir řãh-ı devrãnuñ mı var

eflāk-ı kebūd:

1. eflāk-ı kebūd:

Gazel 197

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mavi gökyüzü.

Bir ħabãbum ħadarı olmadı eflāk-ı kebūd
Ķařre-bãr-ı ħãm-ı 'aşk olalı 'ummãn oldum

Efrãsiyãb:

1. Efrãsiyãba:-a

Gazel 32

Mısra: 4

*řehnãme'deki Turan ħükümdarıdır. Efsanevi
bir kişiliği olan Efrãsiyãb, Büyük İskender'den önce
yaşamış olup Kehüsrev tarafından öldürülmüştür.
Klasik edebiyatta kahramanlık sembolü olarak
anılır. II Âşığın gönü.*

Çeřmüñ kıtãl içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Göñlüm aña muĶãbil Efrãsiyãba beşzer

efsãne:

1. efsãnemüz:-müz

Gazel 120

Mısra: 10

Masal, söylenti. II Aşk.

Vireli ey meh Cenãbĩ sen řaĶı Leylãya dil
Ķıřřa-i Mecnũn gibi düşdi dile efsãnemüz

2. efsãneye:-(y)e

Gazel 304

Mısra: 10

*Efsane, hikãye. II Asılsız söz, boş söylenti. II
Vaizin nasihati.*

AĶma bãb-ı pendũñ vã'iz Ķekũp derd-i seri
Kim ĶulaĶ şutmaz Cenãbĩ degme bir efsãneye

efser-i 'izzet:

1. efser-i 'izzet:

Gazel 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İtibar, şeref, ħaysiyet ve yücelik tacı. II Âşığın
aşktan dolayı Ķektiđi ateşli aħı.*

Başda oldı nãr-ı āħum efser-i 'izzet bãña
şu'le-i ħãm cismũm üzre bes durur ħil'at bãña

efsũn:

1. efsũnum:-(u)m

Gazel 207

Mısra: 14

Büyü, sihir.

Ey Cenãbĩ kendüme teşşir Ķıldum 'ãlemi
Bu 'aceb kim yãra te'şir itmez efsũnum benüm

eg:

1. eger:-er

Gazel 75

Mısra: 16

Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek.

řaĶın bãlãnı āħumdan řaĶın kim
Eger ey mäh servi bãd-ı şarşar

eger:

1. eger:

Gazel 157

Mısra: 7

Eğer, şayet.

Ķãr-ı ħãmdan bülbül-i cãn dil-fiđãr olsun eger
Terk idüp küyuñ ide ey ħonce-leb ħülzãra řevĶ

2. eger:

Gazel 176

Mısra: 5

Eğer, şayet.

MuĶkem dilerseñ ola eger tãĶ-i tã'atũñ
Eyle duđãn-ı āħuñı yir yir aña direk

3. eger:

Gazel 192

Mısra: 10

Eğer, şayet.

Başdan ayağa bãřil ola siħr-i Sãmiri
Naşm içre ben Cenãbĩ eger 'arz-ı keyd idem

4. eger:

Gazel 192

Mısra: 12

Eğer, şayet.

Münkir ola Cenābiye ol Cāmī dil-beri
Şad-bār eger kerāmet-i şeyh-i 'Ubeyd idem

5. eger:

Gazel 252

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Naqd-i cāna rāygāndur alsañ 'irfān cevherin
Ma'rifetdür bilmek isterseñ eger cān cevherin

6. eger:

Gazel 294

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Hāli ber-cā bulmadum naqş-ı ruhuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sīnemi tañ mı eger büt-hāneye

7. eger:

Gazel 306

Mısra: 12

Eğer, şayet.

Teraħhumlar iderdi hāline pervāne miskīnūñ
Sirāyet eylese sözüüm eger şem'-i şebistāna

8. eger:

Gazel 306

Mısra: 16

Eğer, şayet.

Olurdi sāyesinde rūh-ı Cāmī her dem āsüde
Dikilse naħl-i eş'ārum eger bāğ-ı hıyābāne

9. eger:

Gazel 318

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Şafağ-gün kana ğark idem ğamuñda çeşm-i giryāni
Eger çarħ-ı cefā üzre görem sen māh-ı tābāni

10. eger:

Gazel 318

Mısra: 10

Eğer, şayet.

Tarāvet vire gül gibi Cenābī rūh-ı Cāmīye
Şularsa reşha-i nazmuñ eger bāğ-ı hıyābanı

11. eger:

Gazel 362

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Kişi rām eylemek olurdu yarı
Eger bir dem ideydi baħş-ı yarı

12. eger:

Gazel 364

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Raķib itdüğini itmez baña küfr ehli dünyāda
Eger terciħ idem lāyık raķib üzre Ferendüşü

13. eger:

Gazel 366

Mısra: 7

Eğer, şayet.

Zür-ı bār-ı çarħ müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sīnesin sen deste-i hāven gibi

egerçi:

1. egerçi:

Gazel 43

Mısra: 1

Gerçi, doğrusu.

Egerçi katl-i 'ām eyler gözün tığ-i ğazenferdür
Velī kaşuñ kemānından hadeng-i cān-güzerdür

2. egerçi:

Gazel 61

Mısra: 1

Gerçi, doğrusu.

Egerçi hüsn ile ol meh melāħat mülki şāhidur
Süvār-ı esb-i nāz olsa velī gerçek sipāhidur

3. egerçi:

Gazel 204

Mısra: 10

Her ne kadar, ...ise de, gerçi.

Ma'nide ben Cenābī pā-māl-i her le'İmem
'İrfān ile egerçi akrāna sebkat itdüm

4. egerçi:

Gazel 234

Mısra: 4

Her ne kadar, ... ise de, gerçi.

Cüy-bār-ı dideden biter hayāl-i kāmētūñ
Şāh-ı gül bitmez egerçi menzil-i şūrābdan

5. egerçi:

Gazel 278

Mısra: 1

Her ne kadar, ...ise de, gerçi.

Garqam egerçi cānā yaşumla baħr-ı derde
Sönmez yanar velikin 'aşkuñ odı cigerde

egerçi ki:

1. egerçi ki:

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doğrusu şu ki. II Aslında.

Sen serv-kāmetūñ güzelüm hāk-i rāhiyuz
Mülk-i gamuñ egerçi ki bir pādişāhiyuz

egle:

1. egledi:-di

Gazel 264

Mısra: 9

Avutmak, oyalamak.

Gāh vaşluñ egledi ben 'āşığı geh fūrkatūñ
Devletūñde sürilür devrān devrān üstine

eglen:

1. eglenmesün:-me, -sün

Gazel 219

Mısra: 1

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Dāfi'-i ğamdur dilā gelsün şarāb eglenmesün
Pāk kılsun sīnemüz ol şāfi āb eglenmesün

2. eglenmesün:-me, -sün

Gazel 219

Mısra: 2

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Dāfi'-i ğamdur dilā gelsün şarāb eglenmesün
Pāk kılsun sīnemüz ol şāfi āb eglenmesün

3. eglenmesün:-me, -sün

Gazel 219

Mısra: 4

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Nūr u fer virsün cihāna tal'at-ı zībā ile
Ol meh-i hāver-laķāb ol āfitāb eglenmesün

4. eglenmesün:-me, -sün

Gazel 219

Mısra: 6

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Cān cāna vāşıl olsun ten hābābın ref' idüp
Vuşlata fırsat durur kılsun şitāb eglenmesün

5. eglenmesün:-me, -sün

Gazel 219

Mısra: 8

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Āteş-i 'aşkuñla oldı sīnemüz āteşgede
Şu'le peydā itmege ol süz u tāb eglenmesün

6. eglenmesün:-me, -sün

Gazel 219

Mısra: 10

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Ey Cenābī bezme gelsün vir haberler sākiye
Āteş-i hāsetde oldı dil kebāb eglenmesün

7. eglenmesün:-me, -sün

Gazel 220

Mısra: 1

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Dīdeden yaşum akup kılsuñ şitāb eglenmesün
Telḡ idüpdür 'ayşumı ol şüre-āb eglenmesün

8. **eglenmesün:-me, -sün**

Gazel 220

Mısra: 2

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Dīdeden yaşum akup kılsuñ şitāb eglenmesün
Telḡ idüpdür 'ayşumı ol şüre-āb eglenmesün

9. **eglenmesün:-me, -sün**

Gazel 220

Mısra: 4

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Nār-ı ḥasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebāb
Ayaḡ ayaḡ bezme gelsün diñ şarāb eglenmesün

10. **eglenmesün:-me, -sün**

Gazel 220

Mısra: 6

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Vecd idüp her küşeden girsün semā'a ehl-i şevḡ
Naḡme kılsun muṭribā bir dem rübāb eglenmesün

11. **eglenmesün:-me, -sün**

Gazel 220

Mısra: 8

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Giceler ḡan ağlayan çeşmümde yir yok uyḡuya
Seyle virdi ḡānümānın gözde ḡ^vāb eglenmesün

12. **eglenmesün:-me, -sün**

Gazel 220

Mısra: 10

Oyalanmak, durmak, beklemek.

Ṭavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dārı kılsun ḡacc iden
Ey Cenābī vir ḡaber ehl-i şevāb eglenmesün

eglence:

1. **eglencem:-m**

Murabba 1

Mısra: 1

İş, uğraş.

Bülbül-i āşüfteyem eglencem āh u zārdur
Gülşen-i 'ālem gözüme yārsüz pür-ḡārdur

egn:

1. **egnine:-i, -(n)e**

Gazel 160

Mısra: 11

Sırt, arka.

Egnine zer-keş libās almış rakīb-i bed-likā
Çul urınmış üstine bir ḡār durur pālānı yok

2. **egninde:-i, -(n)de**

Gazel 188

Mısra: 3

Sırt, arka.

ḡün-ı bülbülden durur egninde rengīn cāmesi
Çeşm-i cānānum gibi oldu meh-i fettān gül

3. **egnümde:-(ü)m, -de**

Gazel 19

Mısra: 5

(Āşığın) sırtı.

ḡil'at-ı 'aşḡuñ yiter egnümde olmasun libās
Ben ḡalender-meşrebi yoluñda 'uryān oldu ṭut

egri:

1. **egrilügin:-lüg, -(i)n**

Gazel 95

Mısra: 5

*Yay gibi, kavis biçiminde olan, kavisli,
mukavves.*

Yā gibi baş egrilügin kullanur ebrūlaruñ
Tīr-i ḡamzeñ anuñ için cāna peykān yağdurur

ehlen ü sehlen:

1. **ehlen ü sehlen:**

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*"Hoş geldin, merhaba, nasılsın?" anlamında
hatır sorma sözü.*

Ehl-i 'aşḡ olduñ dilā terk eyle şād u rāḡatı
Derd ü ḡam gelsün berü ehlen ü sehlen merḡabā

ehl-i 'aşk olan gedāña:

1. ehl-i 'aşk olan gedāña:-(ñ, -a

Gazel 169

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk erbabı olan kul köle. II Âşık.

Saňa meyli olanı pā-māl kıldı fūrkatūñ

Ehl-i 'aşk olan gedāña zehr içürür hasretūñ

ehl-i 'aşk olduñ:

1. ehl-i 'aşk olduñ:-du, -ñ

Gazel 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ehli olmak.

Ehl-i 'aşk olduñ dilā terk eyle şād u rāhātı

Derd ü gam gelsün berü ehlen ü sehlen merhabā

ehl-i 'aşk:

1. ehl-i 'aşk:-a

Gazel 74

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk ehli. II Âşıklar.

Sāmīrī sıhrin bilür yārūñ o çeşm-i alası

Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenābī aldılar

2. ehl-i 'aşk:-a

Gazel 87

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk ehli. II Âşıklar.

Ol perī-rū dil-rübā kim hüsni ile mümtāz dur

Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

3. ehl-i 'aşk:-a

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk ehli. II Âşıklar.

Vādī-i gamda döküp göz yaşını olma melül

Ehl-i 'aşka Harfiyā çün-kim naşib imiş belā

4. ehl-i 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 325

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk ehli. II Âşıklar.

Ehl-i 'aşkuñ kıl temāşā sīnesinde dāğını

Görmek isterseñ dilā güllerle cennet bāğını

5. ehl-i 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 367

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk ehli. II Âşıklar.

Olalı 'âşık göñül her gördüğüñden hāl alur

Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'ālemi

ehl-i belā:

1. ehl-i belāya:-(y)a

Gazel 159

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bela, sıkıntı ehli. II Âşık.

Her kāseden ki içdüm hūn-ābe-i cigerdür

Bezminde zevk u sāzuñ ehl-i belāya yir yok

ehl-i bīniş olmayan:

1. ehl-i bīniş olmayan:-ma , -(y)an

Gazel 239

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Basiret sahibi olmayan (kimse).

Ehl-i bīniş olmayan envār-ı hüsünüñ görmedi

İsteme māhiyyet-i mihr-i cihānı kürdan

ehl-i dil:

1. ehl-i dil:

Gazel 325

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül ehli. II Âşıklar.

Dāğ-ı mihrüñ yaqalı ey meh Cenābī sinede

Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağını

2. ehl-i dil:

Muhammes 2

Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Arifler.

Mihnetde ehl-i dil niceler kām-yâb olur
Geh sür'at u sukûn u gehî inkılâb olur

3. ehl-i diller:-ler

Gazel 157
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Sen Mesîhâ-dem şanem haddinde zülfüñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnâra şevk

4. ehl-i diller:-ler

Gazel 345
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar. II Arifler.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kâpusı
Dem-be-dem meftûhdur ammâ ki hayret kâpusı

5. ehl-i diller:-ler

Gazel 28
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Ehl-i diller gördiler vîrânedür gencüñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her kûşe vîrân oldılar

ehl-i dil hüccâc:

1. ehl-i dil hüccâca:-a

Gazel 345
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gönül ehli olan hacılar. II Âşıklar.

Ka'be-i küyüñ tavâfında n'ola sa'y eylesem
İşigüñdür ehl-i dil hüccâca hâcet kâpusı

ehl-i faẓluñ hıdmetin:

1. ehl-i faẓluñ hıdmetin:-(i)n

Gazel 312
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Fazilet sahiplerinin hizmeti.

Ehl-i faẓluñ hıdmetin sen saña devlet fehm idüp
Dün olma şoĥbet idüp sifle-i nâ-çiz ile

ehl-i hevâ:

1. ehl-i hevâ:

Gazel 88
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Arzu, heves sahibi kimse. II Sevgiliye kavuşmayı
arzulayan âşık.

Ben firâkuñ pîşesinde vaşluñuñ ehl-i hevâ
Kârgâhında cihânuñ her kişi bir işdedür

ehl-i hüner çerâĝi âfâka lem'a şalar:

1. ehl-i hüner çerâĝi âfâka lem'a şalar:-ar

Gazel 356
Mısra: 4
Kelime Tipi: Özlü söz, hikemî söz.
Hüner sahiplerinin bilgisi ve beceresi herkesi
aydınlattır, herkese faydalı olur.

Nâ-dân evine inse olmaz güneşde pertev
Âfâka lem'a şalar ehl-i hüner çerâĝi

ehl-i islâm olmadı:

1. ehl-i islâm olmadı:-ma, -dı

Gazel 325
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
İslam ehli olmak.

Mezheb-i 'uşşâk içinde ehl-i islâm olmadı
Küfr-i zülfüñe şu kim kaldurmadı barmaĝını

ehl-i Karamana:

1. ehl-i Karamana:-a

Gazel 209
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Karaman halkı.

Baş koşar zülfüñ ile Rûm-ı 'izâruñda ĥaţuñ
Yüz karasını anuñ ehl-i Karamana diyem

ehl-i kemâl:

1. **ehl-i kemāl:**

Gazel 185

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İlim ve fazilet sahipleri, kâmil insanlar.

N'ola luṭf-ı pâdişehle başum irse göklere
Sâyesinde dâyimâ 'izzetdedür ehl-i kemâl

ehl-i kumâr oldı:

1. **ehl-i kumâr oldı:-dı**

Gazel 340

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kumar ehlî, ustası hâline gelmek; kumarbaz olmak.

Ġamuñ ṭāsında aldurdı senüñle naḳd-i kevneyni
Cenâbî zâr-ı derdüñle bu dem ehl-i kumâr oldı

ehl-i melâmet:

1. **ehl-i melâmet:**

Gazel 226

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayıplanan, kınanan kimseler. II Âşıklar.

Erbâb-ı dil hemîşe ehl-i melâmet olsun
Nâm isteyen 'azizüm her dem selâmet olsun

ehl-i miḥnet:

1. **ehl-i miḥnet:**

Gazel 347

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sıkıntı ehilleri; gamlı, kederli kimseler. II Âşıklar.

Çekmeyem bir dem diyü yârüñ ğam-ı hicrânını
Kâbîz-ı ervâḫa virdi ehl-i miḥnet cânını

ehl-i nazâr:

1. **ehl-i nazâr:**

Gazel 114

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakış ehlî. II Âşık.

Nür-ı dîdemdür ne resme dūr olam dil-dârdan
Çeşm-i 'âlem-bînini ehl-i nazâr kūr eylemez

ehl-i râz olduñ:

1. **ehl-i râz olduñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sır ehlî olmak, sırlara erişen, sırlara vakıf olan bir kimse hâline gelmek.

Şüfi-i sübhâ-keşüñ dilde riyâsın añladuñ
Ey mürîd-i 'aşk gel kim ehl-i râz olduñ yine

ehl-i sefer olmuşuz:

1. **ehl-i sefer olmuşuz:-mış, -(u)z**

Gazel 124

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Savaş için yola çıkanlardan olmak. II Gam, keder çekmeyi göze alan âşıklar olmak.

Almağa iḳlîm-i derdüñ olmuşuz ehl-i sefer
Ol belâ râhı içinde derd u ğamdur zâdumuz

ehl-i semâ:

1. **ehl-i semâ:**

Murabba 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Göklerin sahibi; Allah.

Ey felek itdüñ beni ol meh-likâya mübtelâ
Ra'dveş bir âh idem güş eyleye ehl-i semâ

ehl-i sevâb:

1. **ehl-i sevâb:**

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevap ehlî, sevap işleyenler.

Beyâbân-ı maḫabbetde aḳıdsun zemzem-i eşki
Der-i Ka'beñ ṭavâfiyla bu dem ehl-i sevâb olsun

2. **ehl-i sevâb:**

Gazel 220

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevap ehlî, sevap işleyenler.

Ṭavf-ı kûy-ı Ka'be-i dil-dâri kılsun hacc iden
Ey Cenâbî vir haber ehl-i şevâb eglennesün

ehl-i şevk:

1. ehl-i şevk:

Gazel 220

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Arzulu ve hevesli kimseler. II Âşıklar.

Vecd idüp her küşeden girsün semâ'a ehl-i şevk
Nağme kılsun muṭribâ bir dem rübâb eglennesün

2. ehl-i şevki:-i

Gazel 186

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arzulu ve hevesli kimseler. II Âşıklar.

Mest kıldı ehl-i şevki bûy-ı rûh-efzâ-yı gül
Bezme geldi sâkiyâ mey şun büt-i ra'nâ-yı gül

ehl-i zebânuñ yügrüğü oldum:

1. ehl-i zebânuñ yügrüğü oldum:-du, -m

Gazel 333

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Söz söyleme ustalarının önderi, lideri olmak.

'Arşagâh-ı nazm içinde oldum ey gül ben dağı
Bülbül-i güyâ gibi ehl-i zebânuñ yügrüğü

ehl-i zevkuñ meşrebin:

1. ehl-i zevkuñ meşrebin:-i, -n

Gazel 260

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zevk sahiplerinin yaratılışı. II Âşıkların tabiatı.

Kesmedi 'uşşâkdan zâhid zebân-ı ʔa'nını
Ehl-i zevkuñ bilmedi ol gül derdâ meşrebin

ehl-i zevkuñ yâridur:

1. ehl-i zevkuñ yâridur:-dur

Gazel 184

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zevk sahiplerinin dostu.

N'eyleyem vuşlat şafâsın ehl-i zevkuñ yâridur
Ey gam-ı hicrân-ı dil-ber merḥabâ sen beri gel

ehl-i zühd:

1. ehl-i zühd:

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zahitlik erbabı. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr. II Dinin özünden habersiz sadece şeklen ibadet eden, gösterişçi kimse.

Başa vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illâ sözüm alışdadur

Ehremen:

1. Ehremen:

Gazel 248

Mısra: 8

Şeytan, dev. II Zerdüşterin inandıkları kötülük ve karanlık tanrısı. II Hz. Süleyman'ın yüzüğünü çalan cin. II Rakip.

La'l-i cân-baḥşuñ hevâsında yiler dâyim rakîb
Malik-i mülk-i Süleymân olmak ister Ehremen

ejder:

1. ejder:

Gazel 65

Mısra: 4

Büyük yılan. II Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saçları.

Kimseler yol bulmaz hergiz ʔılısm-ı ḥüsnuñe
Tâ ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

2. ejder:

Gazel 91

Mısra: 4

Büyük yılan. II Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saçları.

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pîç-ber-pîç eylemiş
Sâhir-i Fir'avndur Mûsâya ejder gösterür

ejder-i âteş-feşândur:

1. ejder-i âteş-feşândur:-dur

Gazel 323

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Ateş saçan ejder. II Âşığın kıvılcımlarla dolu ahının dumanı.

Ejder-i âteş-feşândur dūd-ı âh-ı pür-şerâr
Olsa peydâ sîneden şaçar sipihre nârını

ek:

1. **eksem:-se, -m**
Gazel 142
Mısra: 9
Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.

Lâle-i hasret biter eksem Cenâbî dem-be-dem
Sînemüñ şahrâsına hûn-âb-ı eşki dâneveş

2. **ekmedi:-me, -di**
Gazel 298
Mısra: 5
Toprağa tohum atmak veya gömmek. II Yaratmak.

Hâbbe-i hâlûñ gibi dihkân-ı kudret ekmedi
Kışt-zâr-ı hûsne ey meh hâşılı bir dânei

ekl idüp:

1. **ekl idüp:-üp**
Gazel 24
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bir şeyi yemek.

Geh şarâb-ı la'lüñ içüp mest olur cânâ göñül
Gâh hâlûñ habbesini ekl idüp hayrân olur

eksük:

1. **eksük:**
Gazel 161
Mısra: 8
Bulunmamak, mevcut olmamak.

Göñülden gitmedi hergiz hayâl-i kâmet-i servüñ
Bu tûrfe bâğda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

2. **eksük:**
Gazel 161

Mısra: 2
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
eksük
Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl eksük

eksük artuk söz ider:

1. **eksük artuk söz ider:-er**
Gazel 92
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Olur olmaz, yerli yersiz konuşmak.

La'lüñ için sevdiğüm yok dise dil ma'zûr tût
Eksük artuk söz ider 'âdet dürür dîvâneler

eksük degül:

1. **eksük degül:**
Gazel 118
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Eksik değil. II Her zaman var.

Çanda ise la'lüñüñ bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü'ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

2. **eksük degül:**
Gazel 161
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
eksük
Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl eksük

3. **eksük degül:**
Gazel 161
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Benefşe soğınur başa çemen seyirin ider dâyim
Cenâbî tâ ki haddüñden degül bu hâtt u hâl eksük

eksük eylemez:

1. **eksük eylemez:-mez**
Gazel 269
Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik etmemek; her zaman bulundurmak.

Şeh Süleymānum sağ olsun ey Cenābī dünyede
Luţfın eksük eylemez ben mūr-ı pā-māl üstine

eksük itmez:

1. **eksük itmez:-mez**
Gazel 236
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Eksik etmemek; her zaman bulundurmak.

Ġamze-i ğammāzuña ħurbān olayın kim müdām
Tīr-i cevri eksük itmez 'āşık-ı bī-bākden

eksük ol:

1. **eksük olmasun:-ma, -sun**
Gazel 161
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Siyeh kaşuñ mişālinde görindi sinede dāğum
Bu miñnet āsmānında ko olmasun hilāl eksük

2. **eksük olmasun:-ma, -sun**
Gazel 161
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Ṭulū' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemāl üzre
Ser-i a'dādan olmasun şehā bir dem zevāl eksük

3. **eksük olmasun:-ma, -sun**
Gazel 277
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Tenümden dāğ-ı ğam olmasun eksük
Maħabbetden 'alāmet ancağ erde

4. **eksük olmaz:-maz**
Gazel 139
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Ben za'if üftādeñi āhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-āver ħār u ħas

5. **eksük olmaz: -maz**
Gazel 162
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Küy-ı dil-berde 'aceb mi nāle āheng eylesem
Eksük olmaz gülsitān içre nevāsı bülbülüñ

6. **eksük olmaz: -maz**
Gazel 334
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Eksük olmaz sīneden Mecnūn gidelden dāğ-ı ğam
Beklesün oğul olunca atası ocağını

7. **eksük olmaz: -maz**
Gazel 137
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak; her vakit bulunmak.

Eksük olmaz sīneden gerdün-ı dūna kīnemüz
Çāk olupdur tiğ-ı cevri birle zīrā sīnemüz

8. **eksük olursa:-(u)r, (ı)sa**
Gazel 161
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Noksan olmak, tamam olmamak.

Şikest it ey felek başın döne döne Cenābīñüñ
Seg-i küy-ı dil-ārāya olursa bir sifāl eksük

el:

1. **elinde:-i, -(n)de**
Gazel 12
Mısra: 4
El.

Ķaldur duā'ya bir elüñ şād eyle rūñın sen Cemüñ
Bezmi içre rind-i mey-perest çün bir elinde cām ola

2. **elde:-de**

Gazel 57

Mısra: 4

El.

Bugün 'İsî gibi çarha çıkup sen mâhî cerr itsem
Kalendarler gibi elde şeh-i encüm çerâğumdur

3. **elinden:-i, -(n)den**

Gazel 77

Mısra: 8

El.

Gözlerüñ vehmin koyup müjgânüñ aldı dil ele
'Unfila cellâd elinden tîğ-i âteş dem kıpar

4. **elde:-de**

Gazel 120

Mısra: 2

El.

Rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz sînedür mey-hânemüz
Elde bir hûn-âb-ı dilden dîdedür peymânemüz

5. **elinden:-i, -(n)den**

Gazel 127

Mısra: 3

El.

Sâki-i dehrüñ elinden düşdüğünce ayağa
Meclisinde 'âlemüñ kınarlar yudar peymâne yüz

6. **elinde:-i, -(n)de**

Gazel 149

Mısra: 7

El.

Tîğın biler elinde durmaz hemîşe gamzeñ
Kınum döker o hûnî andan 'alâmet ancak

7. **elde:-de**

Gazel 170

Mısra: 1

El.

Elde dâyim câm-ı mey şanmış seridür 'âşıküñ
Her habâbı başı üzre efseridür 'âşıküñ

8. **elinde:-i, -(n)de**

Gazel 188

Mısra: 22

El.

Vaşf-ı ruhsârüñ okurlar bülbül-i şeydâ gibi
Her semen-sîmâ elinde oldu bir dîvân gül

9. **elde:-de**

Gazel 226

Mısra: 6

El.

Sînemde tîr-i gamzeñ besdür nişân-ı devlet
Kışuñ kemânı elde kıvıç-ı sa'âdet olsun

10. **elde:-de**

Gazel 257

Mısra: 8

El.

Yakısañ çerâğını n'ola her bir sitârenüñ
Şem'-i cemâlüñ elde meh-i şu'ledârsın

11. **elüm:-(ü)m**

Gazel 266

Mısra: 4

El.

Gam hırmenidür sîne başak dâne-i eşküm
'Âşık olalı iki elüm hâşıl içinde

12. **elinden:-i, -(n)den**

Gazel 273

Mısra: 9

El.

Her nuql-ı gam ki irür ol mâh-rû elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

13. **elüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 352

Mısra: 9

El.

Elüñde tîğ-ı nuşret peykerüñle
Dil-âver bir sipâhîsin sipâhî

14. **elünde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 363

Mısra: 4

El.

Ġazâdur niyyet-i ħayrũñ ŧehâ nuŧret- ŧi'âr olsun
Döke ħũn-ı 'adũ dem dem elũnde tĩĝ-ı sultãnı

15. **elinden:**

Gazel 149

Mısra: 6

(*Birinin*) elinden; *yüzünden, -den dolayı.*

Âh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cânum
Cânân elinden ey dil bu bir ŧikâyet ancak

16. **el:**

Gazel 266

Mısra: 6

Halk, ahali, başkaları, herkes.

Bed-nâm-ı cihânum olalı saña hevâ-dâr
Rüsvây gerek 'âŧıĝ-ı bĩ-dil el içinde

17. **elinde:-i, -(n)de**

Gazel 278

Mısra: 4

*Bazı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın
veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini
tutar.*

Ben dürr-i ŧâh-vâruñ bilmez zamâne ħadrin
Nâ-ehl elinde kıymet bulmaz belĩ güher de

18. **elümde:-(ü)m, -de**

Gazel 221

Mısra: 6

(*Âŧıĝın*) eli.

Burũc-ı çarĝa irgürdi 'alemveŧ başını âhum
Diyâr-ı vaŧluñ almaĝa elümde bir livâ olsun

19. **elũñ:-(ü)ñ**

Gazel 23

Mısra: 8

(*Sevgilinin*) eli.

Sehâ bũyın virür bir deste güldür
Elũñ sensin ne ŧübhe gülŧen-i cũd

20. **elde:-de**

Gazel 15

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) eli.

Elde yâyı ol mehũñ gönderse tĩrin sĩneñe
Destine minnetler it bilindeki ħurbânın öp

21. **elinde: -i, -(n)de**

Gazel 47

Mısra: 12

(*Sevgilinin*) eli.

Gev-ŧıfat başum Cenâbĩ kapmaĝa ol ŧeh-süvâr
'Anberĩn zũlfi elinde ŧavlecânın gezdürür

22. **elde:-de**

Gazel 335

Mısra: 9

(*Sevgilinin*) eli.

Göricek elde Cenâbĩ didi tĩĝ-ı sitemũñ
Sĩne-i 'uryân gelürüm çarŧu saña çal beni

el bir itse:

1. **el bir itse:-se**

Gazel 126

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*El birliĝi etmek; birlikte hareket etmek,
dayanıŧmada bulunmak.*

El bir itse ey Cenâbĩ rüzgâr-ı âh-ıla
Kül iderdi mümkünâtı âteŧ-i sũzânumuz

el çekenler:

1. **el çekenler:-en, -ler**

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Vazgeçen, uzak duran (kimse).

El çekenler gevher-i maĝŧũd-ı dehr-i sifleden
Mâlik-i dürr-i ma'ânĩ baĝr-ı 'irfân oldılar

el çek:

1. **el çeküp:-üp**

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek; ilgi, alakasını kesmek.

Cenābī devlet-i dehr-i denīden el çeküp ey meh
Mezellet küyünüñ demler durur kim hāk-i rāhıdur

2. **el çeküp:-üp**
Gazel 113
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek; ilgi, alakasını kesmek.

Qıl ü qālından cihānuñ ey Cenābī el çeküp
Ser virüp rāz açmada her nā-kese lāl olmuşuz

3. **el çeküp:-üp**
Gazel 127
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek; ilgi, alakasını kesmek.

El çeküp biz zāhidā ma'müresinden 'ālemüñ
Genc-i istiğnāya mahzen bir ulu vīrāneyüz

el oynamakda:

1. **el oynamakda:-mak, -da**
Gazel 101
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihir yapmak.

Gözlerüñ devrinde baṭṭāl oldı sihr-i Sāmirī
Merdüme el oynamakda key qatı sehḥārlar

el şun:

1. **el şunduğın:-duğ, -ı, -n**
Gazel 13
Mısra: 11
Kelime Tipi:-
El uzatmak; el sürmek, dokunmak.

Lāleñe el şunduğın bād-ı ḥazānuñ gūş idüp
Dāğlarla cism-i zārum ser-te-ser kıldum ḥarāb

2. **el şunmasa:-ma, -sa**
Gazel 184
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak; yardım etmek.

Lücce-i deryā-yı fūrkat içre ğarq-ı āb idüm
Keşti-i vaşluñ eyā meh şunmasa ger baña el

el ur:

1. **el urd:-dı**
Gazel 341
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir işi yapmak, bir işi yapmaya girişmek. II
Düşünmeye başlamak.

Cenābī 'ārrızuñ fikrin koyup yād-ı ruḥuñ eyler
Bahāristāna el urdı temām idüp Gülistānı

2. **el urmak:-mak**
Gazel 92
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Dokunmak, el sürmek, el atmak. II Bir işi
yapmaya girişmek.

Ḥançer ü tīğüñ el urmak istemezler katlüme
Göreyin kim ḥün-ı dilde qanlara boyanalar

3. **el urmasun:-ma, -sun**
Gazel 294
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Dokunmak. II Taramak.

Dil- perīşān olmasun dirseñ Cenābī ey şanem
Zülfüñe el urmasun virme icāzet şāneye

4. **el ursa:-sa**
Gazel 72
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Dokunmak, el sürmek, el atmak. II Bir işi
yapmaya girişmek.

Sīnemüñ qānūnına el ursa ger ğam muṭṭribi
Dest-i cevrüñden ide bezm-i belāda nāleler

5. **el ursa:-sa**
Gazel 295
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ele almak.

Tîr-i dil-dûzın şunar müjgānuñ ey meh çeşmüñe
Katlûme kaçd eyleyüp el ursa kaşuñ yāsına

6. **el ursam**:-sa, -m

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

El atmak; bir işi yapmaya girişmek.

Lu'b ile şaṭranc-ı 'aşka ursam el ey lâle-ruḥ
Ḳays ile Ferhād-ı bî-dil görseler māt ḳalalar

el uzadur:

1. **el uzadur**:-(u)r

Gazel 199

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dokunmak için el uzatmak.

El uzadur zülfüñe bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde ḥüsnüñüñ durmağa reyḥān isterem

el vir:

1. **el virdi**:-di

Gazel 205

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek.

Vuşlat el virdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı 'ayn
Ġamzeñe teslīm cānum çeşm-i fettānuñ öpem

2. **el virdi**:-di

Gazel 245

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek.

Ey Cenābī dergeh-i pîr-i muğāna yüz sürüp
Devlet el virdi baña ṭutdum sa'ādet küşesin

3. **el virelden**:-el(i), -den

Gazel 316

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek. II Yol göstermek.

Ḳusrev-i mülk-i kelām oldı Cenābī ey melek
El virelden naẓm içinde aña ṭarz-ı Enverī

4. **el virmedi**:-me, -di

Gazel 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

Şerbet-i ḳahrın şunar her kāseden devrān baña
Āh kim el virmedi demler durur dermān baña

5. **el virmeye**:-me, -(y)e

Murabba 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

Küyuñ olmazsa naşībüm hāzırum dār-i 'adem
Ger neşāṭuñ virmeye el bes degül mi derd ü ğam

6. **el virse**:-se

Gazel 205

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

İzin vermek. II Fırsat vermek.

Ṭolamağa virse el cāmeñ mişāli ḳāmetüñ
Yüz sürem dāmānuña gāhī giribānuñ öpem

7. **el virüp**:-üp

Gazel 288

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Fırsat bulmak.

Ey ğazel 'arz-ı niyāz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğünde pāyına

elde:

1. **elde**:-de

Gazel 22

Mısra: 3

Elinde bulunma, sahip olma.

Elde la'lüñ ey perī mühr-i Süleymān olmasa
Böyle münḳād olmaz idi emrüne ağyār-ı ded

elde tut:

1. **elde tut:**

Gazel 180

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak, elinde tutmak.

Ser-nigün cāmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

2. **elde tutup:-up**

Gazel 334

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elinde tutmak, bulundurmak.

Bu tokuz cāmını çarhuñ elde tutup içmedüm
Bezm-i 'aşkuñ sâkiyâ ben çekmedin ayağını

eldeki:

1. **eldeki:-deki**

Gazel 4

Mısra: 10

Elde olan, elinde bulunan.

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdı gibi eldeki şâhîni ola

elden düşürem:

1. **elden düşürem:-em**

Gazel 353

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmak, düşürmek.

Nice elden düşürem âyîne-i câm-ı meyi
Baña andan irüşür kanı şafâdan ğayrı

elden komadı:

1. **elden komadı:-ma, -di**

Gazel 75

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak, elinde tutmak.

Gözüñ kâfirliğin komadı elden
Müselmân olsa olmaz nesl-i Mâcar

2. **elden komadı: -ma, -di**

Gazel 192

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak, elinde tutmak.

Elden komadı resm-i kızilbaşı gözlerüñ
Şol kaldı anuñ ile ki ceng-i 'Ubeyd idem

3. **elden komaz:-maz**

Gazel 306

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak, elinde tutmak.

Müdüam yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydâ dil
Sürer yanınca zencirin komaz elden bu dīvâne

elden ü dilden secde vü evrâdını düşürdi:

1. **elden ü dilden secde vü evrâdını düşürdi:-di**

Gazel 372

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Elden namazını ve dilden duasını düşürmek.

Zıkr-i hüsnin işidüp şüfî Cenâbî dil-berüñ
Elden ü dilden düşürdi secde vü evrâdını

elden vir:

1. **elden virme:-me**

Gazel 169

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak, elinde tutmak.

Ey Cenâbî virme elden ol perînüñ dâmenin
Bir ğubâr-ı râh-ı kûyî deñlü yok mı ğayretüñ

2. **elden virmedi:-me, -di**

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmamak; elinde tutmak.

Virmedi dâmân-ı 'aşk-ı pāküñi elden gönül
İstemez kim câme-i cism-i ğarâbî çâk ola

ele al:

1. **ele aldı:-dı**

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Elinde tutmak, eline almak.

Gözlerüñ vehmin koyup müjgānuñ aldı dil ele
'Unfila cellād elinden tīg-i āteş dem kıpar

2. **ele almış:-mış**
Gazel 3
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Ele almak, bir şeyi tutmak.

Kaṭlüme ğamze okın almış Cenābī yār ele
Kaşları yāsı ğamında olayın kırbān aña

3. **ele almış:-mış**
Gazel 36
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Bir şeyi ele alıp atmaya hazırlanmak.

Kaṭl-i 'uşşāk itmege tīrin ele almış müjeñ
Kaşlarıñ dil kaşdıma her kışeden bir yā çeker

4. **ele alsañ:-sa, -ñ**
Gazel 166
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Elinde tutmak, eline almak.

Her kaçan kim himmetüñ şāh-bāzını alsañ ele
Çarḥ-ı zerrīn bāl ü per-i murğ şikāruñdur senüñ

5. **ele alup:-up**
Gazel 15
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Elinde tutmak, eline almak.

Okıdukda ey ğazel ol gül ele alup seni
Bu Cenābī bendesinden ğonca-i ħandānın öp

6. **ele alup:-up**
Gazel 26
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzerinde çalışmaya, uğraşmaya başlamak. II
Elinde tutmak.

Saña 'āşık geçen ey meh dilese baḥt-ı sa'īd
Muşḥaf-ı ħüsnüñi alup ele ol fāl eyler

ele gir:

1. **ele girmez:-mez**
Gazel 129
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.

Bir sencileyin yār-ı cefākār ele girmez
Bir bencileyin 'āşık-ı nā-çār ele girmez

2. **ele girmez:-mez**
Gazel 129
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.

Bir sencileyin yār-ı cefākār ele girmez
Bir bencileyin 'āşık-ı nā-çār ele girmez

3. **ele girmez:-mez**
Gazel 129
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cānı
Bir sencileyin şüh-ı sitemkār ele girmez

4. **ele girmez:-mez**
Gazel 129
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.

Bir sencileyin serv-i ser-efrāz-ı hevāi
Bir bencileyin ħāk-i dil-efġār ele girmez

5. **ele girmez:-mez**
Gazel 129
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.

Bir bencileyin bülbül-i ğam-dīde-i hicrān
Bir sencileyin ruĥları gūlzār ele girmez

6. **ele girmez:-mez**

Gazel 129

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.*

Bir sencileyin mülk-i cefā şāhı dil-ārā
Bir bencileyin bende-i ğam-ḥ̂ār ele girmez

7. **ele girmez:-mez**

Gazel 129

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.*

Bir bencileyin bāġ-ı gül-i 'aşk-ı ĥaĥīkat
Bir sencileyin şāh-ı kerem yār ele girmez

8. **ele girmez:-mez**

Gazel 129

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

*Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.*

Bir sencileyin gözleri ĥūn-ḥ̂ār-ı sītemger
Bir bencileyin derdile bīmār ele girmez

9. **ele girmez:-mez**

Gazel 129

Mısra: **16**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak. II
Bulunmak.*

Bir bencileyin kūy-ı belā ĥāki Cenābī
Bir sencileyin şāh-ı vefādār ele girmez

10. **ele girse:-se**

Gazel 69

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Deyim**

Ele geçmek; elde edilmek, sahip olunmak.

Leb-i dil-ber ele girse Cenābī 'ilm-i ihyāda
Şoracak ol Mesīĥadan 'aceb müşkil su'ālüm var

ele virmez:

1. **ele virmez:-mez**

Gazel 244

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Başkasına vermek, fethedilmesine izin vermek.

Ķalbūñüñ sengīn-hisārın gözlerüñ virmez ele
Hey meded şol iki kāfir korudur ādem gücin

elem:

1. **elemle:-le**

Gazel 38

Mısra: **14**

Keder, dert, gam.

İrmedüm diyü Cenābī ĥāk-pāy-i dil-bere
Fūrkatüñde bu elemle ĥātırım meksürdür

2. **elem:**

Gazel 89

Mısra: **7**

Keder, dert, gam.

Ana rahminden toġalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb sūd bir Ķarındaşım midür

elem çekdüm:

1. **elem çekdüm:-dü, -m**

Gazel 165

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Deyim**

Dert, keder ve ıstırap çekmek.

Reh-i 'aşkında cānānuñ raĥībinden elem çekdüm
Ṭarīĥ-i Kā'bede ĥācī çeker zecrin muġaylānuñ

elem sahrāsı:

1. **elem sahrāsı:-(s)ı**

Gazel 67

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Gam, keder, dert çölü. II Âşığın sinesi, gönlü.

Elem şahrâsı sînemde açıldı gül gibi dâğum
Temâşâ kıлмаğa her dem gözüm rengîn bahârûñ
var

elemûñ hirmeninde:

1. elemûñ hirmeninde: -i, -(n)de

Gazel 272

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) keder, acı harmanı. II Sevgiliden
dolayı çekilen elem, keder.*

Hirmeninde elemûñ kâha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey âh-ı derûnum beni ber-bâd eyle

elf:

1. elfûñ: -üñ

Gazel 269

Mısra: 4

*Arapçada elif harfi. II Sevgilinin elif harfi gibi
düzgün boyu.*

Dâl kıddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfûñ yazılır dâl üstine

elfâz:

1. elfâz:

Gazel 14

Mısra: 7

Kelimeler, sözler.

Bir niçe elfâz ile vaşf eyle hıtt-ı sebzini
Tûti-i tab'um gibi la'l-i şeker-güftârın öp

elif:

1. elif:

Gazel 186

Mısra: 3

*(Âşğın sinesinde bulunan) elif şeklindeki
yaralar.*

Her elif kim tende çekdüm bir nihâl-i servdür
Tâze tâze dâğ-ıla sînem dürür şahrâ-yı gül

2. elifler: -ler

Gazel 306

Mısra: 1

*(Âşğın sinesinde bulunan) elif şeklindeki
yaralar.*

Elifler sînede geldüm baş üzre küy-ı cânâna
Maḥabbet bağınuñ servin 'ıyân itdüm gülistâna

elif kıddüñ:

1. elif kıddüñ: -(ü)ñ

Gazel 292

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) elif gibi ince, uzun ve düzgün olan
boyu.*

Elif kıddüñ didiler nün kaşuñ
'Aceb mi beñzedem zülfüñi dâla

elifveş yaramı:

1. elifveş yaramı: -m, -ı

Gazel 80

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşğın sinesindeki) elif şeklinde yaralar.

Elifveş yaramı seyr it gam-ı kıddüñile sînemde
Maḥabbet bāğıyam bitmiş o bir serv-i revânumdur

elin būs idelüm:

1. elin būs idelüm: -elüm

Gazel 191

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaşlı veya saygı gösterilmesi gereken
kimselerin elinin üstünü önce dudağa, sonra alna
götürmek.*

Muḥrib-i derdüñ niyâziyla elin būs idelüm
Çaldurup sâz-ı elem-efzâsını güş idelüm

elinde:

1. elinde: i, -(n)de

Gazel 248

Mısra: 9

*Bazı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın
veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini
tutar.*

Oldı ihvânı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı cânâ düşdi başdan Yûsuf-ı gül-pîrehan

elinden:

1. **elinden:** *i,-(n)den*

Gazel 4

Mısra: 4

-den dolayı.

Çılmaya vaş ile 'âşık-ı nâ-kâmı ferah
Ben gibi hecri elinden niçe gam-gîni ola

elinden aldılar:

1. **elinden aldılar:** *-dı, -lar*

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek. // Fethetmek.

Leşker-i nâlem çeküp sen mâh için âhum livâ
Husrev-i encüm elinden mülk-i çarhı aldılar

eliyle başına belâsını aldı gitdi:

1. **eliyle başına belâsını aldı gitdi:** *-di*

Gazel 373

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kendi başına bela açıp gitmek. // Aşk belasına düşmek.

Bâlâsına şarıldı gönül ol kıyâmetüñ
Aldı eliyle başına gitdi belâsını

eltâf-ı şehdûr:

1. **eltâf-ı şehdûr:** *-dür*

Gazel 278

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Padişahın lütufları. // Sevgilinin ilgisi.

Luţfuñ nazâr idelden baña cihân 'adûdur
Eltâf-ı şehdûr ancak sever beni hâzerde

elüm al:

1. **elüm al:**

Gazel 272

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

El almak: Tarikata girip bir dervişe intisap ederek ondan ders almak.

Kûy-ı cânân yolını çeşmüme teng itdi ğubâr
Elüm al baña gönül gel anı irşâd eyle

elüm irmezdi:

1. **elüm irmezdi:** *-mez, -(i)di*

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşmaya gücü yetmemek, yetişmemek, ulaşamamak.

Mu'âvin olmasa zülfüñ elüm irmezdi bâlâna
Felek tâkına çıkağa iki müşğın kemendümdür

elüñ dırâz itme:

1. **elüñ dırâz itme:** *-me*

Gazel 364

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Elini uzatmak, uzanmak, nasiplenmeye çalışmak. // İtibar etmek, önem vermek.

Dirâz itme elüñ Harfî bu dehrüñ h^vân-ı luţfına
Ki zehr-âlûd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nüşî

elüñ sunsañ:

1. **elüñ sunsañ:** *-sa, -ñ*

Gazel 309

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

El uzatmak.

Genc-i cemâl-i yâre sunsañ elüñ Cenâbî
Zülfüñ görüp hâzer kıl şol iki mâri gözle

emîr-i kâmrân olsun:

1. **emîr-i kâmrân olsun:** *-sun*

Murabba 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

İsteklerine, arzu ve emellerine ulaşmış başkan, reis, komutan olmak. // İsteklerine ulaşmak.

İşidüp 'adl ile dâduñ Cenâbî şâd-mân olsun
Serîr-i 'ayş u şâdiye emîr-i kâmrân olsun

emîr-i kâmrân:

1. **emîr-i kâmrândan:** *-dan*

Gazel 177

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Muradına eren, ikbal sahibi sultan.

Cenābī şoĥbet-i pīr-i muġānı virme destüñden
Ki her bir rindi olmışdur emīr-i kāmrandan yig

2. **emīr-i kāmriansın:-sın**

Gazel 255

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Muradına eren, ikbal sahibi sultan. II Sevgili.

Livāsı kadd-i bālānuñ çeküpdür başını çarĥa
Sa'adet taĥtına mālīk emīr-i kāmriansın sen

3. **emīr-i kāmriansın:-sın**

Gazel 255

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arzusuna, muradına eren (kimse). II Sevgili.

Leb-i la'lüñ firākında nebātī telĥ-kām itdüñ
Halāvetde 'adīlūñ yok emīr-i kāmriansın sen

emr:

1. **emrüne:-(ü)ñ, -e**

Gazel 22

Mısra: 4

Buyruk, emir. II Sevgilinin her sözü, isteġi.

Elde la'lüñ ey perī mühr-i Süleymān olmasa
Böyle münkād olmaz idi emrüne aġyār-ı ded

2. **emrüne:-(ü)ñ, -e**

Gazel 349

Mısra: 7

Buyruk, emir. II Sevgilinin her sözü, isteġi.

Her emrüne muĥī'üm çün ü çirāya yir yok
Ben boynı baġlu bir ħul sensin baña efendi

emr-i muĥāl:

1. **emr-i muĥāl:**

Gazel 121

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Olanaksız iş, yapılması mümkün olmayan.

Ey Cenābī dünyede emr-i muĥāl oldı muĥāl
İRmege maĥşüda bir nā-kāmlıkdur kāmumuz

emr-i muĥāl olur:

1. **emr-i muĥāl olur:-(u)r**

Gazel 185

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İmkānsız, zor bir iş durumuna gelmek.

La'l-i yāra ey gönül dıĥ ħarmaġı itdüñ ħayāl
Ķande bir maĥşüduñ olsa ol olur emr-i muĥāl

emvāc:

1. **emvācı:-ı**

Gazel 349

Mısra: 4

*Dalgalar. II Sevgilinin güzelliġinin etkisini
artıran, âşıġın daha fazla etkilemesini saġlayan
ayva tüyleri.*

Deryā-yı ĥüsnüñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvācī ĥaĥt-ı sebzüñ çeşmüñ dürür levendi

emvācumuñ seyrine:

1. **emvācumuñ seyrine:-i,-(n)e**

Gazel 198

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dalgaların vuruşu. II Âşıġın gözyaşlarının
akması.*

Seyrine tākat getürmez dīdeler emvācumuñ
Ķaĥre iken kendümi bir ulı deryā añladum

enbāne:

1. **enbānesi:-(s)i**

Gazel 329

Mısra: 8

Heybe, yiyecek çantası.

Küy-ı hecrüñ eyledi dervāze dil-i miskīn gibi
Ķanlu yaşum fülisi birle oldı pür enbānesi

encām:

1. **encāmumuz:-(u)muz**

Gazel 121

Mısra: 6

Son, nihayet. II Ölüm.

Ĥamdülillāĥ cān virdük göz diküp dīdāruña
Gördük āĥir ĥayr-ıla ĥatm olduġın encāmumuz

encüm:

1. **encüm:**

Gazel 259

Mısra: 3

Yıldızlar. II Gözyaşı.

Giceler encüm akıdsun çeşme-sâr-ı dâdeden
İsteyenler sürmege ol mâh-ı devrân 'âlemin

2. **encüm:**

Gazel 321

Mısra: 7

Yıldızlar.

Bakmaz oldı mihre encüm gökde haddüñ görelî
Hüsnüñüñ efgendesidür âfitâb-ı hâverî

encüm-i eflâkden:

1. **encüm-i eflâkden:-den**

Gazel 237

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki yıldızlar.

Meş'al-i âhumla gezsem ey kâmer şeb küyuñı
Nür olur her bir şerârüm encüm-i eflâkden

encüm-i seyyârdan:

1. **encüm-i seyyârdan:-dan**

Gazel 240

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hareket eden yıldızlar. II Felek.

Çihrede yaşum görüp sen meh gamında bilmişem
Tâli'i ber-geştemi ol encüm-i seyyârdan

endâm:

1. **endâmını:-ı, -(n)ı**

Gazel 326

Mısra: 10

(Âşığın) boyu bosu, bedeni.

Nâl-i gül gibi Cenâbî girdi bazar-ı gama
Ser-te-ser dâg-ıla ey meh zeyn idüp endâmını

endâmına çekmedin:

1. **endâmına çekmedin:-medin**

Gazel 283

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vücutuna giymek. II Aşk belasına tutulmak.

Gam belâsın Kaş-ı 'âşık çekmedin endâmına
İrmedin dest-i kazâdan seng-i miñnet câmına

ene'l-hakk râzını virdi:

1. **ene'l-hakk râzını virdi:-di**

Gazel 322

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*"Ben Allah'ım." sözündeki sırrı, bu sözün
altındaki asıl anlamı açıklamak. II Fenafillah;
âlemde mevcut olan her şeyin Allah'ın bir
yansıması olduğunu kavramak ve bütün benliğiyle
Allah'ın varlığı içinde yok olmak.*

Dâde-i cellâduñı Mansûr görse dârda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Hakk râzını

engüşt ile döndürüp:

1. **engüşt ile döndürüp:-üp**

Gazel 232

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parmağıyla döndürmek, parmağında çevirmek.

Kâse-bâz-ı hikmetüm çarha getürsem tañ midur
Döndürüp engüşt ile bu günbed-i devvârı ben

engüşt-i yâr:

1. **engüşt-i yâr:**

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin parmağı.

Kaş-ı üzre hâl ider meşşâtdan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli nokta qor nün üstine

enhâr:

1. **enhâra:-a**

Gazel 154

Mısra: 4

Nehirler.

Cüy-ı 'ömr-i âdemî aqmaqdadur leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazâr enhâra bağ

2. enhârî:-ı

Gazel 344

Mısra: 6

Nehirler.

Bahr [u] ber 'âşık-ı şūrîde-i bî-bâkûñdür
Teşne-i âb-ı vişâlûñ görürüm enhârî

enhâra döndi:

1. enhâra döndi:-dı

Gazel 284

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nehirlere dönmek, benzemek. II Gözyaşı içinde kalmak.

Gözlerüm enhâra döndi ağlamağdan Harfiyâ
Yüzümüñ rengini hõd döndürdi ğam nîlûfere

enîn:

1. enîn:

Gazel 99

Mısra: 6

İniltili.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücudum gül gibi
Dil hazîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

envâr:

1. envâra:-a

Gazel 154

Mısra: 12

İşıklar, aydınlıklar.

Bâda virmiş hâk kendin zerre kılmış her cüzün
Mihri-î kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

envâr-ı hüsnüñ:

1. envâr-ı hüsnüñ:-(ü)ñ

Gazel 239

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin nurları.

Ehl-i bîniş olmayan envâr-ı hüsnüñ görmedi
İsteme mâhiyyet-i mihr-i cihânı kûrdan

envâr-ı mihre:

1. envâr-ı mihre:-e

Gazel 356

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneş ışıkları.

Tab istemez kamerden envâr-ı mihre bakmaz
Şevk-ı ruhuñda yağar şâhib-nazar çerâğı

er:

1. erisin:-i, -sin

Gazel 18

Mısra: 10

Erkek, kişi. II Yiğit, mert.

İrse hadeng-i âhuñ tañ mı Cenâbî çarha
Menzil erisin oldı kıddüñ kemâna nisbet

2. er:

Gazel 65

Mısra: 8

Erkek, kişi. II Yiğit, mert.

Zâl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürü
'Arşa aşmış tığını 'âlemde gerçek er geçer

3. er:

Gazel 173

Mısra: 10

Erkek, kişi. II Yiğit, mert.

Ey Cenâbî nev-'arûs-ı dehre başın egmese
'Arşa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

4. erde:-de

Gazel 277

Mısra: 6

Erkek, kişi. II Yiğit, mert.

Tenümden dâğ-ı ğam olmasun eksük
Mağabbetden 'alâmet ancak erde

er ocağın:

1. er ocağın:-ı, -n

Gazel 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dervişler dergâhı.

Nakd-i eşkin dāğuma çeşmüm firāvān yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsān yağdurur

erbāb-ı dil:

1. erbāb-ı dil:

Gazel 226

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ehli. II Âşıklar.

Erbāb-ı dil hemîşe ehl-i melāmet olsun
Nām isteyen 'azizüm her dem selāmet olsun

erbāb-ı sohbet:

1. erbāb-ı şöhet:

Gazel 116

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sohbet ehli. II Dert ortağı.

Hün-ı dil nūs itmege peymānesinden dāğumuñ
Meclis-i 'uşşāka erbāb-ı şöhet beklerüz

erğānün:

1. erğānūnuñ:-(u)ñ

Gazel 154

Mısra: 14

*Org; klavyeli büyük ve küçük borulardan
yapılmış, körüklerden elde edilen havanın bu
borulardan geçmesiyle değişik ses tonları verebilen
bir tür çalgı aleti.*

Neşifat bağrın delüp her dem Cenābī āh ider
Erğānūnuñ nālesinden raqş iden şol zāra bak

erğānün-ı āh-ı dil:

1. erğānün-ı āh-ı dil:

Gazel 322

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) gönülünün ah orgu. II Âşığın ahla dolu
sinesi.*

Deyr-i gamda çalınurken erğānün-ı āh-ı dil
Yire çaldı işidüp Nāhīd çengī sâzını

erğavān:

1. erğavān:

Gazel 267

Mısra: 4

Erguvan.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevk ile anda
Açılsa gülleri taze benefşe erğavān olsa

erkām:

1. erkām:

Gazel 371

Mısra: 10

Yılan. II Sevgilinin yılan gibi kıvrımlı saçları.

Zindegāniden Cenābī kaṭ'-ı ümmīd eyledi
Tolaşalı gerdenine kākülün erkām gibi

erre-i üstād:

1. erre-i üstād:

Gazel 304

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Usta bıçkı; el veya makine ile kullanılan, ağaç
ve tahta biçen büyük testere.*

Virmedi zülfün ucından kıl kadar sır gerçi kim
Erre-i üstād virdi biñ şikence şāneye

es:

1. esmede:-me, -de

Gazel 145

Mısra: 2

*(Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.*

Āh kim āhum benüm bād-ı gubār-āmis imiş
Esmede gülzār-ı gamda ol şabādan tiz imiş

2. esme:-me

Gazel 257

Mısra: 3

*(Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.*

Ey bād-ı āh esme muḫālif olup baña
Ten zevrağın qaraya çalan rüzgārsın

3. esdügünce:-düg, -ünce

Gazel 293

Mısra: 1

*(Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek.*

Bād-ı āhum şu'le virdi esdügünce nāruma
Hün-ı dil ağıdı 'aynüm sīne-i pūr-zāruma

4. **esdi:-di**

Gazel 211

Mısra: 7

(Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir
şekilde hareket etmek. II Etkilemek, tesir etmek.

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi āhum yelleri
Sönmedi ey meh-likā hergiz çerāğ-ı miḥnetüm

esās:

1. **esāsım:-(u)m**

Gazel 261

Mısra: 10

Bir şeyi meydana getiren ana unsur, asıl yapı,
temel. II Bir kimsenin şahsı.

Ey Cenābi ben de bir ma'müre idüm rüzgār
Yıkdı ser-tā-pā esāsım şimdi bir vīrāneyin

esās-ı ten:

1. **esās-ı ten:**

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) vücut evinin temeli. II Âşığın bedeni.

Gördi eşk-i dīdeden cānā esās-ı ten ḥalel
Pest olur bārān ile dīvār ṭoprağın çeker

eser bulsam:

1. **eser bulsam:-sa, -m**

Gazel 243

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İze, işarete rastlamak.

Vücüdün 'âşıkūñ lā-şey görüp nā-būdın aḥmadum
Fenāsından dem ururdum eser bulsam beḳāsından

esir oldı:

1. **esir oldı:-dı**

Gazel 230

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tutsak olmak, yakalanmak. II Bağlanmak,
gönül vermek.

Ser-i zülfine esir oldı perīşān göñlüm
Ġamzesi tīrine cānum daḫı ḳurbān olsun

esir ü ḥāk-sārumdur:

1. **esir ü ḥāk-sārumdur:-(u)m, -dur**

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Köle, esir, tutsak ve perişan, düşkün, hakir.

Kesilmez yanımı bekler belā bir eski yārumdur
Baña 'âşık geçer miḥnet esir ü ḥāk-sārumdur

esir-i bend-i 'adl eyle:

1. **esir-i bend-i 'adl eyle:**

Murabba 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Adalet bağının esiri etmek. II Adaletli bir
şekilde hükmü altına almak, ele geçirmek.

Sezā-yı tāk-ı devletdür refīkūñ 'avn-ı sübhānı
Esir-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum ḳaramanı

2. **esir-i bend-i 'adl eyle:**

Murabba 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Adalet bağının esiri etmek. II Adaletli bir
şekilde hükmü altına almak, ele geçirmek.

Şeref vir zātuña nāmuñ şeh-i 'ālī-cenāb eyle
Esir-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum ḳaramanı

3. **esir-i bend-i 'adl eyle:**

Murabba 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Adalet bağının esiri etmek. II Adaletli bir
şekilde hükmü altına almak, ele geçirmek.

Süleymān mülküñe mālīk begüm her bende-i
mūruñ

Esir-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum ḳaramanı

4. **esir-i bend-i 'adl eyle:**

Murabba 5

Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Adalet bağının esiri etmek. II Adaletli bir şekilde hükmü altına almak, ele geçirmek.

Bahār eyyāmı sen servüm cihāna seyrghāh olduñ
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Qaramanı

5. **esīr-i bend-i 'adl eyle:**

Murabba 5

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Adalet bağının esiri etmek. II Adaletli bir şekilde hükmü altına almak, ele geçirmek.

Ne deryāsın cihān bilsün seni dürlər nişār eyle
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Qaramanı

6. **esīr-i bend-i 'adl eyle:**

Murabba 5

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Adalet bağının esiri etmek. II Adaletli bir şekilde hükmü altına almak, ele geçirmek.

Feşāhat mülkine mālīk şeh-i şāhib-kırān olsun
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Qaramanı

esīr-i bend-i 'aşk itdi:

1. **esīr-i bend-i 'aşk itdi:-di**

Gazel 165

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk bağının esiri etmek.

Belā bendine kayd olsun diyü Mecnün-ı bī-kaydı
Esīr-i bend-i 'aşk itdi hevāsı zülf-i Leylānuñ

esīr-i bend-i 'aşka:

1. **esīr-i bend-i 'aşka:-a**

Gazel 229

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk bağının esiri. II Âşık.

Ben esīr-i bend-i 'aşka pādişāhum zulm olup
Nā-sezā her 'âşık-ı bī-derde dād olmağ neden

esīr-i bend-i ğam kıldı:

1. **esīr-i bend-i ğam kıldı:-dı**

Gazel 360

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ğam bağının esiri etmek. II Sevgilinin ğam, keder veren saçlarının âşığı, tutsağı etmek.

Dil-i dīvānemi zülfüñ esīr-i bend-i ğam kıldı
Belā zencīrine çekdüñ bu ben hātır-periştānı

esīr-i çāhdan:

1. **esīr-i çāhdan:-dan**

Gazel 134

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kuyudaki esir, tutsak. II Sevgilinin çene çukuruna tutulmuş, âşık.

Zenaḥdānuñ kuyısında görüp beste Cenābīyi
Ĝamuñ taş atdı üstine esīr-i çāhdan korqmaz

esīr-i gull-ı 'aşk oldum:

1. **esīr-i gull-ı 'aşk oldum:-du, -m**

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk zincirinin esiri olmak. II Âşık olmak, tutulmak.

Dü zülf-i 'anber-efşānuñ giriftarı durur göñlüm
Esīr-i gull-ı 'aşk oldum iki pāyümde bendümdür

esīr-i kākül-i pür-çīnüñ:

1. **esīr-i kākül-i pür-çīnüñ:-(ü)ñ**

Gazel 283

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kıvrım kıvrım olan saçının esiri, tutsağı.

Ben esīr-i kākül-i pür-çīnüñ idüm ey kamer
Kim felek şayyādı şaydın salmamışdı dāmına

esīr-i zülfüñ:

1. **esīr-i zülfüñ:-(ü)ñ**

Gazel 349

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının esiri. II Sevgilinin saçlarına âşık, tutkun.

Gönlüm esîr-i zülfün ben beste-i kemendi
Hâl-i siyâh çihreñ nâr-ı belâ sipendi

eski:

1. **eskiden:-den**

Gazel 48

Mısra: 1

Önceden beri, çoktan beri.

Eskiden vîrâne gönlüm derd u ğam konağıdır
Âşiyân-ı büm-ı hasret her belâ yatağıdır

2. **eski:**

Gazel 57

Mısra: 2

Önceden beri, çoktan beri.

Belâ iklîmi şâhiyam hâbâb-ı ğam otağumdur
Ço yansun lâleves dâğum ki bir eski ocağumdur

3. **eski:**

Gazel 58

Mısra: 1

Önceden beri, çoktan beri.

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña 'âşık geçer miñnet esîr ü hâk-sârumdur

eş'âr:

1. **eş'ârûñi:-(u)ñ, -ı**

Gazel 264

Mısra: 13

Şiirler.

Vaşf-ı rüy-ı şâh ile rengin idüp eş'ârûñi
Ey Cenâbî bağladuñ dîvân dîvân üstine

2. **eş'âruma:-(u)m, -a**

Gazel 271

Mısra: 11

Şiirler.

Müdde'î nâ-hakğ yire dağl idüben eş'âruma
Seng-i ta'ne atmasun bu dürr-i meknün üstine

eş'âr-ı dil-pesendüñ:

1. **eş'âr-ı dil-pesendüñ:-(ü)ñ**

Gazel 130

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönle hoş gelen şiirler.

Eş'âr-ı dil-pesendüñ tıtdı Cenâbî dehri
Bir sen gibi suhan-ver bildüm cihâna gelmez

esk:

1. **eşkiyle:-i, -(y)le**

Gazel 94

Mısra: 2

Gözyaşı.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

2. **eşkden:-den**

Gazel 166

Mısra: 9

Gözyaşı.

Üstine çok akçe şaçdı eşkden göz mün'imî
Gördi şahn-ı çihremi kim reh-güzârûñdur senüñ

3. **eşküm:-(ü)m**

Gazel 90

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

Atdı cismüm fülkini eşküm kenâr-ı miñnete
Rüzgâr-ı âh ile keştî süren deryâyı gör

4. **eşk:**

Gazel 109

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Âşık-ı deryâ-dil olan sırrın izhâr istemez

5. **eşk:**

Gazel 145

Mısra: 4

(Âşığın) gözyaşı.

Rüzgâr-ı âh-ıla girdüm çarasın bulmadum
Yok kenârı eşk bir deryâ-yı mevc-engiz imiş

6. eşküm:-(ü)m

Gazel 233

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

Dür dişüñ yādına eşküm akdı deryālar gibi
Görmedi bu acıyı çeşmüm toğalı anadan

7. eşküm:-(ü)m

Gazel 293

Mısra: 10

(Âşığın) gözyaşı.

Humm-ı mey gibi Cenābī cüş idüp hün-ı ciger
Akdı cām-ı dīdeden eşküm gibi ruḥ-sāruma

8. eşküm:-(ü)m

Gazel 328

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

Çeng gibi ḳaddüme eşküm ṭakaldan tār-ı ḡam
Nāvek-i hicrānuñ ey meh deldi baḡrum yā gibi

eşkāl-i ḡam-ı 'aşkuña:

1. eşkāl-i ḡam-ı 'aşkuña:-u , -(ñ)a

Gazel 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın gamlı şekilleri.

Levh-i çihremde yaşum dökdi firāvān noḡṭa
Beni eşkāl-i ḡam-ı 'aşkuña remmāl eyler

eşkālüñ nakkāsını:

1. eşkālüñ nakkāsını:-ı, -(n)ı

Gazel 337

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şekilleri, suretleri nakşeden. II Tanrı.

Perde-i şüretde ḳalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkālüñ düriş kim bulasun nakkāsını

eşk-i çeşmüm:

1. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 136

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

'Azim-i semt-i fenā olsak Cenābī her ne dem
Dāne dāne eşk-i çeşmüm hün-feşāndur zādumuz

2. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 236

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Luṭf idüp āhum götürdi ben ḡubārı ḥākten
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dīde-i nem-nākten

3. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 280

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm baḡr olup ḳaldum miyān-ı ābda
Hey dirīḡā zevraḡ-ı ten ḡarḡ olur girdābda

4. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 316

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm maḡv olur ey māh görsem 'arīzuñ
Ḥayl-i encüm kem olur toḡduḡda şems-i ḥāverī

5. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 328

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Dürr-i dendānuñ firāḡın gösterelden rüzḡār
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryā gibi

6. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Tahmis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cūy-ı hün-bār isteyen
'Arīz-ı cānāna baksun baḡ-ı gülzār isteyen

7. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın kanlı) gözyaşı.

Bezm-i ğamda nüş idüp 'ayş itmege ben 'aşıka
Gözlerüm peymānesinde eşk-i çeşmüm bādedür

8. eşk-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm tañ mıdur arayı gitse sen mehi
Meyli hōd āb-ı revānuñ ey perī-rū yāradur

9. eşk-i çeşmümden:-(ü)m, -den

Gazel 173

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Eşk-i çeşmümden dilā yād-ı kenār itme şaķın
Dirliğinden yüz alan deryādan ayrılrsa semek

10. eşk-i çeşmümden:-(ü)m, -den

Gazel 367

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gülşen-i sīnemde dāğum gül gibi olmazdı ter
Eşk-i çeşmümden Cenābī kōpmasa her dem nemi

eşk-i dīde:

1. eşk-i dīde:

Gazel 87

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Sīnemüñ kânūnına tār aşdı eşk-i dīde kim
Bezm-i ğamda çalınur hayret-nevā bir sāzdur

2. eşk-i dīde:

Gazel 247

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Ey eşk-i dīde aķmada seyl-i revān mısın
Yüz sürmege ayağına yārūñ revān mısın

3. eşk-i dīdede:-de

Gazel 271

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Dil hayāl-i zūlf-i müşğīnūñle eşk-i dīdede
Yir yirin zencīr çekdi āb-ı Ceyhūn üstine

4. eşk-i dīdeden:-den

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gördi eşk-i dīdeden cānā esās-ı ten hālel
Pest olur bārān ile dīvār toprağın çeker

5. eşk-i dīdem:-m

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Aşığın) gözyaşı.

Eşk-i dīdem tañ mı dirsın yāra gitse arayı
Meylgāhi āb-ı cūyuñ ey kamer-ruķ yāradur

6. eşk-i dīdemi:-m, -i

Gazel 194

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Dicle gibi aķıdup sīnemde eşk-i dīdemi
Bu ten-i vīrāneye bir şeh-r-i Bağdād eyledüm

7. eşk-i dīdemüz:-müz

Gazel 131

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Dūd-ı āhum ebrine bārān bu eşk-i dīdemüz
'Aşk yolında hāk olupdur bu ten-i fersüdemüz

eşk-i firāvānum akar:

1. eşk-i firāvānum akar: -ar

Gazel 55

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çok fazla gözyaşı dökmesi, ağlaması.

Akar eşk-i firāvānum yüzünde kākülün ańsam
Bu bārān-ı belā seyrün meger āhum sehābidur

eşk-i gül-gūnum:

1. eşk-i gül-gūnum:-(u)m

Gazel 207

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül renkli gözyaşı. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Şohbet-i hās eylesem hecründe baña mey yiter
Gözlerüm peymānesinde eşk-i gül-gūnum benüm

eşk-i hūnīnüm:

1. eşk-i hūnīnüm:-(ü)m

Gazel 231

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kanlı gözyaşı.

Sāhilāsā dünyeden çekdüm kenāra kendümi
Eşk-i hūnīnüm gibi yanumda deryā bilmezim

eşk-i lāle- reng:

1. eşk-i lāle- reng:

Gazel 271

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lale renkli gözyaşı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Tārlar tertīb ider sīnemde eşk-i lāle- reng
Muṭrib-i ğam kıl düzer gūyā ki kånūn üstine

eşk-i revānumla:

1. eşk-i revānumla:-(u)m, -la

Gazel 315

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) akan gözyaşları.

Dicle vü eşk-i revānumla beden şehri ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yā Bağdāda

eşk-i sürhile:

1. eşk-i sürhile:-ile

Tahmis 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı.

Eşk-i sürhile münakkaş bir müzeyyen-ḥānedür
Mest ü evkār olsalar 'āşıklarun olmaz 'aceb

eşk-i sürhün rengine:

1. eşk-i sürhün rengine:-i, -(n)e

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşının rengi.

Rengine bu eşk-i sürhün şöyle boyandığ bugün
Kim bedenle şāḥş-ı cāna cāme-i āl olmışuz

eşküm içre dīdeme:

1. eşküm içre dīdeme:-(ü)m-e

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşıyla dolu gözü.

La'l-i nāb-ı dil-bere 'unnāb beñzer beñzemez
Eşküm içre dīdeme ğarḳ-āb beñzer beñzemez

eşkümün dīnārını:

1. eşkümün dīnārını:-ı, -(n)ı

Gazel 323

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı parası.

Nice biñ şarrāf-ı ğam gördi geçürdi eşkümün
Füls-i āhmer yirine 'add itmedi dīnārını

eşkümün her katresi:

1. eşkümün her katresi:

Gazel 361

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşının her damlası.

Ėam sipihri cismüm üzre penbe-i dāĖum ġamer
Eşķümüñ her ġatresi oldı aña āħter gibi

2. eşķümüñ her ġatresini: -(s)i, (n)i

Gazel 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Āşġın) gözyaşının her damlası.

Girye-i bī-ħadle çeşmüm baħr-i 'ummān oldı ġut
Eşķümüñ her ġatresini dürr-i ġalġān oldı ġut

eşķümüñ seyl-i revāni:

1. eşķümüñ seyl-i revāni:

Gazel 320

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Āşġın) sel gibi akan gözyaşları.

Şan Cenābī baħra düşdüm yok ġalāşa ġudretüm
Eşķümüñ seyl-i revāni ġapladı her yanımı

eşķüñ erkāmını dökdi:

1. eşķüñ erkāmını dökdi:-di

Gazel 332

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözyaşlarını saymak.

Rüz-i hicrānuñ Cenābī ġılmaġa derdin ġisāb
Ėihresi levħinde dökdi eşķüñ erkāmını

esnām:

1. eşnām:

Gazel 270

Mısra: 12

Putlar, tapınılan şeyler. II Put gibi ġüzel ve taş
kalpli sevgililer.

Bir iki üç ġüb gördüm bī-ħisāb aġyāri līk
Cem' olur ruħbānlar 'ādetdür eşnām üstine

2. eşnāmını:-i, -(n)i

Gazel 326

Mısra: 1

Putlar, tapınılan şeyler. II Put gibi ġüzel ve taş
kalpli sevgililer.

Deyr-i 'aşķuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnāmını
Şundi her büt destüme cām-ı sürür encāmını

esrār:

1. esrāra:-a

Gazel 154

Mısra: 10

Sırlar, gizemler.

Tekye-i dehrüñ dilā bir pāk-meşreb yārisın
Cür'adān-ı 'aġl-ı külde niçe biñ esrāra baġ

2. esrāra:-a

Gazel 55

Mısra: 1

Hint keneverinden çıkarılan ve keyif veren
uyuşturucu.

Kimi esrāra dil virmiş kimi bengüñ ġarābidur
Beni evġār [u] mest iden leb-i la'lüñ şarābidur

3. esrārı:-ı

Gazel 232

Mısra: 14

Hint keneverinden çıkarılan ve keyif veren
uyuşturucu.

Tekye-i ġamda Cenābī olmuşam ġayrān-ı 'aşķ
Cür'adān-ı la'l-i dil-berden yiyüp esrārı ben

4. esrārı:-ı

Gazel 344

Mısra: 4

Hint kenevirinden çıkarılan ve keyif veren
uyuşturucu. II İnsanı kendinden geçiren aşķ.

Derdüñi bilmez iken ġālete geldi şüfi
Bengi oldı aşāġı görümedin esrārı

esrār-ı 'aşķ:

1. esrār-ı 'aşķ:

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşķın sırları.

Künc-i dilümde oldı esrār-ı 'aşķ tā kim
Vīrāne cihānda genc-i nihāna nisbet

2. **esrār-ı 'aşk:**

Gazel 155

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk sırları.

Tekye-i dehr-i deniden kes ta'alluk riştesin
Saña âbdâlüm sunulsun diriseñ esrār-ı 'aşk

esrār-ı 'aşka vākıf:

1. **esrār-ı 'aşka vākıf:**

Gazel 279

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın sırlarını bilen (kimse). II Âşık.

Her 'ukdenüñ güşâdın bir bir bilüp tamāmī
Esrār-ı 'aşka vākıf mâhremlerüz cihânda

esrār-ı 'aşkuñ açmam:

1. **esrār-ı 'aşkuñ açmam:-ma, -m**

Gazel 310

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın sırlarını anlatmak.

Esrār-ı 'aşkuñ açmam minnetler itse cāna
Maḥrem ider mi kişi ğammāzı duysa rāza

esrār-ı 'aşkuñ dürleri:

1. **esrār-ı 'aşkuñ dürleri:**

Gazel 252

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk sırlarının incileri.

Maḥzen-i sīnemdedür esrār-ı 'aşkuñ dürleri
Şaklasun dürc-i dilinde baḥr-ı 'ummān cevherin

esrār-ı ğamdan:

1. **esrār-ı ğamdan:-dan**

Gazel 179

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gamin, kederin sırları.

Pür idüp esrār-ı ğamdan cür'adân-ı ğalbüñi
La'l-i dil-ber yâdına dükkân-ı dilden ḥayret al

esrār-ı hakka mahremem:

1. **esrār-ı hakka mahremem:-em**

Gazel 200

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah'ın sırlarına, hakikat sırlarına vakıf olan (kimse).

Maḥşūd-ı ḥalk-ı 'âlemem maḥlûb-ı nev'-i âdemem
Esrār-ı Hakka mahremem Allâhiyem Allâhiyem

esrār-ı şun'-ı Hakka:

1. **esrār-ı şun'-ı Hakka:-a**

Muhammes 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Tanrı'nın sanatındaki, yarattıklarındaki sırlar;
evrenin sırrı.*

Esrār-ı şun'-ı Hakka yetiş mahrem ol yüri
İfşâ-yı rāz kılma hemân ebsem ol yüri

eteg:

1. **etegüñ:-(ü)ñ**

Gazel 21

Mısra: 9

Etek.

Göricek didi Cenâbî müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şakın dâmenüñi ḥāra meded

etfâl-i bâğı:

1. **etfâl-i bâğı:-ı**

Gazel 187

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahçenin çocukları. II Bahçedeki çiçekler.

Tâ ki kıldı gülşene rengin yüzün izhâr gül
Bülbülâsâ eyledi etfâl-i bâğı zâr gül

etrâf:

1. **etrâfumu:-(u)m, -ı**

Gazel 208

Mısra: 5

(Âşığın) her yanı, her tarafı.

Dökdi yaşın şöyle kim etrâfumu baḥr eyledi
Şuya ğark olmam dilermiş dâde-i giryân benüm

etrâf-ı hüsnüñ gülsenini:

1. **etrâf-ı hüsnüñ gülşenini: -i, -(n)i**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğ bahçesinin etrafı.

Gül yüzüñden ço cesim-i behre olsun 'âşıkıñ
Tutmadın etrâf-ı hüsnüñ gülşenini hârlar

etrâfın almış:

1. **etrâfın almış:-miş**

Gazel 314

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Etrafını sarmak.

Hâl-i 'anber-bâr ile etrâfın almış haddüñüñ
Rûm gûyâ bir olupdur lücce-i Â'râb-ıla

etrâfum almış:

1. **etrâfum almış:-miş**

Gazel 312

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Çevresini sarmak, kuşatmak. II Etkisi altına
almak.

Her müjeñ tığın çeküp kanım dilerler dökmege
Gâmezler etrâfum almış hançer-i ser-tîz ile

etvâr:

1. **etvârumı:-(u)m, -i**

Gazel 210

Mısra: 5

(Âşığın) tavırları, davranışları.

Seyr iden etvârumı dil-bestem olsa tañ midur
'Âlem-i sûz u güdâzuñ şahid-i ra'nâsiyam

ev:

1. **evde:-de**

Muhammes 1

Mısra: 4

Ev, hane.

Bülbülâ eyle terennüm verd-i handân vahtidür
Evde dil gâmgîn olur seyr-i gülistân vahtidür

evbâs:

1. **evbâşına:-i, -(n)a**

Gazel 92

Mısra: 11

Çapkın, sarhoş kimse. II Âşık.

Mey yirine hün-i dil şatar gamuñ evbâşına
Yaraşur dirsem Cenâbî çeşmüme mey-hâneler

evc-i fenâya uçmağa:

1. **evc-i fenâya uçmağa:-mağa**

Gazel 170

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yokluğun zirvesine uçmak. II Ölmek.

Ey Cenâbî her tarafdan ol perinüñ oğları
Uçmağa evc-i fenâya şeh-peridür 'âşıkıñ

evc-i istignâdadur:

1. **evc-i istignâdadur:-da, -dur**

Gazel 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tokgözlülük göğü.

Şâhbâz-ı himmetüm kim evc-i istignâdadur
Âşiyân-ı dehre konmaz menzili bâlâdadur

evgâr [u] mest iden:

1. **evgâr [u] mest iden:**

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Körkütük sarhoş eden (şey).

Kimi esrâra dil virmiş kimi bengüñ hârâbidur
Beni evgâr [u] mest iden leb-i la'lüñ şarâbidur

evkâr:

1. **evkâr:**

Gazel 317

Mısra: 10

Sarhoş; körkütük sarhoş. II Âşık.

Meclis-i gamda Cenâbî ben beni farğ itmeyüp
Mest-i rüsvâ-yı cihân evkâr gördüm kendümi

evkâr-ı 'aşk:

1. evkâr-ı 'aşk:

Gazel 155

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk sarhoşu. II Âşık.

Cür'a-i la'lüñ çeküp cânâ Cenâbî mestdür
Hâşre-dek bî-hüş olursa tañ midur evkâr-ı 'aşk

evkâr-ı mest itdüm:

1. evkâr-ı mest itdüm:-dü, -m

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek.

Şarâb-ı 'aşk içelden bezm-i hüsünde dil-ârânuñ
Niçe evkâr-ı mest itdüm bu 'ayyâşuñ dil ü cânuñ

evrâd:

1. evrâdumuz:-(*u*)muz

Gazel 136

Mısra: 4

Okunması adet edinilmiş olan belli ayet, sure ve dualar. II Her zaman söylenen, tekrarlanan sözler.

Gitmedi zikri dilümden 'arızuñla zülfüñüñ
Câmi'-i dilde budur şubh u mesâ evrâdumuz

2. evrâdını:-i, -(*n*)ı

Gazel 346

Mısra: 8

Okunması adet edinilmiş olan belli ayet, sure ve dualar. II Her zaman söylenen, tekrarlanan sözler.

Sübha-i hâlüñ görüp cihreñde şüfî şevk ile
Zikr-i hüsnuñ eyler oldı terk idüp evrâdını

evrâd-ı hüsnuñ zikr ider:

1. evrâd-ı hüsnuñ zikr ider: -er

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin dualarını okumak. II Sevgilinin güzelliğini zikretmek, anmak, yâd etmek.

Târ-ı zülfüñde gönül evrâd-ı hüsnuñ zikr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zâhid-i şeb-hîz imiş

evrâk:

1. evrâkuñ:-(*u*)ñ

Gazel 172

Mısra: 4

Yapraklar, kâğıtlar.

Derün-ı sînede süzüm raşam itmek murâd itsem
Kalem âh-ıla düd olur göyinür bâğrı evrâkuñ

evrâk-ı devrâna:

1. evrâk-ı devrâna:-a

Gazel 152

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın yaprakları.

Fîrâkı günlerin eyle raşam evrâk-ı devrâna
Vişâlüñ aña kim ey dil anuñla hiç hisâbum yok

evrâk-ı nazmum:

1. evrâk-ı nazmum:-(*u*)m

Gazel 321

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiirlerin yazıldığı sayfalar.

Ey Cenâbî göricek evrâk-ı nazmum gülsitân
Dürdi ol dem goncaveş destinde gülden defteri

evşâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh:

1. evşâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh:

Gazel 260

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Padişahın zarif, güzel, nükteli şiirinin vasıfları.

Dür şaçar evşâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh içüñ
Buldi şab'-ı nükte-sencüm baħr u deryâ meşrebin

evtâr-ı eşküm bağlayup:

1. evtâr-ı eşküm bağlayup: -up

Gazel 338

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı telini dizmek, bağlamak. II Âşığın bedenine doğru akan gözyaşlarının saz teli görünümü alması.

Çeng gibi kaddüme evtâr-ı eşküm bağlayup
Haste-i mızrâb-ı gam mağlûb u zâr itdûñ beni

evvel:

1. evvel:

Gazel 49

Mısra: 1

Çok eskiden beri, önceden beri.

Derd ü belâlaruñ baña evvel güreştedür
Zîrâ ğamuñla hâk-i vücûdum siriştedür

2. evvel:

Gazel 57

Mısra: 8

İlk önce, ilk olarak.

Şeh-i iklim-i 'aşk oldum bugün 'azm-i sefer kılsam
Diyâr-ı miñnet-i hecrûñ benüm evvel konağumdur

evvel bahâr:

1. evvel bahâr:-ı

Gazel 309

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İlkbahar. II Sevgilinin gezintiye çıktığı vakit.

Ey çeşm-i hûn-feşânum dâyim nigârı gözle
'Aşş itmege hemîşe evvel bahârı gözle

evvel ü âhir:

1. evvel ü âhir:

Gazel 258

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İlk ve son.

Evvel ü âhir budur bende Cenâbî virdi kim
Hakq-Ta'âlâ ibtidâñı intihâdan şaklasun

ey:

1. ey:

Gazel 1

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zülfünüñ ğamında Cenâbîye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki dūd-ı siyâh aña

2. ey:

Gazel 2

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaçre-i bārân aña

3. ey:

Gazel 3

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Anberin bir tûba beñzer hâlûñ ey meh kim müdâm
Käkülûñ kılmış havâle sü-be-sü çevgân aña

4. ey:

Gazel 3

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gördi nâr-ı fûrkatüñde dil kebâb olduğunu
Döne döne yandı ey meh âteş-i süzân aña

5. ey:

Gazel 4

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdı gibi eldeki şâhîni ola

6. ey:

Gazel 12

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Pinhân kıla ger 'ârızuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Hürşid-i 'âlem-tâb hem mestür olur çün şâm ola

7. ey:

Gazel 12

Mısra: 5

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Lâyık midur ey mâh-rû devr-i ruḥunda kim ola
Gayrılara mihrüñ senüñ Ĥarfî kuluñ nâ-kâm ola

8. ey:

Gazel 14

Mısra: 1

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Benden ey nâme nigâruñ nergis-i 'ayyârın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı gülzârın öp

9. ey:

Gazel 15

Mısra: 1

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yârüñ ey ser gûy-şifât ḥâk-i reh-i meydânın öp
Sû-be-sû ğalṭân idüp her kûşede çevġânın öp

10. ey:

Gazel 15

Mısra: 3

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Aġız açmış yârelerle bulsañ ey ten tîrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

11. ey:

Gazel 15

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Okıdukdâ ey ġazel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden ġonca-i ḥandânın öp

12. ey:

Gazel 16

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî irmege ser-menzil-i maḡşûda dil
'Aşkla ile cân virmededür her bâbda râh-ı şavâb

13. ey:

Gazel 17

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ol kad-i bâlânadur meyli dil-i nâ-şâdumuñ
Himmetin 'âşıkıaruñ ey serv-kâmet ḳoma pest

14. ey:

Gazel 19

Mısra: 4

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ḥançer-i ḥûn-rîzûñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebrû cihânı saña ḳurbân oldu tut

15. ey:

Gazel 22

Mısra: 3

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Elde la'lüñ ey perî mühr-i Süleymân olmasa
Böyle münḳâd olmaz idi emrûñe aġyâr-ı ded

16. ey:

Gazel 22

Mısra: 10

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ger elifveş kâmeti yârũñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

17. ey:

Gazel 25

Mısra: 12

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ûatline ben h̄aste cânũñ çeşmũñe olup mu'ın
Ḡamzeñ ile kaşũñ ey meh t̄ir ile yāyı arar

18. ey:

Gazel 26

Mısra: 1

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gözũñ ey meh k̄oparur fitne ruḥũñ āl eyler
K̄orkarın h̄āl-i siyāhuñ baña bir h̄āl eyler

19. ey:

Gazel 26

Mısra: 7

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Saña 'āşık geçen ey meh dilese baḥt-ı sa'īd
Muşhaf-ı h̄üsnũñi alup ele ol fāl eyler

20. ey:

Gazel 27

Mısra: 4

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Sinemũñ deşinde çeşmũm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaḥresi bir lāle-i Nu'mān olur

21. ey:

Gazel 27

Mısra: 8

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Fürkat-i la'l-i lebüñde gülşene kılsam nazar
Çeşmũme ey serv-kad her gönca bir peykān olur

22. ey:

Gazel 27

Mısra: 10

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vaşf-ı rüyũñda Cenâbî şî'rin inşā eylese
Ey şeh-i mülk-i melāḥat bir güzel dīvān olur

23. ey:

Gazel 28

Mısra: 10

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zaḥm-ı t̄iğ-i b̄i-h̄isābuñ yimedem 'āşıklañ
Bu Cenâbî gibi ey meh cümleten kan oldılar

24. ey:

Gazel 30

Mısra: 5

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

T̄ir-i ğamuña cān viren ey kaşı kemānum
Meydān-ı maḥabbetde özini hedef eyler

25. ey:

Gazel 31

Mısra: 4

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

T̄iğ-i h̄ün-efşān-ı yāra h̄ün-ı 'āşıkduñ ğidā
Ey göñül olma muḥārin k̄orkarın bir kan olur

26. ey:

Gazel 32

Mısra: 7

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Sinem içinde ey mäh şevk-ı ruhuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mäh-tâba beñzer

27. ey:

Gazel 33

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Fürkâtüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijâd
Sûziş-i nâr-ı cañîmi çün 'azâbîler bilür

28. ey:

Gazel 35

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hindü-yı şayyâda beñzer hâlüñ ey meh kim müdâm
Zülfüñüñ dil murğunuñ kaşdına duzağın çeker

29. ey:

Gazel 36

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

La'l-i nâbuñ yâdına ey meh Cenâbî dem-be-dem
Hûn-ı dilden bezm-i ğamda bâde-i hamrâ çeker

30. ey:

Gazel 37

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dâne-i hâl-i ruhuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey mäh Âdemden haber

31. ey:

Gazel 39

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dime takvâdan ey zâhid bizüm âğâhumuz vardır
Göñül dirler velî Hağğa bir uğrı râhumuz vardır

32. ey:

Gazel 39

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde âhumuz vardır

33. ey:

Gazel 40

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bakmazam mâhına çarhun zerreye almam günü
Gözlerüm ey nür-ı dide sen ruñı kamrâdadur

34. ey:

Gazel 40

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yâd-i zülf-i müşğ-büyuñla Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gicelerle bir uzun sevdâdadur

35. ey:

Gazel 41

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yâd-ı zülf ü 'arızuñla bu Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gice gündüz bir uzun sevdâdadur

36. ey:

Gazel 42

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dil şād-ı 'aşk'dur ki kesilmez terānesi
Ey muṭrib-i belā bu ne şīt u şadā durur

37. ey:

Gazel 43

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Açılmaz üstüme bir dem işigün taşu da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rü meger kim bāb-ı
Ḥayberdür

38. ey:

Gazel 44

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yād-ı şem'-i 'arızuñla bu Cenābī ey melek
Āteş-i dil-süz-ı hecre yanmağa pervānedür

39. ey:

Gazel 45

Mısra: 5

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ruḥlaruñda ey perī zülf-i perīşānuñ görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm āşüftedür

40. ey:

Gazel 45

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Baña ol gül ey Cenābī gam degül açılmasa
Gülşen-i ḥüsn ü bahāda gönca-i nev-restedür

41. ey:

Gazel 46

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Eşk-i çeşmüm tañ midur arayı gitse sen mehi
Meyli ḥöd āb-ı revānuñ ey perī-rü yāradur

42. ey:

Gazel 48

Mısra: 3

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Her gören yaşum didi küyuñda ey ḥürī-nijād
Ravza-i cennetde güyā selsebīl ırmağıdur

43. ey:

Gazel 48

Mısra: 10

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şorsañ āb-ı dīdemün dāğ-ı cigerdür başını
Ey Cenābī gözlerüm ol çeşmenün ayağıdur

44. ey:

Gazel 50

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsini azdur
Ben belā-keş 'āşıkā ey zulm-pīşe bu nedür

45. ey:

Gazel 51

Mısra: 4

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Āşık-ı üftādeñi her dem nişāne itmege
Ey kaşı yā her müjeñ bir nāvek-i dil-düzdür

46. ey:

Gazel 51

Mısra: 8

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Āteş-i 'aşkuñda yanar her göñül pervâneveş
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'âlem-süzdür

47. ey:

Gazel 52

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ferr ü ziyâda çihreñ ey hür 'ayn-ı mehdür
Sen mâha kul olanlar mülk-i cihâna şehdür

48. ey:

Gazel 53

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şorsañ ey dil 'aynumı deşt-i belâ ırmağıdır
Lâleveş dâğıyla sînem gam zemîni bâğıdır

49. ey:

Gazel 53

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dâne-i hâl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Haddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağıdır

50. ey:

Gazel 55

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Saña bülbül gibi ey gül göñülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i gamda bugün bende Cenâbîdür

51. ey:

Gazel 56

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nergis-i zer-tâcı gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'âşık mıdır

52. ey:

Gazel 57

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Belâ bezminde zâr olsam ne tañ ÷anbürveş ey meh
Elinde muñrib-i dehrüñ burılan çün kulağımdur

53. ey:

Gazel 59

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Leb-i la'-i şafâ-bağşuñ taşavvur eyledüm ey meh
Yüzüñ âyînesinde mün'akis bir kaçre kanumdur

54. ey:

Gazel 61

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Cenâbî devlet-i dehr-i denîden el çeküp ey meh
Mezlet küyüñ demler durur kim hâk-i râhıdır

55. ey:

Gazel 62

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çeksün gam-ı gisûlaruñ ey mâh Cenâbî
Başında anuñ bu dağı bir özge hevesdür

56. ey:

Gazel 66

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Lāle ruḥsāruñ katında bilesem ey meh gül nedür
Nāleme nisbet benüm yā nāle-i bülbül nedür

57. ey:

Gazel 66

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Cām ile Cemşid bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurāḥi ağzına ey gönca-leb kılkuş nedür

58. ey:

Gazel 66

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī olmasañ bir şāhbāza şayd ger
Ayağında bend-i ḥayret rişte-i kākül nedür

59. ey:

Gazel 67

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ġamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına bũyın arayı ḥoş-güzāruñ var

60. ey:

Gazel 67

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Belā deryāsına şalduñ hevā-yı 'aşk ile kendüñ
Yüri ey zevrak-ı dil kim muvāfık rüzgāruñ var

61. ey:

Gazel 67

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ne ğam ey gül belāñ ile Cenābī cān vire her dem
Hezārānuñ gibi vaşfuñ bahārında hezāruñ var

62. ey:

Gazel 68

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mäh-ı tábānuñ mı var
Yoḥsa ey dil mihri yoğ bir şāh-ı devrānuñ mı var

63. ey:

Gazel 68

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Eyledüñ ey sīne yir yir tāze dāġuñ āşikār
Toylamağa ğam sipāhın bir iki nānuñ mı var

64. ey:

Gazel 68

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ağladuñ ey ebr-i nīsān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mäh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

65. ey:

Gazel 68

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey ṭabīb-i ğam okuduñ yanuñ dil-ḥastesin
Şerbet-i mihrüñle bilesem aña dermānuñ mı var

66. ey:

Gazel 68

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tâbiş-i hürşid-i gamdan ey Cenâbî yok gamuñ
Sâye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdânuñ mı var

67. ey:

Gazel 69

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Muğavves kaşlaruñ gördüm didüm ey mâh-ı
hercâyî

Sipihri 'izz ü nâz üzre iki müşgîn hilâlüm var

68. ey:

Gazel 69

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ğam-ı hâl-i 'izâruñla Muhammed haqqı ey dil-ber
Bu gôñlüm câmi'inde bir ezân okur Bilâlüm var

69. ey:

Gazel 69

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hurûf-ı derdüñi gözden geçürsem ey kaşı râyum
Temâşâ idecek anda düta bir kıdd-i dâlum var

70. ey:

Gazel 70

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Murâduñ mey ise ey dil ciger hün-âbesin iç kim
Sebû-yı gamda hıfz olmuş 'aceb rengin şarâbı var

71. ey:

Gazel 70

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yabâna tarh idüp ey gam sirişküm şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ dağı hisâbı var

72. ey:

Gazel 70

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İrem gibi vişâlüñden Cenâbî dür olup ey meh
Caħim-i fûrkatüñ içre katı müşkil 'azâbı var

73. ey:

Gazel 72

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Lu'b ile şatırac-ı 'aşka ursam el ey lâle-ruħ
Kaıs ile Ferhâd-ı bî-dil görseler mât kâlar

74. ey:

Gazel 73

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tevsen-i tenden sipihrüñ bend ide ey mâh-ruħ
Şalalar çarh-ı berîne ger kemendin nâleler

75. ey:

Gazel 73

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Mihr ü mâhı ögsem olmaz ey Cenâbî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muhtâleler

76. ey:

Gazel 74

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vehm idüp kâfir gözüñden ey şanem 'âşıkıaruñ
Sü-be-sü dil merdümin yarar qaravul saldılar

77. ey:

Gazel 75

Mısra: 16

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şakın bālāni āhumdan şakın kim
Eger ey mäh servi bād-ı şarşar

78. ey:

Gazel 77

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Açma zülfini ğamında hāl-i derhem-geştümi
Ey şabā ol mäh-rüya kim bulutdan nem kıpar

79. ey:

Gazel 81

Mısra: 5

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey kamer pāyāna irsün şöhretüñ eyyāmı kim
Ol melek-ñü āfitābuñi ħüsninüñ devrānidur

80. ey:

Gazel 82

Mısra: 3

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Sihr ile ey cān çeşmüñ göñlümüñ Hārūtına
Ġabğab-ı sīminüñi bir çāh-ı Bābil 'arz ider

81. ey:

Gazel 82

Mısra: 5

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-kağ
'Ādet-i bülbül dūrür gül görse ğulğul 'arz ider

82. ey:

Gazel 84

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey serv-i ser-firāzum kimdür Cenābī diseñ
Sāyeñle ülfet itmiş bāğuñda bir giyehdür

83. ey:

Gazel 85

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'ālem kıanını
Yine meylüñ ey kamer ol dīde-i ser-mestedür

84. ey:

Gazel 85

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Baña ol gül ey Cenābī ğam degül açılmasa
Ġülşen-i ħüsn ü bahāda ğonca-i nev-restedür

85. ey:

Gazel 86

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Eşk-i dīdem tañ mı dirsın yāra gitse arayı
Meylgāñı āb-ı cūyuñ ey kamer-ruñ yaradur

86. ey:

Gazel 88

Mısra: 10

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

La'l-i dil-ber hasretiyle al akar yaşum benüm
Hün-ı dille ey Cenâbî güyiyâ âğuşdadur

87. ey:

Gazel 89

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ana rahminden çoğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb süd bir qarındaşum mıdur

88. ey:

Gazel 90

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydâyı gör

89. ey:

Gazel 90

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydâyı gör

90. ey:

Gazel 90

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vâmikâsâ 'aşk-ıla ger şâhib-i hâlât iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrâyı gör

91. ey:

Gazel 91

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zahm-ı gamzeñ ey şanem cism-i Cenâbîde bugün
Çeşmine agyâr sevmek darb-ı hançer gösterür

92. ey:

Gazel 92

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bu harâbe dilde 'aşkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sîm-ten vîrâneler

93. ey:

Gazel 93

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Per açdukça bu çölmekde hümâsı âhumuñ ey meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurğuñ konağı var

94. ey:

Gazel 95

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luftı yârdan
Üstüme mey şöhetinde verd-i hândân yağdurur

95. ey:

Gazel 96

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Kime kaşd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkâruñ gam-ı 'aşkına düş eyler

96. ey:

Gazel 97

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijād
Süziş-i nâr-ı cahîmi bu 'azâbîler bilür

97. ey:

Gazel 98

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Sen ne cevher kapduğın kân-ı melâhatde bugün
Ey meh-i burc-ı leţâfet bu türâbîler bilür

98. ey:

Gazel 99

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Mısr-ı hüsnüñ haqqı ey cân tâ dem-i şubh-ı vişâl
Şâm-ı fürkat içre çeşmüm Nılveş giryândur

99. ey:

Gazel 99

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Baňa seyr-i gülşeni 'arz itme luţf it ey refîk
Küy-ı cânânum baňa tâze bahâristândur

100. ey:

Gazel 101

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bâlâdan cüdâ
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zârlar

101. ey:

Gazel 102

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Âriz-ı dil-ber gibi mergüb olaydı ger kamer
Bulınurdu ey felek birin dağı anı sever

102. ey:

Gazel 102

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gördi dil-berden beni dür itmek imiş niyyetüñ
Ey raķib-i rû-siyeh telbîsi aradan gider

103. ey:

Gazel 103

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zülfüñ ucından ne derdler çekdüğüm ey sîm-ber
İstesem şerh itmege dolar besî tümârlar

104. ey:

Gazel 104

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Salınan ruhsâruñ üzre ey şanem kâkül midür
Yoħsa hüsnüñ gülşeninde müşg-bü sünbül midür

105. ey:

Gazel 104

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hâlüñ ey meh zâğ mı gülşende tutmuş aşiyân
Yâ ki berg-i gülde konmuş dâne-i fülful midür

106. ey:

Gazel 107

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Açamaz gönlüñ bilâdın ey Cenâbî her melik
Hân Süleymân gibi her şeh feth-i Bağdâd eylemez

107. ey:

Gazel 109

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Aşık-ı deryâ-dil olan sırrın izhâr istemez

108. ey:

Gazel 109

Mısra: 11

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Büy-ı râhat almadı vaşluñ gülinden ey kamer
Şol ki hâr-ı miñnet-i hecrüñden âzâr istemez

109. ey:

Gazel 111

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Her belâya şâbir ol men'ine tedbîr itme kim
Cidd ü cehdüñ ey gönül takdîri tağyîr eylemez

110. ey:

Gazel 113

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ûl ü kâlından cihânuñ ey Cenâbî el çeküp
Ser virüp râz açmada her nâ-kese lâl olmuşuz

111. ey:

Gazel 114

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî çekmedi ol iki sultân derdini
Kerbelâ-yı gâmda dâyim kim ki 'âşür eylemez

112. ey:

Gazel 115

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nür-ı Ahmeddür cebîni aña nisbet ruhları
Ey Cenâbî haţţına Aşhâb beñzer beñzemez

113. ey:

Gazel 116

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî dergehinde pâdişâh-ı 'âlemüñ
Âfitâb-ı 'âlem-ârâ gibi şöhret beklerüz

114. ey:

Gazel 117

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî düşmişüz pîr-i muğân ayağına
Biz ölünce sâf-dilden hark-ı 'âdet beklerüz

115. ey:

Gazel 118

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ėam degül olmazsa ey dil ol şanem ağyârsuz
Bâğ-ı 'âlemdür bulunmaz bunda bir gül hârsuz

116. ey:

Gazel 119

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī baħr-ı nazma ğavş idelden 'āleme
La'l-i dil-ber gibi biz de sözle dūr-pāş olmuşuz

117. ey:

Gazel 120

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vireli ey meh Cenābī sen şaçı Leylāya dil
Kışşa-i Mecnūn gibi düşdi dile efsānemüz

118. ey:

Gazel 121

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şāh-bāl-i himmet açup ħabs-i tenden bul necāt
Nice bir ey murğ-ı dil ola ta'alluk dāmumuz

119. ey:

Gazel 121

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī dünyede emr-i muħāl oldı muħāl
İrmege maķşūda bir nā-kāmlıkdur kāmumuz

120. ey:

Gazel 122

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bir dirāht-ı mīve-bār idük ħazān urdı bizi
Ey Cenābī kendüye biz berg ü bārı n'eylerüz

121. ey:

Gazel 123

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Rāh-ı rızāda sālīk-i şādık-ķadem iseñ
Yol şürme kimse 'aybına ey dil gözetme iz

122. ey:

Gazel 123

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ben muħterem ħarīm-i vişālinde dil-berüñ
Sen ey raķīb seyr-i cihān it kenār çiz

123. ey:

Gazel 125

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Reng ü bũ virmek ne mümkindür neşātum gülleri
Zaħm ururken ey semen-bũ pāy-ı dilde ħārumuz

124. ey:

Gazel 125

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dāğlar ile kıl temāşā sīnemi ey ğonca-leb
Sürĥ ü ala güller ile pür dūrür gülzārumuz

125. ey:

Gazel 126

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tīr-i ħūn-efşānuña ey meh nişāne olalı
Şan ķabā-yı la'l geydi bu ten-i 'uryānumuz

126. ey:

Gazel 126

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nakd-i cāna almağa vaşluñ kumaşın h̄āceyüz
Çārsū-yı ğamda ey meh açılır dükkānumuz

127. ey:

Gazel 131

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bāri ey dil göremez oldum tīre ālem çeşmüme
Şor haber gör kıdadur ol rüşenā-yı dīdemüz

128. ey:

Gazel 135

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzezār-ı miñnetüñüñ bir giyāhiyuz

129. ey:

Gazel 138

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dürr-i şehvār isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baħr-ı çeşm ile bu ğün ol gevherrüñ bir kāniyuz

130. ey:

Gazel 141

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hüblik burcında çihreñ ey perī-rū māh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belāda şāh imiş

131. ey:

Gazel 141

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dür iken ten kālībından daħı Mecnūn ey şanem
Hüsni Leylādan dil-i dīvānemüz āğāh imiş

132. ey:

Gazel 141

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ķat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenābī ey meleğ
Ķışsa-i zülfüñ gibi pāyānı yoğ bir rāh imiş

133. ey:

Gazel 143

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Mihrüñ ağyāruñ görür ey māh-çihre ben ğamuñ
Çekmege sen āfetüñ cevriñ baña yazı imiş

134. ey:

Gazel 145

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İrem-i hüsünüñde la'lüñ ey şanem şīrīn geğer
Ķadd-i ğül-ğunuñda zülfüñ baş açuğ şeb-diz imiş

135. ey:

Gazel 145

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Seyr iden zülfüñ hevāsında Cenābī āhını
Ey Ķamer-ṭal'at didüğüm bād-ı 'anber-biz imiş

136. ey:

Gazel 148

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'âşıklaruñ
Ger dilerseñ lâle vü gül seyrin itmek bâğ bâğ

137. ey:

Gazel 148

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer
Cüy-ı eşküm akaçursun bu ümmîde çağ çağ

138. ey:

Gazel 149

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Âh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cânım
Cânân elinden ey dil bu bir şikâyet ancak

139. ey:

Gazel 152

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Fîrâkı günlerin eyle raqam evrâk-ı devrâna
Vişâlûñ añma kim ey dil anuñla hiç hisâbum yok

140. ey:

Gazel 152

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hemân sen yanma ey hâsid düşüp nâr-ı gam u
derde
Benüm bu yaqduğñ odla şerer deñlü 'azâbum yok

141. ey:

Gazel 157

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hâr-ı gamdan bülbül-i cân dil-fiğâr olsun eger
Terk idüp küyuñ ide ey gonce-leb gülzâra şevk

142. ey:

Gazel 158

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey kamer-tal'at gamuñdan sîne-i şad-çâkde
Resm-i dâğum isteseñ mihr-i cihân-ârâya bak

143. ey:

Gazel 159

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gerd-i ser-i rehûñle ey rüşenâ-yı dîde
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütüyâya yir yok

144. ey:

Gazel 160

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Olmasun mı sensizin iklim-i dil ey şeh hârâb
Bir vilâyet var mıdur ma'mûr kim sultânı yok

145. ey:

Gazel 161

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
eksük
Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl eksük

146. ey:

Gazel 162

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şanma kim 'aşıq olan ey dil sevilmez dünyede
Hâr-ı mihnetdür hemîşe mübtelâsı bülbülün

147. ey:

Gazel 163

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hem-dem-i hâr olasin gülşende ey gül sen müdâm
Zâr-ıla geçmek revâ mı rüzgârı bülbülün

148. ey:

Gazel 165

Mısra: 11

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ciger hün-âbesin dökdüm gözümden çihreme ey meh
Getürdüm milket-i Rûma kızılbaşın Karamanun

149. ey:

Gazel 168

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Geldüm ey meh tıpuña dâmen benüm ihsân senün
Derd-i 'aşıkuñ çekmişem ben hasteyem dermân
senün

150. ey:

Gazel 170

Mısra: 11

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî her tarafdan ol perînüñ oqları
Uçmağa evc-i fenâya şeh-peridür 'aşıkuñ

151. ey:

Gazel 172

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şeh-i Cem-şaşmet-i 'aşıkuñ kadîmî hâşısın ey dil
Edâ kıl naqd-i cânun zimmetününde bu durur baquñ

152. ey:

Gazel 172

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nâleñi kes kim
Şadâ-yı âh-ı 'aşıqla tılopudur güşi âfâkuñ

153. ey:

Gazel 173

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî nev-'arûs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

154. ey:

Gazel 179

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey gönül bâzâr-ı gamdan gel metâ'-ı mihnet al
Naqd-i cânun şarf idüp ya'nî kumâş-ı vuşlat al

155. ey:

Gazel 179

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Kırsañ ey dil hayme-i 'aşkı zemîn-i sinede
Düd-ı âh-ı 'arş-ı sâmi aña çetr-i devlet al

156. ey:

Gazel 180

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Âlem-i tecrîdde 'İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey göñül inşâfa gel bir lahza sen de âdem ol

157. ey:

Gazel 180

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ser-nigün câmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

158. ey:

Gazel 180

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hacle-i efkârda ebkâr-ı ma'ânî seyrin it
Perde-i esrâra sende ey göñül var mahrem ol

159. ey:

Gazel 180

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gel Cenâbî cümle dehri zerre-i nâ-çiz tut
Kes 'alâyık riştesini andan ey dil bî-ğam ol

160. ey:

Gazel 181

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sîneñ içre mahzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrâr-ı Hağka ma'den ol

161. ey:

Gazel 181

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

162. ey:

Gazel 182

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Pârelensün hançerüñle bağı ey kaşı kemân
Zahm-ı tîrûñ yarasına her kimüñ merhem degül

163. ey:

Gazel 182

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî şeyh-i şehrüñ mekrine aldanma kim
Her Berâhîm ismine mazhar düşen Edhem degül

164. ey:

Gazel 183

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Mest-i lâ-ya'kıl gezer kendin yitirmiş ey şanem
Câm-ı la'lüñden meger nüş eyledi peymâne dil

165. ey:

Gazel 183

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey şanem demler durur kim hâste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâna dil

166. ey:

Gazel 183

Mısra: 11

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Büseñ aldı duymadın 'ayyār çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindāna dil

167. ey:

Gazel 184

Mısra: 4

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

N'eyleyem vuşlat şafāsın ehl-i zevkuñ yāridur
Ey ğam-ı hicrān-ı dil-ber merħabā sen beri gel

168. ey:

Gazel 184

Mısra: 8

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gel fenā iklīmine kendüñ sefer kıl ço dili
Şāh-ı 'aşk yasağıdur ey cān tutulmaz çün bedel

169. ey:

Gazel 184

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bir gice ey meh-likā zülf-i siyāhuñ şevkine
Ayağıñ toprağına didi Cenābī bir gazel

170. ey:

Gazel 185

Mısra: 1

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

La'l-i yāra ey göñül diş karmağı itdüñ hayāl
Kānde bir maşşüduñ olsa ol olur emr-i muħāl

171. ey:

Gazel 185

Mısra: 4

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Halk-ı 'ālem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştāk olup
Bām-ı 'arşa çakdı güzel kaşuñı ey meh hilāl

172. ey:

Gazel 186

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Farğ-ı serde āşikāra eyledüm bir tāze dāğ
Gül-ruhuñ yādına ey gül başdadur çün cāy-ı gül

173. ey:

Gazel 187

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī 'andelībe kendüyi 'arz itmege
Jālelerden gūşına aşdı dūr-i şeh-vār gül

174. ey:

Gazel 188

Mısra: 7

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Göster ey şāh-ı kerem gülzāra naqş-ı ruħlaruñ
Şüret-i Mānī-şıfat tā kim kala hayrān gül

175. ey:

Gazel 188

Mısra: 15

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Uyma ey meh ğayra kim çāk itdi ceyb-i 'ārını
Dest-i ħāra virdügiyçün sehv ile dāmān gül

176. ey:

Gazel 189

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yār gayruñ olmaz idi ey Cenābī maħremi
Gülşen içre olmasa ger ħār ile dem-sāz gül

177. ey:

Gazel 190

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yārsuz ey cān ne bildüñ bār-ı ħāṭır olduġuñ
Ķo beni b'İllāh senden çünki bī-zār olmuşam

178. ey:

Gazel 191

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vaşl-ı gülzārında hecri ey Cenābī ol gülüñ
Ķār-ı ġamdur bildük ammā biz der-āġuş idelüm

179. ey:

Gazel 192

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tefsīr-i ħadd ü ħāl-i dil-ārāya başladum
Ey ħ'āce cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd idem

180. ey:

Gazel 194

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gülşen-i kūyuñda ey gül girmede Ķulaġuñā
Bülbül-i şeydā gibi her gice feryād eyledüm

181. ey:

Gazel 194

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī baña ben mecnūnı şākird eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümveş üstād eyledüm

182. ey:

Gazel 196

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Levh-i cāna ey Cenābī ħaṭṭ-ı ġam yazılmadın
Ben belā-perver ġamında ol mehüñ nālān idüm

183. ey:

Gazel 198

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bir nazar ħüsnüñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Ķays-i bī-dil kendümi sen māhı Leylā añladum

184. ey:

Gazel 198

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī ol mehüñ dilde ħayāl-i kākülin
Pāy-bend-i cān u dil başumda sevdā añladum

185. ey:

Gazel 202

Mısra: 11

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī çāk idüp ġam tekyesinde ħil'atum
Ten libāsında dili büryān [u] 'uryān eylesem

186. ey:

Gazel 203

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Büy-ı zülf-i 'anber-âmizüñle meftûn olmışam
Ey şaçı leylî beni bend it ki Mecnûn olmışam

187. ey:

Gazel 203

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Başda sevdâ-yı ser-i zülfüñle ey Leylî-ñirâm
Kaysveş ser-geşte-i kuh-sâr u hâmûn olmışam

188. ey:

Gazel 203

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nakd-i cânı virmege ikrârum idi yolına
Bu sebeble ey Cenâbî yâra medyûn olmışam

189. ey:

Gazel 205

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vuşlat el verdi Cenâbî bendeñe ey nûr-ı 'ayn
Ğamzeñe teslîm cânum çeşm-i fettânuñ öpem

190. ey:

Gazel 206

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey şeyh-i hîlet-engîz ben rinde itme ta'nı
Fi'lûñ katında kendüm çendân mezemmet itmem

191. ey:

Gazel 207

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ser-te-ser dünyâyı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel hırâma nâz-ıla ey kıdd-i mevzûnum benüm

192. ey:

Gazel 207

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Muğtenem kıl 'âlemi kırtar belâ-yı fağrdan
Âşikâr it kendüñi ey genc-i mañzûnum benüm

193. ey:

Gazel 207

Mısra: 12

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Saña beñzer yok güher aşdâf-ı 'âlemde bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknûnum
benüm

194. ey:

Gazel 207

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî kendüme teşhîr kıldum 'âlemi
Bu 'aceb kim yâra te'sîr itmez efsûnum benüm

195. ey:

Gazel 211

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çihreden ref' it niğâbuñ nûr olsun zulmetüm
Üstüme dönsün ko ey meh âfitâb-ı devletüm

196. ey:

Gazel 211

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi āhum yelleri
Sönmedi ey meh-likā hergiz çerāğ-ı miḥnetüm

197. ey:

Gazel 214

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zerreveş ser-geştedür mihrüñ olalı ey kamer
Gün gibi āfākı tıtdı pāy-tā-ser şöhretüm

198. ey:

Gazel 214

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hecrüñ aldum dest-res var iken ey meh aşluña
İsterem kim irmeye pāyāna derd ü miḥnetüm

199. ey:

Gazel 214

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Her belāya şābir olsam ey Cenābī tañ degül
Yār cevrin çekmege ammā ki yoḡdur tākatüm

200. ey:

Gazel 215

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şikār-ı dām-ı zülfüñ ideli göñlüm kuşın ey meh
O çeşm-i ḥile-perdāzuñ nice şayyādmış bildüm

201. ey:

Gazel 219

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī bezme gelsün vir haberler sākiye
Āteş-i ḥasretde oldu dil kebāb eglenmesün

202. ey:

Gazel 220

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ṭavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dārı kılsun ḥacc iden
Ey Cenābī vir haber ehl-i şevāb eglenmesün

203. ey:

Gazel 221

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Başum sevdā-yı zülfüñle қо ey meh pür-hevā olsun
Maḥabbet ehlidür göñlüm giriftār-ı belā olsun

204. ey:

Gazel 221

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tenüm beytü'l-ḥazen oldu belā-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol ḥāneye lāyık budur cām-ı fenā olsun

205. ey:

Gazel 222

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ḥāba varmış baḡtumı zülfüñ şebinde ey kamer
'Ārižuñ māhiyyetidür şubḥveş bīdār iden

206. ey:

Gazel 224

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī ol mehūñ dārū'ş-şifādur dergehi
Ol tabīb-i cāna varsun derde tīmār isteyen

207. ey:

Gazel 231

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī 'aşk-ıla dīvānesi sen ol mehūñ
'Ākıbet n'eyler seni bu özge sevdā bilmezsin

208. ey:

Gazel 232

Mısra: 11

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Fürkatinde zūlfūñūñ ey meh siyāset kılmāğa
Rismān-ı ḥasretūñle dāra çekdüm dārī ben

209. ey:

Gazel 233

Mısra: 14

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Mihrūñ agyāruñ görüp dāyim Cenābī cevruñi
Ey meh-i burc-ı melāḥat baña bu İzā neden

210. ey:

Gazel 235

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Eyledūñ ey 'aşk-ı pākūm dehri bir bir āşikār
Künc-i dilde her ne kim mektūmum idi rāzdan

211. ey:

Gazel 236

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ġam degül zāhid dilinde olmasa ger mihr-i dōst
Şāḡ bitmez ey Cenābī menzil-i nā-pākden

212. ey:

Gazel 237

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Meş'al-i āhumla gezsem ey ḫamer şeb kūyuñi
Nūr olur her bir şerārūm encūm-i eflākden

213. ey:

Gazel 239

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Mū 'Ümran iderseñ ḫalb-i pākūñ ey göñül
Gel tecellī nūrını eyle temāşā Tūrdan

214. ey:

Gazel 242

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dögerse sīnemūñ ḫablıñ ḡam-ı hecrūñ eli ey meh
Fenā lebbeyki āvāzi gele ol dem şadāsından

215. ey:

Gazel 244

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bād-ı āhumla uyardum nār-ı 'aşkuñ ey melek
Ḳālıb-ı Ādem için cem' olmamış idi mā' ü ḫıyn

216. ey:

Gazel 244

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütma tañ ta'lîmden
Lebleri nâzûk durur âsîb ider dendân-ı sîn

217. ey:

Gazel 245

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî dergih-i pîr-i muğâna yüz sürüp
Devlet el virdi baña tütüm sa'âdet küşesin

218. ey:

Gazel 246

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Töp-ı âhi ol kadar atdum hîşâr-ı çarha kim
Kalmadı bir küşesinde sağ ey meh bir beden

219. ey:

Gazel 247

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey eşk-i dîde akmada seyl-i revân mısın
Yüz sürmege ayağına yârûñ revân mısın

220. ey:

Gazel 247

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tende hayâtdan eser zerre görmezsin
Sen ey yüzi güneş gidecek yoğsa cân mısın

221. ey:

Gazel 247

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bir gül-'izâra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i âh ü figân mısın

222. ey:

Gazel 248

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gel serîr-i cânâ geç ey derd-i dil-ber şahlığ it
Sen gibi bir şâh-ı 'âdil bendesidür şehr-i ten

223. ey:

Gazel 249

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yenüñde rişte-i hûn-rîzûñe dil-teşnedür cânım
Bir içim şu gelür tîğûñ baña ey bî-vefâ senden

224. ey:

Gazel 251

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nâz ile
Âferîñ ey şâh-bâz-ı evc-i devlet âferîñ

225. ey:

Gazel 252

Mısra: 14

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yok bahâya şatılır yâkûta kıymet kalmadı
Gösterelden ey Cenâbî la'l-i cânân cevherin

226. ey:

Gazel 253

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yāra ey dil āşinā vü baña sen bîgānesin
'Ākılāne bu işüñ gerçi göñül dīvānesin

227. ey:

Gazel 253

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Ālem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikāduñ yine bu kim 'ākıl u ferzānesin

228. ey:

Gazel 254

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-hānesin
Dürd ü şāfī her ne buldum çekmişüm peymānesin

229. ey:

Gazel 254

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydā olduğum
Boynuma zencirin atup bağladı dīvānesin

230. ey:

Gazel 256

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Baña ey gīsū-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cānum gerdeni üzre maḥabbetden resensin sen

231. ey:

Gazel 257

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey bād-ı āh esme muḥālif olup baña
Ten zevrağın qaraya çalan rüzgārsın

232. ey:

Gazel 257

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nağd-i sükün ü şabrı virüp ey göñül ğama
Sevdā-yı zülf-i yār-ıla bir bî-ğarārsın

233. ey:

Gazel 259

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Meclis-i cāh-ı zenaḥdānında yārüñ yok ḥalāş
Ey göñül ḥabs-i ebedsin eyle zindān 'ālemin

234. ey:

Gazel 259

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī ol mehe her kim ki hem-pehlū durur
Dünyenüñ sürdi şafāsın gördi ol cān 'ālemin

235. ey:

Gazel 261

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ger degülsem cān virür pervāne şevk-ı ḥüsnüñe
Söyle ey şem'-i münirüm söyle pes ben yanayın

236. ey:

Gazel 261

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī ben de bir ma'mūre idūm rūzgār
Yıkdı ser-tā-pā esāsım şimdi bir vīrāneyin

237. ey:

Gazel 263

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Anberīn zūfūnde dirler var vefādan baña bū
Aradum ben bulmadum ey māh-çihre mūm-be-mū

238. ey:

Gazel 263

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gül-ruhuñ yādına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cūlar açar şimdi ey meh gülşenūnde sū-be-sū

239. ey:

Gazel 264

Mısra: 14

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vaşf-ı rüy-ı şāh ile rengin idüp eş'āruñı
Ey Cenābī bağladuñ dīvān dīvān üstine

240. ey:

Gazel 265

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vaşf-ı kıddūñ kıлмаğa ey gül Cenābī şevk ile
Āşiyānın bağladı bir serv-i mevzūn üstine

241. ey:

Gazel 268

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zahm-ı tīr-i bī-ħisābuñ tende ey ārām-ı cān
Lālelerdür bitdi yir yir şāhn-ı hāmūn üstine

242. ey:

Gazel 269

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ağma ey dil her nefes ol rüy-ı pūr-hāl üstine
Ĥ^vāce-i dünyā degülseñ geçme kef māl üstine

243. ey:

Gazel 269

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şeh Süleymānum sağ olsun ey Cenābī dünyede
Luţfın eksük eylemez ben mūr-ı pā-māl üstine

244. ey:

Gazel 272

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zār
Sen gerek nāle gerek āh-ıla feryād eyle

245. ey:

Gazel 272

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ĥirmeninde elemūñ kāha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey āh-ı derūnum beni ber-bād eyle

246. ey:

Gazel 272

Mısra: 12

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bend-i zülfüñde Cenābī göreli kendin esīr
Dimez ey serv-i revānum beni āzād eyle

247. ey:

Gazel 273

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Cevr ü cefā-yı yāre ey dil taḥammül eyle
Görseñ hezār ḫahrın her dem teğāfül eyle

248. ey:

Gazel 273

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İrmez ḫayāl ü fikrūñ hergiz miyān-ı yāra
Ey 'aql-ı ḫurdedānum sen biñ taḫayyül eyle

249. ey:

Gazel 273

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Reyhānī ḫaṭla bilseñ Muşḫaf durur cemālī
Vuşlat olur mı rüzī ey dil tefe'ül eyle

250. ey:

Gazel 273

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ol serv-i ser-firāzuñ cānuñ virüp yolında
Üstine bīd-āsā ey dil tezelzül eyle

251. ey:

Gazel 282

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey ḫamer-ḫihre baña raḥm eyle Allāh 'aşḫına
Mihr-i nūr-efşān ḫaḫı gökdeki māh 'aşḫına

252. ey:

Gazel 283

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ben esīr-i kākül-i pūr-çīnūñ idüm ey ḫamer
Kim felek şayyādı şaydın salmamışdı dāmına

253. ey:

Gazel 285

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ḫārgeh-i çarḫuñ 'aceb mi nūr virse ey ḫamer
Nār-ı āḫum meş'ali mihr-i cihān-ārāsına

254. ey:

Gazel 285

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Sākin-i Necd-i belā oldı Cenābī ey şanem
'Āşık-ı Mecnūn olalı zülfüññ Leylā'sına

255. ey:

Gazel 288

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bir ḫalenderdür felek kūyuñ ṭolanur ey melek
Māhdan destinde ṭutmuş bir mücellā āyine

256. ey:

Gazel 288

Mısra: 11

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey ğazel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğünde pâyına

257. ey:

Gazel 289

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng için
Nây-ı ğamla çalınur bir resme sâz olduñ yine

258. ey:

Gazel 289

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şüfi-i sübha-keşüñ dilde riyâsın añladuñ
Ey mürîd-i 'aşk gel kim ehl-i râz olduñ yine

259. ey:

Gazel 290

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ney gibi bağla bil ey dil fiğân u âha
Yol ola tâ ki saña varmağa bezm-i şâha

260. ey:

Gazel 291

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İrgür şarâb-ı vaşluñ ey cânumuñ tabîbi
Derd-i firâka düşdüm dil-ğasteyim ziyâde

261. ey:

Gazel 292

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ne âl itdüñ baña ey çeşmi ala
Ki ğamdan cism-i za'fum döndi nâle

262. ey:

Gazel 293

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gördiğünce üstüme her dem yakalar çäk ider
'Āşık olup ey şanem ğam merdümi didâruma

263. ey:

Gazel 293

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şöhretinde añılır bir ğâne-i ma'mür idüm
Seyl-i eşküm virmeden ey meh zarar dīvâruma

264. ey:

Gazel 294

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ħâli ber-câ bulmadum naqş-ı ruĥuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sînemi tañ mı eger büt-ğâneye

265. ey:

Gazel 294

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Āteş-i mihr-i ruĥuñda giceler ey şem'-i dil
Bâl ü per yakmak niceymiş öğredem pervâneye

266. ey:

Gazel 294

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dil- perîşân olmasun dirseñ Cenâbî ey şanem
Zülfüñe el urmasun virme icâzet şâneye

267. ey:

Gazel 295

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tîr-i dil-düzün şunar müjgânuñ ey meh çeşmüñe
Katlûme kaçd eyleyüp el ursa kaçuñ yâsına

268. ey:

Gazel 297

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gözünüñ baña zulmünden yitüp ey mâh-rû câna
Şikâyet-nâmeler yazdum şunam Sulţân Süleymâna

269. ey:

Gazel 297

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çemende 'arîzuñ añdum boyandı kanlara lâle
Kara sözler didüm ey gül ğatuñ vaşında reyĥâna

270. ey:

Gazel 297

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Kaçuñ def'atle ey meh okutdı ĥüsn-i tuğrasın
Yüzünde kâkülüñ kılsa ne var ĥükmi Karamana

271. ey:

Gazel 298

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ĥabbe-i ĥâlûñ gibi dihkân-ı kudret ekmedi
Kışt-zâr-ı ĥüsne ey meh ĥaşılı bir dânei

272. ey:

Gazel 299

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Mesken olalı derdüñe şad-pâre dilüm âh
Yir eyledi ey mâh ğamuñ cân arasında

273. ey:

Gazel 300

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ger hezârân nâle kılsam ey Cenâbî bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nâzûk-beden eĝânuma

274. ey:

Gazel 301

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Cânda şandum istedüm tîr-i ğamuñ âĥir anı
Buldum ey kaçı kemânım bu dil-i maĥzûnda

275. ey:

Gazel 302

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabâveş ey göñül
Ĥârına ulaşmadan daĥı güzâr itmek nice

276. ey:

Gazel 303

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hecrũñ deminde nitekim itdũm viřālũñ Ārzũ
Gũnden güne řalduñ beni ey bĩ-vefā ferdālara

277. ey:

Gazel 304

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Kũy-ı bed-nāmĩde ey dil nevbet-i řāhĩ dũgũp
Kendũm iķrār eyledũm Mecnũn gibi dīvāneye

278. ey:

Gazel 306

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çekũp zũlfũñ nihān itme yũzũñ ey māh-ı Ken'ānĩ
Revā mı şalasin bend ũ zindāna Yũsuf-ı mihrĩ

279. ey:

Gazel 306

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ne ĥācet 'arz-ı ĥāl idem huzũr-ı řāhda ey dil
Degũl rũřen nesi ola bu ben mũruñ Sũleymāna

280. ey:

Gazel 306

Mısra: 18

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dimişler saña aġyāruñ seni sevmez diyũ Ĥarfĩ
Bes andan ey çamer-tal'at inandun mı bu yalana

281. ey:

Gazel 309

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey çeşm-i ĥũn-feřānum dāyim nigāri gũzle
'Aş itmege hemişe evvel bahāri gũzle

282. ey:

Gazel 309

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İrdi bahār u 'ālem ĥuld-berĩne dũndi
Bu demde yāri bulsañ ey dil kenāri gũzle

283. ey:

Gazel 309

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gĩsũlaruñ ġamında şaldı gũñũl muķayyed
Maĥbũsuñ oldu ey cān ol bĩ-řarāri gũzle

284. ey:

Gazel 309

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Kũyına varsañ ey dil kıлма řaķın iķāmet
Ĥuld-berĩne baķma dĩdār-ı yāri gũzle

285. ey:

Gazel 311

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zũhd ũ taķvā ey Cenābĩ ber-ťaraf idũp bugũn
La'l-i nābũñ ĥasretĩyle dũřdi cām-ı bĩ-ġıřa

286. ey:

Gazel 312

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luğf-ı kahr-âmîz ile

287. ey:

Gazel 313

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey kaşları kemânım idüp ziyâde cevruñ
Ben hâk-sârı atma tîruñ gibi yabâne

288. ey:

Gazel 315

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dicle vü eşk-i revânumla beden şehri ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yâ Bağdâda

289. ey:

Gazel 316

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Pâsbân-ı dergehîdür giceler ey meh-liqâ
Çeşm-i encümle seni gözler bu çarh-ı âhdârî

290. ey:

Gazel 316

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Eşk-i çeşmüm mahv olur ey mâh görsem 'ârîzuñ
Hayl-i encüm kem olur çoğdukdâ şems-i hâverî

291. ey:

Gazel 316

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hüsrev-i mülk-i kelâm oldu Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî

292. ey:

Gazel 319

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî hayretinden gökde bu nazmum görüp
Dişledi dendân-ı Pervîn mâh-ı nev barmağın

293. ey:

Gazel 320

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gözden akan yaşımı silmez habîbüm luğf idüp
Ey şabâ sen bârî yokla dîde-i giryânımı

294. ey:

Gazel 321

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Saña ey hürşîd-çihre dil virenler tañ mîdur
'Âlem-i hayretde gezse zerre gibi ser-seri

295. ey:

Gazel 321

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî göricek evrâk-ı nazmum gülsitân
Dürdi ol dem göncaveş destinde gülden defteri

296. ey:

Gazel 322

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dün şürâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâgar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

297. ey:

Gazel 323

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Büy-ı gülzâr-ı vişâluñ şevkına ey gönca-leb
Gül gibi başa sokundum bâğ-ı 'aşkuñ hârını

298. ey:

Gazel 324

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hatı-ı müşgînuñ gelüp devr eylemiş ruh-sâruñı
Kıldıñ ey gül yine pür reyhân-ıla gülzârüñi

299. ey:

Gazel 324

Mısra: 4

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Naqd-i cân virüp zer-i vaşl-ı nigârı almaduñ
N'itduñ ey şarrâf-ı dil çalduñ yire bâzârüñi

300. ey:

Gazel 324

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yok derüñ ey hâne-i dil reh-güzâr-ı yârda
Seyl-i ğam vîrân iderse açamam divârüñi

301. ey:

Gazel 324

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Haste olduñ ey gönül sevdâ-yı 'aşk-ı yâr-ıla
Var lebi dârü'ş-şifâsından dile tîmârüñi

302. ey:

Gazel 324

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkin ey gönca-dehen
Yâ zebün it sokmasun anı o zülf-i mârüñi

303. ey:

Gazel 325

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dâğ-ı mihrüñ yaqalı ey meh Cenâbî sînede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağın

304. ey:

Gazel 326

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Defter-i dilden hisâbum ey kamer irdi biñe
Dâğ-ı şifr-âsâ-y-ıla gördüm ğamuñ erġâmını

305. ey:

Gazel 326

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nâl-i gül gibi Cenâbî girdi bâzâr-ı ğama
Ser-te-ser dâğ-ıla ey meh zeyn idüp endâmını

306. ey:

Gazel 327

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey kamer hecrüñ ğamından āh-ı pür-süz eylesem
Her şerārüm görine mihr-i cihān-ārā gibi

307. ey:

Gazel 327

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī üstüme ğamz okın atmağ istese
İkide bir baş atar ebrū- yı dil-ber yā gibi

308. ey:

Gazel 328

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zāğāsā kōnma ey dil bāl açup sen her leşe
Āşiyān it gel kanā'at Kāf'ını 'Ankā gibi

309. ey:

Gazel 328

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çeng gibi kaddüme eşküm tağaldan tār-ı ğam
Nāvek-i hicrānuñ ey meh deldi bağrum yā gibi

310. ey:

Gazel 329

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Ārizuñ şem'inüñ oldum ey şanem pervānesi
Kākülüñ zencirinüñ göñlüm dūrür divānesi

311. ey:

Gazel 329

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şem'-i hüsünüñ tōlanur ey meh Cenābī şevk ile
Korkarum pervāne gibi āñir aña yanası

312. ey:

Gazel 330

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hağīkat bir imiş bildüm bugün ma'sūk-ıla 'āşık
Ġalağ idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

313. ey:

Gazel 331

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Görüp küyuñda 'uşşāķı ta'accüb eyleme ey gül
Tōlanur bülbul-i şūrīdeler dāyim gülistānı

314. ey:

Gazel 332

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dāne-i hālūñ hevāsında nice murğ-i dili
Şayd ide ey māh-peyker kursa 'aşkuñ dāmını

315. ey:

Gazel 333

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Arşagāh-ı nazm içinde oldum ey gül ben dağı
Bülbul-i güyā gibi ehl-i zebānuñ yügrügi

316. ey:

Gazel 335

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Gamuñ ey mäh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

317. ey:

Gazel 337

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gördi tîguñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sinede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

318. ey:

Gazel 337

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çande olsam ey Cenâbî gam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

319. ey:

Gazel 338

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey göñül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

320. ey:

Gazel 338

Mısra: 6

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nâ-çîz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdüñ beni

321. ey:

Gazel 338

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hırmen-i şabrum virüp ey bād-ı âhum yıllere
Kākül-i dil-ber mişālî tārümâr itdüñ beni

322. ey:

Gazel 338

Mısra: 12

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Aş u rāhat her kesüñ dāmânını tutdukda âh
Arada sen geldüñ ey gam ihtiyâr itdüñ beni

323. ey:

Gazel 338

Mısra: 14

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Feth idüp tîg-ı zebānuñla ma'ânî kişverin
Mülk-i nazma ey Cenâbî şeh- yâr itdüñ beni

324. ey:

Gazel 343

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Tek ser-i Mecnûn bir murğzâr olsun diyü
Ser-te-ser ey dâg-ı miñnet âşiyân itdüñ beni

325. ey:

Gazel 344

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nâr-ı hasret nice bir yağa bu ben nâ-çarı
Göster ey tâlî-i ferhunde baña dil-darı

326. ey:

Gazel 344

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bî'at-ı pîr-i muğân itdi Cenâbî ey meh
Heves-i zülfüñile çaldı bele züñnârı

327. ey:

Gazel 345

Mısra: 14

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hâne-i 'ayş u neşâtuñ ğam yıķup büñyâdını
Ey Cenâbî üstime açıldı miñnet ķapısı

328. ey:

Gazel 346

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Fürķat-i derdüñ baña ey meh 'azâb-ı cân gelür
Sevse kişi ÷añ midur cânı gibi hem-zâdını

329. ey:

Gazel 346

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dâm-ı hayret kaydın eyle ey Cenâbî isteseñ
Bu heyâkil bañrınıñ şayd itmege Ferhâdını

330. ey:

Gazel 347

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ben hemân tenhâ degül ey büt saña dînin viren
'İsî-i Meryemden alsañ şaklamaz İmânını

331. ey:

Gazel 347

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çekmedi bâr-ı ğam-ı hicrânuñ ey meh yiridür
Hjâr-geh-i çarħuñ çalarsañ yirlere mîzânını

332. ey:

Gazel 350

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ĝam beyâbânı içinde nice Mecnûn olmayam
Ey Cenâbî bir ruħı Leylâya virdüm göñlümi

333. ey:

Gazel 353

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Getür ey bâd-ı şabâ hâk-i reh-i yâri ki yok
Gözüme nür virür kuhl-i cilâdan ğayrı

334. ey:

Gazel 356

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Sönsün ocağı 'ayşuñ ey çarħ-ı bî-hüner kim
Devründe şu'le virür her bed-ğüher çerâğı

335. ey:

Gazel 357

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey melâħat ğülşeninüñ ğonca-i nev-restesi
'Aşık-ı âvârenüñ destindeki ğül-destesi

336. ey:

Gazel 358

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābī 'āleme hūkm-i Süleymān eylesün
Cān nig'inde kazan ol la'l-i hātem resmini

337. ey:

Gazel 359

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Bülbül-şifat belāda zār olmayan mı ey dil
Hār ile pür olupdur ol gül-ruhuñ kenārı

338. ey:

Gazel 360

Mısra: 3

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Kaşuñ Çīn ü Hıṭā mülkin musaḥḥar ideli ey meh
Gözüñ yağma kılur dem dem başup İrān u Tūrānı

339. ey:

Gazel 361

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çihremi zerd eyledüñ ğam birle cānā zer gibi
Bu katı göñlüñ senüñ ey sīm-ten mermer gibi

340. ey:

Gazel 365

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Naẓar-ı luṭfuñı ey pīr-i muġān itme dirīġ
Cūr'a-i feyz ile yād it bu ayaġa düşeni

341. ey:

Gazel 366

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gāh öpsem ayaġuñ ey serv-i ḳadd dāmen gibi
Geh şarılsam ḳāmet-i bālāna pirāhen gibi

342. ey:

Gazel 368

Mısra: 8

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gözümün yaşı gibi yırlere çalup dün ü gün
Ġamuñ ey mäh-ı felek eyledi pā-māl beni

343. ey:

Gazel 369

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tā seḫer her
şeb
Ki sönmez sine-i maḥrūrüm içre 'aşkuñuñ nārı

344. ey:

Gazel 371

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ḳadd-i dil-ber gibi ey dil istikāmet üzre ol
Kec-rev olma ḳıl ḫazer ol ṭurra-i pür-ḫam gibi

345. ey:

Muhammes 1

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ol küşāde ey göñül şanma zemistān vaḳtidür
İrdi eyyām-ı gül ü gülzār u büstān vaḳtidür

346. ey:

Muhammes 2

Mısra: 2

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Dehre bahā konulsa deger bir bahāneye
Ey h̄^vāce zamāneye meylüñ aña niye

347. ey:

Murabba 1

Mısra: 17

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey felek itdūñ beni ol meh-likāya mübtelā
Ra'dveş bir āh idem gūş eyleye ehl-i semā

348. ey:

Murabba 1

Mısra: 21

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ḳāmetüm ey meh-likā zūlfüñ gibi hāl eyledüñ
Muşhaf-ı hūsnūñ açup ölmem benüm fāl eyledüñ

349. ey:

Murabba 1

Mısra: 33

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey gül-i gönca-dehen yār olma gel ağıyār ile
Hem-dem olma gül gibi ey lāle-ḥad her ḥār ile

350. ey:

Murabba 1

Mısra: 34

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey gül-i gönca-dehen yār olma gel ağıyār ile
Hem-dem olma gül gibi ey lāle-ḥad her ḥār ile

351. ey:

Murabba 3

Mısra: 1

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey göñüller tahtına Dārā-yı devrānum benüm
V'ey melāḥat kişverine 'adlile ḥānum benüm

352. ey:

Tahmis 1

Mısra: 10

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Terk idüp zühd ü şalāḥı itmişüm zūlfüñ ḳabül
Rüz-ı mahşerde benüm ey dōst zūnnār isteyen

353. ey:

Tahmis 1

Mısra: 21

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey saçı leylī görüp meyl ideli sen yāra dil
Düşdi derd-i 'aşḳ-ıla Mecnūn-şıfat ḥağlara dil

354. ey:

Tahmis 1

Mısra: 26

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hiçe saymaz cenneti 'aşḳ ile didār isteyen
Dil-rübālar 'ahdine ey dil şaḳın inanma kim

355. ey:

Tahmis 2

Mısra: 7

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Hecrūñ ister seni ey māh ki benden ayıra
Genc-i maḥlūbumı vīrāne-i tenden ayıra

356. ey:

Tahmis 2

Mısra: 15

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Gamzeñ oldukça yilersüñ yetemezsin ey dil
Ġâfil olma ki perî şîvelü âhûdur bu

357. ey:

Gazel 126

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

El bir itse ey Cenâbî rûzgâr-ı âh-ıla
Kül iderdi mümkinâtı âteş-i süzânumuz

358. ey:

Gazel 128

Mısra: 5

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

İzzetle gel götür beni ey câm başda kim
Bu bezm-i pür-şafâda mey olmaz habâbsuz

359. ey:

Gazel 132

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî bir şecâ'at rāhınuñ āgāhıyuz
Pādişāh-ı hāsm-efgen olalidan pīrümüz

360. ey:

Gazel 133

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenâbî kırtılıp ālām-ı fūrkatden bugün
Bezm-i vaşl-ı yāra irmiş 'āşık-ı bī-ğamlaruz

361. ey:

Gazel 138

Mısra: 13

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çin-i ebrûsı ġamıyla ey Cenâbî dil-berüñ
'Ayna almaz rāy-ı Hindi Çin ü Māçin hānıyuz

362. ey:

Gazel 139

Mısra: 1

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yāra karşı ey dil-i miḡnet-zede feryād kes
Kim ḡuzūr-ı şāhda terk-i edebdür kıma ses

363. ey:

Gazel 143

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Zāl-ı dehre ey Cenâbî dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem kanın iġer bākire bānū imiş

364. ey:

Gazel 144

Mısra: 9

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Di Cenâbî bendesin ol yār şorsa ey ġazal
Yoluña cānlar virür bir 'āşık-ı ser-bāz imiş

365. ey:

Gazel 146

Mısra: 7

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Saña baḡş iden ḡudā bu ḡüsni ey şirīn-dehen
Ben belā-perverdüñi 'āşkuñda Ferhād eylemiş

366. ey:

Gazel 148

Mısra: 10

Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ġayra mihrũn eyledũkçe bu Cenābĩ bendeñe
Yũkledũrsũn bār-ı ğamla ey Cenābĩ taĝ taĝ

367. ey:

Gazel 150

Mısra: 1

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey vefāsı az cevır ü qahrũnuñ oranı yok
Şerh-i ħālin itmeĝe 'aşkuñda cānuñ cānı yok

368. ey:

Gazel 166

Mısra: 14

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Çihreñi ferş eyle başşun kũy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenābĩ iftiħāruñdur senũñ

369. ey:

Gazel 168

Mısra: 6

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ġāh nāz u ĝāh 'işve ĝāh şive ĝeh 'itāb
Niçe bir ey bĩ-vefā cevırũñ çeke bu cān senũñ

370. ey:

Gazel 169

Mısra: 9

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ey Cenābĩ virme elden ol perĩnuñ dāmenin
Bir ĝubār-ı rāh-ı kũyü deñlü yok mı ĝayretũñ

371. ey:

Gazel 160

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Ey ĝönũl!

'Ārif ol ey dil seni aldamasun her lāle-ruĝ
Çekme derd-i 'aşkıñı şol dil-berũñ ĩmānı yok

372. ey:

Gazel 161

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Şikest it ey felek başın döne döne Cenābĩnuñ
Seg-i kũy-ı dil-ārāya olursa bir sıfāl eksũk

eyā:

1. eyā:

Gazel 71

Mısra: 6

Ey, hey; kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

'Alāyık pāy-bendinden ħalās imkānı olursa
Eyā çarĝ-ı ħiyel-ĝüster saña rengĩn oyunum var

2. eyā:

Gazel 172

Mısra: 1

Ey, hey; kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Yıķılsun ser-niĝũn olsun eyā çarĝ-ı felek tākũñ
Ki vırān oldu zulmũñle dil-i ābādı 'uşşākuñ

3. eyā:

Gazel 184

Mısra: 6

Ey, hey; kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Lũcce-i deryā-yı fũrķat içre ĝarķ-ı āb idũm
Keşti-i vaşluñ eyā meh şunmasa ĝer baña el

4. eyā:

Gazel 247

Mısra: 6

Ey, hey; kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Sâ'at gibi kararuhnı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyâ meh zamân mısın

5. eyâ:

Gazel 275

Mısra: 1

Ey, hey; kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Eyâ bād-ı şabâ benden o kıttâle güzâr eyle
Dilüm kaç pâredür tîğ-i cefâsıyla şümâr eyle

6. eyâ:

Gazel 331

Mısra: 9

Ey, hey; kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Cenâbî gibi 'âlemde eyâ meh kâkülüh resmi
Perişân olmayan kimdür görüp Sultân Süleymânı

eyd:

1. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 4

Söylemek, anlatmak.

Nâyveş bağrum delen müjgân-ı çeşm-i yârdür
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

2. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 8

Söylemek, anlatmak.

Şerh olunmaz haşre-dek tahtır iderse ger kalem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

3. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 12

Söylemek, anlatmak.

Şem'-i ruhsârında yârüh cân virür pervaneyem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

4. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 16

Söylemek, anlatmak.

Müm olurdu dest-i gâmda cigerüm olsa hadîd
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

5. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 20

Söylemek, anlatmak.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

6. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 24

Söylemek, anlatmak.

Püte-i hicrânda cismüm sîmveş kâl eyledüh
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

7. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 28

Söylemek, anlatmak.

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

8. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 32

Söylemek, anlatmak.

Vahtidür şimden girü menzil baña küy-i 'adem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

9. eydeyin:-eyin

Murabba 1

Mısra: 36
Söylemek, anlatmak.

'Andelībüñdür bu Ĥarfı koma şöyle zâr ile
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

eyle:

1. eyle:
Gazel 48
Mısra: 7
Etmek, yapmak.

Her ne luṭfuñ var ise ben müstmede eyle kim
Bu güzellik gibi sende kaç efendüm çağıdur

2. eylemiş:-miş
Gazel 101
Mısra: 10
Etmek, yapmak.

Çeşm-i cellâdı siyâset kıлмаğa cânuñ senüñ
Eylemiş zülfini yârüñ Ĥarfiyâ gör dârlar

3. eylemez:-mez
Gazel 107
Mısra: 2
Etmek, yapmak.

Ay geçdi ben kûlin ol meh dağı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

4. eyle:
Gazel 134
Mısra: 7
Etmek, yapmak.

Ne zulmüñ var ise eyle baña şâhum ne bāküñ var
Bu sultân-ı cihân olan gedâ-yı râhdan korkmaz

5. eylemiş:-miş
Gazel 146
Mısra: 10
...hâline getirmek.

İdicek Mecnûn 'adem râhına 'azmi Leylinüñ
Dâne-i ĥâli ģamını kendüye zâd eylemiş

6. eyle:
Gazel 152

Mısra: 2
Etmek, yapmak.

Benüm sen gibi 'âlemde şeh-i gerdün-cenâbum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinâbum yok

7. eyle:
Gazel 176
Mısra: 6
...hâline getirmek.

Muĥkem dilerseñ ola eger tāk-i tâ'atüñ
Eyle duĥân-ı âhuñı yir yir aña direk

8. eyler:-r
Gazel 185
Mısra: 9
Etmek, eylemek.

Geh ĥayâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruĥuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

9. eyledüm:-dü, -m
Gazel 298
Mısra: 4
Yapmak, kurmak.

Mey gibi çıkdum başa ayağın aldum sâkinüñ
Câm-ı Cemle eyledüm ģan bağı ben peymânei

10. eyler:-r
Gazel 26
Mısra: 4
...hâline getirmek.

Levh-i çihremde yaşum dökdi firâvân nokta
Beni eşkâl-i ģam-ı 'aşkuña remmâl eyler

11. eylemiş:-miş
Gazel 146
Mısra: 8
...hâline getirmek.

Saña baĥş iden Ĥudâ bu ĥüsni ey şîrîn-dehen
Ben belâ-perverdünüñ 'aşkuña Ferhâd eylemiş

12. eyledüm:-dü, -m
Gazel 173

Mısra: 3

...hâline getirmek.

Eyledüm dil-hânesin zîver çeküp gam-zârını
Şâh-ı Rûmuñ maqdemine nitekim şehri Nerek?

13. **eyledüm:-dü, -m**

Gazel 194

Mısra: 1

...hâline getirmek.

Bî-sütün-ı gamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için âlemde bir ad eyledüm

14. **eyledüm:-dü, -m**

Gazel 194

Mısra: 6

...hâline getirmek.

Dicle gibi akıdup sînemde eşk-i dîdemi
Bu ten-i vîrâneye bir şehri Bağdâd eyledüm

15. **eyledüm:-dü, -m**

Gazel 194

Mısra: 10

...hâline getirmek.

Ey Cenâbî baña ben mecnûnı şâkird eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümveş üstâd eyledüm

16. **eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 194

Mısra: 9

...hâline getirmek.

Ey Cenâbî baña ben mecnûnı şâkird eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümveş üstâd eyledüm

17. **eylesem:-se, -m**

Gazel 202

Mısra: 8

...hâline getirmek.

Tağlar keddüm gam-ı 'aşkında ol şîrîn-lebüñ
Küh-ken-i miskîne kendüm ya'nî akrân eylesem

18. **eylesem:-se, -m**

Gazel 202

Mısra: 12

...hâline getirmek.

Ey Cenâbî çâk idüp gam tekyesinde hil'atım
Ten libâsında dili büryân [u] 'uryân eylesem

19. **eyle:**

Gazel 275

Mısra: 6

...hâline getirmek.

Tenüm kim hâk-i râh-ı küy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dâmen-i pâkine yüz sürer ğubâr eyle

20. **eyleme:-me**

Gazel 282

Mısra: 3

...hâline getirmek.

Yaşımı hecrüñ gamında Şaṭṭ-ı Bağdâd eyleme
Kerbelâ-yı ḥasretüñde çekdigüm âh 'aşkına

21. **eyledi:-di**

Gazel 329

Mısra: 7

...hâline getirmek.

Küy-ı hecrüñ eyledi dervâze dil-i miskîn gibi
Kanlu yaşum fülâsi birle oldı pür enbânesi

eyler oldı:

1. **eyler oldı:-dı**

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İfade etmek, dile getirmek.

Cismümde zaḥm-ı tîġuñ yir yir ki yârelerdür
Şerḥ-i derünüm eyler oldı dehâna nisbet

eyvân:

1. **eyvân:**

Gazel 158

Mısra: 6

Saray, köşk, kemerli yüksek bina.

Zülfüñ ile 'arîzuñ mâhiyetin fehmi itmege
Nüh sipihr eyvân urur târ-ı şebinde aya bak

eyvân-ı 'aşkı:

1. **eyvân-ı 'aşkı:-i**
Gazel 204
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşk köşkü.

Eyvân-ı 'aşkı gördüm gönlüm gibi harâbe
Mi'mâr-ı kâmil idüm anı 'imâret itdüm

eyvân-ı cânâ:

1. **eyvân-ı cânâ:-a**
Gazel 47
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Can köşkü. II Âşığın gönlü.

Pâye pâye çıkmaga eyvân-ı cânâ miñnetüñ
Üstüñ'ânımdan bedende nerd-bânın gezdürür

eyyâm ü hefte:

1. **eyyâm ü hefte:**
Gazel 371
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Günler ve hafta.

Rûz u şeb sâlile meh eyyâm ü hefte didüğüñ
Vaqt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem gibi

eyyâm-ı gül:

1. **eyyâm-ı gül:**
Muhammes 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gül zamanı. II Bahar.

Ol küşâde ey göñül şanma zemistân vaqtidür
İrdi eyyâm-ı gül ü gülzâr u büstân vaqtidür

ez- dilem:

1. **ez- dilem:-em**
Gazel 78
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gönülden.

Ġam-ı 'aşkuñladur zevk-ı derünum
Ġamet yâ Rab me-bādâ ez- dilem dūr

ezân okur:

1. **ezân okur:**
Gazel 69
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ezan okuyan (kimse).

Ġam-ı hâl-i 'izâruñla Muħammed haqqı ey dil-ber
Bu göñlüm câmi'inde bir ezân okur Bilâlüm var

ezkâr-ı 'aşk:

1. **ezkâr-ı 'aşk:**
Gazel 155
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Aşk zikirleri.

Zâhidâ dilden düşürme 'âşık-ı ma'sûkı kim
Hân-ķâhı budur anuñ her nefes ezkâr-ı 'aşk

F

fahr evleye:

1. **fahr evleye:-(y)e**
Gazel 262
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Yâd-ı 'adlün eyleyüp tâc ü kabâ fahr evleye
Niçe niçe mâh ü hefte niçe biñ sâl ü ħurün

fâ'il:

1. **fâ'il:**
Gazel 200
Mısra: 5
Tanrı.

Müstaķbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râziyem
Geh muħtesib geh ķādıyam Allâhiyem Allâhiyem

fakîh:

1. **fakîh:**
Gazel 33
Mısra: 11
Fıkıh bilgini.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyân ide faķih
Bu teselsül 'ilmini Şanma kitâbiler bilür

2. faķih:

Gazel 97

Mısra: **11**

Fıkıh bilgini.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faķih
Bu teselsül 'ilmini Şanma kitâbiler bilür

3. faķih:

Gazel 98

Mısra: **9**

Fıkıh bilgini.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide faķih
Bu teselsül 'ilmini Şanma kitâbiler bilür

faķih-i kem-hıred:

1. faķih-i kem-hıred:

Gazel 111

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Aklı eksik, anlayıŐı eksik fıķıh bilgini.

Görmesin 'aŐkuñ kitâbın her faķih-i kem-hıred
A'lem-i nâs olsa ger ol anı tefsİR eylemez

fakİR:

1. faķiri:-i

Gazel 9

Mısra: **7**

Yoksul, muhtaç, zavallı (âşık).

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben faķiri muğtenem
Lâyık-ı devlet degül Ķul ola iŐsândan cüdâ

fâl:

1. fâlumda:-(u)m, -da

Gazel 271

Mısra: **7**

*Çeşitli Şeylere bakarak gelecekte olacaklar
hakkında anlamlar çıkarma.*

Muşhaf-ı Ķüsnüñ açup fâlumda geldi râ ĶaŐuñ
Ŧâli'üm mes'üd olupdur süre-i Nün üstine

fâl eyle:

1. fâl eyledüñ:-dü, -ñ

Murabba 1

Mısra: **22**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Fal açmak, fal bakmak. II Bir Şeyin olacağını
öngörmek.*

Ķâmetüm ey meh-likâ zülfüñ gibi Ķâl eyledüñ
Muşhaf-ı Ķüsnüñ açup ölmem benüm fâl eyledüñ

2. fâl eyler:-r

Gazel 26

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Fal açmak, fal bakmak. II Bir Şeyin olacağını
öngörmek.*

Saña 'âşık geçen ey meh dilese baĶt-ı sa'İd
Muşhaf-ı Ķüsnüñi alup ele ol fâl eyler

fâriğ:

1. fâriğ:

Gazel 238

Mısra: **1**

Vazgeçmiş.

Fâriğ ancak ol perİ ben 'âşık-ı nâ-Şâddan
Cân virürsem bİ-Ķaberdür nâle vü feryâddan

fâriğ ol:

1. fâriğ ol:

Gazel 354

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek.

MiĶnet-i dehri Cenâbİ añma her dem fâriğ ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'âlem Ķalmadı

fâriğü'l-bâl olmuşuz:

1. fâriğü'l-bâl olmuşuz:-miş, -(u)z

Gazel 113

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Kaygısız, gönlü rahat olmak.

Neş'e-i câm-ı mey-i Őevkuñla ĶöŐ-Ķâl olmuşuz
ĶâdiŐâtından cihânuñ fâriğü'l-bâl olmuşuz

fark eylemez:

1. fark eylemez:-mez

Gazel 300

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayirt etmek.

Kaatre-i nâ-cîz ile fark eylemez deryâları
Eyleyen tûfâna nisbet dîde-i giryânuma

fark itmeyüp:

1. fark itmeyüp:-me, -y, -üp

Gazel 317

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Farkına varmak, idrak etmek.

Meclis-i gamda Cenâbî ben beni fark itmeyüp
Mest-i rüsvâ-yı cihân evkâr gördüm kendümi

fark olunmaz:

1. fark olunmaz:-maz

Gazel 315

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fark edilmek, ayirt edilmek.

Mihnete düşdi gönül şandı maḥabbet anı ol
Fark olunmaz yazılı ikisi bir imlâda

fark-ı serde:

1. fark-ı serde:-de

Gazel 186

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Başın üstü, tepesi.

Fark-ı serde âşikâra eyledüm bir tâze dâğ
Gül-ruḥuñ yâdına ey gül başdadur çün cây-ı gül

Fâryâbî:

1. Fâryâbîler:-ler

Gazel 33

Mısra: 6

Ebü'l-Fazl Zahîrüddîn Tâhir b. Muhammed

Fâryâbî'ye mensup olanlar. Fâryâb'da yaşayanlar.

Ḳanda fehm eyler kemâlüm rüstâyî-ṭab' olan
Ḳadrini şanma Zâhîrüñ Fâryâbîler bilür

2. Faryâbîler:-ler

Gazel 97

Mısra: 8

Ebü'l-Fazl Zahîrüddîn Tâhir b. Muhammed

Fâryâbî'ye mensup olanlar. Fâryâb'da yaşayanlar.

Ḳanda fehm itsün kemâlüm rüstâyî-ṭab' olan
Ḳadrini şanma zâhîrüñ Faryâbîler bilür

3. Faryâbîler:-ler

Gazel 98

Mısra: 6

Ebü'l-Fazl Zahîrüddîn Tâhir b. Muhammed

Fâryâbî'ye mensup olanlar. Fâryâb'da yaşayanlar.

Ḳanda fehm eyler kemâlüm rüstâyî-tab' olan
Ḳadrini şanma zâhîrüñ Faryâbîler bilür

farz ol:

1. farz oldı:-dı

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Kaçınılmaz, gerekli olmak.

'Âşîka farz oldı kim rüsvây-i 'âm u ḥâs ola
Dehr içinde terk-i 'âr u nâm idüp bed-nâm ola

2. farz olupdur:-up, -dur

Gazel 201

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Kaçınılmaz, gerekli olmak.

Küyuñ ṭavâfı kıblem 'uşşâka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafâyı varsam ziyâret itsem

3. farz olupdur:-up, -dur

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Kaçınılmaz, gerekli olmak.

'İbâdet saña cândan farz olupdur
Be-her 'illet niyem men ḥasta ma'zür

fâş eyleme:

1. **fâş eyleme:-me**

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gizli olan bir şeyi ortaya çıkarmak, açığa vurmak, duyurmak, ifşa etmek.

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Âşık-ı deryâ-dil olan sırrın izhâr istemez

fâş id:

1. **fâş ider:-er**

Gazel 166

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Açığa vurmak, meydana çıkarmak.

Hayderî nisbet olanlar fâş ider 'âlemlere
Tekyegâh-ı sînem üzre zü'l-fiķârıñdur senüñ

1. **fâş idüp:-üp**

Murabba 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Açığa vurmak, meydana çıkarmak.

Sırr-ı 'aşkuñ fâş idüp dil-şâd kıldum 'âlemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

fâş itmez:

1. **fâş itmez:-mez**

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açığa vurmak, meydana çıkarmak.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'âlem içre fâş lîk
Ķanuma giren benüm bu çeşm-i ħün-efşâñdur

fâş kıldı:

1. **fâş kıldı:-dı**

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açığa vurmak, meydana çıkarmak.

Fâş kıldı her kime kim râzum itdüm âşikâr
İstedüm ben bulmadım bir yâr-i mahremden ħaber

fâsık:

1. **fâsık:**

Gazel 56

Mısra: 1

Allah'ın emirlerine uymayan veya bunları inkâr eden, sapkın günah işleyen, fesatçı, kötülük eden (kimse).

Mest-i câm-ı 'aşk olanlar zâhidâ fâsık mıdur
Künc-i takvâda mey-i ħamrâ çeker ayık mıdur

fasl-ı gülde:

1. **fasl-ı gülde:-de**

Gazel 163

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül mevsimi; ilkbahar mevsimi. II Sevgiliye ulaşma, kavuşma zamanı.

Yâra vaşl olduķda 'âşık fikr-i hicrânındadır
Fasl-ı gülde gitmez oldur inkisârı bülbülüñ

fazl-ı dîde:

1. **fazl-ı dîde:**

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lütüfla, ilgiyle bakan gözü.

Bir bahâr-ı tâzedür cânâ cemâlüñ kim müdâm
Fazl-ı dîde 'âşık-ı dîdâra ter gül 'arz ider

fazl-ı Ħak mu'îñüñ olsun:

1. **fazl-ı Ħak mu'îñüñ olsun:-sun**

Muhammes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

"Allah'ın lütüfla, iyiliği yardımcın olsun; Allah'ın lütüfla üzerine olsun." anlamlarında bir söz.

Fazl-ı Ħak olsun mu'îñüñ görme hergiz miĦneti
Hem-nişîn itsün saña Dâver felâĦ u râĦatı

fedâ durur:

1. **fedâ durur:**

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feda etmek; bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçmek.

Sen yār-i dil-sitāna dil ü cān fedā durur
Da'vāda şādıkam buna HālİK güvā durur

feh̄m:

1. **feh̄m:**

Gazel 261

Mısra: 6

Anlama, anlayış, idrak.

Åşinālık kesb idelden ben belā-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyeñ bī-gāneyin

feh̄m eyler:

1. **feh̄m eyler:-r**

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Çanda feh̄m eyler kemālüm rüstāyī-ṭab' olan
Çadrini şanma Çahīrūñ Fāryābīler bilür

2. **feh̄m eyler:-r**

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Çanda feh̄m eyler kemālüm rüstāyī-ṭab' olan
Çadrini şanma çahīrūñ Fāryābīler bilür

feh̄m idüp:

1. **feh̄m idüp:-üp**

Gazel 312

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

...olarak görmek, öyle algılamak.

Ehl-i faẓluñ hıdmetin sen saña devlet feh̄m idüp
Dün olma şoḥbet idüp sifle-i nā-çiz ile

feh̄m itme:

1. **feh̄m itmedük:-me, -dü, -k**

Gazel 138

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

La'lüñ esrārını bildük şorıcağ cānā velī
Hālūñi feh̄m itmedük ol ḥabbenüñ ḥayrāniyuz

2. **feh̄m itmedüm:-me, -dü, -m**

Gazel 228

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Ben ne vādī sākini şürīdeyin feh̄m itmedüm
Gāh ḥākī geh hevāyī geh 'itāb-ālūdeyin

3. **feh̄m itmege:-mege**

Gazel 158

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Zülfüñ ile 'arīzuñ māhiyetin feh̄m itmege
Nüh sipihr eyvān urur tār-ı şebinde aya bak

4. **feh̄m itmege:-mege**

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Berr ü baḥruñ istesek feh̄m itmege ma'nāsını
Sīne-i sūzān ile çeşm-i teridür 'aşıkuñ

5. **feh̄m itsün:-sün**

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Çanda feh̄m itsün kemālüm rüstāyī-ṭab' olan
Çadrini şanma çahīrūñ Fāryābīler bilür

felāket küşesin:

1. **felāket küşesin: i, -n**

Gazel 245

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Felaket köşesi. II Aşkın verdiği sıkıntı, keder.

Zulmet-ābād-ı belāda meş'al-i āhi yakup
Rüşen itdüm āteşümle ben felāket küşesin

felek:

1. felek:

Gazel 31

Mısra: 9

Gökyüzü, sema.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihâyet bulmadı
Âfitâbum gerçi dirler her işe pâyân olur

2. felekde:-de

Gazel 39

Mısra: 4

Gökyüzü, sema.

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde âhumuz vardır

3. felekde:-de

Gazel 47

Mısra: 6

Gökyüzü, sema.

Kâkülüñden kâmet-i bälâna aşıldı göñül
Murğ-ı kudsîdür felekde âşiyânın gezdürür

4. feleklerde:-ler, -de

Gazel 59

Mısra: 6

Gökyüzü, sema.

Düşüp pervâneler gibi maḥabbet şem'ine yandım
Çıkan âhum mişâlinde feleklerde duḥânumdur

5. felek:

Gazel 96

Mısra: 5

Gökyüzü, sema.

Kime kaçd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkârüñ gam-ı 'aşkına düş eyler

6. felek:

Gazel 102

Mısra: 2

Gökyüzü, sema.

'Ârız-ı dil-ber gibi mergüb olaydı ger kamer
Bulunurdi ey felek birin daḥı anı sever

7. felek:

Gazel 176

Mısra: 2

Gökyüzü, sema.

Ben 'aşkına ḥışm idüp öldürse ol melek
Mâtem tuta kıyâmete dek üstüme felek

8. felek:

Gazel 241

Mısra: 3

Gökyüzü, sema.

Hevâ-yı mihr-i rüyuñla felek ser-geşte zerreñdür
Ziyâsın dehre bezl itmiş meh-i evc-i melâḥatsin

9. felek:

Gazel 288

Mısra: 3

Gökyüzü, sema.

Bir ḳalenderdür felek küyuñ tolanur ey melek
Mâhdan destinde tutmuş bir mücellâ âyîne

10. felekde:-de

Gazel 331

Mısra: 2

Gökyüzü, sema.

Görüp âşüftesi oldum bugün bir mâh-i tâbânı
Felekde zerreye şaymaz yüzi mihr-i dirâḥşânı

11. felekde:-de

Gazel 363

Mısra: 18

Gökyüzü, sema.

Dilâ bir mâh-i bedre göñül virdi bu Ḥarfî kim
Cemâline ḳul itmişdür felekde mihr-i raḥşânı

12. felek:

Müfret 4

Mısra: 1

Devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih.

Felek şimdi ḳo ağlasun ideyin aña ben ḥande
Ben ağladuḳça ḡurbetde iderdi baña ol ḥande

13. felek:

Murabba 1

Mısra: 17

Devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih.

Ey felek itdüh beni ol meh-likâya mübtelâ
Ra'dveş bir âh idem güş eyleye ehl-i semâ

felek burcında:

1. felek burcında: -i, -(n)da

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göğün en üst noktası, zirvesi.

Felek burcında hürşide yiridür sâyesin şalsa
Sipihri-i işve vü nâzuñ o meh râhşende mâhıdur

felek şayyâdi:

1. felek şayyâdi:

Gazel 283

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Felek avcısı. II Felek.

Ben esîr-i kâkül-i pür-çînüñ idüm ey kamer
Kim felek şayyâdi şaydın salmamışdı dâmına

felek tākına çıkmağa:

1. felek tākına çıkmağa: -mağa

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gökyüzüne çıkmak. II Sevgilinin boyuna erişmek, ulaşmak.

Mu'âvin olmasa zülfüñ elüm irmezdi bālâna
Felek tākına çıkmağa iki müşgîn kemendümdür

fenâ:

1. fenâsından: -(s)ı, -(n)da

Gazel 243

Mısra: 4

Gelip geçici olma durumu, devamlı ve kalıcı olmama, ölümlü ve son bulucu olma, ölümlülük, fânîlik. II Âşığın yok gibi perişan zayıf, perişan vücudu.

Vücüdün 'âşıkun lâ-şey görüp nâ-büdün añmadum
Fenâsından dem ururdum eser bulsam beķâsından

fenâ dünyâda:

1. fenâ dünyâda: -da

Gazel 354

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Geçici, fani dünya.

Her birâder sîretâ bir gürk-i Yûsuf-ğ'ardur
Bu fenâ dünyâda güyâ neyl-i âdem kalmadı

fenâ gülzârı:

1. fenâ gülzârı: -ı

Gazel 112

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yokluk gül bahçesi. II Dünya.

Harfîyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-ğastesin ol zâr ü giryân istemez

2. fenâ gülzârı: -ı

Gazel 175

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yokluk gül bahçesi. II Dünya.

Âb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubârın gül biter
Bu fenâ gülzârı içre şöyle ğâk olmak gerek

3. fenâ gülzârına: -ı, -(n)a

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yokluk gül bahçesi. II Dünya.

Ğamından bir gül-i ra'nânuñ ey dil âh ü zâruñ var
Fenâ gülzârına büyün arayı ğoş-ğüzârüñ var

fenâ iklîmi:

1. fenâ iklîmine: -i, -(n)e

Gazel 184

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yokluk ülkesi. II Ölüm.

Gel fenâ iklîmine kendüñ sefer kıl ğo dili
Şâh-ı 'aşğ yasağıdur ey cân şutulmaz çün bedel

2. **fenā iklīmine: -i,-(n)e**

Gazel 184

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yokluk ülkesi. II Ölüm.

Gel fenā iklīmine kendüñ sefer kıl ço dili
Şâh-ı 'aşk yasağıdur ey cân tutulmaz çün bedel

fenā lebbeyki âvâzi:

1. **fenā lebbeyki âvâzi:-ı**

Gazel 242

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yokluğu, ölümü kabulleniş sesi.

[Lebbeyk: *Buyrunuz! Ne emrettiniz efendim?*
(Aslında hac sırasında Cenâbıhakk'a hitaben
söylenen, "Senin emrini yerine getirmeye hazırım,
maksadım daima sensin, muhabbetim, ihlasım,
kulluğum sanadır" anlamındaki bir cümlelerin ilk
kelimesidir.)].

Döгерse sīnemüñ taḫlın ğam-ı hecrüñ eli ey meh
Fenā lebbeyki âvâzi gele ol dem şadāsından

fenā mülkine irer:

1. **fenā mülkine irer: -er**

Gazel 352

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Fena, yokluk ülkesine erişmek. II Ölmek, yok
olmak.*

Cenâbī baña şor yolın cihānuñ
Fenā mülkine irer şâh-râhi

fenn:

1. **fennüñ:-(ü)ñ**

Gazel 138

Mısra: 12

İlim. II İkiyüzlülük ilmi.

Şüfiyâ 'ilm-i riyâ bahşini ço 'uşşâk-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dāniyuz

fenn-i 'aşk:

1. **fenn-i 'aşk:**

Gazel 288

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ilmi.

Fenn-i 'aşk ta'lîmin alsun Kaýsa diñ bizden gelüp
Başa buyruk gezmesün çolayına çolayına

fenn-i cefā vü cevri bilür bir nigârsın:

1. **fenn-i cefā vü cevri bilür bir nigârsın:-sın**

Gazel 257

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cefa, eziyet ilmini bilen resim gibi güzel sevgili.
II Âşığa zulmeden, cefa çektiren sevgili.*

Fenn-i cefā vü cevri bilür bir nigârsın
'Uşşâk-ı ḫaste-göñlin alan şivekârsın

fer:

1. **fer:**

Gazel 65

Mısra: 6

İşilti, parlaklık.

Sâki-i 'aşkuñ elinden cām-ı şevkuñ nüş iden
Meclisinde 'âlemüñ Cemşid-i gerdün fer geçer

ferâgat küşesin:

1. **ferâgat küşesin:-i -n**

Gazel 245

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Çevresinde olup bitenlerle ilgilenmeme, inziva
köşesi.*

Terk idüp dehr-i denînüñ âşiyân-ı nekbetin
Bâl-i rāḫat başmağa buldum ferâgat küşesin

ferâg-ı küllî atdum:

1. **ferâg-ı küllî atdum:-du, -m**

Gazel 156

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her şeyden vazgeçmek.

Derdüñ kabül idelden atdum ferâg-ı küllî
Şanma ğamuñla cânâ terk-i cihān ider yok

ferah kılmaya:

1. **ferah kılmaya:-ma, -(y)a**

Gazel 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Sevindirmek. II Huzurlu hâle getirmek.

Çılmaya vaşl ile 'âşık-ı nâ-kâmı ferağ
Ben gibi hecri elinden niçe gam-gîni ola

ferâmûş-ı ebed:

1. ferâmûş-ı ebed:

Gazel 229

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sonsuza dek unutulmuş, hiç hatırlanmayan
(kimse). II Âşık.*

Ben ferâmûş-ı ebed ağyâr yâd olmak neden
Âşinâ bîgâneler ben bende yâd olmak neden

ferd:

1. ferde:-e

Gazel 330

Mısra: 4

Kişi, kimse.

Rumûz-ı 'aşka vâkıf gönül dağı ko olmasun
Çü bir ferde degül mahrem cihân içre bugün yaşı

ferdâlara şalduñ:

1. ferdâlara şalduñ:-du, -ñ

Gazel 303

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ertelemek, yarına bırakmak. II Başından
savmak.*

Hecrûñ deminde nitekim itdüm vişâlûñ ârzû
Güñden güne şalduñ beni ey bî-vefâ ferdâlara

Ferendüş:

1. Ferendüş:-ı

Gazel 364

Mısra: 8

*Avusturya kralı Ferdinand'ın lakabı. II Kâfir
kimse.*

Rakîb itdüğünü itmez baña küfr ehli dünyâda
Eger tercîh idem lâyıq rakîb üzre Ferendüşü

Ferhâd:

1. Ferhâdını:-ı, -(n)ı

Gazel 346

Mısra: 2

*Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk
hikâyesinin erkek kahramanıdır. II Âşık.*

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-şâdını
Bî-sütün-ı gamda Şîrîn añmadı Ferhâdını

2. Ferhâdını:-ı, -(n)ı

Gazel 372

Mısra: 4

*Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk
hikâyesinin erkek kahramanıdır. II Âşık.*

Tîşe-i cevr-i havâdisle tenüm sâd-pâredür
Bilmez ol şîrîn kelâmum ne çeker Ferhâdını

3. Ferhâd:-ı

Gazel 22

Mısra: 8

*Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk
hikâyesinin erkek kahramanıdır.*

Mâder-i gamdan toğup derdüñle kardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhâdî eb Mecnûnî ced

4. Ferhâda:-a

Gazel 119

Mısra: 4

*Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk
hikâyesinin erkek kahramanıdır.*

Tîşemüz diller virür senge yollar kesmede
Bî-sütünında gamuñ Ferhâda yoldaş olmuşuz

5. Ferhâd:

Gazel 146

Mısra: 8

*Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk
hikâyesinin erkek kahramanıdır.*

Saña bahş iden Hudâ bu hüsni ey şîrîn-dehen
Ben belâ-perverdûñi 'aşkuñda Ferhâd eylemiş

6. Ferhâd:

Gazel 194

Mısra: 1

*Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk
hikâyesinin erkek kahramanıdır.*

Bî-sütûn-ı ğamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

7. **Ferhâda:-a**

Gazel 315

Mısra: 10

Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk hikâyesinin erkek kahramanıdır.

Gün -be- gün cevri ni arturdu o şîrîn-dehen
Harfîyâ zerrece yok mihrî bu ben Ferhâda

8. **Ferhâdını:-ı, -(n)ı**

Gazel 346

Mısra: 14

Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk hikâyesinin erkek kahramanıdır.

Dâm-ı hayret kaydın eyle ey Cenâbî isteseñ
Bu heyâkil bahrînuñ şayd itmege Ferhâdını

9. **Ferhâda:-a**

Tahmis 3

Mısra: 5

Ferhâd ile Şîrîn veya Hüsrev ü Şîrîn adlı aşk hikâyesinin erkek kahramanıdır.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferhâda kim bî-gânedür
Levh-i dehre ben kitâb-ı 'aşkı tahtîr eyleyem

Ferhâd u Mecnûn:

1. **Ferhâd u Mecnûn:**

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ferhâd ve Mecnûn (Ünlü aşk mesnevilerinin erkek kahramanları).

Tekye-i 'aşkuñda kanum gördiler her sū revân
Geldiler Ferhâd u Mecnûn dağı kurbân oldılar

Ferhâdves:

1. **Ferhâdves:**

Gazel 116

Mısra: 4

Ferhâd gibi.

Bî-sütûn-ı 'aşkda çalındı taht-ı sînemüz
Biz dağı Ferhâdves der-bend-i miñnet beklerüz

ferhunde:

1. **ferhunde:**

Gazel 251

Mısra: 1

Kutlu, mübarek, uğurlu.

Gördiler ferhunde zâtuñ bildi 'âlemler yakîn
Kim nigîn-i devletüñ nakşı durur rûy-ı zemîn

fermân:

1. **fermân:**

Gazel 168

Mısra: 4

Emir, buyruk.

Bende oldum sen şehe âzâd iken her kayddan
Ben mutî-i emrûñ oldum hükmüñe fermân senüñ

fermân-revâ sultânîyuz:

1. **fermân-revâ sultânîyuz:-ı, -y, -(u)z**

Gazel 138

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Emri her yerde geçen padişah, hükümdar. II
Âşık.*

Kişver-i derd ü ğamuñ fermân-revâ sultânîyuz
Şâh-ı 'aşkuñ gerçi kim biz bende-i fermânîyuz

ferr ü ziyâ:

1. **ferr ü ziyâda:-da**

Gazel 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Parlaklık, aydınlık, nur, ışık.

Ferr ü ziyâda çihreñ ey hür 'ayn-ı mehdür
Sen mâha kul olanlar mülk-i cihâna şehdür

2. **ferr ü ziyâdan:-dan**

Gazel 353

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aydınlık, ışık, parlaklık.

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî gözine
Şems-i dehrüñ nesi var ferr ü ziyâdan ğayrı

ferş eyle:

1. ferş eyle:

Gazel 166

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Yere) yaymak, sermek.

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenâbî iftiḥârũñdur senũñ

feryād:

1. feryādını:-ı, -(n)ı

Gazel 372

Mısra: 1

(Âşığın) feryat figanı, iniltisi.

Ben belâ-keş âşikuñ güş itmedi feryādını
Cevre tebdil eyledi ol şâh-ı 'âdil dâdını

2. feryâdı:-ı

Gazel 63

Mısra: 2

Haykırma, çığlık, figan. II Şikâyet etme,
sızlanma, inleme.

Yüzüñ bağ-ı melâḥatdür dil-i zârũm hezârıdur
Ço feryâdı hezâr itsün işi anuñ çü zârıdur

3. feryâd:

Gazel 139

Mısra: 1

Haykırma, çığlık, figan. II Şikâyet etme,
sızlanma, inleme.

Yâra karşı ey dil-i miḥnet-zede feryâd kes
Kim ḥuzûr-ı şâhda terk-i edebdür kılma ses

feryâd eyle:

1. feryâd eyle:

Gazel 272

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüksek sesle bağırarak, haykırmak.

Gül kulağına irüşmez ünũñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

2. feryâd eyledüm:-dü, -m

Gazel 194

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüksek sesle bağırarak, haykırmak.

Gülşen-i küyũnda ey gül girmede kulağıña
Bülbül-i şeydâ gibi her gice feryâd eyledüm

3. feryâd eylemiş:-miş

Gazel 146

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüksek sesle bağırarak, haykırmak.

Ḥâra hem-zânũ görüp gülşende maḥbûb güli
'Andelîb-i ḥaste-dil âhile feryâd eylemiş

feryâd kıl:

1. feryâd kıldı:-dı

Gazel 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüksek sesle bağırarak, haykırmak.

Cenâbî fûrkatũnden kıldı feryâd
Vişâlũñden o bir nâ-kâma beñzer

2. feryâd kılsa:-sa

Gazel 139

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüksek sesle bağırarak, haykırmak.

N'ola ger feryâd kılsa kâkülũñ ḥabsinde dil
Nâle eyler her nefesde lâcerem murğ-ı kaşes

feryâda başlasa:

1. feryâda başlasa:-sa

Gazel 315

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İnlemeye başlamak, ah etmek.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryâda
Açılır gül gibi ol ḡonca-dehen her bâda

ferzâne:

1. **ferzânedür:-dür**

Gazel 44

Mısra: 1

Bilgili, iyi yetişmiş (kimse); âlim.

Dil ğam-ı 'aşkuñla cānā şanma kim ferzânedür
Kākülün zencirine vā-beste bir dīvānedür

2. **ferzâneler:-ler**

Gazel 92

Mısra: 8

Bilgili, iyi yetişmiş (kimse); âlim.

Gözlerüne uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dīvāneye ferzâneler

ferzâne-i cihân:

1. **ferzâne-i cihân:**

Muhammes 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dünyadaki âlim, bilge kişi. II Dünyada
nefsinden arınmış kimse.*

Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu şavt-ı cān-fezāyî işit uy terāneye

feşâhat mülkine husrev:

1. **feşâhat mülkine husrev:**

Gazel 256

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Fesahat (etkileyici söz söyleme) ülkesinin
sultanı. II Etkileyici, hoş sözleri iyi bir şekilde
söyleyebilen kimse. II Cenâbî.*

'Aceb mi tûti-i tab'-ı Cenâbî medhün eylerse
Feşâhat mülkine husrev şeh-i şîrîn-sühansın sen

feşâhat mülkine mâlik:

1. **feşâhat mülkine mâlik:**

Murabba 5

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Fesahat ülkesine hâkim (olan). II Güzel ve
ahenkli söz söyleme yeteneğine sahip olan kimse. II
Cenâbî.*

Feşâhat mülkine mâlik şeh-i şâhib-kırân olsun
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Karamanı

fesâneye uyma:

1. **fesâneye uyma:-ma**

Muhammes 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Asılsız sözlere uymak, kanmak. II Dünyada
ölmeyecekmiş gibi yaşamak, ahireti unutmak,
dünyanın güzelliklerine kanmak.*

Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu şavt-ı cān-fezāyî işit uy terāneye

feth eyledi:

1. **feth eyledi:-di**

Gazel 370

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Fethetmek, ele geçirmek. II Âşık etmek,
kendine bağlamak.*

Rüm ilin feth eyledi kâfir gözün şemsîrile
Kılıcıdan şâh-bâzum kan açar Tuna haķı

feth-i bâbî:

1. **feth-i bâbî:-ı**

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Açık kapı.

Pey iltsün küy-ı cānāna ne ğam kim feth-i bâbî var
Tavâf-ı Ka'be kılmışca reh-i dilde şevâbî var

feth-i baġdād eylemez:

1. **feth-i baġdād eylemez:-mez**

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Baġdat'ı fethetmek.

Açamaz gönlün bilādın ey Cenâbî her melik
Hân Süleymân gibi her şeh feth-i Baġdād eylemez

feth-i mülk-i gülşen idüp:

1. **feth-i mülk-i gülşen idüp:-üp**

Gazel 188

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güller ülkesini fethetmek, ele geçirmek.

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sultân gül
Hayf-ı bülbül şormağičün eylesün dīvān gül

feth-i vilāyet eyle:

1. feth-i vilāyet eyle:

Gazel 274

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ülkeyi fethetmek.

Açduñ diyār-ı 'adli tīguñ çeküp cihāna
Dil-kışverini alup feth-i vilāyet eyle

fettān gözün:

1. fettān gözün:-(ü)ñ

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) âşıkları birbirine düşüren ve kargaşa çıkaran fitneci gözü.

Fitnelerle taldurupdur 'ālemi fettān gözün
Günde yüz biñ cevriñi 'uşşāka taksir eylemez

fettān-i devr-i hüsnüñ:

1. fettān-i devr-i hüsnüñ: -(ü)ñ

Gazel 84

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik zamanının işveli, cazibeli kişisi. II
Sevgilinin âşıkları birbirine düşüren siyah beni.*

Fettān-i devr-i hüsnüñ ol hāl-i rû-siyehdür
Bir Hindüdür ki gūyā iklīm-i Rūma şehdür

fezā-yı mā-sivāu'llāh idüp:

1. fezā-yı mā-sivāu'llāh idüp:-üp

Gazel 340

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Gönül kuşunun uçtuğu yerin) Allah'tan uzaklaştıran, kesrete düşüren gökyüzü olması. II
Kişinin gönlünün Allah dışındaki her şeye yönelmesi, kesrete düşmesi.*

Fezā-yı mā-sivāu'llāh idüp pervāzını göñlüm
Ne kim maqşūd-ı bi'z-zātum idi geldi şikār oldı

fiğān:

1. fiğāndur:-dur

Gazel 52

Mısra: 6

Acı ile bağırip çağırma, inleme, feryat.

Hecrūñ ğamında şorsañ aḥvāl-i pūr-melālüm
Geh nāle geh fiğāndur geh āh gāh vehdür

2. fiğān:

Gazel 365

Mısra: 4

(Âşığın) feryat figanı.

Bī-sütün-ı ğam-ı 'aşkda işiden nālemi dir
Uyarur ḥ'āb-ı 'ademden bu fiğān küh-keni

3. fiğāne:-a

Gazel 279

Mısra: 5

Acı ile bağırip çağırma, inleme, feryat.

Ney gibi nice yirden bel bağladuk fiğāna
Āheng ider belāña hem-demlerüz cihānda

fiğān u āha:

1. fiğān u āha:-a

Gazel 290

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feryat ve inleme.

Ney gibi bağla bil ey dil fiğān u āha
Yol ola tā ki saña varmağa bezm-i şāha

fiğāna gelse:

1. fiğāna gelse:-se

Gazel 305

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feryat etmeye başlamak.

Semā'a girer olup Mevlevī çarḫ
Cenābī ney-şifat gelse fiğāna

fiğāna getür:

1. fiğāna getüren:-en

Gazel 362

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ağlatmak, inletmek, feryat ettirmek.

Nigârî gördüğümce eylerüm âh
Figâna getüren güldür hezârî

figân-ı ehl-i derde:

1. **figân-ı ehl-i derde:-e**

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dertlilerin, âşkıkların feryadı.

Budur kânûn-ı 'aşkuñ nağmesi kim
Figân-ı ehl-i derde iñiler 'ūd

figâr eyler:

1. **figâr eyler:-r**

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaralamak.

Ġamuñ hañçer şunup her dem ten-i zârüm figâr
eyler
Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allâhdan korkmaz

figâr oldı:

1. **figâr oldı:-dı**

Tahmis 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Yaralanmak, yara almak. II Gönlü yaralanmak,
acı içinde kalmak.*

Şâh-bâz gözüñe oldı gönül murğı şikâr
Her kesi hâr-ı ğam-ı 'aşkuñ ıla oldı figâr

fikr eyle:

1. **fikr eyle:**

Gazel 250

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

Revzen-i çeşmüñ hazer kııl her yaña açılmasın
Ten harâb-âbâdınıñ fikr eyle bir yapılmasın

fikr ü me'âl:

1. **fikr ü me'âl:**

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düşünce ve hayal.

Geh hâyâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

fikr ü tedbîr eylemez:

1. **fikr ü tedbîr eylemez:-mez**

Gazel 111

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düşünüp çare aramak.

Gördi kim maḥbûs-ı câh-ı ğabğabuñdur şâd olup
Çıkmağa andan Cenâbî fikr ü tedbîr eylemez

fikr-i hâl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dâr:

1. **fikr-i hâl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dâr:**

Gazel 203

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin buğday renkli yüzündeki
beninin hayali, düşüncesi.*

Fikr-i hâl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dâr ile ben
Döne döne âsiyâbında ğamuñ un olmışam

fikr-i hicrânındadır:

1. **fikr-i hicrânındadır:-ı,-(n)da, -dur**

Gazel 163

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık fikri, düşüncesi.

Yâra vaşl olduĝda 'âşık fikr-i hicrânındadır
Fasl-ı gülde gitmez oldur inkisârî bülbülüñ

fi'l-meşel:

1. **fi'l-meşel:**

Gazel 150

Mısra: 24

Diyelim ki, farz edelim ki, mesela.

Zülf ü ruhsârüñla ḥaṭṭuñ olmasa her nazmda
Fi'l-meşel bir gülsitândur kim gül ü reyḥânı yok

2. **fi'l-meşel:**

Gazel 153

Mısra: 8
Örneğin, örnek olarak.

Ḥün-ı dilde görmege göynüklü dāğum resmini
Fî'l-meşel gökde şafağ içre tütülmüş aya bak

3. fi'l-meşel:
Gazel 188
Mısra: 11
Sanki, güya.

Kaṭre kaṭre jālelerle fi'l-meşel gülzārda
Oldı pür dürr-i Necefle pençe-i mercân gül

fi'lüñ katında:

1. fi'lüñ katında:-i, -(n)da
Gazel 206
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Hileci şeyhin yaptığı) işlerin yanında.

Ey şeyḥ-i ḥilet-engiz ben rinde itme ṭa'nı
Fî'lüñ katında kendüm çendân mezemmet itmem

firāk:

1. firākuñda:-(u)ñ, -da
Gazel 339
Mısra: 3
(Sevgiliden) ayrılık.

Gözüm yaşı firākuñda iki 'ayn-ı belā ancak
Kesilmez ḥün-ı dil gibi aḫar her cānibe yaşı

2. firākuñ:-uñ
Gazel 351
Mısra: 3
(Sevgiliden) ayrılık.

Vişālüñ kılmadı bildüm firākuñ da sebātı yok
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşī

firākı günlerin:

1. firākı günlerin:-ler, -i, -n
Gazel 152
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgiliden) ayrı kalınan gün, zaman.

Firākı günlerin eyle rakam evrāk-ı devrāna
Vişālüñ añma kim ey dil anuñla hiç hisābum yok

firākuñ odına:

1. firākuñ odına:-i, -(n)a
Muhammes 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi. II Sevgiliden uzak kalmanın verdiği
acı, keder, sıkıntı.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbülü ağlar müdām
Lālesi bağrın firākuñ odına dāğlar müdām

firākuñ pīşesinde:

1. firākuñ pīşesinde:-(s)i, -(n)de
Gazel 88
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ayrılık mesleği, sanatı.

Ben firākuñ pīşesinde vaşluñuñ ehl-i hevā
Kārgāhında cihānuñ her kişi bir işdedür

firākuñ taşınıñ zahmın:

1. firākuñ taşınıñ zahmın:-i, -n
Gazel 75
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ayrılık taşının yarası. II Ayrılığın verdiği acı,
keder.

Firākuñ taşınıñ zahmın çeker baş
Görür yazusını elbetde her ser

firākuñ zulmeti:

1. firākuñ zulmeti:-i
Gazel 95
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ayrılığın karanlığı. II Sevgiliden ayrı kalmanın
verdiği sıkıntı, keder.

Zülfüne beñzer firākuñ zulmeti bir ebrdür
Kim ser-i 'uşşāka her dem seng-i ḥirmān yağdurur

firāvān:

1. firāvān:
Gazel 6

Mısra: 5
Çok, aşırı, fazla.

Gözlerüm yaşın görüp cular firāvān ağladı
Yandı dāğum gördüğünde lāle-i hāmṛā baña

2. firāvān:

Gazel 95

Mısra: 1

Çok, aşırı, fazla.

Naqd-i eşkin dāğuma çeşmüm firāvān yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsān yağdurur

firāvān ağlasun:

1. firāvān ağlasun:-sun

Gazel 280

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok ağlamak, çok fazla gözyaşı dökmek.

Ķāmet-i ham-geşteme çeşmüm firāvān ağlasun
Küzeler lâzım budur kim yaş dōke dolābda

firāvān nokta dōkdi:

1. firāvān nokta dōkdi:-di

Gazel 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Remil falında nokta dōkülmesi. II Çok fazla
gözyaşı damlası dōkmek, akıtmak.

Levh-i çihremde yaşum dōkdi firāvān nokta
Beni eşkāl-i ġam-ı 'aşkuña remmāl eyler

firāz-ı 'arş-ı a'lādan:

1. firāz-ı 'arş-ı a'lādan:-dan

Gazel 177

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göğün en yüksek katının yüksekliği.

Firāz-ı 'arş-ı a'lādan yücedür tākı 'izzetle
Kemāl-i medh'in eylersem serir-i āsmāndan yig

Firdevs:

1. Firdevs:

Gazel 37

Mısra: 4
Cennet.

Dāne-i hāl-i ruḥuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey māh Ādemden ḥaber

Fire konağına:

1. Fire konağına:-ı, -(n)a

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Avrupa ülkesi.

Bin huzūr-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

firīb-i 'akl u cānumdur:

1. firīb-i 'akl u cānumdur:-(u)m, -dur

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aklı ve gönü çelen, büyüleyen (kimse veya
şey). II Sevgilinin âşıkları mest eden misk kokulu
beni.

Dil-i dīvānemüñ zülfüñ yiridür olsa zenciri
Yüzüñde hāl-i müşğīnüñ firīb-i 'akl u cānumdur

fiten:

1. fitenle:-le

Gazel 84

Mısra: 3

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Şūr u fitenle ḥaṭṭuñ ġavġāya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir āh u vāy u vehdūr

fitil-i ġamla:

1. fitil-i ġamla:-la

Gazel 356

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder fitili.

Yansun fitil-i ġamla dāğum Cenābī her dem
'Aşk ehlinüñ cihānda budur yanar çerāġı

fitne:

1. **fitnesini**:-(*s*), -(*n*)i

Gazel 353

Mısra: 5

Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Baňa çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnesini
Kaddüñe toğrulalum n'itdi belâdan ğayrı

fitne ider:

1. **fitne ider**:-*er*

Gazel 165

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Fitne çıkarmak; insanları birbirine düşürüp aralarını açmak. II Karışıklık, kargaşalık çıkarmak.

Diyâr-ı Rûmda çeşmüñ ider fitne dolup kanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sultân Süleymânuñ

fitne koparur:

1. **fitne koparur**:-(*u*)r

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Fitne çıkarmak; insanları birbirine düşürüp aralarını açmak. II Karışıklık, kargaşalık çıkarmak.

Gözüñ ey meh koparur fitne ruhuñ âl eyler
Korğarın hâl-i siyhâhuñ baňa bir hâl eyler

fitnelerle toldurupdur:

1. **fitnelerle toldurupdur**:-*up, -dur*

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fitne çıkarmak; insanları birbirine düşürüp aralarını açmak. II Karışıklık, kargaşalık çıkarmak.

Fitnelerle toldurupdur 'âlemi fettân gözüñ
Günde yüz biñ cevriñi 'uşşâka takşîr eylemez

fitneye virüpdür:

1. **fitneye virüpdür**:-*üp, -dür*

Gazel 318

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karışıklık içinde bırakmak.

Şalaldan şür u ğavgâya Karaman semtini zülfüñ
Virüpdür fitneye hâlüñ diyâr-ı mülk-i 'Osmâni

fursat:

1. **furşatum**:-(*u*)m

Gazel 214

Mısra: 1

Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman.

İtmege şerh-i derünüm yâra yokdur furşatum
Rast bildüm anı kim başumda yokdur devletüm

2. **furşat:**

Gazel 219

Mısra: 6

Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman.

Cân câna vâşıl olsun ten habâbın ref' idüp
Vuşlata furşat durur kılsun şitâb eglenmesün

furşat bul:

1. **furşat balsa**:-*sa*

Gazel 310

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Uygun, elverişli zaman bulmak.

Derd-i derünü söyler balsa Cenâbî furşat
Bu şî'r-i pür-niyâzuñ ol şâh-ı dil-nevâza

2. **furşat balsañ**:-*sa, -ñ*

Gazel 274

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Uygun, elverişli zaman bulmak.

Dest-i ğam-ı cihândan balsañ Cenâbî furşat
Pây-ı serîr-i şâha bir bir şikâyet eyle

3. **furşat bulup**:-*up*

Gazel 201

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Uygun, elverişli zaman bulmak.

Gisûları ğamında aĥvâl-i pür-melâlüm
Furşat bulup Cenâbî yâra kinâyet itsem

fursat el virse:

1. **fuşat el virse:-se**

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Eline fırsat geçmek, imkân olmak.

Hançer-i hün-rîz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol gamze-i mekkârın öp

fülk-i cânı:

1. **fülk-i cânı:-ı**

Müfret 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül sandalı. II Âşığın gönlü.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

fülk-i cismüm:

1. **fülk-i cismüm:-(ü)m**

Gazel 302

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ten, beden kayığı. II Âşığın bedeni.

Baħr-ı eşkümde dem-â-dem fülk-i cismüm sürmege
Her nefes âh-ı derünüm rûzgâr itmek nice

fülk-i tendür:

1. **fülk-i tendür:-dür**

Gazel 237

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ten, beden kayığı.

Fülk-i tendür seyr ider gird-âb-ı gamda her kaçan
Baħr-ı miñnet olsa peydâ dâde-i nem-nâkden

fûls-i âhmer:

1. **fûls-i âhmer:**

Gazel 323

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kırmızı para; bakır para.

Nice biñ şarrâf-ı gam gördi geçürdi eşkümün
Fûls-i âhmer yirine 'add itmedi dînârını

fünûn:

1. **fünûnum:-(u)m**

Gazel 71

Mısra: 10

Bilgi, ustalık, maharet.

Cenâbî pîşe-i 'aşkuñ n'ola üstâdı olursam
O kâr-ı zer -niğâr içre niçe dürlü fünûnum var

fürkat:

1. **fürkat:**

Gazel 9

Mısra: 1

Ayrılık.

Çıldı fürkat ben garîbi âh cânândan cüdâ
Cism-i bî-rûhum ki çaldum hasretâ cândan cüdâ

2. **fürkatüñden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 34

Mısra: 13

(Sevgiliden) ayrılık.

Cenâbî fürkatüñden çıldı feryâd
Vişâlüñden o bir nâ-kâma beñzer

3. **fürkatüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 38

Mısra: 14

(Sevgiliden) ayrılık.

İrmedüm diyü Cenâbî hâk-pây-i dil-bere
Fürkatüñde bu elemle hâtırım meksürdur

4. **fürkatüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 78

Mısra: 13

(Sevgiliden) ayrılık.

Cenâbî gam çekerci fürkatüñde
Der-eyyâm-ı vişâlet geşt mesrür

5. **fürkatüñ:-(ü)ñ**

Gazel 150

Mısra: 10

(Sevgiliden) ayrılık.

Vaşluñ idrāk eyledüm 'ömrüm gibidür muḥṭasar
Fürkatüñ ṭül-ı emeldür ḥaddi yoḡ pâyânı yoḡ

6. **fürkatüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 169

Mısra: 1

(*Sevgiliden*) ayrılık.

Saña meyli olanı pā-māl kıldı fürkatüñ
Ehl-i 'aşk olan gedaña zehr içürür ḥasretüñ

7. **fürkatüñde**:-(*ü*)ñ, -de

Gazel 188

Mısra: 20

(*Sevgiliden*) ayrılık.

Ḥasret-i rüyuñla cānā ebrveş giryān olup
Fürkatüñde jāleden yaşlar döker her an gül

8. **fürkatüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 264

Mısra: 9

(*Sevgiliden*) ayrılık.

Gāh vaşluñ egledi ben 'āşığı geh fürkatüñ
Devletüñde sürlür devrān devrān üstine

9. **fürkat**:

Gazel 279

Mısra: 2

(*Sevgiliden*) ayrılık.

Vaşl-ı niğäre irdük ḥurremlerüz cihānda
Pâyāna yetdi fürkat bī-ğamlaruz cihānda

10. **fürkatüñde**:-(*ü*)ñ, -de

Gazel 323

Mısra: 13

(*Sevgiliden*) ayrılık.

Fürkatüñde nāḥun-ı ḥasret ile yırtup dem-be-dem
Kana boyarsa Cenābī ṭañ mıdur ruḥ-sārını

11. **fürkatüñde**:-(*ü*)ñ, -de

Gazel 329

Mısra: 5

(*Sevgiliden*) ayrılık.

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velī
Dürr dişüñ yādı için aḡan durur şeh-dānesi

12. **fürkatinde**:-*i*, -(*n*)de

Gazel 346

Mısra: 9

(*Sevgiliden*) ayrılık.

Gördi Leylī fürkatinde Ḳays-ı bī-cān deprenür
Ḳabrinüñ seylāb irüp virdi o dem büñyādını

fürkat kapısı:

1. **fürkat kapısı**:-(*s*)ı

Gazel 345

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Ayrılık kapısı.

'İşret-ābād-ı vişāli n'eyesün 'āşık-ı kerb
Çünkü her-sü açılıpdur aña fürkat kapısı

fürkat-i derdüñ:

1. **fürkat-i derdüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 346

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
(Sevgiliden) ayrı kalmanın verdiği keder, üzüntü.

Fürkat-i derdüñ baña ey meh 'azāb-ı cān gelür
Sevse kişi ṭañ mıdur cānı gibi hem-zādını

fürkat-i la'l-i lebüñde:

1. **fürkat-i la'l-i lebüñde**:-(*ü*)ñ, -de

Gazel 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) kırmızı dudağının ayrılığı.

Fürkat-i la'l-i lebüñde gülşene kılsam nazar
Çeşmüme ey serv-ḡad her ḡonca bir peykān olur

fürkatüñ ālāmını:

1. **fürkatüñ ālāmını**: -*i*, (*n*)ı

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(Sevgiliden) ayrı kalmanın elemeleri, acıları.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijâd
Süziş-i nâr-ı cahîmi çün 'azâbîler bilür

2. **fürkatüñ âlâmını: -i, -(n)ı**

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden) ayrı kalmanın elemeleri, acıları.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijâd
Süziş-i nâr-ı cahîmi bu 'azâbîler bilür

fürkatüñ bezminde:

1. **fürkatüñ bezminde:-i, (n)de**

Gazel 229

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılık meclisi.

Fürkatüñ bezminde ben hünîn-ciger mahrûm olam
Câm-ı vaşluñ neş'esiyle ğayrı şâd olmağ neden

fütâde:

1. **fütâde:**

Gazel 196

Mısra: 2

Düşkün, biçare, zavallı (âşık).

Şol zamân kim başına gün toğmaduğ bir cân idüm
Şol zamân kim ben fütâde säyveş bî-cân idüm

G

ğabğab-ı dil-âvîz:

1. **ğabğab-ı dil-âvîz:**

Gazel 84

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gönlü cezbeden çene çukuru.

Ol ğabğab-ı dil-âvîz Hızr-ı haţuñla cânâ
Âb-ı hayâta mâlik bir zûlmet içre çehdür

ğabğab-ı sîminüñi:

1. **ğabğab-ı sîminüñi:-(ü)ñi, -i**

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gümüş renkli (beyaz) çenesi.

Sihr ile ey cân çeşmüñ göñlümüñ Hârûtına
Ğabğab-ı sîminüñi bir çâh-ı Bâbil 'arz ider

ğâfil:

1. **ğâfil:**

Gazel 266

Mısra: 8

Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan,
gaflet içinde bulunan (kimse).

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şaşın 'âkil iseñ ğâfil içinde

ğâfil olma:

1. **ğâfil olma:-ma**

Gazel 269

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.

'Ukde-i zülf-i girih-ğîrin görüp eyle hâzer
Ruğlarından olma ğâfil kim turur âl üstine

2. **ğâfil olma:-ma**

Tahmis 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gafil avlanmak, zor duruma düşürülmek.

Gamzeñ olduğça yilersüñ yetemezsin ey dil
Ğâfil olma ki perî şîvelü âhûdur bu

ğâh:

1. **ğâh:**

Gazel 24

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh şarâb-ı la'lüñ içüp mest olur cânâ göñül
Ğâh hâlülñ habbesini ekl idüp hayrân olur

2. **ğâh:**

Gazel 75

Mısra: 4

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Ḥakāretle nazar şalma baña kim
Yürür şekl-i gedāda gāh server

3. gāh:

Gazel 103

Mısra: 2

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

İki gevher-bār-ı cūdur dīde-i ḥūn-bārlar
Gāh mercān akıdurlar geh dūr-i şehvārlar

4. gāh:

Gazel 168

Mısra: 5

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Gāh nāz u gāh 'işve gāh şīve geh 'itāb
Niçe bir ey bī-vefā cevruñ çeke bu cān senüñ

5. gāh:

Gazel 168

Mısra: 5

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Gāh nāz u gāh 'işve gāh şīve geh 'itāb
Niçe bir ey bī-vefā cevruñ çeke bu cān senüñ

6. gāh:

Gazel 168

Mısra: 5

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Gāh nāz u gāh 'işve gāh şīve geh 'itāb
Niçe bir ey bī-vefā cevruñ çeke bu cān senüñ

7. gāh:

Gazel 205

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Cilvegāh-ı ḥüsnüñ içre düşse başum gevşifat
Gāh süm-i esb-i nāzuñ gāh çevgānuñ öpem

8. gāh:

Gazel 205

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Cilvegāh-ı ḥüsnüñ içre düşse başum gevşifat
Gāh süm-i esb-i nāzuñ gāh çevgānuñ öpem

9. gāh:-la

Gazel 218

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Mevc-i pūr-āşūbla tūfāna virdüm 'ālemi
Gāh baḥram geh nehengī gāh anda māhiyem

10. gāh:

Gazel 218

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Mevc-i pūr-āşūbla tūfāna virdüm 'ālemi
Gāh baḥram geh nehengī gāh anda māhiyem

11. gāh:

Gazel 218

Mısra: 14

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Ben Cenābī rüz u şeb bu çeşm-i encüm-bār-ıla
Gāh çarḥ-ı ḥayretem geh āfitāb u māhiyam

12. gāh:

Gazel 228

Mısra: 8

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Ben ne vādī sākini şürīdeyin fehm itmedüm
Gāh ḥākī geh hevāyī geh 'itāb-ālūdeyin

13. gāh:

Gazel 264

Mısra: 9

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Gāh vaşluñ egledi ben 'āşıkı geh fürkatüñ
Devletüñde sürilür devrān devrān üstine

14. gāh:

Gazel 299

Mısra: 7

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Geh cevr-i firākuñ çekerin gāh vişālūñ
Kim öldi göñül luţf-ıla ihsān arasında

15. gāh:

Gazel 336

Mısra: 8

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Qıyāmet kıddüñe k'ey kim yaraşur
Geh aţlas gāh dibā-yı Firengi

16. gāh:

Gazel 366

Mısra: 1

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Gāh öpsem ayağuş ey serv-i kıdd dāmen gibi
Geh şarılısam kıamet-i bālāna pirāhen gibi

gāh gehī:

1. gāh gehī:

Gazel 272

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bazen, ara sıra.

Āşināñi güzelüm gāh gehī yād eyle
Demi geldi dil-i maḥzūni begüm şād eyle

gāh olur kim:

1. gāh olur kim:

Gazel 314

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bazen, kimi zaman olur ki.

N'ola yaşum içre çeşmüm çutsa şāhum rāhuñi
Gāh olur kim ḥār ü ḥas yollar keser seylāb-ıla

gāh u bī-geh:

1. gāh u bī-geh:

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vakitli vakitsiz.

Gāh u bī-geh her güzel kim 'āşıkın yād eylemez
Bir şeh-i 'ālem dūrür kim kıllara dād eylemez

gāhī:

1. gāhī:

Gazel 195

Mısra: 1

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Gehi mest-i belā gāhī reh-i ğamda türāb oldum
Beni ma'mūr ider kimse bulunmazsa ḥarāb oldum

2. gāhī:

Gazel 200

Mısra: 11

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Geh mescidem gāhī künişt geh düzaḥam gāhī
behişt
Yeksān degül her bir sirişt Allāhiyem Allāhiyem

3. gāhī:

Gazel 200

Mısra: 11

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Geh mescidem gāhī künişt geh düzaḥam gāhī
behişt
Yeksān degül her bir sirişt Allāhiyem Allāhiyem

4. gāhī:

Gazel 205

Mısra: 4

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Ṭolamağ virse el cāmeñ mişāli kıametüñ
Yüz sürem dāmānuña gāhī giriḇānuñ öpem

5. **gāhī:**

Gazel 218

Mısra: 4

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Mezra'-ı tohm-ı cefâyam dâne dâne eşkle
Çihre-i zerdümle gāhī hırmınen-i ğamgāhıyam

6. **gāhī:**

Gazel 234

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Çihresi 'aşıkla ruñ berg-i hazân olur veli
Reng-i gül bağlarsa gāhī yiridür hūn-âbdan

7. **gāhī:**

Gazel 270

Mısra: 3

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Dehşet alur ğam beyâbânında gāhī 'aqlımı
Olıcağ gurbetde kişi üşer evhâm üstine

ġalat idüp:

1. **ġalaṭ idüp:-üp**

Gazel 330

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hata etmek, yanlışlık yapmak.

Hakikat bir imiş bildüm bugün ma'sûk-ıla 'aşık
ġalaṭ idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

ġālib olsak:

1. **ġālib olsak:-sa, -k**

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yenmek, üstün gelmek.

ġālib olsak bu hünerle n'ola ger Cemşide biz
Kārgāh-ı 'ālem içre 'aşkdur icādumuz

ġālibā:

1. **ġālibā:**

Gazel 354

Mısra: 7

Sanki, ihtimal ki.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ ġālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem ħalmadı

ġaltān:

1. **ġaltān:**

Gazel 119

Mısra: 5

İnci. II Hakikat.

Dergeh-i pīr-i muġānda gevşifat ġaltān için
'Ārī gelmiş cismden şāhā hemīn baş olmuşuz

ġaltān idüp:

1. **ġaltān idüp:-üp**

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yuvarlanmak.

Yārüñ ey ser ġuy-şifat ħāk-i reh-i meydānın öp
Sū-be-sū ġaltān idüp her küşede çevġanın öp

ġam:

1. **ġamuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 18

Mısra: 7

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ža'fum görüp ġamuñda döndüñ ħayāle dime
Bir nā-tüvānı kılma pīl-i demāna nisbet

2. **ġamdan:-dan**

Gazel 30

Mısra: 9

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Āsüde-i dehr oldı Cenābī gibi ġamdan
Her kim ki şehā sāye-i luṭfuñ kenef eyler

3. **ġamdan:-dan**

Gazel 37

Mısra: 1

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ben beni nā-şād buldum yoğ iken ġamdan ħaber
'Ālem-i kübrā idüm bilmezken 'ālemden ħaber

4. **ġamuñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 49

Mısra: 2

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Derd ü belâlaruñ baña evvel güreştedür
Zirâ ġamuñla ħâk-i vücûdum siriştedür

5. **ġamla:-la**

Gazel 52

Mısra: 8

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Keff-i yedümde ħâşıl bād-ı nedâmet oldı
Dil ħırmeninde dâyim çihrem bu ġamla kehdür

6. **ġam:**

Gazel 62

Mısra: 5

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Tirüñle ten-i zârumı pür-raĥne görüp ġam
Didi ki belâ murġına bir ħüb kaşesdür

7. **ġamuñ:-(u)ñ**

Gazel 68

Mısra: 9

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Tâbiş-i ħürşid-i ġamdan ey Cenâbî yok ġamuñ
Sâye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdânuñ mı var

8. **ġam:**

Gazel 70

Mısra: 7

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Yabâna tarĥ idüp ey ġam sirişküm şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ daĥı ħisâbı var

9. **ġamında:-ı, -(n)da**

Gazel 77

Mısra: 5

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Açma zülfini ġamında ħâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem kıpar

10. **ġamuñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 78

Mısra: 3

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ėamuñla vardı 'âlemler ħarâba
Ne mâned der-cihân yek-cây-ı ma'mûr

11. **ġamdan:-dan**

Gazel 89

Mısra: 9

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ėamdan özge hâlüme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sirdâşum midür

12. **ġam:**

Gazel 90

Mısra: 2

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey ġam gel beri ben bülbül-i şeydâyı gör

13. **ġamuñ:-(u)ñ**

Gazel 92

Mısra: 11

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Mey yirine ħûn-ı dil şatar ġamuñ evbâşına
Yaraşur dirsem Cenâbî çeşmüme mey-ĥâneler

14. **ġamuñ:-(u)ñ**

Gazel 96

Mısra: 4

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Şadâ-yı sine-süz-ı erġanünü istimâ' itmez
Şu kim deyr-i maĥabbetde ġamuñ şadını ġuş eyler

15. **ġamdan:-dan**

Gazel 109

Mısra: 2

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Sâkin-i küy-ı belâ ħalk ile bâzâr istemez
Ėamdan özge kendüye bir mûnis-i yâr istemez

16. **ġam:**

Gazel 130

Mısra: 8

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir ġam mı var cihânda bu ġaste câna gelmez

17. **ġamuñ:-(u)ñ**

Gazel 134

Mısra: 3

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

ġamuñ ġançer şunup her dem ten-i zârûm fiġâr
eyler
Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allâhdan qorqmaz

18. **ġamuñ:-(u)ñ**

Gazel 134

Mısra: 10

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Zenaġdânuñ kuyısında görüp beste Cenâbîyi
ġamuñ taş atdı üstine esîr-i çâhdan qorqmaz

19. **ġamdân:-dan**

Gazel 136

Mısra: 1

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Olmadı âzâd ġamdân ġâţır-ı nâ-şâdumuz
Bir şeh-i 'âdil qanı kim andan ala dâdumuz

20. **ġamuñ:-(u)ñ**

Gazel 143

Mısra: 7

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Mihrüñ aġyâruñ görür ey mâh-çihre ben ġamuñ
Çekmege sen âfetüñ cevrin baña yazu imiş

21. **ġamuñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 156

Mısra: 8

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Derdüñ kabûl idelden atdum ferâġ-ı küllî
Şanma ġamuñla cânâ terk-i cihân ider yok

22. **ġamdur:-dur**

Gazel 164

Mısra: 9

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Cenâbî ġâţırın ġamdur iden ġurd
Şikest olur irişse şîşeye seng

23. **ġamuñ:-(u)ñ**

Gazel 167

Mısra: 4

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Yûsuf-ı Mısr-ı 'azîz misin bu çeşmüm Nîline
Câna tartarlar ġamuñ göñlümi zindânuñ senüñ

24. **ġamuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 201

Mısra: 3

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Güş-ı kabûle çekseñ takrîrümü ġamuñda
Dürler döküp gözümünden derdüm rivâyet itsem

25. **ġamuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 207

Mısra: 1

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

ġûn-ı dil dökdi ġamuñda çeşm-i pür-ġûnum benüm
Gülmedi hecrüñ deminde cân-ı maġzuñum benüm

26. **ġam:**

Gazel 211

Mısra: 5

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle ġam iġrâmını
Ka'be-i küyuñ tavâfın itmedür çün niyetüm

27. **ġamuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 215

Mısra: 8

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Akıtsun Dicle vü Şaţtı kenârında gözüm her dem
ġamuñda cism-i vîrânüm benüm Bağdâdmış
bildüm

28. **ġamuñdan**:-(*u*)ñ, -*dan*
Gazel 216
Mısra: 1
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

ġamuñdan künc-i dilde var süzum
Yanardı baña bilse nâr süzum

29. **ġamuñla**:-(*u*)ñ, -*la*
Gazel 223
Mısra: 2
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Çihreñe şalsun nazar şem'-i şeb-i târ isteyen
Ăşinâ olsun ġamuñla yirini nâr isteyen

30. **ġamda**:-*da*
Gazel 225
Mısra: 2
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Göñül peymâne-i derdüñ çeküp mest-i ħarâb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda ġamda türâb olsun

31. **ġam**:
Gazel 233
Mısra: 1
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Dür idelden ġam beni la'lüñ gibi mey-ġāneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymāneden

32. **ġamuñ**:-(*u*)ñ
Gazel 243
Mısra: 2
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Tenüm deryāya ġark itsem geçüp başum
hevāsından
ġamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
saġķāsından

33. **ġama**:-*a*
Gazel 257
Mısra: 5
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Naġd-i sükün ü şabrı virüp ey göñül ġama
Sevdā-yı zülf-i yār-ıla bir bī-ķarārsın

34. **ġamuñ**:-(*u*)ñ
Gazel 272
Mısra: 4
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Şeh-i iķlīm-i melāġat seni dirler sensin
Ķoma 'āşıķlara zulm ide ġamuñ dād eyle

35. **ġamuñdan**:-(*u*)ñ, -*dan*
Gazel 277
Mısra: 2
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Düşüp yansam 'aceb mi nâr-ı derde
ġamuñdan âteşüm vardur cigerde

36. **ġamuñda**:-(*u*)ñ, -*da*
Gazel 279
Mısra: 7
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Zâl-ı sipihre hergiz baş egmeyüp ġamuñda
Alduķ diyâr-ı derdüñ Rüstem'lerüz cihānda

37. **ġamuñ**:-(*u*)ñ
Gazel 281
Mısra: 5
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

ġamuñ yārān bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül ġün-ābesin saķlar gözüm her dem ķapağında

38. **ġam**:
Gazel 284
Mısra: 10
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Gözlerüm enhāra döndi ağlamakdan Ĥarfiyā
Yüzümüñ rengini ġöd döndürdi ġam nılüfere

39. **ġamdan**:-*dan*
Gazel 292
Mısra: 2
Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ne āl itdüñ baña ey çeşmi ala
Ki ġamdan cism-i za'fum döndi nāle

40. ğamuñ:-(u)ñ

Gazel 299

Mısra: 6

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Mesken olalı derdüñe şad-pāre dilüm āh
Yir eyledi ey mäh ğamuñ cān arasında

41. ğamuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 318

Mısra: 1

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Şafak-gün kana ğark idem ğamuñda çeşm-i giryāni
Eger çarḥ-ı cefā üzre görem sen mäh-i tābāni

42. ğamuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 318

Mısra: 6

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ķabā-yı cevri-i ğam-naqşuñ giyelden bu ten-i ḥāküm
Ķeküp çāk itmişüm şāhum ğamuñda ben girībāni

43. ğamuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 329

Mısra: 3

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Sen hümādan ayru oldı dil ğamuñla nekbeti
Āşiyān-ı büm-ı ḥasretle ṭoludur ḥānesi

44. ğamuñ:-(u)ñ

Gazel 335

Mısra: 8

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Ķamuñ ey mäh-i felek eyledi pā-māl beni

45. ğam:

Gazel 337

Mısra: 9

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ķande olsam ey Cenābī ğam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

46. ğam:

Gazel 338

Mısra: 12

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

'Ayš u rāḥat her kesüñ dāmānını ṭutduḳda āh
Arada sen geldüñ ey ğam iḥtiyār itdüñ beni

47. ğam:

Gazel 345

Mısra: 13

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ḥāne-i 'ayş u neşāṭuñ ğam yıḳup büñiyādını
Ey Cenābī üstime açıldı miḥnet ḳapusu

48. ğamdan:-dan

Gazel 354

Mısra: 1

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Ķamdan özge kimseye bir yār-ı hem-dem ḳalmadı
Miḥnet ü derd ü belādan ğayrı maḥrem ḳalmadı

49. ğam:

Gazel 361

Mısra: 1

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Çihremi zerd eyledüñ ğam birle cānā zer gibi
Bu ḳatı göñlüñ senüñ ey sım-ten mermer gibi

50. ğamuñ:-(u)ñ

Gazel 368

Mısra: 8

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Gözümün yaşı gibi yirlere çalup dün ü gün
Ķamuñ ey mäh-i felek eyledi pā-māl beni

51. ğam:

Gazel 371

Mısra: 2

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Seyle viren mülk-i cismüm dīde-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nā-murādı ğam gibi

52. ğam:

Muhammes 2

Mısra: 27

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Her nice kışsa eylese ğam kulağın bekit
Ya'nî bu dehr-i şūma şağın olma mültefit

53. ğamuñ:-(u)ñ

Tahmis 2

Mısra: 23

Tasa, kaygı, keder; dert, gussa.

Gitdi cānum yirine geldi ğamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur ħüsni 'amel

ğam belâsın:

1. ğam belâsın:-(s)ı, -n

Gazel 283

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Aşk) kederinin belası, derdi.

Ğam belâsın Kays-ı 'aşığ çekmedin endāmına
İrmedin dest-i kâzâdan seng-i miñnet cāmına

ğam beyâbâni:

1. ğam beyâbâni:-ı

Gazel 350

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder çölü. II Aşkın gamı, kederi.

Ğam beyâbâni içinde nice Mecnûn olmayam
Ey Cenâbi bir ruḫı Leylâya virdüm gönümü

2. ğam beyâbânında:-ı, -(n)da

Gazel 270

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder çölü. II Kişiyे gam, keder veren yer. II Gurbet.

Deḫşet alur ğam beyâbânında gâhî 'aqlımı
Olıcağ gurbetde kişi üşer evhâm üstine

ğam çek:

1. ğam çekirdi:-er, -di

Gazel 78

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Tasalanmak, kaygılanmak, üzölmek.

Cenâbî ğam çekirdi fûrkatüñde
Der-eyyâm-ı vişâlet geşt mesrür

2. ğam çekmesün:-me, -sün

Tahmis 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

Tasalanmak, kaygılanmak, üzölmek.

Göñlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür ğam çekmesün şayd itmege

ğam cevruñ alsa:

1. ğam cevruñ alsa:-sa

Muhammes 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Dertten, kederden kurtarmak; bir kimsenin sıkıntısını gidermek.

Ğam cevruñ alsa gönül ħurrem ol yürü
Mest-i şarâb-ı şevket iseñ bî-ğam ol yürü

ğam degül:

1. ğam degül:

Gazel 45

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dert değıl, zararı yok.

Baňa ol gül ey Cenâbî ğam degül açılmasa
Gülşen-i ħüsni ü bahâda gonca-i nev-restedür

2. ğam degül:

Gazel 118

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert değıl, zararı yok.

Ğam degül olmazsa ey dil ol şanem ağıyarsuz
Bâğ-ı 'âlemdür bulunmaz bunda bir gül ħârsuz

3. ğam degül:

Gazel 193

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Dert değil, zararı yok.

Ġam degül düşsem Cenābī şem'-i rüy-ı dil-bere
Yanmağa pervâneves ben nār-ı sūzān isterem

4. **ġam degül:**
Gazel 271
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dert değil, zararı yok.

Ġam degül ol bī-vefā seng ursa ben dīvāneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnūn üstine

5. **ġam degül:**
Gazel 85
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dert değil, zararı yok.

Baňa ol gül ey Cenābī ġam degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahāda ġonca-i nev-restedür

6. **ġam degül:**
Gazel 124
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Dert değil, zararı yok.

Kat' iderse başumuz şemşir-i hecrūñ ġam degül
Biz dil-āver meşrebüz bī-bāke çıkdı adumuz

7. **ġam degül:**
Gazel 162
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dert değil, zararı yok.

Ġam degül aġyār-ıla olsa Cenābī hem-nişin
Hārzār-ı ġamda olur çün nevāsı bülbülün

8. **ġam degül:**
Gazel 236
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dert değil, zararı yok.

Ġam degül zāhid dilinde olmasa ger mihr-i dōst
Şāh bitmez ey Cenābī menzil-i nā-pākden

9. **ġam degüldür:-dür**
Gazel 110
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Zararı yok, önemi yok. II Aldırma!

Āsitānuñ hākini çeşmine 'ābid çekmese
Ġam degüldür sevdiğüm kühli daħı kūr istemez

ġam esāsın urmamışdı:

1. **ġam esāsın urmamışdı:-ma, -mış, -dı**
Gazel 283
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gam, keder temelini atmak. II Aşkın gamına,
kederine salmak.

Tāk-ı ebrūnuñ hayāli birle kaddüm ġam idi
Ġam esāsın urmamışdı çarħ 'āşık tāmına

ġam esīri nā-tūvān:

1. **ġam esīri nā-tūvān:**
Gazel 343
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gamın, kederin esiri olan güçsüz, zayıf kimse. II
Aşk derdiyle perişan olmuş âşık.

Āh kim bir ġam esīri nā-tūvān itdüñ beni
Varımı yağmalayup bī-hānümān itdüñ beni

ġam halkasından geçmege:

1. **ġam halkasından geçmege:-mege**
Gazel 170
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gam, keder halkasından geçmek. II Feleġin
çemberinden geçmek.

Dāyimā hengāme-i hüsnüñde zülf-i kec-revün
Geçmege ġam halkasından çenberidür 'āşıkun

ġam hırmeni:

1. **ġam hırmenidür:-i, -dür**
Gazel 266
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gam, keder harmanı. II Âşığın gamlı, kederli
sinesi.

Ġam hırmenidür sîne başak dâne-i eşküm
'Âşık olalı iki elüm hâşıl içinde

2. **ġam hırmeninde:-i,-(n)de**

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder harmanı.

Bilmişem ġam hırmeninde cism-i zerdüm n'eydügin
Yile varmış bād-ı āh-ı sîneden bir kâh imiş

ġam merdümi:

1. **ġam merdümi:-i**

Gazel 293

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder insanı.

Gördiğünce üstüme her dem yaqalar çäk ider
'Âşık olup ey şanem ġam merdümi dîdâruma

ġam muṭribi:

1. **ġam muṭribi:-i**

Gazel 72

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder çalgıcısı.

Sînemüñ kânûnına el ursa ger ġam muṭribi
Dest-i cevrüñden ide bezm-i belâda nâleler

2. **ġam muṭribi: -i**

Gazel 308

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder çalgıcısı.

Rakşa girsüñ nâleler her dem semâ'-ı sâzuma
Perde-âheng eylesün ġam muṭribi âvâzuma

ġam resmini:

1. **ġam resmini:-i,-(n)i**

Gazel 358

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gam, keder görüntüsü. II Gamın, kederin nasıl
bir his olduğu.*

Her ne nakşı isteseñ eyle temâşâ 'aışdan
Câmumuzda bulmazsın isteme ġam resmini

ġam şebinde:

1. **ġam şebinde:-i,-(n)de**

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder akşamı.

Ġam şebinde şubha dek işüm gücüm efgândur
Ĥak güvâhum şanma cânâ didiğüm yalandur

ġam sipâhın:

1. **ġam sipâhın:-i,-n**

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, dert askeri.

Eyledüñ ey sîne yir yir taze dâğuñ âşikâr
Toylamağa ġam sipâhın bir iki nânuñ mı var

ġam sipihri:

1. **ġam sipihri:-i**

Gazel 361

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder göğü, feleği.

Ġam sipihri cismüm üzre penbe-i dâğum kamer
Eşkümüñ her kaçresi oldı aña âḥter gibi

ġam tekyesinde:

1. **ġam tekyesinde: -(s)i,-(n)de**

Gazel 202

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Keder, üzüntü dergâhı.

Ey Cenâbî çäk idüp ġam tekyesinde ḥil'atum
Ten libâsında dili büryân [u] 'uryân eylesem

ġam u renc ü 'anâ:

1. **ġam u renc ü 'anâ:**

Gazel 292

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bela, sıkıntı, eziyet, dert.

Ṭarīḳ-i 'aşka 'azm iden kişiye
Ġam u renc ü 'anā oldı nevāle

ġam yimezüz:

1. **ġam yimezüz: -(ü)z**

Gazel 119

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Tasalanmak, üzölmek, kaygılanmak,
kederlenmek.*

Yidük içdük varımız ġam yimezüz yokluġa hem
Bu ġarābe dünyede ġöş rind ü kallāş olmuşuz

ġam zemīni bāġıdur:

1. **ġam zemīni bāġıdur:-dur**

Gazel 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gam, keder yerinin bahçesi. II Âşığın yaralarla
dolu sinesi.*

Şorsañ ey dil 'aynımı deşt-i belā ırmaġıdur
Lāleveş dāġıyla sīnem ġam zemīni bāġıdur

ġama sultān oldum:

1. **ġama sultān oldum:-du, -m**

Gazel 197

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gama, kedere padişah olmak. II Çok fazla
keder, sıkıntı çeken âşık olmak.*

Şevketüm ŧablı çalınsın ki benümdür nevbet
Gitdi Mecnün-i belā-keş ġama sultān oldum

ġamet:

1. **ġamet:**

Gazel 78

Mısra: 10

Senin gamın.

Ġam-ı 'aşkuñladur zevk-ı derünüm
Ġamet yā Rab me-bādā ez- dilem dūr

ġam-ġīn:

1. **ġam-ġīni:-i**

Gazel 4

Mısra: 4

Kederli, tasalı, hüzünlü (âşık).

Ķılmaya vaşl ile 'âşık-ı nā-kāmı ferah
Ben gibi hecri elinden niçe ġam-ġīni ola

ġamġīn olur:

1. **ġamġīn olur:-(u)r**

Muhammes 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli, hüzünlü olmak.

Bülbülā eyle terennüm verd-i ġandān vaktidür
Evde dil ġamġīn olur seyr-i ġülistān vaktidür

ġam-ġüsār:

1. **ġam-ġüsār:-ı**

Gazel 122

Mısra: 4

Dert ortaġı, gam ve kederi def eden (şey).

Sāġin-i künc-i belāyuz añlasun miġnet bizi
Derde mu'tād olmuşuz biz ġam-ġüsārı n'eylerdüz

ġam-ġāne:

1. **ġam-ġānedür:-dür**

Gazel 44

Mısra: 6

Gam, keder evi. II Dünya.

Resm-i şādī istesem naġş-ı belāsın gösterür
Bu denī dünyāyı bildüm kim baña ġam-ġānedür

2. **ġam-ġāneye:-(y)e**

Gazel 304

Mısra: 2

Gam, keder evi. II Gönül.

Nāra yanmaġ resmini ta'līm iden pervāneye
Yaġdı mihrüñ şem'ini göñlüm gibi ġam-ġāneye

ġam-ı 'aşk:

1. **ġam-ı 'aşkına:-ı, -(n)a**

Gazel 96

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

Kime kaçd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkâruñ ğam-ı 'aşkına dūş eyler

2. ğam-ı 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

Süleymân itdi ben mûrı hükümetde ğam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

3. ğam-ı 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

Diyâr-ı miñnet ile sözüñ olsam n'ola serdârı
Ĝam-ı 'aşkuñ gibi cânâ çü devlet-ğ'âhumuz vardur

4. ğam-ı 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 209

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

Ĝam-ı 'aşkuñda Cenâbî o mehüñ zârılığum
Demi düşdükdde yine âh ile efgâna diyem

5. ğam-ı 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 260

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

'Âr u nâmından Cenâbî himmeti destin çeküp
İhtiyâr itdi ğam-ı 'aşkuñda rüsvâ meşrebin

6. ğam-ı 'aşkuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

Dil ğam-ı 'aşkuñla cânâ şanma kim ferzânedür
Kâkülüñ zencirine vâ-beste bir dīvânedür

7. ğam-ı 'aşkuñladur:-(u)ñ, -la, -dur

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

Ĝam-ı 'aşkuñladur zevk-ı derünüm
Ĝamet yâ Rab me-bâdâ ez- dilem dūr

ĝam-ı 'aşkuñ virüp:

1. ğam-ı 'aşkuñ virüp:-üp

Gazel 305

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın kederini vermek, satmak. II Aşkın verdiği
kederden kurtulmak, kederlenmeyi bırakmak.

Ĝam-ı 'aşkuñ virüp aldum sürürü
Degüşdüm aşşımı lâ-büd ziyâne

ĝamı çekdi:

1. ĝamı çekdi:-di

Gazel 367

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam, keder çekmek.

Dūd-ı âhından giyüp 'âşık libâs-ı mâtemi
Kendi çâra bahtına yâs eyleyüp çekdi ğamı

ĝam-ı ĝisûlaruñ:

1. ĝam-ı ĝisûlaruñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçından dolayı âşığın çektiği dert.

Çeksün ĝam-ı ĝisûlaruñ ey mâh Cenâbî
Başında anuñ bu dağı bir özge hevesdür

ĝam-ı hâl-i 'izâruñla:

1. ğam-ı hâl-i 'izâruñla:-(u)ñ, -la

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) beninden dolayı âşığın çektiği sıkıntı, gam.

Ğam-ı hâl-i 'izâruñla Muhammed haqqı ey dil-ber
Bu göñlüm câmi'inde bir ezân okur Bilâlüm var

ğam-ı hâl-i siyâhuñla:

1. ğam-ı hâl-i siyâhuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah beninden dolayı âşığın çektiği sıkıntı, gam.

La'lünde ğam-ı hâl-i siyâhuñla bu göñlüm
Dökmüş per ile bâlını şekerde megesdür

ğam-ı hecrüñ:

1. ğam-ı hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığının gamı, kederi.

Ķâmetüñ serve müşâbih ğam-ı hecrüñ ne 'aceb
Kâkülüñ resmi hey âfet kadümi dâl eyler

2. ğam-ı hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 305

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığının gamı, kederi.

'Utârid hâme alup kılsa tañrîr
Ğam-ı hecrüñ getürmeye beyâna

ğam-ı hecrüñ eli:

1. ğam-ı hecrüñ eli:-i

Gazel 242

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılığın gam, keder eli.

Döğerse sînemüñ tañlın ğam-ı hecrüñ eli ey meh
Fenâ lebbeyki âvâzi gele ol dem şadâsından

ğam-ı hicrân-ı dil-ber:

1. ğam-ı hicrân-ı dil-ber:

Gazel 184

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin ayrılığının gamı, kederi.

N'eyleyem vuşlat şafâsın ehl-i zevkuñ yâridur
Ey ğam-ı hicrân-ı dil-ber merhabâ sen beri gel

ğam-ı kaddüñile:

1. ğam-ı kaddüñile:-(ü)ñ, -ile

Gazel 80

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) boyunun gamı, kederi.

Elifveş yaramı seyr it ğam-ı kaddüñile sînemde
Mağabbet bâğıyam bitmiş o bir serv-i revânumdur

ğamınuñ tekyesinde:

1. ğamınuñ tekyesinde: -(s)i, -(n)de

Gazel 197

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gamının, kederinin tekkesi.

Cân atup hañçer-i dil-dâra Cenâbî her dem
Tekyesinde ğamınuñ gör beni qurbân oldum

ğammâz:

1. ğammâzdur:-dur

Gazel 87

Mısra: 6

İspiyoncu; birinin sırlarını, davranışlarını,
düşüncelerini gözleyip başkalarına bildiren. II Âşığın
gözyaşları.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhân eyleyem
Keşf iderler sırrımı âhum yaşum ğammâzdur

2. ğammâzı:-i

Gazel 310

Mısra: 8

İspiyoncu; birinin sırlarını, davranışlarını,
düşüncelerini gözleyip başkalarına bildiren. II Âşığın
gönlü.

Esrār-ı 'aşkuñ açmam minnetler itse cāna
Maḥrem ider mi kişi ğammāzı duysa rāza

ġamuñ āsiyābında:

1. **ġamuñ āsiyābında:** -i,-(n)da

Gazel 203

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden gelen) gamın, kederin deġirmeni.

Fikr-i ḥāl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dār ile ben
Döne döne āsiyābında ġamuñ un olmışam

ġamuñ bezminde:

1. **ġamuñ bezminde:** -i,-(n)de

Gazel 165

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gam, keder meclisi.

Ġamuñ bezminde 'uşşāka ḥayālūñ şunmasa nuqlı
Ḥumārın çekmege baş mı devirdi cām-ı şahbānuñ

ġamuñ Bī-sütünında:

1. **ġamuñ Bī-sütünında:** -i, -(n)da

Gazel 119

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, kederin Bīsütun Dağı.

Tişemüz diller virür senge yollar kesmede
Bī-sütünında ġamuñ Ferhāda yoldaş olmuşuz

ġamuñ çekenler:

1. **ġamuñ çekenler:** -en, -ler

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tasalananan, kaygılanan (kimse).

N'ola ġamuñ çekenler sultān-ı dehr olursa
Her āh-ı şu'le-baḥşı başında zer-külehdür

ġamuñ deryāsına taldı:

1. **ġamuñ deryāsına taldı:** -di

Gazel 295

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gam, keder denizine dalmak. II Âşığın aşk
acıyla çok fazla kederlenmesi, üzülmesi.*

Gevher-i eşküm düşelden dür dişüñ sevdāsına
Taldı ġavvās-ı dil-i rüsvā ġamuñ deryāsına

ġamuñ erkāmını:

1. **ġamuñ erkāmını:** -i,-(n)ı

Gazel 326

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gamın, kederin rakamları. II Gamın, kederin
çokluğu.*

Defter-i dilden ḥisābum ey kamer irdi biñe
Dāğ-ı şifr-āsā-y-ıla gördüm ġamuñ erkāmını

ġamuñ ḥārından:

1. **ġamuñ ḥārından:** -i, -(n)dan

Gazel 363

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gamın, kederin dikenini. II Aşk derdinin verdiği
acı.*

Yaqalar çāk ider güller ruḥuñ şevkine gülşende
Göge irgürdi bülbüller ġamuñ ḥārından efgāni

ġamuñ kühında āşiyān tutmuş:

1. **ġamuñ kühında āşiyān tutmuş:** -miş

Gazel 243

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gam, keder dağında yuva yapmak.
II Sevgilinin gamıyla bir olmak, onun verdiği keder
ile yaşamak.*

Ġamuñ kühında Mecnūn'ı görüp ben āşiyān tutmuş
Uçurdum bāl-i himmetle sürüp anı yuvasından

ġamuñ mülkine:

1. **ġamuñ mülkine:** -i, -(n)e

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder ülkesi.

Ġamuñ mülkine şāh oldu dil-i āvāre şād olsun
Yine āhi duḥānından kıra şāldan otağı var

ġamuñ reh-güzārında:

1. ġamuñ reh-güzārında: -ı, -(n)da

Gazel 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gamun, kederin güzergâhı.

Reh-güzārında ġamuñ beñzer tenüm bir hāna kim
Miñnet ü derd ü belādur her zamān mihmān aña

ġamuñ tāsında:

1. ġamuñ tāsında: -(s)ı, -(n)da

Gazel 340

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder tası.

Ėamuñ tāsında aldurdı senüñle naqd-i kevneyni
Cenābī zār-ı derdüñle bu dem ehl-i kumār oldı

ġamz okın:

1. ġamz okın: -(ı)n

Gazel 327

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışı.

Ey Cenābī üstüme ġamz okın atmağ istese
İkide bir baş atar ebrü- yı dil-ber yā gibi

ġam-zār:

1. ġam-zārını: -ı, -(n)ı

Gazel 173

Mısra: 3

Gam yeri, gam, keder çekilen yer.

Eyledüm dil-hānesin zīver çeküp ġam-zārını
Şāh-ı Rūmuñ maqdemine nitekim şehri Nerek?

gamze:

1. ġamzeñ: -ñ

Gazel 17

Mısra: 1

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Virmedin ebrūlaruñ yāyına ġamzeñ dağı şest
Tır-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derūnumda nişest

2. ġamzeñ: -ñ

Gazel 149

Mısra: 7

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Tiğın biler elinde durmaz hemīşe ġamzeñ
Ėanum döker o ġünī andan ‘alāmet ancağ

3. ġamzeñe: -ñ, -e

Gazel 205

Mısra: 10

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Vuşlat el verdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı ‘ayn
Ėamzeñe teslīm cānum çeşm-i fettānuñ öpem

4. gamzeñe: -ñ, -e

Gazel 224

Mısra: 7

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Gamzeñe cānlar virenler düşdiler ġançerlere
Asdı dār-ı zülfüñe kendüyi ber-dār isteyen

5. ġamzeñ: -ñ

Gazel 227

Mısra: 8

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Leblerüñ cāmın şunup kıldı ġarāmī kādıyı
Şaġneyi ser-mest idüp ġamzeñ durur tağrır iden

6. ġamzesi: -(s)ı

Gazel 311

Mısra: 5

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ėamzesi nāvek şunar ebrüsü çekse yāyını
Ben nice dil virmeyin ol dīde ile ol kaşa

7. ġamzeler: -ler

Gazel 312

Mısra: 4

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Her müjeñ tiğın çeküp ġanum dilerler dökmege
Ėamzeler etrāfum almış ġançer-i ser-tiz ile

8. **gamzeñ:-ñ**

Tahmis 2

Mısra: 15

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Gamzeñ oldukça yilersüñ yetemezsin ey dil
Gâfil olma ki perî şîvelü âhûdur bu

ğamze okı:

1. **ğamze okın:-ı, -n**

Gazel 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi delici ve yaralayıcı yan bakışı.

Kaıtlüme ğamze okın almış Cenâbî yâr ele
Kaşları yâsî ğamında olayın kurbân aña

2. **ğamze okın: ı, -n**

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi delici ve yaralayıcı yan bakışı.

Gözlerüñ tırmaz atar ğamze okın cân u dile
Kan bıçaq şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

3. **ğamze okın:-ı, -n**

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi delici, yaralayıcı yan bakışı.

Atan ğamze okın cânâ siyeh çeşmüñ şadağıdur
Kemân-ebrûlaruñ haqqı o kâfir kara yağıdur

ğam-zede olsun:

1. **ğam-zede olsun:-sun**

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert ortağı olmak.

Lebüñden cür'a şun sâkî bize ol ğam-zede olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çâre bugün peymânedür diler

ğamze-i cânân:

1. **ğamze-i cânân:**

Gazel 168

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yan bakışı.

Yiridür kılsañ Cenâbî sînede cânuñ siper
Kaıtlüñe tîğın çerkerse ğamze-i cânân senüñ

ğamze-i ğammâzuña:

1. **ğamze-i ğammâzuña:-(u)ñ, -a**

Gazel 236

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) fitneci, (âşıkları birbirine düşüren) yan bakışı.

Ğamze-i ğammâzuña kurbân olayın kim müdâm
Tîr-i cevrin eksük itmez 'âşık-ı bî-bâkden

ğamze-i hün-h^vâreñi:

1. **ğamze-i hün-h^vâreñi:-ñ, -i**

Gazel 372

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kan dökücü, zalim, gaddar yan bakışı.

Kana koydı ğamze-i hün-h^vâreñi tahrik idüp
Çeşm-i ğammâzuñ yine inkâr ider ifsâdını

ğamze-i hün-rîz:

1. **ğamze-i hün-rîz:**

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kan dökücü yan bakışı.

Ğamze-i hün-rîz ile peyveste kaşuñ resmidür
Her dil-âver kabzasında ok ile yâdan ğarağ

ğamze-i mekkârin:

1. **ğamze-i mekkârin:-(ı)n**

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayartıcı yan bakışı.

Hañçer-i hün-rîz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol ğamze-i mekkârin öp

ğamze-i şüh-ı cefâ-pîşeden:

1. ğamze-i şüh-ı cefâ-pîşeden:-den

Tahmis 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zalim ve cilveli sevgilinin yan bakışı.

Ğamze-i şüh-ı cefâ-pîşeden ayrudur bu
Kâkülüñ ber-ıaraf it 'arızuñ olsun hâşıl

ğâmezeler tîrini:

1. ğâmezeler tîrini:-i, -(n)i

Murabba 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakış okları. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Güy-ı devlet kapmada destüñde zülfüñ şavlecân
Ğâmezeler tîrini atsañ şayd-ı 'izzetdür nişân

ğamzeñ hadenginüñ zahmın:

1. ğamzeñ hadenginüñ zahmın:-ı, -n

Gazel 242

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışlarının (âşığın göğsünde) açtığı yara. II Sevgilinin âşiğa umut veren, ilgisini gösteren bakışları.

Bulup ğamzeñ hadenginüñ Cenâbî sinede zahmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cânâ şafâsından

ğamzeñ ile kaşuñ:

1. ğamzeñ ile kaşuñ:-uñ

Gazel 25

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakışı ve ve kaşı.

Katline ben haste cânuñ çeşmüñe olup mu'ın
Ğamzeñ ile kaşuñ ey meh tîr ile yâyı arar

ğamzeñ okına:

1. ğamzeñ okına:-ı, -(n)a

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakış okları. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Meydân-ı 'aşka at şaluban bir dil-âverüz
Ğamzeñ okına sîne geren bir sipâhiyüz

ğamzeñüñ intisâbı:

1. ğamzeñüñ intisâbı:-ı

Tahmis 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakışının bağlılığı.

İntisâbı ğamzeñüñ ol dîde-i fettânedür
Kaşdı dâyim çeşmüñüñ ben 'âşik-ı bî-cânadür

ğamzesi tîrin atarsa:

1. ğamzesi tîrin atarsa:-ar, -sa

Gazel 250

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakış okunu fırlatması. II Sevgilinin, âşiğa ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışlar atması.

Ğamzesi tîrin atarsa cânuma kırbân olam
Müşg tozı bir kemândur yâ kaşuñ yasilmasun

ğamzesi tîrine:

1. ğamzesi tîrine:-i, -(n)e

Gazel 230

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakış okları. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Ser-i zülfine esîr oldı perîşân göñlüm
Ğamzesi tîrine cânum dahı kırbân olsun

ğaraz:

1. ğaraz:

Gazel 147

Mısra: 1

Gaye, maksat, amaç.

Râst-ı bâlâ-kâmetüñdür serv-i bâlâdan ğaraz
'Âriz-ı gül-günuñ ancak verd-i ra'nâdan ğaraz

2. ğaraż:

Gazel 147

Mısra: 2

Gaye, maksat, amaç.

Rāst-ı bālā-kāmetüñdür serv-i bālādan ğaraż
'Ārız-ı gül-günüñ ancağ verd-i ra'nādan ğaraż

3. ğaraż:

Gazel 147

Mısra: 4

Gaye, maksat, amaç.

Ġamze-i ħün-riz ile peyveste kaşuñ resmidür
Her dil-āver kabzasında oğ ile yādan ğaraż

4. ğaraż:

Gazel 147

Mısra: 6

Gaye, maksat, amaç.

Mazhar-ı kudret diyü ĩcād-ı 'ālem eyledüñ
Ĥikmetüñ işbātıdır dünyā vü 'uqbādan ğaraż

5. ğaraż:

Gazel 147

Mısra: 8

Gaye, maksat, amaç.

Cilvegāh-ı ħüsnuñ itdüñ dil-rübālar tal'atın
Sañadur 'aşğ u maħabbet her dil-ārādan ğaraż

6. ğaraż:

Gazel 147

Mısra: 10

Gaye, maksat, amaç.

Mürdeler ihyā ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenābī nefḥ-i 'İsādan ğaraż

ġarīb üftādeñi:

1. ġarīb üftādeñi:-ñ, -i

Gazel 38

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zavallı, çaresiz, düşkün aşık.

Ben ġarīb üftādeñi ħāk-i derüñden dūr iden
'İllet-i cism-i naħıf ü ħātır-ı maħrürdür

ġarībi:

1. ġarībi:-i

Gazel 9

Mısra: 1

Kimsesiz, zavallı (aşık).

Ķıldı fūrķat ben ġarībi āh cānāndan cüdā
Cism-i bī-rūḥum ki ħaldum ḥasretā cāndan cüdā

ġarīk:

1. ġarīk:

Gazel 301

Mısra: 11

(Gözyaşına) boğulmuş.

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm ġarīk
Bir iki insān helāk olmuş didi Ceyḥūnda

ġarīk-ı lücce-i ġamdur:

1. ġarīk-ı lücce-i ġamdur:-dur

Gazel 225

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder denizinde boğulmuş.

Şirişk-i dīdede çeşmüm ġarīk-ı lücce-i ġamdur
Düşüp nār-ı belāñ içre ciger dağı kebāb olsun

ġark:

1. ġarkam:-am

Gazel 278

Mısra: 1

Suya batmış, boğulmuş.

Ġarkam egerçi cānā yaşumla baħr-ı derde
Sönmez yanar velīkin 'aşkuñ odi cigerde

ġark iderdi:

1. ġark iderdi:-er, -di

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Boğmak, batırmak, sular içinde bırakmak.

Gözlerüm seylāb-ı eşki ġark iderdi 'ālemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol āba sed

ġark it:

1. ğark itmege:-mege

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Boğmak, batırmak, sular içinde bırakmak.

Yağup ğark itmege dehri Cenābī hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fūrkat gözümde āb-ı hasretdür

2. ğark itsem:-se, -m

Gazel 243

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Boğmak, batırmak, sular içinde bırakmak.

Tenüm deryāya ğark itsem geçüp başum
hevāsından
Ġamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
saşkāsından

ğark olur:

1. ğark olur:-(u)r

Gazel 280

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Batmak. II Âşığın bedeninin çok fazla gözyaşı
dökmekten harap olması.*

Eşk-i çeşmüm baħr olup kaldum miyān-ı ābda
Hey dirīgā zevrak-ı ten ğark olur girdābda

ğark-āb:

1. ğark-āb:

Gazel 115

Mısra: 2

Suya batmış, boğulmuş.

La'ı-i nāb-ı dil-bere 'unnāb beñzer beñzemez
Eşküm içre dīdeme ğark-āb beñzer beñzemez

ğarka-i hūn-āb-ı dil olsa:

1. ğarka-i hūn-āb-ı dil olsa:-sa

Gazel 170

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gönlü kana bulanmak. II Çok acı ve ıstırap
çekmek.*

Hançer-i hūn-riz-i ğamzeñ zaħmını yir sinesi
Ġarka-i hūn-āb-ı dil olsa yeridür 'aşıkuñ

ğark-ı āb:

1. ğark-ı āb:

Gazel 184

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Suya batmış, boğulmuş.

Lücce-i deryā-yı fūrkat içre ğark-ı āb idüm
Keşti-i vaşluñ eyā meh şunmasa ger baña el

ğark-ı hūn ol:

1. ğark-ı hūn olduğında:-duğ, -ı, (n)da

Gazel 262

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kana batmak, kan içinde kalmak, kanda
boğulmak.*

Eylerem naħl-i güle teşbīh addin düşmenüñ
Bāğ-ı rezmüñ içre ammā olduğında ğark-ı hūn

2. ğark-ı hūn olmuş:-miş

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kana batmak, kan içinde kalmak, kanda
boğulmak.*

Tiğ-ı ğamdan gördi cismüm ğark-ı hūn olmuş yatur
Acıyup bu hālete kan ağladı hicrān baña

ğark-ı ni'met eyledük:

1. ğark-ı ni'met eyledük:-dü, -k

Gazel 137

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nimete boğmak.

'Ālemi in'āmumuzla ğark-ı ni'met eyledük
Sīne-i vīrānede şol deñlüdür gencīnemüz

ğavğā vü elem:

1. ğavğā vü elem:

Murabba 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavga, dert, sıkıntı, tasa.

Dem mi vardur olmaya başumda ğavġā vü elem
Yâ ki olmaya bu çeşm-i ħün-feşânum tolu nem

ġavġâlara uğratdı:

1. **ġavġâlara uğratdı:-dı**

Gazel 303

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşkın sıkıntısına uğratmak.

Bir zülfi Leylânuñ yine göñlüm olup âvâresi
Uğratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi ġavġâlara

ġavġāya vir:

1. **ġavġāya virdi:-dı**

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ortalığı karıştırmak, insanları birbirine düşürmek.

Şûr u fitenle ħaţtuñ ġavġāya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir âh u vây u vehdür

2. **ġavġāya virdüm:-dü, -m**

Gazel 350

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşık olmak. II Derde, sıkıntıya sokmak.

Başuma 'aşkuñ alup sevdāya virdüm göñlümi
Hey dirîġâ bilmedin ġavġāya virdüm göñlümi

ġavvâs-ı dil-i rüsvâ:

1. **ġavvâs-ı dil-i rüsvâ:**

Gazel 295

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rezil, perişan olmuş gönül dalgıcı. II Âşığın perişan gönlü.

Gevher-i eşküm düşelden dür dişüñ sevdāsına
Taldı ġavvâs-ı dil-i rüsvâ ġamuñ deryāsına

ġāyet:

1. **ġāyet:**

Gazel 76

Mısra: 3

Oldukça, pek çok.

Gözüñ kan dökmeden ġāyet kaçınur
Ķıtāla gelmez oldu şimdi küffâr

2. **ġāyet:**

Gazel 228

Mısra: 2

Oldukça, pek çok.

Niçe demlerdür yatur mest-i şarâb-âlüdeyin
Kendüm idrâk idemem ġāyet ħarâb-âlüdeyin

3. **ġāyetde:-de**

Gazel 250

Mısra: 11

Oldukça, pek çok.

Kendüyi yüksek tutar ġāyetde serv-i ser-bülend
Ol kıyâmet kıddüñi gördükde tek aşılmasun

4. **ġāyetde:-de**

Gazel 288

Mısra: 2

Oldukça, pek çok.

Beñzerem dirmiş meh-i nev râ kaşuñuñ yâyına
Kendüzin yüksek tutar ġāyetde güldüm râyına

ġāyib:

1. **ġāyib:**

Gazel 200

Mısra: 3

Görünmeyen, örtülü, gizli. II Hakk'ın yarattıklarından gizlediği şeyler.

ġāyib benem ħâzır benem her ħālete nâzır benem
'Âciz benem kıdır benem Allāhiyem Allāhiyem

ġāyib itme:

1. **ġāyib itme:-me**

Gazel 239

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uzaklaştırmak.

Sen behiştî bir meleksin ħil'atuñdur nürdan
ġāyib itme kendüñi ben 'âşık-ı mehcürdan

ġavr:

1. **ğayre:-e**

Gazel 107

Mısra: 7

Yabancı, başkası. II Rakip.

Baňa cevriñ 'arz ider ol mäh ğayre mihrini
Bir ŧehe kıl olmuŧam kim bendeğe dād eylemez

2. **ğayra:-a**

Gazel 148

Mısra: 9

Yabancı, başkası. II Rakip.

Ğayra mihrüñ eyledükçe bu Cenābī bendeñe
Yükledürsün bār-ı ğamla ey Cenābī tağ tağ

3. **ğayra:-a**

Gazel 160

Mısra: 3

Yabancı, başkası. II Rakip.

Ğayra cevri eylese döner yine biñ luř ider
Bilmedüm baňa nedendür zulminüñ pāyānı yok

4. **ğayra:-a**

Gazel 188

Mısra: 15

Yabancı, başkası. II Rakip.

Uyma ey meh ğayra kim çāk itdi ceyb-i 'ārını
Dest-i ħāra virdüğüçün sehv ile dāmān gül

5. **ğayra:-a**

Gazel 206

Mısra: 2

Yabancı, başkası. II Sevgiliden başka kimse.

Mihrüñ koyup göñülden terk-i maħabbet itmem
Māh-ı cihān olursa bir ğayra rağbet itmem

ğayret:

1. **ğayretüñ:-(ü)ñ**

Gazel 169

Mısra: 10

Çaba, azim.

Ey Cenābī virme elden ol perinüñ dāmenin
Bir ğubār-ı rāh-ı küyü deñlü yok mı ğayretüñ

2. **ğayretüm:-(ü)m**

Gazel 214

Mısra: 8

Çaba, azim.

Derd-i 'aşkı Kays-ıla Ferhād-ı bī-dilden alup
Baŧa iltdüm ben daħı akrānum içre ğayretüm

ğayret-i emsāl:

1. **ğayret-i emsāl:**

Gazel 368

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaŧıtların, akranların kıskançlığı.

Zerre dil-ŧād idemez ħil'at ile māl beni
Kıldı maħzūn-ı ebed ğayret-i emsāl beni

ğayrı:

1. **ğayrılara:-lar, -a**

Gazel 12

Mısra: 6

Yabancı, başkası. II Rakip.

Lāyık midur ey mäh-rū devr-i ruħunda kim ola
Ğayrılara mihrüñ senüñ ħarfī kuluñ nā-kām ola

2. **ğayrı:**

Gazel 229

Mısra: 4

Artık.

Fürkatüñ bezminde ben ħünin-ciger maħrūm olam
Cām-ı vaŧluñ neŧesiyle ğayrı ŧād olmağ neden

3. **ğayrı:**

Gazel 150

Mısra: 8

Başka.

Her ħarābuñ pādiŧāhum eyledüñ ta'mirini
Ĥātırımdan ğayrı dehrüñ küŧe-i vīrānı yok

4. **ğayrı:**

Gazel 232

Mısra: 9

Başka.

Yārdan ğayrı görünmez her neye ŧalsam nağar
Dōst gördüm kendüme bu nevi'le ağyāri ben

5. ğayrı:

Gazel 342

Mısra: 1

Başka.

Gice yok hâlûme nâzır nücûm u mâhdan ğayrı
Göz irse mihredür süz-ı derûnum âhdan ğayrı

6. ğayrı:

Gazel 342

Mısra: 2

Başka.

Gice yok hâlûme nâzır nücûm u mâhdan ğayrı
Göz irse mihredür süz-ı derûnum âhdan ğayrı

7. ğayrı:

Gazel 342

Mısra: 4

Başka.

Hücûm-ı fitneden kaçsam penâhum âsitânuñdur
Baña luţfin dirîĝ itmez bulunmaz şâhdan ğayrı

8. ğayrı:

Gazel 342

Mısra: 6

Başka.

Göñül dervâze-i küyün nice deryûze eylersin
Gedâ bir dil dağı bilmez mi şeyu'llâhdan ğayrı

9. ğayrı:

Gazel 342

Mısra: 8

Başka.

Cigerde zaĥm-ı peykânuñ fenâya yâr-i cânumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-râhdan ğayrı

10. ğayrı:

Gazel 342

Mısra: 10

Başka.

Tenûm dâĝ u eliflerle Cenâbî ser-te-ser pürdür
Baña sîne döĝer ağlar bulunmaz âhdan ğayrı

11. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 1

Başka.

Baña yârûñ nesi var cevr ü cefâdan ğayrı
Kıldı zulmin baña var mihr ü vefâdan ğayrı

12. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 2

Başka.

Baña yârûñ nesi var cevr ü cefâdan ğayrı
Kıldı zulmin baña var mihr ü vefâdan ğayrı

13. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 4

Başka.

Getür ey bād-ı şabâ ĥâk-i reh-i yâri ki yok
Gözûme nür virür kuhl-i cilâdan ğayrı

14. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 6

Başka.

Baña çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnessini
Kaddüñe toĝrulalum n'itdi belâdan ğayrı

15. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 8

Başka.

Nice dermân umayın bunda göñül derdine kim
Şerbet-i şîĥhati yok renc ü 'anâdan ğayrı

16. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 10

Başka.

Gerçi kim vaşluñ için yildi göñül ilde velî
Görünür nesnesi yok bād-ı hevâdan ğayrı

17. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 12

Başka.

Nice elden düşürem âyine-i cām-ı meyi

Baňa andan irüşür kanı şafâdan ğayrı

18. ğayrı:

Gazel 353

Mısra: 14

Başka.

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî gözine

Şems-i dehrüñ nesi var ferr ü ziyâdan ğayrı

19. ğayrı:

Gazel 354

Mısra: 2

Başka.

Ġamdan özge kimseye bir yâr-ı hem-dem kalmadı

Mihnet ü derd ü belâdan ğayrı mahrem kalmadı

ğayruñ mahremi:

1. ğayruñ mahremi:-i

Gazel 189

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Rakibin dostu, arkadaşı.

Yâr ğayruñ olmaz idi ey Cenâbî mahremi

Gülşen içre olmasa ger hâr ile dem-sâz gül

ğazâ:

1. ğazâdur:-dur

Gazel 363

Mısra: 3

Cenk, savaş.

Ġazâdur niyyet-i ğayruñ şehâ nuşret- şî'âr olsun

Döke hün-ı 'adû dem dem elüñde tîĝ-ı sultâni

ğazal:

1. ğazal:

Gazel 144

Mısra: 9

Ahu, ceylan.

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey ğazal
Yoluña cânlar virür bir 'âşık-ı ser-bâz imiş

2. ğazâla:-a

Gazel 178

Mısra: 7

Ahu, ceylan.

Dü şîrâne bağan çeşmüñ ğazâla olalı nisbet

Olupdur zülf-i hõş-büyuñ senüñ misk-i Hotenden
yig

ğazâle-i çeşmüñi:

1. ğazâle-i çeşmüñi: -(ü)ñ, -i

Gazel 192

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ceylan gözleri.

Kaşdum bu kim ğazâle-i çeşmüñi şayd idem

Cân riştesiyle şol iki vahşiyi kayd idem

ğazâl-ı vahşiler:

1. ğazâl-ı vahşiler:-ler

Gazel 268

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Vahşi ceylan. II Sevgilinin güzel gözleri.

Gözlerüñ mi sũ-be-sũ alup kenârum gözleyen

Yâ ğazâl-ı vahşiler mi üşdi Mecnûn üstine

ğazel:

1. ğazel:

Gazel 15

Mısra: 9

Gazel.

Okıdukda ey ğazel ol gül ele alup seni

Bu Cenâbî bendesinden ğonca-i ğandânın öp

2. ğazel:

Gazel 288

Mısra: 11

Gazel.

Ey ğazel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol shehe

El virüp yaşum gibi yüz sürdüğüñde pâyına

3. **ğazel:**

Tahmis 2
Mısra: **26**
Gazel.

Gice bir şi'r didi saña Cenābīye güzel
Yine sihr itdi Necātī nice söz nice ğazel

ğazel di:

1. **ğazel didi:-di**

Gazel 184
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gazel söylemek, gazel okumak.

Bir gice ey meh-likā zülf-i siyāhuñ şevkine
Ayağūñ toprağına didi Cenābī bir ğazel

2. **ğazel didüm:-dü, -m**

Gazel 308
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gazel söylemek, gazel okumak.

Bir ğazel didüm Cenābī şevk ile ol māha kim
Minnētüm var göge dek tab'-ı sühan-perdāzuma

geç:

1. **geçer:-er**

Gazel 118
Mısra: **4**
...olarak bilinmek.

Şal mu'anber kākülüñ şūrīde göñlüm boynına
Kāfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun zünnārsuz

2. **geçer:-er**

Gazel 146
Mısra: **13**
Yürüyüp gitmek.

Çanda olsa Harfiyā ol meh beni bilmez geçer
Aşınāsın ol melek bilsem n'ičün yād eylemiş

3. **geçer:-er**

Gazel 112
Mısra: **7**
...olarak bilinmek.

Rāh-ı 'aşk içre şol 'aşık kim geçer şābit kadem
Küfr-i zülf-i yārı koyup dīn ü İmān istemez

4. **geçer:-er**

Gazel 145
Mısra: **7**
...olarak bilinmek.

İrem-i hüsnuñde la'lüñ ey şanem şīrīn geçer
Hadd-i gül-gūnuñda zülfüñ baş açuk şeb-dīz imiş

5. **geçmek:-mek**

Gazel 163
Mısra: **8**
Başkalarını geride bırakmak, onlardan daha ileride, daha üstün olmak.

Hem-dem-i hār olasın gülşende ey gül sen müdām
Zār-ıla geçmek revā mı rüzgārı bülbülüñ

6. **geçse:-se**

Gazel 182
Mısra: **5**
Duyulmak.

Cān u dilden geçse rāzuñ cāvizü'l-işneyndür
Açma sırruñ cān u göñle kim saña maḥrem degül

7. **geçer:-er**

Gazel 183
Mısra: **9**
Bir durumda yaşamak.

Ey şanem demler durur kim ḥaste derdüñ geçer
Ol Mesīḥā la'lüñe tañ mı gele dermāna dil

8. **geçdüm:-dü, -m**

Gazel 235
Mısra: **10**
Vazgeçmek.

Tā ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenābī mesti ben
'Ālem-i keşretde geçdüm zevk-ı söz ü sāzdan

9. **geçdi:-di**

Gazel 237
Mısra: **10**
Kendinden geçmek.

Cām-ı la'lüñle Cenābī meclis-i hās itmede
Künc-i ğamda geçdi şüfî hâlet-i tiryâkden

10. **geçüp:-üp**

Gazel 245

Mısra: 8

Belli bir yerde yer almak.

Mescid-i Āşā dilüñdür tur namaza sıdk-ıla
Zāhid-i ħalvet geçüp tütma 'ibâdet küşesin

11. **geçer: -er**

Gazel 65

Mısra: 1

...olarak bilinmek, ...olarak anılmak.

Nāzenīnüm ħüsn ile bir şüh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i ħübāna ħusrev 'āleme server geçer

12. **geçer: -er**

Gazel 65

Mısra: 2

...olarak bilinmek, ...olarak anılmak.

Nāzenīnüm ħüsn ile bir şüh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i ħübāna ħusrev 'āleme server geçer

13. **geçer: -er**

Gazel 65

Mısra: 8

*...olarak bilinmek, ...olarak anılmak,
...sayılmak.*

Zāl-ı dehre kılmayan himmet yüzinden ser-fürü
'Arşa aşmış tığını 'ālemde gerçek er geçer

14. **geçer: -er**

Gazel 75

Mısra: 20

...gibi görünmek.

Sülemān-ı zamānsın diñle nazmum
Yine mālîk geçer gör mür-ı aĥķar

15. **geçer: -er**

Gazel 102

Mısra: 3

...gibi geçinmek.

Çeşm-i yāre 'āşık-ı bī-dil geçer miskîni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

16. **geçer: -er**

Gazel 112

Mısra: 5

...olarak bilinmek, ...olarak anılmak.

Dergehüñde dil ki derbānuñ geçer şāhum senüñ
Milket-i Rūma begüm olmaġa sulţān istemez

17. **geçer: -er**

Murabba 4

Mısra: 6

...olarak bilinmek, ...olarak anılmak.

Kākül-i miskīnüñüñ miskīnidür pīr ü cüvān
Beste-i bend-i ser-i zülfüñ geçer her nā-tüvān

18. **geçdi: -di**

Gazel 341

Mısra: 3

Saplanmak, batmak, girmek; delip geçmek.

Cigerden geçdi peykānun dile oldı bu dem Mūsıl
Ulaşdı semt-i Bağdāda geçüp rāh-ı Karamanı

19. **geçelden: -el(i), -den**

Gazel 346

Mısra: 3

Bir varlığı geride bırakmak, ondan önde olmak.

Gözlerüm yaş dökmede 'aynı geçelden Diclenüñ
Seyl-i 'ālem-gire virdüm cismümüñ Bağdādını

20. **geçe: -e**

Gazel 4

Mısra: 5

...hâline gelmek.

Māh-ı nev perçeminüñ gökde hevā-dāri geçe
Zülfünüñ ebr-i felek 'āşık-ı miskîni ola

21. **geçer: -er**

Gazel 351

Mısra: 4

Geçip gitmek. II Yaşanmak.

Vişālūñ kılmadı bildüm firākuñ da sebātı yok
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşī

gecen:

1. **geçen:** -en

Gazel 351

Mısra: 10

...olarak geçinen, ...lık taslayan (kimse).

Görüp nazm-ı perīşānuñ nazīre söyledi anı
Cenābīdür 'Acem-zāde geçen her dem saña nakşı

gecer:

1. **geçer:** -er

Gazel 65

Mısra: 4

...gibidir.

Kimseler yol bulamaz hergiz tıllsm-ı hüsnüñe
Tā ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

2. **geçer:** -er

Gazel 65

Mısra: 6

...gibidir.

Sāki-i 'aşkuñ elinden cām-ı şevkuñ nüş iden
Meclisinde 'ālemüñ Cemşid-i gerdün fer geçer

3. **geçer:**

Gazel 65

Mısra: 10

...gibidir.

Bir 'Alī-sīret şeh-i kişver-güşāsın kim bugün
Saña kul oldu Cenābī cān ile Qanber geçer

gedā:

1. **gedā:**

Gazel 342

Mısra: 6

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşığın gönlü.

Göñül dervāze-i kūyın nice deryūze eylersin
Gedā bir dil dağı bilmez mi şeyu'llāhdan gayrı

2. **gedā:**

Gazel 42

Mısra: 6

Kul, köle. II Âşık.

Şaff-ı ni'āli gözlese 'aşık 'aceb degül
Kim şeh-r-yār-ı 'aşk ola adı gedā durur

3. **gedāsını:-(s)ı, -(n)ı**

Gazel 373

Mısra: 10

Kul, köle. II Âşık.

Yād eylemez Cenābīyi yıllar geçerse ger
Hāķān-ı dehr bu neylümi gözler gedāsını

4. **gedāya:-(y)a**

Gazel 64

Mısra: 7

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Zāhirin vīrāne görseñ her gedāya bakma hōr
'Ālem-i ma'nāda ol zer-tāc-ı Efrīdün giyer

5. **gedālar:-lar**

Gazel 99

Mısra: 12

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Hüsnüñe mağrūr olup her bir gedāyı tütma hōr
Çok gedālar milket-i dilde begüm sultāndur

6. **gedāyı:-(y)ı**

Gazel 99

Mısra: 11

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Hüsnüñe mağrūr olup her bir gedāyı tütma hōr
Çok gedālar milket-i dilde begüm sultāndur

7. **gedā:**

Gazel 112

Mısra: 11

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Nīm-nāna şol gedā kim kānī' oldı dünyede
Kurs-ı mihri süfresinde kendüye nān istemez

8. **gedāya**:-(*y*)a

Gazel 159

Mısra: 8

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i bî-dil
Bezminde şâh-ı dehrüñ çün kim gedāya yir yok

9. **gedāyam**:-(*y*)am

Gazel 199

Mısra: 10

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Genc-i hüsnuñ işidüp der-yüze itdüm arzū
Bir gedāyam şāhdan luṭf-ıla ihsān isterem

10. **gedāyam**:-(*y*)am

Gazel 218

Mısra: 8

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Sine-i pür-tāb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedāyam gerçi ammā berr ü baḥrūñ şāhiyam

11. **gedā**:

Gazel 249

Mısra: 6

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Lebüñ ihsān-ı büsiyla beni kılsun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melāhatsin 'atā umar gedā senden

12. **gedāya**:-(*y*)a

Gazel 284

Mısra: 7

Dilenci; yoksul, fakir. II Âşık.

Ben gedāya nice bir cevr ü cefā didüm didi
Pādişāhlar yok yire zulm eylemezler çākere

13. **gedā-y-ıla**:-(*y*)ıla

Gazel 320

Mısra: 2

*Dilenci; yoksul, fakir. II Sevgilinin yanağının
parlaklığı karşısında çaresiz kalan güneş.*

Mihre teşbîh eylesem olmaz ruḥ-ı cānānumı
Hiç gedā-y-ıla ola mı bir tütam sultānumı

gedānuñ kalbüñe:

1. **gedānuñ kalbüñe**:-(*ü*)ñ, -e

Gazel 44

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yoksul, zavallının gönü. II Âşığın gönü.

Ḳalbüñe eyle nazar görme gedānuñ zāhirin
Kim hemîşe meskeni gencüñ göñül vîrānedür

gedā-yı rāhdan:

1. **gedā-yı rāhdan**:-dan

Gazel 134

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yoldaki dilenci. II Âşık.

Ne zulmüñ var ise eyle baña şāhum ne bāküñ var
Bu sultān-ı cihān olan gedā-yı rāhdan ḳorkmaz

geh:

1. **geh**:

Gazel 24

Mısra: 5

*"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.*

Geh şarāb-ı la'lüñ içüp mest olur cānā göñül
Gâh ḥālüñ ḥabbesini ekl idüp ḥayrān olur

2. **geh**:

Gazel 103

Mısra: 2

*"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.*

İki gevher-bār-ı cūdur dīde-i ḥün-bārlar
Gâh mercān aḳıdurlar geh dūr-i şehvārlar

3. **geh**:

Gazel 168

Mısra: 5

*"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.*

Gâh nāz u gâh işve gâh şive geh 'itāb
Niçe bir ey bî-vefā cevrüñ çeke bu cān senüñ

4. **geh**:

Gazel 185

Mısra: 9

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh hâyâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

5. **geh:**

Gazel 185

Mısra: 9

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh hâyâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

6. **geh:**

Gazel 197

Mısra: 5

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Mihr-i hâver gibi geh hândeler itdüm bî-hadd
Geh sehb-ı felekâsâ niçe giryân oldum

7. **geh:**

Gazel 197

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Mihr-i hâver gibi geh hândeler itdüm bî-hadd
Geh sehb-ı felekâsâ niçe giryân oldum

8. **geh:**

Gazel 200

Mısra: 5

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Müstakbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râziyem
Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem

9. **geh:**

Gazel 200

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Müstakbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râziyem
Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem

10. **geh:**

Gazel 200

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Müstakbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râziyem
Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem

11. **geh:**

Gazel 200

Mısra: 11

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh mescidem gâhî künişt geh dūzaḥam gâhî
behişt
Yeksân degül her bir sirişt Allâhiyem Allâhiyem

12. **geh:**

Gazel 200

Mısra: 11

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh mescidem gâhî künişt geh dūzaḥam gâhî
behişt
Yeksân degül her bir sirişt Allâhiyem Allâhiyem

13. **geh:**

Gazel 218

Mısra: 6

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Mevc-i pür-âşübla tūfâna virdüm 'âlemi
Gâh baḥram geh nehengî gâh anda mâhiyem

14. **geh:**

Gazel 218

Mısra: 14

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Ben Cenâbî rûz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-ıla
Gâh çarḥ-ı ḥayretem geh âfitâb u mâhiyem

15. **geh:**

Gazel 228

Mısra: 8

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Ben ne vādī sākini şūrīdeyin fehm itmedüm
Gâh hâkī geh hevâyī geh 'itâb-âlūdeyin

16. geh:

Gazel 228

Mısra: 8

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Ben ne vādī sākini şūrīdeyin fehm itmedüm
Gâh hâkī geh hevâyī geh 'itâb-âlūdeyin

17. geh:

Gazel 264

Mısra: 9

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Gâh vaşluñ egledi ben 'aşığı geh fūrkatūñ
Devletūñde sürilür devrân devrân üstine

18. geh:

Gazel 299

Mısra: 7

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh cevr-i firâkuñ çekerin gâh vişâlūñ
Kim öldi göñül luţf-ıla ihsân arasında

19. geh:

Gazel 336

Mısra: 8

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Qiyâmet qaddūñe k'ey kim yaraşur
Geh aţlas gâh dibâ-yı Firengi

20. geh:

Gazel 366

Mısra: 2

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Gâh öpsem ayağūñ ey serv-i qadd dâmen gibi
Geh şarılsam kâmet-i bālâna pirâhen gibi

21. geh:

Muhammes 2

Mısra: 7

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh nüş-ı pür-şafâ vü gehī nış-i bā-ğalel
Devr-i cihâni hayra görüp kıлмаğıl cedel

22. geh:

Muhammes 2

Mısra: 16

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Mihnetde ehl-i dil niceler kâm-yâb olur
Geh sür'at u sukûn u gehī inqilâb olur

23. geh:

Muhammes 2

Mısra: 31

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Eyler zen-i zamâne saña âl u geh füsün
Sa'y[i] bu kim özine seni eyleye zebün

24. geh:

Muhammes 2

Mısra: 37

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü i'tibâr
İnsâna luţf bu mı ayâ devr-i rûzgâr

25. geh:

Muhammes 2

Mısra: 37

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü i'tibâr
İnsâna luţf bu mı ayâ devr-i rûzgâr

26. geh

Gazel 52

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Hecrûñ ğamında şorsañ ahvâl-i pür-melâlüm
Geh nâle geh figândur geh âh gâh vehdür

gehî:

1. gehi:

Gazel 195

Mısra: 1

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Gehi mest-i belâ gâhî reh-i ğamda türâb oldum
Beni ma'mûr ider kimse bulunmazsa ħarâb oldum

2. gehî:

Muhammes 2

Mısra: 7

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Geh nûş-ı pür-şafâ vü gehî niş-i bâ-ĥalel
Devr-i cihânî ħayra görüp kıлмаğıl cedel

3. gehî:

Muhammes 2

Mısra: 16

"Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren
"geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

Miĥnetde ehl-i dil niceler kâm-yâb olur
Geh sür'at u sukûn u gehî inķilâb olur

gel:

1. gelür:-(ü)r

Gazel 1

Mısra: 10

Görünmek.

Zülfünüñ ğamında Cenâbîye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki dūd-ı siyâh aña

2. gelen:-en

Gazel 100

Mısra: 1

Gelen (şey).

Didüm senden gelen cānâ belâdur
Didi kim saña benden bil 'aţâdur

3. gelmez:-mez

Gazel 130

Mısra: 8

Uğramak.

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir ğam mı var cihânda bu ĥaste cāna gelmez

4. gel:

Gazel 135

Mısra: 7

Bırak, vazgeç!

Deryâ-yı 'aşkdan bizi gel çekme kıraya
Kışd itme nâşihâ bize biz anda mâhiyüz

5. geldiler:-di, -ler

Gazel 28

Mısra: 4

Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.

Tekye-i 'aşkuñda kanım gördiler her sū revân
Geldiler Ferhâd u Mecnûn daĥı kırbân oldılar

6. geldük:-dü, -k

Gazel 144

Mısra: 7

Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.

Bin ĥuzûr-ı kıalb ile geldük Fire kıonağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

7. geldi:-di

Gazel 186

Mısra: 2

Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.

Mest kıldı ehl-i şevķi bûy-ı rûĥ-efzâ-yı gül
Bezme geldi sâķiyâ mey şun büt-i ra'nâ-yı gül

8. gelsüñ:-süñ

Gazel 219

Mısra: 1

Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.

Dāfi'-i ğamdur dilā gelsün şarāb eglenmesün
Pāk kılsun sīnemüz ol şāfi āb eglenmesün

9. **gelsün:-sün**

Gazel 219

Mısra: 9

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Ey Cenābī bezme gelsün vir haberler sākiye
Āteş-i ħasretde oldu dil kebāb eglenmesün

10. **gelsün:-sün**

Gazel 220

Mısra: 4

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Nār-ı ħasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebāb
Ayağ ayak bezme gelsün diñ şarāb eglenmesün

11. **gelür:-(ü)r**

Gazel 231

Mısra: 3

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Zeyn idüp güllerle cismin naħl-i cān olmuş gelür
Kağrı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmez

12. **gelür:-(ü)r**

Gazel 231

Mısra: 4

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Zeyn idüp güllerle cismin naħl-i cān olmuş gelür
Kağrı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmez

13. **gelüp:-üp**

Gazel 243

Mısra: 2

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Tenüm deryāya ğark itsem geçüp başum
hevāsından
Ğamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
sağkāsından

14. **gelmezdi:-mez, -di**

Gazel 246

Mısra: 4

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Kākül-i pür-çinüñe sevdā-zede olmasa ger
Rūma gelmezdi çeküp belā müşg-i Ħoten

15. **gelüp:-üp**

Gazel 276

Mısra: 1

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Açıldı gelüp taze vü ter bāğa benefşe
Gördi yüzüñi başladı şolmağa benefşe

16. **geldi:-di**

Gazel 282

Mısra: 9

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Pāy-būsuñ kıлмаğa geldi Cenābī kaçuña
Anı redd itme şehā bu ulu dergāh 'aşkına

17. **geldüm:-dü, -m**

Gazel 306

Mısra: 1

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Elifler sīnede geldüm baş üzre küy-ı cānāna
Maħabbet bağınuñ servin 'ıyān itdüm gülüstāna

18. **geldükde:-dükde**

Gazel 336

Mısra: 3

*Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak,
varmak.*

Kızardı meclise geldükde bāde
Leb-i la'lüñden alur gibi rengi

19. **gel:**

Gazel 11

Mısra: 7

Haydi gel!

Gel velâyet şâhibi ol pîr-i 'aşka hîdmet it
Kim saña Mecnûnleyn tağlarda vahşî râm ola

20. gel:

Gazel 46

Mısra: 7

Haydi gel!

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ meyli çünkim ol resenle dâradur

21. gel:

Gazel 86

Mısra: 7

Haydi gel!

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ çeşmi çünkim ol resenle dâradur

22. gel:

Gazel 90

Mısra: 5

Haydi gel!

Lâleye bak renk uğurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterîn jülîde bu Mecnûn-ı bî-pervâyı gör

23. gel:

Gazel 119

Mısra: 10

Haydi gel!

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâğlar
Bî'at eyle küçügüm gel Hâcî Bektâş olmuşuz

24. gel:

Gazel 123

Mısra: 6

Haydi gel!

Seng-i melâmet ile şıyar şîse-i dilüñ
Çarh-ı sitîzekâr-ıla gel eyleme sitîz

25. gel:

Gazel 128

Mısra: 5

Haydi gel!

'İzzetle gel götür beni ey câm başda kim
Bu bezm-i pür-şafâda mey olmaz habâbsuz

26. gel:

Gazel 140

Mısra: 9

Haydi gel!

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murğ-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlağ imiş

27. gel:

Gazel 148

Mısra: 3

Haydi gel!

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'aşıklarüñ
Ger dilerseñ lâle vü gül seyrin itmek bâğ bâğ

28. gel:

Gazel 154

Mısra: 1

Haydi gel!

Gel ziyâ-yı mâha bakma şüret-i dil-dâra bak
Pertev-i hürşîd-i şun'-ı kâdir-i Settâra bak

29. gel:

Gazel 158

Mısra: 10

Haydi gel!

Tâze tâze dâğile sînem temâşâ kılmağa
Gülsitân-ı miñnet içre gel gül-i ra'nâyâ bak

30. gel:

Gazel 172

Mısra: 7

Haydi gel!

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nâleñi kes kim
Şadâ-yı âh-ı 'aşıkla toluğdur güşi âfâkuñ

31. gel:

Gazel 179

Mısra: 1

Haydi gel!

Ey göñül bāzār-ı ğamdan gel metā'-ı miñnet al
Naqd-i cānuñ şarf idüp ya'nī ğumāş-ı vuşlat al

32. gel:

Gazel 180

Mısra: 4

Haydi gel!

Şeh-süvār-ı dīniseñ olma mutī'-i nefis diyü
Bīşe-i himmet içinde gel göñül bir zayğam ol

33. gel:

Gazel 180

Mısra: 9

Haydi gel!

Gel Cenābī cümle dehri zerre-i nā-çiz tut
Kes 'alāyık riştesini andan ey dil bī-ğam ol

34. gel:

Gazel 184

Mısra: 7

Haydi gel!

Gel fenā iğlīmine kendüñ sefer kıl ço dili
Şāh-ı 'aşş yasağıdır ey cān tutulmaz çün bedel

35. gel:

Gazel 212

Mısra: 4

Haydi gel!

Cihān gülzārına dā'im vücūduñdur viren zīnet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sultānum

36. gel:

Gazel 239

Mısra: 4

Haydi gel!

Müsi-i 'Ümran iderseñ kalb-i pāküñ ey göñül
Gel tecellī nūrını eyle temāşā Tūrdan

37. gel:

Gazel 239

Mısra: 7

Haydi gel!

Ķulağuñ burılmadın sāz-ıla vir kendüñi gel
İstimā' eyle bu remzi nağme-i řanbūrdan

38. gel:

Gazel 248

Mısra: 5

Haydi gel!

Gel serīr-i cāna geç ey derd-i dil-ber şahlığ it
Sen gibi bir şāh-ı 'ādil bendesidür şehr-i ten

39. gel:

Gazel 272

Mısra: 8

Haydi gel!

Küy-ı cānān yolını çeşmüme teng itdi ğubār
Elüm al baña göñül gel anı irşād eyle

40. gel:

Gazel 328

Mısra: 6

Haydi gel!

Zāğāsā şonma ey dil bāl açup sen her leşe
Āşiyān it gel řanā'at Ķāf'ını 'Anķā gibi

41. gel:

Murabba 1

Mısra: 33

Haydi gel!

Ey gül-i ğonca-dehen yār olma gel ağyār ile
Hem-dem olma gül gibi ey lāle-ĥad her ĥār ile

42. gel:

Tahmis 3

Mısra: 14

Haydi gel!

Bağladı zencīr-i 'aşşuñ dest ü pāyın göñlümüñ
Gel temāşā eyle bu şırça sarāyın göñlümüñ

43. gele:-e

Gazel 242

Mısra: 6

Duyulmak.

Döğerse sīnemüñ taḅlın ğam-ı hecrüñ eli ey meh
Fenā lebbeyki āvāzi gele ol dem şadāsından

44. **gelür:-(ü)r**

Gazel 249

Mısra: 4

...gibi gelmek.

Yenüñde rişte-i hūn-rīzūñe dil-teşnedür cānum
Bir içim şu gelür tīgūñ baña ey bī-vefā senden

45. **gelürse:-(ü)r, -(i)se**

Gazel 249

Mısra: 8

Ulaşmak, erişmek.

Hezārın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nāyleyle yok kārüm gelürse biñ belā senden

46. **geldi:-di**

Gazel 264

Mısra: 1

Eklenmek.

Geldi derdüñ var iken cevrüñ daḅı cān üstine
Eyledüñ ben bī-kese ihsān ihsān üstine

47. **geldi:-di**

Gazel 271

Mısra: 7

Görünmek. // Çıkmak.

Muşhaf-ı hūsnüñ açup fālumda geldi rā қаşuñ
Ṭālī'üm mes'ūd olupdur süre-i Nūn üstine

48. **gelüp:-üp**

Gazel 288

Mısra: 5

Bir maksat için bir yerden bir yere gitmek.

Fenn-i 'aşq ta'līmin alsun Қаysa diñ bizden gelüp
Başa buyruk gezmesün қolayına қolayına

49. **geldüm:-dü, -m**

Gazel 320

Mısra: 8

Bir maksat için bir yerden bir yere gitmek.

Şerbet-i 'aşkuñ içelden görmedüm şihhat yüzün
La'lüñe geldüm taḅībüm tā şoram dermānumı

50. **gelüp:-üp**

Gazel 324

Mısra: 1

Belirmek, ortaya çıkmak.

Ḥaṭṭ-ı müşğīnuñ gelüp devr eylemiş ruḥ-sāruñı
Қıldıñ ey gül yine pür reyḥān-ıla gülzāruñı

51. **gelürüm:-(ü)r, -(ü)m**

Gazel 335

Mısra: 10

Yürümek, ilerlemek.

Göricek elde Cenābī didi tīg-ı sitemüñ
Sīne-i 'uryān gelürüm karşı saña çal beni

52. **geldi:-di**

Gazel 340

Mısra: 1

Uğramak.

Bu gülşende belā birken baña geldi hezār oldı
Ne gülden kim vefā umdum cefā bağında ḥār oldı

53. **gelür:-(ü)r**

Gazel 346

Mısra: 5

...gibi gelmek, öyle görünmek.

Fürkat-i derdüñ baña ey meh 'azāb-ı cān gelür
Sevse kişi tañ mıdur cānı gibi hem-zādını

54. **gelmedi:-me, -di**

Gazel 348

Mısra: 2

Doğmak, hasıl olmak.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbülü yok ben gibi
Bağ-ı hūsnе gelmedi bir gonca-i ter sen gibi

55. **geldi:-di**

Tahmis 2

Mısra: 23

Yerini almak.

Gitdi cânım yirine geldi gamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur hüsni 'amel

56. **geldüñ:-dü, -ñ**

Gazel 338

Mısra: 12

Uğramak. II Ortaya çıkmak.

'Aş u rāhat her kesüñ dāmānını tıttuğda āh
Arada sen geldüñ ey gam ihtiyār itdüñ beni

57. **gelmemişdür:-me, -miş, -dür**

Murabba 2

Mısra: 10

Ortaya çıkmak. II Gelmek.

Büy-ı hılkuñ eyledi güzār-ı dehri müşg-bū
Bāğ-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lāle-rū

58. **geldi:-di**

Gazel 340

Mısra: 6

Gelmek. II Yönelmek.

Fezā-yı mā-sivāu'llāh idüp pervāzını göñlüm
Ne kim maşşūd-ı bi'z-zātum idi geldi şikār oldu

gel beri:

1. **gel beri:**

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaklaş, yakına gel!

Her çemende ey şabā var ol gül-i ra'nāyı gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydāyı gör

gel kim:

1. **gel kim:**

Gazel 289

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öyle ki.

Şūfi-i sübħa-keşüñ dilde riyāsın añladuñ
Ey mürīd-i 'aşğ gel kim ehl-i rāz olduñ yine

genc:

1. **gencüñ:-(ü)ñ**

Gazel 28

Mısra: 7

Hazine, define. II Aşk.

Ehl-i diller gördiler vīrānedür gencüñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her küşe vīrān oldılar

2. **genc:-e**

Gazel 92

Mısra: 10

Hazine, define. II Aşk.

Bu ħarābe dilde 'aşkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sīm-ten vīrāneler

genc-i 'aşkı sakla:

1. **genc-i 'aşkı sakla:**

Gazel 181

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk hazinesini saklamak.

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sīneñ içre maħzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrār-ı Ĥaħka ma'den ol

genc-i 'aşkuña:

1. **genc-i 'aşkuña:-(u)ñ, -a**

Gazel 254

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk hazinesi.

Bildi genc-i 'aşkuña māħzen durur cism-i ħarāb
Cuğd-ı miħnet mesken itdi göñlümün vīrānesin

genc-i cemāl-i yāre:

1. **genc-i cemāl-i yāre:-e**

Gazel 309

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzel yüzünün hazinesi. II Sevgilinin
hazine gibi kıymetli ve görülmesi zor güzel yüzü.*

Genc-i cemāl-i yāre sunsañ elüñ Cenābī
Zülfüñ görüp ħazer kıl şol iki mārī gözle

genc-i dilde:

1. **genc-i dilde:-de**

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül hazinesi. II Âşığın gönlü.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhân eyleyem
Keşf iderler sırrımı âhum yaşum gammâzdur

genc-i gamuñla:

1. **genc-i gamuñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Keder hazinesi.

Genc-i gamuñla hâtır künc-i harâba beñzer
Naqd-i vücudum anda yatur türâba beñzer

genc-i hüsnüñ:

1. **genc-i hüsnüñ:-(ü)ñ**

Gazel 199

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzellik hazinesi.

Genc-i hüsnüñ işidüp der-yüze itdüm ârzü
Bir gedâyam şâhdan luţf-ıla ihsân isterem

2. **genc-i hüsnüñ:-(ü)ñ**

Gazel 174

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik hazinesi. II Sevgilinin güzel yüzü.

Genc-i hüsnüñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir tılısm-ı ejder olmuş pây-tâ-ser kâkülüñ

genc-i istiğnâya mahzen bir ulu vîrâneyüz:

1. **genc-i istiğnâya mahzen bir ulu vîrâneyüz:-y, -
(ü)z**

Gazel 127

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kanaat hazinesinin saklandığı büyük harabelik
yer. II İnzivaya çekilmiş, gönül tokluğuna ulaşmış
kimse.*

El çeküp biz zâhidâ ma'müresinden 'âlemüñ
Genc-i istiğnâya mahzen bir ulu vîrâneyüz

genc-i mahzûnum:

1. **genc-i mahzûnum:-(u)m**

Gazel 207

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Saklanmış, korunmuş hazine. II Ele geçmeyen
sevgili.*

Muğtenem kıl 'âlemi kırtar belâ-yı fakrdan
Âşikâr it kendüñi ey genc-i mahzûnum benüm

genc-i matlûbımı:

1. **genc-i matlûbımı:-(u)m, -ı**

Tahmis 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Arzulanan, elde edilmek istenen hazine. II
Âşığın canı; sevgili.*

Hecrüñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i matlûbımı vîrâne-i tenden ayıra

genc-i nihân:

1. **genc-i nihâna:-a**

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gizli hazine.

Künc-i dilümde oldı esrâr-ı 'aşk tâ kim
Vîrâne cihânda genc-i nihâna nisbet

2. **genc-i nihânumdur:-(u)m, -dur**

Gazel 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gizli hazine. II Aşk.

Dil-i vîrâne 'aşkuñ benüm genc-i nihânumdur
Derün-ı sîne şevkuñ ziyâ-yı mihr-i cânumdur

gencîne:

1. **gencînemüz:-müz**

Gazel 137

Mısra: 8

Hazine, define. II Aşk.

'Âlemi in'âmumuzla ğark-ı ni'met eyledük
Sîne-i vîrâne şol deñlüdür gencînemüz

gencîne-i hayâtum:

1. **gencîne-i hayâtum:-(u)m**

Gazel 201

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) hayat hazinesi. II Âşığın canı, varlığı.

Dil naqdini dilerken ben cân-ıla belâña
Gencîne-i hayâtum virsem şahâvet itsem

gencüñ meskeni:

1. **gencüñ meskeni:-i**

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hazinenin meskeni.

Çalbûñe eyle nazar görme gedânuñ zâhirin
Kim hemîşe meskeni gencüñ göñül vîrânedür

ger:

1. **ger:**

Gazel 2

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tîğın baña sînem çekem 'uryân aña

2. **ger:**

Gazel 2

Mısra: 6

Eğer, şayet.

Nice bir bâzâr-ı 'aşkı h'âce-i dil çigzinür
Ger metâ'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

3. **ger:**

Gazel 5

Mısra: 8

Eğer, şayet.

Ef'î-i zülfüñ ne ğam zehrin dökerse üstüme
La'l-i cân-bağşuñ tabîbüm baña ger tiryâk ola

4. **ger:**

Gazel 6

Mısra: 4

Eğer, şayet.

Pây-ı dilden virmeyem çıkarmağa hâr-ı ğamuñ
Minnet ide cân ile ger süzen-i 'İsî baña

5. **ger:**

Gazel 10

Mısra: 2

Eğer, şayet.

Bir nazar gördüm yüzüñi saña oldum mübtelâ
Ger baña yâr olmaz iseñ hasretâ vâ fûrkatâ

6. **ger:**

Gazel 12

Mısra: 1

Eğer, şayet.

Pinhân kıla ger 'arîzuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Hürşîd-i 'âlem-tâb hem mestür olur çün şâm ola

7. **ger:**

Gazel 22

Mısra: 6

Eğer, şayet.

Gözlerüm seylâb-ı eški ğarq iderdi 'âlemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol âba sed

8. **ger:**

Gazel 22

Mısra: 9

Eğer, şayet.

Ger elifveş kâmeti yârüñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

9. **ger:**

Gazel 66

Mısra: 9

Eğer, şayet.

Ey Cenâbî olmasañ bir şâhbâza şayd ger
Ayağında bend-i hayret rişte-i kâkül nedür

10. **ger:**

Gazel 72

Mısra: 5
Eğer, şayet.

Sinemüñ kânûnına el ursa ger gam muṭribi
Dest-i cevruñden ide bezm-i belâda nâleler

11. ger:
Gazel 73
Mısra: 4
Eğer, şayet.

Tevsen-i tenden sipihruñ bend ide ey mâh-ruḥ
Şalalar çarḥ-ı berîne ger kemendin nâleler

12. ger:
Gazel 73
Mısra: 8
Eğer, şayet.

Nergise bak 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergâleler

13. ger:
Gazel 81
Mısra: 9
Eğer, şayet.

Ger Cenâbî bendeñi şâhum şorarsañ kimdügin
Hâk-sârûñ nâ-murâduñ dergehüñ der-bânidur

14. ger:
Gazel 90
Mısra: 3
Eğer, şayet.

Vâmikâsâ 'aşk-ıla ger şâhib-i hâlât iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrâyı gör

15. ger:
Gazel 102
Mısra: 1
Eğer, şayet.

'Arız-ı dil-ber gibi mergüb olaydı ger kamer
Bulnurdı ey felek birin daḥı anı sever

16. ger:
Gazel 111

Mısra: 8
Eğer, şayet.

Görmesin 'aşkuñ kitâbın her faḳîh-i kem-ḥired
A'lem-i nâs olsa ger ol anı tefsîr eylemez

17. ger:
Gazel 136
Mısra: 5
Eğer, şayet.

Ġalib olsaḳ bu hünlerle n'ola ger Cemşide biz
Kârgâh-ı 'âlem içre 'aşḳdur icâdumuz

18. ger:
Gazel 139
Mısra: 3
Eğer, şayet.

N'ola ger feryâd kılsa kâkülüñ ḥabsinde dil
Nâle eyler her nefesde lâcerem murḡ-ı kafes

19. ger:
Gazel 148
Mısra: 4
Eğer, şayet.

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'âşıkларуñ
Ger dilerseñ lâle vü gül seyrin itmek bâḡ bâḡ

20. ger:
Gazel 181
Mısra: 3
Eğer, şayet.

Maḥremiyet isteme iki gözüñ olursa ger
'Âkil iseñ kimseye keşf itme râzuñ sen sen ol

21. ger:
Gazel 184
Mısra: 6
Eğer, şayet.

Lücce-i deryâ-yı fûrḳat içre ḡarḳ-ı âb idüm
Keşti-i vaşluñ eyâ meh şunmasa ger baña el

22. ger:
Gazel 189

Mısra: 10
Eğer, şayet.

Yâr gayruñ olmaz idi ey Cenâbî maħremi
Gülşen içre olmasa ger hâr ile dem-sâz gül

23. ger:
Gazel 232
Mısra: 3
Eğer, şayet.

Şöyle bed-nâm olmuşam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Ar idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'arı ben

24. ger:
Gazel 236
Mısra: 9
Eğer, şayet.

Ğam degül zâhid dilinde olmasa ger mihr-i döst
Şâh bitmez ey Cenâbî menzil-i nâ-pâkden

25. ger:
Gazel 240
Mısra: 1
Eğer, şayet.

Cevr idüp her bî-dile ger gelmese inkârdan
Kim şikâyet eyler idi ol gözi mekkârdan

26. ger:
Gazel 246
Mısra: 3
Eğer, şayet.

Kâkül-i pür-çinüñe sevdâ-zede olmasa ger
Rûma gelmezdi çeküp belâ müşg-i Hıten

27. ger:
Gazel 261
Mısra: 7
Eğer, şayet.

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-ı hüsünüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben yanayın

28. ger:
Gazel 273

Mısra: 10
Eğer, şayet.

Her nuql-ı ğam ki irür ol mäh-rü elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

29. ger:
Gazel 286
Mısra: 3
Eğer, şayet.

Suna câm-ı feyzini ger baña pîr-i mey-fürüş
Bezm-i vahdet eyleyem eflâkde 'İsâyıla

30. ger:
Gazel 288
Mısra: 10
Eğer, şayet.

Kevkeb-i baħtum şeref burcın müşerref eyleye
Ger nazar şalam Cenâbî rûy-ı dil-ber ayına

31. ger:
Gazel 300
Mısra: 6
Eğer, şayet.

Haçerüñveş dil uzadur zaħm-ı cismüm tîğuña
'Ömr-i sermed hâşilumdur ger çalursa yanuma

32. ger:
Gazel 300
Mısra: 7
Eğer, şayet.

Nağş-ı Mânî gibi her meh-pâre hayrân ola ger
Sen melek-rü şeklini resm eylesem dîvânuma

33. ger:
Gazel 300
Mısra: 9
Eğer, şayet.

Ger hezârân nâle kılsam ey Cenâbî bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nâzük-beden efgânuma

34. ger:
Gazel 303

Mısra: 10
Eğer, şayet.

Ol Cenâbî bendeñe eyle havâle döstum
Çekseñ cefâ-şemşîrini ger 'âşık-ı şeydâlara

35. ger:
Gazel 315
Mısra: 1
Eğer, şayet.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryâda
Açılur gül gibi ol gönca-dehen her bâda

36. ger:
Gazel 315
Mısra: 7
Eğer, şayet.

Dicle vü eşk-i revânumla beden şehri ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yâ Bağdâda

37. ger:
Gazel 321
Mısra: 1
Eğer, şayet.

Ay ile gün devr iderse ger bu çarh-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin mâh-manzar dil-beri

38. ger:
Gazel 332
Mısra: 4
Eğer, şayet.

Cür'a-i la'lüñ ğamı evġarıyum ben içmeyem
Şunsa ger sâķi-i devrân baña mihrüñ câmını

39. ger:
Gazel 334
Mısra: 6
Eğer, şayet.

Bülbül-i dil-ġastenüñ ġuş eylemezdi nâlesin
Açmasa gül-nâzeninüñ ger şabâ kulaġını

40. ger:
Gazel 365

Mısra: 8
Eğer, şayet.

Kâkülüñ gibi göñül şâ'ir-i kec-ıtab' durur
Rast nisbet ide ger kıddüñe serv-i çemeni

41. ger:
Gazel 367
Mısra: 4
Eğer, şayet.

Cür'a-i la'lüñ ġamını nüş iden mest-i ġarâb
Şunsa ger sâķi-i devrân çekmeye câm-ı Cemi

42. ger:
Gazel 368
Mısra: 9
Eğer, şayet.

'Alem-i şadı Cenâbî dikeyin göklere ger
Şâh luġfindan iderse yine ġoş-ġâl beni

43. ger:
Gazel 370
Mısra: 5
Eğer, şayet.

Lâleveş bağrum kıarasun ruġlaruñ devrinde ger
Seyr-i ġülzâr eylesem ol nergis-i şehlä ġaķı

44. ger:
Gazel 373
Mısra: 9
Eğer, şayet.

Yâd eylemez Cenâbîyi yıllar geçerse ger
ġâķân-ı dehr bu neylümi gözler gedâsını

45. ger:
Murabba 1
Mısra: 7
Eğer, şayet.

Şerġ olunmaz ġaşre-dek taġrîr iderse ger kıalem
Kâġı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

46. ger:
Murabba 3

Mısra: 14
Eğer, şayet.

Küyuñ olmazsa naşibüm hâzırım dâr-i 'adem
Ger neşâtuñ virmeye el bes degül mi derd ü gam

47. gerç:
Murabba 3
Mısra: 15
Eğer, şayet.

Vaşf-ı hâlüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

gerçek:

1. gerçek:
Gazel 61
Mısra: 2
Gerektiği gibi olan, taşınması gereken vasıfları taşıyan, aranan nitelikleri kendinde toplamış olan, halis.

Egerçi hüs ile ol meh melâhat mülki şâhidur
Süvâr-ı esb-i nâz olsa velî gerçek sipâhidur

2. gerçek:
Gazel 65
Mısra: 8
Gerektiği gibi olan, taşınması gereken vasıfları taşıyan, aranan nitelikleri kendinde toplamış olan, halis.

Zâl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürü
'Arşa aşmış tığını 'âlemd e gerçek er geçer

gerçi:

1. gerçi:
Gazel 127
Mısra: 1
Her ne kadar... ise de.

Şüretâ kendini bilmez gerçi bir dīvāneyüz
'Âlem-i ma'nide ammâ sır bilür ferzāneyüz

2. gerçi:
Gazel 127
Mısra: 9
Her ne kadar... ise de.

Bir güzel destānyuz dehrüñ Cenābī gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir kırı efsāneyüz

3. gerçi:
Gazel 211
Mısra: 7
Her ne kadar... ise de.

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi âhum yelleri
Sönmedi ey meh-likâ hergiz çerâg-ı miñnetüm

4. gerçi:
Gazel 253
Mısra: 2
Her ne kadar... ise de.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bīgānesin
'Âkilâne bu işüñ gerçi göñül dīvānesin

5. gerçi:
Gazel 264
Mısra: 8
Her ne kadar... ise de.

Çondi mihrüñ var iken şevkuñ dağı dil şahnına
Gerçi menzil bağlamaz sultān sultān üstine

6. gerçi:
Gazel 278
Mısra: 7
Her ne kadar... ise de.

Girdüm tarîk-i 'aşka gerçi hâtarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

7. gerçi:
Gazel 280
Mısra: 10
Her ne kadar... ise de.

Cāmi'-i hüsünüñde baş egdi Cenābī kaşuña
Secde kılmaz gerçi mü'min kâfir mihrâbda

8. gerçi:
Murabba 1
Mısra: 14
Her ne kadar... ise de.

Ka'be-i vaşlı nigāruñ olmadı hergiz bedīd
Gerçi yıllar sa'y kıldum geşt idüp rāh-ı ba'īd

9. gerçi:

Murabba 1

Mısra: 27

Her ne kadar... ise de.

Bulmadum dermān bu derde gerçi kıldum çäreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

10. gerçi:

Gazel 312

Mısra: 6

Aslında, aslına bakılırsa.

Büy-ı zülfi birle yārūñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi māhuñ iz ile

11. gerçi:

Gazel 31

Mısra: 10

Gerçi, aslında, gerçekte.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihāyet bulmadı
Āfitābum gerçi dirler her işe pāyān olur

12. gerçi:

Gazel 218

Mısra: 8

Gerçi, aslında, gerçekte.

Sine-i pür-tāb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedāyam gerçi ammā berr ü baħrūñ şāhiyam

13. gerçi:

Gazel 329

Mısra: 5

Gerçi, aslında, gerçekte.

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velī
Dürr dişüñ yādı için ağan durur şeh-dānesi

gerçi kim:

1. gerçi kim:

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doğrusu şu ki. II Aslında.

Kişver-i derd ü ğamuñ fermān-revā sultāniyuz
Şāh-ı 'aşkuñ gerçi kim biz bende-i fermāniyuz

2. gerçi kim:

Gazel 210

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

Uçmağa 'aşkuñ hevāsında megesce yok perüm
Kāf-ı miħnet-āşiyānuñ gerçi kim 'ankāsiyam

3. gerçi kim:

Gazel 287

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğrusu, aslında.

Āşiyān itdi Cenābī ol hümā dil-ħānesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vīrānei

4. gerçi kim:

Gazel 304

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her ne kadar... ise de.

Virmedi zülfüñ ucından kıl kadar sır gerçi kim
Erre-i üstād virdi biñ şikence şāneye

5. gerçi kim:

Gazel 353

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her ne kadar... ise de.

Gerçi kim vaşluñ için yildi göñül ilde velī
Görinür nesnesi yok bād-ı hevādan ğayrı

gerdenin toladı:

1. gerdenin toladı:-dı

Gazel 232

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Boynuna dolamak. II Omuzlarına dökülmek

Zülf-i şeb-rengüñ ğayālī toladı cān gerdenin
Ĥ^vāb içinde görmüş idüm dün gece ol yāri ben

gerden şunar:

1. gerden şunar:-ar

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boynunu vermek, sunmak. II Âşığın sevgiliye teslim olması, uğruna canını feda etmesi.

Hañçer-i hün-rizüñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebrû cihâni saña kurbân oldı tüt

gerdenine tolaşalı:

1. gerdenine tolaşalı:-alı

Gazel 371

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Boynuna dolanmak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Zindegâniden Cenâbî kaç'-ı ümmîd eyledi
Tolaşalı gerdenine kâkülün erkâm gibi

gerd-i ser-i rehüñle:

1. gerd-i ser-i rehüñle:-(ü)ñ, -le

Gazel 159

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yolundaki toz.

Gerd-i ser-i rehüñle ey rüşenâ-yı dîde
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütüyâya yir yok

gerdün:

1. gerdünadur:-a, -dur

Gazel 50

Mısra: 1

Felek; devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih.

Sînem içre dâyima kînum benüm gerdünadur
Kim hemîşe luftı anuñ her le'im ü dünadur

2. gerdün:

Gazel 268

Mısra: 2

Felek, gökyüzü.

Kâkülün şanmañ o mâhuñ kıdd-i mevzün üstine
Düd-ı âhum resmidür yazıldı gerdün üstine

3. gerdün:

Gazel 306

Mısra: 19

Felek, gökyüzü.

İşidüp nazmını gerdün semâ'a girdi şevkından
Hilâl-i çarh baş egdi bu Harfî-i suhandâna

4. gerdün:

Gazel 17

Mısra: 7

Felek; devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarh olur şikest

gerdün-ı dñn:

1. gerdün-ı dñn:

Gazel 262

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alçak felek.

Reşk idüp nağ'-i vişâlüñden beni kiş itdiler
Dehr-i lu'bet-bâz ile gerdün-ı dñn idüp oyun

2. gerdün-ı dñna:-a

Gazel 137

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alçak felek.

Eksük olmaz sîneden gerdün-ı dñna kînemüz
Çâk olupdur tiğ-ı cevri birle zirâ sînemüz

gerek:

1. gerek:

Gazel 171

Mısra: 1

Lazım, gerekli.

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi şeydâ gerek

2. gerek:

Gazel 171

Mısra: 2

Lazım, gerekli.

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi şeydâ gerek

3. gerek:

Gazel 171

Mısra: 4

Lazım, gerekli.

Şâh-bâl-i kudret açsam menzilümdür lâ-mekân
Kâf-ı hayret sâkîni bir ben gibi 'Ankâ gerek

4. gerek:

Gazel 171

Mısra: 6

Lazım, gerekli.

Zevrağ-ı kem seyrini çarhuñ qaraya çalmağa
Mevc-i himmet gösterür göñlüm gibi deryâ gerek

5. gerek:

Gazel 171

Mısra: 8

Lazım, gerekli.

Meşreb-i la'lüñ tutan 'aşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem câm-ı mey-i şahbâ gerek

6. gerek:

Gazel 171

Mısra: 10

Lazım, gerekli.

Dâğ-ı gamla zeyn idüp cism-i nizârın ser-te-ser
Bu Cenâbî gibi 'aşık 'âleme rüsvâ gerek

7. gerek:

Gazel 173

Mısra: 10

Lazım, gerekli.

Ey Cenâbî nev-'arûs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

8. gerek:

Gazel 175

Mısra: 10

Lazım, gerekli.

Tîğ-ı cevri-yârdan çekme Cenâbî başuñı
Yol budur yolında yâruñ kim helâk olmağ gerek

9. gerek:

Gazel 176

Mısra: 8

Lazım, gerekli.

Âhuñ okı ire dirseñ nişâne-i mağşûda
Kaddüñ riyâzet ile bu yolda kemân gerek

10. gerek:

Gazel 266

Mısra: 6

Lazım, gerekli.

Bed-nâm-ı cihânum olalı saña hevâ-dâr
Rüsvây gerek 'aşık-ı bî-dil el içinde

11. gerek:

Gazel 362

Mısra: 13

Lazım, gerekli.

Baña cânân gerek Harfî vü diger ni
Cihânuñ bir durur yoğı vü varı

12. gerek:

Gazel 272

Mısra: 6

Gerek... gerek(se)" bağlacı.

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

13. gerek:

Gazel 272

Mısra: 6

Gerek... gerek(se)" bağlacı.

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

gerekse:

1. gerekse:

Gazel 181

Mısra: 8

İcap ederse, gerekirse.

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

geşt eyledi:

1. **geşt eyledi:-di**

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezmek.

Gül yüzüñe bulmadı mânend-i bir gül husrevâ
Bende Hârfî nitekim geşt eyledi gülzârlar

geşt idüp:

1. **geşt idüp:-üp**

Murabba 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezmek.

Ka'be-i vaşlı nigâruñ olmadı hergiz bedîd
Gerçi yıllar sa'y kıldum geşt idüp râh-ı ba'îd

geşte kılsa:

1. **geşte kılsa:-sa**

Gazel 316

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Geşte kılsa âh-ı 'âşık şem'-i mihr-i enveri
Tâb virse 'âleme hürşîd-i hüsni dil-beri

geşt-i bostân itmeyem:

1. **geşt-i bostân itmeyem:-me, -(y)em**

Tahmis 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bağda, bahçede gezinmek.

Var iken bāğ-ı cemâlüñ geşt-i bostân itmeyem
Ruhlarıñ yâdına cānâ niçün efgân itmeyem

geşt-i bustân:

1. **geşt-i bustân:**

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin seyri, gezintisi.

Küy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustân istemez
Terk-i gülzâr idüben ol hâbs ü zindân istemez

getür:

1. **getürdüm:-dü, -m**

Gazel 165

Mısra: 12

Getirmek, taşımak, ulaştırmak, eriştirmek.

Ciger hûn-âbesin dökdüm gözümden çihreme ey
meh
Getürdüm milket-i Rûma kızılbaşın Karamanuç

2. **getürsem:-se, -m**

Gazel 232

Mısra: 7

Getirmek, taşımak, ulaştırmak, eriştirmek.

Kâse-bâz-ı hikmetüm çarha getürsem tañ mıdur
Döndürüp engüş ile bu günbed-i devvârî ben

3. **getür:**

Gazel 353

Mısra: 3

Getirmek, taşımak, ulaştırmak, eriştirmek.

Getür ey bād-ı şabâ hâk-i reh-i yâri ki yok
Gözüme nûr virür kuhl-i cilâdan gayrı

gevher:

1. **gevher:**

Gazel 178

Mısra: 10

İnci.

Genâbî kim sözün virmez hezârân dürr-i galâtâna
Girân-kıymet durur gevher degül lîkin suhândan yig

2. **gevher:**

Gazel 361

Mısra: 14

İnci.

Güş-vâr oldı şeh-i 'âlî-cenâbuñ güşına
Hârfiyâ bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

3. **gevherüñ:-(ü)ñ**

Gazel 138

Mısra: 4
İnci. II Âşığın gözyaşı.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baħr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kâniyuz

gevher dökdi:

1. **gevher dökdi:-di**
Gazel 329
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
İnci (gibi gözyaşı) dökmek.

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velî
Dürr dişüñ yâdi için akan durur şeh-dânesi

gevher-bâr-ı cûdur:

1. **gevher-bâr-ı cûdur:-dur**
Gazel 103
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İnci saçan, yağdıran akarsu. II Âşığın ağlayan gözleri.

İki gevher-bâr-ı cûdur dîde-i ħûn-bârlar
Gâh mercân akıdurlar geh dür-i şehvârlar

gevher-i 'aşka:

1. **gevher-i 'aşka:-a**
Gazel 30
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşk incisi.

Her kim dilini gevher-i 'aşka şâdef eyler
Her kaħre-i yaşını o dürr-i Necef eyler

gevher-i eşküm:

1. **gevher-i eşküm:-(ü)m**
Gazel 295
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Âşığın) inci gibi gözyaşları.

Gevher-i eşküm düşelden dür dişüñ sevdâsına
Taldı ğavvâs-ı dil-i rüsvâ ğamuñ deryâsına

gevher-i esrâr-ı Hakka:

1. **gevher-i esrâr-ı Hâkka:-a**

Gazel 181

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah'ın sırlarının cevherleri.

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sîneñ içre maħzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrâr-ı Hâkka ma'den ol

gevher-i maksûd-ı dehr-i sifleden:

1. **gevher-i maksûd-ı dehr-i sifleden:-den**

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Alçak dünyanın aranan incisi. II Dünyada
arzulanan her şey; dünyanın malı mülkü.*

El çekenler gevher-i maksûd-ı dehr-i sifleden
Mâlik-i dürr-i ma'ânî baħr-ı 'irfân oldılar

gevher-i vaşluñ:

1. **gevher-i vaşluñ:-(u)ñ**

Gazel 286

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kavuşma cevheri. II Sevgiliye kavuşma,
ulaşma.*

Gevher-i vaşluñ içüñ yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

gevher-i yek-dânesin:

1. **gevher-i yek-dânesin:-(s)i, -n**

Gazel 253

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir tane, eşi benzeri olmayan, eşsiz inci. II
Kıymetli, eşsiz sevgili.*

Gözlerüm dürler dökerler pâyuñta ta'zîm için
İki 'âlem saña kıymet gevher-i yek-dânesin

gevherin deryâsiyam:

1. **gevherin deryâsiyam:-(y)am**

Gazel 210

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Aşk) incisinin denizi. II Aşkın gerçek sahibi;
âşık.*

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryâsıyam

gevşifat:

1. **gevşifat:**

Gazel 119

Mısra: 5

Kahraman gibi.

Dergeh-i pîr-i muğânda gevşifat ğalţân için
'Ârî gelmiş cismden şâhâ hemîn baş olmuşuz

güvsifat:

1. **güvsifat:**

Gazel 205

Mısra: 5

Top gibi.

Cilvegâh-ı hüsnuñ içre düşse başum güvsifat
Gâh süm-i esb-i nâzuñ gâh çevgânuñ öpem

gez:

1. **gezerler:-er, -ler**

Gazel 31

Mısra: 7

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Mâtem-içün qaralar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryân olur

2. **gezer: -er**

Gazel 43

Mısra: 10

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Cenâbî derd-i mihrüñle girelden tekye-i 'aşka
Ten-i pür-dâğ ile şâhum gezer rind-i kalendardür

3. **gezer: -er**

Gazel 91

Mısra: 5

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Başına zerrîn külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev'ile maħbûb-ı hâver gösterür

4. **gezmeseñ:-me, -se, -ñ**

Gazel 229

Mısra: 9

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Döne döne âhıla küyün Cenâbî gezmeseñ
Bes harîm-i yârda bu gird-bâd olmağ neden

5. **gezer: -er**

Gazel 55

Mısra: 4

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Ķarasından uçup konda yimez pervâ telâţumdan
Gezer deryâ-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı âbidür

6. **gezsem:-se, -m**

Gazel 237

Mısra: 3

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Meş'al-i âhumla gezsem ey kamer şeb küyuñı
Nür olur her bir şerârum encüm-i eflâkden

7. **gezdüm:-dü, -m**

Gazel 254

Mısra: 1

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-hânesin
Dürd ü şâfi her ne buldum çekmişüm peymânesin

8. **gezer:-er**

Gazel 331

Mısra: 4

Gezmek, dolaşmak.

Diyâr-ı Rümü ĥaddüñde olup âvâre-i zülfüñ

Niçe yıllar durur göñlüm gezer mülk-i Ķaramanı

9. **gezer: -er**

Gazel 21

Mısra: 5

Bir yerde dolaşmak, yürümek.

Gördiler zevrağ-ı dil baħr-ı sirişkümdede gezer
Didiler Ķan deñizi dide-i ĥün-bâra meded

gezdür:

1. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 1

Gezdirmek, dolaştırmak.

Her gören yanumca yâri didi cânın gezdürür
Seyr-i 'âlem kıлмаğa ruĥ-ı revânın gezdürür

2. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 2

Gezdirmek, dolaştırmak.

Her gören yanumca yâri didi cânın gezdürür
Seyr-i 'âlem kıлмаğa ruĥ-ı revânın gezdürür

3. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 6

Gezdirmek, dolaştırmak.

Kâkülüñden kâmet-i bâlâna aşıldı gönül
Murġ-ı ĩudsîdür felekde âşiyânın gezdürür

4. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 10

Gezdirmek, dolaştırmak.

Gördi cânım ĥastesini la'lüñe iltidi gönül
Tâlib-i dârü'-ş-şifâdur nâ-tüvânın gezdürür

5. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 4

Taşımak.

Dil metâ'-ı cânı virdi itmedi derdüñ kabül
Bî-nevâ bir müflisüñdür armağanın gezdürür

6. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 8

Taşımak.

Ĥaymegâh-ı fûrkatüñde tâb-ı ģamdan şaklayup
Başum üzre düd-ı âhum sâye-bânın gezdürür

7. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 12

Taşımak.

Gev-şifat başum Cenâbî kapmağa ol şeh-süvâr
'Anberîn zülfi elinde şavlecânın gezdürür

8. **gezdürür:-(ü)r**

Gazel 47

Mısra: 14

Taşımak.

Pâye pâye çıkmağa eyvân-ı cânâ miĥnetüñ
Üstüĥ'ânımdan bedende nerd-bânın gezdürür

gezend:

1. **gezendi:-i**

Gazel 349

Mısra: 6

Zarar, ziyan, hasar. II Elem, keder.

Çeşm-i bed-zamânesin nür-ı çeşme yâ Râb
İrgürmesüñ ilâhî âsîbile gezendi

gibi:

1. **gibi:**

Gazel 1

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ĥarız aldıĥına nakd-i yaşum merdüm-i ģamuñ
Ĥâzır iki gözüm gibi 'âdil güvâh aña

2. **gibi:**

Gazel 3

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Arızuñ gül-zâr-ı ĥübîdür ĥaţuñ reyĥân aña
Yok leb-i la'lüñ gibi bir ģonca-i ĥandân aña

3. **gibi:**

Gazel 4

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kılmaya vaşl ile 'âşık-ı nâ-kâmı ferah
Ben gibi hecri elinden niçe ģam-ģîni ola

4. **gibi:**

Gazel 4

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey Cenābī o mehe nice şikār olmaya dil
Çeşm-i şayyādī gibi eldeki şāhīni ola

5. **gibidür:-dür**

Gazel 8

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gül ruħuñsuz çeşmüme her ğonca peykān gibidür
Nizedür ħaddüñ ğamıyla Tübī-i cennet baña

6. **gibi:**

Gazel 11

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Murġ-i dil bulmaz ħalāş [ol] ħırmen-i ħüsnüñde çün
Dāne dāne ħāller zülfüñ gibi pür-dām ola

7. **gibi:**

Gazel 13

Mısra: 15

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sebbezār-ı salţanatda gül gibi gül dāyimā
Olduġınca tā şabā 'ömrüm mişāli der-şitāb

8. **gibi:**

Gazel 14

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bir niçe elfāz ile vaşf eyle ħaţţ-ı sebzini
Tūti-i tab'um gibi la'l-i şeker-ġüftārın öp

9. **gibi:**

Gazel 14

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Serv gibi şalınur görseñ o yār-i ser-keşi
Bu Cenābī bendesinden pāy-i ħōş-reftārın öp

10. **gibi:**

Gazel 15

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zer kemer gibi ġöñül ħoşsan miyān-ı yāri sen
Şopaveş yanına aşıl ħançer-i bürrānın öp

11. **gibi:**

Gazel 21

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Göricek didi Cenābī müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şaġın dāmenüñi ħāra meded

12. **gibi:**

Gazel 24

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Seyl-i eşkümden Cenābī cismümüñ ma'müresi
Kalb-i 'āşık gibi bir ġün yıklıup virān olur

13. **gibi:**

Gazel 26

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zer gibi ħāliş olam rāh-ı vefā içre diyü
Püte-i ġamda Cenābī özini ħāl eyler

14. **gibi:**

Gazel 28

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zaġm-ı tīġ-ı bī-ħisābuñ yimeden 'āşıkıaruñ
Bu Cenābī gibi ey meh cümleten ħan oldılar

15. **gibi:**

Gazel 30

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Āsüde-i dehr oldı Cenābī gibi ġamdan
Her kim ki şehā sāye-i luţfuñ kenef eyler

16. **gibi:**

Gazel 38

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ben gibi nev-rûzına irüp şeref kesb itmeyen
Köhne-sâl-i dünyede bî-şöhret ü bî-nürdür

17. gibi:

Gazel 39

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Diyâr-ı mihnet ile sözüñ olsam n'ola serdârı
Ğam-ı 'aşkuñ gibi cānā çü devlet-ğ'āhumuz vardır

18. gibi:

Gazel 42

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Āyine gibi 'aks-i ruğ-ı yâr gösterür
Başdan ayağa mey didüğüñ pür-şafâ durur

19. gibi:

Gazel 48

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Her ne lütfüñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende kaç efendüm çağıdır

20. gibi:

Gazel 53

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Reng ü bû viren Cenābī gülsitān-ı 'āleme
Gül gibi derd ehlinüñ şol sīnesinde dāğıdır

21. gibi:

Gazel 55

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Saña bülbül gibi ey gül göñülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i ğamda bugün bende Cenābīdür

22. gibi:

Gazel 56

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Şem' yanar giceler karşıñda şāhum şubha dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şādık mıdır

23. gibi:

Gazel 56

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nergis-i zer-tācı gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'āşık mıdır

24. gibi:

Gazel 57

Mısra: 3

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bugün 'İsī gibi çarğa çıkup sen māhı cerr itsem
Kalendarler gibi elde şeh-i encüm çerāğumdur

25. gibi:

Gazel 57

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bugün 'İsī gibi çarğa çıkup sen māhı cerr itsem
Kalendarler gibi elde şeh-i encüm çerāğumdur

26. gibi:

Gazel 59

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Düşüp pervāneler gibi maḥabbet şem'ine yandım
Çıkan āhum mişālinde feleklerde duḥānumdur

27. gibi:

Gazel 64

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dūd-ı āh-ı pür-şerārüm resmidür kim her gece
Zer-benek ḥil'at gibi bu āsmān-ı dün giyer

28. gibi:

Gazel 67

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ne ğam ey gül belāñ ile Cenābī cān vire her dem
Hezārānuñ gibi vaşfuñ bahārında hezāruñ var

29. gibi:

Gazel 70

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Göñül hūn-ābesin içsün yisün zevk eylesün 'aşık
Melāmet nārına yanmış ciğer gibi kebābı var

30. gibi:

Gazel 94

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi şāhı var
Zemīn ü āsmān üzre anuñ eşkiyle āhı var

31. gibi:

Gazel 95

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Yā gibi baş egrilügin kullanur ebrūlaruñ
Tīr-i ğamzeñ anuñ içün cāna peykān yağdurur

32. gibi:

Gazel 96

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Maḥabbet cāmını şol kim belā bezminde nūş eyler
Taşar kendüye ol şığmaz ḥum-ı mey gibi cūş eyler

33. gibi:

Gazel 96

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kime kaşd-ı cefā itse felek ey māh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkāruñ ğam-ı 'aşkına düş eyler

34. gibi:

Gazel 96

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bulanlar lücce-i dilde ma'ānī gevherin Ḥarfī
Sır açmağdan dehānını şadef gibi ḥamūş eyler

35. gibi:

Gazel 101

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālādan cūdā
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zārlar

36. gibi:

Gazel 102

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Arız-ı dil-ber gibi mergüb olaydı ger kamer
Bulınurdu ey felek birin daḥı anı sever

37. gibi:

Gazel 107

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Açamaz göñlüñ bilādın ey Cenābī her melik
Ḥān Süleymān gibi her şeh feth-i Bağdād eylemez

38. gibi:

Gazel 115

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Vaşfı rüşen gün gibi cānā kamerveş alnuñuñ
Tār-ı şebdür çihreñe meh-tāb beñzer beñzemez

39. gibi:

Gazel 116

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey Cenābī dergehinde pādīşāh-ı 'ālemüñ
Āfitāb-ı 'ālem-ārā gibi şöhret beklerüz

40. gibi:

Gazel 119

Mısra: 14

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey Cenābī baħr-ı nazma ğavş idelden 'āleme
La'li-i dil-ber gibi biz de sözle dūr-pāş olmuşuz

41. gibi:

Gazel 120

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Vireli ey meh Cenābī sen şacı Leylāya dil
Kışşā-i Mecnūn gibi dūşdi dile efsānemūz

42. gibi:

Gazel 123

Mısra: 14

Benzetme ve örnek ifade eder.

Her nūktesi Cenābī o şāhuñ güher dūrür
Cān riştesine bulsañ anı inci gibi diz

43. gibi:

Gazel 130

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Eş'ār-ı dil-pesendūñ tıtdı Cenābī deħri
Bir sen gibi suħan-ver bildüm cihāna gelmez

44. gibi:

Gazel 139

Mısra: 13

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sendedür iki şefe miķrāz-ı lā-illā gibi
Cāme-i tevħīd-i Ħaķķı durma ķadd-i cāna kes

45. gibi:

Gazel 141

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ķat' idüp 'aşķuñ yolın görđi Cenābī ey melek
Kışşā-i zūlfūñ gibi pāyānı yoķ bir rāh imiş

46. gibi:

Gazel 150

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Şeyħ Süleymān serv-ķāmet kim cihān gülzārınuñ
Rūħ-perver la'li gibi ğonca-i ħandānı yoķ

47. gibidūr:-dūr

Gazel 150

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Vaşluñ idrāk eyledüm 'ömrüm gibidūr muħtasar
Fūrķatūñ tūl-ı emeldür ħaddi yoķ pāyānı yoķ

48. gibi:

Gazel 152

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Benüm sen gibi 'ālemdē şeh-i gerdün-cenābum yoķ
Ne zulmūñ var ise eyle baña kim ictinābum yoķ

49. gibi:

Gazel 152

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Şu deryāyum ki ķa'rumda bulunur māhi-i ħikmet
Bu ķarħ-ı nīl-gün gibi benüm aħķar ħabābum yoķ

50. gibi:

Gazel 152

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ne dem kim bezm-i ħās itsem Cenābī cām-ı
çeşmümde
Bu ħūn-āb-ı ciger gibi benüm rengin şarābum yoķ

51. gibi:

Gazel 154

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dīde-i idrākūñi ħ'āb almasun bīdār kıl
Nergis-i şeħlā gibi zāhirdeki āşāra baķ

52. gibi:

Gazel 161

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ṭulū' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemâl üzere
Ser-i a'dâdan olmasun şehâ bir dem zevâl eksük

53. gibi:

Gazel 162

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Neşter-i hâr-ı cefâdan zaḥm-ı bî-had bağlayup
Ben gibi hûn-ı ciğer oldu ğıdâsı bülbülün

54. gibi:

Gazel 171

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi şeydâ gerek

55. gibi:

Gazel 171

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Şâh-bâl-i kudret açsam menzilümdür lâ-mekân
Kâf-ı hayret sâkîni bir ben gibi 'Ankâ gerek

56. gibi:

Gazel 171

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zevrağ-ı kem seyrini çarḥuñ qaraya çalmağa
Mevc-i himmet gösterür göñlüm gibi deryâ gerek

57. gibi:

Gazel 171

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dâğ-ı ğamla zeyn idüp cism-i nizârın ser-te-ser
Bu Cenâbî gibi 'âşik 'âleme rüsvâ gerek

58. gibi:

Gazel 174

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bu Cenâbî gibi şâhum çek hisâba her kuluñ
Oķusun dîvân-ı ḥaṭṭuñ içre defter kâkülün

59. gibi:

Gazel 175

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Saklama şandük-ı dilde sen libâs-ı 'ârı kim
Sîne-i 'âşik gibi ol çâk çâk olmak gerek

60. gibi:

Gazel 175

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zulmet-âbâd eyleme şeb gibi kalbün kîn ile
Rüz-ı rüşenden derünüñ daḥı pâk olmak gerek

61. gibi:

Gazel 185

Mısra: 3

Benzetme ve örnek ifade eder.

Halk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştâk olup
Bâm-ı 'arşa çaḥdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

62. gibi:

Gazel 188

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Hûn-ı bülbülden durur egninde rengin câmesi
Çeşm-i cânânum gibi oldu meh-i fettân gül

63. gibi:

Gazel 188

Mısra: 18

Benzetme ve örnek ifade eder.

Yanalıdan âteş-i hecr-i ruḥuñla lâleveş
Oldı ḥâkister gibi ḥâk-i ğama yeksân gül

64. gibi:

Gazel 188

Mısra: 21

Benzetme ve örnek ifade eder.

Vaşf-ı ruhsāruñ oqurlar bülbül-i şeydā gibi
Her semen-sīmā elinde oldu bir dīvān gül

65. gibi:

Gazel 189

Mısra: 3

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sen bahār-ı hüsne şāhum yoklanup kullar gibi
Biñ hacālet 'arzına qarşu gelür her yaz gül

66. gibi:

Gazel 189

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Lāleveş yanar görüp şem'-i ruhuñ gülzārda
Eyledi pervāne gibi üstine pervāz gül

67. gibi:

Gazel 193

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Āfitāb-ı carh ile da'vā-yı hūbī kıлмаğa
'Āriz-ı dil-ber gibi bir māh-ı tībān isterem

68. gibi:

Gazel 193

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

H'āce-i dünyā gibi bey' ü şirā-yı ğam için
Çārsū-yı miñnet-i 'aşk içre dükkān isterem

69. gibi:

Gazel 194

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dicle gibi akıdup sīnemde eşk-i dīdemi
Bu ten-i vīrāneye bir şehri Bağdād eyledüm

70. gibi:

Gazel 194

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gülşen-i kūyuñda ey gül girmede kulağuñā
Bülbül-i şeydā gibi her gice feryād eyledüm

71. gibi:

Gazel 197

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Mihr-i hāver gibi geh handeler itdüm bī-hadd
Geh seḥāb-ı felekāsā niçe giryān oldum

72. gibi:

Gazel 199

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gül gibi zāt-ı şerīfūñ şād u handān isterem
Ḥasmuñi bülbülşifat her laḥza giryān isterem

73. gibi:

Gazel 204

Mısra: 3

Benzetme ve örnek ifade eder.

Eyvān-ı 'aşkı gördüm göñlüm gibi ḥarābe
Mī'mār-ı kāmīl idüm anı 'imāret itdüm

74. gibi:

Gazel 205

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

İsterem ḥālūñ gibi kim la'l-i handānuñ öpem
Zulmet-i ḥaṭṭuñda rūḥum āb-ı ḥayvānuñ öpem

75. gibi:

Gazel 206

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Rütbetle çıkşa cāhil gün gibi āsmāna
Ta'zīmi lāzım iken zerrece 'izzet itmem

76. gibi:

Gazel 211

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi āhum yelleri
Sönmedi ey meh-likā hergiz çerāğ-ı miḥnetüm

77. gibi:

Gazel 211

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ol sehī servūñ Cenābī yüz sürelden pâyına
Kāmet-i bālāsı gibi yüce oldu himmetüm

78. gibi:

Gazel 214

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zerreves ser-geştedür mihrūñ olalı ey kamer
Gün gibi āfākı ıttı pây-tā-ser şöhretüm

79. gibi:

Gazel 215

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bu göñlüm gibi 'ālem de ḥarāb-ābādmış bildüm
Güzellik ḥırmıni gibi anı ber-bādmış bildüm

80. gibi:

Gazel 215

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bu göñlüm gibi 'ālem de ḥarāb-ābādmış bildüm
Güzellik ḥırmıni gibi anı ber-bādmış bildüm

81. gibi:

Gazel 222

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sen büt-i tersā için vardum kilīsāya bugün
Beni zülfüñ cezbı gibi şāhib-i zünnār iden

82. gibi:

Gazel 223

Mısra: 13

Benzetme ve örnek ifade eder.

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenābī bī'atı
Böyle sevdā-yı ğam-ı zülfile zünnār isteyen

83. gibi:

Gazel 225

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Göñül peymāne-i derdüñ çeküp mest-i ḥarāb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda ğamda türāb olsun

84. gibi:

Gazel 228

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Cür'aveş bezm-i ğamuñda tā ki düşdüm ayağa
Dāmen-i mestān gibi dāyim türāb-ālüdeyin

85. gibi:

Gazel 230

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Göricek naqş-ı dil-āvızını Māñi anı
Şüret-i Çini gibi vālih ü ḥayrān olsun

86. gibi:

Gazel 231

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sāhilāsā dünyeden çekdüm kenāra kendümi
Eşk-i ḥününüm gibi yanumda deryā bilmezsin

87. gibi:

Gazel 233

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dür idelden ğam beni la'lüñ gibi mey-ḥāneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymāneden

88. gibi:

Gazel 233

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dür idelden ğam beni la'lûñ gibi mey-hāneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymāneden

89. gibi:

Gazel 242

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Açılır gül gibi dāğum şabā sürdükce üstüme
Bu luḫfi gördüm ancak ben hemān āhum
şabāsından

90. gibi:

Gazel 242

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bulup ğamzeñ ḫadenginüñ Cenābī sīnede zaḫmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cānā şafāsından

91. gibi:

Gazel 247

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sā'at gibi qarāruñı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyā meh zamān mısın

92. gibi:

Gazel 247

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bir gül-'izāra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i āh ü fiğān mısın

93. gibi:

Gazel 248

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gel serīr-i cāna geç ey derd-i dil-ber şahlıg it
Sen gibi bir şāh-ı 'ādil bendesidür şeh-r-i ten

94. gibi:

Gazel 250

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Naḫd-ı cāna rāygāndur yok bahāsı ol mehūñ
Yūsuf-ı Mıṣrī gibi kem kıymete şatılmasun

95. gibi:

Gazel 252

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ḥāk-i rāhuñ üstine iksīr-i devletdür diyü
Kara toprak gibi saçdı çeşm-i giryān cevherin

96. gibi:

Gazel 261

Mısra: 3

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Aklımı zülfüñ gibi 'aşkuñ perīşān eyledi
Kendüm idrāk itmesem kıлма 'aceb dīvāneyin

97. gibi:

Gazel 262

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dilerem kim gün gibi dāyim ser-efrāz olasın
Nitekim dāyir durur işbu sipih-r-i nīl-gün

98. gibi:

Gazel 264

Mısra: 11

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Arsa-i cānum gibi nüzhet-fezādur dil daḫı
Vir semend-i nāzuña cevllān cevllān üstine

99. gibi:

Gazel 267

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bugün aġyārdan ḫālī baña bir gülsitān olsa
Açılmış gül gibi anda nigār-ı dil-sitān olsa

100. gibi:

Gazel 276

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Mülk-i çemenüñ kıldı serîrinde kararî
Şehler gibi başa taçup otağa benefşe

101. gibi:

Gazel 276

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Giydi külehi başına ben gibi Cenâbî
Destârî üşendi gibi şarmağa benefşe

102. gibi:

Gazel 276

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Giydi külehi başına ben gibi Cenâbî
Destârî üşendi gibi şarmağa benefşe

103. gibi:

Gazel 277

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Düşüpdür bâde-i gül-güna meylüm
Leb-i la'lüñ hevâsı gibi serde

104. gibi:

Gazel 279

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ney gibi nice yirden bel bağladuk figâne
Âheng ider belâña hem-demlerüz cihânda

105. gibi:

Gazel 287

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Vahşet itdi nâsdan insâniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnün gibi bir 'âkil ü ferzânei

106. gibi:

Gazel 288

Mısra: 12

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey gâzel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğünde pâyına

107. gibi:

Gazel 290

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ney gibi bağla bil ey dil figân u âha
Yol ola tâ ki saña varmağa bezm-i şâha

108. gibi:

Gazel 292

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Şurâhî gibi çeşmüm ağladı kan
Lebüñ öpdüğünü görüp piyâle

109. gibi:

Gazel 293

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Humm-ı mey gibi Cenâbî cüş idüp hün-ı ciger
Akdı câm-ı dîdeden eşküm gibi ruḥ-sâruma

110. gibi:

Gazel 293

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Humm-ı mey gibi Cenâbî cüş idüp hün-ı ciger
Akdı câm-ı dîdeden eşküm gibi ruḥ-sâruma

111. gibi:

Gazel 296

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenâbî yirlere
Da'vi-yi hüsni ideli mihr-i felek ol ay ile

112. gibi:

Gazel 298

Mısra: 3

Benzetme ve örnek ifade eder.

Mey gibi çıktım başa ayağın aldım sâkinüñ
Câm-ı Cemle eyledüm kan bağı ben peymânei

113. gibi:

Gazel 298

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ḥabbe-i ḥâlüñ gibi dihkân-ı kudret ekmedi
Kışt-zâr-ı ḥüsne ey meh ḥâşılı bir dânei

114. gibi:

Gazel 298

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ruḥları hecri ğamında yirümi nâr eyleyüp
Yağdı ol şem'-i dil-ârâ ben gibi pervânei

115. gibi:

Gazel 300

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nağs-ı Mânî gibi her meh-pâre ḥayrân ola ger
Sen melek-rû şeklini resm eylesem dîvânuma

116. gibi:

Gazel 303

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bir zülfi Leylânuñ yine göñlüm olup âvâresi
Uğratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi ğavġalara

117. gibi:

Gazel 304

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nâra yanmak resmini ta'lîm iden pervâneye
Yağdı mihrüñ şem'-ini göñlüm gibi ğam-ḥâneye

118. gibi:

Gazel 304

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Küy-ı bed-nâmîde ey dil nevbet-i şâhî döğüp
Kendüm ikrâr eyledüm Mecnûn gibi dîvâneye

119. gibi:

Gazel 307

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Meydâne girse şâġar-ı 'işret güle güle
Bülbül gibi kıoparsa şurâḥî de gulgule

120. gibi:

Gazel 308

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Aşk-ı cânân illerinde şive bünyâd eylesem
Cân virür Mahmûd-ı ğam göñlüm gibi Ayazuma

121. gibi:

Gazel 310

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ol kebk-i ḥöş-ḥirâmı gördüm kıatı hevâyi
Şayd olmadur murâdı ben gibi şâh-bâza

122. gibi:

Gazel 311

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Aķalı dîvâne göñlüm sen meh-i gerden-keşe
Döġmiřem ben başumı şular gibi taşdan taşta

123. gibi:

Gazel 311

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nâr-ı 'aşka yanmayınca nice kez şâf olmadık
Ḥâlîř olmaz zer gibi tâ girmeyünce âteşe

124. gibi:

Gazel 313

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey kaşları kemānum idüp ziyāde cevruñ
Ben hâk-sârı atma tîruñ gibi yabâne

125. gibi:

Gazel 315

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ġoncaveş cem' ide gör bāġ-ı hayāda özüñi
Gül gibi virme şağın berg ü bāruñ bāda

126. gibi:

Gazel 318

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ṭarāvet vire gül gibi Cenābî rûh-ı Cāmîye
Şalarsa reşha-i nazmuñ eger bāġ-ı hıyābanı

127. gibi:

Gazel 322

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dün sürāhî gibi meclisde Cenābî ey şanem
Şāġar-ı la'lüñ için virdi ele boġazını

128. gibi:

Gazel 323

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Büy-ı gülzār-ı vişāluñ şevkına ey ġonca-leb
Gül gibi başa soğundum bāġ-ı 'aşkuñ hārını

129. gibi:

Gazel 326

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nāl-i gül gibi Cenābî girdi bāzār-ı ġama
Ser-te-ser dāġ-ıla ey meh zeyn idüp endāmını

130. gibi:

Gazel 327

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bir melāmet ehli yok ben 'aşık-ı rüsvā gibi
Bir giriftār-ı belā yok bu dil-i şeydā gibi

131. gibi:

Gazel 327

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bir melāmet ehli yok ben 'aşık-ı rüsvā gibi
Bir giriftār-ı belā yok bu dil-i şeydā gibi

132. gibi:

Gazel 327

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey kamer hecrüñ ġamından āh-ı pür-süz eylesem
Her şerārüm görüne mihr-i cihān-ārā gibi

133. gibi:

Gazel 327

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kılmışum rüsvā-yı 'ālem ben beni Mecnūnevş
Tā ki gördüm hūsn içinde sen mehi Leylā gibi

134. gibi:

Gazel 327

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dāne-i dehre baş egmez mākiyānāsā bugüñ
Ķāf-ı istignā-yı mesken eyleyen 'Ankā gibi

135. gibi:

Gazel 327

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey Cenābî üstüme ġamz oğın atmak istese
İkide bir baş atar ebrü- yı dil-ber yā gibi

136. gibi:

Gazel 328

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Hüsn içinde tā ki gördüm sen mehi Leylā gibi
Düşmişem 'aşkuñ ğamına Kays-ı bī-pervā gibi

137. gibi:

Gazel 328

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Hüsn içinde tā ki gördüm sen mehi Leylā gibi
Düşmişem 'aşkuñ ğamına Kays-ı bī-pervā gibi

138. gibi:

Gazel 328

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dürr-i dendānuñ firākın gösterelden rüzgār
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryā gibi

139. gibi:

Gazel 328

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zāgāsā konma ey dil bāl açup sen her leşe
Āşiyān it gel kanā'at Kāf'ını 'Ankā gibi

140. gibi:

Gazel 328

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Çeng gibi kıddüme eşküm takaldan tār-ı ğam
Nāvek-i hicrānuñ ey meh deldi bağrum yā gibi

141. gibi:

Gazel 328

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sen gül-i nev-restenüñ olup Cenābī 'āşığı
Ġonca-la'lüñ vaşfın eyler bülbül-i güyā gibi

142. gibi:

Gazel 329

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Küy-ı hecrüñ eyledi dervāze dil-i miskīn gibi
Kanlu yaşum fülisi birle oldı pür enbānesi

143. gibi:

Gazel 329

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Şem'-i hüsnüñ tolanur ey meh Cenābī şevk ile
Korkarum pervāne gibi āhır aña yanası

144. gibi:

Gazel 331

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Çeküp her meclisüñ içre zebānın şem'veş lāyık
Ögerse Hüsrevā tab'um senüñ gibi sühandanı

145. gibi:

Gazel 331

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Cenābī gibi 'ālemde eyā meh kākülüñ resmi
Perişān olmayan kimdür görüp Sultān Süleymānı

146. gibi:

Gazel 333

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Penbe-i dāğum gibi aldı beni seyl-i sirişk
Hār ü has bulsa alur āb-ı revānuñ yügrüğü

147. gibi:

Gazel 333

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Arşagāh-ı nazm içinde oldum ey gül ben dağı
Bülbül-i güyā gibi ehl-i zebānuñ yügrüğü

148. gibi:

Gazel 335

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gözümün yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Gamun ey mäh-i felek eyledi pâ-mâl beni

149. gibi:

Gazel 336

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kızardı meclise geldükde bâde
Leb-i la'lüñden alur gibi rengi

150. gibi:

Gazel 338

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdün beni
Ey göñül kendün gibi bir hâk-sâr itdün beni

151. gibi:

Gazel 338

Mısra: 3

Benzetme ve örnek ifade eder.

Çeng gibi kıddüme evtâr-ı eşküm bağlayup
Haste-i mizrâb-ı gam mağlûb u zâr itdün beni

152. gibi:

Gazel 338

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nâ-çîz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdün beni

153. gibi:

Gazel 338

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nâ-çîz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdün beni

154. gibi:

Gazel 339

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gözüm yaşı firâkuñda iki 'ayn-ı belâ ancak
Kesilmez hün-ı dil gibi açar her cânibe yaşı

155. gibi:

Gazel 348

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nitekim bu gülşenün bir bülbülü yok ben gibi
Bâğ-ı hüsne gelmedi bir gonca-i ter sen gibi

156. gibi:

Gazel 348

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nitekim bu gülşenün bir bülbülü yok ben gibi
Bâğ-ı hüsne gelmedi bir gonca-i ter sen gibi

157. gibi:

Gazel 348

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Âb-ı gamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yağma her bir gördüğün sen âteş-i külhen gibi

158. gibi:

Gazel 348

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Hâr-ı gam olup tolaşma dâmenine herkesün
Kalbe râhat-bahş olup irgür şafâ gülşen gibi

159. gibi:

Gazel 348

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Arşa-i dehrün Cenâbî merd-i şeh-bâzı geçen
Ziver-i dünyâ-yı duna meyl ider mi zen gibi

160. gibi:

Gazel 349

Mısra: 11

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sāyeñ gibi Cenābī yirden yire çalınsun
Teşbih iderse serve ol kâmet-i bülendi

161. gibi:

Gazel 360

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Cenābī sāl u meh dönsün bu 'ayyās-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşāt içre senüñ gibi suhan-dānı

162. gibi:

Gazel 361

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Çihremi zerd eyledüñ gam birle cānā zer gibi
Bu katı göñlüñ senüñ ey sım-ten mermer gibi

163. gibi:

Gazel 361

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ben yetimi göricek ğurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dīdeler müşfik baña māder gibi

164. gibi:

Gazel 361

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

'Aşık oldur kim duĥān-ı āhı çıksa sīneden
Her şerārın göstere yanınca bir aĥker gibi

165. gibi:

Gazel 361

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Oldı dil āşüftesi bir dil-berüñ ismi Halāl
Büt-perest olsun cihānda yürisüñ Āzer gibi

166. gibi:

Gazel 361

Mısra: 12

Benzetme ve örnek ifade eder.

Baĥr-ı nazma bir nefes olsa şināver dürr-i siĥr
Ṭab'-ı mevzūnuñ senüñ aşdāf-ı dür- perver gibi

167. gibi:

Gazel 361

Mısra: 14

Benzetme ve örnek ifade eder.

Güş-vār oldı şeh-i 'ālī-cenābuñ güşina
Ĥarfiyā bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

168. gibi:

Gazel 365

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kākülüñ gibi göñül şā'ir-i kec-ṭab' durur
Rast nisbet ide ger kıddüñe serv-i çemeni

169. gibi:

Gazel 366

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gāh öpsem ayaĥuñ ey serv-i kıdd dāmen gibi
Geh şarılısam kâmet-i bālāna pirāhen gibi

170. gibi:

Gazel 366

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gāh öpsem ayaĥuñ ey serv-i kıdd dāmen gibi
Geh şarılısam kâmet-i bālāna pirāhen gibi

171. gibi:

Gazel 366

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Naĥd-i cān virüp metā'-ı vaşluñ aldum rāygān
Sūd itmiş ĥ^vāce yok bāzār-ı 'aşĥda ben gibi

172. gibi:

Gazel 366

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ol perîşân sünbülüne tayanup kâfir gözünü
Söyle hançer çekmesün cân kaşına süsen gibi

173. gibi:

Gazel 366

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zür-ı bār-ı çarh müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sînesin sen deste-i häven gibi

174. gibi:

Gazel 366

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Dâne-i hâlün gamından bu vücudum hâşılın
Korkarın bād-ı fenâya alduram hırmen gibi

175. gibi:

Gazel 366

Mısra: 12

Benzetme ve örnek ifade eder.

'İsî-i Meryemşifat eflâke çıkmak isteseñ
Güş-ı cāna çek tecerrüd riştesin süzen gibi

176. gibi:

Gazel 366

Mısra: 14

Benzetme ve örnek ifade eder.

Biñ biñ dil mezra'ınuñ Harfîyâ mahşûlini
Murğ-ı miñnet çine kıldı dâne-i erzen gibi

177. gibi:

Gazel 368

Mısra: 7

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gözümün yaşı gibi yirlere çalup dün ü gün
Gamun ey mäh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

178. gibi:

Gazel 370

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zulmet-i şebden hâlâş iden cihâni gül gibi
Lem'a-i mihr-i ruñuñda mäh-ı nür-efzâ haķı

179. gibi:

Gazel 371

Mısra: 1

Benzetme ve örnek ifade eder.

Seyle viren mülk-i cismüm dide-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nâ-muradı gam gibi

180. gibi:

Gazel 371

Mısra: 2

Benzetme ve örnek ifade eder.

Seyle viren mülk-i cismüm dide-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nâ-muradı gam gibi

181. gibi:

Gazel 371

Mısra: 5

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ķadd-i dil-ber gibi ey dil istikâmet üzre ol
Kec-rev olma kıl hâzer ol turra-i pür-ham gibi

182. gibi:

Gazel 371

Mısra: 6

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ķadd-i dil-ber gibi ey dil istikâmet üzre ol
Kec-rev olma kıl hâzer ol turra-i pür-ham gibi

183. gibi:

Gazel 371

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Rüz u şeb sâlile meh eyyâm ü hefte didügün
Vaķt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem gibi

184. gibi:

Gazel 371

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Zindegānīden Cenābī kaṭ'-ı ümmīd eyledi
Tolaşalı gerdenine kākūlüñ erḳām gibi

185. gibi:

Muhammes 1

Mısra: 13

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdām
Lāle şeklinde döker dil kanını çağlar müdām

186. gibi:

Murabba 1

Mısra: 21

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ḳāmetüm ey meh-likā zūlfüñ gibi ḥāl eyledüñ
Muşhaf-ı ḥüsnüñ açup ölmem benüm fāl eyledüñ

187. gibi:

Murabba 1

Mısra: 34

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ey gül-i ḡonca-dehen yār olma gel aḡyār ile
Hem-dem olma gül gibi ey lāle-ḥad her ḥār ile

188. gibi:

Murabba 2

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Büy-ı ḥulḳuñ eyledi ḡülzār-ı dehri müşg-bū
Bāḡ-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lāle-rū

189. gibi:

Murabba 2

Mısra: 13

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kimseler ḳaddüñ gibi bir serv-i ra'nā görmedi
Lāleveş ḥaddüñ gibi bir verd-i zībā görmedi

190. gibi:

Murabba 2

Mısra: 14

Benzetme ve örnek ifade eder.

Kimseler ḳaddüñ gibi bir serv-i ra'nā görmedi
Lāleveş ḥaddüñ gibi bir verd-i zībā görmedi

191. gibi:

Murabba 2

Mısra: 15

Benzetme ve örnek ifade eder.

Yoluña cānlar virür ben gibi şeydā görmedi
Sāye-i raḥmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

192. gibi:

Murabba 3

Mısra: 9

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ḳanı ol devlet sürem yüz pāyuna dāmen gibi
Vaşluñ ile dōstum şādān olam ḡülşen gibi

193. gibi:

Murabba 3

Mısra: 10

Benzetme ve örnek ifade eder.

Ḳanı ol devlet sürem yüz pāyuna dāmen gibi
Vaşluñ ile dōstum şādān olam ḡülşen gibi

194. gibi:

Murabba 3

Mısra: 11

Benzetme ve örnek ifade eder.

Serv-i ḳaddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Ā begüm ā pādīşāhum ā Süleymānum benüm

195. gibi:

Murabba 4

Mısra: 4

Benzetme ve örnek ifade eder.

Bülbül-i şūrīdeveş her bī-nevā zār olmasun
Ben gibi 'aşḳuñ elinden kimse nā-çār olmasun

196. gibi:

Murabba 4

Mısra: 8

Benzetme ve örnek ifade eder.

Serv-i kâmet bir güzelsin yoluña cānum revān
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çār olmasun

197. gibi:

Murabba 4

Mısra: 12

Benzetme ve örnek ifade eder.

Gözlerüñ hānçer çeküp kanlar döker dīvānevār
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çār olmasun

198. gibi:

Murabba 4

Mısra: 16

Benzetme ve örnek ifade eder.

Sırr-ı 'aşkuñ fāş idüp dil-şād kıldum 'ālemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çār olmasun

199. gibi:

Murabba 4

Mısra: 20

Benzetme ve örnek ifade eder.

Nāme-i şevkuñ Cenābī şafha-i cāna yazar
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çār olmasun

gibi oldı:

1. gibi oldı:-dı

Gazel 266

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Benzemek, benzer olmak.

Yir eyledi peykān-ı hadengüñ dil içinde
Ter gonca gibi oldı mekānı gül içinde

2. gibi oldı:-dı

Gazel 361

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Benzemek, benzer olmak.

Ğam sipihri cismüm üzre penbe-i dāğum kâmer
Eşkümüñ her kaçresi oldı aña āhter gibi

gic:

1. giç:

Gazel 16

Mısra: 5

Kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra.

Çün vişālüñ giç müyesser olısar ben hāsteve
Gitmege 'ömr-i 'azizüm kılmasa bārī şitāb

gice:

1. gicem:-m

Gazel 51

Mısra: 1

Gece.

Her gicem bir Qadr-i ekber tālī'üm pīrūzdur
Devletüñde hāmdü li'llāh her günüm nev-rūzdur

2. gice:

Gazel 120

Mısra: 7

Gece.

Gice olmaz kim gönül her meclisi devr itmese
Tāb-ı şem-i 'arizüñ görmek diler pervānemüz

3. gice:

Gazel 184

Mısra: 9

Gece.

Bir gice ey meh-likā zülf-i siyāhuñ şevkine
Ayağüñ toprağına didi Cenābī bir gazel

4. gice:

Gazel 194

Mısra: 8

Gece.

Gülşen-i küyuñda ey gül girmede kulağıña
Bülbül-i şeydā gibi her gice feryād eyledüm

5. gicelerle:-ler, -le

Gazel 228

Mısra: 5

Gece.

Gicelerle şubhveş bī-dār-ı küyuñ olmuşam
Tār-ı zülfüñ zulmetinde şanki h'āb-ālūdeyin

6. gice:

Gazel 232

Mısra: 6

Gece.

Zülf-i şeb-rengüñ hayâli töladi cân gerdenin
Hı̇'âb içinde görmiş idüm dün gice ol yârı ben

7. gice:

Gazel 270

Mısra: 5

Gece.

Düñ gice meclisde mey öykindügiyçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şürâhî yürüdi cân üstine

8. giceler:-ler

Gazel 294

Mısra: 5

Gece.

Âteş-i mihr-i ruhuñda giceler ey şem'-i dil
Bâl ü per yakmak niceymiş öğredem pervâneye

9. gice:

Gazel 342

Mısra: 1

Gece.

Gice yok hâlüme nâzır nücüm u mâhdan gayrı
Göz irse mihredür süz-ı derünüm âhdan gayrı

10. gice:

Tahmis 2

Mısra: 25

Gece.

Gice bir şî'r didi saña Cenâbîye güzel
Yine sihr itdi Necâtî nice söz nice gazel

gice gündüz:

1. gice gündüz:

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gece gündüz. II Aralıksız, sürekli, her zaman, durmadan, daima.

Geh hayâl-i kâkülüñ eyler Cenâbî geh ruhuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'âl

2. gice gündüz:

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gece gündüz. II Aralıksız, sürekli, her zaman, durmadan, daima.

Yâd-ı zülf ü 'ârîzuñla bu Cenâbî ey kamer
Hı̇'âba varmaz gice gündüz bir uzun sevdâdadur

gice ile:

1. gice ile:

Gazel 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gece vakti, geceleyin.

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'âdet aña besdür

gid:

1. gidecek:-ecek

Gazel 247

Mısra: 4

Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak, bir yeri terk etmek.

Tende hayâtdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoħsa cân mısın

2. gidelden:-el(i), -den

Gazel 334

Mısra: 3

Dünyadan gitmek.

Eksük olmaz sînenen Mecnûn gidelden dâğ-ı ğam
Beklesün oğul olunca atası ocağını

ğidâ:

1. ğidâ:

Gazel 31

Mısra: 3

Yiyecek ve içecek; büyüyüp gelişmeyi sağlayan şeyler. II Hedef.

Tiğ-ı hün-efşân-ı yâra hün-ı 'âşıkdur ğidâ
Ey göñül olma muķârin ķorķarın bir ķan olur

gider:

1. **gider:**

Gazel 369

Mısra: 3

Yok etmek, ortadan kaldırmak.

Gider bî-dādluğ resmin ki sen saña cefâ itdüh
Gören kimdür bu 'âlemde murâd olmuş sitemkârı

ğill ü ğış:

1. **ğill ü ğışdan:-dan**

Gazel 371

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gizli kin ve düşmanlık; fesatlık.

Ğill ü ğışdan sâf kıl mir'at-i ħalbüh her nefes
İsteseñ ğitî-nümâ olmaya cām-ı Cem gibi

1. **ğill ü ğışdan:-dan**

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gizli kin ve düşmanlık; fesatlık.

'Âriyüz her ğill ü ğışdan şâf kılduk ħalbümüz
Pütesinde 'âlemüh bir niçe kez kâl olmuşuz

gir:

1. **girdüm:-dü, -m**

Gazel 145

Mısra: 3

Yelken açmak.

Rüzgâr-ı âh-ıla girdüm ħarasın bulmadum
Yok kenârı eşk bir deryâ-yı mevc-engîz imiş

2. **girelden:-el(i), -den**

Gazel 43

Mısra: 9

Bir şeye dâhil olmak, bağlanmak, intisap etmek.

Cenâbî derd-i mihrühle girelden tekye-i 'aşka
Ten-i pür-dâğ ile şâhum gezer rind-i ħalenderdür

3. **girmedi:-me, -di**

Muhammes 1

Mısra: 7

Almak, tutmak, yakalamak. II Şahinin pençesine geçmek.

Girmedi şâhînüñ çengâline tîhûları
Her biri bir yâra beñzer ol gül-i ħôş-bûları

4. **girmesün:-me, -sün**

Gazel 73

Mısra: 10

İçinde yer almak, dâhil olmak.

Mihr ü mâhî ögsem olmaz ey Cenâbî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muhtâleler

5. **girdi:-di**

Gazel 128

Mısra: 2

Girmek. II Erişmek, ulaşmak.

Derd ü belâlaruñ çeken 'âşik ħisâbsuz
Ĥuld-ı berîn-i küyuña girdi 'azâbsuz

6. **girsün:-sün**

Gazel 220

Mısra: 5

Katılmak, dâhil olmak.

Vecd idüp her küşeden girsün semâ'a ehl-i şevk
Nağme ħılsun muñribâ bir dem rübâb eglenmesün

girân-kıymet:

1. **girân-kıymet:**

Gazel 178

Mısra: 10

Çok kıymetli, paha biçilmez.

Cenâbî kim sözin virmez hezârân dürr-i ħaltâna
Girân-kıymet durur gevher degül lîkin suñandan yig

girdâb:

1. **girdâbdan:-dan**

Gazel 234

Mısra: 10

Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek ve çukurlaşarak yaptığı çevrinti, ters akıntılarının oluşturduğu dönme, eğrim, çevri, anaför.

Yâd-ı hecrüh itmeyüp düşdi Cenâbî 'aşkuña
Âşinâ-yı baħr olan vehm eylemez girdâbdan

2. girdābda:-da

Gazel 280

Mısra: 2

Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek ve çukurlaşarak yaptığı çevrinti, ters akıntıların oluşturduğu dönme, eğrim, çevri, anaför. II Gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm baħr olup kaldum miyān-ı ābda
Hey dirīgā zevraķ-ı ten ğarķ olur girdābda

girdāb-ı baħr-ı nekbete salma:

1. girdāb-ı baħr-ı nekbete şalma:-ma

Gazel 348

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Felaket, musibet denizinin girdabına salmak. II Felakete ğark etmek; kendini perişan etmek.

Şalma cānuñ zevraķın girdāb-ı baħr-ı nekbete
Şişirüp bād-ı hevesde kendüñi yelken gibi

gird-āb-ı ğamda:

1. gird-āb-ı ğamda:-da

Gazel 237

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder girdabı.

Fülk-i tendür seyr ider gird-āb-ı ğamda her kaçan
Baħr-ı miħnet olsa peydā dāide-i nem-nākden

gird-bād olmak:

1. gird-bād olmak:-maķ

Gazel 229

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kasırga, hortum olmak. II Sürekli dönüp dolaşmak.

Döne döne āhıla kūyın Cenābī gezmeseñ
Bes ħarīm-i yārda bu gird-bād olmak neden

girībān:

1. girībānuñ:-(u)ñ

Gazel 205

Mısra: 4

(Sevgilinin) elbisesinin yakası.

Șolamaĝa virse el cāmeñ mişāli ķāmetüñ
Yüz sürem dāmānuña ĝāhī girībānuñ öpem

girībānı çeküp çāk itmişüm:

1. girībānı çeküp çāk itmişüm:-miş, -(ü)m

Gazel 318

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Yaka yırtmak; (üzüntü, hiddet vb. yüzünden) yakasını yırtmak.

Ķabā-yı cevr-i ĝam-naķşuñ giyelden bu ten-i ħāküm
Çeküp çāk itmişüm şāhum ĝamuñda ben girībānı

giriftār:

1. giriftār:-ı

Gazel 79

Mısra: 7

Esir, tutkun, düşkün. II Āşık, müptela.

Dü zülf-i 'anber-efşānuñ giriftārı durur göñlüm
Esir-i gull-ı 'aşķ oldum iki pāyümde bendümdür

giriftār-ı belā:

1. giriftār-ı belā:

Gazel 327

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Belaya müptela olmuş, tutulmuş (kimse). II Aşk belasına tutulmuş gönül.

Bir melāmet ehli yok ben 'āşık-ı rüsvā gibi
Bir giriftār-ı belā yok bu dil-i şeydā gibi

giriftār-ı belā olsun:

1. giriftār-ı belā olsun:-sun

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Aşk) belasına tutulmak.

Başum sevdā-yı zülfüñle ķo ey meh pür-hevā olsun
Maħabbet ehliğür göñlüm giriftār-ı belā olsun

girü:

1. girü:

Gazel 54

Mısra: 10

Artık; sadece.

Bulur bī-minnet aĝyāruñ ķatunda ĝün gibi 'izzet
Cenābī āsitānuñda girü şāhum bayaĝıđur

giryân:

1. giryân:

Gazel 264

Mısra: 6

Ağlayan.

Dökdi yaşın gözlerüm sînemde dâğ-ı tâzeme
Acıyup kıan ağlasun giryân giryân üstine

2. giryân:

Gazel 264

Mısra: 6

Ağlayan.

Dökdi yaşın gözlerüm sînemde dâğ-ı tâzeme
Acıyup kıan ağlasun giryân giryân üstine

3. giryân:

Gazel 199

Mısra: 2

Ağlayan.

Gül gibi zât-ı şerîfüñ şâd u hândân isterem
Hâsmuñı bülbülşifat her lahza giryân isterem

giryân ol:

1. giryân oldum:-du, -m

Gazel 197

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek

Mihr-i hâver gibi geh hândeler itdüm bî-hadd
Geh sehbâ-ı felekâsâ niçe giryân oldum

2. giryân olup:-up

Gazel 188

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek

Hâsret-i rûyuñla cânâ ebrveş giryân olup
Fûrkatüñde jâleden yaşlar döker her an gül

3. giryân olur:-(u)r

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek

'Ârîzuñ mihrini görsem cân u dil hândân olur
Yâd kılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryân olur

4. giryân olur:-(u)r

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek

Olsa peydâ düd-ı âhum gözlerüm giryân olur
Ebr-i zulmet olsa zâhir lâ-cerem bârân olur

5. giryân olur:-(u)r

Gazel 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Mâtem-içün qaralar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryân olur

giryân u nâlân:

1. giryân u nâlân:

Gazel 199

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ağlayan, İnleyen, feryat ve fiğan eden (kimse).

Gülşen-i küyında yâruñ Harfiyâ murğ-ı dili
Bülbül-i şürîdeveş giryân u nâlân isterem

giryâ itdükçe:

1. giryâ itdükçe:-dükçe

Gazel 230

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Giryâ itdükçe 'anâdil gül için gülşende
Bâğ-ı 'âlemdede lebi gönca-i hândân olsun

giryâ-i bî-hadle:

1. giryâ-i bî-hadle:-le

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çokça (akan) gözyaşları.

Girye-i bî-hadle çeşmüm baır-i 'ummân oldu tüt
Eşkümüñ her kaçresini dürr-i ğalţân oldu tüt

ġisûları ġamı:

1. **ġisûları ġamında:** -ı, -(n)da

Gazel 201

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçından dolayı çekilen gam, keder.

ġisûları ġamında aıvâl-i pür-melâlüm
Furşat bulup Cenâbî yâra kinâyet itsem

2. **ġisûlarıñ ġamında:** -ı, -(n)da

Gazel 309

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçından dolayı çekilen gam, keder.

ġisûlarıñ ġamında kaldı göñül muıayyed
Maıhbûsuñ oldu ey cân ol bî-karârı gözle

ġisû-yı 'anber-bâruñuñ:

1. **ġisû-yı 'anber-bâruñuñ:** -ñuñ

Gazel 303

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) anber, misk kokulu saçı.

ġisû-yı 'anber-bâruñuñ ġitmez ġayâli dîdeden
Göñlüme uydum ben daıı düşdüm uzun sevdâlara

ġisû-yı dil-ber:

1. **ġisû-yı dil-ber:**

Gazel 256

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin saçı.

Baıa ey ġisû-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cânım gerdeni üzre maıhabbetden resensin sen

ġit:

1. **ġitmedi:** -me, -di

Gazel 161

Mısra: 7

Kaybolmak. II Uzaklaşmak.

Göñülden ġitmedi herġiz ġayâl-i kıamet-i servüñ
Bu turfe bâġda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

2. **ġitmez:** -mez

Gazel 163

Mısra: 4

Bitmek, tükenmek, sona ermek.

Yâra vaşl olduġda 'aşık fikr-i hicrânındadır
Fasl-ı gülde ġitmez oldur inkisârı bülbülüñ

3. **ġitdi:** -di

Gazel 197

Mısra: 8

Mevkisinden uzaklaşmak, iktidardan düşmek.

Şevketüm taıblı çalınsın ki benümdür nevbet
ġitdi Mecnûn-ı belâ-keş gama sultân oldum

4. **ġitmege:** -mege

Gazel 16

Mısra: 6

Geçip ġitmek. II Sona ermek.

Çün vişâlüñ ġiç müyesser olısar ben ġasteye
ġitmege 'ömr-i 'azizüm kılmasa bârî şitâb

ġiy:

1. **ġiyer:** -er

Gazel 64

Mısra: 8

Takmak.

Żahirin vîrâne görseñ her gedäya bakma ġör
'Älem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efridün ġiyer

2. **ġiyer:** -er

Gazel 64

Mısra: 6

Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna
geçirmek. II Kıvılcımlarla dolu ah dumanının feleġi
kaplaması.

Düd-ı âh-ı pür-şerârum resmidür kim her gice
Zer-benek ġil'at gibi bu âsmân-ı dün ġiyer

3. **ġiydi:** -di

Gazel 276

Mısra: 9
Takmak.

Giydi külehi başına ben gibi Cenâbî
Destârî üşendi gibi şarmağa benefşe

4. **giyer:-er**
Gazel 64
Mısra: 1
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Şol libâs-ı alı kim ol yâr-i gendüm-gün giyer
Şan şafaқта mâhdur kim câme-i gül-gün giyer

5. **giyer:-er**
Gazel 64
Mısra: 2
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Şol libâs-ı alı kim ol yâr-i gendüm-gün giyer
Şan şafaқта mâhdur kim câme-i gül-gün giyer

6. **giyer:-er**
Gazel 64
Mısra: 4
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

Köhne şâlin atmasın Leylî iti yâbâna kim
Ol kabâ-yı fâhîri şöhret için Mecnûn giyer

7. **giyer:-er**
Gazel 64
Mısra: 10
Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek. II Sevgilinin naz ve eda kaftanını giymesi.

Her kabâ-yı şîve kim biçdüñ Cenâbî nazmda
Şöhret-i dîvân için ol kâmet-i mevzûn giyer

giyâ:

1. **giyâ:**
Gazel 42
Mısra: 10
Ot, bitki.

Sen gül kıatında bende Cenâbîyî dir gören
Serv ayağına buse virür bir giyâ durur

giyeh:

1. **giyehdür:-dür**
Gazel 84
Mısra: 10
Ot, bitki.

Ey serv-i ser-firâzum kimdür Cenâbî diseñ
Sâyeñle ülfet itmiş bâğuñda bir giyehdür

göge dek:

1. **göge dek:**
Gazel 308
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Yerden göğe kadar; pek çok.

Bir gâzel didüm Cenâbî şevk ile ol mâha kim
Minnetüm var göge dek tab'-ı sühan-perdâzuma

göge irgürdi:

1. **göge irgürdi:-di**
Gazel 363
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Göğe çıkarmak, ulaştırmak. II Göğe ulaşacak derece, çok fazla ve yüksek sesle feryat etmek.

Yaqalar çâk ider güller ruhuñ şevkine gülşende
Göge irgürdi bülbüller gamuñ hârından efgâni

gögsin gerüp:

1. **gögsin gerüp:-üp**
Gazel 242
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Göğsünü gere gere; övünerek.

Bulup gamzeñ hadenginüñ Cenâbî sinede zañmın
Siper gibi gerüp gögsin yürür cânâ şafâsından

gögüs germezsem:

1. **gögüs germezsem:-mez, -(i)se, -m**
Gazel 71
Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir güçlüğü karşı koymak, dayanmak.

N'ola mihrüñle şahıreveş gögüs germezsem 'âlemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda qarâr ile sükûnum var

gök:

1. **gökde:-de**

Gazel 4

Mısra: 5

Gök, gökyüzü.

Mâh-ı nev perçeminüñ gökde hevâ-dârî geçe
Zülfinüñ ebr-i felek 'âşık-ı miskîni ola

2. **göklerde:-ler, -de**

Gazel 35

Mısra: 12

Gök, gökyüzü.

Silk-i nazmum gördi kim pervînüñ 'ıkdın dağıdur
Mâh-ı nev taşsîn idüp göklerde kulağın çeker

3. **gökde:-de**

Gazel 153

Mısra: 8

Gök, gökyüzü.

Ûn-ı dilde görmege göynüklü dâğum resmini
Fi'l-meşel gökde şafağ içre tütülmüş aya bak

4. **gökde:-de**

Gazel 319

Mısra: 9

Gök, gökyüzü.

Ey Cenâbî hayretinden gökde bu nazmum görüp
Dışledi dendân-ı Pervîn mâh-ı nev barmağın

5. **gökde:-de**

Gazel 321

Mısra: 7

Gök, gökyüzü.

Bakmaz oldı mihre encüm gökde haddüñ görelî
Ûsnüñ efgendesidür âfitâb-ı hâverî

6. **gökde:-de**

Gazel 337

Mısra: 2

Gök, gökyüzü.

Gördi kavı-ı Rüsteme beñzer nigâruñ kaşını
Mâh-ı nev miskînlîk idüp egdi gökde başını

gökde sitârem kalmadı:

1. **gökde sitârem kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 262

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Felekte yıldız kalmamak. II Talihi kötüye
dönmek, bahtı kapanmak.*

Kalmadı gökde sitârem tâli'üm oldı zebûn
Tâ ki ayırdı beni sen mâhdan bu çerğ-i dün

gökdeki mâh:

1. **gökdeki mâh:**

Gazel 282

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki ay.

Ey kamer-çihre baña rahm eyle Allâh 'aşkına
Mihr-i nûr-efşân haqı gökdeki mâh 'aşkına

göklere çıkdı:

1. **göklere çıkdı:-dı**

Gazel 284

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gökyüzüne kadar ulaşmak; pek çok yükselmek.

Vireliden göñlümi sen yâr-i mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı âhum göklere

gölge:

1. **gölgesin:-(s)i, -n**

Gazel 85

Mısra: 3

Gölge.

Üstüme şalsa n'ola kıdd-i bülendüñ gölgesin
Sâyesi serv-i revânuñ dâyimâ çün pestedür

ğonca:

1. **ğonca:**

Gazel 8

Mısra: 5
*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Gül ruhuñsuz çeşmüme her gönca peykân gibidür
Nizedür kıddüñ gamıyla Tübî-i cennet baña

2. **gönca:**

Gazel 27

Mısra: 8

*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Fürkât-i la'l-i lebüñde gülşene kılsam nazâr
Çeşmüme ey serv-şad her gönca bir peykân olur

3. **göncalarla:-lar, -la**

Murabba 2

Mısra: 11

*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Göncalarla bülbül eyler vaşf-ı la'lüñ güft ü gü
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânüm benüm

4. **göncanuñ:-nuñ**

Gazel 259

Mısra: 7

*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek. II Genç sevgili.*

Ťañ degül ağyâr görse zevkîni ol göncanuñ
Hârlar sürer çemende verd-i hândân 'âlemin

5. **göncanuñ:-nuñ**

Gazel 307

Mısra: 9

*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek. II Genç sevgili.*

Sen göncanuñ Cenâbî olaldan belâ-keşi
Bülbül-şifat maħabbet itmedi irak güle

6. **gönccadan:-dan**

Gazel 178

Mısra: 3

*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek.*

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür gönccadan
nâzük
Görenler hâtt-ı nev-hîzüñ didiler kim çemenden yig

gönca şeklinde:

1. **gönca şeklinde: -i, -(n)de**

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönca şekli, biçimi.

Gönca şeklinde Cenâbî hün-beste göñlüdür
Hüsrev-i gül hizmetinde bir kenârı bülbülüñ

gönca-dehen:

1. **gönca-dehen:**

Gazel 315

Mısra: 2

Gönca (gibi küçük) ağızlı (sevgili).

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryâda
Açılır gül gibi ol gönca-dehen her bâda

2. **gönca-dehen:**

Gazel 324

Mısra: 9

Gönca (gibi küçük) ağızlı (sevgili).

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkın ey gönca-dehen
Yâ zebün it soğmasun anı o zülf-i mâruñı

gönca-i hândân:

1. **gönca-i hândân:**

Gazel 230

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül.

Girye itdükçe 'anâdil gül için gülşende
Bâğ-ı 'âlemdede lebi gönca-i hândân olsun

2. **gönca-i hândân:**

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yeni açılmış gül. II Sevgilinin gönca gibi ufak ve
gülümseyen dudağı.*

'Ârızuñ gül-zâr-ı hûbîdür haţuñ reyhân aña
Yoğ leb-i la'lüñ gibi bir gonca-i hândân aña

3. **gonca-i hândânı:**

Gazel 150

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül. II Sevgilinin gonca gibi ufak ve gülümseyen dudağı.

Şeyh Süleymân serv-kâmet kim cihân gülzârınuñ
Rûh-perver la'li gibi gonca-i hândânı yoğ

4. **gonca-i hândânın:-(i)n**

Gazel 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül. II Sevgilinin gonca gibi ufak ve gülümseyen dudağı.

Okıdukda ey gazel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden gonca-i hândânın öp

gonca-i la'lüñ:

1. **gonca-i la'lüñ:-(ü)ñ**

Gazel 183

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) goncaya benzeyen kırmızı dudağı.

Table-i zerkâr-ı mihre âh okın atmağdayuz
Düş olaldan gonca-i la'lüñ için bîgâne dil

gonca-i nev-reste:

1. **gonca-i nev-restedür:-dür**

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni yetişmiş, taze gonca. II Genç sevgili.

Baňa ol gül ey Cenâbî ğam degül açılmasa
Gülşen-i hüsne ü bahâda gonca-i nev-restedür

2. **gonca-i nev-restedür:-dür**

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni yetişmiş, taze gonca. II Genç sevgili.

Baňa ol gül ey Cenâbî ğam degül açılmasa
Gülşen-i hüsne ü bahâda gonca-i nev-restedür

3. **gonca-i nev-restesi:-(s)i**

Muhammes 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yeni yetişmiş, taze gonca. II Beykoz'daki yeni açılmış goncalar. II Genç sevgili.

Dil-küşâdur Begkozy seyr eyle seyrân vâktidür
Gonca-i nev-restesi bir dil-ber-i şannâzdur

gonca-i sîr-âb:

1. **gonca-i sîr-âb:**

Gazel 188

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Taze gonca. II Sevgilinin ufak, kırmızı dudağı.

Serv-i ser-keş kâmetüñ haţı-ı dil-âvîzüñ çemen
Gonca-i sîr-âb la'lüñ çihre-i tâbân gül

gonca-i ter:

1. **gonca-i ter:**

Gazel 348

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Taze, yeni açmış gonca. II Genç sevgili.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbülü yoğ ben gibi
Bâğ-ı hüsne gelmedi bir gonca-i ter sen gibi

gonca-la'lüñ vasfın eyler:

1. **gonca-la'lüñ vasfın eyler:-r**

Gazel 328

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) goncaya benzeyen kırmızı dudağının vasıflarını anlatmak, övmek.

Sen gül-i nev-restenüñ olup Cenâbî 'âşıkı
Gonca-la'lüñ vasfın eyler bülbül-i güyâ gibi

gonca-leb:

1. **gonca-leb:**

Gazel 66

Mısra: 6

Gonca (gibi küçük) dudaklı (sevgili).

Cām ile Cemşīd bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurāhī ağzına ey gönca-leb kılkuş nedür

2. **gönca-leb:**

Gazel 125

Mısra: 7

Gonca (gibi küçük) dudaklı (sevgili).

Dāğlar ile kıl temāşā sīnemi ey gönca-leb
Sürh ü ala güller ile pür dürür gülzārumuz

3. **gönca-leb:**

Gazel 323

Mısra: 5

Gonca (gibi küçük) dudaklı (sevgili).

Būy-ı gülzār-ı vişāluñ şevkına ey gönca-leb
Gül gibi başa sokundum bāğ-ı 'aşkuñ hārını

4. **gönca-leb:**

Gazel 157

Mısra: 8

Gonca (gibi küçük) dudaklı (sevgili).

Hār-ı gamdan bülbül-i cān dil-figār olsun eger
Terk idüp kūyuñ ide ey gönca-leb gülzāra şevk

göncaves:

1. **göncaves:**

Gazel 315

Mısra: 5

*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek gibi.*

Göncaves cem' ide gör bāğ-ı hayāda özüñi
Gül gibi virme şağın berg ü bāruñ bāda

2. **göncaves:**

Gazel 321

Mısra: 10

*Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış
çiçek gibi.*

Ey Cenābī göricek evrāk-ı nazmum gülsitān
Dürdi ol dem göncaves destinde gülden defteri

gönder:

1. **gönderse:-se**

Gazel 15

Mısra: 7

Yollamak, fırlatmak.

Elde yāyı ol mehüñ gönderse tīrin sīneñe
Destine minnetler it bilindeki kırbānın öp

gönlü:

1. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 4

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönlüm ister şu mehi kim sevne kīni ola
'Âşığa cevri ü cefā eylemek āyīni ola

2. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 25

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

'Arızuñ hükminde gönlüm okıdı hātıñ veli
Dikdi çeşmin kaşuñna ya'nī ki tuğrayı arar

3. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 29

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Sen gül-i nāzük-teni gönlüm kaçan kim yād ider
'Andelībāsā hezāran nāle vü feryād ider

4. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 30

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönlüm ne 'aceb menzil-i mihrüñ ola zīrā
Hürşīdi felek 'āzim-i beyt-i şeref eyler

5. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 32

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Çeşmüñ kītāl içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Gönlüm aña muqābil Efrāsīyāba beñzer

6. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 45

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ruğlarıñda ey perî zülf-i perîşānuñ görüp
Kendüyi cem' idemez gönlüm benüm âşüftedür

7. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 49

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönlüm 'aceb mi sîb-i zenañdānuñ özlese
Her lahza tıfl-ı hâtırı zîrā yemiştedür

8. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 62

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

La'lünde gam-ı hâl-i siyāhuñla bu gönlüm
Dökmiş per ile bālını şekkerde megesdür

9. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 79

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Dü zülf-i 'anber-efşānuñ giriftāri durur gönlüm
Esr-i gull-ı 'aşk oldum iki pāyümde bendümdür

10. **gönlümüñ:-(ü)m, -(ü)ñ**

Gazel 82

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Sihr ile ey cān çeşmüñ gönlümüñ Hārūtına
Ğabğab-ı sîminüñi bir çāh-ı Bābil 'arz ider

11. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 103

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Bir şanem 'aşkı ile meftün olup gönlüm yine
Zülf-i sevdāyını kuştı bilüme zünnārlar

12. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 106

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

'Arızuñdan ayrı gönlüm gülşene şalmaz nazar
Dür olan gül şohbetinden meclis-i hār istemez

13. **gönlümü:-(ü)m, -i**

Gazel 108

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

La'l-i nābuñ cür'asidur gönlümü hürrem iden
Vir ne cām-ı mey didüğün hâtırım şād eylemez

14. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 130

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönlüm koyup cemālüñ gül-geşt-i 'ālem itmez
Terk eyleyüp bahāri 'arif hāzāna gelmez

15. **gönlümü:-(ü)m, -i**

Gazel 143

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ruğlarıñ al içre māñir gözlerüñ cādü imiş
Gönlümü meftün iden şol zülf-i 'anber-bü imiş

16. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 165

Mısra: 14

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Cenābī rümī haddüñden nigāruñ zülfine yüz tüt
Begāyet medh ider gönlüm hevāsını Karamanuñ

17. **gönlümü:-(ü)m, -i**

Gazel 167

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Yūsuf-ı Mısr-ı 'aziz misin bu çeşmüm Niline
Cāna tartañlar gamuñ gönlümü zindānuñ senüñ

18. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 171

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Zevrağ-ı kem seyrini çarhuñ karaya çalmağa
Mevc-i himmet gösterür gönlüm gibi deryâ gerek

19. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 204

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Eyvân-ı 'aşkı gördüm gönlüm gibi hârâbe
Mi'mâr-ı kâmil idüm anı 'imâret itdüm

20. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 204

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

'Aşkuñ gamında gönlüm gördüm katı hârâbe
Ol mür-ı nâ-tüvâna izhâr-ı şefkat itdüm

21. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 213

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Hayâl-i târ-ı zülfüñle yürür cân-bâzdur gönlüm
Ne gam tîğ-i cefâ çekse müjeñ ser-bâzdur gönlüm

22. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 213

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Hayâl-i târ-ı zülfüñle yürür cân-bâzdur gönlüm
Ne gam tîğ-i cefâ çekse müjeñ ser-bâzdur gönlüm

23. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 213

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Düşürmez bezm-i miñnetde uşul-i şavt-ı feryâdı
Ne kıldan kim belâ çalsa aña dem-sâzdur gönlüm

24. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 213

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Hümâ pervâz-ı dil-berler şikârında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bâzdur
gönlüm

25. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 213

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Cenâbî sâyeveş bir bir beyân eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-râzdur gönlüm

26. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 215

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Bu gönlüm gibi 'âlem de hârâb-âbâdmış bildüm
Güzellik hırmeni gibi anı ber-bâdmış bildüm

27. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 221

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Başum sevdâ-yı zülfüñle ko ey meh pür-hevâ olsun
Mahabbet ehliidür gönlüm giriftâr-ı belâ olsun

28. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 250

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Beklesün yanın alup gönlüm şeb-i zülfüñde kim
Gözlerüñ bîmâr iken kırkum budur bayılmasun

29. **gönlümle:-(ü)m, -le**

Gazel 263

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Kılmadı hünî gözünü gönlümle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hû

30. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 280

Mısra: 5

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Käkülün her tārına bend oldı göñlüm āh ben
Bu perişān hāleti şeb görmiş idüm h^vābda

31. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 303

Mısra: 7

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Bir zülfi Leylānuñ yine göñlüm olup āvāresi
Uğratdı ben bī-çāreyi Mecnūn gibi ğavġalara

32. **göñlüme:-(ü)m, -e**

Gazel 303

Mısra: 4

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Gīsū-yı ‘anber-bāruñuñ gitmez hayāli dīdeden
Göñlüme uydum ben dağı düşdüm uzun sevdalara

33. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 304

Mısra: 2

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Nāra yanmak resmini ta’līm iden pervāneye
Yağdı mihrün şem’ini göñlüm gibi ğam-ğāneye

34. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 308

Mısra: 4

(Âşığın) göñlü, yüreği.

‘Aşk-ı cānān illerinde şive bünyād eylesem
Cān virür Mahmūd-ı ğam göñlüm gibi Ayazuma

35. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 308

Mısra: 7

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Baña göñlüm şayd idüpdür ol tezerv-i gülşeni
Āferinler okıdum bāz-ı şikār-endāzuma

36. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 310

Mısra: 2

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Ol serv-i ‘aşk-sāzum gerden uzatma nāza
Cān ħalvetinde göñlüm el ħaldurur niyāza

37. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 322

Mısra: 3

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Perde-i ‘uşşakda göñlüm nevāya başladı
Büselikte göñlü la’l-i lebüñ şeh-nāzını

38. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 329

Mısra: 2

(Âşığın) göñlü, yüreği.

‘Ārizuñ şem’inüñ oldum ey şanem pervānesi
Käkülün zencirinüñ göñlüm dürür dīvānesi

39. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 331

Mısra: 4

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Diyār-ı Rūmı ħaddüñde olup āvāre-i zülfüñ
Niçe yıllar durur göñlüm gezer mülk-i Karamanı

40. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 340

Mısra: 5

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Fezā-yı mā-sivāu’llāh idüp pervāzını göñlüm
Ne kim maşşūd-ı bi’z-zātum idi geldi şikār oldı

41. **göñlüm:-(ü)m**

Gazel 340

Mısra: 7

(Âşığın) göñlü, yüreği.

Yoluñda ölmeği göñlüm hayāt-ı cāvidān bilmez
Özi cismi dağı aña ħaħīkat bir mezār oldı

42. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 349

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönlüm esir-i zülfün ben beste-i kemendi
Hâl-i siyâh çihreñ nâr-ı belâ sipendi

43. **gönlümi:-(ü)m, -i**

Gazel 350

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Başuma 'aşkuñ alup sevdâya virdüm gönlümi
Hey dirîgâ bilmedin ğavġâya virdüm gönlümi

44. **gönlümi:-(ü)m, -i**

Gazel 350

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Başuma 'aşkuñ alup sevdâya virdüm gönlümi
Hey dirîgâ bilmedin ğavġâya virdüm gönlümi

45. **gönlümi:-(ü)m, -i**

Gazel 350

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Bahr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenârın bulmadum
Gör beni pâyânı yok deryâya virdüm gönlümi

46. **gönlüm:-(ü)m**

Tahmis 3

Mısra: 21

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür ğam çekmesün şayd itmege

göñlin yapmada:

1. **göñlin yapmada:-ma, -da**

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kimseyi hoşnut etmek, memnun etmek, sevindirmek.

Yapmada aġyâr göñlin ol kamer üstâdimiş
Kâh-i dil vîrân yatar yıllardur âbâd eylemez

göñlinüñ ıztırâbın:

1. **göñlinüñ ıztırâbın:-ı, -n**

Gazel 153

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönlünün ıztırabı, acısı, kederi.

İztırâbın bilmege her dem Cenâbî göñlinüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

göñlüm büstânında:

1. **göñlüm büstânında:-ı, -(n)da**

Gazel 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül bahçesi. II Âşığın gönlü.

O kıdd-i 'işve-perdâzuñ şalinsun her taraf cânâ
Bu göñlüm büstânında çü bir serv-i revânumdur

göñlüm câmi'inde:

1. **göñlüm câmi'inde:-i, -(n)de**

Gazel 69

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül camisi. II Âşığın gönlü.

Ğam-ı hâl-i 'izâruñla Muġammed ġaġkı ey dil-ber
Bu göñlüm câmi'inde bir ezân okur Bilâlüm var

göñlüm çerâġın yakmaġa:

1. **göñlüm çerâġın yakmaġa: -maġa**

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül mumunu yakmak. II Âşık etmek, âşığın gönlünü aşk ateşiyile yakmak.

Tekye-i aġzânuma bedr-i ziyâ-yı 'ârîzuñ
Yakmaġa göñlüm çerâġın şu'le-i nâr istemez

göñlüm göziyle:

1. **göñlüm göziyle: i, -(y)le**

Gazel 236

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Manevi temizliġin ve olgunluġun insana verdiġi uyanıklık, gördüġü şeyin gerçeğine varma hassası, kalp gözü, saġgörü, basiret.

Şüret-i cismüm hıred göñlüm göziyle görmeden
Gördi çihreñ 'aksini âyine-i idrâkden

göñlüm gülsitânında:

1. **göñlüm gülsitânında:-ı,-(n)da**

Gazel 256

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlün gül bahçesi. II Âşığın gönlü.

Bu göñlüm gülsitânında meh-i gül-pîrehensin sen
Veyâ gülzâr-ı cân içre açılmış yâsemensin sen

göñlüm kuşın:

1. **göñlüm kuşın:-(ı)n**

Gazel 215

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Şikâr-ı dâm-ı zülfüñ ideli göñlüm kuşın ey meh
O çeşm-i hîle-perdâzuñ nice şayyâdmış bildüm

göñlüm murğını aldı:

1. **göñlüm murğını aldı: -dı**

Gazel 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül kuşunu avlamak. II Âşık etmek.

Şaydgâh-ı hüsnüñ içre bâl açup şâhîn gözüñ
Aldı göñlüm murğını bilsem ki dağı nem kapar

göñlüm semendin bağladı:

1. **göñlüm semendin bağladı: -dı**

Gazel 144

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül atını bağlamak. II Âşık etmek.

Bağladı göñlüm semendin yok hâlâşa kudreti
Kâkül-i țarrâr-ı dil-ber ne kemend-endâz imiş

göñlüm virüp:

1. **göñlüm virüp:-üp**

Gazel 311

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, âşık olmak.

'Ârız-ı meh-tâbına göñlüm virüp ben sevmedüm
Hadd-i sinni irmeyüñce her birinüñ on beşe

göñlümi vir:

1. **göñlümi virdüm:-dü, -m**

Gazel 350

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, âşık olmak.

Kevkeb-i bahtum şeref burcında kılsun seyrini
Ruğları şemsü'ç-duhâ bir aya virdüm göñlümi

2. **göñlümi virdüm:-dü, -m**

Gazel 350

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, âşık olmak.

Ğam beyâbâni içinde nice Mecnün olmayam
Ey Cenâbî bir ruğı Leylâya virdüm göñlümi

3. **göñlümi virdüm:-dü, -m**

Gazel 350

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, âşık olmak.

Cân bağışlar mürde cisme la'l-i 'jšî-meşrebi
Bir melek-şüret büt-i tersâya virdüm göñlümi

4. **göñlümi vireliden: -eliden**

Gazel 284

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, âşık olmak.

Vireliden göñlümi sen yâr-i mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı âhum göklere

göñlümüñ dest ü pâyin bağladı:

1. **göñlümüñ dest ü pâyin bağladı:-dı**

Tahmis 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Gönlün elini ve ayağını bağlamak. II Kendine
âşık etmek, bağlamak.*

Bağladı zencîr-i 'aşkuñ dest ü pâyin göñlümüñ
Gel temâşâ eyle bu şırça sarâyın göñlümüñ

gönlümün pervānesi:

1. gönlümün pervānesi: -(s)i

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül kelebeği. II Âşığın aşkla dolu gönlü.

Şem'-i ruhsāruñ ğamında gönlümün pervānesi
Bāl u perrin yaqmağa hürşiddeden nār istemez

gönlümün rāyin:

1. gönlümün rāyin: -i, -n

Tahmis 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönlün isteği, arzusu.

Baña her dem hecrüñ ister gör bu rāyin gönlümün
Kime dād ideyüm elinden ben bu hāyin gönlümün

gönlümün şırça sarāyin:

1. gönlümün şırça sarāyin: -i, -n

Tahmis 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kırılğan gönlü.

Bağladı zencir-i 'aşkuñ dest ü pāyin gönlümün
Gel temāşā eyle bu şırça sarāyin gönlümün

gönlümün vīrānesin:

1. gönlümün vīrānesin: -(s)i, -n

Gazel 254

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gönül vīrānesi, harabesi. II Âşığın harap olmuş
gönlü.*

Bildi genc-i 'aşkuña māhzen durur cism-i hārāb
Cuğd-ı miñnet mesken itdi gönlümün vīrānesin

gönlümüz çerāği:

1. gönlümüz çerāği: -i

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül mumu, kandili. II Âşığın gönlü.

Şem'-i hüsni-yārdan yaqar çerāği gönlümüz
Biz maħabbet nārına bālın yaqar pervāneyüz

gönlümüz kalupdur:

1. gönlümüz kalupdur: -up, -dur

Gazel 117

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elde edemediği bir şeyi istemekte devam
etmek, gönlünden çıkaramamak.*

Zulmet-i şeb-sārı zülfünde kalupdur gönlümüz
Rü'yet-i dīdār-ıla şubh-ı sa'adet beklerüz

gönlün bilādın açamaz:

1. gönlün bilādın açamaz: -a, -maz

Gazel 107

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül şehri fethetmek. II Âşık etmek.

Açamaz gönlün bilādın ey Cenābī her melik
Hān Süleymān gibi her şeh feth-i Bağdād eylemez

gönlünün iztirābın:

1. gönlünün iztirābın: -i, -n

Gazel 158

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönlünün iztirābı, eziyeti, sıkıntısı.

Iztirābın bilmege her dem Cenābī gönlünün
Lücce-i 'aşkuñ ara māhīşifat deryāya bak

göñül:

1. göñül:

Gazel 15

Mısra: 5

Ey gönül!

Zer kemer gibi göñül koşsan miyān-ı yāri sen
Şopaveş yanına aşıl hānçer-i bürrānın öp

2. göñül:

Gazel 67

Mısra: 8

Ey gönül!

Ser-i kŭy-ı dil-ārāda dŭşŭp teslīm-i cān eyle
Yapılmış seng-i miħnetle gŏñŭl anda ƙarāruñ var

3. gŏñŭl:

Gazel 139

Mısra: 11

Ey gŏñŭl!

Başıñ egme dānesine mākiyānāsā gŏñŭl
Bu denī dŭnyāyı derseñ olmaya saña kŭmes

4. gŏñŭl:

Gazel 233

Mısra: 12

Ey gŏñŭl!

Şem'-i ħŭsn-i yāri görseñ bāl u per yaƙ ūstine
Nāra girmek ğayretin ōğren gŏñŭl pervāneden

5. gŏñŭl:

Gazel 253

Mısra: 2

Ey gŏñŭl!

Yāra ey dil āşinā vŭ baña sen bigānesin
'Āƙilāne bu işŭñ gerçī gŏñŭl dīvānesin

6. gŏñŭl:

Gazel 272

Mısra: 8

Ey gŏñŭl!

Kŭy-ı cānān yolını ƙeşmŭme teng itdi ğubār
Elŭm al baña gŏñŭl gel anı irşād eyle

7. gŏñŭl:

Muħmmed 2

Mısra: 19

Ey gŏñŭl!

Ĝam cevruñ alsa gŏñŭl ħurrem ol yŭri
Mest-i şarāb-ı şevket iseñ bī-ğam ol yŭri

8. gŏñŭl:

Gazel 51

Mısra: 7

Gŏñŭl. II Āşık.

Āteş-i 'aşƙuñda yanar her gŏñŭl pervāneveş
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'ālem-sŭzdur

9. gŏñŭl:

Gazel 182

Mısra: 1

Gŏñŭl. II Āşık.

İşbu demde her gŏñŭl kim cām-ı meyle Cem degŭl
Meclisinde 'ālemŭñ ol bir nefes ħurrem degŭl

10. gŏñŭl:

Gazel 39

Mısra: 2

Gŏñŭl.

Dime taƙvādan ey zāhid bizŭm āĝāhumuz vardur
Gŏñŭl dirler velī Ĥaƙƙa bir uğrı rāhumuz vardur

11. gŏñŭl:

Gazel 180

Mısra: 8

Gŏñŭl.

Ĥacle-i efkārda ebkār-ı ma'ānī seyrin it
Perde-i esrāra sende ey gŏñŭl var maħrem ol

12. gŏñŭl:

Gazel 182

Mısra: 8

Gŏñŭl.

Gŏreyin Mañşŭrveş ber-dār-ı dār-ı ğam ola
Her gŏñŭl kim beste-i zŭlf-i ħam-ender-ħam degŭl

13. gŏñŭl:

Gazel 242

Mısra: 4

Gŏñŭl.

Ƙanadum altına aldim melāmet Ƙāfınuñ kŭhın
Uçarsa böylece uçsun gŏñŭl 'Anƙā yuvasından

14. gŏñŭl:

Muħmmed 1

Mısra: 1

Gŏñŭl.

Ol küşâde ey göñül şanma zemistân vaktidür
İrdi eyyâm-ı gül ü gülzâr u büstân vaktidür

15. göñül:

Gazel 2

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü, yüreği.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir çatre-i bārân aña

16. göñül:

Gazel 5

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Virmedi dāmân-ı 'aşk-ı pākūñi elden göñül
İstemez kim cāme-i cism-i harābı çāk ola

17. göñlüñ:-üñ

Gazel 20

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Şeb-i zülfüñde göñlüñ yok qararı
Olaldan mihr-i rüyüñla seher dōst

18. göñül:

Gazel 24

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Geh şarāb-ı la'lüñ içüp mest olur cānā göñül
Gāh hālüñ habbesini ekl idüp hayrān olur

19. göñül:

Gazel 31

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Tiğ-ı hūn-efşān-ı yāra hūn-ı 'āşıkdur gıdā
Ey göñül olma muqārın korqarın bir qan olur

20. göñül:

Gazel 33

Mısra: 13

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Cāmi'-i hūsine nāzır olalı yāruñ göñül
Bu Cenābī çeşmini hıdmetde cābīler bilür

21. göñül:

Gazel 34

Mısra: 11

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Göñül mest-i mey-i 'aşkuñ olaldan
Şarāb-ālūde bir bed-nāma beñzer

22. göñül:

Gazel 36

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Būse-i hadd-i dil-ārāya göñül sevdā çeker
Gūyiyā bir tıfldur kim arzū-yı mā çeker

23. göñül:

Gazel 46

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Murg-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şebbāzı kim
Bir kebūterdür göñül senden cūdā āvāredür

24. göñül:

Gazel 47

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gördi cānum hastesini la'lüñe iltidi göñül
Tālib-i dārū'ş-şifādur nā-tüvānın gezdürür

25. göñül:

Gazel 54

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Göñül abdālı olalı olupdur tekyesi sīnem
Yanar her küşe dāğlardur yürür rüşen çerāğıdur

26. göñüller:-ler

Gazel 74

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gördiler şancağ çeker kıddüñ leţâfet mülkine
Dest-i âh ile gönüller sine taḅlın çaldılar

27. gönül:

Gazel 102

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Küyına varmağ ile itmez kanâ'at bu gönül
'Âşık-ı didâr olan Ĥarfî cinânı ol n'ider

28. gönül:

Gazel 111

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Her belâya şâbir ol men'ine tedbîr itme kim
Cidd ü cehdüñ ey gönül takdîri tağyîr eylemez

29. gönül:

Gazel 120

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gice olmaz kim gönül her meclisi devr itmese
Tâb-ı şem-i 'ârizuñ görmek diler pervânemüz

30. gönül:

Gazel 145

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Târ-ı zülfüñde gönül evrâd-ı ĥüsnüñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zâhid-i şeb-ĥîz imiş

31. gönülden:-den

Gazel 161

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
eksük
Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl eksük

32. gönülden:-den

Gazel 161

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gönülden gitmedi hergiz ĥayâl-i kâmet-i servüñ
Bu turfe bâğda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

33. gönül:

Gazel 179

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ey gönül bâzâr-ı gamdan gel metâ'-ı miĥnet al
Nağd-i cânuñ şarf idüp ya'nî kumâş-ı vuşlat al

34. gönül:

Gazel 180

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü, yüreği.

'Âlem-i tecrîdde 'İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey gönül inşâfa gel bir laĥza sen de âdem ol

35. gönül:

Gazel 180

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Şeh-süvâr-ı dîniseñ olma mutî'-i nefis diyü
Bîşe-i himmet içinde gel gönül bir zağgam ol

36. gönül:

Gazel 185

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

La'l-i yâra ey gönül diş karmagı itdüñ ĥayâl
Kande bir maĥşûduñ olsa ol olur emr-i muĥâl

37. gönül:

Gazel 205

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ĥâl-i 'anber-bâruña bir 'abd-i zengîdür gönül
Zülf-i şeb-rengüñ mişâli ĥatṭ-ı reyĥânuñ öpem

38. gönül:

Gazel 225

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Göñül peymâne-i derdüñ çeküp mest-i ħarâb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda ğamda türâb olsun

39. göñül:

Gazel 236

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Kāni' olmazsa göñül çeşmümle ħüsnüñ seyrine
Her nefes kılsun temâşâ sine-i şad-çâğden

40. göñül:

Gazel 239

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Müsi-i 'Umran iderseñ kalb-i pāküñ ey göñül
Gel tecellî nürünü eyle temâşâ Tûrdan

41. göñül:

Gazel 257

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Naqd-i sükün ü şabrı virüp ey göñül ğama
Sevdâ-yı zülf-i yâr-ıla bir bî-çararsın

42. göñül:

Gazel 259

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Meclis-i cāh-ı zenaĥdânında yârüñ yok ħalâş
Ey göñül ħabs-i ebedsin eyle zindān 'âlemin

43. göñül:

Gazel 281

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ĝamuñ yārân bezmine bulunsun mı diyü her dem
Göñül ħün-âbesin sağlar gözüm her dem қаpağında

44. göñül:

Gazel 284

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Bâğ-ı dehr içre çü serv âzād iken ħayfâ dirîğ
Tâze kul itdi göñül başdan beni bir servere

45. göñül:

Gazel 287

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Men' olunmaz ħaddi nārından göñül cānānenüñ
Şem'a yanmağdan ne mümkün men' idem pervānei

46. göñül:

Gazel 299

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Geh cevr-i firākuñ çekerin ğāh vişālüñ
Kim öldi göñül luğf-ıla iĥsān arasında

47. göñül:

Gazel 302

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabāveş ey göñül
Īārına ulaşmadan daĥı ğüzār itmek nice

48. göñül:

Gazel 309

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ĝisûlaruñ ğamında kaldı göñül muĥayyed
Maĥbûsuñ oldu ey cān ol bî-çararı ğözle

49. göñül:

Gazel 313

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Āĥ itme yāre karşı añup göñül belāñı
Ol tâze gül ħazer it döymez dem-i ħazāne

50. göñül:

Gazel 315

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Mihnete düŖdi göñül Ŗandı maħabbet anı ol
Fark olunmaz yazılı ikisi bir imlâda

51. göñül:

Gazel 324

Mısra: 7

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Ėaste olduñ ey göñül sevdâ-yı 'aŖk-ı yâr-ıla
Var lebi dârü'Ŗ-Ŗifâsından dile tîmâruñı

52. göñül:

Gazel 330

Mısra: 3

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Rumûz-ı 'aŖka vâkıf göñül dağı o olmasun
Çü bir ferde degül maħrem cihân içre bugün yaŖı

53. göñül:

Gazel 337

Mısra: 3

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Ka'be-i küyuñ avâfında göñül sa'y eylese
Câh-ı Ėamda zemzem eyler gözlerinüñ yaŖını

54. göñül:

Gazel 338

Mısra: 2

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey göñül kendüñ gibi bir Ėâk-sâr itdüñ beni

55. göñül:

Gazel 338

Mısra: 7

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Bir gül-endâma göñül bülbülŖıfat 'aŖık geçüp
Bister-i Ėâr-ı cefâda dil-figâr itdüñ beni

56. göñül:

Gazel 342

Mısra: 5

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Göñül dervâze-i küyün nice deryüze eylersin
Gedâ bir dil dağı bilmez mi Ŗeyu'llâhdan Ėayrı

57. göñül:

Gazel 353

Mısra: 9

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Gerçi kim vaŖluñ içün yıldı göñül ilde velî
Görinür nesnesi yok bâd-ı hevâdan Ėayrı

58. göñül:

Gazel 354

Mısra: 9

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Tîğ-ı Ėün -âŖâm-ı Ėamla her göñül Ŗad-pâredür
Ėayret-âbâd-ı cihânda kimse bî-Ėam almadı

59. göñül:

Gazel 357

Mısra: 5

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Ol nihâl-i âmet-i bâlâna aŖıldı göñül
Ben perîŖân- Ėâli Ėördi zülfüñüñ dil-bestesi

60. göñül:

Gazel 365

Mısra: 7

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Kâkülüñ gibi göñül Ŗâ'ir-i kec-ab' durur
Rast nisbet ide ger addüñe serv-i çemeni

61. göñül:

Gazel 367

Mısra: 5

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Olalı 'aŖık göñül her gördiĖüñden hâl alur
Ehl-i 'aŖkuñ var imiŖ bir nice yüzden 'âlemi

62. göñül:

Gazel 370

Mısra: 3

(ÂŖıĖın) gönlü, yüreği.

Meskenü'dür vād-i Eymen göñül Mūsāsıdır
Nūr-ı ھاqdur pertev-i hüsnüñ yed-i beyzâ ھاqı

63. göñül:

Gazel 373

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Bālāsına şarıldı göñül ol kıyâmetüñ
Aldı eliyle başına gitdi belâsını

64. göñül:

Tahmis 2

Mısra: 21

(Âşığın) gönlü, yüreği.

Ne göñül ھاodı ne göz zülf ü ruħ u 'arız-ı yâr
Oda yanmaz suya batmaz nice cādûdur bu

göñül 'amel eylesüñ:

1. göñül 'amel eylesüñ:-süñ

Muhammes 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Göñül(den) amel işlemek. II İyi, hayırlı,
gönülden, samimi davranışlarda bulunmak; iyilik
etmek.*

Pendüm budur bu kula göñül eylesüñ 'amel
Cengüñ sipih-r-i dün-ıla hey nice vâz gel

göñül aşıldı:

1. göñül aşıldı:-dı

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Âşık olmak, bağlanmak.

Kākülüñden kâmet-i bālâna aşıldı göñül
Murğ-ı ھاodsıdür felekde âşiyânın gezdürür

2. göñül aşıldı:

Gazel 357

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Âşık olmak, bağlanmak.

Ol nihâl-i kâmet-i bālâna aşıldı göñül
Ben perîşân- ھاali gördi zülfüñüñ dil-bestesi

göñül derdine:

1. göñül derdine: -i, -(n)e

Gazel 353

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göñül derdi, sıkıntısı. II Aşk.

Nice dermân umayın bunda göñül derdine kim
Şerbet-i şıhhati yok renc ü 'anâdan gayrı

göñül düşdi:

1. göñül düşdi:-di

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Âşık olmak, bağlanmak.

Hañçer-i ser-tizüñe düşdi göñül vehm itmeyüp
'Âşık-ı ser-bâza lâyıķ bu durur bî-bâk ola

göñül hün-âbesin:

1. göñül hün-âbesin: -(s)i, -n

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göñül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Göñül hün-âbesin içsün yisün zevk eylesün 'âşık
Melâmet nârına yanmış ciger gibi kebâbı var

göñül iklîmin açmağa:

1. göñül iklîmin açmağa:-mağa

Gazel 281

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Göñül ülkesini fethetmek, ele geçirmek. II Âşık
etmek.*

Müheyyâ eylemiş çeşmüñ müjeñden tîğ ü
hañçerler
Göñül iklîmin açmağa kuşurı yok yarağında

göñül merdümini:

1. göñül merdümini: -i, -(n)i

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göñül insanı. II Âşığın gönlü.

Çekdi buyruq yoğ iken dāra gōñül merdümini
Şeh Süleymān ne diye zūlf-i siyehkāra meded

gōñül murğı:

1. gōñül murğı:-ı

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gōñül kuşu. II Âşığın gōnlü.

‘İzāruñ nārına düşdi ‘azāb-ı cān nedür bilmez
Tutulmuş dām-ı zūlfünde gōñül murğı semenderdür

2. gōñül murğı: -ı

Tahmis 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gōñül kuşu. II Âşığın gōnlü.

Şāh-bāz gözüne oldı gōñül murğı şikār
Her kesı hār-ı ğam-ı ‘aşkuñ ıla oldı figār

gōñül rindini:

1. gōñül rindini:-ı, -(n)ı

Gazel 191

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünyaya ve dünya nimetlerine değer
vermeyen, hayatı ciddiye almayan, dünya işlerine
ilgisiz, kalender, gōñül ehli kimse. II Âşığın gōnlü.*

Sāki-i ‘aşkuñ elinden cām-ı ğam nüş idelüm
Bezm-i mişnetde gōñül rindini ser-hüş idelüm

gōñül vīrānedür:

1. gōñül vīrānedür:-dür

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Virane, harap olmuş gōnlü.

Qalbüne eyle nazar görme gedānuñ zāhirin
Kim hemişe meskeni gencüñ gōñül vīrānedür

gōñül vir:

1. gōñül virdi:-di

Gazel 224

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, âşık olmak.

Senden ırak hep güzeller ber-cefādür dōstum
Sen mehe virdi gōñül yār-ı vefādār isteyen

2. gōñül virdi:-di

Gazel 363

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, âşık olmak.

Dilā bir māh-i bedre gōñül virdi bu Hārfi kim
Cemāline kıl itmişdür felekde mihr-i raşşānı

gōñülden:

1. gōñülden:

Gazel 55

Mısra: 9

Candan, içten, yürekten.

Sāna bülbül gibi ey gül gōñülden zār olup her dem
Şorarsān gülşen-i ğamda bugün bende Cenābīdür

gōñülden mihrüñ koyup:

1. gōñülden mihrüñ koyup:-up

Gazel 206

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gōñülden sevgilinin aşkını çıkarmak.

Mihrüñ koyup gōñülden terk-i maḥabbet itmem
Māh-ı cihān olursa bir ğayra rağbet itmem

gōñüller şaydına:

1. gōñüller şaydına: -ı, -(n)a

Gazel 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gōñül avlamak, kendine âşık etmek.

O zūlf-i ‘anber-ālūd-ı perişān
Gōñüller şaydına bir dāma beñzer

gōñüller tahtına:

1. gōñüller tahtına:-ı, -(n)a

Murabba 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gönüller tahtı. II Âşıkların gönülleri.

Ey gönüller tahtına Dārā-yı devrānum benüm
V'ey melāḥat kişverine 'adlile ḥānum benüm

gör:

1. **gördi:-di**

Gazel 3

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak,
yaşamak, izlemek.

Gördi nār-ı fūrkatüñde dil kebāb olduğunu
Döne döne yandı ey meh âteş-i sūzān aña

2. **gördi:-di**

Gazel 7

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak,
yaşamak, izlemek.

Tiğ-ı ğamdan gördi cismüm ğark-ı ḥūn olmuş yatur
Acıyup bu ḥālete kan ağladı hicrān baña

3. **görüþ:-üp**

Gazel 7

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak,
yaşamak, izlemek.

Ḥālet-i sūzum görüp âteşlere yandı caḥīm
Seng-i ğamla sine döğdi acıdı Rıdvan baña

4. **görme:-me**

Gazel 44

Mısra: 7

Bakmak.

Ḳalbūñe eyle nazar görme gedānuñ zāhirin
Kim hemîşe meskeni gencüñ gönül vīrānedür

5. **gördüğünü:-düg, -i, -(n)i**

Gazel 49

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Her gördüğünü ḥançer-i ğamzeñle öldürür
Ḥalk-ı cihān da bildi ki çeşmüñ ne iştüdür

6. **görse:-se**

Gazel 82

Mısra: 6

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-ḳad
'Ādet-i bülbül dūrür gül görse ğulğul 'arz ider

7. **görsem:-se, -m**

Gazel 87

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Açılır gönülüm gözüm görsem Cenābī ol ğülü
'Āriz-ı nūzhet-fezāsı ğüyyiā kim yazdur

8. **göricek:-icek**

Gazel 105

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Karşılaşmak, rastlaşmak.

La'l-i lebūñ göricek şevḳ ile dir Cenābī
Ādemler öldürici kanlı şarāba beñzer

9. **görse:-se**

Gazel 118

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Rind-i dürd-āşāmı görse zāhid eyler ta'neyi
Peşşe-i İzā olupdur olımaz minkārsuz

10. **görsem:-se, -m**

Gazel 217

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Yarı görsem başa toğmuş āfitābum şanuram
Nūr-baḥş-ı merd-i dīde māh-tābum şanuram

11. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 270

Mısra: 11

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Bir iki üç hüb gördüm bî-hisâb ağyârı lîk
Cem' olur ruḥbânlar 'âdetdür eşnâm üstine

12. **görsem**:-se, -m

Gazel 270

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Sen melek-sîmâ perîyi bir naẓar görsem diyü
Her taraf çıkmış baķar mâh-ı felek bâm üstine

13. **gördükde**:-dükde

Gazel 271

Mısra: 10

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Ġam degül ol bî-vefâ seng ursa ben dîvâneye
Tıfl olan taş yağdudur gördükde Mecnûn üstine

14. **gördigünce**:-dig, -ünce

Gazel 293

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Gördigünce üstüme her dem yaķalar çâk ider
'Âşık olup ey şanem ğam merdümi dîdâruma

15. **gördigümde**:-dig, -(ü)m, -de

Gazel 294

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

'Âşık oldum gördigümde kâkül-i cânâneye
Bir güzel zencîr buldum bu dil-i dîvâneye

16. **görüp**:-üp

Gazel 331

Mısra: 10

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Cenâbî gibi 'âlemde eyâ meh kâkülüñ resmi
Perîşân olmayan kimdür görüp Sulţân Süleymânı

17. **gördüğümce**:-düg, -(ü)m, -ce

Gazel 362

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Nigârı gördüğümce eylerüm âh
Fiġâna getüren güldür hezârı

18. **görmedi**:-me, -di

Murabba 2

Mısra: 13

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Kimseler ḳaddüñ gibi bir serv-i ra'nâ görmedi
Lâleveş ḥaddüñ gibi bir verd-i zîbâ görmedi

19. **görmedi**:-me, -di

Murabba 2

Mısra: 14

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Kimseler ḳaddüñ gibi bir serv-i ra'nâ görmedi
Lâleveş ḥaddüñ gibi bir verd-i zîbâ görmedi

20. **görmedi**:-me, -di

Murabba 2

Mısra: 15

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Yoluña cânlar virür ben gibi şeydâ görmedi
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

21. **görüp**:-üp

Tahmis 1

Mısra: 21

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II Karşılaşmak, rastlaşmak.

Ey şaçı leylî görüp meyl ideli sen yâra dil
Düşdi derd-i 'aşķ-ıla Mecnûn-şıfat taġlara dil

22. gör:

Gazel 8

Mısra: 10

Bak! Gör! Seyret!

Çanımı döküp Cenâbî eyledi âhîr helâk
Gör ne resme zağm urupdur hañçer-i haşret baña

23. gör:

Gazel 90

Mısra: 1

Bak! Gör! Seyret!

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyî gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydâyî gör

24. gör:

Gazel 90

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!

Lâleye bak renk uğurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterîn jülîde bu Mecnûn-ı bî-pervâyî gör

25. gör:

Gazel 90

Mısra: 8

Bak! Gör! Seyret!

Atdı cismüm fülkini eşküm kenâr-ı miñnete
Rûzgâr-ı âh ile keştî süren deryâyî gör

26. gör:

Gazel 90

Mısra: 10

Bak! Gör! Seyret!

Olalı dîvân-ı 'aşkuñ ben Cenâbî kâtibi
Sînede dâğ-ı siyehden yazdığım tuğrâyî gör

27. gör:

Gazel 101

Mısra: 10

Bak! Gör! Seyret!

Çeşm-i cellâdı siyâset kıлмаğa cânuñ senüñ
Eylemiş zülfini yâruñ Hırfiyâ gör dârlar

28. gör:

Gazel 102

Mısra: 3

Bak! Gör! Seyret!

Çeşm-i yâre 'âşık-ı bî-dil geçer miskîni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

29. gör:

Gazel 134

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!

Pey atmış zülfüñ altında nuçûd-ı hüsnüñe hâlûñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyâ-yı mâhdan korkmaz

30. gör:

Gazel 154

Mısra: 7

Bak! Gör! Seyret!

Gör zamîrinüñ içinde tâb-ı mihr-i hikmeti
Dûd-ı âh-ı pür-şererle yakdı kendin nâra bak

31. gör:

Gazel 179

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!

Lücce-i deryâ-yı 'aşkuñ nâzîr ol emvâcına
Gör neheng-i miñnet-i merdüm-rübâsın heybet al

32. gör:

Gazel 197

Mısra: 2

Bak! Gör! Seyret!

Milket-i derd ü gama husrev-i devrân oldum
Bir belâ kişverine gör beni hâkân oldum

33. gör:

Gazel 197

Mısra: 10

Bak! Gör! Seyret!

Cân atup hañçer-i dil-dâra Cenâbî her dem
Tekyesinde gamınuñ gör beni kurbân oldum

34. **gör:**

Gazel 203

Mısra: 4

Bak! Gör! Seyret!

Ƙaddũñ üzre reşk idüp atlısuña bu guşşadan
Hey kıyâmet gör beni kim sîne-pür-ğün olmışam

35. **gör:**

Gazel 241

Mısra: 5

Bak! Gör! Seyret!

Ruğũñ seyrân iden dir kim gör ol mahbûb-ı devrânı
Cemâl-i bâ-kemâl ile şeh-i ħürşid-i şevketsün

36. **göreyin:-eyin**

Gazel 92

Mısra: 4

*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit
olmak, müşahede etmek.*

Ħançer ü tîğũñ el urmak istemezler katlûme
Göreyin kim ħũn-ı dilde kanlara boyanalar

37. **göreyin:-eyin**

Gazel 182

Mısra: 7

*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit
olmak, müşahede etmek.*

Göreyin Manşürveş ber-dâr-ı dâr-ı ğam ola
Her göñül kim beste-i zülf-i ħam-ender-ğam degül

38. **göreyin:-eyin**

Gazel 230

Mısra: 1

*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit
olmak, müşahede etmek.*

Göreyin ħũsn ile ol meh şeh-i devrân olsun
Şive vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

39. **görmedük:-me, -dü, -k**

Gazel 247

Mısra: 5

*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit
olmak, müşahede etmek.*

Sâ'at gibi kararũñı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyâ meh zamân mısın

40. **görmek:-mek**

Gazel 286

Mısra: 10

*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit
olmak, müşahede etmek.*

Ārzü eyler Cenâbî iltifâtın sen şehũñ
Ĥâküñ altun oldığın görmek diler kimyâyıla

41. **gör:**

Gazel 95

Mısra: 9

*...ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek,
nail olmak.*

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luğfı yârdan
Üstüme mey şoğbetinde verd-i ħandân yağdurur

42. **görmesin:-me, -sin**

Gazel 111

Mısra: 7

Okumak, incelemek.

Görmesin 'aşkuñ kitâbın her fağĩh-i kem-ğired
A'lem-i nâs olsa ger ol anı tefsîr eylemez

43. **gördiler:-di, -ler**

Gazel 28

Mısra: 7

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Ehl-i diller gördiler vîrânedür gencũñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her küşe vîrân oldılar

44. **gördi:-di**

Gazel 35

Mısra: 3

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Gördi 'ömrüm mezra'ın bulmuş kemâlin âh kim
Üstine ħaşşâd-ı çarğ-ı sifle orağın çeker

45. **gördi:-di**

Gazel 102

Mısra: 7

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Gördi dil-berden beni dür itmek imiş niyyetũñ
Ey rağib-i rû-siyeh telbîsi aradan gider

46. **gördük:-dü, -k**

Gazel 121

Mısra: 6

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Hamdülillâh cân virdük göz diküp dîdârûña
Gördük âhîr hayr-ıla hatm olduğın encâmumuz

47. **görsün:-sün**

Gazel 123

Mısra: 3

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Görsün vücūd-ı 'aksini her şahsuñı gören
Mir'ât-i zât-i pâküñi bu resme kıl temiz

48. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 140

Mısra: 2

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Tekye-i ğamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

49. **gördi:-di**

Gazel 141

Mısra: 9

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Ķat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenâbî ey melek
Ķışsa-i zülfüñ gibi pâyânı yok bir râh imiş

50. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 141

Mısra: 3

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Gördüm 'ayn-i i'tibârıyla cenâb-ı 'aşkı
Bâb-ı istiğnâsı açuk bir ulı dergâh imiş

51. **gördi:-di**

Gazel 142

Mısra: 5

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Gördi mihri zülfüñüñ şürîdesidür şa'sa'a
Boynına zencîr-i zer takup yider dîvâneveş

52. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 204

Mısra: 7

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

'Aşkuñ ğamında göñlüm gördüm katı ħarâbe
Ol mür-ı nâ-tüvâna izhâr-ı şefkat itdüm

53. **görmedi:-me, -di**

Gazel 239

Mısra: 5

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Ehl-i bîniş olmayan envâr-ı ħüsnuñ görmedi
İsteme mâhiyyet-i mihr-i cihânı kürdan

54. **gördi:-di**

Gazel 254

Mısra: 7

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydâ olduğum
Boynuma zencîrin atup bağladı dîvânesin

55. **gördi:-di**

Gazel 337

Mısra: 5

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Gördi tîğüñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

56. **gördi:-di**

Gazel 344

Mısra: 7

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Gördi gülşende gülüñ hem-dem-i ħâr olduğın
Benden artuk o mehüñ sevdüğünü ağyârı

57. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 363

Mısra: 9

Anlamak, farkına varmak, idrak etmek.

Nigâr- ħâne-i Ķini temâşâ eyledüm gördüm
O nakş olmuş şuver cânâ yüzüñüñ cümle ħayrânı

58. **görmek:-mek**
Gazel 123
Mısra: 2
...olarak kabul etmek.

Kes rişte-i ta'allukı dünyâdan it güriz
Bu kem bahâyı görmek ilen kendüye 'aziz

59. **gör:**
Gazel 131
Mısra: 6
Bilgi edinmek, öğrenmek.

Bâri ey dil göremez oldum tîre 'âlem çeşmüme
Şor haber gör kıdadur ol rüşenâ-yı dîdemüz

60. **gör:**
Gazel 153
Mısra: 3
Gör! Anla! Fark et!

Şal nazar dîdâr-ı yârı hilkat-i eşyâda gör
Çeşm-i Mecnûnuñ açarsañ şüret-i Leylâyâ bak

61. **görüþ:-üp**
Gazel 178
Mısra: 5
Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. //
Fark etmek.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yâkûtuñ
Leţâfetde haķikât dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

62. **gör:**
Gazel 190
Mısra: 7
Bak! Gör! Seyret!

Gör tabibüm düşeli çeşm-i siyâhuñ derdine
Bister-i gamda beni kim nice bîmâr olmışam

63. **görmedi:-me, -di**
Gazel 222
Mısra: 10
Yaşamak, tecrübe etmek.

Naqd-i cân virüp Cenâbî aldı kâlâ-yı gamuñ
Görmedi hergiz ziyânı öylece bâzâr iden

64. **görmedi:-me, -di**
Gazel 233
Mısra: 8
Yaşamak, tecrübe etmek.

Dür dişüñ yâdına eşküm aķdı deryâlar gibi
Görmedi bu acıyı çeşmüm toğalı anadan

65. **görmedi:-me, -di**
Gazel 280
Mısra: 8
Yaşamak, tecrübe etmek.

Câm-ı la'lüñ nüş iden düşdi ayakdan ayağa
Görmedi bu neş'eyi kimse şarâb-ı nâbda

66. **gördükde:-dükde**
Gazel 232
Mısra: 3
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Şöyle bed-nâm olmışam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Âr idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'arı ben

67. **gördükde:-dükde**
Gazel 250
Mısra: 12
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Kendüyi yüksek tıtar Ėâyetde serv-i ser-bülend
Ol kıyâmet kıddüñi gördükde tek aşılmasun

68. **gördi:-di**
Gazel 349
Mısra: 10
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Çeşmüñ açup Cenâbî bakmaz nihâl-i serve
Gülşende tâ ki gördi ol kıamet-i bülendi

69. **gördüm:-dü, -m**
Gazel 351
Mısra: 7
Karşılaşmak, rastlaşmak.

Ne dem 'azm-i şikâr itdüm gözüñ âhûların gördüm
Tıtıpdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'âlem yüzün
vahşî

70. **göriccek:-icek**

Gazel 361

Mısra: 3

Karşılaşmak, rastlaşmak.

Ben yetimi göricek ğurbetde dökdi kıanlı yaş
Çok yaşasun dıdeler müşfik baña mäder gibi

71. **gördi:-di**

Gazel 56

Mısra: 5

*...ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek,
nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine
yapılmak, maruz kalmak.*

Luţfuñı aĝyâr gördi ben yine mecrûh-ı ğam
Cüd-ı şâh-ı 'âdil-i devrâna bu lâyiğ midur

72. **görür:-(ü)r**

Gazel 143

Mısra: 7

*...ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek,
nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine
yapılmak, maruz kalmak.*

Mihrûñ aĝyârûñ görür ey mâh-çihre ben ğamuñ
Çekmege sen âfetûñ cevriñ baña yazu imiş

73. **görüp:-üp**

Gazel 233

Mısra: 13

*...ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek,
nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine
yapılmak, maruz kalmak.*

Mihrûñ aĝyârûñ görüp dâyim Cenâbî cevriñi
Ey meh-i burc-ı melâhat baña bu îzâ neden

74. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 242

Mısra: 8

*...ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek,
nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine
yapılmak, maruz kalmak.*

Açılır gül gibi dâĝum şabâ sürdükce üstüme
Bu luţfi gördüm ancak ben hemân âhum
şabâsından

75. **görseñ:-se, -ñ**

Gazel 273

Mısra: 2

*...ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek,
nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine
yapılmak, maruz kalmak.*

Cevr ü cefâ-yı yâre ey dil taĥammül eyle
Görseñ hezâr kıahrın her dem teĝâfûl eyle

76. **görmeden:-meden**

Gazel 236

Mısra: 7

Hissetmek, bilmek, sezme.

Şuret-i cismüm ĥired göñlüm göziyle görmeden
Gördi çihreñ 'akşini âyine-i idrâkden

77. **görmüş:-miş**

Gazel 280

Mısra: 6

Hayaller dizisi görmek.

Kâkülûñ her târına bend oldu göñlüm âh ben
Bu perîşân ĥâleti şeb görmüş idüm ĥ^vâbda

78. **görse:-se**

Gazel 58

Mısra: 5

*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit
olmak, müşahede etmek.*

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker aĝlar baña kıarşu hezârumdur

79. **göreyin:-eyin**

Gazel 339

Mısra: 6

*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit
olmak, müşahede etmek.*

Şu kim nâr-ı firâkuñla tutuşup eylemez ĥande
Belâ bezminde kıat' olsun göreyin şem'veş başı

80. **görmedüm:-me, -dü, -m**

Gazel 287

Mısra: 6

*Karşılaşmak, tesadüf etmek, rastlamak. //
Bilmek.*

Vahşet itdi nâsdan insâniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnûn gibi bir 'âkil ü ferzânei

81. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 298

Mısra: 10

...olarak görmek.

Çışsa-i pür-süzümü yārūñ Cenābī zūlfine
Çılmağa bir bir hikāyet dilli gördüm şānei

82. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 317

Mısra: 1

...olduğunu anlamak, idrak etmek, farkına
varmak.

'Älem-i hayretde ben nā-çār gördüm kendümi
Kendü cânımdan dağı bī-zār gördüm kendümi

83. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 317

Mısra: 2

...olduğunu anlamak, idrak etmek, farkına
varmak.

'Älem-i hayretde ben nā-çār gördüm kendümi
Kendü cânımdan dağı bī-zār gördüm kendümi

84. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 317

Mısra: 6

...olduğunu anlamak, idrak etmek, farkına
varmak.

Bāliş-i derd ü belādan başımı kıldurmayup
Ben bu 'illet-hānede bīmār gördüm kendümi

85. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 317

Mısra: 8

...olduğunu anlamak, idrak etmek, farkına
varmak.

Äh-ı pür-süz eylesem yaqam çerāğ-ı miñneti
Äteşe äteş şalar pür-nār gördüm kendümi

86. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 317

Mısra: 10

...olduğunu anlamak, idrak etmek, farkına
varmak.

Meclis-i ğamda Cenābī ben beni fark itmeyüp
Mest-i rüsvā-yı cihān evkār gördüm kendümi

87. **görüüp:-üp**

Gazel 319

Mısra: 9

Görmek. II Okumak.

Ey Cenābī hayretinden gökde bu nazmum görüp
Dişledi dendān-ı Pervīn mäh-ı nev barmağını

88. **görmege:-mege**

Gazel 25

Mısra: 10

Görmek, bakmak; seyretmek.

Zülfüñ için kendini sünbül perīşān eylemiş
Görmege serv-i çemen ol kıdd-i bālāyı arar

89. **görmege:-mege**

Gazel 199

Mısra: 6

Görmek, bakmak; seyretmek.

Turrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Tār-ı şebde görmege hürşid-i raşşān isterem

90. **görmek:-mek**

Gazel 325

Mısra: 2

Görmek, bakmak; seyretmek.

Ehl-i 'aşkuñ kıl temāşā sīnesinde dāğını
Görmek isterseñ dilā güllerle cennet bāğını

91. **gördüğünde:-düğünde**

Gazel 6

Mısra: 6

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gözlerüm yaşın görüp cular firāvān ağladı
Yandı dāğum gördüğünde lāle-i hamrā baña

92. **görüüp:-üp**

Gazel 6

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gözlerüm yaşın görüp cular firāvān ağladı
Yandı dāğum gördüğünde lāle-i ḥamrā baña

93. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 10

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Bir nazar gördüm yüzüñi saña oldum mübtelā
Ger baña yār olmaz iseñ ḥasretā vā fūrkatā

94. **görse**:-se

Gazel 11

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ruḥlaruñ görse olur dil ḥānesi rūşen gözüm
Tāb-i ḥürdan nūr olur şol oña anda cām ola

95. **görseñ**:-se, -ñ

Gazel 14

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Serv gibi şalınur görseñ o yār-i ser-keşi
Bu Cenābī bendesinden pāy-i ḥōş-reftārın öp

96. **görüp**:-üp

Gazel 16

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Pāyüñe yüz sürdüğün ḥāküñ görüp ay āfitāb
Reşk idüp cānum didi yā leytenī küntü türāb

97. **görüp**:-üp

Gazel 18

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Za'fum görüp gamuñda döndüñ ḥayāle dime
Bir nā-tüvāni ḫılma pīl-i demāna nisbet

98. **göricek**:-icek

Gazel 21

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Göricek didi Cenābī müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şaḫın dāmenüñi ḥāra meded

99. **görsem**:-se, -m

Gazel 27

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

'Arızuñ mihrini görsem cān u dil ḥandān olur
Yād ḫılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryān olur

100. **görüp**:-üp

Gazel 27

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ḥumret-i ḥaddüñ görüp dil virdüm ammā ḫorḫarın
Yaḫmağa ben nā-tüvāni āteş-i süzān olur

101. **gören**:-en

Gazel 36

Mısra: 5

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Dir lebüñ altında cānā ḫāl-i şīrinüñ gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i ḫurmā çeker

102. **görmese**:-me, -se

Gazel 39

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Nazar şalmaz Cenābīye o dil-ber görmese yaşın
Sitāre cem'ini gözler bizüm bir māhumuz vardur

103. **görmesek**:-me, -se, -k

Gazel 39

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Cemālin görmesek sen āfitābuñ ey ḫamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde āhumuz vardur

104. **gören**:-en

Gazel 42

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Sen gül katında bende Cenābīyi dir gören
Serv ayağına buse virür bir giyā durur

105. **görseñ**:-se, -ñ

Gazel 43

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ruḥında ḥalka ḥalka kākülün görseñ ḥazer kıl kim
Dil-i 'uşşāk kaydına düzilmiş niçe çenberdür

106. **görür**:-(ü)r

Gazel 44

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Şüret-i 'aksin görür ider derūnum seyrini
Ḥāne-i cism-i ḥarābum şöyle bir kāsānedür

107. **görüp**:-üp

Gazel 45

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ruḥlaruñda ey perī zūlf-i perīşānuñ görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm āşüftedür

108. **gördi**:-di

Gazel 47

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gördi cānum ḥastesini la'lüñe ilti göñül
Ṭālib-i dārū'ş-şifādur nā-tüvānın gezdürür

109. **görüp**:-üp

Gazel 58

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görüp meclisde kan ağlar yaşum dem dem
şurāḥīler
Yaқан şem'ün zebānını ruḥuñ derdinde nārumdur

110. **görüp**:-üp

Gazel 62

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Tirüñle ten-i zārumı pür-raḥne görüp gam
Didi ki belā murğına bir ḥüb kafesdür

111. **görseñ**:-se, -ñ

Gazel 64

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Zāhirin vīrāne görseñ her gedāya bakma ḥör
'Ālem-i ma'nāda ol zer-tāc-ı Efrīdün giyer

112. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 69

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Muḳavves kaşlaruñ gördüm didüm ey māh-ı
hercāyī
Sipih-r-i 'izz ü nāz üzre iki müşğīn hilālüm var

113. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 71

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ruḥ-ı gül-fāmuñı gördüm saña mihr-i füzūnum var
Bahār eyyāmıdır māhum yine başda cünūnum var

114. **gördi**:-di

Gazel 72

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gördi kırğın müşterī dellāle-i gül bülbüli
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürḥin vāleler

115. **gördükde**:-dükde

Gazel 75

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Kaşuñ mihrābını gördükde 'āşık
Ta'accübden didi Allāhu ekber

116. **görenler**:-en, -ler

Gazel 83

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Dil-i bî-çâremi cânâ görenler bend-i zülfünde
Sezâdur geçse zencîre bu bir dîvânedür dirler

117. **görse:-se**

Gazel 95

Mısra: 2

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Naqd-i eşkin dâguma çeşmüm firāvân yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsân yağdurur

118. **görmeyicek:-me, -(y)icek**

Gazel 105

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Geldi hatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâhiş yañlış cevâba beñzer

119. **görmek:-mek**

Gazel 120

Mısra: 8

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gice olmaz kim göñül her meclisi devr itmese
Tâb-ı şem-i 'ârizuñ görmek diler pervânemüz

120. **gören:-en**

Gazel 123

Mısra: 3

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Görsün vücūd-ı 'aksini her şahsuñı gören
Mir'ât-i zât-i pâküñi bu resme kıl temiz

121. **görüp:-üp**

Gazel 131

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Her yañağı lälenuñ zülf-i dil-âvîzin görüp
Aşılı kalur 'acebdür bu dil-i şürîdemüz

122. **görüp:-üp**

Gazel 134

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Zenaḥdānuñ kuyısında görüp beste Cenābîyi
Ĝamuñ taş atdı üstine esîr-i çâhdan korkmaz

123. **görseñ:-se, -ñ**

Gazel 135

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzezâr-ı miḥnetüñüñ bir giyâhiyuz

124. **gördükde:-dükde**

Gazel 140

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Dehri pür-insân-ıla gördükde bir 'ârif didi
Dürlü ezhâr-ıla memlü bir müzeyyen bâğ imiş

125. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 148

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Zülf-i 'anber-bâruñı gördüm yüzünde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ dâğ

126. **gören:-en**

Gazel 149

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

127. **görüp:-üp**

Gazel 149

Mısra: 4

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Zülfünde ḥaşr olurken mîzân-ı 'aqla girdüm
Kaddüñ görüp didüm kim rûz-ı kıyâmet ancak

128. **görüp:-üp**

Gazel 149

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ḳaddūñ görüp Cenābī didi ki naḥl-i güldür
'Aşık gözine hecrūñ bāğ-ı leṭāfet ancak

129. **görmege**:-mege

Gazel 153

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ḥūn-ı dilde görmege göynüklü dāğum resmini
F'l-meşel gökde şafağ içre tutilmiş aya bak

130. **göricek**:-icek

Gazel 157

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Sen Mesīḥā-dem şanem ḥaddinde zülfüñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnāra şevḳ

131. **gördi**:-di

Gazel 166

Mısra: 10

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şaḥn-ı çihremi kim reh-güzāruñdur senüñ

132. **görenler**:-en, -ler

Gazel 178

Mısra: 4

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Ser-efrāz ol benüm servüm lebūñdür gonceden
nāzük
Görenler ḥaṭṭ-ı nev-hizūñ didiler kim çemenden yig

133. **gördi**:-di

Gazel 186

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Şol ki gördi 'arızuñla kâmet-i mevzūnuñı
Seyr-i serv-i gülşen itmez eylemez sevdā-yı gül

134. **görüp**:-üp

Gazel 198

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Bir nazār ḥüsnüñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Ḳays-i bī-dil kendümi sen māḥı Leylā añladum

135. **görüp**:-üp

Gazel 199

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

El uzadur zülfüñe bu ṭıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde ḥüsnüñüñ durmağa reyḥān isterem

136. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 204

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Eyvān-ı 'aşkı gördüm göñlüm gibi ḥarābe
Mi'mār-ı kâmil idüm anı 'imāret itdüm

137. **görmez**:-mez

Gazel 206

Mısra: 11

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Bir baḥr-ı bī-kerānam görmez çaramı gözler
Her ḥār u ḥas ḡamından 'arż-ı küdüret itmem

138. **görüp**:-üp

Gazel 210

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ ābī görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryāsiyam

139. **görüp**:-üp

Gazel 212

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Cenābī şaḥn-ı gülşende görüp reftāruñı didi
Ḥıramān ol benüm servüm yüzi bāğ ile büstānum

140. **görsem**:-se, -m

Gazel 217

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Bend bend olmuş yatur görsem ruhuñda turrañı
Käkülünden dilde her dem pıç ü tábum şanuram

141. **görsün:-sün**

Gazel 225

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Kadeş şun sâkiyâ görsün beni maħmūr bezm-i ğam
Humârım derdine çäre tolı cām-ı şarâb olsun

142. **göricek:-icek**

Gazel 230

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Göricek naqş-ı dil-âvîzini Mânî anı
Şüret-i Çîni gibi vâlih ü hayrân olsun

143. **göricek:-icek**

Gazel 230

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Göricek nazm-ı güher-bâr-ı Cenâbîyi o şâh
Vaşf-ı la'lümle didi şâhib-i dîvân olsun

144. **görseñ:-se, -ñ**

Gazel 233

Mısra: 11

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Şem'-i hüsni-yârı görseñ bâl u per yak üstine
Nâra girmek ğayretin öğren göñül pervânenen

145. **gördi:-di**

Gazel 236

Mısra: 8

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Şüret-i cismüm hıred göñlüm göziyle görmeden
Gördi çihreñ 'aqsini âyiñe-i idrâkden

146. **gören:-en**

Gazel 237

Mısra: 8

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Hâme-i hayretle yazdı câna şekl-i mührüñi
Her gören naqş-ı ruhuñ âyiñe-i idrâkden

147. **görüþ:-üp**

Gazel 240

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Çihrede yaşum görüp sen meh ğamında bilmişem
Tâli'-i ber-geştemi ol encüm-i seyyârdan

148. **görüþ:-üp**

Gazel 243

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ğamuñ kühında Mecnûn'ı görüp ben âşiyân tutmuş
Uçurdum bâl-i himmetle sürüp anı yuvasından

149. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 244

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gördüm ol meh eylemiş ebrûlarını çîn çîn
Kullara kaşd-ı 'itâb eyler didüm hâkân-ı Çîn

150. **gördiler:-di, -ler**

Gazel 251

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gördiler ferhunde zâtuñ bildi 'âlemler yakîn
Kim nigîn-i devletüñ naqşı durur rûy-ı zemîn

151. **görsün:-sün**

Gazel 251

Mısra: 10

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişân
Mümiyânuñ kanda görsün dîde-i her hürde-bîn

152. **görüþ:-üp**

Gazel 256

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görüp ol kıdd-i bālāni maḥabbet 'arz ider Tübā
Nihāl-i ravza-i cennet veyā serv-i çemensin sen

153. **görüp:-üp**

Gazel 269

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

'Ukde-i zülf-i girih-gîrin görüp eyle ḥazer
Ruḥlarından olma gâfil kim turur âl üstine

154. **görmege:-mege**

Gazel 276

Mısra: 3

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ḥâl-i siyehüñ resmini görmege ruḥuñda
Vardı şuya bakır leb-i ırmağa benefşe

155. **gören:-en**

Gazel 277

Mısra: 7

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Gören çeşmümle didi cism-i ḥāküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

156. **gördükde:-dükde**

Gazel 287

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Küfr ile ârâste gördükde ben cānānei
Mezheb-i 'İsāya koydum bu dil-i dīvānei

157. **görmek:-mek**

Gazel 287

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Şüretüñ görmek ne mümkün olmasa ḥālüñ sebeb
Bā'İs itdüm cennete girmekliğe bir dānei

158. **görelüm:-elüm**

Gazel 299

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Çihreñ görelüm zülf-i perīşān arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyḥān arasında

159. **görmek:-mek**

Gazel 301

Mısra: 13

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ḥarfıyā görmek dilerseñ tāze naḥl-i ergavān
Gör ḥayāl-i kıdd-i yāri dīde-i pür-ḥūnda

160. **görenler:-en, -ler**

Gazel 305

Mısra: 9

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Görenler cāme-i âl ile yāri
Didiler girdi çak boyınca kına

161. **görüp:-üp**

Gazel 309

Mısra: 10

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Genc-i cemāl-i yāre sunsañ elüñ Cenābī
Zülfüñ görüp ḥazer kıl şol iki mārī gözle

162. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 310

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ol kebk-i ḥōş-ḥirāmı gördüm kıtā hevāyī
Şayd olmadur murādı ben gibi şāh-bāza

163. **görsem:-se, -m**

Gazel 316

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Eşk-i çeşmüm maḥv olur ey māh görsem 'arızuñ
Ḥayl-i encüm kem olur toğdukıda şems-i ḥāverī

164. **görem:-em**

Gazel 318

Mısra: 2

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Şafak-gün kana ğark idem ğamuñda çeşm-i giryāni
Eger çarḫ-ı cefā üzre görem sen mäh-i tábāni

165. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 319

Mısra: 8

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Sinem üzre dāğdan peydā olaldan serv ü gül
Her nazarda karşı gördüm heşt-behiştüñ bāğını

166. **görenler:-en, -ler**

Gazel 319

Mısra: 1

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Dir görenler sīnemüñ bu kanlu kanlu dāğını
Dil-güşā menzilde kurmuş şāh-ı ğam otağını

167. **görelî:-eli**

Gazel 321

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Bakmaz oldı miḫre encüm gökde ḫaddüñ görelî
Ḥüsnüñüñ efgendesidür āfitāb-ı ḫāverî

168. **göricék:-icek**

Gazel 321

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ey Cenābî göricek evrāk-ı nazmum gülsitān
Dürdi ol dem ğoncaveş destinde gülden defteri

169. **görse:-se**

Gazel 322

Mısra: 7

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Dīde-i cellāduñı Mansūr görse dārda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Ḥakḫ rāzını

170. **göreliden:-el(i), -den**

Gazel 323

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Deyr-i 'ālemde göreliden sen şanem dīdārını
Dest-i 'aşkuñla kuşandım zülfüñüñ zünnārını

171. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 327

Mısra: 6

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ḫılmışum rüsvā-yı 'ālem ben beni Mecnūnveş
Tā ki gördüm ḫüsn içinde sen mehi Leylā gibi

172. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 328

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Ḥüsn içinde tā ki gördüm sen mehi Leylā gibi
Düşmişem 'aşkuñ ğamına Ḳays-ı bī-pervā gibi

173. **görüþ:-üp**

Gazel 331

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görüþ aşüftesi oldum bugün bir mäh-i tábāni
Felekde zerreye şaymaz yüzi mihr-i diraşşāni

174. **görüþ:-üp**

Gazel 331

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görüþ küyuñda 'uşşākı ta'accüb eyleme ey gül
Ṭolanur bülbül-i şürīdeler dāyim gülistāni

175. **gördi:-di**

Gazel 334

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Kim ki gördi sīnemüñ gül gibi kanlu dāğını
Minnet itmez görmege Rıdvāna cennet bāğını

176. **göricék:-icek**

Gazel 335

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Göricek elde Cenābī didi tîğ-ı sitemüñ
Sîne-i 'uryân gelürüm karşı saña çal beni

177. **gördi:-di**

Gazel 337

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Gördi kavı-ı Rüsteme beñzer nigāruñ kaşını
Māh-ı nev miskīnlik idüp egdi gökde başını

178. **görüp:-üp**

Gazel 351

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

O meh-rüy-ı sipeh-dāruñ görüp cevlan ider rahşı
Ayağum altına aldum Burāk-ı āh-ıla 'arşı

179. **görüp:-üp**

Gazel 351

Mısra: 9

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görüp nazm-ı perīşānuñ nazīre söyledi anı
Cenābīdür 'Acem-zāde geçen her dem saña nakşı

180. **gördi:-di**

Gazel 355

Mısra: 8

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Dil perīşān sünbül oldı 'anberīn zülfüñ için
Gördi bālā kaddüñi bükildi servüñ de beli

181. **gördi:-di**

Gazel 359

Mısra: 10

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Pervāneveş Cenābī reşk āteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tāb-dāri

182. **görmek:-mek**

Gazel 359

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Vech-i murādı zāhid görmek murād iderse
Mir'at-ı kalbūñ eyle jeng-i riyādan 'arī

183. **görüp:-üp**

Gazel 360

Mısra: 1

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görüp yāķūtuñ üstinde müretteb haţţ-ı reyhānı
Didüm müşğīn giyā tütmiş kenār-ı Āb-ı hayvānı

184. **görüp:-üp**

Gazel 364

Mısra: 5

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Görüp sen verd-i hāndānı gözüm kanlar dōke tañ
mı
Bahār irse çü 'ādetdür iderler cūylar cūşı

185. **gören:-en**

Gazel 365

Mısra: 9

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Harfiyā didi gören yāruñ 'izārında haţtın
Kapladı ceş-i Hābeş hıţta-i mülk-i Huteni

186. **görüp:-üp**

Tahmis 2

Mısra: 14

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

Nice bir mihre ola ebr-i siyāhuñ hāyil
Görüp ol yār-i semen-çihreye oldun māyil

187. **görmedi:-me, -di**

Muhammes 1

Mısra: 6

-e rastlamak, - e denk gelmek.

Dil-küşādur Begkozi seyr eyle seyrān vaktidür
Hayliden peykān-ı tīrūñ görmedi āhūları

188. **gör:**

Muhammes 1

Mısra: 19

Anla, idrak et!

Sun'-ı Hakkı kıl temâşâ gör ne sırr u râzdur
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür

189. **göremedüm**:-e, -me, -dü, -m

Tahmis 1

Mısra: 7

Yaşamak, geçirmek.

Göremedüm hayf şādī eyleye bir gün nüzül
Mâ-sivâdan geçmedür 'aşk içre 'uşşâğa uşül

190. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 232

Mısra: 10

Öyle kabul etmek, ...olarak görmek.

Yârdan gayrı görünmez her neye şalsam nazâr
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağıarı ben

191. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 240

Mısra: 14

Öyle kabul etmek, ...olarak görmek.

Ben hayât-ı dünyeden geçdüm Cenâbî yârsız
Ölmeği âsân gördüm hasret-i didârdan

192. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 317

Mısra: 4

Öyle kabul etmek, ...olarak görmek.

Şişe-i nâmûs u nengi yirlere çalup müdâm
Cür'a-ı^vâr-ı bezm-i gam bî-'âr gördüm kendümi

193. **gören**:-en

Gazel 241

Mısra: 2

Bir şeyi veya bir kimseyi gören (kimse).

Bu kadd-i nâz-perverle kıyâmetsin kıyâmetsin
Gören sen şive-perdâzı bilir şâhum ne âfetsün

194. **gördüm**:-dü, -m

Gazel 326

Mısra: 8

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Anlamak, fark etmek.*

Defter-i dilden hisâbum ey kamer irdi biñe
Dâğ-ı şifr-âsâ-y-ıla gördüm gamuñ erķâmını

195. **görimedîn**:-i, -medin

Gazel 344

Mısra: 4

*Görmek. II İçmek. II Kullanmak. II Aşk
yaşamak.*

Derdüñi bilmez iken hâlete geldi şüfi
Bengî oldı aşığı görimedîn esrârı

196. **gör**:

Gazel 24

Mısra: 8

Gör! Bak! Seyret!

Şive-i reftârda Tübîye egmez başını
Kâmet-i bâlâsı yârüñ gör ne 'âlî-şân olur

197. **gör**:

Gazel 75

Mısra: 20

Gör! Bak! Seyret!

Süleymân-ı zamânsın diñle nazmum
Yine mâlik geçer gör mür-ı ahķar

198. **gör**:

Gazel 90

Mısra: 2

Gör! Bak! Seyret!

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydâyı gör

199. **gör**:

Gazel 90

Mısra: 4

Gör! Bak! Seyret!

Vâmikâsâ 'aşk-ıla ger şâhib-i hâlât iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrâyı gör

200. **gör**:

Gazel 237

Mısra: 2

Gör! Bak! Seyret!

Ƙıl temâşâ dilde sūzum sīne-i şad-çâkden
Gör ne âteş oldı zâhir bir avuç hâşâkden

201. gör:

Gazel 301

Mısra: 14

Gör! Bak! Seyret!

Harfiyâ görmek dilerseñ tâze nahl-i ergavân
Gör hayâl-i kıdd-i yâri dīde-i pūr-hūnda

202. gör:

Gazel 350

Mısra: 4

Gör! Bak! Seyret!

Bahr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenârın bulmadum
Gör beni pâyânı yok deryâya virdüm göñlümi

203. gör:

Tahmis 3

Mısra: 11

Gör! Bak! Seyret!

Baña her dem hecrüñ ister gör bu râyin göñlümüñ
Kime dâd ideyüm elinden ben bu hâyin göñlümüñ

204. gördüm:-dü, -m

Gazel 56

Mısra: 7

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak. II
Fark etmek.*

Nergis-i zer-tâci gördüm üstüne dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'âşık mıdur

205. gördiler:-di, -ler

Gazel 21

Mısra: 5

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Gördiler zevrak-ı dil bahr-ı sirişkümde gezer
Didiler kan deñizi dīde-i hūn-bâra meded

206. gördiler:-di, -ler

Gazel 28

Mısra: 3

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Tekye-i 'aşkuñda kanum gördiler her sū revân
Geldiler Ferhâd u Mecnûn dağı kurbân oldılar

207. gördi:-di

Gazel 35

Mısra: 11

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Silk-i nazmum gördi kim pervînüñ 'ıkdın dağıdur
Mâh-ı nev taşsın idüp göklerde kulağın çeker

208. görüp:-üp

Gazel 35

Mısra: 13

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Hâne-i dilde görüp yanar çerâğ-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregın yağın çeker

209. gördi:-di

Gazel 72

Mısra: 14

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Nev-'arūsına Cenâbî mihr ü mâhuñ bakmadı
Gördi pây-ı himmetinde bir iki pâ-mâleler

210. görseler:-se, -ler

Gazel 72

Mısra: 10

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Lu'b ile şatranc-ı 'aşka ursam el ey lâle-ruğ
Kays ile Ferhâd-ı bî-dil görseler mât kalalar

211. gördiler:-di, -ler

Gazel 74

Mısra: 3

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Gördiler şancağ çeker kıddüñ leţâfet mülkine
Dest-i âh ile göñüller sīne tıblın çaldılar

212. **görüp:-üp**

Gazel 189

Mısra: 7

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Lâleveş yanar görüp şem'-i ruhuñ gülzârda
Eyledi pervâne gibi üstine pervâz gül

213. **görüp:-üp**

Gazel 195

Mısra: 9

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Sa'âdet rahşına binmiş görüp şâh-ı felek-ı kadri
Cenâbî öpmege pâyın egildüm bir rikâb oldum

214. **görüp:-üp**

Gazel 292

Mısra: 10

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Şurâhî gibi çeşmüm ağladı kan
Lebüñ öpdüğünü görüp piyâle

215. **görüp:-üp**

Gazel 301

Mısra: 11

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm garîk
Bir iki insân helâk olmuş didi Ceyhûnda

216. **gördi:-di**

Gazel 346

Mısra: 9

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Gördi Leylî fûrkatinde Kays-ı bî-cân deprenür
Kâbrinüñ seylâb irüp virdi o dem büñyâdını

217. **görüp:-üp**

Gazel 363

Mısra: 1

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Süvâr olmuş semendine görüp ol şûh-ı fettânı
Didüm şemşîr-i hüsnile tutar âhîr bu meydânı

218. **görürüm:-(ü)r, -(ü)m**

Gazel 344

Mısra: 6

...olduğunu görmek.

Baħr [u] ber 'aşık-ı şürîde-i bî-bâkûndür
Teşne-i âb-ı vişâlûñ görürüm enhârı

219. **gördi:-di**

Gazel 357

Mısra: 6

...olduğunu görmek.

Oi nihâl-i kâmet-i bâlâna aşıldı göñül
Ben perîşân- hâli gördi zülfüñüñ dil-bestesi

220. **görüp:-üp**

Gazel 146

Mısra: 11

*Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak;
belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak.*

Hâra hem-zânû görüp gülşende maħbûb güli
'Andelîb-i hâste-dil âhile feryâd eylemiş

221. **görenler: -en, -ler**

Gazel 83

Mısra: 3

Anlayan, fark eden (kimse).

Görenler hâlet-i şevkum ruħ-ı gülgün-ı dil-dâra
Özin şem'e şalar dâyim beni pervânedür dirler

222. **görelen: -el(i), -den**

Gazel 298

Mısra: 1

Gördüğünden beri.

Hâste-i çeşmüñ görelen bu dil-i dîvânei
Gösterür la'lüñ şabîbüm aña dâru-hânei

gördi geçürdi:

1. **gördi geçürdi:-di**

Gazel 323

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Görüp incelemek. II Değerini ölçmek.

Nice biñ şarrâf-ı ğam gördi geçürdi eşkümüñ
Füls-i âhmer yirine 'add itmedi dînârını

gördi kim:

1. **gördi kim:**

Gazel 111

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Anladı ki, fark etti ki.

Gördi kim maḥbûs-ı câh-ı ğabġabuñdur şâd olup
Çıkmaġa andan Cenâbî fikr ü tedbîr eylemez

gördüñ zamâne uymadı sen zamâneye uy:

1. **gördüñ zamâne uymadı sen zamâneye uy:**

Muhammes 2

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Zamanın, devrin sana uymadığını anladığında sen zamana ayak uydur." anlamında zamanının gelip geçiciliğini ve ona göre kişinin kendisine çekidüzen verip yaşaması gerektiğini anlatan söz.

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâneye

II

2. **gördüñ zamâne uymadı sen zamâneye uy:**

Muhammes 2

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Zamanın, devrin sana uymadığını anladığında sen zamana ayak uydur." anlamında zamanının gelip geçiciliğini ve ona göre kişinin kendisine çekidüzen verip yaşaması gerektiğini anlatan söz.

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâneye

III

3. **gördüñ zamâne uymadı sen zamâneye uy:**

Muhammes 2

Mısra: **17**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Zamanın, devrin sana uymadığını anladığında sen zamana ayak uydur." anlamında zamanının

gelip geçiciliğini ve ona göre kişinin kendisine çekidüzen verip yaşaması gerektiğini anlatan söz.

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâneye

IV

4. **gördüñ zamâne uymadı sen zamâne uy:**

Muhammes 2

Mısra: **23**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Zamanın, devrin sana uymadığını anladığında sen zamana ayak uydur." anlamında zamanının gelip geçiciliğini ve ona göre kişinin kendisine çekidüzen verip yaşaması gerektiğini anlatan söz.

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâne

V

5. **gördüñ zamâne uymadı sen zamâneye uy:**

Muhammes 2

Mısra: **29**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Zamanın, devrin sana uymadığını anladığında sen zamana ayak uydur." anlamında zamanının gelip geçiciliğini ve ona göre kişinin kendisine çekidüzen verip yaşaması gerektiğini anlatan söz.

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâneye

VI

6. **gördüñ zamâne uymadı sen zamâneye uy:**

Muhammes 2

Mısra: **35**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Zamanın, devrin sana uymadığını anladığında sen zamana ayak uydur." anlamında zamanının gelip geçiciliğini ve ona göre kişinin kendisine çekidüzen verip yaşaması gerektiğini anlatan söz.

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâneye

VII

7. **gördüñ zamâne uymadı sen zamâneye uy:**

Muhammes 2

Mısra: **41**

Kelime Tipi: **Atasözü**

"Zamanın, devrin sana uymadığını anladığında sen zamana ayak uydur." anlamında zamanının gelip geçiciliğini ve ona göre kişinin kendisine çekidüzen verip yaşaması gerektiğini anlatan söz.

Gördüñ zamâne uymadı sen uy zamâneye

göremez oldum:

1. **göremez oldum:-du, -m**

Gazel 131

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göremez hâle gelmek.

Bâri ey dil göremez oldum tîre 'âlem çeşmüme
Şor haber gör kıdadur ol rüşenâ-yı dîdemüz

görin:

1. **görindi:-di**

Gazel 32

Mısra: 5

Benzemek, görünüşünde olmak.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi hâlûñ
Kaşuñ hilâl-i gerdün zülfüñ şehâba beñzer

2. **görindi:-di**

Gazel 161

Mısra: 3

*Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
gözükmek.*

Siyeh kaşuñ mişâlinde görindi sînede dâğum
Bu miñnet âsmânında ço olmasun hilâl eksük

3. **görinmez:-mez**

Gazel 232

Mısra: 9

Gözükmek.

Yârdan gayrı görünmez her neye şalsam nazar
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağıyarı ben

4. **görine:-i, -(n)e**

Gazel 327

Mısra: 4

*Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
gözükmek.*

Ey kamer hecrüñ gamından âh-ı pür-süz eylesem
Her şerârum görine mihr-i cihân-ârâ gibi

5. **görinmezse:-mez, -(i)se**

Gazel 75

Mısra: 10

*Görülür duruma gelmek, görülür olmak,
gözükmek. II Doğmak.*

Yüzüñ bes maţla'-ı mihr-i sa'âdet
Görinmezse ne gam hürşid-i hâver

görünen:

1. **görünenler: -ler**

Gazel 58

Mısra: 4

*Görülür duruma gelen, görülür olan (nesne
veya kimse).*

Reh-i 'aşkuñ belâsında yıkıldum hâk-sâr oldum
Degül zerre görünenler benüm naqş-ı ğubârumdur

2. **görünen:**

Gazel 104

Mısra: 10

*Görülür duruma gelen, görülür olan (nesne
veya kimse).*

Leblerüñ la'l-i Bedeşşân dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaħda görünen bilsem çeh-i Bâbil midür

3. **görünen:**

Gazel 123

Mısra: 12

Var olan, görünen (nesne veya kimse).

Nâr-ı firâķ-ı yâr ile kül olmuşuz henüz
Kalbinde zâhidüñ görünen havf-ı rüste-ħiz

görünür:

1. **görünür:**

Gazel 353

Mısra: 10

Görünen, elde olan (şey).

Gerçi kim vaşluñ için yildi göñül ilde velî
Görünür nesnesi yok bād-ı hevâdan gayrı

2. **görünür:**

Gazel 301

Mısra: 1

Görünen (şey).

Mâh-ı nev kim görünür bu nîl-gün gerdünda
'Aks-i na'l-i tevsenüñdür husrevâ hâmundâ

görme:

1. **görmeyelden:** -me, -(y), -el(i), -den
Muhammes 1
Mısra: 11
Görmek, karşılaşmak, rastlamak.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbüli ağlar müdām
Lâlesi bağrın firâkuñ odına dâğlar müdām

görmez oldum:

1. **görmez oldum:** -du, -m
Gazel 320
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Görememek. II Uzak kalmak, kavuşmamak.

Ağlamakdan bî-başar kılsam n'ola Ya'kübveş
Görmez oldum nice demdür Yûsuf-ı Ken'ânımı

görün:

1. **görün:**
Gazel 330
Mısra: 10
Görün! Bakın! Seyredin!

Cenâbî bende destinden güher İşâr ider dâyim
Şeh-i Rûmuñ ayağına görüñ bu nazm-ı dürr-pâşı

göster:

1. **göster:**
Gazel 2
Mısra: 3
*Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek;
güzelliğini ortaya çıkarmak.*

Kaşlaruñ tuğrasını göster berât-ı hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm Jrân-ıla Tûrân aña

2. **gösterelden:** -el(i), -den
Gazel 6
Mısra: 1
*Görülmesini sağlamak, görülmesine yol
açmak.*

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

3. **gösterür:** -(ü)r
Gazel 42

Mısra: 7
Göstermek. II Yansıtmak.

Âyîne gibi 'aks-i ruh-ı yâr gösterür
Başdan ayağa mey didüğüñ pür-şafâ durur

4. **gösterür:** -(ü)r
Gazel 91
Mısra: 2
...gibi göstermek.

Tekye-i gamda tırâş olmağa dil ser gösterür
Dâğ-ı derdüñle özin ya'nî çalender gösterür

5. **gösterür:** -(ü)r
Gazel 91
Mısra: 6
...gibi göstermek.

Başına zerrîn külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev'ile maħbûb-ı hâver gösterür

6. **gösterür:** -(ü)r
Gazel 91
Mısra: 10
...etkisi bırakmak.

Zahm-ı gamzeñ ey şanem cism-i Cenâbîde bugün
Çeşmine agyâr sevmek çarb-ı hançer gösterür

7. **göster:**
Gazel 188
Mısra: 7
*Göz önüne sermek, başkalarının gözleri önüne
koymak, teşhir etmek.*

Göster ey şâh-ı kerem gülzâra nakş-ı ruħlaruñ
Şüret-i Mânî-şifat tâ kim çala hayrân gül

8. **gösterür:** -(ü)r
Gazel 189
Mısra: 6
İcra etmek, sergilemek.

Perde-i 'uşşâkda bülbül ser-âğâz eylese
Gösterür edvâr-ı cevri eyleyüp şeh-nâz gül

9. **gösterür:** -(ü)r
Gazel 244

Mısra: 9
Görünmesini sağlamak, göz önüne sermek.

Gün yüzüñden ref' olursa gösterür iki kâmer
'Âleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anberîn

10. gösterelden: -el(i), -den
Gazel 252
Mısra: 14
Görünmesini sağlamak, göz önüne sermek.

Yok bahâya şatılır yâkûta kıymet kalmadı
Gösterelden ey Cenâbî la'l-i cânân cevherin

11. gösterem: -em
Gazel 260
Mısra: 4
Görünmesini sağlamak, göz önüne sermek.

Eyleyüp Kâf-ı gamuñda murğ-ı cânâ âşiyân
Gösterem dil şayrına sîmurğ-ı 'ankâ meşrebin

12. gösterür: -(ü)r
Gazel 298
Mısra: 2
İşaret etmek.

Haste-i çeşmüñ göreliden bu dil-i dîvânei
Gösterür la'lüñ tabîbüm aña dâru-hânei

13. gösterelden: -el(i), -den
Gazel 328
Mısra: 3
Yaşatmak.

Dürr-i dendânuñ firâkın gösterelden rûzgâr
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryâ gibi

14. gösterdi: -di
Gazel 337
Mısra: 6
Görünmesini sağlamak, göz önüne sermek.

Gördi tîguñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

15. göster:
Gazel 344
Mısra: 2

Görünmesini sağlamak, göz önüne sermek. II
Nasip etmek.

Nâr-ı hasret nice bir yağa bu ben nâ-çarı
Göster ey tîli'-i ferhunde baña dil-dârı

16. gösterür: -(ü)r
Gazel 91
Mısra: 4
...gibi göstermek.

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pîç-ber-pîç eylemiş
Sâhîr-i Fir'avndur Mûsâya ejder gösterür

17. gösterür: -(ü)r
Gazel 6
Mısra: 10
Görünmesini sağlamak, göz önüne sermek.

Mülk-i hüsnuñ şâhiyam diyü Cenâbî ol melek
'Ârîzi hükminde kaşın gösterür tuğra baña

18. gösterür: -(ü)r
Gazel 91
Mısra: 8
Görünmesini sağlamak, göz önüne sermek.

Kâkülüñ resmi diye gülgâr-ı sînemde baña
Âhumuñ düd-ı siyhâni sünbül-i ter gösterür

götür:

1. götürdi: -di
Gazel 236
Mısra: 1
Bulunulan yerden daha uzak bir yere taşımak,
ulaştırmak. II Kurtarmak.

Luţf idüp âhum götürdi ben ğubârı hâkden
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dîde-i nem-nâkden

2. götür:
Gazel 275
Mısra: 5
Kaldırmak.

Tenüm kim hâk-i râh-ı kûy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dâmen-i pâkine yüz sürer ğubâr eyle

3. **götür:**

Gazel 363

Mısra: 11

Açmak. II Kaldırmak.

Götür yüzden kara zülfüñ niçe bir ay hilâl-ebrü
Şu'a'-ı mihrî setr ide başup bir ebr-i zulmânî

4. **götürdi:-di**

Gazel 139

Mısra: 5

Alıp götürmek. II Ulaştırmak.

Ben za'îf üftâdeñi âhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-âver hâr u hâs

göynüklü dâğum resmini:

1. **göynüklü dâğum resmini:-i,-(n)i**

Gazel 153

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Âşığın sinesindeki) aşk yarasının şekli,
görüntüsü.*

Hün-ı dilde görmege göynüklü dâğum resmini
F'l-meşel gökde şafağ içre tütülmüş aya bak

göz:

1. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 1

Mısra: 8

(Âşığın) gözü.

Karz aldığına nakd-i yaşum merdüm-i gamuñ
Hâzır iki gözüm gibi 'âdil güvâh aña

2. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 11

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

Ruḥlaruñ görse olur dil hânesi rüşen gözüm
Tâb-ı hürdan nûr olur şol oña anda câm ola

3. **gözine:-i,-(n)e**

Gazel 13

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

Hâk-pâyüñ kuhlidür devlet gözine tütüyâ
Pây-büsuñ şevketiyle buldı şöhret bu cenâb

4. **gözlerüm:-ler,-(ü)m**

Gazel 24

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

Olsa peydâ düd-ı âhum gözlerüm giryân olur
Ebr-i zulmet olsa zâhir lâ-cerem bārân olur

5. **gözlerüm:-ler,-(ü)m**

Gazel 27

Mısra: 2

(Âşığın) gözü.

'Ârızuñ mihrini görsem cân u dil ḥandân olur
Yâd kılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryân olur

6. **gözlerüm:-ler,-(ü)m**

Gazel 48

Mısra: 10

(Âşığın) gözü.

Şorsañ âb-ı dîdemüñ dâğ-ı cigerdür başını
Ey Cenâbî gözlerüm ol çeşmenüñ ayağıdur

7. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 55

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

Karasından uçup kondı yimez pervâ telâṭumdan
Gezer deryâ-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı âbîdür

8. **gözümde:-(ü)m,-de**

Gazel 60

Mısra: 10

(Âşığın) gözü.

Yağup ğark itmege dehri Cenâbî hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fûrkat gözümde âb-ı ḥasretdür

9. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 67

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

Elem şahırāsı sīnemde açıldı gül gibi dāğum
Temāşā kıлмаğa her dem gözüm rengīn bahāruñ
var

10. **gözümde:-(ü)m, -den**

Gazel 165

Mısra: 11

(Âşığın) gözü.

Ciger hūn-ābesin döküm gözümde çihreme ey
meh

Getürdüm milket-i Rūma kızılbaşın Qaramanūñ

11. **göze:-e**

Gazel 209

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

Vireyin cūy-ı belādan göze deryā haberin
Hırkat-ı nār-ı gamuñ sīne-i sūzāna diyem

12. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 215

Mısra: 7

(Âşığın) gözü.

Akıtsun Dicle vü Şāṭṭı kenārında gözüm her dem
Gamuñda cism-i vīrānum benüm Bağdādımış
bildüm

13. **gözde:-de**

Gazel 220

Mısra: 8

(Âşığın) gözü.

Giceler kan ağlayan çeşmümde yir yok uyğuya
Seyle virdi hānümānın gözde h̄vāb eğlenmesün

14. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 221

Mısra: 8

(Âşığın) gözü.

Tenüm beytū'l-ḥazen oldı belā-yı 'aşq-ıla ey meh
Gözüm ol hāneye lāyık budur cām-ı fenā olsun

15. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**

Gazel 234

Mısra: 7

(Âşığın) gözü.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizārum üstine
Bu ḥarāb-ābādı bildüm yıkılır seyl-ābdan

16. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**

Gazel 253

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

Gözlerüm dürler dokerler pāyuña ta'zīm için
İki 'ālem saña kıymet gevher-i yek-dānesin

17. **gözün:-(ü)ñ**

Gazel 257

Mısra: 9

(Âşığın) gözü.

'İşret ḥabābı cām-ı vişāle döküp gözün
Peymāneves Cenābi pūr-intizārsın

18. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**

Gazel 264

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

Dökdi yaşın gözlerüm sīnemde dāğ-ı tāzeme
Acıyup kan ağlasun giryān giryān üstine

19. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**

Gazel 265

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

Çihre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cān atarlar h̄vāceler her demde altun üstine

20. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**

Gazel 284

Mısra: 9

(Âşığın) gözü.

Gözlerüm enhāra döndi ağlamakdan Ḥarfiyā
Yüzümüñ rengini h̄öd döndürdi gam nīlūfere

21. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**

Gazel 286

Mısra: 5
(Âşığın) gözü.

Gevher-i vaşluñ içüñ yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

22. **gözüm:-(ü)m**
Gazel 341
Mısra: 5
(Âşığın) gözü.

Vişälüñ demlerin ańsam gözüm hecrüñde kan ağlar
Sirişküm seyl olup âhir yıkar büñyâd-ı devrânı

23. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**
Gazel 346
Mısra: 3
(Âşığın) gözü.

Gözlerüm yaş dökmede 'aynı geçelden Diclenüñ
Seyl-i 'âlem-gıre virdüm cismümüñ Bağdādını

24. **gözüm:-(ü)m**
Gazel 364
Mısra: 5
(Âşığın) gözü.

Görüp sen verd-i ħandānı gözüm kanlar döke tañ
mı
Bahār irse çü 'âdetdür iderler cūylar cūşı

25. **göz:**
Tahmis 2
Mısra: 21
(Âşığın) gözü.

Ne gönül kodı ne göz zülf ü ruħ u 'arız-ı yār
Oda yanmaz suya batmaz nice cādūdur bu

26. **gözüñ:-(ü)ñ**
Gazel 26
Mısra: 1
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözüñ ey meh kıparur fitne ruħuñ âl eyler
Qorqarın ħâl-i siyāhuñ baña bir ħâl eyler

27. **gözüñe:-(ü)ñ, -e**
Gazel 39

Mısra: 7
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözüñe hey di 'uşşāka ħavāle kılmasun tığın
Ki küffāra kılıç şalar bizüm bir şāhumuz vardur

28. **gözüñ:-(ü)ñ**
Gazel 75
Mısra: 13
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözüñ kâfirliğin kıomadı elden
Müselmān olsa olmaz nesl-i Mācar

29. **gözüñ:-(ü)ñ**
Gazel 76
Mısra: 3
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözüñ kan dökmeden gāyet kaçınur
Kıtāla gelmez oldı şimdi küffār

30. **gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 77
Mısra: 7
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözlerüñ vehmin kıoyup müjgānuñ aldı dil ele
'Unfila cellād elinden tığ-i āteş dem kıpar

31. **gözün:-(ü)ñ**
Gazel 85
Mısra: 7
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Müşterī 'aşıklara bādām-i ter satar gözüñ
Kāmetüñ serv-i ser-āmed 'arızuñ gül-destedür

32. **gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 87
Mısra: 7
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Tel kıakınmış başına ebrūlaruñdan gözlerüñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bāzdur

33. **gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 91

Mısra: 3
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pīç-ber-pīç eylemiş
Sâhîr-i Fir'avndur Mūsāya ejder gösterür

34. gözlerüñe:-ler, -(ü)ñ, -e

Gazel 92

Mısra: 7

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözlerüñe uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dīvāneye ferzāneler

35. gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 104

Mısra: 3

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Ķāmetüñ serv-i sehî vü gözlerüñ nergis midür
'Arızuñ berg-i semen yâ lâle yâhūd gül midür

36. gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 143

Mısra: 1

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

RuĶlaruñ al içre mâhîr gözlerüñ cādū imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-bū imiş

37. gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 157

Mısra: 5

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Ķün-ı dil nüş itdügünce gözlerüñ olur dilîr
Ķâşıl olur rezmd e mey içmeden küffāra şevĶ

38. gözlerüñe:-ler, -(ü)ñ, -e

Gazel 190

Mısra: 4

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Büse virdüm la'lüñe çeşmüñ Ķaber-dār olmadı
Gözlerüñe uyalı ben daĶı 'ayyār olmuşam

39. gözlerüñdür:-ler, -(ü)ñ, -dür

Gazel 227

Mısra: 6
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

RuĶlaruñdur āl iden 'uşşāk-ı bî-sāmānuña
Gözlerüñdür sıĶr ile her bî-dili teşĶîr iden

40. gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 244

Mısra: 5

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Ķalbüñüñ sengîn-hisārın gözlerüñ virmez ele
Hey meded şol iki kâfir korudur ādem gücin

41. gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 250

Mısra: 4

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Beklesün yanın alup göñlüm şeb-i zülfüñde kim
Gözlerüñ bîmār iken ĶorĶum budur bayılmasun

42. gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 268

Mısra: 5

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözlerüñ mi sū-be-sū alup kenārum gözleyen
Yâ Ķazāl-ı vahşiler mi uşdı Mecnün üstine

43. gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Murabba 4

Mısra: 11

(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözlerüñ Ķançer çeküp Ķanlar döker dīvānevār
Ben gibi 'aşĶuñ elinden kimse nā-çār olmasun

44. gözüñ:-(ü)ñ

Gazel 181

Mısra: 3

Göz.

Mahremiyet isteme iki gözüñ olursa ger
'ĶâĶil iseñ kimseye keşf itme rāzuñ sen sen ol

45. gözler:-ler

Gazel 206

Mısra: 11
Göz. II İnsan.

Bir baħr-ı bî-kerānam görmez kıaramı gözler
Her ħār u ħas ğamından 'arz-ı küdüret itmem

46. **gözün:-(ü)ñ**
Gazel 43
Mısra: 1
(Sevgilinin acımasız, merhametsiz, gaddar)
bakışı.

Egerçi katl-i 'ām eyler gözün tığ-i ğazenferdür
Velī kaşuñ kemānından ħadeng-i cān-güzerdür

47. **gözlerün:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 53
Mısra: 3
(Sevgilinin acımasız, merhametsiz, gaddar)
bakışı.

Gözlerün ħuramaz atar ğamze okın cān u dile
Ķan bıcaķ şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

48. **gözlerün:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 85
Mısra: 5
(Sevgilinin acımasız, merhametsiz, gaddar)
bakışı.

Gözlerün zulm ile dökse cümle 'ālem kanını
Yine meylün ey kamer ol dīde-i ser-mestedür

49. **gözlerün:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 192
Mısra: 5
(Sevgilinin acımasız, merhametsiz, gaddar)
bakışı.

Elden kıomadı resm-i kıızbaşı gözlerün
Şol kıaldı anuñ ile ki ceng-i 'Ubeyd idem

50. **gözün:-(ü)ñ**
Gazel 281
Mısra: 3
(Sevgilinin acımasız, merhametsiz, gaddar)
bakışı.

Gözün kıan dökdüğin cānā iştmiş şāħne-i zülfün
Başarlar ol harāmıyı budur kıorkum yatağında

51. **gözün:-(ü)ñ**
Gazel 360
Mısra: 4
(Sevgilinin acımasız, merhametsiz, gaddar)
bakışı.

Kaşuñ Ķin ü ĶıĶā mülkin musaħħar ideli ey meh
Gözün yağma kıılır dem dem başup İrān u Tūrānı

52. **gözlerüm:-ler, -(ü)m**
Gazel 40
Mısra: 4
Ķşığın gözü. II Ķşığın meyli, ilgisi.

Baķmazam māħına ĶarĶun zerreye almam ğuni
Gözlerüm ey nūr-ı dīde sen ruĶı kıamrādudur

53. **gözün:-(ü)n**
Gazel 45
Mısra: 7
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Müşterī 'āşıkla bādām-ı ter şatar gözün
Ķāmetün serv-i ser-āmed ruĶlarıñ ğül-destedür

54. **gözlerün:-ler, -(ü)ñ**
Gazel 246
Mısra: 1
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Gözlerün nergis yüzün ğül ħaĶı-ı nev-hizün Ķemen
Ķülşen-i ħüsnün temāşāsın kıılanlar oldı şen

55. **gözün:-(ü)ñ**
Gazel 364
Mısra: 3
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Yüzün deşt-i melāħatdür gözün şir-i jiyānında
Ķara zülfün midür cānā ol arslānuñ sıyāħ ğuşı

göz aç:

1. **göz açdum:-du, -m**
Gazel 93
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Dikkatle bakmak, nazar etmek.

Göz açdum rüy-ı dil-dâre 'aceb rengin yañağı var
Tolı mey çeşm-i 'âşıkdan meger gül-gün kabağı var

2. **göz açmaz:-maz**

Gazel 295

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Sinede yâd-ı ruhuñla dâğuma iden nazâr
Gülşen-i dehrüñ göz açmaz lâle-i hamrâsına

3. **göz açup:-up**

Tahmis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dikkatle bakmak, nazar etmek.

Gülşen-i hüsnüñ katında yâd-ı rıdvân itmeyem
Göz açup devr-i hañuñda seyr-i reyhân itmeyem

göz diküp:

1. **göz diküp:-üp**

Gazel 121

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dikkatle bakmak; gözünü ayırmadan bir yere
veya bir kimseye bakmak.*

Hamdüllillâh cân virdük göz diküp dîdâruña
Gördük âhir hayr-ıla hatm olduğın encâmumuz

göz göre:

1. **göz göre:**

Gazel 208

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Göz göre göre; belli ve apaçık olarak, herkesin
gözü önünde.*

Nâr-ı 'aşkuñ göz göre yakdı vücûdum külli âh
Dağı nem yaka 'aceb bu âteş-i hicrân benüm

göz irse:

1. **göz irse:-se**

Gazel 342

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakmak; bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Gice yok hâlûme nâzır nücûm u mâhdan gayrı
Göz irse mihredür süz-ı derûnum âhdan gayrı

göz mün'imi:

1. **göz mün'imi:-i**

Gazel 166

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) cömert gözü. II Âşığın çok fazla gözyaşı
döken gözü.*

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şahın-ı çihremi kim reh-güzâruñdur senüñ

göz yaşını döküp:

1. **göz yaşını döküp:-üp**

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözyaşı dökmek.

Vâdî-i gamda döküp göz yaşını olma melûl
Ehl-i 'aşka Harfiyâ çün-kim naşib imiş belâ

gözden akan suya:

1. **gözden akan suya:-(y)a**

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gözden akan suya bak kim bî-karâruñdur senüñ
Yoğla dil-âvâresin kim hâk-sâruñdur senüñ

gözden akan yaş:

1. **gözden akan yaş:**

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Yakdı şem'-i miñnetüñ cânâ derûn-ı sînemi
Gözden akan yaş degüldür derdlü yüregüm yağıdır

2. **gözden akan yaşımı:-(u)m, -ı**

Gazel 320

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gözden akan yaşımı silmez habībüm luṭf idüp
Ey şabā sen bārī yokla dīde-i giryānumı

gözden geçürsem:

1. gözden geçürsem:-se, -m

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi daha iyi tanımak, anlamak için incelemek.

Ḥurūf-ı derdüñi gözden geçürsem ey kaşı rāyum
Temāşā idecek anda düta bir ḳadd-i dālum var

gözden revān olan yaşum:

1. gözden revān olan yaşum:-(u)m

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözünden akan yaşlar.

Āhum livāsı baş çekicek kişver-i ğama
Gözden revān olan yaşum oldu sipāh aña

gözi fettān:

1. gözi fettān:

Gazel 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakışları fitne çıkararak âşıkları birbirine düşüren (sevgili).

Dil tolaşdı bir gözi fettān zülfi ḳaraya
Bilmezem kāfir midür key zālīm ü key bī-vefā

gözi göñli ğanīdür:

1. gözi göñli ğanīdür:-dür

Gazel 241

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözü gönlü doymak.

Vücüdüñla gözi göñli ğanīdür cümle āfāḳuñ
Cihāna Cānib-i Ḥaḳḳ' dan nüzül itmiş bir āyetsin

gözi mekkārdan:

1. gözi mekkārdan:-dan

Gazel 240

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözü hilekār olan, âşıkları baştan çıkararak (sevgili).

Cevr idüp her bī-dile ger gelmese inkārdan
Kim şikāyet eyler idi ol gözi mekkārdan

gözi nergis:

1. gözi nergis:

Gazel 362

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözü nergis (gibi olan sevgili).

Boyu 'ar'ar gözi nergis yüzi gül
Cihān bāğında sevdüm bir nigāri

gözi şeh-bāzını:

1. gözi şeh-bāzını:-i, -(n)ı

Gazel 322

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) doğan kuşu (gibi âşıkların gönlünü avlayan avcı) gözü.

Bir cilāsın üstüme salup gözi şeh-bāzını
Avladı dil şaydgāhuñ ördegiyle ḳazını

gözün dikmiş:

1. gözün dikmiş:-miş

Gazel 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Dikkatlice bakmak. II Bir şeyi elde etmeyi aklına koymak, ele geçirmek istemek.

Nergis-i zer-tācı gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol daḳı bir ben gibi 'âşık midür

gözine:

1. gözine: -i, -(n)e

Gazel 353

Mısra: 13

Gözünde, nazarında, -a göre.

Sen güneşden yücesin bende Cenābī gözine
Şems-i dehrüñ nesi var ferr ü ziyādan ğayrı

gözle:

1. gözler:-r

Gazel 39

Mısra: 10

*Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini
beklemek, intizar etmek.*

Nazar şalmaz Cenâbiye o dil-ber görmese yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz vardır

2. gözlese:-se

Gazel 42

Mısra: 5

*Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini
beklemek, intizar etmek.*

Şaff-ı ni'âli gözlese 'âşik 'aceb degül
Kim şeh-r-yâr-ı 'aşk ola adı gedâ durur

3. gözleyen:-(y)en

Gazel 268

Mısra: 5

Koruyan, kollayan (kimse veya şey).

Gözlerüñ mi sü-be-sü alup kenârum gözleyen
Yâ ğazâl-ı vahşiler mi üşdi Mecnûn üstine

4. gözle:

Gazel 309

Mısra: 1

İzlemek, seyretmek.

Ey çeşm-i hûn-feşânüm dâyim nigârı gözle
'Ayş itmege hemîşe evvel bahârı gözle

5. gözle:

Gazel 309

Mısra: 2

Beklemek.

Ey çeşm-i hûn-feşânüm dâyim nigârı gözle
'Ayş itmege hemîşe evvel bahârı gözle

6. gözle:

Gazel 309

Mısra: 4

Fırsat kollamak.

İrdi bahâr u 'âlem huld-ber'ine döndi
Bu demde yâri bulsañ ey dil kenârı gözle

7. gözle:

Gazel 309

Mısra: 6

Bak! Gör! Seyret!

Gisûlaruñ ğamında kaldı gönül muqayyed
Maĥbûsuñ oldu ey cân ol bî-ġarârı gözle

8. gözle:

Gazel 309

Mısra: 8

Bak! Gör! Seyret!

Küyına varsañ ey dil kılma şaĥın iġâmet
Huld-ber'ine baĥma dîdâr-ı yâri gözle

9. gözle:

Gazel 309

Mısra: 10

Bak! Gör! Seyret!

Genc-i cemâl-i yâre sunsañ elüñ Cenâbî
Zülfüñ görüp hâzer kıl şol iki mâri gözle

10. gözler:-r

Gazel 316

Mısra: 6

*Gözetmek, korumak, önem vermek, himaye
etmek. // Seyretmek.*

Pâsbân-ı dergehidür giceler ey meh-liġâ
Çeşm-i encümle seni gözler bu çarĥ-ı âhdârî

11. gözlemez:-mez

Gazel 112

Mısra: 10

Bir şeyin olmasını beklemek; umut etmek.

Tâc-ı faĥr-ıla şu kim mülk-i ħanâ'at şâhidur
Ĥaşmet-i Cem gözlemez taĥt-ı Süleymân istemez

12. gözle:

Gazel 226

Mısra: 3

Gözetmek. // Önem vermek.

Sen ĥân-ħâhı gözle rûz ile şebde şüfî
Mesken baña hemîşe künc-i nedâmet olsun

13. **gözler:-r**

Gazel 373

Mısra: 10

Beklemek. II Gözlemek.

Yād eylemez Cenābīyi yıllar geçerse ger
Hākān-ı dehr bu neylümi gözler gedāsını

gözleri hūn-h̄ār-ı sītemger:

1. **gözleri hūn-h̄ār-ı sītemger:**

Gazel 129

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Gözleri kan dōken, zalim, gaddar, acımasız
(sevgili).*

Bir sencileyin gözleri hūn-h̄ār-ı sītemger
Bir bencileyin derdile bīmār ele girmez

gözlerinüñ yaşını:

1. **gözlerinüñ yaşını:-ı,-(n)ı**

Gazel 337

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Ka'be-i küyuñ tavāfında göñül sa'y eylese
Cāh-ı ğamda zemzem eyler gözlerinüñ yaşını

gözlerüm ırmağını:

1. **gözlerüm ırmağını: - ı, -(n)ı**

Gazel 325

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) gözlerinden ırmak gibi akan
gözyaşları.*

Mısr-ı hūsnüñde қаşıña didiler zü'n-nündür
Nīle nisbet eyleyenler gözlerüm ırmağını

gözlerüm peymānesinde:

1. **gözlerüm peymānesinde: -(s)ı,-(n)de**

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göz kadehi. II Âşığın gözleri.

Bezm-i ğamda nūş idüp 'aış itmege ben 'aşıka
Gözlerüm peymānesinde eşk-i çeşmüm bādedür

2. **gözlerüm peymānesinde: -(s)ı,-(n)de**

Gazel 207

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Göz kadehi. II Âşığın gözleri.

Şoĥbet-i hās eylesem hecrüñde baña mey yiter
Gözlerüm peymānesinde eşk-i gül-günüm benüm

gözlerüm seylāb-ı eški:

1. **gözlerüm seylāb-ı eški:-i**

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) gözyaşının seli. II Âşığın çokça akan
gözyaşları.*

Gözlerüm seylāb-ı eški ğark ıderdi 'ālemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol āba sed

gözlerüm yaşı:

1. **gözlerüm yaşı:-ı**

Muhammes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşları.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdām
Lāle şeklinde dōker dil қanını таğlar müdām

2. **gözlerüm yaşını:-(ı)n**

Gazel 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşları.

Gözlerüm yaşın görüp cūlar firāvān ağladı
Yandı dāğum gördüğünde lāle-i ĥamrā baña

3. **gözlerüm yaşına:-ı, -(n)a**

Gazel 355

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gözlerüm yaşına nisbet eyleyen 'ayn-ı teli
Çeşme-i idrākden şu içmemişdür bir deli

gözlerüñ celladı:

1. gözlerüh cellâdı:-ı

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) öldürücü gözleri, yan bakışları.

Gözlerüh cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığın baña sînem çekem 'uryân aña

gözlerüh devrinde:

1. gözlerüh devrinde:-ı,-(n)de

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gözlerinin zamanında.

Gözlerüh devrinde baţţâl oldı sihr-i Sâmirî
Merdüme el oynamakda key kıtı şehhârlar

gözlerüh sa'yi:

1. gözlerüh sa'yi:

Tahmis 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bakışlarının amacı.

Kâkülüh kaçdı bu kim miski Hötenden ayıra
Gözlerüh sa'yi budur cânı bedenden ayıra

gözlerüh şehbâzı:

1. gözlerüh şehbâzı:-ı

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şahin gibi (âşıkların gönüllerini yakalayan) avcı gözleri.

Gözlerüh şehbâzı kim murğ-ı dilüm her dem kıpar
Şan kazâ sîmurğıdır kim dâyimâ âdem kıpar

2. gözlerüh şehbâzı: -ı

Gazel 46

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şahin gibi (âşıkların gönüllerini yakalayan) avcı gözleri.

Murğ-ı gönlüm şayd kılsun gözlerüh şehbâzı kim
Bir kebüterdür göñül senden cüdâ âvâredür

3. gözlerüh şeh-bâzına:-ı,-(n)a

Gazel 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şahin gibi (âşıkların gönüllerini yakalayan) avcı gözleri.

Gözlerüh şeh-bâzına olsun Cenâbiveş şikâr
İsteyen şayduñ mişâli beste-i fitrâk ola

gözli duzağumdur:

1. gözli duzağumdur:-ı,-(u)m, -dur

Gazel 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tuzak deliği. II Âşığın yaralarla dolu bedeni.

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şahbâzı
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli duzağumdur

gözüm:

1. gözüm:-ı,-(ü)m

Gazel 310

Mısra: 4

"Kıymetlim" anlamında sevgi hitabı.

Kıblem o hadd-i dil-keş mihrâbum oldı kaçuşñ
Çeşmüh imâm olursa durdum gözüm namâza

gözüm göñlüm açılır:

1. gözüm göñlüm açılır:-ı,-(u)r

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Neşelenmek, ferahlamak.

Açılır göñlüm gözüm görsem Cenâbî ol güli
'Ârız-ı nüzhet-fezâsı güyiyâ kim yazdur

gözüm kapağında:

1. gözüm kapağında: -ı,-(n)da

Gazel 281

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göz kapağı.

Ġamuñ yârân bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül hün-âbesin saqlar gözüm her dem kapağında

gözüm nûrı:

1. gözüm nûrı: -/

Gazel 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göz nuru.

Ne kılsa hânçer-i gamzeñ baña 'ayn-ı 'inâyetdür
Kılıcuñ aksa üstüme gözüm nûrı himâyetdür

gözüm yaşı:

1. gözüm yaşı: -/

Gazel 339

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gözüm yaşı firâkuñda iki 'ayn-ı belâ ancak
Kesilmez hün-ı dil gibi aklar her cânibe yaşı

2. gözüm yaşına: -/, -(n)a

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Doğundukça ne tañ âhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryâ rûzgâr olsa azar lâ-büd hürüş eyler

gözümden dürler döküp:

1. gözümden dürler döküp: -üp

Gazel 201

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gözden inciler saçmak. II Âşığın gözyaşı
dökmesi.*

Güş-ı kabüle çekseñ takrîrümi gamuñda
Dürler döküp gözümden derdüm rivâyet itsem

gözüme:

1. gözüme:

Murabba 1

Mısra: 2

Bana göre, nazarımda.

Bülbül-i âşüfteyem eglencem âh u zârdur
Gülşen-i 'âlem gözüme yârsüz pür-hârdur

gözüme nûr virür:

1. gözüme nûr virür:-(ü)r

Gazel 353

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göze parıltı, canlılık vermek.

Getür ey bād-ı şabâ hâk-i reh-i yâri ki yok
Gözüme nûr virür kuhl-i cilâdan gayrı

gözümüñ yaşı:

1. gözümüñ yaşı:-/

Gazel 335

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Gamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

2. gözümün yaşı: -/

Gazel 368

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Gözümün yaşı gibi yirlere çalup dün ü gün
Gamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

gözüñ âhûların:

1. gözüñ âhûların: -lar, -ı, -n

Gazel 351

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ceylan gibi güzel gözleri.

Ne dem 'azm-i şikâr itdüm gözüñ âhûların gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'âlem yüzün
vahşî

gözüñ âşübını:

1. gözüñ âşübını:-/, -(n)ı

Gazel 209

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gözünün çıkardığı fitnelik,
kargaşalık. II Sevgilinin bakışlarının âşıkları birbirine
düşürmesi.*

Gözüñ âşübını ben kavm ile kâşâne diyem
Kec-hayâlin kaşuñuñ ÇİN ü Hürâsâna diyem

gözünüñ zulmünden:

1. **gözünüñ zulmünden:**-(ü)ñ, -den

Gazel 297

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bakışlarının eziyeti.

Gözünüñ baña zulmünden yitüp ey mäh-rü cāna
Şikāyet-nāmeler yazdum şunam Sulţān Süleymāna

ğubār:

1. **ğubārı:-ı**

Gazel 236

Mısra: 1

Toz. II Perişan, âciz âşık.

Luţf idüp āhum götürdi ben ğubārı hākden
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dīde-i nem-nākden

2. **ğubār:**

Gazel 272

Mısra: 7

Toz.

Küy-ı cānān yolını çeşmüme teng itdi ğubār
Elüm al baña göñül gel anı irşād eyle

3. **ğubārın:-(ı)n**

Gazel 175

Mısra: 5

Toprak. II Âşık.

Āb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubārın gül biter
Bu fenā gülzārı içre şöyle hāk olmak gerek

ğubār oldı:

1. **ğubār oldı:-dı**

Gazel 340

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Toz toprak olmak. II Ölmeç.

Vücüdumdan eşer ancaç hemānā dūd-ı āhumdur
Düşüp ma'müre-i cismüm reh-i ğamda ğubār oldı

ğubār-ı haţüñe:

1. **ğubār-ı haţüñe:**-(ü)ñ, -e

Gazel 336

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayva tüyelerinin tozu (esrarı). II
Sevgilinin toz gibi ince ayva tüyleri.

Ğubār-ı haţüñe hayrān olupdur

Cenābīye 'aceb mi dinse bengī

ğubār-ı rāh-ı ğam hergiz dāmānuña konmasun:

1. **ğubār-ı rāh-ı ğam hergiz dāmānuña konmasun:-**
ma, -sun

Gazel 258

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Gam, keder yolunun tozu asla eteğine
değmesin. II Ayağına taş değmesin: Başına küçük
de olsa kötü bir şey gelmesin.

Konmasun dāmānuña hergiz ğubār-ı rāh-ı ğam
Kākül-i müşğīnünüñ būyın şabādan şaklasun

ğubār-ı rāh-ı küyü:

1. **ğubār-ı rāh-ı küyü:-ı**

Gazel 169

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mahallesinin yolunun tozu.

Ey Cenābī virme elden ol perīnünüñ dāmenin
Bir ğubār-ı rāh-ı küyü deñlü yok mı ğayretünü

ğubār-ı rāhıdur:

1. **ğubār-ı rāhıdur:-ı, -dur**

Gazel 177

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yolun tozu.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merātible cināndan yig
Ğubār-ı rāhıdur her çeşme kühl-i işfahāndan yig

göl:

1. **göl:**

Gazel 260

Mısra: 6

Bön, ahmak. II Hayattan zevk almayı bilmeyen
zahit.

Kesmedi 'uşşāğdan zāhid zebān-ı ta'nını

Ehl-i zevkuñ bilmedi ol gül derdā meşrebin

ğulğul 'arz ider:

1. ğulğul 'arz ider:-er

Gazel 82

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ötmek. II İnlemek.

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-ğad
'Ādet-i bülbül dürür gül görse ğulğul 'arz ider

gulgule koparsa:

1. gulgule koparsa:-sa

Gazel 307

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gürültü, patırtı çıkarmak. II Sürahiden kadehe
içki konulurken ses çıkması.*

Meydâne girse şāğar-ı 'işret güle güle
Bülbül gibi koparsa şurāhī de gulgule

ğurbet:

1. ğurbetde:-de

Gazel 361

Mısra: 3

*Yabancı memleket, yad el. II Sevgiliden uzak
kalınan yer.*

Ben yetīmi göricek ğurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dīdeler müşfiğ baña māder gibi

2. ğurbetde:-de

Müfret 4

Mısra: 2

*Yabancı memleket, yad el. II Sevgiliden uzak
kalınan yer.*

Felek şimdi қо ağlasun ideyin aña ben ħande
Ben ağladuğça ğurbetde iderdi baña ol ħande

güş eyle:

1. güş eyle:

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Çeşm-i ħün-efşānumuñ güş eyle cānā vaşfını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymāya
bak

2. güş eyle:

Gazel 158

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Çeşm-i ħün-efşānumun güş eyle dilden vaşfını
Bezm-i ğamda devr iden cām-ı elem-peymāya
bak

3. güş eylemem:-me, -m

Gazel 347

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*İşitmek, dinlemek, kulak vermek. II Ciddiye
almak, kulak asmak.*

Kışsa-i ħālāt-ı Kays-ı bī-dili güş eylemem
Devlet-i 'aşkuñda görsün her kişi devrānını

4. güş eylemezdi:-mez, -(i)di

Gazel 334

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Bülbül-i dil-ħastenüñ güş eylemezdi nālesin
Açmasa gül-nāzenīnüñ ger şabā ħulağını

5. güş eyler:-r

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Şadā-yı sine-süz-ı ergānūnı istimā' itmez
Şu kim deyr-i maħabbetde ğamuñ şādını güş
eyler

6. güş eyleye:-(y)e

Murabba 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Ey felek itdüh beni ol meh-likāya mübtelā
Ra'dveş bir āh idem gūş eyleye ehl-i semā

gūş id:

1. gūş idelüm:-elüm

Gazel 191

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Muṭrib-i derdüh niyāzıyla elin būs idelüm
Çaldurup sâz-ı elem-efzâsını gūş idelüm

2. gūş idüp:-üp

Gazel 13

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Läleñe el şunduğın bād-ı ḥazānuñ gūş idüp
Dāğlarla cism-i zārum ser-te-ser kıldum ḥarāb

gūş itmedi:

1. gūş itmedi:-me, -di

Gazel 372

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Ben belā-keş āşikuñ gūş itmedi feryādını
Cevre tebdil eyledi ol şāh-ı 'ādil dādını

gūş kılsun:

1. gūş kılsun:-sun

Tahmis 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Dinlemek, kulak vermek, işitmek.

Şāh nazmın gūş kılsun dürr-i şehvār isteyen
Çan yudarsa ṭañ degül la'l-i leb-i yār isteyen

gūşa çek:

1. gūşa çek:

Murabba 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kulağına küpe olarak takmak.

Zerreveş ser-geştesidür ḥüsnuñün mihr-i felek
Māh-ı nev mengūş-ı dürdür anı şāhum gūşa
çek

gūş-ı cāna tecerrüd riştesin çek:

1. gūş-ı cāna tecerrüd riştesin çek:

Gazel 366

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Soyutlanma ipini gönül kulağına geçirmek,
takmak. II Dünyaya ait her şeyden vazgeçip Allah'a
yönelmek.*

'İsī-i Meryemşifat eflāke çıkmak isteseñ
Gūş-ı cāna çek tecerrüd riştesin süzen gibi

gūş-ı cihāna ırgürür:

1. gūş-ı cihāna ırgürür:-(ü)r

Gazel 373

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Dünyanın kulağına erişirmek. II Herkese,
dünyaya duyurmak.*

Āşık diyār-ı ğamda çalar kūs-ı sīneye
Gūş-ı cihāna ırgürür [ol dem] şadāsını

gūş-ı kabüle çekseñ:

1. gūş-ı kabüle çekseñ:-se, -ñ

Gazel 201

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Huzuruna çağırıp dinlemek.

Gūş-ı kabüle çekseñ taḳrīrümü ğamuñda
Dürler döküp gözümden derdüm rivāyet itsem

gūş-ı şāha irse:

1. gūş-ı şāha irse:-se

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Padişahın kulağına erişmek; bir söz, sıkıntı,
şikāyet vb.nin padişahın kulağına gitmesi. II Āşığıñ
feryatlarının sevgiliye erişmesi.*

İrse gūş-ı şāha bir dem nāle vü feryādumuz
Alsa çarḫ-ı pür-sitemden ol melek-hū dādumuz

gūşına dür-i şeh-vār asdı:

1. **güşına dūr-i şeh-vār aşdı:-d/**

Gazel 187

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kulağına inci küpe takmak. II Gülün üstünde
çiy damlalarının görünmesi.*

Ey Cenābī 'andelibe kendüyi 'arz itmege
Jälelerden güşına aşdı dūr-i şeh-vār gül

güşına güş-vār oldı:

1. **güşına güş-vār oldı:-d/**

Gazel 361

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kulağına küpe olmak; bir kimsenin sözlerini
dikkate almak, o sözlere değer vermek, itibar
etmek.*

Güş-vār oldı şeh-i 'ālī-cenābuñ güşına
Harfiyā bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

ğussa:

1. **ğuşşam:-m**

Gazel 69

Mısra: 2

Acı, sıkıntı, keder, kaygı, tasa.

Ğam-ı 'aşkında sen māhuñ yine bir özge hālüm
var

Melāmet mülkine şāhum ne ğuşşam ne
melālüm var

2. **ğuşşadan:-dan**

Gazel 203

Mısra: 3

Acı, sıkıntı, keder, kaygı, tasa.

Kaddüñ üzre reşk idüp aţlaşuña bu ğuşşadan
Hey kıyāmet gör beni kim sīne-pür-ğün
olmışam

güyā:

1. **güyā:**

Gazel 200

Mısra: 13

Söyleyen, konuşan.

Şāmit benem güyā benem güm-geşte-i cüya
benem
'Āķil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

güyā:

1. **güyā:**

Gazel 48

Mısra: 4

Güya, sanki.

Her gören yaşum didi kūyuñda ey hūrī-nijād
Ravza-i cennetde güyā selsebil irmağıdur

2. **güyā:**

Gazel 84

Mısra: 2

Güya, sanki.

Fettān-i devr-i ħüsnuñ ol hāl-i rū-siyehdür
Bir Hindüdur ki güyā iķlīm-i Rūma şehdür

3. **güyā:**

Gazel 282

Mısra: 5

Güya, sanki.

İki dāğ-ı tazedür güyā dü-çeşm-i ħün-feşān
Kim ciger kıanın dökerler dem-be-dem şāh
'aşkına

4. **güyā:**

Gazel 354

Mısra: 12

Güya, sanki.

Her birāder sīretā bir gürk-i Yūsuf-ğ'ārdur
Bu fenā dünyāda güyā neyl-i ādem kıalmadı

5. **güyā:**

Gazel 314

Mısra: 4

Güya, sanki.

Ĥāl-i 'anber-bār ile eţrāfın almış ħaddüñüñ
Rūm güyā bir olupdur lücce-i Ā'rāb-ıla

güyā ki:

1. **güyā ki:**

Gazel 271

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güya, sanki.

Tārılar tertīb ider sīnemde eşk-i lāle- reng
Muṭrib-i ğam kıl düzer ğüyā ki kânün üstine

2. **ğüyā ki:**

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ğüya, sanki.

Ğaddi üzre 'anberīn dil-dār kākül 'arz ider
Verd-i āhmer üstine ğüyā ki sünbül 'arz ider

3. **ğüyā ki:**

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ğüya, sanki.

'Arız-ı cānānum üzre zülf-i 'anber-bārılar
Ğırmen-i ğülde yatur ğüyā ki heft-ser mārılar

ğüy-ı 'anber:

1. **ğüy-ı 'anber:**

Gazel 174

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Amber topu. II Sevgilinin kākülü.

Nāfeveş ğāl-i siyāhuñ büyi dutdı 'ālemi
Müşg-i terdür ğaṭṭ-ı sebzüñ ğüy-ı 'anber
kākülüñ

ğüy-ı devlet:

1. **ğüy-ı devlet:**

Gazel 117

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Baht, talih topu.

Ğaddümüz bār-ı ğam-ı 'aşkuñda idüp şavlecān
Çalmağa çevgānumuzla ğüy-ı devlet beklerüz

ğüy-ı devlet kâpmada:

1. **ğüy-ı devlet kâpmada:-ma, -da**

Murabba 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Baht, talih ve mutluluk topunu yakalamak. II

Mutluluğa, huzura erişmek, ulaşmak.

Ğüy-ı devlet kâpmada destüñde zülfüñ
şavlecān
Ğämzeler tīrini atsañ şayd-ı 'izzetdür nişān

ğüyyiā:

1. **ğüyyiā:**

Gazel 36

Mısra: 2

Ğüya, sanki.

Büse-i ğadd-i dil-ārāya ğöñül sevdā çeker
Ğüyyiā bir ṭıfldur kim arzū-yı mā çeker

2. **ğüyyiā:**

Gazel 77

Mısra: 12

Ğüya, sanki.

Çihreden yaşum siler ṭurmaz Cenābī ol nigār
Ṭıflāsā levḥ-i zerden ğüyyiā dirhem kâpar

3. **ğüyyiā:**

Gazel 88

Mısra: 10

Ğüya, sanki.

La'-i dil-ber ḥasretiyle al aķar yaşum benüm
Ğün-ı dille ey Cenābī ğüyyiā āğuşdadur

ğüyyiā kim:

1. **ğüyyiā kim:**

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ğüya, sanki.

Şem'-i ḥüsn-i yāra her dem cān atar bī-çāre dil
Ğüyyiā kim gösterür pervāne Ḥarfī yāra şevk

2. **ğüyyiā kim:**

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ğüya, sanki.

Açılır ğöñlüm gözüm görsem Cenābī ol ğülü
'Arız-ı nüzhet-fezāsı ğüyyiā kim yazdur

ğüy-sıfat:

1. **gûy-şıfat:**

Gazel 15

Mısra: 1

(*Gûy u çevgan -günümüzdeki polo-
oyunundaki) top gibi.*

Yârüñ ey ser gûy-şıfat hâk-i reh-i meydânın öp
Sû-be-sû gâltân idüp her küşede çevgânın öp

güft ü gû eyler:

1. **güft ü gû eyler:-r**

Murabba 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dedikodu yapmak, konuşmak.

Goncalarla bülbül eyler vaşf-ı la'lüñ güft ü gû
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

güher:

1. **güher:**

Gazel 123

Mısra: 13

İnci, cevher. II Sevgilinin çok değerli sözleri.

Her nüktesi Cenâbi o şâhuñ güher dürür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

2. **güher:**

Gazel 278

Mısra: 4

İnci, cevher. II Kıymetli kişi. II Cenâbî

Ben dürr-i şâh-vâruñ bilmez zamâne kâdrin
Nâ-ehl elinde kıymet bulmaz belî güher de

3. **güher:**

Gazel 207

Mısra: 11

İnci, cevher. II Sevgili.

Saña beñzer yok güher aşdâf-ı 'âlemde bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknûnum
benüm

gül:

1. **gülmedüñ:-me, -dü, -ñ**

Gazel 68

Mısra: 5

Gülmek, mutlu olmak. II Güneş açmak.

Ağladuñ ey ebr-i nîsân niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mâh için bir çeşm-i giryânuñ mı var

2. **gül:**

Gazel 13

Mısra: 15

*Mutlu, sevinçli zaman geçirmek, eğlenmek,
hoşça vakit geçirmek.*

Sebezâr-ı salţanatda gül gibi gül dâyimâ
Olduğınca tâ şabâ 'ömrüm mişâli der-şitâb

3. **gülmedük:-me, -dü, -k**

Gazel 124

Mısra: 9

*Mutlu, sevinçli zaman geçirmek, eğlenmek,
hoşça vakit geçirmek.*

Bu belâ künci içinde biz Cenâbî gülmedük
Dâ'imâ nâ-şâd olupdur aramızda şâdumuz

4. **gülmedi:-me, -di**

Gazel 207

Mısra: 2

*Mutlu, sevinçli zaman geçirmek, eğlenmek,
hoşça vakit geçirmek.*

Ĥün-ı dil dökdi ġamuñda çeşm-i pür-ĥünüm benüm
Gülmedi hecrüñ deminde cân-ı maĥzuñum benüm

5. **güldi:-di**

Gazel 251

Mısra: 3

*Mutlu, sevinçli zaman geçirmek, eğlenmek,
hoşça vakit geçirmek.*

Devlet-i 'adlünde şâhum güldi her ağlar ki var
'Âşık-ı ġam-ğın durur ancak hemânâ dil-ĥazın

6. **güler:**

Gazel 58

Mısra: 5

Mutlu, neşeli.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

7. **güldüm:-dü, -m**

Gazel 288

Mısra: 2

Gülmek. II Alay etmek, eğlenmek.

Beñzerem dirmiş meh-i nev rā kaşuñuñ yāyına
Kendüzin yüksek tutar gâyetde güldüm râyına

8. **gülmek:**-mek

Gazel 362

Mısra: 5

Gülümsemek; mutlu, sevinçli zaman geçirmek.

Gül-i tersin saña gülmek yaraşur
Nigāruñ bülbülüñem baña zârı

gül:

1. **gül:**

Gazel 13

Mısra: 15

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Sebezār-ı saltanatda gül gibi gül dāyimā
Olduğınca tā şabā 'ömrüm mişāli der-şitāb

2. **gül:**

Gazel 21

Mısra: 10

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Göricek didi Cenābī müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şaķın dāmenüñi hāra meded

3. **gül:**

Gazel 53

Mısra: 10

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Reng ü bñ viren Cenābī gülsitān-ı 'āleme
Gül gibi derd ehlinüñ şol sīnesinde dāğıdur

4. **gül:**

Gazel 66

Mısra: 1

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Lāle ruhsāruñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nāleme nisbet benüm yā nāle-i bülbül nedür

5. **gül:**

Gazel 150

Mısra: 24

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Zülf ü ruhsāruñla hātтуñ olmasa her nazmda
Fı'l-meşel bir gülsitāndur kim gül ü reyhānı yok

6. **gül:**

Gazel 175

Mısra: 5

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Āb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubārın gül biter
Bu fenā gülzārı içre şöyle hāk olmak gerek

7. **gül:**

Gazel 187

Mısra: 1

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Tā ki kıldı gülsene rengin yüzün izhār gül
Bülbülāsā eyledi eţfāl-i bāğı zār gül

8. **gül:**

Gazel 187

Mısra: 2

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Tā ki kıldı gülsene rengin yüzün izhār gül
Bülbülāsā eyledi eţfāl-i bāğı zār gül

9. **gül:**

Gazel 187

Mısra: 4

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Nergisüñ bağrına yakdı taze bir dāğ-ı siyāh
Lāle-i ğünin dile kan ağladur her bār gül

10. **gül:**

Gazel 187

Mısra: 6

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Bülbül-i bî-çârenüñ rağmına her dem bâğda
Serve 'arz-ı şive eyler hâr-ıla oynar gül

11. gül:

Gazel 187

Mısra: 8

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Revnağ-ı bāzār-ı hūsni bulmasun diyü kesād
Yılda bir kez gösterür bülbüllere didār gül

12. gül:

Gazel 187

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Ey Cenābî 'andelibe kendüyi 'arz itmege
Jälelerden gūşına aşdı dūr-i şeh-vār gül

13. gül:

Gazel 188

Mısra: 1

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sultān gül
Hayf-ı bülbül şormağičün eylesün dīvān gül

14. gül:

Gazel 188

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sultān gül
Hayf-ı bülbül şormağičün eylesün dīvān gül

15. gül:

Gazel 188

Mısra: 4

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Hün-ı bülbülden durur egninde rengin cāmesi
Çeşm-i cānānum gibi oldı meh-i fettān gül

16. gül:

Gazel 188

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Şāh-ı dehrüñ maqdemine gülşen içre bezl için
Eyledi her kūşede bülbüllerin kurbān gül

17. gül:

Gazel 188

Mısra: 8

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Göster ey şāh-ı kerem gülzāra nakş-ı ruḥlaruñ
Şüret-i Mānī-şifat tā kim kıla hayrān gül

18. gül:

Gazel 188

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Haçer-i hār-ı sitemle öldürüp bülbülleri
Zer döker şāhn-ı çemende virmege tāvān gül

19. gül:

Gazel 188

Mısra: 12

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Kaçre kaçre jälelerle fi'l-meşel gülzārda
Oldı pür dürr-i Necefle pençe-i mercān gül

20. gül:

Gazel 188

Mısra: 14

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Serv-i ser-keş kāmētüñ haṭṭ-ı dil-āvizüñ çemen
Gonca-i sîr-āb la'lüñ çihre-i tībān gül

21. gül:

Gazel 188

Mısra: 16

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Uyma ey meh ğayra kim çāk itdi ceyb-i 'ārını
Dest-i ħāra virdügiyçün sehv ile dāmān gül

22. gül:

Gazel 188

Mısra: 18

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Yanalıdan âteş-i hecr-i ruĥuñla lāleveş
Oldı ħākister gibi ħāk-i ğama yeksān gül

23. gül:

Gazel 188

Mısra: 20

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Ĥasret-i rüyuñla cānā ebrveş giryān olup
Fürkatüñde jāleden yaşlar döker her an gül

24. gül:

Gazel 188

Mısra: 24

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Var iken cānā nazarda ol semensā ruĥlaruñ
Bāğ-i 'ālemde Cenābī eylemez seyrān gül

25. gül:

Gazel 189

Mısra: 1

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Cāme-i al-ıla oldı şāhid-i țannāz gül
'Andelīb-i ħasteye her laĥza kılsun nāz gül

26. gül:

Gazel 189

Mısra: 2

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Cāme-i al-ıla oldı şāhid-i țannāz gül
'Andelīb-i ħasteye her laĥza kılsun nāz gül

27. gül:

Gazel 189

Mısra: 4

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Sen bahār-ı ħüsne şāhum yoĥlanup ĥullar gibi
Biñ ħacālet 'arzına karşı gelür her yaz gül

28. gül:

Gazel 189

Mısra: 8

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Lāleveş yanar görüp şem'-i ruĥuñ gülzārda
Eyledi pervāne gibi üstine pervāz gül

29. gül:

Gazel 199

Mısra: 1

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Gül gibi zāt-ı şerifüñ şād u ĥandān isterem
Ĥasmuñi bülbülşifat her laĥza giryān isterem

30. gülin:-i, -n

Gazel 221

Mısra: 10

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Beden dāğ-ı belā-y-ıla Cenābī gülşen-i ğamdur
Şüküfte kıлмаğa anuñ gülin āhum şabā olsun

31. güllerle:-ler, -le

Gazel 231

Mısra: 3

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Zeyn idüp güllerle cismin naĥl-i cān olmuş gelür
Kağı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmez in

32. gül:

Gazel 240

Mısra: 12

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Virmesün bād-ı şabā destine sünbül saçların
Dāmen-i pākini ol gül şaklasun her hārdan

33. gül:

Gazel 242

Mısra: 7

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Açılır gül gibi dāğum şabā sürdükce üstüme
Bu luṭfi gördüm ancak ben hemān āhum
şabāsından

34. gül:

Gazel 267

Mısra: 2

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Bugün ağıyardan hālī baña bir gülsitān olsa
Açılmış gül gibi anda nigār-ı dil-sitān olsa

35. gülleri:-ler, -i

Gazel 267

Mısra: 4

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevk ile anda
Açılsa gülleri taze benefşe erğāvān olsa

36. gül:

Gazel 315

Mısra: 6

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Ġoncaveş cem' ide gör bāğ-ı hayāda özüñi
Gül gibi virme şakın berg ü bāruñ bāda

37. gül:

Gazel 318

Mısra: 9

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Ṭarāvet vire gül gibi Cenābī rūḥ-ı Cāmīye
Şularsa reşha-i nazmuñ eger bāğ-ı hıyābanı

38. gül:

Gazel 323

Mısra: 6

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Büy-ı gülzār-ı vişāluñ şevkına ey ğonca-leb
Gül gibi başa sokundum bāğ-ı 'aşkuñ hārını

39. güller:-ler

Gazel 363

Mısra: 7

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Yakalar çāk ider güller ruḥuñ şevkine gülsende
Göge irgürdi bülbüller ğamuñ hārından efgānı

40. gül:

Murabba 1

Mısra: 34

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

Ey gül-i ğonca-dehen yār olma gel ağıyār ile
Hem-dem olma gül gibi ey lāle-ḥad her hār ile

41. güle:-e

Gazel 307

Mısra: 10

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek. II Güzel.

Sen ğoncanuñ Cenābī olaldan belā-keşi
Bülbül-şıfat maḥabbet itmedi irāk güle

42. güli:-i

Gazel 87

Mısra: 9

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek. II Sevgilinin gül gibi al al yanağı.

Açılır göñlüm gözüm görsem Cenābī ol güli
'Āriz-ı nüzhet-fezāsı güyiyā kim yazdur

43. gül:

Gazel 104

Mısra: 4

Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek. II Sevgilinin gül gibi al al yanağı.

Ķāmetüñ serv-i sehî vü gözlerüñ nergis midür
'Arızuñ berg-i semen yâ lâle yâhüd gül midür

44. gül:

Gazel 370

Mısra: 9

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi gül gibi al al yanağı.*

Zulmet-i şebden hâlâş iden cihānı gül gibi
Lem'a-i mihr-i ruhuñda mäh-ı nür-efzâ hâkı

45. gül:

Gazel 122

Mısra: 5

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi kırmızı, kanlı yara.*

Gülsitān-ı sinede bir gül dūrūr her dāğ-ı ğam
Seyr-i bāğ-ı miñnet itdük lâlezārı n'eylerüz

46. gül:

Gazel 15

Mısra: 9

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Okıdukda ey ğazel ol gül ele alup seni
Bu Cenābī bendesinden ğonca-i ħandānın öp

47. gül:

Gazel 45

Mısra: 9

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Baña ol gül ey Cenābī ğam degül açılmasa
Gülşen-i ħüsn ü bahāda ğonca-i nev-restedür

48. güle:-e

Gazel 50

Mısra: 3

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Kimi serve mâyil ancağ 'ālemüñ kimi güle
Meylüm ammā Ķāmetüñle ol ruğ-ı gül-ğünadur

49. gül:

Gazel 55

Mısra: 9

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Saña bülbül gibi ey gül gönülden zār olup her dem
Şorarsañ gülşen-i ğamda bugün bende Cenābīdür

50. gül:

Gazel 56

Mısra: 8

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Nergis-i zer-tacı gördüm üstüne dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'aşığ midür

51. gül:

Gazel 67

Mısra: 9

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Ne ğam ey gül belāñ ile Cenābī cān vire her dem
Hezārānuñ gibi vaşfuñ bahārında hezārūñ var

52. gül:

Gazel 82

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-kağ
'Ādet-i bülbül dūrūr gül görse ğulğul 'arız ider

53. gül:

Gazel 85

Mısra: 9

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Baña ol gül ey Cenābī ğam degül açılmasa
Gülşen-i ħüsn ü bahāda ğonca-i nev-restedür

54. gül:

Gazel 118

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Ğam degül olmazsa ey dil ol şanem ağyârsuz
Bâğ-ı 'âlemdür bulunmaz bunda bir gül hârsuz

55. gülüñ:-(ü)ñ

Gazel 151

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Vaşf-ı hüsnuñ eylemekde ko terennüm ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i güyâsı yok

56. gül:

Gazel 163

Mısra: 7

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Hem-dem-i hâr olasin gülşende ey gül sen müdâm
Zâr-ıla geçmek revâ mı rûzgârı bülbülüñ

57. gül:

Gazel 186

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Fark-ı serde âşikâra eyledüm bir tâze dâğ
Gül-ruhuñ yâdına ey gül başdadur çün cây-ı gül

58. gül:

Gazel 188

Mısra: 22

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Vaşf-ı ruhsâruñ okurlar bülbül-i şeydâ gibi
Her semen-simâ elinde oldı bir dīvân gül

59. gül:

Gazel 189

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Perde-i 'uşşâkda bülbül ser-âğâz eylese
Gösterür edvâr-ı cevri eyleyüp şeh-nâz gül

60. gül:

Gazel 189

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Yâr gayruñ olmaz idi ey Cenâbî mahremi
Gülşen içre olmasa ger hâr ile dem-sâz gül

61. gül:

Gazel 194

Mısra: 7

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Gülşen-i küyüñda ey gül girmedı kulağuña
Bülbül-i şeydâ gibi her gece feryâd eyledüm

62. gül:

Gazel 230

Mısra: 3

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Girye itdükçe 'anâdil gül için gülşende
Bâğ-ı 'âlemdede lebi gönca-i hândân olsun

63. gül:

Gazel 265

Mısra: 9

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Vaşf-ı kıddüñ kılmağa ey gül Cenâbî şevk ile
Âşiyânın bağladı bir serv-i mevzûn üstine

64. gülüm:-(ü)m

Gazel 289

Mısra: 3

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Bu leţâfetle gülüm tãvus-ı bâğ-ı hüsni iken
Murg-i diller şaydına bir şâh-bâz olduñ yine

65. gül:

Gazel 297

Mısra: 4

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Çemende 'arızuñ añdum boyandı kanlara lāle
Kara sözler didüm ey gül ħatuñ vaşında reyĥāna

66. gül:

Gazel 324

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Ĥaṭṭ-ı müşğīnuñ gelüp devr eylemiş ruĥ-sāruñı
Kılduñ ey gül yine pür reyĥān-ıla gülzāruñı

67. gül:

Gazel 331

Mısra: 5

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Görüp kūyuñda 'uşşākı ta'accüb eyleme ey gül
Tolanur bülbül-i şürīdeler dāyim gülistānı

68. gül:

Gazel 333

Mısra: 7

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

'Arşagāh-ı nazm içinde oldum ey gül ben daĥı
Bülbül-i güyā gibi ehl-i zebānuñ yügrügi

69. gülden:-den

Gazel 340

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Bu gülşende belā birken baña geldi hezār oldı
Ne gülden kim vefā umdum cefā bāğında ĥār oldı

70. gülüñ:-(ü)ñ

Gazel 344

Mısra: 7

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Gördi gülşende gülüñ hem-dem-i ĥār oldıgını
Benden artuĥ o mehüñ sevdüğünü aĥyārı

71. güldür:-dür

Gazel 362

Mısra: 8

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Nigārı gördüğümce eylerüm āh

Fiğāna getüren güldür hezārı

72. gül:

Murabba 4

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Gül gibi güzel sevgili.*

Kimsenüñ cānānı yā Rab yār-i aĥyār olmasun

Gülşen-i 'ālemde her gül hem-dem-i ĥār olmasun

73. gül:

Gazel 231

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Sevgilinin gül gibi güzel yüzü.*

Serv-i bāğ-ı dil midür ol ĥadd-i bālā bilmezsin

Gül midür bu luṭf-ıla ol rüy-ı zībā bilmezsin

74. gül:

Gazel 246

Mısra: 1

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek. II Sevgilinin gül gibi güzel yüzü.*

Gözlerüñ nergis yüzüñ gül ĥaṭṭ-ı nev-hizüñ çemen

Gülşen-i ĥüsnuñ temāşāsın kılanlar oldı şen

75. gül:

Gazel 266

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek.*

Yir eyledi peykān-ı ĥadengüñ dil içinde

Ter gonca gibi oldı mekānı gül içinde

gül açılsa:

1. gül açılsa:-sa

Gazel 369

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gülün çiçeklenmesi, açılması. II Sevgilinin ortaya çıkması.

Ne yirde bir gül açılrsa olur lâ-büd anuñ hârı
Budur bâ'is o gül-rüdan kesilmez bir dem ağıyârı

gül bitürmez:

1. gül bitürmez:-mez

Gazel 112

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gül yeşertmek, gülün filizlenip açmasını sağlamak.

Harfîyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-hastesi ol zâr ü giryân istemez

gül budağına:

1. gül budağına:-ı,-(n)a

Gazel 176

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül dalı, gül fidanı. II Gül fidanı gibi zarif ve düzgün boylu, güzel sevgili.

Harfî çü bağladuñ dili ol gül budağına
Bülbülşifat yüri âsib-i hâr-ı gam çek

gül gibi:

1. gül gibi:

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül gibi (yaralarla dolu olmak). II Âşığın sinesinin gül gibi yaralarla dolu olması.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücūdum gül gibi
Dil hazîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

gül gibi açılı:

1. gül gibi açılı:

Gazel 212

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tomurcuk hâminden çıkıp, çiçek açmak. II Utangaçlığı ve sıkılğanlığı kalmamak, serbest bir durum almak. II Güzelleşmek.

Cihân gülzârına dâ'im vücūduñdur viren zînet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sultānum

2. gül gibi açıldı:-dı

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tomurcuk hâminden çıkıp, çiçek açmak. II Âşığın sinesinde gül gibi yaraların açılması.

Elem şahrâsı sînemde açıldı gül gibi dâğum
Temâşâ kıлмаğa her dem gözüm rengîn bahâruñ var

3. gül gibi açılmazsın:-maz, -sın

Gazel 76

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tomurcuk hâminden çıkıp, çiçek açmak. II Utangaçlığı ve sıkılğanlığı kalmamak, serbest bir durum almak. II Âşıkla konuşmak, âşığa karşılık vermek.

Açılmazsın baña gül gibi bir dem
Şabâveş uğrasam küyüña şad-bâr

4. gül gibi açılmış:-mıs

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tomurcuk hâminden çıkıp, çiçek açmak. II Gülmek, neşelenmek.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

5. gül gibi açılır:-(u)r

Gazel 315

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tomurcuk hâminden çıkıp, çiçek açmak. II Konuşmaya başlamak.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryâda
Açılır gül gibi ol gönca-dehen her bâda

gül gibi dâğın:

1. gül gibi dâğın:-ı, -(n)ı

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın sinesindeki) gül şeklindeki kanlı yaralar.

Sinemüz bir mâh-rüyuñ gül gibi dâğın çeker
Belki sen mîr-i cemâlûñ al bayrağın çeker

gül gibi nâzûk-tenûñ:

1. **gül gibi nâzûk-tenûñ:-(ü)ñ**

Gazel 258

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül gibi nazik ten. II Sevgilinin bedeni.

Gül gibi nâzûk-tenûñ hâr-ı belâdan şaklasun
Pâdişâhum Hakk seni cümle hâţâdan şaklasun

gül gibi rengîn ü ter olsun:

1. **gül gibi rengîn ü ter olsun:-sun**

Gazel 293

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Âşığın sinesindeki yaraların) gül gibi kırmızı
renkli ve taze olması.*

Dâğ-ı mihrûñ gül gibi rengîn ü ter olsun diyü
Cûy-i hûnîn akıdır her bir müje gülzâruma

gül gibi ruh-sârûñ:

1. **gül gibi ruh-sârûñ:-(u)ñ**

Gazel 167

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül gibi güzel ve al yanağı.

Gülşen-i hûsn-i cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Gül gibi ruh-sârûñ üzre hâţ mı reyhânuñ senüñ

gül gibi ter olmazdı:

1. **gül gibi ter olmazdı:-maz, -dı**

Gazel 367

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gül gibi taze olmak. II (Yara için) sürekli kanlı
hâlde olmak, iyileşmemek.*

Gülşen-i sinemde dâğum gül gibi olmazdı ter
Eşk-i çeşmümden Cenâbî kopmasa her dem nemi

gül gül idüp:

1. **gül gül idüp:-üp**

Gazel 347

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gül gibi kırmızı ve yuvarlak yaralarla
doldurmak. II Âşığın vücudunu kederden dolayı
dağlaması.*

Dağ-ı hasretle Cenâbî gül gül idüp cismini
Bâğ-ı dehrûñ kendine teng eyledi seyrânını

gül gül itmiş:

1. **gül gül itmiş:-miş**

Gazel 254

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Pembe pembe etmek, pembeleştirmek.

Gül gül itmiş 'arızın şem'-i ruğ-ı gül-gûñ ile
Âteş arar yakmağa biñ zâr-ıla pervânesin

gül hânümânın:

1. **gül hânümânın:-ı,-n**

Gazel 163

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gülün evi, barkı. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Külhenî bir 'âşık-ı şürîdedür âh eylese
Yakmağa gül hânümânın arta nârı bülbülüñ

gül katında:

1. **gül katında:-ı,-(n)da**

Gazel 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül (gibi güzel sevgilinin) huzuru.

Sen gül katında bende Cenâbîyi dir gören
Serv ayağına buse virür bir giyâ durur

gül kulağına:

1. **gül kulağına:-ı,-(n)a**

Gazel 272

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gülün kulağı. II Sevgilinin kulağı.

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

gül nâzenîñ:

1. **göl nâzenînüñ:-(ü)ñ**

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnce yapılı narin gül (gibi güzel sevgili).

'Arz ider gül nâzenînüñ bülbüle şayd olduğın
Zağm-ı dendân la'li üzre jâleden tebğâleler

göl resmini:

1. **göl resmini:-i,-(n)i**

Gazel 119

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göl şekli, biçimi.

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkda özge kumaş olmuşuz

göl ruhuñsuz:

1. **göl ruhuñsuz:-(u)ñ, -suz**

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül renkli al yanağı.

Göl ruhuñsuz çeşmüme her gönca peykân gibidür
Nîzedür kıddüñ gamıyla Tübî-i cennet baña

göl sohbetinden:

1. **göl şöhetinden: -i,-(n)den**

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yanağı gül gibi al al olan (sevgilinin) sohbeti,
muhabbeti.*

'Arızuñdan ayrı göñlüm gülşene şalmaz nazâr
Dür olan gül şöhetinden meclis-i hâr istemez

göl ü gülzâra:

1. **göl ü gülzâra:-a**

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göl ve gül bahçesi. II Sevgili.

İre mi nâle-i dil yâr-i cefâkâra meded
Yite mi şavt-ı hezârı gül ü gülzâra meded

göl [ü] servi açılır:

1. **göl [ü] servi açılır:-(u)r**

Gazel 363

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Göl ve servilerin açılması. II Yeni şiirler yazmak.

Bahâristân-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi hacil eyler anuñ bâb-ı Gölîstâni

göl yüzü:

1. **göl yüzüñden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül (gibi al al ve güzel) yüzü.

Göl yüzüñden ço cesim-i behre olsun 'aşıkun
Tutmadın etraf-ı hüsnüñ gülşenini hârlar

2. **göl yüzüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül (gibi al al ve güzel) yüzü.

Göl yüzüñe bulmadı mânend-i bir gül husrevâ
Bende hârfi nitekim geşt eyledi gülzârlar

3. **göl yüzüñi:-ü, (ñ)i**

Muhammes 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül (gibi al al ve güzel) yüzü.

Göl yüzüñi görmeyelden bülbüli ağlar müdâm
Lâlesi bağrın firâkuñ odına dâğlar müdâm

göl-âb oldum:

1. **göl-âb oldum:-du, -m**

Gazel 195

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göl suyu hâline gelmek.

Açılmış bir gül-i ağmer idüm gülzâr-ı vaşluñda
Şıkıldum şişe-i gamda nihân olmuş gül-âb oldum

göl-büyuñ firâkıında:

1. göl-büyuñ firâkıında:-ı,-(n)da

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göl kokulu (sevgilinin) ayrılığı.

O göl-büyuñ firâkıında Cenâbî sinede dâğlar
Temâşâ itmege her dem benüm rengin
bahârumdur

göl-çihre:

1. göl-çihre:

Gazel 79

Mısra: 1

Göl (gibi kırmızı ve güzel) yüzlü (sevgili).

Bugün şol lâle-ğad göl-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külâhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

gölnden defteri:

1. gölnden defteri:-i

Gazel 321

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gölnden defter.

Ey Cenâbî göricek evrâğ-ı nazmum gölisitân
Dürdi ol dem goncaveş destinde gölnden defteri

göl-deste:

1. göl-destedür:-dür

Gazel 45

Mısra: 8

Göl demeti. II Sevgilinin göl gibi kırmızı yanağı.

Müşterî 'aşıklara bādâm-ı ter şatar gözüñ
Kâmetüñ serv-i ser-âmed ruğlarıñ göl-destedür

2. göl-destedür:-dür

Gazel 85

Mısra: 8

Göl demeti. II Sevgilinin göl gibi kırmızı yanağı.

Müşterî 'aşıklara bādâm-i ter şatar gözüñ
Kâmetüñ serv-i ser-âmed 'ârızüñ göl-destedür

3. göl-destesi:-(s)i

Gazel 357

Mısra: 2

Göl demeti, çiçek destesi. II Sevgili.

Ey melâhat gölşeninüñ gönca-i nev-restesi
'Aşık-ı âvârenüñ destindeki göl-destesi

4. göl-deste:

Gazel 299

Mısra: 2

*Göl demeti. II Sevgilinin göl demeti gibi güzel
yüzü.*

Çihreñ görelüm zülf-i perîşân arasında
Göl-deste durur sünbül ü reyğân arasında

göldürmeyen:

1. göldürmeyen: -en

Gazel 371

Mısra: 2

Sevindirmeyen, mutsuz eden (şey). II Gam.

Seyle viren mülk-i cismüm dide-i pür-nem gibi
Bir nefes göldürmeyen ben nâ-murâdı gam gibi

gölle gölle:

1. gölle gölle:

Gazel 307

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gölerek, çoşarak.

Meydâne girse şâğar-ı 'işret gölle gölle
Bülbül gibi çoparsa şurâhî de gulgule

göl-endâma:

1. göl-endâma:-a

Gazel 338

Mısra: 7

*Gölendamlı, boyu göl gibi nazik ve latif olan
(sevgili).*

Bir göl-endâma gönül bülbülşifat 'aşık geçüp
Bister-i hâr-ı cefâda dil-figâr itdüñ beni

göl-geşt-i 'âlem itmez:

1. göl-geşt-i 'âlem itmez:-mez

Gazel 130

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Cihanın gül bahçesini dolaşmak, seyretmek.

Gönlüm koyup cemâlüh gül-geşt-i 'âlem itmez
Terk eyleyüp bahârî 'ârif hâzâna gelmez

gül-gün:

1. **gül-günüñ:-(u)ñ**
Gazel 369
Mısra: 6
Gül renkli. II Yanağı gül gibi al olan sevgili.

Cihân gülzârına revnağ viren ruḥ-sâridur tañ mı
Hezârân bülbül olursa o gül-günüñ dil-efkârı

gül-gün kabağı:

1. **gül-gün kabağı:-ı**
Gazel 93
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gül renkli içki kadehi. II Âşığın ağlamaktan kanlanmış gözleri.

Göz açdum rûy-ı dil-dâre 'aceb rengin yañağı var
Tolı mey çeşm-i 'âşıkdan meger gül-gün kabağı var

gül-i bağ-ı letâfetsin:

1. **gül-i bağ-ı letâfetsin:-sin**
Gazel 241
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesinin gülü. II Gül gibi güzel sevgili.

Cenâbî n'ola bülbülveş terennüm itse küyüñda
Bu reng ü büy ile şâhum gül-i bağ-ı letâfetsin

gül-i gonca-dehâna:

1. **gül-i gonca-dehâna:-a**
Gazel 302
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gonca (gibi ufak) ağzılı gül (gibi güzel sevgili).

Ol gül-i gonca-dehâna dil virüp her küşede
'Andelîb-âsâ Cenâbî âh u zâr itmek nice

gül-i gonca-dehen:

1. **gül-i gonca-dehen:**
Murabba 1
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Gonca (gibi ufak) ağzılı gül (gibi güzel sevgili).

Ey gül-i gonca-dehen yâr olma gel ağıyar ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-ḥad her ḥâr ile

gül-i gonca-femi:

1. **gül-i gonca-femi:-i**
Gazel 106
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gonca (gibi ufak) ağzılı gül (gibi güzel sevgili).

'Andelîbâsâ Cenâbî budur efgân itdügi
Sen gül-i gonca-femi ağıyarile yâr istemez

gül-i gonca-lebüñ rengine:

1. **gül-i gonca-lebüñ rengine: -i,-(n)e**
Gazel 151
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gonca gibi küçük ağzılı gül (gibi güzel sevgilinin) şekli, görünüşü.

Rengine aldanmazın her bir gül-i gonca-lebüñ
Sevmezsin şol dil-beri kim müntehâ bâlâsı yok

gül-i gülzâr-ı 'âlemden:

1. **gül-i gülzâr-ı 'âlemden:-den**
Gazel 243
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesinin gülü. II Sevgili.

Gül-i gülzâr-ı 'âlemden n'olur reng-i vefâ tutmaz
Hezârân bülbül olursa işitmez bu vefâsından

gül-i gülzâr-ı şâdîñ evrâkını:

1. **gül-i gülzâr-ı şâdîñ evrâkını: -i,-(n)ı**
Gazel 255
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Mutluluk gül bahçesinin gülünün yaprağı.

Virüp evrâkını bâda gül-i gülzâr-ı şâdîñ
Cenâbî rûy-ı zerdüñle bu dem berg-i ḥazânsın sen

gül-i hamrâ:

1. gül-i hamrâ:

Gazel 281

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı gül. II Âşığın göğsünde bulunan gül şeklindeki kırmızı yaralar.

Duĥânı lâledür âhum biter bu sîne bâğında
Gül-i hamrâ durur dâğum o gülzârûñ ocağında

gül-i hõd-rûdur:

1. gül-i hõd-rûdur:-dur

Tahmis 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaban gülü. II Sevgilinin yüzü.

Yüzüñe lâle dimem ki gül-i hõd-rûdur bu
Nice kâkül nice mü süñbül-i hoş-bûdur bu

gül-i hõş-bûları:

1. gül-i hõş-bûları:-lar, -ı

Muhammes 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu, hoş kokulu gül.

Girmedi şâhîñüññüñ çengâline tîhûları
Her biri bir yâra beñzer ol gül-i hõş-bûları

gül-i nâzük- beden:

1. gül-i nâzük-beden:

Gazel 300

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nazik, zarif vücutlu gül (gibi güzel sevgili).

Ger hezârân nâle kılsam ey Cenâbî bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nâzük-beden efgânuma

2. gül-i nâzük- bedeni:-i

Gazel 365

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nazik, zarif vücutlu gül (gibi güzel sevgili).

Tâb-ı ĥürdan şakınıp ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân kurdı çemen üstine berg-i semeni

3. gül-i nâzük-bedensin:-sin

Gazel 256

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nazik, zarif vücutlu gül (gibi güzel sevgili).

Bu 'âlem gülsitânında açılır lâle-ĥad bî-ĥad
Velîkin gülşen-i dilde gül-i nâzük-bedensin sen

gül-i nâzük-ten:

1. gül-i nâzük-teni:

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nazik, zarif vücutlu gül (gibi güzel sevgili).

Sen gül-i nâzük-teni göñlüm kaçan kim yâd ider
'Andelîbâsâ hezârân nâle vü feryâd ider

2. gül-i nâzük-tenüñ:-(ü)ñ

Gazel 190

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nazik, zarif vücutlu gül (gibi güzel sevgili).

Derd-i ĥatıñında Cenâbî ol gül-i nâzük-tenüñ
Bülbül-i şürîdeveş âzürde-i ĥâr olmışam

gül-i nev-reste:

1. gül-i nev-resteden:-de

Gazel 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Taze, yeni açılmış gül. II Körpe, genç sevgili.

Sen gül-i nev-resteden ayrı Cenâbî âh ider
Nâle eyler her nefes bülbül gülistândan cüdâ

2. gül-i nev-restenüñ:-nüñ

Gazel 328

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Taze, yeni açılmış gül. II Körpe, genç sevgili.

Sen gül-i nev-restenüñ olup Cenâbî 'âşıkı
Gonca-la'lüñ vaşfın eyler bülbül-i güyâ gibi

gül-i ra'nânuñ ģamından:

1. **gül-i ra'nānuñ ğamından: -ı,-(n)dan**

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül (gibi güzel sevgilinin) gamı, kederi.

Ğamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına bŷyın arayı hoş-güzārūñ var

gül-i ra'nā:

1. **gül-i ra'nāsı:-(s)ı**

Gazel 151

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel gül; dışı sarı, içi kırmızı renkte olan bir çeşit gül. II Sevgili.

Bāğ-ı 'ālemde kimüñ kim şāhid-i zībāsı yok
Bülbül-i şeydāya beñzer kim gül-i ra'nāsı yok

2. **gül-i ra'nāya:-(y)a**

Gazel 158

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dışı sarı içi kırmızı renkte olan bir çeşit gül. II Aşğın sinesinde bulunan gül şeklinde yaralar.

Tāze tāze dāğile sinem temāşā kılmağa
Gülsitān-ı miñnet içre gel gül-i ra'nāya bak

3. **gül-i ra'nāy:-(y)ı**

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel gül; dışı sarı, içi kırmızı renkte olan bir çeşit gül. II Sevgili.

Her çemende ey şabā var ol gül-i ra'nāyı gör
Sen de ey ğam gel beri ben bülbül-i şeydāyı gör

gül-i tahmīri:

1. **gül-i tahmīri:-i**

Gazel 177

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yoğrulmuş gül. II Şarap.

Şafā hıştı ile yapmış biñasın anuñ üstādı
Gül-i tahmīri āb-ı cŷy-bār-ı bāğ-ı cāndan yig

gül-i tersin:

1. **gül-i tersin:-sin**

Gazel 362

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tāze, yeni açılmış gül. II Körpe, genç sevgili.

Gül-i tersin saña gülmek yaraşur
Nigāruñ bülbülüñem baña zārı

gülistān:

1. **gülistāndan:-dan**

Gazel 9

Mısra: 10

Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Sen gül-i nev-resteden ayrı Cenābī āh ider
Nāle eyler her nefes bülbül gülistāndan cüdā

2. **gülistāna:-a**

Gazel 306

Mısra: 2

Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Efler sinede geldüm baş ŷzre küy-ı cānāna
Maħabbet bağınuñ servin 'ıyān itdüm gülistāna

3. **gülistānı:-ı**

Gazel 331

Mısra: 6

Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Görüp küyüñda 'uşşāķı ta'accüb eyleme ey gül
Tolanur bülbül-i şŷrīdeler dāyim gülistānı

4. **gülistānı:-ı**

Gazel 341

Mısra: 10

Gül bahçesi. II Şeyh Sadī-i Şirazī'nin ahlaki ve didaktik eserinin adı. II Sevgilinin yanağı.

Cenābī 'ārizüñ fikrin koyup yād-ı ruħuñ eyler
Bahāristāna el urdı temām idüp Gülistānı

gül-'izār:

1. **gül-'izāra:-a**

Gazel 224

Mısra: 3

Gül (gibi güzel ve al) yanaklı (sevgili).

Dil virüp bir gül-izâra başa alsun 'aşkıını
Hârzâr-ı mihnet içre cânını zâr isteyen

2. **gül-izâra:-a**

Gazel 247

Mısra: 7

Gül (gibi güzel ve al) yanaklı (sevgili).

Bir gül-izâra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i âh ü figân mısın

güllerle cennet bāğını:

1. **güllerle cennet bāğını: -ı, -(n)ı**

Gazel 325

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Güllerle dolu cennet bahçesi. II Âşığın yaralarla
dolu sinesi.*

Ehl-i 'aşkuñ kıl temâşâ sînesinde dāğını
Görmek isterseñ dilâ güllerle cennet bāğını

gül-nâzenîn:

1. **gül-nâzenînüñ-(ü)ñ**

Gazel 334

Mısra: 6

İşveli, cilveli, nazlı gül (gibi güzel sevgili).

Bülbül-i dil-ğastenüñ güş eylemezdi nâlesin
Açmasa gül-nâzenînüñ ger şabâ kulağını

gül-rû:

1. **gül-rûdan:-dan**

Gazel 369

Mısra: 2

Gül (gibi güzel ve al) yanaklı (sevgili).

Ne yirde bir gül açılsa olur lâ-büd anuñ hârı
Budur bâ'ış o gül-rûdan kesilmez bir dem ağyârı

gül-ruhuñ kenârı:

1. **gül-ruhuñ kenârı:-ı**

Gazel 359

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül yanaklı sevgilinin yanı, etrafı.

Bülbül-şifat belâda zâr olmayan mı ey dil
Hâr ile pür olupdur ol gül-ruhuñ kenârı

gül-ruhuñ yâdına:

1. **gül-ruhuñ yâdına: -ı, -(n)ı**

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gül (gibi güzel ve al) yanağının
hatırı, anısı.*

Farğ-ı serde âşikâra eyledüm bir tâze dâğ
Gül-ruhuñ yâdına ey gül başdadur çün cây-ı gül

2. **gül-ruhuñ yâdına: -ı, -(n)ı**

Gazel 263

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gül (gibi güzel ve al) yanağının
hatırı, anısı.*

Gül-ruhuñ yâdına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cûlar akar şimdi ey meh gülşenüñde sũ-be-sũ

gülşen:

1. **gülşene:-e**

Gazel 27

Mısra: 7

Gül bahçesi.

Fürkat-i la'l-i lebüñde gülşene kılsam nazar
Çeşmüme ey serv-ğad her gönca bir peykân olur

2. **gülşene:-e**

Gazel 106

Mısra: 5

Gül bahçesi.

'Ârızuñdan ayrı göñlüm gülşene şalmaz nazar
Dür olan gül şöhetinden meclis-i hâr istemez

3. **gülşene:-e**

Gazel 187

Mısra: 1

Gül bahçesi.

Tâ ki kıldı gülşene rengîn yüzün izhâr gül
Bülbülâsâ eyledi eţfâl-i bāğı zâr gül

4. **gülşen:**

Gazel 188

Mısra: 5
Gül bahçesi.

Şâh-ı dehrüñ maqdemine gülşen içre bezl için
Eyledi her küşede bülbüllerin kurbân gül

5. gülşenden:-den
Gazel 231
Mısra: 4
Gül bahçesi.

Zeyn idüp güllerle cismın nañl-i cân olmuş gelür
Kağı gülşenden gelür ol serv-i ra'nâ bilmez

6. gülşen:
Gazel 348
Mısra: 8
Gül bahçesi.

Hâr-ı ğam olup tolaşma dâmenine herkesüñ
Kalbe râhat-bağş olup irgür şafâ gülşen gibi

7. gülşen:
Murabba 3
Mısra: 10
Gül bahçesi.

Kanı ol devlet sürem yüz pâyuna dâmen gibi
Vaşluñ ile döstüm şadân olam gülşen gibi

8. gülşende:-de
Gazel 58
Mısra: 5
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

9. gülşen:
Gazel 99
Mısra: 14
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyun içre dil-bere Hârî n'ider didüm didi
Gülşen içre hõş-nevâ bir bülbül-i bî-cândur

10. gülşen:
Gazel 102

Mısra: 4
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Çeşm-i yâre 'aşık-ı bî-dil geçer miskîni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

11. gülşen:
Gazel 139
Mısra: 6
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ben za'îf üftâdeñi âhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-âver hâr u has

12. gülşende:-de
Gazel 146
Mısra: 11
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Hâra hem-zânû görüp gülşende mañbûb güli
'Andelîb-i haste-dil âhile feryâd eylemiş

13. gülşende:-de
Gazel 163
Mısra: 7
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Hem-dem-i hâr olasin gülşende ey gül sen müdâm
Zâr-ıla geçmek revâ mı rûzgârı bülbülüñ

14. gülşen:
Gazel 189
Mısra: 10
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Yâr ğayruñ olmaz idi ey Cenâbî mañremi
Gülşen içre olmasa ger hâr ile dem-sâz gül

15. gülşende:-de
Gazel 230
Mısra: 3
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Girye itdükçe 'anâdil gül için gülşende
Bâğ-ı 'âlemdе lebi ğonca-i handân olsun

16. gülşenüñde:-(ü)ñ, -de
Gazel 263

Mısra: 6
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Gül-ruhuñ yâdına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cûlar akar şimdi ey meh gülşenüñde sũ-be-sũ

17. gülşende:-de

Gazel 344

Mısra: 7

Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Gördi gülşende gülüñ hem-dem-i hâr oldığını
Benden artuğ o mehüñ sevdüğünü ağyârı

18. gülşenüñ:-(ü)ñ

Gazel 348

Mısra: 1

Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yok ben gibi
Bâğ-ı hüsne gelmedi bir gönca-i ter sen gibi

19. gülşende:-de

Gazel 349

Mısra: 10

Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Çeşmüñ açup Cenâbî bakmaz nihâl-i serve
Gülşende tâ ki gördi ol kâmet-i bülendi

20. gülşende:-de

Gazel 363

Mısra: 7

Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Yağalar çâk ider güller ruhuñ şevkine gülşende
Göge irgürdi bülbüller gamuñ hârından efğâni

21. gülşenüm:-(ü)m

Gazel 79

Mısra: 4

Gül bahçesi. II Gül bahçesi gibi güzel sevgili.

'Aceb mi lâleveş dâğ-ı gamı sînemde olursa
Bahârum gülsitânum gülşenüm serv-i bülendümdür

22. gülşende:-de

Gazel 104

Mısra: 5
Gül bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Hâlüñ ey meh zâğ mı gülşende tutmuş aşiyân
Yâ ki berg-i gülden konmuş dâne-i fülful midür

23. gülşende:-de

Gazel 340

Mısra: 1

Gül bahçesi. II Dünya.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldı
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bâğında hâr oldı

gülşen-i 'âlem:

1. gülşen-i 'âlem:

Murabba 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünyanın gül bahçesi. II Dünya.

Bülbül-i aşüfteyem eglencem âh u zârdur

Gülşen-i 'âlem gözüme yârsüz pür-hârdur

2. gülşen-i 'âlemde:-de

Murabba 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi. II Dünya.

Kimsenüñ cânânı yâ Rab yâr-i ağyâr olmasun
Gülşen-i 'âlemde her gül hem-dem-i hâr olmasun

gülşen-i cüd:

1. gülşen-i cüd:

Gazel 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cömertlik ve lütfun gül bahçesi. II Lütfu sonsuz
padişah.

Sehâ büyn virür bir deste güldür

Elüñ sensin ne şübhe gülşen-i cüd

gülşen-i dehre:

1. gülşen-i dehre:-e

Gazel 249

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesi.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâyleyle yok kârum gelürse biñ belâ senden

2. **gülşen-i dehre:-e**

Murabba 5

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi. II Yeryüzü, dünya, âlem.

Şabâveş gülşen-i dehre leţâfette güzâr eyle
Dimâğın büyü-ı hülkuñla cihânuñ müşg-bâr eyle

gülşen-i dehrüñ lâle-i hamrâsına:

1. **gülşen-i dehrüñ lâle-i hamrâsına: -(s)ı, -(n)a**

Gazel 295

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyanın gül bahçesinin kırmızı lalesi.

Sinede yâd-ı ruhuñla dâğuma iden nażar
Gülşen-i dehrüñ göz açmaz lâle-i hamrâsına

gülşen-i dilde:

1. **gülşen-i dilde:-de**

Gazel 256

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönlün gül bahçesi. II Âşığın gönlü.

Bu 'âlem gülsitânında açılır lâle-ğad bî-ğad
Velîkin gülşen-i dilde gül-i nâzük-bedensin sen

gülşen-i ğam:

1. **gülşen-i ğamda:-da**

Gazel 55

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gamın, kederin gül bahçesi.

Saña bülbül gibi ey gül göñölden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i ğamda bugün bende Cenâbidür

2. **gülşen-i ğamdur:-dur**

Gazel 221

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gamın, kederin gül bahçesi. II Âşığın yaralarla
dolu bedeni.*

Beden dâğ-ı belâ-y-ıla Cenâbî gülşen-i ğamdur
Şüküfte kılmağa anuñ gülin âhum şabâ olsun

gülşen-i hüsn ü bahâda:

1. **gülşen-i hüsn ü bahâda:-da**

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik ve zarafet bahçesi.

Baňa ol gül ey Cenâbî ğam degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahâda ğonca-i nev-restedür

2. **gülşen-i hüsn ü bahâda:-da**

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik ve zarafet gül bahçesi.

Baňa ol gül ey Cenâbî ğam degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahâda ğonca-i nev-restedür

gülşen-i hüsn-i cemâli:

1. **gülşen-i hüsn-i cemâli:-i**

Gazel 167

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzünün güzellik bahçesi. II
Sevgilinin gül bahçesi gibi güzel yüzü.*

Gülşen-i hüsn-i cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Gül gibi ruĥ-sârnuñ üzre ĥaţ mı reyĥânuñ senüñ

gülşen-i hüsn:

1. **gülşen-i hüsnüñ:-(ü)ñ**

Gazel 246

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) güzelliğinin gül bahçesi. II
Sevgilinin güzelliği.*

Gözlerüñ nergis yüzüñ gül ĥaţ-ı nev-hizüñ çemen
Gülşen-i hüsnüñ temâşâsın kılanlar oldı şen

2. **gülşen-i hüsnüñde:-(ü)ñ, -de**

Tahmis 3

Mısra: 24
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güzelliğinin gül bahçesi. II
Sevgilinin güzelliği.

Şâh-bâz-ı çeşmi hâzır dilleri şayd itmege
Gülşen-i hüsnünde dil murğın yine şayd itmege

gülşen-i hüsnüñ katında:

1. **gülşen-i hüsnüñ katında:** -i, -(n)da
Tahmis 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güzellik gül bahçesinin yanında,
huzurunda. II Sevgilinin güzelliğinin yanında.

Gülşen-i hüsnüñ katında yâd-ı rıdvân itmeyem
Göz açup devr-i hâtuñda seyr-i reyhân itmeyem

gülşen-i küyuñda:

1. **gülşen-i küyuñda:** -(u)ñ, -da
Gazel 194
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) mahallesindeki gül bahçesi.

Gülşen-i küyuñda ey gül girmedi kulağuña
Bülbül-i şeydâ gibi her gice feryâd eyledüm

2. **gülşen-i küyuñda:** -(u)ñ, -da
Gazel 373
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) mahallesindeki gül bahçesi.

Virmem rakıbe gülşen-i küyuñda meskenüm
Şâhîn olursa almaya kerkes yuvasını

gülşen-i lâhütü:

1. **gülşen-i lâhütü:** -ı
Gazel 210
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Mana âleminin gül bahçesi.

Gülşen-i lâhütü şorsañ bülbül-i güyâsiyam
Ver-i 'irfân isteseñ gülzâr-ı dilâsâsiyam

gülşen-i şafânuñ hezârı:

1. **gülşen-i şafânuñ hezârı:**
Gazel 359
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Zevk, sefa gül bahçesinin bülbülü. II Âşıklar.

Küyuñda nâle eyler her mübtelâ-yı bî-dil
Ol gülşen-i şafânuñ irsün biñe hezârı

gülşen-i sînemde:

1. **gülşen-i sînemde:** -m, -de
Gazel 367
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Göğsün gül bahçesi. II Âşığın gül gibi kırmızı
yaralarla dolu sinesi.

Gülşen-i sînemde dâğum gül gibi olmazdı ter
Eşk-i çeşmümden Cenâbî kopmasa her dem nemi

hüsnüñüñ gülşeninde:

1. **hüsnüñüñ gülşeninde:** -i, -(n)de
Gazel 199
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güzellik gül bahçesi. II Sevgilinin
güzel yüzü.

El uzadur zülfüne bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde hüsnüñüñ durmağa reyhân isterem

gülsitân:

1. **gülsitândur:** -dur
Gazel 150
Mısra: 24
Gül bahçesi.

Zülf ü ruhsârufıla hâttuñ olmasa her nazmda
Fî'l-meşel bir gülsitândur kim gül ü reyhâni yok

2. **gülsitân:**
Gazel 321
Mısra: 9
Gül bahçesi.

Ey Cenâbî göricek evrâk-ı nazmum gülsitân
Dürdi ol dem göncaveş destinde gülden defteri

3. **gülsitân:**
Gazel 162

Mısra: 6
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küy-ı dil-berde 'aceb mi nâle âheng eylesem
Eksük olmaz gülsitân içre nevâsı bülbülün

4. **gülsitân:**
Gazel 267
Mısra: 1
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Bugün ağyardan hâlî baña bir gülsitân olsa
Açılmış gül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

5. **gülsitânüm:-(u)m**
Gazel 79
Mısra: 4
Gül bahçesi. II Gül bahçesi gibi güzel sevgili.

'Aceb mi lâleveş dâğ-ı gamı sînemde olursa
Bahârum gülsitânüm gülşenüm serv-i bülendümdür

gülsitân-ı 'âlem:

1. **gülsitân-ı 'âleme:-e**
Gazel 53
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesi.

Reng ü bû viren Cenâbî gülsitân-ı 'âleme
Gül gibi derd ehlinün şol sînesinde dâğıdur

2. **gülsitân-ı 'âlemi:-i**
Gazel 174
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesi. II Dünya.

'Ârızun hem-reng-i güldür sünbül-i ter kâkülün
Gülsitân-ı 'âlemi kılsun mu'a'ttar kâkülün

gülsitân-ı mihnet:

1. **gülsitân-ı mihnet:**
Gazel 158
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gam, keder gül bahçesi. II Âşığın sinesi.

Tâze tâze dâğıle sînem temâşâ kıлмаğa
Gülsitân-ı mihnet içre gel gül-i ra'nâya bak

gülsitân-ı sînede:

1. **gülsitân-ı sînede:-de**
Gazel 122
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Göğsün gül bahçesi. II Gül gibi kırmızı, kanlı
yaralarla dolu sine.

Gülsitân-ı sînede bir gül dürür her dâğ-ı gam
Seyr-i bâğ-ı mihnet itdük lâlezârı n'eylerüz

gülüm:

1. **gülüm: -(ü)m**
Gazel 1
Mısra: 9
Gül (gibi güzel sevgilim)!

Zülfünüñ gamında Cenâbîye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki düd-ı siyâh aña

gülün vaşl-ı gülzârında:

1. **gülün vaşl-ı gülzârında: -i,-(n)da**
Gazel 191
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gül (gibi güzel sevgiliye) kavuşma bahçesi.

Vaşl-ı gülzârında hecri ey Cenâbî ol gülün
Hâr-ı gamdur bildük ammâ biz der-âgüş idelüm

güzlâr:

1. **güzlârlar:-lar**
Gazel 103
Mısra: 10
Gül bahçesi.

Gül yüzüne bulmadı mânend-i bir gül husrevâ
Bende Hârî nitekim geşt eyledi güzlârlar

2. **güzlâra:-a**
Gazel 157
Mısra: 8
Gül bahçesi.

Hâr-ı gamdan bülbül-i cân dil-figâr olsun eger
Terk idüp küyuñ ide ey gonca-leb güzlâra şevk

3. **güzlâra:-a**

Gazel 188

Mısra: 7

Gül bahçesi.

Göster ey şâh-ı kerem güzlâra nakş-ı ruĥlaruñ
Şüret-i Mânî-şifat tâ kim kıla ĥayrân gül

4. **güzlârda:-da**

Gazel 188

Mısra: 11

Gül bahçesi.

Kaĥre kaĥre jâlelerle fi'l-meşel güzlârda
Oldı pür dürr-i Necefle pençe-i mercân gül

5. **güzlârda:-da**

Gazel 189

Mısra: 7

Gül bahçesi.

Lâleveş yanar görüp şem'-i ruĥuñ güzlârda
Eyledi pervâne gibi üstine pervâz gül

6. **güzlâra:-a**

Gazel 359

Mısra: 2

Gül bahçesi.

Bir dem teferrüc iden sen mâh-ı gül-'izârı
Güzlâra raĥbet olmaz seyr eylemez bahârı

7. **güzlârumuz:-(u)muz**

Gazel 125

Mısra: 8

Gül bahçesi. II Âşığın yaralarla dolu sinesi.

Dâĥlar ile kıl temâşâ sînemi ey ĥonca-leb
Sürĥ ü ala güller ile pür dürür güzlârumuz

8. **güzlâruma:-(u)m, -a**

Gazel 293

Mısra: 6

Gül bahçesi. II Âşığın yaralarla dolu sinesi.

Dâĥ-ı mihrüñ gül gibi rengin ü ter olsun diyü
Cüy-i ĥünin akıdır her bir müje güzlâruma

9. **güzlârüñi:-(u)ñ, -ı**

Gazel 324

Mısra: 2

Gül bahçesi. II Sevgilinin gül bahçesi gibi güzel yüzü.

Ĥaĥt-ı müşĥinuñ gelüp devr eylemiş ruĥ-sârüñi
Kıldıñ ey gül yine pür reyĥân-ıla güzlârüñi

10. **güzlâredür:-e, -dür**

Gazel 46

Mısra: 2

Gül bahçesi. II Sevgilinin gül bahçesi gibi güzel yanaĥı.

Meyl ü süzum her nefes ruĥsâre-i dil-dâredür
Bülbül-i âşüftenüñ şevĥ-ı dili güzlâredür

11. **güzlâradur:-a, -dur**

Gazel 86

Mısra: 2

Gül bahçesi. II Sevgilinin gül bahçesi gibi güzel yanaĥı.

Şevĥ-ı süzum dem-be-dem ruĥsâre-i dil-dâradür
Bülbül-i âşüftenüñ meyli velî güzlâradur

güzlâr u büstân vaktidür:

1. **güzlâr u büstân vaktidür:-i, -dür**

Muhammes 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gül, çiçek bahçesi(nin şenlenme, açılma) vakti.
II İlbahar zamanı.*

Ol küşâde ey gönül şanma zemistân vaktidür
İrdi eyyâm-ı gül ü güzlâr u büstân vaktidür

güzlâr-ı cân:

1. **güzlâr-ı cân:**

Gazel 256

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlün gül bahçesi. II Âşığın gönlü.

Bu gönülüm gülsitânında meh-i gül-pîrehensin sen
Veyâ güzlâr-ı cân içre açılmış yâsemensin sen

güzlâr-ı dehri:

1. **gülr-ı dehri:-i**

Murabba 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi. II Dünya.

Büy-ı hülkuñ eyledi gülr-ı dehri müşg-bü
Bâg-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lâle-rü

gülr-ı dilâsâsiyam:

1. **gülr-ı dilâsâsiyam:-(s), -(y)am**

Gazel 210

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlün gül bahçesi gibi.

Gülşen-i lâhütî şorsañ bülbül-i güyâsiyam
Verd-i 'irfân isteseñ gülr-ı dilâsâsiyam

gülr-ı ğamda:

1. **gülr-ı ğamda:-da**

Gazel 145

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder gül bahçesi.

Âh kim âhum benüm bād-ı ğubâr-âميز imiş
Esmede gülr-ı ğamda ol şabâdan tîz imiş

gül-zâr-ı hûbîdür:

1. **gül-zâr-ı hûbîdür:-dür**

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik gül bahçesi. II Sevgilinin gül bahçesi
gibi güzel yanağı.*

'Ârızuñ gül-zâr-ı hûbîdür haţuñ reyhân aña
Yok leb-i la'lüñ gibi bir ğonca-i ğandân aña

gülr-ı küyuñda:

1. **gülr-ı küyuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 100

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mahallesinin gül bahçesi.

Didüm gülr-ı küyuñda ne Ğarfî
Didi kim bülbül-i nağme-serâdur

gülr-ı şafâ-bâhşuñ:

1. **gülr-ı şafâ-bâhşuñ:-uñ**

Gazel 363

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Mutluluk, neşe, huzur gül bahçesi. II Sevgilinin
mahallesi.*

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñı 'âşık
O gülr-ı şafâ-bâhşuñ çü sensin verd-i ğandânı

gülr-ı sînemde:

1. **gülr-ı sînemde:-m, -de**

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) gül bahçesi gibi sinesi. II Âşığın gül gibi
açılmış yaralarla dolu sinesi.*

Kâkülüñ resmi diye gülr-ı sînemde baña
Âhumuñ dūd-ı siyâhı sünbül-i ter gösterir

gülr-ı vaşluñda:

1. **gülr-ı vaşluñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 195

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma bahçesi.

Açılmış bir gül-i aħmer idüm gülr-ı vaşluñda
Şıkıldum şişe-i ğamda nihân olmuş gül-âb oldum

gülraruñ ocağında:

1. **gülraruñ ocağında: -i, -(n)da**

Gazel 281

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Bostanlarda, tarlalarda) Sebze ekilmek üzere
ayrılmış, etrafı yükseltilerek ortası çukur bırakılmış
yer. II Âşığın yaralardan dolayı delik delik olmuş
sinesi.*

Duĝanı lâledür âhum biter bu sîne bâğında
Gül-i ğamrâ durur dâğum o gülraruñ ocağında

güm- geşte-i cüya:

1. **güm- geşte-i cüya:-a**

Gazel 200

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Akarsuyun içinde kaybolan.

Şâmit benem güyâ benem güm- geşte-i cüya
benem
'Âkıl benem şeydâ benem Allâhiyem Allâhiyem

gümân ider:

1. **gümân ider:-er**
Gazel 156
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Şüphelenmek, kuşulanmak.

Bî-şübhedür miyânuñ hîç olduğına cânâ
'İlm-i yaqînüm oldı aña gümân ider yok

gün:

1. **günüm:-(ü)m**
Gazel 51
Mısra: 2
Gün, zaman, vakit, an.

Her gicem bir Qadr-i ekber tâlî'üm pîrüzdur
Devletüñde hamdü li'llâh her günüm nev-rüzdur

2. **güni:-i**
Gazel 40
Mısra: 3
Güneş.

Bakmazam mâhına çarhun zerreye almam günü
Gözlerüm ey nür-ı dîde sen ruñı kâmrâdadur

3. **gün:**
Gazel 206
Mısra: 7
Güneş.

Rütbetle çıksa câhil gün gibi âsmâna
Ta'zîmi lâzım iken zerrece 'izzet itmem

4. **gün:**
Gazel 214
Mısra: 4
Güneş.

Zerreves ser-geştedür mihrüñ olalı ey kamer
Gün gibi âfâkı tutdı pây-tâ-ser şöhretüm

5. **gün:**
Gazel 224
Mısra: 1
Güneş.

Gün yüzüñ kılsun temâşâ mihr-i envâr isteyen
Odlu âhum seyrin itsün şu'le-yi nâr isteyen

6. **gün:**
Gazel 262
Mısra: 5
Güneş.

Dilerem kim gün gibi dâyim ser-efrâz olasın
Nitekim dâyir durur işbu sipihr-i nîl-gün

7. **gün:**
Gazel 338
Mısra: 6
Güneş.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşik-ı nâ-çiz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdüñ beni

gün gibi:

1. **gün gibi:**
Gazel 54
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Apaçık, âşikâr, belli tartışma götürmez.

Bulur bî-minnet ağıyârüñ katunda gün gibi 'izzet
Cenâbî âsitânuñda girü şâhum bayağıdur

gün ruhları katında:

1. **gün ruhları katında:-ı, -(n)da**
Gazel 159
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güneş gibi parlak yanağının huzuru.

Hürşidves Cenâbî tâli' iderse ol meh
Gün ruhları katında mihr-i semâya yir yok

gün ruhları:

1. **gün ruhları:-lar, -(u)ñ**
Gazel 159

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güneş gibi parlak yanağı.

Gün ruhlaruñ dururken çarh üzre aya yir yok
Ta'rîf-i hüsnuñ itdüm çün ü çirāya yir yok

gün yüz:

1. **gün yüzün:-i, -n**
Gazel 95
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Güneşin yüzü. II Sevgilinin güneş gibi parlak yüzü.

Ağların zülfüñ niķāba çekdügince ruhlaruñ
Ebr-i zulmet gün yüzün setr itse bārān yağdurur

2. **gün yüzüñden:-ü, (ñ)den**
Gazel 244
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güneş (gibi parlak) yüzü.

Gün yüzüñden ref' olursa gösterür iki kamer
'Āleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anberin

3. **gün yüzüñi:-ü, (ñ)i**
Gazel 199
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güneş (gibi parlak) yüzü.

Ṭurrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Tār-ı şebde görmege hürşid-i raḥşān isterem

güñāh:

1. **güñāhı:-ı**
Gazel 352
Mısra: 4
Suç, kusur, hata, kabahat.

Ruḥuñ vaşfın getürmiş şeb zebāna
Kesilse başı şem'üñ var güñāhı 3

günbed-i devvārı:

1. **günbed-i devvārı:-ı**
Gazel 232
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Dönen kubbe, gökyüzü.

Kāse-bāz-ı ḥikmetüm çarḥa getürsem tañ mıdur
Döndürüp engüşt ile bu günbed-i devvārı ben

gün-be-gün:

1. **gün-be-gün:**
Gazel 120
Mısra: 6
Günden güne, gün geçtikçe.

Şatılan bāzār-ı ğamda kelle-i 'uşşākimiş
İzdiyād-ı revnaķ itsün gün-be-gün ser-ḥānemüz

2. **gün-be-gün:**
Gazel 315
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Günden güne, gün geçtikçe.

Gün-be-gün cevriñi arturdu o şīrīn-dehen
Ḥarfīyā zerrece yok mihrı bu ben Ferhāda

günde:

1. **günde:**
Gazel 87
Mısra: 2
Bir gün içinde.

Ol perī-rū dil-rübā kim hüsñ ile mümtāzdur
Günde yüz biñ cevriñi iderse ehl-i 'aşka azdur

2. **günde:**
Gazel 111
Mısra: 6
Bir gün içinde.

Fitnelerle ṭoldurupdur 'ālemi fettān gözüñ
Günde yüz biñ cevriñi 'uşşāka takşir eylemez

3. **günde:**
Tahmis 3
Mısra: 7
Bir gün içinde.

Günde yüz biñ bāb olursa anı tefsir eyleyem
Müşkilāt-ı fenn-i hecri cümle ta'bir eyleyem

4. **günde:**

Gazel 50

Mısra: 5

Bir gün içinde. II Her gün.

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsin azdur
Ben belâ-keş 'âşîka ey zulm-pîşe bu nedür

5. **günde:**

Gazel 235

Mısra: 2

Bir gün içinde. II Her gün.

Bakmaz ol sîmîn-beden ben mübtelâya nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

güñden güne:

1. **güñden güne:**

Gazel 303

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gün geçtikçe, her gün.

Hecrûñ deminde nitekim itdüm vişâlûñ ârzû
Güñden güne şalduñ beni ey bî-vefâ ferdâlara

güneh:

1. **günehdür:-dür**

Gazel 52

Mısra: 4

*Allah'ın emirlerine aykırı görülen iş, dinî suç,
ahirette ceza gerektiren amel, cürüm. II Haksızlık.*

Sevdüm seni didümse oldı ziyâde cevruñ
Bî-mücib-i cinâyet kula sitem günehdür

güneş:

1. **güneş:**

Gazel 161

Mısra: 5

Güneş.

Ṭulû' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemâl üzre
Ser-i a'dâdan olmasun şehâ bir dem zevâl eksük

güneşden yücesin:

1. **güneşden yücesin:-sin**

Gazel 353

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güneşten yüce (olan kimse). II Sevgili.

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî gözine
Şems-i dehrûñ nesi var ferr ü ziyâdan gayrı

güneş-tal'at:

1. **güneş-tal'at:**

Gazel 94

Mısra: 1

Güneş (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

günüm toğsun:

1. **günüm toğsun:-sun**

Gazel 352

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Günün doğması, havanın aydınlanıp ışıması. II
Sevgilinin yüzünü göstermesiyle birlikte âşığın
mutlu olması, içinin ferahlaması.*

Niçe bir kâkülüñ setr ide mâhı
Günüm toğsun götür ebr-i siyâhı

güres:

1. **güreştedür:-te, -dür**

Gazel 49

Mısra: 1

Mücadele etmek.

Derd ü belâlaruñ baña evvel güreştedür
Zîrâ gamuñla hâk-i vücudum siriştedür

Gür-ı yâ-yı 'izzetüz:

1. **Gür-ı yâ-yı 'izzetüz:-(ü)z**

Gazel 286

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İzzet yayının Behram'ı. II Yüce kimse.

Gür-ı yâ-yı 'izzetüz cevgan-ı istiğnâyıla
Da'vi-yi pervâze turduk seh-per-i 'Ankâyıla

gürüz it:

1. **güriz it:**

Gazel 123

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzaklaşmak.

Kes rişte-i ta'allukı dünyâdan it güriz
Bu kem bahâyı görmek ilen kendüye 'aziz

gürk-i Yûsuf-h^v ârdur:

1. **gürk-i Yûsuf-h^v ârdur:-dur**

Gazel 354

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Yûsuf yiyen kurt. II Yûsuf'un kardeşleri gibi
acımasız, amacına ulaşmak için fırsat kollayan
kimse.*

Her birâder sîretâ bir gürk-i Yûsuf-h^v ârdur
Bu fenâ dünyâda güyâ neyl-i âdem kalmadı

güş dutmaz:

1. **güş dutmaz:-maz**

Gazel 300

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*İşitmek, dinlemek, kulak vermek. II
Önemsemek, dikkate almak.*

Ger hezârân nâle kılsam ey Cenâbî bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nâzük-beden efgânuma

güvâh:

1. **güvâh:**

Gazel 1

Mısra: 8

Şahit, tanık; delil.

Karz aldığına nakd-i yaşum merdüm-i gamuñ
Hâzır iki gözüm gibi 'âdil güvâh aña

güzâr eyle:

1. **güzâr eyle:**

Murabba 5

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Uğramak, geçip gitmek. II Dolaşmak, salınmak,
yürümek.*

Şabâveş gülşen-i dehre leţâfetle güzâr eyle
Dimâğın büy-i hulkuñla cihânuñ müşg-bâr eyle

2. **güzâr eyle:**

Gazel 275

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Geçmek. II Esmek. II Haber iletmek.

Eyâ bād-ı şabâ benden o kattâle güzâr eyle
Dilüm kaç pâredür tiğ-i cefâsıyla şümâr eyle

3. **güzâr eyler:-r**

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Geçmek.

Mağabbet yolına girseñ selâmetden tecennüb kı
Ki başuñdan güzâr eyler hezârân seng-i râhı var

güzâr itmek:

1. **güzâr itmek:-mek**

Gazel 302

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Geçip gitmek.

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabâveş ey göñül
Hârına ulaşmadan dağı güzâr itmek nice

güzel:

1. **güzel:**

Gazel 27

Mısra: 10

*Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran
(şey).*

Vaşf-ı rüyuñda Cenâbî şî'rin inşa eylese
Ey şeh-i mülk-i melâhat bir güzel dîvân olur

2. **güzel:**

Gazel 108

Mısra: 1

Dilber; sevgili.

Gâh u bî-geh her güzel kim 'âşıkın yâd eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim kullara dâd eylemez

3. güzel:

Gazel 81

Mısra: 1

Güzel, hoş.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultânıdır
Başda tâc-ı devletümdür cânumuñ cânânıdır

4. güzel:

Gazel 87

Mısra: 8

Güzel, hoş.

Tel taksinmiş başına ebrûlaruñdan gözlerüñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bâzdur

5. güzel:

Gazel 184

Mısra: 2

Güzel, hoş.

Mümiyânuñ resmini yazmakta nakkâş-ı ezel
Kıl kalem kaşuñ hâkı ince hayâl itmiş güzel

6. güzel:

Gazel 185

Mısra: 4

Güzel, hoş.

Halk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştâk olup
Bâm-ı 'arşa çakdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

7. güzel:

Gazel 294

Mısra: 2

Güzel, hoş.

'Âşık oldum gördigümde kâkül-i cânâneye
Bir güzel zencir buldum bu dil-i dīvâneye

8. güzel:

Tahmis 2

Mısra: 25

Güzel, hoş.

Gice bir şî'r didi saña Cenâbîye güzel
Yine sihr itdi Necâtî nice söz nice gazel

9. güzelsin:-sin

Murabba 4

Mısra: 7

Güzel, hoş (sevgili).

Serv-i kâmet bir güzelsin yoluña cânum revân
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

10. güzeller:-ler

Gazel 224

Mısra: 5

Çekici, alımlı kimse.

Senden ırak hep güzeller ber-cefâdur döstüm
Sen mehe virdi gönül yâr-ı vefâdâr isteyen

güzel hâlet:

1. güzel hâlet:

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş durum, hâl.

Çeşmi ala çün güzel hâlet begüm başıdadur
Serv-çadler bi-'aded hikmet velî cünbişdedür

güzel şeh-bâz:

1. güzel şeh-bâz:

Gazel 144

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güzel, hoş doğan kuşu. II Sevgilinin doğan kuşu
gibi avcı gözleri.*

Sen hümâda buldum âhîr âşiyânın istedüm
Murğ-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

güzellik:

1. güzellik:

Gazel 48

Mısra: 8

Güzellik. II Gençlik.

Her ne luţfuñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende kaç efendüm çağıdur

güzellik hırmeni:

1. güzellik hırmeni:-i

Gazel 215

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi.

Bu gönlüm gibi 'âlem de ħarâb-âbâdmış bildüm
Güzellik ħırmeni gibi anı ber-bâdmış bildüm

güzelüm:

1. **güzelüm:** -(ü)m
Gazel 135
Mısra: 1
Güzelim! II Sevgilim!

Sen serv-kâmetüñ güzelüm ħâk-i râhiyuz
Mülk-i gamuñ egerçi ki bir pâdişâhiyuz

2. **güzelüm:** -(ü)m
Gazel 272
Mısra: 1
Güzelim! II Sevgilim!

Âşinâñi güzelüm gâh gehî . yâd eyle
Demi geldi dil-i maĥzûnı begüm şâd eyle

güzer kılmaduñ:

1. **güzer kılmaduñ:** -ma, -du, -ñ
Murabba 4
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Geçmek. II Üzerine basıp ilerlemek.

Pây-mâl-i derdüñ oldum itmedüñ cânâ naẓar
Ĥâk-i râh-ı küyuñ oldum kılmaduñ hergiz güzer

H

ĥ'âb:

1. **ĥ'âb:**
Gazel 154
Mısra: 5
Uyku. II Gaflet.

Dîde-i idrâkûñi ĥ'âb almasun bîdâr kıl
Nergis-i şeĥlâ gibi zâhirdeki âşâra baĥ

ĥ'âba varmadı:

1. **ĥ'âba varmadı:** -ma, -dı
Gazel 128
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Uyumak, uykuya dalmak.

Ĥün içmeyünce dîdelerüñ ĥ'âba varmadı
Küffâr kıanda olsa olamaz şarâbsuz

ĥ'âba varmaz:

1. **ĥ'âba varmaz:** -maz
Gazel 40
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Uyku tutmamak.

Yâd-i zülf-i müşg-büyuñla Cenâbî ey kamer
Ĥ'âba varmaz gicelerle bir uzun sevdâdadur

2. **ĥ'âba varmaz:** -maz
Gazel 41
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Uyku tutmamak.

Yâd-ı zülf ü 'ârîzuñla bu Cenâbî ey kamer
Ĥ'âba varmaz gice gündüz bir uzun sevdâdadur

ĥabâb:

1. **ĥabâb:**
Gazel 13
Mısra: 8
Su üzerindeki hava kabarcıkları.

Dögdi kendin mevc ile deryâ-yı 'ummân acıyup
Âbiledür cismi üzre zaĥmdan her bir ĥabâb

2. **ĥabâba:** -a
Gazel 105
Mısra: 4
Su üzerindeki hava kabarcıkları.

Deryâ-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda baĥr-i gerdün kemter ĥabâba beñzer

3. **ḥabābum:-(u)m**

Gazel 152

Mısra: 6

Su üzerindeki hava kabarcıkları.

Şu deryāyum ki ka'rumda bulunur māhi-i ḥikmet
Bu çarḥ-ı nīl-gün gibi benüm aḥḳar ḥabābum yok

4. **ḥabābidur:-ı, -dur**

Gazel 55

Mısra: 6

Şarap köpüğü.

Bugün bir cāmdan içdüm şarāb-ı 'aşk-ı yāri kim
Ser-i Dārā vü Cem dirler anuñ iki ḥabābidur

5. **ḥabābsuz:-suz**

Gazel 128

Mısra: 6

Şarap köpüğü.

'İzzetle gel götür beni ey cām başda kim
Bu bezm-i pür-şafāda mey olmaz ḥabābsuz

6. **ḥabābı:-ı**

Gazel 170

Mısra: 2

Şarap köpüğü.

Elde dāyim cām-ı mey şanmış seridür 'āşıkun
Her ḥabābı başı üzre efseridür 'āşıkun

7. **ḥabābum:-(u)m**

Gazel 197

Mısra: 3

*Su üzerindeki hava kabarcıkları. II Āşığın
gözyaşları.*

Bir ḥabābum kadarı olmadı eflāk-ı kebūd
Kaṭre-bār-ı ḡam-ı 'aşk olalı 'ummān oldum

ḥabāb-ı ḡam:

1. **ḥabāb-ı ḡam:**

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder kabarcığı. II Gözyaşı.

Belā iklīmi şāhiyam ḥabāb-ı ḡam otaḡumdur
Ço yansun lāleveş dāḡum ki bir eski ocaḡumdur

ḥabbe:

1. **ḥabbenün:-nüñ**

Gazel 138

Mısra: 10

(Sevgilinin) küçük tahlı tanesi (gibi beni).

La'lüñ esrārını bildük şorıcaḳ cānā velī
Ḥālūñi fehm itmedük ol ḥabbenün ḥayrāniyuz

2. **ḥabbesini:-(s)i, -(n)i**

Gazel 24

Mısra: 6

*(Sevgilinin) küçük tahlı tanesi (gibi ufak beni). II
Sevgilinin afyon gibi âşıkları kendinden geçiren
beni.*

Geh şarāb-ı la'lüñ içüp mest olur cānā göñül
Gāh ḥālūñ ḥabbesini ekl idüp ḥayrān olur

ḥabbe-i ḥālūñ:

1. **ḥabbe-i ḥālūñ:-(ü)ñ**

Gazel 298

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) küçük tahlı tanesi gibi ufak beni.

Ḥabbe-i ḥālūñ gibi dihkān-ı ḳudret ekmedi
Kışt-zār-ı ḥüsne ey meh ḥāşılı bir dānei

ḥabbe-i ḥālūñ ḡamıdur:

1. **ḥabbe-i ḥālūñ ḡamıdur:-ı, -dur**

Gazel 304

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) küçük tahlı tanesi gibi ufak beninin
gamı, kederi.*

Ḥabbe-i ḥālūñ ḡamıdur dilde ḳaydum ḥāşılı
Ḥirren-i 'ömrüm şatılsa rāziyum ol dāneye

h'ābda gördük:

1. **h'ābda gördük:-dü, -k**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uykuda görmek. II Rüya görmek.

Su iḳer bir cüydān gördük 'adūyı h'ābda
Tİḡüñe uğrayısardur 'āḳıbet ta'bırümüz

haber:

1. haber:

Gazel 233

Mısra: 6

*Bir olayın tebliği, bir hadiseden hazır
bulunmayanlara verilen bilgi, naklolunan söz.*

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her küşede destân olan
Yâ şabâdan şâyi' oldı bu haber yâ şâneden

2. haber:

Gazel 37

Mısra: 1

Belirti, iz.

Ben beni nâ-şâd buldum yoğ iken ğamdan haber
'Âlem-i kübrâ idüm bilmezken 'âlemden haber

haber bilmezken:

1. haber bilmezken:-mez, -ken

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bilgisi, haberi olmak.

Ben beni nâ-şâd buldum yoğ iken ğamdan haber
'Âlem-i kübrâ idüm bilmezken 'âlemden haber

haber istedüm:

1. haber istedüm:

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Haber sormak; bir kimseden birisi veya bir şey
hakkında bilgi sormak.*

Fâş kıldı her kime kim rāzum itdüm âşikâr
İstedüm ben bulmadım bir yâr-i maḥremden haber

haber şor:

1. haber şor:

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir şey veya kimsenin ne durumda olduğunu
öğrenmek istemek.*

Bâri ey dil göremez oldum tîre 'âlem çeşmüme
Şor haber gör kıdadur ol rüşenâ-yı dîdemüz

haber vir:

1. haber vir:

Gazel 220

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bildirmek, haber ulaştırmak.

Ṭavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dârı kılsun hacc iden
Ey Cenâbî vir haber ehl-i şevâb eglenmesün

2. haber virür:-(ü)r

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bildirmek, haber ulaştırmak.

Virür hüsünden ol mâhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenâbî husrev-i gönülüm 'aceb çapar ulağı var

haber viren:

1. haber viren:-en

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Haber ulaştıran, haber veren (kimse).

Bâde-i şevkuñla çalduñ ayağa merdümleri
Câm-ı la'lüñdür viren 'âlemlere Cemden haber

2. haber viren:-en

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Haber ulaştıran, haber veren (kimse).

Fürkati yârüñ Cenâbî kıldı âşüfte beni
Kim dürür baña viren ol zülfi pür-ğamdan haber

haber yoğ idi:

1. haber yoğ idi:

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Haber yoktu; henüz yaratılmamıştı.

Dâne-i hâl-i ruḥuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey mâh Âdemden haber

haber-dâr olmadı:

1. haber-dâr olmadı:-ma, -dı

Gazel 190

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bilgisi olmamak, bir şeyi duymamak,
işitmek. II Farkına varmamak.*

Büse virdüm la'lüñe çeşmüñ haber-dâr olmadı
Gözlerüñe uyalı ben dağı 'ayyâr olmışam

haber in vireyin:

1. haber in vireyin:-eyin

Gazel 209

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bildirmek, haber ulaştırmak.

Vireyin cüy-ı belâdan göze deryâ haberin
Hırkat-ı nâr-ı gamuñ sine-i süzâna diyem

haberler vir:

1. haberler vir:

Gazel 219

Mısra: 9

Kelime Tipi:-

Bildirmek, haber ulaştırmak.

Ey Cenâbî bezme gelsün vir haberler sâkiye
Âteş-i hasretde oldu dil kebâb eglenmesün

habîbüm:

1. habîbüm:

Gazel 320

Mısra: 3

Sevgilim!

Gözden akan yaşımı silmez habîbüm luğf idüp
Ey şabâ sen bârî yokla dîde-i giryânımı

habs ü zindân:

1. habs ü zindân:

Gazel 112

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hapishane, karanlık yer. II Sevgilinin
bulunmadığı her yer.*

Küy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustân istemez
Terk-i güzâr idüben ol habs ü zindân istemez

habs-i ebedsin:

1. habs-i ebedsin:-sin

Gazel 259

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sonsuza kadar hapsolmuş (kimse). II Sevgilinin
çene çukuruna tutsak olmuş, âşık olmuş kimse.*

Meclis-i câh-ı zenahtânında yârüñ yok hâlâş
Ey göñül habs-i ebedsin eyle zindân 'âlemin

habs-i tenden necât bul:

1. habs-i tenden necât bul:

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ten hapsinden kurtulmak. II Vücudun, nefsin
isteklerinden kurtulma; dünyayla bağına kesme.*

Şâh-bâl-i himmet açup habs-i tenden bul necât
Nice bir ey murğ-ı dil ola ta'alluk dâmumuz

hacâlet:

1. hacâlet:

Gazel 189

Mısra: 4

Utanma, sıkılma, mahcubiyet.

Sen bahâr-ı hüsne şâhum yoklanup kullar gibi
Biñ hacâlet 'arzına karşı gelür her yaz gül

hacc iden:

1. hacc iden:-en

Gazel 220

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Haccın gereklerini yerine getiren (kimse). II
Âşık.*

Tavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dârı kılsun hacc iden
Ey Cenâbî vir haber ehl-i şevâb eglenmesün

h'âce:

1. h'âceyüz:-y, -(ü)z

Gazel 126

Mısra: 7
Tüccar. II Âşık.

Naqd-i cânâ almağa vaşluñ kumaşın ḥ̣aceyüz
Çârsû-yı ğamda ey meh açılır dükkânımız

2. ḥ̣acesin:-sin
Gazel 167
Mısra: 7
Tüccar. II Sevgili.

Şive bâzârında cevrüñ şatmağa bir ḥ̣acesin
Müşterî 'aşıklarunañ taldı dükkânunañ senüñ

3. ḥ̣ace:
Gazel 192
Mısra: 4
Hoca.

Tefsîr-i hadd ü hâl-i dil-ârâya başladum
Ey ḥ̣ace cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd idem

ḥ̣ace-i 'aşkuz:

1. ḥ̣ace-i 'aşkuz:-(u)z
Gazel 116
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Aşk tüccarı. II Âşık.

Ḥ̣ace-i 'aşkuz bugün bâzâr-ı mihr-i yârda
Naqd-i cânâ almağa kâlâ-yı vuşlat beklerüz

ḥ̣ace-i derdüñ:

1. ḥ̣ace-i derdüñ:-(ü)ñ
Gazel 138
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Dert, tasa tüccarı.

Tende bî-hadd dâğlarla bir kumaşuz bî-nazîr
Ḥ̣ace-i derdüñ yine bir şöhreti dükkânıyuz

ḥ̣ace-i dil:

1. ḥ̣ace-i dil:
Gazel 2
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gönül tüccarı.

Nice bir bâzâr-ı 'aşkı ḥ̣ace-i dil çigzinür
Ger metâ'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

ḥ̣ace-i dünyâ:

1. ḥ̣ace-i dünyâ:
Gazel 193
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dünya tüccarı.

Ḥ̣ace-i dünyâ gibi bey' ü şirâ-yı ğam için
Çârsû-yı miñnet-i 'aşk içre dükkân isterem

hâcet kapısı:

1. hâcet kapısı:-(s)ı
Gazel 345
Mısra: 10
Kelime Tipi: -

Bir kimsenin zor ve sıkıntılı anlarında baş vurup
maddi ve manevi her türlü ihtiyacının
karşılmasını dilediği makam. II Sevgilinin eşiği.

Ka'be-i küyuñ tavâfında n'ola sa'y eylesem
İşigüñdür ehl-i dil hüccâca hâcet kapısı

hâcî:

1. hâcî:
Gazel 165
Mısra: 10
Hac ibadetini yapan kimse. II Âşık.

Reh-i 'aşkında cânânuñ raķibinden elem çekdüm
Tarîķ-i Kâ'bede hâcî çeker zecrin muğaylânuñ

Hâcî Bektâş olmuşuz:

1. Hâcî Bektâş olmuşuz:-miş, -(u)z
Gazel 119
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Hacı Bektâş-ı Velî gibi olmak, ona benzemek.

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâğlar
Bî'at eyle küçüğüm gel Hâcî Bektâş olmuşuz

hacîl eyler:

1. hacîl eyler:-r
Gazel 363
Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Utandırmak.

Bahārīstān-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi hacīl eyler anuñ bāb-ı Gülistānı

hacle-i efkārda:

1. hacle-i efkārda:-da

Gazel 180

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fikirlerin gelin odası. II Zihin.

Hacle-i efkārda ebkār-ı ma'ānī seyrin it
Perde-i esrāra sende ey göñül var mahrem ol

had ile hāl:

1. had ile hāl:

Gazel 335

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağı ve beni.

Kıldı meftūn-ı ebed şol had ile hāl beni
Eyledi zülf-i siyāhuñ gamı bed-hāl beni

hadd:

1. haddüñ:-(ü)ñ

Gazel 53

Mısra: 6

(Sevgilinin) yanağı.

Dāne-i hāl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Haddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağıdur

2. haddi:-i

Gazel 82

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Haddi üzre 'anberīn dil-dār kākül 'arz ider
Verd-i āhmer üstine güyā ki sünbül 'arz ider

3. haddüñden:-(ü)n, -den

Gazel 161

Mısra: 12

(Sevgilinin) yanağı.

Benefşe sokınur başa çemen seyrin ider dāyım
Cenābī tā ki haddüñden degül bu haṭṭ u hāl eksük

4. haddüñden:-(ü)n, -den

Gazel 165

Mısra: 13

(Sevgilinin) yanağı.

Cenābī rūmī haddüñden nigāruñ zülfine yüz tut
Begāyet medḥ ider göñlüm hevāsını Karamanuñ

5. haddüñ:-üñ

Gazel 260

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Ānla haddüñ tūtalıdan hüsni Leylā meşrebin
Kullanur āvāre göñlüm Kays-ı şeydā meşrebin

6. haddüñüñ:-üñ, -üñ

Gazel 314

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı.

Hāl-i 'anber-bār ile eṭrāfın almış haddüñüñ
Rüm güyā bir olupdur lücce-i Ā'rāb-ıla

7. haddüñ:-(ü)ñ

Gazel 321

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

Bakmaz oldu miḥre encüm gökde haddüñ göreli
Hüsñüñüñ efgendesidür āfitāb-ı ḥāverī

8. haddüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 331

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı.

Diyār-ı Rūmı haddüñde olup āvāre-i zülfüñ
Niçe yıllar durur göñlüm gezer mülk-i Karamanı

hadd-i dil-keş:

1. hadd-i dil-keş:

Gazel 310

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gönlü cezbeden yanağı.

Kıblem o hadd-i dil-keş miḥrābum oldu kaşuñ
Çeşmüñ imām olursa durdum gözüm namāza

hadd-i gül-gün:

1. hadd-i gül-gün:

Gazel 265

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül renkli yanağı.

Hâl kim konmuş durur ol hadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mâh-ı gerdüñ üstine

2. hadd-i gül-gün:

Gazel 271

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül renkli yanağı.

Kâkül-i 'anber-feşânuñ hadd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mâh-ı gerdün üstine

3. hadd-i gül-günüñda:-(u)ñ, -da

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül renkli yanağı.

İrem-i hüsnüñde la'lüñ ey şanem şîrîn geçer
Hadd-i gül-günüñda zülfüñ baş açuk şeb-dîz imiş

haddi yok pâyânı yok tül-ı emeldür:

1. haddi yok pâyânı yok tül-ı emeldür:-dür

Gazel 150

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sonu olmayan, sınırsız arzu, istek.

Vaşluñ idrâk eyledüm 'ömrüm gibidür muhtasar
Fürkatüñ tül-ı emeldür haddi yok pâyânı yok

hadeng-i âhuñ:

1. hadeng-i âhuñ:-(u)ñ

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah oku.

İrse hadeng-i âhuñ tañ mı Cenâbî çarha
Menzil erisin oldı kıddüñ kemâna nisbet

hadeng-i cân-güzerdür:

1. hadeng-i cân-güzerdür:-dür

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Göğse, sineye saplanan ok. II Sevgilinin can
alıcı, yaralayıcı bakışları.*

Egerçi katli 'âm eyler gözün tîg-i gâzenferdür
Velî kaşuñ kemânından hadeng-i cân-güzerdür

hadîd olsa:

1. hadîd olsa:-sa

Murabba 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Hiddetli, sinirli, öfkeli olmak. II Demir gibi
sağlam, güçlü olmak.*

Müm olurdu dest-i gamda cigerüm olsa hadîd
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

hadîs-i cân-fezâ:

1. hadîs-i cân-fezâ:

Gazel 235

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Can bağıslayan hadîs, söz.

Yimeyen başı gamını derdi 'âşık dildedür
Bu hadîs-i cân-fezâ bir 'âşık-ı ser-bâzdan

hâk:

1. hâküñ:-(ü)ñ

Gazel 16

Mısra: 1

Toprak.

Pâyüñe yüz sürdügin hâküñ görüp ay âfitâb
Reşk idüp cânum didi yâ leytenî küntü türâb

2. hâk:

Gazel 154

Mısra: 11

Toprak.

Bâda virmiş hâk kendin zerre kılmış her cüzün
Mîhr-i kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

3. **hāke:-e**

Gazel 166

Mısra: 5

Toprak.

Hāke bakdum meskenetde 'aşkuñuñ mağlūbidur
Yanmada āteş hemīşe tabdāruñdur senüñ

4. **hāk:**

Gazel 175

Mısra: 6

Toprak.

Āb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubārın gül biter
Bu fenā ğülzārı içre şöyle hāk olmağ gerek

5. **hāki:-i**

Gazel 227

Mısra: 10

Toprak.

Kūşe-i çeşmüñ dirīg itme Cenābī bendeden
Bir nazarla hāki sensün Hüsrevā iksīr iden

6. **hākden:-den**

Gazel 236

Mısra: 1

Toprak.

Luţf idüp āhum götürdi ben ğubārı hākden
Eşğ-i çeşmüm sildi yaşum dīde-i nem-nākden

hak buyurmuşdur:

1. **hāk buyurmuşdur:-miş, -dur**

Tahmis 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Doğru söylemek.

Cevrini çekdüm besī ağıyāra uydı 'ākıbet
Şeh Süleymān hāk buyurmuşdur bu sözi 'ākıbet

Hak güvāhum:

1. **Hak güvāhum:**

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Allah şahidim olsun." anlamında karşısındaki

*kişiye doğru söylediğine inandırmak için kullanılan
kalıplaşmış bir söz.*

Ġam şebinde şubha dek işüm gücüm efgāndur
Hāk güvāhum şanma cānā didigüm yalandur

hāk ol:

1. **hāk ola:-a**

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Toprak olmak. II Kendinde benlik görmemek,
kendini aşığı görmek, tevazu sahibi olmak.*

Rāh-ı tecrīd içre şol kim meskenetle hāk ola
'İsī-i Meryem-şifāt mesken aña eflāk ola

2. **hāk olupdur:-up, -dur**

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Toprak olmak; ölmek. II Perişan olmak.

Dūd-ı āhum ebrine bārān bu eşğ-i dīdemüz
'Aşğ yolında hāk olupdur bu ten-i fersüdemüz

hākān:

1. **hākān:**

Gazel 197

Mısra: 2

Hükümdar, sultan. II Âşık.

Milket-i derd ü ğama hüsrev-i devrān oldum
Bir belā kişverine gör beni hākān oldum

hākān-ı Çin:

1. **hākān-ı Çin:**

Gazel 244

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çin hükümdarı. II Sevgili.

Gördüm ol meh eylemiş ebrūlarını çin çin
Kullara kaşd-ı 'itāb eyler didüm hākān-ı Çin

hākān-ı dehr:

1. **hākān-ı dehr:**

Gazel 373

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Dünyanın hakanı. II Sevgili.

Yâd eylemez Cenâbîyi yıllar geçerse ger
Hâkân-ı dehr bu neylümi gözler gedâsını

hakâret:

1. **hakâretle:-le**
Gazel 75
Mısra: 3
Küçük düşürme, horlama; küçük düşürücü söz veya davranış.

Hakâretle nazar şalma baña kim
Yürür şekl-i gedâda gâh server

hâke düşdi:

1. **hâke düşdi:-di**
Gazel 276
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Toprağa düşmek.

Âhum yiliniñ düşdi yiyüp dârbını hâke
Kalmadı mecâli yine ayağa benefşe

hâke salmaz:

1. **hâke salmaz:-maz**
Gazel 114
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Harap etmek, perişan etmek.

Ol hümâ üftâdesinden sâyesin dür eylemez
Hâke salmaz 'aşkın 'âlemlere hür eylemez

hakı:

1. **hakı:**
Gazel 184
Mısra: 2
Hakkı için.

Mümiyânuñ resmini yazmakta nakkâş-ı ezel
Kıl kalem kaşuñ hakı ince hayâl itmiş güzel

2. **hakı:**

- Gazel 282**
Mısra: 2
Hakkı için; ... nın hürmetine.

Ey kamer-çihre baña rahm eyle Allâh 'aşkına
Mihr-i nür-efşân hakı gökdeki mâh 'aşkına

hâkî:

1. **hâkî:**
Gazel 228
Mısra: 8
Perişan, zavallı (âşık).

Ben ne vâdî sâkini şürıdeyin fehm itmedüm
Gâh hâkî geh hevâyî geh 'itâb-âlüdeyin

hâk-i cismüm:

1. **hâk-i cismüm:-(ü)m**
Gazel 214
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
(Âşığın) beden toprağı. II Âşığın bedeni.

Hâk-i cismüm olmadan kâlib dahı dest-i kazâ
Âb-ı 'aşk-ı pâk ile taħmîr kıldı tıynetüm

hâk-i der-i cânân:

1. **hâk-i der-i cânân:**
Gazel 208
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısının toprağı.

Zerre minnet eylemem kühle Cenâbî ben bugün
Dîdeme bes tütüyâ hâk-i der-i cânân benüm

hâk-i derüñ olanı:

1. **hâk-i derüñ olanı:-ı**
Gazel 274
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Padişahı) eşiğinin, kapısının toprağı. II Padişahın kulu, kölesi.

Redd eyleme kapuñdan hâk-i derüñ olanı
Ol bir niyâz iderse sen biñ ri'âyet eyle

hâk-i derüñden:

1. **hâk-i derüñden:-ü, -(ñ)den**
Gazel 38
Mısra: 11

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) eşiği.

Ben ğarīb üftâdeñi hâk-i derüñden dūr iden
'İllet-i cism-i nahîf ü hâtır-ı maħrûrdur

hâk-i dil-efgâr:

1. hâk-i dil-efgâr:

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlü yaralı, perişan kimse. II Âşık.

Bir sencileyin serv-i ser-efrâz-ı hevâi
Bir bencileyin hâk-i dil-efgâr ele girmez

hâk-i ğama yeksân oldı:

1. hâk-i ğama yeksân oldı:-dı

Gazel 188

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gam, keder toprağına karışmak.

Yanalıdan âteş-i hecr-i ruħuñla lâleveş
Oldı hâkister gibi hâk-i ğama yeksân gül

hâk-i pâke:

1. hâk-i pâke:-e

Gazel 357

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Temiz toprak. II Sevgilinin ayağının bastığı toprak.

Cân nişâr eyler Cenâbî yolına sen mehveşüñ
Olmayacak hâk-i pâke tuħfe-i şâyestesi

hâk-i pâyuña:

1. hâk-i pâyuña:-u, (ñ)a

Gazel 262

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayağının toprağı.

Sürme çapuñdan diyü bende Cenâbî her nefes
Pâdişâhum hâk-i pâyuña n'ola çekse boyun

hâk-i râh-ı küy-ı 'aşkıdur:

1. hâk-i râh-ı küy-ı 'aşkıdur:-ı, -dur

Gazel 275

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk mahallesinin yolunun toprağı. II Âşığın bedeni.

Tenüm kim hâk-i râh-ı küy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dâmen-i pâkine yüz sürer ğubâr eyle

hâk-i râh-ı küyuñ oldum:

1. hâk-i râh-ı küyuñ oldum:-du, -m

Murabba 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mahallesinin yolunda toprak olmak.

Pây-mâl-i derdüñ oldum itmedüñ cânâ nazâr
Hâk-i râh-ı küyuñ oldum kılmaduñ hergiz güzer

hâk-i râh:

1. hâk-i râhıdur:-ı, -dur

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yolunun toprağı. II Perişan, zavallı âşık.

Cenâbî devlet-i dehr-i denîden el çeküp ey meh
Mezellet küyünüñ demler durur kim hâk-i râhıdur

2. hâk-i râhıyuz:-ı, -y, -(u)z

Gazel 135

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yolunun toprağı. II Perişan, zavallı âşık.

Sen serv-ķâmetüñ güzelüm hâk-i râhıyuz
Mülk-i ğamuñ egerçi ki bir pâdişâhıyuz

3. hâk-i râhuñdur:-(u)ñ, -dur

Murabba 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yolunun toprağı. II Perişan, zavallı âşık.

Niçe yıldur kim Cenâbî hâk-i râhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mâhundur senüñ

hāk-i rāhuñ üstine:

1. hāk-i rāhuñ üstine:-i, -(n)e

Gazel 252

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yolunun toprağının üstü, üzeri.

Hāk-i rāhuñ üstine iksīr-i devletdür diyü
Kara toprak gibi şaçdı çeşm-i giryān cevherin

hāk-i reh-i yāri:

1. hāk-i reh-i yāri:-i

Gazel 353

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yolunun toprağı.

Getür ey bād-ı şabā hāk-i reh-i yāri ki yok
Gözüme nūr virür kuhl-i cilādan ğayrı

hāk-i rehüñde:

1. hāk-i rehüñde:-(u)ñ, -de

Gazel 217

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yolunun toprağı.

Şeb düşüp hāk-i rehüñde eylesem teslīm-i cān
Eyleme baña ta'accüb cāy-ı h^vābum şanuram

hāk-i vücūdum:

1. hāk-i vücūdum:-(u)m

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vücut toprağı. II Yarattılışın özünde bulunan
toprak, çamur, maya. II Âşığıñ bedeni.

Derd ü belālaruñ baña evvel güreştedür
Zirā ğamuñla hāk-i vücūdum siriştedür

hakikat:

1. hakikat:

Gazel 34

Mısra: 8

Doğrusu, gerçekte.

Yüzüñ Mısr-ı melāhatdur 'azizüm
Kara zülfüñ hakikat şāma beñzer

2. hakikat:

Gazel 178

Mısra: 6

Doğrusu, gerçekte.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yāķūtuñ
Leţāfetde hakikat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

3. hakikat:

Gazel 330

Mısra: 7

Doğrusu, gerçekte.

Hakikat bir imiş bildüm bugün ma'sūk-ıla 'aşık
Galať idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

4. hakikat:

Gazel 340

Mısra: 8

Doğrusu, gerçekte.

Yoluñda ölmegi göñlüm hayāt-ı cāvidān bilmez
Özi cismi dağı aña hakikat bir mezār oldı

hakikat şeklini görmüşüz:

1. hakikat şeklini görmüşüz:-miş, -(ü)z

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gerçeğın, doğrunun şeklini görmek. II
Hakikatin ne olduğunu anlamak.

Görmüşüz mir'at-ı dilde biz hakikat şeklini
Şüret-i şübheth tozından şāfdur āyinemüz

hakim-i lem-yezel:

1. hakim-i lem-yezel:

Gazel 258

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baki olan doktor. II Allah.

'Ālem-i ma'lüdensin sen tabīb-i her-mariz
Ol hakim-i lem-yezel zātuñ 'anādan şaklasun

hakister:

1. hakister:

Gazel 188

Mısra: 18
Kül, ateş külü.

Yanalıdan âteş-i hecr-i ruhuñla lâleveş
Oldı hâkister gibi hâk-i gama yeksân gül

hakkı:

1. **hakkı:-ı**
Gazel 54
Mısra: 2
Pay, hisse.

Atan gamze oğın cānā siyeh çeşmüñ şadağıdır
Kemān-ebrolarūñ hâkķı o kâfir çara yağıdır

hakkı:

1. **Hâkķ:**
Gazel 258
Mısra: 2
Allah, Tanrı.

Gül gibi nâzük- tenüñ hâr-ı belādan şaķlasun
Pâdişāhum Hâkķ seni cümle hâţādan şaķlasun

Hakka bir uğrı rāhumuz:

1. **hâkķa bir uğrı rāhumuz:-(u)muz**
Gazel 39
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Allah'a giden gizli bir yol. II Gönül.

Dime takvādan ey zāhid bizüm āgāhumuz vardır
Gönül dirler velī Hâkķa bir uğrı rāhumuz vardır

hakk-ı nemek gözlesün:

1. **hâkķ-ı nemek gözlesün:-sün**
Gazel 173
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Tuz ekmek hakkı gözetmek; birinin ekmek yedirip iyilik ettiğı kimse üzerindeki manevi hakkını gözetmek.

Çan bulaşdı sinede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cāna gözlesün ol hūniye hâkķ-ı nemek

hakkına:

1. **hâkķına:**
Gazel 185

Mısra: 5
Üzerine, hususunda, hakkında.

La'l-i rûh-efzāñ-ıla ince miyānuñ hâkķına
Mû-şikāf olan müdaķķıķ zerre itmez kıl u kāl

hakkında:

1. **hakkında:**
Murabba 2
Mısra: 3
İlgili olarak, dair, için.

Bendeler hakkında ser-pā luţf u ihsānum benüm
Sāye-i rahmet cihāna zıllı-ı Yezdānum benüm

Hakk-Ta'ālā ibtidāñı intihādan saklasun:

1. **hâkķ-ta'ālā ibtidāñı intihādan şaķlasun:-sun**
Gazel 258
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Allah başlangıcını sondan saklasın. II Allah uzun ömürler versin.

Evvel ü āhır budur bende Cenābī virdi kim
Hâkķ-Ta'ālā ibtidāñı intihādan şaķlasun

hâk-pāy:

1. **hâk-pāyüñ:-(ü)ñ**
Gazel 13
Mısra: 5
(Sevgilinin) ayağının tozu, toprağı.

Hâk-pāyüñ kuhlidür devlet gözine tütüiyā
Pāy-būsuñ şevketiyle buldı şöhret bu cenāb

hâk-pāy-i dil-bere irmedüm:

1. **hâk-pāy-i dil-bere irmedüm:-me, -dü, -m**
Gazel 38
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayağının toprağına erişmek, ulaşmak.

İrmedüm diyü Cenābī hâk-pāy-i dil-bere
Fürkatüñde bu elemle hâţırum meksürdür

hâk-sār:

1. **hâk-sāruñ:-(u)ñ**
Gazel 81

Mısra: 10
Toz toprak içinde kalmış, toza toprağa
bulanmış (kimse). II Perişan, zavallı âşık.

Ger Cenâbî bendeñi şâhum şorarsañ kimdüğün
Hâk-sâruñ nâ-murâduñ dergehüñ der-bânıdır

2. **hâk-sâruñdur**:-(*u*)ñ, -*dur*

Gazel 166

Mısra: 2

Toz toprak içinde kalmış, toza toprağa
bulanmış (kimse). II Perişan, zavallı âşık.

Gözden akan şuya bak kim bî-çarâruñdur senüñ
Yokla dil-âvâresin kim hâk-sâruñdur senüñ

3. **hâk-sârı**:-*i*

Gazel 313

Mısra: 6

Toz toprak içinde kalmış, toza toprağa
bulanmış (kimse). II Perişan, zavallı âşık.

Ey kaşları kemânum idüp ziyâde cevruñ
Ben hâk-sârı atma tîruñ gibi yabâne

hâk-sâr itdüñ:

1. **hâk-sâr itdüñ**:-*dü*, -*ñ*

Gazel 338

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Toz toprak etmek. II Perişan etmek, yerle bir
etmek.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey gönül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

hâk-sâr oldum:

1. **hâk-sâr oldum**:-*du*, -*m*

Gazel 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Toz toprak içinde kalmak. II Yerle bir olmak,
perişan olmak.

Reh-i 'aşkuñ belâsında yıkıldum hâk-sâr oldum
Degül zerre görinenler benüm naqş-ı ğubârumdur

hâküñ kimyâyıla altun oldığın:

1. **hâküñ kimyâyıla altun oldığın**:-*dıg*, -(*ı*)*n*

Gazel 286

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kimya ilmi ile toprağın altına dönüşmesi. II
Toprak gibi aciz olan âşığın sevgilinin ilgisiyle
değerlenmesi.

Ârzü eyler Cenâbî iltifâtın sen şehüñ
Hâküñ altun oldığın görmek diler kimyâyıla

hâl:

1. **hâli**:-*i*

Gazel 54

Mısra: 6

Hâl, vaziyet, durum.

Temâşâ eyleseñ dâğum ri'âyet resmini kıluda
Kerâmetden degül hâli bu Mecnûnuñ ocağıdır

2. **hâle**:-*e*

Gazel 76

Mısra: 10

Hâl, vaziyet, durum.

Cenâbî dilden oldı saña 'âşık
Ne lâzım sūd kim bu hâle inkâr

3. **hâlûme**:-(*ü*)*m*, -*e*

Gazel 89

Mısra: 9

Hâl, vaziyet, durum.

Gamdan özge hâlûme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum mıdır

4. **hâli**:-*i*

Gazel 312

Mısra: 2

Hâl, vaziyet, durum.

Başa iltem zann ider 'âbid işin perhîz ile
Hâli bilmem n'olısar ol la'l-i şekker-rîz ile

5. **hâlin**:-*i*, -*n*

Gazel 313

Mısra: 9

Hâl, vaziyet, durum.

Şevk-i ruhuñda her dem bende Cenâbî hâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yâna yâna

6. **hālūme**:-(*ü*)m, -e

Gazel 342

Mısra: 1

Hâl, vaziyet, durum.

Gice yok hālūme nâzır nücüm u mâhdan ğayrı
Göz irse mihredür süz-ı derūnum âhdan ğayrı

hâl:

1. **hālūñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 3

Mısra: 3

(Sevgilinin) beni.

'Anberñ bir tûba beñzer hālūñ ey meh kim müdām
Kākūlūñ kılmış havāle sū-be-sū çevġan aña

2. **hālūñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 24

Mısra: 6

(Sevgilinin) beni.

Geh şarāb-ı la'lūñ içüp mest olur cānā göñül
Gāh hālūñ ḥabbesini ekl idüp ḥayrān olur

3. **hālūñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 32

Mısra: 5

(Sevgilinin) beni.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi hālūñ
Kaşuñ hilāl-i gerdün zülfüñ seḥāba beñzer

4. **hālūñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 35

Mısra: 5

(Sevgilinin) beni.

Hindū-yı şayyāda beñzer hālūñ ey meh kim müdām
Zülfüññ dil murġınuñ kaşdına duzaġın çeker

5. **hālūñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 104

Mısra: 5

(Sevgilinin) beni.

Hālūñ ey meh zāġ mı gülşende tutmuş aşiyān
Yā ki berg-i güldē konmuş dāne-i fūlfül midür

6. **hālūñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 134

Mısra: 5

(Sevgilinin) beni.

Pey atmış zülfüñ altında nuḳūd-ı ḥüsnüñe hālūñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyā-yı mâhdan kırılmaz

7. **hālūñi**:-(*ü*)ñ, -i

Gazel 138

Mısra: 10

(Sevgilinin) beni.

La'lūñ esrārını bildük şorıcaḳ cānā velī
Hālūñi fehm itmedük ol ḥabbenūñ ḥayrāniyuz

8. **hālūñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 205

Mısra: 1

(Sevgilinin) beni.

İsterem hālūñ gibi kim la'l-i ḥandānuñ öpem
Zulmet-i ḥaṭṭuñda rüḥum āb-ı ḥayvānuñ öpem

9. **hālīn**:-i, -n

Gazel 244

Mısra: 15

(Sevgilinin) beni.

'Arızında seyr iden hālīn Cenābī dil-berūñ
Dir Bilāle mesken oldu ravza-i ḥuld-ı berīn

10. **hāl:**

Gazel 265

Mısra: 1

(Sevgilinin) beni.

Hāl kim konmuş durur ol ḥadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mäh-ı gerdün üstine

11. **hāl:**

Gazel 268

Mısra: 7

(Sevgilinin) beni.

Kaşı üzre hâl ider meşşâttadan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli nokta kor nün üstine

12. **hâlûñ:-(ü)ñ**

Gazel 287

Mısra: 7

(Sevgilinin) beni.

Şüretüñ görmek ne mümkin olmasa hâlûñ sebep
Bâ'is itdüm cennete girmekliğe bir dânei

23. **hâli:-i**

Gazel 294

Mısra: 3

(Sevgilinin) beni.

Hâli ber-câ bulmadum naşş-ı ruhuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sînemi tañ mı eger büt-hâneye

24. **hâlûñ:-(ü)ñ**

Gazel 318

Mısra: 4

(Sevgilinin) beni.

Şalaldan şür u gavgâya Çaraman semtini zülfüñ
Virüpdür fitneye hâlûñ diyâr-ı mülk-i 'Osmâni

15. **hâlûñ:-(ü)ñ**

Tahmis 2

Mısra: 2

(Sevgilinin) beni.

Bilürüm çeşm-i humâruñ ki ne bed-hüdur bu
Belki hâlûñ de nigârâne siyeh-rüdur bu

hâl alur:

1. **hâl alur:-(u)r**

Gazel 367

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hâl hatır sormak.

Olalı 'aşık göñül her gördigüñden hâl alur
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'âlemi

hâl eyile:

1. **hâl eyledüñ:-dü, -ñ**

Murabba 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*... gibi bir hâle getirmek. II Sevgilinin saçına
benzetmek, saç gibi kıvrımlı, eğik hâle getirmek;
eğmek, bükme.*

Ķametüm ey meh-likâ zülfüñ gibi hâl eyledüñ
Muşhaf-ı hüsnüñ açup ölmem benüm fâl eyledüñ

2. **hâl eyler:-r**

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kötülük etmek.

Gözüñ ey meh koparur fitne ruhuñ âl eyler
ĶorĶarın hâl-i siyâhuñ baña bir hâl eyler

halâs:

1. **halâşa:-a**

Gazel 144

Mısra: 5

Kurtulma, kurtuluş.

Bağladı göñlüm semendin yok halâşa kudreti
Kâkül-i şarrâr-ı dil-ber ne kemend-endâz imiş

2. **halâşa:-a**

Gazel 320

Mısra: 9

Kurtulma, kurtuluş.

Şan Cenâbî bahra düşdüm yok halâşa kudretüm
Eşküñüñ seyl-i revâni kapladı her yanımı

halâş bulmaz:

1. **halâş bulmaz:-maz**

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kurtulmak, azat olmak.

Murg-i dil bulmaz halâş [ol] hırmen-i hüsnüñde çün
Dâne dâne hâller zülfüñ gibi pür-dâm ola

halâş iden:

1. **halâş iden:-en**

Gazel 370

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kurtaran (kimse veya şey).

Zulmet-i şebden hâlâş iden cihâni gül gibi
Lem'a-i mihr-i ruhuñda mâh-ı nûr-efzâ hâkı

hâlâş imkânı olursa:

1. **hâlâş imkânı olursa:-(u)r, -sa**

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kurtulmaya fırsat bulmak.

'Alâyık pây-bendinden hâlâş imkânı olursa
Eyâ çarh-ı hîyel-güster saña rengin oyunum var

hâlâş yok:

1. **hâlâş yok:**

Gazel 259

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kurtulmaya imkân yok.

Meclis-i câh-ı zenañdânında yârüñ yok hâlâş
Ey göñül hâbs-i ebedsin eyle zindân 'âlemin

halâvet:

1. **halâvetde:-de**

Gazel 255

Mısra: 8

Şirinlik, tatlılık.

Leb-i la'lüñ firâkında nebâtı telh-kâm itdün
Halâvetde 'adilüñ yok emîr-i kâmrânsin sen

halel gelmez:

1. **halel gelmez:-mez**

Gazel 339

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Bozulmak, zarara uğramak.

Bu kâh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña gelmez halel zerre
Başum biñ päre eylemse binâ-yı hecrüñüñ taşu

halel gördi:

1. **halel gördi:-di**

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Bozulmak, zarara uğramak.

Gördi eşk-i dîdeden cânâ esâs-ı ten hâlel
Pest olur bārân ile dīvâr toprağın çeker

hâlet:

1. **hâlete:-e**

Gazel 7

Mısra: 6

Hâl, nitelik, keyfiyet, suret. II Âşıklık hâli.

Tîğ-ı ğamdan gördi cismüm ğarh-ı hün olmuş yatur
Acıyup bu hâlete kan ağladı hicrân baña

2. **hâlete:-e**

Gazel 13

Mısra: 4

Hâl, nitelik, keyfiyet, suret. II Âşıklık hâli.

Meclis içre bâdeden derd-i humâruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu hâlete câm-ı şarâb

3. **hâletüm:-(ü)m**

Gazel 33

Mısra: 3

Hâl, nitelik, keyfiyet, suret. II Âşıklık hâli.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbiler bilür

4. **hâletüm:-(ü)m**

Gazel 97

Mısra: 3

Hâl, nitelik, keyfiyet, suret. II Âşıklık hâli.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbiler bilür

5. **hâletüm:-(ü)m**

Gazel 98

Mısra: 3

Hâl, nitelik, keyfiyet, suret. II Âşıklık hâli.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbiler bilür

hâlete geldi:

1. **hâlete geldi:-di**

Gazel 344

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sufinin sohbet, zikir sırasında veya yüksek manevi bir şahsın huzurunda kendinden geçip cezbeyle gelmesi; hallenmek; hâle gelmek.

Derdüñi bilmez iken hâlete geldi şüfî
Bengî oldı aşığı görümedin esrârî

hâlet-i 'aşk:

1. **hâlet-i 'aşkam:-am**

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın sebep olduğu hâller.

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Âşık-ı deryâ-dil olan sırrın izhâr istemez

2. **hâlet-i 'aşkum:-(u)m**

Gazel 343

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın sebep olduğu hâller.

Hâlet-i 'aşkum yazup bir bir kitâb-ı 'âleme
Oçınur iller dilinde dâstân itdüñ beni

hâlet-i dülâbdan:

1. **hâlet-i dülâbdan:-dan**

Gazel 234

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Su değirmenin hâli.

Küze-i çeşmüm degül hâlî hemîşe âbdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük hâlet-i dülâbdan

hâlet-i ihrâki:

1. **hâlet-i ihrâki:-i**

Gazel 240

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Aşk ateşiyle kendini) yakma hâli.

Gel berü benden su'âl it hâlet-i ihrâki kim
Ser yakan pervâneyn şem'-i cemâl-i yârdan

hâlet-i şevkum:

1. **hâlet-i şevkum:-(u)m**

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) arzulu istekli hâli.

Görenler hâlet-i şevkum ruğ-ı gülgün-ı dil-dâra
Özin şem'e şalar dâyim beni pervânedür dirler

hâlet-i süz u güdâzım:

1. **hâlet-i süz u güdâzım:-(i)m**

Gazel 227

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşk ateşiyle) yanıp kül olma hâli.

Baña dilden hasretim âhum durur takrîr iden
Hâlet-i süz u güdâzım dil durur ta'bîr iden

hâlet-i süzüm:

1. **hâlet-i süzüm:-(u)m**

Gazel 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanma hâli. II Âşığın aşk ateşi ile yanıp yakılan hâli.

Hâlet-i süzüm görüp âteşlere yandı cahîm
Seng-i gamla sîne döğdi acıdı Rıdvân baña

hâlet-i tiryâkden:

1. **hâlet-i tiryâkden:-den**

Gazel 237

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Afyonun hâli, etkisi.

Câm-ı la'lüñle Cenâbî meclis-i hâs itmede
Künc-i gamda geçdi şüfî hâlet-i tiryâkden

hâlî:

1. **hâlî:**

Gazel 234

Mısra: 1

Boş.

Küze-i çeşmüm degül hâlî hemîşe âbdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük hâlet-i dülâbdan

2. **hâlî:**

Gazel 267

Mısra: 1
Ayrı, uzak.

Bugün ağyârdan hâlî baña bir gülsitân olsa
Açılmış gül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

hâl-i 'anber-bâr:

1. hâl-i 'anber-bâr:

Gazel 314
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokulu beni.

Hâl-i 'anber-bâr ile eṭrâfın almış ḥaddüñüñ
Rûm güyâ bir olupdur lücce-i Ā'râb-ıla

2. hâl-i 'anber-bâruña:-(u)ñ, -a

Gazel 205
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokulu beni.

Hâl-i 'anber-bâruña bir 'abd-i zengîdür gönül
Zülf-i şeb-rengüñ mişâli ḥaṭṭ-ı reyḥânuñ öpem

hâl-i derhem-geştümi:

1. hâl-i derhem-geştümi:-(ü)m, -i

Gazel 77
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Perişan hâl, durum. II Âşığın perişan hâli,
durumu.

Açma zülfini ğamında hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem çapar

hâl-i diger-günüm:

1. hâl-i diger-günüm:-(u)m

Gazel 207
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Değişmiş hâl. II Âşığın aşkın verdiği dertlerle
perişan olmuş hâli.

Ben nice pinhân idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'âlem bildiler hâl-i diger-günüm benüm

hâl-i hadüñ:

1. hâl-i hadüñ:-(ü)ñ

Gazel 148
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağındaki ben.

Halka-i zülfüñ ne ḥoş devr eylemiş hâl-i hadüñ
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir duzağ zâğ

hâl-i müşgînüñ:

1. hâl-i müşgînüñ:-(ü)ñ

Gazel 80
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) misk kokulu beni.

Dil-i dîvânemüñ zülfüñ yiridür olsa zencîri
Yüzüñde hâl-i müşgînüñ firîb-i 'akl u cânumdur

hâli ol:

1. hâli olmaz:-maz

Gazel 72
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Geri durmak. II Eksik olmak.

Âşikâr eyler çemende tâ ki dağın lâleler
Hâli olmaz dökmeden bir laḥza yaşın jâleler

2. hâli olmaz:-maz

Gazel 25
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gücü olmamak, takati kalmamak.

Hâli olmaz sînede âvâre göñlüm 'aşksuz
Şan qarada bir semekdür ça'r-ı deryâyı arar

hâl-i rû-siyehdür:

1. hâl-i rû-siyehdür:-dür

Gazel 84
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Siyah yüzlü ben. II Sevgilinin siyah beni.

Fettân-i devr-i ḥüsnüñ ol hâl-i rû-siyehdür
Bir Hindüdur ki güyâ iḳlîm-i Rûma şehdür

hâl-i şeb-rengüñ:

1. **ḥāl-i şeb-rengüñ:-(ü)ñ**

Gazel 301

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah beni.

Secde eyler âteşe bir becce-i Hindü midur
Ḥāl-i şeb-rengüñ nigâr-ı çihre-i gül-günda

hâl-i sipendüñ:

1. **ḥāl-i sipendüñ:-(ü)ñ**

Gazel 138

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) üzerlik tohumuna benzeyen beni.

Uralı ḥâl-i sipendüñ sîne-i 'uşşâka nâr
Her dimâğa bû şalur bir micmer-i gerdâniyuz

hâl-i şîrîñüñ:

1. **ḥâl-i şîrîñüñ:-(ü)ñ**

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) tatlı beni.

Dir lebüñ altında cânâ ḥâl-i şîrîñüñ gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i ḥurmâ çeker

hâl-i siyâh:

1. **ḥâl-i siyâh:**

Gazel 349

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah beni.

Göñlüm esîr-i zülfüñ ben beste-i kemendi
Ḥâl-i siyâh çihreñ nâr-ı belâ sipendi

2. **ḥâl-i siyâhuñ:-(u)ñ**

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah beni.

Gözüñ ey meh kıparur fitne ruḥuñ âl eyler
Qorqarın ḥâl-i siyâhuñ baña bir ḥâl eyler

hâl-i siyâhuñ büyü:

1. **ḥâl-i siyâhuñ büyü:-ı**

Gazel 174

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah beninin kokusu.

Nâfeveş ḥâl-i siyâhuñ büyü dutdı 'âlemi
Müşg-i terdür ḥatt-ı sebzüñ güy-ı 'anber kâkülüñ

hâl-i siyehüñ resmini:

1. **ḥâl-i siyehüñ resmini:-i, -(n)i**

Gazel 276

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yanağındaki) siyah benin şekli.

Ḥâl-i siyehüñ resmini görmege ruḥuñda
Vardı şuya bakar leb-i ırmağa benefşe

hâl-i yârüñ:

1. **ḥâl-i yârüñ:-(ü)ñ**

Tahmis 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Sevgilinin beni.

Zülfî dâmında Muḥibbî ḥâl-i yârüñ dânedür

Hâlık güvâ durur:

1. **Hâlık güvâ durur:**

Gazel 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Allah şahittir." anlamında, söylenen sözün
doğruluğunu kuvvetlendirmeyi amaçlayan ifade.

Sen yâr-i dil-sitâna dil ü cân fedâ durur
Da'vâda şadıqam buna Hâlık güvâ durur

Halîl:

1. **Halîl:**

Gazel 361

Mısra: 9

Hız. İbrâhîm'in sıfatı (sevgilinin adı olarak
kullanılmıştır).

Oldı dil âşüftesi bir dil-berüñ ismi Halîl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Äzer gibi

2. **Ḥālīlüm**:-(*ü*)*m*

Gazel 146

Mısra: 5

Hız. İbrâhîm. II Sevgili.

Ṭâk-ı ebrûña bakup almış Ḥālīlüm resmini
İbn-i Âzer Ka'beyi şol dem ki bünyâd eylemiş

hâlini söyler:

1. **ḥâlini söyler**:-*r*

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hâlini, vaziyetini, içinde bulunduğu kötü şartları anlatmak, dile getirmek.

Dil-i şad-pâreme baksañ derûnum ḥâlini söyler
Ki peykânûñla her zahmum dehânumla
zebânumdur

hâliš olam:

1. **ḥâliš olam**:-(*a*)*m*

Gazel 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saflaşmak, arınmak.

Zer gibi ḥâliš olam râh-ı vefâ içre diyü
Püte-i ğamda Cenâbî özini kâl eyler

hâliš olmaz:

1. **ḥâliš olmaz**:-*maz*

Gazel 311

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saflaşmak, saf hâle gelmek.

Nâr-ı 'aşka yanmayınca nice kez şâf olmaduk
Ḥâliš olmaz zer gibi tâ girmeyünce âteşe

halk:

1. **ḥalk:**

Gazel 109

Mısra: 1

Halk, ahali, insanlar.

Sâkin-i kûy-ı belâ ḥalk ile bāzār istemez
Ġamdan özge kendüye bir münis-i yâr istemez

2. **ḥalka**:-*a*

Gazel 306

Mısra: 9

Halk, ahali, insanlar.

Muraqqalar giyüp her dem riyâ 'arz itmeden ḥalka
Saña biñ menzilet yigdür be şüfi künc-i meyhâne

halka halka kâkülüñ:

1. **ḥalka halka kâkülüñ**:-(*ü*)*ñ*

Gazel 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kıvrım kıvrım olan saçları.

Ruḥında ḥalka halka kâkülüñ görseñ hâzer kıl kim
Dil-i 'uşşâk kaydına düzilmiş niçe çenberdür

halka-i zülfüñ:

1. **ḥalka-i zülfüñ**:-(*ü*)*ñ*

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının kıvrımı.

Ḥalka-i zülfüñ ne ḥoş devr eylemiş ḥâl-i ḥadüñ
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir duzağ zâğ

halk-ı 'âlem:

1. **ḥalk-ı 'âlem:**

Gazel 185

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cümle âlem, bütün insanlar.

Ḥalk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştâk olup
Bâm-ı 'arşa çağdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

halk-ı cihân:

1. **ḥalk-ı cihân:**

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar, herkes. II Âşıklar.

Her gördüğünü ḥançer-i ğamzeñle öldürür
Ḥalk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne iştedür

halk-ı cihân-râ:

1. **halk-ı cihân-râ:**

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünya halkı, bütün insanlar, herkes. II Âşıklar.

Şol iki çeşm-i cādûlar firîbin

Heme halk-ı cihân-râ kerd meshûr

hâlûñ gamında:

1. **hâlûñ gamında:-ı, -(n)da**

Gazel 307

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) beninin gamı, kederi.

Sünbül şikeste-hâtır-ı gîsû-yı 'anberüñ

Hâlûñ gamında girdi benefşe kara çula

hâm:

1. **hâma:-a**

Gazel 34

Mısra: 10

*Pişmemiş, olgunlaşmamış, olgunluğa
erişmemiş.*

Koyup sâfî meyi şufî hemîşe

Müşelleş nüş idermiş hâma beñzer

hamdü li'llâh:

1. **hamdü li'llâh:**

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Allah'a hamdolsun.

Her gicem bir Kadr-i ekber tâlî'üm pîrûzdur

Devletüñde hamdü li'llâh her günüm nev-rûzdur

2. **hamdüli'llâh:**

Gazel 121

Mısra: 5

*"Allah'a hamdolsun." anlamında şükür bildiren
bir söz.*

Hamdüli'llâh cân virdük göz diküp dîdâruña

Gördük âhîr hayr-ıla hatm olduğın encâmumuz

hâme alup:

1. **hâme alup:-up**

Gazel 305

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalem almak.

'Utârid hâme alup kılsa tahtîr

Ġam-ı hecrüñ getürmeye beyâna

hâme-i hayretle:

1. **hâme-i hayretle:-le**

Gazel 237

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayret kalemi.

Hâme-i hayretle yazdı câna şekl-i mührüñi

Her gören naqş-ı ruhuñ âyîne-i idrâkden

hâme-i kâtib:

1. **hâme-i kâtib:**

Gazel 268

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kâtibin kalemi. II Sevgilinin parmağı.

Kaşı üzre hâl ider meşşâdan engüşt-i yâr

Hâme-i kâtib mişâli nokta qor nün üstine

hâmenüñ mektûbıyam:

1. **hâmenüñ mektûbıyam:-ı, -y, -am**

Gazel 200

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kalemin mektubu, yazdıkları.

'Ünvâniyam her nâmenüñ mektûbıyam her

hâmenüñ

Mestûriyam her câmenüñ Allâhiyem Allâhiyem

hâmeves:

1. **hâmeves:**

Gazel 227

Mısra: 4

Kalem gibi.

Şafha-i çihremde hûn-âb-ı cigerle dem-be-dem

Hâmeves her bir müjemdür derdümi tahtîr iden

hâmün:

1. **hāmūnda:-da**

Gazel 301

Mısra: 2

Ova, sahra.

Māh-ı nev kim görünür bu nıl-gün gerdūnda
'Aks-i na'l-i tevsenüñdür husrevā hāmūnda

hamūş eyler:

1. **hamūş eyler:-r**

Gazel 96

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sakınmak, kaçınmak.

Bulanlar lücce-i dilde ma'ānī gevherin Harfī
Sır açmağdan dehānını şadef gibi hamūş eyler

hān:

1. **hānumuz:-(u)muz**

Gazel 126

Mısra: 1

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Sen melek-sīmā perīdür mülk-i dilde hānumuz
Dest-i cevrüñden irüpdür göklere efgānumuz

2. **hānum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Ey göñüller tahtına Dārā-yı devrānum benüm
V'ey melāhat kişverine 'adlile hānum benüm

hān Süleymān:

1. **hān Süleymān:**

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymān. II Sevgili.

Açamaz göñlüñ bilādın ey Cenābī her melik
Hān Süleymān gibi her şeh feth-i Bağdād eylemez

hāna:

1. **hāna:**

Gazel 3

Mısra: 5

*Han; yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların
konaklamalarına yarayan yapı.*

Reh-güzārında ğamuñ beñzer tenüm bir hāna kim
Miñnet ü derd ü belādur her zamān mihmān aña

hançer:

1. **hançerüñ:-(ü)ñ**

Gazel 300

Mısra: 2

*(Sevgilinin) hançer (gibi yaralayıcı, öldürücü
bakışları).*

Hün-ı dildür virdiği her demde tığuñ cānuma
Āl buladı hançerüñ yok yire şāhum kanuma

2. **hançerüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 182

Mısra: 3

*(Sevgilinin) hançer (gibi yaralayıcı, öldürücü
bakışları).*

Pārelensün hançerüñle bağı ey kaşı kemān
Zahm-ı tırüñ yarasına her kimüñ merhem degül

hançer çek:

1. **hançer çekmesün:-me, -sün**

Gazel 366

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hançeri aniden eline alarak birisine
doğrultmak. II Sevgilinin âşığı yaralayıcı, öldürücü
yan bakış atması.*

Ol perīşān sünbülüne tayanup kāfir gözün
Söyle hançer çekmesün cān kaşdına süsen gibi

2. **hançer çeküp:-üp**

Murabba 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hançeri aniden eline alarak birisine
doğrultmak. II Sevgilinin âşığı yaralayıcı, öldürücü
yan bakış atması.*

Gözlerüñ hançer çeküp kanlar döker dīvānevār
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

hançer sunup:

1. **hançer şunup:-up**

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hançerlemek. II Acı vermek, perişan etmek.

Ğamuñ hançer şunup her dem ten-i zârum figâr
eyler

Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allâhdan korkmaz

hançer ü tîğüñ:

1. **hançer ü tîğüñ:-(u)ñ**

Gazel 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) hançer ve kılıç (gibi keskin,
yaralayıcı, öldürücü yan bakışı).*

Hançer ü tîğüñ el urmak istemezler katlûme

Göreyin kim hûn-ı dilde kanlara boyanalar

hançer-i bürrânın:

1. **hançer-i bürrânın:-ı, -n**

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) keskin hançeri.

Zer kemer gibi gönül koşsan miyân-ı yâri sen

Şopaveş yanına aşıl hançer-i bürrânın öp

hançer-i dil-dâra:

1. **hançer-i dil-dâra:-a**

Gazel 197

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin (yan bakış) hançeri. II
Sevgilinin hançer gibi yaralayıcı, etkili bakışları.*

Cân atup hançer-i dil-dâra Cenâbî her dem

Tekyesinde ğamınuñ gör beni kurbân oldum

hançer-i ğamze:

1. **hançer-i ğamzeñ:-ñ**

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan bakışının hançeri. II Sevgilinin
hançer gibi yaralayıcı, etkili bakışları.*

Ne kılsa hançer-i ğamzeñ baña 'ayn-ı 'inâyetdür
Kılıcuñ aksa üstüme gözüm nûri ħimâyetdür

2. **hançer-i ğamzeñ:-ñ**

Tahmis 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan bakışının hançeri. II Sevgilinin
hançer gibi yaralayıcı, etkili bakışları.*

Hançer-i ğamzeñ dökerse ħanımı olmaz 'aceb

Kâfir-i bed-mest olanuñ meyli dâyim ħanadur

3. **hançer-i ğamzeñle:-ñ, -le**

Gazel 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan bakışının hançeri. II Sevgilinin
hançer gibi yaralayıcı, etkili bakışları.*

Hançer-i ğamzeñle dâyim yirlere ħanım döker

Kılıcı inmez belinden bir sipâhî-zâdedür

4. **hançer-i ğamzeñle:-ñ, -le**

Gazel 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan bakışının hançeri. II Sevgilinin
hançer gibi yaralayıcı, etkili bakışları.*

Her gördüğünü hançer-i ğamzeñle öldürür

Halk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne iştedür

5. **hançer-i ğamzeyle:-y, -le**

Gazel 223

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan bakışının hançeri. II Sevgilinin
hançer gibi yaralayıcı, etkili bakışları.*

Hançer-i ğamzeyle çeşmüñ katl-i ħâss u 'âm ider

Bend-i zülfüñ arasın kendüyi ber-dâr isteyen

hançer-i hâr-ı sitemle:

1. **hançer-i hâr-ı sitemle:-le**

Gazel 188

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eziyet dikenin hançeri. II Gülün dikenî.

Hançer-i hâr-ı sitemle öldürüp bülbülleri
Zer döker şahın-ı çemende virmege tâvân gül

hançer-i hasret:

1. **hançer-i hasret:**

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hasret, özlem hançeri. II Sevgiliye duyulan
hasret, özlem acısı.*

Çanımı döküp Cenâbî eyledi âhîr helâk
Gör ne resme zağm urupdur hançer-i hasret baña

hançer-i hûn-rîz:

1. **hançer-i hûn-rîz:**

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kan dökücü hançer gibi yaralayıcı
yan bakışı.*

Hançer-i hûn-rîz ile çeşm-i siyâhuñ dem-be-dem
'Âşık-ı bî-dillerüñ kanın döküp bî-dâd ider

2. **hançer-i hûn-rîz:**

Gazel 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kan dökken, yaralayan hançer. II Sevgilinin
hançer gibi yaralayıcı bakışı.*

Hançer-i hûn-rîz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol ğamze-i mekkârın öp

2. **hançer-i hûn-rîzûñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kan dökücü hançer. II Sevgilinin yaralayıcı,
öldürücü bakışları.*

Hançer-i hûn-rîzûñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebürü cihâni saña kurbân oldı tüt

hançer-i hûn-rîz-i ğamzeñ zahmını:

1. **hançer-i hûn-rîz-i ğamzeñ zahmını:-ı, -(n)ı**

Gazel 170

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) hançer gibi keskin, öldürücü,
yaralayıcı yan bakışının yarası.*

Hançer-i hûn-rîz-i ğamzeñ zahmını yir sînesi
Çarğa-i hûn-âb-ı dil olsa yeridür 'âşıküñ

hançer-i hûn-rîz-i ğamzeyle:

1. **hançer-i hûn-rîz-i ğamzeyle:-(y)le-yle**

Gazel 167

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan bakışının kan dökücü hançeri. II
Sevgilinin hançer gibi yaralayıcı, öldürücü, kan
dökücü yan bakışı.*

Hançer-i hûn-rîz-i ğamzeyle Cenâbî dem-be-dem
Diş bilermiş la'l-i dil-ber dökmege çanuñ senüñ

hançer-i ser-tîz:

1. **hançer-i ser-tîz:**

Gazel 312

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sivri uçlu, keskin hançer. II Sevgilinin hançer
gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışı.*

Her müjeñ tîğın çeküp çanum dilerler dökmege
Çamzeler etrafum almış hançer-i ser-tîz ile

2. **hançer-i ser-tîzûñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Keskin hançer. II Sevgilinin tesirli, hançer gibi
yaralayıcı yan bakışı.*

Hançer-i ser-tîzûñe düşdi göñül vehm itmeyüp
'Âşık-ı ser-bâza lâyıq bu durur bî-bâk ola

hançerlere düşdiler:

1. **hançerlere düşdiler:-di, -ler**

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
İntihar etmek.

Gamzeñe cânlar virenler düşdiler hançerlere
Asdı dâr-ı zülfüñe kendüyi ber-dâr isteyen

hançerüñves:

1. **hançerüñves:**
Gazel 300
Mısra: 5
Hançer gibi.

Hançerüñves dil uzadur zaḥm-ı cismüm tîḡuñña
'Ömr-i sermed ḥâşilumdur ger ḡalursa yanuma

handân olur:

1. **handân olur:-(u)r**
Gazel 27
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gülmek, sevinmek.

'Ârizuñ mihrini görsem cân u dil handân olur
Yâd kılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryân olur

hande eylemez:

1. **hande eylemez:-mez**
Gazel 339
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gülmek; mutlu olmak, sevinmek.

Şu kim nâr-ı firâkuñla tutuşup eylemez hande
Belâ bezminde kat' olsun göreyin şem'veş başı

hande id:

1. **hande iderdi:-er, -di**
Müfret 4
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Biriyle, bir şeyle) alay etmek, eğlenmek.

Felek şimdi ḡo ağlasun ideyin aña ben hande
Ben ağladuḡça ḡurbetde iderdi baña ol hande

2. **hande ideyin:-eyin**
Müfret 4
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gülmek, sevinmek.

Felek şimdi ḡo ağlasun ideyin aña ben hande
Ben ağladuḡça ḡurbetde iderdi baña ol hande

handeler itdüm:

1. **handeler itdüm:-dü, -m**
Gazel 197
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gülmek, sevinmek. II Işık saçmak.

Mihr-i ḡâver gibi geh handeler itdüm bî-ḡadd
Geh seḡâb-ı felekâsâ niçer giryân oldum

hâne:

1. **hânesin:-(s)i, -n**
Gazel 254
Mısra: 10
Ev. II Âşığın gönlü.

Âteş-i 'aşkuñ yaḡar cânâ Cenâbî sinede
'Âdet oldı nâra yaḡmak her dem aña hânesin

2. **hânesi:-(s)i**
Gazel 329
Mısra: 4
Ev. II Âşığın gönlü.

Sen hümâdan ayru oldı dil ḡamuñla nekbeti
Âşiyân-ı büm-ı ḡasretle ḡoludur hânesi

3. **hâneye:-(y)e**
Gazel 221
Mısra: 8
Ev. II Âşığın bedeni.

Tenüm beytü'l-ḡazen oldı belâ-yı 'aşḡ-ıla ey meh
Gözüm ol hâneye lâyıḡ budur câm-ı fenâ olsun

hâne-i 'aşkı:

1. **hâne-i 'aşkı:-ı**
Gazel 323
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşḡ evi.

Hâne-i 'aşkı binâ itdükde mi'mâr-ı ezel
Kelle-i 'uşşâḡ-ıla yapmış anuñ dîvârını

hâne-i 'ayş u neşātuñ büñyâdını:

1. hâne-i 'ayş u neşātuñ büñyâdını:-ı, -(n)ı

Gazel 345

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zevk, sefa, eğlence evinin temeli.

Hâne-i 'ayş u neşātuñ gam yıkup büñyâdını
Ey Cenâbî üstime açıldı miñnet kapısı

hâne-i cism-i harâbum:

1. hâne-i cism-i harâbum:-(u)m

Gazel 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşktan dolayı) harap olmuş bedeni.

Şüret-i 'aksin görür ider derûnum seyrini
Hâne-i cism-i harâbum şöyle bir kâşânedür

hâne-i dil:

1. hâne-i dil:

Gazel 324

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Yok derûñ ey hâne-i dil reh-güzâr-ı yârda
Seyl-i ğam vîrân iderse açamam dîvârûñı

2. hâne-i dil:

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Seyl-i ğamdan hâne-i dil hayliden vîrân idi
Seng-i bî-dâduñ qonup yapıldı miñnet-hânemüz

3. hâne-i dilde:-de

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Hâne-i dilde şu kim yandurdu mihrûñ şem'ini
Pertev-i envâr-ı hür u mâh-tâbân istemez

4. hâne-i dilde:-de

Gazel 35

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Hâne-i dilde görüp yanar çerâğ-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregın yağın çeker

hâne-i göñli:

1. hâne-i göñli:

Gazel 181

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Hâne-i göñli Cenâbî hastenüñ bulmaz ziyâ
Kıl tecellî anda mâhum aña şem'-i rûşen ol

hâne-i ma'mûr:

1. hâne-i ma'mûr:

Gazel 293

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzel, bakımlı, bayındır ev.

Şöhretinde añılır bir hâne-i ma'mûr idüm
Seyl-i eşküñ virmeden ey meh zarar dîvâruma

hân-ı dile:

1. hân-ı dile:-e

Tahmis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül konağı. II Âşığın gönlü.

Cân virür bu yolda bir zülfi siyekâr isteyen
Dâyimâ hân-ı dile mihmân-ı ğam eyler duhül

Hân-kâh:

1. Hân-kâhı:-ı

Gazel 155

Mısra: 8

Tekke, dergâh.

Zâhidâ dilden düşürme 'âşık-ı ma'sûki kim
Hân-kâhı budur anuñ her nefes ezkâr-ı 'aşk

2. **h n-k hi:-ı**

Gazel 226

Mısra: 3

Tekke, derg h.

Sen h n-k hi gözle r z ile Şebde Ő f 
Mesken baġa hemişe künc-i ned met olsun

h n m n:

1. **h n m n n:-(ı)n**

Gazel 81

Mısra: 8

Ev bark, ocak, yuva. II  ŐiŐin bedeni.

 teŐ-i s z-i dilidür  ŐiŐkuġ c n n yakan
Seyle viren h n m n n d de-i giry nidur

2. **h n m n n:-(ı)n**

Gazel 220

Mısra: 8

Ev bark, ocak, yuva. II  ŐiŐin bedeni.

Giceler kan aÇlayan çeşmümde yir yok uyġuya
Seyle virdi h n m n n gözde ġ b eŐlenmes n

3. **h n m nuġ:-(u)ġ**

Gazel 277

Mısra: 9

Ev bark, ocak, yuva. II  ŐiŐin bedeni.

Cen b  seyle virdi h n m nuġ
Saġa bilsem n'ider bu çeşm-i terde

h r:

1. **h rlar:-lar**

Gazel 103

Mısra: 4

Diken. II Rakip.

G l y z ġinden  o ces m-i behre olsun  ŐiŐkuġ
Tutmad n etr f-i ġ sn ġ g Őenini h rlar

2. **h rsuz:-suz**

Gazel 118

Mısra: 2

Diken. II Rakip.

Şam degül olmazsa ey dil ol Şanem aŐy rsuz
B Ő-i  lemd r bulunmaz bunda bir g l h rsuz

3. **h ra:-a**

Gazel 146

Mısra: 11

Diken. II Rakip.

ġ ra hem-z n  görüp g Őende maġb b güli
 Andel b-i ġaste-dil  hile fery d eylemiş

4. **h r:**

Gazel 189

Mısra: 10

Diken. II Rakip.

Y r ġayruġ olmaz idi ey Cen b  maġremi
G Ően içre olmasa ger h r ile dem-s z g l

5. **h rlar:-lar**

Gazel 259

Mısra: 8

Diken. II Rakip.

Taġ degül aŐy r görse zevġini ol ġoncanuġ
ġ rlar sürer çemende verd-i ġand n  alemin

6. **h r:**

Gazel 359

Mısra: 8

Diken. II Rakip.

Bülbül-Şifat bel da z r olmayan mı ey dil
ġ r ile p r olupdur ol gül-ruġuġ ken ri

7. **h r:**

Murabba 1

Mısra: 34

Diken. II Rakip.

Ey gül-i ġonca-dehen y r olma gel aŐy r ile
Hem-dem olma g l gibi ey l le-ġad her h r ile

8. **h ra:-a**

Gazel 21

Mısra: 10

Diken.

Göricek didi Cen b  müjesinde eteg ġ
G l gibi virme Őaġın d men ġi ġ ra meded

9. **hâr-ıla:-ıla**

Gazel 187

Mısra: 6

Diken.

Bülbül-i bî-çârenüñ rağmına her dem bâğda
Serve 'arz-ı şive eyler hâr-ıla oynar gül

10. **hârdan:-dan**

Gazel 240

Mısra: 12

Diken.

Virmesün bād-ı şabâ destine sünbül saçların
Dâmen-i pâkini ol gül şaklasun her hârdan

11. **hârına:-ı, -(n)a**

Gazel 302

Mısra: 4

Diken. II Âşığâ eziyet eden sevgili!

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabâveş ey göñül
Hârına ulaşmadan dağı güzâr itmek nice

12. **hârumuz:-u, -muz**

Gazel 125

Mısra: 4

Diken. II Acı, eziyet, keder.

Reng ü bû virmek ne mümkündür neşâtum gülleri
Zahm ururken ey semen-bû pây-ı dilde hârumuz

hâr:

1. **hâr:**

Gazel 160

Mısra: 12

Eşek. II Rakip.

Egnine zer-keş libâs almış rakîb-i bed-likâ
Çul urunmuş üstine bir hâr durur pâlânı yok

hâr oldı:

1. **hâr oldı:-dı**

Gazel 340

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Diken (gibi) olmak. II Acı vermek.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldı
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bâğında hâr oldı

hâr u has:

1. **hâr u has:**

Gazel 314

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çer çöp, çalı çırpı.

N'ola yaşum içre çeşmüm tutsa şâhum râhuñı
Gâh olur kim hâr u has yollar keser seylâb-ıla

2. **hâr u has:**

Gazel 333

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çer çöp, çalı çırpı. II Âşığın bedeni.

Penbe-i dâğum gibi aldı beni seyl-i sirişk
Hâr u has bulsa alur âb-ı revânuñ yügrügi

3. **hâr u hasdur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Çer çöp, çalı çırpı.

Dest-i hicrân dem-be-dem şabrum yaqasın
pâreler

Hâr u hasdur bisterüm bâlîn bu seng-i hâreler

hâr u has gamından:

1. **hâr u has gamından:-ı, -(n)dan**

Gazel 206

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çalı çırpı, çer çöp gamı, kederi.

Bir bañr-ı bî-kerânam görmez kıramı gözler
Her hâr u has gamından 'arz-ı küdüret itmem

harâb:

1. **harâbuñ:-(u)ñ**

Gazel 150

Mısra: 7

*Yıkılmış, harap olmuş, viraneye dönmüş yer. II
Perişan, mutsuz gönül.*

Her Һarābuñ pādīšāhum eyledüñ ta'mīrini
Hātīrumdan ğayri dehrüñ küşe-i vīrānı yok

2. Һarābıdur:-ı, -dur

Gazel 55

Mısra: 1

Çok sarhoş (kimse).

Kimi esrāra dil virmiş kimi bengüñ Һarābıdur
Beni evġār [u] mest iden leb-i la'lüñ şarābıdur

Һarāb eyle:

1. Һarāb eyle:

Murabba 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Harap etmek, yıkmak, viran etmek.

Cihāndan perde-i zulmi götür ref-'i hicāb eyle
Gider bī-dādlık resmin o bünyādı Һarāb eyle

Һarāb kıldum:

1. Һarāb kıldum:-du, -m

Gazel 13

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bozmak, tahrip etmek.

Lāleñe el şunduġın bād-ı Һazānuñ ġüş idüp
Dāġlarla cism-i zārum ser-te-ser kıldum Һarāb

Һarāb ol:

1. Һarāb oldum:-du, -m

Gazel 195

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Perişan olmak, çok üzölmek.

Gehi mest-i belā ġāhī reh-i ġamda tūrāb oldum
Beni ma'mūr ider kimse bulunmazsa Һarāb oldum

2. Һarāb olmasun:-ma, -sun

Gazel 160

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Harap duruma gelmek, yıkılmak. II Perişan olmak, çok üzölmek.

Olmasun mı sensizin iklīm-i dil ey şeh Һarāb
Bir vilāyet var mıdur ma'mūr kim sultānı yok

3. Һarāb olur:-(u)r

Muhammes 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü duruma düşmek, perişan olmak.

Bu künc-i ġam-fezāda belā bī-Һisāb olur
Ma'mūr iken giren kişi āha Һarāb olur

Һarāba vardı:

1. Һarāba vardı:-dı

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Yıkılmaya, harap olmaya yüz tutmak. II Perişan olmak.

ġamuñla vardı 'ālemler Һarāba
Ne māned der-cihān yek-cāy-ı ma'mūr

Һarāb-ābād:

1. Һarāb-ābād:

Gazel 38

Mısra: 1

Harabe, yıkık dökük yer.

Her Һarāb-ābād kim dillerde ol meşhūrdur
Ben perişān rüzġāra nisbet ol ma'mūrdur

2. Һarāb-ābādmış:-miş

Gazel 215

Mısra: 1

Harabe, yıkık dökük yer. II Āşıġın perişan gönlü.

Bu göñlüm gibi 'ālem de Һarāb-ābādmış bildüm
Güzellik Һırmeni gibi anı ber-bādmış bildüm

3. Һarāb-ābādı:-ı

Gazel 234

Mısra: 8

Harabe, yıkık dökük yer. II Āşıġın zayıf, güçsüz bedeni.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizārum üstine
Bu Һarāb-ābādı bildüm yıkılır seyl-ābdan

Һarāb-ālūdeyin:

1. **ḥarāb-ālūdeyin:**

Gazel 228

Mısra: 2

Harap olmuş, perişan hâlde. II Âşık.

Niçe demlerdür yatur mest-i şarāb-ālūdeyin
Kendüm idrāk idemem ğāyet ḥarāb-ālūdeyin

ḥarābe:

1. **ḥarābe:**

Gazel 204

Mısra: 3

Yıkılmış, harap olmuş, viraneye dönmüş.

Eyvān-ı 'aşkı gördüm gönülüm gibi ḥarābe
Mi'mār-ı kāmīl idüm anı 'imāret itdüm

ḥarābe dilde:

1. **ḥarābe dilde:-de**

Gazel 92

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) harap olmuş gönlü.

Bu ḥarābe dilde 'aşkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sīm-ten vīrāneler

ḥarābe dünyede:

1. **ḥarābe dünyede:-de**

Gazel 119

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yıkılmış, harap olmuş, viraneye dönmüş dünya.

Yidük içdük varımız ğam yimezüz yoĝluĝa hem
Bu ḥarābe dünyede ḥōş rind ü ḳallāş olmuşuz

2. **ḥarābe dünyede:-de**

Gazel 170

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yıkılmış, harap olmuş, viraneye dönmüş dünya.

Baḥr ile berden murād olan ḥarābe dünyede
Sine-i pūr-tāb u çeşm-i teridür 'aşkuñ

ḥarābe-cāy:

1. **ḥarābe-cāy:**

Murabba 4

Mısra: 14

Harabe, virane, yıkık dökük yer. II Dünya.

Rūzgār-ı āhla berbād kıldum 'ālemi
Bir ḥarābe-cāy idi ābād kıldum 'ālemi

ḥarāmī:

1. **ḥarāmīyi:-(y)i**

Gazel 281

Mısra: 4

Eşkıya, yol kesen, haydut. II Sevgilinin acımasız, merhametsiz gözleri.

Gözün ḳan dökdüğün cānā işitmiş şāḥne-i zülfün
Başarlar ol ḥarāmīyi budur ḳorḳum yatağında

2. **ḥarāmī:**

Gazel 227

Mısra: 7

Haram yiyen kişi.

Leblerün cāmın şunup kıldı ḥarāmī ḳādıyı
Şāḥneyi ser-mest idüp ğamzeñ durur taĝrīr iden

ḥarāmī çeşmüñe:

1. **ḥarāmī çeşmüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 288

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) haydut gözleri.

Ol ḥarāmī çeşmüñe dāyim tevāzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrūlaruñ bir ḥāyına

ḥarāret:

1. **ḥarāretle:-le**

Gazel 21

Mısra: 7

Sıcaklık.

Teb-i hecrün şanemā yaĝdı ḥarāretle anı
Şuna gör āb-ı vişālün dil-i bīmāra meded

ḥarc eylemeyen:

1. **ḥarc eylemeyen:-y, -en**

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Harcamayan, tüketmeyen, sarf etmeyen
(kimse). II Feda etmeyen (kimse).*

Dil naqdini hırc eylemeyen rāh-ı ğamuñda
Kālā-yı zevî'l-kıymet-i 'ömrin telef eyler

harc itdi:

1. **harc itdi:-di**

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Harcamak, sarf etmek.

Her ne naqd-i eşki kim hırc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse hisâbın yok yire şayılmasun

Harfî:

1. **Harfî:**

Gazel 12

Mısra: 6

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Lâyık midur ey mâh-rû devr-i ruğunda kim ola
Ğayrılara mihrüñ senüñ Harfî kuluñ nâ-kâm ola

2. **Harfî:**

Gazel 96

Mısra: 9

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Bulanlar lücce-i dilde ma'ânî gevherin Harfî
Sır açmağdan dehânını şadef gibi hamuş eyler

3. **Harfî:**

Gazel 97

Mısra: 14

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Câmi'-i hüsnine yârüñ ideli nâzır dili
Çeşmini hiğmetde Harfî anı câbîler bilür

4. **Harfîye:-(y)e**

Gazel 98

Mısra: 13

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şor şorarsañ Harfîye pîr-i muğānuñ şöbetin
Meclis-i Cem şevketini kām-yâbîler bilür

5. **Harfî:**

Gazel 99

Mısra: 13

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Küyun içre dil-bere Harfî n'ider didüm didi
Gülşen içre hş-nevâ bir bülbül-i bî-cāndur

6. **Harfî:**

Gazel 100

Mısra: 9

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Didüm gülzâr-ı küyuñda ne Harfî
Didi kim bülbül-i nağme-serâdur

7. **Harfî:**

Gazel 102

Mısra: 10

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Küyına varmağ ile itmez kanâ'at bu göñül
'Aşık-ı didâr olan Harfî cinânı ol n'ider

8. **Harfî:**

Gazel 103

Mısra: 10

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Gül yüzüñe bulmadı mænend-i bir gül husrevâ
Bende Harfî nitekim geşt eyledi gülzârlar

9. **Harfî:**

Gazel 157

Mısra: 10

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Şem'-i hüsn-i yâra her dem cān atar bî-çäre dil
Güyyiâ kim gösterür pervâne Harfî yâra şevk

10. **Harfî:**

Gazel 176

Mısra: 9

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Harfî çü bağladuñ dili ol gül budagına
Bülbüşifat yüri âsib-i hâr-ı gam çek

11. **harfî:**

Gazel 290

Mısra: 9

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Eyle ferâğ küllî gir râh-ı fakra Harfî
Zeyn-i cihâna bakma aldanma mâl u câha

12. **harfî:**

Gazel 291

Mısra: 9

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

İsâr-ı tōhm itme dur şûr zemînde Harfî
Pend ü naşîhat itmek bed-asl u bed-nihâda

13. **harfî:**

Gazel 292

Mısra: 13

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Duĥân-ı âhuñ irdi çarĥa Harfî
Olaldan 'âşîk ol kaşî hilâle

14. **harfî:**

Gazel 306

Mısra: 17

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dimişler saña aĥyâruñ seni sevmez diyü Harfî
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

15. **harfî:**

Gazel 362

Mısra: 13

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Baña cânân gerek Harfî vü diger ni
Cihânuñ bir durur yoĥı vü varı

16. **harfî:**

Gazel 363

Mısra: 17

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dilâ bir mâh-i bedre göñül virdi bu Harfî kim
Cemâline ĥul itmişdür felekte mihr-i raĥşânı

17. **harfî:**

Gazel 364

Mısra: 9

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Dırâz itme elüñ Harfî bu dehrüñ ĥ^vân-ı luĥfına
Ki zehr-âlüd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nüşi

18. **Harfî:**

Murabba 1

Mısra: 35

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

'Andelîbüñdür bu Harfî ĥoma şöyle zâr ile
Ķanĥı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

19. **harfî:**

Tahmis 1

Mısra: 28

*Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed) Paşa (d.??/-
ö.969/1561-62). Divan şairi.*

Ķüblar peymân-şikendür sen degüldür şanma kim
Yâr kaşdı cevrdür Harfî iñen aldanma kim

Harfî-i bî-çâre[yil]:

1. **Harfî-i bî-çâre[yil]:-(y)i**

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı Harfî.

Nüş idelden câm-ı la'lüñ olmişam bî-'aĥl u hüş
Harfî-i bî-çâre[yil] mest eyleyen ol mül midür

Harfî-i suhandâna:

1. **Harfî-i suhandâna:-a**

Gazel 306

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleyen, söz ustası Harfî.

İşidüp nazmını gerdün semâ'a girdi şevkından
Hilâl-i çarh baş egdi bu Harfî-i suhandâna

Harfiyâ:

1. **Harfiyâ:**

Gazel 10

Mısra: 10

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Vādî-i ğamda döküp göz yaşını olma melûl
Ehl-i 'aşka Harfiyâ çün-kim naşib imiş belâ

2. **Harfiyâ:**

Gazel 101

Mısra: 10

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Çeşm-i cellâdı siyâset kılmağa cânûñ senûñ
Eylemiş zülfini yârûñ Harfiyâ gör dârlar

3. **Harfiyâ:**

Gazel 112

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Harfiyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-ğastesin ol zâr ü giryân istemez

4. **Harfiyâ:**

Gazel 131

Mısra: 9

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Küh-i ğam sengîn diyü 'arz itme cânâ Harfiyâ
Berg-i kâha almadı bizden anı verzedemüz

5. **Harfiyâ:**

Gazel 146

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)
Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Çanda olsa Harfiyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n'îçün yâd eylemiş

6. **Harfiyâ:**

Gazel 160

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Görmedi şādî yüzini 'âlem içre Harfiyâ
Her kimüñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettânı yok

7. **Harfiyâ:**

Gazel 199

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Gülşen-i küyında yârûñ Harfiyâ murğ-ı dili
Bülbül-i şürîdeveş giryân u nâlân isterem

8. **Harfiyâ:**

Gazel 270

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Dîdem üzre Harfiyâ yârûñ hayâl-i kâküli
Naş-ı sünbüldür hemânâ şîşe-i câm üstüne

9. **Harfiyâ:**

Gazel 271

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Sînem üzre Harfiyâ dir kanlu dâğum seyr iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şahn-ı hâmun üstüne

10. **Harfiyâ:**

Gazel 284

Mısra: 9

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Gözlerüm enhâra döndi ağlamakdan Harfiyâ
Yüzümüñ rengini hûd döndürdi ğam nîlüfere

11. **Harfiyâ:**

Gazel 301

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Harfiyâ görmek dilerseñ tâze naḥl-i ergavân
Gör ḥayâl-i kadd-i yâri dîde-i pür-ḥûnda

12. **Harfiyâ:**

Gazel 315

Mısra: 10

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Gün -be- gün cevriñi arturdu o şîrîn-dehen
Harfiyâ zerrece yoḡ mihrî bu ben Ferhâda

13. **Harfiyâ:**

Gazel 361

Mısra: 14

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Güş-vâr oldı şeh-i 'âlî-cenâbuñ güşına
Harfiyâ bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

14. **Harfiyâ:**

Gazel 365

Mısra: 9

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Harfiyâ didi gören yâruñ 'izârında ḥaṭın
Kıpladı ceş-i Hâbeş ḥıṭṭa-i mülk-i Ḥuteni

15. **Harfiyâ:**

Gazel 366

Mısra: 13

Ey Harfî! II Harfî (Cenâbî), Cenâbî (Ahmed)

Paşa (d.??-ö.969/1561-62). Divan şairi.

Biñ biñ dil mezra'ınuñ Harfiyâ maḥşûlini
Murğ-ı miḥnet çîne kıldı dâne-i erzen gibi

hârgeh-i çarḥuñ:

1. **hârgeh-i çarḥuñ:-(u)ñ**

Gazel 285

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün otaḡı, çadırı.

Hârgeh-i çarḥuñ 'aceb mi nûr virse ey kamer
Nâr-ı âhum meş'ali mihr-i cihân-ârâsına

hâr-geh-i çarḥuñ mîzânını:

1. **hâr-geh-i çarḥuñ mîzânını:-ı, -(n)ı**

Gazel 347

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feleḡin tartısı, terazisi.

Çekmedi bâr-ı ḡam-ı hicrânuñ ey meh yiridür
Hâr-geh-i çarḥuñ çalarsañ yirlere mîzânını

hâr-ı 'aşk:

1. **hâr-ı 'aşk:**

Gazel 155

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk dikenî.

İñleşem bülbülşifat tañ mı olup bî-'âr-ı 'aşk
Çâk idüpdür câme-i nâmûsumı çün hâr-ı 'aşk

hâr-ı belâdan:

1. **hâr-ı belâdan:-dan**

Gazel 258

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bela dikenî. II Gam, keder, üzüntü, tasa.

Gül gibi nâzük- tenüñ hâr-ı belâdan şaklasun
Pâdişâhum Ḥaḡḡ seni cümle ḥaṭâdan şaklasun

hâr-ı ḡam:

1. **hâr-ı ḡam:**

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam dikenî. II Gam, keder, eziyet.

Her ne hâr-ı ḡam ki virür pây-ı şâha izṭrâb
Sûzen-i müjgânı birle çeksün anı âfitâb

hâr-ı ḡam ol:

1. **hâr-ı ḡam olup:-up**

Gazel 348

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Gam, keder dikenini olmak. II Eziyet eden, ceefa
çektiren kimse olmak.*

Hâr-ı gam olup tolaşma dâmenine herkesüñ
Kâlbe râhat-bağş olup irgür şafâ gülşen gibi

2. hâr-ı gam olup:-up

Gazel 348

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gam, keder dikenini olmak. II Eziyet eden, ceefa
çektiren kimse olmak.*

Hâr-ı gam olup tolaşma dâmenine herkesüñ
Kâlbe râhat-bağş olup irgür şafâ gülşen gibi

hâr-ı gam:

1. hâr-ı gamdan:-dan

Gazel 157

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder dikenini. II Aşkın eziyeti, sıkıntısı.

Hâr-ı gamdan bülbül-i cân dil-figâr olsun eger
Terk idüp küyüñ ide ey gonce-leb gülzâra şevk

2. hâr-ı gamdur:-dur

Gazel 191

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, keder dikenini. II Sevgiliden ayrı kalma.

Vaşl-ı gülzârında hecri ey Cenâbî ol gülüñ
Hâr-ı gamdur bildük ammâ biz der-âgüş idelüm

3. hâr-ı gamuñ:-uñ

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gam, keder dikenini. II Sevgilinin aşkının verdiği
gam, keder.*

Pây-ı dilden virmeyem çıkarmağa hâr-ı gamuñ
Minnet ide cân ile ger süzen-i 'İsî baña

hâr-ı gam-ı 'aşkuñ ıla:

1. hâr-ı gam-ı 'aşkuñ ıla:-ıla

Tahmis 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) aşkının gam, keder dikenini. II
Sevgiliye duyulan aşkın verdiği acı, keder.*

Şâh-bâz gözüñe oldı gönül murğı şikâr
Her kesi hâr-ı gam-ı 'aşkuñ ıla oldı figâr

hâr-ı miñnetdür:

1. hâr-ı miñnetdür:-dür

Gazel 162

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Eziyet dikenini. II Aşkın sıkıntısı, eziyeti, gamı,
kederi.*

Şanma kim 'âşık olan ey dil sevilmez dünyede
Hâr-ı miñnetdür hemîşe mübtelâsı bülbülüñ

hâr-ı miñnet-i hecrüñden:

1. hâr-ı miñnet-i hecrüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 109

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ayrılık eziyetinin dikenini. II Sevgiliden ayrı
kalmanın verdiği dert, keder, acı.*

Büy-ı râhat almadı vaşluñ gülinden ey kamer
Şol ki hâr-ı miñnet-i hecrüñden âzâr istemez

hârı olur:

1. hârı olur:-ur

Gazel 369

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dikenini bulunmak. II Sevgilinin yanında
rakiplerin olması.*

Ne yirde bir gül açılsa olur lâ-büd anuñ hârı
Budur bâ'îş o gül-rûdan kesilmez bir dem âğyârı

harîf-i meclisin:

1. harîf-i meclisin:-i, -n

Gazel 108

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dost meclisi. II Âşıklar.

Åşinâlık resmini bilmez gibi ol meh-liqâ
Kim harîf-i meclisin yıllar durur yâd eylemez

harîm-i yârda:

1. harîm-i yârda:-da

Gazel 229

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin haremi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Döne döne âhıla kûyın Cenâbî gezmesen
Bes harîm-i yârda bu gird-bâd olmak neden

hark-ı 'âdet:

1. hark-ı 'âdet:

Gazel 117

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Alışılmışın dışında olan, olağanüstü hâl,
keramet, mucize.*

Ey Cenâbî düşmüşüz pîr-i muğân ayağına
Biz ölünce sâf-dilden hark-ı 'âdet beklerüz

Hârût:

1. Hârûtına:-ı, -(n)a

Gazel 82

Mısra: 3

*Büyü ve sihirde meşhur bir meleğin adı. II İsmi
Kur'ân'ı Kerim'de de geçen bu melek daha çok
arkadaşı Mârût ile birlikte anılır. İşledikleri
günahtan dolayı Allah tarafından Babil'de bir
kuyuya asılı olarak bırakıldıklarına inanılır.*

Sihr ile ey cân çeşmüñ göñlümün Hârûtına
Ğabğab-ı sîminüñi bir çâh-ı Bâbil 'arz ider

hârzâr-ı ğamda:

1. hârzâr-ı ğamda:-da

Gazel 162

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam çallılığ, dikenliği.

Ğam degül agyâr-ıla olsa Cenâbî hem-nişîn
Hârzâr-ı ğamda olur çün nevâsî bülbülün

hârzâr-ı mihnet:

1. hârzâr-ı mihnet:

Gazel 224

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder dikenliği.

Dil virüp bir gül-'izâra başa alsun 'aşkıını
Hârzâr-ı mihnet içre cânını zâr isteyen

hâs:

1. hâşısın:-ı, -sın

Gazel 172

Mısra: 5

Bir hükümdarın şahsına veya sarayına ait olan.

Şeh-i Cem-ğaşmet-i 'aşkuñ kadîmî hâşısın ey dil
Edâ kıl naqd-i cânuñ zimmetünfe bu durur baquñ

hâşâk:

1. hâşâkden:-den

Gazel 237

Mısra: 2

*Çerçöp, kuru ve dikenli ot. II Âşığın
paramparça olmuş sinesi.*

Kıl temâşâ dilde sūzum sîne-i şad-çâkden
Gör ne âteş oldu zâhir bir avuç hâşâkden

hâsid:

1. hâsid:

Gazel 152

Mısra: 7

Haset eden, çekemeyen, kıskanç (kimse).

Hemân sen yanma ey hâsid düşüp nâr-ı ğam u
derde

Benüm bu yakduğun odla şerer deñlü 'azâbum yok

hâsil:

1. hâşilumdur:-(u)m, -dur

Gazel 300

Mısra: 6

Kâr, kazanç.

Hançerüñveş dil uzadur zaħm-ı cismüm tıģuña
'Ömr-i sermed hâşilumdur ger qalursa yanuma

2. hâşıl:

Gazel 266

Mısra: 4
Mahsül, ürün. II Âşığın gözyaşları.

Gam hırmenidür sîne başağ dâne-i eşküm
'Âşık olalı iki elüm hâşıl içinde

hâşıl eyledi:

1. **hâşıl eyledi:-di**
Gazel 314
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkarmak.

Bildi haţtuñdan Cenâbî âyet-i hüsnuñ yakîn
Şihhat-i terkîb hâşıl eyledi i'râb-ıla

hâşıl ol:

1. **hâşıl oldı:-dı**
Gazel 52
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Keff-i yedümde hâşıl bād-ı nedâmet oldı
Dil hırmeninde dāyim çihrem bu ğamla kehdür

2. **hâşıl oldı:-dı**
Gazel 242
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Nukūd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevāsından
Bu kayd oldı baña hâşıl meger âhum livāsından

3. **hâşıl olmaz:-maz**
Gazel 240
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Dāstānum oqınurken aña Mecnūn hāletin
Haţt-ı tab'ı hâşıl olmaz kışsa-i tekrārdan

4. **hâşıl olsun:-sun**
Tahmis 2
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, görünmek.

Ġamze-i şüh-ı cefā-pişeden ayırudur bu
Kākülüñ ber-ţaraf it 'ârızuñ olsun hâşıl

5. **hâşıl olur:-(u)r**
Gazel 157
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Hün-ı dil nüş itdügünce gözlerüñ olur dilir
Hâşıl olur rezmd e mey içmeden küffāra şevk

hâşılı:

1. **hâşılı:-ı**
Gazel 298
Mısra: 6
Doğrusu.

Habbe-i hālūñ gibi dihkān-ı kudret ekmedi
Kişt-zār-ı hüsne ey meh hâşılı bir dānei

hâşıl-ı 'ömr:

1. **hâşıl-ı 'ömr:-i**
Gazel 137
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ömrün mahsülü, kazancı. II Ömür, yaşam.

Hâşıl-ı 'ömr virüp bād-ı hevāya kâhveş
Dāne-i haclet dūrür dil hırmeninde çinemüz

2. **hâşıl-ı 'ömrüñ:-(ü)ñ**
Gazel 49
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Ömrün mahsülü, kazancı. II Ömür, yaşam.

Şarf it Cenâbî hâşıl-ı 'ömrüñ o māha kim
Tohm-ı vefāsı mezra'-ı cānuñda kişt edür

hasm:

1. **hasmuñı:-(u)ñ, -ı**
Gazel 199
Mısra: 2
Düşman, hasım.

Gül gibi zāt-ı şerīfūñ şād u hāndān isterem
Hasmuñı bülbülşifat her lahza giryān isterem

haşmet-i cem:

1. haşmet-i cem:

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cem'in görkemi, ihtişamı.

Tâc-ı fakr-ıla şu kim mülk-i kanâ'at şâhidur
Haşmet-i Cem gözlemez taht-ı Süleymân istemez

haşr olurken:

1. haşr olurken:-(u)r, -ken

Gazel 149

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir araya getirilmek, kıyamet gününde bir
araya toplanmak.*

Zülfünde haşr olurken mizân-ı 'aqla girdüm
Kaddûñ görüp didüm kim rûz-ı kıyâmet ancak

haşre-dek:

1. haşre-dek:

Gazel 155

Mısra: 10

Kıyamete kadar.

Cür'a-i la'lûñ çeküp cânâ Cenâbî mestdür
Haşre-dek bî-hüş olursa tañ midur evkâr-ı 'aşk

2. haşre-dek:

Gazel 250

Mısra: 14

Kıyamete kadar.

Cür'a-i câm-ı gamuñ çekdi Cenâbî mestdür
Haşre-dek bî-hüş olup bir lahza ol ayılmasun

3. haşre-dek:

Murabba 1

Mısra: 7

Kıyamete kadar.

Şerh olunmaz haşre-dek taht-ı iderse ger kalem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

hasret:

1. hasretinden:-i, -(n)den

Gazel 50

Mısra: 9

(Sevgiliye duyulan) özlem, hasret.

Hasretinden ol mehûñ yaşum Cenâbî akmada
Yâ Savâ ırmağıdur yâ Tunca yâhüd Tunadur

2. hasretün:-(ü)ñ

Gazel 169

Mısra: 2

(Sevgiliye duyulan) özlem, hasret.

Saña meyli olanı pâ-mâl kıldı fûrkatûñ
Ehl-i 'aşk olan gedâña zehr içürür hasretûñ

3. hasretim:-(i)m

Gazel 227

Mısra: 1

(Sevgiliye duyulan) özlem, hasret.

Baña dilden hasretim âhum durur taht-ı iden
Hâlet-i sûz u güdâzım dil durur ta'bir iden

hasretâ:

1. hasretâ:

Gazel 9

Mısra: 2

Yazık! Eyvah!

Kıldı fûrkat ben garîbi âh cânândan cüdâ
Cism-i bî-rûhum ki kaldum hasretâ cândan cüdâ

2. hasretâ:

Gazel 114

Mısra: 7

Yazık! Eyvah!

Yolda kaldı hasretâ bî-zâd-ı râh-ı âhîret
Şol ki kendin hırmen-i tâ'âtde mür eylemez

hasretâ vâ fûrkatâ:

1. hasretâ vâ fûrkatâ:

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vah vah! Ne yazık!

Bir nazâr gördüm yüzüñi saña oldum mübtelâ
Ger baña yâr olmaz iseñ hasretâ vâ fûrkatâ

hasret-âbâd-ı belâda:

1. hasret-âbâd-ı belâda:-da

Gazel 343

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin aşk) belasının hasretinin çekildiği yer.

Hasret-âbâd-ı belâda şehri-yâr-i ğam iken
Küy-i dil-berde Cenâbî pâsbân itdüñ beni

hasret-i dîdârdan:

1. hasret-i dîdârdan:-dan

Gazel 240

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzüne duyulan hasret.

Ben hayât-ı dünyeden geçdüm Cenâbî yârsız
Ölmeği âsân gördüm hasret-i dîdârdan

hasret-i rüyuñla:

1. hasret-i rüyuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 188

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzüne duyulan hasret.

Hasret-i rüyuñla cânâ ebrveş giryân olup
Fürkatüñde jâleden yaşlar döker her an gül

hasşâd-ı çarh-ı sifle:

1. hasşâd-ı çarh-ı sifle:

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alçak feleğ'in ekincisi. II Azrail.

Gördi 'ömrüm mezra'ın bulmuş kemâlin âh kim
Üstine hasşâd-ı çarh-ı sifle orağın çeker

haste:

1. haste:-(y)e

Gazel 16

Mısra: 5

(Aşkından dolayı) hasta, perişan (olmuş âşık).

Çün vişâlüñ giç müyesser olısar ben hasteye
Gitmege 'ömr-i 'azîzüm kılmasa bârî şitâb

2. hastesi:-(s)i

Gazel 118

Mısra: 7

(Aşkından dolayı) hasta, perişan (olmuş âşık).

Çanda ise la'lüñüñ bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü'-ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

3. hasteyem:-(y)em

Gazel 168

Mısra: 2

(Aşkından dolayı) hasta, perişan (olmuş âşık).

Geldüm ey meh şapuña dâmen benüm ihsân senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben hasteylem dermân
senüñ

4. hasteñe:-ñ, -e

Gazel 169

Mısra: 4

(Aşkından dolayı) hasta, perişan (olmuş âşık).

Şerbet-i cân-bağış iken la'lüñ dirîg itdüñ baña
Bir şabîb-i seng-dilsin hasteñe yok şefkatüñ

5. hastenüñ:-nüñ

Gazel 181

Mısra: 9

(Aşkından dolayı) hasta, perişan (olmuş âşık).

Hâne-i göñli Cenâbî hastenüñ bulmaz ziyâ
Kıl tecellî anda mâhum aña şem'-i rüşen ol

6. haste:

Gazel 183

Mısra: 9

(Aşkından dolayı) hasta, perişan (olmuş âşık).

Ey şanem demler durur kim haste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe şağ mî gele dermâna dil

haste cân:

1. haste cân:-a

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığıñ) yaralı gönlü.

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir ğam mı var cihânda bu ğaste câna gelmez

2. **ğaste câna:-a**

Gazel 143

Mısra: 4

Gönlü yaralı (âşık).

Şerbet-i la'lüñ ğamında ideyin teslîm-i cân
Çünkü maksûm-ı ezel ben ğaste câna bu imiş

4. **ğaste câna:-a**

Gazel 301

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaralı gönlü.

Ğaste câna şerbet-i la'-i lebüñ virür şifâ
Kim tabîb-i 'aşka şordum böyledür kânında

3. **ğaste cānuñ:-(u)ñ**

Gazel 25

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönlü yaralı (âşık).

Ķatline ben ğaste cānuñ çeşmüñe olup mu'ın
Ķamzeñ ile қаşuñ ey meh tîr ile yāyı arar

ğaste göñlüm çāresidür:

1. **ğaste göñlüm çāresidür:-(s)i, -dür**

Gazel 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hasta gönlün devası, şifası. II Âşığın yaralı
gönlünün şifası. II Sevgilinin âşiğa çektiği ancak
âşığın hoşnutlukla karşıladığı eziyet, cefa.*

Sinede cānum gibi sevsem 'aceb mi miñnetüñ
Ğaste göñlüm çāresidür derdümüñ dermānidur

ğaste kılar:

1. **ğaste kılar:-(u)r**

Gazel 101

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hasta etmek.

Döndürür âñir özine kimsede sağlık kımaz
Ğaste kılar dilleri şol dîde-i bîmārlar

ğaste olduñ:

1. **ğaste olduñ:-du, -ñ**

Gazel 324

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hastalanmak. II Aşkın derdi ile perişan olmak,
sararıp solmak, hasta düşmek.*

Ğaste olduñ ey göñül sevdā-yı 'aşk-ı yār-ıla
Var lebi dārü'ş-şifāsından dile tîmāruñı

ğaste-i 'aşka:

1. **ğaste-i 'aşka:-a**

Gazel 222

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk hastası. II Âşık.

Ala çeşmüñ mekri mi merdümleri bîmār iden
Ğaste-i 'aşka lebi-la'lüñ midür tîmār iden

ğaste-i cesmüñ:

1. **ğaste-i çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 298

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) baygın bakışlı gözü.

Ğaste-i çeşmüñ göreliden bu dil-i dîvānei
Gösterür la'lüñ tabîbüm aña dāru-ğānei

ğaste-i mızrāb-ı ğam:

1. **ğaste-i mızrāb-ı ğam:**

Gazel 338

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gam, keder mızrabından hasta olan, yaralanan
(kimse). II Aşkın gamıyla acı çeken âşık.*

Çeng gibi kıddüme evtār-ı eşküm bağlayup
Ğaste-i mızrāb-ı ğam mağlûb u zār itdüñ beni

ğastesi olupdur:

1. **ğastesi olupdur:-up, -dur**

Gazel 357

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Hastası olmak. II Âşık olmak, gönül vermek.

Şerbet-i la'l-i lebüñden 'âkıbet bulur şifâ
Dîde-i bî-maruñuñ her kim olupdur hastesi

hasûd:

1. **hasûdu:-u**
Gazel 23
Mısra: 1
Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

Hasûdu lâ-yesûd umdur benüm sûd
Ziyânumdur baña 'aşk içre maşûd

hat:

1. **hat:**
Gazel 23
Mısra: 5
Yazı.

Yazıldı şafha-i dehre bu hat kim
Ayazun küştesidür Şâh Maḥmûd

2. **hatuñ:-uñ**
Gazel 3
Mısra: 1
(Sevgilinin) ayva tüyleri.

'Arizuñ gül-zâr-ı hûbîdür hatuñ reyḥân aña
Yok leb-i la'lüñ gibi bir gönca-i ḥandân aña

3. **hat:**
Gazel 167
Mısra: 6
(Sevgilinin) ayva tüyleri.

Gülşen-i ḥüsn-i cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Gül gibi ruḥ-sâruñ üzre hat mı reyḥânuñ senüñ

4. **hatuñ:-(u)ñ**
Gazel 209
Mısra: 5
(Sevgilinin) ayva tüyleri.

Baş koşar zülfüñ ile Rûm-ı 'izâruñda hatuñ
Yüz çarasını anuñ ehl-i Karamana diyem

5. **hatın:-ı, -n**
Gazel 365
Mısra: 9
(Sevgilinin) ayva tüyleri.

Harfiyâ didi gören yâruñ 'izârında hatın
Kıpladı ceş-i Habeş hıttâ-i mülk-i ḥuteni

hatâ:

1. **hatâdan:-dan**
Gazel 258
Mısra: 2
Yanlış, hata, kusur.

Gül gibi nâzûk- tenüñ ḥâr-ı belâdan şaklasun
Pâdişâhum Ḥakk seni cümle hatâdan şaklasun

hatar:

1. **hatarla:-la**
Gazel 278
Mısra: 7
Tehlike. II Aşkın derdi, sıkıntısı.

Girdüm tarîk-i 'aşka gerçi hatarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

hat-ı çihreñ gubâridur:

1. **hat-ı çihreñ gubâridur:-dur**
Gazel 63
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yüzündeki ayva tüyleri.

Leb-i la'lüñ şarâbınuñ dem-â-dem mestiyem ammâ
Beni ḥayrân iden her dem hat-ı çihreñ gubâridur

hâtır:

1. **hâtır:**
Gazel 105
Mısra: 1
(Âşığın) gönlü.

Genc-i gamuñla hâtır künc-i ḥarâba beñzer
Naqd-i vücûdum anda yatur türâba beñzer

2. **hâtırumdan:-(u)m, -dan**
Gazel 150
Mısra: 8
(Âşığın) gönlü.

Her harābuñ pādīšāhum eyledüñ ta'mīrini
Hâţırumdan ğayri dehrüñ küşe-i vīrānı yok

3. **hâţırum:-(u)m**

Gazel 38

Mısra: 14

(Âşığın) gönlü.

İrmedüm diyü Cenābī hāk-pāy-i dil-bere
Fūrkatüñde bu elemle hâţırum meksürdur

4. **hâţırum:-(u)m**

Gazel 108

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü.

La'l-i nābuñ cür'asıdur göñlümi hurrem iden
Vir ne cām-ı mey didügün hâţırum şād eylemez

5. **hâţırum:-(u)m**

Gazel 238

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü.

Kaşrına dil bağladum dehrüñ kusūra uğradum
Hâţırum vīrānedür bu cāy-ı ğam-ābāddan

hâţır -perīşāni:

1. **hâţır -perīşāni:-ı**

Gazel 318

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kalbi kırık, gönlü perişan (âşık).

Çözüp zülf-i şeb-āsāni dil-i dīvāneme karşı
Belā zencīrine çekdüñ bu ben hâţır -perīşāni

2. **hâţır-perīşāni:-ı**

Gazel 360

Mısra: 6

Kalbi kırık, gönlü perişan (âşık).

Dil-i dīvānemi zülfüñ esīr-i bend-i ğam kıldı
Belā zencīrine çekdüñ bu ben hâţır-perīşāni

hâţır-ı mahrürdur:

1. **hâţır-ı mahrürdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşk ateşiyile, aşk acısıyla) yanan gönlü.

Ben ğarīb üftādeñi hāk-i derüñden dūr iden
'İllet-i cism-i naħīf ü hâţır-ı mahrürdur

hâţır-ı nā-şādumuz:

1. **hâţır-ı nā-şādumuz:-(u)muz**

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gamlı, kederli gönlü.

Olmadı āzād ğamdan hâţır-ı nā-şādumuz
Bir şeh-i 'ādil xanı kim andan ala dādumuz

hâţırın hurd iden:

1. **hâţırın hurd iden:-en**

Gazel 164

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönlünü kıran, inciten (şey).

Cenābī hâţırın ğamdur iden hurd
Şikest olur irişşe şīşeye seng

hatm olduğın:

1. **hatm olduğın:-duğ, -(ı)n**

Gazel 121

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bitmek, sona ermek.

Ħamdülillāh cān virdük göz diküp dīdāruña
Gördük āħir ħayr-ıla hatm olduğın encāmumuz

hatt:

1. **hattuñ:-(u)ñ**

Gazel 25

Mısra: 3

Yazı. II Sevgilinin ayva tüyleri.

'Arızuñ hükminde göñlüm okıdı hattıñ velī
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nī ki tuğrayı arar

2. **hattıñ:-(u)ñ**

Gazel 38

Mısra: 9
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Rahmet âyâtın okur hâttuñ temâşâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-bûd bende-i mağfurdur

3. **hâttuñ:-(u)ñ**
Gazel 84
Mısra: 3
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Şûr u fitenle hâttuñ gavğâya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir âh u vây u vehdür

4. **hâttuñ:-(u)ñ, -ı**
Gazel 199
Mısra: 3
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

İstemekden hâttuñı maqşûd olan la'lüñ durur
Zulmet içre Hızırveş ben Âb-ı Hayvân isterem

5. **hâttuñ:-(u)ñ**
Gazel 296
Mısra: 2
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Da'vi-yi ihyâ ider la'l-i lebûñ 'Jsâ ile
Cünd-i Fir'avn hâttuñ ceng ider Mûsâ ile

6. **hâttuñdan:-(u)ñ, -dan**
Gazel 314
Mısra: 9
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri. II Yazı.

Bildi hâttuñdan Cenâbî âyet-i hüsnuñ yakîn
Şihhat-i terkîb hâşıl eyledi i'râb-ıla

hatt u hâl:

1. **hâtt u hâl:**
Gazel 161
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
(Sevgiliden) ayva tüyü ve beni.

Benefşe sokınur başa çemen seyrim ider dâyim
Cenâbî tâ ki haddüñden degül bu hâtt u hâl eksük

hatt-ı dil-âvîzüñ:

1. **hâtt-ı dil-âvîzüñ:-(ü)ñ**
Gazel 188
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) gönlü cezbeden ayva tüyleri.

Serv-i ser-keş kâmetüñ hâtt-ı dil-âvîzüñ çemen
Gonca-i sîr-âb la'lüñ çihre-i tâbân gül

hatt-ı gam:

1. **hâtt-ı gam:**
Gazel 196
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gam, keder yazısı.

Levh-i câna ey Cenâbî hâtt-ı gam yazılmadın
Ben belâ-perver gamında ol mehûñ nâlân idüm

hatt-ı müşgînuñ:

1. **hâtt-ı müşgînuñ:-(u)ñ**
Gazel 324
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) misk kokulu ayva tüyleri.

Hâtt-ı müşgînuñ gelüp devr eylemiş ruḥ-sâruñı
Kılduñ ey gül yine pür reyḥân-ıla gülzâruñı

hatt-ı nev-hîzüñ:

1. **hâtt-ı nev-hîzüñ:-(ü)ñ**
Gazel 178
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yeni yeni çıkmaya başlayan ayva tüyleri.

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür gonceden
nâzük
Görenler hâtt-ı nev-hîzüñ didiler kim çemenden yig

2. **hâtt-ı nev-hîzüñ:-(ü)ñ**
Gazel 246
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yeni yeni çıkmaya başlayan ayva tüyleri.

Gözlerüñ nergis yüzüñ gül hâtt-ı nev-hîzüñ çemen
Gülşen-i hüsnuñ temâşâsın kılanlar oldı şen

hatt-ı reyhân:

1. hatt-ı reyhânı:-ı

Gazel 360

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) fesleğen (kokulu) ayva tüyleri.

Görüp yâkûtuñ üstinde müretteb hatt-ı reyhânı
Didüm müşğın giyâ tütmiş kenâr-ı Âb-ı hayvânı

2. hatt-ı reyhânuñ:-(u)ñ

Gazel 205

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) fesleğen (kokulu) ayva tüyleri.

Ĥâl-i 'anber-bâruña bir 'abd-i zengîdür göñül
Zülf-i şeb-rengüñ mişâli hatt-ı reyhânuñ öpem

hatt-ı sebz:

1. hatt-ı sebzini:-i, -(n)i

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yeni çıkmış ayva tüyleri.

Bir niçe elfâz ile vaşf eyle hatt-ı sebzini
Tûti-i tab'um gibi la'l-i şeker-güftârın öp

2. hatt-ı sebzüñ:-(ü)ñ

Gazel 174

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yeni çıkan ayva tüyleri.

Nâfeveş ĥâl-i siyâhuñ bûyı dutdı 'âlemi
Müşğ-i terdür hatt-ı sebzüñ güy-ı 'anber kâkülüñ

2. hatt-ı sebzüñ:-(ü)ñ

Gazel 349

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yeni çıkmış ayva tüyleri.

Deryâ-yı ĥüsnuñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvâci hatt-ı sebzüñ çeşmüñ dürür levendi

hatt-ı siyâhuñuñ:

1. hatt-ı siyâhuñuñ:-(u)ñuñ

Gazel 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yüzündeki) siyah ayva tüyleri.

Ĥatt-ı siyâhuñuñ n'ola çeksem belâsını
Başumda ol kara yazı çünkim nüviştedür

hatt-ı tab'ı:

1. hatt-ı tab'ı:-ı

Gazel 240

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hikâyenin kendisi.

Dâstânım okınurken añma Mecnûn ĥâletin
Ĥatt-ı tab'ı ĥâşıl olmaz kışsa-i tekrârdan

hatuñ âşüftesi:

1. hatuñ âşüftesi:-(s)i

Gazel 248

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayva tüylerinin âşığı, tutkunu, deli
divanesi.

Sünbül şaçuñ şürîdesi bâlâña 'âşık nârven
Reyhân hatuñ âşüftesi çihreñ esîri yâsemem

hatuñ geldi:

1. hatuñ geldi:-di

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayva tüylerinin çıkması. II Gençlik
çağına girmek.

Geldi hatuñ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâhîş yañlış cevâba beñzer

hatuñ vaşında:

1. hatuñ vaşında:-ı, -(n)da

Gazel 297

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağındaki ayva tüylerini övme.

Çemende 'ârizuñ añdum boyandı kanlara lâle
Kara sözler didüm ey gül hatuñ vaşında reyhâna

havāle eyle:

1. havāle eyle:

Gazel 303

Mısra: 9

Kelime Tipi:-

Bir şeyin yapılmasını bir kimseye bırakmak, devretmek.

Ol Cenābī bendeñe eyle havāle dōstum
Çekseñ cefā-şemşirini ger 'āşık-ı şeydālara

havāle kıl:

1. havāle kılmasun:-ma , -sun

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir şeyi bir yere bir kimseye doğru savurma; saldırma, vurma. II Bakış atma.

Gözüne hey di 'uşşāka havāle kılmasun tigin
Ki küffāra kılıç şalar bizüm bir şāhumuz vardur

2. havāle kılmış:-miş

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir işi, bir şeyi başkasına devretmek, başkasının sorumluluğuna bırakmak.

'Anberīn bir tūba beñzer hālūñ ey meh kim müdām
Kākülūñ kılmış havāle sū-be-sū çevgān aña

havf-ı rüste-hiz:

1. havf-ı rüste-hiz:

Gazel 123

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü korkusu.

Nār-ı firāk-ı yār ile kül olmuşuz henüz
Kalbinde zāhidūñ görinen havf-ı rüste-hiz

hayāl:

1. hayālūñ:-(ü)ñ

Gazel 165

Mısra: 3

(Sevgilinin) hayali.

Ġamuñ bezminde 'uşşāka hayālūñ şunmasa nuklı
Ġumārın çekmege baş mı devirdi cām-ı şahbānuñ

hayāl it:

1. hayāl itdüñ:-dü, -ñ

Gazel 185

Mısra: 1

Kelime Tipi:

Bir şeyi zihinde tasarlayıp canlandırmak.

La'l-i yāra ey gönül diş karmığı itdüñ hayāl
Kānde bir maşşūduñ olsa ol olur emr-i muhāl

2. hayāl itmiş:-miş

Gazel 184

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir şeyi zihinde tasarlayıp canlandırmak.

Mümiyānuñ resmini yazmakda naşşāş-ı ezel
Kıl kalem kaşuñ haķı ince hayāl itmiş güzel

hayāl ü fikrūñ irmez:

1. hayāl ü fikrūñ irmez:-mez

Gazel 273

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Aklı hayali ermemek; bir işin niteliğini anlayamamak.

İrmez hayāl ü fikrūñ hergiz miyān-ı yāra
Ey 'aql-ı ħurdedānum sen biñ taĥayyül eyle

hayāle döndüñ:

1. hayāle döndüñ:-dü, -ñ

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayal gibi olmak; çok zayıflamak.

Ža'fum görüp ğamuñda döndüñ hayāle dime
Bir nā-tüvāni kılma pīl-i demāna nisbet

hayāli ğitmez:

1. hayāli ğitmez:-mez

Gazel 303

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayali ğitmemek; bir şeyin hayalinin sürekli göz önünde olması.

Gīsū-yı 'anber-bāruññ gitmez hayāli dīdeden
Göñlüme uydum ben dağı düşdüm uzun sevdalara

hayāl-i kadd-i yāri:

1. hayāl-i kadd-i yāri:-i

Gazel 301

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyunun hayali.

Harfiyā görmek dilerseñ tāze naḥl-i ergavān
Gör hayāl-i kadd-i yāri dīde-i pür-ḥūnda

hayāl-i kākül:

1. hayāl-i kākülün:-(i)n

Gazel 198

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün hayali, görüntüsü.

Ey Cenābī ol mehūñ dilde hayāl-i kākülün
Pāy-bend-i cān u dil başumda sevdā añladum

1. hayāl-i kākülünñ:-(ü)ñ

Gazel 185

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün hayali, görüntüsü.

Geh hayāl-i kākülünñ eyler Cenābī geh ruḥuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü me'āl

hayāl-i kāmēt-i servüñ:

1. hayāl-i kāmēt-i servüñ:-(ü)ñ

Gazel 161

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) servi boyunun hayali.

Göñülden gitmedi hergiz hayāl-i kāmēt-i servüñ
Bu ṭurfe bāğda cānā yaraşmaz ol nihāl eksük

hayāl-i kāmētüñ:

1. hayāl-i kāmētüñ:-(ü)ñ

Gazel 234

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyunun hayali.

Cüy-bār-ı dīdeden biter hayāl-i kāmētüñ
Şāh-ı gül bitmez egerçi menzil-i şūrābdan

hayāl-i tār-ı zülfüñle:

1. hayāl-i tār-ı zülfüñle:-(ü)ñ, -le

Gazel 213

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının telinin hayali.

Hayāl-i tār-ı zülfüñle yürür cān-bāzdur göñlüm
Ne ğam tīg-i cefā çekse müjeñ ser-bāzdur göñlüm

hayāl-i zülf-i müşgīnüñle:

1. hayāl-i zülf-i müşgīnüñle:-(ü)ñ, -le

Gazel 271

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) misk kokulu saçının hayali.

Dil hayāl-i zülf-i müşgīnüñle eşk-i dīdede
Yir yirin zencīr çekdi āb-ı Ceyḥūn üstine

hayātdan zerre eser görmez:

1. hayātdan zerre eser görmez:-mez, -in

Gazel 247

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayattan zerre eser görmemek; hiçbir yaşam belirtisi görmemek.

Tende hayātdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoḥsa cān mısın

hayāt-ı cāvidān:

1. hayāt-ı cāvidān:

Gazel 340

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ebedī, sonsuz bir yaşam.

Yoluñda ölmeği göñlüm hayāt-ı cāvidān bilmez
Özi cismi dağı aña ḥaḳīḳat bir mezār oldı

2. hayāt-ı cāvidānsın:-sın

Gazel 255

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ebedī, sonsuz bir yaşam. İl İnsanın ömrüne
ömür katan, sonsuz hayat bahşeden sevgili.*

Saňa vaşl olmasa Hızruñ beķā-yı 'ömri olmazdı
Cihān bildi muhaķķak kim hayāt-ı cāvidānsın sen

hayāt-ı cāvidānīsın:

1. hayāt-ı cāvidānīsın:-sin

Gazel 212

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sonsuz, ebedî hayat. II Âşığa can bağışlayan
sevgili.*

Hayāt-ı cāvidānīsın ne dirlükdür baňa sensüz
Nihāyet bulma 'ālemde benüm 'ömr-i firāvānum

hayāt-ı dünyeden geç-:

1. hayāt-ı dünyeden geçdi:-di

Gazel 223

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dünya hayatından vazgeçmek; hayatından,
canından vazgeçmek.*

Zülfüñe dil bağlayan geçdi hayāt-ı dünyeden
Yād kılmaz varlığını şöhetbet-i yār isteyen

2. hayāt-ı dünyeden geçdüm:-dü, -m

Gazel 240

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Dünya hayatından vazgeçmek; hayatından,
canından vazgeçmek. II Âşığın sevgilinin hasretiyle
canından vazgeçmesi.*

Ben hayāt-ı dünyeden geçdüm Cenābī yārsız
Ölmeği āsān gördüm hasret-i dīdārdan

Hayderī:

1. Hayderī:

Gazel 166

Mısra: 11

Haydarīlik.

Hayderī nisbet olanlar fāş ider 'ālemlere
Tekyegāh-ı sīnem üzre zū'l-fikāruñdur senüñ

hayf:

1. hayf:

Tahmis 1

Mısra: 7

Eyvah! Yazık!

Göremedüm hayf şādī eyleye bir gün nüzül
Mā-sivādan geçmedür 'aşk içre 'uşşāka uşül

hayfā:

1. hayfā:

Gazel 284

Mısra: 3

Yazık, çok yazık, eyvahlar olsun.

Bāğ-ı dehr içre çü serv āzād iken hayfā dirīg
Tāze kul itdi göñül başdan beni bir servere

hayf-ı bülbül:

1. hayf-ı bülbül:

Gazel 188

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bülbülün derdi, sıkıntısı.

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sultān gül
Hayf-ı bülbül şormağičün eylesün dīvān gül

hāyil ola:

1. hāyil ola:-a

Tahmis 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Perde olmak, engellemek.

Nice bir mihre ola ebr-i siyāhuñ hāyil
Görüp ol yār-i semen-çihreye oldun māyil

hāyin göñlümün elinden:

1. hāyin göñlümün elinden:-i, (n)den

Tahmis 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Âşığın) hain gönlü yüzünden.

Baňa her dem hecrüñ ister gör bu rāyın göñlümün
Kime dād ideyüm elinden ben bu hāyin göñlümün

hayli:

1. hayliden:-den

Gazel 120

Mısra: 3
Çokça, epeyce, oldukça.

Seyl-i ğamdan hâne-i dil hayliden vîrân idi
Seng-i bî-dâduñ konup yapıldı miñnet-hânemüz

2. hayliden:

Muhammes 1

Mısra: 6

Uzun zamandan beri.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vahtidür
Hayliden peykân-ı tîrûñ görmedi âhûları

hayl-i encüm:

1. hayl-i encüm:

Gazel 316

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıldızlar topluluğu. II Âşığın gözyaşları.

Eşk-i çeşmüm mahv olur ey mâh görsem 'arizuñ
Hayl-i encüm kem olur toğdukdâ şems-i hâverî

hayl-i ğama:

1. hayl-i ğama:-a

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder sürüsü.

Çurmayınca şâh-ı 'aşkuñ bilmedüm otağını
Deşt-i sînem dil-güşâ hayl-i ğama yaylağ imiş

haymegâh-ı fûrkatüñde:

1. haymegâh-ı fûrkatüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık çadırının kurulduğu yer.

Haymegâh-ı fûrkatüñde tâb-ı ğamdan şaklayup
Başum üzre dūd-ı âhum sâye-bânın gezdürür

hayme-i 'aşkı kursañ:

1. hayme-i 'aşkı kursañ:-sa, -ñ

Gazel 179

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk çadırını kurmak.

Çursañ ey dil hayme-i 'aşkı zemîn-i sînede
Dūd-ı âh-ı 'arş-ı sâmi aña çetr-i devlet al

hayr:

1. hayr-ıla:-ıla

Gazel 121

Mısra: 6

İyilik.

Hamdülillâh cân virdük göz diküp dîdâruña
Gördük âhîr hayr-ıla hatm olduğın encâmumuz

hayra görüp:

1. hayra görüp:-üp

Muhammes 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hayırlı bir durum olarak görmek.

Geh nûş-ı pür-şafâ vü gehî niş-i bâ-halel
Devr-i cihânı hayra görüp kılmâğıl cedel

hayrân:

1. hayrâniyuz:-ı, -y, -(u)z

Gazel 138

Mısra: 10

Çok beğenen, hayranlık duyan (kimse).

La'lüñ esrârını bildük şorıcağ cânâ velî
Hâlüñi fehm itmedük ol habbenüñ hayrâniyuz

2. hayrân:-ı

Gazel 363

Mısra: 10

Çok beğenen, hayranlık duyan (kimse).

Nigâr- hâne-i Çini temâşâ eyledüm gördüm
O naqş olmuş şuver cânâ yüzüñüñ cümle hayrânı

hayrân iden:

1. hayrân iden:-en

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi:

Hayranlık duygusu uyandıran, hayrete düşüren (şey). II Kendinden geçiren şey.

Leb-i la'lüñ şarābınuñ dem-â-dem mestiyem ammâ
Beni hayrân iden her dem haṭ-ı çihreñ ğubārıdur

hayrân kala:

1. hayrân kala:-a

Gazel 188

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok beğenmek, hayran olmak.

Göster ey şāh-ı kerem gülzāra naqş-ı ruḥlaruñ
Şüret-i Mānī-şifāt tā kim kıla hayrân ğül

hayrân ol:

1. hayrân ola:-a

Gazel 300

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok beğenmek, hayran kalmak.

Naqş-ı Mānī gibi her meh-pāre hayrân ola ger
Sen melek-rū şeklini resm eylesem dīvānuma

2. hayrân olupdur:-up, -dur

Gazel 336

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok beğenmek, hayran kalmak. II Uyuşturucu maddelerin verdiği keyifle kendinden geçmek.

Ğubār-ı haṭüñe hayrân olupdur
Cenābıye 'aceb mi dinse bengī

3. hayrân olur:-(u)r

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Afyon, esrar gibi maddelerle kendinden geçmek. II Sevgilinin beninin güzelliği ile kendinden geçmek.

Geh şarāb-ı la'lüñ içüp mest olur cānā göñül
Gāh ḥālüñ habbesini ekl idüp hayrân olur

hayrân-ı 'aşk olmuşam:

1. hayrân-ı 'aşk olmuşam:-miş, -am

Gazel 232

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşktan körkütük sarhoş olmak.

Tekye-i ğamda Cenābī olmuşam hayrân-ı 'aşk
Cür'adān-ı la'l-i dil-berden yiyüp esrārı ben

hayret:

1. hayret:

Gazel 179

Mısra: 4

Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

Pür idüp esrār-ı ğamdan cür'adān-ı ḳalbüñi
La'l-i dil-ber yādına dükkān-ı dilden hayret al

2. hayretinden:-i, -(n)den

Gazel 319

Mısra: 9

Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

Ey Cenābī hayretinden gökde bu nazmum görüp
Dişledi dendān-ı Pervin mäh-ı nev barmağın

hayret kapısı:

1. hayret kapısı:-(s)ı

Gazel 345

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayret makamı; dervişin Allah'ın tecellileri karşısında kendinde meydana gelen şaşkınlık ve hareketsizlik durumu.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kapısı
Dem-be-dem meftühdür ammâ ki hayret kapısı

hayret-âbād-ı cihānda:

1. hayret-âbād-ı cihānda:-da

Gazel 354

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hayret verici, hayretler içinde bırakan dünya, cihan.

Tiğ-ı ḥün -âşām-ı ğamla her göñül şad-pāredür
Hayret-âbād-ı cihānda kimse bī-ğam ḳalmadı

hayret-nevâ bir sâzdur:

1. **hayret-nevâ bir sâzdur:-dur**

Gazel 87

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşkınlık veren bir ezgiyle çalan bir müzik aleti.

Sinemüñ kânûnına târ aşdı eşk-i dîde kim
Bezm-i gamda çalınur hayret-nevâ bir sâzdur

hazân:

1. **hazân:**

Gazel 80

Mısra: 1

Sonbahar, güz. II Mutsuz, hüzünlü.

Hazân idüm niçe demler bahâr oldum nihânumdur
Bu kana garğ olan çeşmüm nihâl-i ergavânumdur

hazân urdı:

1. **hazân urdı:-dı**

Gazel 122

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sonbaharın gelmesi. II Dertlenme,
hüzünlenme.*

Bir dıraht-ı mîve-bâr idük hazân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bârı n'eylerüz

hazâna gelmez:

1. **hazâna gelmez:-mez**

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sonbaharın gelmesini istemek.

Göñlüm koyup cemâlün gül-geşt-i 'âlem itmez
Terk eyleyüp bahârı 'ârif hazâna gelmez

hazer:

1. **hazerde:-de**

Gazel 278

Mısra: 6

Sakinma, çekinme.

Luţfuñ nazar idelden baña cihân 'adûdur
Elţâf-ı şehdür ancak sever beni hazerde

hazer eyle:

1. **hazer eyle:**

Gazel 269

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sakinmak, çekinmek.

'Ukde-i zülf-i girih-gîrin görüp eyle hazer
Ruğlarından olma gâfil kim turur âl üstine

hazer it:

1. **hazer it:**

Gazel 313

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sakinmak, çekinmek.

Âh itme yâre karşı añup göñül belâñı
Ol tâze gül hazer it döymez dem-i hazâne

hazer kıl:

1. **hazer kıl:**

Gazel 250

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sakinmak, çekinmek.

Revzen-i çeşmüñ hazer kıl her yaña açılmasın
Ten harâb-âbâdınıñ fikr eyle bir yapılmasın

2. **hazer kıl:**

Gazel 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sakinmak, çekinmek; uzak durmak.

Ruğında halka halka kâkülün görseñ hazer kıl kim
Dil-i 'uşşâk kaydına düzilmiş niçe çenberdür

3. **hazer kıl:**

Gazel 309

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sakinmak, çekinmek; korkmak.

Genc-i cemâl-i yâre sunsañ elün Cenâbî
Zülfün görüp hazer kıl şol iki mâri gözle

4. **hazer kıl:**

Gazel 371

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
(Kötülükten, her türlü yanlıştan) uzak durmak,
kaçınmak.

Ḳadd-i dil-ber gibi ey dil istiḳāmet üzere ol
Kec-rev olma ḳıl ḥazer ol ṭurra-i pür-ḥam gibi

5. **ḥazer ḳılmaduñ:-ma, -du, -ñ**

Gazel 68

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sakınmak, çekinmek; korkmak.

Ḳılmaduñ hergiz Cenābī şaff-ı a'dādan ḥazer
Arḳa olur buñ deminde Şeh Süleymānuñ mı var

hazın:

1. **ḥazın:**

Gazel 99

Mısra: 6

Hüzünlü, kederli, hüzün dolu.

Āteş-i 'aşḳa düşelden bu vücūdum gül gibi
Dil ḥazın ü cān enīn ü cigerüm biryāndur

hazır:

1. **ḥazır:**

Gazel 1

Mısra: 8

Göz önünde olan, huzurda bulunan.

Ḳarż aldığına naḳd-i yaşum merdüm-i ḡamuñ
Ḥazır iki gözüm gibi 'ādil güvāh aña

2. **ḥazır:**

Gazel 200

Mısra: 3

Göz önünde olan, huzurda bulunan.

Ḡāyib benem ḥazır benem her ḥālete nāzır benem
'Āciz benem ḳādir benem Allāhiyem Allāhiyem

3. **hazırum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 13

*Bir duruma karşı hazırlıklı, uygun vaziyette
olmak.*

Küyuñ olmazsa naşībüm hāzırum dār-i 'adem
Ger neşāṭuñ virmeye el bes degül mi derd ü ḡam

4. **ḥazırum:-(u)m**

Gazel 128

Mısra: 7

*Bir işi yapmak için gereken her şeyi
tamamlamış olan (kimse).*

Ders-i maḥabbeti oḳudum olsa ḥazırum
Ta'līm-i 'aşḳı Ḳaysa iderdüm kitābsuz

5. **ḥazır:**

Tahmis 3

Mısra: 23

*Bir işi yapmak için gereken her şeyi
tamamlamış olan.*

Şāh-bāz-ı çeşmi ḥazır dilleri şayd itmege
Gülşen-i ḥüsnüñde dil murḡın yine şayd itmege

Ḥazret-i Mūsā ḥakı:

1. **Ḥazret-i Mūsā ḥakı:**

Gazel 370

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hz. Mūsā'nın ḥakı için.

Mü'min ü kāfir Yahūdī bunı dir Mevlā ḥakı
Kim büt-i 'ıṣī-nefessin Ḥazret-i Mūsā ḥakı

hecr:

1. **hecrini:-i, -(n)i**

Gazel 6

Mısra: 1

(Sevgiliden) ayrılık.

Gösterelden hecrini āh ol dūr-i yektā baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryā baña

2. **hecre:-e**

Gazel 150

Mısra: 19

(Sevgiliden) ayrılık.

Şol beden kim vaşl-ı cānı hecre tebdil eyledi
Bir ḳarañu gicedür kim mäh-ı nūr-efşānı yok

3. **hecri:-i**

Gazel 191

Mısra: 9
(Sevgiliden) ayrılık.

Vaşl-ı gülzârında hecri ey Cenâbî ol gülüñ
Hâr-ı ğamdur bildük ammâ biz der-âgûş idelüm

4. hecri:-i

Gazel 4

Mısra: 4

(Sevgiliden) ayrılık.

Qılmaya vaşl ile 'âşık-ı nâ-kâmı feraḥ
Ben gibi hecri elinden niçe ğam-gîni ola

5. hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 149

Mısra: 10

(Sevgiliden) ayrılık.

Qaddüñ görüp Cenâbî didi ki naḥl-i güldür
'Âşık gözine hecrüñ bağ-ı leṭâfet ancak

6. hecrüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 207

Mısra: 9

(Sevgiliden) ayrılık.

Şoḥbet-i ḥâs eylesem hecrüñde baña mey yiter
Gözlerüm peymânesinde eşk-i gül-günüm benüm

7. hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 214

Mısra: 5

(Sevgiliden) ayrılık.

Hecrüñ aldum dest-res var iken ey meh aşluña
İsterem kim irmeye pâyâna derd ü miḥnetüm

8. hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 226

Mısra: 10

(Sevgiliden) ayrılık.

Şâhum Cenâbî bendeñ senden nice ola dūr
Hecrüñ vişâle irgür çevre nihâyet olsun

9. hecrüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 249

Mısra: 9
(Sevgiliden) ayrılık.

Çerâğ-ı devletin yaḫsa Cenâbî tañ mı hecrüñden
Ruḫüñ devrinde ḥürşîd-i cihân ister ziyâ senden

10. hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 263

Mısra: 9

(Sevgiliden) ayrılık.

İstemez hecrüñ qoyup cânâ Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymân çün buyurdu 'âşık olmaz kâm-cü

11. hecrüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 341

Mısra: 5

(Sevgiliden) ayrılık.

Vişâlüñ demlerin aḥsam gözüm hecrüñde qan aḡlar
Sirişküñ seyl olup âḫir yıkar büñyâd-ı devrânı

12. hecrüñ:-(ü)ñ

Tahmis 2

Mısra: 7

(Sevgiliden) ayrılık.

Hecrüñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i maṭlûbumı vîrâne-i tenden ayıra

13. hecrüñ:-(ü)ñ

Tahmis 3

Mısra: 11

(Sevgiliden) ayrılık.

Baña her dem hecrüñ ister gör bu râyın göñlümüñ
Kime dâd ideyüm elinden ben bu ḥâyin göñlümüñ

hecr-i dil-berde:

1. hecr-i dil-berde:-de

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgiliden ayrı düşme.

Yaḫup ğarḫ itmege dehri Cenâbî hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fûrkat gözümde âb-ı ḥasretdür

hecrüñüñ düzahından:

1. hecrîñüñ dūzahından:-i, -(n)dan

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığının cehennemi. II Sevgilinin
âşiğâ acı veren, eziyet eden ayrılığı.

Devr-i haṭṭuñda ne qorḥu dūzahından hecrîñüñ
Bes nüvîd-i mağfiret bu âyet-i Ğufrân baña

hecrüñ deminde:

1. hecrüñ deminde:-i, -(n)de

Gazel 303

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden) ayrı kalınan vakit.

Hecrüñ deminde nitekim itdüm vişâlüñ ârzü
Güñden güne şalduñ beni ey bî-vefâ ferdâlara

2. hecrüñ deminde:-i, -(n)de

Gazel 207

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden) ayrı kalınan vakit.

Hün-ı dil dökdi ğamuñda çeşm-i pür-ḥünüm benüm
Gülmedi hecrüñ deminde cân-ı maḥzuñum benüm

3. hecrüñ deminde:-(n)de-(ü)ñ

Gazel 207

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden) ayrı kalınan vakit.

Ben nice pinhân idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'âlem bildiler ḥâl-i diğeri-günüm benüm

hecrüñ ğamın çekmeden:

1. hecrüñ ğamın çekmeden:-meden

Gazel 107

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden) ayrı kalmanın ğamını, derdini
çekmek.

Çekmeden hecrüñ ğamın berg-i ḥazâna dönmişem
Ne 'aceb âhum yeli kim beni ber-bâd eylemez

hecrüñ ğamı:

1. hecrüñ ğamında:-i, -(n)da

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığından dolayı duyulan üzüntü,
keder.

Hecrüñ ğamında şorsañ aḥvâl-i pür-melâlüm
Geh nâle geh fiğândur geh âh gâh vehdür

2. hecrüñ ğamında:-i, -(n)da

Gazel 282

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığından dolayı duyulan üzüntü,
keder.

Yaşımı hecrüñ ğamında Şaṭṭ-ı Bağdâd eyleme
Kerbelâ-yı ḥasretüñde çekdiğüm âh 'aşığına

3. hecrüñ ğamında:-i, -(n)da

Gazel 194

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığından dolayı duyulan üzüntü,
keder.

Beñzedüp hecrüñ ğamında berg-i kâha cismümi
Rüzgâr-ı âh ile ol demde bir bâd eyledüm

4. hecrüñ ğamından:-i, -(n)dan

Gazel 327

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılığından duyulan üzüntü, keder.

Ey kamer hecrüñ ğamından âh-ı pür-süz eylesem
Her şerârum görine mihr-i cihân-ârâ gibi

hedef eyler:

1. hedef eyler:-r

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hedef yapmak. II Âşiğın sevgilinin ok gibi
kırpıklarına kendisini hedef etmesi.

Tîr-i ğamuña cân viren ey kaşı kemânum
Meydân-ı maḥabbette özini hedef eyler

heft-ser mârlar:

1. heft-ser mārlar:-lar

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yedi başlı yılan. II Sevgilinin saçı.

'Arız-ı cānānum üzre zülf-i 'anber-bārılar
Hürmen-i güilde yatur gūyā ki heft-ser mārılar

helāk eyledi:

1. helāk eyledi:-di

Gazel 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Yok etmek, ortadan kaldırmak, öldürmek.

Kanımı döküp Cenābī eyledi āhīr helāk
Gör ne resme zaḥm urupdur ḥançer-i ḥasret baña

helāk ol:

1. helāk olmaç:-maç

Gazel 175

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvolmak, ölmek, yok olmak. II Perişan olmak.

Tiğ-ı cevr-i yārdan çekme Cenābī başuñı
Yol budur yolında yāruñ kim helāk olmaç gerek

2. helāk olmaç:-miş

Gazel 301

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvolmak, ölmek, yok olmak. II Perişan olmak.

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm garīk
Bir iki insān helāk olmaç didi Ceyhūnda

hem:

1. hem:

Gazel 275

Mısra: 3

Hem de, ayrıca.

Ruḥ-ı zerd-ile çeşm-i eşk-bārum cānibinden hem
Ayağı tozına yüz sür zer ü gevher nişār eyle

2. hem:

Gazel 12

Mısra: 2

"de/da".

Pinhān kıla ger 'arızuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Hürşīd-i 'ālem-tāb hem mestür olur çün şām ola

3. hem:

Gazel 119

Mısra: 11

"de/da".

Yidük içdük varımız ğam yimezüz yoçluğa hem
Bu ḥarābe dünyede ḥoş rind ü çallāş olmaşuz

hem-āheng olma:

1. hem-āheng olma:-ma

Gazel 164

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aynı ahenkte, uygun, denk olmak. II Arkadaş, dost olmak.

Qabül it sāz-ı 'aşkuñ saña pendin
Ki dir nā-sāz-ıla olma hem-āheng

hemān:

1. hemān:

Gazel 152

Mısra: 7

Hemen, hiç vakit geçirmeden, çabucak.

Hemān sen yanma ey ḥāsīd düşüp nār-ı ğam u
derde
Benüm bu yaçduğūñ odla şerer deñlü 'azābum yoç

2. hemān:

Gazel 347

Mısra: 3

Sadece, yalnızca.

Ben hemān tenhā degül ey büt saña dīnin viren
'İsī-i Meryemden alsañ şaklamaz İmānını

3. hemān:

Gazel 242

Mısra: 8

Daima, her zaman, sürekli.

Açılır gül gibi dāğum şabā sürdükce üstüme
Bu luḡi gördüm ancak ben hemān āhum
şabāsından

4. **hemān:**

Muhammes 2

Mısra: 22

Daima, her zaman, sürekli.

Esrār-ı şun'-ı Hakkā yetiş maḥrem ol yüri
İfşā-yı rāz kıлма hemān ebsem ol yüri

5. **hemān:**

Tahmis 3

Mısra: 10

Daima, her zaman, sürekli.

Şor baña 'aşkuñ rumüzün saña taḡrİR eyleyem
Cān u baş terkin urur 'āşık hemān pervānedür

hemānā:

1. **hemānā:**

Gazel 251

Mısra: 4

Daima, her zaman, sürekli.

Devlet-i 'adlūñde şāhum güldi her ağlar ki var
'Āşık-ı ġam-gİN durur ancak hemānā dil-ḡazİN

2. **hemānā:**

Gazel 150

Mısra: 22

Güya, sanki.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenābī şevḡ-i māh
Ḳalb-i 'āşıkdur hemānā kim anuñ cānānı yoḡ

3. **hemānā:**

Gazel 270

Mısra: 14

Güya, sanki.

Dİdem üzre Ḥarfiyā yārūñ ḡayāl-i kākūli
Nakş-ı sūnbüldür hemānā şİşe-i cām üstine

4. **hemānā:**

Gazel 340

Mısra: 3

Güya, sanki. II Tamamen.

Vücūdumdan eşer ancak hemānā dūd-ı āhumdur
Düşüp ma'müre-i cismüm reh-i ġamda ġubār oldu

hem-cenāh ol:

1. **hem-cenāh olmaz:-maz**

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eşit, denk olmak.

Māverā-yı seyrüme irmez benüm ḡāvūs-ı 'aḡl
Hem-cenāh olmaz hümā-yı evc-i ḡudretle 'uḡāb

2. **hem-cenāh olmaz:-maz**

Gazel 139

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Eşit, denk olmak.

Hem-cenāh olmaz Cenābī sen hümā-pervāz-ıla
Uçamaz sİmurġ-ıla biñ bāl ü per açsa meges

3. **hem-cenāh olup:-up**

Gazel 296

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Birlikte) Kanat açmak, uçmak. II Arkadaş, dost olmak.

Bir naḡar Ḳāf-ı belā-yı 'aşkuñı seyr itmege
Hem-cenāh olup biraz uçduḡ bugün 'Anḡā ile

hemçü:

1. **hemçü:**

Gazel 102

Mısra: 4

Gibi.

Çeşm-i yāre 'āşık-ı bİ-dil geḡer miskİni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

hem-dem:

1. **hem-demlerüz:-ler, -(ü)z**

Gazel 133

Mısra: 2

Yakın arkadaş, dost. II Āşık.

Ney gibi baġrı delik bir nice şāhib-demlerüz
Mey yirine bezm-i ġamda ḡan içer hem-demlerüz

2. **hem-demlerüz:-ler, -(ü)z**

Gazel 279

Mısra: 6

Yakın arkadaş, dost. II Âşık.

Ney gibi nice yirden bel bağladuk fiğâne
Âheng ider belâña hem-demlerüz cihânda

3. **hem-demüm:-(ü)m**

Gazel 89

Mısra: 10

Dost, arkadaş.

Ġamdan özge hâlüme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum midur

hem-dem olma:

1. **hem-dem olma:-ma**

Murabba 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Yakınlık kurmak, ahbap olmak, arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.

Ey gül-i ğonca-dehen yâr olma gel aġyâr ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-ġad her ġâr ile

hem-dem-i âh ü fiġân:

1. **hem-dem-i âh ü fiġân:**

Gazel 247

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feryat ve fiġanın arkadaşı, dostu.

Bir gül-'izâra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i âh ü fiġân mısın

hem-dem-i ġâr ol:

1. **hem-dem-i ġâr olasın:-a, -sın**

Gazel 163

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dikenin dostu olmak. II Rakibin arkadaşı olmak.

Hem-dem-i ġâr olasın gülşende ey gül sen müdâm
Zâr-ıla geçmek revâ mı rûzgârı bülbülüñ

2. **hem-dem-i ġâr oldığını:-diġ, -ı, -(n)ı**

Gazel 344

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dikenin dostu olmak. II Rakibin arkadaşı olmak.

Gördi gülşende gülüñ hem-dem-i ġâr oldığını
Benden artuġ o mehüñ sevdüğünü aġyârı

3. **hem-dem-i ġâr olmasın:-ma, -sun**

Murabba 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dikenin dostu olmak. II Rakibin arkadaşı olmak.

Kimsenüñ cânânı yâ Rab yâr-i aġyâr olmasın
Gülşen-i 'âlemde her gül hem-dem-i ġâr olmasın

heme:

1. **heme:**

Gazel 78

Mısra: 8

Cümle, bütün.

Şol iki çeşm-i cādûlar firîbin
Heme ġalk-ı cihân-râ kerd meşġûr

hem-ġâneym:

1. **hem-ġâneym:-(y)em**

Murabba 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dost, arkadaş. II Ayrılık derdine dost olmuş, sürekli ayrılık acısı çeken kimse.

Râh-ı 'aşġ içre bu gün bir baş açuġ dîvâneym
Miġnet ü derd ü belâ-yı hecr ile hem-ġâneym

hemîn:

1. **hemîn:**

Gazel 119

Mısra: 6

Hemen, vakit kaybetmeden.

Dergeh-i pîr-i muġânda gevşifat ġaltân için
'Ârî gelmiş cismden şâhâ hemîn baş olmuşuz

hem-'inân olmaz:

1. **hem-'inān olmaz:-maz**

Gazel 333

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yetişmek, peşi sıra gitmek.

Şeh-süvâr-ı 'aşk olan oldu cihānuñ yügrügi
Hem-'inān olmaz aña rahş-ı şabānuñ yügrügi

hemīşe:

1. **hemīşe:**

Gazel 34

Mısra: 9

Sürekli, daima, her zaman.

Koyup sâfî meyi şûfî hemīşe
Müşelleş nüş idermiş hāma beñzer

2. **hemīşe:**

Gazel 44

Mısra: 8

Sürekli, daima, her zaman.

Kalbūñe eyle nazar görme gedānuñ zāhirin
Kim hemīşe meskeni gencūñ gōñül vîrānedür

3. **hemīşe:**

Gazel 50

Mısra: 2

Sürekli, daima, her zaman.

Sīnem içre dāyima kīnüm benüm gerdünadur
Kim hemīşe luṭfi anuñ her le'im ü dūnadur

4. **hemīşe:**

Gazel 149

Mısra: 7

Sürekli, daima, her zaman.

Tiğın biler elinde durmaz hemīşe ğamzeñ
Çanum döker o hūnī andan 'alāmet ancak

5. **hemīşe:**

Gazel 162

Mısra: 8

Sürekli, daima, her zaman.

Şanma kim 'aşık olan ey dil sevilmez dünyede
Hār-ı miñnedür hemīşe mübtelâsı bülbülüñ

6. **hemīşe:**

Gazel 166

Mısra: 6

Sürekli, daima, her zaman.

Hāke baçdum meskenetde 'aşkuñuñ mağlūbıdur
Yanmada āteş hemīşe tabdāruñdur senüñ

7. **hemīşe:**

Gazel 226

Mısra: 1

Sürekli, daima, her zaman.

Erbāb-ı dil hemīşe ehl-i melāmet olsun
Nām isteyen 'azizüm her dem selāmet olsun

8. **hemīşe:**

Gazel 226

Mısra: 4

Sürekli, daima, her zaman.

Sen hān-ķāhı gözle rüz ile şebde şûfî
Mesken baña hemīşe künc-i nedāmet olsun

9. **hemīşe:**

Gazel 234

Mısra: 1

Sürekli, daima, her zaman.

Kūze-i çeşmüm degül hālî hemīşe ābdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük hālet-i dülābdan

10. **hemīşe:**

Gazel 309

Mısra: 2

Sürekli, daima, her zaman.

Ey çeşm-i hūn-feşānum dāyım nigārî gözle
'Aş itmege hemīşe evvel bahārî gözle

hem-nefes:

1. **hem-nefes:**

Gazel 160

Mısra: 14

Arkadaş, dost.

Görmedi şādî yüzini 'ālem içre Harfiyā
Her kimüñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettānı yok

hem-nişin olsa:

1. **hem-nişîn olsa:-sa**

Gazel 162

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Samimi, yakın arkadaş, dost olmak.

Ġam degül aġyār-ıla olsa Cenābī hem-nişîn
Ĥārzār-ı ġamda olur çün nevāsī bülbülün

hem-pehlü:

1. **hem-pehlü:**

Gazel 259

Mısra: 9

Yakın, arkadaş.

Ey Cenābī ol mehe her kim ki hem-pehlü durur
Dünyenün sürdi şafāsın gördi ol cān 'ālemin

hem-rāh:

1. **hem-rāhıyam:-y, -am**

Gazel 200

Mısra: 1

Yol arkadaşı, yoldaş.

Rāh-ı hüdā āġāhıyam her sālīkūn hem-rāhıyam
İklīm-i 'aşkuñ şāhıyam Allāhıyem Allāhıyem

2. **hem-rāhdan:-dan**

Gazel 342

Mısra: 8

Yol arkadaşı, yoldaş.

Cigerde zaĥm-ı peykānuñ kanaya yār-i cānumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-rāhdan ġayrı

hem-rāz:

1. **hem-rāzdur:-dur**

Gazel 213

Mısra: 8

Sırdaş, dost.

Cenābī sāyeveş bir bir beyān eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-rāzdur göñlüm

hem-reng ol:

1. **hem-reng olaldan:-al(ı)dan**

Gazel 164

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aynı renkte olmak.

Şurāhıveş dü çeşmüm dökdiler kan
Leb-i la'lün olaldan meyle hem-reng

2. **hem-reng olur:-(u)r**

Gazel 308

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aynı renkte olmak.

Çihre-i ĥün-āb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Cām şunsun sākıyā ol yār-i 'işret-sāzuma

hem-reng-i güldür:

1. **hem-reng-i güldür:-dür**

Gazel 174

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül ile aynı renk.

'Arızuñ hem-reng-i güldür sünbül-i ter kākülün
Gülsitān-ı 'ālemi kılsun mu'aṭṭar kākülün

hem-ser ol:

1. **hem-ser olmayan:-ma, -(y)an**

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eş değer olan, aynı olan (kimse).

Baña hem-ser olmayan idrāk kılmaz hāletüm
Āteşe pervāne şevkın iltihābiler bilür

2. **hem-ser olmayan:-ma, -(y)an**

Gazel 98

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eş değer olan, aynı olan (kimse).

Baña hem-ser olmayan idrāk kılmaz hāletüm
Āteşe pervāne şevkın iltihābiler bilür

3. **hem-ser olmayan:-ma, -(y)an**

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eş değer olan, aynı olan (kimse).

Baňa hem-ser olmayan idrāk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbîler bilür

hem-zâd:

1. **hem-zâdını:** -i, -(n)ı

Gazel 346

Mısra: 6

*Doğduğundan beri kişinin özelliği olan durum
vb.*

Fürkât-i derdüñ baňa ey meh 'azâb-ı cân gelür
Sevse kişi şaň midür cânı gibi hem-zâdını

hem-zânü:

1. **hem-zânü:**

Gazel 146

Mısra: 11

Diz dize, yan yana.

Hâra hem-zânü görüp gülşende maħbûb güli
'Andelîb-i ħaste-dil âhile feryâd eylemiş

hengâme-i ħüsnüñde:

1. **hengâme-i ħüsnüñde:** -(ü)ñ, -de

Gazel 170

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin sebep olduğu kargaşa.

Dâyimâ hengâme-i ħüsnüñde zülf-i kec-revüñ
Geçmege ğam ħalkasından çenberdür 'âşıķuñ

henüz:

1. **henüz:**

Gazel 123

Mısra: 11

Ancak.

Nâr-ı firâķ-ı yâr ile kül olmuşuz henüz
Ķalbinde zâhidüñ görinen ħavf-ı rüste-ħîz

2. **henüz:**

Gazel 37

Mısra: 3

Daha.

Dâne-i ħâl-i ruħuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey mâh Âdemden ħaber

hep:

1. **hep:**

Gazel 224

Mısra: 5

Bütün, hepsi.

Senden ırak hep güzeller ber-cefâdur döstüm
Sen mehe virdi göñül yâr-ı vefâdâr isteyen

her:

1. **her:**

Gazel 2

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığın baňa sînem çekem 'uryân aña

2. **her:**

Gazel 7

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Şerbet-i ħahrın şunar her kâsedan devrân baňa
Âñ kim el virmedi demler durur dermân baňa

3. **her:**

Gazel 7

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Tâc-ı faķr ile Cenâbî ħusreviyem 'âlemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mîr ile sultân baňa

4. **her:**

Gazel 8

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Gül ruħuñsuz çeşmüme her ğonca peykân gibidür
Nîzedür ħaddüñ ğamıyla Tübî-i cennet baňa

5. **her:**

Gazel 13

Mısra: 13

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Tab'ı mevzûnuñ getürdi nazma her neğri ki var
Virse beyt-i Hüsreve şîrîn sözüñ n'ola cevâb

6. her:

Gazel 19

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Haçer-i hün-rîzûñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebrû cihâni saña kurbân oldı tüt

7. her:

Gazel 27

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Sinemüñ deşinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaçresi bir lâle-i Nu'mân olur

8. her:

Gazel 27

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Fürkat-i la'i lebüñde gülşene kılsam nazar
Çeşmüme ey serv-çad her gönca bir peykân olur

9. her:

Gazel 29

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Yıkdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm eyvânını bünyâd ider

10. her:

Gazel 29

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Yapdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki 'adl eyvânını bünyâd ider

11. her:

Gazel 30

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her kim dilini gevher-i 'aşka şadef eyler
Her kaçre-i yaşını o dürr-i Necef eyler

12. her:

Gazel 31

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Mâtem-içün qaralar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryân olur

13. her:

Gazel 31

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihâyet bulmadı
Āfitâbum gerçi dirler her işe pâyân olur

14. her:

Gazel 38

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her harâb-âbâd kim dillerde ol meşhûrdur
Ben perîşân rüzgâra nisbet ol ma'mûrdur

15. her:

Gazel 38

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Rahmet âyâtın okur haţtuñ temâşâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-büd bende-i mağfûrdur

16. her:

Gazel 48

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Eskiden vîrâne göñlüm derd u ğam konağıdur
Āşiyân-ı büm-ı hasret her belâ yatağıdur

17. her:

Gazel 49

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her gördüğünü hañçer-i ğamzeñle öldürür
Halk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne iştüdür

18. her:

Gazel 50

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Sinem içre dâyima kînüm benüm gerdünadır
Kim hemîşe luţfı anuñ her le'im ü dünadır

19. her:

Gazel 51

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her ğicem bir Qadr-i ekber tâlî'üm pîrüzdur
Devletüñde ħamdü li'llâh her günüm nev-rüzdur

20. her:

Gazel 51

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her ğicem bir Qadr-i ekber tâlî'üm pîrüzdur
Devletüñde ħamdü li'llâh her günüm nev-rüzdur

21. her:

Gazel 51

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Âşık-ı üftâdeñi her dem nişâne itmege
Ey kaşu yâ her müjeñ bir nâvek-i dil-düzdur

22. her:

Gazel 51

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Âteş-i 'aşkuñda yanar her gönül pervâneveş
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'âlem-süzdur

23. her:

Gazel 51

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemüñ bir tıfl iken
Her mürid ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdur

24. her:

Gazel 57

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şâhbâzı
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli duzağumdur

25. her:

Gazel 60

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Süleymân itdi ben müri ħükümetde ğam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

26. her:

Gazel 64

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Zâhirin vîrâne görseñ her gedâya bakma ħör
'Âlem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efrîdün giyer

27. her:

Gazel 64

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her kabâ-yı şîve kim biçdüñ Cenâbî nazmda
Şöhret-i dîvân için ol kâmet-i mevzün giyer

28. her:

Gazel 80

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Dil-i şad-pâreme baksañ derünüm ħâlini söyler
Ki peykânufıla her zaħmum dehânumla
zebânumdur

29. her:

Gazel 84

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Şûr u fitenle haţtuñ ğavġāya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir āh u vāy u vehdür

30. her:

Gazel 84

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

N'ola ğamuñ çekenler sultān-ı dehr olursa
Her āh-ı şu'le-baĥşı başında zer-külehdür

31. her:

Gazel 85

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Zülfüñüñ her tārına āşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelāsi bir belā-keş ĥastedür

32. her:

Gazel 86

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Gel kemend-i zülfüne ber-dār eyle 'ālemi
Her kişinüñ çeşmi çünküm ol resenle dāradur

33. her:

Gazel 88

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Başa vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illā sözüm alışdadur

34. her:

Gazel 88

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Çeşmüm üzre yoĥlasañ miĥnet libāsi yārını
Zülf-i pīç-ā-pīçüñüñ her kılı anda riştedür

35. her:

Gazel 88

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ben firākuñ pīşesinde vaşluñuñ ehl-i hevā
Kārgāhında cihānuñ her kişi bir işdedür

36. her:

Gazel 90

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her çemende ey şabā var ol gül-i ra'nāyı gör
Sen de ey ğam gel beri ben bülbül-i şeydāyı gör

37. her:

Gazel 107

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Açamaz göñlüñ bilādın ey Cenābī her melik
Ĥān Süleymān gibi her şeh feth-i Bağdād eylemez

38. her:

Gazel 107

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Açamaz göñlüñ bilādın ey Cenābī her melik
Ĥān Süleymān gibi her şeh feth-i Bağdād eylemez

39. her:

Gazel 108

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Gāh u bī-geh her güzel kim 'āşıkın yād eylemez
Bir şeh-i 'ālem dūrür kim kullara dād eylemez

40. her:

Gazel 108

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Sen şeh-i devrānadur bende Cenābī nisbeti
Sifle-perver her deniye kendin isnād eylemez

41. her:

Gazel 111

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her belāya şābir ol men'ine tedbīr itme kim
Cidd ü cehdūñ ey göñül takdīri tağyīr eylemez

42. her:

Gazel 111

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Görmesin 'aşkuñ kitābın her fakīh-i kem-ħıred
A'lem-i nās olsa ger ol anı tefsīr eylemez

43. her:

Gazel 113

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Āriyüz her gıll ü gıştan şāf kılduk albümüz
Pütesinde 'ālemūñ bir niçe kez kāl olmuşuz

44. her:-mış, -(u)z

Gazel 113

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

ıl ü alından cihānuñ ey Cenābī el çeküp
Ser virüp rāz açmada her nā-kese lāl olmuşuz

45. her:

Gazel 120

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Gice olmaz kim göñül her meclisi devr itmese
Tāb-i şem-i 'ārizuñ görmek diler pervānemüz

46. her:

Gazel 122

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Gülsitān-ı sīnede bir gül dūrūr her dāğ-ı ğam
Seyr-i bāğ-ı miñnet itdük lālezārı n'eylerüz

47. her:

Gazel 123

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Görsün vücūd-ı 'aksini her řaħsuñı gören
Mir'āt-i zāt-i pākūñı bu resme ıl temiz

48. her:

Gazel 123

Mısra: 13

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her nüktesi Cenābi o řāhuñ güher dūrūr
Cān riştesine bulsañ anı inci gibi diz

49. her:

Gazel 131

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her yañı ğı lālenūñ zülf-i dil-āvizin görüp
Aşılı alır 'acebdür bu dil-i şüridemüz

50. her:

Gazel 138

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Uralı ğāl-i sipendūñ sīne-i 'uřşāa nār
Her dimāa bū řalur bir micmer-i gerdāniyuz

51. her:

Gazel 147

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ğamze-i ğūn-rīz ile peyveste aşuñ resmidür
Her dil-āver abzasında o ile yādan ğaraź

52. her:

Gazel 147

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Cilvegāh-ı ğūsnūñ itdūñ dil-rübālar řal'atın
Sañadur 'aş u maħabbet her dil-ārādan ğaraź

53. her:

Gazel 150

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her Һarābuñ pādīšāhum eyledüñ ta'mīrini
H̱āṭırumdan ğayrı dehrüñ küşe-i vīrānı yok

54. her:

Gazel 150

Mısra: 23

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Zülf ü ruḥsāruñla ḥaṭṭuñ olmasa her naẓmda
F'l-meşel bir ğülsitāndur kim ğül ü reyḥānı yok

55. her:

Gazel 154

Mısra: 11

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Bāda virmiş ḥāk kendin zerre kılmış her cüzün
Mihr-i kudret-tābişinden her taraf envāra bak

56. her:

Gazel 157

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yāra şevk
Nitekim şāfī mey üzere merdüm-i mey-ḥ'āra şevk

57. her:

Gazel 159

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her kāseden ki içdüm ḥün-ābe-i cigerdür
Bezminde zevk u sāzuñ ehl-i belāya yir yok

58. her:

Gazel 160

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Ārif ol ey dil seni aldamasun her lāle-ruḥ
Çekme derd-i 'aşkıñı şol dil-berüñ imānı yok

59. her:

Gazel 168

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Bende oldum sen şehe āzād iken her kayddan
Ben mutī'-i emrūñ oldum ḥükmüñe fermān senüñ

60. her:

Gazel 170

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Elde dāyim cām-ı mey şanmış seridür 'aşıkuñ
Her ḥabābı başı üzere efseridür 'aşıkuñ

61. her:

Gazel 174

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Bu Cenābī gibi şāhum çek ḥisāba her ḳuluñ
Oḳısun dīvān-ı ḥaṭṭuñ içre defter kākülüñ

62. her:

Gazel 177

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merātible cināndan yig
Ğubār-ı rāhidur her çeşme kühl-i işfahāndan yig

63. her:

Gazel 180

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ser-nigün cāmını çarḥuñ elde tut her bezmde
İç şarāb-ı ḥikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

64. her:

Gazel 181

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ḳudretüñ irürse āb ur āteşine herkesüñ
Yaḳmağa her bulduğuñı saña kim dir küllhen ol

65. her:

Gazel 182

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

İşbu demde her gönül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'ālemüñ ol bir nefes hurrem degül

66. her:

Gazel 182

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Göreyin Maşürveş ber-dār-ı dār-ı ğam ola
Her gönül kim beste-i zülf-i ğam-ender-ğam degül

67. her:

Gazel 182

Mısra: 14

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ey Cenābī şeyḫ-i şehriñ mekrine aldanma kim
Her Berāhīm ismine mazhar düşen Edhem degül

68. her:

Gazel 186

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her elif kim tende çekdüm bir nihāl-i servdür
Tāze tāze dāğ-ıla sīnem dūrür şahrā-yı gül

69. her:

Gazel 188

Mısra: 22

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Vaşf-ı ruhsāruñ okurlar bülbül-i şeydā gibi
Her semen-sīmā elinde oldı bir dīvān gül

70. her:

Gazel 189

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Sen bahār-ı hüsne şāhum yoqlanup kullar gibi
Bif hācālet 'arzına qarşu gelür her yaz gül

71. her:

Gazel 194

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Gülşen-i küyuñda ey gül girmedi kulağūña
Bülbül-i şeydā gibi her gice feryād eyledüm

72. her:

Gazel 195

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Açup her bābumı miñnet okusun kışsa-i derdi
Maḥabbet ḥāmesi birle yazılmış bir kitāb oldum

73. her:

Gazel 200

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Rāh-ı hüdā āgāhıyam her sālīkūñ hem-rāhıyam
İklīm-i 'aşkuñ şāhıyam Allāhıyam Allāhıyam

74. her:

Gazel 200

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her meclisüñ ben cāmıyam her nā-murāduñ
kāmıyam
Her bir şikāruñ dāmıyam Allāhıyam Allāhıyam

75. her:

Gazel 200

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her meclisüñ ben cāmıyam her nā-murāduñ
kāmıyam
Her bir şikāruñ dāmıyam Allāhıyam Allāhıyam

76. her:

Gazel 200

Mısra: 15

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Ünvānıyam her nāmenüñ mektübıyam her
ḥāmenüñ
Mestürıyam her cāmenüñ Allāhıyam Allāhıyam

77. her:

Gazel 200

Mısra: 15

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Ünvāniyam her nāmenüñ mektübiyam her
hāmenüñ
Mestüriyam her cāmenüñ Allāhiyem Allāhiyem

78. her:

Gazel 200

Mısra: 16

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Ünvāniyam her nāmenüñ mektübiyam her
hāmenüñ
Mestüriyam her cāmenüñ Allāhiyem Allāhiyem

79. her:

Gazel 206

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Aşkuñla ben cefā-keş maḥsūd-ı rüzgārum
Yoluñda her belāya şanma ki rağbet itmem

80. her:

Gazel 206

Mısra: 12

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Bir baḥr-ı bī-kerānam görmez kıramı gözler
Her hār u ḥaş gāmından 'arz-ı küdür etmem

81. her:

Gazel 214

Mısra: 13

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her belāya şābir olsam ey Cenābī tañ degül
Yār cevri çekmege ammā ki yokdur tākatüm

82. her:

Gazel 218

Mısra: 11

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Keşf idüp her müşkili miftāhı oldum her derüñ
Sırr-ı Ḥaḫka māḥremem Allāhiyem Allāhiyem

83. her:

Gazel 222

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her nefesde iñleden nāyi derünüm derdidür
Nāle vü feryādum oldı çengi her dem zār iden

84. her:

Gazel 227

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ruḫlaruñdur āl iden 'uşşak-ı bī-sāmānuña
Gözleruñdür sıḫr ile her bī-dili teşḫir iden

85. her:

Gazel 229

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ben esīr-i bend-i 'aşka pādişāhum zulm olup
Nā-sezā her 'aşık-ı bī-derde dād olmaḫ neden

86. her:

Gazel 235

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Çeşm-i cāna nūr-ı 'ibret kesb iderdi her naḫar
Dīde-i Mahmūd Ğazīnūñ çihre-i Āyāzdan

87. her:

Gazel 237

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Hāme-i ḫayretle yazdı cāna şekl-i mührüñi
Her gören naḫş-ı ruḫuñ āyīne-i idrākden

88. her:

Gazel 240

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Cevr idüp her bī-dile ger gelmese inkārdan
Kim şikāyet eyler idi ol gözi mekkārdan

89. her:

Gazel 240

Mısra: 12

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Virmesün bād-ı şabā destine sünbül saçların
Dâmen-i pâkini ol gül şaklasun her hârdan

90. her:

Gazel 250

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Revzen-i çeşmüñ hâzer kıll her yaña açılmasın
Ten hjarâb-âbâdınıñ fikr eyle bir yapılmasın

91. her:

Gazel 251

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ṭûti-i ṭab'-ı laṭifüñ her kaçan kılsa suhan
Her edâsı nâzenîndür her kelâmı şekerin

92. her:

Gazel 251

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ṭûti-i ṭab'-ı laṭifüñ her kaçan kılsa suhan
Her edâsı nâzenîndür her kelâmı şekerin

93. her:

Gazel 252

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

La'î-i nâbuñ fûrkatinden qan yudar her laḥza dil
Beslesün hûn-ı cigerle şimdi her kân cevherin

94. her:

Gazel 258

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Bâl açup sîmurğ-i devlet gibi çarḥ-ı bî-ḳarâr
Dâimâ üstüne dönsün her ḳazâdan şaklasun

95. her:

Gazel 273

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her nuḳl-ı ğam ki irür ol mâh-rû elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

96. her:

Gazel 274

Mısra: 1

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her bî-nevâ ğarîbe şâhum himâyet eyle
Benden geçen ḥarife 'ayn-ı 'inâyet eyle

97. her:

Gazel 300

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Naḳş-ı Mânî gibi her meh-pâre ḥayrân ola ger
Sen melek-rû şeklini resm eylesem divânuma

98. her:

Gazel 312

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her müjeñ tîĝin çeküp kanum dilerler dökmege
Ĝamzeler etrâfum almış ḥançer-i ser-tiz ile

99. her:

Gazel 315

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryâda
Açılır gül gibi ol ğonca-dehen her bâda

100. her:

Gazel 326

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Deyr-i 'aşḳuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnâminı
Şundi her büt destüme câm-ı sürür encâmını

101. her:

Gazel 327

Mısra: 4

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ey kamer hecrüñ gamından âh-ı pür-süz eylesem
Her şerârum görine mihr-i cihân-ârâ gibi

102. her:

Gazel 328

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Zâğāsâ konma ey dil bâl açup sen her leşe
Âşiyân it gel kanâ'at Kâf'ını 'Ankâ gibi

103. her:

Gazel 331

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Çeküp her meclisüñ içre zebânın şem'veş lâyıq
Ögerse Hüsrevâ tab'um senüñ gibi sühandâni

104. her:

Gazel 337

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Perde-i şüretde kalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkâlüñ düriş kim bulasun naqqâşını

105. her:

Gazel 349

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her emrüne muṭî'üm çün ü çirâya yir yok
Ben boynı bağıu bir kıl sensin baña efendi

106. her:

Gazel 354

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Tiğ-ı hûn -âşâm-ı gamla her gönül şad-pâredür
Hayret-âbâd-ı cihânda kimse bî-gam kalmadı

107. her:

Gazel 354

Mısra: 11

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Her birâder sîretâ bir gürk-i Yûsuf-ḥ'ârdur
Bu fenâ dünyâda gûyâ neyl-i âdem kalmadı

108. her:

Gazel 356

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Sönsün ocağı 'ayşuñ ey çarḥ-ı bî-hüner kim
Devrûfide şu'le virür her bed-güher çerâğı

109. her:

Gazel 359

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Küyuñda nâle eyler her mübtelâ-yı bî-dil
Ol gülşen-i şafânuñ irsün biñe hezârı

110. her:

Gazel 361

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

'Âşık oldur kim duḥân-ı âhi çıksa sîneden
Her şerârın göstere yanınca bir aḥker gibi

111. her:

Murabba 1

Mısra: 34

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Ey gül-i gönca-dehen yâr olma gel ağıyar ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-ḥad her ḥâr ile

112. her:

Murabba 2

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Şu'le-i hürşid-i luṭfuñ virdi âfâka ziyâ
Her kef-i ihsânuñ oldu keffe-i cûd u seḥâ

113. **her:**

Murabba 4

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Kimsenüñ cānānı yā Rab yār-i aġyār olmasun
Gülşen-i 'ālemde her gül hem-dem-i ħār olmasun

114. **her:**

Murabba 4

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Bülbül-i şūrīdeveş her bī-nevā zār olmasun
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

115. **her:**

Murabba 4

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Kākül-i miskīnūññ miskīnidür pīr ü cūvān
Beste-i bend-i ser-i zülfüñ geçer her nā-tūvān

116. **her:**

Murabba 5

Mısra: 11

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

Süleymān mülküñe mālīk begüm her bende-i
mūruñ
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

her an:

1. **her an:**

Gazel 188

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Ĥasret-i rūyuñla cānā ebrveş giryān olup
Fürkatüñde jāleden yaşlar döker her an gül

her bābda:

1. **her bābda:-da**

Gazel 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Ey Cenābī irmege ser-menzil-i maqşūda dil
'Aşkla ile cān virmededür her bābda rāh-ı şavāb

her bār:

1. **her bār:**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her an, daima, her vakit.

Nergisüñ baġrına yakdı taze bir dāġ-ı siyāh
Lāle-i ħūnīn dile kan ağladur her bār gül

2. **her bār:**

Gazel 216

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her an, daima, her vakit.

Şerār-ı nār-ı āhum oldı peydā
Cihānı yandıra her bār sūzum

her bergi:

1. **her bergi:-i**

Gazel 363

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Her yapraġı. II Cenābī'nin şiirlerinin her biri.

Bahāristān-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi ħacil eyler anuñ bāb-ı Gülistānı

her bir:

1. **her bir:**

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Dögdi kendin mevc ile deryā-yı 'ummān acıyup
Ābiledür cismi üzre zaġmdan her bir ħabāb

2. **her bir:**

Gazel 99

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hepsi, tümü.

Ĥüsñüñe maġrūr olup her bir gedāyı tütme ħōr
Çok gedālar milket-i dilde begüm sultāndur

3. her bir:

Gazel 151

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her, her bir.

Rengine aldanmazın her bir gül-i ğonca-lebüñ
Sevmezin şol dil-beri kim müntehâ bālâsı yok

4. her bir:

Gazel 177

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Cenâbî şoĥbet-i pîr-i muġânı virme destüñden
Ki her bir rindi olmışdur emîr-i kâmrândan yig

5. her bir:

Gazel 200

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her, her bir.

Her meclisüñ ben câmiyam her nâ-murâduñ
kâmiyam
Her bir şikâruñ dâmiyam Allâhiyem Allâhiyem

6. her bir:

Gazel 210

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Dürr-i aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryâsiyam

7. her bir:

Gazel 227

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Şafĥa-i çihremde ĥün-âb-ı cigerle dem-be-dem
Ĥâmeveş her bir müjemdür derdümi taĥrîr iden

8. her bir:

Gazel 237

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Meş'al-i âhumla gezsem ey kamer şeb küyuñı
Nür olur her bir şerârum encüm-i eflâkden

9. her bir:

Gazel 253

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Yaĥasıdur âteş-i şevĥ-i cemâlüñde beni
Çünkü her bir şem'a yaĥar 'âĥıbet pervânesin

10. her bir:

Gazel 257

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Yaĥsañ çerâġını n'ola her bir sitârenüñ
Şem'-i cemâlüñ elde meh-i şu'ledârsın

11. her bir:

Gazel 293

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

Dâġ-ı mihrüñ gül gibi rengîn ü ter olsun diyü
Cüy-i ĥünîn akıdur her bir müje gülzâruma

12. her bir:

Gazel 311

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Her bir, her bir tanesi.

Def'ine her bir ĥazânuñ sa'y-ı âdem n'eylesün
Ser-nüvişt olan gelür kilik-i ezelden çün başa

her bir gördigüñ:

1. her bir gördigüñ:-dig, -(ü)ñ

Gazel 348

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) görüp karşılaştığı her bir kimse.

Āb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yağma her bir gördigüñ sen âteş-i küllhen gibi

her bir sirişt yeksân degül:

1. her bir sirişt yeksân degül:

Gazel 200

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yaratılış gereği her insan birbirinden farklıdır.

Geh mescidem gāhī künişt geh düzağam gāhī
behişt
Yeksân degül her bir sirişt Allāhiyem Allāhiyem

her biri:

1. her biri:-i

Gazel 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her bir tanesi, ayrı ayrı, hepsi.

Cām-ı derdüñ nüş idüp anlar ki mestān oldılar
Devletüñde her biri Cemşid-i devrān oldılar

2. her biri: -i

Muhammes 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her bir tanesi, ayrı ayrı, hepsi.

Girmedi şāhīnūñ çengāline tihūları
Her biri bir yāra beñzer ol gül-i hōş-būları

3. her biri: -i

Muhammes 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Her bir tanesi, ayrı ayrı, hepsi.

Bülbülinüñ her biri bir 'āşık-ı ser-bāzdur
Nağme-keş kumrılarını bir Dāvudī-āvāzdur

4. her birimüz:-müz

Gazel 132

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her biri. II Ayrı ayrı hepsi.

Kelle-i bī-devlet-i bed-ḥ^vāhuñ almağa müdām
Çarḥa ırgürmiş seri bir nizeyüz her birimüz

her birinüñ hadd-i sinni:

1. her birinüñ hadd-i sinni:-i

Gazel 311

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her birinin, her bir tanesinin yaşı.

'Ārız-ı meh-tābına göñlüm virüp ben sevmedüm
Ḥadd-i sinni ırmeyüñce her birinüñ on beşe

her cānib:

1. her cānib:

Gazel 166

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yön.

Başda sevdañ olmasa yılmazdı her cānib şabā
Bildi 'ālimler anı kim dil-fiğaruñdur senüñ

2. her cānib:

Gazel 212

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yön.

Tutupdur 'ālemi būyuñ benüm taze gülistānum
Salın nāz ile her cānib benüm serv-i ḥırāmānum

3. her cānibe:-e

Gazel 339

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yön.

Gözüm yaşı firākuñda iki 'ayn-ı belā ancağ
Kesilmez ḥūn-ı dil gibi açar her cānibe yaşı

her dem:

1. her dem:

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

'Aşık-ı üftâdeñi her dem nişâne itmege
Ey kaşı yâ her müjeñ bir nâvek-i dil-düzdür

2. her dem:

Gazel 197

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Cân atup hâncer-i dil-dâra Cenâbî her dem
Tekyesinde ğamınıñ gör beni çurbân oldum

3. her dem:

Gazel 217

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Bend bend olmuş yatur görsem ruhuñda turrañı
Kâkülüñden dilde her dem pîç ü tâbum şanuram

4. her dem:

Gazel 222

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Her nefesde ifleden nâyı derûnum derdidür
Nâle vü feryâdum oldu çengi her dem zâr iden

5. her dem:

Gazel 226

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Erbâb-ı dil hemîşe ehl-i melâmet olsun
Nâm isteyen 'azîzüm her dem selâmet olsun

6. her dem:

Gazel 247

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Zahm-ı hadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenâbî tîr-i belâya nişân mısın

7. her dem:

Gazel 273

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Cevr ü cefâ-yı yâre ey dil taħammül eyle
Görseñ hezâr kahrın her dem tegâfûl eyle

8. her dem:

Gazel 281

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Ğamuñ yârân bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül hûn-âbesin saqlar gözüm her dem kapağında

9. her dem:

Gazel 13

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

Pâyüñe yüz sürmege her dem Cenâbî husrevâ
Reh-güzâr-ı küyuñ içre eyledüñ kendin türâb

10. her dem:

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Tîğ-ı müjgânuñla çeşmüñ beñzer ol şayyâda kim
Kan içinde her dü desti meyli her dem hûnadur

11. her dem:

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

O gül-büyuñ firâkıñda Cenâbî sînede dâğlar
Temâşâ itmege her dem benüm rengin
bahârumdur

12. her dem:

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Leb-i la'lüñ şarâbınuñ dem-â-dem mestiyem ammâ
Beni hayrân iden her dem haţ-ı çihreñ ğubârıdur

13. **her dem:**

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Elem şahrâsı sinemde açıldı gül gibi dâğum
Temâşâ kıлмаğa her dem gözüm rengin bahârıñ
var

14. **her dem:**

Gazel 67

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Ne ğam ey gül belâñ ile Cenâbî cân vire her dem
Hezârânuñ gibi vaşfuñ bahârında hezârıñ var

15. **her dem:**

Gazel 74

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Sâmîrî sıhrin bilür yârüñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenâbî aldılar

16. **her dem:**

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Gözlerüñ şehbâzı kim murğ-ı dilüm her dem kıpar
Şan kaçâ sîmurğıdur kim dâyimâ âdem kıpar

17. **her dem:**

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Virür hüsninden ol mâhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenâbî husrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

18. **her dem:**

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Zülfüñe beñzer firâkuñ zulmeti bir ebrdür
Kim ser-i 'uşşâka her dem seng-i hirmân yağdurur

19. **her dem:**

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Kılmayan şükr ü sipâs-ı ni'met-i vaşluñ müdâm
Yiridür hicrân atarsa her dem anı der-be-der

20. **her dem:**

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Ğamuñ hañçer şunup her dem ten-i zârum fiğâr
eyler
Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allâhdan kırılmaz

21. **her dem:**

Gazel 153

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

İztîrâbın bilmege her dem Cenâbî göñlinüñ
Lücce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

22. **her dem:**

Gazel 156

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Tîğ-ı ğam-ı zamâne kınum dökerse her dem
Nâlemden özge baña âh u fiğân ider yok

23. **her dem:**

Gazel 157

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Şem'-i hüsn-i yâra her dem cân atar bî-çâre dil
Güyyâ kim gösterür pervâne Harfî yâra şevk

24. **her dem:**

Gazel 158

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

İzîrâbın bilmege her dem Cenâbî göñlünün
Lücce-i 'aşkuñ ara mâhîşfat deryâya bak

25. **her dem:**

Gazel 154

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Neşîfat bağrın delüp her dem Cenâbî âh ider
Ergânunuñ nâlesinden rakş iden şol zâra bak

26. **her dem:**

Gazel 187

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Bülbül-i bî-çârenün rağmına her dem bâğda
Serve 'arz-ı şive eyler hâr-ıla oynar gül

27. **her dem:**

Gazel 215

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Akıtsun Dicle vü Şâttı kenârında gözüm her dem
Gamuñda cism-i vîrânum benüm Bağdâdmış
bildüm

28. **her dem:**

Gazel 254

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Âteş-i 'aşkuñ yaqar cânâ Cenâbî sînede
'Âdet oldı nâra yaqmaq her dem aña hânesin

29. **her dem:**

Gazel 269

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Saldı nâra kendüyi her dem 'azâb-ı câdadur
Atlas u dîbâyı tercîh eyleyen şâl üstine

30. **her dem:**

Gazel 281

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Ġamuñ yârân bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül hün-âbesin saqlar gözüm her dem kapağında

31. **her dem:**

Gazel 55

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Saña bülbül gibi ey gül göñülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i gamda bugün bende Cenâbîdür

32. **her dem:**

Gazel 293

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Gördigünce üstüme her dem yaqalar çâk ider
'Âşık olup ey şanem gam merdümü dîdâruma

33. **her dem:**

Gazel 306

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Muraqqalar giyüp her dem riyâ 'arz itmeden halka
Saña biñ menzilet yigdür be şüfi künc-i meyhâne

34. **her dem:**

Gazel 306

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Olurdu sāyesinde rūḥ-ı Cāmī her dem āsūde
Dikilse naḥl-i eṣ'ārum eger bāğ-ı ḥıyābāne

35. **her dem:**

Gazel 308

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Rakşa girsün nāleler her dem semā'-ı sāzuma
Perde-āheng eylesün ḡam muṭribi āvāzuma

36. **her dem:**

Gazel 313

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Şevḳ-i ruḥūnda her dem bende Cenābi ḥālin
Şol şem'e nisbet it kim cān vire yāna yāna

37. **her dem:**

Gazel 351

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Görüp nazm-ı perīşānuñ naẓīre söyledi anı
Cenābīdür 'Acem-zāde geçen her dem saña nakşı

38. **her dem:**

Gazel 354

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Miḥnet-i dehri Cenābī aḥma her dem fārig ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'ālem ḳalmadı

39. **her dem:**

Gazel 356

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Yansun fitīl-i ḡamla dāḡum Cenābī her dem
'Aşk ehlinüñ cihānda budur yanar çerāḡı

40. **her dem:**

Gazel 362

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Bülend- pervāz olup şehbāz-ı ṭab'um
Hümā-yı ma'nīdür her dem şikārı

41. **her dem:**

Gazel 367

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Gülşen-i sīnemde dāḡum gül gibi olmazdı ter
Eşk-i çeşmümden Cenābī ḳopmasa her dem nemi

42. **her dem:**

Tahmis 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Baḥa her dem hecrüñ ister gör bu rāyın ḡöñlümün
Kime dād ideyüm elinden ben bu ḥāyın ḡöñlümün

43. **her demde:-de**

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün üstüme
Yā benüm başum şınur yā seng-i çarḥ olur şikest

44. **her demde:-de**

Gazel 265

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Çihre-i zerdüme ṭañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cān atarlar hvāceler her demde altun üstine

45. **her demde:-de**

Gazel 300

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Hün-ı dildür virdigi her demde tığuñ cānuma
Āl buladı ħaçerüñ yoğ yire şāhum ħanuma

46. her demde:-de

Muhammes 2

Mısra: **34**

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Lu'bet-nümā-yı 'işve durur ħılmasın oyun
Bifñ nāz u şive eylese her demde ħıl sükün

her derüñ miftāhı oldum:

1. her derüñ miftāhı oldum:-du, -m

Gazel 218

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Her kapının anahtarı olmak. II Her sırra vakıf
olmak.*

Keşf idüp her müşkili miftāhı oldum her derüñ
Sırr-ı Ħaħħa mähremem Allāhiyem Allāhiyem

her dü desti kan içinde:

1. her dü desti kan içinde:-i, (n)de

Gazel 50

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Her iki eli kan içinde olmak.

Tiĝ-ı müjġānuñla çeşmüñ beñzer ol şayyāda kim
Ħan içinde her dü desti meyli her dem ħünadur

her gice:

1. her gice:

Gazel 64

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Her gece.

Dūd-ı āh-ı pür-şerārüm resmidür kim her gice
Zer-benek ħil'at gibi bu āsmān-ı dün giyer

her gördigüñden:

1. her gördigüñden: -dig, -(ü)ñ, -den

Gazel 367

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Karşılaşılan her kişi, herkes.

Olalı 'āşık göñül her gördigüñden hāl alur
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'ālemi

her gören:

1. her gören:-en

Gazel 335

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Deldi seyl-i elemüñ başdan ayaĝa bedenüm
Her gören şandı bugün taĥta-i remmāl beni

2. her gören: -en

Gazel 311

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Cām-ı ħüşnüñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Ħanzil olmuş yatar uğradum iki ser-ĥoşa

3. her gören:

Gazel 368

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Deldi mīl-i elemüñ başdan ayaĝa bedenüm
Her gören şandı tenüm taĥta-i remmāl beni

4. her gören:-en

Gazel 259

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Yaşuma baĝ isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören ħan ağlasun bu çeşm-i giryān 'ālemin

5. her gören:

Gazel 47

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Her gören yanumca yāri didi cānın gezdürür
Seyr-i 'ālem ħılmaĝa ruĥ-ı revānın gezdürür

6. **her gören:-en**

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Her gören yaşum didi küyuñda ey hürî-nijād
Ravza-i cennetde gūyā selsebīl irmağıdur

7. **her gören:**

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Nūr u fer virseñ n'ola mäh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'arızuñ mihr-i cihān-efrūzdu

8. **her gören:**

Gazel 169

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Bir durumu, kimseyi vb.ni) Gören herkes.

Her gören kaçuñ hilālin eyledi bayrāmını
Mäh-ı 'ıyd-ı ekber olduñ tıtdı şehri şöhetüñ

her hālete nāzır:

1. **her hālete nāzır:**

Gazel 200

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her durumu gören (kimse).

Gāyib benem hāzır benem her hālete nāzır benem
'Aciz benem kādır benem Allāhiyem Allāhiyem

her kaçan:

1. **her kaçan:**

Gazel 217

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her ne zaman ki, her ne vakit.

Tāb-ı teble lerze tıtsa cism-i zārum her kaçan
Yār için dilde Cenābī iztırābum şanuram

2. **her kaçan:**

Gazel 251

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her ne zaman ki, her ne vakit.

Tūṭı-i ṭab'-ı laṭıfūñ her kaçan kılsa suḥan
Her edāsı nāzenīndür her kelāmı şekkerīn

3. **her kaçan:**

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her ne zaman ki, her ne vakit.

Yār vaşlı nı'metinüñ şükrini eyle edā
Sūd kılmazsañ te'essüf her kaçan hicrān olur

4. **her kaçan:**

Gazel 237

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her zaman, her vakit.

Fülk-i tendür seyr ider gird-āb-ı ğamda her kaçan
Baħr-ı miñnet olsa peydā dīde-i nem-nākden

her kaçan kim:

1. **her kaçan kim:**

Gazel 166

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her ne zaman ki.

Her kaçan kim himmetüñ şāh-bāzını alsañ ele
Çarḥ-ı zerrīn bāl ü per-i murğ şikāruñdur senüñ

her kanda:

1. **her kanda:**

Gazel 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her nerede.

Pür durur 'uşşāk ile her yırde kim cānān olur
Lāzım-ı dīvān durur her kanda kim sulṭān olur

her ki var:

1. **her ki var:**

Gazel 251

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Her ne kadar...var ise.

Devlet-i 'adlũnde ŧāhum gũldi her ağlar ki var
'Aŧıķ-ı ğam-gĩn durur ancak hemānā dil-ħazĩn

her kim:

1. **her kim:**

Gazel 114
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hangi kimse ki, her kim ki.

Tār-ı ŧebdũr sĩnesi nũr-ı 'amelden ħālinũñ
Kaldı zũlmet iĉre her kim bāřının nũr eylemez

2. **her kim:**

Gazel 357
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hangi kimse ki, her kim ki.

ŧerbet-i la'-i lebdũnden 'āķıbet bulur ŧıfā
Dĩde-i bĩ-maruñũñ her kim olupdur ħastesi

3. **her kim:**

Gazel 30
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Hangi kimse ki, her kim ki.

Her kim dilini gevher-i 'aŧka ŧadef eyler
Her ħařre-i yaŧını o dũrr-i Necef eyler

her kim ki:

1. **her kim ki:**

Gazel 259
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Hangi kimse ki, her kim ki.

Ey Cenābĩ ol mehe her kim ki hem-pehlũ durur
Dũnyenũñ sũrdi ŧāfāsin gũrdi ol cān 'ālemin

2. **her kim ki:**

Gazel 30
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Hangi kimse ki, her kim ki.

Āsũde-i dehr oldı Cenābĩ gibi ğamdan
Her kim ki ŧehā sāye-i luřfuñ kenef eyler

her kime kim:

1. **her kime kim:**

Gazel 37
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Her kime ki.

Fāŧ ħıldı her kime kim rāzum itdũm āŧıķār
İstedũm ben bulmadım bir yār-i maşremden ħaber

her kimũñ:

1. **her kimũñ:-(ũ)ñ**

Gazel 182
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Her kimin ki.

Pārelensũn ħaņcerũñle bağrı ey ħaŧı kemān
Zařm-ı tĩrũñ yarasına her kimũñ merhem degũl

her kimũñ kim:

1. **her kimũñ kim:**

Gazel 150
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Her kimin ki.

Sĩnesinde her kimũñ kim derd-i 'aŧkuñ olmasa
Beņzer ol iķlime kim bir mihr-bān sultānı yok

2. **her kimũñ kim:**

Gazel 160
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Her kimin ki.

Gũrmedi ŧādĩ yũzini 'ālem iĉre ħarfiyā
Her kimũñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettānı yok

her kiŧi:

1. **her kiŧi:**

Gazel 347
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Herkes.

Kıssa-i hâlât-ı Kays-ı bî-dili gûş eylemem
Devlet-i 'aşkuñda görsün her kişi devrânını

2. her kişi:

Gazel 253

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her kim (ki).

Mağzen-i sînemdedür 'aşkı Cenâbî dil-berüñ
Balsa cânı gibi saqlar her kişi cânânesin

her kişinüñ meyli:

1. her kişinüñ meyli:-i

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Herkesin (her âşığın) meyli, isteği, arzusu.

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ meyli çünkim ol resenle dâradur

her küşe:

1. her küşe:

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her köşe (her yer, her taraf).

Ehl-i diller gördiler vîrânedür gencüñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her küşe vîrân oldılar

2. her küşe:

Gazel 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her köşe (her yer, her taraf).

Göñül abdâlı olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her küşe dâğlardur yürür rûşen çerâğıdur

3. her küşede:-de

Gazel 265

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her köşe, her yer, her taraf.

Mest [ü] evkâr oldılar her küşede 'âşıklarüñ
Câm-ı pür-ğam içmeden ol la'l-i mey-gün üstine

4. her küşede:

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her köşe, her yer, her taraf.

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde âhumuz vardur

5. her küşede:-de

Gazel 188

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her köşe, her yer, her taraf.

Şâh-ı dehrüñ maqdemine gülşen içre bezl için
Eyledi her küşede bülbüllerin kurbân gül

6. her küşede:-de

Gazel 233

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her köşe, her yer, her taraf.

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her küşede destân olan
Yâ şabâdan şâyi' oldı bu haber yâ şânedan

7. her küşede:-de

Tahmis 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Her köşe, her yer, her taraf.

Cür'a-i derdüñledür şöhetleri olmaz 'aceb
Bezm-i hayret kılsalar her küşede olmaz 'aceb

8. her küşede:-de

Gazel 302

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her köşe, her yer, her taraf.

Ol gül-i gönca-dehâna dil virüp her küşede
'Andelîb-âsâ Cenâbî âh u zâr itmek nice

9. her küşede:-de

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Her köşe, her yer, her taraf.

Yârüñ ey ser gûy-şifat hâk-i reh-i meydânın öp
Sû-be-sû ğalţân idüp her kûşede çevġânın öp

10. **her kûşede:-de**

Gazel 39
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Her köşe, her yer, her taraf.

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-tal'at
Seni her kûşede arar felekde âhumuz vardur

11. **her kûşeden:-den**

Gazel 36
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Her köşe, her yer, her taraf.

Ķatl-i 'uşşâk itmege tîrin ele almış müjeñ
Ķaşlaruñ dil Ķaşdına her kûşeden bir yâ çeker

12. **her kûşeden:-den**

Gazel 208
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Her köşe, her yer, her taraf.

Âh kim nûş itmege Ķanum diler hicrân benüm
Ķatlüme her kûşeden tiġin biler devrân benüm

13. **her kûşeden:-den**

Gazel 220
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Her köşe, her yer, her taraf.

Vecd idüp her kûşeden girsün semâ'a ehl-i şevĶ
Naġme Ķılsun muţribâ bir dem rûbâb eġlenmesün

her lahza:

1. **her lahza:**

Gazel 49
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Göñlüm 'aceb mi sîb-i zenaĥdânuñ özlese
Her lahza tıfl-ı ĥâtır-ı zîrâ yemiştedür

2. **her lahza:**

Gazel 189
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Câme-i al-İla oldı şâhid-i Ķannâz gül
'Andelîb-i ĥasteye her lahza Ķılsun nâz gül

3. **her lahza:**

Gazel 199
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Gül gibi zât-ı şerîfüñ şâd u ĥandân isterem
Ķasmuñi bülbülşifat her lahza giryân isterem

4. **her lahza:**

Gazel 252
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

La'l-i nâbuñ fûrĶatinden Ķan yudar her lahza dil
Beslesün ĥûn-ı cigerle şimdi her kân cevherin

her nazarda:

1. **her nazarda:-da**

Gazel 319
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her bakışta.

Sînem üzre dâġdan peydâ olaldan serv ü gül
Her nazarda Ķarşu gördüm heşt-behiştüñ bâġını

her ne:

1. **her ne:**

Gazel 13
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

Her ne ĥâr-ı ġam ki virür pây-ı şâha iztîrâb
Sûzen-i müġânı birle çeksün anı âfitâb

2. her ne:

Gazel 358

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hangi.

Her ne nakşu isteseñ eyle temâşâ 'ayşdan
Câmumuzda bulmazsın isteme ğam resmini

3. her ne:

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

Her ne luţfuñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende çağ efendüm çağıdır

4. her ne:

Gazel 150

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hangi.

Husrevinden her ne mülk-i bî-bedel kim dūr olur
Cism-i tenhâ-mânedür kim sînesinde cânı yok

5. her ne:

Gazel 150

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Hangi.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî şevk-i mâh
Kalb-i 'aşıkdur hemânâ kim anuñ cânânı yok

6. her ne:

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

Her ne nakd-i eşki kim hârc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse hisâbın yok yire şayılmasun

7. her ne:

Gazel 254

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her ne, hangi şey.

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-ğânesin
Dürd ü şâfî her ne buldum çekmişüm peymânesin

her ne dem:

1. her ne dem:

Gazel 136

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her ne zaman.

'Âzim-i semt-i fenâ olsak Cenâbî her ne dem
Dâne dâne eşk-i çeşmüm hûn-feşândur zâdumuz

her ne ki:

1. her ne ki:

Gazel 265

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her ne zaman ki.

Necd tağı başdı yir yir bağırna her ne ki çarlı
Seng-i miñnet diyü atdı cân-ı Mecnûn üstine

her ne kim:

1. her ne kim:

Gazel 235

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her ne kadar ki.

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir âşikâr
Künc-i dilde her ne kim mektûmum idi râzdan

her nefes:

1. her nefes:

Gazel 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her an, daima, sürekli.

Sen gül-i nev-resteden ayru Cenâbî âh ider
Nâle eyler her nefes bülbül gülistândan cüdâ

2. her nefes:

Gazel 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Meyl ü sūzum her nefes ruhsāre-i dil-dāredür
Bülbül-i āşüftenüñ şevk-ı dili gülzāredür

3. her nefes:

Gazel 155
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Zāhidā dilden düşürme 'āşık-ı ma'sūkı kim
Hān-kāhı budur anuñ her nefes ezkār-ı 'aşk

4. her nefes:

Gazel 236
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Kāni' olmazsa göñül çeşmümle hüsnuñ seyrine
Her nefes kılsun temāşā sīne-i şad-çākden

5. her nefes:

Gazel 258
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Bir dirāht-ı sāye-versin berg ü bāruñ her nefes
Bāğ-bān-ı luṭf-ı Hākk bād-ı fenādan şaklasun

6. her nefes:

Gazel 269
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Aqma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-hāl üstine
Hü'āce-i dünyā degülseñ geçme kef māl üstine

7. her nefes:

Gazel 302
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Baḥr-ı eşkümdē dem-ā-dem fülk-i cismüm sürmege
Her nefes āh-ı derūnum rüzgār itmek nice

8. her nefes:

Gazel 371
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Ğıll ü ğışdan sāf kıll mir'at-i kalbüñ her nefes
İsteseñ ğitī-nümā olmaya cām-ı Cem gibi

9. her nefes:

Gazel 262
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Sürme kapuñdan diyü bende Cenābī her nefes
Pādişāhum ḥāk-i pāyuña n'ola çekse boyun

10. her nefesde:-de

Gazel 139
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

N'ola ger feryād kılsa kākülüñ ḥabsinde dil
Nāle eyler her nefesde lācerem murğ-ı kafes

11. her nefesde:-de

Gazel 150
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Her an, daima, sürekli.

Devlet-i vaşluñla şāhum ser-firāz olan kuluñ
Şād-māndur her nefesde dīde-i giryānı yok

12. her nefesde:-de

Gazel 175
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Her zaman, sürekli, daima.

Āh-ı 'āşık her nefesde süznāk olmak gerek
Āteş-i 'aşka giren bī-vehm ü bāk olmak gerek

her neye:

1. her neye:
Gazel 232

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Nereye, her kime.

Yârdan gayrı görünmez her neye şalsam nazar
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağıyârı ben

her nice:

1. **her nice:**
Muhammes 2
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ...ise de.

Her nice kışşa eylese gam kulağın bekit
Ya'nî bu dehr-i şüma şağın olma mültefit

her şahsuñ cismi:

1. **her şahsuñ cismi:-(i)**
Gazel 60
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Her bir kimsenin (âşığıñ) bedeni.

Neheng-i hayrete bir loğma oldı cismi her şahsuñ
Düşen bulmaz kenârını mağabbet bahri âfetdür

her şeb tâ seher:

1. **her şeb tâ seher:**
Gazel 369
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Her gece sabaha kadar.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tâ seher her
şeb
Ki sönmez sine-i mağrûrum içre 'aşkuñ nârı

her ser elbetde yazusını görür:

1. **her ser elbetde yazusını görür:-(ü)r**
Gazel 75
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Atasözü**
Alna yazılan başa gelir; "Kişi, kaderi ne ise onu görür." anlamında kullanılan bir söz.

Firâkuñ taşınıñ zağmın çeker baş
Görür yazusını elbetde her ser

her sū:

1. **her sū:**
Gazel 9
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Her taraf, her yan.

Leşker-i eşküm perîşân oldı her sū sensüzün
Kanda cem' olur şol 'asker kıla sultândan cüdâ

2. **her sū:**
Gazel 28
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Her taraf, her yan.

Tekye-i 'aşkuñda kanım gördiler her sū revân
Geldiler Ferhâd u Mecnûn dağı kırbân oldılar

3. **her sū:**
Gazel 345
Mısra: 4
Her taraf, her yan.

'İşret-âbâd-ı vişâli n'eyesün 'aşık-ı kerb
Çünkü her sū açılıpdu aña fûrkat kıpusı

her taraf:

1. **her taraf:**
Gazel 59
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

O kıdd-i 'işve-perdâzuñ şalınsun her taraf cânâ
Bu göñlüm büstânında çü bir serv-i revânumdur

2. **her taraf:**
Gazel 270
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

Sen melek-sîmâ perîyi bir nazar görsem diyü
Her taraf çıkmış bakar mâh-ı felek bâm üstine

3. **her taraf:**
Gazel 154
Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

Bāda virmiş hāk kendin zerre kılmış her cüzün
Mihr-i kudret-tābişinden her taraf envāra bak

4. her tarafdan:-dan

Gazel 170

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yer.

Ey Cenābī her tarafdan ol perīnūñ oğları
Uçmağa evc-i fenāya şeh-peridür 'āşıkūñ

her tārına:

1. her tārına:-ı, -(n)a

Gazel 280

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin saçının) her teli.

Kākülūñ her tārına bend oldı gönüm āh ben
Bu perīşān hāleti şeb görmiş idüm h'ābda

her 'ukdenūñ güşādın:

1. her 'ukdenūñ güşādın:-ı, -n

Gazel 279

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Her düğümün çözümlü, açılması. II Her sırrı.

Her 'ukdenūñ güşādın bir bir bilüp tamāmī
Esrār-ı 'aşka vākif māhremlerüz cihānda

her yanımı:

1. her yanımı:-(u)m, -ı

Gazel 320

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yan.

Şan Cenābī bahra düşdüm yok hālāşa kudretüm
Eşkümün seyl-i revānı kapladı her yanımı

her yirde:

1. her yirde:-de

Gazel 31

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Her neredede.

Pür durur 'uşşāk ile her yirde kim cānān olur
Lāzım-ı dīvān durur her kanda kim sulţān olur

her zamān:

1. her zamān:

Gazel 3

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Daima, süreklî, her an.

Reh-güzārında ğamuñ beñzer tenüm bir hāna kim
Miñnet ü derd ü belādur her zamān mihmān aña

2. her zamān:

Murabba 2

Mısra: **19**

Kelime Tipi: -

Daima, süreklî, her an.

Şevk ile bu mısra'ı okur Cenābī her zamān
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

hergiz:

1. hergiz:

Gazel 65

Mısra: **3**

Asla, hiçbir zaman.

Kimseler yol bulmaz hergiz tılsım-ı hüsnuñe
Tā ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

2. hergiz:

Gazel 68

Mısra: **11**

Asla, hiçbir zaman.

Ķılmaduñ hergiz Cenābī şaff-ı a'dādan hāzer
Arka olur buñ deminde Şeh Süleymānuñ mı var

3. hergiz:

Gazel 130

Mısra: **2**

Asla, hiçbir zaman.

Şerh-i ğam-ı derünüm yazsam beyāna gelmez
Ol sırr-ı ser-i behrem hergiz 'ıyāna gelmez

4. **hergiz:**

Gazel 161

Mısra: 7

Asla, hiçbir zaman.

Göñülden gitmedi hergiz hayâl-i kâmet-i servüñ
Bu turfe bâğda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

5. **hergiz:**

Gazel 211

Mısra: 8

Asla, hiçbir zaman.

Bâd-ı şarşar gibi esdi gerçi âhum yelleri
Sönmedi ey meh-likâ hergiz çerâğ-ı miñnetüm

6. **hergiz:**

Gazel 222

Mısra: 10

Asla, hiçbir zaman.

Naqd-i cân virüp Cenâbî aldı kâlâ-yı gamuñ
Görmedi hergiz ziyânı öylece bâzâr iden

7. **hergiz:**

Gazel 263

Mısra: 3

Asla, hiçbir zaman.

Çılmadı hünî gözün göñlümlle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hû

8. **hergiz:**

Gazel 273

Mısra: 3

Asla, hiçbir zaman.

İrmez hayâl ü fikrün hergiz miyân-ı yâra
Ey 'aql-ı hürdedânum sen biñ tañayyül eyle

9. **hergiz:**

Gazel 279

Mısra: 7

Asla, hiçbir zaman.

Zâl-ı sipihre hergiz baş egmeyüp gamuñda
Alduğ diyâr-ı derdün Rüstem'lerüz cihânda

10. **hergiz:**

Gazel 354

Mısra: 5

Asla, hiçbir zaman.

Şür u şer tıtdı cihânı kılmadı hergiz şalâh
Dîv ü dedle tıldı 'âlem nesli-i Âdem kalmadı

11. **hergiz:**

Gazel 354

Mısra: 14

Asla, hiçbir zaman.

Miñnet-i dehri Cenâbî añma her dem fâriğ ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'âlem kalmadı

12. **hergiz:**

Muhammes 1

Mısra: 21

Asla, hiçbir zaman.

Fazl-ı Hâk olsun mu'înüñ görme hergiz miñneti
Hem-nişin itsün saña Dâver felâh u râhatı

13. **hergiz:**

Murabba 1

Mısra: 13

Asla, hiçbir zaman.

Ka'be-i vaşlı nigâruñ olmadı hergiz bedîd
Gerçi yıllar sa'y kıldum geşt idüp râh-ı ba'îd

14. **hergiz:**

Murabba 1

Mısra: 19

Asla, hiçbir zaman.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

15. **hergiz:**

Murabba 4

Mısra: 18

Asla, hiçbir zaman.

Pây-mâl-i derdün oldum itmedün cânâ naçar
Hâk-i râh-ı küyuñ oldum kılmaduñ hergiz güzer

herkes:

1. herkesi:-i

Gazel 139

Mısra: 7

İnsanların bütünü, cümle âlem.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'âlem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

2. herkesüñ:-(ü)ñ

Gazel 181

Mısra: 5

İnsanların bütünü, cümle âlem.

Qudretüñ irürse âb ur âteşine herkesüñ
Yakmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

3. herkes:

Gazel 229

Mısra: 7

İnsanların bütünü, cümle âlem.

Vuşlatuñ h^vânında herkes muğtenem ben bî-dile
Süfrevi hecrüñde derdüñ berg ü zâd olmak neden

4. herkesüñ:-(ü)ñ

Gazel 348

Mısra: 7

İnsanların bütünü, cümle âlem. II Âşıklar.

Hâr-ı ğam olup tolaşma dâmenine herkesüñ
Kalbe râhat-bağş olup irgür şafâ gülşen gibi

5. herkesi:-i

Tahmis 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

İnsanların bütünü, cümle âlem. II Âşıklar.

Şâh-bâz gözüñe oldu gönül murğı şikâr
Herkesi hâr-ı ğam-ı 'aşkuñ ila oldu figâr

6. herkesüñ:-(ü)ñ

Gazel 338

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Herkes.

'Ayş u râhat herkesüñ dâmânını tutduğda âh
Arada sen geldüñ ey ğam ihtiyâr itdüñ beni

heşt-behiştüñ bāğını:

1. heşt-behiştüñ bāğını:-ı, -(n)ı

Gazel 319

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sekiz cennetin bahçesi. II Âşığın yaralarla dolu sinesi.

Sînem üzre dāğdan peydâ olaldan serv ü gül
Her nazarda karşı gördüm heşt-behiştüñ bāğını

hevâ:

1. hevâsında:-(s)ı, -(n)da

Gazel 248

Mısra: 7

Hava. II Arzu, istek.

La'i cân-bağşuñ hevâsında yiler dâyim rakîb
Malik-i mülk-i Süleymân olmak ister Ehremen

hevâ-dâr olalı:

1. hevâ-dâr olalı:-alı

Gazel 266

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşık, tutkun olmak.

Bed-nâm-ı cihânum olalı saña hevâ-dâr
Rüsvây gerek 'âşık-ı bî-dil el içinde

hevâyî:

1. hevâyî:

Gazel 228

Mısra: 8

Keyif ve arzusuna göre hareket eden, uçarı (kimse). II Âşık.

Ben ne vâdî sâkini şürîdeyin fehm itmedüm
Gâh hâkî geh hevâyî geh 'itâb-âlüdeyin

2. hevâyî:

Gazel 310

Mısra: 5

Keyif ve arzusuna göre hareket eden, uçarı (kimse). II Sevgili.

Ol kebk-i hōş-hîrâmı gördüm katı hevâyî
Şayd olmadur murâdı ben gibi şâh-bâza

hevā-yı 'aşk:

1. hevā-yı 'aşk:

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk rüzgârı, yeli. II Aşk hevesi, arzusu.

Belâ deryâsına şalduñ hevā-yı 'aşk ile kendüñ
Yüri ey zevrak-ı dil kim muvâfîk rüzgâruñ var

hevā-yı 'aşk-ı cānānuñ:

1. hevā-yı 'aşk-ı cānānuñ:-(u)ñ

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkının arzusu.

Şimâli çaldum ayağa şabâdan eyledüm sebkat
Hevā-yı 'aşk-ı cānānuñ Cenābî kim semendümdür

hevā-yı mihr-i rüyuñla:

1. hevā-yı mihr-i rüyuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 241

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının güneşinin arzusu. II

Sevgilinin güneş gibi parlak yanağının arzusu.

Hevā-yı mihr-i rüyuñla felek ser-geşte zerreñdür
Ziyâsin dehre bezl itmiş meh-i evc-i melâhatsin

hevā-yı nefse uyma:

1. hevā-yı nefse uyma:-ma

Muhammes 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Nefsın hevesine, isteğine uymak. II Günah işlemek.

Pîr-i hîred ne dirse sen anı tüt işit
Uyma hevā-yı nefse özüñ gör dağı sekit

heves-i zülfüñile:

1. heves-i zülfüñile:-(ü)ñ, -ile

Gazel 344

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçlarına duyulan sevgi, arzu, heves.

Bî'at-ı pîr-i muğân itdi Cenābî ey meh
Heves-i zülfüñile çaldı bele züñnârı

hey:

1. hey:

Gazel 31

Mısra: 14

Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.

Bir şererle külliyyen yakdı Cenābî varumı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i süzân olur

2. hey:

Gazel 167

Mısra: 2

Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.

Cānumı tîr-i müjeñle kıldı kırbānuñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i fettānuñ senüñ

3. hey:

Gazel 203

Mısra: 4

Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.

Ƙaddüñ üzre reşk idüp aţlāsuña bu ğuşşadan
Hey kıyâmet gör beni kim sîne-pür-ğün olmışam

4. hey:

Gazel 335

Mısra: 6

Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.

Bir Ƙalender olayın perdeye şarup tenümi
Hüsrev-i 'âlem olayın Ƙo hey âbdâl beni

5. hey:

Gazel 350

Mısra: 2

Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.

Başuma 'aşkuñ alup sevdāya virdüm göñlümi
Hey dirîğâ bilmedin ğavğāya virdüm göñlümi

6. hey:

Gazel 368

Mısra: 4

Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.

Bir kalender olayın bürdeye şarup tenümi
Hüsrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

7. hey:

Muhammes 2

Mısra: 10

Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.

Pendüm budur bu kula göñül eylesün 'amel
Cengün sipihri-dün-ıla hey nice vâz gel

8. hey:

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Ķâmetün serve müşâbih ģam-ı hecrün ne 'aceb
Ķâkülün resmi hey âfet Ķadümi dâl eyler

hey di:

1. hey di:

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

"Dur" de; durmasını söyle.

Gözüne hey di 'uşşâka havâle kılmason tigin
Ki küffâra kılıç şalar bizüm bir şâhumuz vardur

hey dirîgâ:

1. hey dirîgâ:

Gazel 280

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çok yazık, eyvahlar olsun!

Eşk-i çeşmüm baħr olup Ķaldum miyân-ı âbda
Hey dirîgâ zevrak-ı ten ģarĶ olur ģirdâbda

hey meded:

1. hey meded:

Gazel 244

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yetiş, aman, eyvah!

Ķalbünün sengin-hisarın gözlerün virmez ele
Hey meded şol iki kâfir korudur âdem ģücin

heyâkil bahrînuñ:

1. heyâkil bahrînuñ:-(ı), -nuñ

Gazel 346

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnsanlar denizi. II İnsanlar.

Dâm-ı hayret Ķaydın eyle ey Cenâbî isteseñ
Bu heyâkil bahrînuñ şayd itmege Ferhâdını

heybet al:

1. heybet al:

Gazel 179

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Korkmak.

Lücce-i deryâ-yı 'aşĶuñ nâzır ol emvâcına
Ķör neheng-i miħnet-i merdüm-rübâsın heybet al

hezâr:

1. hezârın:-ı, -n

Gazel 249

Mısra: 7

Bülbül.

Hezârın ģülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâyleyle yoĶ kârum gelürse biñ belâ senden

2. hezâridur:-ı, -dur

Gazel 63

Mısra: 1

Bülbül. II ÂşĶın inleyen ģönlü.

Yüzün bâĶ-ı melâħatdüdur dil-i zârum hezâridur
Ķo feryâdı hezâr itsün işi anuñ çü zâridur

3. hezârumdur:-(u)m, -dur

Gazel 58

Mısra: 6

Bülbül. II Bela.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

4. **hezâruñ:-(u)ñ**

Gazel 67

Mısra: **10**

Bülbül. II Âşık.

Ne ğam ey gül belâñ ile Cenâbî cân vire her dem
Hezâranuñ gibi vaşfuñ bahârında hezâruñ var

5. **hezârı:-ı**

Gazel 362

Mısra: **8**

Bülbül. II Âşık.

Nigârı gördüğümce eylerüm âh
Figâna getüren güldür hezârı

hezâr itsün:

1. **hezâr itsün:-sün**

Gazel 63

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Çoğalmak, artmak.

Yüzüñ bāğ-ı melâhatdür dil-i zârum hezâridur
Ko feryâdı hezâr itsün işi anuñ çü zârîdur

hezâr kahrın:

1. **hezâr kahrın:-ı, -n**

Gazel 273

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) binlerce, sayısız, pek çok eziyeti.

Cevr ü cefâ-yı yâre ey dil taħammül eyle
Görseñ hezâr kahrın her dem teğâfül eyle

hezâr oldı:

1. **hezâr oldı:-dı**

Gazel 340

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Binlerce, çok olmak. II Gamın, kederin artması.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldı
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bāğında hâr oldı

hezâran:

1. **hezâranuñ:-(u)ñ**

Gazel 67

Mısra: **10**

Bülbüller.

Ne ğam ey gül belâñ ile Cenâbî cân vire her dem
Hezâranuñ gibi vaşfuñ bahârında hezâruñ var

2. **hezâran:**

Gazel 29

Mısra: **2**

Binlerce, pek çok.

Sen gül-i nâzük-teni göñlüm kaçan kim yâd ider
'Anelîbâsâ hezâran nâle vü feryâd ider

3. **hezârân:**

Gazel 94

Mısra: **6**

Binlerce, pek çok.

Maħabbet yolına girseñ selâmetden tecennüb kıl
Ki başuñdan güzâr eyler hezârân seng-i râhı var

4. **hezârân:**

Gazel 212

Mısra: **7**

Binlerce, pek çok.

Hezârân meş'al-i encüm çerâğın yakmaya mâhuñ
Ruħuñdan virmeseñ nûrı benüm mihr-i dirahşânım

5. **hezârân:**

Gazel 267

Mısra: **3**

Binlerce, pek çok.

'Anâdil nağmeler kılsa hezârân şevk ile anda
Açılma gülleri tâze benefşe ergavân olsa

6. **hezârân:**

Gazel 300

Mısra: **9**

Binlerce, pek çok.

Ger hezârân nâle kılsam ey Cenâbî bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nâzük-beden efgânuma

hezārān bülbul:

1. hezārān bülbul:

Gazel 243

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Binlerce bülbul. II Binlerce âşık.

Gül-i gülzâr-ı 'âlemden n'olur reng-i vefâ tutmaz
Hezārān bülbul olursa işitmez bu vefāsından

2. hezārān bülbul:

Gazel 369

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Binlerce bülbul. II Binlerce âşık.

Cihān gülzârına revnağ viren ruğ-sâridur tañ mı
Hezārān bülbul olursa o gül-günüñ dil-efkârı

hezārān dürr-i ğalţāna:

1. hezārān dürr-i ğalţāna:-a

Gazel 178

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bin, binlerce, pek çok yuvarlak inci.

Cenābî kim sözün virmez hezārān dürr-i ğalţāna
Girān-kıymet durur gevher degül lîkin suhândan yig

hıfz iden:

1. hıfz iden:-en

Gazel 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Koruyan, muhafaza eden (şey).

Müje tîrini atmağda hulāşa buldı yol çeşmüñ
Kişiyi hıfz iden cānā yanundağı yarağıdur

hıfz olmuş:

1. hıfz olmuş:-miş

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Korunmak, saklanmak.

Murāduñ mey ise ey dil ciger hûn-âbesin iç kim
Sebû-yı ğamda hıfz olmuş 'aceb rengin şarabı var

hırāma gel:

1. hırāma gel:-a

Gazel 207

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümeye başlamak.

Ser-te-ser dünyâyı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel hırāma nâz-ıla ey kıdd-i mevzûnum benüm

hırāmān:

1. hırāmān:

Gazel 212

Mısra: 10

*Salına salına, nazlı nazlı, edalı edalı yürüyen
(sevgili).*

Cenābî şahın-ı gülşende görüp reftârıñı didi
Hırāmān ol benüm servüm yüzi bağ ile büstānum

hırāmānî hırāmānî yürü:

1. hırāmānî hırāmānî yürü:

Gazel 363

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Salına salına, nazlı nazlı, edalı edalı yürümek.

Kıyāmet kıddüñe nisbet bulunmaz bir nihāl-i ter
Yürü sevr-i gül-endāmum hırāmānî hırāmānî

hırāş olsa:

1. hırāş olsa:-sa

Gazel 75

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Tırmalanmak; zımparalanmak.

Sözümden kıatı göñlüñ buldı tağyîr
Hırāş olsa bozılır rûy-ı mermer

hıred:

1. hıred:

Gazel 236

Mısra: 7

Akıl.

Şûret-i cismüm hıred göñlüm göziyle görmeden
Gördi çihreñ 'aksini âyîne-i idrâkden

hirmen:

1. hirmen:

Gazel 366

Mısra: 10

Harman; dövülmek için bir yere toplanmış ekin yığıını.

Dâne-i hâlûñ gamından bu vücudum hâşılın
Çorğarın bād-ı fenāya alduram hirmen gibi

hirmen-i ğamgāhiyam:

1. hirmen-i ğamgāhiyam:-ı, -(y)am

Gazel 218

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gam, keder harmanı. II Gam, kederden yüzü
solmuş âşik.*

Mezra'-ı tohm-ı cefāyam dâne dâne eşkle
Çihre-i zerdümle gāhī hirmen-i ğamgāhiyam

hirmen-i gülde:

1. hirmen-i gülde:-de

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gül harmanı. II Sevgilinin gül gibi kırmızı
yanağı.*

‘Ârız-ı cānānum üzre zülf-i ‘anber-bārlar
Hirmen-i gülde yatur gūyā ki heft-ser mārlar

hirmen-i hüsünüfde:

1. hirmen-i hüsünüfde:-(ü)ñ, -de

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik harmanı. II Sevgilinin güzel yüzü.

Murğ-i dil bulmaz hālās [ol] hirmen-i hüsünüfde çün
Dâne dâne hāller zülfüñ gibi pür-dām ola

hirmen-i ‘ömrüm hāşılı:

1. hirmen-i ‘ömrüm hāşılı:-ı

Gazel 304

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ömür tarlasının mahsülü. II Âşığın canı.

Habbe-i hâlûñ gamıdır dilde kaydum hāşılı
Hirmen-i ‘ömrüm şatılsa rāzıyum ol dāneye

hirmen-i şabr:

1. hirmen-i şabrum:-(u)m

Gazel 338

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabır harmanı. II Âşığın sabrı.

Hirmen-i şabrum virüp ey bād-ı āhum yıllere
Kākül-i dil-ber mişālī tārümār itdüñ beni

2. hirmen-i şabrum:-(u)m

Gazel 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sabır harmanı. II Âşığın sabrı.

Hirmen-i şabrum Cenābī cem‘ kılsam bir nefes
Rüzgār-ı āh ile nālem anı ber-bād ider

hirmen-i tã’âdde mür eylemez:

1. hirmen-i tã’âdde mür eylemez:-mez

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İbadet harmanında karınca gibi çok çalışmak.
II Çok ibadet etmek.*

Yolda kaldı hāsretā bī-zād-ı rāh-ı āhıret
Şol ki kendin hirmen-i tã’âdde mür eylemez

hısm:

1. hısmı-ıla:-ı, -ıla

Gazel 354

Mısra: 3

Öfke, kızgınlık, gazap.

Luţf u ihşān hısmı-ıla kīne olupdur münkalib
Bu belā-dārı içinde kimse bī-ğam kalmadı

hısm idüp:

1. hısm idüp:-üp

Gazel 176

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kızmak, öfkelenmek.

Ben 'āşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mātem tuta kıyāmete dek üstüme felek

hıttā-i mülk-i Huteni:

1. hıttā-i mülk-i Huteni:-i

Gazel 365

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hoten ülkesi. II Sevgilinin yanağı.

Harfiyā didi gören yāruñ 'izârında haşın
Kıpladı ceş-i Habeş hıttā-i mülk-i Huteni

Hızr:

1. Hızruñ:-(u)ñ

Gazel 255

Mısra: 5

Hızır Aleyhisselam.

Saña vaşl olmasa Hızruñ beka-yı 'ömri olmazdı
Cihān bildi muhaqqak kim hayāt-ı cāvidānsın sen

Hızr-ı hatuñla:

1. Hızr-ı hatuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 84

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) ayva tüylerinin Hızr'ı. II Sevgilinin
yeni çıkmış ayva tüyleri.*

Ol ğabğab-ı dil-āviz Hızr-ı hatuñla cānā
Āb-ı hayāta mālīk bir Zülmet içre çehdür

Hızrves:

1. Hızrves:

Gazel 199

Mısra: 4

Hızır gibi.

İstemekden haştuñı maşşud olan la'lüñ durur
Zülmet içre Hızrves ben āb-ı hayvān isterem

hicrān:

1. hicrān:

Gazel 7

Mısra: 6

Ayrılık.

Tıg-ı ğamdan gördi cismüm ğark-ı hün olmuş yatur
Acıyup bu hālete kan ağladı hicrān baña

2. hicrān:

Gazel 102

Mısra: 6

Ayrılık.

Kılmayan şükr ü sipās-ı ni'met-i vaşluñ müdām
Yiridür hicrān atarsa her dem anı der-be-der

3. hicrān:

Gazel 208

Mısra: 1

(Sevgiliden) ayrılık.

Āh kim nüş itmege kanum diler hicrān benüm
Katlüme her küşeden tığın biler devrān benüm

hicrān olur:

1. hicrān olur:-(u)r

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılık olmak.

Yār vaşlı ni'metinüñ şükrini eyle edā
Süd kılmazsañ te'essüf her kaçan hicrān olur

hiç:

1. hiç:

Gazel 152

Mısra: 4

Hiç, hiçbir şekilde.

Fırākı günlerin eyle raqam evrāk-ı devrāna
Vişālüñ añma kim ey dil anuñla hiç hisābum yok

hiç kimse:

1. hiç kimse:

Gazel 209

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hiç kimse, bir kişi bile.

Lebüñ öpsem luğatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şāh-ı suhandāna diyem

hiç ola mı:

1. hiç ola mı:

Gazel 320

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Hiç uygun düşer mi? // Yaraşmaz, uygun düşmez.

Mihre teşbîh eylesem olmaz ruḥ-ı cānānumı
Hiç gedā-y-ıla ola mı bir tütam sulṭānumı

hiç olduğına:

1. **hiç olduğına:**-duğ, -ı, -(n)a
Gazel 156
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin beli için) Görünmeyecek kadar ince olmak.

Bî-şübhedür miyānuñ hîç olduğına cānā
'ilm-i yakīnüm oldı aña gümān ider yok

hiçe saymaz:

1. **hiçe saymaz:**-maz
Tahmis 1
Mısra: 25
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsememek, önem vermemek.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didār isteyen
Dil-rübālar 'ahdine ey dil şakın inanma kim

hidmet:

1. **hidmetde:**-de
Gazel 33
Mısra: 14
Hizmet, iş görme, vazife, memurluk.

Cāmi'-i ḥüsnine nāzır olalı yāruñ göñül
Bu Cenābī çeşmini hidmetde cābiler bilür

2. **hidmetde:**-de
Gazel 97
Mısra: 14
Hizmet, iş görme, vazife, memurluk.

Cāmi'-i ḥüsnine yāruñ ideli nāzır dili
Çeşmini hidmetde Ḥarfī anı cābiler bilür

3. **hidmetinden:**-i, -(n)den
Gazel 38
Mısra: 4
(Sevgilinin) lütfu, hoş muamelesi.

Lāle kim dāğ-ı cigerle āteş-i ḥasrettedür
Beñzer ol āvāreye kim ḥidmetinden dūrdur

hidmet it:

1. **hidmet it:**
Gazel 11
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Hizmet etmek.

Gel velāyet şāhibi ol pīr-i 'aşka ḥidmet it
Kim saña Mecnūnleyn tağlarda vahşī rām ola

hikāyet itsem:

1. **hikāyet itsem:**-se, -m
Gazel 201
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek.

Derd ü ğam-ı firākuñ bir bir hikāyet itsem
Sen māh-rūya senden yine şikāyet itsem

hikmet:

1. **hikmet:**
Gazel 88
Mısra: 2
Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

Çeşmi ala çün güzel ḥālet begüm bağışdadur
Serv-қadler bī-'aded hikmet velī cünbişdedür

2. **hikmetüñ:**-(ü)ñ
Gazel 147
Mısra: 6
Allah'ın hakîmliği, bilgeliği.

Mazhar-ı kudret diyü icād-ı 'ālem eyledüñ
Hikmetüñ işbātıdur dünyā vü 'uqbādan ğaraz

3. **hikmet:**
Gazel 200
Mısra: 17
Allah'ın kulun kalbine yaratılan her şeyin hakikati hakkında koyduğu, akılla elde edilemeyen kalbî ilim; yaratılış hakikatini bilme.

Hikmet Cenābī sendedür ser-rişteyi bul қandadır
Yā sende yāhūd bendedür Allāhiyem Allāhiyem

hilâl:

1. hilâl:

Gazel 185
Mısra: 4
Yeni ay.

Halk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştâk olup
Bâm-ı 'arşa çağdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

2. hilâl:

Gazel 161
Mısra: 4
Yeni ay. *II Sevgilinin hilal gibi kavisli kaşları. II
Âşığın sinesindeki kavisli yaralar.*

Siyeh kaşuñ mişâlinde görindi sinede dâğum
Bu miñnet âsmânında ço olmasun hilâl eksük

hilâl-i çarh:

1. hilâl-i çarh:

Gazel 306
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki hilal.

İşidüp nazmını gerdün semâ'a girdi şevkından
Hilâl-i çarh baş egdi bu Harf-i suhândâna

2. hilâl-i çarhı:-ı

Gazel 191
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki hilal.

Köçegidür nükte-i 'aşkuñ bugün devr eylesün
Dil çulağına hilâl-i çarhı mengüş idelüm

hilâl-i gerdün:

1. hilâl-i gerdün:

Gazel 32
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Gökyüzündeki yeni ay. II Sevgilinin hilal gibi
kavisli kaşları.*

Çihreñ mehi kâtında kevkeb görindi hâlûñ
Kaşuñ hilâl-i gerdün zülfüñ şehâba beñzer

hil'at:

1. hil'atuñdur:-(u)ñ, -dur

Gazel 239
Mısra: 1
Kaftan.

Sen behiştî bir meleksin hil'atuñdur nürdan
Gâyib itme kendüñi ben 'âşık-ı mehcürdan

2. hil'at:

Gazel 368
Mısra: 1
Kaftan. *II Makam, mevki.*

Zerre dil-şâd idemez hil'at ile mâl beni
Kıldı mañzûn-ı ebed gayret-i emşâl beni

3. hil'atum:-(u)m

Gazel 202
Mısra: 11
Kaftan. *II Âşığın bedeni.*

Ey Cenâbî çâk idüp gam tekeyesinde hil'atum
Ten libâsında dili büryân [u] 'uryân eylesem

4. hil'at:

Gazel 8
Mısra: 2
Kaftan. *II Âşığın bedenindeki yaralar.*

Başda oldı nâr-ı âhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i gam cismüm üzre bes durur hil'at baña

hil'at-ı 'aşkuñ:

1. hil'at-ı 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 19
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Aşk kaftanı.

Hil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libâs
Ben çalender-meşrebi yoluñda 'uryân oldı tut

hil'at-ı her şey'de:

1. hil'at-ı her şey'de:-de

Gazel 90
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Her suret, her yüz.

Vâmîkâsâ 'aşk-ıla ger şâhib-i hâlât iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrâyı gör

hîle:

1. **hîlede:-de**
Gazel 77
Mısra: 9
*Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen,
dolap, oyun.*

Kimdür ayağın çeker 'ayyâr-ı çarhuñ hîlede
Dest-bâzî kılsa bir dem biñ külâh-ı Cem kıpar

hilkat-i eşyâda:

1. **hilkat-i eşyâda:-da**
Gazel 153
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Eşyanın yaratılışı.

Şal nazar dîdâr-ı yârî hilkat-i eşyâda gör
Çeşm-i Mecnûnuñ açarsañ şüret-i Leylâya bak

himâyet:

1. **himâyetdür:-dür**
Gazel 60
Mısra: 2
Koruma, esirgeme.

Ne kılsa hançer-i gamzeñ baña 'ayn-ı 'inâyetdür
Kılıcuñ akşa üstüme gözüm nûri himâyetdür

himâyet eyle:

1. **himâyet eyle:**
Gazel 274
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Korumak, esirgemek, koruması altına almak.

Her bî-nevâ garîbe şâhum himâyet eyle
Benden geçen harîfe 'ayn-ı 'inâyet eyle

himmet:

1. **himmetle:-le**
Gazel 75

Mısra: 8
Gayret, emek, çalışma, çabalama.

Umaram kim açam 'aşkuñ kıpusın
Ki himmetle açıldı bâb-ı Hıyber

2. **himmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 169
Mısra: 6
Lütuf, kerem, ihsan.

N'ola ben üftâdeden çekseñ sipihre başuñı
Serv-kâmet dil-rübâsın yücedür himmetüñ

3. **himmet:**

Gazel 179
Mısra: 10
Lütuf, kerem, ihsan.

Mey-fürüşüñ düş Cenâbî cür'aveş ayağına
Ol sa'âdet- bârgâhı husrevinden himmet al

4. **himmetüm:**

Gazel 211
Mısra: 10
Lütuf, kerem, ihsan.

Ol sehî servüñ Cenâbî yüz sürelden pâyına
Kâmet-i bâlâsı gibi yüce oldu himmetüm

5. **himmeti:-i**

Gazel 260
Mısra: 9
Gayret, emek, çalışma, çabalama.

'Ar u nâmından Cenâbî himmeti destin çeküp
İhtiyâr itdi gam-ı 'aşkuñda rüsvâ meşrebin

6. **himmet:**

Gazel 65
Mısra: 7
*Lütuf, kerem, ihsan. II Dünyanın gelip geçici
nimetleri, malı mülkü.*

Zâl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürü
'Arşa aşmış tığını 'âlemde gerçek er geçür

himmetüñ şâh-bâzını:

1. **himmetüñ şâh-bâzını:-i, (n)ı**

Gazel 166

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çaba, gayret doğanı. II Kişinin gayreti.

Her kaçan kim himmetüñ şâh-bâzını alsañ ele
Çarh-ı zerrîn bâl ü per-i murğ şikâruñdur senüñ

Hindü:

1. **Hindüdür:-dur**

Gazel 84

Mısra: 2

Hintli. II Sevgilinin siyah beni.

Fettân-i devr-i hüsnuñ ol hâl-i rû-siyehdür
Bir Hindüdür ki güyâ iklîm-i Rûma şehdür

Hindü-yı şayyâda:

1. **Hindü-yı şayyâda:**

Gazel 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hintli avcı. II Sevgilinin beni.

Hindü-yı şayyâda beñzer hâlüñ ey meh kim müdâm
Zülfüñüñ dil murğınıñ kaşdına duzağın çeker

hisâb:

1. **hisâbı:-ı**

Gazel 70

Mısra: 8

Sorgu, sual.

Yabâna tarh idüp ey gam sirişküm şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ dağı hisâbı var

hisâb kılmağa:

1. **hisâb kılmağa:-mağa**

Gazel 332

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hesap etmek; saymak.

Rûz-ı hicrânuñ Cenâbî kılmağa derdin hisâb
Çihresi levhinde dökdi eşküñ erķâmını

hisâba çek:

1. **hisâba çek:**

Gazel 174

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kişiden, bir kuruldandan yaptığı işler için
açıklama ve savunma istemek.*

Bu Cenâbî gibi şâhum çek hisâba her kuluñ
Okısun dîvân-ı haţtuñ içre defter kâkülüñ

hisâbı ırgürem:

1. **hisâbı ırgürem:-em**

Gazel 326

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Hesabını vermek; bir davranışın sebebini
açıklamak, anlatmak.*

ırgürem diyü hisâbı sen meh-i devrâna ben
Sâl-ı hecrüñ turma şaydum hefte vü eyyâmını

hisâbın idemez:

1. **hisâbın idemez:-e, -mez**

Gazel 250

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saymak, hesaplamak.

Her ne naqd-i eşki kim harc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse hisâbın yok yire şayılmasun

hisâbsuz:

1. **hisâbsuz:-suz**

Gazel 128

Mısra: 1

Sayısız, çok.

Derd ü belâlaruñ çeken 'âşık hisâbsuz
Huld-ı berîn-i küyuña girdi 'azâbsuz

hisâbum biñe irdi:

1. **hisâbum biñe irdi:-di**

Gazel 326

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hesabın bine ulaşması. II Gönüldeki gamın,
kederin artması.*

Defter-i dilden hisâbum ey kamer irdi biñe
Dâğ-ı şıfr-âsâ-y-ıla gördüm gamuñ erķâmını

hisābum yok:

1. hisābum yok:

Gazel 152

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hesabı olmamak; hiçbir bağı, ilişkisi olmamak.

Fırâkı günlerin eyle raqam evrāk-ı devrāna
Vişālūñ añma kim ey dil anuñla hiç hisābum yok

hisār-ı çarha atdum:

1. hisār-ı çarha atdum:-du, -m

Gazel 246

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Ah topunu) Feleğin kalesine fırlatmak. II Göğe
ulaşacak derecede içten ve yüksek sesle ah etmek.*

Töp-ı āhı ol kadar atdum hisār-ı çarha kim
Kalmadı bir küşesinde sağ ey meh bir beden

hisār-ı tende:

1. hisār-ı tende:-de

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ten, beden hisarı. II Âşığın bedeni.

Çār 'unşurdan binā olmuş hisār-ı tende biz
İki şahsuz cān-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

höd:

1. höd:

Gazel 284

Mısra: 10

"De/da" bağlacı.

Gözlerüm enhāra döndi ağlamağdan Harfiyā
Yüzümüñ rengini höd döndürdi ğam nîlufere

2. höd:

Gazel 46

Mısra: 6

Çünkü; zaten.

Eşk-i çeşmüm tañ mıdur arayı gitse sen mehi
Meyli höd āb-ı revānuñ ey perî-rū yāradur

hör bakma:

1. hör bakma:-ma

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birine karşı küçümseyici, incitici davranışlarda
bulunmak.*

Hör bakma dürr-i eşk-i dīde-i hūn-bāruma
Kim ser-i peyvendi anuñ bir ulı deryādadur

2. hör bakma:-ma

Gazel 64

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birine karşı küçümseyici, incitici davranışlarda
bulunmak.*

Zāhirin vīrāne görseñ her gedāya bakma hör
'Ālem-i ma'nāda ol zer-tāc-ı Efrīdün giyer

hör tutma:

1. hör tutma:-ma

Gazel 99

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birine karşı küçümseyici, incitici davranışlarda
bulunmak.*

Hüsñüñe mağrūr olup her bir gedāyı tutma hör
Çok gedālar milket-i dilde begüm sultāndur

Horāsān:

1. Horāsāna:-a

Gazel 209

Mısra: 2

Horasan şehri.

Gözüñ aşübını ben çavm ile kāsāne diyem
Kec-çayālin kaşuñuñ Çīn ü Horāsāna diyem

hös:

1. hös:

Gazel 119

Mısra: 12

Aslında, gerçi.

Yidük içdük varımız ğam yimezüz yoğluğa hem
Bu harābe dünyede hös rind ü kallāş olmuşuz

hos-güzār:

1. hoş-güzāruñ:-(u)ñ

Gazel 67

Mısra: 2

Hoş geçen (zaman).

Ğamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına būyın arayı hoş-güzāruñ var

hōş-hāl iderse:

1. hoş-hāl iderse:-er, -se

Gazel 368

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mutlu, mesut, bahtiyar etmek.

'Alem-i şādī Cenābī dikeyin göklere ger
Şāh luṭfindan iderse yine hoş-hāl beni

hōş-hāl olmuşuz:

1. hoş-hāl olmuşuz:-mış, -(u)z

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutlu, hâlınden memnun olmak.

Neş'e-i cām-ı mey-i şevkuñla hoş-hāl olmuşuz
Ḥādīşātından cihānuñ fāriğü'l-bāl olmuşuz

hōş-nevā:

1. hoş-nevā:

Gazel 99

Mısra: 14

Güzel sesli.

Kūyun içre dil-bere Ḥarfī n'ider didüm didi
Gülşen içre hoş-nevā bir bülbül-i bī-cāndur

Hoten:

1. Hotenden:-den

Tahmis 2

Mısra: 9

Doğu Türkistan'da miski ile ünlü bir şehir.

Kākülüñ kaçdı bu kim miski Hotenden ayıra
Gözlerüñ sa'yi budur cānı bedenden ayıra

hū:

1. hū:

Gazel 263

Mısra: 4

Huy, karakter.

Ʒılmadı hūnī gözüñ göñlümle hergiz imtizāc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hū

hüb:

1. hüb:

Gazel 62

Mısra: 6

İyi, güzel.

Tīrūñle ten-i zārumı pūr-raḥne görüp ğam
Didi ki belā murğına bir hūb kafesdür

2. hüb:

Gazel 270

Mısra: 11

Güzel (kadın).

Bir iki üç hūb gördüm bī-hisāb ağyārı līk
Cem' olur ruḥbānlar 'ādetdür eşnām üstine

3. hūblar:-lar

Tahmis 1

Mısra: 27

Güzeller. II Sevgililer.

Hūblar peymān-şikendür sen degüldür şanma kim
Yār kaçdı cevrdür Ḥarfī iñen aldanma kim

hūblık burcında:

1. hūblık burcında:-ı, -(n)da

Gazel 141

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik burcu; Zühre, Venüs.

Hūblık burcında çihreñ ey perī-rū māh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belāda şāh imiş

hüb-rūlar haylinüñ:

1. hūb-rūlar haylinüñ:-nüñ

Gazel 316

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel yüzlüler, güzeller topluluğu.

Şu'le-i āhum livāsın nüh-sipihre dikdi dil
Hüb-rûlar haylinüñ sen mäh olaldan serveri

hulāsa:

1. hulāşa:

Gazel 54

Mısra: 7

Kıscası, özet olarak.

Müje tîrini atmakta hulāşa buldı yol çeşmüñ
Kişiyi hıfz iden cānā yanundağı yarağıdur

huld-berîn:

1. huld-berîne:-e

Gazel 309

Mısra: 8

Cennet. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyına varsañ ey dil kılma şaşın ikāmet
Huld-berîne bakma dîdâr-ı yâri gözle

huld-berîne döndi:

1. huld-berîne döndi:-di

Gazel 309

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cennet gibi olmak, cennete dönmek.

İrdi bahâr u 'âlem huld-berîne döndi
Bu demde yâri bulsañ ey dil kenârı gözle

huld-ı berîn-i küyüña:

1. huld-ı berîn-i küyüña:-(u)ñ, -a

Gazel 128

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mahallesinin cenneti.

Derd ü belâlaruñ çeken 'âşık hisâbsuz
Huld-ı berîn-i küyüña girdi 'azâbsuz

hulk:

1. hulkuñ:-(u)ñ

Gazel 76

Mısra: 7

(Sevgilinin) huyu, tabiatı, yaratılışı.

Gerek hüsñüden ahsen ola hulkuñ
Ve ger ni yazılır çok naqş-ı dîvâr

humâr:

1. humârın:-ı, -n

Gazel 165

Mısra: 4

İçkiden sonra gelen baş ağrısı, mahmurluk.

Ġamuñ bezminde 'uşşâka hayâlûñ şunmasa nuklı
Humârın çekmege baş mı devirdi cām-ı şahbānuñ

humârım derdine:

1. humârım derdine:-i, -(n)e

Gazel 225

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İçkiden sonraki baş ağrısının derdi, sıkıntısı.

Ġadeh şun sâkiyâ görsün beni maḥmûr bezm-i ğam
Humârım derdine çâre tölî cām-ı şarâb olsun

hum-hâne-i lebüñdeki:

1. hum-hâne-i lebüñdeki:-(ü)ñ, -de, -ki

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) meyhane (şarap) gibi mest edici kırmızı dudağı.

Hum-hâne-i lebüñdeki kânûnı añlasa
Bir cür'a çekmezidi Cenâbî rebâbsuz

hum-ı mey:

1. hum-ı mey:

Gazel 96

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap küpü.

Maḥabbet cāmını şol kim belâ bezminde nüş eyler
Taşar kendüye ol şıgmağ hum-ı mey gibi cüş eyler

2. hum-ı mey:

Gazel 293

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap küpü.

Hum-ı mey gibi Cenâbî cüş idüp hün-ı ciger
Akdı cām-ı dîdeden eşküm gibi ruḥ-sâruma

humret-i haddüñ:

1. humret-i haddüñ:-(ü)ñ

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının allığı.

Humret-i haddüñ görüp dil virdüm ammâ korkarın
Yağmağa ben nâ-tüvânı âteş-i süzân olur

hün:

1. hünadur:-a, -dur

Gazel 50

Mısra: 8

Katletme, öldürme.

Tig-ı müjgānuñla çeşmüñ beñzer ol şayyāda kim
Çan içinde her dü desti meyli her dem hünadur

hün içmeyünce:

1. hün içmeyünce:-me, -y, -ünce

Gazel 128

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap içmek. II Kan dökmek; öldürmek, kanlar
içinde bırakmak. II Acı ve sıkıntı vermek.

Hün içmeyünce dīdelerüñ h̄'āba varmadı
Küffār kanda olsa olımaz şarābsuz

hün-āb:

1. hün-ābdan:-dan

Gazel 234

Mısra: 6

Kanlı gözyaşı.

Çihresi 'āşıklarüñ berg-i hazān olur velī
Reng-i gül bağlarsa gāhī yiridür hün-ābdan

hün-ābe:

1. hün-ābesin:-(s)i, -n

Gazel 281

Mısra: 6

Kanlı gözyaşı.

Ğamuñ yārān bezmine bulunsun mı diyü her dem
Göñül hün-ābesin saqlar gözüm her dem қаpağında

hün-ābe-i cigerdür:

1. hün-ābe-i cigerdür:-dür

Gazel 159

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ciğer kanı. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Her kāseden ki içdüm hün-ābe-i cigerdür
Bezminde zevk u sāzuñ ehl-i belāya yir yok

hün-ābe-i dil:

1. hün-ābe-i dil:

Gazel 158

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ciğer kanı. II Âşığın kanlı gözyaşları

Kāselerini çeşmümüñ hün-ābe-i dil kıldı pür
Dāmen-i küh-ı elemde lāle-i hamrāya bak

hün-āb-ı ciger:

1. hün-āb-ı ciger:

Gazel 152

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ciğer kanı. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Ne dem kim bezm-i hās itsem Cenābī cām-ı
çeşmümde
Bu hün-āb-ı ciger gibi benüm rengin şarābum yok

2. hün-āb-ı cigerle:-le

Gazel 227

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ciğer kanı. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Şafha-i çihremde hün-āb-ı cigerle dem-be-dem
Hāmeveş her bir müjemdür derdümi taħrīr iden

hün-āb-ı dilden dīdedür:

1. hün-āb-ı dilden dīdedür:-dür

Gazel 120

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül kanıyla dolu göz. II Âşığın kanlı
gözyaşlarıyla dolu gözü.

Rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz sinedür mey-hânemüz
Elde bir hün-âb-ı dilden dâdedür peymânemüz

hün-âb-ı eşki:

1. hün-âb-ı eşki:-i

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı.

Lâle-i hasret biter eksem Cenâbî dem-be-dem
Sînemüñ şahrâsına hün-âb-ı eşki dâneveş

hün-âb-ı göñlüm içmege:

1. hün-âb-ı göñlüm içmege:-mege

Tahmis 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül kanını içmek. II Âşığa eziyet etmek.

Leblerüñ hün-âb-ı göñlüm içmege peymânedür
Şorma 'aşık hâlini Mecnûna bir dîvânedür

hün-beste göñlüdür:

1. hün-beste göñlüdür:-dür

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kan dolu gönlü.

Gonca şeklinde Cenâbî hün-beste göñlüdür
Husrev-i gül hîdmetinde bir kenârı bülbülüñ

hün-feşân:

1. hün-feşândur:-dur

Gazel 136

Mısra: 10

Kan saçıcı, kan saçan.

'Âzim-i semt-i fenâ olsak Cenâbî her ne dem
Dâne dâne eşk-i çeşmüm hün-feşândur zâdumuz

hünî:

1. hünî:

Gazel 149

Mısra: 8

Kan dökücü. II Sevgilinin kılıç gibi keskin, can alıcı, öldürücü yan bakışı.

Tîğın biler elinde durmaz hemîşe gamzeñ
Kınam döker o hünî andan 'alâmet ancak

2. hünîye:-(y)e

Gazel 173

Mısra: 8

Kan dökücü. II Sevgilinin âşıkların gönlünü yaralayan merhametsiz, gaddar, gözü.

Kan bulaşdı sinede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cânâ gözlesün ol hünîye haqq-ı nemek

hün-ı â'dâ dökmede:

1. hün-ı â'dâ dökmede:-me, -de

Gazel 321

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Düşmanın kanını dökmek.

Hün-ı â'dâ dökmede şâhum 'Alilük eyledüñ
Sendedür bî-şek didiler zû'l-fikâr-ı Haydarî

hün-ı 'adü döke:

1. hün-ı 'adü döke:-e

Gazel 363

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Düşmanın kanını dökmek.

Gazâdur niyyet-i hayrûñ şehâ nuşret- şî'âr olsun
Döke hün-ı 'adü dem dem elüñde tîğ-ı sulţanı

hün-ı 'aşıkdur:

1. hün-ı 'aşıkdur:-dur

Gazel 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşığın kanı.

Tîğ-ı hün-efşân-ı yâra hün-ı 'aşıkdur gıdâ
Ey göñül olma muğârin kârkarın bir kınam olur

hün-ı bülbülden:

1. hün-ı bülbülden:-den

Gazel 188

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Bülbülün kanı.

Ḥün-ı bülbülden durur egninde rengin camesi
Çeşm-i cānānum gibi oldı meh-i fettān gül

ḥün-ı ciger:

1. **ḥün-ı ciger:**
Gazel 162
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gönül kanı. II Kanlı gözyaşı.

Neşter-i ḥār-ı cefādan zaḥm-ı bī-ḥad bağlayup
Ben gibi ḥün-ı ciger oldı ğıdāsı bülbülüñ

2. **ḥün-ı ciger:**
Gazel 367
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gönül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

La'l-i nābuñ yādına nüş eyleyüp ḥün-ı ciger
Bezm-i ğamda hoş geçer ben 'âşıkun cānā demi

3. **ḥün-ı ciger:**
Gazel 293
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gönül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Ḥum-ı mey gibi Cenābī cüş idüp ḥün-ı ciger
Akdı cām-ı dīdeden eşküm gibi ruḥ-sāruma

4. **ḥün-ı cigerdür:-dür**
Murabba 1
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gönül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Mey yirine içdigüm ḥün-ı cigerdür dem-be-dem
Kūy-ı yāra başabilmem n'eyleyem ben bir kadem

5. **ḥün-ı cigerle:-le**
Gazel 252
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gönül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

La'l-i nābuñ fürkatinden kan yudar her laḥza dil
Beslesün ḥün-ı cigerle şimdi her kân cevherin

ḥün-ı dil:

1. **ḥün-ı dil:**
Gazel 339
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gönül kanı.

Gözüm yaşı firākuñda iki 'ayn-ı belā ancaḳ
Kesilmez ḥün-ı dil gibi aḳar her cānibe yaşı

2. **ḥün-ı dilde:-de**
Gazel 92
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gönül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Ḥançer ü tığuñ el urmak istemezler ḳatlüme
Göreyin kim ḥün-ı dilde ḳanlara boyanalar

3. **ḥün-ı dilde:-de**
Gazel 370
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gönül kanı.

Ḳatre ḳatre ḥün-ı dilde yaşumı la'l eyleyen
Dürr-i aşıkun derdidür bu nıl-gün deryā ḥaḳı

4. **ḥün-ı dilde:-de**
Gazel 153
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Âşığın) kanlanmış gönlü.

Ḥün-ı dilde görmege göynüklü dāğum resmini
Fı'l-meşel gökde şafaḳ içre tutilmiş aya baḳ

5. **ḥün-ı dilden:-den**
Gazel 153
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gönül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Kāse-i çeşmüm leb-ā-leb ḥün-ı dilden sır ḳıl
Dāmen-i kūh-ı belāda lāle-i ḥamrāya baḳ

6. **h n-ı dilden:-den**

Gazel 36

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

( şıĝın) gönül kanı. II  şıĝın kanlı gözyaşı.

La'ı-i n bu n y dına ey meh Cen b  dem-be-dem
H n-ı dilden bezm-i ĝamda b de-i hamr  çeker

7. **h n-ı dild r:-d r**

Gazel 300

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

( şıĝın) gönül kanı. II  şıĝın kanlı gözyaşı.

H n-ı dild r virdiĝi her demde t ĝu n c numa
 l buladı ha cer n  yo  yire Ő hum  anuma

8. **h n-ı dille:-le**

Gazel 88

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

( şıĝın) gönül kanı. II  şıĝın kanlı gözyaşı.

La'ı-i dil-ber ha retille al açar yaşum benüm
H n-ı dille ey Cen b  g yiy   ĝu dadur

h n-ı dil akıtdı:

1. **h n-ı dil akıtdı:-dı**

Gazel 293

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül kanı akıtmak. II Kanlı gözyaşı dökmek.

B d-ı  hum Ő le virdi esdügünce n ruma
H n-ı dil akıtdı 'ayn m s ne-i p r-z ruma

h n-ı dil dökdi:

1. **h n-ı dil dökdi:-dı**

Gazel 207

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül kanı akıtmak. II Kanlı gözyaşı dökmek.

H n-ı dil dökdi ĝamu da çeşm-i p r-h num benüm
Gülmedi hecr n  deminde c n-ı ma zu num benüm

h n-ı dil n Ő it:

1. **h n-ı dil n Ő itdügünce:-d g, - nce**

Gazel 157

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

( şıĝın) gönül kanını içmek. II  şıĝın kanını
dökmek, ona çok eziyet etmek.

H n-ı dil n Ő itdügünce g zler n  olur dil r
H Őıl olur rezmd  mey içmeden k ff ra Őev 

2. **h n-ı dil n Ő itmege:-mege**

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kanını içmek.

H n-ı dil n Ő itmege peym nesinden d ĝumu n 
Meclis-i 'uŐŐ kda erb b-ı Şohbet beklerüz

h n-ı dil satar:

1. **h n-ı dil satar:-ar**

Gazel 92

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül kanı satmak, sunmak. II  şıĝın gönlünü
yaralamak.

Mey yirine h n-ı dil satar ĝamu n  evb Őına
Yaraşur dirsem Cen b   e m me mey-h neler

h n  dil- ver meşrebüz:

1. **h n  dil- ver meşrebüz:-( )z**

Gazel 132

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kan dökücü, yiĝit yaratılışlı cesur kimse.

Bir niçe h n  dil- ver meşrebüz kim yolu na
Olsa r z-ı ma'reke c n virmedür tedb r m z

h n  gözünü:

1. **h n  gözünü:-( )n **

Gazel 263

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kan dökücü, zalim, gaddar gözü.

 ılmadı h n  gözünü g n l mle herĝiz imtiz c
Kimse bilmez meşrebini bu ne s ret bu ne h 

h n-ı hasma:

1. h n-ı haşma:-a

Gazel 132

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Duşman kanı.

Teşne-lebdür h n-ı haşma dem-be-dem
şimşir m z
Toğrulupdur almağa c n-ı 'ad yı t r m z

h n n-ciger:

1. h n n-ciger:

Gazel 229

Mısra: 3

Yüreği yaralı (aşık).

F rkat n bezminde ben h n n-ciger maħr m olam
C m-ı vaşlun neş'esiyle ğayrı şad olmak neden

h niy z:

1. h niy z:

Gazel 125

Mısra: 5

*Kanlar içinde kalmış, yaralı kimse. II Gönlü
yaralı, acı çeken aşık.*

Maħbes-i  h-ı zenaħd nunda yatur h niy z
D de-i cell duğ itse n'ola zülfün d rumuz

h r:

1. h r:

Gazel 78

Mısra: 12

Güneş. II Yüzü güneş gibi parlak sevgili.

Bu hüsn-i b -bedelle p diş hum
Ne adem meh-i arh  vey  h r

h r eylemez:

1. h r eylemez:-mez

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşağılamak, hor görmek.

Ol h m   ft desinden s yesin d r eylemez
H ke salmaz 'aşıkın ' lemlere h r eylemez

hurde:

1. hurde:

Muhammes 2

Mısra: 40

 nce mana, nükte.

'Aks-i mur d-ı gönli ne ğam bilse r zg r
Duyduğ Cen bi hurde degül kılma aşık r

h ri:

1. h r:

Gazel 52

Mısra: 1

Huri (gibi güzel sevgili).

Ferr   ziy da ihreğ ey h r 'ayn-ı mehdür
Sen m ha kul olanlar mülk-i cih na şehd r

h r -nij d:

1. h r -nij d:

Gazel 33

Mısra: 7

Huri yaratılışlı (güzel sevgili).

F rkat n  l mını şor benden ey h r -nij d
S ziş-i n r-ı aħimi  n 'az b ler bilür

2. h r -nij d:

Gazel 48

Mısra: 3

Huri yaratılışlı (güzel sevgili).

Her gören yaşum didi k yunda ey h r -nij d
Ravza-i cennetde g y  selseb l  rmağdur

3. h r -nij d:

Gazel 97

Mısra: 5

Huri yaratılışlı (güzel sevgili).

F rkat n  l mını şor benden ey h r -nij d
S ziş-i n r-ı aħimi bu 'az b ler bilür

hurkat-ı n r-ı ğamuğ:

1. hurkat-ı n r-ı ğamuğ:-(u)đ

Gazel 209

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam ateşinin yanıklığı. II Aşkın verdiği kederin acısı, ızdırabı.

Vireyin cüy-ı belâdan göze deryâ haberin
Hürkat-ı nâr-ı gamuñ sîne-i süzâna diyem

hurrem:

1. **hurrem:**

Gazel 182

Mısra: 2

Sevinçli, mutlu, huzurlu.

İşbu demde her gönül kim câm-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'âlemüñ ol bir nefes hurrem degül

2. **hurremlerüz:-ler, -üz**

Gazel 279

Mısra: 1

Sevinçli, mutlu, huzurlu (kimse). II Âşık.

Vaşl-ı nigâre irdük hurremlerüz cihânda
Pâyâna yetdi fûrkat bî-gamlaruz cihânda

hurrem iden:

1. **hurrem iden:-(e)n**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevindiren, mutlu eden (şey).

La'l-i nâbuñ cür'asıdır gönülümü hurrem iden
Vir ne câm-ı mey didüğün hâşırım şâd eylemez

hurrem ol:

1. **hurrem ol:**

Muhammes 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sevinmek, mutlu olmak.

Ğam cevrüñ alsa gönül hurrem ol yürü
Mest-i şarâb-ı şevket iseñ bî-ğam ol yürü

hürşid:

1. **hürşide:-e**

Gazel 61

Mısra: 5

Güneş.

Felek burcında hürşide yiridür sâyesin şalsa
Sipihri-i işve vü nâzuñ o meh râhşende mâhıdur

2. **hürşiddin:-den**

Gazel 106

Mısra: 4

Güneş.

Şem'-i ruhsâruñ gamında gönülümüñ pervânesi
Bâl u perrin yakmağa hürşiddin nâr istemez

3. **hürşid:**

Gazel 263

Mısra: 8

Güneş.

Sen meh-i dehre mukâbil olduğımı âyîne
İşidüp hürşid didi yokdur anda âb-ı rû

4. **hürşidi:-i**

Gazel 341

Mısra: 1

Güneş.

Ziyâ-yı pertev-i hüsnüñ ider hürşidi nûrâni
Nitekim rüşen eyler mihr-i 'âlem mâh-i tâbâni

hürşid-çihre:

1. **hürşid-çihre:**

Gazel 321

Mısra: 3

Güneş (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Saña ey hürşid-çihre dil virenler tañ midur
'Âlem-i hayretde gezse zerre gibi ser-seri

hürşid-i 'âlem-tâb:

1. **hürşid-i 'âlem-tâb:**

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Cihanı aydınlatan güneş. II Sevgilinin güneş
gibi parlak yanağı.*

Pinhân kıla ger 'ârızuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Hürşid-i 'âlem-tâb hem mestür olur çün şâm ola

hürşid-i cihân:

1. **hürşid-i cihân:**

Gazel 249

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyanın güneşi.

Çerâğ-ı devletin yaksa Cenâbî tañ mı hecrüñden
Ruḥuñ devrinde hürşid-i cihân ister ziyâ senden

hürşidi felek:

1. **hürşidi felek:**

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göğün güneşi.

Göñlüm ne 'aceb menzil-i mihrüñ ola zîrâ
Hürşidi felek 'âzîm-i beyt-i şeref eyler

hürşid-i hâver:

1. **hürşid-i hâver:**

Gazel 75

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğunun güneşi.

Yüzüñ bes maṭla'-ı mihr-i sa'âdet
Görünmezse ne ğam hürşid-i hâver

hürşid-i hüsn-i dil-beri:

1. **hürşid-i hüsn-i dil-beri:-i**

Gazel 316

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin güzellik güneşi. II
Sevgilinin güzel ve güneş gibi parlak yüzü.*

Geşte kılsa âh-ı 'âşık şem'-i mihr-i enveri
Tâb virse 'âleme hürşid-i hüsn-i dil-beri

hürşid-i raḥşân:

1. **hürşid-i raḥşân:**

Gazel 199

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Parlak Güneş. II Sevgilinin güneş gibi parlak
yüzü.*

Ṭurrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Târ-ı şebde görmege hürşid-i raḥşân isterem

hürşidves:

1. **hürşidves:**

Gazel 159

Mısra: 9

Güneş gibi.

Hürşidves Cenâbî tâli' iderse ol meh
Gün ruḥları katında mihr-i semâya yir yok

hurûf-ı derdüñi:

1. **hurûf-ı derdüñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dert, gam harfleri.

Hurûf-ı derdüñi gözden geçürsem ey kaşı râyum
Temâşâ idecek anda dütâ bir kıdd-i dâlum var

hurûş eyler:

1. **hurûş eyler:-r**

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Coşmak, taşmak. II Gözyaşının çok fazla
akması.*

Doğdukdüçâ ne tañ âhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryâ rûzgâr olsa azar lâ-büd hurûş eyler

huşk- leb:

1. **huşk- leb:**

Gazel 251

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dudağı kurumuş, susamış.

Âb-ı 'aşkuñla Cenâbî bir muḥammer gül idi
Huşk- leb yaturdı daḥı çeşme-sâr-ı ma' ü tîn

husrev:

1. **husreviyem:-i, -y, -em**

Gazel 7

Mısra: 9

Padişah, hükümdar, sultan.

Tâc-ı fakr ile Cenâbî husreviyem 'âlemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mîr ile sultân baña

2. **husrevdür:-dür**

Gazel 94

Mısra: 3

Padişah, hükümdar, sultan. II Sevgili.

Serir-i izz ü nâz üzre temâşâ kııl ne husrevdür
Be hey zâhid gel inşâfa kimüñ bir böyle şâhı var

3. **husrevinden:-i, -n, -den**

Gazel 150

Mısra: 17

Padişah, hükümdar, sultan. II Sevgili.

Husrevinden her ne mülk-i bî-bedel kim dür olur
Cism-i tenhâ-mânedür kim sînesinde cânı yok

husrevâ:

1. **husrevâ:**

Gazel 13

Mısra: 17

Ey padişah! II Ey sevgili!

Pâyüñe yüz sürmege her dem Cenâbî husrevâ
Reh-güzâr-ı küyuñ içre eyledüñ kendin türâb

2. **husrevâ:**

Gazel 103

Mısra: 9

Ey padişah! II Ey sevgili!

Gül yüzüñe bulmadı mânend-i bir gül husrevâ
Bende Harfî nitekim geşt eyledi güzârlar

3. **husrevâ:**

Gazel 227

Mısra: 10

Ey padişah! II Ey sevgili!

Küşe-i çeşmüñ dirîg itme Cenâbî bendeden
Bir nazarla hâki sensün Husrevâ iksîr iden

4. **husrevâ:**

Gazel 301

Mısra: 2

Ey padişah! II Ey sevgili!

Mâh-ı nev kim görünür bu nîl-gün gerdünda
'Aks-i na'l-i tevsenüñdür husrevâ hâmünda

5. **husrevâ:**

Gazel 331

Mısra: 8

Ey padişah! II Ey sevgili!

Çeküp her meclisüñ içre zebânın şem'veş lâyıık
Ögerse Husrevâ tab'um senüñ gibi sühandanı

husrev-i 'âlem geçenler:

1. **husrev-i 'âlem geçenler:-ler**

Gazel 346

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cihanın padişahı olan (kimse).

Nükte-i şîrîn bu kim dehr-i denîñüñ bir nefes
Husrev-i 'âlem geçenler almadılar d-âdını

husrev-i 'âlem ol:

1. **husrev-i 'âlem olayın:-ayın**

Gazel 335

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cihanın padişahı olmak.

Bir kalendar olayın perdeye şarup tenümi
Husrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

2. **husrev-i 'âlem olayın:-ayın**

Gazel 368

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cihanın padişahı olmak.

Bir kalendar olayın bürdeye şarup tenümi
Husrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

Husrev-i dehrem:

1. **Husrev-i dehrem:-em**

Gazel 208

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zamanın Husrev'i.

Bende-i dergâhuñ oldum Husrev-i dehrem yine
Devletüñde oldı şâhum milket-i İrân benüm

husrev-i deryâ 'atâ:

1. **husrev-i deryâ 'atâ:**

Murabba 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizinin padişahı. II Kanûnî Sultan Süleymân.

Bahr-ı rahmet mevc-i şefkat Husrev-i deryâ 'atâ
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

husrev-i devrân:

1. **husrev-i devrân:**

Gazel 197

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devrin padişahı. II Âşık.

Milket-i derd ü gama husrev-i devrân oldum
Bir belâ kişverine gör beni hâkân oldum

2. **husrev-i devrân:**

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Devrin padişahı. II Kanûnî Sultan Süleymân.

Nazm-ıla şöret bula dirse Cenâbî bendesin
İtmesün kem iltifâtın husrev-i devrân aña

husrev-i encüm:

1. **husrev-i encüm:**

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıldızlar padişahı. II Güneş.

Leşker-i nâlem çeküp sen mâh için âhum livâ
Husrev-i encüm elinden mülk-i çarhı aldılar

husrev-i göñlüm:

1. **husrev-i göñlüm:-(ü)m**

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül padişahı, sultanı. II Sevgili.

Virür hüsninden ol mâhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenâbî husrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

husrev-i gül hizmetinde:

1. **husrev-i gül hizmetinde:-i, (n)de**

Gazel 163

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül padişahının hizmeti. II Sevgilinin aşkı.

Gonca şeklinde Cenâbî hün-beste göñlüdür
Husrev-i gül hizmetinde bir kenârı bülbülün

husrev-i mülk-i kelâm oldı:

1. **husrev-i mülk-i kelâm oldı:-dı**

Gazel 316

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Söz ülkesinin padişahı olmak. II Başarılı,
sağlam şiiirler kaleme alan bir şair olmak.*

Husrev-i mülk-i kelâm oldı Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî

husrev-i mülk-i kelâmum:

1. **husrev-i mülk-i kelâmum:-(u)m**

Gazel 193

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Söz ülkesinin padişahı. II Şair.

Husrev-i mülk-i kelâmum döğmege nevbet bu gün
Bârgâh-i nazm içinde kūs-ı hâkân isterem

hüş-yâr:

1. **hüş-yâr:**

Gazel 364

Mısra: 2

Sarhoş olmayan, akli başında olan kimse.

Maḥabbet bezminün şimdi benüm rind-i kadeh-
nüşı

Cihânda hüş-yâr ol kim o bezmün oldı ser-hüşı

2. **hüş-yâr:**

Gazel 106

Mısra: 1

Akıllı, ayık (olmak).

Mest-i cām-ı 'aşk olan kendüyi hüş-yâr istemez
Dem süren yârân-ı gamla bezm-i ağıyâr istemez

hüş-yâr olmağa:

1. hüş-yâr olmağa:-mağa

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aklı başında olmak, ayık olmak. II Âşktan uzak olmak.

Sâķi-i 'aşkuñ elinden cām-ı derdüñ nüş iden
Bezm-i ğamda bir nefes olmağa hüş-yâr istemez

huzûr-ı kalb:

1. huzûr-ı kalb:

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül rahatlığı.

Bin huzûr-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

huzûr-ı şâh:

1. huzûr-ı şâhda:-da

Gazel 139

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Padişahın, hükümdarın huzuru. II Sevgilinin huzuru.

Yâra karşı ey dil-i miñnet-zede feryâd kes
Kim huzûr-ı şâhda terk-i edebdür kılma ses

2. huzûr-ı şâhda:-da

Gazel 306

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Padişahın, hükümdarın huzuru. II Sevgilinin huzuru.

Ne hâcet 'arz-ı hâl idem huzûr-ı şâhda ey dil
Degül rüşen nesi ola bu ben müruñ Süleymāna

hücûm-ı fitneden kaçsam:

1. hücûm-ı fitneden kaçsam:-sa, -m

Gazel 342

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kargaşalıktan, fitneden kaçmak, uzaklaşmak.

Hücûm-ı fitneden kaçsam penāhum āsitānuñdur
Baña luţfın dırıĝ itmez bulunmaz şâhdan ğayrı

Hudā:

1. Hudā:

Gazel 146

Mısra: 7

Allah, Tanrı.

Saña baĝş iden Hudā bu hüsni ey şîrîn-dehen
Ben belā-perverdüñi 'aşkuñda Ferhād eylemiş

2. Hudā:

Gazel 249

Mısra: 2

Allah, Tanrı.

Neler çekdüĝümü şorup be-hey zālim cüdā senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyāmetde Hudā senden

hükûm:

1. hükûmde:-i, -(n)de

Gazel 6

Mısra: 10

Emir, buyruk.

Mülk-i hüsnuñ şāhıyam diyü Cenābī ol melek
'Ārızı hükûmde kaçın gösterür tuĝra baña

2. hükûmüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 168

Mısra: 4

Emir, buyruk.

Bende oldum sen şehe āzād iken her kayddan
Ben mutī'-i emrūñ oldum hükûmüñe fermān senüñ

hükûmi kılsa:

1. hükûmi kılsa:-sa

Gazel 297

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Egemenliği altına almak.

Kaşuñ def'âtle ey meh oĝutdı hüsni tuĝrasın
Yüzüñde kākülüñ kılsa ne var hükûmi Karamana

hükûm-i Süleymān eylesün:

1. **hük-m-i Süleymân eylesün:-sün**

Gazel 358

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hız. Süleyman gibi hükmetmek.

Ey Cenâbî 'âleme hük-m-i Süleymân eylesün
Cân nigîninde kıazan ol la'l-i hâtem resmini

hükümet:

1. **hükümetde:-de**

Gazel 60

Mısra: 7

Devlet, hükümet.

Süleymân itdi ben mürî hükümetde gam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

hümâ:

1. **hümâ:**

Gazel 114

Mısra: 1

Kaf Dağı'nda, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesinin o kişiye mutluluk getireceğine alamet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsanevî kuş. II Sevgili.

Ol hümâ üftâdesinden sâyesin dür eylemez
Hâke salmaz 'âşkın 'âlemlere hür eylemez

2. **hümâda:-da**

Gazel 144

Mısra: 3

Kaf Dağı'nda, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesinin o kişiye mutluluk getireceğine alamet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsanevî kuş. II Sevgili.

Sen hümâda buldum âhîr âşiyânın istedüm
Murğ-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

3. **hümâ:**

Gazel 287

Mısra: 9

Kaf Dağı'nda, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesinin o

kişiye mutluluk getireceğine alamet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsanevî kuş. II Sevgili.

Âşiyân itdi Cenâbî ol hümâ dil-hânesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vîrânei

4. **hümâdan:-dan**

Gazel 329

Mısra: 3

Kaf Dağı'nda, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesinin o kişiye mutluluk getireceğine alamet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsanevî kuş. II Sevgili.

Sen hümâdan ayru oldı dil gamuñla nekbeti
Âşiyân-ı büm-ı hasretle töludur hânesi

5. **hümâ:**

Gazel 213

Mısra: 5

Kaf Dağı'nda, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesinin o kişiye mutluluk getireceğine alamet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsanevî kuş.

Hümâ pervâz-ı dil-berler şikârında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bâzdur
göñlüm

hümâ-pervâz:

1. **hümâ-pervâz-ıla:-ıla**

Gazel 139

Mısra: 15

"Hüma" gibi yüksekte uçan (kimse). II Sevgili.

Hem-cenâh olmaz Cenâbî sen hümâ-pervâz-ıla
Uçamaz sîmurğ-ıla biñ bâl ü per açsa meges

hümâ-sâye:

1. **hümâ-sâye:**

Gazel 225

Mısra: 9

Hüma kuşu gölgesi.

Süvâr-ı esb-i devlet olduğınca ol hümâ-sâye
İki çeşm-i güher-bârı Cenâbîñ rikâb olsun

hümâ-yı evc-i kudretle:

1. **hümā-yı evc-i kudretle:-le**

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kudret zirvesindeki Hüma.

Māverā-yı seyrüme irmez benüm tāvūs-ı 'aql
Hem-cenāh olmaz hümā-yı evc-i kudretle 'uqāb

hümā-yı ma'nīdür:

1. **hümā-yı ma'nīdür:-dür**

Gazel 362

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Anlam Hüma'sı, kuşu. II Söylenmemiş, ince,
derin manalar.*

Bülend- pervāz olup şehbāz-ı t̄ab'um
Hümā-yı ma'nīdür her dem şikārı

hümā-yı nāzdan:

1. **hümā-yı nāzdan:-dan**

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nazlı, cilveli Hüma kuşu. II Nazlı, işveli sevgili.

Buldı sāyeñ devletin alup Cenābī yanuñı
Sen hümā-yı nāzdan olmağa ol dūr istemez

hüner:

1. **hünerle:-le**

Gazel 136

Mısra: 5

Maharet, marifet, ustalık.

Gālib olsağ bu hünerle n'ola ger Cemşide biz
Kārgāh-ı 'ālem içre 'aşkdur İcādumuz

hüsn:

1. **hüsnüñden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 76

Mısra: 7

(Sevgilinin) güzelliği.

Gerek hüsnüñden ahsen ola hülkuñ
Ve ger ni yazılır çok nağs-ı dīvār

2. **hüsnüñe:-(ü)n, -e**

Gazel 99

Mısra: 11

(Sevgilinin) güzelliği.

Hüsnüñe mağrūr olup her bir gedāyı t̄utma h̄or
Çok gedālar milket-i dilde begüm sultāndur

3. **hüsnüñ:-üñ**

Gazel 198

Mısra: 5

(Sevgilinin) güzelliği.

Bir nazar hüsnüñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Kays-i bī-dil kendümi sen māhı Leylā añladum

4. **hüsnüñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 314

Mısra: 1

(Sevgilinin) güzelliği.

Hüsnüñi kılmam müsāvī mihr-i 'ālem-tāb-ıla
Şevk-ı ruḥ-sāruñ berāber eylemem meh-tāb-ıla

5. **hüsnüñün:-(ü)ñün**

Murabba 3

Mısra: 5

(Sevgilinin) güzelliği.

Zerreves ser-geştesidür hüsnüñün mihr-i felek
Māh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şāhum gūşa çek

6. **hüsn:**

Gazel 61

Mısra: 1

Güzellik.

Egerçi hüsn ile ol meh melāḥat mülki şāhidur
Süvār-ı esb-i nāz olsa velī gerçek sipāhīdur

7. **hüsn:**

Gazel 65

Mısra: 1

Güzellik.

Nāzenīnüm hüsn ile bir şūh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i h̄übāna ḥusrev 'āleme server geçer

8. **hüsn:**

Gazel 87

Mısra: 1
Güzellik.

Ol perî-rû dil-rübâ kim hüsni ile mümtâzdur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

9. **hüsni:-ile**
Gazel 144
Mısra: 2
Güzellik.

'Aqlumı tārâc iden bir dil-ber-i tannâz imiş
Mâh-rûlar arasında hüsni ile mümtâz imiş

10. **hüsni:-i**
Gazel 146
Mısra: 7
Güzellik.

Saňa bahş iden Hudâ bu hüsni ey şîrîn-dehen
Ben belâ-perverdûni 'aşkuñda Ferhâd eylemiş

11. **hüsni:**
Gazel 230
Mısra: 1
Güzellik.

Göreyin hüsni ile ol meh şeh-i devrân olsun
Şive vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

12. **hüsni:**
Gazel 327
Mısra: 6
Güzellik.

Çılmışum rüsvâ-yı 'âlem ben beni Mecnûnveş
Tâ ki gördüm hüsni içinde sen mehi Leylâ gibi

13. **hüsni:**
Gazel 328
Mısra: 1
Güzellik.

Hüsni içinde tâ ki gördüm sen mehi Leylâ gibi
Düşmüşem 'aşkuñ gamına Kays-ı bî-pervâ gibi

hüsni 'âlem-gîrûni:

1. **hüsni 'âlem-gîrûni:-(û)ñ, -i**
Gazel 239

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) cihana yayılan kusursuz güzelliği.

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yakîn
Hüsni 'âlem-gîrûni idüp temâşâ dürdan

hüsni 'amel:

1. **hüsni 'amel:**
Tahmis 2
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Güzel iş, salih amel. II Âşığıñ sevgilinin
eziyetine katlanması.

Gitdi cânım yirine geldi gamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur hüsni 'amel

hüsni bî-bedelle:

1. **hüsni bî-bedelle:-le**
Gazel 78
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) eşsiz güzelliği.

Bu hüsni bî-bedelle pâdişâhum
Ne âdem meh-i çarhî veyâ hür

hüsni Leylâ:

1. **hüsni Leylâ:**
Gazel 260
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Leylâ'nın güzelliği.

Ânla haddüñ tütalidan hüsni Leylâ meşrebin
Kullanur âvâre göñlüm Kays-ı şeydâ meşrebin

hüsni Leylâdan:-dan

Gazel 141
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Leylâ'nın güzelliği. II Sevgilinin güzelliği.

Dür iken ten kâlibından dahı Mecnûn ey şanem
Hüsni Leylâdan dil-i dîvânemüz âgâh imiş

hüsni meşhûr-ı 'âlem:

1. **hüsnile meşhûr-ı 'âlem:**

Murabba 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzelliğiyle meşhur olmuş, güzelliği âleme yayılmış, herkesçe bilinen (sevgili).

Yüsuf-ı Mısr-ı melâhat şâh-ı hûbânum benüm
Hüsnile meşhûr-ı 'âlem mâh-ı Ken'ânum benüm

hüsnüñ 'askerine:

1. **hüsnüñ 'askerine:-i, -(n)e**

Gazel 174

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzellik ordusu.

Ser-bülend-i 'âlem oldı baş çekerse yaraşur
Oldı hüsnüñ 'askerine çünki server kâkülüñ

hüsnüñ gülşeninde:

1. **hüsnüñ gülşeninde:-i, -(n)de**

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) güzelliğinin gül bahçesi. II
Sevgilinin güzel yüzü.*

Salınan ruhsârüñ üzre ey şanem kâkül midür
Yoğsa hüsnüñ gülşeninde müşg-bü sünbül midür

hüsnüñ seyrine:

1. **hüsnüñ seyrine:-i, -(n)e**

Gazel 236

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin seyri.

Kâni' olmazsa göñül çeşmümle hüsnüñ seyrine
Her nefes kılsun temâşâ sine-i şad-çâkden

hüsnüñüñ efgendesidür:

1. **hüsnüñüñ efgendesidür:-dür**

Gazel 321

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin âşiğî, tutkunu.

Bakmaz oldı mihre encüm gökde haddüñ görelî
Hüsnüñüñ efgendesidür âfitâb-ı hâverî

hüsnüñüñ hayrâniyuz:

1. **hüsnüñüñ hayrâniyuz:-i, -y, -(u)z**

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) güzelliğine hayranlık duyan kimse.
II Âşık.*

Hüsnüñüñ hayrâniyuz ayılmaduk yıllar durur
Terk-i dünyâ eyleyüp 'aşkuñda abdâl olmuşuz

hüsnüñüñ resmi:

1. **hüsnüñüñ resmini:-i, (n)i**

Gazel 358

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin görüntüsü.

Kilk-i kudret çekmemişdi dağî âdem resmini
Hüsnüñüñ kıldum temâşâ ben muqaddem resmini

2. **hüsnüñüñ resmini: -i, (n)i**

Gazel 358

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin görüntüsü.

Kilk-i kudret çekmemişdi dağî âdem resmini
Hüsnüñüñ kıldum temâşâ ben muqaddem resmini

h^vâb:

1. **h^vâb:**

Gazel 220

Mısra: 8

Uyku.

Giceler kan ağlayan çeşmümde yir yok uyhuuya
Seyle virdi hânümânın gözde h^vâb eglenmesün

2. **h^vâbda:-da**

Gazel 280

Mısra: 6

Uyku. II Rüya.

Kâkülüñ her târına bend oldı göñlüm âh ben
Bu perîşân hâleti şeb görmüş idüm h^vâbda

h^vâb içinde görmüş:

1. **ḥ^vāb içinde görmüş:-miş**

Gazel 232

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rüyada görmek.

Zülf-i şeb-rengüñ hayâli töladı cān gerdenin
Ḥ^vāb içinde görmüş idüm dün gice ol yârı ben

ḥ^vāba varmış bahtımı:

1. **ḥ^vāba varmış bahtımı:-(u)m, ı**

Gazel 222

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kör talihi.

Ḥ^vāba varmış bahtımı zülfüñ şebinde ey kamer
‘Arızuñ mâhiyyetidir şubhveş bîdâr iden

ḥ^vāb-âlûde:

1. **ḥ^vāb-âlûdeyin:-yin**

Gazel 228

Mısra: 6

Uykuya dalmış (kimse) // Âşık.

Gicelerle şubhveş bî-dâr-ı kûyuñ olmışam
Târ-ı zülfüñ zulmetinde şanki ḥ^vāb-âlûdeyin

ḥ^vāb-ı ‘ademden uyarur:

1. **ḥ^vāb-ı ‘ademden uyarur:-(u)r**

Gazel 365

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ölüm uykusundan uyandırmak.

Bî-sütün-ı ğam-ı ‘aşkda işiden nâlemi dir
Uyarur ḥ^vāb-ı ‘ademden bu fiğân küh-keni

ḥ^vāce:

1. **ḥ^vāce:**

Muhammes 2

Mısra: 2

Tüccar.

Dehre bahâ konulsa deger bir bahâneye
Ey ḥ^vāce zamâneye meylüñ aña niye

2. **ḥ^vāceler:-ler**

Gazel 265

Mısra: 4

Tüccar.

Çihre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cān atarlar ḥ^vāceler her demde altun üstine

ḥ^vāce-i dükkân-ı küntü kenzen:

1. **ḥ^vāce-i dükkân-ı küntü kenzen:**

Gazel 252

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizli hazine dükkânının tüccarı.

Virmedi mâh-ı münîrüñ tahta-i elmâsına
Ḥ^vāce-i dükkân-ı küntü kenzen insân cevherin

ḥ^vāce-i dünyâ:

1. **ḥ^vāce-i dünyâ:**

Gazel 269

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya tüccarı.

Akma ey dil her nefes ol rûy-ı pür-hâl üstine
Ḥ^vāce-i dünyâ degülseñ geçme kef mâl üstine

I

‘ıkd:

1. **‘ıkdın:-ı, -n**

Gazel 35

Mısra: 11

Gerdanlık, inci dizisi.

Silk-i nazmum gördi kim pervîñüñ ‘ıkdın dağıdur
Mâh-ı nev taşsîn idüp göklerde kulağın çeker

ıla:

1. **ıla:**

Gazel 232

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Def’a def’a nâra yağıdum süzum ıla nârı ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zârı ben

ıla:

1. -ıla:

Gazel 308

Mısra: 9

"Ve" bağlacı.

Çihre-i hün-âb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Câm şunsun sâkiyâ ol yâr-i 'işret-sâzuma

ırağ olan:

1. ırağ olan:-an

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uzak olan (kimse veya şey).

Pertev-i mihr-i cemâlûñden ırağ olan dilüm
Başına gün toğmadık bir bî-nevâ mehcürdür

ırak:

1. ırak:

Gazel 224

Mısra: 5

Başka, gayrı.

Senden ırak hep güzeller ber-cefâdur döstüm
Sen mehe virdi göñül yâr-ı vefâdâr isteyen

2. ırak:

Gazel 307

Mısra: 10

Başka, gayrı.

Sen goncanuñ Cenâbî olaldan belâ-keşi
Bülbul-şifat maḥabbet itmedi ırak güle

ırmak:

1. ırmakları:-lar, -ı

Muhammes 1

Mısra: 13

Akarsu. II Beykoz'daki ırmaklar.

Gözlerüm yaşı gibi ırmakları çağlar müdâm
Lâle şeklinde döker dil kanını tağlar müdâm

'ıyân ider:

1. 'ıyân ider:-er

Gazel 156

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkaran, aşikâr eden (kimse veya şey).

Süz-ı ğam-ı derünüm yâra beyân ider yok
Bu âteş-i nihânum kimse 'ıyân ider yok

'ıyân itdüm:

1. 'ıyân itdüm:-dü, -m

Gazel 306

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Elifler sînede geldüm baş üzre küy-ı cânâna
Maḥabbet bağınuñ servin 'ıyân itdüm gülistâna

'ıyâna gelmez:

1. 'ıyâna gelmez:-mez

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, aşikâr olmak.

Şerḥ-i ğam-ı derünüm yazsam beyâna gelmez
Ol sırr-ı ser-i behrem hergiz 'ıyâna gelmez

'ıyd-ı vaşluña:

1. 'ıyd-ı vaşluña: -(u)ñ, -a

Gazel 185

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma bayramı.

Halk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştâk olup
Bâm-ı 'arşa çağıdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

ıztırâb:

1. ıztırâbum:-(u)m

Gazel 217

Mısra: 10

Acı, üzüntü, sıkıntı, keder.

Tâb-ı teble lerze tutsa cism-i zârum her kaçan
Yâr için dilde Cenâbî ıztırâbum şanuram

ıztırâb virür:

1. **ıztırāb virür:-(ü)r**

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Acı vermek.

Her ne hār-ı ğam ki virür pāy-ı şāha ıztırāb
Süzen-i müjgānı birle çeksün anı āfitāb

İ

İ:

1. **iken: -ken**

Gazel 238

Mısra: 3

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Şöhre-i āfāk iken inşāf ü 'adl ü dād-ıla
Baña cevri irdi bugün bir zālīm-i bī-dāddan

2. **iken: -ken**

Gazel 21

Mısra: 3

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Çekdi buyruk yoğ iken dāra göñül merdümini
Şeh Süleymān ne diye zülf-i siyehkāra meded

3. **iken: -ken**

Gazel 51

Mısra: 9

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Mektebinde bu Cenābī 'ālemüñ bir tıfl iken
Her mürīd ü şeyh-i şehre pīr-i 'ilm-āmūzdu

4. **iken: -ken**

Gazel 168

Mısra: 3

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Bende oldum sen şehe āzād iken her kayddan
Ben mutī'-i emrūñ oldum hükümüñe fermān senüñ

5. **iken: -ken**

Gazel 169

Mısra: 3

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Şerbet-i cān-bağş iken la'lüñ dirig itdüñ baña
Bir tabīb-i seng-dilsin hāsteñe yoğ şefkatüñ

6. **iken: -ken**

Gazel 188

Mısra: 23

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Var iken cānā nazarda ol semensā ruğlaruñ
Bāğ-ı 'ālemde Cenābī eylemez seyrān gül

7. **iken: -ken**

Gazel 198

Mısra: 4

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Seyrine tākat getürmez dīdeler emvācumuñ
Kaṭre iken kendümi bir ulı deryā añladum

8. **iken: -ken**

Gazel 206

Mısra: 8

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Rütbetle çıkşa cāhil gün gibi āsmāna
Ta'zīmi lāzım iken zerrece 'izzet itmem

9. **iken: -ken**

Gazel 246

Mısra: 9

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Hoşka-i la'inde yāruñ var iken lü'lü' dişi
Tācir-i göñlüm Cenābī istemez dürr-i 'Aden

10. **iken: -ken**

Gazel 250

Mısra: 4

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Beklesün yanın alup göñlüm şeb-i zülfünde kim
Gözlerüñ bīmār iken qorqum budur bayılasun

11. **iken: -ken**

Gazel 264

Mısra: 1

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Geldi derdüñ var iken cevruñ dağı cān üstine
Eyledüñ ben bī-kese ihsān ihsān üstine

12. **iken: -ken**

Gazel 264

Mısra: 7

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Qondı mihrüñ var iken şevkuñ dağı dil şahnına
Gerçi menzil bağlamaz sulţān sulţān üstine

13. **iken: -ken**

Gazel 268

Mısra: 9

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Mış-ı hüsnünde Cenābī 'āşık-ı ma'ruf iken
Kaşlaruñ fikri ğamından döndi Zü'n-nün üstine

14. **iken: -ken**

Gazel 270

Mısra: 9

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Şehr-i hařtuñ ister iken zülfüne dūş oldu dil
Mışra 'azm iden kişi uğrar begüm Şām üstine

15. **iken: -ken**

Gazel 284

Mısra: 3

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Bāğ-ı dehr içre çü serv āzād iken hayfā dirig
Tāze çul itdi göñül başdan beni bir servere

16. **iken: -ken**

Gazel 289

Mısra: 3

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Bu leřāfetle gülüm řāvus-ı bāğ-ı hüsn iken
Murğ-i diller şaydına bir řāh-bāz olduñ yine

17. **iken: -ken**

Gazel 332

Mısra: 5

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Levh-i dilde sen bütüñ nakş-ı hayāli var iken
'Ālem-i deyrüñ temāşā kılmayam eşnāmını

18. **iken: -ken**

Gazel 338

Mısra: 5

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Zerre gibi kem eşer bir 'āşık-ı nā-çiz iken
Gün gibi ey nāle dehre āşikār itdüñ beni

19. **iken: -ken**

Gazel 343

Mısra: 9

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Ḥasret-ābād-ı belāda şehir-i yār-i ğam iken
Kūy-ı dil-berde Cenābī pāsban itdūñ beni

20. **iken:** -ken

Gazel 344

Mısra: 3

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Derdüñi bilmez iken hālete geldi şūfī
Bengī oldı aşağı görümedin esrārī

21. **iken:** -ken

Muhammes 2

Mısra: 14

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Bu künc-i ğam-fezāda belā bī-hisāb olur
Ma'mūr iken giren kişi āha ḥarāb olur

22. **iken:** -ken

Tahmis 1

Mısra: 13

Sonuna getirilen sözcüğe durum ve zaman anlamı katan ve "-kan / -ken" biçiminde ekleşebilen belirteç.

Var iken bāğ-ı cemālūñ geşt-i bostān itmeyem
Ruḥlarıñ yādına cānā niçün efgān itmeyem

23. **ise:**

Gazel 9

Mısra: 3

İse, dahi de/da.

Yār ise nā-mihr-bān derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde qalmışam bī-çāre dermāndan cüdā

24. **iseñ:** -se, -ñ

Gazel 10

Mısra: 2

"i" ek fiilinin şart çekimi.

Bir nazar gördüm yüzüñi saña oldum mübtelā
Ger baña yār olmaz iseñ ḥasretā vā fūrkatā

25. **ise:** -se

Gazel 70

Mısra: 3

"i-" ek-fiilinin şart çekimi.

Murāduñ mey ise ey dil ciger ḥün-ābesin iç kim
Sebū-yı ğamda hıfz olmuş 'aceb rengin şarābı var

26. **iseñ:** -se, -ñ

Gazel 73

Mısra: 8

"i-" ek-fiilinin şart çekimi.

Nergise bağ 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergāleler

27. **iseñ:** -ñ

Gazel 90

Mısra: 3

"i" ek-fiilinin şart çekimi.

Vāmikāsā 'aşk-ıla ger şāhib-i ḥālāt iseñ
Ḥil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrāyı gör

28. **iseñ:** -se, -ñ

Gazel 123

Mısra: 7

"i-" ek-fiilinin şart çekimi.

Rāh-ı rızāda sālīk-i şādık-ka dem iseñ
Yol şürme kimse 'aybına ey dil gözetme iz

29. **ise:** -se

Gazel 139

Mısra: 8

"i-" ek-fiilinin şart çekimi.

Herkesi medḥ eyle kim medḥūñ ide 'ālem senūñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

30. **ise:** -se

Gazel 152

Mısra: 2

"i-" ek-fiilinin şart çekimi.

Benüm sen gibi 'ālemde şeh-i gerdün-cenābum yok
Ne zulmūñ var ise eyle baña kim ictinābum yok

31. **iseñ:-se, -ñ**

Gazel 164

Mısra: 4

"j-" ek-fiilinin şart çekimi.

Melâmet olmadur 'uşşâka kânûn
Maḥabbet ehli iseñ isteme neng

32. **iseñ:-se, -ñ**

Gazel 181

Mısra: 4

"j-" ek-fiilinin şart çekimi.

Maḥremiyet isteme iki gözün olursa ger
'Âkil iseñ kimseye keşf itme râzuñ sen sen ol

33. **iseñ:-se, -ñ**

Gazel 244

Mısra: 11

"j-" ek-fiilinin şart çekimi.

'Âşık itme 'adâvet yir iseñ dînün ğamın
Sevdüğüm bir yire sığmaz ikisi yâ dîn yâ kîn

34. **iseñ:-se, -ñ**

Gazel 266

Mısra: 8

"j-" ek-fiilinin şart çekimi.

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şaḥın 'âkil iseñ gâfil içinde

35. **ise:**

Gazel 273

Mısra: 10

"i" ek fiilinin şart eki almış şekli.

Her nuḳl-ı ğam ki irür ol mâh-rû elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

36. **ise:**

Gazel 345

Mısra: 8

"i" ek fiilinin şart eki almış şekli.

La'l-i nâbuñ âb-ı Kevşer sen behiştî hürisün
Ruḥlaruñ manendidür var ise cennet kapısı

37. **iseñ:-se, -ñ**

Gazel 348

Mısra: 3

"j-" ek-fiilinin şart çekimi.

Âb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yaḳma her bir gördüğün sen âteş-i külḥen gibi

38. **iseñ:-se, -ñ**

Muhammes 2

Mısra: 3

"j-" ek-fiilinin şart çekimi.

Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu şavt-ı cân-fezâyı işit uy terâneye

39. **iseñ:-se, -ñ**

Muhammes 2

Mısra: 20

"j-" ek-fiilinin şart çekimi.

Ĝam cevruñ alsa göñül hürrem ol yüri
Mest-i şarâb-ı şevket iseñ bî-ĝam ol yüri

40. **idüm:-dü, -m**

Gazel 37

Mısra: 2

"j-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ben beni nâ-şâd buldum yoğ iken ğamdan ḥaber
'Âlem-i kübrâ idüm bilmezken 'âlemden ḥaber

41. **idüm:-dü, -m**

Gazel 80

Mısra: 1

"j-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ḥazân idüm niçe demler bahâr oldum nihânumdur
Bu kana ğarḳ olan çeşmüm nihâl-i ergavânumdur

42. **idüm:-dü, -m**

Gazel 99

Mısra: 7

"j-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'âlem içre fâş lîk
Ḳanuma giren benüm bu çeşm-i ḥûn-efşândur

43. **idi:-di**

Gazel 120

Mısra: 3

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Seyl-i ğamdan hāne-i dil hayliden vīrān idi
Seng-i bī-dāduñ konup yapıldı miñnet-hānemüz

44. **idük:-dü, -k**

Gazel 122

Mısra: 9

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bir dıraht-ı mīve-bār idük hazān urdı bizi
Ey Cenābī kendüye biz berg ü bārı n'eylerüz

45. **imiş:-miş**

Gazel 140

Mısra: 1

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Tekye-i ğamda yanan dāyim çerāğ-ı dāğ imiş
Gördüm anı ben birāder bir ulı ocağ imiş

46. **imiş:-miş**

Gazel 140

Mısra: 2

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Tekye-i ğamda yanan dāyim çerāğ-ı dāğ imiş
Gördüm anı ben birāder bir ulı ocağ imiş

47. **imiş:-miş**

Gazel 140

Mısra: 4

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Kurmayınca şāh-ı 'aşkuñ bilmedüm otağını
Deşt-i sīnem dil-güşā hayl-i ğama yaylağ imiş

48. **imiş:-miş**

Gazel 140

Mısra: 8

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dehri pür-insān-ıla gördükde bir 'arīf didi
Dürlü ezhār-ıla memlū bir müzeyyen bāğ imiş

49. **imiş:-miş**

Gazel 140

Mısra: 10

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Gel Cenābī bendenüñ şayd it şehā murğ-ı dilin
Kim zemīn-i sīnesin dirler yüce avlağ imiş

50. **idi:-di**

Gazel 146

Mısra: 3

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Seyl-i ğamdan kişver-i dil niçe dem vīrān idi
Şehr-yār-ı 'adl-ğ'āhum anı ābād eylemiş

51. **idüm:-dü, -m**

Gazel 184

Mısra: 5

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Lücce-i deryā-ı fürkat içre ğarğ-ı āb idüm
Keşti-i vaşluñ eyā meh şunmasa ger baña el

52. **idi:-di**

Gazel 189

Mısra: 9

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Yār ğayruñ olmaz idi ey Cenābī maħremi
Gülşen içre olmasa ger hār ile dem-sāz gül

53. **idüm:-dü, -m**

Gazel 195

Mısra: 7

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Açılmış bir gül-i aħmer idüm gülzār-ı vaşluñda
Şıkıldum şīşe-i ğamda nihān olmuş gül-āb oldum

54. **idüm:-dü, -m**

Gazel 196

Mısra: 1

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Şol zamān kim başına gün toğmaduğ bir cān idüm
Şol zamān kim ben fütāde sāyeveş bī-cān idüm

55. **idüm:-dü, -m**

Gazel 196

Mısra: 2

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Şol zamān kim başına gün toğmaduk bir cān idüm
Şol zamān kim ben fütāde sāyeveş bī-cān idüm

56. **idüm:-dü, -m**

Gazel 196

Mısra: 6

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Mihr ü māhuñ yakmadın dest-i kader kändilini
Şem'veş nār-ı ğam-ı 'aşkuñla ben sūzān idüm

57. **idüm:-dü, -m**

Gazel 196

Mısra: 8

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ķatlüme şimşirini tiz itmedin dest-i każā
Ben kılıcuñ altına teslīm olur kurbān idüm

58. **idüm:-dü, -m**

Gazel 196

Mısra: 10

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Levh-i cāna ey Cenābī haṭṭ-ı ğam yazılmadın
Ben belā-perver ğamında ol mehūñ nālān idüm

59. **idi:-di**

Gazel 203

Mısra: 9

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Naqd-i cānı virmege ikrārüm idi yolına
Bu sebeble ey Cenābī yāra medyūn olmuşam

60. **idüm:-dü, -m**

Gazel 204

Mısra: 4

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Eyvān-ı 'aşkı gördüm göñlüm gibi harābe
Mi'mār-ı kāmīl idüm anı 'imāret itdüm

61. **idüm:-dü, -m**

Gazel 232

Mısra: 6

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Zülf-i şeb-rengüñ hayāli ṭoladı cān gerdenin
Ķ'āb içinde görmüş idüm dün gice ol yarı ben

52. **idi:-di**

Gazel 235

Mısra: 8

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir āşikār
Künc-i dilde her ne kim mektümüm idi rāzdan

63. **idi:-di**

Gazel 240

Mısra: 2

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Cevr idüp her bī-dile ger gelmese inkārdan
Kim şikāyet eyler idi ol gözi mekkārdan

64. **idi:-di**

Gazel 251

Mısra: 11

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ķāb-ı 'aşkuñla Cenābī bir muḥammer gül idi
Ķuşk- leb yaturdı daḥı çeşme-sār-ı ma' ü tīn

65. **idüm:-dü, -m**

Gazel 261

Mısra: 9

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ey Cenābī ben de bir ma'müre idüm rüzgār
Yıkdı ser-tā-pā esāsım şimdi bir vīrāneyin

66. **idüm:-dü, -m**

Gazel 280

Mısra: 6

"İ-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Kākülüñ her tārına bend oldu göñlüm āh ben
Bu perişān hāleti şeb görmüş idüm Ķ'ābda

67. **idi:-di**

Gazel 283

Mısra: 4

"î-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Câme-i 'aşkuñ yaqasından başum bîrûn idi
Câm-ı şevkuñ irmiş idi ben belâ-keş kâmina

68. **idüm:-dü, -m**

Gazel 283

Mısra: 7

"î-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ben esîr-i kâkül-i pür-çînüñ idüm ey kamer
Kim felek şayyâdı şaydın salmamışdı dâmina

69. **idüm:-dü, -m**

Gazel 293

Mısra: 7

"î-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Şöhretinde añılur bir hâne-i ma'mûr idüm
Seyl-i eşkûm virmeden ey meh zarar dîvâruma

70. **idüm:-dü, -m**

Gazel 339

Mısra: 10

"î-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Belâ câmını çekdükte Cenâbî meclis-i ğamda
Ben idüm Qays-ı şeydânuñ o bezm içre ayakdaşı

71. **idi:-di**

Gazel 340

Mısra: 6

"î-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Fezâ-yı mâ-sivâu'llâh idüp pervâzını göñlüm
Ne kim maqşûd-ı bi'z-zâtum idi geldi şikâr oldı

72. **idi:-di**

Gazel 352

Mısra: 7

"î-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Zevâle irmez idi mihr-i hâver
Getürse sen meh-i dehre penâhı

73. **idi:-di**

Murabba 4

Mısra: 14

"î-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Rûzgâr-ı âhla berbâd kıldum 'âlemi
Bir hârâbe-cây idi âbâd kıldum 'âlemi

74. **imiş:-miş**

Gazel 2

Mısra: 8

"î-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaçre-i bârân aña

75. **imiş:-miş**

Gazel 102

Mısra: 7

"î-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Gördi dil-berden beni dür itmek imiş niyyetüñ
Ey rakîb-i rû-siyeh telbîsi aradan gider

76. **imiş:-miş**

Gazel 141

Mısra: 1

"î-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Hüblik burcında çihreñ ey perî-rû mâh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belâda şâh imiş

77. **imiş:-miş**

Gazel 141

Mısra: 2

"î-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Hüblik burcında çihreñ ey perî-rû mâh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belâda şâh imiş

78. **imiş:-miş**

Gazel 141

Mısra: 4

"î-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Gördüm 'ayn-i i'tibârıyla cenâb-ı 'âşıkı
Bâb-ı istignâsı açuq bir ulı dergâh imiş

79. **imiş:-miş**

Gazel 141

Mısra: 6

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Dür iken ten kâlibından dağı Mecnûn ey şanem
Hüsn-i Leylâdan dil-i dîvânemüz âgâh imiş

80. **imiş:-miş**

Gazel 141

Mısra: 8

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Bilmişem ğam hırmeninde cism-i zerdüm n'eydüğün
Yile varmış bād-ı âh-ı sîneden bir kâh imiş

81. **imiş:-miş**

Gazel 141

Mısra: 10

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Ķat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenâbî ey melek
Ķışşa-i zülfüñ gibi pâyanı yok bir râh imiş

82. **imiş:-miş**

Gazel 143

Mısra: 1

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

RuĶlaruñ al içre mâĶir gözlerüñ cādü imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-bü imiş

83. **imiş:-miş**

Gazel 143

Mısra: 2

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

RuĶlaruñ al içre mâĶir gözlerüñ cādü imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-bü imiş

84. **imiş:-miş**

Gazel 143

Mısra: 4

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Şerbet-i la'lüñ ğamında ideyin teslîm-i cân
Çünkü maĶsûm-ı ezel ben Ķaste-câna bu imiş

85. **imiş:-miş**

Gazel 143

Mısra: 6

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Merdüm-i ğamdan sorup aĶvâl-i eşküm añladum
ŞuşaduĶça şu virür deryâlara bir cü imiş

86. **imiş:-miş**

Gazel 143

Mısra: 8

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Mihrüñ aĶyaruñ görür ey mâh-çihre ben ğamuñ
Çekmege sen âfetüñ cevrin baña yazu imiş

87. **imiş:-miş**

Gazel 143

Mısra: 10

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Zâl-ı dehre ey Cenâbî dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem kanın içre bâkire bânü imiş

88. **imiş:-miş**

Gazel 144

Mısra: 1

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

'AĶlumı târâc iden bir dil-ber-i ÷annâz imiş
Mâh-rûlar arasında Ķüsnile mümtâz imiş

89. **imiş:-miş**

Gazel 144

Mısra: 2

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

'AĶlumı târâc iden bir dil-ber-i ÷annâz imiş
Mâh-rûlar arasında Ķüsnile mümtâz imiş

90. **imiş:-miş**

Gazel 144

Mısra: 4

"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Sen Ķümâda buldum âĶir âşiyânın istedüm
MurĶ-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

91. **imiş:-miş**
Gazel 144
Mısra: 6
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Bağladı gönlüm semendin yok hâlâşa kudreti
Kâkül-i tarrâr-ı dil-ber ne kemend-endâz imiş

92. **imiş:-miş**
Gazel 144
Mısra: 8
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Bin hüzür-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

93. **imiş:-miş**
Gazel 144
Mısra: 10
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Di Cenâbî bendesin ol yâr sorsa ey gâzal
Yoluña cânlar virür bir 'âşık-ı ser-bâz imiş

94. **imiş:-miş**
Gazel 145
Mısra: 1
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Âh kim âhum benüm bād-ı gubâr-âميز imiş
Esmede gülzâr-ı gamda ol şabâdan tîz imiş

95. **imiş:-miş**
Gazel 145
Mısra: 2
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Âh kim âhum benüm bād-ı gubâr-âميز imiş
Esmede gülzâr-ı gamda ol şabâdan tîz imiş

96. **imiş:-miş**
Gazel 145
Mısra: 4
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Rüzgâr-ı âh-ıla girdüm karasın bulmadum
Yok kenârı eşk bir deryâ-yı mevc-engîz imiş

97. **imiş:-miş**
Gazel 145
Mısra: 6
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Târ-ı zülfünde göñül evrâd-ı hüsnuñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zâhid-i şeb-ğîz imiş

98. **imiş:-miş**
Gazel 145
Mısra: 8
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

İrem-i hüsnuñde la'lüñ ey şanem şîrîn geçer
Hadd-i gül-günüñde zülfüñ baş açuk şeb-dîz imiş

99. **imiş:-miş**
Gazel 145
Mısra: 10
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Seyr iden zülfüñ hevâsında Cenâbî âhını
Ey kamer-çal'at didügüm bād-ı 'anber-bîz imiş

100. **imiş:-miş**
Gazel 150
Mısra: 13
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yok

101. **imiş:-miş**
Gazel 277
Mısra: 8
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Gören çeşmümle didi cism-i hâküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

102. **imiş:-miş**
Gazel 364
Mısra: 10
"i-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Dırâz itme elüñ Harfî bu dehrüñ h'ân-ı luğfına
Ki zehr-âlüd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nûsı

103. **imiş:-miş**

Gazel 367

Mısra: 6

"İ-" ek-fiilinin öğrenilen geçmiş zaman çekimi.

Olalı 'âşık gönül her gördüğünden hâl alur
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'âlemi

'ibâdet:

1. **'ibâdet:**

Gazel 78

Mısra: 5

Tapma, tapınma. II Yürekten bağlanma, âşık olma.

'İbâdet saña cândan farz olupdur
Be-her 'illet niyem men hâsta ma'zûr

'ibâdet itdüm:

1. **'ibâdet itdüm:-dü, -m**

Gazel 204

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir dinin buyruklarını yerine getirmek.

Ol Ka'be-i cemâli vardum ziyâret itdüm
Pâyına secde kıldum karşı 'ibâdet itdüm

'ibâdet küşesin tutma:

1. **'ibâdet küşesin tutma: -ma**

Gazel 245

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İbadet köşesine yerleşmek. II Sürekli ibadet etmek. II Sofuların samimiyetsiz bir şekilde sadece Allah korkusu ve cennet isteği ile sürekli ibadet etmeleri.

Mescid-i Âkşâ dilüñdür tur namaza sıdk-ıla
Zâhid-i hâlvat geçüp tutma 'ibâdet küşesin

İbn-i Âzer:

1. **İbn-i Âzer:**

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Azer'in oğlu. II Hz. İbrâhîm.

Tâk-ı ebrûña bakup almış Hâlîlüm resmini
İbn-i Âzer Ka'beyi şol dem ki bünyâd eylemiş

İç:

1. **İçinde:-i, -(n)de**

Gazel 154

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Gör zamîrinüñ içinde tâb-ı mihr-i hikmeti
Dûd-ı âh-ı pür-şererle yağıdı kendin nâra bak

2. **İçinde:-i, -(n)de**

Gazel 11

Mısra: 2

İçinde, "-de/-da".

'Âşıkâ farz oldı kim rüsvây-i 'âm u hâs ola
Dehr içinde terk-i 'âr u nâm idüp bed-nâm ola

3. **İçinde:-i, -(n)de**

Gazel 223

Mısra: 12

İçinde, "-de/-da".

Rûzgâr itdükçe âhum yaşuma şalsun nazâr
Lücce-i deryâ içinde dürr-i şeh-vâr isteyen

4. **İçinde:-i, -(n)de**

Gazel 266

Mısra: 2

İçinde, "-de/-da".

Yir eyledi peykân-ı hadengüñ dil içinde
Ter gonca gibi oldı mekânı gül içinde

5. **İçinde:-i, -(n)de**

Gazel 266

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Bed-nâm-ı cihânum olalı saña hevâ-dâr
Rüsvây gerek 'âşık-ı bî-dil el içinde

6. **İçinde:-i, -(n)de**

Gazel 266

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tãkuñ
Oturma şaķın 'ãkil iseñ gãfil içinde

7. içinde: -i, -(n)de

Gazel 266

Mısra: 10

İçinde, arasında.

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenãbî
Bu resme cevãhîr yaraşur kãmil içinde

8. içinde: -i, -(n)de

Gazel 173

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Ey Cenãbî nev-'arūs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

9. içinde: -i, -(n)de

Gazel 291

Mısra: 6

İçinde, arasında.

Hulķuma irdi cãnı Leylî idi dilinde
'Uşşãķ içinde sãbãş Mecnün-ı nã-murãda

10. içinde: -i, -(n)de

Gazel 325

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Mezheb-i 'uşşãķ içinde ehl-i İslãm olmadı
Küfr-i zülfüñe şu kim kaldırmadı barmağın

11. içinde: -i, -(n)de

Gazel 266

Mısra: 4

...ile dolu bir biçimde.

Ėam hırmenidür sîne başaķ dãne-i eşķüm
'Aşık olalı iki elüm hãşil içinde

12. içinde:

Gazel 313

Mısra: 2

İçinde, "-de/-da".

Ol bî-vefãyı benden dūr eyledi zamãne
Aşşı içinde 'ãlem ben uğradum ziyãne

13. içinde: -i, -(n)de

Gazel 105

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Haddinde ol nigãruñ zülf-i siyãh-ı kec-rev
Cennãt-ı 'Adn içinde müşgîn Ėurãba beñzer

14. içinde: -i, -(n)de

Gazel 124

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Almağa iķlîm-i derdüñ olmuşuz ehl-i sefer
Ol belã rãhî içinde derd u Ėamdur zãdumuz

15. içinde: -i, -(n)de

Gazel 124

Mısra: 9

İçinde, "-de/-da".

Bu belã künci içinde biz Cenãbî gülmedük
Dã'imã nã-şãd olupdur aramızda şãdumuz

16. içinde: -i, -(n)de

Gazel 206

Mısra: 14

İçinde, "-de/-da".

Nüş eyleyüp Cenãbî cãm-ı riyã-yı zühdi
Bãzãr-ı şıdķ içinde kendüm melãmet itmem

17. içinde: -i, -(n)de

Gazel 266

Mısra: 1

İçinde, "-de/-da".

Yir eyledi peykãn-ı Ėadengüñ dil içinde
Ter gonca gibi oldu mekãnî gül içinde

18. içinde: -i, -(n)de

Gazel 316

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Hüsrev-i mülk-i kelâm oldu Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî

19. içinde: -i, -(n)de

Gazel 327

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Kılışım rüsvâ-yı 'âlem ben beni Mecnûnveş
Tâ ki gördüm hüsn içinde sen mehi Leylâ gibi

20. içinde: -i, -(n)de

Gazel 328

Mısra: 1

İçinde, "-de/-da".

Hüsn içinde tâ ki gördüm sen mehi Leylâ gibi
Düşmişem 'aşkuñ ğamına Kays-ı bî-pervâ gibi

21. içinde: -i, -(n)de

Gazel 333

Mısra: 7

İçinde, "-de/-da".

'Arşagâh-ı nazm içinde oldum ey gül ben dağı
Bülbül-i güvâ gibi ehl-i zebânuñ yügrügi

22. içinde: -i, -(n)de

Gazel 350

Mısra: 9

İçinde, "-de/-da".

Ğam beyâbânı içinde nice Mecnûn olmayam
Ey Cenâbî bir ruhı Leylâya virdüm gönlümi

23. içinde: -i, -(n)de

Gazel 354

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

Luţf u ihşân hışmı-ıla kîne olupdur münkalib
Bu belâ-dârı içinde kimse bî-ĝam kalmadı

İç:

1. içmeyem:-me, -(y)em

Gazel 332

Mısra: 3

İçmek, yudumlamak.

Cür'a-i la'lüñ ğamı evĝarıyum ben içmeyem
Sunsa ger sâkî-i devrân baña mihrüñ câmını

2. içmedüm:-me, -dü, -m

Gazel 334

Mısra: 7

İçki içmek. II Hayatın zevkini, sefasını yaşamak.

Bu tokuz câmını çarhuñ elde tutup içmedüm
Bezm-i 'aşkuñ sâkiyâ ben çekmedin ayaĝını

3. içüp:-üp

Gazel 24

Mısra: 5

İçmek, yudumlamak. II Öpmek.

Geh şarâb-ı la'lüñ içüp mest olur cânâ göñül
Gâh hâlüñ habbesini ekl idüp hayrân olur

4. içmiş:-miş

Gazel 32

Mısra: 10

İçmek, yudumlamak.

Câm-ı lebüñi emsem bilmez nedür Cenâbî
İçmiş mey-i belâñi mest ü harâba beñzer

5. içdük:-dü, -k

Gazel 35

Mısra: 7

İçmek, yudumlamak.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre velî
Bezm-i 'âlemde o şahuñ yokdur ayaĝın çeker

6. içdüm:-dü, -m

Gazel 55

Mısra: 5

İçmek, yudumlamak.

Bugün bir câmdan içdüm şarâb-ı 'aşk-ı yâri kim
Ser-i Dârâ vü Cem dirler anuñ iki habâbıdur

7. iç:

Gazel 70

Mısra: 3

İçmek, yudumlamak.

Murâduñ mey ise ey dil ciger hûn-âbesin iç kim
Sebû-yı ğamda hıfz olmuş 'aceb rengin şarâbı var

8. içdüm:-dü, -m

Gazel 159

Mısra: 3

İçmek, yudumlamak.

Her kâseden ki içdüm hûn-âbe-i cigerdür
Bezminde zevk u sâzuñ ehl-i belâya yir yok

9. içüp:-üp

Gazel 228

Mısra: 9

İçmek, yudumlamak.

Bezm-i vahdetde Cenâbî bâde-i hayret içüp
Niçe demlerdür yatur rind-i şarâb-âlüdeyin

10. içdigüm:-dig, -(ü)m

Murabba 1

Mısra: 29

İçmek, yudumlamak.

Mey yirine içdigüm hûn-ı cigerdür dem-be-dem
Küy-ı yâra başabilmem n'eyleyem ben bir kadem

İcâd:

1. İcâdumuz:-(u)muz

Gazel 136

Mısra: 6

*Yeni bir şey bulma, ortaya koyma, varlığı
bilinmeyen bir şeyi meydana getirme.*

Ġâlib olsağ bu hünlerle n'ola ger Cemşide biz
Kârgâh-ı 'âlem içre 'aşğdur İcâdumuz

İcâd-ı 'âlem eyledüñ:

1. İcâd-ı 'âlem eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 147

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kâinatı, evreni yaratmak.

Mazhar-ı kudret diyü İcâd-ı 'âlem eyledüñ
Hikmetüñ işbâtıdır dünyâ vü 'uqbâdan garaz

İcâzet virme:

1. icâzet virme:-me

Gazel 294

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

İzin vermek, müsaade etmek.

Dil- perîşân olmasun dirseñ Cenâbî ey şanem
Zülfüñe el urmasun virme icâzet şâneye

İçre:

1. içre:

Gazel 12

Mısra: 4

İçinde, arasında.

Ķaldur duâ'ya bir elüñ şâd eyle rûhın sen Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde câm ola

2. içre:

Gazel 13

Mısra: 3

İçinde, arasında.

Meclis içre bâdeden derd-i humâruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu hâlete câm-ı şarâb

3. içre:

Gazel 99

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'âlem içre fâş lîk
Ķanuma giren benüm bu çeşm-i hûn-efşândur

4. içre:

Gazel 131

Mısra: 7

İçinde, arasında.

Murgzâr-ı 'âlem içre beste-per şol kuşlaruz
Çarğ-ı a'lâ üzre tutdı âşiyân perrendemüz

5. içre:

Gazel 214

Mısra: 8

İçinde, arasında.

Derd-i 'aşkı Ķays-ıla Ferhâd-ı bî-dilden alup
Başa iltidüm ben dağrı akrânım içre gayretüm

6. içre:

Gazel 5

Mısra: 1

İçinde, "-de/-da".

Rāh-ı tecrīd içre ol kim meskenetle hāk ola
'İsī-i Meryem-şıfat mesken aña eflāk ola

7. içre:

Gazel 20

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

İkāmēt eylemez sīnemde cānum
Karār eyler mi şehir içre sefer dōst

8. içre:

Gazel 23

Mısra: 2

İçinde, "-de/-da".

Hasūdu lā-yesūd umdur benüm sūd
Ziyānumdur baña 'aşk içre maqşūd

9. içre:

Gazel 23

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Budur dīvān-ı devrūñ şāh beyti
Ki 'aşk içre Cenābī oldı nā-būd

10. içre:

Gazel 26

Mısra: 9

İçinde, "-de/-da".

Zer gibi hālīş olam rāh-ı vefā içre diyü
Püte-i gamda Cenābī özini kāl eyler

11. içre:

Gazel 50

Mısra: 1

İçinde, "-de/-da".

Sīnem içre dāyima kīnüm benüm gerdünadur
Kim hemīşe luftı anuñ her le'im ü dūnadur

12. içre:

Gazel 55

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

Karasından uçup kondı yimez pervā telātumdan
Gezer deryā-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı ābīdür

13. içre:

Gazel 59

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Metā'-ı varlığı şatdum Cenābī yokluğa çün kim
Bu bāzār-ı fenā içre baña aşş ziyānumdur

14. içre:

Gazel 70

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

İrem gibi vişālūñden Cenābī dūr olup ey meh
Caħīm-i fūrkatūñ içre katı müşkil 'azābı var

15. içre:

Gazel 71

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Cenābī pişe-i 'aşkuñ n'ola üstādı olursam
O kār-ı zer -nigār içre niçe dürlü fūnūnum var

16. içre:

Gazel 73

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Mihr ü māhı öğsem olmaz ey Cenābī nazmda
Beytüm içre girmesün lāzım degül muhtāleler

17. içre:

Gazel 77

Mısra: 3

İçinde, "-de/-da".

Şaydgāh-ı hūsnuñ içre bāl açup şāhīn gözüñ
Aldı göñlüm murğını bilsem ki dağı nem kapar

18. içre:

Gazel 84

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Ol ğabğab-ı dil-āviz Hızr-ı hauñla cānā
Āb-ı hayāta mālİK bir Zulmet içre ehdür

19. içre:

Gazel 99

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

Mısr-ı hüsnuñ hağkı ey cān tā dem-i şubĥ-ı vişāl
Şām-ı fūrkat içre eşmüm NİLveş giryāndur

20. içre:

Gazel 99

Mısra: 13

İçinde, "-de/-da".

Kūyun içre dil-bere Hıarfı n'ider didüm didi
Gülşen içre hōş-nevā bir bülbul-i bī-cāndur

21. içre:

Gazel 99

Mısra: 14

İçinde, "-de/-da".

Kūyun içre dil-bere Hıarfı n'ider didüm didi
Gülşen içre hōş-nevā bir bülbul-i bī-cāndur

22. içre:

Gazel 102

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

Çeşm-i yāre 'āşık-ı bī-dil geçer miskİni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

23. içre:

Gazel 112

Mısra: 7

İçinde, "-de/-da".

Rāh-ı 'aşk içre şol 'āşık kim geçer s̄ābit kadem
Küfr-i zülf-i yārı koyup dīn ü İmān istemez

24. içre:

Gazel 136

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Ĝālib olsağ bu hūnerle n'ola ger Cemşide biz
Kārgāh-ı 'ālem içre 'aşkdur İcādumuz

25. içre:

Gazel 139

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Ben za'İf üftādeñi āhum götürdi kūyuñā
Gülşen içre eksük olmaz bād-āver hār u ĥas

26. içre:

Gazel 143

Mısra: 1

İçinde, "-de/-da".

Ruĥlaruñ al içre māĥir gözlerüñ cādū imiş
Ĝöñlümi meftūn iden şol zülf-i 'anber-bū imiş

27. içre:

Gazel 153

Mısra: 8

İçinde, "-de/-da".

Hūn-ı dilde görmege göynüklü dāğum resmini
Fī'l-meşel gökde şafağ içre tutilmış aya bağ

28. içre:

Gazel 158

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Tāze tāze dāğile sīnem temāşā kılmağa
Gülsitān-ı miĥnet içre gel gül-i ra'nāya bağ

29. içre:

Gazel 160

Mısra: 5

İçinde, "-de/-da".

Şām-ı fūrkat içre cānā tā dem-i şubĥ-ı vişāl
Derd ü ğam egler dili şanma anuñ yārāni koy

30. içre:

Gazel 160

Mısra: 13

İçinde, "-de/-da".

Görmedi şādī yüzini ‘ālem içre Hārfiyā
Her kimūñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettāni yok

31. içre:

Gazel 162

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Kūy-ı dil-berde ‘aceb mi nāle āheng eylesem
Eksük olmaz gülsitān içre nevası bülbulūñ

32. içre:

Gazel 174

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Bu Cenābī gibi şāhum çek hisāba her kuluñ
Okısun dīvān-ı hāṭṭuñ içre defter kākülūñ

33. içre:

Gazel 175

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

Āb-ı çeşmūñ şuladukça ben gubārın gül biter
Bu fenā gülzārı içre şöyle hāk olmak gerek

34. içre:

Gazel 181

Mısra: 1

İçinde, "-de/-da".

Genc-i ‘aşkı sakla ey dil sīneñ içre maḥzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrār-ı Hāka ma’den ol

35. içre:

Gazel 184

Mısra: 5

İçinde, "-de/-da".

Lücce-i deryā-yı fūrkat içre ğark-ı āb idüm
Keşti-i vaşluñ eyā meh şunmasa ger baña el

36. içre:

Gazel 188

Mısra: 5

İçinde, "-de/-da".

Şāh-ı dehrūñ maqdemine gülşen içre bezl içün
Eyledi her kūşede bülbüllerin kurbān gül

37. içre:

Gazel 189

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Yār ğayruñ olmaz idi ey Cenābī maḥremi
Gülşen içre olmasa ger hār ile dem-sāz gül

38. içre:

Gazel 192

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Başdan ayağa bāṭıl ola sihr-i Sāmiri
Nazm içre ben Cenābī eger ‘arz-ı keyd idem

39. içre:

Gazel 193

Mısra: 6

İçinde, "-de/-da".

H̄‘āce-i dünyā gibi bey’ ü şirā-yı ğam içün
Çārsū-yı miḥnet-i ‘aşk içre dükkān isterem

40. içre:

Gazel 199

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

İstemekden hāṭṭuñı maqşūd olan la’lūñ durur
Zulmet içre Hızrveş ben Āb-ı Hāyvān isterem

41. içre:

Gazel 199

Mısra: 12

İçinde, "-de/-da".

Mümiyānuñla dehānuñ sırrını keşf itmege
Cümle ‘ālem hālķını ‘ilm içre bī-cān isterem

42. içre:

Gazel 205

Mısra: 5

İçinde, "-de/-da".

Cilvegāh-ı hüsnuñ içre dūşse başum gevşifat
Gāh süm-i esb-i nāzuñ gāh çevgānuñ öpem

43. içre:

Gazel 214

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Āsitānuñ kullıgıdır salṭanat ben bendeye
Devlet-i Cemşide virmem küyuñ içre zilletüm

44. içre:

Gazel 224

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

Dil virüp bir gül-'izāra başa alsun 'aşkıñı
Hārzār-ı mihnet içre cānını zār isteyen

45. içre:

Gazel 225

Mısra: 8

İçinde, "-de/-da".

Şirışk-i dīdede çeşmüm ğarīk-ı lücce-i ğamdur
Düşüp nār-ı belāñ içre ciğer dağı kebāb olsun

46. içre:

Gazel 252

Mısra: 9

İçinde, "-de/-da".

Ma'rifet bāzārı içre bulmasa şarrāfını
Şarf kılmaz lā-cerem merd-i sūḫan-dān cevherin

47. içre:

Gazel 256

Mısra: 2

İçinde, "-de/-da".

Bu göñlüm gülsitānında meh-i gül-pīrehensin sen
Veyā gülzār-ı cān içre açılmış yāsemensin sen

48. içre:

Gazel 314

Mısra: 5

İçinde, "-de/-da".

N'ola yaşum içre çeşmüm tıtsa şāhum rāhuñı
Gāh olur kim hār ü ḫas yollar keser seylāb-ıla

49. içre:

Gazel 330

Mısra: 4

İçinde, "-de/-da".

Rumüz-ı 'aşka vākıf göñül dağı o olmasun
Çü bir ferde degül maḫrem cihān içre bugün yaşı

50. içre:

Gazel 331

Mısra: 7

İçinde, "-de/-da".

Çeküp her meclisüñ içre zebānın şem'veş lāyık
Ögerse ḫusrevā ṭab'um senüñ gibi sūḫandānı

51. içre:

Gazel 339

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Belā cāmını ekdükte Cenābī meclis-i ğamda
Ben idüm Kays-ı şeydānuñ o bezm içre ayakdaşı

52. içre:

Gazel 349

Mısra: 3

İçinde, "-de/-da".

Deryā-yı hüsnuñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvācı ḫaṭṭ-ı sebzūñ çeşmüñ dūrür levendi

53. içre:

Gazel 360

Mısra: 10

İçinde, "-de/-da".

Cenābī sāl u meh dönsün bu 'ayyāş-ı felek bulmaz
Bu bezm-i pür-neşāṭ içre senüñ gibi suḫan-dānı

54. **çre:**

Gazel 369

Mısra: 8

Çinde, "-de/-da".

Nice ben yanayum ey Şem'-i meclis tã seher her Şeb
Ki sönmez sîne-i maħrûrum çre 'aşkuñ nãri

55. **çre:**

Murabba 1

Mısra: 9

Çinde, "-de/-da".

Rãh-ı 'aşk çre bu gün bir baş açuğ dîvâneyem
Miħnet ü derd ü belã-yı hecr ile hem-ħaneyem

56. **çre:**

Tahmis 1

Mısra: 19

Çinde, "-de/-da".

Ĥãşıl ider derd ü miħnet 'ãlem çre 'ãkıbet
Ömrini ĥarc eyleyüp yãr-i vefãdãr isteyen

ictinãb:

1. **ictinãbum:-(u)m**

Gazel 152

Mısra: 2

Kaçınma, sakınma, çekinme.

Benüm sen gibi 'ãlemde Şeh-i gerdün-cenãbum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinãbum yok

içün:

1. **içün:**

Gazel 64

Mısra: 4

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Köhne Őãlin atmasın Leylî iti yãbãna kim
Ol kabã-yı fãhiri Şöhret için Mecnün giyer

2. **içün:**

Gazel 64

Mısra: 10

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Her kabã-yı Şive kim biçdüñ Cenãbî nazmda
Şöhret-i dîvãn için ol kãmet-i mevzün giyer

3. **içün:**

Gazel 92

Mısra: 2

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Ruħları Şem'in yağaldan nãz ile cãnãneler
Oldı süz ehli aña yanmağ için pervãneler

4. **içün:**

Gazel 110

Mısra: 4

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Sãkin-i künc-i tevekkül 'ãrif-i bî-kayd olur
İktisãb-ı nãm için olmağa meşhür istemez

5. **içün:**

Gazel 119

Mısra: 8

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Dãđlar tende ser-ã-ser bağladı gül resmini
Bey' için bãzãr-ı 'aşkda özge kumaş olmuşuz

6. **içün:**

Gazel 157

Mısra: 1

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yãra Şevk
Nitekim Őãfî mey üzre merdüm-i mey-ħ'ãra Şevk

7. **içün:**

Gazel 188

Mısra: 5

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Őãh-ı dehrüñ mağdemine gülşen çre bezl için
Eyledi her küşede bülbüllerin kurbãn gül

8. **içün:**

Gazel 193

Mısra: 5

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Ĥ'ãce-i dünyã gibi bey' ü Őirã-yı ğam için
Çãrsü-yı miħnet-i 'aşk çre dükkãn isterem

9. için:

Gazel 253

Mısra: 5

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Gözlerüm dürler dökerler pāyuña ta'zīm için
İki 'ālem saña kıymet gevher-i yek-dānesin

10. için:

Gazel 286

Mısra: 5

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Gevher-i vaşluñ için yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

11. için:

Gazel 289

Mısra: 5

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Nāle-i 'uşşāka ey dil dem-be-dem āheng için
Nāy-ı ğamla çalınur bir resme sâz olduñ yine

12. için:

Gazel 183

Mısra: 4

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Table-i zerkâr-ı mihre āh oqın atmağdayuz
Düş olaldan ğonca-i la'lüñ için bîġâne dil

13. için:

Gazel 217

Mısra: 10

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

Tāb-ı teble lerze çutsa cism-i zārum her kaçan
Yār için dilde Cenābī iztirābum şanuram

14. için:

Gazel 230

Mısra: 3

-den dolayı, -den ötürü.

Girye itdükçe 'anādil gül için gülşende
Bāġ-i 'ālemde lebi ğonca-i ħandān olsun

15. için:

Gazel 260

Mısra: 7

-den dolayı, -den ötürü.

Dür şaçar evşāf-ı nazm-ı āb-dār-ı şāh için
Buldi tab'-ı nükte-sencüm baħr u deryā meşrebin

16. için:

Gazel 329

Mısra: 6

-den dolayı, -den ötürü.

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok gevher velī
Dürr dişüñ yadı için ağan durur şeh-dānesi

17. için:

Gazel 290

Mısra: 5

Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyla, gayesiyle.

'Ālem için mu'aṭṭar eyler şabā kemerde
Urduķca şāne dil-ber şol kākül-i siyāha

18. için:

Gazel 353

Mısra: 9

Uğruna. II -den dolayı, -den ötürü.

Gerçi kim vaşluñ için yıldı göñül ilde velī
Görünür nesnesi yok bād-ı hevādan ğayrı

19. için:

Gazel 92

Mısra: 5

Hakkında.

La'lüñ için sevdiğüm yok dise dil ma'zür tüt
Eksük artuķ söz ider 'ādet dürür dīvāneler

20. için:

Gazel 25

Mısra: 5

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Sen büt-i tersā için düşdi mezāhib muḥtelif
Kimisi Mūsāya döndi kimi 'Īsāyı arar

21. için:

Gazel 25

Mısra: 9

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Zülfüñ için kendini sünbül perîşân eylemiş
Görmege serv-i çemen ol kıdd-i bālâyı arar

22. için:

Gazel 68

Mısra: 6

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Ağladuñ ey ebr-i nîsân niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mâh için bir çeşm-i giryânuñ mı var

23. için:

Gazel 74

Mısra: 7

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Leşker-i nâlem çeküp sen mâh için âhum livâ
Husrev-i encüm elinden mülk-i çarhı aldılar

24. için:

Gazel 119

Mısra: 5

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Dergeh-i pîr-i muğânda gevşifat galâtân için
'Ârî gelmiş cismden şâhâ hemîn baş olmuşuz

25. için:

Gazel 173

Mısra: 7

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Kan bulaşdı sînede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle câna gözlesün ol hûniye haqq-ı nemek

26. için:

Gazel 194

Mısra: 2

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Bî-sütün-ı ğamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

27. için:

Gazel 222

Mısra: 3

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Sen büt-i tersâ için vardum kilîsâya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şâhib-i zünnâr iden

28. için:

Gazel 322

Mısra: 10

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Dün şürâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâgar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

29. için:

Gazel 355

Mısra: 7

Uğruna, yoluna. II -den dolayı, -den ötürü.

Dil perîşân sünbül oldu 'anberîn zülfüñ için
Gördi bālâ kıddüñi bükildi servüñ de beli

id:

1. idem:-em

Gazel 192

Mısra: 4

Etmek, eylemek.

Tefsîr-i hadd ü hâl-i dil-ârâya başladum
Ey h'âce cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd idem

2. iderseñ:-er, -(i)se, -ñ

Gazel 239

Mısra: 3

...hâline getirmek.

Müsi-i 'Ümran iderseñ kalb-i pāküñ ey göñül
Gel tecellî nürünü eyle temâşâ Tûrdan

3. ider:-er

Gazel 268

Mısra: 7

Etmek, yapmak.

Kaşı üzre hâl ider meşşâtdan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli nokta kor nün üstüne

idrâk eyledüm:

1. **idrāk eyledüm**:-dü, -m

Gazel 150

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Anladım, kavramak.

Vaşluñ idrāk eyledüm 'ömrüm gibidür muhtasar
Fürkatüñ tül-ı emeldür haddi yok pâyânı yok

idrāk idemem:

1. **idrāk idemem**:-e, -me, -m

Gazel 228

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Niçe demlerdür yatur mest-i şarâb-âlüdeyin
Kendüm idrāk idemem gâyet hârâb-âlüdeyin

idrāk kılmaz:

1. **idrāk kılmaz**:-maz

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Baña hem-ser olmayan idrāk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkin iltihâbîler bilür

2. **idrāk kılmaz**:-maz

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Baña hem-ser olmayan idrāk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkin iltihâbîler bilür

3. **idrāk kılmaz**:-maz

Gazel 98

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Baña hem-ser olmayan idrāk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkin iltihâbîler bilür

ifsād:

1. **ifsādını**:-ı, -(n)ı

Gazel 372

Mısra: 6

*Kargaşalık yaratma, fitne çıkarma. II Sevgilinin
bakışının âşıklar arasında çıkardığı kavga, kargaşa.*

Çana koydı gamze-i hün-ğ^vâreñi tahrik idüp
Çeşm-i gammâzuñ yine inkâr ider ifsâdını

ifşâ-yı râz kılmaz:

1. **ifşâ-yı râz kılmaz**:-ma

Muhammes 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Sırları ifşa etmek, saklamamak, açıklamak.

Esrâr-ı şun'-ı Hakkâ yetiş mahrem ol yüri
İfşâ-yı râz kılmaz hemân ebsem ol yüri

iftihâr:

1. **iftihârüñdür**:-(u)ñ, -dur

Gazel 166

Mısra: 14

Övünme, övünç.

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenâbî iftiñârüñdür senüñ

iftirâ-yı fâhiş:

1. **iftirâ-yı fâhiş:**

Gazel 105

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kötü, çirkin iftira.

Geldi hatañ didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâhiş yañlış cevâba beñzer

ihrâm:

1. **ihrâmını**:-ı, -(n)ı

Gazel 211

Mısra: 5

*Kâbe'ye girerken hacıların büründükleri dikişsiz
örtü.*

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle gam ihrâmını
Ka'be-i küyüñ tavâfın itmedür çün niyetüm

ihsân:

1. **ihsândan**:-dan

Gazel 9

Mısra: 8
Lütuf, kerem, iyilik.

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben fakîri muğtenem
Lâyık-ı devlet degül kul ola ihsândan cüdâ

2. ihsân:

Gazel 168
Mısra: 1
Lütuf, kerem, iyilik.

Geldüm ey meh tıpuña dâmen benüm ihsân senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben hasteyem dermân
senüñ

3. ihsân:

Gazel 199
Mısra: 10
Lütuf, kerem, iyilik.

Genc-i hüsnuñ işidüp der-yüze itdüm arzû
Bir gedâyam şâhdan luţf-ıla ihsân isterem

ihsân üstine ihsân eyledüñ:

1. ihsân üstine ihsân eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 264
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Lütuf üstüne lütuf yapmak; pek çok ihsanda bulunmak. II Sevgilinin âşğın gönlündeki derdi eziyetleri ile çoğaltması.

Geldi derdüñ var iken cevruñ dağı cân üstine
Eyledüñ ben bî-kese ihsân ihsân üstine

ihsân yağdurur:

1. ihsân yağdurur:-(u)r

Gazel 95
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Pek çok bağıştta bulunmak. II Gözyaşı akıtmak.

Nakd-i eşkin dâğuma çeşmüm firāvân yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsân yağdurur

ihsân-ı bûsıyla:

1. ihsân-ı bûsıyla:-ı, -(y)la

Gazel 249
Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Öpücük ihsanı, lütfu. II Sevgilinin öpücüğü.

Lebüñ ihsân-ı bûsıyla beni kılsun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melâhatsin 'atâ umar gedâ senden

ihtiyâr:

1. ihtiyârı:-ı

Gazel 122
Mısra: 8
İrade.

Raht-ı bahtın 'aqlumuñ târ-ı gâma yağıdı belâ
Yok mecâl-i şabr u tâkat ihtiyârı n'eylerüz

ihtiyâr it:

1. ihtiyâr itdi:-di

Gazel 260
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Seçmek, tercih etmek.

'Âr u nâmından Cenâbî himmeti destin çeküp
İhtiyâr itdi gam-ı 'aşkuñda rüsvâ meşrebin

2. ihtiyâr itdüñ:-dü, -ñ

Gazel 338
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Seçmek, tercih etmek.

'Aş u rāhat her kesüñ dāmānını tıtdukda āh
Arada sen geldüñ ey gam ihtiyâr itdüñ beni

ihvân:

1. ihvânı:-ı

Gazel 248
Mısra: 9
Kardeşler.

Oldı ihvânı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı cāha düşdi başdan Yüsuf-ı gül-pîrehan

ikâmet eylemez:

1. ikâmet eylemez:-mez

Gazel 20
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Oturmak, yaşamak, mesken tutmak.

İkâmet eylemez sînemde cânım
Karâr eyler mi şehîr içre sefer döst

İkâmet kılma:

1. İkâmet kılma:-ma

Gazel 309

Mısra: 7

Kelime Tipi:-

Yerleşmek, oturmak.

Kûyına varsañ ey dil kılma şaşın İkâmet
Huld-berîne bakma dîdâr-ı yâri gözle

İki:

1. İki:

Gazel 1

Mısra: 8

"İki" sayı sıfatı.

Karz aldığına nakd-i yaşum merdüm-i ğamuñ
Hâzır iki gözüm gibi 'âdil güvâh aña

2. İki:

Gazel 55

Mısra: 6

"İki" sayı sıfatı.

Bugün bir câmdan içdüm şarâb-ı 'aşk-ı yâri kim
Ser-i Dârâ vü Cem dirler anuñ iki ħabâbidur

3. İki:

Gazel 63

Mısra: 10

"İki" sayı sıfatı.

Cenâbî cism-i şad-pârem benüm kim vâdî-i ğamdur
İki çeşm-i güher-bârum iki başlu buñarıdur

4. İki:

Gazel 69

Mısra: 4

"İki" sayı sıfatı.

Muqavves kaşlaruñ gördüm didüm ey mâh-ı
hercâyî
Sipîhr-i 'izz ü nâz üzre iki müşğîn hilâlüm var

5. İki:

Gazel 78

Mısra: 7

"İki" sayı sıfatı.

Şol iki çeşm-i cādûlar firîbin
Heme ħalk-ı cihân-râ kerd meshûr

6. İki:

Gazel 79

Mısra: 8

"İki" sayı sıfatı.

Dü zülf-i 'anber-efşânuñ giriftarı durur göñlüm
Esîr-i gull-ı 'aşk oldum iki pâyümde bendümdür

7. İki:

Gazel 103

Mısra: 1

"İki" sayı sıfatı.

İki gevher-bâr-ı cûdur dîde-i ħün-bârlar
Gâh mercân akıdurlar geh dür-i şehvârlar

8. İki:

Gazel 117

Mısra: 6

"İki" sayı sıfatı.

Çâr 'unşurdan binâ olmuş ħişâr-ı tende biz
İki şâhsuz cân-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

9. İki:

Gazel 139

Mısra: 13

"İki" sayı sıfatı.

Sendedür iki şefe miqrâz-ı lâ-illâ gibi
Câme-i tevĥîd-i Ĥaĥķı durma ħadd-i cânâ kes

10. İki:

Gazel 181

Mısra: 3

"İki" sayı sıfatı.

Mahremiyet isteme iki gözüñ olursa ger
'Âķil iseñ kimseye keşf itme râzuñ sen sen ol

11. iki:

Gazel 192

Mısra: 2

"İki" sayı sıfatı.

Kaşdum bu kim ğazāle-i çeşmüñi şayd idem
Cân riştesiyle şol iki vahşîyi kayd idem

12. iki:

Gazel 225

Mısra: 10

"İki" sayı sıfatı.

Süvār-ı esb-i devlet olduğınca ol hümā-sāye
İki çeşm-i güher-bārı Cenābünñ rikāb olsun

13. iki:

Gazel 244

Mısra: 6

"İki" sayı sıfatı.

Ķalbünñ sengin-hisārın gözlerün virmez ele
Hey meded şol iki kâfir korudur âdem gücin

14. iki:

Gazel 244

Mısra: 9

"İki" sayı sıfatı.

Gün yüzünden ref' olursa gösterür iki kâmer
'Âleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anberin

15. iki:

Gazel 253

Mısra: 6

"İki" sayı sıfatı.

Gözlerüm dürler dökerler pâyuña ta'zîm için
İki 'âlem saña kıymet gevher-i yek-dânesin

16. iki:

Gazel 266

Mısra: 4

"İki" sayı sıfatı.

Ķam hırmenidür sîne başağ dâne-i eşküm
'Âşık olalı iki elüm hâşıl içinde

17. iki:

Gazel 277

Mısra: 8

"İki" sayı sıfatı.

Gören çeşmümle didi cism-i hâküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

18. iki:

Gazel 311

Mısra: 4

"İki" sayı sıfatı.

Câm-ı hüsñüñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Ķanzil olmuş yatar uğradum iki ser-hoşa

19. iki:

Gazel 339

Mısra: 3

"İki" sayı sıfatı.

Gözüm yaşı firâkuñda iki 'ayn-ı belâ ancak
Kesilmez hün-ı dil gibi aqar her cânibe yaşı

iki 'âlem:

1. iki 'âlem:

Gazel 333

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya ve ahiret.

Bir nazâr içinde kıldum iki 'âlem seyrini
Ad-ıla dirler baña kevn ü mekânüñ yügrügi

iki başdan:

1. iki başdan:-dan

Gazel 65

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İki yönden, iki taraftan.

Kimseler yol bulmaz hergiz tılısm-ı hüsñüñe
Tâ ki zülfün iki başdan aña bir ejder geçer

iki başı egilmişdür:

1. iki başı egilmişdür:-miş, -dür

Gazel 339

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir şeyin iki uç kısmının da eğilmesi, yay şeklini alması.

Kemân-ı Rüsteme beñzer o meh-rünüñ siyeh kaşı
Yüzi hürşid-i tâbindan egilmişdür iki başı

iki başlu buñaridur:

1. **iki başlu buñaridur:-ı, -dur**

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İki başlı pınar, çeşme. II Âşığın gözleri.

Cenâbî cism-i şad-pârem benüm kim vâdî-i ğamdur
İki çeşm-i güher-bârum iki başlu buñaridur

iki dâğ-ı tâzedür:

1. **iki dâğ-ı tâzedür:-dür**

Gazel 282

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İki yeni açılmış yara. II Âşığın kan ağlayan gözü.

İki dâğ-ı tâzedür güyâ dü-çeşm-i hün-feşân
Kim ciger kanın dökerler dem-be-dem şâh 'aşkına

iki görse:

1. **iki görse:-se**

Gazel 330

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir olan şeyi iki tane görmek.

Hakîkat bir imiş bildüm bugün ma'sûk-ıla 'aşık
Ğalaţ idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

iki kâfir:

1. **iki kâfir:**

Gazel 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İki zalim, gaddar. II Sevgilinin acımasız, merhametsiz, gaddar siyah gözleri.

Gözlerüñ tırılmaz atar ğamze okın cân u dile
Ğan bıçağ şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

iki mârı:

1. **iki mârı:-ı**

Gazel 309

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İki yılan. II Sevgilinin yüzünün iki tarafından sarkan saç bölükleri.

Genc-i cemâl-i yâre sunsañ elüñ Cenâbî
Zülfüñ görüp hâzer kıl şol iki mârı gözle

iki müşğîn kemendümdür:

1. **iki müşğîn kemendümdür:-(ü)m, -dür**

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İki misk kokulu ucu ilmekli uzun ip. II Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan misk kokulu saçları.

Mu'âvin olmasa zülfüñ elüm irmezdi bâlâna
Felek tākına çıkmağa iki müşğîn kemendümdür

iki sultân:

1. **iki sultân:**

Gazel 114

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İki padişah. II Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin.

Ey Cenâbî çekmedi ol iki sultân derdini
Kerbelâ-yı ğamda dâyim kim ki 'aşür eylemez

iki yol zülf-i 'anberîn:

1. **iki yol zülf-i 'anberîn:**

Gazel 244

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) iki (kıvrımlı) yol gibi amber kokulu saçı.

Gün yüzüñden ref' olursa gösterür iki kamer
'Âleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anberîn

ikide bir:

1. **ikide bir:**

Gazel 327

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Durmadan, sürekli.

Ey Cenâbî üstüme ğamz okın atmak istese
İkide bir baş atar ebrü- yı dil-ber yâ gibi

ikisi bir imlâda yazılı:

1. ikisi bir imlâda yazılı:-u

Gazel 315

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İki farklı sözcüğün aynı imla ile yazılması.

Mihnete düşdi göñül şandı maħabbet anı ol
Fark olunmaz yazılı ikisi bir imlâda

iklîm:

1. iklîme:-e

Gazel 150

Mısra: 16

Ülke, diyar. II Âşığın gönü.

Sînesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iklîme kim bir mihr-bân sultânı yok

iklîm-i 'aşkuñ şâhiyam:

1. iklîm-i 'aşkuñ şâhiyam:-(y)am

Gazel 200

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk ülkesinin padişahı. II Allah âşığı.

Râh-ı hüda âgâhiyam her sâliküñ hem-râhiyam
İklîm-i 'aşkuñ şâhiyam Allâhiyem Allâhiyem

iklîm-i derdüñ almağa:

1. iklîm-i derdüñ almağa:-mağa

Gazel 124

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder, tasa ülkesini fethetmek. II

Sevgilinin aşkının gamını, kederini çekmek.

Almağa iklîm-i derdüñ olmuşuz ehl-i sefer
Ol belâ râhi içinde derd u ğamdur zâdumuz

iklîm-i dil:

1. iklîm-i dil:

Gazel 160

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi. II Âşığın gönü.

Olmasun mı sensizin iklîm-i dil ey şeh hârâb
Bir vilâyet var mıdur ma'mûr kim sultânı yok

iklîm-i istignâda:

1. iklîm-i istignâda:-da

Gazel 285

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tok gözlülük ülkesi.

Çaldı kûs-ı devleti iklîm-i istignâda dil
Bağmayup bu dehr-i dünüñ şevket-i Dârâ'sına

iklîm-i Rûma:

1. iklîm-i Rûma:-a

Gazel 84

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Osmanlı ülkesi. II Sevgilinin beyaz yüzü.

Fettân-i devr-i hüsünüñ ol hâl-i rû-siyehdür
Bir Hindüdur ki güyâ iklîm-i Rûma şehdür

ikrâr eyledüm:

1. ikrâr eyledüm:-dü, -m

Gazel 304

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, tasdik etmek.

Küy-ı bed-nâmîde ey dil nevbet-i şâhî döğüp
Kendüm ikrâr eyledüm Mecnûn gibi dîvâneye

ikrâr virdüm:

1. ikrâr virdüm:-dü, -m

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir şeye bağlanmak.

Şaçuñ küfrine virdüm tâ ki ikrâr
Kuşandum 'aşkuñuñ deyrinde zünnâr

ikrârum:

1. ikrârum:-(u)m

Gazel 203

Mısra: 9

Söz verme.

Naqd-i cânı virmege ikrârum idi yolına
Bu sebeble ey Cenâbî yâra medyün olmuşam

ikrârumuz aldılar:

1. ikrârumuz aldılar:-dı, -lar

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin bir şeyi kabul ettiğine dair onay almak.

Bir şanem zülfi gamıdır bildeki zünnârumuz
Bi'at itdük küfr-i 'aşka aldılar ikrârumuz

iksîr iden:

1. iksîr iden:

Gazel 227

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Toprağı) sihirli bir sıvı ile altına çeviren (kimse).

Küşe-i çeşmüñ dirîg itme Cenâbî bendeden
Bir nazarla hâki sensün Hüsrevâ iksîr iden

iksîr-i devletdür:

1. iksîr-i devletdür:-dür

Gazel 252

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mutluluk, saadet iksiri.

Hâk-i râhuñ üstine iksîr-i devletdür diyü
Kara toprak gibi şaçdı çeşm-i giryân cevherin

iktisâb-ı lutfuña:

1. iktisâb-ı lutfuña:-(u)ñ, -a

Gazel 198

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden) lütuf görme. II Sevgilinin ilgisine nail olma.

Tâkatüm yokdur edâ-yı emrüne ben kendümi
İktisâb-ı lutfuña bî-dest ü bî-pâ añladum

iktisâb-ı nâm:

1. iktisâb-ı nâm:

Gazel 110

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nam, şöhret kazanmak.

Sâkin-i künc-i tevekkül 'ârif-i bî-kayd olur
İktisâb-ı nâm için olmağa meşhûr istemez

ilde:

1. ilde:-de

Gazel 353

Mısra: 9

Diyar, iklim, memleket, ülke, yurt.

Gerçi kim vaşluñ için yildi göñül ilde velî
Görünür nesnesi yok bād-ı hevâdan gayrı

2. iller:-ler

Gazel 127

Mısra: 10

El, yabancı.

Bir güzel destâniyuz dehrüñ Cenâbî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir çurı efsâne yüzü

'ilâc itmez:

1. 'ilâc itmez:-mez

Gazel 337

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İlaç hazırlamak. II Şifa vermek, derman olmak, iyileştirmek. II Aşkına karşılık verip mutlu etmek, hüznünü gidermek.

Gördi tîguñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

ilâhî:

1. ilâhî:

Gazel 349

Mısra: 6

Ey Allah'ım!

Çeşm-i bed-zamânesin nûr-ı çeşme yâ Râb
İrgürmesüñ ilâhî âsîbile gezendi

ilden koduñ:

1. ilden koduñ:-(u)ñ

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Elden bırakmak; vazgeçmek.

Ser behişt-i vaşl-ı yāri koduñ ilden sen diyü
Dūzađ-ı hicrān ile derdüñ ider baña 'azāb

ile:

1. ile:

Gazel 25

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

Ķatline ben ĥaste cānuñ çeřmüñe olup mu'ın
Ķamzeñ ile kařuñ ey meh tır ile yāyı arar

2. ile:

Gazel 37

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Dāne-i ĥāl-i ruĥuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey māh Ādemden ĥaber

3. ile:

Gazel 71

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

N'ola mihrüñle řaĥrāveř gögüs germezsem 'ālemde
Benüm tağlarca 'ařkuñda řarār ile sükünüm var

4. ile:

Gazel 147

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

Ķamze-i ĥün-riz ile peyveste kařuñ resmidür
Her dil-āver şabzasında oğ ile yādan ģaraz

5. ile:

Gazel 147

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Ķamze-i ĥün-riz ile peyveste kařuñ resmidür
Her dil-āver şabzasında oğ ile yādan ģaraz

6. ile:

Gazel 157

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Sen Mesīĥā-dem şanem ĥaddinde zülfüñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnāra řevĶ

7. ile:

Gazel 170

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Berr ü baĥruñ istesek fehm itmege ma'nāsını
Sīne-i sūzān ile çeřm-i teridür 'ařkuñ

8. ile:

Gazel 209

Mısra: 5

"Ve" bağlacı.

Baş қоřar zülfüñ ile Rüm-i 'izāruñda ĥaĥuñ
Yüz çarasını anuñ ehl-i Ķaramana diyem

9. ile:

Gazel 218

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Sīne-i pür-tāb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedāyam gerçi ammā berr ü baĥruñ řaĥıyam

10. ile:

Gazel 262

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Reşk idüp naĥ'-i viřālüñden beni kiş itdiler
Dehr-i lu'bet-bāz ile gerdün-ı dün idüp oyun

11. ile:

Gazel 300

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

Ķaĥre-i nā-ĥiz ile fark eylemez deryāları
Eyleyen tūfāna nisbet dīde-i giryānuma

12. ile:

Gazel 311

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Ġamzesi nāvek şunar ebrûsı çekse yâynı
Ben nice dil virmeyin ol dāide ile ol kaşa

13. ile:

Gazel 368

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

Zerre dil-şād idemez hîl'at ile māl beni
Kıldı maḥzûn-ı ebed ġayret-i emşāl beni

14. ile:

Gazel 2

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kaşlaruñ tuğrasını göster berāt-ı ḥüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm İrān-ıla Tūrān aña

15. ile:

Gazel 4

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kılmaya vaşl ile 'āşık-ı nā-kāmı feraḥ
Ben gibi hecri elinden niçe ġam-gīni ola

16. ile:

Gazel 6

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gösterelden hecrini āh ol dūr-i yektā baña
Kendüyi mevc ile döğer acıyup deryā baña

17. ile:

Gazel 7

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tāc-ı faḫr ile Cenābī ḥusreviyem 'ālemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mīr ile sulṭān baña

18. ile:

Gazel 7

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Tāc-ı faḫr ile Cenābī ḥusreviyem 'ālemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mīr ile sulṭān baña

19. ile:

Gazel 9

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben faḫīri muğtenem
Lāyık-ı devlet degül kul ola iḥsāndan cüdā

20. ile:

Gazel 13

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dögdi kendin mevc ile deryā-yı 'ummān acıyup
Ābiledür cismi üzre zaḥmdan her bir ḥabāb

21. ile:

Gazel 14

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ḥançer-i ḥün-rîz ile 'uşşākı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol ġamze-i mekkārın öp

22. ile:

Gazel 14

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir niçe elfāz ile vaşf eyle ḥaṭṭ-ı sebzini
Tūṭi-i tab'um gibi la'l-i şeker-güftārın öp

23. ile:

Gazel 16

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ser behişt-i vaşl-ı yâri kuduñ ilden sen diyü
Düzağ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

24. ile:

Gazel 17

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kâmetüñ reftâr ile servi düşürdi ayağa
Bu meşeldür pâdişâhum dest ber-bâlâ-yı dest

25. ile:

Gazel 29

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hañçer-i hûn-rîz ile çeşm-i siyâhuñ dem-be-dem
'Âşık-ı bî-diillerüñ kanın döküp bî-dâd ider

26. ile:

Gazel 29

Mısra: 12

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hırmen-i şabrum Cenâbî cem' kılsam bir nefes
Rûzgâr-ı âh ile nâlem anı ber-bâd ider

27. ile:

Gazel 31

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Pür durur 'uşşâk ile her yirde kim cânân olur
Lâzım-ı dîvân durur her kında kim sultân olur

28. ile:

Gazel 32

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sînem içinde ey mâh şevk-ı ruhuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba beñzer

29. ile:

Gazel 35

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gördi eşk-i dîdeden cânâ esâs-ı ten hâlel
Pest olur bārân ile dîvâr toprağın çeker

30. ile:

Gazel 39

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Diyâr-ı miñnet ile sözüñ olsam n'ola serdârı
Gam-ı 'aşkuñ gibi cânâ çü devlet-ü'vâhumuz vardur

31. ile:

Gazel 43

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cenâbî derd-i mihrüñle girelden tekiye-i 'aşka
Ten-i pür-dâğ ile şâhum gezer rind-i kâlelerdür

32. ile:

Gazel 53

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gözlerüñ tırılmaz atar gamze oğın cân u dile
Kân bıçak şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

33. ile:

Gazel 57

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cenābī āl ile tañ mı şikār itsem o şāhbāzı
Ten-i zerdümde her dāğum niçe gözli duzağumdur

34. ile:

Gazel 61

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Egerçi hüsn ile ol meh melāḥat mülki şāhıdur
Süvār-ı esb-i nāz olsa velī gerçek sipāhıdur

35. ile:

Gazel 65

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nāzenīnüm hüsn ile bir şūh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i ḥübāna ḥusrev 'āleme server geçer

36. ile:

Gazel 67

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Belā deryāsına şalduñ hevā-yı 'aşq ile kendüñ
Yüri ey zevrak-ı dil kim muvāfık rüzgāruñ var

37. ile:

Gazel 67

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ne ğam ey gül belāñ ile Cenābī cān vire her dem
Hezārānuñ gibi vaşfuñ bahārında hezāruñ var

38. ile:

Gazel 72

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Lu'b ile şaṭranc-ı 'aşka ursam el ey lāle-ruḥ
Ḳays ile Ferhād-ı bī-dil görseler māt ḳalalar

39. ile:

Gazel 74

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gördiler şancaḳ çeker ḳaddüñ leṭāfet mülkine
Dest-i āh ile göñüller sīne ṭablın çaldılar

40. ile:

Gazel 82

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sıhr ile ey cān çeşmüñ göñlümüñ Hārūtına
Gabğab-ı sīminüñi bir çāh-ı Bābil 'arz ider

41. ile:

Gazel 85

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gözlerüñ zūlm ile dökse cümle 'ālem ḳanını
Yine meylüñ ey ḳamer ol dīde-i ser-mestedür

42. ile:

Gazel 87

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ol perī-rū dil-rübā kim hüsn ile mümtāzdur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

43. ile:

Gazel 88

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başa vardum sâz ile ayağda kaldı ehl-i zühd
Her çuluñ biñ remzi var illâ sözüm alışdadur

44. ile:

Gazel 89

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'Ayn-ı hürşidüm belâ burcında rüy-ı zerd ile
Âsumân-ı miñnetüñ mâh-ı nevi kaçum midur

45. ile:

Gazel 90

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Atdı cismüm fülkini eşküm kenâr-ı miñnete
Rüzgâr-ı âh ile keştî süren deryâyı gör

46. ile:

Gazel 92

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ruğları şem'in yağaldan nâz ile cânâneler
Oldı süz ehli aña yanmağ için pervâneler

47. ile:

Gazel 102

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Küyına varmağ ile itmez çanâ't bu gönül
'Âşık-ı dîdâr olan Ĥarfî cinânı ol n'ider

48. ile:

Gazel 103

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir şanem 'aşkı ile meftün olup gönüm yine
Zülf-i sevdâyını kuştı bilüme zünnârlar

49. ile:

Gazel 105

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

La'l-i lebüñ göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici kanlu şarâba beñzer

50. ile:

Gazel 109

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sâkin-i küy-ı belâ halk ile bâzâr istemez
Gamdan özge kendüye bir münis-i yâr istemez

51. ile:

Gazel 123

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Seng-i melâmet ile şıyar şîse-i dilüñ
Çarç-ı sitîzekâr-ıla gel eyleme sitîz

52. ile:

Gazel 123

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nâr-ı firâç-ı yâr ile kül olmuşuz henüz
Kalbinde zâhidüñ görinen havf-ı rüste-ñîz

53. ile:

Gazel 125

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dāğlar ile kıl temāşā sīnemi ey gōnca-leb
Sūrḥ ü ala güller ile pür dürür gülzārumuz

54. ile:

Gazel 125

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dāğlar ile kıl temāşā sīnemi ey gōnca-leb
Sūrḥ ü ala güller ile pür dürür gülzārumuz

55. ile:

Gazel 126

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Virmişüz sākī-i 'aşka başı biz peymāneye
Bezm-i gamda anuñ ile böyledür peymānumuz

56. ile:

Gazel 138

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dürr-i şehvār isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baḥr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kāniyuz

57. ile:

Gazel 144

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bin ḥuzūr-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

58. ile:

Gazel 173

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Mest-i cām-ı ḥüsn olup 'uşşāka bakmaz ol melek
Nār-ı āh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

59. ile:

Gazel 175

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zulmet-ābād eyleme şeb gibi kalbün kīn ile
Rüz-ı rüşenden derūnuñ daḥı pāk olmak gerek

60. ile:

Gazel 176

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āhuñ okı ire dirseñ nişāne-i maḥşūda
Ḳaddūñ riyāzet ile bu yolda kemān gerek

61. ile:

Gazel 177

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şafā ḥıştı ile yapmış biñasın anuñ üstādı
Gül-ı taḥmīri āb-ı cūy-bār-ı bāğ-ı cāndan yig

62. ile:

Gazel 183

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yanmağa pervānedür şem'-i ruḥ-ı cānāna dil
Nāz ile bāzīçe eyler tıflveş dīvāne dil

63. ile:

Gazel 183

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

TİR-i ğamzeñ üstine cânlar virürdi şevk ile
Yaraya cânâ cemâlüh 'ıydına kırbâna dil

64. ile:

Gazel 188

Mısra: 16

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Uyma ey meh ğayra kim çâk itdi ceyb-i 'ârını
Dest-i ħâra virdüğüçün sehv ile dâmân gül

65. ile:

Gazel 189

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yâr ğayruñ olmaz idi ey Cenâbî maħremi
Gülşen içre olmasa ger ħâr ile dem-sâz gül

66. ile:

Gazel 191

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Lücce-i deryâ-yi 'aşkuz rûzgâr-ı âh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cüş idelüm

67. ile:

Gazel 192

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Elden kıomadı resm-i kızılbaşı gözlerüh
Şol şaldı anuñ ile ki ceng-i 'Ubeyd idem

68. ile:

Gazel 193

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Āfitâb-ı çarħ ile da'vâ-yı ħübî kıлмаğa
'Ārız-ı dil-ber gibi bir mâh-ı tâbân isterem

69. ile:

Gazel 194

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Beñzedüp hecrüh ğamında berg-i kâha cismümi
Rûzgâr-ı âh ile ol demde bir bād eyledüm

70. ile:

Gazel 202

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'ıyd-ı vaşluñ irse cânum saña kırbân eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña âsân eylesem

71. ile:

Gazel 203

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fikr-i ħâl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dâr ile ben
Döne döne âsiyâbında ğamuñ un olmışam

72. ile:

Gazel 204

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ma'nide ben Cenâbî pâ-mâl-i her le'îmem
'İrfân ile egerçi akrâna sebķat itdüm

73. ile:

Gazel 211

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle gam ihrāmını
Ka'be-i küyüñ tavāfin itmedür çün niyetüm

74. ile:

Gazel 214

Mısra: 12

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hāk-i cismüm olmadan kālīb daḥı dest-i kaza
Āb-ı 'aşk-ı pāk ile taḥmīr kıldı tıynetüm

75. ile:

Gazel 219

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Nūr u fer vīrsün cihāna ṭal'at-ı zībā ile
Ol meh-i ḥāver-laḳāb ol āfitāb eglenmesün

76. ile:

Gazel 227

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ruḥlarıñdur āl iden 'uṣṣāk-ı bī-sāmānuña
Gözlerüñdür siḥr ile her bī-dili teşḥīr iden

77. ile:

Gazel 230

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Göreyin ḥüsn ile ol meh şeh-i devrān olsun
Şive vü nāz u cefā mülkine sulṭān olsun

78. ile:

Gazel 232

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Def'a def'a nāra yaḳdum sūzum ila nārı ben
Döne döne zār kıldum nālem ile zārı ben

79. ile:

Gazel 241

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ruḥuñ seyrān iden dir kim gör ol mahbūb-ı devrānı
Cemāl-i bā-kemāl ile şeh-i ḥürşīd-i şevketsün

80. ile:

Gazel 241

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Cenābī n'ola bülbülveş terennüm itse küyüñda
Bu reng ü büy ile şāhum gül-i bāğ-ı leṭāfetsin

81. ile:

Gazel 247

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zaḥm-ı ḥadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenābī tīr-i belāya nişān mısın

82. ile:

Gazel 251

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nāz ile
Āferīn ey şāh-bāz-ı evc-i devlet āferīn

83. ile:

Gazel 254

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Gül gül itmiş 'ārızın şem'-i ruḥ-ı gül-gūñ ile
Āteş arar yakmağa biñ zār-ıla pervānesin

84. ile:

Gazel 264

Mısra: 13

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vaşf-ı rüy-ı şāh ile rengin idüp eş'āruñı
Ey Cenābī bağladuñ dīvān dīvān üstine

85. ile:

Gazel 265

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vaşf-ı ḳaddūñ kıılmağa ey gül Cenābī şevḳ ile
Āşiyānin bağladı bir serv-i mevzūn üstine

86. ile:

Gazel 267

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevḳ ile anda
Açılsa gülleri tāze benefşe erḡavān olsa

87. ile:

Gazel 287

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Küfr ile ārāste gördükde ben cānānei
Mezheb-i 'Īsāya ḳoydum bu dil-i dīvānei

88. ile:

Gazel 287

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Vahşet itdi nāsdan insāniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnūn gibi bir 'āḳil ü ferzānei

89. ile:

Gazel 296

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Da'vi-yi ihyā ider la'l-i lebūñ 'Īsā ile
Cünd-i Fir'avn ḥaṭṭuñ ceng ider Mūsā ile

90. ile:

Gazel 296

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Da'vi-yi ihyā ider la'l-i lebūñ 'Īsā ile
Cünd-i Fir'avn ḥaṭṭuñ ceng ider Mūsā ile

91. ile:

Gazel 296

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Baḥr-i Ḳulzūm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Ḳaṭre-i bārān ne mümkün baḥş ide deryā ile

92. ile:

Gazel 296

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir nazar Ḳāf-ı belā-yı 'aşḳuñı seyr itmege
Hem-cenāh olup biraz uçduḳ bugün 'Anḳā ile

93. ile:

Gazel 296

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Zülf-i 'anber-bāruña beñzetdi nāfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu kırı da'vā ile

94. ile:

Gazel 296

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenābī yirlere
Da'vi-yi hüsn ideli mihr-i felek ol ay ile

95. ile:

Gazel 305

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Görenler cāme-i āl ile yāri
Didiler girdi çaç boyınca . kana

96. ile:

Gazel 308

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Dil kebüter olsa dağı iremez biñ cehd ile
Āhum iltsün nāmeme yār-i hümā-pervāzuma

97. ile:

Gazel 308

Mısra: 11

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bir gazel didüm Cenābī şevk ile ol māha kim
Minnētüm var göge dek tab'-ı sühan-perdāzuma

98. ile:

Gazel 312

Mısra: 1

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başā iltem zānn ider 'ābid işin perhiz ile
Hāli bilmem n'olisar ol la'-i şekker-riz ile

99. ile:

Gazel 312

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Başā iltem zānn ider 'ābid işin perhiz ile
Hāli bilmem n'olisar ol la'-i şekker-riz ile

100. ile:

Gazel 312

Mısra: 4

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Her müjeñ tigin çeküp kanum dilerler dökmege
Gamzeler etrafum almış hañçer-i ser-tiz ile

101. ile:

Gazel 312

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Büy-ı zülfi birle yārūñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi māhuñ iz ile

102. ile:

Gazel 312

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ehl-i fažluñ hıdmetin sen saña devlet fehm idüp
Dün olma şoñbet idüp sifle-i nā-çiz ile

103. ile:

Gazel 312

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luğf-ı kahr-âmîz ile

104. ile:

Gazel 314

Mısra: 3

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hâl-i 'anber-bâr ile eṭrâfın almış ḥaddüñüñ
Rûm güyâ bir olupdur lücce-i Â'râb-ıla

105. ile:

Gazel 323

Mısra: 13

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Fürkatüñde nâḥun-ı ḥasret ile yırtup dem-be-dem
Kana boyarsa Cenâbî ṭaḥ midur ruḥ-sârını

106. ile:

Gazel 325

Mısra: 5

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Yağmağa biñ şevk ile cânâ çerâğ-ı derdüñi
Cân fitîliyle pür itdüm ben yüregüm bağını

107. ile:

Gazel 329

Mısra: 9

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şem'-i ḥüsnüñ ṭolanur ey meh Cenâbî şevk ile
Korqarum pervâne gibi âḥîr aña yanası

108. ile:

Gazel 346

Mısra: 7

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Sübḥa-i hâlüñ görüp çihreñde şüfî şevk ile
Zikr-i ḥüsnüñ eyler oldı terk idüp evrâdını

109. ile:

Gazel 359

Mısra: 8

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Bülbül-şîfat belâda zâr olmayan mı ey dil
Ḥâr ile pür olupdur ol gül-ruḥuñi kenârı

110. ile:

Gazel 365

Mısra: 6

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Naẓar-ı luṭfuñi ey pîr-i muğân itme dirîğ
Cür'a-i feyz ile yâd it bu ayağa düşeni

111. ile:

Murabba 1

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Râh-ı 'aşk içre bu gün bir baş açuḥ dîvâneyem
Miḥnet ü derd ü belâ-yı hecr ile hem-ḥâneyem

112. ile:

Murabba 1

Mısra: 33

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ey gül-i ḡonca-dehen yâr olma gel aḡyâr ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-ḥad her ḥâr ile

113. ile:

Murabba 1

Mısra: 34

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Ey gül-i gönca-dehen yâr olma gel ağıyâr ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-ğad her hâr ile

114. ile:

Murabba 2

Mısra: 19

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Şevk ile bu mısra'ı okur Cenâbî her zamân
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânüm benüm

115. ile:

Murabba 3

Mısra: 10

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Çanı ol devlet sürem yüz pâyuna dâmen gibi
Vaşluñ ile döstüm şādân olam gülşen gibi

116. ile:

Tahmis 1

Mısra: 25

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şağın inanma kim

ilen:

1. ilen:

Gazel 123

Mısra: 2

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, işteşlik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarar.

Kes rişte-i ta'alluķı dünyâdan it gürîz
Bu kem bahâyı görmek ilen kendüye 'azîz

illâ:

1. illâ:

Gazel 88

Mısra: 4

Ancak, yalnız.

Başa vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illâ sözüm alışdadur

2. illâ:

Murabba 1

Mısra: 19

-den/-dan başka.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağrı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

iller:

1. iller:

Gazel 95

Mısra: 2

İnsanlar, kimseler.

Nağd-i eşkin dâğuma çeşmüm firāvân yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsân yağdurur

iller dilinde okınur:

1. iller dilinde okınur:

Gazel 343

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her yerde okunan, anlatılan.

Hâlet-i 'aşkum yazup bir bir kitâb-ı 'âleme
Okınur iller dilinde dâstân itdüñ beni

'illet-hâne:

1. 'illet-hânede:-de

Gazel 317

Mısra: 6

Hastalık yeri. II Gam, keder yeri. II Dünya.

Bâliş-i derd ü belâdan başumı kaldurmayup
Ben bu 'illet-hânede bîmâr gördüm kendümi

'illet-i cism-i nahîf:

1. 'illet-i cism-i naḥîf:

Gazel 38

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Âşığın) zayıf, hastalıklı vücudu.

Ben ğarîb üftâdeñi ḥâk-i derüñden dūr iden

'illet-i cism-i naḥîf ü ḥâṭır-ı maḥrûrdur

'ilm:

1. 'ilm:

Gazel 199

Mısra: 12

Bilme, bilgi, bazı özel meselelerin toplamı, bir mevzu ile ilgili bahislerin tümü.

Mümiyânuñla dehânuñ sırrını keşf itmege

Cümle 'âlem ḥalkını 'ilm içre bî-cân isterem

'ilm-i hikmet:

1. 'ilm-i hikmet:

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hikmet ilmi; Allah'ın kulun kalbine eşyanın hakikati hakkında koyduğu, akılla elde edilemeyen kalbî ilim.

Mekteb-i 'aşkuñ Cenâbî biz nev-âmed tıflıyuz

Pîr-i 'aqla 'ilm-i hikmet öğredür dîrînemüz

'ilm-i ihyâda:

1. 'ilm-i ihyâda:-da

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayat veren bilgi.

Leb-i dil-ber ele girse Cenâbî 'ilm-i ihyâda

Şoracak ol Mesîḥâdan 'aceb müşkil su'âlüm var

'ilm-i riyâ:

1. 'ilm-i riyâ:

Gazel 138

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İkiyüzlülük, gösteriş ilmi; bir ibadet veya iyiliğin Allah rızası için değil gösteriş için yapılması.

Şüfiyâ 'ilm-i riyâ baḥşini ço 'uşşâk-ıla

'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dâniyuz

'ilm-i yakînum:

1. 'ilm-i yakînum:-(ü)m

Gazel 156

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir şeyi kesin ve şüphesiz bir şekilde bilme, delilleri ile sağlam ve kesin olarak bilme.

Bî-şübhedür miyânuñ hiç olduğına cânâ

'ilm-i yakînum oldı aña gümân ider yok

ilt:

1. ilti:-di

Gazel 47

Mısra: 9

Sevk etmek; göndermek.

Gördi cânum ḥastesini la'lüñe ilti göñül

Ṭâlib-i dârü'ş-şifâdur nâ-tüvânın gezdürür

2. iltisün:-sün

Gazel 308

Mısra: 6

İletmek, ulaştırmak, götürmek.

Dil kebüter olsa daḥı iremez biñ cehd ile

Âhum iltisün nâmemi yâr-i hümâ-pervâzuma

3. ilte:-e

Gazel 148

Mısra: 7

İletmek, ulaştırmak, götürmek.

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer

Cüy-i eşküm açaṭursun bu ümmîde çağ çağ

iltifât:

1. iltifâtın:-ı, -n

Gazel 2

Mısra: 10

İlgi, alaka, güzel söz.

Nazm-ıla şöhret bula dirse Cenâbî bendesin

İtmesün kem iltifâtın ḥusrev-i devrân aña

iltihâbî:

1. iltihâbîler:-ler

Gazel 97

Mısra: 4

Yanan (kimse). II Aşk ateşiyle yanan âşık.

Baňa hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbîler bilür

2. **iltihâbîler:-ler**

Gazel 98

Mısra: 4

Yanan (kimse). II Aşk ateşiyle yanan âşık.

Baňa hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbîler bilür

3. **iltihâbîler:-ler**

Gazel 33

Mısra: 4

Yanan (kimse). II Aşk ateşiyle yanan âşık.

Baňa hem-ser olmayan idrâk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbîler bilür

imâm:

1. **imâm:**

Gazel 310

Mısra: 4

Cemaate namaz kıldıran kimse. II Sevgilinin gözü.

Qıblem o hadd-i dil-keş mihrâbum oldı kaşuñ
Çeşmüñ imâm olursa durdum gözüm namâza

2. **imâm:**

Gazel 314

Mısra: 7

Cemaate namaz kıldıran kimse.

Qâmetüñ añdı mü'ezzin geldi ayağa imâm
Medh-i ebrüñ eyledi karşı koyup mihrâb-ıla

imâni yok dil-berüñ:

1. **imâni yok dil-berüñ:-(ü)ñ**

Gazel 160

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Acımasız, gaddar sevgili.

'Ârif ol ey dil seni aldamasun her lâle-ruh
Çekme derd-i 'aşkıñı şol dil-berüñ imâni yok

imânını alsañ:

1. **imânını alsañ:-sa, -ñ**

Gazel 347

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dinden çıkarmak.

Ben hemân tenhâ degül ey büt saña dînin viren
'İsî-i Meryemden alsañ şaklamaz imânını

imâret itdüm:

1. **imâret itdüm:-dü, -m**

Gazel 204

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bayındır ve mamur hâle getirmek. II Mutlu etmek.

Eyvân-ı 'aşkı gördüm göñlüm gibi hârâbe
Mi'mâr-ı kâmil idüm anı 'imâret itdüm

imtizâc kılmadı:

1. **imtizâc kılmadı:-ma, -dı**

Gazel 263

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uyuşmak, anlaşmak, iyi geçinmek.

Kılmadı hünî gözün göñlümlle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hû

in:

1. **inmez:-mez**

Gazel 40

Mısra: 6

Bir şeyi süreklî olarak bulundurmak.

Hançer-i gamzeñle dâyim yirlere kanum döker
Kılıcı inmez belinden bir sipâhî-zâdedür

2. **iner:-er**

Gazel 73

Mısra: 2

Damlamak.

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebhâleler
Âba düşse mañv olur bir bir ki iner jâleler

in'âm:

1. in'âmumuzla:-(u)muz, -la

Gazel 137

Mısra: 7

İyilik, ihsan, lütuf.

'Âlemi in'âmumuzla ğarķ-ı ni'met eyledük
Sine-i vîrânede şol deñlûdür gencînemüz

inan:

1. inandun:-du, -n

Gazel 306

Mısra: 18

*Bir şeyin doğruluğuna güvenmek, kanarak
aldanmak.*

Dimişler saña ağıyârũñ seni sevmez diyü Harfî
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

2. inanma:-ma

Tahmis 1

Mısra: 26

*Bir şeyin doğruluğuna güvenmek, kanarak
aldanmak.*

Hiçe saymaz cenneti 'aşķ ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şaķın inanma kim

inâyet mülkine mâlik:

1. inâyet mülkine mâlik:

Murabba 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Lütuf, kerem ülkesine sahip. II Çokça lütmeden,
eli açık padişah.*

'Inâyet mülkine mâlik şeh-i 'âlem -penâh olduñ
Çalinsun şevketũñ tıblı meh-i encüm-sipâh olduñ

ince:

1. ince:

Gazel 184

Mısra: 2

İnce, zarif.

Mümiyânuñ resmini yazmakta nakkâş-ı ezel
Kıl kâlem kaşuñ haķı ince hayâl itmiş güzel

ince miyânuñ:

1. ince miyânuñ:-(u)ñ

Gazel 185

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ince beli.

La'l-i rûh-efzâñ-ıla ince miyânuñ haķķına
Mû-şikâf olan müdaķķiķ zerre itmez kîl u kâl

ince sözi:

1. ince sözi:-i

Gazel 209

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Manalı söz.

Lebüñ öpsem luğatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şâh-ı suhandâna diyem

inci:

1. inci:

Gazel 123

Mısra: 14

İnci.

Her nüktesi Cenâbi o şâhuñ güher dürür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

incin:

1. incinürse:-(ü)r,-(i)se

Gazel 2

Mısra: 7

Zarar görmek.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaķre-i bârân aña

2. incinme:

Tahmis 1

Mısra: 29

Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzölmek.

Bî-vefâ yârũñ Muħibbî cevrine incinme kim
Yârsüz kalur cihânda 'aybsuz yâr isteyen

iñen:

1. **iñen:**

Gazel 135

Mısra: 3

Asla.

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzâr-ı miñnetüññ bir giyâhiyuz

2. **iñen:**

Tahmis 1

Mısra: 28

Çok, pek fazla.

Hûblar peymân-şikendür sen degüldür şanma kim
Yâr çaşdı cevrdür Hârî iñen aldanma kim

iñile:

1. **iñiler:-r**

Gazel 299

Mısra: 10

Ötmek. II Ah etmek, feryat etmek.

Küyuñ ðolanup nâle kılor bende Cenâbî
Bülbül iñiler bâğ-ıla büstân arasında

2. **iñiler:-r**

Gazel 23

Mısra: 4

Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak. II

Çalgıdan ses çıkması.

Budur kânün-ı 'aşkuñ nağmesi kim
Figân-ı ehl-i derde iñiler 'üd

inkâr:

1. **inkâr:**

Gazel 76

Mısra: 10

Reddetmek, kabul etmemek.

Cenâbî dilden oldı saña 'aşık
Ne lâzım sūd kim bu hâle inkâr

inkâr ider:

1. **inkâr ider:-er**

Gazel 372

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu

bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek, yaptığıı saklamak.

Çana koydı gamze-i hûn-h'âreñi tahrik idüp
Çeşm-i gammâzuñ yine inkâr ider ifsâdını

inkâr ola:

1. **inkâr ola:-a**

Gazel 216

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Saklamak.

Duñânım çıkdı eflâke Cenâbî
Ne mümkündür ola inkâr süzüm

inkârdan gelmese:

1. **inkârdan gelmese:-me, -se**

Gazel 240

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek, yaptığıı saklamak.

Cevr idüp her bî-dile ger gelmese inkârdan
Kim şikâyet eyler idi ol gözi mekkârdan

iñile:

1. **iñilese:-se**

Gazel 82

Mısra: 5

Ah etmek, sızlanmak. II Aşk acısıyla içli içli sesler çıkarmak.

Çihreñe karşı ne tañ dil iñilese ey serv-kağ
'Âdet-i bülbül dürür gül görse gülğul 'arz ider

2. **iñilesem:-se, -m**

Gazel 155

Mısra: 1

Ah etmek, sızlanmak. II Aşk acısıyla içli içli sesler çıkarmak.

iñilesem bülbülşifat tañ mı olup bî-'âr-ı 'aşık
Çâk idüpdür câme-i nâmüsumı çün hâr-ı 'aşık

3. **iñilese:-se**

Gazel 307

Mısra: 3

(Müzik aletleri için) Ses çıkarmak. II İnlemek, feryat etmek.

Zülfüñ ğamında iñlese kânûnı sînemüñ
Nâlem o demde eyleye âheng-i sünbüle

iñleden:

1. iñleden:

Gazel 222

Mısra: 7

Acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkaran (şey). II Nağmeli ses çıkarmasını sağlayan (şey).

Her nefesde iñleden nâyı derûnum derdidür
Nâle vü feryâdum oldı çengi her dem zâr iden

inşâ eylese:

1. inşâ eylese:-se

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yazmak, kaleme almak.

Vaşf-ı rüyuñda Cenâbî şî'rin inşâ eylese
Ey şeh-i mülk-i melâhat bir güzel dîvân olur

inşâf ü 'adl ü dâd-ıla:

1. inşâf ü 'adl ü dâd-ıla:-ıla

Gazel 238

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Merhamet, adalet ve doğruluk.

Şöhre-i âfâk iken inşâf ü 'adl ü dâd-ıla
Baña cevr irdi bugün bir zâlim-i bî-dâddan

inşâfa gel:

1. inşâfa gel:

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Serîr-i 'izz ü nâz üzre temâşâ kııl ne hûsrevdür
Be hey zâhid gel inşâfa kimüñ bir böyle şâhı var

2. inşâfa gel:

Gazel 180

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

'Âlem-i tecrîdde 'İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey göñül inşâfa gel bir lahza sen de âdem ol

insân:

1. insân:

Gazel 252

Mısra: 8

İnsan; kişi, kimse.

Virmedi mâh-ı münîrûñ tahta-i elmâsına
Hâce-i dükkân-ı küntü kenzen insân cevherin

2. insâna:-a

Muhammes 2

Mısra: 38

İnsan; kişi, kimse.

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü 'tibâr
İnsâna luţf bu mı ayâ devr-i rûzgâr

insâniyyet itdi:

1. insâniyyet itdi:-di

Gazel 287

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dostluk kurmak, yakınlaşmak.

Vahşet itdi nâsdan insâniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnûn gibi bir 'âkil ü ferzânei

ir:

1. irmese:-me, -se

Gazel 8

Mısra: 3

Ulaşmak, yetişmek.

Âb-ı vaşluñ irmese yakardı ser-tâ-pâ beni
Kendüyi tîz eylemişdür âteş-i fûrkat baña

2. irmez:-mez

Gazel 16

Mısra: 3

Ulaşmak, yetişmek.

Mâverâ-yı seyrüme irmez benüm tævüs-ı 'aql
Hem-cenâh olmaz hümâ-yı evc-i kudretle 'uqâb

3. **irür:-(ü)r**

Gazel 273

Mısra: 9

Gelmek.

Her nuql-ı ğam ki irür ol mäh-rü elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

4. **ire:-e**

Gazel 21

Mısra: 1

Erişmek, ulaşmak.

İre mi nâle-i dil yâr-i cefâkâra meded
Yite mi şavt-ı hezârî gül ü gülzâra meded

5. **irüp:-üp**

Gazel 38

Mısra: 7

Erişmek, ulaşmak.

Ben gibi nev-rûzına irüp şeref kesb itmeyen
Köhne-sâl-i dünyede bî-şöhret ü bî-nürdur

6. **iremez:-e, -mez**

Gazel 308

Mısra: 5

Erişmek, ulaşmak.

Dil kebüter olsa dağı iremez biñ cehd ile
Âhum iltsün nâmemi yâr-i hümâ-pervâzuma

7. **irüp:-üp**

Gazel 346

Mısra: 10

Varmak, gitmek.

Gördi Leylî fûrkatinde Kays-ı bî-cân deprenür
Kâbrinüñ seylâb irüp virdi o dem büñyâdını

8. **irdi:-di**

Muhammes 1

Mısra: 2

Erişmek, gelmek.

Ol küşâde ey göñül şanma zemistân vahtidür
İrdi eyyâm-ı gül ü gülzâr u büstân vahtidür

9. **irdi:-di**

Gazel 238

Mısra: 4

Gelmek, gelip çatmak, ermek, ulaşmak.

Şöhre-i âfâk iken inşâf ü 'adl ü dâd-ıla
Baña cevri irdi bugün bir zâlim-i bî-dâddan

10. **irmeyüñce:-me, -y, -ünce**

Gazel 311

Mısra: 10

Erişmek, ulaşmak.

'Ârız-ı meh-tâbına göñlüm virüp ben sevmedüm
Hadd-i sinni irmeyüñce her birinüñ on beşe

İ'râb:

1. **İ'râb-ıla:**

Gazel 314

Mısra: 10

Arapça kelime ve fiillerin sonunda bulunan harf veya hareketlerin değişmesi ve bu değişikliği ve sebeplerini öğreten ilim.

Bildi haţtuñdan Cenâbî âyet-i hüsnüñ yakîn
Şihhat-i terkîb hâşıl eyledi İ'râb-ıla

İrân:

1. **İrân-ıla:-ıla**

Gazel 2

Mısra: 4

İran.

Kaşlaruñ tuğrasını göster berât-ı hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm İrân-ıla Tûrân aña

İrân u Tûrânı:

1. **İrân u Tûrânı:-ı**

Gazel 360

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acem diyarı ve Türk diyarı.

Kaşuñ ÇİN ü Hıta mülkin musahhar ideli ey meh
Gözüñ yağma kıılır dem dem başup İrân u Tûrânı

İrem bağını:

1. İrem bāğını:-ı, -(n)ı

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi. II Âd kavmi çağında Şeddâd tarafından cennete benzetilerek yapılan bahçe. II Sevgilinin yanağı.

İrem bāğını 'âşıkklar ruḥ-ı cānānedür dirler
Sa'âdet gencine mesken dil-i dīvānedür dirler

İrem gibi vişālūñden:

1. İrem gibi vişālūñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) cennet bahçesi gibi (güzellikteki) visali.

İrem gibi vişālūñden Cenābī dūr olup ey meh
Caḥīm-i fūrkatūñ içre kıatı müşkil 'azābı var

İrem-i ḥüsnūñde:

1. İrem-i ḥüsnūñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 145

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin cennet bahçesi.

İrem-i ḥüsnūñde la'lūñ ey şanem şīrīn geçer
Ḥadd-i gül-gūnuñda zülfūñ baş açuk şeb-diz imiş

İrfān:

1. İrfān:

Gazel 204

Mısra: 10

Bilme, anlama, biliş, anlayış.

Ma'nide ben Cenābī pā-māl-i her le'imem
'İrfān ile egerçi akrāna sebkat itdüm

İrfān cevherin:

1. İrfān cevherin:-i, -n

Gazel 252

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İrfan cevheri, mücevheri. II Cevher kadar değerli ve sezgi yoluyla elde edilen bilgi.

Naqd-i cāna rāygāndur alsañ 'İrfān cevherin
Ma'rifetdūr bilmek isterseñ eger cān cevherin

İrgür:

1. İrgür:

Gazel 22

Mısra: 2

Ulaştırmak, eriştirmek.

Merdüm-i dil ḳalmasun maḥbūs-ı cāh-ı ḡam ebed
Şal kemend-i kākülūñ İrgür aña cānā meded

2. İrgüren:-en

Gazel 29

Mısra: 5

Ulaştıran, eriştiren (kimse).

İrgüren pīr-i muḡāna kendini buldı necāt
Ol der-i devlet-me'ābı baña kim irşād ider

3. İrgür:

Gazel 226

Mısra: 10

Ulaştırmak, eriştirmek.

Şāhum Cenābī bendeñ senden nice ola dūr
Hechrūñ vişāle İrgür çevre nihāyet olsun

4. İrgür:

Gazel 290

Mısra: 8

Ulaştırmak, eriştirmek.

Yol bilmezüz ki ḳandadır rehberlik eyler kimse yok
Yā mu'tiye'l-hüdāya İrgür delīl-i rāha

5. İrgürmesüñ:-me, -süñ

Gazel 349

Mısra: 6

Ulaştırmak, eriştirmek.

Çeşm-i bed-zamānesin nūr-ı çeşme yā Rāb
İrgürmesüñ İllāhī āsībile gezendi

İrşād eyle:

1. İrşād eyle:

Gazel 272

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Doğru yolu göstermek, aydınlatmak.

Küy-ı cânân yolını çeşmüme teng itdi ğubâr
Elüm al baña göñül gel anı irşâd eyle

irşâd ider:

1. **irşâd ider:-er**

Gazel 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğru yolu göstermek, aydınlatmak.

İrgüren pîr-i muğâna kendini buldı necât
Ol der-i devlet-me'âbi baña kim irşâd ider

irüş:

1. **irüşür:-(ü)r**

Gazel 78

Mısra: 2

Belli bir yere varmak, ulaşmak.

Be-ğüsni der-cihân çün mihr-i meşhûr
Ruhuñdan mâh-ı çarha irüşür nûr

2. **irüşse: -se**

Gazel 164

Mısra: 10

Değmek. II Vurmak.

Cenâbî hâtırın ğamdur iden hürd
Şikest olur irüşse şîşeye seng

3. **irüşmez:-mez**

Gazel 272

Mısra: 5

Erişmek, ulaşmak.

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

4. **irüşür:-(ü)r**

Gazel 353

Mısra: 12

Erişmek, ulaşmak.

Nice elden düşürem âyîne-i câm-ı meyi
Baña andan irüşür çanı şafâdan ğayrı

irüşdür:

1. **irüşdür:**

Gazel 275

Mısra: 6

Taşımak, ulaştırmak, iletmek.

Tenüm kim hâk-i râh-ı küy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dâmen-i pâkine yüz sürer ğubâr eyle

İsâ:

1. **İsâyı:-(y)ı**

Gazel 25

Mısra: 6

Hz. İsâ Peygamber.

Sen büt-i tersâ için düşdi mezâhib muhtelif
Kimisi Mûsâya döndi kimi İsâyı arar

2. **İsî:**

Gazel 57

Mısra: 3

Hz. İsâ Peygamber.

Bugün İsî gibi çarha çıkup sen mâhi cerr itsem
Kalendarler gibi elde şeh-i encüm çerâğumdur

3. **İsâyıla:-y, -ıla**

Gazel 286

Mısra: 4

Hz. İsâ Peygamber.

Suna câm-ı feyzini ger baña pîr-i mey-fürüş
Bezm-i vahdet eyleyem eflâkde İsâyıla

4. **İsâ:**

Gazel 296

Mısra: 1

Hz. İsâ.

Da'vi-yi ihyâ ider la'l-i lebûñ İsâ ile
Cünd-i Fir'avn hâttuñ ceng ider Mûsâ ile

İsâr-ı tōhm itme:

1. **İsâr-ı tōhm itme:-me**

Gazel 291

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tohum saçmak.

İsâr-ı töhm itme dur şûr zemînde Harfî
Pend ü naşîhat itmek bed-asl u bed-nihâda

İsbât:

1. İsbâtıdur:-ı, -dur

Gazel 147

Mısra: 6

Kanıt, delil.

Mazhar-ı kudret diyü İcâd-ı 'âlem eyledüñ
Hikmetüñ İsbâtıdur dünyâ vü 'uqbâdan ğaraz

İshâkuñ her beyti:

1. İshâkuñ her beyti:-i

Gazel 172

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*16. yüzyıl divan şairlerinden İshak Çelebi'nin
her beyti, bütün şiirleri.*

Mesîhî şi'rini añma Cenâbî nazm bahrında
Aña nisbet dür-i nâ-süftedür her beyti İshâkuñ

İsî-i la'l-i lebi:

1. İsî-i la'l-i lebi:-i

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal gibi kırmızı ve Hz. İsâ gibi can
bağışlayan dudağı.*

Deyr-i hüsninde Cenâbî yâr-i tersâ-beççenün
İsî-i la'l-i lebi dil rindine mül 'arz ider

İsî-i la'lüñ:

1. İsî-i la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal gibi kırmızı ve Hz. İsâ gibi can
bağışlayan dudağı.*

İsî-i la'lüñ katında kâfiridür 'aşkıñuñ
Biline zülfüñ ğamını şol ki zünnâr istemez

İsî-i Meryemden:

1. İsî-i Meryemden:-den

Gazel 347

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Meryem oğlu İsâ.

Ben hemân tenhâ degül ey büt saña dînin viren
İsî-i Meryemden alsañ şaklamaz İmânını

İsî-i Meryemşifat:

1. İsî-i Meryemşifat:

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Meryem oğlu İsâ gibi.

Râh-ı tecrîd içre şol kim meskenetle hâk ola
İsî-i Meryem-şifat mesken aña eflâk ola

2. İsî-i Meryemşifat:

Gazel 366

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Meryem oğlu İsâ gibi.

İsî-i Meryemşifat eflâke çıkmak isteseñ
Güş-ı câna çek tecerrüd riştesin süzen gibi

İsî-yi ibn-i Meryem:

1. İsî-yi ibn-i Meryem:

Gazel 180

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meryem oğlu İsâ.

'Âlem-i tecrîdde İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey gönül inşâfa gel bir lahza sen de âdem ol

İsm:

1. İsmi:-i

Gazel 361

Mısra: 9

Ad, nam, unvan.

Oldı dil âşüftesi bir dil-berüñ ismi Hâlîl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Âzer gibi

2. İsmine:-i, -(n)e

Gazel 182

Mısra: 14
Ad, nam, unvan.

Ey Cenābī şeyḥ-i şehruñ mekrine aldanma kim
Her Berāhīm ismine mazhar düşen Edhem degül

isnād eylemez:

1. isnād eylemez:-mez

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dayandırmak, bağlamak.

Sen şeh-i devrānadur bende Cenābī nisbeti
Sifle-perver her deniye kendin isnād eylemez

iste-:

1. ister:-r

Gazel 4

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Göñlüm ister şu mehi kim sevene kīni ola
'Aşka cevri ü cefā eylemek āyini ola

2. istemez:-mez

Gazel 112

Mısra: 4

Gerekmek, gerekli olmak, lazım gelmek.

Ḥāne-i dilde şu kim yandırdı mihrüñ şem'ini
Perteve-i envār-ı ḥür u māh-tābān istemez

3. isteseñ:-se, -ñ

Gazel 158

Mısra: 4

Bir şeyin ne durumda veya nasıl olduğunu öğrenmek istemek.

Ey kamer-tal'at ğamuñdan sīne-i şad-çâkde
Resm-i dāğum isteseñ mihr-i cihān-ārāya bak

4. istemez:-mez

Gazel 106

Mısra: 4

Dilemek, talep etmek.

Şem'-i ruḥsāruñ ğamında göñlümüñ pervānesi
Bāl u perrin yakmağa ḥürşiddin nār istemez

5. istemez:-mez

Gazel 110

Mısra: 2

Dilemek, talep etmek.

'Aşk-ı vīrānī-ebed kendüyi ma'mūr istemez
Yakmağa kandil-i şevkın mihrden nūr istemez

6. istedüm:-dü, -m

Gazel 115

Mısra: 6

Dilemek, talep etmek.

Bister-i ḥār u ḥas-ı küyuñda vardum rāḥata
Aña temsīl istedüm sincāb beñzer beñzemez

7. iste:

Gazel 138

Mısra: 3

Dilemek, talep etmek.

Dürr-i şehvār isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baḥr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kaniyuz

8. isteme:-me

Gazel 181

Mısra: 3

Dilemek, talep etmek.

Maḥremiyyet isteme iki gözün olursa ger
'Aḳil iseñ kimseye keşf itme rāzuñ sen sen ol

9. isterem:-r, -em

Gazel 199

Mısra: 8

Dilemek, talep etmek.

El uzadur zülfüñe bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde ḥüsnüñüñ durmağa reyḥān isterem

10. isterem:-r, -em

Gazel 199

Mısra: 10

Dilemek, talep etmek.

Genc-i ḥüsnüñ işidüp der-yüze itdüm ārzü
Bir gedāyam şāhdan luṭf-ıla iḥsān isterem

11. **iste:**

Gazel 210

Mısra: 8

Dilemek, talep etmek.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryâsiyam

12. **isteme:-me**

Gazel 210

Mısra: 7

Dilemek, talep etmek.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryâsiyam

13. **isteseñ:-se, -ñ**

Gazel 210

Mısra: 2

Dilemek, talep etmek.

Gülşen-i lâhütı şorsañ bülbül-i güyâsiyam
Ver-di 'irfân isteseñ gülzâr-ı dilâsâsiyam

14. **isteyen:-(y)en**

Gazel 223

Mısra: 12

Dileyen, talep eden (kimse).

Rûzgâr itdükçe âhum yaşuma şalsun nazâr
Lücce-i deryâ içinde dürr-i şeh-vâr isteyen

15. **isteme:-me**

Gazel 233

Mısra: 10

Dilemek, talep etmek.

Yañılıp Mecnûna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme dîvânenen

16. **ister:-r**

Gazel 249

Mısra: 10

Dilemek, talep etmek.

Çerâğ-ı devletin yakşa Cenâbî tañ mı hecrüñden
Ruñuñ devrinde hürşid-i cihân ister ziyâ senden

17. **istedüm:-dü, -m**

Gazel 301

Mısra: 3

Dilemek, talep etmek.

Cânda şandum istedüm tîr-i gamuñ âhîr anı
Buldum ey kaşî kemânum bu dil-i mañzûnda

18. **isteyen:-(y)en**

Tahmis 1

Mısra: 3

Dileyen, talep eden (kimse).

Şâh nazmın güş kılsun dürr-i şehvâr isteyen
Kan yudarsa tañ degül la'l-i leb-i yâr isteyen

19. **isteyen:-(y)en**

Tahmis 1

Mısra: 10

Dileyen, talep eden (kimse).

Terk idüp zühd ü şalâhı itmişüm zülfüñ kabûl
Rûz-ı mañşerde benüm ey döst zünnâr isteyen

20. **ister:-r**

Tahmis 3

Mısra: 11

Dilemek, talep etmek.

Baña her dem hecrüñ ister gör bu râyin göñlümüñ
Kime dâd ideyüm elinden ben bu hâyin göñlümüñ

21. **istemez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 12

İstemek, dilemek.

Büy-ı râhat almadı vaşluñ gülinden ey kamer
Sol ki hâr-ı miñnet-i hecrüñden âzâr istemez

22. **istesem:-se, -m**

Gazel 111

Mısra: 2

İstemek, dilemek.

Çekdüğüm derd ü belâyı kimse ta'bîr eylemez
İstesem şerh itmege aklâm tahrîr eylemez

23. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 14

İstemek, dilemek.

Harfiyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-ğastesin ol zâr ü giryân istemez

24. **isterem:-r, -em**

Gazel 199

Mısra: 1

İstemek, dilemek.

Gül gibi zât-ı şerîfüñ şâd u ħandân isterem
Ĥasmuñı bülbülşifat her laħza giryân isterem

25. **isterem:-r, -em**

Gazel 199

Mısra: 2

İstemek, dilemek.

Gül gibi zât-ı şerîfüñ şâd u ħandân isterem
Ĥasmuñı bülbülşifat her laħza giryân isterem

26. **isterem:-r, -em**

Gazel 199

Mısra: 12

İstemek, dilemek.

Mümiyânuñla dehânuñ sırrını keşf itmege
Cümle 'âlem ħalkını 'ilm içre bî-cân isterem

27. **isterem:-r, -em**

Gazel 199

Mısra: 14

İstemek, dilemek.

Gülşen-i küyında yârüñ Harfiyâ murğ-ı dili
Bülbül-i şürîdeveş giryân u nâlân isterem

28. **isteyen:-y, -en**

Gazel 223

Mısra: 2

Dileyen, talep eden (kimse).

Çihreñe şalsun nazar şem'-i şeb-i târ isteyen
Âşinâ olsun gamuñla yirini nâr isteyen

29. **isteyen:-y, -en**

Gazel 223

Mısra: 8

Dileyen, talep eden (kimse).

Ârzü-yı şıĥhat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Âşık olur çeşmüñe kendüyi bîmâr isteyen

30. **isteseñ:-se, -ñ**

Gazel 259

Mısra: 1

İstemek, dilemek.

Yaşuma baĥ isteseñ deryâ-yı 'ummân 'âlemin
Her gören kan ağlasun bu çeşm-i giryân 'âlemin

31. **isteyen:-(y)en**

Tahmis 1

Mısra: 15

Dileyen, talep eden (kimse).

Var mıdur bir sencileyin bülbülin zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârı 'âkıbet

32. **istemez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 10

Dilemek, talep etmek. II İstek duymak, arzulamak.

Âsitânuñ sengine başın koyup râĥat süren
Bister-i sincâb-ıla bâlîn-i zer-kâr istemez

33. **isteyen:-y, -en**

Gazel 223

Mısra: 14

Dileyen, talep eden (kimse).

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenâbî bî'atı
Böyle sevdâ-yı gam-ı zülfile zünnâr isteyen

34. **istemez:-mez**

Gazel 356

Mısra: 7

Dilemek, talep etmek. II İstek duymak, arzulamak.

Tab istemez kamerden envâr-ı mihre bakmaz
Şevk-ı ruĥuñda yaĥar şâĥib-nazar çerâĥı

35. **isteseñ:-se, -ñ**
Gazel 358
Mısra: 5
Dilemek, talep etmek. II İstek duymak, arzulamak.

Her ne naqşı isteseñ eyle temâşâ 'ayşdan
Câmumuzda bulmazsın isteme ğam resmini

36. **isteyen:-(y)en**
Tahmis 1
Mısra: 20
Dileyen, talep eden (kimse).

Hâşil ider derd ü miñnet 'âlem içre 'âkıbet
Ömrini ħarc eyleyüp yâr-i vefâdâr isteyen

37. **isteyen:-y, -en**
Tahmis 1
Mısra: 25
Dileyen, talep eden (kimse).

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şakın inanma kim

38. **isterse:-r, -se**
Tahmis 3
Mısra: 21
Dilemek, talep etmek. II İstek duymak, arzulamak.

Göñlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür ğam çekmesün şayd itmege

39. **isteme:-me**
Gazel 239
Mısra: 6
Dilemek, talep etmek. II Sormak.

Ehl-i bîniş olmayan envâr-ı ħüsnuñ görmedi
İsteme mâhiyyet-i mihr-i cihâni kûrdan

40. **isteme:-me**
Gazel 358
Mısra: 6
Dilemek, talep etmek. II Sormak.

Her ne naqşı isteseñ eyle temâşâ 'ayşdan
Câmumuzda bulmazsın isteme ğam resmini

41. **istemez:-mez**
Gazel 109
Mısra: 6
Bir şeye gerek duymak; talep etmek.

Tekye-i aĥzânuma bedr-i ziyâ-yı 'ârızuñ
Yaĥmaġa göñlüm çerâġın şu'le-i nâr istemez

42. **istemez:-mez**
Gazel 110
Mısra: 6
Bir şeye gerek duymak; talep etmek.

Âsitânuñ ħâkini çeşmine 'âbid çekmese
Ġam degüldür sevdigüm kühlî daĥı kûr istemez

43. **istersen:-r, -(i)se, -n**
Gazel 275
Mısra: 9
İstek duymak, arzulamak. II Talep etmek.

Cenâbî bârgâhında cihânuñ 'izzet istersen
Mezellet yolları üzre özüñi ħâk-sâr eyle

44. **isteyü:-(y)ü**
Gazel 74
Mısra: 1
Dilemek, arzu etmek.

İsteyü sen dürri çeşmüm baĥr-ı eşke taldılar
Dest-gîr olmazsa vaşluñ rûzgârlar ħaldılar

45. **isteme:-me**
Gazel 164
Mısra: 4
Dilemek, arzu etmek.

Melâmet olmadur 'uşşâka kânün
Maĥabbet ehli iseñ isteme neng

46. **isterseñ:-r, -(i)se, -ñ**
Gazel 325
Mısra: 2
Dilemek, arzu etmek.

Ehl-i 'aşkuñ kıl temâşâ sînesinde dâġını
Görmek isterseñ dilâ güllerle cennet bâġını

47. **istese:-se**

Gazel 327

Mısra: 9

Dilemek, arzu etmek.

Ey Cenābī üstüme ğamz okın atmak istese
İkide bir baş atar ebrū- yı dil-ber yā gibi

48. **istemez:-mez**

Gazel 337

Mısra: 10

Dilemek, arzu etmek.

Çande olsam ey Cenābī ğam beni arar bulur
İstemez kendinden ayrı bir nefes yoldaşını

49. **isteseñ:-señ**

Gazel 346

Mısra: 13

Dilemek, arzu etmek.

Dām-ı hayret kaydın eyle ey Cenābī isteseñ
Bu heyākil bahırınıñ şayd itmege Ferhādını

50. **isteseñ:-se, -ñ**

Gazel 366

Mısra: 11

Dilemek, arzu etmek.

İsī-i Meryemşifat eflāke çıkmak isteseñ
Güş-ı cāna çek tecerrüd riştesin sūzen gibi

51. **isteseñ:-se, -ñ**

Gazel 371

Mısra: 4

Dilemek, arzu etmek.

Gill ü ğışdan sāf kıll mir'at-i kalbūñ her nefes
İsteseñ ğitī-nümā olmaya cām-ı Cem gibi

52. **isteyen:-(y)en**

Tahmis 1

Mısra: 1

Dileyen, talep eden (kimse).

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cūy-ı hūn-bār isteyen
'Āriz-ı cānāna baksun bāğ-ı gülzār isteyen

53. **isteyen:-(y)en**

Tahmis 1

Mısra: 2

Dileyen, talep eden (kimse).

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cūy-ı hūn-bār isteyen
'Āriz-ı cānāna baksun bāğ-ı gülzār isteyen

54. **isteyen:-(y)en**

Tahmis 1

Mısra: 4

Dileyen, talep eden (kimse).

Şāh nazmın güş kılsun dürr-i şehvār isteyen
Çan yudarsa tañ degül la'ı-leb-i yār isteyen

55. **isteyen:-(y)en**

Tahmis 1

Mısra: 5

Dileyen, talep eden (kimse).

Cān virür bu yolda bir zülf-i siyehkār isteyen
Dāyimā hān-ı dile mihmān-ı ğam eyler duhūl

56. **istemez:-mez**

Gazel 5

Mısra: 4

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Virmedi dāmān-ı 'aşk-ı pākūñi elden gönül
İstemez kim cāme-i cism-i hārābī çāk ola

57. **isteyen:-y, -en**

Gazel 5

Mısra: 10

Dileyen, talep eden (kimse).

Gözlerüñ şeh-bāzına olsun Cenābīves şikār
İsteyen şayduñ mişāli beste-i fitrāk ola

58. **istemez:-mez**

Gazel 45

Mısra: 3

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

İstemez zülfüñ ğamıyla dil selāmet olduğın
Beste-i zencir-i ğam Mecnūn-ı rüsvā -geştedür

59. **istemezler:-mez, -ler**

Gazel 92

Mısra: 3

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Hançer ü tîğûñ el urmak istemezler katlûme
Göreyin kim hûn-ı dilde kanlara boyanalar

60. **istesem:-se, -m**

Gazel 103

Mısra: 8

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Zülfüñ ucundan ne derdler çekdüğüm ey sîm-ber
İstesem şerh itmege dolar besî tûmârlar

61. **istemez:-mez**

Gazel 106

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Mest-i cām-ı 'aşk olan kendüyi hüş-yâr istemez
Dem süren yârân-ı ğamla bezm-i aġyâr istemez

62. **istemez:-mez**

Gazel 106

Mısra: 2

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Mest-i cām-ı 'aşk olan kendüyi hüş-yâr istemez
Dem süren yârân-ı ğamla bezm-i aġyâr istemez

63. **istemez:-mez**

Gazel 106

Mısra: 6

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

'Arızuñdan ayrı göñlüm gülşene şalmaz nazar
Dür olan gül şöhetinden meclis-i hâr istemez

64. **istemez:-mez**

Gazel 106

Mısra: 8

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

'İsî-i la'lüñ katında kâfiridür 'aşkıñuñ
Biline zülfüñ ğamını şol ki zünnâr istemez

65. **istemez:-mez**

Gazel 106

Mısra: 10

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

'Andelîbâsâ Cenâbî budur efgân itdügi
Sen gül-i ğonca-femi aġyârile yâr istemez

66. **istemez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Sâķin-i küy-ı belâ halk ile bâzâr istemez
Ĝamdan özge kendüye bir mûnis-i yâr istemez

67. **istemez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 2

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Sâķin-i küy-ı belâ halk ile bâzâr istemez
Ĝamdan özge kendüye bir mûnis-i yâr istemez

68. **istemez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 4

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Aşık-ı deryâ-dil olan sırrın ızhâr istemez

69. **istemez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 8

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Sâķi-i 'aşkuñ elinden cām-ı derdüñ nüş iden
Bezm-i ğamda bir nefes olmaġa hüş-yâr istemez

70. **istemez:-mez**

Gazel 109

Mısra: 14

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Küy-ı rüsvâda Cenâbî tabl-ı şöhet döğeli
Bildi 'âlemler anı kim nâm-ıla 'âr istemez

71. **istemez:-mez**

Gazel 110

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

'Aşk-ı vîrânî-ebed kendüyi ma'mûr istemez
Yağmağa kandî-i şevkîn mihrden nûr istemez

72. **istemez:-mez**

Gazel 110

Mısra: 4

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Sâkin-i künc-i tevekkül 'ârif-i bî-şayd olur
İktisâb-ı nâm için olmağa meşhûr istemez

73. **istemez:-mez**

Gazel 110

Mısra: 8

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Diş bilirse la'lûñe müşgîn haţuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mûr istemez

74. **istemez:-mez**

Gazel 110

Mısra: 10

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Buldi sâyeñ devletin alup Cenâbî yanuñı
Sen hümâ-yı nâzdan olmağa ol dûr istemez

75. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Kûy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustân istemez
Terk-i gülzâr idüben ol habs ü zindân istemez

76. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 2

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Kûy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustân istemez
Terk-i gülzâr idüben ol habs ü zindân istemez

77. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 6

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Dergehüñde dil ki derbânuñ geçer şâhum senüñ
Milket-i Rûma begüm olmağa sultân istemez

78. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 8

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Râh-ı 'aşk içre şol 'âşık kim geçer şâbit kâdem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü îmân istemez

79. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 10

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Tâc-ı faqr-ıla şu kim mülk-i kanâ'at şâhidur
Haşmet-i Cem gözlemez taht-ı Süleymân istemez

80. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 12

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Nîm-nâna şol gedâ kim kânî' oldı dünyede
Kurs-ı mihri süfresinde kendüye nân istemez

81. **isteseñ:-se, -ñ**

Gazel 138

Mısra: 3

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Dürr-i şevvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Bahr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kânıyuz

82. **istedüm:-dü, -m**

Gazel 144

Mısra: 3

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Sen hümâda buldum âhîr âşiyânın istedüm
Murg-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

83. **istemez:-mez**

Gazel 149

Mısra: 2

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

84. **istese:-se, -k**

Gazel 170

Mısra: 5

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Berr ü bahruñ istesek fehm itmege ma'nâsını
Sîne-i süzân ile çeşm-i teridür 'âşîkuñ

85. **isteseñ:-se, -ñ**

Gazel 176

Mısra: 3

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Yâruñ vişâli gevherini bulmağ isteseñ
Deryâ-yı gam içini dolan yûri çün semek

86. **isterem:-r, -em**

Gazel 193

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Âsitân-ı yârda olmağa der-bân isterem
Mülk-i Rûma kendümi ya'nî ki sultân isterem

87. **isterem:-r, -em**

Gazel 193

Mısra: 2

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Âsitân-ı yârda olmağa der-bân isterem
Mülk-i Rûma kendümi ya'nî ki sultân isterem

88. **isterem:-r, -em**

Gazel 193

Mısra: 4

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Âfitâb-ı çarğ ile da'vâ-yı hûbî kılmâğa
'Âriz-i dil-ber gibi bir mâh-ı tâbân isterem

89. **isterem:-r, -em**

Gazel 193

Mısra: 6

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

H'âce-i dünyâ gibi bey' ü şirâ-yı gam için
Çârsü-yı miñnet-i 'aşğ içre dükkân isterem

90. **isterem:-r, -em**

Gazel 193

Mısra: 8

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Husrev-i mülk-i kelâmum döğmege nevbet bu gün
Bârgâh-i nazm içinde kûs-ı hâkân isterem

91. **isterem:-r, -em**

Gazel 193

Mısra: 10

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Gam degül düşsem Cenâbî şem'-i rûy-ı dil-bere
Yanmağa pervâneveş ben nâr-ı süzân isterem

92. **istemekden:-mek, -den**

Gazel 199

Mısra: 3

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

İstemekden hañtuñı mağşûd olan la'lüñ durur
Zulmet içre Hızrveş ben Âb-ı Hayvân isterem

93. **isterem:-r, -em**

Gazel 199

Mısra: 4

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

İstemekden hañtuñı mağşûd olan la'lüñ durur
Zulmet içre Hızrveş ben Âb-ı Hayvân isterem

94. **isterem:-r, -em**

Gazel 199

Mısra: 6

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Turrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Târ-ı şebde görmege hürşîd-i rağşân isterem

95. **isterem:-r, -em**

Gazel 205

Mısra: 1

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

İsterem hālūñ gibi kim la'l-i hāndānuñ öpem
Zulmet-i haṭṭuñda rūḥum āb-ı hayvānuñ öpem

96. **isterem:-r, -em**

Gazel 214

Mısra: 6

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Hecrūñ aldum dest-res var iken ey meh aşluña
İsterem kim irmeye pāyāna derd ü miḥnetüm

97. **isteyen:**

Gazel 223

Mısra: 1

Dileyen, talep eden (kimse).

Çihreñe şalsun naẓar şem'-i şeb-i tār isteyen
Åşinā olsun gamuñla yirini nār isteyen

98. **isteyen:**

Gazel 223

Mısra: 4

Dileyen, talep eden (kimse).

Hānçer-i ğamzeyle çeşmūñ katl-i hāss u 'ām ider
Bend-i zūfūñ arasın kendüyi ber-dār isteyen

99. **isteyen:-(y)en**

Gazel 223

Mısra: 6

Dileyen, talep eden (kimse).

Cām-ı derdūñ nūş idenler mest ü evkār oldılar
Başmasun bu bezme ayak nām-ıla 'ār isteyen

100. **isteyen:-y, -en**

Gazel 223

Mısra: 10

Dileyen, talep eden (kimse).

Zūlfūñe dil bağlayan geçdi ḥayāt-ı dünyeden
Yād kılmaz varlığını şoḥbet-i yār isteyen

101. **isteyen:-y, -en**

Gazel 224

Mısra: 1

Dileyen, talep eden (kimse).

Gün yüzüñ kılsun temāşā mihr-i envār isteyen
Odlu āhum seyirin itsün şu'le-yi nār isteyen

102. **isteyen:-y, -(e)n**

Gazel 224

Mısra: 2

Dileyen, talep eden (kimse).

Gün yüzüñ kılsun temāşā mihr-i envār isteyen
Odlu āhum seyirin itsün şu'le-yi nār isteyen

103. **isteyen:-y, -en**

Gazel 224

Mısra: 4

Dileyen, talep eden (kimse).

Dil virüp bir gül-'izāra başa alsun 'aşkıñı
Hārzār-ı miḥnet içre cānını zār isteyen

104. **isteyen:-y, -en**

Gazel 224

Mısra: 6

Dileyen, talep eden (kimse).

Senden ırak hep güzeller ber-cefādur dōstum
Sen mehe virdi göñül yār-ı vefādār isteyen

105. **isteyen:-y, -en**

Gazel 224

Mısra: 8

Dileyen, talep eden (kimse).

Gamzeñe cānlar virenler düşdiler hānçerlere
Asdı dār-ı zūlfūñe kendüyi ber-dār isteyen

106. **isteyen:-y, -en**

Gazel 224

Mısra: 10

Dileyen, talep eden (kimse).

Ey Cenābī ol mehūñ dārü'-ş-şifādur dergehi
Ol tabīb-i cāna varsun derde tīmār isteyen

107. **isteyen:-y, -en**

Gazel 226

Mısra: 2

Dileyen, talep eden (kimse).

Erbâb-ı dil hemîşe ehl-i melâmet olsun
Nâm isteyen 'azîzüm her dem selâmet olsun

108. **istemez:-mez**

Gazel 246

Mısra: 10

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Hoçka-i la'inde yâruñ var iken lü'lü' dişi
Tâcir-i göñlüm Cenâbî istemez dürr-i 'Aden

109. **ister:-r**

Gazel 248

Mısra: 8

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

La'l-i cân-bağşuñ hevâsında yiler dâyim rakîb
Malik-i mülk-i Süleymân olmağ ister Ehremen

110. **isterseñ:-r, -(i)se, -ñ**

Gazel 252

Mısra: 2

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Nağd-i cânâ râygândur alsañ 'irfân cevherin
Ma'rifetdür bilmek isterseñ eger cân cevherin

111. **isteyenler:-(y)en, -ler**

Gazel 259

Mısra: 4

Dileyen, talep eden (kimse).

Giceler encüm ağıdsun çeşme-sâr-ı dîdeden
İsteyenler sürmege ol mâh-ı devrân 'âlemin

112. **istemez:-mez**

Gazel 263

Mısra: 9

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

İstemez hecrüñ koyup cânâ Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymân çün buyurdu 'âşik olmaz kâm-cü

113. **ister:-r**

Gazel 270

Mısra: 9

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Şehr-i haçtuñ ister iken zülfüñe düş oldı dil
Mısra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

114. **ister:-r**

Tahmis 2

Mısra: 7

İstek duymak, arzulamak; dilemek.

Hecrüñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i mañlûbımı vîrâne-i tenden ayıra

istikâmet üzre ol:

1. **istikâmet üzre ol:**

Gazel 371

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dosdoğru olmak.

Çadd-i dil-ber gibi ey dil istikâmet üzre ol
Kec-rev olma kıl haşer ol çurra-i pür-çam gibi

istimâ' eyle:

1. **istimâ' eyle:**

Gazel 239

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dinlemek.

Çulağuş burılmanın sâz-ıla vir kendüñi gel
İstimâ' eyle bu remzi nağme-i çanbürdan

istimâ' itmez:

1. **istimâ' itmez:-mez**

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Şadâ-yı sine-süz-ı erğanünü istimâ' itmez
Şu kim deyr-i mağabbetde gamuñ şadını güş eyler

is:

1. **işdedür:-de, -dür**

Gazel 88

Mısra: 8

Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma.

Ben firâkuñ pîşesinde vaşluñuñ ehl-i hevâ
Kârgâhında cihânuñ her kişi bir işdedür

2. **işüñ:-(ü)ñ**

Gazel 253

Mısra: 2

Davranış, hareket, fil.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bigânesin
‘Âkılâne bu işüñ gerçi göñül dīvânesin

3. **işî:-i**

Gazel 63

Mısra: 2

Alışkanlık, meşrep.

Yüzüñ bāğ-ı melâhatdür dil-i zârüm hezâridur
‘Ko feryâdi hezâr itsün işî anuñ çü zârîdur

4. **işin: -i, -n**

Gazel 312

Mısra: 1

Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma.

Başa iltem zann ider ‘âbid işin perhîz ile
‘Hâli bilmem n’olısar ol la’l-i şekker-rîz ile

işbu:

1. **işbu:**

Gazel 122

Mısra: 1

Bu, işte bu.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n’eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârı n’eylerüz

2. **işbu:**

Gazel 182

Mısra: 1

Bu, işte bu.

İşbu demde her göñül kim cām-ı meyle Cem degül
Meclisinde ‘âlemüñ ol bir nefes hürrem degül

3. **işbu:**

Gazel 262

Mısra: 6

Bu, işte bu.

Dilerem kim gün gibi dâyim ser-efrâz olasın
Nitekim dâyir durur işbu sipih-i nîl-gün

işid:

1. **işidüp:-üp**

Gazel 199

Mısra: 9

Haber almak, öğrenmek.

Genc-i hüşnüñ işidüp der-yüze itdüm ârzü
Bir gedâyam şâhdan luţf-ıla ihsân isterem

2. **işidüp:-üp**

Gazel 263

Mısra: 8

Haber almak, öğrenmek.

Sen meh-i dehre mukâbil olduğınî âyîne
İşidüp hürşîd didi yokdur anda âb-ı rû

3. **işidüp:-üp**

Murabba 5

Mısra: 21

Haber almak, öğrenmek.

İşidüp ‘adl ile dâduñ Cenâbî şâd-mân olsun
Serîr-i ‘aş u şâdiye emîr-i kâmrân olsun

4. **işidüp:-üp**

Gazel 13

Mısra: 3

Duymak.

Meclis içre bâdeden derd-i hümâruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu hâlete cām-ı şarâb

5. **işidüp:-üp**

Gazel 306

Mısra: 19

Duymak.

İşidüp nazmını gerdün semâ'a girdi şevkından
Hilâl-i çarh baş egdi bu Harfî-i suhandâna

6. işidüp:-üp

Gazel 322

Mısra: 6

Duyamak.

Deyr-i ğamda çalınurken erġanün-ı âh-ı dil
Yire çaldı işidüp Nâhîd çengî sâzını

7. işiden:-en

Gazel 365

Mısra: 3

Duyan (kimse).

Bî-sütün-ı ġam-ı 'aşkda işiden nâlemi dir
Uyarur ħ'âb-ı 'ademden bu fiġân küh-keni

8. işidüp:-üp

Gazel 372

Mısra: 9

Duyamak.

Zıkr-i ħüsnin işidüp şüfi Cenâbî dil-berüñ
Elden ü dilden düşürdi secde vü evrâdını

işit:

1. işitmiş:-miş

Gazel 281

Mısra: 3

Haber almak, öğrenmek.

Gözün ħan dökdüġin cânâ işitmiş şâġne-i zülfün
Başarlar ol harâmîyi budur ħorġum yataġında

2. işitmez:-mez

Gazel 243

Mısra: 8

Duyamak.

Gül-i gülzâr-ı 'âlemden n'olur reng-i vefâ tıtmaz
Hezârân bülbül olursa işitmez bu vefâsından

3. işit:

Muhammes 2

Mısra: 4

Kulak vermek, dikkatle dinlemek.

Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu şavt-ı cân-fezâyı işit uy terâneye

4. işit:

Muhammes 2

Mısra: 25

Kulak vermek, dikkatle dinlemek.

Pîr-i ħired ne dirse sen anı tıt işit
Uyma hevâ-yı nefse özün gör daġı sekir

işig:

1. işigüñdür:-(ü)ñ, -dür

Gazel 345

Mısra: 10

Eşik. II Huzur, makam. II Sevgilinin huzuru.

Ka'be-i küyuñ şavâfında n'ola sa'y eylesem
İşigüñdür ehl-i dil ħüccâca ħâcet ħapısı

işigün taşı:

1. işigün taşı:

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) eşğinin taşı.

Açılmaz üstüme bir dem işigün taşı da olsam
Dil-i senginün ey meh-rü meġer kim bâb-ı
Ĥayberdür

işret habâbı:

1. işret habâbı:-ı

Gazel 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap köpüġü. II Âşğın gözyaşları.

İşret ħabâbı câm-ı vişâle döküp gözün
Peymâneş Cenâbî pür-intizârsın

işret ħapısı:

1. işret ħapısı: -(s)/

Gazel 345

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zevk, sefa kapısı. II Dünyanın zevkini ve sefasını sürme, gününü gün etme.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kapısı
Dem-be-dem meftûhdur ammâ ki hayret kapısı

'işret-âbâd-ı vişâli:

1. **'işret-âbâd-ı vişâli:-i**

Gazel 345

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma meyhanesi. II Sevgiliye kavuşma, ulaşma yeri.

'İşret-âbâd-ı vişâli n'eylesün 'âşık-ı kerb
Çünkü her-sû açılıp dur aña fûrkat kapısı

işügüñ taşı:

1. **işügüñ taşı:**

Gazel 330

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) eşiğinin taşı.

Şuña kim bâliş olmışdur giceler işügüñ taşı
Egilmezse meh-i çarha 'aceb midür anuñ başı

işüm gücüm:

1. **işüm gücüm:-(ü)m**

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İş güç; yapılp edilen şeyler, uğraşı, meşgale.

Ğam şebinde şubha dek işüm gücüm efgândur
Hak güvâhum şanma cânâ didigüm yalandur

'işve:

1. **'işve:**

Gazel 168

Mısra: 5

Naz, cilve, eda.

Gâh nâz u gâh 'işve gâh şive geh 'itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cân senüñ

it:

1. **itdi:-di**

Gazel 60

Mısra: 7

...hâline getirmek.

Süleymân itdi ben mûrî hükümetde ğam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

2. **itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 147

Mısra: 7

...hâline getirmek.

Cilvegâh-ı hüsnuñ itdüñ dil-rübâlar tâl'atın
Sañadur 'aşk u mağabbet her dil-ârâdan ğarâz

3. **itdi:-di**

Gazel 284

Mısra: 4

...hâline getirmek.

Bâğ-ı dehr içre çü serv âzâd iken hayfâ dirîğ
Tâze kul itdi göñül başdan beni bir servere

4. **itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 343

Mısra: 1

...hâline getirmek.

Âh kim bir ğam esîri nâ-tüvân itdüñ beni
Varumı yağmalayup bî-hânümân itdüñ beni

5. **itmege:-mege**

Gazel 74

Mısra: 10

Sihir yapmak, büyülemek. II Kandırmak, baştan çıkarmak.

Sâmîrî sihrin bilür yârüñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenâbî aldılar

6. **itse:-se**

Gazel 125

Mısra: 6

...hâline getirmek.

Mağbes-i çâh-ı zenağdânuñda yatur hûniyüz
Dîde-i cellâduñ itse n'ola zülfüñ dârumuz

'itâb:

1. **'itāb:**

Gazel 168

Mısra: 5

Azarlama, paylama.

Gāh nāz u gāh 'iŧve gāh ŧıve geh 'itāb
Niçe bir ey bī-vefā cevruñ çeke bu cān senüñ

'itāb-ālūde:

1. **'itāb-ālūdeyin:-yin**

Gazel 228

Mısra: 8

Azarlanmış (kimse). II Âşık.

Ben ne vādī sākini ŧūrīdeyin fehm itmedüm
Gāh hākī geh hevāyī geh 'itāb-ālūdeyin

'itıkād:

1. **'itıkāduñ:-(u)ñ**

Gazel 253

Mısra: 8

İnanç, inanış.

'Ālem-i ŧüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'itıkāduñ yine bu kim 'ākīl u ferzānesin

İtlerüñ silkine girdüm:

1. **İtlerüñ silkine girdüm:-dü, -m**

Gazel 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin mahallesindeki) köpeklerin arasına girmek.

İtlerüñ silkine girdüm 'ālemüñ sulṭānıyam
Dergehüñde bes durur bu pāye-i devlet baña

'ıyd-ı vaşluñ:

1. **'ıyd-ı vaşluñ:-(u)ñ**

Gazel 202

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma bayramı.

'ıyd-ı vaşluñ irse cānum saña ḳurbān eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña āsān eylesem

ıylük:

1. **ıylük:**

Gazel 139

Mısra: 8

Lütuf, kerem, ihsan, inayet, hoş muamele.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'ālem senüñ
Sende ıylük var ise sen kimseyi görme 'abes

ız:

1. **ız:**

Gazel 312

Mısra: 6

İz, belirtti.

Büy-ı zülfi birle yārüñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi māhuñ iz ile

İzā:

1. **İzā:**

Gazel 233

Mısra: 14

Eziyet verme, eziyet etme.

Mihrüñ ağıyāruñ görüp dāyim Cenābī cevruñi
Ey meh-i burc-ı melāhat baña bu İzā neden

'izār-ı leyliden:

1. **'izār-ı leyliden:-den**

Gazel 90

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın yanağı. II Sevgilinin yanağı.

Lāleye baḳ renk uğurla gel 'izār-ı Leyliden
Nesterin jülīde bu Mecnün-ı bī-pervāyı gör

'izāruñ nārına düşdi:

1. **'izāruñ nārına düşdi:-di**

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının ateşine düşmek. II Sevgilinin yanağına âşık olmak, tutulmak.

'izāruñ nārına düşdi 'azāb-ı cān nedür bilmez
Tutulmuş dām-ı zülfüñde göñül murḡı semenderdür

izdiyād-ı revnak itsün:

1. izdiyād-ı revnağ itsün:-sün

Gazel 120

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tazeliğini arttırmak.

Şatılan bazar-ı gamda kelle-i 'uşşakımış
İzdiyād-ı revnağ itsün gün-be-gün ser-hānemüz

izhār:

1. izhār:

Gazel 109

Mısra: 4

Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme.

Hālet-i 'aşkam benüm fāş eyleme ey eşk kim
'Aşık-ı deryā-dil olan sırrın izhār istemez

2. izhār:

Gazel 216

Mısra: 8

Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme.

Cihānī āteşümle yakdum ammā
Demüñdür 'āleme izhār süzum

izhār id:

1. izhār ideli:-eli

Tahmis 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Açığa çıkarmak, göstermek.

IV

Dām-ı zülfüñ ideli dāne-i hālüñ izhār

2. izhār idüp:-üp

Gazel 274

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Açığa vurma, meydana çıkarmak, göstermek,
âşıkarmak.*

Künc-i dilümde muzmer ma'lüm-ı re'yüñ oldı
İzhār idüp keremle keşf-i kerāmet eyle

izhār kıldı:

1. izhār kıldı:-dı

Gazel 187

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göstermek, açmak.

Tā ki kıldı gülşene rengin yüzün izhār gül
Bülbülāsā eyledi etfāl-i bāğı zār gül

izhār-ı minnet itmem:

1. izhār-ı minnet itmem:-me, -m

Gazel 206

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Minnet göstermemek, tenezzül etmemek.

Sönse çerāğ-ı 'ayşum yakmağa yine başdan
Şem'ine āfitābuñ izhār-ı minnet itmem

izhār-ı şefkat itdüm:

1. izhār-ı şefkat itdüm:-dü, -m

Gazel 204

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şefkat göstermek.

'Aşkuñ gamında göñlüm gördüm katı hārābe
Ol mür-ı nā-tüvāna izhār-ı şefkat itdüm

'izz ü cāhı:

1. 'izz ü cāhı:-ı

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İtibar ve makam.

Seg-i dergāh-ı cānānı nice taḥkīr idem ben kim
Ser-i küyında vaz' olmuş seriri 'izz ü cāhı var

'izz ü i'tibār:

1. 'izz ü i'tibār:

Muhammes 2

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Yücelik ve saygınlık.

Geh zillet ü nedāmet ü geh 'izz ü i'tibār
İnsāna luṭf bu mı ayā devr-i rüzgār

'izzet:

1. 'izzetle:-le

Gazel 177

Mısra: 3

Büyüklük, yücelik.

Firâz-ı 'arş-ı a'lâdan yücedür tākı 'izzetle
Kemâl-i medhîn eylersem serîr-i âsmândan yig

2. 'izzetdedür:-de, -dür

Gazel 185

Mısra: 8

Kıymet, itibar, değer.

N'ola luţf-ı pâdişehle başum irse göklere
Sâyesinde dâyimâ 'izzetdedür ehl-i kemâl

3. 'izzet:

Gazel 275

Mısra: 9

Kıymet, itibar, değer.

Cenâbî bârgâhında cihânuñ 'izzet istersen
Mezellel yolları üzre özüñi hâk-sâr eyle

4. 'izzetile:-ile

Muhammes 1

Mısra: 24

Yücelik, ululuk. II Şeref, itibar, saygınlık.

Düşmenüñ başına çarhıñ şad-belâ vü nekbeti
Cân-ı 'âlemsin şehâ sür 'izzetile devleti

'izzet bulur:

1. 'izzet bulur:-(u)r

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İtibar görmek, saygı ve hürmet görmek,
yücelmek.*

Bulur bî-minnet ağıyârıñ katunda gün gibi 'izzet
Cenâbî âsitânüfida girü şâhum bayağıdur

'izzet itmem:

1. 'izzet itmem:-me, -m

Gazel 206

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hürmet etmek, saygı göstermek.

Rütbetle çıksa câhil gün gibi âsmâna
Ta'zîmi lâzım iken zerrece 'izzet itmem

'izzetle başda götür:

1. 'izzetle başda götür:

Gazel 128

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saygıyla başta taşımak; çok saygı göstermek.

'İzzetle gel götür beni ey câm başda kim
Bu bezm-i pür-şafâda mey olmaz hâbâbsuz

J

jâle:

1. jâle:

Gazel 292

Mısra: 8

*Çiy tanesi, kırağı, şebnem. II Sevgilinin
yanağındaki damla damla terler.*

Ruñı üzre 'arağ şol dâne dâne
Şanasın berg-i gül üstine jâle

2. jâleden:-den

Gazel 72

Mısra: 8

Çiy tanesi, kırağı, şebnem.

'Arz ider gül nâzenînüñ bülbüle şayd olduğın
Zahm-ı dendân la'li üzre jâleden tebħâleler

3. jâleler:-ler

Gazel 72

Mısra: 2

Çiy tanesi, kırağı, şebnem.

Âşikâr eyler çemende tâ ki dâğın lâleler
Hâli olmaz dökmeden bir laħza yaşın jâleler

4. jâleler:-ler

Gazel 73

Mısra: 2

Çiy tanesi, kırağı, şebnem.

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebħâleler
Āba düşse maħv olur bir bir ki iner jâleler

5. **jälelerden:-ler, -de**

Gazel 187

Mısra: 10

Çiy tanesi, kırağı, şebnem.

Ey Cenâbî 'andelibe kendüyi 'arz itmege
Jälelerden güşına aşdı dür-i şeh-vâr gül

6. **jâleden:-den**

Gazel 188

Mısra: 20

Çiy tanesi, kırağı, şebnem.

Hâsret-i rüyuñla cânâ ebrveş giryân olup
Fürkatüñde jâleden yaşlar döker her an gül

jeng-i ğam alur:

1. **jeng-i ğam alur:-ur**

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gam pası almak. II Hüzünlenmek,
kederlenmek.*

Mir'at-ı dil ki mişkaledür luţf-ı şâh aña
Jeng-i ğam alur itmese bir dem nigâh aña

jeng-i hasedden:

1. **jeng-i hasedden:-den**

Gazel 291

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kıskançlık tozu. II Kıskanma, başkasının sahip
olduğu üstünlükten vb. huzursuz olma,
çekememezlik.*

Jeng-i hasedden eyle âyine-i dilüñ pāk
Cân u dilüñ dilerseñ dāyım ola şafâda

jeng-i riyâdan:

1. **jeng-i riyâdan:-dan**

Gazel 359

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İkiyüzlülük pası, lekesi. II İkiyüzlülük,
göründüğü gibi olmama.*

Vech-i murâdı zâhid görmek murâd iderse
Mir'at-ı kalbüñ eyle jeng-i riyâdan 'ârî

K

kabâ-yı cevr-i ğam-naşuñ giyelden:

1. **kabâ-yı cevr-i ğam-naşuñ giyelden:-el(i), -den**

Gazel 318

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gam, kederle işlenmiş eziyet elbisesini giymek.
II Eziyet görmek, acı içinde kalmak.*

Kabâ-yı cevr-i ğam-naşuñ giyelden bu ten-i hâküm
Çeküp çäk itmişüm şâhum ğamuñda ben giribâni

kabâ-yı fâhiri:

1. **kabâ-yı fâhiri:-i**

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Övünç, övünme kabası, kaftanı. II Leylâ'nın eski
şalı.*

Köhne şâlin atmasın Leylî iti yâbâna kim
Ol kabâ-yı fâhiri şöhret için Mecnün giyer

kabâ-yı la'l geydi:

1. **kabâ-yı la'l geydi:-di**

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kırmızı kaftan giymek. II Âşığının bedeninin
kanlar içinde kalması.*

Tîr-i hün-eşânuña ey meh nişâne olalı
Şan kabâ-yı la'l geydi bu ten-i 'uryânumuz

kabâ-yı şîve:

1. **kabâ-yı şîve:**

Gazel 64

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şive, tarz kaftanı.

Her kabâ-yı şîve kim biçdüñ Cenâbî nazmda
Şöhret-i divân için ol kâmet-i mevzün giyer

Ka'be:

1. **Ka'beyi:-(y)i**

Gazel 146

Mısra: 6

Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

Ṭāk-ı ebrūña bakup almış Ḥalīlüm resmini İbn-i Āzer Ka'beyi şol dem ki bünyād eylemiş

Ka'be yolın:

1. Ka'be yolın:-(ı)n

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kâbe yolu.

Meygede âdâbını mest-i ḥarâbîler bilür
Ka'be yolın lâ-cerem merd-i şevâbîler bilür

Ka'be-i cemâli:

1. Ka'be-i cemâli:-i

Gazel 204

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik Kâbe'si. II Güzel yüzlü sevgili.

Ol Ka'be-i cemâli vardum ziyâret itdüm
Pâyına secde kıldum qarşu 'ibâdet itdüm

Ka'be-i ehl-i şafâdur:

1. Ka'be-i ehl-i şafâdur:-dur

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönlü temizlerin (âşıkların) Kâbe'si.

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

Ka'be-i küyuñ:

1. Ka'be-i küyuñ:-(u)ñ

Gazel 211

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin âşıklar tarafından) Kâbe gibi kutsal sayılan mahallesî.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle ğam ihrâmını
Ka'be-i küyuñ tavâfın itmedür çün niyetüm

Ka'be-i küyuñ tavâfında:

1. Ka'be-i küyuñ tavâfında: -ı, -(n)da

Gazel 337

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin âşıklar tarafından) Kâbe gibi kutsal sayılan mahallesinin tavafı.

Ka'be-i küyuñ tavâfında göñül sa'y eylese
Câh-ı ğamda zemzem eyler gözlerinüñ yaşını

2. Ka'be-i küyuñ tavâfında:-ı, -(n)da

Gazel 345

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin âşıklar tarafından) Kâbe gibi kutsal sayılan mahallesinin tavafı.

Ka'be-i küyuñ tavâfında n'ola sa'y eylesem
İşigüñdür ehl-i dil hüccâca hâcet çapusu

Ka'be-i maşûda:

1. ka'be-i maşûda:-a

Gazel 14

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İstek, emel Kâbe'si. II Sevgilinin yüzü.

Ka'be-i maşûda sensün perde-i 'izzet diyü
'Ârızında şalınan şol zülf-i 'anber-bârin öp

Ka'be-i şafâyı:

1. Ka'be-i şafâyı:-(y)ı

Gazel 201

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönle huzur veren Kâbe. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuñ tavâfı kıblem 'uşşâka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafâyı varsam ziyâret itsem

Ka'be-i vaşlı nigâruñ:

1. Ka'be-i vaşlı nigâruñ:-(u)ñ

Murabba 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin Kâbe'sine kavuşmak. II Sevgilinin yüzünü görmek; sevgiliye kavuşmak.

Ka'be-i vaşlı nigâruñ olmadı hergiz bedîd
Gerçi yıllar sa'y kıldum geşt idüp râh-ı ba'îd

kābīz-ı ervāha:

1. **kābīz-ı ervāha:-a**

Gazel 347

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ruhları alan. II Azrail (a.s.).

Çekmeyem bir dem diyü yārūñ ğam-ı hicrânını
Kābīz-ı ervāha virdi ehl-i miñnet cānını

kabr:

1. **kabrümde:-(ü)m, -de**

Gazel 226

Mısra: 8

Mezar.

Ğaddūñ ğamında cānā teslīm-i cān idersem
Kabrümde serv dik kim anda 'alāmet olsun

kabrinüñ büñyādını:

1. **kabrinüñ büñyādını:-ı, -(n)ı**

Gazel 346

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşğın) kabrinin temeli.

Gördi Leylî fūrkatinde Kays-ı bī-cān deprenür
Kabrinüñ seylāb irüp virdi o dem büñyādını

kabül it:

1. **kabül it:**

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dinlemek. II Uymak.

Ğabül it sâz-ı 'aşkuñ saña pendin

Ki dir nâ-sâz-ıla olma hem-âheng

2. **kabül itmedi:-me, -di**

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme,
razı olma, muvafakat etme, benimseme.*

Dil metâ'-ı cānı virdi itmedi derdüñ kabül
Bī-nevâ bir müflisüñdür armağanın gezdürür

3. **kabül itmişüm:-miş, -(ü)m**

Tahmis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme,
razı olma, muvafakat etme, benimseme.*

Terk idüp zühd ü şalāhı itmişüm zülfüñ kabül
Rüz-ı mahşerde benüm ey döst zünnār isteyen

kabül-ı cānān gördüm:

1. **kabül-ı cānān gördüm:-dü, -m**

Gazel 278

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kabulünü görmek.

Cān u göñül Cenābī gördüm kabül-ı cānān
Terk eyleyüp cihānı vardum ğodum nazarda

kaç:

1. **kaçarsa:-ar, -sa**

Gazel 232

Mısra: 4

*Karşılaşmamaya çalışmak, yüz yüze gelmek
istememek, uzaklaşmak istemek.*

Şöyle bed-nām olmışam 'aşkuñla kim gördükde ger
'Ar idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'arı ben

2. **kaçsa:-sa**

Gazel 244

Mısra: 13

Uzaklaşmak, firar etmek.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütma tañ ta'lîmden
Lebleri nāzük durur āsīb ider dendān-ı sîn

3. **kaçma:-ma**

Gazel 166

Mısra: 14

Çekinmek, kaçınmak, uzaklaşmak.

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenābī iftiñhāruñdur senüñ

kaç:

1. **kaç:**

Gazel 275

Mısra: 2
Kaç.

Eyâ bād-ı şabâ benden o kıttâle gûzâr eyle
Dilüm kaç pâredür tîğ-i cefâsıyla şûmâr eyle

kaçan kim:

1. **kaçan kim:**

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Sen gül-i nâzûk-teni göñlüm kaçan kim yâd ider
'Andelîbâsâ hezâran nâle vü feryâd ider

kaçın:

1. **kaçınur:-(u)r**

Gazel 76

Mısra: 3

Herhangi bir işi yapmaktan geri durmak.

Gözün kan dökmeden gâyet kaçınur
Kıtâla gelmez oldu şimdi küffâr

kadarı olmadı:

1. **kadarı olmadı:-ma, -dı**

Gazel 197

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ölçüsünde, derecesinde olmak.

Bir hâbâbum kadarı olmadı eflâk-ı kebûd
Kaṭre-bâr-ı ğam-ı 'aşk olalı 'ummân oldum

kadd:

1. **kaddüme:-(ü)m, -e**

Gazel 338

Mısra: 3

(Âşığın) boyu.

Çeng gibi kaddüme evtâr-ı eşküm bağlayup
Ḥaste-i mızrâb-ı ğam mağlûb u zâr itdün beni

2. **kaddüñ:-(ü)ñ**

Murabba 5

Mısra: 1

(Sevgilinin) boyu.

Vücûduñ bâğ-ı 'izzetdür kadûñ serv-i ḥırâmânı
Ruḥ-ı renginüñ olmuşdur o bahuñ verd-i ḥandânı

3. **kaddüñ:-(ü)ñ**

Gazel 149

Mısra: 4

(Sevgilinin) boyu.

Zülfünde ḥaşr olurken mîzân-ı 'akla girdüm
Kaddüñ görüp didüm kim rûz-ı kıyâmet ancak

4. **kaddüñ:-(ü)ñ**

Gazel 176

Mısra: 8

(Âşığın) boyu.

Âhuñ okı ire dirseñ nişâne-i maḥşûda
Kaddüñ riyâzet ile bu yolda kemân gerek

5. **kaddüñ:-(ü)ñ**

Gazel 74

Mısra: 3

(Sevgilinin) boyu.

Gördiler şancaḥ çeker kaddüñ leṭâfet mülkine
Dest-i âh ile göñüller sîne ṭablin çaldılar

6. **kaddüñ:-(ü)ñ**

Gazel 149

Mısra: 9

(Sevgilinin) boyu.

Kaddüñ görüp Cenâbî didi ki naḥl-i güldür
'Âşık gözine hecrüñ bâğ-ı leṭâfet ancak

7. **kaddüñ:-(ü)ñ**

Gazel 203

Mısra: 3

(Sevgilinin) boyu.

Kaddüñ üzre reşk idüp atlâsuña bu ğuşşadan
Hey kıyâmet gör beni kim sîne-pür-ḥûn olmuşam

8. **kaddüñ:-(ü)ñ**

Gazel 269

Mısra: 3

(Sevgilinin) boyu.

Dāl addũñ ũzre cānā oldıgı zũlfũñ yiri
Bu 'ālāmet bes ki elfũñ yazılır dāl ũstine

9. addũñe:-(ũ)ñ, -e

Gazel 353

Mısra: 6

(Sevgilinin) boyu.

Baña eşmũñ neler itdi o anuñ fitnesini
addũñe oğrulalum n'itdi belādan ğayrı

10. addũñe:-(ũ)ñ, -e

Gazel 365

Mısra: 8

(Sevgilinin) boyu.

Kākũlũñ gibi gũñũl şā'ir-i kec-ab' durur
Rast nisbet ide ger addũñe serv-i emeni

11. addũñ:-(ũ)ñ

Murabba 2

Mısra: 13

(Sevgilinin) boyu.

Kimseler addũñ gibi bir serv-i ra'nā gũrmedi
Lāleveş addũñ gibi bir verd-i zībā gũrmedi

kadd-i bālā:

1. add-i bālā:

Gazel 231

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzun boylu (sevgili).

Serv-i bāğ-ı dil midũr ol add-i bālā bilmezsin
Gũl midũr bu luf-ıla ol rũy-ı zībā bilmezsin

2. add-i bālāni:-(n)ı

Gazel 256

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun boylu.

Gũrũp ol add-i bālāni maabbet 'arz ider Tũbā
Nihāl-i ravza-i cennet veyā serv-i emensin sen

3. add-i bālāyı:-(y)ı

Gazel 25

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uzun boylu (sevgili).

Zũlfũñ iũn kendini sũnbũl perĩşān eylemiş
Gũrmege serv-i emen ol add-i bālāyı arar

4. ad-i bālānadur:-n, -a, -dur

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dũzgũn ve uzun boylu.

Ol ad-i bālānadur meyli dil-i nā-şādumuñ
Himmetin 'āşıkıların ey serv-āmet oma pest

kadd-i bālānuñ livāsı:

1. add-i bālānuñ livāsı:

Gazel 255

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun, yũce boyunun sancağı.

Livāsı add-i bālānuñ ekũpdũr başını ara
Sa'ādet tahtına mālİK emĩr-i kāmrañsin sen

kadd-i bũlend:

1. add-i bũlendũñ:-(ũ)ñ

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yũce, uzun boylu.

Ūstũme şalsa n'ola add-i bũlendũñ gũlgesin
Sāyesi serv-i revānuñ dāyimā ũn pestedũr

2. add-i bũlendũñ:-(ũ)ñ

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yũce, uzun boylu.

Ūstũme şalsa n'ola add-i bũlendũñ gũlgesin
Sāyesi serv-i revānuñ dāyimā ũn pestedũr

kadd-i cāna kes:

1. add-i cāna kes:

Gazel 139

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Gönlün boyuna göre biçmek, kesmek. II Gönle uydurmak.

Sendedür iki şefe mikrâz-ı lâ-illâ gibi
Câme-i tevhid-i Hakkı durma kıdd-i câna kes

kadd-i dil-ber:

1. kıdd-i dil-ber:

Gazel 371

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin boyu.

Kıdd-i dil-ber gibi ey dil istikâmet üzre ol
Kec-rev olma kıl hâzer ol tırta-i pür-ham gibi

kadd-i işve-perdâzuñ:

1. kıdd-i işve-perdâzuñ:-(u)ñ

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) işveli, nazlı, edalı boyu.

O kıdd-i işve-perdâzuñ şalinsun her taraf cânâ
Bu göñlüm büstânında çü bir serv-i revânumdur

kadd-i mevzün:

1. kıdd-i mevzün:

Gazel 268

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) düzgün, biçimli, ölçülü boyu.

Kâkülün şanmañ o mâhuñ kıdd-i mevzün üstine
Düd-ı âhum resmidür yazıldı gerdün üstine

2. kıdd-i mevzünüm:-(u)m

Gazel 207

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Düzgün boylu (sevgili).

Ser-te-ser dünyâyı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel hırâma nâz-ıla ey kıdd-i mevzünüm benüm

kadd-i nâz-perverle:

1. kıdd-i nâz-perverle:-le

Gazel 241

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) nazlı, işveli boyu (yürüyüşü).

Bu kıdd-i nâz-perverle kıyâmentsin kıyâmentsin
Gören sen şive-perdâzı bilür şâhum ne âfetsin

kaddin ham iden:

1. kıddin ham iden:-en

Gazel 370

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Âşığın) belini büken (şey). II Âşığa çok acı ve
eziyet çektiren (şey).

Bâd-ı gâmdur ham iden kıddin Cenâbî bendenüñ
Gülşeninde 'aşkuñuñ ol kâmet-i bâlâ hâkı

kaddüm ham idi:

1. kıddüm ham idi: -di

Gazel 283

Mısra: 5

Kelime Tipi: Deyim

Beli bükülmek. II Sevgiliye duyulan aşkın
verdiği üzüntü ve kederden dolayı âşığın belinin iki
büküm olması.

Tâk-ı ebrünüñ hayâli birle kıddüm ham idi
Gam esâsın urmamışdı çarh 'âşık tâmına

kaddümüz ham ideli:

1. kıddümüz ham ideli:-eli

Gazel 286

Mısra: 7

Kelime Tipi: Deyim

Beli bükülmek. II Sevgiliye duyulan aşkın
verdiği üzüntü ve kederden dolayı âşığın belinin iki
büküm olması.

Kıddümüz ham ideli bâr-ı gamuñ âh eylerüz
Menzil-i çarha irüşdi okumuz bu yâyıla

kaddümüz şavlecân idüp:

1. kıddümüz şavlecân idüp:-üp

Gazel 117

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) boyunu çevgan, cirit sopası gibi

eğmek. II. Sevgiliye duyulan aşkın verdiği üzüntü ve kederden dolayı âşğın belinin iki büküm olması.

Ƙaddümüz bār-ı ğam-ı 'aşkuñda idüp şavlecân
Çalmağa çevġanumuzla ġy-ı devlet beklerüz

kaddüñ ġamı:

1. Ƙaddüñ ġamında:-ı, (n)da

Gazel 226

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun boyuna duyulan hasretten
dolayı çekilen gam, keder.

Ƙaddüñ ġamında cānā teslim-i cān idersem
Ƙabrümde serv dik kim anda 'alāmet olsun

2. Ƙaddüñ ġamıyla:-ı, -(y)la

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun boyuna duyulan hasretten
dolayı çekilen gam, keder.

ġül ruġuñsuz çeşmüme her ġonca peykān gibidür
Nizedür Ƙaddüñ ġamıyla Tüb-i cennet baña

kaddüñ kemāna nisbet oldı:

1. Ƙaddüñ kemāna nisbet oldı:-dı

Gazel 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşğın) boyunun yaya benzemesi. II Sevgiliye
duyulan aşkın verdiği üzüntü ve kederden dolayı
âşğın belinin iki büküm olması.

İrse ġadeng-i āhuñ tañ mı Cenābī çarġa
Menzil erisin oldı Ƙaddüñ kemāna nisbet

kadeh:

1. Ƙadeh:

Gazel 267

Mısra: 7

Kadeh. II Şarap.

Ƙadeh şundukça la'linden nigāruñ bñsesin alsa
Şafā ceyšī hñcümından kaçup miġnet nihān olsa

kadeh şun:

1. Ƙadeh şun:

Gazel 225

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kadeh, şarap uzatmak, ikram etmek.

Ƙadeh şun sākıyā ġörsün beni maġmür bezm-i ġam
ġumārım derdine çāre tolı cām-ı şarāb olsun

kadeh-peymā:

1. Ƙadeh-peymāların:-lar, -ı, -n

Gazel 177

Mısra: 11

İçki içen, şarap içen (kimse).

Ƙadeh-peymāların şorsuñ dem-i 'İsāya mālİKler
Bu bir mey-ġānedür şuyı bunuñ āb-ı revāndan yİġ

kadem başabilmem:

1. Ƙadem başabilmem:-abil, -me, -m

Murabba 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: Deyim

Ayak basmak; bir yere varmak, ulaşmak.

Mey yirine içdigüm ġñn-ı cigerdür dem-be-dem
Kñy-ı yāra başabilmem n'eyleyem ben bir Ƙadem

kādı:

1. Ƙādıyam:-(y)am

Gazel 200

Mısra: 6

Hākim, şeriat ġükümlerine ġöre davalara
bakan kimse.

Müstakbelem ġeh māziyem fā'il ne kılsa rāziyem
ġeh muġtesib ġeh Ƙadıyam Allāhiyem Allāhiyem

2. Ƙādıyı:-(y)ı

Gazel 227

Mısra: 7

Hākim, şeriat ġükümlerine ġöre davalara
bakan kimse.

Leblerüñ cāmın şunup kıldı ġarāmī Ƙadıyı
Şaġneyi ser-mest idüp ġamzeñ durur taġrİR
iden

kadīmī:

1. **ḳādīmī:**

Gazel 172

Mısra: 5

Eskiden beri var olan, eski.

Şeh-i Cem-ḥaşmet-i 'aşḳuñ ḳādīmī ḥāşısın ey dil
Edā ḳıl naḳd-i cānuñ zimmetüñde bu durur baḳuñ

ḳādir:

1. **ḳādir:**

Gazel 200

Mısra: 4

Güçlü, kudretli.

Ġāyib benem ḥāzır benem her ḥālete nāzır benem
'Āciz benem ḳādir benem Allāhiyem Allāhiyem

Ḳadr-i ekber:

1. **ḳadr-i ekber:**

Gazel 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Büyük Ḳadir Gecesi. II Âşığın sevgiliyle geçen
her bir gecesi.*

Her gicem bir Ḳadr-i ekber tālī'üm pīrūzdur
Devletüñde ḥamdü li'llāh her günüm nev-rūzdur

ḳadrin bilmez:

1. **ḳadrin bilmez:-mez**

Gazel 278

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimsenin değerini bilmek, ona gereken
değeri ve saygıyı göstermek.*

Ben dürr-i şāh-vāruñ bilmez zamāne ḳadrin
Nā-ehl elinde kıymet bulmaz belī güher de

ḳadrini bil:

1. **ḳadrini bilür:-(ü)r**

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimsenin değerini bilmek, ona gereken
değeri ve saygıyı göstermek.*

Ḳanda fehm eyler kemālüm rüstāyī-ḫab' olan
Ḳadrini şanma Zāḫīrūñ Fāryābīler bilür

2. **ḳadrini bilür:-(ü)r**

Gazel 97

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimsenin değerini bilmek, ona gereken
değeri ve saygıyı göstermek.*

Ḳanda fehm itsün kemālüm rüstāyī-ḫab' olan
Ḳadrini şanma zāḫīrūñ Fāryābīler bilür

3. **ḳadrini bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimsenin değerini bilmek, ona gereken
değeri ve saygıyı göstermek.*

Ḳanda fehm eyler kemālüm rüstāyī-tab' olan
Ḳadrini şanma zāḫīrūñ Fāryābīler bilür

ḳadümi dāl eyler:

1. **ḳadümi dāl eyler:-r**

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) boyunu "J" harfi gibi bükme.

Ḳāmetüñ serve müşābih ḡam-ı hecrüñ ne 'aceb
Ḳākülüñ resmi hey āfet ḳadümi dāl eyler

ḳafes:

1. **ḳafesdür:-dür**

Gazel 62

Mısra: 6

*Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç
çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme. II Âşığın
göğüs kafesi.*

Tīrūñle ten-i zārumı pūr-raḫne görüp ḡam
Didi ki belā murgına bir ḫüb ḳafesdür

ḳāf-ı belā-yı 'aşḳuñı:

1. **ḳāf-ı belā-yı 'aşḳuñı:-(u)ñ, -ı**

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk belasının Ḳaf'ı.

Bir naẓar Ḳāf-ı belā-yı 'aşḳuñı seyr itmege
Hem-cenāh olup biraz uçduḡ bugün 'Anḳā ile

kāf-ı dil:

1. kāf-ı dil:

Gazel 285

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül Kaf Dağı. II Âşığın gönü.

Ƙāf-ı dil mesken olalı 'aşkuñuñ 'Ankāsına
Murğ-i cānum bāl açup Ƙondı belā şahrāsına

kāf-ı ğamuñda:

1. kāf-ı ğamuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 260

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder Kaf'ı. II Sevgilinin gamı, kederi.

Eyleyüp Ƙāf-ı ğamuñda murğ-ı cāna âşiyān
Gösterem dil Ƙayrına sīmurğ-ı 'ankā meşrebin

kaf-ı hayret sākini:

1. kaf-ı hayret sākini:

Gazel 171

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayret Kaf'ının sakini. II Âşık.

Şāh-bāl-i kudret açsam menzilümdür lā-mekān
Ƙaf-ı hayret sākini bir ben gibi 'Ankā gerek

kāf-ı istiğnāda:

1. kāf-ı istiğnāda:-da

Gazel 117

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül tokluğunun Kaf Dağı.

Âşiyānından cihānuñ dem idüp sīmurğvār
Ƙāf-ı istiğnāda biz künc-i Ƙanā'at beklerüz

kāf-ı istiğnā-yı mesken eyleyen:

1. kāf-ı istiğnā-yı mesken eyleyen: -en

Gazel 327

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tokgözlülük Kaf'ını yurt edinen (kimse).

Dāne-i dehre baş egmez mākiyānāsā bugüñ
Ƙāf-ı istiğnā-yı mesken eyleyen 'Ankā gibi

kāf-ı miñnet-âşiyānuñ:

1. kāf-ı miñnet-âşiyānuñ:-(u)ñ

Gazel 210

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder yuvasının Kaf'ı.

Uçmağa 'aşkuñ hevāsında megesce yoƘ perüm
Ƙāf-ı miñnet-âşiyānuñ gerçi kim 'ankāşiyam

kāfir:

1. kāfir:

Gazel 370

Mısra: 1

Allah'ın varlığını inkâr eden; Müslüman olmayan kimse.

Mü'min ü kāfir Yahūdī bunu dir Mevlā haƘı
Kim büt-i 'ısr-ı nefessin Hāzret-i Mūsā haƘı

2. kāfirligin:-lig, -i, -n

Gazel 75

Mısra: 13

Acımasızlık, merhametsizlik.

Gözüñ kāfirligin Ƙomadı elden
Müselmān olsa olmaz nesl-i Mācar

3. kāfir:

Gazel 244

Mısra: 6

Zalim, gaddar. II Sevgilinin zalim, acımasız ve siyah gözleri.

Ƙalbüñüñ sengin-hisārın gözlerüñ virmez ele
Hey meded şol iki kāfir korudur ādem gücin

4. kāfir:

Gazel 10

Mısra: 8

Allah'ın birliğine ve yaratıcılığına inanmayan, Cenab-ı Hakk'a ortak koşan kimse. II Sevgili.

Dil Ƙolaşdı bir gözi fettān zülfi Ƙaraya
Bilmezem kāfir midür key zālīm ü key bī-vefā

5. kāfir:

Gazel 280

Mısra: 10

*Allah'ın birliğine ve yaratıcılığına inanmayan,
Cenab-ı Hakk'a ortak koşan kimse.*

Câmi'-i hüsnünde baş egdi Cenâbî kaşuña
Secde kılmaz gerçi mü'min kâfirî mihrâbda

kâfir göz:

1. kâfir gözüñ:-(ü)ñ

Gazel 366

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) zalim, gaddar gözleri.

Ol perişân sünbülüne tayanup kâfir gözüñ
Söyle hañçer çekmesün cân kaşdına süsen gibi

2. kâfir gözüñ:-(ü)ñ

Gazel 370

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) zalim, gaddar gözleri.

Rüm ilin fetih eyledi kâfir gözüñ şemşîrile
Kılıcından şâh-bâzum kan akar Tuna haqı

3. kâfir gözüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) zalim, gaddar, gözleri.. II Sevgilinin
siyah gözleri.*

Vehm idüp kâfir gözüñden ey şanem 'aşıkıların
Sü-be-sü dil merdümün yarar karavul saldılar

kâfir kara yağıdur:

1. kâfir kara yağıdur:-dur

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Acımasız, gaddar düşman. II Sevgilinin
acımasız, siyah gözleri.*

Atan gamze oğın cânâ siyeh çeşmüñ şadağıdur
Kemân-eburularuñ haqqı o kâfir kara yağıdur

kâfir-i 'aşkuñ:

1. kâfir-i 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) aşkıdan dolayı dinini terk eden
(kimse). II Âşık.*

Şal mu'anber kâkülüñ şürîde göñlüm boynına
Kâfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun zünnârsuz

kâfir-i bed-mest olanuñ meyli:

1. kâfir-i bed-mest olanuñ meyli:-i

Tahmis 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Körkütük sarhoş olmuş kâfir ve zalim kimsenin
arzusu, yönelimi. II Sevgilinin gaddar bakışlarının
isteği, meyli.*

Hañçer-i gamzeñ dökerse kanımı olmaz 'aceb
Kâfir-i bed-mest olanuñ meyli dâyim kanadur

kâfir-kîş:

1. kâfir-kîş:

Gazel 167

Mısra: 2

*Kâfir, dinsiz. II Sevgilinin zalim, gaddar,
acımasız, merhametsiz gözleri.*

Cânımı tîr-i müjeñle kıldı kurbânıñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i fettânıñ senüñ

kâh:

1. kâh:

Gazel 141

Mısra: 8

Saman, saman çöpü. II Âşığın sararmış bedeni.

Bilmişem gam hırmeninde cism-i zerdüm n'eydügin
Yile varmış bād-ı âh-ı sîneden bir kâh imiş

kâha dönüpdür:

1. kâha dönüpdür:-üp, -dür

Gazel 272

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Saman çöpüne dönmek, benzemek. II Sararıp
solmak.*

Hırmeninde elemüñ kâha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey âh-ı derünüm beni ber-bād eyle

kāh-ı devlet:

1. kāh-ı devlet:

Gazel 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Huzur, mutluluk sarayı.

Yıkıldı kāh-ı devlet ü tāk-ı sa'adet resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm eyvânını bünyâd ider

2. kāh-ı devlet:

Gazel 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Huzur, mutluluk sarayı.

Yapdı kāh-ı devlet ü tāk-ı sa'adet resmini
Her şeh-i 'âlem ki 'adl eyvânını bünyâd ider

kāh-ı dil:

1. kāh-ı dil:

Gazel 107

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül köşkü. II Âşığın gönlü.

Yapmada ağıyar göñlin ol kamer üstadımış
Kāh-ı dil vîrân yatar yıllardur âbâd eylemez

kāh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña:

1. kāh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña:-(u)ñ, -a

Gazel 339

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşkın altın işlemeli köşkü, sarayı. II Sevgilinin
aşkının bulunduğu yer; gönül.*

Bu kāh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña gelmez hâlel zerre
Başum biñ päre eylemse binâ-yı hecrüñüñ taşu

kāhves:

1. kāhves:

Gazel 137

Mısra: 5

Saman gibi.

Hâşıl-ı 'ömri virüp bād-ı hevâya kāhves
Dâne-i haclet dürür dil hırmeninde çinemüz

kākül:

1. kākül:

Tahmis 2

Mısra: 4

(Sevgilinin) kākülü.

Yüzüñe lâle dimem ki gül-i hōd-rūdur bu
Nice kākül nice mū sünbül-i hoş-būdur bu

2. kākül:

Gazel 104

Mısra: 1

Saç, zülüf, yüzün iki yanına sarkan saç.

Salınan ruhsârüñ üzre ey şanem kākül midür
Yohsa hüsnüñ gülşeninde müşg-bū sünbül midür

3. kākülüñ:-(ü)ñ

Gazel 3

Mısra: 4

(Sevgilinin) kākülü.

'Anberin bir tūba beñzer hālüñ ey meh kim müdām
Kākülüñ kılmış havâle sū-be-sū çevgân aña

4. kākülüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 47

Mısra: 5

(Sevgilinin) kākülü.

Kākülüñden kâmet-i bālâna aşıldı göñül
Murğ-ı qudsîdür feleklede âşiyânın gezdürür

5. kākülüñ:-(ü)ñ

Gazel 55

Mısra: 7

(Sevgilinin) kākülü.

Akar eşk-i firāvānum yüzüñde kākülüñ añsam
Bu bārān-ı belâ seyrüñ meger āhum şehâbidur

6. kākül:

Gazel 82

Mısra: 1

(Sevgilinin) kākülü.

Haddi üzre 'anberin dil-dâr kākül 'arz ider
Verd-i āhmer üstine gūyâ ki sünbül 'arz ider

7. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 174

Mısra: 1

(Sevgilinin) kâkülü.

'Ârizuñ hem-reng-i güldür sünbül-i ter kâkülüh
Gülsitân-ı 'âlemi kılsun mu'aṭṭar kâkülüh

8. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 174

Mısra: 2

(Sevgilinin) kâkülü.

'Ârizuñ hem-reng-i güldür sünbül-i ter kâkülüh
Gülsitân-ı 'âlemi kılsun mu'aṭṭar kâkülüh

9. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 174

Mısra: 4

(Sevgilinin) kâkülü.

Genc-i hüsnüh üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir tılısm-ı ejder olmuş pây-tâ-ser kâkülüh

10. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 174

Mısra: 6

(Sevgilinin) kâkülü.

Nâfeveş hâl-i siyâhuñ bûyı dutdı 'âlemi
Müşg-i terdür ḥaṭṭ-ı sebzuñ güy-ı 'anber kâkülüh

11. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 174

Mısra: 8

(Sevgilinin) kâkülü.

Ser-bülend-i 'âlem oldı baş çekerse yaraşur
Oldı hüsnüh 'askerine çünki server kâkülüh

12. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 174

Mısra: 10

(Sevgilinin) kâkülü.

Bu Cenâbî gibi şâhum çek hisâba her kuluñ
Okısun dīvân-ı ḥaṭṭuñ içre defter kâkülüh

13. **kâkülühden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 217

Mısra: 4

(Sevgilinin) kâkülü.

Bend bend olmuş yatur görsem ruḥuñda ṭurrañı
Kâkülühden dilde her dem piç ü tābum şanuram

14. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 280

Mısra: 5

(Sevgilinin) kâkülü.

Kâkülüh her tārına bend oldı göñlüm āh ben
Bu perîşān ḥāleti şeb görmiş idüm ḥ^vābda

15. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 297

Mısra: 8

(Sevgilinin) kâkülü.

Ḳaşuñ def'âtle ey meh okutdı hüsn-i tuğrasın
Yüzüñde kâkülüh kılsa ne var hükmi Ḳaramana

16. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 352

Mısra: 1

(Sevgilinin) kâkülü.

Niçe bir kâkülüh setr ide mâhı
Günüm ṭoğsun götür ebr-i siyâhı

17. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Gazel 371

Mısra: 10

(Sevgilinin) kâkülü.

Zindegâniden Cenâbî ḳaṭ'-ı ümmîd eyledi
Ṭolaşalı gerdenine kâkülüh erḳām gibi

18. **kâkülüh:-(ü)ñ**

Tahmis 2

Mısra: 12

(Sevgilinin) kâkülü.

Ġamze-i şüh-ı cefâ-pîşeden ayrudur bu
Kâkülüh ber-ṭaraf it 'ârizuñ olsun ḥāşıl

19. **kākülüñ:-(ü)ñ**

Gazel 365

Mısra: 7

(Sevgilinin) kākülü.

Kākülüñ gibi göñül şā'ir-i kec-ṭab' durur
Rast nisbet ide ger ḳaddüñe serv-i çemeni

kākül-i 'anber-feşānuñ:

1. **kākül-i 'anber-feşānuñ:-(u)ñ**

Gazel 271

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) amber (kokusu) saçan kākülü.

Kākül-i 'anber-feşānuñ ḥadd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mäh-i gerdün üstine

kākül-i cānāneye:

1. **kākül-i cānāneye:-(y)e**

Gazel 294

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kākülü.

'Aşık oldum gördüğümde kākül-i cānāneye
Bir güzel zencir buldum bu dil-i dīvāneye

kākül-i dil-ber:

1. **kākül-i dil-ber:**

Gazel 338

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin kākülü.

Ḥırmen-i şabrum virüp ey bād-ı āhum yillere
Kākül-i dil-ber mişālī tārümār itdüñ beni

kākül-i miskīnūñüñ miskīnidür:

1. **kākül-i miskīnūñüñ miskīnidür:-(i,-)dür**

Murabba 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) misk kokulu saçının âşiğı, tutkunu,
müptelası.

Kākül-i miskīnūñüñ miskīnidür pīr ü cūvān
Beste-i bend-i ser-i zūlfüñ geçer her nā-tūvān

kākül-i müşgīnūñüñ būyın:

1. **kākül-i müşgīnūñüñ būyın:-(i,-)n**

Gazel 258

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Padīşahın) misk kokulu saçının kokusu.

Ḳonmasun dāmānuña hergiz ḡubār-ı rāh-ı ḡam
Kākül-i müşgīnūñüñ būyın şabādan şaklasun

kākül-i pür-çīnūñe:

1. **kākül-i pür-çīnūñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kıvrım kıvrım kākülü.

Kākül-i pür-çīnūñe sevdā-zede olmasa ger
Rūma gelmezdi çeküp belā müşg-i Ḥoten

kākül-i siyāha:

1. **kākül-i siyāha:-a**

Gazel 290

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah perçemi, kākülü.

'Ālem içüñ mu'aṭṭar eyler şabā kemerde
Urduḳca şāne dil-ber şol kākül-i siyāha

kākül-i ṭarrār-ı dil-ber:

1. **kākül-i ṭarrār-ı dil-ber:**

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin insanın aklını başından alan kākülü.

Bağladı göñlüm semendin yok ḥalāşa ḳudreti
Kākül-i ṭarrār-ı dil-ber ne kemend-endāz imiş

kākülüñ ḥabsinde:

1. **kākülüñ ḥabsinde:-(s)i,-(n)de**

Gazel 139

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün hapsi.

N'ola ger feryād kılsa kākülüñ ḥabsinde dil
Nāle eyler her nefesde lācerem murḡ-ı ḳafes

kākülüñ kasdı:

1. **kākülün kaçdı:**

Tahmis 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün amaçladığı şey.

Kākülün kaçdı bu kim miski Һotenden ayıra
Gözlerün sa'yi budur cānı bedenden ayıra

kākülün resmi:

1. **kākülün resmi:**

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün resmi, görüntüsü.

Kākülün resmi diye gülzār-ı sīnemde baña
Āhumuñ dūd-ı siyāhi sūnbül-i ter gösterir

2. **kākülün resmi:**

Gazel 221

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün şekli, biçimi.

Yüzünde kākülün resmi perīşān eyleme dāğum
Belā murğına şāh-bāzam Һo anı kim yuva olsun

3. **kākülün resmi:**

Gazel 331

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün şekli, görüntüsü.

Cenābī gibi 'ālemede eyā meh kākülün resmi
Perīşān olmayan kimdür görüp Sultān Süleymānı

4. **kākülün resmi:**

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün şekli.

Қāmetün serve müşābih ğam-ı hecrün ne 'aceb
Kākülün resmi hey āfet қādūmi dāl eyler

kākülün şūrīdesi bir bī-nevā sūnbül:

1. **kākülün şūrīdesi bir bī-nevā sūnbül:**

Gazel 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kākülünün āşığı, tutkunu olan
zavallı sūnbül.

RuҺlaruñ devrinde añma lāle-i şahrāyı Һo
Kākülün şūrīdesi bir bī-nevā sūnbül nedür

kākülün zencīrine vā-beste:

1. **kākülün zencīrine vā-beste:**

Gazel 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının zincirine bağlanmış (kimse).
II Sevgilinin kıvrım kıvrım olan saçlarına gönül
vermiş āşık.

Dil ğam-ı 'aşkuñla cānā şanma kim ferzānedür
Kākülün zencīrine vā-beste bir dīvānedür

kākülün zencīrinün:

1. **kākülün zencīrinün:-nün**

Gazel 329

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) zincir gibi halka halka saçı.

'Ārižuñ şem'inün oldum ey şanem pervānesi
Kākülün zencīrinün gönlüm dūrür dīvānesi

kal:

1. **қaldılar:-dı, -lar**

Gazel 74

Mısra: 2

Hareket hālindeki bir şeyin olduğu yerde
durması, hareketine, yoluna devam etmemesi.

İsteyü sen dūrri çeşmüm baҺr-ı eşke Һaldılar
Dest-gīr olmazsa vaşluñ rüzgārlar Һaldılar

kāl eyle:

1. **қāl eyledün:-dü, -ñ**

Murabba 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Eritmek; maden külçesinin eritilip tasfiye
edilmesi. II Perişān etmek.

Pūte-i hicrānda cismüm sīmveş қāl eyledün
Қaңğı birin eydeyin biñ dūrlü derdüm vardur

2. kâl eyler:-r

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eritmek; maden külçesinin eritilip tasfiye edilmesi. II Gam keder çekerek özünü saflaştırma.

Zer gibi hâliş olam rāh-ı vefâ içre diyü
Püte-i gamda Cenâbî özini kâl eyler

kâl olmışuz:

1. kâl olmışuz:-mış, -(u)z

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Erimek; maden külçelerinin tasfiye olması. II Gönülün fitne, fesatlık ve düşmanlık vb. kötü duygulardan arındırılması.

'Āriyüz her gıll ü gıştan şâf kılduk albümüz
Pütesinde 'âlemüñ bir niçe kez kâl olmışuz

kālā-yı gamuñ:

1. kālā-yı gamuñ:-(u)ñ

Gazel 222

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder kumaşı.

Naqd-i cān virüp Cenâbî aldı kālā-yı gamuñ
Görmedi hergiz ziyānı öylece bāzār iden

kālā-yı zevi'l-kıymet-i 'ömrin:

1. kālā-yı zevi'l-kıymet-i 'ömrin:-i, -n

Gazel 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ömrün kıymetli kumaşı. II Ömür.

Dil naqdini hırc eylemeyen rāh-ı gamuñda
Kālā-yı zevi'l-kıymet-i 'ömrin telef eyler

kalb:

1. albüñi:-(ü)ñ, -i

Gazel 72

Mısra: 11

Yürek, gönül.

Zāhidā 'ucb u riyağan albüñi pāk itmeseñ
Şarfa itmez saña çendān ā'at-ı şad-sāleler

2. albümüz:-(ü)müz

Gazel 113

Mısra: 3

Yürek, gönül.

'Āriyüz her gıll ü gıştan şâf kılduk albümüz
Pütesinde 'âlemüñ bir niçe kez kâl olmışuz

3. albüñ:-(ü)ñ

Gazel 175

Mısra: 7

Yürek, gönül.

Zulmet-ābād eyleme şeb gibi albüñ kın ile
Rüz-ı rüşenden derünuñ dağı pāk olmak gerek

kalbe rāhat-bağş olup:

1. kalbe rāhat-bağş olup:-up

Gazel 348

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönle huzur, rahatlık veren kimse olmak.

Hār-ı gam olup tolaşma dāmenine herkesüñ
albe rāhat-bağş olup irgür şafā gülşen gibi

kalb-i 'āşık:

1. kalb-i 'āşık:

Gazel 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Āşığın kalbi, gönlü.

Seyl-i eşkümden Cenâbî cismümüñ ma'müresi
Kalb-i 'āşık gibi bir gün yıkılıp virān olur

2. alb-i 'āşıkdur:-dur

Gazel 150

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Āşığın kalbi, gönlü.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî şevk-i mäh
alb-i 'āşıkdur hemānā kim anuñ cānānı yok

kalb-i pāküñ:

1. kalb-i pāküñ:-(ü)ñ

Gazel 239

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Temiz kalp.

Müsi-i 'Ümran iderseñ kalb-i pākūñ ey göñül
Gel tecellī nūrını eyle temāşā Tūrdan

kalbūñüñ sengīn-hisārın:

1. kalbūñüñ sengīn-hisārın: -i, -n

Gazel 244

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüreğinin taştan kalesi. II Sevgilinin taş gibi katı, merhametsiz, duygusuz yüreği.

Kalbūñüñ sengīn-hisārın gözlerüñ virmez ele
Hey meded şol iki kâfir korudur âdem gücin

kalem:

1. kalem:

Gazel 172

Mısra: 4

Kalem.

Derün-i sīnede sūzum raqam itmek murād itsem
Kalem âh-ıla dūd olur göyinür bāğrı evrākuñ

2. kalem:

Murabba 1

Mısra: 7

Kalem.

Şerh olunmaz haşre-dek taḥrīr iderse ger kalem
Kağrı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

3. kalem:

Murabba 3

Mısra: 15

Kalem.

Vaşf-ı ḥālüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişāhum â Süleymānum benüm

kalender:

1. kalenderdür:-dür

Gazel 288

Mısra: 3

Dünya işlerini bir kenara bırakmış kendince başıboş dolaşan derviş. II Felek.

Bir kalenderdür felek küyuñ tolanur ey melek
Māhdan destinde tutmuş bir mücellā āyine

2. kalender:

Gazel 91

Mısra: 2

Dünya işlerini bir kenara bırakmış kendince başıboş dolaşan derviş. II Âşığın gönlü.

Tekye-i ğamda tırāş olmağa dil ser gösterür
Dāğ-ı derdüñle özin ya'nī kalender gösterür

3. kalenderler:-ler

Gazel 57

Mısra: 4

Dünya işlerini bir kenara bırakmış kendince başıboş dolaşan dervi).

Bugün 'İsī gibi çarḥa çıkup sen māhı cerr itsem
Kalenderler gibi elde şeh-i encüm çerāğumdur

kalender ol:

1. kalender olayın:-ayın

Gazel 335

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünya işlerini bir kenara bırakmış, kendince başıboş dolaşan derviş hâline gelmek.

Bir kalender olayın perdeye şarup tenümi
Ḥusrev-i 'âlem olayın ço hey âbdāl beni

2. kalender olayın:-ayın

Gazel 368

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya işlerini bir kenara bırakmış, kendince başıboş dolaşan derviş hâline gelmek.

Bir kalender olayın bürdeye şarup tenümi
Ḥusrev-i 'âlem olayın ço hey âbdāl beni

kalender-meşrebi:

1. kalender-meşrebi:-i

Gazel 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Derviş tabiatlı (âşık).

Ḥil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libās
Ben ƙalender-meşrebi yoluñda 'uryān oldı ƙut

kālib olmadan:

1. **ƙālib olmadan:-madan**

Gazel 214

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Vücut bulmak. II Yarattılmak.

Ḥāk-i cismüm olmadan ƙālib daḡı dest-i ƙazā
Āb-ı 'aşk-ı pāk ile taḡmīr ƙıldı ƙıynetüm

kālib-ı ādem için mā' ü ƙıyn cem' olmamış idi:

1. **ƙālib-ı ādem için mā' ü ƙıyn cem' olmamış idi:-
di**

Gazel 244

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hız. Ādem'in vücudu için su ve balçık bir araya
getirilmemişken. II Hız. Ādem henüz
yarattılmamışken.*

Bād-ı āhumla uyardım nār-ı 'aşkuñ ey melek
Ƙālib-ı Ādem için cem' olmamış idi mā' ü ƙıyn

kalma:

1. **ƙalması:-ma, -dı**

Gazel 354

Mısra: 1

Mevcut olmamak, bulunmamak.

Ġamdan özge kimseye bir yār-ı hem-dem ƙalması
Miḡnet ü derd ü belādan ġayrı maḡrem ƙalması

2. **ƙalması:-dı**

Gazel 354

Mısra: 2

Mevcut olmamak, bulunmamak.

Ġamdan özge kimseye bir yār-ı hem-dem ƙalması
Miḡnet ü derd ü belādan ġayrı maḡrem ƙalması

3. **ƙalması:-dı**

Gazel 354

Mısra: 8

Mevcut olmamak, bulunmamak.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ ġālibā
Kim bu bezmüñ dādını almaġa bir Cem ƙalması

4. **ƙalması:-dı**

Gazel 354

Mısra: 12

Mevcut olmamak, bulunmamak.

Her birāder sīretā bir ġürk-i Yūsuf-ḡ'ardur
Bu fenā dünyāda ġüyā neyl-i ādem ƙalması

5. **ƙalması:-dı**

Gazel 354

Mısra: 6

Bitmek, tükenmek, yok olmak.

Şūr u şer ƙıtdı cihānı ƙılmadı herġiz şalāḡ
Dīv ü dedle ƙıtdı 'ālem nesl-i Ādem ƙalması

kām:

1. **kāmumuz:-(u)muz**

Gazel 121

Mısra: 10

Arzu, istek, murat.

Ey Cenābī dünyede emr-i muḡāl oldı muḡāl
İrmeġe maḡşūda bir nā-kāmlıkdur kāmumuz

kām-cū olmaz:

1. **kām-cū olmaz:-maz**

Gazel 263

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Muradına ermek istemek, istekleri peşinde
koşmak.*

İstemez hecrüñ ƙoyup cānā Cenābī vaşluñı
Şeh Süleymān çün buyırdı 'āşık olmaz kām-cū

kamer:

1. **ƙamer:**

Gazel 81

Mısra: 5

Ay.

Ey ƙamer pāyāna irsün şöhretüñ eyyāmı kim
Ol melek-ḡü āfitābuñ ḡüsnüñ devrānidur

2. **ƙamer:**

Gazel 102

Mısra: 1
Ay.

'Arız-ı dil-ber gibi mergüb olaydı ger kamer
Bulunurdu ey felek birin dağı anı sever

3. **kamerden:-den**
Gazel 356
Mısra: 7
Ay.

Tab istemez kamerden envâr-ı mihre bakmaz
Şevk-ı ruhuñda yakar şâhib-nazar çerâğı

4. **kamer:**
Gazel 244
Mısra: 9
Ay. *II Sevgilinin ay gibi parlak yanağı.*

Gün yüzüñden ref' olursa gösterür iki kamer
'Aleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anberîn

5. **kamer:**
Gazel 40
Mısra: 9
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Yâd-i zülf-i müşg-büyuñla Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gicelerle bir uzun sevdâdadur

6. **kamer:**
Gazel 41
Mısra: 9
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Yâd-ı zülf ü 'arızuñla bu Cenâbî ey kamer
H'âba varmaz gice gündüz bir uzun sevdâdadur

7. **kamer:**
Gazel 85
Mısra: 6
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'âlem kanını
Yine meylüñ ey kamer ol dîde-i ser-mestedür

8. **kamer:**
Gazel 107

Mısra: 3
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Yapmada ağıyar göñlin ol kamer üstâdimiş
Kâh-ı dil vîrân yatar yıllardur âbâd eylemez

9. **kamer:**
Gazel 109
Mısra: 11
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Büy-ı râhat almadı vaşluñ gülerinden ey kamer
Şol ki hâr-ı miñnet-i hecrüñden âzâr istemez

10. **kamer:**
Gazel 148
Mısra: 7
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer
Cüy-ı eşküm açağursun bu ümmîde çağ çağ

11. **kamer:**
Gazel 214
Mısra: 3
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Zerreleş ser-geştedür mihrüñ olalı ey kamer
Gün gibi âfâkı tıtdı pây-tâ-ser şöhretüm

12. **kamer:**
Gazel 222
Mısra: 5
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

H'âba varmış bahtımı zülfüñ şebinde ey kamer
'Arızuñ mâhiyyetidür şubhveş bîdâr iden

13. **kamer:**
Gazel 237
Mısra: 3
Ay *(gibi parlak yüzlü sevgili).*

Meş'al-i âhumla gezsem ey kamer şeb küyuñı
Nür olur her bir şerârum encüm-i eflâkden

14. **kamer:**
Gazel 283

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ben esîr-i kâkül-i pür-çînüñ idüm ey kamer
Kim felek şayyâdı şaydın salmamışdı dâmına

15. **kamer:**

Gazel 285

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ĥârgeh-i çarĥuñ ‘aceb mi nûr virse ey kamer
Nâr-ı âhum meş’ali mihr-i cihân-ârâsına

16. **kamer:**

Gazel 326

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Defter-i dilden ĥisâbum ey kamer irdi biñe
Dâğ-ı sıfr-âsâ-y-ıla gördüm gamuñ erĥâmını

17. **kamer:**

Gazel 327

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ey kamer hecrüñ gamından âh-ı pür-süz eylesem
Her şerârüm görine mihr-i cihân-ârâ gibi

18. **kamer:**

Gazel 361

Mısra: 5

Ay (şeklinde).

Ĥam sipihri cismüm üzre penbe-i dâğum kamer
Eşkümuñ her kaçresi oldı aña âĥter gibi

kamer-çihre:

1. **kamer-çihre:**

Gazel 282

Mısra: 1

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Ey kamer-çihre baña raĥm eyle Allâh ‘aşkına
Mihr-i nûr-efşân ĥaĥı gökdeki mâh ‘aşkına

kamer-ruh:

1. **kamer-ruh:**

Gazel 86

Mısra: 6

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Eşk-i dîdem tañ mı dirsın yâra gitse arayı
Meylgâhi âb-ı cûyuñ ey kamer-ruh yaradur

kamer-ruhsâr:

1. **kamer-ruhsârdan:-dan**

Gazel 41

Mısra: 5

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Dil kesilmezse ‘aceb mi sen kamer-ruhsârdan
Zerrenüñ ser-riştesi mihr-i cihân-ârâdadur

kamer-şöhret:

1. **kamer-şöhret:**

Gazel 94

Mısra: 1

Ay gibi şöretli (sevgili).

Güneş-tal’at kamer-şöhret kimüñ sen gibi şâhi var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhi var

kamer-tal’at:

1. **kamer-tal’at:**

Gazel 39

Mısra: 3

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-tal’at
Seni her küşede arar felekte âhumuz vardur

2. **kamer-çal’at:**

Gazel 145

Mısra: 10

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Seyr iden zülfüñ hevâsında Cenâbî âhını
Ey kamer-çal’at didügüm bād-ı ‘anber-bîz imiş

3. **kamer-tal’at:**

Gazel 161

Mısra: 1

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
eksük
Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl eksük

4. **kamer-tal'at:**

Gazel 306

Mısra: **18**

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Dimişler saña ağyaruñ seni sevmez diyü Harfî
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

5. **kamer-tal'at**

Gazel 158

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgilinin) gamı, kederi.

Ey kamer-tal'at gamuñdan sîne-i şad-çäkde
Resm-i dâğum isteseñ mihr-i cihân-ârâya bak

kamerveş alnuñuñ vasfı:

1. **kamerveş alnuñuñ vaşfı:**

Gazel 115

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) ay (gibi parlak) alnının vasfı,
özelliği.*

Vaşfı rüşen gün gibi cānā kamerveş alnuñuñ
Tār-ı şebdür çihreñe meh-tāb beñzer beñzemez

kāmet:

1. **kāmetüm:-(ü)m**

Murabba 1

Mısra: **21**

(Âşğın) boyu.

Kāmetüm ey meh-likā zülfüñ gibi hāl eyledüñ
Muşhaf-ı hüsnüñ açup ölmem benüm fāl eyledüñ

2. **kāmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 17

Mısra: **3**

(Sevgilinin) boyu bosu.

Kāmetüñ reftār ile servi düşürdi ayağa
Bu meşeldür pādişāhum dest ber-bālā-yı dest

3. **kāmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 26

Mısra: **5**

(Sevgilinin) boyu bosu.

Kāmetüñ serve müşābih ğam-ı hecrüñ ne 'aceb
Kākülüñ resmi hey āfet kadümi dāl eyler

4. **kāmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 45

Mısra: **8**

(Sevgilinin) boyu bosu.

Müşterî 'aşıklara bādām-ı ter şatar gözün
Kāmetüñ serv-i ser-āmed ruñlaruñ gül-destedür

5. **kāmetüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 50

Mısra: **4**

(Sevgilinin) boyu bosu.

Kimi serve māyil ancak 'ālemüñ kimi güle
Meylüm ammā kāmetüñle ol ruñ-ı gül-günadur

6. **kāmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 85

Mısra: **8**

(Sevgilinin) boyu bosu.

Müşterî 'aşıklara bādām-i ter satar gözün
Kāmetüñ serv-i ser-āmed 'ārizuñ gül-destedür

7. **kāmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 104

Mısra: **3**

(Sevgilinin) boyu bosu.

Kāmetüñ serv-i sehī vü gözlerüñ nergis midür
'Ārizuñ berg-i semen yā lāle yāhūd gül midür

8. **kāmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 188

Mısra: **13**

(Sevgilinin) boyu bosu.

Serv-i ser-keş kāmetüñ haţţ-ı dil-āvizüñ çemen
Gonca-i sîr-āb la'lüñ çihre-i tābān gül

kāmet-i bālā hakı:

1. **ķāmet-i bālā hākı:**

Gazel 370

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uzun boylu (sevgilinin) hakkı için.

Bād-ı ğamdur ħam iden ķaddin Cenābī bendenüñ
Gülşeninde 'aşķuñuñ ol ķāmet-i bālā hākı

ķāmet-i bālā:

1. **ķāmet-i bālāna:-(n)a**

Gazel 366

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun ve düzgün boylu.

Gāh öpsem ayağuñ ey serv-i ķadd dāmen gibi
Geh şarılısam ķāmet-i bālāna pirāhen gibi

2. **ķāmet-i bālāna:-(n)a**

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun ve düzgün boylu.

Kākülüñden ķāmet-i bālāna aşıldı gönül
Murġ-ı ķudsidür felekde āşiyānın gezdürür

3. **ķāmet-i bālāsı:-(s)ı**

Gazel 211

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun ve düzgün boylu.

Ol sehī servüñ Cenābī yüz sürelden pāyına
Ķāmet-i bālāsı gibi yüce oldı himmetüm

ķāmet-i bülendi:

1. **ķāmet-i bülendi:-i**

Gazel 349

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüksek, yüce boylu (sevgili).

Çeşmüñ açup Cenābī bakmaz nihāl-i serve
Gülşende tā ki gördi ol ķāmet-i bülendi

2. **ķāmet-i bülendi:-i**

Gazel 349

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüksek, yüce boylu (sevgili).

Sāyeñ gibi Cenābī yirden yire çalınsun
Teşbīh iderse serve ol ķāmet-i bülendi

ķāmet-i ħam-geşteme:

1. **ķāmet-i ħam-geşteme:-m, -e**

Gazel 280

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Āşığın) eğilmiş, bükülmüş boylu.

Ķāmet-i ħam-geşteme çeşmüm firāvān ağlasun
Küzeler lāzım budur kim yaş dōke dolābda

ķāmet-i mevzün:

1. **ķāmet-i mevzün:**

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) düzgün, biçimli, ölçülü boylu.

Her ķabā-yı şīve kim biçdüñ Cenābī nazmda
Şöhret-i dīvān için ol ķāmet-i mevzün giyer

2. **ķāmet-i mevzünüñ:-(u)ñ, -ı**

Gazel 186

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) düzgün, biçimli, ölçülü boylu.

Şol ki gördi 'arızuñla ķāmet-i mevzünüñi
Seyr-i serv-i gülşen itmez eylemez sevdā-yı gül

ķāmet-i mevzün-ı yār:

1. **ķāmet-i mevzün-ı yār:**

Gazel 202

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin düzgün, biçimli, ölçülü boylu.

Nāzla reftāra gelse ķāmet-i mevzün-ı yār
Ol nihāl-i gülşen-i insānı seyrān eylesem

ķāmet-i servüñ:

1. **ķāmet-i servüñ:-(ü)ñ**

Gazel 215

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) servi (gibi uzun ve düzgün) boyu.

Şalaldan kâmet-i servüñ Cenâbî bendeñe şâhum
Cefâ-yı hâr-ı hecrüñden anı âzâdmış bildüm

kâmetüñ añdı:

1. **kâmetüñ añdı:-dı**
Gazel 314
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kamet getirmek; farz namazına durmak için ezan okumak. II Sevgilinin boyundan bahsetmek.

Kâmetüñ añdı mü'ezzin geldi ayağa imâm
Medh-i ebrüñ eyledi karşı koyup mihrâb-ıla

kâmetüñ tolamağa:

1. **kâmetüñ tolamağa:-mağa**
Gazel 205
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) boyuna dolanmak. II Sevgiliye sarılmak.

Tolamağa virse el câmeñ mişâli kâmetüñ
Yüz sürem dâmânuña gâhî girîbânuñ öpem

kâmil:

1. **kâmil:**
Gazel 266
Mısra: 10
İlim, fazilet ve hüner sahibi, manevî meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmiş (kimse).

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenâbî
Bu resme cevâhîr yaraşur kâmil içinde

kâm-yâb olur:

1. **kâm-yâb olur:-(u)r**
Muhammes 2
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Arzusuna kavuşmak, muradına ermek; mutlu olmak.

Mihnetde ehl-i dil niceler kâm-yâb olur
Geh sür'at u sukûn u gehî inkişâb olur

kâm-yâbî:

1. **kâm-yâbîler:-ler**

Gazel 98
Mısra: 14
Muradına ermiş (kimse).

Şor şorarsañ Hârîye pîr-i muğânuñ şöhetin
Meclis-i Cem şevketini kâm-yâbîler bilür

kân:

1. **kânın:-ı, -n**
Gazel 15
Mısra: 4
Bir nesnenin kaynağı.

Ağız açmış yârelerle bulsañ ey ten tîrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

2. **kânıyuz:-ı, -y, -(u)z**

Gazel 138
Mısra: 4
Maden ocağı. II Bir nesnenin kaynağı. II Âşığıñ gözleri.

Dürr-i şehvâr isteseñ ey meh bizi iste bizi
Bağr-ı çeşm ile bu gün ol gevherüñ bir kânıyuz

3. **kân:**

Gazel 252
Mısra: 6
Maden ocağı. II Bir nesnenin kaynağı. II Gönül.

La'î-i nâbuñ fûrkatinden kan yudar her lahza dil
Beslesün hûn-ı cigerle şimdi her kân cevherin

kan:

1. **kanı:-ı**
Gazel 267
Mısra: 6
Kan. II Şarap.

Çurılıp meclis-i şâhî şurâhî gelse meydâna
Şıkup boynın anuñ sâkî o dem kanı revân olsa

2. **kanum:-(u)m**

Gazel 28
Mısra: 3
Kan.

Tekye-i 'aşkuñda kanum gördiler her sū revân
Geldiler Ferhâd u Mecnûn dağı kurbân oldılar

kanaya:

1. **kanaya:** -(y)a

Gazel 342

Mısra: 7

Kanayan.

Cigerde zaḥm-ı peykānuñ kanaya yār-i cānumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-rāhdan ğayrı

kan ağla:

1. **kan ağladı:-dı**

Gazel 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan büyük
üzüntü duyup çok yakınmak.*

Tiğ-ı ğamdan gördi cismüm ğark-ı hün olmuş yatur
Acıyup bu hālete kan ağladı hicrān baña

2. **kan ağladı:-dı**

Gazel 292

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan büyük
üzüntü duyup çok yakınmak. II Sūrahiden şarabın
kadehe dökülmesi.*

Şurāhī gibi çeşmüm ağladı kan
Lebüñ öpdüğünü görüp piyāle

3. **kan ağladı:-dı**

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan büyük
üzüntü duyup çok yakınmak. II Kadehten şarabın
dökülmesi.*

Meclis içre bādeden derd-i ħumāruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu hālete cām-ı şarāb

4. **kan ağladur:-dur**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan büyük
üzüntü duyup çok yakınmak.*

Nergisüñ bağına yakdı tāze bir dāğ-ı siyāh
Lāle-i ħünīn dile kan ağladur her bār gül

5. **kan ağlar:-r**

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan büyük
üzüntü duyup çok yakınmak. II Sūrahiden şarabın
kadehe dökülmesi. II Kanlı gözyaşı dökmek.*

Görüp meclisde kan ağlar yaşum dem dem
şurāhīler

Yağan şem'üñ zebānını ruḥuñ derdinde nārumdur

6. **kan ağlar:-r**

Gazel 341

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan büyük
üzüntü duyup çok yakınmak. II Kanlı gözyaşı
dökmek.*

Vişālüñ demlerin ańsam gözüm hecrüñde kan ağlar
Sirişküñ seyl olup āhır yıkar büñyād-ı devrānı

7. **kan ağlasun:-sun**

Gazel 259

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kanlı gözyaşı dökmek. II Büyük bir üzüntü
içinde olmak.*

Yaşuma baķ isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören kan ağlasun bu çeşm-i giryān 'ālemin

8. **kan ağlasun:-sun**

Gazel 264

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Büyük bir üzüntü içinde bulunmak. II Kanlı
gözyaşı dökmek.*

Dökdi yaşın gözlerüm sīnemde dāğ-ı tāzeme
Acıyup kan ağlasun giryān giryān üstine

kan ağlayan:

1. **kan ağlayan:**

Gazel 220

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(Âşığın) kanlı gözyaşı dökken (gözü).

Giceler kan ağlayan çeşmümde yir yok uyğuya
Seyle virdi hânümânın gözde h^vâb eğlenmesün

kan akar:

1. **kan akar:-ar**
Gazel 370
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Kan akmak.

Rûm ilin fetih eyledi kâfir gözüñ şemşîrile
Kılıcından şâh-bâzum kan akar Tuna hâkı

kan bağı:

1. **kan bağı:**
Gazel 298
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı soydan gelme.

Mey gibi çıktım başa ayağın aldım sâkinüñ
Câm-ı Cemle eyledüm kan bağı ben peymânei

kan bıçak:

1. **kan bıçak:**
Gazel 53
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı bıçaklı olmak; aralarında herhangi bir
nedenden dolayı birbirini öldürecek kadar
düşmanlık bulunmak.

Gözlerüñ tırılmaz atar gamze oğın cân u dile
Kan bıçak şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

kan bulaşdı:

1. **kan bulaşdı: -dı**
Gazel 173
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan içinde kalmak.

Kan bulaşdı sînede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cânâ gözlesün ol hûniye hâk-ı nemek

kan deñizi:

1. **kan deñizi:**

Gazel 21
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kan denizi. II Âşığın kan ağlayan gözü.

Gördiler zevrak-ı dil bahr-ı sirişkümde gezer
Didiler kan deñizi dîde-i hün-bâra meded

kan dök:

1. **kan dökdiler:-dı, -ler**
Gazel 164
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap dökmek. II Kanlı gözyaşı dökmek.

Şurâhîves dü çeşmüm dökdiler kan
Leb-i la'lüñ olaldan meyle hem-reng

2. **kan dökdüğün:-düg, -i-, -n**

Gazel 281
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Gözüñ kan dökdüğün cânâ işitmiş şâhne-i zülfüñ
Başarlar ol harâmîyi budur çorçum yatağında

3. **kan dökmeden:-me, -den**

Gazel 76
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Gözüñ kan dökmeden gâyet kaçınur
Kıtâla gelmez oldı şimdi küffâr

kan içer:

1. **kan içer:-er**
Gazel 133
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan içmek. II Çok acı çekmek, ıstırap içinde
olmak.

Ney gibi bağı delik bir nice şâhib-demlerüz
Mey yirine bezm-i gamda kan içer hem-demlerüz

kan ol:

1. **kan oldılar:-dı, -lar**

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Kan olmak, yaralanmak. II Çok acı çekmek.

Zahm-ı tîğ-ı bî-hisâbuñ yimeden 'âşıkıların
Bu Cenâbî gibi ey meh cümleten kan oldılar

2. **kan olur:-(u)r**

Gazel 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kavga ve kargaşa meydana gelmesi. II Kan dökülmek.

Tîğ-ı hûn-efşân-ı yâra hûn-ı 'âşıkıdır gîdâ
Ey gönül olma mukârin korqarın bir kan olur

kan sürür:

1. **kan sürür:-(ü)r**

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap dökmek. II Kanlı gözyaşı dökmek.

Bâde-i 'âşk-ıla pürdür sînemüz mey-hâneveş
Kan sürür bezm-i belâda dîdemüz peymâneveş

kan yudar:

1. **kan yudar:-ar**

Gazel 252

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok ızdırap çekmek, elem ve eziyete katlanmak.

La'l-i nâbuñ fûrkatinden kan yudar her lahza dil
Beslesün hûn-ı cigerle şimdi her kân cevherin

2. **kan yudarsa:-ar, -(ı)sa**

Tahmis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok ızdırap çekmek, elem ve eziyete katlanmak.

Şâh nazmın güş kılsun dürr-i şehvâr isteyen
Kan yudarsa tañ degül la'l-i leb-i yâr isteyen

kana:

1. **kanadur:-a, -dur**

Tahmis 3

Mısra: 20

Öldürme, kan dökme, katletme. II Âşığının canını alma, kanını dökme; ona eziyet etme.

Hançer-i gamzeñ dökerse kanımı olmaz 'aceb
Kâfir-i bed-mest olanuñ meyli dâyim kanadur

kana boyarsa:

1. **kana boyarsa:-r, -(ı)sa**

Gazel 323

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Kanlar içinde bırakmak.

Fûrkatüñde nâhun-ı hasret ile yırtup dem-be-dem
Kana boyarsa Cenâbî tañ midur ruh-sârını

kana ğark olan:

1. **kana ğark olan: -an**

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanlar içinde kalan (kimse veya şey).

Hazân idüm niçe demler bahâr oldum nihânumdur
Bu kana ğark olan çeşmüm nihâl-i ergävânumdur

kana girdi:

1. **kana girdi:-di**

Gazel 305

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek, birinin kanını dökmek, elini kana bulamak.

Görenler câme-i âl ile yârı
Didiler girdi çağ boyınca kana

kana koydı:

1. **kana koydı:-dı**

Gazel 372

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Elini kana bulamasına sebep olmak.

Ḳana ḳoydı ğamze-i ḥün-ḥ^yāreñi taḥrīk idüp
Çeşm-i ğammāzuñ yine inkār ider ifsādını

kanā'at itmez:

1. **kanā'at itmez:-mez**
Gazel 102
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yetinmek.

Küyına varmağ ile itmez kanā'at bu göñül
'Aşık-ı dīdār olan Ḥarfī cinānı ol n'ider

kanā'at Kāf'ını āşiyān it:

1. **kanā'at Kāf'ını āşiyān it:**
Gazel 328
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Tokgözlülük Kaf'ını yuva edinmek. II Tokgözlü
olmak, dünya malına önem vermemek.*

Zāğāsā ḳonma ey dil bāl açup sen her leşe
Āşiyān it gel kanā'at Kāf'ını 'Ankā gibi

kanadum altına aldum:

1. **kanadum altına aldum: -du, -m**
Gazel 242
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**
Korumak, himayesine almak.

Ḳanadum altına aldum melāmet Ḳāf'ınıñ kühin
Uçarsa böylece uçsun göñül 'Ankā yuvasından

Kanber:

1. **kanber:**
Gazel 65
Mısra: 10
Hız. Ali'nin kölesi.

Bir 'Alī-siret şeh-i kişver-güşāsın kim bugün
Saña ḳul oldu Cenābī cān ile Ḳanber geçer

kanda:

1. **kanda:**
Gazel 9
Mısra: 6
Nerede.

Leşker-i eşküm perīşān oldu her sū sensüzün
Ḳanda cem' olur şol 'asker ḳala sultāndan cüdā

2. **kanda:**
Gazel 146
Mısra: 13
Nerede.

Ḳanda olsa Ḥarfiyā ol meh beni bilmez geçer
Āşināsın ol melek bilsem n'ičün yād eylemiş

3. **ḳandadur:-dur**
Gazel 200
Mısra: 17
Nerede.

Ḥikmet Cenābī sendedür ser-rişteyi bul ḳandadur
Yā sende yāhūd bendedür Allāhiyem Allāhiyem

4. **ḳandadur:-dur**
Gazel 290
Mısra: 7
Nerede.

Yol bilmezüz ki ḳandadur rehberlik eyler kimse yok
Yā mu'tiye'l-hüdāya irgür delil-i rāha

5. **ḳandadur:-dur**
Gazel 131
Mısra: 6
Nerede?

Bāri ey dil göremez oldum tīre 'ālem çeşmüme
Şor ḥaber gör ḳandadur ol rüşenā-yı dīdemüz

6. **kanda:**
Gazel 251
Mısra: 10
Nerede? II Nasıl?

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişān
Mümiyānuñ ḳanda görsün dīde-i her ḥurde-bīn

7. **kanda:**
Gazel 33
Mısra: 5
Nasıl?

Çanda fehm eyler kemâlüm rüstâyî-çab' olan
Çadrini şanma Zâhîrûñ Fâryâbîler bilür

8. **çanda:**
Gazel 97
Mısra: 7
Nasil?

Çanda fehm itsün kemâlüm rüstâyî-çab' olan
Çadrini şanma zâhîrûñ Fâryâbîler bilür

9. **çanda:**
Gazel 98
Mısra: 5
Nasil?

Çanda fehm eyler kemâlüm rüstâyî-çab' olan
Çadrini şanma zâhîrûñ Fâryâbîler bilür

10. **çanda:**
Gazel 185
Mısra: 2
Nerede.

La'î-i yâra ey gönül diş çarmağı itdün hayâl
Çanda bir maşşüduñ olsa ol olur emr-i muhâl

kanda ise:

1. **çanda ise:**
Gazel 118
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Her nerede ise.

Çanda ise la'lüñüñ bir çastesi eksük degül
Ol begüm dârü'ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

kanda ol:

1. **çanda olsa:-sa**
Gazel 128
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Her nerede olursa olsun.

Hün içmeyünce dîdelerüñ h'âba varmadı
Küffâr çanda olsa olamaz şarâbsuz

2. **çanda olsam:**

Gazel 337
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Her nerede olursa olsun.

Çanda olsam ey Cenâbî çam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

kandil:

1. **çandîli:-i**
Gazel 177
Mısra: 6
Mum, çerağ, meşale.

Çerâğ-ı hâne-i çalbi durur dervîş ü sultânüñ
Şafâ virmekte çandîli anuñ mihr-i cihândan yig

kandîli sevkin yakmağa:

1. **çandîli sevkin yakmağa:-mağa**
Gazel 110
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sevinç, mutluluk mumunu yakmak. II Mutlu
olmak, sevinmek.

'Aşğ-ı vîrânî-ebed kendüyi ma'mûr istemez
Yakmağa çandîli sevkin mihrden nûr istemez

kandîlini yakmadın:

1. **çandîlini yakmadın:-madın**
Gazel 196
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yaratmak.

Mihr ü mâhuñ yakmadın dest-i çader çandîlini
Şem'veş nâr-ı çam-ı 'aşkuñla ben süzân idüm

kağı:

1. **kağı:**
Gazel 231
Mısra: 4
Hangi?

Zeyn idüp güllerle cismin nağl-i cân olmuş gelür
Kağı gülşenden gelür ol serv-i ra'nâ bilmez

kağı birin:

1. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Nâyveş bağrum delen müjgân-ı çeşm-i yârdür
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

2. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Şerh olunmaz haşre-dek tahtır iderse ger kalem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

3. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Şem'-i ruhsârında yârûñ cân virür pervâneym
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

4. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Müm olurdu dest-i ğamda cigerüm olsa hadîd
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

5. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

6. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Püte-i hicrânda cismüm sîmveş kâl eyledüñ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

7. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

8. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

Vaktidür şimden girü menzil baña küy-i 'adem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

9. **kağı birin:**

Murabba 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Hangi birini, hangisini?

'Andelîbüñdür bu Harfî koma şöyle zâr ile
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

kanı:

1. **kanı:**

Gazel 136

Mısra: 2

Hani, nerede?

Olmadı âzâd ğamdan hâtır-ı nâ-şâdumuz
Bir şeh-i 'âdil kanı kim andan ala dâdumuz

2. **kanı:**

Gazel 353

Mısra: 12

Hani, nerede?

Nice elden düşürem âyine-i câm-ı meyi
Baña andan irüşür kanı şafâdan ğayrı

kân-ı melâhatde:

1. **kān-ı melāhatde:-de**

Gazel 98

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik madeni.

Sen ne cevher kapduğun kān-ı melāhatde bugün
Ey meh-i burc-ı leṭāfet bu tūrābīler bilür

kanı ol devlet:

1. **kanı ol devlet:**

Murabba 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Böyle bir mutluluk nerede ki, nasip olur mu ki?

Böyle bir mutluluğa erişilir mi ki?

Ḳanı ol devlet sürem yüz pāyuna dāmen gibi
Vaşluñ ile dōstum şādān olam gülşen gibi

kāni' ol:

1. **kāni' oldı:-dı**

Gazel 112

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kanaat etmek, yetinmek.

Nīm-nāna şol gedā kim kāni' oldı dünyede
Ḳurs-ı mihr-i süfresinde kendüye nān istemez

2. **kāni' olmaz:-maz**

Tahmis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kanaat etmek, yetinmek.

Kāni' olmaz kūyuña vaşluñ diler bī-çāre dil
Zülfüñe dolaşdı düşdi bende vü bağlara dil

3. **kāni' olmazsa:-maz, -(i)sa**

Gazel 236

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kanaat etmek, yetinmek. II Doymak.

Kāni' olmazsa göñül çeşmümler hüsnuñ seyrine
Her nefes kılsun temāşā sīne-i şad-çākden

kanın döküp:

1. **kanın döküp:-üp**

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Ḳançer-i ḥün-rīz ile çeşm-i siyāhuñ dem-be-dem
'Aşık-ı bī-dillerüñ Ḳanın döküp bī-dād ider

kanın içer:

1. **kanın içer:-er**

Gazel 143

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Öldürmeye kastetmek. II Çok eziyet ve acı
çektirmek.*

Zāl-ı dehre ey Cenābī dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem Ḳanın içer bākire bānū imiş

kanını dökse:

1. **kanını dökse:-se**

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'ālem Ḳanını
Yine meylüñ ey kamer ol dīde-i ser-mestedür

kanlar dök:

1. **kanlar dökse:-e**

Gazel 364

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşları dökmek, kan ağlamak.

Görüp sen verd-i Ḳandānı gözüm Ḳanlar dōke tañ
mı

Bahār irse çü 'ādetdür iderler cūylar cūşı

2. **kanlar doker:-er**

Murabba 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek, cana kıymak.

Gözlerüñ Ḳançer çeküp Ḳanlar doker dīvānevār
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

kanlar yudar:

1. kanlar yudar:-ar

Gazel 127

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Şarabın kadehe konulması. II Çok ızdırap çekmek, kedere, eleme, sıkıntılara maruz kalmak, dayanmak.

Sâki-i dehrüñ elinden düşdüğünce ayağa
Meclisinde 'âlemüñ kanlar yudar peymâne yüz

kanlara boyan:

1. kanlara boyanalar:-a, -lar

Gazel 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kan içinde kalmak, kana bulanmak.

Hançer ü tîğüñ el urmak istemezler katlûme
Göreyin kim hûn-ı dilde kanlara boyanalar

2. kanlara boyandı:-dı

Gazel 297

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kan içinde kalmak, kana bulanmak. II Lalenin kırmızı renkli olması.

Çemende 'ârîzuñ añdum boyandı kanlara lâle
Kara sözler didüm ey gül hatuñ vaşfında reyhâna

kanlu dâğum:

1. kanlu dâğum:-(u)m

Gazel 271

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Âşığın sinesindeki) kanlı yara.

Sînem üzre Harfîyâ dir kanlu dâğum seyr iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şahn-ı hâmün üstüñe

2. kanlu dâğum:-(u)m

Gazel 271

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Âşığın sinesindeki) kanlı yara.

Sînem üzre Harfîyâ dir kanlu dâğum seyr iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şahn-ı hâmün üstüñe

kanlu kanlu dâğını:

1. kanlu kanlu dâğını:-ı, -(n)ı

Gazel 319

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kanlı kanlı, taze, yeni açılmış yara. II Âşığın sinesindeki yaralar.

Dir görenler sînemüñ bu kanlu kanlu dâğını
Dil-güşâ menzilde kurmuş şâh-ı gam otağını

kanlu şarâba:

1. kanlu şarâba:-a

Gazel 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap. II Âşığın kanlı gözyaşları.

La'lüñ gamında yaşum kanlu şarâba beñzer
Nâr-ı ruhuñda ciger yanmış kebâba beñzer

2. kanlu şarâba:-a

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap. II Sevgilinin kırmızı dudağı.

La'l-i lebüñ göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici kanlu şarâba beñzer

kanlu yaş dökdi:

1. kanlu yaş dökdi:-dı

Gazel 361

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kanlı yaş dökmek; çok ağlamak, çok gözyaşı akıtmak.

Ben yetîmi göricek ğurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dîdeler müşfik baña mâder gibi

kanlu yaşını:

1. kanlu yaşını:-ı, -(n)ı

Gazel 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
(Âşığın) kanlı gözyaşı.

Sinemüñ deşinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaçresi bir lâle-i Nu'mân olur

kanlu yaşum fülisi:

1. kanlu yaşum fülisi:

Gazel 329

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kanlı gözyaşı parası. II Âşığın sikkeye
benzer kanlı gözyaşları.

Küy-ı hecrüñ eyledi dervâze dil-i miskîn gibi
Kanlu yaşum fülisi birle oldı pür enbânesi

kanum dök:

1. kanum döker:-er

Gazel 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimseyi) yaralamak veya öldürmek.

Hañcer-i ğamzeñle dâyim yirlere kanum döker
Kılıcı inmez belinden bir sipâhî-zâdedür

3. kanum döker:-er

Gazel 149

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimseyi) yaralamak veya öldürmek.

Tiğın biler elinde durmaz hemîşe ğamzeñ
Kanum döker o hünî andan 'alâmet ancak

4. kanum dökerse:-er, -(i)se

Gazel 156

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimseyi) yaralamak veya öldürmek.

Tiğ-ı ğam-ı zamâne kanum dökerse her dem
Nâlemden özge baña âh u fiğân ider yok

5. kanum dökmege:-mege

Gazel 312

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimseyi) yaralamak veya öldürmek.

Her müjeñ tiğın çeküp kanum dilerler dökmege
Ġamzeler etrafum almış hañcer-i ser-tiz ile

kanuma âl buladı:

1. kanuma âl buladı:-dı

Gazel 300

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Kana boyamak, bulamak; zulmetmek, eziyet
etmek, kanlar içinde bırakmak.

Hün-ı dildür virdiği her demde tiğün cânuma
Âl buladı hañcerüñ yok yire şâhum kanuma

kanuma giren:

1. kanuma giren:

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kandıran, aldatan (kimse veya şey). II
Sevgilinin gözleri.

Sırr-ı aşkı itmez idüm 'âlem içre fâş lîk
Kanuma giren benüm bu çeşm-i hün-efşândur

kanumı dökerse:

1. kanumı dökerse:-er, -(i)se

Tahmis 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimseyi) yaralamak veya öldürmek.

Hañcer-i ğamzeñ dökerse kanumı olmaz 'aceb
Kâfir-i bed-mest olanuñ meyli dâyim kanadur

kanumı döküp:

1. kanumı döküp:-üp

Gazel 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimseyi) yaralamak veya öldürmek.

Kanumı döküp Cenâbî eyledi âhîr helâk
Gör ne resme zağm urupdur hañcer-i hasret baña

kânün:

1. kânünü:-ı

Gazel 128

Mısra: 9

İlke, kural. II Sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin işaret parmağındaki yüksüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı.

Hüm-hâne-i lebûñdeki kânûnı añlasa
Bir cür'a çekmezidi Cenâbî rebâbsuz

2. **kânûnına:-i, -(n)a**

Gazel 87

Mısra: 3

Geleneksel Türk müziğinin en önemli telli çalgılarından olup diz ya da masa üstünde, işaret parmaklarına takılan mızraplarla çalınan; ikişer, hatta üçer düzenli tellerinin sayısı 75'e kadar çıkabilen, bir yanı eğri, dikdörtgen biçimli tahta gövdesinin göğsünde 2-3 kadar ses deliği bulunan bir musiki aletidir. II Âşığın bedeni.

Sînemüñ kânûnına târ aşdı eşk-i dîde kim
Bezm-i ğamda çalınur hayret-nevâ bir sâzdur

3. **kânûn:**

Gazel 164

Mısra: 3

Esas olan, gerekli olan. II Sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin işaret parmağındaki yüksüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı.

Melâmet olmadur 'uşşâka kânûn
Maḥabbet ehli iseñ isteme neng

4. **kânûn:**

Gazel 271

Mısra: 4

Sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin işaret parmağındaki yüksüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı. II Âşığın sinesi.

Târlar tertîb ider sînemde eşk-i lâle- reng
Muḥrib-i ğam kıl düzer güyâ ki kânûn üstine

5. **kânûnda:-da**

Gazel 301

Mısra: 6

Âdet, usul.

Haste câna şerbet-i la'l-i lebûñ virür şifâ
Kim ṭabîb-i 'aşka şordum böyledür kânûnda

kanuñ dökmege:

1. **kanuñ dökmege:-mege**

Gazel 167

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimseyi) yaralamak veya öldürmek.

Hançer-i hûn-rîz-i ğamzeyle Cenâbî dem-be-dem
Diş bilermiş la'l-i dil-ber dökmege kanuñ senüñ

kânûn-ı 'aşkuñ nağmesi:

1. **kânûn-ı 'aşkuñ nağmesi:**

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk kanunun nağmesi, melodisi. II Aşktan dolayı âşığın çektiği inilti.

Budur kânûn-ı 'aşkuñ nağmesi kim
Fiğân-ı ehl-i derde iñiler 'üd

kanzil olmuş:

1. **kanzil olmuş:-mış**

Gazel 311

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek, körkütük sarhoş olmak.

Câm-ı hüsnuñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Kanzil olmuş yatar uğradum iki ser-ḥoşa

kap:

1. **kapar:-ar**

Gazel 77

Mısra: 1

Avını hızla yakalamak, yakalayıp öldürmek. II Âşık etmek.

Gözlerüñ şehbâzi kim murğ-ı dilüm her dem kapar
Şan kazâ sîmurğıdır kim dâyimâ âdem kapar

2. **kapar:-ar**

Gazel 77

Mısra: 2

Avını hızla yakalamak, yakalayıp öldürmek. II Âşık etmek.

Gözlerüñ şehbâzi kim murğ-ı dilüm her dem qapar
Şan qazâ sîmurğıdur kim dâyimâ âdem qapar

3. **qapar:-ar**

Gazel 77

Mısra: 12

Birdenbire çekip almak.

Çihreden yaşum siler tırmaz Cenâbî ol nigâr
Tıflâsâ levh-i zerden güyiyâ dirhem qapar

4. **qapar:-ar**

Gazel 352

Mısra: 12

*Birdenbire çekip almak, yakalayıp tutmak. II
Savurup götürmek.*

Beni âhum 'aceb mi kılsa ber-bâd
Qapar yirden yel esse berg-i kâhı

kapla:

1. **kapladı:-dı**

Gazel 320

Mısra: 10

Çepeçevre sarmak, kuşatmak; kaplamak.

Şan Cenâbî bahra düşdüm yok halâşa kudretüm
Eşkümüñ seyl-i revânı kapladı her yanımı

2. **kapladı:-dı**

Gazel 365

Mısra: 10

Çepeçevre sarmak, kuşatmak; kaplamak.

Harfiyâ didi gören yâruñ 'izârında haşın
Kapladı ceys-i Habeş hıttâ-i mülk-i Huteni

kapu:

1. **kapuñâ:-ñ, -a**

Gazel 282

Mısra: 9

(Sevgilinin) kapısı, eşiği.

Pây-büsuñ kıлмаğa geldi Cenâbî kapuñâ
Anı redd itme şehâ bu ulu dergâh 'aşkına

2. **kapuñdan:-ñ, -dan**

Gazel 274

Mısra: 3

Makam, huzur.

Redd eyleme kapuñdan hâk-i derüñ olanı
Ol bir niyâz iderse sen biñ ri'âyet eyle

kapuñdan sürme:

1. **kapuñdan sürme:-me**

Gazel 262

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kovmak, uzaklaştırmak.

Sürme kapuñdan diyü bende Cenâbî her nefes
Pâdişâhum hâk-i pâyuña n'ola çekse boyun

2. **kapuñdan sürme:-me**

Gazel 282

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kovmak, uzaklaştırmak.

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur secdegâh
'Aşk ehlin küyuña alup giden râh 'aşkına

kâr:

1. **kârüm:-(u)m**

Gazel 249

Mısra: 8

İş.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâleyle yok kârüm gelürse biñ belâ senden

ka'r:

1. **ka'rumda:-(u)m, -da**

Gazel 152

Mısra: 5

*Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip. II Âşığın
gönlü.*

Şu deryâyum ki ka'rumda bulunur mâhi-i hikmet
Bu çarh-ı nîl-gün gibi benüm ahqar habâbum yok

kara:

1. **karasın:-(s)ı, -n**

Gazel 145

Mısra: 3

*Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü,
toprak.*

Rüzgâr-ı âh-ıla girdüm kırasın bulmadum
Yoğ kenârı eşk bir deryâ-yı mevc-engîz imiş

2. kıaramı:-m, -ı

Gazel 206

Mısra: 11

*Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü,
toprak. II Sahil, kıyı.*

Bir baır-ı bî-kerânam görmez kıaramı gözler
Her hâr u has gamından 'arz-ı küdüret itmeme

3. kıarasından:-(s)ı, -(n)dan

Gazel 55

Mısra: 3

*Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü,
toprak. II Bir şeyin bulunduğu yer.*

Kıarasından uçup kondı yimez pervâ telâtumdan
Gezer deryâ-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı âbîdür

kara bahtına:

1. kara bahtına:-ı, -(n)a

Gazel 367

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Talihsizlik, kötü talih.

Düdü âhından giyüp 'aşık libâs-ı mâtemi
Kendi kara bahtına yâs eyleyüp çekdi gamı

kara çula girdi:

1. kara çula girdi:-di

Gazel 307

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Karalar bağlamak (veya giymek); ayrılık, dert,
keder gibi sebeplerle bir köşeye çekilip yas tutmak.*

Sünbül şikeste-hâtır-ı gîsü-yı 'anberüñ
Hâlüñ gamında girdi benefşe kara çula

kara şâldan:

1. kara şâldan:-dan

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Siyah renkli yünlü kumaş. II Ah dumanı.

Ğamuñ mülkine şâh oldu dil-i âvâre şâd olsun
Yine âhi duğânından kara şâldan otağı var

kara sözler didüm:

1. kara sözler didüm:-dü, -m

Gazel 297

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kötü sözler söylemek.

Çemende 'ârîzuñ añdum boyandı kınlara lâle
Kara sözler didüm ey gül hâtuñ vaşında reyhâna

kara toprak:

1. kara toprak:

Gazel 252

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kara, siyah toprak.

Hâk-i râhuñ üstine iksîr-i devletdür diyü
Kara toprak gibi saçdı çeşm-i giryân cevherin

kara yazı:

1. kara yazı:

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kötü talih.

Hâtt-ı siyâhuñ n'ola çeksem belâsını
Başumda ol kara yazı çünkim nüviştedür

kara zülf:

1. kara zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah saçı.

Yüzüñ Mısr-ı melâhatdur 'azizüm
Kara zülfüñ hâkîkat şâma beñzer

2. kara zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 363

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) siyah saçı.

Götür yüzden kara zülfün niçe bir ay hilâl-ebrü
Şu'a-ı mihrî setr ide başup bir ebr-i zulmânî

3. **qara zülfün:-(ü)ñ**

Gazel 121

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah saçı.

Maşrıq-ı şubh-ı sa'âdetsin tülû' itsün ruhuñ
Kara zülfün mağribinden baş çıkarırsun şâmumuz

4. **qara zülfün:-(ü)ñ**

Gazel 364

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah saçı.

Yüzün deşt-i melâhatdür gözüñ şir-i jiyânında
Kara zülfün midür cânâ ol arslânun siyâh güşü

karada bir semekdür:

1. **karada bir semekdür: -dür**

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Karaya vurmuş balık. II Aşksız, sevgisiz kalmış gönül.

Hâli olmaz sinede âvâre gönülüm 'aşksuz
Şan karada bir semekdür ka'r-ı deryâyı arar

karalar geymiş:

1. **karalar geymiş:-miş**

Gazel 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir felakaet dolayısıyla siyah örtü bağlanmak, siyah giymek.

Mâtem-içün karalar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryân olur

Karaman:

1. **Qaramanun:-(u)ñ**

Gazel 165

Mısra: 12

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Ciger hün-âbesin dökdüm gözümde çihreme ey
meh
Getürdüm milket-i Rûma kızılbaşın Qaramanun

2. **Qaramana:-a**

Gazel 297

Mısra: 8

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Qaşun def'âtle ey meh oqıtdı hüsn-i tuğrasın
Yüzünde kâkülün kılsa ne var hükmi Qaramana

3. **Qaramanı:-ı**

Murabba 5

Mısra: 4

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Sezâ-yı tâc-ı devletdür refîküh 'avn-ı sübhânı
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Qaramanı

4. **Qaramanı:-ı**

Murabba 5

Mısra: 8

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Şeref vir zâtuña nâmuñ şeh-i 'âlî-cenâb eyle
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Qaramanı

5. **Qaramanı:-ı**

Murabba 5

Mısra: 12

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Süleymân mülküñe mâlik begüm her bende-i
mürun

Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Qaramanı

6. **Qaramanı:-ı**

Murabba 5

Mısra: 16

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Bahâr eyyâmı sen servüm cihâna seyrghâh olduñ
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Qaramanı

7. **Ḳaramanı:-ı**

Murabba 5

Mısra: 20

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Ne deryâsın cihân bilsün seni dürler nişâr eyle
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Ḳaramanı

8. **Ḳaramanı:-ı**

Murabba 5

Mısra: 24

Osmanlı'da bir eyalet merkezi.

Feşâhat mülkine mâlik şeh-i şâhib-kırân olsun
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum Ḳaramanı

Ḳaraman semtini:

1. **Ḳaraman semtini:-i, -(n)i**

Gazel 318

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ḳaraman şehri.

Şalaldan şūr u ğavġāya Ḳaraman semtini zülfüñ
Virüpdür fitneye hâlûñ diyâr-ı mülk-i 'Osmâni

Ḳaramanuñ hevâsını:

1. **Ḳaramanuñ hevâsını: -(s)ı, -(n)ı**

Gazel 165

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ḳaraman şehrinin havası. II Sevgilinin siyah saçının arzusu, isteġi.

Cenâbî rümî haddüñden nigâruñ zülfine yüz tüt
Begâyet medh ider göñlüm hevâsını Ḳaramanuñ

ḳarañu gicedür:

1. **ḳarañu gicedür:-dür**

Gazel 150

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ḳaranlık gece. II Sevgiliden ayrı kalınan zaman.

Şol beden kim vaşl-ı cāni hecre tebdîl eyledi
Bir ḳarañu gicedür kim mâh-ı nūr-efşāni yok

ḳarâr:

1. **ḳarârũ:-(u)ñ**

Gazel 67

Mısra: 8

Durulan veya kalınan yer.

Ser-i küy-ı dil-ârâda düşüp teslîm-i cân eyle
Yapılmış seng-i miñnetle göñül anda ḳarârũ var

2. **ḳarâr:**

Gazel 71

Mısra: 4

Deġişmez olma, devamlı ve sürekli olma, sebat, istikrar.

N'ola mihrüñle şahrâveş göġüs germezsem 'âlemde
Benüm taġlarca 'aşkuñda ḳarâr ile sükünüm var

3. **ḳarârũ:-(u)ñ, -ı**

Gazel 247

Mısra: 5

Deġişmez olma, devamlı ve sürekli olma, sebat, istikrar.

Sâ'at gibi ḳarârũñı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyâ meh zamân mısın

ḳarâr eyle:

1. **ḳarâr eyle:**

Gazel 275

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sabit durmak; sürekli olarak belli bir durumda, yerde bulunmak.

Dil-i şürîdemi bulsañ muḳayyed bend-i zülfüñde
O bî-sâmâna benden di ki yirüñde ḳarâr eyle

2. **ḳarâr eyler:-r**

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabit durmak; sürekli olarak belli bir durumda, yerde bulunmak.

İḳâmet eylemez sînemde cânüm
Ḳarâr eyler mi şehri içre sefer döst

ḳarârı kıldı:

1. **ḳarârı kıldı:-dı**

Gazel 276

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşip bir yerde durmak.

Mülk-i çemenüñ kıldı serîrinde kararî
Şehler gibi başa taşkup otağa benefşe

karârî yok:

1. **karârî yok:**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kararsız olmak.

Şeb-i zülfüñde göñlüñ yok kararî
Olaldan mihr-i rüyuñla şehir döst

karavul saldılar:

1. **karavul saldılar:-di, -lar**
Gazel 74
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Nöbetçi salmak, gözcü dikmek.

Vehm idüp kâfir gözüñden ey şanem 'âşıkıñ
Sü-be-sü dil merdümin yarar karavul saldılar

karavula çıkarsa:

1. **karavula çıkarsa:-sa**
Gazel 307
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Güvenliği sağlamak için gözcülük yapmak.

Yağmaya virdi didelerüñ kişver-i dili
Cân leşkeri çıkarsa yiridür karavula

karaya çalan:

1. **karaya çalan:-an**
Gazel 257
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Kıyıya çarptıran; denizdeki bir cismi karaya atan (şey). II Perişan eden, harap eden (şey).

Ey bād-ı āh esme muhālif olup baña
Ten zevrağın karaya çalan rüzgârsın

karaya çalmağa:

1. **karaya çalmağa: -mağa**

Gazel 171

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Yönünü) karaya çevirmek; karaya oturtmak. II

Engellemek.

Zevrağ-ı kem seyrini çarhuñ karaya çalmağa
Mevc-i himmet gösterür göñlüm gibi deryâ gerek

karaya çekme:

1. **karaya çekme:-me**

Gazel 135

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıyıya çekmek, denizden uzaklaştırmak. II

Aşktan yoksun bırakmak.

Deryâ-yı 'aşkıdan bizi gel çekme karaya
Kaşd itme nâşihâ bize biz anda mâhiyüz

kârgâh-ı 'âlem:

1. **kârgâh-ı 'âlem:**

Gazel 136

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünya, cihan fabrikası. II Dünya.

Ġâlib olsağ bu hünlerle n'ola ger Cemşide biz
Kârgâh-ı 'âlem içre 'aşkıdur İcâdumuz

ka'r-ı câha:

1. **ka'r-ı câha:-a**

Gazel 248

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kuyunun dibi.

Oldı iğvânı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı câha düşdi başdan Yüsuf-ı gül-pîrehen

kâr-ı Cüneyd idem:

1. **kâr-ı Cüneyd idem:-em**

Gazel 192

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cüneyd gibi iş yapmak.

Seccâde-i dili döşeyüp baħr-ı eşküme
Turdum namâza ola ki kâr-ı Cüneyd idem

ka'r-ı deryâyi:

1. ka'r-ı deryâyi:-(y)

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Denizin dibi.

Hâli olmaz sînede âvâre göñlüm 'aşksuz
Şan qarada bir semekdür ka'r-ı deryâyi arar

kâr-ı zer-nigâr:

1. kâr-ı zer -nigâr:

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Altın işleme mesleği; kuyumculuk. II Âşıklık.

Cenâbî pîşe-i 'aşkuñ n'ola üstâdı olursam
O kâr-ı zer -nigâr içre niçe dürlü funūnum var

karşı:

1. karşı:

Gazel 139

Mısra: 1

-e karşı, -e doğru.

Yâra karşı ey dil-i miñnet-zede feryâd kes
Kim huñûr-ı şâhda terk-i edebdür kılma ses

karşı tura:

1. karşı tura:-a

Gazel 351

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir güce boyun eğmemek, direnmek, karşı koymak.

Muqâbil olmağa mihrüñ ruñuñla yok durur vechi
Meh-i çarhuñ ne cânı var tura cânâ saña karşı

karşu:

1. karşında:-ñ, -da

Gazel 56

Mısra: 3

Bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi.

Şem' yanar giceler karşında şâhum şubha dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şâdıq mıdur

2. karşı:

Gazel 58

Mısra: 6

-e karşı, -e doğru.

Beni gül gibi açılmış güler görse bu gülşende
Belâ derdin döker ağlar baña karşı hezârumdur

3. karşı:

Gazel 82

Mısra: 5

-e karşı, -e doğru.

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-ğad
'Âdet-i bülbül dürür gül görse gülğul 'arz ider

4. karşı:

Gazel 204

Mısra: 2

-e karşı, -e doğru.

O! Ka'be-i cemâli vardum ziyâret itdüm
Pâyına secde kıldum karşı 'ibâdet itdüm

5. karşı:

Gazel 313

Mısra: 3

-e karşı, -e doğru.

Âh itme yâre karşı añup göñül belâñı
Ol tâze gül hâzer it döymes dem-i hâzâne

6. karşı:

Gazel 318

Mısra: 7

-e karşı, -e doğru.

Çözüp zülf-i şeb-âsanı dil-i dîvâneme karşı
Belâ zencîrine çekdüñ bu ben hâtır -perîşânı

7. karşı:

Gazel 335

Mısra: 10

-e karşı, -e doğru.

Göricek elde Cenâbî didi tiğ-ı sitemüñ
Sîne-i 'uryân gelürüm karşı saña çal beni

8. **karşu:**

Gazel 319

Mısra: 8

Karşı, karşıda, karşısında.

Sinem üzre dâğdan peydâ olaldan serv ü gül
Her nazarda karşı gördüm heşt-behiştüñ bāğını

9. **karşuñdan:-ñ, -dan**

Gazel 261

Mısra: 1

(Sevgilinin) önü, katı, huzuru.

Sürme karşıñdan beni şevk-ı ruñuñda yanayın
Kim cemâlüñ şem'ine yanmağa bir pervāneyin

10. **karşuñda:-ñ, -da**

Gazel 356

Mısra: 2

(Sevgilinin) önü, katı, huzuru.

Devr eyledükçe mâhum pervāneler çerāğı
Karşuñda yana çursun şems ü kamer çerāğı

karşu gelür:

1. **karşu gelür:-(ü)r**

Gazel 189

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin karşısına çıkmak, huzuruna gelmek.

Sen bahār-ı hüsne şāhum yoklanup kullar gibi
Biñ hacālet 'arzına karşı gelür her yaz gül

karşu koyup:

1. **karşu koyup:-up**

Gazel 314

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Karşısına geçmek.

Ķāmetüñ añdı mü'ezzin geldi ayağa imām
Medh-i ebrüñ eyledi karşı koyup mihrāb-ıla

kārvānuñ yügrüğü:

1. **kārvānuñ yügrüğü:-i**

Gazel 333

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kervanın hızlısı, hızlı gideni. II Gaflet
uykusunda olmayan kimse.*

Rāh-ı gafletde Cenābī sen uyursun bī-ħaber
Menzil-i maķşūda irdi kārvānuñ yügrüğü

karz aldığına:

1. **karz aldığına:-diğ, -ı, (n)a**

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Borç, ödünç alma.

Karz aldığına naķd-i yaşum merdüm-i ğamuñ
Ĥāzır iki gözüm gibi 'ādil güvāh aña

kaşd:

1. **kaşdum: -(u)m**

Gazel 192

Mısra: 1

Niyet, istek, amaç, gaye.

Kaşdum bu kim ğazāle-i çeşmüñi şayd idem
Cān riştesiyle şol iki vahşiyi kayd idem

kaşd itme:

1. **kaşd itme:-me**

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kötülük etmek, kıymak, zarar vermeyi istemek.

Deryā-yı 'aşkdan bizi gel çekme karaya
Kaşd itme nāşihā bize biz anda māhiyüz

kaşd-ı cān eyler:

1. **kaşd-ı cān eyler:-r**

Gazel 281

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Birinin canına kastetmek, öldürmeye
hazırlanmak.*

Cenābī kaşd-ı cān eyler meger kim ol kemān-ı ebrü
Ki müjgān-ı tırini şaķlar siyeh çeşmi şadāğında

kaşd-ı cefā itse:

1. **kaşd-ı cefā itse:-se**

Gazel 96

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sıkıntı ve eziyet etmeye niyetlenmek.

Kime kaçd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkârüñ ğam-ı 'aşkına düş eyler

kaçd-ı 'itâb eyler:

1. kaçd-ı 'itâb eyler:-r

Gazel 244
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Azarlamaya kastetmek.

Gördüm ol meh eylemiş ebrûlarını çîn çîn
Kullara kaçd-ı 'itâb eyler didüm hâkân-ı Çîn

kâse:

1. kâsedden:-den

Gazel 159
Mısra: 3
Çini veya billurdan yapılmış derince tas ya da çanak. II Kadeh.

Her kâsedden ki içdüm hûn-âbe-i cigerdür
Bezminde zevk u sâzuñ ehl-i belâya yir yok

2. kâsedden:-den

Gazel 7
Mısra: 1
Çini veya billurdan yapılmış derince tas ya da çanak. II Dokuz kat feleğın her bir katı.

Şerbet-i kahrın şunar her kâsedden devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân baña

kâse-bâz-ı hikmetüm:

1. kâse-bâz-ı hikmetüm:-(ü)m

Gazel 232
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Parmak uçlarında kâse döndüren sanatçı. II Âşık.

Kâse-bâz-ı hikmetüm çarha getürsem tañ midur
Döndürüp engüştiler ile bu günbed-i devvârı ben

kâse-i çeşmüm:

1. kâse-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 153
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Âşığın) göz çukuru. II Âşığın gözü.

Kâse-i çeşmüm leb-â-leb hûn-ı dilden sîr kıl
Dâmen-i küh-ı belâda lâle-i hamrâya bak

kaşr:

1. kaşrı:-ı

Gazel 177
Mısra: 1
Saray, köşk.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merâtible cinândan yig
Gubâr-ı râhıdur her çeşme kühl-i işfahândan yig

kaş:

1. kaşum:-(u)m

Gazel 89
Mısra: 6
(Âşığın) kaşı.

'Ayn-ı hürşidüm belâ burcında rûy-ı zerd ile
Âsumân-ı miñnetüñ mâh-ı nevi kaşum midur

2. kaşın:-ı, -n

Gazel 6
Mısra: 10
(Sevgilinin) kaşı.

Mülk-i hüsnuñ şâhiyam diyü Cenâbî ol melek
'Ârızı hükminde kaşın gösterür tuğra baña

3. kaşı:-ı

Gazel 22
Mısra: 10
(Sevgilinin) kaşı.

Ger elifveş kâmeti yârüñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

4. kaşuña:-(u)ñ, -a

Gazel 25
Mısra: 4
(Sevgilinin) kaşı.

'Arızuñ hükminde göñlüm okıdı hıttuñ veli
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nı ki tuğrayı arar

5. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 32

Mısra: 6

(Sevgilinin) kaşı.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi hâlũñ
Kaşuñ hilâl-i gerdün zülfũñ şehâba beñzer

6. **kaşlaruñ:-lar, -(u)ñ**

Gazel 36

Mısra: 4

(Sevgilinin) kaşı.

Katli-i 'uşşâk itmege tîrin ele almış müjeñ
Kaşlaruñ dil kaşdına her küşeden bir yâ çeker

7. **kaşı:-ı**

Gazel 268

Mısra: 7

(Sevgilinin) kaşı.

Kaşı üzre hâl ider meşşâıadan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli noқта çor nûn üstine

8. **kaşuña:-(u)ñ, -a**

Gazel 280

Mısra: 9

(Sevgilinin) kaşı.

Câmi'-i hüsnuñde baş egdi Cenâbî kaşuña
Secde kılmaz gerçi mü'min kâfirî mihrâbda

9. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 310

Mısra: 3

(Sevgilinin) kaşı.

Qıblem o hadd-i dil-keş mihrâbum oldı kaşuñ
Çeşmũñ imâm olursa durdum gözüm namâza

10. **kaşa:-a**

Gazel 311

Mısra: 6

(Sevgilinin) kaşı.

Ğamzesi nâvek şunar ebrûsı çekse yâynı
Ben nice dil virmeyin ol dîde ile ol kaşa

11. **kaşuña:-(u)ñ, -a**

Gazel 325

Mısra: 7

(Sevgilinin) kaşı.

Mısr-ı hüsnuñde kaşuña didiler zü'n-nündür
Nîle nisbet eyleyenler gözlerüm ırmağın

12. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 360

Mısra: 3

(Sevgilinin) kaşı.

Kaşuñ Çin ü Hıttâ mülkin musahhar ideli ey meh
Gözũñ yağma kıılır dem dem başup İrân u Tûrânı

kâşâne:

1. **kâşânedür:-dür**

Gazel 44

Mısra: 4

Köşk, saray. II Âşığın bedeni.

Şüret-i 'aksin görür ider derünüm seyrini
Hâne-i cism-i hârâbum şöyle bir kâşânedür

2. **kâşâne:**

Gazel 306

Mısra: 4

Köşk, saray. II Âşığın bedeni.

Tenümle cânımı itdüm maħabbet nârına berden
Yanar bu âteşe lâ-büd bu kâşâne bu pervâne

kaşı hilâle:

1. **kaşı hilâle:-e**

Gazel 292

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kaşı hilal (gibi kavisli olan sevgili).

Duħân-ı âhuñ irdi çarħa Ĥarfî

Olaldan 'âşık ol kaşı hilâle

2. **kaşı hilâle:-e**

Gazel 292

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Kaşı hilal (gibi kavisli olan sevgili).

Duĥān-ı āhuñ irdi çarĥa Ĥarfī
Olaldan 'āşık ol kaşı hilāle

kaşı kemān:

1. **kaşı kemān:**
Gazel 182
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kaşı yay (gibi kavisli olan sevgili).

Pārelensün ĥançerüñle baĥrı ey kaşı kemān
Zaĥm-ı tīrūñ yarasına her kimūñ merhem degül

kaşı kemānum:

1. **kaşı kemānum:-(u)m**
Gazel 301
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Kaşı yay (gibi kavisli olan sevgili).

Cānda şandum istedüm tīr-i ĥamuñ āĥir anı
Buldum ey kaşı kemānum bu dil-i maĥzūnda

2. **kaşı kemānum:-(u)m**
Gazel 30
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kaşı yay (gibi kavisli olan sevgili).

Tīr-i ĥamuña cān viren ey kaşı kemānum
Meydān-ı maĥabbetde özini hedef eyler

kaşı rāyum:

1. **kaşı rāyum:-(u)m**
Gazel 69
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kaşı "j" harfi (gibi kavisli olan sevgili).

Ĥurūf-ı derdüñi gözden geçürsem ey kaşı rāyum
Temāşā idecek anda düta bir ĥadd-i dālum var

kaşı yā:

1. **kaşı yā:**
Gazel 51
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Kaşı yay (gibi kavisli olan sevgili).

'Āşık-ı üftādeñi her dem nişāne itmege
Ey kaşı yā her müjeñ bir nāvek-i dil-dūzdur

2. **kaşı yā:**
Gazel 315
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kaşı yay (gibi kavisli olan sevgili).

Dicle vü eşk-i revānumla beden şehrini ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yā Bağdāda

3. **kaşı yā:**
Gazel 51
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Kaşı yay (gibi kavisli olan sevgili).

'Āşık-ı üftādeñi her dem nişāne itmege
Ey kaşı yā her müjeñ bir nāvek-i dil-dūzdur

kaşları kemānum:

1. **kaşları kemānum:-(u)m**
Gazel 313
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kaşları yay (gibi kavisli olan sevgili).

Ey kaşları kemānum idüp ziyāde cevrüñ
Ben ĥāk-sarı atma tīrūñ gibi yabāne

kaşları yāsi ĥamında:

1. **kaşları yāsi ĥamında:-i, -(n)da**
Gazel 3
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yay gibi kaşlarının gamı, kederi.

Ĥaĥlūme ĥamze okın almış Cenābī yār ele
Kaşları yāsi ĥamında olayın ĥurbān aña

kaşları fikri ĥamından:

1. **kaşları fikri ĥamından:-i, -(n)dan**
Gazel 268
Mısra: 10
Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşlarının düşüncesinin, hayalinin (âşığa) verdiği gam, keder.

Mısr-ı hüsnünde Cenâbî 'âşık-ı ma'rûf iken
Kaşlaruñ fikri ğamından döndi Zü'n-nün üstine

kaşlaruñ tuğrasını:

1. **kaşlaruñ tuğrasını:-(s)ı, -(n)ı**

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) tuğraya benzeyen kaşları.

Kaşlaruñ tuğrasını göster berât-ı hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm Jrân-ıla Tūrān aña

kaşuñ hilâlin:

1. **kaşuñ hilâlin:-i, -n**

Gazel 169

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının hilali.

Her gören kaşuñ hilâlin eyledi bayrâmını
Mâh-ı 'ıyd-ı ekber olduñ tutdı şehri şöhretüñ

kaşuñ hüsn-i tuğrasın okutdı:

1. **kaşuñ hüsn-i tuğrasın okutdı:-dı**

Gazel 297

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) tuğraya benzeyen güzel kaşını
göstermesi.

Kaşuñ def'âtle ey meh okutdı hüsn-i tuğrasın
Yüzünde kâkülüñ kılsa ne var hükmi Karamana

kaşuñ kemâni:

1. **kaşuñ kemâni:-ı**

Gazel 226

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının yayı. II Sevgilinin kaşının
kavisi.

Sinemde tîr-i ğamzeñ besdür nişân-ı devlet
Kaşuñ kemâni elde kavş-ı sa'âdet olsun

2. **kaşuñ kemânından:-ı, -(n)dan**

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının yayı. II Sevgilinin kaşının
kavisi.

Egerçi katlı-i 'âm eyler gözün tîg-i ğazenferdür
Velî kaşuñ kemânından ğadeng-i cân-ğüzerdür

kaşuñ mihrâbını:

1. **kaşuñ mihrâbını:-ı, -(n)ı**

Gazel 75

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının mihrabı. II Sevgilinin kaşının
kavisi.

Kaşuñ mihrâbını gördükde 'âşık
Ta'accübden didi Allâhu ekber

kaşuñ yâsına:

1. **kaşuñ yâsına:-(s)ı, (n)a**

Gazel 295

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının yayı. II Sevgilinin kaşının
kavisi.

Tîr-i dil-düzün şunar müjgânuñ ey meh çeşmüñe
Katlüme kaşd eyleyüp el ursa kaşuñ yâsına

kat:

1. **katında:-ı, -(n)da**

Gazel 106

Mısra: 7

Huzur, makam.

'İsî-i la'lüñ katında kâfiridür 'aşkıñuñ
Biline zülfüñ ğamını şol ki zünnâr istemez

kat' id:

1. **kat' ideyin:-eyin**

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir yeri aşarak geçmek, yol almak.

Düşdüm yola kim kat' ideyin râh-ı belâñı
Yanumca yürür zâr-ı dilüm baña ceresdür

2. **kat' idüp:-üp**

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir yeri aşarak geçmek, yol almak.

Kat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenābī ey melek
Kıssa-i zülfüñ gibi pâyânı yok bir rāh imiş

kat kat:

1. **kat kat:**

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Üst üste.

Bār-ı hecrüñ yükledür kat kat Cenābī kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükin ser-bārsuz

kati:

1. **katı:**

Gazel 101

Mısra: 6

Zor, güç.

Gözlerüñ devrinde baṭṭāl oldı sihr-i Sāmirī
Merdüme el oynamakda key katı sehḥārlar

2. **katıdur:-dur**

Gazel 238

Mısra: 5

Sert. II Merhametsiz.

Seng-i hārādan katıdur bağı Şirīnün diyü
Bu şadā olurdu vārid tişe-i Ferhāddan

3. **katı:**

Gazel 310

Mısra: 5

Çok, pek.

Ol kebk-i hōş-ḥirāmı gördüm katı hevāyī
Şayd olmadur murādı ben gibi şāh-bāza

katı göñl:

1. **katı göñlüñ:-(ü)ñ**

Gazel 75

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) acımasız, merhametsiz gönlü.

Sözümde katı göñlüñ buldı tağyīr
Ḥırāş olsa bozılır rüy-ı mermer

2. **katı göñlüñ:-(ü)ñ**

Gazel 361

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) acımasız, merhametsiz gönlü.

Çihremi zerd eyledüñ ğam birle cānā zer gibi
Bu katı göñlüñ senüñ ey sīm-ten mermer gibi

katı harābe:

1. **katı harābe:**

Gazel 204

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Oldukça harabe olmuş; perişan. II Aşğın gönlü.

'Aşkuñ ğamında göñlüm gördüm katı harābe
Ol mūr-ı nā-tüvāna izhār-ı şefkat itdüm

katı müşkil:

1. **katı müşkil:**

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Oldukça zor, çetin.

İrem gibi vişālüñden Cenābī dūr olup ey meh
Caḥīm-i fūrkatüñ içre katı müşkil 'azābı var

kat'-ı ümmīd eyledi:

1. **kat'-ı ümmīd eyledi:-di**

Gazel 371

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Ümidini kesmek.

Zindegānīden Cenābī kat'-ı ümmīd eyledi
Tolaşalı gerdenine kākülüñ erḳām gibi

katı:

1. **katlūme:-(ü)m, -e**

Gazel 3

Mısra: 9
Öldürme, yok etme, helâk etme.

Kaṭlüme ğamze okın almış Cenâbî yâr ele
Kaşları yâsı ğamında olayın kurbân aña

2. **kaṭline**:-i, -(n)e

Gazel 25
Mısra: 11
Öldürme, yok etme, helâk etme.

Kaṭline ben ḥaste cânuñ çeşmüñe olup mu'în
Ġamzeñ ile kaşuñ ey meh tîr ile yâyı arar

3. **kaṭlüme**:-(ü)m, -e

Gazel 92
Mısra: 3
Öldürme, yok etme, helâk etme.

Ḥançer ü tîġuñ el urmak istemezler kaṭlüme
Göreyin kim ḥûn-ı dilde kanlara boyanalar

4. **kaṭlüme**:-(ü)m, -e

Gazel 196
Mısra: 7
Öldürme, yok etme, helâk etme.

Kaṭlüme şimşirini tîz itmedin dest-i każâ
Ben kılıcuñ altına teslim olur kurbân idüm

5. **kaṭlüme**:-(ü)m, -e

Gazel 208
Mısra: 2
Öldürme, yok etme, helâk etme.

Âh kim nüş itmege kanum diler hicrân benüm
Kaṭlüme her küşeden tîġın biler devrân benüm

kaṭl idesün:

1. **kaṭl idesün**:-e, -sün

Gazel 10
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Öldürmek, cana kıymak.

Cevre yok mı bir nihâyet nice bir kaṭl idesün
Tîġ-ı miḥnet birle 'uşşâk-ı ciger-sûzı şehâ

kaṭl-i 'âm eyler:

1. **kaṭl-i 'âm eyler**:-r

Gazel 43
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Herkesi öldürmeye çalışmak.

Egerçi kaṭl-i 'âm eyler gözün tîġ-i ğazenferdür
Velî kaşuñ kemânından ḥadeng-i cân-ġüzerdür

kaṭl-i ḥâss u 'âm ider:

1. **kaṭl-i ḥâss u 'âm ider**:-er

Gazel 223
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Herkesi öldürmek, katletmek.

Ḥançer-i ğamzeyle çeşmüñ kaṭl-i ḥâss u 'âm ider
Bend-i zülfüñ arasın kendüyi ber-dâr isteyen

kaṭl-i 'uşşâk itmege:

1. **kaṭl-i 'uşşâk itmege**:-mege

Gazel 36
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Âşıkları katletmek, öldürmek.

Kaṭl-i 'uşşâk itmege tîrin ele almış müjeñ
Kaşlarıñ dil kaşına her küşeden bir yâ çeker

kaṭlüme kaşd eyleyüp:

1. **kaṭlüme kaşd eyleyüp**:-y, -üp

Gazel 295
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Öldürmeye niyetlenmek, yeltenmek.

Tîr-i dil-düzün şunar müġġanuñ ey meh çeşmüñe
Kaṭlüme kaşd eyleyüp el ursa kaşuñ yâsına

kaṭlüñe tîġın çekerse:

1. **kaṭlüñe tîġın çekerse**:-er, -(i)se

Gazel 168
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Âşığı) öldürmek için kılıç çekmek, kılıç kaldırmak. II Sevgilinin kılıç gibi keskin, yaralayıcı, öldürücü yan bakışını atması.

Yiridür kılsañ Cenâbî sînede cânuñ siper
Kaṭlüñe tîġın çekerse ğamze-i cânân senüñ

katre:

1. **kaṭre:**

Gazel 198

Mısra: 4

Damla.

Seyrine tāḳat getürmez dīdeler emvācumuñ
Kaṭre iken kendümi bir ulı deryā añladum

2. **kaṭresi:-(s)i**

Gazel 27

Mısra: 4

Damla. II Gözyaşı.

Sinemüñ deştinde çeşmüm dökse kanlı yaşıñı
Ey şanem her kaṭresi bir lāle-i Nu'mān olur

3. **kaṭre:**

Gazel 297

Mısra: 5

Damla. II Yudum. II Bir kere (öpme).

Zülāl-i vaşf-ı la'lüñden daḫı nüş itmeden kaṭre
Baña müşkil 'azāb ancak düşersem nār-ı hicrāna

katre katre:

1. **kaṭre kaṭre:**

Gazel 370

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Damla damla.

Kaṭre kaṭre hūn-ı dilde yaşımı la'l eyleyen
Dürr-i aşkuñ derdidür bu nıl-güñ deryā ḫaḳı

katre katre jälelerle:

1. **kaṭre kaṭre jälelerle: -ler, -le**

Gazel 188

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Damla damla çiy tanesi, kırağı, şebnem.

Kaṭre kaṭre jälelerle fi'l-meşel gülzārda
Oldı pür dürr-i Necefle pençe-i mercān gül

katre-bār-ı ğam-ı 'aşk olalı:

1. **kaṭre-bār-ı ğam-ı 'aşk olalı:-alı**

Gazel 197

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aşk ğamının, kederinin damlasını saçmak. II
Aşkın kederiyle gözyaşı dökmek.*

Bir ḫabābum ḳadarı olmadı eflāk-ı kebūd
Kaṭre-bār-ı ğam-ı 'aşk olalı 'ummān oldum

katre-i bārān:

1. **kaṭre-i bārān:**

Gazel 296

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yağmur damlası. II Kızıldeniz.

Baḫr-i Ḳulzüm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Kaṭre-i bārān ne mümkün baḫş ide deryā ile

2. **kaṭre-i bārān:**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yağmur damlası. II Sevgilinin dudağında çıkan
uçuk.*

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebḫāleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaṭre-i bārān aña

3. **kaṭre-i bārānı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yağmur damlası. II Aşğın gözyaşı.

Olmasa āh-ı derūnı birle eşki 'aşıḳuñ
Ebr-i müşg-efşān durur kim kaṭre-i bārānı yok

katre-i eşküm:

1. **kaṭre-i eşküm:-(ü)m**

Gazel 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Aşğın) gözyaşı.

Kaṭre-i eşküm ki sen mäh-ı dil-ārāyı arar
Kevkebi seyyāredür kim çarḫda ayı arar

katre-i nā-çiz:

1. **kaṭre-i nā-çiz:**

Gazel 300

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok küçük damla.

Kaṭre-i nā-çiz ile fark eylemez deryaları
Eyleyen tūfāna nisbet dīde-i giryānuma

2. **kaṭre-i nā-çizüm:-(ü)m**

Gazel 355

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Değersiz, hiç hükmünde olan damla. II Aciz,
zavallı âşık.*

Kaṭre-i nā-çizüm ammā baḥr kılsam kendümi
Mevcûme olmaz müsāvî bu toḡuz deryâ belî

katre-i yaşını:

1. **kaṭre-i yaşını:-ı, -(n)ı**

Gazel 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşı damlası.

Her kim dilini gevher-i 'aşka şadef eyler
Her kaṭre-i yaşını o dürr-i Necef eyler

kattâl:

1. **kaṭtâle:-e**

Gazel 275

Mısra: 1

*Çok kan dökücü, öldürücü. II Sevgilinin
âşıkların canına kasteden, acımasız merhametsiz,
gaddar gözü.*

Eyâ bād-ı şabâ benden o kaṭtâle güzâr eyle
Dilüm kaç pâredür tiğ-i cefâsıyla şümâr eyle

katunda:

1. **kaṭunda: -u, -(n)da**

Gazel 54

Mısra: 9

Huzur, makam.

Bulur bî-minnet aḡyāruñ kaṭunda gün gibi 'izzet
Cenâbî âsitānuñda girü şāhum bayağıdur

kavm ile kâşâne:

1. **kaṭm ile kâşâne:**

Gazel 209

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Halk ve köşk.

Gözün âşübını ben kaṭm ile kâşâne diyem
Kec-ḡayâlin kaşuñuñ Çin ü Ḥorāsāna diyem

kaṭs-ı sa'âdet:

1. **kaṭs-ı sa'âdet:**

Gazel 226

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mutluluk, sevinç yayı.

Sīnemde tīr-i ḡamzeñ besdür nişân-ı devlet
Kaşuñ kemānı elde kaṭs-ı sa'âdet olsun

kayd:

1. **kaṭddan:-dan**

Gazel 168

Mısra: 3

Bağ, zincir.

Bende oldum sen şehe âzād iken her kaṭddan
Ben mutî'-i emrūñ oldum ḡükmüñe fermān senüñ

2. **kaṭdum:-(u)m**

Gazel 304

Mısra: 5

Bağ, ilgi.

Ḥabbe-i ḡalūñ ḡamıdır dilde kaṭdum ḡâşılı
Ḥirmen-i 'ömrüm şatılsa râziyum ol dāneye

3. **kaṭd:**

Gazel 242

Mısra: 2

Bağ, ilgi.

Nukūd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevāsından
Bu kaṭd oldu baña ḡâşıl meḡer āhum livāsından

kayd idem:

1. **kaṭd idem:-em**

Gazel 192

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bağlamak. II Âşık etmek.

Kaşdum bu kim ğazāle-i çeşmüñi şayd idem
Cân riştesiyle şol iki vahşîyi kayd idem

kaydın eyle:

1. kaydın eyle:

Gazel 346

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bağ hâline getirmek, zincir olarak kullanmak.

Dām-ı hayret kaydın eyle ey Cenābī isteseñ
Bu heyâkil bahrınıñ şayd itmege Ferhādını

Kays:

1. Kays-ıla:-ila

Gazel 119

Mısra: 2

*Leylâ ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı;
Mecnûn.*

Mâder-i 'aşkdan ikiz toğmuş karındaş olmuşuz
Kays-ıla vādî-i ğam kat'ında pā-dāş olmuşuz

2. Kaysa:-a

Gazel 128

Mısra: 8

*Leylâ ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı;
Mecnûn.*

Ders-i maħabbeti okudum olsa hâzırım
Ta'lim-i 'aşkı Kaysa iderdüm kitābsuz

3. Kaysa:-a

Gazel 288

Mısra: 5

*Leylâ ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı;
Mecnûn.*

Fenn-i 'aşk ta'limin alsun Kaysa diñ bizden gelüp
Başa buyruk gezmesün kolayına kolayına

Kays ile Ferhād-ı bî-dil:

1. Kays ile Ferhād-ı bî-dil:

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Âşık Ferhat ve Mecnûn.

Lu'b ile şaṭranc-ı 'aşka ursam el ey lâle-ruḡ
Kays ile Ferhād-ı bî-dil görseler mât qalalar

Kays-ı 'âşık:

1. Kays-ı 'âşık:

Gazel 283

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşık Mecnûn.

Ĝam belâsın Kays-ı 'âşık çekmedin endāmına
İrmedin dest-i każâdan seng-i miḡnet cāmına

Kays-ı bî-cân:

1. Kays-ı bî-cân:

Gazel 346

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Cansız Mecnûn. II Aşk ile kendinden geçmiş,
hâlsiz, zayıf âşık.*

Gördi Leylî fūrkatinde Kays-ı bî-cân deprenür
Kabriniñ seylâb irüp virdi o dem büñyâdını

Kays-ı bî-dil:

1. Kays-ı bî-dil:

Gazel 198

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevdalı Mecnûn.

Bir nazâr ḡüsniñ görüp Mecnûnuñ oldum ey perî
Kays-ı bî-dil kendümi sen mâhı Leylâ añladum

Kays-ı bî-pervâ:

1. Kays-ı bî-pervâ:

Gazel 328

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Pervasız, gözü pek, korkusuz Mecnûn.

ḡüsni içinde tâ ki gördüm sen mehi Leylâ gibi
Düşmişem 'aşkıñ ğamına Kays-ı bî-pervâ gibi

Kays-ı şeydâ:

1. Kays-ı şeydâ:

Gazel 260

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çılgın, tutkun, divane Mecnûn.

Ānla ĥaddūñ ŧatalıdan ĥüsn-i Leylâ meşrebin
Kullanur âvâre göñlüm Kays-ı şeydâ meşrebin

2. **Ķays-ı şeydānuñ:-nuñ**

Gazel 339

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çılgın, tutkun, divane Mecnûn.

Belâ cāmını çekdükte Cenâbî meclis-i ğamda
Ben idüm Ķays-ı şeydānuñ o bezm içre ayakdaşı

Ķays-ıla Ferhâd-ı bî-dilden:

1. **Ķays-ıla ferhâd-ı bî-dilden:-den**

Gazel 214

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Âşık, tutkun Ferhat ve Mecnûn.

Derd-i 'aşkı Ķays-ıla Ferhâd-ı bî-dilden alup
Başa iltidüm ben dağı akrânum içre ğayretüm

Ķaysves:

1. **Ķaysves:**

Gazel 203

Mısra: 6

Mecnûn gibi.

Başda sevdâ-yı ser-i zülfüñle ey Leylî-ĥirâm
Ķaysves ser-geşte-i kuh-sâr u hāmün olmuşam

każâ:

1. **każâ:**

Gazel 77

Mısra: 2

*İlahî takdir. İI Allah'ın ezelden takdir ettiği
şeylerin meydana gelmesi.*

Gözlerüñ şehbâzı kim murĝ-ı dilüm her dem Ķapar
Şan każâ sîmurgıdur kim dâyimâ âdem Ķapar

2. **każâdan:-dan**

Gazel 258

Mısra: 10

Bela, musibet.

Bâl açup sîmurg-i devlet gibi çarĥ-ı bî-Ķarâr
Dâimâ üstüñe dönsün her każâdan şaĶlasun

3. **każānuñ:-nuñ**

Gazel 311

Mısra: 11

*İlahî takdir. İI Allah'ın ezelden takdir ettiği
şeylerin meydana gelmesi. İI Bela, musibet.*

Def'ine her bir każānuñ sa'y-ı âdem n'eylesün
Ser-nüvişt olan gelür kilik-i ezelden çün başa

każā mi'mârı:

1. **każā mi'mârı:**

Gazel 358

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tanrı.

Dünyenüñ baksañ binâsı taşı âdem başıdur
Böyle çarĥ itmiş każā mi'mârı 'âlem resmini

kazan:

1. **kazan:-an**

Gazel 358

Mısra: 10

Kazımak, işlemek, nakş etmek.

Ey Cenâbî 'âleme ĥükm-i Süleymân eylesün
Cân nigîninde kazan ol la'l-i ĥâtem resmini

każâ-yı cilvegâhum:

1. **każâ-yı cilvegâhum:-(u)m**

Gazel 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaderin gerçekteştiği yer.

Benüm sîmurg-ı Ķâf-ı sidre-perver
Każâ-yı cilvegâhum çarĥ-ı aĥđar

kebâb:

1. **kebâbı:-ı**

Gazel 70

Mısra: 6

*Ateşe karşı kızartılmış et, büryan. İI Aşk
derdiyle yanmış yürek.*

Göñül ĥün-âbesin içsün yisün zevĶ eylesün 'âşık
Melâmet nârına yanmış ciger gibi kebâbı var

kebâb ol:

1. **kebāb olduğını:** -duğ, -i, -(n)ı

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ateşte veya sıcakta kavrulmak. II (Ciğeri)

kebab olmak; büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak; çok güçlü bir duygunun etkisiyle yanıp tutuşmak.

Gördi nār-ı fūrkatüñde dil kebāb olduđını
Döne döne yandı ey meh âteş-i sūzān aña

2. **kebāb olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Ateşte veya sıcakta kavrulmak. II (Ciğeri)

kebab olmak; büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak; çok güçlü bir duygunun etkisiyle yanıp tutuşmak.

Şirişk-i dīdede çeşmüm ğarīk-ı lücce-i ğamdur
Düşüp nār-ı belāñ içre ciger dağı kebāb olsun

kebk-i hōş-hirāmı:

1. **kebk-i hōş-hirāmı:-ı**

Gazel 310

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yürüyüşü güzel keklik. II Salına salına yürüyen

sevgili.

Ol kebk-i hōş-hirāmı gördüm katı hevāyī
Şayd olmadur murādı ben gibi şāh-bāza

kebüter:

1. **kebüterdür:-dür**

Gazel 46

Mısra: 4

Güvercin. II Âşığın gönlü.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şehbāzı kim
Bir kebüterdür göñül senden cüdā āvāredür

2. **kebüter:**

Gazel 86

Mısra: 4

Güvercin. II Âşığın gönlü.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun baña şāhīn gözlerüñ
Dām olmaz ol kebüter niçe dem āvāredür

kebüter olsa:

1. **kebüter olsa:-sa**

Gazel 308

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güvercin gibi olmak.

Dil kebüter olsa dağı iremez biñ cehd ile
Āhum iltsün nāmemi yār-i hümā-pervāzuma

kaşuñuñ kec-hayālin:

1. **kaşuñuñ kec-hayālin: -i, -n**

Gazel 209

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının eğri şeklinin hayali.

Gözüñ âşübını ben kavm ile kâşāne diyem
Kec-hayālin kaşuñuñ Çin ü Ğorāsāna diyem

kec-rev olma:

1. **kec-rev olma:-ma**

Gazel 371

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Düşüncesi ve gidişi kötü, tuttuğu yol çarpık
olan kimselerden olmak.*

Ğadd-i dil-ber gibi ey dil istikāmet üzre ol
Kec-rev olma kıl hāzer ol turra-i pür-ĥam gibi

kef geçme:

1. **kef geçme:-me**

Gazel 269

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek.

Aĥma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-hāl üstine
Ĥ^vāce-i dünyā degülseñ geçme kef māl üstine

kefen itsün:

1. **kefen itsün:-sün**

Gazel 248

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kefen hazırlamak.

Ben şehîd-i 'aşk olıcak za'ım-ı tîğ-ı yâr-ıla
Penbe-i dâğumdan itsün baña derd ehli kefen

keffe-i cüd u sehâ oldı:

1. keffe-i cüd u sehâ oldı:-dı

Murabba 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bereket ve cömertlik terazisi olmak. II Herkese eşit bir şekilde cömert davranmak, ihsanda bulunmak.

Şu'le-i hürşîd-i luţfuñ virdi âfâka ziyâ
Her kef-i ihsânuñ oldı keffe-i cüd u sehâ

keff-i yedümde:

1. keff-i yedümde:-(ü)m, -de

Gazel 52

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

El çekme. II Vazgeçme.

Keff-i yedümde hâşıl bād-ı nedâmet oldı
Dil hırmeninde dâyim çihrem bu ğamla kehdür

kef-i ihsânuñ:

1. kef-i ihsânuñ:-(u)ñ

Murabba 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İyilik, cömertlik eli. II Eli açıklık, cömertlik.

Şu'le-i hürşîd-i luţfuñ virdi âfâka ziyâ
Her kef-i ihsânuñ oldı keffe-i cüd u sehâ

keh:

1. kehdür:-dür

Gazel 52

Mısra: 8

Saman. II Âşığın aşk acısı ile sararıp solmuş yüzü.

Keff-i yedümde hâşıl bād-ı nedâmet oldı
Dil hırmeninde dâyim çihrem bu ğamla kehdür

kelâm:

1. kelâmı:-ı

Gazel 251

Mısra: 6

(Sevgilinin) sözü.

Tûti-i tab'-ı laţifüñ her kaçan kılsa suhan
Her edâsı nâzenîndür her kelâmı şekerin

kelle-i bî-devlet-i bed-h^vâhuñ almağa:

1. kelle-i bî-devlet-i bed-h^vâhuñ almağa:-mağa

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Düşmanın talihsiz başını kesmek, koparmak.

Kelle-i bî-devlet-i bed-h^vâhuñ almağa müdâm
Çarha ırgürmiş seri bir nîzeyüz her birümüz

kelle-i hâric:

1. kelle-i hâric:

Gazel 355

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kopmuş kelle, baş.

Zü'l-fiķaruñ ta'masıdır kelle-i hâric müdâm
'Âciz-i fi'l-i raķîbüm baña himmet yâ 'Alî

kelle-i Mecnûni:

1. kelle-i Mecnûni:-ı

Gazel 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mecnûn'un başı.

Kelle-i Mecnûni şorsañ ol sıfâl-i pür-şikest
Leylî küyü itlerinüñ köhne bir yalağıdır

kelle-i 'uşşâk:

1. kelle-i 'uşşâk-ıla:-ıla

Gazel 323

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Âşıkların başı.

Hâne-i 'aşkı binâ itdükde mi'mâr-ı ezel
Kelle-i 'uşşâk-ıla yapmış anuñ dîvarını

2. kelle-i 'uşşâkîmiş:-i, -miş

Gazel 120

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Âşıkların başı.

Şatılan bāzār-ı ğamda kelle-i 'uşşākimiş
İzdiyād-ı revnaķ itsün ğün-be-ğün ser-ĥānemüz

kem:

1. **kem:**

Gazel 123
Mısra: 2
Değersiz.

Kes rişte-i ta'alluķı dünyādan it ğüriz
Bu kem bahāyı ğörmek ilen kendüye 'aziz

kem eser:

1. **kem eser:**

Gazel 338
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Değersiz, önemsiz, belli bile olmayan bir iz. II
Değersiz âşık.

Zerre gibi kem eser bir 'âşık-ı nā-çiz iken
Ġün gibi ey nāle dehre âşikār itdün beni

kem itmesün:

1. **kem itmesün:-me, -sün**

Gazel 2
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Azaltmak, eksiltmek.

Naẓm-ıla şöhret bula dirse Cenābī bendesin
İtmesün kem iltiĥātın ĥusrev-i devrān aña

kem kıymete:

1. **kem kıymete:-e**

Gazel 250
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kötü, az değer, kıymet.

Naķd-ı cāna rāyġāndur yok bahāsi ol mehūñ
Yūsuf-ı Mışrī gibi kem kıymete şatılmasun

kem olur:

1. **kem olur:-(u)r**

Gazel 316

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ortadan kalkmak, yok olmak.

Eşk-i çeşmüm maĥv olur ey māh ğörsem 'arizūñ
Ĥayl-i encüm kem olur toĝduķda şems-i ĥāverī

kemāl:

1. **kemālüm:-(ü)m**

Gazel 33
Mısra: 5
Erginlik, olgunluk, pişkinlik.

Ķanda fehm eyler kemālüm rüstāyī-ṭab' olan
Ķadrini şanma Zāĥirūñ Fāryābiler bilür

2. **kemālüm:-(ü)m**

Gazel 97
Mısra: 7
Erginlik, olgunluk, pişkinlik.

Ķanda fehm itsün kemālüm rüstāyī-ṭab' olan
Ķadrini şanma zāĥirūñ Fāryābiler bilür

3. **kemālüm:-(ü)m**

Gazel 98
Mısra: 5
Erginlik, olgunluk, pişkinlik.

Ķanda fehm eyler kemālüm rüstāyī-tab' olan
Ķadrini şanma zāĥirūñ Fāryābiler bilür

4. **kemāl:**

Gazel 161
Mısra: 5
Erginlik, olgunluk, pişkinlik. II Mükemmellik.

Ṭulū' it burc-ı 'izzetden ğüneş gibi kemāl üzre
Ser-i a'dādan olmasun şehā bir dem zevāl eksük

kemāl-i medĥin eylersem:

1. **kemāl-i medĥin eylersem:-r, -(i)se, -m**

Gazel 177
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Büyük bir övgüyle bahsetmek.

Firāz-ı 'arş-ı a'lādan yücedür ṭāķı 'izzetle
Kemāl-i medĥin eylersem serīr-i āsmāndan yig

kemālin bulmuş:

1. kemālin bulmuş:-miş

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Olgunlaşmak. II Son demine ulaşmak.

Gördi 'ömrüm mezra'ın bulmuş kemālin āh kim
Üstüne haşşād-ı çarḥ-ı sifle orağın çeker

kemān:

1. kemān:

Gazel 176

Mısra: 8

Yay, kavis. II Aşğın bükülmüş boyu.

Āhuñ oқи ire dirseñ nişāne-i maqşūda
Ḳaddūñ riyāzet ile bu yolda kemān gerek

2. kemāndur:-dur

Gazel 250

Mısra: 8

Yay, kavis. II Sevgilinin yay gibi kavisli kaşı.

Ġamzesi tīrin atarsa cānuma ḳurbān olam
Müşğ tozı bir kemāndur yā ḳaşuñ yasılmasun

kemāne dönelden:

1. kemāne dönelden:-el(i), -den

Gazel 305

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaya benzemek, yay gibi kavisli olmak.

Dönelden yārūñ ebrūsi kemāne
Olupdur sine-i 'āşık nişāne

kemān-ebürü:

1. kemān-ebürü:

Gazel 19

Mısra: 4

Yay (gibi kavisli ve düzgün) kaşlı (sevgili).

Ḥançer-i ḥün-rizūñe gerden şunar her müstmend
Ey kemān-ebürü cihāni saña ḳurbān oldı tüt

2. kemān-ebürüaruñ:-lar, -uñ

Gazel 54

Mısra: 2

Yay (gibi kavisli ve düzgün) kaşlı (sevgili).

Atan ğamze oқın cānā siyeh çeşmüñ şadağıdur
Kemān-ebürüaruñ ḥaḳkı o kāfir ḳara yağıdur

kemān-ebürü nigāra:

1. kemān-ebürü nigāra:-a

Gazel 284

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yay (gibi kavisli ve düzgün) kaşlı sevgili.

Sen kemān-ebürü nigāra meyl idelden cān u dil
Cān belālar gördi cānā tīr-i ğamdan dil-bere

kemān-ı ebrü:

1. kemān-ı ebrü:

Gazel 281

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yay (gibi kavisli) kaşları.

Senābī ḳaşd-ı cān eyler meger kim ol kemān-ı ebrü
Ki müjgān-ı tīrini şaḳlar siyeh çeşmi şadağında

kemān-ı miḥneti:

1. kemān-ı miḥneti:-i

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, dert yayı. II Aşkın derdi, kederi.

Rüstem-i destān olursa çekmeye biñ zūr ile
Şol kemān-ı miḥneti kim 'āşık-ı şeydā çeker

kemān-ı Rüsteme:

1. kemān-ı Rüsteme:-e

Gazel 330

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rüstem'in yayı. II Sevgilinin kaşı.

Nişāne eyleyüp mihiri atar nāz oқını tırılmaz
Dönelden ol meh-i bedr'üñ kemān-ı Rüsteme kaşı

2. kemān-ı Rüsteme: -e

Gazel 339

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Rüstem'in yayı. II Sevgilinin kaşı.

Kemân-ı Rüsteme beñzer o meh-rünüñ siyeh kaşı
Yüzi hürşid-i tâbindan egilmişdür iki başı

kemend-endâz:

1. kemend-endâz:

Gazel 144

Mısra: 6

*Kemend atan. II Avcı. II Sevgilinin insanın aklını
başından alan kâkülü.*

Bağladı göñlüm semendin yok hâlâşa kudreti
Kâkül-i tarrâr-ı dil-ber ne kemend-endâz imiş

kemend-i kâkülüñ:

1. kemend-i kâkülüñ:-(ü)ñ

Gazel 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının kemendi (kıvrımı).

Merdüm-i dil kılmasun mañbûs-ı câh-ı gam ebed
Şal kemend-i kâkülüñ irgür aña cânâ meded

kemend-i mihrüñi sal:

1. kemend-i mihrüñi sal:

Gazel 256

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşk, sevgi kemendini salmak, sarkıtmak. II
Sevgilinin saçlarıyla âşığı büyülemesi.*

Baña ey gîsü-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cânüm gerdeni üzre mañabbetden resensin sen

kemend-i zülf:

1. kemend-i zülfüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saç kıvrımı.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ çeşmi çünkim ol resenle dâradur

2. kemend-i zülfüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saç kıvrımı.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinüñ meyli çünkim ol resenle dâradur

kemer:

1. kemerde:-de

Gazel 290

Mısra: 5

Etraf, çevre.

'Âlem içüñ mu'aţtar eyler şabâ kemerde
Urduqca şâne dil-ber şol kâkül-i siyâha

kemter:

1. kemter:

Gazel 105

Mısra: 4

Çok değersiz, çok küçük.

Deryâ-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda bañr-i gerdün kemter hañbâba beñzer

kenâr:

1. kenârını:-ı, -(n)ı

Gazel 60

Mısra: 6

*Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını. II Kıyı,
sahil.*

Neheng-i hayrete bir loqma oldı cismi her şaşuşuñ
Düşen bulmaz kenârını mañabbet bañrı âfetdür

2. kenârı:-ı

Gazel 122

Mısra: 1

*Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını. II Kıyı,
sahil.*

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rüzgârı n'eylerüz

3. kenârı:-ı

Gazel 145

Mısra: 4

*Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını. II Kıyı,
sahil.*

Rūzgār-ı āh-ıla girdüm qarasin bulmadum
Yoğ kenārı eşk bir deryā-yı mevc-engiz imiş

4. **kenārında:-ı, -(n)da**

Gazel 215

Mısra: 7

Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını. II Kıyı, sahil.

Akıtsun Dicle vü Şātı kenārında gözüm her dem
Ġamuñda cism-i virānum benüm Bağdādmış
bildüm

5. **kenārıdur:-ı, -dur**

Gazel 63

Mısra: 4

Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını. II Kıyı, sahil.

Dönüpdür çeşm-i hün-bārum sirişküm birle
'ummāna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryānuñ kenārıdur

6. **kenārı:-ı**

Gazel 309

Mısra: 4

Kıyı, köşe; تنها, kuytu yer. II Sevgiliyle buluşmaya uygun, gözden uzak olan yer.

İrdi bahār u 'ālem huld-berīne döndi
Bu demde yāri bulsañ ey dil kenārı gözle

7. **kenārum:-(u)m**

Gazel 268

Mısra: 5

Bir şeyin veya bir kimsenin yanı, yakını.

Gözlerüñ mi sū-be-sū alup kenārum gözleyen
Yā ğazāl-ı vahşiler mi üşdi Mecnün üstine

kenār çiz:

1. **kenār çiz:**

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Uzaklaşmak.

Ben muhterem hārim-i vişālinde dil-berüñ
Sen ey raķīb seyr-i cihān it kenār çiz

kenāra çekdüm:

1. **kenāra çekdüm:-dü, -m**

Gazel 231

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kıyıya, kenara çekmek. II Uzaklaşmak.

Sāhilāsā dünyeden çekdüm kenāra kendümi
Eşk-i hününüm gibi yanumda deryā bilmezim

kenār-ı āb-ı hayvāni:

1. **kenār-ı āb-ı hayvāni:-ı**

Gazel 360

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyunun kıyısı, kenarı. II Sevgilinin dudağının kenarı, üzeri.

Görüp yāķūtuñ üstinde müretteb hātt-ı reyhāni
Didüm müşğīn giyā tütmiş kenār-ı Āb-ı hayvāni

kenār-ı miħnete atdı:

1. **kenār-ı miħnete atdı:-dı**

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder kıyısına atmak, sürükleyip götürmek. II Perişan etmek.

Atdı cismüm fülkini eşküm kenār-ı miħnete
Rūzgār-ı āh ile keştī süren deryāyı gör

kenārın bulmadum:

1. **kenārın bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 350

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Aşk denizinin) kıyısına varmak, sahiline ulaşmak. II Aşktan kurtulmak, aşk derdine çare bulmak.

Bahr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenārın bulmadum
Gör beni pāyāni yoğ deryāya virdüm göñlümi

kendi:

1. **kendini:-(n)i**

Gazel 25

Mısra: 9

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Zülfüh için kendini sünbül perîşân eylemiş
Görmege serv-i çemen ol kâdd-i bâlâyı arar

2. kendini:-(n)i

Gazel 29

Mısra: 5

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

İrgüren pîr-i muğâna kendini buldı necât
Ol der-i devlet-me'âbi baña kim irşâd ider

3. kendin:-n

Gazel 108

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Sen şeh-i devrânadur bende Cenâbî nisbeti
Sifle-perver her denîye kendin isnâd eylemez

4. kendin:-n

Gazel 114

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Yolda kaldı hâsretâ bî-zâd-ı râh-ı âhîret
Şol ki kendin hîrmen-i tã'âdde mür eylemez

5. kendin:-n

Gazel 154

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Gör zamîrinüh içinde tâb-ı mihr-i hikmeti
Dûd-ı âh-ı pür-şerlerle yakdı kendin nâra bak

6. kendin:-n

Gazel 154

Mısra: 11

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Bâda virmiş hâk kendin zerre kılmış her cüzün
Mihr-i kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

7. kendin:-n

Gazel 239

Mısra: 9

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yakîn
Hüs-n-i 'âlem-gîrühni idüp temâşâ dürdan

8. kendinden:-(n)den

Gazel 337

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Kânde olsam ey Cenâbî gam beni arar bulur
İstemez kendinden ayrı bir nefes yoldaşını

9. kendine:-(n)e

Gazel 347

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Dağ-ı hâsretle Cenâbî gül gül idüp cismini
Bâğ-ı dehrüh kendine teng eyledi seyrânını

10. kendi:

Gazel 367

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Dûd-ı âhından giyüp 'âşik libâs-ı mâtemi
Kendi çara bahtına yâs eyleyüp çekdi gamı

kendin döğdi:

1. kendin döğdi:-di

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dövünmek. II Denizin dalgalarının taşlara,
kayalara vurması.*

Döğdi kendin mevc ile deryâ-yı 'ummân acıyup
Âbiledür cismi üzre zahtmdan her bir habâb

kendin esîr görelî:

1. kendin esîr görelî:-eli

Gazel 272

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Esir olduğunu anlamak. II Sevgilinin saçlarına
tutulduğunu, esir olduğunu fark etmek.*

Bend-i zülfünde Cenâbî görelî kendin esîr
Dimez ey serv-i revânum beni âzâd eyle

kendin türâb eyledüñ:

1. **kendin türâb eyledüñ:-dû, -ñ**

Gazel 13

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kendini toprak hâline getirmek. II Sevgilinin yoluna kendini feda etmek.

Pâyüñe yüz sürmege her dem Cenâbî husrevâ
Reh-güzâr-ı küyuñ içre eyledüñ kendin türâb

kendin yitirmiş:

1. **kendin yitirmiş:-miş**

Gazel 183

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini kaybetmek, kendini bilmez duruma gelmek, düşünebilecek hâlde olmamak.

Mest-i lâ-ya'kıl gezer kendin yitirmiş ey şanem
Câm-ı la'lüñden meger nûş eyledi peymâne dil

kendini bilmez dīvāneyüz:

1. **kendini bilmez dīvāneyüz:-y, -(ü)z**

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gerektiği gibi davranmayan, yersiz ve yanlış hareket eden, çılgın, deli. II Âşık.

Şüretâ kendini bilmez gerçi bir dīvāneyüz
'Âlem-i ma'nide ammâ sır bilür ferzāneyüz

kendini dünyāya tafđil eyleyen âdem olmaz:

1. **kendini dünyāya tafđil eyleyen âdem olmaz: -maz**

Gazel 139

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

Kendini herkesten, her şeyden üstün gören kimse gerçekten insan olamaz.

Âdem olmaz kendini dünyāya tafđil eyleyen
Kes kesi kes bilmece ol dağı olmaz hiç kes

kendü:

1. **kendüyi:-(y)i**

Gazel 6

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

2. **kendüyi:-(y)i**

Gazel 8

Mısra: 4

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Âb-ı vaşluñ irmese yakardı ser-tâ-pâ beni
Kendüyi tiz eylemişdür âteş-i fūrkat baña

3. **kendüme:-m, -e**

Gazel 22

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Mâder-i ğamdan toğup derdüñle kardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhâdi eb Mecnûni ced

4. **kendüyi:-(y)i**

Gazel 45

Mısra: 6

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Ruğlarıñda ey perî zülf-i perîşānuñ görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benim âşüftedür

5. **kendüñ:-ñ**

Gazel 67

Mısra: 5

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Belâ deryāsına şalduñ hevâ-yı 'aşk ile kendüñ
Yüri ey zevrak-ı dil kim muvâfık rüzgāruñ var

6. **kendüyi:-(y)i**

Gazel 91

Mısra: 6

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Başına zerrîn külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev'ile maħbûb-ı ħâver gösterür

7. **kendüyi:-(y)i**

Gazel 106

Mısra: 1

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Mest-i cām-ı 'aşk olan kendüyi hüş-yâr istemez
Dem süren yârân-ı ğamla bezm-i aġyâr istemez

8. **kendüye:-(y)e**

Gazel 109

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Sâkin-i kûy-ı belâ halk ile bāzâr istemez
Ĝamdan özge kendüye bir münis-i yâr istemez

9. **kendüyi:-(y)i**

Gazel 110

Mısra: 1

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

'Aşk-ı vîrânî-ebed kendüyi ma'mûr istemez
Yağmaġa kâdîl-i şevkîn mihrden nûr istemez

10. **kendüye:-(y)e**

Gazel 112

Mısra: 12

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Nîm-nâna şol gedâ kim kâni' oldı dünyede
Ķurs-ı mihi sūfresinde kendüye nân istemez

11. **kendüye:-(y)e**

Gazel 122

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Bir dirâht-ı mîve-bâr idük ġazân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bârî n'eylerüz

12. **kendüye:-(y), -e**

Gazel 123

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Kes rişte-i ta'alluġı dünyâdan it gürîz
Bu kem bahâyı görmek ilen kendüye 'azîz

13. **kendüye:-(y)e**

Gazel 146

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

İdicek Mecnûn 'adem râhına 'azmi Leylinüñ
Dâne-i ġâlî ġamını kendüye zâd eylemiş

14. **kendüñ:--ñ**

Gazel 184

Mısra: 7

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Gel fenâ iklimine kendüñ sefer kıl ço dili
Şâh-ı 'aşk yasaġıdır ey cân tütulmaz çün bedel

15. **kendüyi:-(y)i**

Gazel 187

Mısra: 9

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Ey Cenâbî 'andelîbe kendüyi 'arz itmege
Jâlelerden ġuşına aşdı dür-i şeh-vâr gül

16. **kendümi:-m, -i**

Gazel 193

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Āsitân-ı yârda olmaġa der-bân isterem
Mülk-i Rûma kendümi ya'nî ki sulţân isterem

17. **kendümi:-m, -i**

Gazel 194

Mısra: 1

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Bî-sütün-ı ġamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

18. **kendümi:-m, -i**

Gazel 198

Mısra: 4

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Seyrine tâkat getürmez dîdeler emvâcumuñ
Kaşre iken kendümi bir ulı deryâ añladüm

19. **kendümi:-m, -i**

Gazel 198

Mısra: 6

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Bir nazar hüsnüñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Kays-i bī-dil kendümi sen mâhı Leylâ añladum

20. **kendümi**:-m, -i

Gazel 198

Mısra: 7

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Tâkatüm yoğdur edâ-yı emrūñe ben kendümi
İktisâb-ı lutfuña bī-dest ü bī-pâ añladum

21. **kendüm**:-m

Gazel 202

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Taglar kesdüm gam-ı 'aşkıñda ol şîrîn-lebüñ
Küh-ken-i miskîne kendüm ya'nî akrân eylesem

22. **kendümi**:-m, -i

Gazel 202

Mısra: 6

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Bir boyı serv-i revānuñ kulu olsam cān-ıla
Kendümi mülk-i belāya bende sultān eylesem

23. **kendüm**:-m

Gazel 206

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Ey şeyh-i hilet-engîz ben rinde itme ta'nı
Fi'lüñ katında kendüm çendān mezemmet itmem

24. **kendüm**:-m

Gazel 206

Mısra: 14

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Nüş eyleyüp Cenābī cām-ı riyā-yı zühdi
Bâzâr-ı şıdk içinde kendüm melâmet itmem

25. **kendüme**:-m, -e

Gazel 207

Mısra: 13

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Ey Cenābī kendüme teşhîr kıldum 'âlemi
Bu 'aceb kim yāra te'sîr itmez efsūnum benüm

26. **kendüñi**:-ñ, -i

Gazel 207

Mısra: 6

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Muğtenem kıl 'âlemi kırtar belâ-yı fağrdan
Âşikâr it kendüñi ey genc-i mağzūnum benüm

27. **kendüyi**:-(y)i

Gazel 223

Mısra: 4

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Hañçer-i gamzeyle çeşmüñ katl-i hâss u 'âm ider
Bend-i zülfüñ arasın kendüyi ber-dâr isteyen

28. **kendüyi**:-(y)i

Gazel 223

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Ârzü-yı şıhhat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Âşik olur çeşmüñe kendüyi bîmâr isteyen

29. **kendüyi**:-(y)i

Gazel 224

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Gamzeñe cānlar virenler düşdiler hañçerlere
Asdı dâr-ı zülfüñe kendüyi ber-dâr isteyen

30. **kendüm**:-m

Gazel 228

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Niçe demlerdür yatur mest-i şarâb-âlüdeyin
Kendüm idrâk idemem gâyet harâb-âlüdeyin

31. **kendümi**:-m, -i

Gazel 231

Mısra: 5

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Sâhilâsâ dünyeden çekdüm kenâra kendümi
Eşk-i hûnînüm gibi yanumda deryâ bilmezsin

32. **kendüme**:-m, -e

Gazel 232

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Yârdan gayrı görünmez her neye şalsam nazar
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağıyârı ben

33. **kendüñi**:-ñ, -i

Gazel 239

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Sen behiştî bir meleksin hil'atun'dur nûrdan
Gâyib itme kendüñi ben 'âşık-ı mehcûrdan

34. **kendüyi**:-(y)i

Gazel 269

Mısra: 5

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Saldı nâra kendüyi her dem 'azâb-ı câdadur
Atlas u dîbâyı tercîh eyleyen şâl üstine

35. **kendüyi**:-(y)i

Gazel 296

Mısra: 3

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Bahr-i Kûlzum yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Kaṭre-i bârân ne mümkün bahş ide deryâ ile

36. **kendüyi**:-(y)i

Gazel 296

Mısra: 7

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Zülf-i 'anber-bârûña beñzetdi nâfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu kuru da'vâ ile

37. **kendüm**:-m

Gazel 304

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Küy-ı bed-nâmîde ey dil nevbet-i şâhî döğüp
Kendüm ikrâr eyledüm Mecnûn gibi dîvâneye

38. **kendü**:

Gazel 317

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

'Âlem-i hayretde ben nâ-çâr gördüm kendümi
Kendü cânumdan daḡı bî-zâr gördüm kendümi

39. **kendümi**:-m, -i

Gazel 317

Mısra: 1

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

'Âlem-i hayretde ben nâ-çâr gördüm kendümi
Kendü cânumdan daḡı bî-zâr gördüm kendümi

40. **kendümi**:-m, -i

Gazel 317

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

'Âlem-i hayretde ben nâ-çâr gördüm kendümi
Kendü cânumdan daḡı bî-zâr gördüm kendümi

41. **kendümi**:-m, -i

Gazel 317

Mısra: 4

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Şîşe-i nâmûs u nengi yirlere çalup müdâm
Cür'a-ḡ'âr-ı bezm-i ğam bî-'âr gördüm kendümi

42. **kendümi**:-m, -i

Gazel 317

Mısra: 6

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Bâliş-i derd ü belâdan başumı kaldurmuyup
Ben bu 'illet-ḡânedede bîmâr gördüm kendümi

43. **kendümi**:-m, -i

Gazel 317

Mısra: 8

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Âh-ı pür-süz eylesem yaşam çerâğ-ı mihneti
Âteşe âteş salar pür-nâr gördüm kendümi

44. **kendümi**:-m, -i

Gazel 317

Mısra: 10

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Meclis-i ğamda Cenâbî ben beni fark itmeyüp
Mest-i rüsvâ-yı cihân evkâr gördüm kendümi

45. **kendüñ**:-ñ

Gazel 338

Mısra: 2

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Âh kim bir nâ-murâd-ı rûzgâr itdüñ beni
Ey göñül kendüñ gibi bir hâk-sâr itdüñ beni

46. **kendümi**:-m, -i

Gazel 355

Mısra: 5

Kişilerin öz varlığı; öz, zat.

Kaatre-i nâ-çizüm ammâ baħr kılsam kendümi
Mevcûme olmaz müsâvî bu toköz deryâ belî

kendüm idrâk itmesem:

1. **kendüm idrâk itmesem**:-me, -se, -m

Gazel 261

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kendinin farkında olmamak; kendini kaybetmek; aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak.

'Aklımlı zülfüñ gibi 'aşkuñ perîşân eyledi
Kendüm idrâk itmesem kıлма 'aceb dîvâneysin

kendümveş:

1. **kendümveş:**

Gazel 194

Mısra: 10

Kendim gibi.

Ey Cenâbî baħa ben mecnûnı şâkird eyleyüp
Mıhr-i dil-ber şan'atın kendümveş üstâd eyledüm

kendüñi vir:

1. **kendüñi vir:**

Gazel 239

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendine çekidüzen vermek.

Ƙulağun burılmadın sâz-ıla vir kendüñi gel
İstimâ' eyle bu remzi nağme-i tanbûrdan

kendüye bâr-ı hecrüñ yükledür:

1. **kendüye bâr-ı hecrüñ yükledür**:-(ü)r

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kendine ayrılık yükünü yükletmesi. II Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği her türlü sıkıntıya katlanmak.

Bâr-ı hecrüñ yükledür kat kat Cenâbî kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükün ser-bârsuz

kendüye şıgmaz:

1. **kendüye şıgmaz**:-maz

Gazel 96

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

İçi içine sığmamak; telaş, sabırsızlık, coşkunluk göstermekten kendini alamamak.

Maħabbet câmını şol kim belâ bezminde nüş eyler
Taşar kendüye ol şıgmaz ħum-ı mey gibi cüş eyler

kendüyi yüksek tutar:

1. **kendüyi yüksek tutar**:-ar

Gazel 250

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendini üstün görüp karşısındakini küçümser bir tavır içinde olmak, tepeden bakmak.

Kendüyi yüksek tutar ğâyetde serv-i ser-bülend
Ol kıyâmet kıddüñi gördükde tek aşılmasun

kendüzin yüksek tutar:

1. **kendüzin yüksek tutar**:-ar

Gazel 288

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kendini üstün görüp karşısındakini küçümser
bir tavır içinde olmak, tepeden bakmak.*

Beñzerem dirmiş meh-i nev rā çaşuñuñ yāyına
Kendüzin yüksek tutar gāyetde güldüm rāyına

kerāmet:

1. kerāmet:

Gazel 41

Mısra: 8

*Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına
lütfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya
koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiatüstü iş,
harikulade hâl.*

Bāl açup şayd eyledüm şebbāz-ı Kāf-ı 'uzleti
Bu kerāmet şanma şāhā şeh-per-i 'anķādudur

2. kerāmetden:-den

Gazel 54

Mısra: 6

*Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına
lütfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya
koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiatüstü iş,
harikulade hâl.*

Temāşā eyleseñ dāğum ri'āyet resmini ķulda
Kerāmetden degül ħālī bu Mecnūnuñ ocağıdır

kerāmet-i şeyh-i 'Ubevd idem:

1. kerāmet-i şeyh-i 'Ubevd idem:-em

Gazel 192

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şeyh Ubevd gibi keramat göstermek.

Münkir ola Cenābiye ol Cāmī dil-beri
Şad-bār eger kerāmet-i şeyh-i 'Ubevd idem

Kerbela-yı gāmda:

1. Kerbelā-yı gāmda:-da

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam Kərbela'sı.

Ey Cenābī çekmedi ol iki sultān derdini
Kerbela-yı gāmda dāyim kim ki 'aşūr eylemez

Kerbela-yı hasretüñde:

1. Kerbelā-yı hasretüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 282

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hasret Kərbela'sı. II Sevgilinin acı verici hasreti.

Yaşımı hecrüñ gāmında Şaṭṭ-ı Bağdād eyleme
Kerbela-yı hasretüñde çekdiğüm āh 'aşķına

kerem:

1. keremle:-le

Gazel 274

Mısra: 6

Lütuf, iyilik, ihsan.

Künc-i dilümde muzmer ma'lüm-ı re'yüñ oldı
İzhār idüp keremle keşf-i kerāmet eyle

kerkes:

1. kerkes:

Gazel 373

Mısra: 6

Akbaba. II Rakip.

Virmem raķıbe gülşen-i kūyuñda meskenüm
Şāhīn olursa almaya kerkes yuvasını

kes:

1. kes:

Gazel 139

Mısra: 1

Bırak! Durdur!

Yāra karşı ey dil-i miñnet-zede feryād kes
Kim ħuzūr-ı şāhda terk-i edebdür kılma ses

2. kes:

Gazel 172

Mısra: 7

Bırak! Durdur!

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nāleñi kes kim
Şadā-yı āh-ı 'aşıkla ṭolupdur güşü āfāķuñ

kes kesi kes bilmese ol daħı ħiç kes olmaz:

1. kes kesi kes bilmese ol daħı ħiç kes olmaz:

Gazel 139

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnsan karşısındaki kişiyi değerli görmezse ona önem vermezse (erdemli) bir insan olamaz.

Âdem olmaz kendini dünyâya tafdîl eyleyen
Kes kesi kes bilmesel ol dağı olmaz hîç kes

kesâd bulmasun:

1. kesâd bulmasun:-ma, -sun

Gazel 187

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Durgun hâle gelmek.

Revnağ-ı bâzâr-ı hüsni bulmasun diyü kesâd
Yılda bir kez gösterür bülbüllere dîdâr gül

kesb iderdi:

1. kesb iderdi:-er, -di

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kazanmak, edinmek.

Çeşm-i cânâ nûr-ı 'ibret kesb iderdi her nazar
Dîde-i Mahmûd Ğazînüñ çihre-i Âyâzdan

kesb itmeyen:

1. kesb itmeyen:-me, -(y)en

Gazel 38

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elde eden, kazanan (kimse).

Ben gibi nev-rûzına irüp şeref kesb itmeyen
Köhne-sâl-i dünyede bî-şöhret ü bî-nürdur

keşf:

1. keşfin:-i, -n

Gazel 233

Mısra: 10

Anlama, ne olduğunu anlayıp bilme.

Yañılıp Mecnûna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme dîvânen

keşf id:

1. keşf iderler:-er, -ler

Gazel 87

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gizli, bilinmeyen bir şeyi anlamak, tanımak, öğrenmek ne olduğunu anlayıp bilme.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhân eyleyem
Keşf iderler sırrımı âhum yaşum ğammâzdur

2. keşf idüp:-üp

Gazel 322

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İfşa etmek, ortaya çıkarmak.

Dîde-i cellâduñı Mansûr görse dârda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Ħağğ râzını

3. keşf idüp:-üp

Gazel 218

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İfşa etmek, ortaya çıkarmak.

Keşf idüp her müşkili miftâhı oldum her derüñ
Sırr-ı Ħağğâ mâhremem Allâhiyem Allâhiyem

keşf itmege:

1. keşf itmege:-mege

Gazel 199

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İfşa etmek, ortaya çıkarmak.

Mümiyânuñla dehânuñ sırrını keşf itmege
Cümle 'âlem halkını 'ilm içre bî-cân isterem

keşf-i kerâmet eyle:

1. keşf-i kerâmet eyle:

Gazel 274

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kerâmet göstermek.

Künc-i dilümde muzmer ma'lûm-ı re'yüñ oldı
İzhâr idüp keremle keşf-i kerâmet eyle

kesil:

1. kesilmez:-mez

Gazel 42

Mısra: 3
Durmak, sona ermek.

Dil şād-ı 'aşkdur ki kesilmez terānesi
Ey muṭrib-i belā bu ne şīt u şadā durur

2. kesilmez:-mez

Gazel 339

Mısra: 4

Akışı durmak, sona ermek, bitmek.

Gözüm yaşı firākuñda iki 'ayn-ı belā ancak
Kesilmez hūn-ı dil gibi açar her cānibe yaşı

3. kesilmez:-mez

Gazel 58

Mısra: 1

Ayrılmak. II Uzaklaşmak. II Bırakmak.

Kesilmez yanımı bekler belā bir eski yārumdur
Baña 'āşık geçer miḥnet esīr ü hāk-sārumdur

4. kesilmez:-mez

Gazel 369

Mısra: 2

Ayrılmak. II Uzaklaşmak. II Bırakmak.

Ne yirde bir gül açılrsa olur lā-būd anuñ hārı
Budur bā'ış o gül-rūdan kesilmez bir dem ağyārı

5. kesilmezse:-mez, -(i)se

Gazel 41

Mısra: 5

Ayrılmak. II Uzaklaşmak. II Vazgeçmek.

Dil kesilmezse 'aceb mi sen kâmer-ruḥsārdan
Zerrenüñ ser-riştesı mihr-i cihān-ārādudur

keskin şarāb oldum:

1. keskin şarāb oldum:-du, -m

Gazel 195

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sert; etkisi çabuk ve şiddetli olan şarap hâline gelmek.

Çeken bir cūr'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sākı-i dehrüñ nice keskin şarāb oldum

keştı:

1. keştı:

Gazel 90

Mısra: 8

Gemi.

Atdı cismüm fülkini eşküm kenār-ı miḥnete
Rüzgār-ı āh ile keştı süren deryāyı gör

keştı-i vasluñ:

1. keştı-i vasluñ:-(u)ñ

Gazel 184

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma gemisi.

Lücce-i deryā-yı fūrkat içre ğarķ-ı āb idüm
Keştı-i vasluñ eyā meh şunmasa ger baña el

kevkeb:

1. kevkeb:

Gazel 32

Mısra: 5

Yıldız. II Sevgilinin beni.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi hālūñ
Kaşuñ hilāl-i gerdün zülfüñ seḥāba beñzer

kevkeb-i bahtum şeref burcın müşerref eyleye:

1. kevkeb-i bahtum şeref burcın müşerref eyleye:

Gazel 288

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Baht yıldızının şeref burcunda bulunması. II Yıldızların ait oldukları burçta buldukları vakit; kavuşma vakti. II Gezegelemlerle burçlar arasında vebal (düşüş), şeref (yükselme) ve hubût (güçten düşme) ilişkileri vardır. Her burcun vebali, şerefi ve hubutu vardır. "Şeref Burcu" mutluluk zamanının, baht açıklığının sembolüdür. Beyitte de talihin şeref burcunda olması ile bahtın açılması kastedilmektedir.

Kevkeb-i bahtum şeref burcın müşerref eyleye
Ger nazar şalam Cenābı rüy-ı dil-ber ayına

kevkeb-i bahtum şeref burcında seyrini kılsun:

1. kevkeb-i bahtum şeref burcında seyrini kılsun:

Gazel 350

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Baht yıldızının şeref burcunda bulunması. II Yıldızların ait oldukları burçta buldukları vakit; kavuşma vakti. II Gezegelemlerle burçlar arasında vebal (düşüş), şeref (yükselme) ve hubût (güçten düşme) ilişkileri vardır. Her burcun vebali, şerefi ve hubutu vardır. "Şeref Burcu" mutluluk zamanının, baht açıklığının sembolüdür. Beyitte de talihin şeref burcunda olması ile bahtın açılması kastedilmektedir.

Kevkeb-i bahtum şeref burcında kılsun seyrini
Ruğları şemsü'd-đuhâ bir aya virdüm gönlümü

kevkeb-i eşküm:

1. kevkeb-i eşküm:-(ü)m

Gazel 296

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözyaşı yıldızı. II Âşığın yıldız benzeyen gözyaşı.

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenâbî yirlere
Da'vi-yi hüsn ideli mihr-i felek ol ay ile

kevkeb-i seyyâredür:

1. kevkeb-i seyyâredür:-dür

Gazel 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yıldız. II Âşığın yıldız benzeyen gözyaşı.

Çağre-i eşküm ki sen mâh-ı dil-ârâyı arar
Kevkeb-i seyyâredür kim çarhda ayı arar

kevn:

1. kevn:-i

Murabba 3

Mısra: 3

Varlık âlemi. II Dünya.

Zerre almaz kevn mihr-i dirahşânım benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânım benüm

kevn ü mekânuñ yügrüğü:

1. kevn ü mekânuñ yügrüğü:

Gazel 333

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kâinatın hızlısı, hızlı koşanı. II Âşık.

Bir nazar içinde kıldum iki 'âlem seyrini
Ad-ıla dirler baña kevn ü mekânuñ yügrüğü

k'ey:

1. k'ey:

Gazel 336

Mısra: 7

Ki ey (sevgili)!

Kıyâmet kıddüñe k'ey kim yaraşur
Geh aţlas gâh dibâ-yı Firengi

key:

1. key:

Gazel 10

Mısra: 8

Gayet, pek çok.

Dil çolaşdı bir gözi fettân zülfi karaya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

2. key:

Gazel 10

Mısra: 8

Gayet, pek çok.

Dil çolaşdı bir gözi fettân zülfi karaya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

3. key:

Gazel 101

Mısra: 6

Gayet, pek çok.

Gözlerüñ devrinde battâl oldı sihr-i Sâmiri
Merdüme el oynamağda key çatı sehhârlar

kible:

1. kible:-m

Gazel 310

Mısra: 3

Namaz kılarken yönelinen taraf; Kâbe. II Âşıkların kutsal olarak gördükleri sevgilinin yanağı.

Kiblem o hadd-i dil-keş mihrâbum oldı çaşuñ
Çeşmüñ imâm olursa durdum gözüm namâza

2. **kıblem:-m**

Gazel 201

Mısra: 5

Müslümanların namazda yöneldiği taraf, Kâbe.

II Âşıkların kutsal olarak gördükleri sevgilinin mahallesi.

Küyuñ tavâfi kıblem 'uşşâka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafâyı varsam ziyâret itsem

3. **kıblem:-m**

Gazel 100

Mısra: 7

Müslümanların namazda yöneldikleri taraf,

Kâbe. II. Âşıkların kutsal olarak gördükleri sevgilinin yüzü.

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

kible-i maksûdi:

1. **kıble-i maşşûdi:-ı**

Gazel 25

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Arzu kiblesi. II İstenilenen, arzulanan şey.

Kible-i maşşûdi kimüñ mirdür kimüñ vezir
Sû-be-sü bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı arar

kıl:

1. **kılı:-ı**

Gazel 88

Mısra: 6

Saç teli.

Çeşmüm üzre yoklasañ miñnet libâsı yârını
Zülf-i pîç-â-pîçüñüñ her kılı anda riştedür

2. **kılı:**

Gazel 271

Mısra: 4

Tel.

Târlar tertib ider sînemde eşk-i lâle- reng
Muñrib-i gam kılı düzer güyâ ki kânün üstine

kıl kadar:

1. **kııl kadar:**

Gazel 304

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Azıcık, ufacık. II Hiç.

Virmedi zülfüñ ucından kııl kadar sır gerçi kim
Erre-i üstâd virdi biñ şikence şâneye

kıl kalem kaşuñ:

1. **kııl kalem kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 184

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kııl gibi ince ve kalem gibi düzgün kaşı.

Mümiyânuñ resmini yazmakta naçkâş-ı ezel
Kıl kalem kaşuñ haķı ince hayâl itmiş güzel

kıl u kâl itmez:

1. **kıl u kâl itmez:-mez**

Gazel 185

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dedikodu yapmak.

La'l-i rûh-efzâñ-ıla ince miyânuñ haķkına
Mû-şikâf olan müdaķķık zerre itmez kâl u kâl

kıldı:

1. **kııldı:**

Gazel 227

Mısra: 7

...hâline getirmek.

Leblerüñ câmin şunup kııldı ģarâmî kaçlıyı
Şaģneyi ser-mest idüp ģamzeñ durur taģrîr iden

kılıc:

1. **kıılıcı:-ı**

Gazel 40

Mısra: 6

Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi keskin yaralayıcı, öldürücü bakışları.

ģançer-i ģamzeñle dâyim yirlere kanum döker
Kılıcı inmez belinden bir sipâhî-zâdedür

2. **kıılıcuñ:-(u)ñ**

Gazel 60

Mısra: 2
Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi keskin yaralayıcı,
öldürücü bakışları.

Ne kılsa hınçer-i gamzeñ baña 'ayn-ı 'ināyetdür
Kılıcuñ aksa üstüme gözüm nürü himāyetdür

3. **kılıcından:-ı, -(n)dan**

Gazel 370

Mısra: 12

Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi keskin yaralayıcı,
öldürücü bakışları.

Rüm ilin feth eyledi kâfir gözüñ şemşirile
Kılıcından şâh-bâzum çan akar 7una haqı

kılıç salar:

1. **kılıç salar:-ar**

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kılıç sallamak.

Gözüñe hey di 'uşşâka havāle kılmason tığın
Ki küffāra kılıç salar bizüm bir şāhumuz vardur

kılıcuñ altına teslim olur:

1. **kılıcuñ altına teslim olur:-(u)r**

Gazel 196

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kılıcın altına teslim olmak. II Kaderine razı
olmak, kaderini kabullenmek. II Ölmeye hazır
olmak.

Katlûme şimşirini tiz itmedin dest-i kazā
Ben kılıcuñ altına teslim olur kurbān idüm

kırğın:

1. **kırğın:**

Gazel 72

Mısra: 3

Bir kimseye gücenmiş, gönlü kırılmış olan.

Gördi kırğın müşterî dellāle-i gül bülbülü
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürhın vāleler

kıssa eylese:

1. **kıssa eylese:-se**

Muhammes 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Hikāye anlatmak. II Üzmek, hüzünlendirmek. II
Bir konuyla ilgili kötü ihtimalleri akla getirip
tasalandırmak.

Her nice kıssa eylese gam kulağın bekit
Ya'nî bu dehr-i şūma şaşın olma mültefit

kıssa-i cevr-i ser-i zülf-i perîşānuñ:

1. **kıssa-i cevr-i ser-i zülf-i perîşānuñ:-(u)ñ**

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dağınık saçlarının (âşıklara
çektirdiği) eziyetin hikāyesi.

Yazılsun kıssa-i cevr-i ser-i zülf-i perîşānuñ
'Adālet tahtı şāhına ucu yok bir hikāyetdür

kıssa-i derdi:

1. **kıssa-i derdi:-i**

Gazel 195

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert hikāyesi.

Açup her bābumı miñnet okusun kıssa-i derdi
Mañabbet hāmesi birle yazılmış bir kitāb oldum

kıssa-i hālāt-ı Kays-ı bî-dili:

1. **kıssa-i hālāt-ı Kays-ı bî-dili:-i**

Gazel 347

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşık Kays'ın hāllerinin anlatıldığı kıssa, hikāye.
II Leylâ vü Mecnûn hikāyesi.

Kıssa-i hālāt-ı Kays-ı bî-dili gūş eylemem
Devlet-i 'aşkuñda görsün her kişi devrānını

kıssa-i Mecnûn:

1. **kıssa-i Mecnûn:**

Gazel 120

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mecnûn'un hikāyesi.

Vireli ey meh Cenâbî sen saçı Leylâya dil
Kıssa-i Mecnûn gibi düşdi dile efsânemüz

kıssa-i pür-süzümü:

1. **kıssa-i pür-süzümü:-(u)m, -ı**

Gazel 298

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşk ve ayrılık ateşiyle) ne kadar çok
yandığının hikâyesi.

Kıssa-i pür-süzümü yârüñ Cenâbî zülfine
Kılmağa bir bir hikâyet dilli gördüm şânei

kıssa-i tekrârdan:

1. **kıssa-i tekrârdan:-dan**

Gazel 240

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tekrarlanan hikâye.

Dâstânım okınurken aınma Mecnûn hâletin
Hattı-ı tab'ı hâşıl olmaz kıssa-i tekrârdan

kıssa-i zülfüñ:

1. **kıssa-i zülfüñ:-(ü)ñ**

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının hikâyesi.

Ûat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenâbî ey melek
Kıssa-i zülfüñ gibi pâyânı yok bir râh imiş

kıtâl içinde:

1. **kıtâl içinde:-i,-(n)de**

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Savaş hâlinde.

Çeşmüñ kıtâl içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Göñlüm aña muqâbil Efrâsiyâba beñzer

kıtâla gelmez oldi:

1. **kıtâla gelmez oldi:-dı**

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Savaşmaz olmak, artık savaşmamak.

Gözüñ kan dökmeden gâyet kaçınur
Kıtâla gelmez oldı şimdi küffâr

kıyâmet:

1. **kıyâmetin:-sin**

Gazel 241

Mısra: 1

(Âşıklar arasında) fitne, kargaşa çıkararak (uzun,
düzgün boylu sevgili).

Bu kıdd-i nâz-perverle kıyâmetin kıyâmetin
Gören sen şive-perdâzı bilür şâhum ne âfetsin

2. **kıyâmetde:-de**

Gazel 249

Mısra: 2

Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın
sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde
toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü,
mahşer günü.

Neler çekdüğümü şorup be-hey zâlim cüdâ senden
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hudâ senden

3. **kıyâmet:**

Gazel 203

Mısra: 4

(Âşıklar arasında) fitne, kargaşa çıkararak
(uzun, düzgün boylu sevgili).

Kıddüñ üzre reşk idüp atlaşuña bu guşşadan
Hey kıyâmet gör beni kim sîne-pür-hün olmuşam

kıyâmet kıdd:

1. **kıyâmet kıddüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 336

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin âşıklar arasında) kıyamet gibi
fitneye, kargaşaya sebep olan boyu.

Kıyâmet kıddüñe k'ey kim yaraşur
Geh atlaş gâh dibâ-yı Firengi

2. **kıyâmet kıddüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 363

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin âşıklar arasında) kıyamet gibi
fitneye, kargaşaya sebep olan boyu.

Kıyâmet kıddüñe nisbet bulunmaz bir nihâl-i ter
Yüri sevr-i gül-endâmum hıramânî hıramânî

3. **kıyâmet kıddüñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 250

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin âşıklar arasında) kıyamet gibi
fitneye, kargaşaya sebep olan boyu.

Kendüyi yüksek tutar gâyetde serv-i ser-bülend
Ol kıyâmet kıddüñi gördükde tek aşılmasun

kıyâmet kâmetüñ:

1. **kıyâmet kâmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 178

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin âşıklar arasında) kıyamet gibi
fitneye, kargaşaya sebep olan boyu.

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruhuñ berg-i semenden
yig
Kıyâmet kâmetüñ servüm nihâl-i nârvenden yig

kıyâmete dek:

1. **kıyâmete dek:**

Gazel 176

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyamete kadar; dünya var oldukça, uzun süre.

Ben 'âşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mâtem tuta kıyâmete dek üstüme felek

kıyâmetüñ bālāsına:

1. **kıyâmetüñ bālāsına:-(s), -(n)a**

Gazel 373

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşıkları birbirine düşüren sevgilinin) uzun ve
düzgün boyu.

Bālāsına şarıldı gönül ol kıyâmetüñ
Aldı eliyle başına gitdi belāsını

kıymet:

1. **kıymet:**

Gazel 253

Mısra: 6

*Kıymet vermek; kıymetli olduğunu kabul
etmek, değer vermek.*

Gözlerüm dürler dökerler pâyüña ta'zîm için
İki 'âlem saña kıymet gevher-i yek-dânesin

kıymet bulmaz:

1. **kıymet bulmaz:-maz**

Gazel 278

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Değerlenmek, değerli hâle gelmek.

Ben dürr-i şâh-vâruñ bilmez zamâne kıdrin
Nâ-ehl elinde kıymet bulmaz belî güher de

kıymet getürsün:

1. **kıymet getürsün:-sün**

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Değerli hâle getirmek, olgunlaştırmak,
mükemmelleştirmek.*

Cenâbî şî'rine kıymet getürsün
Olan bâzâr-ı fazl içre güher döst

kıymet kalmadı:

1. **kıymet kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 252

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Artık bir değer taşımamak, değeri kalmamak.

Yok bahâya satılır yâkûta kıymet kalmadı
Gösterelden ey Cenâbî la'l-i cânân cevherin

kızard:

1. **kızardı:-dı**

Gazel 336

Mısra: 3

Rengi kırmızıya dönmek.

Kızardı meclise geldükde bâde
Leb-i la'lüñden alur gibi rengi

kızılbaş:

1. **kızılbaşın:-ı, -n**

Gazel 165

Mısra: 12

Şiileri ve Alevileri nitelendirmek için kullanılmış olan genel bir tanım. II İmamiye mezhebine mensup bir Türkmen boyu. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Ciger hün-âbesin döküm gözümde çihreme ey meh
Getürdüm milket-i Rûma kızılbaşın Karamanun

ki:

1. **ki:**

Gazel 1

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Mir'ât-ı dil ki mişkaledür luğf-ı şâh aña
Jeng-i gam alur itmese bir dem nigâh aña

2. **ki:**

Gazel 4

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

'Âşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruğ-ı döst
Nûr-bağış-ı dil ü cân çeşm-i cihân-bîni ola

3. **ki:**

Gazel 9

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Kıldı fûrkat ben ğarîbi âh cânândan cüdâ
Cism-i bî-rûhum ki kaldum hasretâ cândan cüdâ

4. **ki:**

Gazel 13

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Her ne hâr-ı gam ki virür pây-ı şâha iztirâb
Süzen-i müjgânı birle çeksün anı âfitâb

5. **ki:**

Gazel 13

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Tab'-ı mevzunuñ getürdi nazma her neğri ki var
Virse beyt-i Hüsre ve şîrin sözüñ n'ola cevâb

6. **ki:**

Gazel 18

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Cismümde zağm-ı tîğün yir yir ki yârelerdür
Şerh-i derünüm eyler oldı dehâna nisbet

7. **ki:**

Gazel 23

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Budur dîvân-ı devrün şâh beyti
Ki 'aşk içre Cenâbî oldı nâ-büd

8. **ki:**

Gazel 25

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Çatre-i eşküm ki sen mâh-ı dil-ârâyı arar
Kevkeb-i seyyâredür kim çarğda ayı arar

9. **ki:**

Gazel 28

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Câm-ı derdün nüş idüp anlar ki mestân oldılar
Devletünde her biri Cemşîd-i devrân oldılar

10. **ki:**

Gazel 29

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Yıkdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm eyvânını bünyâd ider

11. **ki:**

Gazel 29

Mısra: 10
"Ki" bağlacı.

Yapdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki 'adl eyvânını bünyâd ider

12. ki:
Gazel 42
Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

Dil şād-ı 'aşkdur ki kesilmez terânesi
Ey muṭrib-i belâ bu ne şît u şadâ durur

13. ki:
Gazel 49
Mısra: 6
"Ki" bağlacı.

Her gördüğünü hañçer-i ğamzeñle öldürür
Halk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne iştüdür

14. ki:
Gazel 52
Mısra: 10
"Ki" bağlacı.

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârî başında zer-külehdür

15. ki:
Gazel 62
Mısra: 6
"Ki" bağlacı.

Tirüñle ten-i zârımı pür-raḥne görüp ğam
Didi ki belâ murğına bir hûb kafesdür

16. ki:
Gazel 73
Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

Nergise bak 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergâleler

17. ki:
Gazel 84

Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Fettân-i devr-i hüsnuñ ol hâl-i rû-siyehdür
Bir Hindüdür ki gūyâ iklim-i Rûma şehdür

18. ki:
Gazel 112
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Dergehüñde dil ki derbānuñ geçer şāhum senüñ
Milket-i Rûma begüm olmağa sulṭān istemez

19. ki:
Gazel 122
Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârî n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârî n'eylerüz

20. ki:
Gazel 149
Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

Ḳaddüñ görüp Cenâbî didi ki naḥl-i güldür
'Āşık gözine hecrüñ bāğ-ı leṭāfet ancak

21. ki:
Gazel 152
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Şu deryâyum ki қа'rumda bulunur mâhi-i ḥikmet
Bu çarḥ-ı nîl-gün gibi benüm aḥḳar ḥabâbum yok

22. ki:
Gazel 159
Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

Her kâseden ki içdüm hûn-âbe-i cigerdür
Bezminde zevḳ u sâzuñ ehl-i belâya yir yok

23. ki:
Gazel 164

Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Bunı taķrİR iderler nāy-ıla çeng
Ki mey nūş eyle dāyim olma dil-teng

24. ki:
Gazel 164
Mısra: 8
"Ki" bağlacı.

Ķabūl it sāz-ı 'aşkuñ saña pendin
Ki dir nā-sāz-ıla olma hem-āheng

25. ki:
Gazel 177
Mısra: 10
"Ki" bağlacı.

O cāy-ı 'işret-ābāduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pİR-i şad-sāle ki şüretde cüvāndan yig

26. ki:
Gazel 193
Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Āsitān-ı yārda olmağa der-bān isterem
Mūlk-i Rūma kendümi ya'nī ki sulţān isterem

27. ki:
Gazel 197
Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

Şevketüm ũablı çalİnsın ki benümdür nevbet
Gitdi Mecnūn-ı belā-keş gama sulţān oldum

28. ki:
Gazel 203
Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Būy-ı zūlf-i 'anber-āmizüñle meftūn olmışam
Ey şaçı leylī beni bend it ki Mecnūn olmışam

29. ki:
Gazel 206

Mısra: 4
"Ki" bağlacı.

'Aşkuñla ben cefā-keş maḥsūd-ı rüzgārum
Yoluñda her belāya şanma ki raĝbet itmem

30. ki:
Gazel 214
Mısra: 14
"Ki" bağlacı.

Her belāya şābir olsam ey Cenābī ũañ degül
Yār cevrin çekmege ammā ki yokdur tāķatüm

31. ki:
Gazel 269
Mısra: 4
"Ki" bağlacı.

Dāl ķaddüñ üzre cānā oldığı zūlfüñ yiri
Bu 'ālāmet bes ki elfüñ yazılır dāl üstine

32. ki:
Gazel 273
Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

Her nuķl-ı ĝam ki irür ol māh-rū elinden
Zehr ise ger Cenābī anı tenāvül eyle

33. ki:
Gazel 275
Mısra: 8
"Ki" bağlacı.

Dil-i şürİdemi bulsañ muķayyed bend-i zūlfüñde
O bİ-sāmāna benden di ki yirüñde ķarār eyle

34. ki:
Gazel 281
Mısra: 10
"Ki" bağlacı.

Cenābī ķaşd-ı cān eyler meger kim ol kemān-ı ebrū
Ki müjĝān-ı tİrini şaķlar siyeh çeşmi şadāĝında

35. ki:
Gazel 290

Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

Yol bilmezüz ki kânadur rehberlik eyler kimse yok
Yâ mu'îtiye'l-hüdâya irgür delîl-i râha

36. ki:
Gazel 292
Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Ne âl itdüh baña ey çeşmi ala
Ki ğamdan cism-i za'fum döndi nâle

37. ki:
Gazel 313
Mısra: 8
"Ki" bağlacı.

Vaşluñ dürini şâyed bulam diyü dil-i zâr
Demler durur ki düşdi bir baħr-ı bî-kerâne

38. ki:
Gazel 345
Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kâpusı
Dem-be-dem meftûhdur ammâ ki hayret kâpusı

39. ki:
Gazel 363
Mısra: 16
"Ki" bağlacı.

Bahâristân-ı nazmumda açılır şol gül [ü] servi
Ki her bergi hacîl eyler anuñ bâb-ı Gülistânı

40. ki:
Tahmis 2
Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

Bilürüm çeşm-i ğumâruñ ki ne bed-ĥûdur bu
Belki ĥâlüh de nigârâne siyeh-rûdur bu

41. ki:
Tahmis 2

Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

Yüzüñe lâle dimem ki gül-i ĥöd-rûdur bu
Nice kâkül nice mü sünbül-i hoş-bûdur bu

42. ki:
Tahmis 2
Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

Hecrüh ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i maṭlûbumı vîrâne-i tenden ayıra

43. ki:
Tahmis 2
Mısra: 16
"Ki" bağlacı.

Gamzeñ olduĥça yilersüh yetemezsin ey dil
Ĝâfil olma ki perî şîvelü âhûdur bu

44. ki:
Tahmis 2
Mısra: 24
"Ki" bağlacı.

Gitdi cânım yirine geldi ğamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevrühü kim ki budur ĥüsn-i 'amel

45. ki:
Gazel 39
Mısra: 8
Çünkü.

Gözüñe hey di 'uşşâka ĥavâle kılmason tîĝın
Ki küffâra kılıç şalar bizüm bir şâhumuz vardur

46. ki:
Gazel 57
Mısra: 2
Çünkü.

Belâ iklimi şâhiyam ĥabâb-ı ğam otaĝumdur
Ķo yansun lâleveş daĝum ki bir eski ocaĝumdur

47. ki:
Gazel 73

Mısra: 2
Çünkü.

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebhâleler
Âba düşse ma'hyv olur bir bir ki iner jâleler

48. ki:
Gazel 75
Mısra: 8
Çünkü.

Umaram kim açam 'aşkuñ kapusın
Ki himmetle açıldı bāb-ı Hâyber

49. ki:
Gazel 80
Mısra: 8
Çünkü.

Dil-i şad-pāreme baksañ derūnum hālını söyler
Ki peykānuñla her zaħmum dehānumla
zebānumdur

50. ki:
Gazel 83
Mısra: 6
Çünkü.

Lebüñden cür'a şun sākī bize ol ğam-zede olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çāre bugün peymānedür dirler

51. ki:
Gazel 94
Mısra: 6
Çünkü.

Maħabbet yolına girseñ selāmetden tecennüb kıl
Ki başuñdan ğüzār eyler hezārān seng-i rāhı var

52. ki:
Gazel 94
Mısra: 10
Çünkü.

Baña bir kūşe-i çeşmüñ dirîĝ itme benüm şāhum
Ki 'ālemler disünler kim Cenābīye nigāhı var

53. ki:
Gazel 96

Mısra: 8
Çünkü.

Doğundukça ne tañ āhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryā rüzgār olsa azar lâ-büd ħurūş eyler

54. ki:
Gazel 172
Mısra: 2
Çünkü.

Yıkılsun ser-nigün olsun eyā çarĥ-ı felek taħuñ
Ki vīrān oldu zulmüñle dil-i ābādı 'uşşākuñ

55. ki:
Gazel 177
Mısra: 14
Çünkü.

Cenābī şoħbet-i pīr-i muĝanı virme destüñden
Ki her bir rindi olmışdur emīr-i kāmrandan yig

56. ki:
Gazel 353
Mısra: 3
Çünkü.

Getür ey bād-ı şabā ħāk-i reh-i yāri ki yok
Gözüme nūr virür kuhl-i cilādan ğayrı

57. ki:
Gazel 364
Mısra: 10
Çünkü.

Dirāz itme elüñ Ħarfī bu dehrüñ ħ^vān-ı luṭfına
Ki zehr-ālūd imiş dirler bunuñ büzgāle-i nüşı

58. ki:
Gazel 369
Mısra: 3
Çünkü.

Gider bī-dādluĝ resmin ki sen saña cefā itdüñ
Gören kimdür bu 'ālemdede murād olmuş sītemkārı

59. ki:
Gazel 369

Mısra: 8
Çünkü.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tâ seher her
şeb
Ki sönmez sîne-i mahrûrum içre 'aşkuñ nârî

kilisâ:

1. **kilisâya:-(y)a**

Gazel 222

Mısra: 3

Kilise, Hristiyan mabedi.

Sen büt-i tersâ için vardum kilisâya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şâhib-i zünnâr iden

kilk-i kudret:

1. **kilk-i kudret:**

Gazel 358

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kudret kalemi; Tanrı.

Kilk-i kudret çekmemişdi dağı âdem resmini
Hüsnuñ kıldum temâşâ ben muqaddem resmini

kim:

1. **kimdûr:-dür**

Gazel 84

Mısra: 9

"Kim" soru zamiri.

Ey serv-i ser-firâzum kimdûr Cenâbî diseñ
Sâyeñle üfet itmiş bâğuñda bir giyehdür

2. **kime:-e**

Gazel 96

Mısra: 5

Her kime.

Kime kaçd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkârüñ gam-ı 'aşkına düş eyler

3. **kimdûr:-dür**

Gazel 77

Mısra: 9

Kim, hangi kişi?

Kimdûr ayağın çeker 'ayyâr-ı çarhuñ hîlede
Dest-bâzî kılsa bir dem biñ külâh-ı Cem çapar

4. **kimdûr:-dür**

Gazel 182

Mısra: 10

Kim, hangi kişi?

Lerze düşmiş cânına üstüne ditrer şa'sa'a
Mihri ruhsârufıla kimdûr zerreveş ser-sem degül

5. **kim:**

Gazel 240

Mısra: 2

Kim, hangi kişi?

Cevr idüp her bî-dile ger gelmese inkârdan
Kim şikâyet eyler idi ol gözi mekkârdan

6. **kim:**

Gazel 1

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem'-i bezm kim
Oldı başında şu'lesi zerrin külâh aña

7. **kim:**

Gazel 2

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tığın baña sînem çekem 'uryân aña

8. **kim:**

Gazel 3

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

'Anberin bir tûba beñzer hâlün ey meh kim müdâm
Kâkülün kılmış havâle sũ-be-sũ çevgân aña

9. **kim:**

Gazel 3

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Reh-güzârında ğamuñ beñzer tenüm bir hâna kim
Miñnet ü derd ü belâdur her zamân mihmân aña

10. kim:

Gazel 4

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Göflüm ister şu mehi kim sevene kîni ola
'Âşıka cevr ü cefâ eylemek âyîni ola

11. kim:

Gazel 11

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

'Âşıka farz oldı kim rüsvây-i 'âm u hâs ola
Dehr içinde terk-i 'âr u nâm idüp bed-nâm ola

12. kim:-a

Gazel 11

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Gel velâyet şâhibi ol pîr-i 'aşka hîdmet it
Kim saña Mecnûnleyn tağlarda vahşî râm ola

13. kim:

Gazel 12

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Lâyık mıdur ey mâh-rû devr-i ruḥunda kim ola
Ġayrılara mihrüñ senüñ Ĥarfî kuluñ nâ-kâm ola

14. kim:

Gazel 23

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Budur kânûn-ı 'aşkuñ nağmesi kim
Figân-ı ehl-i derde iñiler 'üd

15. kim:

Gazel 23

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Yazıldı şafḥa-i dehre bu ḥaṭ kim
Ayazun küştesidür Şâh Maḥmûd

16. kim:

Gazel 25

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Ḳaṭre-i eşküm ki sen mâh-ı dil-ârâyı arar
Kevkeb-i seyyâredür kim çarḥda ayı arar

17. kim:

Gazel 31

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Pür durur 'uşşâk ile her yırde kim cânân olur
Lâzım-ı dîvân durur her çanda kim sulṭân olur

18. kim:

Gazel 31

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Pür durur 'uşşâk ile her yırde kim cânân olur
Lâzım-ı dîvân durur her çanda kim sulṭân olur

19. kim:

Gazel 31

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Almağa mülk-i dili oldı müsafir dil-berüm
Pâdişâh-ı Rûmdur kim 'âzim-i Jrân olur

20. kim:

Gazel 33

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyân ide faḳîḥ
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

21. kim:

Gazel 35

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Hindü-yı şayyâda beñzer hâlün ey meh kim müdâm
Zülfünüñ dil murğunuñ kaşdına duzağın çeker

22. kim:

Gazel 35

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Silk-i nazmum gördi kim pervinün 'ıkdın dağıdur
Mâh-ı nev taḥsîn idüp göklerde kulağın çeker

23. kim:

Gazel 36

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Büse-i ḥadd-i dil-ârâya gönül sevdâ çeker
Güviyâ bir tıfıdur kim ârzü-yı mâ çeker

24. kim:

Gazel 36

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Dir lebün altında cânâ ḥâl-i şirînün gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i ḥurmâ çeker

25. kim:

Gazel 36

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Rüstem-i destân olursa çekmeye biñ zür ile
Şol kemân-ı miḥneti kim 'âşık-ı şeydâ çeker

26. kim:

Gazel 38

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Her ḥarâb-âbâd kim dillerde ol meşhûrdur
Ben perîşân rûzgâra nisbet ol ma'mûrdur

27. kim:

Gazel 38

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Lâle kim dâğ-ı cigerle âteş-i ḥasrettedür
Beñzer ol âvâreye kim ḥidmetinden dürdur

28. kim:

Gazel 41

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Şâhbâz-ı himmetüm kim evc-i istiğnâdadur
Âşiyân-ı dehre konmaz menzili bälâdadur

29. kim:

Gazel 44

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Dil ğam-ı 'aşkuñla cânâ şanma kim ferzânedür
Kâkülün zencirine vâ-beste bir dîvânedür

30. kim:

Gazel 44

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Resm-i şadî istesem nakş-ı belâsın gösterür
Bu deni dünyâyı bildüm kim baña ğam-ḥânedür

31. kim:

Gazel 55

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Bugün bir câmdan içdüm şarâb-ı 'aşk-ı yâri kim
Ser-i Dârâ vü Cem dirler anuñ iki ḥabâbidür

32. kim:

Gazel 61

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Ne bilsün neydüğün şâne şikenc-i ṭurra-i Leylî
Dil-i şürîde Mecnûna şora kim dūd-ı âhıdur

33. kim:

Gazel 61

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Cenābī devlet-i dehr-i denīden el çeküp ey meh
Mezellet küyünüñ demler durur kim hāk-i rāhıdur

34. kim:

Gazel 62

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Düşdüm yola kim kat' ideyin rāh-ı belāñı
Yanumca yürür zār-ı dilüm baña ceresdür

35. kim:

Gazel 63

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür kim
Ruḥ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dīde bāridur

36. kim:

Gazel 63

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Cenābī cism-i şad-pārem benüm kim vād-i ğamdur
İki çeşm-i güher-bārum iki başlu buñarıdur

37. kim:

Gazel 64

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün giyer
Şan şafaqda mähdur kim cāme-i gül-gün giyer

38. kim:

Gazel 64

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün giyer
Şan şafaqda mähdur kim cāme-i gül-gün giyer

39. kim:

Gazel 64

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Dūd-ı āh-ı pür-şerārüm resmidür kim her gice
Zer-benek ḥil'at gibi bu āsmān-ı dūn giyer

40. kim:

Gazel 64

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Her ḳabā-yı şive kim biçdūñ Cenābī nazmda
Şöhret-i dīvān için ol ḳāmet-i mevzūn giyer

41. kim:

Gazel 65

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Bir 'Alī-siret şeh-i kişver-güşāsın kim bugün
Saña ḳul oldı Cenābī cān ile ḳanber geçer

42. kim:

Gazel 67

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Belā deryāsına şaldūñ hevā-yı aşḳ ile kendūñ
Yüri ey zevraḳ-ı dil kim muvāfıḳ rüzgāruñ var

43. kim:

Gazel 73

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Vechi yoḳ kim la'lūñ üzre yir ide tebhāleler
Āba düşse maḥv olur bir bir ki iner jāleler

44. kim:

Gazel 75

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Umaram kim açam 'aşḳuñ ḳapusın
Ki himmetle açıldı bāb-ı Ḥayber

45. kim:

Gazel 76

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Cenābī dilden oldı saña 'âşık
Ne lâzım sūd kim bu hâle inkâr

46. kim:

Gazel 77

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Gözlerüñ şebbâzı kim murğ-ı dilüm her dem çapar
Şan çazâ sîmurğıdur kim dâyimâ âdem çapar

47. kim:

Gazel 77

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Gözlerüñ şebbâzı kim murğ-ı dilüm her dem çapar
Şan çazâ sîmurğıdur kim dâyimâ âdem çapar

48. kim:

Gazel 77

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Açma zülfini ğamında hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem çapar

49. kim:

Gazel 79

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Bugün şol lâle-ğad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külâhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

50. kim:

Gazel 79

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Şimâli çaldım ayağa şabâdan eyledüm sebkat
Hevâ-yı 'âşık-ı cānānuñ Cenābī kim semendümdür

51. kim:

Gazel 81

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultānidur
Başda tâc-ı devletümdür cānumuñ cānānidur

52. kim:

Gazel 82

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Bir bahâr-ı tâzedür cānâ cemâlüñ kim müdām
Fazl-ı dîde 'âşık-ı dîdâra ter gül 'arz ider

53. kim:

Gazel 87

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol perî-rû dil-rübâ kim hüsn ile mümtâz dur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

54. kim:

Gazel 87

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Sînemüñ kânûnına târ aşdı eşk-i dîde kim
Bezmi-i ğamda çalınur hayret-nevâ bir sâz dur

55. kim:

Gazel 92

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Hañçer ü tîĝuñ el urmak istemezler katlüme
Göreyin kim hûn-ı dilde kanlara boyanalar

56. kim:

Gazel 94

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Baňa bir küşe-i çeşmüñ dirîĝ itme benüm şāhum
Ki 'âlemler disünler kim Cenābīye nigāhı var

57. kim:

Gazel 97

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı fakîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

58. kim:

Gazel 98

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide fakîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

59. kim:

Gazel 100

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Didüm senden gelen cânâ belâdur
Didi kim saña benden bil 'ağâdur

60. kim:

Gazel 100

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Didüm kim büse umar dil lebüñden
Didi ümmîd-i bîmârân şifâdur

61. kim:

Gazel 100

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

62. kim:

Gazel 100

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

63. kim:

Gazel 100

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Didüm gülzâr-ı küyuñda ne Ĥarfî
Didi kim bülbül-i nağme-serâdur

64. kim:

Gazel 105

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Deryâ-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda bañr-i gerdün kemter ĥabâba beñzer

65. kim:

Gazel 107

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Baña cevrin 'arz ider ol mâh ġayre mihrini
Bir şehe ħul olmışam kim bendeye dâd eylemez

66. kim:

Gazel 108

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Gâh u bî-geh her güzel kim 'âşıkın yâd eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim ħullara dâd eylemez

67. kim:

Gazel 108

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Gâh u bî-geh her güzel kim 'âşıkın yâd eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim ħullara dâd eylemez

68. kim:

Gazel 108

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Âşinâlık resmini bilmez gibi ol meh-liġâ
Kim ĥarîf-i meclisin yıllar durur yâd eylemez

69. kim:

Gazel 109

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

Küy-ı rüsvâda Cenâbî ta'bl-ı şöhret dögeli
Bildi 'âlemler anı kim nâm-ıla 'âr istemez

70. kim:

Gazel 110

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Diş bilerse la'lüñe müşğîn hâtuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür istemez

71. kim:

Gazel 112

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Râh-ı 'aşk içre şol 'âşık kim geçer şâbit kadem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü îmân istemez

72. kim:

Gazel 112

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Nîm-nâna şol gedâ kim kâni' oldı dünyede
Kurs-ı mihi süfresinde kendüye nân istemez

73. kim:

Gazel 113

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Rengine bu eşk-i sürhüñ şöyle boyandık bugün
Kim bedenle şâhş-ı câna câme-i âl olmuşuz

74. kim:

Gazel 116

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

'Âşıkuz dervâze-i şeh-r-i melâmet beklerüz
Zâhidâsâ şanma kim küy-ı selâmet beklerüz

75. kim:

Gazel 127

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Bir güzel destâniyuz dehrüñ Cenâbî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir çurı efsâneyüz

76. kim:

Gazel 132

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bir niçe hünî dil-âver meşrebüz kim yoluña
Olsa rüz-ı ma'reke cân virmedür tedbîrümüz

77. kim:

Gazel 134

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
korkmaz
Cihân kıtâlî olmuşdur vezîr ü şâhdan korkmaz

78. kim:

Gazel 134

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Pey atmış zülfüñ altında nuçüd-ı hüsnuñe hâlüñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyâ-yı mâhdan korkmaz

79. kim:

Gazel 136

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Olmadı âzâd gamdan hâtır-ı nâ-şâdumuz
Bir şeh-i 'âdil çanı kim andan ala dâdumuz

80. kim:

Gazel 139

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'âlem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

81. kim:

Gazel 145

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Tār-ı zülfüñde göñül evrād-ı hüsnuñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zāhid-i şeb-ḥiz imiş

82. kim:

Gazel 149

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Didi gören beni kim bu bir melāmet ancak
Nām istemez cihānda merd-i selāmet ancak

83. kim:

Gazel 149

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Zülfüñde ḥaşr olurken mizān-ı 'aqla girdüm
Ḳaddüñ görüp didüm kim rüz-ı kıyāmet ancak

84. kim:

Gazel 149

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Āh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde cānum
Cānān elinden ey dil bu bir şikāyet ancak

85. kim:

Gazel 150

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Şeyḫ Süleymān serv-kāmet kim cihān gülzārınuñ
Rūḥ-perver la'li gibi ḡonca-i ḥandānı yok

86. kim:

Gazel 150

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Olmasa āh-ı derūnı birle eşki 'āşkuñ
Ebr-i müşg-efşān durur kim kaṭre-i bārānı yok

87. kim:

Gazel 150

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

'Aşk müşkil kār imiş āsān şanurdum ben anı
Bir belāya mübtelāyum kim anuñ dermānı yok

88. kim:

Gazel 150

Mısra: 16

"Ki" bağlacı.

Sīnesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iḳlīme kim bir mihr-bān sultānı yok

89. kim:

Gazel 150

Mısra: 17

"Ki" bağlacı.

Ḥusrevinden her ne mülk-i bī-bedel kim dūr olur
Cism-i tenhā-mādedür kim sīnesinde cānı yok

90. kim:

Gazel 150

Mısra: 18

"Ki" bağlacı.

Ḥusrevinden her ne mülk-i bī-bedel kim dūr olur
Cism-i tenhā-mādedür kim sīnesinde cānı yok

91. kim:

Gazel 150

Mısra: 19

"Ki" bağlacı.

Şol beden kim vaşl-ı cānı hecre tebdil eyledi
Bir ḡarañu gicedür kim māh-ı nūr-efşānı yok

92. kim:

Gazel 150

Mısra: 20

"Ki" bağlacı.

Şol beden kim vaşl-ı cānı hecre tebdil eyledi
Bir ḡarañu gicedür kim māh-ı nūr-efşānı yok

93. kim:

Gazel 150

Mısra: 21

"Ki" bağlacı.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenābī şevk-i mäh
Qalb-i 'āşıkdur hemānā kim anuñ cānānı yoq

94. kim:

Gazel 150

Mısra: 22

"Ki" bağlacı.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenābī şevk-i mäh
Qalb-i 'āşıkdur hemānā kim anuñ cānānı yoq

95. kim:

Gazel 150

Mısra: 24

"Ki" bağlacı.

Zülf ü ruhsāruñla haţtuñ olmasa her nazmda
Fi'l-meşel bir gülsitāndur kim gül ü reyhānı yoq

96. kim:

Gazel 151

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Bāğ-ı 'ālemde kimüñ kim şāhid-i zībāsı yoq
Bülbül-i şeydāya beñzer kim gül-i ra'nāsı yoq

97. kim:-(ü)ñ

Gazel 151

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Rengine aldanmazın her bir gül-i ğonca-lebüñ
Sevmezın şol dil-beri kim müntehā bālāsı yoq

98. kim:

Gazel 151

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Sīm-i eşk-i dīdemüzle māl-ı bī-hadd bağladuk
Sākin-i bāzār-ı derdüñ şanma kim dünyāsı yoq

99. kim:

Gazel 151

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Lāzım-ı hüsnuñ durur olsun Cenābī 'āşıkuñ
Şöhreti olmaz şu māhuñ kim anuñ şeydāsı yoq

100. kim:

Gazel 159

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Gerd-i ser-i rehüñle ey rüşenā-yı dīde
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütüyāya yir yoq

101. kim:

Gazel 160

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Olmasun mı sensizin iqlīm-i dil ey şeh harāb
Bir vilāyet var mıdur ma'mūr kim sulţānı yoq

102. kim:

Gazel 166

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Gözden aqan şuya bağ kim bī-qaŗaruñdur senüñ
Yoqla dil-āvāresin kim hāk-sāruñdur senüñ

103. kim:

Gazel 166

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Gözden aqan şuya bağ kim bī-qaŗaruñdur senüñ
Yoqla dil-āvāresin kim hāk-sāruñdur senüñ

104. kim:

Gazel 166

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Başda sevdañ olmasa yilmezdi her cānib şabā
Bildi 'ālimler anı kim dil-fiğāruñdur senüñ

105. kim:

Gazel 166

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şahn-ı çihremi kim reh-güzârüñdur senüñ

106. kim:
Gazel 175
Mısra: 10
"Ki" bağlacı.

Tiğ-ı cevri-yârdan çekme Cenâbî başuñı
Yol budur yolında yârüñ kim helâk olmağ gerek

107. kim:
Gazel 178
Mısra: 4
"Ki" bağlacı.

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür gönceden
nâzûk
Görenler haññ-ı nev-hîzûñ didiler kim çemenden yig

108. kim:
Gazel 178
Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

Cenâbî kim sözin virmez hezârân dürr-i gâltâna
Girân-kıymet durur gevher degül lîkin suhândan yig

109. kim:
Gazel 181
Mısra: 6
"Ki" bağlacı.

Ûdretüñ irürse âb ur âteşine herkesüñ
Yağmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

110. kim:
Gazel 182
Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

İşbu demde her gönül kim câm-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'âlemüñ ol bir nefes hurrem degül

111. kim:
Gazel 182
Mısra: 8
"Ki" bağlacı.

Göreyin Manşürveş ber-dâr-ı dâr-ı ğam ola
Her gönül kim beste-i zülf-i ğam-ender-ğam degül

112. kim:
Gazel 183
Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

Ey şanem demler durur kim ğaste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâna dil

113. kim:
Gazel 186
Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

Her elif kim tende çekdüm bir nihâl-i servdür
Tâze tâze dâğ-ıla sînem dürrür şahrâ-yı gül

114. kim:
Gazel 186
Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

Bir boyı servüñ Cenâbî bendesidür kim bu gün
Münfa'ildür ruhlardan 'arîz-ı ğamrâ-yı gül

115. kim:
Gazel 190
Mısra: 8
"Ki" bağlacı.

Gör tabîbüm düşeli çeşm-i siyâhuñ derdine
Bister-i ğamda beni kim nice bîmâr olmışam

116. kim:
Gazel 192
Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

Kaşdum bu kim ğazâle-i çeşmüñi şayd idem
Cân riştesiyle şol iki vahşiyi kayd idem

117. kim:
Gazel 203
Mısra: 4
"Ki" bağlacı.

Çaddũñ űzre reřk idũp ađlāsuña bu ğuřřadan
Hey kıyāmet ğör beni kim sīne-pũr-ĥũn olmişam

118. kim:

Gazel 205

Mısra: 1

"Kī" bağlacı.

İsterem ĥālũñ gibi kim la'l-i ĥandānuñ öpem
Zulmet-i ĥađıuñda rũĥum āb-ı ĥayvānuñ öpem

119. kim:

Gazel 210

Mısra: 10

"Kī" bağlacı.

Dũd-ı āhumdan şarındum başuma destār ben
Milket-i ğamda Cenābī ya'nī kim 'Abbāsiyem

120. kim:

Gazel 213

Mısra: 4

"Kī" bağlacı.

Düşürmez bezm-i miĥnetde uřũl-i şavt-ı feryādı
Ne şıldan kim belā çalsa añā dem-sāzdur ğöñlũm

121. kim:

Gazel 214

Mısra: 2

"Kī" bağlacı.

İtmege řerĥ-i derũnum yāra yoğdur şurşatum
Rast bildũm anı kim başumda yoğdur devletũm

122. kim:

Gazel 214

Mısra: 6

"Kī" bağlacı.

Hecrũñ aldum dest-res var iken ey meh ařluña
İsterem kim irmeye pāyāna derd ü miĥnetũm

123. kim:

Gazel 218

Mısra: 7

"Kī" bağlacı.

Sīne-i pũr-tāb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir ğedāyam ğerçi ammā berr ü baĥrũñ řāĥıyam

124. kim:

Gazel 218

Mısra: 9

"Kī" bağlacı.

řĩr-dil bir řādıķam 'ařķında yāruñ şanma kim
Pĩře-i zerķ ü riyanũñ řũfĩ-i rũbāĥıyam

125. kim:

Gazel 221

Mısra: 4

"Kī" bağlacı.

Yüzũñde kākũlũñ resmi perĩřān eyleme dāĥum
Belā murĥına řāĥ-bāzam ço anı kim yuva olsun

126. kim:

Gazel 226

Mısra: 8

"Kī" bağlacı.

Çaddũñ ğamında cānā teslim-i cān idersem
Çabrũmde serv dik kim anda 'alāmet olsun

127. kim:

Gazel 232

Mısra: 3

"Kī" bağlacı.

şöyle bed-nām olmişam 'ařķuñla kim ğördükde ğer
'Ār idũp benden kaçarsa 'ayb kılmam 'arı ben

128. kim:

Gazel 241

Mısra: 5

"Kī" bağlacı.

Ruĥuñ seyrān iden dir kim ğör ol mahbũb-ı devrānı
Cemāl-i bā-kemāl ile şeh-i ĥũrřĩd-i řevketsũn

129. kim:

Gazel 246

Mısra: 5

"Kī" bağlacı.

Töp-ı âhi ol kadar atdum hişâr-ı çarha kim
Kalmadı bir kûşesinde sağ ey meh bir beden

130. kim:
Gazel 249
Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Neler çekdüğümü sorup be-hey zâlim cüdâ sende
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hudâ sende

131. kim:
Gazel 250
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Her ne nakd-i eşki kim hârc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse hisâbın yok yire şayılmasun

132. kim:
Gazel 251
Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

Gördiler ferhunde zâtuñ bildi 'âlemler yakîn
Kim nigîn-i devletüñ naqşı durur rüy-ı zemîn

133. kim:
Gazel 253
Mısra: 8
"Ki" bağlacı.

'Âlem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikâduñ yine bu kim 'âkîl u ferzânesin

134. kim:
Gazel 255
Mısra: 6
"Ki" bağlacı.

Saña vaşl olmasa Hızruñ beka-yı 'ömri olmazdı
Cihân bildi muhaqqak kim hayât-ı câvidânsın sen

135. kim:
Gazel 258
Mısra: 11
"Ki" bağlacı.

Evvel ü âhir budur bende Cenâbî virdi kim
Haqq-Ta'âlâ ibtidâñi intihâdan şağlasun

136. kim:
Gazel 262
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Dilerem kim gün gibi dâyim ser-efrâz olasın
Nitekim dâyir durur işbu sipih-i nîl-gün

137. kim:
Gazel 263
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Gül-ruhuñ yâdına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cûlar aqar şimdi ey meh gülşenüñde sũ-be-sũ

138. kim:
Gazel 265
Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

Hâl kim konmuş durur ol hadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mâh-ı gerdüñ üstine

139. kim:
Gazel 275
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Tenüm kim hâk-i râh-ı kûy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dâmen-i pâkine yüz sürer gubâr eyle

140. kim:
Gazel 280
Mısra: 4
"Ki" bağlacı.

Kâmet-i ham-geşteme çeşmüm firâvân ağlasun
Küzeler lâzım budur kim yaş döke dolâbda

141. kim:
Gazel 282
Mısra: 6
"Ki" bağlacı.

İki dāğ-ı tazedür güyâ dü-çeşm-i hûn-feşân
Kim ciger kanın dokerler dem-be-dem şâh 'aşkına

142. kim:

Gazel 283

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Ben esîr-i kâkül-i pür-çînüñ idüm ey kamer
Kim felek şayyâdı şaydın salmamışdı dâmina

143. kim:

Gazel 295

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Bir meh-i bedrûñ Cenâbî 'âşıkıdur kim bugün
'Âlemüñ pertev şalar mihr-i cihân-ârâsına

144. kim:

Gazel 299

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Geh cevri-firâkuñ çekerin gâh vişâlüñ
Kim öldi göñül lutf-ıla ihsân arasında

145. kim:

Gazel 301

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Mâh-ı nev kim görünür bu nîl-gün gerdünda
'Aks-i na'l-i tevsenüñdür husrevâ hâmünda

146. kim:

Gazel 301

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Haste câna şerbet-i la'l-i lebüñ virür şifâ
Kim tabîb-i 'aşka şordum böyledür kânünda

147. kim:

Gazel 303

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Düşdi dil sevdâ-yı 'aşk-ı yârle şahrâlara
Gitdi cüy-ı dîde kim derdin döke deryâlara

148. kim:

Gazel 308

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Bir gazel didüm Cenâbî şevk ile ol mâha kim
Minnetüm var göge dek tab'-ı sühan-perdâzuma

149. kim:

Gazel 313

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Şevk-i ruhuñda her dem bende Cenâbî hâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yâna yâna

150. kim:

Gazel 337

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Perde-i şüretde kalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkâlüñ düriş kim bulasun naqqâşını

151. kim:

Gazel 340

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldu
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bâğında hâr oldu

152. kim:

Gazel 346

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Nükte-i şîrîn bu kim dehr-i denîñüñ bir nefes
Husrev-i 'âlem geçenler almadılar d-âdını

153. kim:

Gazel 354

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ gālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem qaladı

154. kim:

Gazel 363

Mısra: 17

"Kı" bağlacı.

Dilā bir mäh-i bedre göñül virdi bu Ĥarfı kim
Cemāline qul itmişdür felekde mihr-i raşşanı

155. kim:

Gazel 370

Mısra: 2

"Kı" bağlacı.

Mü'min ü kâfir Yahüdî bunı dir Mevlā haqı
Kim büt-i 'İsî-nefessin Ĥazret-i Mūsā haqı

156. kim:

Murabba 3

Mısra: 17

"Kı" bağlacı.

Niçe yıldur kim Cenābî ĥāk-i rāhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mähundur senüñ

157. kim:

Tahmis 1

Mısra: 28

"Kı" bağlacı.

Ĥüblar peymān-şikendür sen degüldür şanma kim
Yār qaşdı cevrdür Ĥarfı ifen aldanma kim

158. kim:

Gazel 29

Mısra: 6

Hangi kişi, kim?

İrgüren pîr-i muğāna kendini buldı necāt
Ol der-i devlet-me'ābı baña kim irşād ider

159. kimdür:-dür

Gazel 331

Mısra: 10

Hangi kişi, kim?

Cenābî gibi 'ālemde eyā meh kākülüñ resmi
Perişān olmayan kimdür görüp Sulţān Süleymānı

160. kim:

Gazel 336

Mısra: 7

Ne, hangisi?

Kıyāmet qaddüñe k'ey kim yaraşur
Geh aţlas gāh dibā-yı Firengi

161. kim:

Gazel 5

Mısra: 4

Çünkü.

Virmedi dāmān-ı 'aşq-ı pāküñi elden göñül
İstemez kim cāme-i cism-i ĥarābı çāk ola

162. kim:

Gazel 38

Mısra: 4

Çünkü.

Lāle kim dāğ-ı cigerle āteş-i ĥasrettedür
Beñzer ol āvāreye kim ĥidmetinden dürdür

163. kim:

Gazel 41

Mısra: 4

Çünkü.

Ĥör bakma dürr-i eşk-i dīde-i ĥün-bāruma
Kim ser-i peyvendi anuñ bir ulı deryādudur

164. kim:

Gazel 42

Mısra: 6

Çünkü.

Şaff-ı nı'āli gözlese 'āşık 'aceb degül
Kim şehr-yār-ı 'aşq ola adı gedā durur

165. kim:

Gazel 43

Mısra: 7

Çünkü.

Ruĥında ĥalka ĥalka kākülüñ görseñ ĥazer kıl kim
Dil-i 'uşşâķ kaydına düzilmiş niçe çenberdür

166. kim:
Gazel 44
Mısra: 8
Çünkü.

Ķalbüñe eyle nazâr görme gedānuñ zāhirin
Kim hemîşe meskeni gencüñ göñül vîrānedür

167. kim:
Gazel 46
Mısra: 3
Çünkü.

Murġ-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şehbâzi kim
Bir kebüterdür göñül senden cüdâ āvāredür

168. kim:
Gazel 48
Mısra: 7
Çünkü.

Her ne luţfuñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende çaķ efendüm çaġıdır

169. kim:
Gazel 49
Mısra: 9
Çünkü.

Şarf it Cenābî ĥāşıl-ı 'ömrüñ o māha kim
Toĥm-ı vefâsı mezra'-ı cānuñda kıştēdür

170. kim:
Gazel 50
Mısra: 2
Çünkü.

Sinem içre dāyima kīnüm benüm gerdünadır
Kim hemîşe luţfı anuñ her le'im ü dünadır

171. kim:
Gazel 50
Mısra: 7
Çünkü.

Tîġ-ı müjġānuñla çeşmüñ beñzer ol şayyāda kim
Ķan içinde her dü desti meyli her dem ĥünadır

172. kim:
Gazel 64
Mısra: 3
Çünkü.

Köhne şālın atmasın Leylî iti yābāna kim
Ol Ķabā-yı fāĥiri şöhret için Mecnün giyer

173. kim:
Gazel 70
Mısra: 1
Çünkü.

Pey iltisüñ küy-ı cānāna ne ġam kim fetĥ-i bābi var
Ķavāf-ı Ka'be kılmışca reh-i dilde şevābi var

174. kim:
Gazel 70
Mısra: 3
Çünkü.

Murāduñ mey ise ey dil ciger ĥün-ābesin iç kim
Sebū-yı ġamda ĥıfz olmuş 'aceb rengin şarābi var

175. kim:
Gazel 75
Mısra: 3
Çünkü.

Ĥakāretle nazâr şalma baña kim
Yürür şekl-i gedāda ġāh server

176. kim:
Gazel 75
Mısra: 15
Çünkü.

Şaķın bālānı āhumdan şaķın kim
Eger ey māh servi bād-ı şarşar

177. kim:
Gazel 75
Mısra: 21
Çünkü.

Cenābī sīnesin tīguñla yar kim
Yaraşmaz pādişāhum hāne bī-der

178. kim:
Gazel 81
Mısra: 5
Çünkü.

Ey kamer pāyāna irsün şöhretüñ eyyāmı kim
Ol melek-ñü āfitābuñ hüsniñ devrānidur

179. kim:
Gazel 94
Mısra: 7
Çünkü.

Seg-i dergāh-ı cānāni nice taḥkīr idem ben kim
Ser-i kūyında vaz' olmış serīri 'izz ü cāhı var

180. kim:
Gazel 95
Mısra: 4
Çünkü.

Zülfüne beñzer firākuñ zulmeti bir ebrdür
Kim ser-i 'uşşāka her dem seng-i ħirmān yağdurur

181. kim:
Gazel 109
Mısra: 3
Çünkü.

Hālet-i 'aşkam benüm fāş eyleme ey eşk kim
'Āşık-ı deryā-dil olan sırrın izhār istemez

182. kim:
Gazel 111
Mısra: 3
Çünkü.

Her belāya şābir ol men'ine tedbīr itme kim
Cidd ü cehdün ey gönül takdīri tağyīr eylemez

183. kim:
Gazel 112
Mısra: 13
Çünkü.

Ḥarfıyā bir gül bitürmez bu fenā gülzārı kim
Bülbül-i dil-ḥastesin ol zār ü giryān istemez

184. kim:
Gazel 120
Mısra: 7
Çünkü.

Gice olmaz kim gönül her meclisi devr itmese
Tāb-ı şem-i 'arızuñ görmek diler pervānemüz

185. kim:
Gazel 128
Mısra: 5
Çünkü.

'İzzetle gel götür beni ey cām başda kim
Bu bezm-i pür-şafāda mey olmaz ḥabābsuz

186. kim:
Gazel 135
Mısra: 4
Çünkü.

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzezār-ı miñnetüñüñ bir giyāhiyuz

187. kim:
Gazel 139
Mısra: 2
Çünkü.

Yāra karşı ey dil-i miñnet-zede feryād kes
Kim ḥuzūr-ı şāhda terk-i edebdür kılma ses

188. kim:
Gazel 140
Mısra: 10
Çünkü.

Gel Cenābī bendenüñ şayd it şehā murğ-ı dilin
Kim zemīn-i sīnesin dirler yüce avlağ imiş

189. kim:
Gazel 143
Mısra: 9
Çünkü.

Zāl-ı dehre ey Cenābī dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem kanın içer bākire bānū imiş

190. kim:
Gazel 151
Mısra: 6
Çünkü.

Vaşf-ı hüsnüñ eylemekde ço terennüm ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i güyāsı yok

191. kim:
Gazel 152
Mısra: 2
Çünkü.

Benüm sen gibi 'ālemde şeh-i gerdün-cenābum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinābum yok

192. kim:
Gazel 152
Mısra: 4
Çünkü.

Firākı günlerin eyle raşam evrāk-ı devrāna
Vişālüñ aña kim ey dil anuñla hiç hisābum yok

193. kim:
Gazel 155
Mısra: 7
Çünkü.

Zāhidā dilden düşürme 'āşık-ı ma'sūki kim
Hān-kāhı budur anuñ her nefes ezkār-ı 'aşk

194. kim:
Gazel 172
Mısra: 7
Çünkü.

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nāleñi kes kim
Şadā-yı āh-ı 'āşıkla tolupdur güşi āfākuñ

195. kim:
Gazel 175
Mısra: 3
Çünkü.

Saqlama şandūk-ı dilde sen libās-ı 'arı kim
Sīne-i 'āşık gibi ol çāk çāk olmağ gerek

196. kim:
Gazel 182
Mısra: 6
Çünkü.

Cān u dilden geçse rāzuñ cāvizü'l-işneyndür
Açma sıruñ cān u göñle kim saña maḥrem degül

197. kim:
Gazel 182
Mısra: 13
Çünkü.

Ey Cenābī şeyḫ-i şehrüñ mekrine aldanma kim
Her Berāhīm ismine maḥzar düşen Edhem degül

198. kim:
Gazel 188
Mısra: 15
Çünkü.

Uyma ey meh ḡayra kim çāk itdi ceyb-i 'arını
Dest-i ḡāra virdügiyçün sehv ile dāmān gül

199. kim:
Gazel 210
Mısra: 8
Çünkü.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ ābī görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryāsıyam

200. kim:
Gazel 236
Mısra: 5
Çünkü.

Ġamze-i ḡammāzuña kurbān olayın kim müdām
Tīr-i cevrin eksük itmez 'āşık-ı bī-bākden

201. kim:
Gazel 240
Mısra: 3
Çünkü.

Gel berü benden su'âl it hâlet-i ihrâki kim
Ser yağan pervâneyin şem'-i cemâl-i yârdan

202. kim:
Gazel 249
Mısra: 5
Çünkü.

Lebüñ ihsân-ı büsiyla beni kılsun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melâhatsin 'atâ umar gedâ senden

203. kim:
Gazel 250
Mısra: 3
Çünkü.

Beklesün yanın alup gönlüm şeb-i zülfünde kim
Gözlerüñ bîmâr iken korkum budur bayılmasın

204. kim:
Gazel 256
Mısra: 5
Çünkü.

Baňa ey gîsü-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cânım gerdeni üzre maħabbetden resensin sen

205. kim:
Gazel 261
Mısra: 2
Çünkü.

Sürme karşıñdan beni şevk-ı ruħuñda yanayın
Kim cemâlüñ şem'ine yanmağa bir pervâneyin

206. kim:
Gazel 269
Mısra: 8
Çünkü.

'Ukde-i zülf-i girih-gîrin görüp eyle hâzer
Ruħlarından olma gâfil kim turur âl üstine

207. kim:
Gazel 282
Mısra: 7
Çünkü.

Sürme kapuñdan beni kim baňa oldur secdegâh
'Aşk ehlin küyuña alup giden râh 'aşkına

208. kim:
Gazel 304
Mısra: 10
Çünkü.

Açma bâb-ı pendüñ vâ'iz çeküp derd-i seri
Kim kulağ tutmaz Cenâbî degme bir efsâneye

209. kim:
Gazel 353
Mısra: 7
Çünkü.

Nice dermân umayın bunda göñül derdine kim
Şerbet-i şîhhati yok renc ü 'anâdan ğayrı

210. kim:
Gazel 355
Mısra: 9
Çünkü.

Nice bî'at itmesün benden Cenâbî saña kim
Şuretâ şâh-ı cihânsın ma'nide ammâ velî

211. kim:
Gazel 356
Mısra: 5
Çünkü.

Sönsün ocağı 'ayşuñ ey çarh-ı bî-hüner kim
Devründe şu'le virür her bed-güher çerâğı

212. kim:
Tahmis 1
Mısra: 26
Çünkü.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şaşkın inanma kim

213. kim:
Tahmis 1
Mısra: 27
Çünkü.

Hüblar peymân-şikendür sen degüldür şanma kim
Yâr qaşdı cevrdür Hârî ifen aldanma kim

214. kim:

Tahmis 1

Mısra: 29

Çünkü.

Bî-vefâ yârûñ Muhibbî cevrine incinme kim
Yârsüz çalur cihânda 'aybsuz yâr isteyen

215. kim:

Tahmis 2

Mısra: 24

Çünkü.

Gitdi cânım yirine geldi gamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur hüs-n-i 'amel

216. kim:

Tahmis 3

Mısra: 5

Çünkü.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferhâda kim bî-gânedür
Levh-i dehre ben kitâb-ı 'aşkı taħrîr eyleyem

217. kimüñ:

Gazel 94

Mısra: 1

Her kimin, hangi kimsenin ki.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

218. kim:

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kimdir?

Fürkati yârûñ Cenâbî kıldı âşüfte beni
Kim dürür baña viren ol zülfi pür-ħamdan haber

kim ki:

1. kim ki:

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her kim ki, hangi kimse ki.

Ey Cenâbî çekmedi ol iki sultân derdini
Kerbelâ-yı gamda dâyim kim ki 'âşür eylemez

2. kim ki:

Gazel 334

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her kim ki, hangi kimse ki.

Kim ki gördi sinemüñ gül gibi kanlu dâğını
Minnet itmez görmege Rıdvâna cennet bâğını

kimden ki:

1. kimden ki:

Gazel 251

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her kime ki.

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişân
Mümiyânuñ çanda görsün dide-i her ħurde-bîn

kimdügin:

1. kimdügin:

Gazel 81

Mısra: 9

Kim olduğunu.

Ger Cenâbî bendeñi şâhum şorarsañ kimdügin
Ĥâk-sâruñ nâ-murâduñ dergehüñ der-bânıdır

kime:

1. kime: -e

Gazel 360

Mısra: 8

Hangi kimseye?

Dil-i şad-pâreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey zâlim
Kime dâd eyleyem kime koyup Sultân Süleymânı

2. kime: -e

Gazel 360

Mısra: 8

Hangi kimseye?

Dil-i şad-pâreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey zâlim
Kime dâd eyleyem kime koyup Sultân Süleymânı

3. kime: -e

Tahmis 3

Mısra: 12

Hangi kimseye?

Baňa her dem hecrüñ ister gör bu rāyın göñlümüñ
Kime dād ideyüm elinden ben bu hāyin göñlümüñ

kimesne:

1. kimesne:

Gazel 342

Mısra: 8

Kimse. II Hiç kimse.

Cigerde zaħm-ı peykānuñ kanaya yār-i cānumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-rāhdan ğayrı

kimi:

1. kimi:

Gazel 25

Mısra: 6

Kimisi, bazıları, bazısı.

Sen büt-i tersā için düşdi mezāhib muhtelif
Kimisi Mūsāya döndi kimi 'İsāyı arar

2. kimisi:

Gazel 25

Mısra: 6

Kimisi, bazıları, bazısı.

Sen büt-i tersā için düşdi mezāhib muhtelif
Kimisi Mūsāya döndi kimi 'İsāyı arar

3. kimi:

Gazel 50

Mısra: 3

Kimisi, bazıları, bazısı.

Kimi serve māyil ancak 'ālemüñ kimi güle
Meylüm ammā kâmetüñle ol ruħ-ı gül-günadur

4. kimi:

Gazel 50

Mısra: 3

Kimisi, bazıları, bazısı.

Kimi serve māyil ancak 'ālemüñ kimi güle
Meylüm ammā kâmetüñle ol ruħ-ı gül-günadur

5. kimi:

Gazel 55

Mısra: 1

Kimisi, bazıları, bazısı.

Kimi esrāra dil virmiş kimi bengüñ ħarābıdur
Beni evġār [u] mest iden leb-i la'lüñ şarābıdur

6. kimi:

Gazel 55

Mısra: 1

Kimisi, bazıları, bazısı.

Kimi esrāra dil virmiş kimi bengüñ ħarābıdur
Beni evġār [u] mest iden leb-i la'lüñ şarābıdur

kimse:

1. kimse:

Gazel 9

Mısra: 3

Kimse. II Hiç kimse.

Yār ise nā-mihr-bān derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde ħalmışam bī-çāre dermāndan cüdā

2. kimseler:-ler

Gazel 65

Mısra: 3

Kimse. II Hiç kimse.

Kimseler yol bulmaz hergiz tılısm-ı ħüsnüñe
Tā ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

3. kimse:

Gazel 89

Mısra: 9

Kimse. II Hiç kimse.

Ġamdan özge hālüme vāķıf Cenābī kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yā yār-ı sırdāşum mıdur

4. kimsede:-de

Gazel 101

Mısra: 7

Kimse. II Hiç kimse.

Döndürür âhîr özine kimsede sağlık komez
Haste kıılır dilleri şol dîde-i bîmârlar

5. kimse:

Gazel 111

Mısra: 1

Kimse. II Hiç kimse.

Çekdüğüm derd ü belâyı kimse ta' bîr eylemez
İstesem şerh itmege aqlâm tahîr eylemez

6. kimseyi:-(y)i

Gazel 139

Mısra: 8

Kimse. II Hiç kimse.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'âlem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

7. kimse:

Gazel 156

Mısra: 2

Kimse. II Hiç kimse.

Süz-ı ğam-ı derûnum yâra beyân ider yok
Bu âteş-i nihânım kimse 'iyân ider yok

8. kimse:

Gazel 156

Mısra: 10

Kimse. II Hiç kimse.

Cân naqdine Cenâbî aldı metâ'-ı vaşluñ
Bu bey' ile şîrâdan kimse ziyân ider yok

9. kimse:

Gazel 174

Mısra: 3

Kimse. II Hiç kimse.

Genc-i hüsnuñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir tılısm-ı ejder olmuş pây-tâ-ser kâkülüñ

10. kimseye:-(y)e

Gazel 181

Mısra: 4

Kimse. II Hiç kimse.

Maħremiyyet isteme iki gözüñ olursa ger
'Âķil iseñ kimseye keşf itme râzuñ sen sen ol

11. kimse:

Gazel 195

Mısra: 2

Kimse. II Hiç kimse.

Gehi mest-i belâ gâhî reh-i ğamda türâb oldum
Beni ma'mûr ider kimse bulunmazsa ħarâb oldum

12. kimseyi:-(y)i

Gazel 231

Mısra: 8

Kimse. II Hiç kimse.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dîvâne-şekl oldum yine
Benden ayruķ kimseyi 'âlemdede şeydâ bilmezim

13. kimse:

Gazel 250

Mısra: 6

Kimse. II Hiç kimse.

Her ne naqd-i eşki kim ħarc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse ħisâbın yok yire şayılmasun

14. kimse:

Gazel 263

Mısra: 4

Kimse. II Hiç kimse.

Kılmadı ħünî gözüñ göñlümlle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne ħû

15. kimse:

Gazel 280

Mısra: 8

Kimse. II Hiç kimse.

Câm-ı la'lüñ nüş iden düşdi ayakdan ayaĝa
Görmedi bu neş'eyi kimse şarâb-ı nâbda

16. kimse:

Gazel 290

Mısra: 7

Kimse. II Hiç kimse.

Yol bilmezüz ki kâdadur rehberlik eyler kimse yok
Yâ mu'ṭiye'l-hüdâya irgür delîl-i râha

17. kimse:

Gazel 354

Mısra: 4

Kimse. II Hiç kimse.

Luṭf u ihsân hısmı-ıla kîne olupdur münkalib
Bu belâ-dârı içinde kimse bî-ğam kalmadı

18. kimse:

Gazel 354

Mısra: 10

Kimse. II Hiç kimse.

Tîğ-ı hûn -âşâm-ı ğamla her gönül şad-pâredür
Hayret-âbâd-ı cihânda kimse bî-ğam kalmadı

19. kimseye:-(y)e

Gazel 354

Mısra: 1

Kimse. II Hiç kimse.

Ğamdan özge kimseye bir yâr-ı hem-dem kalmadı
Miḥnet ü derd ü belâdan ğayrı maḥrem kalmadı

20. kimse:

Gazel 366

Mısra: 8

Kimse. II Hiç kimse.

Zür-ı bâr-ı çarḥ müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sînesin sen deste-i hâven gibi

21. kimseler:-ler

Murabba 2

Mısra: 13

Kimse. II Hiç kimse.

Kimseler kaddüñ gibi bir serv-i ra'nâ görmedi
Lâleveş ḥaddüñ gibi bir verd-i zîbâ görmedi

22. kimse:

Murabba 4

Mısra: 4

Kimse. II Hiç kimse.

Bülbül-i şürîdeveş her bî-nevâ zâr olmasun
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

23. kimse:

Murabba 4

Mısra: 8

Kimse. II Hiç kimse.

Serv-i kâmet bir güzelsin yoluña cānum revân
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

24. kimse:

Murabba 4

Mısra: 12

Kimse. II Hiç kimse.

Gözlerüñ ḥançer çeküp kanlar döker dîvânevâr
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

25. kimse:

Murabba 4

Mısra: 16

Kimse. II Hiç kimse.

Sırr-ı 'aşkuñ fâş idüp dil-şâd kıldum 'âlemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

26. kimse:

Murabba 4

Mısra: 20

Kimse. II Hiç kimse.

Nâme-i şevkuñ Cenâbî şafḥa-i cāna yazar
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

27. kimsenüñ:-nüñ

Murabba 4

Mısra: 1

Kimse. II Hiç kimse.

Kimsenüñ cānânı yâ Rab yâr-i aġyâr olmasun
Gülşen-i 'âlemde her gül hem-dem-i ḥâr olmasun

kimse 'aybına yol şürme iz gözetme:

1. kimse 'aybına yol şürme iz gözetme:

Gazel 123

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

"Hiç kimsenin kusurunu, hatasını arama."
anlamında bir nasihat sözü.

Râh-ı rızâda sâlik-i şâdik-ı kadem iseñ
Yol şürme kimse 'aybına ey dil gözetme iz

kimse sem'ine irişmez:

1. kimse sem'ine irişmez:-mez

Gazel 172

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hiç kimsenin kulağına erişmemek; kimse
tarafından duyulmamak.*

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nâleñi kes kim
Şadâ-yı âh-ı 'âşıkla tölupdur güşü âfâkuñ

kimüñ:

1. kimüñ:-ñ

Gazel 25

Mısra: 13

Kimisi, bazıları, bazısı.

Qıble-i maqşûdı kimüñ mîrdür kimüñ vezîr
Sû-be-sû bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı arar

2. kimüñ: -ñ

Gazel 25

Mısra: 13

Kimisi, bazıları, bazısı.

Qıble-i maqşûdı kimüñ mîrdür kimüñ vezîr
Sû-be-sû bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı arar

kimüñ:

1. kimüñ:

Gazel 94

Mısra: 4

"Hangi kimsenin" anlamında soru zamiri.

Serîr-i 'izz ü nâz üzre temâşâ kııl ne husrevdür
Be hey zâhid gel inşâfa kimüñ bir böyle şâhı var

kimüñ kim:

1. kimüñ kim:

Gazel 151

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her kimin ki.

Bâğ-ı 'âlemde kimüñ kim şâhid-i zîbâsı yok
Bülbül-i şeydâya beñzer kim gül-i ra'nâsı yok

kîn:

1. kînüm:-(ü)m

Gazel 50

Mısra: 1

Gizli düşmanlık, garaz. II Öfke, sitem.

Sînem içre dâyima kînüm benüm gerdünadır
Kim hemîşe luţfı anuñ her le'im ü dünadır

2. kîni:-i

Gazel 4

Mısra: 1

Gizli düşmanlık, garaz.

Göñlüm ister şu mehi kim sevene kîni ola
'Âşıkla cevri ü cefâ eylemek âyîni ola

3. kîn:

Gazel 175

Mısra: 7

Gizli düşmanlık, garaz.

Zulmet-âbâd eyleme şeb gibi qalbüñ kîn ile
Rüz-ı rüşenden derünuñ dağı pâk olmak gerek

4. kîne:-e

Gazel 354

Mısra: 3

Gizli düşmanlık, garaz.

Luţf u ihsân hışmı-ıla kîne olupdur münqalib
Bu belâ-darı içinde kimse bî-gam qalmadı

kîne:

5. kînemüz:-müz

Gazel 137

Mısra: 1

Gizli düşmanlık, garaz.

Eksük olmaz sîneden gerdün-ı dūna kînemüz
Çak olupdur tiğ-ı cevri birle zîrâ sînemüz

kinâyet itsem:

1. **kināyet itsem**:-se, -m

Gazel 201

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sitemli, dokunaklı, üstü kapalı söz söylemek.

Gīsūları ğamında aḥvāl-i pūr-melālüm
Furşat bulup Cenābī yāra kināyet itsem

kirpiklerüñ hadengi atar:

1. **kirpiklerüñ hadengi atar**:-ar

Gazel 336

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kirpik oklarını atmak. II Sevgilinin ok gibi
öldürücü, yaralayıcı bakış atması.*

Ten-i şad-pāre mi idüp nişāne
Atar kirpiklerüñ dāyim ḥadengi

kış itdiler:

1. **kış itdiler**:-di, -ler

Gazel 262

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Keten kumaş hâline getirmek.

Reşk idüp naṭ‘-i vişālüñden beni kış itdiler
Dehr-i lu‘bet-bāz ile gerdün-ı dūn idüp oyun

kişi:

1. **kişi:**

Gazel 362

Mısra: 1

İnsan, kimse, şahıs.

Kişi rām eylemek olurdu yāri
Eger bir dem ideydi baḥş-ı yāri

2. **kişi:**

Müfret 2

Mısra: 1

İnsan, kimse, şahıs.

Degül ma‘yūbdan çünkim kişi tebdil ide maḥlaş
Cenābī diyü nazmumda beyān itdüm bu dem
maḥlaş

3. **kişiyi**:-(y)i

Gazel 54

Mısra: 8

İnsan, kimse, şahıs.

Müje tırini atmaḳda ḥulāşa buldı yol çeşmüñ
Kişiyi ḥıfz iden cānā yanundağı yarağıdur

4. **kişinüñ**:-nüñ

Gazel 86

Mısra: 8

İnsan, kimse, şahıs.

Gel kemend-i zülfüñe ber-dār eyle ‘ālemi
Her kişinüñ çeşmi çünkim ol resenle dāradur

5. **kişi:**

Gazel 88

Mısra: 8

İnsan, kimse, şahıs.

Ben firākuñ pişesinde vaşluñuñ ehl-i hevā
Kārgāhında cihānuñ her kişi bir işdedür

6. **kişi:**

Gazel 270

Mısra: 10

İnsan, kimse, şahıs.

Şehr-i ḥaṭṭuñ ister iken zülfüñe düş oldı dil
Mısrā ‘azm iden kişi uğrar begüm Şām üstine

7. **kişi:**

Gazel 310

Mısra: 8

İnsan, kimse, şahıs.

Esrār-ı ‘aşkuñ açmam minnetler itse cāna
Maḥrem ider mi kişi ğammāzı duysa rāza

8. **kişi:**

Gazel 346

Mısra: 6

İnsan, kimse, şahıs.

Fürkat-i derdüñ baña ey meh ‘azāb-ı cān gelür
Sevse kişi tañ midur cānı gibi hem-zādını

9. **kişi:**

Muhammes 2

Mısra: 14

İnsan, kimse, şahıs.

Bu künc-i ğam-fezâda belâ bî-hisâb olur
Ma'mûr iken giren kişi âha ħarâb olur

kişi gurbetde olıcak üstine evhâm üşer:

1. **kişi gurbetde olıcak üstine evhâm üşer:-er-ıcaak**

Gazel 270

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kişi gurbette olunca aklına kötü düşünceler
üşüşür.*

Dehşet alur ğam beyâbânında gâhî 'aqlumı
Olıcak gurbetde kişi üşer evhâm üstine

kişt:

1. **kiştödür:-dür**

Gazel 49

Mısra: 10

Ekin.

Şarf it Cenâbî ħâşıl-ı 'ömrüñ o mâha kim
Toĥm-ı vefâsı mezra'-ı cânuñda kiştödür

kişt-zâr-ı ħüsne:

1. **kişt-zâr-ı ħüsne:-e**

Gazel 298

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzellik tarlası. II Güzellerin yüzü.

Ĥabbe-i ħâlüñ gibi dihkân-ı kudret ekmedi
Kişt-zâr-ı ħüsne ey meh ħâşılı bir dânei

kişver-i derd ü ğamuñ:

1. **kişver-i derd ü ğamuñ:-(u)ñ**

Gazel 138

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam ve dert ülkesi.

Kişver-i derd ü ğamuñ fermân-revâ sulţânıyuz
Şâh-ı 'aşkuñ gerçi kim biz bende-i fermâniyuz

kişver-i dil:

1. **kişver-i dil:**

Gazel 146

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi. II Âşığın gönlü.

Seyl-i ğamdan kişver-i dil niçe dem vîrân idi
Şehr-yâr-ı 'adl-ĥ'âhum anı âbâd eylemiş

2. **kişver-i dili:-i**

Gazel 307

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi. II Âşığın gönlü.

Yağmaya virdi dîdelerüñ kişver-i dili
Cân leşkeri çıkarsa yiridür ħaravula

kişver-i ğama:

1. **kişver-i ğama:-a**

Gazel 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder ülkesi.

Âhum livâsı baş çekicek kişver-i ğama
Gözden revân olan yaşum oldı sipâh aña

kisvet:

1. **kisvet:**

Gazel 119

Mısra: 9

Bektaşî başlığı, sarığı.

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâğlar
Bî'at eyle küçügüm gel Ĥacî Bektâş olmuşuz

kisvet-i nev'-i beşerden 'uryân idüm:

1. **kisvet-i nev'-i beşerden 'uryân idüm:-dü, -m**

Gazel 196

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İnsan kılığından çıkmış olmak. II Kul köle
olmak. II Perişan olmak.*

Cân düşüp ayağıña dâmânuñ almışdı ele
Kisvet-i nev'-i beşerden ben daĥı 'uryân idüm

kitâb oldum:

1. **kitâb oldum**:-du, -m

Gazel 195

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kitap hâline gelmek.

Açup her bâbumı miñnet okusun kışsa-i derdi
Maħabbet hâmesi birle yazılmış bir kitâb oldum

kitâbî:

1. **kitâbîler**:-ler

Gazel 33

Mısra: 12

Kitap ehli, kitap okuyanlar.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyân ide faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

2. **kitâbîler**:-ler

Gazel 97

Mısra: 12

Kitap ehli, kitap okuyanlar.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

3. **kitâbîler**:-ler

Gazel 98

Mısra: 10

Kitap ehli, kitap okuyanlar.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide faķîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

kitâb-ı 'âleme yazup:

1. **kitâb-ı 'âleme yazup**:-up

Gazel 343

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cihan kitabına yazmak. II Herkese göstermek.

*II Âşğın perişan hâli sebebiyle âşık olduğunun
herkesçe bilinmesi.*

Hâlet-i 'aşkum yazup bir bir kitâb-ı 'âleme
Okınur iller dilinde dâstân itdüñ beni

kitâb-ı 'aşkı:

1. **kitâb-ı 'aşkı**:-ı

Tahmis 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk kitabı.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferhâda kim bî-gânedür
Levh-i dehre ben kitâb-ı 'aşkı taħrîr eyleyem

ko:

1. **ko:**

Gazel 103

Mısra: 3

Vermek.

Gül yüzüñden ko cesîm-i behre olsun 'âşkuñ
Tutmadın etrâf-ı hüsñüñ gülşenini hârlar

2. **ko:**

Gazel 138

Mısra: 11

Bırak!

Şüfiyâ 'ilm-i riya baħsini ko 'uşşâķ-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dâniyuz

3. **ko:**

Gazel 151

Mısra: 5

Bırak!

Vaşf-ı hüsñüñ eylemekde ko terennüm ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i güyâsı yok

4. **ko:**

Gazel 161

Mısra: 4

Bırak!

Siyeh kaşuñ mişâlinde görindi sinede dâğum
Bu miñnet âsmânında ko olmasun hilâl eksük

5. **ko:**

Gazel 184

Mısra: 7

Bırak!

Gel fenâ iķlîmine kendüñ sefer kıl ko dili
Şâh-ı 'aşk yasağıdur ey cân tutulmaz çün bedel

6. **ko:**

Gazel 190

Mısra: 6
Bırak!

Yârsuz ey cân ne bildüñ bār-ı hâtır olduğün
Ko beni bi'llâh senden çünki bî-zâr olmışam

7. kıo:

Gazel 211
Mısra: 2
Bırak!

Çihreden ref' it niķābuñ nūr olsun zulmetüm
Üstüme dönsün kıo ey meh āfitāb-ı devletüm

8. kıo:

Gazel 221
Mısra: 1
Bırak!

Başum sevdā-yı zülfüñle kıo ey meh pür-hevā olsun
Maħabbet ehlidür göñlüm giriftār-ı belā olsun

9. kıo:

Gazel 221
Mısra: 4
Bırak!

Yüzüñde kākülüñ resmi perişān eyleme dāğum
Belā murğına şāh-bāzam kıo anı kim yuva olsun

10. kıo:

Gazel 240
Mısra: 6
Bırak!

Şu'le-i şevķ-ı ruħuñda yanayın redd eyleme
Nūra müstağrak olayın kıo beni ol nārdan

11. kıo:-r

Gazel 268
Mısra: 8
Koymak, kondurmak.

Kaşı üzre hāl ider meşşātıdan engüşt-i yār
Hāme-i kātib mişāli nokta kıo nün üstine

12. kıo:-ma
Gazel 272

Mısra: 4
İzin vermek.

Şeh-i iķlīm-i melāhat seni dirler sensin
Koma 'aşıqlara zulm ide ğamuñ dād eyle

13. kıo:

Gazel 57
Mısra: 2
Bırak! Dursun! Değme!

Belā iķlīmi şāhiyam ħabāb-ı ğam otağumdur
Kıo yansun lāleveş dāğum ki bir eski ocağumdur

14. kıo:

Gazel 63
Mısra: 2
Bırak! Dursun! Değme!

Yüzüñ bāğ-ı melāhatdür dil-i zārum hezāridur
Kıo feryādı hezār itsün işi anuñ çü zārīdur

15. kıo:

Gazel 142
Mısra: 4
Bırak! Dursun! Değme!

Nūr-ı nār olmuş göñülden şaķlama şem'-i ruħuñ
Bāl ü per yaķsun kıo anı üstine pervāneveş

16. kıo:

Gazel 330
Mısra: 3
Bırak! Dursun! Değme!

Rumüz-ı 'aşķa vāķıf göñül daķı kıo olmasun
Çü bir ferde degül maħrem cihān içre bugün yaşı

17. kıo:

Gazel 335
Mısra: 6
Bırak! Dursun! Değme!

Bir kalender olayın perdeye şarup tenümi
Husrev-i 'ālem olayın kıo hey ābdāl beni

18. kıo:
Gazel 353

Mısra: 5
Bırak!

Baňa çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnessini
Kaddüñe toğruralum n'itdi belâdan ğayrı

19. **ço:**
Gazel 368
Mısra: 4
Bırak!

Bir kâlander olayın bürdeye şarup tenümi
Husrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

20. **kodı:-dı**
Tahmis 2
Mısra: 21
(Sağlam) bırakmak.

Ne göñül kodı ne göz zülf ü ruĥ u 'arız-ı yâr
Oda yanmaz suya batmaz nice câdüdur bu

21. **ço:**
Müfret 4
Mısra: 1
Haydi! Bırak!

Felek şimdi ço ağlasun ideyin aña ben ĥande
Ben ağladuĥça ğurbetde iderdi baña ol ĥande

22. **ço:**
Gazel 66
Mısra: 3
Bırak! Boş ver!

Ruĥlaruñ devrinde añma lâle-i şahrâyı ço
Kâkülüñ şürîdesi bir bî-nevâ sünbül nedür

23. **kodum:-du, -m**
Gazel 278
Mısra: 10
Bırakmak, vazgeçmek.

Cân u göñül Cenâbî gördüm kabül-ı cânân
Terk eyleyüp cihâñı vardum kodum nazarda

koç:

1. **koçsan:-san**
Gazel 15

Mısra: 5
Kucaklamak, sarmak.

Zer kemer gibi göñül koçsan miyân-ı yâri sen
Şopaveş yanına aşıl ĥançer-i bürrânın öp

koku:

1. **koçuları:-ları**
Muhammes 1
Mısra: 9
(Güllerin hoş) kokusu.

Âdemi mest-i mey-i ğurbet ider koçuları
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür

kolayına kolayına:

1. **kolayına kolayına:**
Gazel 288
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Boş boş, başıboş; gelişigüzel.

Fenn-i 'aşk ta'lîmin alsun Kaysa diñ bizden gelüp
Başa buyruk gezmesün kolayına kolayına

kon:

1. **konmaz:-maz**
Gazel 41
Mısra: 2
Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek.

Şâhbâz-ı himmetüm kim evc-i istiğnâdadur
Âşiyân-ı dehre konmaz menzili bâlâdadur

2. **konup:-up**
Gazel 120
Mısra: 4
Konulmak, yerleştirilmek. İl İnşa edilmek,
yapılmak.

Seyl-i ğamdan ĥâne-i dil ĥayliden vîrân idi
Seng-i bî-dâduñ konup yapıldı miĥnet-ĥanemüz

3. **kondu:-dı**
Gazel 264
Mısra: 7
Yerleşmek.

Kondu mihrüñ var iken şevkuñ daĥı dil şaĥnına
Gerçi menzil bağlamaz sulţân sulţân üstine

4. **konmış**:-mış
Gazel 265
Mısra: 1
Yerleşmek.

Hâl kim konmış durur ol hadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mâh-ı gerdüñ üstine

5. **konmış**:-mış
Gazel 104
Mısra: 6
Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek. II
Yerleşmek.

Hâlüñ ey meh zâğ mı gülşende tutmış âşiyân
Yâ ki berg-i gülde konmış dâne-i fülful midür

konag:

1. **konagumdur**:-(u)m, -dur
Gazel 57
Mısra: 8
Konaklanan yer, menzil.

şeh-i iklim-i 'aşk oldum bugün 'azm-i sefer kılsam
Diyâr-ı miñnet-i hecrüñ benüm evvel konagumdur

2. **konagi**:-ı
Gazel 93
Mısra: 8
Konaklanan yer, menzil.

Per açdukça bu çölmekte hümâsı âhumuñ ey meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurğüñ konagi var

koru:

1. **korudur**:-dur
Gazel 244
Mısra: 6
(Bir yeri) savunmak; korumak.

Ķalbüñüñ sengin-hisârın gözlerüñ virmez ele
Hey meded şol iki kâfir korudur âdem gücin

kork:

1. **korğarum**:-ar, -(ı)m
Gazel 329
Mısra: 10
Endişelenmek, tasalanmak.

şem'-i hüsnüñ tolanur ey meh Cenâbî şevk ile
Ķorğarum pervâne gibi âñir aña yanası

2. **korğarın**:-ar, -(ı)n
Gazel 366
Mısra: 10
Endişelenmek, tasalanmak.

Dâne-i hâlüñ ģamından bu vücüdüm hâşılın
Ķorğarın båd-ı fenâya alduram ģırmem gibi

3. **korğarın**:-ar, -(ı)n
Gazel 26
Mısra: 2
Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

Gözüñ ey meh koparur fitne ruñuñ âl eyler
Ķorğarın hâl-i siyâhuñ baña bir hâl eyler

4. **korğarın**:-ar, -(ı)n
Gazel 27
Mısra: 5
Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

Humret-i haddüñ görüp dil virdüm ammâ korğarın
Yağmağâ ben nâ-tüvânı âteş-i süzân olur

5. **korğarın**:-ar, -(ı)n
Gazel 31
Mısra: 4
Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

Tîğ-ı hün-efşân-ı yâra hün-ı 'âşıkdur ģıdâ
Ey ģöñül olma muğârin korğarın bir şan olur

6. **korğmaz**:-maz
Gazel 134
Mısra: 1
Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
korğmaz
Cihân kıtâlı olmuşdur vezir ü şâhdan korğmaz

7. **korğmaz**:-maz
Gazel 134
Mısra: 2
Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
korkmaz
Cihân kırtâli olmuşdur vezîr ü şâhdan korkmaz

8. **korkmaz:-maz**

Gazel 134

Mısra: 6

Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

Pey atmış zülfün altında nuqûd-ı hüsnuñe hâlün
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyâ-yı mâhdan korkmaz

9. **korkmaz:-maz**

Gazel 134

Mısra: 8

Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

Ne zulmün var ise eyle baña şâhum ne bâküñ var
Bu sulţân-ı cihân olan gedâ-yı râhdan korkmaz

10. **korkmaz:-maz**

Gazel 134

Mısra: 10

Korku duymak, ürkmek, çekinmek.

Zenañdânuñ kuyısında görüp beste Cenâbîyi
Ĝamuñ taş atdı üstine esîr-i çâhdan korkmaz

korku:

1. **korkum:-m**

Gazel 250

Mısra: 4

Korku. II Endişe, kaygı.

Beklesün yanın alup göñlüm şeb-i zülfünde kim
Gözlerün bîmâr iken korkum budur bayılmasın

2. **korkum:-m**

Gazel 281

Mısra: 4

Korku. II Endişe, kaygı.

Gözün kan dökdüğün cânâ işitmiş şâhne-i zülfün
Başarlar ol harâmîyi budur korkum yatağında

koy:

1. **koyup:-up**

Gazel 263

Mısra: 9

Bırakmak, vazgeçmek.

İstemez hecrün koyup cânâ Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymân çün buyurdu 'âşık olmaz kâm-cû

2. **koyup:-up**

Gazel 360

Mısra: 8

Bırakmak, bir kenara koymak.

Dil-i şad-pâreme çeşmün sitem kılsa be-hey zâlim
Kime dâd eyleyem kime koyup Sulţân Süleymânı

3. **koyup:-up**

Gazel 34

Mısra: 9

Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.

Koyup sâfi meyi şüfi hemîşe
Müşelleş nüş idermiş hâma beñzer

4. **koyup:-up**

Gazel 112

Mısra: 8

Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.

Râh-ı 'aşk içre şol 'âşık kim geçer şâbit kâdem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü îmân istemez

5. **koyup:-up**

Gazel 130

Mısra: 5

Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.

Göñlüm koyup cemâlün gül-geşt-i 'âlem itmez
Terk eyleyüp bahârı 'ârif hâzâna gelmez

koyun:

1. **koyun:**

Gazel 20

Mısra: 1

Koyun.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

köçeg:

1. **köçegidür:-i, -dür**

Gazel 191

Mısra: 5

Mevleviler'de şeyh efendinin, kıdemli ve yaşlı dedelerin hizmetinde bulunan yeni derviş, genç semazen.

Köçegidür nükte-i 'aşkuñ bugün devr eylesün
Dil kulağına hilâl-i çarhı mengüş idelüm

köhne deyrüñ:

1. **köhne deyrüñ:-(ü)ñ**

Gazel 354

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eskimiş, yıpranmış dünya.

Şundi cām-ı 'işreti bu köhne deyrüñ gālibā
Kim bu bezmüñ dādını almağa bir Cem kalmadı

köhne şālin:

1. **köhne şālin:-i, -n**

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Leylâ'nın) eski püskü şalı.

Köhne şālin atmasın Leylî iti yābāna kim
Ol kabā-yı fāhîri şöhret için Mecnün giyer

köhne-sāl-i dünyede:

1. **köhne-sāl-i dünyede:-de**

Gazel 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Köhne dünya.

Ben gibi nev-rüzına irüp şeref kesb itmeyen
Köhne-sāl-i dünyede bî-şöhret ü bî-nürdur

k'uçmag:

1. **k'uçmaga:-a**

Gazel 117

Mısra: 6

Uçmak, cennet. II Ölmek.

Çār 'unşurdan binā olmuş hişār-ı tende biz
İki şahsuz cān-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

kudreti yok:

1. **kudreti yok:**

Gazel 144

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Takati kalmamak; gücü kuvveti kesilmek, bitmek.

Bağladı göñlüm semendin yok halāşa kudreti
Kākül-i țarrār-ı dil-ber ne kemend-endāz imiş

kudretüm yok:

1. **kudretüm yok:**

Gazel 320

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Takati kalmamak; gücü kuvveti kesilmek, bitmek.

Şan Cenābī bahra düşdüm yok halāşa kudretüm
Eşkümün seyl-i revānı kapladı her yanımı

kudretüñ irürse:

1. **kudretüñ irürse:-(ü)r, -(i)se**

Gazel 181

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Gücü yetmek; üstesinden gelebilir olmak.

Kudretüñ irürse āb ur āteşine herkesüñ
Yağmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

kūh-ı belā:

1. **kūh-ı belā:**

Gazel 89

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bela dağı.

Sīne şahrā-yı elem kūh-ı belā başum mıdur
Baħr-ı miñnet mevc uran deryā gibi yaşum mıdur

kūh-ı ğam:

1. **kūh-ı ğam:**

Gazel 131

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam dağı.

Küh-ı ğam sengİN diyü 'arz itme cânâ Ğarfiyâ
Berg-i kâha almadı bizden anı verzîdemüz

küh-ken:

1. **küh-keni:-i**

Gazel 365

Mısra: 4

Dağı delen, dağ kazan; Ferhad.

Bî-sütün-ı ğam-ı 'aşkda işiden nâlemi dir
Uyarur ħ'âb-ı 'ademden bu figân küh-keni

küh-ken-i miskîne:

1. **küh-ken-i miskîne:-e**

Gazel 202

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dağı delen zavallı Ferhâd.

Tağlar kesdüm ğam-ı 'aşkında ol şîrîn-lebüñ
Küh-ken-i miskîne kendüm ya'nî akrân eylesem

kul:

1. **ķuluñ:-(u)ñ**

Gazel 88

Mısra: 4

İnsan, kişi, kimse.

Başa vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her ķuluñ biñ remzi var illâ sözüm alışdadur

2. **ķula:-a**

Muhammes 2

Mısra: 9

İnsan, kişi, kimse.

Pendüm budur bu ķula göñül eylesüñ 'amel
Cengüñ sipih-r-i dün-ıla hey nice vâz gel

3. **ķul:**

Gazel 9

Mısra: 8

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Dirhem-i eşk ile ķılduñ ben faķiri muğtenem
Lâyık-ı devlet degül ķul ola ihsândan cüdâ

4. **ķuluñ:-(u)ñ**

Gazel 12

Mısra: 6

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Lâyık midur ey mâh-rü devr-i ruğunda kim ola
Ğayrılara mihrüñ senüñ Ğarfî ķuluñ nâ-kâm ola

5. **ķulın:-ı, -n**

Gazel 107

Mısra: 1

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Ay geçdi ben ķulın ol meh dağı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

6. **ķullara:-lar, -a**

Gazel 108

Mısra: 2

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Gâh u bî-geh her güzel kim 'âşıkın yâd eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim ķullara dâd eylemez

7. **ķulın:-ı, -n**

Gazel 146

Mısra: 1

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Luţf-ıla ol serv-i nâzum ben ķulın yâd eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine âzâd eylemiş

8. **ķuluñ:-(u)ñ**

Gazel 150

Mısra: 5

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Devlet-i vaşluñla şâhum ser-firâz olan ķuluñ
Şâd-mândur her nefesde dîde-i giryânı yok

9. **ķuluñ:-(u)ñ**

Gazel 174

Mısra: 9

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Bu Cenābī gibi şāhum çek hisāba her kuluñ
Okısun dīvān-ı hattañ içre defter kākülüñ

10. **ķullar:-lar**

Gazel 189

Mısra: 3

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Sen bahār-ı hüsne şāhum yoķlanup ķullar gibi
Biñ hacālet 'arzına ķarşu gelür her yaz gül

11. **ķullara:-lar, -a**

Gazel 244

Mısra: 2

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Gördüm ol meh eylemiş ebrūlarını çİN çİN
ķullara ķaşd-ı 'itāb eyler didüm hākān-ı ÇİN

12. **ķullaruña:-lar, -uñ, -a**

Gazel 289

Mısra: 10

*Köle, esir. II Sevgiliye duyduğu aşk yüzünden
tutsak düşmüş âşık.*

Cevr-i bi-pāyānla añduñ Cenābī bendeñi
ķullaruña pādişāhum dil-nūvāz olduñ yine

13. **ķula:-a**

Gazel 52

Mısra: 4

İnsan, kişi, kimse. II Âşık.

Sevdüm seni didümse oldı ziyāde cevruñ
Bī-mūcib-i cināyet ķula sitem günehdür

14. **ķulda:-da**

Gazel 54

Mısra: 5

İnsan, kişi, kimse. II Âşık.

Temāşā eyleseñ dāğum ri'āyet resmini ķulda
Kerāmetden degül hālī bu Mecnūnuñ ocağıdur

ķul itmişdür:

1. **ķul itmişdür:-miş, -dür**

Gazel 363

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Deyim**

Kendine bağlamak, boyun eğdirmek.

Dilā bir māh-i bedre gönül viridi bu Ĥarfī kim
Cemāline ķul itmişdür felekte mihr-i raķşānı

ķul olanlar:

1. **ķul olanlar: -lar**

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kulluk yapan, hizmette bulunan (kimse). II Âşık.

Ferr ü ziyāda çihreñ ey hūr 'ayn-ı mehdür
Sen māha ķul olanlar mülk-i cihāna şehdür

ķul ol:

1. **ķul oldu:-dı**

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek.

Bir 'Alī-siret şeh-i kişver-güşāsın kim bugün
Saña ķul oldu Cenābī cān ile Ķanber geķer

2. **ķul olmuşam:-miş, -am**

Gazel 107

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek. II
Âşık olmak.*

Baña cevriñ 'arz ider ol māh ġayre mihrini
Bir şehe ķul olmuşam kim bendeğe dād eylemez

ķulağ:

1. **ķulağumdur:-(u)m, -dur**

Gazel 57

Mısra: 6

*Kulak. II Tellī çalgılarda tel germeye yarayan
burgu.*

Belā bezminde zār olsam ne tañ ŧanbūrveş ey meh
Elinde muṭrib-i dehrüñ burılan çün ķulağumdur

ķulağın ceķer:

1. **kulağın çeker:-er**

Gazel 35

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Ceza olarak kulağını tutup bükerek çekmek.

Silk-i nazmum gördi kim pervînüñ 'ıkdın dağıdur
Mâh-ı nev taḥsîn idüp göklerde kulağın çeker

kulağına mengüş idelüm:

1. **kulağına mengüş idelüm:-elü, -m**

Gazel 191

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kulağına küpe etmek. II Bektaşî tarikatında dede, baba ve dervişlerin hangi tarikattan olduklarını göstermek amacıyla sağ kulağına taktıkları küpe.

Köçegidür nükte-i 'aşkuñ bugün devr eylesün
Dil kulağına hilâl-i çarḥı mengüş idelüm

kulağını açmasa:

1. **kulağını açmasa:-ma, -sa**

Gazel 334

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Bir başkasının bir sesi vb.ni) Dinlemesini, duymasını sağlamak. II Sabah rüzgârıyla beraber goncanın açılıp (yapraklarındaki kıvrımlar sebebiyle kulağa benzetilen) gül hâline dönmesi.

Bülbül-i dil-ḥastenüñ güş eylemezdi nâlesin
Açmasa gül-nâzeninüñ ger şabâ kulağını

kulağını burdılar:

1. **kulağını burdılar:-dı, -lar**

Gazel 319

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kulağını bükmek; çalgı aletinin burgusunu bükerek ses ayarı yapmak. II Gizlice uyarmak, bir konuda dikkatli olunması için uyarıda bulunmak.

Şâh-ı 'aşka uydur âhengüñ diyü derd ehlinüñ
Bezm-i gamda burdılar ṭanbürveş kulağını

kulağıñ bekit:

1. **kulağıñ bekit:**

Muhammes 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kulağıñı bükme, kapatmak; dinlememek, önemsememek.

Her nice kışsa eylese gam kulağıñ bekit
Ya'nî bu dehr-i şüma şaḥın olma mültefit

kulağıñ burılmadın:

1. **kulağıñ burılmadın:-madın**

Gazel 239

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Akort etmek. II Gizlice uyarmak, bir konuda dikkatli olunması için uyarıda bulunmak.

Kulağıñ burılmadın sâz-ıla vir kendüñi gel
İstimâ' eyle bu remzi nağme-i ṭanbürdan

kulağıña girmed:

1. **kulağıña girmed:-me, -di**

Gazel 194

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Duymak, işitmek.

Gülşen-i küyuñda ey gül girmed kulağıña
Bülbül-i şeydâ gibi her gice feryâd eyledüm

kulak tutmaz:

1. **kulak tutmaz:-maz**

Gazel 304

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Kulak asmak; önem vermek, dinlemek.

Açma bâb-ı pendüñ vâ'iz çeküp derd-i seri
Kim kulak tutmaz Cenâbî degme bir efsâneye

kulı olsam:

1. **kulı olsam:-sa, -m**

Gazel 202

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek.

Bir boyı serv-i revânuñ kulı olsam cân-ıla
Kendümi mülk-i belâya bende sultân eylesem

kulkul:

1. **kuşkuş:**

Gazel 66

Mısra: 6

Ağız dar sürahiden şarap dökülürken çıkan ses.

Câm ile Cemşid bezmi şevketin söyler saña
Baş şurâhî ağzına ey gönca-leb kuşkuş nedür

kullan:

1. **kullanur:-(u)r**

Gazel 95

Mısra: 5

Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak.

Yâ gibi baş egrilüğün kullanur ebrûlaruñ
Tîr-i ğamzeñ anuñ için cânâ peykân yağdurur

kumâş-ı vuşlat:

1. **kumâş-ı vuşlat:**

Gazel 179

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma kumaşı. II Sevgiliye kavuşma, ulaşma.

Ey gönül bazar-ı ğamdan gel metâ'-ı miñnet al
Naqd-i cânuñ şarf idüp ya'nî kumâş-ı vuşlat al

kür:

1. **kür:**

Gazel 110

Mısra: 6

Kör, amâ. II Zahit.

Âsitânuñ hâkini çeşmine 'âbid çekmese
Gam degüldür sevdiğüm kühli dağı kür istemez

2. **kürdan:-dan**

Gazel 239

Mısra: 6

Kör, amâ. II Basiret sahibi olmayan kimseler.

Ehl-i biniş olmayan envâr-ı hüsnüñ görmedi
İsteme mâhiyyet-i mihr-i cihânî kürdan

kür eylemez:

1. **kür eylemez:-mez**

Gazel 114

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kör etmek, görmez hâle getirmek.

Nür-ı dîdemdür ne resme dür olam dil-dârdan
Çeşm-i 'âlem-bînini ehl-i nazar kür eylemez

kurbân:

1. **kurbâna:-a**

Gazel 183

Mısra: 8

Kurban edilmeye uygun, kurban edilmek üzere ayrılmış.

Tîr-i ğamzeñ üstine cânlar virürdi şevk ile
Yaraya cânâ cemâlûñ 'ıydına kurbâna dil

2. **kurbânın:-ı, -n**

Gazel 15

Mısra: 8

Okun konduğu sadak, ok çantası.

Elde yâyi ol mehûñ gönderse tîrin sineñe
Destine minnetler it bilindeki kurbânın öp

3. **kurbân:**

Gazel 196

Mısra: 8

Bir amaç uğruna feda edilen veya kendini feda eden kimse. II Sevgili uğruna kendini feda eden âşık.

Katlüme şimşirini tîz itmedin dest-i kaçâ
Ben kılıcuñ altına teslim olur kurbân idüm

4. **kurbân:**

Gazel 264

Mısra: 4

Bir amaç uğruna feda edilen veya kendini feda eden kimse. II Sevgili uğruna kendini feda eden âşık.

Yoğrısup 'âşıkıların tîr-i belâña cân virür
Râh-ı küyüñde yatar kurbân kurbân üstine

5. **kurbân:**

Gazel 264

Mısra: 4

Bir amaç uğruna feda edilen veya kendini feda eden kimse. II Sevgili uğruna kendini feda eden âşık.

Yoğrışup 'aşıklarun tîr-i belâña cân virür
Râh-ı küyüñda yatar kurbân kurbân üstine

kurbân eyle:

1. **kurbân eyledi:-di**

Gazel 188

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kimse veya bir şeyi bir uğurda feda etmek.

Şâh-ı dehrüñ maqdemine gülşen içre bezl için
Eyledi her küşede bülbüllerin kurbân gül

2. **kurbân eylesem:-se, -m**

Gazel 202

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kimse veya şeyi bir uğurda feda etmek.

'İyd-ı vaşluñ irse cânum saña kurbân eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña âsân eylesem

kurbân ol:

1. **kurbân olam:-am**

Gazel 250

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Ġamzesi tîrin atarsa cânuma kurbân olam
Müşğ tozı bir kemândur yâ kaçuñ yasılmasun

2. **kurbân olayın:-ayın**

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Kaţlüme ġamze okın almış Cenâbî yâr ele
Kaşları yâsı ġamında olayın kurbân aña

3. **kurbân olayın:-ayın**

Gazel 236

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Ġamze-i ġammâzuña kurbân olayın kim müdâm
Tîr-i cevriñ eksük itmez 'aşık-ı bî-bâkden

4. **kurbân oldı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Ĥançer-i ĥûn-rîzüñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebriñ cihânı saña kurbân oldı tut

5. **kurbân oldılar:-dılar, -lar**

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Tekye-i 'aşkuñda kanum gördiler her sū revân
Geldiler Ferhâd u Mecnûn daĥı kurbân oldılar

6. **kurbân oldum:-du, -m**

Gazel 197

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Cân atup ĥançer-i dil-dâra Cenâbî her dem
Tekyesinde ġamınuñ gör beni kurbân oldum

7. **kurbân olsun:-sun**

Gazel 230

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek,
canından vazgeçmek.*

Ser-i zülfine esîr oldı perîşân göñlüm
Ġamzesi tîrine cânum daĥı kurbân olsun

kurbânuñ kıldı:

1. **kurbânuñ kıldı:-dı**

Gazel 167

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kimse veya şeyi bir uğurda feda etmek.

Cānumı tîr-i müjeñle kıldı kırbānuñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i fettānuñ senüñ

kurı da'vâ:

1. kurı da'vâ:

Gazel 296

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Boş, esasa dayanmayan iddia. II Miskin
sevgilinin saçından daha güzel kokma iddiası.*

Zülf-i 'anber-bāruña beñzetdi nāfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu kurı da'vâ ile

kurı efsāneyüz:

1. kurı efsāneyüz:-y, -(ü)z

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tatsız tuzsuz, boş hikâye.

Bir güzel destānıyuz dehrüñ Cenābî gerçi kim
Söylenür iller dilinde bir kurı efsāneyüz

kurıl:

1. kurılup:-up

Gazel 267

Mısra: 5

Hazırlanmak.

Kurılup meclis-i şāhî şurāhî gelse meydāna
Şıqıp boynın anuñ sākî o dem kanı revān olsa

kurs-ı mihri sūfresinde:

1. kurs-ı mihri sūfresinde:-(s)i, -(n)de

Gazel 112

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşkın yuvarlak sofrası.

Nīm-nāna şol gedā kim kāni' oldı dünyede
Kurs-ı mihri sūfresinde kendüye nān istemez

kūs-ı devleti çaldı:

1. kūş-ı devleti çaldı:-dı

Gazel 285

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zenginlik davulu çalmak. II Gönül zenginliğine
ulaşmak.*

Çaldı kūş-ı devleti iklīm-i istiğnāda dil
Bağmayup bu dehr-i dūnuñ şevket-i Dārā'sına

kūs-ı hākān:

1. kūş-ı hākān:

Gazel 193

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Padişah mehterhanesinde çalınan büyük davul.

Hüsrev-i mülk-i kelāmum döğmege nevbet bu gün
Bārgāh-i nazm içinde kūş-ı hākān isterem

kūs-ı sīneye çalar:

1. kūş-ı sīneye çalar:-ar

Gazel 373

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sine davulunu çalmak. II Aşkın gamı, kederiyle
dövünmek, sinesini dövme.*

Āşık diyār-ı ğamda çalar kūş-ı sīneye
Gūş-ı cihāna ırgürür [ol dem] şadāsını

küşāde ol:

1. küşāde ol:

Muhammes 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Açılmak, ferahlamak. II Mutlu, neşeli olmak.

Ol küşāde ey göñül şanma zemistān vahtidür
İrdi eyyām-ı gül ü güzlär u büstān vahtidür

küşe:

1. küşesinde:-(s)i, -(n)de

Gazel 246

Mısra: 6

Köşe.

Töp-ı āhı ol kadar atdum hişār-ı çarħa kim
Kalmadı bir küşesinde sağ ey meh bir beden

küşe küşe:

1. küşe küşe:

Gazel 254

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Köşe köşe.

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-hānesin
Dürd ü şāfī her ne buldum çekmişüm peymānesin

küşe-i çeşmüñ:

1. **küşe-i çeşmüñ:-(ü)ñ**
Gazel 94
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) gözünün ucuyla bakması, yan bakış
atması.

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirig itme benüm şāhum
Ki 'älemler disünler kim Cenābīye nigāhı var

2. **küşe-i çeşmüñ:-(ü)ñ**
Gazel 227
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) gözünün ucuyla bakması, yan bakış
atması.

Küşe-i çeşmüñ dirig itme Cenābī bendeden
Bir nazarla hāki sensün Hüsrevā iksīr iden

küşe-i vīrāni:

1. **küşe-i vīrāni:-ı**
Gazel 150
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yıkılmış, harap olmuş köşe. II Âşığın perişan
gönlü.

Her hārābuñ pādīşāhum eyledüñ ta'mīrini
Hātīrumdan ğayri dehrüñ küşe-i vīrāni yok

kust:

1. **kuştı:**
Gazel 103
Mısra: 6
Bağlamak, sarmak.

Bir şānem 'aşkı ile meftūn olup göñlüm yine
Zülf-i sevdāyını kuştı bilüme zünnārlar

kusūra uğradum:

1. **kusūra uğradum:-du, -m**
Gazel 238
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Hata etmek, yanlışla düşmek.

Kaşırına dil bağladum dehrüñ kusūra uğradum
Hātīrum vīrānedür bu cāy-ı ğam-ābāddan

küy:

1. **küyüñda:-(u)ñ, -da**
Gazel 48
Mısra: 3
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu
yer.

Her gören yaşum didi küyüñda ey hūrī-nijād
Ravza-i cennetde güyā selsebīl ırmağıdır

2. **küyüñ:-(u)ñ**
Gazel 62
Mısra: 1
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu
yer.

Küyüñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultān-ı cihāndur bu sa'adet aña besdür

3. **küyüña:-(u)ñ, -a**
Gazel 76
Mısra: 6
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu
yer.

Açılmazsın baña gül gibi bir dem
Şabāveş uğrasam küyüña şad-bār

4. **küyüñ:-(u)ñ**
Gazel 99
Mısra: 13
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu
yer.

Küyüñ içre dil-bere Hārī n'ider didüm didi
Gülşen içre hōş-nevā bir bülbül-i bī-cāndur

5. **küyına:-ı, -(n)a**
Gazel 102
Mısra: 9

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyüna varmağ ile itmez kanâ'at bu göñül
'Âşık-ı dîdâr olan Ĥarfî cinânı ol n'ider

6. **küyuña**:-(*u*)ñ, -a

Gazel 139

Mısra: 5

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ben za'îf üftâdeñi âhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-âver ĥâr u ĥas

7. **küyuña**:-(*u*)ñ, -a

Gazel 148

Mısra: 7

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey kamer
Cûy-i eşküm akaçursun bu ümmîde çağ çağ

8. **küyuñ**:-(*u*)ñ

Gazel 157

Mısra: 8

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ĥâr-ı ģamdan bülbül-i cân dil-figâr olsun eger
Terk idüp küyuñ ide ey ģonce-leb gülzâra şevk

9. **küyuñ**:-(*u*)ñ

Gazel 201

Mısra: 5

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuñ ÷avâfı kıblem 'uşşâka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafâyı varsam ziyâret itsem

10. **küyuñ**:-(*u*)ñ

Gazel 214

Mısra: 10

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Âsitânuñ kullıģıdır salţanat ben bendeye
Devlet-i Cemşîde virmem küyuñ içre zilletüm

11. **küyün**:-*i*, -n

Gazel 229

Mısra: 9

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Döne döne âhıla küyün Cenâbî gezmeseñ
Bes ĥarîm-i yârda bu gird-bād olmağ neden

12. **küyuñi**:-(*u*)ñ, -i

Gazel 237

Mısra: 3

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Meş'al-i âhumla gezsem ey kamer şeb küyuñi
Nür olur her bir şerârum encüm-i eflâkden

13. **küyuñda**:-(*u*)ñ, -da

Gazel 241

Mısra: 9

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Cenâbî n'ola bülbülveş terennüm itse küyuñda
Bu reng ü büy ile şâhum gül-i bâģ-ı leţâfetsin

14. **küyuña**:-(*u*)ñ, -a

Gazel 282

Mısra: 8

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur secdegâh
'Âşık ehlin küyuña alup ģiden râh 'aşkına

15. **küyuñ**:-(*u*)ñ

Gazel 288

Mısra: 3

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Bir ģalenderdür felek küyuñ tolanur ey melek
Mâhdan destinde tutmuş bir mücellâ âyîne

16. **küyuñ**:-(*u*)ñ

Gazel 299

Mısra: 9

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuñ tolanup nâle kıılır bende Cenâbî
Bülbül iniler bâğ-ıla büstân arasında

17. **küyuña**:-*u*, -(*ñ*)*a*

Gazel 309

Mısra: 7

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuña varsañ ey dil kıılma şağın iğâmet
Huld-berîne bakma dîdâr-ı yâri gözle

18. **küyuñda**:-(*u*)*ñ*, -*da*

Gazel 331

Mısra: 5

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Görüp küyuñda 'uşşâkı ta'accüb eyleme ey gül
Tolanur bülbül-i şürîdeler dâyim gülistânı

19. **küyuña**:-(*u*)*ñ*, -*a*

Gazel 343

Mısra: 6

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Âb-ı hasretdür ağan ser-çeşmesinden dîdemüñ
Küyuña şu dökmege bir nâv-dân itdüh beni

20. **küyuñda**:-(*u*)*ñ*, -*da*

Gazel 359

Mısra: 3

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuñda nâle eyler her mübtelâ-yı bî-dil
Ol gülşen-i şafânuñ irsün biñe hezârı

21. **küyuñı**:-(*u*)*ñ*, -*ı*

Gazel 363

Mısra: 13

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñı 'âşık
O gülzâr-ı şafâ-bâhşuñ çü sensin verd-i hândanı

22. **küyuñ**:-(*u*)*ñ*

Murabba 3

Mısra: 13

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Küyuñ olmazsa naşîbüm hâzırüm dâr-i 'adem
Ger neşâtuñ virmeye el bes degül mi derd ü gam

23. **küyuña**:-(*u*)*ñ*, -*a*

Tahmis 1

Mısra: 23

Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Kâni' olmaz küyuña vaşluñ diler bî-çâre dil
Zülfüñe dolaşdı düşdi bende vü bağlara dil

küy-i 'adem:

1. **küy-i 'adem:**

Murabba 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yokluk, hiçlik diyarı. II Ölüm.

Vahtidür şimden girü menzil baña küy-i 'adem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

küy-ı bed-nâmîde:

1. **küy-ı bed-nâmîde:-de**

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Adı kötüye çıkmış olan, şöhreti kötü olan mahalle.

Nüş idelden bezm-i gamda ben mağabbet câmını
Küy-ı bed-nâmîde dirler 'âşık-ı şeydâ baña

2. **küy-ı bed-nâmîde:-de**

Gazel 304

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Adı kötüye çıkmış olan, şöhreti kötü olan mahalle.

Küy-ı bed-nâmîde ey dil nevbet-i şâhî döğüp
Kendüm ikrâr eyledüm Mecnûn gibi dîvâneye

küy-ı belâ hâki:

1. küy-ı belâ hâki:

Gazel 129

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bela, dert, sıkıntı mahallesinin toprağı. II Gam, keder çeken âşık.

Bir bencileyin küy-ı belâ hâki Cenâbî
Bir sencileyin şâh-ı vefâdâr ele girmez

küy-ı cânân yolını:

1. küy-ı cânân yolını:-ı, -(n)ı

Gazel 272

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesinin yolu.

Küy-ı cânân yolını çeşmüme teng itdi ğubâr
Elüm al baña göñül gel anı irşâd eyle

küy-ı cânâna:

1. küy-ı cânâna:-a

Gazel 306

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesini.

Elifler sînede geldüm baş üzre küy-ı cânâna
Mağabbet bağınuñ servin 'ıyân itdüm gülistâna

2. küy-ı cânâna:

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesini.

Pey iltsüñ küy-ı cânâna ne ğam kim fetḥ-i bâbı var
Ṭavâf-ı Ka'be kılmışca reh-i dilde şevâbı var

3. küy-ı cânânum:-(u)m

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesini.

Baña seyr-i gülşeni 'arz itme luṭf it ey refik
Küy-ı cânânum baña tâze bahâristândur

küy-ı dil-ber:

1. küy-ı dil-ber:

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül alan, kalbi cezbeden sevgilinin mahallesini.

Küy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustân istemez
Terk-i gülzâr idüben ol ḥabs ü zindân istemez

2. küy-ı dil-berde:-de

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül alan, kalbi cezbeden sevgilinin mahallesini.

Küy-ı dil-berde 'aceb mi nâle âheng eylesem
Eksük olmaz gülsitân içre nevâsı bülbülüñ

3. küy-ı dil-berde:-de

Gazel 343

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül alan, kalbi cezbeden sevgilinin mahallesini.

Ḥasret-âbâd-ı belâda şehr-i yâr-i ğam iken
Küy-ı dil-berde Cenâbî pâsbân itdüñ beni

küy-ı dil-ber itleri:

1. küy-ı dil-ber itleri:-leri

Gazel 166

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesinin köpekleri.

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenâbî iftiḥârüñdur senüñ

küy-ı hecrüñ:

1. küy-ı hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 329

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık mahallesini.

Küy-ı hecrüñ eyledi dervāze dil-i miskīn gibi
Kānlu yaşum fūlsi birle oldı pür enbānesi

küy-ı rüsvāda:

1. küy-ı rüsvāda:

Gazel 109

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Rezillik mahallesi. II Aşkın verdiği hâller
neticesinde kendinden geçip ayıplanma.*

Küy-ı rüsvāda Cenābī ṭabl-ı şöhret dögeli
Bildi 'ālemler anı kim nām-ıla 'ār istemez

2. küy-ı rüsvāda:-da

Gazel 109

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Rezillik mahallesi. II Aşkın verdiği hâller
neticesinde kendinden geçip ayıplanma.*

Küy-ı rüsvāda Cenābī ṭabl-ı şöhret dögeli
Bildi 'ālemler anı kim nām-ıla 'ār istemez

küy-ı selāmet beklerüz:

1. küy-ı selāmet beklerüz:-r, -(ü)z

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Esenlik, huzur mahallesini beklemek.

'Aşıkuz dervāze-i şehri melāmet beklerüz
Zāhidāsā şanma kim küy-ı selāmet beklerüz

küy-ı yāra:

1. küy-ı yāra:-a

Murabba 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesi.

Mey yirine içdigüm hün-ı cigerdür dem-be-dem
Küy-ı yāra başabilmem n'eyleyem ben bir kadem

küze:

1. küzeler:-ler

Gazel 280

Mısra: 4

Testi, su testisi. II Âşığın gözü.

Kāmet-i ḥam-geşteme çeşmüm firāvān ağlasun
Küzeler lâzım budur kim yaş döke dolābda

küze-i çeşm:

1. küze-i çeşmiyle:-i, -(y)le

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göz testisi. II Âşığın gözü.

Küze-i çeşmiyle baña büstān-ı küyuñı
Şulamağa zār-ıla ṭolāb beñzer beñzemez

2. küze-i çeşmüm:-(ü)m

Gazel 234

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göz testisi. II Âşığın gözü.

Küze-i çeşmüm degül hālī hemīşe ābdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük ḥālet-i dülābdan

küçügüm:

1. küçügüm:

Gazel 119

Mısra: 10

Sevgilim!

Başda kisvet nār-ı āhum tende yir yir dāğlar
Bī'at eyle küçügüm gel Hācī Bektāş olmuşuz

küffār:

1. küffāra:-a

Gazel 157

Mısra: 6

*Kâfirler, Allah'ın varlığını inkâr eden kimseler. II
Zalim, gaddar, merhametsiz sevgili.*

Hün-ı dil nüş itdügünce gözlerüñ olur dilir
Hāşıl olur rezmede mey içmeden küffāra şevk

2. küffār:

Gazel 76

Mısra: 4

*Kâfirler, Allah'ın varlığını inkâr eden kimseler. II
Sevgilinin acımasız, zalim, gaddar gözleri.*

Gözün kan dökmeden gâyet kaçınur
Kıtâla gelmez oldu şimdi küffâr

3. küffâr:

Gazel 128

Mısra: 4

*Kâfirler, Allah'ın varlığını inkâr eden kimseler. II
Sevgilinin acımasız, zalim, gaddar gözleri.*

Ûn içmeyünce dîdelerün h'âba varmadı
Küffâr kında olsa olamaz şarâbsuz

4. küffâra:-a

Gazel 39

Mısra: 8

*Kâfirler, Allah'ın varlığını inkâr eden kimseler. II
Sevgilinin acımasız, zalim, gaddar gözleri.*

Gözüne hey di 'uşşâka havâle kılmason tîğın
Ki küffâra kılıç şalar bizüm bir şâhumuz vardur

küfr:

1. küfr:

Gazel 287

Mısra: 1

*Allah'a inanmama, ortak koşma veya aykırı
sıfatlar yakıştırma. II Sevgilinin siyah saç*

Küfr ile ârâste gördükde ben cânânei
Mezheb-i 'İsâya koydum bu dil-i dîvânei

küfr ehli:

1. küfr ehli: -i

Gazel 364

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kâfirler. II Acımasız, gaddar kimseler.

Raķib itdüğünü itmez baña küfr ehli dünyâda
Eger tercih idem lâyıķ raķib üzre Ferendüşü

küfr-i aşka:

1. küfr-i aşka:-a

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşkın kâfirliği.

Bir şanem zülfi ğamıdır bildeki zünnârumuz
Bi'at itdük küfr-i aşka aldılar ikrârumuz

2. küfr-i aşka:-a

Gazel 223

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk kâfirliği.

Küfr-i aşka ben gibi kılsun Cenâbî bi'atı
Böyle sevdâ-yı ğam-ı zülfile zünnâr isteyen

küfr-i zülf-i yârı:

1. küfr-i zülf-i yârı:-ı

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının siyahı.

Râh-ı aşk içre şol aşık kim geçer sâbit kâdem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü imân istemez

küfr-i zülfüne:

1. küfr-i zülfüne:-(ü)ñ, -e

Gazel 325

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçının küfrü. II Sevgilinin saçının
siyahlığı.*

Mezheb-i 'uşşâk içinde ehl-i İslâm olmadı
Küfr-i zülfüne şu kim kaldurmadı barmağını

kühli:

1. kühle:-e

Gazel 208

Mısra: 9

Sürme.

Zerre minnet eylemem kühle Cenâbî ben bugün
Dîdeme bes tütüyâ hâk-i der-i cânân benüm

2. kühli:

Gazel 110

Mısra: 6

Sürme. II (Sevgilinin) kapı eşiğindeki toprak.

Âsitânuñ hâkini çeşmine 'âbid çekmese
Ĝam degüldür sevdiğüm kühli dağı kür istemez

3. **kühlidür:-dür**

Gazel 13

Mısra: 5

Sürme. II Sevgilinin ayağının tozu, toprağı.

Ḥāk-pāyüñ kühlidür devlet gözine tütüyā
Pāy-büsuñ şevketiyle buldı şöret bu cenāb

kühl-i cilādan:

1. **kühl-i cilādan:-dan**

Gazel 353

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parlak göz sürmesi. II Sevgilinin ayağını bastığı toprak.

Getür ey bād-ı şabā ḥāk-i reh-i yāri ki yok
Gözüme nūr virür kühl-i cilādan ğayrı

kühl-i İsfahāndan:

1. **kühl-i İsfahāndan:-dan**

Gazel 177

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İsfahan sürmesi.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merātible cināndan yig
Ġubār-ı rāhidur her çeşme kühl-i İsfahāndan yig

kül iderdi:

1. **kül iderdi:-er, -di**

Gazel 126

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yakmak. II Varını yoğunu tüketmek, mahvetmek, helak etmek.

El bir itse ey Cenābī rüzgār-ı āh-ıla
Kül iderdi mümkinātī āteş-i sūzānumuz

kül olmuşuz:

1. **kül olmuşuz:-miş, -(u)z**

Gazel 123

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Tamamen yanmak, yanıp kül hâline gelmek. II Mahvolmak, helak olmak.

Nār-ı firāk-ı yār ile kül olmuşuz henüz
Ķalbinde zāhidüñ görinen ḥavf-ı rüste-ḥiz

külāh-ı Cem kapar:

1. **külāh-ı Cem kapar:-ar**

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cem'in tacını elinden almak. II Bir kimseyi makamından etmek, ayağını kaydırmak.

Kimdür ayağın çeker 'ayyār-ı çarḥuñ hīlede
Dest-bāzī kılsa bir dem biñ külāh-ı Cem kapar

külāhın başına egri giyer:

1. **külāhın başına egri giyer:-er**

Gazel 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şapkasını başına eğri takan (kimse).

Bugün şol lāle-ḥad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külāhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

külehi:

1. **külehi:-i**

Gazel 276

Mısra: 9

Külāh, şapka.

Giydi külehi başına ben gibi Cenābī
Destārī üşendi gibi şarmağa benefşe

külhen:

1. **külhen:**

Gazel 181

Mısra: 6

Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak.

Ķudretüñ irürse āb ur āteşine herkesüñ
Yağmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

külheni:

1. **külheni:**

Gazel 163

Mısra: 5

Külhanbeyi.

Külheni bir 'aşık-ı şüridedür āh eylese
Yağmağa gül ḥānümānın arta nārı bülbülüñ

küllî:

1. küllî:

Gazel 208

Mısra: 3

Tümüyle, tamamen.

Nâr-ı 'aşkuñ göz göre yaqdı vücûdum küllî âh
Dağı nem yaqa 'aceb bu âteş-i hicrân benüm

küllî ferâğ eyle:

1. küllî ferâğ eyle:

Gazel 290

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dünya malından tamamen vazgeçmek,
dünyadan elini eteğini çekmek.*

Eyle ferâğ küllî gir rāh-ı fakra Harfî
Zeyn-i cihâna bakma aldanma māl u cāha

külliyen:

1. külliyen:

Gazel 31

Mısra: 13

Tümüyle, tamamen.

Bir şererle külliyen yaqdı Cenâbî varımı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i sūzân olur

2. külliyen:

Gazel 261

Mısra: 6

Tümüyle, tamamen.

Āşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyen bî-gāneyin

kümes olmaya:

1. kümes olmaya:-ma, -(y)a

Gazel 139

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Kümes gibi olmak. II Kötü, insanı tutsak eden
bir yer hâline gelmek.*

Başuñ egme dānesine mâkiyānāsâ gönül
Bu denî dünyâyı derseñ olmaya saña kümes

künc-i belānuñ miskini olmuşam:

1. künc-i belānuñ miskini olmuşam:-miş, -am

Gazel 142

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bela köşesinin âcizi, zavallısı olmak. II Gam,
keder yüzünden zavallı bir hâlde olmak.*

Bendedür ben olmuşam künc-i belānuñ miskini
Zâhirüm ma'mür lîkin bâṭınım vîrâneveş

künc-i dil:

1. künc-i dilde:-de

Gazel 235

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gönül köşesi.

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir âşikâr
Künc-i dilde her ne kim mektûmum idi rāzdan

2. künc-i dilde:-de

Gazel 216

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gönül köşesi.

Āmuñdan künc-i dilde var sūzum
Yanardı baña bilse nâr sūzum

3. künc-i dilümde:-(ü)m, -de

Gazel 274

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gönül köşesi.

Künc-i dilümde muzmer ma'lûm-ı re'yüñ oldı
İzhâr idüp keremle keşf-i kerâmet eyle

4. künc-i dilümde:-(ü)m, -de

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gönül köşesi.

Künc-i dilümde oldı esrâr-ı 'aşk tâ kim
Vîrâne cihânda genc-i nihâna nisbet

künc-i ğamda:

1. **künc-i ğamda:-da**

Gazel 237

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, keder köşesi.

Cām-ı la'lüñle Cenābī meclis-i hās itmede
Künc-i ğamda geçdi şūfī hālet-i tiryākden

künc-i ğam-fezāda:

1. **künc-i ğam-fezāda:-da**

Muhammes 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gam artıran, keder veren köşe. II Dünya.

Bu künc-i ğam-fezāda belā bī-ħisāb olur
Ma'mūr iken giren kişi āha ħarāb olur

künc-i ħarāba:

1. **künc-i ħarāba:-a**

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Harap olmuş, yıkılmış köşe. II Âşığın perişan
gönlü.*

Genc-i ğamuñla ħātır künc-i ħarāba beñzer
Nağd-i vücūdum anda yatur türāba beñzer

künc-i mescidden:

1. **künc-i mescidden:-den**

Müfret 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mescit köşesi.

Künc-i mescidden alup raħtum ħodum mey-ħāneye
Nice bir sākin olayın 'āriyet bir ħāneye

künc-i meyhāne:

1. **künc-i meyhāne:**

Gazel 306

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Meyhane köşesi.

Muraħkalar giyüp her dem riyā 'arz itmeden ħalka
Saña biñ menzilet yigdür be şūfī künc-i meyhāne

künc-i nedāmet:

1. **künc-i nedāmet:**

Gazel 226

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Pişmanlık köşesi.

Sen ħān-ķāhı gözle rüz ile şebde şūfī
Mesken baña hemişe künc-i nedāmet olsun

künc-i taķvāda:

1. **künc-i taķvāda:-da**

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Takva köşesi. II Dünyadan el etek çekip bir yere
kapanma ve ibadetle meşgul olma.*

Mest-i cām-ı 'aşķ olanlar zāhidā fāsıķ mıdur
Künc-i taķvāda mey-i ħamrā çeker ayıķ mıdur

künişt:

1. **künişt:**

Gazel 200

Mısra: 11

Mecusi tapınağı, Yahudi havrası.

Geh mescidem gāhī künişt geh düzaħam gāhī
behişt
Yeksān degül her bir sirişt Allāhiyem Allāhiyem

küştesidür:

1. **küştesidür:**

Gazel 23

Mısra: 6

Arzulu, istekli.

Yazıldı şafħa-i dehre bu ħať kim
Ayazun küştesidür Şāh Maħmūd

L

lā-büd:

1. **lā-büd:**

Gazel 38

Mısra: 10

Kuşkusuz, şüphesiz.

Rahmet âyâtın okur hâttuñ temâşâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-bûd bende-i mağfurdur

2. lâ-bûd:

Gazel 96

Mısra: 8

Kuşkusuz, şüphesiz.

Doğundukça ne tañ âhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryâ rûzgâr olsa azar lâ-bûd hürüş eyler

3. lâ-bûd:

Gazel 305

Mısra: 8

Kuşkusuz, şüphesiz.

Ğam-ı 'aşkuñ virüp aldum sürürü
Degüşdüm aşımı lâ-bûd ziyâne

4. lâ-bûd:

Gazel 306

Mısra: 4

Kuşkusuz, şüphesiz.

Tenümle cânımı itdüm mağabbet nârına berden
Yanar bu âteşe lâ-bûd bu kâşâne bu pervâne

5. lâ-bûd:

Gazel 369

Mısra: 1

Kuşkusuz, şüphesiz.

Ne yirde bir gül açılsa olur lâ-bûd anuñ hârı
Budur bâ'is o gül-rûdan kesilmez bir dem ağıyârı

lâ-bûd döst döstün sever:

1. lâ-bûd döst döstün sever:

Gazel 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Atasözü**

Şüphesiz dost dostunu sever.

'Aceb mi sevse ol meh mübtelâsın
Meşeldür döstün lâ-bûd sever döst

lâ-cerem:

1. lâ-cerem:

Gazel 24

Mısra: 2

Kuşkusuz, şüphesiz.

Olsa peydâ dūd-ı âhum gözlerüm giryân olur
Ebr-i zulmet olsa zâhir lâ-cerem bârân olur

2. lâ-cerem:

Gazel 97

Mısra: 2

Kuşkusuz, şüphesiz.

Meygede âdâbını mest-i hârâbîler bilür
Ka'be yolın lâ-cerem merd-i şevâbîler bilür

3. lâ-cerem:

Gazel 252

Mısra: 10

Kuşkusuz, şüphesiz.

Ma'rifet bâzârı içre bulmasa şarrâfını
Şarf kılmaz lâ-cerem merd-i sühân-dân cevherin

4. lâ-cerem:

Gazel 139

Mısra: 4

Kuşkusuz, şüphesiz.

N'ola ger feryâd kılsa kâkülüñ hâbsinde dil
Nâle eyler her nefesde lâ-cerem murğ-ı çafes

la'l:

1. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 22

Mısra: 3

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Elde la'lüñ ey perî mühr-i Süleymân olmasa
Böyle münkâd olmaz idi emrüne ağıyâr-ı ded

2. la'lüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 47

Mısra: 9

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Gördi cânım hastesini la'lüñe iltidi gönül
Tâlib-i dârú's-şifâdur nâ-tüvânın gezdürür

3. la'lüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 62

Mısra: 7

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

La'lüñde gam-ı hâl-i siyâhuñla bu göñlüm
Dökmiş per ile bâlını şekerde megesdür

4. la'li:-i

Gazel 72

Mısra: 8

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

'Arz ider gül nâzenîñ bülbüle şayd olduğın
Zahm-ı dendân la'li üzre jâleden tebhâleler

5. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 73

Mısra: 1

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebhâleler
Âba düşse mahv olur bir bir ki iner jâleler

6. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 92

Mısra: 5

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

La'lüñ için sevdiğüm yok dise dil ma'zür tut
Eksük artuk söz ider 'âdet dürür dîvâneler

7. la'lüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 110

Mısra: 7

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Diş bilirse la'lüñe müşğîn hañuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür istemez

8. la'lüñüñ:-(ü)ñ, -üñ

Gazel 118

Mısra: 7

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Çanda ise la'lüñüñ bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü'ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

9. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 145

Mısra: 7

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

İrem-i hüsnüñde la'lüñ ey şanem şîrîn geçer
Hadd-i gül-günüñda zülfüñ baş açuk şeb-dîz imiş

10. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 169

Mısra: 3

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Şerbet-i cân-bahş iken la'lüñ dirîg itdüñ baña
Bir tabîb-i seng-dilsin hasteñe yok şefkatüñ

11. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 188

Mısra: 14

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Serv-i ser-keş kâmetüñ hañtı dil-âvîzüñ çemen
Çonca-i sîr-âb la'lüñ çihre-i tâbân gül

12. la'lüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 190

Mısra: 3

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Büse virdüm la'lüñe çeşmüñ haber-dâr olmadı
Gözlerüñe uyalı ben dağı 'ayyâr olmışam

13. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 199

Mısra: 3

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

İstemekden hañtuñı maşşud olan la'lüñ durur
Zulmet içre Hızrveş ben Âb-ı Hayvân isterem

14. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 233

Mısra: 1

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Dür idelden gam beni la'lüñ gibi mey-hâneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymânenen

15. la'lüñi:-(ü)ñ, -i

Gazel 251

Mısra: 9

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişân
Mümiyânuñ qanda görsün dîde-i her hürde-bîn

16. la'lüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 270

Mısra: 5

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Düñ gice meclisde mey öykündüğüçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şürâhî yürüdi cām üstine

17. la'lüñ:-(ü)ñ

Gazel 298

Mısra: 2

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Haste-i çeşmüñ görelden bu dil-i dīvānei
Gösterür la'lüñ ta'bībüm aña dāru-hānei

18. la'lüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 320

Mısra: 8

(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Şerbet-i 'aşkuñ içelden görmedüm şihhat yüzün
La'lüñe geldüm ta'bībüm tâ şoram dermānumı

la'l bigi eşkümüñ:

1. la'l bigi eşkümüñ:-(ü)m, -üñ

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşğın) lal taşı gibikırmızı, kanlı gözyaşları.

La'l bigi eşkümüñ sīnem Bedaḥşānı mıdur
Ma'den-i lü'lü-yi derdüñ çeşm-i dūr-pāşum mıdur

la'l eyleyen:

1. la'l eyleyen:

Gazel 370

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Lal taşı gibi kırmızı hâle getiren (şey). II II Kanlı
gözyaşı döktüren, acı çektiren (şey).

Kaṭre kaṭre hūn-ı dilde yaşımı la'l eyleyen
Dürr-i aşkuñ derdidür bu nıl-güñ deryâ ḥaḳı

lâle:

1. lâle:

Gazel 38

Mısra: 3

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı
andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir tür
çiçek. Lalenin ortasında kırmızı yaprakların
çevrelediği siyah noktalar bulunmaktadır. Klasik
şiiirde bu noktalar, dağ yarasına benzetilir.

Lâle kim dâğ-ı cigerle âteş-i ḥasrettedür
Beñzer ol âvâreye kim ḥidmetinden dürdür

2. lâleye:-(y)e

Gazel 90

Mısra: 5

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı
andıran, şekli itibarıyla kadehe benzeyen ve
ortasında siyah noktalar hâlinde tohumlar
bulunduran çok renkli bir tür çiçek.

Lâleye bak renk uğurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterin jülide bu Mecnûn-ı bî-pervâyı gör

3. lâlelerdür:-ler, -dür

Gazel 268

Mısra: 4

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı
andıran, şekli itibarıyla kadehe benzeyen ve
ortasında siyah noktalar hâlinde tohumlar
bulunduran çok renkli bir tür çiçek. II Âşğın
sinesindeki yaralar.

Zaḥm-ı tîr-i bî-ḥisâbuñ tende ey ârâm-ı cān
Lâlelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hāmūn üstine

4. lâlelerdür:-ler, -dür

Gazel 271

Mısra: 14

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı
andıran, şekli itibarıyla kadehe benzeyen ve
ortasında siyah noktalar hâlinde tohumlar
bulunduran çok renkli bir tür çiçek. II Âşğın
sinesindeki yaralar.

Sīnem üzre Ḥarfîyâ dir kanlı dâğum seyr iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hāmūn üstüñe

5. **lâledür:-dür**

Gazel 281

Mısra: 1

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, şekli itibarıyla kadehe benzeyen ve ortasında siyah noktalar hâlinde tohumlar bulunduran çok renkli bir tür çiçek.

Duḥānı lâledür āhum biter bu sīne bāğında
Gül-i ḥamrā durur dāğum o gülzāruñ ocağında

6. **lâle:**

Gazel 292

Mısra: 4

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir tür çiçek. Lalenin ortasında kırmızı yaprakların çevrelediği siyah noktalar bulunmaktadır. Klasik şiirde bu noktalar, dağ yarasına benzetilir.

Ruḥ-ı gül renge olmasaydı 'āşik
Neden bağrına dāğ ururdu lâle

7. **lâle:**

Gazel 297

Mısra: 3

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, şekli itibarıyla kadehe benzeyen ve ortasında siyah noktalar hâlinde tohumlar bulunduran çok renkli bir tür çiçek.

Çemende 'āriзуñ añdum boyandı kanlara lâle
Kara sözler didüm ey gül ḥatuñ vaşında reyḥāna

8. **lâle:**

Tahmis 2

Mısra: 3

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, şekli itibarıyla kadehe benzeyen ve ortasında siyah noktalar hâlinde tohumlar bulunduran çok renkli bir tür çiçek.

Yüzüñe lâle dimem ki gül-i ḥöd-rüdur bu
Nice kākül nice mü sünbül-i hoş-büdur bu

9. **lâleler:-ler**

Gazel 73

Mısra: 6

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andıran, şekli itibarıyla kadehe benzeyen ve ortasında siyah noktalar hâlinde tohumlar

bulunduran çok renkli bir tür çiçek. II Âşığın sinesindeki yaralar.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i mürdeyi
Dāğdan peydā olan sīnemdeki şol lâleler

10. **lâleñe:-ñ, -e**

Gazel 13

Mısra: 11

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir tür çiçek. II Sevgilinin lale gibi al yanağı.

Lâleñe el şunduğın bād-ı ḥazānuñ güş idüp
Dāğlarla cism-i zārum ser-te-ser kıldum ḥarāb

11. **lâle:**

Gazel 104

Mısra: 4

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir tür çiçek. II Sevgilinin lale gibi al yanağı.

Kāmetüñ serv-i sehī vü gözlerüñ nergis midür
'Āriзуñ berg-i semen yā lâle yāḥūd gül midür

12. **lâleler:-ler**

Gazel 72

Mısra: 1

Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir tür çiçek. Lalenin ortasında kırmızı yaprakların çevrelediği siyah noktalar bulunmaktadır. Klasik şiirde bu noktalar, dağ yarasına benzetilir.

Āşikār eyler çemende tā ki dāğın lâleler
Ḥāli olmaz dökmeden bir laḥza yaşın jāleler

lâle ruḥsāruñ katında:

1. **lâle ruḥsāruñ katında: -ı, -(n)da**

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lale gibi al yanağının huzuru.

Lâle ruḥsāruñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nāleme nisbet benüm yā nāle-i bülbül nedür

lâle şeklinde döker:

1. **lâle şeklinde döker:-er**

Muhammes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Gönül kanını) laleler şeklinde dökmek,
göstermek. II Dağlarda renk itibarıyla kana
benzeyen kırmızı lalelerin açması.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdâm
Lâle şeklinde döker dil kanını tağlar müdâm

lâle vü gül:

1. **lâle vü gül:**

Gazel 148

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Lale ve gül. II Âşığın sinesinde aşktan dolayı
oluşmuş kırmızı yaralar.

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'âşıklarun
Ger dilerseñ lâle vü gül seyrin itmek bâğ bâğ

lâle-had:

1. **lâle-had:**

Gazel 79

Mısra: 1

Lale (gibi al) yanaklı (sevgili).

Bugün şol lâle-had gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külâhın başına egri giyer bir şeh-levendümdür

2. **lâle-had:**

Murabba 1

Mısra: 34

Lale (gibi al) yanaklı (sevgili).

Ey gül-i gönca-dehen yâr olma gel ağıyâr ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-had her hâr ile

3. **lâle-had:**

Gazel 256

Mısra: 7

Lale (gibi al) yanaklı (güzel).

Bu 'âlem gülsitânında açılır lâle-had bî-had
Velîkin gülşen-i dilde gül-i nâzûk-bedensin sen

lâle-i deşt-i belâdur:

1. **lâle-i deşt-i belâdur:-dur**

Gazel 158

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bela ovasının lalesi.

Sünbül-i bâğ-ı elemdür âh-ı gam-efzâya bak
Lâle-i deşt-i belâdur çeşm-i hün-pâlâya bak

lâle-i hamrâ:

1. **lâle-i hamrâ:**

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kırmızı lale.

Gözlerüm yaşın görüp cûlar firâvân ağladı
Yandı dâğum gördüğünde lâle-i hamrâ baña

2. **lâle-i hamrâya:-(y)a**

Gazel 153

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kırmızı lale. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Kâse-i çeşmüm leb-â-leb hün-ı dilden sır kııl
Dâmen-i küh-ı belâda lâle-i hamrâya bak

lâle-i hasret:

1. **lâle-i hasret:**

Gazel 142

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hasret, özlem lalesi.

Lâle-i hasret biter eksem Cenâbî dem-be-dem
Sînemün şahrâsına hün-âb-ı eşki dâneveş

lâle-i hünîn dil:

1. **lâle-i hünîn dile:-e**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kırmızı lale gibi kana bulanmış gönül.

Nergisün bağına yakdı tâze bir dâğ-ı siyâh
Lâle-i hünîn dile kan ağladur her bâr gül

lâle-i Nu'mân:

1. **lâle-i Nu'mân:**

Gazel 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gelincik çiçeği.

Sinemüñ deşinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaçresi bir lâle-i Nu'mân olur

lâle-i sahrâ:

1. **lâle-i şahrâyı:-(y)ı**

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kır lalesi.

Ruğlaruñ devrinde añma lâle-i şahrâyı ço
Kâkülüñ şürîdesi bir bî-nevâ sünbül nedür

2. **lâle-i şahrâyı:-(y)ı**

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kır lalesi.

Ruğlaruñ devrinde añma lâle-i şahrâyı ço
Kâkülüñ şürîdesi bir bî-nevâ sünbül nedür

lâle-i sahrâ-yı ğamdur:

1. **lâle-i şahrâ-yı ğamdur:-dur**

Gazel 153

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gam, keder ovasının lalesi. II Âşığın kan
ağlayan gözü.*

Sünbül-i bāğ-ı elemdür āh-ı ğam-efzāya bak
Lâle-i şahrâ-yı ğamdur çeşm-i hūn-pālāya bak

lâle-rü:

1. **lâle-rü:**

Murabba 2

Mısra: 10

Lale (gibi al) yanaklı (sevgili).

Büy-ı hülkuñ eyledi gülzâr-ı dehri müşğ-bū
Bāğ-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lâle-rū

lâle-ruh:

1. **lâle-ruh:**

Gazel 72

Mısra: 9

Lale (gibi al) yanaklı (sevgili).

Lu'b ile şaṭranc-ı 'aşka ursam el ey lâle-ruh
Kaṡ ile Ferhād-ı bî-dil görseler māt ḡalalar

2. **lâle-ruh:**

Gazel 160

Mısra: 9

Lale (gibi al) yanaklı (sevgili).

'Ārif ol ey dil seni aldamasun her lâle-ruh
Çekme derd-i 'aşkıñı şol dil-berüñ ĩmānı yok

lâlesi bağrın:

1. **lâlesi bağrın: -ı, -n**

Muhammes 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Lalenin bağı. II Lalenin ortası, tohum yeri.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbüli ağlar müdām
Lâlesi bağrın firākuñ odına dāğlar müdām

lâleves:

1. **lâleves:**

Gazel 188

Mısra: 17

Lale gibi.

Yanalıdan âteş-i hecr-i ruḡuñla lâleves
Oldı ḡākister gibi ḡāk-i ğama yeksân gül

2. **lâleves:**

Gazel 370

Mısra: 5

Lale gibi.

Lâleves bağrum ḡarasun ruğlaruñ devrinde ger
Seyr-i gülzâr eylesem ol nergis-i şehlä ḡaḡı

3. **lâleves:**

Gazel 53

Mısra: 2

*Lale gibi. II Zambakgillerden yaprakları uzun ve
mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli
bir tür çiçek. Lalenin ortasında kırmızı yaprakların*

çevrelediği siyah noktalar bulunmaktadır. Klasik şiirde bu noktalar, dağ yarasına benzetilir.

Şorsañ ey dil 'aynımı deşt-i belâ ırmağıdur
Lâleleş dağıyla sînem ğam zemîni bâğıdur

4. lâleleş:

Gazel 57

Mısra: 2

Lale gibi. II Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir tür çiçek. Lalenin ortasında kırmızı yaprakların çevrelediği siyah noktalar bulunmaktadır. Klasik şiirde bu noktalar, dağ yarasına benzetilir.

Belâ iklimi şahıyam habâb-ı ğam otağumdur
Ço yansun lâleleş dağum ki bir eski ocağumdur

lâleleş dağ-ı ğamı:

1. lâleleş dağ-ı ğamı:-i

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk derdinden dolayı vücutta oluşan lale gibi kırmızı yaralar.

'Aceb mi lâleleş dağ-ı ğamı sînemde olursa
Bahârum gülsitânım gülşenüm serv-i bülendümdür

lâleleş haddüñ:

1. lâleleş haddüñ:-(ü)ñ

Murabba 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lale gibi al yanağı.

Kimseler kıddüñ gibi bir serv-i ra'nâ görmedi
Lâleleş haddüñ gibi bir verd-i zîbâ görmedi

lâleleş yanar:

1. lâleleş yanar:-ar

Gazel 189

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Lale gibi yanmak. II (Sevgilinin yanağı için) Al al olmak.

Lâleleş yanar görüp şem'-i ruhuñ gülzârda
Eyledi pervâne gibi üstine pervâz gül

lâlezâr:

1. lâlezârı:-i

Gazel 122

Mısra: 6

Lale bahçesi.

Gülsitân-ı sînede bir gül dürür her dağ-ı ğam
Sevr-i bâğ-ı miñnet itdük lâlezârı n'eylerüz

la'l-i Bedeşşân:

1. la'l-i Bedeşşân:

Gazel 104

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bedeşşan yakutu, kırmızı renkte değerli bir taş.
II Sevgilinin kırmızı dudağı.*

Leblerüñ la'l-i Bedeşşân dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenağda görinen bilsem çeh-i Bâbil midür

la'l-i cânân cevherin:

1. la'l-i cânân cevherin:-i, -n

Gazel 252

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal taşı gibi kırmızı, kıymetli
dudağının cevheri.*

Yok bahâya şatılır yâkûta kıymet kalmadı
Gösterelden ey Cenâbî la'l-i cânân cevherin

la'l-i cân-bağs:

1. la'l-i cân-bağs:

Gazel 323

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) can bağıslayan lal taşı gibi kırmızı
dudağı.*

La'l-i cân-bağsuñ devâ eyler mi tiryâkın şunup
Ef'i-i zülfüñ şunarsa baña zehr-i mârını

2. la'l-i cân-bağsuñ:-(u)ñ

Gazel 248

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin can bağıslayan lal taşı gibikırmızı
dudağı.*

La'l-i cān-baḥşuñ hevāsında yiler dāyim raḳīb
Malik-i mülk-i Süleymān olmaḳ ister Ehremen

3. **la'l-i cān-baḥşuñ:-(u)ñ**

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) can bağışlayan lal taşı gibikırmızı
dudağı.*

Ef'ī-i zülfüñ ne ğam zehrin dökerse üstüme
La'l-i cān-baḥşuñ ṭabībüm baña ger tiryāk ola

la'l-i dil-ber:

1. **la'l-i dil-ber:**

Gazel 167

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin lal taşı gibi kırmızı
dudağı.*

Ḥançer-i ḥün-riz-i ğamzeyle Cenābī dem-be-dem
Diş bilermiş la'l-i dil-ber dökmege ḳanuñ senüñ

2. **la'l-i dil-ber:**

Gazel 119

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin lal taşı gibi kırmızı
dudağı.*

Ey Cenābī baḥr-ı naẓma ğavş idelden 'āleme
La'l-i dil-ber gibi biz de sözle dūr-pāş olmuşuz

3. **la'l-i dil-ber:**

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin lal taşı gibi kırmızı
dudağı.*

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebḥāleden
Bar imiş çün ey gönül bir ḳatre-i bārān aña

4. **la'l-i dil-berdür:-dür**

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin lal taşı gibi kırmızı
dudağı.*

Mürdeler ihyā ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenābī nefḥ-i 'İsādan ğaraz

la'l-i dil-ber hasretiyle:

1. **la'l-i dil-ber hasretiyle:-yle**

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal taşı gibi kırmızı dudaklarına
duyulan özlem.*

La'l-i dil-ber hasretiyle al aḳar yaşum benüm
Ḥün-ı dille ey Cenābī ğüyyiā āġuşdadur

la'l-i dil-ber yādına:

1. **la'l-i dil-ber yādına:-ı,-(n)a**

Gazel 179

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin lal taşı gibi kırmızı
dudağının anısı.*

Pür idüp esrār-ı ğamdan cür'adān-ı ḳalbüñi
La'l-i dil-ber yādına dükkān-ı dilden ḥayret al

la'l-i handānuñ:

1. **la'l-i handānuñ:-(u)ñ**

Gazel 205

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gülen dudağı.

İsterem ḥālüñ gibi kim la'l-i handānuñ öpem
Zulmet-i ḥaṭṭuñda rüḥum āb-ı ḥayvānuñ öpem

la'l-i ḥātem resmini:

1. **la'l-i ḥātem resmini: -ı, -(n)i**

Gazel 358

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) mühür gibi kırmızı dudaklarının
şekli.*

Ey Cenābī 'āleme ḥükm-i Süleymān eylesün
Cān nigīninde ḳazan ol la'l-i ḥātem resmini

la'l-i 'İsī-meşrebi:

1. la'l-i 'Jsi-meşrebi:-i

Gazel 350

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Hz. İsa'nın nefesi gibi ölülere can veren, lal taşı gibikırmızı dudağı.

Cân bağışlar mürde cisme la'l-i 'Jsi-meşrebi
Bir melek-şüret büt-i tersäya virdüm göñlümi

la'l-i leb-i yâr:

1. la'l-i leb-i yâr:

Tahmis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin lal taşı gibikırmızı dudağı.

Şâh nazmın güş kılsun dürr-i şehvâr isteyen
Çan yudarsa tañ degül la'l-i leb-i yâr isteyen

la'l-i leb:

1. la'l-i lebüñ:-(ü)ñ

Gazel 105

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibikırmızı olan dudağı.

La'l-i lebüñ göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici çanlu şarâba beñzer

2. la'l-i lebüñ:-(ü)ñ

Gazel 296

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibikırmızı dudağı.

Da'vi-yi ihyâ ider la'l-i lebüñ 'Jsa ile
Cünd-i Fir'avn haţtuñ ceng ider Mûsâ ile

3. la'l-i lebüñsüz:-(ü)ñ, -süz

Gazel 121

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibikırmızı dudağı.

Rüz-ı mâtemdür vişâlün olmasa bayrâmumuz
Zehr-i merdüm-küş dürür la'l-i lebüñsüz
câmumuz

la'l-i lebüñ şeh-nâzını büselikte görelî:

1. la'l-i lebüñ şeh-nâzını büselikte görelî:-eli

Gazel 322

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Lal taşı gibi kırmızı dudaklı sevgiliyi, öpmeye
uygun bir yerde (tenha yerde) görmek. II "Şehnaz
Buselik" ifadeleri ile musikimizin eski birleşik
makamlarından birisi kastedilmiştir.

Perde-i 'uşşakda göñlüm nevâya başladı
Büselikte görelî la'l-i lebüñ şeh-nâzını

la'l-i mey-gün:

1. la'l-i mey-gün:

Gazel 265

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şarap renkli (âşıkları mest eden)
dudağı.

Mest [ü] evkâr oldılar her küşede 'âşıklarun
Câm-ı pür-gam içmeden ol la'l-i mey-gün üstine

la'l-i nâb-ı dil-bere:

1. la'l-i nâb-ı dil-bere:-e

Gazel 115

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin saf lal taşı gibi kırmızı
dudağı.

La'l-i nâb-ı dil-bere 'unnâb beñzer beñzemez
Eşküm içre dîdeme garç-âb beñzer beñzemez

la'l-i nâbuñ:

1. la'l-i nâbuñ:-(u)ñ

Gazel 345

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saf lal taşı gibi kırmızı dudağı.

La'l-i nâbuñ âb-ı Kevşer sen behiştî hürîsün
Ruğlarun manendidür var ise cennet çapusu

la'l-i nâbuñ cür'asidur:

1. la'l-i nâbuñ cür'asidur: -dur

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saf şarap gibi kırmızı dudağının yudumu, öpücüğü.

La'l-i nābuñ cür'asıdır göñlümi hurrem iden
Vir ne cām-ı mey didüğün hâtırım şād eylemez

la'l-i nābuñ fūrkatinden:

1. la'l-i nābuñ fūrkatinden:-i, -(n)den

Gazel 252

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi saf dudağından ayrı kalma.

La'l-i nābuñ fūrkatinden kan yudar her lahza dil
Beslesün hūn-ı cigerle şimdi her kân cevherin

la'l-i nābuñ hasretiyle:

1. la'l-i nābuñ hasretiyle:-(y)le

Gazel 311

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı, saf dudağının hasreti.

Zühd ü takvā ey Cenābī ber-taraf idüp bugün
La'l-i nābuñ hasretiyle düşdi cām-ı bī-ğışa

la'l-i nābuñ yādı:

1. la'l-i nābuñ yādına: -i, -(n)a

Gazel 367

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saf lal taşı gibi kırmızı dudağını anma, hatıra getirme.

La'l-i nābuñ yādına nüş eyleyüp hūn-ı ciger
Bezm-i gamda hoş geçer ben 'āşıkuñ cānā demi

2. la'l-i nābuñ yādına: -i, -(n)a

Gazel 36

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saf lal taşı gibi kırmızı dudağını anma, hatıra getirme.

La'l-i nābuñ yādına ey meh Cenābī dem-be-dem
Hūn-ı dilden bezm-i gamda bāde-i hamrā çeker

la'l-i rüh-efzāñ-ıla:

1. la'l-i rüh-efzāñ-ıla:-ıla

Gazel 185

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) cana can katan lal taşı gibi kırmızı dudağı.

La'l-i rüh-efzāñ-ıla ince miyānuñ haqqına
Mū-şikāf olan müdaqqıq zerre itmez kıl u kâl

la'l-i şeker-güftärin:

1. la'l-i şeker-güftärin:-i, -n

Gazel 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) tatlı sözler söyleyen dudağı.

Bir niçe elfāz ile vaşf eyle hâttı-sebzini
Tütü-i tab'um gibi la'l-i şeker-güftärin öp

la'l-i şeker-riz:

1. la'l-i şeker-riz:

Gazel 312

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) tatlı ve lal taşı gibi kırmızı dudağı.

Başa iltem zann ider 'ābid işin perhiz ile
Hāl-i bilmem n'olisar ol la'l-i şeker-riz ile

la'l-i yāra:

1. la'l-i yāra:-a

Gazel 185

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin lal taşı gibi kırmızı dudağı.

La'l-i yāra ey gönül diş karmacı itdüñ hayāl
Kande bir maşşūduñ olsa ol olur emr-i muhāl

la'lüñ esrārını bildük:

1. la'lüñ esrārını bildük:-dü, -k

Gazel 138

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağının sırlarına vakıf olmak.

La'lüñ esrārını bildük şorıcağ cānā velī
Hālüñi fehm itmedük ol habbenüñ hayrāniyuz

la'lüñ ğamında:

1. la'lüñ ğamında:-i,-(n)da

Gazel 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağının gamı, kederi.

La'lüñ ğamında yaşum kanlı şarāba beñzer
Nār-ı ruħuñda ciger yanmış kebāba beñzer

lām:

1. lām:

Gazel 270

Mısra: 1

"Lam" harfi. II Sevgilinin yüzüne lam harfi gibi kıvrımlı dökülen zülfü.

Şafha-i ruhsāruña zülfüñ yazalı lām üstine
Ben perişān- ħātırın uğratdı ālām üstine

lā-mekān:

1. lā-mekān:

Gazel 171

Mısra: 3

Belli bir yeri olmayan, mekānsız.

Şāh-bāl-i kudret açsam menzilümdür lā-mekān
Kaf-ı ħayret sākini bir ben gibi 'Ankā gerek

lā-şey görüp:

1. lā-şey görüp:

Gazel 243

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir kişi ya da nesneyi çok önemsiz, basit ve değersiz görmek.

Vücüdün 'aşıkuñ lā-şey görüp nā-büdün añmadum
Fenāsından dem ururdum eser bulsam beķāsından

lā-yesūdumdur:

1. lā-yesūdumdur:-(u)m, -dur

Gazel 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Faydasız olmak, iflah olmamak.

Ĥasūdu lā-yesūdumdur benüm sūd
Ziyānumdur baña 'aşk içre maķşūd

lāyık:

1. lāyık:

Gazel 5

Mısra: 6

Layık, uygun, yakışır.

Ĥançer-i ser-tizüñe düşdi göñül vehm itmeyüp
'Aşık-ı ser-bāza lāyık bu durur bī-bāk ola

2. lāyık:

Gazel 331

Mısra: 7

Layık, uygun, yakışır.

Çeküp her meclisüñ içre zebānın şem'veş lāyık
Ögerse Ĥusrevā tab'um senüñ gibi sühāndanı

3. lāyık:

Gazel 364

Mısra: 8

Layık, uygun, yakışır.

Raķib itdüğünü itmez baña küfr ehli dünyāda
Eger tercih idem lāyık raķib üzre Ferendüşü

lāyık budur:

1. lāyık budur:

Gazel 221

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Doğrusu, münasibi, yakışığı budur.

Tenüm beytül-ħazen oldı belā-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol ħāneye lāyık budur cām-ı fenā olsun

lāyık mıdur:

1. lāyık mıdur:

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Layık değildir, uygun değildir.

Lāyık mıdur ey māh-rū devr-i ruħunda kim ola
Ĥayrılara mihrüñ senüñ Ĥarfī kuluñ nā-kām ola

2. **lāyık mıdır**:--dur

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yakışır mı?

Luţfuñı aġyār gördi ben yine mecrûh-ı ġam
Cûd-ı şâh-ı 'âdil-i devrâna bu lāyık mıdır

lāyık-ı devlet:

1. **lāyık-ı devlet:**

Gazel 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saadete layık.

Dirhem-i eşk ile kılduñ ben faķiri muġtenem
Lāyık-ı devlet degül kıl ola ihsândan cüdâ

lâzım:

1. **lâzım:**

Gazel 206

Mısra: 8

Lazım, gerekli.

Rûtbetle çıkşa câhil gün gibi âsmâna
Ta'zîmi lâzım iken zerrece 'izzet itmem

2. **lâzım:**

Gazel 280

Mısra: 4

Lazım, gerekli.

Ķâmet-i ġam-geşteme çeşmüm firāvân aġlasun
Küzeler lâzım budur kim yaş dōke dolâbda

3. **lâzım**

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Lazım, gerekli.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler tâb-ı ġam
Pür-ġaţâ bir mücrimem lâzım durur baña 'azâb

lâzım degül:

1. **lâzım degül:**

Gazel 73

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gerekli degil, gerekmez.

Mihr ü mâhı ögsem olmaz ey Cenâbî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muġtâleler

lâzım-ı dîvân:

1. **lâzım-ı dîvân:**

Gazel 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Meclisin gereġi, ihtiyacı; meclisi oluşturan
kimseler.*

Pür durur 'uşşâķ ile her yırde kim cânân olur
Lâzım-ı dîvân durur her kıanda kim sulţân olur

lâzım-ı hüsnüñ:

1. **lâzım-ı hüsnüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 151

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik için gerekli olan (şey).

Lâzım-ı hüsnüñ durur olsun Cenâbî 'âşıķuñ
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ şeydâsı yok

leb:

1. **lebüñden**:-(*ü*)n, -den

Gazel 83

Mısra: 5

(Sevgilinin) dudaġı.

Lebüñden cür'a şun sâkî bize ol ġam-zede olsun
Ki ref'-i ġuşşaya çâre bugün peymânedür dirler

2. **leblerüñ**:-ler, -(*ü*)ñ

Gazel 104

Mısra: 9

(Sevgilinin) dudaġı.

Leblerüñ la'-i Bedeġşân dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaġda görinen bilsem çeh-i Bâbil midür

3. **lebüñdür**:-(*ü*)ñ, -dür

Gazel 178

Mısra: 3
(Sevgilinin) dudağı.

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür gönceden
nâzûk
Görenler haţţ-ı nev-hîzûñ didiler kim çemenden yig

4. **lebleri:-ler, -i**
Gazel 244
Mısra: 14
(Sevgilinin) dudağı.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütma tañ ta'lîmden
Lebleri nâzûk durur âsîb ider dendân-ı sîn

5. **lebüñ:-üñ**
Gazel 249
Mısra: 5
(Sevgilinin) dudağı.

Lebüñ ihsân-ı büsiyla beni kılsun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melâhatsin 'atâ umar gedâ senden

6. **lebüñ:-(ü)ñ**
Gazel 292
Mısra: 10
(Sevgilinin) dudağı.

Şurâhî gibi çeşmüm ağladı kan
Lebüñ öpdüğünü görüp piyâle

7. **leblerüñ:-ler, -(ü)ñ**
Tahmis 3
Mısra: 3
(Sevgilinin) dudağı.

Leblerüñ hûn-âb-ı gönîlüm içmege peymânedür
Şorma 'aşık hâlini Mecnûna bir dîvânedür

8. **lebi:-i**
Gazel 230
Mısra: 4
Dudak.

Girye itdükke 'anâdil gül için gülşende
Bâğ-i 'âlemde lebi gönca-i handân olsun

leb-â-leb:

1. **leb-â-leb:**
Gazel 153
Mısra: 5
Ağzına kadar dolu.

Kâse-i çeşmüm leb-â-leb hûn-ı dilden sîr kııl
Dâmen-i küh-ı belâda lâle-i hamrâya bak

lebi dârü's-şifâsından:

1. **lebi dârü's-şifâsından:-(s)ı, -(n)dan**
Gazel 324
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) dudağının şifa yurdu, eczanesi.

Haste olduñ ey gönül sevdâ-yı 'aşk-ı yâr-ıla
Var lebi dârü's-şifâsından dile tîmâruñı

leb-i dil-ber:

1. **leb-i dil-ber:**
Gazel 69
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağı.

Leb-i dil-ber ele girse Cenâbî 'ilm-i ihyâda
Şoracak ol Mesîhâdan 'aceb müşkil su'âlüm var

leb-i dil-ber şifatında:

1. **leb-i dil-ber şifatında:-ı, (n)da**
Tahmis 2
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağı gibi, sevgilinin dudağı
şeklinde.

Leb-i dil-ber şifatında bir içim sudur bu

leb-i ırmağa:

1. **leb-i ırmağa:-a**
Gazel 276
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Irmağın kenarı.

Hâl-i siyhüñ resmini görmege ruhuñda
Vardı şuya bakar lebi ırmağa benefşe

leb-i la'l-i şafâ-bahşuñ:

1. **leb-i la'l-i şafâ-bahşuñ:-(u)ñ**

Gazel 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mutluluk başıslayan lal taşı gibikırmızı dudağı.

Leb-i la'l-i şafâ-bahşuñ taşavvur eyledüm ey meh
Yüzüñ âyinesinde mün'akis bir kaçre kıanumdur

leb-i la'l:

1. **leb-i la'lüñ:-(ü)ñ**

Gazel 164

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağı.

Şurâhîveş dü çeşmüm dökdiler kıan
Leb-i la'lüñ olaldan meyle hem-reng

2. **leb-i la'lüñ:-(ü)ñ**

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibikırmızı dudağı.

'Arızuñ gül-zâr-ı hûbîdür haţuñ reyhân aña
Yok leb-i la'lüñ gibi bir gönca-i handân aña

3. **leb-i la'lüñ:-(ü)ñ**

Gazel 222

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağı.

Ala çeşmüñ mekri mi merdümleri bîmâr iden
Haste-i 'aşka leb-i la'lüñ midür tîmâr iden

4. **leb-i la'lüñden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 336

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağı.

Kızardı meclise geldükde bâde

Leb-i la'lüñden alur gibi rengi

leb-i la'lüñ firâkıında:

1. **leb-i la'lüñ firâkıında:-(i,-(n)da**

Gazel 255

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağından
ayrılık.

Leb-i la'lüñ firâkıında nebâti telh-kâm itdüñ
Halâvetde 'adilüñ yok emîr-i kâmrânsın sen

leb-i la'lüñ hevâsı:

1. **leb-i la'lüñ hevâsı:-(s)**

Gazel 277

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibikırmızı dudağına
duyulan arzu, heves.

Düşüpdür bâde-i gül-gûna meylüm

Leb-i la'lüñ hevâsı gibi serde

leb-i la'lüñ şarâbıdır:

1. **leb-i la'lüñ şarâbıdır: -dur**

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şarap gibi mest edici, lal taşı gibi
kırmızı, değerli dudağı.

Kimi esrâra dil virmiş kimi bengüñ harâbıdır
Beni evgâr [u] mest iden leb-i la'lüñ şarâbıdır

leb-i la'lüñ şarâbınuñ:

1. **leb-i la'lüñ şarâbınuñ:-(i,-nuñ**

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şarap gibi mest edici ve lal taşı gibi
kırmızı, değerli dudağı.

Leb-i la'lüñ şarâbınuñ dem-â-dem mestiyem ammâ
Beni hayrân iden her dem haţ-ı çihreñ gubârıdır

lebi şîrîn:

1. **lebi şîrîn:-(i**

Gazel 194

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dudağı tatlı, hoş, güzel (olan sevgili).

Bî-sütün-ı ğamda ben kendümi Ferhâd eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

leblerüñ cāmın:

1. **leblerüñ cāmın:** -i, -n

Gazel 227

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şarap (gibi mest edici) dudakları.

Leblerüñ cāmın şunup kıldı ħarāmī kâdıyı
Şaĥneyi ser-mest idüp ğamzeñ durur taġrîr iden

leblerüñ devrinde:

1. **leblerüñ devrinde:** -i, -(n)de

Gazel 66

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağının zamanı.

Aġza alsam vaşf-ı la'lüñ çihreme düşer 'arak
Leblerüñ devrinde şorma baña cānā mül nedür

lebüñ altında:

1. **lebüñ altında:** -i, -(n)da

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağının altı.

Dir lebüñ altında cānā ħāl-i şîrînüñ gören
Beççe-i Hindü durur kim tenge-i ħurmā çeker

lebüñ öpsem:

1. **lebüñ öpsem:** -se, -m

Gazel 209

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağını öpmek.

Lebüñ öpsem luġatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şāh-ı suĥandāna diyem

lebüñ tiryākın sun:

1. **lebüñ tiryākın sun:**

Gazel 324

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağının panzehirini sunması. II
Sevgilinin âşığı öpmesi.

Şun Cenābîye lebüñ tiryākın ey ğonca-dehen
Yā zebün it soĥmasun anı o zülf-i mārūñı

lebüñden büse umar:

1. **lebüñden büse umar:** -ar

Gazel 100

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağını öpmeyi istemek, dilemek.

Didüm kim büse umar dil lebüñden
Didi ümmîd-i bîmārān şifādur

le'im ü dünadur:

1. **le'im ü dünadur:** -a, -dur

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alçak ve aşâğılık (kimse).

Sînem içre dāyima kînüm benüm gerdünadur
Kim hemîşe luġfi anuñ her le'im ü dünadur

lem'a-i envār-ı mihri:

1. **lem'a-i envār-ı mihri:** -i

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güneş ışığının parıltısı.

Neş'e-i cām-ı meyi mest ü ħarābîler bilür
Lem'a-l envār-ı mihri āfitābîler bilür

2. **lem'a-i envār-ı mihri:** -i

Gazel 98

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güneş ışığının parıltısı.

Neş'e-i cām-ı meyi mest-i ħarābîler bilür
Lem'a-i envār-ı mihri āfitābîler bilür

lem'a-i mihri-i ruĥuñda:

1. **lem'a-i mihri-i ruĥuñda:** -(u)ñ, -da

Gazel 370

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının ışığının (güneşinin)
parıltısı.

Zulmet-i şebden hâlâş iden cihânı gül gibi
Lem'a-i mihr-i ruhuñda mâh-ı nûr-efzâ hâkı

lerze tutsa:

1. **lerze tutsa:-sa**
Gazel 217
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Titremeye başlamak, titremeye tutulmak.

Tâb-ı teble lerze tutsa cism-i zârum her kaçan
Yâr için dilde Cenâbî iztirâbum şanuram

leşe konma:

1. **leşe konma:-ma**
Gazel 328
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Ölü hayvanların üzerine konmak. II Dünya
malına önem vermek.*

Zâğāsâ konma ey dil bâl açup sen her leşe
Âşiyân it gel kanâ'at Kâf'ını 'Ankâ gibi

leşker-i eşk:

1. **leşker-i eşk:-(ü)m**
Gazel 9
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gözyaşı askeri. II Âşığın gözyaşı.

Leşker-i eşküm perîşân oldı her sū sensüzün
Kanda cem' olur şol 'asker kıla sultândan cüdâ

leşker-i hübâna husrev:

1. **leşker-i hübâna husrev:**
Gazel 65
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Güzeller ordusuna padişah (olan). II Güzeller
güzeli sevgili.*

Nâzeninüm hüsn ile bir şüh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i hübâna husrev 'âleme server geçer

leşker-i nâlem:

1. **leşker-i nâlem:-m**

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feryat askeri. II Âşığın feryat figanı.

Leşker-i nâlem çeküp sen mâh için âhum livâ
Husrev-i encüm elinden mülk-i çarhı aldılar

letâfet:

1. **letâfetde:-de**

Gazel 178

Mısra: 6

Zariflik, hoşluk, güzellik.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yâkûtuñ
Letâfetde hâkîkat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

2. **letâfetle:-le**

Gazel 289

Mısra: 3

Zariflik, hoşluk, güzellik.

Bu letâfetle gülüm tāvus-ı bāğ-ı hüsn iken
Murğ-i diller şaydına bir şâh-bâz olduñ yine

3. **letâfetle:-le**

Murabba 5

Mısra: 17

Zariflik, hoşluk, güzellik.

Şabâveş gülşen-i dehre letâfetle güzâr eyle
Dimâğın bü-yü hulkûñla cihānuñ müşg-bâr eyle

letâfet mülkine sancak çeker:

1. **letâfet mülkine sancak çeker:-er**

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güzellik ülkesine bayrak çekmek, o ülkenin
sultanı olmak. II Güzelliğiyle herkesten üstün
olmak.*

Gördiler sancak çeker kıddüñ letâfet mülkine
Dest-i âh ile gönüller sine tıblın çaldılar

levend:

1. **levendi:-i**

Gazel 349

Mısra: 4

Osmanlı bahriye teşkilatında donanmada ve kıyılarda hizmet gören askerî sınıf.

Deryâ-yı hüsnüñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvâcî hâtt-ı sebzûñ çeşmüñ dürür levendi

levh-i cāna:

1. levh-i cāna:-a

Gazel 196

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can levhası. II Gönül sayfası. II Âşığın gönlü.

Levh-i cāna ey Cenābī hâtt-ı ğam yazılmadın
Ben belâ-perver ğamında ol mehüñ nālān idüm

levh-i çihremde:

1. levh-i çihremde:-m, -de

Gazel 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüz levhası. II Âşığın yüzü, yanağı.

Levh-i çihremde yaşum dökdi firāvān nokta
Beni eşkāl-i ğam-ı 'aşkuña remmāl eyler

levh-i dehre:

1. levh-i dehre:-e

Tahmis 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Âlemin levhası, sayfası. II Dünya, âlem.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferhāda kim bī-gānedür
Levh-i dehre ben kitāb-ı 'aşkı taħrīr eyleyem

levh-i dilde:

1. levh-i dilde:-de

Gazel 332

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül levhası. II Âşığın gönlü.

Levh-i dilde sen bütüñ naqş-ı ğayālī var iken
'Âlem-i deyrüñ temāşā kılmayam eşnāmını

levh-i zerden:

1. levh-i zerden:-den

Gazel 77

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Altın levha. II Âşığın sararıp solmuş yüzü.

Çihreden yaşum siler turmaz Cenābī ol nigār
Tıflāsā levh-i zerden ğüyyā dirhem qapar

leyl ü nihār:

1. leyl ü nihār:

Gazel 154

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz.

Cüy-ı 'ömr-i âdemī aqmaqdadur leyl ü nihār
Saña kılsun bu edāyı bir nazār enhāra bak

Leylā:

1. Leylā:

Gazel 198

Mısra: 6

Leylā ile Mecnûn hikâyesinin kadın kahramanı.

Bir nazār hüsnüñ görüp Mecnûnuñ oldum ey perī
Kays-i bī-dil kendümi sen māhı Leylā añladum

2. Leylā:

Gazel 327

Mısra: 6

Leylā ile Mecnûn hikâyesinin kadın kahramanı.

Kılmışum rüsvā-yı 'âlem ben beni Mecnûnveş
Tā ki gördüm hüsn içinde sen mehi Leylā gibi

3. Leylā:

Gazel 328

Mısra: 1

Leylā ile Mecnûn hikâyesinin kadın kahramanı.

Hüsn içinde tā ki gördüm sen mehi Leylā gibi
Düşmişem 'aşkuñ ğamına Kays-ı bī-pervā gibi

Leylī:

1. Leylī:

Gazel 291

Mısra: 5

Leylā ile Mecnûn hikâyesinin kadın kahramanı.

Hulquma irdi cānı Leylī idi dilinde
'Uşşāk içinde sâbâş Mecnûn-ı nā-murāda

2. Leylî:

Gazel 346

Mısra: 9

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin kadın kahramanı.

II Sevgili.

Gördi Leylî fürkatinde Kays-ı bî-cân deprenür
Kabriniñ seylâb irüp virdi o dem büñyâdını

Leylî iti:

1. Leylî iti:-i

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın kapısında bulunan köpekler.

Köhne şâlin atmasın Leylî iti yâbâna kim
Ol kabâ-yı fâhîri şöret için Mecnûn giyer

Leylî küyî itlerinüñ köhne bir yalağudur:

1. leyli küyî itlerinüñ köhne bir yalağudur:-i, -dur

Gazel 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın mahallesinin köpeklerinin eski bir yalağı. II Mecnûn'un başı.

Kelle-i Mecnûni şorsañ ol sifâl-i pür-şikest
Leylî küyî itlerinüñ köhne bir yalağudur

Leylî-hirâm:

1. Leylî-hirâm:

Gazel 203

Mısra: 5

Leylâ gibi salınan (sevgili).

Başda sevdâ-yı ser-i zülfüñle ey Leylî-hirâm
Kaysveş ser-geşte-i kuh-sâr u hâmûn olmışam

Leylinüñ dâne-i hâli ğamını:

1. Leylinüñ dâne-i hâli ğamını:-i, -(n)i

Gazel 146

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın ben tanesinin gamı, kederi.

İdicek Mecnûn 'adem râhına 'azmi Leylinüñ
Dâne-i hâli ğamını kendüye zâd eylemiş

Lî ma'-a'l-lâh sırrına:

1. Lî ma'-a'l-lâh sırrına:-i, -(n)a

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Allah'ın daima kişiyle beraber olduğu bilinci.

Ref' idüp bir aradan cismüñ hiçâbı perdesin
Lî ma'-a'l-lâh sırrına vâkif düşen mâhremlerüz

libâs:

1. libâs:

Gazel 19

Mısra: 5

Elbise, giysi.

Hil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libâs
Ben kâleder-meşrebi yoluñda 'uryân oldı tüt

2. libâs:

Gazel 160

Mısra: 11

Elbise, giysi.

Egine zer-keş libâs almış rakîb-i bed-likâ
Çul urnıñ üstine bir hâr durur pâlânı yok

libâs-ı alı:

1. libâs-ı alı:-i

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı elbise.

Şol libâs-ı alı kim ol yâr-i gendüm-gün giyer
Şan şafağda mâhdur kim câme-i gül-gün giyer

libâs-ı 'ârı:

1. libâs-ı 'ârı:-i

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ar, utanç elbisesi.

Saklama şandûk-ı dilde sen libâs-ı 'ârı kim
Sîne-i 'âşik gibi ol çâk çâk olmağ gerek

libâs-ı mâtemi giyüp:

1. **libās-ı mātemi giyüp:-üp**

Gazel 367

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Matem elbisesini giymek; karalar bağlamak, yas tutmak.

Dūd-ı āhından giyüp 'aşık libās-ı mātemi
Kendi kara bahtına yās eyleyüp çekdi ğamı

līk:

1. **līk:**

Gazel 99

Mısra: 7

Ama, fakat, lakin.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'ālem içre fāş līk
Kānuma giren benüm bu çeşm-i hūn-efşāndur

2. **līk:**

Gazel 111

Mısra: 12

Ama, fakat, lakin.

Tīr-i āhum bu tokuz çarhuñ delüpdür cevşenin
Sen meh-i ebrū-kemāna līk te'sīr eylemez

3. **līk:**

Gazel 270

Mısra: 11

Ama, fakat, lakin.

Bir iki üç hūb gördüm bī-hisāb aġyārı līk
Cem' olur ruḥbānlar 'ādetdür eşnām üstine

līkin:

1. **līkin:**

Gazel 142

Mısra: 8

Lakin, ancak, ama.

Bendedür ben olmuşam künc-i belānuñ miskini
Zāḥīrüm ma'mūr līkin bāḥīnum vīrāneveş

2. **līkin:**

Gazel 178

Mısra: 10

Lakin, ancak, ama.

Cenābī kim sözin virmez hezārān dürr-i ğaltāna
Girān-ķıymet durur gevher degül līkin suḥandan yig

livā:

1. **livā:**

Gazel 221

Mısra: 6

Sancaḳ, bayrak. II Āşığıñ ahı.

Burūc-ı çarḥa irgürdi 'ālemveş başını āhum
Diyār-ı vaşluñ almaġa elümde bir livā olsun

lokma oldı:

1. **lokma oldı:-dı**

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aġza bir defada alınıp götürülen yiyecek
parçası olmak. II Yemek olmak.*

Neheng-i ḥayrete bir lokma oldı cismi her şaḥşuñ
Düşen bulmaz kenārını maḥabbet bahri āfetdür

lu'b:

1. **lu'b:**

Gazel 72

Mısra: 9

Oyun, hile.

Lu'b ile şaḥranc-ı 'aşka ursam el ey lāle-ruḥ
Kays ile Ferhād-ı bī-dil görseler māt ḳalalar

lu'bet-nümā-yı 'işve:

1. **lu'bet-nümā-yı 'işve:**

Muhammes 2

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Cilvesiyle baştan çıkaran, cilve yapan (kimse).

Lu'bet-nümā-yı 'işve durur kılmāsın oyun
Biñ nāz u şive eylese her demde kı l sükün

luġatın bilmedi:

1. **luġatın bilmedi:-me, -dı**

Gazel 209

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nasıl bir şey olduğunu bilmek, anlamak.

Lebüñ öpsem luğatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şâh-ı suḥandâna diyem

lutf:

1. **luṭfuñ:-(u)ñ**
Gazel 48
Mısra: 7
İnayet, ihsan, iyilik. II Sevgilinin hoş muamelesi.

Her ne luṭfuñ var ise ben müstemde eyle kim
Bu güzellik gibi sende kaç efendüm çağıdır

2. **luṭfuñ:-(u)ñ, -i**
Gazel 56
Mısra: 5
İnayet, ihsan, iyilik. II Sevgilinin hoş muamelesi.

Luṭfuñı ağyâr gördi ben yine mecrûḥ-ı ğam
Cüd-ı şâh-ı 'âdil-i devrâna bu lâyık mıdır

3. **luṭfi:-i**
Gazel 95
Mısra: 9
İnayet, ihsan, iyilik. II Sevgilinin hoş muamelesi.

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luṭfi yârdan
Üstüme mey şöḥbetinde verd-i ḥandân yağdırur

4. **luṭf-ıla:-ıla**
Gazel 146
Mısra: 1
İnayet, ihsan, iyilik. II Sevgilinin hoş muamelesi.

Luṭf-ıla ol serv-i nâzum ben kılın yâd eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine âzâd eylemiş

5. **luṭf-ıla:-ıla**
Gazel 231
Mısra: 2
Güzellik.

Serv-i bâğ-ı dil midür ol ḫadd-i bālâ bilmezsin
Gül midür bu luṭf-ıla ol rûy-ı zībâ bilmezsin

6. **luṭf-ıla:-ıla**
Gazel 199
Mısra: 10
İnayet, ihsan, iyilik.

Genc-i ḥüsnuñ işidüp der-yüze itdüm ârzü
Bir gedâyam şâhdan luṭf-ıla iḥsân isterem

7. **luṭfi:-i**
Gazel 242
Mısra: 8
İnayet, ihsan, iyilik.

Açılır gül gibi dâğum şabâ sürdüke üstüme
Bu luṭfi gördüm ancak ben hemân âhum
şabâsından

8. **luṭfin:-i, -n**
Gazel 269
Mısra: 10
İnayet, ihsan, iyilik.

Şeh Süleymânum sağ olsun ey Cenâbî dünyede
Luṭfin eksük eylemez ben mür-ı pā-mâl üstine

9. **luṭfuñ:-(u)ñ**
Gazel 278
Mısra: 5
İnayet, ihsan, iyilik. II Sevgilinin hoş muamelesi.

Luṭfuñ nazâr idelden baña cihân 'adüdür
Elṭâf-ı şehdür ancak sever beni ḥazerde

10. **luṭf:**
Muhammes 2
Mısra: 38
İnayet, ihsan, iyilik.

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü 'tibâr
İnsâna luṭf bu mı ayâ devr-i rûzgâr

11. **luṭfi:-i**
Gazel 50
Mısra: 2
İnayet, ihsan, iyilik. II İlgî, alaka.

Sînem içre dâyima kînüm benüm gerdünadur
Kim hemîşe luṭfi anuñ her le'im ü dünadur

12. **luṭfindan:-i, -(n)dan**
Gazel 368
Mısra: 10
İnayet, ihsan, iyilik. II İlgî, alaka.

'Alem-i şâdı Cenâbî dikeyin göklere ger
Şâh luţfindan iderse yine hõş-ğâl beni

luţf ider:

1. **luţf ider:-er**

Gazel 160

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İyi davranmak, hoş muamele etmek, iyilikte bulunmak.

Ğayra cevri eylese döner yine biñ luţf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pâyânı yok

2. **luţf idüp:-üp**

Gazel 236

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Lütfetmek, hoş muamelede bulunmak.

Luţf idüp âhum götürdi ben ğubârı hâkden
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dîde-i nem-nâkden

3. **luţf idüp:-üp**

Gazel 320

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lütfetmek, hoş muamelede bulunmak.

Gözden akan yaşumı silmez hâbîbüm luţf idüp
Ey şabâ sen bârî yokla dîde-i giryânımı

luţf it:

1. **luţf it:**

Gazel 99

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vermek, ihsan etmek, bağışlamak.

Baña seyr-i gülşeni 'arz itme luţf it ey refîk
Kûy-ı cânânum baña tâze bahâristândur

luţf u ihsân:

1. **luţf u ihsân:**

Gazel 354

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İyilik ve cömertlik.

Luţf u ihsân hışmı-ıla kîne olupdur münkalib
Bu belâ-dârı içinde kimse bî-ğam kalmadı

luţf u ihsânım:

1. **luţf u ihsânım:-(u)m**

Murabba 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Lütf, iyilik, cömertlik (sahibi olan sevgili). II
Kanunî Sultan Süleymân.*

Bendeler hakkında ser-pâ luţf u ihsânım benüm
Sâye-i rahmet cihâna zıllı-ı Yezdânım benüm

luţf-ı kahr-âmiz:

1. **luţf-ı kahr-âmiz:**

Gazel 312

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kahr ile karışık lütf. II Âşığın sevgilinin
eziyetlerini lütf sayması.*

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luţf-ı kahr-âmiz ile

luţf-ı pâdişehle:

1. **luţf-ı pâdişehle:-le**

Gazel 185

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Padişahın keremi, ihsanı.

N'ola luţf-ı pâdişehle başum irse göklere
Sâyesinde dâyimâ 'izzetdedür ehl-i kemâl

luţf-ı şâh:

1. **luţf-ı şâh:**

Gazel 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin lütfü.

Mir'ât-ı dil ki mişkaledür luţf-ı şâh aña
Jeng-i ğam alur itmese bir dem nigâh aña

luţf-ıla ihsân:

1. **luţf-ıla ihsân:**

Gazel 299

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
*İnayet, ihsan, iyilik. II Sevgilinin hoş muamelesi
ve ayrılığının eziyeti.*

Geh cevr-i firākuñ çekerin gâh vişâlüñ
Kim öldi göñül luţf-ıla ihsân arasında

luţfin dirîg itmez:

1. **luţfin dirîg itmez:-mez**

Gazel 342

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyiliğini, hoş muamelesini esirgemeyen (kimse).

Hücüm-i fitneden kaçsam penâhum âsitânuñdur
Baña luţfin dirîg itmez bulunmaz şâhdan ğayrı

lúcce-i Ā'râb-ıla:

1. **lúcce-i Ā'râb-ıla:-ıla**

Gazel 314

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Arap denizi; Umman Denizi. II Sevgilinin siyah
beni.*

Ĥâl-i 'anber-bâr ile eţrâfın almış ĥaddüñüñ
Rûm güyâ bir olupdur lúcce-i Ā'râb-ıla

lúcce-i 'aşkuñ:

1. **lúcce-i 'aşkuñ:-(u)ñ**

Gazel 153

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

İzţırâbın bilmege her dem Cenâbî göñlinüñ
Lúcce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

2. **lúcce-i 'aşkuñ:-(u)ñ**

Gazel 158

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

İzţırâbın bilmege her dem Cenâbî göñlünüñ
Lúcce-i 'aşkuñ ara mâhîşifat deryâya bak

lúcce-i deryâ:

1. **lúcce-i deryâ:**

Gazel 223

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Engin deniz.

Rüzgâr itdükçe âhum yaşuma şalsun nazâr
Lúcce-i deryâ içinde dürr-i şeh-vâr isteyen

lúcce-i deryâ-yı 'aşkuñ emvâcına:

1. **lúcce-i deryâ-yı 'aşkuñ emvâcına:-ı, -(n)a**

Gazel 179

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşkın engin denizinin dalgaları. II Aşkın gamı,
kederi, ıstırabı.*

Lúcce-i deryâ-yı 'aşkuñ nâzır ol emvâcına
Gör neheng-i miñnet-i merdüm-rübâsın heybet al

lúcce-i deryâ-yı fûrkat:

1. **lúcce-i deryâ-yı fûrkat:**

Gazel 184

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılığın engin denizi.

Lúcce-i deryâ-yı fûrkat içre ğark-ı âb idüm
Keşti-i vaşluñ eyâ meh şunmasa ger baña el

lúcce-i deryâ-yı 'aşkuz:

1. **lúcce-i deryâ-yı 'aşkuz:-(u)z**

Gazel 191

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın engin denizi.

Lúcce-i deryâ-yı 'aşkuz rüzgâr-ı âh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cüş idelüm

lúcce-i dilde:

1. **lúcce-i dilde:-de**

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül denizi. II Âşığın gönlü.

Bulanlar lúcce-i dilde ma'ânî gevherin Ĥarfı
Sır açmakdan dehânını şadef gibi ĥamüş eyler

lü'lü' dişi:

1. lü'lü' dişi:-i

Gazel 246

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) inci (gibi beyaz, düzgün ve sıralı)

dişleri.

Hökka-i la'inde yāruñ var iken lü'lü' dişi
Tācir-i göñlüm Cenābī istemez dürr-i 'Aden

M

ma'ānī gevherin:

1. ma'ānī gevherin:-(i) n

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mana cevheri, incisi.

Bulanlar lücce-i dilde ma'ānī gevherin Hārifi
Sır açmağdan dehānını şadef gibi hamüş eyler

ma'ānī kişverin feth idüp:

1. ma'ānī kişverin feth idüp:-üp

Gazel 338

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mana, anlam ülkesini fethetmek, ele geçirmek.

II Anamlı, güzel söz söylemek.

Feth idüp tığ-ı zebānuñla ma'ānī kişverin
Mülk-i nazma ey Cenābī şehri- yār itdün beni

ma'den:

1. ma'den:

Gazel 181

Mısra: 2

Maden ocağı; cevherin çıkarıldığı veya
bulunduğu yer.

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sineñ içre maşzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrār-ı Hākka ma'den ol

2. ma'denüñ:-(ü)ñ

Gazel 207

Mısra: 12

Maden ocağı; cevherin çıkarıldığı veya
bulunduğu yer. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Saña beñzer yok güher aşdāf-ı 'ālemdede bugün
Ma'denüñ cānlar durur ey dürr-i meknūnum benüm

ma'den-i lü'lü-vi derdün:

1. ma'den-i lü'lü-vi derdün:-(ü)ñ

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dert, keder incisinin madeni. II Aşğın gözü.

La'l bigi eşkümiñ sinem Bedağşānı mıdur
Ma'den-i lü'lü-vi derdün çeşm-i dür-pāşum mıdur

māder:

1. māder:

Gazel 361

Mısra: 4

Anne.

Ben yetimi göricek ğurbette dökdi kanlu yaş
Çoğ yaşasun dīdeler müşfik baña māder gibi

māder-i 'aşkdan ikiz toğmuş qarındaş olmışuz:

1. māder-i 'aşkdan ikiz toğmuş qarındaş olmışuz:-miş, -(u)z

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk annesinden doğmuş ikiz kardeş olmak. II
Aşıklıkta eşit, denk olmak.

Māder-i 'aşkdan ikiz toğmuş qarındaş olmışuz
Kays-ıla vādī-i ğam kat'ında pā-dāş olmışuz

māder-i ğamdan:

1. māder-i ğamdan:-dan

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ğam annesi.

Māder-i ğamdan toğup derdüñle qaradaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhādı eb Mecnūnı ced

mağlūb u zār itdün:

1. mağlūb u zār itdün:-dü, -ñ

Gazel 338

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yenilmiş, kaybetmiş ve ağlayan, inleyen bir
kişi hāline getirmek. II Perişan, ağlayan bir aşık
hāline getirmek.

Çeng gibi kıddüme evtār-ı eşküm bağlayup
Haste-i mızrāb-ı ğam mağlūb u zār itdün beni

mağrib:

1. **mağribinden:-i, -(n)den**

Gazel 121

Mısra: 4

Güneşin doğduğu yer, batı, garp ciheti.

Maşrıq-ı şubh-ı sa'âdetsin tülû' itsün ruhuñ
Kara zülfüñ mağribinden baş çıkarırsun şamumuz

mağrūr olup:

1. **mağrūr olup:-up**

Gazel 99

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kibirlemek, gururlanmak, kendini beğenmek.

Hüsnüñe mağrūr olup her bir gedâyı tütma hōr
Çok gedâlar milket-i dilde begüm sultândur

mâh:

1. **mâhdan:-dan**

Gazel 262

Mısra: 2

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Çalması gökde sitârem tâli'üm oldı zebün
Tâ ki ayırdı beni sen mâhdan bu çerh-i dün

2. **mâh:**

Gazel 141

Mısra: 1

Ay.

Hüblük burcında çihreñ ey perî-rü mâh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belâda şâh imiş

3. **mâhiyam:-ı, -(y)am**

Gazel 218

Mısra: 14

Ay.

Ben Cenâbî rüz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-ıla
Gâh çarh-ı hayretem geh âfitâb u mâhiyam

4. **mâh:**

Gazel 32

Mısra: 7

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Sinem içinde ey mâh şevk-ı ruhuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba beñzer

5. **mâh:**

Gazel 37

Mısra: 4

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Dâne-i hâl-i ruhuñ derdin çekerdüm ben henüz
Yoğ idi Firdevs ile ey mâh Âdemden haber

6. **mâhumuz:-(u)muz**

Gazel 39

Mısra: 10

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Nazar şalmaz Cenâbiye o dil-ber görmese yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz vardır

7. **mâha:-a**

Gazel 49

Mısra: 9

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Şarf it Cenâbî hâşıl-ı 'ömrüñ o mâha kim
Tohm-ı vefâsı mezra'-ı cânüñda kiştedür

8. **mâha:-a**

Gazel 52

Mısra: 2

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Ferr ü ziyâda çihreñ ey hür 'ayn-ı mehdür
Sen mâha kıl olanlar mülk-i cihâna şehdür

9. **mâhı:-ı**

Gazel 57

Mısra: 3

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Bugün 'İsî gibi çarha çıkup sen mâhı cerr itsem
Kalenderler gibi elde şeh-i encüm çerâğumdur

10. **mâh:**

Gazel 62

Mısra: 9

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Çeksün gam-ı gîsûlaruñ ey mâh Cenâbî
Başında anuñ bu dağı bir özge hevesdür

11. **mâhdur:-dur**

Gazel 64

Mısra: 2

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün giyer
Şan şafākda mähdur kim cāme-i gül-gün giyer

12. mäh:

Gazel 68

Mısra: 6

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Ağladuñ ey ebr-i nīsān niçe demler gülmeduñ
Yaş döker bir mäh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

13. mähum:-(u)m

Gazel 71

Mısra: 2

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Ruḥ-ı gül-fāmuñı gördüm saña mihr-i füzūnum var
Bahār eyyāmıdır mähum yine başda cünūnum var

14. mäh:

Gazel 74

Mısra: 7

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Leşker-i nālem çeküp sen mäh için āhum livā
Hüsrev-i encüm elinden mülk-i çarḥı aldılar

15. mäh:

Gazel 75

Mısra: 16

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Şaḫm bālānı āhumdan şaḫm kim
Eger ey mäh servi bād-ı şarşar

16. mäh:

Gazel 107

Mısra: 7

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Baña cevrin ‘arz ider ol mäh ğayre mihrini
Bir şehe ḳul olmışam kim bendeye dād eylemez

17. mähüñ:-(u)ñ

Gazel 151

Mısra: 10

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Lāzım-ı hüsnuñ durur olsun Cenābī ‘āşıḳuñ
Şöhreti olmaz şu mähüñ kim anuñ şeydāsı yok

18. mähum:-(u)m

Gazel 181

Mısra: 10

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Hāne-i göñli Cenābī ḥastenüñ bulmaz zıyā
Ḳıl tecellī anda mähum aña şem‘-i rüşen ol

19. mähı:-ı

Gazel 198

Mısra: 6

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Bir nazar hüsnuñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Ḳays-i bī-dil kendümi sen mähı Leylā añladum

20. mähā:-a

Gazel 290

Mısra: 4

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Kessin ümīd-i mihri olsun cefāya mu‘tād
Şol derdmendi dilden ‘āşıḳ ola o mähā

21. mäh:

Gazel 299

Mısra: 6

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Mesken olalı derdüñe şad-pāre dilüm āh
Yir eyledi ey mäh ğamuñ cān arasında

22. mähüñ:-(u)ñ

Gazel 305

Mısra: 5

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Yanup nār-ı firāḳında o mähüñ
İrüşdi dūd-ı āhum āsmāna

23. mähā:-a

Gazel 308

Mısra: 11

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Bir ğazel didüm Cenābī şevḳ ile ol mähā kim
Minnetüm var göge dek tab‘-ı sühan-perdāzuma

24. mäh:

Gazel 316

Mısra: 4

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Şu‘le-i āhum livāsın nüh-sipihre dikdi dil
Hüb-rular ḥaylinüñ sen mäh olaldan serveri

25. **māh:**

Gazel 316

Mısra: 7

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Eşk-i çeşmüm maḥv olur ey māh görsem 'arızuñ
Ḥayl-i encüm kem olur toğduḳda şems-i ḥāverī

26. **māhum:-(u)m**

Gazel 356

Mısra: 1

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Devr eyledükçe māhum pervāneler çerāḡı
Ḳarşuñda yana ḫursun şems ü kamer çerāḡı

27. **māh:**

Tahmis 2

Mısra: 7

Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Hecrūñ ister seni ey māh ki benden ayıra
Genc-i maḫlūbumı vīrāne-i tenden ayıra

28. **māhı:-ı**

Gazel 352

Mısra: 1

Ay. II Sevgilinin ay gibi parlak yüzü.

Niçe bir kākülün setr ide māhı
Günüm toğsun götür ebr-i siyāhı

māh ü hefte:

1. **māh ü hefte:**

Gazel 262

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ay ve hafta.

Yād-ı 'adlün eyleyüp tāt ü ḳabā faḫr eyleye
Niçe niçe māh ü hefte niçe biñ sāl ü ḫurūn

māh u mihrūñ şām u seḫer çerāḡı yandukça:

1. **māh u mihrūñ şām u seḫer çerāḡı yandukça:-
dukça**

Gazel 356

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Akşamları ayın sabahları ise güneşin dünyayı
aydınlattığı müddetçe. II Dünya döndüğü, var
olduğu sürece.*

Devlet-serāñuñ olsun pür-nūr u fer çerāḡı
Yandukça māh u mihrūñ şām u seḫer çerāḡı

maḥabbet:

1. **maḥabbet:**

Gazel 256

Mısra: 3

Aşk, sevgi.

Görüp ol ḳadd-i bālānı maḥabbet 'arż ider Ṭübā
Nihāl-i ravza-i cennet veyā serv-i çemensin sen

2. **maḥabbetden:-den**

Gazel 277

Mısra: 6

Aşk, sevgi.

Tenümden dāḡ-ı ḡam olmasun eksük
Maḥabbetden 'alāmet ancaḡ erde

3. **maḥabbet:**

Gazel 315

Mısra: 3

Aşk, sevgi.

Miḫnete düşdi ḡönül şandı maḥabbet anı ol
Fark olunmaz yazılı ikisi bir imlāda

maḥabbet baḡınuñ servin:

1. **maḥabbet baḡınuñ servin: -i, -n**

Gazel 306

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aşk bahçesinin servisi. II Servi gibi uzun boylu
sevgili.*

Elifler sīnede geldüm baş üzre kūy-ı cānāna
Maḥabbet baḡınuñ servin 'ıyān itdüm ḡülistāna

maḥabbet bāḡıyam:

1. **maḥabbet bāḡıyam: -(y)am**

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk bahçesi.

Elifveş yaramı seyr it ḡam-ı ḳaddūñile sīnemde
Maḥabbet bāḡıyam bitmiş o bir serv-i revānumdur

maḥabbet bahri:

1. **maḥabbet bahri:-i**

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

Neheng-i hayrete bir lokma oldu cismi her şahşuñ
Düşen bulmaz kenârını maḥabbet bahri âfetdür

maḥabbet bezminüñ rind-i kadeh-nüşü:

1. **maḥabbet bezminüñ rind-i kadeh-nüşü:-ı**

Gazel 364

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk meclisinin şarap içen rindi. II Âşık.

Maḥabbet bezminüñ şimdi benüm rind-i kadeh-nüşü
Cihânda hüşyar ol kim o bezmüñ oldu ser-hüşü

maḥabbet cāmını:

1. **maḥabbet cāmını:-ı, -(n)ı**

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Nüş idelden bezm-i ğamda ben maḥabbet cāmını
Küy-ı bed-nâmîde dirler 'âşık-ı şeydâ baña

maḥabbet cāmını nüş eyler:

1. **maḥabbet cāmını nüş eyler:-r**

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk şarabını yudumlamak. II Âşık olmak, aşka düşmek.

Maḥabbet cāmını şol kim belâ bezminde nüş eyler
Taşar kendüye ol şıgmaz hum-ı mey gibi cüş eyler

maḥabbet ehli:

1. **maḥabbet ehli: -ı**

Gazel 164

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk ehli.

Melâmet olmadur 'uşşâka kânün
Maḥabbet ehli iseñ isteme neng

2. **maḥabbet ehli: -i, -dür**

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk ehli. II Âşığın gönlü.

Başum sevdâ-yı zülfünle қо ey meh pür-hevâ olsun
Maḥabbet ehli: dönüm giriftâr-ı belâ olsun

maḥabbet hâmesi:

1. **maḥabbet hâmesi:-(s)ı**

Gazel 195

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk kalemi.

Açup her bābumı miñnet okusun kıssa-i derdi
Maḥabbet hâmesi birle yazılmış bir kitāb oldum

maḥabbet hırmeninüñ giyâhidur:

1. **maḥabbet hırmeninüñ giyâhidur:-ı, -dür**

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk harmanının otu. II Âşığın aşktan dolayı sararıp solmuş bedeni.

Vücüdüm hâşılın virsem ne ğam derdüñle ben bāda
Maḥabbet hırmeninüñ cism-i zerdüm bir giyâhidur

maḥabbet itmedi:

1. **maḥabbet itmedi:-me, -di**

Gazel 307

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevmek, bağlanmak.

Sen göncanuñ Cenābı olaldan belâ-keşi
Bülbül-şıfat maḥabbet itmedi ırak güle

maḥabbet kârgâhında:

1. **maḥabbet kârgâhında: -ı, -(n)da**

Gazel 215

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk atölyesi.

İletdi şan 'at-ı 'aşkı başa Mecnün-ı ğam-dîde
Maḥabbet kârgâhında o bir üstâdmış bildüm

maḥabbet nārına:

1. **maḥabbet nārına:-ı, (n)a**

Gazel 306

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi. II Aşkın verdiği acı, keder.

Tenümle cānumı itdüm maḥabbet nārına berden
Yanar bu âteşe lâ-büd bu kâşâne bu pervâne

2. **maḥabbet nārına:-ı, -(n)a**

Gazel 127

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi. II Aşkın verdiği acı, keder.

Şem'î hüsni-yârdan yaqar çerâğı gönîlümüz
Biz maḥabbet nârına bâlın yaqar pervâne-yüz

maḥabbet şem'ine:

1. maḥabbet şem'ine:-i, -(n)e

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk, sevgi mumu.

Düşüp pervâneler gibi maḥabbet şem'ine yandum
Çıkan âhum mişâlinde feleklerde duḥânumdur

maḥabbet yolına girseñ:

1. maḥabbet yolına girseñ:-se, -ñ

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk yoluna girmek. II Âşık olmak.

Maḥabbet yolına girseñ selâmetden tecennüb kııl
Ki başuñdan güzâr eyler hezârân seng-i râhı var

maḥabbetden resensin:

1. maḥabbetden resensin:-sin

Gazel 256

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Aştan, sevgiden yapılmış iplik. II Sevgilinin
âşık eden saçları.*

Baña ey gîsü-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cânım gerdeni üzre maḥabbetden resensin sen

maḥbes-i câh-ı zenaḥdânuñda:

1. maḥbes-i câh-ı zenaḥdânuñda:-(u)ñ, -dan

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) çene çukurunun hapsi. II
Sevgilinin çene çukuruna tutulma, bağlanma, âşık
olma.*

Maḥbes-i câh-ı zenaḥdânuñda yatur hûniyüz
Dîde-i cellâduñ itse n'ola zülfüñ dârumuz

maḥbüb güli:

1. maḥbüb güli:

Gazel 146

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevilen gül. II Sevgili.

Hâra hem-zânü görüp gülşende maḥbüb güli
'Andelîb-i ḥaste-dil âhile feryâd eylemiş

maḥbüb-ı devrânı:

1. maḥbüb-ı devrânı:-ı

Gazel 241

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın, devrin sevileni. II Sevgili.

Ruḥuñ seyrân iden dir kim gör ol maḥbüb-ı devrânı
Cemâl-i bâ-kemâl ile şeh-i hürşid-i şevketsün

maḥbüb-ı hâver:

1. maḥbüb-ı hâver:

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğunun sevgilisi. II Güneş. II Sevgili.

Başına zerrîn külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev' ile maḥbüb-ı hâver gösterür

maḥbüs-ı câh-ı ğabġabuñdur:

1. maḥbüs-ı câh-ı ğabġabuñdur:-(u)ñ, -dur

Gazel 111

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) çene çukuruna hapsedilmiş kimse.
II Âşık.*

Gördi kim maḥbüs-ı câh-ı ğabġabuñdur şâd olup
Çıkmaġa andan Cenâbî fikr ü tedbîr eylemez

maḥbüs-ı câh-ı ġam:

1. maḥbüs-ı câh-ı ġam:

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam çukurunun tutsaġı. II Âşık.

Merdüm-i dil ḳalmasun maḥbüs-ı câh-ı ġam ebed
Şal kemend-i kâkülüñ irgür aña cânâ meded

maḥbüsüñ oldı:

1. maḥbüsüñ oldı:-dı

Gazel 309

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) tutsak olmak, bağlanmak.

Gîsüaruñ ġamında ḳaldı gönül muḳayyed
Maḥbüsüñ oldı ey cân ol bî-ḳarârı gözle

mâh-çihre:

1. mâh-çihre:

Gazel 289

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Māh çihre bir nigār-ı 'aşk-sāz olduñ yine
Āfitābum 'āleme bir mihr-i nāz olduñ yine

2. **māh-çihre:**

Gazel 143
Mısra: 7
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Mihrüñ agyāruñ görür ey māh-çihre ben ğamuñ
Çekmege sen āfetüñ cevriñ baña yazu imiş

3. **māh-çihre:**

Gazel 263
Mısra: 2
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

'Anberīn zülfünde dirler var vefādan baña bñ
Aradum ben bulmadum ey māh-çihre mñm-be-mñ

māhdan bir mücellā āyine:

1. **māhdan bir mücellā āyine:**

Gazel 288
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Parlak ay. II Ay gibi parlak ayna. II
Kalenderlerin ellerinde tuttukları çerağ, meşale.

Bir kalenderdür felek kūyuñ tolanur ey melek
Māhdan destinde tutmuş bir mücellā āyine

māhi:

1. **māhiyüz:-y, -(ii)z**

Gazel 135
Mısra: 8
Balk.

Deryā-yı 'aşkdan bizi gel çekme karaya
Kaşd itme nāşihā bize biz anda māhiyüz

2. **māhiyem:-(y)em**

Gazel 218
Mısra: 6
Balk.

Mevc-i pür-āşubla tūfāna virdüm 'ālemi
Gāh bahram geh nehengī gāh anda māhiyem

māh-i bedre:

1. **māh-i bedre:-e**

Gazel 363

Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Dolunay. II Yüzü dolunay gibi parlak sevgili.

Dilā bir māh-i bedre gönül virdi bu Hārḫ kim
Cemāline kul itmişdür felekte mihr-i raḫşānı

māh-ı çarha:

1. **māh-ı çarha:-a**

Gazel 78
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki ay.

Be-ḫüsñī der-cihān çün mihr-i meşḫūr
Ruḫūndan māh-ı çarḫa irüşür nūr

māh-ı cihān:

1. **māh-ı cihān:**

Gazel 206
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Cihanın ayı. II Çok güzel kimse.

Mihrüñ koyup gönülden terk-i maḫabbet itmem
Māh-ı cihān olursa bir ğayra rağbet itmem

māh-ı devrān:

1. **māh-ı devrān:**

Gazel 259
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dolunay. II Yüzü dolunay gibi parlak sevgili.

Giceler encüm akıdsun çeşme-sār-ı dīdeden
İsteyenler sürmege ol māh-ı devrān 'ālemin

māh-ı dil-ārāyı:

1. **māh-ı dil-ārāyı:-(y)ı**

Gazel 25
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönle huzur veren ay (gibi parlak ve güzel
yüzlü sevgili).

Kāḫre-i eşküm ki sen māh-ı dil-ārāyı arar
Kevkeb-i seyyāredür kim çarḫda ayı arar

māh-ı felek:

1. **māh-ı felek:**

Gazel 270
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki ay.

Sen melek-sîmâ perîyi bir nazar görsem diyü
Her taraf çıkmış baķar mâh-ı felek bâm üstine

2. mâh-ı felek:

Gazel 335

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Gamuñ ey mâh-ı felek eyledi pâ-mâl beni

mâh-ı gerdün:

1. mâh-ı gerdün:

Gazel 265

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki ay. II Sevgilinin ay gibi parlak yanağı.

Hâl kim konmuş durur ol hadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mâh-ı gerdün üstine

2. mâh-ı gerdün:

Gazel 271

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki ay. II Sevgilinin ay gibi parlak yanağı.

Kâkül-i 'anber-feşânuñ hadd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mâh-ı gerdün üstine

mâh-ı gül-çihre:

1. mâh-ı gül-çihre:

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yanağı gül gibi kırmızı, yüzü ay gibi parlak olan (sevgili).

Kime kaşd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkârüñ gam-ı 'aşkına düş eyler

mâh-ı gül-izârı:

1. mâh-ı gül-izârı:-ı

Gazel 359

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül yanaklı, ay (gibi parlak yüzülü sevgili).

Bir dem teferrüc iden sen mâh-ı gül-izârı
Gülzâra râğbet olmaz seyr eylemez bahârı

mâh-ı hercâyî:

1. mâh-ı hercâyî:

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kararsız ve şıpsavdı olan ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Muķavves kaşlaruñ gördüm didüm ey mâh-ı
hercâyî
Sipihri 'izz ü nâz üzere iki müşgîn hilâlüm var

mâh-ı 'ıyd-ı ekber:

1. mâh-ı 'ıyd-ı ekber:

Gazel 169

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bahar bayramını gösteren ay.

Her gören kaşuñ hilâlin eyledi bayrâmını
Mâh-ı 'ıyd-ı ekber olduñ tutdı şehri şöhetüñ

mâh-ı Ken'anî:

1. mâh-ı ken'anî:

Gazel 306

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kenan şehrinin ayı. II Kenan şehrinin ay gibi parlak yüzlü sevgilisi. II Hz. Yûsuf. II Sevgili.

Çeküp zülfüñ nihân itme yüzüñ ey mâh-ı Ken'anî
Revâ mı şalâsın bend ü zindâna Yûsuf-ı mihri

2. mâh-ı ken'anum:-(u)m

Murabba 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kenan şehrinin ayı. II Kenan şehrinin ay gibi parlak yüzlü sevgilisi. II Hz. Yûsuf. II Sevgili.

Yûsuf-ı Mısr-ı melâhat şâh-ı hûbânüm benüm
Hüsniye meşhûr-ı 'âlem mâh-ı Ken'anum benüm

mâh-ı münürüñ:

1. mâh-ı münürüñ:-(ü)ñ

Gazel 252

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Parlak ay.

Virmedi mâh-ı münürüñ tahta-i elmâsına
H'âce-i dükkân-ı küntü kenzen insân cevherin

mâh-ı nev:

1. mâh-ı nev:

Gazel 35

Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Hilal, yeni ay.

Silk-i nazmum gördi kim pervînün 'ıkdın dağıdır
Mâh-ı nev taḥsîn idüp göklerde kulağın çeker

2. **mâh-ı nev:**
Gazel 337
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Hilal, yeni ay.

Gördi kavş-ı Rüsteme beñzer nigârûñ kaçını
Mâh-ı nev miskîlik idüp egdi gökde başını

3. **mâh-ı nev:**
Murabba 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hilal, yeni ay.

Zerreş ser-geşesidür ḥüsnün mihr-i felek
Mâh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şâhum güşa çek

4. **mâh-ı nev:**
Gazel 301
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Hilal, yeni ay. II Sevgilinin atının nalının aksi,
izi.*

Mâh-ı nev kim görünür bu nîl-gün gerdünda
'Aks-i na'l-i tevsenüdü ḥusrevâ ḥâmünda

5. **mâh-ı nev:**
Gazel 4
Mısra: 5
Hilâl, yeni ay.

Mâh-ı nev perçeminüñ gökde hevâ-dârı geçe
Zülfinüñ ebr-i felek 'âşık-ı miskîni ola

mâh-ı nûr-efşânı:

1. **mâh-ı nûr-efşânı:-ı**
Gazel 150
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Işık saçan ay. II Sevgili.

Şol beden kim vaşl-ı cânı hecre tebdîl eyledi
Bir karañu gicedür kim mâh-ı nûr-efşânı yok

mâh-ı nûr-efzâ hakı:

1. mâh-ı nûr-efzâ hakı:

Gazel 370

Mısra: 10
Kelime Tipi: -

Işık saçan ayın hakkı için.

Zulmet-i şebden ḥalâş iden cihânı gül gibi
Lem'a-i mihr-i ruḥuñda mâh-ı nûr-efzâ hakı

mâh-ı sipihre:

1. mâh-ı sipihre:-e

Gazel 51

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki ay.

Nûr u fer virseñ n'ola mâh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'ârızuñ mihr-i cihân-efrüzür

mâh-ı tâbân:

1. mâh-ı tâbân:

Gazel 193

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Parlak ay, dolunay.

Āfitâb-ı çarḥ ile da'vâ-yı ḥübî kılmağa
'Ārız-ı dil-ber gibi bir mâh-ı tâbân isterem

2. mâh-ı tâbânı:-ı

Gazel 318

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Parlak ay; dolunay (gibi yüzü parlak sevgili).

Şafağ-gün kana garḥ idem gamuñda çeşm-i giryânı
Eger çarḥ-ı cefâ üzre görem sen mâh-ı tâbânı

3. mâh-ı tâbânı:-ı

Gazel 341

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Parlak ay, dolunay.

Žiyâ-yı pertev-i ḥüsnüñ ider ḥürşidi nûrâni
Nitekim rüşen eyler mihr-i 'âlem mâh-ı tâbânı

4. mâh-ı tâbânı:-ı

Gazel 331

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Parlak ay; dolunay (gibi yüzü parlak sevgili).

Görüp âşüftesi oldum bugün bir mâh-ı tâbânı
Felekde zerreye şaymaz yüzü mihr-i dirâşşânı

māhi-i hikmet:

1. **māhi-i hikmet:**

Gazel 152

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hikmet balığı. II Yarattılışın, evrenin sırrı.

Şu deryâyum ki ka'rumda bulunur māhi-i hikmet
Bu çarh-ı nıl-gün gibi benüm ahkâr habâbum yok

māhir:

1. **māhir:**

Gazel 143

Mısra: 1

Usta, hünerli.

Ruğlaruñ al içre māhir gözleruñ cādū imiş
Gönlümü meftūn iden şol zulf-i 'anber-bū imiş

māhişifat:

1. **māhişifat:**

Gazel 153

Mısra: 12

Balk gibi.

İztrâbın bilmege her dem Cenâbî gönlinuñ
Lüce-i 'aşkuñ ara māhişifat deryâya bak

2. **māhişifat:**

Gazel 158

Mısra: 14

Balk gibi.

İztrâbın bilmege her dem Cenâbî gönlinuñ
Lüce-i 'aşkuñ ara māhişifat deryâya bak

māhiyyet-i mihr-i cihān:

1. **māhiyyet-i mihr-i cihān:-i**

Gazel 239

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cihanın güneşinin niteliği. II Allah'ın vasıfları.

Ehl-i biniş olmayan envâr-ı hüsnüñ görmedi
İsteme māhiyyet-i mihr-i cihānı kurdan

mahlas:

1. **mahlas:**

Müfret 2

Mısra: 2

*Şairlerin manzum eserlerinde kullandıkları
takma ad.*

Degül ma'yübdan çünkim kişi tebdil ide mahlas
Cenâbî diyü nazmumda beyân itdüm bu dem
mahlas

mahlas tebdil ide:

1. **mahlas tebdil ide:-e**

Müfret 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mahlas değiştirmek, yeni bir mahlas almak.

Degül ma'yübdan çünkim kişi tebdil ide mahlas
Cenâbî diyü nazmumda beyân itdüm bu dem
mahlas

māh-manzar dil-beri:

1. **māh-manzar dil-beri:-i**

Gazel 321

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ay (gibi parlak) yüzlü sevgili.

Ay ile gün devr iderse ger bu çarh-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin māh-manzar dil-beri

Mahmūd-ı ğam:

1. **Mahmūd-ı ğam:**

Gazel 308

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli Mahmud.

'Aşk-ı cānān illerinde şive bünyād eylesem
Cān virür Mahmūd-ı ğam gönlüm gibi Ayazuma

mahmūr:

1. **mahmūr:**

Gazel 225

Mısra: 5

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Kadeh şun sākiyā görsün beni mahmūr bezm-i ğam
Humārım derdine çäre tolu cām-ı şarāb olsun

māh-peyker:

1. **māh-peyker:**

Gazel 332

Mısra: 8

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Dāne-i hālūñ hevāsında nice murğ-i dili
Şayd ide ey māh-peyker kırsa 'aşkuñ dāmını

māhrem:

1. mähremlerüz:-ler, -(ü)z

Gazel 133

Mısra: 6

Dost, arkadaş, sırdaş.

Ref' idüp bir aradan cismüñ hicâbı perdesin
Lî ma'-a'l-lâh sırrına vâkıf düşen mähremlerüz

2. mährem:

Gazel 182

Mısra: 6

Dost, arkadaş, sırdaş.

Cân u dilden geçse râzuñ cävizü'l-işneyndür
Açma sırruñ cân u gönle kim saña mährem degül

3. mähremlerüz:-ler, -(ü)z

Gazel 279

Mısra: 4

(Aşk) sırrlarına vakıf olan (kimse). II Âşık.

Her 'ukdenüñ güşâdım bir bir bilüp tamâmî
Esrâr-ı 'aşka vâkıf mähremlerüz cihânda

4. mährem:

Gazel 354

Mısra: 2

Dost, arkadaş, sırdaş.

Ğamdan özge kimseye bir yâr-ı hem-dem kalmadı
Miñnet ü derd ü belâdan gayrı mährem kalmadı

mährem degül:

1. mährem degül:

Gazel 330

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gizli olmamak, herkes tarafından bilinmek.

Rumüz-ı 'aşka vâkıf gönül dalı ço olmasun
Çü bir ferde degül mährem cihân içre bugün yaşı

mährem ider:

1. mährem ider:-er

Gazel 310

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir kimseyi sırrlarını bilecek derecede samimi
dost ve sırdaş edinmek.*

Esrâr-ı 'aşkuñ açmam minnetler itse câna
Mährem ider mi kişi ğammâzı duysa râza

mährem ol:

1. mährem ol:

Muhammes 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Sırdaş olmak. II Sırları saklamak, açığa
çıkarmamak. II Kâinatın sırlarına vakıf olmak.*

Esrâr-ı şun'-ı Hâkka yetiş mährem ol yürü
İfşâ-yı râz kılma hemân ebsem ol yürü

mähremiyvet:

1. mähremiyvet:

Gazel 181

Mısra: 3

Gizlilik.

Mähremiyvet isteme iki gözün olursa ger
'Âkil iseñ kimseye keşf itme râzuñ sen sen ol

mäh-rü:

1. mäh-rü:

Gazel 12

Mısra: 5

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Lâyık midur ey mäh-rü devr-i ruñunda kim ola
Gayrılara mihrün senün Hârî kuluñ nâ-kâm ola

2. mäh-rüyuñ:-(y)uñ

Gazel 35

Mısra: 1

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Sînemüz bir mäh-rüyuñ gül gibi dâğın çeker
Belki sen mîr-i cemâlün al bayrağın çeker

3. mäh-rüya:-(y)a

Gazel 77

Mısra: 6

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Açma zülfîni ğamında hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mäh-rüya kim bulutdan nem kıpar

4. mäh-rûlar:-lar

Gazel 144

Mısra: 2

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

'Aqlumı târâc iden bir dil-ber-i tannâz imiş
Mäh-rûlar arasında hüsnilde mümtâz imiş

5. mäh-rüya:-(y)a

Gazel 201

Mısra: 2
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Derd ü ğam-ı firâkuñ bir bir hikâyet itsem
Sen mäh-rüya senden yine şikâyet itsem

6. mäh-rü:

Gazel 273

Mısra: 9

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Her nuql-ı ğam ki irür ol mäh-rü elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

7. mäh-rü:

Gazel 297

Mısra: 1

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Gözünüñ baña zulmünden yitüp ey mäh-rü câna
Şikâyet-nâmeler yazdum şunam Sultân Süleymâna

mäh-ruh:

1. mäh-ruh:

Gazel 73

Mısra: 3

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Tevsen-i tenden sipihrüñ bend ide ey mäh-ruh
Şalalar çarh-ı berñe ger kemendin nâleler

mahrüm olam:

1. mahrüm olam:-am

Gazel 229

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir şeyden nasibini alamamak, istediğini elde edememek.

Fürkatüñ bezminde ben hünin-ciger mahrüm olam
Câm-ı vaşluñ neş'esiyle gayrı şâd olmak neden

mahsüd-ı rüzgârum:

1. mahsüd-ı rüzgârum:-(u)m

Gazel 206

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rüzgârla biçilmiş, hasat edilmiş. II Çok fazla sıkıntı çekmiş âşık.

'Aşkuñla ben cefâ-keş mahsüd-ı rüzgârum
Yoluñda her belâya şanma ki rağbet itmem

mäh-tâb:

1. mäh-tâba:-a

Gazel 32

Mısra: 8

Ay ışığı.

Sinem içinde ey mäh şevk-ı ruhuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mäh-tâba beñzer

māhuñ çerāğın:

1. māhuñ çerāğın: -i, -n

Gazel 212

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayın kandili, meşalesi.

Hezārān meş'al-i encüm çerāğın yakmaya māhuñ
Ruhuñdan virmeseñ nürü benüm mihr-i dirahşanum

māhuñ ğam-ı 'aşkıñda:

1. māhuñ ğam-ı 'aşkıñda:-i, -(n)da

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay (gibi parlak yüzlü sevgilinin) aşkının gamı, kederi.

Ğam-ı 'aşkıñda sen māhuñ yine bir özge hālüm var
Melâmet mülkine şāhum ne ğuşşam ne melâlüm var

māhuñ hüsñinden:

1. māhuñ hüsñinden:-i, -(n)den

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüzü ay gibi parlak olan sevgilinin güzelliği.

Virür hüsñinden ol māhuñ dile her dem haber
çeşmüm
Cenâbî husrev-i gönülüm 'aceb çapar ulağı var

māhuñ kākülin:

1. māhuñ kākülin:-i, -n

Gazel 268

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay (ay gibi parlak yüzlü sevgilinin) kākülü.

Kākülin şanmañ o māhuñ kıdd-i mevzün üstine
Düd-ı āhum resmidür yazıldı gerdün üstine

māhuñ meskenini:

1. māhuñ meskenini:-i, -(n)i

Gazel 312

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ay (gibi parlak yüzlü sevgilinin) meskeni,
bulunduğu yer.*

Büy-ı zülfi birle yārūñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi māhuñ iz ile

maḥv olur:

1. **maḥv olur:-(u)r**

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Vechi yok kim la'lūñ üzre yir ide tebhāleler
Āba düşse maḥv olur bir bir ki iner jāleler

2. **maḥv olur:-(u)r**

Gazel 316

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Eşk-i çeşmüm maḥv olur ey māh görsem 'ārīzuñ
Ḥayl-i encüm kem olur toğduqda şems-i ḥāverī

maḥzen:

1. **maḥzen:**

Gazel 254

Mısra: 3

*Kıymetli şeylerin saklandığı yer; yer altı
deposu, depo, ambar. II Āşığın aşkını sakladığı
harap bedeni.*

Bildi genc-i 'aşkuña māḥzen durur cism-i ḥarāb
Cuğd-ı miḥnet mesken itdi göñlümün vīrānesin

2. **maḥzen:**

Gazel 181

Mısra: 1

*Kıymetli şeylerin saklandığı yer; yer altı
deposu, depo, ambar.*

Genc-i 'aşkı saqla ey dil sīneñ içre maḥzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrār-ı Ḥaḳḳa ma'den ol

maḥzen-i sīnemdedür:

1. **maḥzen-i sīnemdedür:-m, -de, -dür**

Gazel 252

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Göñül maḥzeni. II Āşığın göñlü.

Maḥzen-i sīnemdedür esrār-ı 'aşkuñ dürleri
Şaḳlasun dürc-i dilinde baḥr-ı 'ummān cevherin

2. **maḥzen-i sīnemdedür:-m, -de, -dür**

Gazel 253

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göñül maḥzeni. II Āşığın göñlü.

Maḥzen-i sīnemdedür 'aşkı Cenābī dil-berūñ
Bulsa cānı gibi saqlar her kişi cānānesin

maḥzūn-ı ebed kıldı:

1. **maḥzūn-ı ebed kıldı:-dı**

Gazel 368

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sonsuza kadar üzüntülü, gamlı, kederli,
hüzünlü hāle getirmek.*

Zerre dil-şād idemez ḥil'at ile māl beni
Kıldı maḥzūn-ı ebed ḡayret-i emşāl beni

maḳdem:

1. **maḳdemine:-i, -(n)e**

Gazel 173

Mısra: 4

Gelme, geliş, ayak basma.

Eyledüm dil-ḥānesin zīver çeküp ḡam-zārını
Şāh-ı Rūmuñ maḳdemine nitelim şehri Nerek?

2. **maḳdemine:-i, -(n)e**

Gazel 188

Mısra: 5

Gelme, geliş, ayak basma.

Şāh-ı dehrūñ maḳdemine ḡulşen içre bezl için
Eyledi her küşede bülbüllerin ḳurbān ḡul

mākiyānāsā:

1. **mākiyānāsā:**

Gazel 139

Mısra: 11

Tavuk gibi.

Başuñ egme dānesine mākiyānāsā göñül
Bu denī dünyāyı derseñ olmaya saña kümes

2. **mākiyānāsā:**

Gazel 327

Mısra: 7

Tavuk gibi.

Dāne-i dehre baş egmez mākiyānāsā bugūñ
Ḳāf-ı istignā-yı mesken eyleyen 'Anḳā gibi

maksūd:

1. maḳṣūd:

Gazel 23

Mısra: 2

İstek, amaç.

Ḥasūdu lā-yesūd umdur benüm sūd
Ziyānumdur baña 'aşk içre maḳṣūd

2. maḳṣūduñ:-(u)ñ

Gazel 185

Mısra: 2

İstek, dilek, arzu.

La'l-i yāra ey gönül diş karmağı itdün ḥayāl
Ḳande bir maḳṣūduñ olsa ol olur emr-i muḥāl

maḳṣūd olan:

1. maḳṣūd olan:

Gazel 199

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Amaçlanan, niyet edilen, istenilen (şey).

İstemekden ḥaṭṭuñı maḳṣūd olan la'lüñ durur
Zulmet içre Ḥızırveş ben Āb-ı Ḥayvān isterem

maḳṣūda irmege:

1. maḳṣūda irmege:-mege

Gazel 121

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Amaca ulaşmak.

Ey Cenābī dünyede emr-i muḥāl oldı muḥāl
İrmege maḳṣūda bir nā-kāmlıkdur kāmumuz

maḳṣūd-ı bi'z-zātum:

1. maḳṣūd-ı bi'z-zātum:-(u)m

Gazel 340

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kendi amacı, gayesi.

Fezā-yı mā-sivāu'llāh idüp pervāzını gönülüm
Ne kim maḳṣūd-ı bi'z-zātum idi geldi şikār oldı

maḳṣūd-ı halk-ı 'ālemem:

1. maḳṣūd-ı halk-ı 'ālemem:-em

Gazel 200

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bütün insanların amacı, gayesi, istediği şey.

Maḳṣūd-ı halk-ı 'ālemem maṭlūb-ı nev'-i ādemem
Esrār-ı Ḥaḳḳa maḥremem Allāhiyem Allāhiyem

maḳṣüm-ı ezel:

1. maḳṣüm-ı ezel:

Gazel 143

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kader, yazgı.

Şerbet-i la'lüñ gamında ideyin teslīm-i cān
Çünkü maḳṣüm-ı ezel ben ḥaste-cāna bu imiş

māl:

1. māl:

Gazel 269

Mısra: 2

Mal, mülk, servet.

Aḳma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-hāl üstine
Ḥ'āce-i dünyā degülseñ geçme kef māl üstine

2. māl:

Gazel 368

Mısra: 1

Mal, mülk, servet.

Zerre dil-şād idemez ḥil'at ile māl beni
Ḳıldı maḥzün-ı ebed gayret-i emşāl beni

māl u cāha aldanma:

1. māl u cāha aldanma:-ma

Gazel 290

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Dünyanın) malına mülküne kanmak, mevkiye aldanmak.

Eyle ferāğ küllī gir rāh-ı faḳra Ḥarfī
Zeyn-i cihāna bakma aldanma māl u cāha

māl-ı bī-hadd:

1. māl-ı bī-hadd:

Gazel 151

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Birçok, sayısızca mal. II Çok fazla gam, keder.

Sīm-i eşk-i dīdemüzle māl-ı bī-hadd bağladuk
Sāḳin-i bāzār-ı derdün şanma kim dünyası yok

mālik:

1. mālik:

Gazel 75

Mısra: 20

Bir şeye sahip olan kimse.

Süleymân-ı zamânsın diñle nazmum
Yine mâlik geçer gör mür-i aḥḳar

2. **mâlik:**

Gazel 84

Mısra: 6

Bir Şeye Őahip olan kimse.

Ol ğabğab-ı dil-âvîz Hırz-ı haṭuñla cānā
Āb-ı hayāta mâlik bir zulmet içre ehdür

3. **mâlikler:-ler**

Gazel 177

Mısra: 11

Bir Şeye Őahip olan kimse.

Ķadeḥ-peymâların Őorsuñ dem-i 'İsāya mâlikler
Bu bir mey-ḥānedür Şuyı bunuñ āb-ı revāndan yig

mâlik-i dürr-i ma'ânî:

1. **mâlik-i dürr-i ma'ânî:**

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Manalar incisinin sahibi.

El çekenler gevher-i maḳşud-ı dehr-i sifleden
Mâlik-i dürr-i ma'ânî baḥr-ı 'irfân oldılar

malik-i mülk-i Süleymân:

1. **malik-i mülk-i Süleymân:**

Gazel 248

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hz. Süleyman'ın ülkesinin sahibi.

La'l-i cān-baḥsuñ hevāsında yiler dāyim raḳṭb
Malik-i mülk-i Süleymân olmaḳ ister Ehremen

ma'lüm-ı re'yüñ:

1. **ma'lüm-ı re'yüñ:-(ü)ñ**

Gazel 274

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Herkes tarafından bilinen fikirler.

Künc-i dilümde muzmer ma'lüm-ı re'yüñ oldı
İzhâr idüp keremle keşf-i kerâmet eyle

ma'mür:

1. **ma'mür:**

Gazel 110

Mısra: 1

Güzel, bayındır, bakımlı. II Mutlu, Şen.

'Aşḳ-ı vîrânî-ebed kendüyi ma'mür istemez
Yaḳmağa andil-i Őevḳın mihrden nür istemez

2. **ma'mür:**

Gazel 142

Mısra: 8

Güzel, bayındır, bakımlı. II Mutlu, Şen.

Bendedür ben olmuşam künc-i belānuñ miskini
Zâhirüm ma'mür likin bâṭınım vîrāneŐeŐ

3. **ma'mür:**

Gazel 160

Mısra: 8

Güzel, bayındır, bakımlı. II Mutlu, Şen.

Olmasun mı sensizin iḳlîm-i dil ey Şeh ḥarāb
Bir vilāyet var mıdır ma'mür kim sultānı yoḳ

4. **ma'mür:**

Muhammes 2

Mısra: 14

Güzel, bayındır, bakımlı. II Mutlu, Şen.

Bu künc-i ğam-fezāda belā bî-ḥisāb olur
Ma'mür iken giren kişi āha ḥarāb olur

5. **ma'mürdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 2

Güzel, bayındır, bakımlı. II Mutlu, Şen.

Her ḥarāb-ābād kim dillerde ol meşhürdur
Ben perîŐān rüzğāra nisbet ol ma'mürdur

ma'mür ider:

1. **ma'mür ider:-er**

Gazel 195

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İyileştirmek, güzelleştirmek. II Mutlu etmek, sevindirmek.

Gehi mest-i belā ğāhî reh-i ğamda türāb oldum
Beni ma'mür ider kimse bulunmazsa ḥarāb oldum

ma'müre:

1. **ma'müreyi:-(y)i**

Gazel 28

Mısra: 8

İmar edilen yer, bayındır yer, Şehir.

Ehl-i diller gördiler vîrānedür gencün yiri
Terk idüp ma'müreyi her küşe vîrān oldılar

2. ma' müre:

Gazel 261

Mısra: 9

Bayındır yer. II Mutlu, huzurlu kimse.

Ey Cenābī ben de bir ma' müre idüm rüzgār
Yıkdı ser-tā-pā esāsım şimdi bir vīrāneyin

ma' müre-i cismüm:

1. ma' müre-i cismüm:-(ü)m

Gazel 340

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sağlıklı, güçlü bedeni.

Vücüdumdan eşer ancak hemānā dūd-ı āhumdur
Düşüp ma' müre-i cismüm reh-i gāmda gūbār oldu

mānend:

1. mānendidür:-i, -dür

Gazel 345

Mısra: 8

Benzer, eş, gibi.

La'l-i nābuñ āb-ı Kevşer sen behiştī hūrīsūñ
Ruħlarıñ mānendidür var ise cennet çapusu

mānend-i bir gül:

1. mānend-i bir gül:

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yüzüne) benzer bir gül.

Gül yüzüne bulmadı mānend-i bir gül hüsrevā
Bende Hārñ nitekim geşt eyledi gūlzārlar

ma' ni:

1. ma' niye:-(y)e

Gazel 253

Mısra: 7

Anlam, mana.

Ālem-i şüretde ey dil ma' niye yüz virmedüñ
İ'tikāduñ yine bu kim ākıl u ferzānesin

2. ma' nide:-de

Gazel 355

Mısra: 10

Anlam, mana.

Nice bī'at itmesün benden Cenābī saña kim
Şüretā şāh-ı cihānsın ma' nide ammā velī

Mānī:

1. Mānī:

Gazel 230

Mısra: 7

Meşhur Çinli nakkaş ve ressamın adıdır.

Sasaniler devrinde, Şâpūr zamanında İran'a gelip Zerdüşť ve İsa dinlerinin halitası olan Mānī dini/Maniheizm adlı batıl mezhebi kurmuştur. Mānī dini en çok Çin'de yayılmış olup kutsal saydıkları kitapları resimlerle süslü imiş. Mānī, yaptığı resimler çok güzel olduğu için bu özelliğini müritlerine gökten inen bir mucize olarak göstermiştir. Koyu bir Zerdüşť olan Hürmüz'ün oğlu Behram tarafından derisi yüzdürülerek öldürülmüş olan Mānī, Nigâristan, Erteng veya Erjeng adlı resim mecmuası ile şöhret bulmuştur.

Göricek naķş-ı dil-āvīzini Mānī anı
Şüret-i Çini gibi vālih ü hayrān olsun

ma' nide:

1. ma' nide:

Gazel 204

Mısra: 9

Aslında, gerçekte.

Ma' nide ben Cenābī pā-māl-i her le'imem
İrfān ile egerçi akrāna sebkat itdüm

mani'-i rāh-ı tecerrüd:

1. mani'-i rāh-ı tecerrüd:

Gazel 140

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyadan elini eteğini çekerek Tanrı'ya yönelme yolundaki engel.

Nev-'arūs-ı dehre virdüm ben talāk-ı şālīşī
Mani'-i rāh-ı tecerrüd ayağumda bağ imiş

Mansür:

1. Mansür:

Gazel 322

Mısra: 7

Hallac-ı Mansur: Allah'ta eriyip yok olmak anlamında söylediği "Ene'l-Hak", yani "Ben Allah'ım." sözünün yanlış anlaşılması sebebiyle 922'de asılarak öldürülen mutasavvıftır. II Âşık.

Dīde-i cellāduñı Mansür görse dārda
Aña bir bir keşf idüp virdi ene'l-Haķķ rāzını

Mansürves:

1. Mansürves:

Gazel 182

Mısra: 7
Mansur gibi.

Göreyin Mansürveş ber-dâr-ı dâr-ı gam ola
Her gönül kim beste-i zülf-i ham-ender-ham degül

ma'rifet:

1. **ma'rifetdür:-dür**

Gazel 252

Mısra: 2

Beceri, ustalık, hüner.

Naqd-i cāna rāygāndur alsañ 'irfān cevherin
Ma'rifetdür bilmek isterseñ eger cān cevherin

ma'rifet bāzārı:

1. **ma'rifet bāzārı:-ı**

Gazel 252

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hüner, maharet çarşısı, pazarı.

Ma'rifet bāzārı içre bulmasa şarrāfını
Şarf kılmaz lā-cerem merd-i sūhan-dān cevherin

mā-sivādan geçmedür:

1. **mā-sivādan geçmedür:-me,-dür**

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah'tan başka her şeyden vazgeçmek.

Göremedüm hayf şādī eyleye bir gün nüzül
Mā-sivādan geçmedür 'aşk içre 'uşşāka uşül

maşrıq-ı şubh-ı sa'ādetin:

1. **maşrıq-ı şubh-ı sa'ādetin:-sin**

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mutluluk sabahının doğduğu yer. II Âşığa
mutluluk veren sevgili.*

Maşrıq-ı şubh-ı sa'ādetin tülü' itsün ruhuñ
Kara zülfüñ mağribinden baş çıkarırsun şāmumuz

ma'sūk:

1. **ma'sūk-ıla:-ıla**

Gazel 330

Mısra: 7

Sevilen, âşık olunan kimse; sevgili.

Hakikat bir imiş bildüm bugün ma'sūk-ıla 'aşık
Galañ idüp iki görse ne gam ey dil anı şaşı

māt kalalar:

1. **māt kalalar:-a, -lar**

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mat olmak, satranç oyununda yenilmek. II
Yenilmek, mağlup olmak.*

Lu'b ile şatranc-ı 'aşka ursam el ey lāle-ruh
Kaş ile Ferhād-ı bī-dil görseler māt kalalar

mātem tuta:

1. **mātem tuta:-a**

Gazel 176

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Yas tutmak.

Ben 'āşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mātem tuta kıyāmete dek üstüme felek

mātem-içün:

1. **mātem-içün:**

Gazel 31

Mısra: 7

Yas için.

Mātem-içün qaralar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryān olur

matla'-ı mihr-i sa'ādet:

1. **matla'-ı mihr-i sa'ādet:**

Gazel 75

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Saadet güneşinin doğuş yeri. II Sevgilinin
yüzü.*

Yüzüñ bes matla'-ı mihr-i sa'ādet
Görünmezse ne gam hürşid-i hāver

matlüb-ı nev'-i ādemem:

1. **matlüb-ı nev'-i ādemem:-em**

Gazel 200

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnsanların arzuladığı, talep ettiği şey.

Makşūd-ı halk-ı 'ālemem matlüb-ı nev'-i ādemem
Esrār-ı Hākka mahremem Allāhiyem Allāhiyem

māverā-vı sevrüme:

1. **māverā-vı sevrüme:-(ü)m, -e**

Gazel 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnsan gözünün görebileceğinden daha ötesi.

Māverā-yı seyrüme irmez benüm tāvūs-ı 'aql
Hem-cenāh olmaz hümā-yı evc-i kudretle 'uqāb

māvil:

1. māvil:

Gazel 50

Mısra: 3

Meyleden, eğilimli. II İstekli, hevesli, arzulu.

Kimi serve māvil ancak 'ālemūn kimi güle
Meylüm ammā kâmetūnle ol ruḥ-ı gül-günadur

māvil oldun:

1. māvil oldun: -du, -n

Tahmis 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Meyletmek, gönül vermek, âşık olmak.

Nice bir mihre ola ebr-i siyāhuñ ḥāyil
Görüp ol yār-i semen-çihreye oldun māvil

ma'yübdan degül:

1. ma'yübdan degül:

Müfret 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayıptan sayılmamak, ayıp olarak görülmemek.

Degül ma'yübdan çünkim kişi tebdil ide maḥlaş
Cenābī diyü nazmumda beyān itdüm bu dem
maḥlaş

mazhar düşen:

1. mazhar düşen: -en

Gazel 182

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sahip olan (kimse).

Ey Cenābī şeyḥ-i şehruñ mekrine aldanma kim
Her Berāhīm ismine mazhar düşen Edhem degül

mazhar-ı kudret:

1. mazhar-ı kudret:

Gazel 147

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gücün, kudretin göstergesi.

Mazhar-ı kudret diyü icād-ı 'ālem eyledün
Ḥikmetün işbâtıdur dünyā vü 'uqbādan ğaraz

māzi:

1. māziyem: -(y)em

Gazel 200

Mısra: 5

Geçmiş.

Müstakbelem geh māziyem fā'il ne kılsa rāziyem
Geh muhtesib geh kādıyam Allāhiyem Allāhiyem

ma'zür tut:

1. ma'zür tut:

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mazur görmek; kusura bakmamak, hoş
görmek, bağışlamak, affetmek.*

La'lüñ için sevdiğüm yok dise dil ma'zür tut
Eksük artuk söz ider 'âdet dürür dīvāneler

me-bādā:

1. me-bādā:

Gazel 78

Mısra: 10

Olmaya ki, olmasın, sakın.

Ġam-ı 'aşkuñladur zevk-ı derünüm
Ġamet yâ Rab me-bādā ez- dilem dür

mecālî kalmadı:

1. mecālî kalmadı: -ma, -dı

Gazel 276

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mecali kalmamak; gücü kalmamak,
güçsüzleşmek.*

Āhum yilünün düşdi yiyüp dârbını ḥāke
Kalmadı mecālî yine ayaga benefşe

mecāl-i şabr u tākāt yok:

1. mecāl-i şabr u tākāt yok:

Gazel 122

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Sabır ve takate dermanın olmaması.

Raḥt-ı bahtın 'aqlumuñ tār-ı ğama yakdı belā
Yok mecāl-i şabr u tākāt ihtiyārı n'eylerüz

mecālüm yok:

1. mecālüm yok:

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**
Mecali kalmamak; gücü kalmamak, güçsüzleşmek.

Şem'-i ruhuñ gamıyla yandı derün-ı sînem
Takrîre yok mecâlüm dirsem zebâna gelmez

meclis:

1. **meclisi:-i**

Gazel 120

Mısra: 7

İçki içilen yer, bezm.

Gice olmaz kim gönül her meclisi devr itmese
Tâb-ı şem-i 'ârzuñ görmek diler pervânemüz

2. **meclisüñ:-(ü)ñ**

Gazel 331

Mısra: 7

İçki içilen yer, bezm.

Çeküp her meclisüñ içre zebânın şem'veş lâyık
Ögerse Husrevâ tab'um sentüñ gibi sühandanı

3. **meclisde:-de**

Gazel 359

Mısra: 10

İçki içilen yer, bezm.

Pervâneveş Cenâbî reşk âteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tâb-dârı

4. **meclis:**

Gazel 13

Mısra: 3

İçki içilen yer, bezm.

Meclis içre bâdeden derd-i humâruñ işidüp
Acıyup kan ağladı bu hâlete câm-ı şarâb

5. **meclisde:-de**

Gazel 58

Mısra: 7

İçki içilen yer, bezm.

Görüp meclisde kan ağlar yaşum dem dem şurâhîler
Yağan şem'üñ zebânını ruhuñ derdinde nârumdur

6. **meclisde:-de**

Gazel 270

Mısra: 5

İçki içilen yer, bezm.

Düñ gice meclisde mey öykündügiyçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şurâhî yürüdi câm üstine

7. **meclisde:-de**

Gazel 322

Mısra: 9

İçki içilen yer, bezm.

Dün şurâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâgar-ı la'lüñ içün virdi ele boğazım

8. **meclise:-e**

Gazel 336

Mısra: 3

İçki içilen yer, bezm.

Kızardı meclise geldükde bâde
Leb-i la'lüñden alur gibi rengi

meclis-i Cem şevketini:

1. **meclis-i cem şevketini:-i,-(n)i**

Gazel 98

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cem'in içki meclisinin heybeti, yüceliği.

Şor şorarsañ Harfîye pîr-i muğānuñ şoḥbetin
Meclis-i Cem şevketini kām-yâbîler bîlür

meclis-i dilde:

1. **meclis-i dilde:-de**

Gazel 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül meclisi.

Ağız açmış yârelerle bulsañ ey ten firini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

meclis-i esrâ bi-'abdih cāmını:

1. **meclis-i esrâ bi-'abdih cāmını:-ı,-(n)ı**

Gazel 133

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Miraç yürüşünün kadehi.

Meclis-i esrâ bi-'abdih cāmını nüş eyleyüp
Cür'asını bu tokuz mînâya şaçan Cemlerüz

meclis-i ğamda:

1. **meclis-i ğamda:-da**

Gazel 317

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Meclis-i ğamda Cenābī ben beni fark itmeyüp
Mest-i rüsvā-yı cihān evkār gördüm kendümi

2. **meclis-i ğamda:-da**

Gazel 339
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gam, keder meclisi.

Belā cāmını çekdükte Cenābī meclis-i ğamda
Ben idüm Qays-ı şeydānuñ o bezm içre ayakdaşı

meclis-i hār:

1. **meclis-i hār:**

Gazel 106
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Diken meclisi. II Rakiplerin bulunduğu yer.

‘Arızuñdan ayrı göñlüm gülşene şalmaz nazar
Dür olan gül şöhetinden meclis-i hār istemez

meclis-i hās itmede:

1. **meclis-i hās itmede:-me, -de**

Gazel 237
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Özel meclis düzenlemek.

Cām-ı la ‘lūñle Cenābī meclis-i hās itmede
Künc-i ğamda geçdi şüfi hālet-i tiryākden

meclis-i şahī:

1. **meclis-i şahī:**

Gazel 267
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Şahlara yaraşır meclis.

Qırılıp meclis-i şahī şurāhī gelse meydāna
Şıķup boynın anuñ sākī o dem kanı revān olsa

meclis-i ‘ussākda:

1. **meclis-i ‘ussākda:-da**

Gazel 116
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Åşıklar meclisi.

Hün-ı dil nüş itmege peymānesinden dāğumuñ
Meclis-i ‘ussākda erbāb-ı şöhet beklerüz

meclisüñ cāmıyam:

1. **meclisüñ cāmıyam:-(y)am**

Gazel 200
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dergāhın, tekkenin şarabı. II İlahi aşk.

Her meclisüñ ben cāmıyam her nā-murāduñ
kāmıyam
Her bir şikāruñ dāmıyam Allāhiyem Allāhiyem

Mecnün:

1. **Mecnün:-ı**

Gazel 22
Mısra: 8
Leylā ile Mecnün hikāyesinin erkek kahramanı.

Māder-i ğamdan toğup derdüñle qardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhādı eb Mecnünüñ ced

2. **Mecnün:**

Gazel 64
Mısra: 4
Leylā ile Mecnün hikāyesinin erkek kahramanı.

Köhne şālin atmasın Leylī iti yābāna kim
Ol qabā-yı fāhiri şöhet için Mecnün giyer

3. **Mecnün:**

Gazel 141
Mısra: 5
Leylā ile Mecnün hikāyesinin erkek kahramanı.

Dür iken ten qālībından dağı Mecnün ey şanem
Hüs-n-i Leylādan dil-i dīvānemüz āġāh imiş

4. **Mecnün:**

Gazel 146
Mısra: 9
Leylā ile Mecnün hikāyesinin erkek kahramanı.

İdicek Mecnün ‘adem rāhına ‘azmi Leylinüñ
Dāne-i hāli ğamını kendüye zād eylemiş

5. **Mecnün:**

Gazel 171
Mısra: 2
Leylā ile Mecnün hikāyesinin erkek kahramanı.

Mübtelā-yı ‘aşk olan rüsvā vü bī-pervā gerek
Nām u nengin terk ider Mecnün gibi şeydā gerek

6. **Mecnûna:-a**

Gazel 233

Mısra: 9

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı.

Yañılıp Mecnûna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme dīvânenen

7. **Mecnûn:**

Gazel 268

Mısra: 6

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı.

Gözlerüñ mi sü-be-sü alup kenârum gözleyen
Yâ gazâl-ı vahşiler mi üşdi Mecnûn üstine

8. **Mecnûn:**

Gazel 271

Mısra: 10

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı.

Ėam degül ol bî-vefâ seng ursa ben dīvâneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnûn üstine

9. **Mecnûn:**

Gazel 287

Mısra: 6

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı.

Vahşet itdi nâsdan insâniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnûn gibi bir 'âkil ü ferzânei

10. **Mecnûn:**

Gazel 334

Mısra: 3

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı.

Eksük olmaz sîneden Mecnûn gidelden dâğ-ı Ėam
Beklesün oğul olunca atası ocağın

11. **Mecnûn:**

Gazel 203

Mısra: 2

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı. II Deli, divane, çılgın, âşık, tutkun.

Büy-ı zülf-i 'anber-âmizüñle meftûn olmışam
Ey saçı leylî beni bend it ki Mecnûn olmışam

12. **Mecnûn:-ı**

Gazel 243

Mısra: 5

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı. II Deli, divane, çılgın, âşık, tutkun.

Ėamuñ kühında Mecnûnı görüp ben âşiyân tutmuş
Uçurdum bâl-i himmetle sürüp anı yuvasından

13. **Mecnûn:**

Gazel 303

Mısra: 8

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı. II Deli, divane, çılgın, âşık, tutkun.

Bir zülfî Leylânuñ yine gönüm olup âvâresi
Uğratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi ĖavĖalara

14. **Mecnûn:**

Gazel 304

Mısra: 8

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı. II Deli, divane, çılgın, âşık, tutkun.

Küy-ı bed-nâmide ey dil nevbet-i şâhî döğüp
Kendüm ikrâr eyledüm Mecnûn gibi dīvâneye

15. **Mecnûnuñ:-(u)ñ**

Gazel 198

Mısra: 5

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı. II Deli, divane, çılgın. II Âşık.

Bir nazar hüsnuñ görüp Mecnûnuñ oldum ey perf
Kays-i bî-dil kendümi sen mâhı Leylâ añladum

16. **Mecnûna:-a**

Tahmis 3

Mısra: 4

Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı. II Deli, divane, çılgın. II Âşık.

Leblerüñ hün-âb-ı gönüm içmege peymânedür
Şorma 'âşık hâlini Mecnûna bir dīvânedür

17. **Mecnûn:-ı**

Gazel 194

Mısra: 9

Deli, divane, çılgın, âşık, tutkun.

Ey Cenâbî baña ben Mecnûnı şakird eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümveş üstâd eyledüm

Mecnûn hâletin:

1. Mecnûn hâletin:

Gazel 240

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mecnûn'un hâli, vaziyeti.

Dâstânım okınurken aınma Mecnûn hâletin
Haftı-ı tab'ı hâşıl olmaz kışşa-i tekrârdan

Mecnûn olmayam:

1. Mecnûn olmayam: -ma, -(y)am

Gazel 350

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Aşk dolayısıyla) aklını yitirmek, kendini kaybetmek. II Mecnûn gibi âşık olmak; delicesine sevmek.

Ėam beyâbânı içinde nice Mecnûn olmayam
Ey Cenâbî bir ruhı Leylâya virdüm gönülümü

Mecnûn-ı belâ-keş:

1. Mecnûn-ı belâ-keş:

Gazel 197

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dert çeken Mecnûn.

Şevketüm tablı çalınsin ki benümdür nevbet
Gıtdi Mecnûn-ı belâ-keş gama sultân oldum

Mecnûn-ı bî-kaydı:

1. Mecnûn-ı bî-kaydı: -ı

Gazel 165

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bağmsız, özgür Mecnûn. II Kayıtsız, ilgisiz âşık.

Belâ bendine kayd olsun diyü Mecnûn-ı bî-kaydı
Esîr-i bend-i 'aşk itdi hevâsı zülf-i Leylânuñ

Mecnûn-ı bî-pervâyı:

1. Mecnûn-ı bî-pervâyı: -(y)ı

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Pervâsız, gözüpek, korkusuz Mecnûn (âşık).

Lâleye bak renk uğurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterin jülîde bu Mecnûn-ı bî-pervâyı gör

Mecnûn-ı Ėam-dîde:

1. Mecnûn-ı Ėam-dîde:

Gazel 215

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Üzgün, gamlı Mecnûn.

İletdi şan 'at-ı 'aşkı başa Mecnûn-ı Ėam-dîde
Maħabbet kârgâhında o bir üstâdmış bildüm

Mecnûn-ı nâ-murâda:

1. Mecnûn-ı nâ-murâda: -a

Gazel 291

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Muradına erememiş, Leylâ'ya kavuşamamış Mecnûn.

Hulķuma irdi cânı Leylî idi dilinde
'Uşşâk içinde sâbâş Mecnûn-ı nâ-murâda

Mecnûn-ı rüsvâ -geştedür:

1. Mecnûn-ı rüsvâ -geştedür: -dür

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Rezil rüsva olmuş Mecnûn. II Âşğın gönlü..

İstemez zülfün Ėamıyla dil selâmet olduğun
Beste-i zencîr-i Ėam Mecnûn-ı rüsvâ -geştedür

Mecnûnlevin:

1. Mecnûnlevin:

Gazel 11

Mısra: 8

Mecnûn gibi.

Gel velâyet şâhibi ol pîr-i 'aşka hîdmet it
Kim saña Mecnûnlevin tağlarda vahşî râm ola

Mecnûnsıfat:

1. Mecnûnsıfat:

Tahmis 1

Mısra: 22

Mecnûn gibi. II Deli divane gibi.

Ey saçı leylî görüp meyl ideli sen yâra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnûnsıfat tağlara dil

Mecnûnuñ ocağıdur:

1. Mecnûnuñ ocağıdur: -dur

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mecnûn'un ocağı. II Âşıklık alameti.

Temâşâ eyleseñ dâğum ri'âyet resmini kulda
Kerâmetden degül hâli bu Mecnûnuñ ocığıdur

Mecnûnves:

1. Mecnûnveş:

Gazel 327

Mısra: 5

Mecnûn gibi.

Kılımlışum rüsvâ-yı 'âlem ben beni Mecnûnveş
Tâ ki gördüm hüşn içinde sen mehi Leylâ gibi

mecrûh-ı ğam:

1. mecrûh-ı ğam:

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder ile yaralı (âşık).

Luftuñı ağıyar gördi ben yine mecrûh-ı ğam
Cüd-ı şâh-ı 'âdil-i devrâna bu lâyıķ mıdur

med:

1. med:

Gazel 22

Mısra: 10

*Uzatma, çekme. II Elif harfinin uzun
okunması.*

Ger elifveş kâmeti yârûñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

meded:

1. meded:

Gazel 21

Mısra: 1

*"İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen
ünlem.*

İre mi nâle-i dil yâr-i cefâkâra meded
Yite mi şavt-ı hezârı gül ü gülzâra meded

2. meded:

Gazel 21

Mısra: 2

*"İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen
ünlem.*

İre mi nâle-i dil yâr-i cefâkâra meded
Yite mi şavt-ı hezârı gül ü gülzâra meded

3. meded:

Gazel 21

Mısra: 4

*"İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen
ünlem.*

Çekdi buyruk yoğ iken dâra gönül merdümünü
Şeh Süleymân ne diye zülf-i siyehkâra meded

4. meded:

Gazel 21

Mısra: 8

*"İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen
ünlem.*

Teb-i hecrûñ şanemâ yaķdı harâretle anı
Şuna gör âb-ı vişâlûñ dil-i bîmâra meded

5. meded:

Gazel 21

Mısra: 6

*"İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen
ünlem.*

Gördiler zevrak-ı dil baħr-ı sirişkümdede gezer
Didiler kan deñizi dide-i hün-bâra meded

6. meded:

Gazel 21

Mısra: 10

*"İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen
ünlem.*

Göricek didi Cenâbî müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şaķın dâmenüñi hâra meded

7. meded:

Gazel 22

Mısra: 2

*"İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen
ünlem.*

Merdüm-i dil kâlmasun maħbûs-ı câh-ı ğam ebed
Şal kemend-i kâkülûñ irgür aña cânâ meded

medh eyle:

1. medh eyle:

Gazel 139

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Övmek.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'âlem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

medh ider:

1. **medh ider:-er**

Gazel 165

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Övmek.

Cenâbî rûmî haddüñden nigârûñ zülfine yüz tüt
Begâyet medh ider gönülüm hevâsını Karamanûñ

medh-i ebrûñ eyledi:

1. **medh-i ebrûñ eyledi:-di**

Gazel 314

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşını methetmek, övmek.

Kâmetüñ añdı mü 'ezzin geldi ayağa imâm
Medh-i ebrûñ eyledi karşı koyup mihrâb-ıla

medhûñ eylerse:

1. **medhûñ eylerse:-r, -(i)se**

Gazel 256

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Övmek.

'Aceb mi tûti-i tab'-ı Cenâbî medhûñ eylerse
Feşâhat mülkine husrev şeh-i şîrîn-sülhansın sen

medhûñ ide:

1. **medhûñ ide:-e**

Gazel 139

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Övmek.

Herkesi medh eyle kim medhûñ ide 'âlem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

medyün olmuşam:

1. **medyün olmuşam:-muş, -am**

Gazel 203

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendini borçlu hissetmek.

Naqd-i cânı virmege ikrârum idi yolına
Bu sebeble ey Cenâbî yâra medyün olmuşam

meftüh:

1. **meftühdur:-dur**

Gazel 345

Mısra: 2

Açık.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kâpusı
Dem-be-dem meftühdür ammâ ki hayret kâpusı

meftün iden:

1. **meftün iden:-en**

Gazel 143

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Büyüleyen, hayran bırakan, âşık eden (şey).

Ruğların al içre mâhir gözlerün cādū imiş
Gönlümü meftün iden şol zülf-i 'anber-bū imiş

meftün ol:

1. **meftün olmuşam:-muş, -am**

Gazel 203

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Tutulmak, gönül vermek, vurulmak.

Büy-ı zülf-i 'anber-âmizünle meftün olmuşam
Ey saçı leyli beni bend it ki Mecnün olmuşam

2. **meftün olup:-up**

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Tutulmak, gönül vermek, vurulmak.

Bir şanem 'aşkı ile meftün olup gönülüm yine
Zülf-i sevdâyını kuştı bilüme zünnârlar

meftün-ı ebed kıldı:

1. **meftün-ı ebed kıldı:-dı**

Gazel 335

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sonsuza dek tutkun hâle getirmek. II Ömür
boyu kendine bağlamak.*

Kıldı meftün-ı ebed şol had ile hâl beni
Eyledi zülf-i siyâhuñ gamı bed-hâl beni

meger:

1. **meger:**

Gazel 55

Mısra: 8

Oysaki, hâlbuki.

Akar eşk-i firāvānum yüzünde kâkülün ańsam
Bu bārān-ı belâ seyrüñ meger āhum şehābidur

2. **meger:**

Gazel 165

Mısra: 8
Oysaki, hâlbuki.

Diyâr-ı Rûmda çeşmüñ ider fitne dolup kanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sultân Süleymânüñ

3. meger:

Gazel 183

Mısra: 6

Herhalde, demek ki.

Mest-i lâ-ya' kıl gezer kendin yitirmiş ey şanem
Câm-ı la'lünden meger nüş eyledi peymâne dil

4. meger:

Gazel 93

Mısra: 2

Aslında, gerçi.

Göz açdum rûy-ı dil-dâre 'aceb rengin yañağı var
Tolı mey çeşm-i 'âşıkdan meger gül-gün kabağı var

5. meger:

Gazel 242

Mısra: 2

Aslında, gerçi.

Nukûd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevāsından
Bu kayd oldı baña hâşıl meger âhum livāsından

6. meger:

Gazel 351

Mısra: 8

Aslında, gerçi.

Ne dem 'azm-i şikâr itdüm gözüñ âhûların gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'âlem yüzün
vahşî

meger kim:

1. meger kim:

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Meğerse, oysaki.

Açılmaz üstüme bir dem işigün taşı da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rü meger kim bāb-ı
Hayberdür

2. meger kim:

Gazel 281

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Meğerki, oysaki.

Cenābī kaşd-ı cān eyler meger kim ol kemān-ı ebrū
Ki müjgān-ı tirini şaklar siyeh çeşmi şadāğında

mege:

1. megesdür:-dür

Gazel 62

Mısra: 8

Sinek.

La'lünde gam-ı hâl-i siyâhuñla bu göñlüm
Dökmiş per ile bālını şekkerde megesdür

2. meges:

Gazel 139

Mısra: 16

Sinek.

Hem-cenāh olmaz Cenābī sen hümā-pervāz-ıla
Uçamaz sîmurğ-ıla biñ bāl ü per açsa meges

mege:

1. megesce:-ce

Gazel 210

Mısra: 3

Sinek kadar.

Uçmağa 'aşkuñ hevāsında megesce yok perüm
Kâf-ı miñnet-âşiyānuñ gerçi kim 'ankāsıyam

meh:

1. meh:

Gazel 3

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

'Anberin bir tûba beñzer hâlün ey meh kim müdām
Kākülün kılmış havāle sū-be-sū çevgān aña

2. meh:

Gazel 3

Mısra: 8

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Gördi nār-ı fūrkatünde dil kebāb olduğın
Döne döne yandı ey meh âteş-i sūzān aña

3. mehe:-e

Gazel 4

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Ey Cenābī o mehe nice şikār olmaya dil
Çeşm-i şayyādī gibi eldeki şāhīni ola

4. **mehi:-i**

Gazel 4

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gönlüm ister şu mehi kim sevene kīni ola
‘Aşıkça cevri ü cefā eylemek āyīni ola

5. **meh:**

Gazel 12

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Pinhān kıla ger ‘ārızuñ zülfüñ ne gam ey meh senüñ
Hürşid-i ‘ālem-tāb hem mestür olur çün şām ola

6. **mehūn:-üñ**

Gazel 15

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Elde yāyı ol mehūñ gönderse tūrin sīneñe
Destine minnetler it bilindeki kurbānın öp

7. **meh:**

Gazel 20

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

‘Aceb mi sevse ol meh mübtelāsın
Meşeldür dōstın lā-būd sever dōst

8. **meh:**

Gazel 25

Mısra: 12

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Çatline ben haste cānuñ çeşmüñe olup mu ‘in
Çamzeñ ile kaşuñ ey meh tūr ile yāyı arar

9. **meh:**

Gazel 26

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gözüñ ey meh kıparur fitne ruñuñ āl eyler
Korqarın hāl-i siyāhuñ baña bir hāl eyler

10. **meh:**

Gazel 26

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Saña ‘aşık geçen ey meh dilese baht-ı sa‘id
Muşhaf-ı hüsnüñi alup ele ol fāl eyler

11. **meh:**

Gazel 28

Mısra: 10

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Zahm-ı tūğ-ı bī-hisābuñ yimedem ‘aşıklarauñ
Bu Cenābī gibi ey meh cümleten kan oldılar

12. **meh:**

Gazel 35

Mısra: 5

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Hindü-yı şayyāda beñzer hālūñ ey meh kim müdām
Zülfüñüñ dil murğınuñ kaşdına duzağın çeker

13. **meh:**

Gazel 36

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

La‘l-i nābuñ yādına ey meh Cenābī dem-be-dem
Hün-ı dilden bezm-i gamda bāde-i hamrā çeker

14. **mehi:-i**

Gazel 46

Mısra: 5

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Eşk-i çeşmüm tañ mıdur arayı gitse sen mehi
Meyli hōd āb-ı revānuñ ey per-rū yāradur

15. **mehūn:-(ü)ñ**

Gazel 50

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Hasretinden ol mehūñ yaşum Cenābī akmada
Yā Savā ırmağıdır yā Tunca yāhūd Tunadur

16. **meh:**

Gazel 51

Mısra: 8

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Āteş-i ‘aşkuñda yanar her gönül pervāneveş
Beñzer ey meh tal‘atuñ bir şem‘-i ‘ālem-süzdur

17. meh:

Gazel 53

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Dâne-i hâl-i siyehle şayd iden murg-ı dili
Haddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağıdur

18. meh:

Gazel 57

Mısra: 5

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Belâ bezminde zâr olsam ne tañ tanbürveş ey meh
Elinde muṭrib-i dehrüñ burılan çün kulağumdur

19. meh:

Gazel 59

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Leb-i la'l-i şafâ-bahşuñ taşavvur eyledüm ey meh
Yüzüñ âyinesinde mün'akis bir kaçre kanumdur

20. meh:

Gazel 61

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Egerçi hüsn ile ol meh melâḥat mülki şahıdur
Süvâr-ı esb-i nâzuñ olsa velî gerçek sipâhıdur

21. meh:

Gazel 61

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Felek burcında hürşide yiridür sāyesin şalsa
Sipihri-i işve vü nāzuñ o meh rāḥşende māhıdur

22. meh:

Gazel 61

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Cenâbî devlet-i dehr-i deniden el çeküp ey meh
Mezellel küynuñ demler durur kim ḥâk-i rāhıdur

23. meh:

Gazel 66

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Lâle ruḥsârüñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nâleme nisbet benüm yâ nâle-i bülbül nedür

24. meh:

Gazel 70

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

İrem gibi vişâlünden Cenâbî dūr olup ey meh
Caḥîm-i fūrkatüñ içre katı müşkil 'azâbı var

25. meh:

Gazel 93

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Per açdukça bu çölmekte hümâsı āhumuñ ey meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurğuñ konağı var

26. meh:

Gazel 104

Mısra: 5

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Hâlün ey meh zâg mı gülşende tutmuş âşiyân
Yâ ki berg-i gülde konmuş dâne-i fülful midür

27. meh:

Gazel 107

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Ay geçdi ben kulum ol meh daḥı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

28. meh:

Gazel 120

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Vireli ey meh Cenâbî sen saçı Leylâya dil
Kıssa-i Mecnûn gibi düşdi dile efsânemüz

29. meh:

Gazel 126

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Tîr-i hün-efşânuña ey meh nişâne olalı
Şan kabâ-yı la'l geydi bu ten-i 'uryânumuz

30. meh:

Gazel 126

Mısra: 8

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Nağd-i cāna almağa vaşluñ kumaşın h̄'āceyüz
Çārsū-yı ğamda ey meh açılır dükkānumuz

31. meh:

Gazel 138

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Dürr-i şevvār isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baħr-ı çeşm ile bu ğün ol gevherüñ bir kānıyuz

32. meh:

Gazel 146

Mısra: 13

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ķanda olsa Ħarfıyā ol meh beni bilmez geçer
Āşınāsın ol melek bilsem n'ıçün yād eylemiş

33. meh:

Gazel 148

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gel temāşā eyle ey meh sīnesin 'āşıklaruñ
Ger dilerseñ lāle vü gül seyrin itmek bāĝ bāĝ

34. meh:

Gazel 159

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ħürşıdveş Cenābī tāli' iderse ol meh
Ġün ruħları katında mihr-i semāya yir yok

35. meh:

Gazel 165

Mısra: 11

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ciger ħün-ābesin döküm gözümden çihreme ey
meh
Getürdüm milket-i Rūma kızılbaşın Ķaramanuñ

36. meh:

Gazel 168

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Geldüm ey meh tapuña dāmen benüm iħsān senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben ħasteyem dermān
senüñ

37. meh:

Gazel 184

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Lücce-i deryā-yı fūrkat içre ğark-ı āb idüm
Keşti-i vaşluñ eyā meh şunmasa ger baña el

38. meh:

Gazel 185

Mısra: 4

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ħalk-ı 'ālem gibi 'ıyd-ı vaşluña müştāk olup
Bām-ı 'arşa çakdı güzel kaşuñı ey meh hilāl

39. meh:

Gazel 188

Mısra: 15

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Uyma ey meh ğayra kim çāk itdi ceyb-i 'arını
Dest-i ħāra virdügiyçün sehv ile dāmān gül

40. mehüñ:-(ü)ñ

Gazel 198

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ey Cenābī ol mehüñ dilde ħayāl-i kākülin
Pāy-bend-i cān u dil başumda sevdā añladum

41. mehüñ:-(ü)ñ

Gazel 209

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ķam-ı 'aşkuñda Cenābī o mehüñ zārılıĝum
Demi düşdükte yine āh ile eĝāna diyem

42. meh:

Gazel 211

Mısra: 2

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Çihreden ref' it niķabuñ nūr olsun zulmetüm
Üstüme dönsün ķo ey meh āfitāb-ı devletüm

43. meh:

Gazel 214

Mısra: 5

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Hecrûñ aldum dest-res var iken ey meh aşluña
İsterem kim irmeye pâyâna derd ü miñnetüm

44. meh:

Gazel 215

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Şikâr-ı dâm-ı zülfüñ ideli gönüm kuşın ey meh
O çeşm-i hîle-perdâzuñ nice şayyâdmış bildüm

45. mehûñ:-(ü)ñ

Gazel 218

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ol mehûñ şürde-dil bir 'aşık-ı dergâhıyam
Mevrid-i derd ü gamı pâ-mâl-i hâk-i râhıyam

46. meh:

Gazel 221

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Başum sevdâ-yı zülfüñle қо ey meh pür-hevâ olsun
Mañabbet ehlidür gönüm giriftâr-ı belâ olsun

47. meh:

Gazel 221

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Tenüm beytü'l-hazen oldı belâ-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol hâneye lâyıq budur câm-ı fenâ olsun

48. mehe:-e

Gazel 224

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Senden irak hep güzeller ber-cefâdur döstum
Sen mehe virdi gönül yâr-ı vefâdar isteyen

49. mehûñ:-(ü)ñ

Gazel 224

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ey Cenâbî ol mehûñ dârü'ş-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i câna varsun derde tîmâr isteyen

50. meh:

Gazel 230

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Göreyin hüsni ile ol meh şeh-i devrân olsun
Şîve vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

51. mehûñ:-(ü)ñ

Gazel 231

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dîvânesi sen ol mehûñ
'Âkıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmezsin

52. meh:

Gazel 232

Mısra: 11

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Fürkatinde zülfüñüñ ey meh siyâset kılmağa
Rismân-ı hasretüñle dâra çekdüm dârı ben

53. meh:

Gazel 242

Mısra: 5

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Dögerse sînemüñ tablın gam-ı hecrûñ eli ey meh
Fenâ lebbeyki âvâzı gele ol dem şadâsından

54. meh:

Gazel 244

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gördüm ol meh eylemiş ebrûlarını çîn çîn
Kullara kaçd-ı 'itâb eyler didüm hâkân-ı Çîn

55. meh:

Gazel 246

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Töp-ı âhı ol kadar atdum hişâr-ı çarha kim
Kalmadı bir küşesinde sağ ey meh bir beden

56. meh:

Gazel 247

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Sā'at gibi qarāruñı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyā meh zamān mısın

57. **mehūn:-(ü)ñ**

Gazel 250

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Naqd-ı cāna rāygāndur yoķ bahāsı ol mehūñ
Yūsuf-ı Mısrı ğibi kem kıymete şatılmasun

58. **meh:**

Gazel 254

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gezdüm ey meh kūşe kūşe 'aşkuñuñ mey-hānesin
Dürd ü şāfı her ne buldum çekmişüm peymānesin

59. **mehe:-e**

Gazel 259

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Ey Cenābı ol mehe her kim ki hem-pehlü durur
Dünyenüñ sürdi şāfāsın gördi ol cān 'ālemin

60. **meh:**

Gazel 263

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gül-ruñuñ yādına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cūlar aķar şimdi ey meh ğülşenüñde sū-be-sū

61. **meh:**

Gazel 293

Mısra: 8

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Şöhretinde añılır bir hāne-i ma'mūr idüm
Seyl-i eşküm virmeden ey meh zarar dīvāruma

62. **meh:**

Gazel 295

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Tır-i dil-düzın şunar müjgānuñ ey meh çeşmüñe
Katlüme kaşd eyleyüp el ursa kaşuñ yāsına

63. **meh:**

Gazel 297

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Kaşuñ def'atle ey meh okutdı hüsni tuğrasın
Yüzlüñde kākülüñ kılsa ne var hükmi Qaramana

64. **meh:**

Gazel 298

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Habbe-i hālūñ gibi dihkān-ı kudret ekmedi
Kışt-zār-ı hüsne ey meh hāşılı bir dānei

65. **meh:**

Gazel 325

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Dāğ-ı mihrūñ yaķalı ey meh Cenābı sīnede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağını

66. **meh:**

Gazel 326

Mısra: 10

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Nāl-i gül gibi Cenābı girdi bāzār-ı gama
Ser-te-ser dāğ-ıla ey meh zeyn idüp endāmını

67. **mehi:-i**

Gazel 327

Mısra: 6

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Kılmışum rüsvā-yı 'ālem ben beni Mecnūnveş
Tā ki gördüm hüsni içinde sen mehi Leylā gibi

68. **meh:**

Gazel 328

Mısra: 8

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Çeng gibi kaddüme eşküm taķaldan tār-ı gam
Nāvek-i hicrānuñ ey meh deldi bağrum yā gibi

69. **mehi:-i**

Gazel 328

Mısra: 1

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Hüsn içinde tā ki gördüm sen mehi Leylā gibi
Düşmişem 'aşkuñ ğamına Kays-ı bī-pervā gibi

70. meh:

Gazel 329

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Şem' -i hüsnüñ tolanur ey meh Cenābī şevk ile
Korkarum pervāne gibi āhır aña yanası

71. meh:

Gazel 331

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Cenābī gibi 'ālemde eyā meh kākülün resmi
Periştān olmayan kimdür görüp Sultān Süleymānı

72. meh:

Gazel 344

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Bī'at-ı pīr-i muġān itdi Cenābī ey meh
Heves-i zülfünile çaldı bele züñnārı

73. mehün:-(ü)ñ

Gazel 344

Mısra: 8

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Gördi gülşende gülün hem-dem-i hār oldıġını
Benden artuq o mehün sevdiğini āġyārı

74. meh:

Gazel 345

Mısra: 11

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Naqd-i cānum aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şāh-ı 'ādil şanma sen yapıldı şöhret kaşısı

75. meh:

Gazel 346

Mısra: 5

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Fürkat-i derdün baña ey meh 'azāb-ı cān gelür
Sevse kişi tañ midur cānı gibi hem-zādını

76. meh:

Gazel 347

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Çekmedi bār-ı ğam-ı hicrānuñ ey meh yiridür
Hār-geh-i çarhuñ çalarsañ yirlere mīzānını

77. meh:

Gazel 360

Mısra: 3

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Kaşuñ Çin ü Hıttā mülkin musahhar ideli ey meh
Gözün yağma kılur dem dem başup İrān u Tūrānı

meh ğamında:

1. meh ğamında:-ı, -(n)da

Gazel 240

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ay (gibi parlak ve güzel olan sevgilinin
aşkının) gamı, kederi.*

Çihrede yaşum görüp sen meh ğamında bilmişem
Tālī' -i ber-geştemi ol encüm-i seyyārdan

mehcür:

1. mehcürdur:-dur

Gazel 38

Mısra: 6

Bırakılmış, unutulmuş, terk edilmiş (âşık).

Pertev-i mihr-i cemālünden ıraġ olan dilüm
Başına gün toġmadık bir bī-nevā mehçürdur

meh-i Bağdādinün:

1. meh-i Bağdādinün:-nüñ

Gazel 302

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baġdath ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Bir meh-i Bağdādinün büy-ı vişāli şevkine
Bāġ-ı hecrinde dü-çeşmüm Dicle-bār itmek nice

meh-i bedrün:

1. meh-i bedrün:-(ü)ñ

Gazel 295

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dolunay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Bir meh-i bedrün Cenābī 'aşıkıdır kim bugün
'Ālemün pertev şalar mihr-i cihān-ārāsına

meh-i bedr'ün kası:

1. **meh-i bedr'ũn kaşı:**

Gazel 330

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ay (gibi parlak yüzlü olan sevgilinin) kaşı.

Nişâne eyleyüp mihrî atar nâz okını tırılmaz
Dönelden ol meh-i bedr'ũn kemân-ı Rüsteme kaşı

meh-i burc-ı 'adâletsin:

1. **meh-i burc-ı 'adâletsin:-sin**

Murabba 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Adalet burcunun ayı. II Adaletli padişah,
hükümdar. II Kanunî Sultan Süleymân.*

Meh-i burc-ı 'adâletsin şaçılısun 'âleme nürüñ
Sehâ rezminde Rüstemsin cihâna 'arz kıl zürüñ

meh-i burc-ı letâfet:

1. **meh-i burc-ı letâfet:**

Gazel 98

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellik burcunun ayı. II Sevgili.

Sen ne cevher kapduğın kân-ı melâhatde bugün
Ey meh-i burc-ı letâfet bu türâbiler bilür

meh-i burc-ı melâhat:

1. **meh-i burc-ı melâhat:**

Gazel 233

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzellik burcunun ayı. II Sevgili.

Mihrüñ ağıyaruñ görüp dâyim Cenâbî cevruñi
Ey meh-i burc-ı melâhat baña bu izâ neden

meh-i çarha:

1. **meh-i çarha:-a**

Gazel 330

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki ay.

Şuña kim bâliş olmuşdur giceler işüğüñ taşı
Egilmese meh-i çarha 'aceb midür anuñ başı

meh-i çarhî:

1. **meh-i çarhî:**

Gazel 78

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Bu hüsn-i bî-bedelle pâdişâhum
Ne âdem meh-i çarhî veyâ hür

meh-i çarhuñ:

1. **meh-i çarhuñ:-(u)ñ**

Gazel 351

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki ay.

Muqâbil olmağa mihrüñ ruhuñla yoq durur vechi
Meh-i çarhuñ ne cânı var çura cânâ saña karşı

meh-i dehre:

1. **meh-i dehre:-e**

Gazel 352

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyanın ayı. II Hükümdar, padişah.

Zevâle irmez idi mihr-i hâver
Getürse sen meh-i dehre penâhi

2. **meh-i dehre:-e**

Gazel 239

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın ayı (gibi parlak yüzlü sevgili).

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yakîn
Hüsn-i 'âlem-gürüñi idüp temâşâ dürdan

3. **meh-i dehre:-e**

Gazel 263

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyanın ayı (gibi parlak yüzlü sevgili).

Sen meh-i dehre mukâbil olduğımı âyîne
İşidüp hürşîd didi yokdur anda âb-ı rû

meh-i devrâna:

1. **meh-i devrâna:-a**

Gazel 326

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

İrgürem diyü hisâbı sen meh-i devrâna ben
Sâl-ı hecrüñ çırma şaydum hefte vü eyyâmını

meh-i ebrü-kemâna:

1. **meh-i ebrū-kemāna:-a**

Gazel 111

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kaşları yay gibi kavisli ve yüzü ay gibi parlak olan (sevgili).

Tir-i āhum bu tokuz çarhuñ delüpdür cevşenin
Sen meh-i ebrū-kemāna lik te'şir eylemez

meh-i encüm-sipāh olduñ:

1. **meh-i encüm-sipāh olduñ:-du, -ñ**

Murabba 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yıldız ordusunun ayı hâline gelmek. II Padişah olmak.

İnāyet mülkine mâlik şeh-i 'ālem -penāh olduñ
Çalınsun şevketüñ tahtı meh-i encüm-sipāh olduñ

meh-i evc-i melāhatsin:

1. **meh-i evc-i melāhatsin:-sin**

Gazel 241

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik zirvesinin ayı. II Sevgili.

Hevā-yı mihr-i rüyuñla felek ser-geşte zerrefdür
Ziyāsm dehre bezl itmiş meh-i evc-i melāhatsin

meh-i fettān:

1. **meh-i fettān:**

Gazel 188

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Fitne, fesat çıkarıcı ay. II Ortaltığı karıştırıp
âşıkları birbirine düşüren sevgilinin gözleri.*

Hün-ı bülbülden durur egninde rengin cāmesi
Çeşm-i cānānum gibi oldu meh-i fettān gül

meh-i gerden-keşe:

1. **meh-i gerden-keşe:-e**

Gazel 311

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüzü ay gibi parlak olan asi, inatçı (sevgili).

Akalı dīvāne gönlüm sen meh-i gerden-keşe
Döğmişem ben başımı şular gibi taşdan taşa

meh-i gül-pirehensin:

1. **meh-i gül-pirehensin:-sin**

Gazel 256

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül (kokulu) gömleği olan ay (yüzlü sevgili).

Bu gönlüm gülsitānında meh-i gül-pirehensin sen
Veyā gülzār-ı cān içre açılmış yāsemensin sen

meh-i hāver-lakāb:

1. **meh-i hāver-lakāb:**

Gazel 219

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Doğunun ayı; güneş. II Güneş gibi parlak
yüzlü sevgili.*

Nür u fer virsün cihāna tal'at-ı zībā ile
Ol meh-i hāver-lakāb ol āfītab eglenmesün

meh-i nev:

1. **meh-i nev:**

Gazel 288

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yeni ay, hilal.

Beñzerem dirmiş meh-i nev rā kaşuñuñ yāyına
Kendüzün yüksek tutar gāyetde güldüm rāyına

2. **meh-i nevdür:-dür**

Gazel 285

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yeni ay, hilal. II Sevgilinin hilal gibi kavisli
kaşı.*

Kaşları yārūñ meh-i nevdür diyenler 'āşıkuñ
Ebr-i gāmdur dīdeler āh-ı felek-fersāsına

meh-i şu'ledārsın:

1. **meh-i şu'ledārsın:-sın**

Gazel 257

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parlak ay. II Yüzü ay gibi parlak sevgili.

Yaksañ çerāğın n'ola her bir sitārenüñ
Şem'-i cemālün elde meh-i şu'ledārsın

meh-likā:

1. **meh-likā:**

Gazel 108

Mısra: 3

Ay yüzlü (sevgili).

Āşınalık resmini bilmez gibi ol meh-likā
Kim harif-i meclisin yıllar durur yād eylemez

2. **meh-likā:**

Gazel 184

Mısra: 9

Ay yüzlü (sevgili).

Bir gice ey meh-likā zülf-i siyāhuñ şevkine
Ayağūñ toprağına didi Cenābī bir ğazel

3. **meh-likā:**

Gazel 211

Mısra: 8

Ay yüzlü (sevgili).

Bād-ı şarşar gibi esdi gerçi āhum yelleri
Sönmedi ey meh-likā hergiz çerāğ-ı miñnetüm

4. **meh-likā:**

Gazel 316

Mısra: 5

Ay yüzlü (sevgili).

Pāsbān-ı dergehidiñ ğiceler ey meh-likā
Çeşm-i encümle seni ğözler bu çerāğ-ı āhdārī

5. **meh-likānuñ:-nuñ**

Gazel 373

Mısra: 1

Ay yüzlü (sevgili).

Sen meh-likānuñ alalı başa hevāsını
Āhum burūc-ı çerāğ-ı dikedür livāsını

6. **meh-likā:**

Murabba 1

Mısra: 21

Ay yüzlü (sevgili).

Ķāmetüm ey meh-likā zülfüñ gibi hāl eyledüñ
Muşhaf-ı hüsnuñ açup ölmem benüm fāl eyledüñ

7. **meh-likāya:-(y)a**

Murabba 1

Mısra: 17

Ay yüzlü (sevgili).

Ey felek itdüñ beni ol meh-likāya mübtelā
Ra'dveş bir āh idem ğuş eyleye ehl-i semā

meh-pāre:

1. **meh-pāre:**

Gazel 300

Mısra: 7

Ay parçası (gibi parlak yüzlü güzeller).

Nağş-ı Mānī gibi her meh-pāre hayrān ola ger
Sen melek-rū şeklini resm eylesem dīvānuma

meh-rū:

1. **meh-rū:**

Gazel 43

Mısra: 6

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Açılmaz üstüme bir dem işiğüñ taşu da olsam
Dil-i sengiñüñ ey meh-rū meger kim bāb-ı
Ħayberdür

2. **meh-rūnuñ:-nuñ**

Gazel 339

Mısra: 1

Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Kemān-ı Rüsteme beñzer o meh-rūnuñ siyeh kaşı
Yüzi hürşid-i tābından egilmişdür iki başı

meh-rüy-ı sipeh-dāruñ rahşı:

1. **meh-rüy-ı sipeh-dāruñ rahşı:-ı**

Gazel 351

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yüzü ay gibi parlak olan başkumandanın
(sevgilinin) atı.*

O meh-rüy-ı sipeh-dāruñ ğörüp cevlan ider rahşı
Ayağum altına aldum Burāk-ı āh-ıla 'arşı

meh-tāb:

1. **meh-tāb:**

Gazel 115

Mısra: 8

Ay işiğti. II Dolunay.

Vaşfi rüşen gün gibi cānā kamerveş alnuñuñ
Tār-ı şebdür çihreñe meh-tāb beñzer beñzemez

2. **meh-tāb-ıla: -ıla**

Gazel 314

Mısra: 2

Ay işiğti. II Dolunay.

Hüsnuñi kılmam müsāvī mihr-i 'ālem-tāb-ıla
Şevk-ı ruğ-sāruñ berāber eylemem meh-tāb-ıla

mehüñ ğamında:

1. **mehûn ğamında:-ı, -(n)da**

Gazel 196

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüzü ay gibi parlak sevgiliden dolayı çekilen sıkıntı, keder.

Levh-i cânâ ey Cenâbî hâtt-ı ğam yazılmadın
Ben belâ-perver ğamında ol mehûn nâlân idüm

mehves:

1. **mehveşûn:-(ü)ñ**

Gazel 357

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzü sevgili).

Cân nişâr eyler Cenâbî yolına sen mehveşûn
Olmayacak hâk-i pâke tuhfe-i şâyestesi

mekân:

1. **mekân:-ı**

Gazel 266

Mısra: 2

Yer, mahal.

Yir eyledi peykân-ı hadengûn dil içinde
Ter gonca gibi oldu mekânı gül içinde

mekr:

1. **mekriyle:-i, -(y)le**

Gazel 91

Mısra: 3

Hile, düzen, aldatma.

Gözlerûn mekriyle zülfûn pîç-ber-pîç eylemiş
Sâhir-i Fir'avundur Mûsâya ejder gösterür

meksür:

1. **meksürdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 14

Kırılmış, incinmiş.

Îrmedüm diyü Cenâbî hâk-pây-i dil-bere
Fürkatünde bu elemle hâtırım meksürdur

mekteb-i 'aşkuñ:

1. **mekteb-i 'aşkuñ:-(u)ñ**

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk okulu.

Mekteb-i 'aşkuñ Cenâbî biz nev-âmed tıflıyuz
Pîr-i 'aqla 'ilm-i hikmet öğredür dîrînemüz

mektûm:

1. **mektûmum:-(u)m**

Gazel 235

Mısra: 8

Saklanmış, gizlenmiş.

Eyledûn ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir aşikâr
Künc-i dilde her ne kim mektûmum idi rāzdan

melâhat gülşeninûn ğonca-i nev-restesi:

1. **melâhat gülşeninûn ğonca-i nev-restesi:-i**

Gazel 357

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik bahçesinin yeni açılmış goncası. II
Genç, güzel sevgili.*

Ey melâhat gülşeninûn ğonca-i nev-restesi
'Aşık-ı âvârenûn destindeki gül-destesi

melâhat kişverine:

1. **melâhat kişverine:-i, -(n)e**

Murabba 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

Ey gönüller tahtına Dārâ-yı devrânüm benüm
V'ey melâhat kişverine 'adlile hânüm benüm

melâhat mülki şahıdur:

1. **melâhat mülki şahıdur: -ı, -dur**

Gazel 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesinin padişahı. II Sevgili.

Egerçi hüsn ile ol meh melâhat mülki şahıdur
Süvâr-ı esb-i nâz olsa velî gerçek sipâhıdur

melâl:

1. **melâl:**

Gazel 161

Mısra: 1

Hüzün, keder.

Gönülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
ekstük
Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl ekstük

2. **melâlüm:-(ü)m**

Gazel 69

Mısra: 2

Hüzün, keder. II Usanma, bıkmama.

Ġam-ı 'aşkında sen mâhuñ yine bir özge hâlüm var
Melâmet mülkine şâhum ne guşşam ne melâlüm var

melâmet:

1. melâmet:

Gazel 149

Mısra: 1

Aşk yolunda ayıplanmayı, kınanmayı göze alan kimse. II Aşık.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

melâmet ehli:

1. melâmet ehli:-i

Gazel 327

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayıplanma, kınanma ehli; kınanan, ayıplanan kimseler.

Bir melâmet ehli yok ben 'aşık-ı rüsvâ gibi
Bir giriftâr-ı belâ yok bu dil-i şeydâ gibi

melâmet itmeme:

1. melâmet itmeme:-me, -m

Gazel 206

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kınamak, ayıplamak.

Nüş eyleyüp Cenâbî câm-ı riyyâ-yı zühdi
Bâzâr-ı şıdk içinde kendüm melâmet itmeme

melâmet kâfînuñ kühin:

1. melâmet kâfînuñ kühin:-ı, -n

Gazel 242

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayıplanma Kaf Dağı.

Ġanadum altına aldum melâmet kâfînuñ kühin
Uçarsa böylece uçsun gönül 'Ankâ yuvasından

melâmet küşesin tutdum:

1. melâmet küşesin tutdum:-du, -m

Gazel 245

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayıplanma köşesine yerleşmek, orayı mesken edinmek.

Ben belâ-keş 'aşıkam tutdum melâmet küşesin
Gözle dâyim sen be şüfvar selâmet küşesin

melâmet mülkine şâhum:

1. melâmet mülkine şâhum:-(u)m

Gazel 69

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayıplanma, kınanma ülkesinin padişahı. II Herkes tarafından ayıplanan, kınanan aşık.

Ġam-ı 'aşkında sen mâhuñ yine bir özge hâlüm var
Melâmet mülkine şâhum ne guşşam ne melâlüm var

melâmet nârına yanmış ciger:

1. melâmet nârına yanmış ciger:

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Aşığın) ayıplanma, kınanma ateşiyle yanmış gönlü.

Gönül hün-âbesin içsün yisün zevk eylesün 'aşık
Melâmet nârına yanmış ciger gibi kebâbı var

melâmet olmadur:

1. melâmet olmadur:-ma, -dur

Gazel 164

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Melâmet ehli olmak.

Melâmet olmadur 'uşşâka kânün
Maḥabbet ehli iseñ isteme neng

melek:

1. melek:

Gazel 6

Mısra: 9

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Mülk-i hüsnüñ şâhıyam diyü Cenâbî ol melek
'Arızı hükminde kaşın gösterür tuğra baña

2. melek:

Gazel 141

Mısra: 9

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Kat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenâbî ey melek
Kıssa-i zülfün gibi pâyânı yok bir râh imiş

3. melek:

Gazel 146

Mısra: 14

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Çanda olsa Harfîyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n' için yâd eylemiş

4. melek:

Gazel 173

Mısra: 1

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Mest-i cām-ı hüsn olup 'uşşâka bakmaz ol melek
Nâr-ı âh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

5. melek:

Gazel 183

Mısra: 11

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Büseñ aldı duymadın 'ayyâr çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindâna dil

6. melek:

Gazel 244

Mısra: 3

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Bâd-ı âhumla uyardum nâr-ı 'aşkuñ ey melek
Kâlib-ı Âdem için cem' olmamış idi mâ' ü tıyn

7. melek:

Gazel 288

Mısra: 3

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Bir kalenderdür felek küyuñ tolanur ey melek
Mâhdan destinde tutmuş bir mücellâ âyine

8. melek:

Gazel 316

Mısra: 9

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Hüsrev-i mülk-i kelâm oldu Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña tarz-ı Enverî

9. melek:

Tahmis 3

Mısra: 21

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Göñlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür gam çekmesün şayd itmege

10. melek:

Murabba 3

Mısra: 7

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Bârgâh-ı devletüñ çarh oldu anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânım benüm

11. melek:

Gazel 44

Mısra: 9

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Yâd-ı şem'-i 'ârîzuñla bu Cenâbî ey melek
Âteş-i dil-süz-ı hecre yanmağa pervânedür

12. melek:

Gazel 176

Mısra: 1

Melek (gibi güzel ve ele geçmez sevgili).

Ben 'âşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mâtem tuta kıyâmete dek üstüme felek

melek-hü:

1. melek-hü:

Gazel 124

Mısra: 2

Melek huylu (sevgili).

İrse güş-ı şâha bir dem nâle vü feryâdumuz
Alsa çarh-ı pür-sitemden ol melek-hü dâdumuz

melek-hü âfitâbuñ hüsninüñ devrânidur:

1. melek-hü âfitâbuñ hüsninüñ devrânidur: -dur

Gazel 81

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Melek huylu, yüzü güneş gibi parlak sevgilinin
güzelliğinin zamanı, devri.*

Ey kamer pâyâna irsün şöretüñ eyyâmı kim
Ol melek-hü âfitâbuñ hüsninüñ devrânidur

melek-rü:

1. melek-rü:

Gazel 300

Mısra: 8

Melek (gibi güzel) yüzü (sevgili).

Nağş-ı Mânî gibi her meh-pâre hayrân ola ger
Sen melek-rü şeklini resm eylesem dîvânıma

melek-simâ perî:

1. melek-simâ perîdür: -dür

Gazel 126

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Melek (gibi güzel) yüzlü peri (gibi ele geçmez sevgili).

Sen melek-sīmā perīdür mülk-i dilde hānumuz
Dest-i cevründen irūpdür göklere efgānumuz

2. melek-sīmā perīyi:-(y)i

Gazel 270
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Melek (gibi güzel) yüzlü peri (gibi ele geçmez sevgili).

Sen melek-sīmā perīyi bir nazar görsem diyü
Her taraf çıkmış baķar mäh-ı felek bām üstine

melek-şüret:

1. melek-şüret:

Gazel 350
Mısra: 6
Melek yüzlü (sevgili).

Cān bağışlar mürde cisme la'1-i 'İsī-meşrebi
Bir melek-şüret büt-i tersāya virdüm gönlümü

melik:

1. melik:

Gazel 107
Mısra: 9
Hükümdar, padişah. II Güzel kadın.

Açamaz gönlün bilādın ey Cenābī her melik
Hān Süleymān gibi her şeh feth-i Bağdād eylemez

melül olma:

1. melül olma:-ma

Gazel 10
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Boynu bükük, üzgün olmak.

Vādī-i gamda döküp göz yaşını olma melül
Ehl-i 'aşka Hārifiyā çün-kim naşīb imiş belā

men':

1. men'ine:-i, -(n)e

Gazel 111
Mısra: 3
Engel. II İnsanın hayatında karşılaştığı zorluklar.

Her belāya şābir ol men'ine tedbīr itme kim
Cidd ü cehdün ey gönlü takdīri tağyīr eylemez

men:

1. men:

Gazel 78
Mısra: 6
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

'İbādet saña cāndan farz olupdur
Be-her 'illet niyem men ḥasta ma'zūr

men' idem:

1. men' idem:-em

Gazel 287
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Māni olmak, engellemek, uzaklaştırmak.

Men' olunmaz ḥaddi nārından gönül cānānenün
Şem'a yanmaķdan ne mümkün men' idem pervānei

men' olunmaz:

1. men' olunmaz:-(i)n, -maz

Gazel 287
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Atıkonulmak, yoksun bırakılmak.

Men' olunmaz ḥaddi nārından gönül cānānenün
Şem'a yanmaķdan ne mümkün men' idem pervānei

mengüş-ı dürdür:

1. mengüş-ı dürdür:-dür

Murabba 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İnci küpe. II Hilal, yeni ay.

Zerreves ser-geştesidür ḥüsnünün mihr-i felek
Mäh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şāhum gūşa çek

menzil:

1. menzil:-a

Gazel 18
Mısra: 10
Ok atma yarışında okun ulaştığı yer.

İrse ḥadeng-i āhuñ tañ mı Cenābī çarḥa
Menzil erisin oldı ḳaddün kemāna nisbet

2. menzil:

Murabba 1
Mısra: 31
Hedef, varılacak yer.

Vahtidür şimden girü menzil baña küy-i 'adem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

3. **menzilümdür:-(ü)m, -dür**

Gazel 171

Mısra: 3

Varılacak, ulaşılabacak yer.

Şāh-bāl-i kudret açsam menzilümdür lā-mekān
Kağ-ı hayret sākini bir ben gibi 'Ankā gerek

4. **menzili:-i**

Gazel 41

Mısra: 2

Hedef, varılacak yer.

Şāhbāz-ı himmetüm kim evc-i istiğnādudur
Aşiyān-ı dehre kōnmaz menzili bālādudur

menzil bağlamaz:

1. **menzil bağlamaz:-maz**

Gazel 264

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yer, yurt edinmek.

Kōndi mihrūn var iken şevkuñ dağı dil şāhnına
Gerçi menzil bağlamaz sultān sultān üstine

menzilet:

1. **menzilet:**

Gazel 306

Mısra: 10

Konaklama yeri.

Murakkalar giyüp her dem riyā 'arz itmeden halka
Saña biñ menzilet yigdür be şüfi künc-i meyhāne

menzil-i çarha irüşdi:

1. **menzil-i çarha irüşdi:-di**

Gazel 286

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feleğe ulaşmak, erişmek.

Kaddütüz ham ideli bār-ı gamuñ āh eylerüz
Menzil-i çarha irüşdi okumuz bu yāyıla

menzil-i maksūda ir:

1. **menzil-i maksūda irdi:-di**

Gazel 333

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Varılmak istenen yere ulaşmak; dileğine
erişmek.*

Rāh-ı gāfletde Cenābī sen uyursun bī-ḥaber
Menzil-i maksūda irdi kārvanuñ yügrüğü

2. **menzil-i maksūda irmez:-mez**

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Varılmak istenen yere ulaşmak, erişmek. II
Amacına ulaşmak. II Sevgiliye ulaşmak, kavuşmak.*

Menzil-i maksūda irmez çekdi renc-i bī-şümār
Şol ki 'aşkuñ yollarında derdüñi zād eylemez

menzil-i mihrūn ola:

1. **menzil-i mihrūn ola:-a**

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneşin menzili, durağı hâline gelmek.

Gönlüm ne 'aceb menzil-i mihrūn ola zīrā
Hürşidi felek 'āzim-i beyt-i şeref eyler

menzil-i nā-pākden:

1. **menzil-i nā-pākden:-den**

Gazel 236

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kirli, pis yer. II Zahidin gönlü.

Ġam degül zāhid dilinde olmasa ger mihr-i dōst
Şāh bitmez ey Cenābī menzil-i nā-pākden

menzil-i şūrābdan:

1. **menzil-i şūrābdan:-dan**

Gazel 234

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tuzlu suyun bulunduğu yer.

Cüy-bār-ı dīdeden biter ḥayāl-i kāmētūñ
Şāh-ı gül bitmez egerçi menzil-i şūrābdan

merātib:

1. **merātible:-le**

Gazel 177

Mısra: 1

Rütbeler, dereceler.

Bugün bir kaşrı seyr itdüm merātible cināndan yig
Gubār-ı rāhidur her çeşme kühl-i İşfahāndan yig

mercân:

1. **mercân:**

Gazel 103

Mısra: 2

Denizden çıkan kırmızı cevher. II Âşığın kanlı gözyaşları.

İki gevher-bâr-ı cüdur dîde-i hün-bârlar
Gâh mercân akıdurlar geh dür-i şevvârlar

merd-i râh-ı 'aşk olan:

1. **merd-i râh-ı 'aşk olan:**

Gazel 372

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk yolunun merdi, yiğidi olan (kimse). II Âşık olan kimse.

Ben rahîl-i gam-keşün derd ü elemdür tüşesi
Merd-i râh-ı 'aşk olan eyler müheyyâ zâdını

merd-i şeh-bâzi geçen:

1. **merd-i şeh-bâzi geçen:**

Gazel 348

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yiğit, korkusuz (bir) avcı olan (kimse).

'Arşa-i dehrün Cenâbî merd-i şeh-bâzi geçen
Zîver-i dünyâ-yı dūna meyl ider mi zen gibi

merd-i selâmet:

1. **merd-i selâmet:**

Gazel 149

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kurtuluşa ermiş yiğit. II Âşık.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

merd-i sevâbiler:

1. **merd-i sevâbiler:-ler**

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevap sahibi yiğitler.

Meygede âdâbını mest-i hârâbiler bilir
Ka'be yolın lâ-cerem merd-i sevâbiler bilir

merd-i sühan-dân:

1. **merd-i sühan-dân:**

Gazel 252

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen kimse.

Ma'rifet bâzârı içre bulmasa şarrâfını
Şarf kılmaz lâ-cerem merd-i sühan-dân cevherin

merdüm:

1. **merdüme:-e**

Gazel 101

Mısra: 6

Adam, insan.

Gözlerün devrinde batıl oldu sihr-i Sâmirî
Merdüme el oynamağda key çatı şehhârlar

2. **merdümleri:-ler, -i**

Gazel 222

Mısra: 1

Adam, insan.

Ala çeşmün mekri mi merdümleri bîmâr iden
Haste-i 'aşka leb-i la'lün midür tîmâr iden

3. **merdümleri:-ler, -i**

Gazel 37

Mısra: 5

Adam, insan.

Bâde-i şevkuñla çalduñ ayağa merdümleri
Câm-ı la'lüñdür viren 'âlemlere Cemden haber

merdüm-i çeşmüm:

1. **merdüm-i çeşmüm:-(ü)m**

Gazel 301

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göz bebeği.

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm garık
Bir iki insân helâk olmuş didi Ceyhûnda

merdüm-i dil:

1. **merdüm-i dil:**

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül insanı. II Âşık.

Merdüm-i dil kalmasun maḥbûs-ı câh-ı gam ebed
Şal kemend-i kâkülün irgür aña cânâ meded

merdüm-i gam:

1. **merdüm-i gam:-(u)ñ**

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gamın göz bebeği.

Karz aldığına naqd-i yaşum merdüm-i gamuñ
Hâzır iki gözüm gibi 'adil güvâh aña

2. **merdüm-i gamdan:-dan**

Gazel 143

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gamın göz bebeği.

Merdüm-i gamdan sorup ahvâl-i eşküm añladum
Şuşadukça şu virür deryâlara bir cü imiş

merdüm-i mey-h'âra:

1. **merdüm-i mey-h'âra:-a**

Gazel 157

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçki içen, şarap içen (kimse); sarhoş.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yâra şevk
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-h'âra şevk

merdümlük idüp:

1. **merdümlük idüp:-üp**

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İnsanlık etmek, iyilik yapmak.

Gözlerüm seylâb-ı eşki garq iderdi 'âlemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol âba sed

mergüb olaydı:

1. **mergüb olaydı:-a, -(y)di**

Gazel 102

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey) olmak.

'Arız-ı dil-ber gibi mergüb olaydı ger kamer
Bulunurdi ey felek birin dahı anı sever

merhabâ:

1. **merhabâ:**

Gazel 10

Mısra: 4

Selam verip oturan kimseye orada

bulunanlarca söylenen "hoş geldiniz" anlamında bir söz.

Ehl-i 'aşk olduñ dilâ terk eyle şād u rāhatı
Derd ü gam gelsün berü ehlen ü sehlen merhabâ

2. **merhabâ:**

Gazel 184

Mısra: 4

*Selam verip oturan kimseye orada
bulunanlarca söylenen "hoş geldiniz" anlamında bir söz.*

N'eyleyem vuşlat şafâsın ehl-i zevkuñ yâridur
Ey gam-ı hicrân-ı dil-ber merhabâ sen beri gel

merhem:

1. **merhem:**

Gazel 182

Mısra: 4

Derman, ilaç, deva.

Pârelensün hançerüñle bağı ey kaşı kemân
Zahm-ı tîrûñ yarasına her kimüñ merhem degül

mermer gibi:

1. **mermer gibi:**

Gazel 361

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mermer gibi (sert, katı; duygusuz).

Çihremi zerd eyledüñ gam birle cānâ zer gibi
Bu katı gönülün senüñ ey sîm-ten mermer gibi

meş'al-i âhı yakup:

1. **meş'al-i âhı yakup:-up**

Gazel 245

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ah meşalesini yakmak. II Ah etmek.

Zulmet-âbâd-ı belâda meş'al-i âhı yakup
Rüşen itdüm âteşümle ben felâket küşesin

mescid:

1. **mescidem:-em**

Gazel 200

Mısra: 11

Camiden küçük ibadet yeri.

Geh mescidem gâhî künişt geh düzaham gâhî behişt
Yeksân degül her bir sirişt Allâhiyem Allâhiyem

mescid-i âksâ:

1. **Mescid-i Ākṣā:**

Gazel 245

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mescid-i Akṣa.

Mescid-i Ākṣā dilüñdür tur namaza sıdk-ıla
Zâhid-i ḥalvet geçüp tutma 'ibâdet küşesin

mesel:

1. **meşeldür:-dür**

Gazel 20

Mısra: 8

Atasözü.

'Aceb mi sevse ol meh mübtelâsın
Meşeldür döstün lâ-büd sever döst

Mesihâ:

1. **Mesihâdan:-dan**

Gazel 69

Mısra: 10

*Hz. İsa'nın adlarından biri. II Sevgilinin
âşıklara can bağışlayan dudağı.*

Leb-i dil-ber ele girse Cenâbî 'ilm-i ihyâda
Şoracak ol Mesihâdan 'aceb müşkil su 'âlüm var

Mesihâ la 'lüñe:

1. **Mesihâ la 'lüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 183

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Hz. İsa'nın nefesi gibi güçlü, etkili
ve şifa verici olan lal gibi kırmızı dudağı.*

Ey şanem demler durur kim ḥaste derdüñ geçer
Ol Mesihâ la 'lüñe tañ mı gele dermâna dil

Mesihâ-dem şanem ḥaddinde zülfüñ:

1. **Mesihâ-dem şanem ḥaddinde zülfüñ:-(ü)ñ**

Gazel 157

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hz. İsa gibi âşıklara can bağışlayan put gibi
güzel ve taş kalpli sevgilinin yanağına dökülen saçı.*

Sen Mesihâ-dem şanem ḥaddinde zülfüñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnâra şevk

Mesihî şî 'rini:

1. **Mesihî şî 'rini:-i, -(n)i**

Gazel 172

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

16. yüzyıl divan şairlerinden Mesihî'nin şîri,
nazmı.

Mesihî şî 'rini añma Cenâbî nazm bahrında
Aña nisbet dür-i nâ-süftedür her beyti İshâkuñ

mesken:

1. **mesken:**

Gazel 83

Mısra: 2

Yer, yurt, bulunulan yer.

İrem bâgını 'âşıklar ruḥ-ı cânânedür dirler
Sa 'âdet gencine mesken dil-i dîvânedür dirler

2. **meskenüñdür:-(ü)ñ, -dür**

Gazel 370

Mısra: 3

*Yer, yurt, bulunulan yer. II Allah'ın tecelli
ettiği yer; Eymen Vadisi.*

Meskenüñdür vâdî-i Eymen gönül Müsâsıdır
Nür-ı ḥâkdur pertev-i ḥüsnüñ yed-i beyzâ ḥâkı

3. **meskenüm:-(ü)m**

Gazel 373

Mısra: 5

*Yer, yurt, bulunulan yer. II Sevgilinin
mahallesinde âşğın bulunduğu, sevgiliyi görmek
için beklediği yer.*

Virmem raḳîbe gülşen-i küyuñda meskenüm
Şâhîn olursa almaya kerkes yuvasını

mesken eyler:

1. **mesken eyler:-r**

Gazel 287

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yuva yapmak, yerleşmek. II Mesken tutmak;
bir yere yerleşmek.*

Âşiyân itdi Cenâbî ol hümâ dil-ḥânesin

Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vîrânei

mesken itdi:

1. **mesken itdi:-di**

Gazel 254

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Mesken tutmak; yerleşmek.

Bildi genc-i 'aşkuña mâḥzen durur cism-i ḥarâb
Cuğd-ı miḥnet mesken itdi gönülümüñ vîrânesin

mesken ol:

1. mesken ola:-a

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yurt olmak, mekân olmak.

Râh-ı tecrîd içre şol kim meskenetle hâk ola
'İsî-i Meryem-şîfat mesken aña eflâk ola

2. mesken olalı:-alı

Gazel 285

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yurt olmak, mekân olmak.

Ķâf-ı dil mesken olalı 'aşkuñuñ 'Ankâsına
Murg-i cânüm bâl açup kondı belâ şahrâsına

3. mesken olalı:-alı

Gazel 299

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yurt olmak, mekân olmak.

Mesken olalı derdüñe şad-pâre dilüm âh
Yir eyledi ey mâh gamuñ cân arasında

4. mesken oldı:-dı

Gazel 244

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yurt olmak, mekân olmak.

'Ârızında seyr iden hâlin Cenâbî dil-berüñ
Dir Bilâle mesken oldı ravza-i huld-ı berin

5. mesken olduğın:-duğ, -(i)n

Gazel 92

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mesken olmak, mekân olmak.

Bu hârâbe dilde 'aşkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sîm-ten vîrâneler

6. mesken olsun:-sun

Gazel 226

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yurt olmak, mekân olmak.

Sen hân-ķâhı gözle rüz ile şebde şüfî
Mesken baña hemîşe künc-i nedâmet olsun

meskenet:

1. meskenetde:-de

Gazel 166

Mısra: 5

*Allah karşısında aczini, yokluğunu bilme,
gerçek zengin Allah olduğunun ve kulun O'na
karşı mutlak bir ihtiyaç içinde bulunduğunun
şuurunda olma.*

Hâke bakdum meskenetde 'aşkuñuñ mağlûbıdır
Yanmada âteş hemîşe tabdârıñdır senüñ

2. meskenetle:-le

Gazel 5

Mısra: 1

*Allah karşısında aczini, yokluğunu bilme,
gerçek zengin Allah olduğunun ve kulun O'na
karşı mutlak bir ihtiyaç içinde bulunduğunun
şuurunda olma.*

Râh-ı tecrîd içre şol kim meskenetle hâk ola
'İsî-i Meryem-şîfat mesken aña eflâk ola

mesrür gest:

1. mesrür geşt:

Gazel 78

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mutlu, sevinçli bir şekilde dolaşmak.

Cenâbî gam çekerdî fûrkatüñde
Der-eyyâm-ı vişâlet geşt mesrür

mest:

1. mestdür:-dür

Gazel 155

Mısra: 9

Sarhoş, kendinden geçmiş. II Aşk sarhoşu.

Cür'a-i la'lûñ çeküp cânâ Cenâbî mestdür
Hâşre-dek bî-hüş olursa tañ midür evkâr-ı 'aşk

2. mestdür:-dür

Gazel 250

Mısra: 13

Sarhoş, kendinden geçmiş. II Aşk sarhoşu.

Cür'a-i câm-ı gamuñ çekdi Cenâbî mestdür
Hâşre-dek bî-hüş olup bir lahza ol ayılmasun

3. mestiyem:-i, -(y)em

Gazel 63

Mısra: 5

*Sarhoş, kendinden geçmiş. II Sevgilinin dudağı
ile mest olmuş âşık.*

Leb-i la'lüñ şarābınuñ dem-ā-dem mestiyem ammā
Beni hayrān iden her dem haṭ-ı çihreñ gubārıdur

mest evleyen:

1. **mest eyleyen:** -en

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi:

Kendinden geçiren, sarhoş eden (şey).

Nüş idelden cām-ı la'lüñ olmuşam bî-'aql u hüş
Ḥarfı-i bî-çāre[yi] mest eyleyen ol mül midür

mest kıldı:

1. **mest kıldı:** -dı

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek. II Bir kimsenin aklını başından almak.

Ayağından bu Cenābī başını fark itmedi
Tā ki anı mest kıldı cur'a-i cām-ı elest

2. **mest kıldı:** -dı

Gazel 186

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek. II Bir kimsenin aklını başından almak.

Mest kıldı ehl-i şevki büy-ı rüh-efzā-yı gül
Bezme geldi sākiyā mey şun büt-i ra'nā-yı gül

mest olandan:

1. **mest olandan:** -dan

Gazel 183

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kendinden geçen, sarhoş olan (kimse).

Büseñ aldı duymadın 'ayyār çeşmüñ ey melek
Mest olandan şoyka alur bend ider zindāna dil

mest olur:

1. **mest olur:** -(u)r

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Geh şarāb-ı la'lüñ içüp mest olur cānā gönül
Gāh hālūñ habbesini ekl idüp hayrān olur

mest ü evkār ol:

1. **mest [ü] evkār oldılar:** -dı, -lar

Gazel 265

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Aşktan dolayı) kendinden geçmek, körkütük sarhoş olmak.

Mest [ü] evkār oldılar her küşede 'āşıkıların
Cām-ı pür-ğam içmeden ol la'l-i mey-gün üstine

2. **mest ü evkār oldılar:** -dı, -lar

Gazel 223

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Aşktan dolayı) kendinden geçmek, körkütük sarhoş olmak.

Cām-ı derdüñ nüş idenler mest ü evkār oldılar
Başmasun bu bezme ayak nām-ıla 'ār isteyen

3. **mest ü evkār olsalar:** -sa, -lar

Tahmis 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(Aşktan dolayı) kendinden geçmek, körkütük sarhoş olmak.

Eşk-i sürhile münakkaş bir müzeyyen-hānedür
Mest ü evkār olsalar 'āşıkıların olmaz 'aceb

mest ü harāba:

1. **mest ü harāba:** -a

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Körkütük sarhoş.

Cām-ı lebüñi emsem bilmez nedür Cenābī
İçmiş mey-i belāñı mest ü harāba beñzer

mest ü harābiler:

1. **mest ü harābiler:** -ler

Gazel 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Körkütük sarhoş ve perişan olanlar.

Neş'e-i cām-ı meyi mest ü harābiler bilür
Lem'a-ı envār-ı mihri āfıtābiler bilür

mestān oldılar:

1. **mestān oldılar:** -lar

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Sarhoş olmak; kendinden geçmek.

Cām-ı derdün nüş idüp anlar ki mestân oldılar
Devletünde her biri Cemşid-i devrân oldılar

mest-i belâ:

1. mest-i belâ:

Gazel 195
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gam, keder sarhoşu.

Gehi mest-i belâ gâhî reh-i gamda türâb oldum
Beni ma'mûr ider kimse bulunmazsa hârâb oldum

mest-i cām-ı 'aşk olan:

1. mest-i cām-ı 'aşk olan:-an

Gazel 106
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşk kadehinin sarhoşu olan (kimse). II Âşık.

Mest-i cām-ı 'aşk olan kendüyi hûş-yâr istemez
Dem süren yârân-ı gamla bezm-i agyâr istemez

1. mest-i cām-ı 'aşk olanlar: -lar

Gazel 56
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının sarhoşu olan (kimse). II Âşık.

Mest-i cām-ı 'aşk olanlar zâhidâ fâsık mıdır
Künc-i takvâda mey-i hamrâ çeker ayık mıdır

mest-i cām-ı hüsn olup:

1. mest-i cām-ı hüsn olup:-up

Gazel 173
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Güzellik kadehinin sarhoşu olmak. II Kendi
güzelliğiyle mest olmak, kendini beğenmek.*

Mest-i cām-ı hüsn olup 'uşşâka bakmaz ol melek
Nâr-ı âh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

mest-i evgâr olmuşam:

1. mest-i evgâr olmuşam:-mı, -am

Gazel 190
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, körkütük sarhoş olmak.

Cür'aveş çaldum yire nāmûsı bî-âr olmuşam
Cām-ı derdün nüş idelden mest-i evgâr olmuşam

mest-i harâb:

1. mest-i harâb:

Gazel 367
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Körkütük sarhoş. II Aşkla kendinden geçmiş,
aşk sarhoşu; âşık.*

Cür'a-i la'lün gamını nüş iden mest-i harâb
Şunsa ger sâkı-i devrân çekmeye cām-ı Cemi

mest-i harâb olsun:

1. mest-i harâb olsun:-sun

Gazel 225
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Körkütük sarhoş olmak. II Aşk derdiyle
kendinden geçmek, aşk sarhoşu olmak.*

Gönül peymâne-i derdün çeküp mest-i harâb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda gamda türâb olsun

mest-i harâbiler:

1. mest-i harâbiler:-ler

Gazel 97
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Körkütük sarhoş olanlar.

Meygede âdâbını mest-i harâbiler bilir
Ka'be yolun lâ-cerem merd-i şevâbiler bilir

2. mest-i harâbiler:-ler

Gazel 98
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Körkütük sarhoş olanlar.

Neş'e-i cām-ı meyi mest-i harâbiler bilir
Lem'a-i envâr-ı mihri âfitâbiler bilir

mest-i lâ-va'kıl gezer:

1. mest-i lâ-ya'kıl gezer:-er

Gazel 183
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Düşünemeyecek, akıllıca davranamayacak
derecede sarhoş olmak, kendinden geçmek.*

Mest-i lâ-ya'kıl gezer kendin yitirmiş ey şanem
Cām-ı la'lünden meger nüş eyledi peymâne dil

mest-i mey-i 'aşkuñ olaldan:

1. **mest-i mey-i 'aşkuñ olaldan:-al(t),-dan**

Gazel 34

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının sarhoşu olmak.

Göñül mest-i mey-i 'aşkuñ olaldan
Şarāb-ālūde bir bed-nāma beñzer

mest-i mey-i ğurbet ider:

1. **mest-i mey-i ğurbet ider:-er**

Muhammes 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gurbet şarabı (gibi) mest etmek.

Ādemi mest-i mey-i ğurbet ider koğuları
Dil-küşādūr Begkozi seyr eyle seyrān vaqtidūr

mest-i rüsvā-vı cihān:

1. **mest-i rüsvā-yı cihān:**

Gazel 317

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ālemin rezil, rüsva olmuş sarhoşu. II Aşk sarhoşu, aşık.

Meclis-i ğamda Cenābī ben beni fark itmeyüp
Mest-i rüsvā-yı cihān evkār gördüm kendümi

mest-i şarāb-ālūdevin:

1. **mest-i şarāb-ālūdevin:-(y)in**

Gazel 228

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap düşkünü sarhoş. II Aşk sarhoşu aşık.

Niçe demlerdür yatur mest-i şarāb-ālūdevin
Kendüm idrāk idemem ğayet ħarāb-ālūdevin

mest-i şarāb-ı şevket:

1. **mest-i şarāb-ı şevket:**

Muhammes 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ululuk, yücelik şarabının sarhoşu.

Ġam cevrüñ alsa göñül ħurrem ol yüri
Mest-i şarāb-ı şevket iseñ bī-ġam ol yüri

mestür olur:

1. **mestür olur:-(u)r**

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ġizlenmek, ortadan kaybolmak.

Pinhān kıla ger 'arızuñ zülfüñ ne ğam ey meh sentüñ
Ĥürşid-i 'ālem-tāb hem mestür olur çün şām ola

mes'ūd olupdur:

1. **mes'ūd olupdur:-up, -dur**

Gazel 271

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saadete ermek, mutlu ve bahtiyar olmak.

Muşhaf-ı ħüsnuñ açup fālumda geldi rā kaşuñ
Ṭālī'üm mes'ūd olupdur süre-i Nün üstine

meş'al-i āhumla:

1. **meş'al-i āhumla:-(u)m, -la**

Gazel 237

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ah meşalesi. II Āşğın ateşli ahi.

Meş'al-i āhumla gezsem ey kamer şeb küyuñ
Nür olur her bir şerārum encüm-i eflākden

meş'al-i encüm:

1. **meş'al-i encüm:**

Gazel 212

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yıldızların meşalesi.

Hezārān meş'al-i encüm çerāğın yakmaya māhuñ
Ruĥuñdan virmeseñ nürü benüm mihr-i dirahşānum

meşhūr:

1. **meşhürdur:-dur**

Gazel 38

Mısra: 1

*Yayılmış, herkesin bildiği ve tanıdığı, adlı
sanlı, şöhretli, ün salmış.*

Her ħarāb-ābād kim dillerde ol meşhürdur
Ben perīşān rüzgāra nisbet ol ma'mürdur

meşhūr kerd:

1. **meşhūr kerd:**

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Büyülemek. II Āşık etmek.

Şol iki çeşm-i cādūlar firṭbin
Heme ħalq-ı cihān-rā kerd meşhūr

meşhür olmağa:

1. meşhür olmağa:-mağa

Gazel 110

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Ün kazanmak, şöhret sahibi olmak.

Sâkin-i künc-i tevekkül 'ârif-i bî-ıyad olur
İktisâb-ı nâm için olmağa meşhür istemez

meşreb:

1. meşrebüz:-(ü)z

Gazel 124

Mısra: 8

Yaratılış, huy, tabiat.

Kat' iderse başumuz şemşir-i hecrün gam degül
Biz dil-âver meşrebüz bî-bâke çıkdı adumuz

2. meşrebini:-i, -n

Gazel 260

Mısra: 4

Yaratılış, huy, tabiat.

Eyleyüp Qâf-ı gamuñda murg-ı cāna āşiyān
Gösterem dil tayarına sîmurg-ı 'ankā meşrebini

3. meşrebini:-i, -n

Gazel 260

Mısra: 8

Yaratılış, huy, tabiat.

Dür saçar evşâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh içün
Buldı tab'-ı nükte-sencüm baħr u deryâ meşrebini

4. meşrebini:-i, -(n)i

Gazel 263

Mısra: 4

Yaratılış, huy, tabiat.

Qılmadı hünî gözün gönlümle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hû

meşreb-i la'lün:

1. meşreb-i la'lün:-(ü)ñ

Gazel 171

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının tarzı, meşrebi.

Meşreb-i la'lün tutan 'âşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem cām-ı mey-i şahbâ gerek

meşrebini kullanur:

1. meşrebini kullanur:-(u)r

Gazel 260

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Bir kimsenin) tabiatını, yaratılışını almak; onun gibi davranmak; ona benzemek.

Ānla haddün tatalıdan hüsni Leylâ meşrebini
Kullanur âvâre gönlüm Qays-ı şeydâ meşrebini

meşrebini tatalıdan:

1. meşrebini tatalıdan:-alı, -dan

Gazel 260

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Bir kimsenin) tabiatını, yaratılışını almak; onun gibi davranmak; ona benzemek.

Ānla haddün tatalıdan hüsni Leylâ meşrebini
Kullanur âvâre gönlüm Qays-ı şeydâ meşrebini

meşşâta:

1. meşşâtan:-dan

Gazel 268

Mısra: 7

Gelini süsleyen kadın. II Sevgilinin parmağı.

Qaşı üzre hâl ider meşşâtan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli nokta qor nün üstine

metâ'-ı cāmı virdi:

1. metâ'-ı cāmı virdi:-di

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can sermayesini vermek. II Âşığın varını yoğunu vermesi, her şeyinden vazgeçmesi.

Dil metâ'-ı cāmı virdi itmedi derdün kabûl
Bî-nevâ bir müflisüñdür armağanın gezdürür

metâ'-ı ğam:

1. metâ'-ı ğam:

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam varlığı, gam eşyası.

Nice bir bâzâr-ı 'aşkı h'âce-i dil çigzinür
Ger metâ'-ı ğam dilerse işte ben dükkân aña

metâ'-ı mihnet:

1. **metā´-ı miñnet:**

Gazel 179

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyet, sıkıntı kumaşı.

Ey gönül bāzār-ı ğamdan gel metā´-ı miñnet al
Nağd-i cânuñ şarf idüp ya´nī kumāş-ı vuşlat al

metā´-ı varlığı:

1. **metā´-ı varlığı:-ı**

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can sermayesi, can nakdi. II Aşığın tüm varlığı, canı.

Metā´-ı varlığı şatdum Cenābī yoğluğa çün kim
Bu bāzār-ı fenā içre baña aşşı ziyānumdur

metā´-ı vaşluñ al:

1. **metā´-ı vaşluñ aldı:-dı**

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma malını satın almak. II Sevgiliye kavuşmak.

Cān nağdine Cenābī aldı metā´-ı vaşluñ
Bu bey´ ile şirādan kimse ziyān ider yok

2. **metā´-ı vaşluñ aldum:-du, -m**

Gazel 366

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma malını satın almak. II Sevgiliye kavuşmak.

Nağd-i cān virüp metā´-ı vaşluñ aldum rāygān
Süd itmiş h´ace yok bāzār-ı aşkda ben gibi

mevc:

1. **mevc:**

Gazel 6

Mısra: 2

Dalga.

Gösterelden hecrini āh ol dūr-i yektā baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryā baña

2. **mevc:**

Gazel 13

Mısra: 7

Dalga.

Dögdü kendin mevc ile deryā-yı ´ummān acıyup
Ābiledür cismi üzre zağmdan her bir ħabāb

3. **mevcümüz:-(ü)müz**

Gazel 122

Mısra: 2

Dalga.

Biz ki deryā olmasa işbu kenārı n´eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yā rüzgārı n´eylerüz

4. **mevcüme:-(ü)m, -e**

Gazel 355

Mısra: 6

Dalga. II Coşkunluk.

Kaatre-i nā-çizüm ammā baħr kılsam kendümi
Mevcüme olmaz müsāvī bu tokuz deryā belī

mevc uran deryā:

1. **mevc uran deryā:**

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dalgаланan deniz.

Sīne şahrā-yı elem küh-ı belā başum mıdur
Baħr-ı miñnet mevc uran deryā gibi yaşum mıdur

mevc ursa:

1. **mevc ursa:-sa**

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dalgаланmak. II Gözyaşının çokça akması.

Doğduñça ne tañ āhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryā rüzgār olsa azar lā-büd ħurüş eyler

mevc urup:

1. **mevc urup:-up**

Gazel 191

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dalgаланmak.

Lücce-i deryā-yı aşkuz rüzgār-ı āh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cüş idelüm

2. **mevc urup:-up**

Gazel 328

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dalgalanmak. II (Gözyaşı için) Artmak, çoğalmak.

Dürr-i dendānuñ firākın gösterelden rüzgār
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryā gibi

mevc-i himmet gösterür:

1. **mevc-i himmet gösterür:-(ü)r**

Gazel 171

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gayretle dalgalanmak. II Çabalamak, gayret göstermek.

Zevrak-ı kem seyrini çarhuñ karaya çalmağa
Mevc-i himmet gösterür gönülüm gibi deryā gerek

mevc-i pür-âşübla:

1. **mevc-i pür-âşübla:-la**

Gazel 218

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karışıklık çıkarıcı, kargaşa yaratan dalga; azgın dalga. II Aşığın gözyaşı.

Mevc-i pür-âşübla tūfāna virdüm 'ālemi
Gāh bahram geh nehengī gāh anda māhiyem

mevc-i şefkat:

1. **mevc-i şefkat:**

Murabba 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şefkat dalgası. II Şefkatli kimse.

Bahr-ı rahmet mevc-i şefkat Hüsrev-i deryā 'atā
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

mevlā haki:

1. **Mevlā haki:**

Gazel 370

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah hakkı için.

Mü'min ü kâfir Yahūdī bunı dir Mevlā haki
Kim büt-i 'İsī-nefessin Hāzret-i Mūsā haki

mevlevi:

1. **Mevlevi:**

Gazel 305

Mısra: 13

Mevlevilik tarikatına bağlı kimse.

Semā'a girer olup Mevlevi çarh
Cenābī neyşifat gelse figāna

mevrid-i derd ü gamı:

1. **mevrid-i derd ü gamı:-ı**

Gazel 218

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder yolu.

Ol mehün şürde-dil bir 'aşık-ı dergāhiyam
Mevrid-i derd ü gamı pā-māl-i hāk-i rāhiyam

mev:

1. **mev:**

Gazel 42

Mısra: 8

Şarap.

Āyine gibi 'aks-i ruḥ-ı yār gösterür
Başdan ayağa mey didüğüñ pür-şafā durur

2. **mev:**

Gazel 70

Mısra: 3

Şarap.

Murāduñ mey ise ey dil ciger hün-ābesin iç kim
Sebū-yı gamda hıfz olmuş 'aceb rengin şarābı var

3. **mev:**

Gazel 92

Mısra: 11

Şarap.

Mey yirine hün-ı dil şatar gamuñ evbāşına
Yaraşur dirsem Cenābī çeşmüme mey-hāneler

4. **mev:**

Gazel 128

Mısra: 6

Şarap.

'İzzetle gel götür beni ey cām başda kim
Bu bezm-i pür-şafāda mey olmaz ḥabābsuz

5. **mev:**

Gazel 133

Mısra: 2

Şarap.

Ney gibi bağı delik bir nice şāhib-demlerüz
Mey yirine bezm-i gamda kan içer hem-demlerüz

6. mey:

Gazel 164

Mısra: 2

Şarap.

Buni takrîr iderler nây-ıla çeng
Ki mey nüş eyle dâyim olma dil-teng

7. meyle:-le

Gazel 164

Mısra: 6

Şarap.

Şurâhîveş dü çeşmüm dökdiler kan
Leb-i la'lûñ olaldan meyle hem-reng

8. mey:

Gazel 195

Mısra: 3

Şarap.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sâki-i dehrûñ nice keskin şarâb oldum

9. mey:

Gazel 270

Mısra: 5

Şarap.

Düñ gice meclisde mey öykindügiyçün la'lûñe
Dik gelip ol dem şurâhî yürüdi cām üstine

10. mey:

Gazel 298

Mısra: 3

Şarap.

Mey gibi çıktım başa ayağın aldum sâkinüñ
Cām-ı Cemle eyledüm kan bağı ben peymânei

11. mey:

Gazel 308

Mısra: 9

Şarap.

Çihre-i hün-âb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Cām şunsun sâkiyâ ol yâr-i 'işret-sâzuma

12. mey:

Murabba 1

Mısra: 29

Şarap.

Mey yirine içdigüm hün-ı cigerdür dem-be-dem
Küy-ı yâra başabilmem n'eyleyem ben bir kadem

13. mey:

Gazel 207

Mısra: 9

Şarap.

Şoḥbet-i hâs eylesem hecrûñde baña mey yiter
Gözlerüm peymânesinde eşk-i gül-günüm benüm

mey içmeden:

1. mey içmeden:-meden

Gazel 157

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şarap içmek, yudumlamak. II Âşığın gönül
kanını içmek. II Âşığa çok acı ve ızdırıp çekirmek.

Hün-ı dil nüş itdügünce gözlerüñ olur dilîr
Hâşıl olur rezmdde mey içmeden küffâra şevk

mey şoḥbetinde:

1. mey şoḥbetinde: -i, -(n)de

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap sohbeti. II İçki meclisi.

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luḫfi yârdan
Üstüme mey şoḥbetinde verd-i ḥandân yağdurur

mey şun:

1. mey şun:

Gazel 186

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap sunmak, ikram etmek.

Mest kıldı ehl-i şevki büy-ı rûḥ-efzâ-yı gül
Bezme geldi sâkiyâ mey şun büt-i ra'nâ-yı gül

mey toli çeşm-i 'âşıkdan:

1. mey toli çeşm-i 'âşıkdan:-dan

Gazel 93

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşığın şarap gibi kırmızı, kanlı yaşlarla dolu
gözü.

Göz açdum rüy-ı dil-dâre 'aceb rengin yañağı var
Toli mey çeşm-i 'âşıkdan meger gül-gün kabağı var

mevdân:

1. meydân:

Gazel 168

Mısra: 8

Geniş yer, açık alan, saha.

Şeh-süvâr-ı hüsn olup 'uşşâkı pâ-mâl itmege
Bin semend-i nâzuña cevân senüñ meydân senüñ

2. meydâni:-ı

Gazel 363

Mısra: 2

Geniş yer, açık alan, saha.

Süvâr olmuş semendine görüp ol şüh-ı fettânı
Didüm şemşir-i hüsnile tutar âhir bu meydânı

mevdâna gelse:

1. meydâna gelse:-se

Gazel 267

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meydana çıkmak, ortaya çıkmak, görünmek.

Çırılıp meclis-i şâhî şurâhî gelse meydâna
Şıkuş boynın anuñ sâkî o dem kanı revân olsa

mevdâne girse:

1. mevdâne girse:-se

Gazel 307

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meydana çıkmak, ortaya çıkmak, görünmek.

Meydâne girse şâgar-ı 'işret güle güle
Bülbül gibi koparda şurâhî de gulgule

meydân-ı 'aşka at şaluban dil-âverüz:

1. meydân-ı 'aşka at şaluban dil-âverüz:-(ü)z

Gazel 135

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşk meydanına at süren yiğit. II Yiğit, cesur
âşık.*

Meydân-ı 'aşka at şaluban bir dil-âverüz
Gamzeñ okına sine geren bir sipâhiyüz

meydân-ı maḥabbetde:

1. meydân-ı maḥabbetde:-de

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk meydanı.

Tîr-i gamuña cân viren ey kaşı kemânum
Meydân-ı maḥabbetde özini hedef eyler

mev-fürüşün:

1. mev-fürüşün:-(ü)ñ

Gazel 179

Mısra: 9

Şarap satıcısı, meyhaneci. II Sevgili.

Mev-fürüşün düş Cenâbî cür'aveş ayağına
Ol sa'âdet- bārgâhı ḥusrevinden himmet al

mevgede âdâbını:

1. mevgede âdâbını: -ı, -(n)ı

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meyhane erkânı, yolu yordamı.

Mevgede âdâbını mest-i ḥarâbîler bilir
Ka'be yolın lâ-cerem merd-i şevâbîler bilir

mev-hâne:

1. mev-hânedür:-dür

Gazel 177

Mısra: 12

İçki içilen ve satılan yer.

Kadeh-peymâların şorsuñ dem-i 'İsâya mâlikler
Bu bir mev-hânedür şuyı bunuñ âb-ı revândan yig

2. mev-hânenen:-den

Gazel 233

Mısra: 1

İçki içilen ve satılan yer.

Dür idelden gam beni la'lüñ gibi mev-hânenen
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymânenen

3. mev-hâneler:-ler

Gazel 92

Mısra: 12

İçki içilen ve satılan yer.

Mev yirine hün-ı dil şatar gamuñ evbâşına
Yaraşur dirsem Cenâbî çeşmüme mev-hâneler

4. mev-hânemüz:-müz

Gazel 120

Mısra: 1

İçki içilen ve satılan yer.

Rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz sinedür mev-hânemüz
Elde bir hün-âb-ı dilden dîdedür peymânemüz

mev-hâneves:

1. **mey-hâneveş:**

Gazel 142

Mısra: 1

Meyhane gibi.

Bāde-i 'aşk-ıla pürdür sīnemüz mey-hâneveş
Kān sürür bezm-i belāda dīdemüz peymāneveş

mey-hāneve kodum:

1. **mey-hāneve kodum:** -du, -m

Müfret 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meyhaneye yerleştirmek.

Künc-i mescidden alup rahtum kodum mey-hāneve
Nice bir sākin olayın 'āriyet bir hāneve

mey-i belānı:

1. **mey-i belānı:** -ı

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bela şarabı. II Âşk şarabı.

Cām-ı lebūnı emsem bilmez nedür Cenābī
İçmiş mey-i belānı mest ü hārāba beñzer

2. **mey-i belānı:** -ñ, -ı

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bela şarabı. II Âşk şarabı.

Cām-ı lebūnı emsem bilmez nedür Cenābī
İçmiş mey-i belānı mest ü hārāba beñzer

mey-i hamrā:

1. **mey-i hamrā:**

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap. II İlahi aşk.

Mest-i cām-ı 'aşk olanlar zāhidā fāşık mıdur
Künc-i takvāda mey-i hamrā çeker ayık mıdur

mevl:

1. **mevli:** -i

Gazel 17

Mısra: 5

Meyil, istek, arzu, yönelme.

Ol kād-i bālānadur mevli dil-i nā-şādumuñ
Himmetin 'aşıklarūñ ey serv-kāmet kōma pest

2. **mevli:** -i

Gazel 40

Mısra: 1

Meyil, istek, arzu, yönelme.

Åşināsın yād kılmaz mevli dāyim yādadur
Bendesı hālinden ol servüm 'aceb āzādedür

3. **mevli:** -i

Gazel 50

Mısra: 8

Meyil, istek, arzu, yönelme.

Tīg-ı müjgānuñla çeşmüñ beñzer ol şayyāda kim
Kān içinde her dü destı mevli her dem hūnadur

4. **mevlüm:** -(ü)m

Gazel 50

Mısra: 4

Meyil, istek, arzu, yönelme.

Kimi serve māyil ancak 'ālemüñ kimi güle
Meylüm ammā kāmētüñle ol ruḥ-ı gül-gūnadur

5. **mevlün:** -(ü)ñ

Gazel 85

Mısra: 6

Meyil, istek, arzu, yönelme.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'ālem kanını
Yine mevlün ey kamer ol dīde-i ser-mestedür

6. **mevli:** -i

Gazel 86

Mısra: 2

Meyil, istek, arzu, yönelme.

Şevk-ı sūzum dem-be-dem ruḥsāre-i dil-dāradür
Bülbül-i āşuftenuñ mevli velī gülzāradur

7. **mevlüm:** -(ü)m

Gazel 277

Mısra: 3

Meyil, istek, arzu, yönelme.

Düşüpdür bāde-i gül-gūna mevlüm
Leb-i la'lüñ hevāsı gibi serde

8. **mevlün:** -(ü)ñ

Muhammes 2

Mısra: 2

Eğilim, yönelme. II İlgi, alaka, bağlılık.

Dehre bahā konulsa deger bir bahāneye
Ey h'āce zamāneye meylūñ aña niye

9. **meylūñ:-(ü)ñ**

Gazel 246

Mısra: 7

Sevgi, ilgi, alaka, eğilim.

Rağmına bir 'aşıkuñ ağıyaradur meylūñ müdām
Baña zulm-i bī-hisābuñ bilmezüm şāhā neden

10. **meyli:-i**

Gazel 46

Mısra: 6

Yönelim, eğilim. II Gidiş yolu, akarsuyun akış yönü.

Eşk-i çeşmüm tañ midur arayı gitse sen mehi
Meyli hōd āb-ı revānuñ ey perī-rū yāradur

mevl id:

1. **mevl idelden:-el(i), -den**

Gazel 284

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir şeye yönelmek, sevgi, ilgi göstermek, istek ve arzu duymak.

Sen kemān-ebürü nigāra meyl idelden cān u dil
Cān belālar gördi cānā tūr-i ğamdan dil-bere

2. **mevl ideli:-eli**

Tahmis 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir şeye yönelmek, sevgi, ilgi göstermek, istek ve arzu duymak.

Ey şacı leylī görüp meyl ideli sen yāra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnūn-şıfat tağlara dil

3. **mevl ider:-er**

Gazel 348

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir şeye yönelmek, sevgi, ilgi göstermek, istek ve arzu duymak.

'Arşa-i dehrūñ Cenābī merd-i şeh-bāzı geçen
Ziver-i dünyā-yı dūna meyl ider mi zen gibi

mevl ü sūzum:

1. **mevl ü sūzum:-(u)m**

Gazel 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Aşığın) meyli, isteği ve yanıp tutuşması.

Meyl ü sūzum her nefes ruhsāre-i dil-dāredür
Bülbül-i āşüftenūñ şevk-ı dili gülzāredür

mevl-gāh:

1. **meylgāhı:-ı**

Gazel 86

Mısra: 6

Güzargāh, gidilen yön.

Eşk-i dīdem tañ mı dirsın yāra gitse arayı
Meylgāhı āb-ı cūyuñ ey kamer-ruḥ yāradur

mevli olanı:

1. **mevli olanı: -an,-ı**

Gazel 169

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir kimseye isteği, arzusu, meyli, ilgisi olan kimse; âşık.

Saña meyli olanı pā-māl kıldı fūrkatūñ
Ehl-i 'aşk olan gedāña zehr içürür ḥasretūñ

mezāhib:

1. **mezāhib:**

Gazel 25

Mısra: 5

Mezhepler.

Sen büt-i tersā için düşdi mezāhib muhtelif
Kimisi Mūsāya döndi kimi 'ışāyı arar

mezār oldı:

1. **mezār oldı:-dı**

Gazel 340

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mezar hāline gelmek. II Aşığın bedeninin kendisine mezar olması.

Yoluñda ölmegi gönüm hayāt-ı cāvidān bilmez
Özi cismi daḥı aña ḥaḳīkat bir mezār oldı

mezellet küyünüñ:

1. **mezellet küyünüñ:-nuñ**

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşağılanılan yer.

Cenābī devlet-i dehr-i denīden el çeküp ey meh
Mezellet küyünüñ demler durur kim ḥāk-i rāhidur

mezellet volları:

1. **mezellet yolları:-ları**

Gazel 275

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Alçalma, bayağılık, hakirlik yolları.

Cenâbî bârgâhında cihânuñ 'izzet istersen
Mezellet yolları üzre özüñi hâk-sâr eyle

mezemmet itmem:

1. **mezemmet itmem:-me, -m**

Gazel 206

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kınamak, yermek, kötölemek.

Ey şeyh-i hilet-engiz ben rinde itme ta'nı
Fi'lün katında kendüm çendân mezemmet itmem

mezheb-i 'İsāya kovdum:

1. **mezheb-i 'İsāya kovdum:-du, -m**

Gazel 287

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hristiyanlığa geçirmek, Hristiyan yapmak.

Küfr ile ârâste gördükde ben cānānei
Mezheb-i 'İsāya kovdum bu dil-i dīvānei

mezheb-i 'uşşāk:

1. **mezheb-i 'uşşāk:**

Gazel 325

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşıkların mezhebi, fıtratı.

Mezheb-i 'uşşāk içinde ehl-i İslām olmadı
Küfr-i zülfüne şu kim kaldırmadı barmağımı

mezra 'ı cānuñda:

1. **mezra 'ı cānuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can tarlası. II Gönül.

Şarf it Cenâbî hâşıl-ı 'ömrüñ o māha kim
Tohm-ı vefası mezra 'ı cānuñda kiştedür

mezra 'ı tohm-ı cefāyam:

1. **mezra 'ı tohm-ı cefāyam:-(y)am**

Gazel 218

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eziyet tohumunun tarlası. II Aşık.

Mezra 'ı tohm-ı cefāyam dāne dāne eşkle
Çihre-i zerdümle gāhî hırmen-i ğamgāhiyam

mı/mi:

1. **midür:-dür**

Gazel 10

Mısra: 8

"Mi" soru eki.

Dil tolaşdı bir gözi fettān zülfî qaraya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

2. **mi:**

Gazel 21

Mısra: 1

"Mi" soru eki.

İre mi nāle-i dil yār-i cefākāra meded
Yite mi şavt-ı hezārî gül ü gülzāra meded

3. **mi:**

Gazel 89

Mısra: 10

"Mi" soru eki.

Ğamdan özge hālūme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yār-ı sırdāşum midür

4. **mi:**

Gazel 93

Mısra: 5

"Mi" soru eki.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şām-ı hasretde
Şerār-ı nār-ı âhından yanar önde çerâğı var

5. **midür:-dür**

Gazel 104

Mısra: 1

"Mi" soru eki.

Salınan ruhsāruñ üzre ey şanem kākül midür
Yoħsa hüsñüñ gülşeninde müşğ-bü sünbül midür

6. **midür:-dür**

Gazel 104

Mısra: 2

"Mi" soru eki.

Salınan ruhsāruñ üzre ey şanem kākül midür
Yoħsa hüsñüñ gülşeninde müşğ-bü sünbül midür

7. **midür:-dür**

Gazel 104

Mısra: 3

"Mi" soru eki.

Ķāmetüñ serv-i sehî vü gözlerüñ nergis midür
'Arızuñ berg-i semen yâ lāle yāħüd gül midür

8. **midür:-dür**

Gazel 104

Mısra: 4

"Mi" soru eki.

Ḳāmetüñ serv-i sehî vü gözlerüñ nergis midür
ʿArızuñ berg-i semen yâ lâle yâhüd gül midür

9. **midür:-dür**

Gazel 104

Mısra: 6

"Mi" soru eki.

Hâlün ey meh zâg mı gülşende tutmuş aşiyân
Yâ ki berg-i gülde konuşmuş dâne-i fülful midür

10. **midür:-dür**

Gazel 104

Mısra: 8

"Mi" soru eki.

Nüş idelden cām-ı la'lün olmuşam bî-aql u hüş
Ḥarfî-i bî-çâre[yi] mest eyleyen ol mül midür

11. **midür:-dür**

Gazel 104

Mısra: 10

"Mi" soru eki.

Leblerün la'l-i Bedeḥşân dişlerüñ dürr-i ʿAden
Ol zenaḥda görinen bilsem çeh-i Bâbil midür

12. **midür:-dür**

Gazel 160

Mısra: 2

"Mi" soru eki.

ʿAşık oldum bir nigāra cevrinüñ dermānı yok
Bilmezem kâfir midür dīni yok imānı yok

13. **misin:-sin**

Gazel 167

Mısra: 3

"Mi" soru eki.

Yūsuf-ı Mısr-ı ʿazîz misin bu çeşmüm Niline
Cāna tartaḥlar gamuñ gönlümi zindānuñ senüñ

14. **mi:**

Gazel 222

Mısra: 1

"Mi" soru eki.

Ala çeşmüñ mekri mi merdümleri bīmār iden
Ḥaste-i ʿaşka leb-i la'lün midür tīmār iden

15. **midür:-dür**

Gazel 222

Mısra: 2

"Mi" soru eki.

Ala çeşmüñ mekri mi merdümleri bīmār iden
Ḥaste-i ʿaşka leb-i la'lün midür tīmār iden

16. **midür:-dür**

Gazel 231

Mısra: 1

"Mi" soru eki.

Serv-i bāg-ı dil midür ol ḳadd-i bālā bilmez
Gül midür bu luḫf-ıla ol rüy-ı zībā bilmez

17. **midür:-dür**

Gazel 231

Mısra: 2

"Mi" soru eki.

Serv-i bāg-ı dil midür ol ḳadd-i bālā bilmez
Gül midür bu luḫf-ıla ol rüy-ı zībā bilmez

18. **mi:**

Gazel 268

Mısra: 5

"Mi" soru eki.

Gözlerüñ mi sū-be-sū alup kenārüm gözleyen
Yâ gāzāl-ı vahşiler mi üşdi Mecnün üstine

19. **mi:**

Gazel 268

Mısra: 6

"Mi" soru eki.

Gözlerüñ mi sū-be-sū alup kenārüm gözleyen
Yâ gāzāl-ı vahşiler mi üşdi Mecnün üstine

20. **mi:**

Gazel 310

Mısra: 8

"Mi" soru eki.

Esrār-ı ʿaşkuñ açmam minnetler itse cāna
Maḥrem ider mi kişi ḡammāzı duysa rāza

21. **mi:**

Gazel 323

Mısra: 7

"Mi" soru eki.

La'l-i cān-baḥşuñ devā eyler mi tiryākın şunup
Ef-i-i zülfüñ şunarsa baña zehr-i mārını

22. **mi:**

Gazel 342

Mısra: 6

"Mi" soru eki.

Gönül dervāze-i küyin nice deryūze eylersin
Gedā bir dil daḫı bilmez mi şeyu'llāhdan ḡayrı

23. **mi:**

Gazel 348

Mısra: 10

"Mi" soru eki.

‘Arşa-i dehrûñ Cenâbî merd-i şeh-bâzı geçen
Zîver-i dünyâ-yı dūna meyl ider mi zen gibi

24. **midür:-dür**

Gazel 364

Mısra: 4

"Mi" soru eki.

Yüzüñ deşt-i melâhatdür gözün şir-i jiyânında
Kara zülfün midür cānâ ol arslānuñ siyâh güşı

25. **midür:-dur**

Gazel 56

Mısra: 1

"Mi" soru eki.

Mest-i cām-ı ‘aşk olanlar zāhidā fāsıķ mıdur
Künc-i takvāda mey-i hamrā çeker ayıķ mıdur

26. **midür:-dur**

Gazel 56

Mısra: 2

"Mi" soru eki.

Mest-i cām-ı ‘aşk olanlar zāhidā fāsıķ mıdur
Künc-i takvāda mey-i hamrā çeker ayıķ mıdur

27. **midür:-dur**

Gazel 56

Mısra: 4

"Mi" soru eki.

Şem‘ yanar giceler karşıñda şāhum şubħa dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şādıķ mıdur

28. **midür:-dur**

Gazel 56

Mısra: 8

"Mi" soru eki.

Nergis-i zer-tācı gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol daħı bir ben gibi ‘āşıķ mıdur

29. **midür:-dur**

Gazel 56

Mısra: 10

"Mi" soru eki.

Bu toķuz deryāsına çarħuñ Cenâbî sıģmadı
Hamle varmış Yūnus-ı ‘irfān ile balıķ mıdur

30. **mı:**

Gazel 68

Mısra: 1

"Mi" soru eki.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mäh-ı tābānuñ mı var
Yoħsa ey dil mihri yoķ bir şāh-ı devrānuñ mı var

31. **mı:**

Gazel 68

Mısra: 2

"Mi" soru eki.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mäh-ı tābānuñ mı var
Yoħsa ey dil mihri yoķ bir şāh-ı devrānuñ mı var

32. **mı:**

Gazel 68

Mısra: 4

"Mi" soru eki.

Eyledüñ ey sīne yir yir tāze dāģuñ āşıķār
Toylamaģa ğam sipāhın bir iki nānuñ mı var

33. **mı:**

Gazel 68

Mısra: 6

"Mi" soru edati.

Ağladañ ey ebr-ı nīsān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mäh içün bir çēşm-i ğiryānuñ mı var

34. **mı:**

Gazel 68

Mısra: 8

"Mi" soru eki.

Ey tabīb-i ğam oķuduñ yanuña dil-ħastesin
Şerbet-i mihrüñle bilsem aña dermānuñ mı var

35. **mı:**

Gazel 68

Mısra: 10

"Mi" soru eki.

Tābiş-i ħürşid-i ğamdan ey Cenâbî yoķ ğamuñ
Sāye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdānuñ mı var

36. **mı:**

Gazel 68

Mısra: 12

"Mi" soru eki.

Kılmaduñ hergiz Cenâbî şaff-ı a‘ dādan ħazer
Arķa olur buñ deminde Şeh Süleymānuñ mı var

37. **mdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 1

"Mı" soru eki.

Sine şahrâ-yı elem küh-ı belâ başum mıdur
Baħr-ı miħnet mevc uran deryâ gibi yaşum mıdur

38. **mdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 2

"Mı" soru eki.

Sine şahrâ-yı elem küh-ı belâ başum mıdur
Baħr-ı miħnet mevc uran deryâ gibi yaşum mıdur

39. **mdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 3

"Mı" soru eki.

La'ı bigi eşkümün sînem Bedaħşânı mıdur
Ma'den-i lü'lü-yi derdün çeşm-i dür-paşum mıdur

40. **mdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 4

"Mı" soru eki.

La'ı bigi eşkümün sînem Bedaħşânı mıdur
Ma'den-i lü'lü-yi derdün çeşm-i dür-paşum mıdur

41. **mdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 6

"Mı" soru eki.

'Ayn-ı ħürşîdüm belâ burcında rüy-ı zerd ile
Åsumân-ı miħnetün mäh-ı nevi қаşum mıdur

42. **mdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 8

"Mı" soru eki.

Ana rahminden toğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb süd bir qarındaşum mıdur

43. **mdur:-dur**

Gazel 89

Mısra: 10

"Mı" soru eki.

Ėamdan özge hâlûme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum mıdur

44. **mı:**

Gazel 104

Mısra: 5

"Mı" soru eki.

Hâlûñ ey meh zâğ mı gülşende tutmuş âşiyân
Yâ ki berg-i gülde konmuş dâne-i fülful midür

45. **mı:**

Gazel 130

Mısra: 8

"Mı" soru eki.

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir Ėam mı var cihânda bu ħaste câna gelmez

46. **mı:**

Gazel 160

Mısra: 7

"Mı" soru eki.

Olmasun mı sensizin iklîm-i dil ey şeh ħarâb
Bir vilâyet var mıdur ma'mür kim sultânı yok

47. **mdur:-dur**

Gazel 160

Mısra: 8

"Mı" soru eki.

Olmasun mı sensizin iklîm-i dil ey şeh ħarâb
Bir vilâyet var mıdur ma'mür kim sultânı yok

48. **mı:**

Gazel 167

Mısra: 6

"Mı" soru eki.

Gülşen-i ħüsn-i cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Gül gibi ruğ-sâruñ üzre ħaĖ mı reyĖanuñ senüñ

49. **mı:**

Gazel 169

Mısra: 10

"Mı" soru eki.

Ey Cenâbî virme elden ol perînüñ dâmenin
Bir Ėubâr-ı râh-ı küyü deñlü yok mı Ėayretüñ

50. **mısın:-sın**

Gazel 247

Mısra: 1
"Mı" soru eki.

Ey eşk-i dīde aqmada seyl-i revān mısın
Yüz sürmege ayağına yārūñ revān mısın

51. mısın:-sın
Gazel 247
Mısra: 2
"Mı" soru eki.

Ey eşk-i dīde aqmada seyl-i revān mısın
Yüz sürmege ayağına yārūñ revān mısın

52. mısın:-sın
Gazel 247
Mısra: 4
"Mı" soru eki.

Tende hayātdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoğsa cān mısın

53. mısın:-sın
Gazel 247
Mısra: 6
"Mı" soru eki.

Sā'at gibi qarāruñı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyā meh zamān mısın

54. mısın:-sın
Gazel 247
Mısra: 8
"Mı" soru eki.

Bir gül-izāra dil virtüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i āh ü fīgān mısın

55. mısın:-sın
Gazel 247
Mısra: 10
"Mı" soru eki.

Zaḥm-ı ḥadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenābī tır-i belāya nişān mısın

56. mı:
Gazel 249
Mısra: 2
"Mı" soru eki.

Neler çekdügümü şorup be-hey zālīm cüdā senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyāmetde Ḥudā senden

57. mı:
Gazel 273
Mısra: 6
"Mı" soru eki.

Reyhānī ḥaṭla bilseñ Muşḥaf durur cemāli
Vuşlat olur mı rüzī ey dil tefe'ül eyle

58. mı:
Gazel 281
Mısra: 5
"Mı" soru eki.

Ġamuñ yārān bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül hūn-ābesin saqlar gözüm her dem қаpağında

59. mıdur:-dur
Gazel 301
Mısra: 9
"Mı" soru eki.

Secde eyler āteşe bir becce-i Hindū mıdur
Ḥāl-i şeb-rengüñ nigār-ı çihre-i gül-gūnda

60. mı:
Gazel 306
Mısra: 18
"Mı" soru eki.

Dimişler saña ağıyaruñ seni sevmez diyü Ḥarfī
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu yalana

61. mı:
Gazel 359
Mısra: 7
"Mı" soru eki.

Bülbül-şıfat belāda zār olmayan mı ey dil
Ḥār ile pür olupdur ol gül-ruḥuñ kenārı

62. mı:
Muhammes 2
Mısra: 38
"Mı" soru eki.

Geh zillet ü nedāmet ü geh 'izz ü i'tibār
İnsāna luṭf bu mı ayā devr-i rüzgār

63. mıdur:-dur
Tahmis 1
Mısra: 15
"Mı" soru eki.

Var midur bir sencileyin bülbülün zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârî 'âkıbet

Mısra:

1. Mışra:-a

Gazel 270

Mısra: 10

Mısra ülkesi.

Şehr-i haţtuñ ister iken zülfüne düş oldı dil
Mışra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

mısra':

1. mısra':-ı

Murabba 2

Mısra: 19

Mısra, dize.

Şevk ile bu mısra'ı okur Cenâbî her zamân
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânüm benüm

Mısra-ı hüsnüñ hakkı:

1. Mısra-ı hüsnüñ haqqı:-ı

Gazel 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi, güzellik Mısra'nın hakkı için. II Sevgilinin güzelliği sebebiyle.

Mısra-ı hüsnüñ haqqı ey cân tâ dem-i şubh-ı vişâl
Şâm-ı fûrkât içre çeşmüm Nılveş giryândur

Mısra-ı hüsnünde:

1. Mısra-ı hüsnünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 325

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi; güzellik Mısra't. II Sevgilinin güzelliği.

Mısra-ı hüsnünde kaşuña didiler Zü'n-nündür
Nîle nisbet eyleyenler gözlerüm ırmağımı

2. Mısra-ı hüsnünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 268

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi, güzellik Mısra't. II Sevgilinin güzelliği.

Mısra-ı hüsnünde Cenâbî 'aşık-ı ma'rûf iken
Kaşlaruñ fikri gamından döndü Zü'n-nün üstine

Mısra-ı melâhatdur:

1. Mısra-ı melâhatdur:-dur

Gazel 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi (Mısra). II Sevgilinin güzel yüzü.

Yüzüñ Mısra-ı melâhatdur 'azîzüm

Kara zülfüñ haqqât şâma beñzer

miskale:

1. mışkaledür:-dür

Gazel 1

Mısra: 1

Madeni eşya, kılıç, ayna vb. eşyaları parlatmak için kullanılan cila aleti. II Aşığın gönlüne mutluluk veren şey; sevgilinin ilgisi, hoş muamelesi.

Mir'ât-ı dil ki mışkaledür luţf-ı şâh aña

Jeng-i gam alur itnese bir dem nigâh aña

micmer-i gerdânyuz:

1. micmer-i gerdânyuz:-ı, -y, -(u)z

Gazel 138

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaştırılan, her tarafa koku yayan tütsü. II Bağrı yanık âşık.

Uralı hâl-i sipendüñ sine-i 'uşşâka nâr

Her dimâga bü şalur bir micmer-i gerdânyuz

mihmân:

1. mihmân:

Gazel 3

Mısra: 6

Konuk, misafir. II Gam, keder, tasa.

Reh-güzârında gamuñ beñzer tenüm bir hâna kim

Mihnet ü derd ü belâdur her zamân mihmân aña

mihmân-ı gam:

1. mihmân-ı gam:

Tahmis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder misafiri. II Aşkın gamı, kederi.

Cân virür bu yolda bir zülf-i siyehkâr isteyen

Dâyimâ hân-ı dile mihmân-ı gam eyler duhûl

mihnet:

1. miñnetüñ:-(ü)ñ

Gazel 81

Mısra: 3

(Aşkdan dolayı çekilen) eziyet, keder, ızdırap.

Sinede cānum gibi sevsem ‘aceb mi miḥnetüñ
Ḥaste göñlüm çāresidür derdümüñ dermānidur

2. **miḥnetüñ**:-(ü)ñ

Gazel 47

Mısra: 13

(Aşkdan dolayı çekilen) eziyet, keder, ızdırap.

Pāye pāye çıkmağa eyvān-ı cāna miḥnetüñ
Üstüñ’anumdan bedende nerd-bānın gezdürür

3. **miḥnet**:

Gazel 58

Mısra: 2

(Aşkdan dolayı çekilen) eziyet, keder, ızdırap.

Kesilmez yanımı bekler belā bir eski yārumdur
Baña ‘āşık geçer miḥnet esīr ü ḥāk-sārumdur

4. **miḥnet**:

Gazel 122

Mısra: 3

(Aşkdan dolayı çekilen) eziyet, keder, ızdırap.

Sākin-i künc-i belāyuz añlasun miḥnet bizi
Derde mu‘tād olmışuz biz ḡam-güsārı n’eylerüz

5. **miḥnet**:

Gazel 195

Mısra: 5

(Aşkdan dolayı çekilen) eziyet, keder, ızdırap.

Açup her bābumı miḥnet oğusun kışsa-i derdi
Maḥabbet ḥāmesi birle yazılmış bir kitāb oldum

6. **miḥnet**:

Gazel 267

Mısra: 8

Sıkıntı, keder, elem, ızdırap.

Ḳadeḥ şundukça la‘linden niḡāruñ bñsesin alsa
Şafā ceyşī hücumından kaçup miḥnet nihān olsa

7. **miḥnetde**:-de

Muhammes 2

Mısra: 15

Sıkıntı, keder, elem, ızdırap.

Miḥnetde ehl-i dil niceler kām-yāb olur
Geh sür‘at u sukūn u gehī inḡılāb olur

miḥnet āsmānında:

1. **miḥnet āsmānında**: -ı, -(n)da

Gazel 161

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, keder, elem göğü.

Siyeh kaşuñ mişālinde görindi sinede dāğum
Bu miḥnet āsmānında ço olmasun hilāl eksük

miḥnet kapısı açıldı:

1. **miḥnet kapısı açıldı**:-dı

Gazel 345

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, keder kapısının açılması. II

Kederlenmek, dertlenmek, sıkıntı içinde olmak.

Ḥāne-i ‘ayş u neşātuñ ḡam yıķup büñyādını
Ey Cenābī üstime açıldı miḥnet kapısı

miḥnet libāsı:

1. **miḥnet libāsı**: -(s)ı

Gazel 88

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder elbisesi.

Çeşmüm üzre yoklasañ miḥnet libāsı yārını
Zülf-i pīç-ā-pīçüññ her kılı anda riştedür

miḥnet ü derd ü belā:

1. **miḥnet ü derd ü belādan**:-dan

Gazel 354

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, üzüntü, keder.

Ḡamdan özge kimseye bir yār-ı hem-dem ḡalmadı
Miḥnet ü derd ü belādan ḡayrı maḥrem ḡalmadı

2. **miḥnet ü derd ü belādur**:-dur

Gazel 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, üzüntü, keder.

Reh-güzārında ḡamuñ beñzer tenüm bir ḡāna kim
Miḥnet ü derd ü belādur her zamān miḡmān aña

miḥnet ü derd ü belā-vı hecr:

1. **miḥnet ü derd ü belā-vı hecr**:

Murabba 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Ayrılık belasının sıkıntısı, üzüntüsü, kederi.

Râh-ı 'aşk içre bu gün bir baş açık dīvāneyem
Miḥnet ü derd ü belâ-yı hecr ile hem-ḥāneyem

miḥnete düşdi:

1. miḥnete düşdi:-di

Gazel 315

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dert, sıkıntı, keder içinde olmak.

Miḥnete düşdi gönül şandı maḥabbet anı ol
Fark olmıyaz yazılı ikisi bir imlâda

miḥnet-hâne:

1. miḥnet-hānemüz:-müz

Gazel 120

Mısra: 4

Eziyet, sıkıntı çekilen yer. II Âşığın gönlü.

Seyl-i ğamdan hâne-i dil ḥayliden vîrân idi
Seng-i bî-dāduñ ḳonup yapıldı miḥnet-hānemüz

miḥnet-i dehri:

1. miḥnet-i dehri:-i

Gazel 354

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dünya sıkıntısı.

Miḥnet-i dehri Cenâbî aḥma her dem fâriğ ol
Çün bilürsün kimseye hergiz bu 'âlem ḳalmadı

miḥneti görme:

1. miḥneti görme:-me

Muhammes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, dert çekmek.

Faẓl-ı Ḥaḳ olsun mu'înuñ görme hergiz miḥneti
Hem-nişîm itsün saña Dāver felâḥ u rāḥatı

mihri:

1. mihriñle:-(ü)ñ, -le

Gazel 71

Mısra: 3

Güneş. II Aşk.

N'ola mihriñle şahrâveş gögüs germezsem 'âlemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda ḳarâr ile sükûnum var

2. mihri:-i

Gazel 330

Mısra: 5

Güneş. II Aşk.

Nişâne eyleyüp mihri atar nâz okını ḫuramaz
Dönelden ol meh-i bedr'üñ kemân-ı Rüsteme ḳaşı

3. mihriñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 141

Mısra: 2

Sevgi, aşk. II Sevgilinin güneş gibi parlak yüzü.

Ḥüblük burcında çihreñ ey perî-rû mâh imiş
Dil virenler mihriñe mülk-i belâda şâh imiş

4. mihriñi:-i, -(n)i

Gazel 107

Mısra: 7

Sevgi, aşk.

Baḥa cevriñ 'arz ider ol mâh ğayre mihriñi
Bir şehe ḳul olmışam kim bendeye dād eylemez

5. mihriñ:-(ü)ñ

Gazel 233

Mısra: 13

Sevgi, aşk.

Mihriñ aġyaruñ görüp dāyim Cenâbî cevriñi
Ey meh-i burc-ı melâḥat baḥa bu izâ neden

6. mihri:-i

Gazel 315

Mısra: 10

Merhamet.

Gün -be- gün cevriñi arturdu o şîrîn-dehen
Ḥarfîyâ zerrece yok mihri bu ben Ferhâda

7. mihredür:-e, -dür

Gazel 342

Mısra: 2

Güneş. II Sevgi, aşk.

Gice yok ḥâlûme nâzır nücûm u mâhdan ğayrı
Göz irse mihredür süz-ı derûnum âhdan ğayrı

8. mihre:-e

Tahmis 2

Mısra: 13

Güneş. II Sevgilinin güneş gibi parlak yanağı.

Nice bir mihre ola ebr-i siyāhuñ hāyil
Görüp ol yār-i semen-çihreye oldun māyil

9. **mihreden:-den**

Gazel 110

Mısra: 2

Güneş. II Yüzü güneş gibi parlak olan sevgili.

‘Aşk-ı vīrānī-ebed kendüyi ma‘mūr istemez
Yağmağa kandil-i şevkīn mihreden nūr istemez

10. **mihrūn:-üñ**

Gazel 143

Mısra: 7

*(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin
merhameti.*

Mihrūn agyaruñ görür ey mäh-çihre ben gamuñ
Çekmege sen āfetūñ cevriñ baña yazı imiş

11. **mihrūn:-(ü)ñ**

Gazel 264

Mısra: 7

(Sevgilinin) aşkı, sevgisi.

Çondi mihrūn var iken şevkuñ dañı dil şahınına
Gerçi menzil bağlamaz sultān sultān üstine

12. **mihrūn:-(ü)ñ**

Gazel 12

Mısra: 6

İlgi, alaka.

Lāyık midur ey mäh-rū devr-i ruñunda kim ola
Gayırlara mihrūn senūñ Ĥarfı kuluñ nā-kām ola

13. **mihri:-i**

Gazel 142

Mısra: 5

Güneş.

Gördi mihri zūlfūñūñ şūrdesidür şa‘şa‘a
Boynıma zencīr-i zer taqup yider dīvāneveş

14. **mihre:-e**

Gazel 320

Mısra: 1

Güneş.

Mihre teşbīh eylesem olmaz ruñ-ı cānānumı
Hiç gedā-y-ıla ola mı bir çutam sultānumı

15. **mihre:-e**

Gazel 321

Mısra: 7

Güneş.

Bakmaz oldı mihre encüm gökde ĥaddūñ göreli
Ĥüsñūñūñ efgendesidür āfitāb-ı ĥāverī

16. **mihrūn:-(ü)ñ**

Gazel 351

Mısra: 5

Güneş.

Muķābil olmağa mihrūn ruñuñla yoķ durur vechi
Meh-i çarñuñ ne cānı var çura cānā saña karşı

mihr ü mäh:

1. **mihr ü mäh:-ı**

Gazel 73

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay. II Oyun oynayan, hilekār kadın.

Mihr ü mähü ögsem olmaz ey Cenābī nazmda
Beytüm içre girmesün lāzım degül muĥtāleler

2. **mihr ü mähüñ:-(u)ñ**

Gazel 72

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Nev-‘arūsına Cenābī mihr ü mähüñ bakmadı
Gördi pāy-ı himmetinde bir iki pā-māleler

3. **mihr ü mähüñ:-(u)ñ**

Gazel 196

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güneş ve Ay.

Mihr ü mähüñ yağmadın dest-i kader kandilini
Şem‘veş nār-ı gam-ı ‘aşkuñla ben sūzān idüm

mihr ü vefādan:

1. **mihr ü vefādan:-dan**

Gazel 353

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgi ve dostluk.

Baña yārūñ nesi var cevri cefādan gayrı
Kıldı zulmin baña var mihr ü vefādan gayrı

mihrāb:

1. **mihrābum:-(u)m**

Gazel 310

Mısra: 3

Cami ve mescitlerde Kâbe yönünde bulunan,duvarda imamın namaz kılması için oyuk ve girintili olarak yapılan yer. II Sevgilinin kavisli kaşı kaşı.

Qıblem o hadd-i dil-keş mihrābum oldı kaşuñ
Çeşmüñ imām olursa durdum gözüm namāza

2. **mihrābda:-da**

Gazel 280

Mısra: 10

Cami ve mescitlerde Kâbe yönünde bulunan duvarda imamın namaz kılması için oyuk ve girintili olarak yapılan yer. II Sevgilinin kavisli kaşı.

Cāmi '-i hüsnüñde baş egdi Cenābī kaşuñ
Secde kılmaz gerçi mü' min kâfirī mihrābda

3. **mihrāb-ıla:-ıla**

Gazel 314

Mısra: 8

Cami ve mescitlerde Kâbe yönünde bulunan duvarda imamın namaz kılması için oyuk ve girintili olarak yapılan yer. II Sevgilinin kavisli kaşı.

Qāmetüñ añdı mü'ezzin geldi ayağa imām
Medh-i ebrüñ eyledi qarşu koyup mihrāb-ıla

mihr-bān sultānı:

1. **mihr-bān sultānı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Şefkatli, vefalı, merhametli padişah. II Sevgili.

Sinesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iklīme kim bir mihr-bān sultānı yok

mihr-i 'ālem:

1. **mihr-i 'ālem:**

Gazel 341

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cihanın güneşi.

Ziyā-yı pertev-i hüsnüñ ider hürşīdi nūrāni
Nitekim rüşen eyler mihr-i 'ālem mäh-i tábāni

2. **mihr-i 'ālemden:-den**

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cihanın güneşi.

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melāl
eksük
Nitekim mihr-i 'ālemden zevāl ile kemāl eksük

mihr-i 'ālem-tāb-ıla:

1. **mihr-i 'ālem-tāb-ıla:-ıla**

Gazel 314

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihanı aydınlatan güneş.

Hüsnüñi kılmam müsāvī mihr-i 'ālem-tāb-ıla
Şevk-ı ruḥ-sāruñ berāber eylemem meh-tāb-ıla

mihr-i cihān:

1. **mihr-i cihān:**

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cihanın, dünyanın güneşi. II Sevgili.

Başına zerrīn külāh alup gezer mihr-i cihān
Kendüyi bu nev'ile maḥbüb-ı ḥāver gösterür

2. **mihr-i cihāndan:-dan**

Gazel 177

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cihanın, dünyanın güneşi.

Çerāğ-ı ḥāne-i kalbi durur dervīş ü sultānuñ
Şafā virmekde kandīli anuñ mihr-i cihāndan yig

mihr-i cihān-ārā:

1. **mihr-i cihān-ārā:**

Gazel 327

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneş.

Ey kamer hecrüñ gamından āh-ı pür-süz eylesem
Her şerārüm görine mihr-i cihān-ārā gibi

2. **mihr-i cihān-ārādudur:-da, -dur**

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneş. II Sevgili.

Dil kesilmezse 'aceb mi sen kamer-ruḥsārdan
Zerrenüñ ser-riştesi mihr-i cihān-ārādudur

3. **mihr-i cihān-ārāsına:-(s)i, -(n)a**

Gazel 285

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneş.

Hjargeh-i çarhuñ 'aceb mi nūr virse ey kamer
Nār-ı āhum meş'ali mihr-i cihān-ārāsına

4. **mihr-i cihān-ārāsına:-(s)i, -(n)a**

Gazel 295

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneş.

Bir meh-i bedrūñ Cenābī 'āşıkıdur kim bugün
'Ālemūñ pertev şalar mihr-i cihān-ārāsına

5. **mihr-i cihān-ārāya:-(y)a**

Gazel 158

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneş.

Ey kamer-tal'at gamuñdan sīne-i şad-çäkde
Resm-i dāğum isteseñ mihr-i cihān-ārāya bak

mihr-i cihān-efrūzdu:

1. **mihr-i cihān-efrūzdu:-dur**

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan güneş. II Sevgilinin parlak yanağı.

Nūr u fer virseñ n'ola mäh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'arızuñ mihr-i cihān-efrūzdu

mihr-i dil-ber şan'atın:

1. **mihr-i dil-ber şan'atın: -ı, -n**

Gazel 194

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgiliyi sevme sanatı.

Ey Cenābī baña ben mecnūnı şäkird eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümveş üstād eyledüm

mihr-i dirahşān:

1. **mihr-i dirahşān:-ı**

Gazel 331

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Görüp āşüftesi oldum bugün bir mäh-i tībānı
Felekde zerreye şaymaz yūzi mihr-i dirahşānı

2. **mihr-i dirahşānum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Parlak güneş. II Yūzü güneş gibi parlak sevgili.

Zerreye almaz kevnı mihr-i dirahşānum benüm
Ā begüm ā pādīşāhum ā Süleymānum benüm

3. **mihr-i dirahşānum:-(u)m**

Gazel 212

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parlak güneş. II Yanağı güneş gibi parlak sevgili.

Hezārān meş'al-i encüm çerāğın yaqmaya māhuñ
Ruñuñdan virmeseñ nūrı benüm mihr-i dirahşānum

mihr-i dōst:

1. **mihr-i dōst:**

Gazel 236

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkı, sevdası.

Ām degül zāhid dilinde olmasa ger mihr-i dōst
Şāğ bitmez ey Cenābī menzil-i nā-pākden

mihr-i envār:

1. **mihr-i envār:**

Gazel 224

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Gün yūzūñ kılsun temāşā mihr-i envār isteyen
Odlu āhum seyryn itsün şu'le-yi nār isteyen

mihr-i felek:

1. **mihr-i felek:**

Gazel 296

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki güneş.

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenābī yirlere
Da'vi-yi hūsn ideli mihr-i felek ol ay ile

2. **mihr-i felek:**

Murabba 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki güneş.

Zerreves ser-geştesidür hüsnuñün mihr-i felek
Mâh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şahum güşa çek

mihr-i füzünüm var:

1. **mihr-i füzünüm var:**

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok âşık olmak.

Ruḥ-ı gül-fâmuñı gördüm saña mihr-i füzünüm var
Bahâr eyyâmıdır mâhum yine başda cününüm var

mihr-i hâver:

1. **mihr-i hâver:**

Gazel 197

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Doğunun güneşi.

Mihr-i hâver gibi geh hâdeler itdüm bî-hadd
Geh şehâb-ı felekâsâ niçe giryân oldum

2. **mihr-i hâver:**

Gazel 352

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Doğunun güneşi.

Zevâle irmez idi mihr-i hâver
Getürse sen meh-i dehre penâhı

mihr-i kudret-tâbişinden:

1. **mihr-i kudret-tâbişinden:-i, -(n)den**

Gazel 154

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çok parlak güneş.

Bâda virmiş hâk kendin zerre kılmış her cüzün
Mihr-i kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

mihr-i meşhür:

1. **mihr-i meşhür:**

Gazel 78

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güneş gibi şöhrati dünyaya yayılan (sevgili).

Be-hüsni der-cihân çün mihr-i meşhür
Ruḥuñdan mâh-ı çarḥa irüşür nür

mihr-i nâz olduñ:

1. **mihr-i nâz olduñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Naz güneşi olmak. II Sevgilinin âşıklara yüz
vermemesi ve âşıklara işveli, edalı, cilveli
davranması.*

Mâh çihre bir nigâr-ı 'aşk-sâz olduñ yine
Âfitâbum 'âleme bir mihr-i nâz olduñ yine

mihr-i nür-efşân:

1. **mihr-i nür-efşân:**

Gazel 282

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nurlar saçan güneş.

Ey kamer-çihre baña rahm eyle Allâh 'aşkına
Mihr-i nür-efşân haķı gökdeki mâh 'aşkına

mihr-i rahşânı:

1. **mihr-i rahşânı:-ı**

Gazel 363

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Dilâ bir mâh-i bedre gönül virdi bu Ḥarfî kim
Cemâline kul itmişdür felekde mihr-i rahşânı

mihr-i ruhsârûñla:

1. **mihr-i ruhsârûñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 182

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güneş gibi parlak yanağı.

Lerze düşmiş cânına üstüne ditrer şa'ş'a
Mihr-i ruhsârûñla kimdür zerreves ser-sem degül

mihr-i rüyuñla:

1. **mihr-i rüyuñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünün parlaklığı, güzelliği.

Şeb-i zülfünde gönülün yok karar
Olaldan mihr-i rüyuñla seher döst

mıhr-i semāya:

1. mıhr-i semāya:-(y)a

Gazel 159

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki güneş.

Hürşidveş Cenābī tāli' iderse ol meh
Gün ruhları katında mıhr-i semāya yir yok

mıhri yok:

1. mıhri yok:-i

Gazel 68

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Merhameti olmayan, acımasız (sevgili).

Devr ider eflāk-ı cevrüñ mäh-ı tábānuñ mı var
Yoğsa ey dil mıhri yok bir şāh-ı devrānuñ mı var

mıhrüñ cāmını:

1. mıhrüñ cāmını:-ı, -(n)ı

Gazel 332

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın kadehi, şarabı.

Cür'a-i la'lüñ ğamı evġarıyum ben içmeyem
Şunsa ger sākī-i devrān baña mıhrüñ cāmını

mıhrüñ eyledükçe:

1. mıhrüñ eyledükçe:-dükçe

Gazel 148

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkını, sevgisini göstermek.

Ėayra mıhrüñ eyledükçe bu Cenābī bendeñe
Yükledürsün bār-ı ğamla ey Cenābī tağ tağ

mıhrüñ olalı:

1. mıhrüñ olalı:-alı

Gazel 214

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güneşi (âşığı) olmak.

Zerreves ser-geştedür mıhrüñ olalı ey kâmer
Gün gibi āfākı tıtdı pāy-tā-ser şöretüm

mıhrüñ şem'ini yakdı:

1. mıhrüñ şem'ini yakdı: -dı

Gazel 304

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşkını, sevginin mumunu yakmak. II Aşkık etmek.

Nāra yanmak resmini ta'līm iden pervāneye
Yakdı mıhrüñ şem'ini göñlüm gibi ğam-ñāneye

mıhrüñ şem'ini yandurdı:

1. mıhrüñ şem'ini yandurdı:-dı

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk mumunu yakmak. II Gönülde aşk ateşini yakmak; âşkık olmak.

Ñāne-i dilde şu kim yandurdı mıhrüñ şem'ini
Pertev-i envār-ı hür u mäh-tābān istemez

mıkrāz-ı lā-illā:

1. mıkrāz-ı lā-illā:

Gazel 139

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Allah'ın bir olduğuna inanma) makası.

Sendedür iki şefe mıkrāz-ı lā-illā gibi
Cāme-i tevñid-i Ėağkkı durma kadd-i cāna kes

mıl-i elemün:

1. mıl-i elemün:-(ü)ñ

Gazel 368

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Elem, dert, keder şişi, mili. II Sevgiliye duyulan aşktan dolayı çekilen dert, keder.

Deldi mıl-i elemün başdan ayaġa bedenüm
Her gören şandı tenüm tahta-i remmāl beni

milket-i derd ü ġama:

1. milket-i derd ü ġama:-a

Gazel 197

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam ve keder ülkesi.

Milket-i derd ü ġama ĥusrev-i devrān oldum
Bir belā kişverine gör beni ĥākān oldum

milket-i dilde:

1. milket-i dilde:-de

Gazel 99

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi.

Hüsnüñe mağrūr olup her bir gedāyı tūtma hōr
Çok gedālar milket-i dilde begüm sulṭāndur

milket-i ğamda:

1. **milket-i ğamda:-da**

Gazel 210

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, keder ülkesi.

Dūd-ı āhumdan şarındum başuma destār ben
Milket-i ğamda Cenābī ya'nī kim 'Abbāsiyem

milket-i İrān:

1. **milket-i İrān:**

Gazel 208

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İran ülkesi.

Bende-i dergāhuñ oldum Hüsrev-i dehrem yine
Devletüñde oldı şāhum milket-i İrān benüm

milket-i Rūma:

1. **milket-i Rūma:-a**

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Anadolu. II Osmanlı ülkesi.

Dergehüñde dil ki derbānuñ geçer şāhum senüñ
Milket-i Rūma begüm olmağa sulṭān istemez

2. **milket-i Rūma:-a**

Gazel 165

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Anadolu. II Osmanlı ülkesi.

Ciger hūn-ābesin dōkdüm gözümünden çihreme ey
meh

Getürdüm milket-i Rūma kızılbaşın Karamanuñ

mi' mār-ı ezel:

1. **mi' mār-ı ezel:**

Gazel 323

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ezel mimarı. II Tanrı.

Hāne-i 'aşkı binā itdükde mi' mār-ı ezel
Kelle-i 'uşşāk-ıla yapmış anuñ dīvārını

mi' mār-ı kāmil:

1. **mi' mār-ı kāmil:**

Gazel 204

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mükemmel, usta mimar. II Aşık.

Eyvān-ı 'aşkı gördüm gönlüm gibi hārābe
Mi' mār-ı kāmil idüm anı 'imāret itdüm

minkār:

1. **minkārsuz:-suz**

Gazel 118

Mısra: 6

*Gaga. II Sivrisineğin iğnesi. II Ayıplama,
kanama, iğneleme.*

Rind-i dürd-āşāmı görse zāhid eyler ta'neyi
Peşşe-i İzā olupdur olmaz minkārsuz

minnet evlemem:

1. **minnet evlemem:-me, -m**

Gazel 208

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

İhtiyaç duymak.

Zerre minnet evlemem kühle Cenābī ben bugün
Dıdeme bes tütüya hāk-i der-i cānān benüm

minnet ide:

1. **minnet ide:-e**

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Görülen bir iyiliğe karşı daima şükran ve
mahcubiyet duyma, yük altında kalma, iyilik
katşısında kendini borçlu duyma.*

Pāy-ı dilden virmeyem çıkarmağa hār-ı gamuñ
Minnet ide cān ile ger süzen-i 'İsī baña

minnet itme:

1. **minnet itmez:-mez**

Gazel 334

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Minnet etmemek; boyun eğmemek.

Kim ki gördi sīnemüñ gül gibi kanlı dāğını
Minnet itmez görmege Rıdvāna cennet bāğını

minnetler it:

1. **minnetler it:**

Gazel 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Görülen bir iyiliğe karşı daima şükran ve mahcubiyet duyma, yük altında kalma, iyilik katışısında kendini borçlu duyma.

Elde yâyı ol mehûn gönderse tûrin sineñe
Destine minnetler it bilindeki kurbânın öp

2. **minnetler itse:-se**

Gazel 310

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Görülen bir iyiliğe karşı daima şükran ve mahcubiyet duyma, yük altında kalma, iyilik katışısında kendini borçlu duyma.

Esrâr-ı 'aşkuñ açmam minnetler itse câna
Mañrem ider mi kişi ğammâzı duysa râza

minnetüm var:

1. **minnetüm var:**

Gazel 308

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Minnet duymak, minnettar olmak.

Bir ğazel didüm Cenâbî şevk ile ol mâha kim
Minnetüm var göge dek tab'-ı sühan-perdâzuma

mîr:

1. **mîr:**

Gazel 7

Mısra: 10

Bey, efendî, başkan, baş, komutan.

Tâc-ı fakr ile Cenâbî ğusreviyem 'âlemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mîr ile sulţân baña

2. **mîrdür:-dür**

Gazel 25

Mısra: 13

Bey, efendî, başkan, baş, komutan.

Qıble-i maqşûdı kimüñ mîrdür kimüñ vezîr
Sû-be-sû bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı arar

mir'ât-ı dil:

1. **mir'ât-ı dil:**

Gazel 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül aynası. II Gönül.

Mir'ât-ı dil ki mişkaledür luţf-ı şâh aña
Jeng-i ğam alur itmese bir dem nigâh aña

2. **mir'at-ı dilde:-de**

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül aynası. II Gönül.

Görmüşüz mir'at-ı dilde biz haqîkat şeklini
Şüret-i şübhet tozından şâfdur âyinemüz

mir'at-ı kalbün:

1. **mir'at-ı kalbün:-(ü)ñ**

Gazel 359

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül aynası. II Gönül.

Vech-i murâdı zâhid görmek murâd iderse
Mir'at-ı kalbün eyle jeng-i riyâdan 'ârî

2. **mir'at-ı kalbün:-(ü)ñ**

Gazel 371

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül aynası. II Gönül.

Ğıl ü ğışdan sâf kıl mir'at-ı kalbün her nefes
İsteseñ ğitî-nümâ olmaya câm-ı Cem gibi

mir'ât-i zât-i pākūni:

1. **mir'ât-i zât-i pākūni:-(ü)ñ, -i**

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Temiz varlığının aynası. II Gönül.

Görsün vücüd-ı 'aksini her şahsuñı gören
Mir'ât-i zât-i pākūni bu resme kıl temiz

mîr-i cemâlün:

1. **mîr-i cemâlün:-(ü)ñ**

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik emiri. II Sevgili.

Sinemüz bir mâh-rüyuñ gül gibi dâğın çeker
Belki sen mîr-i cemâlün al bayrağın çeker

mîr-i diyâr-ı Şâm:

1. **mîr-i diyâr-ı Şâm:**

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şam ülkesinin komutanı.

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem‘-i bezm kim
Oldı başında şu‘lesi zerrîn külâh aña

2. **mîr-i diyâr-ı Şâm:**

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şam ülkesinin komutanı. II Akşam vakti
mecliste yanan mum.*

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem‘-i bezm kim
Oldı başında şu‘lesi zerrîn külâh aña

misâl:

1. **mişâli:-i**

Gazel 5

Mısra: 10

Gibi, benzer.

Gözlerüñ şeh-bâzına olsun Cenâbîveş şikâr
İsteyen şayduñ mişâli beste-i fitrâk ola

2. **mişâli:-i**

Gazel 13

Mısra: 16

Gibi, benzer.

Sebbezâr-ı saltanatda gül gibi gül dâyimâ
Olduğınca tâ şabâ‘ ömrüm mişâli der-şitâb

3. **mişâli:-i**

Gazel 32

Mısra: 8

Gibi, benzer.

Sînem içinde ey mâh şevk-ı ruhuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba beñzer

4. **mişâlinde:-i, -(n)de**

Gazel 59

Mısra: 6

Gibi, benzer.

Düşüp pervâneler gibi maħabbet şem‘ine yandum
Çıkan âhum mişâlinde feleklerde duħānumdur

5. **mişâlinde:-i, -(n)de**

Gazel 161

Mısra: 3

Gibi, benzer.

Siyeh kaşuñ mişâlinde görindi sînede dâğum
Bu miñnet âsmânında қо olmasun hilâl eksük

6. **mişâli:-i**

Gazel 205

Mısra: 3

Gibi, benzer.

Țolamağa virse el cāmeñ mişâli kâmetüñ
Yüz sürem dāmānuña gāhî girîbānuñ öpem

7. **mişâli:-i**

Gazel 205

Mısra: 8

Gibi, benzer.

Hâl-i ‘anber-bāruña bir ‘abd-i zengîdür gönül
Zülf-i şeb-rengüñ mişâli haţţ-ı reyħānuñ öpem

8. **mişâlinde:-i, -(n)de**

Gazel 267

Mısra: 10

Gibi, benzer.

Cenâbî gülsitânında cihānuñ bağlamaz behre
Ser-i küyuñ mişâlinde aña bir büstân olsa

9. **mişâli:-i**

Gazel 268

Mısra: 8

Gibi, benzer.

Kaşı üzre hâl ider meşşâtdan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli nokta qor nün üstine

10. **mişâli:-i**

Gazel 338

Mısra: 10

Gibi, benzer.

Hırmen-i şabrum virüp ey bād-ı âhum yillere
Kâkül-i dil-ber mişâli tārümâr itdüñ beni

misk:

1. **miski:-i**

Tahmis 2

Mısra: 9

*Ceylanın göbeğindeki urdan elde edilen güzel
koku; misk kokusu.*

Kâkülüñ kaşdı bu kim miski Hotenden ayıra
Gözlerüñ sa‘yi budur cânı bedenden ayıra

misk-i Hotenden:

1. **misk-i Һotenden:-den**

Gazel 178

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hoten miski, kokusu.

Dü şirâne bakan çeşmün ğazāla olalı nisbet
Olupdur zülf-i hoş-büyuñ senüñ misk-i Һotenden
yig

miskîn:

1. **miskîni:-i**

Gazel 102

Mısra: 3

Zavallı, aciz.

Çeşm-i yäre 'aşık-ı bî-dil geçer miskîni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

miskînlik idüp:

1. **miskînlik idüp:-üp**

Gazel 337

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak, boyun bükmek.

Gördi kavı-ı Rüsteme beñzer nigāruñ kaşını
Māh-ı nev miskînlik idüp egdi gökde başını

miyân:

1. **miyānuñ:-(u)ñ**

Gazel 156

Mısra: 5

(Sevgilinin) ince beli.

Bî-şübhedür miyānuñ hîç olduğına cānā
'İlm-i yaķınüm oldu aña gümān ider yok

miyân-ı ābda kaldum:

1. **miyân-ı ābda kaldum:-du, -m**

Gazel 280

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Suyun ortasında, içinde kalmak. II Gözyaşı
içinde kalmak.*

Eşk-i çeşmüm baħr olup kaldum miyân-ı ābda
Hey dirîgā zevraķ-ı ten ğarķ olur girdābda

miyân-ı yār:

1. **miyân-ı yāra:-a**

Gazel 273

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin (incecik) beli.

İRmez hayāl ü fikrūñ hergiz miyân-ı yāra
Ey 'aķl-ı ħurdedānum sen biñ taħayyül eyle

2. **miyân-ı yāri:-i**

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin (incecik) beli.

Zer kemer gibi gönül koçsan miyân-ı yāri sen
Şopaveş yanına aşıl ħançer-i bürrānın öp

mizân-ı 'aķla girdüm:

1. **mizân-ı 'aķla girdüm:-dü, -m**

Gazel 149

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aķıl terazisine tartılmak. II Aķlı başına
gelmek.*

Zülfünde ħaşr olurken mizân-ı 'aķla girdüm
Kaddüñ görüp didüm kim rüz-ı kıyāmet ancak

mü:

1. **mü:**

Tahmis 2

Mısra: 4

(Sevgilinin) saç teli.

Yüzüne lāle dimem ki gül-i ħöd-rüdur bu
Nice kākül nice mü sünbül-i hoş-büdur bu

mu'allim:

1. **mu'allim:**

Gazel 244

Mısra: 13

Öğretmen, öğretici, hoca.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tutma tañ ta'lîmden
Lebleri nāzük durur āsîb ider dendān-ı sîn

mu'anber kākülün:

1. **mu'anber kākülün:-(ü)ñ**

Gazel 118

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) amber kokulu kākülü.

Şal mu'anber kākülün şürîde gönülüm boynına
Kāfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun zünnārsuz

mu'anber zerredür:

1. **mu'anber zerredür:-dür**

Gazel 265

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Amber kokulu, güzel kokulu zerre. II Sevgilinin misk kokulu ufak beni.

Hâl kim konmuş durur ol hadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mäh-i gerdün üstine

mu'aftar eyler:

1. mu'aftar eyler:-r

Gazel 290

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzel koku yaymak.

'Älem içün mu'aftar eyler şabâ kemerde
Urduçca şâne dil-ber şol kâkül-i siyâha

mu'aftar kılsun:

1. mu'aftar kılsun:-sun

Gazel 174

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel koku içinde bırakmak.

'Arızuñ hem-reng-i güldür sünbül-i ter kâkülün
Gülsitân-ı 'âlemi kılsun mu'aftar kâkülün

mu'âvin olmasa:

1. mu'âvin olmasa:-ma, -sa

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yardımcı olmak, yardım etmek.

Mu'âvin olmasa zülfün elüm irmezdi bälâna
Felek taşına çıkmağa iki müşğın kemendümdür

mu'ciz:

1. mu'ciz:

Gazel 244

Mısra: 10

Mucize.

Gün yüzünden ref' olursa gösterür iki kamer
'Äleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anberin

muğaylânun zecrin:

1. muğaylânun zecrin: -i, -n

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Deve dikeninin eziyeti, zulmü. II Rakibin âşığa eziyeti, zulmü.

Reh-i 'aşkında cânânun raķibinden elem çekdüm
Tarık-i Kâ'bede hâcî çeker zecrin muğaylânun

muğtenem:

1. muğtenem:

Gazel 229

Mısra: 7

Ganimet alınmış.

Vuşlatun h'ânında herkes muğtenem ben bî-dile
Süfrevi hecründe derdün berg ü zâd olmağ neden

muğtenem kıl:

1. muğtenem kıl:

Gazel 207

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karşılık almadan ganimet olarak vermek.

Muğtenem kıl 'âlemi kırtar belâ-yı fakrdan
Âşikâr it kendüni ey genc-i maħzûnum benüm

2. muğtenem kıldun:-du, -ñ

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Karşılık almadan ganimet olarak vermek.

Dirhem-i eşk ile kıldun ben fakîri muğtenem
Lâyık-ı devlet degül kul ola ihsândan cüdâ

muhaqqak:

1. muhaqqak:

Gazel 255

Mısra: 6

Şüphesiz, kesinlikle.

Saňa vaşl olmasa Hızruñ beķâ-yı 'ömri olmazdı
Cihân bildi muhaqqak kim hayât-ı cävidänsın sen

muħâl:

1. muħâl:

Gazel 121

Mısra: 9

İmkânsız, gerçekleşmesi mümkün olmayan şey.

Ey Cenâbî dünyede emr-i muħâl oldu muħâl
İrmege maķşûda bir nâ-kâmlıkdur kâmumuz

muħâlif olup:

1. muħâlif olup:-up

Gazel 257

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Karşı olmak, aykırı olmak.

Ey bād-ı āh esme muhālif olup baña
Ten zevrağın qaraya çalan rüzgārsın

Muhammed hakkı:

1. **Muhammed haqqı:**

Gazel 69
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hız. Muhammed hakkı için.

Ğam-ı hāl-i 'izāruñla Muhammed haqqı ey dil-ber
Bu gönlüm cāmi 'inde bir ezān oğur Bilālüm var

Muhibbî:

1. **Muhibbî:**

Tahmis 1
Mısra: 29
Kanûnî Sultan Süleymân'ın mahlası.

Bî-vefâ yārūñ Muhibbî cevrine incinme kim
Yārsüz qalır cihānda 'aybsuz yār isteyen

2. **Muhibbî:**

Tahmis 3
Mısra: 25
Kanûnî Sultan Süleymân'ın mahlası.

Zülfi dāmında Muhibbî hāl-i yārūñ dānedür

muhkem ola:

1. **muhkem ola:-a**

Gazel 176
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sağlam, dayanıklı olmak.

Mu hkem dilerseñ ola eger tāk-i tā'atūñ
Eyle duhān-ı āhuñı yir yir aña direk

muhtäle:

1. **muhtäleler:**

Gazel 73
Mısra: 10
Oyun oynayan, hilekâr kadın.

Mihr ü mâhî öğsem olmaz ey Cenābî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muhtäleler

muhtasar:

1. **muhtasar:**

Gazel 150
Mısra: 9
Kısa.

Vaşluñ idrāk eyledüm 'ömrüm gibidür muhtasar
Fūrkatūñ tül-ı emeldür haddi yoğ pâyāni yoğ

muhtelif düşdi:

1. **muhtelif düşdi:-di**

Gazel 25
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ayrı düşmek, farklı farklı olmak.

Sen büt-i tersâ için düşdi mezāhib muhtelif
Kimisi Mūsāya döndi kimi 'ışāyı arar

muhtesib:

1. **muhtesib:**

Gazel 200
Mısra: 6
Çarşı ve pazar esnafını din kurallarına göre denetleyen görevli.

Müstakbelem geh māziyem fā'il ne kılsa rāziyem
Geh muhtesib geh kâdiyam Allāhiyem Allāhiyem

mu'ın olup:

1. **mu'ın olup:-up**

Gazel 25
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Yardımcı olmak.

Katline ben haste cānuñ çeşmüñe olup mu'ın
Ğamzeñ ile qaşuñ ey meh tır ile yāyı arar

mu kâbil:

1. **mu kâbil:**

Gazel 32
Mısra: 4
Bir şeyin karşısında bulunan, karşı karşıya olan.

Çeşmüñ kıtāl içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Gönlüm aña mu kâbil Efrāsiyāba beñzer

2. **mu kâbil:**

Gazel 263
Mısra: 7
Bir şeyin karşısında bulunan, karşı karşıya olan.

Sen meh-i dehre mu kâbil olduğunı āyine
İşidüp hürşid didi yoğdur anda āb-ı rü

mu kâbil olmağa:

1. **mu kâbil olmağa:-mağa**

Gazel 351

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek. II
Eşit, denk olmak.

Muḳābil olmağa mihrūñ ruḥūñla yoḳ durur vechi
Meh-i çarḥūñ ne cānı var ʔura cānā saña karşı

mukaddem:

1. mukaddem:

Gazel 358

Mısra: 2

-den önce.

Kilk-i ḳudret çekmemişdi daḥı ādem resmini
Ḥüsnüñüñ ḳıldum temāşā ben muḳaddem resmini

mukārin olma:

1. mukārin olma: -ma

Gazel 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaklaşmak, yakın olmak.

Tiḡ-i ḥün-efşān-ı yāra ḥün-ı 'āşıkdur ḡidā
Ey göñül olma muḳārin ḳorḳarın bir ḳan olur

mukavves kaşlaruñ:

1. mukavves kaşlaruñ: -lar, -(u)ñ

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yay gibi kavisli kaşları.

Muḳavves kaşlaruñ gördüm didüm ey māh-ı
hercāyī
Sipih-r-i 'izz ü nāz üzre iki müşḡin hilālüm var

mukayyed:

1. mukayyed:

Gazel 275

Mısra: 7

Baḡlı.

Dil-i şürīdemi bulsañ muḳayyed bend-i zülfüñde
O bī-sāmāna benden di ki yirüñde ḳarār eyle

mukayyed kaldı:

1. mukayyed kaldı: -dı

Gazel 309

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baḡlı kalmak.

Gīsūlaruñ ḡamında ḳaldı göñül muḳayyed
Maḥbūsuñ oldu ey cān ol bī-ḳarārı gözle

muktezā-yı ḥüsn-i 'ālem-girdür:

1. muktezā-yı ḥüsn-i 'ālem-girdür: -dür

Gazel 182

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dünyayı kaplayan güzelliḡin gereḡi.

Muḳtezā-yı ḥüsn-i 'ālem-girdür bī-iştibāh
Bu cefālar yārdan ben bī-dile mübrem degül

mūmiyān:

1. mūmiyānuñ: -(u)ñ

Gazel 244

Mısra: 7

(Sevgilinin) kıl gibi ince beli.

Mūmiyānuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
Ṭatalum dikḳatde ḳıl yarar bu çēşm-i ḥurde-bīn

2. mūmiyānuñ: -(u)ñ

Gazel 251

Mısra: 10

(Sevgilinin) kıl gibi ince beli.

La 'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişān
Mūmiyānuñ ḳanda görsün dīde-i her ḥurde-bīn

mūmiyānuñ resmini:

1. mūmiyānuñ resmini: -i, -(n)i

Gazel 184

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kıl gibi ince belinin şekli.

Mūmiyānuñ resmini yazmaḳda naḳḳāş-ı ezel
Ḳıl ḳalem ḳaşuñ ḥaḳı ince ḥayāl itmiş güzel

mūmiyānuñla dehānuñ sırrını:

1. mūmiyānuñla dehānuñ sırrını: -i, -(n)i

Gazel 199

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kıl (gibi ince) belinin ve aḡzının sırrı.

Mūmiyānuñla dehānuñ sırrını keşf itmeḡe
Cümle 'ālem ḥāḳımı 'ilm içre bī-cān isterem

mūm olurdu:

1. mūm olurdu: -(u)r, -du

Murabba 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Yumuşak başlı olmak; uslu ve uysal bir durum almak. II Mum gibi erimek.

Müm olurdu dest-i ğamda cigerüm olsa hadid
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardır

müm-be-mü:

1. **müm-be-mü:**

Gazel 263

Mısra: 2

Tel tel. II Büyük bir dikkatle, inceden inceye, bir bir.

‘Anberin zülfünde dirler var vefadan baña bü
Aradum ben bulmadum ey mäh-çihre müm-be-mü

münis-i yâr:

1. **münis-i yâr:**

Gazel 109

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cana yakın dost.

Sâkin-i küy-ı belâ halk ile bazar istemez
Ğamdan özge kendüye bir münis-i yâr istemez

mür:

1. **mür:**

Gazel 110

Mısra: 8

Karınca. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Diş bilirse la’lüne müşğün hañun olmaz ‘aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür istemez

2. **mür:-ı**

Gazel 60

Mısra: 7

Karınca. II Zavallı, çaresiz âşık.

Süleymân itdi ben mürî hükümetde ğam-ı ‘aşkuñ
Ten-i zerdümde her dağum benim mühr-i
sa’âdetdür

3. **mürüñ:-(u)ñ**

Gazel 306

Mısra: 14

Karınca. II Zavallı, çaresiz âşık.

Ne hâcet ‘arz-ı hâl idem huzur-ı şâhda ey dil
Degül rüşen nesi ola bu ben mürüñ Süleymâna

murād:

1. **murāduñ:-(u)ñ**

Gazel 70

Mısra: 3

İstek, arzu, dilek.

Murāduñ mey ise ey dil ciger hün-âbesin iç kim
Sebū-yı ğamda hıfz olmuş ‘aceb rengin şarābı var

2. **murādi:-ı**

Gazel 310

Mısra: 6

İstek, arzu, dilek.

Ol keb-k-i hōş-ħirāmı gördüm katı hevāyī
Şayd olmadur murādi ben gibi şāh-bāza

murād iderse:

1. **murād iderse:-er, -(i)se**

Gazel 359

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İstemek, dilemek, arzu etmek.

Vech-i murādi zāhid görmek murād iderse
Mir’at-ı kalbün eyle jeng-i riyādan ‘ārī

murād itsem:

1. **murād itsem:-se, -m**

Gazel 172

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İstemek, dilemek, arzu etmek.

Derün-ı sinede süzum raqam itmek murād itsem
Kalem āh-ıla dūd olur göyünür bāğn evrākuñ

murād olan:

1. **murād olan: -an**

Gazel 170

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kastedilen (şey).

Bahr ile berden murād olan ħarābe dünyede
Sīne-i pür-tāb u çeşm-i teridür ‘aşıkuñ

murakkalar giyüp:

1. **murakkalar giyüp:-üp**

Gazel 306

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yamalı kıyafetler giymek. II Dervişler gibi giyinmek.

Murakkalar giyüp her dem riyā ‘arz itmeden halka
Saña biñ menzilet yigdür be şüfi künc-i meyhāne

murğ-ı âbî:

1. murğ-ı âbîdür:-dür

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Su kuşu. II Âşığın gözü.

Çarasından uçup kondı yimez pervâ telâtumdan
Gezer deryâ-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı âbîdür

2. murğ-ı âbîler:-ler

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Su kuşu. II Âşığın gözü.

Saîa ta'îm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı âbîler bilür

2. murğ-ı âbîler:-ler

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Su kuşu. II Âşığın gözü.

Saîa ta'îm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı âbîler bilür

3. murğ-ı âbîler:-ler

Gazel 98

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Su kuşu. II Âşığın gözü.

Saîa ta'îm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı âbîler bilür

murğ-ı cân:

1. murğ-ı cânâ:-a

Gazel 260

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönü.

Eyleyüp Kâf-ı gamuñda murğ-ı cânâ âşiyân
Gösterem dil tayrına sîmurğ-ı 'ankâ meşrebin

2. murğ-ı cânûm:-(u)m

Gazel 285

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Kâf-ı dil mesken olalı 'aşkuñuñ 'Ankâsına
Murğ-ı cânûm bâl açup kondı belâ şahrâsına

murğ-i dil:

1. murğ-ı dil:

Gazel 121

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Şâh-bâl-i himmet açup habs-i tenden bul necât
Nice bir ey murğ-ı dil ola ta' alluğ dânumuz

2. murğ-i dil:

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Murğ-i dil bulmaz hâlâş [ol] hırmen-i hüsnüñde çün
Dâne dâne hâller zülfüñ gibi pür-dâm ola

3. murğ-i dili:-i

Gazel 332

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Dâne-i hâlûñ hevâsında nice murğ-i dili
Şayd ide ey mâh-peyker kursa 'aşkuñ dâmını

4. murğ-i dili:-i

Gazel 199

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Gülşen-i küymda yârûñ Harfîyâ murğ-ı dili
Bülbül-i şürîdeveş giryân u nâlân isterem

5. murğ-i dili:-i

Gazel 251

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşıkların gönlü.

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nâz ile
Âferîñ ey şâh-bâz-ı evc-i devlet âferîñ

6. murğ-i dili:-i

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Dâne-i hâl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Haddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağudur

7. **murğ-ı dilin:** -i, -n

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murğ-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlağ imiş

8. **murğ-ı dilüm:** -(ü)m

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Gözlerüñ şebbâzî kim murğ-ı dilüm her dem çapar
Şan kazâ sîmurğudur kim dâyimâ âdem çapar

murğ-ı diller şaydına:

1. **murğ-ı diller şaydına:** -i, -(n)a

Gazel 144

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül kuşlarını avlamak. II Âşık etmek.

Sen hümâda buldum âhîr âşiyânın istedüm
Murğ-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bâz imiş

2. **murğ-i diller şaydına:** -i, -(n)a

Gazel 289

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül kuşlarını avlamak. II Âşık etmek.

Bu leâfette gülüm tâvus-ı bağ-ı hüsn iken
Murğ-i diller şaydına bir şah-bâz olduñ yine

murğ-ı gönlüm:

1. **murğ-ı gönlüm:** -(ü)m

Gazel 46

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Murğ-ı gönlüm şayd kılsun gözlerüñ şebbâzî kim
Bir kebütêrdür gönül senden cüdâ âvâredür

2. **murğ-ı gönlüm:** -(ü)m

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Murğ-ı gönlüm şayd kılsun baña şâhîn gözlerüñ
Dâm olmaz ol kebüter niçe dem âvâredür

murğ-ı kafes:

1. **murğ-ı kafes:**

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kafes kuşu. II Âşığın gönlü.

N'ola ger feryâd kılsa kâkülüñ habsinde dil
Nâle eyler her nefesde lâcerem murğ-ı kafes

murğ-ı kudsîdür:

1. **murğ-ı kudsîdür:** -dür

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kutsal kuş. II Âşığın gönlü.

Kâkülünden kâmet-i bâlâna aşıldı gönül
Murğ-ı kudsîdür felekde âşiyânın gezdürür

murğ-ı mihnet:

1. **murğ-ı mihnet:**

Gazel 366

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gam, keder, sıkıntı kuşu.

Biñ biñ dil mezra'ınuñ Harfîyâ maşşülîni
Murğ-ı mihnet çîne kıldı dâne-i erzen gibi

murğzâr olsun:

1. **murğzâr olsun:** -sun

Gazel 343

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kuş yatağı, yuvası olmak.

Tek ser-i Mecnûn bir murğzâr olsun diyü
Ser-te-ser ey dâğ-ı mihnet âşiyân itdüñ beni

murğzâr-ı 'âlem:

1. **murğzâr-ı 'âlem:**

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cihanın kuş bahçesi.

Murğzâr-ı 'âlem içre beste-per şol kuşlaruz
Çarh-ı a'lâ üzre tutdı âşiyân perrendemüz

mür-ı ahkar:

1. mür-ı ahkar:

Gazel 75

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hakir, aciz karınca. II Zavallı, çaresiz âşık.

Süleymân-ı zamânsın diñle nazmum

Yine mâlik geçer gör mür-ı ahkar

mür-ı nâ-tüvâna:

1. mür-ı nâ-tüvâna:-a

Gazel 204

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aciz, zavalı karınca. II Âşığın gönlü.

‘Aşkuñ gamında gönlüm gördüm katı harâbe

Ol mür-ı nâ-tüvâna izhâr-ı şefkat itdüm

mür-ı pâ-mâl:

1. mür-ı pâ-mâl:

Gazel 269

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına alınmış, çiğnenmiş karınca. II Cenâbî.

Şeh Süleymânım sağ olsun ey Cenâbî dünyede

Luţfin eksük eylemez ben mür-ı pâ-mâl üstine

Müsâ:

1. Müsâya:-(y)a

Gazel 25

Mısra: 6

Hız. Müsâ.

Sen büt-i tersâ için düşdi mezâhib muhtelif

Kimisi Müsâya döndi kimi ‘İşâyı arar

2. Müsâ:

Gazel 296

Mısra: 2

Hız. Müsâ.

Da‘vi-yi ihyâ ider la‘l-i lebûñ ‘İşâ ile

Cünd-i Fir‘avn haţtuñ ceng ider Müsâ ile

3. Müsâsıdır:-(s)ı, -dır

Gazel 370

Mısra: 3

Hız. Müsâ. II Âşığın gönlü.

Meskenüñdür vâdî-i Eymen gönül Müsâsıdır
Nür-ı haqdur pertev-i hüsnüñ yed-i beyzâ haqı

4. Müsâya:-(y)a

Gazel 91

Mısra: 4

Hız. Müsâ. II Âşık.

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pîç-ber-pîç eylemiş

Sâhîr-i Fir‘avndur Müsâya ejder gösterür

Mushaf:

1. Muşhaf:

Gazel 273

Mısra: 5

Kur‘an-ı Kerim. II Sevgilinin güzel yüzü.

Reyhânî haţla bilseñ Muşhaf durur cemâli

Vuşlat olur mı rûzî ey dil tefe‘ül eyle

Mushaf-ı hüsn:

1. Muşhaf-ı hüsnüñ:-(ü)ñ

Gazel 271

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik kitabı; Kur‘an-ı Kerim. II Sevgilinin güzel yüzü.

Muşhaf-ı hüsnüñ açup fâlumda geldi râ kaşuñ

Tâli‘üm mes‘üd olupdur süre-i Nün üstine

2. Muşhaf-ı hüsnüñi:-(ü)ñ, -i

Gazel 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellik Kur‘an‘ı. II Sevgilinin yüzü.

Saña ‘aşık geçen ey meh dilese baht-ı sa‘îd

Muşhaf-ı hüsnüñi alup ele ol fâl eyler

Mushaf-ı hüsnüñ açup:

1. muşhaf-ı hüsnüñ açup:-up

Murabba 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Güzellik Kur‘an‘ını açmak. II Güzelliğini göstermek, sergilemek.

Kâmetüm ey meh-likâ zülfüñ gibi hâl eyledüñ

Muşhaf-ı hüsnüñ açup ölmem benim fâl eyledüñ

Müsi-i ‘Ümran:

1. **Müsi-i 'Ümran:**

Gazel 239

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ümran oğlu Mûsâ.

Müsi-i 'Ümran iderseñ kalb-i pākūñ ey gönül
Gel tecellî nürünü eyle temâşâ Tûrdan

1. **Müsi-i 'Ümranum:-(u)m**

Gazel 155

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ümran oğlu Mûsâ. II Âşığın gönlü.

Vâdi-i Eymende dil Müsi-i 'Ümranum durur
Bu vücudum Tûrını yandursa tañ mı nâr-ı 'aşk

Müsil oldu:

1. **Müsil oldu:-dı**

Gazel 341

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak.

Cigerden geçdi peykânun dile oldu bu dem Müsil
Ulaştı semt-i Bağdâda geçüp râh-ı Karamanı

mü-şikâf olan müdakkik:

1. **mü-şikâf olan müdakkik:**

Gazel 185

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İyi inceleyen, kılı kırk yararak tetkik eden
kimse.*

La'l-i rûh-efzân-ıla ince miyânuñ haqqına
Mü-şikâf olan müdakkik zerre itmez kıl u kâl

mu'tâd olmuşuz:

1. **mu'tâd olmuşuz:-miş, -(u)z**

Gazel 122

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alışmış olmak.

Sâkin-i künc-i belâyuz aňlasun miñnet bizi
Derde mu'tâd olmuşuz biz gam-güsârı n'eylerüz

mutî':

1. **mutî'üm:-(ü)m**

Gazel 349

Mısra: 7

*İtaat eden, itaatkâr. II Sevgilinin her sözünü
yerine getiren âşık.*

Her emrüne mutî'üm çün ü çirâyâ yir yok
Ben boynı bağlu bir kul sensin baña efendi

mutî'-i emrûñ:

1. **mutî'-i emrûñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Emre itaat eden, itaatkâr. II Âşık.

Bende oldum sen şehe âzâd iken her kayddan
Ben mutî'-i emrûñ oldum hükümüne fermân senüñ

mutî'-i nefis olma:

1. **mutî'-i nefis olma:-ma**

Gazel 180

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nefsine uyan, boyun eğen (kimse) olmak.

Şeh-süvâr-ı dîniseñ olma mutî'-i nefis diyü
Bîşe-i himmet içinde gel gönül bir zaygam ol

mu'tiye'l-Hüdâ:

1. **mu'tiye'l-Hüdâya:-(y)a**

Gazel 290

Mısra: 8

Nimet veren, ihsan eden Allah.

Yol bilmezüz ki kâdadur rehberlik eyler kimse
yok
Yâ mu'tiye'l-hüdâya irgür delil-i râha

mutribâ:

1. **mutribâ:**

Gazel 220

Mısra: 6

Ey çalgıcı!

Vecd idüp her küşeden girsün semâ'a ehl-i şevk
Nağme kılsun mutribâ bir dem rübâb eglennesün

mutrib-i belâ:

1. **mutrib-i belâ:**

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bela çalgıcısı. II Âşığın gönlü.

Dil şâd-ı 'aşkdur ki kesilmez terânesi
Ey mutrib-i belâ bu ne şit u şadâ durur

mutrib-i dehrün elinde:

1. **mutrib-i dehrün elinde:**-i, -(n)de

Gazel 57

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Dünya çalgıcısının eli.

Belâ bezminde zâr olsam ne tañ tañbürveş ey meh
Elinde mutrib-i dehrün burılan çün kulağumdur

mutrib-i derdüñ:

1. **mutrib-i derdüñ:**-(ü)ñ

Gazel 191

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Dert çalgıcısı.

Mutrib-i derdüñ niyâzıyla elin bûs idelüm
Çaldurup sâz-ı elem-efzâsını güş idelüm

mutrib-i ğam:

1. **mutrib-i ğam:**

Gazel 271

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Gam, keder çalgıcısı.

Târlar tertib ider sînemde eşk-i lâle- reng
Mutrib-i ğam kıl düzer güyâ ki kânün üstine

muvâfık rûzgâruñ:

1. **muvâfık rûzgâruñ:**-(u)ñ

Gazel 67

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

(İlerlemek için) uygun, elverişli rûzgâr. II Aşk arzusu.

Belâ deryâsına şalduñ hevâ-yı 'aşk ile kendüñ
Yürü ey zevrağ-ı dil kim muvâfık rûzgâruñ var

müy-ı jülidemle:

1. **müy-ı jülidemle:**-m, -le

Gazel 362

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

(Divane âşığıñ) dağmık saçları.

Başumda müy-ı jülidemle oldum
Cüñün iklîminüñ ben tâc-dârı

mużmer oldı:

1. **mużmer oldı:**-dı

Gazel 274

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gizlenmek.

Künc-i dilümde mużmer ma'lüm-ı re'yüñ oldı
İzhâr idüp keremle keşf-i kerâmet eyle

mübrem:

1. **mübrem:**

Gazel 182

Mısra: **12**

Kaçınılmaz.

Muķtezâ-yı hüsn-i 'âlem-gördür bî-iştibâh
Bu cefâlar yârdan ben bî-dile mübrem degül

mübtelâ:

1. **mübtelâsın:**-(s)ı, -n

Gazel 20

Mısra: **7**

Düşkün, tutkun, âşık.

'Aceb mi sevse ol meh mübtelâsın
Meşeldür döstün lâ-büd sever döst

2. **mübtelâyum:**-y, -(u)m

Gazel 150

Mısra: **14**

Düşkün, tutkun, âşık.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yok

3. **mübtelâya:**-(y)a

Gazel 235

Mısra: **1**

Düşkün, tutkun, âşık.

Bağmaz ol sîmîn-beden ben mübtelâyâ nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

mübtelâ itdüñ:

1. **mübtelâ itdüñ:**-dü, -ñ

Murabba 1

Mısra: **17**

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeye tutkun hâle getirmek. II Aşık etmek, bağlamak.

Ey felek itdüñ beni ol meh-likâyâ mübtelâ
Ra'dveş bir âh idem güş eyleye ehl-i semâ

mübtelâ ol:

1. mübtelâ olaldan: -al(i)dan

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Âşık olmak, tutulmak. II Bir hastalığa yakalanmış olmak.

Biñ biñ belâlaruñla dil mübtelâ olaldan
Bir ğam mı var cihânda bu haste cânâ gelmez

2. mübtelâ oldum: -du, -m

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşık olmak, tutulmak.

Bir nazar gördüm yüzüni saña oldum mübtelâ
Ger baña yâr olmaz iseñ hasretâ vâ fûrkatâ

mübtelâ-yı 'aşk olan:

1. mübtelâ-yı 'aşk olan: -an

Gazel 171

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşka tutulan, âşık olan (kimse).

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi şeydâ gerek

mübtelâ-yı bî-dil:

1. mübtelâ-yı bî-dil:

Gazel 359

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşık, tutkun.

Küyuñda nâle eyler her mübtelâ-yı bî-dil
Ol gülşen-i şafânuñ irsün biñe hezârı

müdüâm:

1. müdüâm:

Gazel 3

Mısra: 3

Her zaman, daima, sürekli.

'Anberîn bir tûba beñzer hâlûñ ey meh kim müdüâm
Kâkülûñ kılmış havâle sü-be-sü çevgân aña

2. müdüâm:

Gazel 35

Mısra: 5

Her zaman, daima, sürekli.

Hindü-yı şayyâda beñzer hâlûñ ey meh kim müdüâm
Zülfüñüñ dil murğınuñ çaşdına duzağın çeker

3. müdüâm:

Gazel 82

Mısra: 7

Her zaman, daima, sürekli.

Bir bahâr-ı tâzedür cânâ cemâlûñ kim müdüâm
Fazl-ı dîde 'âşık-ı dîdâra ter gül 'arz ider

4. müdüâm:

Gazel 102

Mısra: 5

Her zaman, daima, sürekli.

Kılmayan şükr ü sipâs-ı ni 'met-i vaşluñ müdüâm
Yiridür hicrân atarsa her dem anı der-be-der

5. müdüâm:

Gazel 132

Mısra: 5

Her zaman, daima, sürekli.

Kelle-i bî-devlet-i bed-ğ'âhuñ almağa müdüâm
Çarğa ırgürmüş seri bir nîzeyüz her birümüz

6. müdüâm:

Gazel 163

Mısra: 7

Her zaman, daima, sürekli.

Hem-dem-i hâr olasın gülşende ey gül sen müdüâm
Zâr-ıla geçmek revâ mı rûzgârı bülbülûñ

7. müdüâm:

Gazel 236

Mısra: 5

Her zaman, daima, sürekli.

Gamze-i ğammâzuña kurbân olayın kim müdüâm
Tîr-i cevrin eksük itmez 'âşık-ı bî-bâkden

8. müdüâm:

Gazel 246

Mısra: 7

Her zaman, daima, sürekli.

Rağmına bir 'âşıkûñ ağyâradur meylûñ müdüâm
Baña zulm-i bî-hisâbuñ bilmezüm şâhâ neden

9. müdüâm:

Gazel 306

Mısra: 7

Her zaman, daima, sürekli.

Müdām yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydâ dil
Sürer yanınca zencîrin kıomaz elden bu dîvâne

10. **müdām:**

Gazel 317

Mısra: 3

Her zaman, daima, sürekli.

Şişe-i nāmūs u nengi yirlere çalup müdām
Cür'a-h'âr-ı bezm-i gam bî-'âr gördüm kendümi

11. **müdām:**

Gazel 355

Mısra: 3

Her zaman, daima, sürekli.

Zü'l-fiķāruñ ta'masıdur kelle-i hāric müdām
'Aciz-i fi'l-i rakībüm baña himmet yā 'Alī

12. **müdām:**

Muhammes 1

Mısra: 11

Her zaman, daima, sürekli.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbüli ağlar müdām
Lālesi bağrın firāķuñ odına dāğlar müdām

13. **müdām:**

Muhammes 1

Mısra: 12

Her zaman, daima, sürekli.

Gül yüzüñi görmeyelden bülbüli ağlar müdām
Lālesi bağrın firāķuñ odına dāğlar müdām

14. **müdām:**

Muhammes 1

Mısra: 13

Her zaman, daima, sürekli.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdām
Lāle şeklinde döker dil kıanını tağlar müdām

15. **müdām:**

Muhammes 1

Mısra: 14

Her zaman, daima, sürekli.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdām
Lāle şeklinde döker dil kıanını tağlar müdām

müdāvim:

1. **müdāvim:**

Gazel 38

Mısra: 10

Bir işi devamlı yapan, aksatmadan, yılmadan sürekli çalışan (kimse). II Sürekli sevgilinin ayva tüylerine bakan kimse.

Raħmet āyātın okur haţtuñ temāşā eyleyen
Her müdāvim aña lâ-büd bende-i mağfurdur

müdde'î:

1. **müdde'î:**

Gazel 271

Mısra: 11

İddiacı, davacı.

Müdde'î nâ-ħakķ yire daħl idüben eş'aruma
Seng-i ta'ne atmasun bu dürr-i meknün üstine

mü'ezzin:

1. **mü'ezzin:**

Gazel 314

Mısra: 7

Ezan okuyan.

Kāmetüñ añdı mü'ezzin geldi ayağa imām
Medħ-i ebrüñ eyledi karşı kıoyup miħrāb-ıla

mühevvă evlemiş:

1. **mühevvă eylemiş:-miş**

Gazel 281

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hazır etmek, hazır hāle getirmek, tertip etmek.

Mühevvă eylemiş çeşmüñ müjeñden tığ ü ħançerler
Göñül iķlîmin açmağa kıuşurı yok yarağında

müħr-i sa'adetdür:

1. **müħr-i sa'adetdür:-dür**

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mutluluk müħrü. II Hz. Süleyman'ın insan, cin, hayvan vb. varlıklara hükmetmesini sağlayan yüzüğü.

Süleymān itdi ben mürî hükümetde gam-ı 'aşķuñ
Ten-i zerdümde her dāğum benüm müħr-i sa'adetdür

müħr-i Süleymān:

1. **müħr-i Süleymān:**

Gazel 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hz. Süleyman'ın mührü. II Sevgilinin dudakları Hz. Süleyman'ın cihanda bir eşi daha bulunmayan, kudret ve hâkimiyetini sağlayan meşhur yüzüğüne teşbih edilmiştir.

Elde la'lûn ey perî mühr-i Süleymân olmasa
Böyle münkâd olmaz idi emrüne ağıyar-ı ded

müje:

1. müjesinde:-(s)i, -(n)de

Gazel 21

Mısra: 9

Kirpik.

Göriccek didi Cenâbî müjesinde etegün
Gül gibi virme şakın dâmenüni hâra meded

2. müjeñ:-ñ

Gazel 51

Mısra: 4

(Sevgilinin) kirpiği.

'Âşık-ı üftâdeñi her dem nişâne itmege
Ey kaşı yâ her müjeñ bir nâvek-i dil-düzdur

3. müjeñden:-ñ, -den

Gazel 281

Mısra: 7

(Sevgilinin) kirpiği.

Müheyyâ eylemiş çeşmün müjeñden tîğ ü hançerler
Göñül iklimin açmağa kuşurı yok yarağında

4. müjem:-m

Gazel 31

Mısra: 7

(Âşığın) kirpiği.

Mâtem-içün karalar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryân olur

5. müjemdür:-m, -dür

Gazel 227

Mısra: 4

(Âşığın) kirpiği.

Şafha-i çihremde hün-âb-ı cigerle dem-be-dem
Hâmeveş her bir müjemdür derdümi taħrîr iden

6. müje:

Gazel 293

Mısra: 6

(Âşığın) kirpiği.

Dâğ-ı mihrün gül gibi rengin ü ter olsun diyü
Cüy-ı hünin ağıdur her bir müje gülzâruma

7. müjeñ:-ñ

Gazel 312

Mısra: 3

(Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü) kirpiği.

Her müjeñ tîğın çeküp kanum dilerler dökmege
Gamzeler etrafum almış hançer-i ser-tîz ile

8. müjeñ:-ñ

Gazel 36

Mısra: 3

(Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü) kirpiği.

Kat-i 'uşşâk itmege tîrin ele almış müjeñ
Kaşların dil kaşına her küşeden bir yâ çeker

müje tîrini:

1. müje tîrini: -i, -(n)i

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi öldürücü, yaralayıcı kirpikleri.

Müje tîrini atmakta hulâşa buldı yol çeşmün
Kişiyi hıfz iden cânâ yanundağı yarağıdur

müjeñ tîğ-i cefâ çekse:

1. müjeñ tîğ-i cefâ çekse:-se

Gazel 213

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kirpiklerinin kılıcını çekmesi. II Sevgilinin acımasızca bakması.

Hayâl-i târ-ı zülfüñle yürür cân-bâzdur göñlüm
Ne gam tîğ-i cefâ çekse müjeñ ser-bâzdur göñlüm

müjgân:

1. müjgânüñ:-(u)ñ

Gazel 77

Mısra: 7

(Sevgilinin ok gibi yaralayıcı öldürücü) kirpikleri.

Gözlerün vehmin koyup müjgânüñ aldı dil ele
'Unfila cellâd elinden tîğ-i âteş dem kıpar

2. **müjgānuñ:-(u)ñ**

Gazel 295

Mısra: 7

(Sevgilinin ok gibi yaralayıcı öldürücü)
kirpikleri.

Tır-i dil-düzün şunar müjgānuñ ey meh çeşmüñe
Katlûme kaşd eyleyüp el ursa kaşuñ yāsına

müjgān-ı çeşm-i yârdür:

1. **müjgān-ı çeşm-i yârdür:-dür**

Murabba 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözündeki kirpikler. II Sevgilinin
bakışları.

Nâyveş bağrum delen müjgān-ı çeşm-i yârdür
Kağrı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

müjgān-ı tırini:

1. **müjgān-ı tırini:-i, -(n)i**

Gazel 281

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kirpik okları. II Sevgilinin ok gibi
yaralayıcı, öldürücü kirpikleri.

Cenābî kaşd-ı cān eyler meger kim ol kemān-ı ebrū
Ki müjgān-ı tırini şaklar siyeh çeşmi şadāğında

mül:

1. **mül:**

Gazel 104

Mısra: 8

Şarap. II Sevgilinin kırmızı dudağı.

Nüş idelden cām-ı la'lüñ olmuşam bî-'aql u hüş
Harf-i bî-çāre[yi] mest eyleyen ol mül midür

2. **mül:**

Gazel 66

Mısra: 8

Şarap.

Ağza alsam vaşf-ı la'lüñ çihreme düşer 'arāk
Leblerüñ devrinde şorma baña cānā mül nedür

3. **mül:**

Gazel 82

Mısra: 10

Şarap.

Deyr-i hüsünde Cenābî yār-i tersā-beççenün
'İs-i la'l-i lebi dil rindine mül 'arız ider

mülk-i belāda:

1. **mülk-i belāda:-da**

Gazel 141

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder ülkesi.

Hüblük burcında çihreñ ey perî-rū mäh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belāda şāh imiş

mülk-i belāya sultān eylesem:

1. **mülk-i belāya sultān eylesem:-se, -m**

Gazel 202

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder ülkesine padişah etmek. II Çok
fazla sıkıntı, keder çeken âşık hâline gelmek.

Bir boyı serv-i revānuñ kulu olsam cān-ıla
Kendümi mülk-i belāya bende sultān eylesem

mülk-i bî-bedel:

1. **mülk-i bî-bedel:**

Gazel 150

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Eşsiz, benzersiz ülke. II Âşığın gönlü.

Hüsrevinden her ne mülk-i bî-bedel kim dūr olur
Cism-i tenhā-mānedür kim sinesinde cānı yok

mülk-i çarhı:

1. **mülk-i çarhı:-ı**

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Felek ülkesi. II Felek.

Leşker-i nālem çeküp sen mäh için āhum livā
Hüsrev-i encüm elinden mülk-i çarhı aldılar

mülk-i cefā şāhı dil-ārā:

1. **mülk-i cefā şāhı dil-ārā:**

Gazel 129

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eziyet ülkesinin sultanı olan gönlü süsleyen
sevgili. II Âşığa eziyet eden, cefa çektiren güzel
sevgili.

Bir sencileyin mülk-i cefā şāhı dil-ārā
Bir sencileyin bende-i gam-h̄'ār ele girmez

mülk-i cemenüñ serîrinde:

1. **mülk-i çemenüñ serîrinde:-i, -(n)de**

Gazel 276

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çimen ülkesinin tahtı. II Çimenlik.

Mülk-i çemenüñ kıldı serîrinde kararı
Şehler gibi başa taçup otağa benefşe

mülk-i cihāna:

1. **mülk-i cihāna:-a**

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya mülkü, ülkesi.

Ferr ü ziyāda çihreñ ey hür 'ayn-ı mehdür
Sen māha kul olanlar mülk-i cihāna şehdür

mülk-i cismüm:

1. **mülk-i cismüm:-(ü)m**

Gazel 371

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığn) bedeni.

Seyle viren mülk-i cismüm dîde-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nā-murādı gam gibi

mülk-i dilde:

1. **mülk-i dilde:-de**

Gazel 126

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi. II Âşığn gönü.

Sen melek-sīmā perîdür mülk-i dilde hānumuz
Dest-i cevruñden irüpdür göklere efgānumuz

mülk-i dili almağa:

1. **mülk-i dili almağa: -mağa**

Gazel 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesini fethetmek, ele geçirmek. II Âşık etmek.

Almağa mülk-i dili oldı müsāfir dil-berüm
Pādişāh-ı Rūmdur kim 'āzim-i İrān olur

mülk-i gamuñ pādişāhiyuz:

1. **mülk-i gamuñ pādişāhiyuz:-y, -(u)z**

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder ülkesinin pādişāhi. II Gamlı, kederli âşık.

Sen serv-kāmetüñ güzelüm hāk-i rāhiyuz
Mülk-i gamuñ egerçi ki bir pādişāhiyuz

mülk-i hüsnüñ şāhiyam:

1. **mülk-i hüsnüñ şāhiyam:-i, -(y)am**

Gazel 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesinin pādişāhi. II Sevgili.

Mülk-i hüsnüñ şāhiyam diyü Cenābī ol melek
'Arızı hükminde kaçın gösterür tuğra baña

mülk-i kanā'at şāhidur:

1. **mülk-i kanā'at şāhidur:-i, -dur**

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kanaat ülkesinin pādişāhi, hükümdarı. II Kanaatkâr kimse.

Tāc-ı fakr-ıla şu kim mülk-i kanā'at şāhidur
Haşmet-i Cem gözlemez taht-ı Süleymān istemez

mülk-i Karaman:

1. **mülk-i Karaman:-i**

Gazel 331

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karaman şehri.

Diyār-ı Rūmı haddüñde olup āvāre-i zülfüñ
Niçe yıllar durur gönülüm gezer mülk-i Karamanı

mülk-i nazma:

1. **mülk-i nazma:-a**

Gazel 338

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şiir ülkesi. II Nazmı üst derecede yazabilme.

Feth idüp tığ-ı zebānuñla ma'ānī kişverin
Mülk-i nazma ey Cenābī şeh-r-yār itdüñ beni

mülk-i Rūma:

1. **mülk-i Rūma:-a**

Gazel 193

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Osmanlı ülkesi. II Anadolu. II Sevgilinin kapısının eşği.

Āsitān-ı yārda olmağa der-bān isterem
Mülk-i Rūma kendümi ya'nī ki sultān isterem

mülk-i suhanda:

1. mülk-i suhanda:-da

Gazel 135

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Söz, şiir ülkesi.

Şaldık Cenābī velvele-i nazmı 'āleme
Mülk-i suhanda şāhib-i yārā-yı şāhıyuz

mültefit olma:

1. mültefit olma:-ma

Muhammes 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Değer vermek, önemsemek, ilgi göstermek.

Her nice kışşa eylese ğam çulağūñ bekit
Ya'nī nu dehr-i şūma şakın olma mültefit

mü' min:

1. mü' min:

Gazel 370

Mısra: 1

*Allah'ın varlığına ve birliğine iman eden,
inanana, kalp ile tasdik, dil ile ikrar eden kimse.*

Mü' min ü kāfir Yahūdī bunı dir Mevlā hākı
Kim büt-i 'İsī-nefessin Hāzret-i Mūsā hākı

mü' min:

1. mü' min:

Gazel 280

Mısra: 10

*Allah'ın varlığına ve birliğine iman eden,
inanana, kalp ile tasdik, dil ile ikrar eden kimse.*

Cāmi'-i hüsünüde baş egdi Cenābī kaşuña
Secde kılmaz gerçi mü' min kāfirī mihrābda

mümkināt:

1. mümkināt:-ı

Gazel 126

Mısra: 10

Yaratılan tüm varlıklar. II Her şey.

El bir itse ey Cenābī rüzgār-ı āh-ıla
Kül iderdi mümkināti āteş-i sūzānumuz

mümtāz:

1. mümtāz dur:-dur

Gazel 87

Mısra: 1

*Seçkin, üstün. II Güzelliğiyle üstün olan
sevgili.*

Ol perī-rū dil-rübā kim hüsni ile mümtāz dur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

2. mümtāz:

Gazel 144

Mısra: 2

*Seçkin, üstün. II Güzelliğiyle üstün olan
sevgili.*

'Aqlımı tārāc iden bir dil-ber-i tannāz imiş
Māh-rūlar arasında hüsni ile mümtāz imiş

mün' akis:

1. mün' akis:

Gazel 59

Mısra: 4

Yansıyan, akseden (şey).

Leb-i la'l-i şafā-bağşuñ taşavvur eyledüm ey meh
Yüzüñ āyinesinde mün' akis bir kaçre çanumdur

münakkas:

1. münakkas:

Tahmis 3

Mısra: 15

Nakışlı, işlemeli, süslü.

Eş-ki sūrñile münakkas bir müzeyyen-hānedür
Mest ü evkār olsalar 'aşıklarūñ olmaz 'aceb

münfa'il:

1. münfa'ildür:-dür

Gazel 186

Mısra: 10

Gücenmek, kırılmak, alınmak.

Bir boyı servūñ Cenābī bendesidür kim bu gün
Münfa'ildür ruğlarından 'arız-ı hamrā-yı gül

münkād olmaz idi:

1. münkād olmaz idi: -(i)di

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Boyun eğmek, itaat etmek.

Elde la'lūñ ey perī mühr-i Süleymān olmasa
Böyle münkād olmaz idi emrūñe āğyār-ı ded

münkalib olupdur:

1. **münkalib olupdur:-up, -dur**

Gazel 354

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dönmek, değişmek.

Luṭf u ihsân hışmı-ıla kîne olupdur münkalib
Bu belâ-dârı içinde kimse bî-gam kalmadı

münkir ola:

1. **münkir ola:-a**

Gazel 192

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İnkâr eden, kabul etmeyen kimse olmak.

Münkir ola Cenâbiye ol Câmî dil-beri
Şad-bâr eger kerâmet-i şeyh-i 'Ubeyd idem

müntehâ bälâsı:

1. **müntehâ bälâsı: -(s)ı**

Gazel 151

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun boyu.

Rengine aldanmazın her bir gül-i gonca-lebûn
Sevmezsin şol dil-beri kim müntehâ bälâsı yok

mürde cisme:

1. **mürde cisme:-e**

Gazel 350

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ölü beden; ölmüş kimse. II Âşığın zayıf, cansız bedeni.

Cân bağışlar mürde cisme la'l-i 'İsî-meşrebi
Bir melek-şüret büt-i tersâya virdüm gönülümü

mürdeler ihyâ ider:

1. **mürdeler ihyâ ider:-er**

Gazel 147

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ölüleri diriltmek, canlandırmak.

Mürdeler ihyâ ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenâbî nefh-i 'İsâdan ğarâz

müretteb:

1. **müretteb:**

Gazel 360

Mısra: 1

Tertipli, düzenli, sıralı. II Bezenmiş, donatılmış.

Görüp yâkûtuñ üstinde müretteb haṭṭ-ı reyhâni
Didüm müşğîn giyâ tutmuş kenâr-ı Âb-ı hayvâni

mürîd ü şeyh-i şehre:

1. **mürîd ü şeyh-i şehre:-e**

Gazel 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şehrîni yaşlı ve genci veya şeyhi ve müridi.

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemûñ bir tıfl iken
Her mürîd ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdür

mürîd-i 'aşk:

1. **mürîd-i 'aşk:**

Gazel 289

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk müridi. II Âşık.

Şüfi-i sübhâ-keşûñ dilde riyâsın añladuñ
Ey mürîd-i 'aşk gel kim ehl-i râz olduñ yine

müşâbih:

1. **müşâbih:**

Gazel 26

Mısra: 5

Benzer, benzeyen.

Kâmetûñ serve müşâbih gam-ı hecrûñ ne 'aceb
Kâkülûñ resmi hey âfet kadûmi dâl eyler

müşâfir oldı:

1. **müşâfir oldı:-dı**

Gazel 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sefere çıkmak.

Almağa mülk-i dili oldı müşâfir dil-berüm
Pâdişâh-ı Rûmdur kim 'âzim-i İrân olur

musahhar ideli:

1. **musahhar ideli:-eli**

Gazel 360

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, zapt etmek, boyun eğdirmek, emir ve itaat altına almak.

Kaşuñ Çîn ü Hıṭâ mülkin musahhar ideli ey meh
Gözüñ yağma kılur dem dem başup İrân u Tûrânı

müsāvī kılmam:

1. **müsāvī kılmam:**-*ma, -m*

Gazel 314

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eşit, denk tutmak.

Hüsnüni kılmam müsāvī mihr-i 'âlem-tâb-ıla
Şevk-ı ruḥ-sârûn berâber eylemem meh-tâb-ıla

müsāvī olmaz:

1. **müsāvī olmaz:**-*maz*

Gazel 355

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eşit, denk olmak.

Çatre-i nâ-çizüm ammâ baḥr kılsam kendümi
Mevcûme olmaz müsāvī bu toḫuz deryâ belî

müşelles:

1. **müşelles:**

Gazel 34

Mısra: 10

*Üzüm şırasının üçte biri kalacak şekilde
kaynatılmasıyla elde edilen ve haram sayılmayan
bir nevi şarap.*

Çoyup sâfi meyi şüfi hemişe
Müşelleş nüş idermiş ḥâma beñzer

müselmân olsa:

1. **müselmân olsa:**-*sa*

Gazel 75

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İslamiyet'i kabul etmek.

Gözün kâfirligin komadı elden
Müselmân olsa olmaz nesl-i Mâcar

müşerref kılsun:

1. **müşerref kılsun:**-*sun*

Gazel 249

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek.

Lebün ihsân-ı büsıyla beni kılsun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melâḫatsin 'atâ umar gedâ senden

müşfik:

1. **müşfik:**

Gazel 361

Mısra: 4

Şefkatli, şefkat gösteren.

Ben yetimi göricek ḡurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dîdeler müşfik baña mâder gibi

müşg tozu:

1. **müşg tozu:**-*t*

Gazel 250

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Misk tozu.

Çamzesi tîrin atarsa cânuma ḡurbân olam
Müşg tozu bir kemândur yâ çâşuñ yasılmasun

2. **müşg tozu:**-*t*

Gazel 250

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Misk tozu.

Çamzesi tîrin atarsa cânuma ḡurbân olam
Müşg tozu bir kemândur yâ çâşuñ yasılmasun

müşg-bâr eyle:

1. **müşg-bâr eyle:**

Murabba 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Misk kokulu hâle getirmek.

Şabâveş ḡülşen-i dehre letâfetle ḡüzâr eyle
Dimâḡın büy-ı ḡulkuñla cihânuñ müşg-bâr eyle

müşg-bü eyledi:

1. **müşg-bü eyledi:**-*di*

Murabba 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Misk kokusuna vermek, misk kokulu hâle
getirmek.*

Büy-ı ḡulkuñ eyledi ḡülzâr-ı dehri müşg-bü
Bâḡ-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lâle-rü

müşg-bü sünbül:

1. **müşg-bü sünbül:**

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Misk kokulu sünbül. II Sevgilinin güzel kokulu
saçları.*

Salınan ruḥsârûñ üzre ey şanem kâkül midür
Yoḫsa ḡüsnüñ ḡülşeninde müşg-bü sünbül midür

müſg-i Hoten:

1. müſg-i Hoten:

Gazel 246

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hoten miski, hoş koku.

Käkül-i pür-çinüñe sevdâ-zede olmasa ger
Rûma gelmezdi çeküp belâ müſg-i Hoten

müſg-i terdür:

1. müſg-i terdür:-dür

Gazel 174

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Taze misk. II Sevgilinin yeni çıkan ayva

tüyleri.

Nâfeveş hâl-i siyahuñ büyü dutdı 'âlemi
Müſg-i terdür hañ-ı sebzüñ güy-i 'anber käkülün

müſgîn givâ:

1. müſgîn givâ:

Gazel 360

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Misk kokulu, siyah renkte ot. II Sevgilinin hoş
kokulu ayva tüyleri.*

Görüp yâküñ üstinde müretteb hañ-ı reyhânı
Didüm müſgîn givâ tütmiş kenâr-ı Âb-ı hayvânı

müſgîn gürâba:

1. müſgîn gürâba:-a

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Misk kokulu karga. II Sevgilinin güzel kokulu
siyah saçı.*

Ĥaddinde ol nigârün zülf-i siyâh-ı kec-rev
Cennât-ı 'Adn içinde müſgîn gürâba beñzer

müſgîn hañ:

1. müſgîn hañ:-(u)ñ

Gazel 110

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) misk kokulu ayva tüyleri.

Diş bilirse la'lüñe müſgîn hañ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür istemez

müſgîn hilâlüm:

1. müſgîn hilâlüm:-(ü)m

Gazel 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) misk kokulu hilal (gibi kavisli
kaşları).*

Muqavves kaşlarıñ gördüm didüm ey mâh-ı
hercâyî
Sipîhr-i 'izz ü nâz üzere iki müſgîn hilâlüm var

müşkil:

1. müşkili:-i

Gazel 218

Mısra: 11

*Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş
veya mesele. II Str.*

Keşf idüp her müşkili miftâhı oldum her derün
Sırr-ı Ĥakka mâhremem Allâhiyem Allâhiyem

müşkil 'azâb:

1. müşkil 'azâb:

Gazel 297

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zorlu, çetin azap.

Zülâl-i vaşf-ı la'lüñden dañı nüş itmeden kañre
Baña müşkil 'azâb ancak düşersem nâr-ı hicrâna

müşkil kâr:

1. müşkil kâr:

Gazel 150

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zor, çetin, sıkıntılı iş. II Aşk.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâyâ mübtelayum kim anuñ dermânı yok

müşkilât-ı fenn-i hecri:

1. müşkilât-ı fenn-i hecri:-i

Tahmis 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ayrılık ilminin zorlukları, güçlükleri. II
Sevgülden ayrı kalmanın zorlukları.*

Günde yüz biñ bâb olursa anı tefsîr eyleyem
Müşkilât-ı fenn-i hecri cümle ta'bîr eyleyem

müstağrak olayın:

1. müstağrak olayın:-ayın

Gazel 240

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Boğulmak.

Şu 'le-i şevk-ı ruhuında yanayın redd eyleme
Nūra müstağrak olayın ço beni ol nârdan

müstâk:

1. **müstâkuñı:**-(u)ñ, -ı
Murabba 4
Mısra: 10
(*Bir şeyi veya kimseyi) şiddetle arzu eden, özleyen (kimse). II Âşık.*

Nâr-ı 'aşkuñ yakmada 'uşşâkuñı pervânevâr
Câm-ı şevkuñ yakmada müstâkuñı peymânevâr

müstâk olup:

1. **müstâk olup:-up**
Gazel 185
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Özlemek, arzulamak.

Halk-ı 'âlem gibi 'ıyd-ı vaşluña müstâk olup
Bâm-ı 'arşa çaqdı güzel kaşuñı ey meh hilâl

müstakbel:

1. **müstakbelem:-em**
Gazel 200
Mısra: 5
Gelecek.

Müstakbelem geh mâziyem fâ'ıl ne kılsa râziyem
Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem

müşterî:

1. **müşterî:**
Gazel 72
Mısra: 3
Satın alan, alıcı. II Bülbül.

Gördi kırğın müşterî dellâle-i gül bülbüli
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürh'in vâleler

müşterî 'âşıklara:

1. **müşterî 'âşıklara:-lar, -a**
Gazel 45
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Müşteri âşık.

Müşterî 'âşıklara bādām-ı ter şatar gözün
Kâmetuñ serv-i ser-âmed ruhlarıñ gül-destedür

2. **müşterî 'âşıklara:-lar, -a**
Gazel 167
Mısra: 8
Müşteri âşık.

Şive bazarında cevrüñ şatmağa bir h'âcesin
Müşterî 'âşıklaruñla taldı dükkânıñ senüñ

müstmend:

1. **müstmend:**
Gazel 19
Mısra: 3
Biçare, zavallı (âşık).

Hançer-i hün-rizüñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebürü cihânı saña qurbân oldı tut

2. müstmende:-e

Gazel 48
Mısra: 7
Biçare, zavallı (âşık).

Her ne lutfuñ var ise ben müstmende eyle kim
Bu güzellik gibi sende çaq efendüm çağıdır

müstmend-i bî-dil:

1. **müstmend-i bî-dil:**
Gazel 159
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Zavallı âşık.

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i bî-dil
Bezminde şâh-ı dehrüñ çün kim gedâya yir yok

müvesser olısar:

1. **müvesser olısar:-ısar**
Gazel 16
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Nasip olmak.

Çün vişâlün giç müvesser olısar ben hasteye
Gitmege 'ömr-i 'azizüm kılmasa bârî şitâb

müzeyyen-hâne:

1. **müzeyyen-hânedür:-dür**
Tahmis 3
Mısra: 15
(*Âşığın kanlı gözyaşları ile) süslenmiş yer, mekân. II Âşığın gönü.*

Eşk-i sürhile münakkaş bir müzeyyen-hânedür
Mest ü evkâr olsalar 'âşıklaruñ olmaz 'aceb

N

nā-bedīd oldı:

1. **nā-bedīd oldı:-dı**
Gazel 248
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kaybolmak.

Oldı iḥvānı elinde bu Cenābī nā-bedīd
Ka'r-ı cāha düşdi başdan Yūsuf-ı gül-pīrehan

nā-būd:

1. **nā-būdın:-ı, -n**
Gazel 243
Mısra: 3
Yok olan, bulunmayan. II Âşığın bedeninin yok olmuşluğu, acizliği, perişanlığı, zayıflığı.

Vücüdün 'âşıkun lâ-şey görüp nā-būdın aḥmadum
Fenāsından dem ururdum eser bulsam beķāsından

nā-būd oldı:

1. **nā-būd oldı:-dı**
Gazel 23
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Perişan olmak. II Aşk uğruna kendini feda etmek.

Budur dīvān-ı devrūñ şāh beyti
Ki 'aşk içre Cenābī oldı nā-būd

nā-çār:

1. **nā-çār:**
Gazel 317
Mısra: 1
Çaresiz, zavallı (âşık).

'Âlem-i hayretde ben nā-çār gördüm kendümi
Kendü cānumdan daḥı bī-zār gördüm kendümi

2. **nā-çārı:-ı**
Gazel 344
Mısra: 1
Çaresiz, zavallı (âşık).

Nār-ı ḥasret nice bir yaķa bu ben nā-çārı
Göster ey ṭālī'-i ferḥunde baña dil-dārı

nā-çār olmasun:

1. **nā-çār olmasun:-ma, -sun**

Murabba 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak. II Gam, dert çekmek.

Serv-i ķāmet bir güzelsin yoluña cānum revān
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

2. **nā-çār olmasun:-ma, -sun**

Murabba 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak. II Gam, keder çekmek.

Bülbül-i şürıdeveş her bī-nevā zār olmasun
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

3. **nā-çār olmasun:-ma, -sun**

Murabba 4

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak. II Gam, keder çekmek.

Nāme-i şevkuñ Cenābī şafḥa-i cāna yazar
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

4. **nā-çār olmasun:-ma, -sun**

Murabba 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak. II Gam, keder çekmek.

Gözlerüñ ḥançer çeküp kanlar döker dīvānevār
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

5. **nā-çār olmasun:-ma, -sun**

Murabba 4

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak. II Gam, keder çekmek.

Sırr-ı 'aşkuñ fāş idüp dil-şād kıldum 'ālemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

nā-dān:

1. **nā-dāniyuz**:-i, -y, -(u)z

Gazel 138

Mısra: 12

Cahil, bilgisiz (kimse). II İkiyüzlülük ile işi olmayan kimse; âşik.

Şüfiyâ 'ilm-i riyâ bahşini ço 'uşşâk-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nā-dāniyuz

nā-dān evine inse güneşde pertev olmaz:

1. **nā-dān evine inse güneşde pertev olmaz**:-maz

Gazel 356

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cahilin evine güneş girse bile orayı aydınlatamaz.

Nā-dān evine inse olmaz güneşde pertev
Âfâka lem'a şalar ehl-i hüner çerâğı

nā-ehl:

1. **nā-ehl:**

Gazel 278

Mısra: 4

Bir işin ehli olmayan, o işten anlamayan (kimse).

Ben dürr-i şâh-vāruñ bilmez zamâne kıdrin
Nā-ehl elinde kıymet bulmaz belī güher de

nāfe:

1. **nāfe:**

Gazel 296

Mısra: 7

Misk kokusu.

Zülf-i 'anber-bāruña beñzetti nāfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu kıru da'vā ile

nāfeves:

1. **nāfeves:**

Gazel 174

Mısra: 5

Misk kokusu gibi.

Nāfeves hâl-i siyāhuñ bûyı dutdı 'âlemi
Müşg-i terdür haţţ-ı sebzüñ güy-i 'anber kākülüñ

nağme kılsun:

1. **nağme kılsun**:-sun

Gazel 220

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çalmak; ahenkli ses çıkarmak.

Vecd idüp her küşeden girsün semā'a ehl-i şevk
Nağme kılsun muţribā bir dem rübāb eglennesün

nağme-i tanbürdan:

1. **nağme-i tanbürdan**:-dan

Gazel 239

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tambur ezgisi.

Kulağıñ burılmadın sâz-ıla vir kendüñi gel
İstimā' eyle bu remzi nağme-i tanbürdan

nağme-keş kumrıları:

1. **nağme-keş kumrıları**:-lar, -ı

Muhammes 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Nağme yapan, şakiyan, güzel güzel öten kumru. II Beykoz'daki kumrular.

Bülbülinüñ her biri bir 'âşik-ı ser-bâzdur
Nağme-keş kumrıları bir Dāvudî-āvâzdur

nağmeler kılsa:

1. **nağmeler kılsa**:-sa

Gazel 267

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ötmek, şakımak.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevk ile anda
Açılsa gülleri taze benefşe ergavān olsa

nā-hakk yire:

1. **nā-hakk yire:**

Gazel 271

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Haksız yere.

Müdde'î nā-hakk yire daħl idüben eş'āruma
Seng-i ta'ne atmasun bu dürr-i meknün üstine

naḥl-i cān:

1. naḥl-i cān:

Gazel 231

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can fidanı (gibi sevgili).

Zeyn idüp güllerle cismin naḥl-i cān olmuş gelür
Kaḅı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmezsin

naḥl-i eṣ'ārūm:

1. naḥl-i eṣ'ārūm:-(u)m

Gazel 306

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Şiir fidanı. II Cenābî'nin şiirleri.

Olurdu sāyesinde rūḥ-ı Cāmī her dem āsūde
Dikilse naḥl-i eṣ'ārūm eger bāḡ-ı ḥıyābāne

naḥl-i gül:

1. naḥl-i güldür:-dür

Gazel 149

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül fidanı. II Fidan gibi uzun ve ince vücutlu

sevgili.

Ḳaddūñ görüp Cenābī didi ki naḥl-i güldür
'Āşık gözine hecrūñ bāḡ-ı leṭāfet ancak

2. naḥl-i güle:-e

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül fidanı.

Eylerem naḥl-i güle teşbīh addin düşmenüñ
Bāḡ-ı rezmüñ içre ammā olduğında ḡarḳ-ı ḥūn

nāḥun-ı ḥasret:

1. nāḥun-ı ḥasret:

Gazel 323

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hasret trnaḡı. II Sevgiliye duyulan hasretin
verdiği aci.

Fürkatüñde nāḥun-ı ḥasret ile yırtup dem-be-dem
Ḳana boyarsa Cenābī tañ midur ruḡ-sārını

nā-kām:

1. nā-kāma:-a

Gazel 34

Mısra: 14

Muradına erememiş, mahrum, nasipsiz (âşık).

Cenābī fürkatüñden kıldı feryād
Vişālüñden o bir nā-kāma beñzer

nā-kām ola:

1. nā-kām ola:

Gazel 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Amacına ulaşamamış, mutsuz bir kimse olmak.

Lāyık midur ey māh-rū devr-i ruḡunda kim ola
Ḡayrılara mihrüñ senüñ Ḥarfī ḳuluñ nā-kām ola

nā-kāmlık:

1. nā-kāmlıkdur:-dur

Gazel 121

Mısra: 10

Muratsızlık, muradına erememe.

Ey Cenābī dünyede emr-i muḡāl oldu muḡāl
İrmege maḳşūda bir nā-kāmlıkdur kāmumuz

naḳd-i cān virüp:

1. naḳd-i cān virüp:-üp

Gazel 324

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can naktini, can parasını vermek. II Ölmek,
kendini feda etmek.

Naḳd-i cān virüp zer-i vaşl-ı nigārı almaduñ
N'itdūñ ey şarrāf-ı dil çalduñ yire bāzāruñı

2. naḳd-i cān virüp:-üp

Gazel 222

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can naktini, can parasını vermek. II Ölmek,
kendini feda etmek.

Naqd-i cân virüp Cenâbî aldı kâlâ-yı gamuñ
Görmedi hergiz ziyânı öylece bâzâr iden

3. **naqd-i cân virüp:-üp**

Gazel 366

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can naktini, can parasını vermek. II Ölmek, kendini feda etmek.

Naqd-i cân virüp metâ'-ı vaşluñ aldum râygân
Süd itmiş h'âce yok bâzâr-ı 'aşkıda ben gibi

naqd-i cânâ:

1. **naqd-i cânâ:-a**

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Can nakti, can parası. II Âşığın canı, varlığı.

H'âce-i 'aşkuz bugün bâzâr-ı mihr-i yârda
Naqd-i cânâ almağa kâlâ-yı vuşlat beklerüz

2. **naqd-i cânâ:-a**

Gazel 126

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can nakti, can parası. II Âşığın canı, varlığı.

Naqd-i cânâ almağa vaşluñ kumaşın h'aceyüz
Çârsû-yı gâmda ey meh açılır dükkânumuz

3. **naqd-i cânâ:-a**

Gazel 250

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can nakti, can parası. II Âşığın canı, varlığı.

Naqd-i cânâ râygândur yok bahâsı ol mehüñ
Yüsuf-ı Mısrî gibi kem kıymete satılmasun

4. **naqd-i cânâ:-a**

Gazel 252

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can nakti, can parası. II Âşığın canı, varlığı.

Naqd-i cânâ râygândur alsañ 'irfân cevherin
Ma'rifetdür bilmek isterseñ eger cân cevherin

naqd-i cânı virmege:

1. **naqd-i cânı virmege:-mege**

Gazel 203

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can naktini, can parasını harcamak. II Canını feda etmek; bir şey ya da bir kişi uğruna ölmek.

Naqd-i cânı virmege ikrârum idi yolına
Bu sebeble ey Cenâbî yâra medyün olmuşam

naqd-i cânum aldı:

1. **naqd-i cânum aldı:-dı**

Gazel 345

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Can naktini, can parasını almak. II Âşığın canını almak, öldürmek.

Naqd-i cânum aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöret çapusu

naqd-i cânuñ:

1. **naqd-i cânuñ:-(u)ñ**

Gazel 172

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Can nakti, can parası.

Şeh-i Cem-şaşmet-i 'aşkuñ kadîmî hâsısın ey dil
Edâ kıl naqd-i cânuñ zimmetüñde bu durur baķuñ

naqd-i cânuñ şarf idüp:

1. **naqd-i cânuñ şarf idüp:-üp**

Gazel 179

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can naktini, can parasını harcamak. II Canını feda etmek.

Ey gönül bâzâr-ı gâmdan gel metâ'-ı miñnet al
Naqd-i cânuñ şarf idüp ya'nî kumâş-ı vuşlat al

naqd-i eşk:

1. **naqd-i eşki:-i**

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı akçesi, gözyaşı parası. II Âşığın gözyaşları.

Her ne naqd-i eşki kim hırc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse hisâbın yok yire şayılmasun

2. naqd-i eşkin:-i, -n

Gazel 95

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı akçesi, gözyaşı parası II Âşığın gözyaşları.

Naqd-i eşkin dâğuma çeşmüm firāvân yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsân yağdurur

naqd-i kevneyni:

1. naqd-i kevneyni:-i

Gazel 340

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İki âlemin akçesi, nakti. II Hem dünya hem ahiret kazancı.

Ğamuñ tāsında aldurdı senüñle naqd-i kevneyni
Cenâbî zâr-ı derdüñle bu dem ehl-i kumâr oldı

naqd-i sükün ü şabrı virüp:

1. naqd-i sükün ü şabrı virüp:-üp

Gazel 257

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sakinlik ve sabır parasını harcamak, sarf etmek. II Âşığın aşkın verdiği gam, keder sebebiyle sabrının tükenmesi.

Naqd-i sükün ü şabrı virüp ey göñül ğama
Sevdâ-yı zülf-i yâr-ıla bir bî-ğarârsın

naqd-i vücüdüm:

1. naqd-i vücüdüm:-(u)m

Gazel 105

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) varlık sermayesi. II Âşığın bedeni.

Genc-i ğamuñla hâtır künc-i hârâba beñzer
Naqd-i vücüdüm anda yatur türâba beñzer

naqd-i yaşum:

1. naqd-i yaşum:-(u)m

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı nakti, parası.

Ķarız aldığına naqd-i yaşum merdüm-i ğamuñ
Hâzır iki gözüm gibi 'âdil güvâh aña

nâ-kese:

1. nâ-kese:-e

Gazel 113

Mısra: 10

Alçak, soysuz, düzenbaz.

Ķıl ü Ķalından cihânuñ ey Cenâbî el çeküp
Ser virüp râz açmada her nâ-kese lâl olmuşuz

nakkâş-ı ezel:

1. nakkâş-ı ezel:

Gazel 184

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah.

Mümiyânuñ resmini yazmakta nakkâş-ı ezel
Ķıl kalem kaşuñ haķı ince hayâl itmiş güzel

nakş:

1. nakş:-ı

Gazel 351

Mısra: 10

İşlemek, nakş etmek, süslemek.

Görüp nazm-ı perîşânuñ nazîre söyledi anı
Cenâbîdür 'Acem-zâde geçen her dem saña nakşı

2. nakş:-ı

Gazel 358

Mısra: 5

Görüntü, nakış, resim. II Güzellik.

Her ne nakşı isteseñ eyle temâşâ 'ayşdan
Câmumuzda bulmazsın isteme ğam resmini

3. nakş:-ı

Gazel 251

Mısra: 2

İz, görünüş, suret. II Allah'ın varlığının yansımaları.

Gördiler ferhunde zātuñ bildi 'älemler yaķın
Kim niġin-i devletüñ naķşı durur rüy-ı zemīn

naķş olmış:

1. naķş olmış:-mış

Gazel 363

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tasvir edilmek, resmedilmek, işlenmek.

Niġār- ħāne-i Ćini temāşā eyledüm gördüm
O naķş olmış şuver cānā yüzüñüñ cümle ħayrānı

naķş-ı belāsın gösterür:

1. naķş-ı belāsın gösterür:-(ü)r

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Belanın resmini göstermek. II Gam, keder
vermek; belaya uğratmak.*

Resm-i şādī istesem naķş-ı belāsın gösterür
Bu denī dünyāyı bildüm kim baña ġam-ħānedür

naķş-ı dil-āvīzini:

1. naķş-ı dil-āvīzini:-i, -(n)i

Gazel 230

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönlü cezbeden resim. II Sevgilinin gönlü
cezbeden sureti, görünüşü.*

Göricek naķş-ı dil-āvīzini Mānī anı
Şüret-i Ćini gibi vālih ü ħayrān olsun

naķş-ı dīvār:

1. naķş-ı dīvār:

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Duvar resmi.

Gerek ħüsünüñden aġsen ola ħulkuñ
Ve ger ni yazılır çok naķş-ı dīvār

naķş-ı ġamdan:

1. naķş-ı ġamdan:-dan

Gazel 326

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder naķşı, süsü.

Deyr-i 'ālem ehline yāhū diyüp nüş eyledüm
Naķş-ı ġamdan sāde kıldum cān u göñlüñ cāmını

naķş-ı ġubārumdur:

1. naķş-ı ġubārumdur:-(u)m, -dur

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tozun yansması.

Reh-i 'aşkuñ belāsında yıkıldum ħāk-sār oldum
Degül zerre görinenler benüm naķş-ı ġubārumdur

naķş-ı Mānī:

1. naķş-ı Mānī:

Gazel 300

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mani'nin resmi.

Naķş-ı Mānī gibi her meh-pāre ħayrān ola ger
Sen melek-rü şeklini resm eylesem dīvānuma

naķş-ı ruh:

1. naķş-ı ruġlarıñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 188

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının resmi, naķşı.

Göster ey şāh-ı kerem gülzāra naķş-ı ruġlarıñ
Şüret-i Mānī-şıfat tā kim ħala ħayrān ġül

2. naķş-ı ruġuñ:-(u)ñ

Gazel 237

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının resmi, naķşı.

Ĥāme-i ħayretle yazdı cāna şekl-i mührüñi
Her gören naķş-ı ruġuñ āyīne-i idrākten

3. naķş-ı ruġuñsuz:-(u)ñ, -suz

Gazel 294

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının resmi, nakşı.

Hâli ber-câ bulmadum nakş-ı ruhuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sînemi tañ mı eger büt-hâneye

nakş-ı sünbüldür:

1. nakş-ı sünbüldür:-dür

Gazel 270

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Sümbülün görüntüsü, sureti. II Sevgilinin
sümbül gibi dağınık saçlarının şekli.*

Dîdem üzre Harfiyâ yârüñ hayâl-i kâküli
Nakş-ı sünbüldür hemânâ şîşe-i câm üstine

nâlân:

1. nâlân:

Gazel 196

Mısra: 10

İnleyen, feryat ve figan eden (kimse). II Âşık.

Levh-i câna ey Cenâbî hañt-ı gam yazılmadın
Ben belâ-perver gamında ol mehüñ nâlân idüm

nâle:

1. nâlesinden:-(s)i, -(n)den

Gazel 154

Mısra: 14

Ahenkli ses, ezgi. II İnceleme, inilti, feryat.

Neşifat bağrın delüp her dem Cenâbî âh ider
Erğanunuñ nâlesinden rakş iden şol zâra bak

2. nâle:

Gazel 52

Mısra: 6

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Hecrüñ gamında şorsañ ahvâl-i pür-melâlüm
Geh nâle geh figândur geh âh gâh vehdür

3. nâleñi:-ñ, -i

Gazel 172

Mısra: 7

İnceleme, inilti, feryat.

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nâleñi kes kim
Şadâ-yı âh-ı 'âşıkla tolpudur güşi âfâkuñ

4. nâlem:-m

Gazel 232

Mısra: 2

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Def'a def'a nâra yakdum süzum ila nâri ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zârı ben

5. nâleyle:-(y)le

Gazel 249

Mısra: 8

İnceleme, inilti, feryat.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nâleyle yok kârum gelürse biñ belâ senden

6. nâle:

Gazel 272

Mısra: 6

İnceleme, inilti, feryat.

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

7. nâlem:-m

Gazel 284

Mısra: 2

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Vireliden göñlümi sen yâr-i mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı âhum göklere

8. nâleler:-ler

Gazel 308

Mısra: 1

İnceleme, inilti, feryat.

Rakşa girsüñ nâleler her dem semâ'-ı sâzuma
Perde-âheng eylesün gam muñribi âvâzuma

9. nâlem:-m

Gazel 29

Mısra: 12

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Hırmen-i şabrum Cenâbî cem' kılsam bir nefes
Rüzgâr-ı âh ile nâlem anı ber-bâd ider

10. nāleme:-m, -e

Gazel 66

Mısra: 2

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Lāle ruhsāruñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nāleme nisbet benüm yā nāle-i bülbül nedür

11. nālemden:-m, -den

Gazel 156

Mısra: 4

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Tiğ-ı ğam-ı zamāne kanum dökerse her dem
Nālemden özge baña āh u fiğān ider yok

12. nāleme:-m, -e

Gazel 163

Mısra: 1

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Nāleme dem-sāz olaldan āh u zārı bülbülüñ
Birlige bitdi benümle kār ü bārı bülbülüñ

13. nālem:-m

Gazel 307

Mısra: 4

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Zülfüñ ğamında iñlese kânūnı sīnemüñ
Nālem o demde eyleye āheng-i sünbüle

14. nāle:

Gazel 338

Mısra: 6

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Zerre gibi kem eşer bir 'āşık-ı nā-çiz iken
Gün gibi ey nāle dehre āşikār itdüñ beni

15. nālemi:-m, -i

Gazel 365

Mısra: 3

(Âşığın) feryadı, iniltisi.

Bī-sütün-ı ğam-ı 'aşkda işiden nālemi dir
Uyarur h^vāb-ı 'ademden bu fiğān küh-keni

nāle āheng eylesem:

1. nāle āheng eylesem:-se, -m

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feryat fiğan etmek, inlemek.

Küy-ı dil-berde 'aceb mi nāle āheng eylesem
Eksük olmaz gülsitān içre nevāsı bülbülüñ

nāle döndi:

1. nāle döndi:-di

Gazel 292

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ney gibi olmak. II Âşığın çektiği aşk acısından
dolayı bedeninin ney gibi delik deşik olması; feryat
etmesi, inlemesi.*

Ne āl itdüñ baña ey çeşmi ala

Ki ğamdan cism-i za'fum döndi nāle

nāle eyler:

1. nāle eyler:-r

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feryat fiğan etmek, ağlamak, inlemek.

N'ola ger feryād kılsa kākülüñ habsinde dil
Nāle eyler her nefesde lācerem murğ-ı kafes

2. nāle eyler:-r

Gazel 359

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feryat fiğan etmek, ağlamak, inlemek.

Küyuñda nāle eyler her mübtelā-yı bī-dil

Ol gülşen-i şafānuñ irsün biñe hezārı

3. nāle eyler:-r

Gazel 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Feryat fiğan etmek, ağlamak, inlemek.

Sen gül-i nev-resteden ayrı Cenābī āh ider

Nāle eyler her nefes bülbül gülistāndan cüdā

nāle kıl:

1. **nāle kılsam**:-sa, -m

Gazel 300

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feryat figan etmek, ağlamak, inlemek.

Ger hezārān nāle kılsam ey Cenābī bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nāzük-beden efgānuma

2. **nāle kıılır**:-(u)r

Gazel 299

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feryat figan etmek, ağlamak, inlemek.

Kūyuñ tolanup nāle kıılır bende Cenābī
Bülbül iñiler bāğ-ıla büstān arasında

nāle vü feryād ider:

1. **nāle vü feryād ider**:-er

Gazel 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feryat figan etmek, ağlamak, inlemek.

Sen gül-i nāzük-teni göñlüm kaçan kim yād ider
'Andelībāsā hezāran nāle vü feryād ider

nāle vü feryād:

1. **nāle vü feryāddan**:-dan

Gazel 238

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) iniltisi ve feryadı.

Fāriğ ancak ol perī ben 'āşık-ı nā-şāddan
Cān virürsem bī-ḥaberdür nāle vü feryāddan

2. **nāle vü feryādum**:-(u)m

Gazel 222

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) iniltisi ve feryadı.

Her nefesde iñleden nāyı derūnum derdidür
Nāle vü feryādum oldı çengi her dem zār iden

3. **nāle vü feryādumuz**:-(u)muz

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) iniltisi ve feryadı.

İrse güş-ı şāha bir dem nāle vü feryādumuz
Alsa çarḥ-ı pür-sitemden ol melek-hū dādumuz

4. **nāle vü feryādumuz**:-(u)muz

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) iniltisi ve feryadı.

Eyleyüpdür bülbül-i ḥünīn dilüñ şavtnı pest
Şevk-i güzār-ı ruḥuñda nāle vü feryādumuz

nāle-i bülbül:

1. **nāle-i bülbül:**

Gazel 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bülbülün feryadı.

Lāle ruḥsāruñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nāleme nisbet benüm yā nāle-i bülbül nedür

nāle-i dil:

1. **nāle-i dil:**

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönülden gelen iniltisi.

İre mi nāle-i dil yār-i cefākāra meded
Yite mi şavt-ı hezārı gül ü güzāra meded

nāle-i 'uşşāka:

1. **nāle-i 'uşşāka**:-a

Gazel 289

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşıkların iniltisi. II Uşşak makamı.

Nāle-i 'uşşāka ey dil dem-be-dem āheng için
Nāy-ı gāmla çalınur bir resme sāz olduñ yine

nāleler ide:

1. **nāleler ide**:-e

Gazel 72

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Feryat figan etmek, ağlamak, inlemek.

Sînemüñ kânûnına el ursa ger gam muṭribi
Dest-i cevruñden ide bezm-i belâda nâleler

nâleler kemendin salalar:

1. nâleler kemendin şalalar:-a, -lar

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feryat figan kemendini salmak, atmak. II

Feryat figan etmek, ağlamak, inlemek.

Tevsen-i tenden sipihrüñ bend ide ey mâh-ruḥ
Şalalar çarḥ-ı berîne ger kemendin nâleler

nâl-i gül:

1. nâl-i gül:

Gazel 326

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gülün kamışı.

Nâl-i gül gibi Cenâbî girdi bāzâr-ı ğama
Ser-te-ser dâğ-ıla ey meh zeyn idüp endāmını

nâm:

1. nâm:

Gazel 149

Mısra: 2

Şan, şöhret.

Didi gören beni kim bu bir melâmet ancak
Nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak

2. nâm-ıla:-ıla

Gazel 223

Mısra: 6

Şan, şöhret.

Câm-ı derdüñ nüş idenler mest ü evkâr oldılar
Başmasun bu bezme ayak nâm-ıla 'âr isteyen

3. nâm:

Gazel 226

Mısra: 2

Şan, şöhret.

Erbâb-ı dil hemîşe ehl-i melâmet olsun
Nâm isteyen 'azîzüm her dem selâmet olsun

4. nâm-ıla:-ıla

Gazel 109

Mısra: 14

Şan, şöhret.

Küy-ı rüsvâda Cenâbî ṭabl-ı şöhret dögeli
Bildi 'âlemler anı kim nâm-ıla 'âr istemez

nâm u nengin terk ider:

1. nâm u nengin terk ider:-er

Gazel 171

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şan ve şöhretten vazgeçmek.

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi şeydâ gerek

namâza durdum:

1. namâza durdum:-du, -m

Gazel 310

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Namaza durmak; namaza başlamak.

Kıblem o ḥadd-i dil-keş mihrâbum oldu kaçuñ
Çeşmüñ imâm olursa durdum gözüm namâza

namaza tur:

1. namaza tur:

Gazel 245

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Namaza durmak; namaza başlamak.

Mescid-i Âkşâ dilüñdür tur namaza sıdk-ıla
Zâhid-i ḥalvet geçüp ṭutma 'ibâdet küşesin

2. namâza turdum:-du, -m

Gazel 192

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Namaza durmak; namaza başlamak.

Seccâde-i dili döşeyüp baḥr-ı eşküme
Ṭurdum namâza ola ki kâr-ı Cüneyd idem

nāme:

1. nāmemi:-m, -i

Gazel 308

Mısra: 6

Mektup. II Âşığın gönlündeki hisler.

Dil kebüter olsa dağı iremez biñ cehd ile
Âhum iltsün nāmemi yār-i hümā-pervāzuma

2. nāme:

Gazel 14

Mısra: 1

Mektup.

Benden ey nāme nigāruñ nergis-i 'ayyārın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḡ-ı gülzārın öp

nāme-i şevkuñ:

1. nāme-i şevkuñ:-(u)ñ

Murabba 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Aşk mektubu.

Nāme-i şevkuñ Cenābī şafḡa-i cāna yazar
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār olmasun

nāmenüñ 'üvnāniyam:

1. nāmenüñ 'üvnāniyam: -(y)am

Gazel 200

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Mektubun başlığı.

'Üvnāniyam her nāmenüñ mektūbiyam her
ḡāmenüñ
Mestūriyam her cāmenüñ Allāhiyem Allāhiyem

na'm-ı bedel:

1. na'm-ı bedel:

Tahmis 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Mutluluğun karşılığında.

Gitdi cānum yirine geldi ḡamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur ḡüsn-i 'amel

nā-mihr-bān:

1. nā-mihr-bān:

Gazel 9

Mısra: 3

Vefasız, sevgisiz, muhabbetsiz (sevgili).

Yār ise nā-mihr-bān derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde ḡalmışam bī-çāre dermāndan cüdā

nāmuñ şeh-i 'ālī-cenāb eyle:

1. nāmuñ şeh-i 'ālī-cenāb eyle:

Murabba 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Namını yüce, haysiyetli padişah hâline
getirmek; yüce, haysiyetli, iyiliksever padişah
olarak ünlenmek.*

Şeref vir zātuña nāmuñ şeh-i 'ālī-cenāb eyle
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Ḳaramanı

nā-murād:

1. nā-murāduñ:-(u)ñ

Gazel 81

Mısra: 10

*Muradına erememiş, isteğine ulaşamamış
(âşık).*

Ger Cenābī bendeñi şāhum şorarsañ kimdügin
Ḥāk-sāruñ nā-murāduñ dergehüñ der-bānidur

2. nā-murādi:-ı

Gazel 371

Mısra: 2

*Muradına ermemiş, isteğine ulaşamamış
(âşık).*

Seyle viren mülk-i cismüm dīde-i pür-nem gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nā-murādı ḡam gibi

nā-murād-ı rüzgār itdüñ:

1. nā-murād-ı rüzgār itdüñ:-dü, -ñ

Gazel 338

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünyada muradına erememiş, bahtsız bir kişi
hâline getirmek.*

Åh kim bir nā-murād-ı rûzgār itdũñ beni
Ey gũñũl kendũñ gibi bir hāk-sār itdũñ beni

nā-murāduñ kāmıyam:

1. nā-murāduñ kāmıyam:-(y)am

Gazel 200

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İsteğine ulaşamayan kimselerin arzusu.

Her meclisũñ ben cāmıyam her nā-murāduñ
kāmıyam

Her bir şikāruñ dāmıyam Allāhiyem Allāhiyem

nāmũsı yire çaldum:

1. nāmũsı yire çaldum:-du, -m

Gazel 190

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Onur ve şerefini ayaklar altına almak,
namusunu değersiz kılacak davranışlarda
bulunmak.*

Cür'aveş çaldum yire nāmũsı bĩ-'ār olmuşam
Cām-ı derdũñ nüş idelden mest-i evgār olmuşam

nān:

1. nānuñ:-(u)ñ

Gazel 68

Mısra: 4

Ekmek.

Eyledũñ ey sīne yir yir tāze dāguñ āşikār
Tıylamağa ğam sipāhın bir iki nānuñ mı var

2. nān:

Gazel 112

Mısra: 12

Ekmek. II Pay.

Nīm-nāna şol gedā kim kāni' oldı dünyede
Çurs-ı mihri sũfresinde kendũye nān istemez

nār:

1. nārı:-ı

Gazel 52

Mısra: 10

Ateş, od.

Bir tēc-ı zer olupdur serde Cenābĩ odum
Şol şem'veş ki nārı başında zer-külehdür

2. nār:

Gazel 106

Mısra: 4

Ateş, od.

Şem'-i ruhsāruñ ğamında gũñlũmũñ pervānesi
Bāl u perrin yakmağa hũrşiddeden nār istemez

3. nāra:-a

Gazel 154

Mısra: 8

Ateş, od.

Gör zamīrinũñ içinde tāb-ı mihr-i hikmeti
Dũd-ı āh-ı pũr-şererle yakdı kendin nāra bak

4. nār:

Gazel 216

Mısra: 2

Ateş, od.

Ğamuñdan künc-i dilde var sũzum
Yanardı baña bilse nār sũzum

5. nār:

Gazel 223

Mısra: 2

Ateş, od.

Çihreñe şalsun nazār şem'-i şeb-i tār isteyen
Åşinā olsun ğamuñla yirini nār isteyen

6. nārumdur:-(u)m, -dur

Gazel 58

Mısra: 8

*Ateş, od. II (Yürek) yangını, acı, ızdırap, aşk
ateşi.*

Görüp meclisde kan ağlar yaşum dem dem
şurāhiler

Yakan şem'ũñ zebānını ruħuñ derdinde nārumdur

7. nāruma:-(u)m, -a

Gazel 293

Mısra: 1

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırap, aşk ateşi.

Bād-ı āhum şu'le virdi esdügünce nāruma
Hün-ı dil akıtdı 'aynüm sîne-i pür-zāruma

9. nārı:-ı

Gazel 232

Mısra: 1

Ateş, od.

Def'a def'a nāra yaqđum sūzum ıla nārı ben
Döne döne zār kıldum nālem ile zārı ben

8. nārdan:-dan

Gazel 240

Mısra: 6

Ateş. II Sevgilinin parlak yanağı.

Şu'le-i şevk-ı ruđuñda yanayın redd eyleme
Nūra müstağrak olayın ço beni ol nārdan

nār eyleyüp:

1. nār eyleyüp:-y, -üp

Gazel 298

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ateşe vermek, yakmak. II Aşk ateşiyile yakmak,
perişan etmek.*

Ruğları hecri ğamında yirümi nār eyleyüp
Yaqđı ol şem'-i dil-ārā ben gibi pervānei

nār uralı:

1. nār uralı:-alı

Gazel 138

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ateşe vermek, yakmak. II Aşk ateşiyile yakmak,
perişan etmek.*

Uralı hāl-i sipendüñ sîne-i 'uşşāka nār
Her dimāğa bñ şalur bir micmer-i gerdāniyuz

nāra girmek ğayretin:

1. nāra girmek ğayretin:-i, -n

Gazel 233

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ateşe atlamanın azmi, çabası.

Şem'-i hüs-n-i yārı görseñ bāl u per yaqđ üstine
Nāra girmek ğayretin öğren göñül pervāneden

nāra saldı:

1. nāra saldı:-dı

Gazel 269

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ateşe atmak.

Saldı nāra kendüyi her dem 'azāb-ı cāndadur
Atlas u dībāyi tercih eyleyen şāl üstine

nāra yak:

1. nāra yaqđum:-du, -m

Gazel 232

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Def'a def'a nāra yaqđum sūzum ıla nārı ben
Döne döne zār kıldum nālem ile zārı ben

2. nāra yaqmaq:-mak

Gazel 254

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Gönlü aşk
ateşiyile tutuşturmak.*

Āteş-i 'aşkuñ yaqar cānā Cenābī sinede
'Ādet oldı nāra yaqmaq her dem aña hānesin

nāra yanmak:

1. nāra yanmaq:-mağ

Gazel 304

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanmak, tutuşmak. II Aşk acısı çekmek.

Nāra yanmaq resmini ta'līm iden pervāneye
Yaqđı mihrüñ şem'-ini göñlüm gibi ğam-hāneye

nār-ı āh:

1. nār-ı āh:

Gazel 173

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah ateşi.

Mest-i cām-ı hūsn olup 'uşşāka bakmaz ol melek
Nār-ı āh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

2. nār-ı āhum:-(u)m

Gazel 119
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah ateşi.

Başda kisvet nār-ı āhum tende yir yir dāğlar
Bī'at eyle küçügüm gel Hācī Bektāş olmuşuz

3. nār-ı āhum:-(u)m

Gazel 8
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah ateşi.

Başda oldı nār-ı āhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur hil'at baña

nār-ı āhum meş'ali:

1. nār-ı āhum meş'ali:-i

Gazel 285
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah ateşinin meşalesi. II Âşığın ateş
saçan ahi.

Hārgeh-i çarhuñ 'aceb mi nūr virse ey kamer
Nār-ı āhum meş'ali mihr-i cihān-ārāsına

nār-ı 'aşk:

1. nār-ı 'aşk:

Gazel 155
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.

Vādi-i Eymende dil Mūsī-i 'umrānum durur
Bu vücudum Tūrını yandursa tañ mı nār-ı 'aşk

2. nār-ı 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 244
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın verdiği acı, keder

Bād-ı āhumla uyardum nār-ı 'aşkuñ ey melek
Kālīb-ı Ādem için cem' olmamış idi mā' ü tıyn

3. nār-ı 'aşkuñ:-(u)ñ

Murabba 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın verdiği acı, keder.

Nār-ı 'aşkuñ yakmada 'uşşākuñı pervānevār
Cām-ı şevküñ yakmada müştākuñı peymānevār

4. nār-ı 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 208
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın verdiği acı, keder.

Nār-ı 'aşkuñ göz göre yakdı vücudum külli āh
Dağı nem yağa 'aceb bu ateş-i hicrān benüm

nār-ı 'aşka yanmayınca:

1. nār-ı 'aşka yanmayınca:-ma, -y, -ınca

Gazel 311
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Aşk ateşinde yanmak.

Nār-ı 'aşka yanmayınca nice kez şāf olmaduk
Hālīş olmaz zer gibi tā girmeyünce ateşe

nār-ı belā sipendi:

1. nār-ı belā sipendi:-i

Gazel 349
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bela ateşinin tohumu. II Sevgilinin aşk belasına
düşüren beni.

Gönlüm esir-i zülfüñ ben beste-i kemendi
Hāl-i siyāh çihreñ nār-ı belā sipendi

nār-ı belāñ:

1. nār-ı belāñ:-ñ

Gazel 225

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bela ateşi. II Aşk ateşi.

Şirîşk-i dîdede çeşmüm ğarîk-ı lücce-i ğamdur
Düşüp nâr-ı belâñ içre ciger dağı kebâb olsun

nâr-ı derde düşüp:

1. nâr-ı derde düşüp:-üp

Gazel 277

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert ateşine düşmek. II Aşk derdine düşmek.

Düşüp yansam 'aceb mi nâr-ı derde
Ġamuñdan âteşüm vardur cigerde

nâr-ı firâk-ı yâr:

1. nâr-ı firâk-ı yâr:

Gazel 123

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayrılık ateşi. II Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği üzüntü, keder.

Nâr-ı firâk-ı yâr ile kül olmuşuz henüz
Kalbinde zâhidüñ görinen havf-ı rûste-ğîz

nâr-ı firâkıında yanup:

1. nâr-ı firâkıında yanup:-up

Gazel 305

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşiyle yanıp tutuşmak. II Ayrılık acısı çekmek, ayrılık acısıyla gönlü yanmak.

Yanup nâr-ı firâkıında o mâhuñ
İrüşdi dūd-ı âhum âsmâna

nâr-ı firâkuñla tutuşup:

1. nâr-ı firâkuñla tutuşup:-up

Gazel 339

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşiyle yanıp tutuşmak. II Ayrılık acısı çekmek, ayrılık acısıyla gönlü yanmak.

Şu kim nâr-ı firâkuñla tutuşup eylemez ħande
Belâ bezminde kat' olsun göreyin şem'veş başı

nâr-ı fûrkatüñde:

1. nâr-ı fûrkatüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi. II Sevgiliden uzak ve ayrı yaşayışın verdiği acı, ıstırap.

Gördi nâr-ı fûrkatüñde dil kebâb olduğunu
Döne döne yandı ey meh âteş-i süzân aña

nâr-ı ğam u derde düşüp:

1. nâr-ı ğam u derde düşüp:-üp

Gazel 152

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam ve dert ateşine düşmek.

Hemân sen yanma ey ħâsid düşüp nâr-ı ğam u
derde
Benüm bu yakduğun odla şerer deñlü 'azâbum yok

nâr-ı ğam-ı 'aşkuñla süzân:

1. nâr-ı ğam-ı 'aşkuñla süzân:

Gazel 196

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşkın gamının, kederinin ateşi ile yanmış (kimse). II Âşık.

Mihr ü mâhuñ yakmadın dest-i kader kandîlini
Şem'veş nâr-ı ğam-ı 'aşkuñla ben süzân idüm

nâr-ı ħasret:

1. nâr-ı ħasret:

Gazel 344

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Özlem ateşi. II Sevgiliye duyulan hasret nedeniyle çekilen acı.

Nâr-ı ħasret nice bir yağa bu ben nâ-çarı
Göster ey tâli'-i ferħunde baña dil-dârı

2. nâr-ı ħasretle:-le

Gazel 220

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Özlem ateşi. II Sevgiliye duyulan hasret
nedeniyle çekilen acı.

Nâr-ı hasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebâb
Ayağ ayağ bezme gelsün diñ şarâb eğlenmesün

nâr-ı hicrâna düşersem:

1. nâr-ı hicrâna düşersem:-er, -(i)se, -m

Gazel 297

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşine düşmek.

Zülâl-i vaşf-ı la'lüñden dağı nüş itmeden kaçtre
Baña müşkil 'azâb ancak düşersem nâr-ı hicrâna

nâr-ı ruh:

1. nâr-ı ruhuña:-(u)ñ, -a

Gazel 299

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağının ateşi. II Sevgilinin al
yanağı.*

Nâr-ı ruhuña yansa düşüp n'ola dil-i zâr
Pervâne yanar şem'-i şebistân arasında

2. nâr-ı ruhuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağının ateşi. II Sevgilinin al
yanağı.*

La'lüñ gâminde yaşum kanlı şarâba beñzer
Nâr-ı ruhuñda ciger yanmış kebâba beñzer

nâr-ı şevkümden:

1. nâr-ı şevkümden:-(ü)m, -den

Gazel 341

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk, arzu, heves ateşi. II Âşığın aşk ateşi.

Ne tañ pervâneler bâlın yağarsa nâr-ı şevkümden
Yağan süz-ı derünumdur benüm şem'-i şebistâni

nâr-ı süzân:

1. nâr-ı süzân:

Gazel 193

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yakıcı ateş. II Aşk ateşi.

Ğam degül düşsem Cenâbî şem'-i rüy-ı dil-bere
Yanmağa pervâneveş ben nâr-ı süzân isterem

nârını saçar:

1. nârını saçar:-ar

Gazel 323

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ateş püskürtmek.

Ejder-i âteş-feşândur dūd-ı âh-ı pür-şerâr
Olsa peydâ sîneden saçar sipihre nârını

nârven:

1. nârven:

Gazel 248

Mısra: 1

Karağaç.

Sünbül saçuñ şürîdesi bālâña 'âşık nârven
Reyhân haçuñ âşüftesi çihreñ esîri yâsemem

nâ-şâd buldum:

1. nâ-şâd buldum:-du, -m

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Kendini) kederli, mutsuz (bir hâlde) bulmak.

Ben beni nâ-şâd buldum yoğ iken gâmdan haber
'Âlem-i kübrâ idüm bilmezken 'âlemden haber

nâ-şâd olupdur:

1. nâ-şâd olupdur:-up, -dur

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hüzünlü, gamlı, kederli olmak.

Bu belâ künci içinde biz Cenâbî gülmedük
Dâ'imâ nâ-şâd olupdur aramızda şâdumuz

nâ-sâz:

1. **nā-sāz-ıla:-ıla**

Gazel 164

Mısra: 8

Çalgı aletlerinin ses uyumsuzluğu. II Uyumsuz, aykırı kişiler.

Qabul it sâz-ı 'aşkuñ saña pendin
Ki dir nā-sāz-ıla olma hem-âheng

nāsdan vahşet itdi:

1. **nāsdan vahşet itdi:-di**

Gazel 287

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnsanlardan uzaklaşmak, yabani davranmak.

Vahşet itdi nāsdan insāniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnūn gibi bir 'ākil ü ferzānei

nā-sezā:

1. **nā-sezā:**

Gazel 229

Mısra: 6

Layık olmayan, yakışık almayan, yersiz.

Ben esir-i bend-i 'aşka pādişāhum zulm olup
Nā-sezā her 'āşık-ı bī-derde dād olmak neden

nasīb imiş:

1. **nasīb imiş: -miş**

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah tarafından başışlanmak, verilmek.

Vādī-i gāmda döküp göz yaşını olma melul
Ehl-i 'aşka Hārfiyā çün-kim nasīb imiş belā

nasībüm olmazsa:

1. **nasībüm olmazsa:-maz, -(i)sa**

Murabba 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mutluluk veren güzel şeylere ulaşmak, erişmek, kavuşmak.

Kūyuñ olmazsa nasībüm hāzırım dār-i 'adem
Ger neşātuñ virmeye el bes degül mi derd ü gām

nāsihā:

1. **nāsihā:**

Gazel 135

Mısra: 8

Ey nasihat eden, öğüt veren!

Deryā-yı 'aşkdan bizi gel çekme karaya
Kaşd itme nāsihā bize biz anda māhiyüz

naṭ'-i vişālūñden:

1. **naṭ'-i vişālūñden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 262

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma örtüsü.

Reşk idüp naṭ'-i vişālūñden beni kış itdiler
Dehr-i lu'bet-bāz ile gerdün-ı dūn idüp oyun

nā-tüvān:

1. **nā-tüvān:-ı**

Gazel 18

Mısra: 8

Zayıf, güçsüz, çaresiz (âşık).

Za'fum görüp gāmuñda döndüñ hayāle dime
Bir nā-tüvānı kılma pīl-i demāna nisbet

2. **nā-tüvān:-ı**

Gazel 27

Mısra: 6

Zayıf, güçsüz, çaresiz (âşık).

Hūmret-i haddüñ görüp dil virdüm ammā korqarın
Yakmağa ben nā-tüvānı āteş-i sūzān olur

3. **nā-tüvān:**

Murabba 4

Mısra: 6

Zayıf, güçsüz, çaresiz (âşık).

Kākül-i miskīnūñüñ miskīnidür pīr ü cüvān
Beste-i bend-i ser-i zülfüñ geçer her nā-tüvān

4. **nā-tüvānın:-ı, -n**

Gazel 47

Mısra: 10

(Âşığın) zayıf, güçsüz (gönlü).

Gördi cānum hastesini la'lüñe ilti göñül
Tālib-i dārū'ş-şifādur nā-tüvānın gezdürür

nāv-dān itdūñ:

1. nāv-dān itdūñ:-dū, -ñ

Gazel 343

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Oluk hâline getirmek. II Sürekli ağlayan bir âşık hâline getirmek.

Âb-ı hasretdür akan ser-çeşmesinden dīdemūñ
Kūyuña şu dökmege bir nāv-dān itdūñ beni

nāvek şunar:

1. nāvek şunar:-ar

Gazel 311

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ok atmak. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakış atması.

Ġamzesi nāvek şunar ebrūsı çekse yāyını
Ben nice dil virmeyin ol dīde ile ol kaşa

nāvek-i dil-dūzdu:

1. nāvek-i dil-dūzdu:-dur

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül delen, kalbe batan ok. II Sevgilinin ok gibi delici, yaralayıcı bakışı.

‘Âşık-ı üftādeñi her dem nişāne itmege
Ey kaşı yā her müjeñ bir nāvek-i dil-dūzdu

nāvek-i hicrānuñ:

1. nāvek-i hicrānuñ:-(u)ñ

Gazel 328

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayrılık oku. II Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği acı, keder, ızdırap.

Çeng gibi kıddüme eşküm tağaldan tār-ı ğam
Nāvek-i hicrānuñ ey meh deldi bağrum yā gibi

nāy:

1. nāy-ıla:-/la

Gazel 164

Mısra: 1

Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke

müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan yapılmış, üfleli bir çalgı.

Buni taqrīr iderler nāy-ıla çeng
Ki mey nūş eyle dāyim olma dil-teng

2. nāy:-ı

Gazel 222

Mısra: 7

Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan yapılmış, üfleli bir çalgı.

Her nefesde iñleden nāyı derūnum derdidür
Nāle vü feryādum oldu çengi her dem zār iden

nāy-ı ğamla:

1. nāy-ı ğamla:-la

Gazel 289

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder neyi.

Nāle-i ‘uşşāka ey dil dem-be-dem āheng için
Nāy-ı ğamla çalınur bir resme sāz olduñ yine

nāyves:

1. nāyves:

Murabba 1

Mısra: 3

Ney gibi, ney misali.

Nāyves bağrum delen müjgān-ı çeşm-i yārdür
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

nāz:

1. nāz:

Gazel 92

Mısra: 1

İşve, cilve.

Ruğları şem’in yağaldan nāz ile cānāneler
Oldı sūz ehli aña yanmağ için pervāneler

2. nāz:

Gazel 168

Mısra: 5

İşve, cilve.

Gāh nāz u gāh 'işve gāh şîve geh 'itāb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cān senüñ

3. nāz:

Gazel 183

Mısra: 2

İşve, cilve.

Yanmağa pervānedür şem'-i ruḥ-ı cānāna dil
Nāz ile bāzîçe eyler tıflveş dīvāne dil

4. nāz-ıla:-ıla

Gazel 207

Mısra: 4

İşve, cilve.

Ser-te-ser dünyayı dirseñ düşmesün ayakdan
Gel ḥırāma nāz-ıla ey ḳadd-i mevzūnum benüm

5. nāzdan:-dan

Gazel 235

Mısra: 1

İşve, cilve.

Bakmaz ol sīmīn-beden ben mübtelāya nāzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

6. nāz:

Gazel 251

Mısra: 7

İşve, cilve.

Şayd ḳılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nāz ile
Āferīn ey şāh-bāz-ı evc-i devlet āferīn

nāz ile salın:

1. nāz ile salın:

Gazel 212

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli bir şekilde yürümek.

Ṭutupdur 'ālemi būyuñ benüm tāze gülīstānum
Salın nāz ile her cānib benüm serv-i ḥırāmānum

nāz kılsun:

1. nāz kılsun:-sun

Gazel 189

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Cāme-i al-ıla oldı şāhid-i ṭannāz gül
'Andelīb-i ḥasteye her laḥza kılsun nāz gül

nāz okını atar:

1. nāz okını atar:-ar

Gazel 330

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Naz okunu atmak. II Nazlanmak, cilve yapmak.

Nişāne eyleyüp mihri atar nāz okını ṭurmaz
Dōnelden ol meh-i bedr'üñ kemān-ı Rüsteme ḳaşı

nāz u şîve eylese:

1. nāz u şîve eylese:-se

Muhammes 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Nazlanmak, cilve yapmak.

Lu'bet-nümā-yı 'işve durur kılmāsın oyun
Biñ nāz u şîve eylese her demde kıll sūkūn

nāza gerden uzatma:

1. nāza gerden uzatma:-ma

Gazel 310

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naza gerden uzatmak; işve ve cilve yapmak, nazlanmak.

Ol serv-i 'aşḳ-sāzum gerden uzatma nāza
Cān ḥalvetinde göñlüm el ḳaldurur niyāza

nazar:

1. nazarla:-la

Gazel 227

Mısra: 10

Bakma, bakış.

Küşe-i çeşmüñ dirīg itme Cenābī bendeden
Bir nazarla ḥāki sensün Ḥusrevā iksir iden

2. nazar:

Gazel 235

Mısra: 3
Bakma, bakış.

Çeşm-i cāna nūr-ı 'ibret kesb iderdi her nazar
Dīde-i Mahmūd Gazīnūñ çihre-i Āyāzdan

nazar eyle:

1. nazar eyle:

Gazel 44

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Kalbūñe eyle nazar görme gedānuñ zāhirin
Kim hemīşe meskeni gencūñ göñül vīrānedür

nazar idelden:

1. nazar idelden:-el(i), -den

Gazel 278

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Görmek, nail olmak.

Luţfuñ nazar idelden baña cihān 'adūdur
Elţāf-ı şehdūr ancak sever beni hāzerde

nazar iden:

1. nazar iden: -en

Gazel 295

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakan (kimse).

Sīnede yād-ı ruḥuñla dāğuma iden nazar
Gülşen-i dehrūñ göz açmaz lāle-i ḥamrāsına

nazar itmedüñ:

1. nazar itmedüñ:-me, -dü, -ñ

Murabba 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bakış atmak; ilgilenmek, ilgi göstermek.

Pāy-māl-i derdüñ oldum itmedüñ cānā nazar
Ḥāk-i rāh-ı küyuñ oldum kılmaduñ hergiz güzer

nazar kıl:

1. nazar kılsam:-sa, -m

Gazel 27

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bakmak.

Fürkat-i la'l-i lebūñde gülşene kılsam nazar
Çeşmüme ey serv-quad her gonca bir peykān olur

2. nazar kılsun:-sun

Gazel 154

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Cūy-ı 'ömr-i ādemī akmākdadır leyl ü nihār
Saña kılsun bu edāyı bir nazar enhāra bak

nazar şal:

1. nazar şal:

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göz atmak, göz gezdirmek.

Şal nazar dīdār-ı yārı ḥilkat-i eşyāda gör
Çeşm-i Mecnūnuñ açarsañ şüret-i Leylāya bak

2. nazar şalam:-am

Gazel 288

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakmak, seyretmek.

Kevkeb-i baḥtum şeref burcın müşerref eyleye
Ger nazar şalam Cenābī rüy-i dil-ber ayına

3. nazar şalma:

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nazar etmek, bakmak, bakış atmak.

Ḥakāretle nazar şalma baña kim
Yürür şekl-i gedāda gāh server

4. nazar şalmaz:-maz

Gazel 106

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nazar etmek, bakmak.

'Arızuñdan ayrı göñlüm gülşene şalmaz nazār
Dür olan gül şöhetinden meclis-i hār istemez

5. nazār şalmaz:

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bakış atmak; ilgilenmek, ilgi göstermek.

Nazār şalmaz Cenābīye o dil-ber görmese yaşın
Sitāre cem'ini gözler bizüm bir māhumuz vardur

6. nazār şalsam:-sa, -m

Gazel 232

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nazar etmek, bakmak.

Yārdan ğayrı görünmez her neye şalsam nazār
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağyārı ben

7. nazār şalsun:-sun

Gazel 223

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nazar etmek, bakmak.

Çihreñe şalsun nazār şem'-i şeb-i tār isteyen
Aşınā olsun ğamuñla yirini nār isteyen

8. nazār şalsun:-sun

Gazel 223

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nazar etmek, bakmak.

Rūzgār itdükçe āhum yaşuma şalsun nazār
Lücce-i deryā içinde dürr-i şeh-vār isteyen

nazarda:

1. nazarda:

Gazel 188

Mısra: 23

Göz önünde.

Var iken cānā nazarda ol semensā ruħlaruñ
Bāĝ-ı 'ālemdē Cenābī eylemez seyrān gül

2. nazarda:

Gazel 278

Mısra: 10

Tek bakışta; bir anda.

Cān u göñül Cenābī gördüm kabül-ı cānān
Terk eyleyüp cihānı vardum kodum nazarda

nazar-ı lutfuñı:

1. nazār-ı lutfuñı:-(u)ñ, -ı

Gazel 365

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgi dolu bakış.

Nazār-ı lutfuñı ey pīr-i muĝān itme dirīĝ
Cür'a-i feyz ile yād it bu ayaĝa düşeni

nāzenīn:

1. nāzenīndür:-dür

Gazel 251

Mısra: 6

İşveli, cilveli, nazlı.

Tūṭi-i ṭab'-ı laṭīfūñ her kaçan kılsa şuhan
Her edāsı nāzenīndür her kelāmı şekkerīn

2. nāzenīnüm:-(ü)m

Gazel 65

Mısra: 1

İşveli, cilveli, nazlı (sevgili).

Nāzenīnüm hūsn ile bir şūh-ı meh-peyker geçer
Leşker-i hūbāna hūsev 'āleme server geçer

nāzır:

1. nāzır:

Gazel 342

Mısra: 1

Bakan, nazar eden, gören.

Gice yok hālūme nāzır nūcūm u māhdan ğayrı
Göz irse mihredür sūz-ı derūnum āhdan ğayrı

nāzır ideli:

1. nāzır ideli:-eli

Gazel 97

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Memur tayin etmek.

Câmi'-i hüsnine yârûñ ideli nâzır dili
Çeşmini hıdmetde Ĥarfî anı câbîler bilür

nâzır ol:

1. nâzır ol:

Gazel 179
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bakmak, seyretmek.

Lücce-i deryâ-yı 'aşkuñ nâzır ol emvâcına
Gör neheng-i miñnet-i merdüm-rübâsın heybet al

2. nâzır olalı:-alı

Gazel 33
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Bakmak, seyretmek.

Câmi'-i hüsnine nâzır olalı yârûñ göñül
Bu Cenâbî çeşmini hıdmetde câbîler bilür

nażire söyledi:

1. nażire söyledi:-di

Gazel 351
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Bir şairin manzum eserine başka bir şair
tarafından aynı vezin ve kafiye ile başka bir
manzumenin yazılması.*

Görüp nazm-ı perîşânuñ nażire söyledi anı
Cenâbîdür 'Acem-zâde geçen her dem saña nakşı

nazm:

1. nazm:

Gazel 316
Mısra: 10
Nazmetme, şiir yazma.

Ĥusrev-i mülk-i kelâm oldı Cenâbî ey melek
El virelden nazm içinde aña Ĥarz-ı Enverî

2. nazm-ıla:-ıla

Gazel 2

Mısra: 9
Vezinli, kafiyele söz, şiir, nazım.

Nazm-ıla şöhret bula dirse Cenâbî bendesin
İtmesün kem iltifâtın Ĥusrev-i devrân aña

3. nazmda:-da

Gazel 64
Mısra: 9
Vezinli, kafiyele söz, şiir, nazım.

Her Ĥabâ-yı şive kim biçdüñ Cenâbî nazmda
Şöhret-i dîvân için ol Ĥâmet-i mevzûn giyer

4. nazmda:-da

Gazel 73
Mısra: 9
Vezinli, kafiyele söz, şiir, nazım.

Mihr ü mâhı öğsem olmaz ey Cenâbî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muĤtâleler

5. nazmum:-(u)m

Gazel 75
Mısra: 19
Vezinli, kafiyele söz, şiir, nazım.

Süleymân-ı zamânsın diñle nazmum
Yine mâlik geçer gör mür-ı aĤĤar

6. nazmda:-da

Gazel 150
Mısra: 23
Vezinli, kafiyele söz, şiir, nazım.

Zülf ü ruĤsârûñla ĤaĤtuñ olmasa her nazmda
Fî'l-meşel bir gülsitândur kim gül ü reyĤânı yok

7. nazm:

Gazel 192
Mısra: 10
Vezinli, kafiyele söz, şiir, nazım.

Başdan ayağa bâñıl ola sıĤr-i Sâmiri
Nazm içre ben Cenâbî eger 'arz-ı keyd idem

8. nazmumuñ:-(u)m, -(u)ñ

Gazel 297

Mısra: 9

Vezinli, kafiyeli söz, şiir, nazım.

Cenâbî dest ü pâyini öpesin nazmumuñ şâyed
Niyâzumdan cevâb ide varup şâh-ı suhandâna

9. **naẓmını:-ı, -(n)ı**

Gazel 306

Mısra: 19

Vezinli, kafiyeli söz, şiir, nazım.

İşidüp nazmını gerdün semâ'a girdi şevkından
Hilâl-i çarh baş egdi bu Ĥarfî-i suhandâna

10. **naẓmum:-(u)m**

Gazel 319

Mısra: 9

Vezinli, kafiyeli söz, şiir, nazım.

Ey Cenâbî ĥayretinden gökde bu nazmum görüp
Dişledi dendân-ı Pervîn mâh-ı nev barmağını

11. **naẓmumda:-(u)m, -da**

Müfret 2

Mısra: 2

Vezinli, kafiyeli söz, şiir, nazım.

Degül ma'yübdan çünkim kişi tebdil ide maĥlaş
Cenâbî diyü nazmumda beyân itdüm bu dem
maĥlaş

naẓm bahrında:

1. **naẓm bahrında: -ı, -(n)da**

Gazel 172

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiir denizi.

Mesîhî şî'rini añma Cenâbî nazm bahrında
Aña nisbet dür-i nâ-süftedür her beyti işhâkuñ

naẓma getürdi:

1. **naẓma getürdi:-di**

Gazel 13

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nazmetmek, şiir söylemek.

Tab'-ı mevzûnuñ getürdi nazma her neşri ki var
Virse beyt-i Ĥusreve şîrîn sözüñ n'ola cevâb

naẓm-ı dürr-pâşı:

1. **naẓm-ı dürr-pâşı:-ı**

Gazel 330

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnci saçan şiir. II Güzel yazılmış, değerli şiir.

Cenâbî bende destinden güher işâr ider dâyim
Şeh-i Rûmuñ ayağına görüñ bu nazm-ı dürr-pâşı

naẓm-ı güher-bâr-ı Cenâbîyi:

1. **naẓm-ı güher-bâr-ı Cenâbîyi:-(y)i**

Gazel 230

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cenâbî'nin inci saçan şiiri.

Göricek nazm-ı güher-bâr-ı Cenâbîyi o şâh
Vaşf-ı la'lümlle didi şâhib-i dîvân olsun

naẓm-ı perîşânuñ:

1. **naẓm-ı perîşânuñ:-(u)ñ**

Gazel 351

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dağınık şiir.

Görüp nazm-ı perîşânuñ nazîre söyledi anı
Cenâbîdür 'Acem-zâde geçen her dem saña naqşı

nâzük:

1. **nâzük:**

Gazel 178

Mısra: 3

İnce yapılı, narin..

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür gonceden
nâzük
Görenler ĥaṭṭ-ı nev-hîzüñ didiler kim çemenden yig

2. **nâzük:**

Gazel 244

Mısra: 14

İnce yapılı, narin.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber ũtma tañ ta'lîmden
Lebleri nâzük durur âsîb ider dendân-ı sîn

ne:

1. **nedür:-dür**

Gazel 66

Mısra: 6

Nedir, nasıl bir şeydir?

Câm ile Cemşîd bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurâhî ağzına ey gönca-leb kılkuş nedür

2. **nedür:-dür**

Gazel 66

Mısra: 8

Nedir, nasıl bir şeydir?

Ağza alsam vaşf-ı la'lüñ çihreme düşer 'arak
Leblerüñ devrinde şorma baña cânâ mül nedür

3. **ne:**

Gazel 100

Mısra: 7

Nedir, nasıl bir şeydir?

Didüm kıblem beyân it kim yüzüñ ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

4. **ne:**

Gazel 94

Mısra: 3

Nasıl?

Serîr-i 'izz ü nâz üzre temâşâ kıl ne hüsrevdür
Be hey zâhid gel inşâfa kimüñ bir böyle şâhı var

5. **ne:**

Gazel 24

Mısra: 8

Nasıl.

Şive-i reftârda Tübîye egmez başını
Kâmet-i bâlâsı yârüñ gör ne 'âlî-şân olur

6. **ne:**

Gazel 98

Mısra: 7

Nasıl.

Sen ne cevher kapduğın kân-ı melâhatde bugün
Ey meh-i burc-ı leţâfet bu türâbîler bilür

7. **ne:**

Gazel 103

Mısra: 7

Nasıl.

Zülfüñ ucından ne derdler çekdüğüm ey sîm-ber
İstesem şerh itmege dolar besî tümârlar

8. **ne:**

Gazel 228

Mısra: 7

Nasıl.

Ben ne vâdî sâķini şürîdeyin fehm itmedüm
Gâh hâķî geh hevâyî geh 'itâb-âlüdeyin

9. **ne:**

Gazel 237

Mısra: 2

Nasıl.

Kıl temâşâ dilde sūzum sîne-i şad-çâķden
Gör ne âteş oldu zâhir bir avuç hâşâķden

10. **ne:**

Gazel 241

Mısra: 2

Nasıl.

Bu kıdd-i nâz-perverle kıyâmetsin kıyâmetsin
Gören sen şive-perdâzı bilür şâhum ne âfetsin

11. **ne:**

Gazel 263

Mısra: 4

Nasıl.

Kılmadı hünî gözüñ göñlümle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hū

12. **ne:**

Gazel 263

Mısra: 4

Nasıl.

Kılmadı hünî gözüñ göñlümle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hū

13. ne:

Murabba 5

Mısra: 19

Nasıl.

Ne deryāsın cihān bilsün seni dürlər nişār eyle
Esīr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum Karamanı

14. ne:

Tahmis 2

Mısra: 1

Nasıl.

Bilürüm çeşm-i hūmāruñ ki ne bed-hūdur bu
Belki hālūñ de nigārāne siyeh-rūdur bu

15. ne:

Gazel 100

Mısra: 9

Nedir?

Didüm gülzār-ı kūyuñda ne Hārfi
Didi kim bülbül-i nağme-serādur

16. ne:

Gazel 144

Mısra: 6

Nasıl bir?

Bağladı gönlüm semendin yok hālāşa kudreti
Kākül-i şarrār-ı dil-ber ne kemend-endāz imiş

17. ne:

Gazel 152

Mısra: 2

Her ne kadar.

Benüm sen gibi 'ālemde şeh-i gerdün-cenābum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinābum yok

18. ne:

Gazel 167

Mısra: 2

Ne kadar.

Cānumı tīr-i müjeñle kıldı qurbānuñ senüñ
Hey ne kāfir-kış olur şol çeşm-i fettānuñ senüñ

19. ne:

Gazel 213

Mısra: 8

Ne kadar.

Cenābī sāyeveş bir bir beyān eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-rāzdur göñlüm

20. ne:

Gazel 190

Mısra: 5

Nasıl, nereden?

Yārsuz ey cān ne bildüñ bār-ı hātır olduğūñ
Kö beni bi'llāh senden çünki bī-zār olmuşam

21. neler:-ler

Gazel 249

Mısra: 1

Ne (türlü eziyet).

Neler çekdüğümü sorup be-hey zālim cüdā senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyāmetde Hudā senden

22. ne:

Gazel 292

Mısra: 1

Nasıl, nasıl bir.

Ne āl itdüñ baña ey çeşmi ala
Ki gamdan cism-i za'fum döndi nāle

23. ne:

Gazel 340

Mısra: 2

Hangi.

Bu gülşende belā birken baña geldi hezār oldu
Ne gülden kim vefā umdum cefā bāğında hār oldu

24. ne:

Muhammes 1

Mısra: 19

Nasıl, ne tür.

Sun'-ı Hākkı kıl temāşā gör ne sırr u rāzdur
Dil-küşādur Begkozı seyr eyle seyrān vāktidür

25. ne:

Gazel 108

Mısra: 6

Nedir ki.

La'l-i nābuñ cür'asıdır göñlümi hurrem iden
Vir ne cām-ı mey didüğün hâtırım şād eylemez

26. ne:

Gazel 255

Mısra: 2

Nasıl bir.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitānsın sen
Senüñledür cihān zinde benüm ruhum ne cānsın
sen

ne 'aceb:

1. ne 'aceb:

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Ķāmetüñ serve müşābih ğam-ı hecrüñ ne 'aceb
Ķākülüñ resmi hey āfet Ķadümi dāl eyler

2. ne 'aceb:

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Göñlüm ne 'aceb menzil-i mihrüñ ola zīrā
Ķürşīdi felek 'āzim-i beyt-i şeref eyler

3. ne 'aceb:

Gazel 315

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryāda
Açılır gül gibi ol ğonca-dehen her bāda

ne 'aceb kim:

1. ne 'aceb kim:

Gazel 107

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne aceptir ki. II Ne tuhaftır ki.

Çekmeden hecrüñ ğamın berg-i Ķazāna dönmişem
Ne 'aceb āhum yeli kim beni ber-bād eylemez

ne ādem:

1. ne ādem:

Gazel 78

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İnsan deĝilsin, olamazsın.

Bu Ķüsn-i bī-bedelle pādişāhum
Ne ādem meh-i çarĶı veyā Ķür

ne bāküñ var:

1. ne bāküñ var:

Gazel 134

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne korkun var?

Ne zulmüñ var ise eyle baña şāhum ne bāküñ var
Bu sultān-ı cihān olan gedā-yı rāhdan Ķorkmaz

ne bilsüñ:

1. ne bilsüñ:-süñ

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ne bilir, ne bilsin, nereden bilsin. II Bilmez,
bilemez.*

Ne bilsüñ neydüğün şāne şikenc-i turra-i Leylī
Dil-i şürīde Mecnūna şora kim dūd-ı āhıdır

ne bilür:

1. ne bilür:-(ü)r

Gazel 97

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Ne bilir, ne bilsin, nereden bilsin. II Bilmez,
bilemez.*

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faĶıĶ

Bu teselsül 'ilmini şanma kitābiler bilür

2. **ne bilür:-(ü)r**

Gazel 33

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ne bilir, ne bilsin, nereden bilsin. İl Bilmez, bilemez.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyân ide faķih
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

3. **ne bilür:-(ü)r**

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne bilir, ne bilsin, nereden bilsin. İl Bilmez, bilemez.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide faķih
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

ne cânı var:

1. **ne cânı var:**

Gazel 351

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne gücü var? İl Gücü yetmemek, bir işi yapabilmek için yeterince kabiliyetli olmamak.

Muķâbil olmağa mihrüñ ruķuñla yok durur vechi
Meh-i çarķuñ ne cânı var tura cânâ saña karşı

ne çeker bilmez:

1. **ne çeker bilmez: -mez**

Gazel 372

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne çektiğini, ne hâlde olduğunu bilmemek.

Tişe-i cevr-i havâdişle tenüm sâd-pâredür
Bilmez ol şîrîn kelâmum ne çeker Ferhâdını

ne dem:

1. **ne dem:**

Gazel 351

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Ne dem 'azm-i şikâr itdüm gözüñ âhûların gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'âlem yüzün vahşî

ne dem kim:

1. **ne dem kim:**

Gazel 152

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Ne dem kim bezm-i hâs itsem Cenâbî câm-ı
çeşmümde
Bu hûn-âb-ı ciger gibi benüm rengin şarâbum yok

ne dirlükdür:

1. **ne dirlükdür:-dür**

Gazel 212

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nasıl bir hayattır? İl Yaşamak değildir.

Hayât-ı câvidânîsin ne dirlükdür baña sensüz
Nihâyet bulma 'âlemde benüm 'ömr-i firâvânüm

ne dirse:

1. **ne dirse:-se**

Muhammes 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Her ne söylerse, ne derse, ne önerirse.

Pîr-i hîred ne dirse sen anı tüt işit
Uyma hevâ-yı nefse özüñ gör daķı sekit

ne diye:

1. **ne diye:**

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne desin, ne söylesin?

Çekdi buyruk yoğ iken dâra göñül merdümini
Şeh Süleymân ne diye zülf-i siyehkâra meded

ne ğam:

1. **ne ğam:**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam değil, dert değil.

Vücüdüm hâşılın virsem ne ğam derdüñle ben bâda
Maĥabbet ĥırmeninüñ cism-i zerdüm bir giyâhıdır

2. ne ğam:

Gazel 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam deĝil, dert deĝil.

Pinhân kıla ger 'arızuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Ĥürşid-i 'âlem-tâb hem mestür olur çün şâm ola

3. ne ğam:

Gazel 213

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam deĝil, dert deĝil.

Ĥayâl-i târ-ı zülfüñle yürür cân-bâzdur göñlüm
Ne ğam tîĝ-i cefâ çekse müjeñ ser-bâzdur göñlüm

4. ne ğam:

Gazel 67

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam deĝil, dert deĝil.

Ne ğam ey gül belâñ ile Cenâbî cân vire her dem
Hezârânuñ gibi vaşfuñ bahârında hezârânuñ var

5. ne ğam:

Gazel 75

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam deĝil, dert deĝil.

Yüzüñ bes maţla'-ı mihr-i sa'âdet
Görünmezse ne ğam ĥürşid-i ĥâver

6. ne ğam:

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam deĝil, dert deĝil.

Ef'î-i zülfüñ ne ğam zehrin dökerse üstüme
La'l-i cân-baĥşuñ taţibüm baña ger tiryâk ola

7. ne ğam:

Gazel 330

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam deĝil, dert deĝil.

Ĥakîkat bir imiş bildüm bugün ma'sûk-ıla 'âşık
Ĝalaţ idüp iki görse ne ğam ey dil anı şaşı

8. ne ğam:

Muhammes 2

Mısra: 39

Kelime Tipi: **Deyim**

Gam deĝil, dert deĝil.

'Aks-i murâd-ı göñli ne ğam bilse rûzgâr
Duyduñ Cenâbi ĥurde degül kıлма âşikâr

9. ne ğam:

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam deĝil, dert deĝil.

Pey iltisün küy-ı cânâna ne ğam kim fetĥ-i bâbı var
Ĥavâf-ı Ka'be kılmışca reh-i dilde şevâbı var

ne hâcet:

1. ne hâcet:

Gazel 306

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Neden, ne sebepten? İ Ne gerek? Ne lüzumu
var?*

Ne hâcet 'arz-ı hâl idem huzûr-ı şâhda ey dil
Degül rüşen nesi ola bu ben mûruñ Süleymâna

ne hōş:

1. ne hōş:

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ne hoş, ne kadar güzel.

Halka-i zülfüñ ne hōş devr eylemiş hâl-i ĥadüñ
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir duzaĝ zâĝ

ne istedür:

1. **ne iştedür:** -dür

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hiç kimseye sezdirmeden iş çevirmek, ortalığı birbirine karıştırmak, zararlı bir iş yapmak. II Ne işler karıştırır?

Her gördüğünü hançer-i gamzeñle öldürür
Halk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne iştedür

ne kıldan çalsa:

1. **ne kıldan çalsa:-sa**

Gazel 213

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hangi makamdan çalarsa çalsın.

Düşürmez bezm-i miñnetde uşul-i şavt-ı feryâdı
Ne kıldan kim belâ çalsa aña dem-sâzdur göñlüm

ne kılsa:

1. **ne kılsa:-sa**

Gazel 200

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ne yaparsa yapsın.

Müstakbelem geh mâziyem fâ'il ne kılsa râziyem
Geh muhtesib geh kâdıyam Allâhiyem Allâhiyem

2. **ne kılsa:**

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne yaparsa yapsın.

Ne kılsa hançer-i gamzeñ baña 'ayn-ı 'inâyetdür
Kılıcuñ aķsa üstüme gözüm nûrı himâyetdür

ne kim:

1. **ne kim:**

Gazel 340

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne (yazık) ki!.

Fezâ-yı mâ-sivâu'llâh idüp pervâzını göñlüm
Ne kim maķşûd-ı bî'z-zâtum idi geldi şikâr oldı

ne korhu:

1. **ne korhu:**

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Korkuya yer yok.

Devr-i haţtuñda ne korhu düzañından hecriñüñ
Bes nüvîd-i mağfiret bu âyet-i Gufrân baña

ne mümkün:

1. **ne mümkün:**

Gazel 287

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mümkün değil.

Men' olunmaz haddi nârından göñül cânânenüñ
Şem'a yanmağdan ne mümkün men' idem pervânei

2. **ne mümkün:**

Gazel 287

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mümkün değil.

Şüretüñ görmek ne mümkün olmasa hâlüñ sebep
Bâ'is itdüm cennete girmeklige bir dânei

3. **ne mümkün:**

Gazel 296

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mümkün değil.

Bahr-i Kulzüm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Kaţre-i bârân ne mümkün baħş ide deryâ ile

4. **ne mümkündür:-dür**

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mümkün değil.

Reng ü bü virmek ne mümkündür neşâtum gülleri
Zaħm ururken ey semen-bü pây-ı dilde hârumuz

5. **ne mümkündür:-dür**

Gazel 216

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ne mümkün? İI Mümkün değil.

Duhānum çıktı eflāke Cenābī
Ne mümkündür ola inkār sūzum

ne...ne...:

1. **ne...ne...:**

Gazel 69

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Ne...ne (de)...bağlacı.

Ĝam-ı 'aşkında sen māhuñ yine bir özge hālüm var
Melāmet mülkine şahum ne ğuşşam ne melālüm
var

2. **ne...ne...:**

Tahmis 2

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Ne...ne (de)...bağlacı.

Ne ğoñül kodı ne göz zülf ü ruḥ u 'arız-ı yār
Oda yanmaz suya batmaz nice cādūdur bu

ne resme:

1. **ne resme:-e**

Gazel 31

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Ne şekilde. İI Ne kadar çok.

Bir şererle külliyeñ yaqdı Cenābī varımı
'Aşq-ı dil-ber hey ne resme āteş-i sūzān olur

2. **ne resme:**

Gazel 114

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Nasıl, ne suretle?

Nūr-ı dīdemdür ne resme dūr olam dil-dārdan
Çeşm-i 'ālem-bīnini ehl-i nazar kūr eylemez

3. **ne resme:-e**

Gazel 8

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ne şekilde. İI Ne kadar çok.

Ķanımı döküp Cenābī eyledi āḥir helāk
Ĝör ne resme zaḥm urupdur ḥançer-i ḥasret baña

ne şübhe:

1. **ne şübhe:**

Gazel 23

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Şüphesiz.

Sehā būyın virür bir deste güldür
Elüñ sensin ne şübhe gülşen-i cūd

ne sūd lāzım:

1. **ne sūd lāzım:**

Gazel 76

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ne faydası var.

Cenābī dilden oldu saña 'āşık
Ne lāzım sūd kim bu ḥāle inkār

ne tañ:

1. **ne tañ:**

Gazel 57

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? İI Şaşılmaz.

Belā bezminde zār olsam ne tañ ṭanbūrveş ey meh
Elinde muṭrib-i dehrüñ burılan çün kulağumdur

2. **ne tañ:**

Gazel 96

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? İI Şaşılmaz.

Doğduñça ne tañ āhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryā rüzgār olsa azar lā-būd ḥurüş eyler

3. **ne tañ:**

Gazel 341

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Ne tañ pervâneler bâlin yağarsa nâr-ı şevkünden
Yağan süz-ı derûnumdur benüm şem'-i şebistâni

4. ne tañ:

Gazel 82

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayıp mı? II Ayıp değil.

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-kağ
'Âdet-i bülbül dürür gül görse ğulğul 'arz ider

ne var:

1. ne var:

Gazel 297

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Kaşuñ def'atle ey meh okutdı ħüsn-i ũğrasın
Yüzüñde kâkülüñ kılsa ne var ħükmi Ķaramana

ne yirde:

1. ne yirde:

Gazel 369

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nerede, hangi yerde.

Ne yirde bir gül açılsa olur lâ-büd anuñ ħârı
Budur bâ'is o gül-rüdan kesilmez bir dem aĝyârı

ne yirde olsa:

1. ne yirde olsa:

Gazel 306

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hangi yerde, nerede olursa olsun.

Müďâm yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydâ dil
Sürer yanınca zencirin ħomaz elden bu dīvâne

ne zulmüñ var ise:

1. ne zulmüñ var ise:

Gazel 134

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ne kadar eziyetin, cevrin varsa. II Elinden
eziyet etmek için ne geliyor.*

Ne zulmüñ var ise eyle baña şāhum ne bāküñ var
Bu sultān-ı cihān olan gedā-yı rāhdan ħorħmaz

nebāt:

1. nebātı:-ı

Gazel 255

Mısra: 7

Nöbet şeker.

Leb-i la'lüñ firāķında nebātı telħ-kām itdüñ
Halâvetde 'adilüñ yok emir-i kāmransın sen

necāt buldı:

1. necāt buldı:-dı

Gazel 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kurtulmak, halas olmak.

İrgüren pîr-i muĝāna kendini buldı necāt
Ol der-i devlet-me'âbi baña kim irşād ider

Necātı:

1. Necātı:

Tahmis 2

Mısra: 26

15. yüzyılın meşhur şairi. Asıl adı İsa'dır.

Gice bir şî'r didi saña Cenābīye güzel
Yine siħr itdi Necātı nice söz nice ğazel

Necd taĝı:

1. Necd taĝı:

Gazel 265

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Necid Daĝı; Mecnûn'un Leylâ'nın aşkıyla deli
divane olup perişan bir şekilde gezip dolaştığı yer.*

Necd taĝı başdı yir yir baĝırına her ne ki çarħ
Seng-i miħnet diyü atdı cān-ı Mecnûn üstine

neden:

1. neden:

Gazel 246

Mısra: 8
Ne sebepten, niçin?

Rağmına bir 'aşıkun' ağıradur meylün müdām
Baña zulm-i bî-hisābuñ bilmezüm şāhā neden

2. neden:

Gazel 229

Mısra: 1

Ne sebepten, niçin?

Ben ferāmūş-ı ebed ağıyār yād olmağ neden
Āşinā bīgāneler ben bende yad olmağ neden

3. neden:

Gazel 229

Mısra: 2

Ne sebepten, niçin?

Ben ferāmūş-ı ebed ağıyār yād olmağ neden
Āşinā bīgāneler ben bende yad olmağ neden

4. neden:

Gazel 229

Mısra: 4

Ne sebepten, niçin?

Fürkatün bezminde ben hūnīn-ciger maħrūm olam
Cām-ı vaşluñ neş'esiyle ğayrı şād olmağ neden

5. neden:

Gazel 229

Mısra: 6

Ne sebepten, niçin?

Ben esīr-i bend-i 'aşka pādişāhum zulm olup
Nā-sezā her 'aşık-ı bī-derde dād olmağ neden

6. neden:

Gazel 229

Mısra: 8

Ne sebepten, niçin?

Vuşlatuñ h'vānında herkes muğtenem ben bī-dile
Süfre-i hecrūñde derdüñ berg ü zād olmağ neden

7. neden:

Gazel 229

Mısra: 10
Ne sebepten, niçin?

Döne döne āhıla kūyin Cenābī gezmeseñ
Bes ħarīm-i yārda bu gird-bād olmağ neden

8. neden:

Gazel 233

Mısra: 14

Ne sebepten, niçin?

Mihrün ağıyaruñ görüp dāyim Cenābī cevrüñi
Ey meh-i burc-ı melāḫat baña bu izā neden

9. nedendür:-dür

Gazel 160

Mısra: 4

Ne sebepten, niçin?

Ġayra cevr eylese döner yine biñ luṭf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminün pāyāni yok

10. neden:

Gazel 288

Mısra: 8

Ne sebepten, niçin?

Ol ħarāmī çeşmüne dāyim tevāzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrūlaruñ bir ḫāyına

11. neden:

Gazel 292

Mısra: 4

Ne sebepten, niçin?

Ruḫ-ı gül renge olmasaydı 'aşık
Neden bağrına dāğ ururdi lāle

nedür:

1. nedür:

Gazel 66

Mısra: 10

Nedir, ne içindir?

Ey Cenābī olmasañ bir şāhbāza şayd ger
Ayağında bend-i ḫayret rişte-i kākül nedür

2. nedür:

Gazel 101

Mısra: 4
Neden, niçin?

Düşmeseydün ol yüzi gül serv-i bālâdan cüdâ
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zârlar

3. nedür:

Gazel 209

Mısra: 7

Ne olduğunu.

Lebüñ öpsem luğatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şâh-ı suhandâna diyem

4. nedür:

Gazel 32

Mısra: 9

Ne, nedir?

Câm-ı lebüñi emsem bilmez nedür Cenâbî
İçmiş mey-i belâñi mest ü hârâba beñzer

5. nedür:

Gazel 66

Mısra: 2

Ne önemi, ne değeri vardır?

Lâle ruhsârûñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nâleme nisbet benüm yâ nâle-i bülbül nedür

6. nedür:

Gazel 66

Mısra: 1

Ne önemi, ne değeri vardır?

Lâle ruhsârûñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nâleme nisbet benüm yâ nâle-i bülbül nedür

7. nedür:

Gazel 66

Mısra: 4

Ne önemi, ne değeri vardır?

Ruğlaruñ devrinde añma lâle-i şahrâyı ço
Kâkülüñ şürîdesi bir bî-nevâ sünbül nedür

nedür bilmez:

1. nedür bilmez:-mez

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ne olduğunu bilmemek, farkına varmamak.

İzârûñ nârına düşdi 'azâb-ı cân nedür bilmez
Tutulmuş dâm-ı zülfüñde göñül murğı semenderdür

nef:

1. nef'i:-i

Gazel 278

Mısra: 8

Yarar, fayda, kazanç.

Girdüm tarîk-i 'aşka gerçi hâşarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

nefes:

1. nefesde:-de

Gazel 222

Mısra: 7

An. II Nefes.

Her nefesde iñleden nâyı derünum derdidür
Nâle vü feryâdum oldu çengi her dem zâr iden

nef-i 'îsâdan:

1. nef-i 'îsâdan:-dan

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hız. İ'sâ'nın nefesi. II Sevgilinin âşıklara can
bağışlayan dudağı.*

Mürdeler ihyâ ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenâbî nef-i 'îsâdan garaz

neheng:

1. nehenge:-e

Gazel 349

Mısra: 3

*Timsah. II Sevgilinin yüzünün iki tarafına
sarkan saçı.*

Deryâ-yı hüsnüñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvâcı hâtt-ı sebzüñ çeşmüñ dürür levendi

nehengî:

1. nehengî:

Gazel 218

Mısra: 6
Timsah.

Mevc-i pür-âşûbla tûfâna virdüm 'âlemi
Gâh bahram geh nehengî gâh anda mâhiyem

neheng-i hayrete:

1. **neheng-i hayrete:-e**
Gazel 60
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hayret timsahı.

Neheng-i hayrete bir loğma oldu cismi her şahşuñ
Düşen bulmaz kenârını maħabbet bahri âfetdür

neheng-i miñnet-i merdüm-rübâsın:

1. **neheng-i miñnet-i merdüm-rübâsın:-(s)ı, -n**
Gazel 179
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*İnsan yiyen gam, keder timsahı. II Aşkın insanı
perişan eden gamı, kederi.*

Lücce-i deryâ-yı 'aşkuñ nâzır ol emvâcına
Gör neheng-i miñnet-i merdüm-rübâsın heybet al

nekbeti oldi:

1. **nekbeti oldi:-di**
Gazel 329
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Talihsiz ve kötü durumda olmak.

Sen hümâdan ayru oldi dil gamuñla nekbeti
Âşiyân-ı büm-ı ħasretle tolodur ħânesi

neler itdi:

1. **neler itdi:-di**
Gazel 353
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Neler (neler) yapmak. II Türlü türlü kötülükler
etmek.*

Baña çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnesini
Ķaddüñe toğrulalum n'itdi belâdan ħayı

nem:

1. **nem:**
Gazel 208
Mısra: 4
Neyimi?

Nâr-ı 'aşkuñ göz göre yağdı vücudum külli âh
Dağı nem yağa 'aceb bu âteş-i hicrân benüm

nem eksük:

1. **nem eksük:**
Gazel 234
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Neyim eksik?

Küze-i çeşmüm degül ħâlî hemîşe âbdan
Devr-i 'aşkuñda nem eksük ħâlet-i dülâbdan

nem kıapar:

1. **nem kıapar:-ar**
Gazel 77
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Neyimi alıp götürür?

Şaydgâh-ı ħüsnüñ içre bâl açup şâhîn gözüñ
Aldı gönüm murğını bilsem ki dağı nem kıapar

nem tolu olmaya:

1. **nem tolu olmaya:-ma, -(y)a**
Murabba 1
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Âşğın gözlerinin) yaşla dolu olması.

Dem mi vardur olmaya başumda ħavğâ vü elem
Yâ ki olmaya bu çeşm-i ħün-feşânım tolu nem

ne-mâned:

1. **ne-mâned:**
Gazel 78
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Kalmasıñ.

Ķamuñla vardı 'âlemler ħarâba
Ne mâned der-cihân yek-cây-ı ma'mür

nemi kopmasa:

1. **nemi kopmasa:-ma, -sa**

Gazel 367

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözyaşı dökmek.

Gülşen-i sīnemde dāgum gül gibi olmazdı ter
Eşk-i çeşmümden Cenābī kopmasa her dem nemi

neng:

1. **neng:**

Gazel 164

Mısra: 4

Ün, şan, şöhret.

Melâmet olmadur 'uşşâka kânün
Maḥabbet ehli iseñ isteme neng

nerd-bân:

1. **nerd-bânın:-ı, -n**

Gazel 47

Mısra: 14

Merdiven.

Pāye pāye çıkmağa eyvân-ı cāna miḥnetüñ
Üstüñ'ānumdan bedende nerd-bânın gezdürür

nerek?:

1. **nerek?:**

Gazel 173

Mısra: 4

Yer adı?

Eyledüm dil-ḥānesin zīver çeküp ğam-zārını
Şāh-ı Rūmuñ maqdemine nitekim şehri Nerek?

nergis:

1. **nergisüñ:-(ü)ñ**

Gazel 102

Mısra: 4

*Sarı çiçekli, yeşil gövdeli bir tür çiçek. II
Sevgilinin baygın bakışlı gözü.*

Çeşm-i yāre 'āşık-ı bī-dil geçer miskīni gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

2. **nergis:**

Gazel 104

Mısra: 3

*Sarı çiçekli, yeşil gövdeli bir tür çiçek. II
Sevgilinin baygın bakışlı gözü.*

Kāmetüñ serv-i sehī vü gözlerüñ nergis midür
'Arızüñ berg-i semen yā lāle yāḥūd gül midür

3. **nergise:-e**

Gazel 73

Mısra: 7

*Sarı çiçekli, yeşil gövdeli bir tür çiçek. II
Sevgilinin baygın bakışlı gözü.*

Nergise baq 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergâleler

4. **nergis:**

Gazel 246

Mısra: 1

*Sarı çiçekli, yeşil gövdeli bir tür çiçek. II
Sevgilinin baygın bakışlı gözü.*

Gözlerüñ nergis yüzüñ gül ḥaṭṭ-ı nev-hīzūñ çemen
Gülşen-i ḥüsünüñ temâşâsın kılanlar oldı şen

nergis-i 'ayyārın:

1. **nergis-i 'ayyārın:-ı, -n**

Gazel 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayartıcı, süzgün bakışı.

Benden ey nāme nigāruñ nergis-i 'ayyārın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı gülzārın öp

nergis-i şehlä:

1. **nergis-i şehlä:**

Gazel 154

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şehla göz; hafif şaşkı göz.

Dīde-i idrāküñi ḥ'āb almasun bīdār kıl
Nergis-i şehlä gibi zāhirdeki āsāra baq

nergis-i şehlä hakkı:

1. **nergis-i şehlä hakkı:-ı**

Gazel 370

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şehla gözlerinin hakkı için.

Läleveş bağrum karasun ruhlarıñ devrinde ger
Seyr-i gülzâr eylesem ol nergis-i şehlâ hâkı

nergis-i terden:

1. nergis-i terden:-den

Gazel 178

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taze nergis. II Sevgilinin baygun bakışlı gözü.

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruhuñ berg-i semenden
Yig
Kıyâmet kâmetüñ servüm nihâl-i nârvenden yig

nergis-i zer-tâci:

1. nergis-i zer-tâci:-i

Gazel 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Altın taçlı nergis; sarı renkli nergis.

Nergis-i zer-tâci gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'âşik mıdır

nergisüñ bağına:

1. nergisüñ bağına:-i, -(n)a

Gazel 187

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Nergisin bağı, sinesi; nergis çiçeğinin ortası;
nergisin siyah tohumlarının bulunduğu kısım.*

Nergisüñ bağına yaqdı taze bir dâğ-ı siyâh
Lâle-i hün'in dile kan ağladur her bâr gül

neşât:

1. neşâtuñ:-(u)ñ

Murabba 3

Mısra: 14

Sevinç, mutluluk, neşe.

Küyuñ olmazsa naşibüm hâzırım dâr-i 'adem
Ger neşâtuñ virmeye el bes degül mi derd ü gam

neşâtum gülleri:

1. neşâtum gülleri:-ler, -i

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sevinç, neşe gülleri.

Reng ü bü virmek ne mümkindür neşâtum gülleri
Zahm ururken ey semen-bü pây-ı dilde hârumuz

neş'e-i cām-ı mey:

1. neş'e-i cām-ı meyi:-i

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kadehinin neşesi.

Neş'e-i cām-ı meyi mest-i hārābīler bilür
Lem'a-i envār-ı mihri âfitābīler bilür

2. neş'e-i cām-ı meyi:-i

Gazel 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kadehinin neşesi.

Neş'e-i cām-ı meyi mest ü hārābīler bilür
Lem'a-l envār-ı mihri âfitābīler bilür

neş'e-i cām-ı mey-i şevkuñla:

1. neş'e-i cām-ı mey-i şevkuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Arzu, aşk şarabının neşesi. II Sevgiliye duyulan
arzunun, aşkın verdiği neşe, coşkunluk.*

Neş'e-i cām-ı mey-i şevkuñla hōş-hāl olmuşuz
Hādīsātından cihānuñ fāriğü'l-bāl olmuşuz

neş'eyi:

1. neş'eyi:-(y)i

Gazel 280

Mısra: 8

*Hafif sarhoşluğun verdiği, keyif, neşe. II
Sevgilinin dudaklarından dolayı duyulan haz, keyif,
neşe.*

Cām-ı la'lüñ nüş iden düşdi ayakdan ayağa
Görmedi bu neş'eyi kimse şarāb-ı nābda

nesi ola:

1. nesi ola:

Gazel 306

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Neyi olduğu. // Hangi dertten muzdarip olduğu.

Ne hâcet 'arz-ı hâl idem huzûr-ı şâhda ey dil
Degül rûşen nesi ola bu ben mûruñ Süleymâna

nesi var:

1. nesi var:

Gazel 353

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Neyi var? // Hiçbir şeyi yok.

Baňa yârũñ nesi var cevri ü cefâdan ğayrı
Kıldı zulmin baňa var mihr ü vefâdan ğayrı

2. nesi var:

Gazel 353

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Neyi var? // Hiçbir şeyi yok.

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî gözine
Şems-i dehrũñ nesi var ferr ü ziyâdan ğayrı

nesl-i Âdem:

1. nesl-i Âdem:

Gazel 354

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hız. Âdem'in soyu; insanoğlu. // Kötülükten uzak olan, insani yönünü kaybetmemiş kimse.

Şûr u şer tıtdı cihânı kılmadı hergiz şalâh
Dîv ü dedle tıtdı 'âlem nesl-i Âdem kılmadı

nesl-i Mâcar:

1. nesl-i Mâcar:

Gazel 75

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mâcar nesli.

Gözũñ kâfirliğin kıomadı elden
Müselmân olsa olmaz nesl-i Mâcar

nesne:

1. nesnesi:-(s)i

Gazel 353

Mısra: 10

Şey, herhangi bir şey. // Varlık. // Âşığın gönlünün sahip olduğu şey; arzu.

Gerçi kim vaşluñ için yıldı göñül ilde velî
Görinür nesnesi yok bād-ı hevâdan ğayrı

nesr:

1. nesri:-i

Gazel 13

Mısra: 13

Düzyazı, manzum olmayan söz.

Tab'-ı mevzũnuñ getürdi nazma her nesri ki var
Virse beyt-i Hüsre ve şîrîn sözüñ n'ola cevâb

neşter-i hâr-ı cefâdan:

1. neşter-i hâr-ı cefâdan:-dan

Gazel 162

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cefa dikeninin keskin ucu. // Aşkın eziyeti, cefası, elemi, kederi.

Neşter-i hâr-ı cefâdan zaħm-ı bî-had bağlayup
Ben gibi hũn-ı ciğer oldı ğıdâsı bülbülũñ

nesterin jülide:

1. nesterin jülide:

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yaban gülü (gibi) dağınık, perişan. // Çaresiz, zavallı, perişan âşık.

Lâleye bak renk uğurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterin jülide bu Mecnûn-ı bî-pervâyı gör

nev':

1. nev'ile:-ile

Gazel 91

Mısra: 6

Şekil, tarz, biçim.

Başına zerrin külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev'ile maħbûb-ı hâver gösterür

nevâle oldı:

1. **nevāle oldu:-dı**

Gazel 292

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yiyecek, azık olmak.

Ṭarīḳ-i 'aşka 'azm iden kişiye
Ġam u renc ü 'anā oldu nevāle

nev-āmed tıflıyuz:

1. **nev-āmed tıflıyuz:-ı, -y, -(u)z**

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yeni yetişmiş, yeni yetme çocuk. II Âşık.

Mektab-i 'aşkuñ Cenābī biz nev-āmed tıflıyuz
Pīr-i 'aḳla 'ilm-i ḥikmet öğredür dīrīnemüz

nev-'arūs:

1. **nev-'arūsına:-ı, -(n)a**

Gazel 72

Mısra: 13

Yeni gelin.

Nev-'arūsına Cenābī mihr ü māhuñ baḳmadı
Gördi pāy-ı himmetinde bir iki pā-māleler

nev-'arūs-ı dehre:

1. **nev-'arūs-ı dehre:-e**

Gazel 173

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın yeni gelini. II Dünyanın malı mülkü.

Ey Cenābī nev-'arūs-ı dehre başın egmese
'Arsa-i himmet içinde baña beñzer er gerek

nev-'arūs-ı dehre ṭalāk-ı şālīşi virdüm:

1. **nev-'arūs-ı dehre ṭalāk-ı şālīşi virdüm:-dü, m**

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dünyanın yeni gelinine üç kez "Boş ol!" demek.
II Dünya ile bütün ilişğini kesmek.*

Nev-'arūs-ı dehre virdüm ben ṭalāk-ı şālīşi
Mani'-i rāh-i tecerrüd ayağumda bağ imiş

nevāya başladı:

1. **nevāya başladı:-dı**

Gazel 322

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Neva makamında söylemeye başlamak. II
Feryat fiğan etmeye başlamak.*

Perde-i 'uşşakda göñlüm nevāya başladı
Büselikde görelî la'l-i lebūñ şeh-nāzını

nevbet:

1. **nevbet:**

Gazel 197

Mısra: 7

Nöbet, sıra.

Şevketüm ṭablı çalınsın ki benümdür nevbet
Gitdi Mecnūn-ı belā-keş gama sultān oldum

nevbet beklerüz:

1. **nevbet beklerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 117

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Sıra beklemek.

Çār 'unşurdan binā olmuş ḥişār-ı tende biz
İki şāhsuz cān-ıla k'uçmaga nevbet beklerüz

nevbet döğmege:

1. **nevbet döğmege:-mege**

Gazel 193

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Davul çalmak. II Şairlik kudretini duyurmak.

Hüsvre-i mülk-i kelāmum döğmege nevbet bu gün
Bārgāh-i nazm içinde kūs-ı ḥāḳān isterem

nevbet-i şāhī döğüp:

1. **nevbet-i şāhī döğüp:-üp**

Gazel 304

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sultanlık davulunu çalmak. II Âşıklığını
duyurmak.*

Küy-i bed-nāmīde ey dil nevbet-i şāhī döğüp
Kendüm ikrār eyledüm Mecnūn gibi dīvāneye

nevi':

1. nevi'le:-le

Gazel 232

Mısra: 10

Şekil, tarz, biçim.

Yârdan ğayrı görünmez her neye şalsam nazar
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağıyârı ben

nev-rûz:

1. nev-rûzına:-ı, -(n)a

Gazel 38

Mısra: 7

*Baharın ilk günü. II Nevruz bayramı. II
Sevgilinin varlığında geçen mutlu zaman.*

Ben gibi nev-rûzına irüp şeref kesb itmeyen
Köhne-sâl-i dünyede bî-şöhret ü bî-nürdür

2. nev-rûzdur:-dur

Gazel 51

Mısra: 2

*Baharın ilk günü. II Nevruz bayramı. II
Sevgilinin varlığında geçen mutlu zaman.*

Her gicem bir Kadr-i ekber tâlî'üm pîrûzdur
Devletüñde hamdü li'llâh her günüm nev-rûzdur

ney:

1. ney:

Gazel 279

Mısra: 5

*Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke
müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli,
kamaştan yapılmış, üflemeli bir çalgı.*

Ney gibi nice yirden bel bağladuk fiğâne
Âheng ider belâña hem-demlerüz cihânda

2. ney:

Gazel 290

Mısra: 1

*Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke
müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli,
kamaştan yapılmış, üflemeli bir çalgı.*

Ney gibi bağla bil ey dil fiğân u âha
Yol ola tâ ki saña varmağa bezm-i şâha

ney gibi bağı delik:

1. ney gibi bağı delik:

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ney gibi bağı delinmiş (kimse). II Gönlü yaralı,
üzgün, dertli âşık.*

Ney gibi bağı delik bir nice şâhib-demlerüz
Mey yirine bezm-i gamda kıan içer hem-demlerüz

n'eydügin:

1. n'eydügin:

Gazel 141

Mısra: 7

Ne olduğunu.

Bilmişem gam hırmeninde cism-i zerdüm n'eydügin
Yile varmış bād-ı âh-ı sîneden bir kâh imiş

2. n'eydügin:

Gazel 61

Mısra: 3

Ne olduğunu.

Ne bilsün neydügin şâne şikenc-i tırta-i Leylî
Dil-i şürîde Mecnûna şora kim dūd-ı âhıdır

n'eyler:

1. n'eyler:-r

Gazel 231

Mısra: 10

Ne yapar, ne hâle getirir?

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dîvânesi sen ol mehûñ
'Âkıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmezsin

2. n'eyler:-r

Gazel 13

Mısra: 9

Ne işi var!

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler tâb-ı gam
Pür-htağ bir mücrimem lâzım durur baña 'azâb

n'eylerüz:

1. n'eylerüz: -r, (ü)z

Gazel 122

Mısra: 1

Ne yaparız? İl Lazım değil, gerekmez.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârı n'eylerüz

2. n'eylerüz: -r, (ü)z

Gazel 122

Mısra: 2

Ne yaparız? İl Lazım değil, gerekmez.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârı n'eylerüz

3. n'eylerüz: -r, (ü)z

Gazel 122

Mısra: 4

Ne yaparız? İl Lazım değil, gerekmez.

Sâķin-i künc-i belâyuz aňlasun miňnet bizi
Derde mu'tâd olmışuz biz ğam-güsârı n'eylerüz

4. n'eylerüz: -r, (ü)z

Gazel 122

Mısra: 6

Ne yaparız? İl Lazım değil, gerekmez.

Gülsitân-ı sinede bir gül dürür her dâĝ-ı ğam
Seyr-i bâĝ-ı miňnet itdük lâlezârı n'eylerüz

5. n'eylerüz: -r, (ü)z

Gazel 122

Mısra: 8

Ne yaparız? İl Lazım değil, gerekmez.

Raĥt-ı baĥtın 'aqlumuň târ-ı ğama yaķdı belâ
Yok mecâl-i şabr u tãkat ihtiyârı n'eylerüz

6. n'eylerüz: -r, (ü)z

Gazel 122

Mısra: 10

Ne yaparız? İl Lazım değil, gerekmez.

Bir dirâĥt-ı mîve-bâr idük ĥazân urdı bizi
Ey Cenâbî kendüye biz berg ü bârı n'eylerüz

n'eylesün:

1. n'eylesün: -sün

Gazel 311

Mısra: 11

Ne fayda etsin? Neye yarar? İl Fayda etmez.

Def'ine her bir kazânuň sa'y-ı âdem n'eylesün
Ser-nüvişt olan gelür kilik-i ezelden çün başa

2. n'eylesün: -sün

Gazel 345

Mısra: 3

"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında çaresizlik ifade eden bir söz.

'İşret-âbâd-ı vişâli n'eylesün 'âşık-ı kerb
Çünkü her-sü açılıpdur aña fûrkat çapusu

n'evleyem:

1. n'evleyem: -(y)em

Gazel 184

Mısra: 3

Ne yapayım, neyleyeyim?

N'evleyem vuşlat şafâsın ehl-i zevkuň yâridür
Ey ğam-ı hicrân-ı dil-ber merĥabâ sen beri gel

2. n'evleyem: -(y)em

Murabba 1

Mısra: 30

Ne yapayım, neyleyeyim?

Mey yirine içdigüm ĥûn-ı cigerdür dem-be-dem
Küy-ı yâra başabilmem n'evleyem ben bir çadem

neyl-i âdem:

1. neyl-i âdem:

Gazel 354

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İsteĝine ulaşan, muradına eren kimse.

Her birâder sîretâ bir gürk-i Yûsuf-ĥ'ârdur
Bu fenâ dünyâda gûyâ neyl-i âdem kalmadı

neylümi:

1. neylümi:

Gazel 373

Mısra: 10

?

Yād eylemez Cenābīyi yıllar geçerse ger
Hākān-ı dehr bu neylümi gözler gedāsını

neysifat:

1. neyšifat:

Gazel 80

Mısra: 9

Ney gibi.

Cenābī tīr-i miḥnetle delindi neyšifat bağrum
Sūrūr-ı meclis-i ḥayret benüm āh u fiğānumdur

2. neyšifat:

Gazel 305

Mısra: 14

Ney gibi.

Semā'a girer olup Mevlevī çarḫ
Cenābī neyšifat gelse fiğāna

neysifat bağrın delüp:

1. neyšifat bağrın delüp:-üp

Gazel 154

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ney gibi bağrını delmek. II Âşığın sinesinde
yaralar açması.*

Neyšifat bağrın delüp her dem Cenābī āh ider
Ergānünüñ nālesinden raqş iden şol zāra bak

ni:

1. ni:

Gazel 76

Mısra: 8

Ne, ne kadar.

Gerek ḥüsnüñden aḥsen ola ḥulkuñ
Ve ger ni yazılır çok naqş-ı dīvār

nice/niçe:

1. nice:

Gazel 4

Mısra: 9

*"Nasil?" anlamında imkânsızlık ifade eden soru
zarfı.*

Ey Cenābī o mehe nice şikār olmaya dil
Çeşm-i şayyādi gibi eldeki şāhīni ola

2. nice:

Gazel 207

Mısra: 7

*"Nasil?" anlamında imkânsızlık ifade eden soru
zarfı.*

Ben nice pinhān idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'ālem bildiler ḥāl-i dige-günüm benüm

3. niçe:

Gazel 31

Mısra: 9

Ne çok, ne kadar, oldukça çok, pek çok, hayli.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihāyet bulmadı
Āfitābum gerçi dirler her işe pāyān olur

4. niçe:

Gazel 4

Mısra: 4

Pek çok, birçok, hayli.

Kılmaya vaşl ile 'āşık-ı nā-kāmı feraḫ
Ben gibi hecri elinden niçe ğam-gīni ola

5. niçe:

Gazel 57

Mısra: 10

Pek çok, birçok, hayli.

Cenābī āl ile tañ mı şikār itsem o şāhbāzi
Ten-i zerdümde her dāğum niçe gözli duzağumdur

6. niçe:

Gazel 73

Mısra: 5

Pek çok, birçok, hayli.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i mürdeyi
Dāğdan peydā olan sīnemdeki şol lāleler

7. niçe:

Gazel 143

Mısra: 10

Pek çok, birçok, hayli.

Zāl-ı dehre ey Cenābī dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem kanın içer bākire bānū imiş

8. niçe:

Gazel 165

Mısra: 2

Oldukça, hayli.

Şarâb-ı 'aşk içelden bezm-i hüsniinde dil-ârânuñ
Niçe evkâr-ı mest itdüm bu 'ayyâşuñ dil ü cânuñ

9. niçe:

Gazel 195

Mısra: 4

Oldukça, hayli.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sâki-i dehrüñ niçe keskin şarâb oldum

10. niçe:

Gazel 197

Mısra: 6

Oldukça, hayli.

Mihr-i ḥâver gibi geh ḥandeler itdüm bî-ḥadd
Geh şehâb-ı felekâsâ niçe giryân oldum

11. nice:

Gazel 190

Mısra: 8

Nasıl, ne şekilde.

Gör tabîbüm düşeli çeşm-i siyâhuñ derdine
Bister-i ğamda beni kim nice bîmâr olmışam

12. nice:

Gazel 213

Mısra: 6

Nasıl. İl Öyle bir.

Hümâ pervâz-ı dil-berler şikârında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bâzdur
göñlüm

13. nice:

Gazel 94

Mısra: 7

Nasıl?

Seg-i dergâh-ı cânânı nice taḥkîr idem ben kim
Ser-i küyında vaz' olmuş serîri 'izz ü câhı var

14. nice:

Gazel 159

Mısra: 7

Nasıl?

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i bî-dil
Bezminde şâh-ı dehrüñ çün kim gedâya yir yok

15. nice:

Gazel 226

Mısra: 9

Nasıl?

Şâhum Cenâbî bendeñ senden nice ola dūr
Hechrüñ vişâle irgür cevre nihâyet olsun

16. nice:

Gazel 311

Mısra: 6

Nasıl?

Ġamzesi nâvek şunar ebrûsı çekse yâyıñı
Ben nice dil virmeyin ol dîde ile ol çaşa

17. niçe:

Gazel 279

Mısra: 5

Pek çok, birçok.

Ney gibi niçe yirden bel bağladuk fiğâne
Âheng ider belâña hem-demlerüz cihânda

18. nice:

Gazel 302

Mısra: 1

Hangi amaçla? Neden? Niye?

Câme-i 'âriyet-i cânumdan 'âr itmek nice
Taḥte'l-akdâma vücudum ḥâk-sâr itmek nice

19. nice:

Gazel 302

Mısra: 2

Hangi amaçla? Neden? Niye?

Câme-i 'âriyet-i cânumdan 'âr itmek nice
Taḥte'l-akdâma vücudum ḥâk-sâr itmek nice

20. nice:

Gazel 302

Mısra: 4

Hangi amaçla? Neden? Niye?

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabāveş ey göñül
Hjārına ulaşmadan dağı güzār itmek nice

21. nice:

Gazel 302

Mısra: 6

Hangi amaçla? Neden? Niye?

Bir meh-i Bağdādinüñ bŷy-ı vişāli şevkine
Bāğ-ı hecrinde dü-çeşmüm Dicle-bār itmek nice

22. nice:

Gazel 302

Mısra: 8

Hangi amaçla? Neden? Niye?

Baħr-ı eşkümde dem-ā-dem fŷlk-i cismüm sürmege
Her nefes āh-ı derūnum rŷzgār itmek nice

23. nice:

Gazel 302

Mısra: 10

Hangi amaçla? Neden? Niye?

Ol gül-i ğonca-dehāna dil virŷp her kŷşede
'Andelīb-āsā Cenābī āh u zār itmek nice

24. niçe:

Gazel 332

Mısra: 7

Birçok, pek çok.

Dāne-i ħālŷñ hevāsında niçe murğ-i dili
Şayd ide ey māh-peyker kŷrsa 'aşkuñ dāmını

25. nice:

Gazel 342

Mısra: 5

Nice zamandır.

Göñül dervāze-i kŷyın nice deryŷze eylersin
Gedā bir dil dağı bilmez mi şeyu'llāhdan ğayrı

26. nice:

Gazel 87

Mısra: 5

Nasıl?

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhān eyleyem
Keşf iderler sırrımı āhum yaşum ğammāzdur

27. nice:

Gazel 350

Mısra: 9

Nasıl?

Ĝam beyābānı içinde nice Mecnŷn olmayam
Ey Cenābī bir ruħı Leylāya virdŷm göñlŷmi

28. nice:

Gazel 353

Mısra: 7

Nasıl.

Nice dermān umayın bunda göñŷl derdine kim
Şerbet-i şıħhati yok renc ŷ 'anādan ğayrı

29. nice:

Gazel 353

Mısra: 11

Nasıl?

Nice elden düşŷrem āyine-i cām-ı mey
Baña andan irŷşŷr kanı şafādan ğayrı

30. nice:

Gazel 355

Mısra: 9

Nasıl?

Nice bī'at itmesŷn benden Cenābī saña kim
Şŷretā şāh-ı cihānsın ma'nide ammā velī

31. nice:

Gazel 363

Mısra: 11

Nasıl.

Götŷr yŷzden kara zŷlfŷñ nice bir ay hilāl-ebrŷ
Şu'a'-ı mihri setr ide başup bir ebr-i zŷlmānī

32. nice:

Tahmis 2
Mısra: 13
Nasıl.

Nice bir mihre ola ebr-i siyāhuñ hāyil
Görüp ol yār-i semen-çihreye oldun māyil

33. niçe:

Gazel 369
Mısra: 7
Pek çok, haylice.

Niçe ben yanayum ey şem'-i meclis tā seher her
şeb
Ki sönmez sīne-i maḥrurum içre 'aşkuñ nārı

34. nice:

Gazel 215
Mısra: 4
Nasıl (bir).

Şikār-ı dām-ı zülfüñ ideli göñlüm kuşın ey meh
O çeşm-i hīle-perdāzuñ nice şayyādmış bildüm

35. nice:

Tahmis 2
Mısra: 4
Nasıl (bir).

Yüzüne lāle dimem ki gül-i ḥōd-rūdur bu
Nice kākül nice mū sünbül-i hoş-būdur bu

36. nice:

Tahmis 2
Mısra: 22
Nasıl (bir).

Ne göñül ḳodı ne göz zülf ü ruḥ u 'arız-ı yār
Oda yanmaz suya batmaz nice cādūdur bu

37. niçe:

Tahmis 2
Mısra: 26
Birçok.

Gice bir şî'r didi saña Cenābīye güzel
Yine sihr itdi Necātī niçe söz niçe ğazel

38. nice:

Muhammes 2
Mısra: 10
Ne vakte kadar, daha ne kadar?

Pendüm budur bu ḳula göñül eylesüñ 'amel
Cengüñ sipihr-i dün-ıla hey nice vāz gel

niçe biñ:

1. niçe biñ:

Gazel 251
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Şayd ḳıldıñ nice biñ murğ-ı dili bir nāz ile
Āferin ey şāh-bāz-ı evc-i devlet āferin

2. niçe biñ:

Gazel 154
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Tekye-i dehrüñ dilā bir pāk-meşreb yārısın
Cür'adān-ı 'aḳl-ı küldē niçe biñ esrāra baḳ

3. niçe biñ:

Gazel 323
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Niçe biñ şarrāf-ı ğam gördi geçürdi eşküñ
Füls-i āhmer yirine 'add itmedi dīnārını

4. niçe biñ:

Gazel 262
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Yād-ı 'adlūñ eyleyüp tāt ü ḳabā faḥr eyleye
Niçe niçe māh ü hefte niçe biñ sāl ü ḳurūn

nice bir:

1. nice bir:

Müfret 3
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar.

Künc-i mescidden alup rahtum kodum mey-ḥāneye
Nice bir sākin olayın 'āriyet bir ḥāneye

2. nice bir:

Gazel 168
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar.

Gāh nāz u gāh 'işve gāh şive geh 'itāb
Nice bir ey bī-vefā cevruñ çeke bu cān senüñ

3. nice bir:

Gazel 344
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar.

Nār-ı ḥasret nice bir yağa bu ben nā-çārı
Göster ey ṭāli'-i ferḥunde baña dil-dārı

4. nice bir:

Gazel 121
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar.

Şāh-bāl-i himmet açup ḥabs-i tenden bul necāt
Niçe bir ey murğ-ı dil ola ta'alluḫ dāmumuz

5. nice bir:

Gazel 284
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Ben gedāya nice bir cevr ü cefā didüm didi
Pādişāhlar yoḫ yire zulm eylemezler çākere

6. nice bir:

Gazel 10
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar.

Cevre yoḫ mı bir nihāyet nice bir ḳatlı idesün
Tiğ-ı miḥnet birle 'uşşāḳ-ı ciger-süzü şehā

7. niçe bir:

Gazel 352
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Pek çok.

Niçe bir kākülüñ setr ide māhı
Günüm toḫsun götür ebr-i siyāhı

8. niçe bir:

Gazel 2
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Pek çok.

Niçe bir bāzār-ı 'aşḳı ḥ'āce-i dil çigzinür
Ger metā'-ı ḡam dilerse işte ben dükkān aña

niçe dem:

1. niçe dem:

Gazel 86
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun baña şāh'in gözlerüñ
Dām olmaz ol kebüter niçe dem āvāredür

2. niçe dem:

Gazel 146
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Seyl-i ḡamdan kişver-i dil niçe dem vīrān idi
Şehr-yār-ı 'adl-ḥ'āhum anı ābād eylemiş

niçe demdür:

1. niçe demdür:

Gazel 320
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Uzun zamandır, çok uzun zamandan beri.

Aḡlamaḳdan bī-başar ḳalsam n'ola Ya'kübveş
Görmez oldum niçe demdür Yūsuf-ı Ken'ānumı

niçe demler:

1. niçe demler: -ler

Gazel 68

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Ağladuñ ey ebr-i nīsān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir mäh için bir çeşm-i giryānuñ mı var

2. niçe demler: -ler

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Hazān idüm niçe demler bahār oldum nihānumdur
Bu kana ğarğ olan çeşmüm nihāl-i ergāvānumdur

niçe demlerdür:

1. niçe demlerdür: -ler, -dür

Gazel 228

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Niçe demlerdür yatur mest-i şarāb-ālūdeyin
Kendüm idrāk idemem ğāyet ħarāb-ālūdeyin

2. niçe demlerdür: -ler, -dür

Gazel 228

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çok zamandır, uzun zamandan beri.

Bezm-i vaḥdetde Cenābī bāde-i ḥayret içüp
Niçe demlerdür yatur rind-i şarāb-ālūdeyin

niçe dilden:

1. niçe dilden: -den

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çok samimiyetle, içten bir şekilde.

Cenābī sāyeveş bir beyān eyler niçe dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-rāzdur göñlüm

niçe dürlü:

1. niçe dürlü:

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çeşit çeşit, türlü türlü.

Cenābī pīşe-i 'aşkuñ n'ola üstādı olursam
O kār-ı zer -niġār içre niçe dürlü fūnūnum var

niçe kez:

1. nice kez:

Gazel 311

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Birçok defa, pek çok kez.

Nār-ı 'aşka yanmayınca nice kez şāf olmaduk
Ḥālīş olmaz zer gibi tā girmeyünce āteşe

2. niçe kez:

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Birçok defa, pek çok kez.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre velī
Bezm-i 'ālemde o şāhuñ yoğdur ayaġın çeker

niçe niçe:

1. niçe niçe:

Gazel 262

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çok, birçok.

Yād-ı 'adlūñ eyleyüp tād ü kabā faḥr eyleye
Niçe niçe mäh ü hefte niçe biñ sāl ü ħurūn

niçe yıldur:

1. niçe yıldur: -dur

Murabba 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yıllardan beri, uzun zamandır.

Niçe yıldur kim Cenābī ḥāk-i rāhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mähundur senüñ

niçe yıllar durur:

1. niçe yıllar durur:

Gazel 331

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Uzun zamandan beri.

Diyâr-ı Rûmı haddüñde olup âvâre-i zülfüñ
Niçe yıllar durur göñlüm gezer mülk-i Karamanı

niçe yüz biñ:

1. **niçe yüz biñ:**
Gazel 181
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sîneñ içre mañzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrâr-ı Hakk'a ma'den ol

2. **niçe yüz biñ:**
Gazel 191
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Lücce-i deryâ-yı 'aşkuz rûzgâr-ı âh ile
Niçe yüz biñ mevc urup bu demde bir cüş idelüm

niçeler:

1. **niçeler:-ler**
Muhammes 2
Mısra: 15
Birçoğu, haylisi.

Mihnetde ehl-i dil niçeler kâm-yâb olur
Geh sür'at u sukûn u gehî inkilâb olur

niceymiş:

1. **niceymiş: -(y)miş**
Gazel 294
Mısra: 6
Nasılmış, nasıl olurmuş.

Âteş-i mihr-i ruñuñda giceler ey şem'-i dil
Bâl ü per yakmak niceymiş öğredem pervâneye

n'icün:

1. **n'icün:**
Gazel 146
Mısra: 14
Neden, niçin, hangi sebeple?

Çanda olsa Harfiyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n'icün yâd eylemiş

n'icün:

1. **n'icün:**
Tahmis 1
Mısra: 14
Neden, niçin, hangi sebeple?

Var iken bâğ-ı cemâlüñ geşt-i bostân itmeyem
Ruñlaruñ yâdına cânâ n'icün efgân itmeyem

n'ider:

1. **n'ider:-er**
Gazel 99
Mısra: 13
Ne yapar, ne eder?

Küyun içre dil-bere Harfî n'ider didüm didi
Gülşen içre hõş-nevâ bir bülbül-i bî-cândur

2. **n'ider:-er**
Gazel 102
Mısra: 10
Ne yapar, ne eder?

Küyına varmağ ile itmez kanâ'at bu göñül
'Aşık-ı dîdâr olan Harfî cinânı ol n'ider

3. **n'ider:-er**
Gazel 277
Mısra: 10
Ne yapar, ne eder?

Cenâbî seyle virdi hânümânüñ
Saña bilsem n'ider bu çeşm-i terde

nigâh:

1. **nigâhı:-ı**
Gazel 94
Mısra: 10
Bakma, bakış. II Sevgilinin hoş muamelesi, ilgisi.

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirig itme benüm şâhum
Ki 'âlemler disünler kim Cenâbîye nigâhı var

nigâh itmese:

1. nigāh itmese:-me, -se

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakmak. İlğilenmek.

Mir'at-ı dil ki mişkaledür luṭf-ı şāh aña
Jeng-i ğam alur itmese bir dem nigāh aña

nigār:

1. nigāruñ:-(u)ñ

Gazel 14

Mısra: 1

Resim (gibi güzel sevgili).

Benden ey nāme nigāruñ nergis-i 'ayyārın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı gülzārın öp

2. nigār:

Gazel 77

Mısra: 11

Resim (gibi güzel sevgili).

Çihreden yaşum siler ṭurmaz Cenābī ol nigār
Ṭflāsā levḥ-i zerden güyiyā dirhem ḳapar

3. nigāra:-a

Gazel 160

Mısra: 1

Resim (gibi güzel sevgili).

'Āşık oldum bir nigāra cevrinüñ dermānı yok
Bilmezem kāfir midür dīni yok imānı yok

4. nigārı:-ı

Gazel 309

Mısra: 1

Resim (gibi güzel sevgili).

Ey çeşm-i ḥün-feşānum dāyim nigārı gözle
'Ayš itmege hemīşe evvel bahārı gözle

5. nigārı:-ı

Gazel 362

Mısra: 4

Resim (gibi güzel sevgili).

Boyı 'ar'ar gözi nergis yüzi gül
Cihān bāğında sevdüm bir nigārı

6. nigārı:-ı

Gazel 362

Mısra: 7

Resim (gibi güzel sevgili).

Nigārı gördüğümce eylerüm āh
Fiğāna getüren güldür hezārı

7. nigārı:-ı

Tahmis 1

Mısra: 16

Resim (gibi güzel sevgili).

Var mıdır bir sencileyin bülbülin zār isteyen
Ben baña yār ola şandum ol nigārı 'ākıbet

nigār- hāne-i Çini:

1. nigār-hāne-i Çini:-i

Gazel 363

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çin resimlerinin toplandığı yer.

Nigār- hāne-i Çini temāşā eyledüm gördüm
O naḳş olmuş şuver cānā yüzünüñ cümle ḥayrānı

nigārāne:

1. nigārāne:

Tahmis 2

Mısra: 2

Güzellere yaraşır.

Bilürüm çeşm-i ḥumāruñ ki ne bed-ḥūdur bu
Belki ḥālūñ de nigārāne siyeh-rūdur bu

nigār-ı 'aşk-sāz olduñ:

1. nigār-ı 'aşk-sāz olduñ:-du, -ñ

Gazel 289

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Herkesi) kendine āşık eden resim gibi güzel sevgili hāline gelmek.

Māh çihre bir nigār-ı 'aşk-sāz olduñ yine
Āfitābum 'āleme bir mihr-i nāz olduñ yine

nigār-ı çihre-i gül-gūnda:

1. nigār-ı çihre-i gül-gūnda:-da

Gazel 301

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Resim gibi güzel sevgilinin gül renkli yanağı,
yüzü.*

Secde eyler âteşe bir becce-i Hindü midur
Hâl-i şeb-rengüñ nigâr-ı çihre-i gül-günda

nigâr-ı dil-sitân:

1. nigâr-ı dil-sitân:

Gazel 267

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül alan resim gibi güzel sevgili.

Bugün ağıyardan hâlî baña bir gülsitân olsa
Açılmış gül gibi anda nigâr-ı dil-sitân olsa

nigâruñ bülbülüñem:

1. nigâruñ bülbülüñem:-(ü)ñ, -em

Gazel 362

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Resim gibi güzel sevgilinin bülbülü (âşığı).

Gül-i tersin saña gülmek yaraşur
Nigâruñ bülbülüñem baña zârı

nigâruñ haddinde:

1. nigâruñ haddinde:-i, -(n)de

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Resim gibi güzel sevgilinin yanağı.

Haddinde ol nigâruñ zülf-i siyâh-ı kec-rev
Cennât-ı 'Adn içinde müşgîn gurâba beñzer

nigâruñ kavs-ı Rüsteme beñzer kaşını:

1. nigâruñ kavs-ı Rüsteme beñzer kaşını:-i, -(n)ı

Gazel 337

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Resim gibi güzel sevgilinin Rüstem'in yayına
benzeyen kaşı.*

Gördi kavs-ı Rüsteme beñzer nigâruñ kaşını
Mâh-ı nev miskînlük idüp egdi gökde başını

nigâruñ la'linden:

1. nigâruñ la'linden:-i, -(n)den

Gazel 267

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Resim gibi güzel sevgilinin lal taşı gibi kırmızı
dudağı.*

Çadeh şundukça la'linden nigâruñ büsesin alsa
Şafâ ceşî hücûmından kaçup miñnet nihân olsa

nigâruñ zülfine:

1. nigâruñ zülfine:-i, -(n)e

Gazel 165

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Resim gibi güzel sevgilinin saçı.

Kenâbî rûmî haddüñden nigâruñ zülfine yüz tüt
Begâyet medh ider gönülüm hevâsını Çaramanuñ

nigîn-i devletüñ:

1. nigîn-i devletüñ:-(ü)ñ

Gazel 251

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ululuk yücelik mührü. II Allah'ın kudreti.

Gördiler ferhunde zâtuñ bildi 'âlemler yakîn
Kim nigîn-i devletüñ nakşı durur rûy-ı zemîn

nihâl:

1. nihâl:

Gazel 161

Mısra: 8

Fidan (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Gönülden gitmedi hergiz hayâl-i kâmet-i servüñ
Bu türfe bâğda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

nihâl-i ergavânumdur:

1. nihâl-i ergavânumdur:-(u)m, -dur

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Erguvan fidanı. II Âşığın kanlı yaşlarla dolu
gözü.*

Hzân idüm niçe demler bahâr oldum nihânumdur
Bu kana ğarķ olan çeşmüm nihâl-i ergavânumdur

nihāl-i gülşen-i insāni:

1. nihāl-i gülşen-i insāni:-ı

Gazel 202

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnsan gül bahçesinin fidanı. II Sevgili.

Nāzla reftāra gelse kâmet-i mevzūn-ı yār
Ol nihāl-i gülşen-i insāni seyrān eylesem

nihāl-i kâmet-i bālāna:

1. nihāl-i kâmet-i bālāna:-ñ, -a

Gazel 357

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) fidan gibi uzun, düzgün boyu.

Ol nihāl-i kâmet-i bālāna aşıldı göñül
Ben perîşān- ħāli gördi zūlfüññ dil-bestesi

nihāl-i nārvenden:

1. nihāl-i nārvenden:-den

Gazel 178

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karaağaç fidanı.

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruĥuñ berg-i semenden
yig
Kıyâmet kâmetüñ servüm nihāl-i nārvenden yig

nihāl-i ravza-i cennet:

1. nihāl-i ravza-i cennet:

Gazel 256

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Cennet bahçesinin fidanı. II Uzun ve düzgün
boylu sevgili.*

Görüp ol kâdd-i bālāni maĥabbet 'arz ider Tübā
Nihāl-i ravza-i cennet veyā serv-i çemensin sen

nihāl-i serv:

1. nihāl-i servdür:-dür

Gazel 186

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Servi fidanı. II Âşığın sinesinde bulunan uzun ve
düzgün çekilmiş yaralar.*

Her elif kim tende çekdüm bir nihāl-i servdür
Tāze tāze dāğ-ıla sīnem dūrür şaĥrā-yı gül

2. nihāl-i serve:-e

Gazel 349

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Servi fidanı.

Çeşmüñ açup Cenābī baĥmaz nihāl-i serve
Gülşende tā ki gördi ol kâmet-i bülendi

nihāl-i Sidrede:

1. nihāl-i Sidrede:-de

Gazel 93

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sidre ağacı; göğün altıncı katında bulunan ilahi
bir ağaç. II Varılabilecek erişilebilecek son nokta,
son makam. II Kaf Dağı.*

Per açdukça bu çölmekte hümāsi āhumuñ ey meh
Nihāl-i Sidrede beñzer o sīmurğüñ konağı var

nihāl-i tāze-resdür:

1. nihāl-i tāze-resdür:-dür

Gazel 63

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fidan.

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür kim
Ruĥ-ı zerdüm dūrür bergi sirişk-i dāde bāridur

nihāl-i ter:

1. nihāl-i ter:

Gazel 363

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fidan.

Kıyâmet kâddüñe nisbet bulunmaz bir nihāl-i ter
Yüri sevr-i gül-endāmum ĥırāmāñ ĥırāmāñ

nihān:

1. nihānumdur:-(u)m, -dur

Gazel 80

Mısra: 1

Saklı, gizli.

Ḥazān idüm niçe demler bahār oldum nihānumdur
Bu ḵana ğarḵ olan çeşmüm nihāl-i ergavānumdur

nihān itme:

1. **nihān itme:-me**

Gazel 306

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gizlemek, saklamak; örtmek.

Çeküp zülfüñ nihān itme yüzüñ ey mäh-ı Ken'ānī
Revā mı şalasin bend ü zindāna Yūsuf-ı mihri

nihān ol:

1. **nihān olmuş:-mış**

Gazel 195

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizlenmek, saklanmak.

Açılmış bir gül-i aḥmer idüm gülzār-ı vaşluñda
Şıḵıldum şışe-i ğamda nihān olmuş gül-āb oldum

2. **nihān olsa:-sa**

Gazel 267

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizlenmek, saklanmak. II Ortadan yok olmak, kaybolmak.

Ḷadeḵ şundukça la'linden nigāruñ būsesin alsa
Şafā ceyšī hücūmindan kaçup miḥnet nihān olsa

nihāyet bul:

1. **nihāyet bulma:-ma**

Gazel 212

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sona ermek, bitmek.

Ḥayāt-ı cāvidānīsin ne dirlükdür baña sensüz
Nihāyet bulma 'ālemde benüm 'ömr-i firāvānum

2. **nihāyet bulmadı:-ma, -dı**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sona ermek, bitmek.

Niçe devr itdi felek 'aşḵuñ nihāyet bulmadı
Āfitābum gerçi dirler her işe pāyān olur

nihāyet olsun:

1. **nihāyet olsun:-sun**

Gazel 226

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nihāyet bulmak; sona ermek, bitmek.

Şāhum Cenābī bendeñ senden nice ola dūr
Hecrūñ vişāle irgür cevre nihāyet olsun

niḵāb:

1. **niḵābuñ:-(u)ñ**

Gazel 211

Mısra: 1

Yüz örtüsü, peçe.

Çihreden ref' it niḵābuñ nūr olsun zulmetüm
Üstüme dönsün ḵo ey meh āfitāb-ı devletüm

niḵāba çekdüğince:

1. **niḵāba çekdüğince:-düg, -ince**

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Örtmek, kapatmak, gizlemek.

Ağların zülfüñ niḵāba çekdüğince ruḥlarıñ
Ebr-i zulmet gün yüzün setr itse bārān yağdurur

Nīl:

1. **Nīle:-e**

Gazel 325

Mısra: 8

Nil Nehri.

Mısr-ı ḥüsnüñde ḵaşuña didiler zü'n-nündür
Nīle nisbet eyleyenler gözlerüm ırmağın

nīl-güñ deryā ḵakı:

1. **nīl-güñ deryā ḵakı:**

Gazel 370

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mavi denizin ḵakı için.

Kaçre kaçre hün-ı dilde yaşımı la'l eyleyen
Dürr-i aşkuñ derdidür bu nıl-gün deryâ haķı

nıl-gün gerdünda:

1. **nıl-gün gerdünda:-da**

Gazel 301

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Koyu mavi gökyüzü. II Ova, sahra.

Mâh-ı nev kim görünür bu nıl-gün gerdünda
'Aks-i na'l-i tevsenüñdür husrevâ hâmdünda

nılüfere döndürdi:

1. **nılüfere döndürdi:-di**

Gazel 284

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Nilüfer çiçeğine benzetmek. II Sarartmak,
soldurmak.*

Gözlerüm enhâra döndi ağlamağdan Harfiyâ
Yüzümüñ rengini hõd döndürdi gam nılüfere

nılves giryândur:

1. **nılves giryândur:-dur**

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Nil gibi akan, çağlayan. II Çok fazla ağlayan,
gözyaşı döken.*

Mısr-ı hüsünüñ haķkı ey cân tâ dem-i şubh-ı vişâl
Şâm-ı fûrkat içre çeşmüm Nılves giryândur

nım-nân:

1. **nım-nâna:-a**

Gazel 112

Mısra: 11

Yarım ekmek.

Nım-nâna şol gedâ kim kâni' oldı dünyede
Kurs-ı mihri süfresinde kendüye nân istemez

nişân:

1. **nişân:**

Gazel 251

Mısra: 9

İşaret, iz, belirtti.

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişân
Mümiyânuñ kanda görsün dide-i her hürde-bîn

2. **nişân:**

Murabba 2

Mısra: 18

*Ateş edilmek istenen hedef, nişangâh. II Amaç,
hedef, gaye.*

Güy-ı devlet kaçmada destüñde zülfüñ şavlecân
Gânzeler tîrini atsañ şayd-ı 'izzetdür nişân

nişâne eyleyüp:

1. **nişâne eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 330

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hedef hâline getirmek, hedef tahtası yapmak.

Nişâne eyleyüp mihri atar nâz okını çuramaz
Dönelden ol meh-i bedr'üñ kemân-ı Rüsteme kaşı

nişâne idüp:

1. **nişâne idüp:-üp**

Gazel 336

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hedef hâline getirmek, hedef tahtası yapmak.

Ten-i şad-pâre mi idüp nişâne
Atar kirpiklerüñ dâyim hâdengi

nişâne itmege:

1. **nişâne itmege:-mege**

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hedef hâline getirmek, hedef tahtası yapmak.

'Âşık-ı üftâdeñi her dem nişâne itmege
Ey kaşı yâ her müjeñ bir nâvek-i dil-düzdür

nişâne ol:

1. **nişâne olalı:-alı**

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hedef olmak.

TİR-i ħŭn-efşānuña ey meh nişāne olalı
Şan kabā-yı la'l geydi bu ten-i 'uryānumuz

2. nişāne olupdur:-up, -dur

Gazel 305

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hedef olmak.

Dönelden yārŭñ ebrŭsı kemāne
Olupdur sīne-i 'āşık nişāne

nişāne-i maksŭda ire:

1. nişāne-i maqşŭda ire:-e

Gazel 176

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hedeflenen yere ulaşmak, erişmek, isabet etmek.

Āhuñ oķı ire dirseñ nişāne-i maqşŭda
Ķaddŭñ rişāzet ile bu yolda kemān gerek

nişān-ı devlet:

1. nişān-ı devlet:

Gazel 226

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mutluluk, sevinç belirtisi, izi.

Sīnemde tİR-i ķamzeñ besdŭr nişān-ı devlet
Ķaşuñ kemānı elde kavş-ı sa'ādet olsun

nişār eyler:

1. nişār eyler:-r

Gazel 357

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saçmak, dağıtmak. // Feda etmek.

Cān nişār eyler Cenābī yolına sen mehveşŭñ
Olmayıcak ħāk-i pāke tuĥfe-i şāyestesi

nisbet:

1. nisbeti:-i

Gazel 108

Mısra: 9

İlgi, bağ.

Sen şeh-i devrānadur bende Cenābī nisbeti
Sifle-perver her denīye kendin isnād eylemez

2. nisbet:

Gazel 66

Mısra: 2

Göre, nazaran, nisbetle.

Lāle ruĥsāruñ ķatında bilsem ey meh gül nedŭr
Nāleme nisbet benŭm yā nāle-i bŭlbŭl nedŭr

3. nisbet:

Gazel 115

Mısra: 9

Göre, nazaran, nisbetle.

Nŭr-ı Ahmeddŭr cebīni aña nisbet ruĥları
Ey Cenābī ħaĥtına Aşĥāb beñzer beñzemez

4. nisbet:

Gazel 144

Mısra: 8

Göre, nazaran, nisbetle.

Bin ĥuzŭr-ı ķalb ile geldŭk Fire ķonaķına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

5. nisbet:

Gazel 172

Mısra: 10

Göre, nazaran, nisbetle.

Mesīĥī şī'rini añma Cenābī nazm bahrında
Aña nisbet dŭr-i nā-sŭftedŭr her beyti İşĥāķuñ

6. nisbet:

Gazel 18

Mısra: 6

Göre, nazaran, nisbetle.

Cismŭmde zaĥm-ı tĭķuñ yir yir ki yārelerdŭr
Şerĥ-i derŭnum eyler oldı dehāna nisbet

7. nisbet:

Gazel 38

Mısra: 2

Göre, nazaran, nisbetle.

Her ħarāb-ābād kim dillerde ol meşhūrdur
Ben perīşān rūzgāra nisbet ol ma'mūrdur

nisbet bulunmaz:

1. **nisbet bulunmaz:-maz**

Gazel 363

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eşj, benzeri, dengi bulunmamak.

Ķıyāmet Ķaddūfīe nisbet bulunmaz bir nihāl-i ter
Yūri sevr-i gül-endāmum ħīrāmānī ħīrāmānī

nisbet eyleyen:

1. **nisbet eyleyen:-(y)en**

Gazel 355

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eşit tutan, aynı gören (kimse).

Gözlerüm yaşına nisbet eyleyen 'ayn-ı teli
Çeşme-i idrākden şu içmemişdür bir deli

2. **nisbet eyleyen:-(y)en**

Gazel 300

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıyaslayan, karşılaştıran (kimse).

Ķaṭre-i nā-çiz ile fark eylemez deryaları
Eyleyen ūfāna nisbet dīde-i giryānuma

3. **nisbet eyleyenler:-(y)en, -ler**

Gazel 325

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıyaslayan, karşılaştıran (kimse)

Mısr-ı ħüsnūñde Ķaşuñā didiler zū'n-nūndur
Nīle nisbet eyleyenler gözlerüm ırmağını

nisbet it:

1. **nisbet it:**

Gazel 313

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyaslamak, karşılaştırmak.

ŞevĶ-i ruĶuñda her dem bende Cenābi ħālin
Şol şem'e nisbet it kim cān vire yāna yāna

2. **nisbet itmesüñ:-me, -süñ**

Gazel 296

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyaslamak, karşılaştırmak.

Baĥr-i Ķulzüm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Ķaṭre-i bārān ne mümkin baĥş ide deryā ile

nisbet kılma:

1. **nisbet kılma:-ma**

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyaslamak, karşılaştırmak.

Zā'fum görüp Ķamuñda döndüñ ħayāle dime
Bir nā-tüvānı kılma pīl-i demāna nisbet

nisbet olanlar:

1. **nisbet olanlar:-an, -lar**

Gazel 166

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Baĥlı olan, mensup olan (kimse).

Ķayderī nisbet olanlar fāş ider 'ālemlere
Tekyegāh-ı sīnem üzre zū'l-Ķikāruñdur senüñ

nisbet oldı:

1. **nisbet oldı:-dı**

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Karşılaştırılmak. II Benzetilmek.

Çihrem şarardı oldı berg-i ħazāna nisbet
Yaşum yiridür olsa āb-ı revāna nisbet

2. **nisbet oldı:-dı**

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karşılaştırılmak. II Benzetilmek.

Künc-i dilümde oldı esrâr-ı 'aşk tâ kim
Vîrâne cihânda genc-i nihâna nisbet

3. nisbet olsa:-sa

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karşılaştırılmak. II Benzetilmek.

Çihrem şarardı oldı berg-i hâzâna nisbet
Yaşum yiridür olsa âb-ı revâna nisbet

4. nisbet olalı:-alı

Gazel 178

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Benzemek.

Dü şîrâne bakan çeşmüñ ğazâla olalı nisbet
Olupdur zülf-i hõş-büyüñ senüñ misk-i Hotenden
yig

nisbet-i la'li:

1. nisbet-i la'li:-i

Gazel 178

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağının lal taşı ile benzerliği.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yâkıtuñ
Leţâfetde haķıķat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

nişest kıldı:

1. nişest kıldı:-dı

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Saplanmak. II Sevgilinin bakışlarının âşiğın
gönlüne saplanması, onu derinden etkilemesi.*

Virmedin ebrûlaruñ yâyına ğamzeñ dağı şest
Tîr-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derûnumda nişest

nîş-i bâ-halel:

1. nîş-i bâ-halel:

Muhammes 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Zarar veren zehir. II Dünya hayatının verdiği
sıkıntı, keder.*

Geh nûş-ı pür-şafâ vü gehî nîş-i bâ-halel
Devr-i cihâni hayra görüp kılmâğıl cedel

n'itdi:

1. n'itdi:-di

Gazel 353

Mısra: 6

Ne etdi, ne yaptı.

Baňa çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnessini
Kaddüñe toğrulalum n'itdi belâdan ğayrı

n'itdüñ:

1. n'itdüñ: -dü, -ñ

Gazel 324

Mısra: 4

Ne ettin, ne yaptın.

Nağd-i cân virüp zer-i vaşl-ı nigârı almaduñ
N'itdüñ ey şarrâf-ı dil çalduñ yire bâzârıñı

nitekim:

1. nitekim:

Gazel 103

Mısra: 10

Her ne kadar... ise de.

Gül yüzüñe bulmadı mânend-i bir gül husrevâ
Bende Ğarfî nitekim geşt eyledi gülzârlar

2. nitekim:

Gazel 157

Mısra: 2

Nasıl ki.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yâra şevk
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-ğ'âra şevk

3. nitekim:

Gazel 161

Mısra: 2

Nasıl ki.

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
eksük

Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl eksük

4. nitekim:

Gazel 173

Mısra: 4

Gibi.

Eyledüm dil-ḥānesin zīver çeküp ğam-zārını
Şāh-ı Rūmuñ maḳdemine nitekim şehri Nerek?

5. nitekim:

Gazel 262

Mısra: 6

Ancak, oysa ki.

Dilerem kim gün gibi dāyim ser-efrāz olasın
Nitekim dāyir durur işbu sipihr-i nīl-gün

6. nitekim:

Gazel 303

Mısra: 5

Ancak, oysa ki.

Hecrūñ deminde nitekim itdüm vişālūñ ārzū
Güñden güne şalduñ beni ey bī-vefā ferdālara

7. nitekim:

Gazel 308

Mısra: 9

Zaten.

Çihre-i ḥūn-āb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Cām şunsun sākiyā ol yār-i 'işret-sāzuma

8. nitekim:

Gazel 341

Mısra: 2

Nasıl ki, ... olduğu gibi.

Žiyā-yı pertev-i ḥūsnūñ ider ḥūrşīdi nūrāni
Nitekim rüşen eyler mihr-i 'ālem māh-i tābāni

9. nitekim:

Gazel 348

Mısra: 1

Gerçekten, hakikaten; sonuç olarak.

Nitekim bu gülşenūñ bir bülbüli yok ben gibi
Bāğ-ı ḥūsne gelmedi bir gönca-i ter sen gibi

niyāz:

1. **niyāzumdan:**-(u)m, -dan

Gazel 297

Mısra: 10

Rica, istek.

Cenābī dest ü pāyini öpesin nazmumuñ şāyed
Niyāzumdan cevāb ide varup şāh-ı suḥandāna

2. **niyāzıyla:**-i, -(y)la

Gazel 191

Mısra: 3

*Belli bir maksat için verilen para veya hediye,
derviş hediyesi.*

Muṭrib-i derdūñ niyāzıyla elin būs idelüm
Çaldurup sâz-ı elem-efzâsını gūş idelüm

niyāz iderse:

1. **niyāz iderse:**-er, -(i)se

Gazel 274

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yalvarmak.

Redd eyleme kapuñdan ḥāk-i derūñ olanı
Ol bir niyāz iderse sen biñ ri'āyet eyle

niyāza el kaldurur:

1. **niyāza el kaldurur:**-(u)r

Gazel 310

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dua için el açmak, elini kaldırmak; dua etmek.

Ol serv-i 'aşk-sāzum gerden uzatma nāza
Cān ḥalvetinde göñlüm el kaldurur niyāza

niye:

1. **niye:**

Muhammes 2

Mısra: 2

Neden, niçin?

Dehre bahā konulsa deger bir bahāneye
Ey ḥ^vāce zamāneye meylūñ aña niye

niyet:

1. niyetüm:-(ü)m

Gazel 211

Mısra: 6

Gaye, maksat, amaç.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle gam ihrâmını
Ka'be-i küyüñ tavâfin itmedür çün niyetüm

2. niyetüñ:-(ü)ñ

Gazel 102

Mısra: 7

Gaye, maksat, amaç.

Gördi dil-berden beni dür itmek imiş niyetüñ
Ey rakıb-i rü-siyeh telbisi aradan gider

niyyet-i hayrüñ:

1. niyyet-i hayrüñ:-(ü)ñ

Gazel 363

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İyi niyet.

Ğazâdur niyyet-i hayrüñ şehâ nuşret- şî'âr olsun
Döke hün-ı 'adû dem dem elüñde tîğ-ı sulţâni

nîze:

1. nîzedür:-dür

Gazel 8

Mısra: 6

Mızrak.

Gül ruhuñsuz çeşmüme her gönca peykân gibidür
Nîzedür kıddüñ gamıyla Tübî-i cennet baña

2. nîzeyüz:-y, -(ü)z

Gazel 132

Mısra: 6

Mızrak, kargı. II Cesur kimseler.

Kelle-i bî-devlet-i bed-h^vâhuñ almağa müdâm
Çarha irgürmiş seri bir nîzeyüz her birümüz

nokta:

1. nokta:

Gazel 268

Mısra: 8

Nokta. II Sevgilinin beni.

Kaşı üzre hâl ider meşşâţadan engüşt-i yâr
Hjâme-i kâtib mişâli nokta kor nün üstine

n'ola:

1. n'ola: -a

Gazel 13

Mısra: 14

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Tab'-ı mevzunuñ getürdi nazma her nesri ki var
Virse beyt-i Hüsreve şîrîn sözüñ n'ola cevâb

2. n'ola: -a

Gazel 39

Mısra: 5

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Diyâr-ı miñnet ile sözüñ olsam n'ola serdârı
Gam-ı 'aşkuñ gibi cânâ çü devlet-h^vâhumuz vardur

3. n'ola: -a

Gazel 49

Mısra: 3

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Hatı-ı siyâhuñuñ n'ola çeksem belâsını
Başumda ol kara yazı çünkim nüviştedür

4. n'ola: -a

Gazel 51

Mısra: 5

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Nür u fer virseñ n'ola mâh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'arizuñ mihr-i cihân-efrûzdur

5. n'ola: -a

Gazel 71

Mısra: 9

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Kenâbî pîşe-i 'aşkuñ n'ola üstâdı olursam
O kâr-ı zer -nigâr içre niçe dürlü fûnûnum var

6. n'ola: -a

Gazel 84

Mısra: 7

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

N'ola ğamuñ çekenler sulţân-ı dehr olursa
Her âh-ı şu'le-baĥşî başında zer-külehdür

7. n'ola: -a

Gazel 85

Mısra: 3

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Üstüme şalsa n'ola kıdd-i bülendüñ gölgesin
Sâyesi serv-i revânuñ dâyimâ çün pestedür

8. n'ola: -a

Gazel 136

Mısra: 5

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Ġâlib olsaĥ bu hünerle n'ola ger Cemşide biz
Kârgâh-ı 'âlem içre 'aşkıdur icâdumuz

9. n'ola: -a

Gazel 139

Mısra: 3

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

N'ola ger feryâd kılsa kâkülüñ ĥabsinde dil
Nâle eyler her nefesde lâcerem murġ-ı kıfes

10. n'ola: -a

Gazel 169

Mısra: 5

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

N'ola ben üftâdeden çekseñ sipihre başuñı
Serv-kâmet dil-rübâsın yüceyedür himmetüñ

11. n'ola: -a

Gazel 185

Mısra: 7

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

N'ola luţf-ı pâdişehle başum irse göklere
Sâyesinde dâyimâ 'izzetdedür ehl-i kemâl

12. n'ola: -a

Gazel 241

Mısra: 9

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Cenâbî n'ola bülbülveş terennüm itse küyuñda
Bu reng ü büy ile şâhum ğül-i bâġ-ı leţâfetsin

13. n'ola: -a

Gazel 257

Mısra: 7

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Yakşañ çerâġını n'ola her bir sitârenüñ
Şem'-i cemâlüñ elde meh-i şu'ledârsın

14. n'ola: -a

Gazel 262

Mısra: 12

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Sürme kıpuñdan diyü bende Cenâbî her nefes
Pâdişâhum ĥâk-i pâyuña n'ola çekse boyun

15. n'ola: -a

Gazel 299

Mısra: 3

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Nâr-ı ruĥuña yansa düşüp n'ola dil-i zâr
Pervâne yanar şem'-i şebistân arasında

16. n'ola: -a

Gazel 314

Mısra: 5

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

N'ola yaşum içre çeşmüm kıtsa şâhum râhuñı
Ġâh olur kim ĥâr ü ĥas yollar keser seylâb-ıla

17. n'ola: -a

Gazel 320

Mısra: 5

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Aġlamaĥdan bî-başar kılsam n'ola Ya'kübbeş
Görmez oldum nice demdür Yûsuf-ı Ken'anumı

18. n'ola: -a

Gazel 345

Mısra: 9

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Ka'be-i küyüñ tavâfında n'ola sa'y eylesem
İşigüñdür ehl-i dil hüccâca hâcet kapısı

19. n'ola: -a

Gazel 125

Mısra: 6

"Ne olur, ne zararı çıkar, zararı yok"

manalarında bir söz.

Maḥbes-i çâh-ı zenaḥdânuñda yatur hûniyüz
Dîde-i cellâduñ itse n'ola zülfüñ dârumuz

20. n'ola: -a

Gazel 71

Mısra: 3

"Ne olur, ne zararı çıkar, zararı yok"

manalarında bir söz.

N'ola mihrüñle şahrâveş gögüs germezsem 'âlemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda karar ile sükûnum var

n'olısar:

1. n'olısar: -ısar

Gazel 312

Mısra: 2

Ne olacak, nasıl olacak.

Başa iltem zann ider 'âbid işin perhîz ile
Ḥâli bilmem n'olısar ol la'l-i şekker-rîz ile

n'olur:

1. n'olur: -(u)r

Gazel 243

Mısra: 7

Ne olur? İI Ne fayda sağlar?

Gül-i gülzâr-ı 'âlemden n'olur reng-i vefâ tütmez
Hezârân bülbül olursa işitmez bu vefâsından

nukl:

1. nukl:-ı

Gazel 165

Mısra: 3

Meze, çerez.

Ġamuñ bezminde 'uşşâka ḥayâlüñ şunmasa nuklı
Ḥumârın çekmege baş mı devirdi câm-ı şahbânuñ

nukl-ı ğam:

1. nukl-ı ğam:

Gazel 273

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder mezesi. İI Sevgilinin gamı, kederi.

Her nukl-ı ğam ki irür ol mâh-rû elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

nuküd-ı eşki:

1. nuküd-ı eşki:-i

Gazel 242

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı paraları. İI Âşığın gözyaşları.

Nuküd-ı eşki cem' itdüm anuñ bād-ı hevâsından
Bu kayd oldu baña ḥâşıl meger âhum livâsından

nuküd-ı hüsnüñe:

1. nuküd-ı hüsnüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik paraları.

Pey atmış zülfüñ altında nuküd-ı hüsnüñe ḥâlüñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyâ-yı mâhdan korkmaz

nün:

1. nün:

Gazel 268

Mısra: 8

"Nun" harfi. İI (Sevgilinin) " ñ" harfine
benzeyen kaşı.

Kaşı üzre ḥâl ider meşşâţadan engüşt-i yâr
Ḥâme-i kâtib mişâli nokta qor nün üstine

nün kaşuñ:

1. nün kaşuñ:-(u)ñ

Gazel 292

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) " ñ" harfine benzeyen kaşı.

Elif kıddüñ didiler nün kaşuñ
'Aceb mi beñzedem zülfüñi dâla

nür:

1. nūr:

Gazel 78

Mısra: 2

Işık, ziya, aydınlık, nur.

Be-ḥüsnî der-cihân çün mihr-i meşḥûr
Ruḥuñdan mâh-ı çarḥa irüşür nūr

2. nūr:

Gazel 110

Mısra: 2

Işık, ziya, aydınlık, nur.

'Aşık-ı vîrânî-ebed kendüyi ma'mûr istemez
Yakmağa kandî-i şevkın mihrden nūr istemez

3. nūrî:-ı

Gazel 212

Mısra: 8

Işık, ziya, aydınlık, nur.

Hezârân meş'al-i encüm çerâğın yakmaya mâhuñ
Ruḥuñdan virmeseñ nūrı benüm mihr-i dirahşânum

4. nürdan:-dan

Gazel 239

Mısra: 1

Işık, ziya, aydınlık, nur.

Sen behiştî bir meleksin ḥil'atıñdur nürdan
Ĝâyib itme kendüñi ben 'âşık-ı mehcürdan

5. nūra:-a

Gazel 240

Mısra: 6

Işık, ziya, aydınlık, nur.

Şu'le-i şevk-ı ruḥuñda yanayın redd eyleme
Nūra müstağrak olayın ço beni ol nürdan

nūr olur:

1. nūr olur:-(u)r

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Işıkla dolmak, aydınlanmak.

Ruḥlarıñ görse olur dil ḥânesi rüşen gözüm
Tâb-ı ḥürdan nūr olur şol oña anda câm ola

2. nūr olur:-(u)r

Gazel 237

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Işıkla dolmak, aydınlanmak.

Meş'al-i âhumla gezsem ey kamer şeb küyuñı
Nūr olur her bir şerârum encüm-i eflâkden

nūr u fer virseñ:

1. nūr u fer virseñ:-se, -ñ

Gazel 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Işık, parlaklık ve aydınlık vermek.

Nūr u fer virseñ n'ola mâh-ı sipihre çün bugün
Her gören dir 'ârîzuñ mihr-i cihân-efrûzdur

cihâna nūr u fer vîrsün:

1. cihâna nūr u fer vîrsün: -sün

Gazel 219

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünyaya, cihanı aydınlatmak.

Nūr u fer vîrsün cihâna tal'at-ı zibâ ile
Ol meh-i ḥâver-laḳâb ol âfitâb eglenmesün

nūr virse:

1. nūr virse:-se

Gazel 285

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak.

Ḥârgeh-i çarḥuñ 'aceb mi nūr virse ey kamer
Nâr-ı âhum meş'ali mihr-i cihân-ârâsına

nürâni ider:

1. nürâni ider:-er

Gazel 341

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak, nurlandırmak.

Žiyâ-yı pertev-i ḥüsnüñ ider ḥürşîdi nürâni
Nitekim rüşen eyler mihr-i 'âlem mâh-i tâbânı

nür-bahş-ı dil ü cân:

1. **nūr-baḥş-ı dil ü cān:**

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönlü aydınlatan, ferahlatan. II Sevgilinin palak yanağı.

‘Aşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruḥ-ı dōst
Nūr-baḥş-ı dil ü cān çeşm-i cihān-bīni ola

nūr-baḥş-ı merd-i dīde māh-tābum:

1. **nūr-baḥş-ı merd-i dīde māh-tābum:-(u)m**

Gazel 217

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Göz bebeğine ışık veren, aydınlatan dolunay. II
Âşıkların gözlerini aydınlatan ay gibi parlak yüzlü sevgili.*

Yarı görsem başa toğmuş âfitābum şanuram
Nūr-baḥş-ı merd-i dīde māh-tābum şanuram

nūr-ı Ahmeddür:

1. **nūr-ı Ahmeddür:-dür**

Gazel 115

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in nuru, ışığı.

Nūr-ı Ahmeddür cebīni aña nisbet ruḥları
Ey Cenābī ḥaṭṭına Aşhāb beñzer beñzemez

nūr-ı ‘amelden ḥālinüñ sīnesi :

1. **nūr-ı ‘amelden ḥālinüñ sīnesi:-(s)i**

Gazel 114

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Amel ışığından mahrum olan kimsenin gönlü.

Tār-ı şebdür sīnesi nūr-ı ‘amelden ḥālinüñ
Çaldı zulmet içre her kim bātının nūr eylemez

nūr-ı ‘ayn:

1. **nūr-ı ‘ayn:**

Gazel 205

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göz nuru. II Sevgili.

Vuşlat el verdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı ‘ayn
Ġamzeñe teslīm cānum çeşm-i fettānuñ öpem

nūr-ı çeşme:

1. **nūr-ı çeşme:-e**

Gazel 349

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz nuru, gözün feri.

Çeşm-i bed-zamānesin nūr-ı çeşme yā Rāb
İrgürmesün İllāhī āsībile gezendi

nūr-ı dīde:

1. **nūr-ı dīde:**

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göz nuru. II Sevgili.

Bakmazam māhına çarḥun zerreye almam günü
Gözlerüm ey nūr-ı dīde sen ruḥı kāmradadır

2. **nūr-ı dīdemdür:-m, -dür**

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz nuru. II Sevgili.

Nūr-ı dīdemdür ne resme dūr olam dil-dārdan
Çeşm-i ‘ālem-bīnini ehl-i nāzar kūr eylemez

nūr-ı ḥakdur:

1. **nūr-ı ḥakdur:-dur**

Gazel 370

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah'ın nuru.

Meskenüñdür vādī-i Eymen göñül Mūsāsıdır
Nūr-ı ḥakdur pertev-i ḥüsnüñ yed-i beyzā ḥaḳı

nūr-ı ‘ibret:

1. **nūr-ı ‘ibret:**

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı dersin
aydınlığı, ışığı.*

Çeşm-i cāna nūr-ı 'ibret kesb iderdi her nazar
Dīde-i Mahmūd Gazīnūñ çihre-i Āyāzdan

nūr-ı nār oldı:

1. **nūr-ı nār oldı:-dı**

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ateşin parlıtı olmak. II Āşığın gam ateşiyile
tamamen yanması.*

Țutuşup âteş-i ğamla vücūdum nūr-ı nār oldı
Cihānı odlara yaķar başumda bir tütünüm var

nūr-ı nār olmuş göñülden:

1. **nūr-ı nār olmuş göñülden:-den**

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Āşığın) aşk ateşiyile yanıp kül olmuş göñlü.

Nūr-ı nār olmuş göñülden şaklama şem'-i ruħuñ
Bāl ü per yaksun ķo anı üstine pervāneveş

nüş eyle:

1. **nüş eyle:**

Gazel 164

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak.

Bunı taķrīr iderler nāy-ıla çeng
Ki mey nüş eyle dāyim olma dil-teng

2. **nüş eyledüm:-dü, -m**

Gazel 326

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak.

Deyr-i 'ālem ehline yāhū diyüp nüş eyledüm
Naķş-ı ğamdan sāde kıldum cān u göñlüñ cāmını

3. **nüş eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 133

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak.

Meclis-i esrā bi-'abdh cāmını nüş eyleyüp
Cür'asını bu toķuz mīnāya şaçan Cemlerüz

4. **nüş eyleyüp:-(y)üp**

Gazel 367

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak.

La'l-i nābuñ yādına nüş eyleyüp hūn-ı ciger
Bezm-i ğamda hōş geķer ben 'āşıķuñ cānā demi

nüş idelden:

1. **nüş idelden:-el(i), -den**

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak.

Nüş idelden bezm-i ğamda ben maħabbet cāmını
Küy-i bed-nāmīde dirler 'āşıķ-ı şeydā baña

2. **nüş idelden:-el(i), -den**

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak. II Öpmek.

Nüş idelden cām-ı la'lüñ olmişam bī-'aķl u hüş
Ĥarf-i bī-çāre[yi] mest eyleyen ol mül midür

nüş idermiş:

1. **nüş idermiş:-er, -miş**

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak.

Ķoyup sāfī meyi şūfī hemīşe
Müşelleş nüş idermiş hāma beñzer

nüş idüp 'ayş itmege:

1. **nüş idüp 'ayş itmege:-mege**

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yiyip içip eğlenmek; güzel yaşamak, gününü
gün etmek, zaman geçirmek.*

Bezm-i ğamda nüş idüp 'aış itmege ben 'aşıka
Gözlerüm peymānesinde eşk-i çeşmüm bādedür

nüş itmeden:

1. nüş itmeden:-meden

Gazel 297

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İçmek, yudumlamak. II Öpmek.

Zülāl-i vaşf-ı la'lüñden dağı nüş itmeden kaçre
Baña müşkil 'azāb ancak düşersem nār-ı hicrāna

nüş itmege kanum diler:

1. nüş itmege kanum diler:-er

Gazel 208

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İçmek için (âşığın) kanını arzulamak. II Âşığın
perişan etmeyi istemek.*

Āh kim nüş itmege kanum diler hicrān benüm
Katlūme her küşeden tiğın biler devrān benüm

nüş-ı pür-safā:

1. nüş-ı pür-safā:

Muhammes 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Şarabın) safā, mutluluk veren yudumu. II
Dünya hayatının verdiği gelip geçici mutluluk.*

Geh nüş-ı pür-safā vü gehī nış-i bā-ğalel
Devr-i cihānı hayra görüp kılmagıl cedel

nusret- şî'ār olsun:

1. nusret- şî'ār olsun:-sun

Gazel 363

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zaferle sonuçlanmak.

Ġazādur niyyet-i hayrūñ şehā nusret- şî'ār olsun
Döke hün-ı 'adū dem dem elüñde tiğ-ı sultānı

nücüm u māhdan:

1. nücüm u māhdan:-dan

Gazel 342

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yıldızlar ve ay.

Gice yok hālūme nāzır nücüm u māhdan ğayrı
Göz irse mihredür süz-ı derūnum āhdan ğayrı

nüh sipih:

1. nüh sipih:

Gazel 158

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dokuz kat felek.

Zülfüñ ile 'arizuñ māhiyetin fehmi itmege
Nüh sipih eyvān urur tār-ı şebinde aya bak

nüh-sipihre dikdi:

1. nüh-sipihre dikdi:-di

Gazel 316

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Ah bayrağın) dokuz kat feleğe dikmek. II
Göklere ulaşacak derecede içten ve sesli ah etmek.*

Şu'le-i āhum livāsın nüh-sipihre dikdi dil
Hüb-rular haylinüñ sen māh olaldan serveri

nükte-i 'aşkuñ:

1. nükte-i 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 191

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın nağmesi.

Köçegidür nükte-i 'aşkuñ bugün devr eylesün
Dil kulağına hilāl-i çarhı mengüş idelüm

nükte-i ser-geşte:

1. nükte-i ser-geşte:

Gazel 233

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Karışık, zor nükte. II Aşk sırrı.

Yañılıp Mecnūna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme divāneden

nükte-i şirîn:

1. **nükte-i şîrîn:**

Gazel 346

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel söz.

Nükte-i şîrîn bu kim dehr-i denînüñ bir nefes
Husrev-i 'âlem geçenler almadılar d-âdını

nüvîd-i mağfiret:

1. **nüvîd-i mağfiret:**

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Merhamet müjdesi. II Sevgilinin ilgisi.

Devr-i haţţuñda ne korĥu düzahından hecriñüñ
Bes nüvîd-i mağfiret bu âyet-i Ğufrân baña

nüzhet-fezâ:

1. **nüzhet-fezâdur:-dur**

Gazel 264

Mısra: 11

Gönül açan, neşeli, eğlenceli.

'Arsa-i cânım gibi nüzhet-fezâdur dil daĥı
Vir semend-i nâzuña cevlan cevlan üstine

nüzül eyleye:

1. **nüzül eyleye:-(y)e**

Tahmis 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnmek. II Ulaşmak, erişmek.

Göremedüm hayf şādî eyleye bir gün nüzül
Mâ-sivâdan geçmedür 'aşk içre 'uşşâka uşül

O

o:

1. **o:**

Gazel 4

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdı gibi eldeki şâhîni ola

2. **o:**

Gazel 14

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Serv gibi şalınur görseñ o yâr-i ser-keşi
Bu Cenâbî bendesinden pây-i ĥôş-reftârın öp

3. **o:**

Gazel 30

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Her kim dilini gevher-i 'aşka şâdef eyler
Her kaţre-i yaşını o dürr-i Necef eyler

4. **o:**

Gazel 34

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

O zülf-i 'anber-âlüd-ı perîşân
Gönüller şaydına bir dâma beñzer

5. **o:**

Gazel 34

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Cenâbî fûrkatüñden kıldı feryâd
Vişâlüñden o bir nâ-kâma beñzer

6. **o:**

Gazel 35

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre velî
Bezm-i 'âlemde o şâhuñ yokdur ayaĥın çeker

7. **o:**

Gazel 39

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Nażar şalmaz Cenâbîye o dil-ber görmese yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz vardur

8. o:

Gazel 49

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Şarf it Cenābī hāşıl-ı 'ömrüñ o māha kim
Toħm-ı vefası mezra'-ı cānuñda kiştedür

9. o:

Gazel 54

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Atan ğamze okın cānā siyeh çeşmüñ şadağıdur
Kemān-ebrūlaruñ hākķı o kāfir ħara yağıdur

10. o:

Gazel 57

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Cenābī āl ile tañ mı şikār itsem o şāhbāzı
Ten-i zerdümde her dāğum niçe gözli duzağumdur

11. o:

Gazel 58

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

O gül-büyüñ firākında Cenābī sinede dāğlar
Temāşā itmege her dem benüm rengin
bahārumdur

12. o:

Gazel 59

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

O ħadd-i 'işve-perdāzuñ şalinsun her ħaraf cānā
Bu göñlüm büstānında çü bir serv-i revānumdur

13. o:

Gazel 61

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Felek burcında hūrşide yiridür sāyesin şalsa
Sipihri-i 'işve vü nāzuñ o meh rāħşende māhidur

14. o:

Gazel 63

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Dönüpdür çeşm-i hün-bārum sirişķüm birle
'ummāna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryānuñ kenāridur

15. o:

Gazel 71

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Cenābī pīşe-i 'aşķuñ n'ola üstādı olursam
O kār-ı zer -niğār içre niçe dürlü fūnūnum var

16. o:

Gazel 74

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Sāmiri sihrin bilür yārüñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşķa itmege her dem Cenābī aldılar

17. o:

Gazel 80

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Elifveş yarımı seyr it ğam-ı ħaddüñle sīnemde
Maħabbet bāğıyam bitmiş o bir serv-i revānumdur

18. o:

Gazel 93

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Per açdukça bu çölmekde hümāsi āhumuñ ey meh
Nihāl-i Sidrede beñzer o sīmurģuñ ħonağı var

19. o:

Gazel 134

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O bed-hüy-ı sitemkārum benüm kim āhdan
ķorkmaz
Cihān ħıtāl olmışdur vezīr ü şāhdan ķorkmaz

20. o:

Gazel 134

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Pey atmış zülfüñ altında nuḳūd-ı ḥüsnüñe ḥālūñ
O düzd-i ŧeb-revi gör kim ziyā-yı māhdan ḳorḳmaz

21. o:

Gazel 138

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Şüfiyā 'ilm-i riyaḥ baḥşini ḳo 'uşşāk-ıla
'Ālimisin sen o fennūñ biz anuñ nā-dāniyuz

22. o:

Gazel 149

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Tiĝin biler elinde durmaz hemiŧe ḡamzeñ
Ḳanum döker o ḥūñi andan 'alāmet ancak

23. o:

Gazel 177

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

O cāy-ı 'iŧret-ābāduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pīr-i ŧad-sāle ki ŧuretde cüvāndan yiĝ

24. o:

Gazel 209

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ĝam-ı 'aşḳuñda Cenābī o mehūñ zārılıĝum
Demi düŧdükte yine āh ile eḑĝāna diyem

25. o:

Gazel 215

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

ŧikār-ı dām-ı zülfüñ ideli göñlüm ḳuŧın ey meh
O çeŧm-i ḥile-perdāzuñ nice ŧayyādmıŧ bildüm

26. o:

Gazel 230

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Göricek nazm-ı güher-bār-ı Cenābīyi o ŧāh
Vaŧf-ı la'lümle didi ŧāhib-i dīvān olsun

27. o:

Gazel 267

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Ḳurilup meclis-i ŧāhī ŧurāḥī gelse meydāna
ŧıḳup boynın anuñ sāḳī o dem ḳanı revān olsa

28. o:

Gazel 268

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Kākülin ŧanmañ o māhuñ ḳadd-i mezwün üstine
Dūd-ı āhum resmidür yazıldı ĝerdün üstine

29. o:

Gazel 275

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Eyā bād-ı ŧabā benden o ḳattāle güzār eyle
Dilüm kaç pāredür tiĝ-i cefāsiyla ŧümār eyle

30. o:

Gazel 275

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Dil-i ŧürīdemi bulsañ muḳayyed bend-i zülfüñde
O bī-sāmāna benden di ki yirüñde ḳarār eyle

31. o:

Gazel 281

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Duḥāñı lāledür āhum biter bu sine bāĝında
Gül-i ḥamrā durur dāĝum o güzāruñ ocaĝında

32. o:

Gazel 290

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Kessin ümîd-i mihri olsun cefâya mu'tâd
Şol derdmendi dilden 'âşık ola o mâha

33. o:

Gazel 305

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Yanup nâr-ı firâkında o mâhuñ
İrüşdi düd-ı âhum âsmâna

34. o:

Gazel 310

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Kıblem o hadd-i dil-keş mihrâbum oldı kaşuñ
Çeşmüñ imâm olursa durdum gözüm namâza

35. o:

Gazel 312

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luğf-ı kahr-âmîz ile

36. o:

Gazel 315

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Gün -be- gün cevri ni arturdu o şîrîn-dehen
Harfiyâ zerrece yok mihri bu ben Ferhâda

37. o:

Gazel 324

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkin ey gönca-dehen
Yâ zebün it soğmasun anı o zülf-i mâruñı

38. o:

Gazel 339

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Kemân-ı Rüsteme beñzer o meh-rünüñ siyeh kaşı
Yüzi hürşîd-i tâbından egilmişdür iki başı

39. o:

Gazel 339

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Belâ câmını çekdükde Cenâbî meclis-i gâmda
Ben idüm Kays-ı şeydânuñ o bezm içre ayakdaşı

40. o:

Gazel 344

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Gördi gülşende gülüñ hem-dem-i hâr oldıgını
Benden artuğ o mehüñ sevdüğünü ağyârı

41. o:

Gazel 351

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O meh-rüy-ı sipeh-dâruñ görüp cevlan ider rahşı
Ayağum altına aldum Burâk-ı âh-ıla 'arşı

42. o:

Gazel 363

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Nigâr- hâne-i Çini temâşâ eyledüm gördüm
O nağş olmuş suver cânâ yüzüñüñ cümle hayrânı

43. o:

Gazel 363

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñı 'âşık
O gülzâr-ı şafâ-bâhşuñ çü sensin verd-i hândânı

44. o:

Gazel 364

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Maḥabbet bezminüñ şimdi benüm rind-i kadeh-
nüşı
Cihânda hüşyâr ol kim o bezmüñ oldu ser-ḥüşı

45. o:

Gazel 369

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Ne yirde bir gül açılsa olur lâ-büd anuñ ḥârı
Budur bâ'ış o gül-rûdan kesilmez bir dem ağıyarı

46. o:-(u)r

Gazel 369

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Cihân gülzârına revnaḫ viren ruḥ-sâridur tañ mı
Hezârân bülbül olursa o gül-günüñ dil-efkârı

47. o:

Murabba 5

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Vücüduñ bağ-ı 'izzetdür kadüñ serv-i ḥırâmânı
Ruḥ-ı rengînüñ olmuşdur o baguñ verd-i ḥandânı

48. o:

Murabba 5

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Cihândan perde-i zulmi götür ref-'i ḥicâb eyle
Gider bî-dâdlık resmin o bünyâdı ḥarâb eyle

49. o:

Gazel 123

Mısra: 13

"O" işaret zamiri.

Her nüktesi Cenâbi o şâhuñ güher dürür
Cân riştesine bulsañ anı inci gibi diz

50. o:

Gazel 215

Mısra: 6

"O" işaret zamiri.

İletdi şan'at-ı 'aşkı başa Mecnûn-ı ğam-dîde
Maḥabbet kârgâhında o bir üstâdmış bildüm

51. oña:-ñ, -a

Gazel 11

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ruḥlaruñ görse olur dil ḥânesi rüşen gözüm
Tâb-ı ḥürdan nûr olur şol oña anda câm ola

o dem:

1. o dem:

Gazel 346

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

O an, o zaman, o vakit.

Gördi Leyli fûrkatinde Ḳays-ı bî-cân deprenür
Ḳabrinüñ seylâb irüp virdi o dem büñyâdını

2. o demde:-de

Gazel 307

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O an, o zaman, o vakit.

Zülfüñ ğamında iñlese ḳânünü sînemüñ
Nâlem o demde eyleye âheng-i sünbüle

ocağ:

1. ocağını:-ı, -(n)ı

Gazel 325

Mısra: 10

Ocak, ateş yakılan yer. II Gönül.

Dâğ-ı mihrüñ yaḫalı ey meh Cenâbî sînede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağını

2. ocağumdur:-(u)m, -dur

Gazel 57

Mısra: 2

Ateş yakılan yer. II Aşk yarası.

Belâ iklîmi şâhiyam hâbâb-ı ğam otağumdur
Ko yansun lâleveş dâğum ki bir eski ocağumdur

od:

1. **odla:-la**
Gazel 152
Mısra: 8
Ateş.

Hemân sen yanma ey hâsid düşüp nâr-ı ğam u
derde
Benüm bu yakduğñ odla şerer deñlü 'azâbum yok

2. **odum:-(u)m**
Gazel 52
Mısra: 9
Ateş. *II Âşığın ah ateşi.*

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârı başında zer-külehdür

oda yanmaz suya batmaz:

1. **oda yanmaz suya batmaz:**
Tahmis 2
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Ateşte yanmaz suda batmaz; başına hiçbir iş gelmez.

Ne göñül çodı ne göz zülf ü ruğ u 'ariz-ı yâr
Oda yanmaz suya batmaz nice cādūdur bu

odlu âhum:

1. **odlu âhum:-(u)m**
Gazel 224
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Âşığın) ateşli ahı.

Gün yüzüñ kılsun temâşâ mihr-i envâr isteyen
Odlu âhum seyrin itsün şu'le-yi nâr isteyen

ok:

1. **okumuz:-(u)muz**
Gazel 286
Mısra: 8
Ok. II Âşığın ahı.

Çaddümüz ham ideli bâr-ı ğamuñ âh eylerüz
Menzil-i çarğa irüşdi okumuz bu yâyıla

2. oğ:

- Gazel 147**
Mısra: 4

Ok. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışı.

Ğamze-i hün-rîz ile peyveste kaşuñ resmidür
Her dil-âver kabzasında oğ ile yâdan ğaraz

okı:

1. **okıdukda:-dukda**
Gazel 15
Mısra: 9
(Gazel) okumak veya seslendirmek.

Okıdukda ey ğazel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden ğonca-i ğandânın öp

2. okıdı:-dı

- Gazel 25**
Mısra: 3

Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak onu çözümlmek, anlamak.

'Arizüñ hükminde göñlüm okıdı ğaţtuñ velî
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nî ki tuğrayı arar

3. oğı

- Gazel 174**
Mısra: 9

Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak onu çözümlmek, anlamak.

Bu Cenâbî gibi şâhum çek hisâba her çuluñ
Okısun dîvân-ı ğaţtuñ içre defter kâkülüñ

okın:

1. **okınurken:-(u)r, -ken**

- Gazel 240**
Mısra: 7

Anlatılmak.

Dâstânüm okınurken añma Mecnün ğâletin
Ğaţ-ı tab'î ğâşıl olmaz kışşa-i tekrârdan

oku:

1. **oğurlar:-r, -lar**

Gazel 188

Mısra: 21

Sesli olarak nağme ile söylemek.

Vaşf-ı ruhsârûñ oğurlar bülbül-i şeydâ gibi
Her semen-simâ elinde oldı bir dîvân gül

2. **oğur:-r**

Gazel 38

Mısra: 9

*Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak onu
çözümlemek, anlamak.*

Rahmet âyâtın oğur hattuñ temâsâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-büd bende-i mağfurdur

3. **oğusun:-sun**

Gazel 195

Mısra: 5

*Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak onu
çözümlemek, anlamak.*

Açup her bâbumı miñnet oğusun kışsa-i derdi
Maħabbet hâmesi birle yazılmış bir kitâb oldum

4. **oğur:-r**

Murabba 2

Mısra: 19

Okumak; söylemek.

Şevk ile bu mısra'ı oğur Cenâbî her zamân
Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

ol:

1. **olduğınca:-duğ, -ınca**

Gazel 13

Mısra: 16

Olduğu müddetçe.

Sebzezâr-ı saltanatda gül gibi gül dâyimâ
Olduğınca tâ şabâ 'ömrüm mişâli der-şitâb

ol:

1. **ol:**

Gazel 6

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Gösterelden hecrini âh ol dür-i yektâ baña
Kendüyi mevc ile döger acıyup deryâ baña

2. **[ol]:**

Gazel 11

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Murğ-i dil bulmaz hâlâş [ol] hırmen-i hüsnüñde çün
Dâne dâne hâller zülfüñ gibi pür-dâm ola

3. **ol:**

Gazel 14

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Haçer-i hün-rîz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol gamze-i mekkârın öp

4. **ol:**

Gazel 15

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Elde yâyı ol mehüñ gönderse tîrin sineñe
Destine minnetler it bilindeki kurbânın öp

5. **ol:**

Gazel 15

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Oğıdukdâ ey ğazel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden ğonca-i ğandânın öp

6. **ol:**

Gazel 17

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol ğad-i bâlânadur meyli dil-i nâ-şâdumuñ
Himmetin 'âşıkıaruñ ey serv-ğâmet ğoma pest

7. **ol:**

Gazel 22

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Gözlerüm seylâb-ı eşki ğarğ iderdi 'âlemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol âba sed

8. ol:

Gazel 25

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Zülfün için kendini sünbül perîşân eylemiş
Görmege serv-i çemen ol kıdd-i bâlâyı arar

9. ol:

Gazel 29

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

İrgüren pîr-i muğâna kendini buldı necât
Ol der-i devlet-me'âbî baña kim irşâd ider

10. ol:

Gazel 38

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Lâle kim dâğ-ı cigerle âteş-i hasrettedür
Beñzer ol âvâreye kim hîdmetinden dürdür

11. ol:

Gazel 40

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Âşinâsın yâd kılmaz meyli dâyim yâdadur
Bendesî hâlinden ol servüm 'aceb âzâdedür

12. ol:

Gazel 46

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinün meyli çünkim ol resenle dâradur

13. ol:

Gazel 47

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Gev-şifat başum Cenâbî kapmağa ol şeh-sûvâr
'Anberîn zülfi elinde şavlecânın gezdürür

14. ol:

Gazel 48

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Kelle-i Mecnûnî şorsañ ol sıfâl-i pür-şikest
Leylî küyü itlerinün köhne bir yalağıdur

15. ol:

Gazel 48

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Şorsañ âb-ı dîdemün dâğ-ı cigerdür başını
Ey Cenâbî gözlerüm ol çeşmenün ayağıdur

16. ol:

Gazel 49

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Hañ-ı siyâhuñ n'ola çeksem belâsını
Başumda ol kara yazı çünkim nüviştedür

17. ol:

Gazel 50

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Kimi serve mâyil ancak 'âlemün kimi güle
Meylüm ammâ kâmetüñle ol ruñ-ı gül-günadur

18. ol:

Gazel 50

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Tîğ-ı müjgânuñla çeşmün beñzer ol şayyâda kim
Kan içinde her dü desti meyli her dem hünadur

19. ol:

Gazel 50

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Hasretinden ol mehün yaşum Cenâbî akmada
Yâ Savâ ırmağıdur yâ Tunca yâhüd Tunadur

20. ol:

Gazel 53

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Dâne-i hâl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Haddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağıdur

21. ol:

Gazel 61

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Egerçi hüsn ile ol meh melâhat mülki şahıdur
Süvâr-ı esb-i nâz olsa velî gerçek sipâhidur

22. ol:

Gazel 64

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Zâhirin vîrâne görseñ her gedâya bakma hõr
'Âlem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efrîdün giyer

23. ol:

Gazel 77

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Açma zülfini gâminde hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem çapar

24. ol:

Gazel 77

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Çihreden yaşum siler çuramaz Cenâbî ol nigâr
Tiflâsâ levh-i zerden güyiyâ dirhem çapar

25. ol:

Gazel 81

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultânıdur
Başda tâc-ı devletümdür cânumuñ cânânıdur

26. ol:

Gazel 81

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Ey kamer pâyâna irsün şöretüñ eyyâmı kim
Ol melek-hû âfitâbuñ hüsniñ devrânıdur

27. ol:

Gazel 83

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Lebünden cür'a şun sâkî bize ol gâm-zede olsun
Ki ref'-i guşşaya çäre bugün peymânedür dirlir

28. ol:

Gazel 84

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Fettân-i devr-i hüsniñ ol hâl-i rû-siyehdür
Bir Hindüdur ki güyâ iklim-i Rûma şehdür

29. ol:

Gazel 84

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol gâbgâb-ı dil-âvîz Hızr-ı haţuñla cânâ
Âb-ı hayâta mâlik bir zulmet içre çehdür

30. ol:

Gazel 85

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'âlem kanını
Yine meylüñ ey kamer ol dîde-i ser-mestedür

31. ol:

Gazel 85

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Baňa ol gül ey Cenâbî gâm degül açılmasa
Gülşen-i hüsn ü bahâda gonca-i nev-restedür

32. ol:

Gazel 86

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun baña şāhīn gözlerüñ
Dām olmaz ol kebüter niçe dem āvāredür

36. ol:

Gazel 86

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Gel kemend-i zülfüne ber-dār eyle 'ālemi
Her kişinüñ çeşmi çünkim ol resenle dāradur

33. ol:

Gazel 87

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol perī-rū dil-rübā kim hūsn ile mümtāzdur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

34. ol:

Gazel 87

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Açılır göñlüm gözüm görsem Cenābī ol güli
'Āriz-i nūzhet-fezāsı güyiyā kim yazdur

35. ol:

Gazel 89

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ġamdan özge hālūme vākıf Cenābī kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yā yār-ı sırdāşum midür

36. ol:

Gazel 90

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Her çemende ey şabā var ol gül-i ra'nāyı gör
Sen de ey ġam gel beri ben bülbül-i şeydāyı gör

37. ol:

Gazel 93

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Virür hūsninden ol māhuñ dile her dem hāber
çeşmüm
Cenābī hūsvrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

38. ol:

Gazel 101

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālādan cüdā
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zārlar

39. ol:

Gazel 102

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Küyına varmağ ile itmez kanā'at bu göñül
'Āşık-ı dīdār olan Ĥarfī cinānı ol n'ider

40. ol:

Gazel 104

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Nüş idelden cām-ı la'lüñ olmuşam bī-'aql u hūş
Ĥarfī-i bī-çāre[yi] mest eyleyen ol mül midür

41. ol:-(ü)ñ

Gazel 104

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Leblerüñ la'l-i Bedeḥşān dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaḥda görinen bilsem çeh-i Bābil midür

42. ol:

Gazel 105

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ĥaddinde ol nigāruñ zülf-i siyāh-ı kec-rev
Cennāt-ı 'Adn içinde müşğīn ġurāba beḥzer

43. ol:

Gazel 107

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ay geçdi ben kılın ol meh dağı yād eylemez
Āşinādan gördüğüm cevri baña yād eylemez

44. ol:

Gazel 107

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Yapmada ağyār göñlin ol kamer üstadımış
Kāh-ı dil vīrān yatar yıllardur ābād eylemez

45. ol:

Gazel 107

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Baña cevriñ 'arz ider ol māh gayre mihrini
Bir şehe kıl olmışam kim bendeye dād eylemez

46. ol:

Gazel 108

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Āşinālık resmini bilmez gibi ol meh-liqā
Kim harīf-i meclisin yıllar durur yād eylemez

47. ol:

Gazel 6

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Mülk-i hüsnuñ şāhıyam diyü Cenābī ol melek
'Ārızı hükminde kaşın gösterür tuğra baña

48. ol:

Gazel 20

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

'Aceb mi sevse ol meh mübtelāsın
Meşeldür döstün lā-büd sever döst

49. ol:

Gazel 37

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Fürkati yārūñ Cenābī kıldı āşüfte beni
Kim dūrür baña viren ol zülfi pür-hamdan haber

50. ol:

Gazel 45

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Baña ol gül ey Cenābī gam degül açılmasa
Gülşen-i hüsün ü bahāda gonca-i nev-restedür

51. ol:

Gazel 64

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün giyer
Şan şafağda mähdur kim cāme-i gül-gün giyer

52. ol:

Gazel 64

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Köhne şālın atmasın Leylī iti yābāna kim
Ol kabā-yı fāhīri şöhet için Mecnūn giyer

53. ol:

Gazel 64

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Her kabā-yı şive kim biçdūñ Cenābī nazmda
Şöhret-i dīvān için ol kāmēt-i mevzūn giyer

54. ol:

Gazel 69

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Leb-i dil-ber ele girse Cenābī 'ilm-i ihyāda
Şoracak ol Mesihādan 'aceb müşkil su'ālüm var

55. ol:

Gazel 114

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol hümā üftâdesinden sāyesin dūr eylemez
H̄āke salmaz 'āşıkın 'ālemlere h̄ür eylemez

56. ol:

Gazel 114

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenābī çekmedi ol iki sultān derdini
Kerbelā-yı ğamda dāyim kim ki 'āşūr eylemez

57. ol:

Gazel 118

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ĝam degül olmazsa ey dil ol şanem aĝyārsuz
Bāĝ-ı 'ālemdür bulunmaz bunda bir gül h̄ārsuz

58. ol:

Gazel 124

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

İrse ĝuş-ı şāha bir dem nāle vü feryādumuz
Alsa çarh-ı pür-sitemden ol melek-hū dādumuz

59. ol:

Gazel 124

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Almaĝa iklīm-i derdüñ olmuşuz ehl-i sefer
Ol belā rāhı içinde derd u ĝamdur zādumuz

60. ol:

Gazel 130

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Şerh-i ĝam-ı derūnum yazsam beyāna gelmez
Ol sırr-ı ser-i behrem hergiz 'iyāna gelmez

61. ol:

Gazel 131

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Bāri ey dil göremez oldum tīre 'ālem çeşmüme
Şor haber gör kıdadur ol rüşenā-yı dīdemüz

62. ol:

Gazel 138

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Dürr-i şehvār isteseñ ey meh bizi iste bizi
Baħr-ı çeşm ile bu ĝün ol gevherüñ bir kāniyuz

63. ol:

Gazel 138

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

La'lüñ esrārını bildük şorıcaĝ cānā velī
H̄ālüñi fehm itmedük ol h̄abbenüñ h̄ayrāniyuz

64. ol:

Gazel 144

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Di Cenābī bendesin ol yār şorsa ey ĝazal
Yoluña cānlar virür bir 'āşık-ı ser-bāz imiş

65. ol:

Gazel 145

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Āh kim āhum benüm bād-ı ĝubār-āmiz imiş
Esmede ĝülzār-ı ĝamda ol şabādan tiz imiş

66. ol:

Gazel 145

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Tār-ı zülfüñde ĝöñül evrād-ı h̄üsnüñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zāhid-i şeb-ħiz imiş

67. ol:

Gazel 146

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Luṭf-ıla ol serv-i nâzum ben kûlin yâd eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine âzâd eylemiş

68. ol:

Gazel 146

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Çanda olsa Hârîfiyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n'îçün yâd eylemiş

69. ol:

Gazel 146

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Çanda olsa Hârîfiyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n'îçün yâd eylemiş

70. ol:

Gazel 147

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Mürdeler îhyâ ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenâbî nefî-i 'îsâdan ğarâz

71. ol:

Gazel 150

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

Sînesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iklîme kim bir mihr-bân sultânı yok

72. ol:

Gazel 159

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Hürşîdveş Cenâbî tâlî' iderse ol meh
Gün ruḥları katında mihr-i semâya yir yok

73. ol:

Gazel 161

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Göñülden gitmedi hergiz ḥayâl-i kâmet-i servüñ
Bu ṭurfe bâğda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

74. ol:

Gazel 165

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Diyâr-ı Rûmda çeşmüñ ider fitne dolup kanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sultân Süleymânuñ

75. ol:

Gazel 169

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî virme elden ol perînüñ dâmenin
Bir ğubâr-ı râh-ı küyü deñlü yok mı ğayretüñ

76. ol:

Gazel 170

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî her ṭarafdan ol perînüñ okları
Uçmağâ evc-i fenâyâ şeh-peridür 'âşkuñ

77. ol:

Gazel 173

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Mest-i câm-ı ḥüsn olup 'uşşâka bakmaz ol melek
Nâr-ı âh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

78. ol:

Gazel 173

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Çan bulaşdı sînece çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cânâ gözlesün ol ḥüniye ḥakk-ı nemek

79. ol:

Gazel 176

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ben 'aşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mâtem tuta kıyâmete dek üstüme felek

80. ol:

Gazel 176

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Harfî çü bağladuñ dili ol gül budagına
Bülbülşifat yüri âsib-i hâr-ı gam çek

81. ol:

Gazel 179

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Mey-fürüşüñ düş Cenâbî cür'aveş ayağına
Ol sa'âdet- bârgâhı husrevinden himmet al

82. ol:

Gazel 183

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ey şanem demler durur kim hâste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâna dil

83. ol:

Gazel 188

Mısra: 23

"O" işaret sıfatı.

Var iken cânâ nazarda ol semensâ ruhlaruñ
Bâğ-ı 'âlemde Cenâbî eylemez seyrân gül

84. ol:

Gazel 190

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Derd-i haţtında Cenâbî ol gül-i nâzük-tenüñ
Bülbül-i şürîdeveş âzürde-i hâr olmışam

85. ol:

Gazel 191

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Vaşl-ı gülzârında hecri ey Cenâbî ol gülüñ
Hâr-ı gamdur bildük ammâ biz der-âgüş idelüm

86. ol:

Gazel 192

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Münkir ola Cenâbiye ol Câmî dil-beri
Şad-bâr eger kerâmet-i şeyh-i 'Ubeyd idem

87. ol:

Gazel 194

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Beñzedüp hecrüñ gamında berg-i kâha cismümi
Rûzgâr-ı âh ile ol demde bir bād eyledüm

88. ol:

Gazel 196

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Levh-i câna ey Cenâbî haţt-ı gam yazılmadın
Ben belâ-perver gamında ol mehüñ nâlân idüm

89. ol:

Gazel 198

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî ol mehüñ dilde hayâl-i kâkülün
Pây-bend-i cân u dil başumda sevdâ añladum

90. ol:

Gazel 201

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Küyuñ tavâfı kıblem 'uşşâka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafâyı varsam ziyâret itsem

91. ol:

Gazel 202

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Nāzla reftāra gelse kāmēt-i mevzūn-ı yār
Ol nihāl-i gülşen-i insānı seyrān eylesem

92. ol:

Gazel 202

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Tağlar kesdüm ğam-ı 'aşkında ol şīrīn-lebüñ
Kūh-ken-i miskīne kendüm ya' nī akrān eylesem

93. ol:

Gazel 204

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol Ka'be-i cemālī vardum ziyāret itdüm
Pāyına secde kıldum karşı 'ibādet itdüm

94. ol:

Gazel 204

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

'Aşkuñ ğamında göñlüm gördüm çatı hārābe
Ol mūr-ı nā-tüvāna izhār-ı şefkat itdüm

95. ol:

Gazel 210

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ ābī görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryāşıyam

96. ol:

Gazel 211

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ol sehī servüñ Cenābī yüz sürelden pāyına
Kāmēt-i bālāsı gibi yüce oldı himmetüm

97. ol:

Gazel 216

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Tenūr-ı sīnede cān oldı biryān
Dağı bilmez velī ol yār sūzum

98. ol:

Gazel 218

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol mehüñ şūrīde-dil bir 'aşık-ı dergāhıyam
Mevrid-i derd ü ğamı pā-māl-i hāk-i rāhıyam

99. ol:

Gazel 219

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Dāfi-i ğamdur dilā gelsüñ şarāb eglennesün
Pāk kılsun sīnemüz ol şāfi āb eglennesün

100. ol:

Gazel 219

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Nūr u fer virsün cihāna tal'at-ı zībā ile
Ol meh-i hāver-laķāb ol āfitāb eglennesün

101. ol:

Gazel 219

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Nūr u fer virsün cihāna tal'at-ı zībā ile
Ol meh-i hāver-laķāb ol āfitāb eglennesün

102. ol:

Gazel 219

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Āteş-i 'aşkuñla oldı sīnemüz āteşgede
Şu'le peydā itmege ol sūz u tāb eglennesün

103. ol:

Gazel 220

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Dīdeden yaşum akup kılsuñ şitâb eglenmesün
Telh idüpdür 'ayşımı ol şüre-âb eglenmesün

104. ol:

Gazel 221

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Tenüm beytü'l-ḥazen oldı belâ-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol ḥāneye lâyiḳ budur cām-ı fenâ olsun

105. ol:

Gazel 224

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî ol mehûñ dârü'ş-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i cāna varsun derde tîmâr isteyen

106. ol:

Gazel 224

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî ol mehûñ dârü'ş-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i cāna varsun derde tîmâr isteyen

107. ol:

Gazel 225

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Süvâr-ı esb-i devlet olduğınca ol hümâ-sāye
İki çeşm-i güher-bârı Cenâbînüñ rikâb olsun

108. ol:

Gazel 230

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Göreyin ḥüsn ile ol meh şeh-i devrân olsun
Şîve vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

109. ol:

Gazel 231

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Serv-i bâğ-ı dil midür ol ḳadd-i bālâ bilmez
Gül midür bu luḫf-ıla ol rüy-ı zîbâ bilmez

110. ol:

Gazel 231

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Serv-i bâğ-ı dil midür ol ḳadd-i bālâ bilmez
Gül midür bu luḫf-ıla ol rüy-ı zîbâ bilmez

111. ol:

Gazel 231

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Zeyn idüp güllerle cismin naḫl-i cān olmuş gelür
Ḳaḅḅü gülşenden gelür ol serv-i ra'nâ bilmez

112. ol:

Gazel 231

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dīvānesi sen ol mehûñ
'Āḳıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmez

113. ol:

Gazel 232

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Zülf-i şeb-rengüñ ḥayâli ḫoladı cān gerdenin
Ḥıvâb içinde görmüş idüm dün gice ol yarı ben

114. ol:

Gazel 235

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Baḳmaz ol sîmîn-beden ben mübtelāya nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

115. ol:

Gazel 238

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Fâriğ ancak ol perî ben 'âşık-ı nâ-şâddan
Cân virürsem bî-ḥaberdür nâle vü feryâddan

116. ol:

Gazel 240

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Cevr idüp her bî-dile ger gelmese inkârdan
Kim şikâyet eyler idi ol gözi mekkârdan

117. ol:

Gazel 240

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Şu'le-i şevk-ı ruḥuñda yanayın redd eyleme
Nûra müstağrak olayın ço beni ol nârdan

118. ol:

Gazel 240

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Çihrede yaşum görüp sen meh ğamında bilmişem
Tâli'i ber-geştemi ol encüm-i seyyârdan

119. ol:

Gazel 240

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Virmesün bād-ı şabâ destine sünbül saçların
Dâmen-i pâkini ol gül şaklasun her ḥârdan

120. ol:

Gazel 241

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ruḥuñ seyrân iden dir kim gör ol mahbûb-ı devrânı
Cemâl-i bâ-kemâl ile şeh-i ḥürşid-i şevketsün

121. ol:

Gazel 242

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Döгерse sînemüñ ṭablın ğam-ı hecrüñ eli ey meh
Fenâ lebbeyki âvâzı gele ol dem şadâsından

122. ol:

Gazel 244

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Gördüm ol meh eylemiş ebrûlarını çîn çîn
Kullara kaşd-ı 'itâb eyler didüm ḥâkân-ı Çîn

123. ol:

Gazel 250

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Naqd-ı câna râygândur yok bahâsı ol mehüñ
Yûsuf-ı Mısrî gibi kem kıymete şatılmasun

124. ol:

Gazel 256

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Görüp ol kadd-i bâlânı maḥabbet 'arz ider Tübâ
Nihâl-i ravza-i cennet veyâ serv-i çemensin sen

125. ol:

Gazel 258

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

'Âlem-i ma'lûdensin sen ṭabîb-i her-marîz
Ol ḥakîm-i lem-yazel zâtuñ 'anâdan şaklasun

126. ol:

Gazel 259

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Giceler encüm akıdsun çeşme-sâr-ı dîdeden
İsteyenler sürmege ol mâh-ı devrân 'âlemin

127. ol:

Gazel 259

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Ṭaḥ degül ağyār görse zevkını ol ğoncanuñ
Ḥārlar sürer çemende verd-i ḥandān 'ālemin

128. ol:

Gazel 259

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenābī ol mehe her kim ki hem-pehlū durur
Dünyenüñ sürdi şafāsın gördi ol cān 'ālemin

129. ol:

Gazel 259

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenābī ol mehe her kim ki hem-pehlū durur
Dünyenüñ sürdi şafāsın gördi ol cān 'ālemin

130. ol:

Gazel 260

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Kesmedi 'uşşākdan zāhid zebān-ı ṭa'nını
Ehl-i zevkuñ bilmedi ol gül derdā meşrebin

131. ol:

Gazel 265

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ḥāl kim konmuş durur ol ḥadd-i gül-ğün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mäh-ı gerdüñ üstine

132. ol:

Gazel 265

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Mest [ü] evkār oldılar her küşede 'āşıkларуñ
Cām-ı pür-ğam içmeden ol la'l-i mey-ğün üstine

133. ol:

Gazel 269

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Aḳma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-hāl üstine
Ḥ'āce-i dünyā degülseñ geçme kef māl üstine

134. ol:

Gazel 270

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Düñ gice meclisde mey öykündüğüçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şürāḥī yürüdi cām üstine

135. ol:

Gazel 271

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ğam degül ol bī-vefā seng ursa ben dīvāneye
Ṭıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnūn üstine

136. ol:

Gazel 273

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Ol serv-i ser-firāzuñ cānuñ virüp yolında
Üstine bīd-āsā ey dil tezelzül eyle

137. ol:

Gazel 273

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Her nuḳl-ı ğam ki irür ol mäh-rū elinden
Zehr ise ger Cenābī anı tenāvül eyle

138. ol:

Gazel 281

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Gözüñ kan dökdüğün cānā işitmiş şāḥne-i zülfüñ
Başarlar ol harāmīyi budur ḳorḳum yatağında

139. ol:

Gazel 281

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Cenâbî kaşd-ı cân eyler meger kim ol kemân-ı ebrû
Ki müjgân-ı tîrini şaklar siyeh çeşmi şadâğında

140. ol:

Gazel 286

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Gevher-i vaşluñ içüñ yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

141. ol:

Gazel 287

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Āşiyân itdi Cenâbî ol hümâ dil-hânesin
Mesken eyler cudg dirlere gerçi kim vîrânei

142. ol:

Gazel 288

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Ol harâmî çeşmüñe dâyim tevâzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrûlaruñ bir hâyına

143. ol:

Gazel 288

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ey gâzel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğüñde pâyına

144. ol:

Gazel 292

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Duĥân-ı âhuñ irdi çarĥa Ĥarfî
Olaldan 'âşık ol kaşî hilâle

145. ol:

Gazel 296

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenâbî yirlere
Da'vi-yi ĥüsn ideli mihr-i felek ol ay ile

146. ol:

Gazel 298

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Ruĥları hecri ĥamında yirümi nâr eyleyüp
Yağdı ol şem'-i dil-ârâ ben gibi pervânei

147. ol:

Gazel 300

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ger hezârân nâle kılsam ey Cenâbî bir nefes
Güş dutmaz ol gül-i nâzûk-beden efĥânuma

148. ol:

Gazel 302

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ol gül-i ĥonca-dehâna dil virüp her küşede
'Andelîb-âsâ Cenâbî âh u zâr itmek nice

149. ol:

Gazel 303

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ol Cenâbî bendeñe eyle ĥavâle döstüm
Çekseñ cefâ-şemşîrini ger 'âşık-ı şeydâlara

150. ol:

Gazel 304

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Ĥabbe-i ĥâlûñ ĥamıdır dilde kaydum ĥâşılı
Ĥîrmen-i 'ömrüm şatılsa râzıyım ol dâneye

151. ol:

Gazel 308

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Baňa gönlüm şayd idüpdür ol tezerv-i gülşeni
Âferinler okıdum bâz-ı şikâr-endâzuma

152. ol:

Gazel 308

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Çihre-i hûn-âb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Câm şunsun sâkiyâ ol yâr-i 'işret-sâzuma

153. ol:

Gazel 308

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Bir gâzel didüm Cenâbî şevk ile ol mâha kim
Minnetüm var göge dek tab'-ı sühan-perdâzuma

154. ol:

Gazel 310

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol serv-i 'aşk-sâzum gerden uzatma nâza
Cân hâlvetinde gönlüm el kaldurur niyâza

155. ol:

Gazel 310

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol kebk-i hõş-ğirâmı gördüm katı hevâyî
Şayd olmadur murâdı ben gibi şâh-bâza

156. ol:

Gazel 310

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Derd-i derûnı söyler bulsa Cenâbî fırsat
Bu şî'r-i pür-niyâzuñ ol şâh-ı dil-nevâza

157. ol:

Gazel 311

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Ėamzesi nâvek şunar ebrûsı çekse yâyını
Ben nice dil virmeyin ol dîde ile ol çaşa

158. ol:

Gazel 311

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Ėamzesi nâvek şunar ebrûsı çekse yâyını
Ben nice dil virmeyin ol dîde ile ol çaşa

159. ol:

Gazel 312

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Başa iltem zann ider 'âbid işin perhîz ile
Hâli bilmem n'olisar ol la'-i şekker-rîz ile

160. ol:

Gazel 313

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol bî-vefâyı benden dür eyledi zamâne
Aşşı içinde 'âlem ben uğradum ziyâne

161. ol:

Gazel 313

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Âh itme yâre karşı añup göñül belâñı
Ol tâze gül hâzer it döymez dem-i hâzâne

162. ol:

Gazel 315

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Ne 'aceb bülbül-i dil başlasa ger feryâda
Açılır gül gibi ol Ėonca-dehen her bâda

163. ol:

Gazel 321

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî göricek evrâk-ı nazmum gûlsitân
Dürdi ol dem goncaveş destinde gülden defteri

164. ol:

Gazel 330

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Nişâne eyleyüp mihrî atar nâz oğını tırmaz
Dönelden ol meh-i bedr'üñ kemân-ı Rüsteme kaşı

165. ol:

Gazel 345

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Naqd-i cânım aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöret kapusu

166. ol:

Gazel 346

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-şâdını
Bî-sütün-ı gamda Şîrîn añmadı Ferhâdını

167. ol:

Gazel 349

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Çeşmüñ açup Cenâbî bakmaz nihâl-i serve
Gülşende tâ ki gördi ol kâmet-i bülendi

168. ol:

Gazel 349

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Sâyeñ gibi Cenâbî yirden yire çalınsun
Teşbîh iderse serve ol kâmet-i bülendi

169. ol:

Gazel 357

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol nihâl-i kâmet-i bâlâna aşıldı göñül
Ben perîşân- hâli gördi zülfüñüñ dil-bestesi

170. ol:

Gazel 358

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ey Cenâbî 'âleme hük-m-i Süleymân eylesün
Cân nigîninde kızan ol la'l-i hâtem resmini

171. ol:

Gazel 359

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Küyuñda nâle eyler her mübtelâ-yı bî-dil
Ol gülşen-i şafânuñ irsün biñe hezârı

172. ol:

Gazel 359

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Bülbül-şifat belâda zâr olmayan mı ey dil
Hâr ile pür olupdur ol gül-ruhuñ kenârı

173. ol:

Gazel 359

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Pervâneveş Cenâbî reşk âteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tâb-dârı

174. ol:

Gazel 363

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Süvâr olmuş semendine görüp ol şüh-ı fettânı
Didüm şemşîr-i hüsnile tutar âhîr bu meydânı

175. ol:

Gazel 364

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Yüzüñ deşt-i melâhâtdür gözüñ şir-i jiyânında
Kara zülfüñ midür cânâ ol arslânuñ siyâh güşü

176. ol:

Gazel 365

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Tâb-ı hürdan şakınup ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân kırdı çemen üstine berg-i semeni

177. ol:

Gazel 366

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol perîşân sünbülüne tayanup kâfir gözüñ
Söyle hançer çekmesün cân kaçdına süsen gibi

178. ol:

Gazel 370

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Lâleveş bağrum karasun ruhlarıñ devrinde ger
Seyr-i gülzâr eylesen ol nergis-i şehlâ hâkı

179. ol:

Gazel 370

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Bâd-ı gamdur ham iden kıddin Cenâbî bendenüñ
Gülşeninde 'aşkuñuñ ol kâmet-i bâlâ hâkı

180. ol:

Gazel 371

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Kâd-i dil-ber gibi ey dil istikâmet üzre ol
Kec-rev olma kıl hâzer ol tırta-i pür-ham gibi

181. ol:

Gazel 372

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Ben belâ-keş âşıkun güş itmedi feryâdını
Cevre tebdîl eyledi ol şâh-ı 'âdil dâdını

182. ol:

Gazel 372

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Tişe-i cevr-i havâdisle tenüm sâd-pâredür
Bilmez ol şîrîn kelâmum ne çeker Ferhâdını

183. ol:

Gazel 373

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Bâlâsına şarıldı gönül ol kıyâmetüñ
Aldı eliyle başına gitdi belâsını

184. ol:

Müfret 4

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Felek şimdi ko ağlasun ideyin aña ben hânde
Ben ağladuğça ğurbetde iderdi baña ol hânde

185. ol:

Muhammes 1

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Girmedi şâhîñüñ çengâline tîhûları
Her biri bir yâra beñzer ol gül-i hûş-bûları

186. ol:

Murabba 1

Mısra: 17

"O" işaret sıfatı.

Ey felek itdün beni ol meh-likâya mübtelâ
Ra'dveş bir âh idem güş eyleye ehl-i semâ

187. ol:

Tahmis 1

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

Var mıdır bir sencileyin bülbülün zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârı 'âkıbet

188. ol:

Tahmis 2

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Nice bir mihre ola ebr-i siyâhuñ hâyil
Görüp ol yâr-i semen-çihreye oldun mâyil

189. ol:

Tahmis 3

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

İntisâbı gamzeñüñ ol dîde-i fettânedür
Kaşdı dâyim çeşmüñüñ ben 'âşık-ı bî-cânadür

190. ol:

Tahmis 3

Mısra: 21

"O" işaret sıfatı.

Göñlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür gam çekmesün şayd itmege

191. oldur:-dur

Gazel 4

Mısra: 7

"O" işaret zamiri.

'Âşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruḥ-ı döst
Nûr-baḥş-ı dil ü cân çeşm-i cihân-bîni ola

192. ol:

Gazel 26

Mısra: 8

"O" işaret zamiri.

Saña 'âşık geçen ey meh dilese baht-ı sa'îd
Muşhaf-ı hüsnuñi alup ele ol fâl eyler

193. ol:

Gazel 38

Mısra: 1

"O" işaret zamiri.

Her ḥarâb-âbâd kim dillerde ol meşhûrdur
Ben perîşân rûzgâra nisbet ol ma'mûrdur

194. ol:

Gazel 38

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

Her ḥarâb-âbâd kim dillerde ol meşhûrdur
Ben perîşân rûzgâra nisbet ol ma'mûrdur

195. ol:

Gazel 56

Mısra: 8

"O" işaret zamiri.

Nergis-i zer-tâcı gördüm üstüñe dikmiş gözün
Saña ey gül ol daḥı bir ben gibi 'âşık mıdur

196. ol:

Gazel 96

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

Maḥabbet câmını şol kim belâ bezminde nûş eyler
Taşar kendüye ol şıgmaḥ ḥum-ı mey gibi cûş eyler

197. ol:

Gazel 110

Mısra: 10

"O" işaret zamiri.

Buldı sâyeñ devletin alup Cenâbî yanuñı
Sen hümâ-yı nâzdan olmağa ol dür istemez

198. ol:

Gazel 111

Mısra: 8

"O" işaret zamiri.

Görmesin 'âşkuñ kitâbın her faḫîh-i kem-ḥıred
A'lem-i nâs olsa ger ol anı tefsîr eylemez

199. ol:

Gazel 112

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

Küy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustân istemez
Terk-i gülzâr idüben ol habs ü zindân istemez

200. ol:

Gazel 112

Mısra: 14

"O" işaret zamiri.

Harfîyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-hestesin ol zâr ü giryân istemez

201. ol:

Gazel 118

Mısra: 4

"O" işaret zamiri.

Şal mu'anber kâkülüñ şürîde gönülüm boynına
Kâfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun zünnârsuz

202. ol:

Gazel 118

Mısra: 8

"O" işaret zamiri.

Çanda ise la'lüñün bir hastesi eksük degül
Ol begüm dârü'ş-şifâdur olmasun bîmârsuz

203. oldur:-dur

Gazel 163

Mısra: 4

"O" işaret zamiri.

Yâra vaşl olduğda 'âşık fikr-i hicrânındadır
Fasl-ı gülde gitmez oldur inkisârı bülbülün

204. ol:

Gazel 175

Mısra: 4

"O" işaret zamiri.

Sağlama şandük-ı dilde sen libâs-ı 'ârı kim
Sîne-i 'âşık gibi ol çâk çâk olmak gerek

205. ol:

Gazel 182

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

İşbu demde her gönül kim câm-ı meyle Cem degül
Meclisinde 'âlemün ol bir nefes hürrem degül

206. ol:

Gazel 185

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

La'l-i yâra ey gönül dış çarmağı itdüñ hayâl
Çande bir maşşûduñ olsa ol olur emr-i muhâl

207. ol:

Gazel 212

Mısra: 10

"O" işaret zamiri.

Cenâbî şahñ-ı gülşende görüp reftârüñ didi
Hîrâmân ol benüm servüm yüzi bâğ ile büstânüm

208. ol:

Gazel 250

Mısra: 12

"O" işaret zamiri.

Kendüyi yüksek tutar gâyetde serv-i ser-bülend
Ol kıyâmet çaddüñi gördükde tek aşılmasun

209. ol:

Gazel 250

Mısra: 14

"O" işaret zamiri.

Cür'a-i câm-ı gamuñ çekdi Cenâbî mestdür
Çaşre-dek bî-hüş olup bir lahza ol ayılmasun

210. ol:

Gazel 274

Mısra: 4

"O" işaret zamiri.

Redd eyleme kapuñdan hâk-i derün olanı
Ol bir niyâz iderse sen biñ ri'âyet eyle

211. **oldur:-dur**

Gazel 282

Mısra: 7

"O" işaret zamiri.

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur secdegâh
'Aşk ehlin kûyuña alup giden râh 'aşkına

212. **ol:**

Gazel 309

Mısra: 6

"O" işaret zamiri.

Gisûlaruñ ğamında kaldı göñül muqayyed
Mañbûsuñ oldı ey cân ol bî-ķarârı gözle

213. **ol:**

Gazel 315

Mısra: 3

"O" işaret zamiri.

Mihnete düşdi göñül şandı mañabbet anı ol
Fark olunmaz yazılı ikisi bir imlâda

ol-:

1. **olsa:-sa**

Gazel 61

Mısra: 2

... *vasfını taşımak.*

Egerçi ħüsn ile ol meh melâĥat mülki şâhıdur
Süvâr-ı esb-i nâz olsa velî gerçek sipâhıdur

2. **olsa:-sa**

Gazel 80

Mısra: 3

Bir hâli, bir vasfı kazanmak.

Dil-i dîvânemüñ zülfüñ yiridür olsa zencîri
Yüzüñde ĥâl-i müşğînüñ firîb-i 'akl u cânumdur

3. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 118

Mısra: 6

"-dır, -dir, -dur, -dür".

Rind-i dürd-âşâmı görse zâhid eyler ta'neyi
Peşşe-i îzâ olupdur olıma minkârsuz

4. **olmasun:-ma, -sun**

Gazel 118

Mısra: 8

Kalmak.

Ķanda ise la'lüñüñ bir ĥastesi eksük degül
Ol begüm dârü'-şifâdur olmasun bîmârsuz

5. **olmaz:-maz**

Gazel 120

Mısra: 7

Yakışmak, uygun düşmek.

Gice olmaz kim göñül her meclisi devr itmese
Tâb-ı şem-i 'ârîzuñ görmek diler pervânemüz

6. **olmaz:-maz**

Gazel 148

Mısra: 6

Yakışmak, uygun düşmek.

Ĥalka-i zülfüñ ne ĥöş devr eylemiş ĥâl-i ĥadüñ
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir duzağ zâğ

7. **olmaz:-maz**

Gazel 320

Mısra: 1

Yakışmak, uygun düşmek.

Mihre teşbîh eylesem olmaz ruĥ-ı cânânımı
Hiç gedâ-y-ıla ola mı bir tütam sulţânımı

8. **ola:-a**

Gazel 11

Mısra: 6

Bulunmak, var olmak.

Ruĥlaruñ görse olur dil ĥânesi rüşen gözüm
Tâb-ı ĥürdan nür olur şol oña anda câm ola

9. **ola:-a**

Gazel 12

Mısra: 4

Bulunmak, var olmak.

Qaldur duā'ya bir elüñ şād eyle rüñin sen Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde cām ola

10. **olmasun**:-ma, -sun

Gazel 118

Mısra: 4

Bulunmak, var olmak.

Şal mu'anber kākülüñ şūrīde göñlüm boynına
Kāfir-i 'aşkuñ gezer ol olmasun zünnārsuz

11. **olmazsa**:-maz, -sa

Gazel 118

Mısra: 1

Bulunmak, var olmak.

Gam degül olmazsa ey dil ol şanem ağyārsuz
Bāğ-i 'ālemdür bulunmaz bunda bir gül hārsuz

12. **olmasa**:-ma, -sa

Gazel 121

Mısra: 1

Bulunmak, var olmak.

Rüz-ı mātemdür vişālüñ olmasa bayrāmumuz
Zehr-i merdüm-küş dürür la'l-i lebüñsüz cāmumuz

13. **olmaz**:-ı, -maz

Gazel 128

Mısra: 4

Bulunmak, var olmak.

Hün içmeyünce dīdelerüñ h'āba varmadı
Küffār kanda olsa olmaz şarābsuz

14. **olmaz**:-maz

Gazel 128

Mısra: 6

Bulunmak, var olmak.

'İzzetle gel götür beni ey cām başda kim
Bu bezm-i pür-şafāda mey olmaz hābābsuz

15. **olsa**:-sa

Gazel 128

Mısra: 7

Bulunmak, var olmak.

Ders-i maḥabbeti okudum olsa hāzırum
Ta'līm-i 'aşkı Qaysa iderdüm kitābsuz

16. **olmasa**:-ma, -sa

Gazel 150

Mısra: 15

Bulunmak, var olmak.

Sīnesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iqlīme kim bir mihr-bān sultānı yok

17. **olmasa**:-ma, -sa

Gazel 150

Mısra: 21

Bulunmak, var olmak.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenābī şevk-i māh
Kalb-i 'āşıkdur hemānā kim anuñ cānānı yok

17. **olmasa**:-ma, -sa

Gazel 150

Mısra: 23

Bulunmak, var olmak.

Zülf ü ruḥsāruñla ḥaṭṭuñ olmasa her naẓmda
Fī'l-meşel bir gülsitāndur kim gül ü reyḥānı yok

19. **olsun**:-sun

Gazel 226

Mısra: 8

Bulunmak, var olmak.

Qaddüñ gamında cānā teslim-i cān idersem
Qabrümde serv dik kim anda 'alāmet olsun

20. **olursa**:-(u)r, -sa

Gazel 243

Mısra: 8

Bulunmak, var olmak.

Gül-i gülzār-ı 'ālemden n'olur reng-i vefā tıtmaz
Hezārān bülbül olursa işitmez bu vefāsından

21. **olmaya**:-ma, -(y)a

Murabba 1

Mısra: 5

Bulunmak, var olmak.

Dem mi vardur olmaya başumda ğavgâ vü elem
Yâ ki olmaya bu çeşm-i ħün-feşânum tolu nem

22. **olsa:-sa**

Gazel 146

Mısra: 13

Olmak, bulunmak.

Çanda olsa Ħarfiyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n'îçün yâd eylemiş

23. **olmaz:-maz**

Gazel 151

Mısra: 10

Sahip olmak.

Lâzım-ı ħüsnuñ durur olsun Cenâbî 'âşıkuñ
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ şeydâsı yok

24. **oldı:-dı**

Gazel 156

Mısra: 6

Sahip olmak.

Bî-şübhedür miyânuñ hiç olduğına cânâ
'İlm-i yaĥnüm oldı aña gümân ider yok

25. **olur:-(u)r**

Gazel 27

Mısra: 4

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Sinemüñ deşinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaçresi bir lâle-i Nu'mân olur

26. **olur:-(u)r**

Gazel 27

Mısra: 10

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Vaşf-ı rüyuñda Cenâbî şî'rin inşâ eylese
Ey şeh-i mülk-i melâĥat bir güzel dîvân olur

27. **olsa:-sa**

Gazel 96

Mısra: 8

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Doğundukça ne tañ âhum gözüm yaşına mevc ursa
Ki deryâ rûzgâr olsa azar lâ-büd ħurûş eyler

28. **olsa:-sa**

Gazel 132

Mısra: 4

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Bir niçe ħünî dil-âver meşrebüz kim yoluña
Olsa rûz-ı ma'reke cân virmedür tedbîrümüz

29. **olur:-(u)r**

Gazel 162

Mısra: 10

Meydana gelmek, vuku bulmak.

Ĝam degül ağyâr-ıla olsa Cenâbî hem-nişîn
Ħârzâr-ı ğamda olur çün nevâsı bülbülüñ

30. **olmaz:-ı, -maz**

Gazel 118

Mısra: 6

Var olmak, mevcut olmak.

Rind-i dürd-âşâmı görse zâhid eyler ta'neyi
Peşşe-i îzâ olupdur olmaz minkârsuz

31. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 122

Mısra: 1

Var olmak, mevcut olmak.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârı n'eylerüz

32. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 166

Mısra: 3

Var olmak, mevcut olmak.

Başda sevdañ olmasa yilmezdi her cânib şabâ
Bildi 'âlimler anı kim dil-figâruñdur senüñ

33. **olsa:-sa**

Gazel 110

Mısra: 8

... gibi olmak.

Diş bilirse la'lüñe müşgîn haţuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür istemez

34. ol:

Gazel 180

Mısra: 1

... gibi olmak.

'Älem-i tecrüdde 'İsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey göñül inşafa gel bir lahza sen de âdem ol

35. ol:

Gazel 180

Mısra: 4

... gibi olmak.

Şeh-süvâr-ı dîniseñ olma mutî'-i nefis diyü
Bîşe-i himmet içinde gel göñül bir zaygâam ol

36. ol:

Gazel 180

Mısra: 6

... gibi olmak.

Ser-nigün câmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

37. ol:

Gazel 181

Mısra: 6

... gibi olmak.

Ûdretüñ irürse âb ur âteşine herkesüñ
Yağmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

38. ol:

Gazel 181

Mısra: 8

... gibi olmak.

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

39. olurdi:-(u)r, -dı

Gazel 362

Mısra: 1

... gibi olmak.

Kişi râm eylemek olurdu yârı
Eger bir dem ideydi bahş-ı yârı

40. olursa:-(u)r, -sa

Gazel 181

Mısra: 3

Sahip olmak. II Mevcut olmak.

Maħremiyyet isteme iki gözüñ olursa ger
'Âkil iseñ kimseye keşf itme râzuñ sen sen ol

41. oldu:-dı

Gazel 208

Mısra: 8

Birinin mülkiyetine geçmek.

Bende-i dergâhuñ oldum Hüsrev-i dehrem yine
Devletüñde oldu şâhum milket-i İrân benüm

42. olsun:-sun

Gazel 226

Mısra: 1

Olmak, ... hâlinde bulunmak.

Erbâb-ı dil hemîşe ehl-i melâmet olsun
Nâm isteyen 'azîzüm her dem selâmet olsun

43. olur:-(u)r

Gazel 31

Mısra: 14

"-dır, -dir, -dur, -dür".

Bir şererle külliyyen yakdı Cenâbî varumı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i süzân olur

44. olur:-(u)r

Gazel 167

Mısra: 2

"-dır, -dir, -dur, -dür".

Cânımı tîr-i müjeñle kıldı qurbânıñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i fettânuñ senüñ

45. oldu:-dı

Gazel 222

Mısra: 8

"-dır, -dir, -dur, -dür".

Her nefesde iñleden nāyı derūnum derdidür
Nāle vü feryādum oldı çengi her dem zār iden

46. **olur:-(u)r**

Gazel 234

Mısra: 5

"-dır, -dir, -dur, -dür".

Çihresi 'aşıkıların berg-i hazān olur velī
Reng-i gül bağlarsa gāhī yiridür hūn-ābdan

47. **olur:-(u)r**

Gazel 271

Mısra: 2

Uygun düşmek, yerinde olmak.

Kākül-i 'anber-feşānuñ hadd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mäh-ı gerdün üstine

48. **oldı:-dı**

Gazel 1

Mısra: 6

Olmak.

Mīr-i diyār-ı şām durur şem'-i bezm kim
Oldı başında şu'lesi zerrin külāh aña

49. **ola:-a**

Gazel 4

Mısra: 1

Olmak.

Göñlüm ister şu mehi kim sevene kīni ola
'Aşıka cevri ü cefā eylemek āyini ola

50. **ola:-a**

Gazel 4

Mısra: 4

Olmak.

Çılmaya vaş ile 'aşık-ı nā-kāmı ferah
Ben gibi hecri elinden niçe gam-gīni ola

51. **oldı:-dı**

Gazel 8

Mısra: 1

Olmak.

Başda oldı nār-ı āhum efser-i 'izzet baña
Şu'le-i gam cismüm üzre bes durur hil'at baña

52. **ola:-a**

Gazel 12

Mısra: 5

Olmak.

Lāyık mıdur ey mäh-rū devr-i ruñunda kim ola
Çayrılara mihrüñ senüñ Harfī kuluñ nā-kām ola

53. **olur:-(u)r**

Gazel 27

Mısra: 8

... gibi görünmek.

Fürkat-i la'l-i lebüñde gülşene kılsam nazar
Çeşmüme ey serv-şad her gönca bir peykān olur

54. **olup:-up**

Gazel 331

Mısra: 3

Bulunmak.

Diyār-ı Rūmı haddüñde olup āväre-i zülfüñ
Niçe yıllar durur göñlüm gezer mülk-i Karamanı

55. **olunca:-unca**

Gazel 334

Mısra: 4

Doğmak, dünyaya gelmek.

Eksük olmaz sīneden Mecnūn gidelden dāğ-ı gam
Beklesün oğul olunca atası ocağını

56. **oldı:-dı**

Gazel 346

Mısra: 8

Olmak, ... hāline gelmek.

Sübha-i hālūñ görüp çihreñde şüfī şevk ile
Zıkr-i hüsnuñ eyler oldı terk idüp evrādını

57. **ola:-a**

Gazel 4

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Ey Cenābī o mehe nice şikār olmaya dil
Çeşm-i şayyādı gibi eldeki şāhīni ola

58. **olmasun**:-*ma, -sun*

Gazel 19

Mısra: 5

Bulunmak, mevcut olmak.

Ĥil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libās
Ben kalender-meşrebi yoluñda 'uryān oldı tüt

59. **olmasa**:-*ma, -sa*

Gazel 22

Mısra: 3

Bulunmak, mevcut olmak.

Elde la'lüñ ey perī mühr-i Süleymān olmasa
Böyle münkād olmaz idi emrüñe ağıyar-ı ded

60. **olur**:-*(u)r*

Gazel 31

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Pür durur 'uşşāķ ile her yirde kim cānān olur
Lāzım-ı dīvān durur her ķanda kim sultān olur

61. **olur**:-*(u)r*

Gazel 31

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Pür durur 'uşşāķ ile her yirde kim cānān olur
Lāzım-ı dīvān durur her ķanda kim sultān olur

62. **olsa**:-*sa*

Gazel 185

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

La'l-i yāra ey göñül diş ķarmağı itdūñ ĥayāl
Ķande bir maķşūduñ olsa ol olur emr-i muĥāl

63. **olsun**:-*sun*

Gazel 221

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Burūc-ı ķarĥa irgürdi 'alemveş başını āhum
Diyār-ı vaşluñ almağa elümde bir livā olsun

64. **olmasa**:-*ma, -sa*

Gazel 236

Mısra: 9

Bulunmak, mevcut olmak.

Ķam degül zāhid dilinde olmasa ger mihr-i dōst
Şāĥ bitmez ey Cenābī menzil-i nā-pākten

65. **olsa**:-*sa*

Gazel 267

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Bugün ağıyardan ĥālī baña bir gülsitān olsa
Açılmış gül gibi anda nigār-ı dil-sitān olsa

66. **olsa**:-*sa*

Gazel 267

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Bugün ağıyardan ĥālī baña bir gülsitān olsa
Açılmış gül gibi anda nigār-ı dil-sitān olsa

67. **olsa**:-*sa*

Gazel 267

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevķ ile anda
Açılsa gülleri tāze benefşe ergavān olsa

68. **olsa**:-*sa*

Gazel 267

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Cenābī gülsitānında cihānuñ bağlamaz behre
Ser-i küyuñ mişālinde aña bir büstān olsa

69. **oldığı**:-*dıg, -ı*

Gazel 269

Mısra: 3

Bulunmak, mevcut olmak.

Dāl kaddüñ üzre cānā oldığı zülfüñ yiri
Bu 'ālāmet bes ki elfüñ yazılır dāl üstine

70. **olmayacak:-ma, -(y)ıca**

Gazel 357

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Cān nişār eyler Cenābī yolına sen mehveşüñ
Olmayacak hāk-i pāke tuhfe-i şāyestesi

71. **oldukça:-dukça**

Tahmis 2

Mısra: 15

Bulunmak, mevcut olmak.

Gamzeñ oldukça yilersüñ yetemezsin ey dil
Gāfil olma ki perī şīvelü āhūdur bu

72. **olursa:-(u)r, -sa**

Gazel 79

Mısra: 3

Meydana gelmek, oluşmak.

'Aceb mi lāleveş dāğ-ı ğamı sīnemde olursa
Bahārüm gülsitānum güleşnüm serv-i bülendümdür

73. **olursa:-(u)r, -sa**

Gazel 84

Mısra: 7

Bir hâli, bir vasfı kazanmak.

N'ola ğamuñ çekenler sultān-ı dehr olursa
Her āh-ı şu'le-bağışı başında zer-külehdür

74. **ola:-a**

Gazel 4

Mısra: 6

... hâline gelmek.

Māh-ı nev perçeminüñ gökde hevā-dāri geçe
Zülfünüñ ebr-i felek 'āşık-ı miskīni ola

75. **ola:-a**

Gazel 4

Mısra: 8

... hâline gelmek.

'Āşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruğ-ı dōst
Nūr-bağış-ı dil ü cān çeşm-i cihān-bīni ola

76. **olur:-(u)r**

Gazel 27

Mısra: 6

... hâline gelmek.

Humret-i haddüñ görüp dil virdüm ammā korğarın
Yağmağa ben nā-tüvāni āteş-i süzān olur

77. **oldılar:-di, -lar**

Gazel 28

Mısra: 2

... hâline gelmek.

Cām-ı derdüñ nüş idüp anlar ki mestān oldılar
Devletüñde her biri Cemşid-i devrān oldılar

78. **ola:-a**

Gazel 42

Mısra: 6

... hâline gelmek.

Şaff-ı ni'āli gözlese 'āşık 'aceb degül
Kim şeh-r-yār-ı 'aşk ola adı gedā durur

79. **olsam:-sa, -m**

Gazel 43

Mısra: 5

... hâline gelmek.

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taşı da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rü meger kim bāb-ı
Hayberdür

80. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 52

Mısra: 9

... hâline gelmek.

Bir tēc-ı zer olupdur serde Cenābī odum
Şol şem'veş ki nārı başında zer-külehdür

81. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 54

Mısra: 3

... hâline gelmek.

Göñül abdâli olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her küşe dâğlardur yürür rûşen çerâğidur

82. **olmuşuz:-miş, -(u)z**

Gazel 113

Mısra: 8

... *hâline gelmek.*

Rengine bu eşk-i sürhûñ şöyle boyandık bugün
Kim bedenle şâhş-ı câna câme-i âl olmuşuz

83. **olmuşuz:-miş, -(u)z**

Gazel 119

Mısra: 8

... *hâline gelmek.*

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkda özge kumaş olmuşuz

84. **olmuşuz:-miş, -(u)z**

Gazel 119

Mısra: 12

... *hâline gelmek.*

Yidük içdük varımız gam yimezüz yoğluğa hem
Bu hârâbe dünyede hõş rind ü qallâş olmuşuz

85. **oldı:-dı**

Gazel 121

Mısra: 9

... *hâline gelmek.*

Ey Cenâbî dünyede emr-i muhâl oldu muhâl
İrmege maşşûda bir nâ-kâmlıkdur kâmumuz

86. **olalıdan:-alı, -dan**

Gazel 132

Mısra: 10

... *hâline gelmek.*

Ey Cenâbî bir şecâ'at râhınuñ âgâhıyuz
Pâdişâh-ı hâşm-efgen olalıdan pîrümüz

87. **olsun:-sun**

Gazel 151

Mısra: 9

... *hâline gelmek.*

Lâzım-ı hüsnuñ durur olsun Cenâbî 'aşıkuñ
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ şeydâsı yok

88. **ol:**

Gazel 160

Mısra: 9

... *hâline gelmek.*

'Arif ol ey dil seni aldamasun her lâle-ruğ
Çekme derd-i 'aşkıñı şol dil-beruñ İmâñı yok

89. **oldı:-dı**

Gazel 162

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Neşter-i hâr-ı cefâdan zağm-ı bî-had bağlayup
Ben gibi hûn-ı ciger oldu ğidâsı bülbülüñ

90. **oldum:-du, -m**

Gazel 168

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Bende oldum sen şehe âzâd iken her şayddan
Ben mutî-i emruñ oldum hükmüñe fermân senüñ

91. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 169

Mısra: 8

... *hâline gelmek.*

Her gören kaşuñ hilâlin eyledi bayrâmını
Mâh-ı 'ıyd-ı ekber olduñ tütüdi şehri şöhretüñ

92. **oldı:-dı**

Gazel 174

Mısra: 7

... *hâline gelmek.*

Ser-bülend-i 'âlem oldu baş çekerse yaraşur
Oldı hüsnuñ 'askerine çünki server kâkülüñ

93. **olmuş:-miş**

Gazel 174

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Genc-i hüsnuñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir tılısm-ı ejder olmuş pây-tâ-ser kâkülüñ

94. ol:

Gazel 181

Mısra: 1

... *hâline gelmek.*

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sîneñ içre mañzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrâr-ı Hâkka ma'den ol

95. ol:

Gazel 181

Mısra: 2

... *hâline gelmek.*

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sîneñ içre mañzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrâr-ı Hâkka ma'den ol

96. oldı:-dı

Gazel 188

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Hün-ı bülbülden durur egninde rengin câmesi
Çeşm-i cānānum gibi oldı meh-i fettān gül

97. oldı:-dı

Gazel 188

Mısra: 22

... *hâline gelmek.*

Vaşf-ı ruhsârüñ okurlar bülbül-i şeydâ gibi
Her semen-simâ elinde oldı bir dīvān gül

98. oldı:-dı

Gazel 189

Mısra: 1

... *hâline gelmek.*

Cāme-i al-ıla oldı şahid-i şānāz gül
'Andelīb-i hasteye her lahza kılsun nāz gül

99. olmaz:-maz

Gazel 189

Mısra: 9

... *hâline gelmek.*

Yâr gayruñ olmaz idi ey Cenābī mahremi
Gülşen içre olmasa ger hâr ile dem-sāz gül

100. oldum:-du, -m

Gazel 197

Mısra: 1

... *hâline gelmek.*

Milket-i derd ü gama husrev-i devrān oldum
Bir belā kişverine gör beni hâkân oldum

101. oldum:-du, -m

Gazel 197

Mısra: 2

... *hâline gelmek.*

Milket-i derd ü gama husrev-i devrān oldum
Bir belā kişverine gör beni hâkân oldum

102. oldum:-du, -m

Gazel 197

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Bir habābum kadarı olmadı eflāk-ı kebūd
Kaşre-bâr-ı gam-ı 'aşk olalı 'ummān oldum

103. oldum:-du, -m

Gazel 198

Mısra: 5

... *hâline gelmek.*

Bir nāzar hüsnuñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Kaş-ı bī-dil kendümi sen māhī Leylā añladum

104. olmuşam:-miş, -am

Gazel 203

Mısra: 2

... *hâline gelmek.*

Büy-ı zülf-i 'anber-āmizüñle meftūn olmuşam
Ey şaçı leylī beni bend it ki Mecnūn olmuşam

105. olmuşam:-miş, -am

Gazel 203

Mısra: 6

... *hâline gelmek.*

Başda sevdā-yı ser-i zülfüñle ey Leylī-ñirām
Kaşveş ser-geşte-i kuh-sār u hāmūn olmuşam

106. **oldı:-dı**

Gazel 204

Mısra: 6

... *hâline gelmek.*

Vaşşâf-ı hüsnüñ oldum vaşf eyledüm cemâlüñ
Tārîḥ-i 'âlem oldı şol ḥad rivâyet itdüm

107. **oldum:-du, -m**

Gazel 204

Mısra: 5

... *hâline gelmek.*

Vaşşâf-ı hüsnüñ oldum vaşf eyledüm cemâlüñ
Tārîḥ-i 'âlem oldı şol ḥad rivâyet itdüm

108. **oldum:-du, -m**

Gazel 208

Mısra: 7

... *hâline gelmek.*

Bende-i dergāhuñ oldum Ḥusrev-i dehrem yine
Devletüñde oldı şāhum milket-i Jrān benüm

109. **oldı:-dı**

Gazel 221

Mısra: 7

... *hâline gelmek.*

Tenüm beytü'l-ḥazen oldı belâ-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol ḥāneye lâyiḳ budur cām-ı fenâ olsun

110. **olsun:-sun**

Gazel 221

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Yüzüñde kākülüñ resmi perīşān eyleme dāğum
Belâ murğına şāh-bāzam ḳo anı kim yuva olsun

111. **olsun:-sun**

Gazel 221

Mısra: 8

... *hâline gelmek.*

Tenüm beytü'l-ḥazen oldı belâ-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol ḥāneye lâyiḳ budur cām-ı fenâ olsun

112. **olsun:-sun**

Gazel 221

Mısra: 10

... *hâline gelmek.*

Beden dāğ-ı belâ-y-ıla Cenābī gülşen-i ḡamdur
Şüküfte ḳılmaḡa anuñ gülün āhum şabā olsun

113. **olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: 2

... *hâline gelmek.*

Göñül peymāne-i derdüñ çeküp mest-i ḥarāb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda ḡamda türāb olsun

114. **olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Beyābān-ı maḥabbetde aḳıdsun zemzem-i eşki
Der-i Ka'beñ ṭavāfiyla bu dem ehl-i şevāb olsun

115. **olsun:-sun**

Gazel 226

Mısra: 6

... *hâline gelmek.*

Sīnemde tīr-i ḡamzeñ besdür nişān-ı devlet
Ḳaşuñ kemānı elde ḳavş-ı sa'adet olsun

116. **olmuşam:-mıṣ, -am**

Gazel 228

Mısra: 5

... *hâline gelmek.*

Gicelerle şubḥveş bī-dār-ı küyuñ olmuşam
Tār-ı zülfüñ zulmetinde şanki ḥ'āb-ālūdeyin

117. **olsun:-sun**

Gazel 230

Mısra: 1

... *hâline gelmek.*

Göreyin ḥüsn ile ol meh şeh-i devrān olsun
Şīve vü nāz u cefā mülkine sultān olsun

118. **olsun:-sun**

Gazel 230

Mısra: 2

... *hâline gelmek.*

Göreyin hüsn ile ol meh şeh-i devrân olsun
Şive vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

119. **olsun:-sun**

Gazel 230

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Girye itdükçe 'anâdil gül için gülşende
Bâğ-ı 'âlemde lebi gönca-i ħandân olsun

120. **olmuş:-miş**

Gazel 231

Mısra: 3

... *hâline gelmek.*

Zeyn idüp güllerle cismin naĥl-i cân olmuş gelür
Kağrı gülşenden gelür ol serv-i ra'nâ bilmezsin

121. **oldum:-du, -m**

Gazel 235

Mısra: 9

... *hâline gelmek.*

Tâ ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenâbî mesti ben
'Âlem-i keşretde geçdüm zevk-ı söz ü sâzdan

122. **olmak:-mak**

Gazel 248

Mısra: 8

... *hâline gelmek.*

La'î-i cân-baĥşuñ hevâsında yiler dâyim rakîb
Malik-i mülk-i Süleymân olmak ister Ehremen

123. **oldığım:-dığ, -(u)m**

Gazel 254

Mısra: 7

... *hâline gelmek.*

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydâ oldığım
Boynuma zencirin atup bağladı dīvânesin

124. **olduğın:-duğ, -ı, -(n)ı**

Gazel 263

Mısra: 7

... *hâline gelmek.*

Sen meh-i dehre mukâbil olduğın âyîne
İşidüp ĥürşid didi yokdur anda âb-ı rû

125. **oldı:-dı**

Gazel 285

Mısra: 9

... *hâline gelmek.*

Sâkin-i Necd-i belâ oldı Cenâbî ey şanem
'Âşık-ı Mecnûn olalı zülfüñüñ Leylâ'sına

126. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Bu leţâfetle gülüm tāvus-ı bâğ-ı hüsn iken
Murğ-i diller şaydına bir şâh-bâz olduñ yine

127. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 6

... *hâline gelmek.*

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng için
Nây-ı ğamla çalınur bir resme sâz olduñ yine

128. **olduñ:-du, -ñ**

Gazel 289

Mısra: 10

... *hâline gelmek.*

Cevr-i bî-pâyânla añduñ Cenâbî bendeñi
Kullaruña pâdişâhum dil-nüvâz olduñ yine

129. **oldı:-dı**

Gazel 310

Mısra: 3

... *hâline gelmek.*

Kıblem o ĥadd-i dil-keş miĥrâbum oldı kaşuñ
Çeşmüñ imâm olursa durdum gözüm namâza

130. **olursa**:-(*u*)r, -sa

Gazel 310

Mısra: 4

... *hâline gelmek.*

Kıblem o hadd-i dil-keş mihrâbum oldu kaşuñ
Çeşmüñ imâm olursa durdum gözüm namâza

131. **olmuşdur**:-miş, -dur

Murabba 5

Mısra: 2

... *hâline gelmek.*

Vücüduñ bağ-ı 'izzetdür kaduñ serv-i hırâmânı
Ruḥ-ı renginüñ olmuşdur o baguñ verd-i ḥandânı

132. **olmaz**:-maz

Gazel 73

Mısra: 9

Uygun düşmek, yerinde olmak.

Mihr ü mâhı öğsem olmaz ey Cenâbî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muhtâleler

[ol dem]:

1. **[ol dem]:**

Gazel 373

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O vakit, o zaman.

Āşık diyâr-ı ğamda çalar kûs-ı sîneye
Gûş-ı cihâna irgürür [ol dem] şadâsını

ol kadar:

1. **ol kadar:**

Gazel 246

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

O denli, o kadar (çok).

Töp-ı âhi ol kadar atdum ḥişâr-ı çarḫa kim
Kalmadı bir küşesinde sağ ey meh bir beden

ol kim:

1. **ol kim:**

Gazel 364

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

O ki, o kimse ki.

Maḥabbet bezminüñ şimdi benüm rind-i kadeḥ-
nüşı
Cihânda hüşyâr ol kim o bezmüñ oldu ser-hüşı

ola:

1. **ola:**

Gazel 209

Mısra: 8

Varayım, gideyim.

Lebüñ öpsem luğatın bilmedi hiç kimse nedür
Ola bu ince sözi şâh-ı suḥandâna diyem

ola gerek:

1. **ola gerek:**

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Olsa gerek.

Gerek ḥüsnüñden aḥsen ola ḥulkuñ
Ve ger ni yazılır çok nakş-ı dīvâr

ola ki:

1. **ola ki:**

Gazel 192

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Diyelim ki, farz edelim ki.

Seccâde-i dili döşeyüp baḥr-ı eşküme
Turdum namâza ola ki kâr-ı Cüneyd idem

olaldan:

1. **olaldan:**

Gazel 20

Mısra: 6

Olduğundan beri.

Şeb-i zülfüñde göñlüñ yok karârı
Olaldan mihr-i rüyuñla seḫer döst

oldı tut:

1. **oldı tut:**

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Oldu farz etmek, kabul etmek.

Girye-i bî-ħadle çeşmüm baħr-i 'ummān oldu tüt
Eşkümüñ her kaçresini dürr-i ğalţān oldu tüt

2. oldu tüt:-dı

Gazel 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Oldu farz etmek, kabul etmek.

Girye-i bî-ħadle çeşmüm baħr-i 'ummān oldu tüt
Eşkümüñ her kaçresini dürr-i ğalţān oldu tüt

oldur kim:

1. oldur kim:

Gazel 361

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

O kimsedir ki.

'Āşık oldur kim duġān-ı āhı çıksa sīneden
Her şerārın göstere yanınca bir aħker gibi

olmak düşer:

1. olmak düşer:

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

-mak düşer. II "Payına düşen budur."

anlamında kullanılan söz.

Gözlerüñe uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dīvāneye ferzāneler

olmak gerek:

1. olmak gerek:

Gazel 175

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

"Olmalı" anlamında kullanılan bir söz.

Āh-ı 'āşık her nefesde süznāk olmak gerek
Āteş-i 'aşka giren bî-vehm ü bāk olmak gerek

2. olmak gerek:

Gazel 175

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
"Olmalı" anlamında kullanılan bir söz.

Āb-ı çeşmüñ şuladukça ben ğubārın gül biter
Bu fenā gülzārı içre şöyle ħāk olmak gerek

3. olmak gerek:

Gazel 175

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

"Olmalı" anlamında kullanılan bir söz.

Zulmet-ābād eyleme şeb gibi ħalbüñ kīn ile
Rüz-ı rüşenden derūnuñ daġı pāk olmak gerek

4. olmak gerek:

Gazel 175

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Olmalı" anlamında kullanılan bir söz.

Āh-ı 'āşık her nefesde süznāk olmak gerek
Āteş-i 'aşka giren bî-vehm ü bāk olmak gerek

5. olmak gerek:

Gazel 175

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

"Olmalı" anlamında kullanılan bir söz.

Saklama şandük-ı dilde sen libās-ı 'ārı kim
Sīne-i 'āşık gibi ol çāk çāk olmak gerek

olmaz:

1. olmaz:

Gazel 75

Mısra: 14

İmkânsız, gerçekleşemez, gayrimümkün.

Gözüñ kâfirligin ħomadı elden
Müselmān olsa olmaz nesl-i Mācar

olursa:

1. olursa:-ur, sa

Gazel 206

Mısra: 2

Olsa bile.

Mihrüñ koyup göñülden terk-i maħabbet itmem
Māh-ı cihān olursa bir ğayra raġbet itmem

on beşe:

1. on beşe:-e

Gazel 311

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

On beş.

'Ârız-ı meh-tâbına göñlüm virüp ben sevmedüm
Hadd-i sinni irmeyünce her birinün on beşe

oñulmaz bir yaradur:

1. oñulmaz bir yaradur:-dur

Gazel 46

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İyileşmez, şifa bulmaz bir yara. II Aşk yarası.

Bî-cerâhat olmadı cism-i Cenâbî bir nefes
'Aşk-ı tîği zaħmı tende bir oñulmaz yaradur

orağın çeker:

1. orağın çeker:-er

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Orak çekmek; hasat etmek. II Can almak.

Gördi 'ömrüm mezra'ın bulmuş kemâlin âh kim
Üstine haşşâd-ı çarh-ı sifle orağın çeker

otağ:

1. otağumdur:-(u)m, -dur

Gazel 57

Mısra: 1

*Hükümdarlara ve devlet büyüklerine özgü
yüksek etekli ve süslü çadır.*

Belâ iklîmi şâhıyam habâb-ı ğam otağumdur
Ko yansun lâleveş dâğum ki bir eski ocağumdur

2. otağı:-ı

Gazel 93

Mısra: 4

*Hükümdarlara ve devlet büyüklerine özgü
yüksek etekli ve süslü çadır.*

Ğamuñ mülkine şâh oldı dil-i âvâre şâd olsun
Yine âhı duħânından kara şâldan otağı var

otağa:

1. otağa:

Gazel 276

Mısra: 8

Tuğ, çelenk, sorguç.

Mülk-i çemenün kıldı serînde kararını
Şehler gibi başa takup otağa benefşe

otağını kur:

1. otağını kurdu:-dı

Gazel 334

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Çadır kurmak, yerleşmek. II (Yokluk âleminin)
sultanı olmak. II Ölmek.*

Dest-i âh ile Cenâbî sînesi tablın dögüp
Kurdu şahrâ-yı fenâya varlığı otağını

1. otağını kurmuş:-miş

Gazel 319

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Çadır kurmak, yerleşmek. II Âşğın gönlünde
yaralar açmak.*

Dir görenler sînemün bu kanlı kanlı dâğını
Dil-güşâ menzilde kurmuş şâh-ı ğam otağını

otur:

1. oturma:-ma

Gazel 266

Mısra: 8

Bulunmak, bir yerde olmak.

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şaşkın 'âkil iseñ gâfil içinde

oyna:

1. oynar:-r

Gazel 187

Mısra: 6

Vakit geçirmek, eğlenmek, oyalanmak.

Bülbül-i bî-çârenün rağmına her dem bâğda
Serve 'arz-ı şîve eyler hâr-ıla oynar gül

oyun idüp:

1. oyun idüp:-üp

Gazel 262

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Oyun oynamak. II Hile yapmak.

Reşk idüp nağ'-i vişâlûñden beni kîş itdiler
Dehr-i lu'bet-bâz ile gerdün-ı dün idüp oyun

oyun kılmasın:

1. oyun kılmasın: -ma, -sın

Muhammes 2

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim**

Oyuna getirmek; birini tuzağa düşürmek, aldatmak.

Lu'bet-nümâ-yı işve durur kılmasın oyun
Biñ nâz u şive eylese her demde kıl sükün

Ö

ög:

1. ögsem:-se, -m

Gazel 73

Mısra: 9

Bir kimse veya şeyin iyi, güzel ve üstün taraflarını söyleyerek değerini belirtmek, methetmek.

Mihr ü mâhı ögsem olmaz ey Cenâbî nazmda
Beytüm içre girmesün lâzım degül muhtâleler

2. ögerse:-er, -se

Gazel 331

Mısra: 8

Övmek, yüceltmek, methetmek.

Çeküp her meclisüñ içre zebânın şem'veş lâyık
Ögerse Hüsrevâ tab'um senüñ gibi sühandâni

öğred:

1. öğredür:-(ü)r

Gazel 137

Mısra: 10

Bir kimseye bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak.

Mekteb-i 'aşkuñ Cenâbî biz nev-âmed tıflıyuz
Pîr-i 'aqla ilm-i hikmet öğredür dîrînemüz

2. öğredem:-em

Gazel 294

Mısra: 6

Göstermek.

Âteş-i mihr-i ruhuñda giceler ey şem'-i dil
Bâl ü per yakmak niceymiş öğredem pervâneye

öğren:

1. öğren:

Gazel 233

Mısra: 12

Bilgi edinmek.

Şem'-i hüsn-i yârı görseñ bâl u per yak üstine
Nâra girmek gayretin öğren göñül pervânedan

öl:

1. ölmeden:-meden

Gazel 31

Mısra: 8

Canlılığı yok olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Mâtem-içün qaralar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryân olur

2. öldi:-di

Gazel 299

Mısra: 8

Çok acı veya sıkıntı çekmek.

Geh cevri firâkuñ çekerin gâh vişâlûñ
Kim öldi göñül luğf-ıla ihsân arasında

3. ölmegi:-meg,-i

Gazel 340

Mısra: 7

Canlılığı yok olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Yoluñda ölmegi göñlüm hayât-ı cavidân bilmez
Özi cismi dahı aña haķîkat bir mezâr oldı

4. **ölünce:-ünce**

Gazel 117

Mısra: 8

Canlılığı yok olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ey Cenâbî düşmüşüz pîr-i muğân ayağına
Biz ölünce sâf-dilden hark-ı 'âdet beklerüz

5. **ölmegi:-meg, -i**

Gazel 240

Mısra: 14

Canlılığı yok olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

Ben hayât-ı dünyeden geçdüm Cenâbî yârsız
Ölmegi âsân gördüm hasret-i dîdârdan

öldür:

1. **öldürür:-(ü)r**

Gazel 49

Mısra: 5

Bir canlının hayatına son vermek, yok olmasına yol açmak.

Her gördüğünü hânçer-i gamzeñle öldürür
Halk-ı cihân da bildi ki çeşmüñ ne iştedür

2. **öldürse:-se**

Gazel 176

Mısra: 1

Bir canlının hayatına son vermek, yok olmasına yol açmak.

Ben 'âşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mâtem tuta kıyâmete dek üstüme felek

3. **öldürüp:-üp**

Gazel 188

Mısra: 9

Bir canlının hayatına son vermek, yok olmasına yol açmak.

Hânçer-i hâr-ı sitemle öldürüp bülbülleri
Zer döker şahn-ı çemende virmege tâvân gül

4. **öldürür:-(ü)r**

Gazel 312

Mısra: 9

Öldürmek. II Eziyet etmek, çok üzme, perişan etmek.

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâam-bağş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luğf-ı kahr-âmiz ile

5. **öldürdün:-dü, -ñ**

Gazel 134

Mısra: 4

Bir canlının hayatına son vermek, yok olmasına yol açmak. II Helak, perişan etmek.

Ğamuñ hânçer şunup her dem ten-i zârum figâr
eyler
Beni zulm-ıla öldürdün be-hey Allâhdan korkmaz

6. **öldürme:-me**

Gazel 14

Mısra: 3

Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ıstırap vererek perişan etmek.

Hânçer-i hün-riz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol gamze-i mekkârın öp

öldürücü:

1. **öldürücü:**

Gazel 105

Mısra: 10

Öldüren, ölüme yol açan. II İnsanın içine işleyip perişan eden, helak edici.

La'l-i lebün göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürücü kanlı şarâba beñzer

'ömr:

1. **'ömrüm:-(ü)**

Gazel 13

Mısra: 16

Ömür, hayat.

Sebezâr-ı saltanatda gül gibi gül dâyimâ
Olduğınca tâ şabâ 'ömrüm mişâli der-şitâb

2. **'ömrüm:-(ü)m**

Gazel 150

Mısra: 9
Ömür, hayat.

Vaşluñ idrāk eyledüm 'ömrüm gibidür muḥtasar
Fürkatüñ tül-ı emeldür ḥaddi yok pâyâni yok

3. 'ömrüñ:-(ü)ñ

Gazel 351

Mısra: 8
Ömür, hayat.

Ne dem 'azm-i şikâr itdüm gözün âhuların gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'âlem yüzün
vahşî

'ömr-i 'azîzüm:

1. 'ömr-i 'azîzüm:-(ü)m

Gazel 16

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Değerli, kıymetli ömür.

Çün vişâlün giç müyesser olısar ben ḥasteye
Gitmege 'ömr-i 'azîzüm kılmısa bārî şitâb

'ömr-i firāvānum:

1. 'ömr-i firāvānum:-(u)m

Gazel 212

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Uzun ömür. II Sevgili.

Ḥayât-ı cävîdânîsin ne dirlükdür baña sensüz
Nihâyet bulma 'âlemde benüm 'ömr-i firāvānum

'ömr-i sermed:

1. 'ömr-i sermed:

Gazel 300

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sonsuz, ebedî hayat.

Ḥaçerüñveş dil uzadur zaḥm-ı cismüm tîguña
'Ömr-i sermed ḥâşilumdur ger kâlırsa yanuma

ömrini harc eyleyüp:

1. ömrini harc eyleyüp:-y, -üp

Tahmis 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -
Ömrünü sarf etmek.

Ḥâşıl ider derd ü miḥnet 'âlem içre 'âkıbet
Ömrini harc eyleyüp yâr-i vefâdâr isteyen

'ömrüm mezra'ın:

1. 'ömrüm mezra'ın:-ı, -n

Gazel 35

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ömür tarlası. II Hayat, yaşam.

Gördi 'ömrüm mezra'ın bulmuş kemâlin âh kim
Üstine ḥaşşâd-ı çarḥ-ı sifle orağın çeker

'ömrüm pâyâna irdi:

1. 'ömrüm pâyâna irdi:-di

Gazel 291

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ömrü nihayete ermek, sonlanmak; ölmek.

Râḥat yüzün görmedüm bu dehr-i bî-vefâda
Pâyâna irdi 'ömrüm renc ü gam u 'anâda

öñ:

1. öñde:-de

Gazel 93

Mısra: 6
Bir kimsenin veya bir şeyin önü.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı ḥasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâğı var

öp:

1. öp:

Gazel 14

Mısra: 1
Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla
dudaklarını değıdirmek.

Benden ey nâme nigâruñ nergis-i 'ayyârın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı güzlârın öp

2. öp:

Gazel 14

Mısra: 2

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Benden ey nâme nigârüñ nergis-i 'ayyârın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı gülzârın öp

3. **öp:**

Gazel 14

Mısra: 4

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Ḥançer-i ḥün-rîz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol ğamze-i mekkârın öp

4. **öp:**

Gazel 14

Mısra: 6

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Ka'be-i maḥşûda sensün perde-i 'izzet diyü
'Arızında şalınan şol zülf-i 'anber-bârın öp

5. **öp:**

Gazel 14

Mısra: 8

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Bir niçe elfâz ile vaşf eyle ḥaṭṭ-ı sebzini
Ṭûṭi-i tab'um gibi la'l-i şeker-güftârın öp

6. **öp:**

Gazel 14

Mısra: 10

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Serv gibi şalınur görseñ o yâr-i ser-keşi
Bu Cenâbî bendesinden pây-i ḥoş-reftârın öp

7. **öp:**

Gazel 15

Mısra: 1

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Yârüñ ey ser gûy-şifât ḥâk-i reh-i meydânın öp
Sû-be-sû ğalṭân idüp her küşede çevġânın öp

8. **öp:**

Gazel 15

Mısra: 2

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Yârüñ ey ser gûy-şifât ḥâk-i reh-i meydânın öp
Sû-be-sû ğalṭân idüp her küşede çevġânın öp

9. **öp:**

Gazel 15

Mısra: 4

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Ağız açmış yârelerle bulsañ ey ten tîrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

10. **öp:**

Gazel 15

Mısra: 6

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Zer kemer gibi göñül koçsan miyân-ı yâri sen
Şopaveş yanına aşıl ḥançer-i bürrânın öp

11. **öp:**

Gazel 15

Mısra: 8

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Elde yâyi ol mehûñ gönderse tîrin sineñe
Destine minnetler it bilindeki kurbânın öp

12. **öp:**

Gazel 15

Mısra: 10

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değiştirmek.

Okıdukda ey ğazel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden ğonca-i ḥandânın öp

13. **öpem:-em**

Gazel 205

Mısra: 1

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

İsterem hālūñ gibi kim la'l-i hāndānuñ öpem
Zulmet-i haṭṭuñda rūḥum āb-ı hayvānuñ öpem

14. **öpem:-em**

Gazel 205

Mısra: 2

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

İsterem hālūñ gibi kim la'l-i hāndānuñ öpem
Zulmet-i haṭṭuñda rūḥum āb-ı hayvānuñ öpem

15. **öpem:-em**

Gazel 205

Mısra: 4

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

Ṭolamağa virse el cāmeñ mişāli kāmētūñ
Yüz sürem dāmānuña gāhī girībānuñ öpem

16. **öpem:-em**

Gazel 205

Mısra: 6

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

Cilvegāh-ı ḥüsnüñ içre düşse başum gevşifat
Gāh süm-i esb-i nāzuñ gāh çevgānuñ öpem

17. **öpem:-em**

Gazel 205

Mısra: 8

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

Hāl-i 'anber-bāruña bir 'abd-i zengīdür gōñül
Zülf-i şeb-rengüñ mişāli haṭṭ-ı reyḥānuñ öpem

18. **öpem:-em**

Gazel 205

Mısra: 10

Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

Vuşlat el verdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı 'ayn
Ġamzeñe teslīm cānum çeşm-i fettānuñ öpem

19. **öpdüğünü:-düg, -i, -(n)i**

Gazel 292

Mısra: 10

Öpmek. II Şarap içerken kadehin sevgilinin dudağına değmesi.

Şurāḥī gibi çeşmüm ağladı kan
Lebüñ öpdüğünü görüp piyāle

öykin:

1. **öykindügiyçün:-düg, -iyçün**

Gazel 270

Mısra: 5

Birine benzemek istemek, özenmek.

Düñ gice meclisde mey öykindügiyçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şurāḥī yürüdi cām üstine

öylece:

1. **öylece:**

Gazel 222

Mısra: 10

Bu şekilde, bu tarzda.

Naqd-i cān virüp Cenābī aldı kālā-yı ğamuñ
Görmedi hergiz ziyānı öylece bāzār iden

öz:

1. **özini:-i, -(n)i**

Gazel 26

Mısra: 10

Bir kimsenin kendi manevi varlığı, zatı, kendisi.

Zer gibi hālīş olam rāh-ı vefā içre diyü
Püte-i ğamda Cenābī özini kāl eyler

2. **özini:-i, -(n)i**

Gazel 30

Mısra: 6

Bir kimsenin kendi manevi varlığı, zatı, kendisi.

Tīr-i ğamuña cān viren ey kaşı kemānum
Meydān-ı maḥabbetde özini hedef eyler

3. **özün:-(i)n**

Gazel 83

Mısra: 4

Bir kimsenin kendi manevi varlığı, zatı, kendisi.

Görenler hâlet-i şevkum ruḥ-ı gülgün-ı dil-dâra
Özin şem'e şalar dâyim beni pervânedür dirler

4. **özin:-(i)n**

Gazel 91

Mısra: 2

Bir kimsenin kendi manevî varlığı, zâtı, kendisi.

Tekye-i ğamda tırâş olmağa dil ser gösterür
Dâğ-ı derdüfle özin ya'nî kalendar gösterür

5. **özine:-i, -(n)e**

Gazel 178

Mısra: 5

Bir kimsenin kendi manevî varlığı, zâtı, kendisi.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yâķutuñ
Leṭâfetde ḥaķîkat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

özge:

1. **özge:**

Gazel 89

Mısra: 9

Başka, gayrı.

Ğamdan özge hâlüme vâķıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum mıdur

2. **özge:**

Gazel 109

Mısra: 2

Başka, gayrı.

Sâķin-i küy-ı belâ ḥalk ile bâzâr istemez
Ğamdan özge kendüye bir münis-i yâr istemez

3. **özge:**

Gazel 156

Mısra: 4

Başka, gayrı.

Tiğ-ı ğam-ı zamâne kanum dokerse her dem
Nâlemden özge baña âh u fiğân ider yok

4. **özge:**

Gazel 231

Mısra: 10

Başka, gayrı.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dīvânesi sen ol mehüñ
'Âķıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmez

5. **özge:**

Gazel 354

Mısra: 1

Başka, gayrı.

Ğamdan özge kimseye bir yâr-ı hem-dem kalmadı
Miḥnet ü derd ü belâdan ğayrı maḥrem kalmadı

özge hâlüm var:

1. **özge hâlüm var:**

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Başka bir hâle bürünmek. II Âşığın aşkın gamı ve kederiyle kendinden geçip farklı tavırlar sergilemesi.

Ğam-ı 'aşkında sen mâhuñ yine bir özge hâlüm var
Melâmet mülkine şâhum ne ğuşşam ne melâlüm var

özge hevesdür:

1. **özge hevesdür:-dür**

Gazel 62

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Farklı, kendine has arzu, istek. II Âşığın sevgilinin saçından dolayı keder çekmeyi istemesi.

Çeksün ğam-ı ğisûlaruñ ey mâh Cenâbî
Başında anuñ bu daḥı bir özge hevesdür

özge kumaş:

1. **özge kumaş:**

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bulunmaz, eşsiz, kıymetli kumaş. II Âşığın gül gibi kırmızı yaralarla dolu bedeni.

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkıda özge kumaş olmuşuz

özi cismi:

1. **özi cismi:-i**

Gazel 340

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Âşığın) kendi bedeni.

Yoluñda ölmegi göñlüm hayât-ı cavidân bilmez
Özi cismi dağı aña haqîkat bir mezâr oldı

özine döndürür:

1. özine döndürür:-(ü)r

Gazel 101

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kendisine benzemek.

Döndürür âşir özine kimsede sağık komaz
Haste kıllur dilleri şol dide-i bîmârlar

özine zebûn eyleye:

1. özine zebûn eyleye:-(y)e

Muhammes 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kendine muhtaç etmek, bağlamak.

Eyler zen-i zamâne saña âl u geh füsün
Sa'ÿ[i] bu kim özine seni eyleye zebûn

özini añlamaz:

1. özini añlamaz:-maz

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kendini anlamak, kendinin farkında olmak; aklı başında olmak.

Yürür âvâre-i zülfüñ olup dil
Özini añlamaz ser-sâma beñzer

özle:

1. özle:-se

Gazel 49

Mısra: 7

Özlemek, hasret duymak.

Göñlüm 'aceb mi sîb-i zenañdânuñ özlese
Her lahza tıfl-ı hâşırı zîrâ yemiştedür

özr-ñ'âhuñdur:

1. 'özr-ñ'âhuñdur:-(u)ñ, -dur

Murabba 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Özür dileyen (âşık).

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özr-ñ'âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

özüñ gör:

1. özüñ gör:

Muhammes 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kendini bilmek; kendisine yakışacak biçimde davranmak.

Pîr-i hîred ne dirse sen anı tüt işit
Uyma hevâ-yı nefse özüñ gör dağı sekit

özüñi cem' ide gör:

1. özüñi cem' ide gör:-e, -gör

Gazel 315

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kendinin ve çevresinin bilincine varmak, ona göre davranmak, kendine çekidüzen vermek.

Goncaveş cem' ide gör bâğ-ı hayâda özüñi
Gül gibi virme şakın berg ü bâruñ bâda

özüñi hâk-sâr eyle:

1. özüñi hâk-sâr eyle:

Gazel 275

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendini hakir görmek.

Cenâbî bârgâhında cihânuñ 'izzet istersen
Mezellet yolları üzre özüñi hâk-sâr eyle

P

pâ-dâş olmuşuz:

1. pâ-dâş olmuşuz:-miş, -(u)z

Gazel 119

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Arkadaş, yoldaş olmak.

Mâder-i 'aşkıdan ikiz toğmuş karındaş olmuşuz
Kays-ıla vâdî-i ğam kat'ında pâ-dâş olmuşuz

pâdişâh:

1. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 17

Mısra: 4

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Ûâmetüñ reftâr ile servi düşürdi ayaĝa
Bu meşeldür pâdişâhum dest ber-bâlâ-yı dest

2. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 75

Mısra: 22

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Cenâbî sînesin tiĝuñla yar kim
Yaraşmaz pâdişâhum hâne bî-der

3. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 78

Mısra: 11

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Bu hüsni-bî-bedelle pâdişâhum
Ne âdem meh-i çarhî veyâ hür

4. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 150

Mısra: 7

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Her harâbuñ pâdişâhum eyledüñ ta'mîrini
Hâtîrumdan ĝayri dehrüñ küşe-i vîrânı yok

5. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 229

Mısra: 5

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Ben esîr-i bend-i 'aşka pâdişâhum zulm olup
Nâ-sezâ her 'âşık-ı bî-derde dâd olmak neden

6. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 258

Mısra: 2

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Gül gibi nâzük- tenüñ hâr-ı belâdan şaklasun
Pâdişâhum Hakk seni cümle hâţâdan şaklasun

7. **pâdişâhlar:-lar**

Gazel 284

Mısra: 8

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Ben gedâya nice bir cevr ü cefâ didüm didi
Pâdişâhlar yok yire zulm eylemezler çäkere

8. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 289

Mısra: 10

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Cevr-i bî-pâyânla añduñ Cenâbî bendeñi
Ûullaruña pâdişâhum dil-nüvâz olduñ yine

9. **pâdişâhum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 4

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Zerreye almaz kevni mihr-i dirahşânüm benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

10. **pâdişâhum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 8

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Bârgâh-ı devletüñ çarh oldu anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

11. **pâdişâhum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 12

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Serv-i çaddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

12. **pâdişâhum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 16

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Vaşf-ı hālüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

13. **pâdişâhum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: **20**

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ñ 'âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymānum benüm

14. **pâdişâhum:-(u)m**

Gazel 262

Mısra: **12**

Padişah, hükümdar.

Sürme kapuñdan diyü bende Cenâbî her nefes
Pâdişâhum hâk-i pâyuña n'ola çekse boyun

pâdişâh-ı 'âlemüñ dergehinde:

1. **pâdişâh-ı 'âlemüñ dergehinde:-i, -(n)de**

Gazel 116

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Cihan padişahının kapısı, eşiği. II Sevgilinin
kapısı, eşiği.*

Ey Cenâbî dergehinde pâdişâh-ı 'âlemüñ
Âfitâb-ı 'âlem-ârâ gibi şöret beklerüz

pâdişâh-ı hasm-efgen:

1. **pâdişâh-ı hasm-efgen:**

Gazel 132

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Düşmanı yere düşüren hükümdar.

Ey Cenâbî bir şecâ'at rāhınuñ āgāhıyuz
Pâdişâh-ı hasm-efgen olalıdan pīrümüz

pâdişâh-ı rümdur:

1. **pâdişâh-ı rümdur:-dur**

Gazel 31

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Osmanlı sultanı. II Sevgili.

Almağa mülk-i dili oldı müsâfir dil-berüm
Pâdişâh-ı Rümdur kim 'âzim-i İrân olur

pāk:

1. **pāk:**

Gazel 175

Mısra: **8**

Temiz, saf.

Zulmet-âbâd eyleme şeb gibi kalbüñ kîn ile
Rüz-ı rüşenden derünuñ dağı pāk olmak gerek

pāk eyle:

1. **pāk eyle:**

Gazel 291

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Temizlemek, arındırmak. II Kişinin gönlünü
kıskançlıktan arındırması.*

Jeng-i hasedden eyle âyîne-i dilüñ pāk
Cân u dilüñ dilerseñ dâyim ola şafâda

pāk itmeseñ:

1. **pāk itmeseñ:-me, -se, -ñ**

Gazel 72

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Temizlemek, arındırmak.

Zâhidâ 'ucb u riyâdan kalbüñi pāk itmeseñ
Şarfa itmez saña çendân tât-ı şad-sâleler

pāk kılsun:

1. **pāk kılsun:-sun**

Gazel 219

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Temizlemek, arındırmak.

Dâfi'-i gamdur dilâ gelsüñ şarâb eglennesün
Pāk kılsun sînemüz ol şâfi âb eglennesün

pāk-meşreb yârisin:

1. **pāk-meşreb yârisin:-i, -sin**

Gazel 154

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

İyi huylu dost. II Gönlü saf, temiz kimse.

Tekye-i dehrüñ dilâ bir pāk-meşreb yârisin
Cür'adân-ı 'aql-ı külde niçe biñ esrâra bağ

pālān:

1. pālānı:-ı

Gazel 160

Mısra: 12

Genellikle binek hayvanlarının sırtına kaşsız ve yumuşak enli bir tür eyer, semer.

Egnine zer-keş libās almış rakīb-i bed-likā
Çul urunmuş üstüne bir hār durur pālānı yok

pā-māl eyle:

1. pā-māl eyledi:-di

Gazel 335

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayaklar altına almak, çiğnemek. II Perişan etmek.

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Ġamuñ ey mäh-i felek eyledi pā-māl beni

2. pā-māl eyledi:-di

Gazel 368

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayaklar altına almak, çiğnemek. II Perişan etmek.

Gözümün yaşı gibi yirlere çalup dün ü gün
Ġamuñ ey mäh-i felek eyledi pā-māl beni

pā-māl itmege:

1. pā-māl itmege:-mege

Gazel 168

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayaklar altına almak, çiğnemek. II Perişan etmek.

Şeh-süvār-ı hūsn olup 'uşşākı pā-māl itmege
Bin semend-i nāzuña cevālān senüñ meydān senüñ

pā-māl kıldı:

1. pā-māl kıldı:-dı

Gazel 169

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayaklar altına almak, çiğnemek. II Perişan etmek.

Saña meyli olanı pā-māl kıldı fūrkatüñ
Ehl-i 'aşk olan gedāña zehr içürür hāsetüñ

pā-māle:

1. pā-māleler:-ler

Gazel 72

Mısra: 14

Ezilmiş, ayak altında kalmış, çiğnenmiş. II Hakir düşürülmüş, perişan edilmiş kimse.

Nev-'arūsına Cenābī mihr ü māhuñ bakmadı
Gördi pāy-ı himmetinde bir iki pā-māleler

pā-māl-i hāk-i rāhıyam:

1. pā-māl-i hāk-i rāhıyam:-ı, -(y)am

Gazel 218

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Dert ve gam) yolunun toprağında ayaklar altına alınmış kimse. II Âşık.

Ol mehüñ şürīde-dil bir 'āşık-ı dergāhıyam
Mevrid-i derd ü ğamı pā-māl-i hāk-i rāhıyam

pā-māl-i her le'ımem:

1. pā-māl-i her le'ımem:-em

Gazel 204

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşağılık kimselerin ayaklarının altında kalmış (kimse).

Ma'nīde ben Cenābī pā-māl-i her le'ımem
'İrfān ile egerçi akrāna sebkat itdüm

pāre:

1. pāredür:-dür

Gazel 275

Mısra: 2

Parça.

Eyā bād-ı şabā benden o kattāle güzār eyle
Dilüm kaç pāredür tīg-i cefāsiyla şümār eyle

pārelen:

1. pārelenün:-sün

Gazel 182

Mısra: 3

Parça parça olmak, parçalanmak, paralanmak.

Pārelensün hañçerüñle bağrı ey kaşı kemān
Zaḥm-ı tūrūñ yarasına her kimüñ merhem degül

pāsbān itdūñ:

1. **pāsbān itdūñ:**-dū, -ñ

Gazel 343

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bekçi, gözcü hâline getirmek. II Sürekli
sevgilinin mahallesinde dolaşan bir âşık hâline
getirmek.*

Ḥasret-ābād-ı belāda şehri-yār-i ğam iken
Kūy-ı dil-berde Cenābī pāsbān itdūñ beni

pāsbān-ı dergehidür:

1. **pāsbān-ı dergehidür:**-i, -dür

Gazel 316

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Tekkenin bekçisi. II Sevgilinin bulunduğu yerin
bekçisi.*

Pāsbān-ı dergehidür giceler ey meh-liķā
Çeşm-i encümle seni gözler bu çarḥ-ı āhdārī

pāy:

1. **pāyümde:**-(ü)m, -de

Gazel 79

Mısra: 8

Ayak.

Dü zülf-i 'anber-efşānuñ giriftārı durur göñlüm
Esīr-i gull-ı 'aşk oldum iki pāyümde bendümdür

2. **pāyüñe:**-(ü)ñ, -e

Gazel 13

Mısra: 17

(Sevgilinin) ayağı.

Pāyüñe yüz sürmege her dem Cenābī ḥusrevā
Reh-güzār-ı kūyuñ içre eyledüñ kendin türāb

3. **pāyına:**-i, -(n)a

Gazel 204

Mısra: 2

(Sevgilinin) ayağı.

Ol Ka'be-i cemāli vardum ziyāret itdüm
Pāyına secde kıldum qarşu 'ibādet itdüm

4. **pāyuña:**-(u)ñ, -a

Gazel 253

Mısra: 5

(Sevgilinin) ayağı.

Gözlerüm dürler dökerler pāyuña ta'zīm için
İki 'ālem saña kıymet gevher-i yek-dānesin

pāyān:

1. **pāyānı:**-i

Gazel 160

Mısra: 4

Nihayet, son.

Ġayra cevri eylese döner yine biñ luṭf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pāyānı yok

pāyān olur:

1. **pāyān olur:**-(u)r

Gazel 31

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Neticelenmek, son bulmak.

Niçe devr itdi felek 'aşkuñ nihāyet bulmadı
Āfitābum gerçi dirler her işe pāyān olur

pāyāna ir:

1. **pāyāna irmeye:**-me, -(y)e

Gazel 214

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nihayete ermek, sonlanmak.

Hecrūñ aldum dest-res var iken ey meh aşluña
İsterem kim irmeye pāyāna derd ü miḥnetüm

2. **pāyāna irsün:**-sün

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nihayete ermek, sonlanmak.

Ey kamer pāyāna irsün şöretüñ eyyāmı kim
Ol melek-ḥū āfitābuñ ḥüsninüñ devrānidur

pāyāna yetdi:

1. **pāyāna yetdi:-di**

Gazel 279

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sona ermek, son bulmak.

Vaşl-ı nigāre irdük hurremlerüz cihānda
Pāyāna yetdi fūrkat bī-gamlaruz cihānda

pāyāni yok bir rāh:

1. **pāyāni yok bir rāh:**

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sonu olmayan, sonu gelmeyen bir yol. II Aşk yolu.

Ḳat' idüp 'aşkuñ yolın gördi Cenābī ey melek
Ḳışsa-i zülfüñ gibi pāyāni yok bir rāh imiş

pāyāni yok deryāya virdüm:

1. **pāyāni yok deryāya virdüm:-dü, -m**

Gazel 350

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sonu olmayan uçsuz bucaksız bir denize salmak.

Bahr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenārın bulmadum
Gör beni pāyāni yok deryāya virdüm göñlümi

pāy-bend-i cān u dil:

1. **pāy-bend-i cān u dil:**

Gazel 198

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönlün ve canın ayak bağı.

Ey Cenābī ol mehūñ dilde ḥayāl-i kākūlin
Pāy-bend-i cān u dil başumda sevdā añladum

pāy-būsuñ kıлмаğa:

1. **pāy-būsuñ kıлмаğa:-mağa**

Gazel 282

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayak öpmek. II Hürmet göstermek.

Pāy-būsuñ kıлмаğa geldi Cenābī kapuña
Anı redd itme şehā bu ulu dergāh 'aşkına

pāy-būsuñ şevketiyle:

1. **pāy-būsuñ şevketiyle:-i, -yle**

Gazel 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayağını öpmenin (âşığa) verdiği yücelik, izzet.

Ḥāk-pāyūñ kuhlidür devlet gözine tütüiyā
Pāy-būsuñ şevketiyle buldı şöhret bu cenāb

pāye pāye çıkmağa:

1. **pāye pāye çıkmağa:-mağa**

Gazel 47

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Basamak basamak çıkmak. II Gam, kederin âşığın gönlüne ulaşması, erişmesi.

Pāye pāye çıkmağa eyvān-ı cāna miḥnetüñ
Üstüḥ'ānumdan bedende nerd-bānın gezdürür

pāye-i devlet:

1. **pāye-i devlet:**

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Devlet rütbesi; yüksek mertebe. II Âşık için sevgilinin kapısında, eşliğinde bulunma.

İtlerüñ silkine girdüm 'ālemüñ sultānıyam
Dergehüñde bes durur bu pāye-i devlet baña

pāy-ı dil:

1. **pāy-ı dilde:-de**

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül ayağı. II Âşığın gönlü.

Reng ü bû virmek ne mümkindür neşātum gülleri
Zaḥm ururken ey semen-bū pāy-ı dilde ḥārumuz

2. **pāy-ı dilden:-den**

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül ayağı. II Âşığın gönlü.

Pây-ı dilden virmeyem çıkarmağa hâr-ı gamuñ
Minnet ide cân ile ger süzen-i 'ıjsi baña

pây-ı himmetinde:

1. **pây-ı himmetinde:**-i, -(n)de

Gazel 72

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Himmet ayağı.

Nev-'arūsına Cenâbî mihr ü mâhuñ baqmadı
Gördi pây-ı himmetinde bir iki pâ-mâleler

pây-i hös-reftârin:

1. **pây-i hös-reftârin:**-i, -n

Gazel 14

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) hoşça adım atan ayakları.

Serv gibi şalınur görseñ o yâr-i ser-keşi
Bu Cenâbî bendesinden pây-i hös-reftârin öp

pây-ı şâha:

1. **pây-ı şâha:**-a

Gazel 13

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Padişahın ayağı. II Sevgilinin ayağı.

Her ne hâr-ı gam ki virür pây-ı şâha ıztırâb
Süzen-i müjgânı birle çeksün anı âfitâb

pây-ı serîr-i şâha:

1. **pây-ı serîr-i şâha:**-a

Gazel 274

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Padişahın tahtının önü. II Padişahın huzuru.

Dest-i gam-ı cihândan bulsañ Cenâbî fırsat
Pây-ı serîr-i şâha bir bir şikâyet eyle

pâyın öpmege egildüm:

1. **pâyın öpmege egildüm:**-dü, -m

Gazel 195

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayağını öpmek için eğilmek.

Sa'âdet rahşına binmiş görüp şâh-ı felek-kadri
Cenâbî öpmege pâyın egildüm bir rikâb oldum

pâyına yüz sürdüğünde:

1. **pâyına yüz sürdüğünde:**-düg, -(ü)ñ, -de

Gazel 288

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayaklarına kapanmak, sevgi ve hürmet
gösterisinde bulunmak.*

Ey gazel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğünde pâyına

pây-mâl-i derdüñ oldum:

1. **pây-mâl-i derdüñ oldum:**-du, -m

Murabba 4

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

*(Aşkın) derdiyle ayaklar altına alınmak, perişan
olmak, sürünmek.*

Pây-mâl-i derdüñ oldum itmedüñ cânâ nazar
Hâk-i râh-ı küyuñ oldum kılmaduñ hergiz güzer

pây-tâ-ser:

1. **pây-tâ-ser:**

Gazel 174

Mısra: **4**

Baştan ayağa kadar.

Genc-i hüsnüñ üstüne pey iltmesün kimse diyü
Bir tılısm-ı ejder olmuş pây-tâ-ser kâkülüñ

2. **pây-tâ-ser:**

Gazel 214

Mısra: **4**

Baştan ayağa kadar.

Zerreves ser-geştedür mihrüñ olalı ey kamer
Gün gibi âfâkı tıtdı pây-tâ-ser şöhretüm

pây-te-ser:

1. **pây-te-ser:**

Gazel 181

Mısra: **8**

Baştan ayağa kadar.

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

pâyuna yüz sürem:

1. **pâyuna yüz sürem:-em**

Murabba 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayağına yüz sürmek; sevilen ya da sayılan
birinin huzurunda sevgi ve bağlılığı göstermek
maksadıyla eğilmek.*

Çanı ol devlet sürem yüz pâyuna dâmen gibi
Vaşluñ ile döstüm şādân olam gülşen gibi

pâyüñe da'vet eyle:

1. **pâyüñe da'vet eyle:-le**

Gazel 319

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ayağına çağırmak. II Huzuruna çağırmak,
davet etmek.*

Diñle bir bir mâ-cerâsın 'aşkuñ ile çeşmümüñ
Da'vet eyle pâyüñe disüñ yaşım ırmağını

pâyüñe yüz sürdüğün:

1. **pâyüñe yüz sürdüğün:-dügün, -(i)n**

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayağına yüz sürmek; sevilen ya da sayılan
birinin huzurunda sevgi ve bağlılığı göstermek
maksadıyla eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağa
basması.*

Pâyüñe yüz sürdüğün hâküñ görüp ay âfitâb
Reşk idüp cânım didi yâ leytenî küntü türâb

pek:

1. **pek:**

Gazel 81

Mısra: 1

Çok, çok fazla, oldukça.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultânıdır
Başda tâc-ı devletümdür cânümüñ cânânıdır

penâh:

1. **penâhum:-(u)m**

Gazel 342

Mısra: 3

Siğınak, siğınılacak yer.

Hücüm-i fitneden kaçsam penâhum âsitânuñdur
Baña luţfin dirîğ itmez bulunmaz şâhdan gayrı

penâhı getürse:

1. **penâhı getürse:-se**

Gazel 352

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Siğınılacak yer bulmak.

Zevâle irmez idi mihr-i hâver
Getürse sen meh-i dehre penâhı

penbe-i dâğum:

1. **penbe-i dâğum:-(u)m**

Gazel 361

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaralarının pamuğu.

Ġam sipihri cismüm üzre penbe-i dâğum kamer
Eşkümüñ her kaşresi oldı aña âhter gibi

2. **penbe-i dâğum:-(u)m**

Gazel 333

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaralarının pamuğu.

Penbe-i dâğum gibi aldı beni seyl-i sirişk
Hâr ü has bulsa alur âb-ı revânuñ yügrüğü

3. **penbe-i dâğumdan:-(u)m, -dan**

Gazel 248

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaralarının pamuğu.

Ben şehîd-i 'aşk olıcağ zağm-ı tîğ-ı yâr-ıla
Penbe-i dâğumdan itsün baña derd ehli kefen

pençe-i mercân:

1. **pençe-i mercân:**

Gazel 188

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
*Bir el şeklini andıran girintili çıkıntılı kırmızı
deniz hayvanı.*

Kaatre kaatre jalelerle fi'l-meşel gülzârda
Oldı pür dürr-i Necefle pençe-i mercân gül

pend:

1. **pendin:-i, -n**
Gazel 164
Mısra: 7
Nasihât, öğüt.

Qabül it sâz-ı 'aşkuñ saña pendin
Ki dir nâ-sâz-ıla olma hem-âheng

pend ü naşihat itmek:

1. **pend ü naşihat itmek:-mek**
Gazel 291
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Öğüt vermek.

İsâr-ı töhm itme dur şûr zemînde Harfî
Pend ü naşihat itmek bed-asl u bed-nihâda

pendüm budur:

1. **pendüm budur:**
Muhammes 2
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Nasihâtım, öğüdüm budur.

Pendüm budur bu kula göñül eylesün 'amel
Cengün sipih-r-i dün-ıla hey nice vâz gel

per:

1. **perüm:-(ü)m**
Gazel 210
Mısra: 3
Kanat. II Takat, güç, kuvvet.

Uçmağa 'aşkuñ hevâsında megesce yok perüm
Kâf-ı miñnet-âşiyânuñ gerçi kim 'ankâsiyam

per açdukça:

1. **per açdukça:-dukça**
Gazel 93
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Kanat açmak; uçmak.

Per açdukça bu çölmekte hümâsı âhumuñ ey meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurguñ konağı var

per ile bälını dökmiş:

1. **per ile bälını dökmiş:-miş**
Gazel 62
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kanadını koparmak.

La'lüñde gam-ı hâl-i siyâhuñla bu göñlüm
Dökmiş per ile bälını şekkerde megesdür

perçeminüñ hevâ-dârı:

1. **perçeminüñ hevâ-dârı:**
Gazel 4
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) kâkülünün âşığı.

Mâh-ı nev perçeminüñ gökde hevâ-dârı geçe
Zülfinüñ ebr-i felek 'âşık-ı miskîni ola

perde-âheng eylesün:

1. **perde-âheng eylesün:-sün**
Gazel 308
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aynı makamdan çalmak.

Rakşa girsün nâleler her dem semâ'-ı sâzuma
Perde-âheng eylesün gam muṭribi âvâzuma

perde-i esrâra mahrem ol:

1. **perde-i esrâra mahrem ol:**
Gazel 180
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sırlar perdesine vakıf olmak.

Hacle-i efkârda ebkâr-ı ma'ânî seyrin it
Perde-i esrâra sende ey göñül var mahrem ol

perde-i 'izzet:

1. **perde-i 'izzet:**
Gazel 14

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ululuk perdesi. II Sevgilinin yanağı.

Ka'be-i maşûda sensün perde-i 'izzet diyü
'Ârızında şalınan şol zülf-i 'anber-bârin öp

perde-i şüretde kalma:

1. **perde-i şüretde kalma:-ma**
Gazel 337
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Dış görünüşe takılı kalmak, aldanmak.

Perde-i şüretde kalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkâlün düriş kim bulasun naqqâşını

perde-i 'uşşâkda:

1. **perde-i 'uşşâkda:-da**
Gazel 189
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Uşşak makamı.

Perde-i 'uşşâkda bülbül ser-âgâz eylese
Gösterür edvâr-ı cevri eyleyüp şeh-nâz gül

2. **perde-i 'uşşâkda:-da**
Gazel 322
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Uşşak makamı. II Âşıklar meclisi.

Perde-i 'uşşâkda göñlüm nevâya başladı
Büselikte görelî la'l-i lebün şeh-nâzını

perde-i zulmi götür:

1. **perde-i zulmi götür:**
Murabba 5
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Zulüm perdesini ortadan kaldırmak. II Zulmü gidermek, adaletli davranmak.

Cihândan perde-i zulmi götür ref-'i hicâb eyle
Gider bî-dâdlık resmin o bünyâdı ħarâb eyle

perdeye şarup:

1. **perdeye şarup:-up**

Gazel 335

Mısra: 5
Kelime Tipi: -

Derviş hırkası giymek: Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyeceği giyinmek.

Bir kalender olayın perdeye şarup tenümi
Ĥusrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

pergâle:

1. **pergâleler:-ler**

Gazel 73

Mısra: 8
Bir tür kaba kumaş.

Nergise bak 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergâleler

perhîz:

1. **perhîz:**

Gazel 312

Mısra: 1
Sakınma, uzak durma.

Başa iltem zann ider 'âbid işin perhîz ile
Ĥâli bilmem n'olisar ol la'l-i şekker-rîz ile

perî:

1. **perî:**

Gazel 22

Mısra: 3
Peri (gibi güzel ve ele geçmeyen sevgili).

Elde la'lün ey perî mühr-i Süleymân olmasa
Böyle münkâd olmaz idi emrüne ağıyar-ı ded

2. **perî:**

Gazel 45

Mısra: 5
Peri (gibi güzel ve ele geçmeyen sevgili).

Ruĥlarıñda ey perî zülf-i perîşânun görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm âşüftedür

3. **perî:**

Gazel 198

Mısra: 5
Peri (gibi güzel ve ele geçmeyen sevgili).

Bir nazar hüsnuñ görüp Mecnūnuñ oldum ey perī
Kaş-i bī-dil kendümi sen mâhı Leylâ añladum

4. **perī:**
Gazel 238
Mısra: 1
Peri (gibi güzel ve ele geçmeyen sevgili).

Fāriğ ancak ol perī ben 'aşık-ı nâ-şāddan
Cān virürsem bī-hāberdür nāle vü feryāddan

perī şiveli:

1. **perī şiveli:**
Tahmis 2
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
*Peri (gibi güzel ve ele geçmeyen) işveli, cilveli,
nazlı (sevgili).*

Gamzeñ oldukça yilersüñ yetemezsin ey dil
Ġāfil olma ki perī şiveli āhūdūr bu

perin açsa:

1. **perin açsa:-sa**
Gazel 213
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kanat açmak; uçmak.

Hümā pervāz-ı dil-berler şikārında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bāzdur
göñlüm

perīnūñ dāmenin:

1. **perīnūñ dāmenin:-i, -n**
Gazel 169
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Peri (gibi güzel ve ele geçmeyen sevgilinin)
eteği.*

Ey Cenābī virme elden ol perīnūñ dāmenin
Bir ğubār-ı rāh-ı küyü deñlü yok mı ğayretüñ

perīnūñ okları:

1. **perīnūñ okları:-lar, -ı**

Gazel 170

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Perinin okları. II Peri gibi güzel ve ele
geçmeyen sevgilinin) ok gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışları.*

Ey Cenābī her tarafından ol perīnūñ okları
Uçmağa evc-i fenāya şeh-peridür 'aşıkūñ

perī-rū:

1. **perī-rū:**

Gazel 46

Mısra: 6

Peri (gibi güzel) yüzlü (sevgili).

Eşk-i çeşmüm tañ midur arayı gitse sen mehi
Meyli hōd āb-ı revānuñ ey perī-rū yāradur

2. **perī-rū:**

Gazel 87

Mısra: 1

Peri (gibi güzel) yüzlü (sevgili).

Ol perī-rū dil-rübā kim hüsñ ile mümtāzdur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

3. **perī-rū:**

Gazel 141

Mısra: 1

Peri (gibi güzel) yüzlü (sevgili).

Hüblik burcında çihreñ ey perī-rū mäh imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belāda şāh imiş

perīşān:

1. **perīşān:**

Gazel 38

Mısra: 2

*Dağınık, dağılmış, harap olmuş (kimse). II
Üzüntülü, kederli âşık.*

Her hārāb-ābād kim dillerde ol meşhūrdur
Ben perīşān rüzgāra nisbet ol ma'mūrdur

perīşān eyle:

1. **perīşān eyleme:-me**

Gazel 221

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Dağıtmak.

Yüzünde kâkülün resmi perîşân eyleme dâğum
Belâ murğına şâh-bâzam ço anı kim yuva olsun

2. **perîşân eylemiş:-miş**

Gazel 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek,
düzenini bozmak.*

Zülfün için kendini sünbül perîşân eylemiş
Görmege serv-i çemen ol kıadd-i bâlâyı arar

perîşân gönlüm:

1. **perîşân gönlüm:-(ü)m**

Gazel 230

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) zavallı, perişan, kederli gönlü.

Ser-i zülfine esîr oldu perîşân gönlüm
Gamzesi tîrine cânım dağı kırbân olsun

perîşân hâleti:

1. **perîşân hâleti:-i**

Gazel 280

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Perişan hâl, durum.

Kâkülün her târına bend oldu gönlüm âh ben
Bu perîşân hâleti şeb görmüş idüm h'âbda

perîşân- hâli:

1. **perîşân- hâli:-i**

Gazel 357

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Acınacak durumda bulunan, gamlı, kederli
(âşık).*

Ol nihâl-i kıamet-i bâlâna aşıldı gönlü
Ben perîşân- hâli gördü zülfünün dil-bestesi

perîşân-hâtırın:

1. **perîşân-hâtırın:-i, -n**

Gazel 270

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Perişan gönül. II Perişan gönüllü âşık.

Şafha-i ruhsârûña zülfün yazalı lâm üstine
Ben perîşân- hâtırın uğratdı âlâm üstine

perîşân idecek:

1. **perîşân idecek:-ecek**

Tahmis 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek,
düzenini bozmak. II Acınacak hâle getirmek.*

Dil-i 'uşşâkı perîşân idecek bûdur bu
I

perîşân oldı:

1. **perîşân oldı:-dı**

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dağılmak. II Saçılmak.

Leşker-i eşküm perîşân oldı her sū sensüzün
Kanda cem' olur şol 'asker kıala sultândan cüdâ

perîşân olmayan:

1. **perîşân olmayan:-ma, -y, -an**

Gazel 331

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dağılan, kendini kaybeden, harap olan (kimse).

Genâbî gibi 'âlemde eyâ meh kâkülün resmi
Perîşân olmayan kimdür görüp Sultân Süleymânı

perîşân sünbül oldı:

1. **perîşân sünbül oldı:-dı**

Gazel 355

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sünbül gibi dağınık bir hâle gelmek. II Perişan
olmak, dağılmak, acınacak duruma gelmek.*

Dil perîşân sünbül oldı 'anberîn zülfün için
Gördü bâlâ kıaddüñi bükildi servüñ de beli

perîşân sünbülûñe:

1. perîşân sünbülûñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 366

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dağınık sünbül (gibi saçı).

Ol perîşân sünbülûñe tayanup kâfir gözün
Söyle hançer çekmesün cân kaşına süsen gibi

perrende:

1. perrendemüz:-müz

Gazel 131

Mısra: 8

Uçan, uçucu. İl Âşığın göğe yükselen ahı.

Murğzâr-ı 'âlem içre beste-per şol kuşlaruz
Çarh-ı a'lâ üzre tutdı âşiyân perrendemüz

pertev şalar:

1. pertev şalar: -ar

Gazel 295

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Işık salmak, aydınlatmak.

Bir meh-i bedrûñ Cenâbî 'âşıkıdır kim bugün
'Âlemün pertev şalar mihr-i cihân-ârâsına

pertev-i envâr-ı hür u mâh-tâbân:

1. pertev-i envâr-ı hür u mâh-tâbân:

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dolunayın ve güneşin parlıtısı, ışığı.

Hâne-i dilde şu kim yandurdu mihrün şem'ini
Pertev-i envâr-ı hür u mâh-tâbân istemez

pertev-i hürşid-i şun'-ı kâdir-i Settâra:

1. pertev-i hürşid-i şun'-ı kâdir-i Settâra:-a

Gazel 154

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her şeye gücü yeten Allah'ın yarattığı güneşin
parlaklığı, ışığı.

Gel ziyâ-yı mâha bakma şüret-i dil-dâra bak
Pertev-i hürşid-i şun'-ı kâdir-i Settâra bak

pertev-i hüsnüñ:

1. pertev-i hüsnüñ:-(ü)ñ

Gazel 370

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin (güzel yüzünün)
parlaklığı, ışığı.

Meskenüñdür vâdî-i Eymen gönül Müsâsıdır
Nür-ı hağdur pertev-i hüsnüñ yed-i beyzâ hağı

pertev-i mihr-i cemâlûñden:

1. pertev-i mihr-i cemâlûñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güneşe benzeyen güzel yüzünün
parlaklığı, ışıltısı.

Pertev-i mihr-i cemâlûñden ırağ olan dilüm
Başına gün toğmadık bir bî-nevâ mehcürdür

pertev-i mihr-i ruh-ı döst:

1. pertev-i mihr-i ruh-ı döst:

Gazel 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güneşe benzeyen yanağının
parlaklığı, ışıltısı.

'Âşık oldur ki anuñ pertev-i mihr-i ruh-ı döst
Nür-bağş-ı dil ü cân çeşm-i cihân-bîni ola

pervâ yimez:

1. pervâ yimez:-mez

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Korkmak, çekinmek.

Karasından uçup kondı yimez pervâ telâtumdan
Gezer deryâ-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı âbîdür

pervâne:

1. pervâneler:-ler

Gazel 59

Mısra: 5

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Düşüp pervâneler gibi maḥabbet şem'ine yandım
Çıkan âhum mişâlinde feleklerde duḫânumdur

2. pervâne:

Gazel 189

Mısra: 8

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Lâleleş yanar görüp şem'-i ruḫuñ gülzârda
Eyledi pervâne gibi üstine pervâz gül

3. pervânedен:-den

Gazel 233

Mısra: 12

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Şem'-i ḫüsn-i yârı görseñ bâl u per yak üstine
Nâra girmek ḡayretin öğren göñül pervânedен

4. pervânesin:-sin

Gazel 254

Mısra: 6

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Gül gül itmiş 'ârızın şem'-i ruḫ-ı gül-güñ ile
Âteş arar yakmaḡa biñ zâr-ıla pervânesin

5. pervâne:

Gazel 261

Mısra: 7

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Ger degülsem cân virür pervâne şevḡ-ı ḫüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben yanayın

6. pervâneye:-(y)e

Gazel 294

Mısra: 6

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Âteş-i mihr-i ruḫuñda giceler ey şem'-i dil
Bâl ü per yakmak niceymiş öğredem pervâneye

7. pervâneye:-y, -e

Gazel 304

Mısra: 1

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Nâra yanmak resmini ta'lîm iden pervâneye
Yakdı mihrüñ şem'-ini göñlüm gibi ḡam-ḫâneye

8. pervâne:

Gazel 329

Mısra: 10

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Şem'-i ḫüsnüñ tolanır ey meh Cenâbî şevḡ ile
Korḡarum pervâne gibi âḫir aña yanası

9. pervâneler:-ler

Gazel 341

Mısra: 7

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Ne tañ pervâneler bâlin yakarsa nâr-ı şevḡümden
Yakan süz-ı derünumdur benüm şem'-i şebistânı

10. pervânedür:-dür

Gazel 44

Mısra: 10

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Yâd-ı şem'-i 'ârızuñla bu Cenâbî ey melek
Âteş-i dil-süz-ı hecre yanmaḡa pervânedür

11. pervâne:

Gazel 83

Mısra: 9

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Cenâbî şem'-i ḫüsnüñe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miḫnetde anı pes yanadır dirlir

12. pervânedür:-dür

Gazel 83

Mısra: 4

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Görenler ḫâlet-i şevḡum ruḫ-ı gülgün-ı dil-dâra
Özin şem'e şalar dâyim beni pervânedür dirlir

13. pervâneler:-ler

Gazel 92

Mısra: 2

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.
II Âşık.

Ruğları şem'in yağıdan nâz ile cânâneler
Oldı süz ehli aña yanmağ için pervâneeler

14. **pervâne-yüz:-y, -(ü)z**

Gazel 127

Mısra: 8

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Şem'-i hüs-n-i yârdan yaqar çerâğı gönümüz
Biz mağabbet nârına bâlin yaqar pervâne-yüz

15. **pervâne:**

Gazel 157

Mısra: 10

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Şem'-i hüs-n-i yâra her dem cân atar bî-çâre dil
Güviyâ kim gösterür pervâne Harfî yâra şevk

16. **pervânedür:-dür**

Gazel 183

Mısra: 1

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Yanmağa pervânedür şem'-i ruğ-ı cânâna dil
Nâz ile bâzîçe eyler tıflveş dîvâne dil

17. **pervânesin:-(s)i, -n**

Gazel 253

Mısra: 4

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Yağasıdur âteş-i şevk-i cemâlûñde beni
Çünkü her bir şem'a yaqar 'âkıbet pervânesin

18. **pervâne-yin:-yin**

Gazel 261

Mısra: 2

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Sürme karşıñdan beni şevk-ı ruğ-ıñda yanayın
Kim cemâlûñ şem'ine yanmağa bir pervâne-yin

19. **pervânei:-i**

Gazel 298

Mısra: 8

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Ruğları hecri ğamında yirümi nâr eyleyüp
Yağdı ol şem'-i dil-ârâ ben gibi pervânei

20. **pervâne:**

Gazel 299

Mısra: 4

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Nâr-ı ruğ-ıña yansa düşüp n'ola dil-i zâr
Pervâne yanar şem'-i şebistân arasında

21. **pervâneeler:-ler**

Gazel 356

Mısra: 1

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Devr eyledükçe mâhum pervâneeler çerâğı
Karşuñda yana tursun şems ü kamer çerâğı

22. **pervâne-yem:-y, -em**

Murabba 1

Mısra: 11

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Şem'-i ruğsârında yârûñ cân virür pervâne-yem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

23. **pervânedür:-dür**

Tahmis 3

Mısra: 10

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

II Âşık.

Şor baña 'aşkuñ rumüzın saña taqrîr eyleyem
Cân u baş terkin urur 'âşık hemân pervânedür

24. **pervâne:**

Gazel 97

Mısra: 4

Pervane olmak; büyük bir bağlılıkla yanından hiç ayrılmamak. II Etrafında dönmek.

Baňa hem-ser olmayan idrāk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbiler bilür

25. **pervâne:**

Gazel 98

Mısra: 4

Pervane olmak; büyük bir bağlılıkla yanından hiç ayrılmamak. II Etrafında dönmek.

Baňa hem-ser olmayan idrāk kılmaz hâletüm
Âteşe pervâne şevkın iltihâbiler bilür

26. **pervānemüz:-müz**

Gazel 120

Mısra: 8

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. II Âşığın gönlü.

Gice olmaz kim göñül her meclisi devr itmese
Tâb-i şem-i 'ârîzuñ görmek diler pervānemüz

27. **pervānei:-i**

Gazel 287

Mısra: 4

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. II Âşığın gönlü.

Men' olunmaz haddi nârından göñül cānānenüñ
Şem'a yanmağdan ne mümkün men' idem pervānei

28. **pervâne:**

Gazel 306

Mısra: 4

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. II Âşığın gönlü.

Tenümle cānumı itdüm maħabbet nārına berden
Yanar bu âteşe lâ-büd bu kâşāne bu pervāne

pervâne miskīnūñ hāline:

1. **pervâne miskīnūñ hāline:-i, -(n)e**

Gazel 306

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Pervane gibi (aşk ateşiyle yanan) âşığın (perişan) hâli.

Teraħħumlar iderdi hāline pervâne miskīnūñ
Sirāyet eylese sözüm eger şem'-i şebistāna

pervānesi oldum:

1. **pervānesi oldum:-du, -m**

Gazel 329

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek gibi. olmak. II Âşığı, tutkunu, müptelası olmak.

'Ârîzuñ şem'inüñ oldum ey şanem pervānesi
Kākülüñ zencīrīnūñ göñlüm dürür dīvānesi

pervānevār:

1. **pervānevār:**

Murabba 4

Mısra: 9

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek gibi.

Nār-ı 'aşkuñ yakmada 'uşşākuñı pervānevār
Cām-ı şevkuñ yakmada müştākuñı peymānevār

pervāneves:

1. **pervāneves:**

Gazel 142

Mısra: 4

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek gibi. II Âşık.

Nūr-ı nār olmuş göñülden şaklama şem'-i ruħuñ
Bāl ü per yaqsun ço anı üstine pervāneves

2. **pervāneves:**

Gazel 51

Mısra: 7

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek gibi.

Âteş-i 'aşkuñda yanar her göñül pervāneves
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'ālem-süzdur

3. **pervāneves:**

Gazel 193

Mısra: 10

Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek gibi.

Ğam degül düşsem Cenābī şem'-i rüy-ı dil-bere
Yanmağa pervâneveş ben nār-ı sūzān isterem

4. pervâneveş:

Gazel 359

Mısra: 9

*Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek
gibi.*

Pervâneveş Cenābī reşk âteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tâb-dârı

pervâz:

1. pervâzını:-ı, -n, -ı

Gazel 340

Mısra: 5

Uçuş, uçma. II Gönün yönelimi.

Fezâ-yı mâ-sivâu'llâh idüp pervâzını gönülüm
Ne kim maşşûd-ı bî'z-zâtum idi geldi şikâr oldı

pervâz eyledi:

1. pervâz eyledi:-di

Gazel 189

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uçmak.

Lâleveş yanar görüp şem'-i ruhuñ gülzârda
Eyledi pervâne gibi üstine pervâz gül

pervâz-ı dil-berler şikârında:

1. pervâz-ı dil-berler şikârında:-ı, -(n)da

Gazel 213

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilileri avlama (elde etme).

Hümâ pervâz-ı dil-berler şikârında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bâzdur
gönülüm

pervîn:

1. pervînüñ:-(ü)ñ

Gazel 35

Mısra: 11

Ülker yıldızı, süreyya.

Silk-i nazmum gördi kim pervînüñ 'ıkdın dağıdur
Mâh-ı nev taħsîn idüp göklerde kulağın çeker

pes:

1. pes:

Gazel 244

Mısra: 7

Şaşkınlık belirten söz. II Şaşılır ki.

Mümiyânuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
Tutalum dikkatde kıl yarar bu çeşm-i ħurde-bîn

2. pes:

Gazel 83

Mısra: 10

O hâlde, öyleyse.

Cenābī şem'-i ħüsnüñe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes yanadur dirler

3. pes:

Gazel 261

Mısra: 8

O hâlde, öyleyse.

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-ı ħüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben yanayın

peşşe-i îzâ:

1. peşşe-i îzâ:

Gazel 118

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eziyet eden, rahatsızlık veren sivrisinek. II

Zahit.

Rind-i dürd-âşâmı görse zâhid eyler ta'neyi
Peşşe-i îzâ olupdur olıma minkârsuz

pest eyleyüpdür:

1. pest eyleyüpdür:-y, -üp, -dür

Gazel 136

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bastırmak, alçaltmak.

Eyleyüpdür bülbül-i ħünîn dilüñ şavtını pest
Şevk-i gülzâr-ı ruhuñda nâle vü feryâdumuz

pest koma:

1. **pest koma:-ma**

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hor görmek, aşağılamak.

Ol kad-i bālānadur meyli dil-i nā-şādumuñ
Himmetin 'āşıkıların ey serv-ķāmet koma pest

pest olur:

1. **pest olur:-(u)r**

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çökmek, yerle bir olmak.

Gördi eşk-i dīdeden cānā esās-ı ten hālel
Pest olur bārān ile dīvār toprağın çeker

2. **pest olur:-(u)r**

Gazel 162

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Ses için) Kısılmak, kesilmek.

Pest olur āh eylesem şīt u şadāsı bülbülüñ
İtmege şerh-i derūnum yok ezāsı bülbülüñ

3. **pest olur:-(u)r**

Gazel 357

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşağı olmak, alçalmak. II (Ses için) Kısılmak, kesilmek.

Pest olur āh-ı hāzīnūmden şadā-yı ra'd-ı çarḥ
'Āşıkūñ bu resme olur nāle-i āhestesi

peste:

1. **pestedür:-dür**

Gazel 85

Mısra: 4

Aşağı, alçak.

Üstüme şalsa n'ola kıdd-i büleñdūñ gölgesin
Sāyesi serv-i revānuñ dāyimā çün pestedür

pey atmış:

1. **pey atmış:-mış**

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Pay almak. II Çalmak.

Pey atmış zülfüñ altında nuķūd-ı hüsñüñe hālūñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyā-yı māhdan ķorķmaz

pey ilt:

1. **pey iltmesün:-me, -sün**

Gazel 174

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Pay almak, alıp götürmek.

Genc-i hüsñüñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir tılısm-ı ejder olmuş pāy-tā-ser kākülūñ

2. **pey iltisün:-sün**

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Teminat akçesi vermek.

Pey iltisün küy-ı cānāna ne ğam kim fetḥ-i bābı var
Tāvāf-ı Ka'be kılmışca reh-i dilde şevābı var

peydā olaldan:

1. **peydā olaldan:-al(ı), dan**

Gazel 319

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

Sīnem üzre dāğdan peydā olaldan serv ü gül
Her nazarda karşı gördüm heşt-behiştüñ bāğını

peydā ol:

1. **peydā oldı:-dı**

Gazel 216

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, belirlemek, görünmek.

Şerār-ı nār-ı āhum oldı peydā
Cihānı yandıra her bār sūzum

2. **peydā olsa:-sa**

Gazel 323

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.

Ejder-i âteş-feşândur dūd-ı âh-ı pür-şerâr
Olsa peydâ sîneden şaçar sipihre nârını

3. **peydâ olsa:-sa**

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.

Olsa peydâ dūd-ı âhum gözlerüm giryân olur
Ebr-i zûlmet olsa zâhir lâ-cerem bārân olur

4. **peydâ olsa:-sa**

Gazel 237

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak; oluşmak.

Fülk-i tendür seyr ider gird-âb-ı ğamda her kaçan
Bağr-ı miñnet olsa peydâ dîde-i nem-nâkden

peydâ olan:

1. **peydâ olan:-an**

Gazel 73

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkan, beliren, görünen (şey).

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i mürdeyi
Dâğdan peydâ olan sînemdeki şol lâleler

peykân:

1. **peykân:**

Gazel 8

Mısra: 5

Ok temreni.

Gül ruñuñsuz çeşmüme her ğonca peykân gibidür
Nîzedür kıddüñ ğamıyla Tübî-i cennet baña

2. **peykân:**

Gazel 27

Mısra: 8

Ok temreni.

Fürkat-i la'-i lebüñde ğülşene kılsam nazâr
Çeşmüme ey serv-ğad her ğonca bir peykân olur

3. **peykânüñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 80

Mısra: 8

Ok temreni. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü kirpikleri.

Dil-i şad-pâreme baķsañ derünüm hâlini söyley
Ki peykânüñla her zağmum dehânumla
zebânumdur

4. **peykânun:-(u)ñ**

Gazel 341

Mısra: 3

Ok temreni. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü kirpikleri.

Cigerden geçdi peykânun dile oldı bu dem Mûsıl
Ulaşdı semt-i Bağdâda geçüp râh-ı Karamanı

peykân yağdurur:

1. **peykân yağdurur:-(u)r**

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Durmadan, sürekli ok temreni atmak. II Sevgilinin okun ucundaki temreni gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakış atması.

Yâ gibi baş egrilüğün kıllanur ebrûlaruñ
Tîr-i ğamzeñ anuñ içün câna peykân yağdurur

peykân-ı hadengüñ:

1. **peykân-ı hadengüñ:-(ü)ñ**

Gazel 266

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Okun temreni. II Sevgilinin yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Yir eyledi peykân-ı hadengüñ dil içinde
Ter ğonca gibi oldı mekânı gül içinde

peykân-ı tîrûñ:

1. **peykân-ı tîrûñ:-(ü)ñ**

Muhammes 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Okun temreni, okun ucu.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür
Hâyiden peykân-ı tîrûñ görmedi âhûları

peyker:

1. **peykerüñle:-(ü)ñ, -le**
Gazel 352
Mısra: 9
(Sevgilinin) yüzü.

Elüñde tîğ-ı nuşret peykerüñle
Dil-âver bir sipâhîsin sipâhî

peymân:

1. **peymânumuz:-(u)muz**
Gazel 126
Mısra: 6
Ant, yemin.

Virmişüz sâkî-i 'aşka başı biz peymâneye
Bezm-i ğamda anuñ ile böyledür peymânumuz

peymâne:

1. **peymânei:-i**
Gazel 298
Mısra: 4
Şarap kadehi.

Mey gibi çıkdum başa ayağın aldum sâkinüñ
Câm-ı Cemle eyledüm kan bağı ben peymânei

2. **peymânedür:-dür**
Tahmis 3
Mısra: 3
Şarap kadehi. II Sevgilinin dudağı.

Leblerüñ hûn-âb-ı göñlüm içmege peymânedür
Şorma 'âşık hâlini Mecnûna bir dîvânedür

3. **peymânemüz:-müz**
Gazel 120
Mısra: 2
Şarap kadehi. II Âşığın şarap gibi kırmızı, kanlı
gözyaşlarıyla dolu gözü.

Rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz sînedür mey-hânemüz
Elde bir hûn-âb-ı dilden dîdedür peymânemüz

4. **peymâneye:-(y)e**

Gazel 126

Mısra: 5

Şarap kadehi. II Sevgilinin ilgisi, alakası, hoş
muamelesi.

Virmişüz sâkî-i 'aşka başı biz peymâneye
Bezm-i ğamda anuñ ile böyledür peymânumuz

5. **peymâneyüz:-y, -(ü)z**

Gazel 127

Mısra: 4

Şarap kadehi. II Âşık.

Sâkî-i dehrüñ elinden düşdüğünce ayağa
Meclisinde 'âlemüñ kanlar yudar peymâneyüz

6. **peymânesin:-si, -n**

Gazel 254

Mısra: 2

Şarap kadehi. II Aşk.

Gezdüm ey meh küşe küşe 'aşkuñuñ mey-hânesin
Dürd ü şâfi her ne buldum çekmişüm peymânesin

7. **peymânedür:-dür**

Gazel 83

Mısra: 6

Şarap kadehi. II Şarap. II Sevgilinin âşıkları
sarhoş eden dudağı.

Lebüñden cür'a şun sâkî bize ol ğam-zede olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çäre bugün peymânedür dirler

8. **peymâneden:-den**

Gazel 233

Mısra: 2

Şarap kadehi. II Şarap. II Sevgilinin âşıkları
sarhoş eden dudağı.

Dür idelden ğam beni la'lüñ gibi mey-hâneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymâneden

peymâne nüş eyledi:

1. **peymâne nüş eyledi:-di**

Gazel 183

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şarap içmek. II Öpmek.

Mest-i lâ-ya'kıl gezer kendin yitirmiş ey şanem
Câm-ı la'lüñden meger nüş eyledi peymâne dil

peymâne-i derdüñ çeküp:

1. peymâne-i derdüñ çeküp:-üp

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dert kadehinden içmek. II Âşık olmak, aşk
derdine düşmek.*

Göñül peymâne-i derdüñ çeküp mest-i harâb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda gamda türâb olsun

peymânevâr:

1. peymânevâr:

Murabba 4

Mısra: 10

Şarap gibi.

Nâr-ı 'aşkuñ yaqmada 'uşşâkuñı pervânevâr
Câm-ı şevküñ yaqmada müştâkuñı peymânevâr

peymâneves:

1. peymâneves:

Gazel 142

Mısra: 2

Şarap kadehi. II Şarap gibi.

Bâde-i 'aşk-ıla pürdür sînemüz mey-ğâneves
Çan sürür bezm-i belâda dîdemüz peymâneves

2. peymâneves:

Gazel 257

Mısra: 10

Şarap kadehi gibi.

'İşret habâbî câm-ı vişâle döküp gözüñ
Peymâneves Cenâbî pür-intizârsın

peymân-siken:

1. peymân-sikendür:-dür

Tahmis 1

Mısra: 27

Sözünde durmayan, vefasız (güzeller).

Hüblar peymân-sikendür sen degüldür şanma kim
Yâr kaçdı cevrdür Harfî iñen aldanma kim

peyveste kaşuñ:

1. peyveste kaşuñ:-(u)ñ

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bitişik, çatık kaşı.

Gamze-i hün-rîz ile peyveste kaşuñ resmidür
Her dil-âver kabzasında oğ ile yâdan garaž

pîç ü tâbum:

1. pîç ü tâbum:-(u)m

Gazel 217

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm. II Âşığın iç
sıkıntısı, endişesi, ıstırapı.*

Bend bend olmuş yatur görsem ruhuñda çurrañı
Kâkülüñden dilde her dem pîç ü tâbum şanuram

pîç-ber-pîç eylemiş:

1. pîç-ber-pîç eylemiş:-miş

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçlarının kıvrım kıvrım görünmesi.
II Sevgilinin saçlarını yılan gibi göstermek.*

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pîç-ber-pîç eylemiş
Sâhir-i Fir'avndur Mûsâya ejder gösterür

pîl-i demâna:

1. pîl-i demâna:-a

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güçlü, heybetli fil.

Ža'fum görüp gamuñda döndüñ hayâle dime
Bir nâ-tüvânî kılma pîl-i demâna nisbet

pinhân eyleyem:

1. pinhân eyleyem:-(y)em

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gizlemek, saklamak.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhân eyleyem
Keşf iderler sırrımı âhum yaşum gammâzdur

pinhân idem:

1. **pinhân idem:-em**

Gazel 207

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gizlemek, saklamak.

Ben nice pinhân idem hecrüñ deminde derdümi
Cümle 'âlem bildiler hâl-i diger-günüm benüm

pinhân kıla:

1. **pinhân kıla:-a**

Gazel 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gizlemek, saklamak.

Pinhân kıla ger 'ârizuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Hürşid-i 'âlem-tâb hem mestür olur çün şâm ola

pîr:

1. **pîrümüz:-(ü)müz**

Gazel 132

Mısra: 10

Önder, üstat.

Ey Cenâbî bir şecâ'at râhınuñ âğâhıyuz
Pâdişâh-ı hâsm-efgen olalidan pîrümüz

pîr ü cüvân:

1. **pîr ü cüvân:**

Murabba 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yaşlı ve genç; herkes.

Kâkül-i miskînüññ miskînidür pîr ü cüvân
Beste-i bend-i ser-i zülfüñ geçür her nâ-tüvân

pirâhen:

1. **pirâhen:**

Gazel 366

Mısra: 2

Gömlük.

Gâh öpsem ayağüñ ey serv-i kıdd dâmen gibi
Geh şarılsam kâmet-i bâlâna pirâhen gibi

pîr-i 'akla:

1. **pîr-i 'akla:-a**

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Akıl hocası.

Mekteb-i 'aşkuñ Cenâbî biz nev-âmed tıflıyuz
Pîr-i 'akla 'ilm-i hikmet öğredür dîrînemüz

pîr-i 'aşka:

1. **pîr-i 'aşka:-a**

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın piri, ustası.

Gel velâyet şâhîbi ol pîr-i 'aşka hizmet it
Kim saña Mecnûnleyin tağlarda vahşî râm ola

pîr-i hîred:

1. **pîr-i hîred:**

Muhammes 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Akıllı, bilgin kimse; âlim.

Pîr-i hîred ne dirse sen anı tut işit
Uyma hevâ-yı nefse özüñ gör dağı sekit

pîr-i 'ilm-âmüzdür:

1. **pîr-i 'ilm-âmüzdür:-dur**

Gazel 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlim öğreten pir, bilge. II Cenâbî.

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemüñ bir tıfl iken
Her mürid ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdür

pîr-i mey-fürüş:

1. **pîr-i mey-fürüş:**

Gazel 286

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhaneci, şarap ehli. II Tarikat şeyhi.

Suna cām-ı feyzini ger baña pîr-i mey-fürüş
Bezm-i vahdet eyleyem eflâkde 'İsâyıla

pîr-i muğân:

1. **pîr-i muğân:**

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Meyhaneci. II Aşk şarabını sunan kâmil, mürşit.

Ey Cenâbî düşmüşüz pîr-i muğân ayağına
Biz ölünce sâf-dilden hark-ı 'âdet beklerüz

2. **pîr-i muğân:**

Gazel 365

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meyhaneci. II Vahdet feyzini veren, aşk şarabını sunan kâmil, mürşit.

Nazar-ı luftuñı ey pîr-i muğân itme dirîg
Cür'a-i feyz ile yâd it bu ayağa düşeni

3. **pîr-i muğâna:-a**

Gazel 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meyhaneci. II Aşk şarabını sunan kâmil, mürşit.

İrgüren pîr-i muğâna kendini buldı necât
Ol der-i devlet-me'âbı baña kim irşâd ider

pîr-i muğânuñ sohbetin:

1. **pîr-i muğânuñ şöhetin:-i, -n**

Gazel 98

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Meyhanecinin sohbeti. II Sevgilinin sohbetinin verdiği zevk.

Şor şorarsañ Harfîye pîr-i muğânuñ şöhetin
Meclis-i Cem şevketini kâm-yâbîler bilür

pîr-i şad-sâle:

1. **pîr-i şad-sâle:**

Gazel 177

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüz yıllık pîr.

O cây-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şürette cüvândan yig

pîrüz:

1. **pîrüzdur:-dur**

Gazel 51

Mısra: 1

Uğurlu, kutlu.

Her gicem bir Kıadr-i ekber tâlî'üm pîrüzdur
Devletüñde hâmdü li'llâh her günüm nev-rüzdur

pîşe-i 'aşkuñ:

1. **pîşe-i 'aşkuñ:-(u)ñ**

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk sanatı, mesleği.

Cenâbî pîşe-i 'aşkuñ n'ola üstâdı olursam
O kâr-ı zer -nigâr içre niçe dürlü fünûnum var

pîşe-i zerk ü riyânuñ:

1. **pîşe-i zerk ü riyânuñ:-nuñ**

Gazel 218

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İkiyüzlülüğü huy edinmiş, adet hâline getirmiş (kimse). II Riyakâr, ikiyüzlü sofu.

Şîr-dil bir şadıqam 'aşkıñda yâruñ şanma kim
Pîşe-i zerk ü riyânuñ şüfî-i rübâhiyam

pîş-keş çeker:

1. **pîş-keş çeker:-er**

Gazel 35

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kimseye yaranmak için ya kendisinin ya başkasının malını armağan olarak sunmak.

Hâne-i dilde görüp yanar çerâg-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregin yağın çeker

piyâle:

1. **piyâle:**

Gazel 292

Mısra: 10

İçki kadehi, şarap kadehi.

Şurâhî gibi çeşmüm ağladı kıan
Lebüñ öpdüğini görüp piyâle

pür:

1. **pür:**

Gazel 31

Mısra: 1

Dolu.

Pür durur 'uşşâk ile her yirde kim cânân olur
Lâzım-ı dīvân durur her kıanda kim sultân olur

2. **pür:**

Gazel 125

Mısra: 8

Dolu.

Dâğlar ile kııl temâşâ sînemi ey gönca-leb
Sürh ü ala güller ile pür dürür gülzârumuz

3. **pürdür:-dür**

Gazel 142

Mısra: 1

Dolu.

Bâde-i 'aşk-ıla pürdür sînemüz mey-ğâneveş
Kıan sürür bezm-i belâda dîdemüz peymâneveş

4. **pürdür:-dür**

Gazel 278

Mısra: 7

Dolu.

Girdüm tarık-i 'aşka gerçi hâtarla pürdür
Başum gîderse dönmem bu nef'i çok seferde

5. **pürdür:-dür**

Gazel 342

Mısra: 9

Dolu.

Tenüm dâğ u eliflerle Cenâbî ser-te-ser pürdür
Baña sîne döger ağlar bulunmaz âhdan ğayrı

pür idüp:

1. **pür idüp:-üp**

Gazel 179

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Pür idüp esrâr-ı ğamdan cür'adân-ı kıalbüñi
La'l-i dil-ber yâdına dükkân-ı dilden hayret al

pür it:

1. **pür itdi:-di**

Gazel 286

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Gevher-i vaşluñ içüñ yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

2. **pür itdüm:-dü, -m**

Gazel 325

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Yağmağa biñ şevk ile cânâ çerâğ-ı derdüñi
Cân fitîliyle pür itdüm ben yüregüm bağırı

pür kıd:

1. **pür kıldı:-dı**

Gazel 158

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Kâsesini çeşmümünñ hün-âbe-i dil kıldı pür
Dâmen-i küh-ı elemde lâle-i hamrâya bak

2. **pür kılduñ:-du, -ñ**

Gazel 324

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Ĥatı-ı müşğînuñ gelüp devr eylemiş ruğ-sârâuñı
Kılduñ ey gül yine pür reyhân-ıla gülzârauñı

pür ol:

1. **pür oldı:-dı**

Gazel 188

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dolmak.

Kaçre kaçre jâlelerle fi'l-meşel gülzârda
Oldı pür dürr-i Necefle pençe-i mercân gül

2. **pür oldı:-dı**

Gazel 329

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dolmak.

Küy-i hecrüñ eyledi dervâze dil-i miskîn gibi
Çanlu yaşum fûlsi birle oldı pür enbânesi

3. **pür olupdur:-up, -dur**

Gazel 359

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dolmak, dolup taşmak.

Bülbül-şifat belâda zâr olmayan mı ey dil
Hâr ile pür olupdur ol gül-ruhuñ kenârı

pür-dâm ola:

1. **pür-dâm ola:-a**

Gazel 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tuzakla dolu olmak.

Murğ-i dil bulmaz hâlâş [ol] hırmen-i hüsnüñde çün
Dâne dâne hâller zülfüñ gibi pür-dâm ola

pür-hâr:

1. **pür-hârdur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 2

Diken dolu. II Eziyet veren, cefa çektiren.

Bülbül-i âşüfteyem eglencem âh u zârdur
Gülşen-i 'âlem gözüme yârsüz pür-hârdur

pür-hatâ bir mücrimem:

1. **pür-hatâ bir mücrimem:-em**

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çok günahkâr bir kimse. II Âşık.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler tâb-ı gam
Pür-hatâ bir mücrimem lâzım durur baña 'azâb

pür-hevâ olsun:

1. **pür-hevâ olsun:-sun**

Gazel 221

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek, mest olmak.

Başum sevdâ-yı zülfüñle ço ey meh pür-hevâ olsun
Mağabbet ehlidür göñlüm giriftâr-ı belâ olsun

pür-insân:

1. **pür-insân-ıla:-ıla**

Gazel 140

Mısra: 7

İnsanla dolu.

Dehri pür-insân-ıla gördükde bir 'ârif didi
Dürlü ezhâr-ıla memlû bir müzeyyen bâğ imiş

pür-intizâr:

1. **pür-intizârsın:-sın**

Gazel 257

Mısra: 10

Sürekli bekleyiş içinde olan (kimse). II Âşık.

'İşret habâbı câm-ı vişâle döküp gözüñ
Peymâneveş Cenâbi pür-intizârsın

pür-nâr:

1. **pür-nâr:**

Gazel 317

Mısra: 8

(Gönlü) ateşle dolu (kimse). II Gönlü gam ve kederle dolu olan âşık.

Âh-ı pür-süz eylesem yaşam çerâğ-ı miñneti
Âteşe âteş şalar pür-nâr gördüm kendümi

pür-rahne:

1. **pür-rahne:**

Gazel 62

Mısra: 5

(Âşığın) deliklerle, yarıklarla dolu (bedeni).

Tîrûñle ten-i zârımı pür-rahne görüp gam
Didi ki belâ murğına bir hûb kafesdür

pür-şafâ:

1. **pür-şafâ:**

Gazel 42

Mısra: 8

Saf, berrak (şarap).

Âyine gibi 'aks-i ruḥ-ı yâr gösterür
Başdan ayağa mey didüğüñ pür-şafâ durur

püte:

1. **pütesinde:-(s)i, -(n)de**

Gazel 113

Mısra: 4

İçinde maden eritilen kap.

'Âriyüz her gill ü ğıştan şâf kılduk ḳalbümüz
Pütesinde 'âlemüñ bir niçe kez kâl olmuşuz

püte-i ğamda:

1. **püte-i ğamda:-da**

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam potası.

Zer gibi ḥâliş olam rāh-ı vefâ içre diyü
Püte-i ğamda Cenābī özini ḳâl eyler

püte-i hicrānda:

1. **püte-i hicrānda:-da**

Murabba 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Ayrılık potası. II Sevgiliden ayrılık.

Püte-i hicrānda cismüm sımveş ḳâl eyledüñ
Ḳaḅı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

R

râ ḳaşuñ:

1. **râ ḳaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 271

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) "ر" harfine ḳaşları.

Muşḥaf-ı ḥüsnüñ açup fâlumda geldi râ
ḳaşuñ
Ṭâli'üm mes'üd olupdur süre-i Nün üstine

râ ḳaşuñuñ yâyına:

1. **râ ḳaşuñuñ yâyına:-ı, -(n)a**

Gazel 288

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) "ر" harfine benzeyen yay gibi
ḳaşları.*

Beñzerem dirmiş meh-i nev râ ḳaşuñuñ
yâyına
Kendüzin yüksek tutar ğâyetde güldüm
râyına

ra'dves:

1. **ra'dves:**

Murabba 1

Mısra: 18

*Gök gürlemesi gibi. II Çok kuvvetli,
şiddetli.*

Ey felek itdüñ beni ol meh-likāya mübtelâ
Ra'dves bir āh idem güş eyleye ehl-i semâ

rağbet itmem:

1. **rağbet itmem:-me, -m**

Gazel 206

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*İlgi göstermek, itibar etmek, meyletmek,
teveccüh etmek.*

Mihrüñ ḳoyup göñülden terk-i maḥabbet
itmem

Māh-ı cihān olursa bir ğayra rağbet itmem

2. **rağbet itmem:-me, -m**

Gazel 206

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Katlanmak.

'Aşḳuñla ben cefâ-keş maḥsüd-ı rüzgārum
Yoluñda her belāya şanma ki rağbet itmem

rağbet olmaz:

1. **rağbet olmaz:-maz**

Gazel 359

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

İlgi göstermek, itibar etmek, meyletmek, teveccüh etmek.

Bir dem teferrüc iden sen mâh-ı gül-'izârı
Gülzâra râğbet olmaz seyr eylemez bahârı

râh:

1. râh:

Gazel 282

Mısra: 8

(Sevgilinin mahallesine giden) yol.

Sürme kapuñdan beni kim baña oldur
secdegâh
'Aşk ehlin kûyuña alup giden râh 'aşkına

râhat süren:

1. râhat süren:-en

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sefa süren, vaktini zevkli, huzurlu
geçiren (kimse).*

Âsitânuñ sengine başın koyup râhat süren
Bister-i sincâb-ıla bâlîn-i zer-kâr istemez

râhat yüzün görmedüm:

1. râhat yüzün görmedüm:-me, -dü, -m

Gazel 291

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Rahat yüzü görmemek; hep sıkıntı içinde
olmak, hiç rahata ve huzura kavuşamamak.*

Râhat yüzün görmedüm bu dehr-i bî-vefâda
Pâyâna irdi 'ömrüm renc ü ğam u 'anâda

râhata vardum:

1. râhata vardum:-du, -m

Gazel 115

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Rahata erişmek, huzura kavuşmak,
üzüntüsüz ve sıkıntısız olmak.*

Bister-i hâr u hâs-ı kûyuñda vardum râhata
Aña temsîl istedüm sincâb beñzer beñzemez

râh-ı 'aşk:

1. râh-ı 'aşk:

Gazel 112

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk yolu. II Sevgiliye duyulan aşk.

Râh-ı 'aşk içre şol 'âşik kim geçer sâbit kâdem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü îmân istemez

2. râh-ı 'aşk:

Murabba 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk yolu. II Sevgiliye duyulan aşk.

Râh-ı 'aşk içre bu gün bir baş açuğ
dîvâneiyem
Miñnet ü derd ü belâ-yı hecr ile hem-
hâneiyem

3. râh-ı 'aşkuñda:-(u)ñ, -da

Murabba 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Aşk yolu. II Sevgiliye duyulan aşk.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ğ'âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

râh-ı ba'îd:

1. râh-ı ba'îd:

Murabba 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uzak, uzun yol.

Ka'be-i vaşlı nigâruñ olmadı hergiz bed'îd
Gerçi yıllar sa'y kıldum geşt idüp râh-ı ba'îd

râh-ı belâñi:

1. râh-ı belâñi:-ñ, -ı

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bela yolu. II Aşk.

Düşdüm yola kim kat' ideyîn râh-ı belâñi
Yanumca yürür zâr-ı dilüm baña ceresdür

râh-ı fakra gir:

1. **rāh-ı fakra gir:**

Gazel 290

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Her türlü dünya alakasından geçerek
Allah'la bir olma yoluna girme.*

Eyle ferâğ küllî gir rāh-ı fakra Harfî
Zeyn-i cihāna bakma aldanma māl u cāha

rāh-ı ğafletde:

1. **rāh-ı ğafletde:-de**

Gazel 333

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gaflet yolu. II Çevresinde olanları fark
edememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık
hâli.*

Rāh-ı ğafletde Cenābî sen uyursun bî-ħaber
Menzil-i maşşûda irdi kârvānuñ yügrügi

rāh-ı ğamı tayy idüp:

1. **rāh-ı ğamı tayy idüp:-üp**

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gam, keder yolunu geçmek, katetmek. II
Gam, keder çekmek; eziyete katlanmak.*

Tācir-i 'aşkuz Cenābî tayy idüp rāh-ı ğamı
Bender-i şehri-i melāmetde çözüldi bārumuz

rāh-ı ğamuñda:

1. **rāh-ı ğamuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder yolu. II Aşkın uğrunda.

Dil naqdini ħarc eylemeyen rāh-ı ğamuñda
Kālā-yı zevî'l-kıymet-i 'ömrin telef eyler

rāh-ı Hüdā āgāhıyam:

1. **rāh-ı Hüdā āgāhıyam:-ı, -(y)am**

Gazel 200

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah yolunda olan kimse.

Rāh-ı hüdā āgāhıyam her sālīkūñ hem-
rāhıyam
İqlīm-i 'aşkuñ şāhıyam Allāhıyam Allāhıyam

rāh-ı Karamanı geçüp:

1. **rāh-ı Karamanı geçüp:-üp**

Gazel 341

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Karaman yolunu geçmek, Karaman'dan
ileriye gitmek.*

Cigerden geçdi peykānun dile oldı bu dem
Mūsıl
Ulaşdı semt-i Bağdāda geçüp rāh-ı Karamanı

rāh-ı kūyuñda:

1. **rāh-ı kūyuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 264

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mahallesinin yolu.

Yoğrışup 'aşıklarūñ tır-i belāña cān virür
Rāh-ı kūyuñda yatar kurbān kurbān üstine

rāh-ı mahabbet:

1. **rāh-ı mahabbet:**

Gazel 117

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk, sevgi yolu.

Sālīk-i 'aşkuz dilā rāh-ı mahabbet beklerüz
Sīnemüz taḅlın dögüp der-bend-i miñnet
beklerüz

rāh-ı rızāda:

1. **rāh-ı rızāda:-da**

Gazel 123

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Rıza yolu.

Rāh-ı rızāda sālīk-i şādık-ıqadem iseñ
Yol şürme kimse 'aybına ey dil gözetme iz

rāh-ı savāb:

1. **rāh-ı şavāb:**

Gazel 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğru yol, sevap yolu.

Ey Cenābī irmege ser-menzil-i maqşūda dil
'Aşkla ile cān virmededür her bābda rāh-ı
şavāb

rāh-ı tecrīd:

1. **rāh-ı tecrīd:**

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Allah yolu. II Sevgiliden başka her şeyden
ilgiyi kesme, soyutlanma.*

Rāh-ı tecrīd içre şol kim meskenetle hāk ola
'İsī-i Meryem-şıfat mesken aña eflāk ola

rāh-ı vefā:

1. **rāh-ı vefā:**

Gazel 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vefa yolu.

Zer gibi hālîş olam rāh-ı vefā içre diyü
Püte-i ğamda Cenābī özini kāl eyler

rahīl-i ğam-keşüñ tüşesi:

1. **rahīl-i ğam-keşüñ tüşesi:-s, -i**

Gazel 372

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gam, keder çeken göçmenin azığı. II
Gam, keder çeken âşığın azığı.*

Ben rahīl-i ğam-keşüñ derd ü elemdür tüşesi
Merd-i rāh-ı 'aşk olan eyler müheyyā zādını

rahm eyle:

1. **rahm eyle:**

Gazel 282

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acılamak.

Ey kamer-çihre baña rahm eyle Allāh 'aşkına
Mihr-i nūr-efşān hākı gökdeki māh 'aşkına

rahm u vefā it:

1. **rahm u vefā it:**

Gazel 100

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Merhamet ve vefa göstermek.

Didüm 'aşıklara rahm u vefā it
Didi 'âdet bize cevri ü cefādur

rahmet âyâtın:

1. **rahmet âyâtın:-n**

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Rahmet Ayeti; Allah'ın bağışlayıcılığını
anlatan ayetler. II Sevgilinin ayva tüyleri.*

Rahmet âyâtın okur haçtuñ temâşâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-büd bende-i mağfurdur

râhşende mâhıdur:

1. **râhşende mâhıdur:-i, -dur**

Gazel 61

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Parlak, parlayan ay. II Sevgili.

Felek burcında hürşide yiridür sâyesin şalsa
Şipihri-i 'işve vü nâzuñ o meh râhşende
mâhıdur

rahş-ı şabānuñ yügrüğü:

1. **rahş-ı şabānuñ yügrüğü:-i**

Gazel 333

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sabah rüzgârının hızlı koşan atı. II Sabah
rüzgârı.*

Şeh-süvâr-ı 'aşk olan oldı cihānuñ yügrüğü
Hem-'inān olmaz aña rahş-ı şabānuñ yügrüğü

rahtum alup:

1. **rahtum alup:-up**

Müfret 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Malını mülkünü almak, toplamak.

Künc-i mescidden alup rahtum kodum mey-
hâneye
Nice bir sâkin olayın 'âriyet bir hâneye

râhuñi tutsa:

1. râhuñi tutsa:-sa

Gazel 314

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir yoldan kimseyi geçirmeyecek biçimde
düzen kurmak. II Bir kimsenin yolunu
gözlemek.*

N'ola yaşum içre çeşmüm tutsa şâhum
râhuñi
Gâh olur kim hâr ü has yollar keser seylâb-ıla

rakam eyle:

1. rakam eyle:

Gazel 152

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yazmak, tarih düşürmek.

Fîrâkı günlerin eyle rakam evrâk-ı devrâna
Vişâlûñ añma kim ey dil anuñla hiç hisâbum
yok

rakam itmek:

1. rakam itmek:-mek

Gazel 172

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yazmak.

Derün-ı sînede sūzum rakam itmek murâd
itsem
Kâlem âh-ıla dūd olur göyinür bâğrı evrâkuñ

rakîb:

1. rakîb:

Gazel 123

Mısra: 10

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın
kavuşmasına engel olan kimse, şey.*

Ben muhterem hârîm-i vişâlînde dil-berüñ
Sen ey rakîb seyr-i cihân it kenâr çiz

2. rakîbinden:-i, -(n)de

Gazel 165

Mısra: 9

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın
kavuşmasına engel olan kimse, şey.*

Reh-i 'aşkıında cânânuñ rakîbinden elem
çekdüm

Tarîk-i Kâ'bede hâcî çeker zecrin muğaylânuñ

3. rakîb:

Gazel 248

Mısra: 7

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın
kavuşmasına engel olan kimse, şey.*

La'l-i cân-bağşuñ hevâsında yiler dâyim rakîb
Malik-i mülk-i Süleymân olmağ ister
Ehremen

4. rakîb:

Gazel 364

Mısra: 8

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın
kavuşmasına engel olan kimse, şey.*

Rakîb itdüğünü itmez baña küfr ehli dünyâda
Eger tercih idem lâyıq rakîb üzre Ferendüşü

5. rakîbe:-e

Gazel 373

Mısra: 5

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın
kavuşmasına engel olan kimse, şey.*

Virmem rakîbe gülşen-i küyuñda meskenüm
Şâhîn olursa almaya kerkes yuvasını

rakîb itdüğünü:

1. rakîb itdüğünü: -düg, -i, -(n)i

Gazel 364

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Rakibin ettikleri, kötülükleri, zalimlikleri.

Rakîb itdüğünü itmez baña küfr ehli dünyâda
Eger tercih idem lâyıq rakîb üzre Ferendüşü

rakīb-i bed-likā:

1. rakīb-i bed-likā:

Gazel 160

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Çirkin suratlı, sevimsiz rakip.

Egine zer-keş libās almış rakīb-i bed-likā
Çul urunmuş üstine bir hār durur pālānı yok

rakīb-i rû-siyeh:

1. rakīb-i rû-siyeh:

Gazel 102

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüzü kara rakip. II Utanmaz, arsız rakip.

Gördi dil-berden beni dūr itmek imiş
niyyetüñ
Ey rakīb-i rû-siyeh telbisi aradan gider

raqs iden:

1. raqs iden:-en

Gazel 154

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dans eden, oynayan (şey).

Neşifat bağrın delüp her dem Cenābī āh
ider
Ergānūnuñ nālesinden raqs iden şol zāra bak

raksa girsüñ:

1. raksa girsüñ:-süñ

Gazel 308

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dans etmek, coşku ve heyecan ile çeşitli
hareketlerde bulunmak. II Sema yapmak.*

Raksa girsüñ nāleler her dem semā'-ı sāzuma
Perde-āheng eylesün gam muṭribi āvāzuma

rām eylemek:

1. rām eylemek:-mek

Gazel 362

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Boyun eğdirmek, itaat ettirmek. II
Kendine bağlamak.*

Kişi rām eylemek olurdu yārı
Eger bir dem ideydi bahş-ı yārı

rām ola:

1. rām ola:-a

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Boyun eğmek, itaat etmek.

Gel velāyet şāhibi ol pīr-i 'aşka hīdmet it
Kim saña Mecnūnleyn tağlarda vahşī rām
ola

rast bildüm:

1. rast bildüm:-dü, -m

Gazel 214

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doğru anlamak.

İtmege şerh-i derūnum yāra yokdur fırsatım
Rast bildüm anı kim başumda yokdur
devletüm

rast nisbet ide:

1. rast nisbet ide:-e

Gazel 365

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Denk tutmak.

Kākülüñ gibi göñül şā'ir-i kec-ṭab' durur
Rast nisbet ide ger qaddüñe serv-i çemeni

rāst-ı bālā-kāmetüñdür:

1. rāst-ı bālā-kāmetüñdür:-(ü)ñ, -dür

Gazel 147

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) uzun boyunun düzgünlüğü.

Rāst-ı bālā-kāmetüñdür serv-i bālādan garaž
'Ārız-ı gül-gūnuñ ancak verd-i ra'nādan garaž

ravza-i cennetde:

1. **ravza-i cennetde:-de**

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi. II Sevgilinin mahallesi.

Her gören yaşum didi kūyuñda ey hūrī-nijād
Ravza-i cennetde gūyā selsebīl irmağıdır

ravza-i huld-ı berīn:

1. **ravza-i huld-ı berīn:**

Gazel 244

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Kutsal cennet bahçesi. II Sevgilinin
yanağı.*

‘Arızında seyr iden hālīn Cenābī dil-berūñ
Dir Bilāle mesken oldı ravza-i huld-ı berīn

rāy:

1. **rāyına:-ı, -(n)a**

Gazel 288

Mısra: 2

Düşünce, fikir.

Beñzerem dirmiş meh-i nev rā қаşuñuñ
yāyına
Kendüzin yüksek tutar gāyetde güldüm
rāyına

rāyet-i āhı diküp:

1. **rāyet-i āhı diküp:-üp**

Gazel 295

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ah sancağını dikmek. II Aşıkların
sevgilinin gamından, kederinden dolayı ah
çekmesi.*

Cān virüp ‘aşıklarūñ sen şeh gamında gitdiler
Rāyet-i āhı diküp bir bir ‘adem şahrāsına

rāygān:

1. **rāygāndur:-dur**

Gazel 250

Mısra: 9

Bedava, karşılıksız, bedelsiz.

Nağd-ı cāna rāygāndur yok bahāsı ol mehūñ
Yūsuf-ı Mısrī gibi kem kıymete satılmasun

2. **rāygāndur:-dur**

Gazel 252

Mısra: 1

Bedava, karşılıksız, bedelsiz.

Nağd-i cāna rāygāndur alsañ ‘irfān cevherin
Ma‘rifetdür bilmek isterseñ eger cān
cevherin

3. **rāygān:**

Gazel 366

Mısra: 3

Bedava, karşılıksız, bedelsiz.

Nağd-i cān virüp metā‘-ı vaşluñ aldum rāygān
Sūd itmiş h‘āce yok bāzār-ı ‘aşkda ben gibi

rāy-ı Hindi ‘ayna almaz Çīn ü Māçīn hāniyuz:

1. **rāy-ı hindi ‘ayna almaz çīn ü māçīn**

hāniyuz:-ı, -y, -(u)z

Gazel 138

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Hindistan hükümdarını kale almayan Çin
ve Maçın hükümdarı. II Aşık.*

Çīn-i ebrūsı gamıyla ey Cenābī dil-berūñ
‘Ayna almaz rāy-ı Hindi Çīn ü Māçīn hāniyuz

rāz:

1. **rāzum:-(u)m**

Gazel 37

Mısra: 7

Gizlenen şey, sır. II Aşık.

Fāş kıldı her kime kim rāzum itdüm āşikār
İstedüm ben bulmadım bir yār-i maḥremden
haber

2. **rāzuñ:-(u)ñ**

Gazel 182

Mısra: 5

Gizlenen şey, sır. II Aşık.

Cān u dilden geçse rāzuñ cāvizü‘l-işneyndür
Açma sırıñ cān u göñle kim saña maḥrem
degül

3. **rāzdan:-dan**

Gazel 235

Mısra: 8

Gizlenen şey, sır. II Aşk.

Eyledüñ ey 'aşk-ı pāküm dehri bir bir āşikār
Künc-i dilde her ne kim mektümüm idi
rāzdan

4. **rāza:-a**

Gazel 310

Mısra: 8

Gizlenen şey, sır. II Aşk.

Esrār-ı 'aşkuñ açmam minnetleritse cāna
Maḥrem ider mi kişi ğammāzi duysa rāza

rāzi:

1. **rāziyem:-y, -em**

Gazel 200

Mısra: 5

Kabul eden, rıza gösteren, boyun eğen.

Müstaḳbelem geh māziyem fā'il ne kılsa
rāziyem
Geh muḥtesib geh kādıyam Allāhiyem
Allāhiyem

2. **rāziyum:-y, -(u)m**

Gazel 304

Mısra: 6

Kabul eden, rıza gösteren, boyun eğen.

Ḥabbe-i ḥālūñ ğamıdır dilde kaydum ḥāşılı
Ḥirmen-i 'ömrüm şatılsa rāziyum ol dāneye

rāzuñ keşf itme:

1. **rāzuñ keşf itme:-me**

Gazel 181

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sır vermek, sırrını anlatmak; bir sırrı
açığa vurmak, başkasına söylemek.*

Maḥremiyet isteme iki gözün olursa ger
'Ākil iseñ kimseye keşf itme rāzuñ sen sen ol

rebāb:

1. **rebābsuz:-suz**

Gazel 128

Mısra: 10

*Hindistan cevizi kabuğundan yapılmış
uzun saplı saz.*

Ḥum-ḥāne-i lebūñdeki kânünü añılsa
Bir cür'a çekmezidi Cenābī rebābsuz

redd eyleme:

1. **redd eyleme:-me**

Gazel 240

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Reddetmek, kabul etmemek, geri
çevirmek.*

Şu'le-i şevk-ı ruḥuñda yanayın redd eyleme
Nūra müstağrak olayın ço beni ol nārdan

2. **redd eyleme:-me**

Gazel 274

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Reddetmek, kabul etmemek, geri
çevirmek.*

Redd eyleme kapuñdan ḥāk-i derüñ olanı
Ol bir niyāz iderse sen biñ ri'āyet eyle

redd itme:

1. **redd itme:-me**

Gazel 282

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Reddetmek, kabul etmemek, geri
çevirmek.*

Pāy-būsuñ kılmāğa geldi Cenābī kapuña
Anı redd itme şehā bu ulu dergāh 'aşkına

ref idüp:

1. **ref idüp:-üp**

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaldırmak.

Ref idüp bir aradan cismün ḥicābı perdesin
Lī ma'-a'l-lāh sırrına vākif düşen
māhremlerüz

2. ref' idüp:-üp

Gazel 219

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Kaldırmak.

Cân cāna vāşıl olsun ten ḥabābın ref' idüp
Vuşlata fırsat durur kılsun şitāb eglenmesün

ref' it:

1. ref' it:

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Kaldırmak.

Çihreden ref' it niḳābuñ nūr olsun zulmetüm
Üstüme dönsün ço ey meh āfitāb-ı devletüm

ref' olursa:

1. ref' olursa:-(u)r, -sa

Gazel 244

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Kaldırılmak, giderilmek.

Gün yüzüñden ref' olursa gösterür iki kamer
'Aleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anber'in

ref'-i ğuşşaya:

1. ref'-i ğuşşaya:-(y)a

Gazel 83

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Gami, kederi defetmek, yok etmek.

Lebüñden cür'a şun sākī bize ol ğam-zede
olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çāre bugün peymānedür
dirler

ref'-i hicāb eyle:

1. ref'-i hicāb eyle:

Murabba 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
(Zulüm) perdesini kaldırmak. II Adaleti
sağlamak.

Cihāndan perde-i zulmi götür ref'-i hicāb eyle
Gider bī-dādlik resmin o bünyādı ḥarāb eyle

refik:

1. refik:

Gazel 99

Mısra: 9

Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.

Baňa seyr-i gülşeni 'arz itme luḫ it ey refik
Küy-ı cānānum baňa tāze bahāristāndur

2. refiküñ:-(ü)ñ

Murabba 5

Mısra: 3

Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.

Sezā-yı tāc-ı devletdür refiküñ 'avn-ı sübhānı
Esir-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum
Çaramanı

reftār:

1. reftār:

Gazel 17

Mısra: 3

(Sevgilinin salına salına, hoşça)

yürüyüşü.

Çāmetüñ reftār ile servi düşürdi ayağa
Bu meşeldür pādīşāhum dest ber-bālā-yı
dest

2. reftāruñi:-(u)ñ, -ı

Gazel 212

Mısra: 9

(Sevgilinin salına salına, hoşça)

yürüyüşü.

Cenābī şāhn-ı gülşende görüp reftāruñi didi
Hıramān ol benüm servüm yüzi bāğ ile
büstānum

reftāra gelse:

1. reftāra gelse:-se

Gazel 202

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Yürüme.

Nāzla reftāra gelse çāmet-i mevzūn-ı yār
Ol nihāl-i gülşen-i insānı seyrān eylesem

rehberlik eyler:

1. rehberlik eyler:-r

Gazel 290

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kılavuzluk etmek.

Yol bilmezüz ki kâdadur rehberlik eyler

kimse yok

Yâ mu'tiye'l-hüdâya irgür delîl-i râha

reh-güzâr:

1. reh-güzârüñdur:-(u)ñ, -dur

Gazel 166

Mısra: 10

Güzergâh, geçilen yer.

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imi

Gördi şahn-ı çihremi kim reh-güzârüñdur

senüñ

reh-güzâr-ı küyuñ içre:

1. reh-güzâr-ı küyuñ içre:

Gazel 13

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yolu üzerinde. II Sevgili uğrunda.

Pâyüñe yüz sürmege her dem Cenâbî

hususrevâ

Reh-güzâr-ı küyuñ içre eyledüñ kendin türâb

reh-güzâr-ı yârda:

1. reh-güzâr-ı yârda:-da

Gazel 324

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin geçtiği yol.

Yok derüñ ey hâne-i dil reh-güzâr-ı yârda

Seyl-i gam vîrân iderse açamam dîvârüñi

reh-i 'aşkuñ belâsında:

1. reh-i 'aşkuñ belâsında:-(s)i, -(n)da

Gazel 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk yolunun belası. II Aşkın verdiği sıkıntı, keder.

Reh-i 'aşkuñ belâsında yıkıldum hâk-sâr oldum

Degül zerre görinenler benüm naşs-ı ğubârumdur

reh-i dilde:

1. reh-i dilde:-de

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül yolu.

Pey iltisün küy-i cânâna ne gam kim fetî-i bâbı var

Ṭavâf-ı Ka'be kılmışca reh-i dilde şevâbı var

reh-i ğamda:

1. reh-i ğamda:-da

Gazel 340

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder yolu. II Âştan dolayı çekilen gam, keder.

Vücûdumdan eşer ancak hemânâ dūd-ı âhumdur

Düşüp ma'mûre-i cismüm reh-i ğamda ğubâr oldı

reh-i ğamda türâb oldum:

1. reh-i ğamda türâb oldum:-du, -m

Gazel 195

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam keder yolunda toprak olmak. II Gam, kederle perişan olmak, ölmek.

Gehi mest-i belâ gâhî reh-i ğamda türâb oldum

Beni ma'mûr ider kimse bulunmazsa hârâb oldum

remmâl:

1. remmâl:

Gazel 26

Mısra: 4

Remil yoluyla gelecektek haber veren falcı, remilci.

Levh-i çihremde yaşum dökdi firāvān nokta
Beni eşkāl-i ğam-ı 'aşkuña remmāl eyler

remz:

1. **remzi:-i**

Gazel 88

Mısra: 4

*Meramı üstü kapalı bir şekilde gizli bir
yolla, ima ve işaretle anlatma.*

Başa vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illâ sözüm alışdadur

2. **remzi:-i**

Gazel 239

Mısra: 8

Gizli işaret, ima. II Aşk.

Ğulağūñ burılmadin sâz-ıla vir kendūñi gel
İstimâ' eyle bu remzi nağme-i çanbürdan

renc ü 'anādan:

1. **renc ü 'anādan:-dan**

Gazel 353

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Iztırap ve zahmet.

Nice dermān umayın bunda göñül derdine
kim

Şerbet-i şıhhati yok renc ü 'anādan ğayrı

renc ü ğam u 'anāda:

1. **renc ü ğam u 'anāda:-da**

Gazel 291

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zahmet, eziyet, ıztırap, keder.

Rāhat yüzün görmedüm bu dehr-i bī-vefāda
Pâyāna irdi 'ömrüm renc ü ğam u 'anāda

renc-i bī-şümār çekdi:

1. **renc-i bī-şümār çekdi:-di**

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çok eziyet çekmek.

Menzil-i maşşūda irmez çekdi renc-i bī-
şümār
Şol ki 'aşkuñ yollarında derdūñi zād eylemez

reng:

1. **reng:**

Gazel 241

Mısra: 10

Renk. II Görünüş, tarz, şekil.

Cenābī n'ola bülbülveş terennüm itse
küyuñda
Bu reng ü bñy ile şāhum gül-i bāğ-ı leřāfetsin

reng ü bñy viren:

1. **reng ü bñy viren:-en**

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Renk katan, koku yayan, güzelleştiren
(şey). II Aşğın sinesindeki gül gibi açılmış
yaralar.*

Reñg ü bñy viren Cenābī gülsitān-ı 'āleme
Gül gibi derd ehlinüñ şol sinesinde dāğıdur

reng ü bñy virmek:

1. **reng ü bñy virmek:-mek**

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Renk ve koku vermek. II Çiçek için
büyüyüp tomurcuk ve gonca hālinden
çıkmaq. II Mutlu olmak, neşelenmek.*

Reñg ü bñy virmek ne mümkindür neşāţum
gülleri
Zahm ururken ey semen-bñy pāy-ı dilde
ğārumuz

rengi alur:

1. **rengi alur:-(u)r**

Gazel 336

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Rengini almak.

Ğızardı meclise geldükde bāde
Leb-i la'lüñden alur gibi rengi

reng-i gül:

1. reng-i gül:

Gazel 234

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gül rengi.

Çihresi 'aşıkıların berg-i hazân olur velî
Reng-i gül bağlarsa gâhî yiridür hün-âbdan

reng-i vefâ tutmaz:

1. reng-i vefâ tutmaz:-maz

Gazel 243

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Vefa rengini almak. II Vefa göstermek.

Gül-i gülzâr-ı 'âlemden n'olur reng-i vefâ
tutmaz
Hezârân bülbül olursa işitmez bu vefâsından

rengîn bahârumdur:

1. rengîn bahârumdur:-(u)m, -dur

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Rengârenk, hoş, güzel çiçekler. II Âşığın
sinesindeki yaralar.*

O gül-büyüñ firâkında Cenâbî sinede dâğlar
Temâşâ itmege her dem benüm rengîn
bahârumdur

2. rengîn bahâruñ:-(u)ñ

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Rengârenk, hoş, güzel çiçekler. II Âşığın
sinesindeki yaralar.*

Elem şahrâsı sînemde açıldı gül gibi dâğum
Temâşâ kıлмаğa her dem gözüm rengîn
bahâruñ var

rengîn câmesi:

1. rengîn câmesi:-(s)i

Gazel 188

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Renkli, hoş, güzel elbise. II Gülün kırmızı
yaprağı.*

Hün-ı bülbülden durur egninde rengîn
câmesi
Çeşm-i cânânum gibi oldu meh-i fettân gül

rengîn idüp:

1. rengîn idüp:-üp

Gazel 264

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Renklendirmek, süslemek,
güzelleştirmek.*

Vaşf-ı rüy-ı şâh ile rengîn idüp eş'aruñı
Ey Cenâbî bağladuñ dîvân dîvân üstine

rengîn oyunum:

1. rengîn oyunum:-(u)m

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çeşitli, farklı hile, düzen.

'Alâyık pây-bendinden hâlâs imkânı olursa
Eyâ çarh-ı hiyel-güster saña rengîn oyunum
var

rengîn sarâb:

1. rengîn sarâb:-ı

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş şarap. II Âşığın gönül kanı.

Murâduñ mey ise ey dil ciger hün-âbesin iç
kim
Sebû-yı gamda hıfz olmuş 'aceb rengîn sarâbı
var

2. rengîn sarâbum:-(u)m

Gazel 152

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş şarap. II Âşığın gönül kanı.

Ne dem kim bezm-i hâs itsem Cenâbî câm-ı
çeşmümde
Bu hün-âb-ı ciger gibi benüm rengîn sarâbum
yok

rengin yaňađı:

1. rengin yaňađı:-ı

Gazel 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) renkli, hoş, güzel yanağı.

Göz açdum rüy-ı dil-däre 'aceb rengin yaňađı
var
Toli mey çeşm-i 'aşıkdan meger gül-gün
kabağı var

rengin yüzün:

1. rengin yüzün:-i, -n

Gazel 187

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Gülün) hoş, güzel, renkli yaprağı.

Tâ ki kıldı gülşene rengin yüzün izhâr gül
Bülbülâsâ eyledi etfâl-i bâğı zâr gül

renk:

1. renk:

Gazel 90

Mısra: 5

Renk.

Lâleye bak renk uğurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterin jülîde bu Mecnün-ı bî-pervâyı gör

resen:

1. resenle:-le

Gazel 46

Mısra: 8

İp, halat, urgan. II Sevgilinin saçı.

Gel kemend-i zülfüne ber-dâr eyle 'âlemi
Her kişinün meyli çünkim ol resenle dâradur

reşha-i nazmuñ şularsa:

1. reşha-i nazmuñ şularsa:-r, -sa

Gazel 318

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şiir damlasıyla sulamak. II Şiir yazmak.

Tarâvet vire gül gibi Cenâbî rûh-ı Câmîye
Şularsa reşha-i nazmuñ eger bâğ-ı hıyâbanı

reşk âteşine yandı:

1. reşk âteşine yandı:-dı

Gazel 359

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kıskançlık âteşine yanmak. II Çok kiskanmak.

Pervâneveş Cenâbî reşk âteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tâb-dârı

reşk idüp:

1. reşk idüp:-üp

Gazel 262

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kiskanmak.

Reşk idüp naţ'-i vişâlûñden beni kiş itdiler
Dehr-i lu'bet-bâz ile gerdün-ı dün idüp oyun

2. reşk idüp:-üp

Gazel 203

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kiskanmak.

Ƙaddüñ üzre reşk idüp atlaşuña bu ğuşşadan
Hey kıyâmet gör beni kim sine-pür-hün
olmuşam

3. reşk idüp:-üp

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kiskanmak.

Pâyüñe yüz sürdüğün ģâkûñ görüp ay âfitâb
Reşk idüp cânım didi yâ leytenî küntü türâb

resm:

1. resmidür:-i, -dür

Gazel 73

Mısra: 8

İşaret, iz.

Nergise bak 'ayn-ı 'izzetle ki bezme çeşmedür
Ger beg iseñ resmidür devrindeki pergâleler

2. **resmidür**:-i, -dür

Gazel 147

Mısra: 3

Şekil, tarz.

Ğamze-i ħün-rîz ile peyveste kaşuñ resmidür
Her dil-âver kabzasında oğ ile yâdan ğaraz

3. **resmümi**:(ü)m, -i

Gazel 202

Mısra: 9

Şekil, biçim.

Çäk kılsam câme-i cism-i melâmet resmümi
Ten libâsından dil-i nâlânı 'uryân eylesem

4. **resme**:-e

Gazel 289

Mısra: 6

Tarz, şekil, biçim, üslup. II Uşşak
makamı.

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng için
Nây-ı ğamla çalınur bir resme sâz olduñ yine

5. **resmini**:-i, -(n)i

Gazel 304

Mısra: 1

Âdet, usul, erkân.

Nâra yanmağ resmini ta'lîm iden pervâneye
Yağdı mihrüñ şem'ini göñlüm gibi ğam-
ğâneye

resm eylesem:

1. **resm eylesem**:-se, -m

Gazel 300

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Resmetmek, çizmek. II Yazmak.

Nağş-ı Mânî gibi her meh-pâre hayrân ola
ger
Sen melek-rû şeklini resm eylesem dîvânuma

resm-i 'akreb:

1. **resm-i 'akreb:**

Gazel 271

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Akrep şekli, görüntüsü. II Sevgilinin
kâkülünün görüntüsü.

Kâkül-i 'anber-feşânuñ ħadd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mâh-ı gerdün
üstine

resm-i dâğum:

1. **resm-i dâğum**:-(u)m

Gazel 158

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın sinesindeki) yaranın şekli.

Ey kamer-tal'at ğamuñdan sîne-i şad-çâkde
Resm-i dâğum isteseñ mihr-i cihân-ârâya bak

resm-i kızılbaşı:

1. **resm-i kızılbaşı**:-i

Gazel 192

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kızılbaşlık yolu, usulü.

Elden kıomadı resm-i kızılbaşı gözlerüñ
Şol kaldı anuñ ile ki ceng-i 'Ubeyd idem

resm-i şādī istesem:

1. **resm-i şādī istesem**:-se, -m

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mutluluğın resmini istemek. II Mutlu
olmayı dilemek, arzulamak.

Resm-i şādī istesem nağş-ı belâsın gösterür
Bu denî dünyâyı bildüm kim baña ğam-
ğânedür

resmin aldum:

1. **resmin aldum**:-du, -m

Gazel 148

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir şeyin şeklini, tarzını, biçimini örnek
almak.

Zülf-i 'anber-bâruñı gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ
dâğ

2. **resmini almış:-miş**

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir şeyin şeklini, tarzını, biçimini örnek almak.

Ṭāḳ-ı ebrūña bakup almış Ḥalīlüm resmini
İbn-i Āzer Ka'beyi şol dem ki bünyād eylemiş

revā mı:

1. **revā mı:**

Gazel 163

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uygun mu, yaraşır mı?

Hem-dem-i ḥār olasın gülşende ey gül sen
müdüām
Zār-ıla geçmek revā mı rüzgārı bülbülüñ

2. **revā mı:**

Gazel 306

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uygun mu, yaraşır mı?

Çeküp zülfüñ nihān itme yüzüñ ey mäh-ı
Ken'ānī
Revā mı şalasıñ bend ü zindāna Yūsuf-ı mihri

revān:

1. **revān:**

Gazel 28

Mısra: 3

Akan, giden (şey). II Âşığın kanı.

Tekye-i 'aşkuñda kanum gördiler her sū
revān
Geldiler Ferhād u Mecnün dağı kurbān
oldılar

2. **revān:**

Gazel 247

Mısra: 2

*Akan, giden (şey). II Âşığın sevgilinin
ayağına ulaşmak için akıp giden gözyaşları.*

Ey eşk-i dīde akmada seyl-i revān mısın
Yüz sürmege ayağına yārūñ revān mısın

revān olsa:

1. **revān olsa:-sa**

Gazel 267

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Akmak, dökülmek.

Ḳurılıp meclis-i şāhī şurāhī gelse meydāna
Şıḳup boynın anuñ sākī o dem kanı revān
olsa

revnak viren:

1. **revnak viren:-en**

Gazel 369

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Güzellik, parlaklık, tazelik veren (şey) II.
Canlandırıcı; neşe, keyif veren (şey).*

Cihān gülzārına revnak viren ruḥ-sārıdur tañ
mı
Hezārān bülbül olursa o gül-günüñ dil-efkārı

revnak-ı bāzār-ı hüsni:

1. **revnak-ı bāzār-ı hüsni:-i**

Gazel 187

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik pazarının canlılığı.

Revnak-ı bāzār-ı hüsni bulmasun diyü kesād
Yılda bir kez gösterür bülbüllere dīdār gül

revzen açdı:

1. **revzen açdı:-dı**

Gazel 301

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Pencere açmak. II Sinede yara açmak.

Behre-mend olsun cemāl-i Leyliden cānı diyü
Dāğ-ı ḥasret revzen açdı sīne-i Mecnūnda

revzen-i çeşmüñ:

1. **revzen-i çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 250

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göz penceresi. II Âşığın gözü.

Revzen-i çeşmüñ hâzer kıl her yaña açılmasın
Ten harâb-âbâdınıñ fikr eyle bir yapılmasın

reyhân:

1. reyhân:

Gazel 3

Mısra: 1

*Fesleğen denilen güzel kokulu bitki. II
Sevgilinin ayva tüyleri.*

‘Ârızuñ gül-zâr-ı hübîdür haţuñ reyhân aña
Yoķ leb-i la‘lûñ gibi bir ğonca-i ğandân aña

2. reyhân-ıla:-ıla

Gazel 324

Mısra: 2

*Fesleğen denilen güzel kokulu bitki. II
Sevgilinin ayva tüyleri.*

Ħaţţ-ı müşğînuñ gelüp devr eylemiş ruĥ-
sâruñı
Kıldıñ ey gül yine pür reyhân-ıla ğülzâruñı

3. reyhânuñ:-(u)ñ

Gazel 167

Mısra: 6

*Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki. II
Sevgilinin ayva tüyleri; yazı.*

Ħülşen-i ĥüsn-i cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Ħül gibi ruĥ-sâruñ üzre Ħaţ mı reyhânuñ
senüñ

4. reyhân:

Gazel 199

Mısra: 8

*Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki. II
Sevgilinin saçı.*

El uzadur zülfüñe bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Ħülşeninde ĥüsnüñüñ durmağa reyhân
isterem

5. reyhânı:-ı

Gazel 150

Mısra: 24

Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki.

Zülf ü ruĥsâruñla Ħaţţuñ olmasa her nazmda
Fi‘l-meşel bir ğülsitândur kim ğül ü reyhânı
yoķ

6. reyhân:

Gazel 248

Mısra: 2

Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki.

Sünbül saçuñ şürîdesi bâlâña ‘âşık nârven
Reyhân Ħaţţuñ âşüftesi çihreñ esiri yâsemem

7. reyhâna:-a

Gazel 297

Mısra: 4

Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki.

Çemende ‘ârızuñ añdum boyandı ħanlara lâle
Ħara sözler didüm ey ğül Ħatuñ vaşında
reyhâna

reyhânî hatla:

1. reyhânî Ħaţla:-la

Gazel 273

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Daha çok kitap sanatlarında kullanılan,
muhakkak yazı karakterinde ve nesih
kalınlığında bir hat üslubu. II Sevgilinin ayva
tüyleri.*

Reyhânî Ħaţla bilseñ Muşhaf durur cemâli
Vuşlat olur mı rüzî ey dil tefe‘ül eyle

rezm:

1. rezmd:-de

Gazel 157

Mısra: 6

Savaş, cenk, muharebe.

Ħün-ı dil nüş itdüğünce ğözlerüñ olur dilîr
Ħâşıl olur rezmd meym içmeden küffâra şevķ

ri‘âyet eyle:

1. ri‘âyet eyle:

Gazel 274

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Saymak; saygı, itibar göstermek. II İlgi,
alaka göstermek.*

Redd eyleme kapuñdan h̄āk-i derüñ olanı
Ol bir niyâz iderse sen biñ ri'âyet eyle

ri'âyet resmini:

1. ri'âyet resmini:-i, -(n)i

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saygı belirtisi.

Temâşâ eyleseñ dâğum ri'âyet resmini kulda
Kerâmetden degül h̄âli bu Mecnûnuñ
ocağıdur

Rıdvân:

1. Rıdvân:

Gazel 7

Mısra: 8

Cennetin kapıcısı olan melek.

Hâlet-i süzüm görüp âteşlere yandı caħīm
Seng-i ğamla sīne dögdi acıdı Rıdvân baña

2. Rıdvâna:-a

Gazel 334

Mısra: 2

Cennetin kapıcısı olan melek.

Kim ki görđi sīnemüñ gül gibi kanlu dâğını
Minnet itmez görmege Rıdvâna cennet
bâğını

rikâb ol:

1. rikâb oldum:-du, -m

Gazel 195

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Üzengi hâline gelmek.

Sa'âdet raħşına binmiş görüp şâh-ı felek-
kadri
Cenâbî öpmege pâyın egildüm bir rikâb
oldum

2. rikâb olsun:-sun

Gazel 225

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Üzengi hâline gelmek.

Süvâr-ı esb-i devlet olduğınca ol hümâ-sâye
İki çeşm-i güher-bârı Cenâbînüñ rikâb olsun

rind:

1. rinde:-e

Gazel 206

Mısra: 9

*Dünyaya ve dünya nimetlerine değer
vermeyen, hayatı ciddiye almayan, dünya
işlerine ilgisiz, kalender, gönül ehli kimse.*

Ey şeyh-i hilet-engiz ben rinde itme ta'nı
Fi'lüñ katında kendüm çendân mezemmet
itmem

2. rindi:-i

Gazel 177

Mısra: 14

*Dünyaya ve dünya nimetlerine değer
vermeyen, hayatı ciddiye almayan, dünya
işlerine ilgisiz, kalender, gönül ehli kimse.*

Cenâbî şöhet-i pîr-i muğanı virme
destüñden
Ki her bir rindi olmuşdur emîr-i kâmrândan
yig

rind ü kallâş:

1. rind ü kallâş:

Gazel 119

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Rint ve kalender. II Dünyayı
umursamayan kimse.*

Yidük içdük varımız ğam yimezüz yokluğa
hem

Bu h̄arâbe dünyede h̄oş rind ü kallâş olmuşuz

rind-i dil:

1. rind-i dil:

Gazel 233

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül rindi. II Âşık.

Dür idelden ğam beni la'lüñ gibi mey-
h̄âneden
Ayrı düşdi rind-i dil başum gibi peymânenen

rind-i dürd-âşâmı:

1. **rind-i dürd-âşâmı:-ı**

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarabın tortusunu içen rint. II Kalender meşrep rint.

Rind-i dürd-âşâmı görse zâhid eyler ta'neyi
Peşşe-i İzâ olupdur olıma minkârsuz

rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz:

1. **rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz:-(u)z**

Gazel 120

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının tortusunu içen rint. II Kalender meşrep rint. II Âşık.

Rind-i dürd-âşâm-ı 'aşkuz sinedür mey-
hânemüz
Elde bir hûn-âb-ı dilden dîdedür
peymânemüz

rind-i kalenderdür:

1. **rind-i kalenderdür:-dür**

Gazel 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünya malına değer vermeyen derviş. II Âşık.

Cenâbî derd-i mihrûñle girelden tekye-i 'aşka
Ten-i pür-dâğ ile şâhum gezer rind-i
kalenderdür

rind-i mey-perest:

1. **rind-i mey-perest:**

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap düşkünü rint.

Kaldur duâ'ya bir elüñ şâd eyle rûhın sen
Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde
câm ola

rind-i şarâb-âlüdeyin:

1. **rind-i şarâb-âlüdeyin:-eyin**

Gazel 228

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap düşkünü rint. II Âşık.

Bezm-i vahdetde Cenâbî bâde-i hayret içüp
Niçe demlerdür yatur rind-i şarâb-âlüdeyin

rismân-ı hasretüñle:

1. **rismân-ı hasretüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 232

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye duyulan) özlem, hasret ipi.

Fürkatinde zülfüññ ey meh siyâset kıлмаğa
Rismân-ı hasretüñle dâra çekdüm dâri ben

rişte:

1. **riştedür:-dür**

Gazel 88

Mısra: 6

İp, bağ.

Çeşmüm üzre yoklasañ miñnet libâsı yârını
Zülf-i pîç-â-pîçüññ her kılı anda riştedür

rişte-i hûn-rîzüñe:

1. **rişte-i hûn-rîzüñe:-(ü)ñ, -e**

Gazel 249

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kan dökücü iplik.

Yenüñde rişte-i hûn-rîzüñe dil-teşnedür
cânum

Bir içim şu gelür tîğüñ baña ey bî-vefâ
senden

rişte-i kâkül:

1. **rişte-i kâkül:**

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kâkül ipliği. II Sevgilinin âşıkların
gönlünü bağlayan, kendine meftun eden saçı.*

Ey Cenâbî olmasañ bir şâhbâza şayd ger
Ayağında bend-i hayret rişte-i kâkül nedür

rivāyet it:

1. **rivāyet itdüm:-dū, -m**

Gazel 204

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Anlatmak, söylemek.

Vaşşâf-ı hüsnüñ oldum vaşf eyledüm
cemâlüñ
Tārīḥ-i 'ālem oldı şol ḥad rivāyet itdüm

2. **rivāyet itsem:-se, -m**

Gazel 201

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Anlatmak, söylemek.

Güş-ı kabüle çekseñ takrîrümü gamuñda
Dürler döküp gözümden derdüm rivāyet
itsem

riyā:

1. **riyāsın:-(s)ı, -n**

Gazel 289

Mısra: 7

*İkiyüzlülük, gösteriş; Allah'ın rızası için
yapılmayan ihlassız işler ve samimiyetsiz
ibadetler.*

Şüfi-i sübhā-keşüñ dilde riyāsın añladuñ
Ey mürîd-i 'aşq gel kim ehl-i rāz olduñ yine

riyā 'arz itmeden:

1. **riyā 'arz itmeden:-meden**

Gazel 306

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İkiyüzlü davranmak, ikiyüzlülük yapmak.

Muraqqalar giyüp her dem riyā 'arz itmeden
ḥalka
Saña biñ menzilet yigdür be şüfî künc-i
meyḥāne

riyāzet:

1. **riyāzet:**

Gazel 176

Mısra: 8

*Nefsin isteklerini kırma, nefesine hâkim
olma.*

Āhuñ okı ire dirseñ nişāne-i maqşûda
Ḳaddüñ riyāzet ile bu yolda kemān gerek

rübâb:

1. **rübâb:**

Gazel 220

Mısra: 6

*Gövdesi Hindistan cevizi kabuğundan
yapılmış uzun saplı saz.*

Vecd idüp her küşeden girsün semā'a ehl-i
şevk
Nağme kılsun muṭribā bir dem rübâb
eglenmesün

ruh:

1. **ruhlaruñ:-lar, -(u)ñ**

Gazel 11

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı.

Ruhlaruñ görse olur dil ḥānesi rüşen gözüm
Tâb-ı ḥürdan nür olur şol oña anda cām ola

2. **ruhuñ:-(u)ñ**

Gazel 26

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Gözün ey meh kıparur fitne ruhuñ âl eyler
Ḳorḳarın ḥâl-i siyāhuñ baña bir ḥâl eyler

3. **ruhında:-ı, -(n)da**

Gazel 43

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

Ruhında ḥalka ḥalka kâkülüñ görseñ ḥazer kı
kim
Dil-i 'uşşâk kaydına düzilmiş niçe çenberdür

4. **ruhlaruñ:-lar, -(u)ñ**

Gazel 45

Mısra: 8

(Sevgilinin) yanağı.

Müşterî 'aşıklara bādām-ı ter şatar gözün
Kāmetüñ serv-i ser-āmed ruḥlaruñ gül-
destedür

5. ruḥlaruñda:-lar, -(u)ñ, -da

Gazel 45

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı.

Ruḥlaruñda ey perî zülf-i perîşānuñ görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm
āşüftedür

6. ruḥuñdan:-(u)ñ, -dan

Gazel 78

Mısra: 2

(Sevgilinin) yanağı.

Be-ḥüsnî der-cihān çün mihr-i meşhür
Ruḥuñdan mäh-i çarḥa irüşür nür

7. ruḥlaruñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 95

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

Ağların zülfüñ niķāba çekdügince ruḥlaruñ
Ebr-i zulmet gün yüzün setr itse bārān
yağdurur

8. ruḥlaruñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 143

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Ruḥlaruñ al içre māḥir gözlerüñ cādū imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-bū imiş

9. ruḥuñ:-(u)ñ

Gazel 178

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruḥuñ berg-i
semenden yig
Kıyāmet kāmetüñ servüm nihāl-i nārviden
yig

10. ruḥuñ:-(u)ñ

Gazel 185

Mısra: 9

(Sevgilinin) yanağı.

Geh ḥayāl-i kākülüñ eyler Cenābî geh ruḥuñ
Gice gündüz bu durur ben bendeye fikr ü
me'āl

11. ruḥlarından:-lar, -i, -(n)dan

Gazel 186

Mısra: 10

(Sevgilinin) yanağı.

Bir boyı servüñ Cenābî bendesidür kim bu
gün
Münfa'ldür ruḥlarından 'arız-ı ḥamrā-yı gül

12. ruḥuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 217

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı.

Bend bend olmuş yatur görsem ruḥuñda
turrañı
Kākülüñden dilde her dem pîç ü tābum
şanuram

13. ruḥlaruñdur:-lar, -(u)ñ, -dur

Gazel 227

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı.

Ruḥlaruñdur āl iden 'uşşāk-ı bî-sāmānuña
Gözlerüñdür siḥr ile her bî-dili teşhîr iden

14. ruḥlarından:-lar, -i, -(n)dan

Gazel 269

Mısra: 8

(Sevgilinin) yanağı.

'Ukde-i zülf-i girih-gîrin görüp eyle ḥazer
Ruḥlarından olma gāfil kim turur āl üstine

15. ruḥuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 276

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı.

Ḥāl-i siyehüñ resmini görmege ruḥuñda
Vardı şuya baķar leb-i irmağa benefşe

16. ruḥı:-ı

Gazel 292

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

Ruḥı üzre 'araḳ şol dāne dāne
Şanasın berg-i gül üstine jāle

17. ruḥlaruñ:-lar, -uñ

Gazel 345

Mısra: 8

(Sevgilinin) yanağı.

La'i-i nābuñ āb-ı Kevşer sen behişt-i hūrīsüñ
Ruḥlaruñ manendidür var ise cennet ḳapusu

18. ruḥuñ:-uñ

Gazel 121

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı.

Maşrıḳ-ı şubḥ-ı sa'ādetsin ṭulū' itsün ruḥuñ
Ḳara zülfüñ mağribinden baş çıkarsun
şāmumuz

19. ruḥuñdan:-(u)ñ, -dan

Gazel 212

Mısra: 8

(Sevgilinin) yanağı.

Hezārān meş'al-i encüm çerāğın yaḳmaya
māhuñ
Ruḥuñdan virmeseñ nūrī benüm mihr-i
diraḥşānum

20. ruḥuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 351

Mısra: 5

(Sevgilinin parlak) yanağı.

Muḳābil olmağa mihrüñ ruḥuñla yok durur
vechi
Meh-i çarḥuñ ne cānı var ṭura cānā saña
ḳarşı

ruh:

1. rüḥin:-(i)n

Gazel 12

Mısra: 3

İnsan ve hayvandaki hayatın özü, can,
nefes.

Ḳaldur duā'ya bir elüñ şād eyle rüḥın sen
Cemüñ

Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde
cām ola

ruhum:

ruhum:-(u)m

Gazel 255

Mısra: 2

Canım, sevgilim!

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i ḳışversitānsın
sen
Senüñledür cihān zinde benüm ruhum ne
cānsın sen

ruhbān:

1. ruhbānlar:-lar

Gazel 270

Mısra: 12

Rahip. II Rakip.

Bir iki üç hūb gördüm bī-ḥisāb ağyārī līk
Cem' olur ruhbānlar 'ādetdür eşnām üstine

rūh-ı Cāmī:

1. rüḥ-ı Cāmī:

Gazel 306

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Molla Cāmī'nin ruhu.

Olurdi sāyesinde rüḥ-ı Cāmī her dem āsūde
Dikilse naḥl-i eş'ārum eger bāğ-ı ḥıyābāne

2. rüḥ-ı Cāmīye:-(y)e

Gazel 318

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Molla Cāmī'nin ruhu.

Ṭarāvet vire gül gibi Cenābī rüḥ-ı Cāmīye
Şularsa reşha-i naẓmuñ eger bāğ-ı ḥıyābanı

ruh-ı cānānedür:

1. ruḥ-ı cānānedür:-dür

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

İrem bāğını 'āşıklar ruḥ-ı cānānedür dirler
Sa'ādet gencine mesken dil-i dīvānedür dirler

ruh-ı cānānumı:

1. ruḥ-ı cānānumı:-(u)m, -ı

Gazel 320

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Mihre teşbīh eylesem olmaz ruḥ-ı cānānumı
Hiç gedā-y-ıla ola mı bir tūtam sultānumı

ruh-ı gül renge:

1. ruḥ-ı gül renge:-e

Gazel 292

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül gibi al yanağı.

Ruḥ-ı gül renge olmasaydı 'āşık
Neden bağrına dāğ ururdu lāle

ruh-ı gül-fāmuñi:

1. ruḥ-ı gül-fāmuñi:-(u)ñ, -ı

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül renkli yanağı.

Ruḥ-ı gül-fāmuñi gördüm saña mihr-i
füzūnum var
Bahār eyyāmıdır māhum yine başda
cünūnum var

ruh-ı gül-gūnadur:

1. ruḥ-ı gül-gūnadur:-a, -dur

Gazel 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül renkli yanağı.

Kimi serve māyil ancağ 'ālemüñ kimi güle
Meylüm ammā kāmētüñle ol ruḥ-ı gül-
gūnadur

ruh-ı gülgün-ı dil-dāra:

1. ruḥ-ı gülgün-ı dil-dāra:-a

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin gül renkli yanağı.

Görenler hālet-i şevkum ruḥ-ı gülgün-ı dil-
dāra
Özin şem'e şalar dāyim beni pervānedür
dirler

ruh-ı gülzārın:

1. ruḥ-ı gülzārın:-ı, -n

Gazel 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül bahçesi gibi güzel yanağı.

Benden ey nāme nigāruñ nergis-i 'ayyārın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı gülzārın öp

ruhı kāmradadur:

1. ruhı kāmradadur:-da, -dur

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yanağı ay ışığı (gibi parlak olan sevgili).

Bağmazam māhına çarḥun zerreye alman
güni
Gözlerüm ey nūr-ı dīde sen ruhı kāmradadur

ruhı Leylāya:

1. ruhı Leylāya:-(y)a

Gazel 350

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yanağı Leylâ (gibi olan sevgili).

Ġam beyābānı içinde nice Mecnūn olmayam
Ey Cenābī bir ruhı Leylāya virdüm gönülümü

ruh-ı rengīnūñ:

1. ruh-ı rengīnūñ:-(ü)ñ

Murabba 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) hoş, güzel ve renkli yanağı.

Vücūduñ bāğ-ı 'izzetdür kadūñ serv-i
hırāmānı
Ruḥ-ı rengīnūñ olmışdur o baguñ verd-i
ḥandānı

ruh-ı revānın:

1. ruḥ-ı revānın:-(i)n

Gazel 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgili.

Her gören yanumca yāri didi cānın gezdürür
Seyr-i 'ālem kıлмаğa ruḥ-ı revānın gezdürür

ruh-ı zerd:

1. ruḥ-ı zerd-ile:-ile

Gazel 275

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Âşığın aşktan dolayı) sararmış, solgun
yüzü.*

Ruḥ-ı zerd-ile çeşm-i eşk-bārum cānibinden
hem
Ayağı tozına yüz sür zer ü gevher nişār eyle

2. ruḥ-ı zerdüm:-(ü)m

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Âşığın aşktan dolayı) sararmış, solgun
yüzü.*

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür
kim

Ruḥ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dīde bāridur

3. ruḥ-ı zerdüm:-(ü)m

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Âşığın aşktan dolayı) sararmış, solgun
yüzü.*

Tenüm bāğ-ı belāda bir nihāl-i tāze-resdür
kim

Ruḥ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dīde bāridur

ruhları gülzār:

1. ruḥları gülzār:

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yanağı gül bahçesi (gibi güzel olan
sevgili).*

Bir bencileyin bülbül-i gam-dīde-i hicrān

Bir sencileyin ruḥları gülzār ele girmez

ruhları hattına:

1. ruḥları ḥattına:-i, -(n)a

Gazel 115

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağında çıkan ayva tüyleri.

Nūr-ı Ahmeddür cebīni aña nisbet ruḥları
Ey Cenābī ḥattına Aşḥāb beñzer beñzemez

ruhları hecri ğamında:

1. ruḥları hecri ğamında:-i, -(n)da

Gazel 298

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağından ayrı kalmanın
verdiği keder, üzüntü.*

Ruḥları hecri ğamında yirümi nār eyleyüp
Yağdı ol şem'-i dil-ārā ben gibi pervānei

ruhları şem'in:

1. ruḥları şem'in:-(i)n

Gazel 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağının mumu. II Sevgilinin
mum gibi parlak yanağı.*

Ruḥları şem'in yaqaldan nāz ile cānāneler
Oldı sūz ehli aña yanmağ için pervāneler

ruhları şemsü d-duhā:

1. ruḥları şemsü d-duhā:

Gazel 350

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yanakları sabah güneşi (gibi parlak olan
sevgili).*

Kevkeb-i bahtum şeref burcında kılsun
seyrini
Ruğları şemsü'đ-duhā bir aya virdüm
göñlümi

ruhlaruñ devrinde:

1. ruğlaruñ devrinde:-i, -(n)de

Gazel 370

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gül gibi al al olmuş yanağının
zamanında, devrinde. II Sevgilinin ortaya
çıktığı vakit.*

Lāleveş bağrum kırasun ruğlaruñ devrinde
ger
Seyr-i gülzār eylesem ol nergis-i şehlä haķı

2. ruğlaruñ devrinde:-i, -(n)de

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının zamanı.

Ruğlaruñ devrinde añma lāle-i şahırayı ķo
Kākülün şüridesi bir bī-nevā sünbül nedür

ruhlaruñ yādına:

1. ruğlaruñ yādına:-ı, -(n)a

Tahmis 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının anısı, özlemi.

Var iken bāğ-ı cemālün geşt-i bostān
itmeyem
Ruğlaruñ yādına cānā niçün efgān itmeyem

rūh-perver la'li:

1. rūh-perver la'li:-i

Gazel 150

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin âşıklara) can bağışlayan lal
taşı gibi kırmızı dudağı.*

Şeyh Süleymān serv-ķāmet kim cihān
gülrārınuñ
Rūh-perver la'li gibi gonca-i ħandānı yok

ruhsār:

1. ruğsārıñ:-(u)ñ

Gazel 104

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Salınan ruğsārıñ üzre ey şanem kākül midür
Yoğsa ħüsnün gülşeninde müşg-bū sünbül
midür

2. ruğ-sārıñ:-(u)ñ, -ı

Gazel 324

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

Ĥağ-ı müşgīnuñ gelüp devr eylemiş ruğ-
sārıñı
Kılduñ ey gül yine pür reyĥān-ıla gülrārıñı

3. ruğ-sārıdur:-ı, -dur

Gazel 369

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı.

Cihān gülrārına revnaķ viren ruğ-sārıdur tañ
mı
Hezārān bülbül olursa o gül-gūnuñ dil-efkārı

4. ruğ-sārıma:-(u)m, -a

Gazel 293

Mısra: 10

(Âşığın) yanağı.

Ĥumm-ı mey gibi Cenābī cüş idüp ĥūn-ı ciger
Aķdı cām-ı dīdeden eşķüm gibi ruğ-sārıma

5. ruğ-sārını:-ı, -(n)ı

Gazel 323

Mısra: 14

(Âşığın) yanağı.

Fürķatünde nāĥun-ı ĥasret ile yırtup dem-be-
dem
Ķana boyarsa Cenābī tañ midur ruğ-sārını

ruhsāre-i dil-dārādür:

1. ruğsāre-i dil-dārādür:-a, -dur

Gazel 86

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin yanağı.

Şevk-ı sūzum dem-be-dem ruhsāre-i dil-
dāradur
Būlbūl-i āşūftenūñ meyli velī gülzāradur

ruhsāre-i dil-dāredür:

1. ruhsāre-i dil-dāredür:-dür

Gazel 46
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin yanağı.

Meyl ü sūzum her nefes ruhsāre-i dil-dāredür
Būlbūl-i āşūftenūñ şevk-ı dili gülzāredür

rūhum:

1. rūhum:

Gazel 205
Mısra: 2
Canım, sevgilim!

İsterem hālūñ gibi kim la'l-i hāndānuñ öpem
Zulmet-i hāttuñda rūhum āb-ı hayvānuñ
öpem

ruhuñ derdinde:

1. ruhuñ derdinde:-i, -(n)de

Gazel 58
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının derdi.

Görüp meclisde kan ağlar yaşum dem dem
şurāhīler
Yaқан şem'ūñ zebānını ruhuñ derdinde
nārumdur

ruhuñ devrinde:

1. ruhuñ devrinde:-i, -(n)de

Gazel 249
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının zamanı, devri.

Çerāğ-ı devletin yaksa Cenābī tañ mı
hecrūñden
Ruhuñ devrinde hūrşid-i cihān ister ziyā
senden

ruhuñ şevkine:

1. ruhuñ şevkine:-i, -(n)e

Gazel 363
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının arzusu, ışıltısı.

Yaқalar çāk ider güller ruhuñ şevkine
gülşende
Göge irgürdi būlbüller gamuñ hārından
efğānı

ruhuñ seyrān iden:

1. ruhuñ seyrān iden:-en

Gazel 241
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağını seyreden, gören
(kimse).

Ruhuñ seyrān iden dir kim gör ol mahbūb-ı
devrānı
Cemāl-i bā-kemāl ile şeh-i hūrşid-i şevketsün

ruhuñ vaşfin:

1. ruhuñ vaşfin:-i, -n

Gazel 352
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının vasıfları.

Ruhuñ vaşfin getürmüş şeb zebāna
Kesilse başı şem'ūñ var güñāhı

Rūm:

1. Rūma:-a

Gazel 246
Mısra: 4
Anadolu.

Kākül-i pür-çinūñe sevdā-zede olmasa ger
Rūma gelmezdi çeküp belā müşg-i Hoten

2. Rūm:

Gazel 314
Mısra: 4
Anadolu.

Hâl-i 'anber-bâr ile eṭrâfın almış ḥaddüñüñ
Rûm gûyâ bir olupdur lücce-i Â'râb-ıla

Rûm ilin:

1. **Rûm ilin:-i, -n**

Gazel 370

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Anadolu. II Âşıkların gönlü.

Rûm ilin feth eyledi kâfir gözüñ şemşîrile
Kılıcından şâh-bâzum kan aḡar Ṭuna ḡaḡı

rûmî:

1. **rûmî:**

Gazel 165

Mısra: **13**

Anadolulu. II Beyaz.

Cenâbî rûmî ḥaddüñden nigâruñ zülfine yüz
ṭut
Begâyet medḡ ider göñlüm hevâsını
Ḳaramanuñ

rûm-ı 'izâruñda:

1. **rûm-ı 'izâruñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 209

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanaḡının ülkesi. II Sevgilinin
beyaz yanaḡı.*

Baş ḡoşar zülfüñ ile Rûm-ı 'izâruñda ḡaṭuñ
Yüz ḡarasını anuñ ehl-i Ḳaramana diyem

rumûz-ı 'aşka:

1. **rumûz-ı 'aşka:-a**

Gazel 330

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Aşkın remizleri, sırları.

Rumûz-ı 'aşka vâkıf göñül daḡı ḡo olmasun
Çü bir ferde degül maḡrem cihân içre bugün
yaşı

rûşen:

1. **rûşen:**

Gazel 306

Mısra: **14**

Açık, belli, âşikâr.

Ne ḡacet 'arz-ı ḡâl idem huzûr-ı şâhda ey dil
Degül rûşen nesi ola bu ben mûruñ
Süleymâna

rûşen çerâḡıdur:

1. **rûşen çerâḡıdur:-i, -dur**

Gazel 54

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

(Tekkeyi) aydınlatan mum, çıra.

Göñül abdâlı olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her kûşe dâḡlardur yürür rûşen
çerâḡıdur

rûşen eyler:

1. **rûşen eyler:-r**

Gazel 341

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak.

Ziyâ-yı pertev-i ḡüsnüñ ider ḡürşîdi nûrâni
Nitekim rûşen eyler mihr-i 'âlem mâh-i
tâbânı

rûşen gün:

1. **rûşen gün:**

Gazel 115

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Parlak, aydınlık güneş. II Sevgilinin alnı.

Vaşfı rûşen gün gibi cânâ ḡamerveş alnuñuñ
Târ-ı şebdür çihreñe meh-tâb beñzer
beñzemez

rûşen itdüm:

1. **rûşen itdüm:-dü, -m**

Gazel 245

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Aydınlatmak. II Aşkın verdiḡi sıkıntıyı,
kederi gidermek.*

Zulmet-âbâd-ı belâda meş'al-i âhı yaḡup
Rûşen itdüm âteşümle ben felâket kûşesin

rūšen olur:

1. rūšen olur:-(u)r

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aydınlanmak. II Mutlu olmak, sevinmek.

Ruḥlaruñ görse olur dil ḥānesi rūšen gözüm
Tâb-ı ḥürdan nūr olur şol oña anda cām ola

rūšenā-yı dīde:

1. rūšenā-yı dīde:

Gazel 159

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz nuru. II Sevgili.

Gerd-i ser-i rehūñle ey rūšenā-yı dīde
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütüyāya yir yok

2. rūšenā-yı dīdemüz:-müz

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göz nuru. II Sevgili.

Bāri ey dil göremez oldum tīre 'ālem
çeşmüme
Şor ḥaber gör kıdadur ol rūšenā-yı dīdemüz

rüstāyī-tab' olan:

1. rüstāyī-tab' olan:-an

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Olgunluğa erişememiş kimseler.

Qanda fehm eyler kemālüm rüstāyī-tab' olan
Qadrini şanma Zāḥīrūñ Fāryābīler bilür

2. rüstāyī-tab' olan:

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Olgunluğa erişememiş kimseler.

Qanda fehm itsün kemālüm rüstāyī-tab' olan
Qadrini şanma Zāḥīrūñ Fāryābīler bilür

3. rüstāyī-tab' olan:

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Olgunluğa erişememiş kimseler.

Qanda fehm eyler kemālüm rüstāyī-tab' olan
Qadrini şanma Zāḥīrūñ Fāryābīler bilür

Rüstem:

1. Rüstemlerüz:-ler, -üz

Gazel 279

Mısra: 8

Şehnâme'de adı geçen bir kahraman.

*Kahramanlık, acı, kuvvet ve yenilmezlik
sembolüdür. Daha delikanlılığında birçok dev
öldürmüş ve olağanüstü başarılar
göstermiştir. Klasik edebiyatta kahramanlık
ve yiğitlik sembolü olarak çok sık
kullanılmaktadır.*

Zāl-ı sipihre hergiz baş egmeyüp ğamuñda
Alduq diyār-ı derdüñ Rüstemlerüz cihānda

2. Rüstem:

Gazel 143

Mısra: 10

Şehnâme'de adı geçen bir kahraman.

*Kahramanlık, acı, kuvvet ve yenilmezlik
sembolüdür. Daha delikanlılığında birçok dev
öldürmüş ve olağanüstü başarılar
göstermiştir. Klasik edebiyatta kahramanlık
ve yiğitlik sembolü olarak çok sık
kullanılmaktadır.*

Zāl-ı dehre ey Cenābī dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem qanın içer bākire bānū imiş

3. Rüstemsin:-sin

Murabba 5

Mısra: 10

Şehnâme'de adı geçen bir kahraman.

*Kahramanlık, acı, kuvvet ve yenilmezlik
sembolüdür. Daha delikanlılığında birçok dev
öldürmüş ve olağanüstü başarılar
göstermiştir. Klasik edebiyatta kahramanlık
ve yiğitlik sembolü olarak çok sık
kullanılmaktadır.*

Meh-i burc-ı 'adāletsin şaçılsun 'āleme nūruñ
Seḥā rezminde Rüstemsin cihāna 'arz kı
zūruñ

Rüstem-i destân olursa:

1. Rüstem-i destân olursa:-(u)r, -sa

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zaloğlu Rüstem olmak.

Rüstem-i destân olursa çekmeye biñ zür ile
Şol kemân-ı miñneti kim 'âşık-ı şeydâ çeker

Rüstemüñ 'aynı:

1. rüstemüñ 'aynı:-ı

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rüstem'in benzeri. II Sevgilinin gözü.

Çeşmüñ kitâl içinde 'aynı durur Rüstemüñ
Göñlüm aña muķâbil Efrâsiyâba beñzer

rüsvâ:

1. rüsvâ:

Gazel 171

Mısra: 1

Rezil, maskara.

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi şeydâ gerek

rüsvâ meşrebin:

1. rüsvâ meşrebin:-i, -n

Gazel 260

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Rüsva yaratılış. II Âşığın aşkın gamı,
kederiyle kendinden geçip ayıplanmayı kabul
etmiş yaratılışı.*

'Âr u nâmından Cenâbî himmeti destin çeküp
İhtiyâr itdi gam-ı 'aşkuñda rüsvâ meşrebin

rüsvây:

1. rüsvây:

Gazel 171

Mısra: 10

Rezil, maskara.

Dâğ-ı ğamla zeyn idüp cism-i nizârın ser-te-
ser

Bu Cenâbî gibi 'âşık 'âleme rüsvâ gerek

2. rüsvây:

Gazel 266

Mısra: 6

Rezil, maskara.

Bed-nâm-ı cihânum olalı saña hevâ-dâr
Rüsvây gerek 'âşık-ı bî-dil el içinde

rüsvâ-yı 'âlem kılmışum:

1. rüsvâ-yı 'âlem kılmışum:-miş, -(u)m

Gazel 327

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Âlemin rezil rüsvası etmek. II Herkese
karşı rezil etmek.*

Kılmışum rüsvâ-yı 'âlem ben beni Mecnûnveş
Tâ ki gördüm hüsn içinde sen mehi Leylâ gibi

rüsvây-i 'âm u hâs ola:

1. rüsvây-i 'âm u hâs ola:-a

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Herkese, el âleme rezil olmak.

'Âşıkâ farz oldu kim rüsvây-i 'âm u hâs ola
Dehr içinde terk-i 'âr u nâm idüp bed-nâm
ola

rütbetle çıkça:

1. rütbetle çıkça:-sa

Gazel 206

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Derece alarak yükselmek.

Rütbetle çıkça câhil gün gibi âsmâna
Ta'zîmi lâzım iken zerrece 'izzet itmem

rü'yet-i dîdâr-ıla:

1. rü'yet-i dîdâr-ıla:-ıla

Gazel 117

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güzel yüzünü görmek.

Zulmet-i şeb-sarı zülfünde kalıpdur
gönlümüz
Rû'yet-i didâr-ıla şubh-ı sa'âdet beklerüz

rûy-ı dil-ber ayına:

1. rûy-ı dil-ber ayına:-(i), -(n)a
Gazel 288
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin ay gibi parlak yüzü.

Kevkeb-i bahtum şeref burcın müşerref
eyleye
Ger nazar şalam Cenâbî rûy-ı dil-ber ayına

rûy-ı dil-dâre:

1. rûy-ı dil-dâre:
Gazel 93
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin yüzü.

Göz açdum rûy-ı dil-dâre 'aceb rengin yañağı
var
Tolı mey çeşm-i âşıkdan meger gül-gün
kabağı var

rûy-ı mâhundur:

1. rûy-ı mâhundur:-(u)n, -dur
Murabba 3
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yüzünün ayı. II Sevgilinin
etrafında dönen zerreler.

Niçe yıldur kim Cenâbî hâk-i râhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rûy-ı mâhundur senüñ

rûy-ı mermer:

1. rûy-ı mermer:
Gazel 75
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Mermerin yüzü. II Sevgilinin gönlü.

Sözümde katı gönlüñ buldı tağyır
Hırâş olsa bozılır rûy-ı mermer

rûy-ı pür-hâl:

1. rûy-ı pür-hâl:
Gazel 269
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) benlerle dolu yüzü.

Akma ey dil her nefes ol rûy-ı pür-hâl üstine
H'âce-i dünyâ degülseñ geçme kef mâl üstine

rûy-ı zemîn:

1. rûy-ı zemîn:
Gazel 251
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yeryüzü, dünya.

Gördiler ferhunde zâtuñ bildi 'âlemler yakîn
Kim nigîn-i devletüñ naqşı durur rûy-ı zemîn

rûy-ı zerd:

1. rûy-ı zerd:
Gazel 89
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Âşığın) sararmış, solgun yüzü.

'Ayn-ı hürşidüm belâ burcında rûy-ı zerd ile
Âsumân-ı miñnetüñ mâh-ı nevi kaçum midür

2. rûy-ı zerdüñle:-(ü)ñ, -le
Gazel 255
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Âşığın) sararmış, solgun yüzü.

Virüp evrâkını bâda gül-i güzâr-ı şadîñüñ
Cenâbî rûy-ı zerdüñle bu dem berg-i
hazânsın sen

rûy-ı zîbâ:

1. rûy-ı zîbâ:
Gazel 231
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güzel yüzü.

Serv-i bâğ-ı dil midür ol kadd-i bâlâ bilmez
Gül midür bu luğ-ıla ol rûy-ı zîbâ bilmez

rûz ile şebde:

1. rûz ile şebde:-de

Gazel 226

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Sen hân-kâhı gözle rûz ile şebde şüfî
Mesken baña hemîşe künc-i nedâmet olsun

rûz u şeb:

1. rûz u şeb:

Gazel 218

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Ben Cenâbî rûz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-
ıla
Gâh çarç-ı hayretem geh âfitâb u mâhiyam

2. rûz u şeb:

Gazel 371

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Rûz u şeb sâילה meh eyyâm ü hefte didüğüñ
Vaqt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem
gibi

rûze-i cângâh-ı hecrüñ:

1. rûze-i cângâh-ı hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 332

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) ayrılığından dolayı tutulan
gönül orucu. II Sevgiliden ayrı kalınan zaman.*

Rûze-i cângâh-ı hecrüñ çekmedin âlâmını
Biñ şük[ü]r Allâhuma gördüm yüzüñ
bayrâmını

rûzgâr:

1. rûzgâra:-a

Gazel 38

Mısra: 2

Esinti, yel. II Devir, zaman.

Her hârâb-âbâd kim dillerde ol meşhûrdur
Ben perîşân rûzgâra nisbet ol ma'mûrdur

2. rûzgâr:

Gazel 328

Mısra: 3

Devir, zaman. II Felek.

Dürri-i dendânuñ firâkın gösterelden rûzgâr
Eşk-i çeşmüm mevc urup dil açdı bir deryâ
gibi

3. rûzgâr:

Muhammes 2

Mısra: 39

Devir, zaman. II Felek.

'Aks-i murâd-ı göñli ne gam bilse rûzgâr
Duyduñ Cenâbi hürde degül kıлма âşikâr

4. rûzgârlar:-lar

Gazel 74

Mısra: 2

Yel, rûzgâr, hava.

İsteyü sen dürri çeşmüm bañr-ı eşke taldılar
Dest-gîr olmazsa vaşluñ rûzgârlar kaldılar

5. rûzgârdur:-dur

Müfret 1

Mısra: 2

Yel, rûzgâr, hava.

Şalduñ belâ deñizine bu fûlk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

6. rûzgâr:

Gazel 96

Mısra: 8

Yel, rûzgâr, hava. II Âşığın ah rûzgârı.

Doğundukça ne tañ âhum gözüm yaşına
mevc ursa
Ki deryâ rûzgâr olsa azar lâ-büd hürüş eyler

7. rûzgârsın:-sın

Gazel 257

Mısra: 4

Yel, rûzgâr, hava. II Âşığın ah rûzgârı.

Ey bād-ı âh esme muhâlif olup baña
Ten zevrağın qaraya çalan rûzgârsın

8. rûzgâr:

Gazel 261

Mısra: 9

Yel, rûzgâr, hava. II Felek. II Gam, keder.

Ey Cenâbî ben de bir ma'mûre idüm rûzgâr
Yıkdı ser-tâ-pâ esâsım şimdi bir vîrâneyin

9. rûzgârı:-ı

Gazel 122

Mısra: 2

Yel, rûzgâr, hava.

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcûmüz yâ rûzgârı n'eylerüz

rûzgâr it:

1. rûzgâr itdükçe:-dükçe

Gazel 223

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Esmek.

Rûzgâr itdükçe âhum yaşuma şalsun nazar
Lücce-i deryâ içinde dürr-i şeh-vâr isteyen

2. rûzgâr itmek:-mek

Gazel 302

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Rûzgâr hâline getirmek, estirmek. II

Âşığa ah ettirmek.

Bağr-ı eşkümdem dem-â-dem fülk-i cismüm
sürmege
Her nefes âh-ı derûnum rûzgâr itmek nice

rûzgâr-ı âh:

1. rûzgâr-ı âh:

Gazel 29

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah rûzgârı. II Âşığın aşktan

dolayı çektiği ah.

Hırmen-i şabrum Cenâbî cem' kılsam bir
nefes
Rûzgâr-ı âh ile nâlem anı ber-bâd ider

2. rûzgâr-ı âh:

Gazel 191

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) ah rûzgârı. II Âşığın aşktan
dolayı çektiği ah.*

Lücce-i deryâ-yı aşkuz rûzgâr-ı âh ile
Nice yüz biñ mevc urup bu demde bir cüş
idelüm

3. rûzgâr-ı âh:

Gazel 194

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) ah rûzgârı. II Âşığın aşktan
dolayı çektiği ah.*

Beñzedüp hecrüñ gamında berg-i kâha
cismümi
Rûzgâr-ı âh ile ol demde bir bād eyledüm

4. rûzgâr-ı âh:

Gazel 90

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) ah rûzgârı. II Âşığın aşktan
dolayı çektiği ah.*

Atdı cismüm fülkini eşküm kenâr-ı miñnete
Rûzgâr-ı âh ile keştî süren deryâyı gör

rûzgâr-ı âh-ıla:

1. rûzgâr-ı âh-ıla:-ıla

Gazel 145

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) ah rûzgârı. II Âşığın aşktan
dolayı çektiği ah.*

Rûzgâr-ı âh-ıla girdüm qarasın bulmadum
Yoğ kenârı eşk bir deryâ-yı mevc-engiz imiş

2. rûzgâr-ı âh-ıla:-ıla

Gazel 126

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
(Âşığın) ah rüzgârı. II Âşığın aşktan
dolayı çektiği ah.

El bir itse ey Cenâbî rüzgâr-ı âh-ıla
Kül iderdi mümkünâtı âteş-i süzânumuz

3. **rüzgâr-ı âhla:-la**

Murabba 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah rüzgârı. II Âşığın aşktan
dolayı çektiği ah.

Rüzgâr-ı âhla berbâd kıldum 'âlemi
Bir hârâbe-cây idi âbâd kıldum 'âlemi

rüz-ı hicrânunñ derdin:

1. **rüz-ı hicrânunñ derdin:-i, -n**

Gazel 332

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ayrılık gününün derdi, kederi. II
Sevgiliden ayrı kalınan zamanda çekilen acı,
keder, ızdırıp.*

Rüz-ı hicrânunñ Cenâbî kıлмаğa derdin hisâb
Çihresi levhinde dökdi eşküñ erķâmını

rüz-ı kıyâmet:

1. **rüz-ı kıyâmet:**

Gazel 149

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıyâmet günü.

Zülfünde haşr olurken mizân-ı 'aqla girdüm
Kaddün görüp didüm kim rüz-ı kıyâmet ancak

rüz-ı mahşerde:

1. **rüz-ı mahşerde:-de**

Tahmis 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kıyâmet koştuktan sonra insanların
diriltip hesap için toplandıkları gün, mahşer
günü, kıyâmet günü.*

Terk idüp zühd ü şalâhı itmişüm zülfün kabûl
Rüz-ı mahşerde benim ey döst zünnâr
isteyen

rüz-ı ma'reke:

1. **rüz-ı ma'reke:**

Gazel 132

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Savaş günü, savaş zamanı.

Bir niçe hünî dil-âver meşrebüz kim yoluña
Olsa rüz-ı ma'reke cân virmedür tedbîrümüz

rüz-ı mâtemdür:

1. **rüz-ı mâtemdür:-dür**

Gazel 121

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yas günü. II Sevgilinin ayrılığında geçen
kederli, hüznü günler.*

Rüz-ı mâtemdür vişâlün olmasa bayrâmumuz
Zehr-i merdüm-küş dürür la'i-i lebüñsüz
câmumuz

rüzî olur:

1. **rüzî olur:-(u)r**

Gazel 273

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nasip olmak.

Reyhânî haşla bilseñ Muşhaf durur cemâli
Vuşlat olur mı rüzî ey dil tefe'ül eyle

rüz-ı rüşenden:

1. **rüz-ı rüşenden:-den**

Gazel 175

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aydınlık, parlak gün.

Zulmet-âbâd eyleme şeb gibi kalbün kîn ile
Rüz-ı rüşenden derünüñ dağı pâk olmak
gerek

S

sa'âdet:

1. **sa'adet:**

Gazel 62

Mısra: 2

Saadet, mutluluk.

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'adet aña besdür

sa'adet- bârgâhı husrevinden:

1. **sa'adet- bârgâhı husrevinden:-i, -(n)den**

Gazel 179

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Saadet, mutluluk otağının padişahı. II
Meyhaneci. II Sevgili.*

Mey-fürüşüñ düş Cenâbî cür'aveş ayağına
Ol sa'adet- bârgâhı husrevinden himmet al

sa'adet gencine:

1. **sa'adet gencine:-i, -(n)e**

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saadet, mutluluk hazinesi.

İrem bâğını 'aşıklar ruğ-ı cânânedür dirler
Sa'adet gencine mesken dil-i dīvânedür dirler

sa'adet küşesin tutdum:

1. **sa'adet küşesin tutdum:-du, -m**

Gazel 245

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Saadet köşesine yerleşmek. II Mutlu,
huzurlu olmak.*

Ey Cenâbî dergeh-i pîr-i muğâna yüz sürüp
Devlet el virdi baña tutdum sa'adet küşesin

sa'adet rahşına binmiş:

1. **sa'adet rahşına binmiş:-miş**

Gazel 195

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Mutluluk atına binmek. II Mutlu olmak,
sevinmek.*

Sa'adet rahşına binmiş görüp şâh-ı felek-
kadri

Cenâbî öpmege pâyın egildüm bir rikâb
oldum

sa'adet tahtına mâlik:

1. **sa'adet tahtına mâlik:**

Gazel 255

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Saadet, mutluluk tahtına sahip (kimse).
II Sevgili.*

Livâsı kıdd-i bâlânuñ çeküpdür başını çarğa
Sa'adet tahtına mâlik emîr-i kâmrânsın sen

sâ'at:

1. **sâ'at:**

Gazel 247

Mısra: 5

Saat, vakit, zaman.

Sâ'at gibi kararüñ bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyâ meh zamân mısın

sabâ:

1. **şabâ:**

Gazel 13

Mısra: 16

Sabah rüzgârı.

Sebezâr-ı salţanatda gül gibi gül dâyimâ
Olduğınca tâ şabâ 'ömrüm mişâli der-şitâb

2. **şabâ:**

Gazel 77

Mısra: 6

Sabah rüzgârı.

Açma zülfini gamında hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem kıpar

3. **şabâdan:-dan**

Gazel 79

Mısra: 9

Sabah rüzgârı.

Şimâli çaldum ayağa şabâdan eyledüm
sebkat

Hevâ-yı 'aşk-ı cânânuñ Cenâbî kim
semendümdür

4. **şabâ:**

Gazel 90

Mısra: 1

Sabah rüzgârı.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey gam gel beri ben bülbül-i şeydâyı
gör

5. **şabâdan:-dan**

Gazel 145

Mısra: 2

Sabah rüzgârı.

Âh kim âhum benüm bād-ı ğubâr-âmiz imiş
Esmede ğülzâr-ı ğamda ol şabâdan tiz imiş

6. **şabâ:**

Gazel 166

Mısra: 3

Sabah rüzgârı.

Başda sevdañ olmasa yılmazdi her cânib şabâ
Bildi 'âlimler anı kim dil-fiğârıñdur senüñ

7. **şabâ:**

Gazel 221

Mısra: 10

Sabah rüzgârı.

Beden dâĝ-ı belâ-y-ıla Cenâbî ğülşen-i
ĝamdur
Şükûfte kılmaĝa anuñ ğülin âhum şabâ olsun

8. **şabâdan:-dan**

Gazel 233

Mısra: 6

Sabah rüzgârı.

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her küşede destân olan
Yâ şabâdan şâyi' oldı bu haber yâ şâneden

9. **şabâ:**

Gazel 242

Mısra: 7

Sabah rüzgârı.

Açılır gül gibi dâĝum şabâ sürdükce üstüme
Bu luţfı gördüm ancak ben hemân âhum
şabâsından

10. **şabâdan:-dan**

Gazel 258

Mısra: 8

Sabah rüzgârı.

Çonmasun dāmānuña hergiz ğubâr-ı rāh-ı
ĝam
Kākül-i müşĝinüññ büyin şabâdan şaĝlasun

11. **şabâ:**

Gazel 290

Mısra: 5

Sabah rüzgârı.

'Âlem içüñ mu'aţtar eyler şabâ kemerde
Urduĝca şâne dil-ber şol kākül-i siyâha

12. **şabâ:**

Gazel 320

Mısra: 4

Sabah rüzgârı.

Gözden aĝan yaşımı silmez ğabîbüm luţf
idüp
Ey şabâ sen bārî yoĝla dîde-i giryānumı

13. **şabâ:**

Gazel 334

Mısra: 6

Sabah rüzgârı.

Bülbül-i dil-ĝastenüñ ğuş eylemezdi nâlesin
Açmasa ğül-nâzeninüñ ger şabâ kulaĝını

sâbâs:

1. **sâbâs:**

Gazel 291

Mısra: 6

"Aferin, bravo, tebrikler" anlamlarına
gelen takdir ve beĝenilme sözü.

Ĥulĝuma irdi cânı Leylî idi dilinde
'Uşşâĝ içinde sâbâş Mecnün-ı nâ-murâda

sabâves:

1. **şabâveş:**

Gazel 76

Mısra: 6

Sabah rüzgârı gibi.

Açılmazsın baña gül gibi bir dem
Şabâveş uğrasam küyuña şad-bâr

2. **şabâveş:**

Murabba 5

Mısra: 17

Sabah rüzgârı gibi.

Şabâveş gülşen-i dehre leţâfetle güzâr eyle
Dimâğın bûy-ı hülkuña cihânuñ müşg-bâr
eyle

şâbir ol:

1. **şâbir ol:**

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sabreden, sabırlı kimse olmak.

Her belâya şâbir ol men'ine tedbîr itme kim
Cidd ü cehdûñ ey göñül takdîri tağyîr
eylemez

2. **şâbir olsam:-sa, -m**

Gazel 214

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sabreden, sabırlı kimse olmak.

Her belâya şâbir olsam ey Cenâbî tañ degül
Yâr cevrin çekmege ammâ ki yoğdur tâkatüm

şâbit kadem:

1. **şâbit kadem:**

Gazel 112

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yerinde veya sözünde duran kimse;

sadık.

Râh-ı 'aşk içre şol 'aşık kim geçer şâbit kadem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü imân istemez

sabr:

1. **şabr:**

Gazel 261

Mısra: 6

Sabır, tahammül, katlanma, dayanma.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyyen bî-
gâneyyin

sabr eyledi:

1. **şabr eyledi:-di**

Gazel 283

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabır göstermek, sabırlı davranmak.

Şâd-kâm oldı vişâlünde Cenâbiveş şu kim
Vâdi-i hicrânuñ şabr eyledi âlâmına

sabrum yakasın pâreler:

1. **şabrum yakasın pâreler:-r**

Murabba 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Sabrin yakasını yırtmak. II Sabrını
tüketmek, taşımak; dayanamamak hâle
getirmek.*

Dest-i hicrân dem-be-dem şabrum yakasın
pâreler

Ûâr u hasdur bisterüm bâlîn bu seng-i
hâreler

saç:

1. **şaçdı:-dı**

Gazel 166

Mısra: 9

Saçmak, dağıtmak, yaymak.

Üstine çok aşçe şaçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şahn-ı çihremi kim reh-güzâruñdur
senüñ

2. **şaçdı:-dı**

Gazel 252

Mısra: 4

Saçmak, dağıtmak, yaymak.

Ûâk-i râhuñ üstine iksîr-i devletdür diyü
Kara toprak gibi şaçdı çeşm-i giryân cevherin

3. **şaçan:-an**

Gazel 133

Mısra: 4

Saçan, dağıtan, yayan (kimse).

Meclis-i esrâ bi-'abdih cāmını nüş eyleyüp
Cür'asını bu toköz mînâya şaçan Cemlerüz

sac:

1. **şaçların:-lar, -ı, -n**

Gazel 240

Mısra: 11

Saç.

Virmesün bād-ı şabâ destine sünbül şaçların
Dâmen-i pâkini ol gül şaçlasun her hârdan

saçı Leylâya:

1. **saçı Leylâya:-(y)a**

Gazel 120

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saçı siyah (olan sevgili).

Vireli ey meh Cenâbî sen saçı Leylâya dil
Kışsa-i Mecnûn gibi düşdi dile efsânemüz

saçı leylî:

1. **saçı leylî:**

Tahmis 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Saçı siyah (olan sevgili).

Ey saçı leylî görüp meyl ideli sen yâra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnûn-şifat tağlara dil

2. **saçı leylî:-ı**

Gazel 203

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saçı siyah (olan sevgili).

Büy-ı zülf-i 'anber-âmizüñle meftûn olmışam
Ey saçı leylî beni bend it ki Mecnûn olmışam

şaçuñ küfrine:

1. **şaçuñ küfrine:-i, -(n)e**

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının küfrü, siyahlığı.

Şaçuñ küfrine virdüm tâ ki ikrâr
Kuşandum 'aşkuñuñ deyrinde zünnâr

saçuñ şürîdesi:

1. **şaçuñ şürîdesi:-(s)i**

Gazel 248

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının âşığı, tutkunu.

Sünbül şaçuñ şürîdesi bâlâña 'aşık nârven
Reyhân hâtuñ âşüftesi çihreñ esîri yâsemem

sadâ:

1. **şadâ:**

Gazel 238

Mısra: 6

Ses, avaz.

Seng-i hârâdan katıdur bağı Şîrinüñ diyü
Bu şadâ olurdu vârid tîşe-i Ferhâddan

2. **şadâsını:-(s)ı, -(n)ı**

Gazel 373

Mısra: 4

Ses, avaz.

Âşık diyâr-ı ğamda çalar kûs-ı sîneye
Güş-ı cihâna irgürür [ol dem] şadâsını

3. **şadâsından:-(s)ı, -(n)dan**

Gazel 242

Mısra: 6

Ses. II Âşığın gam, keder sonucu

sinesinden çıkan ses.

Döгерse sînemüñ t̄ablin ğam-ı hecrüñ eli ey
meh

Fenâ lebbeyki âvâzı gele ol dem şadâsından

sadağ:

1. **şadağıdur:-ı, -dur**

Gazel 54

Mısra: 1

Ok koymaya yarayan meşin torba, ok çantası, kurban. II Sevgilinin gözleri.

Atan gâzme okın cânâ siyeh çeşmüñ şadağıdır
Kemân-ebrûlaruñ haqqı o kâfir kara yağıdır

2. şadâğında:-ı, -n, -da

Gazel 281

Mısra: 10

Ok koymaya yarayan meşin torba, ok çantası, kurban. II Sevgilinin gözleri.

Cenâbî kaşd-ı cân eyler meger kim ol kemân-ı ebrû
Ki müjgân-ı tîrini şaklar siyeh çeşmi şadâğında

şadâ-yı âh-ı 'âşıkla:

1. şadâ-yı âh-ı 'âşıkla:-la

Gazel 172

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âşığın ahının sesi.

İrişmez kimse sem'ine gel ey dil nâleñi kes kim

Şadâ-yı âh-ı 'âşıkla tolupdur güşü âfâkuñ

şadâ-yı ra'd-ı çarh:

1. şadâ-yı ra'd-ı çarh:

Gazel 357

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gök gürültüsünün sesi.

Pest olur âh-ı hazînümden şadâ-yı ra'd-ı çarh
'Âşıkun bu resme olur nâle-i âhestesi

şadâ-yı sine-süz-ı erğanüni:

1. şadâ-yı sine-süz-ı erğanüni:-ı

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Orgun gönül yakıcı sesi.

Şadâ-yı sine-süz-ı erğanüni istimâ' itmez
Şu kim deyr-i maħabbetde gamuñ şadını güş eyler

şad-bâr:

1. şad-bâr:

Gazel 76

Mısra: 6

Yüz kere, yüz defa.

Açılmazsın baña gül gibi bir dem
Şabâveş uğrasam küyuña şad-bâr

2. şad-bâr:

Gazel 192

Mısra: 12

Yüz kere, yüz defa.

Münkir ola Cenâbiye ol Câmî dil-beri
Şad-bâr eger kerâmet-i şeyh-i 'Ubeyd idem

sâde kıldum:

1. sâde kıldum:-du, -m

Gazel 326

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Arındırmak, temizlemek. II Süsten ve gösterişten uzak tutmak.

Deyr-i 'âlem ehline yâhü diyüp nüş eyledüm
Naqş-ı gâmdan sâde kıldum cân u göñlüñ câmını

şadef:

1. şadef:

Gazel 96

Mısra: 10

Midye, istiridye gibi içinde inci bulunan, kabukları birbirine sıkıca örtülü deniz hayvanı.

Bulanlar lücce-i dilde ma'ânî gevherin Ĥarfi
Sır açmağdan dehânını şadef gibi ĥamüş eyler

sadef eyler:

1. şadef eyler:-r

Gazel 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sedef olmak, kaplamak, barındırmak. II Kişinin gönlünde aşkı barındırması.

Her kim dilini gevher-i 'aşka şadef eyler
Her kaṭre-i yaşını o dürr-i Necef eyler

sādık:

1. **şādıkam:-am**
Gazel 42
Mısra: 2
İçten bağılı olan, sadakatli (kimse). II
Âşık.

Sen yār-i dil-sitāna dil ü cān fedā durur
Da'vāda şādıkam buna Ḥālīk güvā durur

sad-pāre:

1. **şad-pāredür:-dür**
Gazel 238
Mısra: 9
Yüz parça, paramparça.

Şāneveş şad-pāredür bağı Cenābī bendenüñ
Büy-ı zülf-i müşg-būyuñ almalı bāddan

2. **şad-pāredür:-dür**
Gazel 354
Mısra: 9
Yüz parça, paramparça.

Tiğ-i hūn -āşām-ı ğamla her göñül şad-
pāredür
Ḥayret-ābād-ı cihānda kimse bī-ğam kalmadı

3. **sād-pāredür:-dür**
Gazel 372
Mısra: 3
Yüz parça, paramparça.

Tiše-i cevr-i ḥavādişle tenüm sād-pāredür
Bilmez ol şīrīn kelāmum ne çeker Ferhādını

sad-pāre dilüm:

1. **şad-pāre dilüm:-(ü)m**
Gazel 299
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Âşığın) paramparça, yüz parça olmuş
gönlü.

Mesken olalı derdüñe şad-pāre dilüm āh
Yir eyledi ey māh ğamuñ cān arasında

sadra geçürüp:

1. **şadra geçürüp:-üp**
Gazel 15
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Başa, başköşeye geçirmek.

Ağız açmış yārelerle bulsañ ey ten tīrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

sāf:

1. **şāfdur:-dur**
Gazel 137
Mısra: 4
Hālīs, temiz.

Görmüşüz mir'at-ı dilde biz ḥaḳīḳat şeklini
Şüret-i şübhet tozından şāfdur āyinemüz

sāf kıl:

1. **sāf kıl:**
Gazel 371
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Safılaştırmak, temizlemek, arındırmak. II
Uzak tutmak.

Ğill ü ğışdan sāf kıl mir'at-i kalbūñ her nefes
İsteseñ ğitī-nümā olmaya cām-ı Cem gibi

2. **şāf kılduk:-du, -k**
Gazel 113
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Safılaştırmak, temizlemek, arındırmak

'Āriyüz her ğill ü ğıştan şāf kılduk kalbümüz
Pütesinde 'ālemūñ bir niçe kez kāl olmuşuz

sāf olmaduk:

1. **şāf olmaduk:-ma, -du, -k**
Gazel 311
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Saf olmak.

Nār-ı 'aşka yanmayınca nice kez şāf olmaduk
Ḥālīs olmaz zer gibi tā girmeyünce āteşe

şafâ:

1. şafâdan:-dan

Gazel 353

Mısra: 12

Rahat, huzur, kedersizlik; neşe, zevk.

Nice elden düşürem âyine-i câm-ı meyi
Baña andan irüşür çanı şafâdan gayrı

2. şafâsından:-(s)i, -(n)dan

Gazel 242

Mısra: 10.

Rahat, huzur, kedersizlik; neşe, zevk. II
Âşığın sevgilinin ilgisini gösteren
bakışlarından dolayı duyduğu zevk, şafa.

Bulup gamzeñ hadenginüñ Cenâbî sinede
zağmın
Siper gibi gerüp gögsin yürür cânâ şafâsından

şafâ cevşî hücumından kaçup:

1. şafâ cevşî hücumından kaçup:-up

Gazel 267

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Gamin, kederin) Huzur, mutluluk
ordusunun saldırısından kaçması,
uzaklaşması.

Çadeş şundukça la'linden nigâruñ büsesin
alsa
Şafâ cevşî hücumından kaçup miñnet nihân
olsa

şafâ hıştı:

1. şafâ hıştı:-ı

Gazel 177

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Huzur, neşe tuğlası.

Şafâ hıştı ile yapmış biñasın anuñ üstâdı
Gül-ı tağmîri âb-ı cüy-bâr-ı bâğ-ı cândan yig

şafâ irgür:

1. şafâ irgür:

Gazel 348

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neşe, huzur vermek.

Çâr-ı gam olup tolaşma dâmenine herkesüñ
Çalbe râhat-bağş olup irgür şafâ gülşen gibi

şafâ virmekde:

1. şafâ virmekde:-mek, -de

Gazel 177

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Neşe, huzur vermek.

Çerâğ-ı hâne-i kalbi durur dervîş ü sulţānuñ
Şafâ virmekde çandîli anuñ mihr-i cihândan
yig

şafâda dilerseñ:

1. şafâda dilerseñ:-r, -(i)se, -ñ

Gazel 291

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Neşe, huzur, mutluluk içinde olmayı
istemek, arzulamak.

Jeng-i hasedden eyle âyine-i dilüñ pāk
Cân u dilüñ dilerseñ dâyim ola şafâda

şafâsın sürdi:

1. şafâsın sürdi:-di

Gazel 259

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimse veya şeyin) Nimetinden
 faydalanmak, sağladığı imkânlardan
 yararlanmak, tadını, zevkini çıkarmak.

Ey Cenâbî ol mehe her kim ki hem-pehlü
durur

Dünyenüñ sürdi şafâsın gördi ol cân 'âlemin

sâf-dilden:

1. sâf-dilden:-den

Gazel 117

Mısra: 8

Temiz kalpli (kimse).

Ey Cenâbî düşmüşüz pîr-i muğân ayağına
Biz ölünce sâf-dilden harğ-ı 'âdet beklerüz

şaff-ı a'dādan:

1. şaff-ı a'dādan:-dan

Gazel 68

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Düşman safları.

Kılmaduñ hergiz Cenābī şaff-ı a'dādan hāzer
Arka olur buñ deminde Şeh Süleymānuñ mı
var

şaff-ı ni'āli:

1. şaff-ı ni'āli:-i

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) eşiği.

Şaff-ı ni'āli gözlese 'āşık 'aceb degül
Kim şeh-r-yār-ı 'aşk ola adı gedā durur

şafha-i cāna yazar:

1. şafha-i cāna yazar:-ar

Murabba 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Gönül sayfasına yazmak. II Gönle
işlemek, kazımak.*

Nāme-i şevkuñ Cenābī şafha-i cāna yazar
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār
olmasun

şafha-i çihremde:

1. şafha-i çihremde:-m, -de

Gazel 227

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüz sayfası. II Âşığın yüzü.

Şafha-i çihremde hūn-āb-ı cigerle dem-be-
dem
Hāmeveş her bir müjemdür derdümi taħrīr
iden

şafha-i dehre:

1. şafha-i dehre:-e

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünya sayfası. II Dünya, âlem.

Yazıldı şafha-i dehre bu haṭ kim
Ayazun küştesidür Şāh Maħmūd

şafha-i ruhsāruña:

1. şafha-i ruhsāruña:-(u)ñ, -a

Gazel 270

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının sayfası.

Şafha-i ruhsāruña zülfüñ yazalı lām üstine
Ben perīşān- hāṭırın uğratdı ālām üstine

şāfi āb:

1. şāfi āb:

Gazel 219

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saf, temiz su. II Saf şarap.

Dāfi'-i ğamdur dilā gelsüñ şarāb eglennesün
Pāk kılsun sīnemüz ol şāfi āb eglennesün

şāfi mey:

1. şāfi mey:

Gazel 157

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saf, katıksız şarap.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yāra şevk
Nitekim şāfi mey üzre merdüm-i mey-ḥ'āra
şevk

2. şāfi meyi:-i

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saf, katıksız şarap.

Koyup şāfi meyi şüfi hemişe
Müşelleş nüş idermiş hāma beñzer

sağ kalmadı:

1. sağ kalmadı:-ma, -dı

Gazel 246

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ömrünü devam ettirememek; ölmek.

Töp-ı âhı ol kadar atdum hişâr-ı çarha kim
Kalmadı bir kûşesinde sağ ey meh bir beden

sağ olsun:

1. **sağ olsun:-sun**
Gazel 269
Mısra: 9
Kelime Tipi:
*“Çok yaşasın, ömrü uzun olsun, başına
bir iş gelsesin vs.” anlamında iyi dilek sözü.*

Şeh Süleymānum sağ olsun ey Cenābī
dünyede
Luṭfin eksük eylemez ben mūr-ı pā-māl
üstine

sāğar-ı 'işret:

1. **sāğar-ı 'işret:**
Gazel 307
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İçki meclisinin kadehi.

Meydāne girse sāğar-ı 'işret güle güle
Bülbül gibi kıparsa şurāhī de gulgule

sāğar-ı la'lüñ:

1. **sāğar-ı la'lüñ:-(ü)ñ**
Gazel 322
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı ve kadehe
benzeyen dudağı.*

Dün şürāhī gibi meclisde Cenābī ey şanem
Sāğar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

sağlık komaz:

1. **sağlık komaz:-maz**
Gazel 101
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sağlığından etmek.

Döndürür āhīr özine kimsede sağlık komaz
Haste kıllur dilleri şol dīde-i bīmārlar

saḥāvet itsem:

1. **saḥāvet itsem:-se, -m**
Gazel 201
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Cömertlik etmek.

Dil naḳdini dilerken ben cān-ıla belāña
Gencīne-i ḥayātum virsem saḥāvet itsem

sāhib-dem:

1. **sāhib-demlerüz:-ler, -(ü)z**
Gazel 133
Mısra: 1
Yakın arkadaş, dost. II Âşık.

Ney gibi bağı delik bir nice sāhib-demlerüz
Mey yerine bezm-i ğamda kan içer hem-
demlerüz

sāhib-i dīvān olsun:

1. **sāhib-i dīvān olsun:-sun**
Gazel 230
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Divan sahibi olmak.

Göricek nazm-ı güher-bār-ı Cenābīyi o šāh
Vaşf-ı la'lümlle didi sāhib-i dīvān olsun

sāhib-i hālāt:

1. **sāhib-i hālāt:**
Gazel 90
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Aşkın verdiği hâllere sahip olan, perişan
hâle bürünmüş kimse.*

Vāmıķāsā 'aşk-ıla ger sāhib-i hālāt iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey ṭal'at-ı 'Azrāyı gör

sāhibi ol:

1. **sāhibi ol:**
Gazel 11
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Mülkiyetinde olmak, elinde
bulundurmak.*

Gel velâyet şâhibi ol pîr-i 'aşka hîdmet it
Kim saña Mecnûnleyn tağlarda vahşî râm ola

şâhib-i yârâ-yı şâhiyuz:

1. **şâhib-i yârâ-yı şâhiyuz**:-i, -y, -(u)z

Gazel 135

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Padişahın gücünün, kuvvetinin sahibi. II

Söz söylemede usta olan kimse.

Şaldık Cenâbî velvele-i nazmı 'âleme
Mülk-i suhanda şâhib-i yârâ-yı şâhiyuz

şâhib-i zünnâr iden:

1. **şâhib-i zünnâr iden**:-en

Gazel 222

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Zünnar sahibi etmek; dinden çıkarmak.

Sen büt-i tersâ için vardum kilîsâya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şâhib-i zünnâr iden

şâhib-nazar:

1. **şâhib-nazar:**

Gazel 356

Mısra: **8**

*Tecrübesi, görüşü, düşüncesi kuvvetli
olan (kimse).*

Tab istemez kamerden envâr-ı mihre bakmaz
Şevk-ı ruhuñda yaqar şâhib-nazar çerâğı

sâhilâsâ:

1. **sâhilâsâ:**

Gazel 231

Mısra: **5**

Sahil gibi.

Sâhilâsâ dünyeden çekdüm kenâra kendümi
Eşk-i hününüm gibi yanumda deryâ bilmezsin

sâhir-i Fir'avndur:

1. **sâhir-i Fir'avndur**:-dur

Gazel 91

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Firavun'un büyücsü. II Sevgilinin gözleri,
bakışları.*

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pîç-ber-pîç eylemiş
Sâhir-i Fir'avndur Mûsâya ejder gösterür

sahn-ı cemende:

1. **şâhn-ı cemende**:-de

Gazel 188

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Çimenlik, bahçe.

Hañcer-i hâr-ı sitemle öldürüp bülbülleri
Zer döker şâhn-ı cemende virmege tâvân gül

sahn-ı çihremi:

1. **şâhn-ı çihremi**:-m, -i

Gazel 166

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yüz meydanı. II Âşığın yüzü.

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imî
Gördi şâhn-ı çihremi kim reh-güzâruñdur
senüñ

sahn-ı gülşende:

1. **şâhn-ı gülşende**:-de

Gazel 212

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin ortası.

Cenâbî şâhn-ı gülşende görüp reftâruñı didi
Hırâmân ol benüm servüm yüzi bağ ile
büstânüm

sahn-ı hāmün:

1. **şâhn-ı hāmün:**

Gazel 268

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Sahranın ortası. II Âşığın bedeni.

Zahm-ı tîr-i bî-hisâbuñ tende ey ârâm-ı cân
Lâlelerdür bitdi yir yir şâhn-ı hāmün üstine

2. şahn-ı hāmūn:

Gazel 271

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sahranın ortası. II Âşığın sinesi.

Sinem üzre Hārifiyâ dir kanlu dâgum seyr
iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şahn-ı hāmūn üstüñe

sahrälara düşdi:

1. şahrälara düşdi:-di

Gazel 303

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çöle düşmek.

Düşdi dil sevdâ-yı 'aşk-ı yârle şahrälara
Gitdi cüy-ı dîde kim derdin döke deryälara

sahrâves:

1. şahrâves:

Gazel 71

Mısra: 3

Çöl gibi.

N'ola mihrüñle şahrâves gögüs germezsem
'âlemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda karar ile sükunum
var

sahrâ-yı elem:

1. şahrâ-yı elem:

Gazel 89

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder çölü. II Âşığın sinesi.

Sîne şahrâ-yı elem küh-ı belâ başum mıdır
Bağr-ı miñnet mevc uran deryâ gibi yaşum
mıdır

sahrâ-yı fenâya:

1. şahrâ-yı fenâya:-(y)a

Gazel 334

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yokluk âlemi.

Dest-i âh ile Cenâbî sinesi tablin döğüp
Kırdı şahrâ-yı fenâya varlığı otağını

sahrâ-yı gül:

1. şahrâ-yı gül:

Gazel 186

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi. II Âşığın yaralarla dolu
sinesi.*

Her elif kim tende çekdüm bir nihâl-i servdür
Tâze tâze dâğ-ıla sinem dürür şahrâ-yı gül

sâkî:

1. sâkî:

Gazel 83

Mısra: 5

Kadeh, içki sunan (kimse). II Sevgili.

Lebüñden cür'a şun sâkî bize ol ğam-zede
olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çäre bugün peymânedür
dirler

2. sâkiye:-(y)e

Gazel 219

Mısra: 9

Kadeh, içki sunan (kimse). II Sevgili.

Ey Cenâbî bezme gelsün vir haberler sâkiye
Âteş-i hasretde oldı dil kebâb eglenmesün

3. sâkî:

Gazel 267

Mısra: 6

Kadeh, içki sunan (kimse).

Çırılıp meclis-i şâhî şurâhî gelse meydâna
Şıķup boynın anuñ sâkî o dem kanı revân
olsa

4. sâkinüñ:-nüñ

Gazel 298

Mısra: 3

Kadeh, içki sunan (kimse).

Mey gibi çıkdum başa ayağın aldum sâkinüñ
Câm-ı Cemle eyledüm kan bağı ben
peymânei

sâkî-i 'aşka:

1. **sāki-i 'aşka:-a**

Gazel 126

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk sakisi, aşk şarabını dağıtan (kimse).

II Sevgili.

Virmişüz sāki-i 'aşka başı biz peymāneye
Bezm-i ğamda anuñ ile böyledür
peymānumuz

sāki-i 'aşkuñ elinden:

1. **sāki-i 'aşkuñ elinden:-i, -(n)den**

Gazel 65

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk sakisinin eli. II Sevgilinin eli.

Sāki-i 'aşkuñ elinden cām-ı şevkuñ nüş iden
Meclisinde 'ālemüñ Cemşid-i gerdün fer
geçer

2. **sāki-i 'aşkuñ elinden: -i, -(n)den**

Gazel 109

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk sakisinin eli. II Sevgilinin eli.

Sāki-i 'aşkuñ elinden cām-ı derdüñ nüş iden
Bezm-i ğamda bir nefes olmağa hüş-yār
istemez

3. **sāki-i 'aşkuñ elinden: -i, -(n)den**

Gazel 191

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk sakisinin eli. II Sevgilinin eli.

Sāki-i 'aşkuñ elinden cām-ı ğam nüş idelüm
Bezm-i miñnetde göñül rindini ser-ħüş
idelüm

sāki-i dehrüñ:

1. **sāki-i dehrüñ:-(ü)ñ**

Gazel 127

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın, devrin sakisi. II Sevgili.

Sāki-i dehrüñ elinden düşdügünce ayağa
Meclisinde 'ālemüñ kanlar yudar
peymāneyüz

sāki-i dehrüñ elinde:

1. **sāki-i dehrüñ elinde:-i, -(n)de**

Gazel 195

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zamanın sakisinin eli. II Sevgilinin eli.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maħabbetde
Elinde sāki-i dehrüñ nice keskin şarāb oldum

sāki-i devrān:

1. **sāki-i devrān:**

Gazel 332

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zamanın, devrin sakisi. II Sevgili.

Cür'a-i la'lüñ ğamı evgāriyum ben içmeyem
Şunsa ger sāki-i devrān baña mihrüñ cāmını

2. **sāki-i devrān:**

Gazel 367

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zamanın, devrin sakisi. II Sevgili.

Cür'a-i la'lüñ ğamını nüş iden mest-i ħarāb
Şunsa ger sāki-i devrān çekmeye cām-ı Cemi

sakın:

1. **şakın:**

Gazel 75

Mısra: 15

Sakınmak, esirgemek, korumak.

Şakın bālānı āhumdan şakın kim
Eger ey mäh servi bād-ı şarşar

2. **şakın:**

Gazel 75

Mısra: 15

Sakınmak, esirgemek, korumak.

Şakın bālānı āhumdan şakın kim
Eger ey mäh servi bād-ı şarşar

3. şağın:

Gazel 173

Mısra: 5

Sakınmak, esirgemek, korumak.

Eşk-i çeşmümden dilâ yâd-ı kenâr itme şağın
Dirliğinden yüz alan deryâdan ayrılrsa semek

4. şağınup:-up

Gazel 365

Mısra: 1

Sakınmak, esirgemek, korumak.

Tâb-ı hürdan şağınup ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân kırđı çemen üstine berg-i semeni

5. şağın:

Gazel 21

Mısra: 10

Asla, hiçbir zaman.

Göricek didi Cenâbî müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şağın dâmenüñi hâra meded

6. şağın:

Gazel 266

Mısra: 8

Asla, hiçbir zaman.

Üstüñe düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şağın 'âkil iseñ gâfil içinde

7. şağın:

Gazel 309

Mısra: 7

Asla, hiçbir zaman.

Küyına varsañ ey dil kılma şağın ikâmet
Huld-berine bakma didâr-ı yâri gözle

8. şağın:

Gazel 315

Mısra: 6

Asla, hiçbir zaman.

Goncaveş cem' ide gör bâğ-ı hayâda özüñi
Gül gibi virme şağın berg ü bâruñ bâda

9. şağın:

Muhammes 2

Mısra: 28

Asla, hiçbir zaman.

Her nice kışşa eylese ğam kulağüñ bekit
Ya'nî bu dehr-i şüma şağın olma mültefit

10. şağın:

Tahmis 1

Mısra: 26

Asla, hiçbir zaman.

Hiçe saymaz cenneti 'aşk ile didâr isteyen
Dil-rübâlar 'ahdine ey dil şağın inanma kim

sâkin olayın:

1. sâkin olayın:-ayın

Müfret 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Oturmak, ikamet etmek.

Künc-i mescidden alup rahtum çodum mey-
hâneye
Nice bir sâkin olayın 'âriyet bir hâneye

sâkin-i bâzâr-ı derdüñ:

1. sâkin-i bâzâr-ı derdüñ:-(ü)ñ

Gazel 151

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dert pazarının sakini. II Âşık.

Sîm-i eşk-i didemüzle mâl-ı bî-hadd bağladuk
Sâkin-i bâzâr-ı derdüñ şanma kim dünyâsı
yok

sâkin-i künc-i belâyuz:

1. sâkin-i künc-i belâyuz:-y, -(u)z

Gazel 122

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bela köşesinin yerlisi. II Sürekli gam,
keder çeken kimse.*

Sâkin-i künc-i belâyuz aılasun miñnet bizi
Derde mu'tad olmuşuz biz ğam-güsârı
n'eylerüz

sâkin-i künc-i tevekkül olur:

1. **sâkin-i künc-i tevekkül olur:-(u)r**

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tevekkül köşesinin sakini olmak. // Tevekkül eden kimse olmak.

Sâkin-i künc-i tevekkül 'ârif-i bî-ğayd olur
İktisâb-ı nâm için olmağa meşhûr istemez

sâkin-i küy-ı belâ:

1. **sâkin-i küy-ı belâ:**

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bela mahallesinin yerlisi. // Gamlı, kederli kimse. // Âşık.

Sâkin-i küy-ı belâ halk ile bâzâr istemez
Gamdan özge kendüye bir münis-i yâr istemez

sâkin-i Necd-i belâ:

1. **sâkin-i Necd-i belâ:**

Gazel 285

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder Necd'inin sakini. // Kederli âşık.

Sâkin-i Necd-i belâ oldı Cenâbî ey şanem
'Âşık-ı Mecnûn olalı zülfüñüñ Leylâ'sına

sâkiya:

1. **sâkiya:**

Gazel 171

Mısra: 7

Ey saki! Ey sevgili!

Meşreb-i la'lüñ tütan 'âşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem câm-ı mey-i şahbâ gerek

2. **sâkiyâ:**

Gazel 186

Mısra: 2

Ey saki! Ey sevgili!

Mest kıldı ehl-i şevki büy-ı rûh-efzâ-yı gül
Bezme geldi sâkiyâ mey şun büt-i ra'nâ-yı gül

3. **sâkiyâ:**

Gazel 225

Mısra: 5

Ey saki! Ey sevgili!

Çadeh şun sâkiyâ görsün beni mahmûr
bezme-i ğam
Humârim derdine çäre tolı câm-ı şarâb olsun

4. **sâkiyâ:**

Gazel 308

Mısra: 10

Ey saki! Ey sevgili!

Çihre-i hün-âb -ıla mey nitekim hem-reng
olur
Câm şunsun sâkiyâ ol yâr-i 'işret-sâzuma

5. **sâkiyâ:**

Gazel 334

Mısra: 8

Ey saki! // Ey sevgili!

Bu tokuz câmını çarhuñ elde tutup içmedüm
Bezme-i 'aşkuñ sâkiyâ ben çekmedin ayağını

sakla:

1. **şağlasun:-sun**

Gazel 240

Mısra: 12

Korumak, esirgemek.

Virmesün bād-ı şabâ destine sünbül şaçların
Dâmen-i pâkini ol gül şağlasun her hârdan

2. **şağlasun:-sun**

Gazel 258

Mısra: 1

Korumak, esirgemek.

Gül gibi nâzük- tenüñ hâr-ı belâdan şağlasun
Pâdişâhum Hakk seni cümle haţâdan
şağlasun

3. **şağlasun:-sun**

Gazel 258

Mısra: 2
Korumak, esirgemek.

Gül gibi nâzûk- tenûñ hâr-ı belâdan şaklasun
Pâdişâhum Hakk seni cümle hâţadan
şaklasun

4. **şaklasun:-sun**

Gazel 258
Mısra: 4
Korumak, esirgemek.

Bir dıraht-ı sâye-versin berg ü bâruñ her
nefes
Bâg-bân-ı luţf-ı Hakk bād-ı fenâdan şaklasun

5. **şaklasun:-sun**

Gazel 258
Mısra: 6
Korumak, esirgemek.

'Âlem-i ma'lûldensin sen tabîb-i her-marîz
Ol hakîm-i lem-yezel zâtuñ 'anâdan şaklasun

6. **şaklasun:-sun**

Gazel 258
Mısra: 8
Korumak, esirgemek.

Çonmasun dâmânuña hergiz ğubâr-ı râh-ı
ğam
Kâkül-i müşġinüñüñ bûyın şabâdan şaklasun

7. **şaklasun:-sun**

Gazel 258
Mısra: 10
Korumak, esirgemek.

Bâl açup sîmurġ-i devlet gibi çarh-ı bî-karâr
Dâimâ üstüñe dönsün her kızâdan şaklasun

8. **şaklayup:-y, -up**

Gazel 47
Mısra: 7
*Bir şeyi başkasına göstermemek için
kapamak, örtmek, gizlemek.*

Haymegâh-ı fûrkatüñde tâb-ı ğamdan
şaklayup
Başum üzre düd-ı âhum sâye-bânın gezdürür

9. **şaklama:-ma**

Gazel 142

Mısra: 3

*Bir şeyi başkasına göstermemek için
kapamak, örtmek, gizlemek.*

Nür-ı nâr olmuş göñülden şaklama şem'-i
ruhuñ
Bâl ü per yaksun ço anı üstine pervâneveş

10. **şaklasun:-sun**

Gazel 252

Mısra: 12

*Bir şeyi başkasına göstermemek için
kapamak, örtmek, gizlemek.*

Mağzen-i sînemdedür esrâr-ı 'aşkuñ dürleri
Şaklasun dürc-i dilinde baħr-ı 'ummân
cevherin

11. **şaklamaz:-maz**

Gazel 347

Mısra: 4

Saklamak. II Sakınmak.

Ben hemân tenhâ degül ey büt saña dînin
viren
'İsî-i Meryemden alsañ şaklamaz imânını

12. **saklama:-ma**

Gazel 175

Mısra: 3

*Bir şeyi başkasına göstermemek için
kapamak, örtmek, gizlemek.*

Saklama şandûġ-ı dilde sen libâs-ı 'arı kim
Sîne-i 'aşık gibi ol çâk çâk olmağ gerek

13. **saklar:-r**

Gazel 281

Mısra: 6

Elinde bulundurmak.

Ğamuñ yârân bezmine bulınsun mı diyü her
dem
Göñül ħün-âbesin saklar gözüm her dem
kapağında

14. **şaklar:-r**

Gazel 281

Mısra: 10

Elinde bulundurmak.

Cenâbî kaçd-ı cân eyler meger kim ol kemân-ı
ebrû

Ki müjgân-ı tîrini şaklar siyeh çeşmi
şadâğında

şal:

1. **şalduñ:-du, -ñ**

Gazel 67

Mısra: 5

Koyvermek, salivermek.

Belâ deryâsına şalduñ hevâ-yı 'aşk ile kendüñ
Yürî ey zevrak-ı dil kim muvâfiq rûzgâruñ var

2. **şalsa:-sa**

Gazel 85

Mısra: 3

Yaymak.

Üstüme şalsa n'ola kıdd-i bülendüñ gölgesin
Sâyesi serv-i revânuñ dâyimâ çün pestedür

3. **şal:**

Gazel 22

Mısra: 2

*Sarkıtmak, bağlamayıp serbest
bırakmak; aşığı doğru sallandırmak.*

Merdüm-i dil kalmasun maḥbûs-ı câh-ı ğam
ebed

Şal kemend-i kâkülüñ irgür aña cânâ meded

4. **şal:**

Gazel 118

Mısra: 3

*Sarkıtmak, bağlamayıp serbest
bırakmak; aşığı doğru sallandırmak.*

Şal mu'anber kâkülüñ şûrîde göñlüm boynına
Kâfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun zünnârsuz

5. **şalaldan:-al(ı)dan**

Gazel 215

Mısra: 9

Göstermek.

Şalaldan kâmet-i servüñ Cenâbî bendeñe
şâhum
Cefâ-yı ħâr-ı hecrüñden anı âzâdmış bildüm

6. **şalduñ:-du, -ñ**

Müfret 1

Mısra: 1

Sürmek, yönlendirmek. II Uğratmak.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

7. **şalar:-ar**

Gazel 83

Mısra: 4

*Bırakmak, atmak. II Âşık olmak,
tutulmak.*

Görenler ħâlet-i şevküm ruḥ-ı gülgün-ı dil-
dâra

Özin şem'e şalar dâyim beni pervânedür
dirler

şâl ü kurûn:

1. **şâl ü kurûn:**

Gazel 262

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıl ve yüzyıl.

Yâd-ı 'adlûñ eyleyüp tâc ü kabâ faḥr eyleye
Niçe niçe mâḥ ü hefte niçe biñ şâl ü kurûn

şâl u meh dönsün:

1. **şâl u meh dönsün:-sün**

Gazel 360

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aylar ve yılların geçmesi.

Cenâbî şâl u meh dönsün bu 'ayyâş-ı felek
bulmaz

Bu bezm-i pür-neşâṭ içre senüñ gibi suḥan-
dânı

şalâḥ kılmadı:

1. **şalâḥ kılmadı:-ma, -dı**

Gazel 354

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
iyi duruma gelmek, düzelmek.

Şûr u şer tıtdı cihānı kılmadı hergiz şalāh
Dīv ü dedle tıldı 'ālem nesl-i Ādem kılmadı

sāl-ı hecrūñ hefte vü eyyāmını:

1. **sāl-ı hecrūñ hefte vü eyyāmını:-ı, -(n)ı**

Gazel 326

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ayrılık yılının haftaları ve günleri. II
Sevgiliden uzak kalınan zaman.*

İrgürem diyü hisābı sen meh-i devrāna ben
Sāl-ı hecrūñ tırma şaydum hefte vü
eyyāmını

sālik:

1. **sālikūñ:-(ü)ñ**

Gazel 200

Mısra: 1

*Bir yolda giden, bir yol takip eden
(kimse). II Bir tarikata dâhil olup hidayet
yolunu takip eden, seyir hâlinde bulunan
mürit.*

Rāh-ı hüdā āgāhiyam her sālikūñ hem-
rāhiyam
İklīm-i 'aşkuñ şāhiyam Allāhiyem Allāhiyem

sālik-i 'aşkuz:

1. **sālik-i 'aşkuz:-(u)z**

Gazel 117

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk yolcusu. II Âşık.

Sālik-i 'aşkuz dilā rāh-ı maḥabbet beklerüz
Sīnemüz tıblın dögüp der-bend-i miḥnet
beklerüz

sālik-i şādık-kadem:

1. **sālik-i şādık-kadem:**

Gazel 123

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sadık, yürekten bağlı yolcu.

Rāh-ı rızāda sālik-i şādık-kadem iseñ
Yol şürme kimse 'aybına ey dil gözetme iz

sāile meh:

1. **sāile meh:**

Gazel 371

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yıl ile ay.

Rüz u şeb sāile meh eyyām ü hefte didügüñ
Vaqt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem
gibi

şalınan:

1. **şalınan:-an**

Gazel 14

Mısra: 6

Şalınan, sarkan (şey).

Ka'be-i maqşūda sensün perde-i 'izzet diyü
'Ārızında şalınan şol zülf-i 'anber-bārın öp

2. **şalınan:-an**

Gazel 53

Mısra: 6

Şalınan, sarkan (şey).

Dāne-i ḥāl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Ḥaddūñ üzre şalınan ey meh ol zülfūñ
bağıdur

3. **şalınan:-an**

Gazel 104

Mısra: 1

Şalınan, sarkan (şey).

Şalınan ruḥsāruñ üzre ey şanem kākül midür
Yoḥsa ḥüsnūñ gülşeninde müşg-bü sünbül
midür

şalın:

1. **şalınur:-(u)r**

Gazel 14

Mısra: 9

İşveli, cilveli, nazlı bir şekilde yürümek.

Serv gibi şalınur görseñ o yār-i ser-keşi
Bu Cenābī bendesinden pāy-i ḥöş-reftārın öp

2. **şalinsun**:-sun

Gazel 59

Mısra: 7

İşveli, cilveli, nazlı bir şekilde yürümek.

O kıdd-i işve-perdâzuñ şalinsun her taraf cānā

Bu göñlüm büstānında çü bir serv-i revānumdur

saltnat:

1. **saltnat:**

Gazel 214

Mısra: 9

Sultanlık, hükümdarlık.

Āsitānuñ kullığıdır saltnat ben bendeye Devlet-i Cemşide virmem küyuñ içre zilletüm

Sāmīrī sihrin:

1. **Sāmīrī sihrin:**

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sāmīrī'nin sihri. II Sāmīrī: Hz. Mûsâ, Tur Dağı'na Allah'la konuşmaya gittiği sırada, altından bir buzağı yapıp "İşte Mûsâ'nın aradığı Allah!" diyerek ona taptırmaya kalkışan kişi.

Sāmīrī sihrin bilür yārūñ o çeşm-i alası Ehl-i aşka itmege her dem Cenābī aldılar

şāmit:

1. **şāmit:**

Gazel 200

Mısra: 13

Sükût eden, susan.

Şāmit benem güyā benem güm- geşte-i cūya benem

Ākil benem şeydā benem Allāhiyem Allāhiyem

şan:

1. **şanma**:-ma

Gazel 33

Mısra: 6

Zannetmek, öyle algılamak.

Şanda fehm eyler kemālüm rüstāyī-şab' olan Şadrini şanma Şahīrūñ Fāryābiler bilür

2. **şanma**:-ma

Gazel 33

Mısra: 12

Zannetmek, öyle algılamak.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyān ide faķiḥ Bu teselsül 'ilmini şanma kitābiler bilür

3. **şanma**:-ma

Gazel 41

Mısra: 8

Zannetmek, öyle algılamak.

Bāl açup şayd eyledüm şehbāz-ı Kāf-ı 'uzleti Bu kerāmet şanma şāhā şeh-per-i 'anķādadur

4. **şanma**:-ma

Gazel 44

Mısra: 1

Zannetmek, öyle algılamak.

Dil ğam-ı aşkuñla cānā şanma kim ferzānedür Kākülüñ zencirine vā-beste bir dīvānedür

5. **şanma**:-ma

Gazel 97

Mısra: 8

Zannetmek, öyle algılamak.

Şanda fehm itsün kemālüm rüstāyī-şab' olan Şadrini şanma şahīrūñ Fāryābiler bilür

6. **şanma**:-ma

Gazel 97

Mısra: 12

Zannetmek, öyle algılamak.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faķiḥ Bu teselsül 'ilmini şanma kitābiler bilür

7. **şanma**:-ma

Gazel 98

Mısra: 6

Zannetmek, öyle algılamak.

Çanda fehm eyler kemâlüm rüstâyî-tab' olan
Çadrini şanma zañrûñ Faryâbiler bilür

8. şanma:-*ma*

Gazel 98

Mısra: 10

Zannetmek, öyle algılamak.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide fakîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbiler bilür

9. şanma:-*ma*

Gazel 99

Mısra: 2

Zannetmek, öyle algılamak.

Çam şebinde şubha dek işüm gücüm
efgândur
Çak güvâhum şanma cânâ didigüm yalandur

10. şanma:-*ma*

Gazel 110

Mısra: 8

Zannetmek, öyle algılamak.

Diş bilirse la'lüñe müşgîn çatuñ olmaz 'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür
istemez

11. şanma:-*ma*

Gazel 116

Mısra: 2

Zannetmek, öyle algılamak.

'Aşıkuz dervâze-i şehri melâmet beklerüz
Zâhidâsâ şanma kim küy-i selâmet beklerüz

12. şanurdum:-(*u*)r, -*du*, -*m*

Gazel 150

Mısra: 13

Zannetmek, öyle algılamak.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâyâ mübtelâyum kim anuñ dermâni
yok

13. şanma:-*ma*

Gazel 151

Mısra: 8

Zannetmek, öyle algılamak.

Sîm-i eşk-i dîdemüzle mâl-ı bî-çadd bağladuk
Sâkin-i bâzâr-ı derdüñ şanma kim dünyası
yok

14. şanma:-*ma*

Gazel 156

Mısra: 8

Zannetmek, öyle algılamak.

Derdüñ kabül idelden atdum ferâğ-ı küllî
Şanma çamuñla cânâ terk-i çihân ider yok

15. şanma:-*ma*

Gazel 160

Mısra: 6

Zannetmek, öyle algılamak.

Şâm-ı fûrkat içre cânâ tâ dem-i şubh-ı vişâl
Derd ü çam egler dili şanma anuñ yârâni yok

16. şanmış:-*mış*

Gazel 170

Mısra: 1

Zannetmek, öyle algılamak.

Elde dâyim çâm-ı mey şanmış seridür 'âşikuñ
Her çabâbı başı üzre efseridür 'âşikuñ

17. şanma:-*ma*

Gazel 206

Mısra: 4

Zannetmek, öyle algılamak.

'Aşkuñla ben cefâ-keş maşsüd-ı rûzgârum
Yoluñda her belâyâ şanma ki rağbet itmem

18. şanuram:-(*u*)r, -*am*

Gazel 217

Mısra: 1

Zannetmek, öyle algılamak.

Yârî görsem başa çoğmuş âfitâbum şanuram
Nür-bağş-ı merd-i dîde mâh-tâbum şanuram

19. şanuram:-(*u*)r, -*am*

Gazel 217

Mısra: 2
Zannetmek, öyle algılamak.

Yarı görsem başa toğmuş âfitâbum şanuram
Nür-bağş-ı merd-i dide mâh-tâbum şanuram

20. şanuram:-(u)r, -am

Gazel 217

Mısra: 4

Zannetmek, öyle algılamak.

Bend bend olmuş yatur görsem ruhuñda
turrañı
Kâkülüñden dilde her dem piç ü tâbum
şanuram

21. şanuram:-(u)r, -am

Gazel 217

Mısra: 6

Zannetmek, öyle algılamak.

Şeb düşüp hâk-i rehüñde eylesem teslîm-i
cân
Eyleme baña ta'accüb cây-ı h^vâbum şanuram

22. şanuram:-(u)r, -am

Gazel 217

Mısra: 8

Zannetmek, öyle algılamak.

Dest-i pür-zür-ı havâdisle yıkılsa bir binâ
Zâr göñlüm hânesi cism-i harâbum şanuram

23. şanuram:-(u)r, -am

Gazel 217

Mısra: 10

Zannetmek, öyle algılamak.

Tâb-ı teble lerze çutsa cism-i zârum her
kaçan
Yâr için dilde Cenâbî iztirâbum şanuram

24. şanma:-ma

Gazel 218

Mısra: 9

Zannetmek, öyle algılamak.

Şîr-dil bir şâdıkam 'aşkıñda yâruñ şanma kim
Pişe-i zerķ ü riyânuñ şüfi-i rübâhıyam

25. şanmañ:-ma, -ñ

Gazel 268

Mısra: 1

Zannetmek, öyle algılamak.

Kâkülün şanmañ o mâhuñ kıdd-i mevzün
üstine
Düd-ı âhum resmidür yazıldı gerdün üstine

26. şanasın:-a, -sın

Gazel 292

Mısra: 8

Zannetmek, öyle algılamak.

Ruñı üzre 'arak şol dâne dâne
Şanasın berg-i gül üstine jâle

27. şandum:-du, -m

Gazel 301

Mısra: 3

Zannetmek, öyle algılamak.

Cânda şandum istedüm tîr-i gamuñ âñir anı
Buldum ey kaşı kemânum bu dil-i mañzûnda

28. şandı:-dı

Gazel 315

Mısra: 3

Zannetmek, öyle algılamak.

Mihnete düşdi göñül şandı mañabbet anı ol
Fark olunmaz yazılı ikisi bir imlâda

29. şandı:-dı

Gazel 335

Mısra: 4

Zannetmek, öyle algılamak.

Deldi seyl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün tahta-i remmâl beni

30. şanma:-ma

Gazel 345

Mısra: 12

Zannetmek, öyle algılamak.

Nağd-i cânım aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöret kaşısı

31. **şandı:-dı**

Gazel 368

Mısra: 6

Zannetmek, öyle algılamak.

Deldi mîl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı tenüm tahta-i remmâl beni

32. **şanma:-ma**

Muhammes 1

Mısra: 1

Zannetmek, öyle algılamak.

Ol küşâde ey göñül şanma zemistân vaqtidür
İrdi eyyâm-ı gül ü güzâr u büstân vaqtidür

33. **şandum:-du, -m**

Tahmis 1

Mısra: 16

Zannetmek, öyle algılamak.

Var mıdur bir sencileyin bülbülin zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârî 'âkıbet

şan:

1. **şan:**

Gazel 25

Mısra: 8

Sanki, güya.

Hâli olmaz sinede âvâre göñlüm 'aşksuz
Şan qarada bir semekdür qa'r-ı deryâyı arar

2. **şan:**

Gazel 32

Mısra: 8

Sanki, güya.

Sinem içinde ey mâh şevk-ı ruhuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba beñzer

3. **şan:**

Gazel 55

Mısra: 4

Sanki, güya.

Karasından uçup kondı yimez pervâ
telâţumdan

Gezer deryâ-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı
âbidür

4. **şan:**

Gazel 64

Mısra: 2

Sanki, güya.

Şol libâs-ı alı kim ol yâr-i gendüm-gün giyer
Şan şafağda mâhdur kim câme-i gül-gün
giyer

5. **şan:**

Gazel 77

Mısra: 2

Sanki, güya.

Gözlerüñ şehbâzı kim murğ-ı dilüm her dem
qapar
Şan kazâ sîmurğıdur kim dâyimâ âdem qapar

6. **şan:**

Gazel 126

Mısra: 4

Sanki, güya.

Tîr-i hûn-efşânuña ey meh nişâne olalı
Şan kabâ-yı la'l geydi bu ten-i 'uryânumuz

7. **şan:**

Gazel 265

Mısra: 2

Sanki, güya.

Hâl kim konomuş durur ol hadd-i gül-gün
üstine
Bir mu'anber zerredür şan mâh-ı gerdüñ
üstine

8. **şan:**

Gazel 320

Mısra: 9

Sanki, güya.

Şan Cenâbî bahra düşdüm yok hâlâşa
kudretüm
Eşkümüñ seyl-i revânı kapladı her yanımı

saña:

1. saña:

Gazel 10

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Bir nazâr gördüm yüzüñi saña oldum
mübtelâ
Ger baña yâr olmaz iseñ hasretâ vâ fûrkatâ

2. saña:

Gazel 11

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Gel velâyet şâhibi ol pîr-i 'aşka hîdmet it
Kim saña Mecnûnleyn tağlarda vahşî râm ola

3. saña:

Gazel 14

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Hançer-i hûn-rîz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol gamze-i mekkârın öp

4. saña:

Gazel 19

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Hançer-i hûn-rîzünüñe gerden şunar her
müstmend
Ey kemân-ebrû cihânı saña kurbân oldı tüt

5. saña:

Gazel 26

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña 'âşık geçen ey meh dilese baht-ı sa'îd
Muşhaf-ı hüsnuñi alup ele ol fâl eyler

6. saña:

Gazel 33

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña ta'lim eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

7. saña:

Gazel 55

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña bülbül gibi ey gül gönülden zâr olup her
dem
Şorarsañ gülşen-i gamda bugün bende
Cenâbîdür

8. saña:

Gazel 56

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Nergis-i zer-tâci gördüm üstüne dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'âşık mıdır

9. saña:

Gazel 65

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Bir 'Alî-sîret şeh-i kişver-güşâsın kim bugün
Saña kul oldı Cenâbî cân ile Kanber geçer

10. saña:

Gazel 66

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Câm ile Cemşid bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurâhî ağzına ey gönca-leb kulkul nedür

11. saña:

Gazel 71

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Ruḥ-ı gül-fāmuñı gördüm saña mihr-i
füzūnum var
Bahār eyyāmıdır māhum yine başda
cünūnum var

12. saña:

Gazel 71

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

'Alâyık pây-bendinden ḥalās imkānı olursa
Eyā çarḥ-ı ḥiyel-güster saña rengin oyunum
var

13. saña:

Gazel 72

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Zāhidā 'ucb u riyādan ḳalbūñi pāk itmeseñ
Şarfa itmez saña çendān tã'at-ı şad-sāleler

14. saña:

Gazel 76

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Cenābī dilden oldı saña 'aşık
Ne lāzım sūd kim bu ḥāle inkār

15. saña:

Gazel 78

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

'İbādet saña cāndan farz olupdur
Be-her 'illet niyem men ḥasta ma'zūr

16. saña:

Gazel 97

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña ta'līm eylesün çeşmüm şināverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı ābiler bilür

17. saña:

Gazel 98

Mısra: 11

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña ta'līm eylesün çeşmüm şināverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-ı ābiler bilür

18. saña:

Gazel 100

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Didüm senden gelen cānā belādur
Didi kim saña benden bil 'atādur

19. saña:

Gazel 139

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Başuñ egme dānesine mākiyānāsā göñül
Bu denī dünyāyı derseñ olmaya saña kümes

20. saña:

Gazel 146

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña baḥş iden ḥudā bu ḥüsni ey şirīn-dehen
Ben belā-perverdūñi 'aşkuñda Ferhād
eylemiş

21. sañadur:-dur

Gazel 147

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Cilvegāh-ı ḥüsñüñ itdūñ dil-rübālar tal'atın
Sañadur 'aşk u maḥabbet her dil-ārādan
ğaraž

22. saña:

Gazel 154

Mısra: 4
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Cüy-ı 'ömr-i âdemî akmakdadur leyl ü nihâr
Saña kılsun bu edâyı bir nazar enhâra bak

23. saña:

Gazel 155
Mısra: 6
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Tekye-i dehr-i deniden kes ta'alluğ riştesin
Saña âbdâlum sunulsun diriseñ esrâr-ı 'aşk

24. saña:

Gazel 164
Mısra: 7
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Qabûl it sâz-ı 'aşkuñ saña pendin
Ki dir nâ-sâz-ıla olma hem-âheng

25. saña:

Gazel 169
Mısra: 1
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña meyli olanı pā-māl kıldı fūrkatüñ
Ehl-i 'aşk olan gedāña zehr içürür ḥasretüñ

26. saña:

Gazel 181
Mısra: 6
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Qudretüñ irürse âb ur âteşine herkesüñ
Yakmağa her bulduğunu saña kim dir külhen
ol

27. saña:

Gazel 181
Mısra: 8
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

28. saña:

Gazel 182
Mısra: 6
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Cân u dilden geçse râzuñ cävizü'l-işneyndür
Açma sırruñ cân u göñle kim saña maḥrem
degül

29. saña:

Gazel 202
Mısra: 1
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

'İyd-ı vaşluñ irse cânum saña qurbân eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña âsân eylesem

30. saña:

Gazel 207
Mısra: 11
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña beñzer yok güher aşdâf-ı 'âlemde
bugün
Ma'denüñ cânlar durur ey dürr-i meknûnum
benüm

31. saña:

Gazel 253
Mısra: 6
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Gözlerüm dürler dökerler pâyüña ta'zîm için
İki 'âlem saña kıymet gevher-i yek-dânesin

32. saña:

Gazel 255
Mısra: 5
"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña vaşl olmasa Hızruñ beğâ-yı 'ömri
olmazdı

Cihān bildi muhaqqak kim hayāt-ı cāvidānsın
sen

33. saña:

Gazel 266

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Bed-nām-ı cihānum olalı saña hevā-dār
Rüsvāy gerek 'aşık-ı bī-dil el içinde

34. saña:

Gazel 277

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Cenābī seyle virdi hānümānuñ
Saña bilsem n'ider bu çeşm-i terde

35. saña:

Gazel 290

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Ney gibi bağla bil ey dil figān u āha
Yol ola tā ki saña varmağa bezm-i şāha

36. saña:

Gazel 306

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Muraqqalar giyüp her dem riyā 'arz itmeden
halka
Saña biñ menzilet yigdür be şūfi künc-i
meyhāne

37. saña:

Gazel 306

Mısra: 17

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Dimişler saña ağyāruñ seni sevmez diyü Harfi
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu
yalana

38. saña:

Gazel 312

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Ehl-i fazluñ hıdmetin sen saña devlet fehm
idüp
Dün olma şöhet idüp sifle-i nā-çiz ile

39. saña:

Gazel 321

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Saña ey hürşid-çihre dil virenler tañ midur
'Ālem-i hayretde gezse zerre gibi ser-seri

40. saña:

Gazel 335

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Göricek elde Cenābī didi tığ-ı sitemüñ
Sīne-i 'uryān gelürüm karşı saña çal beni

41. saña:

Gazel 347

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Ben hemān tenhā degül ey büt saña dīnin
viren
'[sī-i Meryemden alsañ şaklamaz imānını

42. saña:

Gazel 351

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Muqābil olmağa mihrüñ ruhuñla yok durur
vechi
Meh-i çarhuñ ne cānı var çura cānā saña
karşı

43. saña:

Gazel 351

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Görüp nazm-ı perîşânuñ nazîre söyledi anı
Cenâbîdür 'Acem-zâde geçen her dem saña
nakşı

44. saña:

Gazel 355

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Nice bî'at itmesün benden Cenâbî saña kim
Şüretâ şâh-ı cihânsın ma'nide ammâ velî

45. saña:

Gazel 362

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Gül-i tersin saña gülmek yaraşur
Nigâruñ bülbülüñem baña zârı

46. saña:

Gazel 369

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Gider bî-dâdluk resmin ki sen saña cefâ itdüñ
Gören kimdür bu 'âlemde murâd olmuş
sitemkârı

47. saña:

Muhammes 1

Mısra: 22

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Fazl-ı Hağ olsun mu'tnüñ görme hergiz
miñneti
Hem-nişin itsün saña Dâver felâh u râhatı

48. saña:

Muhammes 2

Mısra: 31

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Eyler zen-i zamâne saña âl u geh füsün
Sa'ÿ[i] bu kim özine seni eyleye zebün

49. saña:

Tahmis 2

Mısra: 25

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Gice bir şî'r didi saña Cenâbîye güzel
Yine sihr itdi Necâtî nice söz nice gazel

50. saña:

Tahmis 3

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hâli.

Şor baña 'aşkuñ rumûzın saña takrîr eyleyem
Cân u baş terkin urur 'âşık hemân
pervânedür

şan'at-ı 'aşkı:

1. şan'at-ı 'aşkı:-ı

Gazel 215

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk mesleği.

İletdi şan'at-ı 'aşkı başa Mecnûn-ı ğam-dîde
Maħabbet kârgâhında o bir üstâdmış bildüm

şandük-ı dilde:

1. şandük-ı dilde:-de

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül sandığı. II Gönül.

Saklama şandük-ı dilde sen libâs-ı 'ârı kim
Sîne-i 'âşık gibi ol çâk çâk olmağ gerek

şanem:

1. şanem:

Gazel 27

Mısra: 4

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Sinemüñ deşinde çeşmüm dökse kanlu
yaşını
Ey şanem her kaçresi bir lâle-i Nu'mân olur

2. şanem:

Gazel 74

Mısra: 5

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Vehm idüp kâfir gözüñden ey şanem
'aşıklarun
Sü-be-sü dil merdümin yarar karavul saldılar

3. şanem:

Gazel 91

Mısra: 9

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Zahm-ı gamzeñ ey şanem cism-i Cenâbide
bugün
Çeşmine ağıyar sevmek darb-ı hançer
gösterür

4. şanem:

Gazel 104

Mısra: 1

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Salınan ruhsârun üzre ey şanem kâkül midür
Yoğsa hüsnün gülşeninde müşg-bü sünbül
midür

5. şanem:

Gazel 118

Mısra: 1

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Ğam degül olmazsa ey dil ol şanem ağıyarsuz
Bâğ-ı 'âlemdür bulunmaz bunda bir gül hârsuz

6. şanem:

Gazel 141

Mısra: 5

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Dür iken ten kâlibından dağı Mecnün ey
şanem
Hüsn-i Leylâdan dil-i dîvânemüz âgâh imiş

7. şanem:

Gazel 145

Mısra: 7

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

İrem-i hüsnünde la'lüñ ey şanem şîrin geçer
Hadd-i gül-gününda zülfüñ baş açuk şeb-diz
imiş

8. şanem:

Gazel 147

Mısra: 9

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Mürdeler ihyâ ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenâbî nefh-i 'isâdan ğarâz

9. şanem:

Gazel 183

Mısra: 5

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Mest-i lâ-ya'kıl gezer kendin yitirmiş ey
şanem
Câm-ı la'lüñden meger nüş eyledi peymâne
dil

10. şanem:

Gazel 183

Mısra: 9

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Ey şanem demler durur kim haste derdüñ
geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâna dil

11. şanem:

Gazel 254

Mısra: 7

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydâ
oldıgum
Boynuma zencirin atup bağladı dîvânesin

12. şanem:

Gazel 285

Mısra: 9

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Sâkin-i Necd-i belâ oldı Cenâbî ey şanem
'Âşık-ı Mecnûn olalı zülfüñüñ Leylâ'sına

13. şanem:

Gazel 293

Mısra: 4

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Gördigünce üstüme her dem yağalar çäk ider
'Âşık olup ey şanem ğam merdümi didâruma

14. şanem:

Gazel 294

Mısra: 3

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Hâli ber-câ bulmadum nağş-ı ruhuñsuz ey
şanem
Beñzedürsem sînemi tañ mı eger büt-hâneye

15. şanem:

Gazel 294

Mısra: 7

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Dil- perîşân olmasun dirseñ Cenâbî ey şanem
Zülfüñe el urmasun virme icâzet şaneye

16. şanem:

Gazel 322

Mısra: 9

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Dün şürâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâgar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

17. şanem:

Gazel 329

Mısra: 1

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

'Ârızuñ şem'inüñ oldum ey şanem pervânesi
Kâkülüñ zencîrinüñ göñlüm dürür divânesi

18. şanem:

Gazel 337

Mısra: 5

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Gördi tîguñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

19. şanem:

Gazel 346

Mısra: 1

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgili).

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-şâdını
Bî-sütün-ı ğamda Şîrin añmadı Ferhâdını

sanem 'aşkı:

1. şanem 'aşkı:-ı

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgilinin)

aşkı.

Bir şanem 'aşkı ile meftûn olup göñlüm yine
Zülf-i sevdâyını kuştı bilüme zünnârlar

sanem didârını:

1. şanem didârını:-ı, -(n)ı

Gazel 323

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgilinin)

yüzü.

Deyr-i 'âlemde göreliden sen şanem didârını
Dest-i 'aşkuñla kuşandum zülfüñüñ zünnârını

sanem zülfi ğamıdur:

1. şanem zülfi ğamıdur:-ı, -dur

Gazel 125

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Put (gibi güzel ve taş kalpli sevgilinin)

saçının gamı, kederi.

Bir şanem zülfi ğamıdur bildeki zünnârumuz
Bi'at itdük küfr-i 'aşka aldılar ikrârumuz

sanemâ:

1. şanemâ:

Gazel 21

Mısra: 7

Ey put (gibi güzel ve taş kalpli olan sevgili)!

Teb-i hecrüñ şanemâ yakdı harâretle anı
Şuna gör âb-ı vişâlüñ dil-i bîmâra meded

sanki:

1. **şanki:**

Gazel 228

Mısra: 6

Sanki; farz edelim ki, güya.

Gicelerle şubhveş bî-dâr-ı küyuñ olmışam
Târ-ı zülfüñ zulmetinde şanki h^vâb-âlüdeyin

şanma kim:

1. **şanma kim:**

Gazel 162

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zannetme ki.

Şanma kim 'âşık olan ey dil sevilmez dünyede
Hâr-ı miñnetdür hemîşe mübtelâsı bülbülüñ

şarf it:

1. **şarf it:**

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Ömrü) harcamak, tüketmek. II Fedâ etmek.

Şarf it Cenâbî hâşıl-ı 'ömrüñ o mâha kim
Toñm-ı vefâsı mezra'-ı cânüñda kiştedür

şarf kılmaz:

1. **şarf kılmaz:-maz**

Gazel 252

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Harcamak.

Ma'rifet bâzârı içre bulmasa şarrâfını
Şarf kılmaz lâ-cerem merd-i süñan-dân cevherin

şarfa itmez:

1. **şarfa itmez:-mez**

Gazel 72

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Fayda etmek.

Zâhidâ 'ucb u riyâdan kalbünü pâk itmeseñ
Şarfa itmez saña çendân tã'at-ı şad-sâleler

şarılı:

1. **şarılısam:-sa, -m**

Gazel 366

Mısra: 2

Sarılmak, kucaklamak.

Gâh öpsem ayağüñ ey serv-i kıdd dâmen gibi
Geh şarılısam kâmet-i bâlâna pirâhen gibi

2. **şarıldı:-dı**

Gazel 373

Mısra: 7

Sarılmak, kucaklamak.

Bâlâsına şarıldı gönül ol kıyâmetüñ
Aldı eliyle başına gitdi belâsını

şarrâf:

1. **şarrâfını:-ı, -(n)ı**

Gazel 252

Mısra: 9

Kuyumcu. II Bir şeyden iyi anlayan, o şeyin ehli olan kimse.

Ma'rifet bâzârı içre bulmasa şarrâfını
Şarf kılmaz lâ-cerem merd-i süñan-dân cevherin

şarrâf-ı dil:

1. **şarrâf-ı dil:**

Gazel 324

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül sarrafı. II Âşığın gönlü.

Naqd-i cân virüp zer-i vaşl-ı nigârı almaduñ
N'itdüñ ey şarrâf-ı dil çalduñ yire bâzaruñı

şarrâf-ı ğam:

1. **şarrâf-ı ğam:**

Gazel 323

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gam, keder sarrafi.

Nice biñ şarrâf-ı ğam gördi geçürdi eşkümüñ
Füls-i âhmer yirine 'add itmedi dînârını

sat:

1. **şatar:-ar**

Gazel 45

Mısra: 7

*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya
vermek.*

Müşterî 'âşıklara bādām-ı ter şatar gözün
Kâmetüñ serv-i ser-âmed ruĥlarıñ gül-
destedür

2. **şatar:-ar**

Gazel 72

Mısra: 4

*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya
vermek.*

Gördi kırğın müşterî dellâle-i gül bülbüli
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürĥin vâleler

3. **şatmaġa:-maġa**

Gazel 167

Mısra: 7

*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya
vermek.*

Şive bāzârında cevrüñ şatmaġa bir ħ'âcesin
Müşterî 'âşıklaruñla taldı dükkānuñ senüñ

4. **şatar:-ar**

Gazel 244

Mısra: 10

Göstermek.

Gün yüzüñden ref' olursa gösterür iki kâmer
'Âleme mu'ciz şatar yol iki zülf-i 'anberin

satıl:

1. **şatılan:-an**

Gazel 120

Mısra: 5

Satılan, elden çıkarılan (şey).

Şatılan bāzâr-ı ğamda kelle-i 'uşşākimiş
İzdiyād-ı revnaĥ itsün gün-be-gün ser-
ĥānemüz

2. **şatılmasun:-ma, -sun**

Gazel 250

Mısra: 10

*Bir malı veya mülkü para karşılığında elden
çıkarmak.*

Naĥd-ı cāna rāygāndur yoĥ bahāsi ol mehüñ
Yūsuf-ı Mışrı gibi kem kıymete şatılmasun

3. **şatılır:-(u)r**

Gazel 252

Mısra: 13

*Bir malı veya mülkü para karşılığında elden
çıkarmak.*

Yoĥ bahāya şatılır yāküta kıymet kalmadı
Gösterelden ey Cenābī la'l-i cānān cevherin

4. **şatılsa:-sa**

Gazel 304

Mısra: 6

*Bir malı veya mülkü para karşılığında elden
çıkarmak.*

Ĥabbe-i ĥālūñ ğamıdır dilde kaydum ĥāşılı
Ĥirmen-i 'ömrüm şatılsa rāziyum ol dāneye

savā ırmaġıdır:

1. **Savā ırmaġıdır:-dur**

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sava Nehri; Tuna Nehri'nin sağ
kollarından biridir. II Âşığın gözyaşları.*

Ĥasretinden ol mehüñ yaşum Cenābī
aĥmada
Yā Savā ırmaġıdır yā Tunca yāhüd Tunadır

savlecân:

1. **şavlecânın:-i, -n**

Gazel 47

Mısra: 12

Çevgân, başı eğri cirit sopası. II Sevgilinin kıvrımlı saçı.

Gev-şifat başum Cenâbî kapmağa ol şeh-süvâr
‘Anberîn zülfi elinde şavlecânın gezdürür

şavlecân zülfüñ:

1. **şavlecân zülfüñ:-(ü)ñ**

Murabba 2

Mısra: **17**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) cirit sopası gibi ucu kıvrımlı olan saçı.

Güy-ı devlet kapmada destüñde zülfüñ
şavlecân
Gâmezler tîrini atsañ şayd-ı ‘izzetdür nişân

şavt-ı cân-fezâyi:

1. **şavt-ı cân-fezâyi:-(y)ı**

Muhammes 2

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Can başılayan, gönlü ferahlatan ses. II Dünyanın gelip geçiciliği hakkında verilen nasihat.

Ferzâne-i cihân iseñ uyma fesâneye
Bu şavt-ı cân-fezâyi işit uy terâneye

şavt-ı hezârî:

1. **şavt-ı hezârî:-ı**

Gazel 21

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Bülbül sesi. II Âşığın binlerce ahı, feryadı.

İre mi nâle-i dil yâr-i cefâkâra meded
Yite mi şavt-ı hezârî gül ü gülzâra meded

sa’y eyle:

1. **sa’y eylese:-se**

Gazel 337

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Safa ile Merve arasında süratle gidip gelme.

Ka’be-i küyuñ tavâfında gönül sa’y eylese
Câh-ı gâmda zemzem eyler gözlerinüñ yaşını

2. **sa’y eyleşem:-se, -m**

Gazel 345

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Safa ile Merve arasında süratle gidip gelme.

Ka’be-i küyuñ tavâfında n’ola sa’y eyleşem
İşigüñdür ehl-i dil hüccâca hâcet kapısı

sa’y kıldum:

1. **sa’y kıldum:-du, -m**

Murabba 1

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Safa ile Merve arasında süratle gidip gelme.

Ka’be-i vaşlı nigâruñ olmadı hergiz bedîd
Gerçi yıllar sa’y kıldum geşt idüp râh-ı ba’îd

şayd:

1. **şaydın:-ı, -n**

Gazel 283

Mısra: **8**

Av.

Ben esîr-i kâkül-i pür-çinüñ idüm ey kamer
Kim felek şayyâdı şaydın salmamışdı dâmına

2. **şayduñ:-(u)ñ**

Gazel 5

Mısra: **10**

Av. II Âşık.

Gözlerüñ şeh-bâzına olsun Cenâbiveş şikâr
İsteyen şayduñ mişâli beste-i fitrâk ola

şayd eyledüm:

1. **şayd eyledüm:-dü, -m**

Gazel 41

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Bâl açup şayd eyledüm şehbâz-ı Kâf-ı ‘uzleti
Bu kerâmet şanma şâhâ şeh-per-i ‘anşâdadur

şayd id:

1. **şayd ide:-e**

Gazel 332

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Dâne-i hâlûñ hevâsında nice murğ-i dili
Şayd ide ey mâh-peyker kursa 'aşkuñ dâmını

2. **şayd idem:-em**

Gazel 192

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Kaşdum bu kim gazâle-i çeşmüñi şayd idem
Cân riştesiyle şol iki vahşiyi kayd idem

şayd iden:

1. **şayd iden:-en**

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Avlayan (şey). II Âşık eden şey. II Sevgilinin saçı.

Dâne-i hâl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Haddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağıdur

şayd idüpdür:

1. **şayd idüpdür:-üp, -dür**

Gazel 308

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Baña göñlüm şayd idüpdür ol tezerv-i gülşeni
Âferinler okıdum báz-ı şikâr-endâzuma

şayd it:

1. **şayd it:**

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murğ-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlağ imiş

2. **şayd itmeden:-meden**

Gazel 213

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Hümâ pervâz-ı dil-berler şikârında perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-bâzdur göñlüm

3. **şayd itmege:-mege**

Gazel 346

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Avlamak, yakalamak.

Dâm-ı hayret kaydın eyle ey Cenâbî isteseñ
Bu heyâkil bahrînuñ şayd itmege Ferhâdını

4. **şayd itmege:-mege**

Tahmis 3

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Göñlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür gam çekmesün şayd itmege

5. **şayd itmege:-mege**

Tahmis 3

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Göñlüm isterse Cenâbî ol melek şayd itmege
Beste-i fitrâkdür gam çekmesün şayd itmege

6. **şayd itmege:-mege**

Tahmis 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -
Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Şâh-bâz-ı çeşmi hâzır dilleri şayd itmege
Gülşen-i hüsnüñde dil murğın yine şayd itmege

7. şayd itmege:-mege

Tahmis 3

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Şâh-bâz-ı çeşmi hâzır dilleri şayd itmege
Gülşen-i hüsnüñde dil murğın yine şayd itmege

şayd kıl:

1. şayd kılduñ:-du, -ñ

Gazel 251

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nâz ile
Âferin ey şâh-bâz-ı evc-i devlet âferin

2. şayd kılsun:-sun

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Kendine âşık etmek, bağlamak.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun baña şâhın
gözlerüñ
Dâm olmaz ol kebüter niçe dem âvâredür

2. şayd kılsun:-sun

Gazel 46

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Avlamak. II Âşık etmek, kendine bağlamak.

Murğ-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şehbâzı
kim
Bir kebüterdür göñül senden cüdâ âvâredür

şayd ol:

1. şayd olduğın:-dug, -(ı)n

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Avlanmak, yakalanmak. II Âşık olmak, tutulmak.

'Arz ider gül nâzeninüñ bülbüle şayd olduğın
Zahm-ı dendân la'li üzre jâleden tebğâleler

2. şayd olmadur:-ma, -dur

Gazel 310

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Av olmak, avlanmak.

Ol kebk-i hoş-ıhîrâmı gördüm katı hevâyî
Şayd olmadur murâdı ben gibi şâh-bâza

3. şayd olmasañ:-ma, -sa, -ñ

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Av olmak. II Âşık olmak, tutulmak.

Ey Cenâbî olmasañ bir şâhbâza şayd ger
Ayağında bend-i hayret rişte-i kâkül nedür

şaydgâh-ı hüsnüñ:

1. şaydgâh-ı hüsnüñ:-(ü)ñ

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzelliğın av yeri. II Sevgilinin yüzü.

Şaydgâh-ı hüsnüñ içre bâl açup şâhın gözün
Aldı göñlüm murğını bilsem ki dağı nem
kpar

şayd-ı 'izzetdür:

1. şayd-ı 'izzetdür:-dür

Murabba 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ululuk, yücelik avı.

Güy-ı devlet çapmada destüñde zülfüñ
şavlecân
Gâmzeler tîrini atsañ şayd-ı 'izzetdür nişân

şaydın almış:

1. **şaydın almış:-miş**

Gazel 87

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*Avını alıp götürmek. II Âşık etmek,
müptela etmek.*

Tel taşınmış başına ebrûlaruñdan gözlerüñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bâzdur

sâye:

1. **sâyeñle:-ñ, -le**

Gazel 84

Mısra: **10**

Gölge. II İlgi, alaka, hoş muamele.

Ey serv-i ser-firâzum kimdür Cenâbî diseñ
Sâyeñle ülfet itmiş bâğuñda bir giyehdür

2. **sâyesi:-(s)j**

Gazel 85

Mısra: **4**

Gölge. II İlgi, alaka, hoş muamele.

Üstüme şalsa n'ola kadd-i bülendüñ gölgesin
Sâyesi serv-i revânuñ dâyimâ çün pestedür

3. **sâyesinde:-(s)j, -(n)de**

Gazel 185

Mısra: **8**

Gölge. II Yardım, himaye.

N'ola luţf-ı pâdişehle başum irse göklere
Sâyesinde dâyimâ 'izzetdedür ehl-i kemâl

4. **sâyeñ:-ñ**

Gazel 349

Mısra: **11**

(Sevgilinin) gölgesi.

Sâyeñ gibi Cenâbî yirden yire çalınsun
Teşbih iderse serve ol kâmet-i bülendi

5. **sâyeñ:-ñ**

Gazel 110

Mısra: **9**

*(Sevgilinin Hüma kuşu gibi âşıklara
mutluluk veren) gölgesi; varlığı.*

Buldu sâyeñ devletin alup Cenâbî yanuñı
Sen hümâ-yı nâzdan olmağa ol dür istemez

6. **sâyesin:-(s)j, -n**

Gazel 114

Mısra: **1**

Gölge. II İlgi, alaka, hoş muamele.

Ol hümâ üftâdesinden sâyesin dür eylemez
Hâke salmaz 'âşıkın 'âlemlere hür eylemez

sâye şalar:

1. **sâye şalar:-ar**

Gazel 68

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Gölge yapmak, gölgelendirmek. II
Korumak.*

Tâbiş-i hürşid-i gamdan ey Cenâbî yok gamuñ
Sâye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdânuñ mı var

sâye-bân:

1. **sâye-bânın:-ı, -n**

Gazel 47

Mısra: **8**

Gölgelik.

Haymegâh-ı fûrkatüñde tâb-ı gamdan
şaklayup
Başum üzre dūd-ı âhum sâye-bânın gezdürür

sâye-bân kurdı:

1. **sâye-bân kurdı:-dı**

Gazel 365

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Gölgelik kurmak.

Tâb-ı hürdan şakınup ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân kurdı çemen üstüne berg-i semeni

sâye-i lutfuñ kenef eyler:

1. **sāye-i luṭfuñ kenef eyler:-r**

Gazel 30

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin/padişahın) lütfunun gölgesine sığınmak.

Āsüde-i dehr oldı Cenābī gibi ğamdan
Her kim ki şehā sāye-i luṭfuñ kenef eyler

sāye-i rahmet cihāna:

1. **sāye-i rahmet cihāna:-a**

Murabba 2

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Āleme rahmet gölgesi (olan). II Herkese merhamet eden padişah (sevgili). II Kanûnî Sultan Süleymân.

Goncalarla bülbül eyler vaşf-ı la'lüñ güft ü gū
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

2. **sāye-i rahmet cihāna:-a**

Murabba 2

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Āleme rahmet gölgesi (olan). II Herkese merhamet eden padişah (sevgili). II Kanûnî Sultan Süleymân.

Yoluña cānlar virür ben gibi şeydā görmedi
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

3. **sāye-i rahmet cihāna:-a**

Murabba 2

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Āleme rahmet gölgesi (olan). II Herkese merhamet eden padişah (sevgili). II Kanûnî Sultan Süleymân.

Şevk ile bu mışra'ı okur Cenābī her zamān
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

4. **sāye-i rahmet cihāna:-a**

Murabba 2

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Āleme rahmet gölgesi (olan). II Herkese merhamet eden padişah (sevgili). II Kanûnî Sultan Süleymân.

Baḥr-ı rahmet mevc-i şefkat Ḥusrev-i deryā
'aṭā
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

sāyelen:

1. **sāyelendi:-di**

Gazel 305

Mısra: **11**

Bağlanmak, âşık olmak, gönül vermek.

Yine bir taze serve sāyelendi
Düşürdüm tır-i yāri bağ-ı cāna

sāyesin salsa:

1. **sāyesin şalsa:-sa**

Gazel 61

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gölgelendirmek.

Felek burcında ḥürşide yiridür sāyesin şalsa
Sipihr-i 'işve vü nāzuñ o meh rāḥşende
māhıdur

sāyesinde:

1. **sāyesinde:**

Gazel 306

Mısra: **15**

(Cenābī'nin şiipleri) aracılığıyla,
vesilesiyle.

Olurdu sāyesinde rūḥ-ı Cāmī her dem āsüde
Dikilse naḥl-i eş'arum eger bağ-ı ḥıyābāne

sāyeves:

1. **sāyeves:**

Gazel 213

Mısra: **7**

Gölge gibi.

Cenābī sāyeves bir bir beyān eyler nice
dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-rāzdur
göñlüm

sāyeves bī-cān:

1. **sāyeves bī-cān:**

Gazel 196

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Gölge gibi cansız (kimse). II Âşık.

Şol zamân kim başına gün toğmaduk bir cân
idüm
Şol zamân kim ben fütâde sâyeveş bî-cân
idüm

sa'y[i]:

1. **sa'y[i]:**

Muhammes 2
Mısra: **32**
Amaç, gaye, maksat.

Eyler zen-i zamâne saña âl u geh füsün
Sa'y[i] bu kim özine seni eyleye zebün

sa'y-ı âdem:

1. **sa'y-ı âdem:**

Gazel 311
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnsanın gayreti, çabası.

Def'ine her bir kazânuñ sa'y-ı âdem
n'eylesün
Ser-nüvişt olan gelür kilik-i ezelden çün başa

sayıl:

1. **şayılmason:-ma, -sun**

Gazel 250
Mısra: **6**
Hesaplanmak.

Her ne nakd-i eşki kim hârc itdi çeşmüm
yoluña
İdemez kimse hisâbın yok yire şayılmason

şayyâd:

1. **şayyâda:-a**

Gazel 50
Mısra: **7**
*Avcı. II Sevgilinin âşıkların gönlünü
avlayan, yaralayan gözü.*

Tiğ-ı müjgânuñla çeşmüñ beñzer ol şayyâda
kim
Çan içinde her dü desti meyl her dem
hünadur

2. **şayyâdmış:-miş**

Gazel 215

Mısra: **4**

*Avcı. II Sevgilinin âşıkların gönlünü
avlayan, yaralayan gözü.*

Şikâr-ı dâm-ı zülfüñ ideli göñlüm kuşın ey
meh
O çeşm-i hîle-perdâzuñ nice şayyâdmış
bildüm

sâz:

1. **sâz:**

Gazel 289

Mısra: **6**

*Her çeşit musiki aletine verilen isim,
çalgı.*

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng için
Nây-ı ğamla çalınur bir resme sâz olduñ yine

2. **sâz:**

Gazel 88

Mısra: **3**

*Halk musikimizde daha çok saz şairleri
tarafından kullanılan, gövdesi oyularak
yapılmış uzun saplı, telli çalgı.*

Başta vardum sâz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illâ sözüm alişdadur

3. **sâzını:-ı, -(n)ı**

Gazel 322

Mısra: **6**

*Halk musikimizde daha çok saz şairleri
tarafından kullanılan, gövdesi oyularak
yapılmış uzun saplı, telli çalgı.*

Deyr-i ğamda çalınurken erğanün-ı âh-ı dil
Yire çaldı işidüp Nâhîd çengî sâzını

4. **sâz-ıla:-ıla**

Gazel 239

Mısra: **7**

*Halk musikimizde daha çok saz şairleri
tarafından kullanılan, gövdesi oyularak
yapılmış uzun saplı, telli çalgı. II Söz.*

Çulağüñ burılmadın sâz-ıla vir kendüñi gel
İstimâ' eyle bu remzi nağme-i tanbürdan

sâz-ı 'aşkuñ:

1. sâz-ı 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk sazı.

Kabûl it sâz-ı 'aşkuñ saña pendin
Ki dir nâ-sâz-ıla olma hem-âheng

sâz-ı elem-efzâsını:

1. sâz-ı elem-efzâsını:-(s)ı, -(n)ı

Gazel 191

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hüzünlendiren saz.

Muṭrib-i derdüñ niyâzıyla elin bûs idelüm
Çaldurup sâz-ı elem-efzâsını güş idelüm

sebâtı yok:

1. sebâtı yok:

Gazel 351

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sonu olmama, sürekli devam etme.

Vişâlûñ kılmadı bildüm firâkuñ da sebâtı yok
Bu 'âlemdür benüm şâhum geçer bunda
yaman yahşî

sebeb olmasa:

1. sebeb olmasa:-ma , -sa

Gazel 287

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir şeyin olmasına veya yapılmasına
vesile olmak, neden olmak.*

Şüretüñ görmek ne mümkün olmasa hâlûñ
sebeb
Bâ'îş itdüm cennete girmekliğe bir dânei

sebkat eyledüm:

1. sebkat eyledüm:-dü, -m

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Geçmek, üstünlük sağlamak.

Şimâli çaldum ayağa şabâdan eyledüm
sebkat
Hevâ-yı 'aşk-ı cânânuñ Cenâbî kim
semendümdür

sebkat itdüm:

1. sebkat itdüm:-dü, -m

Gazel 204

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Geçmek, üstünlük sağlamak.

Ma'nîde ben Cenâbî pâ-mâl-i her le'imem
'İrfân ile egerçi akrâna sebkat itdüm

sebû-yı ğamda:

1. sebû-yı ğamda:-da

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder testisi. II Âşîğın gönü.

Murâduñ mey ise ey dil ciger hûn-âbesin iç
kim
Sebû-yı ğamda hıfz olmuş 'aceb rengin şarâbı
var

sebzeâr-ı miñnetüññ giyâhıyuz:

1. sebzeâr-ı miñnetüññ giyâhıyuz:-ı, -y, -(u)z

Gazel 135

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Eziyet, sıkıntı bahçesinin otu. II
Sevgiliden gelen cefaya katlanan âşik.*

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzeâr-ı miñnetüññ bir giyâhıyuz

sebzeâr-ı saltanatda:

1. sebzeâr-ı saltanatda:-da

Gazel 13

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Saltanat gül bahçesi. II Sevgilinin
bulunduğu yer.*

Sebzeâr-ı saltanatda gül gibi gül dâyimâ
Olduğınca tâ şabâ 'ömrüm mişâli der-şitâb

seccāde-i dili:

1. **seccāde-i dili:**

Gazel 192

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül seccadesi. II Âşığın gönlü.

Seccāde-i dili döşeyüp baħr-ı eşküme
Turdum namāza ola ki kār-ı Cüneyd idem

secde kıl:

1. **secde kıldum:-du, -m**

Gazel 204

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Secde etmek. II Huzurda eğilmek, sevgi
ve hürmet gösterisinde bulunmak.*

Ol Ka'be-i cemāli vardum ziyāret itdüm
Pâyına secde kıldum karşı 'ibādet itdüm

2. **secde kılmaz:-maz**

Gazel 280

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Secde etmek.

Cāmi'-i hüsnuñde baş egdi Cenābī kaşuñā
Secde kılmaz gerçi mü'min kāfirī miħrābda

secdegāh:

1. **secdegāh:**

Gazel 282

Mısra: 7

*Secde edilecek, secdeye varılacak yer,
ibadet yeri. II Sevgilinin eşği, kapısı.*

Sürme kapuñdan beni kim bañā oldur
secdegāh
'Aşk ehlin küyuñā alup giden rāh 'aşkına

sed çekmese:

1. **sed çekmese:-me, -se**

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Suyun akmasını önlemek için duvar
yapmak. II Âşığın gözyaşlarını dindirmek.*

Gözlerüm seylāb-ı eşki ğarķ iderdi 'ālemi
Ger begüm merdümlük idüp çekmese ol āba
sed

sefer:

1. **sefer:**

Gazel 20

Mısra: 4

Yolculuk, seyahat.

İkāmēt eylemez sīnemde cānum
Karār eyler mi şehri içre sefer dōst

2. **seferde:-de**

Gazel 278

Mısra: 8

Yolculuk, seyahat.

Girdüm țarīk-i 'aşka gerçi ğațarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

sefer kıl:

1. **sefer kıl:**

Gazel 184

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yolculuĝa çıkmak, yolculuk yapmak.

Gel fenā iklimine kendüñ sefer kıl o dili
Şāh-ı 'aşķ yasaĝıdur ey cān utulmaz çün
bedel

seg-i dergāh-ı cānāni:

1. **seg-i dergāh-ı cānāni:-ı**

Gazel 94

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kapısının köpeği.

Seg-i dergāh-ı cānāni nice taħķir idem ben
kim
Ser-i küyında vaz' olmuş seriri 'izz ü cāhı var

seg-i küy-ı dil-ārāya:

1. **seg-i küy-ı dil-ārāya:-(y)a**

Gazel 161

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesinin köpeği.

Şikest it ey felek başın döne döne Cenābīnūñ
Seg-i kūy-ı dil-ārāya olursa bir sifāl eksük

sehā būyın virür bir deste güldür:

1. **sehā būyın virür bir deste güldür:-dür**

Gazel 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cömertlik kokusu yayan bir deste gül. II

Padişahın cömert eli.

Sehā būyın virür bir deste güldür
Elūñ sensin ne şübhe gülşen-i cūd

sehā rezminde:

1. **sehā rezminde:-i, -(n)de**

Murabba 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cömertlik savaşı. II Cömertlik, eli açıklık.

Meh-i burc-ı 'adāletsin saçılısun 'āleme nūruñ
Sehā rezminde Rüstemsin cihāna 'arz kıl
zūruñ

sehāb:

1. **sehāba:-a**

Gazel 32

Mısra: 6

Bulut. II Sevgilinin siyah saçı.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi hālūñ
Kaşuñ hilāl-i gerdün zülfüñ sehāba beñzer

sehāb-ı felekāsā:

1. **sehāb-ı felekāsā:**

Gazel 197

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feleğin bulutu gibi.

Mihr-i hāver gibi geh hāndeler itdüm bī-hadd
Geh sehāb-ı felekāsā niçe giryān oldum

seher:

1. **seher:**

Gazel 20

Mısra: 6

Sabah.

Şeb-i zülfüñde göñlüñ yok qarārı
Olaldan mihr-i rüyuñla seher dōst

sehār:

1. **sehār:lar:-lar**

Gazel 101

Mısra: 6

Sihirbaz, büyücü.

Gözlerūñ devrinde baṭṭāl oldı sihr-i Sāmīrī
Merdüme el oynamaḳda key katı sehār:lar

sehī servüñ pāyına:

1. **sehī servüñ pāyına:-i, -(n)a**

Gazel 211

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Düzgün servi (gibi uzun boylu sevgilinin)
ayağı.*

Ol sehī servüñ Cenābī yüz sürelden pāyına
Kāmet-i bālāsı gibi yüce oldı himmetüm

seh-per-i 'ankāyıla:

1. **seh-per-i 'ankāyıla:-y, -ıla**

Gazel 286

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anka kuşunun kanadındaki en uzun tüy.

Gür-ı yāy-ı 'izzetüz cevgan-ı istignāyıla
Da'vi-yi pervāze turduk seh-per-i 'Ankāyıla

sehv:

1. **sehv:**

Gazel 188

Mısra: 16

Yanılma, hata.

Uyma ey meh ğayra kim çāk itdi ceyb-i 'ārını
Dest-i hāra virdügiyçün sehv ile dāmān gül

sekit:

1. **sekit:**

Muhammes 2

Mısra: 26

*Sakinleştirmek, dindirmek. II Uyarmak,
azarlamak.*

Pîr-i hîred ne dirse sen anı tüt işit
Uyma hevâ-yı nefse özüñ gör dağı sekit

selâmet:

1. selâmetden:-den

Gazel 94

Mısra: 5

*Ruh ve beden yönünden sağlıklı olma,
esenlik, huzur.*

Maḥabbet yolına girseñ selâmetden
tecennüb kıl
Ki başuñdan güzâr eyler hezârân seng-i râhı
var

selâmet küşesin gözle:

1. selâmet küşesin gözle:

Gazel 245

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sağlık, esenlik köşesini kapmak için fırsat
kollamak. II Aşkın verdiği sıkıntılara
katlanmadan huzura erişmeye çalışmak.*

Ben belâ-keş 'âşıkam tıtdım melâmet
küşesin
Gözle dâyim sen be şüfivar selâmet küşesin

selâmet ol:

1. selâmet olduğın:-duğ, -(ı)n

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Esenlik içinde olmak. II Kurtulmak.

İstemez zülfüñ gamıyla dil selâmet olduğın
Beste-i zencîr-i gam Mecnûn-ı rüsvâ -
geştedür

2. selâmet olsun:-sun

Gazel 226

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Esenlik içinde olmak.

Erbâb-ı dil hemîşe ehl-i melâmet olsun
Nâm isteyen 'azîzüm her dem selâmet olsun

Selsebîl ırmağudur:

1. Selsebîl ırmağudur:-ı, -dur

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Cennetin pınarlarından birinin ismi veya
sıfatı. II Âşğın çokça akan gözyaşları.*

Her gören yaşum didi küyüñda ey hürî-nijâd
Ravza-i cennetde gūyâ Selsebîl ırmağudur

semâ'a:

1. semâ'a:-a

Gazel 220

Mısra: 5

*Mevlevi dervişlerinin ney, kudüm, rebap
gibi çalgılar ve okunan ilahiler eşliğinde
tennûre denen bir kıyafet giyerek belli bir
usule göre ayakta ve kolları iki yana açılmış
vaziyette dönmeleri ve bu suretle icra
ettikleri ayin.*

Vecd idüp her küşeden girsün semâ'a ehl-i
şevk
Nağme kılsun muṭribâ bir dem rübâb
eglenmesün

semâ'a gir:

1. semâ'a girdi:-di

Gazel 306

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sema yapmak, dönmek.

İşidüp nazmını gerdün semâ'a girdi
şevkıñdan
Hilâl-i çarḥ baş egdi bu Ḥarfî-i suḥandâna

2. semâ'a girer:-er

Gazel 305

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sema yapmak, dönmek.

Semâ'a girer olup Mevlevî çarḥ
Cenâbî ney-şifat gelse figâna

semâ'-ı sâzuma:

1. semâ'-ı sâzuma:-(u)m, -a

Gazel 308

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Türk müziğinde, faslın sonunda çalınan sözsüz müzik.

Rakşa girsün nâleler her dem semâ'-ı sâzuma
Perde-âheng eylesün gam muṭribi âvâzuma

semek:

1. semek:

Gazel 176

Mısra: 4

Balık.

Yâruñ vişâli gevherini bulmaḵ isteseñ
Deryâ-yı gam içini dolan yüri çün semek

2. semek:

Gazel 173

Mısra: 6

Balık.

Eşk-i çeşmümden dilâ yâd-ı kenâr itme şaḵın
Dirliğinden yüz alan deryâdan ayrılrsa semek

semen-bû:

1. semen-bû:

Gazel 125

Mısra: 4

Yasemin gibi güzel kokan (sevgili).

Reng ü bû virmek ne mümkindür neşâṭum
gülleri
Zahm ururken ey semen-bû pây-ı dilde
ḥârumuz

semend:

1. semendine:-i, -(n)e

Gazel 363

Mısra: 1

Çevik ve gösterişli at.

Süvâr olmuş semendine görüp ol şüh-ı fettânı
Didüm şemşîr-i ḥüsnile çutar âḥîr bu meydânı

2. semendümdür:-(ü)m, -dür

Gazel 79

Mısra: 10

Çevik ve gösterişli at.

Şimâli çaldum ayağa şabâdan eyledüm
sebḳat

Hevâ-yı 'aşḳ-ı cānānuñ Cenābî kim
semendümdür

semender:

1. semenderdür:-dür

Gazel 43

Mısra: 4

Ateşte yaşadığına inanılan mevhum bir kuş. İran hurafelerindedir. Esasında su kertenkelesi denilen hayvandır. Vücudunun iki tarafında su boşaltan keseler bulunan bu hayvan, kıvılcım kül üzerinde, yürüyeceği tarafları sulayarak geçtiğinden yanmazmış. II Âşığın gönlü.

'îzâruñ nârına düşdi 'azâb-ı cān nedür bilmez
Tutulmuş dām-ı zülfüñde gönül murḡı
semenderdür

semend-i nâzuña:

1. semend-i nâzuña:-(u)ñ, -a

Gazel 264

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Naz atı. II Sevgilinin nazı.

'Arsa-i cānum gibi nüzhet-fezâdur dil daḡı
Vir semend-i nâzuña cevâlân cevâlân üstine

semend-i nâzuña bin:

1. semend-i nâzuña bin:-(u)ñ, -a

Gazel 168

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Naz atına binmek. II Nazlanmak, işve yapmak.

Şeh-süvâr-ı ḥüsn olup 'uşşâḳı pā-mâl itmege
Bin semend-i nâzuña cevâlân senüñ meydân
senüñ

semensâ ruḥlaruñ:

1. semensâ ruḥlaruñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 188

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yasemin gibi (beyaz) yanağı.

Var iken cānâ nazarda ol semensâ ruḥlaruñ
Bâḡ-ı 'âlemde Cenābî eylemez seyrân gül

semen-sīmā:

1. **semen-sīmā:**

Gazel 188

Mısra: 22

Yasemin (gibi beyaz) yüzlü (güzeller).

Vaşf-ı ruḡsāruñ oqurlar bülbül-i şeydā gibi
Her semen-sīmā elinde oldu bir divān gül

semt-i Bağdāda:

1. **semt-i bağdāda:-a**

Gazel 341

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bağdat şehri. II Gönül.

Cigerden geçdi peykānun dile oldu bu dem
Mūsıl
Ulaşdı semt-i Bağdāda geçüp rāh-ı Karamanı

sen:

1. **sen:**

Gazel 9

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen gül-i nev-resteden ayru Cenābī āh ider
Nāle eyler her nefes bülbül gülistāndan cūdā

2. **sensüzün:-süz, -in**

Gazel 9

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Leşker-i eşküm perīşān oldu her sū sensüzün
Kānda cem' olur şol 'asker kıala sultāndan
cūdā

3. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kaldur duā'ya bir elüñ şād eyle rūhın sen
Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir elinde
cām ola

4. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 12

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Pinhān kıla ger 'arızuñ zülfüñ ne ğam ey meh
senüñ
Hürşid-i 'ālem-tāb hem mestür olur çün şām
ola

5. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 12

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Lāyıq midur ey māh-rū devr-i ruḡunda kim
ola
Ġayrılara mihrüñ senüñ Harfî kuluñ nā-kām
ola

6. **sen:**

Gazel 13

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler táb-ı
ğam
Pür-ḡaḡā bir mücrimem lâzım durur baña
'azāb

7. **sende:-de**

Gazel 13

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler táb-ı
ğam
Pür-ḡaḡā bir mücrimem lâzım durur baña
'azāb

8. **sensün:-sün**

Gazel 14

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ka'be-i maḡşūda sensün perde-i 'izzet diyü
'Ārızında şalınan şol zülf-i 'anber-bārın öp

9. **sen:**

Gazel 15

Mısra: 5
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Zer kemer gibi gönül koşsan miyân-ı yâri sen
Şopaveş yanına aşıl hânçer-i bürrânın öp

10. seni:-i
Gazel 15
Mısra: 9
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Okıdukda ey gâzel ol gül ele alup seni
Bu Cenâbî bendesinden gönca-i hândânın öp

11. sen:
Gazel 16
Mısra: 7
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ser behişt-i vaşl-ı yâri kuduñ ilden sen diyü
Düzağ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

12. sensin:-sin
Gazel 23
Mısra: 8
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sehâ büyün virür bir deste güldür
Elüñ sensin ne şübhe gülşen-i cüd

13. sen:
Gazel 25
Mısra: 1
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kaşre-i eşküm ki sen mâh-ı dil-ârâyı arar
Kevkeb-i seyyâredür kim çarğda ayı arar

14. sen:
Gazel 25
Mısra: 5
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen büt-i tersâ için düşdi mezâhib muhtelif
Kimisi Mûsâya döndi kimi 'İsâyı arar

15. sen:
Gazel 29

Mısra: 1
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen gül-i nâzük-teni gönülüm kaçan kim yâd
ider
'Andelîbâsâ hezâran nâle vü feryâd ider

16. sen:
Gazel 35
Mısra: 2
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sinemüz bir mâh-rüyuñ gül gibi dâğın çeker
Belki sen mîr-i cemâlüñ al bayrağın çeker

17. sen:
Gazel 39
Mısra: 3
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-
tal'at
Seni her küşede arar felekde âhumuz vardur

18. seni:-i
Gazel 39
Mısra: 4
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cemâlin görmesek sen âfitâbuñ ey kamer-
tal'at
Seni her küşede arar felekde âhumuz vardur

19. sen:
Gazel 40
Mısra: 4
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bakmazam mâhına çarğun zerreye almam
günü
Gözlerüm ey nür-ı dîde sen ruğı kâmrâdadur

20. sen:
Gazel 41
Mısra: 5
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dil kesilmezse 'aceb mi sen kamer-ruşsârdan
Zerrenüñ ser-riştesi mihr-i cihân-ârâdadur

21. **sen:**

Gazel 42

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen yâr-i dil-sitâna dil ü cân fedâ durur
Da'vâda şâdıķam buna Hâlîķ güvâ durur

22. **sen:**

Gazel 42

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen gül kıatında bende Cenâbîyi dir gören
Serv ayağına büse virür bir giyâ durur

23. **sen:**

Gazel 46

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Eşk-i çeşmüm tañ mıdur arayı gitse sen mehi
Meyli hîd âb-ı revânuñ ey perî-rû yâradur

24. **senden:-den**

Gazel 46

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Murg-ı göñlüm şayd kılsun gözlerüñ şehbâzı
kim
Bir kebûterdür göñül senden cüdâ âvâredür

25. **sende:-de**

Gazel 48

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her ne luţfuñ var ise ben müstmeinde eyle
kim
Bu güzellik gibi sende kaç efendüm çağıdur

26. **sen:**

Gazel 52

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ferr ü ziyâda çihreñ ey hür 'ayn-ı mehdür
Sen mâha kıl olanlar mülk-i cihâna şehdür

27. **seni:-i**

Gazel 52

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sevdüm seni didümse oldı ziyâde cevruñ
Bî-mücib-i cinâyet kula sitem günehdür

28. **sen:**

Gazel 57

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bugün 'İsî gibi çarha çıkup sen mâhi cerr
itse
Kalendarler gibi elde şeh-i encüm
çerâğumdur

29. **sen:**

Gazel 69

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ėam-ı 'aşkında sen mâhuñ yine bir özge
hâlüm var
Melâmet mülkine şâhum ne guşşam ne
melâlüm var

30. **sen:**

Gazel 74

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İsteyü sen dürri çeşmüm baħr-ı eşke taldılar
Dest-gîr olmazsa vaşluñ rüzgârlar kıldılar

31. **sen:**

Gazel 74

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Leşker-i nâlem çeküp sen mâh için âhum livâ
Husrev-i encüm elinden mülk-i çarhı aldılar

32. **sen:**

Gazel 90

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her çemende ey şabâ var ol gül-i ra'nâyı gör
Sen de ey ğam gel beri ben bülbül-i şeydâyı
gör

33. sen:

Gazel 94

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi
şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

34. senüñ:-(ü)ñ

Gazel 96

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kime kaçd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkâruñ ğam-ı 'aşkına düş
eyler

35. sen:

Gazel 98

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ne cevher kapduğın kân-ı melâhatde
bugün
Ey meh-i burc-ı leţâfet bu türâbiler bilür

36. senden:-den

Gazel 100

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Didüm senden gelen cânâ belâdur
Didi kim saña benden bil 'aţâdur

37. senüñ:-(ü)ñ

Gazel 101

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çeşm-i cellâdı siyâset kılmağâ cânüñ senüñ
Eylemiş zülfini yâruñ Ğarfiyâ gör dârlar

38. sen:

Gazel 106

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

'Andelîbâsâ Cenâbî budur efgân itdüğü
Sen gül-i ğonca-femi ağıyârile yâr istemez

39. sen:

Gazel 108

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen şeh-i devrânadur bende Cenâbî nisbeti
Sifle-perver her denîye kendin isnâd eylemez

40. sen:

Gazel 110

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Buldı sâyeñ devletin alup Cenâbî yanüñi
Sen hümâ-yı nâzdan olmağâ ol dür istemez

41. sen:

Gazel 111

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tir-i âhum bu toğuz çarhuñ delüpdür
cevşenin
Sen meh-i ebrü-kemâna lîk te'sîr eylemez

42. senüñ:-(ü)ñ

Gazel 112

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dergehüñde dil ki derbânuñ geçer şâhum
senüñ
Milket-i Rûma begüm olmağâ sultân istemez

43. sen:

Gazel 120

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Vireli ey meh Cenâbî sen şaçı Leylâya dil
Kışşa-i Mecnûn gibi düşdi dile efsânemüz

44. sen:

Gazel 123

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ben muhterem hārīm-i vişālinde dil-berüñ
Sen ey raķīb seyr-i cihān it kenār çiz

45. sen:

Gazel 126

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen melek-sīmā perīdür mülk-i dilde
hānumuz
Dest-i cevrüfiden irüpdür göklere efgānumuz

46. sen:

Gazel 130

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Eş'ār-ı dil-pesendüñ tıtdı Cenābī dehri
Bir sen gibi suhān-ver bildüm cihāna gelmez

47. sen:

Gazel 135

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen serv-kāmetüñ güzelüm hāk-i rāhiyuz
Mülk-i ğamuñ egerçi ki bir pādişāhiyuz

48. sen:

Gazel 138

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şüfiyā 'ilm-i riyā bahşini ço 'uşşāk-ıla
'Ālimisin sen o fennüñ biz anuñ nā-dāniyuz

49. sen:

Gazel 139

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'ālem
senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

50. sen:

Gazel 139

Mısra: 15

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hem-cenāh olmaz Cenābī sen hümā-pervāz-
ıla
Uçamaz sīmurğ-ıla biñ bāl ü per açsa meges

51. sende:-de

Gazel 139

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'ālem
senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

52. sendedür:-de, -dür

Gazel 139

Mısra: 13

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sendedür iki şefe mikrāz-ı lā-illā gibi
Cāme-i tevhid-i Hakkı durma kıdd-i cāna kes

53. senüñ:-(ü)ñ

Gazel 139

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Herkesi medh eyle kim medhüñ ide 'ālem
senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

54. sen:

Gazel 143

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mihrüñ aġyāruñ görür ey mäh-çihre ben
ġamuñ
Çekmege sen āfetüñ cevrin baña yazu imiş

55. sen:

Gazel 144

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen hümāda buldum āḥir āṣiyānın istedüm
Murğ-ı diller şaydına çeşmüñ güzel şeh-bāz
imiş

56. **sen:**

Gazel 151

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Vaşf-ı ḥüsnüñ eylemekde ço terennüm
ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i güyāsı yok

57. **sen:**

Gazel 152

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Benüm sen gibi 'ālemde şeh-i gerdün-
cenābum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinābum
yok

58. **sen:**

Gazel 152

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hemān sen yanma ey ḥāsīd düşüp nār-ı ğam
u derde
Benüm bu yaқduĝuñ odla şerer deñlü
'azābum yok

59. **sen:**

Gazel 157

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen Mesīḥā-dem şanem ḥaddinde zülfüñ
göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnāra şevk

60. **seni:-i**

Gazel 160

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

'Ārif ol ey dil seni aldamasun her lāle-ruḡ
Çekme derd-i 'aşkıñı şol dil-berüñ imānı yok

61. **sensizin:-siz, -in**

Gazel 160

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Olmasun mı sensizin iklim-i dil ey şeh ḥarāb
Bir vilāyet var mıdur ma'mūr kim sulṭānı yok

62. **sen:**

Gazel 163

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hem-dem-i ḥār olasın gülşende ey gül sen
müdām
Zār-ıla geçmek revā mı rüzgārı bülbülüñ

63. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 166

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gözden aқan şuya baқ kim bī-қarāruñdur
senüñ
Yoқla dil-āvāresin kim ḥāk-sāruñdur senüñ

64. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 166

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gözden aқan şuya baқ kim bī-қarāruñdur
senüñ
Yoқla dil-āvāresin kim ḥāk-sāruñdur senüñ

65. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 166

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Başda sevdañ olmasa yılmazdı her cānib şabā
Bildi 'ālimler anı kim dil-fiğāruñdur senüñ

66. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 166

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥāke baқdum meskenetde 'aşkuñuñ
maĝlūbıdur
Yanmada āteş hemīşe tabdāruñdur senüñ

67. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 166

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her kaçan kim himmetüñ şâh-bâzını alsañ ele
Çarh-ı zerrin bâl ü per-i murğ şikâruñdur
senüñ

68. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 166

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Üstine çok akçe saçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şah-ı çihremi kim reh-güzâruñdur
senüñ

69. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 166

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hayderî nisbet olanlar fâş ider 'âlemlere
Tekyegâh-ı sînem üzre zü'l-fiķâruñdur
senüñ

70. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 166

Mısra: 14

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çihreñi ferş eyle başşun küy-ı dil-ber itleri
Kaçma andan ey Cenâbî iftiķâruñdur
senüñ

71. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 167

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cânumı tîr-i müjeñle kıldı kırbânuñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i fettânuñ
senüñ

72. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 167

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cânumı tîr-i müjeñle kıldı kırbânuñ senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i fettânuñ
senüñ

73. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 167

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yûsuf-ı Mısr-ı 'azîz misin bu çeşmüm Nîline
Câna şartarlar ğamuñ göñlümi zindânuñ
senüñ

74. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 167

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gülşen-i hüsn-i cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Gül gibi ruķ-sâruñ üzre haķ mı reyķânuñ
senüñ

75. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 167

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şive bâzârında cevrüñ şatmağa bir h'âcesin
Müşteri 'âşıkılarınla tıldı dükkânuñ senüñ

76. **senüñ**:-(*ü*)ñ

Gazel 167

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hançer-i hün-rîz-i ğamzeyle Cenâbî dem-be-
dem
Diş bilermiş la'l-i dil-ber dökmege ķanuñ
senüñ

77. **sen**:

Gazel 168

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bende oldum sen şehe âzâd iken her
ķayddan
Ben mutî-i emrüñ oldum hükümüñe fermân
senüñ

78. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Geldüm ey meh şapuña dâmen benüm ihsân
senüñ

Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben hasteyem
dermân senüñ

79. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Geldüm ey meh şapuña dâmen benüm ihsân
senüñ

Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben hasteyem
dermân senüñ

80. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bende oldum sen şehe âzâd iken her
kayddan

Ben mutî-i emrûñ oldum hükümüñe fermân
senüñ

81. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gâh nâz u gâh 'işve gâh şive geh 'itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cân senüñ

82. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şeh-süvâr-ı hüsn olup 'uşşâkı pâ-mâl itmege
Bin semend-i nâzuña cevlan senüñ meydân
senüñ

83. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şeh-süvâr-ı hüsn olup 'uşşâkı pâ-mâl itmege
Bin semend-i nâzuña cevlan senüñ meydân
senüñ

84. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 168

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yiridür kılsañ Cenâbî sinede cânuñ siper
Katlüñe tigin çerkeşe gamze-i cânân senüñ

85. **sen:**

Gazel 175

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saklama şandük-ı dilde sen libâs-ı 'arı kim
Sîne-i 'aşık gibi ol çâk çâk olmak gerek

86. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 178

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dü şirâne bağan çeşmüñ gazâla olalı nisbet
Olupdur zülf-i hoş-büyüñ senüñ misk-i
Hotenden yig

87. **sen:**

Gazel 180

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

'Âlem-i tecridde 'îsî-yi ibn-i Meryem ol
Ey gönül inşâfa gel bir lahza sen de âdem ol

88. **sen:**

Gazel 180

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ser-nigün câmını çarhuñ elde tut her bezmde
İç şarâb-ı hikmetini anuñ ey dil sen Cem ol

89. **sende:-de**

Gazel 180

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥacle-i efkârda ebkâr-ı ma'ânî seyrin it
Perde-i esrâra sende ey göñül var mahrem ol

90. sen:

Gazel 181

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İrüşür dest-i kazâdan atılan tîr-i belâ
Saña ey dil sen gerekse pây-te-ser âhen ol

91. sen:

Gazel 184

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

N'eyleyem vuşlat şafâsın ehl-i zevkuñ yâridur
Ey ğam-ı hicrân-ı dil-ber merḥabâ sen beri
gel

92. sen:

Gazel 189

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen bahâr-ı hüsne şâhum yoklanup kullar gibi
Biñ ḥacâlet 'arzına qarşu gelür her yaz gül

93. senden:-den

Gazel 190

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yârsuz ey cân ne bildüñ bâr-ı ḥâṭır olduğuñ
Ko beni bi'llâh senden çünki bî-zâr olmışam

94. sen:

Gazel 194

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bî-sütün-ı ğamda ben kendümi Ferhâd
eyledüm
Sen lebi şîrîn için 'âlemde bir ad eyledüm

95. sen:

Gazel 198

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bir nazâr ḥüsnuñ görüp Mecnûnuñ oldum ey
perî
Çays-i bî-dil kendümi sen mâhı Leylâ
añladum

96. sende:-de

Gazel 200

Mısra: 18

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥikmet Cenâbî sendedür ser-rişteyi bul
çandadur
Yâ sende yâhüd bendedür Allâhiyem
Allâhiyem

97. sendedür:-de, -dür

Gazel 200

Mısra: 17

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥikmet Cenâbî sendedür ser-rişteyi bul
çandadur
Yâ sende yâhüd bendedür Allâhiyem
Allâhiyem

98. sen:

Gazel 201

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Derd ü ğam-ı firâkuñ bir bir ḥikâyet itsem
Sen mâh-rûya senden yine şikâyet itsem

99. senden:-den

Gazel 201

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Derd ü ğam-ı firâkuñ bir bir ḥikâyet itsem
Sen mâh-rûya senden yine şikâyet itsem

100. sensüz:-süz

Gazel 212

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥayât-ı câvidânisin ne dirlükdür baña sensüz
Nihâyet bulma 'âlemde benüm 'ömr-i
firâvânüm

101. **sen:**

Gazel 222

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Sen büt-i tersâ için vardum kilîsâya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şâhib-i zünnâr iden

102. **sen:**

Gazel 224

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Senden ırâk hep güzeller ber-cefâdur döstüm
Sen mehe virdi göñül yâr-ı vefâdâr isteyen

103. **senden:-den**

Gazel 224

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Senden ırâk hep güzeller ber-cefâdur döstüm
Sen mehe virdi göñül yâr-ı vefâdâr isteyen

104. **sen:**

Gazel 226

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Sen hân-kâhî gözle rûz ile şebde şüfî
Mesken baña hemîşe künc-i nedâmet olsun

105. **senden:-den**

Gazel 226

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Şâhum Cenâbî bendeñ senden nice ola dūr
Hecrûñ vişâle ırgür çevre nihâyet olsun

106. **sensün:-sün**

Gazel 227

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Küşe-i çeşmüñ dirîg itme Cenâbî bendeden
Bir nazarla hâki sensün Hüsrevâ iksîr iden

107. **sen:**

Gazel 231

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dîvânesi sen ol mehüñ
'Âkıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmezim

108. **seni:-i**

Gazel 231

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Ey Cenâbî 'aşk-ıla dîvânesi sen ol mehüñ
'Âkıbet n'eyler seni bu özge sevdâ bilmezim

109. **sen:**

Gazel 239

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Sen behîştî bir meleksin hil'atuñdur nürdan
Ğâyib itme kendüñi ben 'âşık-ı mehcürdan

110. **sen:**

Gazel 239

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yaqîn
Hüsni-i 'âlem-gîrûñi idüp temâşâ dürdan

111. **sen:**

Gazel 240

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Çihrede yaşum görüp sen meh ğamında
bilmişem
Tâli'-i ber-geştemi ol encüm-i seyyârdan

112. **sen:-le**

Gazel 241

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Bu kıdd-i nâz-perverle kıyâmetsin
kıyâmetsin
Gören sen şîve-perdâzı bilür şâhum ne
âfetsin

113. **sen:**

Gazel 245

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ben belâ-keş 'aşıkam tutdum melâmet
küşesin
Gözle dâyim sen be şûfivar selâmet küşesin

114. **sen:**

Gazel 247

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tende hayâtdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoğsa cân mısın

115. **sen:**

Gazel 247

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bir gül-'izâra dil virüp ey bülbül-i çemen
Ben gibi sen de hem-dem-i âh ü fiğân mısın

116. **sen:**

Gazel 248

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gel serîr-i cânâ geç ey derd-i dil-ber şahlığ it
Sen gibi bir şâh-ı 'âdil bendesidür şehr-i ten

117. **senden:-den**

Gazel 249

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Neler çekdüğümü sorup be-hey zâlim cüdâ
senden
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hudâ
senden

118. **senden:-den**

Gazel 249

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Neler çekdüğümü sorup be-hey zâlim cüdâ
senden
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hudâ
senden

119. **senden:-den**

Gazel 249

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yenüñde rişte-i hün-rizüñe dil-teşnedür
cânum
Bir içim şu gelür tiğüñ baña ey bî-vefâ
senden

120. **senden:-den**

Gazel 249

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Lebüñ ihşân-ı büsiyla beni kılsun müşerref
kim
Şeh-i mülk-i melâhatsin 'atâ umar gedâ
senden

121. **senden:-den**

Gazel 249

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hezârın gülşen-i dehre beni benzetmesün
derdüñ
Benüm nâyleyle yoğ kârüm gelürse biñ belâ
senden

122. **senden:-den**

Gazel 249

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çerâğ-ı devletin yaksa Cenâbî tañ mı
hecrüñden
Ruhuñ devrinde hürşid-i cihân ister ziyâ
senden

123. **sen:**

Gazel 253

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yāra ey dil āşinā vü baña sen bīgānesin
'Ākılāne bu işüñ gerçi göñül dīvānesin

124. **sen:**

Gazel 255

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitānsın
sen

Senüñledür cihān zinde benüm ruhum ne
cānsın sen

125. **sen:**

Gazel 255

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitānsın
sen

Senüñledür cihān zinde benüm ruhum ne
cānsın sen

126. **sen:**

Gazel 255

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Livāsi kıdd-i bālānuñ çeküpdür başını çarha
Sa'ādet tahtına mālīk emīr-i kāmrañsın sen

127. **sen:**

Gazel 255

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña vaşl olmasa Hızruñ beķā-yı 'ömri
olmazdı

Cihān bildi muhaqqak kim hayāt-ı cāvidānsın
sen

128. **sen:**

Gazel 255

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Leb-i la'lüñ firākında nebātı telh-kām itdüñ
Halāvetde 'adilüñ yok emīr-i kāmrañsın sen

129. **sen:**

Gazel 255

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Virüp evrākını bāda gül-i gülzār-ı şādīnüñ
Cenābī rüy-ı zerdüñle bu dem berg-i hāzānsın
sen

130. **senüñledür:-(ü)ñ, -le, -dür**

Gazel 255

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitānsın
sen

Senüñledür cihān zinde benüm ruhum ne
cānsın sen

131. **sen:**

Gazel 256

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bu göñlüm gülsitānında meh-i gül-pīrehensin
sen

Veyā gülzār-ı cān içre açılmış yāsemensin sen

132. **sen:**

Gazel 256

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bu göñlüm gülsitānında meh-i gül-pīrehensin
sen

Veyā gülzār-ı cān içre açılmış yāsemensin sen

133. **sen:**

Gazel 256

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Görüp ol kıdd-i bālānı maḥabbet 'arz ider
Ṭübā

Nihāl-i ravza-i cennet veyā serv-i çemensin
sen

134. **sen:**

Gazel 256

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Baňa ey gīsū-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal
kim
Bu cānum gerdeni üzre maħabbetden
resensin sen

135. sen:

Gazel 256

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bu 'ālem gülsitānında açılır lāle-ħad bī-ħad
Velikin gülşen-i dilde gül-i nāzük-bedensin
sen

136. sen:

Gazel 256

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

'Aceb mi tūṭi-i tab'-ı Cenābī medhūñ eylerse
Feşāhat mülkine ħusrev şeh-i şīrīn-sūħansın
sen

137. sen:

Gazel 258

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

'Ālem-i ma'lūdensin sen ṭabīb-i her-marīz
Ol haķīm-i lem-yezel zātuñ 'anādan şaķlasun

138. seni:-i

Gazel 258

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gül gibi nāzük- tenūñ ħār-ı belādan şaķlasun
Pādişāhum Haķķ seni cümle ħaṭādan
şaķlasun

139. sen:

Gazel 262

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Qalmadı gökde sitārem tālī'üm oldı zebün
Tā ki ayırdı beni sen māhdan bu çerḫ-i dūn

140. sen:

Gazel 263

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen meh-i dehre mukābil olduĝını āyine
İşidüp ħūrşid didi yokdur anda āb-ı rū

141. sen:

Gazel 270

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen melek-simā periyi bir nażar görsem diyü
Her taraf çıķmış baķar mäh-ı felek bām
üstine

142. sen:

Gazel 272

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gül kulaĝına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zār
Sen gerek nāle gerek āh-ıla feryād eyle

143. seni:-i

Gazel 272

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şeh-i iķlīm-i melāḫat seni dirler sensin
Qoma 'āşıķlara zulm ide ĝamuñ dād eyle

144. sensin:-sin

Gazel 272

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şeh-i iķlīm-i melāḫat seni dirler sensin
Qoma 'āşıķlara zulm ide ĝamuñ dād eyle

145. sen:

Gazel 273

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İrmez ħayāl ü fikrūñ herĝiz miyān-ı yāra
Ey 'aķl-ı ħurdedānum sen biñ taḫayyül eyle

146. **sen:**

Gazel 274

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Redd eyleme kapuñdan hāk-i derüñ olanı
Ol bir niyāz iderse sen biñ ri'āyet eyle

147. **sen:**

Gazel 284

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Vireliden göñlümi sen yār-i mehveş dil-bere
Tutdı nālem yir yüzini çıqdı āhum göklere

148. **sen:**

Gazel 284

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen kemān-ebrū nigāra meyl idelden cān u
dil
Cān belālar gördi cānā tīr-i ğamdan dil-bere

149. **sen:**

Gazel 286

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ārzū eyler Cenābī iltifātın sen şehüñ
Ĥāküñ altun oldığın görmek diler kimyâyıla

150. **sen:**

Gazel 295

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cān virüp 'āşıklaruñ sen şeh ğamında gıtdiler
Rāyet-i āhı diküp bir bir 'adem şahrāsına

151. **sen:**

Gazel 300

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Naqş-ı Mānī gibi her meh-pāre hayrān ola ger
Sen melek-rū şeklini resm eylesem dīvānuma

152. **seni:-i**

Gazel 306

Mısra: 17

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dimişler saña aġyāruñ seni sevmez diyü Ĥarfi
Bes andan ey kamer-tal'at inandun mı bu
yalana

153. **sen:**

Gazel 307

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ğoncanuñ Cenābī olaldan belā-keşi
Bülbül-şıfat maħabbet itmedi ırak güle

154. **sen:**

Gazel 311

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Akalı dīvāne göñlüm sen meh-i gerden-keşe
Döġmişem ben başumı şular gibi taşdan taşta

155. **sen:**

Gazel 312

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ehl-i fazluñ Ĥıdmetin sen saña devlet fehm
idüp
Dün olma şoħbet idüp sifle-i nā-çiz ile

156. **sen:**

Gazel 316

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şu'le-i āhum livāsın nüh-sipihre dikdi dil
Ĥüb-rular ĥaylinüñ sen māh olaldan serveri

157. **seni:-i**

Gazel 316

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Pāsbān-ı dergehidür giceler ey meh-liķā
Çeşm-i encümle seni gözler bu çarĥ-ı āhdāri

158. sen:

Gazel 318

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şafağ-gün kana garğ idem gamuñda çeşm-i
giryānı
Eger çarh-ı cefā üzre görem sen mäh-ı tábānı

159. sen:

Gazel 320

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gözden akan yaşımı silmez habībüm luṭf
idüp
Ey şabā sen bārī yokla dīde-i giryānumı

160. sendedür:-de, -dür

Gazel 321

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥün-i ā'dā dökmede şāhum 'Alilük eyledüñ
Sendedür bî-şek didiler zül'f-ikār-ı Haydarī

161. sen:

Gazel 323

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Deyr-i 'ālemde görelden sen şanem dīdārını
Dest-i 'aşkuñla kuşandım zülfüñüñ zünnārını

162. sen:

Gazel 326

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İrgürem diyü hisābı sen meh-i devrāna ben
Sāl-ı hecrüñ ṭurma şaydum hefte vü
eyyāmını

163. sen:

Gazel 327

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kılmışum rüsvā-yı 'ālem ben beni Mecnünveş
Tā ki gördüm ḥüsn içinde sen mehi Leylā gibi

164. sen:

Gazel 328

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥüsn içinde tā ki gördüm sen mehi Leylā gibi
Düşmişem 'aşkuñ gamına Kays-ı bî-pervā gibi

165. sen:

Gazel 328

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Zāgāsā konna ey dil bāl açup sen her leşe
Aşiyān it gel kanā'at Kāf'ını 'Ankā gibi

166. sen:

Gazel 328

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen gül-i nev-restenüñ olup Cenābī 'aşığı
Gonca-la'lüñ vaşfın eyler bülbül-i güyā gibi

167. sen:

Gazel 329

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen hümādan ayru oldı dil gamuñla nekbeti
Aşiyān-ı büm-ı ḥasretle toludur ḥānesi

168. senüñ:-(ü)ñ

Gazel 331

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çeküp her meclisüñ içre zebānın şem'veş
lāyık
Ögerse Ḥusrevā ṭab'um senüñ gibi süḥandānı

169. sen:

Gazel 332

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Levh-i dilde sen bütüñ naş-ı ḥayāli var iken
'Ālem-i deyrüñ temāşā kılmayam eşnāmını

170. sen:

Gazel 333

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Râh-ı ğafletde Cenâbî sen uyursun bî-haber
Menzil-i maşkûda irdi kârvânüñ yüğrûgi

171. sen:

Gazel 338

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

'Aş u râhat her kesüñ dâmânını tıtdukda âh
Arada sen geldüñ ey ğam ihtiyâr itdüñ beni

172. senüñle:-(ü)ñ, -le

Gazel 340

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ğamuñ tāsında aldurdı senüñle naqd-i
kevneyni
Cenâbî zâr-ı derdüñle bu dem ehl-i kumâr
oldı

173. sen:

Gazel 345

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

La'î-i nâbuñ âb-ı Kevşer sen behiştî hürsüñ
Ruĝlaruñ manendidür var ise cennet kapısı

174. sen:

Gazel 345

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Naqd-i cânım aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöhet kapısı

175. sen:

Gazel 348

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yok ben gibi
Bâğ-ı hüsne gelmedi bir ğonca-i ter sen gibi

176. sen:

Gazel 348

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Âb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yağma her bir gördüğüñ sen âteş-i küllhen gibi

177. sensin:-sin

Gazel 349

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her emrüñe muṭî'üm çün ü çirâya yir yok
Ben boynı bağılu bir ğul sensin baña efendi

178. sen:

Gazel 352

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Serîr-i devlete virdüñ şeref sen
Senüñle buldı şöhet taht-ı şâhı

179. sen:

Gazel 352

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Zevâle irmez idi mihr-i hâver
Getürse sen meh-i dehre penâhı

180. senüñle:-(ü)ñ, -le

Gazel 352

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Serîr-i devlete virdüñ şeref sen
Senüñle buldı şöhet taht-ı şâhı

181. sen:

Gazel 353

Mısra: 13

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî gözine
Şems-i dehrüñ nesi var ferr ü ziyâdan ğayrı

182. **sen:**

Gazel 357

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Cân nişâr eyler Cenâbî yolına sen mehveşüñ
Olmayıcak hâk-i pâke tuhfe-i şâyestesi

183. **sen:**

Gazel 359

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Bir dem teferrüc iden sen mâh-ı gül-'izârı
Gülzâra râğbet olmaz seyr eylemez bahârı

184. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 360

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Cenâbî sâl u meh dönsün bu 'ayyâş-ı felek
bulmaz
Bu bezm-i pür-neşât içre senüñ gibi suhan-
dânı

185. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 361

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Çihremi zerd eyledüñ ğam birle cânâ zer gibi
Bu katı göñlüñ senüñ ey sîm-ten mermer gibi

186. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 361

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Bahr-ı nazma bir nefes olsa şinâver dürr-i sihr
Tab'-ı mevzûnuñ senüñ aşdâf-ı dür- perver
gibi

187. **senüñ:-(ü)ñ**

Gazel 361

Mısra: 14

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Güş-vâr oldı şeh-i 'âlî-cenâbuñ güşına
Harfiyâ bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

188. **sensin:-sin**

Gazel 363

Mısra: 14

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñı 'âşık
O gülzâr-ı şafâ-bâhşuñ çü sensin verd-i
hândânı

189. **sen:**

Gazel 364

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Görüp sen verd-i hândânı gözüm kanlar döke
tañ mı
Bahâr irse çü 'âdetdür iderler cûylar cüşı

190. **sen:**

Gazel 366

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Zür-ı bâr-ı çarh müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sînesin sen deste-i hâven gibi

191. **sen:**

Gazel 369

Mısra: 3

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Gider bî-dâdluğ resmin ki sen saña cefâ itdüñ
Gören kimdür bu 'âlemde murâd olmuş
sitemkârı

192. **sen:**

Gazel 373

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Sen meh-liqânuñ alalı başa hevâsını
Âhum burûc-ı çarha dikedür livâsını

193. **seni:-i**

Müfret 1

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Şalduñ belâ deñizine bu fülk-i cânı âh
Bulam seni bir zamân-ıla bu rûzgârdur

194. **sen:**

Muhammes 2

Mısra: **25**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Pîr-i ħıred ne dirse sen anı tüt işit
Uyma hevâ-yı nefse özüñ gör dağı sekit

195. **seni:-i**

Muhammes 2

Mısra: **32**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Eyler zen-i zamâne saña âl u geh füsün
Sa'ÿ[i] bu kim özine seni eyleye zebün

196. **senden:-den**

Murabba 1

Mısra: **19**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

197. **sen:**

Murabba 2

Mısra: **10**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Büy-ı ħulkuñ eyledi gülzâr-ı deħri müşg-bû
Bâg-ı 'adle gelmemişdür sen gibi bir lâle-rû

198. **sen:**

Murabba 3

Mısra: **7**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bârgâh-ı devletüñ çarĸı oldı anda sen melek
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

199. **senüñ:-(ü)ñ**

Murabba 3

Mısra: **17**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Niçe yıldur kim Cenâbî ħâk-i râhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mâhundur senüñ

200. **senüñ:-(ü)ñ**

Murabba 3

Mısra: **18**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Niçe yıldur kim Cenâbî ħâk-i râhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mâhundur senüñ

201. **senüñ:-(ü)ñ**

Murabba 3

Mısra: **19**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Râh-ı 'aşkuñda şehâ bir 'özü-ğ'âhuñdur senüñ
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

202. **sen:**

Murabba 5

Mısra: **15**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bahâr eyyâmı sen servüm cihâna seyrğâh
olduñ
Esir-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Çaramanı

203. **seni:-i**

Murabba 5

Mısra: **19**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ne deryâsın cihân bilsün seni dürlere nişâr
eyle
Esir-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Çaramanı

204. **sen:**

Tahmis 1

Mısra: **21**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey saçı leylî görüp meyl ideli sen yâra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnûn-şıfat tağlara dil

205. **sen:**

Tahmis 1

Mısra: 27

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Ĥüblar peymân-şikendür sen degüldür
şanma kim
Yâr kaçdı cevrdür Ĥarfî iñen aldanma kim

206. seni:-i

Tahmis 2

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklîk şahıs zamiri.

Hecrüñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i mañlûbumı vîrâne-i tenden ayıra

sen sen ol:

1. sen sen ol:

Gazel 181

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Akılını başına al, dikkat et.

Mañremiyet isteme iki gözüñ olursa ger
'Añil iseñ kimseye keşf itme rāzuñ sen sen ol

sencileyin:

1. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 1

Senin gibi.

Bir sencileyin yâr-ı cefākār ele girmez
Bir sencileyin 'aşık-ı nâ-çār ele girmez

2. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 4

Senin gibi.

Bir sencileyin yoluña virür ser ü cāñı
Bir sencileyin şūñ-ı sitemkār ele girmez

3. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 5

Senin gibi.

Bir sencileyin serv-i ser-efrāz-ı hevāi
Bir sencileyin ĥāk-i dil-efgār ele girmez

4. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 8

Senin gibi.

Bir sencileyin bülbül-i ġam-dīde-i hicrāñ
Bir sencileyin ruñları ġülzār ele girmez

5. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 9

Senin gibi.

Bir sencileyin mülk-i cefā şāñı dil-ārā
Bir sencileyin bende-i ġam-ñ'ār ele girmez

6. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 12

Senin gibi.

Bir sencileyin bāġ-ı ġül-i 'aşk-ı ĥaķıķat
Bir sencileyin şāñ-ı kerem yâr ele girmez

7. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 13

Senin gibi.

Bir sencileyin gözleri ĥün-ñ'ār-ı sitemger
Bir sencileyin derdile bīmār ele girmez

8. sencileyin:

Gazel 129

Mısra: 16

Senin gibi.

Bir sencileyin kūy-ı belā ĥāki Cenābī
Bir sencileyin şāñ-ı vefādār ele girmez

9. sencileyin:

Gazel 321

Mısra: 2

Senin gibi.

Ay ile ġün devr iderse ger bu çarñ-ı çenberi
Bulmaya bir sencileyin mâñ-manzar dil-beri

10. **sencileyin:**

Tahmis 1

Mısra: **15**

Senin gibi.

Var midür bir sencileyin bülbülin zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârî 'âkıbet

seng:

1. **seng:**

Gazel 164

Mısra: **10**

Taş. II Keder, tasa, dert.

Cenâbî hâtırın ğamdur iden hürd
Şikest olur irişse şîşeye seng

2. **senge:-e**

Gazel 119

Mısra: **3**

Taş.

Tişemüz diller virür senge yollar kesmede
Bî-sütünında ğamuñ Ferhâda yoldaş olmışuz

3. **seng:**

Gazel 266

Mısra: **7**

Taş.

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şaşın 'âkîl iseñ gâfil içinde

seng ursa:

1. **seng ursa:-sa**

Gazel 271

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Taş atmak, fırlatmak. II Kötü davranmak.

Ĝam degül ol bî-vefâ seng ursa ben dîvâneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnûn üstine

seng-i bî-dâduñ:

1. **seng-i bî-dâduñ:-(u)ñ**

Gazel 120

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Eziyet taşı. II Sevgilinin aşkından dolayı duyulan acı, keder.

Seyl-i ğamdan hâne-i dil hâyleden vîrân idi
Seng-i bî-dâduñ konup yapıldı miñnet-
hânemüz

seng-i çarh:

1. **seng-i çarh:**

Gazel 17

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Feleğîn taşı.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün
üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarh olur
şikest

seng-i ğamla:

1. **seng-i ğamla:-la**

Gazel 7

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Gam taşı.

Hâlet-i süzüm görüp âteşlere yandı cañım
Seng-i ğamla sîne döğdi acıdı Rıdvân baña

seng-i hârâdan:

1. **seng-i hârâdan:-dan**

Gazel 238

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Pek sert kaya veya taş; mermer.

Seng-i hârâdan katıdur bağı Şîrinüñ diyü
Bu şadâ olurdu vârid tişe-i Ferhâddan

seng-i hâreler:

1. **seng-i hâreler:-ler**

Murabba 1

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Pek sert kaya veya taş; mermer.

Dest-i hicrân dem-be-dem şabrum yaqasın
pâreler
Hâr u hasdur bisterüm bâlîn bu seng-i
hâreler

seng-i hirmān yağdurur:

1. **seng-i hirmān yağdurur:-(u)r**

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nasipsizlik taşı yağdırmak. II Âşığı sevgiliden mahrum bırakmak.

Zülfüne beñzer firākuñ zulmeti bir ebrdür
Kim ser-i 'uşşāka her dem seng-i hirmān
yağdurur

seng-i melāmet:

1. **seng-i melāmet:**

Gazel 123

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayıplama, kınama taşı.

Seng-i melāmet ile şıyar şise-i dilüñ
Çarḫ-ı sitizekār-ıla gel eyleme sitiz

seng-i miñnet:

1. **seng-i miñnet:**

Gazel 233

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder taşı.

Berg-i gül atarsa baña āşinā āzārdur
Seng-i miñnet yağsa başa açmam bī-gāneden

2. **seng-i miñnet:**

Gazel 265

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder taşı. II Aşkın gamı, kederi.

Necd tağı başdı yir yir bağına her ne ki çarḫ
Seng-i miñnet diyü atdı cān-ı Mecnūn üstine

seng-i miñnet cāmına irmedin:

1. **seng-i miñnet cāmına irmedin:-medin**

Gazel 283

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gam, keder taşı kadehine erişmek,
kadehini kırmak. II Başına aşk belası gelmek.*

Ġam belāsın Kays-ı 'āşık çekmedin endāmına
İrmedin dest-i każādan seng-i miñnet cāmına

seng-i miñnetle yapılmı:

1. **seng-i miñnetle yapılmı:-mı**

Gazel 67

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gam, keder, dert taşı ile inşa edilmiş,
meydana getirilmiş (yer, mekân).*

Ser-i küy-ı dil-ārāda düşüp teslīm-i cān eyle
Yapılmış seng-i miñnetle göñül anda kararūñ
var

seng-i rāhi:

1. **seng-i rāhi:-i**

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yoldaki taş. II Engel. II Dert, tasa, sıkıntı.

Maḥabbet yolına girseñ selāmetden
tecennüb kııl
Ki başuñdan güzār eyler hezārān seng-i rāhi
var

seng-i ta'ne atmasun:

1. **seng-i ta'ne atmasun:-ma, -sun**

Gazel 271

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ayıplama, kınama taşı atmak. II
Ayıplamak, kınamak, yermek.*

Müdde'ī nā-ḫaḫḫ yire daḫl idüben eş'āruma
Seng-i ta'ne atmasun bu dürr-i meknūn
üstine

sengi urup:

1. **sengi urup:-up**

Gazel 336

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Taş atmak. II Ortadan kaldırmak, yok
etmek.*

Urup ben şışe-i nāmūsa sengi
Yire çaldum vaḫar u nām u nengi

sengîn:

1. sengîn:

Gazel 131

Mısra: 9

Taştan yapılmış, taştan.

Küh-ı ğam sengîn diyü 'arz itme cânâ Ĥarfiyâ
Berg-i kâha almadı bizden anı verzidemüz

ser:

1. seri:-i

Gazel 132

Mısra: 6

Mızrağın ucu.

Kelle-i bî-devlet-i bed-ğ^vâhuñ almağa müdâm
Çarha ırgürmiş seri bir nîzeyüz her birümüz

2. serde:-de

Gazel 277

Mısra: 4

(Âşığın) aklı, fikri.

Düşüpdür bâde-i gül-güna meylüm
Leb-i la'lüñ hevâsı gibi serde

3. ser:

Gazel 15

Mısra: 1

Baş, kafa.

Yârüñ ey ser gûy-şifat ĥâk-i reh-i meydânın
öp
Sü-be-sü galtaş idüp her küşede çevgânın öp

4. ser:

Gazel 16

Mısra: 7

Baş, kafa.

Ser behişt-i vaşl-ı yârı ĳoduñ ilden sen diyü
Düzağ-ı hicrân ile derdüñ ider baña 'azâb

5. serde:-de

Gazel 52

Mısra: 9

(Âşığın) başı, kafası.

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârı başında zer-külehdür

ser gösterür:

1. ser gösterür:-(ü)r

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Öne çıkmak, ileri atılmak. II İstekli
olmak.*

Tekye-i ğamda tırâş olmağa dil ser gösterür
Dâğ-ı derdüñle özin ya'nî kalender gösterür

ser ü cânı virür:

1. ser ü cânı virür:-(ü)r

Gazel 129

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Başını ve canını vermek. II Kendini feda
etmek.*

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cânı
Bir sencileyin şüñ-ı sitemkâr ele girmez

ser virüp râz açmada lâl olmuşuz:

**1. ser virüp râz açmada lâl olmuşuz:-mış, -
(u)z**

Gazel 113

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ser verip sır vermemek; ağzı sıkı olmak,
sırrını paylaşmamak.*

Ķil ü ĳâlından cihânuñ ey Cenâbî el çeküp
Ser virüp râz açmada her nâ-kese lâl olmuşuz

ser yakan pervâneynin:

1. ser yakan pervâneynin:-yin

Gazel 240

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Alevin, ateşin etrafında dönen ve bir
müddet sonra kendini bu ateşte yakan gece
kelebeği. II Kendini feda eden âşık.*

Gel berü benden su'âl it ĥâlet-i iħrâķi kim
Ser yakan pervâneynin şem'-i cemâl-i yârdan

ser-âğâz eylese:

1. **ser-âğâz eylese:-se**

Gazel 189

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Başlamak.

Perde-i 'uşşâkda bülbül ser-âğâz eylese
Gösterür edvâr-ı cevri eyleyüp şeh-nâz gül

ser-âmed olmasa:

1. **ser-âmed olmasa:-ma, -sa**

Gazel 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Başta gelmek, başta bulunmak, ileri
gelmek.*

Ger elifveş kâmeti yârûñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşu med

ser-â-ser:

1. **ser-â-ser:**

Gazel 119

Mısra: 7

Baştan başa, tamamen.

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkda özge kumaş olmuşuz

ser-bâr:

1. **ser-bârsuz:-suz**

Gazel 118

Mısra: 10

Başı çeken (kimse).

Bâr-ı hecrüñ yükledür kat kat Cenâbî
kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükin ser-bârsuz

ser-bâz:

1. **ser-bâzdur:-dur**

Gazel 213

Mısra: 2

Korkusuz, cesur, yiğit (kimse). II Âşık.

Hâyâl-i târ-ı zülfüñle yürür cân-bâzdur
göñlüm
Ne gam tîğ-i cefâ çekse müjeñ ser-bâzdur
göñlüm

ser-bülend-i 'âlem:

1. **ser-bülend-i 'âlem:**

Gazel 174

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Cihanın önde geleni, âlemin en yüce
kişisi.*

Ser-bülend-i 'âlem oldı baş çekerse yaraşur
Oldı hüsnuñ 'askerine çünki server kâkülüñ

ser-çeşme:

1. **ser-çeşme:**

Gazel 277

Mısra: 8

Pınar, kaynak. II Âşığın ağlayan gözü.

Gören çeşmümle didi cism-i hâküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

ser-efrâz ol:

1. **ser-efrâz ol:**

Gazel 178

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gururlanmak, şerefli olmak.

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür
ğonceden nâzük
Görenler haţţ-ı nev-hîzûñ didiler kim
çemenden yig

2. **ser-efrâz olasin:-a,-sın**

Gazel 262

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yükseklerde olmak. II Üstün olmak,
seçkin olmak, mümtaz olmak.*

Dilerem kim gün gibi dâyim ser-efrâz olasin
Nitekim dâyir durur işbu sipih-i nîl-gün

ser-firâz olan:

1. **ser-firâz olan:-an**

Gazel 150

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Benzerlerinden üstün olan (kimse),
seçkin, mümtaz.*

Devlet-i vaşluñla şâhum ser-firâz olan kuluñ
Şâd-mândur her nefesde dîde-i giryânı yok

ser-fürü kıl:

1. **ser-fürü kılmayan:-ma, -(y)an**

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Baş eğmeyen, itaat etmeyen (kimse). II
Dünyanın gösterişine aldanmayan (kimse).*

Zâl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-
fürü
'Arşa aşmış tığını 'âlemde gerçek er geçer

2. **ser-fürü kılsun:-sun**

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

Kaşlaruñ tuğrasını göster berât-ı hüsni ile
Ser-fürü kılsun begüm İrân-ıla Tûrân aña

ser-geşte:

1. **ser-geştüdür:-dür**

Gazel 214

Mısra: 3

Başı dönmüş, kafası karışmış, avare.

Zerreves ser-geştüdür mihrüñ olalı ey kâmer
Gün gibi âfâkı tıtdı pây-tâ-ser şöhretüm

2. **ser-geşte:**

Gazel 241

Mısra: 3

Başı dönmüş, kafası karışmış, avare.

Hevâ-yı mihr-i rüyuñla felek ser-geşte
zerreñdür
Ziyâsin dehre bezl itmiş meh-i evc-i
melâhatsin

3. **ser-geştesidür:-(s)i, -dür**

Murabba 3

Mısra: 5

*Başı dönmüş, kafası karışmış, avare. II
Bir şeyin etrafında dönüp dolaşan.*

Zerreves ser-geştesidür hüsniñün mihr-i
felek
Mâh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şâhum gûşa
çek

ser-geşte-i kuh-sâr u hâmûn:

1. **ser-geşte-i kuh-sâr u hâmûn:**

Gazel 203

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çölün ve dağların avaresi. II Âşık.

Başda sevdâ-yı ser-i zülfüñle ey Leylî-hîrâm
Kaysves ser-geşte-i kuh-sâr u hâmûn
olmuşam

ser-hâne:

1. **ser-hânemüz:-müz**

Gazel 120

Mısra: 6

Mezbaha.

Şatılan bâzâr-ı gamda kelle-i 'uşşâkîmiş
İzdiyâd-ı revnağ itsün gün-be-gün ser-
hânemüz

ser-hoş:

1. **ser-hoşa:-a**

Gazel 311

Mısra: 4

*Sarhoş; kendinden geçmiş. II Sevgilinin
mahmur gözleri.*

Câm-ı hüsniñ neş'esiyle her gören çeşmüñ
didi
Kanzil olmuş yatar uğradum iki ser-hoşa

ser-hüş idelüm:

1. **ser-hüş idelüm:-elüm**

Gazel 191

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek.

Sâki-i 'aşkuñ elinden câm-ı gam nüş idelüm
Bezm-i miñnetde göñül rindini ser-hüş
idelüm

ser-hüşü oldı:

1. **ser-hüşı oldu:-dı**

Gazel 364

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(*Aşk meclisinin sarhoşu olmak.*)

Maḥabbet bezminüñ şimdi benüm rind-i
kadeh-nüşı
Cihānda hüşyār ol kim o bezmüñ oldu ser-
hüşı

ser-i a'dādan:

1. **ser-i a'dādan:-dan**

Gazel 161

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(*Düşmanın başı.*)

Ṭulū' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemāl üzre
Ser-i a'dādan olmasun şehā bir dem zevāl
eksük

ser-i Dārā:

1. **ser-i Dārā:**

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(*İran'ın Keyâniyân sülalesinin dokuzuncu
hükümdarı olan Keykûbâd. Ayrıca Avrupa'da
Pers kralı "Darius" olarak da bilinir.*)

Bugün bir cāmdan içdüm şarāb-ı 'aşk-ı yāri
kim
Ser-i Dārā vü Cem dirler anuñ iki ḥabābidur

ser-i küy-i dil-ārāda:

1. **ser-i küy-i dil-ārāda:-da**

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(*Gönlü süsleyen sevgilinin semti,
bulunduğu yer.*)

Ser-i küy-i dil-ārāda düşüp teslim-i cān eyle
Yapılmış seng-i miḥnetle gönül anda qarāruñ
var

ser-i küy:

1. **ser-i küyinde:-ı, -(n)da**

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin sokağının başı.*)

Seg-i dergāh-ı cānāni nice taḥkīr idem ben
kim
Ser-i küyinde vaz' olmuş seriri 'izz ü cāhı var

1. **ser-i küyüñ:-(u)ñ**

Gazel 267

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin sokağının başı.*)

Cenābī gülsitānında cihānuñ bağlamaz behre
Ser-i küyüñ mişālinde aña bir büstān olsa

ser-i Mecnün:

1. **ser-i Mecnün:**

Gazel 343

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(*Mecnûn'un başı.*)

Tek ser-i Mecnün bir murğzār olsun diyü
Ser-te-ser ey dāğ-ı miḥnet āşiyān itdüñ beni

ser-i peyvendi:

1. **ser-i peyvendi:-i**

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(*Bulunduğu yer.*)

Ḥör bakma dürr-i eşk-i dīde-i ḥün-bāruma
Kim ser-i peyvendi anuñ bir ulı deryādudur

ser-i 'uşşāka:

1. **ser-i 'uşşāka:-a**

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(*Âşıkların başı.*)

Zülfüne beñzer firākuñ zülmeti bir ebrdür
Kim ser-i 'uşşāka her dem seng-i ḥirmān
yağdurur

ser-i zülfine:

1. **ser-i zülfine:-i, -(n)e**

Gazel 230

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının ucu.

Ser-i zülfine esir oldı perişân göñlüm
Ğamzesi tîrine cânım dağı kırbân olsun

serîr:

1. **serîri:-i**

Gazel 94

Mısra: 8

Taht.

Seg-i dergâh-ı cânânı nice taḥkîr idem ben
kim
Ser-i küyında vaz' olmuş serîri 'izz ü cāhı var

serîr-i âsmândan:

1. **serîr-i âsmândan:-dan**

Gazel 177

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün tahtı.

Firâz-ı 'arş-ı a'lâdan yücedür ṭâkı 'izzetle
Kemâl-i medḥin eylessem serîr-i âsmândan
yig

serîr-i 'ayş u şādīye:

1. **serîr-i 'ayş u şādīye:-(y)e**

Murabba 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Zevk ve mutluluk tahtı.

İşidüp 'adl ile dāduñ Cenābî şād-mān olsun
Serîr-i 'ayş u şādīye emîr-i kāmṛān olsun

serîr-i cāna geç:

1. **serîr-i cāna geç:**

Gazel 248

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül tahtına geçmek, yerleşmek. II

Âşığın gönlüne sevgilinin derdinin yerleşmesi.

Gel serîr-i cāna geç ey derd-i dil-ber şahlığ it
Sen gibi bir şāh-ı 'ādil bendesidür şehr-i ten

serîr-i devlete:

1. **serîr-i devlete:-e**

Gazel 352

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Devlet, yücelik, ululuk tahtı.

Serîr-i devlete virdüñ şeref sen
Senüñle buldı şöhet taht-ı şāhı

serîr-i 'izz ü nāz:

1. **serîr-i 'izz ü nāz:**

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz ve yücelik tahtı.

Serîr-i 'izz ü nāz üzre temāşā kıl ne ḥusrevdür
Be hey zāhid gel inşāfa kimüñ bir böyle şāhı
var

ser-menzil:

1. **ser-menzilüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 84

Mısra: 4

Durak yeri, durak. II Sevgiinin bulunduğu yer.

Şür u fitenle ḥaṭṭuñ gavğāya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir āh u vāy u
vehdür

2. **ser-menzilin:-i, -n**

Gazel 312

Mısra: 5

Durak yeri, durak. II Sevgiinin bulunduğu yer.

Büy-ı zülfi birle yārüñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi māhuñ iz ile

ser-menzil-i maksüda irmege:

1. **ser-menzil-i maḳşüda irmege:-mege**

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Arzu edilen şey, ulaşılmak istenen yere
varmak, erişmek. II Sevgiliye kavuşmak,
ulaşmak.

Ey Cenâbî irmege ser-menzil-i maqşûda dil
'Aşkla ile cân virmededür her bâbda râh-ı
şavâb

ser-mest idüp:

1. **ser-mest idüp:-üp**

Gazel 227

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek.

Leblerüñ cāmın şunup kıldı ħarāmî kâdıy
Şaĥneyi ser-mest idüp ġamzeñ durur taġrİR
iden

ser-nigün olsun:

1. **ser-nigün olsun:-sun**

Gazel 172

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Baş aşağı, tepetaklak olmak.

Yıkılsun ser-nigün olsun eyâ çarĥ-ı felek
tâķuñ
Ki vİRân oldı zulmüñle dil-i âbâdı 'uşşâķuñ

ser-pâ:

1. **ser-pâ:**

Murabba 2

Mısra: 3

Baştan ayağa, tamamıyla.

Bendeler ĥakkında ser-pâ luţf u iĥsânum
benüm
Sâye-i rahmet cihâna zıllı-ı Yezdânum benüm

ser-rişte:

1. **ser-rişteyi:-(y)i**

Gazel 200

Mısra: 17

İpucu, tutamak.

Ĥikmet Cenâbî sendedür ser-rişteyi bul
ķandadur
Yâ sende yâĥüd bendedür Allâĥiyem
Allâĥiyem

ser-sâm:

1. **ser-sâma:-a**

Gazel 34

Mısra: 4

*Sersem; başı dönüp aklını
toplayamayan, kendinde olmayan (kimse). II
Sevgilinin saçının güzelliğiyle kendinden
geçen âşık.*

Yürür âvâre-i zülfüñ olup dil
Özini añlamaz ser-sâma beñzer

ser-sem:

1. **ser-sem:**

Gazel 182

Mısra: 10

*Kafası karışık, bir şeyden oldukça
etkilenmiş kimse.*

Lerze düşmiş cânına üstüñe ditrer şa'sa'a
Mihr-i ruĥsâruñla kimdür zerreveş ser-sem
degül

2. **ser-semlerüz:-ler, -(ü)z**

Gazel 133

Mısra: 8

*Kafası karışık, bir şeyden oldukça
etkilenmiş kimse. II Aşktan dolayı kendini
kaybetmiş kimse, âşık.*

Derdüñi başdan tıutup dİvâne-resm olduķ
yine
'Äleminde 'aşķuñuñ 'âkil geçen ser-semlerüz

ser-tâ-pâ:

1. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 8

Mısra: 3

*Baştan ayağa, baştan aşağı, tamamıyla,
büsbütün.*

Äb-ı vaşluñ irmese yaķardı ser-tâ-pâ beni
Kendüyi tİZ eylemişdür âteş-i fūrķat baña

2. **ser-tâ-pâ:**

Gazel 261

Mısra: 10

*Baştan ayağa, baştan aşağı, tamamıyla,
büsbütün.*

Ey Cenâbî ben de bir ma'müre idüm rüzġâr
Yıkıdı ser-tâ-pâ esâsim şimdi bir vİRâneyin

ser-te-ser:

1. ser-te-ser:

Gazel 13

Mısra: 12

Baştan başa, büsbütün.

Lâleñe el şunduğın bād-ı h̄azānuñ gūş idüp
Dāğlarla cism-i zārum ser-te-ser kıldum
h̄arāb

2. ser-te-ser:

Gazel 124

Mısra: 4

Baştan başa, büsbütün.

Yıkdı cismüm kaşırını seyl-āb-ı eşküm āh kim
Virdi tūfān-ı fenāya ser-te-ser bünyādumuz

3. ser-te-ser:

Gazel 171

Mısra: 9

Baştan başa, büsbütün.

Dāğ-ı ğamla zeyn idüp cism-i nizārın ser-te-
ser
Bu Cenābī gibi 'āşık 'āleme rüsvā gerek

4. ser-te-ser:

Gazel 207

Mısra: 3

Baştan başa, büsbütün.

Ser-te-ser dünyayı dirseñ düşmesün ayağdan
Gel h̄ırāma nāz-ıla ey kadd-i mevzūnum
benüm

5. ser-te-ser:

Gazel 326

Mısra: 10

Baştan başa, büsbütün.

Nāl-i gül gibi Cenābī girdi bāzār-ı ğama
Ser-te-ser dāğ-ıla ey meh zeyn idüp endāmını

6. ser-te-ser:

Gazel 342

Mısra: 9

Baştan başa, büsbütün.

Tenüm dāğ u eliflerle Cenābī ser-te-ser
pürdür
Baña sīne döger ağlar bulunmaz āhdan ğayrı

7. ser-te-ser:

Gazel 343

Mısra: 8

Baştan başa, büsbütün.

Tek ser-i Mecnūn bir murğzār olsun diyü
Ser-te-ser ey dāğ-ı miñnet āşiyān itdūñ beni

8. ser-te-ser:

Gazel 351

Mısra: 8

Baştan başa, büsbütün.

Ne dem 'azm-i şikār itdüm gözūñ āhūların
gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'ālem
yüzün vahşī

serv:

1. servi:-i

Gazel 75

Mısra: 16

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Şağın bālānı āhumdan şağın kim
Eger ey māh servi bād-ı şarşar

2. serv:

Gazel 14

Mısra: 9

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Serv gibi şalınur görseñ o yār-i ser-keşi
Bu Cenābī bendesinden pāy-i h̄oş-reftārın öp

3. servi:-i

Gazel 17

Mısra: 3

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Ķāmetüñ reftār ile servi düşürdi ayağa
Bu meşeldür pâdişāhum dest ber-bālā-yı
dest

4. **serve:-e**

Gazel 26

Mısra: 5

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Ķāmetüñ serve müşābih ğam-ı hecrüñ ne
'aceb

Ķākülüñ resmi hey āfet Ķadümi dāl eyler

5. **serve:-e**

Gazel 187

Mısra: 6

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Bülbül-i bī-çārenüñ raĝmına her dem bāĝda
Serve 'arz-ı şive eyler ĥār-ıla oynar gül

6. **serv:**

Gazel 226

Mısra: 8

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Ķaddüñ ğamında cānā teslim-i cān idersem
Ķābrümde serv dik kim anda 'alāmet olsun

7. **serve:-e**

Gazel 349

Mısra: 12

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Sāyeñ gibi Cenābī yirden yire çalınsun
Teşbih iderse serve ol Ķāmet-i bülendi

8. **servüñ:-(ü)ñ**

Gazel 355

Mısra: 8

*Servigillerden, yaz kış yapraklarını
dökmeyen ve yeşilliğini yitirmeyen, ince, uzun
bir ağaç.*

Dil perīşān sünbül oldı 'anberin zülfüñ için
Gördi bālā Ķaddüñi bükildi servüñ de beli

9. **servüm:-(ü)m**

Gazel 40

Mısra: 2

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Āşināsın yād kılmaz meyli dāyim yādudur
Bendesi ĥālinden ol servüm 'aceb āzādedür

10. **serve:-e**

Gazel 50

Mısra: 3

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Kimi serve māyil ancak 'ālemüñ kimi güle
Meylüm ammā Ķāmetüñle ol ruĥ-ı gül-
günadur

11. **serv:**

Gazel 135

Mısra: 3

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Ey serv çekme başuñı görseñ bizi iñen
Kim sebzezār-ı miĥnetüñüñ bir giyāhiyuz

12. **servüm:-(ü)m**

Gazel 178

Mısra: 2

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruĥuñ berg-i
semenden yig
Ķıyāmet Ķāmetüñ servüm nihāl-i nārvenden
yig

13. **servüm:-(ü)m**

Gazel 178

Mısra: 3

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Ser-efrāz ol benüm servüm lebüñdür
ĝonceden nāzük
Görenler ĥaṭṭ-ı nev-hizüñ didiler kim
çemenden yig

14. **servüm**:-(*ü*)m

Gazel 212

Mısra: **10**

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Cenâbî şahın-ı gülşende görüp reftârûnı didi
Hıramân ol benüm servüm yüzi bâğ ile
büstânüm

15. **servüm**:-(*ü*)m

Murabba 5

Mısra: **15**

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Bahâr eyyâmı sen servüm cihâna seyrğâh
olduñ
Esîr-i bend-i ‘adl eyle benüm şâhum
Karamanı

serv ayağına:

1. **serv ayağına**:-i, -(n)a

Gazel 42

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Servi (gibi uzun boylu sevgilinin) ayağı.

Sen gül kıatında bende Cenâbîyi dir gören
Serv ayağına büse virür bir giyâ durur

serv âzâd:

1. **serv âzâd:**

Gazel 284

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*Özgür, hür servi. II Henüz aşka
tutulmamış kimse.*

Bâğ-ı dehr içre çü serv âzâd iken hayfâ dirîğ
Tâze kıl itdi gönül başdan beni bir servere

serv ü gül:

1. **serv ü gül:**

Gazel 319

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

*Servi ağacı ve gül. II Aşığın sinesindeki
servi gibi boydan boya uzun ve gül gibi
kırmızı yaralar.*

Sînem üzre dâğdan peydâ olaldan serv ü gül
Her nazarda karşı gördüm heşt-behiştüñ
bâğını

server:

1. **server:**

Gazel 65

Mısra: **2**

Önder, lider, baş, öncü.

Nâzenînum hüsni ile bir şüh-ı meh-peyker
geçer
Leşker-i hübâna husrev ‘âleme server geçer

2. **server:**

Gazel 75

Mısra: **4**

*Önder, lider, baş, öncü. II Hükümdar,
padişah.*

Hakâretle nazâr şalma baña kim
Yürür şekl-i gedâda gâh server

3. **servere**:-e

Gazel 284

Mısra: **4**

Önder, lider, baş, öncü. II Sevgili.

Bâğ-ı dehr içre çü serv âzâd iken hayfâ dirîğ
Tâze kıl itdi gönül başdan beni bir servere

server oldı:

1. **server oldı**:-dı

Gazel 174

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Lider, önder olmak.

Ser-bülend-i ‘âlem oldı baş çekerse yaraşur
Oldı hüsünüñ ‘askerine çünkü server kâkülüñ

serveri olaldan:

1. **serveri olaldan**:-al(i)dan

Gazel 316

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*(Bir topluluk vb.nin) başı, önderi, ileri
geleni olmak.*

Şu'le-i âhum livâsın nüh-sipihre dikdi dil
Hüb-rûlar haylinüñ sen mâh olaldan serveri

serv-i 'aşk-sâzum:

1. **serv-i 'aşk-sâzum:-(u)m**

Gazel 310

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Herkesi kendine âşık eden servi (boyu sevgili).

Ol serv-i 'aşk-sâzum gerden uzatma nâza
Cân halvetinde göñlüm el kıldurur niyâza

serv-i bağ-ı dil:

1. **serv-i bağ-ı dil:**

Gazel 231

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül bahçesinin servisi. II Uzun boylu sevgili.

Serv-i bağ-ı dil midür ol kıdd-i bālâ bilmez
Gül midür bu luğf-ıla ol rüy-ı zibâ bilmez

serv-i bālâdan:

1. **serv-i bālâdan:-dan**

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Servi boylu (sevgili).

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālâdan cüdâ
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zârlar

2. **serv-i bālâdan:-dan**

Gazel 147

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzun servi. II Sevgilinin servi gibi uzun ve düzgün boylu.

Râst-ı bālâ-kâmetüñdür serv-i bālâdan ğaraž
'Arız-ı gül-günüñ ancağ verd-i ra'nâdan ğaraž

serv-i bülendümdür:

1. **serv-i bülendümdür:-(ü)m, -dür**

Gazel 79

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

'Aceb mi lâleveş dâğ-ı ğamı sînemde olursa
Bahârum gülsitânum gülşenüm serv-i
bülendümdür

serv-i çemen:

1. **serv-i çemen:**

Gazel 25

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çimenlikteki servi.

Zülfüñ için kendini sünbül perîşân eylemiş
Görmege serv-i çemen ol kıdd-i bālâyı arar

2. **serv-i çemeni:-i**

Gazel 365

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çimenlikteki servi.

Kâkülüñ gibi göñül şâ'ir-i kec-ıtab' durur
Rast nisbet ide ger kıddüñe serv-i çemeni

3. **serv-i çemensin:-sin**

Gazel 256

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çimenlikteki servi. II Uzun ve düzgün boylu sevgili.

Görüp ol kıdd-i bālânı mağabbet 'arz ider
Tübâ
Nihâl-i ravza-i cennet veyâ serv-i çemensin
sen

serv-i hırâmân:

1. **serv-i hırâmân:-i**

Murabba 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz ile salınan servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Vücüduñ bağ-ı 'izzetdür kıddüñ serv-i
hırâmânı
Ruğ-ı renginüñ olmışdur o bağıñ verd-i
hândânı

2. **serv-i ħirāmānum:-(u)m**

Gazel 212

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naz ile salınan servi (gibi uzun ve düzgün boylu sevgili).

Țutupdur 'ālemi büyüñ benüm tāze
gūlistānum
Salın nāz ile her cānib benüm serv-i
ħirāmānum

serv-i kadd:

1. **serv-i kadd:**

Gazel 366

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Boyu servi (gibi uzun ve düzgün olan sevgili).

Gāh öpsem ayağūñ ey serv-i kadd dāmen gibi
Geh şarılısam kāmēt-i bālāna pirāhen gibi

serv-i kaddūñ vaşfına:

1. **serv-i kaddūñ vaşfına:-i, -(n)a**

Murabba 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) servi gibi uzun boyunun özellikleri.

Serv-i kaddūñ vaşfına diller açam sūsen gibi
Ā begüm ā pādīşāhum ā Süleymānum benüm

serv-i kāmēt:

1. **serv-i kāmēt:**

Murabba 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Boyu servi (gibi uzun ve düzgün olan sevgili).

Serv-i kāmēt bir güzelsin yoluña cānum
revān
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār
olmasun

serv-i mevzūn:

1. **serv-i mevzūn:**

Gazel 265

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düzgün, uzun servi. II Uzun ve düzgün boylu sevgili.

Vaşf-ı kaddūñ kıлмаğa ey gül Cenābī şevk ile
Āşiyānın bağıladı bir serv-i mevzūn üstine

serv-i nāzum:

1. **serv-i nāzum:-(u)m**

Gazel 146

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli servi (gibi uzun boylu sevgili).

Luţf-ıla ol serv-i nāzum ben ħulın yād eylemiş
Bend-i ğamdan derdmendin yine āzād eylemiş

serv-i ra'nā:

1. **serv-i ra'nā:**

Gazel 231

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş servi. II Servi boylu sevgili.

Zeyn idüp güllerle cismin naĥl-i cān olmuş
gelür
Ķanĝı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmezim

2. **serv-i ra'nā:**

Murabba 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş servi. II Servi boylu sevgili.

Kimseler kaddūñ gibi bir serv-i ra'nā görmedi
Lāleveş ĥaddūñ gibi bir verd-i zībā görmedi

serv-i revān:

1. **serv-i revānum:-(u)m**

Gazel 272

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Salınan servi. II Salına salına, edalı bir şekilde yürüyen sevgili.

Bend-i zülfünde Cenâbî görelî kendin esîr
Dimez ey serv-i revânum benî âzâd eyle

2. **serv-i revânumdur:**-(u)m, -dur

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Salınan servi. II Salına salına, edalı bir
şekilde yürüyen sevgili.*

Elifveş yaramı seyr it ğam-ı kıddüñile
sînemde

Maĥabbet bâġıyam bitmiş o bir serv-i
revânumdur

3. **serv-i revânumdur:**-(u)m, -dur

Gazel 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Salınan servi. II Salına salına, edalı bir
şekilde yürüyen sevgili.*

O kıdd-i işve-perdâzuñ şalınsun her taraf
cânâ

Bu göñlüm büstânında çü bir serv-i
revânumdur

4. **serv-i revânuñ:**-(u)ñ

Gazel 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Salınan servi. II Salına salına, edalı bir
şekilde yürüyen sevgili.*

Üstüme şalsa n'ola kıdd-i bülendüñ gölgesin
Sâyesi serv-i revânuñ dâyimâ çün pestedür

serv-i sehî:

1. **serv-i sehî:**

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Fidan boylu servi. II Sevgili.

Kâmetüñ serv-i sehî vü gözlerüñ nergis midür
'Ârîzuñ berg-i semen yâ lâle yâĥûd gül midür

serv-i ser-âmed:

1. **serv-i ser-âmed:**

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Başta gelen servi. II Sevgilinin servi gibi
uzun ve düzgün boyu.*

Müşterî 'âşıklara bādâm-i ter satar gözün
Kâmetüñ serv-i ser-âmed 'ârîzuñ gül-
destedür

2. **serv-i ser-âmed:**

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Başta gelen servi. II Sevgilinin servi gibi
uzun ve düzgün boyu.*

Müşterî 'âşıklara bādâm-ı ter şatar gözün
Kâmetüñ serv-i ser-âmed ruĥlaruñ gül-
destedür

serv-i ser-bülend:

1. **serv-i ser-bülend:**

Gazel 250

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Uzun boylu servi.

Kendüyi yüksek tutar ğâyetde serv-i ser-
bülend

Oı kıyâmet kıddüñi gördükde tek aşılmasun

serv-i ser-efrâz-ı hevâî:

1. **serv-i ser-efrâz-ı hevâî:**

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uçarı, servi gibi uzun boylu (sevgili).

Bir sencileyin serv-i ser-efrâz-ı hevâî

Bir bencileyin ĥâk-i dil-efġâr ele girmez

serv-i ser-firâz:

1. **serv-i ser-firâzum:**-(u)m

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Başını kaldıran, yücelere, yükseklere
uzanan servi (sevgili).*

Ey serv-i ser-firāzum kimdür Cenābī diseñ
Sāyeñile ülfet itmiş bāğuñda bir giyehdür

2. **serv-i ser-firāzuñ:-(u)ñ**

Gazel 273

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Başını kaldıran, yücelere, yükseklere
uzanan servi (sevgili).*

Ol serv-i ser-firāzuñ cānuñ virüp yolında
Üstine bīd-āsā ey dil tezelzül eyle

serv-i ser-keş:

1. **serv-i ser-keş:**

Gazel 188

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Dik başlı servi. II Sevgilinin servi gibi
uzun, düzgün boyu.*

Serv-i ser-keş kâmetüñ hıttı dil-āvizüñ
çemen
Gonca-i sır-âb la'lüñ çihre-i tãbân gül

serv-kad:

1. **serv-kad:**

Gazel 27

Mısra: 8

*Servi (gibi uzun ve düzgün) boylu
(sevgili).*

Fürkat-i la'l-i lebüñde gülşene kılsam nazār
Çeşmüme ey serv-kad her gonca bir peykân
olur

2. **serv-kad:**

Gazel 82

Mısra: 5

*Servi (gibi uzun ve düzgün) boylu
(sevgili).*

Çihreñe karşı ne tañ dil iñlese ey serv-kad
'Adet-i bülbül dürür gül görse gülgül 'arz ider

3. **serv-kadler:-ler**

Gazel 88

Mısra: 2

*Servi (gibi uzun ve düzgün) boylu
(sevgili).*

Çeşmi ala çün güzel hâlet begüm bakışdadur
Serv-kadler bī-'aded hikmet veli cünbişdedür

serv-kâmet:

1. **serv-kâmet:**

Gazel 17

Mısra: 6

*Servi (gibi uzun ve düzgün) boylu
(sevgili).*

Ol kad-i bālānadur meyli dil-i nā-şādumuñ
Himmetin 'aşıklarauñ ey serv-kâmet koma
pest

2. **serv-kâmetüñ:-(ü)ñ**

Gazel 135

Mısra: 1

*Servi (gibi uzun ve düzgün) boylu
(sevgili).*

Sen serv-kâmetüñ güzelüm hâk-i rāhıyuz
Mülk-i gamuñ egerçi ki bir pādīşāhıyuz

serv-kâmet dil-rübâsın:

1. **serv-kâmet dil-rübâsın:-sın**

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Servi (gibi uzun ve düzgün) boylu herkesi
kendine aşık eden sevgili.*

N'ola ben üftâdeden çekseñ sipihre başuñı
Serv-kâmet dil-rübâsın yüceyedür himmetüñ

serv-kâmet şeyh Süleymân:

1. **serv-kâmet şeyh Süleymân:**

Gazel 150

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Servi (gibi uzun ve düzgün) boylu Şeyh
Süleymân.*

Şeyh Süleymân serv-kâmet kim cihân
gülzârnuñ

Rûh-perver la'li gibi gonca-i hândanı yok

ses kılma:

1. **ses kılma:-ma**

Gazel 139

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ses çıkarma. II Feryat figan etme.

Yāra karşı ey dil-i miñnet-zede feryād kes
Kim huzūr-ı şāhda terk-i edebdūr kıhma ses

setr ide:

1. **setr ide:-e**

Gazel 352
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Örtmek, kapatmak, gizlemek.

Niçe bir kākülün setr ide māhı
Günüm toğsun götür ebr-i siyāhı

2. **setr ide:-e**

Gazel 363
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Örtmek, kapatmak, gizlemek.

Götür yüzden kara zülfün niçe bir ay hilāl-
ebrū
Şu'a'-ı mihrī setr ide başup bir ebr-i zūlmānī

setr itse:

1. **setr itse:-se**

Gazel 95
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Örtmek, kapatmak, gizlemek.

Ağların zülfün niķāba çekdügince ruħlaruñ
Ebr-i zūlmet gün yüzün setr itse bārān
yağdurur

sev:

1. **sevdüm:-dü, -m**

Gazel 52
Mısra: 3
Birine sevgiyle bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.

Sevdüm seni didümse oldı ziyāde cevruñ
Bī-mücib-i cināyet kıla sitem günehdür

2. **sevmek:-mek**
Gazel 91

Mısra: 10
Birine sevgiyle bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.

Zahm-ı ğamzeñ ey şanem cism-i Cenābīde
bugün
Çeşmine aġyār sevmek darb-ı hānçer
gösterür

3. **sever:-er**

Gazel 102
Mısra: 2
Birine sevgiyle bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.

'Āriz-ı dil-ber gibi merġüb olaydı ger kâmer
Bulınurdu ey felek birin daħı anı sever

4. **sevmez:-mez, -in**

Gazel 151
Mısra: 4
Birine sevgiyle bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.

Rengine aldanmazın her bir gül-i ğonca-lebūñ
Sevmezın şol dil-beri kim münthē bālāsı yok

5. **sevmedüm:-me, -dü, -m**

Gazel 311
Mısra: 9
Birine sevgiyle bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.

'Āriz-ı meh-tābına göñlüm virüp ben
sevmedüm
Hadd-i sinni irmeyüñce her birinüñ on beşe

6. **sevdüm:-dü, -m**

Gazel 362
Mısra: 4
Birine sevgiyle bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.

Boyu 'ar'ar gözi nergis yüzi gül
Cihān bağında sevdüm bir nigārı

7. **sever:-er**

Gazel 278
Mısra: 6
Sevgi göstermek.

Luṭfuñ nazār idelden baña cihān ‘adūdur
Elṭāf-ı şehdūr ancaḡ sever beni ḡazerde

8. **sevmez:-mez**

Gazel 306

Mısra: 17

Sevmek.

Dimişler saña aḡyāruñ seni sevmez diyü Ḥarfī
Bes andan ey ḡamer-tal’at inandun mı bu
yalana

9. **sevdüğini:-düg, -i, -(n)i**

Gazel 344

Mısra: 8

İlgi göstermek, sevmek.

Gördi ḡülşende ḡülüñ hem-dem-i ḡār oldığını
Benden artuḡ o mehüñ sevdüğini aḡyārı

10. **sevse:-se**

Gazel 20

Mısra: 7

*Birine sevgiyle bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.*

‘Aceb mi sevse ol meh mübtelāsın
Meşeldür dōstın lâ-būd sever dōst

sevāb:

1. **sevābı:-ı**

Gazel 70

Mısra: 2

*Allah (c.c.) tarafından
mükâfatlandırılacak doğruluk ve iyilik
karşılığı. II Allah’ın rızasını kazanmaya
mahsus iyi amel ve hayırlı işler.*

Pey iltisüñ küy-ı cānāna ne ḡam kim fetḡ-i
bābı var
Ṭavāf-ı Ka’be kılmışca reh-i dilde sevābı var

sevda:

1. **sevdañ:-ñ**

Gazel 166

Mısra: 3

Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Başda sevdañ olmasa yılmazdı her cānib şabā
Bildi ‘ālimler anı kim dil-fiḡāruñdur senüñ

2. **sevdā:**

Gazel 198

Mısra: 10

Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Ey Cenābī ol mehüñ dilde ḡayāl-i kākūlin
Pāy-bend-i cān u dil başumda sevdā añladum

3. **sevdā:**

Gazel 231

Mısra: 10

Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Ey Cenābī ‘aşḡ-ıla dīvānesi sen ol mehüñ
‘Âḡıbet n’eyler seni bu özge sevdā bilmezim

sevdā çeker:

1. **sevdā çeker:-er**

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Âşık olup içten içe aşk ızdırabıyla
yanmak. II Arzu duymak.*

Büse-i ḡadd-i dil-ārāya ḡöñül sevdā çeker
ḡüyyā bir ṭıfıldur kim arzū-yı mā çeker

sevdāsına düşelden:

1. **sevdāsına düşelden:-el(i)den**

Gazel 295

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Âşık olmak, sevmek.

Gevher-i eşküm düşelden dūr dişüñ
sevdāsına
Ṭaldı ḡavvās-ı dil-i rüsvā ḡamuñ deryāsına

sevdāya virdüm:

1. **sevdāya virdüm:-dü, -m**

Gazel 350

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevdaya düşürmek, aşık etmek.

Başuma ‘aşḡuñ alup sevdāya virdüm ḡöñlümi
Hey dirigā bilmedin ḡavḡāya virdüm ḡöñlümi

sevdā-yı ‘aşḡ-ı vār:

1. **sevdā-yı 'aşk-ı yār-ıla:-ıla**

Gazel 324

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkının arzusu, isteği. II

Sevgilinin aşkının derdi.

Haste olduñ ey gönül sevdā-yı 'aşk-ı yār-ıla
Var lebi dārü'ş-şifāsından dile tīmāruñı

2. **sevdā-yı 'aşk-ı yār-ıla:-la**

Gazel 303

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkının arzusu, isteği. II

Sevgilinin aşkının derdi.

Düşdi dil sevdā-yı 'aşk-ı yār-ıla şahrälara
Gitdi cüy-i dīde kim derdin dōke deryälara

sevdā-yı ğam-ı zülfile:

1. **sevdā-yı ğam-ı zülfile:-ile**

Gazel 223

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçının gamının, kederinin
sevdası.*

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenābī bī'atı
Böyle sevdā-yı ğam-ı zülfile zünnār isteyen

sevdā-yı gül eylemez:

1. **sevdā-yı gül eylemez:-mez**

Gazel 186

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gülden hoşlanmak.

Şol ki gördi 'arızuñla kâmet-i mevzūnuñı
Seyr-i serv-i gülşen itmez eylemez sevdā-yı
gül

sevdā-yı ser-i zülfüñle:

1. **sevdā-yı ser-i zülfüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 203

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının ucunun arzusu.

Başda sevdā-yı ser-i zülfüñle ey Leylī-ħirām
Çaysveş ser-geşte-i kuh-sār u hāmūn
olmuşam

sevdā-yı zülf-i yār-ıla:

1. **sevdā-yı zülf-i yār-ıla:-ıla**

Gazel 257

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının sevdası.

Naqd-i sükūn ü şabrı virüp ey gönül ğama
Sevdā-yı zülf-i yār-ıla bir bī-ķarārsın

sevdā-yı zülfüñle:

1. **sevdā-yı zülfüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 221

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının sevdası, aşkı.

Başum sevdā-yı zülfüñle ķo ey meh pür-hevā
olsun
Maħabbet ehlidür göñlüm giriftār-ı belā
olsun

sevdā-zede olmasa:

1. **sevdā-zede olmasa:-ma, -sa**

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevdalı, âşık, tutkun olmak.

Kākül-i pür-çinüñe sevdā-zede olmasa ger
Rūma gelmezdi çeküp belā müşğ-i Ħoten

sevdigüm:

1. **sevdigüm:**

Gazel 92

Mısra: 5

Sevgilim!

La'lüñ için sevdigüm yok dise dil ma'zür tüt
Eksük artuķ söz ider 'âdet dürür dīvâner

2. **sevdigüm:**

Gazel 110

Mısra: 6

Sevgilim!

Āsitānuñ hākini çeşmine 'ābid çekmese
Ġam degüldür sevdigüm kühli dağı kūr
istemez

3. . **sevdigüm:**

Gazel 167

Mısra: 5

Sevgilim!

Gülşen-i hüsn-i cemāli bī-bedelsin sevdügüm
Gül gibi ruḥ-sāruñ üze ḥaṭ mı reyḥānuñ
senüñ

4. **sevdigüm:**

Gazel 244

Mısra: 12

Sevgilim!

'Aşıkā itme 'adāvet yir iseñ dīnün ğamın
Sevdüğüm bir yire sığmaz ikisi yā dīn yā kīn

sevene:

1. **sevene:-e**

Gazel 4

Mısra: 1

*Birine sevgiyle bağlanan, gönül veren
kimse; âşık.*

Göñlüm ister şu mehi kim sevene kīni ola
'Aşıkā cevri ü cefā eylemek āyini ola

sevil:

1. **sevilmaz:-(i)/, -mez**

Gazel 162

Mısra: 7

Sevgi duyulmak, sevgi beslenilmek.

Şanma kim 'aşık olan ey dil sevilmaz dünyede
Ḥār-ı miḥnetdür hemişe mübtelāsı bülbülün

serv-i gül-endāmum:

1. **serv-i gül-endāmum: -(u)m**

Gazel 363

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gül fidanı gibi güzel ve narin yapılı, servi
gibi uzun ve düzgün boylu (sevgili).*

Ḳıyāmet ḳaddüñe nisbet bulunmaz bir nihāl-i
ter
Yüri serv-i gül-endāmum ḥırāmānī ḥırāmānī

seyl olup:

1. **seyl olup:-up**

Gazel 341

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sel olmak, sel hâline gelmek. II Çok fazla
akmak, çokça gözyaşı dökmek.*

Vişālün demlerin añsam gözüm hecrüñde
ḳan ağlar
Sirişküñ seyl olup āḥir yıkar büñyād-ı devrānı

seyl-âb:

1. **seyl-âbdan:-dan**

Gazel 234

Mısra: 8

Sel suyu. II Gözyaşı.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizārum üstine
Bu ḥarāb-âbādı bildüm yıkılır seyl-âbdan

1. **seyl-âb-ıla:-ıla**

Gazel 314

Mısra: 6

Sel suyu. II Gözyaşı.

N'ola yaşum içre çeşmüm ḥutsa şāhum
rāhuñı
Gāh olur kim ḥār ü ḥas yollar keser seyl-âb-
ıla

seyl-âb virdi:

1. **seyl-âb virdi:-di**

Gazel 346

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Sele vermek. II Yok etmek, tahrip etmek.

Gördi Leylī fürḳatinde Ḳays-ı bī-cān deprenür
Ḳabrinün seylâb irüp virdi o dem büñyādını

seyl-âb-ı eşküñ:

1. **seyl-âb-ı eşküñ:-(ü)m**

Gazel 124

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
(Âşığın) gözyaşı seli. II Âşığın çok fazla ağlaması, gözyaşı dökmesi.

Yıkdı cismüm kaşırını seyl-âb-ı eşküm âh kim
Virdi tûfân-ı fenâya ser-te-ser bünyâdumuz

seyle virdi:

1. **seyle virdi:-di**
Gazel 220
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Sele vermek. II Yok etmek, tahrip etmek.

Giceler kan ağlayan çeşmümde yir yok
uyhuya
Seyle virdi hânümânın gözde h^vâb
eglenmesün

2. **seyle virdi:-di**
Gazel 277
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Sele vermek. II Yok etmek, tahrip etmek.

Cenâbî seyle virdi hânümânun
Saña bilsem n'ider bu çeşm-i terde

seyle viren:

1. **seyle viren:-en**
Gazel 81
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sele veren (şey). II Perişan eden, harap eden (şey).

Âteş-i süz-i dilidür 'âşıkun cânın yakan
Seyle viren hânümânın dide-i giryânıdır

2. **seyle viren:-en**
Gazel 371
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sele veren (şey). II Perişan eden, harap eden (şey).

Seyle viren mülk-i cismüm dide-i pür-nem
gibi
Bir nefes güldürmeyen ben nâ-murâdı gam
gibi

seyl-i 'âlem-gîre virdüm:

1. **seyl-i 'âlem-gîre virdüm:-dü, -m**
Gazel 346
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Cihanı sele vermek. II Çok fazla gözyaşı dökmek.

Gözlerüm yaş dökmede 'aynı geçelden
Diclenün
Seyl-i 'âlem-gîre virdüm cismümün Bağdâdını

seyl-i elemün:

1. **seyl-i elemün:-(ü)ñ**
Gazel 335
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Elem, keder seli. II Sevgilinin âşığa verdiği derdin, kederin çokluğu, fazlalığı.

Deldi seyl-i elemün başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün tahta-i remmâl beni

seyl-i eşk:

1. **seyl-i eşküm:-(ü)m**
Gazel 293
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi çok fazla akan gözyaşları.

Şöhretinde añılır bir hâne-i ma'mûr idüm
Seyl-i eşküm virmeden ey meh zarar
dīvâruma

2. **seyl-i eşkümde:-(ü)m, -de**
Gazel 301
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
(Âşığın) gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi çok fazla akan gözyaşları.

Seyl-i eşkümde görüp dil merdüm-i çeşmüm
garîk
Bir iki insân helâk olmuş didi Ceyhûnda

3. **seyl-i eşkümden:-(ü)m, -den**
Gazel 24
Mısra: 9

Kelime Tipi: -
(Âşığın) gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi çok
fazla akan gözyaşları.

Seyl-i eşkümden Cenâbî cismümün
ma'müresi
Kalb-i 'âşık gibi bir gün yıkılıp virân olur

seyl-i ğam:

1. seyl-i ğam:

Gazel 324

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gam, keder seli. II Âşığın kederden
dolayı çok fazla akan gözyaşları.*

Yok derün ey hâne-i dil reh-güzâr-ı yârda
Seyl-i ğam vîrân iderse açamam dîvârünü

2. seyl-i ğamdan:-dan

Gazel 146

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gam, keder seli. II Âşığın kederden
dolayı çok fazla akan gözyaşları.*

Seyl-i ğamdan kişver-i dil niçe dem vîrân idi
Şehr-yâr-ı 'adl-ı'âhum anı âbâd eylemiş

3. seyl-i ğamdan:-dan

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gam, keder seli. II Âşığın kederden
dolayı çok fazla akan gözyaşları.*

Seyl-i ğamdan hâne-i dil hayliden vîrân idi
Seng-i bî-dâduñ konup yapıldı miñnet-
hânemüz

seyl-i revân:

1. seyl-i revân:

Gazel 247

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akan sel. II Gözyaşı.

Ey eşk-i dîde akmada seyl-i revân mısın
Yüz sürmege ayağına yârünü revân mısın

seyl-i sirişk aldı:

1. seyl-i sirişk aldı:-dı

Gazel 333

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı selinin alıp götürmesi. II Çok
fazla ağlamak.*

Penbe-i dâğum gibi aldı beni seyl-i sirişk
Hâr ü has bulsa alur âb-ı revânüñ yügrüğü

seyr:

1. seyrüñ:-(ü)ñ

Gazel 55

Mısra: 8

Bakmak, seyretmek.

Akar eşk-i firâvânum yüzünde kâkülüñ añsam
Bu bârân-ı belâ seyrüñ meger âhum
sehâbidur

seyr eyle:

1. seyr eyle:-le

Muhammes 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bakmak, seyretmek. II Gezinmek,
dolaşmak.*

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vahtidür
Hayliden peykân-ı tîrünü görmedi âhuları

2. seyr eyle:

Muhammes 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bakmak, seyretmek. II Gezinmek,
dolaşmak.*

Âdemi mest-i mey-i ğurbet ider koçuları
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vahtidür

3. seyr eyle:

Muhammes 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Bakmak, seyretmek. II Gezinmek,
dolaşmak.*

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vahtidür
Gonca-i nev-restesi bir dil-ber-i şannâzdur

4. **seyr eyle:**

Muhammes 1

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

*Bakmak, seyretmek. II Gezinmek,
dolaşmak.*

Sun'-ı Haqqı kıl temâşâ gör ne sırr u râzdur
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vahtidür

5. **seyr eyle:**

Muhammes 1

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

*Bakmak, seyretmek. II Gezinmek,
dolaşmak.*

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vahtidür

6. **seyr eyledüm:-dü, -m**

Gazel 326

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Bakmak, seyretmek.

Deyr-i 'aşkuñ biñ biñ seyr eyledüm eşnâminı
Şundi her büt destüme câm-ı sürür encâmını

7. **seyr eylemez:-mez**

Gazel 359

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Bakmak, seyretmek.

Bir dem teferrüc iden sen mâh-ı gül-'izârı
Gülzâra rağbet olmaz seyr eylemez bahârı

seyr iden:

1. **seyr iden:-en**

Gazel 145

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Bakan, gören (kimse).

Seyr iden zülfüñ hevâsında Cenâbî âhını
Ey kamer-çal'at didügüm bād-ı 'anber-bîz
imiş

2. **seyr iden:-en**

Gazel 210

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Bakan, gören (kimse).

Seyr iden eṭvârımı dil-bestem olsa tañ mıdur
'Âlem-i süz u güdâzuñ şâhid-i ra'nâsıyam

3. **seyr iden:-en**

Gazel 244

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Bakan, gören (kimse).

'Ârızında seyr iden hâlin Cenâbî dil-berüñ
Dir Bilâle mesken oldı ravza-i ḥuld-ı berin

4. **seyr iden:-en**

Gazel 271

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Bakan, gören (kimse).

Sinem üzre Harfîyâ dir kanlu dâğum seyr
iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hāmün üstüñe

5. **seyr iden:-en**

Gazel 350

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Bakan, gören (kimse). II Gezinen (kimse).

Baḥr-ı 'aşkı seyr iden dirmiş kenârın
bulmadum
Gör beni pâyânı yok deryâya virdüm gönülümü

seyr id:

1. **seyr ider:-er**

Gazel 237

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gezinmek, dolaşmak. II Sürüklenmek.

Fülk-i tendür seyr ider gird-âb-ı ğamda her
kaçan
Baḥr-ı miḥnet olsa peydâ dide-i nem-nâkden

2. **seyr idersin:-er, -sin**

Gazel 247

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlerlemek, yol almak.

Sâ'at gibi kararüñi bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyâ meh zamân mısın

3. **seyr idüp:-üp**

Gazel 337

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakmak, seyretmek.

Perde-i şüretde kalma seyr idüp her şüreti
Bunca eşkâlüñ düriş kim bulasun nakğâşını

seyr it:

1. **seyr it:**

Gazel 80

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bak! Gör! Seyret!

Elifveş yarımı seyr it ğam-ı kıddüñile
sînemde
Mağabbet bâğıyam bitmiş o bir serv-i
revânumdur

2. **seyr itdüm:-dü, -m**

Gazel 177

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bakmak, seyretmek. II Gezmek,
dolaşmak.*

Bugün bir kaçrı seyr itdüm merâtible
cinândan yig
Ġubâr-ı râhidur her çeşme kühl-i işfahândan
yig

3. **seyr itmege:-mege**

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gezmek, dolaşmak.

Bir nazar Kâf-ı belâ-yı 'aşkuñı seyr itmege
Hem-cenâh olup biraz uçduk bugün 'Ankâ ile

seyrân eyle:

1. **seyrân eylemez:-mez**

Gazel 188

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Bakmak, seyretmek.

Var iken cânâ nazarda ol semensâ ruğlaruñ
Bâğ-ı 'âlemde Cenâbî eylemez seyrân gül

2. **seyrân eylesem:-se, -m**

Gazel 202

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bakmak, seyretmek.

Nâzla reftâra gelse kâmet-i mevzûn-ı yâr
Ol nihâl-i gülşen-i insânı seyrân eylesem

seyrân vaktidür:

1. **seyrân vaktidür:-i, -dür**

Muhammes 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşma vakti. II İlbahar zamanı.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür
Hayliden peykân-ı tîrûñ görmedi âhûları

2. **seyrân vaktidür:-i, -dür**

Muhammes 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşma vakti. II İlbahar zamanı.

Âdemi mest-i mey-i ğurbet ider koçuları

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür

3. **seyrân vaktidür:-i, -dür**

Muhammes 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşma vakti. II İlbahar zamanı.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür
Ġonca-i nev-restesi bir dil-ber-i şannâzdur

4. **seyrân vaqtidür:-i, -dür**

Muhammes 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşma vakti. II İlbahar zamanı.

Sun'-ı Hakkı kıl temâşâ gör ne sırr u râzdur
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaqtidür

5. **seyrân vaqtidür:-i, -dür**

Muhammes 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşma vakti. II İlbahar zamanı.

Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaqtidür

seyrgâh olduñ:

1. **seyrgâh olduñ:-du, -ñ**

Murabba 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gezinti yeri, seyir yeri hâline gelmek.

Bahâr eyyâmı sen servüm cihâna seyrghâh
olduñ
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Çaramanı

seyr-i 'âlem kılmağa:

1. **seyr-i 'âlem kılmağa:-mağa**

Gazel 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âlemi gezmek, dolaşmak.

Her gören yanumca yâri didi cânın gezdürür
Seyr-i 'âlem kılmağa ruḥ-ı revânın gezdürür

seyr-i bâğ-ı miñnet itdük:

1. **seyr-i bâğ-ı miñnet itdük:-dü, -k**

Gazel 122

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sıkıntı, eziyet bahçesini seyretmek. II
Yaralarla dolu sineye bakmak.*

Gülsitân-ı sinede bir gül dürür her dâğ-ı ğam
Seyr-i bâğ-ı miñnet itdük lâlezârı n'eylerüz

seyr-i cihân it:

1. **seyr-i cihân it:**

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyayı dolaşmak.

Ben muhterem harîm-i vişâlinde dil-berüñ
Sen ey rakîb seyr-i cihân it kenâr çiz

seyr-i gülistân vaqtidür:

1. **seyr-i gülistân vaqtidür:-dür**

Muhammes 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinde dolaşma, gezinme vakti.

II İlbahar zamanı.

Bülbülâ eyle terennüm verd-i ḥandân
vaqtidür
Evde dil ğamgîn olur seyr-i gülistân vaqtidür

seyr-i güleşni:

1. **seyr-i güleşni:-i**

Gazel 99

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi gezintisi.

Baña seyr-i güleşni 'arz itme luḥf it ey refîk
Küy-ı cânânım baña tâze bahâristândur

seyr-i gülzâr eylesem:

1. **seyr-i gülzâr eylesem:-se, -m**

Gazel 370

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesini seyretmek. II Sevgilinin gül
bahçesi gibi güzel olan yüzünü seyretmek,
izlemek.*

Lâleveş bağrum çarasun ruḥlaruñ devrinde
ger

Seyr-i gülzâr eylesem ol nergis-i şehlâ ḥaḳı

seyr-i hikmet eylerüz:

1. **seyr-i hikmet eylerüz:-r, -(ü)z**

Gazel 358

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Evrenin sırlarına vakıf olmak, yaratılış
sırlarını idrâk etmek.

Câm-ı şevkuñ şafvetinden seyr-i hikmet
eylerüz
Bezm-i 'âlem-gürümüz tıtmış durur Cem
resmini

seyr-i reyhân itmeyem:

1. **seyr-i reyhân itmeyem:-me, -(y)em**
Tahmis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Reyhan (fesleğen) çiçeğini seyretmek.

Gülşen-i hüsnüñ katında yâd-ı rıdvân
itmeyem
Göz açup devr-i haţuñda seyr-i reyhân
itmeyem

seyr-i serv-i gülşen itmez:

1. **seyr-i serv-i gülşen itmez:-mez**
Gazel 186
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesindeki serviyi seyretmek.

Şol ki gördi 'ârîzuñla kâmet-i mevzunuñı
Seyr-i serv-i gülşen itmez eylemez sevdâ-yı
gül

seyrin ider:

1. **seyrin ider:-er**
Gazel 161
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bakmak, seyretmek.

Benefşe soğınur başa çemen seyrin ider
dâyim
Cenâbî tâ ki haddüñden degül bu haţ u hâl
eksük

seyrin it:

1. **seyrin it:**
Gazel 180
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
*Bakmak, seyretmek. II Anlamak, idrâk
etmek.*

Ḥacle-i efkârda ebkâr-ı ma'ânî seyrin it
Perde-i esrâra sende ey gönül var maḥrem ol

2. **seyrin itmek:-mek**

Gazel 148
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakmak, seyretmek.

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'âşıklarauñ
Ger dilerseñ lâle vü gül seyrin itmek bâğ bâğ

3. **seyrin itsün:-sün**

Gazel 224
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bakmak, seyretmek.

Gün yüzüñ kılsun temâşâ mihr-i envâr
isteyen
Odlu âhum seyrin itsün şu'le-yi nâr isteyen

4. **seyrin itsün:-sün**

Tahmis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bakmak, seyretmek.

Eşk-i çeşmüm seyrin itsün cüy-ı hün-bâr
isteyen
'Ârîz-ı cânâna baksun bâğ-ı gülzâr isteyen

seyrini ider:

1. **seyrini ider:-er**
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bakmak, seyretmek.

Şüret-i 'aksin görür ider derünüm seyrini
Ḥâne-i cism-i ḥarâbum şöyle bir kâşânedür

seyrini kıldum:

1. **seyrini kıldum:-du, -m**
Gazel 333
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
*Bakmak, seyretmek. II Gezmek,
dolaşmak.*

Bir nazar içinde kıldum iki 'âlem seyrini
Ad-ıla dirler baña kevn ü mekânüñ yügrügi

sezâ:

1. **sezâdur:-dur**

Gazel 83

Mısra: 8

Yaraşır, uygun, layık.

Dil-i bî-çâremi cânâ görenler bend-i zülfüñde
Sezâdur geçse zencîre bu bir dîvânedür dirler

sezâ-yı tâc-ı devletdür:

1. **sezâ-yı tâc-ı devletdür:-dür**

Murabba 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saltanat tacına uygun olan.

Sezâ-yı tâc-ı devletdür refiküñ 'avn-ı sübhâni
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Karamanı

sîb-i zenaḥdânuñ:

1. **sîb-i zenaḥdânuñ:-(u)ñ**

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) elmaya benzeyen çenesi veya
çene çukuru.*

Göñlüm 'aceb mi sîb-i zenaḥdânuñ özlese
Her laḥza tıfl-ı hâṭırı zîrâ yemiştedür

sıdk:

1. **sıdk-ıla:-ıla**

Gazel 245

Mısra: 7

İçten bağıllık, doğruluk, sadakat.

Mescid-i Âkşâ dilüñdür tur namaza sıdk-ıla
Zâhid-i ḥalvet geçüp ṭutma 'ibâdet küşesin

sıfrını itme:

1. **sıfrını itme:-me**

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hıçe saymak.

Yabâna ṭarḥ idüp ey gam sirişküñ sıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ daḥı ḥisâbı var

sığma:

1. **sığmadı:-dı**

Gazel 56

Mısra: 9

*Bir şeyin sınırları içine girememek. II Çok
fazla ilim, irfan sahibi olmak.*

Bu ṭokuz deryâsına çarḥuñ Cenâbî sığmadı
Ḥamle varmış Yûnus-ı 'irfân ile balık midür

sıḥhat yüzün görmedüm:

1. **sıḥhat yüzün görmedüm:-me, -dü, -m**

Gazel 320

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Rahat yüzü görmemek; hiç rahata ve
huzura kavuşamamak, hep sıkıntı içinde
olmak.*

Şerbet-i 'aşkuñ içelden görmedüm sıḥhat
yüzün
La'lüñe geldüm ṭabîbüm tâ şoram
dermânumı

sıḥhat-i terkîb:

1. **sıḥhat-i terkîb:**

Gazel 314

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Terkibin doğruluğu.

Bildi ḥaṭṭuñdan Cenâbî âyet-i ḥüsnüñ yakîn
Şıḥhat-i terkîb ḥâşıl eyledi i'râb-ıla

sıkıl:

1. **sıkıldum:-du, -m**

Gazel 195

Mısra: 8

Sıkılarak suyu çıkartılmak.

Açılmış bir gül-i aḥmer idüm gülzâr-ı
vaşluñda
Şıkıldum şîşe-i gamda nihân olmuş gül-âb
oldum

şin:

1. **şınur:-(u)r**

Gazel 17

Mısra: 8

Kırılmak, parçalanmak. II Perişan olmak.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün
üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarh olur
şikest

sır:

1. **sır:-r**

Gazel 266

Mısra: 7

Kırmak.

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şağın 'âkil iseñ gâfil içinde

sır açmakdan:

1. **sır açmakdan:-dan**

Gazel 96

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir sırrı başkasına söylemek.

Bulanlar lücce-i dilde ma'ânî gevherin Harfî
Sır açmakdan dehânını şadef gibi hamûş
eyler

sır bilür ferzâneyüz:

1. **sır bilür ferzâneyüz:-y, -(ü)z**

Gazel 127

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir işin veya şeyin sırrını, inceliğini
kavramış olan akıllı, bilgili, iyi yetişmiş kimse;
âlim. II Aşkın sırrını idrâk etmiş olan âşik.*

Şüretâ kendini bilmez gerçi bir dīvāneyüz
'Âlem-i ma'nide ammâ sır bilür ferzâneyüz

sır virmedi:

1. **sır virmedi:-me, -di**

Gazel 304

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sır vermemek; bir sırrı açığa vurmamak,
başkasına söylememek.*

Virmedi zülfüñ ucundan kıl kadar sır gerçi kim
Erre-i üstâd virdi biñ şikence şâneye

sırr:

1. **sırrımı:-(u)m, -i**

Gazel 87

Mısra: 6

*Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.*

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhân eyleyem
Keşf iderler sırrımı âhum yaşum gammâzdu

2. **sırrın:-i, -n**

Gazel 109

Mısra: 4

*Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.*

Hâlet-i 'aşkam benüm fâş eyleme ey eşk kim
'Âşik-i deryâ-dil olan sırrın izhâr istemez

sırr u râzdur:

1. **sırr u râzdur:-dur**

Muhammes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan şey II Evrenin,
kâinatın sırrı; Allah'ın yarattıklarındaki sır.*

Sun'-ı Hakkı kıl temâşâ gör ne sırr u râzdur
Dil-küşâdur Begkozi seyr eyle seyrân vaktidür

sırr-ı 'aşkı:

1. **sırr-ı 'aşkı:-i**

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın sırrı.

Sırr-ı 'aşkı itmez idüm 'âlem içre fâş lîk
Çanuma giren benüm bu çeşm-i hün-
eşândur

sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi:

1. **sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi:-(y)i**

Gazel 233

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Leylâ'nın aşkının sırrı.

Yañılıp Mecnûna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme dīvāneden

sırr-ı 'aşkuñ:

1. **sırr-ı 'aşkuñ:-(u)ñ**
Murabba 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşkın sırrı.

Sırr-ı 'aşkuñ fâş idüp dil-şād kıldum 'ālemi
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nā-çār
olmasun

sırr-ı hakka māhremem:

1. **sırr-ı hakka māhremem:-em**
Gazel 218
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
*İlahi sırta, hakikat sırrına vakıf olan
(kimse). II Âşık.*

Keşf idüp her müşkili miftāhı oldum her
derüñ
Sırr-ı Hakkı māhremem Allāhiyem Allāhiyem

sırr-ı ser-i behrem:

1. **sırr-ı ser-i behrem:-m**
Gazel 130
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Aşka dair) sahip olunan sırlar.

Şerh-i ğam-ı derūnum yazsam beyāna
gelmez
Ol sırr-ı ser-i behrem hergiz 'iyāna gelmez

sırruñ açma:

1. **sırruñ açma:-ma**
Gazel 182
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir sırrı açığa vurmak, başkasına
söylemek.*

Cān u dilden geçse rāzuñ cāvizü'l-işneyndür
Açma sırruñ cān u göñle kim saña mahrem
degül

sifāl:

1. **sifāl:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Çanak, çömlek.

Şikest it ey felek başın döne döne Cenābınñ
Seg-i küy-ı dil-ārāya olursa bir sifāl eksük

sifāl-i pür-şikest:

1. **sifāl-i pür-şikest:**
Gazel 48
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
*Paramparça olmuş çanak. II Mecnûn'un
başı.*

Kelle-i Mecnûnı şorsañ ol sifāl-i pür-şikest
Leylî küy-i itlerinñ köhne bir yalağıdır

sifle-i nā-çiz:

1. **sifle-i nā-çiz:**
Gazel 312
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zavallı, alçak kimse.

Ehl-i fañluñ hıdmetin sen saña devlet fehm
idüp
Dün olma şöhet idüp sifle-i nā-çiz ile

sifle-perver:

1. **sifle-perver:**
Gazel 108
Mısra: **10**
Alçak kimseleri koruyan (kimse).

Sen şeh-i devrānadur bende Cenābı nisbeti
Sifle-perver her deniye kendin isnād eylemez

sihr:

1. **sihr:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Büyü, efsun.

Sihr ile ey cān çeşmüñ göñlümüñ Hārūtına
Ğabğab-ı siminüñi bir çāh-ı Bābil 'arz ider

2. **sihr:**

Gazel 227

Mısra: 6

Büyü, efsun.

Ruḥlarıñdur āl iden 'uṣṣâḳ-ı bî-sâmānuña
Gözlerüñdür sihr ile her bî-dili teşhîr iden

sihr itdi:

1. **sihr itdi:-di**

Tahmis 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Sihr yapmak, büyülemek. II Şiir yazmak;
çok etkileyici sözler söylemek.*

Gice bir şi'r didi saña Cenābiye güzel
Yine sihr itdi Necātî nice söz nice gazel

sihr-i Sâmirî:

1. **sihr-i Sâmirî:**

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sâmiri sihri. II Sâmirî: Hz. Mûsâ, Tûr-i
Sina'da, Allah'la konuşmaya gittiğinde,
altından bir buzağı yapıp "İşte Mûsâ'nın
aradığı Allah!" diye ona taptırmaya kalkışan
kişi.*

Gözlerüñ devrinde baṭṭâl oldu sihr-i Sâmirî
Merdüme el oynamakda key katı sehḥârlar

2. **sihr-i Sâmiri:**

Gazel 192

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sâmiri sihri. II Sâmirî: Hz. Mûsâ, Tûr-i
Sina'da, Allah'la konuşmaya gittiğinde,
altından bir buzağı yapıp "İşte Mûsâ'nın
aradığı Allah!" diye ona taptırmaya kalkışan
kişi.*

Başdan ayağa bâṭıl ola sihr-i Sâmiri
Nazm içre ben Cenābî eger 'arz-ı keyd idem

sil:

1. **siler:-er**

Gazel 77

Mısra: 11

Silmek, temizlemek. II Gözyaşı silmek.

Çihreden yaşum siler ṭurmaz Cenābî ol nigâr
Tıflāsâ levḥ-i zerden güyyiyâ dirhem kâpar

2. **silmez:-mez**

Gazel 320

Mısra: 3

Silmek, temizlemek. II Gözyaşı silmek.

Gözden akan yaşımı silmez ḥabîbüm luṭf
idüp
Ey şabâ sen bārî yoḳla dîde-i giryānumı

sil-k-i nazmum:

1. **sil-k-i nazmum:-(u)m**

Gazel 35

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Manzum söz dizisi.

Silk-i nazmum gördi kim pervinüñ 'ıḳdın
dağıdur
Mâh-ı nev taḥşin idüp göklerde kulaḡın çeker

sîm-ber:

1. **sîm-ber:**

Gazel 103

Mısra: 7

Göğsü gümüş (gibi beyaz olan sevgili).

Zülfüñ ucından ne derdler çekdügüm ey sîm-
ber
İstesem şerḥ itmege dolar besî tûmârlar

sîm-i eşk-i dîdemüzle:

1. **sîm-i eşk-i dîdemüzle:-müz, -le**

Gazel 151

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Âşğın) gözyaşı ipi. II Âşğın sürekli akan
gözyaşları.*

Sîm-i eşk-i dîdemüzle mâl-ı bî-ḥadd bağladuk
Sâkin-i bâzâr-ı derdüñ şanma kim dünyâsı
yoḳ

sîmîn-beden:

1. sîmîn-beden:

Gazel 235

Mısra: 1

Gümüş (gibi beyaz) tenli (sevgili).

Bakmaz ol sîmîn-beden ben mübtelâya
nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

sîm-ten:

1. sîm-ten:

Gazel 92

Mısra: 10

Gümüş (gibi beyaz) tenli (sevgili).

Bu harâbe dilde 'aşkuñ bulmayınca
bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sîm-ten vîrâneler

2. sîm-ten:

Gazel 361

Mısra: 2

Gümüş (gibi beyaz) tenli (sevgili).

Çihremi zerd eyledüñ gam birle cânâ zer gibi
Bu katı göñlüñ senüñ ey sîm-ten mermer gibi

sîmurğ:

1. sîmurğidur:-ı, -dur

Gazel 77

Mısra: 2

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

Gözlerüñ şehbâzi kim murğ-ı dilüm her dem
kapar
Şan kaçâ sîmurğidur kim dâyimâ âdem kapar

2. sîmurğuñ:-(u)ñ

Gazel 93

Mısra: 8

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

Per açdukça bu çölmekde hümâsı âhumuñ ey
meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurğuñ konağı var

3. sîmurğ-ıla:-ıla

Gazel 139

Mısra: 16

Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

Hem-cenâh olmaz Cenâbî sen hümâ-pervâz-
ıla
Uçamaz sîmurğ-ıla biñ bâl ü per açsa meges

sîmurğ-ı 'ankâ:

1. sîmurğ-ı 'ankâ:

Gazel 260

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kaf Dağı'nda yaşadığına inanılan efsanevî kuş.

Eyleyüp Kâf-ı gamuñda murğ-ı cânâ âşiyân
Gösterem dil tayrına sîmurğ-ı 'ankâ meşrebin

sîmurğ-i devlet gibi bâl açup:

1. sîmurğ-i devlet gibi bâl açup:-up

Gazel 258

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Baht, talih Anka'sı gibi kanat açmak. II
Bir kimsenin bahtını açmak, iyi şans
getirmek.*

Bâl açup sîmurğ-i devlet gibi çarh-ı bî-çarâr
Dâimâ üstüñe dönsün her kaçâdan şaklasun

sîmurğ-ı Kâf-ı sidre-perver:

1. sîmurğ-ı Kâf-ı sidre-perver:

Gazel 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*En yüksek makamda bulunan Kaf
Dağı'nın Anka kuşu.*

Benüm sîmurğ-ı Kâf-ı sidre-perver
Kaçâ-yı cilvegâhum çarh-ı aḥḍar

sîmurğvâr:

1. sîmurğvâr:

Gazel 117

Mısra: 9

Anka gibi.

Âşiyânından cihânuñ dem idüp sîmurğvâr
Kâf-ı istîgnâda biz künc-i kanâ'at beklerüz

sîmveş:

1. **sîmveş:**

Murabba 1
Mısra: **23**
Gümüş gibi.

Püte-i hicrânda cismüm sîmveş kâl eyledüñ
Kangî birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

sincâb:

1. **sincâb:**

Gazel 115
Mısra: **6**
*Sincapgillerden, ağaçlarda yaşayan,
genellikle meyveyle beslenen, çok tüylü, uzun
kuyruklu, ince gövdeli bir hayvan.*

Bister-i hâr u has-ı küyuñda vardum râhata
Aña temsil istedüm sincâb beñzer beñzemez

sîne:

1. **sînesi:-(s)i**

Gazel 114
Mısra: **3**
Göğüs, bağır.

Târ-ı şebdür sînesi nûr-ı 'amelden hâlinüñ
Kaldı zulmet içre her kim bâtının nûr eylemez

2. **sînesinde:-(s)i, -(n)de**

Gazel 150
Mısra: **18**
Göğüs, bağır.

Husrevinden her ne mülk-i bî-bedel kim dūr
olur
Cism-i tenhâ-mâdedür kim sînesinde cânı
yok

3. **sînemüñ:-m, -(ü)ñ**

Gazel 87
Mısra: **3**
*(Âşığın) sinesi, göğsü. II Kanunun
tellerinin dizildiği yüzey.*

Sînemüñ kânûnına târ aşdı eşki dîde kim
Bezmi-ğamda çalınur hayret-nevâ bir sâzdur

4. **sînesinde:-(s)i, -n, -de**

Gazel 150
Mısra: **15**
(Âşığın) gönlü.

Sînesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ
olmasa
Beñzer ol iklîme kim bir mihr-bân sultânı yok

5. **sînemüz:-müz**

Gazel 219
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü.

Dâfi'-i ğamdur dilâ gelsüñ şarâb eglennesün
Pâk kılsun sînemüz ol şâfi âb eglennesün

6. **sînemi:-m, -i**

Gazel 294
Mısra: **4**
*(Âşığın) göğsü, bağır. II Putperestlerin
ibadet ettikleri yer.*

Hâli ber-câ bulmadum nakş-ı ruhuñsuz ey
şanem
Beñzedürsem sînemi tañ mı eger büt-hâneye

7. **sînesin:-(s)i, -n**

Gazel 366
Mısra: **8**
Göğüs, bağır II Gönül.

Zür-ı bâr-ı çarh müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sînesin sen deste-i hâven gibi

8. **sîneñe:-ñ, -e**

Gazel 15
Mısra: **7**
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Elde yâyı ol mehüñ gönderse tîrin sîneñe
Destine minnetler it bilindeki kurbânın öp

9. **sînemde:-m, -de**

Gazel 20

Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

İkâmet eylemez sînemde cânım
Karâr eyler mi şehîr içre sefer döst

10. sînede:-de

Gazel 25
Mısra: 7
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Hâli olmaz sînede âvâre göñlüm 'aşksuz
Şan şarada bir semekdür ça'r-ı deryâyı arar

11. sînemüz:-müz

Gazel 35
Mısra: 1
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sînemüz bir mâh-rüyuñ gül gibi dâğın çeker
Belki sen mîr-i cemâlün al bayrağın çeker

12. sînem:-m

Gazel 50
Mısra: 1
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sînem içre dâyima kînum benüm gerdünadur
Kim hemîşe luţfı anuñ her le'im ü dünadur

13. sînem:-m

Gazel 53
Mısra: 2
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Şorsañ ey dil 'aynumı deşt-i belâ ırmağıdır
Lâleveş dâğıyla sînem ğam zemîni bâğıdır

14. sînesinde:-(s)i, -n, -de

Gazel 53
Mısra: 10
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Reng ü bû viren Cenâbî gülsitân-ı 'âleme
Gül gibi derd ehlinüñ şol sînesinde dâğıdır

15. sînem:-m

Gazel 54

Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Göñül abdâlı olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her kûşe dâğlardur yürür rüşen
çerâğıdır

16. sînede:-de

Gazel 58
Mısra: 9
(Âşığın) sinesi, göğsü.

O gül-büyuñ firâkıında Cenâbî sînede dâğlar
Temâşâ itmege her dem benüm rengin
bahârumdur

17. sînemde:-m, -de

Gazel 67
Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Elem şahrâsı sînemde açıldı gül gibi dâğum
Temâşâ kılmağa her dem gözüm rengin
bahâruñ var

18. sîne:

Gazel 68
Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Eyledüñ ey sîne yir yir tâze dâğüñ âşikâr
Toylamağa ğam sipâhın bir iki nânuñ mı var

19. sînemdeki:-m, -de, -ki

Gazel 73
Mısra: 6
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i mürdeyi
Dâğdan peydâ olan sînemdeki şol lâleler

20. sînesin:-(s)i, -n

Gazel 75
Mısra: 21
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Cenâbî sînesin tîğüñla yar kim
Yaraşmaz pâdişâhum hâne bî-der

21. **sīnemde:-m, -de**

Gazel 79

Mısra: 3

(Âşığın) sinesi, göğsü.

‘Aceb mi lâleveş dâğ-ı ğamı sīnemde olursa
Bahârum gülsitânum gülşenüm serv-i
bülendümdür

22. **sīnemde:-m, -de**

Gazel 80

Mısra: 5

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Elifveş yarımı seyr it ğam-ı kıddüñile
sīnemde
Maḥabbet bâğıyam bitmiş o bir serv-i
revânumdur

23. **sīnede:-de**

Gazel 81

Mısra: 3

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sīnede cānum gibi sevsem ‘aceb mi
miḥnetüñ
Ḥaste göñlüm çāresidür derdümüñ
dermānidur

24. **sīne:**

Gazel 89

Mısra: 1

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sīne şahrâ-yı elem kûh-ı belâ başum mıdur
Baḥr-ı miḥnet mevc uran deryâ gibi yaşum
mıdur

25. **sīnem:-m**

Gazel 89

Mısra: 3

(Âşığın) sinesi, göğsü.

La’l bigi eşkümüñ sīnem Bedaḥşanı mıdur
Ma’den-i lü’lü-yi derdüñ çeşm-i dūr-pāşum
mıdur

26. **sīnede:-de**

Gazel 90

Mısra: 10

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Olalı dīvân-ı ‘aşkuñ ben Cenābī kâtibi
Sīnede dâğ-ı siyehden yazdıgum tuğrâyı gör

27. **sīnedür:-dür**

Gazel 120

Mısra: 1

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Rind-i dürd-âşâm-ı ‘aşkuz sīnedür mey-
ḥānemüz
Elde bir ḥün-âb-ı dilden dīdedür
peymānemüz

28. **sīnemi:-m, -i**

Gazel 125

Mısra: 7

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Dâğlar ile kıl temâşâ sīnemi ey ğonca-leb
Sürḥ ü ala güller ile pür dūrür gülzārumuz

29. **sīneden:-den**

Gazel 137

Mısra: 1

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Eksük olmaz sīneden gerdün-ı dūna kīnemüz
Çāk olupdur tiğ-ı cevri birle zīrâ sīnemüz

30. **sīnemüz:-müz**

Gazel 137

Mısra: 2

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Eksük olmaz sīneden gerdün-ı dūna kīnemüz
Çāk olupdur tiğ-ı cevri birle zīrâ sīnemüz

31. **sīnemüz:-müz**

Gazel 142

Mısra: 1

(Âşığın) sinesi, göğsü.

Bāde-i ‘aşk-ıla pürdür sīnemüz mey-ḥāneveş
Çan sürür bezm-i belāda dīdemüz
peymāneveş

32. **sīnem:-m**

Gazel 148

Mısra: 2
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Zülf-i 'anber-bâruñı gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ
dâğ

33. sîne:-de
Gazel 161
Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Siyeh kaşuñ mişâlinde görindi sîne de dâğum
Bu miñnet âsmânında ço olmasun hilâl eksük

34. sîne:-de
Gazel 168
Mısra: 9
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Yiridür kılsañ Cenâbî sîne de cânuñ siper
Katlıñe tiğın çekerse gamze-i cânân senüñ

35. sîne:-de
Gazel 173
Mısra: 7
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Kan bulaşdı sîne de çeşmüñle dil derdüñ içün
Söyle cânâ gözlesün ol hûniye haqq-ı nemek

36. sîneñ:-ñ
Gazel 181
Mısra: 1
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Genc-i 'aşkı sakla ey dil sîneñ içre mañzen ol
Niçe yüz biñ gevher-i esrâr-ı Haqqâ ma'den ol

37. sînem:-m
Gazel 186
Mısra: 4
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Her elif kim tende çekdüm bir nihâl-i servdür
Tâze tâze dâğ-ıla sînem dürür şahrâ-yı gül

38. sînemde:-m, -de
Gazel 194

Mısra: 5
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Dicle gibi ağıdup sînemde eşk-i dîdemi
Bu ten-i vîrâneye bir şehr-i Bağdâd eyledüm

39. sînemüz:-müz
Gazel 219
Mısra: 7
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Âteş-i 'aşkuñla oldı sînemüz âteşgede
Şu'le peydâ itmege ol süz u tâb eglenmesün

40. sînemde:-m, -de
Gazel 226
Mısra: 5
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sînemde tîr-i gamzeñ besdür nişân-ı devlet
Kaşuñ kemânı elde kavş-ı sa'âdet olsun

41. sîne:-de
Gazel 242
Mısra: 9
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Bulup gamzeñ hadenginüñ Cenâbî sîne de
zahmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cânâ şafâsından

42. sîne:-de
Gazel 254
Mısra: 9
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Âteş-i 'aşkuñ yaqar cânâ Cenâbî sîne de
'âdet oldı nâra yaqmaq her dem aña hânesin

43. sînemde:-m, -de
Gazel 264
Mısra: 5
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Dökdi yaşın gözlerüm sînemde dâğ-ı tâzeme
Acıyup kan ağlasun giryân giryân üstine

44. sîne:
Gazel 266

Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Ğam hırmenidür sine başak dâne-i eşküm
‘Âşık olalı iki elüm hâşıl içinde

45. **sīnem:-m**
Gazel 271
Mısra: 13
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sīnem üzre Hārfiyâ dir kanlu dâğum seyr
iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şahn-ı hāmūn üstüne

46. **sīnemde:-m, -de**
Gazel 271
Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Târlar tertīb ider sīnemde eşk-i lâle- reng
Muṭrib-i ğam kıl düzer güyâ ki kânūn üstine

47. **sīnede:-de**
Gazel 295
Mısra: 5
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sīnede yâd-ı ruḥuñla dâğuma iden nazar
Gülşen-i dehrūñ göz açmaz lâle-i ḥamrāsına

48. **sīnede:-de**
Gazel 306
Mısra: 1
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Elifler sīnede geldüm baş üzre küy-ı cānāna
Maḥabbet bağınuñ servin ‘iyān itdüm
gülistāna

49. **sīnem:-m**
Gazel 319
Mısra: 7
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sīnem üzre dâğdan peydâ olaldan serv ü gül
Her nazarda karşı gördüm heşt-behiştüñ
bâğını

50. **sīnemüñ:-m, -(ü)ñ**
Gazel 319
Mısra: 1
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Dir görenler sīnemüñ bu kanlu kanlu dâğını
Dil-güşâ menzilde kırmış şâh-ı ğam otağını

51. **sīneden:-den**
Gazel 323
Mısra: 10
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Ejder-i âteş-feşāndur dūd-ı âh-ı pür-şerār
Olsa peydâ sīneden şaçar sipihre nārını

52. **sīnede:-de**
Gazel 325
Mısra: 9
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Dâğ-ı mihrüñ yaçalı ey meh Cenābī sīnede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağını

53. **sīnesinde:-(s)i, -n, -de**
Gazel 325
Mısra: 1
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Ehl-i ‘aşkuñ kıl temāşâ sīnesinde dâğını
Görmek isterseñ dilâ güllerle cennet bâğını

54. **sīneden:-den**
Gazel 334
Mısra: 3
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Eksük olmaz sīneden Mecnūn gidelden dâğ-ı
ğam
Beklesün oğul olunca atası ocağını

55. **sīnede:-de**
Gazel 337
Mısra: 6
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Gördi tıguñ ey şanem yarar ‘ilâc itmez baña
Sīnede tīrūñ bulup gösterdi bağrum başını

sīne bâğında:

1. **sîne bāğında**:-ı, -(n)da

Gazel 281

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sine bağı, bahçesi. II Âşığın ahla dolu gönlü, sinesi.

Duḥānı lāledür āhum biter bu sîne bāğında
Gül-i ḥamrā durur dāğum o güلزāruñ
ocağında

sîne dögdi:

1. **sîne dögdi**:-di

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Bağrını dövmek, aşırı üzüntü duyarak
çırpınmak, kendi kendini dövmek.

Hâlet-i sūzum görüp âteşlere yandı caḥīm
Seng-i ğamla sîne dögdi acıdı Rıdvān baña

sîne döger:

1. **sîne döger**:-er

Gazel 342

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bağrını döven, aşırı üzüntü duyarak
çırpınan ve dövünen (kimse).

Tenüm dāğ u eliflerle Cenābī ser-te-ser
pürdür
Baña sîne döger ağlar bulunmaz āhdan ğayrı

sîne geren:

1. **sîne geren**:-en

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göğüs geren; bir güçlüğe karşı koyan
(kimse). II Kendini hedef hâline getiren âşık.

Meydān-ı 'aşka at şaluban bir dil-āverüz
Ĝamzeñ oқına sîne geren bir sipāhiyüz

sîne taḅlin çaldılar:

1. **sîne taḅlin çaldılar**:-di, -lar

Gazel 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sine davulunu çalmak. II Âşıkların
göğsünü dövmesi; dövünmek.

Gördiler şancağ çeker kaddüñ leṭāfet
mülkine
Dest-i āh ile göñüller sîne taḅlin çaldılar

sînenen duḥān-ı āhi çıkısa:

1. **sînenen duḥān-ı āhi çıkısa**:-sa

Gazel 361

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönülden çıkan ah dumanının
yükselmesi. II İçten, gönülden ah etmek.

'Âşık oldur kim duḥān-ı āhi çıkısa sînenen
Her şerārın göstere yanınca bir aḥker gibi

sîne-i 'âşık:

1. **sîne-i 'âşık:**

Gazel 175

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Âşığın sinesi, göğsü.

Sağlama şandūğ-ı dilde sen libās-ı 'ārı kim
Sîne-i 'âşık gibi ol çāk çāk olmağ gerek

2. **sîne-i 'âşık:**

Gazel 305

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşığın sinesi, gönlü.

Dönelden yārūñ ebrüsü kemāne
Olupdur sîne-i 'âşık nişāne

sîne-i maḥrūrum:

1. **sîne-i maḥrūrum**:-(u)m

Gazel 369

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) içi yanan, ateşli gönlü.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tā seḥer
her şeb
Ki sönmez sîne-i maḥrūrum içre 'aşkuñuñ
nārı

sîne-i Mecnūnda:

1. **sîne-i Mecnûnda:-da**

Gazel 301

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mecnûn'un göğsü.

Behre-mend olsun cemâl-i Leyliden cânı diyü
Dâğ-ı hasret revzen açdı sîne-i Mecnûnda

sîne-i pür-tâb:

1. **sîne-i pür-tâb:**

Gazel 170

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşk) ateşiyle dolu gönlü.

Baħr ile berden murâd olan ħarâbe dünyede
Sîne-i pür-tâb u çeşm-i teridür 'âşıkunñ

2. **sîne-i pür-tâb:**

Gazel 218

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşk) ateşiyle dolu gönlü.

Sîne-i pür-tâb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedâyam gerçi ammâ berr ü baħruññ
şahıyam

sîne-i pür-zârûma:

1. **sîne-i pür-zârûma:-(u)m, -a**

Gazel 293

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) iniltilelerle, acılarla dolu sinesini,
göğsü.*

Bâd-ı âhum şu'le virdi esdügünce nârûma
Ĥûn-ı dil aqıtdı 'aynüm sîne-i pür-zârûma

sîne-i şad-çâk:

1. **sîne-i şad-çâkde:-de**

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) yüz parça, paramparça olmuş
gönlü.*

Ey kamer-tal'at ġamuñdan sîne-i şad-çâkde
Resm-i dâğum isteseñ mihr-i cihân-ârâya baġ

2. **sîne-i şad-çâkden:-den**

Gazel 236

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) yüz parça, paramparça olmuş
gönlü.*

Kâni' olmazsa göñül çeşmümler ħüsnüñ
seyrine

Her nefes kılsun temâşâ sîne-i şad-çâkden

3. **sîne-i şad-çâkden:**

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) yüz parça, paramparça olmuş
gönlü*

Ķıl temâşâ dilde süzum sîne-i şad-çâkden
Gör ne âteş oldu zâhir bir avuç ħâşâkden

sîne-i süzân:

1. **sîne-i süzân:**

Gazel 170

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşk ateşiyle) yanan gönlü.

Berr ü baħruñ istesek fehm itmege ma'nâsını
Sîne-i süzân ile çeşm-i teridür 'âşıkunñ

2. **sîne-i süzâna:-a**

Gazel 209

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın aşk ateşiyle) yanan gönlü

Vireyin cüy-ı belâdan göze deryâ ħaberin
Ĥurkat-ı nâr-ı ġamuñ sîne-i süzâna diyem

sîne-i 'uryân gel:

1. **sîne-i 'uryân gel:**

Gazel 335

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Çıplak göğüs ile gelmek. II Sevgilinin
eziyetlerine hazır olmak.*

Göriccek elde Cenābī didi tîğ-ı sitemüñ
Sîne-i 'uryān gelürüm karşı saña çal beni

sîne-i 'uşşāka:

1. sîne-i 'uşşāka:-a

Gazel 138

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Âşıkların sinesini, bağı.

Uralı hâl-i sipendüñ sîne-i 'uşşāka nār
Her dimāğa bû şalur bir micmer-i gerdāniyuz

sîne-i vîrānede:

1. sîne-i vîrānede:-de

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yıkılmış, harap olmuş gönlü.

'Ālemi in'āmumuzla ğarķ-ı ni'met eyledük
Sîne-i vîrānede şol deñlödür gencinemüz

sînem içinde:

1. sînem içinde:-i, -(n)de

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göğsünün içi, ortası.

Sînem içinde ey mäh şevķ-ı ruħuñ ile cān
Zülfüñ mişālî şebde şan mäh-tāba beñzer

sînem taze taze dāğile:

1. sînem taze taze dāğile:-ile

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sinesindeki yeni, yeni açılmış yaralar.

Tāze tāze dāğile sînem temāşā kıлмаğa
Gülsitān-ı miñnet içre gel gül-i ra'nāya bak

sînem 'uryān çekem:

1. sînem 'uryān çekem:-em

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sinesini çıplak bir şekilde ortaya koyması.

Gözlerüñ cellādı kim diller virür her cān aña
Şuna ger tîğın baña sînem çekem 'uryān aña

sînemüñ deşinde:

1. sînemüñ deşinde:-i, -(n)de

Gazel 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sine ovası. II Âşığın göğsü.

Sînemüñ deşinde çeşmüm dökse kanlu yaşını
Ey şanem her kaçresi bir lāle-i Nu'mān olur

sînemüñ gül gibi kanlu dāğını:

1. sînemüñ gül gibi kanlu dāğını:-i, -(n)ı

Gazel 334

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sinesindeki gül gibi kırmızı, kanlı yaralar.

Kim ki gördi sînemüñ gül gibi kanlu dāğını
Minnet itmez görmege Rıdvāna cennet bāğını

sînemüñ kânünü:

1. sînemüñ kânünü:-ı

Gazel 307

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kanun gibi sesler çıkarıp inleyen sinesini.

Zülfüñ ğamında iñlese kânünü sînemüñ
Nālem o demde eyleye āheng-i sünbüle

2. sînemüñ kânünına:-ı, -(n)a

Gazel 72

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kanun gibi sesler çıkarıp inleyen sinesini.

Sînemüñ kânünına el ursa ger ğam muṭribi
Dest-i cevrüñden ide bezm-i belāda nāleler

sīnemūñ sahrāsına:

1. **sīnemūñ şahrāsına:** -i, -(n)a

Gazel 142

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) sinesinin sahrası.

Lāle-i ḥasret biter eksem Cenābī dem-be-dem

Sīnemūñ şahrāsına hūn-āb-ı eşki dāneveş

sīnemūñ ṭablin:

1. **sīnemūñ ṭablin:** -i, -n

Gazel 242

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) sine davulu. II *Âşığın* sinesi.

Dögerse sīnemūñ ṭablin ğam-ı hecrūñ eli ey meh

Fenā lebbeyki āvāzı gele ol dem şadāsından

sīnemüz ṭablin dögüp:

1. **sīnemüz ṭablin dögüp:** -üp

Gazel 117

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

(*Âşığın*) sine davulunu çalması. II

Âşıklığını duyurmak, yaymak.

Sālik-i 'aşkuz dilā rāh-ı maḥabbet beklerüz

Sīnemüz ṭablin dögüp der-bend-i miḥnet beklerüz

sīne-pür-hūn olmışam:

1. **sīne-pür-hūn olmışam:** -miş, -am

Gazel 203

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Gönlü kanla dolmak. II Çok fazla acı çekmek.

Ḳaddūñ üzre reşk idüp aṭlāsūña bu ğuşşadan

Hey kıyāmet gör beni kim sīne-pür-hūn olmışam

sipāh oldı:

1. **sipāh oldı:** -dı

Gazel 1

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Asker, ordu hâline gelmek.

Āhum livāsı baş çekicek kişver-i ğama
Gözden revān olan yaşum oldı sipāh aña

sipāhī:

1. **sipāhīdur:** -dur

Gazel 61

Mısra: **2**

Atlı asker, süvari.

Egerçi ḥüsn ile ol meh melāḥat mülki şāhīdur
Süvār-ı esb-i nāz olsa velī gerçek sipāhīdur

2. **sipāhī:**

Gazel 352

Mısra: **10**

Atlı asker, süvari.

Elüñde tığ-ı nuşret peykerüñle
Dil-āver bir sipāhīsın sipāhī

3. **sipāhīyüz:** -y, -(ü)z

Gazel 135

Mısra: **6**

Atlı asker, süvari.

Meydān-ı 'aşka at şaluban bir dil-āverüz
Ġamzeñ oķına sīne geren bir sipāhīyüz

sipāhī-zāde:

1. **sipāhī-zādedür:** -dür

Gazel 40

Mısra: **6**

Sipahi (süvari) çocuğu.

Ḥançer-i ğamzeñle dāyim yırlere ḳanum döker

Ḳılıcı inmez belinden bir sipāhī-zādedür

siper:

1. **siper:**

Gazel 242

Mısra: **10**

Kalkan.

Bulup ğamzeñ ğadenginüñ Cenābī sinede
zaĥmın
Siper gibi gerüp gögsin yürür cānā şafāsından

siper kılsañ:

1. siper kılsañ:-sa, -ñ

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kendini veya bir şeyi korumak amacıyla
bir başka şeyi siper olarak kullanmak.*

Yiridür kılsañ Cenābī sinede cānuñ siper
Ķatlıñe tiĝin çerkerse ğamze-i cānān senüñ

sipihre:

1. sipihre:-e

Gazel 323

Mısra: 10

Gök, sema. II Felek.

Ejder-i āteş-feşāndur dūd-ı āh-ı pür-şerār
Olsa peydā sīneden şaçar sipihre nārını

2. sipihrūñ:-(ü)ñ

Gazel 73

Mısra: 3

Gök, sema.

Tevsen-i tenden sipihrūñ bend ide ey mäh-
ruĥ
Şalalar çarĥ-ı berīne ger kemendin nāleler

sipihre-dün-ıla:

1. sipihre-dün-ıla:-ıla

Muhammes 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Alçak, hain, aşāĝılık felek.

Pendüm budur bu kıla göñül eylesüñ ‘amel
Cengüñ sipihre-dün-ıla hey nice vāz gel

sipihre-i ‘işve vü nāzuñ:

1. sipihre-i ‘işve vü nāzuñ:-(u)ñ

Gazel 61

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İtibar ve naz göĝü.

Felek burcında ĥürşide yiridür sāyesin şalsa
Sipihre-i ‘işve vü nāzuñ o meh rāĥşende
māhıdur

sipihre-i ‘izz ü nāz:

1. sipihre-i ‘izz ü nāz:

Gazel 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İtibar ve naz göĝü. II İşveli, cilveli sevgili.

Muĥavves kaşlaruñ gördüm didüm ey mäh-ı
hercāyī
Sipihre-i ‘izz ü nāz üzre iki müşĝin hilālüm var

sipihre-i nıl-gün:

1. sipihre-i nıl-gün:

Gazel 262

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mavi gökyüzü.

Dilerem kim gün gibi dāyim ser-efrāz olasın
Nitekim dāyir durur işbu sipihre-i nıl-gün

sır kıı:

1. sır kıı:

Gazel 153

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Doldurmak, dolu hāle getirmek.

Kāse-i çeşmüm leb-ā-leb ĥün-ı dilden sır kıı
Dāmen-i küh-ı belāda lāle-i ĥamrāya baĥ

sirāyet eylese:

1. sirāyet eylese:-se

Gazel 306

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Etkilemek, tesir etmek; ulaşmak.

Teraĥĥımlar iderdi ĥāline pervāne miskinüñ
Sirāyet eylese sözüme eger şem‘-i şebistāna

siret:

1. **sîret:**

Gazel 263

Mısra: 4

Bir kimsenin ahlakı, karakteri.

Kılmadı hünî gözün gönlümle hergiz imtizâc
Kimse bilmez meşrebini bu ne sîret bu ne hû

sîretâ:

1. **sîretâ:**

Gazel 354

Mısra: 11

Tavır olarak, ahlak bakımından.

Her birâder sîretâ bir gürk-i Yûsuf-^vârdur
Bu fenâ dünyâda gûyâ neyl-i âdem kalmadı

sirişk:

1. **sirişküm:-(ü)m**

Gazel 63

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

Dönüpdür çeşm-i hün-bârum sirişküm birle
'ummâna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryânuñ
kenârıdır

2. **sirişküm:-(ü)m**

Gazel 70

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

Yabâna tarh idüp ey gam sirişküm şıvrını itme
Bilürsün defter-i dilde anuñ dañ hisâbı var

3. **sirişküm:-(ü)m**

Gazel 341

Mısra: 6

(Âşığın) gözyaşı.

Vişâlün demlerin ańsam gözüm hecrüñde
kan ağlar
Sirişküm seyl olup âhır yıkar büñyâd-ı devrânı

sirişk-i dîde:

1. **sirişk-i dîde:**

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Tenüm bâğ-ı belâda bir nihâl-i tâze-resdür
kim
Ruğ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dîde bāridur

sirişte:

1. **siriştedür:-dür**

Gazel 49

Mısra: 2

Yoğrulmuş, yaratılmış.

Derd ü belâlaruñ baña evvel güreştedür
Zirâ gamuñla hâk-i vücudum siriştedür

şit u şadâ:

1. **şit u şadâ:**

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ses seda. II Ağlama inleme, feryat figan.

Dil şad-ı 'aşkdur ki kesilmez terânesi
Ey muṭrib-i belâ bu ne şit u şadâ durur

sitâre:

1. **sitârenün:-nüñ**

Gazel 257

Mısra: 7

Yıldız.

Yağsañ çerâğını n'ola her bir sitârenün
Şem'-i cemâlün elde meh-i şu'ledârsın

sitâre cem'ini:

1. **sitâre cem'ini:-i, -(n)i**

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yıldız topluluğu. II Âşığın gözyaşları.

Nażar şalmaz Cenâbiye o dil-ber görmese
yaşın
Sitâre cem'ini gözler bizüm bir mâhumuz
vardur

sitem:

1. **sitem:**

Gazel 52

Mısra: 4

Zulüm, eziyet, haksızlık. II Çıkışma.

Sevdüm seni didümse oldı ziyâde cevrüñ
Bî-mücib-i cinâyet kıla sitem günehdür

sitem kılsa:

1. **sitem kılsa:-sa**

Gazel 360

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek, zulmetmek.

Dil-i şad-pâreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey
zâlim
Kime dâd eyleyem kime koyup Sultân
Süleymânı

sitemkâr:

1. **sitemkârüñ:-(u)ñ**

Gazel 96

Mısra: 6

*Sitem eden, haksızlık eden, zalim
(kimse). II Sevgili.*

Kime kaşd-ı cefâ itse felek ey mâh-ı gül-çihre
Senüñ gibi sitemkârüñ ğam-ı 'aşkına düş
eyler

sitiz eyleme:

1. **sitiz eyleme:-me**

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tartışmak, kavga etmek, dövüşmek.

Seng-i melâmet ile şıyar şise-i dilüñ
Çarḥ-ı sitizekâr-ıla gel eyleme sitiz

siyâset kıлмаğa:

1. **siyâset kıлмаğa:-mağa**

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cezalandırmak, idam etmek.

Çeşm-i cellâdı siyâset kıлмаğa cânüñ senüñ
Eylemiş zülfini yâruñ Ḥarfiyâ gör dârlar

2. **siyâset kıлмаğa:-mağa**

Gazel 232

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cezalandırmak, idam etmek.

Fürkatinde zülfüñüñ ey meh siyâset kıлмаğa
Rismân-ı ḥasretüñle dâra çekdüm dâri ben

siyeh çeşm:

1. **siyeh çeşmi:-i**

Gazel 281

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah, kara gözleri.

Cenâbî kaşd-ı cân eyler meger kim ol kemân-ı
ebrü
Ki müjgân-ı tîrini şaklar siyeh çeşmi
şadâğında

2. **siyeh çeşmüñ:-(ü)ñ**

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah, kara gözleri.

Atan ğamze okın cânâ siyeh çeşmüñ
şadağıdur
Kemân-ebrülaruñ ḥaqqı o kâfir çara yağıdur

siyeh kaş:

1. **siyeh kaşı:-ı**

Gazel 339

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah kaşı.

Kemân-ı Rüsteme beñzer o meh-rünuñ siyeh
kaşı
Yüzi ḥürşid-i tâbindan eğilmişdür iki başı

2. **siyeh kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 161

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah kaşı.

Siyeh aşuñ miřālinde görindi sinede dāğum
Bu miñnet āsmānında o olmasun hilāl eksük

siyeh-rū:

1. siyeh-rūdūr:-dur

Tahmis 2

Mısra: 2

Yüzü kara, günahkâr, utanmaz. II

Sevgilinin beni.

Bilürüm eřm-i ĥumāruñ ki ne bed-ĥūdūr bu
Belki ĥālūñ de nigārāne siyeh-rūdūr bu

sohbet:

1. řoĥbetleri:-ler, -i

Tahmis 3

Mısra: 17

Konuşma, görüşüp söyleşme, muhabbet.

Cür'a-i derdüñledür řoĥbetleri olmaz 'aceb
Bezm-i ĥayret kılsalar her küşede olmaz
'aceb

sohbet idüp:

1. řoĥbet idüp:-üp

Gazel 312

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Arkadaşça, dostça konuşarak hoş vakit
geçirmek, hasbihâl etmek.*

Ehl-i fazluñ ĥıdmetin sen saña devlet fehmi
idüp

Dün olma řoĥbet idüp sifle-i nā-iz ile

sohbet-i ĥās eyleşem:

1. řoĥbet-i ĥās eyleşem:-se, -m

Gazel 207

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Özel sohbet etmek.

řoĥbet-i ĥās eyleşem hecrüñde baña mey
yiter
Gözlerüm peymānesinde eşk-i gül-günüm
benüm

sohbet-i pİR-i muğāni:

1. řoĥbet-i pİR-i muğāni:-i

Gazel 177

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Meyhanecinin sohbeti. II Sevgilinin
sohbeti.*

Cenābī řoĥbet-i pİR-i muğāni virme
destüñden
Ki her bir rindi olmuşdur emİR-i kāmrandan
yig

sohbet-i yār:

1. řoĥbet-i yār:

Gazel 223

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sohbeti.

Zülfüñe dil bağlayan geçdi ĥayāt-ı dünyeden
Yād kılmaz varlığını řoĥbet-i yār isteyen

sok:

1. soķmasun:-ma, -sun

Gazel 324

Mısra: 10

*(Yılan için) Isırmak. II Zehirlemek. II Āřık
ederek acı ektirmek, güçsüz bırakmak.*

şun Cenābīye lebüñ tiryākın ey ĥonca-dehen
Yā zebün it soķmasun anı o zülf-i māruñı

sol:

1. şolma:-ma

Gazel 212

Mısra: 4

*Tazeliğini, diriliğini veya parlaklığını
yitirmek. II Güzelliğini kaybetmek.*

Cihān gülzārına dā'im vücūduñdur viren zinet
Aıl gül gibi gel şolma benüm devletlü
sulţānum

solmağā başladı:

1. řolmağā başladı:-dı

Gazel 276

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Tazeliğini, diriliğini veya parlaklığını
yitirmeye başlamak.*

Açıldı gelüp tâze vü ter bâğa benefşe
Gördi yüzüñi başladı şolmağa benefşe

şopaveş:

1. **şopaveş:**
Gazel 15
Mısra: 6
Sopa gibi.

Zer kemer gibi gönül koçsan miyân-ı yâri sen
Şopaveş yanına aşıl hânçer-i bürrânın öp

sor:

1. **şor:**
Gazel 33
Mısra: 7
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Fürkatüñ âlâmını şor benden ey hürî-nijâd
Süziş-i nâr-ı cahîmi çün 'azâbîler bilür

2. **şorsañ:-sa, -ñ**
Gazel 48
Mısra: 5
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Kelle-i Mecnûni şorsañ ol sifâl-i pür-şikest
Leylî küyî itlerinüñ köhne bir yalağdur

3. **şorsañ:-sa, -ñ**
Gazel 48
Mısra: 9
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Şorsañ âb-ı didemüñ dâğ-ı cigerdür başını
Ey Cenâbî gözlerüm ol çeşmenüñ ayağdur

4. **şorsañ:-sa, -ñ**
Gazel 52
Mısra: 5
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Hecrûñ gamında şorsañ ahvâl-i pür-melâlüm
Geh nâle geh figândur geh âh gâh vehdür

5. **şorsañ:-sa, -ñ**
Gazel 53
Mısra: 1
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Şorsañ ey dil 'aynumı deşt-i belâ ırmağdur
Lâleveş dâğıyla sînem gam zemîni bâğdur

6. **şorarsañ:-ar, -(i)sa, -ñ**
Gazel 55
Mısra: 10
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Saña bülbül gibi ey gül gönülden zâr olup her dem
Şorarsañ gülşen-i gamda bugün bende Cenâbîdür

7. **şora:-a**
Gazel 61
Mısra: 4
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ne bilsüñ neydügin şâne şikenc-i turra-i Leylî
Dil-i şürîde Mecnûna şora kim düd-ı âhidur

8. **şorsañ:-sa, -ñ**
Gazel 63
Mısra: 4
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Dönüpdür çeşm-i hûn-bârum sirişküm birle
'ummâna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryânuñ kenârîdur

9. **şorma:-ma**
Gazel 66
Mısra: 8
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ağza alsam vaşf-ı la'lüñ çihreme düşer 'arağ
Leblerüñ devrinde şorma baña cânâ mül nedür

10. **şoracak:-acak**

Gazel 69

Mısra: **10**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Leb-i dil-ber ele girse Cenābī 'ilm-i ihyāda
Şoracak ol Mesīhādan 'aceb müşkil su'ālüm
var

11. **şorarsañ:-ar, -(ı)sa, -ñ**

Gazel 81

Mısra: **9**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ger Cenābī bendeñi şāhum şorarsañ
kimdüğün
Hāk-sāruñ nā-murāduñ dergehüñ der-
bānidur

12. **şor:**

Gazel 97

Mısra: **5**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Fürkatüñ ālāmını şor benden ey hūrī-nijād
Süziş-i nār-ı caħīmi bu 'azābiler bilür

13. **şor:**

Gazel 98

Mısra: **13**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Şor şorarsañ Hārfiye pīr-i muğānuñ şöhetin
Meclis-i Cem şevketini kām-yābiler bilür

14. **şorarsañ:-ar, -(ı)sa, -ñ**

Gazel 98

Mısra: **13**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Şor şorarsañ Hārfiye pīr-i muğānuñ şöhetin
Meclis-i Cem şevketini kām-yābiler bilür

15. **şoricağ:-ıcağ**

Gazel 138

Mısra: **9**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

La'lüñ esrārını bildük şoricağ cānā veli
Hālüñi fehm itmedük ol hābbenüñ
hāyrāniyuz

16. **şorup:-up**

Gazel 143

Mısra: **5**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Merdüm-i ğamdan şorup aħvāl-i eşküm
añladum
Şuşadukça şu virür deryālara bir cū imiş

17. **şorsa:-sa**

Gazel 144

Mısra: **9**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Di Cenābī bendesin ol yār şorsa ey ğazal
Yoluña cānlar virür bir 'aşık-ı ser-bāz imiş

18. **şorsuñ:-suñ**

Gazel 177

Mısra: **11**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Çadeh-peymāların şorsuñ dem-i 'İsāya
mālikler
Bu bir mey-hānedür şuyı bunuñ āb-ı
revāndan yig

19. **şormağičün:-mağ, -içün**

Gazel 188

Mısra: **2**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sultān gül
Hayf-ı bülbül şormağičün eylesün divān gül

20. **şorsañ:-sa, -ñ**

Gazel 210

Mısra: **1**

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Gülşen-i lâhûtı şorsañ bülbül-i güyâsıyam
Verd-i 'irfân isteseñ gülzâr-ı dilâsâsıyam

21. **şorma:-ma**

Gazel 233

Mısra: 9

*Birine soru yönelterek herhangi bir
konuda bilgi istemek, sual etmek.*

Yañılıp Mecnûna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme divâneden

22. **şorup:-up**

Gazel 249

Mısra: 1

*Birine soru yönelterek herhangi bir
konuda bilgi istemek, sual etmek.*

Neler çekdüğümü şorup be-hey zâlim cüdâ
senden
'Aceb dâdum alur mı kim kıyâmetde Hüdâ
senden

23. **şordum:-du, -m**

Gazel 251

Mısra: 9

*Birine soru yönelterek herhangi bir
konuda bilgi istemek, sual etmek.*

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişân
Mümiyânuñ kanda görsün dide-i her hürde-
bîn

24. **şordum:-du, -m**

Gazel 301

Mısra: 6

*Birine soru yönelterek herhangi bir
konuda bilgi istemek, sual etmek.*

Haste câna şerbet-i la'l-i lebüñ virür şifâ
Kim şabîb-i 'aşka şordum böyledür kânûnda

25. **şor:**

Gazel 352

Mısra: 13

*Birine soru yönelterek herhangi bir
konuda bilgi istemek, sual etmek.*

Cenâbî baña şor yolın cihânuñ
Fenâ mülkine irer şâh-râhı

26. **şor:**

Tahmis 3

Mısra: 9

*Birine soru yönelterek herhangi bir
konuda bilgi istemek, sual etmek.*

Şor baña 'aşkuñ rumûzın saña takrîr eyleyem
Cân u baş terkin urur 'âşık hemân
pervânedür

27. **şorma:-ma**

Tahmis 3

Mısra: 4

*Birine soru yönelterek herhangi bir
konuda bilgi istemek, sual etmek.*

Leblerüñ hün-âb-ı göñlüm içmege
peymânedür
Şorma 'âşık hâlini Mecnûna bir divânedür

soyka

1. **şoyka**

Gazel 183

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Elbise.

Büseñ aldı duymadın 'ayyâr çeşmüñ ey
melek
Mest olandan şoyka alur bend ider
zindânadil

sön:

1. **sönmez:-mez**

Gazel 369

Mısra: 8

*Artık yanmaz, parlamaz olmak, ışığını
veya yakıcılığını kaybetmek. II Gönüldeki aşk
acısının son bulması, bitmesi.*

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tâ şehër
her şeb
Ki sönmez sine-i mañrûrum içre 'aşkuñuñ
nârı

sönmez yanar:

1. **sönmez yanar:-ar**

Gazel 278

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
(Aşk ateşinin gönülde) hiç sönmeyip
yanması. II Sürekli aşk acısı çekmek.

Garķam egerçi cānā yaşımla baħr-ı derde
Sönmez yanar velikin 'aşkuñ odı cigerde

söyle:

1. söyle:-r

Gazel 66

Mısra: 5

Anlatmak, dile getirmek.

Cām ile Cemşid bezmi şevketin söyler saña
Bağ şurāhı ağzına ey ğonca-leb kılķul nedür

2. söyle:

Gazel 101

Mısra: 4

Söyle, anlat, izah et!

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālādan cüdā
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zārlar

3. söyle:

Gazel 173

Mısra: 8

Bildirmek, haber vermek.

Kan bulaşdı sinede çeşmüñle dil derdüñ için
Söyle cāna gözlesün ol ğüniye ğaķķ-ı nemek

4. söyle:

Gazel 261

Mısra: 8

Söyle! Konuş!

Ger degülsem cān virür pervāne şevķ-ı
ğüsnüñe
Söyle ey şem'-i münürüm söyle pes ben
yanayın

5. söyle:

Gazel 261

Mısra: 8

Söyle! Konuş!

Ger degülsem cān virür pervāne şevķ-ı
ğüsnüñe

Söyle ey şem'-i münürüm söyle pes ben
yanayın

6. söyle:

Gazel 366

Mısra: 6

Söylemek, uyarmak.

Ol perişān sünbülüñe tayanup kāfir gözüñ
Söyle ğanķer çekmesün cān kaşdına süsen
gibi

söz:

1. sözümden:-(ü)m, -den

Gazel 75

Mısra: 17

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelim, laf, kavi.

Sözümden katı göñlüñ buldı tağyir
Ħırāş olsa bozılır rüy-ı mermer

2. sözüml:-(ü)m

Gazel 88

Mısra: 4

Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelim, laf, kavi.

Başa vardum sāz ile ayakda kaldı ehl-i zühd
Her kuluñ biñ remzi var illā sözüml alışdadur

3. sözin:-i, -n

Gazel 178

Mısra: 9

Söz, söylem. II Şiir.

Cenābı kim sözin virmez hezārān dürr-i
ğaltāna
Girān-ķıymet durur gevher degül lıkin
suğandan yig

4. sözlerüñ:-ler, -(ü)ñ

Gazel 361

Mısra: 14

Söz, söylem. II Şiir.

Ēuş-vār oldı şeh-i 'ālī-cenābuñ ğuşına
Ħarfiyā bir bir senüñ bu sözlerüñ gevher gibi

5. söz:

Tahmis 2

Mısra: 26

Söz, söylem. II Şiir.

Gice bir şî'r didi saña Cenâbiye güzel
Yine sihr itdi Necâtî nice söz nice gazel

6. sözum:-(ü)m

Gazel 306

Mısra: 12

Söz, laf, kelam.

Teraḥḥumlar iderdi ḥâline pervâne miskînüñ
Sirâyet eylese sözum eger şem'-i şebistâna

7. sözi:-i

Tahmis 1

Mısra: 18

Söz, laf, kelam.

Cevrini çekdüm besî ağıyâra uydı 'âkıbet
Şeh Süleymân ḥaḳ buyurmuşdur bu sözi
'âkıbet

söz gevherinüñ ma'denidür:

1. söz gevherinüñ ma'denidür:-i, -dür

Gazel 266

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Söz cevherinin madeni. II Cevher gibi
kıymetli sözlere sahip olan, kıymetli sözler
söyleyen kimse. II Cenâbî.*

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenâbî
Bu resme cevâḥir yaraşur kâmil içinde

sözle dür-pâş olmuşuz:

1. sözle dür-pâş olmuşuz:-miş, -(u)z

Gazel 119

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Sözleriyle inci saçan bir kimse olmak. II
Kıymetli, güzel, hoş sözler söyleyen olmak.*

Ey Cenâbî baḥr-ı nazma ğavş idelden 'âleme
La'l-i dil-ber gibi biz de sözle dür-pâş olmuşuz

sözün serdârı olsam:

1. sözün serdârı olsam:-sa, -m

Gazel 39

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Söz söylemede usta olmak.

Diyâr-ı miḥnet ile sözün olsam n'ola serdârı
Ġam-ı 'aşkuñ gibi cânâ çü devlet-ḥ'âhumuz
vardur

su:

1. şuya:-(y)a

Gazel 276

Mısra: 4

Deniz, göl, akarsu, pınar birikinti vb.

Ḥâl-i siyehün resmini görmege ruḥuñda
Vardı şuya bakar leb-i ırmağa benefşe

2. şu:

Gazel 20

Mısra: 1

Su.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

3. şular:-lar

Gazel 311

Mısra: 2

Akarsu, nehir.

4. şuyı:-(y)ı

Gazel 177

Mısra: 12

Su. II İçki.

Ḳadeḥ-peymâların şorsuñ dem-i 'İsâya
mâlikler
Bu bir mey-ḥânedür şuyı bunuñ âb-ı
revândan yig

su dökmege:

1. şu dökmege:-mege

Gazel 343

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Suyun akmasını sağlamak, su
ulaştırmak.*

Āb-ı hasretdür akan ser-çeşmesinden
dīdemüñ
Küyuña şu dökmege bir nāv-dān itdūñ beni

su içer:

1. **şu içer:-er**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Su içmek, yudumlamak.

Su içer bir cūydan gördük 'adūyı h'ābda
Tiğüñe uğrayısdur 'ākıbet ta'bīrümüz

su istese:

1. **şu istese:-se**

Gazel 243

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Su istemek. II Āşıktan ağlamasını talep etmek. II Āşıđın sevgilinin gamıyla ağlaması.

Tenüm deryāya ğark itsem geçüp başum
hevāsından
Ĝamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
sakķāsından

su virür:

1. **şu virür:-(ü)r**

Gazel 143

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Su veren, su ulaştırın.

Merdüm-i ğamdan şorup aĥvāl-i eşküm
añladum
Şuşadukça şu virür deryālara bir cū imiş

su'āl it:

1. **su'āl it:**

Gazel 240

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sormak.

Gel berü benden su'āl it ĥālet-i iĥrāki kim
Ser yakan pervāneyin şem'-i cemāl-i yārdan

sū-be-sū:

1. **sū-be-sū:**

Gazel 263

Mısra: 6

Taraf taraf, her tarafa, her yana.

Gül-ruĥuñ yādına çeşmüm şöyle dökdi yaşı
kim
Cūlar akar şimdi ey meh gülşenüñde sū-be-
sū

2. **sū-be-sū:**

Gazel 3

Mısra: 4

Taraf taraf, her tarafa, her yana.

'Anberin bir tūba beñzer ĥālūñ ey meh kim
mūdām
Kākülün kılmış ĥavāle sū-be-sū çevġan aña

3. **sū-be-sū:**

Gazel 15

Mısra: 2

Taraf taraf, her tarafa, her yana.

Yārūñ ey ser ġuy-şıfat ĥāk-i reh-i meydānın
öp
Sū-be-sū ġaltān idüp her küşede çevġanın öp

4. **sū-be-sū:**

Gazel 25

Mısra: 14

Taraf taraf, her tarafa, her yana.

Ķible-i maķşūdi kimüñ mīrdür kimüñ vezīr
Sū-be-sū bende Cenābī şāĥ-ı vālāyı arar

5. **sū-be-sū:**

Gazel 74

Mısra: 6

Taraf taraf, her tarafa, her yana.

Vehm idüp kāfir gözüñden ey şanem
'āşıkıların
Sū-be-sū dil merdümin yarar ħaravul saldılar

sū-be-sū alup:

1. **sū-be-sū alup:-up**

Gazel 268

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Çevrelemek.

Gözlerüñ mi sū-be-sū alup kenārum gözleyen
Yā ğazāl-ı vahşiler mi üşdi Mecnūn üstine

subh u mesā:

1. **şubh u mesā:**

Gazel 136

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sabah akşam. II Her vakit, daima,
sürekli, devamlı.*

Gitmedi zikri dilümden 'ārızuñla zülfüñüñ
Cāmi'-i dilde budur şubh u mesā evrādumuz

şubha dek:

1. **şubha dek:**

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sabaha kadar. II Bütün gece boyunca.

Ġam şebinde şubha dek işüm gücüm
efġāndur
Ġak güvāhum şanma cānā didigüm yalandur

2. **şubha dek:**

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sabaha kadar.

Şem' yanar giceler qarşuñda şāhum şubha
dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şādık mıdır

subh-ı firākuñ:

1. **şubh-ı firākuñ:-(u)ñ**

Gazel 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılık sabahı.

Vişālüñ günleri bayrāma beñzer
Velī şubh-ı firākuñ şāma beñzer

subh-ı sa'ādet:

1. **şubh-ı sa'ādet:**

Gazel 117

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Mutluluk sabahı. II Sevgilinin yüzünü
görme, sevgiliye ulaşma, kavuşma.*

Zulmet-i şeb-sārı zülfüñde kalupdur
göñlümüz
Rü'yet-i dīdār-ıla şubh-ı sa'ādet beklerüz

subhves:

1. **şubhves:**

Gazel 222

Mısra: 6

Sabah gibi.

Ĥ'āba varmış bahtımı zülfüñ şebinde ey
kamer
'Ārızuñ māhiyyetidür şubhves bīdār iden

2. **şubhves:**

Gazel 228

Mısra: 5

Sabah gibi.

Gicelerle şubhves bī-dār-ı küyuñ olmuşam
Tār-ı zülfüñ zulmetinde şanki Ĥ'āb-ālūdeyin

sūd:

1. **sūd:**

Gazel 23

Mısra: 1

Yarar, fayda, çıkar, kazanç, kâr.

Ĥasūdu lā-yesūd umdur benüm sūd
Ziyānumdur baña 'aşk içre maşşūd

sūd kılmazsañ:

1. **sūd kılmazsañ:-maz, -(i)sa, -ñ**

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Fayda etmek.

Yār vaşlı ni'metinüñ şükrini eyle edā
Sūd kılmazsañ te'essüf her kaçan hicrān olur

suda yüzmek resmini:

1. şuda yüzmek resmini: -i, -(n)i

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Suda yüzmenin yöntemi, usulü.

Saňa ta'lim eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbiler bilür

2. şuda yüzmek resmini: -i, -(n)i

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Suda yüzmenin yöntemi, usulü.

Saňa ta'lim eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbiler bilür

3. şuda yüzmek resmini: -i, -(n)i

Gazel 98

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Suda yüzmenin yöntemi, usulü.

Saňa ta'lim eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbiler bilür

şüd itmiş h^vâce:

1. şüd itmiş h^vâce:

Gazel 366

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kazançlı çıkmış, kâr etmiş tüccar. II
Sevgiliye kavuşmuş âşık.*

Naqd-i cân virüp metâ'-ı vaşluñ aldum râygân
Şüd itmiş h^vâce yok bázâr-ı 'aşkda ben gibi

şüfi:

1. şüfi:

Gazel 34

Mısra: 9

*Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat
görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli
kimse, derviş, mutasavvif.*

Koyup sâfi meyi şüfi hemişe
Müşelleş nüş idermiş hâma beñzer

2. şüfi:

Gazel 372

Mısra: 9

*Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat
görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli
kimse, derviş, mutasavvif.*

Zıkr-i hüsnin işidüp şüfi Cenâbî dil-berüñ
Elden ü dilden düşürdi secde vü evrâdını

3. şüfi:

Gazel 226

Mısra: 3

*Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat
görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli
kimse, derviş, mutasavvif.*

Sen hân-kâhı gözle rüz ile şebde şüfi
Mesken baña hemişe künc-i nedâmet olsun

4. şüfi:

Gazel 306

Mısra: 10

*Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat
görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli
kimse, derviş, mutasavvif.*

Murakkalar giyüp her dem riyâ 'arz itmeden
halka
Saňa biñ menzilet yigdür be şüfi künc-i
meyhâne

5. şüfi:

Gazel 237

Mısra: 10

*Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat
görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli
kimse, derviş, mutasavvif.*

Câm-ı la'lüñle Cenâbî meclis-i hâs itmede
Künc-i gamda geçdi şüfi hâlet-i tiryâkden

6. şüfi:

Gazel 344

Mısra: 3

*Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat
görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli
kimse, derviş, mutasavvif.*

Derdüñi bilmez iken hâlete geldi şüfi
Bengî oldı aşığı görümedin esrârı

7. **şüfi:**

Gazel 346

Mısra: 7

*Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat
görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli
kimse, derviş, mutasavvıf.*

Sübha-i hâlûñ görüp çihreñde şüfi şevk ile
Zıkr-i hüsnüñ eyley oldı terk idüp evrâdını

şüfi-i rübâhiyam:

1. **şüfi-i rübâhiyam:-ı, -(y)am**

Gazel 218

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tilki gibi kurnaz sofı.

Şir-dil bir şâdıkam 'aşkıñda yârüñ şanma kim
Pişe-i zerğ ü riyânuñ şüfi-i rübâhiyam

şüfi-i sübha-keşüñ:

1. **şüfi-i sübha-keşüñ:-(ü)ñ**

Gazel 289

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tesbih çeken sofı.

Şüfi-i sübha-keşüñ dilde riyâsın añladuñ
Ey mürîd-i 'aşğ gel kim ehl-i râz olduñ yine

şüfivar:

1. **şüfivar:**

Gazel 245

Mısra: 2

Sofı gibi.

Ben belâ-keş 'aşıkam tıtdum melâmet
küşesin
Gözle dâyim sen be şüfivar selâmet küşesin

şüfiyâ:

1. **şüfiyâ:**

Gazel 138

Mısra: 11

Ey sofı!

Şüfiyâ 'ilm-i riyâ bahşini ço 'uşşâğ-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dâniyuz

suhan:

1. **suhandan:-dan**

Gazel 178

Mısra: 10

Söz, kelam. II Şiir.

Cenâbî kim sözün virmez hezârân dürr-i
ğaltâna
Girân-kiymet durur gevher degül lîkin
suhandan yig

suhan kılsa:

1. **suhan kılsa:-sa**

Gazel 251

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Söz söylemek, konuşmak.

Ṭüṭi-i ṭab'-ı laṭifüñ her kaçan kılsa suhan
Her edâsı nâzenîndür her kelâmı şekerin

suhandân:

1. **suhandânı:-ı**

Gazel 331

Mısra: 8

*Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz
söyleyen (kimse).*

Çeküp her meclisüñ içre zebânın şem'veş
lâyık

Ögerse Hıusrevâ ṭab'um senüñ gibi suhandânı

2. **suhandânı:-ı**

Gazel 360

Mısra: 10

*Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz
söyleyen (kimse). II Cenâbî.*

Cenâbî sâl u meh dönsün bu 'ayyâş-ı felek
bulmaz

Bu bezm-i pür-neşâṭ içre senüñ gibi
suhandânı

suhan-ver:

1. **suhan-ver:**

Gazel 130

Mısra: 10

Söz ustası, düzgün konuşan. II Cenâbî.

Eş'âr-ı dil-pesendüñ tıttı Cenâbî dehri
Bir sen gibi suhan-ver bildüm cihâna gelmez

sula:

1. **şulamağa:-mağa**

Gazel 115

Mısra: 4

(Bağ, bahçe, ağaç, çiçek vb.ne) Su vermek.

Küze-i çeşmiyle baña büstân-ı küyuñi
Şulamağa zâr-ıla tölâb beñzer beñzemez

2. **şuladukça:-dukça**

Gazel 175

Mısra: 5

(Bağ, bahçe, ağaç, çiçek vb.ne) Su vermek.

Âb-ı çeşmüñ şuladukça ben gubârın gül biter
Bu fenâ gülzârı içre şöyle hâk olmak gerek

sultân:

1. **sultân:**

Gazel 7

Mısra: 10

Padişah, hükümdar.

Tâc-ı fakr ile Cenâbî husreviyem 'âlemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mîr ile sultân baña

2. **sultândur:-dur**

Gazel 99

Mısra: 12

Padişah, hükümdar.

Hüsnüñe mağrûr olup her bir gedâyı tıtma
hõr
Çok gedâlar milket-i dilde begüm sultândur

3. **sultânuñ:-(u)ñ**

Gazel 177

Mısra: 5

Padişah, hükümdar.

Çerâğ-ı hâne-i kalbi durur dervîş ü sultânuñ
Şafâ virmekde qandîli anuñ mihr-i cihândan
yig

4. **sultândan:-dan**

Gazel 9

Mısra: 6

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Leşker-i eşküm perîşân oldı her sū sensüzün
Çanda cem' olur şol 'asker kıla sultândan
cüdâ

5. **sultân:**

Gazel 31

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Pür durur 'uşşâk ile her yirde kim cânân olur
Lâzım-ı divân durur her çanda kim sultân olur

6. **sultân:-ı**

Gazel 160

Mısra: 8

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Olmasun mı sensizin iklim-i dil ey şeh hârâb
Bir vilâyet var mıdur ma'mûr kim sultânı yok

7. **sultân:**

Gazel 230

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Göreyin hüsn ile ol meh şeh-i devrân olsun
Şive vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

8. **sultânumı:-(u)m, -ı**

Gazel 320

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Mihre teşbîh eylesem olmaz ruğ-ı cânânımı
Hiç gedâ-y-ıla ola mı bir tıtam sultânımı

9. **sultân:**

Gazel 193

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Âsitân-ı yârda olmağa der-bân isterem
Mülk-i Rûma kendümi ya'nî ki sultân isterem

10. **sultân:**

Gazel 264

Mısra: 8

Padişah, hükümdar. II Sevgiliye duyulan aşk.

Khondı mihrüñ var iken şevkuñ dağı dil
şahınına
Gerçi menzil bağlamaz sultân sultân üstine

11. **sultân:**

Gazel 264

Mısra: 8

Padişah, hükümdar. II Sevgiliye duyulan arzu, istek.

Khondı mihrüñ var iken şevkuñ dağı dil
şahınına
Gerçi menzil bağlamaz sultân sultân üstine

12. **sultâniyam:-ı, -(y)am**

Gazel 8

Mısra: 7

Padişah, hükümdar. II Âşık.

İtlerüñ silkine girdüm 'âlemüñ sultâniyam
Dergehüñde bes durur bu pây-e devlet baña

sultân ol:

1. **sultân oldı:-dı**

Gazel 188

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Padişah, hükümdar olmak.

Feth-i mülk-i gülşen idüp oldı çün sultân gül
Hayf-ı bülbül şormağičün eylesün dīvân gül

2. **sultân olmağa:-mağa**

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Padişah, hükümdar olmak.

Dergehüñde dil ki derbānuñ geçer şāhum
senüñ
Milket-i Rūma begüm olmağa sultân istemez

Sultân Süleymân:

1. **Sultân Süleymāna:-a**

Gazel 297

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân.

Gözüñüñ baña zulmüñden yitüp ey mäh-rü
cāna
Şikāyet-nāmeler yazdum şunam Sultân
Süleymāna

2. **Sultân Süleymāni:-ı**

Gazel 360

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân.

Dil-i şad-pāreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey
zālim
Kime dād eyleyem kime koyup Sultân
Süleymāni

3. **Sultân Süleymāni:-ı**

Gazel 331

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân. II Sevgili.

Cenābī gibi 'ālemde eyā meh kākülüñ resmi
Perişān olmayan kimdür görüp Sultân
Süleymāni

4. **Sultân Süleymānuñ:-(u)ñ**

Gazel 165

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân.

Diyār-ı Rūmda çeşmüñ ider fitne dolup çanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sultân
Süleymānuñ

sultân-ı cihān olan:

1. **sultân-ı cihān olan:-an**

Gazel 134

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cihanın padişahı olan (kimse). II Sevgili.

Ne zulmüñ var ise eyle baña şāhum ne bāküñ
var

Bu sultân-ı cihân olan gedâ-yı râhdan
korkmaz

sultân-ı cihândur:

1. **sultân-ı cihândur:-dur**

Gazel 62

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cihanın padişahı. II Âşık.

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'âdet aña besdür

sultân-ı dehr:

1. **sultân-ı dehr:**

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı. II Âşık.

N'ola ğamuñ çekenler sultân-ı dehr olursa
Her âh-ı şu'le-bahşı başında zer-külehdür

süm-i esb-i nâzuñ:

1. **süm-i esb-i nâzuñ:-(u)ñ**

Gazel 205

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Naz atının toynağı. II Sevgilinin ayağı.

Cilvegâh-ı hüsnüñ içre düşse başum gevşifat
Gâh süm-i esb-i nâzuñ gâh çevgânuñ öpem

sun:

1. **şunar:-ar**

Gazel 295

Mısra: 7

Uzatmak, vermek.

Tir-i dil-düzin şunar müjgânuñ ey meh
çeşmüñe
Katlüme kaşd eyleyüp el ursa kaşuñ yāsına

2. **şunar:-ar**

Gazel 7

Mısra: 1

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Şerbet-i kahrın şunar her kâsedan devrân
baña
Âh kim el virmedi demler durur dermân baña

3. **şun:**

Gazel 83

Mısra: 5

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Lebüñden cür'a şun sâki bize ol ğam-zede
olsun
Ki ref'-i ğuşşaya çäre bugün peymânedür
dirler

4. **şunmasa:-ma, -sa**

Gazel 165

Mısra: 3

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Ğamuñ bezminde 'uşşâka hayâlüñ şunmasa
nuklı
Humârın çekmege baş mı devirdi câm-ı
şahbânuñ

5. **şunup:-up**

Gazel 227

Mısra: 7

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Leblerüñ câmın şunup kıldı harâmî kâdıyı
Şahneyi ser-mest idüp ğamzeñ durur tağrîr
iden

6. **şundukça:-dukça**

Gazel 267

Mısra: 7

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Çadeh şundukça la'linden nigâruñ büsesin
alsa
Şafâ ceşî hücümından kaçup miñnet nihân
olsa

7. **şunam:-am**

Gazel 297

Mısra: 2

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Gözüñüñ baña zulmüñden yitüp ey mâh-rû
câna

Şikâyet-nâmeler yazdum şunam Sultân
Süleymâna

8. şunsa:-sa

Gazel 332

Mısra: 4

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Cür'a-i la'lûñ ğamı evġarıyum ben içmeyem
Şunsa ger sâķi-i devrân baña mihrüñ câmını

9. şundi:-dı

Gazel 354

Mısra: 7

Vermek, uzatmak, ikram etmek.

Şundi câm-ı 'işreti bu köhne deyrüñ ġalibâ
Kim bu bezmüñ dâdını almaġa bir Cem
ķalmadı

10. şuna:-a

Gazel 2

Mısra: 2

(Kılıç) savurmak. II Bakış atmak.

Gözlerüñ cellâdı kim diller virür her cân aña
Şuna ger tîġın baña sînem çekem 'uryân aña

şuna gör:

1. şuna gör:

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sunuver, takdim ediver.

Teb-i hecrüñ şanemâ yaķdı harâretle anı
Şuna gör âb-ı vişâlüñ dil-i bîmâra meded

şun'-ı hakki:

1. şun'-ı hakki:-ı

Muhammes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Allah'ın sanatı, eseri.

Sun'-ı Hakki kıl temâşâ gör ne sîrr u râzdur
Dil-küşâdur Begķozı seyr eyle seyrân vaķtidür

şunul:

1. şunulsun:-(u)l, -sun

Gazel 155

Mısra: 6

Verilmek, takdim edilmek.

Tekye-i dehr-i deniden kes ta'alluk riştesin
Saña âbdâlum şunulsun diriseñ esrâr-ı 'aşķ

şurâhî:

1. şurâhîler:-ler

Gazel 58

Mısra: 7

İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler

*koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya
billur kap.*

Görüp meclisde ķan aġlar yaşum dem dem
şurâhîler
Yaķan şem'üñ zebânını ruķuñ derdinde
nârumdur

2. şurâhî:

Gazel 66

Mısra: 6

İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler

*koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya
billur kap.*

Câm ile Cemşîd bezmi şevketin söyler saña
Baķ şurâhî aġzına ey ġonca-leb ķulķul nedür

3. şurâhî:

Gazel 267

Mısra: 5

İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler

*koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya
billur kap.*

Ķurılıp meclis-i şâhî şurâhî gelse meydâna
Şıķup boynın anuñ sâķi o dem ķanı revân
olsa

4. şurâhî:

Gazel 270

Mısra: 6

İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler

*koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya
billur kap.*

Düñ gice meclisde mey öykündügiyçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şurâhî yürüdi cām üstine

5. şurâhî:

Gazel 307

Mısra: 2

*İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler
koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya
billur kap.*

Meydâne girse şâgar-ı 'işret güle güle
Bülbül gibi kıporsa şurâhî de gulgule

6. şurâhî:

Gazel 322

Mısra: 9

*İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler
koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya
billur kap.*

Dün şurâhî gibi meclisde Cenâbî ey şanem
Sâgar-ı la'lüñ için virdi ele boğazını

7. şurâhîveş:

Gazel 164

Mısra: 5

Sürahi gibi.

Şurâhîveş dü çeşmüm dökdiler kan
Leb-i la'lüñ olaldan meyle hem-reng

8. şurâhî:

Gazel 292

Mısra: 9

*İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler
koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya
billur kap. II Âşığın gözü.*

Şurâhî gibi çeşmüm ağladı kan
Lebüñ öpdüğini görüp piyâle

sûre-i Nün:

1. sûre-i Nün:

Gazel 271

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kur'an-ı Kerim'in 68. suresidir. Mekke'de
nazil olmuştur. 52 ayettir. Kaleme ve kalemin
yazdıklarına yemin ederek başladığı için*

*sureye Kalem adı da verilmiştir. II Sevgilinin
"ن" harfine benzeyen kavisli kaşı.*

Muşhaf-ı hüsnüñ açup fâlumda geldi rā
kaşuñ
Tâli'üm mes'ud olupdur sūre-i Nün üstine

sûret:

1. şûretde:-de

Gazel 177

Mısra: 10

Görünüş, şekil, biçim.

O cāy-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şûretde cüvândan yig

2. şûreti:-i

Gazel 337

Mısra: 7

Yüz, çehre, surat.

Perde-i şûretde kalma seyr idüp her şûreti
Bunca eşkâlün duriş kim bulasun naqqâşını

3. şûretüñ:-(ü)ñ

Gazel 287

Mısra: 7

(Sevgilinin) yüzü.

Şûretüñ görmek ne mümkün olmasa hâlün
sebeb
Bâ'ış itdüm cennete girmekliğe bir dânei

sûretâ:

1. şûretâ:

Gazel 127

Mısra: 1

Dış görünüşe göre, görünüşte.

Şûretâ kendini bilmez gerçi bir dīvāneyüz
'Âlem-i ma'nide ammâ sır bilür ferzāneyüz

2. şûretâ:

Gazel 355

Mısra: 10

Dış görünüşe göre, görünüşte.

Nice bî'at itmesün benden Cenâbî saña kim
Şûretâ şâh-ı cihānsın ma'nide ammâ velî

şüret-i 'aksin:

1. şüret-i 'aksin:-(i)n

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünün yansıması.

Şüret-i 'aksin görür ider derünum seyrini
Hâne-i cism-i harâbum şöyle bir kâşânedür

şüret-i Çini:

1. şüret-i Çini:-i

Gazel 230

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çin resmi.

Göricek nağş-ı dil-âvîzini Mânî anı
Şüret-i Çini gibi vâlih ü hayrân olsun

şüret-i cismüm:

1. şüret-i cismüm:-(ü)m

Gazel 236

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) bedeninin görünüşü.

Şüret-i cismüm hîred göñlüm göziyle
görmeden
Gördi çihreñ 'akşini âyîne-i idrâkden

şüret-i dil-dâra:

1. şüret-i dil-dâra:-a

Gazel 154

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin yüzü.

Gel ziyâ-yı mâha bakma şüret-i dil-dâra bak
Pertev-i hürşid-i şun'ı kâdir-i Settâra bak

şüret-i Leylâya:

1. şüret-i Leylâya:-(y)a

Gazel 153

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın sureti.

Şal nazar dîdâr-ı yârı hilkat-i eşyâda gör
Çeşm-i Mecnûnuñ açarsañ şüret-i Leylâya
bak

şüret-i Mânî-sıfat:

1. şüret-i Mânî-sıfat:

Gazel 188

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mânî'nin resimleri gibi.

Göster ey şâh-ı kerem gülzâra nağş-ı
ruhlaruñ
Şüret-i Mânî-sıfat tâ kim kıla hayrân gül

şüret-i şübheth tozından:

1. şüret-i şübheth tozından:-i, -(n)dan

Gazel 137

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kuşku, şüphe tozu.

Görmüşüz mir'at-ı dilde biz haqîkat şeklini
Şüret-i şübheth tozından şâfdur âyinemüz

şuşadukça:

1. şuşadukça:-dukça

Gazel 143

Mısra: 6

Suyu tükenmek.

Merdüm-i gamdan şorup ahvâl-i eşküm
añladum
Şuşadukça şu virür deryâlara bir cû imiş

süsen:

1. süsen:

Gazel 366

Mısra: 6

Sivri ve uzun yapraklarından dolayı kılıç,
mızrak ve hançere benzetilen susam çiçeği.

Ol perîşân sünbülüñe tayanup kâfir gözünñ
Söyle hançer çekmesün cân kaşdına süsen
gibi

2. süsen:

Murabba 3

Mısra: 11

Sivri ve uzun yapraklarından dolayı kılıç,
mızrak ve hançere benzeten susam çiçeği.

Serv-i kaddüñ vaşfına diller açam süsen gibi
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânum benüm

şuver:

1. **şuver:**

Gazel 363

Mısra: 10

*Suretler, yüzler, şekiller. II Çin
resimlerindeki yüzler, suretler.*

Nigâr- hâne-i Çini temâşâ eyledüm gördüm
O nakş olmuş şuver cânâ yüzüñüñ cümle
hayrânı

şuya ğark olmam:

1. **şuya ğark olmam:-ma, -m**

Gazel 208

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gözyaşına boğulmak, batmak.

Dökdi yaşın şöyle kim eṭrâfımı baḥr eyledi
Şuya ğark olmam dilermiş dide-i giryân
benüm

süz:

1. **süzum:-(u)m**

Gazel 172

Mısra: 3

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Derün-ı sinede süzum raḳam itmek murâd
itsem

Ḳalem âh-ıla dūd olur göyünür bāğrı evrâḳuñ

2. **süzum:-(u)m**

Gazel 216

Mısra: 1

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Ġamuñdan künc-i dilde var süzum
Yanardı baña bilse nâr süzum

3. **süzum:-(u)m**

Gazel 216

Mısra: 2

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Ġamuñdan künc-i dilde var süzum
Yanardı baña bilse nâr süzum

4. **süzum:-(u)m**

Gazel 216

Mısra: 4

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Tenür-ı sinede cân oldu biryân
Dağı bilmez velî ol yâr süzum

5. **süzum:-(u)m**

Gazel 216

Mısra: 6

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Şerâr-ı nâr-ı âhum oldu peydâ
Cihânı yandıra her bâr süzum

6. **süzum:-(u)m**

Gazel 216

Mısra: 8

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Cihânı âteşümle yakdum ammâ
Demüñdür 'âleme izhâr süzum

7. **süzum:-(u)m**

Gazel 216

Mısra: 10

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Duḫânum çıkdı eflâke Cenâbî
Ne mümkindür ola inkâr süzum

8. **süzum:-(u)m**

Gazel 232

Mısra: 1

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Def'a def'a nâra yakdum süzum ila nârı ben
Döne döne zâr kıldum nâlem ile zârı ben

9. **süzum:-(u)m**

Gazel 237

Mısra: 1

Ateş. II (Yürek) yangını, acı, ızdırıp.

Ƙıl temāšā dilde sūzum sīne-i šad-çākden
Gör ne āteş oldu zāhir bir avuç hāşākden

sūz ehli oldu:

1. sūz ehli oldu:-dı

Gazel 92

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yanmakta ustalaşmak.

Ruĥları şem'in yaĥaldan nāz ile cānāneler
Oldı sūz ehli aña yanmaĥ için pervāneler

sūz u tāb:

1. sūz u tāb:

Gazel 219

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ateş. II Âşığın aşk ateşiyle yanan gönlü.

Āteş-i 'aşkuñla oldu sīnemüz āteşgede
Şu'le peydā itmege ol sūz u tāb eglenmesün

sūzen:

1. sūzen:

Gazel 366

Mısra: 12

*İğne. II Hz. İsâ'nın göĥe yükselirken
üstünde bulunan iğne.*

'İsî-i Meryemşifat eflāke çıĥmak isteseñ
Gūş-ı cāna çek tecerrüd riştesin sūzen gibi

sūzen-i 'İsî:

1. sūzen-i 'İsî:

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hız. İsâ'nın iğnesi.

Pāy-ı dilden virmeyem çıĥarmaĥa hār-ı
ĥamuñ
Minnet ide cān ile ger sūzen-i 'İsî baña

sūzen-i müjĥanı:

1. sūzen-i müjĥanı:-ı

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İğneye benzer kirpikler. II Güneşin
ışınları.*

Her ne hār-ı ĥam ki virür pāy-ı şāha iztirāb
Sūzen-i müjĥanı birle çeksün anı āfitāb

sūz-ı derūn:

1. sūz-ı derūnum:-(u)m

Gazel 342

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül yangını. II Aşk ateşi, aşk derdi.

Gice yoĥ hālūme nāzır nücum u māhdan
ĥayrı

Göz irse mihredür sūz-ı derūnum āhdan ĥayrı

2. sūz-ı derūnumdur:-(u)m, -dur

Gazel 341

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül yangını. II Aşk ateşi, aşk derdi.

Ne tañ pervāneler bālin yaĥarsa nār-ı
şevĥümden
Yaĥan sūz-ı derūnumdur benüm şem'-i
şebistānı

sūz-ı ĥam-ı derūnum:

1. sūz-ı ĥam-ı derūnum:-(u)m

Gazel 156

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönlündeki ĥam, keder ateşi.

Sūz-ı ĥam-ı derūnum yāra beyān ider yoĥ
Bu āteş-i nihānum kimse 'ıyan ider yoĥ

sūziş-i nār-ı caĥīm:

1. sūziş-i nār-ı caĥīmi:-i

Gazel 97

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Cehennem ateşinin yakıcılığı. II
Sevgiliden ayrı kalmanın verdiĥi aci, elem,
keder.*

Fürĥatüñ ālāmını şor benden ey hūrī-nijād
Sūziş-i nār-ı caĥīmi bu 'azābiler bilür

2. sūziş-i nār-ı caḥīmi:-i

Gazel 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Cehennem ateşinin yakıcılığı. II
Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği acı, elem,
keder.*

Fürkātüñ âlâmını şor benden ey ḥūrī-nijād
Sūziş-i nār-ı caḥīmi çün 'azâbiler bilür

sūznāk:

1. sūznāk:

Gazel 175

Mısra: 1

Yakıcı, ateşli.

Âh-ı 'aşık her nefesde sūznāk olmak gerek
Âteş-i 'aşka giren bî-vehm ü bāk olmak gerek

sūbḥa-i hālūñ görüp:

1. sūbḥa-i hālūñ görüp:-üp

Gazel 346

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) tespih taneleri (gibi olan)
benlerini görmek.*

Sūbḥa-i hālūñ görüp çihreñde şūfī şevk ile
Zıkr-i ḥüsnüñ eyler oldı terk idüp evrādını

sūd karındaşum:

1. sūd karındaşum:-(u)m

Gazel 89

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Süt kardeş; aynı kadının emzirdiği
çocukların birbirine göre aldıkları ad.*

Ana rahminden toğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb sūd bir karındaşum midur

süfre-i hecrüñde:

1. süfre-i hecrüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 229

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayrılık sofrası.

Vuşlatuñ ḥ^vânında herkes muğtenem ben bî-
dile
Süfre-i hecrüñde derdüñ berg ü zād olmak
neden

sükün:

1. sükünum:-(u)m

Gazel 71

Mısra: 4

Sakinlik, huzur.

N'ola mihrüñle şahrâveş gögüs germezsem
'âlemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda qarâr ile sükünüm
var

sükün kıl:

1. sükün kıl:

Muhammes 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Sakin olmak. II Aldanmamak,
kanmamak. II Kendini kaptırmamak.*

Lu'bet-nümâ-yı 'işve durur kılmâsin oyun
Biñ nâz u şive eylese her demde kıl sükün

sür'at:

1. sür'atle:-le

Gazel 247

Mısra: 6

Sürat, hız.

Sâ'at gibi qarârüñi bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyâ meh zamân mısın

sür'at u sukün u inkılâb olur:

1. sür'at u sukün u inkılâb olur:-(u)r

Muhammes 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*(Zaman için) hızlı ve yavaş geçmek,
tersine dönmek (devrin, zamanın değişmesi).*

Mihnetde ehl-i dil niceler kām-yâb olur
Geh sür'at u sukün u gehî inkılâb olur

sür:

1. süren:-en

Gazel 90

Mısra: 8

İleri doğru götüren, süren (şey).

Atdı cismüm fülkini eşküm kenâr-ı mihnete
Rûzgâr-ı âh ile keştî süren deryâyı gör

2. sürdükce:-dükçe

Gazel 242

Mısra: 7

Esmek. II Değmek.

Açılır gül gibi dâgum şabâ sürdükce üstüme
Bu luftı gördüm ancak ben hemân âhum
şabâsından

3. sürme:-me

Gazel 261

Mısra: 1

Kovmak, uzaklaştırmak.

Sürme karşıñdan beni şevk-ı ruhuñda
yanayın
Kim cemâlûñ şem'ine yanmağa bir
pervâneynin

4. sürmege:-mege

Gazel 302

Mısra: 7

*Sürmek, ileri doğru götürmek,
ilerletmek.*

Bağr-ı eşkümde dem-â-dem fülk-i cismüm
sürmege
Her nefes âh-ı derûnum rûzgâr itmek nice

sürh ü ala güller:

1. sürh ü ala güller:-ler

Gazel 125

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kırmızı ve alaca renkli güller. II Âşığın
sinesindeki yaralar.*

Dâğlar ile kıl temâşâ sînemi ey gönca-leb
Sürh ü ala güller ile pür dürür gülzârumuz

sürürü aldum:

1. sürürü aldum:-du, -m

Gazel 305

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Mutluluğu almak. II Mutlu olmak,
sevinmek, neşelenmek.*

Ğam-ı 'aşkuñ virüp aldum sürürü
Degüşdüm aşşımı lâ-büd ziyâne

sürür-ı meclis-i hayret:

1. sürür-ı meclis-i hayret:

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hayret meclisinin mutluluğu.

Cenâbî tîr-i mihnetle delindi neyşifat bağrum
Sürür-ı meclis-i hayret benüm âh u
figânumdur

süvâr olmuş:

1. süvâr olmuş:-miş

Gazel 363

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Binmek.

Süvâr olmuş semendine görüp ol şüh-ı fettânı
Didüm şemşîr-i hüsñile tutar âhîr bu meydânı

süvâr-ı esb-i devlet olduğınca:

1. süvâr-ı esb-i devlet olduğınca:-dug, -ınca

Gazel 225

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Baht, mutluluk atının binicisi olmak.

Süvâr-ı esb-i devlet olduğınca ol hümâ-sâye
İki çeşm-i güher-bârı Cenâbînüñ rikâb olsun

süvâr-ı esb-i nâz:

1. süvâr-ı esb-i nâz:

Gazel 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Naz atının binicisi. II İşveli, cilveli, nazlı
sevgili.*

Egerçi hüsn ile ol meh melâhat mülki şahıdur
Süvâr-ı esb-i nâz olsa velî gerçek şipâhıdur

Ş

şâd:

1. şâdını:-ı, -(n)ı

Gazel 96

Mısra: 4

Mutluluk, huzur.

Şadâ-yı sine-süz-ı erğanünü istimâ'
itmez
Şu kim deyr-i maḥabbetde ğamuñ
şâdını güş eyler

2. şâdumuz:-(u)muz

Gazel 124

Mısra: 10

Mutlu, sevinçli, memnun (kimse).

Bu belâ künci içinde biz Cenâbî
gülmedük
Dâ'imâ nâ-şâd olupdur aramızda
şâdumuz

şâd eyle:

1. şâd eyle:

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mutlu etmek, sevindirmek,
neşelendirmek.*

Kaldur duâ'ya bir elüñ şâd eyle rûhın
sen Cemüñ
Bezm içre rind-i mey-perest çün bir
elinde cām ola

2. şâd eyle:

Gazel 272

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Mutlu etmek, sevindirmek,
neşelendirmek.*

Åşinâñi güzelüm gâh gehî yâd eyle
Demi geldi dil-i maḥzûnı begüm şâd
eyle

3. şâd eylemez:-mez

Gazel 108

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mutlu etmek, sevindirmek,
neşelendirmek.*

La'l-i nâbuñ cür'asıdur göñlümi ḥurrem
iden
Vir ne cām-ı mey didüğün ḥâtırum şâd
eylemez

şâd ol:

1. şâd olmak:-mak

Gazel 229

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mutlu olmak; memnun, hoşnut olmak.

Fürkatüñ bezminde ben ḥünîn-ciger
maḥrûm olam
Cām-ı vaşluñ neş'esiyle ğayrı şâd
olmak neden

2. şâd olsun:-sun

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mutlu olmak; memnun, hoşnut olmak.

Ĝamuñ mülkine şâh oldu dil-i âvâre şâd
olsun
Yine âhı duḥânından kara şâldan otağı
var

3. şâd olup:-up

Gazel 111

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mutlu olmak; memnun, hoşnut olmak.

Gördi kim maḥbûs-ı câh-ı ğabğabuñdur
şâd olup
Çıkmağa andan Cenâbî fikr ü tedbîr
eylemez

şād u handān:

1. şād u handān:

Gazel 199

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevinçli ve neşeli.

Gül gibi zāt-ı şerīfūñ şād u handān
isterem
Hısmuñı bülbülşifat her lahza giryān
isterem

şād u rāhatı:

1. şād u rāhatı:-ı

Gazel 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mutluluk ve huzur.

Ehl-i 'aşk olduñ dilā terk eyle şād u
rāhatı
Derd ü gam gelsün berü ehlen ü sehlen
merhabā

şādān olam:

1. şādān olam:-am

Murabba 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Açmak. II Mutlu, sevinçli olmak.

Çanı ol devlet sürem yüz pâyuna
dāmen gibi
Vaşluñ ile dōstum şādān olam gülşen
gibi

şādī:

1. şādī:

Tahmis 1

Mısra: 7

Sevinç, mutluluk.

Göremedüm hayf şādī eyleye bir gün
nüzül
Mā-sivādan geçmedür 'aşk içre 'uşşāka
uşül

şād-ı 'aşkdur:

1. şād-ı 'aşkdur:-dur

Gazel 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşktan dolayı mutlu (kimse).

Dil şād-ı 'aşkdur ki kesilmez terānesi
Ey muṭrib-i belā bu ne şīt u şādā durur

şādī yüzini görmedi:

1. şādī yüzini görmedi:-me, -di

Gazel 160

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mutluluk yüzü görmemek; bir an bile
mutlu olmamak.*

Görmedi şādī yüzini 'ālem içre Ḥarfiyā
Her kimüñ kim hem-nefes bir dil-ber-i
fettānı yok

şād-kām oldı:

1. şād-kām oldı:-dı

Gazel 283

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mutlu olmak, sevinmek.

Şād-kām oldı vişālūñde Cenābīveş şu
kim
Vādi-i hicrānuñuñ şabr eyledi ālāmına

şād-māndur:

1. şād-māndur:-dur

Gazel 150

Mısra: 6

Sevinçli, mutlu.

Devlet-i vaşluñla şāhum ser-firāz olan
kuluñ
Şād-māndur her nefesde dīde-i giryānı
yok

şād-mān olsun:

1. şād-mān olsun:-sun

Murabba 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sevinmek, mutlu olmak.

İşidüp 'adl ile dāduñ Cenābī şād-mān
olsun
Serīr-i 'ayş u şādiye emīr-i kāmran
olsun

şafak:

1. **şafağda:-da**
Gazel 64
Mısra: 2
*Güneş battıktan sonra veya
doğmadan önce ufukta beliren kızılık.*

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün
giyer
Şan şafağda mähdur kim cāme-i gül-
gün giyer

2. **şafağ:**
Gazel 153
Mısra: 8
*Güneş doğmadan önce ufukta görülen
aydınlık, kızılık. II Âşğın kanlı gönlü.*

Hün-ı dilde görmege göynüklü dāğum
resmini
Fī'l-meşel gökde şafağ içre tutilmiş aya
bak

şafak-gün kana ğark idem:

1. **şafağ-gün kana ğark idem:-em**
Gazel 318
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Kırmızı kana bulamak. II Kanlı gözyaşı
dökmek.*

Şafağ-gün kana ğark idem ğamuñda
çeşm-i giryānı
Eger çarğ-ı cefā üzre görem sen mäh-ı
tābānı

şāh:

1. **şāhum:-(u)m**
Gazel 112
Mısra: 5
Ey padişah! II Ey sevgili!

Dergehüñde dil ki derbānuñ geçer
şāhum senüñ
Milket-i Rūma begüm olmağa sulţān
istemez

2. **şāhuñ:-(u)ñ**
Gazel 35
Mısra: 8
Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre
velī
Bezm-i 'ālemde o şāhuñ yokdur ayağın
çeker

3. **şāhum:-(u)m**
Gazel 43
Mısra: 10
Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Cenābī derd-i mihrüñle girelden tekye-
i 'aşka
Ten-i pür-dāğ ile şāhum gezer rind-i
çalenderdür

4. **şāhum:-(u)m**
Gazel 54
Mısra: 10
Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Bulur bī-minnet ağıyāruñ katunda gün
gibi 'izzet
Cenābī āsitānuñda girü şāhum
bayağıdur

5. **şāhum:-(u)m**
Gazel 56
Mısra: 3
Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Şem' yanar giceler karşıñda şāhum
şubħa dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şādık
mıdur

6. **şāhum:-(u)m**
Gazel 81
Mısra: 9
Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Ger Cenābī bendeñi şāhum şorarsañ
kimdügin
Hāk-sāruñ nā-murāduñ dergehüñ der-
bānidur

7. **şâhî:-/**

Gazel 94

Mısra: 1

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen
gibi şâhî var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhî
var

8. **şâhî:-/**

Gazel 94

Mısra: 4

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Serîr-i 'izz ü nâz üzre temâşâ kıl ne
hususrevdür
Be hey zâhid gel inşâfa kimüñ bir böyle
şâhî var

9. **şâhum:-(u)m**

Gazel 94

Mısra: 9

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirîğ itme
benüm şâhum
Ki 'âlemler disünler kim Cenâbîye
niğâhî var

10. **şâhum:-(u)m**

Gazel 134

Mısra: 7

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Ne zulmüñ var ise eyle baña şâhum ne
bâküñ var
Bu sultân-ı cihân olan gedâ-yı râhdan
korkmaz

11. **şâhum:-(u)m**

Gazel 150

Mısra: 5

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Devlet-i vaşluñla şâhum ser-firâz olan
kuluñ
Şâd-mândur her nefesde dîde-i giryânı
yok

12. **şâhum:-(u)m**

Gazel 174

Mısra: 9

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Bu Cenâbî gibi şâhum çek hisâba her
kuluñ
Okusun dîvân-ı hâttuñ içre defter
kâkülüñ

13. **şâhum:-(u)m**

Gazel 189

Mısra: 3

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Sen bahâr-ı hüsne şâhum yoklanup
kullar gibi
Biñ hacâlet 'arzına karşı gelür her yaz
gül

14. **şâhdan:-dan**

Gazel 199

Mısra: 10

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Genc-i hüsnuñ işidüp der-yüze itdüm
ârzü
Bir gedâyam şâhdan luţf-ıla ihsân
isterem

15. **şâhum:-(u)m**

Gazel 208

Mısra: 8

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Bende-i dergâhuñ oldum Hüsrev-i
dehrem yine
Devletüñde oldı şâhum milket-i Jrân
benüm

16. **şâhum:-(u)m**

Gazel 215

Mısra: 9

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Şalaldan kâmet-i servüñ Cenâbî
bendeñe şâhum
Cefâ-yı hâr-ı hecrüñden anı âzâdmış
bildüm

17. **şāhum:-(u)m**

Gazel 226

Mısra: 9

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Şāhum Cenābī bendeñ senden nice ola
dür
Hecrūñ vişāle irgür cevre nihāyet olsun

18. **şāh:**

Gazel 230

Mısra: 9

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Göriccek nazm-ı güher-bār-ı Cenābīyi o
şāh
Vaşf-ı la'lümle didi şāhib-i dīvān olsun

19. **şāhum:-(u)m**

Gazel 241

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Bu kıdd-i nāz-perverle kıyāmetsin
kıyāmetsin
Gören sen şive-perdāzı bilür şāhum ne
āfetsin

20. **şāhum:-(u)m**

Gazel 241

Mısra: 10

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Cenābī n'ola bülbülveş terennüm itse
küyuñda
Bu reng ü büy ile şāhum gül-i bāğ-ı
letāfetsin

21. **şāhum:-(u)m**

Gazel 251

Mısra: 3

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Devlet-i 'adlūñde şāhum güldi her
ağlar ki var
'Aşık-ı ğam-ğīn durur ancak hemānā
dil-ħazīn

22. **şāh:**

Gazel 282

Mısra: 6

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

İki dāğ-ı tazedür güyā dü-çeşm-i ħün-
feşān
Kim ciger kanın dokerler dem-be-dem
şāh 'aşkına

23. **şāhum:-(u)m**

Gazel 300

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Ĥün-ı dildür virdiği her demde tıġuñ
cānuma
Āl buladı ħançerüñ yok yire şāhum
kanuma

24. **şāhum:-(u)m**

Gazel 314

Mısra: 5

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

N'ola yaşum içre çeşmüm ħıtsa şāhum
rāhuñı
Gāh olur kim ħār ü ħas yollar keser
seylāb-ıla

25. **şāhum:-(u)m**

Gazel 318

Mısra: 6

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Ķabā-yı cevr-i ğam-naqşuñ giyelden bu
ten-i ħāküm
Çeküp çāk itmişüm şāhum ğamuñda
ben girībānı

26. **şāhum:-(u)m**

Gazel 321

Mısra: 5

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Ĥün-ı ā'dā dökmede şāhum 'Alilük
eyledüñ
Sendedür bī-şek didiler zü'l-fikār-ı
Haydarı

27. **şāhdan:-dan**

Gazel 342

Mısra: 4
Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Hücüm-ı fitneden kaçsam penâhum
âsitânuñdur
Baña luţfin dırıg itmez bulunmaz
şâhdan ğayrı

28. **şâhum:-(u)m**

Gazel 351

Mısra: 4

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Vişâlün kılmadı bildüm firâkuñ da
şebâtı yok
Bu 'âlemdür benüm şâhum geçer
bunda yaman yahşî

29. **şâh:**

Gazel 368

Mısra: 10

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

'Alem-i şâdı Cenâbî dikeyin göklere ger
Şâh luţfindan iderse yine hoş-ğâl beni

30. **şâhum:-(u)m**

Murabba 3

Mısra: 6

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Zerreveş ser-geştesidür hüsnuñün
mihr-i felek
Mâh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şâhum
güşa çek

31. **şâh:**

Gazel 141

Mısra: 2

Padişah, hükümdar. II Âşık.

Hüblik burcında çihreñ ey perî-rû mâh
imiş
Dil virenler mihrüñe mülk-i belâda şâh
imiş

32. **şâhum:-(u)m**

Gazel 274

Mısra: 1
Padişah, hükümdar.

Her bî-nevâ ğarîbe şâhum himâyet
eyle
Benden geçen ğarîfe 'ayn-ı 'inâyet eyle

33. **şâhum:-(u)m**

Murabba 5

Mısra: 4

*Padişah, hükümdar. II Kanûnî Sultan
Süleymân.*

Sezâ-yı tâc-ı devletdür refiküñ 'avn-ı
sübhânı
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Karamanı

34. **şâhum:-(u)m**

Murabba 5

Mısra: 8

*Padişah, hükümdar. II Kanunî Sultan
Süleymân.*

Şeref vir zâtuña nâmuñ şeh-i 'âlî-cenâb
eyle
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Karamanı

35. **şâhum:-(u)m**

Murabba 5

Mısra: 12

*Padişah, hükümdar. II Kanûnî Sultan
Süleymân.*

Süleymân mülküñe mâlik begüm her
bende-i müruñ
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Karamanı

36. **şâhum:-(u)m**

Murabba 5

Mısra: 20

*Padişah, hükümdar. II Kanûnî Sultan
Süleymân.*

Ne deryâsın cihân bilsün seni dürler
nişâr eyle
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Karamanı

37. **şāhum:-(u)m**
Murabba 5
Mısra: 24
Padişah, hükümdar. II Kanûnî Sultan Süleymân.

Feşâhat mülkine mâlik şeh-i şâhib-
kırân olsun
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum
Karamanı

38. **şāhumuz:-(u)muz**
Gazel 39
Mısra: 8
Padişah, hükümdar.

Gözüne hey di 'uşşâka havâle kılmasun
tîğın
Ki küffâra kılıç şalar bizüm bir şāhumuz
vardur

39. **şāhdan:-dan**
Gazel 134
Mısra: 2
Padişah, hükümdar.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim
âhdan korkmaz
Cihân kıtâlı olmışdur vezîr ü şāhdan
korkmaz

40. **şāhum:-(u)m**
Murabba 5
Mısra: 16
Padişah, hükümdar.

Bahâr eyyâmı sen servüm cihâna
seyrgâh olduñ
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şāhum
Karamanı

32. **şâh:**
Gazel 236
Mısra: 10
Dal.

Ğam degül zâhid dilinde olmasa ger
mihr-i döst
Şâh bitmez ey Cenâbî menzil-i nâ-
pâkden

şāh beyti:

1. **şāh beyti:-i**
Gazel 23
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gazelin en güzel beyti.

Budur dîvân-ı devrûñ şāh beyti
Ki 'aşk içre Cenâbî oldu nâ-bûd

Şāh Mahmūd:

1. **Şāh Maḥmūd:**
Gazel 23
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Sultan Mahmud Gaznevî (970-1030),
Gazneli devletinin kurucusu olup zekâ,
yiğitlik ve adaleti ile tanınmış hükümdar.*

Yazıldı şafḥa-i dehre bu ḥaṭ kim
Ayazun küştesidür Şāh Maḥmūd

şāh nazmın:

1. **şāh nazmın:-i, -n**
Tahmis 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yüce, güzel, eşsiz şiir. II Cenâbî'nin şiiri.

Şāh nazmın güş kılsun dürr-i şehvâr
isteyen
Çan yudarsa tañ degül la'l-i leb-i yâr
isteyen

şāh oldı:

1. **şāh oldı:-dı**
Gazel 93
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Padişah, sultan, hükümdar olmak.

Ğamuñ mülkine şāh oldı dil-i âvâre şād
olsun
Yine âhi duḥânından kara şâldan otağı
var

şāhâ:

1. **şāhâ:**
Gazel 41

Mısra: 8
Ey şah! Ey padişah! II Ey sevgili!

Bâl açup şayd eyledüm şeh-bâz-ı Kâf-ı
'uzleti
Bu kerâmet şanma şâhâ şeh-per-i
'anķâdadur

2. **şâhâ:**

Gazel 119

Mısra: 6

Ey şah! Ey padişah! II Ey sevgili!

Dergeh-i pîr-i muğânda gevşifat ğaltân
içün
'Ârî gelmiş cismden şâhâ hemîn baş
olmuşuz

3. **şâhâ:**

Gazel 246

Mısra: 8

Ey şah! Ey padişah! II Ey sevgili!

Rağmına bir 'âşıkun ağyâradur meylün
müdüâm
Baña zulm-i bî-hisâbuñ bilmezüm şâhâ
neden

şâh-bâl-i himmet açup:

1. **şâh-bâl-i himmet açup:-up**

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çaba, gayret kanadını açmak. II

Manevî bir çaba göstermek.

Şâh-bâl-i himmet açup hâbs-i tenden
bul necât
Nice bir ey murğ-ı dil ola ta'alluk
dâmumuz

şâh-bâl-i kudret açsam:

1. **şâh-bâl-i kudret açsam:-sa, -m**

Gazel 171

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kudret kanadını açmak.

Şâh-bâl-i kudret açsam menzilümdür
lâ-mekân

Ķaf-ı hayret sâkîni bir ben gibi 'Anķâ
gerek

şâh-bâz:

1. **şâh-bâzı:-ı**

Gazel 57

Mısra: 9

*Doğan kuşu. II Doğan kuşu gibi
âşıkların gönlünü avlayan sevgili.*

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şâh-
bâzı
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli
duzağumdur

2. **şâh-bâza:-a**

Gazel 66

Mısra: 9

*Doğan kuşu. II Doğan kuşu gibi
âşıkların gönlünü avlayan sevgili.*

Ey Cenâbî olmasañ bir şâh-bâza şayd
ger
Ayağında bend-i hayret rişte-i kâkül
nedür

3. **şâh-bâza:-a**

Gazel 310

Mısra: 6

Doğan kuşu. II Âşık.

Ol kebk-i hõş-hirâmı gördüm katı
hevâyî
Şayd olmadur murâdı ben gibi şâh-
bâza

4. **şâh-bâz:**

Gazel 289

Mısra: 4

*Doğan kuşu. II Doğan kuşu gibi
âşıkların gönlünü avlayan sevgili.*

Bu leţâfetle gülüm tãvus-ı båg-ı hüsn
iken
Murğ-i diller şaydına bir şâh-bâz olduñ
yine

5. **şâh-bâzum:-(u)m**

Gazel 370

Mısra: 12

*Doğan kuşu. II Doğan kuşu gibi
âşıkların gönlünü avlayan sevgili.*

Rüm ilin fethi eyledi kâfir gözüñ
şemşirile
Kılıcından şâh-bâzum kan akar Tuna
hakı

şâh-bâz gözüñe:

1. **şâh-bâz gözüñe:-(ü)ñ, -e**
Tahmis 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin) doğan (gibi âşıkların
gönlünü avlayan) gözleri.*

Şâh-bâz gözüñe oldı gönül murğı şikâr
Her kesi hâr-ı ğam-ı 'aşkuñ ıla oldı figâr

şâh-bâz-ı çeşmi:

1. **şâh-bâz-ı çeşmi:-i**
Tahmis 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin) doğan (gibi âşıkların
gönlünü avlayan) gözleri.*

Şâh-bâz-ı çeşmi hâzır dilleri şayd
itmege
Gülşen-i hüsnüñde dil murğın yine
şayd itmege

şâh-bâz-ı evc-i devlet:

1. **şâh-bâz-ı evc-i devlet:**
Gazel 251
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
*Mutluluk, saadet zirvesinin doğanı. II
Sevgili.*

Şayd kılduñ nice biñ murğ-ı dili bir nâz
ile
Âferin ey şâh-bâz-ı evc-i devlet âferin

şâh-bâz-ı himmetüm:

1. **şâh-bâz-ı himmetüm:-(ü)m**
Gazel 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gayret doğanı.

Şâh-bâz-ı himmetüm kim evc-i
istiğnâdadur
Âşiyân-ı dehre konmaz menzili
bâlâdadur

şâh-ı 'âdil:

1. **şâh-ı 'âdil:**
Gazel 345
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişah. II Sevgili.

Naqd-i cânım aldı virdi baña ol meh
vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöret
kapısı

2. **şâh-ı 'âdil:**
Gazel 372
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişah. II Sevgili.

Ben belâ-keş âşikuñ güş itmedi
feryadını
Cevre tebdil eyledi ol şâh-ı 'âdil dâdını

3. **şâh-ı 'âdil:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişah. II Sevgili.

Gel serir-i câna geç ey derd-i dil-ber
şahlığ it
Sen gibi bir şâh-ı 'âdil bendesidür şehri
ten

şâh-ı 'aşk yasağıdur:

1. **şâh-ı 'aşk yasağıdur:-ı, -dur**
Gazel 184
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk padişahının yasağı.

Gel fenâ iklimine kendüñ sefer kıl ço
dili
Şâh-ı 'aşk yasağıdur ey cân tutulmaz
çün bedel

şâh-ı 'aşk:

1. **şāh-ı 'aşka:-a**
Gazel 319
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşk padişahı. II Sevgili.

Şāh-ı 'aşka uydur āhengüñ diyü derd
ehlinüñ
Bezm-i ğamda burdılar tanbürveş
kulağını

2. **şāh-ı 'aşkuñ:-(u)ñ**
Gazel 138
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aşk padişahı. II Sevgili.

Kişver-i derd ü ğamuñ fermān-revā
sultāniyuz
Şāh-ı 'aşkuñ gerçi kim biz bende-i
fermāniyuz

şāh-ı 'aşkuñ otağını kurmayınca:

1. **şāh-ı 'aşkuñ otağını kurmayınca:-ma, -**
(y)ınca
Gazel 140
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*(Gönle) aşk padişahının çadırını
kurmak. II Sevgiliyi gönlün başköşesine
yerleştirmek.*

Kurmayınca şāh-ı 'aşkuñ bilmedüm
otağını
Deşt-i sīnem dil-güşā hayl-i ğama
yaylağ imiş

şāh-ı cihānsin:

1. **şāh-ı cihānsin:-sın**
Gazel 355
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Cihanın padişahı. II Sevgili.

Nice bī'at itmesün benden Cenābī
saña kim
Şüretā şāh-ı cihānsin ma'nide ammā
velī

şāh-ı dehrüñ:

1. **şāh-ı dehrüñ:-(ü)ñ**
Gazel 188
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dünya padişahı.

Şāh-ı dehrüñ maqdemine gülşen içre
bezl için
Eyledi her küşede bülbüllerin kırbān
gül

şāh-ı dehrüñ bezminde:

1. **şāh-ı dehrüñ bezminde:-i, -(n)de**
Gazel 159
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Devrin, zamanın padişahının meclisi. II
Sevgilinin huzuru.*

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i
bī-dil
Bezminde şāh-ı dehrüñ çün kim
gedāya yir yok

şāh-ı devrānuñ:

1. **şāh-ı devrānuñ:-(u)ñ**
Gazel 68
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Devrin padişahı. II Sevgili.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mäh-ı tábānuñ
mı var
Yoğsa ey dil mihri yok bir şāh-ı
devrānuñ mı var

şāh-ı dil-nevāza:

1. **şāh-ı dil-nevāza:-a**
Gazel 310
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Gönlü okşayan padişah, hükümdar. II
Sevgili.*

Derd-i derünü söyler bulsa Cenābī
furşat
Bu şī'r-i pür-niyāzuñ ol şāh-ı dil-nevāza

şāh-ı felek-kadri:

1. **şāh-ı felek-kadri:-i**
Gazel 195

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Felek kadar kudret ve kuvvet sahibi
padişah. II Sevgili.*

Sa'adet rahşına binmiş görüp şâh-ı
felek-ğadri
Cenâbî öpmege pâyın egildüm bir
rikâb oldum

şâh-ı ğam:

1. **şâh-ı ğam:**
Gazel 319
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gam, keder padişahı.

Dir görenler sînemüñ bu kanlu kanlu
dâğını
Dil-güşâ menzilde kurmuş şâh-ı ğam
otağını

şâh-ı gül:

1. **şâh-ı gül:**
Gazel 234
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gül dalı.

Cüy-bâr-ı dîdeden biter hayâl-i
kâmetüñ
Şâh-ı gül bitmez egerçi menzil-i
şürâbdan

şâh-ı hûbânum:

1. **şâh-ı hûbânum:-(u)m**
Murabba 2
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Güzellerin şahı. II Sevgili/ Kanûnî
Sultan Süleymân.*

Yüsuf-ı Mısr-ı melâhat şâh-ı hûbânum
benüm
Hüsniye meşhûr-ı 'âlem mâh-ı
Ken'ânum benüm

şâh-ı kâm-bahş:

1. **şâh-ı kâm-bahş:**
Gazel 312
Mısra: 9

Kelime Tipi: -
*Herkesin dileğini yerine getiren
padişah, hükümdar. II Sevgili.*

Öldürür bende Cenâbîyi o şâh-ı kâm-
bahş
Bildüm ey dil 'âkıbet bu luţf-ı kahr-
âmîz ile

şâh-ı kerem:

1. **şâh-ı kerem:**
Gazel 188
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Cömert, merhametli padişah. II Sevgili.

Göster ey şâh-ı kerem gülzâra nakş-ı
ruĥlaruñ
Şüret-i Mânî-şifat tâ kim kıala hayrân
gül

şâh-ı kerem yâr:

1. **şâh-ı kerem yâr:**
Gazel 129
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Cömert, merhametli padişah gibi olan
sevgili.*

Bir bencileyin bâğ-ı gül-i 'aşk-ı haķıkat
Bir sencileyin şâh-ı kerem yâr ele
girmez

şâh-ı Rûmuñ:

1. **şâh-ı Rûmuñ:-(u)ñ**
Gazel 173
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Anadolu'nun padişahı.

Eyledüm dil-hânesin zîver çeküp ğam-
zârını
Şâh-ı Rûmuñ maķdemine nitekim şehri
Nerek?

şâh-ı suhandâna:

1. **şâh-ı suhandâna:-a**
Gazel 209
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel

söz söyleyen padişah; Kanûnî Sultan
Süleymân.

Lebüñ öpsem luğatın bilmedi hiç kimse
nedür
Ola bu ince sözi şâh-ı suhandâna
diyem

2. **şâh-ı suhandâna:-a**

Gazel 297

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel
söz söyleyen padişah; Kanûnî Sultan
Süleymân.*

Cenâbî dest ü pâyini öpesin
nazmumuñ şâyed
Niyâzumdan cevâb ide varup şâh-ı
suhandâna

şâh-ı vâlâyı:

1. **şâh-ı vâlâyı:-(y)ı**

Gazel 25

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Yüce padişah. II Sevgili.

Kible-i maşşûdı kimüñ mirdür kimüñ
vezîr
Sû-be-sû bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı
arar

şâh-ı vefâdâr:

1. **şâh-ı vefâdâr:**

Gazel 129

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Vefalı padişah, hükümdar. II Sevgili.

Bir bencileyin küy-ı belâ hâki Cenâbî
Bir sencileyin şâh-ı vefâdâr ele girmez

şâhid-i ra'nâsiyam:

1. **şâhid-i ra'nâsiyam:-(s)ı, -(y)am**

Gazel 210

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Güzel sevgili.

Seyr iden etvârımı dil-bestem olsa tañ
midur
'Âlem-i süz u güdâzuñ şâhid-i
ra'nâsiyam

şâhid-i tannâz:

1. **şâhid-i tannâz:**

Gazel 189

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Alay eden, eğlenen sevgili.

Câme-i al-ıla oldı şâhid-i tannâz gül
'Andelîb-i hasteye her lahza kılsun nâz
gül

şâhid-i zîbâsı:

1. **şâhid-i zîbâsı:-(s)ı**

Gazel 151

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Cazibeli, çekici sevgili.

Bâğ-ı 'âlemde kimüñ kim şâhid-i zîbâsı
yok
Bülbül-i şeydâya beñzer kim gül-i
ra'nâsı yok

şâhîn:

1. **şâhîni:-i**

Gazel 4

Mısra: **10**

*Şahin. II Sevgilinin âşığı avlayan
gözleri, bakışları.*

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdı gibi eldeki şâhîni ola

şâhîn göz:

1. **şâhîn gözlerüñ:-ler, -(ü)ñ**

Gazel 86

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) şahin gibi avcı gözleri.

Murğ-ı gönlüm şayd kılsun baña şâhîn
gözlerüñ
Dâm olmaz ol kebüter niçe dem
âvâredür

2. **şāhīn gözün**:-(*ü*)ñ

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) *şahin gibi avcı gözleri.*

Şaydgāh-ı hüsnüñ içre bāl açup şāhīn
gözün
Aldı göñlüm murğını bilsem ki dağı
nem kapar

şāhīn olursa:

1. **şāhīn olursa**:-(*u*)r, -(*ı*)sa

Gazel 373

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şahin gibi yırtıcı, uyanık olmak.

Virmem rakībe gülşen-i kūyuñda
meskenüm
Şāhīn olursa almaya kerkes yuvasını

şāhīnünñ cengāline:

1. **şāhīnünñ cengāline**:-*i*, (*n*)e

Muhammes 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şahinin pençesi.

Girmedir şāhīnünñ cengāline tihūları
Her biri bir yāra beñzer ol gül-i hōş-
būları

şahlıg it:

1. **şahlıg it:**

Gazel 248

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Padişahlık yapmak. II Âşığın gönlünde
hüküm sürmek.*

Gel serīr-i cāna geç ey derd-i dil-ber
şahlıg it
Sen gibi bir şāh-ı 'ādil bendesidür şeh-
i ten

şahne:

1. **şahneyi**:-(*y*)i

Gazel 227

Mısra: 8

*Güvenlik görevlisi, polis, inzibat
memuru.*

Leblerün cāmın şunup kıldı hārāmī
kâçlıyı
Şahneyi ser-mest idüp gamzeñ durur
tağrır iden

şāhne-i zūlfün:

1. **şāhne-i zūlfün**:-(*ü*)ñ

Gazel 281

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaçın bekçisi. II Sevgilinin saçı.

Gözün kan dökdüğün cānā iştmiş
şāhne-i zūlfün
Başarlar ol harāmīyi budur korkum
yatağında

şāh-rāh:

1. **şāh-rāh**:-*ı*

Gazel 352

Mısra: 14

*Ana yol. II Yolun sonu. II Dünyanın
sonu.*

Cenābī baña şor yolın cihānuñ
Fenā mülkine irer şāh-rāhı

şāhs:

1. **şāhsuz**:-(*u*)z

Gazel 117

Mısra: 6

Kimse, kişi.

Çār 'unşurdan binā olmuş hişār-ı tende
biz
İki şāhsuz cān-ıla k'uçmaga nevbet
beklerüz

2. **şāhsuñi**:-(*u*)ñ, -*ı*

Gazel 123

Mısra: 3

Kişilerin öz varlığı, öz, zat.

Görsün vücūd-ı 'aksini her şāhsuñi
gören
Mir'āt-i zāt-i pāküñi bu resme kıl temiz

şâhs-ı cāna:

1. **şâhş-ı cāna:-a**

Gazel 113

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Canın kendisi.

Rengine bu eşk-i sürhûñ şöyle
boyandık bugün
Kim bedenle şâhş-ı cāna cāme-i āl
olmuşuz

şāhuñ nüktesi:

1. **şāhuñ nüktesi:-(s)i**

Gazel 123

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Padişahın sözleri. II Sevgilinin nazik
sözleri.*

Her nüktesi Cenābi o şāhuñ güher
dürür
Cān riştesine bulsañ anı inci gibi diz

şā'ir-i kec-tab':

1. **şā'ir-i kec-tab':**

Gazel 365

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mizacı ters olan şair. II Gönül.

Kākülün gibi gönül şā'ir-i kec-tab' durur
Rast nisbet ide ger kıddüne serv-i
çemeni

şākird:

1. **şākird:**

Gazel 194

Mısra: 9

Talebe, öğrenci.

Ey Cenābī baña ben mecnünü şākird
eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümveş
üstād eyledüm

şāl:

1. **şāl:**

Gazel 269

Mısra: 6

*Yün kumaş çeşitlerinden biri. II Hırka,
aba.*

Saldı nāra kendüyi her dem 'azāb-ı cāndadur
Atlas u dībāyi tercih eyleyen şāl üstine

şām:

1. **şāmumuz:-(u)muz**

Gazel 121

Mısra: 4

Akşam.

Maşrıq-ı şubh-ı sa'ādetsin tülü' itsün
ruhuñ
Kara zülfüñ mağribinden baş çıkarısun
şāmumuz

2. **şāma:-a**

Gazel 34

Mısra: 2

*Akşam. II Mutsuz olunan vakit. II
Sevgiliden ayrılık vakti.*

Vişālün günleri bayrāma beñzer
Velī şubh-ı firākuñ şāma beñzer

3. **şāma:-a**

Gazel 34

Mısra: 8

Akşam. II Sevgilinin siyah saçı.

Yüzün Mısr-ı melāhatdur 'azizüm
Kara zülfüñ haqīkat şāma beñzer

Şām:

1. **Şām:**

Gazel 270

Mısra: 10

Şam şehri.

Şehr-i haţtuñ ister iken zülfüne düş
oldı dil
Mısrā 'azm iden kişi uğrar begüm Şām
üstine

şām ola:

1. **şâm ola:-a**

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Akşam olmak. II Sevgilinin siyah zülflerinin yanağını örtmesi.

Pinhân kıla ger 'arızuñ zülfüñ ne gam
ey meh senüñ
Hürşid-i 'âlem-tâb hem mestür olur
çün şâm ola

şâm-ı fûrkat:

1. **şâm-ı fûrkat:**

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık akşamı. II Sevgiliden ayrı kalınan zaman.

Mısr-ı hüsnüñ haqqı ey cân tâ dem-i
şubh-ı vişâl
Şâm-ı fûrkat içre çeşmüm Nılveş
giryândur

2. **şâm-ı fûrkat:**

Gazel 160

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık akşamı. II Sevgiliden ayrı kalınan zaman.

Şâm-ı fûrkat içre cânâ tâ dem-i şubh-ı
vişâl
Derd ü gam egler dili şanma anuñ
yârânı yok

şâm-ı hasretde:

1. **şâm-ı hasretde:-de**

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Özlem akşamı.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı
hasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâğı
var

şâne:

1. **şâne:**

Gazel 61

Mısra: 3

Tarak.

Ne bilsün neydügin şâne şikenc-i tırra-
i Leylî
Dil-i şürîde Mecnûna şora kim düd-ı
âhıdur

2. **şânedden:-den**

Gazel 233

Mısra: 6

Tarak.

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her küşede
destân olan
Yâ şabâdan şâyi' oldı bu haber yâ
şânedden

3. **şâne:-(y)e**

Gazel 294

Mısra: 8

Tarak.

Dil- perişân olmasun dirseñ Cenâbî ey
şanem
Zülfüñe el urmasun virme icâzet
şâneye

4. **şânei:-i**

Gazel 298

Mısra: 10

Tarak.

Kışşa-i pür-süzümü yârüñ Cenâbî
zülfine
Kılmağa bir bir hikâyet dilli gördüm
şânei

5. **şâne:-(y)e**

Gazel 304

Mısra: 4

Tarak.

Virmedi zülfüñ ucundan kıl kadar sır
gerçi kim
Erre-i üstâd virdi biñ şikence şâneye

şâne urdukca:

1. **şâne urduçca:-dukça**

Gazel 290

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tarak vurmak, taramak.

'Ālem içüñ mu'aţtar eyler şabā
kemerde
Urduçca şâne dil-ber şol kākül-i siyāha

şāneves:

1. **şāneves:**

Gazel 238

Mısra: 9

Tarak gibi.

Şāneves şad-pāredür bağı Cenābī
bendenüñ
Büy-ı zülf-i müşg-būyuñ almayalı
bāddan

şarāb:

1. **şarābsuz:-suz**

Gazel 128

Mısra: 4

Şarap. II Kan.

Ĥün içmeyünce dīdelerüñ ĥāba
varmadı
Küffār kıanda olsa olımaz şarābsuz

2. **şarāb:**

Gazel 219

Mısra: 1

Şarap.

Dāfi'-i ğamdur dilā gelsün şarāb
eglenmesün
Pāk kılsun sīnemüz ol şāfi āb
eglenmesün

3. **şarāb:**

Gazel 220

Mısra: 4

Şarap.

Nār-ı ĥasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı
kebāb
Ayak ayak bezme gelsün diñ şarāb
eglenmesün

şarāb-ālūde bir bed-nāma:

1. **şarāb-ālūde bir bed-nāma:-a**

Gazel 34

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Şarap düşkünü, adı kötüye çıkmış
kimse. II Aşk sarhoşluğu ile perişan
dolaşan, ayıplanan, adı kötüye çıkmış âşık.*

Göñül mest-i mey-i 'aşkuñ olaldan
Şarāb-ālūde bir bed-nāma beñzer

şarāb-ı 'aşk içelden:

1. **şarāb-ı 'aşk içelden:-el(i)den**

Gazel 165

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk şarabını içmek, yudumlamak.

Şarāb-ı 'aşk içelden bezm-i ĥüsninde
dil-ārānuñ
Niçe evkār-ı mest itdüm bu 'ayyāşuñ
dil ü cānuñ

şarāb-ı 'aşk-ı yāri:

1. **şarāb-ı 'aşk-ı yāri:-i**

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşk şarabı.

Bugün bir cāmdan içdüm şarāb-ı 'aşk-ı
yāri kim
Ser-i Dārā vü Cem dirler anuñ iki
ĥabābidur

şarāb-ı ĥikmetini iç:

1. **şarāb-ı ĥikmetini iç:-i, -(n)i**

Gazel 180

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ĥikmet şarabını içmek. II Hakikatın
farkına varmak.*

Ser-nigün cāmını çarĥuñ elde tut her
bezmde
İç şarāb-ı ĥikmetini anuñ ey dil sen
Cem ol

şarāb-ı la'lüñ:

1. **şarâb-ı la'lüñ:-(ü)ñ**

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal gibi kırmızı (ve) şarap
(gibi mest edici dudağı).

Geh şarâb-ı la'lüñ içüp mest olur cänä
göñül
Gâh hâlüñ habbesini ekl idüp hayrân
olur

şarâb-ı nâbda:

1. **şarâb-ı nâbda:-da**

Gazel 280

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saf şarap.

Câm-ı la'lüñ nüş iden düşdi ayakdan
ayağa
Görmedi bu neş'eyi kimse şarâb-ı
nâbda

şarâb-ı vasluñ irgür:

1. **şarâb-ı vasluñ irgür:**

Gazel 291

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma şarabına eriştirmek,
ulaştırmak. II Sevgilinin can bağışlayıcı
dudağına eriştirmek.

İrgür şarâb-ı vasluñ ey cānumuñ tabîbi
Derd-i firâka düşdüm dil-ğasteyim
ziyâde

şa'sa'a:

1. **şa'sa'a:**

Gazel 142

Mısra: 5

Parıltı, parlaklık.

Gördi mihri zülfüñüñ şürîdesidür
şa'sa'a
Boynına zencîr-i zer taqup yider
dîvâneveş

2. **şa'sa'a:**

Gazel 182

Mısra: 9

Parıltı, parlaklık.

Lezde düşmiş cânına üstüñe ditrer
şa'sa'a
Mihr-i ruhsâruñla kimdür zerreveş ser-
sem degül

şaşı:

1. **şaşı:**

Gazel 330

Mısra: 8

Gözleri aynı doğrultuya bakamayan
kimse. II Aşkın hakikatini göremeyen
kimse.

Hakîkat bir imiş bildüm bugün ma'sûk-
ıla 'aşık
Galaş idüp iki görse ne gam ey dil anı
şaşı

şaşranc-ı 'aşka:

1. **şaşranc-ı 'aşka:-a**

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk şaşrancı.

Lu'b ile şaşranc-ı 'aşka ursam el ey lâle-
ruñ
Kaş ile Ferhâd-ı bî-dil görseler mât
kalalar

Şatt:

1. **Şatt:-ı**

Gazel 215

Mısra: 7

Şattü'l-Arap; Fırat ve Dicle'nin denize
dökülmeden birleştiği yer.

Akıtsun Dicle vü Şattı kenârında gözüm
her dem
Gamuñda cism-i vîrânum benüm
Bağdâdmış bildüm

Şatt-ı Bağdâd:

1. **Şatt-ı Bağdâd:**

Gazel 282

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bağdat nehri. II Âşığın Bağdat Nehri
gibi akan gözyaşları.*

Yaşımı hecrüñ gamında Şaṭṭ-ı Bağdād
eyleme
Kerbelâ-yı ḥasretüñde çekdigüm âh
'aşkına

şâyed:

1. **şâyed:**
Gazel 297
Mısra: 9
Eğer.

Cenâbî dest ü pâyini öpesin
nazmumuñ şâyed
Niyâzumdan cevâb ide varup şâh-ı
suḥandâna

2. **şâyed:**
Gazel 313
Mısra: 7
Belki, ola ki.

Vaşluñ dürini şâyed bulam diyü dil-i zâr
Demler durur ki düşdi bir baḥr-ı bî-
kerâne

şâyed ki:

1. **şâyed ki:**
Gazel 148
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Eğer ki.

Küyuña ilte yolın şâyed ki bir gün ey
kamer
Cüy-ı eşküm aḳaṭursun bu ümmîde çağ
çağ

şâyi' oldı:

1. **şâyi' oldı:-dı**
Gazel 233
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Herkes tarafından duyulmak, her
tarafa yayılıp herkesçe bilinir duruma
gelmek.*

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her küşede
destân olan

Yâ şabâdan şâyi' oldı bu ḥaber yâ
şânedan

şeb:

1. **şebde:-de**
Gazel 32
Mısra: 8
Gece.

Sînem içinde ey mâh şevḳ-ı ruḥuñ ile
cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba
beñzer

2. **şeb:**
Gazel 84
Mısra: 4
Gece.

Şûr u fitenle ḥaṭṭuñ ğavġâya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir âh u vây u
vehdür

3. **şeb:**
Gazel 150
Mısra: 21
Gece.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî
şevḳ-i mâh
Ḳalb-i 'âşıkdur hemânâ kim anuñ
cânânı yok

4. **şeb:**
Gazel 175
Mısra: 7
Gece.

Zulmet-âbâd eyleme şeb gibi ḳalbüñ
kîn ile
Rûz-ı rûşenden derünuñ daḫı pāk
olmağ gerek

5. **şeb:**
Gazel 217
Mısra: 5
Gece.

Şeb düşüp ḥâk-i rehüñde eylesem
teslîm-i cân

Eyleme baña ta'accüb cāy-ı H̱'ābum
şanuram

6. şeb:

Gazel 237

Mısra: 3

Gece.

Meş'al-i āhumla gezsem ey kamer şeb
küyuñi
Nür olur her bir şerārum encüm-i
eflākden

7. şeb:

Gazel 280

Mısra: 6

Gece.

Kākülün her tārına bend oldı göñlüm
āh ben
Bu perişān hāleti şeb görmüş idüm
H̱'ābda

8. şeb:

Gazel 352

Mısra: 3

Gece.

Ru^buñ vaşfin getürmüş şeb zebāna
Kesilse başı şem'ün var güñāhi

şeb-dīz:

1. şeb-dīz:

Gazel 145

Mısra: 8

Gece renkli. II Karayağız at. II Hüsrev
Pervîz'in meşhur atının adı. II Sevgilinin
siyah saçı.

İrem-i hüsnuñde la'lün ey şanem şîrîn
geçer
H̱add-i gül-günüñda zülfün baş açuk
şeb-dīz imiş

şeb-i zülfünde:

1. şeb-i zülfünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 250

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının karanlığı/siyahlığı.
II Sevgilinin siyah saçları.

Beklesün yanın alup göñlüm şeb-i
zülfünde kim
Gözlerün bīmār iken kōrkum budur
bayılmasun

2. şeb-i zülfünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının karanlığı/siyahlığı.
II Sevgilinin siyah saçları.

Şeb-i zülfünde göñlün yok kārarı
Olaldan mihr-i rüyuñla seher dōst

şecā'at rāhınuñ āgāhıyuz:

1. şecā'at rāhınuñ āgāhıyuz:-ı, -y, -(u)z

Gazel 132

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yiğitliğin, cesurluğun usulünü bilenler.
II Yiğit, cesur kimseler.

Ey Cenābī bir şecā'at rāhınuñ āgāhıyuz
Pādişāh-ı ẖasm-efgen olaldan pîrümüz

şefe:

1. şefe:

Gazel 139

Mısra: 13

Dudak.

Sendedür iki şefe miqrāz-ı lā-illā gibi
Cāme-i tevḥīd-i Ḥaqqı durma kadd-i
cāna kes

şefkat:

1. şefkatüñ:-(ü)ñ

Gazel 169

Mısra: 4

Merhamet, acıma.

Şerbet-i cān-baḥş iken la'lün dirîg
itdün baña
Bir ḫabīb-i seng-dilsin ḫasteñe yok
şefkatüñ

şeh:

1. **şehler:-ler**

Gazel 276

Mısra: 8

Padişah, hükümdar.

Mülk-i çemenüñ kıldı seririnde kararı
Şehler gibi başa takup otağa benefşe

2. **şehdür:-dür**

Gazel 84

Mısra: 2

*Padişah, hükümdar. II Sevgilinin siyah
beni.*

Fettân-i devr-i hüsnüñ ol hâl-i rü-
siyehdür
Bir Hindüdur ki güyâ iklîm-i Rûma
şehdür

3. **şeh:**

Gazel 107

Mısra: 10

Padişah, hükümdar. II Güzel kadın.

Açamaz göñlüñ bilâdın ey Cenâbî her
melik
Hân Süleymân gibi her şeh feth-i
Bağdâd eylemez

4. **şeh:-e**

Gazel 107

Mısra: 8

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Baňa cevrin 'arz ider ol mâh gayre
mihirini
Bir şeh kûl olmuşam kim bendeye dâd
eylemez

5. **şeh:**

Gazel 160

Mısra: 7

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Olmasun mı sensizin iklîm-i dil ey şeh
harâb
Bir vilâyet var mıdur ma'mûr kim
sultânı yok

6. **şeh:-e**

Gazel 168

Mısra: 3

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Bende oldum sen şeh eâzâd iken her
kayddan
Ben mutî-i emrûñ oldum hükümüñfe
fermân senüñ

7. **şeh:-e**

Gazel 288

Mısra: 11

Padişah, hükümdar. II Sevgili.

Ey gâzel 'arz-ı niyâz it bendesinden ol
şeh
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğüñde
pâyına

8. **şehdür:-dür**

Gazel 52

Mısra: 2

*Padişah, hükümdar. II Sevgiliye kul
köle olan kimse. II Âşık olan kimse.*

Ferr ü ziyâda çihreñ ey hür 'ayn-ı
mehdür
Sen mâha kûl olanlar mülk-i cihâna
şehdür

şeh gâmında:

1. **şeh gâmında:-ı, -(n)da**

Gazel 295

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Padişahın gamı, kederi. II Sevgilinin
gamı, kederi.*

Cân virüp 'aşıkıların sen şeh gâmında
gıtdiler
Râyet-i âhı diküp bir bir 'adem
şahrâsına

Şeh Süleymân:

1. **Şeh Süleymân:**

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân.

Çekdi buyruğ yoğ iken dāra göñül
merdümini
Şeh Süleymān ne diye zülf-i siyehkāra
meded

2. Şeh Süleymān:

Tahmis 1

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân

Cevrini çekdüm besī ağyāra uydı
'ākıbet
Şeh Süleymān hağ buyurmuşdur bu sözi
'ākıbet

3. Şeh Süleymān:

Gazel 263

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân.

İstemez hecrüñ koyup cānā Cenābī
vaşluñı
Şeh Süleymān çün buyurdu 'aşık olmaz
kām-cü

4. Şeh Süleymānum:-(u)m

Gazel 269

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân.

Şeh Süleymānum sağ olsun ey Cenābī
dünyede
Luţfin eksük eylemez ben mür-ı pā-māl
üstine

5. Şeh Süleymānuñ:-uñ

Gazel 68

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Kanûnî Sultan Süleymân.

Kılmaduñ hergiz Cenābī şaff-ı a'dādan
hāzer
Arka olur buñ deminde Şeh
Süleymānuñ mı var

şehā:

1. şehā:

Gazel 10

Mısra: **6**

Ey şah! Ey padişah! II Ey Sevgili!

Cevre yok mı bir nihāyet nice bir katl
idesün
Tīg-ı miñnet birle 'uşşāğ-ı ciger-süzü
şehā

2. şehā:

Gazel 30

Mısra: **10**

Ey şah! Ey padişah! II Ey Sevgili!

Āsüde-i dehr oldı Cenābī gibi ğamdan
Her kim ki şehā sāye-i luţfuñ kenef
eyler

3. şehā:

Gazel 282

Mısra: **10**

Ey şah! Ey padişah! II Ey Sevgili!

Pāy-büsüñ kılmağa geldi Cenābī
kaşuña
Anı redd itme şehā bu ulu dergāh
'aşkına

4. şehā:

Gazel 363

Mısra: **3**

Ey şah! Ey padişah! II Ey Sevgili!

Ġazādur niyyet-i ħayrūñ şehā nuşret-
ş'ār olsun
Döke ħün-ı 'adū dem dem elüñde tīg-ı
sultānı

5. şehā:

Murabba 3

Mısra: **19**

Ey şah! Ey padişah! II Ey Sevgili!

Rāh-ı 'aşkuñda şehā bir 'özü-ñ ahuñdur
senüñ
Ā begüm ā padişāhum ā Süleymānum
benüm

6. şehā:

Gazel 161

Mısra: 6
Ey şah, ey padişah!

Ṭulū' it burc-ı 'izzetden güneş gibi
kemâl üzre
Ser-i a'dâdan olmasun şehâ bir dem
zevâl eksük

7. **şehâ:**
Muhammes 1
Mısra: 24
Ey padişah, ey hükümdar!

Düşmenüñ başına çarhuñ şad-belâ vü
nekbeti
Cân-ı 'âlemsin şehâ sür 'izzetile devleti

8. **şehâ:**
Gazel 140
Mısra: 9
Ey şah! Ey padişah! II Ey Sevgili!

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ
murg-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlağ
imiş

şeh-bâz:

1. **şeh-bâzdur:-dur**
Gazel 87
Mısra: 8
*Doğan kuşu. II Sevgilinin doğan kuşu
gibi avcı gözleri.*

Tel şakınmış başına ebrûlaruñdan
gözlerüñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-
bâzdur

2. **şeh-bâzdur:-dur**
Gazel 213
Mısra: 6
Doğan kuşu. II Âşığın gönlü.

Hümâ pervâz-ı dil-berler şikârında
perin açsa
Baña şayd itmeden dönmez nice şeh-
bâzdur göñlüm

şeh-bâz-ı Kâf-ı 'uzleti:

1. **şeh-bâz-ı Kâf-ı 'uzleti:-i**
Gazel 41
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Yalnızlık Kaf'ının doğanı. II Dünyadan
elini eteğini çekme.*

Bâl açup şayd eyledüm şeh-bâz-ı Kâf-ı
'uzleti
Bu kerâmet şanma şâhâ şeh-per-i
'ankâdadur

şeh-bâz-ı tab'um:

1. **şeh-bâz-ı tab'um:-(u)m**
Gazel 362
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
*Şairlik doğanı. II Şiir yazmaya elverişli
yaratılış.*

Bülend- pervâz olup şeh-bâz-ı tab'um
Hümâ-yı ma'nîdür her dem şikârı

şehd ü şeker:

1. **şehd ü şeker:**
Gazel 110
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Bal ve şeker. II Sevgilinin tatlı dudağı.

Diş bilirse la'lüñe müşgîn haţuñ olmaz
'aceb
Şehd ü şeker olsa anı şanma kim mür
istememez

şeh-dâne:

1. **şeh-dânesi:-(s)i**
Gazel 329
Mısra: 6
İri parlak inci. II Âşığın gözyaşı.

Fürkatüñde dökdi çeşmüm gerçi çok
gevher velî
Dürr dişüñ yâdı için akan durur şeh-
dânesi

şeh-i 'âdil:

1. **şeh-i 'âdil:**
Gazel 136
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Adaletli padişah. II Sevgili.

Olmadı âzâd gamdan hâşır-ı nâ-
şâdumuz
Bir şeh-i 'âdil kanı kim andan ala
dâdumuz

şeh-i 'âlem:

1. şeh-i 'âlem:

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âlemin padişahı.

Yıkıldı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet
resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm eyvânını
bünyâd ider

2. şeh-i 'âlem:

Gazel 108

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âlemin padişahı. II Sevgili.

Gâh u bî-geh her güzel kim 'âşkın yâd
eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim kullara dâd
eylemez

3. şeh-i 'âlem:

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Âlemin padişahı.

Yapdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet
resmini
Her şeh-i 'âlem ki 'adl eyvânını bünyâd
ider

şeh-i 'âlem -penâh olduñ:

1. şeh-i 'âlem -penâh olduñ:-du, -ñ

Murabba 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*İnsanların güvenle sığınabileceği
padişah hâline gelmek.*

'İnâyet mülkine mâlik şeh-i 'âlem -
penâh olduñ
Çalinsun şevketüñ tıblı meh-i encüm-
sipâh olduñ

şeh-i 'âlî-cenâbuñ:

1. şeh-i 'âlî-cenâbuñ:-(u)ñ

Gazel 361

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hürmet edilen yüce padişah.

Güş-vâr oldı şeh-i 'âlî-cenâbuñ güşına
Harfiyâ bir bir senüñ bu sözlerüñ
gevher gibi

şeh-i cem-haşmet-i 'aşkuñ:

1. şeh-i Cem-haşmet-i 'aşkuñ:-(u)ñ

Gazel 172

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın Cem gibi kudretli şahı. II Sevgili.

Şeh-i Cem-haşmet-i 'aşkuñ kadîmî
hâşısın ey dil
Edâ kııl naqd-i cânıñ zimmetüñde bu
durur baķuñ

şeh-i devrân:

1. şeh-i devrân:

Gazel 230

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devrin padişahı. II Sevgili.

Göreyin hüsün ile ol meh şeh-i devrân
olsun
Şîve vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

2. şeh-i devrânadur:-a, -dur

Gazel 108

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Devrin padişahı. II Sevgili.

Sen şeh-i devrânadur bende Cenâbî
nisbeti
Sifle-perver her deniye kendin isnâd
eylemez

şeh-i encüm:

1. şeh-i encüm:

Gazel 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yıldızlar sultanı. II Güneş. II

Kalenderlerin elindeki çerağ.

Bugün 'İsî gibi çarha çıkup sen mâhı
cerr itsem
Kalenderler gibi elde şeh-i encüm
çerâğumdur

şeh-i gerdün-cenâbum:

1. şeh-i gerdün-cenâbum:-(u)m

Gazel 152

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şerefi felekler kadar yüce padişah. II

Sevgili.

Benüm sen gibi 'âlemde şeh-i gerdün-
cenâbum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim
ictinâbum yok

şeh-i hürşîd-i şevketsün:

1. şeh-i hürşîd-i şevketsün:-sün

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüce, görkemli güneşin padişahı. II

Sevgili.

Ruğuñ seyrân iden dir kim gör ol
mahbûb-ı devrânı
Cemâl-i bâ-kemâl ile şeh-i hürşîd-i
şevketsün

şeh-i iklîm-i 'aşk oldum:

1. şeh-i iklîm-i 'aşk oldum:-du, -m

Gazel 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk ülkesinin padişahı olmak.

Şeh-i iklîm-i 'aşk oldum bugün 'azm-i
sefer kılsam
Diyâr-ı miñnet-i hecrüñ benüm evvel
konağumdur

şeh-i iklîm-i melâhat:

1. şeh-i iklîm-i melâhat:

Gazel 272

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesinin padişahı. II Sevgili.

Şeh-i iklîm-i melâhat seni dirler sensin
Koma 'aşıklara zulm ide gamuñ dâd
eyle

şeh-i kişver-güşâsın:

1. şeh-i kişver-güşâsın:-sın

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Memleket fetheden padişah.

Bir 'Alî-sîret şeh-i kişver-güşâsın kim
bugün
Saña kul oldu Cenâbî cân ile Kanber
geçer

şeh-i kişversitânsın:

1. şeh-i kişversitânsın:-sın

Gazel 255

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ülkeler fetheden büyük padişah. II

Sevgili. II Kanûnî Sultan Süleymân.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i
kişversitânsın sen
Senüñledür cihân zinde benüm ruhum
ne cânsın sen

şeh-i mülk-i melâhat:

1. şeh-i mülk-i melâhat:

Gazel 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesinin padişahı. II Sevgili.

Vaşf-ı rüyuñda Cenâbî şî'rin inşâ eylese
Ey şeh-i mülk-i melâhat bir güzel dîvân
olur

2. şeh-i mülk-i melâhatsın:-sın

Gazel 249

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesinin padişahı. II Sevgili.

Lebüñ ihsân-ı büsıyla beni kılsun
müşerref kim
Şeh-i mülk-i melâhatsin 'aṭâ umar gedâ
senden

şeh-i Rûmuñ ayağına:

1. **şeh-i Rûmuñ ayağına:-ı, -(n)a**

Gazel 330

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Anadolu padişahının huzuru.

Cenâbî bende destinden güher iṣâr
ider dâyim
Şeh-i Rûmuñ ayağına görüñ bu nazm-ı
dürr-pâşî

şeh-i şâhib-kırân olsun:

1. **şeh-i şâhib-kırân olsun:-sun**

Murabba 5

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Çok başarılı bir padişah olmak. II Söz
söylemede usta olmak.

Feşâhat mülkine mâlik şeh-i şâhib-
kırân olsun
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şâhum
Karamanı

şeh-i şîrîn-sühansın:

1. **şeh-i şîrîn-sühansın:-sın**

Gazel 256

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tatlı, hoş söz söyleyen padişah,
hükümdar. II Cenâbî.

'Aceb mi ṭûṭi-i tab'-ı Cenâbî medhüñ
eylerse
Feşâhat mülkine ḥusrev şeh-i şîrîn-
sühansın sen

şehîd-i 'aşk olıcak:

1. **şehîd-i 'aşk olıcak:-ıcak**

Gazel 248

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Aşk şehidi olmak. II Sevgilinin aşkı
uğruna canını vermek.

Ben şehîd-i 'aşk olıcak zaḥm-ı tîğ-ı yâr-
ıla
Penbe-i dâğumdan itsün baña derd
ehli kefen

şeh-levend:

1. **şeh-levendümdür:-(ü)m, -dür**

Gazel 79

Mısra: 2

Boylu boslu, yakışıklı genç.

Bugün şol lâle-ḥad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külâhın başına egri giyer bir şeh-
levendümdür

şeh-nâz eyleyüp:

1. **şeh-nâz eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 189

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şehnaz makamında icrada bulunmak.

Perde-i 'uşşâkda bülbül ser-âğâz eylese
Gösterür edvâr-ı cevri eyleyüp şeh-nâz
gül

şeh-per:

1. **şeh-peridür:-ı, -dür**

Gazel 170

Mısra: 12

Kuşun kanadındaki en uzun tüy. II
Sevgilinin yaralayıcı, öldürücü ok gibi
kirpikleri.

Ey Cenâbî her taraftan ol perînüñ
oğları
Uçmağa evc-i fenâya şeh-peridür
'âşkuñ

şeh-per-i 'ankâdadur:

1. **şeh-per-i 'ankâdadur:-da, -dur**

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anka kuşunun kanadındaki en uzun
tüy.

Bāl açup şayd eyledüm şeh-bâz-ı Kâf-ı
'uzleti
Bu kerâmet şanma şâhâ şeh-per-i
'anķâdadur

şehr:

1. **şehr:**

Gazel 20
Mısra: 4
Şehir, kent.

İķâmet eylemez sînemde cânım
Karâr eyler mi şehr içre sefer döst

2. **şehri:-i**

Gazel 173
Mısra: 4
Şehir, kent.

Eyledüm dil-hânesin zîver çeküp ğam-
zârını
Şâh-ı Rûmuñ maķdemine nitekim şehri
Nerek?

şehr-yâr itdüñ:

1. **şehr-yâr itdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 338
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
*Padişah, hükümdar yapmak. II Güzel
şîir söylemede herkesten üstün olmak.*

Feth idüp tîĝ-ı zebânuñla ma'ânî
kişverin
Mülk-i nazma ey Cenâbî şehr-yâr itdüñ
beni

şehr-i Bağdād:

1. **şehr-i bağdād:**

Gazel 194
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bağdat şehri.

Dicle gibi akıdup sînemde eşk-i dîdemi
Bu ten-i vîrâneye bir şehr-i Bağdād
eyledüm

şehr-i hattüñ:

1. **şehr-i hattüñ:-(u)ñ**

Gazel 270
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) ayva tüyelerinin şehri.

Şehr-i hattüñ ister iken zülfüñe dūş
oldı dil
Mısra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm
üstine

şehr-i ten:

1. **şehr-i ten:**

Gazel 248
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Vücut şehri. II Âşîğın bedeni.

Gel serîr-i cânâ geç ey derd-i dil-ber
şahlıg it
Sen gibi bir şâh-ı 'âdil bendesidür şehr-
i ten

şehr-i yâr-i ğam:

1. **şehr-i yâr-i ğam:**

Gazel 343
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Gam, keder padişahi. II Gamlı, kederli
âşık.*

Ħasret-âbâd-ı belâda şehr-i yâr-i ğam
iken
Küy-ı dil-berde Cenâbî pâsbân itdüñ
beni

şehr-yâr-ı 'adl-h'âhum:

1. **şehr-yâr-ı 'adl-h'âhum:-(u)m**

Gazel 146
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Adaletli padişah, hükümdar. II Sevgili.

Seyl-i ğamdan kişver-i dil niçe dem
vîrân idi
Şehr-yâr-ı 'adl-h'âhum anı âbâd
eylemiş

şehr-yâr-ı 'aşk:

1. **şehr-yâr-ı 'aşk:**

Gazel 42

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Aşk padişahı. II Âşık.

Şaff-ı ni'âli gözlese 'âşık 'aceb degül
Kim şeh-r-yâr-ı 'aşk ola adı gedâ durur

şehr-yâr-ı mülk-i derdüm:

1. **şehr-yâr-ı mülk-i derdüm:-(ü)m**
Gazel 211
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dert, keder ülkesinin padişahı. II Gamlı, kederli âşık.

Şehr-yâr-ı mülk-i derdüm devletinde
'aşkuñuñ
Şu'le-i nâr-ı gamuñdur tende zerrîn
hîl'atüm

şeh-süvâr:

1. **şeh-süvâr:**
Gazel 47
Mısra: 11
Usta binici. II Sevgili.

Gev-şifat başum Cenâbî kapmağa ol
şeh-süvâr
'Anberîn zülfi elinde şavlecânın
gezdürür

şeh-süvâr-ı 'aşk olan:

1. **şeh-süvâr-ı 'aşk olan:-an**
Gazel 333
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşk atının binicisi olan (kimse). II Âşık olan kimse.

Şeh-süvâr-ı 'aşk olan oldı cihânuñ
yügrügi
Hem-'inân olmaz aña raşş-ı şabânuñ
yügrügi

şeh-süvâr-ı dīniseñ:

1. **şeh-süvâr-ı dīniseñ:-i, -se, -ñ**
Gazel 180
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Din yolunda öncü olan kimse.

Şeh-süvâr-ı dīniseñ olma mutî'-i nefis
diyü
Bīşe-i himmet içinde gel gönül bir
zaygam ol

şeh-süvâr-ı hüsn olup:

1. **şeh-süvâr-ı hüsn olup:-up**
Gazel 168
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Güzellik atının usta binicisi olmak. II Güzelliğini ustaca kullanmak, güzelliğiyle insanları etkilemek.

Şeh-süvâr-ı hüsn olup 'uşşâkı pâ-mâl
itmege
Bin semend-i nâzuña cevân senüñ
meydân senüñ

şehüñ iltifâtın:

1. **şehüñ iltifâtın:-i, -n**
Gazel 286
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Padişahın iyi muamelesi. II Sevgilinin ilgisi.

Ârzü eyler Cenâbî iltifâtın sen şehüñ
Hâküñ altun oldığın görmek diler
kimyâyıla

şekker:

1. **şekkerde:-de**
Gazel 62
Mısra: 8
Şeker, tatlı. II Sevgilinin dudağı.

La'lüñde gam-ı hâl-i siyâhuñla bu
göñlüm
Dökmüş per ile bâlını şekkerde
megesdür

şekkerin:

1. **şekkerin:**
Gazel 251
Mısra: 6
Tatlı, hoş.

Tûti-i tab'-ı lañifüñ her kaçan kılsa
suhan

Her edası nâzenîndür her kelâmı
şekkerîn

şekl:

1. **şeklîni:-i, -(n)i**

Gazel 300

Mısra: 8

Görünüş.

Nağş-ı Mânî gibi her meh-pâre hayrân
ola ger
Sen melek-rû şeklîni resm eylesem
dîvânuma

şekl-i gedâda:

1. **şekl-i gedâda:-da**

Gazel 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dilenci şekli, biçimi, tarzı.

Hakâretle nazâr şalma baña kim
Yürür şekl-i gedâda gâh server

şekl-i mührüñi:

1. **şekl-i mührüñi:-(ü)ñ, -i**

Gazel 237

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mührün şekli.

Hâme-i hayretle yazdı câna şekl-i
mührüñi
Her gören nağş-ı ruhuñ âyîne-i
idrâkden

şem':

1. **şem':**

Gazel 56

Mısra: 3

Mum.

Şem' yanar giceler karşıuñda şâhum
şubha dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şâdık
midur

2. **şem'e:-e**

Gazel 313

Mısra: 10

Mum.

Şevk-i ruhuñda her dem bende Cenâbi
hâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yâna
yâna

3. **şem'e:-e**

Gazel 83

Mısra: 4

*Mum. II Sevgilinin mum gibi parlak
yanağı.*

Görenler hâlet-i şevkum ruğ-ı gülgün-ı
dil-dâra
Özin şem'e şalar dâyim beni
pervânedür dirler

4. **şem'a:-a**

Gazel 287

Mısra: 4

*Mum. II Sevgilinin mum gibi parlak
yanağı.*

Men' olunmaz haddi nârından göñül
cânânenüñ
Şem'a yanmağdan ne mümkün men'
idem pervânei

şem'a:

1. **şem'a:**

Gazel 253

Mısra: 4

Mum. II Sevgilinin parlak yüzü.

Yağasıdur âteş-i şevk-i cemâlüñde beni
Çünkü her bir şem'a yağar 'âkıbet
pervânesin

şem'-i 'âlem-süzdur:

1. **şem'-i 'âlem-süzdur:-dur**

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Cihanı yakan mum. II Âşıkların
gönlünü yakan sevgilinin güzel yüzü.*

Âteş-i 'aşkuñda yanar her göñül
pervâneveş

Beñzer ey meh ʔal'atuñ bir Şem'-i
'alem-süzdur

Şem'-i bezm:

1. Şem'-i bezm:

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meclisin mumu.

MİR-i diyār-ı Őām durur Şem'-i bezm
kim
Oldı başında Şu'lesi zerrİN külāh aña

Şem'-i cemāl-i yārdan:

1. Şem'-i cemāl-i yārdan:-dan

Gazel 240

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzel yüzünün mumu. II
Sevgilinin güzel yüzünün parlaklığı.*

Gel berü benden su'āl it hālet-i iħrāķi
kim
Ser yaķan pervāneyin Şem'-i cemāl-i
yārdan

Őem'-i cemālūñ:

1. Őem'-i cemālūñ:-(ü)ñ

Gazel 257

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yüz güzelliğinin mumu. II Sevgilinin
güzel yüzünün parlaklığı.*

Yaķsañ çerāğını n'ola her bir sitārenūñ
Őem'-i cemālūñ elde meh-i Őu'ledārsın

Şem'-i dil:

1. Şem'-i dil:

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül mumu. II Mum gibi parlak
yanaklı sevgili.*

ĀteŐ-i mihr-i ruħuñda giceler ey Şem'-i
dil
Bāl ü per yaķmak niceymiş öğredem
pervāneye

Şem'-i dil-ārā:

1. Şem'-i dil-ārā:

Gazel 298

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gönlü süsleyen mum. II Sevgilinin
mum gibi parlak yanağı.*

Ruħları hecri ğamında yirümi nār
eyleyüp
Yaķdı ol Şem'-i dil-ārā ben gibi
pervānei

Şem'-i hüsni-yār:

1. Şem'-i hüsni-yāra:-a

Gazel 157

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzelliğinin mumu. II
Sevgilinin güzel, parlak yanağı.*

Şem'-i hüsni-yāra her dem cān atar bİ-
çāre dil
Güyyiā kim gösterür pervāne Ĥarfİ
yāra Őevķ

2. Şem'-i hüsni-yārdan:-dan

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzelliğinin mumu. II
Sevgilinin güzel, parlak yanağı.*

Şem'-i hüsni-yārdan yaķar çerāğı
göñlümüz
Biz maħabbet nārına bālın yaķar
pervāneyüz

3. Şem'-i hüsni-yārı:-ı

Gazel 233

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzelliğinin mumu. II
Sevgilinin güzel, parlak yanağı.*

Şem'-i hüsni-yārı görseñ bāl u per yaķ
üstine
Nāra girmek ğayretin öğren göñül
pervāneden

şem'-i hüsn:

1. şem'-i hüsnüñ:-(ü)ñ

Gazel 329

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzellik mumu. II Sevgilinin güzel, parlak yanağı.

Şem'-i hüsnüñ tolanur ey meh Cenâbî
şevk ile
Korkarum pervâne gibi âhîr aña yanası

2. şem'-i hüsnüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzellik mumu. II Sevgilinin güzel, parlak yanağı.

Cenâbî şem'-i hüsnüñe degül pervâne
dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes
yanadur dirler

şem'-i meclis:

1. şem'-i meclis:

Gazel 369

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Meclisin mumu.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tâ
şehir her şeb
Ki sönmez sine-i mañrurum içre
'aşkuñuñ nârı

şem'-i miñnetüñ:

1. şem'-i miñnetüñ:-(ü)ñ

Gazel 53

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam, keder mumu. II Sevgilinin âşiğı
kederlendiren parlak yanağı.

Yakdı şem'-i miñnetüñ cânâ derün-ı
sînemi
Gözden ağan yaş degüldür derdlü
yüregüm yağıdur

şem'-i mihr-i enveri:

1. şem'-i mihr-i enveri:-i

Gazel 316

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Parlak güneşin mumu.

Geşte kılsa âh-ı 'aşık şem'-i mihr-i
enveri
Tâb virse 'âleme hürşid-i hüsn-i dil-beri

şem'-i münîrüm:

1. şem'-i münîrüm:-(ü)m

Gazel 261

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parlak mum. II Yüzü mum gibi parlak
sevgili.

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-ı
hüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben
yanayın

şem'-i mürdeyi:

1. şem'-i mürdeyi:-(y)i

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sönmüş mum.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i
mürdeyi
Dâğdan peydâ olan sînemdeki şol
lâleler

şem'-i ruñ-ı cânâna:

1. şem'-i ruñ-ı cânâna:-a

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağının mumu. II
Sevgilinin mum gibi parlak yanağı.

Yanmağa pervânedür şem'-i ruñ-ı
cânâna dil
Nâz ile bâzîçe eyler tıflveş dîvâne dil

şem'-i ruñ-ı gül-güñ:

1. şem'-i ruñ-ı gül-güñ:

Gazel 254

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Gül renkli yanağın mumu. II Sevgilinin
gül gibi kırmızı yanağının parlaklığı.

Gül gül itmiş 'arızın şem'-i ruḥ-ı gül-güñ
ile
Âteş arar yakmağa biñ zâr-ıla
pervânesin

şem'-i ruhsâruñ ğamında:

1. **şem'-i ruhsâruñ ğamında:-ı, -(n)da**
Gazel 106
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yüzünün mumunun gamı,
kederi. II. Sevgilinin mum gibi parlak,
aydınlık yüzünden dolayı çekilen gam,
keder.

Şem'-i ruhsâruñ ğamında göñlümüñ
pervânesi
Bâl u perrin yakmağa hürşîdden nâr
istememez

şem'-i ruḥuñ:

1. **şem'-i ruḥuñ:-(u)ñ**
Gazel 142
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının mumu. II
Sevgilinin mum gibi parlak yanağı.

Nûr-ı nâr olmuş göñülden şaklama
şem'-i ruḥuñ
Bâl ü per yaksun ko anı üstine
pervâneveş

2. **şem'-i ruḥuñ:-(u)ñ**
Gazel 189
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının mumu. II
Sevgilinin mum gibi parlak yanağı.

Lâleveş yanar görüp şem'-i ruḥuñ
gülzârda
Eyledi pervâne gibi üstine pervâz gül

şem'-i ruḥuñ ğamıyla:

1. **şem'-i ruḥuñ ğamıyla:-ı, -yla**
Gazel 130

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının mumunun gamı,
kederi. II. Sevgilinin mum gibi parlak
yanağından dolayı çekilen gam, keder.

Şem'-i ruḥuñ ğamıyla yandı derûn-ı
sînem
Tâkrîre yok mecâlüm dirsem zebâna
gelmez

şem'-i rüşen ol:

1. **şem'-i rüşen ol:**
Gazel 181
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Parıldayan, aydınlık veren mum gibi
olmak. II Mutluluk vermek, sevindirmek,
neşelendirmek.

Hâne-i göñli Cenâbî hastenüñ bulmaz
ziyâ
Kıl tecellî anda mâhum aña şem'-i
rüşen ol

şem'-i rüy-ı dil-bere düşsem:

1. **şem'-i rüy-ı dil-bere düşsem:-se, -m**
Gazel 193
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin yanağının
mumuna düşmek. II Sevgilinin mum gibi
parlak yanağına tutulmak, âşık olmak.

Ğam degül düşsem Cenâbî şem'-i rüy-ı
dil-bere
Yanmağa pervâneveş ben nâr-ı süzân
isterem

şem'-i şeb-i târ:

1. **şem'-i şeb-i târ:**
Gazel 223
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Karanlık gecenin mumu. II Sevgilinin
mum gibi parlak yüzü.

Çihreñe şalsun nazâr şem'-i şeb-i târ
isteyen
Âşinâ olsun ğamuñla yirini nâr isteyen

şem'-i şebistân:

1. **şem'-i şebistân:**

Gazel 299

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Yatak odasının mumu, kandili. II

Sevgilinin mum gibi parlak yanağı.

Nâr-ı ruhuña yansa düşüp n'ola dil-i
zâr

Pervâne yanar şem'-i şebistân arasında

2. **şem'-i şebistâna:-a**

Gazel 306

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Yatak odasının mumu, kandili. II

Yanağı mum gibi parlak olan sevgili.

Teraḥḥımlar iderdi hâline pervâne
miskînüñ

Sirâyet eylese sözüm eger şem'-i
şebistâna

3. **şem'-i şebistâni:-ı**

Gazel 341

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Yatak odasının mumu, kandili.

Ne tañ pervâneler bâlin yaķarsa nâr-ı
şevkûmden

Yaķan süz-ı derûnumdur benüm şem'-i
şebistâni

şem'i tâb-dârı:

1. **şem'i tâb-dârı:-ı**

Gazel 359

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Parlak mum. II Sevgilinin parlak

yanağı.

Pervâneveş Cenâbî reşk âteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tâb-dârı

şems ü kamer çerâğı:

1. **şems ü kamer çerâğı:-ı**

Gazel 356

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Güneş ve ayın mumu, kandili.

Devr eyledükçe mâhum pervâneler
çerâğı
Karşuñda yana tursun şems ü kamer
çerâğı

şems-i dehrüñ:

1. **şems-i dehrüñ:-(ü)ñ**

Gazel 353

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Dünyanın güneşi.

Sen güneşden yücesin bende Cenâbî
gözine
Şems-i dehrüñ nesi var ferr ü ziyâdan
ğayrı

şems-i hâverî:

1. **şems-i hâverî:**

Gazel 316

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*Doğunun güneşi. II Sevgilinin güneş
gibi parlak yanağı.*

Eşk-i çeşmüm mahv olur ey mâh
görsem 'ârîzuñ
Ḥayl-i encüm kem olur toğduķda şems-
i hâverî

şemsîr:

1. **şemsîrile:-ile**

Gazel 370

Mısra: **11**

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi keskin,
yaralayıcı, öldürücü bakışları.*

Rûm ilin fetḥ eyledi kâfir gözün
şemsîrile
Kılıcından şâh-bâzum kıan akar Tuna
ḥakı

şemsîr-i hecrüñ:

1. **şemsîr-i hecrüñ:-(ü)ñ**

Gazel 124

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

*Ayrılık kılıcı. II Sevgilinin âşığa çok acı
veren ayrılığı.*

Ķat' iderse başumuz şemşir-i hecrũñ
ġam degũl
Biz dil-aver meřrebũz bĩ-bake ıĶdı
adumuz

şemşir-i hũsnile:

1. şemşir-i hũsnile:-ile

Gazel 363

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gũzellik kılıcı. II Sevgilinin etkileyici
gũzelliġi.*

Sũvār olmiş semendine gũrũp ol řũĥ-ı
fettānı
Didũm şemşir-i hũsnile tũtar āĥir bu
meydānı

şem'ũñ başı kesilse:

1. şem'ũñ başı kesilse:-se

Gazel 352

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Mumun başının kesilmesi,
cezalandırılması; mumun daha fazla ışık
vermesi için mum makasıyla fitilinin
ucunun kesilmesi.*

Ruĥuñ vaşfın getũrmiř şeb zebāna
Kesilse başı şem'ũñ var gũñāĥı

şem'ũñ zebānını yakan:

1. şem'ũñ zebānını yakan:-an

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mumun fitilini yakan (şey).

Gũrũp meclisde şan aġlar yaşum dem
dem řurāĥĩler
Yaķan şem'ũñ zebānını ruĥuñ derdinde
nārumdur

şem'veş:

1. şem'veş:

Gazel 52

Mısra: 10

Mum gibi, mum misali.

Bir tāc-ı zer olupdur serde Cenābĩ
odum

şol şem'veş ki nārı başında zer-
kũlehdũr

2. şem'veş:

Gazel 196

Mısra: 6

Mum gibi, mum misali.

Mihr ũ māĥuñ yaķmadın dest-i çader
řandĩlini
şem'veş nār-ı ġam-ı 'ařķuñla ben sũzān
idũm

3. şem'veş:

Gazel 331

Mısra: 7

Mum gibi, mum misali.

ekũp her meclisũñ içre zebānı
şem'veş lāyık
Ŗerse Ĥusrevā şab'um senũñ gibi
sũĥandānı

şem'veş başı çat' olsun:

1. şem'veş başı çat' olsun:-sun

Gazel 339

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mum gibi başı kesilmek. II Ařıġın ařķ
ateşiyle yanışının artması, daha çok acı
ekmesi.*

şu kim nār-ı firāķuñla tũtuřup eylemez
ĥande
Belā bezminde çat' olsun gũreyin
şem'veş başı

şen oldi:

1. şen oldi:-dı

Gazel 246

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Neşelenmek, sevinmek, mutlu olmak.

Gũzlerũñ nergis yũzũñ gũl ĥařı-ı nev-
hĩzũñ emen
Gũlřen-i hũsnũñ temāřāsın kılanlar
oldı şen

řerār:

1. **şerârum:-(u)m**

Gazel 237

Mısra: 4

(Âşığın ahından çıkan) kıvılcım.

Meş'al-i âhumla gezsem ey kamer şeb
küyüñi
Nür olur her bir şerârum encüm-i
eflâkden

2. **şerârum:-(u)m**

Gazel 327

Mısra: 4

(Âşığın ahından çıkan) kıvılcım.

Ey kamer hecrüñ gamından âh-ı pür-
süz eylesem
Her şerârum görine mihr-i cihân-ârâ
gibi

şerâr-ı nâr-ı âh:

1. **şerâr-ı nâr-ı âhından:-ı, -(n)dan**

Gazel 93

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah ateşinin kıvılcımları.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı
hasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâğı
var

2. **şerâr-ı nâr-ı âhum:-(u)m**

Gazel 216

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah ateşinin kıvılcımları.

Şerâr-ı nâr-ı âhum oldı peydâ
Cihânı yandıra her bâr süzüm

şerârin göstere:

1. **şerârin göstere:-e**

Gazel 361

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıvılcım saçmak.

'Âşık oldur kim duhân-ı âhı çıksa
sîneden

Her şerârin göstere yanınca bir aḡker
gibi

şerbet-i 'aşkuñ içelden:

1. **şerbet-i 'aşkuñ içelden:-el(i)den**

Gazel 320

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşık şerbetini içmek. II Âşık olmak,
sevdamak.

Şerbet-i 'aşkuñ içelden görmedüm
şihhat yüzün
La'lüñe geldüm ḡabîbüm tâ şoram
dermânımı

şerbet-i cân-baḡş:

1. **şerbet-i cân-baḡş:**

Gazel 169

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can veren şerbet. II Sevgilinin lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

Şerbet-i cân-baḡş iken la'lüñ dirîḡ
itdüñ baña
Bir ḡabîb-i seng-dilsin ḡasteñe yok
şefkatüñ

şerbet-i kahr:

1. **şerbet-i kahr:-ı, -n**

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kahr şerbeti. II Sıkıntı, eziyet, mihnet.

Şerbet-i kahrın şunar her kâsedan
devrân baña
Âh kim el virmedi demler durur
dermân baña

şerbet-i la'l-i leb:

1. **şerbet-i la'l-i lebüñ:-(ü)ñ**

Gazel 301

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı
dudağının şerbeti (tatlılığı).

ḡaste cânâ şerbet-i la'l-i lebüñ virür
şifâ

Kim ʕabīb-i 'aşka şordum böyledür
kânûnda

2. **şerbet-i la'l-i lebüñden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 357

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı

dudağının şerbeti (tatlılığı).

Şerbet-i la'l-i lebüñden 'ākıbet bulur
şifā
Dīde-i bī-maruñuñ her kim olupdur
hastesi

şerbet-i la'lüñ:

1. **şerbet-i la'lüñ:-(ü)ñ**

Gazel 223

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının

şerbeti (tatlılığı).

Ārzū-yı şıḥhat iden şerbet-i la'lüñ diler
'Aşık olur çeşmüñe kendüyi bīmār
isteyen

şerbet-i la'lüñ ğamında:

1. **şerbet-i la'lüñ ğamında:-ı, -(n)da**

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı

dudağının şerbetinden (tatlılığından) dolayı
çekilen gam, keder.

Şerbet-i la'lüñ ğamında ideyin teslīm-i
cān
Çünkü maḫsūm-ı ezel ben ḥaste-cāna
bu imiş

şerbet-i mihrüñle:

1. **şerbet-i mihrüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 68

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk şerbeti, ilacı.

Ey ʕabīb-i ğam okuduñ yanuña dil-
hastesin

Şerbet-i mihrüñle bilsem aña
dermānuñ mı var

şerbet-i şıḥhati:

1. **şerbet-i şıḥhati:-i**

Gazel 353

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İyileştiren, şifa veren şerbet. II

Sıkıntılara çare, çözüm.

Nice dermān umayın bunda göñül
derdine kim
Şerbet-i şıḥhati yok renc ü 'anādan
ğayrı

şeref:

1. **şeref:**

Gazel 38

Mısra: 7

Kıvanç, övünme, onur, haysiyet.

Ben gibi nev-rüzına irüp şeref kesb
itmeyen
Köhne-sāl-i dünyede bī-şöhret ü bī-
nürdur

şeref virdüñ:

1. **şeref virdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 352

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Şereflelendirmek, onurlandırmak.

Serīr-i devlete virdüñ şeref sen
Senüñle buldı şöhret taḥt-ı şāhı

şerer:

1. **şererle:-le**

Gazel 31

Mısra: 13

Kıvılcım. II Aşk ateşi.

Bir şererle külliyeñ yaqdı Cenābī
varumı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme āteş-i sūzān
olur

şerer deñlü:

1. **şerh deñlü:**

Gazel 152

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıvılcım kadar; azıcık bile.

Hemân sen yanma ey hâsid düşüp nâr-
ı ğam u derde
Benüm bu yakduğuñ odla şerh deñlü
'azâbum yok

şerh itmege:

1. **şerh itmege:-mege**

Gazel 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Açıklamak, etraflıca anlatmak.

Zülfüñ ucından ne derdler çekdüğüm
ey sîm-ber
İstesem şerh itmege dolar besî
tümârlar

2. **şerh itmege:-mege**

Gazel 111

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Açıklamak, etraflıca anlatmak.

Çekdüğüm derd ü belâyı kimse ta'bîr
eylemez
İstesem şerh itmege aklâm taħrîr
eylemez

şerh olunmaz:

1. **şerh olunmaz:-maz**

Murabba 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açıklanmak, ifade edilmek, anlatılmak.

Şerh olunmaz haşre-dek taħrîr iderse
ger kalem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm
vardur

şerh-i derünüm:

1. **şerh-i derünüm:-(u)m**

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönüldekilerin ifade edilmesi.

Cismümde zaħm-ı tîğuñ yir yir ki
yârelerdür
Şerh-i derünüm eyler oldı dehâna
nisbet

şerh-i derünüm itmege:

1. **şerh-i derünüm itmege:-mege**

Gazel 162

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönüldekini anlatmak, açıklamak.

Pest olur âh eylesem şît u şadâsı
bülbülüñ
İtmege şerh-i derünüm yok ezâsı
bülbülüñ

2. **şerh-i derünüm itmege:-mege**

Gazel 214

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönüldekini anlatmak, açıklamak.

İtmege şerh-i derünüm yâra yokdur
furşatum
Rast bildüm anı kim başumda yokdur
devletüm

şerh-i ğam-ı derünüm:

1. **şerh-i ğam-ı derünüm:-(u)m**

Gazel 130

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül gamının açıklaması, izahı.

Şerh-i ğam-ı derünüm yazsam beyâna
gelmez
Ol sırr-ı ser-i behrem hergiz 'iyâna
gelmez

şerh-i hâlin itmege:

1. **şerh-i hâlin itmege:-mege**

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Durumunu, vaziyetini açıklamak, izah etmek.

Ey vefâsı az cevri ü kâhrunuñ oranı yok
Şerh-i hâlin itmege 'aşkuñda cânuñ
cânı yok

sest:

1. sest:

Gazel 17

Mısra: 1

*Okçuların sağ ellerinin başparmağına
taktıkları, kirişin titremesini önleyen ve
okun hedefi bulacak şekilde düz gitmesini
sağlayan yüzük, zihgir, küştiban.*

Virmedin ebrûlaruñ yâyına gamzeñ
dağı şest
Tîr-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derûnumda
nişest

şevk:

1. şevkin: -i, -n

Gazel 97

Mısra: 4

Şiddetli arzu, istek, heves.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz
hâletüm
Âteşe pervâne şevkin iltihâbiler bilür

2. şevkin: -i, -n

Gazel 98

Mısra: 4

Şiddetli arzu, istek, heves.

Baña hem-ser olmayan idrâk kılmaz
hâletüm
Âteşe pervâne şevkin iltihâbiler bilür

3. şevk:

Gazel 105

Mısra: 9

Şiddetli arzu, istek, heves.

La'l-i lebûñ göricek şevk ile dir Cenâbî
Âdemler öldürici kanlı şarâba beñzer

4. şevk:

Gazel 157

Mısra: 1

Şiddetli arzu, istek, heves.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yâra
şevk
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-
h'âra şevk

5. şevk:

Gazel 157

Mısra: 2

Şiddetli arzu, istek, heves.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yâra
şevk
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-
h'âra şevk

6. şevk:

Gazel 157

Mısra: 4

Şiddetli arzu, istek, heves.

Sen Mesîhâ-dem şanem haddinde
zülfüñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnâra
şevk

7. şevk:

Gazel 183

Mısra: 7

Şiddetli arzu, istek, heves.

Tîr-i gamzeñ üstine cânlar virürdi şevk
ile
Yaraya cânâ cemâlüñ 'ıydına kurbâna
dil

8. şevk:

Gazel 265

Mısra: 9

Şiddetli arzu, istek, heves.

Vaşf-ı kıddüñ kılmağa ey gül Cenâbî
şevk ile
Âşiyânın bağladı bir serv-i mevzün
üstine

9. şevk:

Gazel 325

Mısra: 5

Şiddetli arzu, istek, heves.

Yakmağa biñ şevk ile cānā çerāğ-ı
derdüñi
Cān fitiliyle pür itdüm ben yüregüm
bağını

10. **şevk:**

Gazel 329

Mısra: 9

Şiddetli arzu, istek, heves.

Şem'-i hüsnüñ tolanur ey meh Cenābī
şevk ile
Korkarum pervāne gibi āhir aña yanası

11. **şevk:**

Gazel 346

Mısra: 7

Şiddetli arzu, istek, heves.

Sübha-i hālūñ görüp çihreñde şüfī şevk
ile
Zikr-i hüsnüñ eyler oldı terk idüp
evrādını

12. **şevk:**

Gazel 157

Mısra: 6

Sevinç, neşe, keyif, coşku.

Hün-ı dil nüş itdügünce gözlerüñ olur
dilir
Hāşıl olur rezmdede mey içmeden
küffāra şevk

13. **şevk:**

Gazel 267

Mısra: 3

Sevinç, neşe, keyif, coşku.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevk ile
anda
Açılsa gülleri taze benefşe ergāvān olsa

14. **şevkından:-ı, -(n)dan**

Gazel 306

Mısra: 19

Sevinç, neşe, keyif, coşku.

İşidüp nazmını gerdün semā'a girdi
şevkından

Hilāl-i çarh baş egdi bu Harfī-i
suḥandāna

15. **şevk:**

Gazel 308

Mısra: 11

Sevinç, neşe, keyif, coşku.

Bir ğazel didüm Cenābī şevk ile ol
māha kim
Minnetüm var göge dek tab'-ı sühan-
perdāzuma

16. **şevk:**

Murabba 2

Mısra: 19

Sevinç, neşe, keyif, coşku.

Şevk ile bu mısra'ı oğur Cenābī her
zamān
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum
benüm

17. **şevkuñ:-(u)ñ**

Gazel 264

Mısra: 7

Şiddetli arzu, istek, heves.

Çondı mihrüñ var iken şevkuñ dağı dil
şaḥnına
Gerçi menzil bağlamaz sultān sultān
üstine

18. **şevkuñ:-(u)ñ**

Gazel 59

Mısra: 2

Şiddetli arzu, istek, heves.

Dil-i vīrānede 'aşkuñ benüm genc-i
nihānumdur
Derün-ı sīnede şevkuñ ziyā-yı mihr-i
cānumdur

şevk gösterür:

1. **şevk gösterür:-(ü)r**

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İstemek, arzu etmek.

Şem'-i hüsn-i yâra her dem cân atar bî-
çâre dil
Güyyâ kim gösterür pervâne Hjarfî
yâra şevk

şevk ide:

1. şevk ide:-e

Gazel 157

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İstemek, arzu etmek.

Hjâr-ı gâmdan bülbül-i cân dil-fiğâr
olsun eger
Terk idüp küyuñ ide ey gonce-leb
gülzâra şevk

şevket:

1. şevketüñ:-(ü)ñ

Gazel 255

Mısra: 1

Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i
kişversitânsın sen
Senüñledür cihân zinde benüm ruhum
ne cânsın sen

şevketüm tablı çalınsun:

1. şevketüm tablı çalınsun: -sun

Gazel 197

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ululuk, görkem davulunun çalınması.

II Âşıklığınyı duyurma, yayma.

Şevketüm tablı çalınsun ki benümdür
nevbet
Gitdi Mecnûn-ı belâ-keş gama sulţân
oldum

şevketüñ tablı çalınsun:

1. şevketüñ tablı çalınsun:-sun

Murabba 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Padişahın ululuğu, yüceliğini kutlamak
adına davulların çalınması.*

'İnâyet mülkine mâlik şeh-i 'âlem -
penâh olduñ

Çalınsun şevketüñ tablı meh-i encüm-
sipâh olduñ

şevk-i dili:

1. şevk-i dili:-i

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül arzusu, isteği.

Meyl ü süzum her nefes ruhsâre-i dil-
dâredür
Bülbül-i âşüftenüñ şevk-i dili
gülzâredür

şevk-i gülzâr-ı ruhuñda:

1. şevk-i gülzâr-ı ruhuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gül bahçesi gibi güzel
yanağının arzusu.*

Eyleyüpdür bülbül-i hünîn dilüñ şavtnı
pest
Şevk-i gülzâr-ı ruhuñda nâle vü
feryâdumuz

şevk-i hüsnüñe:

1. şevk-i hüsnüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 261

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) güzelliğinin ışığı, parlıtısı. II
Sevgilinin güzelliğine duyulan arzu, istek.*

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-i
hüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben
yanayın

şevk-i mâh:

1. şevk-i mâh:

Gazel 150

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ayın ışığı, parlıtısı.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî
şevk-i mâh

Kalb-i 'âşıkdur hemânâ kim anuñ
cânânı yok

şevk-ı ruh-sâruñ:

1. şevk-ı ruḥ-sâruñ:-(u)ñ

Gazel 314

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının parlaklığı, ışıltısı.

Hüsnüñi kılmam müsâvî mihr-i 'âlem-
tâb-ıla

Şevk-ı ruḥ-sâruñ berâber eylemem
meh-tâb-ıla

şevk-ı ruh:

1. şevk-ı ruḥuñ:-(u)ñ

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının parlaklığı, ışıltısı.

II Sevgilinin yanağına duyulan arzu, istek.

Sînem içinde ey mâh şevk-ı ruḥuñ ile
cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba
beñzer

2. şevk-ı ruḥuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 313

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının parlaklığı, ışıltısı.

*II Sevgilinin yanağına karşı duyulan arzu,
istek.*

Şevk-i ruḥuñda her dem bende Cenâbi
hâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yâna
yâna

3. şevk-ı ruḥuñda:-(u)ñ

Gazel 356

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının parlaklığı, ışıltısı.

II Sevgilinin yanağına duyulan arzu, istek.

Tab istemez çamerden envâr-ı mihre
bakmaz

Şevk-ı ruḥuñda yaķar şâhib-nazar
çerâğı

4. şevk-ı ruḥuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 261

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının parlaklığı, ışıltısı.

II Sevgilinin yanağına duyulan arzu, istek.

Sürme karşıdan beni şevk-ı ruḥuñda
yanayın

Kim cemâlüñ şem'ine yanmağa bir
pervâneysin

şevk-ı süzüm:

1. şevk-ı süzüm:-(u)m

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın gönlünü) yakan arzu.

Şevk-ı süzüm dem-be-dem ruḥsâre-i
dil-dâradür
Bülbül-i âşüftenüñ meylî velî
gülzâradur

şeydâ:

1. şeydâsi:-(s)ı

Gazel 151

Mısra: 10

Divane, müptela, çılgın. II Âşık.

Lâzım-ı hüsnüñ durur olsun Cenâbî
'âşıkun
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ
şeydâsi yok

2. şeydâ:

Gazel 171

Mısra: 2

Divane, müptela, çılgın. II Âşık.

Mübtelâ-yı 'aşk olan rüsvâ vü bî-pervâ
gerek
Nâm u nengin terk ider Mecnûn gibi
şeydâ gerek

3. şeydâ:

Gazel 200

Mısra: 14
Divane, müptela, çılgın. II Âşık.

Şamit benem gūyā benem gūm- geşte-
i cūya benem
'Âķil benem şeydā benem Allāhiyem
Allāhiyem

4. **şeydā:**
Gazel 231
Mısra: 8
Divane, müptela, çılgın. II Âşık.

Ülfet idüp 'aşķ-ıla dīvāne-şekl oldum
yine
Benden ayruķ kimseyi 'ālemde şeydā
bilmezim

5. **şeydā:**
Gazel 254
Mısra: 7
Divane, müptela, çılgın. II Âşık.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşķuñla şeydā
oldıgum
Boynuma zencirin atup bağladı
dīvānesin

6. **şeydā:**
Murabba 2
Mısra: 15
Divane, müptela, çılgın. II Âşık.

Yoluña cānlar virür ben gibi şeydā
görmedi
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum
benüm

şeydā dil:

1. **şeydā dil:**
Gazel 306
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(*Âşğın*) *deli, çılgın gönlü.*

Müdām yanındadır zülfüñ ne yirde
olsa şeydā dil
Sürer yanınca zencirin ķomaz elden bu
dīvāne

seyh-i hilet-engiz:

1. **şeyh-i hilet-engiz:**
Gazel 206
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Hileci şeyh.

Ey şeyh-i hilet-engiz ben rinde itme
ta'nı
Fi'lüñ katında kendüm çendān
mezemmet itmem

seyh-i şehruñ mekrine:

1. **şeyh-i şehruñ mekrine:-i, -(n)e**
Gazel 182
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Şehrin şeyhinin hilesi, oyunu.

Ey Cenābī şeyh-i şehruñ mekrine
aldanma kim
Her Berāhīm ismine mazhar düşen
Edhem degül

şeyu'llāh:

1. **şeyu'llāhdan:-dan**
Gazel 342
Mısra: 6
*"Allah için bir şey!" anlamında
söylenen dilenmek ifadesidir.*

Göñül dervāze-i kūyin nice deryūze
eylersin
Gedā bir dil dağı bilmez mi
şeyu'llāhdan ğayrı

şifā:

1. **şifādur:-dur**
Gazel 100
Mısra: 4
*Hastalıktan kurtulma, iyi olma; çare,
ilaç, deva. II Sevgilinin âşıklara şifa veren
dudağı.*

Didüm kim buse umar dil lebüñden
Didi ümmid-i bīmārān şifādur

şifā bulur:

1. **şifā bulur:-(u)r**
Gazel 357
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**

İyi olmak, iyileşmek. II Aşk derdine çare bulmak.

Şerbet-i la'l-i lebûnden 'âkıbet bulur
şifâ
Dîde-i bî-maruñuñ her kim olupdur
hastesi

şifâ virür:

1. **şifâ virür:-(ü)r**
Gazel 301
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
İyileştirmek, sağlığına kavuşturmak.

Haste câna şerbet-i la'l-i lebûñ virür
şifâ
Kim tabîb-i 'aşka şordum böyledür
kânûnda

şikâr:

1. **şikâruñdur:-(u)ñ, -dur**
Gazel 166
Mısra: 8
Av.

Her kaçan kim himmetüñ şâh-bâzını
alsañ ele
Çarh-ı zerrîn bâl ü per-i murğ
şikâruñdur senüñ

2. **şikârı:-ı**
Gazel 362
Mısra: 12
*Av. II Şairin elde etmek isteği şeyler;
söylenmemiş sözler, derin manalar.*

Bülend- pervâz olup şeh-bâz-ı tab'um
Hümâ-yı ma'nîdür her dem şikârı

şikâr itsem:

1. **şikâr itsem:-se, -m**
Gazel 57
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Avlamak. II Âşık etmek.

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şâh-
bâzi
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli
duzağumdur

şikâr ol:

1. **şikâr ol:-sun**
Gazel 5
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Av olmak, avlanmak. II Âşık olmak,
meftun olmak, tutulmak.*

Gözlerüñ şeh-bâzına olsun Cenâbîveş
şikâr
İsteyen şayduñ mişâli beste-i fitrâk ola

2. **şikâr oldı:-dı**
Gazel 340
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*(Gönül kuşu için) Av olmak. II Gönülün
kesrete düşmesi, Allah'ı unutup dünyanın
güzelliklerine kanması sebebiyle perişan
olması.*

Fezâ-yı mâ-sivâu'llâh idüp pervâzını
göñlüm
Ne kim maşşud-ı bi'z-zâtum idi geldi
şikâr oldı

3. **şikâr oldı:-dı**
Tahmis 2
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
*Av olmak, avlanmak. II Âşık olmak,
meftun olmak, tutulmak.*

Şâh-bâz gözüñe oldı göñül murğı şikâr
Her kesi hâr-ı gam-ı 'aşkuñ ıla oldı fiğâr

4. **şikâr olmaya:-ma, -(y)a**
Gazel 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Av olmak, avlanmak. II Âşık olmak,
meftun olmak, tutulmak.*

Ey Cenâbî o mehe nice şikâr olmaya dil
Çeşm-i şayyâdi gibi eldeki şâhîni ola

şikâr-ı dâm-ı zülfüñ ideli:

1. **şikâr-ı dâm-ı zülfüñ ideli:-eli**
Gazel 215

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının tuzağına av etmek.

Şikâr-ı dâm-ı zülfün ideli gönlüm kuşın
ey meh
O çeşm-i hîle-perdâzuñ nice şayyâdmış
bildüm

şikâruñ dâmiyam:

1. şikâruñ dâmiyam: -(y)am

Gazel 200

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Avın tuzağı.

Her meclisüñ ben câmiyam her nâ-
murâduñ kâmiyam
Her bir şikâruñ dâmiyam Allâhiyem
Allâhiyem

şikâyet:

1. şikâyet:

Gazel 149

Mısra: 6

Sızlanma, yakınma.

Âh eyledükçe dir kim 'aşkuñ ilinde
cânum
Cânân elinden ey dil bu bir şikâyet
ancağ

şikâyet eyle:

1. şikâyet eyle:

Gazel 274

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Birinin yaptığı yanlış bir iş veya
davranışı ilgili makama veya daha üst
makamdakine bildirmek.*

Dest-i ğam-ı cihândan bulsañ Cenâbî
furşat
Pây-ı serîr-i şâha bir bir şikâyet eyle

2. şikâyet eyler:-r

Gazel 240

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Durumundan yakınmak, sızlanmak,
memnuniyetsizliğini ifade etmek.*

Cevr idüp her bî-dile ger gelmese
inkârdan
Kim şikâyet eyler idi ol gözi mekkârdan

şikâyet itsem:

1. şikâyet itsem:-se, -m

Gazel 201

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Durumundan yakınmak, sızlanmak,
memnuniyetsizliğini ifade etmek.*

Derd ü ğam-ı firâkuñ bir bir hikâyet
itsem
Sen mâh-rûya senden yine şikâyet
itsem

şikâyet-nâme:

1. şikâyet-nâmeler:-ler

Gazel 297

Mısra: 2

Şikâyet yazısı, mektubu.

Gözünüñ baña zulmünden yitüp ey
mâh-rû câna
Şikâyet-nâmeler yazdum şunam Sulţân
Süleymâna

şikence virdi:

1. şikence virdi:-di

Gazel 304

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Acı vermek, eziyet etmek.

Virmedi zülfün ucundan kıl kadar sır
gerçi kim
Erre-i üstâd virdi biñ şikence şâneye

şikenc-i turra-i Leylî:

1. şikenc-i turra-i Leylî:

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın saçının kıvrımı.

Ne bilsün neydüğün şâne şikenc-i turra-
i Leylî
Dil-i şürîde Mecnûna şora kim dūd-ı
âhıdur

şikest it:

1. **şikest it:**

Gazel 161

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kırmak.

Şikest it ey felek başın döne döne
Cenâbînüñ
Seg-i küy-ı dil-ârâya olursa bir sıfâl
eksük

şikest olur:

1. **şikest olur:-(u)r**

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kırılmak, parçalanmak.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün
üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarh
olur şikest

2. **şikest olur:-(u)r**

Gazel 164

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kırılmak, parçalanmak.

Cenâbî hâtırın ğamdur iden hürd
Şikest olur irişşe şışeye seng

şikeste-hâtır-ı gîsü-yı 'anberüñ:

1. **şikeste-hâtır-ı gîsü-yı 'anberüñ:-(ü)ñ**

Gazel 307

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin sümbülün) gönlü kıran
anber kokulu saçı.*

Sünbül şikeste-hâtır-ı gîsü-yı 'anberüñ
Hâlüñ ğamında girdi benefşe çara çula

şimāl:

1. **şimāl:-i**

Gazel 79

Mısra: 9

*Şimal rüzgârı; kuzeyden esen sert ve
soğuk rüzgâr.*

Şimâli çaldum ayağa şabâdan eyledüm
sebkat
Hevâ-yı 'aşk-ı cânânuñ Cenâbî kim
semendümdür

şimden girü:

1. **şimden girü:**

Murabba 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Artık, bundan sonra.

Vaktidür şimden girü menzil baña küy-i
'adem
Kağrı birin eydeyin biñ dürlü derdüm
vardur

şimdi:

1. **şimdiden:-den**

Gazel 31

Mısra: 8

Artık, bundan sonra.

Mâtem-içün qaralar geymiş gezerler
her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden
giryân olur

2. **şimdi:**

Gazel 76

Mısra: 4

Artık, bundan sonra.

Gözün çan dökmeden ğâyet kaçınur
Kıtâla gelmez oldı şimdi küffâr

3. **şimdi:**

Gazel 252

Mısra: 6

Artık, bundan sonra.

La'l-i nâbuñ fûrkatinden çan yudar her
laħza dil
Beslesün hün-ı cigerle şimdi her kân
cevherin

4. **şimdi:**

Gazel 261

Mısra: 10

Artık, bundan sonra.

Ey Cenâbî ben de bir ma'mûre idüm
rûzgâr
Yıkdı ser-tâ-pâ esâsım şimdi bir
vîrâneyn

5. **şimdi:**

Gazel 263

Mısra: 6

Artık, bundan sonra.

Gül-ruhuñ yâdına çeşmüm şöyle dökdi
yaşı kim
Cûlar akar şimdi ey meh gülşenüñde
sû-be-sû

6. **şimdi:**

Gazel 364

Mısra: 1

Artık, bundan sonra.

Maḥabbet bezminüñ şimdi benüm
rind-i kadeḥ-nüşî
Cihânda hüşyâr ol kim o bezmüñ oldı
ser-ḥüşî

7. **şimdi:**

Müfret 4

Mısra: 1

Artık, bundan sonra.

Felek şimdi ço ağlasun ideyin aña ben
ḥande
Ben ağladuḳça ğurbetde iderdi baña ol
ḥande

şimsîr:

1. **şimsîrümüz:-(ü)müz**

Gazel 132

Mısra: 1

Kılıç.

Teşne-lebdür ḥûn-ı ḥaşma dem-be-
dem şimsîrümüz
Toğrulupdur almağa cân-ı 'adüyü
tîrümüz

şimsîrini tîz itmedin:

1. **şimsîrini tîz itmedin:-medin**

Gazel 196

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kılıcını hızlı bir şekilde çekmek. //
Öldürmek için harekete geçmek.*

Ḳatlüme şimsîrini tîz itmedin dest-i
każâ
Ben kılıcuñ altına teslim olur ḳurbân
idüm

şinâver olsa:

1. **şinâver olsa:-sa**

Gazel 361

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yüzücü olmak.

Baḥr-ı nazma bir nefes olsa şinâver
dürr-i siḥr
Ṭab'-ı mevzûnuñ senüñ aşdâf-ı dūr-
perver gibi

şinâverlik yolın:

1. **şinâverlik yolın:-i, -n**

Gazel 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüzücülük usulünü, yöntemini.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik
yolın
Şuda yüzmeḳ resmini bu murğ-i âbîler
bilür

2. **şinâverlik yolın: :-i, -n**

Gazel 97

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüzücülük usulü, yöntemi.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik
yolın
Şuda yüzmeḳ resmini bu murğ-ı âbîler
bilür

3. **şinâverlik yolın: -i, -n**

Gazel 98

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yüzücülük usulü, yöntemi.

Saňa ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik
yolın
Şuda yüzmeğin resmini bu murğ-ı âbîler
bilür

şî'r:

1. **şî'rin: -i, -n**

Gazel 27

Mısra: 9

Şiir.

Vaşf-ı rûyuñda Cenâbî şî'rin inşâ eylese
Ey şeh-i mülk-i melâhat bir güzel dîvân
olur

2. **şî'rine: -i, -(n)e**

Gazel 20

Mısra: 9

(Cenabî'nin) şîiri.

Cenâbî şî'rine kıymet getürsün
Olan bâzâr-ı fazl içre güher döst

şî'r didi:

1. **şî'r didi: -di**

Tahmis 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Şiir söylemek.

Gice bir şî'r didi saña Cenâbîye güzel
Yine sihr itdi Necâtî nice söz nice gazel

şîr-dil bir şâdıkam:

1. **şîr-dil bir şâdıkam: -am**

Gazel 218

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Arslan yürekli, cesur sadakatli, içten
bağlı kimse. II Âşık.*

Şîr-dil bir şâdıkam 'aşkıñda yârüñ
şanma kim
Pîşe-i zerğ ü riyânuñ şüfî-i rübâhiyam

şîr-i jiyânında:

1. **şîr-i jiyânında: -i, -(n)da**

Gazel 364

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kızgın, öfkeli aslan. II Sevgilinin hışımla
bakan gözleri.*

Yüzüñ deşt-i melâhatdür gözüñ şîr-i
jiyânında
Çara zülfüñ midür cânâ ol arslânuñ
siyâh güşü

şî'r-i pür-niyâzuñ:

1. **şî'r-i pür-niyâzuñ: -(u)ñ**

Gazel 310

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yalvarış, yakarışlarla dolu şîir.

Derd-i derünü söyler bulsa Cenâbî
furşat
Bu şî'r-i pür-niyâzuñ ol şâh-ı dil-nevâza

Şîrîn:

1. **Şîrîn:**

Gazel 346

Mısra: 2

*"Hüsrev ile Şirin" yahut "Ferhat ile
Şirin" hikâyesinin kadın kahramanı. II
Sevgili.*

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-
şâdını
Bî-sütün-ı gamda Şîrîn añmadı
Ferhâdını

şîrîn:

1. **şîrîn:**

Gazel 145

Mısra: 7

*Tatlı, hoş, güzel. II Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudağı.*

İrem-i hüsnuñde la'lüñ ey şanem şîrîn
geçer
Hadd-i gül-günüñde zülfüñ baş açuk
şeb-dîz imiş

şîrîn kelâmum:

1. şîrîn kelâmum:-(u)m

Gazel 372

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tatlı dilli, güzel söz söyleyen (sevgili).

Tîşe-i cevr-i havâdişle tenüm sâd-
pâredür
Bilmez ol şîrîn kelâmum ne çeker
Ferhâdını

şîrîn sözüñ:

1. şîrîn sözüñ:-(ü)n

Gazel 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Tatlı, hoş söz.

Tab'-ı mevzunuñ getürdi nazma her
neşri ki var
Virse beyt-i Hüsre ve şîrîn sözüñ n'ola
cevâb

şîrîn-dehen:

1. şîrîn-dehen:

Gazel 146

Mısra: 7

*Tatlı ağızlı, tatlı dilli, tatlı dudaklı
(sevgili).*

Saña bahş iden Hüdâ bu hüsni ey şîrîn-
dehen
Ben belâ-perverdünü 'aşkuñda Ferhâd
eylemiş

2. şîrîn-dehen:

Gazel 315

Mısra: 9

*Tatlı ağızlı, tatlı dilli, tatlı dudaklı
(sevgili).*

Gün -be- gün cevri ni arturdu o şîrîn-
dehen
Harfiyâ zerrece yok mihrî bu ben
Ferhâda

şîrîn-lebüñ gam-ı 'aşkıñda:

1. şîrîn-lebüñ gam-ı 'aşkıñda:-ı, -(n)da

Gazel 202

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Tatlı, hoş, güzel dudaklı (sevgilinin)
aşkıñdan dolayı çekilen gam, keder.*

Tağlar kesdüm gam-ı 'aşkıñda ol şîrîn-
lebüñ
Küh-ken-i miskîne kendüm ya'nî akrân
eyleşem

Şîrîñüñ bağı:

1. Şîrîñüñ bağı:-ı

Gazel 238

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şîrîñ'in gönlü. II Sevgilinin gönlü.

Seng-i hârâdan katıdır bağı Şîrîñüñ
diyü
Bu şadâ olurdu vârid tîşe-i Ferhâddan

şîrişk-i dîdede:

1. şîrişk-i dîdede:-de

Gazel 225

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

Şîrişk-i dîdede çeşmüm ğarîk-ı lücce-i
ğamdur
Düşüp nâr-ı belâñ içre ciger dağı kebâb
olsun

şîşe:

1. şîşeye:-(y)e

Gazel 164

Mısra: 10

Cam, şîşe. II Âşığın gönlü.

Cenâbî hâtırın ğamdur iden hürd
Şikest olur irişse şîşeye seng

şîşe-i cām:

1. şîşe-i cām:

Gazel 270

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şarap şîşesi. II Âşığın gözü.

Dîdem üzre Hârfiyâ yârûñ hayâl-i
kâkûli
Nağş-ı sünbûldür hemânâ şîşe-i câm
üstine

şîşe-i dilûñ sıyar:

1. **şîşe-i dilûñ sıyar:-(y)ar**
Gazel 123
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Gönül şîşesini kırmak. II Gönül kırmak,
incitmek, üzme; perişan etmek.*

Seng-i melâmet ile sıyar şîşe-i dilûñ
Çarğ-ı sitîzekâr-ıla gel eyleme sitîz

şîşe-i ğamda:

1. **şîşe-i ğamda:-da**
Gazel 195
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gam, keder şîşesi.

Açılmış bir gül-i aħmer idüm gülzâr-ı
vaşluñda
Şıkıldum şîşe-i ğamda nihân olmuş gül-
âb oldum

şîşe-i nâmûs u nengi:

1. **şîşe-i nâmûs u nengi:-i**
Gazel 317
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Namus ve hayâ şîşesi. II Namus ve
hayâ.*

Şîşe-i nâmûs u nengi yirlere çalup
müdâm
Cür'a-Ĥ'âr-ı bezm-i ğam bî-'âr gördüm
kendümi

şîşe-i nâmûsa:

1. **şîşe-i nâmûsa:-a**
Gazel 336
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Namus, edep, utanma şîşesi. II
Utanma duygusu.*

Urup ben şîşe-i nâmûsa sengi
Yire çaldum vaqar u nâm u nengi

şitâb kıl:

1. **şitâb kılmasa:-ma, -sa**

Gazel 16
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Acele etmek.

Çün vişâlûñ giç müyesser olisar ben
ĥasteye
Gitmege 'ömr-i 'azîzüm kılmasa bârî
şitâb

2. **şitâb kılusuñ:-suñ**

Gazel 220
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Acele etmek.

Dîdeden yaşum akup kılusuñ şitâb
eglenmesün
Telğ idüpdür 'ayşımı ol şüre-âb
eglenmesün

3. **şitâb kılusun:-sun**

Gazel 219
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Acele etmek.

Cân câna vâşıl olsun ten ĥabâbın ref'
idüp
Vuşlata fırsat durur kılusun şitâb
eglenmesün

şîve:

1. **şîve:**

Gazel 168
Mısra: 5
Naz, eda, işve, cilve.

Gâh nâz u gâh 'işve gâh şîve geh 'itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cân
senüñ

2. **şîve:**

Gazel 308
Mısra: 3
Şîve, tarz, üslup.

'Aşk-ı cânân illerinde şive bünyâd
eyleşem
Cân virür Mahmûd-ı gam gönlüm gibi
Ayazuma

şive bazarında:

1. şive bazarında:-i, -(n)da

Gazel 167

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Naz, eda, işve, cilve pazarı.

Şive bazarında cevruñ şatmağa bir
h'âcesin
Müşteri 'aşıklarunuñla taldı dükkânunuñ
senüñ

şive vü nâz u cefâ mülkine:

1. şive vü nâz u cefâ mülkine:-i, -(n)e

Gazel 230

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İşve, cilve, naz ve eziyet ülkesi.

Göreyin hüsni ile ol meh şeh-i devrân
olsun
Şive vü nâz u cefâ mülkine sultân olsun

şive-i reftârda:

1. şive-i reftârda:-da

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazlı nazlı yürüme, salınma.

Şive-i reftârda Tübîye egmez başını
Kâmet-i bälâsı yârünüñ gör ne 'âlî-şân
olur

şivekâr:

1. şivekârsın:-sın

Gazel 257

Mısra: 2

İşveli, cilveli, nazlı (kimse). II Sevgili.

Fenni cefâ vü cevri bilür bir nigârsın
'Uşşâk-ı hâste-göñlin alan şivekârsın

şive-perdâz:

1. şive-perdâz:-i

Gazel 241

Mısra: 2

Naz yapan (sevgili).

Bu kıdd-i nâz-perverle kıyâmentsin
kıyâmentsin
Gören sen şive-perdâzı bilür şâhum ne
âfetsin

şöhre-i âfâk:

1. şöhre-i âfâk:

Gazel 238

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ünü dört bir tarafa yayılmış, bütün
dünyaca tanınmış (kimse). II Sevgili.*

Şöhre-i âfâk iken inşâf ü 'adl ü dâd-ıla
Baña cevri irdi bugün bir zâlim-i bî-
dâddan

şöhret:

1. şöhret:

Gazel 64

Mısra: 4

*Her yerde herkesçe tanınma,
meşhurluk, ün, san, nam.*

Köhne şâlin atmasın Leylî iti yâbâna
kim
Ol kabâ-yı fâhîri şöhret için Mecnûn
giyer

2. şöhreti:-i

Gazel 138

Mısra: 6

*Her yerde herkesçe tanınma,
meşhurluk, ün, san, nam.*

Tende bî-ğadd dâğlarla bir kumaşuz bî-
nazîr
H'âce-i derdüñ yine bir şöhreti
dükkânıyuz

3. şöhreti:-i

Gazel 151

Mısra: 10

*Her yerde herkesçe tanınma,
meşhurluk, ün, san, nam.*

Lâzım-ı hüsnuñ durur olsun Cenâbî
'âşıkun
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ
şeydâsı yok

4. **şöhretüm:-(ü)m**

Gazel 214

Mısra: 4

*Her yerde herkesçe tanınma,
meşhurluk, ün, san, nam.*

Zerreves ser-geştedür mihrüñ olalı ey
kamer
Gün gibi âfâkı tıtdı pây-tâ-ser
şöhretüm

5. **şöhretinde:-i, -(n)de**

Gazel 293

Mısra: 7

*(Sevgilinin) adının sanının geçtiği her
yer.*

Şöhretinde añılır bir hâne-i ma'mür
idüm
Seyl-i eşküm virmeden ey meh zarar
dīvāruma

6. **şöhret:**

Gazel 116

Mısra: 10

*Her yerde herkesçe tanınma,
meşhurluk, ün, san, nam. İlgi, alaka, hoş
muamele.*

Ey Cenâbî dergehinde pâdişâh-ı
'âlemüñ
Âfitâb-ı 'âlem-ârâ gibi şöhret beklerüz

şöhret bul:

1. **şöhret bula:-a**

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üne kavuşmak, ünlenmek, herkesçe
bilinmek, meşhur olmak.*

Naẓm-ıla şöhret bula dirse Cenâbî
bendesin
İtmesün kem iltifâtın husrev-i devrân
aña

2. **şöhret buldı:-dı**

Gazel 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üne kavuşmak, ünlenmek, herkesçe
bilinmek, meşhur olmak.*

Hâk-pâyüñ kuhlidür devlet gözine
tütiyâ
Pây-büsuñ şevketiyle buldı şöhret bu
cenâb

3. **şöhret buldı:-dı**

Gazel 352

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üne kavuşmak, ünlenmek, herkesçe
bilinmek, meşhur olmak.*

Serîr-i devlete virdüñ şeref sen
Senüñle buldı şöhret taht-ı şâhı

şöhret kapısı yapıldı:

1. **şöhret kapısı yapıldı:-dı**

Gazel 345

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Şöhret kapısının inşa edilmesi. İl
Ünlenmek, ... diye anılmak.*

Nağd-i cânüm aldı virdi baña ol meh
vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöhret
kapısı

şöhret olsa:

1. **şöhret olsa:-sa**

Gazel 148

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üne kavuşmak, ünlenmek, herkesçe
bilinmek, meşhur olmak.*

Halka-i zülfüñ ne hõş devr eylemiş hâl-i
hadüñ
Şöhret olsa tutsa olmaz böyle bir
duzağ zâğ

şöhret-i dīvân:

1. **şöhret-i dīvân:**

Gazel 64

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Divanın ünlenmesi, herkesçe tanınıp bilinmesi.

Her kabā-yı şive kim biçdüñ Cenābī
nazmda
Şöhret-i dīvān için ol kâmet-i mevzün
giyer

şöhretüñ eyyâmı:

1. şöhretüñ eyyâmı:-ı

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şöhretli günler; meşhur olunan, herkesçe tanınan zaman.

Ey kamer pâyāna irsün şöhretüñ
eyyâmı kim
Ol melek-hû âfitābuñ hüsünüñ
devrānidur

şöhretüñ şehri tutdı:

1. şöhretüñ şehri tutdı:-dı

Gazel 169

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kimsenin) şöhretinin şehre yayılması, herkesçe bilinmesi.

Her gören kaşuñ hilālin eyledi
bayrāmını
Māh-ı 'ıyd-ı ekber olduñ tutdı şehri
şöhretüñ

şol:

1. şol:

Gazel 11

Mısra: 6

Şu, o; işaret zamiri.

Ruğlaruñ görse olur dil hānesi rüşen
gözüm
Tāb-ı hürdan nür olur şol oña anda
cām ola

2. şol:

Gazel 9

Mısra: 6

"Şu, o" işaret sıfatı.

Leşker-i eşküm perişān oldu her sū
sensüzün
Kanda cem' olur şol 'asker kıla
sultāndan cüdā

3. şol:

Gazel 14

Mısra: 6

"Şu, o" işaret sıfatı.

Ka'be-i maşşūda sensün perde-i 'izzet
diyü
'Ārizında şalınan şol zülf-i 'anber-bārın
öp

4. şol:

Gazel 36

Mısra: 8

"Şu, o" işaret sıfatı.

Rüstem-i destān olursa çekmeye biñ
zür ile
Şol kemān-ı miñneti kim 'āşık-ı şeydā
çeker

5. şol:

Gazel 52

Mısra: 10

"Şu, o" işaret sıfatı.

Bir tāt-ı zer olupdur serde Cenābī
odum
Şol şem'veş ki nārı başında zer-
külehdür

6. şol:

Gazel 53

Mısra: 4

"Şu, o" işaret sıfatı.

Gözlerüñ tırmar atar gamze okın cān
u dile
Kān bıçağ şol iki kāfir bizüm ile yağıdur

7. şol:

Gazel 53

Mısra: 10

"Şu, o" işaret sıfatı.

Reng ü bū viren Cenābī gülsitān-ı
'āleme

Gül gibi derd ehlinüñ şol sînesinde
dâğidur

8. şol:

Gazel 64

Mısra: 1

"Şu, o" işaret sıfatı.

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün
giyer
Şan şafaqda mähdur kim cāme-i gül-
gün giyer

9. şol:

Gazel 73

Mısra: 6

"Şu, o" işaret sıfatı.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i
mürdeyi
Dâğdan peydâ olan sînemdeki şol
lâleler

10. şol:

Gazel 78

Mısra: 7

"Şu, o" işaret sıfatı.

Şol iki çeşm-i cādular firîbin
Heme halk-ı cihân-râ kerd meşhûr

11. şol:

Gazel 79

Mısra: 1

"Şu, o" işaret sıfatı.

Bugün şol lâle-ğad gül-çihre dil-ber kim
efendümdür
Külâhın başına egri giyer bir şeh-
levendümdür

12. şol:

Gazel 101

Mısra: 8

"Şu, o" işaret sıfatı.

Döndürür âhîr özine kimsede sağlık
çomaz
Haste kılor dilleri şol dîde-i bîmârlar

13. şol:

Gazel 112

Mısra: 7

"Şu, o" işaret sıfatı.

Râh-ı 'aşk içre şol 'âşık kim geçer şâbit
kadem
Küfr-i zülf-i yârı koyup dîn ü îmân
istemez

14. şol:

Gazel 112

Mısra: 11

"Şu, o" işaret sıfatı.

Nîm-nâna şol gedâ kim kâni' oldı
dünyede
Çurs-ı mihri süfresinde kendüye nân
istemez

15. şol:

Gazel 131

Mısra: 7

"Şu, o" işaret sıfatı.

Murgzâr-ı 'âlem içre beste-per şol
kuşlaruz
Çarh-ı a'lâ üzre tutdı âşiyân
perrendemüz

16. şol:

Gazel 143

Mısra: 2

"Şu, o" işaret sıfatı.

Ruğlaruñ al içre mâhîr gözlerüñ cādū
imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-
bū imiş

17. şol:

Gazel 150

Mısra: 19

"Şu, o" işaret sıfatı.

Şol beden kim vaşl-ı cānı hecre tebdîl
eyledi
Bir çarâñu gicedür kim mâh-ı nūr-
eşânı yok

18. şol:

Gazel 151

Mısra: 4

"Şu, o" işaret sıfatı.

Rengine aldanmazın her bir gül-i
gonca-lebüñ
Sevmezin şol dil-beri kim müntehâ
bâlâsı yok

19. şol:

Gazel 154

Mısra: 14

"Şu, o" işaret sıfatı.

Neyşifat bağrın delüp her dem Cenâbî
âh ider
Ergânünüñ nâlesinden rakş iden şol
zâra bak

20. şol:

Gazel 160

Mısra: 10

"Şu, o" işaret sıfatı.

'Ârif ol ey dil seni aldamasun her lâle-
ruḥ
Çekme derd-i 'aşkıñı şol dil-berüñ
îmânı yok

21. şol:

Gazel 167

Mısra: 2

"Şu, o" işaret sıfatı.

Cânumı tîr-i müjeñle kıldı kırbânuñ
senüñ
Hey ne kâfir-kîş olur şol çeşm-i
fettânuñ senüñ

22. şol:

Gazel 192

Mısra: 2

"Şu, o" işaret sıfatı.

Kaşdum bu kim gâzâle-i çeşmüñi şayd
idem
Cân riştesiyle şol iki vahşiyi kayd idem

23. şol:

Gazel 244

Mısra: 6

"Şu, o" işaret sıfatı.

Ḳalbüñüñ sengîn-hisârın gözlerüñ
virmez ele
Hey meded şol iki kâfir korudur âdem
gücin

24. şol:

Gazel 290

Mısra: 4

"Şu, o" işaret sıfatı.

Kessin ümîd-i mihrî olsun cefâya
mu'tâd
Şol derdmendi dilden 'âşık ola o mâha

25. şol:

Gazel 290

Mısra: 6

"Şu, o" işaret sıfatı.

'Âlem içüñ mu'aṭṭar eyler şabâ
kemerde
Urduḳca şâne dil-ber şol kâkül-i siyâha

26. şol:

Gazel 292

Mısra: 7

"Şu, o" işaret sıfatı.

Ruḥı üzre 'araḳ şol dâne dâne
Şanasın berg-i gül üstine jâle

27. şol:

Gazel 309

Mısra: 10

"Şu, o" işaret sıfatı.

Genc-i cemâl-i yâre sunsañ elüñ
Cenâbî
Zülfüñ görüp ḥazer kıll şol iki mârı gözle

28. şol:

Gazel 313

Mısra: 10

"Şu, o" işaret sıfatı.

Şevḳ-i ruḥuñda her dem bende Cenâbi
ḥâlin

Şol şem'e nisbet it kim cān vire yāna
yāna

29. şol:

Gazel 335

Mısra: 1

"Şu, o" işaret sıfatı.

Ƙıldı meftūn-ı ebed şol had ile hāl beni
Eyledi zūlf-i siyāhuñ ğamı bed-hāl beni

30. şol:

Gazel 363

Mısra: 15

"Şu, o" işaret sıfatı.

Bahāristān-ı nazmumda açılır şol gül
[ü] servi
Ki her bergi hacil eyler anuñ bāb-ı
Gülistānı

31. şol:

Murabba 3

Mısra: 18

"Şu, o" işaret sıfatı.

Niçe yıldur kim Cenābī hāk-i rāhuñdur
senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mähundur
senüñ

şol dem ki:

1. şol dem ki:

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

O zaman ki.

Tāk-ı ebrūña bakup almış Halilüm
resmini
İbn-i Āzer Ka'beyi şol dem ki bünyād
eylemiş

şol deñlü:

1. şol deñlü:

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şu denli, şu kadar, şu ölçüde.

Deryā-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü
vüs'ati var
Kim anda bahr-i gerdün kemter
habāba beñzer

2. şol deñlü:

Gazel 159

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şu denli, şu kadar, şu ölçüde.

Gerd-i ser-i rehüñle ey rüşenā-yı dide
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütüyāya
yir yok

3. şol deñlödür:-dür

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şu denli, şu kadar, şu ölçüde.

'Ālemi in'āmumuzla ğarğ-ı ni'met
eyledük
Sine-i virānede şol deñlödür
gencinemüz

şol had:

1. şol had:

Gazel 204

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

O kadar çok, o denli.

Vaşşāf-ı hüsnüñ oldum vaşf eyledüm
cemālüñ
Tārīh-i 'ālem oldı şol had rivāyet itdüm

şol kaldı ki:

1. şol kaldı ki:

Gazel 192

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

En sonunda yapılacak şudur ki.

Elden Ƙomadı resm-i kızılbaşı gözlerüñ
Şol Ƙaldı anuñ ile ki ceng-i 'Ubeyd idem

şol ki:

1. şol ki:

Gazel 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'âdet aña
besdür

2. şol ki:

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Menzil-i maşşûda irmez çekdi renc-i
bî-şümâr
Şol ki 'aşkuñ yollarında derdüñi zâd
eylemez

3. şol ki:

Gazel 106

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

'İsî-i la'lüñ çatında kâfiridür 'aşkıñuñ
Biline zülfüñ ğamını şol ki zünnâr
istememez

4. şol ki:

Gazel 109

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Büy-ı rāhat almadı vaşluñ gülinden ey
kamer
Şol ki hâr-ı miñnet-i hecrüñden âzâr
istememez

5. şol ki:

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Yolda kaldı hasretâ bî-zâd-ı rāh-ı âñiret
Şol ki kendin hırmen-i tã'âtde mür
eylemez

6. şol ki:

Gazel 186

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Şol ki gördi 'arızuñla kâmet-i
mevzünüñi
Seyr-i serv-i gülşen itmez eylemez
sevdâ-yı gül

şol kim:

1. şol kim:

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
O ki, o kimse ki.

Rāh-ı tecrîd içre şol kim meskenetle
hâk ola
'İsî-i Meryem-şifat mesken aña eflāk
ola

2. şol kim:

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
O ki, o kimse ki.

Düşmen-i nefis u hevānuñ kesdi bir bir
başını
Arşa-i 'uzletde şol kim tîğveş 'uryān
olur

3. şol kim:

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
O ki, o kimse ki.

Mañabbet cāmını şol kim belā
bezmünde nüş eyler
Taşar kendüye ol şığmaz hum-ı mey
gibi cüş eyler

şol zamān kim:

1. şol zamān kim:

Gazel 196

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Şu vakit ki, şu zamanda.

Şol zamān kim başına gün toğmaduk
bir cān idüm
Şol zamān kim ben fütāde sāyeveş bī-
cān idüm

2. şol zamān kim:

Gazel 196
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Şu vakit ki, şu zamanda.

Şol zamān kim başına gün toğmaduk
bir cān idüm
Şol zamān kim ben fütāde sāyeveş bī-
cān idüm

şöyle:

1. şöyle:

Gazel 113
Mısra: 7
Öyle, o kadar çok.

Rengine bu eşk-i sürhūñ şöyle
boyandık bugün
Kim bedenle şāḥş-ı cāna cāme-i āl
olmuşuz

2. şöyle:

Gazel 263
Mısra: 5
Öyle, o kadar çok.

Gül-ruḥuñ yādına çeşmüm şöyle dökdi
yaşı kim
Cūlar aḳar şimdi ey meh gülşenūñde
sū-be-sū

3. şöyle:

Gazel 44
Mısra: 4
Şu şekilde, biçimde.

Şüret-i 'aksin görür ider derūnum
seyrini
Ḥāne-i cism-i ḥarābum şöyle bir
kāşānedür

4. şöyle:

Gazel 175
Mısra: 6
Şu şekilde, biçimde.

Āb-ı çeşmūñ şuladukça ben ğubārın gül
biter
Bu fenā gülzārı içre şöyle ḥāk olmaḳ
gerek

5. şöyle:

Gazel 232
Mısra: 3
Şu şekilde, biçimde.

Şöyle bed-nām olmişam 'aşkuñla kim
gördükde ger
'Ār idüp benden kaçarsa 'ayb kılmam
'arı ben

6. şöyle:

Murabba 1
Mısra: 35
Şu şekilde, biçimde.

'Andelībūñdür bu Ḥarfī koma şöyle zār
ile
Ḳaḅḅı birin eydeyin bīñ dürlü derdüm
vardur

şöyle kim:

1. şöyle kim:

Gazel 208
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Şunun gibi, şuna benzer, şu şekilde.

Dökdi yaşın şöyle kim eṭrāfumı baḥr
eyledi
Şuya ğarḳ olmam dilermiş dīde-i giryān
benüm

şu:

1. şu:

Gazel 4

Mısra: 1
"Şu" işaret sıfatı.

Gönlüm ister şu mehi kim sevene kîni
ola
'Âşıka cevri ü cefâ eylemek âyîni ola

2. şu:
Gazel 151
Mısra: 10
"Şu" işaret sıfatı.

Lâzım-ı hüsnüñ durur olsun Cenâbî
'âşıkun
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ
şeydâsı yok

3. şu:
Gazel 152
Mısra: 5
"Şu" işaret sıfatı.

Şu deryâyum ki ça'rumda bulunur
mâhi-i hikmet
Bu çarh-ı nîl-gün gibi benüm aḥḳar
ḥabâbum yok

4. şu:
Gazel 342
Mısra: 8
"Şu" işaret sıfatı.

Cigerde zaḥm-ı peykânuñ fenâya yâr-i
cânumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-
râhdan ḡayrı

Aḳalı dîvâne gönlüm sen meh-i
gerden-keşe
Döğmişem ben başumı şular gibi
taşdan taşta

şu kim:

1. şu kim:
Gazel 96
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Şadâ-yı sine-süz-ı erġanünü istimâ'
itmez
Şu kim deyr-i maḥabbetde ġamuñ
şâdını ġuş eyler

2. şu kim:
Gazel 112
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Ḥâne-i dilde şu kim yandurdı mihrüñ
şem'ini
Pertev-i envâr-ı ġür u mâh-tâbân
istememez

3. şu kim:
Gazel 112
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Tâc-ı fakr-ıla şu kim mülk-i kanâ'at
şâhidur
Ḥaşmet-i Cem gözlemez taḥt-ı
Süleymân istemez

4. şu kim:
Gazel 283
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Şâd-kâm oldu vişâlünde Cenâbîveş şu
kim
Vâdi-i hicrânuñuñ şabr eyledi âlâmına

5. şu kim:
Gazel 325
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Mezheb-i 'uşşâḳ içinde ehl-i İslâm
olmadı
Küfr-i zülfüne şu kim ḳaldurmadı
barmaġını

6. şu kim:
Gazel 339
Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Şu kimse ki.

Şu kim nâr-ı firâkuñla tutuşup eylemez
h̄ande
Belâ bezminde kat' olsun göreyin
şem'veş başı

şu'a'-ı mihri:

1. **şu'a'-ı mihri:-i**

Gazel 363

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Güneş ışığı. II Sevgilinin güneş gibi
parlak yüzü.*

Götür yüzden kara zülfüñ niçe bir ay
hilâl-ebrû
Şu'a'-ı mihri setr ide başup bir ebr-i
zulmânî

şüh-ı fettânî:

1. **şüh-ı fettânî:-i**

Gazel 363

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Fitne çıkararı, âşıkları birbirine düşüren
nazlı, cilveli sevgili.*

Süvâr olmuş semendine görüp ol şüh-ı
fettânî
Didüm şemşîr-i hüsniye tutar âhîr bu
meydânî

şüh-ı meh-peyker:

1. **şüh-ı meh-peyker:**

Gazel 65

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yüzü ay gibi parlak ve güzel olan
cilveli, nazlı (sevgili).*

Nâzenînüm hüsniye ile bir şüh-ı meh-
peyker geçer
Leşker-i hübâna husrev 'âleme server
geçer

şüh-ı sîtemkâr:

1. **şüh-ı sîtemkâr:**

Gazel 129

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Zulmeden, eziyet eden sevgili.

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cânı
Bir sencileyin şüh-ı sîtemkâr ele girmez

şu'le:

1. **şu'lesi:-(s)i**

Gazel 1

Mısra: 6

Alev, ateş ışığı.

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem'-i bezm
kim
Oldı başında şu'lesi zerrîn külâh aña

şu'le peydâ itmege:

1. **şu'le peydâ itmege:-mege**

Gazel 219

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kıvılcım saçmak. II Âşığın ah
kıvılcımlarını saçması.*

Âteş-i 'aşkuñla oldı sînemüz âteşgede
Şu'le peydâ itmege ol süz u tâb
eglenmesün

şu'le virdi:

1. **şu'le virdi:-di**

Gazel 293

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alevlendirmek. II Artırmak, çoğaltmak.

Bâd-ı âhum şu'le virdi esdügünce
nâruma
Hün-ı dil akıtdı 'aynüm sîne-i pür-
zâruma

şu'le-i âhum livâsın:

1. **şu'le-i âhum livâsın:-(s)i, -n**

Gazel 316

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) alevli ahının sancağı.

Şu'le-i âhum livâsın nühsipihre dikdi
dil
Hüb-rûlar haylinüñ sen mâh olaldan
serveri

şu'le-i ğam:

1. şu'le-i ğam:

Gazel 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam alevi. II Âşığın bedeninin üstünde aşkın verdiği gam, kederden dolayı oluşan yaralar.

Başda oldı nâr-ı âhum efser-i 'izzet
baña

Şu'le-i ğam cismüm üzre bes durur
hîl'at baña

şu'le-i hürşid-i luţfuñ:

1. şu'le-i hürşid-i luţfuñ:-(u)ñ

Murabba 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Lütuf, ihsan güneşinin parıltısı. II
Kanûnî Sultan Süleymân'ın cömertliği,
ihsanı.*

Şu'le-i hürşid-i luţfuñ virdi âfâka ziyâ
Her kef-i ihsânuñ oldı keffe-i cüd u
sehâ

şu'le-i nâr:

1. şu'le-i nâr:

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ateşin kıvılcımı.

Tekye-i ahzânuma bedr-i ziyâ-yı 'ârızuñ
Yağmağa göñlüm çerâğın şu'le-i nâr
istemez

2. şu'le-i nâr:

Gazel 224

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ateşin kıvılcımı.

Gün yüzüñ kılsun temâşâ mihr-i envâr
isteyen

Odlu âhum seyrin itsün şu'le-i nâr isteyen

şu'le-i nâr-ı ğamuñdur:

1. şu'le-i nâr-ı ğamuñdur:-(u)ñ, -dur

Gazel 211

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgiliden dolayı çekilen) gam, keder
ateşinin kıvılcımı.*

Şehr-yâr-ı mülk-i derdüm devletinde
'aşkuñuñ
Şu'le-i nâr-ı ğamuñdur tende zerrîn
hîl'atüm

şu'le-i şevk-ı ruhuñda:

1. şu'le-i şevk-ı ruhuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 240

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının arzusunun ateşi.

Şu'le-i şevk-ı ruhuñda yanayın redd
eyleme
Nûra müstağrak olayın ço beni ol
nârdan

şuña kim:

1. şuña kim:

Gazel 330

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şu kimse ki. II Âşık.

Şuña kim bâliş olmışdur giceler işügüñ
taşı
Egilmese meh-i çarha 'aceb midür
anuñ başı

şür:

1. şür:

Gazel 84

Mısra: 3

Gürültü patırtı, şamata.

Şür u fitenle haţtuñ ğavgâya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir âh u vây u
vehdür

şür u ğavgâya şalaldan:

1. şür u ğavgâya şalaldan:-al(ı)dan

Gazel 318

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kavga ve karışıklık içinde bırakmak.

Şalaldan şūr u ğavgāya Karaman
semtini zūlfūñ
Virüpdür fitneye hālūñ diyār-ı mülk-i
'Osmānı

şūr u şer:

1. **şūr u şer:**
Gazel 354
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Karmaşa ve kötülük.

Şūr u şer tıtdı cihānı kılmadı hergiz
şalāh
Dīv ü dedle tıdı 'ālem nesl-i Ādem
kalmadı

şūr zemīnde:

1. **şūr zemīnde:-de**
Gazel 291
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Çorak, verimsiz toprak. II Soysuz, kötü
huylu kimseler.*

İsār-ı tōhm itme dur şūr zemīnde Harfī
Pend ü naşīhat itmek bed-asl u bed-
nihāda

şüre-āb:

1. **şüre-āb:**
Gazel 220
Mısra: 2
Acı, tuzlu su. II Gözyaşı.

Dīdeden yaşum aqup kılsuñ şitāb
eglenmesün
Telh idüpdür 'aşımı ol şüre-āb
eglenmesün

şūrīde göñlüm:

1. **şūrīde göñlüm:-(ü)m**
Gazel 118
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Āşığıñ) çılığın, divane gönlü.

Şal mu'anber kākülūñ şūrīde göñlüm
boynına
Kāfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun
zūnnārsuz

şūrīde-dil:

1. **şūrīde-dil:**
Gazel 218
Mısra: 1
Gönlü perişan olmuş; âşık.

Ol mehūñ şūrīde-dil bir 'âşık-ı
dergāhıyam
Mevrid-i derd ü ğamı pā-māl-i hāk-i
rāhıyam

şükr ü sipās-ı ni'met-i vasluñ

kılmayan:

1. **şükr ü sipās-ı ni'met-i vasluñ**
kılmayan:-ma, -(y)an

Gazel 102
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*(Sevgiliye) kavuşma nimetine
şükretmeyen (kimse).*

Şılmayan şükr ü sipās-ı ni'met-i vasluñ
müdām
Yiridür hicrān atarsa her dem anı der-
be-der

şüküfte kılmağa:

1. **şüküfte kılmağa:-mağa**
Gazel 221
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Çiçek açmak.

Beden dāğ-ı belā-y-ıla Cenābī gülşen-i
ğamdur
Şüküfte kılmağa anuñ gülin āhum şabā
olsun

şümār eyle:

1. **şümār eyle:**
Gazel 275
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Hesaplamak, saymak.

Eyā bād-ı şabā benden o kattāle güzār
eyle
Dilüm kaç pāredür tīg-i cefāsiyla şümār
eyle

T

tā:

1. tā:

Gazel 99

Mısra: 3

Dek, değın, kadar.

Mısr-ı hüsnüñ haqqı ey cān tā dem-i şubh-ı vişāl
Şām-ı fūrkat içre çeşmüm Nılveş giryāndur

2. tā:

Gazel 160

Mısra: 5

Dek, değın, kadar.

Şām-ı fūrkat içre cānā tā dem-i şubh-ı vişāl
Derd ü ğam egler dili şanma anuñ yārānı yok

3. tā:

Gazel 320

Mısra: 8

... diye.

Şerbet-i 'aşkuñ içelden görmedüm şıhhat yüzün
La'lüñe geldüm şabībüm tā şoram dermānumı

4. tā:

Gazel 13

Mısra: 16

-dığı müddetçe, -dıkça.

Sebezār-ı saltanatda gül gibi gül dāyimā
Olduğınca tā şabā 'ömrüm mişālī der-şitāb

5. tā:

Gazel 311

Mısra: 8

-dığı müddetçe, -dıkça.

Nār-ı 'aşka yanmayınca nice kez şāf olmaduk
Hālīş olmaz zer gibi tā girmeyünce āteşe

tā ki:

1. tā ki:

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Āşikār eyler çemende tā ki dāğın lāleler

Hālī olmaz dökmeden bir lahza yaşın jāleler

2. tā ki:

Gazel 183

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Tā ki derd-i yār-ıla oldı Cenābī āşınā

Yād kılmaz yār cānı yıl geçer bīgāne dil

3. tā ki:

Gazel 187

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Tā ki kıldı gülşene rengin yüzün izhār gül

Bülbülāsā eyledi etfāl-i bāğı zār gül

4. tā ki:

Gazel 235

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Tā ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenābī mesti ben

'Ālem-i keşretde geçdüm zevk-ı söz ü sāzdan

5. tā ki:

Gazel 262

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Kalmadı gökde sitārem tālī'üm oldı zebün

Tā ki ayırdı beni sen māhdan bu çerh-i dün

6. tā ki:

Gazel 327

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Kılımışım rüsvâ-yı 'âlem ben beni Mecnûnveş
Tâ ki gördüm hüsni içinde sen mehi Leylâ gibi

7. **tâ ki:**

Gazel 328
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Hüsni içinde tâ ki gördüm sen mehi Leylâ gibi
Düşmişem 'aşkuñ ğamına Kays-ı bî-pervâ gibi

8. **tâ ki:**

Gazel 349
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Çeşmüñ açup Cenâbî bakmaz nihâl-i serve
Gülşende tâ ki gördi ol kâmet-i bülendi

9. **tâ ki:**

Gazel 228
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Cür'aveş bezm-i ğamuñda tâ ki düşdüm ayağa
Dâmen-i mestân gibi dâyim türâb-âlüdeyin

10. **tâ ki:**

Gazel 161
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Çünkü.

Benefşe sokınur başa çemen seyrin ider dâyim
Cenâbî tâ ki haddüñden degül bu haţţ u hâl eksük

11. **tâ ki:**

Gazel 65
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Çünkü.

Kimseler yol bulmaz hergiz tılısm-ı hüsnuñe
Tâ ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

12. **tâ ki:**

Gazel 17
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
... den beri.

Ayağından bu Cenâbî başını fark itmedi
Tâ ki anı mest kıldı cur'a-i câm-ı elest

13. **tâ ki:**

Gazel 76
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Şaçuñ küfrine virdüm tâ ki ikrâr
Kuşandım 'aşkuñuñ deyrinde zünnâr

14. **tâ ki:**

Gazel 290
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bu şekilde, böylece.

Ney gibi bağla bil ey dil fiğân u âha
Yol ola tâ ki saña varmağa bezm-i şâha

tâ kim:

1. **tâ kim:**

Gazel 18
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Künc-i dilümde oldı esrâr-ı 'aşk tâ kim
Vîrâne cihânda genc-i nihâna nisbet

2. **tâ kim:**

Gazel 188
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Böylece.

Göster ey şâh-ı kerem gülzâra naşş-ı ruĥlaruñ
Şüret-i Mânî-şîfat tâ kim kâla hayrân gül

ta'accüb:

1. **ta'accübden:-den**

Gazel 75

Mısra: 6

Şaşkınlık, hayret etme.

Kaşuñ mihrâbını gördükde 'âşık

Ta'accübden didi Allâhu ekber

ta'accüb eyleme:

1. **ta'accüb eyleme:-me**

Gazel 217

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şaşırarak, hayret etmek, hayrete düşmek.

Şeb düşüp hâk-i rehûnde eylesem teslîm-i cân

Eyleme baña ta'accüb cây-ı h^vâbum şanuram

2. **ta'accüb eyleme:-me**

Gazel 331

Mısra: 5

Kelime Tipi:-

Şaşırarak, hayret etmek, hayrete düşmek.

Görüp küyüñde 'uşşâkı ta'accüb eyleme ey gül

Tolanur bülbül-i şürîdeler dâyim gülistanı

ta'alluk ola:

1. **ta'alluk ola:-a**

Gazel 121

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyaya bağlı olmak.

Şâh-bâl-i himmet açup habs-i tenden bul necât

Nice bir ey murğ-ı dil ola ta'alluk dâmumuz

ta'alluk riştesin kes:

1. **ta'alluk riştesin kes:**

Gazel 155

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İlgi, bağlılık ipini kesmek. II Tüm ilişigini kesmek, bitirmek.

Tekye-i dehr-i denîden kes ta'alluk riştesin

Saña âbdâlum sunulsun diriseñ esrâr-ı 'aşk

tâ'at-ı şad-sâleler:

1. **tâ'at-ı şad-sâleler:-ler**

Gazel 72

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüz yıllık ibadet.

Zâhidâ 'ucb u riyâdan kalbûñi pâk itmeseñ

Şarfa itmez saña çendân tâ'at-ı şad-sâleler

tab':

1. **tab'um:-(u)m**

Gazel 331

Mısra: 8

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Çeküp her meclisüñ içre zebânın şem'veş lâyık

Ögerse Hüsrevâ tab'um senüñ gibi sühandanı

tab:

1. **tab:**

Gazel 356

Mısra: 7

Işık, parlaklık.

Tab istemez kâmerden envâr-ı mihre bakmaz

Şevk-ı ruhuñda yaķar şâhib-nazar çerâğı

tâb virse:

1. **tâb virse:-se**

Gazel 316

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak, parlaklık vermek.

Geşte kılsa âh-ı 'âşık şem'-i mihr-i enveri

Tâb virse 'âleme hürşîd-i hüsni dil-beri

tabdâr:

1. **tabdârüñdur:-(u)ñ, -dur**

Gazel 166

Mısra: 6

Parlaklık.

Hâke bakdum meskenetde 'aşkuñuñ mağlûbidur

Yanmada âteş hemîşe tabdârüñdur senüñ

tâb-ı ğam:

1. **tâb-ı ğam:**

Gazel 13

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gam, keder ateşi.

Sen behiştî bir meleksün sende n'eyler tâb-ı gam
Pür-ğaṭâ bir mücrimem lâzım durur baña 'azâb

tâb-ı gamdan:

1. **tâb-ı gamdan:-dan**
Gazel 47
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gam, keder ateşi.

Ḥaymegâh-ı fûrkatüñde tâb-ı gamdan şaklayup
Başum üzre dūd-ı âhum sâye-bânın gezdürür

tâb-ı hürdan:

1. **tâb-ı hürdan:-dan**
Gazel 365
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Güneş ışığı.

Tâb-ı hürdan şakınıp ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân kurdı çemen üstine berg-i semeni

2. **tâb-ı hürdan:-dan**
Gazel 11
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Güneşin parlaklığı. II Sevgilinin yanağının parlaklığı.

Ruḥlaruñ görse olur dil ḥânesi rûşen gözüm
Tâb-ı hürdan nûr olur şol oña anda câm ola

tab'-ı mevzünüñ:

1. **tab'-ı mevzünüñ:-(u)ñ**
Gazel 13
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Düzgün yaratılış. II Şiir söyleme kabiliyeti.

Tab'-ı mevzünüñ getürdi nazma her neşri ki var
Virse beyt-i Ḥusre ve şirîn sözüñ n'ola cevâb

2. **tab'-ı mevzünüñ:-(u)ñ**
Gazel 361
Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Düzgün yaratılış. II Şiir söyleme kabiliyeti.

Baḥr-ı nazma bir nefes olsa şinâver dürr-i siḥr
Ṭab'-ı mevzünüñ senüñ aşdâf-ı dūr- perver gibi

tâb-ı mihr-i hikmeti:

1. **tâb-ı mihr-i hikmeti:-i**
Gazel 154
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Hikmet güneşinin sıcaklığı. II Evrenin yaratılış sırrı.

Gör zamîrinüñ içinde tâb-ı mihr-i hikmeti
Dūd-ı âh-ı pür-şererle yaqdı kendin nâra bak

tab'-ı nükte-sencüm:

1. **tab'-ı nükte-sencüm:-(ü)m**
Gazel 260
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Nükteden anlayan yaratılış.

Dür şaçar evşâf-ı nazm-ı âb-dâr-ı şâh içüñ
Buldi ṭab'-ı nükte-sencüm baḥr u deryâ meşrebin

tâb-ı şem-i 'ârîzuñ:

1. **tâb-ı şem-i 'ârîzuñ:-(u)ñ**
Gazel 120
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanağının mumunun aydınlığı, parlıtı.

Gice olmaz kim göñül her meclisi devr itmese
Tâb-ı şem-i 'ârîzuñ görmek diler pervânemüz

tab'-ı sühan-perdâzuma:

1. **tab'-ı sühan-perdâzuma:-(u)m, -a**
Gazel 308
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Düzgün ve güzel söz söyleyebilen yaratılış. II Şairlik yeteneği.

Bir ğazel didüm Cenâbî şevk ile ol mâha kim
Minnetüm var göge dek tab'-ı sühan-perdâzuma

tâb-ı teble:

1. **tāb-ı teble:-le**

Gazel 217

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sıtma ateşinin harareti.

Tāb-ı teble lerze çutsa cism-i zārum her kaçan
Yār için dilde Cenābī iztirābum şanuram

tabīb:

1. **ṭabībüm:-(ü)m**

Gazel 5

Mısra: 8

Hekim, doktor. II Sevgili.

Ef'ī-i zülfüñ ne ğam zehrin dökerse üstüme
La'l-i cān-baḫşuñ ṭabībüm baña ger tiryāk ola

2. **ṭabībüm:-(ü)m**

Gazel 190

Mısra: 7

Hekim, doktor. II Sevgili.

Gör ṭabībüm düşeli çeşm-i siyāhuñ derdine
Bister-i ğamda beni kim nice bīmār olmaşam

3. **ṭabībüm:-(ü)m**

Gazel 298

Mısra: 2

Hekim, doktor. II Sevgili.

Ḥaste-i çeşmüñ görelden bu dil-i dīvānei
Gösterür la'lüñ ṭabībüm aña dāru-ḫānei

4. **ṭabībüm:-(ü)m**

Gazel 320

Mısra: 8

Hekim, doktor. II Sevgili.

Şerbet-i 'aşkuñ içelden görmedüm şıḫat yüzün
La'lüñe geldüm ṭabībüm tā şoram dermānumı

tabīb-i 'aşka:

1. **ṭabīb-i 'aşka:-a**

Gazel 301

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk tabibi, doktoru.

Ḥaste cāna şerbet-i la'l-i lebüñ virür şifā
Kim ṭabīb-i 'aşka şordum böyledür kânünda

tabīb-i cāna:

1. **ṭabīb-i cāna:-a**

Gazel 224

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül doktoru. II Sevgili.

Ey Cenābī ol mehüñ dārü'ş-şifādur dergehi
Ol ṭabīb-i cāna varsun derde tīmār isteyen

tabīb-i ğam:

1. **ṭabīb-i ğam:**

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ğam, keder doktoru, hekimi.

Ey ṭabīb-i ğam okuduñ yanuña dil-ḫastesin
Şerbet-i mihrüñle bilsem aña dermānuñ mı var

tabīb-i her-mariz:

1. **ṭabīb-i her-mariz:**

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Her hastalığı tedavi eden doktor. II Her derdi,
sıkıntıyı gideren sevgili.*

'Ālem-i ma'lūdensin sen ṭabīb-i her-mariz
Ol haḫīm-i lem-yezel zātuñ 'anādan şaklasın

tabīb-i seng-dilsin:

1. **ṭabīb-i seng-dilsin:-sin**

Gazel 169

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Taş kalpli, acımasız, merhametsiz tabip. II
Sevgili.*

Şerbet-i cān-baḫş iken la'lüñ dirig itdüñ baña
Bir ṭabīb-i seng-dilsin ḫasteñe yok şefkatüñ

ta'bır:

1. **ta'bırümüz:-(ü)müz**

Gazel 132

Mısra: 8
(Rüya) Yorma, yorumlama.

Su içer bir cüydan gördük 'adüyü h'âbda
Tigüñe uğrayısdur 'âkıbet ta'bîrümüz

ta'bîr eylemez:

1. ta'bîr eylemez:-mez

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yorumlamak, ifade etmek, açıklamak.

Çekdiğüm derd ü belâyı kimse ta'bîr eylemez
İstesem şerh itmege aqlâm tahrîr eylemez

ta'bîr eyleyem:

1. ta'bîr eyleyem:-(y)em

Tahmis 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yorumlamak, ifade etmek, açıklamak.

Günde yüz biñ bâb olursa anı tefsîr eyleyem
Müşkilât-ı fenn-i hecri cümle ta'bîr eyleyem

ta'bîr iden:

1. ta'bîr iden:-en

Gazel 227

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlatan, dile getiren.

Baña dilden hasretim âhum durur taqrîr iden
Hâlet-i süz u güdâzım dil durur ta'bîr iden

tâbiş-i hürşid-i ğamdan:

1. tâbiş-i hürşid-i ğamdan:-dan

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Keder güneşinin parlayışı.

Tâbiş-i hürşid-i ğamdan ey Cenâbî yok ğamuñ
Sâye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdânuñ mı var

table-i zerkâr-ı mihre:

1. table-i zerkâr-ı mihre:-e

Gazel 183

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneşin altın işlemeli nişan tahtası.

Table-i zerkâr-ı mihre âh okın atmağdayuz
Düş olaldan ğonca-i la'lüñ için biğâne dil

tabl-ı sînemüz çalındı:

1. tabl-ı sînemüz çalındı:-dı

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) sine davulunun çalınması. II Âşıklığıñı
herkese duyurma, yayma.

Bî-sütün-ı 'aşkda çalındı tabl-ı sînemüz
Biz dağı Ferhâdveş der-bend-i miñnet beklerüz

tabl-ı şöret döğeli:

1. tabl-ı şöret döğeli:-eli

Gazel 109

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şöhret davunu çalmak. II Herkese duyurmak,
ilan etmek, yaymak.

Küy-ı rüsvâda Cenâbî tabl-ı şöret döğeli
Bildi 'âlemler anı kim nâm-ıla 'âr istemez

tâc ü kabâ:

1. tâc ü kabâ:

Gazel 262

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saltanat tacı ve kaftan.

Yâd-ı 'adlûñ eyleyüp tâc ü kabâ fahr eyleye
Niçe niçe mâh ü hefte niçe biñ sâl ü kurün

tâc-ı devletümdür:

1. tâc-ı devletümdür:-(ü)m, -dür

Gazel 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk, saadet tacı.

Ol efendüm pek güzel kim 'âlemüñ sultânıdır
Başda tâc-ı devletümdür cânımuñ cânânıdır

tâc-ı fakr:

1. **tâc-ı fakr:**

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fakirlik tacı. II Alçak gönüllük.

Tâc-ı fakr ile Cenâbî husreviyem 'âlemüñ
Bendelik 'arz eylesün her mîr ile sulţân baña

2. **tâc-ı fakr-ıla:-ıla**

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fakirlik tacı. II Alçak gönüllük.

Tâc-ı fakr-ıla şu kim mülk-i kanâ'at şâhidur
Haşmet-i Cem gözlemez taht-ı Süleymân istemez

tâc-ı iftihâr:

1. **tâc-ı iftihâr:**

Gazel 345

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Övünç, kıvanç, şeref tacı. II İnsanın kendisiyle
iftihar etmesini, şeref duymasını sağlayan durum
vb.*

Âsitânuñ hâkidür başumda tâc-ı iftihâr
Bârgâh-ı 'izzetüñdür baña devlet çapusu

tâc-ı zer:

1. **tâc-ı zer:**

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Altın tac. II Âşığın kıvılcımlı ahı.

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârî başında zer-külehdür

tâcir-i 'aşkuz:

1. **tâcir-i 'aşkuz:-(u)z**

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk tüccarı. II Âşık.

Tâcir-i 'aşkuz Cenâbî tayy idüp râh-ı gamı
Bender-i şehri-i melâmetde çözüldi bârumuz

tâcir-i göñlüm:

1. **tâcir-i göñlüm:-(ü)m**

Gazel 246

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Göñül tüccarı. II Âşığın göñlü.

Hokka-i la'linde yârüñ var iken lü'lü' dişi
Tâcir-i göñlüm Cenâbî istemez dürr-i 'Aden

tağ:

1. **tağlarda:-lar , -da**

Gazel 11

Mısra: 8

Dağ.

Gel velâyet şâhibi ol pîr-i 'aşka hizmet it
Kim saña Mecnûnleyn tağlarda vahşî râm ola

2. **tağlar:-lar**

Muhammes 1

Mısra: 14

Dağ.

Gözlerüm yaşı gibi ırmaqları çağlar müdâm
Lâle şeklinde döker dil kanını tağlar müdâm

tağlar kesdüm:

1. **tağlar kesdüm:-dü, -m**

Gazel 202

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dağları delmek. II Zorlukların üstesinden
gelmek.*

Tağlar kesdüm gam-ı 'aşkında ol şîrîn-lebüñ
Küh-ken-i miskine kendüm ya'nî akrân eylesem

tağlara düşdi:

1. **tağlara düşdi:-di**

Tahmis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sıkıntı, üzüntü sebebiyle insanlardan kaçıp ıssız
yerlerde, dağlarda yaşamak. II Mecnûn gibi yerini
yurdunu terk etmek.*

Ey şaçı leylî görüp meyl ideli sen yâra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnûn-şifâta tağlara dil

tağlarca:

1. tağlarca:-ca

Gazel 71

Mısra: 4

*Dağlar kadar, pek çok. II Sayısız, sınırsız. III
Bitmek tükenmek bilmeyen.*

N'ola mihrüñle şahrâveş göğüs germezsem 'âlemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda karar ile sükunum var

tağrîr iden:

1. tağrîr iden:-en

Gazel 227

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aldatan (şey).

Leblerüñ câmin şunup kıldı harâmî kâdıyı
Şahneyi ser-mest idüp gamzeñ durur tağrîr iden

tağyîr buldı:

1. tağyîr buldı:-dı

Gazel 75

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Olduğundan başka ve farklı bir duruma
girmek, başka şekle dönüşmek, değişmek. II
Yumuşamak, merhamete gelmek.*

Sözümden katı göñlüñ buldı tağyîr
Hırâş olsa bozılır rüy-ı mermer

tahammül eyle:

1. tahammül eyle:

Gazel 273

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Cevr ü cefâ-yı yâre ey dil tahammül eyle
Görseñ hezâr kahrın her dem teğâfül eyle

tahayyül eyle:

1. tahayyül eyle:

Gazel 273

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayal etmek.

İRmez hayâl ü fikrüñ hergiz miyân-ı yâra
Ey 'aql-ı hurredânım sen biñ tahayyül eyle

tahkîr idem:

1. tahkîr idem:-(e)m

Gazel 94

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hor görmek, aşığılamak.

Seg-i dergâh-ı cânânı nice tahkîr idem ben kim
Ser-i küyünde vaz' olmuş serîri 'izz ü câhı var

tahmîr kıldı:

1. tahmîr kıldı:-dı

Gazel 214

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yoğurmak. II Yaratmak.

Hâk-i cismüm olmadan kâlib dahı dest-i kazâ
Âb-ı 'aşk-ı pâk ile tahmîr kıldı tıynetüm

tahrîk idüp:

1. tahrîk idüp:-üp

Gazel 372

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Harekete geçirmek, kıskırtmak.

Kana koydı gamze-i hün-ğ^vâreñi tahrîk idüp
Çeşm-i gammâzuñ yine inkâr ider ifsâdını

tahrîr eyle:

1. tahrîr eylemez:-mez

Gazel 111

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

Çekdüğüm derd ü belâyı kimse ta'bîr eylemez
İstesem şerh itmege aklâm tahrîr eylemez

2. tahrîr eyleyem:-y, -em

Tahmis 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazı yazmak.

Açma 'aşkuñ sırrını Ferhâda kim bî-gânedür
Levh-i dehre ben kitâb-ı 'aşkı tahrîr eyleyem

tahrir iden:

1. tahrir iden:-en

Gazel 227

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yazan.

Şafha-i çihremde hün-âb-ı cigerle dem-be-dem
Hâmeveş her bir müjemdür derdümü tahrir iden

tahrir iderse:

1. tahrir iderse:-er, -se

Murabba 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak,

Şerh olunmaz haşre-dek tahrir iderse ger kalem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardır

tahrir kılsa:

1. tahrir kılsa:-sa

Gazel 305

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

'Utârid hâme alup kılsa tahrir
Gam-ı hecrüñ getürmeye beyâna

tahsin idüp:

1. tahsin idüp:-üp

Gazel 35

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Övmek, yüceltmek.

Silk-i nazmum gördi kim pervinüñ 'ıkdın dağıdur
Mâh-ı nev tahsin idüp göklerde kulağın çeker

tahta-i elmäsina:

1. tahta-i elmäsina:-(s), -(n)a

Gazel 252

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elmasın levhası.

Virmedi mâh-ı münirüñ tahta-i elmäsina
H^vâce-i dükkân-ı küntü kenzen insân cevherin

tahta-i remmâl:

1. tahta-i remmâl:

Gazel 335

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Remilci tahtası. II Âşığın yaralarla dolu delik
deşik vücudu.*

Deldi seyl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı bugün tahta-i remmâl beni

2. tahta-i remmâl:

Gazel 368

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Remilci tahtası. II Âşığın yaralarla dolu delik
deşik vücudu.*

Deldi mîl-i elemüñ başdan ayağa bedenüm
Her gören şandı tenüm tahta-i remmâl beni

tahte'l-akdâma hâk-sâr itmek:

1. tahte'l-akdâma hâk-sâr itmek:-mek

Gazel 302

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına almak, perişan etmek.

Câme-i 'âriyet-i cânumdan 'âr itmek nice
Tahte'l-akdâma vücudum hâk-sâr itmek nice

taht-ı şâhı:

1. taht-ı şâhı:-ı

Gazel 352

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık tahtı.

Serir-i devlete virdüñ şeref sen
Senüñle buldı şöhret taht-ı şâhı

taht-ı Süleymân:

1. taht-ı Süleymân:

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hz. Süleyman'ın tahtı. II Zenginlik; şan şöhret.

Tâc-ı fakr-ıla şu kim mülk-i kanâ'at şahıdur
Haşmet-i Cem gözlemez taht-ı Süleymân istemez

tāk:

1. **tākı:-ı**

Gazel 177

Mısra: 3

Kubbe, çatı.

Firâz-ı 'arş-ı a'lâdan yücedür tākı 'izzetle
Kemâl-i medhın eylersem serîr-i âsmândan yig

2. **tākuñ:-(u)ñ**

Gazel 172

Mısra: 1

Kubbe, çatı.

Yıkılsun ser-nigün olsun eyâ çarh-ı felek tākūñ
Ki vîrân oldı zulmüñle dil-i âbâdı 'uşşākuñ

tak:

1. **takup:-up**

Gazel 276

Mısra: 8

*Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde
tutturmak, ilişirmek, geçirmek, bağlamak.*

Mülk-i çemenüñ kıldı serîrinde kararî
Şehler gibi başa takup otağa benefşe

tākat getürmez:

1. **tākat getürmez:-mez**

Gazel 198

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Takati kalmamak; gücü dermanı olmamak.

Seyrine tākat getürmez dîdeler emvâcumuñ
Kaître iken kendümi bir ulı deryâ añladum

tākatüm yok:

1. **tākatüm yokdur:-dur**

Gazel 198

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Takati olmamak; gücü dermanı olmamak.

Tākatüm yokdur edâ-yı emrûñe ben kendümi
İktisâb-ı lutfuña bî-dest ü bî-pâ añladum

2. **tākatüm yokdur:-dur**

Gazel 214

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Takati olmamak; gücü dermanı olmamak.

Her belâya şâbir olsam ey Cenâbî tañ degül
Yâr cevrin çekmege ammâ ki yokdur tākatüm

tāk-ı ebrūña:

1. **tāk-ı ebrūña:-ñ, -a**

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının kavisî.

Tāk-ı ebrūña bakup almış Halîlüm resmini
İbn-i Âzer Ka'beyi şol dem ki bünyâd eylemiş

tāk-ı ebrūnuñ hayâli:

1. **tāk-ı ebrūnuñ hayâli:-i**

Gazel 283

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının kavisinin hayali.

Tāk-ı ebrūnuñ hayâli birle kıddüm ham idi
Ğam esâsın urmamışdı çarh 'aşık tāmına

tāk-ı felek:

1. **tāk-ı felek:**

Gazel 173

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gök kubbe.

Mest-i cām-ı hüsn olup 'uşşāka bakmaz ol melek
Nâr-ı âh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

tāk-ı sa'âdet resmi:

1. **tāk-ı sa'âdet resmini:-i, -(n)i**

Gazel 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saadet, mutluluk kemerinin şekli, sureti.

Yıkdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm eyvânını bünyâd ider

2. **tāk-ı sa'âdet resmini:-i, -(n)i**

Gazel 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saadet, mutluluk kemerinin şekli, sureti.

Yapdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki 'adl eyvânını bünyâd ider

tāk-i tā'atüñ:

1. **tāk-i tā'atüñ:-(ü)ñ**

Gazel 176

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İbadet kubbesi.

Muħkem dilerseñ ola eger tāk-i tā'atüñ
Eyle duħân-ı âhuñı yir yir aña direk

takrîr:

1. **takrîre:-e**

Gazel 130

Mısra: 4

Anlatma, ifade etme.

Şem'-i ruħuñ ğamiyla yandı derûn-ı sînem
Takrîre yok mecâlüm dirsem zebâna gelmez

2. **takrîrümü:-(ü)m, -i**

Gazel 201

Mısra: 3

Anlatma, ifade etme.

Güş-ı kabüle çekseñ takrîrümü ğamuñda
Dürler döküp gözümünden derdüm rivâyet itsem

takrîr eyleyem:

1. **takrîr eyleyem:-(y)em**

Tahmis 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açıklamak, izah etmek, anlatmak.

Şor baña 'aşkuñ rumüzün saña takrîr eyleyem
Cân u baş terkin urur 'âşik hemân pervânedür

takrîr iden:

1. **takrîr iden:**

Gazel 227

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anlatan.

Baña dilden ħasretim âhum durur takrîr iden
Ĥâlet-i süz u güdâzım dil durur ta'bîr iden

takrîr iderler:

1. **takrîr iderler:-er, -ler**

Gazel 164

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anlatmak.

Buni takrîr iderler nây-ıla çeng
Ki mey nüş eyle dâyim olma dil-teng

taksîr eylemez:

1. **taksîr eylemez:-mez**

Gazel 111

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kısmak, azaltmak.

Fitnelerle taldurupdur 'âlemi fettân gözüñ
Günde yüz biñ cevriñi 'uşşâka taksîr eylemez

tâkuñ başuñı:

1. **tâkuñ başuñı:-(u)ñ, -ı**

Gazel 266

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feleğın başı.

Üstüñe düşüp başuñı sır seng bu tâkuñ
Oturma şaşın 'âkil iseñ ğâfil içinde

takvâ:

1. **takvâdan:-dan**

Gazel 39

Mısra: 1

Allah korkusu ile günahlardan kaçınma.

Dime takvâdan ey zâhid bizüm âğâhumuz vardur
Göñül dirler velî Ĥaħka bir uğrı râhumuz vardur

2. takvā:

Gazel 311

Mısra: 13

Allah korkusu ile günahlardan kaçınma.

Zühd ü takvā ey Cenābī ber-taraf idüp bugün
La'l-i nābüñ hasretiyle düşdi cām-ı bī-ğışa

tal'at:

1. tal'atuñ:-(u)ñ

Gazel 51

Mısra: 8

(Sevgilinin) yüzünün güzelliği.

Āteş-i 'aşkuñda yanar her göñül pervâneveş
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'ālem-süzdur

tal'at-ı 'Azrāyı:

1. tal'at-ı 'Azrāyı:-(y)

Gazel 90

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Azra'nın yüzü. II Sevgilinin yüzü, sureti.

Vāmikāsā 'aşk-ıla ger şāhib-i hālāt iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrāyı gör

tal'at-ı zībā:

1. tal'at-ı zībā:

Gazel 219

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzel, parlak yüzü.

Nūr u fer virsün cihāna tal'at-ı zībā ile
Ol meh-i hāver-laķāb ol āfitāb eglenmesün

tālī:

1. tālī'üm:-(ü)m

Gazel 51

Mısra: 1

Talih, baht.

Her gicem bir Kadr-i ekber tālī'üm pīrūzdur
Devletüñde hāmdü li'llāh her günüm nev-rūzdur

2. tālī'üm:-(ü)m

Gazel 271

Mısra: 8

Talih, baht.

Muşhaf-ı hüsñüñ açup fālumda geldi rā kaşuñ
Tālī'üm mes'üd olupdur süre-i Nün üstine

tālī' iderse:

1. tālī' iderse:-er, -se

Gazel 159

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Doğmak. II Görünmek, ortaya çıkmak.

Hürşidveş Cenābī tālī' iderse ol meh
Gün ruhları katında mihr-i semāya yir yok

tālīb-i dārū's-şifādur:

1. tālīb-i dārū's-şifādur:-dur

Gazel 47

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şifahane, hastahane isteyen (âşık).

Gördi cānum hastesini la'lüñe ilti göñül
Tālīb-i dārū's-şifādur nā-tüvānın gezdürür

tālī'-i ber-geştemi:

1. tālī'-i ber-geştemi:-m, -i

Gazel 240

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tersine dönmüş şans, makus talih; kötü talih.

Çihrede yaşum görüp sen meh gamında bilmişem
Tālī'-i ber-geştemi ol encüm-i seyyārdan

tālī'-i ferhunde:

1. tālī'-i ferhunde:

Gazel 344

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uğurlu, kutlu şans veya talih.

Nār-ı hasret nice bir yaķa bu ben nā-çārı
Göster ey tālī'-i ferhunde baña dil-dārı

ta'līm:

1. ta'līmden:-den

Gazel 244

Mısra: 13
Öğretme, öğretim.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütma tañ ta'lîmden
Lebleri nâzûk durur âsîb ider dendân-ı sîn

ta'lîm eyle:

1. ta'lîm eylesün:-sün

Gazel 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Öğretmek, bilgi kazandırmak.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

2. ta'lîm eylesün:-sün

Gazel 97

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Öğretmek, bilgi kazandırmak.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

3. ta'lîm eylesün:-sün

Gazel 98

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Öğretmek, bilgi kazandırmak.

Saña ta'lîm eylesün çeşmüm şinâverlik yolın
Şuda yüzmek resmini bu murğ-i âbîler bilür

ta'lîm iden:

1. ta'lîm iden:-en

Gazel 304

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Öğreten.

Nâra yanmağ resmini ta'lîm iden pervâneye
Yağdı mihrüñ şem'ini göñlüm gibi ğam-hâneye

ta'lîm-i 'aşkı kitâbsuz iderdüm:

1. ta'lîm-i 'aşkı kitâbsuz iderdüm:-er, -düm

Gazel 128

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Aşk, dersini kitapsız (hiçbir şeye ihtiyaç
duymadan) vermek; aşkı öğretmek.*

Ders-i maḥabbeti okudum olsa ḥâzırım
Ta'lîm-i 'aşkı Kaýsa iderdüm kitâbsuz

ta'lîmin alsun:

1. ta'lîmin alsun:-sun

Gazel 288

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ders almak, eğitim almak; bir konu üzerinde
bir kişinin yetkili bir kimseden bilgi alması.*

Fenn-i 'aşk ta'lîmin alsun Kaýsa diñ bizden gelüp
Başa buyruk gezmesün çolayına çolayına

tâli'üm zebün oldı:

1. tâli'üm zebün oldı:-dı

Gazel 262

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Talihi iyi olmamak; işi yolunda gitmemek.

Kalması gökde sitârem tâli'üm oldı zebün
Tâ ki ayırdı beni sen mâhdan bu çerḫ-i dün

tamâmî:

1. tamâmî:

Gazel 279

Mısra: 3

Tamamıyla, tamamen.

Her 'uqdenüñ güşâdın bir bir bilüp tamâmî
Esrâr-ı 'aşka vâkıf mâḥremlerüz cihânda

ta'mîrini eyledüñ:

1. ta'mîrini eyledüñ:-dü, -ñ

Gazel 150

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Onarmak, düzeltmek, yenilemek. II Mutlu
etmek.*

Her ḥarâbuñ pâdişâhum eyledüñ ta'mîrini
Ḥâḫırumdan ğayri dehrüñ küşe-i vîrânı yok

tañ degül:

1. **tañ degül:**

Gazel 214

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şaşılmaz.

Her belâya şâbir olsam ey Cenâbî tañ degül
Yâr cevrin çekmege ammâ ki yokdur tâkatüm

2. **tañ degül:**

Gazel 259

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılmaz.

Tañ degül agyâr görse zevkini ol goncanuñ
Hârlar sürer cemende verd-i hândân 'âlemin

3. **tañ degül:**

Tahmis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşılmaz.

Şâh nazmın gûş kılsun dürr-i şehvâr isteyen
Kan yudarsa tañ degül la'l-i leb-i yâr isteyen

tañ mı:

1. **tañ mı:**

Gazel 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şâhbâzı
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli duzağumdur

2. **tañ mı:**

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Eşk-i dîdem tañ mı dirsın yâra gitse arayı
Meylgâhı âb-ı cüyüñ ey kamer-ruh yaradur

3. **tañ mı:**

Gazel 155

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayıp mı? II Ayıp değil.

İñleşem bülbüşifat tañ mı olup bî-'âr-ı 'aşk
Çâk idüpdür câme-i nâmüsumı cün hâr-ı 'aşk

4. **tañ mı:**

Gazel 155

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Vâdi-i Eymende dil Mûsî-i 'umrânım durur
Bu vücüdüm Tûrını yandursa tañ mı nâr-ı 'aşk

5. **tañ mı:**

Gazel 183

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Ey şanem demler durur kim haste derdüñ geçer
Ol Mesîhâ la'lüñe tañ mı gele dermâna dil

6. **tañ mı:**

Gazel 249

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Çerâğ-ı devletin yakşa Cenâbî tañ mı hecrüñden
Ruhuñ devrinde hürşîd-i cihân ister ziyâ senden

7. **tañ mı:**

Gazel 265

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Çihre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cân atarlar hvâceler her demde altun üstine

8. **tañ mı:**

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

İrse hadeng-i âhuñ tañ mı Cenâbî çarha
Menzil erisin oldı kıddüñ kemâna nisbet

9. **tañ mı:**

Gazel 294

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Hâli ber-câ bulmadum naqş-ı ruḥuñsuz ey şanem
Beñzedürsem sînemi tañ mı eger büt-ḥâneye

10. **tañ mı:**

Gazel 364

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Görüp sen verd-i ḥandâni gözüm kanlar döke tañ
mı

Bahâr irse çü 'âdetdür iderler cüylar cüşü

11. **tañ mı:**

Gazel 369

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Cihân gülzârına revnaq viren ruḥ-sâridur tañ mı
Hezârân bülbül olursa o gül-günuñ dil-efkârı

12. **tañ mıdur:-mı, -dur**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Eşk-i çeşmüm tañ mıdur arayı gitse sen mehi
Meyli ḥöd âb-ı revânuñ ey perî-rü yâradur

13. **tañ mıdur:-dur**

Gazel 155

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayıp mıdır? // Ayıp deĝil.

Cür'a-i la'lüñ çeküp cānâ Cenâbî mestdür
Ḥaşre-dek bî-hüş olursa tañ mıdur evkâr-ı 'aşk

14. **tañ mıdur:-dur**

Gazel 210

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Sevr iden etvârumı dil-bestem olsa tañ mıdur
'Âlem-i süz u güdâzuñ şâhid-i ra'nâsiyam

15. **tañ mıdur:-dur**

Gazel 232

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Kâse-bâz-ı ḥikmetüm çarḥa getirsem tañ mıdur
Döndürüp engüşt ile bu günbed-i devvârı ben

16. **tañ mıdur:-dur**

Gazel 321

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Saña ey ḥürşîd-çihre dil virenler tañ mıdur
'Âlem-i ḥayretde gezse zerre gibi ser-seri

17. **tañ mıdur:-dur**

Gazel 323

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Fürkatüñde nâḥun-ı ḥasret ile yırtup dem-be-dem
Kana boyarsa Cenâbî tañ mıdur ruḥ-sârını

18. **tañ mıdur:-dur**

Gazel 346

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı? // Şaşılmaz.

Fürkat-i derdüñ baña ey meh 'azâb-ı cān gelür
Sevse kişi tañ mıdur cānı gibi hem-zâdını

tañ tutma:

1. **tañ tutma:-ma**

Gazel 244

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayıplamak, kınamak.

Ey mu'allim kaçsa dil-ber tütma tañ ta'lîmden
Lebleri nâzûk durur âsîb ider dendân-ı sîn

tanbürves:

1. **tanbürves:**

Gazel 57

Mısra: 5

Tambur gibi.

Belâ bezminde zâr olsam ne tañ tanbürves ey meh
Elinde muṭrib-i dehrûñ burılan çün kulağumdur

2. **tanbürves:**

Gazel 319

Mısra: 4

Tambur gibi.

Şâh-ı 'aşka uydur âhengüñ diyü derd ehlinüñ
Bezm-i gamda burdılar tanbürves kulağın

ta'nevi eyler:

1. **ta'nevi eyler:-r**

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kınamak, ayıplamak.

Rind-i dürd-âşâmı görse zâhid eyler ta'nevi
Peşşe-i izâ olupdur olımsuz minkârsuz

ta'nı itme:

1. **ta'nı itme:-me**

Gazel 206

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kınamak, ayıplamak.

Ey şeyh-i hilet-engîz ben rinde itme ta'nı
Fi'lüñ katında kendüm çendân mezemmet itmem

tapuña geldüm:

1. **tapuña geldüm:-dü, -m**

Gazel 168

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kapısına gelmek, yardım istemek; ayağına
düşmek, muhtaç olmak.*

Geldüm ey meh tapuña dâmen benüm ihsân senüñ
Derd-i 'aşkuñ çekmişem ben hasteyem dermân
senüñ

târ:

1. **târına:-ı, -(n)a**

Gazel 85

Mısra: 1

Tel. II Saç teli.

Zülfüñüñ her târına âşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsı bir belâ-keş hastedür

2. **târlar:-lar**

Gazel 271

Mısra: 3

*Tel. II Kanunun telleri. II Âşığın sinesine doğru
durmaksızın akarak bir tel görüntüsü veren
gözyaşları.*

Târlar tertîb ider sinemde eşk-i lâle- reng
Muṭrib-i gam kıl düzer güyâ ki kânün üstine

târ aşdı:

1. **târ aşdı:-dı**

Gazel 87

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tel takmak. II Âşığın göğsüne doğru akan
gözyaşlarının kanunun teline benzemesi.*

Sinemüñ kânünına târ aşdı eşk-i dîde kim
Bezm-i gamda çalınur hayret-nevâ bir sâzdur

tarâvet vire:

1. **tarâvet vire:-e**

Gazel 318

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tazelik vermek, canlandırmak.

Tarâvet vire gül gibi Cenâbî rûh-ı Câmîye
Şularsa reşha-i nazmuñ eger bâğ-ı hıyâbanı

tarh itmiş:

1. **tarh itmiş:-miş**

Gazel 358

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kurmak, düzenlemek, tertip ve tanzim etmek.
II Yaratmak.*

Dünyenüñ baksañ binâsı taşu âdem başıdur
Böyle tarh itmiş kazâ mi'mârı 'âlem resmini

târ-ı ğam takaldan:

1. **târ-ı ğam takaldan:**-al(i)dan

Gazel 328

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gam telini takmak. II Âşığın gözyaşlarının
çengin telleri gibi bedenini sarması.*

Çeng gibi kaddüme eşküm takaldan târ-ı ğam
Nâvek-i hicrânuñ ey meh deldi bağrum yâ gibi

târ-ı şeb:

1. **târ-ı şebde:**-de

Gazel 199

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gecenin karanlığı.

Ťurrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Târ-ı şebde görmege hürşid-i raşşân isterem

târ-ı şebdür:

1. **târ-ı şebdür:**-dür

Gazel 114

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gecenin karanlığı.

Târ-ı şebdür sînesi nür-ı 'amelden hâlinüñ
Kaldı zûlmet içre her kim bâtının nür eylemez

2. **târ-ı şebdür:**-dür

Gazel 115

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gecenin karanlığı.

Vaşfı rüşen gün gibi cânâ kamerveş alnuñuñ
Târ-ı şebdür çihreñe meh-tâb beñzer beñzemez

3. **târ-ı şebinde:**-i, -(n)de

Gazel 158

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gecenin karanlığı. II Sevgilinin zülfü.

Zülfüñ ile 'arızuñ mâhiyetin fehmi itmege
Nüh sipihri eyvân urur târ-ı şebinde aya bak

târ-ı zülfüñ zulmetinde:

1. **târ-ı zülfüñ zulmetinde:**-i, -(n)de

Gazel 228

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının telinin siyahlığı, karanlığı.

Gicelerle şubhveş bî-dâr-ı küyuñ olmışam
Târ-ı zülfüñ zulmetinde şanki h^vâb-âlûdeyin

târ-ı zülfüñde:

1. **târ-ı zülfüñde:**-(ü)ñ, -de

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının karanlığı.

Târ-ı zülfüñde gönül evrâd-ı hüsnüñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zâhid-i şeb-ğiz imiş

ta'rif-i hüsnüñ itdüm:

1. **ta'rif-i hüsnüñ itdüm:**-dü, -m

Gazel 159

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğini tarif etmek.

Gün ruhlaruñ dururken çarh üzre aya yir yok
Ta'rif-i hüsnüñ itdüm çün ü çirâyâ yir yok

târîh-i 'âlem:

1. **târîh-i 'âlem:**

Gazel 204

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünya tarihi.

Vaşşâf-ı hüsnüñ oldum vaşf eyledüm cemâlüñ
Târîh-i 'âlem oldı şol had rivâyet itdüm

tarîk-i 'aşka 'azm iden kişiye:

1. **tarîk-i 'aşka 'azm iden kişiye:**-(y)e

Gazel 292

Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Aşk yoluna çıkmış kimse. II Âşık.

Ṭarîk-i 'aşka 'azm iden kişiye
Ġam u renc ü 'anā oldu nevāle

ṭarîk-i 'aşka girdüm:

1. ṭarîk-i 'aşka girdüm:-dü, -m
Gazel 278
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Aşk yoluna girmek. II Âşık olmak.

Girdüm ṭarîk-i 'aşka gerçi ḥaṭarla pürdür
Başum giderse dönmem bu nef'i çok seferde

ṭarîk-i Kā'bede:

1. ṭarîk-i Kā'bede:-de
Gazel 165
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kâbe yolu. II Âşık yolu.

Reh-i 'aşkında cānānuñ raķībinden elem çekdüm
Ṭarîk-i Kā'bede ḥācī çeker zecrin muġaylānuñ

ṭart:

1. ṭartarlar:-ar, -lar
Gazel 167
Mısra: 4
Ölçmek.

Yūsuf-ı Mısr-ı 'azîz misin bu çeşmüm Nîline
Cāna ṭartarlar ġamuñ göñlümi zindānuñ senüñ

tārumār itdüñ:

1. tārumār itdüñ:-dü, -ñ
Gazel 338
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Daġıtmak, karıştırmak. II Perişan etmek.

Ḥırmen-i şabrum virüp ey bād-ı āhum yıllere
Kākül-i dil-ber mişālî tārumār itdüñ beni

ṭarz-ı Enverî:

1. ṭarz-ı Enverî:
Gazel 316

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Enevrî'nin tarzı, üslubu.

Ḥusrev-i mülk-i kelām oldu Cenābî ey melek
El virelden nazm içinde aña ṭarz-ı Enverî

taşavvur eyledüm:

1. taşavvur eyledüm:-dü, -m
Gazel 59
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Düşünmek, hayal etmek.

Leb-i la'l-i şafā-baḥşuñ taşavvur eyledüm ey meh
Yüzüñ āyīnesinde mün'akis bir ḳaṭre ḳanumdur

taş:

1. taş:-ı
Gazel 358
Mısra: 7
Taş.

Dünyenüñ baksañ bināsi taşı ādem başıdır
Böyle ṭarḥ itmiş ḳazā mi'mārı 'ālem resmini

taş yağdurur:

1. taş yağdurur:-(u)r
Gazel 271
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Aralıksız taş atmak, taş tutmak. II Kötü davranmak, kötü sözler sarfetmek.

Ġam degül ol bî-vefā seng ursa ben dīvāneye
Ṭıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnün üstine

taş:

1. taşar:-ar
Gazel 96
Mısra: 2
(Sulu ve sıvı şeyler için) Bulunduğu yere sığmayarak dışarıya doğru akmak. II Öfke, sabırsızlık veya heyecan vb. yüzünden kendini tutamamak.

Maḥabbet cāmını şol kim belâ bezminde nüş eyler
Taşar kendüye ol şıgmaz ḥum-ı mey gibi cüş eyler

tavâf:

1. **tavâfı:-ı**

Gazel 201

Mısra: 5

Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme.

Küyuñ tavâfı kıblem 'uşşâka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafâyı varsam ziyâret itsem

2. **tavâfiyla:-ı, -(y)la**

Gazel 225

Mısra: 4

Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme.

Beyâbân-ı maḥabbetde aqıdsun zemzem-i eşki
Der-i Ka'beñ tavâfiyla bu dem ehl-i şevâb olsun

tavâf-ı Ka'be kılmışca:

1. **tavâf-ı Ka'be kılmışca:-miş, -ca**

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kâbe'nin çevresini dolaşmış, tavaf etmiş kadar.

Pey iltisün küy-ı cânâna ne ğam kim fetḥ-i bâbı var
Tavâf-ı Ka'be kılmışca reh-i dilde şevâbı var

tavâfin itmedür:

1. **tavâfin itmedür:-me, -dür**

Gazel 211

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir şeyin çevresini dolaşmak.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle ğam iḥrâmını
Ka'be-i küyuñ tavâfin itmedür çün niyetüm

tāvân virmege:

1. **tāvân virmege:-mege**

Gazel 188

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Suçu birine veya bir şeye yüklemek.

Ḥaçer-i ḥâr-ı sitemle öldürüp bülbülleri
Zer döker şahn-ı çemende virmege tāvân gül

tavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dârı kılsun:

1. **tavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dârı kılsun:-sun**

Gazel 220

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin Kâbe gibi olan mahallesini tavaf etmek.

Tavf-ı küy-ı Ka'be-i dil-dârı kılsun ḥacc iden
Ey Cenâbî vir ḥaber ehl-i şevâb eglenmesün

tāvüs-ı 'akl:

1. **tāvüs-ı 'akl:**

Gazel 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Akıl kuşu.

Mâverâ-yı seyrüme irmez benüm tāvüs-ı 'akl
Hem-cenâḥ olmaz hümâ-yı evc-i kudretle 'uqâb

tāvus-ı bâğ-ı ḥüsn:

1. **tāvus-ı bâğ-ı ḥüsn:**

Gazel 289

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesinin tavus kuşu. II Sevgili.

Bu leṭâfetle gülüm tāvus-ı bâğ-ı ḥüsn iken
Murğ-i diller şaydına bir şâh-bâz olduñ yine

ṭayan:

1. **ṭayanup:-up**

Gazel 366

Mısra: 5

Güvenmek.

Ol perîşân sünbülüne ṭayanup kâfir gözüñ
Söyle ḥaçer çekmesün cân kaçdına süsen gibi

tâze:

1. **tâze:**

Gazel 187

Mısra: 3

Yeni.

Nergisüñ bağrına yakdı tâze bir dağ-ı siyâh
Lâle-i ḥünîn dile kan ağladur her bâr gül

tāze bahāristāndur:

1. tāze bahāristāndur:-dur

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış çiçeklerle dolu bahçe. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Baňa seyr-i gülşeni 'arz itme luṭf it ey refik
Kūy-i cānānum baňa tāze bahāristāndur

tāze benefşe:

1. tāze benefşe:

Gazel 267

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış menekşe.

'Anādil nağmeler kılsa hezārān şevk ile anda
Açılşa gülleri tāze benefşe ergāvān olsa

tāze dāğ:

1. tāze dāğ:

Gazel 186

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeni, yeni açılmış yara. II Aşk yarası.

Fark-ı serde āşikāra eyledüm bir tāze dāğ
Gül-ruḥuñ yādına ey gül başdadur çün cāy-ı gül

2. tāze dāğ:-(u)ñ

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeni, yeni açılmış yara. II Aşk yarası.

Eyledüñ ey sīne yir yir tāze dāğ: āşikār
Ṭoylamağa ğam sipāhın bir iki nānuñ mı var

tāze gül:

1. tāze gül:

Gazel 313

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül. II Genç, güzel sevgili.

Āh itme yāre karşı añup göñül belāñı
Ol tāze gül ḥazer it döymez dem-i ḥazāne

tāze gülistānum:

1. tāze gülistānum:-(-u)m

Gazel 212

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış güllerle dolu bahçe (gibi güzel sevgili).

Ṭutupdur 'ālemi büyüñ benüm tāze gülistānum
Salın nāz ile her cānib benüm serv-i ḥırāmānum

tāze kul:

1. tāze kul:

Gazel 284

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yeni köle, kul. II Āşık.

Bāğ-ı dehr içre çü serv āzād iken ḥayfā dirīğ
Tāze kul itdi göñül başdan beni bir servere

tāze naḥl-i ergāvān:

1. tāze naḥl-i ergāvān:

Gazel 301

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yeni açmış erguvan fidanı.

Ḥarfiyā görmek dilerseñ tāze naḥl-i ergāvān
Gör ḥayāl-i ḳadd-i yāri dīde-i pür-ḥūnda

tāze serve:

1. tāze serve:-e

Gazel 305

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Servi fidanı. II Servi fidanı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

Yine bir tāze serve sāyelendi
Düşürdüm tīr-i yāri bāğ-ı cāna

tāze tāze dāğ-ıla:

1. tāze tāze dāğ-ıla:-ıla

Gazel 186

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Āşığın sinesindeki) yeni, yeni açılmış yara.

Her elif kim tende çekdüm bir nihâl-i servdür
Tâze tâze dâğ-ıla sînem dürür şahrâ-yı gül

tâze vü ter benefşe:

1. tâze vü ter benefşe:

Gazel 276

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış menekşe.

Açıldı gelüp tâze vü ter bâğa benefşe
Gördi yüzüni başladı şolmağa benefşe

ta'zîm:

1. ta'zîmi:-i

Gazel 206

Mısra: 8

Hürmet etme, saygı gösterme.

Rütbetle çıksa câhil gün gibi âsmâna
Ta'zîmi lâzım iken zerrece 'izzet itmem

2. ta'zîm:

Gazel 253

Mısra: 5

Hürmet etme, saygı gösterme.

Gözlerüm dürler dökerler pâyüña ta'zîm için
İki 'âlem saña kıymet gevher-i yek-dânesin

tebdîl eyledi:

1. tebdîl eyledi:-di

Gazel 150

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Değıştirmek. II Tercih etmek.

Şol beden kim vaşl-ı cânı hecre tebdîl eyledi
Bir kârânu gicedür kim mâh-ı nür-efşânı yok

tebhâle:

1. tebhâleden:-den

Gazel 2

Mısra: 7

*Hararettten dudaklarda ağzın etrafında peyda
olan kabarcık, uçuk.*

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaître-i bārân aña

3. tebhâleler: -ler

Gazel 72

Mısra: 8

*Hararettten dudaklarda ağzın etrafında peyda
olan kabarcık, uçuk.*

'Arz ider gül nâzenînüñ bülbüle şayd olduğın
Zahm-ı dendân la'li üzre jâleden tebhâleler

2. tebhâleler:-ler

Gazel 73

Mısra: 1

*Hararettten dudaklarda ağzın etrafında peyda
olan kabarcık, uçuk.*

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebhâleler
Âba düşse ma'lv olur bir bir ki iner jâleler

teb-i hecrüñ:

1. teb-i hecrüñ:-(ü)ñ

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ayrılık ateşi. II Ayrılıktan dolayı âşığıñ sıtmal
bir hasta gibi titremesi.*

Teb-i hecrüñ şanemâ yaqdı harâretle anı
Şuna gör âb-ı vişâlüñ dil-i bîmâra meded

tecellî kıl:

1. tecellî kıl:

Gazel 181

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak, belirtmek.

Hâne-i göñli Cenâbî hastenüñ bulmaz ziyâ
Kıl tecellî anda mâhum aña şem'-i rûşen ol

tecellî nürünü:

1. tecellî nürünü:-ı, -(n)ı

Gazel 239

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Allah'ın kudretinin ve sırlarının kişilerde ya da
nesnelere görünmesi; gayptan gelen, kalpte
ortaya çıkan nurlar.*

Müsi-i 'Umran iderseñ kalb-i pākūñ ey göñül
Gel tecellī nūrını eyle temāşā Tūrdan

tecennüb kıı:

1. **tecennüb kıı:**

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uzak durmak, kaçınmak.

Maḥabbet yolına girseñ selāmetden tecennüb kıı
Ki başuñdan güzār eyler hezārān seng-i rāhı var

tedbīr:

1. **tedbīrümüz:-(ü)müz**

Gazel 132

Mısra: 4

Önlem, hazırlık.

Bir niçe ḥūñī dil-āver meşrebüz kim yoluña
Olsa rüz-ı ma'reke cān virmedür tedbīrümüz

tedbīr itme:

1. **tedbīr itme:-me**

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Önlem almak.

Her belāya şābir ol men'ine tedbīr itme kim
Cidd ü cehdūñ ey göñül takdīri tağyīr eylemez

te'essüf:

1. **te'essüf:**

Gazel 31

Mısra: 6

Üzülme, hayıflanma.

Yār vaşlı nı'metinüñ şükrini eyle edā
Süd kılmazsañ te'essüf her kaçan hicrān olur

teferrüc iden:

1. **teferrüc iden:-en**

Gazel 359

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Seyreden (kimse).

Bir dem teferrüc iden sen mäh-ı gül-'izārı
Güüzāra rağbet olmaz seyr eylemez bahārı

tefe'ül eyle:

1. **tefe'ül eyle:**

Gazel 273

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Fala bakmak, fal açmak.

Reyhāñī ḥaṭla bilseñ Muşḥaf durur cemālī
Vuşlat olur mı rüzī ey dil tefe'ül eyle

tefsīr eyle:

1. **tefsīr eylemez:-mez**

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tefsir etmek, açıklamak, yorumlamak.

Görmesin 'aşkuñ kitābın her faḳīh-i kem-ḥıred
A'lem-i nās olsa ger ol anı tefsīr eylemez

2. **tefsīr eyleyem:-(y)em**

Tahmis 3

Mısra: 7

Kelime Tipi:

Tefsir etmek, açıklamak, yorumlamak.

Günde yüz biñ bāb olursa anı tefsīr eyleyem
Müşkilāt-ı fenn-i hecri cümle ta'bir eyleyem

tefsīr-i hadd ü ḥāl-i dil-ārāya:

1. **tefsīr-i ḥadd ü ḥāl-i dil-ārāya:-(y)a**

Gazel 192

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin beni ve ayva tüyelerinin
tefsiri.*

Tefsīr-i ḥadd ü ḥāl-i dil-ārāya başladum
Ey ḥ'āce cünd-i mes'ele-i 'Amr u Zeyd idem

teğāfül eyle:

1. **teğāfül eyle:**

Gazel 273

Mısra: 2

Kelime Tipi:-

Anlamazlıktan, bilmezlikten gelmek.

Cevr ü cefâ-yı yâre ey dil taḥammül eyle
Görseñ hezâr ḳahrın her dem teğâfûl eyle

tek:

1. **tek:**

Gazel 250
Mısra: 12
Yeter ki.

Kendüyi yüksek tutar gâyetde serv-i ser-bülend
Ol kıyâmet ḳaddüñi gördükde tek aşılmasın

2. **tek:**

Gazel 343
Mısra: 7
Gibi, benzer.

Tek ser-i Mecnûn bir murğzâr olsun diyü
Ser-te-ser ey dâğ-ı miḥnet âşiyân itdüñ beni

tekellüm kılsa:

1. **tekellüm kılsa:-sa**

Gazel 147
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Konuşmak.

Mürdeler ihyâ ider kılsa tekellüm ol şanem
La'l-i dil-berdür Cenâbî nefḫ-i 'îsâdan ğaraż

tekye:

1. **tekyesi:-(s)i**

Gazel 54
Mısra: 3

*Dervişlerin ve tarikat ehlinin toplanıp şeyh
veya halifesinin yönetimi altında zikir, ayin ve
ibadet yaptıkları, seyr ve sülûkla meşgul oldukları,
nefis terbiyesi gördükleri, ruhen ve ahlâken eğitilip
olgun ve yetişkin kişiler hâline geldikleri yer, tekke.*

Göñül abdâlı olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her küşe dâğlardur yürür rüşen çerâğidur

tekyegâh-ı sînem:

1. **tekyegâh-ı sînem:-m**

Gazel 166
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Sine tekkesi, dergâhı. II Âşığın sinesi.

Ḥayderî nisbet olanlar fâş ider 'âlemlere
Tekyegâh-ı sînem üzre zü'l-fiḳârüñdur senüñ

tekye-i ahzânuma:

1. **tekye-i ahzânuma:-(u)m, -a**

Gazel 109
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hüzünler tekkesi. II Âşığın bedeni.

Tekye-i ahzânuma bedr-i ziyâ-yı 'ârızuñ
Yaḳmağa göñlüm çerâğın şu'le-i nâr istemez

tekye-i 'aşk:

1. **tekye-i 'aşka:-a**

Gazel 43
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Aşk tekkesi.

Cenâbî derd-i mihrüñle girelden tekye-i 'aşka
Ten-i pür-dâğ ile şâhum gezer rind-i kalenderdür

2. **tekye-i 'aşkuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 28
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşk tekkesi.

Tekye-i 'aşkuñda ḳanum gördiler her sū revân
Geldiler Ferhâd u Mecnûn daḫı ḳurbân oldılar

tekye-i dehr-i deniden:

1. **tekye-i dehr-i deniden:-den**

Gazel 155
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Alçak dünyanın tekkesi.

Tekye-i dehr-i deniden kes ta'alluḳ riştesin
Saña âbdâlum sunulsun diriseñ esrâr-ı 'aşḳ

tekye-i dehrüñ:

1. **tekye-i dehrüñ:-(ü)ñ**

Gazel 154
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dünya tekkesi. II Dünya.

Tekye-i dehrüñ dilâ bir pâk-meşreb yârisın
Cür'adân-ı 'aql-ı külden niçe biñ esrâra bak

tekye-i ğam:

1. tekye-i ğamda:-da

Gazel 232

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gam, keder tekkesi.

Tekye-i ğamda Cenâbî olmışam hayrân-ı 'aşk
Cür'adân-ı la'i dil-berden yiyüp esrârı ben

2. tekye-i ğamda:-da

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder tekkesi.

Tekye-i ğamda tırâş olmağa dil ser gösterür
Dâğ-ı derdüñle özin ya'nî kalender gösterür

3. tekye-i ğamda:-da

Gazel 140

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder tekkesi. II Âşığın gönlü.

Tekye-i ğamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

tel takınmış:

1. tel takınmış:-miş

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tel takmak. II Tuzak kurmak.

Tel takınmış başına ebrûlarıñdan gözlerüñ
Şaydın almış döne döne bir güzel şeh-bâzdur

telbîs:

1. telbîs:-i

Gazel 102

Mısra: 8

Hile, düzen, oyun.

Gördi dil-berden beni dūr itmek imiş niyyetüñ
Ey rakîb-i rû-siyeh telbîsi aradan gider

telef eyler:

1. telef eyler:-r

Gazel 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Mahvetmek, öldürmek. II Boş yere harcamak,
ziyan etmek.*

Dil nağdini harc eylemeyen râh-ı ğamuñda
Kâlâ-yı zevi'l-kıymet-i 'ömrin telef eyler

telh idüpdür:

1. telh idüpdür:-üp, -dür

Gazel 220

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Acılaştırmak. II Tadını kaçırmak.

Dîdeden yaşum aķup kılısuñ şitâb eglennesün
Telh idüpdür 'ayşımı ol şüre-âb eglennesün

telh-kâm itdüñ:

1. telh-kâm itdüñ:-dü, -ñ

Gazel 255

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tatsız hâle getirmek.

Leb-i la'lüñ firâķında nebâti telh-kâm itdüñ
Halâvetde 'adilüñ yok emîr-i kâmrânsın sen

temâm idüp:

1. temâm idüp:-üp

Gazel 341

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tamamlamak, bitirmek.

Cenâbî 'ârızüñ fikrin koyup yâd-ı ruķuñ eyler
Bahâristâna el urdı temâm idüp Gülistâni

temâşâ eyle:

1. temâşâ eyle:

Gazel 148

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Gel temâşâ eyle ey meh sînesin 'âşıkıların
Ger dilerseñ lâle vü gül seyrin itmek bâğ bâğ

2. **temâşâ eyle:**

Gazel 239

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Müsi-i 'Ümran iderseñ kalb-i pâküñ ey göñül
Gel tecellî nûrını eyle temâşâ Tûrdan

3. **temâşâ eyle:**

Gazel 358

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Her ne nakşî isteseñ eyle temâşâ 'ayşdan
Câmumuzda bulmazsın isteme ğam resmini

4. **temâşâ eyle:**

Tahmis 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Bağladı zencîr-i 'aşkıñ dest ü pâyın göñlümün
Gel temâşâ eyle bu şırça sarâyın göñlümün

5. **temâşâ eyledüm:-dü, -m**

Gazel 363

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Nigâr- hâne-i Çini temâşâ eyledüm gördüm
O nakş olmuş şuver cânâ yüzünüñ cümle hayrânı

6. **temâşâ eyleseñ:-se, -ñ**

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Temâşâ eyleseñ dağum ri'âyet resmini kıl
Kerâmetden degül hâli bu Mecnûnuñ ocağıdır

temâşâ eyleyen:

1. **temâşâ eyleyen:-(y)en**

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Seyreden, izleyen (kimse).

Rahmet âyâtın okur haţtuñ temâşâ eyleyen
Her müdâvim aña lâ-büd bende-i mağfurdur

temâşâ id:

1. **temâşâ idecek:-ecek**

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Hurûf-ı derdüñi gözden geçürsem ey kaşı râyum
Temâşâ idecek anda düta bir kıdd-i dâlum var

2. **temâşâ idüp:-üp**

Gazel 239

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yakîn
Hüsn-i 'âlem-gîrünü idüp temâşâ dürdan

temâşâ itmege:

1. **temâşâ itmege:-mege**

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

O gül-büyüñ firâkıñda Cenâbî sînedâ dağlar
Temâşâ itmege her dem benüm rengîn
bahârumdur

temâşâ kıl:

1. **temâşâ kıl:**

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Serîr-i 'izz ü nâz üzre temâşâ kıl ne hüsrevdür
Be hey zâhid gel inşâfa kimün bir böyle şâhi var

2. **temāşā kı1:**

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Dāğlar ile kı1 temāşā sīnemi ey gōnca-leb
Sūrḥ ü ala güller ile pür dürür gülzārumuz

3. **temāşā kı1:**

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Kı1 temāşā dilde süzum sīne-i şad-çākden
Gör ne āteş oldı zāhir bir avuç ḥāşākden

4. **temāşā kı1:**

Gazel 325

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Ehl-i 'aşkuñ kı1 temāşā sīnesinde dāğını
Görmek isterseñ dilā güllerle cennet bāğını

5. **temāşā kı1:**

Muhammes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek. II Gözlemlemek.

Sun'ı Ḥaqqı kı1 temāşā gör ne sırr u rāzdur
Dil-küşādur Begkozi seyr eyle seyrān vaktidür

6. **temāşā kıldum:-du, -m**

Gazel 358

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Kilk-i kudret çekmemişdi daḥı ādem resmini
Ḥüsnüññ kıldum temāşā ben muqaddem resmini

7. **temāşā kı1mağa:-ma, -ga**

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Elem şahrāsı sīnemde açıldı gül gibi dāğum
Temāşā kı1mağa her dem gözüm rengīn bahāruñ
var

8. **temāşā kı1mağa:-mağa**

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Tāze tāze dāğile sīnem temāşā kı1mağa
Gülsitān-ı miḥnet içre gel gül-i ra'nāya bak

9. **temāşā kılmayam:-ma, -y, -am**

Gazel 332

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Levh-i dilde sen bütüñ naqş-ı ḥayāli var iken
'Ālem-i deyrüñ temāşā kılmayam eşnāmını

10. **temāşā kılsun:-sun**

Gazel 224

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Gün yüzüñ kılsun temāşā mihr-i envār isteyen
Odlu āhum seyrin itsün şu'le-yi nār isteyen

11. **temāşā kılsun:-sun**

Gazel 236

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Kāni' olmazsa göñül çeşmümle ḥüsnüñ seyrine
Her nefes kılsun temāşā sīne-i şad-çākden

temāşāsın kılanlar:

1. **temāşāsın kılanlar:-an, -lar**

Gazel 246

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İzleyen, seyreden (kimse).

Gözlerüñ nergis yüzüñ gül ḥaṭṭ-ı nev-hizüñ cemen
Gülşen-i ḥüsnüñ temāşāsın kılanlar oldı şen

temiz kıl:

1. **temiz kıl:**

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Temiz tutmak, kirletmemek. II Saflığını korumak.

Görsün vücūd-ı 'aksini her şahsuñı gören
Mir'ât-i zât-i pākūñi bu resme kıl temiz

temsîl:

1. **temsîl:**

Gazel 115

Mısra: 6

Örnek.

Bister-i hâr u has-ı kuyuñda vardum râhata
Aña temsîl istedüm sincâb beñzer beñzemez

ten:

1. **tenüm:-(ü)m**

Gazel 3

Mısra: 5

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Reh-güzârında gamuñ beñzer tenüm bir hâna kim
Miñnet ü derd ü belâdur her zamân mihmân aña

2. **ten:**

Gazel 15

Mısra: 3

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Ağz açmış yârelerle balsañ ey ten tîrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

3. **tende:-de**

Gazel 46

Mısra: 10

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Bî-cerâhat olmadı cism-i Cenâbî bir nefes
'Aşk-ı tîği zañmı tende bir oñulmaz yaradur

4. **tenüm:-(ü)m**

Gazel 63

Mısra: 7

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tenüm bâğ-ı belâda bir nihâl-i tâze-resdür kim
Ruğ-ı zerdüm dürür bergi sirişk-i dâide bâridur

5. **tende:-de**

Gazel 86

Mısra: 10

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Bî-cerâhat olmadı cism-i Cenâbî bir nefes
'Aşk-ı tîği zañmı tende bir oñulmaz yaradur

6. **tende:-de**

Gazel 119

Mısra: 7

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Dâğlar tende ser-â-ser bağladı gül resmini
Bey' için bâzâr-ı 'aşkda özge kumaş olmışuz

7. **tende:-de**

Gazel 119

Mısra: 9

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâğlar
Bî'at eyle küçügüm gel Hâcî Bektâş olmışuz

8. **tende:-de**

Gazel 186

Mısra: 3

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Her elif kim tende çekdüm bir nihâl-i servdür
Tâze tâze dâğ-ıla sînem dürür şahrâ-yı gül

9. **tende:-de**

Gazel 211

Mısra: 4

(Âşığın) bedeni, vücudu.

Şehr-yâr-ı mülk-i derdüm devletinde 'aşkuñuñ
Şu'le-i nâr-ı gamuñdur tende zerrîn hîl'atüm

10. **tenüm:-(ü)m**

Gazel 221

Mısra: 7
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tenüm beytül-hazen oldı belâ-yı 'aşk-ıla ey meh
Gözüm ol hâneye lâyıq budur cām-ı fenâ olsun

11. tenüm:-(ü)m

Gazel 243

Mısra: 1
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tenüm deryâya ğark itsem geçüp başum
hevâsından
Ĝamuñ su istese bir dem gelüp çeşmüm
saşkâsından

12. tende:-de

Gazel 247

Mısra: 3
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tende hayâtdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoğsa cân mısın

13. tende:-de

Gazel 268

Mısra: 3
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Zahm-ı tîr-i bî-hisâbuñ tende ey arâm-ı cân
Lâlelerdür bitdi yir yir şahn-ı hāmün üstine

14. tenüm:-(ü)m

Gazel 275

Mısra: 5
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tenüm kim hâk-i rāh-ı kûy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dâmen-i pākine yüz sürer ğubâr eyle

15. tenümden:-(ü)m, -den

Gazel 277

Mısra: 5
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tenümden dâĝ-ı ğam olmasun eksük
Maħabbetden 'alâmet ancağ erde

16. tenümle:-(ü)m, -le

Gazel 306

Mısra: 3
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tenümle cânımı itdüm maħabbet nârına berden
Yanar bu âteşe lâ-büd bu kâşâne bu pervâne

17. tenümi:-(ü)m, -i

Gazel 335

Mısra: 5
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Bir ğalender olayın perdeye şarup tenümi
Hüsrev-i 'âlem olayın ğo hey âbdâl beni

18. tenüm:-(ü)m

Gazel 342

Mısra: 9
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tenüm dâĝ u eliflerle Cenâbî ser-te-ser pürdür
Baña sîne döĝer ağlar bulunmaz âhdan ğayrı

19. tenüm:-(ü)m

Gazel 368

Mısra: 6
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Deldi mîl-i elemüñ başdan ayaĝa bedenüm
Her gören şandı tenüm taħta-i remmâl beni

20. tenüm:-(ü)m

Gazel 372

Mısra: 3
(Âşığın) bedeni, vücudu.

Tîşe-i cevr-i havâdişle tenüm sâd-pâredür
Bilmez ol şîrîn kelâmum ne çeker Ferhâdını

21. tenüñ:-(ü)ñ

Gazel 210

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Her bir kimse.

Dürr-i 'aşkı isteme her bir tenüñ âbî görüp
İste benden anı kim ol gevherin deryâsıyam

ten habâbın:

1. **ten habābın:-ı, -n**

Gazel 219

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ten kabarcığı. II (Âşığın) bedeni.

Cân cāna vāşıl olsun ten habābın ref' idüp
Vuşlata fırsat durur kılsun şitāb eglenmesün

ten harāb-ābādinuñ:

1. **ten harāb-ābādinuñ:-ı, -nuñ**

Gazel 250

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ten viraneliği. II Âşığın aşktan dolayı harap
olmuş bedeni.*

Revzen-i çeşmüñ hāzer kıl her yaña açılmasın
Ten harāb-ābādinuñ fikr eyle bir yapılmasın

ten kālībından dūr iken:

1. **ten kālībından dūr iken:-ken**

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ten kalıbından uzak olmak. II Henüz
yaratılmamış olmak.*

Dūr iken ten kālībından dağı Mecnūn ey şanem
Hüsni Leylādan dil-i dīvānemüz āgāh imiş

ten libāsi:

1. **ten libāsında:-(s)ı, -(n)da**

Gazel 202

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ten, vücut elbisesi; beden. II Âşığın bedeni.

Ey Cenābī çāk idüp ğam tekyesinde hil'atım
Ten libāsında dili büryān [u] 'uryān eylesem

1. **ten libāsından:-(s)ı, -(n)dan**

Gazel 202

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ten, vücut elbisesi; beden. II Âşığın bedeni.

Çāk kılsam cāme-i cism-i melāmet resmümi
Ten libāsından dil-i nālānı 'uryān eylesem

ten zevrakın:

1. **ten zevrakın:-ı, -n**

Gazel 257

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ten kayığı. II Âşığın bedeni.

Ey bād-ı āh esme muḥālif olup baña
Ten zevrakın qaraya çalan rüzgārsın

tenāvül eyle:

1. **tenāvül eyle:**

Gazel 273

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yemek, içmek.

Her nuql-ı ğam ki irür ol mäh-rū elinden
Zehr ise ger Cenābī anı tenāvül eyle

tende bī-hadd dāğlarla:

1. **tende bī-hadd dāğlarla:-lar, -la**

Gazel 138

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) bedenindeki sayısız, pek çok yara.

Tende bī-hadd dāğlarla bir kumaşuz bī-nażīr
Hı'āce-i derdüñ yine bir şöhreti dükkānıyuz

teng eyledi:

1. **teng eyledi:-di**

Gazel 347

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Denk tutmak, eşitlemek.

Dağ-ı ḥasretle Cenābī gül gül idüp cismini
Bāğ-ı dehrüñ kendine teng eyledi seyrānını

teng itdi:

1. **teng itdi:-di**

Gazel 272

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Geçmesini, aşmasını engellemek.

Küy-ı cānān yolını çeşmüme teng itdi ğubār
Elüm al baña göñül gel anı irşād eyle

tenge-i hurmā:

1. tenge-i ħurmā:

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hurma tanesi. II Sevgilinin hurma gibi tatlı
dudağı.*

Dir lebūñ altında cānā ħāl-i şīrīnūñ gören
Beççe-i Hindū durur kim tenge-i ħurmā çeker

tenhā degül:

1. tenhā degül:

Gazel 347

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gizli olmamak, herkesçe bilinmek.

Ben hemān tenhā degül ey büt saña dīnin viren
'İsī-i Meryemden alsañ şaklamaz İmānını

ten-i fersüdemüz:

1. ten-i fersüdemüz:-müz

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yıpranmış bedeni.

Dūd-i āhum ebrine bārān bu eşk-i dīdemüz
'Aşk yolında ħāk olupdur bu ten-i fersüdemüz

ten-i ħāküm:

1. ten-i ħāküm:-(ü)m

Gazel 318

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) perişan olmuş bedeni.

Ķabā-yı cevr-i ğam-naqşuñ giyelden bu ten-i ħāküm
Çeküp çāk itmişüm şāhum ğamuñda ben girībānı

ten-i pür-dāğ:

1. ten-i pür-dāğ:

Gazel 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaralarla dolu bedeni.

Cenābī derd-i mihrūñle girelden tekiye-i 'aşka
Ten-i pür-dāğ ile şāhum gezer rind-i ħalenderdür

ten-i pür-derdümi:

1. ten-i pür-derdümi:-(ü)m, -i

Gazel 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaralarla dolu bedeni.

Dönüpdür çeşm-i ħūn-bārum sirişküm birle
'ummāna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryānuñ kenārıdur

ten-i şad-pāre mi:

1. ten-i şad-pāremi:-m, -i

Gazel 336

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yüz parça (paramparça) olmuş bedeni.

Ten-i şad-pāremi idüp nişāne
Atar kirpiklerüñ dāyim ħadengi

ten-i 'uryānumuz:

1. ten-i 'uryānumuz:-(u)muz

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) çıplak bedeni.

Tīr-i ħūn-efşānuña ey meh nişāne olalı
Şan kabā-yı la'l geydi bu ten-i 'uryānumuz

ten-i vīrāneye:

1. ten-i vīrāneye:-(y)e

Gazel 194

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yıkılmış, harap olmuş, perişan bedeni.

Dicle gibi ağıdıp sīnemde eşk-i dīdemi
Bu ten-i vīrāneye bir şehir-i Bağdād eyledüm

ten-i zār:

1. ten-i zārum:-(u)m

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
(Âşığın) zayıf, dermansız bedeni, vücudu.

Gamuñ hancıer şunup her dem ten-i zârum figâr
eyler
Beni zulm-ıla öldürdün be-hey Allâhdan korkmaz

2. **ten-i zârumi**:-(u)m, -ı

Gazel 62
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Âşığın) zayıf, dermansız vücudu, bedeni.

Tirüñle ten-i zârumı pür-rañne görüp gam
Didi ki belâ murğına bir hûb kafesdür

ten-i zerd:

1. **ten-i zerdümde**:-(ü)m, -de

Gazel 57
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(Âşığın aşktan dolayı) sararıp solmuş bedeni.

Cenâbî âl ile tañ mı şikâr itsem o şâhbâzı
Ten-i zerdümde her dâğum niçe gözli duzağumdur

2. **ten-i zerdümde:**

Gazel 60
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Âşığın aşktan dolayı) sararıp solmuş bedeni.

Süleymân itdi ben mûrı hükümetde gam-ı 'aşkuñ
Ten-i zerdümde her dâğum benüm mühr-i
sa'âdetdür

tenümi bürdeye şarup:

1. **tenümi bürdeye şarup**:-up

Gazel 368
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dervişlerin giyindiği kabaya sarınmak. II Kaba
giymek.

Bir kalendar olayın bürdeye şarup tenümi
Husrev-i 'âlem olayın ço hey âbdâl beni

tenür-ı sînede:

1. **tenür-ı sînede**:-de

Gazel 216
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Göğüs tandırı. II Âşığın sinesi.

Tenür-ı sînede cân oldı biryân
Dağı bilmez velî ol yâr süzum

ter düşdi:

1. **ter düşdi**:-di.

Gazel 178
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Küsmek, gücenmek. II Kiskanmak.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yâkûtuñ
Letâfetde haqîkat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

ter gonca:

1. **ter gonca:**

Gazel 266
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Taze gonca. II Âşığın sinesindeki taze yara.

Yir eyledi peykân-ı hadengüñ dil içinde
Ter gonca gibi oldı mekânı gül içinde

ter gül:

1. **ter gül:**

Gazel 82
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Taze gül. II Sevgilinin gül gibi güzel yüzü.

Bir bahâr-ı tazedür cânâ cemâlüñ kim müdâm
Fazl-ı dîde 'âşık-ı dîdâra ter gül 'arz ider

terahhumlar iderdi:

1. **terahhumlar iderdi**:-er, -di

Gazel 306
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Acılamak, merhamet etmek.

Terahhumlar iderdi hâline pervâne miskînüñ
Sirâyet eylese sözüüm eger şem'-i sebistâna

terâne:

1. **terānesi**:-*(s)j*

Gazel 42

Mısra: 3

Nağme, ezgi. II Âşığın inlemesi, ahı, feryadı.

Dil şād-ı 'aşkdur ki kesilmez terānesi
Ey muṭrib-i belā bu ne şīt u şadā durur

terāneye uy:

1. **terāneye uy:**

Muhammes 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Verilen nasihate uymak, söz dinlemek.

Ferzāne-i cihān iseñ uyma fesāneye
Bu şavt-ı cān-fezāyı işit uy terāneye

tercīh eyleyen:

1. **tercīh eyleyen**:-*y, -en*

Gazel 269

Mısra: 6

Kelime Tipi:

Tercih eden, üstün tutan (kimse).

Saldı nāra kendüyi her dem 'azāb-ı cāndadur
Atlas u dībāyı tercīh eyleyen şāl üstine

tercīh idem:

1. **tercīh idem**:-*em*

Gazel 364

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tercih etmek, yeğlemek, üstün tutmak.

Raķīb itdügini itmez baña küfr ehli dünyāda
Eger tercīh idem lāyık raķīb üzre Ferendüşü

terennüm eyle:

1. **terennüm eyle:**

Muhammes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ötmek, şakımak.

Bülbülā eyle terennüm verd-i ḥandān vaķtidür
Evde dil ğamġın olur seyr-i gülistān vaķtidür

terennüm ideyin:

1. **terennüm ideyin**:-*eyin*

Gazel 151

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlatmak, ifade etmek. II Şakımak, ötmek.

Vaşf-ı ḥüsnüñ eylemekde ço terennüm ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i güyāsı yok

terennüm itse:

1. **terennüm itse**:-*se*

Gazel 241

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şakımak. II Ağlamak, inlemek, feryat etmek.

Cenābī n'ola bülbülveş terennüm itse küyuñda
Bu reng ü büy ile şāhum gül-i bāġ-ı leṭāfetsin

terk eyle:

1. **terk eyle:**

Gazel 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bırakmak, vazgeçmek.

Ehl-i 'aşk olduñ dilā terk eyle şād u rāḥatı
Derd ü ğam gelsün berü ehlen ü sehlen merḥabā

2. **terk eyleyüp**:-*y, -üp*

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bırakıp gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek

Göñlüm koyup cemālün gül-geşt-i 'ālem itmez
Terk eyleyüp bahārı 'ārif ḥazāna gelmez

terk id:

1. **terk idüp**:-*üp*

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bırakıp gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek

Ehl-i diller gördiler vīrānedür gencüñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her küşe vīrān oldılar

2. **terk idüp**:-*üp*

Gazel 157

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Bırakıp gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek.

Ḥār-ı ğamdan bülbül-i cān dil-figār olsun eger
Terk idüp kūyuñ ide ey ğonce-leb gülzāra şevk

3. **terk idüp:-üp**
Gazel 245
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bırakıp gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek.

Terk idüp dehr-i denīnūñ āşiyān-ı nekbetin
Bāl-i rāhat başmaġa buldum ferāġat kūşesin

4. **terk idüp:-üp**
Gazel 346
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Bir işi yapmayı bırakmak, o işten vazgeçmek.

Sübḥa-i hālūñ görüp cihreñde şūfī şevk ile
Zıkr-i ḥüsnūñ eyler oldı terk idüp evrādını

5. **terk idüp:-üp**
Tahmis 1
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Bırakmak, vazgeçmek.

Terk idüp zühd ü şalāḥı itmişüm zülfüñ kabūl
Rüz-ı mahşerde benüm ey dōst zünnār isteyen

terk-i 'ār u nām idüp:

1. **terk-i 'ār u nām idüp:-üp**
Gazel 11
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Şöhret ve utanma duygusundan vazgeçmek.

'Āşıka farz oldı kim rüsvāy-i 'ām u ḥās ola
Dehr içinde terk-i 'ār u nām idüp bed-nām ola

terk-i cihān ider:

1. **terk-i cihān ider:-er**
Gazel 156
Mısra: 8
Kelime Tipi: -

*Dünyayı terk etmek. II Canından vazgeçmek,
kendini feda etmek.*

Derdüñ kabūl idelden atdum ferāġ-ı küllī
Şanma ġamuñla cānā terk-i cihān ider yok

terk-i dünyā eyleyüp:

1. **terk-i dünyā eyleyüp:-y, -üp**
Gazel 113
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin aşkı uğruna) bütün dünya
nimetlerinden vazgeçme.*

Ḥüsnüññ ḥayrāniyuz ayılmaduk yıllar durur
Terk-i dünyā eyleyüp 'aşkuñda abdāl olmışuz

terk-i edebdür:

1. **terk-i edebdür:-dür**
Gazel 139
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Edepsizlik, saygısızlık.

Yāra karşı ey dil-i miḥnet-zede feryād kes
Kim ḥuzūr-ı şāhda terk-i edebdür kılma ses

terk-i gülzār idüben:

1. **terk-i gülzār idüben:-üben**
Gazel 112
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Gül bahçesini terk etmek. II Sevgilinin
mahallesinden ayrılmak, uzaklaşmak.*

Küy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustān istemez
Terk-i gülzār idüben ol ḥabs ü zindān istemez

terk-i mahabbet itmem:

1. **terk-i mahabbet itmem:-me, -m**
Gazel 206
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) aşkından vazgeçmek.

Mihrüñ koyup göñülden terk-i mahabbet itmem
Māh-ı cihān olursa bir ġayra raġbet itmem

tertīb ider:

1. **tertīb ider:-er**

Gazel 271

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düzenlemek, hazırlamak.

Tārılar tertīb ider sīnemde eşk-i lāle- reng
Muṭrib-i ğam kıl düzer ğüyā ki k̄nūn üstine

teşbīh eyle:

1. **teşbīh eylesem:**

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Benzetmek.

Eylesem naḥl-i ğüle teşbīh addin düşmenüñ
Bāğ-ı rezmüñ içre ammā olduĝında ğark-ı ḥūn

2. **teşbīh eylesem:-se, -m**

Gazel 320

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Benzetmek.

Mihre teşbīh eylesem olmaz ruḥ-ı cānānumı
Hiç gedā-y-ıla ola mı bir tūtam sultānumı

teşbīh iderse:

1. **teşbīh iderse:-er, -se**

Gazel 349

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Benzetmek.

Sāyeñ gibi Cenābī yirden yire çalınsun
Teşbīh iderse serve ol k̄āmet-i bülendi

teselsül 'ilmi:

1. **teselsül 'ilmini:-i, -(n)i**

Gazel 33

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Teselsül imi; nesne ve olayların sebep-sonuç ilişkisi içinde geriye doğru sonsuzca sürüp gitmesi.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyān ide faḳīḥ
Bu teselsül 'ilmini şanma kitābiler bilür

2. **teselsül 'ilmini:-i, -(n)i**

Gazel 97

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Teselsül imi; nesne ve olayların sebep-sonuç ilişkisi içinde geriye doğru sonsuzca sürüp gitmesi.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı faḳīḥ
Bu teselsül 'ilmini şanma kitābiler bilür

3. **teselsül 'ilmini:-n, -i**

Gazel 98

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Teselsül imi; nesne ve olayların sebep-sonuç ilişkisi içinde geriye doğru sonsuzca sürüp gitmesi.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyān ide faḳīḥ
Bu teselsül 'ilmini şanma kitābiler bilür

teshīr iden:

1. **teshīr iden:-en**

Gazel 227

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Büyüleyen, etkisi altında bırakan (şey). II Âşık eden (şey).

Ruḥlarıñdur āl iden 'uşşāğ-ı bī-sāmānuña
Gözleriñdür siḥr ile her bī-dili teshīr iden

teshīr kıldum:

1. **teshīr kıldum:-du, -m**

Gazel 207

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kuvvetli bir tesirle kendine bağlamak.

Ey Cenābī kendüme teshīr kıldum 'ālemi
Bu 'aceb kim yāra te'sīr itmez efsūnum benüm

te'sīr eylemez:

1. **te'sīr eylemez:-mez**

Gazel 111

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Tīr-i āhum bu toḳuz çarḥuñ delüpdür cevşenin
Sen meh-i ebrü-kemāna līk te'sīr eylemez

te'sir itmez:

1. te'sir itmez:-mez

Gazel 207

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Ey Cenābī kendüme teşhîr kıldum 'âlemi
Bu 'aceb kim yâra te'sir itmez efsünüm benüm

teslîm:

1. teslîm:

Gazel 205

Mısra: 10

İtaat eden, boyun eğen.

Vuşlat el verdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı 'ayn
Ğamzeñe teslîm cânüm çeşm-i fettānuñ öpem

teslîm-i cân eyle:

1. teslîm-i cân eyle:

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını vermek, canını teslim etmek. II Ölme.

Ser-i kûy-ı dil-ârâda düşüp teslîm-i cân eyle
Yapılmış seng-i miñnetle göñül anda qarârũñ var

2. teslîm-i cân eylesem:-se, -m

Gazel 217

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını vermek, canını teslim etmek. II Ölme.

Şeb düşüp hâk-i rehûñde eylesem teslîm-i cân
Eyleme baña ta'accüb cāy-ı h'âbum şanuram

teslîm-i cân id:

1. teslîm-i cân idersem:-er, -se, -m

Gazel 226

Mısra: 7

Kelime Tipi: - **Deyim**

Canını vermek; canını feda etmek. II Ölme.

Ğaddũñ ğamında cânā teslîm-i cân idersem
Ğabrũmde serv dik kim anda 'alâmet olsun

2. teslîm-i cân ideyin:-eyin

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını vermek, canını teslim etmek. II Ölme.

Şerbet-i la'lũñ ğamında ideyin teslîm-i cân
Çünkü maşm-ı ezel ben ğaste-cāna bu imiş

teşne-i âb-ı vişâlũñ:

1. teşne-i âb-ı vişâlũñ:-(ü)ñ

Gazel 344

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Vuşlat, kavuşma suyuna susamış (kimse). II
Sevgiliye kavuşma özlemiyle yanan (âşık).*

Baħr [u] ber 'âşık-ı şürîde-i bî-bākũñdũr
Teşne-i âb-ı vişâlũñ görürüm enhârı

teşne-leb:

1. teşne-lebdür:-dür

Gazel 132

Mısra: 1

Susamış, susuz, susuzluktan dudağı kurumuş.

Teşne-lebdür hũn-ı ğaşma dem-be-dem
şimşirũmüz
Toğrulupdur almağa cân-ı 'adũy-ı tĩrũmüz

tevâzu' 'arz ider:

1. tevâzu' 'arz ider:-er

Gazel 288

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Alçak gönüllük göstermek.

Ol ğarāmĩ çeşmũñe dāyim tevâzu' 'arz ider
Böyle baş egmek neden ebrũlarũñ bir ğāyına

tevsen-i tenden:

1. tevsen-i tenden:-den

Gazel 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tenin serkeş atı.

Tevsen-i tenden sipihrũñ bend ide ey māh-ruħ
Şalalar çarħ-ı berĩne ger kemendin nāleler

tezerv-i gülşeni:

1. tezerv-i gülşeni:-i

Gazel 308

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin sülünü. II Salına salına yürüyen sevgili.

Baňa gönlüm şayd idüpdür ol tezerv-i gülşeni
Âferinler okıdum báz-ı şikâr-endâzuma

tıfl:

1. tıfl:

Gazel 51

Mısra: 9

Küçük çocuk. II Cenâbî.

Mektebinde bu Cenâbî 'âlemün bir tıfl iken
Her mürîd ü şeyh-i şehre pîr-i 'ilm-âmüzdür

2. tıfldur:-dur

Gazel 36

Mısra: 2

Küçük çocuk. II Âşığın gönlü.

Büse-i hadd-i dil-ârâya göñül sevdâ çeker
Güyyâ bir tıfldur kim ârzü-yı mâ çeker

tıfl olan:

1. tıfl olan:-an

Gazel 271

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çocuk. II Sevgili.

Ğam degül ol bî-vefâ seng ursa ben dîvâneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnûn üstine

tıflâsâ:

1. tıflâsâ:

Gazel 77

Mısra: 12

Çocuk gibi.

Çihreden yaşum siler ırmaz Cenâbî ol nigâr
Tıflâsâ levh-i zerden güyyâ dirhem kâpar

tıfl-ı dil:

1. tıfl-ı dil:

Gazel 199

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göñül çocuğu. II Âşığın gönlü.

El uzadur zülfüne bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde hüsnüñüñ durmağa reyhân isterem

tıfl-ı hâtırı:

1. tıfl-ı hâtırı:-i

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çocuğun aklı, fikri, meyli. II Âşığın gönlü.

Göñlüm 'aceb mi sîb-i zenahtânuñ özele
Her lahza tıfl-ı hâtırı zîrâ yemiştür

tıflves:

1. tıflves:

Gazel 183

Mısra: 2

Çocuk gibi.

Yanmağa pervânedür şem'-i ruh-ı cânâna dil
Nâz ile bâzîçe eyler tıflves dîvâne dil

tılsım-ı ejder:

1. tılsım-ı ejder:

Gazel 174

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ejderha tılsımı. II Sevgilinin saçı.

Genc-i hüsnüñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir tılsım-ı ejder olmuş pây-tâ-ser kâkülüñ

tılsım-ı hüsnüñe:

1. tılsım-ı hüsnüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin tılsımı, büyüü.

Kimseler yol bulmaz hergiz tılsım-ı hüsnüñe
Tâ ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

tırâş olmağa:

1. tırâş olmağa:-mağa

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yontulmak. II Olgunlaşmak.

Tekye-i gâmda tırâş olmağa dil ser gösterür
Dâğ-ı derdüñle özin ya'nî kalender gösterür

tîğ:

1. tîğüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 132

Mısra: 8

Kılıç.

Su içer bir cüydän gördük 'adūyı h'ābda
Tîğüñe uğrayısardur 'ākıbet ta'bîrümüz

2. tîğüñ:-(u)ñ

Gazel 300

Mısra: 1

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışı.*

Hûn-ı dildür virdiği her demde tîğüñ cānuma
Āl buladı hañçerüñ yok yire şāhum қаnuma

3. tîğüña:-(u)ñ, -a

Gazel 300

Mısra: 5

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışı.*

Hañçerüñveş dil uzadur zaħm-ı cismüm tîğüña
'Ömr-i sermed hāşılumdur ger қалursa yanuma

4. tîğın:-(i)n

Gazel 2

Mısra: 2

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışı.*

Gözlerüñ cellādı kim diller virür her cān aña
Şuna ger tîğın baña sīnem çekem 'uryān aña

5. tîğın:-(i), -n

Gazel 39

Mısra: 7

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışı.*

Gözüñe hey di 'uşşāka havāle kılmāsın tîğın
Ki küffāra kılıç şalar bizüm bir şāhumuz vardur

6. tîğüñla:-(u)ñ, -la

Gazel 75

Mısra: 21

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışı.*

Cenābī sīnesin tîğüñla yar kim
Yaraşmaz pādīşāhum hāne bī-der

7. tîğın:-(i), -n

Gazel 149

Mısra: 7

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışı.*

Tîğın biler elinde durmaz hemīşe gāmzeñ
Қанum doker o hūnī andan 'alāmet ancak

8. tîğüñ:-(u)ñ

Gazel 337

Mısra: 5

*Kılıç. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü
yan bakışı.*

Gördi tîğüñ ey şanem yarar 'ilāc itmez baña
Sīnede tîrūñ bulup gösterdi bağrum başını

9. tîğüñ:-(u)ñ

Gazel 249

Mısra: 4

Kılıç. II Sevgilinin eziyeti, cefası.

Yenüñde rişte-i hūn-rizüñe dil-teşnedür cānum
Bir içim şu gelür tîğüñ baña ey bī-vefā senden

tîğ ü hançerler:

1. tîğ ü hançerler:-ler

Gazel 281

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kılıç ve hançer. II Sevgilinin âşıkları öldürücü,
yaralayıcı kirpikleri.*

Müheyyâ eylemiş çeşmüñ müjeñden tîğ ü
hançerler
Göñül iklîmin açmağa kuşurı yok yarağında

tîğ-i âtes:

1. tîğ-i âteş:

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kılıç gibi keskin, yaralayıcı,
öldürücü bakışları.*

Gözlerüñ vehmin koyup müjgānuñ aldı dil ele
'Unfila cellād elinden tîğ-i âteş dem kıpar

tîğ-i cefâsıyla:

1. tîğ-i cefâsıyla:-(s), -(y)la

Gazel 275

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Eziyet kılıcı. II Sevgilinin acımasız, âşığa eziyet
eden bakışları.*

Eyâ bād-ı şabâ benden o kıttâle güzâr eyle
Dilüm kaç pâredür tîğ-i cefâsıyla şümâr eyle

tîğ-i cevri:

1. tîğ-i cevri:-i

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Feleğ'in) eziyet, ceza kılıcı. II Felek yüzünde
kişinin başına gelen talihsizlikler, kötü durumlar.*

Eksük olmaz sîneden gerdün-ı dūna kînemüz
Çāk olupdur tîğ-i cevri birle zîrâ sînemüz

tîğ-i cevri-yârdan:

1. tîğ-i cevri-yârdan:-dan

Gazel 175

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eziyet kılıcı. II Sevgilinin eziyeti.

Tîğ-i cevri-yârdan çekme Cenâbî başuñı
Yol budur yolında yāruñ kim helāk olmağ gerek

tîğ-i ğamdan:

1. tîğ-i ğamdan:-dan

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gam kılıcı. II Sevgilinin aşkından dolayı çekilen
gam, keder.*

Tîğ-i ğamdan gördi cismüm ğarğ-ı hūn olmuş yatur
Acıyup bu hâlete kan ağladı hicrân baña

tîğ-i ğam-ı zamâne:

1. tîğ-i ğam-ı zamâne:

Gazel 156

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Devrin, zamanın gam, keder kılıcı.

Tîğ-i ğam-ı zamâne kanum dökerse her dem
Nâlemden özge baña âh u figân ider yok

tîğ-i ğazenferdür:

1. tîğ-i ğazenferdür:-dür

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kılıç gibi keskin bakışları.

Egerçi katli 'âm eyler gözün tîğ-i ğazenferdür
Velî kaşuñ kemânından hadeng-i cân-güzerdür

tîğ-i hūn-âşâm-ı ğamla:

1. tîğ-i hūn-âşâm-ı ğamla:-la

Gazel 354

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kederin kan içici, gaddar kılıcı.

Tîğ-i hūn-âşâm-ı ğamla her göñül şad-pâredür
Hayret-âbâd-ı cihânda kimse bî-ğam kalmadı

tîğ-i hūn-efşân-ı yâra:

1. tîğ-i hūn-efşân-ı yâra:-a

Gazel 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kılıç gibi kan dökücü bakışları.

Tiğ-i hûn-efşân-ı yâra hûn-ı 'âşıkdur gîdâ
Ey göñül olma muķârin ķorķarın bir ķan olur

tiğ-i miħnet:

1. tiğ-i miħnet:

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eziyet kılıcı. II Sevgilinin eziyeti.

Cevre yok mı bir nihâyet nice bir ķatlı idesün
Tiğ-i miħnet birle 'uşşâķ-ı ciğer-sûzı şehâ

tiğ-i müjġānuñla:

1. tiğ-i müjġānuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 50

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kılıç gibi keskin, öldürücü,
yaralayıcı kırıķları.*

Tiğ-i müjġānuñla çeşmüñ beñzer ol şayyâda kim
Ķan içinde her dü desti meyli her dem hûnadur

tiğ-i nusret:

1. tiğ-i nusret:

Gazel 352

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zafer kılıcı.

Elüñde tiğ-i nusret peykerüñle
Dil-âver bir sipāhîsin sipāhî

tiğ-i sitemüñ:

1. tiğ-i sitemüñ:-(ü)ñ

Gazel 335

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eziyet kılıcı. II Sevgilinin eziyeti, cefası, zulmü.

Göricek elde Cenābî didi tiğ-i sitemüñ
Sîne-i 'uryān gelürüm ķarşu saña ķal beni

tiğ-i sultāni:

1. tiğ-i sultāni:-/

Gazel 363

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Padişahın kılıcı.

Ķazādur niyyet-i ħayrūñ şehâ nuşret- şî'ār olsun
Döke hûn-ı 'adū dem dem elüñde tiğ-i sultāni

tiğ-i zebānuñla:

1. tiğ-i zebānuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 338

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı. II Söz söyleme gücü.

Feth idüp tiğ-i zebānuñla ma'ānî kişverin
Mülk-i nażma ey Cenābî şeh- yār itdüñ beni

tiğın biler:

1. tiğın biler:-r

Gazel 208

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kılıcını keskinleştirmek. II Öldürmek için hazırlık
yapmak.*

Āh kim nüş itmege ķanum diler hicrān benüm
Ķatlüme her küşeden tiğın biler devrān benüm

tiğın çeküp:

1. tiğın çeküp:-üp

Gazel 312

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kılıç çekmek. II Sevgilinin bakış atması.

Her müjeñ tiğın çeküp ķanum dilerler dökmege
Ķamzeler etrāfum almış ħanķer-i ser-tiz ile

tiğını 'arşa asmış:

1. tiğını 'arşa asmış:-miş

Gazel 65

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kılıcını arşa asmak; çok büyük zafer elde
etmek. II Dünyanın malı mülküne boyun eğmeyerek
zafer kazanmak.*

Zāl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürü
'Arşa asmış tiğını 'ālemdede gerķek er geķer

tiğves:

1. **tîgveş:**

Gazel 24

Mısra: 4

Kılıç gibi.

Düşmen-i nefis u hevânuñ kesdi bir bir başını
Arşa-i 'uzletde şol kim tîgveş 'uryân olur

tîhû:

1. **tîhûları:-lar, -ı**

Muhammes 1

Mısra: 7

Çil denen kuş.

Girmedî şâhînüñ çengâline tîhûları
Her biri bir yâra beñzer ol gül-i hõş-bûları

tîmâr:

1. **tîmâr:**

Gazel 224

Mısra: 10

Tedavi, deva.

Ey Cenâbî ol mehûñ dârü'ş-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i câna varsun derde tîmâr isteyen

2. **tîmârüñi:-(u)ñ, -ı**

Gazel 324

Mısra: 8

Tedavi, deva. II Aşk derdinin devası.

Haste olduñ ey gönül sevdâ-yı 'aşk-ı yâr-ıla
Var lebi dârü'ş-şifâsından dile tîmârüñi

tîmâr iden:

1. **tîmâr iden:-en**

Gazel 222

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İyileştiren, tedavi eden (şey).

Ala çeşmüñ mekri mi merdümleri bîmâr iden
Haste-i 'aşka lebi la'lüñ midür tîmâr iden

tîr:

1. **tîrini:-i, -(n)i**

Gazel 15

Mısra: 3

Ok.

Ağız açmış yârelerle bulsañ ey ten tîrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

2. **tîr:**

Gazel 25

Mısra: 12

Ok.

Ûatline ben haste cânüñ çeşmüñe olup mu'în
Ûamzeñ ile kaşuñ ey meh tîr ile yâyi arar

3. **tîrümüz:-(ü)müz**

Gazel 132

Mısra: 2

Ok.

Teşne-lebdür hûn-ı haşma dem-be-dem
şimşîrümüz
Toğrulupdur almağa cân-ı 'adüyü tîrümüz

4. **tîrin:-i, -n**

Gazel 15

Mısra: 7

Ok. II Sevgilinin ok gibi öldürücü veya yaralayıcı yan bakışı.

Elde yâyi ol mehûñ gönderse tîrin sineñe
Destine minnetler it bilindeki kurbânın öp

5. **tîrin:-i, -n**

Gazel 36

Mısra: 3

Ok. II Sevgilinin ok gibi öldürücü veya yaralayıcı yan bakışı.

Ûatl-i 'uşşâk itmege tîrin ele almış müjeñ
Ûaşlaruñ dil kaşdına her küşeden bir yâ çeker

6. **tîrûñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 62

Mısra: 5

Ok. II Sevgilinin ok gibi öldürücü veya yaralayıcı yan bakışı.

Tîrûñle ten-i zârımı pür-rañne görüp ğam
Didi ki belâ murgına bir hûb kafesdür

7. **tîrûñ:-(ü)ñ**

Gazel 313

Mısra: 6

Ok. II Sevgilinin ok gibi öldürücü veya yaralayıcı yan bakışı.

Ey kaşları kemānum idüp ziyāde cevrûñ
Ben hâk-sârî atma tîrûñ gibi yabāne

8. **tîrûñ:-(ü)ñ**

Gazel 337

Mısra: 6

Ok. II Sevgilinin ok gibi öldürücü veya yaralayıcı yan bakışı.

Gördi tîğûñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sînede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

tîre:

1. **tîre:**

Gazel 131

Mısra: 5

Karanlık, bulanık.

Bâri ey dil göremez oldum tîre 'âlem çeşmüme
Şor haber gör kıdadur ol rüşenâ-yı dîdemüz

tîr-i âhum:

1. **tîr-i âhum:-(u)m**

Gazel 111

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Âşğın) ah oku.

Tîr-i âhum bu tokuş çarhuñ delüpdür cevşenin
Sen meh-i ebrü-kemāna lîk te'şîr eylemez

tîr-i belāña:

1. **tîr-i belāña:-ñ, -a**

Gazel 264

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bela oku. II Sevgilinin aşk belası.

Yogrişup 'âşıklaruñ tîr-i belāña cân virür
Râh-ı küyuñda yatar kırbân kırbân üstine

tîr-i belāya nişân:

1. **tîr-i belāya nişân:**

Gazel 247

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bela okuna hedef olan kimse. II Ayrılık belasını çeken âşık.

Zahm-ı hadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenâbî tîr-i belāya nişân mısın

tîr-i cevrin:

1. **tîr-i cevrin:-(i)n**

Gazel 236

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cefa oku. II Sevgilinin aşığı yaralayan yan bakışı.

Ğamze-i ğammāzuña kırbân olayın kim müdām
Tîr-i cevrin eksük itmez 'âşık-ı bî-bâkden

tîr-i dil-düz-ı müjeñ:

1. **tîr-i dil-düz-ı müjeñ:-ñ**

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kirpiklerinin gönlü delen oku. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Virmedin ebrülaruñ yâyına ğamzeñ dağı şest
Tîr-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derünümde nişest

tîr-i dil-düzın:

1. **tîr-i dil-düzın:-ı, -n**

Gazel 295

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül delen, gönlü yaralayan ok. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Tîr-i dil-düzın şunar müjgānuñ ey meh çeşmüñe
Katlüme kaşd eyleyüp el ursa kaşuñ yāsına

tîr-i ğamdan:

1. **tîr-i ğamdan:-dan**

Gazel 284

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam, keder oku. II Sevgilinin eziyeti.

Sen kemān-ebrū nigāra meyl idelden cān u dil
Cān belālar gördi cānā tīr-i ğamdan dil-bere

tīr-i ğamuñ:

1. tīr-i ğamuñ:-(u)ñ

Gazel 301

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder oku. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Cānda şandum istedüm tīr-i ğamuñ āhır anı
Buldum ey qaşı kemānum bu dil-i maḥzūnda

tīr-i ğamuña:

1. tīr-i ğamuña:-(u)ñ, -a

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam oku. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Tīr-i ğamuña cān viren ey qaşı kemānum
Meydān-ı maḥabbetde öziñi hedef eyler

tīr-i ğamzeñ:

1. tīr-i ğamzeñ:-ñ

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışı.

Yā gibi baş egrilügin kullandır ebrūlaruñ
Tīr-i ğamzeñ anuñ için cāna peykān yağdurur

2. tīr-i ğamzeñ:-ñ

Gazel 183

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışı.

Tīr-i ğamzeñ üstine cānlar virürdi şevk ile
Yaraya cānā cemālūñ 'ıydına kurbāna dil

3. tīr-i ğamzeñ:-ñ

Gazel 226

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışı.

Sīnemde tīr-i ğamzeñ besdür nişān-ı devlet
Kaşuñ kemānı elde qaş-ı sa'adet olsun

tīr-i hūn-efşānuña:

1. tīr-i hūn-efşānuña:-(u)ñ, -a

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kan saçan ok. II Sevgilinin yaralayıcı, öldürücü, âşığı acı çektiren bakışları.

Tīr-i hūn-efşānuña ey meh nişāne olalı
Şan kabā-yı la'l geydi bu ten-i 'uryānumuz

tīr-i miḥnetle:

1. tīr-i miḥnetle:-le

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder oku. II Sevgilinin eziyeti.

Cenābī tīr-i miḥnetle delindi neyşifat bağrum
Sürür-ı meclis-i ḥayret benüm āh u fiğānumdur

tīr-i müjeñle:

1. tīr-i müjeñle:-ñ, -le

Gazel 167

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi yaralayıcı, öldürücü kirpiği.

Cānumı tīr-i müjeñle kıldı kurbānuñ senüñ
Hey ne kāfir-kış olur şol çeşm-i fettānuñ senüñ

tīr-i yāri:

1. tīr-i yāri:-i

Gazel 305

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü bakışları.

Yine bir taze serve sâyelendi
Düşürdüm tīr-i yāri bāğ-ı cāna

tiryāk ola:

1. **tiryāk ola:-a**

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Panzehir olmak, canlandırmak, hayat başışlamak.

Ef'i-i zülfüñ ne ğam zehrini dökürse üstüme
La'l-i cān-baḥşuñ ṭabībüm baña ger tiryāk ola

tiryākın şunup:

1. **tiryākın şunup:-up**

Gazel 323

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlaç, panzehir vermek. II Öpmek.

La'l-i cān-baḥşuñ devā eyler mi tiryākın şunup
Ef'i-i zülfüñ şunarsa baña zehr-i mārını

tīşe:

1. **tīşemüz:-müz**

Gazel 119

Mısra: 3

Kazma.

Tīşemüz diller virür senge yollar kesmede
Bī-sütünında ğamuñ Ferhāda yoldaş olmuşuz

tīşe-i cevr-i havādisle:

1. **tīşe-i cevr-i havādisle:-le**

Gazel 372

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hadiselerin eziyet edici baltası. II Âşığa eziyet eden durumlar, hadiseler.

Tīşe-i cevr-i havādisle tenüm sād-pāredür
Bilmez ol şīr'in kelāmum ne çeker Ferhādını

tīşe-i Ferhāddan:

1. **tīşe-i Ferhāddan:-dan**

Gazel 238

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ferhād'ın kazması.

Seng-i ḥārādan katıdur bağı Şīr'inüñ diyü
Bu şadā olurdu vārid tīşe-i Ferhāddan

tıynet:

1. **tıynetüm:-(ü)m**

Gazel 214

Mısra: 12

(Âşığın) yaratılışı, mizacı.

Ḥāk-i cismüm olmadan kâlib daḥı dest-i kazā
Âb-ı 'aşk-ı pāk ile taḥmīr kıldı tıynetüm

tīz:

1. **tīz:**

Gazel 145

Mısra: 2

Çabuk, seri, tez.

Âh kim āhum benüm bād-ı ğubār-āviz imiş
Esmede gülzār-ı ğamda ol şabādan tīz imiş

tīz eylemişdür:

1. **tīz eylemişdür:-miş, -dür**

Gazel 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acele etmek, seri hareket etmek.

Âb-ı vaşluñ irmese yaḳardı ser-tā-pā beni
Kendüyi tīz eylemişdür āteş-i fūrkat baña

toğ:

1. **toğup:-up**

Gazel 22

Mısra: 7

Dünyaya gelmek, doğmak.

Māder-i ğamdan toğup derdüñle kardaş olalı
Bilmişem ben kendüme Ferhādı eb Mecnūni ced

2. **toğalı:-alı**

Gazel 89

Mısra: 7

Dünyaya gelmek, doğmak.

Ana rahminden toğalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb sūd bir çarındaşum midür

3. **toğdukdā:-duk, -da**

Gazel 316

Mısra: 8

Doğmak; ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek.

Eşk-i çeşmüm mahv olur ey mäh görsem 'arızuñ
Hayl-i encüm kem olur toğdukdā şems-i hâverî

toğrul:

1. **toğrulupdur:**-up, -dur

Gazel 132

Mısra: 2

Yönelmek.

Teşne-lebdür hün-i haşma dem-be-dem
şimşirümüz
Toğrulupdur almağa cân-ı 'adūyî tîrümüz

2. **toğrualum:**-alu, -m

Gazel 353

Mısra: 6

Yönelmek.

Baňa çeşmüñ neler itdi ço anuñ fitnesini
Kaddüñe toğrualum n'itdi belâdan gayrı

tohm-ı vefâsı:

1. **tohm-ı vefâsı:**-(s)ı

Gazel 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sadakat, bağıllık tohumu.

Şarf it Cenâbî hâşıl-ı 'ömrüñ o mâha kim
Tohm-ı vefâsı mezra'-ı cânüñda kiştedür

tokuz çarhuñ cevşenin delüpdür:

1. **tokuz çarhuñ cevşenin delüpdür:**-üp, -dür

Gazel 111

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dokut kat feleğ'in zırhını delmek. II Âşığın ahının arşılâya ulaşması.

Tîr-i âhum bu tokuz çarhuñ delüpdür cevşenin
Sen meh-i ebrü-kemâna lîk te'şîr eylemez

tokuz deryâ:

1. **tokuz deryâ:**

Gazel 355

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dokuz deniz.

Kaître-i nâ-çizüm ammâ baħr kılsam kendümi
Mevcüme olmaz müsâvî bu toğkuz deryâ belî

tokuz mîñâya:

1. **tokuz mîñâya:**-(y)a

Gazel 133

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dokuz kat felek.

Meclis-i esrâ bi-'abdih câminı nüş eyleyüp
Cür'asını bu toğkuz mîñâya şaçan Cemlerüz

tol:

1. **tolıdı:**-dı

Gazel 167

Mısra: 8

Kalabalık duruma gelmek.

Şive bazarında cevruñ şatmağa bir h'âcesin
Müşterî 'aşıqlarıñla tolıdı dükkânuñ senüñ

2. **tolıdı:**-dı

Gazel 232

Mısra: 5

Kaplamak, sarmak.

Zülf-i şeb-rengüñ hâyâli toladı cân gerdenin
H'âb içinde görmüş idüm dün gice ol yarı ben

3. **tolıdı:**-dı

Gazel 354

Mısra: 6

Dolmak, dolup taşmak.

Şür u şer tutdı cihâni kılmadı hergiz şalâh
Dîv ü dedle tolıdı 'âlem nesl-i Âdem kalmadı

tolâb:

1. **tolâb:**

Gazel 115

Mısra: 4

Su değirmeni.

Küze-i çeşmiyle baňa büstân-ı küyuñı
Şulamağa zâr-ıla tolâb beñzer beñzemez

tolan:

1. **tolanur:-(u)r**

Gazel 62

Mısra: 1

Dolanan, gezip dolaşan (kimse).

Küyuñ tolanur gice ile şol ki 'asesdür
Sultân-ı cihândur bu sa'âdet aña besdür

2. **tolanur:-(u)r**

Gazel 288

Mısra: 3

Dolanan, gezip dolaşan (şey).

Bir kalenderdür felek küyuñ tolanur ey melek
Mâhdan destinde tutmuş bir mücellâ âyîne

3. **tolanup:-up**

Gazel 299

Mısra: 9

*Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek,
dolaşmak.*

Küyuñ tolanup nâle kıılır bende Cenâbî
Bülbül iñiler bâğ-ıla büstân arasında

4. **tolanur:-(u)r**

Gazel 329

Mısra: 9

*Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek,
dolaşmak.*

Şem'-i hüsnüñ tolanur ey meh Cenâbî şevk ile
Korkarum pervâne gibi âhîr aña yanası

5. **tolanur:-(u)r**

Gazel 331

Mısra: 6

*Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek,
dolaşmak.*

Görüp küyuñda 'uşşâkı ta'accüb eyleme ey gül
Tolanur bülbül-i şürîdeler dâyim gülistanı

tolı cām-ı şarâb:

1. **tolı cām-ı şarâb:**

Gazel 225

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dolu şarap kadehi.

Kadeh şun sâkiyâ görsün beni maḥmûr bezm-i ğam
Ḥumârim derdine çâre tolı cām-ı şarâb olsun

tolu:

1. **tolu:**

Gazel 247

Mısra: 9

Dolu.

Zaḥm-ı ḥadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenâbî tîr-i belâya nişân mısın

2. **tolular:-lar**

Gazel 35

Mısra: 7

Kadeh. II Şarap.

Niçe kez tolular içdük dil-ber-i mihre velî
Bezm-i 'âlemde o şâhuñ yokdur ayağın çeker

töp-ı âhî:

1. **töp-ı âhî:-ı**

Gazel 246

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ah topu. II Âşığın ahı.

Töp-ı âhî ol kadar atdum şişâr-ı çarḥa kim
Kalmadı bir küşesinde sağ ey meh bir beden

toprağın çeker:

1. **toprağın çeker:-er**

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Toprağın azalması, çökmesi.

Gördi eşk-i dîdeden cânâ esâs-ı ten ḥalel
Pest olur bârân ile dîvâr toprağın çeker

toyla:

1. **toylamağa:- mağa**

Gazel 68

Mısra: 4

Ziyafet vermek, yedirip içirmek.

Eyledüñ ey sine yir yir taze dâğuñ aşikâr
Toylamağa gam sipâhın bir iki nânuñ mı var

Tübâ:

1. **Ṭübâ:**

Gazel 256

Mısra: 3

*Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge
saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda
büyük ağaç.*

Görüp ol kadd-i bālâni maḥabbet 'arz ider Ṭübâ
Nihâl-i ravza-i cennet veyâ serv-i çemensin sen

Tübî:

1. **Ṭübîye:-(y)e**

Gazel 24

Mısra: 7

*Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge
saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda
büyük ağaç.*

Şive-i reftârda Ṭübîye egmez başını
Kâmet-i bālâsi yârüñ gör ne 'âlî-şân olur

Ṭübî-i cennet:

1. **Ṭübî-i cennet:**

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge
saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda
büyük ağaç.*

Gül ruḥşısuz çeşmüme her gönca peykân gibidür
Nîzedür kaddüñ gamıyla Ṭübî-i cennet baña

tüfân:

1. **tüfâna:-a**

Gazel 300

Mısra: 4

*Çok şiddetli şekilde yağan ve her yeri sular
altında bırakan yağmur.*

Kaṭre-i nâ-çiz ile fark eylemez deryâları
Eyleyen tüfâna nisbet dîde-i giryânuma

tüfâna virdüm:

1. **tüfâna virdüm:-dü, -m**

Gazel 218

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çok şiddetli yağmur ve fırtınaya bırakmak.

Mevc-i pür-âşübla tüfâna virdüm 'âlemi
Gâh baḥram geh nehengî gâh anda mâhiyem

tüfân-ı fenâya virdi:

1. **tüfân-ı fenâya virdi:-di**

Gazel 124

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yokluk tufanına vermek. // Yok etmek, yıkmak.
// Perişan, harap etmek.*

Yıkdı cismüm kaşrını seyl-âb-ı eşküm âh kim
Virdi tüfân-ı fenâya ser-te-ser bünyâdumuz

tuğra:

1. **tuğrâyı:-y, -i**

Gazel 90

Mısra: 10

*Osmanlı padişahlarının resmi yazılarda ve
paralarda imza yerine kullandıkları, özel bir şekli
olan işaret. // Âşığın sinesindeki yaralar.*

Olalı dîvân-ı 'aşkuñ ben Cenâbî kâtibi
Sînede dâğ-ı siyehden yazdığım tuğrâyı gör

2. **tuğra:**

Gazel 6

Mısra: 10

*Osmanlı padişahlarının resmî yazılarda ve
paralarda imza yerine kullandıkları, özel bir şekli
olan işaret. // Sevgilinin kaşları.*

Mülk-i ḥüsnüñ şâhıyam diyü Cenâbî ol melek
'Ârizi hükminde kaşın gösterür tuğra baña

3. **tuğrayı:-(y)ı**

Gazel 25

Mısra: 4

*Osmanlı padişahlarının resmî yazılarda ve
paralarda imza yerine kullandıkları, özel bir şekli
olan işaret. // Sevgilinin kaşları.*

'Ârizüñ hükminde göñlüm okıdı haṭṭuñ velî
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nî ki tuğrayı arar

tuhfe-i şâyestesi:

1. tuhfe-i şâyestesi:-(s)i

Gazel 357

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) yaraşır, uygun hediye.

Cân nişâr eyler Cenâbî yolına sen mehveşüñ
Olmayıcak hâk-i pâke tuhfe-i şâyestesi

tulû' it:

1. tulû' it:

Gazel 161

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Doğmak. II Ortaya çıkmak, görünmek.

Tulû' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemâl üzre
Ser-i a'dâdan olmasun şehâ bir dem zevâl eksük

tulû' itsün:

1. tulû' itsün:-sün

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Doğmak. II Ortaya çıkmak, görünmek.

Maşrıq-ı şubh-ı sa'âdetsin tulû' itsün ruhuñ
Kara zülfüñ mağribinden baş çıkarırsun şâmunuz

tümâr:

1. tümârlar:-lar

Gazel 103

Mısra: 8

Dürülüp bükülerek yuvarlak şekil alan defter.

Zülfüñ ucundan ne derdler çekdüğüm ey sîm-ber
İstesem şerh itmege dolar besî tümârlar

Tuna:

1. Tunadur:-dur

Gazel 50

Mısra: 10

Tuna Nehri. II Âşığın gözyaşları.

Hasretinden ol mehüñ yaşum Cenâbî akmada
Yâ Savâ ırmağıdır yâ Tunca yâhüd Tunadur

Tuna hakı:

1. Tuna hakı:

Gazel 370

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tuna Nehri'nin hakkı için.

Rüm ilin fetih eyledi kâfir gözüñ şemşirile
Kılıcından şah-bâzum kan akar Tuna hakı

Tunca:

1. Tunca:-dur

Gazel 50

Mısra: 10

Tunca Nehri. II Âşığın gözyaşları.

Hasretinden ol mehüñ yaşum Cenâbî akmada
Yâ Savâ ırmağıdır yâ Tunca yâhüd Tunadur

Tür:

1. Türünü:-ı, -(n)ı

Gazel 155

Mısra: 4

Hz. Mûsâ'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduğu
dağ, Tür-ı Sînâ.

Vâdi-i Eymende dil Mûsî-i 'umrânum durur
Bu vücudum Türünü yandursa tañ mı nâr-ı 'aşk

2. Türdan:-dan

Gazel 239

Mısra: 4

Hz. Mûsâ'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduğu
dağ, Tür-ı Sînâ.

Mûsî-i 'Umran iderseñ kalb-i pâküñ ey göñül
Gel tecellî nürünü eyle temâşâ Türdan

Türân:

1. Türân:-ıla

Gazel 2

Mısra: 4

İranlılar tarafından Türkistan ve Tataristan
yöresine verilen ad.

Kaşlarıñ tuğrasını göster berât-ı hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm İrân-ıla Türân aña

turfe bāğda:

1. turfe bāğda:-da

Gazel 161

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yeni açmış çiçeklerle dolu bahçe. II Âşığın gönlü.

Göñülden gitmedi hergiz hayâl-i kâmet-i servüñ
Bu turfe bāğda cānâ yaraşmaz ol nihâl eksük

turma saydum:

1. turma saydum:-du, -m

Gazel 326

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Durmadan saymak.

İrgürem diyü hisâbı sen meh-i devrâna ben
Sâl-ı hecrüñ turma saydum hefte vü eyyâmını

turmaz:

1. turmaz:-maz

Gazel 53

Mısra: 3

Aralıksız, sürekli, durmaksızın.

Gözlerüñ turmaz atar gamze oğın cān u dile
Kan bıçağ şol iki kâfir bizüm ile yağıdur

2. turmaz:-maz

Gazel 77

Mısra: 11

Aralıksız, sürekli, durmaksızın.

Cihreden yaşum siler turmaz Cenâbî ol nigâr
Tıflâsâ levh-i zerden güyiyâ dirhem kıpar

3. turmaz:-maz

Gazel 330

Mısra: 5

Aralıksız, sürekli, durmaksızın.

Nişâne eyleyüp mihi atar nâz oğını turmaz
Dönelden ol meh-i bedr'üñ kemân-ı Rüsteme kaşı

turra:

1. turrañ:-ñ, -ı

Gazel 217

Mısra: 3

(Sevgilinin) kıvrıcık saçı.

Bend bend olmuş yatur görsem ruhuñda turrañı
Kâkülüñden dilde her dem pîç ü tâbum şanuram

turra-i pür-ğam:

1. turra-i pür-ğam:

Gazel 371

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım saç lülesi.

Ğadd-i dil-ber gibi ey dil istikâmet üzre ol
Kec-rev olma kıll hazer ol turra-i pür-ğam gibi

turrañ altında:

1. turrañ altında:-ı, -(n)da

Gazel 199

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kâkülünün altı.

Turrañ altında budur gün yüzüñi cüst itdigüm
Târ-ı şebde görmege hürşid-i raşşân isterem

turur:

1. turur:

Gazel 269

Mısra: 8

*Bildirme eki olan "-dır, -dir, -dur, -dür" ekinin
Eski Türkiye Türkçesindeki kullanım şekli.*

'Ukde-i zülf-i girih-ğîrin görüp eyle hazer
Ruğlarından olma gâfil kim turur âl üstine

tut:

1. tut:

Gazel 19

Mısra: 4

*Varsaymak, farz etmek, saymak, addetmek,
kabul etmek.*

Ğançer-i ğün-rîzüñe gerden şunar her müstmend
Ey kemân-ebrü cihânı saña kırbân oldı tut

2. **t:**

Gazel 19

Mısra: 6

Varsaymak, farz etmek, saymak, addetmek, kabul etmek.

l'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libās
Ben kalendar-meşrebi yoluñda 'uryān oldu t

3. **tmadın:-ma, -dın**

Gazel 103

Mısra: 4

Kaplamak, sarmak.

Gl yüzüñden ko cesim-i behre olsun 'aşkuñ
tmadın etraf-ı hüsnüñ gülşenini hārlar

4. **tdı:-dı**

Gazel 354

Mısra: 5

Kaplamak, sarmak.

Şr u şer tdı cihānı kılmadı hergiz şalāh
Dv  dedle oldı 'ālem nesl-i Ādem kalmadı

5. **tmış:-mış**

Gazel 360

Mısra: 2

Kaplamak, sarmak.

Görüp yāktuñ üstinde müretteb hātt-ı reyhānı
Didüm mşgn giyā tmış kenār-ı Āb-ı hayvānı

6. **tsa:-sa**

Gazel 148

Mısra: 6

Yakalamak.

Hālka-i zülfüñ ne hř devr eylemiş hāl-i hādñ
Şöhret olsa tsa olmaz böyle bir duzağ zāğ

7. **tup:-up**

Gazel 133

Mısra: 7

... olarak görmek, ... olarak saymak.

Derdüñi başdan tup dvāne-resm olduğ yine
'Āleminde 'aşkuññ 'ākil geçen ser-semlerüz

8. **t:**

Gazel 180

Mısra: 9

... olarak görmek, ... olarak saymak.

Gel Cenāb cümle dehri zerre-i nā-çiz t
Kes 'alāyık riştesini andan ey dil b-ğam ol

9. **tar:-ar**

Gazel 363

Mısra: 2

Ele geçirmek, zapt etmek, fethetmek. II Āřık etmek.

Süvār olmiş semendine görüp ol şh-ı fettānı
Didüm şemşr-i hüsnile tar āhir bu meydānı

10. **t:**

Muhammes 2

Mısra: 25

Uymak, uygulamak. II Kabul etmek.

Pr-i hred ne dirse sen anı t işit
Uyma hevā-yı nefse özüñ gr dağı sekir

11. **tupdur:-up, -dur**

Gazel 351

Mısra: 8

Kaplamak, sarmak.

Ne dem 'azm-i řikār itdüm gözüñ āhlārın gördüm
tupdur ser-te-ser 'ömrüñ meger 'ālem yüzin
vahş

tutalum:

1. **tulum:-alu, -m**

Gazel 244

Mısra: 8

Varsaymak, farz etmek, saymak, addetmek, kabul etmek.

Mümiyānuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
tulum dikkatde kıl yarar bu çem-i hürde-bn

tutan:

1. **tan:-an**

Gazel 171

Mısra: 7

Takip eden, izleyen (kimse). II Āřık.

Meşreb-i la'lüñ tütan 'aşıklaruz biz sâkiya
Destümüzde dem-be-dem cām-ı mey-i şahbâ gerek

tüti-i tab'-ı Cenâbî:

1. tüti-i tab'-ı Cenâbî:

Gazel 256

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cenabi yaratılışlı papağan.

'Aceb mi tüti-i tab'-ı Cenâbî medhüñ eylerse
Feşâhat mülkine husrev şeh-i şîrîn-sühansın sen

tüti-i tab'-ı latîfûñ:

1. tüti-i tab'-ı latîfûñ:-(ü)ñ

Gazel 251

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hoş, nazik yaratılışlı papağan. II Nazik, hoş sevgili.

Tüti-i tab'-ı latîfûñ her kaçan kılsa suhan
Her edâsı nâzenîndür her kelâmı şekerîñ

tüti-i tab'um:

1. tüti-i tab'um:-(u)m

Gazel 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yaratılış papağanı. II Şiir söylemeye elverişli yaratılış.

Bir niçe elfâz ile vaşf eyle haţt-ı sebzini
Tüti-i tab'um gibi la'l-i şeker-güftârın öp

tutıl:

1. tutılmış:-miş

Gazel 153

Mısra: 8

Ay ve Güneş için tutulma olayına uğramak.

Hün-ı dilde görmege göynüklü dâğum resmini
Fi'l-meşel gökde şafağ içre tutılmış aya bak

2. tutılmış:-miş

Gazel 43

Mısra: 4

Yakalanmak, avlanmak. II Aşık olmak.

'İzâruñ nârına düşdi 'azâb-ı cân nedür bilmez
Tutılmış dâm-ı zülfüñde göñül murğı semenderdür

tütiyâ:

1. tütiyâ:

Gazel 13

Mısra: 5

Göze çekilen sürme.

Hâk-pâyüñ kuhlidür devlet gözine tütiyâ
Pây-büsuñ şevketiyle buldı şöhet bu cenâb

2. tütiyâya:-(y)a

Gazel 159

Mısra: 6

Göze çekilen sürme.

Gerd-i ser-i rehüñle ey rüşenâ-yı dîde
Şol deñlü doldı çeşmüm kim tütiyâya yir yok

3. tütiyâ:

Gazel 208

Mısra: 10

Göze çekilen sürme.

Zerre minnet eylemem kühle Cenâbî ben bugün
Dîdeme bes tütiyâ hâk-i der-i cânân benüm

tutuş:

1. tutuşup:-up

Gazel 71

Mısra: 7

Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak.

Tutuşup âteş-i gamla vücûdum nür-ı nâr oldı
Cihânı odlara yağar başumda bir tütünüm var

türâb:

1. türâb:

Gazel 225

Mısra: 2

Toprak.

Göñül peymâne-i derdüñ çeküp mest-i hârâb olsun
Düşüp cür'a gibi yollarda gamda türâb olsun

2. türâba:-a

Gazel 105

Mısra: 2
Toprak.

Genc-i gamuñla hâtır künc-i harâba beñzer
Naqd-i vücûdum anda yatur türâba beñzer

türâb-âlüdeyin:

1. **türâb-âlüdeyin:**

Gazel 228

Mısra: 4

Toprağa bulaşmış bir hâlde (olan kimse). II

Âşık.

Cür'aveş bezm-i gamuñda tâ ki düşdüm ayağa
Dâmen-i mestân gibi dâyim türâb-âlüdeyin

türâbî:

1. **türâbîler:-ler**

Gazel 98

Mısra: 8

Toprakla ilgilenenler. II Madenci. II Âşık.

Sen ne cevher kapduğun kân-ı melâhatde bugün
Ey meh-i burc-ı letâfet bu türâbîler bilür

U

u/ü:

1. **ü:**

Gazel 10

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

Dil tolaşdı bir gözi fettân zülfi qaraya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

2. **ü:**

Gazel 29

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Yıkdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm eyvânını bünyâd ider

3. **ü:**

Gazel 29

Mısra: 9
"Ve" bağlacı.

Yapdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki 'adl eyvânını bünyâd ider

4. **ü:**

Gazel 38

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

Ben ğarîb üftâdeñi hâk-i derüñden dür iden
'illet-i cism-i nañif ü hâtır-ı mañrürdur

5. **u:**

Gazel 84

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

Şür u fitenle hâttuñ ğavġâya virdi dehri
Ser-menzilüñde her şeb bir âh u vây u vehdür

6. **ü:**

Gazel 99

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücûdum gül gibi
Dil hâzîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

7. **ü:**

Gazel 99

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Âteş-i 'aşka düşelden bu vücûdum gül gibi
Dil hâzîn ü cân enîn ü cigerüm biryândur

8. **ü:**

Gazel 111

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

Çekdüğüm derd ü belâyı kimse ta'bîr eylemez
İstesem şerh itmege aklâm tahrîr eylemez

9. **ü:**

Gazel 134

Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
korkmaz
Cihân kıtâlı olmuşdur vezîr ü şâhdan korkmaz

10. ü:
Gazel 150
Mısra: 24
"Ve" bağlacı.

Zülf ü ruhsârûnla hâttuñ olmasa her nazmda
F'l-meşel bir gülsitândur kim gül ü reyhâni yok

11. u:
Gazel 168
Mısra: 5
"Ve" bağlacı.

Gâh nâz u gâh işve gâh şîve geh 'itâb
Niçe bir ey bî-vefâ cevruñ çeke bu cân senüñ

12. u:
Gazel 170
Mısra: 10
"Ve" bağlacı.

Baħr ile berden murâd olan ħarâbe dünyede
Sîne-i pür-tâb u çeşm-i teridür 'aşıkunñ

13. ü:
Gazel 177
Mısra: 5
"Ve" bağlacı.

Çerâğ-ı ħâne-i kâlbî durur dervîş ü sultânuñ
Şafâ virmekte kândîli anuñ mihr-i cihândan yig

14. ü:
Gazel 209
Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

Gözünñ âşübını ben kavm ile kâşâne diyem
Kec-ħayâlin kaşuñuñ Çîn ü ħorâsâna diyem

15. u:
Gazel 218

Mısra: 14
"Ve" bağlacı.

Ben Cenâbî rûz u şeb bu çeşm-i encüm-bâr-ıla
Gâh çarħ-ı ħayretem geh âfitâb u mâhiyam

16. u:
Gazel 235
Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

Bağmaz ol sîmîn-beden ben mübtelâya nâzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

17. ü:
Gazel 241
Mısra: 10
"Ve" bağlacı.

Cenâbî n'ola bülbülveş terennüm itse küyuñda
Bu reng ü büy ile şâhum gül-i bâğ-ı leţâfetsin

18. ü:
Gazel 261
Mısra: 6
"Ve" bağlacı.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyeñ bî-gâneyeñ

19. u:
Gazel 261
Mısra: 6
"Ve" bağlacı.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyeñ bî-gâneyeñ

20. u:
Gazel 261
Mısra: 6
"Ve" bağlacı.

Âşinâlık kesb idelden ben belâ-keş 'aşk-ıla
Fehm ü 'aql u şabr u dilden külliyeñ bî-gâneyeñ

21. u:
Gazel 309

Mısra: 3
"Ve" bağlacı.

İrdi bahâr u 'âlem huld-berîne döndi
Bu demde yâri bulsañ ey dil kenârı gözle

22. ü:
Gazel 311
Mısra: 13
"Ve" bağlacı.

Zühd ü takvâ ey Cenâbî ber-taraf idüp bugün
La'l-i nâbüñ hâsretiyle düşdi câm-ı bî-ğışa

23. ü:
Gazel 370
Mısra: 1
"Ve" bağlacı.

Mü'min ü kâfir Yahüdî bunı dir Mevlâ hâkı
Kim büt-i 'İsî-nefessin Hâzret-i Mûsâ hâkı

24. ü:
Muhammes 1
Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

Ol küşâde ey göñül şanma zemistân vaktidür
İrdi eyyâm-ı gül ü gülzâr u büstân vaktidür

25. ü:
Muhammes 2
Mısra: 37
"Ve" bağlacı.

Geh zillet ü nedâmet ü geh 'izz ü i'tibâr
İnsâna luţf bu mı ayâ devr-i rûzgâr

26. [u]:
Gazel 202
Mısra: 12
"Ve" bağlacı.

Ey Cenâbî çâk idüp ğam tekyesinde hil'atım
Ten libâsında dili büryân [u] 'uryân eylesem

uç:

1. uçamaz:-a, -maz
Gazel 139

Mısra: 16
Havada yol almak, havada gitmek.

Hem-cenâh olmaz Cenâbî sen hümâ-pervâz-ıla
Uçamaz sîmurğ-ıla biñ bâl ü per açsa meges

2. uçarsa:-ar, -sa
Gazel 242
Mısra: 4
Havada yol almak, havada gitmek.

Çanadum altına aldum melâmet Kâfınuñ kühin
Uçarsa böylece uçsun göñül 'Ankâ yuvasından

3. uçsun:-sun
Gazel 242
Mısra: 4
Havada yol almak, havada gitmek.

Çanadum altına aldum melâmet Kâfınuñ kühin
Uçarsa böylece uçsun göñül 'Ankâ yuvasından

4. uçduğ:-du, -k
Gazel 296
Mısra: 6
Havada yol almak, havada gitmek.

Bir nazâr Kâf-ı belâ-yı 'aşkuñı seyr itmege
Hem-cenâh olup biraz uçduğ bugün 'Ankâ ile

'ucb u rişâdan:

1. 'ucb u rişâdan:-dan
Gazel 72
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Kendini beğenmişlik ve ikiyezlülük.

Zâhidâ 'ucb u rişâdan kalbünü pâk itmeseñ
Şarfa itmez saña çendân tã'at-ı şad-sâleler

ucı yok bir hikâyetdür:

1. ucı yok bir hikâyetdür:-dür
Gazel 60
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sonu olmayan bir hikâye. II Sevgilinin saçına
gönül veren âşıkların çektiği eziyetler.

Yazılsun kışşa-i cevr-i ser-i zülf-i perîşânuñ
'Adâlet tahtı şâhına ucı yok bir hikâyetdür

uçup kondi:

1. **uçup kondi:-dı**

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uçup bir yere inmek.

Karasından uçup kondi yimez pervâ telâtumdan
Gezer deryâ-yı eşk içre gözüm şan murğ-ı âbîdür

uçur:

1. **uçurdum:-du, -m**

Gazel 243

Mısra: 6

*Uçmasına sebep olmak, uçmasına yol açmak. II
Uzaklaştırmak.*

Ğamuñ kühında Mecnûn'ı görüp ben âşiyân tutmuş
Uçurdum bâl-i himmetle sürüp anı yuvasından

'üd:

1. **'üd:**

Gazel 23

Mısra: 4

*Klasik Türk müziği araçlarından, iri karınlı,
kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı.*

Budur kânûn-ı 'aşkuñ nağmesi kim
Figân-ı ehl-i derde iñiler 'üd

uğra:

1. **uğrasam:-sa, -m**

Gazel 76

Mısra: 6

*Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek,
gidip kısa süre kalmak.*

Açılmazsın baña gül gibi bir dem
Şabâveş uğrasam küyuña şad-bâr

2. **uğrayısdur:-y, -ısar, -dur**

Gazel 132

Mısra: 8

Maruz kalmak.

Su içer bir cüydân gördük 'adûyî h'âbda
Tigüñe uğrayısdur 'âkıbet ta'bîrümüz

3. **uğradum:-du, -m**

Gazel 311

Mısra: 4

Karşılaşmak, görmek.

Câm-ı hüsnüñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Kanzil olmuş yatar uğradum iki ser-hoşa

4. **uğrar:-r**

Gazel 270

Mısra: 10

*Bir yerin yanından veya içinden geçmek. II
Karşılaşmak.*

Şehr-i hattuñ ister iken zülfüñe düş oldu dil
Mışra 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

uğurla:

1. **uğurla:**

Gazel 90

Mısra: 5

Çalmak.

Lâleye baş renk uğurla gel 'izâr-ı Leyliden
Nesterin jülîde bu Mecnûn-ı bî-pervâyı gör

'ukâb:

1. **'ukâb:**

Gazel 16

Mısra: 4

Kartal. II Akıl.

Mâverâ-yı seyrüme irmez benüm şävüs-ı 'aql
Hem-cenâh olmaz hümâ-yı evc-i kudretle 'ukâb

'ukde-i zülf-i girih-gîrin:

1. **'ukde-i zülf-i girih-gîrin:-i, -n**

Gazel 269

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dolaşık saçının düğümü.

'Ukde-i zülf-i girih-gîrin görüp eyle hâzer
Ruğlarından olma gâfil kim turur âl üstine

ulaş:

1. **ulaşmadan:-madan**

Gazel 302

Mısra: 4
Erişmek, ulaşmak. II Kavuşmak.

Gülşeninde 'âlemüñ bād-ı şabâveş ey gönül
Hârına ulaşmadan dağı güzâr itmek nice

2. ulaştı:-dı
Gazel 341
Mısra: 4
Erişmek, ulaşmak.

Cigerden geçdi peykânun dile oldu bu dem Müsil
Ulaştı semt-i Bağdâda geçüp râh-ı Karamanı

ulı deryâ:

1. ulı deryâ:
Gazel 198
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Büyük deniz.

Seyrine tâkat getirmez dîdeler emvâcumuñ
Kaṭre iken kendümi bir ulı deryâ añladum

2. ulı deryâdadur:-da, -dur
Gazel 41
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Okyanus, uçsuz bucaksız deniz. II Âşığın gözü.

Hör bakma dürr-i eşk-i dîde-i hün-bâruma
Kim ser-i peyvendi anuñ bir ulı deryâdadur

ulı ocağ:

1. ulı ocağ:
Gazel 140
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Büyük, yüce ocak. II Âşığın aşk ateşiyle yanan
gönlü.*

Tekye-i ğamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

ulu dergâh:

1. ulu dergâh:
Gazel 282
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yüce kapı, eşik. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Pây-bûsuñ kılmağa geldi Cenâbî kapuña
Anı redd itme şehâ bu ulu dergâh 'aşkına

um:

1. umayın:-ayın
Gazel 159
Mısra: 7
İstemek. II Beklemek, ümit etmek.

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i bî-dil
Bezminde şâh-ı dehrüñ çün kim gedâya yir yok

2. umar:-ar
Gazel 249
Mısra: 6
İstemek. II Beklemek, ümit etmek.

Lebüñ ihsân-ı bûsıyla beni kılsun müşerref kim
Şeh-i mülk-i melâhatsin 'aṭâ umar gedâ senden

3. umdum:-du, -m
Gazel 340
Mısra: 2
İstemek. II Beklemek, ümit etmek.

Bu gülşende belâ birken baña geldi hezâr oldu
Ne gülden kim vefâ umdum cefâ bāğında hâr oldu

4. umayın:-ayın
Gazel 353
Mısra: 7
İstemek. II Beklemek, ümit etmek.

Nice dermân umayın bunda gönül derdine kim
Şerbet-i şihhati yok renc ü 'anâdan ğayrı

5. umaram:- ar, -am
Gazel 75
Mısra: 7
Beklemek, ümit etmek.

Umaram kim açam 'aşkuñ kapusın
Ki himmetle açıldı bāb-ı Hâyber

'ummân:

1. 'ummân:
Gazel 197
Mısra: 4

Okyanus; büyük deniz. II Çok fazla gözyaşı dökən âşık.

Bir habâbum kadarı olmadı eflâk-ı kebûd
Kaṭre-bâr-ı ğam-ı 'aşk olalı 'ummân oldum

2. 'ummāna:-a

Gazel 63

Mısra: 3

Okyanus; büyük deniz. II Âşığın çok fazla gözyaşı dökən gözü.

Dönüpdür çeşm-i hûn-bârum sirişküm birle
'ummāna
Ten-i pür-derdümi şorsañ o deryānuñ kenârıdır

un olmişam:

1. un olmişam: -miş, -am

Gazel 203

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Un hâline gelmek. II Perişan olmak.

Fikr-i hâl-i rüy-ı gendüm-gün-ı dil-dâr ile ben
Döne döne âsiyâbında ğamuñ un olmişam

'unf:

1. 'unfila:-ila

Gazel 77

Mısra: 8

Sertlik, kabalık, şiddet.

Gözlerüñ vehmin koyup müjgānuñ aldı dil ele
'Unfila cellād elinden tiğ-i âteş dem kıpar

'unnâb:

1. 'unnâb:

Gazel 115

Mısra: 1

Hünnap; kabuğu kırmızı ve çekirdeği pek sert bir cins küçük meyve, çiğde.

La'l-i nâb-ı dil-bere 'unnâb beñzer beñzemez
Eşküm içre dideme ğarḳ-âb beñzer beñzemez

ur:

1. urur:-(u)r

Gazel 158

Mısra: 6

Kurmak, yapmak, inşa etmek.

Zülfüñ ile 'arızuñ mâhiyetin fehmi itmege
Nüh sipihr eyvân urur târ-ı şebinde aya bak

2. urınmış:-(i)n, -miş

Gazel 160

Mısra: 12

Koymak, yerleştirmek.

Egine zer-keş libâs almış raḳîb-i bed-likâ
Çul urınmış üstine bir hâr durur pâlânı yok

'uryân:

1. 'uryân:

Gazel 202

Mısra: 12

Çıplak.

Ey Cenâbî çâk idüp ğam tekyesinde hil'atum
Ten libâsında dili büryân [u] 'uryân eylesem

'uryân eylesem:

1. 'uryân eylesem:-se, -m

Gazel 202

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Soymak, çıplak bırakmak.

Çâk kılsam câme-i cism-i melâmet resmümi
Ten libâsından dil-i nâlânı 'uryân eylesem

'uryân ol:

1. 'uryân oldı:-dı

Gazel 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Soyunmak, çıplak kalmak.

Hil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libâs
Ben ḳalender-meşrebi yoluñda 'uryân oldı tut

2. 'uryân olur:-(u)r

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Soyunmak, çıplak kalmak. II Maddi varlıktan arınmak.

Düşmen-i nefis u hevânuñ kesdi bir bir başını
Arşa-i 'uzletde şol kim tığveş 'uryân olur

'uşşâk:

1. **'uşşâka:-a**
Gazel 164
Mısra: 3
Uşşak makamı; Klasik Türk musikinde ana makamlardan biri. II Âşıklar.

Melâmet olmadur 'uşşâka kânün
Mağabbet ehli iseñ isteme neng

2. **'uşşâkı:-ı**
Gazel 14
Mısra: 3
Âşıklar.

Hañçer-i hün-rîz ile 'uşşâkı öldürme diyü
Furşat el virse saña ol gamze-i mekkârın öp

3. **'uşşâk:**
Gazel 31
Mısra: 1
Âşıklar.

Pür durur 'uşşâk ile her yirde kim cânân olur
Lâzım-ı dîvân durur her kanda kim sultân olur

4. **'uşşâka:-a**
Gazel 39
Mısra: 7
Âşıklar.

Gözüne hey di 'uşşâka havâle kılmason tığın
Ki küffâra kılıç şalar bizüm bir şâhumuz vardur

5. **'uşşâka:-a**
Gazel 111
Mısra: 6
Âşıklar.

Fitnelerle taldurupdur 'âlemi fettân gözün
Günde yüz biñ cevriñi 'uşşâka taksîr eylemez

6. **'uşşâk-ıla:-ıla**
Gazel 138
Mısra: 11
Âşıklar.

Şüfiyâ 'ilm-i riyyâ bahşini ço 'uşşâk-ıla
'Âlimisin sen o fennüñ biz anuñ nâ-dâniyuz

7. **'uşşâka:-a**
Gazel 165
Mısra: 3
Âşıklar.

Ğamuñ bezminde 'uşşâka hayâlün şunmasa nuklı
Humârın çekmege baş mı devirdi câm-ı şahbânuñ

8. **'uşşâkı:-ı**
Gazel 168
Mısra: 7
Âşıklar.

Şeh-süvâr-ı hüsñ olup 'uşşâkı pâ-mâl itmege
Bin semend-i nâzuña cevân senüñ meydân senüñ

9. **'uşşâka:-a**
Gazel 173
Mısra: 1
Âşıklar.

Mest-i câm-ı hüsñ olup 'uşşâka bakmaz ol melek
Nâr-ı âh ile yanarsa yiridür tığ-ı felek

10. **'uşşâka:-a**
Gazel 201
Mısra: 5
Âşıklar.

Küyuñ tavâfi kıblem 'uşşâka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafâyı varsam ziyâret itsem

11. **'uşşâkdan:-dan**
Gazel 260
Mısra: 5
Âşıklar.

Kesmedi 'uşşâkdan zâhid zebân-ı ta'nını
Ehl-i zevkuñ bilmedi ol gül derdâ meşrebin

12. **'uşşâk:**
Gazel 291
Mısra: 6
Âşıklar.

Hulkuma irdi cânı Leylî idi dilinde
'Uşşâk içinde sâbâş Mecnûn-ı nâ-murâda

13. 'uşşâkı:-ı
Gazel 331
Mısra: 5
Âşıklar.

Görüp küyünda 'uşşâkı ta'accüb eyleme ey gül
Tolanur bülbül-i şürîdeler dâyim gülistanı

14. 'uşşâkuñi:-(u)ñ, -ı
Murabba 4
Mısra: 9
Âşıklar.

Nâr-ı 'aşkuñ yakmada 'uşşâkuñi pervânevâr
Câm-ı şevküñ yakmada müştâkuñi peymânevâr

15. 'uşşâka:-a
Tahmis 1
Mısra: 8
Âşıklar.

Göremedüm hayf şādî eyleye bir gün nüzül
Mâ-sivâdan geçmedür 'aşk içre 'uşşâka uşül

'uşşâk-ı bî-sâmânuña:

1. 'uşşâk-ı bî-sâmânuña:-(u)ñ, -a
Gazel 227
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Perişan, zavallı âşıklar.

Ruĥlaruñdur âl iden 'uşşâk-ı bî-sâmânuña
Gözlerüñdür siĥr ile her bî-dili teşĥîr iden

'uşşâk-ı ciger-sûzi:

1. 'uşşâk-ı ciger-sûzi:-ı
Gazel 10
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Baĥrı yanan âşıklar.

Cevre yok mı bir nihâyet nice bir ĥatlı idesün
Tîĥ-ı miĥnet birle 'uşşâk-ı ciger-sûzi şehâ

'uşşâk-ı haste-göñlin:

1. 'uşşâk-ı haste-göñlin:-i, -n
Gazel 257
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Hasta gönüllü âşıklar.

Fenn-i cefâ vü cevri bilür bir nigârsın
'Uşşâk-ı haste-göñlin alan şivekârsın

'uşşâkuñ dil-i âbâdi:

1. 'uşşâkuñ dil-i âbâdi:-ı
Gazel 172
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Âşıkların şen, mutlu gönli.

Yıkılsun ser-nigün olsun eyâ çarĥ-ı felek tâkuñ
Ki vîrân oldu zulmüñle dil-i âbâdi 'uşşâkuñ

uşül:

1. uşül:
Tahmis 1
Mısra: 8
*Takip edilmesi gereken ve alışılmış olan
davranış tarzı, âdet.*

Göremedüm hayf şādî eyleye bir gün nüzül
Mâ-sivâdan geçmedür 'aşk içre 'uşşâka uşül

uşül-i şavt-ı feryâdi:

1. uşül-i şavt-ı feryâdi:-ı
Gazel 213
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Feryat makamı.

Düşürmez bezm-i miĥnetde uşül-i şavt-ı feryâdi
Ne kıldan kim belâ çalsa aña dem-sâzdur göñlüm

'utârid:

1. 'utârid:
Gazel 305
Mısra: 3
Merkür. II Feleĥin kâtibi. II Yazarların piri.

'Utârid ĥâme alup kılsa taĥrîr
Ėam-ı hecrüñ getürmeye beyâna

uy:

1. **uymayalar:**-ma, -(y)a, -lar

Gazel 92

Mısra: 8

Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ayak uydurmak; örnek kabul edip davranışlarını birine benzetmek.

Gözlerüñe uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dīvāneye ferzāneler

2. **uysa:**-sa

Gazel 92

Mısra: 7

Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ayak uydurmak; örnek kabul edip davranışlarını birine benzetmek.

Gözlerüñe uysa dil bünyād-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dīvāneye ferzāneler

3. **uyalı:**-alı

Gazel 190

Mısra: 4

Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ayak uydurmak; örnek kabul edip davranışlarını birine benzetmek.

Būse virdüm la'lüñe çeşmüñ haber-dār olmadı
Gözlerüñe uyalı ben dağı 'ayyār olmışam

4. **uydum:**-du, -m

Gazel 303

Mısra: 4

Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ayak uydurmak; örnek kabul edip davranışlarını birine benzetmek.

Gīsū-yı 'anber-bāruñuñ gitmez hayāli dīdeden
Göñlüme uydum ben dağı düşdüm uzun sevdālara

5. **uyma:**

Gazel 188

Mısra: 15

Ayak uydurmak. II Birine kanmak, kapılmak.

Uyma ey meh ğayra kim çāk itdi ceyb-i 'ārını
Dest-i ħāra virdügiyçün sehv ile dāmān gül

uyar:

1. **uyardum:**-du, -m

Gazel 244

Mısra: 3

Harlamak, alevlendirmek.

Bād-ı āhumla uyardum nār-ı 'aşkuñ ey melek
Kālīb-ı Ādem için cem' olmamış idi mā' ü tıyn

2. **uyarur:**-(u)r

Gazel 73

Mısra: 5

Harlamak, alevlendirmek.

Uyarur dil tekyesinde niçe şem'-i mürdeyi
Dāğdan peydā olan sīnemdeki şol lāleler

3. **uyarupdur:**-up, -dur

Gazel 325

Mısra: 10

Harlamak, alevlendirmek.

Dāğ-ı mihrüñ yaqalı ey meh Cenābī sīnede
Döne döne uyarupdur ehl-i dil ocağını

uydur:

1. **uydur:**

Gazel 319

Mısra: 3

Benzetmek, uydurmak.

Şāh-ı 'aşka uydur āhengüñ diyü derd ehlinüñ
Bezm-i ğamda burdılar tñbürveş kulağını

uyhu:

1. **uyhuya:**-(y)a

Gazel 220

Mısra: 7

Uyku.

Giceler kan ağlayan çeşmümde yir yok uyhuya
Seyle virdi ħānümānın gözde ħ^vāb eglennesün

uzun sevdādudur:

1. **uzun sevdādudur:**-da, -dur

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Kara sevda.

Yād-i zülf-i müşğ-būyuñla Cenābī ey kamer
Ḥ'āba varmaz gicelerle bir uzun sevdādudur

2. **uzun sevdādudur:-da, -dur**

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Kara sevda.

Yād-ı zülf ü 'arızuñla bu Cenābī ey kamer
Ḥ'āba varmaz gice gündüz bir uzun sevdādudur

uzun sevdälara düşdüm:

1. **uzun sevdälara düşdüm:-dü, -m**

Gazel 303

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kara sevdaya düşmek; birine tutkun olmak,
aşırı derecede bağlanmak.*

Gīsü-yı 'anber-bāruñuñ gitmez hayāli dīdeden
Göñlüme uydum ben dañı düşdüm uzun sevdälara

Ü

üftāde:

1. **üftādesinden:-(s)ı, -(n)den**

Gazel 114

Mısra: 1

Düşkün, düşmüş, biçare (âşık).

Ol hümā üftādesinden sāyesin dūr eylemez
Ḥ'āke salmaz 'âşıkın 'ālemlere hūr eylemez

2. **üftādeden:-den**

Gazel 169

Mısra: 5

Düşkün, düşmüş, biçare (âşık).

N'ola ben üftādeden çekseñ sipihre başuñı
Serv-kāmet dil-rübāsın yüceyedür himmetüñ

ülfet idüp:

1. **ülfet idüp:-üp**

Gazel 231

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dostluk kurmak, ahbablık etmek.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dīvāne-şekl oldum yine
Benden ayruğ kimseyi 'ālemde şeydā bilmez

ülfet itmiş:

1. **ülfet itmiş:-miş**

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yakınlaşmak, alışmak, kaynaşmak.

Ey serv-i ser-firāzum kimdür Cenābī diseñ
Sāyeñle ülfet itmiş bāguñda bir giyehdür

ümīd-i mihri kessin:

1. **ümīd-i mihri kessin:-sin**

Gazel 290

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) aşkından ümidi kesmek.

Kessin ümīd-i mihri olsun cefāya mu'tād
Şol derdmendi dilden 'âşık ola o māha

ümmīd:

1. **ümmīde:-e**

Gazel 148

Mısra: 8

Ümit, umut.

Kūyuña ilte yolın şāyed ki bir gün ey kamer
Cūy-ı eşküm akaçursun bu ümmīde çağ çağ

ümmīd-i bīmārān:

1. **ümmīd-i bīmārān:**

Gazel 100

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hastaların umudu. II Âşıkların umudu,
beklentisi.*

Didüm kim büse umar dil lebüñden
Didi ümmīd-i bīmārān şifādur

ün:

1. ünüñ:-(ü)ñ

Gazel 272

Mısra: 5
Ses.

Gül kulağına irüşmez ünüñ ey bülbül-i zâr
Sen gerek nâle gerek âh-ıla feryâd eyle

üst:

1. üstüme:-(ü)m, -e

Gazel 5

Mısra: 7
Üstüne, üzerine.

Ef'î-i zülfüñ ne gam zehrin dökerse üstüme
La'l-i cân-bağşuñ tabībüm baña ger tiryâk ola

2. üstüme:-(ü)m, -e

Gazel 17

Mısra: 7
Üstüne, üzerine.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarh olur şikest

3. üstine:-i, -(n)e

Gazel 22

Mısra: 10
Üstüne, üzerine.

Ger elifveş kâmeti yârüñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

4. üstüme:-(ü)m, -e

Gazel 31

Mısra: 8
Üstüne, üzerine.

Mâtem-içün qaralar geymiş gezerler her müjem
Ölmeden üstüme çeşmüm şimdiden giryân olur

5. üstine:-i, -(n)e

Gazel 35

Mısra: 4
Üstüne, üzerine.

Gördi 'ömrüm mezra'ın bulmuş kemâlin âh kim
Üstüne haşşâd-ı çarh-ı sifle orağın çeker

6. üstüme:-(ü)m, -e

Gazel 43

Mısra: 5
Üstüne, üzerine.

Açılmaz üstüme bir dem işigüñ taşı da olsam
Dil-i senginüñ ey meh-rû meger kim bâb-ı
Hayberdür

7. üstüne:-(ü)ñ, -e

Gazel 56

Mısra: 7
Üstüne, üzerine.

Nergis-i zer-tâcı gördüm üstüne dikmiş gözün
Saña ey gül ol dağı bir ben gibi 'âşık mıdur

8. üstüme:-(ü)m, -e

Gazel 60

Mısra: 2
Üstüne, üzerine.

Ne kılsa hañçer-i gamzeñ baña 'ayn-ı 'inâyetdür
Kılıcuñ aksa üstüme gözüm nûri hîmâyetdür

9. üstüne:-ü, -(n)e

Gazel 68

Mısra: 10
Üstüne, üzerine.

Tâbiş-i hürşid-i gamdan ey Cenâbî yoğ gamuñ
Sâye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdânuñ mı var

10. üstüme:-(ü)m, -e

Gazel 85

Mısra: 3
Üstüne, üzerine.

Üstüme şalsa n'ola kıdd-i bülendüñ gölgesin
Sâyesi serv-i revânuñ dâyimâ çün pestedür

11. üstüme:-(ü)m, -e

Gazel 95

Mısra: 10
Üstüne, üzerine.

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luţfı yârdan
Üstüme mey şoğbetinde verd-i hândân yağdurur

12. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 142

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Nür-ı nâr olmuş göñülden şaklama şem'-i ruhuñ
Bâl ü per yakşun ço anı üstine pervâneveş

13. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 160

Mısra: 12

Üstüne, üzerine.

Egnine zer-keş libās almış rakīb-i bed-likā
Çul urınmış üstine bir hār durur pālānı yok

14. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 166

Mısra: 9

Üstüne, üzerine.

Üstine çok akçe şaçdı eşkden göz mün'imi
Gördi şahñ-ı çihremi kim reh-güzāruñdur senüñ

15. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 174

Mısra: 3

Üstüne, üzerine.

Genc-i hüsñüñ üstine pey iltmesün kimse diyü
Bir tılısm-ı ejder olmuş pây-tā-ser kākülüñ

16. **üstüme:-(ü)m, -e**

Gazel 176

Mısra: 2

Üstüne, üzerine.

Ben 'aşıkına hışm idüp öldürse ol melek
Mātem tuta kıyāmete dek üstüme felek

17. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 189

Mısra: 8

Üstüne, üzerine.

Lāleveş yanar görüp şem'-i ruhuñ gülzārda
Eyledi pervāne gibi üstine pervāz gül

18. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 233

Mısra: 11

Üstüne, üzerine.

Şem'-i hüsñ-i yāri görseñ bāl u per yak üstine
Nāra girmek ğayretin ögren göñül pervāneden

19. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 234

Mısra: 7

Üstüne, üzerine.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizārum üstine
Bu hārāb-ābādı bildüm yıkılır seyl-ābdan

20. **üstüme:-(ü)m, -e**

Gazel 242

Mısra: 7

Üstüne, üzerine.

Açılır gül gibi dāğum şabā sürdükce üstüme
Bu luṭfi gördüm ancak ben hemān āhum
şabāsından

21. **üstine:-i, -(n)e**

Gazel 270

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Şafha-i ruhsāruña zülfüñ yazalı lām üstine
Ben perīşān- hāṭırın uğratdı ālām üstine

22. **üstüme:-(ü)m, -e**

Gazel 293

Mısra: 3

Üstüne, üzerine.

Gördigünce üstüme her dem yakalar çāk ider
'Aşık olup ey şanem ğam merdümi dīdāruma

23. **üstüme:-(ü)m, -e**

Gazel 327

Mısra: 9

Üstüne, üzerine.

Ey Cenābī üstüme ğamz oқın atmak istese
İkide bir baş atar ebrū- yı dil-ber yā gibi

24. **üstine: -i, -m, -e**

Gazel 345

Mısra: 14

Üstüne, üzerine.

Hâne-i 'ayş u neşâtuñ gam yıķup büñyâdını
Ey Cenâbî üstine açıldı miñnet ķapısı

25. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 82

Mısra: 2

Üstünde, üzerinde.

Haddi üzre 'anberîn dil-dâr kâkül 'arz ider
Verd-i âhmer üstine güyâ ki sünbül 'arz ider

26. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 264

Mısra: 6

Üstüne, üzerine.

Dökdi yaşın gözlerüm sînemde dâğ-ı tâzeme
Acıyup ķan ağlasun giryân giryân üstine

27. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 264

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Geldi derdüñ var iken cevrüñ dağı cân üstine
Eyledüñ ben bî-kese ihsân ihsân üstine

28. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 264

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Yoğrısup 'âşıķlaruñ tîr-i belâña cân virür
Râh-ı küyuñda yatar ķurbân ķurbân üstine

29. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 264

Mısra: 8

Üstüne, üzerine.

ķondı mihrüñ var iken şevķuñ dağı dil şahnına
Gerçi menzil bağlamaz sultân sultân üstine

30. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 265

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Hâl kim ķonmıř durur ol hadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mâh-ı gerdüñ üstine

31. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 265

Mısra: 4

Üstüne, üzerine.

Āhre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cân atarlar h'âceler her demde altun üstine

32. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 265

Mısra: 6

Üstüne, üzerine.

Necd tağı başdı yir yir bağrına her ne ki çarķ
Seng-i miñnet diyü atdı cân-ı Mecnün üstine

33. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 265

Mısra: 8

Üstüne, üzerine.

Mest [ü] evķâr oldılar her küşede 'âşıķlaruñ
Câm-ı pür-gam içmeden ol la'l-i mey-gün üstine

34. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 265

Mısra: 10

Üstüne, üzerine.

Vaşf-ı ķaddüñ kılmağa ey gül Cenâbî şevķ ile
Âşiyânın bağladı bir serv-i mevzün üstine

35. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 268

Mısra: 6

Üstüne, üzerine.

Gözlerüñ mi sū-be-sū alup kenârum gözleyen
Yâ gâzâl-ı vahşiler mi üşdi Mecnün üstine

36. **üstine: -i, -(n)e**

Gazel 268

Mısra: 8
Üstüne, üzerine.

Kaşu üzre hâl ider meşşâtdan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli nokta kor nün üstine

37. üstine:
Gazel 268
Mısra: 10
Üstüne, üzerine.

Mısr-ı hüsnuñde Cenâbî 'âşık-ı ma'rûf iken
Kaşlaruñ fikri gamından döndi Zû'n-nün üstine

38. üstine: -i, -(n)e
Gazel 269
Mısra: 1
Üstüne, üzerine.

Akma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-hâl üstine
Hâce-i dünyâ degülseñ geçme kef mâl üstine

39. üstine: -i, -(n)e
Gazel 269
Mısra: 2
Üstüne, üzerine.

Akma ey dil her nefes ol rüy-ı pür-hâl üstine
Hâce-i dünyâ degülseñ geçme kef mâl üstine

40. üstine: -i, -(n)e
Gazel 269
Mısra: 4
Üstüne, üzerine.

Dâl kaddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfüñ yazılır dâl üstine

41. üstine: -i, -(n)e
Gazel 269
Mısra: 6
Üstüne, üzerine.

Saldı nâra kendüyi her dem 'azâb-ı câdadur
Atlas u dîbâyı tercîh eyleyen şâl üstine

42. üstine: -i, -(n)e
Gazel 269

Mısra: 10
Üstüne, üzerine.

Şeh Süleymânum sağ olsun ey Cenâbî dünyede
Luţfin eksük eylemez ben mür-ı pâ-mâl üstine

43. üstine: -i, -(n)e
Gazel 270
Mısra: 8
Üstüne, üzerine.

Sen melek-sîmâ periyi bir nazâr görsem diyü
Her taraf çıkmış bakar mâh-ı felek bâm üstine

44. üstine: -i, -(n)e
Gazel 270
Mısra: 10
Üstüne, üzerine.

Şehr-i haţtuñ ister iken zülfüñe düş oldı dil
Mısrâ 'azm iden kişi uğrar begüm Şâm üstine

45. üstine: -i, -(n)e
Gazel 270
Mısra: 12
Üstüne, üzerine.

Bir iki üç hûb gördüm bî-hisâb ağıyarı lîk
Cem' olur ruhbânlar 'âdetdür eşnâm üstine

46. üstine: -i, -(n)e
Gazel 271
Mısra: 4
Üstüne, üzerine.

Târlar tertîb ider sînemde eşk-i lâle- reng
Muţrib-i gam kıl düzer güyâ ki kânün üstine

47. üstine: -i, -(n)e
Gazel 271
Mısra: 6
Üstüne, üzerine.

Dil hayâl-i zülf-i müşgînüñle eşk-i dîdede
Yir yirin zencîr çekdi âb-ı Ceyhûn üstine

48. üstine: -i, -(n)e
Gazel 271

Mısra: 8
Üstüne, üzerine.

Muşhaf-ı hüsnüñ açup fâlumda geldi râ kaçuñ
Tâli'üm mes'üd olupdur süre-i Nün üstine

49. üstine: -i, -(n)e

Gazel 271

Mısra: 10

Üstüne, üzerine.

Ğam degül ol bî-vefâ seng ursa ben dîvâneye
Tıfl olan taş yağdurur gördükde Mecnün üstine

50. üstine: -i, -(n)e

Gazel 271

Mısra: 12

Üstüne, üzerine.

Müdde'î nâ-hakğ yire dağl idüben eş'âruma
Seng-i ça'ne atmasun bu dürr-i meknün üstine

51. üstine: -i, -(n)e

Gazel 345

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Ehl-i diller üstine bağlandı 'işret kapısı
Dem-be-dem meftühdur ammâ ki hayret kapısı

52. üstine: -i, -(n)e

Gazel 365

Mısra: 2

Üstüne, üzerine.

Tâb-ı hürdan şakınup ol gül-i nâzük- bedeni
Sâye-bân kırdı çemen üstine berg-i semeni

53. üstine: -i, -(n)e

Gazel 265

Mısra: 2

Üstünde, üzerinde.

Hâl kim konmuş durur ol hadd-i gül-gün üstine
Bir mu'anber zerredür şan mâh-ı gerdüñ üstine

54. üstine: -i, -(n)e

Gazel 268

Mısra: 1
Üstünde, üzerinde.

Käkülün şanmañ o mâhuñ kıdd-i mevzün üstine
Düd-ı âhum resmidür yazıldı gerdün üstine

55. üstine: -i, -(n)e

Gazel 268

Mısra: 2

Üstünde, üzerinde.

Käkülün şanmañ o mâhuñ kıdd-i mevzün üstine
Düd-ı âhum resmidür yazıldı gerdün üstine

56. üstine: -i, -(n)e

Gazel 268

Mısra: 4

Üstünde, üzerinde.

Zahm-ı tîr-i bî-hisâbuñ tende ey ârâm-ı cân
Lâlelerdür bitdi yir yir şahn-ı hāmün üstine

57. üstine: -i, -(n)e

Gazel 269

Mısra: 8

Üstünde, üzerinde.

'Ukde-i zülf-i girih-gîrin görüp eyle hâzer
Ruğlarından olma gâfil kim turur âl üstine

58. üstine: -i, -(n)e

Gazel 270

Mısra: 14

Üstünde, üzerinde.

Dîdem üzre Harfiyâ yârüñ hayâl-i kâküli
Nağş-ı sünbüldür hemânâ şîşe-i cām üstine

59. üstine: -i, -(n)e

Gazel 271

Mısra: 1

Üstünde, üzerinde.

Käkül-i 'anber-feşānuñ hadd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mâh-ı gerdün üstine

60. üstine: -i, -(n)e

Gazel 271

Mısra: 2

Üstünde, üzerinde.

Kākül-i 'anber-feşānuñ ḥadd-i gül-gün üstine
Resm-i 'akreb disem olur mäh-ı gerdün üstine

61. üstine: -i, -(n)e

Gazel 292

Mısra: 8

Üstünde, üzerinde.

Ruḥı üzre 'araḳ şol dāne dāne
Şanasın berg-i gül üstine jāle

62. üstine: -i, -(n)e

Gazel 183

Mısra: 7

Üstüne, üzerine. II Uğruna, uğruna.

TİR-i ğamzeñ üstine cānlar virürdi şevḳ ile
Yaraya cānā cemālūñ 'ıydına ḳurbāna dil

63. üstinde: -i, -(n)de

Gazel 360

Mısra: 1

Üstünde, üzerinde.

Görüp yāḳūtuñ üstinde müretteb ḥaṭṭ-ı reyḥānı
Didüm müşğın giyā ṭutmuş kenār-ı Āb-ı ḥayvānı

64. üstüne: -(ü)ñ, -e

Gazel 271

Mısra: 14

Üstünde, üzerinde.

Sinem üzre Ḥarfıyā dir ḳanlı dāğum seyr iden
Lālelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hāmün üstüne

üstād:

1. üstādimiş: -i, -miş

Gazel 107

Mısra: 3

Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgili
ve söz sahibi olan kimse.

Yapmada aġyār göñlin ol ḳamer üstādimiş
Kāḥ-ı dil virān yatar yıllardur ābād eylemez

2. üstād:

Gazel 194

Mısra: 10

Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgili
ve söz sahibi olan kimse.

Ey Cenābī baña ben mecnūnı şākird eyleyüp
Mihr-i dil-ber şan'atın kendümveş üstād eyledüm

3. üstādmış: -miş

Gazel 215

Mısra: 6

Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgili
ve söz sahibi olan kimse.

İletdi şan'at-ı 'aşḳı başa Mecnūn-ı ğam-dīde
Maḥabbet kārgāhında o bir üstādmış bildüm

4. üstādı: -ı

Gazel 177

Mısra: 7

Bir bilim veya sanat alanında üstün yeri olan
kimse. II Mimar.

Şafā ḥıştı ile yapmış biñasın anuñ üstādı
Gül-ı taḥmīri āb-ı cūy-bār-ı bāğ-ı cāndan yig

üstādı olursam:

1. üstādı olursam: -(u)r, -sa, -m

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgili
ve söz sahibi kimse olmak.

Cenābī pīşe-i 'aşḳuñ n'ola üstādı olursam
O kār-ı zer -niğār içre niçe dürlü fūnūnum var

üstüne taş atdı:

1. üstüne taş atdı: -dı

Gazel 134

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin üstüne taş atmak, fırlatmak. II
Eziyet etmek, acı çektirmek.

Zenaḥdānuñ ḳuyısında görüp beste Cenābīyi
Gamuñ taş atdı üstüne esir-i çāhdan ḳorḳmaz

üstüne tezelzül eyle:

1. üstüne tezelzül eyle:

Gazel 273

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Üstüne titremek; bir kimse veya şeye sevgi, özen göstermek.

Ol serv-i ser-firāzuñ cānuñ virüp yolında
Üstüne bīd-āsā ey dil tezelzül eyle

üstüne yürüdi:

1. üstüne yürüdi:-di

Gazel 270

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Korkutmak, yıldırım amacıyla saldıracakmış gibi yapmak.

Düñ gice meclisde mey öykündügiyçün la'lüñe
Dik gelip ol dem şürāhī yürüdi cām üstüne

üstüh'ân:

1. üstüh'ānumdan:-(u)m, -dan

Gazel 47

Mısra: 14

Kemik.

Pāye pāye çıkmağa eyvān-ı cāna miñnetüñ
Üstüh'ānumdan bedende nerd-bānın gezdürür

üstüme salup:

1. üstüme salup:-up

Gazel 322

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üzerine yürütmek.

Bir cilāsın üstüme salup gözi şeh-bāzını
Avladı dil şaydgāhuñ ördegiyle kazını

üstüne ditrer:

1. üstüne ditrer:-r

Gazel 182

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeye veya kimseye sevgi, özen göstermek.

Lerze düşmiş cānına üstüne ditrer şa'şa'a
Mihr-i ruhsāruñla kimdür zerreveş ser-sem degül

üstüne düşüp:

1. üstüne düşüp:-üp

Gazel 266

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Üzerine düşmek.

Üstüne düşüp başuñı sır seng bu tākuñ
Oturma şaşın 'ākil iseñ gāfil içinde

üş:

1. üşdi:-di

Gazel 268

Mısra: 6

Üşüşmek, toplanmak.

Gözlerüñ mi sū-be-sū alup kenārüm gözleyen
Yā gāzāl-ı vahşiler mi üşdi Mecnün üstüne

üşen:

1. üşendi:-di

Gazel 276

Mısra: 10

Kendinde bir gevşeklik duyarak bir işi yapmaya isteği olmamak, erinmek.

Giydi külehi başına ben gibi Cenābī
Destārı üşendi gibi şarmağa benefşe

üstür-i ser-mestdür:

1. üstür-i ser-mestdür:-dür

Gazel 118

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarhoş deve; çok fazla yük taşımaktan dolayı ıstırap içinde kalmış, ağzı köpürmüş ve bir sarhoş gibi yalpalayarak yürüyen deve. II Ayrılık yükünü çeken âşık.

Bār-ı hecrüñ yükledür kat kat Cenābī kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükün ser-bārsuz

üzre:

1. üzre:

Gazel 94

Mısra: 3
Üstüne, üzerine.

Serîr-i 'izz ü nâz üzre temâşâ kııl ne husrevdür
Be hey zâhid gel inşâfa kimüñ bir böyle şâhi var

2. üzre:
Gazel 148
Mısra: 2
Üstüne, üzerine.

Zülf-i 'anber-bâruñi gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ dâğ

3. üzre:
Gazel 161
Mısra: 5
Üstüne, üzerine.

Ṭulû' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemâl üzre
Ser-i a'dâdan olmasun şehâ bir dem zevâl eksük

4. üzre:
Gazel 268
Mısra: 7
Üstüne, üzerine.

Kaşı üzre hâl ider meşşâtdan engüşt-i yâr
Hâme-i kâtib mişâli nokta qor nün üstine

5. üzre:
Gazel 157
Mısra: 2
Üzerine (ise).

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yâra şevk
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-ğ'âra şevk

6. üzre:
Gazel 364
Mısra: 8
Yerine.

Rakîb itdügini itmez baña küfr ehli dünyâda
Eger tercîh idem lâyıq rakîb üzre Ferendüşi

7. üzre:
Gazel 159

Mısra: 1
"-de/-da."

Gün ruhlaruñ dururken çarh üzre aya yir yok
Ta'rîf-i hüsnüñ itdüm çün ü çirâya yir yok

8. üzre:
Gazel 270
Mısra: 13
"-de/-da."

Dîdem üzre Harfiyâ yârüñ hayâl-i kâkûli
Naqş-ı sünbüldür hemânâ şîşe-i câm üstine

9. üzre:
Gazel 318
Mısra: 2
Üstünde, üzerinde.

Şafağ-gün kana gark idem gamuñda çeşm-i giryâni
Eger çarh-ı cefâ üzre görem sen mâh-ı tâbâni

10. üzre:
Gazel 8
Mısra: 2
Üstünde, üzerinde.

Başda oldı nâr-ı âhum efsar-i 'izzet baña
Şu'le-i gam cismüm üzre bes durur hil'at baña

11. üzre:
Gazel 13
Mısra: 8
Üstünde, üzerinde.

Dögdî kendin mevc ile deryâ-yı 'ummân acıyup
Âbiledür cismi üzre zaḥmdan her bir ḥabâb

12. üzre:
Gazel 53
Mısra: 6
Üstünde, üzerinde.

Dâne-i hâl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Ḥaddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağıdur

13. üzre:
Gazel 69

Mısra: 4
Üstünde, üzerinde.

Muqavves kaşlaruñ gördüm didüm ey mâh-ı
hercâyî
Sipihri 'izz ü nâz üzre iki müşğîn hilâlüm var

14. üzre:
Gazel 72
Mısra: 8
Üstünde, üzerinde.

'Arz ider gül nâzenînüñ bülbüle şayd olduğın
Zahm-ı dendân la'li üzre jâleden tebğâleler

15. üzre:
Gazel 73
Mısra: 1
Üstünde, üzerinde.

Vechi yoq kim la'lüñ üzre yir ide tebğâleler
Âba düşse mağv olur bir bir ki iner jâleler

16. üzre:
Gazel 82
Mısra: 1
Üstünde, üzerinde.

Haddi üzre 'anberîn dil-dâr kâkül 'arz ider
Verd-i âhmer üstine güyâ ki sünbül 'arz ider

17. üzre:
Gazel 88
Mısra: 5
Üstünde, üzerinde.

Çeşmüm üzre yoqlasañ miñnet libâsı yârını
Zülf-i pîç-â-pîçüñüñ her kılı anda riştedür

18. üzre:
Gazel 94
Mısra: 2
Üstünde, üzerinde.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

19. üzre:
Gazel 101

Mısra: 1
Üstünde, üzerinde.

'Arız-ı cânânum üzre zülf-i 'anber-bârlar
Hırmen-i gülde yatur güyâ ki heft-ser mârlar

20. üzre:
Gazel 104
Mısra: 1
Üstünde, üzerinde.

Salınan ruhsârüñ üzre ey şanem kâkül midür
Yoğsa hüsnuñ gülşeninde müşğ-bü sünbül midür

21. üzre:
Gazel 131
Mısra: 8
Üstünde, üzerinde.

Murgzâr-ı 'âlem içre beste-per şol kuşlaruz
Çarğ-ı a'lâ üzre tutdı âşiyân perrendemüz

22. üzre:
Gazel 166
Mısra: 12
Üstünde, üzerinde.

Hayderî nisbet olanlar fâş ider 'âlemlere
Tekyegâh-ı sînem üzre zü'l-fiğârüñdur senüñ

23. üzre:
Gazel 167
Mısra: 6
Üstünde, üzerinde.

Gülşen-i hüsni cemâli bî-bedelsin sevdüğüm
Gül gibi ruğ-sârüñ üzre hağ mı reyhânuñ senüñ

24. üzre:
Gazel 170
Mısra: 2
Üstünde, üzerinde.

Elde dâyim câm-ı mey şanmış seridür 'âşikuñ
Her habâbı başı üzre efseridür 'âşikuñ

25. üzre:
Gazel 203

Mısra: 3
Üstünde, üzerinde.

Ḳaddüñ üzre reşk idüp aṭlâsuña bu guşşadan
Hey kıyâmet gör beni kim sîne-pür-ḥün olmışam

26. **üzre:**
Gazel 256
Mısra: 6
Üstünde, üzerinde.

Baña ey gîsû-yı dil-ber kemend-i mihrüñi sal kim
Bu cânım gerdeni üzre maḥabbetden resensin sen

27. **üzre:**
Gazel 269
Mısra: 3
Üstünde, üzerinde.

Dâl ḳaddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfüñ yazılır dâl üstine

28. **üzre:**
Gazel 271
Mısra: 13
Üstünde, üzerinde.

Sinem üzre Ḥarfîyâ dir ḳanlı dâğum seyr iden
Lâlelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hâmün üstüñe

29. **üzre:**
Gazel 275
Mısra: 10
Üstünde, üzerinde.

Cenâbî bârgâhında cihânuñ 'izzet istersen
Mezellet yolları üzre özüñi ḥâk-sâr eyle

30. **üzre:**
Gazel 292
Mısra: 7
Üstünde, üzerinde.

Ruḥı üzre 'arâḳ şol dâne dâne
Şanasın berg-i gül üstine jâle

31. **üzre:**
Gazel 319

Mısra: 7
Üstünde, üzerinde.

Sinem üzre dâğdan peydâ olaldan serv ü gül
Her nazarda ḳarşu gördüm heşt-behiştüñ bağını

32. **üzre:**
Gazel 361
Mısra: 5
Üstünde, üzerinde.

Ġam sipihri cismüm üzre penbe-i dâğum ḳamer
Eşküñüñ her ḳaṭresi oldı aña âḥter gibi

V

vādî sâkini şürıdeyin:

1. **vādî sâkini şürıdeyin:-eyin**

Gazel 228

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dağlarda yaşayan perişan, zavallı kimse. II

Âşık.

Ben ne vādî sâkini şürıdeyin fehm itmedüm
Gâh ḥâkî geh hevâyi geh 'itâb-âlüdeyin

vādî-i Eymen:

1. **vādî-i Eymen:**

Gazel 370

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hız. Mûsâ'nın Tur Dağı'nda Allah'ın tecellisine mazhar olduğu yer.

Meskenüñdür vādî-i Eymen göñül Mûsâsıdır
Nür-ı ḥaḳdur pertev-i ḥüsnüñ yed-i beyzâ ḥaḳı

2. **vādî-i Eymende:-de**

Gazel 155

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hız. Mûsâ'nın Tur Dağı'nda Allah'ın tecellisine mazhar olduğu yer.

Vādî-i Eymende dil Mûsî-i 'umrânım durur
Bu vücüdüm ṭırını yandursa ṭaḥ mı nâr-ı 'aşḳ

vādî-i ğam kat'ında:

1. **vādī-i ğam kat'ında:-i, -(n)da**

Gazel 119

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder vadisini katetmek, geçmek. II Acı ve ıztıraba katlanmak.

Māder-i 'aşkdan ikiz toğmuş karındaş olmuşuz
Kays-ıla vādī-i ğam kat'ında pā-dāş olmuşuz

vādī-i ğam:

1. **vādī-i ğamda:-da**

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, üzüntü vadisi.

Vādī-i ğamda döküp göz yaşını olma melül
Ehl-i 'aşka Ĥarfıyā çün-kim naşib imiş belā

2. **vādī-i ğamdur:-dur**

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, üzüntü vadisi.

Cenābī cism-i şad-pārem benüm kim vādī-i ğamdur
İki çeşm-i güher-bārum iki başlu buñarıdur

vādi-i hicrānuñuñ ālāmına:

1. **vādi-i hicrānuñuñ ālāmına:-i, -(n)a**

Gazel 283

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayrılık vadisinin elemeleri. II Sevgilinin ayrılığının verdiği elem, keder.

Şād-kām oldı vişālũñde Cenābiveş şu kim
Vādi-i hicrānuñuñ şabr eyledi ālāmına

vahş:

1. **vahş:**

Gazel 287

Mısra: 5

İnsandan kaçan, yabanî (hayvan).

Vahşet itdi nāsdan insāniyyet itdi vahş ile
Görmedüm Mecnün gibi bir 'ākıl ü ferzānei

vahşī:

1. **vahşīyi:-(y)i**

Gazel 192

Mısra: 2

*Yabani, insan içine girmeyen, insandan kaçan.
II Ürkek, korkak. II Sevgilinin gözleri.*

Kaşdum bu kim ğazāle-i çeşmũñi şayd idem
Cān riştesiyle şol iki vahşīyi kayd idem

2. **vahşī:**

Gazel 11

Mısra: 8

*Yabani, insan içine girmeyen, insandan kaçan
(hayvan).*

Gel velāyet şahibi ol pīr-i 'aşka ĥidmet it
Kim saña Mecnünleyn tağlarda vahşī rām ola

vahşī yüzün:

1. **vahşī yüzün:-i, -n**

Gazel 351

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ne dem 'azm-i şikār itdüm gözũñ āhūların gördüm
Tutupdur ser-te-ser 'ömrũñ meger 'ālem yüzün
vahşī

vā'iz:

1. **vā'iz:**

Gazel 304

Mısra: 9

*Vaaz veren; dinî ve ahlaki öğütlerde bulunan
kişi.*

Açma bāb-ı pendũñ vā'iz çeküp derd-i seri
Kim kulağ tutmaz Cenābī degme bir efsāneye

vakar u nām u nengi:

1. **vakar u nām u nengi:-i**

Gazel 336

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şeref, haysiyet ve şan, şöhet.

Urup ben şīşe-i nāmūsa sengi
Yire çaldum vakar u nām u nengi

vākıf:

1. **vākıf:**

Gazel 89

Mısra: 9

Bilen, anlayan (kimse).

Ġamdan özge hālūme vākıf Cenābī kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yā yār-ı sırdāşum midur

vākıf düşen:

1. **vākıf düşen:-en**

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Vākıf olan (kimse).

Ref' idüp bir aradan cismüñ hicābı perdesin
Lī ma'-a'l-lāh sırrına vākıf düşen mähremlerüz

vākıf olmasun:

1. **vākıf olmasun:-ma, -sun**

Gazel 330

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bilmek, öğrenmek; kavramak, anlamak.

Rumüz-ı 'aşka vākıf gönül dağı ço olmasun
Çü bir ferde degül mahrem cihān içre bugün yaşı

vakti:

1. **vaktidür:-i, -dür**

Murabba 1

Mısra: 31

Zamanı, sırası.

Vaktidür şimden girü menzil baña kūy-i 'adem
Kağı birin eydeyin bifi dürlü derdüm vardur

vakt-i merg irüşse:

1. **vakt-i merg irüşse:-se**

Gazel 371

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ölüm vaktinin gelmesi.

Rüz u şeb sālile meh eyyām ü hefte didügüñ
Vaqt-i merg irüşse bunlar cümlesi bir dem gibi

vāle:

1. **vāleler:-ler**

Gazel 72

Mısra: 4

Bir tür ipekli kumaş.

Gördi kırğın müşterī dellāle-i gül bülbülü
Dirhem-i eşkine şatar berg-i sürhün vāleler

vālih ü hayrān olsun:

1. **vālih ü hayrān olsun:-sun**

Gazel 230

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şaşırarak ve hayran olmak.

Göricek naş-ı dil-āvizini Mānī anı
Şüret-i Çini gibi vālih ü hayrān olsun

Vāmık-āsā:

1. **Vāmıkāsā:**

Gazel 90

Mısra: 3

Vāmık gibi.

Vāmıkāsā 'aşk-ıla ger şāhib-i hālāt iseñ
Hil'at-ı her şey'de ey tal'at-ı 'Azrāyı gör

var:

1. **var:**

Gazel 69

Mısra: 2

Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).

Ġam-ı 'aşkında sen māhuñ yine bir özge hālüm var
Melāmet mülkine şāhum ne guşşam ne melālüm
var

2. **var:**

Gazel 90

Mısra: 1

Haydi durma! Il Var git!

Her çemende ey şabā var ol gül-i ra'nāyı gör
Sen de ey ğam gel beri ben bülbül-i şeydāyı gör

3. **varmağ:-mağ**

Gazel 102

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak. Il Bulunmak.

Kūyına varmağ ile itmez kanā'at bu göñül
'Aşık-ı dīdār olan Ĥarfī cinānı ol n'ider

4. varımız:-ı, -muz

Gazel 119

Mısra: 11

Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

Yidük içdük varımız gam yimezüz yokluğa hem
Bu Ĥarābe dünyede ĥōş rind ü qallāş olmuşuz

5. var:

Gazel 180

Mısra: 8

Haydi durma!

Ĥacle-i efkārda ebkār-ı ma'ānī seyrin it
Perde-i esrāra sende ey göñül var mahrem ol

6. varsam:-sa, -m

Gazel 201

Mısra: 6

Gitmek, ulaşmak.

Kūyuñ ĥavāfı kıblem 'uşşāka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafāyı varsam ziyāret itsem

7. varmağa:-mağa

Gazel 290

Mısra: 2

Gitmek, ulaşmak.

Ney gibi bağla bil ey dil fiğān u āha
Yol ola tā ki saña varmağa bezm-i şāha

8. varsañ:-sa, -ñ

Gazel 309

Mısra: 7

Gitmek, ulaşmak.

Kūyına varsañ ey dil kıлма şakın iķāmet
Ĥuld-berīne baķma dīdār-ı yāri gözle

9. vardum:-du, -m

Gazel 204

Mısra: 1

Ulaşmak, vasil olmak, gitmek.

Ol Ka'be-i cemāli vardum ziyāret itdüm
Pāyına secde kıldum qarşu 'ibādet itdüm

10. var:

Gazel 13

Mısra: 13

Bulunmak, mevcut olmak.

Tab'-ı mevzūnuñ getürdi nażma her neşri ki var
Virse beyt-i Ĥusreve şirīn sözüñ n'ola cevāb

11. var:

Gazel 67

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Elem şahrāsı sīnemde açıldı gül gibi dāğum
Temāşā kıлмаğa her dem gözüm rengīn bahāruñ
var

12. var:

Gazel 67

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Belā deryāsına şalduñ hevā-yı 'aşk ile kendüñ
Yüri ey zevrağ-ı dil kim muvāfiķ rüzgāruñ var

13. var:

Gazel 67

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Ser-i kūy-ı dil-ārāda düşüp teslīm-i cān eyle
Yapılmış seng-i miñnetle göñül anda qarāruñ var

14. var:

Gazel 67

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Ne gam ey gül belāñ ile Cenābī cān vire her dem
Hezārānuñ gibi vaşfuñ bahārında hezāruñ var

15. var:

Gazel 68

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mäh-ı tãbãnuñ mı var
Yoħsa ey dil mihri yoħ bir řãh-ı devrãnuñ mı var

16. var:

Gazel 68

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Devr ider eflāk-ı cevruñ mäh-ı tãbãnuñ mı var
Yoħsa ey dil mihri yoħ bir řãh-ı devrãnuñ mı var

17. var:

Gazel 68

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Eyleduñ ey sine yir yir tãze dãġuñ ařikãr
Toylamaġa ġam sipãhın bir iki nãnuñ mı var

18. var:

Gazel 68

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Aġladuñ ey ebr-i nãsan niçe demler ġülmeduñ
Yaş doker bir mäh iġın bir çeşm-i ġiryãnuñ mı var

19. var:

Gazel 68

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Tãbiř-i ġurřid-i ġamdan ey Cenãbı yoħ ġamuñ
Sãye şalar üştüne bir zıll-ı Yezdãnuñ mı var

20. var:

Gazel 68

Mısra: 12

Bulunmak, mevcut olmak.

Ķılmaduñ herġiz Cenãbı şaff-ı a'dãdan ġazer
Arġa olur buñ deminde şeh Süleymãnuñ mı var

21. var:

Gazel 69

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Ĥuruf-ı derduñi ġozden ġeġürsem ey şaşı rãyum
Temãřã idecek anda düta bir ġadd-i dãlum var

22. var:

Gazel 69

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Leb-i dil-ber ele ġirse Cenãbı 'ilm-i iħyãda
şoracak ol Mesıřãdan 'aceb müşkil su'ãlum var

23. var:

Gazel 70

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Pey iltsuñ küy-ı cãnãna ne ġam kim fetġ-i bãbı var
řavãf-ı Ka'be ġılmıřca reh-i dilde řevãbı var

24. var:

Gazel 70

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Pey iltsuñ küy-ı cãnãna ne ġam kim fetġ-i bãbı var
řavãf-ı Ka'be ġılmıřca reh-i dilde řevãbı var

25. var:

Gazel 70

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Murãduñ mey ise ey dil ciger ġün-ãbesin iġ kim
Sebũ-yı ġamda ġıfz olmuş 'aceb rengin řarãbı var

26. var:

Gazel 70

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Ģöñül ġün-ãbesin iġsün yisün zevġ eylesün 'ãřık
Melãmet nãrına yanmış ciger ġibi kebãbı var

27. var:

Gazel 70

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Yabāna çarh idüp ey ğam sirişküm şıfrını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ dağı hisābı var

28. var:

Gazel 70

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

İrem gibi vişālūñden Cenābī dūr olup ey meh
Caħīm-i fūrkatūñ içre çatı müşkil 'azābı var

29. var:

Gazel 71

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Ruĥ-ı gül-fāmuñı gördüm saña mihr-i füzūnum var
Bahār eyyāmidır māhum yine başda cünūnum var

30. var:

Gazel 71

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

N'ola mihrūñle şahrāveş göğüs germezsem 'ālemde
Benüm tağlarca 'aşkuñda qarār ile sūkūnum var

31. var:

Gazel 71

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

'Alāyık pāy-bendinden ĥalās imkānı olursa
Eyā çarĥ-ı ĥiyel-güster saña rengin oyunum var

32. var:-(u)m

Gazel 71

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Ṭutuşup āteş-i ğamla vücūdum nūr-ı nār oldu
Cihānı odlara yaqar başumda bir tütünüm var

33. var:

Gazel 94

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Maħabbet yolına girseñ selāmetden tecennüb kı
Ki başuñdan güzār eyler hezārān seng-i rāhı var

34. var:

Gazel 94

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Baña bir küşe-i çeşmüñ dirig itme benüm şāhum
Ki 'ālemler disünler kim Cenābīye nigāhı var

35. variken:-i, -ken

Gazel 112

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Kūy-ı dil-ber variken dil geşt-i bustān istemez
Terk-i güzār idüben ol ĥabs ü zindān istemez

36. var:

Gazel 130

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Biñ biñ belālaruñla dil mübtelā olaldan
Bir ğam mı var cihānda bu ĥaste cāna gelmez

37. var:

Gazel 139

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Herkesi medĥ eyle kim medĥūñ ide 'ālem senüñ
Sende iylik var ise sen kimseyi görme 'abes

38. var:

Gazel 152

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Benüm sen gibi 'ālemde şeh-i gerdün-cenābum yok
Ne zūlmüñ var ise eyle baña kim ictinābum yok

39. var:

Gazel 160

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Olmasun mı sensizin iklim-i dil ey şeh h̄arāb
Bir vilāyet var mıdur ma'mūr kim sultānı yok

40. var:

Gazel 188

Mısra: 23

Bulunmak, mevcut olmak.

Var iken cānā nazarda ol semensā ruḥlarıñ
Bāğ-i 'ālemde Cenābī eylemez seyrān gül

41. var:

Gazel 216

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Ġamuñdan künc-i dilde var sūzum
Yanardı baña bilse nār sūzum

42. var:

Gazel 218

Mısra: 7

Bulunmak, mevcut olmak.

Sīne-i pūr-tāb ile bu çeşm-i ter kim bende var
Bir gedāyam gerçi ammā berr ü baḥrūñ şāhıyam

43. vardur:-dur

Gazel 235

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Bakmaz ol sīmīn-beden ben mübtelāya nāzdan
Günde biñ biñ cevri vardur baña çoğ u azdan

44. var:

Gazel 246

Mısra: 9

Bulunmak, mevcut olmak.

Ḥoḳka-i la'linde yāruñ var iken lü'lü' dişi
Tācir-i göñlüm Cenābī istemez dürr-i 'Aden

45. var:

Gazel 263

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

'Anberīn zülfüñde dirler var vefādan baña bū
Aradum ben bulmadum ey māh-çihre mūm-be-mū

46. var:

Gazel 264

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Geldi derdüñ var iken cevruñ daḥı cān üstine
Eyledüñ ben bī-kese iḥsān iḥsān üstine

47. var:

Gazel 264

Mısra: 7

Bulunmak, mevcut olmak.

Ḳondı mihrüñ var iken şevḳuñ daḥı dil şāḥnına
Gerçi menzil bağlamaz sultān sultān üstine

48. var:

Gazel 277

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Gören çeşmümle didi cism-i ḥāküm
İki ser-çeşme var imiş bu yırde

49. vardur:-dur

Gazel 277

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Düşüp yansam 'aceb mi nār-ı derde
Ġamuñdan āteşüm vardur cigerde

50. var:

Gazel 332

Mısra: 5

Bulunmak, mevcut olmak.

Levh-i dilde sen bütüñ naḳş-ı ḥayāli var iken
'Ālem-i deyrüñ temāşā kılmayam eşnāmını

51. var:

Gazel 345

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

La'î-i nâbuñ âb-ı Kevsir sen behiştî hürîsüñ
Ruĥlarıñ manendidür var ise cennet kapısı

52. var:

Gazel 352

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Ruĥuñ vaşfın getürmiş şeb zebâna
Kesilse başı şem'üñ var güñâhı

53. var:

Gazel 353

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Baña yârüñ nesi var cevr ü cefâdan ğayrı
Kıldı zulmin baña var mihr ü vefâdan ğayrı

54. var:

Gazel 367

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Olalı 'aşık göñül her gördigüñden hâl alır
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'âlemi

55. var:

Tahmis 1

Mısra: 13

Bulunmak, mevcut olmak.

Var iken bâğ-ı cemâlüñ geşt-i bostân itmeyem
Ruĥlarıñ yâdına cânâ niçün efgân itmeyem

56. var:

Tahmis 1

Mısra: 15

Bulunmak, mevcut olmak.

Var midur bir sencileyin bülbülin zâr isteyen
Ben baña yâr ola şandum ol nigârı 'âkıbet

57. vardum:-du, -m

Gazel 222

Mısra: 3

Gitmek.

Sen büt-i tersâ için vardum kilîsâya bugün
Beni zülfüñ cezbî gibi şâhib-i zünnâr iden

58. varsun:-sun

Gazel 224

Mısra: 10

Gitmek.

Ey Cenâbî ol mehüñ dârü'ş-şifâdur dergehi
Ol tabîb-i cânâ varsun derde timâr isteyen

59. vardi:-dı

Gazel 276

Mısra: 4

Gitmek.

Hâl-i siyehüñ resmini görmege ruĥuñda
Vardı şuya bakar leb-i ırmağa benefşe

60. vardum:-du, -m

Gazel 278

Mısra: 10

Gitmek.

Cân u göñül Cenâbî gördüm kabûl-ı cânân
Terk eyleyüp cihâni vardum kodum nazarda

61. vardur:-dur

Gazel 39

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Dime taqvâdan ey zâhid bizüm âgâhumuz vardur
Göñül dirler velî Hâkka bir uğrı râhumuz vardur

62. vardur:-dur

Gazel 39

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Dime taqvâdan ey zâhid bizüm âgâhumuz vardur
Göñül dirler velî Hâkka bir uğrı râhumuz vardur

63. vardur:-dur

Gazel 39

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Cemālin görmesek sen āfitābuñ ey kamer-tal'at
Seni her küşede arar felekde āhumuz vardur

64. **vardur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Diyār-ı miñnet ile sözüñ olsam n'ola serdāri
Ġam-ı 'aşkuñ gibi cānā çü devlet-ğ'āhumuz vardur

65. **vardur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Gözüñe hey di 'uşşāka havāle kılmason tigin
Ki küffāra kılıç şalar bizüm bir şāhumuz vardur

66. **vardur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Nazar şalmaz Cenābiye o dil-ber görmese yaşın
Sitāre cem'ini gözler bizüm bir māhumuz vardur

67. **var:**

Gazel 67

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Ġamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına bñyin arayı hoş-güzāruñ var

68. **var:**

Gazel 67

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Ġamından bir gül-i ra'nānuñ ey dil āh ü zāruñ var
Fenā gülzārına bñyin arayı hoş-güzāruñ var

69. **var:**

Gazel 68

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Ey řabīb-i ġam okuduñ yanuña dil-şastesin
şerbet-i mihrüñle bilsem aña dermānuñ mı var

70. **var:**

Gazel 69

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Muřavves řaşlaruñ gördüm didüm ey māh-ı
hercāyi
Şipihri 'izz ü nāz üzre iki müşğın hilālüm var

71. **var:**

Gazel 69

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Ġam-ı hāl-i 'izāruñla Muřammed řaķķı ey dil-ber
Bu göñlüm cāmi'inde bir ezān okur Bilālüm var

72. **var:**

Gazel 88

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Başa vardum sāz ile ayakda şaldı ehl-i zühd
Her řuluñ biñ remzi var illā sözümlü alışdadur

73. **var:**

Gazel 93

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Virür hüsünden ol māhuñ dile her dem şaber
çerşmüm
Cenābi hüsrev-i göñlüm 'aceb çapar ulağı var

74. **var:**

Gazel 94

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi řāhı var
Zemīn ü āsmān üzre anuñ eşkiyle āhı var

75. **varup:-up**

Gazel 297

Mısra: 10

Erişmek, ulaşmak.

Cenābī dest ü pâyini öpesin nazmumuñ şâyed
Niyâzumdan cevâb ide varup şâh-ı suhândâna

76. var:

Gazel 324

Mısra: 8

Yürü! Var! Git!

Haste olduñ ey gönül sevdâ-yı 'aşk-ı yâr-ıla
Var lebi dârü'ş-şifâsından dile tîmâruñı

77. var:

Gazel 71

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Cenābī pîşe-i 'aşkuñ n'ola üstâdı olursam
O kâr-ı zer -nigâr içre niçe dürlü fûnûnum var

78. var:

Gazel 93

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Göz açdum rûy-ı dil-dâre 'aceb rengîn yañağı var
Tolı mey çeşm-i 'âşıkdan meger gül-gün kabağı var

79. var:

Gazel 93

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Göz açdum rûy-ı dil-dâre 'aceb rengîn yañağı var
Tolı mey çeşm-i 'âşıkdan meger gül-gün kabağı var

80. var:

Gazel 93

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Ġamuñ mülkine şâh oldı dil-i âvâre şâd olsun
Yine âhi duhânından kara şâldan otağı var

81. var:

Gazel 93

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı hasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâğı var

82. var:

Gazel 93

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Per açdukça bu çölmekte hümâsı âhumuñ ey meh
Nihâl-i Sidrede beñzer o sîmurġuñ konağı var

83. var:

Gazel 94

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Güneş-tal'at kamer-şöhret kimüñ sen gibi şâhi var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhi var

84. var:

Gazel 94

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak. II Sahip olmak.

Serîr-i 'izz ü nâz üzre temâşâ kııl ne hüsrevidür
Be hey zâhid gel inşâfa kimüñ bir böyle şâhi var

85. var:

Gazel 94

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Seg-i dergâh-ı cânânı nice taħkîr idem ben kim
Ser-i küyında vaz' olmış serîri 'izz ü câhi var

86. var:

Gazel 105

Mısra: 3

Bulunmak, mevcut olmak.

Deryâ-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda baħr-i gerdün kemter ħabâba beñzer

87. vardur:-dur

Murabba 1

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Nâyveş bağrum delen müjgân-ı çeşm-i yârdür
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

88. **vardur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Şerh olunmaz haşre-dek tahtır iderse ger kalem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

89. **vardur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 12

Bulunmak, mevcut olmak.

Şem'-i ruhsârında yârûñ cân virür pervaneyem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

90. **vardur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 16

Bulunmak, mevcut olmak.

Müm olurdu dest-i gâmda cigerüm olsa hadîd
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

91. **vardur:-du**

Murabba 1

Mısra: 20

Bulunmak, mevcut olmak.

Gelmedi hergiz vefâ senden baña illâ cefâ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

92. **vardur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 24

Bulunmak, mevcut olmak.

Püte-i hicrânda cismüm sîmveş kâl eyledüñ
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

93. **vardur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 28

Bulunmak, mevcut olmak.

Bulmadum dermân bu derde gerçi kıldum çâreler
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

94. **vardur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 32

Bulunmak, mevcut olmak.

Vaktidür şimden girü menzil baña küy-i 'adem
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

95. **vardur:-dur**

Murabba 1

Mısra: 36

Bulunmak, mevcut olmak.

'Andelîbüñdür bu Harfî koma şöyle zâr ile
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

96. **varum:-(u)m, -i**

Gazel 343

Mısra: 2

*Elde bulunan her şey, sahip olunan şeylerin
tümü. // Âşığın tüm benliği.*

Âh kim bir gam esîri nâ-tûvân itdüñ beni
Varumı yağmalayup bî-hânümân itdüñ beni

97. **varum:-(u)m, -i**

Gazel 31

Mısra: 13

*Elde bulunan her şey, sahip olunan şeylerin
tümü. // Âşığın tüm varlığı.*

Bir şererle külliyeñ yaqdı Cenâbî varumı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i süzân olur

var ise:

1. **var ise:**

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Varsa. // Her ne kadar varsa.

Her ne luţfuñ var ise ben müstmede eyle kim
Bu güzellik gibi sende çağ efendüm çağıdır

vârid olurdu:

1. **vārid olurdu:-(u)r, -dī**

Gazel 238

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Gelmek.

Seng-i hārādan katıdur bağrı Şīrīnūñ diyü
Bu şadā olurdu vārid tīşe-i Ferhāddan

varlıg:

1. **varlığını:-ı, -(n)ı**

Gazel 223

Mısra: 10

Varlık; kişinin tüm maddi ve manevi mevcudiyeti.

Zülfüñe dil bağlayan geçdi hayāt-ı dünyeden
Yād kılmaz varlığını şohbet-i yār isteyen

2. **varlığı:-ı**

Gazel 334

Mısra: 10

Varlık; kişinin tüm maddi ve manevi mevcudiyeti.

Dest-i āh ile Cenābī sīnesi t̄ablin dögüp
Kırdı şahrā-yı fenāya varlığı otağını

vaşf:

1. **vaşfını:-ı, -(n)ı**

Gazel 158

Mısra: 11

Nitelik, özellik, vaşf.

Çeşm-i hūn-efşānumun gūş eyle dilden vaşfını
Bezm-i gamda devr iden cām-ı elem-peymāya bak

vaşf eyle:

1. **vaşf eyle:**

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Tarif etmek. II Övmek, methetmek.

Bir niçe elfāz ile vaşf eyle haṭṭ-ı sebzini
Tūṭi-i tab'um gibi la'l-i şeker-güftārın öp

2. **vaşf eyledüm:-dū, -m**

Gazel 204

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tarif etmek. II Övmek, methetmek.

Vaşşāf-ı hūsnūñ oldum vaşf eyledüm cemālūñ
Tārīḫ-i 'ālem oldı şol ḥad rivāyet itdüm

vaşf-ı hālüm:

1. **vaşf-ı hālüm:-(ü)m**

Murabba 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bir kimsenin veya şeyin durumu, hāli. II Aşığıñ içinde bulunduğu kötü durum.

Vaşf-ı hālüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Ā begüm ā pādīşāhum ā Süleymānum benüm

vaşf-ı hūsnūñ eylemekde:

1. **vaşf-ı hūsnūñ eylemekde:-mek, -de**

Gazel 151

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğini tarif etmek; övmek.

Vaşf-ı hūsnūñ eylemekde ço terennüm ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i gūyāsı yok

vaşf-ı kaddūñ kıлмаğa:

1. **vaşf-ı kaddūñ kıлмаğa:-mağa**

Gazel 265

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) boyunun özelliklerini anlatmak.

Vaşf-ı kaddūñ kıлмаğa ey gül Cenābī şevk ile
Āşiyānın bağladı bir serv-i mevzūn üstine

vaşf-ı la'lümle:

1. **vaşf-ı la'lümle:-(ü)m, -le**

Gazel 230

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağının özelliği.

Göricek nazm-ı güher-bār-ı Cenābīyi o şāh
Vaşf-ı la'lümle didi şāhib-i dīvān olsun

vaşf-ı la'lüñ:

1. **vaşf-ı la'lüñ:-(ü)ñ**

Murabba 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağının özelliği.

Goncalarla bülbül eyler vaşf-ı la'lüñ güft ü gü Sâye-i rahmet cihâna zıll-ı Yezdânum benüm

vaşf-ı la'lüñ ağza alsam:

1. **vaşf-ı la'lüñ ağza alsam:-sa,-m**

Gazel 66

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağının vasıflarını, özelliklerini anlatmak.

Ağza alsam vaşf-ı la'lüñ çihreme düşer 'arak Leblerüñ devrinde şorma baña cânâ mül nedür

vaşf-ı ruhsâruñ:

1. **vaşf-ı ruhsâruñ:-(u)ñ**

Gazel 188

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünün vasfı.

Vaşf-ı ruhsâruñ okurlar bülbül-i şeydâ gibi Her semen-simâ elinde oldı bir dīvân gül

vaşf-ı rüy-ı şâh:

1. **vaşf-ı rüy-ı şâh:**

Gazel 264

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Padîşahın yüzünün vasfı. II Sevgilinin yüzünün vasfı.

Vaşf-ı rüy-ı şâh ile rengin idüp eş'âruñı Ey Cenâbî bağladuñ dīvân dīvân üstine

vaşf-ı rüyüñda:

1. **vaşf-ı rüyüñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünü, yanağını övme.

Vaşf-ı rüyüñda Cenâbî şîrin inşâ eylese Ey şeh-i mülk-i melâhat bir güzel dīvân olur

vaşfuñ bahârında:

1. **vaşfuñ bahârında:-ı, -(n)da**

Gazel 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzellik bahçesi.

Ne gam ey gül belâñ ile Cenâbî cân vire her dem Hezârânuñ gibi vaşfuñ bahârında hezârüñ var

vâsıl olsun:

1. **vâsıl olsun:-sun**

Gazel 219

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ulaşmak, erişmek, kavuşmak.

Cân cânâ vâsıl olsun ten habâbın ref' idüp Vuşlata fırsat durur kılsun şitâb eglenmesün

vasl:

1. **vasl:**

Gazel 4

Mısra: 3

(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Çılmaya vaşl ile 'âşık-ı nâ-kâmı ferağ Ben gibi hecri elinden niçe gam-gîni ola

2. **vaşluñ:-(u)ñ**

Gazel 74

Mısra: 2

(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

İsteyü sen dürri çeşmüm bahr-ı eşke şaldılar Dest-gîr olmazsa vaşluñ rüzgârlar şaldılar

3. **vaşluñuñ:-u, -ñuñ**

Gazel 88

Mısra: 7

(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Ben firâkuñ pişesinde vaşluñuñ ehl-i hevâ Kârgâhında cihânuñ her kişi bir işdedür

4. **vaşluñ:-(u)ñ**

Gazel 150

Mısra: 9
(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Vaşluñ idrâk eyledüm 'ömrüm gibidür muhtasar
Fürkatüñ tül-ı emeldür haddi yok pâyânı yok

5. **vaşluñ:-(u)ñ**

Gazel 159

Mısra: 7
(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Vaşluñ nice umayın ben müstmend-i bî-dil
Bezminde şâh-ı dehrüñ çün kim gedâya yir yok

6. **vaşluñi:-(u)ñ, -ı**

Gazel 263

Mısra: 9
(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

İstemez hecrüñ koyup cânâ Cenâbî vaşluñı
Şeh Süleymân çün buyurdi 'âşık olmaz kâm-cü

7. **vaşluñ:-(u)ñ**

Gazel 264

Mısra: 9
(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Gâh vaşluñ egledi ben 'âşıkı geh fürkatüñ
Devletünde sürilür devrân devrân üstine

8. **vaşlını:-ı, -(n)ı**

Gazel 345

Mısra: 11
(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Naqd-i cânım aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şâh-ı 'âdil şanma sen yapıldı şöhet kapısı

9. **vaşluñ:-(u)ñ**

Gazel 353

Mısra: 9
(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Gerçi kim vaşluñ için yıldı göñül ilde velî
Görinür nesnesi yok bād-ı hevâdan gayrı

10. **vaşluñ:-(u)ñ**

Murabba 3

Mısra: 10
(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Kañı ol devlet sürem yüz pâyuna dâmen gibi
Vaşluñ ile döstüm şādân olam gülşen gibi

vaşl olmasa:

1. **vaşl olmasa:-ma, -sa**

Gazel 255

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) ulaşmak, kavuşmak.

Saña vaşl olmasa Hızruñ beka-yı 'ömri olmazdı
Cihân bildi muhakkkak kim hayât-ı cavidânsın sen

vaşl-ı cânı:

1. **vaşl-ı cânı:-ı**

Gazel 150

Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma.

Şol beden kim vaşl-ı cânı hecre tebdil eyledi
Bir karañu gicedür kim mâh-ı nûr-efşânı yok

vaşl-ı nigâre irdük:

1. **vaşl-ı nigâre irdük:-dü, -k**

Gazel 279

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak, ulaşmak.

Vaşl-ı nigâre irdük hurremlerüz cihânda
Pâyâna yetdi fürkat bî-ğamlaruz cihânda

vaşluñ diler:

1. **vaşluñ diler:-r**

Tahmis 1

Mısra: 23
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) kavuşmayı arzulamak.

Kâni' olmaz küyüña vaşluñ diler bî-çâre dil
Zülfüñe dolaşdı düşdi bende vü bağlara dil

vaşluñ dürini bulam:

1. **vaşluñ dürini bulam:-am**

Gazel 313

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(*Sevgilinin*) *kavuşma incisini bulmak. II*
Sevgiliye kavuşmak.

Vaşluñ dürini şâyed bulam diyü dil-i zâr
Demler durur ki düşdi bir baħr-ı bî-kerâne

vaşluñ gülinden:

1. **vaşluñ gülinden:-i, (n)den**

Gazel 109

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşma gülü.

Büy-ı rāhat almadı vaşluñ gülinden ey kamer
Şol ki ħār-ı miħnet-i hecrüñden āzār istemez

vaşluñ kumaşın almağa:

1. **vaşluñ kumaşın almağa:-mağa**

Gazel 126

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma kumaşını satın almak. II Sevgiliye
kavuşmak.

Nakd-i cāna almağa vaşluñ kumaşın ħāceyüz
Çārsū-yı ğamda ey meh açılır dükkānumuz

vaşşāf-ı ħüsnüñ:

1. **vaşşāf-ı ħüsnüñ:-(ü)ñ**

Gazel 204

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzelliğin vasıflarını anlatan kişi. II Âşık.

Vaşşāf-ı ħüsnüñ oldum vaşf eyledüm cemālüñ
Tārīħ-i 'ālem oldı şol ħad rivāyet itdüm

vāz gel:

1. **vāz gel:**

Muhammes 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, terk etmek, bırakmak.

Pendüm budur bu kıla göñül eylesüñ 'amel
Cengüñ sipihr-i dün-ıla hey nice vāz gel

vaz' olmış:

1. **vaz' olmış:-mış**

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Koyulmak, konulmak.

Seg-i dergāh-ı cānāni nice taħkīr idem ben kim
Ser-i küyünda vaz' olmış serīri 'izz ü cāhı var

ve ger:

1. **ve ger:**

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öyleyse.

Gerek ħüsnüñden aħsen ola ħulkuñ
Ve ger ni yazılır çok nakş-ı dīvār

vecd idüp:

1. **vecd idüp:-üp**

Gazel 220

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Heyecan, hayranlık, sevgi vb. bir duygu ile
çoşarak kendinden geçmek.

Vecd idüp her küşeden girsün semā'a ehl-i şevk
Nağme kılsun muṭribā bir dem rübāb eglenmesün

vech:

1. **vech:**

Gazel 202

Mısra: 2

Sebep, vesile.

'İyd-ı vaşluñ irse cānum saña ħurbān eylesem
Ölmeği bu vech ile ben baña āsān eylesem

vech-i murādi:

1. **vech-i murādi:-ı**

Gazel 359

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Murat edilen, görülmesi arzulanın yüz. II
Tanrı, Tanrı'nın sureti.

Vech-i murādi zāhid görmek murād iderse
Mir'at-ı ħalbüñ eyle jeng-i riyādan 'ārī

vechi yok:

1. vechi yok:

Gazel 351

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüzü olmamak; bir şey istemeye veya yapmaya cesareti olmamak.

Muqābil olmağa mihrüñ ruḥuñla yok durur vechi Meh-i çarḥuñ ne cānı var tura cānā saña karşı

2. vechi yok:

Gazel 73

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüzü olmamak; bir şey istemeye veya yapmaya cesareti olmamak. II İmkānı olmamak.

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebhāleler Āba düşse maḥv olur bir bir ki iner jāleler

vefā:

1. vefāsından:-(s), -(n)dan

Gazel 243

Mısra: 8

Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı.

Gül-i gülzār-ı 'ālemden n'olur reng-i vefā tıtmaz Hezārān bülbül olursa işitmez bu vefāsından

2. vefādan:-dan

Gazel 263

Mısra: 1

Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı.

'Anberīn zülfüñde dirler var vefādan baña bñ Aradum ben bulmadum ey māh-çihre mūm-be-mū

3. vefā:

Gazel 340

Mısra: 2

Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı. II İlgı, alaka

Bu gülşende belā birken baña geldi hezār oldu Ne gülden kim vefā umdum cefā bāğında ḥār oldu

vefā gelmedi:

1. vefā gelmedi:-me, -di

Murabba 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Vefa, sevgi göstermek. II Merhamet etmek.

Gelmedi hergiz vefā senden baña illā cefā Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

vefāsı az:

1. vefāsı az:

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vefasız (sevgili).

Ey vefāsı az cevr ü kaḥrunuñ oranı yok Şerḥ-i ḥālin itmege 'aşkuñda cānuñ cānı yok

veh:

1. vehdür:-dür

Gazel 52

Mısra: 6

Üzüntü, keder, feryat, figan.

Hecrüñ gamında şorsañ aḥvāl-i pür-melālüm Geh nāle geh fiğāndur geh āh gāh vehdür

vehm eylemez:

1. vehm eylemez:-mez

Gazel 234

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Korkmak, çekinmek, sakınmak.

Yād-ı hecrüñ itmeyüp düşdi Cenābī 'aşkuña Āşinā-yı baḥr olan vehm eylemez girdābdan

vehm idüp:

1. vehm idüp:-üp

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Korkmak, çekinmek, sakınmak.

Vehm idüp kāfir gözüñden ey şanem 'aşıklarūñ Sū-be-sū dil merdümün yarar qaravul saldılar

vehm itmeyüp:

1. **vehm itmeyüp**:-me, -y, -üp

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Korkmak, çekinmek, sakınmak.

Hançer-i ser-tüzüne düşdi gönül vehm itmeyüp

'Aşık-ı ser-bāza lāyık bu durur bî-bāk ola

vehmin koyup:

1. **vehmin koyup**:-up

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şüphesiz bırakmak.

Gözlerün vehmin koyup müjgānuñ aldı dil ele

'Unfila cellād elinden tığ-i āteş dem kıpar

velāyet:

1. **velāyet**:-a

Gazel 11

Mısra: 7

Velilik, ermişlik.

Gel velāyet şāhibi ol pīr-i 'aşka hıdmet it

Kim saña Mecnūnleyn tağlarda vahşī rām ola

velī:

1. **velī:**

Gazel 86

Mısra: 2

Sadece, yalnız.

Şevk-ı sūzum dem-be-dem ruhsāre-i dil-dāradür

Bülbül-i āşüftenün meylī velī güلزāradür

2. **velī:**

Gazel 88

Mısra: 2

"Da/de" bağlacı.

Çeşmi ala çün güzel hālet begüm bakışdadür

Serv-қadler bî-'aded hikmet velī cünbişdedür

3. **velī:**

Gazel 25

Mısra: 3

Ama, fakat, lakin.

'Arızuñ hükminde gönüm okıdı haţtuñ velī
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nī ki tuğrayı arar

4. **velī:**

Gazel 34

Mısra: 2

Ama, fakat, lakin.

Vişālūñ günleri bayrāma beñzer

Velī şubh-ı firākuñ şāma beñzer

5. **velī:**

Gazel 35

Mısra: 7

Ama, fakat, lakin.

Niçe kez tölular içdük dil-ber-i mihre velī

Bezm-i 'ālemde o şāhuñ yokdur ayağın çeker

6. **velī:**

Gazel 39

Mısra: 2

Ama, fakat, lakin.

Dime taқvādan ey zāhid bizüm āgāhumuz vardur

Gönül dirler velī Hāққа bir uğrı rāhumuz vardur

7. **velī:**

Gazel 43

Mısra: 2

Ama, fakat, lakin.

Egerçi katl-i 'ām eyler gözün tığ-i ğāzenferdür

Velī kaşuñ kemānından hadeng-i cān-güzerdür

8. **velī:**

Gazel 138

Mısra: 9

Ama, fakat, lakin.

La'lün esrārını bildük şorıcaқ cānā velī

Hālūñi fehm itmedük ol hābbenün hayrānyuz

9. **velī:**

Gazel 216

Mısra: 4

Ama, fakat, lakin.

Tenür-ı sîne de cân oldı biryân
Dağı bilmez velî ol yâr süzum

10. velî:

Gazel 234

Mısra: 5

Ama, fakat, lakin.

Çihresi 'aşıklaruñ berg-i hazân olur velî
Reng-i gül bağlarsa gâhî yiridür hün-âbdan

11. velî:

Gazel 329

Mısra: 5

Ama, fakat, lakin.

Fürkatüñde dökdü çeşmüm gerçi çok gevher velî
Dürr dişüñ yâdı için ağan durur şeh-dânesi

12. velî:

Gazel 353

Mısra: 9

Ama, fakat, lakin.

Gerçi kim vaşluñ için yıldı göñül ilde velî
Görinür nesnesi yok bād-ı hevâdan gayrı

13. velî:

Gazel 61

Mısra: 2

"Da/de" bağlacı.

Egerçi hüsni ile ol meh melâhat mülki şahıdur
Süvâr-ı esb-i nâz olsa velî gerçek sipâhîdur

velî:

1. velî:

Gazel 355

Mısra: 10

Ermış kişi, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

Nice bî'at itmesün benden Cenâbî saña kim
Şüretâ şah-ı cihânsın ma'nide ammâ velî

velîkin:

1. velîkin:

Gazel 256

Mısra: 8

Ama, fakat, lakin.

Bu 'âlem gülsitânında açılır lâle-ğad bî-ğad
Velîkin gülşen-i dilde gül-i nâzûk-bedensin sen

2. velîkin:

Gazel 278

Mısra: 2

Ama, fakat, lakin.

Ğarqam egerçi cânâ yaşumla bahr-ı derde
Sönmez yanar velîkin 'aşkuñ odi cigerde

velvele-i nazmı:

1. velvele-i nazmı:-ı

Gazel 135

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiirin şamatası, gürültüsü.

Şaldık Cenâbî velvele-i nazmı 'âleme
Mülk-i suhanda şahib-i yârâ-yı şahıyuz

verd-i âhmer:

1. verd-i âhmer:

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı gül. II Sevgilinin gül gibi kırmızı yanağı.

Haddi üzre 'anberin dil-dâr kâkül 'arz ider
Verd-i âhmer üstine güyâ ki sünbül 'arz ider

verd-i handân:

1. verd-i handân:

Gazel 259

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül. II Gülen sevgili.

Tañ degül agyâr görse zevkini ol goncanuñ
Hârlar sürer çemende verd-i handân 'âlemin

verd-i handân vaktidür:

1. verd-i handân vaktidür:-i, -dür

Muhammes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Güllerin açılma vakti. İlkbahar zamanı.

Bülbülâ eyle terennüm verd-i hândân vahtidür
Evde dil gâmgîn olur seyr-i gülistân vahtidür

verd-i hândân yağdurur:

1. **verd-i hândân yağdurur:-(u)r**

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış güller serpmek. İl ilgi, alaka göstermek.

Ey Cenâbî devr-i güldede gör bu luftı yârdan
Üstüme mey şöhetinde verd-i hândân yağdurur

verd-i hândân:

1. **verd-i hândân:-i**

Gazel 363

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül. İl Gülen sevgili.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyüñi 'âşık
O gülzâr-ı şafâ-bâhşuñ çü sensin verd-i hândânı

2. **verd-i hândân:-i**

Gazel 364

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül. İl Genç sevgili.

Görüp sen verd-i hândânı gözüm kanlar dökme taş
Bahâr irse çü 'âdetdür iderler cüylar cüşü

3. **verd-i hândân:-i**

Murabba 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yeni açılmış gül. İl Sevgilinin al yanağı.

Vücüduñ bæg-i 'izzetdür kaduñ serv-i hîrâmânı
Ruḥ-ı rengînüñ olmuşdur o bahuñ verd-i hândânı

verd-i 'irfân:

1. **verd-i 'irfân:**

Gazel 210

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
İrfan gülü.

Gülşen-i lâhütı şorsañ bülbül-i güyâsiyam
Verd-i 'irfân isteseñ gülzâr-ı dilâsâsiyam

verd-i ra'nâdan:

1. **verd-i ra'nâdan:-dan**

Gazel 147

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dış tarafı sarı, iç tarafı kırmızı olan çok güzel bir gül çeşidi. İl Sevgilinin al yanağı.

Râst-ı bâlâ-kâmetüñdür serv-i bâlâdan garaz
'Ârız-ı gül-günuñ ancak verd-i ra'nâdan garaz

verd-i zîbâ:

1. **verd-i zîbâ:**

Murabba 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzel gül. İl Sevgilinin gül gibi güzel yanağı.

Kimseler kıddüñ gibi bir serv-i ra'nâ görmedi
Lâleveş kıddüñ gibi bir verd-i zîbâ görmedi

verzîde:

1. **verzîdemüz:-müz**

Gazel 131

Mısra: 10

Ekili, ekilmiş (şey). İl Aşk.

Küh-ı gâmgîn sengîn diyü 'arz itme cânâ Ḥarfıyâ
Berg-i kâha almadı bizden anı verzîdemüz

v'ey:

1. **v'ey:**

Murabba 3

Mısra: 2

Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli; ve ey!

Ey gönüller tahtına Dârâ-yı devrânüm benüm
V'ey melâhat kişverine 'adile hânüm benüm

veyâ:

1. **veyâ:**

Gazel 78

Mısra: 12

Yahut, ya da.

Bu hüs-n-i bî-bedelle pâdişâhum
Ne âdem meh-i çarhî veyâ hür

2. veyâ:

Gazel 256

Mısra: 2

Yahut, ya da.

Bu göñlüm gülsitânında meh-i gül-pîrehensin sen
Veyâ gülzâr-ı cân içre açılmış yâsemensin sen

3. veyâ:

Gazel 256

Mısra: 4

Yahut, ya da.

Görüp ol kâdd-i bâlânı maḥabbet 'arz ider Tübâ
Nihâl-i ravza-i cennet veyâ serv-i çemensin sen

vezîr:

1. vezîr:

Gazel 25

Mısra: 13

Padişahın vekili olarak devlet işlerine bakan kimse.

Kıble-i maḥşûdı kimüñ mîrdür kimüñ vezîr
Sû-be-sû bende Cenâbî şâh-ı vâlâyı arar

2. vezîr:

Gazel 134

Mısra: 2

Devlet işlerinde hükümdarın vekili.

O bed-hüy-ı sitemkârum benüm kim âhdan
çorqmaz
Cihân kıtâlî olmışdur vezîr ü şâhdan çorqmaz

vilâyet:

1. vilâyet:

Gazel 160

Mısra: 8

Diyar, ülke, memleket. II Gönül.

Olmasun mı sensizin iklîm-i dil ey şeh ḥarâb
Bir vilâyet var mıdur ma'mûr kim sulṭânı yok

vir:

1. virme:-me

Gazel 21

Mısra: 10

Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine erişirmek, iletmek.

Göriccek didi Cenâbî müjesinde etegüñ
Gül gibi virme şakın dâmenüñi ḥâra meded

2. virmez:-mez

Gazel 178

Mısra: 9

Harcamak, sarf etmek.

Cenâbî kim sözin virmez hezârân dürr-i ğalṭâna
Girân-kıymet durur gevher degül lîkin suḥandan yig

3. virdügiyçün:-düg, -iyçün

Gazel 188

Mısra: 16

Vermek.

Uyma ey meh ğayra kim çâk itdi ceyb-i 'ârını
Dest-i ḥâra virdügiyçün sehv ile dâmân gül

4. virsem:-se, -m

Gazel 201

Mısra: 8

Feda etmek, bağışlamak.

Dil naḥdini dilerken ben cân-ıla belâña
Gencîne-i ḥayâtum virsem saḥâvet itsem

5. virmeseñ:-me, -ñ

Gazel 212

Mısra: 8

Vermek, bahşetmek.

Hezârân meş'al-i encüm çerâğın yaḳmaya mâhuñ
Ruḥuñdan virmeseñ nûrı benüm mihr-i dirahşânım

6. virmesün:-me, -sün

Gazel 240

Mısra: 11

Bırakmak, onun istifadesine sunmak.

Virmesün bād-ı şabâ destine sünbül saçların
Dâmen-i pâkini ol gül şaḳlasun her ḥârdan

7. **virmedi:-me, -di**
Gazel 251
Mısra: 9
Göstermek.

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişân
Mümüyānuñ kanda görsün dīde-i her hürde-bīn

8. **virmedi:-me, -di**
Gazel 252
Mısra: 7
Satın almak.

Virmedi mäh-ı münirüñ tahta-i elmāsına
Hü'āce-i dükkān-ı küntü kenzen insān cevherin

9. **virmeyem:-me, -(y)em**
Gazel 6
Mısra: 3
Vermek.

Pāy-ı dilden virmeyem çıkarmağa hār-ı gamuñ
Minnēt ide cān ile ger sūzen-i 'İsī baña

10. **virdigi:-dig, -i**
Gazel 300
Mısra: 1
Kazandırmak.

Hün-ı dildür virdigi her demde tīguñ cānuma
Āl buladı hançerüñ yok yire şāhum kanuma

11. **virmem:-me, -m**
Gazel 214
Mısra: 10
Değişmek, tercih etmek.

Āsitānuñ kullığıdır salţanat ben bendeye
Devlet-i Cemşīde virmem küyuñ içre zilletüm

12. **virmezse:-mez, -se**
Gazel 363
Mısra: 13
Değişmek, tercih etmek.

Behişt-i 'Adna virmezse 'aceb mi küyuñi 'āşık
O gülzār-ı şafā-bāhşuñ çü sensin verd-i hāndāni

13. **vir:**
Gazel 108
Mısra: 6
Vermek, sunmak, ikram etmek.

La'l-i nābuñ cür'asıdır göñlümi hürrem iden
Vir ne cām-ı mey didüğün hātırım şād eylemez

vīrān:

1. **vīrān:**
Gazel 107
Mısra: 4
Yıkık, harap. II Perişan, üzgün.

Yapmada ağıyār göñlin ol kamer üstādımış
Kāh-ı dil vīrān yatar yıllardur ābād eylemez

2. **vīrān:**
Gazel 120
Mısra: 3
Yıkık, harap. II Perişan, üzgün.

Seyl-i gāmdan hāne-i dil hayliden vīrān idi
Seng-i bī-dāduñ konup yapıldı miħnet-hānemüz

3. **vīrān:**
Gazel 146
Mısra: 3
Yıkık, harap. II Perişan, üzgün.

Seyl-i gāmdan kişver-i dil niçe dem vīrān idi
Şehr-yār-ı 'adl-h'āhum anı ābād eylemiş

vīrān iderse:

1. **vīrān iderse:-er, -se**
Gazel 324
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yılmak, harap etmek. II Kederden perişan etmek.

Yok derüñ ey hāne-i dil reh-güzār-ı yārda
Seyl-i gām vīrān iderse açamam dīvāruñi

vīrān ol:

1. **vīrān oldı:-dı**
Gazel 172
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yıklmak, harap olmak. II Perişan olmak.

Yıkılsun ser-nigün olsun eyâ çarh-ı felek t̄akuñ
Ki vîrân oldı zulmüñle dil-i âbâdı 'uşşâkuñ

2. **vîrân oldılar:-dı, -lar**

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıkılmak, harap olmak. II Perişan olmak.

Ehl-i diller gördiler vîrânedür gencüñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her kûşe vîrân oldılar

vîrâne:

1. **vîrânedür:-dür**

Gazel 238

Mısra: 8

Yıkık, harap. II Perişan, üzgün.

Kaşrına dil bağladum dehrüñ kusûra uğradum
Hâşırım vîrânedür bu cây-ı ğam-âbâddan

2. **vîrânedür:-dür**

Gazel 28

Mısra: 7

Harap, harap olmuş yer.

Ehl-i diller gördiler vîrânedür gencüñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her kûşe vîrân oldılar

3. **vîrâne:**

Gazel 64

Mısra: 7

Eski püskü, yırtık, pejmürde.

Zâhirin vîrâne görseñ her gedâya bakma h̄ör
'Âlem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efrîdün giyer

4. **vîrâneler:-ler**

Gazel 92

Mısra: 10

Harap, harap olmuş yer. II Âşığın gönlü.

Bu h̄arâbe dilde 'aşkuñ bulmayınca bilmedüm
Gence mesken olduğın ey sîm-ten vîrâneler

5. **vîrânei:-i**

Gazel 287

Mısra: 10

Harap, harap olmuş yer. II Âşığın gönlü.

Âşiyân itdi Cenâbî ol hümâ dil-h̄ânesin
Mesken eyler cugd dirler gerçi kim vîrânei

6. **vîrâneyin:-yin**

Gazel 261

Mısra: 10

*Yıkılmış, harap olmuş. II Perişan olmuş,
kederlenmiş âşik.*

Ey Cenâbî ben de bir ma'müre idüm rüzgâr
Yıkıdı ser-tâ-pâ esâsım şimdi bir vîrâneyin

vîrâne cihânda:

1. **vîrâne cihânda:-da**

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yıkık dökük, virane dünya.

Künc-i dilümde oldı esrâr-ı 'aşk tâ kim
Vîrâne cihânda genc-i nihâna nisbet

vîrâne göñlüm:

1. **vîrâne göñlüm:-(ü)m**

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) yıkık dökük, harabe, perişan olmuş
gönlü.*

Eskiden vîrâne göñlüm derd u ğam konağıdur
Âşiyân-ı büm-ı hasret her belâ yatağıdur

vîrâne-i tenden:

1. **vîrâne-i tenden:-den**

Tahmis 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) harap olmuş bedeni.

Hecrüñ ister seni ey mâh ki benden ayıra
Genc-i mañlûbumı vîrâne-i tenden ayıra

vîrâneves:

1. **vîrâneves:**

Gazel 142

Mısra: 8

Virane gibi. II Perişan, mutsuz.

Bendedür ben olmışam künc-i belānuñ miskini
Zâhîrüm ma'mûr lîkin bâtınım vîrâneveş

vird:

1. **virdi:-i**

Gazel 258

Mısra: 11

Dua.

Evvel ü âhîr budur bende Cenâbî virdi kim
Hakık-Ta'âlâ ibtidâfı intihâdan şaklasun

vir:

1. **virdi:**

Gazel 345

Mısra: 11

Vermek, bir şey ile değiş tokuş etmek. II

Bağışlamak, ihsan etmek.

Naqd-i cânım aldı virdi baña ol meh vaşlını
Şâh-i 'âdil şanma sen yapıldı şöret kapısı

2. **virmedin:-me, -din**

Gazel 17

Mısra: 1

*Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi
birisine eriştirmek, iletmek.*

Virmedin ebrûlaruñ yâyına ğamzeñ dağı şest
Tîr-i dil-düz-ı müjeñ kıldı derûnumda nişest

2. **virmem:-me,-m**

Gazel 373

Mısra: 5

Vermek, bırakmak. II Kaptırmak.

Virmem raķıbe gülşen-i küyuñda meskenüm
Şâhîn olursa almaya kerkes yuvasını

vişâl:

1. **vişâlüñ:-(ü)ñ**

Gazel 16

Mısra: 5

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Çün vişâlüñ giç müyesser olısar ben ğasteye
Gitmege 'ömr-i 'azîzüm kılmasa bârî şitâb

2. **vişâlüñden:-(ü)ñ, -den**

Gazel 34

Mısra: 14

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Cenâbî fûrkatüñden kıldı feryâd
Vişâlüñden o bir nâ-kâma beñzer

3. **vişâlüñ:-(ü)ñ**

Gazel 121

Mısra: 1

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Rüz-ı mâtemdür vişâlüñ olmasa bayrâmumuz
Zehr-i merdüm-küş dürür la'l-i lebüñsüz cāmumuz

4. **vişâlüñ:-(ü)ñ**

Gazel 152

Mısra: 4

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Fîrâkı günlerin eyle raķam evrâk-ı devrâna
Vişâlüñ aña kim ey dil anuñla hiç ğisâbum yok

5. **vişâle:-e**

Gazel 226

Mısra: 10

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Şâhum Cenâbî bendeñ senden nice ola dür
Heçrüñ vişâle irgür çevre nihâyet olsun

6. **vişâlüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 283

Mısra: 9

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Şâd-kâm oldu vişâlüñde Cenâbîveş şu kim
Vâdi-i hicrânuñuñ şabr eyledi âlâmina

7. **vişâlüñ:-(ü)ñ**

Gazel 299

Mısra: 7

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Geh cevr-i firâkuñ çekerin ğâh vişâlüñ
Kim öldi göñül luţf-ıla iğsân arasında

8. **vişālūñ:-(ü)ñ**

Gazel 303

Mısra: 5

(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Hecrūñ deminde nitekim itdüm vişālūñ ārzū
Güñden güne şalduñ beni ey bī-vefā ferdālara

vişālūñ demlerin ańsam:

1. **vişālūñ demlerin ańsam:-sa, -m**

Gazel 341

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma günlerini anmak, yâd etmek.

Vişālūñ demlerin ańsam gözüm hecrūñde kan ağlar
Sirişküñ seyl olup âhîr yıkar büñyâd-ı devrānı

vişālūñ günleri:

1. **vişālūñ günleri:-ler, -i**

Gazel 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma günü.

Vişālūñ günleri bayrāma beñzer
Velī şubh-ı firākuñ şāma beñzer

vişālūñ kılmadı:

1. **vişālūñ kılmadı:-ma, -dı**

Gazel 351

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) ulaşmak, kavuşmak.

Vişālūñ kılmadı bildüm firākuñ da şebātı yok
Bu 'ālemdür benüm şāhum geçer bunda yaman
yahşî

vuşlat:

1. **vuşlat:**

Gazel 205

Mısra: 9

(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Vuşlat el verdi Cenābī bendeñe ey nūr-ı 'ayn
Ġamzeñe teslīm cānum çeşm-i fettānuñ öpem

2. **vuşlata:-a**

Gazel 219

Mısra: 6

(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Cān cāna vāşıl olsun ten habābın ref' idüp
Vuşlata fırsat durur kılsun şitāb eglennesün

3. **vuşlat:**

Gazel 273

Mısra: 6

(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.

Reyhānī hāṭla bilseñ Muşhaf durur cemāli
Vuşlat olur mı rüzī ey dil tefe'ül eyle

vuşlat kālā-yı almağa:

1. **vuşlat kālā-yı almağa:-mağa**

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Vuşlat kumaşı satın almak. II Sevgiliye
kavuşmak, ulaşmak.

H'āce-i 'aşkuz bugün bāzār-ı mihr-i yārda
Nağd-i cāna almağa kālā-yı vuşlat beklerüz

vuşlat şafāsın:

1. **vuşlat şafāsın:-(s)ı, -n**

Gazel 184

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşmanın mutluluğu, huzuru,
zevki.

N'eyleyem vuşlat şafāsın ehl-i zevkuñ yarıdur
Ey ğam-ı hicrān-ı dil-ber merhabā sen beri gel

vuşlatuñ h'ānında:

1. **vuşlatuñ h'ānında:-ı, -(n)da**

Gazel 229

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma sofrası.

Vuşlatuñ h'ānında herkes muğtenem ben bī-dile
Süfre-i hecrūñde derdūñ berg ü zād olmak neden

vü:

1. vü:

Gazel 55

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Bugün bir cāmdan içdüm şarāb-ı 'aşk-ı yāri kim
Ser-i Dārā vü Cem dirler anuñ iki ḥabābidür

2. vü:

Gazel 104

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

Ḳāmetüñ serv-i sehī vü gözlerüñ nergis midür
'Ārizüñ berg-i semen yā lāle yāḥūd gül midür

3. vü:

Gazel 171

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

Mübtelā-yı 'aşk olan rüsvā vü bī-pervā gerek
Nām u nengin terk ider Mecnūn gibi şeydā gerek

4. vü:

Gazel 215

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Akıtsun Dicle vü Şāṭṭı kenārında gözüm her dem
Ġamuñda cism-i vīrānum benüm Bağdādmıñ
bildüm

5. vü:

Gazel 253

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

Yāra ey dil āşinā vü baña sen bigānesin
'Ākilāne bu işüñ gerçi göñül dīvānesin

6. vü:

Gazel 315

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Dicle vü eşk-i revānumla beden şehrin ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yā Bağdāda

7. vü:

Gazel 362

Mısra: 13

"Ve" bağlacı.

Baña cānān gerek Ḥarfī vü diger ni
Cihānuñ bir durur yoğı vü varı

8. vü:

Muhammes 2

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Geh nūş-ı pūr-şafā vü gehī niş-i bā-ḥalel
Devr-i cihānı ḥayra görüp kılmāğıl cedel

vücūd:

1. vücūdum:-(u)m

Gazel 71

Mısra: 7

(Āşığın) bedeni, cismi.

Ṭutuşup āteş-i gamla vücūdum nūr-ı nār oldı
Cihānı odlara yaqar başumda bir tütünüm var

2. vücūdum:-(u)m

Gazel 99

Mısra: 5

(Āşığın) bedeni, cismi.

Āteş-i 'aşka düşelden bu vücūdum gül gibi
Dil ḥazīn ü cān enīn ü cigerüm biryāndur

3. vücūdum:-(u)m

Gazel 155

Mısra: 4

(Āşığın) bedeni, cismi.

Vādi-i Eymende dil Mūsī-i 'umrānum durur
Bu vücūdum Ṭūrını yandursa tañ mı nār-ı 'aşk

4. vücūdum:-(u)m

Gazel 208

Mısra: 3

(Āşığın) bedeni, cismi.

Nār-ı 'aşkuñ göz göre yaqdı vücūdum külli āḥ
Daḥı nem yaqa 'aceb bu āteş-i hicrān benüm

5. **vücūdum:-(u)m**

Gazel 302

Mısra: 2

(Âşığın) bedeni, cismi.

Câme-i 'âriyet-i cânımdan 'âr itmek nice
Tahte'l-akdâma vücūdum hâk-sâr itmek nice

6. **vücūduñdur:-(u)ñ, -dur**

Gazel 212

Mısra: 3

(Sevgilinin) bedeni, cismi.

Cihân gülzârına dâ'im vücūduñdur viren zînet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sultānum

7. **vücūduñla:-(u)ñ, -la**

Gazel 241

Mısra: 7

(Sevgilinin) bedeni, cismi.

Vücūduñla gözi göñli ğanîdür cümle âfâkuñ
Cihāna Cānib-i Hâk'đan nüzül itmiş bir âyetsin

8. **vücūduñ:-(u)ñ**

Murabba 5

Mısra: 1

(Sevgilinin) bedeni, cismi.

Vücūduñ bāğ-ı 'izzetdür kadūñ serv-i hırāmāni
Ruḥ-ı rengīnūñ olmuşdur o baguñ verd-i ḥandāni

vücūd-ı 'aksini:

1. **vücūd-ı 'aksini:-i, -(n)i**

Gazel 123

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Varlığın yansıması.

Görsün vücūd-ı 'aksini her şahsuñi gören
Mir'ât-i zāt-i pākūñi bu resme kıl temiz

vücūdum hâşılın:

1. **vücūdum hâşılın: -i, -n**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) vücudu, varlığı; canı.

Vücūdum hâşılın virsem ne ğam derdüñle ben bāda
Maḥabbet hırmeninūñ cism-i zerdüm bir giyāhidur

2. **vücūdum hâşılın:-i, -n**

Gazel 366

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) vücudu, varlığı; canı.

Dāne-i ḥālūñ ğamından bu vücūdum hâşılın
Ḳorḳarın bād-ı fenāya alduram hırmen gibi

vücūdumdan eser:

1. **vücūdumdan eser:**

Gazel 340

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) varlığından bir iz. II Perişan olmuş,
zayıflamış, sararıp solmuş âşığın varlığından tek iz.

Vücūdumdan eser ancak hemānā dūd-ı āhumdur
Düşüp ma'mūre-i cismüm reh-i ğamda ğubār oldu

vüs'at:

1. **vüs'ati:-i**

Gazel 105

Mısra: 3

Genişlik.

Deryā-yı eşk-i çeşmüm şol deñlü vüs'ati var
Kim anda baḥr-i gerdün kemter ḥabāba beñzer

Y

yā:

1. **yā:**

Gazel 66

Mısra: 2

Peki ya...

Lāle ruḥsāruñ katında bilsem ey meh gül nedür
Nāleme nisbet benüm yā nāle-i bülbül nedür

2. **yā:**

Gazel 89

Mısra: 10

Veyahut, ya da.

Ğamdan özge hâlûme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum midür

3. yâ:

Gazel 104

Mısra: 4

Veyahut, ya da.

Ķâmetüñ serv-i sehî vü gözlerüñ nergis midür
Ârizüñ berg-i semen yâ lâle yâhüd gül midür

4. yâ:

Gazel 268

Mısra: 6

Veyahut, ya da.

Gözlerüñ mi sũ-be-sũ alup kenârum gözleyen
Yâ ĝazâl-ı vahşiler mi üşdi Mecnũn üstine

5. yâ:

Gazel 122

Mısra: 2

Ya (bu).

Biz ki deryâ olmasa işbu kenârı n'eylerüz
Başdan aşdı mevcümüz yâ rûzgârı n'eylerüz

6. yâ:

Gazel 233

Mısra: 6

"Ya...ya" bağlacı.

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her kûşede destân olan
Yâ şabâdan şâyi' oldı bu haber yâ şâneden

7. yâ:

Gazel 233

Mısra: 6

"Ya...ya" bağlacı.

Büy-ı zülfüñ vaşfidur her kûşede destân olan
Yâ şabâdan şâyi' oldı bu haber yâ şâneden

8. yâ:

Gazel 324

Mısra: 10

"Ya...ya" bağlacı.

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkın ey ĝonca-dehen
Yâ zebün it soĝmasun anı o zülf-i mâruñı

9. yâ:

Gazel 290

Mısra: 8

"Ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü.

Yol bilmezüz ki ĝadadur rehberlik eyler kimse yok
Yâ mu'tiye'l-hüdäya irgür delîl-i râha

yâ:

1. yâ:

Gazel 327

Mısra: 10

Yay. II Sevgilinin yay gibi kavisli kaşları.

Ey Cenâbî üstüme ĝamz oĝın atmak istese
İkide bir baş atar ebrü- yı dil-ber yâ gibi

2. yâ:

Gazel 95

Mısra: 5

Yay.

Yâ gibi baş egrilüĝin ĝullanur ebrülaruñ
Tîr-i ĝamzeñ anuñ içün câna peykân yağdurur

3. yâ:

Gazel 328

Mısra: 8

Yay.

Çeng gibi ĝaddüme eşküm taĝaldan târ-ı ĝam
Nâvek-i hircânuñ ey meh deldi baĝrum yâ gibi

4. yâdan:-dan

Gazel 147

Mısra: 4

Yay.

Ğamze-i ĝün-rîz ile peyveste ĝaşuñ resmidür
Her dil-âver ĝabzasında oĝ ile yâdan ĝaraž

yâ 'Alî:

1. yâ 'Alî:

Gazel 355

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Ey Hz. Alî!

Zü'l-fiķârũñ ta'masıdır kelle-i ĥâric müdâm
'Âciz-i fi'l-i raķībũm baña himmet yâ 'Alî

yâ çeker:

1. **yâ çeker:-er**

Gazel 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yay çekmek. II Sevgilinin âşığa öldürücü
bakışlar atmak için kaşlarını kaldırması.*

Ķatli- 'uşşâķ itmege tîrin ele almış müjeñ
Ķaşlaruñ dil Ķaşdına her kûşeden bir yâ çeker

yâ dîn yâ kîn bir yire ikisi sığmaz:

1. **yâ dîn yâ kîn bir yire ikisi sığmaz:-maz**

Gazel 244

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

*"Bir yere ya din ya da kin sığar." Dinin (İslam'ın,
inancın) olduğu yerde kin tutmaya ve düşmanlığa
yer olamayacağını anlatan söz.*

'Âşığa itme 'adâvet yir iseñ dînũñ ģamın
Sevdüğüm bir yire sığmaz ikisi yâ dîn yâ kîn

yâ kaşuñ:

1. **yâ kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 250

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yay (gibi kavisli) kaşları.

Ķamzesi tîrin atarsa cānuma Ķurbān olam
Müşğ tozı bir kemāndur yâ kaşuñ yasılmasun

yâ ki:

1. **yâ ki:**

Gazel 104

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ya da, veya.

Ķâlũñ ey meh zâğ mı ģülşende tũtmış âşiyān
Yâ ki berg-i ģülde Ķonmuş dāne-i fũlful midür

2. **yâ ki:**

Murabba 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ya da, veya.

Dem mi vardur olmaya başumda ģavĝā vü elem
Yâ ki olmaya bu çeşm-i ĥũn-feşānum tolu nem

yâ leytenî kũntũ türāb:

1. **yâ leytenî kũntũ türāb:**

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Āyet**

"Keşke toprak olsaydım." (Nebe 78/40).

Pâyũñe yüz sürdüĝin ĥākũñ ĝörüp ay āfitāb
Reşķ idüp cānum didi yâ leytenî kũntũ türāb

yâ Rab:

1. **yâ Rab:**

Murabba 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allahım! Ey Tanrım!

Kimsenũñ cānānı yâ Rab yār-i aĝyār olmasun
Ķülşen-i 'ālemde her ĝül hem-dem-i ĥār olmasun

2. **yâ Rāb:**

Gazel 349

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ey Allahım! Ey Tanrım!

Çeşm-i bed-zamānesin nūr-ı çeşme yâ Rāb
İrgürmesũñ İlahî āsībile gezendi

3. **yâ Rab:**

Gazel 78

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey Allahım! Ey Tanrım!

Ķam-ı 'aşķuñladur zevķ-ı derũnum
Ķamet yâ Rab me-bādā ez- dilem dũr

yâ yā:

1. **yâ yā:**

Gazel 17

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
"Ya... ya..." bağlacıdır.

Cevri taşın yağdırur her demde gerdün üstüme
Yâ benüm başum şınur yâ seng-i çarh olur şikest

yâ.. yâ.. yâhüd:

1. yâ.. yâ.. yâhüd:

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ya ... ya (da, veya, yahut): İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar.

Hasretinden ol mehûñ yaşum Cenâbî akmada
Yâ Savâ Irmağıdır yâ Tunca yâhüd Tunadur

yâ... yâhüd...:

1. yâ yâhüd:

Gazel 200

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

"Ya...ya" bağlacı.

Hikmet Cenâbî sendedür ser-rişteyi bul kâdadur
Yâ sende yâhüd bendedür Allâhiyem Allâhiyem

yâbâna atmasının:

1. yâbâna atmasının:-ma, -sın

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Önem vermemek, önemsiz görmek.

Köhne şâlin atmasının Leylî iti yâbâna kim
Ol kabâ-yı fâhîri şöhret için Mecnûn giyer

yabâna tarh idüp:

1. yabâna tarh idüp:-üp

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Önem vermemek, önemsiz görmek.

Yabâna tarh idüp ey gam sirişküm şırını itme
Bilürsüñ defter-i dilde anuñ dañı hisâbı var

yabâne atma:

1. yabâne atma:-ma

Gazel 313

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

(Okçulukta) Karavana atmak; gelişigüzel ok atarak hedefi tutturamamak. // Önem vermemek, önemsiz görmek.

Ey kaşları kemânum idüp ziyâde cevrüñ
Ben hâk-sârı atma tîrûñ gibi yabâne

yâd:

1. yâdadur:-a, -dur

Gazel 40

Mısra: 1

Yabancı. // Rakip.

Âşinâsın yâd kılmaz meyli dâyim yâdadur
Bendesî hâlinden ol servüm 'aceb âzâdedür

2. yâd:

Gazel 107

Mısra: 2

Yabancı.

Ay geçdi ben kûlin ol meh dañı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

yâd eyle:

1. yâd eyle:

Gazel 272

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Âşinâñı güzelüm gâh gehî . yâd eyle
Demi geldi dil-i mañzûnı begüm şâd eyle

2. yâd eylemez:-mez

Gazel 107

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Ay geçdi ben kûlin ol meh dañı yâd eylemez
Âşinâdan gördüğüm cevri baña yâd eylemez

3. yâd eylemez:-mez

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Gâh u bî-geh her güzel kim 'âşıkın yâd eylemez
Bir şeh-i 'âlem dürür kim kullara dâd eylemez

4. **yâd eylemez:-mez**

Gazel 373
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Yâd eylemez Cenâbîyi yıllar geçerse ger
Hâkân-ı dehr bu neylümi gözler gedâsını

5. **yâd eylemez:-mez**

Gazel 108
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Âşinâlık resmini bilmez gibi ol meh-liqâ
Kim harîf-i meclisin yıllar durur yâd eylemez

6. **yâd eylemiş:-miş**

Gazel 146
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Luţf-ıla ol serv-i nâzum ben kûlın yâd eylemiş
Bend-i ğamdan dermendin yine âzâd eylemiş

7. **yâd eylemiş:-miş**

Gazel 146
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yabancı bir kimse hâline getirmek; yabancı olarak görmek.

Çanda olsa Harfîyâ ol meh beni bilmez geçer
Âşinâsın ol melek bilsem n'îçün yâd eylemiş

yâd ider:

1. **yâd ider:-er**

Gazel 29
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Sen gül-i nâzûk-teni göñlüm kaçan kim yâd ider
'Andelîbâsâ hezâran nâle vü feryâd ider

yâd it:

1. **yâd it:**

Gazel 365
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Nażar-ı luţfuñı ey pîr-i muġân itme dirġ
Cür'a-i feyz ile yâd it bu ayaġa düşeni

yâd kıl:

1. **yâd kılmaz:-maz**

Gazel 183
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Tâ ki derd-i yâr-ıla oldı Cenâbî âşinâ
Yâd kılmaz yâr cânı yıl geçer bigâne dil

2. **yâd kılmaz:-maz**

Gazel 346
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Yâd kılmaz ol şanem ben 'âşık-ı nâ-şadını
Bî-sütün-ı ğamda şîrîn añmadı Ferhâdını

3. **yâd kılmaz:-maz**

Gazel 223
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak.

Zülfüñe dil bağlayan geçdi hayât-ı dünyeden
Yâd kılmaz varlığını şoġbet-i yâr isteyen

4. **yâd kılmaz:-maz**

Gazel 40
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Anmak, hatırlamak. II ilgi göstermek.

Âşinâsın yâd kılmaz meyli dâyim yâdadur
Bendesî hâlinden ol servüm 'aceb âzâdedür

5. **yād kılsam**:-sa, -m

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

'Ârızuñ mihrini görsem cân u dil hândân olur
Yād kılsam ebr-i zülfüñ gözlerüm giryân olur

yād olmak:

1. **yād olmak**:-mağ

Gazel 229

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Ben ferāmüş-ı ebed ağıyâr yād olmak neden
Âşinā bigāneler ben bende yad olmak neden

2. **yad olmak**:-mağ

Gazel 229

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yabancı gibi davranmak, uzak durmak.

Ben ferāmüş-ı ebed ağıyâr yād olmak neden
Âşinā bigāneler ben bende yad olmak neden

yād-ı 'adlūñ eyleyüp:

1. **yād-ı 'adlūñ eyleyüp**:-y, -üp

Gazel 262

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Adeletini anmak.

Yād-ı 'adlūñ eyleyüp tâc ü kabâ fahr eyleye
Niçe niçe mâh ü hefte niçe biñ sâl ü kûrûn

yād-ı hecrūñ itmeyüp:

1. **yād-ı hecrūñ itmeyüp**:-me, -y, -üp

Gazel 234

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayrılığı hatırlamak, aklına getirmek.

Yād-ı hecrūñ itmeyüp düşdi Cenābī 'aşkuña
Âşinā-yı baħr olan vehm eylemez girdâbdan

yād-ı kenār itme:

1. **yād-ı kenār itme**:-me

Gazel 173

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kıyidan bahsetmek. II Karaya çıkmak istemek.

Eşk-i çeşmümden dilâ yād-ı kenār itme şaşkın
Dirliğinden yüz alan deryâdan ayrılrsa semek

yād-ı rıdvân itmeyem:

1. **yād-ı rıdvân itmeyem**:-me, -(y)em

Tahmis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Cenneti anmamak, ondan bahsetmemek. II
Sevgiliyi görünce cenneti bile unutmak.*

Gülşen-i hüsnuñ katında yād-ı rıdvân itmeyem
Göz açup devr-i haţuñda seyr-i reyħân itmeyem

yād-ı ruhuñ eyler:

1. **yād-ı ruhuñ eyler**:-r

Gazel 341

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin gül bahçesi gibi güzel) yanağını
anmak, hatırlamak.*

Cenābī 'ârızuñ fikrin koyup yād-ı ruhuñ eyler
Bahâristâna el urdı temâm idüp Gülistânı

yād-ı ruhuñla:

1. **yād-ı ruhuñla**:-(u)ñ, -la

Gazel 295

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin gül renkli) yanağını anma.

Sînede yād-ı ruhuñla dâguma iden nazâr
Gülşen-i dehrūñ göz açmaz lâle-i hamrâsına

yād-ı şem'-i 'ârızuñla:

1. **yād-ı şem'-i 'ârızuñla**:-(u)ñ, -la

Gazel 44

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının parlaklığını anmak.

Yād-ı şem'-i 'ārīzuñla bu Cenābī ey melek
Āteş-i dil-süz-ı hecre yanmağa pervānedür

yād-ı zülf ü 'ārīzuñla:

1. yād-ı zülf ü 'ārīzuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağını ve saçını anmak,
düşünmek.

Yād-ı zülf ü 'ārīzuñla bu Cenābī ey kamer
H'āba varmaz gice gündüz bir uzun sevdādudur

yād-i zülf-i müşg-büyuñla:

1. yād-i zülf-i müşg-büyuñla:-(u)ñ, -la

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) misk kokulu saçını anmak.

Yād-i zülf-i müşg-büyuñla Cenābī ey kamer
H'āba varmaz gicelerle bir uzun sevdādudur

yağ:

1. yağsa:-sa

Gazel 233

Mısra: 4

Çok miktarda, arka arkaya gelmek.

Berg-i gül atarsa baña āşinā āzārdur
Seng-i miñnet yağsa başa açmam bī-gāneden

yağdur:

1. yağdurur:-(u)r

Gazel 17

Mısra: 7

Bir şeyi aralıksız ve ısrarlı bir biçimde yapmak.

Cevri taşın yağdurur her demde gerdün üstüme
Yā benüm başum şınur yā seng-i çarlı olur şikest

2. yağdurur:-(u)r

Gazel 95

Mısra: 1

Bir şeyi aralıksız bir biçimde yapmak. II Sürekli
gözyaşı akıtmak.

Naqd-i eşkin dāğuma çeşmüm firāvān yağdurur
Er ocağın görse iller aña ihsān yağdurur

yağı:

1. yağı:

Gazel 165

Mısra: 8

Düşman. II Sevgilinin fitneci, âşıkları birbirine
düşüren gözü.

Diyār-ı Rūmda çeşmüñ ider fitne dolup kanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sultān Süleymānuñ

2. yağdırur:-dur

Gazel 53

Mısra: 4

Düşman. II Sevgilinin siyah gözleri.

Gözlerüñ turmaz atar gāmze oğın cān u dile
Kān bıçak şol iki kâfir bizüm ile yağdırur

yağma kıılır:

1. yağma kıılır:-(u)r

Gazel 360

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yağmalamak, talan etmek, savaş sırasında
malları zor kullanarak elde etmek.

Kaşuñ Çin ü Hıta mülkin Mūsāhhar ideli ey meh
Gözüñ yağma kıılır dem dem başup İrān u Tūrāni

yağmala:

1. yağmalayup:-y, -up

Gazel 343

Mısra: 2

Yağmalamak, talan etmek, savaş sırasında
malları zor kullanarak elde etmek. II Kendine âşık
etmek.

Āh kim bir gām esīri nā-tüvān itdüñ beni
Varumı yağmalayup bī-hānümān itdüñ beni

yağmaya virdi:

1. yağmaya virdi:-di

Gazel 307

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yağmalamak, talan etmek, savaş sırasında

*malları zor kullanarak elde etmek. II Aşk acısı
çektirmek, âşığın gönlünü perişan etmek.*

Yağmaya virdi didelerün kişver-i dili
Cân leşkeri çıkarsa yiridür karavula

yâ hû:

1. yâhû:

Gazel 326

Mısra: 3

Ya Allah!

Deyr-i 'âlem ehline yâ hû diyüp nüş eyledüm
Naş-ı ğamdan sâde kıldum cân u gönlün câmını

yâhüd:

1. yâhüd:

Gazel 104

Mısra: 4

Veyahut, ya da.

Ķâmetün serv-i sehî vü gözlerün nergis midür
'Ârizuñ berg-i semen yâ lâle yâhüd gül midür

Yahüdî:

1. Yahüdî:

Gazel 370

Mısra: 1

Hız. Mûsâ'nın dinine mensup kimse, Musevi.

Mü'min ü kâfir Yahüdî bunı dir Mevlâ hâkı
Kim büt-i 'İsî-nefessin Hâzret-i Mûsâ hâkı

yak:

1. yakup:-up

Gazel 60

Mısra: 9

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Yakup ğark itmege dehri Cenâbî hecr-i dil-berde
Dilümde âteş-i fûrkat gözümde âb-ı hâsretdür

2. yakduĝuñ:-duĝ, -(u)ñ

Gazel 152

Mısra: 8

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Hemân sen yanma ey hâsid düşüp nâr-ı ğam u
derde
Benüm bu yakduĝuñ odla şerer deñlü 'azâbum yok

3. yakdı:-dı

Gazel 154

Mısra: 8

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Gör zamîrinün içinde tâb-ı mihr-i hikmeti
Düd-ı âh-ı pür-şererle yakdı kendin nâra bak

4. yakmaĝa:-maĝa

Gazel 163

Mısra: 6

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Külhenî bir 'âşık-ı şûrîdedür âh eylese
Yakmaĝa gül hânümânın arta nârî bülbülün

5. yakmaya:-ma, -(y)a

Gazel 212

Mısra: 7

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Hezârân meş'al-i encüm çerâĝın yakmaya mâhuñ
Ruĝuñdan virmeseñ nûri benüm mihr-i dirahşânım

6. yakdum:-du, -m

Gazel 216

Mısra: 7

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Cihânı âteşümle yakdum ammâ
Demüñdür 'âleme izhâr süzum

7. yakar:-ar

Gazel 253

Mısra: 4

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Yakasıdur âteş-i şevk-i cemâlünde beni
Çünkü her bir şem'a yakar 'âkıbet pervânesin

8. yakar:-ar

Gazel 254

Mısra: 9

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Āteş-i 'aşkuñ yaqar cānā Cenābī sīnede
'Ādet oldı nāra yaqmaq her dem aña hñanesin

9. **yaqdı:-dı**

Gazel 187

Mısra: 3

(Yara) açmak.

Nergisüñ bağına yaqdı taze bir dāğ-ı siyāh
Lāle-i hünin dile qan aqladur her bār gül

10. **yaqdı:-dı**

Gazel 208

Mısra: 3

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Nār-ı 'aşkuñ göz göre yaqdı vücūdum külli āh
Dağı nem yaqa 'aceb bu āteş-i hicrān benüm

11. **yaqasıdur:-a, -(s)ı, -dur**

Gazel 253

Mısra: 3

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Yaqasıdur āteş-i şevk-i cemālūñde beni
Çünkü her bir şem'a yaqar 'ākıbet pervānesin

12. **yaqdı:-dı**

Gazel 298

Mısra: 8

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Ruğları hecri ğamında yirümi nār eyleyüp
Yaqdı ol şem'-i dil-ārā ben gibi pervānei

13. **yaqa:-a**

Gazel 344

Mısra: 1

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Nār-ı ḥasret nice bir yaqa bu ben nā-çārı
Göster ey tāli'-i ferḥunde baña dil-dārı

14. **yaqma:-ma**

Gazel 348

Mısra: 4

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Āb-ı ğamla şolmasun 'ayşum ocağı dir iseñ
Yaqma her bir gördigüñ sen āteş-i küllhen gibi

15. **yaqmada:-mada**

Murabba 4

Mısra: 9

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Nār-ı 'aşkuñ yaqmada 'uşşākuñı pervānevār
Cām-ı şevküñ yaqmada müştākuñı peymānevār

16. **yaqan:-an**

Gazel 341

Mısra: 8

Yakan, tutuşturan (şey).

Ne tañ pervāneler bālin yaqarsa nār-ı şevkümden
Yaqan sūz-ı derūnumdur benüm şem'-i şebistāni

17. **yaqmada:-mada**

Murabba 4

Mısra: 10

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Acı içinde
bırakmak, perişan etmek.*

Nār-ı 'aşkuñ yaqmada 'uşşākuñı pervānevār
Cām-ı şevküñ yaqmada müştākuñı peymānevār

18. **yaqar:-ar**

Gazel 127

Mısra: 7

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Şem'-i ḥüsn-i yārdan yaqar çerāğı göñlümüz
Biz maḥabbet nārına bālin yaqar pervāneyüz

19. **yaqardı:-ar, -(ı)dı**

Gazel 8

Mısra: 3

*Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle
yakmak, acı içinde bırakmak.*

Āb-ı vaşluñ irmese yaqardı ser-tā-pā beni
Kendüyi tiz eylemişdür āteş-i fūrkat baña

20. **yağdı:-dı**

Gazel 21

Mısra: 7

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle yakmak, acı içinde bırakmak.

Teb-i hecrüñ şanemâ yağdı harâretle anı
Şuna gör âb-ı vişâlüh dil-i bîmâra meded

21. **yağmağa:-mağa**

Gazel 27

Mısra: 6

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle yakmak, acı içinde bırakmak.

Humret-i haddüh görüp dil virdüm ammâ korkarın
Yağmağa ben nâ-tüvânî âteş-i süzân olur

22. **yağdı:-dı**

Gazel 31

Mısra: 13

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle yakmak, acı içinde bırakmak.

Bir şererle külliyeñ yağdı Cenâbî varımı
'Aşk-ı dil-ber hey ne resme âteş-i süzân olur

23. **yağdı:-dı**

Gazel 53

Mısra: 7

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle yakmak, acı içinde bırakmak.

Yağdı şem'-i miñnetüh cānâ derüh-ı sînemî
Gözden akan yaş degüldür derdlü yüregüm yağdır

24. **yağmağa:-mağa**

Gazel 181

Mısra: 6

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle yakmak, acı içinde bırakmak.

Kudretüh irürse âb ur âteşine herkesüh
 Yağmağa her bulduğunu saña kim dir külhen ol

25. **yağmağa:-mağa**

Gazel 206

Mısra: 5

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Hayata döndürmek, canlandırmak.

Sönse çerâğ-ı 'ayşum yağmağa yine başdan
Şem'ine âfîtabuñ izhâr-ı minnet itmem

26. **yağa:-a**

Gazel 208

Mısra: 4

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Aşk ateşiyle yakmak, acı içinde bırakmak.

Nâr-ı 'aşkuñ göz göre yağdı vücudum külli âh
Dağı nem yağa 'aceb bu âteş-i hicrân benüm

27. **yağmağa:-mağa**

Gazel 254

Mısra: 6

Ateşe vermek, tutuşturmak. II Gönlünü yakmak, acı içinde bırakmak; âşık etmek.

Gül gül itmiş 'arızın şem'-i ruğ-ı gül-güh ile
Âteş arar yağmağa biñ zâr-ıla pervânesin

yağalar çäk id:

1. **yağalar çäk ider:-er**

Gazel 293

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Yaka veya yakasını yırtmak; üzüntü, hiddet, bezginlik vb. yüzünden yakasını yırtacak duruma gelmek.

Gördigünce üstüme her dem yağalar çäk ider
'Âşık olup ey şanem gam merdümi didâruma

2. **yağalar çäk ider:-er**

Gazel 363

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Yaka veya yakasını yırtmak; üzüntü, hiddet, bezginlik vb. yüzünden yakasını yırtacak duruma gelmek.

Yağalar çäk ider güller ruhuñ şevkine gülşende
Göge irgürdi bülbüller gamuñ hârından efgâni

yağaldan:

1. **yağaldan:**

Gazel 92

Mısra: 1

Yaktığından beri.

Ruĥları şem'in yaĥaldan nâz ile cânâneler
Oldı süz ehli aña yanmağ için pervâneler

yakasından baş çıkardı:

1. **yaĥasından baş çıkardı: -di**

Gazel 243

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir kıyafetin yakasını tutup başından geçirerek giymek. II Eziyet elbisesini başından geçirerek giyinmek. II Cefa, eziyeti kabullenmek; onunla yaşar hâle gelmek.

Cenâbî dest-i himmetle tutaldan dâmen-i 'aşkuñ
Giyüp cevruñ libâsını çıkardı baş yaĥasından

yaĥîn:

1. **yaĥîn:**

Gazel 251

Mısra: 1

Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

Gördiler ferĥunde zâtuñ bildi 'âlemler yaĥîn
Kim niğîn-i devletüñ naĥşı durur rûy-ı zemîn

yaĥîn bildi:

1. **yaĥîn bildi: -di**

Gazel 314

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilmek.

Bildi ĥaĥtuñdan Cenâbî âyet-i ĥüsnüñ yaĥîn
Şiĥĥat-i terkîb ĥâşil eyledi i'râb-ıla

yaĥîn eyledi:

1. **yaĥîn eyledi: -di**

Gazel 239

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yakınlaştırmak.

Sen meh-i dehre Cenâbî eyledi kendin yaĥîn
Ĥüsn-i 'âlem-gîrûñi idüp temâşâ dürdan

Ya'kübves:

1. **Ya'kübves:**

Gazel 320

Mısra: 5

Hız. Yakup gibi.

Ağlamağdan bî-başar ĥalsam n'ola Ya'kübves
Görmez oldum nice demdür Yūsuf-ı Ken'anumı

yākūt:

1. **yākūtuñ:-(u)ñ**

Gazel 360

Mısra: 1

En meşhuru kırmızı renklisi olan, pembe, erguvan vb. renklerde, sadece elmasın çizebildiği çok değerli taş. II Sevgilinin kırmızı dudağı.

Görüp yākūtuñ üstinde müretteb ĥaĥt-ı reyĥânı
Didüm müşgîn giyâ tütmiş kenâr-ı Âb-ı ĥayvânı

2. **yākūtuñ:-(u)ñ**

Gazel 178

Mısra: 5

En meşhuru kırmızı renklisi olan, sadece elmasın çizebildiği çok değerli bir taş.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yākūtuñ
Leĥâfetde ĥaĥĥat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

3. **yākūta:-a**

Gazel 252

Mısra: 13

En meşhuru kırmızı renklisi olan, sadece elmasın çizebildiği çok değerli bir taş.

Yok bahâya şatılur yākūta kıymet ĥalmadı
Gösterelden ey Cenâbî la'l-i cânân cevherin

yalan:

1. **yalandur:-dur**

Gazel 99

Mısra: 2

Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz.

Gam şebinde şubĥa dek işüm gücüm efgândur
Ĥak güvâhum şanma cânâ didigüm yalandur

2. **yalana:-a**

Gazel 306

Mısra: 18

Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz. II Sevgiliye rakipler tarafından âşığın onu sevmediğinin söylenmesi.

Dimişler saña ađyaruñ seni sevmez diyü Harfî
Bes andan ey kâmer-tal'at inandun mı bu yalana

yaman yahşî:

1. **yaman yahşî:**

Gazel 351

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyi kötü; şöyle böyle.

Vişâlûñ kılmadı bildüm firâkuñ da şebâti yok
Bu 'âlemdür benüm şâhum geçer bunda yaman
yahşî

yan:

1. **yandı:-dı**

Gazel 6

Mısra: 6

Çok üzölmek.

Gözlerüm yaşın görüp cûlar firâvân ağladı
Yandı dâğum gördüğünde lâle-i hamrâ baña

2. **yanar:-ar**

Gazel 35

Mısra: 13

Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

Hâne-i dilde görüp yanar çerâğ-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregın yağın çeker

3. **yanar:-ar**

Gazel 54

Mısra: 4

Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

Göñül abdâlı olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her küşe dâğlardur yürür rûşen çerâğıdur

4. **yanar:-ar**

Gazel 56

Mısra: 3

Isı ve ışık yayarak yok olmak.

Şem' yanar giceler karşıñda şâhum şubha dek
Bilsem anı ben gibi bir bende-i şâdik mıdur

5. **yanmağ:-mağ**

Gazel 92

Mısra: 2

Ateş durumuna geçmek, tutuşmak. II Aşk ateşiyile yanmak.

Ruğları şem'in yağıaldan nâz ile cânâneler
Oldı süz ehli aña yanmağ için pervâneler

6. **yanar:-ar**

Gazel 93

Mısra: 6

Tutuşmak, alev almak.

Belâ ehline yetmez mi bu devlet şâm-ı hasretde
Şerâr-ı nâr-ı âhından yanar öñde çerâğı var

7. **yanmağa:-mağa**

Gazel 183

Mısra: 1

Tutuşmak, alev almak.

Yanmağa pervânedür şem'-i ruğ-ı cânâna dil
Nâz ile bâziçe eyler tıfıves dîvâne dil

8. **yandı:-dı**

Gazel 130

Mısra: 3

Çok ızdırap çekmek, perişan olmak.

Şem'-i ruğun gamıyla yandı derün-ı sînem
Takrîre yok mecâlüm dirsem zebâna gelmez

9. **yanma:-ma**

Gazel 152

Mısra: 7

Tutuşmak, alev almak. II Çok ızdırap çekmek, büyük bir acı içinde olmak, çok üzölmek.

Hemân sen yanma ey hâsid düşüp nâr-ı gam u
derde
Benüm bu yakduğun odla şerer deñlü 'azâbum yok

10. **yanmada:-ma, -da**

Gazel 166

Mısra: 6

Tutuşmak, alev almak.

Hâke bakdum meskenetde 'aşkuñuñ mağlûbidur
Yanmada âteş hemîşe tabdârûñdur senüñ

11. **yanarsa**:-ar, -(i)sa

Gazel 173

Mısra: 2

Tutuşmak, alev almak.

Mest-i câm-ı hüsni olup 'uşşâka bakmaz ol melek
Nâr-ı âh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

12. **yanardı**:-ar, -(i)di

Gazel 216

Mısra: 2

Çok üzölmek, acımak.

Ğamuñdan künc-i dilde var süzum
Yanardı baña bilse nâr süzum

13. **yanadur**:-a, -dur

Gazel 83

Mısra: 10

*Tutuşmak, alev almak. II Çok ıztırıp çekmek,
büyük bir acı içinde olmak, çok üzölmek.*

Cenâbî şem'-i hüsniñe degül pervâne dirlerse
Bu âteşdân-ı miñnetde anı pes yanadur dirler

14. **yansam**:-sa, -m

Gazel 277

Mısra: 1

*Tutuşmak, alev almak. II Çok ıztırıp çekmek,
büyük bir acı içinde olmak, çok üzölmek.*

Düşüp yansam 'aceb mi nâr-ı derde
Ğamuñdan âteşüm vardur cigerde

15. **yansun**:-sun

Gazel 57

Mısra: 2

Tutuşmak, alev almak. II Acı, sızı vermek.

Belâ iklîmi şâhıyam hâbâb-ı ğam otağumdur
Ço yansun lâleveş dâğum ki bir eski ocağumdur

16. **yanmağdan**:-mak, -dan

Gazel 287

Mısra: 4

*Tutuşmak, alev almak. II Çok güçlü ve derin bir
aşkla sevmek, aşk ateşine düşmek.*

Men' olunmaz haddi nârından göñül cânänenüñ
Şem'a yanmağdan ne mümkün men' idem pervânei

17. **yanar**:-ar

Gazel 299

Mısra: 4

Alev almak, tutuşmak.

Nâr-ı ruñuña yansa düşüp n'ola dil-i zâr
Pervâne yanar şem'-i şebistân arasında

18. **yanınca**:-ınca

Gazel 361

Mısra: 8

Alev almak, tutuşmak.

'Aşık oldur kim duñân-ı âhi çıksa sînedin
Her şerârın göstere yanınca bir aħker gibi

19. **yanası**:-ası

Gazel 329

Mısra: 10

Alev almak, tutuşmak. II Aşk ateşiyile yanmak.

Şem'-i hüsniñ tolanur ey meh Cenâbî şevk ile
Korkarum pervâne gibi âñir aña yanası

20. **yanar**:-ar

Gazel 356

Mısra: 10

Alev almak, tutuşmak.

Yansun fitîl-i ğamla dâğum Cenâbî her dem
'Aşk ehlinüñ cihânda budur yanar çerâğı

21. **yanar**:-ar

Gazel 359

Mısra: 10

Isı ve ışık yayarak yok olmak.

Pervâneveş Cenâbî reşk âteşine yandı
Meclisde gördi yanar ol şem'i tâb-dârı

22. **yanayum:-ayum**

Gazel 369

Mısra: 7

Isı ve ışık yayarak yok olmak. II Acı ve ızdırıp çekmek; aşk ateşiyle yanmak.

Nice ben yanayum ey şem'-i meclis tã seher her şeb
Ki sönmez sîne-i maḥrûrum içre 'aşkuñuñ nârı

23. **yanmağa:-mağa**

Gazel 44

Mısra: 10

Alev almak, tutuşmak. II Acı ve ızdırıp çekmek; aşk ateşiyle yanmak.

Yâd-ı şem'-i 'arızuñla bu Cenâbî ey melek
Âteş-i dil-süz-ı hecre yanmağa pervânedür

24. **yanmağa:-mağa**

Gazel 193

Mısra: 10

Alev almak, tutuşmak. II Acı ve ızdırıp çekmek; aşk ateşiyle yanmak.

Ğam degül düşsem Cenâbî şem'-i rüy-ı dil-bere
Yanmağa pervâneves ben nâr-ı süzân isterem

25. **yanayın:-ayın**

Gazel 240

Mısra: 5

Alev almak, tutuşmak. II Acı ve ızdırıp çekmek; aşk ateşiyle yanmak.

Şu'le-i şevk-ı ruḥuñda yanayın redd eyleme
Nûra müstağrak olayın ço beni ol nârdan

26. **yanayın:-ayın**

Gazel 261

Mısra: 1

Tutuşmak, alev almak. II Acı ve ızdırıp çekmek; aşk ateşiyle yanmak.

Sürme karşıñdan beni şevk-ı ruḥuñda yanayın
Kim cemâlûñ şem'ine yanmağa bir pervâneyn

27. **yanayın:-ayın**

Gazel 261

Mısra: 8

Tutuşmak, alev almak. II Kendini feda etmek.

Ger degülsem cân virür pervâne şevk-ı ḥüsnüñe
Söyle ey şem'-i münîrüm söyle pes ben yanayın

28. **yanmağa:-mağa**

Gazel 261

Mısra: 2

Tutuşmak, alev almak. II Kendini feda etmek.

Sürme karşıñdan beni şevk-ı ruḥuñda yanayın
Kim cemâlûñ şem'ine yanmağa bir pervâneyn

29. **yanar:-ar**

Gazel 51

Mısra: 7

Tutuşmak, alev almak. II Acı ve ızdırıp çekmek; aşk ateşiyle yanmak.

Âteş-i 'aşkuñda yanar her göñül pervâneves
Beñzer ey meh tal'atuñ bir şem'-i 'âlem-süzdür

37. **yandum:-du, -m**

Gazel 59

Mısra: 5

Tutuşmak, alev almak. II Acı ve ızdırıp çekmek; aşk ateşiyle yanmak.

Düşüp pervâneler gibi maḥabbet şem'ine yandum
Çıkan âhum mişâlinde feleklerde duḥânumdur

yan:

1. **yanuñı:-(u)ñ, -ı**

Gazel 110

Mısra: 9

Birlikte, beraberinde olma.

Buldı sâyeñ devletin alup Cenâbî yanuñı
Sen hümâ-yı nâzdan olmağa ol dūr istemez

2. **yanumda:-(u)m, -da**

Gazel 231

Mısra: 6

Yakın, civar, etraf.

Sâhilâsâ dünyeden çekdüm kenâra kendümi
Eşk-i ḥünînum gibi yanumda deryâ bilmez

3. **yaña:-a**

Gazel 250

Mısra: 1

Taraf, yan, cihet.

Revzen-i çeşmüñ hâzer kıl her yaña açılmasın
Ten hârâb-âbâdınıñ fikr eyle bir yapılmasın

4. **yanın:-ı, -n**

Gazel 250

Mısra: 3

Birlikte, beraberinde olma.

Beklesün yanın alup gönlüm şeb-i zülfüñde kim
Gözlerüñ bîmâr iken çorqum budur bayılmasın

5. **yanındadır:-ı, -(n)da, -dur**

Gazel 306

Mısra: 7

Birlikte, beraberinde olma.

Müdüñ yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydâ dil
Sürer yanınca zencîrin çomaz elden bu dîvâne

6. **yanumca:-(u)m, -ca**

Gazel 47

Mısra: 1

(Âşğın) yanı, beraber.

Her gören yanumca yâri didi cânın gezdürür
Seyr-i âlem kılmâğa ruḥ-ı revânın gezdürür

7. **yanımı:-(u)m, -ı**

Gazel 58

Mısra: 1

(Âşğın) yanı, beraber.

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña âşik geçer miḥnet esîr ü ḥâk-sârumdur

8. **yanuma:-(u)m, -a**

Gazel 244

Mısra: 7

(Âşğın) yanı, beraber.

Mümiyânuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
Tütalum dikkatde kıl yarar bu çeşm-i ḥurde-bîn

9. **yanına:**

Gazel 15

Mısra: 6

(Vücudun) yan (tarafı).

Zer kemer gibi göñül çoçsan miyân-ı yâri sen
Şopaveş yanına aşıl ḥançer-i bürrânın öp

yanı tursun:

1. **yanı tursun:-sun**

Gazel 356

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sürekli olarak yanmak, yanmaya devam etmek.

Devr eyledükçe mâhum pervâneler çerâğı
Karşuñda yanı tursun şems ü kamer çerâğı

yanı yana:

1. **yâna yâna:**

Gazel 313

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Acı çekerek. II Yanarak, eriyerek.

Şevk-i ruḥuñda her dem bende Cenâbi ḥâlin
Şol şem'e nisbet it kim cân vire yanı yana

yanı lalenüñ:

1. **yanı lalenüñ:-nüñ**

Gazel 131

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yanağı lale (gibi al al ve güzel olan sevgili).

Her yanağı lalenüñ zülf-i dil-âvîzin görüp
Aşılı kalur acebdür bu dil-i şürîdemüz

yanan:

1. **yanan:**

Gazel 140

Mısra: 1

Yanan (şey). II Kaanayan yara.

Tekye-i ğamda yanan dâyim çerâğ-ı dâğ imiş
Gördüm anı ben birâder bir ulı ocağ imiş

yandır:

1. **yandır:-a**

Gazel 216

Mısra: 6

Yakmak, tutuşturmak.

Şerâr-ı nâr-ı âhum oldı peydâ
Cihâni yandırır her bâr süzum

2. **yandırır:-sa**

Gazel 155

Mısra: 4

Yakmak, tutuşturmak. II Acı içinde bırakmak.

Vâdi-i Eymende dil Mûsî-i 'Umrânım durur
Bu vücûdum Tûrını yandırırsa tañ mı nâr-ı 'aşk

ya'nî:

1. **ya'nî:**

Gazel 91

Mısra: 2

Sözün kısası, doğrusu.

Tekye-i ğamda tırâş olmağa dil ser gösterür
Dâğ-ı derdüñle özin ya'nî kalender gösterür

2. **ya'nî:**

Gazel 179

Mısra: 2

Sözün kısası, doğrusu.

Ey göñül bâzâr-ı ğamdan gel metâ'-ı miñnet al
Nağd-i cânuñ şarf idüp ya'nî kumâş-ı vuşlat al

3. **ya'nî:**

Gazel 193

Mısra: 2

Sözün kısası, doğrusu.

Āsitân-ı yârda olmağa der-bân isterem
Mülk-i Rûma kendümi ya'nî ki sulţân isterem

4. **ya'nî:**

Gazel 202

Mısra: 8

Sözün kısası, doğrusu.

Tağlar kesdüm ğam-ı 'aşkında ol şîrîn-lebüñ
Küh-ken-i miskîne kendüm ya'nî akrân eylesem

5. **ya'nî:**

Gazel 210

Mısra: 10

Sözün kısası, doğrusu.

Düd-ı âhumdan şarındum başuma destâr ben
Milket-i ğamda Cenâbî ya'nî kim 'Abbâsiyem

6. **ya'nî:**

Muhammes 2

Mısra: 28

Sözün kısası, doğrusu.

Her nice kışşa eylese ğam kulağuß bekit
Ya'nî bu dehr-i şüma şaşın olma mültefit

ya'nî ki:

1. **ya'nî ki:**

Gazel 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kısacası, şöyle ki.

'Ārizuß hükminde göñlüm okıdı haţtuñ velî
Dikdi çeşmin kaşuña ya'nî ki tuğrayı arar

yañıl:

1. **yañılup:-up**

Gazel 233

Mısra: 9

Aldanmak, hata yapmak.

Yañılup Mecnûna şorma sırr-ı 'aşk-ı Leyliyi
Nükte-i ser-geşte keşfin isteme dîvânen

yanınca sürer:

1. **yanınca sürer:-er**

Gazel 306

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yanında gezdirmek, bulundurmak.

Müdâm yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydâ dil
Sürer yanınca zencîrin kırmaz elden bu dîvâne

yañılış:

1. **yañılış:**

Gazel 105

Mısra: 8

Yanlış, kusurlu, hatalı.

Geldi ğatun didiler görmeyicek didüm ben
Bu iftirâ-yı fâhiş yañlış cevâba beñzer

yanmış kebâba:

1. yanmış kebâba:-a

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Susuz olarak ateşte şişle veya başka suretle
pişmiş et. II Âşığın yüreği.*

La'lüñ ğamında yaşum kanlı şarâba beñzer
Nâr-ı ruĥuñda ciger yanmış kebâba beñzer

2. yanmış kebâba:-a

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Susuz olarak ateşte şişle veya başka suretle
pişmiş et. II Âşığın yüreği.*

La'lüñ ğamında yaşum kanlı şarâba beñzer
Nâr-ı ruĥuñda ciger yanmış kebâba beñzer

yanuma kalursa:

1. yanuma kalursa: -(u)r, -(i)sa

Gazel 300

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Yanına kâr kalmak.

Ħançerüñveş dil uzadur zaĥm-ı cismüm tîĝuña
Ömr-i sermed ĥâşılımdur ger kalursa yanuma

yanumca yürür:

1. yanumca yürür:-r

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Birlikte, beraber yol almak.

Düşdüm yola kim kat' ideyin rāh-ı belāñı
Yanumca yürür zâr-ı dilüm baña ceresdür

yanımı bekler:

1. yanımı bekler:-r

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Her daim, her zaman birlikte, beraberinde
olmak.*

Ana rahminden toĝalı yanımı bekler elem
Bilsem anı ey 'aceb süd bir ħarındaşum midur

yanuña okuduñ:

1. yanuña okuduñ:-du, -ñ

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanına çağırarak, davet etmek.

Ey ħabîb-i ğam okuduñ yanuña dil-ĥastesin
Şerbet-i mihrüñle bilsem aña dermānuñ mı var

yanundaĝı:

1. yanundaĝı:

Gazel 54

Mısra: 8

Yanındaki.

Müje tîrini atmaĝda ĥulâşa buldı yol çesmüñ
Kişiyi ĥıfz iden cānâ yanundaĝı yaraĝıdur

yap:

1. yapmış:-miş

Gazel 177

Mısra: 7

İnşa etmek.

Şafâ ĥıştı ile yapmış biñasın anuñ üstâdı
Gül-ı taĥmîri âb-ı cüy-bâr-ı bāĝ-ı cāndan yig

2. yapmış: -miş

Gazel 323

Mısra: 4

İnşa etmek.

Ħâne-i 'aşkı binâ itdükde mi'mâr-ı ezel
Kelle-i 'uşşâk-ıla yapmış anuñ dîvârını

3. yapı:-dı

Gazel 29

Mısra: 9

İnşa etmek, kurmak. II Mutluluĝa erişmek.

Yapdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki 'adl eyvânını bünyâd ider

yapılı:

1. **yapıldı:-dı**

Gazel 120

Mısra: 4

İnşa edilmek, örülmek.

Seyl-i ğamdan hâne-i dil hayliden vîrân idi
Seng-i bî-dâduñ konup yapıldı miñnet-hânemüz

yâr:

1. **yâr:**

Gazel 75

Mısra: 21

Kesip açmak, delip açmak.

Cenâbî sînesin tîġuñla yâr kim
Yaraşmaz pâdişâhum hâne bî-der

yâr:

1. **yâr:**

Gazel 9

Mısra: 3

Sevgili. II Dost.

Yâr ise nâ-mihr-bân derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde kalmışam bî-çâre dermândan cüdâ

2. **yâr:**

Gazel 106

Mısra: 10

Sevgili. II Dost.

'Andelîbâsâ Cenâbî budur efgân itdüġi
Sen gül-i ġonca-femi aġyârile yâr istemez

3. **yâradur:-a, -dur**

Gazel 46

Mısra: 6

Sevgili. II Uçurum.

Eşk-i çeşmüm tañ mı dirsın yâra gitse sen mehi
Meyli höd âb-ı revânuñ ey perî-rû yâradur

4. **yâradur:-a, -dur**

Gazel 86

Mısra: 6

Uçurum. II Sevgili.

Eşk-i dîdem tañ mı dirsın yâra gitse arayı
Meylgâhi âb-ı cüyuñ ey kamer-ruğ yaradur

5. **yârumdur:-(u)m, -dur**

Gazel 58

Mısra: 1

Dost, arkadaş.

Kesilmez yanımı bekler belâ bir eski yârumdur
Baña 'âşik geçer miñnet esîr ü hâk-sârumdur

6. **yâr:**

Gazel 3

Mısra: 9

Sevgili.

Kaçlûme ġamze oġın almış Cenâbî yâr ele
Kaşları yâsı ġamında olayın ġurbân aña

7. **yâri:-i**

Gazel 47

Mısra: 1

Sevgili.

Her gören yanumca yâri didi cânın gezdürür
Seyr-i 'âlem kıлмаġa ruğ-ı revânın gezdürür

8. **yârüñ:-(ü)ñ**

Gazel 74

Mısra: 9

Sevgili.

Sâmîrî sihrin bilür yârüñ o çeşm-i alası
Ehl-i 'aşka itmege her dem Cenâbî aldılar

9. **yâra:-a**

Gazel 86

Mısra: 5

Sevgili.

Eşk-i dîdem tañ mı dirsın yâra gitse arayı
Meylgâhi âb-ı cüyuñ ey kamer-ruğ yaradur

10. **yârını:-ı, -(n)ı**

Gazel 88

Mısra: 5
Sevgili.

Çeşmüm üzre yoklasañ miñnet libâsı yârını
Zülf-i pîç-â-pîçüñüñ her kılı anda riştedür

11. yârdan:-dan
Gazel 95
Mısra: 9
Sevgili.

Ey Cenâbî devr-i gülde gör bu luğfı yârdan
Üstüme mey şöhetinde verd-i ħandân yağdurur

12. yâra:-a
Gazel 139
Mısra: 1
Sevgili.

Yâra karşı ey dil-i miñnet-zede feryâd kes
Kim ħuzûr-ı şâhda terk-i edebdür kıлма ses

13. yâr:
Gazel 144
Mısra: 9
Sevgili.

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey ħazal
Yoluña cânlar virür bir 'âşık-ı ser-bâz imiş

14. yâra:-a
Gazel 156
Mısra: 1
Sevgili.

Süz-ı ħam-ı derûnum yâra beyân ider yok
Bu âteş-i nihânum kimse 'iyân ider yok

15. yâra:-a
Gazel 157
Mısra: 1
Sevgili.

Büse-i la'lüñ için dil 'arz ider her yâra şevk
Nitekim şâfî mey üzre merdüm-i mey-ħ'âra şevk

16. yâra:-a
Gazel 157

Mısra: 10
Sevgili.

Şem'-i ħüsn-i yâra her dem cân atar bî-çâre dil
Güyyâ kim gösterür pervâne ħarfî yâra şevk

17. yârdan:-dan
Gazel 182
Mısra: 12
Sevgili.

Muħtezâ-yı ħüsn-i 'âlem-girdür bî-iştibâh
Bu cefâlar yârdan ben bî-dile mübrem degül

18. yâr:
Gazel 183
Mısra: 14
Sevgili.

Tâ ki derd-i yâr-ıla oldu Cenâbî âşinâ
Yâd kılmaz yâr cânı yıl geçer bîġâne dil

19. yâr:
Gazel 189
Mısra: 9
Sevgili.

Yâr ħayruñ olmaz idi ey Cenâbî mahremi
Gülşen içre olmasa ger ħâr ile dem-sâz gül

20. yârsuz:-suz
Gazel 190
Mısra: 5
Sevgili.

Yârsuz ey cân ne bildüñ bâr-ı ħâţır olduġuñ
Ķo beni bi'llâh senden çünki bî-zâr olmışam

21. yâra:-a
Gazel 201
Mısra: 10
Sevgili.

Gîsûları ħamında aħvâl-i pür-melâlüm
Furşat bulup Cenâbî yâra kinâyet itsem

22. yâra:-a
Gazel 203

Mısra: 10
Sevgili.

Naqd-i cânı virmege ikrârum idi yolına
Bu sebeble ey Cenâbî yâra medyûn olmuşam

23. yâra:-a
Gazel 207
Mısra: 14
Sevgili.

Ey Cenâbî kendüme teşhîr kıldum 'âlemi
Bu 'aceb kim yâra te'sîr itmez efsûnum benüm

24. yâra:-a
Gazel 214
Mısra: 1
Sevgili.

İtmege şerh-i derûnum yâra yokdur fırsatım
Rast bildüm anı kim başumda yokdur devletüm

25. yâr:
Gazel 216
Mısra: 4
Sevgili.

Tenür-ı sînede cân oldu biryân
Dağı bilmez velî ol yâr süzum

26. yâr:
Gazel 217
Mısra: 10
Sevgili.

Tâb-ı teble lerze çutsa cism-i zârüm her kaçan
Yâr için dilde Cenâbî iztirâbum şanuram

27. yârı:-ı
Gazel 217
Mısra: 1
Sevgili.

Yârı görsem başa toğmuş âfitâbum şanuram
Nür-bağış-ı merd-i dîde mâh-tâbum şanuram

28. yârdan:-dan
Gazel 232

Mısra: 9
Sevgili.

Yârdan gayrı görünmez her neye şalsam nazâr
Döst gördüm kendüme bu nevi'le ağıyârı ben

29. yârı:-ı
Gazel 232
Mısra: 6
Sevgili.

Zülf-i şeb-rengüñ hayâli toladı cân gerdenin
H'âb içinde görmüş idüm dün gece ol yârı ben

30. yârsız:-sız
Gazel 240
Mısra: 13
Sevgili.

Ben hayât-ı dünyeden geçdüm Cenâbî yârsız
Ölmeği âsân gördüm hasret-i dîdârdan

31. yâra:-a
Gazel 253
Mısra: 1
Sevgili.

Yâra ey dil âşinâ vü baña sen bîgânesin
'Âkilâne bu işüñ gerçi gönül dîvânesin

32. yârı:-ı
Gazel 305
Mısra: 9
Sevgili.

Görenler câme-i âl ile yârı
Didiler girdi çak boyınca . kana

33. yâre:-e
Gazel 313
Mısra: 3
Sevgili.

Âh itme yâre karşı añup gönül belâñı
Ol tâze gül hazer it döymez dem-i hazâne

34. yârüñ:-(ü)ñ
Gazel 353

Mısra: 1
Sevgili.

Baňa yârũñ nesi var cevri ü cefâdan ğayrı
Kıldı zulmin baňa var mihr ü vefâdan ğayrı

35. yârı:-ı
Gazel 362
Mısra: 1
Sevgili.

Kişi râm eylemek olurdu yârı
Eger bir dem ideydi bahş-ı yârı

36. yâra:-a
Muhammes 1
Mısra: 8
Sevgili.

Girmede şâhînũñ çengâline tihûları
Her biri bir yâra beñzer ol gül-i hoş-bûları

37. yâra:-a
Tahmis 1
Mısra: 21
Sevgili.

Ey saçı leylî görüp meyl ideli sen yâra dil
Düşdi derd-i 'aşk-ıla Mecnûn-şıfat tağlara dil

yâr cevriin çekmege:

1. yâr cevriin çekmege:-mege
Gazel 214
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Sevgilinin cefasını çekmek, eziyetine katlanmak.

Her belâya şâbir olsam ey Cenâbî tañ degül
Yâr cevriin çekmege ammâ ki yokdur tâkatüm

yâr kaşdı:

1. yâr kaşdı:
Tahmis 1
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Sevgilinin amacı, niyeti.

Hûblar peymân-şikendür sen degüldür şanma kim
Yâr kaşdı cevrdür Harfî iñen aldanma kim

yâr ol:

1. yâr ola:-a
Tahmis 1
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Sevgili, dost olmak.

Var mıdur bir sencileyin bülbülin zâr isteyen
Ben baňa yâr ola şandum ol nigârî 'âkıbet

2. yâr olma:-ma
Murabba 1
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Dost olmak; yakınlık kurmak, ahbap olmak.

Ey gül-i gonca-dehen yâr olma gel ağıyâr ile
Hem-dem olma gül gibi ey lâle-ğad her hâr ile

3. yâr olmaz:-maz
Gazel 10
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sevgili olmak, eş olmak.

Bir nazâr gördüm yüzüñi saña oldum mübtelâ
Ger baňa yâr olmaz iseñ hasretâ vâ fûrkatâ

yâr vaşlı ni'metinün şükrini:

1. yâr vaşlı ni'metinün şükrini:-i, -n(i)
Gazel 31
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma nimetinin şükrü.

Yâr vaşlı ni'metinün şükrini eyle edâ
Sûd kılmazsañ te'essüf her kaçan hicrân olur

yara:

1. yaraya:-(y)a
Gazel 183
Mısra: 8
Yarar sağlamak, faydalı olmak.

Tîr-i ğamzeñ üstine cânlar virürdi şevk ile
Yaraya cânâ cemâlũñ 'ıydına kırbâna dil

yara:

1. **yaradur:-dur**

Gazel 86

Mısra: 10

Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik. II Aşk yarası.

Bî-cerâhât olmadı cism-i Cenâbî bir nefes
'Aşk-ı tîği zağmı tende bir oñulmaz yaradur

2. **yarasına: -(s)ı, -(n)a**

Gazel 182

Mısra: 4

Yara. II Dert, üzüntü, acı.

Pârelensün hançerüñle bağı ey kaşı kemân
Zağm-ı tîrûñ yarasına her kimüñ merhem degül

yâra vaşl oldukda:

1. **yâra vaşl oldukda:-dukda**

Gazel 163

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgiliye ulaşma, kavuşma.

Yâra vaşl oldukda 'âşık fikr-i hicrânındadır
Fasl-ı gülde gitmez oldur inkisârı bülbülüñ

yarağ:

1. **yarağında:-ı, -(n)da**

Gazel 281

Mısra: 8

Savaş aleti, silah. II Hazırlık, teçhizat, araç gereç.

Müheyyâ eylemiş çeşmüñ müjeñden tîğ ü
hançerler
Göñül iklîmin açmağa kuşurı yok yarağında

2. **yarağıdur:-ı, -dur**

Gazel 54

Mısra: 8

Savaş aleti, silah. II Teçhizat, araç gereç. II Sevgilinin kirpikleri.

Müje tîrini atmakta hulâşa buldı yol çeşmüñ
Kişiyi hıfz iden cânâ yanundağı yarağıdur

yârân:

1. **yârânı:-ı**

Gazel 160

Mısra: 6

Dostlar.

Şâm-ı fûrkat içre cânâ tâ dem-i şubh-ı vişâl
Derd ü gam egler dili şanma anuñ yârânı yok

yârân bezmine:

1. **yârân bezmine:-i, -(n)e**

Gazel 281

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dostlar meclisi.

Ğamuñ yârân bezmine bulınsun mı diyü her dem
Göñül hûn-âbesin saklar gözüm her dem kapağında

yârân-ı ğamla:

1. **yârân-ı ğamla:-la**

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder dostu.

Mest-i câm-ı 'âşık olan kendüyi hûş-yâr istemez
Dem süren yârân-ı ğamla bezm-i ağıyar istemez

yarar:

1. **yarar:**

Gazel 20

Mısra: 2

Faydalı, yararlı.

Bu şu adın dimiş koyun apar döst
Apar cân ile bulsuñ bir yarar döst

2. **yarar:**

Gazel 74

Mısra: 6

Faydalı, yararlı.

Vehm idüp kâfir gözüñden ey şanem 'âşıkıların
Sü-be-sü dil merdümin yarar qaravul saldılar

3. **yarar:-**

Gazel 337

Mısra: 5

Faydalı, yararlı.

Gördi tîğûñ ey şanem yarar 'ilâc itmez baña
Sinede tîrûñ bulup gösterdi bağrum başını

yarar görmedi:

1. **yarar görmedi:**-me, -di

Gazel 244

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yakıştırmak; uygun görmek.

Mümiyânuñ görmedi pes yanuma yarar benüm
Tutalum dikkatde kıl yarar bu çeşm-i hürde-bîn

yaras:

1. **yaraşur:**-(u)r

Gazel 92

Mısra: 12

Yakışmak, uygun düşmek.

Mey yirine hûn-ı dil şatar gamuñ evbâşına
Yaraşur dirsem Cenâbî çeşmüme mey-hâneler

2. **yaraşmaz:**-maz

Gazel 161

Mısra: 8

Yakışmak, uygun düşmek.

Göñülden gitmedi hergiz hayâl-i kâmet-i servüñ
Bu şurfe bâğda cânâ yaraşmaz ol nihâl eksük

3. **yaraşur:**-(u)r

Gazel 174

Mısra: 7

Yakışmak, uygun düşmek.

Ser-bülend-i 'âlem oldı baş çekerse yaraşur
Oldı hüsnuñ 'askerine çünki server kâkülüñ

4. **yaraşur:**-(u)r

Gazel 266

Mısra: 10

Yakışmak, uygun düşmek.

Söz gevherinüñ ma'denidür bende Cenâbî
Bu resme cevâhîr yaraşur kâmil içinde

5. **yaraşur:**-(u)r

Gazel 336

Mısra: 7

Yakışmak, hoş durmak.

Kıyâmet kaddüñe k'ey kim yaraşur
Geh aţlas gâh dibâ-yı Firengi

6. **yaraşur:**-(u)r

Gazel 362

Mısra: 5

Yakışmak, yaraşmak.

Gül-i tersin saña gülmek yaraşur
Nigârüñ bülbülüñem baña zârî

yâre:

1. **yârelerle:**-ler, -le

Gazel 15

Mısra: 3

Yara.

Ağız açmış yârelerle bulsañ ey ten tîrini
Meclis-i dilde anı şadra geçürüp kânın öp

2. **yârelerdür:**-ler, -dür

Gazel 18

Mısra: 5

Yara.

Cismümde zaħm-ı tîğûñ yir yir ki yârelerdür
Şerh-i derûnum eyler oldı dehâna nisbet

yâr-i ağıyâr olmasun:

1. **yâr-i ağıyâr olmasun:**-ma, -sun

Murabba 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Başkasının dostu, sevgilisi olmak. II Rakibin dostu olmak.

Kimsenüñ cânânı yâ Rab yâr-i ağıyâr olmasun
Gülşen-i 'âlemde her gül hem-dem-i hâr olmasun

yâri bulsañ:

1. **yâri bulsañ:**-sa, -ñ

Gazel 309

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgiliyi bulmak, sevgiliyle karşılaşmak.

İrdi bahār u 'ālem ḥuld-berīne döndi
Bu demde yāri bulsañ ey dil kenārı gözle

yār-i cānumdur:

1. **yār-i cānumdur:**-(u)m, -dur

Gazel 342

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can dostu, arkadaş.

Cigerde zaḥm-ı peyķānuñ kanaya yār-i cānumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-rāhdan gayrı

yār-i cefākār:

1. **yār-i cefākār:**

Gazel 129

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyet eden sevgili.

Bir sencileyin yār-i cefākār ele girmez
Bir bencileyin 'āşık-ı nā-çār ele girmez

2. **yār-i cefākāra:**-a

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyet eden sevgili.

İre mi nāle-i dil yār-i cefākāra meded
Yite mi şavt-ı hezārı gül ü gülzāra meded

yār-i dil-sitāna:

1. **yār-i dil-sitāna:**-a

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgili.

Sen yār-i dil-sitāna dil ü cān fedā durur
Da'vāda şādıkam buna Ḥālīķ güvā durur

yār-i gendüm-gün:

1. **yār-i gendüm-gün:**

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Buğday renkli (tenli) sevgili.

Şol libās-ı alı kim ol yār-i gendüm-gün giyer
Şan şafaķda māhdur kim cāme-i gül-gün giyer

yār-i hem-dem:

1. **yār-ı hem-dem:**

Gazel 354

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can dostu, beraber vakit geçirilen arkadaş.

Ĝamdan özge kimseye bir yār-ı hem-dem kalmadı
Miḥnet ü derd ü belādan gayrı maḥrem kalmadı

yār-i hümā-pervāzuma:

1. **yār-i hümā-pervāzuma:**-(u)m, -a

Gazel 308

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Anka gibi yükseklerde uçan sevgili.

Dil kebüter olsa daḥı iremez biñ ceḥd ile
Āhum iltsün nāmemi yār-i hümā-pervāzuma

yār-i 'işret-sāzuma:

1. **yār-i 'işret-sāzuma:**-(u)m, -a

Gazel 308

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İçki içen sevgili.

Çihre-i ḥün-āb -ıla mey nitekim hem-reng olur
Cām şunsun sākıyā ol yār-i 'işret-sāzuma

yār-i maḥremden:

1. **yār-i maḥremden:**-den

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sır saklayan dost.

Fāş kıldı her kime kim rāzum itdüm āşıkār
İstedüm ben bulmadım bir yār-i maḥremden ḥaber

yār-i mehveş:

1. **yār-i mehveş:**

Gazel 284

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay gibi (parlak yüzlü) sevgili.

Vireliden göñlümi sen yâr-i mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı âhum göklere

yâr-i semen-çihreye:

1. yâr-i semen-çihreye:-(y)e

Tahmis 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yasemin (gibi beyaz) yüzlü (sevgili).

Nice bir mihre ola ebr-i siyâhuñ hâyil
Görüp ol yâr-i semen-çihreye oldun mâyil

yâr-i ser-keşi:

1. yâr-i ser-keşi:-i

Gazel 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dik başlı sevgili.

Serv gibi şalınur görseñ o yâr-i ser-keşi
Bu Cenâbî bendesinden pây-i hõş-reftârın öp

yâr-ı sırdâşum:

1. yâr-ı sırdâşum:-(u)m

Gazel 89

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sır saklayacak, sırrını açacak dost.

Ğamdan özge hâlüme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum mıdur

yâr-i tersâ-beçcenün deyr-i hüsünde:

1. yâr-i tersâ-beçcenün deyr-i hüsünde:-i, -(n)de

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hristiyan sevgilinin güzelliğinin kilisesi. II

Sevgilinin güzelliği.

Deyr-i hüsünde Cenâbî yâr-i tersâ-beçcenün
'İsî-i la'l-i lebi dil rindine mül 'arz ider

yâr-i vefâdâr:

1. yâr-ı vefâdâr:

Gazel 224

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Vefalı, sadakatli sevgili.

Senden ırak hep güzeller ber-cefâdur dõstum
Sen mehe virdi göñül yâr-ı vefâdâr isteyen

2. yâr-i vefâdâr:

Tahmis 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Vefalı, sadakatli sevgili.

Hâşıl ider derd ü miñnet 'âlem içre 'âkıbet
Ömrini harc eyleyüp yâr-i vefâdâr isteyen

yârsüz:

1. yârsüz: -süz

Murabba 1

Mısra: 2

Sevgilisiz, sevgiliden ayrı, sevgili olmadan.

Bülbül-i âşüfteyem eglencem âh u zârdur
Gülşen-i 'âlem gözüme yârsüz pür-hârdur

yâruñ 'aşkında:

1. yâruñ 'aşkında:-ı, -(n)da

Gazel 218

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aşkı, sevdası.

Şîr-dil bir şâdıqam 'aşkında yâruñ şanma kim
Pîşe-i zerç ü riyânuñ şûfî-i rübâhiyam

yâruñ ayağına:

1. yâruñ ayağına:-ı, -(n)a

Gazel 247

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayağı.

Ey eşk-i dîde akmada seyl-i revân mısın
Yüz sürmege ayağına yâruñ revân mısın

yâruñ büy-ı zülfi:

1. yâruñ büy-ı zülfi:-i

Gazel 312

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının kokusu.

Büy-ı zülfi birle yârüñ bulmuşam ser-menzilin
Aramazlar meskenini gerçi mâhuñ iz ile

yârüñ câmi'-i hüsnine:

1. **yârüñ câmi'-i hüsnine:** -i, -(n)e
Gazel 97
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin camisi.

Câmi'-i hüsnine yârüñ ideli nâzır dili
Çeşmini hıdmetde Ĥarfî anı câbîler bilür

2. **yârüñ câmi'-i hüsnine:** -i, -(n)e
Gazel 33
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin camisi.

Câmi'-i hüsnine nâzır olalı yârüñ göñül
Bu Cenâbî çeşmini hıdmetde câbîler bilür

yârüñ ebrüsü:

1. **yârüñ ebrüsü:** -(s)ı
Gazel 305
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.

Dönelden yârüñ ebrüsü kemâne
Olupdur sine-i 'âşık nişâne

yârüñ elifveş kâmeti:

1. **yârüñ elifveş kâmeti:** -i
Gazel 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin elif gibi (uzun ve düzgün) boyu.

Ger elifveş kâmeti yârüñ ser-âmed olmasa
Ey Cenâbî üstine çekmezdi anuñ kaşı med

yârüñ fûrkati:

1. **yârüñ fûrkati:** -i
Gazel 37
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Sevgiliden ayrılık.

Fûrkati yârüñ Cenâbî kıldı âşüfte beni
Kim dürür baña viren ol zülfi pür-hamdan haber

yârüñ gam-ı hicrânını çekmeyem:

1. **yârüñ gam-ı hicrânını çekmeyem:** -me, -(y)em
Gazel 347
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden ayrı kalmanın kederini, sıkıntısını çekmek.

Çekmeyem bir dem diyü yârüñ gam-ı hicrânını
Ķâbiz-ı ervâha virdi ehl-i miñnet cânını

yârüñ gülşen-i küyında:

1. **yârüñ gülşen-i küyında:** -i, -(n)da
Gazel 199
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesindeki gül bahçesi.

Gülşen-i küyında yârüñ Ĥarfiyâ murğ-ı dili
Bülbül-i şürîdeveş giryân u nâlân isterem

yârüñ hâk-i reh-i meydânın:

1. **yârüñ hâk-i reh-i meydânın:** -i, -n
Gazel 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) mahallesinin yolunun toprağı.

Yârüñ ey ser gûy-şifat hâk-i reh-i meydânın öp
Sû-be-sû ġaltân idüp her küşede çevğânın öp

yârüñ hayâl-i kâküli:

1. **yârüñ hayâl-i kâküli:** -i
Gazel 270
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) kâkülünün hayali, görüntüsü.

Dîdem üzre Ĥarfiyâ yârüñ hayâl-i kâküli
Nağş-ı sünbüldür hemânâ şîşe-i câm üstine

yârüñ hokka-i la'linde:

1. **yāruñ hoşka-i la'inde:-i, -(n)de**
Gazel 246
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lal taşı gibi kırmızı dudağının hokkası.

Hoşka-i la'inde yāruñ var iken lü'lü' dişi
Tācir-i gönlüm Cenābī istemez dürr-i 'Aden

yāruñ 'izārında:

1. **yāruñ 'izārında:-i, -(n)da**
Gazel 365
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.

Harfiyā didi gören yāruñ 'izārında haşın
Kıpladı ceşş-i Hābeş hıttā-i mülk-i Huteni

yārūñ kāmēt-i bālāsı:

1. **yārūñ kāmēt-i bālāsı:-(s)**
Gazel 24
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sevgilinin uzun boyu.

Şive-i reftārda Tūbīye egmez başını
Kāmēt-i bālāsı yārūñ gör ne 'ālī-şān olur

yārūñ kaşları:

1. **yārūñ kaşları:-lar, -i**
Gazel 285
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşları.

Kaşları yārūñ meh-i nevdür diyenler 'āşıkuñ
Ebr-i gāmdur dīdeler āh-ı felek-fersāsına

yārūñ meclis-i cāh-ı zenaḥdānında:

1. **yārūñ meclis-i cāh-ı zenaḥdānında:-i, -(n)da**
Gazel 259
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sevgilinin çene çukurunun zindanı. II Sevgilinin āşıkları tutsak eden, büyüleyen çene çukuru.

Meclis-i cāh-ı zenaḥdānında yārūñ yok ḥalāş
Ey göñül ḥabs-i ebetsin eyle zindān 'ālemin

yāruñ şem'-i ruḥsārında:

1. **yāruñ şem'-i ruḥsārında:-i, -(n)da**
Murabba 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mum gibi parlak yanağı.

Şem'-i ruḥsārında yāruñ cān virür pervāneyem
Kaḅı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

yāruñ vişāli gevherini:

1. **yāruñ vişāli gevherini:-i, -(n)i**
Gazel 176
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sevgiliye ulaşma, kavuşma incisi.

Yāruñ vişāli gevherini bulmak isteseñ
Deryā-yı gām içini dolan yūri çün semek

yārūñ yolında:

1. **yārūñ yolında:-i, -(n)da**
Gazel 175
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin uğruna, uğruna.

Tiğ-ı cevr-i yārdan çekme Cenābī başuñı
Yol budur yolında yārūñ kim helāk olmağ gerek

yārūñ zūlfi:

1. **yārūñ zūlfine:-i, -(n)e**
Gazel 298
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Kışşā-i pūr-süzümü yārūñ Cenābī zūlfine
Kılmağa bir bir ḥikāyet dilli gördüm şānei

1. **yārūñ zūlfini:-i, -(n)i**
Gazel 101
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Çeşm-i cellādı siyāset kılmağa cānuñ senüñ
Eylemiş zūlfini yārūñ Harfiyā gör dārlar

yasağ:

1. **yasağın:-ı, -n**

Gazel 165

Mısra: 8

Bir şeyin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel.

Diyâr-ı Rûmda çeşmüñ ider fitne dolup kanı
Yasağın bilmez ol yağı meger Sultân Süleymānuñ

yāsemen:

1. **yāsemen:**

Gazel 248

Mısra: 2

Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz renkli çiçeği.

Sünbül şaçun şürīdesi bālāña 'âşık nārven
Reyhān hātuñ âşūftesi çihreñ esīri yāsemen

2. **yāsemensin:-sın**

Gazel 256

Mısra: 2

Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz renkli çiçeği. II Yasemin gibi beyaz yüzlü sevgili.

Bu göñlüm gülsitānında meh-i gül-pīrehensin sen
Veyā gülzār-ı cān içre açılmış yāsemensin sen

yasıl:

1. **yasılmasun:-ma, -sun**

Gazel 250

Mısra: 8

Gevşetilmek.

Ġamzesi tīrin atarsa cānuma kurbān olam
Müşg tozu bir kemāndur yā kaşuñ yasılmasun

yās eyleyüp:

1. **yās eyleyüp:-üp**

Gazel 367

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Yas tutmak, matem tutmak; çok üzölmek.

Düd-ı āhından giyüp 'âşık libās-ı mātemi
Kendi k̄ara bahtına yās eyleyüp çekdi ğamı

yas:

1. **yaş:**

Gazel 280

Mısra: 4

Su. II Âşığın gözyaşı.

Kāmet-i ħam-geşteme çeşmüm firāvān ağlasun
Küzeler lāzım budur kim yaş dōke dolābda

2. **yaşum:-(u)m**

Gazel 18

Mısra: 2

(Âşığın) gözyaşı.

Çihrem şarardı oldı berg-i ħazāna nisbet
Yaşum yiridür olsa āb-ı revāna nisbet

3. **yaşum:-(u)m**

Gazel 26

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

Levh-i çihremde yaşum dōkdi firāvān nokta
Beni eşkāl-i ğam-ı 'aşkuña remmāl eyler

4. **yaşum:-(u)m**

Gazel 32

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

La'lüñ ğamında yaşum kanlu şarāba beñzer
Nār-ı ruĥuñda ciger yanmış kebāba beñzer

5. **yaşın:-ı, -n**

Gazel 39

Mısra: 9

(Âşığın) gözyaşı.

Nazar şalmaz Cenābīye o dil-ber görmese yaşın
Sitāre cem'ini gözler bizüm bir māhumuz vardur

6. **yaşum:-(u)m**

Gazel 48

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

Her gören yaşum didi kūyuñda ey hūrī-nijād
Ravza-i cennetde gūyā selsebīl ırmağıdır

7. yaşum:-(u)m

Gazel 50

Mısra: 9

(Âşığın) gözyaşı.

Hasretinden ol mehūñ yaşum Cenābī akmada
Yā Savā ırmağıdır yā Tunca yāhūd Tunadır

8. yaşum:-(u)m

Gazel 58

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

Görüp meclisde kan ağlar yaşum dem dem
surāhīler
Yağan şem'ūñ zebānını ruhuñ derdinde nārumdur

9. yaşum:-(u)m

Gazel 87

Mısra: 6

(Âşığın) gözyaşı.

Genc-i dilde 'aşkuñı ben nice pinhān eyleyem
Keşf iderler sırrımı āhum yaşum gammāz dur

10. yaşuma:-(u)m, -a

Gazel 223

Mısra: 11

(Âşığın) gözyaşı.

Rūzgār itdükçe āhum yaşuma şalsun nazar
Lücce-i deryā içinde dürr-i şeh-vār isteyen

11. yaşın:-ı, -n

Gazel 234

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizārum üstine
Bu hārāb-ābādī bildüm yıkılır seyl-ābdan

12. yaşum:-(u)m

Gazel 240

Mısra: 9

(Âşığın) gözyaşı.

Çihrede yaşum görüp sen meh gamında bilmişem
Tāli'-i ber-geştemi ol encüm-i seyyārdan

13. yaşuma:-(u)m, -a

Gazel 259

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

Yaşuma bak isteseñ deryā-yı 'ummān 'ālemin
Her gören kan ağlasun bu çeşm-i giryān 'ālemin

14. yaşı:-ı

Gazel 263

Mısra: 5

(Âşığın) gözyaşı.

Gül-ruhuñ yādına çeşmüm şöyle dökdi yaşı kim
Cūlar akar şimdi ey meh gülşenüñde sū-be-sū

15. yaşın:-ı, -n

Gazel 264

Mısra: 5

(Âşığın) gözyaşı.

Dökdi yaşın gözlerüm sinemde dağ-ı tāzeme
Acıyup kan ağlasun giryān giryān üstine

16. yaşumla:-(u)m, -la

Gazel 278

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

Garqam egerçi cānā yaşumla baħr-ı derde
Sönmez yanar velikin 'aşkuñ odi cigerde

17. yaşımı:-(u)m, -ı

Gazel 282

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

Yaşımı hecrüñ gamında Şatṭ-ı Bağdād eyleme
Kerbelā-yı hasretüñde çekdigüm āh 'aşkına

18. yaşum:-(u)m

Gazel 288

Mısra: 12

(Âşığın) gözyaşı.

Ey ğazel 'arż-ı niyâz it bendesinden ol şehe
El virüp yaşum gibi yüz sürdüğünde pâyına

19. yaşuma:-(u)m, -a

Gazel 296

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

Bahr-i Kılzüm yaşuma kendüyi nisbet itmesüñ
Kaṭre-i bārān ne mümkün baḥş ide deryâ ile

20. yaşum:-(u)m

Gazel 314

Mısra: 5

(Âşığın) gözyaşı.

N'ola yaşum içre çeşmüm tıtsa şāhum rāhuñı
Gāh olur kim ḥār ü ḥas yollar keser seylāb-ıla

21. yaşı:-ı

Gazel 330

Mısra: 4

(Âşığın) gözyaşı.

Rumüz-ı 'aşka vākıf göñül daḥı ko olmasun
Çü bir ferde degül maḥrem cihān içre bugün yaşı

22. yaşı:-ı

Gazel 339

Mısra: 4

(Âşığın) gözyaşı.

Gözüm yaşı firākuñda iki 'ayn-ı belâ ancak
Kesilmez ḥün-ı dil gibi aḥar her cānibe yaşı

23. yaşımı:-(u)m, -ı

Gazel 370

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

Kaṭre kaṭre ḥün-ı dilde yaşımı la'l eyleyen
Dürr-i aşkuñ derdidür bu nıl-güñ deryâ ḥaḳı

24. yaşum:-(u)m

Gazel 77

Mısra: 11

(Âşığın) gözyaşı.

Çihreden yaşum siler ṭurmaz Cenābı ol nigār
Tıflāsâ levḥ-i zerden güyiyâ dirhem ḳapar

yaş dök:

1. yaş döker:-er

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi:-

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Ağladuñ ey ebr-i nisān niçe demler gülmedüñ
Yaş döker bir māh içün bir çeşm-i giryānuñ mı var

2. yaş dökmede:-mede

Gazel 346

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Gözlerüm yaş dökmede 'aynı geçelden Diclenüñ
Seyl-i 'ālem-gire virdüm cismümüñ Bağdādını

yaşa düşelden:

1. yaşa düşelden:-el(i)den

Gazel 286

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Gevher-i vaşluñ içüñ yaşa düşelden gözlerüm
Dil pür itdi devlet-i 'aşkuñda ol deryâyıla

yaşın dök:

1. yaşın dökdi:-di

Gazel 208

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Dökdi yaşın şöyle kim etrāfumı baḥr eyledi
Şuya ğarḳ olmam dilermiş dīde-i giryān benüm

2. yaşın dökmeden:- meden

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşı dökmek, ağlamak. II Çiy tanelerinin
lalenin üstüne düşmesi.

Āşikār eyler çemende tā ki dāğın lāleler
Ḥālî olmaz dökmeden bir laḥza yaşın jāleler

3. **yaşın dökse:-se**

Gazel 265

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı dökmek, ağlamak..

Çihre-i zerdüme tañ mı dökse yaşın gözlerüm
Cân atarlar h'âceler her demde altun üstine

yaşlar döker:

1. **yaşlar döker:-er**

Gazel 188

Mısra: 20

Kelime Tipi:

Gözyaşı dökmek.

Hasret-i rüyuñla cânâ ebrveş giryân olup
Fürkatüñde jâleden yaşlar döker her an gül

yaşum akup:

1. **yaşum akup:-up**

Gazel 220

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşının akması.

Dîdeden yaşum akup kılsuñ şitâb eglenmesün
Telh idüpdür 'aşşımı ol şüre-âb eglenmesün

yaşum al akar:

1. **yaşum al akar:-ar**

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) kanlı gözyaşı dökmesi.

La'l-i dil-ber hasretiyle al akar yaşum benüm
Hün-ı dille ey Cenâbî güyiyâ âğuşdadur

yaşum ırmağını:

1. **yaşum ırmağını:-ı, -(n)ı**

Gazel 319

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı ırmağı. II Âşığın ırmak gibi akan
gözyaşları.*

Diñle bir bir mâ-cerâsın 'aşkuñ ile çeşmümüñ
Da'vet eyle pâyüñe disuñ yaşum ırmağını

yaşum sildi:

1. **yaşum sildi:-di**

Gazel 236

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşını silmek.

Luţf idüp âhum götürdi ben ğubârı hâkden
Eşk-i çeşmüm sildi yaşum dîde-i nem-nâkden

yat:

1. **yatur:-(u)r**

Gazel 7

Mısra: 5

*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak.*

Tîğ-ı ğamdan gördi cismüm ğark-ı hün olmuş yatur
Acıyup bu hâlete kan ağladı hicrân baña

2. **yatur:-(u)r**

Gazel 101

Mısra: 2

*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak.*

'Ârız-ı cânânum üzre zülf-i 'anber-bârlar
Hürmen-i gülde yatur güyâ ki heft-ser mârlar

3. **yatur:-(u)r**

Gazel 105

Mısra: 2

Bulunmak.

Genc-i ğamuñla hâtır künc-i harâba beñzer
Naqd-i vücûdum anda yatur türâba beñzer

4. **yatur:-(u)r**

Gazel 125

Mısra: 5

Hapiste kalmak, hapsedilmek.

Mahbes-i çâh-ı zenaħdânuñda yatur hünüyüz
Dîde-i cellâduñ itse n'ola zülfüñ dârumuz

5. **yatur:-(u)r**

Gazel 195

Mısra: 3
*Bir şeyin içinde bir müddet beklemek,
bekletilmek.*

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maḥabbetde
Elinde sāḳi-i dehrüñ nice keskin şarāb oldum

6. **yatur:-(u)r**
Gazel 217
Mısra: 3
Durmak, bulunmak.

Bend bend olmuş yatur görsem ruḥuñda turrañı
Kākülülüñden dilde her dem piç ü tābum şanuram

7. **yatur:-(u)r**
Gazel 228
Mısra: 1
*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak. II Sızmak.*

Niçe demlerdür yatur mest-i şarāb-ālūdeyin
Kendüm idrāk idemem ḡayet ḥarāb-ālūdeyin

8. **yatur:-(u)r**
Gazel 228
Mısra: 10
*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak. II Sızmak.*

Bezm-i vaḥdetde Cenābī bāde-i ḥayret içüp
Niçe demlerdür yatur rind-i şarāb-ālūdeyin

9. **yatar:-ar**
Gazel 311
Mısra: 4
*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak. II Sızmak.*

Cām-ı ḥüsnüñ neş'esiyle her gören çeşmüñ didi
Kanzil olmuş yatar uğradum iki ser-ḥoşa

10. **yatar:-ar**
Gazel 107
Mısra: 4
...hâlde bulunmak.

Yapmada aḡyār göñlin ol kamer üstâdimiş
Kāḫ-ı dil vīrān yatar yıllardur ābād eylemez

11. **yatar:-ar**
Gazel 264

Mısra: 4
*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak. II Bulunmak, var olmak.*

Yoḡrişup 'āşıkluñ tīr-i belāña cān virür
Rāh-ı kūyuñda yatar ḳurbān ḳurbān üstine

yatağ:

1. **yatağında:-i, -(n)da**

Gazel 281
Mısra: 4
*Bir suçluyu, bir hırsızı gizlice barındıran yer
veya kimse.*

Gözüñ ḳan dökdüğün cānā işitmiş şāḫne-i zülfüñ
Başarlar ol harāmīyi budur ḳorḳum yatağında

yatur:

1. **yaturdı:-dı**

Gazel 251
Mısra: 12
...hâlde olmak, ...hâlde bulunmak.

Āb-ı 'aşḳuñla Cenābī bir muḥammer gül idi
Ḥuşḳ-leb yaturdı daḫı çeşme-sār-ı ma' ü tīn

yây:

1. **yâyı:-ı**

Gazel 25
Mısra: 12
*Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş
gerilmiş eğri ağaç veya metal çubuk.*

Ḳatline ben ḥaste cānuñ çeşmüñe olup mu'īn
Ġamzeñ ile ḳaşuñ ey meh tīr ile yâyı arar

2. **yâyıla:-ıla**

Gazel 286
Mısra: 8
*Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş
gerilmiş eğri ağaç veya metal çubuk. II Āşığın iki
büklüm olmuş bedeni.*

Ḳaddümüz ham ideli bār-ı gamuñ āḫ eylerüz
Menzil-i çarḫa irüşdi okumuz bu yâyıla

3. **yāyı:-ı**

Gazel 15

Mısra: 7

*Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına giriş
gerilmiş eğri ağaç veya metal çubuk. II Sevgilinin
yay gibi kavisli kaşları.*

Elde yāyı ol mehūñ gönderse tīrin sīneñe
Destine minnetler it bilindeki qurbānın öp

yazı:

1. **yazdur:-dur**

Gazel 87

Mısra: 10

*Bahar mevsimi; ilkbahar. II Sevgilinin tıpkı
ilkbahar mevsimi gibi âşıkların gönlüne ferahlık
veren yanağı.*

Açılır göñlüm gözüm görsem Cenābī ol güli
'Arız-ı nūzhēt-fezāsi güyiyā kim yazdur

2. **yaz:**

Gazel 144

Mısra: 8

Bahar mevsimi; ilkbahar. II Şenlikli, hoş, güzel.

Bin hūzūr-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

3. **yaz:**

Gazel 189

Mısra: 4

Bahar mevsimi; ilkbahar.

Sen bahār-ı hūсне şāhum yoklanup kıllar gibi
Biñ hacālet 'arzına karşı gelür her yaz gül

yazı:

1. **yazdığım:-dığ, -(u)m**

Gazel 90

Mısra: 10

Kaleme almak, yazmak. II Çizmek.

Olalı dīvān-ı 'aşkuñ ben Cenābī kātibi
Sīnede dāğ-ı siyehden yazdığım tuğrāyı gör

2. **yazsam:-sa, -m**

Gazel 130

Mısra: 1

Yazıya geçirmek, yazıyla anlatmak.

Şerh-i gam-ı derūnum yazsam beyāna gelmez
Ol sırr-ı ser-i behrem hergiz 'ıyāna gelmez

3. **yazmağda:-mak, -da**

Gazel 184

Mısra: 1

İşlemek, çizmek. II Yaratmak.

Mūmiyānuñ resmini yazmağda nağkāş-ı ezel
Kıl kalem kaşuñ haķı ince hayāl itmiş güzel

4. **yazdı:-dı**

Gazel 237

Mısra: 7

Çizmek.

Hāme-i hayretle yazdı cāna şekl-i mührüñi
Her gören nağş-ı ruħuñ āyīne-i idrākden

5. **yazdum:-du, -m**

Gazel 297

Mısra: 2

Kaleme almak, yazmak.

Gözüñüñ baña zulmüñden yitüp ey mäh-rū cāna
Şikāyet-nāmeler yazdum şunam Sultān Süleymāna

6. **yazmaya:-ma, -(y)a**

Murabba 3

Mısra: 15

Kaleme almak, yazmak. II Anlatmak.

Vaşf-ı hālüm yazmaya biñ dilli ger ola kalem
Ā begüm ā pādişāhum ā Süleymānum benüm

7. **yazalı:-alı**

Gazel 270

Mısra: 1

*Yazıya geçirmek. II (Sevgilinin saçı için)
sarkmak, dökülmek.*

Şafha-i ruhsāruña zülfüñ yazalı lām üstine
Ben perişān- hātırın uğratdı ālām üstine

yazılı:

1. yazılsun:-sun

Gazel 60

Mısra: 3

Kaleme alınmak, yazılmak.

Yazılsun kışşa-i cevr-i ser-i zülf-i perişānuñ
'Adâlet tahtı şâhına ucu yok bir hikâyetdür

2. yazılır:-(u)r

Gazel 76

Mısra: 8

Kaleme alınmak, yazılmak. II Nakşedilmek, resmedilmek.

Gerek hüsñünden ahsen ola hülkuñ
Ve ger ni yazılır çok nakş-ı dîvâr

3. yazılmış:-miş

Gazel 195

Mısra: 6

Kaleme alınmak, yazılmak. II Meydana getirmek, oluşturmak.

Açup her bâbumı miñnet okusun kışşa-i derdi
Mañabbet hâmesi birle yazılmış bir kitâb oldum

4. yazılmadın:-madın

Gazel 196

Mısra: 9

Kader olarak belirlenmek, yazılmak.

Levh-i cânâ ey Cenâbî hañt-ı ğam yazılmadın
Ben belâ-perver ğamında ol mehüñ nâlân idüm

5. yazıldı:-dı

Gazel 268

Mısra: 2

Nakşedilmek, resmedilmek.

Kâkülin şanmañ o mâhuñ kıdd-i mevzün üstine
Dūd-ı âhum resmidür yazıldı ğerdün üstine

6. yazılır:-(u)r

Gazel 269

Mısra: 4

Kaleme alınmak, yazılmak.

Dâl kıddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfüñ yazılır dâl üstine

7. yazıldı:-dı

Gazel 23

Mısra: 5

Kaleme alınmak, yazılmak. II Herkes tarafından bilinmek.

Yazıldı şafha-i dehre bu hañ kim
Ayazun küştesidür Şâh Mañmūd

yazu:

1. yazu:

Gazel 143

Mısra: 8

Kader, yazgı, alın yazısı.

Mihrüñ ağyāruñ görür ey mâh-çihre ben ğamuñ
Çekmege sen âfetüñ cevrin baña yazu imiş

yed-i beyzâ hakı:

1. yed-i beyzâ hakı:

Gazel 370

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hız. Mûsâ'nın mucizelerinden olan, gözleri kamaştırıran beyaz elin hakkı için. II Hz. Mûsâ'nın mucizesinin hakkı için.

Meskenüñdür vâd-i Eymen göñül Mûsâsıdır
Nür-ı hañdur pertev-i hüsñüñ yed-i beyzâ hakı

yek-cây-ı ma'mür:

1. yek-cây-ı ma'mür:

Gazel 78

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bayındır, imar edilmiş, şenlikli tek bir yer. II Mutlu, sevinçli kimseler.

Ğamuñla vardı 'âlemler harâba
Ne mâned der-cihân yek-cây-ı ma'mür

yel esse:

1. yel esse:-se

Gazel 352

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yelin, rüzgârın esmesi.

Beni âhum 'aceb mi kılsa ber-bâd
Kapar yirden yel esse berg-i kâhı

yemište:

1. **yemište**dür:-dür

Gazel 49

Mısra: 8

Meyve. II Sevgilinin elma gibi olan çenesi.

Göñlüm 'aceb mi sīb-i zenaḥdānuñ özlese
Her laḥza tıfl-ı ḥāṭırı zīrā yemište

yen:

1. **yenüñde**:-(ü)ñ, -de

Gazel 249

Mısra: 3

Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.

Yenüñde rişte-i ḥün-rizüñe dil-teşnedür cānum
Bir içim şu gelür tığüñ baña ey bī-vefā senden

yer:

1. **yerde**:-de

Gazel 247

Mısra: 5

Yer, mekân.

Sā'at gibi qarāruñı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyā meh zamān mısın

yeridür:

1. **yeridür:**

Gazel 170

Mısra: 4

Layıktır, uygundur, münasiptir.

Ḥançer-i ḥün-riz-i ḡamzeñ zaḥmını yir sīnesi
Ġarqa-i ḥün-āb-ı dil olsa yeridür 'āşıkuñ

yerlere çalup:

1. **yerlere çalup**:-up

Gazel 335

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Yere atmak, fırlatmak. II Perişan etmek.

Gözümüñ yaşı gibi yerlere çalup dün ü gün
Ġamuñ ey mäh-i felek eyledi pā-māl beni

yet:

1. **yetmez**:-mez

Gazel 93

Mısra: 5

Yeterli olmak, kâfi gelmek.

Belā ehline yetmez mi bu devlet şām-ı ḥasretde
Şerār-ı nār-ı āhından yanar öñde çerāğı var

yet:

1. **yetemezsin**: -e, -mez, -sin

Tahmis 2

Mısra: 15

Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

Gamzeñ oldukça yilersüñ yetemezsin ey dil
Ġâfil olma ki perī şīvelü āhūdur bu

yetim:

1. **yetimi**:-i

Gazel 361

Mısra: 3

*Babası ölmüş olan, babasız. II Zavallı, çaresiz
âşık.*

Ben yetimi göricek ḡurbetde dökdi kanlu yaş
Çok yaşasun dīdeler müşfik baña māder gibi

yetis:

1. **yetiş:**

Muhammes 2

Mısra: 21

*Erişmek, ulaşmak. II Anlamak, idrak etmek,
nail olmak.*

Esrār-ı şun'-ı Ḥaḡka yetiş mahrem ol yüri
İfşā-yı rāz kıllma hemān ebsem ol yüri

yık:

1. **yıkar**:-ar

Gazel 341

Mısra: 6

*Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak,
bozmak, tahrip etmek.*

Vişālüñ demlerin ańsam gözüm hecrüñde kan ağlar
Sirişkümlü seyl olup āḥir yıkar büñyād-ı devrānı

2. **yıkup**:-up

Gazel 345

Mısra: 13
Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak,
bozmak, tahrip etmek.

Hâne-i 'ayş u neşâtuñ ğam yıķıp büñyâdını
Ey Cenâbî üstime açıldı miñnet ķapusu

3. yıķdı:-dı
Gazel 261
Mısra: 10
Çok büyük zarar vermek; harap etmek.

Ey Cenâbî ben de bir ma'müre idüm rûzgâr
Yıķdı ser-tâ-pâ esâsım şimdi bir vîrâneyin

4. yıķdı:-dı
Gazel 29
Mısra: 7
Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak,
bozmak, tahrip etmek. II İnsanın kendi mutluluğunu
bozması.

Yıķdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm eyvânını bünyâd ider

yıķıl:

1. yıķıldum:-du, -m
Gazel 58
Mısra: 3
Harap olmak, mahvolmak, perişan olmak.

Reh-i 'aşķuñ belâsında yıķıldum hâk-sâr oldum
Degül zerre görinenler benüm naķş-ı ğubârumdur

2. yıķılsun:-sun
Gazel 172
Mısra: 1
Parçalanıp dağılmak.

Yıķılsun ser-nigün olsun eyâ çarķ-ı felek tākıuñ
Ki vîrân oldu zulmüñle dil-i âbâdı 'uşşâķıuñ

3. yıķılsa:-sa
Gazel 217
Mısra: 7
Parçalanmak, çökmek. II Harap olmak.

Dest-i pür-zür-ı havâdisle yıķılsa bir binâ
Zâr göñlüm hânesi cism-i hârâbum şanuram

4. yıķılır:-(u)r
Gazel 234
Mısra: 8
Herhangi bir sebeple çökmek. II Harap olmak.

Dökdi yaşın gözlerüm cism-i nizârum üstine
Bu hârâb-âbâdı bildüm yıķılır seyl-âbdan

yıķılıp virân olur:

1. yıķılıp virân olur:-(u)r
Gazel 24
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yıķılıp harap olmak.

Seyl-i eşķümden Cenâbî cismümüñ ma'müresi
Kalb-i 'âşķ gibi bir gün yıķılıp virân olur

yıl geçer:

1. yıl geçer:
Gazel 183
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yıllardır, senelerdir.

Tâ ki derd-i yâr-ıla oldu Cenâbî âşinâ
Yâd kılmaz yâr cânı yıl geçer bigâne dil

yılda bir kez:

1. yılda bir kez:
Gazel 187
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yılda bir defa, senede bir kez.

Revnaķ-ı bâzâr-ı hüsni bulmasun diyü kesâd
Yılda bir kez gösterür bülbüllere dîdâr gül

yıllar:

1. yıllar:
Gazel 195
Mısra: 3
Yıllarca, senelerdir; uzun zamandan beri.

Çeken bir cür'a mey yıllar yatur bezm-i
maħabbetde
Elinde sâķi-i dehrüñ nice keskin şarâb oldum

2. yıllar:

Murabba 1

Mısra: 14

Yıllarca, senelerdir; uzun zamandan beri.

Ka'be-i vaşlı nigāruñ olmadı hergiz bedīd
Gerçi yıllar sa'y kıldum geşt idüp rāh-ı ba'īd

yıllar durur:

1. yıllar durur:

Gazel 108

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yıllardır, yıllar yılı; uzun zamandan beri.

Åşinālık resmini bilmez gibi ol meh-liķā
Kim ħarīf-i meclisin yıllar durur yād eylemez

2. yıllar durur:

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yıllardır, yıllar yılı; uzun zamandan beri.

Hüsnüñüñ ħayrānıyuz ayılmadıķ yıllar durur
Terk-i dünyā eyleyüp 'aşķuñda abdāl olmuşuz

yıllar geçerse:

1. yıllar geçerse:-er, -(i)se

Gazel 373

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayli zamanın gelip geçmesi.

Yād eylemez Cenābīyi yıllar geçerse ger
Ĥākān-ı dehr bu neylümi gözler gedāsını

yıllardur:

1. yıllardur:

Gazel 107

Mısra: 4

Yıllardır, yıllar yılı; uzun zamandan beri.

Yapmada aġyār göñlin ol ķamer üstādimiş
Kāĥ-ı dil vīrān yatar yıllardur ābād eylemez

yi:

1. yimeden:-meden

Gazel 28

Mısra: 9

Darbe almak.

Zaĥm-ı tīg-ı bī-ħisābuñ yimeden 'āşıķlaruñ
Bu Cenābī gibi ey meh cümleten ķan oldılar

2. yir:-r

Gazel 170

Mısra: 3

Darbe almak.

Ĥançer-i ĥün-rīz-i ġamzeñ zaĥmını yir sīnesi
Ėarķa-i ĥün-āb-ı dil olsa yeridür 'āşıķuñ

3. yiyüp:-y, -üp

Gazel 232

Mısra: 14

İçmek. II Öpmek.

Tekye-i ġamda Cenābī olmuşam ħayrān-ı 'aşķ
Cür'adān-ı la'l-i dil-berden yiyüp esrārı ben

yidük içdük:

1. yidük içdük:-dü, -k

Gazel 119

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tüketmek.

Yidük içdük varımız ġam yimezüz yoķluġa hem
Bu ħarābe dünyede ĥōş rind ü ķallāş olmuşuz

yig:

1. yig:

Gazel 177

Mısra: 1

Daha iyi, daha üstün, daha güzel.

Bugün bir ķaşrı seyr itdüm merātible cināndan yig
Ėubār-ı rāhidur her çeşme kühl-i işfahāndan yig

2. yig:

Gazel 177

Mısra: 2

Daha iyi, daha üstün, daha güzel.

Bugün bir ķaşrı seyr itdüm merātible cināndan yig
Ėubār-ı rāhidur her çeşme kühl-i işfahāndan yig

3. **yig:**

Gazel 178

Mısra: 1

Daha iyi, daha üstün, daha güzel.

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruhuñ berg-i semenden
yig
Kıyâmet kâmetüñ servüm nihâl-i nârvenden yig

4. **yig:**

Gazel 178

Mısra: 4

Daha iyi, daha üstün, daha güzel.

Ser-efrâz ol benüm servüm lebüñdür gönceden
nâzûk
Görenler haţţ-ı nev-hizûñ didiler kim çemenden yig

5. **yig:**

Gazel 178

Mısra: 6

Daha iyi, daha üstün, daha güzel.

Özine nisbet-i la'li görüp ter düşdi yâkûtuñ
Leţâfetde haķîkat dişlerüñ dürr-i 'Adenden yig

6. **yig:**

Gazel 178

Mısra: 10

Daha iyi, daha üstün, daha güzel.

Cenâbî kim sözün virmez hezârân dürr-i ğaltâna
Girân-kıymet durur gevher degül lîkin suhândan yig

7. **yig:**

Gazel 92

Mısra: 8

Daha iyi, daha üstün.

Gözlerüñe uysa dil bünyâd-ı ceng olmak düşer
Yig dürür uymayalar dîvâneye ferzâneler

8. **yig:**

Gazel 177

Mısra: 4

Daha iyi, daha üstün.

Firâz-ı 'arş-ı a'lâdan yücedür tâķı 'izzetle
Kemâl-i medhîn eyleser serîr-i âsmândan yig

9. **yig:**

Gazel 177

Mısra: 6

Daha iyi, daha üstün.

Çerâĝ-ı hâne-i kalbi durur dervîş ü sulţânuñ
Şafâ virmekte kandîli anuñ mihr-i cihândan yig

10. **yig:**

Gazel 177

Mısra: 8

Daha iyi, daha üstün.

Şafâ hıştı ile yapmış biñasın anuñ üstâdı
Gül-ı taħmîri âb-ı cüy-bâr-ı bağ-ı cândan yig

11. **yig:**

Gazel 177

Mısra: 10

Daha iyi, daha üstün.

O cây-ı 'işret-âbâduñ diledüm bilmege adın
Didi bir pîr-i şad-sâle ki şüretde cüvândan yig

12. **yig:**

Gazel 177

Mısra: 12

Daha iyi, daha üstün.

Kadeh-peymâların şorsuñ dem-i 'İsâya mâlikler
Bu bir mey-hânedür şuyı bunuñ âb-ı revândan yig

13. **yig:**

Gazel 178

Mısra: 2

Daha iyi, daha üstün.

Dü çeşmüñ nergis-i terden ruhuñ berg-i semenden
yig
Kıyâmet kâmetüñ servüm nihâl-i nârvenden yig

14. **yigdür:-dür**

Gazel 306

Mısra: 10

Daha iyi.

Muraqqalar giyüp her dem riyâ 'arz itmeden halka
Saña biñ menzilet yigdür be şüfi künc-i meyhâne

yig ol:

1. **yig olmuştur:**-miş, -dur

Gazel 177

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Daha iyi, daha üstün olmak.

Cenâbî şöhbet-i pîr-i muğânı virme destûñden
Ki her bir rindi olmuştur emîr-i kâmrândan yig

2. **yig olupdur:**-up, -dur

Gazel 178

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Daha iyi, daha üstün olmak.

Dü şîrâne bakan çeşmüñ gazâla olalı nisbet
Olupdur zülf-i hös-büyuñ senüñ misk-i Hotenden
yig

vil:

1. **yilmezdi:**-mez, -(i)di

Gazel 166

Mısra: 3

Esmek.

Başda sevdañ olmasa yilmezdi her cânib şabâ
Bildi 'âlimler anı kim dil-fiğâruñdur senüñ

2. **yilersüñ:**-er, -süñ

Tahmis 2

Mısra: 15

Acele etmek, koşmak.

Gamzeñ oldukça yilersüñ yetemezsin ey dil
Ġâfil olma ki perî şîvelü âhüdur bu

3. **yiler:**-er

Gazel 248

Mısra: 7

Esmek. II Peşinden koşmak.

La'l-i cân-bağşuñ hevâsında yiler dâyim rakîb
Malik-i mülk-i Süleymân olmağ ister Ehremen

4. **yildi:**-di

Gazel 353

Mısra: 9

*Esmek. II Sevgiliye kavuşma amacıyla gezip
dolaşmak.*

Gerçi kim vaşluñ için yildi göñül ilde velî
Görinür nesnesi yok bād-ı hevâdan gayrı

yile varmış:

1. **yile varmış:**-miş

Gazel 141

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Rüzgâra karışmak. II Yok olup gitmek.

Bilmişem gam hırmeninde cism-i zerdüm n'eydüğün
Yile varmış bād-ı âh-ı sîneden bir kâh imiş

yillere virüp:

1. **yillere virüp:**-üp

Gazel 338

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Rüzgâra vermek. II Savurmak.

Hırmen-i şabrum virüp ey bād-ı âhum yillere
Kâkül-i dil-ber mişâlî tārümâr itdüñ beni

yine:

1. **yine:**

Gazel 303

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bir zülfi Leylânuñ yine göñlüm olup âvâresi
Uğratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi ğavğâlara

2. **yine:**

Gazel 372

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ķana koydı gamze-i hün-ğ^vâreñi tahrik idüp
Çeşm-i ğammâzuñ yine inkâr ider ifsâdını

3. **yine:**

Gazel 50

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar.

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsin azdur
Ben belâ-keş 'aşîka ey zulm-pîşe bu nedür

4. yine:

Gazel 56

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar.

Luţfuñı aġyâr gördi ben yine mecrûh-ı ġam
Cüd-ı şâh-ı 'âdil-i devrâna bu lâyiġ mıdur

5. yine:

Gazel 69

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

ġam-ı 'aşkında sen mâhuñ yine bir özge hâlüm var
Melâmet mülkine şâhum ne ġuşşam ne melâlüm
var

6. yine:

Gazel 71

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ruġ-ı gül-fâmuñı gördüm saña mihr-i füzûnum var
Bahâr eyyâmıdır mâhum yine başda cünunum var

7. yine:

Gazel 75

Mısra: 20

Yeniden, bir daha, tekrar.

Süleymân-ı zamânsın diñle nazmum
Yine mâlik gezer gör mûr-ı aġkar

8. yine:

Gazel 85

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'âlem kanını
Yine meylüñ ey kamer ol dîde-i ser-mestedür

9. yine:

Gazel 93

Mısra: 4

Yeniden, bir daha, tekrar.

ġamuñ mülkine şâh oldu dil-i âvâre şâd olsun
Yine âhı duġhânından kara şâldan otaġı var

10. yine:

Gazel 103

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bir şanem 'aşkı ile meftûn olup göñlüm yine
Zülf-i sevdâyını ġuştı bilüme zünnârlar

11. yine:

Gazel 133

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Derdüñi başdan tutup dîvâne-resm olduġ yine
'Âleminde 'aşkuñuñ 'âkil gezer ser-semlemler

12. yine:

Gazel 138

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Tende bî-hadd dâġlarla bir ġumaşuz bî-nażîr
Ĥ'âce-i derdüñ yine bir şöhreti dükkâniyuz

13. yine:

Gazel 146

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Luţf-ıla ol serv-i nâzum ben ġulın yâd eylemiş
Bend-i ġamdan derdmendin yine âzâd eylemiş

14. yine:

Gazel 160

Mısra: 3

Yeniden, bir daha, tekrar.

ġayra cevri eylese döner yine biñ luţf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pâyânı yok

15. yine:

Gazel 201

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Derd ü gam-ı firâkuñ bir bir hikâyet itsem
Sen mâh-rûya senden yine şikâyet itsem

16. yine:

Gazel 208

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bende-i dergâhuñ oldum Hüsrev-i dehrem yine
Devletüñde oldı şâhum milket-i Jrân benüm

17. yine:

Gazel 209

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

Gam-ı 'aşkuñda Cenâbî o mehüñ zârılığum
Demi düşdükte yine âh ile efgâna diyem

18. yine:

Gazel 231

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar.

Ülfet idüp 'aşk-ıla dīvâne-şekl oldum yine
Benden ayrıuk kimseyi 'âlemde şeydâ bilmezsin

19. yine:

Gazel 253

Mısra: 8

Yeniden, bir daha, tekrar.

'Âlem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikâduñ yine bu kim 'âkîl u ferzânesin

20. yine:

Gazel 276

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Âhum yilinüñ düşdi yiyüp dârbını hûke
Kalmadı mecâli yine ayağa benefşe

21. yine:

Gazel 289

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar.

Mâh çihre bir nigâr-ı 'aşk-sâz olduñ yine
Âfitâbum 'âleme bir mihr-i nâz olduñ yine

22. yine:

Gazel 289

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Mâh çihre bir nigâr-ı 'aşk-sâz olduñ yine
Âfitâbum 'âleme bir mihr-i nâz olduñ yine

23. yine:

Gazel 289

Mısra: 4

Yeniden, bir daha, tekrar.

Bu leţâfetle gülüm tāvus-ı bāğ-ı hüsni iken
Murg-i diller şaydına bir şâh-bâz olduñ yine

24. yine:

Gazel 289

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar.

Nâle-i 'uşşâka ey dil dem-be-dem âheng için
Nây-ı gâmla çalınur bir resme sâz olduñ yine

25. yine:

Gazel 289

Mısra: 8

Yeniden, bir daha, tekrar.

Şüfi-i sübha-keşüñ dilde riyâsın añladuñ
Ey mürid-i 'aşk gel kim ehl-i râz olduñ yine

26. yine:

Gazel 289

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

Cevr-i bî-pâyânla añduñ Cenâbî bendeñi
Kullaruña pâdişâhum dil-nüvâz olduñ yine

27. yine:

Gazel 305

Mısra: 11

Yeniden, bir daha, tekrar.

Yine bir taze serve sâyelendi
Düşürdüm tîr-i yâri bāğ-ı cāna

28. yine:

Gazel 324

Mısra: 2

Yeniden, bir daha, tekrar.

Haṭṭ-ı müşgīnuñ gelüp devr eylemiş ruḥ-sāruñı
Kıldıñ ey gül yine pür reyḥān-ıla gülzāruñı

29. yine:

Gazel 368

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

'Alem-i şadı Cenābī dikeyin göklere ger
Şāh luṭfından iderse yine ḥōş-ḥāl beni

30. yine:

Tahmis 2

Mısra: 26

Yeniden, bir daha, tekrar.

Gice bir şî'r didi saña Cenābīye güzel
Yine siḥr itdi Necātī nice söz nice ḡazel

31. yine:

Tahmis 3

Mısra: 24

Yeniden, bir daha, tekrar.

Şāh-bāz-ı çeşmi ḥāzır dilleri şayd itmege
Gülşen-i ḥüsnüñde dil murḡın yine şayd itmege

yine başdan:

1. yine başdan:

Gazel 206

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tekrardan, yeniden.

Sönse çerāğ-ı 'ayşum yakmağa yine başdan
Şem'ine āfitābuñ izḥār-ı minnet itmem

yir:

1. yirlere:-ler, -e

Gazel 40

Mısra: 5

Yer, zemin.

Ḥaçer-i ḡamzeñle dāyim yirlere kanum döker
Kılıcı inmez belinden bir sipāhī-zādedür

2. yir:

Gazel 220

Mısra: 7

Yer.

Giceler ḡan ağlayan çeşmümde yir yok uyḡuya
Seyle virdi ḡanümānın gözde ḡ^vāb eglenmesün

3. yirden:-den

Gazel 275

Mısra: 5

Yer, zemin.

Tenüm kim ḡāk-i rāh-ı küy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dāmen-i pākine yüz sürer ḡubār eyle

4. yirden:-den

Gazel 279

Mısra: 5

Yer, taraf.

Ney gibi nice yirden bel bağladuk fiḡāne
Āheng ider belāña hem-demlerüz cihānda

5. yirümi:-(ü)m, -i

Gazel 298

Mısra: 7

Yer, mekân.

Ruḡları hecri ḡamında yirümi nār eyleyüp
Yakdı ol şem'-i dil-ārā ben gibi pervānei

6. yirden:-den

Gazel 352

Mısra: 12

Yer, zemin.

Beni āhum 'aceb mi kılsa ber-bād
Kapar yirden yel esse berg-i kāhı

7. yiri:-i

Gazel 28

Mısra: 7
Yer, mekân.

Ehl-i diller gördiler vîrânedür gencüñ yiri
Terk idüp ma'müreyi her kûşe vîrân oldılar

8. **yirini:-i, -(n)i**
Gazel 223
Mısra: 2
Yer, mekân.

Çihreñe şalsun nazar şem'-i şeb-i târ isteyen
Âşinâ olsun gamuñla yirini nâr isteyen

9. **yiri:-i**
Gazel 269
Mısra: 3
Yer, mekân.

Dâl kıaddüñ üzre cânâ oldığı zülfüñ yiri
Bu 'âlâmet bes ki elfüñ yazılır dâl üstine

10. **yirüñde:-(ü)ñ, -de**
Gazel 275
Mısra: 8
Yer, mekân.

Dil-i şürîdemi bulsañ muqayyed bend-i zülfüñde
O bî-sâmâna benden di ki yirüñde qarâr eyle

11. **yirde:-de**
Gazel 277
Mısra: 8
Yer, mekân.

Gören çeşmümler didi cism-i hâküm
İki ser-çeşme var imiş bu yirde

yir eyledi:

1. **yir eyledi:-di**
Gazel 266
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
İyice yerleşmek.

Yir eyledi peykân-ı hadengüñ dil içinde
Ter gonca gibi oldu mekânı gül içinde

2. **yir eyledi:-di**
Gazel 299
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
İyice yerleşmek.

Mesken olalı derdüñe şad-pâre dilüm âh
Yir eyledi ey mâh gamuñ cân arasında

yir ide:

1. **yir ide:-e**
Gazel 73
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
İz bırakmak. İl İyice yerleşmek.

Vechi yok kim la'lüñ üzre yir ide tebhâleler
Âba düşse ma'v olur bir bir ki iner jâleler

yir yir:

1. **yir yir:**
Gazel 18
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Cismümde za'hm-ı tîğüñ yir yir ki yârelerdür
Şerh-i derûnum eyler oldu dehâna nisbet

2. **yir yir:**
Gazel 68
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Eyledüñ ey sîne yir yir taze dâğüñ âşikâr
Toylamağa gam sipâhın bir iki nânuñ mı var

3. **yir yir:**
Gazel 119
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Başda kisvet nâr-ı âhum tende yir yir dâğlar
Bî'at eyle küçügüm gel Hâcî Bektâş olmuşuz

4. **yir yir:**
Gazel 176
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Muħkem dilerseñ ola eger āk-i tā'atũñ
Eyle duħān-ı āhuñı yir yir aña direk

5. yir yir:

Gazel 265
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Necd tağı başdı yir yir bağrına her ne ki arđ
Seng-i miħnet diyũ atdı cān-ı Mecnũn ũstine

6. yir yir:

Gazel 268
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Zaħm-ı tĩr-i bĩ-ħisābuñ tende ey ārām-ı cān
Lālelerdũr bitdi yir yir řaħn-ı hāmũn ũstine

7. yir yir:

Gazel 271
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Sĩnem ũzre Ĥarfıyā dir kanlı dāđum seyr iden
Lālelerdũr bitdi yir yir řaħn-ı hāmũn ũstũñe

yir yirin:

1. yir yirin:-i, -n

Gazel 271
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yer yer, ara ara.

Dil ĥayāl-i zũlf-i mũřđĩnũñle eşk-i dĩdede
Yir yirin zencĩr ekdi āb-ı Ceyħũn ũstine

yir yok:

1. yir yok:

Gazel 159
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gerek yok, mahal yok.

Gũn ruħlaruñ dururken arđ ũzre aya yir yok
Ta'rif-i ĥũsnũñ itdũm ũn ũ irāya yir yok

2. yir yok:

Gazel 349
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gerek yok, mahal yok.

Her emrũñe muı ũm ũn ũ irāya yir yok
Ben boynı bağlu bir ul sensin baña efendi

3. yir yok:

Gazel 159
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gerek yok, mahal yok.

Gũn ruħlaruñ dururken arđ ũzre aya yir yok
Ta'rif-i ĥũsnũñ itdũm ũn ũ irāya yir yok

4. yir yok:

Gazel 159
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gerek yok, mahal yok.

Her kāseden ki idũm ĥũn-ābe-i cigerdũr
Bezminde zevķ u sāzuñ ehl-i belāya yir yok

5. yir yok:

Gazel 159
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gerek yok, mahal yok.

Gerd-i ser-i rehũñle ey rũřenā-yı dĩde
şol deñlũ doldı eřmũm kim tũtiyāya yir yok

6. yir yok:

Gazel 159
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gerek yok, mahal yok.

Vařluñ nice umayın ben mũstmend-i bĩ-dil
Bezminde řāh-ı dehrũñ ũn kim gedāya yir yok

7. **yir yok:**

Gazel 159

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gerek yok, mahal yok.

Hürşidveş Cenâbî tâlî' iderse ol meh
Gün ruhları katında mihr-i semâya yir yok

yir yüzini tutdı:

1. **yir yüzini tutdı:-dı**

Gazel 284

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yeryüzünü (her yeri) kaplamak, sarmak,
yayılmak.*

Vireliden göñlümi sen yâr-i mehveş dil-bere
Tutdı nâlem yir yüzini çıkdı âhum göklere

yirden yire çalinsun:

1. **yirden yire çalinsun:-sun**

Gazel 349

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Yerlerde sürünmek, aşağılık bir hâle gelmek,
çok hırpalanmak.*

Sâyeñ gibi Cenâbî yirden yire çalinsun
Teşbîh iderse serve ol kâmet-i bülendi

yire çal:

1. **yire çaldı:-dı**

Gazel 322

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yere atmak, fırlatmak.

Deyr-i gâmda çalınurken erğanün-ı âh-ı dil
Yire çaldı işidüp Nâhîd çengî sâzını

2. **yire çaldım:-du, -m**

Gazel 336

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yere atmak, fırlatmak. II Ayaklar altına almak,
değersiz görmek.*

Urup ben şîşe-i nâmûsa sengi
Yire çaldım vaqar u nâm u nengi

3. **yire çalduñ:-du, -ñ**

Gazel 324

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yere atmak, fırlatmak. II Alışverişi bozmak,
yapmamak.*

Naqd-i cân virüp zer-i vaşl-ı nigârı almaduñ
N'itdün ey şarrâf-ı dil çalduñ yire bâzârıñı

yiri var:

1. **yiri var:**

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uygundur, hakkı vardır.

İncinürse la'l-i dil-ber yiri var tebhâleden
Bar imiş çün ey göñül bir kaşre-i bârân aña

2. **yiri var:**

Gazel 315

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uygundur.

Dicle vü eşk-i revânumla beden şehri ger
Beñzedürsem yiri var ey kaşı yâ Bağdâda

yiridür:

1. **yiridür:-dür**

Gazel 18

Mısra: 2

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Çihrem şarardı oldı berg-i hazâna nisbet
Yaşum yiridür olsa âb-ı revâna nisbet

2. **yiridür:-dür**

Gazel 61

Mısra: 5

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Felek burcında hürşide yiridür sâyesin şalsa
Sipihri-i işve vü nâzuñ o meh râhşende mâhıdur

3. **yiridür:-dür**

Gazel 80

Mısra: 3
Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Dil-i dīvānemüñ zülfüñ yiridür olsa zencîri
Yüzünde hâl-i müşgînüñ firîb-i 'akl u cānumdur

4. yiridür:-dür

Gazel 102

Mısra: 6

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Çılmayan şükr ü sipās-ı ni'met-i vaşluñ müdām
Yiridür hicrān atarsa her dem anı der-be-der

5. yiridür:-dür

Gazel 168

Mısra: 9

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Yiridür kılsañ Cenābî sīnede cānuñ siper
Katlıñe tîgin çekerse gāmze-i cānān senüñ

6. yiridür:-dür

Gazel 173

Mısra: 2

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Mest-i cām-ı hüsn olup 'uşşāka bakmaz ol melek
Nār-ı āh ile yanarsa yiridür tāk-ı felek

7. yiridür: -dür

Gazel 234

Mısra: 6

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Çihresi 'āşıkıların berg-i hazān olur velî
Reng-i gül bağlarsa gāhî yiridür hūn-ābdan

8. yiridür:-dür

Gazel 307

Mısra: 6

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Yağmaya virdi didelerüñ kişver-i dili
Cān leşkeri çıkarsa yiridür qaravula

9. yiridür:-dür

Gazel 347

Mısra: 7

Münasiptir, uygundur, yerindedir.

Çekmedi bār-ı gam-ı hicrānuñ ey meh yiridür
Hār-geh-i çarhuñ çalarsañ yirlere mizānını

yirine:

1. yirine:

Gazel 92

Mısra: 11

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

Mey yirine hūn-ı dil şatar gamuñ evbāşına
Yaraşur dirsem Cenābî çeşmüme mey-hāneler

2. yirine:

Gazel 133

Mısra: 2

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

Ney gibi bağı delik bir nice şāhib-demlerüz
Mey yirine bezm-i gāmda kan içer hem-demlerüz

3. yirine:

Gazel 323

Mısra: 12

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

Nice biñ şarrāf-ı gam gördi geçürdi eşkümüñ
Füls-i āhmer yirine 'add itmedi dīnārını

4. yirine:

Murabba 1

Mısra: 29

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

Mey yirine içdigüm hūn-ı cigerdür dem-be-dem
Küy-ı yāra başabilmem n'eyleyem ben bir qadem

5. yirine:

Tahmis 2

Mısra: 23

Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

Gitdi cānum yirine geldi gamuñ na'm-ı bedel
Çekeyin cevruñi kim ki budur hüsn-i 'amel

yirlere çalarsañ:

1. **yirlere çalarsañ:-ar, -(ı)sa, -ñ**

Gazel 347

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Yere atmak, fırlatmak. II Hiçe saymak, çiğnemek, değersizleştirmek.

Çekmedi bār-ı ğam-ı hicrānuñ ey meh yiridür
Hār-geh-i çarhuñ çalarsañ yirlere mizānını

yirlere çalup:

1. **yirlere çalup:-up**

Gazel 317

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Yere atmak, fırlatmak. II Hiçe saymak, çiğnemek, değersizleştirmek.

Şiše-i nāmūs u nengi yirlere çalup müdām
Cür'a-ḥ^vār-ı bezm-i ğam bī-'ār gördüm kendümi

2. **yirlere çalup:-up**

Gazel 368

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayaklar altına almak, birini çok hırpalayıp acınacak duruma sokmak, perişan etmek.

Gözümün yaşı gibi yirlere çalup dün ü gün
Ĝamuñ ey mäh-ı felek eyledi pā-māl beni

yirlere düşdi:

1. **yirlere düşdi:-di**

Gazel 296

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yere düşmek. II Utanmak.

Kevkeb-i eşküm gibi düşdi Cenābī yirlere
Da'vi-yi ḥüsn ideli mihr-i felek ol ay ile

yırt:

1. **yırtup:-up**

Gazel 323

Mısra: 13

Vücudu kanatacak kadar derin çizmek; tırnaklarla vücuda zarar vermek.

Fürkatüñde nāḥun-ı ḥasret ile yırtup dem-be-dem
Kana boyarsa Cenābī tañ midur ruḥ-sārını

yisün içsün zevk eylesün:

1. **yisün içsün zevk eylesün:-sün**

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yiyip içip zevküsefa etmek.

Göñül ḥün-ābesin içsün yisün zevk eylesün 'āşık
Melāmet nārına yanmış ciger gibi kebābı var

yit:

1. **yiter:-er**

Gazel 19

Mısra: 5

Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfi olmak.

Hil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libās
Ben ḳalender-meşrebi yoluñda 'uryān oldı tüt

2. **yiter:-er**

Gazel 207

Mısra: 9

Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfi olmak.

Şoḥbet-i ḥās eylesem hecrüñde baña mey yiter
Gözlerüm peymānesinde eşk-i gül-günüm benüm

yite :

1. **yite: -e**

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

İre mi nāle-i dil yār-i cefākāra meded

Yite mi şavt-ı hezārı gül ü gülzāra meded

yitiş:

1. **yitiş:**

Gazel 272

Mısra: 10

Yardım et! Yetiş!

Ḥirmeninde elemüñ kāha dönüpdür bedenüm
Yitiş ey āh-ı derünüm beni ber-bād eyle

yoğ:

1. **yoğ:**

Gazel 21

Mısra: 3

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Çekdi buyruğ yoğ iken dâra gönül merdümünü
Şeh Süleymân ne diye zülf-i siyehkâra meded

2. **yoğ :**

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Ben beni nâ-şâd buldum yoğ iken ğamdan haber
'Âlem-i kübrâ idüm bilmezken 'âlemden haber

yoğrıs:

1. **yoğrısüp:-up**

Gazel 264

Mısra: 3

Birlik olmak, toplanmak.

Yoğrısüp 'âşıklarun tîr-i belâña cân virür
Râh-ı kûyunda yatar kurbân kurbân üstine

yoğsa:

1. **yoğsa:**

Gazel 68

Mısra: 2

Yoksa, ya da.

Devr ider eflâk-ı cevruñ mâh-ı tâbânuñ mı var
Yoğsa ey dil mihri yoğ bir şâh-ı devrânuñ mı var

2. **yoğsa:**

Gazel 104

Mısra: 2

Yoksa, ya da.

Salınan ruhsârûñ üzre ey şanem kâkül midür
Yoğsa hüsnuñ gülşeninde müşg-bü sünbül midür

3. **yoğsa:**

Gazel 247

Mısra: 4

Yoksa, ya da.

Tende hayâtdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoğsa cân mısın

yoğ:

1. **yoğ:**

Gazel 151

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Bâğ-ı 'âlemden kimüñ kim şahid-i zîbâsı yoğ
Bülbül-i şeydâya beñzer kim gül-i ra'nâsı yoğ

2. **yoğ:**

Gazel 151

Mısra: 4

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Rengine aldanmazın her bir gül-i ğonca-lebüñ
Sevmez şol dil-beri kim müntehâ bâlâsı yoğ

3. **yoğ:**

Gazel 151

Mısra: 6

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Vaşf-ı hüsnuñ eylemekde ço terennüm ideyin
Dimesünler sen gülüñ kim bülbül-i ğüyâsı yoğ

4. **yoğ:**

Gazel 151

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Sîm-i eşk-i dîdemüzle mâl-ı bî-ğadd bağıladuk
Sâkin-i bâzâr-ı derdüñ şanma kim dünyâsı yoğ

5. **yoğ:**

Gazel 151

Mısra: 10

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Lâzım-ı hüsnuñ durur olsun Cenâbî 'âşıkuñ
Şöhreti olmaz şu mâhuñ kim anuñ şeydâsı yoğ

6. **yoğ:**

Gazel 152

Mısra: 2

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Benüm sen gibi 'âlemde şeh-i gerdün-cenâbum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinâbum yok

7. **yok:**

Gazel 152

Mısra: 6

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Şu deryâyum ki ka'rumda bulunur mâhi-i hikmet
Bu çarh-ı nîl-gün gibi benüm aḥḥar ḥabâbum yok

8. **yok:**

Gazel 160

Mısra: 6

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Şâm-ı fûrkat içre cânâ tâ dem-i şubḥ-ı vişâl
Derd ü gam egler dili şanma anuñ yârânı yok

9. **yok:**

Gazel 160

Mısra: 14

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Görmedi şadî yüzini 'âlem içre Ḥarfiyâ
Her kimüñ kim hem-nefes bir dil-ber-i fettânı yok

10. **yok:**

Gazel 169

Mısra: 10

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Ey Cenâbî virme elden ol perînüñ dâmenin
Bir ğubâr-ı râh-ı küyî deñlü yok mı ğayretüñ

11. **yok:**

Gazel 3

Mısra: 2

Bulunmamak, mevcut olmamak.

'Ârızuñ gül-zâr-ı ḥübîdür ḥaṭuñ reyḥân aña
Yok leb-i la'lüñ gibi bir ğonca-i ḥandân aña

12. **yok:**

Gazel 9

Mısra: 3

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Yâr ise nâ-mihr-bân derdüm bilürde kimse yok
Ara yirde ḳalmışam bî-çâre dermândan cüdâ

13. **yokdur:-dur**

Gazel 35

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Niçe kez ṭolular içdük dil-ber-i mihre velî
Bezm-i 'âlemde o şâhuñ yokdur ayağın çeker

14. **yok:**

Gazel 68

Mısra: 9

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Tâbiş-i ḥürşîd-i ğamdan ey Cenâbî yok ğamuñ
Sâye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdânuñ mı var

15. **yok:**

Gazel 89

Mısra: 9

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Ĝamdan özge hâlüme vâkıf Cenâbî kimse yok
Hem-demüm mi ol benüm yâ yâr-ı sırdâşum midur

16. **yok:**

Gazel 92

Mısra: 5

Bulunmamak, mevcut olmamak.

La'lüñ için sevdigüm yok dise dil ma'zür ṭut
Eksük artuḳ söz ider 'âdet dürür dîvâneler

17. **yok:**

Gazel 145

Mısra: 4

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Rûzgâr-ı âh-ıla girdüm ḳarasın bulmadum
Yok kenârı eşḳ bir deryâ-yı mevc-engîz imiş

18. **yok:**

Gazel 150

Mısra: 4

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Şeyh Süleymân serv-kâmet kim cihân gülzârınuñ
Rûh-perver la'li gibi gonca-i hândânı yok

19. yok:

Gazel 150

Mısra: 6

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Devlet-i vaşluñla şâhum ser-firâz olan kuluñ
Şâd-mândur her nefesde dîde-i giryânı yok

20. yok:

Gazel 150

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Her hârâbuñ pâdişâhum eyledüñ ta'mîrini
Hâtîrumdan ğayri dehrüñ küşe-i vîrânı yok

21. yok:

Gazel 150

Mısra: 12

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Olmasa âh-ı derünü birle eşki 'âşıkun
Ebr-i müşg-eşân durur kim çatre-i bārânı yok

22. yok:

Gazel 150

Mısra: 14

Bulunmamak, mevcut olmamak.

'Aşk müşkil kâr imiş âsân şanurdum ben anı
Bir belâya mübtelâyum kim anuñ dermânı yok

23. yok:

Gazel 150

Mısra: 16

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Sînesinde her kimüñ kim derd-i 'aşkuñ olmasa
Beñzer ol iklîme kim bir mihr-bân sultânı yok

24. yok:

Gazel 150

Mısra: 18

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Husrevinden her ne mülk-i bî-bedel kim dūr olur
Cism-i tenhâ-mâdedür kim sînesinde cânı yok

25. yok:

Gazel 150

Mısra: 20

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Şol beden kim vaşl-ı cânı hecre tebdîl eyledi
Bir çarañu gicedür kim mâh-ı nūr-eşânı yok

26. yok:

Gazel 150

Mısra: 22

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Her ne şeb kim olmasa anda Cenâbî şevk-i mâh
Kalb-i 'âşıkdur hemânâ kim anuñ cânânı yok

27. yok:

Gazel 150

Mısra: 24

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Zülf ü ruhsârıñla hâtıtuñ olmasa her nazmda
Fî'l-meşel bir gülsitândur kim gül ü reyhânı yok

28. yok:

Gazel 151

Mısra: 2

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Bâğ-ı 'âlemde kimüñ kim şâhid-i zîbâsı yok
Bülbül-i şeydâya beñzer kim gül-i ra'nâsı yok

29. yokdur:-dur

Gazel 214

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

İtmege şerh-i derünüm yâra yokdur fırsatım
Rast bildüm anı kim başumda yokdur devletüm

30. yokdur:-dur

Gazel 214

Mısra: 2

Bulunmamak, mevcut olmamak.

İtmege şerh-i derūnum yāra yoƒdur fırsatum
Rast bildūm anı kim başumda yoƒdur devletūm

31. yoƒ:

Gazel 290

Mısra: 7

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Yol bilmezūz ki ƒandadır rehberlik eyler kimse yoƒ
Yā mu'tiye'l-hūdāya irgūr delīl-i rāha

32. yoƒ:

Gazel 315

Mısra: 10

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Gūn -be- gūn cevriini arturdu o Őīrīn-dehen
Ħarfīyā zerrece yoƒ mihri bu ben Ferhāda

33. yoƒ:

Gazel 152

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Benūm sen gibi 'ālemde Őeh-i gerdūn-cenābum yoƒ
Ne zūlmūñ var ise eyle baña kim ictinābum yoƒ

34. yoƒ:

Gazel 152

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Hemān sen yanma ey hāsīd dūŐūp nār-ı ğam u
derde
Benūm bu yaƒduĒuñ odla Őerer deñlū 'azābum yoƒ

35. yoƒ:

Gazel 152

Mısra: 10

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Ne dem kim bezm-i Ħās itsem Cenābī cām-ı
ĉeŐmūmde
Bu Ħūn-āb-ı ciĒer gibi benūm rengīn Őarābum yoƒ

36. yoƒ:

Gazel 156

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Sūz-ı ğam-ı derūnum yāra beyān ider yoƒ
Bu āteŐ-i nihānum kimse 'iyān ider yoƒ

37. yoƒ:

Gazel 156

Mısra: 2

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Sūz-ı ğam-ı derūnum yāra beyān ider yoƒ
Bu āteŐ-i nihānum kimse 'iyān ider yoƒ

38. yoƒ:

Gazel 156

Mısra: 4

Bulunmamak, mevcut olmamak.

TīĒ-ı ğam-ı zamāne ƒanum dōkerse her dem
Nālemden özge baña āh u fiĒān ider yoƒ

39. yoƒ:

Gazel 156

Mısra: 6

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Bī-Őūbhedūr miyānuñ Ħiĉ olduĒına cānā
'İlm-i yaƒīnūm oldu aña gūmān ider yoƒ

40. yoƒ:

Gazel 156

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Derdūñ kabūl idelden atdum ferāĒ-ı kūllī
Şanma Ēamuñla cānā terk-i cihān ider yoƒ

41. yoƒ:

Gazel 156

Mısra: 10

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Cān naƒdine Cenābī aldı metā'-ı vaŐluñ
Bu bey' ile Őīrādan kimse ziyān ider yoƒ

42. yoƒ:

Gazel 160

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

'Aşık oldum bir nigāra cevriññ dermāni yok
Bilmezem kāfir midür dīni yok īmāni yok

43. yok:

Gazel 160

Mısra: 4

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Ġayra cevr eylese döner yine biñ luřf ider
Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pāyāni yok

44. yok:

Gazel 160

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Olmasun mı sensizin iklīm-i dil ey şeh hārāb
Bir vilāyet var midür ma'mūr kim sultāni yok

45. yok:

Gazel 160

Mısra: 12

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Egñine zer-keş libās almış raķīb-i bed-likā
Çul urınmış üstine bir hār durur pālāni yok

46. yok:

Gazel 162

Mısra: 2

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Pest olur āh eylesem şīt u şadāsı bülbülñ
İtmege şerh-i derūnum yok ezāsı bülbülñ

47. yok:

Gazel 169

Mısra: 4

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Şerbet-i cān-bağş iken la'lüñ dirīg itdüñ baña
Bir řabīb-i seng-dilsin hāsteñe yok şefkatüñ

48. yok:

Gazel 207

Mısra: 11

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Saña beñzer yok güher aşdāf-ı 'ālemde bugün
Ma'denüñ cānlar durur ey dürr-i meknūnum
benüm

49. yok:

Gazel 210

Mısra: 3

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Uçmağa 'aşkuñ hevāsında megesce yok perüm
Ķāf-ı miñnet-āşiyānuñ gerçi kim 'ankāşiyam

50. yok:

Gazel 220

Mısra: 7

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Giceler şan ağlayan çeşmümde yir yok uyhuya
Seyle virdi hāñümānın gözde h^vāb eglenmesün

51. yok:

Gazel 249

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Hezārın gülşen-i dehre beni benzetmesün derdüñ
Benüm nāyleyle yok kārüm gelürse biñ belā senden

52. yok:

Gazel 255

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Leb-i la'lüñ firākında nebāti telh-kām itdüñ
Halāvetde 'adilüñ yok emīr-i kāmransın sen

53. yokdur:-dur

Gazel 263

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Sen meh-i dehre mukābil olduğını āyine
İşidüp hūrşid didi yokdur anda āb-ı rü

54. yok:

Gazel 324

Mısra: 5

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoğ derüñ ey hâne-i dil reh-güzâr-ı yârda
Seyl-i ğam vîrân iderse açmam dîvârüñi

55. yoğ:

Gazel 327

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Bir melâmet ehli yoğ ben 'âşık-ı rüsvâ gibi
Bir giriftâr-ı belâ yoğ bu dil-i şeydâ gibi

56. yoğ:

Gazel 327

Mısra: 2

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Bir melâmet ehli yoğ ben 'âşık-ı rüsvâ gibi
Bir giriftâr-ı belâ yoğ bu dil-i şeydâ gibi

57. yoğ:

Gazel 342

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Gice yoğ hâlûme nâzır nücûm u mâhdan ğayrı
Göz irse mihredür süz-ı derûnum âhdan ğayrı

58. yoğ:

Gazel 342

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Cigerde zağm-ı peykânuñ kanaya yâr-i cânumdur
Beni acır kimesne yoğ şu bir hem-râhdan ğayrı

59. yoğ:

Gazel 348

Mısra: 1

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Nitekim bu gülşenüñ bir bülbüli yoğ ben gibi
Bâğ-ı hüsne gelmedi bir gönca-i ter sen gibi

60. yoğ:

Gazel 353

Mısra: 3

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Getür ey bād-ı şabâ hâk-i reh-i yâri ki yoğ
Gözüme nür virür kuhl-i cilâdan ğayrı

61. yoğ:

Gazel 353

Mısra: 8

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Nice dermân umayın bunda gönül derdine kim
Şerbet-i şihhati yoğ renc ü 'anâdan ğayrı

62. yoğ:

Gazel 353

Mısra: 10

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Gerçi kim vaşluñ için yildi gönül ilde velî
Görinür nesnesi yoğ bād-ı hevâdan ğayrı

63. yoğ:

Gazel 366

Mısra: 4

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Nağd-i cân virüp metâ'-ı vaşluñ aldum râyğân
Süd itmiş h^vâce yoğ bazar-ı 'aşğda ben gibi

yoğ bahâya:

1. yoğ bahâya:

Gazel 252

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yoğ pahasına; çok ucuz fiyata, ölü fiyatına.

Yoğ bahâya satılır yâkûta kıymet kalmadı
Gösterelden ey Cenâbî la'l-i cânân cevherin

yoğ yire:

1. yoğ yire:

Gazel 250

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yoğ yere, boşu boşuna, hiçbir neden
bulunmadığı hâlde.*

Her ne nağd-i eşki kim hârc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse hisâbın yoğ yire şayılmasun

2. **yok yire:**

Gazel 284

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yok yere, boşu boşuna, hiçbir neden bulunmadığı hâlde.

Ben gedāya nice bir cevr ü cefā didüm didi
Pādişāhlar yok yire zulm eylemezler çākere

3. **yok yire:**

Gazel 300

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yok yere, boşu boşuna, hiçbir neden bulunmadığı hâlde.

Hün-ı dildür virdiği her demde tīğüñ cānuma
Āl buladı hañçerüñ yok yire şāhum қаnuma

yokla:

1. **yokla:**

Gazel 166

Mısra: 2

İlgi göstermek, hâl hatır sormak.

Gözden akan şuya baқ kim bī-қarāruñdur senüñ
Yokla dil-āvāresin kim hāq-sāruñdur senüñ

2. **yokla:**

Gazel 320

Mısra: 4

İlgi göstermek, hâl hatır sormak.

Gözden akan yaşımı silmez hābībüm luţf idüp
Ey şabā sen bārī yokla dīde-i giryānumı

3. **yoklasañ:-sa, -ñ**

Gazel 88

Mısra: 5

İncelemek, kontrol etmek, gözden geçirmek.

Çeşmüm üzre yoklasañ miñnet libāsı yārını
Zülf-i pīç-ā-pīçüñüñ her kılı anda riştedür

yoklan:

1. **yoklanup:-up**

Gazel 189

Mısra: 3

Gözden geçirilmek, bakılmak, kontrol edilmek.

Sen bahār-ı hūsne şāhum yoklanup қullar gibi
Biñ hācālet 'arzına karşı gelür her yaz gül

yokluğ:

1. **yokluğa:-a**

Gazel 119

Mısra: 11

Fakirlik.

Yidük içdük varımız gām yimezüz yokluğa hem
Bu hārābe dünyede hōş rind ü қallāş olmışuz

yokluğa şatdum:

1. **yokluğa şatdum:-du,-m**

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kendinden vazgeçme. II Sevgili uğruna kendini feda etmek.

Metā'-ı varlığı şatdum Cenābī yokluğa çün kim
Bu bāzār-ı fenā içre baña aşşı ziyānumdur

yol:

1. **yol:**

Gazel 175

Mısra: 10

Usul, erkân, âdet.

Tīğ-ı cevr-i yārdan çekme Cenābī başuñı
Yol budur yolında yāruñ kim helāk olmaқ gerek

yol:

1. **yoluñda:-u(ñ), -da**

Gazel 19

Mısra: 6

Uğruna, uğruna.

Hil'at-ı 'aşkuñ yiter egnümde olmasun libās
Ben қalender-meşrebi yoluñda 'uryān oldı tüt

2. **yoluña:-(u)ñ, -a**

Gazel 129

Mısra: 3

Uğruna, uğruna.

Bir bencileyin yoluña virür ser ü cānı
Bir sencileyin şūh-ı sitemkār ele girmez

3. **yoluña:-(u)ñ, -a**

Gazel 132

Mısra: 3

Uğruna, uğruna.

Bir niçe hūnī dil-āver meşrebüz kim yoluña
Olsa rüz-ı ma'reke cān virmedür tedbīrümüz

4. **yolda:-da**

Gazel 176

Mısra: 8

Uğurda.

Åhuñ okı ire dirseñ nişāne-i maķşūda
Ķaddūñ rişāzet ile bu yolda kemān gerek

5. **yolına:-ı, -(n)a**

Gazel 203

Mısra: 9

Uğruna, uğruna.

Naķd-i cānı virmege iķrārüm idi yolına
Bu sebeble ey Cenābī yāra medyūn olmışam

6. **yoluña:-(u)ñ, -a**

Gazel 250

Mısra: 5

Uğruna, uğruna.

Her ne naķd-i eşki kim ħarc itdi çeşmüm yoluña
İdemez kimse ħisābın yoķ yire şayılmasun

7. **yolına: -ı, -(n)a**

Gazel 357

Mısra: 9

Uğruna, uğruna. II Sevgilinin geçtiği yola.

Cān nişār eyler Cenābī yolına sen mehveşüñ
Olmayıcak ħāk-i pāke tuħfe-i şāyestesi

8. **yolında: -(u)ñ, -da**

Gazel 273

Mısra: 7

(Sevgilinin) uğruna, uğruna.

Ol serv-i ser-firāzuñ cānuñ virüp yolında
Üstine bīd-āsā ey dil tezelzül eyle

9. **yoluña: -(u)ñ, -a**

Murabba 2

Mısra: 15

(Sevgilinin) uğruna, uğruna.

Yoluña cānlar virür ben gibi şeydā görmedi
Sāye-i raħmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

10. **yoluñda: -(u)ñ, -da**

Gazel 206

Mısra: 4

(Sevgilinin) uğruna, uğruna.

'Aşkuñla ben cefā-keş maħsūd-ı rüzgārüm
Yoluñda her belāya şanma ki raħbet itmem

11. **yoluñda: -(u)ñ, -da**

Gazel 340

Mısra: 7

(Sevgilinin) uğruna, uğruna.

Yoluñda ölmegi göñlüm ħayāt-ı cāvidān bilmez
Özi cismi daħı aña ħaķīķat bir mezār oldı

yol:

1. **yollarda:-lar, -da**

Gazel 225

Mısra: 2

Yol, yer.

Göñül peymāne-i derdüñ çeküp mest-i ħarāb olsun
Düşüp cūr'a gibi yollarda ħamda türāb olsun

2. **yol:**

Gazel 290

Mısra: 7

*Bir amaca erişmek için takip edilen yol. II
Allah'a erişme ulaşma yolu.*

Yol bilmezüz ki ħadadur rehberlik eyler kimse yoķ
Yā mu'ħiye'l-ħüdāya irgür delīl-i rāħa

3. **yolın:-ı, -n**

Gazel 148

Mısra: 7

Yol.

Kūyuña ilte yolın şāyed ki bir gün ey ħamer
Cūy-ı eşküm aķaħursun bu ümmīde çaħ çaħ

vol bul:

1. vol buldı:-dı

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşmaya fırsat ve imkân bulmak.

Müje tîrini atmakta hülâşa buldı yol çeşmüñ
Kişiyi hıfz iden cânâ yanundağı yarağıdur

2. yol bulmaz:-ı, -maz

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşmaya fırsat ve imkân bulmak.

Kimseler yol bulmaz hergiz tılısm-ı hüsnüñe
Tâ ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

vol ola:

1. vol ola:-a

Gazel 290

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yol göstermek; kılavuzluk, rehberlik etmek.

Ney gibi bağla bil ey dil figân u âha
Yol ola tâ ki saña varmağa bezm-i şâha

yola düşdüm:

1. yola düşdüm:-dü, -m

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir yere gitmek üzere yola çıkmak.

Düşdüm yola kim kat' ideyin rāh-ı belāñı
Yanumca yürür zār-ı dilüm baña ceresdür

yolda kaldı:

1. yolda kaldı:-dı

Gazel 114

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yolda ilerleyememek, gideceği yere
varamamak.*

Yolda kaldı hasretâ bî-zâd-ı rāh-ı âhîret
Şol ki kendin hırmen-i tã'âtde mür eylemez

yoldaş:

1. yoldaşını:-ı, -(n)ı

Gazel 337

Mısra: 10

*Kader birliğı yapılan arkadaş, dost. II Gam,
kederle dost olan kişi, âşık.*

Çande olsam ey Cenâbî gam beni arar bulur
İstemez kendinden ayru bir nefes yoldaşını

yoldaş olmuşuz:

1. yoldaş olmuşuz:-mı, -(u)z

Gazel 119

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yoldaş, arkadaş olmak. II Aynı yolda yürümek.

Tişemüz diller virür senge yollar kesmede
Bî-sütünında gamuñ Ferhâda yoldaş olmuşuz

yollar keser:

1. yollar keser:-er

Gazel 314

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Geçmesine engel olmak, durdurmak.

N'ola yaşum içre çeşmüm tutsa şâhum rāhuñı
Gâh olur kim hâr ü has yollar keser seylâb-ıla

yollar kesmede:

1. yollar kesmede:-me, -de

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dağı delmek.

Tişemüz diller virür senge yollar kesmede
Bî-sütünında gamuñ Ferhâda yoldaş olmuşuz

voluña cânlar virür:

1. voluña cânlar virür:-(ü)r

Gazel 144

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir kimse veya bir şey uğruna canını feda
etmek; ölmek.*

Di Cenâbî bendesin ol yâr şorsa ey ğazal
Yoluña cânlar virür bir 'âşık-ı ser-bâz imiş

yoluña cânum revân:

1. yoluña cânum revân:

Murabba 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir kimse veya bir şey uğruna canını feda etmek; ölmek.

Serv-i kâmet bir güzelsin yoluña cânum revân
Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

yöre:

1. yöreler:-ler

Gazel 144

Mısra: 8

Yer, mahal, civar.

Bin hüzür-ı kalb ile geldük Fire konağına
Edrine şehrine nisbet bu yöreler yaz imiş

Yünus-ı 'irfân ile hamle varmış balık:

1. Yünus-ı 'irfân ile hamle varmış balık:

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İrfan Yunus'unu yüklenmiş balık. II Çok fazla ilim, irfan sahibi kimse.

Bu toköz deryâsına çarhuñ Cenâbî sığmadı
Hamle varmış Yünus-ı 'irfân ile balık midur

Yūsuf-ı gül-pîrehan:

1. Yūsuf-ı gül-pîrehan:

Gazel 248

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gömleği gül kokan Yūsuf. II Gömleği kana bulanmış Yūsuf.

Oldı ihvânı elinde bu Cenâbî nâ-bedîd
Ka'r-ı câha düşdi başdan Yūsuf-ı gül-pîrehan

Yūsuf-ı Ken'ânımı:

1. Yūsuf-ı Ken'ânımı:-(u)m, -ı

Gazel 320

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kenanlı Hz. Yūsuf. II Sevgili.

Ağlamağdan bî-başar kalsam n'ola Ya'kübveş
Görmez oldum nice demdür Yūsuf-ı Ken'ânımı

Yūsuf-ı mihri:

1. Yūsuf-ı mihri:-i

Gazel 306

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüzü güneş gibi parlak ve güzel olan Yūsuf. II Yüzü güneş gibi parlak ve güzel olan sevgili.

Çeküp zülfüñ nihân itme yüzüñ ey mâh-ı Ken'ânî
Revâ mı şalasıñ bend ü zindâna Yūsuf-ı mihri

Yūsuf-ı Mısrî:

1. Yūsuf-ı Mısrî:

Gazel 250

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mısır ülkesinin Yūsuf'u.

Nağd-ı câna râygândur yok bahâsı ol mehüñ
Yūsuf-ı Mısrî gibi kem kıymete şatılmasun

Yūsuf-ı Mısr-ı 'azîz:

1. Yūsuf-ı Mısr-ı 'azîz:

Gazel 167

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aziz Mısır'ın Yūsuf'u. II Sevgili.

Yūsuf-ı Mısr-ı 'azîz misin bu çeşmüm Nîline
Câna tartañlar gamuñ göñlümi zindânuñ senüñ

Yūsuf-ı Mısr-ı melâhat:

1. Yūsuf-ı Mısr-ı melâhat:

Murabba 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik Mısır'ının Yūsuf'u. II Güzellik ülkesinin Yūsuf'u. II Çok güzel sevgili. II Kanûnî Sultan Süleymân.

Yūsuf-ı Mısr-ı melâhat şâh-ı hübânım benüm
Hüsniye meşhûr-ı 'âlem mâh-ı Ken'ânım benüm

yuva:

1. yuva:

Gazel 221

Mısra: 4

Yuva, kuş yuvası.

Yüzünde kâkülün resmi perîşân eyleme dâğum
Belâ murğına şâh-bâzam ço anı kim yuva olsun

yuvasından sürüp:

1. yuvasından sürüp:-üp

Gazel 243

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yuvasından sürmek, kovmak. II Sevgilinin
gamından kederinden uzaklaştırmak.*

Ğamuñ kühında Mecnûn'ı görüp ben âşiyân tutmuş
Uçurdum bâl-i himmetle sürüp anı yuvasından

yuvasını almaya:

1. yuvasını almaya:-ma, -(y)a

Gazel 373

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yuvasını ele geçirmek. II Âşığın sevgilinin
mahallesindeki yerini kapmak, ele geçirmek.*

Virmem rakîbe gülşen-i küyuñda meskenüm
Şâhîn olursa almaya kerkes yuvasını

yüce:

1. yücedür:-dür

Gazel 177

Mısra: 3

Yüksek, büyük.

Firâz-ı 'arş-ı a'lâdan yücedür tâkı 'izzetle
Kemâl-i medhîn eylessem serîr-i âsmândan yig

2. yüceyedür:-(y)e, -dür

Gazel 169

Mısra: 6

Büyük, ulu, mertebesi üstün olan (kimse).

N'ola ben üftâdeden çekseñ sipihre başuñı
Serv-kâmet dil-rübâsın yüceyedür himmetüñ

yüce avlağ:

1. yüce avlağ:

Gazel 140

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Büyük av yeri. II Âşığın sinesi.

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murğ-ı dilin
Kim zemîn-i sinesin dirler yüce avlağ imiş

yüce oldı:

1. yüce oldı:-dı

Gazel 211

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Büyük, yüce olmak.

Ol sehî servüñ Cenâbî yüz sürelden pâyına
Kâmet-i bâlâsı gibi yüce oldı himmetüm

yük:

1. yükün:-(i)n

Gazel 118

Mısra: 10

Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi.

Bâr-ı hecrüñ yükledür kat kat Cenâbî kendüye
Üştür-i ser-mestdür çekmez yükün ser-bârsuz

yüreg:

1. yüregüm:-(ü)m

Gazel 220

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

Nâr-ı hasretle olupdur yüregüm 'ayn-ı kebâb
Ayağ ayağ bezme gelsün diñ şarâb eğlenmesün

yüregün yağın:

1. yüregün yağın:-ı, -n

Gazel 35

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yürek yağı. II Gönüldeki üzüntü, keder.

Hâne-i dilde görüp yanar çerâğ-ı derdüñi
Pîş-keş aña Cenâbî yüregın yağın çeker

yüregüm yağı:

1. yüregüm yağını:-ı, -(n)ı

Gazel 325

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül yağı. II Âşığın gönlündeki
üzüntü, keder.

Yağmağa biñ şevk ile cânâ çerâğ-ı derdüñi
Cân fitiliyle pür itdüm ben yüregüm yağını

2. yüregüm yağıdur:-dur

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül yağı. II Âşığın gönlündeki
üzüntü, keder.

Yağdı şem'-i miñnetüñ cânâ derün-ı sînemi
Gözden akan yaş degüldür derdlü yüregüm yağıdur

yüri:

1. yürisüñ:-süñ

Gazel 361

Mısra: 10

Namı devam etmek, anılagelmek.

Oldı dil âşuftesi bir dil-berüñ ismi Halîl
Büt-perest olsun cihânda yürisüñ Azer gibi

2. yüri:

Gazel 176

Mısra: 4

Haydi durma!

Yāruñ vişâli gevherini bulmak isteseñ
Deryâ-yı gam içini dolan yüri çün semek

3. yüri:

Gazel 176

Mısra: 10

Haydi durma!

Harfî çü bağladuñ dili ol gül budağına
Bülbülşifat yüri âsib-i hâr-ı gam çek

4. yüri:

Muhammes 2

Mısra: 19

Haydi durma!

Ġam cevrüñ alsa gönül hurrem ol yüri
Mest-i şarâb-ı şevket iseñ bî-gam ol yüri

5. yüri:

Muhammes 2

Mısra: 20

Haydi durma!

Ġam cevrüñ alsa gönül hurrem ol yüri
Mest-i şarâb-ı şevket iseñ bî-gam ol yüri

6. yüri:

Muhammes 2

Mısra: 21

Haydi durma!

Esrâr-ı şun'-ı Hağka yetiş mahrem ol yüri
İfşâ-yı râz kılma hemân ebsem ol yüri

7. yüri:

Muhammes 2

Mısra: 22

Haydi durma!

Esrâr-ı şun'-ı Hağka yetiş mahrem ol yüri
İfşâ-yı râz kılma hemân ebsem ol yüri

8. yüri:

Gazel 67

Mısra: 6

Haydi durma!

Belâ deryâsına şalduñ hevâ-yı 'aşk ile kendüñ
Yüri ey zevrağ-ı dil kim muvâfık rûzgâruñ var

yürü:

1. yürür:-r

Gazel 75

Mısra: 4

Dolaşmak, gezmek.

Hağkâretle nazar şalma baña kim
Yürür şekl-i gedâda gâh server

2. yürür:-r

Gazel 213

Mısra: 1

Adım atarak ilerlemek.

Hayâl-i târ-ı zülfüñle yürür cân-bâzdur göñlüm
Ne gam tîğ-i cefâ çekse müjeñ ser-bâzdur göñlüm

3. yürür:-r

Gazel 242

Mısra: 10

Dolaşmak, gezmek.

Bulup gamzeñ hadenginüñ Cenâbî sinede zaħmın
Siper gibi gerüp göğsin yürür cânâ şafâsından

yürür:

1. yürür:

Gazel 54

Mısra: 4

...durur. Devam anlamı katmak üzere birleşik fiil yapmaya yarar.

Göñül abdâlı olalı olupdur tekyesi sînem
Yanar her küşe dâğlardur yürür rüşen çerâğidur

2. yürür:

Gazel 34

Mısra: 3

Dolaşmak, gezmek.

Yürür âvâre-i zülfüñ olup dil
Özini añlamaz ser-sâma beñzer

yüz:

1. yüzden:-den

Gazel 367

Mısra: 6

Sebepten, nedenden.

Olalı 'aşık göñül her gördigüñden hâl alır
Ehl-i 'aşkuñ var imiş bir nice yüzden 'âlemi

yüz:

1. yüzüñi:-(ü)ñ, -i

Gazel 10

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Bir nazâr gördüm yüzüñi saña oldum mübtelâ
Ger baña yâr olmaz iseñ hasretâ vâ fûrkatâ

2. yüzüñ:-(ü)ñ

Gazel 34

Mısra: 7

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzüñ Mısr-ı melâhatdur 'azizüm
Kara zülfüñ haķiķat şâma beñzer

3. yüzüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 55

Mısra: 7

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Akar eşk-i firâvânum yüzüñde kâkülüñ añsam
Bu bârân-ı belâ seyrüñ meger âhum şehâbidur

4. yüzüñ:-(ü)ñ

Gazel 63

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzüñ bâğ-ı melâhatdür dil-i zârum hezarıdur
Kö feryâdı hezâr itsün işi anuñ çü zârıdur

5. yüzüñ:-(ü)ñ

Gazel 75

Mısra: 9

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzüñ bes maţla'-ı mihr-i sa'âdet
Görünmezse ne gam hürşid-i hâver

6. yüzüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 80

Mısra: 4

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Dil-i dîvânemüñ zülfüñ yiridür olsa zencîri
Yüzüñde hâl-i müşğîñüñ firîb-i 'akl u cânımdur

7. yüzüñ:-(ü)ñ

Gazel 100

Mısra: 7
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Didüm kıblem beyân it kim yüzün ne
Didi kim Ka'be-i ehl-i şafâdur

8. yüzünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 148

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Zülf-i 'anber-bârûñı gördüm yüzünde bağ bağ
Resmin aldum sînem üzre çekdüm anı dâğ dâğ

9. yüzünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 221

Mısra: 3

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzünde kâkülün resmi perîşân eyleme dâğum
Belâ murğına şâh-bâzam ço anı kim yuva olsun

10. yüzün:-(ü)ñ

Gazel 224

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Gün yüzün kılsun temâşâ mihr-i envâr isteyen
Odlu âhum seyirin itsün şu'le-yi nâr isteyen

11. yüzün:-(ü)ñ

Gazel 246

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Gözlerün nergis yüzün gül haţţ-ı nev-hîzün çemen
Gülşen-i hüsnün temâşâsın kılanlar oldı şen

12. yüzünde:-(ü)ñ, -de

Gazel 297

Mısra: 8

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Kaşuñ def'âtle ey meh okutdı hüsn-i tuğrasın
Yüzünde kâkülün kılsa ne var hükmi Karamana

13. yüzün:-(ü)ñ

Gazel 306

Mısra: 5
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Çeküp zülfün nihân itme yüzün ey mâh-ı Ken'ânî
Revâ mı şalâsın bend ü zindâna Yûsuf-ı mihrî

14. yüzü:-i

Gazel 331

Mısra: 2

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Görüp aşüftesi oldum bugün bir mâh-i tâbânî
Felekde zerreye şaymaz yüzü mihr-i dirahşânî

15. yüzden:-den

Gazel 363

Mısra: 11

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Götür yüzden kara zülfün niçe bir ay hilâl-ebrû
Şu'a'-ı mihrî setr ide başup bir ebr-i zulmânî

16. yüzünüñ:-(ü)ñ, -üñ

Gazel 363

Mısra: 10

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Nigâr- hâne-i Çini temâşâ eyledüm gördüm
O nakş olmuş şuver cânâ yüzünüñ cümle hayrânî

17. yüzün:-(ü)ñ

Gazel 364

Mısra: 3

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzün deşt-i melâhatdür gözün şir-i jiyânında
Kara zülfün midür cânâ ol arslânuñ siyâh güşî

18. yüzüne:-(ü)ñ, -e

Tahmis 2

Mısra: 3

(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzüne lâle dimem ki gül-i hûd-rûdur bu
Nice kâkül nice mü sünbül-i hoş-bûdur bu

yüz alan:

1. yüz alan:-an

Gazel 173

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Güç alan, cesaret bulan (kimse).

Eşk-i çeşmümden dilâ yâd-ı kenâr itme şaşkın
Dirliğinden yüz alan deryâdan ayrılrsa semek

yüz biñ:

1. **yüz biñ:**
Gazel 50
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsiz azdur
Ben belâ-keş 'âşîka ey zulm-pîşe bu nedür

2. **yüz biñ:**
Gazel 87
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Ol perî-rû dil-rübâ kim hüsn ile mümtâzdur
Günde yüz biñ cevri iderse ehl-i 'aşka azdur

3. **yüz biñ:**
Gazel 111
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok.

Fitnelerle tıdurdurdu 'âlemi fettân gözün
Günde yüz biñ cevri 'uşşâka taksîr eylemez

yüz biñ bâb olursa:

1. **yüz biñ bâb olursa:-(u)r, -(ı)sa**
Tahmis 3
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Binlerce bölüm yazılması.

Günde yüz biñ bâb olursa anı tefsîr eyleyem
Müşkilât-ı fenn-i hecri cümle ta'bîr eyleyem

yüz karasını:

1. **yüz karasını:-(s)ı, -(n)ı**
Gazel 209
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Utandırılacak bir duruma düşen.

Baş koşar zülfün ile Rüm-ı 'izâruñda haţuñ
Yüz karasını anuñ ehl-i Karamana diyem

yüz sür:

1. **yüz sürelden:-el(i)den**
Gazel 211
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Ol sehî servün Cenâbî yüz sürelden pâyına
Kâmet-i bâlâsı gibi yüce oldu himmetüm

2. **yüz sürem:-em**
Gazel 205
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Tolamağa virse el câmeñ mişâli kâmetün
Yüz sürem dâmânuña gâhî giribânuñ öpem

3. **yüz sürmege:-mege**
Gazel 13
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Pâyüne yüz sürmege her dem Cenâbî husrevâ
Reh-güzâr-ı küyuñ içre eyledün kendin türâb

4. **yüz sürmege:-mege**
Gazel 247
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Dokunmak, değmek. II Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Ey eşk-i dîde akmada seyl-i revân mısın
Yüz sürmege ayağına yârûñ revân mısın

5. **yüz sürüp:-üp**
Gazel 245
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**

Saygın, değerli bir kişiye olan sevgi ve bağlılığı göstermek için yere kapanmak, hürmet göstermek.

Ey Cenâbî dergeh-i pîr-i muğâna yüz sürüp
Devlet el virdi baña tutdum sa'adet küşesin

yüz sürer ğubâr:

1. yüz sürer ğubâr:

Gazel 275

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin eteğine) yüz süren toz, toprak. II

Âşık.

Tenüm kim hâk-i râh-ı kûy-ı 'aşkıdur götür yirden
İrüşdür dâmen-i pâkine yüz sürer ğubâr eyle

yüz tut:

1. yüz tut:

Gazel 165

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Yönelmek, meyletmek.

Cenâbî rûmî haddüñden nigâruñ zülfine yüz tut
Begâyet medh ider göñlüm hevâsını Karamanuñ

yüz virmedüñ:

1. yüz virmedüñ: -me, -dü, -ñ

Gazel 253

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüz vermemek; ilgi, yakınlık göstermemek, önemsememek.

'Âlem-i şüretde ey dil ma'niye yüz virmedüñ
İ'tikâduñ yine bu kim 'âkîl u ferzânesin

yüzi bağ ile büstânüm:

1. yüzi bağ ile büstânüm: -(u)m

Gazel 212

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüzü gül bahçesi (kadar güzel olan sevgili).

Cenâbî şahñ-ı gülşende görüp reftâruñı didi
Hırâmân ol benüm servüm yüzi bağ ile büstânüm

yüzi gül:

1. yüzi gül:

Gazel 362

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzü gül (gibi al al ve güzel sevgili).

Boyu 'ar'ar gözi nergis yüzi gül
Cihân bağında sevdüm bir nigârı

2. yüzi gül:

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzü gül (gibi al al ve güzel sevgili).

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bälâdan cüdâ
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zârlar

yüzi güneş:

1. yüzi güneş:

Gazel 247

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüzü güneş (gibi parlak sevgili).

Tende hayâtdan eser zerre görmez
Sen ey yüzi güneş gidecek yoğsa cân mısın

yüzi hürşid-i tâbından:

1. yüzi hürşid-i tâbından: -i, -(n)dan

Gazel 339

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüzü güneş gibi parlak (sevgili).

Kemân-ı Rüsteme beñzer o meh-rünüñ siyeh kaşı
Yüzi hürşid-i tâbından egilmişdür iki başı

yüzinden:

1. yüzinden:

Gazel 65

Mısra: 7

Sebebiyle.

Zāl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürü
'Arşa aşmış tığını 'âlemdede gerçek er geçer

yüzler sürüp:

1. yüzler sürüp:-üp

Gazel 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. II
Mektubun sevgilinin eline değmesi.*

Benden ey nâme nigârûñ nergis-i 'ayyârın öp
Destine yüzler sürüp andan ruḥ-ı gülzârın öp

yüzümün rengini:

1. yüzümün rengini:-i, -(n)i

Gazel 284

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşğın) yüzünün rengi.

Gözlerüm enhâra döndi ağlamağdan Ḥarfiyâ
Yüzümün rengini ḥöd döndürdi gam nîlûfere

yüzün âyinesinde:

1. yüzün âyinesinde:-(s)i, -(n)de

Gazel 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzünün aynası. II Sevgilinin
yüzünün parlaklığı.*

Leb-i la'l-i şafâ-baḥşuñ taşavvur eyledüm ey meh
Yüzün âyinesinde mün'akis bir kaçre kanumdur

yüzün bayrâmını gördüm:

1. yüzün bayrâmını gördüm:-dü, -m

Gazel 332

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzünün bayrâmını görmek. II
Sevgilinin yüzünü görmek, sevgiliye kavuşmak.*

Rûze-i cângâh-ı hecrüñ çekmedin âlâmını
Bif şük[ü]r Allâhuma gördüm yüzün bayrâmını

yüzünü gördi:

1. yüzünü gördi:-di

Gazel 276

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünü görmek.

Açıldı gelüp taze vü ter bâğa benefşe
Gördi yüzünü başladı şolmağa benefşe

Z

zâd:

1. zâdumuz:-(u)muz

Gazel 124

Mısra: 6

Azık, yiyecek, rızık.

Almağa iklîm-i derdüñ olmuşuz ehl-i sefer
Ol belâ râhı içinde derd u gamdur zâdumuz

2. zâdumuz:-(u)muz

Gazel 136

Mısra: 10

Azık, yiyecek, rızık.

'Âzim-i semt-i fenâ olsak Cenâbî her ne dem
Dâne dâne eşk-i çeşmüm ḥün-feşândur zâdumuz

3. zâd:

Gazel 146

Mısra: 10

Azık, yiyecek, rızık.

İdicek Mecnûn 'adem râhına 'azmi Leylinüñ
Dâne-i ḥâli gamını kendüye zâd eylemiş

zâd eylemez:

1. zâd eylemez:-mez

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Azık etmek.

Menzil-i maḥşûda irmez çekdi renc-i bî-şümâr
Şol ki 'aşkuñ yollarında derdüñi zâd eylemez

zâdını müheyyâ eyler:

1. zâdını müheyyâ eyler:-r

Gazel 372

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Azığını, yiyeceğini önceden hazırlamak, hazır hâle getirmek. II Âşık olan bir kimsenin dert ve keder çekmeye hazır olması.

Ben rahîl-i ğam-keşüñ derd ü elemdür tüşesi
Merd-i rāh-ı 'aşk olan eyler müheyyā zādını

zā'f:

1. **zā'fum:-(u)m**
Gazel 18
Mısra: 7
Güçsüzlük, zayıflık.

Zā'fum görüp ğamuñda döndüñ hayāle dime
Bir nā-tüvānı kılma pī-i demāna nisbet

zāğ:

1. **zāğ:**
Gazel 104
Mısra: 5
Karga. II Sevgilinin beni.

Hālūñ ey meh zāğ mı gülşende tutmuş āşiyān
Yā ki berg-i gülde konmuş dāne-i fülful midür

2. **zāğ:**
Gazel 148
Mısra: 6
Karga. II Sevgilinin beni.

Halkā-i zülfüñ ne hōş devr eylemiş hāl-i hadüñ
Şöhret olsa çutsa olmaz böyle bir duzağ zāğ

zāğāsā:

1. **zāğāsā:**
Gazel 328
Mısra: 5
Karga gibi.

Zāğāsā konma ey dil bāl açup sen her leşe
Āşiyān it gel kanā'at Kāf'ını 'Ankā gibi

zāhid:

1. **zāhid:**
Gazel 39
Mısra: 1
Zahit, sofu. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu,

perhizkâr. II Dinin özünden habersiz şeklen ibadet eden gösterişçi kimse.

Dime takvâdan ey zāhid bizüm āğāhumuz vardur
Göñül dirler velī Hākka bir uğrı rāhumuz vardur

2. **zāhid:**

Gazel 94

Mısra: 4

Zahit, sofu. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr. II Dinin özünden habersiz şeklen ibadet eden gösterişçi kimse.

Serîr-i 'izz ü nāz üzre temāşā kıl ne hüsrevdür
Be hey zāhid gel inşāfa kimüñ bir böyle şāhı var

3. **zāhid:**

Gazel 118

Mısra: 5

Zahit, sofu. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr. II Dinin özünden habersiz şeklen ibadet eden gösterişçi kimse.

Rind-i dürd-āşāmı görse zāhid eyler ta'neyi
Peşşe-i İzā olupdur olamaz minkârsuz

4. **zāhid:**

Gazel 260

Mısra: 5

Zahit, sofu. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr. II Dinin özünden habersiz şeklen ibadet eden gösterişçi kimse.

Kesmedi 'uşşākdan zāhid zebān-ı ta'nını
Ehl-i zevkuñ bilmedi ol gül derdā meşrebin

5. **zāhid:**

Gazel 359

Mısra: 5

Zahit, sofu. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr. II Dinin özünden habersiz şeklen ibadet eden gösterişçi kimse.

Vech-i murādi zāhid görmek murād iderse
Mir'at-ı çalbūñ eyle jeng-i riyādan 'ārī

zāhid dilinde:

1. zâhid dilinde:-i, -(n)de

Gazel 236

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zahidin gönlü.

Gam degül zâhid dilinde olmasa ger mihr-i döst
Şâh bitmez ey Cenâbî menzil-i nâ-pâkden

zâhidâ:

1. zâhidâ:

Gazel 56

Mısra: 1

Ey zahit, ey sofu! II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr; [tas.] dinin özünden habersiz şekilci ve zahirci kişi.

Mest-i câm-ı 'aşk olanlar zâhidâ fâsık midur
Künc-i takvâda mey-i hamrâ çeker ayık midur

2. zâhidâ:

Gazel 72

Mısra: 11

Zahit, sofu. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr. II Dinin özünden habersiz şeklen ibadet eden gösterişçi kimse.

Zâhidâ 'ucb u riyâdan kalbüñi pâk itmeseñ
Şarfa itmez saña çendân tâ'at-ı şad-sâleler

3. zâhidâ:

Gazel 155

Mısra: 7

Zahit, sofu. II Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aşırı sofu, perhizkâr. II Dinin özünden habersiz şeklen ibadet eden gösterişçi kimse.

Zâhidâ dilden düşürme 'âşık-ı ma'sûkî kim
Hân-kâhî budur anuñ her nefes ezkâr-ı 'aşk

4. zâhidâ:

Gazel 127

Mısra: 5

Ey zahit, sofu! II

El çeküp biz zâhidâ ma'müresinden 'âlemüñ
Genc-i istignâya mahzen bir ulu vîrâneyüz

zâhidâsâ:

1. zâhidâsâ:

Gazel 116

Mısra: 2

Zahit gibi.

'Âşıkuz dervâze-i şehri-i melâmet beklerüz
Zâhidâsâ şanma kim küy-ı selâmet beklerüz

zâhid-i halvet:

1. zâhid-i halvet:

Gazel 245

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İnzivaya çekilmiş zahit.

Mescid-i Ākşâ dilüñdür tur namaza sıdk-ıla
Zâhid-i halvet geçüp tütma 'ibâdet küşesin

zâhid-i şeb-hîz:

1. zâhid-i şeb-hîz:

Gazel 145

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Geceleri kalkıp ibadet eden zahit.

Târ-ı zülfüñde gönül evrâd-ı hüsnüñ zıkr ider
Bilmedüm ben anı kim ol zâhid-i şeb-hîz imiş

zâhidüñ kalbinde:

1. zâhidüñ kalbinde:-i, -(n)de

Gazel 123

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zahitin kalbi, içindeki düşünce.

Nâr-ı firâk-ı yâr ile kül olmışuz henüz
Kalbinde zâhidüñ görinen havf-ı rüste-hîz

zahîr:

1. zâhirin:-i, -n

Gazel 64

Mısra: 7

Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü.

Zâhirin vîrâne görseñ her gedâya bakma hõr
'Âlem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efrîdün giyer

2. **zâhîrüm:-(ü)m**

Gazel 142

Mısra: 8

Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü.

Bendedür ben olmuşam künc-i belānuñ miskini
Zâhîrüm ma'mûr lîkin bâñnum vîrâneveş

3. **zâhirdeki:-de, -ki**

Gazel 154

Mısra: 6

Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan şey.

Dîde-i idrāküñi ħ'âb almasun bîdâr kııl
Nergis-i şehlä gibi zâhirdeki âşâra bak

4. **zâhirin:-i, -n**

Gazel 44

Mısra: 7

Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü. II Âşığın perişan, üstü başı dağınık hâli.

Ķalbüñe eyle nazâr görme gedānuñ zâhirin
Kim hemîşe meskeni gencüñ göñül vîrānedür

Zahîr:

3. **Zahîrüh:-(ü)ñ**

Gazel 33

Mısra: 6

Ebü'l-Fazl Zahîrüddîn Tâhir b. Muhammed Fâryâbî. İranlı kaside şairidir. Fâryâblıdır. "Sadrü'l-hükemâ" ve "Melikü'l-kelâm" ünvanları ile tanınmış, şiirlerinde genellikle "Zahîr" mahlasını kullanmıştır.

Ķanda fehm eyler kemâlüm rüstâyî-ṭab' olan
Ķadrini şanma Zahîrüh Fâryâbîler bilür

4. **Zahîrüh:-(ü)ñ**

Gazel 97

Mısra: 8

Ebü'l-Fazl Zahîrüddîn Tâhir b. Muhammed Fâryâbî. İranlı kaside şairidir. Fâryâblıdır. "Sadrü'l-hükemâ" ve "Melikü'l-kelâm" ünvanları ile tanınmış, şiirlerinde genellikle "Zahîr" mahlasını kullanmıştır.

Ķanda fehm itsün kemâlüm rüstâyî-ṭab' olan
Ķadrini şanma zahîrüh Fâryâbîler bilür

5. **Zahîrüh:-(ü)ñ**

Gazel 98

Mısra: 6

Ebü'l-Fazl Zahîrüddîn Tâhir b. Muhammed Fâryâbî. İranlı kaside şairidir. Fâryâblıdır. "Sadrü'l-hükemâ" ve "Melikü'l-kelâm" ünvanları ile tanınmış, şiirlerinde genellikle "Zahîr" mahlasını kullanmıştır.

Ķanda fehm eyler kemâlüm rüstâyî-tab' olan
Ķadrini şanma zahîrüh Fâryâbîler bilür

zâhir ol:

1. **zâhir oldı:-dı**

Gazel 237

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, görünmek, zuhur etmek.

Ķıl temâşâ dilde sūzum sîne-i şad-çâğden
Gör ne âteş oldı zâhir bir avuç ħâşâğden

2. **zâhir olsa:-sa**

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, görünmek, zuhur etmek.

Olsa peydâ dūd-ı âhum gözlerüm giryân olur
Ebr-i zulmet olsa zâhir lâ-cerem bârân olur

zahm:

1. **zahmdan:-dan**

Gazel 13

Mısra: 8

Yara.

Dögdi kendin mevc ile deryâ-yı 'ummân acıyup
Âbiledür cismi üzre zahmdan her bir ħabâb

2. **zahmum:-(u)m**

Gazel 80

Mısra: 8

Yara.

Dil-i şad-pāreme bakşañ derūnum hālını söyler
Ki peykānuñla her zaḥmum dehānumla
zebānumdur

zahm ur:

1. **zaḥm urupdur:** -up, -dur

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yara açmak, yaralamak.

Ḳanımı döküp Cenābī eyledi āḥir helāk
Gör ne resme zaḥm urupdur ḥançer-i ḥasret baña

2. **zaḥm ururken:**-(u)r, -ken

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yara açmak, yaralamak.

Reng ü bû virmek ne mümkindür neşāṭum gülleri
Zaḥm ururken ey semen-bû pāy-ı dilde ḥārumuz

zahm-ı bī-had bağlayup:

1. **zahm-ı bī-had bağlayup:**-y, -up

Gazel 162

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Üstünde sayısızca yara peyda olması.

Neşter-i ḥār-ı cefādan zaḥm-ı bī-had bağlayup
Ben gibi ḥūn-ı ciğer oldı ğidāsı bülbülün

zahm-ı cismüm:

1. **zahm-ı cismüm:**-(ü)m

Gazel 300

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) bedenindeki yaralar.

Ḥançerüñveş dil uzadur zaḥm-ı cismüm tiguña
‘Ömr-i sermed ḥāşilumdur ger kılursa yanuma

zahm-ı dendān:

1. **zahm-ı dendān:**

Gazel 72

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Diş yarası.

‘Arz ider gül nāzenīnün bülbüle şayd olduğın
Zaḥm-ı dendān la’li üzre jāleden tebhāleler

zahm-ı ğamzeñ:

1. **zahm-ı ğamzeñ:**-ñ

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakışının yarası.

Zaḥm-ı ğamzeñ ey şanem cism-i Cenābīde bugün
Çeşmine aġyār sevmek ḍarb-ı ḥançer gösterür

zahm-ı hadeng-i hecr:

1. **zahm-ı hadeng-i hecr:**

Gazel 247

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ayrılık okunun yarası. II Sevgiliden ayrı olmanın
verdiği acı, keder; bu kederle akıtılan gözyaşı.*

Zaḥm-ı hadeng-i hecr ile çeşmüñ tolu durur
Her dem Cenābī tīr-i belāya nişān mısın

zahm-ı peykānuñ:

1. **zahm-ı peykānuñ:**-(u)ñ

Gazel 342

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ok yarası. II Sevgilinin ok gibi kirpiklerinin
âşığın gönlünde açtığı yara.*

Cigerde zaḥm-ı peykānuñ ḳanaya yār-i cānumdur
Beni acır kimesne yok şu bir hem-rāhdan ğayrı

zahm-ı tığ-ı bī-hisābuñ:

1. **zahm-ı tığ-ı bī-hisābuñ:**-(u)ñ

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin âşığın gönlünde) kılıç gibi yaralar
açan sayısız bakışı.*

Zaḥm-ı tığ-ı bī-hisābuñ yimeden ‘âşıklarunñ
Bu Cenābī gibi ey meh cümleten ḳan oldılar

zahm-ı tığ-ı yār-ıla:

1. **zahm-ı tığ-ı yār-ıla:**-ıla

Gazel 248

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kılıcının yarası. II Sevgilinin kılıç gibi keskin, yaralayıcı, öldürücü bakışlarının yarası.

Ben şehid-i 'aşk olıcağ zaḥm-ı tîğ-ı yâr-ıla
Penbe-i dâğumdan itsün baña derd ehli kefen

zahm-ı tîğüñ:

1. zaḥm-ı tîğüñ:-(u)ñ

Gazel 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kılıç yarası. II Sevgilinin kılıç gibi keskin, yaralayıcı, öldürücü bakışlarının yarası.

Cismümde zaḥm-ı tîğüñ yir yir ki yârelerdür
Şerḥ-i derünüm eyler oldı dehâna nisbet

zahm-ı tîr-i bî-hisâbuñ:

1. zaḥm-ı tîr-i bî-hisâbuñ:-(u)ñ

Gazel 268

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sayırsız ok yarası. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü bakışlarından dolayı âşığın vücudunda oluşan sayırsız yara.

Zaḥm-ı tîr-i bî-hisâbuñ tende ey ârâm-ı cân
Lâlelerdür bitdi yir yir şaḥn-ı hâmün üstine

zahm-ı tîrüñ:

1. zaḥm-ı tîrüñ:-(ü)ñ

Gazel 182

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ok yarası. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışları.

Pârelensün ḥaçerüñle bağı ey kaşı kemân
Zaḥm-ı tîrüñ yarasına her kimüñ merhem degül

za'îf üftâdeñi:

1. za'îf üftâdeñi:-ñ, -i

Gazel 139

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zayıf, güçsüz, düşkün, biçare (âşık).

Ben za'îf üftâdeñi âhum götürdi küyuña
Gülşen içre eksük olmaz bād-âver ḥâr u ḥas

Zâl-ı dehre:

1. Zâl-ı dehre:-e

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İhtiyar, yaşlı dünya. II Devrin Zâl'i.

Zâl-ı dehre kılmayan himmet yüzünden ser-fürü
'Arşa aşmış tîğini 'âlemde gerçek er geçer

2. Zâl-ı dehre:-e

Gazel 143

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İhtiyar, yaşlı dünya. II Devrin Zâl'i.

Zâl-ı dehre ey Cenâbî dil virüp aldanma kim
Niçe Rüstem kanın içre bākire bānū imiş

Zâl-ı sipihre:

1. zâl-ı sipihre:-e

Gazel 279

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feleğin ihtiyarı. II Feleğin Zâl'i.

Zâl-ı sipihre hergiz baş egmeyüp ḡamuñda
Alduğ diyâr-ı derdüñ Rüstem'lerüz cihânda

zâlim:

1. zâlim:

Gazel 249

Mısra: 1

Acımasız, merhametsiz, zulmeden (sevgili).

Neler çekdüğümü şorup be-hey zâlim cüdâ senden
'Aceb dādum alur mı kim kıyâmetde Ḥudâ senden

2. zâlim:

Gazel 10

Mısra: 8

Acımasız, merhametsiz, zulmeden (sevgili).

Dil tolaşdı bir gözi fettân zülfi karaya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

3. zâlim:

Gazel 360

Mısra: 7
Acımasız, merhametsiz, zulmeden (sevgili).

Dil-i şad-pāreme çeşmüñ sitem kılsa be-hey zālīm
Kime dād eyleyem kime koyup Sultān Süleymānı

zālīm-i bī-dāddan:

1. **zālīm-i bī-dāddan:-dan**
Gazel 238
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Adaleti olmayan zalim, gaddar (sevgili).

Şöhre-i āfāk iken inşāf ü 'adl ü dād-ıla
Baña cevr irdi bugün bir zālīm-i bī-dāddan

zamān:

1. **zamān:**
Gazel 247
Mısra: 6
*Vakit, zaman. II Zaman gibi bir kararda
durmayan sevgili.*

Sā'at gibi kararūñı bir yerde görmedük
Sür'atle seyr idersin eyā meh zamān mısın

zamāne:

1. **zamāne:**
Gazel 313
Mısra: 1
Devir, zaman. II Felek. II Baht, talih.

Ol bī-vefāyı benden dūr eyledi zamāne
Aşşı içinde 'ālem ben uğradum ziyāne

2. **zamāneye:-(y)e**
Muhammes 2
Mısra: 2
Devir, zaman. II Dünya.

Dehre bahā konulsa deger bir bahāneye
Ey h^vāce zamāneye meylüñ aña niye

3. **zamāne:**
Gazel 278
Mısra: 3
O zamanda, o devirde yaşayan kişiler.

Ben dürr-i şāh-vāruñ bilmez zamāne kadrin
Nā-ehl elinde kıymet bulmaz belī güher de

zamān-ıla:

1. **zamān-ıla:-ıla**
Müfret 1
Mısra: 2
Zaman geçtikçe.

Şalduñ belā deñizine bu fülk-i cānı āh
Bulam seni bir zamān-ıla bu rüzgārdur

zamīr:

1. **zamīrinüñ:-(i)n, -üñ**
Gazel 154
Mısra: 7
Kalp, gönül.

Gör zamīrinüñ içinde táb-ı mihr-i hikmeti
Düd-ı āh-ı pür-şererle yaqdı kendin nāra bak

zann ider:

1. **zann ider:-er**
Gazel 312
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Zannetmek, öyle algılamak.

Başa iltem zann ider 'ābid işin perhiz ile
Hāli bilmem n'olısar ol la'l-i şekker-riz ile

zār:

1. **zārlar:-lar**
Gazel 101
Mısra: 4
Ağlama, sızlama, figan, inleme.

Düşmeseydüñ ol yüzi gül serv-i bālādan cüdā
Söyle ey dil bes nedür bülbül gibi bu zārlar

2. **zār-ıla:-ıla**
Gazel 115
Mısra: 4
Ağlama, sızlama, figan, inleme.

Küze-i çeşmiyle baña büstān-ı küyuñı
Şulamağa zār-ıla tolāb beñzer beñzemez

3. **zār-ıla:-ıla**
Gazel 163

Mısra: 8
Ağlama, sızlama, figan, inleme.

Hem-dem-i h̄ar olasın gülşende ey gül sen müdām
Zār-ıla geçmek revā mı ruzgārı bülbülüñ

4. zārı:-ı

Gazel 232
Mısra: 2
Ağlama, sızlama, figan, inleme.

Def'a def'a nāra yaq̄dum sūzum ıla nārī ben
Döne döne zār kıldum nālem ile zārī ben

5. zār-ıla:-ıla

Gazel 254
Mısra: 6
Ağlama, sızlama, figan, inleme.

Gül gül itmiş 'ārızın şem'-i ruḥ-ı gül-gūñ ile
Āteş arar yaq̄mağa biñ zār-ıla pervānesin

6. zārı:-ı

Gazel 362
Mısra: 6
Ağlama, sızlama, figan, inleme.

Gül-i tersin saña gülmek yaraşur
Nigāruñ bülbülüñem baña zārī

7. zār:

Gazel 224
Mısra: 4
Ağlayan, inleyen.

Dil virüp bir gül-'izāra başa alsun 'aşkını
Hārzār-ı mihnet içre cānını zār isteyen

8. zār:

Tahmis 1
Mısra: 15
Ağlayan, inleyen.

Var midur bir sencileyin bülbülin zār isteyen
Ben baña yār ola şandum ol nigārī 'ākıbet

9. zāra:-a

Gazel 154

Mısra: 14
Ağlayan, inleyen (kimse). II Âşık.

Neşifat bağrın delüp her dem Cenābī āh ider
Ergānuñ nālesinden rakş iden şol zāra baq̄

zār eyledi:

1. zār eyledi:-di

Gazel 187
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ağlamak, inlemek.

Tā ki kıldı gülşene rengin yüzün izhār gül
Bülbülāsā eyledi eṭfāl-i bāğı zār gül

zār göñlüm hānesi:

1. zār göñlüm hānesi:-(s)i

Gazel 217
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*(Âşığın) ağlayan, inleyen gönlünün hanesi, evi.
II Âşığın perişan bedeni.*

Dest-i pür-zūr-ı havādisle yıkılsa bir binā
Zār göñlüm hānesi cism-i ḥarābum şanuram

zār iden:

1. zār iden:-en

Gazel 222
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ağtan, inleten (şey).

Her nefesde iñleden nāyī derūnum derdidür
Nāle vü feryādum oldı çengi her dem zār iden

zār ile koma:

1. zār ile koma:-ma

Murabba 1
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
*Ağlamasına sebep olmak; hüznü hāle
getirmek, üzmek.*

'Andelībüñdür bu Ḥarfī koma şöyle zār ile
Kağı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

zār kıldum:

1. **zār kıldum:-du, -m**

Gazel 232

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlatmak, inletmek.

Def'a def'a nâra yağdum sūzum ıla nârı ben
Döne döne zār kıldum nâlem ile zârı ben

zār ol:

1. **zār olmasun:-ma, -sun**

Murabba 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlayıp inlemek.

Bülbül-i şūrīdeveş her bî-nevâ zār olmasun
Hâr ile pür olupdur ol gül-ruhuñ kenârı

2. **zār olsam:-sa, -m**

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ağlamak, inlemek.

Belâ bezminde zār olsam ne tañ ÷anbürveş ey meh
Elinde muñrib-i dehrüñ burılan çün kulağumdur

3. **zār olup:-up**

Gazel 55

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ağlamak, inlemek.

Saña bülbül gibi ey gül göñülden zār olup her dem
Şorarsañ gülşen-i ğamda bugün bende Cenâbîdür

Ben gibi 'aşkuñ elinden kimse nâ-çâr olmasun

zār olmayan:

1. **zār olmayan:-ma, -(y)an**

Gazel 359

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen, feryat figan eden (kimse).

Bülbül-şifat belâda zār olmayan mı ey dil

zār ü giryân:

1. **zār ü giryân:**

Gazel 112

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnleyip ağlayan (kimse).

Harfîyâ bir gül bitürmez bu fenâ gülzârı kim
Bülbül-i dil-ğastesin ol zār ü giryân istemez

zarar virmeden:

1. **zarar virmeden:-meden**

Gazel 293

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıpratmak, harap etmek. II Âşığın çok ağlamaktan dolayı bitkin düşmesi, sararıp solması.

Şöhretinde añılır bir hâne-i ma'mûr idüm
Seyl-i eşküm virmeden ey meh zarar dîvâruma

zârî:

1. **zârîdur:-dur**

Gazel 63

Mısra: 2

Ağlama, sızlama, figan, inleme.

Yüzüñ bağ-ı melâhatdür dil-i zârüm hezâridur
Kö feryadı hezâr itsün işi anuñ çü zârîdur

zâr-ı derdüñle:

1. **zâr-ı derdüñle:-(ü)ñ, -le**

Gazel 340

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dert zarı. II (Sevgilinin) derdi, kederi ile ağlayıp inleme.

Ğamuñ tāsında aldurdı senüñle nağd-i kevneyni
Cenâbî zâr-ı derdüñle bu dem ehl-i kumâr oldı

zâr-ı dilüm:

1. **zâr-ı dilüm:-(ü)m**

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ağlayan, inleyen gönü.

Düşdüm yola kim kat' ideyin râh-ı belâñı
Yanumca yürür zâr-ı dilüm baña ceresdür

zārılığ:

1. zārılığum:-(u)m

Gazel 209

Mısra: 9

(Âşığın) ağlamaklı, inlemekli hâli.

Ğam-ı 'aşkuñda Cenâbî o mehûñ zārılığum
Demi düşdükde yine âh ile efgâna diyem

zât:

1. zātuñ:-(u)ñ

Gazel 251

Mısra: 1

Öz, bir şeyin kendisi, bir varlığın hakikati,
mahiyeti.

Gördiler ferhunde zātuñ bildi 'âlemler yakîn
Kim niğn-i devletüñ nakşısı durur rüy-ı zemîn

2. zātuñ:-(u)ñ

Gazel 258

Mısra: 6

Kişinin kendi şahsı, zatı.

'Âlem-i ma'lûdensin sen şabîb-i her-marîz
Ol haķim-i lem-yezel zātuñ 'anadan şaklasun

zât-ı şerîfûñ:

1. zât-ı şerîfûñ:-(ü)ñ

Gazel 199

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şerefli, saygıdeğer kimse. II Sevgili.

Gül gibi zât-ı şerîfûñ şad u hândân isterem
Hısmuñı bülbülşifat her lahza giryân isterem

zātuña şeref vir:

1. zātuña şeref vir:

Murabba 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kendini yüceltmek, şereflendirmek,
onurlandırmak.

Şeref vir zātuña nâmuñ şeh-i 'âlî-cenâb eyle
Esîr-i bend-i 'adl eyle benüm şahum Çaramanı

zayğam:

1. zayğam:

Gazel 180

Mısra: 4

Aslan. II Nefsine boyun eğmeyen güçlü kimse.

Şeh-süvâr-ı dîniseñ olma mutî-i nefis diyü
Bîşe-i himmet içinde gel gönül bir zayğam ol

zebân:

1. zebânumdur:-(u)m, -dur

Gazel 80

Mısra: 8

Dil.

Dil-i şad-pâreme baksañ derünüm hâlini söyler
Ki peykânûñla her zaħmum dehânûmla
zebânumdur

zebâna gelmez:

1. zebâna gelmez:-mez

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dile gelmek; konuşma kudreti, yeteneği
olmayan varlıklar için konuşmak, dillenenmek, lisana
gelmek.

Şem'-i ruħuñ ğamıyla yandı derün-ı sînem
Taķrîre yok mecâlüm dirsem zebâna gelmez

zebâna getürmiş:

1. zebâna getürmiş:-miş

Gazel 352

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dile getirmek, anlatmak.

Ruħuñ vaşfın getürmiş şeb zebâna
Kesilse başı şem'üñ var gûñâhı

zebân-ı ta'nını kesmedi:

1. zebân-ı ta'nını kesmedi:-me, -di

Gazel 260

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayıplama, kınama sözlerini söylemeyi kesmek,
bırakmak.

Kesmedi 'uşşâkdan zâhid zebân-ı ʔa'nını
Ehl-i zevkuñ bilmedi ol gül derdâ meşrebin

zebânın çeküp:

1. zebânın çeküp:-üp

Gazel 331

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Mum) Fitilini yakmak. II Konuşmaya
başlamak.

Çeküp her meclisüñ içre zebânın şem'veş lâyık
Ögerse Husrevâ ʔab'um senüñ gibi sühandâni

zebün it:

1. zebün it:

Gazel 324

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aciz bırakmak, güçsüz düşürmek.

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkin ey gönca-dehen
Yâ zebün it soğmasun anı o zülf-i mâruñi

zehr:

1. zehr:

Gazel 273

Mısra: 10

Zehir; ölüme sebep olan madde.

Her nuğl-ı ğam ki irür ol mâh-rû elinden
Zehr ise ger Cenâbî anı tenâvül eyle

zehr içürür:

1. zehr içürür:-(ü)r

Gazel 169

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zehir içirmek. II Öldürecek derecede acı içinde
bırakmak.

Saña meyli olanı pâ-mâl kıldı fûrkatüñ
Ehl-i 'aşk olan gedâña zehr içürür ʔasretüñ

zehr-âlüd:

1. zehr-âlüd:

Gazel 364

Mısra: 10

Zehire bulaşmış, zehirli (şey). II İnsanı baştan
çıkartan, doğru yoldan saptıran şey.

Dırâz itme elüñ ʔarfî bu dehrüñ ʔv'ân-ı luğfına
Ki zehr-âlüd imiş dirler bunuñ büzgâle-i nüşi

zehr-i mârını şunarsa:

1. zehr-i mârını şunarsa:-ar, -sa

Gazel 323

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yılan zehrini sunmak, zehirlemek. II Âşık
ederek acı içinde bırakmak.

La'l-i cân-bağşuñ devâ eyler mi tiryâkin şunup
Ef'i-i zülfüñ şunarsa baña zehr-i mârını

zehr-i merdüm-küş:

1. zehr-i merdüm-küş:

Gazel 121

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Adam öldüren zehir.

Rüz-ı mâtemdür vişâlüñ olmasa bayrâmumuz
Zehr-i merdüm-küş dürür la'l-i lebüñsüz câmumuz

zehr in dökerse:

1. zehr in dökerse:-er, -se

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zehrini akıtmak. II Sevgilinin âşığı eziyet
etmesi.

Ef'i-i zülfüñ ne ğam zehr in dökerse üstüme
La'l-i cân-bağşuñ ʔabîbüm baña ger tiryâk ola

zemîn ü âsmân:

1. zemîn ü âsmân:

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yer ve gök.

Güneş-tal'at ʔamer-şöhret kimüñ sen gibi şâhı var
Zemîn ü âsmân üzre anuñ eşkiyle âhı var

zemîn-i sîne:

1. zemîn-i sîned:-de

Gazel 179

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göğsünün üstü.

Çırsañ ey dil hayme-i 'aşkı zemîn-i sîned
Dūd-ı âh-ı 'arş-ı sāmī aña çetr-i devlet al

2. zemîn-i sînesin:-(s)i, -n

Gazel 140

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göğsünün üstü.

Gel Cenâbî bendenüñ şayd it şehâ murğ-ı dilin
Kim zemîn-i sînesin dirler yüce avlağ imiş

zemistân vahtidür:

1. zemistân vahtidür:-i, -dür

Muhammes 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kış mevsimi, kış zamanı.

Ol küşâde ey gönül şanma zemistân vahtidür
İrdi eyyâm-ı gül ü gülzâr u büstân vahtidür

Zemzem eyler:

1. Zemzem eyler:-r

Gazel 337

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zemzem hâline getirmek, zemzeme çevirmek.

Ka'be-i küyuñ tavâfında gönül sa'y eylese
Câh-ı gamda Zemzem eyler gözlerinüñ yaşını

Zemzem-i eşk:

1. Zemzem-i eşk:

Gazel 211

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı zemzemi. II Âşığın gözyaşı.

Zemzem-i eşk ile çekdüm böyle gam ihrâmını
Ka'be-i küyuñ tavâfin itmedür çün niyetüm

Zemzem-i eşki akıdsun:

1. Zemzem-i eşki akıdsun:-sun

Gazel 225

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı zemzemi akıtmak. II Gözyaşı
dökmek.

Beyâbân-ı maḥabbetde akıdsun Zemzem-i eşki
Der-i Ka'beñ tavâfiyla bu dem ehl-i şevâb olsun

zen:

1. zen:

Gazel 348

Mısra: 10

Kadın.

'Arşa-i dehrüñ Cenâbî merd-i şeh-bâzı geçen
Ziver-i dünyâ-yı dūna meyl ider mi zen gibi

zenah:

1. zenaḥda:-da

Gazel 104

Mısra: 10

(Sevgilinin) çenesi.

Leblerüñ la'l-i Bedeḥşân dişlerüñ dürr-i 'Aden
Ol zenaḥda görinen bilsem çeh-i Bâbil midür

zenahdānuñ kuyısında:

1. zenaḥdānuñ kuyısında: (-s)i, -(n)da

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) çene çukuru.

Zenaḥdānuñ kuyısında görüp beste Cenâbîyi
Ġamuñ taş atdı üstine esîr-i çâhdan korkmaz

zencîr:

1. zencîrin:-i, -n

Gazel 254

Mısra: 8

Birbirine geçmiş halkalardan müteşekkil demir
ip veya bağ. II Delilerin ayağına veya boynuna
bağladıkları demir bağ, pranga. II Sevgilinin âşığı
deli divane eden zülüfleri.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşkuñla şeydâ olduğum
Boynuma zencîrin atıp bağladı dīvânesin

2. zencir:

Gazel 294

Mısra: 2

Birbirine geçmiş halkalardan müteşekkil demir ip veya bağ. II Delilerin ayağına veya boynuna bağladıkları demir bağ, pranga. II Sevgilinin âşığı deli divane eden zülüfleri.

‘Âşık oldum gördüğümde kâkül-i cānāneye
Bir güzel zencir buldum bu dil-i dīvāneye

3. zencirin:-i, -n

Gazel 306

Mısra: 8

Birbirine geçmiş halkalardan müteşekkil demir ip veya bağ. II Delilerin ayağına veya boynuna bağladıkları demir bağ, pranga. II Sevgilinin âşığı deli divane eden zülüfleri.

Müdām yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydā dil
Sürer yanınca zencirin kıomaz elden bu dīvāne

zencir çekdi:

1. zencir çekdi:-di

Gazel 271

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zincir oluşturmak.

Dil hāyāl-i zülf-i müşgīnūñle eşk-i dīdede
Yir yirin zencir çekdi āb-ı Ceyhūn üstine

zencire geçse:

1. zencire geçse:-se

Gazel 83

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zincire vurulmak.

Dil-i bī-çāremi cānā görenler bend-i zülfüñde
Sezādur geçse zencire bu bir dīvānedür dirler

zencir-i ‘aşkuñ:

1. zencir-i ‘aşkuñ:-(u)ñ

Tahmis 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk zinciri. II Sevgilinin saçı.

Bağladı zencir-i ‘aşkuñ dest ü pāyın göñlümūñ
Gel temāşā eyle bu şırça sarāyın göñlümūñ

zen-i zamāne:

1. zen-i zamāne:

Muhammes 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Devrin kadını, bu devirde yaşayan kadınlar. II Aldatan, aldatıcı kadınlar.

Eyler zen-i zamāne saña āl u geh füsün
Sa’y[i] bu kim özine seni eyleye zebün

zer:

1. zer:

Gazel 26

Mısra: 9

Altın.

Zer gibi hāliš olam rāh-ı vefā içre diyü
Püte-i gamda Cenābī özini kāl eyler

2. zer:

Gazel 102

Mısra: 4

Altın.

Çeşm-i yāre ‘aşık-ı bī-dil geçer miskini gör
Gülşen içre nergisüñ beñzi şarardı hemçü zer

3. zer:

Gazel 311

Mısra: 8

Altın.

Nār-ı ‘aşka yanmayınca nice kez şāf olmaduk
Hāliš olmaz zer gibi tā girmeyünce āteşe

4. zer:

Gazel 361

Mısra: 1

Altın.

Çihremi zerd eyledüñ gam birle cānā zer gibi
Bu kıatı göñlüñ senüñ ey sīm-ten mermer gibi

zer döker:

1. zer döker:-er

Gazel 188

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Altın saçmak, dağıtmak.

Ĥançer-i ĥâr-ı sîtemle öldürüp bülbülleri
Zer döker şahn-ı çemende virmege tâvân gül

zer kemer:

1. **zer kemer:**
Gazel 15
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Altın kemer.

Zer kemer gibi gönül koçsan miyân-ı yâri sen
Şopaveş yanına aşıl ĥançer-i bürrânın öp

zer ü gevher nişâr eyle:

1. **zer ü gevher nişâr eyle:**
Gazel 275
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Altın ve inci saçmak. II Gözyaşı dökmek.

Ruĥ-ı zerd-ile çeşm-i eşk-bârum cânibinden hem
Ayağı tozına yüz sür zer ü gevher nişâr eyle

zer-benek ĥil'at:

1. **zer-benek ĥil'at:**
Gazel 64
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli kaftan. II Âşığın kıvılcımlarla dolu ateşli ahi.

Düd-ı âh-ı pür-şerârum resmidür kim her gice
Zer-benek ĥil'at gibi bu âsmân-ı dün giyer

zerd eyledüñ:

1. **zerd eyledüñ:-dü, -ñ**
Gazel 361
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sarartmak, soldurmak.

Çihremi zerd eyledüñ ġam birle cânâ zer gibi
Bu katı göñlüñ senüñ ey sîm-ten mermer gibi

zer-i vaşl-ı niġârı almaduñ:

1. **zer-i vaşl-ı niġârı almaduñ:-ma, -du, -ñ**

Gazel 324

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma altınını almak. II Sevgiliye kavuşmak.

Naġd-i cân virüp zer-i vaşl-ı niġârı almaduñ
N'itdüñ ey şarrâf-ı dil çalduñ yire bâzârıñı

zer-keş:

1. **zer-keş:**
Gazel 160
Mısra: 11
Altın işlemeli.

Eġnine zer-keş libâs almış rakîb-i bed-likâ
Çul urunmuş üstine bir ĥâr durur pâlânı yok

zer-küleĥ:

1. **zer-küleĥdür:-dür**
Gazel 52
Mısra: 10
Altın işlemeli şapka. II Âşığın ahi.

Bir tâc-ı zer olupdur serde Cenâbî odum
Şol şem'veş ki nârı başında zer-küleĥdür

2. **zer-küleĥdür:-dür**
Gazel 84
Mısra: 8
Altın işlemeli şapka. II Âşığın ahi.

N'ola ġamuñ çekenler sultân-ı dehr olursa
Her âh-ı şu'le-baĥşı başında zer-küleĥdür

zerre:

1. **zerre:**
Gazel 58
Mısra: 4
Zerre, çok küçük parçacık. II Toz.

Reh-i 'aşkuñ belâsında yıkıldum ĥâk-sâr oldum
Degül zerre görinenler benüm naġş-ı ġubârumdur

2. **zerre:**
Gazel 185
Mısra: 6
Zerrece, hiç.

La'l-i rûh-efzâñ-ıla ince miyânuñ haqqına
Mû-şikâf olan müdaqqîk zerre itmez kıl u kâl

3. **zerre:**

Gazel 208

Mısra: 9

Zerrece, hiç.

Zerre minnet eylemem kühle Cenâbî ben bugün
Dîdeme bes tütüyâ hâk-i der-i cânân benüm

4. **zerre:**

Gazel 251

Mısra: 9

Zerrece, hiç.

La'lüñi kimden ki şordum virmedi zerre nişân
Mümiyânuñ kanda görsün dîde-i her hürde-bîn

5. **zerre:**

Gazel 368

Mısra: 1

Zerrece, hiç.

Zerre dil-şâd idemez hil'at ile mâl beni
Kıldı maHzûn-ı ebed gayret-i emşâl beni

6. **zerre:**

Gazel 338

Mısra: 5

Zerre, çok küçük parçacık. II Toz.

Zerre gibi kem eşer bir 'âşık-ı nâ-çîz iken
Gün gibi ey nâle dehre âşikâr itdüñ beni

7. **zerre:**

Gazel 339

Mısra: 7

Zerrece, hiç.

Bu kâh-ı zer-nigâr-ı 'aşkuña gelmez hâlel zerre
Başum biñ pâre eylerse binâ-yı hecrüñüñ taş

8. **zerreñdür:-ñ, -dür**

Gazel 241

Mısra: 3

Zerre, çok küçük parçacık.

Hevâ-yı mihr-i rüyuñla felek ser-geşte zerreñdür
Ziyâsın dehre bezl itmiş meh-i evc-i melâhatsin

zerre gibi ser-seri gezse:

1. **zerre gibi ser-seri gezse:-se**

Gazel 321

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Zerre gibi serseri gezmek; başıboş dolaşmak,
kendinden geçmiş bir vaziyette ortalıkta dolanmak.*

Saña ey hürşîd-çihre dil virenler tañ midur
'Âlem-i hayretde gezse zerre gibi ser-seri

zerre kılmış:

1. **zerre kılmış:-miş**

Gazel 154

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zerre hâline getirmek.

Bâda virmiş hâk kendin zerre kılmış her cüzin
Mihr-i kudret-tâbişinden her taraf envâra bak

zerrece:

1. **zerrece:**

Gazel 206

Mısra: 8

Zerre kadar.

Rütbetle çıkşa câhil gün gibi âsmâna
Ta'zîmi lâzım iken zerrece 'izzet itmem

2. **zerrece:**

Gazel 315

Mısra: 10

Zerre kadar.

Gün -be- gün cevriñi arturdu o şîrîn-dehen
Harfîyâ zerrece yok mihri bu ben Ferhâda

zerre-i nâ-çîz:

1. **zerre-i nâ-çîz:**

Gazel 180

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Küçücük zerre. II Değersiz ve itibarsız şey.

Gel Cenâbî cümle dehri zerre-i nâ-çiz tut
Kes 'alâyık riştesini andan ey dil bî-ğam ol

zerre-i ser-geşte:

1. zerre-i ser-geşte:

Murabba 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Sersem gibi oraya buraya savrulan toz
taneciği, zerre.*

Niçe yıldur kim Cenâbî hâk-i râhuñdur senüñ
Zerre-i ser-geşte şol rüy-ı mâhundur senüñ

zerrenüñ ser-riştesi:

1. zerrenüñ ser-riştesi:-(s)i

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş ışığıyla görünür hâle gelen toz kümesi.

Dil kesilmezse 'aceb mi sen kamer-ruhsârdan
Zerrenüñ ser-riştesi mihr-i cihân-ârâdadur

zerreves:

1. zerreves:

Gazel 182

Mısra: 10

Zerre gibi.

Lerze düşmüş cânına üstüne ditrer şa'sa'a
Mihr-i ruhsârûñla kimdür zerreves ser-sem degül

2. zerreves:

Gazel 214

Mısra: 3

Zerre gibi.

Zerreves ser-geştedür mihrüñ olalı ey kamer
Gün gibi âfâkı tutdı pây-tâ-ser şöhretüm

3. zerreves:

Murabba 3

Mısra: 5

*Zerre gibi. II Sevgilinin güzelliği etrafında
dönen Güneş gibi.*

Zerreves ser-geştesidür hüsnüñün mihr-i felek
Mâh-ı nev mengüş-ı dürdür anı şâhum güşa çek

zerreye al:

1. zerreye almam:-ma, -m

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Zerreye almamak, zerre kadar değer
vermemek, görmezden gelmek, itibar etmemek.*

Bakmazam mâhına çarhun zerreye almam günü
Gözlerüm ey nür-ı dide sen ruhi kâmrâdadur

2. zerreye almaz:

Murabba 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Zerreye almamak; zerre kadar değer
vermemek, görmezden gelmek, itibar etmemek.*

Zerreye almaz kevnî mihr-i dirahşânüm benüm
Â begüm â pâdişâhum â Süleymânüm benüm

zerreye saymaz:

1. zerreye şaymaz:-maz

Gazel 331

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Zerreye almamak; zerre kadar değer
vermemek, görmezden gelmek, itibar etmemek.*

Görüp âşüftesi oldum bugün bir mâh-i tâbânı
Felekde zerreye şaymaz yüzi mihr-i dirahşânı

zerrin hil'atüm:

1. zerrin hil'atüm:-(ü)m

Gazel 211

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Altın işlemeli kaftan. II Âşığın aşk yarasıyla
dolu bedeni.*

Şehr-yâr-ı mülk-i derdüm devletinde 'aşkuñuñ
Şu'le-i nâr-ı gamuñdur tende zerrin hil'atüm

zerrin külâh:

1. zerrin külâh:

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Altın külâh.

Başına zerrîn külâh alup gezer mihr-i cihân
Kendüyi bu nev'ile maḥbûb-ı ḥâver gösterür

2. zerrîn külâh:

Gazel 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Altın külâh. II Mumun yanışı ile birlikte
üzerinde oluşan alev.*

Mîr-i diyâr-ı Şâm durur şem'-i bezm kim
Oldı başında şu'lesi zerrîn külâh aña

zer-tâc-ı Efrîdûn:

1. zer-tâc-ı Efrîdûn:

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feridun'un altın tacı.

Zâhirin vîrâne görseñ her gedâya bakma ḥör
'Âlem-i ma'nâda ol zer-tâc-ı Efrîdûn giyer

zevâl:

1. zevâl:

Gazel 161

Mısra: 6

Uğursuzluk, dert, felaket.

Ṭulû' it burc-ı 'izzetden güneş gibi kemâl üzre
Ser-i a'dâdan olmasun şehâ bir dem zevâl eksük

zevâl ile kemâl:

1. zevâl ile kemâl:

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güneşin doğuşu ve batışı.

Göñülden ey kamer-tal'at degül bir dem melâl
eksük
Nitekim mihr-i 'âlemden zevâl ile kemâl eksük

zevâle irmez:

1. zevâle irmez:-mez

Gazel 352

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yok olmak, ortadan kaybolmak. II Güneşin
batması.*

Zevâle irmez idi mihr-i ḥâver
Getürse sen meh-i dehre penâhı

zevk u sâzuñ bezminde:

1. zevk u sâzuñ bezminde:-(n)de-i, -(n)de

Gazel 159

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zevk ve eğlence meclisi.

Her kâsedan ki içdüm ḥün-âbe-i cigerdür
Bezminde zevk u sâzuñ ehl-i belâya yir yok

zevk-ı derûnum:

1. zevk-ı derûnum:-(u)m

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül eğlencesi, zevki.

Ġam-ı 'aşkuñladur zevk-ı derûnum
Ġamet yâ Rab me-bādâ ez- dilem dūr

zevk-ı söz ü sâzdan:

1. zevk-ı söz ü sâzdan:-dan

Gazel 235

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sazlı sözlü eğlencenin zevki.

Tâ ki bezm-i vahdetüñ oldum Cenâbî mesti ben
'Âlem-i keşretde geçdüm zevk-ı söz ü sâzdan

zevkini görse:

1. zevkini görse:-se

Gazel 259

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sefasını sürmek. II Sevgiliyle mutlu mesut
yaşamak.*

Tañ degül ağyâr görse zevkini ol göncanuñ
Ḥârlar sürer çemende verd-i ḥandân 'âlemin

zevrak-ı dil:

1. **zevrağ-ı dil:**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kayığı. II Âşığın gönlü.

Gördiler zevrağ-ı dil baħr-ı sirişkümde gezer
Didiler ƣan deñizi dide-i ģün-bāra meded

2. **zevrağ-ı dil:**

Gazel 67

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül kayığı. II Âşığın gönlü.

Belā deryāsına şalduñ hevā-yı ‘aşğ ile kendüñ
Yüri ey zevrağ-ı dil kim muvāfıƣ rüzgāruñ var

zevrağ-ı ten:

1. **zevrağ-ı ten:**

Gazel 280

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vücut kayığı. II Âşığın bedeni.

Eşk-i çeşmüm baħr olup ƣaldum miyān-ı ābda
Hey dirīgā zevrağ-ı ten ģarğ olur girdābda

zeyn idüp:

1. **zeyn idüp:-üp**

Gazel 231

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Süslemek.

Zeyn idüp güllerle cismın naħl-i cān olmış gelür
ƣanğı gülşenden gelür ol serv-i ra'nā bilmezın

zeyn-i cihāna bakma:

1. **zeyn-i cihāna bakma:-ma**

Gazel 290

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Dünyaya önem vermek, dünya işleriyle
ilgilenmek, meşgul olmak.*

Eyle ferāğ küllī gir rāh-ı faƣra Ĥarfı
Zeyn-i cihāna bakma aldanma māl u cāha

zıkr-i ģüsnüñ eyler:

1. **zıkr-i ģüsnüñ eyler:-r**

Gazel 346

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) güzelliğinin zıkrını çekmek. II
Sürekli olarak sevgilinin güzelliğini zikretmek,
anmak.*

Sübħa-i hālūñ görüp çihreñde şüfī şevğ ile
Zıkr-i ģüsnüñ eyler oldı terk idüp evrādını

zillet:

1. **zilletüm:-(ü)m**

Gazel 214

Mısra: 10

Hakirlik, hor görölme, aşağılanma.

Āsitānuñ ƣullığıdur saltanat ben bendeye
Devlet-i Cemşide virmem küyuñ içre zilletüm

zillet ü nedāmet:

1. **zillet ü nedāmet:**

Muhammes 2

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Aşağılanma, hor görölme ve hayıflanma,
pişman olma.*

Geh zillet ü nedāmet ü geh ‘izz ü i’tibār
İnsāna luťf bu mı ayā devr-i rüzgār

zıll-ı Yezdānum:

1. **zıll-ı Yezdānum:-(u)m**

Murabba 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah’ın gölgesi. II Hükümdar. II Sevgili.

Baħr-ı raħmet mevc-i şefƣat Ĥusrev-i deryā ‘atā
Sāye-i raħmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

2. **zıll-ı Yezdānum:-(u)m**

Murabba 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah’ın gölgesi. II Hükümdar. II Sevgili.

Ğoncalarla bülbül eyler vaşf-ı la’lūñ güft ü gū
Sāye-i raħmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

3. **zıll-ı Yezdānum:-(u)m**

Murabba 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Allah'ın gölgesi. II Hükümdar. II Sevgili.

Yoluña cânlar virür ben gibi şeydâ görmedi
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

4. **zıll-ı Yezdānum:-(u)m**

Murabba 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Allah'ın gölgesi. II Hükümdar. II Sevgili.

Şevk ile bu mısra'ı okur Cenābī her zamān
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

5. **zıll-ı Yezdānuñ:-(u)ñ**

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah'ın gölgesi. II Hükümdar. II Sevgili.

Tābiş-i hürşid-i ğamdan ey Cenābī yok ğamuñ
Sāye şalar üstüne bir zıll-ı Yezdānuñ mı var

6. **zıll-ı Yezdānum:-(u)m**

Murabba 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah'ın gölgesi. II Hükümdar. II Sevgili.

Bendeler hakkında ser-pā luṭf u ihsānum benüm
Sāye-i rahmet cihāna zıll-ı Yezdānum benüm

zimmet:

1. **zimmetüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 172

Mısra: 6

*Bir kimsenin üzerine geçirdiği ve ödemeye
mecbur olduğu borç.*

Şeh-i Cem-ħaşmet-i 'aşkuñ kadīmī ħāsısın ey dil
Edā kıl naqd-i cānuñ zimmetüñde bu durur baķuñ

zindān:

1. **zindānuñ:-(u)ñ**

Gazel 167

Mısra: 4

Hapishane, karanlık yer.

Yūsuf-ı Mısr-ı 'aziz misin bu çeşmüm Niline
Cāna ırtarlar ğamuñ göñlümi zindānuñ senüñ

zinde:

1. **zinde:**

Gazel 255

Mısra: 2

Canlı, diri. II Dinç, sağlam.

Tutupdur şevketüñ dehri şeh-i kişversitānsın sen
Senüñledür cihān zinde benüm ruḥum ne cānsın
sen

zindegānī:

1. **zindegānīden:-den**

Gazel 371

Mısra: 9

Canlılık, dirilik, yaşayış, hayat.

Zindegānīden Cenābī kaṭ'-ı ümmīd eyledi
Tolaşalı gerdenine kākülüñ erkām gibi

zinet viren:

1. **zinet viren:-en**

Gazel 212

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Süsleyen, güzelleştiren (şey). II Sevgilinin
vücudu.*

Cihān gülzārına dā'im vücūduñdur viren zinet
Açıl gül gibi gel şolma benüm devletlü sultānum

zīrā:

1. **zīrā:**

Gazel 30

Mısra: 7

Çünkü.

Göñlüm ne 'aceb menzil-i mihrüñ ola zīrā
Hürşidi felek 'azim-i beyt-i şeref eyler

2. **zīrā:**

Gazel 49

Mısra: 2

Çünkü.

Derd ü belâlaruñ baña evvel güreştedür
Zîrâ ğamuñla ħâk-i vücûdum siriştedür

3. zîrâ:

Gazel 49

Mısra: 8

Çünkü.

Göñlüm 'aceb mi sîb-i zenaĥdânuñ özele
Her laĥza tîfl-ı ħâĥırı zîrâ yemiştedür

4. zîrâ:

Gazel 137

Mısra: 2

Çünkü.

Eksük olmaz sîneden gerdün-ı dūna kînemüz
Çâk olupdur tîĝ-ı cevri birle zîrâ sînemüz

zîver çeküp:

1. zîver çeküp:-üp

Gazel 173

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Süslemek.

Eyledüm dil-ĥânesin zîver çeküp ğam-zârını
Şâh-ı Rûmuñ maĥdemine nitekim şehri Nerek?

zîver-i dünyâ-yı dūna:

1. zîver-i dünyâ-yı dūna:-a

Gazel 348

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Alçak dünyanın süsü, ziyeti. II Dünyevi her şey.

'Arşa-i dehrüñ Cenâbî merd-i şeh-bâzı geçen
Zîver-i dünyâ-yı dūna meyl ider mi zen gibi

ziyâ:

1. ziyâ:

Gazel 249

Mısra: 10

Işık, nur, aydınlık, parlaklık.

Çerâĝ-ı devletin yaĥsa Cenâbî tañ mı hecrüñden
Ruĥuñ devrinde ĥürşîd-i cihân ister ziyâ senden

2. ziyâsın:-sın

Gazel 241

Mısra: 4

Işık, nur, aydınlık, parlaklık. II Sevgilinin güzelliĝi.

Hevâ-yı mihr-i rûyuñla felek ser-geşte zerreñdür
Ziyâsın dehre bezl itmiş meh-i evc-i melâĥatsin

ziyâ bulmaz:

1. ziyâ bulmaz:-maz

Gazel 181

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aydınlanmak, ışıkla, nurla dolmak. II Şifa bulmak. II Mutluluk bulmak.

Ĥâne-i göñli Cenâbî ĥastenüñ bulmaz ziyâ
Kıl tecellî anda mâhum aña şem'-i rüşen ol

ziyâ virdi:

1. ziyâ virdi:-di

Murabba 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Işık vermek, aydınlatmak.

Şu'le-i ĥürşîd-i luţfuñ virdi âfâka ziyâ
Her kef-i iĥsânuñ oldu keffe-i cûd u şehâ

ziyâde:

1. ziyâde:

Gazel 291

Mısra: 8

Fazlasıyla, çok.

İrgür şarâb-ı vaşluñ ey cânumuñ taĥbîbi
Derd-i firâka düşdüm dil-ĥasteyim ziyâde

ziyâde idüp:

1. ziyâde idüp:-üp

Gazel 313

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Artırmak, çoĝaltmak.

Ey kaşları kemânum idüp ziyâde cevriñ
Ben ĥâk-sârı atma tîrriñ gibi yabâne

ziyâde oldı:

1. ziyāde oldu:-dı

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Artmak, çoğalmak.

Sevdüm seni didümse oldu ziyāde cevruñ
Bî-mücib-i cināyet kula sitem günehdür

ziyān:

1. ziyānumdur:-(u)m, -dur

Gazel 23

Mısra: 2

Zarar.

Hasūdu lā-yesūd umdur benüm sūd
Ziyānumdur baña 'aşk içre maşşūd

2. ziyānumdur:-(u)m, -dur

Gazel 59

Mısra: 10

Zarar.

Metā'-ı varlığı şatdum Cenābî yoqluğa çün kim
Bu bāzār-ı fenā içre baña aşşî ziyānumdur

3. ziyānı:-ı

Gazel 222

Mısra: 10

Zarar.

Naqd-i cān virüp Cenābî aldı kālā-yı gamuñ
Görmedi hergiz ziyānı öylece bāzār iden

4. ziyāne:-e

Gazel 305

Mısra: 8

Zarar. II Mutluluk, sevinç.

Ġam-ı 'aşkuñ virüp aldim sürürü
Degüşdüm aşşımı lā-büd ziyāne

ziyān ider:

1. ziyān ider:-er

Gazel 156

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Zarar etmek, kâr edememek.

Cān naqdine Cenābî aldı metā'-ı vaşluñ
Bu bey' ile şirādan kimse ziyān ider yok

ziyāne uğradum:

1. ziyāne uğradum:-du, -m

Gazel 313

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Zarara uğramak; bir şeylerini kaybetmek,
kayba uğramak; kötü bir durumla karşılaşmak.*

Ol bî-vefāyî benden dūr eyledi zamāne
Aşşî içinde 'ālem ben uğradum ziyāne

ziyāret itdüm:

1. ziyāret itdüm:-dü, -m

Gazel 204

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Belli bir yer veya kimseyi görmeye gitmek.

Ol Ka'be-i cemāli vardum ziyāret itdüm
Pāyına secde kıldum karşı 'ibādet itdüm

ziyāret itsem:

1. ziyāret itsem:-se, -m

Gazel 201

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Belli bir yer veya kimseyi görmeye gitmek

Küyuñ tavāfı kıblem 'uşşāka farz olupdur
Ol Ka'be-i şafāyî varsam ziyāret itsem

ziyā-yı mäh:

1. ziyā-yı mäh:-a

Gazel 154

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayın aydınlığı, parlaklığı.

Gel ziyā-yı mäh bakma şüret-i dil-dāra bak
Pertev-i hürşid-i şun'-ı kâdir-i Settāra bak

2. ziyā-yı mähdan:-dan

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ay ışığı. II Sevgilin ay gibi parlak yüzü.

Pey atmış zülfüñ altında nuqûd-ı hüsnuñe hâlûñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyâ-yı mâhdan korkmaz

ziyâ-yı mihr-i cânumdur:

1. **ziyâ-yı mihr-i cânumdur:**-(u)m, -dur

Gazel 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül güneşinin parlıtısı, ışığı. II Sevgilinin
yanağına duyulan arzu.*

Dil-i vîrânedede 'aşkuñ benüm genc-i nihânumdur
Derûn-ı sînedede şevkuñ ziyâ-yı mihr-i cânumdur

ziyâ-yı pertev-i hüsnuñ:

1. **ziyâ-yı pertev-i hüsnuñ:**-(ü)ñ

Gazel 341

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) güzelliğinin parlaklığı, ışıltısı.

Ziyâ-yı pertev-i hüsnuñ ider hürşîdi nûrâni
Nitekim rûşen eyler mihr-i 'âlem mâh-i tâbâni

zulm:

1. **zulm:**

Gazel 85

Mısra: 5

Eziyet, cevir, ceffa.

Gözlerüñ zulm ile dökse cümle 'âlem kanını
Yine meylüñ ey kamer ol dîde-i ser-mestedür

2. **zulm-ıla:**-ıla

Gazel 134

Mısra: 4

Eziyet, cevir, ceffa.

Ğamuñ hançer şunup her dem ten-i zârum figâr
eyler
Beni zulm-ıla öldürdüñ be-hey Allâhdan korkmaz

3. **zulmüñ:**-(ü)ñ

Gazel 152

Mısra: 2

Eziyet, cevir, ceffa.

Benüm sen gibi 'âlemde şeh-i gerdün-cenâbum yok
Ne zulmüñ var ise eyle baña kim ictinâbum yok

4. **zulminüñ:**-i, -nüñ

Gazel 160

Mısra: 4

Eziyet, cevir, ceffa.

Ğayra cevir eylese döner yine biñ luţf ider

Bilmedüm baña nedendür zulminüñ pâyâni yok

5. **zulmüñle:**-(ü)ñ, -le

Gazel 172

Mısra: 2

Eziyet, cevir, ceffa.

Yıkılsun ser-nigün olsun eyâ çarh-ı felek tākūñ
Ki vîrân oldu zulmüñle dil-i âbâdi 'uşşākūñ

zulm eylemezler:

1. **zulm eylemezler:**-mez, -ler

Gazel 284

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek, işkence etmek.

Ben gedâya nice bir cevir ü cefâ didüm didi
Pâdişâhlar yok yire zulm eylemezler çäkere

zulm evvânını bünyâd ider:

1. **zulm evvânını bünyâd ider:**-er

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Zulüm, eziyet köşkünü inşa etmek. II
Zulmetmek, adaletsiz davranmak.*

Yıkıdı kâh-ı devlet ü tāk-ı sa'âdet resmini
Her şeh-i 'âlem ki zulm evvânını bünyâd ider

zulm ide:

1. **zulm ide:**-e

Gazel 272

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zulmetmek, eziyet etmek.

Şeh-i iklîm-i melâhat seni dirler sensin
Koma 'âşıklara zulm ide ğamuñ dâd eyle

zulm olup:

1. **zulm olup:-up**

Gazel 229

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Haksızlık yapılmak, zulüm edilmek.

Ben esîr-i bend-i 'aşka pâdişâhum zulm olup
Nâ-sezâ her 'âşık-ı bî-derde dâd olmak neden

Zulmet:

1. **Zulmet:**

Gazel 84

Mısra: 6

*Karanlık. II Ölümsüzlük suyunun içinde
bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.*

Ol ğabğab-ı dil-âvîz Hızr-ı haţtuñla cânâ
Âb-ı hayâta mâlik bir Zulmet içre çehdür

2. **Zulmet:**

Gazel 199

Mısra: 4

*Karanlık. II Ölümsüzlük suyunun içinde
bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi. II Sevgilinin
ayva tûyleri.*

İstemekden haţtuñı maķsûd olan la'lüñ durur
Zulmet içre Hızrveş ben Âb-ı Hayvân isterem

zulmet içre kaldı:

1. **zulmet içre kaldı:-dı**

Gazel 114

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Karanlıkta kalmak. II Perişan olmak, helak
olmak.*

Târ-ı şebdür sînesi nûr-ı 'amelden hâlinüñ
Kaldı zulmet içre her kim bâţının nûr eylemez

zulmet-âbâd eyleme:

1. **zulmet-âbâd eyleme:-me**

Gazel 175

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Karanlıkla doldurmak, karanlığa boğmak. II Kin
ile doldurmak, karartmak.*

Zulmet-âbâd eyleme şeb gibi qalbüñ kîn ile
Rûz-ı rûşenden derünüñ dağı pâk olmak gerek

zulmet-âbâd-ı belâda:

1. **zulmet-âbâd-ı belâda:-da**

Gazel 245

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bela karanlığı. II Aşkın verdiği dert, keder.

Zulmet-âbâd-ı belâda meş'al-i âhı yakup
Rûşen itdüm âteşümle ben felâket kûşesin

zulmet-i haţtuñda:

1. **zulmet-i haţtuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 205

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayva tûyelerinin karanlığı.

İsterem hâlüñ gibi kim la'-i handânuñ öpem
Zulmet-i haţtuñda rûhum âb-ı hayvânuñ öpem

zulmet-i şebden:

1. **zulmet-i şebden:-den**

Gazel 370

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gecenin karanlığı.

Zulmet-i şebden halâş iden cihânı gül gibi
Lem'a-i mihr-i ruĥuñda mâh-ı nûr-efzâ ĥaķı

zulmet-i şeb-sârı zülfüñde:

1. **zulmet-i şeb-sârı zülfüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 117

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gece karanlığı gibi simsiyah saçı.

Zulmet-i şeb-sârı zülfüñde qalupdur göñlümüz
Rü'yet-i dîdâr-ıla şubĥ-ı sa'âdet beklerüz

zulmetüm nûr olsun:

1. **zulmetüm nûr olsun:-sun**

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Karanlığı aydınlatmak. II Âşığın derdinin,
tasasının ortadan kalkması.*

Çihreden ref' it nikābuñ nūr olsun zulmetüm
Üstüme dönsün ko ey meh âfītāb-ı devletüm

zulm-i bî-hisābuñ:

1. zulm-i bî-hisābuñ:-(u)ñ

Gazel 246

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) sayısız, sınırsız eziyeti.

Rağmına bir 'aşıkuñ ağıradur meylüñ müdām
Baña zulm-i bî-hisābuñ bilmezüm şāhā neden

zulmin kıldı:

1. zulmin kıldı:-dı

Gazel 353

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zulmetmek, eziyet etmek, acı çektirmek.

Baña yārüñ nesi var cevri ü cefādan ğayrı
Kıldı zulmin baña var mihr ü vefādan ğayrı

zulm-pīşe:

1. zulm-pīşe:

Gazel 50

Mısra: 6

Zulmetmeyi huy edinmiş, alışkanlık hâline
getirmiş (sevgili).

Günde yüz biñ cevri idersin yine dirsın azdur
Ben belā-keş 'āşıkā ey zulm-pīşe bu nedür

zür-ı bār-ı çarh müştin yimişem:

1. zür-ı bār-ı çarh müştin yimişem:-miş, -em

Gazel 366

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feleğ'in yükünün güçlü yumruğunu yemek. //
Feleğ'in sillesini yemek; büyük bir yıkıma uğramak.

Zür-ı bār-ı çarh müştin yimişem dirseñ eger
Dögme kimse sīnesin sen deste-i häven gibi

zücāc-ı nām-ıla 'ārı melāmet sengine çaldı:

1. zücāc-ı nām-ıla 'ārı melāmet sengine çaldı:-dı

Gazel 369

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şöhret ve namus şişesini utanç taşına çalmak,
kıldırarak. // Şan, şöhret ve namusdan vazgeçerek -
aşkın sebep olduğu hâller dolayısıyla- ayıplanmayı
kabul etmek.

Cenābī cür'a-ı 'aşkuñ çeküp bed-nām-ı 'ālemdür
Melāmet sengine çaldı zücāc-ı nām-ıla 'ārı

zühd:

1. zühd:

Gazel 311

Mısra: 13

Kendini ibadete vererek dünyaya rağbet
etmeme.

Zühd ü taqvā ey Cenābī ber-taraf idüp bugün
La'i-nābüñ hasretiyle düşdi cām-ı bî-ğışa

zühd ü şalāhı:

1. zühd ü şalāhı:-ı

Tahmis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nefsini terbiye ederek ibadet yolunu seçme ve
dinin yasakladığı şeylerden kaçınma.

Terk idüp zühd ü şalāhı itmişüm zülfüñ kabül
Rüz-ı mahşerde benüm ey dōst zünnār isteyen

zülāl-i vaşf-ı la'lüñden:

1. zülāl-i vaşf-ı la'lüñden:-(ü)ñ, -den

Gazel 297

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) övgüye layık can bağışlayan su gibi
tatlı dudağı.

Zülāl-i vaşf-ı la'lüñden dañı nüş itmeden kaçtre
Baña müşkil 'azāb ancak düşersem nār-ı hicrāna

zülf:

1. zülfinüñ:-i, -nüñ

Gazel 4

Mısra: 6

(Sevgilinin) saçı.

Māh-ı nev perçeminüñ gökde hevā-dāri geçe
Zülfinüñ ebr-i felek 'āşık-ı miskīni ola

2. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 11

Mısra: 4

(Sevgilinin) saçı.

Murğ-i dil bulmaz hâlâş [ol] hırmen-i hüsnüñde çün
Dâne dâne hâller zülfüñ gibi pür-dâm ola

3. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 12

Mısra: 1

(Sevgilinin) saçı.

Pinhân kıla ger 'arizuñ zülfüñ ne ğam ey meh senüñ
Hürşid-i 'âlem-tâb hem mestür olur çün şâm ola

4. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 25

Mısra: 9

(Sevgilinin) saçı.

Zülfüñ için kendini sünbül perîşân eylemiş
Görmege serv-i çemen ol kıdd-i bälâyı arar

5. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 32

Mısra: 6

(Sevgilinin) saçı.

Çihreñ mehi katında kevkeb görindi hâlüñ
Kaşuñ hilâl-i gerdün zülfüñ şehâba beñzer

6. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 32

Mısra: 8

(Sevgilinin) saçı.

Sinem içinde ey mâh şevk-ı ruhuñ ile cân
Zülfüñ mişâli şebde şan mâh-tâba beñzer

7. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 65

Mısra: 4

(Sevgilinin) saçı.

Kimseler yol bulmaz hergiz tılsım-ı hüsnüñe
Tâ ki zülfüñ iki başdan aña bir ejder geçer

8. zülfüni:-i, -(n)i

Gazel 77

Mısra: 5

(Sevgilinin) saçı.

Açma zülfüni ğamında hâl-i derhem-geştümi
Ey şabâ ol mâh-rûya kim bulutdan nem kıpar

9. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 79

Mısra: 5

(Sevgilinin) saçı.

Mu'âvin olmasa zülfüñ elüm irmezdi bälâna
Felek tākına çıkmāğa iki müşğın kemendümdür

10. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 80

Mısra: 3

(Sevgilinin) saçı.

Dil-i dīvānemüñ zülfüñ yiridür olsa zenciri
Yüzüñde hâl-i müşğınüñ firîb-i 'akl u cânumdur

11. zülfüñüñ:-ü, -ñüñ

Gazel 85

Mısra: 1

(Sevgilinin) saçı.

Zülfüñüñ her tārına aşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelâsi bir belâ-keş hastedür

12. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 91

Mısra: 3

(Sevgilinin) saçı.

Gözlerüñ mekriyle zülfüñ pîç-ber-pîç eylemiş
Sâhîr-i Fir'avndur Mūsâya ejder gösterür

13. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 95

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

Ağların zülfüñ niķāba çekdügince ruğlaruñ
Ebr-i zulmet gün yüzün setr itse bārān yağdurur

14. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 125

Mısra: 6

(Sevgilinin) saçı.

Maḥbes-i çāh-ı zenaḥdānuñda yatur ḥüniyüz
Dīde-i cellāduñ itse n'ola zülfüñ dārumuz

15. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 145

Mısra: 8

(Sevgilinin) saçı.

İrem-i ḥüsnüñde la'lüñ ey şanem şirīn geçer
Ḥadd-i gül-günüñda zülfüñ baş açuḫ şeb-diz imiş

16. zülfüñde:-(ü)ñ, -de

Gazel 149

Mısra: 3

(Sevgilinin) saçı.

Zülfüñde ḥaşr olurken mizān-ı 'aḫla girdüm
Ḳaddüñ görüp didüm kim rüz-ı kıyāmet ancak

17. zülfüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 199

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

El uzadur zülfüñe bu tıfl-ı dil çihreñ görüp
Gülşeninde ḥüsnüñüñ durmaḡa reyḥān isterem

18. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 209

Mısra: 5

(Sevgilinin) saçı.

Baş ḳoşar zülfüñ ile Rüm-ı 'izāruñda ḥaṭuñ
Yüz ḳarasını anuñ ehl-i Ḳaramana diyem

19. zülfüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 223

Mısra: 9

(Sevgilinin) saçı.

Zülfüñe dil bağlayan geçdi ḥayāt-ı dünyeden
Yād ḳılmaz varlığını şoḫbet-i yār isteyen

20. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 254

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

Gördi zülfüñ ey şanem 'aşḳuñla şeydā oldıgum
Boynuma zencirin atup bağladı dīvānesin

21. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 261

Mısra: 3

(Sevgilinin) saçı.

'Aḳlumı zülfüñ gibi 'aşḳuñ perişān eyledi
Kendüm idrāk itmesem ḳılma 'aceb dīvāneyin

22. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 269

Mısra: 3

(Sevgilinin) saçı.

Dāl ḳaddüñ üzre cānā oldıḡı zülfüñ yiri
Bu 'ālāmet bes ki elfüñ yazılır dāl üstine

23. zülfüñ:-(ü)ñ

Gazel 270

Mısra: 1

(Sevgilinin) saçı.

Şafḫa-i ruḫsāruñda zülfüñ yazalı lām üstine
Ben perişān- ḥaṭırın uğratdı ālām üstine

24. zülfüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 270

Mısra: 9

(Sevgilinin) saçı.

Şehr-i ḥaṭtuñ ister iken zülfüñe dūş oldı dil
Mısra 'azm iden ḳişi uğrar begüm Şām üstine

25. zülfüñi:-(ü)ñ, -i

Gazel 292

Mısra: 6

(Sevgilinin) saçı.

Elif ḳaddüñ didiler nün ḳaşuñ
'Aceb mi beñzedem zülfüñi dāla

26. **zülfüñe**:-(*ü*)ñ, -e
Gazel 294
Mısra: 8
(*Sevgilinin*) saçı.

Dil- perîşân olmasun dirseñ Cenâbî ey şanem
Zülfüñe el urmasun virme icâzet şâneye

27. **zülfüñ**:-(*ü*)ñ
Gazel 306
Mısra: 7
(*Sevgilinin*) saçı.

Müdüâm yanındadır zülfüñ ne yirde olsa şeydâ dil
Sürer yanınca zencîrin kıomaz elden bu dîvâne

28. **zülfüñ**:-(*ü*)ñ
Gazel 309
Mısra: 10
(*Sevgilinin*) saçı.

Genc-i cemâl-i yâre sunsañ elüñ Cenâbî
Zülfüñ görüp hâzer kıl şol iki mâri gözle

29. **zülfüñ**:-(*ü*)ñ
Gazel 318
Mısra: 3
(*Sevgilinin*) saçı.

Şalaldan şûr u gavgâya Karaman semtini zülfüñ
Virüpdür fitneye hâlûñ diyâr-ı mülk-i 'Osmâni

30. **zülfüñ**:-(*ü*)ñ
Gazel 349
Mısra: 3
(*Sevgilinin*) saçı.

Deryâ-yı hüsnuñ içre zülfüñ nehenge beñzer
Emvâci hâtt-ı sebzuñ çeşmüñ dürür levendi

31. **zülfüñ**:-(*ü*)ñ
Gazel 360
Mısra: 5
(*Sevgilinin*) saçı.

Dil-i dîvânemi zülfüñ esîr-i bend-i gam kıldı
Belâ zencîrine çekdüñ bu ben hâtır-perîşânı

32. **zülfüñ**:-(*ü*)ñ
Murabba 1
Mısra: 21
(*Sevgilinin*) saçı.

Ûametüm ey meh-likâ zülfüñ gibi hâl eyledüñ
Muşhaf-ı hüsnuñ açup ölmem benüm fâl eyledüñ

33. **zülfüñ**:-(*ü*)ñ
Tahmis 1
Mısra: 9
(*Sevgilinin*) saçı.

Terk idüp zühd ü şalâhı itmişüm zülfüñ kabûl
Rüz-ı mahşerde benüm ey döst zünnâr isteyen

zülf ü ruḥ u 'arîz-ı yâr:

1. **zülf ü ruḥ u 'arîz-ı yâr:**
Tahmis 2
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
(*Sevgilinin*) saçı, yüzü ve yanağı.

Ne gönül kodı ne göz zülf ü ruḥ u 'arîz-ı yâr
Oda yanmaz suya batmaz nice cādüdur bu

zülf ü ruḥsârûñla hattuñ:

1. **zülf ü ruḥsârûñla hattuñ**:-(*u*)ñ
Gazel 150
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
(*Sevgilinin*) saçı, yanağı ve ayva tüyleri.

Zülf ü ruḥsârûñla hattuñ olmasa her nazmda
Fî'l-meşel bir gülsitândur kim gül ü reyḥânı yok

zülf-i 'anber-âlûd-ı perîşân:

1. **zülf-i 'anber-âlûd-ı perîşân:**
Gazel 34
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(*Sevgilinin*) amber kokulu dağınık saçı.

O zülf-i 'anber-âlûd-ı perîşân
Gönüller şaydına bir dâma beñzer

zülf-i 'anber-bâr:

1. **zülf-i 'anber-bârın**:-(*i*)ñ
Gazel 14

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokusu yayan saçı.

Ka'be-i maşşûda sensün perde-i 'izzet diyü
'Ârızında şalınan şol zülf-i 'anber-bârin öp

2. zülf-i 'anber-bârlar:-lar

Gazel 101
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokusu yayan saçı.

'Ârız-ı cânânüm üzre zülf-i 'anber-bârlar
Hırmen-i güldə yatur güyâ ki heft-ser mârlar

3. zülf-i 'anber-bâruña:-(u)ñ, -a

Gazel 296
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokusu yayan saçı.

Zülf-i 'anber-bâruña beñzetdi nâfe kendüyi
Anı bildüm başa çıkmaz bu qurı da'vâ ile

4. zülf-i 'anber-bâruñi:-(u)ñ, -ı

Gazel 148
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokusu yayan saçı.

Zülf-i 'anber-bâruñi gördüm yüzüñde bağ bağ
Resmin aldum sinem üzre çekdüm anı dâğ dâğ

zülf-i 'anber-bû:

1. zülf-i 'anber-bû:

Gazel 143
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokulu saçı.

Ruğlaruñ al içre mâhîr gözlerüñ cādū imiş
Göñlümi meftün iden şol zülf-i 'anber-bū imiş

zülf-i 'anber-efşānuñ:

1. zülf-i 'anber-efşānuñ:-(u)ñ

Gazel 79
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokusu yayan saçı.

Dü zülf-i 'anber-efşānuñ giriftarı durur göñlüm
Esîr-i gull-ı 'aşq oldum iki pâyümde bendümdür

zülf-i dāmında:

1. zülf-i dāmında:-ı, (n)da

Tahmis 3
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının tuzağı. II Sevgilinin âşıkları
kendine bağlayan, tutsak eden saçı.

Zülf-i dāmında Muhibbî hâl-i yârüñ dānedür

zülf-i dil-āvizin:

1. zülf-i dil-āvizin:-(i)n

Gazel 131
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) gönlü cezbeden saçı.

Her yañağı lālenüñ zülf-i dil-āvizin görüp
Aşılı kalur 'acebdür bu dil-i şürîdemüz

zülf-i dil-berden:

1. zülf-i dil-berden:-den

Gazel 213
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin saçı.

Senâbî sâyeveş bir bir beyân eyler nice dilden
Ne çekse zülf-i dil-berden baña hem-râzdur göñlüm

zülf-i hōş-būyuñ:

1. zülf-i hōş-būyuñ:-(u)ñ

Gazel 178
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) güzel kokan saçı.

Dü şîrâne bağan çeşmüñ gazāla olalı nisbet
Olupdur zülf-i hōş-būyuñ senüñ misk-i Hötenden
yig

zülf-i karaya:

1. zülf-i karaya:-(y)a

Gazel 10
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Saçlı siyah (sevgili).

Dil tolaşdı bir gözi fettân zülfi qaraya
Bilmezem kâfir midür key zâlim ü key bî-vefâ

zülfi-i kec-revüñ:

1. zülfi-i kec-revüñ:-(ü)ñ

Gazel 170

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) kıvrım kıvrım saçı.

Dâyimâ hengâme-i hüsnüñde zülfi-i kec-revüñ
Geçmege gam halkasından çenberidür 'âşıküñ

zülfi Leylânuñ:

1. zülfi Leylânuñ:-nuñ

Gazel 303

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Saçlı siyah (sevgili).

Bir zülfi Leylânuñ yine göñlüm olup âvâresi
Uğratdı ben bî-çâreyi Mecnûn gibi gavgâlara

zülfi-i Leylânuñ hevâsi:

1. zülfi-i leylânuñ hevâsi:-(s)ı

Gazel 165

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Leylâ'nın (sevgilinin) saçının hevesi, isteği,
arzusı.

Belâ bendine kayd olsun diyü Mecnûn-ı bî-kaydı
Esîr-i bend-i 'aşk itdi hevâsi zülfi-i Leylânuñ

zülfi-i mâruñ:

1. zülfi-i mâruñ:-(u)ñ, -ı

Gazel 324

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yılanı benzeyen saçı.

Şun Cenâbîye lebüñ tiryâkin ey gönca-dehen
Yâ zebûn it soğmasun anı o zülfi-i mâruñı

zülfi-i perîşân:

1. zülfi-i perîşân:

Gazel 299

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) dağınık saçları.

Çihreñ görelüm zülfi-i perîşân arasında
Gül-deste durur sünbül ü reyhân arasında

2. zülfi-i perîşânuñ:-(u)ñ

Gazel 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) dağınık saçları.

Ruğlarıñda ey perî zülfi-i perîşânuñ görüp
Kendüyi cem' idemez göñlüm benüm âşüftedür

zülfi-i pîç-â-pîçüñüñ:

1. zülfi-i pîç-â-pîçüñüñ: -ñüñ

Gazel 88

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) kıvrım kıvrım olan saçı.

Çeşmüm üzre yoklasañ miñnet libâsı yârını
Zülfi-i pîç-â-pîçüñüñ her kılı anda riştedür

zülfi pür-hamdan:

1. zülfi pür-hamdan:-dan

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Saçlı kıvrım kıvrım olan (sevgili).

Fürkati yârüñ Cenâbî kıldı âşüfte beni
Kim dürür baña viren ol zülfi pür-hamdan haber

zülfi-i şeb-âsanı çözüp:

1. zülfi-i şeb-âsanı çözüp:-üp

Gazel 318

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) siyah saçlarını dağıtması.

Çözüp zülfi-i şeb-âsanı dil-i dîvâneme karşı
Belâ zencîrine çekdüñ bu ben hâtır -perîşânı

zülfi-i şeb-rengüñ:

1. zülf-i şeb-rengüñ: -(ü)ñ

Gazel 205

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gece rengindeki siyah saçı.

Ḥāl-i 'anber-bāruña bir 'abd-i zengīdür göñül
Zülf-i şeb-rengüñ mişāli ḥaṭṭ-ı reyḥānuñ öpem

2. zülf-i şeb-rengüñ:-(ü)ñ

Gazel 205

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gece rengindeki siyah saçı.

Ḥāl-i 'anber-bāruña bir 'abd-i zengīdür göñül
Zülf-i şeb-rengüñ mişāli ḥaṭṭ-ı reyḥānuñ öpem

zülf-i şeb-rengüñ hayāli:

1. zülf-i şeb-rengüñ hayāli:-i

Gazel 232

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gece gibi siyah saçının hayali.

Zülf-i şeb-rengüñ hayāli ṭoladı cān gerdenin
Ḥ^vab içinde görmüş idüm dün gece ol yārı ben

zülf-i sevdāyını:

1. zülf-i sevdāyını:-(y)ı, -(n)ı

Gazel 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah saçı.

Bir şanem 'aşkı ile meftūn olup göñlüm yine
Zülf-i sevdāyını kuştı bilüme zünnārlar

zülf-i siyāh-ı kec-rev:

1. zülf-i siyāh-ı kec-rev:

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kıvrım kıvrım siyah saçı.

Ḥaddinde ol nigāruñ zülf-i siyāh-ı kec-rev
Cennāt-ı 'Adn içinde müşgīn gürāba beñzer

zülf-i siyāhuñ ğamı:

1. zülf-i siyāhuñ ğamı:-ı

Gazel 335

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah saçından dolayı duyulan gam,
keder.

Ḳıldı meftūn-ı ebed şol ḥad ile ḥāl beni
Eyledi zülf-i siyāhuñ ğamı bed-ḥāl beni

zülf-i siyāhuñ şevkine:

1. zülf-i siyāhuñ şevkine:-i, -(n)e

Gazel 184

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) siyah saçının arzusu, isteği.

Bir gece ey meh-likā zülf-i siyāhuñ şevkine
Ayağūñ toprağına didi Cenābī bir ğazel

zülf-i siyekār:

1. zülf-i siyekār:

Tahmis 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) simsiyah saçı.

Cān virür bu yolda bir zülf-i siyekār isteyen
Dāyimā ḥān-ı dile mihmān-ı ğam eyler duḥūl

2. zülf-i siyekāra:-a

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) simsiyah saçı.

Çekdi buyruk yoğ iken dāra göñül merdūmini
Şeh Süleymān ne diye zülf-i siyekāra meded

Zü'l-fikār:

1. Zü'l-fiḳāruñdur:-(u)ñ, -dur

Gazel 166

Mısra: 12

Hz. Alī'nin Zülfikar adı verilen meşhur kılıcı.

Ḥayderī nisbet olanlar fāş ider 'ālemlere
Tekyegāh-ı sīnem üzre Zü'l-fiḳāruñdur senüñ

Zü'l-fikār-ı Haydarī:

1. Zü'l-fikâr-ı Haydarî:

Gazel 321

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hız. Alî'nin Zülfikâr adı verilen meşhur kılıcı.

Hûn-ı â'dâ dökmede şâhum 'Alilük eyledüñ
Sendedür bî-şek didiler Zü'l-fikâr-ı Haydarî

Zü'l-fikâruñ ta'masıdur:

1. Zü'l-fikâruñ ta'masıdur: -(s)ı, -dur

Gazel 355

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hız. Alî'nin kılıcının yiyeceği. II Hz. Alî'nin
kılıcının hedefi.*

Zü'l-fikâruñ ta'masıdur kelle-i hâric müdâm
'Âciz-i fi'l-i rakîbüm baña himmet yâ 'Alî

zülfüñ altında:

1. zülfüñ altında:-ı, -(n)da

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçının altında kalan kısım. II
Sevgilinin yüzü.*

Pey atmış zülfüñ altında nuqûd-ı hüsnuñe hâlüñ
O düzd-i şeb-revi gör kim ziyâ-yı mâhdan qorqmaz

zülfüñ bağıdur:

1. zülfüñ bağıdur:-ı, -dur

Gazel 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saç teli.

Dâne-i hâl-i siyehle şayd iden murğ-ı dili
Haddüñ üzre şalınan ey meh ol zülfüñ bağıdur

zülfüñ çeküp:

1. zülfüñ çeküp:-üp

Gazel 306

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçını yüzüne çekmesi, örtmesi.

Çeküp zülfüñ nihân itme yüzüñ ey mâh-ı Ken'ânî
Revâ mı şalasıñ bend ü zindâna Yûsuf-ı mihri

zülfüñ cezbi:

1. zülfüñ cezbi:-i

Gazel 222

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının büyüleyiciği, çekiciliği.

Sen büt-i tersâ için vardum kilîsâya bugün
Beni zülfüñ cezbi gibi şâhib-i zünnâr iden

zülfüñ gamı:

1. zülfüñ gamında:-ı, -(n)da

Gazel 307

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının derdi, kederi.

Zülfüñ gamında iñlese kânünü sînemüñ
Nâlem o demde eyleye âheng-i sünbüle

2. zülfüñ gamını:-ı, -(n)ı

Gazel 106

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının derdi, kederi.

'İsî-i la'lüñ katında kâfiridür 'aşkıñuñ
Biline zülfüñ gamını şol ki zünnâr istemez

3. zülfüñ gamıyla:-ı, -y, -la

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçından dolayı çekilen gam, keder.

İstemez zülfüñ gamıyla dil selâmet olduğın
Beste-i zencîr-i gam Mecnûn-ı rüsvâ -geştedür

zülfüñ hevâsında:

1. zülfüñ hevâsında:-(s)ı, -(n)da

Gazel 145

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının arzusu, isteği.

Seyr iden zülfüñ hevâsında Cenâbî âhını
Ey kamer-tal'at didüğüm bād-ı 'anber-bîz imiş

zülfüñ ile 'ârîzuñ mâhiyetin:

1. zülfüñ ile 'ârîzuñ mâhiyetin:-(ü)ñ-n

Gazel 158

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saç ile yanağının niteliği, özelliği.

Zülfüñ ile 'ârîzuñ mâhiyetin fehm itmege
Nüh sipihr eyvân urur târ-ı şebinde aya bak

zülfüñ şebinde:

1. zülfüñ şebinde:-i, -(n)de

Gazel 222

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının karanlığı.

H^yâba varmış bahtımı zülfüñ şebinde ey kâmer
'Ârîzuñ mâhiyyetidir şubhveş bîdâr iden

zülfüñ ucu:

1. zülfüñ ucında:-i, -(n)da

Gazel 33

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının ucu.

Zülfüñ ucında ne bilür kim beyân ide fakîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

2. zülfüñ ucından:-i, -(n)dan

Gazel 304

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının yüzünden.

Virmedi zülfüñ ucından kıl kadar sır gerçi kim
Erre-i üstâd virdi biñ şikence şâneye

3. zülfüñ ucından:-i, -(n)dan

Gazel 97

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının yüzünden.

Zülfüñ ucından ne bilür kim diye anı fakîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

4. zülfüñ ucından:-i, -(n)dan

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının yüzünden.

Zülfüñ ucından ne bilür kim beyân ide fakîh
Bu teselsül 'ilmini şanma kitâbîler bilür

5. zülfüñ ucından: -i, -(n)dan

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının yüzünden.

Zülfüñ ucından ne derdler çekdügüm ey sîm-ber
İstesem şerh itmege dolar besî tümârlar

zülfüñe beñzer bir ebrdür:

1. zülfüñe beñzer bir ebrdür:-dür

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçına benzer siyah bulut; kara bulut.

Zülfüñe beñzer firâkuñ zulmeti bir ebrdür
Kim ser-i 'uşşâka her dem seng-i hîrmân yağdurur

zülfüñe dolaşdı:

1. zülfüñe dolaşdı:-dı

Tahmis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçlarına dolaşmak; bağlanmak, âşık olmak, gönül vermek.

Kâni' olmaz küyuña vaşluñ diler bî-çâre dil
Zülfüñe dolaşdı düşdi bende vü bağlara dil

zülfüñüñ dil-bestesi:

1. zülfüñüñ dil-bestesi: -(s)i

Gazel 357

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçına bağlanmış, tutkun olmuş (âşık).

Ol nihâl-i kâmet-i bâlâna aşıldı gönül
Ben perîşân- hâli gördi zülfüñüñ dil-bestesi

zūlfūñūñ duzağın:

1. zūlfūñūñ duzağın:-(i)n

Gazel 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının tuzağı. II Sevgilinin âşıkların gönlünü avlayan saçı.

Hindū-yı şayyāda beñzer hālūñ ey meh kim müdām
Zūlfūñūñ dil murğınūñ kaşdına duzağın çeker

zūlfūñūñ fūrkatinde:

1. zūlfūñūñ fūrkatinde:-i, -(n)de

Gazel 232

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının ayrılığı.

Fūrkatinde zūlfūñūñ ey meh siyāset kılmağa
Rismān-ı hasretūñle dāra çekdüm dāri ben

zūlfūñūñ ğamında:

1. zūlfūñūñ ğamında:-i, -(n)da

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının gamı, kederi.

Zūlfūñūñ ğamında Cenābīye ey gülüm
Sünbül gelür başındaki dūd-ı siyāh aña

zūlfūñūñ her tārına:

1. zūlfūñūñ her tārına:-i, -(n)a

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının her teli.

Zūlfūñūñ her tārına āşüfte göñlüm bestedür
Derd-i 'aşkuñ mübtelāsi 'aşık-ı dil-ğastedür

zūlfūñūñ Leylāsına:

1. zūlfūñūñ Leylāsına:-(s)i, -(n)a

Gazel 285

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının karası.

Sākin-i Necd-i belā oldı Cenābī ey şanem
'Aşık-ı Mecnūn olalı zūlfūñūñ Leylāsına

zūlfūñūñ şūrīdesidür:

1. zūlfūñūñ şūrīdesidür:-(s)i, -dür

Gazel 142

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının âşiğı, tutkunu, divanesi.

Gördi mihri zūlfūñūñ şūrīdesidür şa'şa'a
Boynına zencīr-i zer taqup yider dīvāneveş

zūlfūñūñ zünnārını kuşandım:

1. zūlfūñūñ zünnārını kuşandım:-du, -m

Gazel 323

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) zünnara (Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak) benzeyen saçına bağlanmak, tutulmak, âşik olmak.

Deyr-i 'ālemde görelden sen şanem dīdārını
Dest-i 'aşkuñla kuşandım zūlfūñūñ zünnārını

zünnār:

1. zünnārlar:-lar

Gazel 103

Mısra: 6

Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak.

Bir şanem 'aşkı ile meftūn olup göñlüm yine
Zūlf-i sevdāyını kuştı bilüme zünnārlar

2. zünnāra:-a

Gazel 157

Mısra: 4

Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak.

Sen Mesīhā-dem şanem haddinde zūlfūñ göricek
Ehl-i diller 'arza kıldı deyr ile zünnāra şevk

3. zünnār:

Gazel 223

Mısra: 14

*Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine
kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak.*

Küfr-i 'aşka ben gibi kılsun Cenâbî bî'atı
Böyle sevdâ-yı ğam-ı zülfile zünnâr isteyen

4. zünnâr:

Gazel 106

Mısra: 8

*Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine
kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak. II Sevgilinin
saçı.*

'Jsi-i la'lûñ katında kâfiridür 'aşkıñuñ
Biline zülfüñ ğamını şol ki zünnâr istemez

5. zünnârsuz:-suz

Gazel 118

Mısra: 4

*Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine
kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak. II Sevgilinin
saçı.*

Şal mu'anber kâkülüñ şürîde göñlüm boynına
Kâfir-i 'aşkuñ geçer ol olmasun zünnârsuz

6. zünnârumuz:-(u)muz

Gazel 125

Mısra: 1

*Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine
kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak. II Sevgilinin
saçı.*

Bir şanem zülfi ğamıdır bildeki zünnârumuz
Bi'at itdük küfr-i 'aşka aldılar ikrârumuz

7. zünnâr:

Tahmis 1

Mısra: 10

*Hristiyan keşişlerin çıplak tenin üzerine
kuşandıkları kıldan kaba ve sert kuşak. II Sevgilinin
saçı.*

Terk idüp zühd ü şalâhı itmişüm zülfüñ kabûl
Rüz-ı mahşerde benüm ey döst zünnâr isteyen

zünnâr kuşandum:

1. zünnâr kuşandum:-du, -m

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Papazların beline bağladığı kuşağı bağlamak. II
Hristiyanlığı kabul etmek.*

Şaçun küfrine virdüm tâ ki ikrâr
Kuşandum 'aşkuñuñ deyrinde zünnâr

SONUÇ

Bu tez çalışması ile XVI. yüzyıl divan şairlerinden Cenâbî'nin *Dîvân*'ının söz varlığı ortaya çıkarılarak bir sözlük çalışması yapılmıştır. TEBDİZ sistemi vasıtasıyla kelimeler, kalıp ifadeler, deyimler, atasözleri, âyet ve hadîsler, duâ ve bedduâ ifadeleri belirlenerek alfabetik olarak sıralanmış ve bunların metin içerisindeki anlamları tespit edilmiştir. Neticede “bağlamli dizin ve işlevsel sözlük” adlı bir çalışma vücuda getirilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler ve harîci çalışmalar doğrultusunda da Cenâbî'nin hayatı, edebî kişiliği, dil ve üslubu hakkında birtakım tespit ve değerlendirmeler yapılmıştır.

XVI. yüzyıl divan şairlerinden Cenâbî, kaynaklarda adından yeterince söz edilmemiş bir şairdir. Kanûnî Sultan Süleymân devrinde Enderûn'da yetişip çaşnigirbaşı, imrahorbaşı, Anadolu Beylerbeyliği gibi çeşitli devlet görevlerinde bulunan Cenâbî, birçok Osmanlı Devlet adamı gibi şiire meyletmiş ve bir divan oluşturan şiirler kaleme almıştır. Tezkirelerden öğrendiğimiz kadarıyla küçük yaştan itibaren saray çevresinde koruma altına alınmış ve -muhtemelen- çeşitli bilim dallarında iyi bir eğitim görmüştür.

Cenâbî'nin edebî kişiliği ile ilgili kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmaz. Bu konuda bize yol gösteren tek kaynak *Dîvân*'ıdır. *Dîvân*'daki şiirlerden hareketle, onun divan edebiyatının klasik yapısı içinde yetişmiş bir şair olduğunu ve şiirlerinde XVI. yüzyıl divan şiirinin belli başlı özelliklerini yansıttığını söylemek mümkündür. Cenâbî, geleneğe uygun olarak *Dîvân*'ında en fazla gazel nazım şekline yer vermiştir. Ancak sarayda yetişip terbiye ve himaye gördüğü hâlde herhangi bir devlet büyüğüne kaside yazmamıştır. Sayısı çok olmamakla birlikte tahmis, muhammes, murabba' nazım şekilleriyle de şiirler kaleme almıştır. Şairin murabba'larından ikisi bilhassa dikkat çekicidir. Söz konusu manzumeler, devrin padişahı Kanûnî Sultan Süleymân'a yazılmış methiyedir. *Dîvân*'ın büyük bir bölümünü gazeller oluşturmaktadır. Şiirlerinde genellikle âşıkâne, rindâne ve hâkimâne söyleyişleriyle dikkati çekmektedir. Aşk, âşık-mâşuk ilişkisi, sevgilinin güzellik unsurları, şarap, felekten şikâyet vb. gazellerinin başlıca konularını oluşturmaktadır.

Cenâbî'nin bazı gazellerine nazire mecmualarında da rastlamak mümkündür. Tespitlerimize göre bu mecmualarda şairin 29 gazeli bulunmaktadır. Bu sayı, şairin nazireleşme geleneğine bağlı kaldığını aynı zamanda divan şairlerini de takip ettiğini göstermektedir.

Cenâbî, şiirlerinin tamamını aruz ölçüsü ile yazmıştır. Şairin en çok tercih ettiği kalıplar ise 252 şiirde kullandığı “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” ve 58 şiirde kullandığı “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün”dür. Bu iki kalıp onun şiirlerinin %70'inden fazlasında yer almaktadır. Şairin aruzu kullanmada başarılı olduğu söylenebilir. Yer yer zihafalara rastlansa da bunlar, göz ardı edilebilecek niteliktedir. Aynı şekilde kafiye kullanımında da başarılıdır. Genellikle mücerred ve mürdef kafiye kullanan şair, müesses ve mukayyed kafiye de ihmal etmemiştir. Bu meyânda *Dîvân*'daki gazellerin 220'sinde mürdef, 120'sinde mücerred, 21'inde müesses, 11'inde mukayyed kafiye kullanılmıştır. Şiirlerde kullanılan kafiyeler ise çoğunlukla Arapça ve Farsça kelimelerden seçilmiştir. Manzumelerinde rediflere de sıkça yer veren Cenâbî, redif olarak da daha ziyade Türkçe kelimeleri tercih etmiştir. *Dîvân*'da yer alan 373 gazelden 347'sinde redif kullanılmıştır. Bu rediflerin 157'si Türkçe kelimelerden oluşmaktadır. Cenâbî'nin şiirlerinde kullandığı dil, dönemin estetiğine göre gayet sade ve anlaşılırdır. Şair, Türkçeyi şiirlerine bütün incelikleriyle yansıtmış, atasözleri ve deyimlerle birlikte halk tabirlerini de sık sık kullanmıştır. Bu yönüyle Necâtî'nin takipçisidir, denilebilir.

Cenâbî her ne kadar şiirlerinde sade Türkçe kullanımına özen gösterse de gelenekten gelen bir özellik olarak Farsça tamlamalara da sıklıkla yer vermiştir. *Dîvân*'da 384 şiir içerisinde izâfet-i maktû olarak adlandırılan kesik tamlamalar da dâhil olmak üzere 2371 defa Farsça tamlama kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu tamlamalar ikili, üçlü, dördü ve beşli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tamlamalar arasında 2077 defa kullanımı ile ilk sırayı ikili terkipler almaktadır. Bu sıralamayı 380 defa kullanımıyla üçlü, 11 defa kullanımıyla dördü ve 3 defa kullanımıyla beşli tamlamalar takip etmektedir. Sayısal verilerden hareketle Cenâbî'nin ağır terkiplerle şiir dilini zorlamadığı, süse ve gösterişe pek önem vermediği söylenebilir.

Dilin her unsurundan yararlanmaya gayret gösteren Cenâbî, bir anlatım tekniği olarak karşımıza çıkan ikilemeleri de göz ardı etmemiş, pek çok şair gibi o da şiirlerinde anlamı pekiştirmek, güçlendirmek, abartmak ve çoğaltmak, ritim ve ahengi sağlamak maksadıyla az çok istifade etmiştir. *Dîvân*'daki ikilemeler çoğunlukla -klasik Türk şiirinde genel olarak kullanılan ikileme türüne uygun olarak- aynı kelimelerin tekrarıyla oluşturulmuştur. Söz konusu ikilemeler, daha ziyade Arapça ve Farsça kelimelerle meydana getirilmiştir. *Dîvân*'da 55 ikileme toplamda 108 defa kullanılmıştır. En fazla 14 tekrar ile dikkat çeken ikileme “dem-be-dem”dir. Ardından 13 tekrarla “bir bir” ve 10 tekrarla “Allâh Allâh” ikilemeleri gelir.

Cenâbî, kelime türü olarak edat ve bağlaçları da yerinde ve sık kullanmıştır. *Dîvân*'da geçen edatlardan en çok kullanılan yapı “ile” edatıdır. *Dîvân*'da “birle” ve “ilen” biçiminde farklı yazılışları ile de karşımıza çıkan bu edatla, birliktelik, vasıta ve durum ilgisi kurulmuştur. Bağlaçlar arasında en sık kullanılan ise, Farsça kökenli “ki(m)” bağlacıdır. Cenâbî, duyguların muhatabına iletilmesinde etkili bir unsur olan ünlemleri de sıkça kullanmıştır. Bu ifadeler arasında seslenme ünlemlerinin miktar olarak daha fazla yer aldığı görülür.

Şiir tekniği açısından yeterli donanıma sahip olan Cenâbî, klasik edebiyatın mazmun ve mefhumlarını, ince hayallerini, orijinal imaj ve imgelerini de şiirlerinde sağlam bir şekilde tatbik etmiştir. Geniş bir hayal dünyasına sahip olan şairin kullandığı kelimelerden ve şahıs kadrosundan hareketle dinî ilimlere ve Fars mitolojisine vakıf olduğu; peygamber kıssaları, doğu klasikleri ve ünlü aşk mesnevilerini iyi bildiği söylenebilir.

Cenâbî'nin şiirlerinde dönemin yaşam biçimine, inanışlarına, örf ve âdetlerine, gelenek ve göreneklerine dair pek çok malzemeye de rastlamak mümkündür. Bu husus, XVI. yüzyılın sosyal hayat bağlamında daha derin bir şekilde mütalaa edilmesi açısından önem arz etmektedir.

Netice itibarıyla; *Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)* adlı bu tez çalışması ile çeşitli devlet görevlerinde bulunan ve Anadolu Beylerbeyliğine kadar yükselen Cenâbî'nin bilinen tek eseri olan *Dîvân*'ının söz

varlığı ayrıntılarıyla ortaya çıkarılmış, buna göre de bağlamlı dizinle birlikte işlevsel sözlük oluşturulmuştur. Şairin söz varlığından elde edilen veriler doğrultusunda da şairin edebî kişiliği, dili ve üslubu belirlenmiştir. Böylelikle hem sözlük hem de *Cenâbî Dîvânı* özelinde bir nevi üslup çalışması ortaya konmuştur.

Cenâbî Dîvânı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlandığı bu çalışma, şairin üslubu ve sanatı hakkında bilgiler vermesinin yanı sıra ortaya koyduğu veriler ve bağlamsal anlamlar ile şairin şiirlerinin anlamlandırılmasına ve şerh edilmesine kolaylık sağlayacaktır. Bununla birlikte benzer çalışmalarda, aynı unsurları anlamlandırma hususunda bir referans olacaktır. Çalışma, şairin yaşadığı dönemin sosyal, kültürel ve edebî geleneği hakkında çeşitli bilgiler içerdiğinden bundan sonra yapılacak çalışmalara da kaynaklık edebilecektir. Ayrıca çalışmada, dil öğelerinin de tespit edilmesiyle Türkçenin tarihsel sözlüğüne ufak da olsa katkı sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Abdülaziz Bey (1995). Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri (Haz. Kazım Arısan-Duygu Arısan Günay). C. I, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Acar, Şinasi (2011). Osmanlı'da Günlük Yaşam Nesneleri. İstanbul. YEM Yayınları.

Ahmed Cevdet (1972). Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hülefa (Haz. Mahir İz). C. I/I, İstanbul: MEB Yayınları.

Ak, Coşkun (2001). Şair Padişahlar. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Akbayar, Nuri (Haz.) (1996). Mehmed Süreyyâ Sicill-i Osmanî. C. 1. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Aksan, Doğan (2009). Anlambilim. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, Doğan (2013). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aksan, Doğan (2015). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, Doğan (2018). Türkçenin Sözcük Varlığı. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aksoyak, İsmail Hakkı (1995). "Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri", Türklük Bilimi Araştırmaları, s.1, s. 81-94.

Aktaş, Şerif (1986). Edebiyatta Üslûp ve Problemleri. Ankara: Akçağ Yayınları.

Akün, Ömer Faruk (2013). Divan Edebiyatı. İstanbul: İsam Yayınları.

Alpay Tekin, Gönül (2012). Alî Şîr Nevâyî: Ferhad ü Şîrîn (İnceleme-Metin). TDK Yayınları.

And, Metin (2011). 16. Yüzyılda İstanbul [Kent-Saray-Günlük Yaşam]. İstanbul: Yapı kredi Yayınları.

Arslan, Mehmet (2000). "Divan Şiirinde Satranç ve Satranç İstılahları" Osmanlı Edebiyat-Tarih Kültür Makaleleri, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Arslan, Mehmet (2004), Argo Kitabı, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Arslan, Mehmet (Haz.) (2010). Tayyâr-zâde Atâ Osmanlı Tarihi, Târîh-i Enderûn. C. 4. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Atasoy, Nurhan (2005). 15. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Osmanlı Bahçeleri ve Hasbahçeler. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Atasoy, Nurhan (2005). Derviş Çeyizi, Türkiye’de Tarikat Giyim-Kuşam Tarihi. İstanbul:Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ayan, Gönül (1998). Lâmi’î Vâmık u Azrâ (İnceleme-Metin). Ankara: AKM Yayınları.

Aybet, Nahid (1989). Fuzûlî Dîvânı’nda Maddi Kültür. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Aydemir, Yaşar, Halil Çeltik (2012). Kafiye’nin Şiiri Şiirin Kafiyesi –Divan Şiirinde Kafiye Hünerleri. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Aydın, Abdullah (2017). Divan Şiirinde Rakip Portresi. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Ayvazoğlu, Beşir (2006). Güller Kitabı. İstanbul: Kapı Yayınları.

Bahadır, Savaşkan Cem (2013). Divan Edebiyatında Şarap ve Şaraplaİlgili Unsurlar. İstanbul: Kitabevi.

Banguoğlu, Tahsin (2007). Türkçenin Grameri. Ankara: TDK Yayınları.

Batıslam, Hanife Dilek (2016). Divan Edebiyatı Bahçesinden [Örneklerle Türler]. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Batıslam, Hanife Dilek (2016). Divan Şiirinin Benzetme ve Hayal Dünyasından. İstanbul Kesit Yayınları.

Beyatlı, Yahya Kemal (2012), Edebiyata Dair. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.

Canım, Rıdvan (2014). Divan Edebiyatında Türler. Ankara: Grafiker Yayınları.

Canım, Rıdvan (Haz.) (2000). Latîfî-Tezkiretü’ş-Şuara ve Tabsiratü’n-Nüzemâ. Ankara: AKM Yayınları.

Ceylan, Ömür (2005). Böyle Buyurdu Sûfî. İstanbul: Kapı Yayınları.

Ceylan, Ömür (2007). Kuşlar Dîvânı: Osmanlı Şiir Kuşları. İstanbul: Kapı Yayınları.

Coşkun, Menderes (2007). Klasik Türk Şiirinde Edebi Tenkit. Ankara: Akçağ Yayınları.

Çavuşoğlu, Mehmet (2001). Necati Bey Dîvânı’nın Tahlili. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

- Çetin, Nurullah (2017). Şiir Çözümleme Yöntemi. Ankara: Akçay Yayınları.
- Deniz, Sebahat (2004). Divan Şiiri Güzelinin Saç Rengi. Saç Kitabı. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, Cem (1992). Fuzulinin Şiirlerinde Söz Tekrarlarına Dayanan Bir Anlatım Özelliği. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Dilçin, Cem (2010). Fuzulî'nin Şiiri Üzerine İncelemeler. Ankara: Kabalcı Yayınevi.
- Dilçin, Cem (2011). Divan Şiiri ve Şairleri Üzerine İncelemeler. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Dilçin, Cem (2019). Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erbay, Nazire (2015). Klasik Türk Şiiri Gazellerinde Leyla. Erzurum: Fenomen Yayıncılık.
- Ergin, Muharrem (2019). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Erkal, Abdülkadir (2016). Osmanlı Toplum ve Edebiyatında Afyon ve Esrar. Ankara: Birleşik Kitabevi.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (2017). Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri. İstanbul: İnkilap Kitabevi Yayınları.
- Güngör, Zülfikar (1999). "Tâhirü'l Mevlevî'nin Hallâc-ı Mansur a Dair Risalesi" Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 581-587.
- Gürsoy Naskali, Emine, Erkan Demir, (2014). Deve Kitabı. Kitabevi.
- Hatipoğlu, Vecihe (1971). Türk Dilinde İkileme. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- İşinsu Durmuş, Tuba (2021). Şair ve Sultan Osmanlıda Edebî Himaye. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- İnalçık, Halil (2018). Has-Bağçede Ays u Tarab Nedimler Şairler Mutribler. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İpekten, Haluk. (2011). Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- İsen, Mustafa (1990). Latifi Tezkiresi. Ankara: KTB Yayınları.

İsen, Mustafa (1994). *Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yayınları.

Kartal, Ahmet (1998). *Klâsik Türk Şiirinde Lâle*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kaya, Bayram (2017). *Osman Nevres Dîvânı*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Kazan Nas, Şevkiye (2018). *Celîlî Divanı Sözlüğü Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük*. Konya: Palet Yayınları.

Keleş, Reyhan (2016). *Divan Şiirinde Âyet ve Hadis İktibasları*. İstanbul: Çalış Ofset.

Kılıç, Filiz (hızl.) (2010). *Âşık Çelebi Meşâ'irü's-Şu'arâ, İnceleme-Metin*. C. 1. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.

Korkmaz, Zeynep (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Zeynep (2019). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.

Köksal, Fatih (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz Divan Şiirinde Nazire*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Köksal, Fatih (2005). *Klasik Türk Şiiri Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları

Köprülü, M. Fuad (2009). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kurnaz, Cemal (1996). *Hayâlî Bey Dîvânı'nın Tahlili*. İstanbul: MEB Yayınları.

Kurnaz, Cemal (2011). *Muhteşem Yüzyıl Edebiyatı*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Kurnaz, Cemâl ve M. Tatçı (Haz.) (2001). *Mehmed Nâil Tuman, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*. C. I-II. Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Kurnaz, Cemal, Halil Çeltik (2013). *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Kur'an Yolu Meâli (2018). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Levend, Sırrı Ağâh (1984). *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul: Enderun Yayınları.

Macit, Muhsin (2004). *Gelenekten Geleceğe*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Macit, Muhsin (2005). Divan Şiirinde Ahenk Unsurları. İstanbul: Kapı Yayınları.

Mengi, Mine (2010). Divan Şiiri Yazıları. Ankara: Akçağ Yayınları.

Mengi, Mine (2015). Divan Şiirinin Arka Bahçesi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Merçil, Erdoğan (2003). “Mahmûd-ı Gaznevî”. İslam Ansiklopedisi. Ankara: TDV. Yayınları. C. 27, 362-365.

Ocak, A. Yaşar (1992). “Bektaşlık”. İslam Ansiklopedisi. İstanbul: TDV. Yayınları. C. 5, 373-379.

Öztoprak, Nihat, Sebahat Deniz, İbrahim Demirkazık vd. (2019). Üniversiteler için Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi 17-19.Yüzyıllar. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Öztoprak, Nihat, Sebahat Deniz, İbrahim Demirkazık vd. (2019). Üniversiteler için Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi 14-16.Yüzyıllar. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Öztürk, Furkan (2016). Bâkî Divanı Sözlüğü Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlük. İstanbul: DBY yayınları.

Özyaşamış Şakar, Sezer (2021). Eski Türkiye Türkçesinin Deyimler Sözlüğü. İstanbul: DBY Yayınları.

Pala, İskender (2004). Akademik Divan Şiiri Araştırmaları. İstanbul: Melisa Matbaacılık.

Pala, İskender (2019). Kırklar Meclisi. İstanbul: Kapı Yayınları.

Parlatır, İsmail (2007). TDK Yazım Kurallarına Uyumlu Deyimler. Ankara: Yargı Yayınevi.

Paşa, Ahmet Cevdet (2018). Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa Peygamberler ve Halifeler Tarihi Cilt 1 – 2 . İstanbul: Çığır Yayınları.

Riyazî Mehmet Efendi. Riyazü'ş-Şuara. Nuruosmaniye Kütüphanesi, nu. 3724. 49b.

Saraç, M. A. Yekta (2019). Klasik Edebiyat Bilgisi Belagat ve Biçim-Ölçü-Kafiye. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Sefercioğlu, Nejat (2001). Nev'î Dîvânı'nın Tahlili. Ankara: Akçağ Yayınları.

Selçuk, Bahir (2004). Ahenk Unsurları Bakımından Nef'î Divanı'nın Tahlili. Malatya: Özserhat Yayıncılık.

Selçuk, Bahir, Beyhan Kesik, Özer Şenödeyici vd (2015). Söz ve Sihir Arasında Edebi Sanatlar. İstanbul: Kesit Yayınları.

Serdaroğlu Coşkun, Vildan (2017). Zati Divanı'na Göre 16. Yüzyılda Sosyal Hayat. İstanbul: Sedir Yayınları.

Solmaz, Süleyman (2012). Onaltıncı Yüzyıl Tezkirelerinde Ahdî Gelibolulu Âlî Kınalızâde Beyânî Şâirin Dünyası. Ankara: Akçağ Yayınları.

Solmaz, Süleyman (Haz.) (2005). Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı (İnceleme-Metin). Ankara: AKM Yayınları.

Soysal, M.Orhan (2005). Edebi San'atlar ve Tanınması. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Şahin, Hatice (2003). Eski Anadolu Türkçesi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Şenödeyici, zer (2015). Nâilî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]. İstanbul: Kitap & Cafe Serüven Yayınları.

Şenödeyici, zer (2020). Beyitlerin Ardındaki Gizem. Çorum: Kut Yayınları.

Şenödeyici, zer (2020). El-Manzum Beyitlerin Ardındaki Gizem. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.

Şenödeyici, zer, Beyhan Kesik, Bahir Selçuk vd. (2015). Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu. İstanbul: Kesit Yayınları.

Şenödeyici, zer, Halil Sercan Koşik (2015). Fezâyi Divanı 15. Yüzyıl. Ankara: Son Çağ Yayıncılık.

Şentürk, Atilla (2020). Ahmed Paşa'nın Güneş Kasidesi zerine Düşünceler. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.

Tanyeri, M Ali (1999). rnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tanyeri, M. Ali (2009). Dvânlar stne Eleştiriler. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı.

Taş, Hakan (2015). Vslî Dvân. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Timurtaş, Faruk K. (2008). Osmanlı Türkçesine Giriş Eski Yazı-Gramer-Aruz-Metinler. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Tolasa, Harun (2001). Ahmet Paşanın Şiir Dünyası. Ankara: Akçağ Yayınları.

Uçan Eke, Nagehan (2017). Klasik Türk Edebiyatında Metaforik slp. Ankara: Akçağ Yayınları.

Üstüner, Kaplan (2014). Tasavvuf ve Klasik Türk Şiirimiz. Ankara: Akçağ Yayınları.

Vardar, Berke (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

Yazır, E. M. Hamdi (2000). Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Me'âli (Sadeleştiren: Yakup Çiçek- Necat Kahraman). Ankara: Sefa Yayınları.

Yıldırım, Ali (2009). Kami Divanı Edirneli Efendi Çelebi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Yıldırım, Ali, Akdemir, Ayşegül (yty). Söz Bir Ateş: Gazel Çözümlenmeleri. Malatya: Yılmaz Matbaacılık.

Yıldırım, Ali, Ayşegül Akdemir (yty). Söz Bir Ateş. Malatya Yılmaz Matbaacılık.

Yılmaz, Mehmet (2013). Kültürümüzde Ayet ve Hadisler Ansiklopedik Sözlük. İstanbul: Kesit Yayınları.

Zavotçu, Gencay (2014). Dîvân Şairlerinden Gazeller I. İstanbul. Umuttepe Yayınları.

Zavotçu, Gencay (2018). Aşk İlinden Gönül Dilinden Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Abdürrezzak Kâşânî (2015). Tasavvuf Sözlüğü. (Çev. E. Demirli). İstanbul: İz Yayıncılık.

Acar, Serper (2009). Necati Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Açık, Nilgün (1998). Gayrı Redifli Gazeller. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.

Ahmed Vefik Paşa (1293). Lehce-i Osmânî. C. I-II. İstanbul.

Ahterî Mustafa Muslihuddin el-Karahisarî (2017). Ahterî-yi Kebir. (Haz. H. A. Kırkkılıç, Y. Sancak). Ankara: TDK Yayınları.

Alibaz, Ebru (2021). Fennî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Aksoy, Ömer Asım (2016). Atasözleri Deyimler Sözlüğü 1-2. İstanbul: İnkilap Kitabevi Yayınları.

Aksoyak, İ. Hakkı (2005). “Manastırlı Celâl’in Satranç Terimleri ile Yazdığı Gazeli”. Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR), 18, 7-16.

Akyalçın, Necmi (2007). Türkçe İkilemeler Sözlüğü Tanıklı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Alıcı, Gülcan (2019). Nef’î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]. Doktora Tezi, Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.

Alpay (Tekin), G. (1972). “Çengnâme’de Musikî Terimleri (Perde, Nağme, Makam, Seyir, Şube, Terkip, Avaz)”. Araştırma Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi, 10, 83-97.

Arslan, Mehmet (2000). “Divan Şiirinde Satranç ve Satranç İstilahları” Osmanlı Edebiyat-Tarih Kültür Makaleleri, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Ay, Ümran (Bahar 2009). “Divan Şiirinde Güneşin Sevgili Tipine Yansıması Hakkında Bir Değerlendirme”. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 2, 117-162.

Aydın, Abdullah (2016). “Klasik Türk Şiirinde Levendâne Tarz”. ERDEM İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi.

Aydın, Gamze (2014). Klasik Türk Şiirinde Zâhid Algısı Üzerine Eleştirel Bir Bakış. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.

Aydın, Gamze (2019). Bosnalı Sâbit Dîvânı’nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aynur, Hatice, Müjgan Çakır, Hanife Koncu vd (2013). Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VIII Kasideye medhiye: biçime, işleve ve muhtevaya dair tespitler. İstanbul: Klasik Yayınları.

Aynur, Hatice, Müjgan Çakır, Hanife Koncu vd (2015). Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları X Eski Metinlere Yeni Bağlamlar: Osmanlı Edebiyatı çalışmalarına yeni yönelimler. İstanbul : Klasik Yayınları.

Ayverdi, İlhan (2016). Misalli Büyük Türkçe Sözlük. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

Balcı, Orhan (2020). Lârendeli Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Bahadıroğlu, Diba (2017). "Bir Dil Uğraşırı Gözünden Tebdiz". *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 3(1), 38-43 .

Batıslam, D. (2002). "Divan Şiirinin Mitolojik Kuşları: Hümâ, Anka ve Simurg". *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 7, 185-208.

Batıslam, H. Dilek (2000). "Divan Şiiriyle Halk Şiirinde Ortak Bir söyleyiş Biçimi (Müraca'a- Dedim-Dedi)". *Folklor/Edebiyat*, 6(22), 201-211.

Batıslam, H. Dilek (2005). "Divan Şiirinde Sâbâ". *Osmanlı Araştırmaları*, 26(26), 95-104.

Batıslam, H. Dilek (2020). "Divan Şiirinde Mum ve Cem Sultan'ın Şem' (Mum) Gazeli". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 1(24), 108–136.

Batıslam, H. Dilek (2019). "Divan Şiirinde Toprak ve Toprakla İlgili Unsurların Kullanımı". *Folklor/Edebiyat*, 25(99), 457–470.

Bayram, Asuman (2017). *Firâkî'nin Husrev ü Şîrîn'i (İnceleme-Metin-Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

Biltekin, Halit (2003). *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin). Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

Boz, Erdoğan (2011). "Yunus Emre Dîvânı'nın Bağlamli Sözlüğü ve Dizini Üzerine Bir Deneme". *X. Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni, Eskişehir: Eskişehir Valiliği. 91-97.*

Buran, Ahmet (2015). *Türklük Bilimi Terimleri Sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları.*

Cavuş, M. Fatih (2019). "Divan Şairlerinin Çevreye Dair Görüşleri (15. yüzyıl)". *TUDED 59(1), 27-65.*

Cebecioğlu, Ethem (2005), *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, İstanbul: Anka Yayınları.*

Cihan, Selim (1996). *Cenâbî Paşa ve Divanı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.*

Cunbur, Müjgan (2002). "Cenâbî Paşa". *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı. Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi. Ankara: AKM Yayınları. C. 2, 441-442.*

Çağbayır, Yaşar (2017). Ötüken Türkçe Sözlük I-V. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çakın, M. Burak (2020). “Hz. Mûsâ Kıssası'nın XVI. Yüzyıl Klasik Türk Şiiri'ne Yansıması”. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17 (1), 104-128.

Çakır, Cemal (2004). “Anlamın Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim ve Art Anlambilim”. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(3), 245-255.

Değer, M. Bülent (2018). Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü]. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Devellioğlu, Ferit (2015). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.

Dilçin, Cem (2009). Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: TDK Yayınları.

Dilçin, Cem (2009). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

Dilçin, Dehri (2000). Edebiyatımızda Atasözleri. Ankara: TDK Yayınları.

Diñer Arslan, Sedanur (2017). Nev'i Divanı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük). Doktora Tezi, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.

Diñer, Zeynep (2018). Şeyhülislâm Yahyâ Divânı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ergun, Sadettin Nüzhet (1936-1945). “Cenâbî (Paşa)”. Türk Şairleri. İstanbul: Bozkurt Matbaası. C. 3, 1015-1017.

Erkal, Abdülkadir (2009). “Divan Şiirinde Şebistân-ı Hayâl Üzerine” Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 41, 35-45.

Erzen, M. Halil (2013). “Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevî Şahısların Kullanımına İyi Bir Örnek Nev izâde Atâyî Divanı”. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8(4), 835-854.

Eyüboğlu, E. K. (1973-1975). On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler (Tabirler). İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.

Gıynaş, Kamil Ali (2013). Pervâne Bey Mecmuası (İnceleme-Metin). Doktora Tezi, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

Gök, Selim (2017). Hayretî Divânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gölpınarlı, Abdülbaki (1977). Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Sözcükler. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

Güleç, İsmail (2010) Klâsik Türk Edebiyatı Metinleri Nasıl Şerh Edilmeli. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 42(42), 84- 112.

Gültekin, İbrahim (2012). “Kasidelerde Hz. Ali ve Hz. Ali’ye Dair Unsurların Kullanımına Yönelik Tespit ve Değerlendirmeler.” Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, 19(62), 17-44.

Hüseyin Remzî (1305). Lügat-ı Remzî. İstanbul.

İbrahim Cûdî (2006). Lügat-i Cûdî (Haz. İsmail Parlatır vd.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İbrahim Cûdî Efendi (2006). Lügat-ı Cûdî. (Haz. İ. Parlatır, B. Tezcan Aksu, N. Tufar). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu (yty.). “Cenâbî Paşa”. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. C. I, 144-145.

Kafzade, Selda (1993). “Cenâbî Ahmed Paşa Camii”. İslam Ansiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları. C.7, 351-352.

Kanar, Mehmet (1998). Büyük Sözlük Farsça-Türkçe. İstanbul: Birim Yayıncılık.

Kanar, Mehmet (2003) Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, İstanbul, Derin Yayınları.

Kanar, Mehmet (2011). Eski Anadolu Türkçesi. Ankara: Say Yayınları.

Kanar, Mehmet (2012). Arapça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları

Kaplan, Yunus, Yakup Poyraz (2010). “Divan Şiirine Kaynaklık Etmesi Bakımından Oyunlar”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (15), 151-175.

Karaköse, Saadet (2013). "Bir Elif Çekmek: Klasik Edebiyatımızda Elif". Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 2(1), 199-228.

Kartal, Ahmet (2009). Lügât-ı Nâcî/ Muallim Nâcî. Ankara: TDK Yayınları.

Kayabaşı, Bekir (1997). Kâfzâde Fâ’izî’nin Zübdetü’l-Eş’âr’ı. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Kesik, Beyhan (1996). Cenâbî Paşa Divân (Hayatı, Edebî Kişiliği, Divânı’nın Karşılaştırmalı Metni). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Kesik, Beyhan (2009). “Derviş Paşa nın Murâd nâmesi nde Ses ve Ahenk ile İlgili Sanatlar”. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, (4)7, 370-400.

Kesik, Beyhan (2019). “Cenâbî Divânı’nda Mûsikî”. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları XIV Divân’dan Nağmeler: farklı boyutlarıyla edebiyat-mûsikî ilişkileri. Haz. Hatice Aynur vd. İstanbul: Klasik Yayınları. 240-269.

Kesik, Beyhan (2018). “Sâz” Sözcüğünün Farklı Bir Kullanımına Dair”. Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 2(4), 22-30 .

Kılıç, Atabey (2009). “Geleneksel Şerh ve Modern Metin İncelemelerine Eleştirel Bir Bakış: Metotlar, Çalışmalar, Beklentiler”. Turkish Studies, 1(4), 326-334.

Kılıçarslan, Orhan (2016). Hayali Bey Divanı Sözlüğü-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kırkkılıç, Ahmet (Haz.) (1999). Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi Lehçetü’l-Lügat. Ankara: AKM Yayınları.

Koç Keskin, Neslihan (2018). Örnekli ve Resimli Osmanlı Çiçek Adları Sözlüğü. Ankara: Berikan Matbaacılık.

Koçu, Reşat Ekrem (2015). Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü. İstanbul: Doğan Kitap.

Köksal, M. Fatih (2001). “Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri’ne Ekler”. Türklük Bilimi Araştırmaları, 10, 234-253.

Kurtuluş, Rıza (1995). “Emîr Hüsrev-i Dihlevî”. İslam Ansiklopedisi. İstanbul: TDV. Yayınları. C. 11, 135-137.

Kuşoğlu, M. Zeki (2006). Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Maden Terimleri Sözlüğü, Ankara, Ötüken Yayınları.

Memiş, Nuray (2014). Redif Kelimeler Bağlamında Nâbî Divanı’nın Çözümlemesi. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Mengi, Mine (1986). “Necati’nin Şiirlerinde Atasözlerinin Kullanımı”. Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, 4(2), 47-58.

Mengi, Mine (1997). “Metin Şerhi, Tahlili ve Tenkidi Üzerine Düşünceler”. Dergâh, 93(7), 8-10.

Mermer, Ahmet (2000). “Divan Şiirinde Tuğra Tasvirleri”. Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 14, 87-97.

Mermer, Ahmet, Koç Keskin, Neslihan (2011). Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları.

Muallim Naci (1995). Lûgat-ı Nâcî. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Mutçalı, Serdar(1995). Arapça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Dağarcık Yayınları.

Mütercim Âsım (2009). Burhân-ı Kâtı‘ Tercümesi. (Haz. M. Öztürk, D. Örs). İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Nazîmâ, Ali Faik Reşad (2009). Mükemmel Osmanlı Lügati. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Onay, Ahmet Talat (2000). Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı. (Haz. Cemal Kurnaz). Ankara: Akçağ Yayınları.

Özdemir, Meryem (2019). Revânî Divanı (İnceleme-Metin Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlük). Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Özerol, Nazmi (2012). “Bâkî’nin Şiirlerinde İkilemelerin Sağladığı Ses ve Söz Düzeni”. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(2), 68–83.

Özerol, Nazmi (2020). “Klasik Türk Şiirinde Bir Sembol Olarak Diken”. Külliyyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi, (10), 23–41.

Özgüdenli, Osman Gazi (2012).”Vassâf”. İslam AAnsiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları. C.42, 558-559.

Özön M. Nihat (1987). Osmanlıca-Türkçe Sözlük. İstanbul: Anka Ofset Basımevi.

Öztoprak, Nihat (2010). “Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme”. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 4, 103-154.

Öztoprak, Nihat (2010). “Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme”. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 4 (4), 103-154.

Öztürk, Furkan (2007). Bakî Divanı Sözlüğü (Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlük). Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, Furkan (2008). “İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam”. Turkish Studies, 3(1), 326-334.

Öztürk, Tuncay (2020). Hamdullah Hamdî'nin Leylâ ile Mecnûn Mesnevisi [Bağlamı İzin ve İşlevsel Sözlük]. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Özünü, Ünsal (1987). “Dilbilim ve Edebiyat Konusu Olarak Yinelemeler”, I. Dilbilim Sempozyumu, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 44-51.

Pakalın, M. Zeki (1938). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. 3 Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Pekşen, Süreyya (2017). Taşlıcalı Yahya Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Püsküllüoğlu, Ali (2004). Türkçenin Argo Sözlüğü. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erdoğan, Mehtap (2014). Osmanlı Türkçesinde Benzer Yazılışlı Kelimeler Sözlüğü. Ankara: Grafiker Yayınları.

Redhouse, Sir James (2015). Turkish and English Lexicon. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Salâhî, M. (1313). Kamûs-ı Osmânî. İstanbul: Mahmut Bey Matbaası.

Saraçbaşı, M. Ertuğrul (1997). Örneklerle Büyük Deyimler Sözlüğü I-II. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Sefercioğlu, M. Nejat. (2002). “Divan Şiirinin Gerçek Hayatla Bağlantısı”. Türkler, Yeni Türkiye Yayınları, 11, 664-681.

Selçuk, Bahir (2004). Ahenk Unsurları Bakımından Nefi Dîvânı'nın Tahlili. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fırat.

Selçuk, Bahir (2009). Divan Şiirinde Ses ve Ahenkle İlgili Sanatlara Genel Bir Bakış. Adıyaman Üniversitesi Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Yayınları, 483-491.

Selçuk, Bahir (2012). “Klâsik Türk Şiirinde Ceres (Çan/Çingirak)”. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7 (3), 2231-2250.

Selçuk, Bahir (2014). “Divan Şiirinde Ritmik Bir Unsur Atıf Terkipleri”. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24 (1), 1-11.

Selçuk, Bahir (2017). “Klasik Türk Şiirinde Nidâ”. Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları, Atatürk Üniversitesi Yayın No: 1224, 1040-1051.

Selçuk, Bahir (2019). “Teşbih-i Belîğde Kendisine Benzetilen Bir Unsur Olarak Deniz: Ahmed Kuddusî Divanı Örneği”. Littera Turca Journal Of Turkish Language And Literature, 5(1), 94-107.

Sezen, T. (2006). Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla). Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayını.

Sinecan, Fatma (2019). Avnî (Fatih Sultan Mehmed)'nin Şiirlerinde Türkçe Tamlamaların Kullanımı, Akra Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi, 8(18) , 167-179.

Steingass, F. Joseph (2005). A Comprehensive Persian-English Dictionary. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Şemseddin Sami (1889). Kamusu'l-Alam. İstanbul: Mihran Matbaası.

Şemsettin Sami (1995). Kâmûs-ı Türkî. İstanbul Çağrı Yayınları.

Şenödeyici, Özer. (2011). Nâilî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şentürk, A. Atilla (1993). “Klâsik Osmanlı Edebiyatı Işığında Eski Adetler ve Günlük Hayattan Sahneler II”. Türk Dili. 500, 211-223.

Şentürk, A. Atilla (2016). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C.1. İstanbul: Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi Yayınları.

Şentürk, A. Atilla (2016). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C.2. İstanbul: Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi Yayınları.

Şentürk, A. Atilla (2019). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C.3. İstanbul: DBY Yayınları.

Şentürk, A. Atilla (2020). Osmanlı Şiiri Kılavuzu. C.4. İstanbul: DBY Yayınları.

Şentürk, A. Atilla (2015). “Okçuluk Tarihine Yeni Bir Kaynak Olarak Osmanlı Şiiri” Şu kitapta: Mehmet Ali Tanyeri'nin Anısına Makaleler, İstanbul: Ülke Armağan Yayınları.

Şimşek, M. Sait, Tacettin Uzun (1991). Arapça-Türkçe Deyimler –Kalıp İfadeler – Atasözleri Sözlüğü. İstanbul: Doğan Ofset.

Şimşek, Selami (2017). Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Litera Yayıncılık.

Şimşek, Seyfettin (1958). Mecaz ve Argo Lûgatçesi. İstanbul: Okay Yayınevi.

Şinasi (2003). *Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye*. Hzl. Süreyya Beyzadeoğlu, İstanbul: MEB Yayınları.

Şükun, Ziya (1967) Farsça-Türkçe Lugat: Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya, İstanbul, MEB Yayınları.

- Tahirü'l-Mevlevî (1973). Edebiyat Lügatı. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Tanyeri, M. Ali (1999), Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tarama Sözlüğü I-VIII. (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Taş, Hakan (2000). On Altıncı Yüzyıl Divan Şairlerinde Vezin Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taşdemir, İpek (2020). Seyyid Vehbî Divanı'nın Bağlamlı Dizin Ve İşlevsel Sözlüğü. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Tekin, Gönül Alpay. "Eski Türk Edebiyatı Metinlerinin Bugünkü Türkçeye Açılmalarıyla Çevrilmesinin Gerekliliği Üzerinde (Ali Şir Nevayî"Den Beyitlerle)" Mustafa Canpolat Armağanı, Haz. A. Ata, M. Ölmez, Ankara: 2003, 233-254.
- Tılfarlıoğlu, M. (2020). "Hecrî Divânı'nda Şahsiyetler". Asia Minor Studies, 8(2), 518-531.
- Tıraş, Yusuf Can (2019). Fehîm-i Kadîm Divânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]. Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Tietze, Andreas (2002). Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati, C. I-II, İstanbul-Wien: Simurg Kitapevi.
- Tolasa, Harun (1982). "Dîvân Şairlerinin Kendi Şiirleri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmeleri". Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, I, 15-46.
- Tökel, Ali (2000). Divan Şiirinde Şahıslar Mitolojisi. İstanbul: Akçağ Yayınları.
- Tulum, Mertol (2011). 17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uludağ, Süleyman (1995). Tasavvuf Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Uzun, Mustafa İsmet (2005). "Muhammed" İslam Ansiklopedisi. İstanbul: TDV. Yayınları. C. 30. 457-459.
- Ünlü, Osman (2017). "Klâsik Türk Şiirinde Mum Makası: Mıkrâz", Littera Turca, 3(1), 321-329.

Ünsal Topçu, Gamze (2020). Fasîh Ahmed Dede Dîvânı Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Ünver, İsmail (1988). “İkilemelerle Yazılmış Dört Gazel”. Türk Dili, C. LV, S. 438, 191-297.

Yekbaş, Hakan (2009). “Divan Şairlerinin Bahçesinden Acem Şairleri”. Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 4 (2), 1126-1155.

Yekbaş, Hakan (2010). “Klasik Türk Şiirinde Bazı Halk İnanışları”. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 20 (1), 155-184.

Yeniterzi, Emine (2010). “Klasik Türk Şiirinde Ülke ve Şehirlerin Meşhur Özellikleri”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 3(15), 301-334.

Yeşilyaprak, Yakup (2017). Adlî Dîvânı'nın Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü. Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.

Yıldırım, Nimet (2008). Fars Mitolojisi Sözlüğü. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Yıldız, Ayşe (2017). “Sevgilinin Boyunun Benzetilenleri Bağlamında Nârveni Yeniden Düşünmek”. Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, 3(1). 330-336.

Yılmaz, Mehmet (2002). Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük). İstanbul: Enderun Kitabevi.

Zavotçu, Gencay (2018). Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü. İzmit-Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Zöhre, Armağan (2015). “Muhibbî Divânında Peygamberler”. Asia Minor Studies International Journal of Social Sines, 3(5), 171-188.

3. Elektronik Kaynaklar

Açıklamalı Türkçe Deyimler Sözlüğü. www.dersimiz.com /08.04.2021.

DergiPark (2013). <http://dergipark.gov.tr> /18.04.2021.

Kesik, Beyhan (Haz.) (2018). Cenâbî Dîvânı. Ankara: KTB Yay. e-kitap: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59983.cenabi-divanipdf.pdf?0>/18.04.2021.

Kubbealtı Lugatı. <http://www.kubbealti.org.tr>/18.04.2021.

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. <http://sozluk.gov.tr>/18.04.2021

TDK Derleme Sözlüğü. Erişim:, <http://sozluk.gov.tr/18.04.2021>.

TDK Güncel Türkçe Sözlük., <http://sozluk.gov.tr/18.04.2021>.

TDV İslam Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/10.02.2021>.

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/04.01.2021>.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Şermin BAKA TELLİ

Doğum Tarihi:

Doğum Yeri:

Telefon:.....

Fax:.....

e-mail:

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Doktora	Kocaeli Üniversitesi (Eski Türk Edebiyatı)	-
Yüksek Lisans	Giresun Üniversitesi	2014
Lisans	Giresun Üniversitesi	2012

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2018	Giresun Üniversitesi	Araştırma Görevlisi (Devam Ediyor)

Yabancı Dil

İngilizce (YDS 61,25/YÖKDİL 78,75)

Yayınlar

Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

1. Kesik, Beyhan, Şermin Baka (2013). "Bağdatlı Zihnî'nin Sâkî-nâmesi". Turkish Studies, 8(4), 957-968.
2. Baka, Şermin (2017). "Şeyhoğlu ve Şiirleri". Litteraturca, 3(3), 23-39.

Yazılan uluslararası kitaplar veya kitaplarda bölümler:

1. Kesik, Beyhan, Şermin Baka (2015). Leylâ ile Mecnun Hikâyesi. İstanbul: Büyüyen Ay Yay.
2. Koç, Hamza, Şermin Baka, Kübra Kacar (2020). Klasik Türk Şiirinin Kayıp Bir Halkası, Bursalı Resmî ve Şiirleri. İstanbul: Gece Kitaplığı.

Yürütülen Projeler

“Baki’nin Şiir Mecmualarında Yer Alan Şiirleri”, Giresun Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, 2014 (Tamamlanmış).

Editörlük

Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature

